Bf 352/68
f 1750
Bf

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. január 2-án — 1. szám

Fővárosi Hirlap

KÖZVÁ 1963

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

1028

Uj lesz-e

az ujesztendő, vagy ez is csak olyan fájdalmakkal, átokkal telt, mint az a másik három, amely előtte elmult? Szilveszter estéjén csak félig volt szabad kiüriteni a poharat, amelynek valaha boldogan néztünk a fenekére. Ujév hajnalán pedig szabadabb szárnyon lendülnek az ég felé a béke galambjai. Felerészben beteljesedtek a vágyak és Kelet felől megindulnak a legdrágább katonavonatok, amelyek rabságban sinylődött véreinket hozzák. Tele reménységgel, tele hittel ez a cinikus, hitetlen világváros, hangosan dobognak az anyai szivek, boldog könyek szivárognak a hüséges hitvesek szeméből és életrekelnek a régi szerelmek temetőjének drága halottai.

Uj élet kezdődik az uj esztendőben és talán egész hónapokat fognak pirosbetükkel irni a kalendáriumba. A szilveszteri hangulatban nem tudunk többé kételkedni, nem tudunk többé a régi, reménytelen, közönyös emberek lenni. Tekintetünk boldogan simogatja végig ezt a nagy várost, amelyről lassan-lassan le fogjuk huzni a halotti leplet és a béke diadalmas hadserege áttöri és felgöngyöliti az ácsorgók szomoru, eddig megingathatatlannak hitt frontját.

A szivekct elhagyja a csüggedés, kisimulnak az idegeink, életre kap a régi munkakedvünk, mert tudjuk, hogy amit ezentul épitünk, nem rombolhatja le többé az ellenség. Vidám fényü lesz ezután a nap, esténkint kigyulnak majd a pompás lámpák és elvetve a napi munka gondját, nem fog fájni a holnap felé tekinteni.

És elkezdünk épiteni is. A töméntelen mulasztás nyomán, amely rombadöntötte mindenünket, uj világot kell felépitenünk. A fejlődő Budapest mohó vágygyal esik neki, hogy ne csak az elmulasztottakat pótolja, de tovább nőjjön és szépüljön azzal az irammal, amelyhez a lökést csak egy világégés tudja megadni. Uj házak nőnek ki a földből, megszaporodnak a közintézmények és el kell oltani azt a mérhetetlen szomjat, amely az emberiséget a vad esztendőkben a kultura iránt megszállta. Pénz, tenger pénz kell mindehhez és a megromlott viszonyokból, a deficitek szánalmas kátyujából hatalmas virágzásnak kell fakadnia. A munka, az ötletesség, a termékenység, a teremtő erő esztendeje lesz az 1918-ik. És hogy azzá lehessen, bizony emberek kellenek a gátra. Egész férfiakra vár a rettenetes feladat: felépiteni, ami összeomlott, megteremteni, ami elvetélt és nagygyá tenni ezt a Budapestet, amely majd négy esztendőn át halotti csendben álmodott a jövőről, amelynek fényes kapui most kezdenek megnyilni.

Fullánkok

...

Falra borsót

hány az, aki Budapest közönségétől valamit akar és nem állit oda minden ember mellé két rendőrt és nem rendeztet a börtönőrök hadseregével demonstráló felvonulást. Megint bebizonyosodott ez a vizvezetékek éjszakai elzárásánál. Megjelentek a szigoru plakátok, amelyek a viz záróráját akkorra rendeli el, amikor senkinek sincs rá szüksége, akinek meg van, az vegyen előre. Egy hét után kiderült, hogy a budapesti házaknak csak harminc százalékában tettek eleget a parancsnak. Mit bánják ezek az emberek, hogy holnap viz nélkül lesz a főváros, mit bánják, ha a zsir, meg a liszt miatt nem voltak bajok, törjön ki az ő hanyagságuk miatt a vizforradalom. Budapest csak rendelkezéseket követel, de azokat be nem tartja. A rendőrt gyülöli, de mégis ő az, aki nem tud nélküle élni.

*

A középületek

megint kitüntették magukat. A szegény viciknek a térdükig lógott a nyelvük karácsony második ünnepén, ugy söpörték, hányták a havat. Az emberek a magánházak előtt sima flaszteren mentek és hasra vágódtak a középületek előtt, ahol bámulatos kitartással várták meg, amig jön az eső és lucskos piszokká oldja a rögökké gyurt havat. Ha történt ezekben a napokban lábtörés, akkor csak középület előtt történhetett az meg, nyilván azért, hogy hatóság bizonyithassa: nem öncsonkitásról van szó. A templomok előtt is történhetett, vagy történhetett volna bőven szerencsétlenség és a jámbor lábtörött hivő bemehetett volna hálát adni az Istennek, hogy nálunk olyan hatóságok vannak, amelyek a rendet megtartatják, de meg nem tartják.

*

Az orosz béke

hirére, dacára, hogy egyelőre csak feltételes és előzetes, megjelentek a röpke, de nekünk drága táviratok, hogy az orosz határon órák alatt lezuhantak az élelmiszerárak. A pesti polgár pedig boldog álmában már lelkesen gorombáskodik az élelmiszeruzsorásokkal, akiknek eddig csak kézcsók után merte átnyujtani a keserves pénzét. Le fog tünni az árdrágitók csillaga, a titkos diplomáciával együtt megszünik a titkos kereskedelem is, amely csak a gazdagok számára élt, a szegény ember pedig táplálkozhatott az élelmiszerjegyek morzsáiból. Előkerülnek a Blitz és Braunok rejtett pincéiből a kincsek, amelyeket nem lesz érdemes többé dugdosni, mert a béke piszkos konkurrenciájával csak olcsó árak révén lehet fölvenni a versenyt. Fiaink, hőseink, drága testvéreink, amig a haza veszélyben volt, repülő szárnyakon jutottak el a keleti frontra. Vajjon mi lesz most? Mennyire van most az orosz határ Budapesttől? Mikor jut el ide is az élelmiszerárak vágyva-vágyott krachja?

*

Krátky tanácsnok
elmondja
a Várszinház Odisszeáját

Épitkezéshez ma legnagyobbrészt hozzákezdeni sem mernek, ha pedig valamit mégis vakmerően megkezdenek, az lassan, tempósan halad előre. Valaha a lipótvárosi bazilika vált közmondásossá, hogy száz éve épül és soha sem készül el. Most ahány épitkezést elkezdtek, annyi kis lipótvárosi bazilikánk van. Isten csodája, ha valami épitkezést be lehet fejezni, valamit tető alá lehet vinni. Ezek közé a csodák közé tartozik a Várszinház átalakitása is, amely — ugy látszik — a töméntelen nehézségek dacára is rövidesen befejezést nyer. A Várszinháznak azonban szintén megvan a maga Odisszeája és bizony nagyon messze lennénk még az eredménytől, ha a munkát nem olyan két akaraterős és lelkes ember veszi a kezébe, mint amilyen Krátky János tanácsnok és Bánffy Miklós gróf, az állami szinházak főigazgatója. Nehéz és küzdelmes munka folyik odafönt a várban, amelynek azonban az igazi verekedése különböző központok irodáiban játszódik le. A Fővárosi Hirlap munkatársának kérésére Krátky tanácsnok a következőkben mondta el a Várszinház Odisszeáját:

— Maguk az épitkezések, már persze a mai épitési viszonyokat vávo fi,yelembe, normálisan haladnak. Ha lassan is, de folyik az épitkezés és meg van rá a reménységünk, hogy hamarosan készen leszünk vele.

— A nehezebb és körülményesebb dolog a berendezés, amely részben a nézőtérre, részben pedig a szinpadra vonatkozik. A nagyon izléses és egyben praktikus terv Bánffy Miklós gróf főigazgatótól származik. A butorokat, az ülőhelyeket a főigazgató előbb sárga szinü szövettel kivánta bevonni, amely szin nagyon jól hatott volna, de csak nappal. A kiszemelt sárga szinnek azonban az a tulajdonsága, hogy a villany fényében megváltozik és egészen a fehér szinig halványodik. Most azután nagyon szép, speciális szürke szinü lesz a nézőtér, szürke a butorokat bevonó szövet és szürke a tapéta. Ebből a finom árnyalásu szürke szinből erőteljesen, élesen ugrik ki a szinpad, ami egy szinház berendezésének mindenesetre legelsőrendü kelléke. Némiképen hasonló lesz a szinház szinhatása ahhoz, amit Bécsben a Bürgertheaterben láthatunk.

— A szükséges szövetanyagot, amely természetesen jelentékeny kvantumot tesz ki, a legnagyobb küzdelem árán tudtuk kiharcolni. Végre most hosszu és nehéz harcok után épen a napokban bocsátotta azt rendelkezésünkre a Pamutközpont. A szövet szine azonban nem olyan, mint amilyenre nekünk szükségünk van. Nincs más mód tehát, *meg kell festetnünk.* Erre a célra *Bánffy* gróf legalkalmasabbnak egy ausztriai gyárat talált. Itt azonban megint a Máv.-val voltak bajaink, amely a szállitás körül támasztott nehézségeket. Még ha a Máv.-val elintézhető lenne is a szállitási ügy, akkor is meg kellett fontolnunk, legyünk-e olyan vakmerőek, hogy a szövetet kiküldjük Ausztriába, ahol az a veszedelem fenyeget bennünket, hogy lefoglalják a kinnal-bajjal megszerzett anyagot és azt más célra használják fel. Ennek a veszedelemnek nem tehetjük ki magunkat, ugy kellett tehát dönteni, hogy a szövetet itthon, magyar gyárban fogjuk megfestetni, s ha ez meg van, akkor megkezdődhetik a kárpitosmunka is.

— Külön késlelteti törekvéseinket az, hogy a szinpadi lámpa bizonyos reguláló készülékeit idehaza nem kaphatjuk meg, azt Berlinből kel-

lett beszerezni. Ismerve azonban a szállitási nehézségeket, igazán nem tudunk bizonyos dátumot mondani a berlini küldemény megérkezésére vonatkozólag. Minden reményünk meg van azonban, hogy február közepéig teljesen készen leszünk a szinházzal, amikor aztán megkezdhetik benne az előadásokat.

Érdeklődtünk a szinház megnyitására vonatkozólag a Nemzeti Szinháznál is. A Nemzeti Szinház művészei már készülődnek az uj és nagyon szép feladatokra, amelyeket a megujhodott szinház nyujtani fog nekik. Ambrus Zoltán igazgatónak az a szándéka, hogy nem mint a multban, a Nemzeti Szinház repertoárját ismételteti a Várszinházban, hanem teljesen önálló repertoárt csinál erre a célra. A Várszinház lesz Budapest igazi intim szinháza, ahol finom hatásokra számitó abszolut irodalmi becsü darabokat fognak előadni. Lesznek a müsoron egész estét betöltő darabok is, amelyek azonban egyfelvonásokkal váltakoznak. Amit pedig egyelőre nagy titokban tartanak, az a meglepetés lesz, hogy a megnyitó előadáson Bánffy Miklós gróf főigazgató uj darabját fogják bemutatni.

Hét és fél millió
Budapest szegényeinek
Az egy esztendős Népjóléti Központ

A Népjóléti Központ most tölti be működésének első esztendejét és ez idő alatt kétségkivül hatalmas missziót teljesitett. A nagyváros életében nélkülözhetetlennek bizonyult egy intézmény, amely a tülekedésben elesetteket, a jókat, de gyámoltalanokat lábra állitja és amely elvezeti a fölöslegeset a bőségben élőktől a nélkülözőkhöz. Az intézmény ma még nem jutott el oda, hogy teljes erőkifejtését nyujthatná, de számos jelét mutatja annak, hogy él és annak, hogy szükség van rá. Bárczy István polgármester és Déri Ferenc alpolgármester nagy szeretettel tesznek meg mindent a Népjóléti Központ érdekében, amely, elmondhatjuk, legelső sorban az ő gondoskodásukból nyer erőt a felvirágzásra. Odaadó, lelkes munkatársuk Csergő Hugó dr., a Népjóléti Központ igazgatója, aki páratlan szorgalommal és a hivatáshoz szükséges meleg szivvel vezeti az intézményt. Amikor az első esztendős munka befejezése iránt érdeklődve felkerestük Csergő dr. igazgatót, szerényen mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Akármennyit dolgoztunk és akármilyen eredményeket tudtunk elérni, a vezetőség inkább azt érzi, hogy mily sok az, amit még tenni kell. A mi feladataink között nincs is sürgős, csak sürgősebb munka. Az elmult esztendőben is az egyik sürgős akció rovására kellett mindig a még sürgősebbet elvégeznünk. Egyet-mást talán sikerült is már megoldanunk. Mindenesetre tudtunk nagyobb pénzösszegeket mozgositani a népjóléti célokra. Ennek illusztrálására nem kell másra hivatkoznom, mint arra, hogy az elmult esztendőben hét millió koronát költöttünk népjóléti célokra, ami sok ugyan, de még mindig nem minden. Magának az intézménynek a megszervezése ma már olyan stádiumban van, hogy a kiépités ezentul gyors tempóban mehet tovább. Persze olyan hatalmas szervezetet, mint amilyet mi tervezünk, nem lehet néhány hónap alatt nyélbe ütni. E tekintetben mindössze Ugron Gábor belügyminiszter urnak egy legutóbb megjelent rendeletére hivatkozom, amely rendelet az anya- és csecsemővédő-nők országos megszervezésére vonatkozik. A belügyminiszter ur ezt a munkát öt esztendőre kontemplálta. Nekünk a népjólét előmozditásának minden ágát feladataink közé kell iktatnunk, s igy bizony eltart néhány évig, mig a Népjóléti Központ teljesen kibontakozik.

*

A Népjóléti Központ hatalmas tevékenységének jellemzésére az alábbiakban képet adjuk a most folyó munkának, a legujabb eseményeknek és terveknek:

A körzetek megszervezése.

A legközelebbi napokban jelenik meg a polgármester rendelete a népjóléti körzetek felállitásáról és a népjóléti körzetek elnökeinek kinevezéséről. A polgármesteri rendelet összesen 83 körzetet állapit meg és pedig kerületenként a következőképen: I. kerület: 8; II. kerület: 9; III. kerület: 7; IV. kerület: 2; V. kerület: 5; VI. kerület: 13; VII. kerület: 13; VIII. kerület: 15; IX. kerület: 8; X. kerület 6.

Folyamatban van a népjóléti megbizottak kinevezése is, számszerint egyelőre 1200 megbizotté. A körzeti elnökök azonban tovább fognak toborozni, hogy elegendő számu népjóléti megbizott utján teljes munkát lehessen végezni. A terv szerint minden körzetben mintegy 30 megbizottra lesz szükség, akik mindegyike hat családot fog vállalni. Legközelebb megkezdődnek a körzeti elnökökkel való megbeszélések, amelyeknek a müködés egyöntetüségét kell biztositani. A megbizottak mindenekelőtt vizsgálatot teljesitenek az elöljáróságok, illetve a Népjóléti Központ számára, azután gondozásba veszik pártfogoltjaikat. Hatósági feladatuk is lesz legközelebb és pedig a hadiözvegyek és hadiárvák összeirása.

Olcsó tejet kapnak a szegények.

A népjóléti megbizottaknak már legközelebb igen fontos és áldásos missziójuk akad. Ők lesznek azok, akik az olcsó tej és az olcsó burgonya szétosztása körül munkálkodni fognak. Az olcsó burgonyáról egyelőre nincsen komolyabb szó, nyilván abból az egyszerü okból, hogy se olcsó, se drága burgonyát nem lehet a mai viszonyok között szállitani. Annál aktuálisabb azonban az olcsó tej, amelyet a közélelmezési hivatal fog a főváros rendelkezésére bocsátani. A tej literjét azok, akiknek 4000 koronán alul van az évi jövedelmük, 50 fillérrel olcsóbban kapják. Hogy kik kapjanak olcsó tejet, a megbizottak előterjesztése alapján a körzetek fogják véleményezni.

Hivatásos népgondozók.

A legközelebbi feladatok közé tartozik a hivatásos népgondozók szervezése is. Minden körzetnek lesz ugyanis egy jegyzője, akinek állását hivatalnoki jellegünek tervezik és munkájáért fizetést kap. Ezeket az állásokat részben hivatalnokok, részben tanitók és más lateiner foglalkozásu vállalkozó egyének fogják betölteni. Ennek célja az, hogy a körzetekben felelősség mellett dolgozó egyének is legyenek. Részben hivatásos népgondozók, részben pedig a népjóléti megbizotti intézmény megszervezésének céljaira a Népjóléti Központ 300.000 koronát kért a Hadigondozó Hivataltól.

Ezzel azután a központ az első esztendő végével eljutott a legfontosabb alapvető munka megindításához.

A mult héten különben a Népjóléti Központban ülés volt, amelyen Bárczy polgármester elnökölt.

Szálljatok milliók . . .

Szegény ember kalaplevéve beszél a milliókról, ha azok közelében van, de távolról mégis nagyon lenézi őket. Nincs izgatóbb probléma, mint arra gondolni, milyen lelki változásokon megy át az ember, miközben közelebb és közelebb jut a nagy pénzekhez? Hogyan marad lassan a fején a kalap, amelyet valamikor évtizedek előtt tiszteletteljesen kapott le a milliók közelségének éreztével? Vajjon gondolt-e erre *Lánczy* Leó most, amikor ötven esztendős pályafutására tekintett vissza és e visszatekintés pillanatának nemes elágyulásában harmadfélmilliót adott jótékonycélokra? Ő is volt polgári sorban élő ember, aki szolgája volt a pénznek, amelylyel való diadalmas küzdelmében urává lett annak. Amikor még ő is szolgasorban volt, bizonyára másként gondolkodott a pénzről, mint mi, akik örökké szolgasorban maradunk és akik sohasem fogunk a milliónak utasitásokat adni, hova menjanak, hol sorakozzanak, hol segitsenek, hol ártsanak, hol bocsátkozzanak ütközetbe a más milliókkal. Akikből hadvezérek lesznek, közlegénykorukban is másként vágták a hátukra a borjut, másként bujtak bele a mundérba és más szemmel nézték a pénz nagy ármádiáját. Nem is igen ütköznek ki belőlük a közönséges, az alantas, a drága, mindennél áldottabb emberi tulajdonságok, milyen szép, milyen felemelő mégis, ha némelyek, kivételesek, mint Lánczy Leó, emberek is tudnak maradni.

Bródy Sándor az öreg Schossberger báróról irta meg, hogy érző lélek volt, mert hetvennégy éves korában, amikor hat milliót vesztett, nem tudta tulélni a szerencsétlenséget. Szive rohamosan megbetegedett és az öreg Schossberger meghalt. Kőből kellett volna lennie, hogy ezt meg ne érezze, de hus volt, tudta, hogy többé nincs ideje visszaszerezni ezt a jelentékeny summát. Amint elrohant a pénz, látta, olyan vihar közepette rohant el, hogy szele szinte eldöntötte. Az öreg Schossberger élete végéig, szinte halálában is szolgája maradt a pénznek, az parancsolt vele és ő engedelmeskedett és mint hü szolga gazdájának sirján kereste és lelte halálát.

De más az eset, amikor az ember tudja a pénzt jármába hajtani. Lánczy Leó maga küldi szelid utjára a harmadfél milliót, mondván: menjetek szerte az országba és száritsátok fel a könyeket. Ötven esztendő hatalmas eseményei, küzdelmei, országok sorsát intéző kézmozdulatok növelték nagyra Lánczy Leót, aki ime a jótékonyságban is megmutatja, hogy különb, mint más emberek, itt is mások az ő mértékei, mint amilyeneket a hétköznapok produkálnak. A jótékonycélra adott harmadfél millión átsugárzik az aranyfolyók hullámzása, amelyeken Lánczy Leó uralkodott hosszu évtizedeken át a szeleken és az időjáráson. Illő és szép volt, hogy a pénz uralkodója aranyakból állitson emléket annak, hogy félszáz esztendőn át dolgozott a közért, Magyarországért, Budapestért, a budapesti kereskedőkért, a gazdasági tudásért. A nagyszerü alapitvány, amelyről egyszerü, kérkedésnélküli levélben értesitette Wekerle miniszterelnököt, minden tételében Lánczy működésének, alkotásának egy-egy mértföldkövére teszi le a hála koszoruját. Az adomány céljai között fájdalmas emlékekként, mint fényes könnyek csillognak a háborus célokra adott százezrek. A legnagyobb tételből, egy és egynegyed millióból, hadigyermek-szanatórium épüljön és ott vannak Lánczy kegyeletes, hálás megemlékezései között a hadirokkantak, a háboru sujtotta kereskedők, a főváros éhező szegényei, a Szurmay honvéd-árvák, a Vöröskereszt, a haretéri internáltak és a doberdói hősök árvái. Mindezek bizonyitékai annak, hogy olyan nagy békemunkán, amilyen Lánczyé volt, mégis a háboru hagyja a legerősebb nyomot, az ő békés szivébe is a háboru szántotta a legmélyebb barázdát.

Föl kell azonban jegyezni azt is, hogy Lánczy Leó jótékonyságának ez mindössze egy nagyobb, erősebb, feltünőbb jelensége volt. A nagy tettekre késztető, kivánatos emberi hiuság volt az, amely a hallgatag és csendben adakozó Lánczy Leóval is kimondatta egyszer: ötven esztendeig dolgoztam, lehet egyszer nekem is ünnepem. Barátunk, aki abban a kivételes szerencsében részesül, hogy együtt ülhet Lánczyval a VII. kerületi református presbiteriumban, beszéli, hogy egyszer a harangozó fizetésjavitást kért. A presbiterium a fogát szivta, nem lehet megadni a fizetésjavitást, mert szegény az eklézsia. Erre megszólalt Lánczy Leó és kijelentette, hogy a harangozó igényei jogosak, azokat ki kell elégiteni. És azóta is ő fizeti a többletet. Hány, de hány ilyen harangozója van Lánczy Leónak, aki a pénz fejedelmei között föltétlenül legnagyobb ezekben a polgári erényekben is.

Egyetlen a magyar pénzemberek között, aki a király valóságos belső titkos tanácsosa, az igazi örömeket azonban a jótékonyságban keresi. Ez ütközött ki rajta egy emlékezetes jelenetben is, amikor véletlenül, ugy hogy önmaga sem vette észre, éppen előttünk tárta ki a lelkét. Aki Gál Károlyt ismerte, meg fogja érteni a jelenetet. Gál bácsi temetésén történt. Lánczy Leó hátul, az igazán, a szivből gyászolók között állott meg, ahol már nem jegyzik a riporterek a jelenvoltakat. Megnedvesedtek a szemei és maga elé tekintve, az egész szertartás alatt nem tudott egyebet mondani, csak folyton ezt ismételgette:

— Jó ember volt szegény Gál Károly, jó ember volt, szegény . . .

Akkor láttuk, hogy Lánczy Leó az emberekben a jó szivet keresi. Ha előbb nem tudtuk volna, most ismét bebizonyitotta, hogy önmagában is megtalálta ezt a jó szivet.

A pénz iránt laikus szemmel mindig ugy éreztük, hogy a nagy bankok börtönre vetik a pénzt és büntetésből vasajtók mögött őrzik. Lánczy Leó jószivü őre a pénz börtönének. Fiatalos kedvvel tárja fel az ablakot és ugy mondja: szálljatok milliók, szálljatok, hintsetek áldást a boldogtalanok, a szenvedők közé . . .

aki bejelentette, hogy már a legtöbb szakosztály megalakult. A megalakult szakosztályok ezek: tanácsadói és jogvédelmi, anya- és csecsemővédő, gyermekvédő, gyermekfelruházó, népélelmezési, népgondozó, társadalmi segitő, irói és hirlapirói és az iparművészeti szakosztályok. A többi szakosztály megalakulása is a közel jövő kérdése.

Háztüznéző a jótékony egyesületekben.

Folyamatban van a népjóléti egyesületek kataszterének megszerkesztése is. Az eddigi számonvétel szerint Budapesten ezidőszerint 122 népjóléti egyesület müködik. Ezekre nézve most gyüjtik az adatokat, de hamarosan meg fog kezdődni az egyesületek helyszini vizsgálata is. A legutóbbi elnökségi ülésen különösen Klebelsberg Kuno gróf ny. államtitkár volt az, aki erőteljesen rámutatott annak a szükségességére, hogy az egyesületek portáján körülnézzenek. Ezt a munkát külön tisztviselőkkel fogja elvégeztetni a Népjóléti Központ. Az ellenőrző közegek valószinüleg az elöljáróságok ama tisztviselői közül fognak kikerülni, akik eddig is a jótékonysági egyesületek ügyeit intézték.

A népjóléti nyilvántartó is készül már. Itt mindenkit el fognak könyvelni, aki segélyben részesült. Eddig 45.000 feljegyzés van, de ha az egész munka készen lesz, a bejegyzések száma valószinüleg meg fogja közeliteni évenkint a 200.000-et.

A Népjóléti Központ különben az elmult esztendőben 133.000 ügyiratot intézett el, köztük 39.900 segélyezési ügyet.

Pénzbeli segélyre az 1917-ik évben 950.000 koronát osztottak ki.

7.5 milliós költségvetés.

A Népjóléti Központ az elmult évben 6,470.000 koronát mozgósitott jótékony céljaira. A pénztári forgalom 11,896.000 korona volt, ebben a pillanatban pedig mintegy három millió korona a pénzkészlete, aminek az az oka, hogy egyes akciók még nincsenek pénzügyileg lebonyolitva.

A jövő évi költségvetés három részből áll:

1. Az adminisztracionális célokra szolgáló összeg, amelyet a főváros ad. Ez az elmult esztendőben 200.000 korona volt, ami helyett az idén 356.000 koronát kell kérni. Ennek az oka az, szaporitani kell a személyzetet, másrészt pedig, hogy a dologi kiadások is emelkedtek. Eddig kilenc véglegesitett tisztviselő és 22 ideiglenes, jobbára női segédmunkaerő végezte a hatalmas munkát.

2. A Hadigondozótól kért összeg, amely a mult esztendőben több mint öt millió volt, most pedig hat és fél milliót kell kérni.

3. Az adományok, amely címen az idén 500.000 korona gyült be, a jövő évi költségvetésbe ugyanilyen összeget vesz fel a Népjóléti Központ.

Egyszóval a Népjóléti Központ jövő évi költségvetése hét és fél millió korona körül mozog.

Másfél millió gyermekruhákra.

A karácsonyi napok hangulatában meg kell emlékezni a Népjóléti Központ gyermekfelruházó tevékenységéről is, amely az idén rendkivüli nehézségekbe ütközött az anyaghiány miatt. A kormány mindent megtett, de az eredmény mégis az volt, hogy a bört és a ruhánakvalókat csak novemberben kapta meg a Központ, sőt egy részét csak karácsony után!

Cipőt 26.000 párt rendeltek, amiből december 25-ikáig 13.000 pár készült el, ehhez járult 8000 pár ajándékcipő, ugy hogy karácsonyig az iskolákban 21.000 párt lehetett kiosztani. Még 8—10.000 párra tehető az, amit az iskolákban fognak a jövőben kiosztani. Az iskoláknak jutott és még juttatandó ruházati cikkek a következők:

30.000 pár cipő,
12.000 télikabát,
8.000 fiuruha,
6.000 leányruha,

ami összesen 1,400.000 koronába került. Ennek az összegnek a felét a Hadigondozó Hivatal adta.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY
Budapest, VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 30.
TELEFON: József 1—48.

Harrer kormánybiztos a telekspekuláció ellen

Gyöngyös város eladhatatlan 450 holdja

Harrer Ferenc dr. tanácsnok évek óta felvette, mint a városépitő ügyosztály vezetője, a harcot a telekspekuláció megakadályozására. A harc eredményes volt és azt most, mint kormánybiztos, Gyöngyösön is folytatja. Ebben a tekintetben legutóbb igen fontos esemény történt, korszakos jelentőségü határozatot hozott Gyöngyös város képviselőtestülete. A határozat alapelve az, hogy a kié a föld és a földjáradék, azé az ország, vagy város termelése, munkája és polgársága.

A gyöngyösi kormánybiztos közbenjárására az egri érsek, tekintettel Gyöngyös város érdekeire és a helyes szociális célkitüzésre, beleegyezett abba, hogy Gyöngyöspüspöki határában levő, Gyöngyös város természetes jövő fejlődési területét képező, körülbelül 450 holdnyi birtokát a városnak örökárban átengedje és a közgyülés az ügy horderejének és erkölcsi jelentőségének megfelelően ünnepi hangu kormánybiztosi előterjesztés szellemében névszerinti szavazással hozta meg a következő határozatot:

„A képviselőtestület kijelenti, hogy Gyöngyös városa ezt a földet azzal a szándékkal veszi meg, hogy ez a föld ugy mindenkori értékének megfelelő kihasználása, mint a város jövő fejlődésével kapcsolatos értékemelkedése által mindenkor a köz, illetve a jövő nemzedékek érdekeit szolgálja és soha magánspekuláció és magánnyerészkedés tárgyává ne váljék. Ehhez képest határozattá emeli, hogy a megvett területeket sem egészben, sem részben elidegeniteni nem szándékozik, hanem azokat ugy mezőgazdasági, mint ipari és lakáscélokra elvileg csak bérbeadás utján kivánja hasznositani és e föld valamely részét csakis kétségtelen közcélra és a város helyreállitásával közvetlenül kapcsolatos müveletek céljára hajlandó tulajdonjogilag átengedni".

Harrer Ferenc dr.-nak a spekuláció ellen való küzdelme egy közgyülési határozat révén egy ujabb győzelemmel szaporodott. A gyöngyösi határozatról Pikler J. Gyula, a fővárosi statisztikai hivatal aligazgatóját, a legközelebb megalakitandó telekhivatal igazgatóját kérdeztük meg, aki a következőket fejtette ki:

Hogyan fog ez az elvileg nagyjelentőségü határozat a gyakorlatban megvalósulhatni, annak most megfontolás alatt levő technikai részleteibe nem bocsátkozhatunk, de maga a kimondott elv egyedül erkölcsös és helyes megoldása annak a követelménynek, amelynek ismert, de célttévesztett jelszava: „földet a népnek", egy jelszó, amely a legjobb szándék mellett abba az irányba vezet, hogy az egész közület életfeltétele: a föld egyes egyéneknek vagy osztályoknak rezerváltassék és ne az e földtől függő közület egészének és az utódok összességének. És ezen egyedül logikus és erkölcsös megoldás hatása érződött meg abban az ünnepélyes hangulatban, amelyben a névszerinti szavazók *egyhangulag* fogadták el ezt a fontos határozatot, mint amilyen a város kezében levő föld- és telekterületet illetőleg tudomásunk szerint Arad város tanácsa részéről is nehány hét óta van előkészülőben.

— A gyöngyösi képviselőtestület határozatának — mint minden határozatnak és törvénynek — nincs feltétlenül kötő jogi ereje az utódokra nézve. De nem hisszük, hogy ebben az esetben valamikor megtörténjék, hogy egy későbbi nemzedék ezzel a határozattal szembehelyezkedjék, különösen, ha ez az elv más közületekben, a városokban és az állam kezében levő földek tekintetében is megteszi utját, a józan ésszel és az erkölcsesel és kiszolgáltassa a közületet, a polgárságot és az utódokat a magánspekulációnak és az elemi életfeltételek teljesen felelőtlen rendszerü magánkézbe juttatásának. Jobban hiszünk a helyes kifejezésre jutott józan észnek és erkölcsnek, mint a jogszabályoknak az erejében.

— Merjük remélni, vagy legalább lehetőségét látni annak, hogy a gyöngyösi tüzvészből nemcsak Gyöngyös városa fog virágzó uj létre kelni, hanem hogy Gyöngyös városának hamvaiból főnixként fog *uj életre kelni a magyar földbirtokpolitikának egy nagyjelentőségü, tiszta, egyszerü és áldásos elve is a mindenkori utódok érdekében.*

A vizpancsoló kóboráram

Irta: **Gáti Béla**, müszaki tanácsos.

A nyári vizmizériák ismét életre kelnek és mig a talaj meglehetős mélységü rétegben be nem fagy, nem is szünnek meg a hiányok, amiért is célszerünek látom, hogy a vizhiány egy másik okára is rámutassak.

Nézetem szerint teljesen valószinütlen, *hogy a budapesti közönség fogyasztása oly óriási lenne.* Mint tudjuk, Budapest lakásainak nagy részét kislakások alkotják; a népesség összezsufolva él és tisztára hihetetlen az, hogy például egy 10 személyes vicelakás közönsége 2400 liter vizet fogyasszon el naponta. *A lakosságnak legalább is 60, esetleg 90 százaléka minimális vizfogyasztású;* egyes gyárak, üzemek vizfogyasztása igen nagy lehet, ezeket azonban *könnyen ki lehet nyomozni* és a vizpazarlások ellen megfelelően lehetne védekezni. Amint a *„Fővárosi Hirlap"* megállapitotta, a vizmüvek soha oly nagymennyiségü vizet nem termeltek és nem adtak ki a főcsövekbe, mint éppen manapság. Hogy azonban ebből a kiszolgáltatott mennyiségből *mennyi jutott a fogyasztóhoz,* az már más kérdés. Természetesen igy papiron nem lehet itéletet mondani és igy nem mondhatom ki azt, hogy *a viznek 50 százaléka elfogyott, elfolyott, elcsurgott;* mindazonáltal bizonyos, hogy a *vizömlések, vizszivárgások igen tekintélyes mennyiségre rugnak.* A vizcsövek kilyukadását, kimaródását *a villamos vasutak kóboráramai okozzák.* A villamosvasut-társaságoknak ugyanis meg van az a joguk, hogy a felső vezetéken a kocsiba bevezetett áramot ne külön vezetéken, hanem a sinen vezessék vissza az áramtermelő központba. A mérések alapján megállapitható, hogy a sinek akkor, amikor kocsi nincs a közelben, majdnem árammentesek; igy tehát az áram nem a sineken, hanem a földben és a földben elhelyezett fémtesteken át folyik vissza. A sinből az áram elkóborol a földbe, a földből belép a csőbe, más helyen ismét elhagyja a vizvezetéki csövet és ekkor *magával viszi a vizvezetéki cső anyagát is.* Bizonyos idő után azután az anyag annyira elfogy, hogy a vizcsöveken át a viz átszivárog és végeredményképp a 240 millió liter kimenő vizmennyiségből a fogyasztókhoz nem érkezik meg 240 millió, hanem *annak egy része a földbe és innen a csatornákba szivárog és rontja Budapest altalaját,* amely rontás azután utcasülyedésekben, talajbehorpadásokban és egyéb hasonlókban nyilvánul.

A villamos vasuti kóboráramok veszélyességét már sok helyen észlelték és azok ellen védekeztek is. Magyarországon is megalkották a kóboráram-szabályzatot, ami azonban tulajdonképen csak az uj vasutakra érvényes és a régi villamos közuti vasutak eddigi jogi viszonyait nem igen érinti. A kóboráram a vizcsöveken kivül kimarja a gázcsöveket is, erről a székesfővárosi gázmüvek nagyon sikerült fényképfelvételei tesznek tanuságot. A gáznál azonban nem olyan veszélyes a dolog; a kiömlő gáz ugyanis a gázcső körüli réteget mintegy elkátrányositja és ezáltal a gázcső körül tulajdonképen egy másik kátránycsövet alkot. Az elveszett gázmennyiség csak abban nyer kifejezést, hogy a nyomás csökken; avval pedig a mai háborus viszonyok között senkisem törődik, hogy a nyomás csökkenését szénhiány okozza-e, vagy az, hogy az előállitott gáz egy része a fogyasztó előtt a vezetékekből már kiszivárgott. Erre vonatkozólag egyes vidéki városokban érdekes példák adódnak, igy például egyik nagyobb alföldi városunkban külön társaság kezében van a viz, a gáz és a villamos vasut; sem a gáztársulat, sem a vizvezetéki társulat sohasem panaszkodott, vizsgálatokat csakis a magyar királyi posta végeztetett telefonkábelei érdekében.

Egy másik délmagyarországi városban a gázmüvek teljesen meg vannak elégedve a helyzettel; amidőn azonban a kóbor áram a vizvezetéket már annyira kirágta, hogy vizömlések támadtak, kiderült, hogy a gázcsövekből is igen nagymennyiségü vizet kellett kiszivattyuzni; a viz pedig csakis a már meglevő repedéseken juthatott a gázcsövekbe. A vizcsövek kimaródásai elsősorban is a házi vezetékeken jelentkeznek, rendszerint ott, ahol a fővizcsőből a vezeték a házban felemelkedik. *Budapesten ezeket a viszonyokat előre láttam és már 1911-ben*

javasoltam, hogy a kóboráramoknak a vizvezetékre való körülményei állapittassanak meg, történjenek mérések és a mérések eredményeiből kifolyólag állapittassék meg a védelem.

Annak idején ajánlkozásomat a polgármester nem fogadta el, pedig akkor még tizezrekkel meg lehetett volna azt a bajt szüntetni, amelynek elérésére most *tizmilliók lesznek szükségesek.* Egyáltalán *nem hiszem, hogy a tervezett uj vizmü segitsen a helyzeten.* Igaz ugyan, hogy több vizet nyomva a vezetékbe, illetőleg nagyobb nyomást alkalmazva Káposztásmegyeren, a megérkező vizmennyiség is nagyobb lesz, ez azonban *csak ideiglenes állapot maradhat.* A nagyobb nyomás nagyobb szivárgást okoz és végeredményképen *pár hónap mulva ugyanolyan eredményre jutnak a vizmüvek, mint amilyenben már jelenleg is vannak.*

Az uj vizmüvek épitését mindenesetre célszerü elkezdeni, az uj Budapestnek több vizre lesz szüksége; ezzel azonban a jelenlegi hiányokon egyáltalán nem segitünk, *határozottan és azonnal el kell kezdenünk a kóboráram okozta bajok megszüntetését.* A székesfőváros, illetőleg a tanács fölös óvatossága meg tudta találni a vizmüvek tervezésére és felügyelőségére a legjobb szakembert, *Kajlinger* Mihályt; kevésbbé fölös óvatossággal tudna találni a kóboráramok okozta bajok megállapitására is szakértőt. Elsősorban is a kirágott bekötési helyek lennének kijavitandók. Erre a célra minden eszközt fel kellene használni és az általános fémhiány esetében *még a papircsövektől sem szabadna idegenkedni.* Németországi kisérletek szerint az ily csövek elég jól beváltak. A sárgaréz fémet nagyon jól lehet pótolni a cink- és aluminiumötvözetekkel; horganyban aligha szenvedünk hiányt, a magyar aluminiumgyárat pedig a székesfőváros is megsürgethetné, utóvégre egyedüli fémünk az aluminium, amelyet magyarországi telepekből korlátlan mennyiségben lehetne előállitani.

A vizmüveknek az az eljárása, hogy a javitásokat a háziurakra bizza, tulajdonképen a legnagyobb jogtalanság. Egyáltalán nem vagyok barátja a háznak, mint magántulajdonnak és igy a háziuri intézménynek sem, azonban, amig egyrészről a háziuraknak szabad keresetét az állam alaposan megnyirbálta, másrészről nem lehet őket arra kényszeriteni, hogy a jelenlegi drága munkabérek és anyagárak mellett végeztessenek oly javitásokat, amelyeket tulajdonképen *jogilag a kereskedelemügyi miniszteriumnak kellene elvégeztetni,* hiszen ő adta meg a villamos vasutaknak azt a jogot, hogy áramaikat a vizvezetéken át vezethessék vissza a telepre. Közegészségügyi szempontból a vezetékek rendben tartása rendkivül fontos, hiszen a vizfogyasztás korlátozásánál, amidőn esetleg a csövek üresen állanak, *egy köbmilliméter talajpiszoknak a csőbe való behatolása elegendő arra, hogy például egy kórházban vagy szanatóriumban százával haljanak meg a tifuszos betegek.* Ilyen esetben azután a kórházvezetőséget, vagy a szanatóriumtulajdonost tenni felelőssé, még a legrégibb római jog alapján sem lehet. A vizmüvek igazgatósága javitson ki minden csapot, javitson ki minden csövet, ami hibás és egyáltalán ne követelje ezeknek a háziurak által való megtéritését. A közönségnek érdeke az, hogy a vizét megkapja és ezt az érdekét nagyon veszélyezteti az az egyszerü körülmény, ha az illető csak cseppenként kapja a vizet azért, mert a szomszédházban a vizkiszivárgás tönkreteszi az ő lakására szükséges nyomást. A székesfőváros vezetőségének lenne azután a feladata, hogy az igy felmerült összeget *vagy az államtól behajtsa, vagy pedig a háboru számlájára irja.* Meg vagyok győződve, hogy a fogyasztó-közönség, legkevésbbé természetesen a virilista háziurak, de még az adózók sem tennének az ellen kifogást, ha a székesfőváros maga költene rá egy-két milliót, a kóboráramok által tönkretett házi vezetékek rendbehozására. Természetesen a fővezetékek rendbehozása amugy is csak a vizmüveket terhelné, mivel a jelenlegi viszonyok között legalább a perlekedés alapján *nem lehetséges a villamos-vasutakat kártéritésben elmarasztalni.* Egyébként a székesfőváros egyáltalán meg sem tudja mondani, hogy mit kellene a vasutnak tennie, hogy a vizmüvek csöveit a kóboráramoktól mentesitse. A villamos-vasutak természetesen elvileg, jogi szempontból és mérési adatok alapján mindenre hajlandók, gyakorlatilag azonban csak azokat az intézkedéseket teszik meg, amelyek nekik is hasznukra válnak.

Összefoglalva, a vizmü uj kibővitési összegéből egy-két milliót, legalább is a vizcső-hálózat rendbehozására és a kóboráram elleni védekezésre kellene szánni és pedig ezek a munkálatok még a folyó évben meg lennének kezdendők.

Három tanácsnoki állás

Miklós Elemér távozása

A városházán — bár lehangoló események révén — de bizakodó hangulat kezd élni a jegyzői karban, ahonnan a közel jövőben ismét hárman fognak tanácsnokká avanzsálni és igy ujabb utakat nyitnak a fiatalabb jegyzők érvényesülésének is. *Márkus* Jenő dr. távozásával megüresedett tanácsnoki állásra — mint ismeretes — már ki van irva a pályázat. Ugyancsak legközelebb ki fogják irni a pályázatot a tragikus végü *Demjén* Géza dr. tanácsnok helyére is. A harmadik állás pedig akkor üresedik meg, ha majd — mint általában tudni vélik — *Buzay* Károly tanácsnok a tavasszal nyugalomba vonul.

Szó volt egy negyedik tanácsnoki állásról is, amely ugy üresedett volna meg, hogy a távozó *Bódy* alpolgármester helyére vagy *Buzáth* Jánost, vagy *Harrer* Ferencet választották volna meg. Bódy alpolgármester távozásáról azonban ezidőszerint szó sincs. Egyelőre marad. Hogy meddig, azt senki sem tudja. Vannak, akik ugy tudják, hogy az alpolgármester nem tud megválni a hatalmas anyagi előnyök kedvéért sem régi szerelmétől és sikerei szinterétől, a városházától. Mások szerint azonban csak bizonyos fontos, a főváros életére fontos ügyek elintézéséig akarja kiváló tehetségét itt érvényesiteni és azután foglalja csak el a Városi Villamosnál a vezérigazgatói állást.

Ilyenformán csak három tanácsnoki állás betöltéséről van egyelőre szó. Erre a három állásra eddig négy komoly pályázó volt és pedig névsor szerint *Kemény* Géza dr., *Miklós* Elemér dr., *Sallay* Árpád dr. és *Sztankovics* Szilárd. A négy közül most kiesik *Miklós* Elemér dr., akit tudvalevőleg *Ugron* Gábor belügyminiszter meghivott az Idegenforgalmi Központba, ahol *Kampis* János min. tanácsosnak, az ügyvezető-alelnöknek állandó helyettese lesz. *Ugron* Gábor belügyminiszternek a *Fővárosi Hirlap* karácsonyi számában megjelent nyilatkozatából, amely szerint a fővárosnak a Központban előkelő szerepet szánt, már sejteni lehetett ezt az eseményt. *Miklós* Elemér tehetségével nagy nyeresége lesz a magyarországi idegenforgalom ügyének, de annál nagyobb veszteség éri majd a fővárost, amely egyik nagyrahivatott, rokonszenves tisztviselőjét veszti el.

Miklós Elemér távozásával a három tanácsnokjelölt mindegyikének megválasztása bizonyosra vehető. Fölmerült olyan hir, hogy a Márkus Jenő távozásával és Demjén Géza halálával megüresedett két állást egyszerre töltik be. Mint értesülünk, a választásokat külön ejtik meg és ugy látszik, Márkus helyére *Sztankovics* Szilárd főjegyzőt választja meg a legközelebbi közgyülés, de rövidesen sor kerül *Kemény* Géza dr. és *Sallay* Árpád dr. megválasztására is.

URÁNIA

A Pál-utcai fiuk

MOLNÁR FERENC hires pesti diákregénye 4 részben.

Azonkivül

U-hajók — előre!

és a kitünő kisérő müsor.

Előadások: Hétköznapokon 5, ½7, 8 és ½10 órakor. Vasár- és ünnepnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor.

Városházi kabaré

•••

A Buék-malac szomoru története.

Békét köt Breszt-Litovszk,
Multra terit kendőt,
S mi szorongva várunk
Boldog ujesztendőt.
Ágyufüsttől mentes
Riga, Bródi s Gulacs:
Vidám röfögéssel
Jött a Buék-malac;
De rövid volt élte,
El sem számolt hatig,
Máris rekvirálta
A szigoru Hadik.
Holta után pedig
Nagy tisztesség érte:
Budapestnek népe
Sorba állott érte.
E célra az Isten
Frissen csinált jeget,
Marher pedig adott
Uj élelmi jegyet.
Budapesten igy hát
— Bárhogy is szerették —
Megették szegények
Az ujévi szerencsét . . .

Idegenforgalom.

Miklós Elemérnek meggyült most a gondja,
Tehetsége szárnyát hatalmasan bontja.
Semmi nehézségben nem keres ő rémet,
Állja feladatát, mint egy kemény német.
Ötletet másoktól nem kér és nem oroz,
Megbékül mindennel, mint Lenin, az orosz.
Nehézségek láttán nem fél szive alján,
Boldogan mosolyog, mint egy vidám talján.
Fantáziája olyan messze elcsatangol,
Hogy utól nem éri világjáró angol.
És hogyha szivesen e kis versre hallgat:
Már meg is csinálta az — idegenforgalmat.

Egy uj árdrágitó.

Merészen fölugrott
Negyedmillióra,
Amit egy napon
Költöttünk a hóra.
Balló direktornak
Nem izlett az étel,
Magas volt számára
Kissé ez a tétel.
Kérte a főügyészt,
Nézzen körül holnap,
Nem állt be az ég is
Már árdrágitónak?

A kubista festmény.

Reggel, mikor kinyitottam a szememet, a feleségem állt előttem öt darab tarka papirossal. Egy piros volt, a másik négy pedig kék.

— Tudod, mik ezek? — kérdi — feleségem.

— Hogyne, mondom, értékpapirok. Igazán kedves vagy, hogy ujévre ilyen meglepetést szereztél nekem.

— Nézd meg jobban.

— Hát persze, hogy tévedtem. Sorsjegyek, biztos nyeremény. Sőt biztos főnyeremény.

— Nyisd ki végre a szemedet és nézd meg jobban.

Kezembe veszem a pirosat. Titokzatos, rendszertelen számok vannak rajta. Egy nagy négyszögben egy hatalmas 4-es. Aztán kicsi téglalapokban ilyenek: 10., 28., 46. meg 1. 19. 37. Aztán többször A. B. C. D. E. F. Nincs tovább.

— Ez nem lehet más, mint hogy a szabadkőmivesek engem is meg akarnak környékezni. Ezek a titkos jelek és számok, amikkel be lehet jutni a páholyba, ingyen jegygyel lehet utazni a vonaton és aminek alapján szabadon bocsájtják az embert, ha árdrágitásért le akarnak tartóztatni.

Erre már a feleségem is azt mondja:

— Látod, az meglehet. De mik a kékek?

— No hallod, ezt sem tudod. Nézzd csak jól meg: csupa k u b i s t a - f e s t m é n y. Helyes, nagyon okos dolog, hogy végre a magyar kubisták is kezdenek életjelt adni magukról.

— Biz erre magam is rájöhettem volna, — mondja az asszony.

Aztán csak nézi tovább. Egyszer csak azt mondja.

— De minek vannak egy kubista festményen ilyen szavak: hadi szappan, zsir vagy háj, cukor, szilva, malátakávé, dió, szárazfőzelék?...

— Okosak ezek a kubisták, aktualizálják a művészetet.

Nagyokat gyönyörködtünk a kubista-festményben, amikor borzalmas kiábrándulással észreveszem, hogy viznyomással ez van a festmény közepén. Budapesti Egyesitett Élelmezési Jegy. De csak lámpa elé tartva lehet elolvasni.

Megint az asszony szól:

— Hát ha egyesitett, akkor hol a nem egyesitett?

— Ugyan mit törődöl az ilyen csekélységekkel. Majd megkapod. Persze ha van görög egyesült és van görög nem egyesült, akkor egyesitett és nem egyesitett élelmiszerjegynek is kell lennie.

— És mit lehet kapni az F. meg a B. meg a többi szelvényre?

— Te csacsi, hát F-et, meg B-t.

— No persze. Hát akkor kedvesem holnap ebédre F-et, vacsorára pedig B-t fogok főzni.

Ebben maradtunk.

Berlin negyedik tele

Harc az élelemért.

Berlin, december végén.

(Saját tudósitónktól.) A mult esztendőben azt hittük Berlinben, hogy ez a harmadik az utolsó tél, amelyet háboruban kell átszenvednünk. Gyilkosan kemény tél volt ez a harmadik; heteken keresztül harminc fokot mutatott a hőmérő; Fütésünk néha heteken keresztül nem volt; irodákban, ahol nem hadimunkát végeztek, nem egyszer be kellett szüntetni a munkát, a magánlakásokban villamos kályhákkal próbáltak segiteni magukon az emberek, hogy legalább a lefekvéskor és a felkeléskor kibirják valahogyan a hideget. Akkor azt hittük: ez az utolsó. Most benne vagyunk a negyedik télben és már tisztán látjuk, hogy — akár meghozza az 1918. esztendő a békét, akár nem — következik majd az ötödik is, amelyet minden valószinüség szerint még nagyobb nyomoruságban kell eltölteni, mint ezt. Még nem is látjuk tisztán, micsoda rettentő pusztitásokat vitt véghez ez a háboru. Csak most kezdenek kibontakozni előttünk a háboru utáni viszonyok hallatlan nehézségei. Kétségtelen, hogy Berlin helyzete e tekintetben mindig sokkal jobb és szerencsésebb volt, mint Budapesté és hogy Berlin, a maga mintaszerü várospolitikájával hamarább és jobban fogja megoldani a feltorlódott városi problémák tömegét, mint Budapest. Alapjában véve csak azok vannak tisztában azokkal a viszonyokkal, amelyek között Berlin a negyedik háborus télbe ment bele, akik a másik hármat vagy legalább az utolsó kettőt végiggyötrődték a birodalmi fővárosban. Szeretném végre tisztán és világosan megirni, hogyan él, hogyan szenved, hogyan küzd Berlin a háboru negyedik esztendejében és hogyan igyekszik megoldani azokat a problémákat, amelyek igazában csak a háboru után lesznek aktuálisak. Talán Budapest polgárainak is kinyilik a szeme egy kissé jobban és meglátják: mit kell követelniök fővárostól, kormánytól *már most*, hogy Budapest teljes débacleját meggátolják a háboru után; talán tanulságos lesz ez a kép azok számára, akik Budapest problémáinak megoldásával foglalkoznak.

Az élelmezési kérdés az egyetlen, amelynél Budapest hasonlithatatlanul jobb helyzetben van, mint Berlin. Mégis: a berlini viszonyoknak még itt is megvan az a nagy előnyük a budapestiek fölött, hogy az élelmiszerek szociális elosztását nagyobb energiával és nagyobb szociális érzékkel vitték keresztül. Az igaz, hogy Budapesten a Ritzben tizenkét koronáért jobb vacsorát kap az ember, mint Berlinben huszonöt márkáért; de az is igaz, hogy az a szegény ember, aki sem tizenkét, sem huszonöt koronát nem tud fizetni egy étkezésért, olcsóbban jut élelemhez, mint nálunk.

Az élelmezési zavarok körülbelül másfél év óta lettek nehezen elviselhetőek. Ha valaki ma azt kérdi tőlem, hogy mi az az élelmiszer, amit Berlinben lehet kapni, akkor erre azt kell felelnem, hogy sárgarépán kivül alig kaphatsz valamit nehézségek nélkül. Hust mindenki 250 grammot kap fejenként. Hogy mit jelent 250 gramm hus? Egy valamirevaló husételért a vendéglőkben 100 gramm husjegyet kell leadni. Eszerint két és félszer ehetsz hust hetenként. Ezért a husételért, amit kártya ellenében a vendéglőkben kapsz vagy a mészárosnál, nem kell sokat fizetni. Száz gramm hus ára a vendéglőkben három és hat márka között váltakozik. Hétfőn kezdődik a heti husjegy érvényessége. Hétfőn délben és este hust eszel, kedden hustalan nap van, szerdán délben megeszed az utolsó husjegyet és most már ehetsz olyan ételeket, amelyekért nem kell husjegyet adni. Elsősorban halat. A hal már sokkal drágább, mint minden, amit jegy nélkül lehet kapni. Valamirevaló vendéglőben egy rajnai lazac ára — egy adagé — 8—10 márka, másfajta hal adagja 3—6 márka között váltakozik. Hetenként egyszer ehetsz tojásételt. A hallal azonban ugy van az ember, hogy aki nem tudja megszokni, az képtelen az étkezését teljesen halra bazirozni és most már igy vagyunk majdnem valamennyien Berlinben: a legkétségbeesettebb erőfeszitéseket tesszük, hogy az étkezéseknél a halat megkerüljük. Eszünk tehát szárnyast, ami nem esik jegykényszer alá, tehát hihetetlenül drága. Egy adag liba 10—15 márka, ugyanennyibe kerül másfajta szárnyas is. Főzelékféle közül spenótot és sárgarépát lehet kapni, a spárga, amely olyan kitünő és olyan olcsó volt azelőtt Berlinben, eltünt az étlapokról. Gyümölcs nagyon kevés van és ami van, az nagyon drága. Befőttet nem igen lehet enni, mert sacharinnal készitik és ez rettentően rossz. Tésztaféle a háboru előtt is ismeretlen fogalom volt Berlinben, ma még inkább az. A kávéházakban egyáltalában nem lehet süteményt vagy kakesféléket kapni, a cukrászdákban árusitanak valami ehetetlen „Kriegskuchen" nevü kotyvasztékot, de délután hat órakor már ezt se lehet kapni, mert ekkorra minden elfogyott. A kávé a gyomor ellen elkövetett merénylet, most már sacharint sem adnak hozzá, hanem valami folyadék „Süsstoff"-ot, sacharinos vizet, amely ragadós és élvezhetetlen. Mindezeken felül pedig vigyázni kell arra, hogy ne menjen az ember este kilenc óra után vendéglőbe, mert ekkorra már majdnem minden kifogyott.

*

Ilyen körülmények között az a helyzet állott elő, hogy azokban a „sörvendéglők"-ben, ahol a háboru előtt elég tisztességesen és olcsón lehetett étkezni, rosszat kap az ember és majdnem olyan drágán, mint a jobb, elegánsabb helyeken. Ha valamennyire jól akar lakni az ember, akkor tiz márkát kell számitania egy szerényebb étkezésre. Még néhány hónappal ezelőtt megvolt a lehetősége annak, hogy olyan helyeken, ahol ismerték a törzsvendéget — ezek persze rendszerint az elsőrangu és elegáns vendéglők — husjegy nélkül is adtak hust, általában lehetett jól enni. Az igy kapott husétel ára előbb hat, majd hét, kilenc tiz és tizenkét márka volt. Ilyen vacsorákért a tavasszal másodmagammal 50—70 márkát kellett kifizetni és még boldognak is kellett lenni, hogy az ember egyáltalában kap valamit. Kétszemélyes vacsora 30—40 márkáért (bor nélkül) olcsó volt. De nem egyszer volt rá eset, hogy egy ilyen kétszemélyes vacsoráért 100 márkát is kitett a számla. Erre aztán bezárták majdnem valamennyi jobb vendéglőt és amelyet nyitva tartanak, ott szigoruan követelik a husjegyeket. Egy kis, lebujszerü helyem van még, ahol jegy nélkül kapok hust, itt egy étkezés ára átlag 7—8 márka, sokszor több, kevesebb soha.

*

Valamivel jobb helyzetben, sőt gyakran sokkal jobb helyzetben vannak a családok vagy egyáltalában azok, akik otthon visznek háztartást. Itt a jelszó: „Hamstern", azaz: jegy nélkül be kell szerezni az élelmiszereket, álutakon, vidékről csempészve, sokszorosan tulfizetve a maximális árakat. Mindenki hamsterol Berlinben. Marie, a cseléd elutazik a rokonaihoz vidékre és élelmiszerekkel megrakodva jön haza. A kávéházakban hamster-ügynökök vannak, akiktől mindent kaphatsz. Egy font sonka ötven márka. Egy kiló sajt harminc márka és igy tovább. Mégis: a háztartások jobban be tudnak szerezni egyet-mást. Akinek pénze, sok pénze van, az kaphat mindent.

*

Hogy gondoskodik Berlin a munkásokról? Nem szabad elfelejteni, hogy a munkás nagyon sokat keres. Tanult munkás 700—1000 márkát keres havonként, tehát jobb helyzetben van, mint a hivatalnokemberek nagyrésze. A nagy gyárakban, vállalatoknál, hivatalokban beszerzési osztályok vannak és munkások, hivatalnokok ott étkeznek, azonkivül vihetnek haza is élelmiszert. A munkás másfél márkáért jobb ebédet kap, mint a polgár a vendéglőben hatért. A lakosság többi rétegei számára az egyetlen menedék a Mittelstandsküche. Bizony: népkonyha ez, ha nem is igy hivják, de a gazdaságilag letört középosztályból kerül ki a közönsége. Több ezer ember kap olcsó pénzen ebédet és vacsorát ezekben a Mittelstandsküchékben, persze nagyrészt főzelékféléket, mert vajjon mit lehet adni negyven fillérért? De viszont: legalább itt kap valamit, olcsón. És ne felejtsük el, hogy a berlini német rettentő rossz étkezéshez volt szokva a háboru alatt és a háboru előtt is, továbbá hogy általában igénytelen. A munkásnak és a letört középosztálynak tehát van módja rá, hogy egyen és hogy olcsón egyen. Mint minden ebben a háboruban, ugy az élelmezés nehézségei is a középosztályt, a hivatalnokot és általában a fixfizetésü embert sujtják.

Berlinben most már nagyon jól tudják, hogy ezek a viszonyok a háboru után sem fognak egyszerre megváltozni. És nagyon jól tudják, hogy az egyetlen orvosság ezzel szemben: a hivatalnoknak és a szellemi munkásnak a hasonlithatatlanul jobb fiztése. A fizetéseket nem a kétszeresére, hanem többszörösére kell felemelni, hacsak valahogyan el akarjuk kerülni a háboru után az élelmezési katasztrófát.

Mondom: Budapest és általában Magyarország e tekintetben sokkal jobb helyzetben van. De meg fogjuk látni, miféle városi problémák merültek fel a háboru után a lakás, a közlekedés, az egész városi élet terén, amelyeket Berlin oldhat meg jobban és könyebben és amelyek viszont Budapestet fenyegetik veszedelmesen.

Déri Imre.

Események

A király ajándéka a budapesti szegényeknek. A király kedves és élvezetes karácsonyt akart szerezni a budapesti szegényeknek. Sajnos, a forgalmi nehézségeken ma még a királyi akarat sem tud uralkodni, igy történt, hogy a király karácsonyi ajándékából ujévi ajándék lesz. Az uralkodó ugyanis a meghóditott olasz területen két vaggon rizst és egy vaggon déligyümölcsöt vásároltatott. Az ajándékot el is küldte már a budapesti szegényeknek, de az csak most érkezett meg. A szétosztást a legközelebbi napokban megkezdik. Ugyanilyen ajándékot küldött a király a bécsi szegényeknek is, akik azt már meg is kapták, el is fogyasztották egészséggel.

Polgári Népház Budapesten. Egy nagyobb gyári cég, melynek nevét egyelőre titokban tartják, három hónap előtt jelentősebb adományt juttatott el a Népjóléti Központhoz. Az adománynak az a célja, hogy ha az felnövekszik, Polgári Népházat épitsenek belőle, amelynek mintaképen valószinüleg az V. kerületi Népház fog szolgálni. Három hónap alatt a Polgári Népházra szánt összeg ujabb adományokkal 753,000 koronára szaporodott föl.

Tető alatt a tüdőbeteg-kórház. Az a nagyszabásu tüdőbeteg-kórház, amelyet a Szent János-kórházhoz csatoltan épitenek, immár tető alá jutott. Az épitkezést, amelyre épen a háboru által megnövelt veszedelem miatt sürgős szükség van, mielőbb be akarják fejezni. A még hátralevő munkáknak igen nagy akadálya az anyaghiány. Faanyagot drága pénzen még csak lehetne kapni, de a fémanyag beszerzése szinte a lehetetlenségek körébe tartozik. Az uj tüdőbeteg-kórháznak gyüjtőkórház jellege lesz, négy pavillonból fog állani és négyszáz ágyat helyeznek el benne. A Szent János-kórházzal kapcsolatban épült uj elmebeteg-osztály fölött nyert elhelyezést a tüdőbeteg-kórház, amelybe mihelyt elkészül, azonnal átköltözhetnek a betegek, akik most a Szent János-kórház barakkjaiban vannak elhelyezve.

Megint megakadt a csecsemő-kórház épitése. Az ujpesti-uti csecsemő-kórház sokat szenvedett épitkezése megint megakadt. Ismeretes, hogy a tanács *Russ* Jánosnak, a vállalkozónak, aki az egységárakat kerek 110 százalékkal akarta emelni, formális ultimátumot küldött. Az ultimátumban meghatározta a tanács a határt, ameddig az egységárak emelésében hajlandó elmenni, egyben pedig záros határidőt tüzött ki

az épitkezés befejezésére. A záros határidő már küszöbön van és most *Russ* János bejelentette, hogy az épitkezés megállott, mert a fagy miatt nem lehet dolgozni.

Modern Szinpad. Keddtől vasárnapig, tehát hat nappal előre elfogytak a mult héten a Belváros szinházának összes jegyei, ami csak külső fokmérője az uj müsor páratlanul intenziv sikerének. Ezentul minden délutáni előadáson, az eddigi ugynevezett „Fehér kabarék" helyett a teljes esti müsor, — tehát Bíró Lajos nagysikerü Sárgarigó-ja is — szinre kerül, mérsékelt helyárakkal.

„A Pál-utcai fiuk" az Urániában. Molnár Ferenc hires diákregénye filmen oly hatalmas sikert aratott, hogy az Uránia harmadik héten is müsorán tartja. Az U-hajók, előre! c. páratlanul álló tengerészfilm mellett tehát a Pál-utcai fiuk is ujra láthatók az Urániában.

Strauss Oszkár dirigál. Érdekes próbák folynak naponta a Télikertben. Strauss Oszkár vezényli a zenekart, mert személyesen készíti elő Venus im Grünen cimü uj operettjének ujévi bemutatóját, sőt a bemutató estén maga fogja dirigálni a zenekart. Ez a premier a szinházi élet különösen fényes estjének igérkezik, nemcsak mert Bécs, Berlin és Boroszló legkiválóbb énekeseit sorakoztatja egymás mellé. Fellép a világhirü bécsi Berna Elza, a hires berlini Fellép a világhirü bécsi Schrödter Frigyes, a Hofoper tagja, fellép Berna Elza, a hires berlini beauté, aztán Baum Adél, a bécsi Johann Strauss-Theater szubrettje, aztán Oberrenner Viktor, a boroszlói operaház tenoristája.

A TŐKE

...

Szemle.

A nagybankok üzletéve. — A győző valutája. Nagybirtok és plutokrácia.

A háborus konjunktura a lefolyt évben érte el tetőpontját. Ez a momentum tükröződik vissza a nagybankok mérlegeiben is, melyek kivétel nélkül nagyobb nyereséggel zárulnak, mint az előző üzletévben. Máris biztosra vehető, hogy a fővárosi vezető pénzintézetek a mult évinél magasabb osztalékot fognak fizetni és igy a legjobb kilátás van arra, hogy a bankrészvények árfolyama már a közel jövőben emelkedni fog. A bankrészvények az igazi tipikus békepapirok, melyek szolid és jövedelmező tőkeelhelyezést képeznek. Kétségtelen tehát, hogy a béke megkötésével a bankrészvényekben nagy kereslet fog megindulni, ami a kurzusokat természetesen kedvezően fogja befolyásolni. Semmiféle pesszimizmusra nem látunk okot és nem osztjuk azoknak a nézetét, akik békekrachot jósolnak. A háboru kitörésekor jegyzett alacsony kurzusok már azért se térhetnek vissza, mert azóta a gazdasági élet egy magasabb értékbázisra rendezkedett be, amelynek hatása alól a bankpapirokat a legkevésbbé lehet kivonni. Ami pedig a magas hadiadókat illeti, ezeknek a fedezetére a bankok nagy tartalékokat tettek félre, ugy, hogy ez a momentum aggodalomra egyáltalában nem adhat okot. Mindig szem előtt kell tartanunk, hogy a bankok a háborus konjunkturából erősen kivették a részüket és igen nagy nyereségeket értek el. Érdekes, hogy a nyereségek nagyobb része nem a tisztán háborus üzletekre, hanem a bankszakma legfontosabb ágára, a rendes kamatüzletre esik. Igen jelentékeny hasznot értek el a bankok az értékpapirüzletnél is, ami az értékpiac rendkivüli fellendülésével függ össze. Ugy tudjuk, hogy a budapesti nagybankok a béke elérkeztével reájuk váró fontos feladatok elvégzésére óriási tőkéket halmoztak fel, melyek az átmeneti időben a gazdasági élet megszilárditására fognak szolgálni. Vezető pénzintézeteink ezekre a nagy tőkékre támaszkodva, abban a helyzetben lesznek, hogy nemcsak az állam, hanem a mezőgazdaság fokozott tőkeszükségleteit is kielégithetik.

*

Helfferichtől, a volt német alkancellártól származik az a mondás, hogy a háboru után a győző államnak lesz a legjobb valutája. Ez a jóslat ma már a beteljesülés utján van. A diadalmas olasz offenziva után valutánk a semleges külföldön emelkedni kezdett és a béketárgyalások megindulása óta a korona intervalutáris árfolyama napról-napra rohamosan szökik fel. Természetesen nálunk a külföldi devizák kurzusa ennek megfelelően hanyatlik. Ma már a hollandi forint nálunk 100 K-val olcsóbb, mint hat héttel ezelőtt. Jelentékenyen estek a skandináv koronák és a svájci frank is. Érdekes megjegyezni, hogy a jegybank meglehetős kedvezőtlen státuszának a közzététele nem akasztotta meg a koronavaluta javulását. Ez a körülmény azoknak ad igazat, akik a bankkimutatások közzétételét sürgették, azzal az indokolással, hogy a titkolódzás — bármilyen kedvezőtlen is legyen a státusz — nagyon árt a koronaérték külföldön való értékelésének. Ma már nyilvánvaló, hogy valamely állam valutájának a jósága nem az aranyfedezet nagyságától, hanem gazdasági és termelő erejétől függ. A monarchia gazdasági ereje pedig az egész háboru alatt igazán impozánsan nyilvánult meg és éppen ez a nagy erő tette lehetővé azt, hogy ezt a nagy háborut győzelmesen végigküzdhettük.

*

A kormány nemrégiben rendeletet adott ki, melynek értelmében a birtokcsere az ország bizonyos vidékein hatósági jóváhagyástól tétetik függővé. Mint értesülünk, ez a rendelet néhány esetben már alkalmazást is nyert. A kormányt eme rendelet kiadásánál magyar nacionális szempontok vezették, mert meg akarja akadályozni, hogy egyes birtokok a hadiállapot folytán beállott körülmények következtében nemzetiségi kezekre kerüljenek. Az agráriusok azonban ennél többet követelnek. Azt követelik, hogy a plutokráciát is akadályozzák meg abban, hogy nagybirtokokat vásárolhasson. Az bizonyos, hogy a nagybankok és a hadimilliomosok mostanában sok nagybirtokot szereznek meg vagy bérelnek ki. Ez szemet szúr az agráriusoknak, akik a hatalmukat féltik az uj jövevényektől. Mi a gazdasági élet szabadsága nagy elvének áttörését látnók abban, ha az állam a szabad birtokvásárt az agráriusok kivánsága szerint korlátozná. De káros volna ez más szempontból is. A magyar mezőgazdaság ugyanis meglehetős visszamaradt állapotban leledzik. Szükség van arra, hogy a banktőke azt felfrissitse. Ebben az irányban nálunk még sok a tenni való és az ország gazdasági haladásának az érdekében mindenesetre kivánatos, hogy a mezőgazdasági termelés intenzivebbé és racionálisabbá tétessék. Ha a plutokráciát a nagybirtokok megszerzésénél az a szempont vezeti, ugy ennek az akciónak csak örvendhetünk, minélfogva a legnagyobb hiba volna, ha ezt az üdvös evoluciót a kormány visszaszoritani akarná.

A Belvárosi takarékpénztár és a református egyházkerületek. Dr. Balthazár Dezső, a tiszántuli református egyházkerület püspöke már régtől fogva foglalkozik azzal a tervvel, hogy a református egyházkerületek pénzügyeit egy fővárosi nagyintézetnél centralizálja. Balthazár Dezső hónapokkal ezelőtt tényleg érintkezésbe lépett több budapesti nagybankkal és azt az ajánlatot tette, hogy a református egyházkerületek mobilis vagyonát, ami harminc-negyven millióra becsülhető, az illető pénzintézetnél betét formájában elhelyezi, viszont a bank, kötelezettséget vállal arra nézve, hogy a református egyházkerületek keretében előforduló hitelügyeket lebonyolitja. Tekintettel arra, hogy Balthazár Dezső püspök ajánlata a kötelezettséget vállaló bank kebelében nagyszabásu szervezet felállitását teszi szükségessé, mert hisz többek között a vállalkozó bank gondoskodnék a református lelkészek esetleges hitelszükségletének fedezéséről és a lelkészi fizetések folyósitásáról is, a budapesti nagybankokkal folytatott tárgyalások eredményre nem vezettek. Balthazár püspök azonban nem kedvetlenedett el és uj tárgyalásokat kezdett több fővárosi takarékpénztárral és ezek a tárgyalások a napokban — mint a Fővárosi Hirlap értesül — tényleg befejezést is nyertek, amennyiben a Belvárosi takarékpénztár r.-t. vállalkozott a magyar református egyházkerületek financiális ügyeinek az intézésére. A kétségtelenül nagyszabásu üzletet jelentő megállapodás értelmében a Belvárosi takarékpénztár megkapja a református egyházkerületek mobilis tőkéit és a kezelésre külön osztályt fog szervezni. Ezzel kapcsolatosan pénzügyi körökben arról is beszélnek, hogy a Belvárosi takarékpénztár igazgatóságában személyi változások is lesznek, amennyiben Balthazár püspököt és több református kiválóságot a takarékpénztár igazgatóságába be fognak választani. A felállitandó osztály élére a Hajduböszörményi hitelbank és takarékpénztár cégvezető-titkára: Fenyvesi Sándor kerül. Fenyvesi Sándor deszignálását valószinüsiti az a tény, hogy a fentebb emlitett vidéki pénzintézet elnöke: dr. Balthazár Dezső püspök és Fenyvesi, mint a református egyházkerületek bizalmi embere fogja vezetni a Belvárosi takarékpénztár uj osztályát. Balthazár tervének megvalósitásával egyidőben a fővárosi és vidéki intézetektől tetemes összegü betéti tőkéket vonnak el. A református egyházkerületek látható vagyonának jórésze készpénztőkékből és értékpapirokból áll és ezt eddig vagy félszáz pénzintézet kezelte.

Lers államtitkár — titkos tanácsos. A király Lers Vilmos báró kereskedelmi miniszteri államtitkárt valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki. A királyi kitüntetés ezuttal a magyar közgazdasági élet egyik legérdemesebb és legkiválóbb alakiát érte, aki hosszu hivatalos pályáján a hazai ipar és kereskedelem érdekeit mindenkor nagy szaktudással és buzgalommal szolgálta. Senki Magyarországon a kiegyezés bonyolult kérdéseit nem ismeri alaposabban, mint Lers államtitkár, akinek a legutóbbi gazdasági tárgyalásokban is vezető szerep jutott.

A Mercur vállalatainak terjeszkedése. Értesülésünk szerint a Mercur váltóüzleti r.-t. debreceni affiliáltja, az Általános forgalmi bank szerződéses viszonyra lépett a debreceni Bankegyesület r.-t. cimü intézettel. A két intézet között létrejött szerződés értelmében a Bankegyesület r.-t. alaptőkéjét lebélyegzik 20 százalékra és uj kibocsátással a régi nivóra emelik. A Mercur affiliáltja ugyancsak kötelezettséget vállalt arra nézve, hogy a Bankegyesület r.-t.-ot egy éven belül magába fogja olvasztani és pedig olymódon, hogy az intézet részvényeit 330 koronás áron, tehát 30 korona ázsióval uj kibocsátásu részvényeivel ki fogja cserélni. Az Általános forgalmi bank természetszerüen átveszi a Debreceni Bankegyesület iparvállalatait és ezzel a Mercur ipari konszernje tetemesen bővülni fog. Az Általános forgalmi bank tartja a kezében a Mercur váltóüzlet r.-t. legrentabilisabb vállalatait, mint a budapesti Welleminszky és Gottlieb céget, az Oceán halkonzervgyárat, a Feketeerdői üveggyárat, az Élesdi mészégetőt és még számos, jól jövedelmező ipari vállalatot, amelyek a Mercur váltóüzleti r.-t. ipari hálózatának gyors fejlődésében nagy szerepet játszanak. E helyen emlitjük meg, hogy a Mercur váltóüzleti r.-t. azon ipartelepei, amelyek földgáz területen dolgoznak üzemeikben földgáz használatára rendezkedtek be és igy az üzem folytatása — ellentétben sok más iparvállalattal, amelyek fütőeszközök hiányában üzemeiket heteken át kénytelenek szüneteltetni — fennakadást nem szenved.

Kinevezés a Dgt.-nál. Az Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság igazgatótanácsa dr. Barna Károly központi felügyelőt forgalmi igazgató-helyettessé és magyarországi jogtanácsossá nevezte ki.

Előléptetések a B. K. V. T.-nál. A Budapesti Közuti Vaspálya Társaság igazgatósága Sós Ármin helyettes igazgatót igazgatóvá, Székely Ignác, Spanyol Sándor és Haeffner Arthur főfelügyelőket helyettes igazgatókká, Benda Miksa felügyelőt főfelügyelővé, Reiter Lajos főpénztárnokot és Gábriel Albin főmérnököt felügyelővé nevezte ki.

Kinevezés a Fonciérenél. A Fonciére Pesti Biztositóélntézet igazgatósága Ribáry Frigyes titkárhelyettest az intézet cégvezetőjévé nevezte ki.

Müködik a sertésforgalmi iroda. Az Országos Sertéforgalmi Iroda Bálvány-utca 7. sz. a. helyiségében müködését megkezdette, miután ügyrendjét a közélelmezési miniszter jóváhagyta. Az iroda a munkát öt főosztályban fogja végezni. Ezeket a sertésátvételi bizottság részéről Pártos Szilárd dr. és Elek Dezső, a Haditermény r.-t. kirendeltjei közül pedig Mangold Sándor, Zenkay Viktor és Schnabel Viktor cégvezetők fogják vezetni. A pénzügyi miveleteket a Haditermény r.-t. fogja lebonyolitani amely Reisz Jenő dr. igazgató révén az előmunkálatokban is közremüködött.

Az Union gőzmalom barcsi malma. Az eszéki Union gőzmalom barcsi malma tavaly leégett, de a társulat a malmot most ujból üzembe akarja helyezni. Az épitési munkálatokat az anyag és munkaerő hiány azonban nagyban késlelteti és ezért a barcsi malom üzembe helyezését az őszi hónapokra halasztották. A malomépitkezéssel előreláthatóan február—március hónapokban készülnek el. A barcsi

malom felhalmozott buzakészletét egyébként a budapesti malmok vették át és dolgozzák fel.

A Magyar Asphalt Rt. mult hó 29-én megtartott rendkivüli közgyülése elhatározta az 1916. évi mérlegben kimutatott 1,559.099 K 92 f veszteség kiküszöbölése céljából a 2,950.000 K-ás alaptőkének 40 százalékkal való lebélyegzését. E szerint minden 50 K névértékü törzsrészvény 30 K-ra, minden 200 K névértékü cimletekre vonatnak össze. Egyhangulag le és az ily módon lebélyegzett részvények 200 K névértékücimletekre vonatnak össze. Egyhangulag elhatározta továbbá a közgyülés a lebélyegzett és összevont törzs- és elsőbbségi részvények minden tekintetben való egyenjogusitását, valamint a leszállitott részvénytőkének felemelését 3,000.000 K-ra. A részvénykibocsátás időpontjának és módozatainak megállapitásával, valamint keresztülvitelével a közgyülés az igazgatóságot bizta meg.

A „Flóra" Első Magyar Stearingyertya- és Szappangyár R.-T. igazgatósága közli, hogy a mult hó 27-én megtartott közgyülés elhatározta, hogy az 1916—17. üzletévre kimutatott 2,476.248 K 43 f. nyereségből 1,100.000 K-t tartalékba helyez, 100.000 K-t egy létesitendő tisztviselői nyugdijalapra fordit, 1,140.000 K-t, vagyis részvényenként 60 K-t osztalékban kifizet, a fennmaradó 136.248 K 43 f-t pedig a jövő év számlájára vezeti elő.

A Vesta Ásványolajipar R.-T. dec. 28-án rendkivüli közgyülést tartott a 600.000 K alaptőkéjének 1,200.000 K-ra való felemelése tárgyában. A társaság azzal indokolja a tőkeszaporitást, hogy gyártelepén ujabb nagyarányu befektetést kell eszközölnie a tulajdonát képező Pommerhanz-Fischer-féle emulziós zsiradékok szabadalmának kihasználására. Az uj kibocsátásu részvényeket a régi részvényeseknek a jelenlegi forgalmi értéknek megfelelő 250 K áron ajánlották fel.

A Mayer és Moller olaj-, gépkenőcs- és vegyipargyár r.-t. dec. 28-án tartott közgyülésén felemelte a jelenlegi 600.000 K alaptőkéjét, 300 drb. 200 K n. é. uj részvény kibocsátása utján 1 millió 200.000 K-ra. A tőkeemelést a vállalat folytonos fejlődése és üzemének kibővitése tette szükségessé.

Keletmagyarországi Erdőipar Rt. cég alatt három millió korona alaptőkével vállalat alakult a nagyváradi görög katolikus püspökség 15.000 kataszträlis hold kiterjedésü bükk- és fenyőfa erdeinek 30 éven át való kitermelésére. Az alakuló közgyülést a Leszámitolóbankban tartották meg. Az igazgatóság tagjai: Lévai Adolf (elnök), Bun József, Goldstein Pál, Harfenstein Jenő, Kádár Gusztáv, Neumann Gábor, Storfer Bertalan. A felügyelő-bizottság tagjai: Dr. Herczl Izidor (elnök), dr. Balkányi Kálmán, Gózony Béla, Horváth Imre, Horváth Sándor és Walkó Károly lettek.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Ha házat
venni vagy eladni
akar, ugy forduljon bizalommal
a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársasághoz
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este 1/2 8 órakor
Rott Sándor
felléptével
A titkos szövetség
Bohózat. Irta Ármin József. Forditotta Tábori Emil
Der rote Bercsi
Komédia 1 felvonásban. Irták Slinger és Taussig
és az uj szólómüsor.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor
mérsékelt helyáru előadás.
Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
Steinhardt Géza
és társulatának vendégjátéka szólóban és a **Darázsfészek** cimü uj bohózatban.
Szöllősy Rózsi, Hanni Wendini kómikus állataival, Hedwig Wendt női zsonglőr, Brums kerékpárművész. Karl, Else és Annie akrobata-mutatványok. Fred Volkmann állatutánzó és füttymüvész. Pártos Jenő, Geiger Irma, Sugár Elza, Heltay Árpád, Vörös Ili, stb.
A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25
Az uj januári müsor:
VENUS IM GRÜNEN Egyfelvonásos operett. Zenéjét irta OSCAR STRAUS. Közreműködők: Fritz Schrödter, a bécsi udvari Operaház világhirü kamaraénekese. Else Berna, a berlini Theater des Westen első primadonnája. Azonkivül Adele Baum, Viktor Oberrenner, Friedl Bringolf és Karl Schober. A magyar rész attrakciói: Sziklai József, Somogyi Nusi, Magyari Lajos. Délután mérsékelt helyárakkal: Die schöne Galathee.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal

FŐVÁROSI ORFEUM
M. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Mindennap a januári müsor slágerei:
Otto Röhr — Edermont — Rolf & Raef
ÖNKÉNTES KISASSZONY
cimü bohózatban
Huszár, Ferenczy, Hunyady, Hollós stb. elsőrangu attrakció.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este pontosan fél 8 órakor
PAMBU Exotikus operett, Irták: Szenes Béla és Zerkovitz Béla
Borzalmas apacstörténet
Vigjáték, irta: Nagy Endre.
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11-ig az uj decemberi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

CABIRIA
A **ROYAL-APOLLÓ**-BAN
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Előadások: 5, fél 7, 8 és fél 10 órakor Tel. 74-84.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Csermely Gyula regénye:
A toprini nász
Szinmü 4 felvonásban. Rendezte: Balogh Béla. Főszereplők: Mattyasovszky Ilona, Bojda Juci és Torday Ottó dr.
Prinz Számi
Vigjáték 3 felvonásban. A főszerepekben: Ossi Oswalda és Lubitsch Ernő.
Előadások kezdete: Vasár- és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

ALAPITVA 1835-BEN.
D·Á·N
TESTVÉREK
cs. és kir. udvari szücsök
BUDAPEST, V., DOROTTYA-U 5—7. SZÁM.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés. Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittetnek

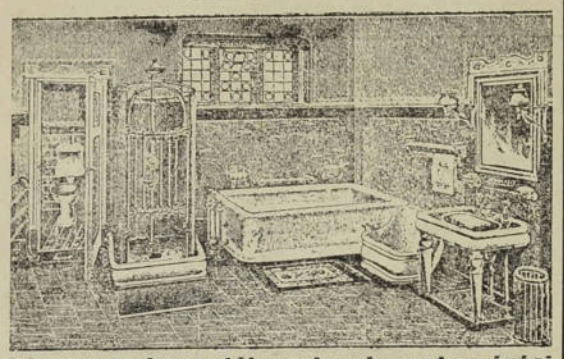
Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-95.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati cikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

Vigjáték esték! Nagyszabásu müsorral **GUNNAR TOLMÄS**, a népszerü dán szinészszel a főszerepben

A császárnő nyakéke,
komédia 5 felvonásban.

HENNY PORTEN, a legszebb filmprimadonnával a főszerepben

Házasság unalomból,
vigjáték 3 felvonásban.

AZ OMNIÁBAN

Előadások hétfőn: 5, 1/27, 8, 1/210 és 11 órakor, kedden: 3, 1/25, 6, 1/28 és 9 órakor.

HENGEROLAJAT,
GÉPOLAJAT,
merev gépzsirt
(consistens)

jutányos áron megbizhatóan szállit:

BERNAUER LAJOS, olajgyár
Budapest, V., Váci-ut 24. sz.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

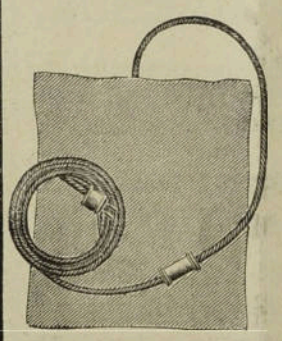
Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Villamos testmelegitő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. január 9-én — 2. szám

FŐVÁROSI HIRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Moloch

lett nálunk is a közélelmezés, amely nyilván, hogy természetéhez és nevéhez hü legyen, ugy falja föl az embereket egymásután, hogy véres torkából még a csizmájuk talpa sem látszik ki többé. Taktika, szervező erő, diplomácia, ravaszság, okosság, erély és ki tudná felsorolni azt a sok nagy tulajdonságot, amelylyel a moloch torkától meg lehet menekedni. A legujabb áldozat *Nagy* Ferenc államtitkár, aki a dicsőség kisvárosi bricskáján hajtatott be a Közélelmezési Hivatalba. Előlegezni kellett és előlegeztünk is neki minden bizalmat, hiszen egészséges vidéki okosságot, friss arc-szint, duzzadó izmokat hozott magával és a miskolciak megesküdtek rá, hogy a háboru alatt soha sem ebédeltek rosszul.

Elegendő volt azonban nehány hónap is arra, hogy kideriljön, más egy 51,000 főből álló várost élelmezni, különösen, ha minden hozzávaló megvan, mint egy milliós várost, vagy pláne egy egész országot. Amit Nagy Ferenc a Közélelmezési Hivatalban csinált, abból visszafelé következtetve talán még azt is kétségbe kell vonnunk, hogy a miskolci közélelmezés olyan igen példaszerü lett volna. Az erős izmok, a vidéki okosság mindössze csak abban nyilvánult meg, hogy az államtitkár ur féktelen ambicióval kezdett dolgozni, egy egész nagy orchesztert minden hangszerén maga akart muzsikálni és elkeseredett tehetetlenséggel próbálta belegyümöszölni az egész Budapestet, az egész országot, a miskolci keretekbe. Ez természetesen nem ment és Budapesten a háboru alatt most először történtek oly bajok, amelyek idegessé tették a lakosságot.

Folkusházy pesszimista politikájával szemben kemény kritikák nyilatkoztak meg, de mellette szükséget nem szenvedtünk, sőt a hosszura elnyult háboru egyenesen neki adott igazat. A háboru legnagyobb reformját, a jegyrendszert alaposan, körültekintő módon vezette be. *Kürthy* Lajos báró, de maga *Hadik* gróf is mindenkor jóindulattal viseltettek Budapest lakossága és tanácsa iránt. *Nagy* Ferenc mindjárt beköszöntőként kisérleti nyulnak használta fel a budapesti közönséget a botrányba fulladt margarin-akciónál. Aztán borsot bors után tört a tanács orra alá. Az egykori grajzleros hiuságával ütött nagyokat a nagykereskedőn. A főváros kezéből mindent kivett, csak kiutalt élelmiszerek elosztását és a népszerütlenséget hagyta meg a tanácsnak. Ráadásul még ellenőrt is állitott, aki jelentse majd, hogy elég népszerütlen-e már a budapesti városháza és magasabbra nőtt-e már a miskolci faluháza? A nagy ütőkártya azonban a rayonirozás volt, aminél közélelmezési kérdés még soha nagyobbat nem bukott. Budapest népe, — amint Folkusházy alpolgármester elmésen mondta, — *népszavazással* buktatta meg ezt az intézményt, amely a szükséges élelmiszerek nélkül az elárusitóhelyek egész tömegével akarta a nép éhségét csillapitani. Nagy Ferenc ugy mutatta, mintha a kereskedőket akarta volna megvédeni a fővárossal szemben és most, amikor a közönség leszavazta az intézményt, akkor az egész tragikomédiát arra akarja kijátszani, hogy a nép megelégelte a kereskedők gorombaságait és inkább az élelmiszerüzemet és a szövetkezeteket választja.

Nagy Ferenc tehát Enyedi Simontól kezdve egészen a rayonirozásig, mindenben megbukott. A miskolci faluházának a tornya sem tudott az égig nőni.

FULLÁNKOK

...

Próbahétbe

léptünk, kipróbáljuk az egységes munkaidőt, meg az ötórai zárórát. Hát persze, hogy ez is sikerülni fog, amint minden sikerült a háboru alatt, amikor valamit el kellett venni a kényelmünktől és a megszokott életmodunktól. Mind a két intézkedés a szükségben gyökerezik és mind a kettőt a kényszer hatása alatt akarja életbeléptetni Vázsonyi, a széndiktátor. Végeredményben az egyik kényszer-eszközből, az egységes munkaidőből hamarosan szociális vivmány lesz, ami mindenekfölött azt is mutatja, hogy a nincstelenségből is nőhetnek ki okos ujitások. Azért kell örülni különösképen az ilyesminek, mert eddig csupa kellemetlen intézkedésekkel volt dolgunk, amelyek terhünkre voltak, de legalább rontottak a bajon, amely ellen őket kitalálták.

15 000 ember

igazán csepp a tenger vizében, ahhoz a millióhoz képest, akinek enni kellene adni. Félesztendős herce-hurca után azonban annak is örülünk, hogy legalább tizenötezren jutnak hozzá az olcsó és — reméljük — jó népélelmezéshez. Ha azonban az első tál levesbe belemártják a kanalat, ne teledkezzenek meg róla, hogy ez az a tál leves, amin annyi okos ember törte a fejét, amiért annyi papirost fogyasztottak, annyi ankétot tartottak, amiért egy acélgolyó kioltott egy nemes életet és ez az a tál leves, amiért te szegény hatvan filléres vendég álló félesztendeig éheztél. Váljék egészségedre.

A statuszrendezésről

még mindig nem lehet hallani semmit, amióta a legutolsó közgyülésen a polgármester megnevezte a helyet, ahol a főváros napszámosainak ügyét elsülyesztésre itélték. Azóta hetek multak el megint és bebizonyosodott, hogy ez a leleplezés sem használt semmit. A pénzügyminiszterium számmatadorait mindig gépemberekneк monták, de ami itt történik, az megcsufolja még a gépek fogalmát is. A gépek pontosan és gyorsan dolgoznak és még egy vasóriásnak a szive is megesnék azon, hogy a főváros tisztviselőinek jogos, becsületes igényeit hónapokon át nem lehet kielégiteni. A kormányban — ezt tények bizonyitják — egészen másként gondolkoznak már a fővárosról, de milyen messze lehet egy ilyen számember a kormány szellemétől, a kormány hajlékony jóindulatától, ha minden felső rokonszenv dacára, hónapokig rajt tudnak ülni egy sürgős aktán. Mert ezeknek az embereknek minden, de minden csak szám és akta, még talán az is, ha a saját életstandardjuk megjavitásáról lenne is szó.

*

Budapest és Bécs

Lakáskérdés, közlekedés és közélelmezés

A Boldogujesztendőt alaposan kiment a divatból és ma már legfölebb a smokkok és a borraváló-vadászok nyomatnak Buék-es névjegyeket. Az öreg, a konvenciókhoz ragaszkodó Bécs azonban nem tud lemondani az ujévi üdvözlésről. *Weisskirchner* melleghangu sürgönyt küldött *Bárczynak*, nyilván engesztelésképen a sok kellemetlenkedésért, amiben a bécsi városháza az egész magyarságot részesitette. Odahaza sem állott el a régi szokástól a bécsi polgármester és nagy beszédek hangzottak el a városházán az ujesztendő alkalmából. Ezek a beszédek azonban nem üres szavakból állottak, hanem a többség szónokai is, meg a polgármester is komoly programmot adtak. Nálunk nem történt ujévi üdvözlés, de viszont programmról sincs szó se.

Olyan időket élünk, olyan feladatok állanak előttünk, amikor igen szorgalmasan kell megfigyelnünk a külföldi példákat, amelyeknek hasznát láthatjuk. Rövid pár szóban elmondjuk, mi történt a bécsi ujesztendei üdvözlésen?

A többség szónoka is, meg a polgármester is három főkérdésre bontotta a gyorsan megoldandó feladatokat és pedig a már fellépett közlekedési mizériákra, a fenyegető lakáshiányra és a közélelmezési problémákra. A többség szónoka emellett azt is hangoztatta, hogy elérkeztünk ahhoz a ponthoz, ahol *az adópótló munkáját végre be kell szüntetni.* Szolott azután a háboruból a békére való átmenetről és kijelentette, hogy a háborus közgazdaság hibáinak a lehető leggyorsabban el kell tünniök. Sürgősen *ki kell küszöbölni a központokat* és megnyitni a régi, természetes utakat a legitim kereskedelem számára. Van azonban valami, amihez *már ma hozzá kell fogni* és ez *az árak leszoritása.*

Weisskirchner a három fentemlitett alapvető kérdésben fejtette ki programmját. A legégetőbb kérdés — mondta — a lakásokról való gondoskodás, amely kapcsolatban van a messzemenő *közlekedési-* és *bevándorlási politikával.* A városi vasutat (Stadtbahn) amily gyorsan csak lehet, villamossá kell átalakitani, annak üzemét községesiteni kell és gondoskodni kell a *földalatti villamosvasut hálózatának kiépitéséről.* Az épitkezések megkezdése céljából a város épitőanyagról és pénzről, kölcsönökről gondoskodik. Végül pedig kijelentette a polgármester, hogy *uj közélelmezési politikát kell csinálni.* Ennek első és főeszköze az, hogy a mezőgazdasági termelést általánosságban fokozni kell Ausztriában, amellett azonban a nagy városnak közvetlen viszonyba kell lépnie a termelőkkel.

Körülbelül, nagy vonásaiban ez a bécsi programm. Valljuk be őszintén, hogy mi mindezektől alaposan messze állunk, pedig bennünket is ugyanazokon a helyeken szorit a cipő jobbára, ahol a bécsieket. A három nagy probléma körül a lakáskérdés az egyetlen, ahol nálunk talán már több történt, mint Bécsben. Sajnos, e tekintetben tett intézkedéseink és a lefolyt megbeszélések inkább akadémikus, mint gyakorlati értékük. Pedig a két helyzet között nagy a különbség. Bécsben még csak fenyeget a lakáshiány, de nálunk már minden nyomoruságával be is köszöntött. Ezzel szoros vonatkozásban áll a Weisskirchner által emlitett bevándorlási politika, amely nálunk is mindenesetre igen nagy szigorral fog fellépni azokkal szemben, akiknek Budapestre való özönlése nem feltétlen szükségesség.

Szintén a legszorosabb kapcsolatban van a-

lakáskérdéssel a *közlekedés* megjavitása is. Bécs eltávolitja az öreg, füstös Stadtbahnt, földalatti hálózatot épit, községesit és végül az ujonnan benépesedő területeknek kényelmes közlekedést akar nyujtani. Fájdalom, ezzel szemben nekünk *nincsen közlekedési politikánk.* Nálunk legfontosabb probléma a törvényhatósági bizottság számára, hogy megszavazza-e a viteldijak emelését vagy se. Olyan kérdés ez, amit igazán napok alatt el kellett volna intézni, annál is inkább, mert a *viteldijak emelése mellett lehet csak szó a közlekedés megjavitásáról.* Ami pedig a földalatti hálózatot illeti, sietve kell Bécs példája után mennünk, mert a mi nyulfarknyi földalatti vonalunk ma már igazán nem méltó egy milliós városhoz.

A közélelmezés kérdésében pedig Bécs példáját látva, végre teljesen beigazolódik, hogy mi *a jó és okos közélelmezési politikának épen a megforditottját csináltuk eddig.* Bécs most arra törekszik, hogy a termelők egy csoportját, amely csoport gondoskodni tud a nagyváros minden élelemmel való ellátásáról, bizonyos ellenszolgáltatások révén lekösse a maga számára. Bécs tehát a termelővel áll összeköttetésben, ő vásárol és ő látja el a kereskedőt, ezzel szemben Budapest a kereskedőtől vesz és maga adja el a községi élelmiszerüzem révén. Igazán nem nehéz megállapitani, hogy melyik az a módszer, az a közélelmezési politika, amely egy világvároshoz jobban illik. Bécs boldoggá teszi a termelőt, mert előnyökhöz juttatja, annak fejében, hogy terményeit neki adja el, megkönnyiti a kereskedő helyzetét, aki biztosan és közelben jut áruhoz, végül pedig a fogyasztó ezen a réven lényegesen olcsóbban jut mindenhez, mint például a budapesti rendszer mellett, ahol a termelő és a kereskedő már leszedte a tejfelt, amikor az áru a város kezébe jut, hogy még ő is keressen valamit a dekagrammonkint való kimérésen.

Megöltek egy tengeri kigyót

A kormány és a főváros megegyeznek az ápolási dijak kérdésében. — Megszünik a kórházi alapok deficitje

A Wekerle-kormányra még az ellenségei sem foghatják rá, hogy — talán a közélelmezési ügyekben uralkodó jelentéktelen animozitást leszámitva — a fővárossal szemben nem viseltetik igen jó szivvel. Egyik adójavaslatot a másik után hagyják jóvá és pedig olyanokat, amelyek az előző kormány alatt igen kétes sorsnak néztek elébe. Különösen *Ugron* Gábor belügyminiszter az, aki a maga hatáskörében a legteljesebb mértékben segitségére van minden kérdésben a fővárosnak. Ezt az érdemét a belügyminiszternek maga *Bárczy* István polgármester is kiemelte a legutóbbi közgyülésen. De meglátszott ez *Ugron* Gábor belügyminiszternek a *Fővárosi Hirlap* karácsonyi számában megjelent nyilatkozatán is, amely minden tekintetben kuláns volt a fővárossal szemben.

A belügyminiszternek ez az előzékenysége látszott meg azon a módfelett fontos tárgyaláson is, amely az elmult héten folyt le a belügyminiszteriumban és amely a fővárosi kórházak ápolási dijaira vonatkozik. Azok, akik a főváros részéről ezen a tárgyaláson résztvettek, a meglepetés, a megelégedés és az öröm hangján konstatálják, hogy a belügyminiszteriumban egészen uj hang, uj modor, uj szellem uralkodik. Ennek köszönhető, hogy *a mult héten sikerült megölni egy tengeri kigyót,* amely nem volt más, mint a kormánynak és a fővárosnak az ápolási dijak körül való áldatlan, örökös nézeteltérése, amely a mult esztendőben már szinte késhegyig menő harcig jutott el. A tárgyalások még nincsenek befejezve, de már ma is meg lehet állapitani, hogy a tengeri kigyó nincs többé és

a kormánynak a fővárossal az ápolási dijak kérdésében való megegyezése befejezettnek tekinthető.

Az elmult esztendőben a tanács 6.44 korona napi ápolási dijat kért, amivel szemben a belügyminiszter összesen 4.50 koronát engedélyezett akkor, amikor a budapesti közkórházakban kezelt betegek 80 százaléka nem is budapesti illetőségü. Tavaly felterjesztés felterjesztést követett, de semminek nem volt haszna. *Sándor* János belügyminiszter csökönyösen ragaszkodott eredeti álláspontjához. Nem hatotta meg a belügyminisztert az sem, hogy a főváros kimutatta, hogy 1.798,000 ápolási napot véve alapul, 1917-re a kórházi alapok 3.588,120 korona deficitet fognak látni. Annyira nem hatotta meg ez a belügyminisztert, hogy ez a hatalmas deficit tényleg a nyakunkon is van. *Márkus* Jenő tanácsnok akkor igen heves hangu jelentést tett a kormány szükkeblüségéről a közgyülésnek, azonban mindez hiábavalónak bizonyult.

Uj rezsimnek kellett jönnie, amely megérti a lehetetlen helyzetet. Az ápolási dijakat az idén természetesen még magasabban kell megszabni. A főváros propozicióját a mult heti tárgyalásokon az volt, hogy emeljék fel az ápolási dijakat napi 7.60 koronára, amivel szemben a belügyminiszterium képviselői a legelső szóra belementek a 7 koronáig való emelésbe. A megoldás azonban, ugy értesülünk, az lesz, hogy

a főváros a belügyminiszter hozzájárulásával 7 korona 50 fillérre emeli fel az ápolási dijakat, aminek meg lesz az a hatalmas előnye, hogy 1918-ban a kórházi alapoknak nem lesz egyetlen fillér deficitje sem.

Ezt a megoldást és megnyugtató előzékenységet a városházán természetesen a legnagyobb örömmel fogadják. Itt emlitjük meg, hogy a belügyminiszteriumban érdeklődtek már az uj kórházi szabályzat most készülő terve iránt is, amelynek alapelveit helyesléssel fogadták és előre is biztositották az azokhoz való hozzájárulásukat.

Birkózás a deficittel

Bonyodalmak az uj adók körül

A mult esztendőben jó március volt már, amikor végre megszületett a költségvetés, amelyet azután a közgyülés május havában tárgyalt le. A tavalyi nehézségeket azonban gyermekjátéknak kell mondani ahhoz képest, amilyeneket most kell leküzdeni a költségvetés megalkotásánál. Tavaly a deficitről volt szó, amelynek megokolását a háborus kiadások tabelláris összeállitásával és a külföldről beszerzett költségvetések kivonatolásával eszközölték. Mindez persze lényeges időt vett igénybe, mindazonáltal a késedelem dacára is harminchét milliós deficitet kellett előterjeszteni.

Az idei költségvetés még nehezebben készül el, mint a tavalyi, mert a deficitet a mult évben mégis csak könnyebb volt kimutatni, mint az idén eltüntetni. A pénzügyi ügyosztály *Csupor* József dr. tanácsnok vezetése mellett pedig ezen dolgozik most lázas szorgalommal, aminthogy az egész városi politika, amelyet az elmult esztendőben végigszemléltünk, a deficittel való kemény küzdelem volt.

Sikerül-e a nagy birkózásban két vállára nyomni a deficitet? Alig valószinü. Bizonyitja ezt az, hogy a legmerészebb álmaikban is huszonnegyedfél millióra kalkulálták az uj adók összegét a város urai. Időközben a telekértékadó behozatalával ujabb nyolc millióval javultak a költségvetés kilátásai, viszont egész csomó olyan adó van, amelyet még nem hagyott jóvá a kormány, vagy amelyet már vissza is utasitott.

Deficit tehát minden valószinüség szerint

A pesti Duna multjából.

Sorozatnak készül ez az adatokat csoportositó irás. Futó jegyzetek kerülnek itt papirra, amelyekből a gyüjtő csak azt érzi, hogy jó lenne egyszer szerves egésszé gyurni.

*

A pesti ember soha sem szerette ugy a maga Dunáját, amely pedig majdnem annyit ér, mint a velenceieknek a tenger. Sőt a hasznát sem igen keresték. Csak amikor a Duna nekikeseredett és piszkos hullámu vizeit kikergette a partra, akkor jócskán észrevették. Ha semmi sem bizonyitaná ezt, ott van Pest városának első magyar nyelvü diszpolgári oklevele, amelyet egy árvizi biztosnak adtak. Lónyay János, az 1838-iki árviz alkalmából kiküldött királyi biztos kapta. Buda város diszpolgárai között viszont ott van Sina Simon báró (1839. jan. 23.), aki 40.000 forintot adományozott a budai árvizkárosultaknak. Pest diszpolgárai között az 1838-iki árviz körül szerzett érdemeikért Lónyayn kivül még ezek szerepelnek:

Feiler (Pfeiler) Ferenc bécsi polgár,
Festetich Gusztáv császári kamarás,
Füstkuti Landerer Lajos könyvnyomdász,
Klee József bécsi épitőmester,
Sprenger Pál bécsi épitőmester,
Wissgrill Mátyás bécsi udvari ácsmester.

*

1791-ből ismeretes a pesti hatóság egész személyzetének a fizetési listája. Ez is mutatja, hogy a város nem igen törődött a Dunával. A vizi emberek nem szerepelnek itt. Mindössze egy partfelügyelő van a fizetési listában és pedig 54 forint fizetéssel. Igaz, hogy a polgármesternek magának is csak 600 forint fizetése van, mégsem lehet ezt az állást valami nagy hivatalnak mondani, mert a csőszöknek (van köztük egy parti csősz is) is 120 frt-juk van évenként, a tanácsi szolgáknak pedig 145 forint a fizetésük. Kevesebbet a partfelügyelő urnál már csak a bábák, a kéményseprő, a józsefvárosi esküdtek, az énekes fiu, a hóhér és még néhány hasonló funkcionárius kapott.

1791-től 1847-ig aztán a partfelügyelőnek a fizetése is felment 120 forintra, de a tanácsi szolgákat ekkor sem tudta utólérni.

Még ékesebben beszél a pesti hajósok kis számáról, vagy azok tekintélytelenségéről az a körülmény, hogy az 1731—1848-ig fennállott és választott polgárságnak nevezett testületben alig talál az ember hajóst. 117 esztendő alatt 867 tagja volt ennek a testületnek és a 867 között összesen három hajós volt. Egyéb a viz körül foglalatoskodó egyén azonban inkább akadt, lévén a testületnek ugyanezen idő alatt 12 halász és 18 vizimolnár tagja. Hogy milyen kicsi volt a hajósok száma a többi foglalkozásbeliekhez arányitva, mutatja, hogy még iró is akadt kettő, kávés pedig már akkor is — négy. Budapest már akkor sem tagadta meg magát, már akkor kezdett a kávéházak városa lenni. Följegyezzük a három hajós nevét is:

Kristóf György hajós 1789. április 2.
Resch Antal hajós 1731. április 24.
Resner József hajós 1731. április 24.

Nem volt különös dolog akkoriban „tanácsos"-nak lenni sem. Volt is a tanácsosok között mázoló, szücs, serfőző, katonatiszt, timár, mindenféle. Legtöbb a tisztviselő, utánna pedig kereskedő. Csak hajóst nem lehet találni 1688—1848-ig egyetlen egyet sem.

Pesten valaha nem becsülték a vizet.

*

A törökök kiüzése után 1687-től a császári kamaraigazgatóság volt az ur Budavárában, beszedte az adót, biráskodott, és megkezdte Buda és Pest ujjáépitését is. Leginkább mesterembereket toboroztak, elsősorban nyilván olyanokat, akik a két város ujjáépitésében is szorgalmaskodhattak. Telket, adómentességet kaptak ezek, s ha egy év alatt felépitették házukat és lefizették az öt forintot, bejutottak a polgárságba. Aki ezeknek a feltételeknek meg nem felelt, csak lakók (Inwohner) lettek és zsellérsorsban éltek. Nem érdektelen feljegyezni, hogy Pest városának első elkönyvelt, ellajstromozott polgára Proberger Jakab serfőző (később biró) volt.

1699-ben állitottak össze a polgárokról ezt az első társkönyvet (Burger-Roll). 1687-ben még csak 27 polgára volt Pestnek, amely szám 1716-ig mintegy 433-ra emelkedett. Ugyanez idő alatt a lakosok száma 238-ról 2765-re emelkedett.

Törődtek-e már ekkor kellőképen a Dunával? A XVII-ik és XVIII-ik század határán levő esztendők térképe a mai Belváros területének beépitését mutatja. A törökök kiüzése után következő első évtizedben a Duna pesti partján mintegy tizenkét ház épül, holott ez idő alatt Pest már 244 házból állott, ami azt mutatja, hogy a polgárság nem igen törekedett a Dunaparton megtelepedni, hanem inkább a beljebb eső részeken épitette fel házát. Itt áll azonban már ekkor a pesti plébánia. A következő tiz év ujabb hat házat eredményezett a Dunaparton, közte a Koháry és Jászberegi házakat, a harmadik évtized már csak egy kis házacskát hozott, no és a piaristák hatalmas házát, bár a pesti házak száma ekkor már meghaladja a hatszázat. A városnak a Dunára néző frontja mintegy hatszáz öl hosszu volt. Az utcák, terek és intézmények neve között bőven szerepel a Duna és a „viz." Amint végigtekintünk a térképen, ott látjuk a „Duna-Rondell"-t, a Dunai Rondella-utcát, a Hidpajtát, a Császári hajóhivatalt, a beépittetlen Duna-

lesz, mert a mult költségvetés tárgyalásánál 29.367,051 kor.-ra tették azt a háztartási hiányt, amit pótolni kell; de a pénzügyi ügyosztálynak ma teljesen mozdulatlanságra kárhoztatva kell állania, mert az uj adók, tehát az uj bevételek még teljesen bizonytalanok. Ezért történt, hogy a főváros legutóbbi közgyülésén *Csupor* tanácsnok felhatalmazást kért a költségvetés beterjesztésének elhalasztására.

Hogy a költségvtés mégis mikor készül el, az teljesen attól függ, hogy mikor hagyja jóvá a kormány azokat az adótervekt, amelyekhez eddig még nem járult hozzá. Nem érdektelen ebből az alkalomból seregszámlát tartani az adójavaslatok fölött, amelyek közül eddig a kormány a következőket hagyta jóvá: *a közlekedési adót, a pezsgőbor-adót, a fogyasztási adók emelését és a világitási- és telekérték-adót.* Ezeknek reménybeli összegei (a világitási adónál az egységárak uj emelését is beszámitva) a következő:

a közlekedési adó	5,700.000 K
a pezsgőadó	1,250.000 K
a fogyasztási adók emelése	4,269.510 K
a világitási adó és egységáremelés	5,000.000 K
a telekértékadók	8,000.000 K
összesen	24,219.510 K

Ehhez a 24 millióhoz hozzá kell még venni azokat az adókat és azoknak az illetékeknek a felemelt összegét, amelyeket eddig nem hagyott jóvá a kormány. Ezek pedig:

az átirási dij felemelése	800.000 K
a vigalmi adó	1,000.000 K
a tüzbiztositási járulék	500.000 K
összesen	2,300.000 K

Ha tehát a kormány ezeket is jóváhagyja, akkor az uj adók és illetékek a fővárosnak mintegy 26,519,510 korona bevétel-többletet hoznak. Ellenben le kell számitani, hogy a telekértékadó jóváhagyása alkalmával a pénzügyminiszter a házbérfilléreket 1.5 százalékra szállitotta le. Egyben pedig emlékeztetni kell arra is, hogy Bárczy polgármester már bejelentette a közgyülésnek, hogy a kormány nem hajlandó hozzájárulni a vágóhidi és csarnoki ilak emeléséhez, amikből pedig a főváros 2,840,982 korona uj jövedelmet vélt meriteni.

Ebben a pillanatban tehát semmit sem lehet még biztosan tudni, az azonban kétségtelennek látszik, hogy az 1918-ik évi költségvetésben nem lehet majd mindazt a tömérdek költségtöbbletet pótolni, amit a háboru a fővárosra rótt. Az uj adók a lehető legjobb esetben is csak huszonhatodfélmilliós bevételtöbbletet hozhatnak, ami még mindig azt jelenti, hogy legalább negyedfél-

köz-t, a Hal-tér-t, a Vizi-kapu-t, a Vizikapu-utcát és az Alsó Duna-Bástyát.

A viz körül foglalatoskodó személyek közül 1716-ig a tanács tagjai között mindössze egy halászmestert és egy Diák János nevü molnárt találunk. Ugyanez idő alatt a polgárok sorában megtaláljuk az első két hajóst és az első kilenc halászmestert, az első tiz molnárt, akiknek nyilván dunai malmuk volt.

*

Igen érdekes volt 1688. táján a szerepe a Dunának Pest város önkormányzati jogának fejlődésében. A Duna adta meg ugyanis Pestnek a jogot, hogy törvénykező tanácsot alakitson és igy önkormányzati jogában megtegye az első nagy lépést. Ez 1688. junius 10-én történt meg. Budának ekkor már megvolt a maga közigazgatósági hatósága, amelynek „elöljüője" Prenner Farkas Endre polgármester volt. Pest távolabbi részeiből Budára vándorolni, ha az ember az igazságát kereste, egy kicsit messze volt. Budáról közigazgatni Pestet, mikor közben volt a Duna, nagy nehézségekbe ütközött. Hát még télen, amikor a Duna mint komoly közlekedési akadály szerepelt. Nem volt más mód, mint hogy a pesti tanácsot fel kellett ruházni a törvénykezési joggal. A tanács egyszersmind törvényszék lett és a pesti biró törvénybiró. „Székes Buda főváros"-nak csak polgármestere volt, de törvénybirája nem, nagy is volt emiatt a budaiak haragja és nyilván a Dunát is okolták, mert ő adta Pestnek a törvénykezési jogot. Olyan nagy volt a felzudulás, hogy a kamaraigazgatónak tiz nap alatt Budának is kénytelen volt megadni a törvénykezési jogot. Törvénybirót Buda, az ország fővárosa, azonban csak 1707-ben kapott.

milliós deficit lesz. Pedig az uj adók közül is a legtöbbnek a beszámitása egészen akademikus értékü akkor, amikor néhány még jóvá sincs hagyva, másoknál pedig, mint a világitási adónál csak májusra lehet az uj jövedelem esedékességét kontemplálni, a telekértékadóhoz szükséges telekhivatal pedig még fel sincs állitva.

Jön a világitási adó

Életbeléptek a felemelt árak. — Az Általános Villamossági ráfizet az áremelésre. — Végleszámolás a Magyar Villamosságival.

A világitási adót a kormány az elmult héten jóváhagyta. Az adó tehát most már meg lenne, de annak kivetése és behajtása igen nagy előkészületeket igényel, ugy, hogy eltart májusig, amig az első világitási adót ki fogják vetni. Az adó központi kezelése nem a pénzügyi, hanem a világitási és vizvezetéki (XII.) ügyosztályra vár, ahol már meg is tették a szükséges előkészületeket. Valószinü, hogy az ügyosztály mai kereteiben ezt a hatalmas munkát nem is tudja majd elvégezni, hanem egész sor uj munkaerőt kell majd alkalmazni. Magát az adó behajtását a gázgyár és az elektromosmüvek fogják eszközölni majd akkor, amikor a számlákat kézbesitik ki.

A fogyasztók száma mintegy 160,000-re tehető. Ezek közül csak körülbelül felét terheli az uj adó, mert a kivételek *Vázsonyi* Vilmos annak idején elfogadott módositó inditványa révén meglehetősen nagyszámuak. Az ügyosztály számol vele, hogy legalább 60—70,000 adómentességet kell egyenkint elintézni, ami a tanács jogkörébe vág. A tanács határozatával szemben a felek a közigazgatási birósághoz felebbezhetnek. Az uj adó alól mentes lesz minden egy- és kétszobás lakás, a háromszobás lakások közül pedig azok, amelyeknek bére nem haladja meg az évi 1400 koronát, a tizpercentes adó helyett csak öt százalékos adót fizetnek. Azonkivül sokan fognak adómentességet vagy kedvezményt élvezni a kisebb kereskedők és iparosok közül.

Nem érdektelen ennek az adómentességnek arányait néhány statisztikai adattal megvilágitani.

Budapesten van összesen . . . . . 157.007 lakás,
ebből 1 és 2 szobásnak mondható 82.901 lakás,

vagyis a budapesti lakások közül felénél több lesz a teljesen adómentes. Három szobás lakás, amely csak öt százalékos adót fog fizetni, 22,651 van.

Az uj gáz- és villanyárak viszont már január elsejével életbeléptek. Ezzel nincs semmi különös munka, majd csak január végével, az uj egységárak alapján fogják a számlákat kiállitani. Érdekes az a helyzet, amibe az uj és már a mult évi áremelésnél a *Budapesti Általános Villamossági r.-t. jutott.* A főváros és a társaság között létrejött szerződésben ugyanis van egy pont, amely szerint az üzem átvételéig a társaság köteles a főváros üzleti politikáját követni. Ez azt is jelenti, hogy az Általános Villamossági is köteles volt a mult évben is és most is egységárait fölemelni. A felemelt összegből azonban 75 százalék a fővárost illeti, mig a társaság csak 25 százalékot kap, ami azt is jelenti, hogy az üzemi költségek emelkedését sem tudják behozni a felemelt egységárak révén.

A furcsa helyzetnek különben hamarosan vége lesz, mert az Általános Villamossági április elsejével a főváros tulajdonába és kezelésébe megy át. Egy és egynegyed esztendeig azonban szinte *ráfizetett a társaság az áremelésre.*

Megemlitjük még, hogy a *Magyar Villamossági* társasággal *most vannak folyamatban a végleszámolások.* A főváros még mintegy félmillió koronával adós, amit rövidesen kifizetnek és akkor a Magyar Villamossági aktái mindörökre az irattárba kerülnek.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Uj gazdálkodás a kórházaknál

Fölállitották a központi gazdasági hivatalt. Megszünt a balparti és jobbparti kórházgondnokság.

A főváros kórházai nagy átszervezés alatt állanak. Minden ok meg van arra, hogy higyjünk a nagy reorganizációban, amelynek hivatása, hogy Budapest megszabaduljon végre attól a botránytól, amely a közkórházak elégtelenségéből és adminisztrációjának rosszaságából származik. Az uj kórházépitő programm, amely ma már talán a százmilliót is meghaladja, esztendők óta készen van, az adminisztráció gyökeres átalakulásához szükséges kórházi szabályrendelet megalkotásához pedig már *Márkus* Jenő dr. tanácsnok müködése alatt hozzáfogott *Véssei* Ede dr. tanácsjegyző. A polgármester — ugy tudjuk — Véssei dr.-t éppen azért bizta meg a közegészségügyi ügyosztály önálló vezetésével, hogy ezt a nagy munkát ő, annak megkezdője fejezze is be. A munka teljesen uj alapokon fog nyugodni és a régi rendszert gyökerestül alakitja át. Rengeteg tanulmány szükséges hozzá és sok időt vesz igénybe. Addig is, amig maga az egész adminisztrációt átformáló szabályzat elkészül, ideiglenes, próbaidős uj rendszabályok lépnek életbe.

Ezek közül való az a tanácsi határozat, amely a kórházak egységes igazgatására vonatkozik és az adminisztráció decentralizálásában csucsosodik ki. Ez a reform már életbe is lépett és ma már az egyes közkórházak élén igazgató-főorvosok állanak. Most azután rákerült a sor a közkórházak gazdasági kezelésének ideiglenes átformálására is, ami viszont bizonyos centralizáló törekvéseket mutat.

A kórházak gazdasági ügyeinek reformját a tanács már le is tárgyalta és miután azt jóváhagyta, annak életbeléptetése január hó elseje óta *szukcesszive folyamatban is van.*

A központi kórházi gazdasági hivatal felállitása.

A reformnak alapelve a kórházgondnokságok hatáskörének olyan módositása, amely az igazgatás uj rendszerével jobban összhangba hozható. A tanács elhatározta tehát, hogy

> **a dunabalparti és dunajobbparti kórházgondnokságokat megszünteti, a kórházakat gazdaságilag önállósitja, az egyes kórházak gazdasági kezelésének irányitására, ellenőrzésére és felügyeletére központi kórházi gazdasági hivatalt létesit.**

Az uj központi kórházi gazdasági hivatal már tudtunkkal meg is alakult, s annak hatáskörébe tartozik az irányitás, felügyelet és ellenőrzés munkáján kivül az is, hogy az egységesen intézendő és az összes kórházakra vonatkozó gazdasági ügyeket végezze.

A központi kórházi gazdasági hivatal irányitása és felügyelete mellett *az egyes kórházak ügyeit gondnokságok intézik,* illetve minden kórház gazdasági ügyei élén *gondnoki cimmel egy felelős vezető áll.*

A központi kórházi gazdasági hivatal három osztályból áll, amelyek

a gyógydijügyi osztály,
a gazdasági osztály és
a müszaki osztály.

Az egyes osztályok élén vezető áll, akik a X. ügyosztály vezetőjének vannak alárendelve. Ugy tudjuk, már a személyi ügyek is jobbára el vannak intézve. A legfontosabb osztálynak, a gazdasági osztálynak élén *Simonchich* Ferenc áll, aki kórházi felügyelő volt a Szent István-kórházban. A gyógydijügyi osztály körülbelül megmarad abban az összetételében, amelyben eddig is a gyógydijak behajtását eszközölte. Ellenben jelentős változás fog beállani a müszaki osztályban, amennyiben

> **a közegészségügyi ügyosztály ezentul önálló épületek alkotásával nem foglalkozik, az önálló épitkezések visszakerülnek a XIII-ik ügyosztályba, a központi kórházi gazdasági hivatal müszaki osztálya csak pótlásokkal és tatarozásokkal foglalkozik.**

A müszaki osztály vezetőjének müködése különben müszaki és müszaki számviteli szempontból a középitési ügyosztály (XIII.) felülvizsgálata alá tartozik.

Eddig a X. ügyosztályban a müszaki ügyeket *Hönig* Dezső müszaki tanácsos vezette. Ugy tudjuk, ő nem vállalta ezt a megszoritott munkakört és visszamegy a XIII-ik ügyosztályba. A központi kórházi gazdasági hivatal müszaki osztályának tehát más vezetője lesz.

Önálló és alárendelt kórházak.

Maguk a kórházak gazdasági kezelés szempontjából három csoportra oszlanak a következőképen:

A) csoport, *gazdasági szempontból teljesen önálló kórházak*, amelyek igazgatás szempontjából is teljesen önállóak, ezek: 1. Szent Rókus közp. kórház. 2. Szent István-kórház. 3. Szent László- és Gellért-kórház, 4. Uj Szent János-kórház, 5. Zita-kórház.

B) csoport, gazdaságilag önálló, de *pénztári kezeléssel nem biró kórházak*, ezek. 1. Palotai-uti csecsemőkórház, 2. Gyöngyösi-uti szülészeti kórház, 3. Bakács-téri szülészeti és nőgyógyászati kórház, 4. Szent Margit-kórház.

C) csoport, a gazdasági szempontból *más kórház alá rendelt* fiókkórházak és pedig: 1. Kun-utcai fiókkórház. 2. Telepy-utcai kórház. 3. Régi Szent János-kórház.

A gazdaságilag teljesen önálló kórházak gazdasági hivatalainak munkakörébe tartozik többek között a betegek felvétele és elbocsátása, értékeik és ruhájuk őrzése, a betegek anyakönyvelése, a halottak eltemettetése, a kéziraktárak kezelése, az élelmezési szolgálatnak a központi gazdasági hivatal irányitása szerint való ellátása.

Az élelmezés uj rendje.

Fontos uj intézkedések vannak az élelmezésre nézve is. E tekintetben általában ugyan az élelmező-tiszti szolgálati utasitás rendelkezései irányadók, *a beszerzések azonban csak a központi gazdasági hivatal hozzájárulásával eszközölhetők*. E célból a havonkint beszerzendő élelmicikkekről az árak feltüntetése mellett készitett jegyzékeket legkésőbb a kérdéses hónapot megelőzőleg hét nappal, a naponkint rendelendő élelmicikkekre vonatkozó jegyzéket pedig ugyancsak az árak feltüntetésével a megrendelést megelőző napon be kell mutatni a központi gazdasági hivatalnak és a megrendelések csak a gazdasági hivatal hozzájárulása esetén bocsáithatók ki.

Márkus Jenő a klikkek uralmáról

Véget kell vetni a törzsfőnökök basáskodásának

A Liget-klubban, a VII. ker. polgárainak ez előkelő, kellemes klub-helyiségében minden csütörtök este társas vacsora van. A legutóbbi csütörtök estét a klub tagjai felhasználták arra, hogy elnöküket, Márkus Jenő dr. volt fővárosi tanácsnokot abból az alkalomból, hogy kilépett a főváros szolgálatából és a Magyar Bank igazgatójává választották, változatlan szeretetükről és ragaszkodásukról biztositsák. A Liget-klub emlitett, nevezetes csütörtöki vacsoráján a tagok, legjobb bizonyitékául Márkus Jenő dr. személyéhez való ragaszkodásuknak, igazán impozáns nagy számban jelentek meg, ugy, hogy a néhány száz ember befogadására épült emeleti diszterem, ahol ez alkalomra vacsorára teritettek, alig volt képes befogadni a tömegesen megjelent tagokat. A vacsorán természetesen felköszöntőkben sem volt hiány, de külön érdekessége volt az estnek Márkus Jenő dr. beszéde, melyben megindokolta a fővárostól való távozását.

— Husz esztendei szolgálat után — mondta — váltam meg a főváros szolgálatából, attól a fővárostól, melyet szeretni már felejthetetlen édes apám tanitott meg. *Nem mondom, hogy nem fáj a válás*, hisz a fának is fáj, ha más földbe ültetik át. Kénytelen voltam azonban ezt a lépést megtenni, hogy husz esztendei rabság után *végre szabadon szólalhassak meg*, amikor végre lehullott a béklyó rólam, amely mindeddig hallgatásra kényszeritett. Az a szeretet, melylyel fővárosunk iránt a szülei házban belém oltott érzéseknél fogva viseltetem, bir reá arra, hogy elmondjam, hogy fővárosunk csak akkor lesz nagy és hatalmas, *ha szakitunk a mai klikkrendszerrel és a törzsfőnökök uralmával. Fölöslegesnek tartom a bizottsági tagok mai nagy számát*, akiknek nagy része csak gép módjára szavaz, amint azt reá parancsolták, vagy pedig a maga kis privát érdekeinek lebonyolitására használja fel a bizottsági tagságot. Az intenziv munkához fölösleges több száz bizottsági tag, sőt ez akadálya a produktiv munkának. Szükségesnek tartom továbbá, hogy *a tanács és a közgyülés között szorosabb kapcsolat jöjjön létre*, olyanformán, hogy a közgyülést valami módon belevonjuk a tanácsba, mert nem szabad megtörténnie annak, hogy az egyik szerv azt mondja, hogy ő csak rendelkező közeg, a másik szerv azt mondja, hogy ő csak a végrehajtó-közeg és ezzel az ide-oda üzengetéssel a főváros polgárainak legfontosabb érdekei mennek veszendőbe. Ismétlem, — folytatta emelkedett hangon Márkus Jenő dr. — a klikkek és törzsfőnökök uralmának kell hamarosan véget vetni, mert nem szabad megtörténnie annak, hogy a bizottsági tagok megkötötten, *előre megállapitott* és kerületi értekezleteken *megbeszélt terv szerint* jöjjenek el a közgyülésre *szavazni* és a legfontosabb állások betöltésénél egy-egy törzsfőnök érdeke és utasitása legyen az irányadó. Az ilyen rendszer veszi el a tisztviselők munkakedvét, mikor látják, hogy munka, fáradozás, szorgalom hiábavaló, ha a klikkek és törzsfőnökök kegyét nem birja. Ebben a szellemben kivánok részt venni a Liget-klub élén a főváros ügyeinek intézésébn — fejezte be *Márkus* Jenő dr. viharos tetszés közben mindvégig nagy figyelemmel hallgatott beszédét.

Utána még számos felköszöntő hangzott el és a klub tagjainak sokáig emlékezetes vacsorának, csak a záróra vetett végett.

Az elátkozott ügyosztály

Senki sem vágyik Demjén Géza örökébe

A legközelebbi közgyülés választja meg Márkus Jenő tanácsnok helyére az uj tanácsnokot, aki minden bizonnyal Sztankovics Szilárd főjegyző lesz annál is inkább, mert a kerületek nagy része is mellette foglalt állást. Sztankovicson kivül a legközelebbi tanácsnoki állások betöltésénél a legposszibilisabb embereknek Keményy Géza dr.-t, Sallay Árpád dr.-t és Édes Endre dr.-t tartják. Miután egyik tanácsnoki állás betöltése most már gyors iramban a másikat követi, igen valószinü, hogy minden ambició kielégitést fog nyerni.

Van azonban ennél egy sokkal izgatóbb probléma. Ez pedig az, hogy ki lesz a szociálpolitikai ügyosztály vezetője. A tragikus végü Demjén Géza dr. örökét ugyanis a tanács tagjai közül ma még senki sem vállalja szivesen. Mintha mindenki azt igyekeznék bebizonyitani, hogy Demjén nem hiába fázott azoktól a feladatoktól, amelyeket itt teljesiteni lehetetlenség és mintha tisztázva lenne, hogy mik azok a körülmények, amelyek Demjén idegeit megörölték és amelyek végeredményben a revolvert is a kezébe adták.

A tanácsnokok beosztása, az egyes ügyosztályok vezetőinek kijelölése, a polgármester szuverén joga és igy Bárczy polgármesternek az a szándéka, hogy bár jelenleg Márkus Jenő helyett választanak tanácsnokot, legelsősorban mégis a szociálpolitikai ügyosztály élére kell erőskezü, világosfejü embert állitani, aki ott rendet teremt. A közegészségügyi ügyosztály, amelynek élén Márkus tanácsnok állott, különben sem árva, ott van az élén Véssei Ede dr. tanácsjegyző, akire most nagy feladatok várnak és Bárczy ugy szeretné, ha ezeket a feladatokat gyorsan és önállóan Véssei oldaná meg, aki a közegészségügyi kérdéseknek ma leghivatottabb ismeröje és intézője a városházán. A polgármester szándéka tehát az, hogy a közegészségügyi ügyosztály élére mindaddig nem állit tanácsnokot, amig Véssei be nem fejezte a kórházak uj szabályrendeletének nagy munkáját.

Vezető tehát elsősorban a szociálpolitikai ügyosztály élére kell és ebben a tekintetben a polgármester jelöltje Csupor József dr. tanácsnok lenne, aki most a pénzügyi ügyosztályt vezeti. Csupor azonban mindenáron huzakodik a kellemetlen feladat alól és vele együtt a tanács minden meglevő és jövendő tagja szeretné ezt a terhes missziót kikerülni. Senki sem akarja a halott, szomoru örökségét átvenni és Demjén Géza árván hagyott dolgozószobája olyan, mintha el lenne átkozva. Legtöbben azt emlegetik, hogy ennek az ügyosztálynak a megteremtése Wildner tanácsnoknak az ideája volt, ő is csinálta meg, a leghivatottabb tehát ő lenne arra, hogy most, amikor a legnagyobb nehézségek kerültek felszinre és amikor a leghatalmasabb sikereket itt lehetne felmutatni, vegye vissza az ügyosztály vezetését Wildner Ödön. Ugy tudjuk azonban, hogy Wildner tanácsnok nem hajlandó önként fölvenni a harcot a szinte leküzdhetetlenné nött akadályokkal és igy nem lesz más mód, minthogy a fekete leves arra vár, akit a polgármester megkülönböztetett bizalma erre ki fog jelölni.

Senki sem kételkedik benne, hogy a polgármester ragaszkodni fog első tervéhez és igy Csupor tanácsnoknak kell megbirkózni majd a szociálpolitikai ügyosztály feladataival, amig az ő helyére a pénzügyi ügyosztály élére Sztankovics Szilárd kerül.

A RENDŐRSÉGRŐL

•••

Szociális reformok a rendőrségen

Amikor Sándor László főkapitány elfoglalta hivatalát, legelső kijelentései között megemlékezett a rendőrlegénység sorsáról is és megelégedéssel lehet megállapitani, hogy amig ebben az irányban más elhatározó lépések történtek, addig a főkapitány egy és más apróbb sérelmen a saját hatáskörében is segitett és némely előnyhöz máris hozzájuttatta a rendőrlegénységet. A főkapitány információi alapján a belügyminisztériumban be is látták, hogy a segitség el nem maradhat, Ugron Gábor belügyminiszter pedig felszólitotta a főkapitányt, hogy tegyen e tekintetben részletes előterjesztést. Sándor László előterjesztett memorandumát a belügyminisztériumban már el is intézték és az most a pénzügyminisztériumban van, ahol a felmerülő költségtöbbletek fedezéséről fognak dönteni.

A főkapitány memoranduma szerint a rendőrök fizetését is lényegesen emelni fogják, a reform lényege azonban a minősités liberálisabb alapokra való fektetése lesz. A fizetési fokozatok eddig ezek voltak: próbaszolgálatos, másodosztályu és első osztályu rendőr. A próbaszolgálatos rendőrök intézménye a háboru alatt teljesen megszünt, mert a háboru kitörésekor ebben a helyzetben volt rendőrök nagy része bevonult katonának, a többi már másodosztályu lett, az uj rendőrök pedig, akik rendesen a katonaság leszolgálása után jöttek, a háboru kitörése óta elmaradtak. A rendőrlegények zöme most a középső fokozatban van és a főkapitány terve épen itt akar segiteni. Növelni fogják ugyanis az első osztályu rendőrök számát, mig az első osztályuak számára uj gradust szándékoznak beiktatni. Törzsörmesteri állásokat szerveznek, természetesen magasabb dotációval. Szó volt a legérdemesebb rendőröknek felügyelő-helyettesekké való kinevezéséről is, ezt a tervet azonban egyelőre félretették. A főkapitány alaposan megokolt memorandumában mindenekfelett arra hivatkozik, hogy a rendőrlegényeknek módot kell nyujtani a családalapitásra és családjuknak tisztességes eltartására, ami legelső feltétele annak, hogy a rendőrlegények részéről a multban nem egyszer tapasztalt visszaéléseknek elejét vegyék.

A rendőrök a háboru alatt legnagyobbrészt valósággal nyomorogtak s igy épen itt az ideje a segitségnek. A próbaszolgálatos rendőr eddig mindössze 800 K, a másodosztályu 1000—1200 K fizetést kapott, az első osztályu pedig 1600 koronáig vihette föl. Az altisztek fizetése szintén 1400—1600 korona között ingadozott, az őrmesterek 1800 korona évi bért érhettek el. Néhány hónappal ezelőtt kaptak némi segitséget: amikor is a közszolgálati alkalmazottakénak megfelelő háborus segélyt utaltak ki nekik. A főkapitány most azután többek között a lakbérkérdést is rendezni akarja. Eddig a lakbér négyszáz korona volt. A rendőrség ebből a lakbérből ugy igyekezett a legénység számára lakást szerezni, hogy azokat a városi lakásokban és a kispesti munkástelepen helyezte el. Ismét más rendőrök kénytelenek voltak házmesteri állást vállalni, amihez azonban külön engedély szükséges.

A lakbérrendezést az inspekciórendszer reformja követi. Eddig a szinházakban, mulatókban, bálokban, footballversenyen egyenruhában szolgálatot teljesitő rendőrök nem kaptak inspekciós dijat. A Nemzeti szinház és az Opera eddig soha egy krajcárt sem fizetett, az Opera csak ujabban utal ki esténként két koronát. A magánosok számára teljesitett szolgálatért hat óra után a gyalogos rendőr 3.60, a lovas 4.60, az altiszt 5.60 koronát kapott. Ezeket a dijakat már felemelték és az ilyen szolgálatot enyhitették is. A rendőrök szabadban állva ezentul csak négy óráig kötelesek szolgálatot teljesiteni; de ha ülhetnek, vagy zárt

helyiségben vannak, megmarad a határai szolgálat. A gyalogos rendőr most hat koronát, a lovas pedig hét koronát kap.

Duplájára emelték fel az örtálló legénység élelmezési díját is, ami most két koronát tesz ki. Mondani sem kell, hogy a mai élelmiszerárak mellett ez is igen kevés. Ezentul kapupénzt is kap a rendőrlegénység. Eddig ugyanis a fővárosi szabályrendelet értelmében a rendőrök nem voltak kötelesek kapupénzt fizetni, de a házmesterekkel való békesség kedvéért a rendőrök inkább a maguk zsebükből fizettek. Ezentul megtérítik nekik a kapupénzt is.

Sándor László főkapitány kiváló szociális érzékére vall, hogy a rendőrlegénység exisztenciájának megjavitását eléje helyezte a tisztviselők fizetésrendezésének is. Ezt az eltökélését közölte a tisztviselőkkel, akik természetesen megértéssel fogadták ezt a tervet. Igy jutott a belügyminiszter elé először a legénységre vonatkozó memorandum, amely az állami budgetben a rendőrség számára előirányzott kilenc milliót pár millióval fogja emelni. Értesülésünk szerint a belügyminisztériumból már rövid idő alatt visszaérkezik a főkapitány jóváhagyott előterjesztése.

Elkészült a rendőrség államositásáról szóló törvényjavaslat. A rendőrség államositásáról már esztendők óta beszélnek és annak szükségességét mindenki érzi is. A főváros rendőrsége felemás valami, sem nem egészen állami, de semmiképen sem fővárosi. Ezért igen üdvös, hogy *Ugron* Gábor belügyminiszter egyik legsürgősebb feladatának tekintette a rendőrség államositását. A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint *Jekel* Péter dr. miniszteri tanácsos már el is készitette a rendőrség államositásáról szóló törvény tervezetét, amely most *Ugron* Gábor miniszter előtt fekszik. A miniszter hozzájárulása után a financiális kérdésekben való döntés szempontjából a pénzügyminiszterium veszi revizió alá a javaslatot, amelyet azután sürgősen a parlament elé terjesztenek. A pénzügyi részt nél fel fogják használni a vidéki rendőrségek részére nyujtott állami segélyeket. Mint ismeretes, tervbe vették a *központi nyilvántartó* felállitását is, ezt azonban egyelőre elhalasztották. *Gábor* Béla dr. rendőrtanácsost pedig berendelték a belügyminiszteriumba, ahol a bünügyi nyilvántartó hivatalt vezeti.

A viz kritikus hónapjai

Az éjjeli zárás eredményei

A főváros december 20-ika táján adta ki a rendelkezést, hogy a házakban a vizvezetéki csapot éjjel 11—12 óra között zárják el és azt csak reggel 6 óra tájban nyissák ki ujra. A vizmüvek igazgatóságának, elsősorban Kajlinger Mihálynak, a vizmüvek reaktivált vezérigazgatójának az volt a reménye, hogy a vizszolgáltatásnak az éjszaka idején való szüneteltetése 50.000 köbméternyi viznek naponkint való megtakaritását fogja eredményezni. Az uj rendnek most harmadik hetében vagyunk és igy érdekesnek tartottuk megtudni, mennyiben állott be javulás a vizszolgáltatás terén? Sajnos, a laikus nem igen veszi észre, hogy ma több vizünk lenne, ennek oka azonban értesülésünk szerint abban rejlik, hogy a Duna vizállása mindig és mindig kisebb lesz. A közönség is csak nehezen nyugodott bele az éjszakai viz-zárórába, mert azt mondta, hogy éppen azokban az órákban kell elzárni a vizcsapot, amikor zavartalanul lehetett vizhez jutni. A házmesterek ilyenformán az első hetekben nem igen zárták el a csapot és a budapesti házaknak csak mintegy harminc százalékában hódoltak be önként a rendelkezésnek. A világitási és vizvezetéki ügyosztályban, ahol az uj rendszabály sikere felől tudakozódtunk, Borvendég Ferenc tanácsjegyző adta meg a felvilágositásokat. Első sorban is a közönség viselkedéséről kérdezősködtünk és a következő választ kaptuk:

— Az eredménynyel meg lehetünk elégedve. A közönség ma már sokkal jobban alkalmazkodik a rendelkezéshez, mint tette az első időben, aminek az az oka, hogy a vizmüvek igen szigoruan ellenőrzik a rendszabály betartását. A vizmüvek megbizottai a zárlati órákban végigjárják a házakat és mikrofonnal hallgatják ki a falakban a viz utját. Ahol nem tartják be a rendelkezést, ott megtörténik a feljelentés és csak az első itéleteknek kell nyilvánosságra jutniok, hogy mindenki behódoljon. Máris élénken tapasztaljuk, hogy mind többen és többen zárják el a vizvezetékeket éjszakára. Egyébként az erélyes fellépésnek hire szomszédról szomszédra megy és a siker semmiesetre sem maradhat el.

— Máris elértük azt, hogy a fővárosban a legmagasabb emeleteken is van viz reggel hattól kilencig, féltizig, amit már annak az eredménynek kell tekinteni, hogy *az éjjel termelt viz jó egyharmadát tartalékolni tudják.*

— Általában azonban azt kell mondanunk, hogy *most éljük a legkritikusabb hónapokat és meg leszünk elégedve, ha a helyzet a közel jövőben nem lesz rosszabb, mint ma.* A nyártól semmiesetre sem félünk ugy, mint a most következő hónapoktól. Ennek oka a Duna mai alacsony vizállása. Ma 40 cm.-es vizállásnál tartunk, holott a mult nyár kritikus napjain is 80 cm. volt a Duna vizállása és minden eshetősége meg van annak, hogy január 15-ikéig a nullig süllyedünk le. Furcsa, de ugy van, hogy körülöttünk havazik és olvad, de a Duna vizállása nem emelkedik. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a Duna budapesti vizállását csak az fogja emelni, ha fönt is olvadni kezd és mi onnan kapjuk majd a bővebb vizet.

Városházi kabaré

Tragikomédia.

A kolléga, akiről énekelni kell itt, nemcsak arról nevezetes, hogy magatalálmányu Wellington-szilvoriumot (négy pohárka vizes-ibrikban), hanem arról is, hogy a legkényesebb a manzsettája tisztaságára Budapesten. A nadrágvasalás-tant Szirmay Imre az ő iskolájában tanulta, az ingplasztronján pedig légy még nem ment végig lábtörés nélkül. El lehet képzelni tehát, hogy ő az egyetlen ember a fővárosban, aki a sokat kárhoztatott és pancsolásnak minősitett napi 250 liter vizfej-kvótát fel is használta annak rendje és módja szerint. Soha egyetlen cseppet meg nem ivott belőle, hogy annál több jusson belőle ápolt testének. Egyszóval csak elvből, külsőleg használta a vizet, de azt azután alaposan.

Az alább következő kis monológ megértésére okvetlen szükség volt ezeknek az előzményeknek az elmondására. A monolog pedig, amelyet kollégái okulására a szerkesztőségben mondott el, következőképen hangzott:

— Rendes ember vagyok, tudjátok. Betartom a törvényt. Nem kértem még kölcsön kenyérjegyet, mert Lloyd George azt mondta, hogy aki kenyérjegyet kér kölcsön, az a haza ellen vét. Én egy olyan háborus lény vagyok, aki az összes plakátokat betéve tudom, ami természetes is, hiszen Petőfi verseit is megtanultam valaha. Képzelhetitek, milyen mélyen sujtott az a rendelet, hogy csak szombaton szabad fürödni. Hova leszek, ha a vizet már kivülről sem használhatom? Tiszta katasztrófa. Tudom ugyan, hogy az angol miniszterelnöki palotában soha sem volt fürdőszoba és Lloyd George legnagyobb háborus alkotásának tekintik, hogy fürdőszobát rendeztetett be. Én azonban Lloyd Georgenak vagyok a kortársa, nem pedig Chamberlain-é, akinek még, ha fürödni akart, el kellett kutyagolnia a londoni Nyár-utcába.

— A rendelet lesujtott, de álltam a sarat. A szó legszorosabb értelmében a sarat. Csütörtökön már beretvával próbáltam levakarni testemről a vélt piszkot, szombaton pedig este helyett hajnalban keltem fel és rohantam a fürdőkádba. Pompásan be volt fütve. Ez a meleg viz a bőrt is leviszi, nemcsak a piszkot.

— Utolsó száz koronámért szappant vettem és bálltam a kádba. Kentem, dörzsöltem a szappant, mint egy született masszőr. Borbélyom, aki valaha habzásból az első dijat nyerte egy versenyen, megirigyelte volna ezt a habot. Magamra kentem az egész száz koronát és mikor a tükörbe vetettem egy pillantást, ugy néztem ki, mint egy hóköpönyegbe burkolt őrszem a Monte Santon, vagy a Sipka alatt minden csendes cimü festmény Verescsagintól.

— Elérkezett tehát az isteni pillanat. Áhitatosan nyitom meg a meleg viz csapját... semmi válasz. Hütlen lett hozzám a viz, amelyet az ital tekintetében mindig mellőztem. Csavarom a hideg-viz csapot, az is meghalt. Talán a tuss. Semmi, semmi eredmény. Ott álltam a fejem bubiától a sarkamig, talpamig beszappanozva és semmi viz.

— Világlátott ember vagyok, de még soha sem hallottam és láttam senkitől, hogy mit kell ilyenkor cselekedni. Végre is a saját iniciativámra voltam utalva és igy gondolkoztam. Ha rosszul lettem volna a fürdővizben, akkor becsengettem volna a szobalányt. Ám ez is vismajor, ami itt velem Kajlinger Mihály kegyelméből történik. Jöjjön hát a szobalány. A szobalány jött és ugy nevetett, hogy majd az én szivem hasadt meg bele. Leültem a kád közepére és azt mondtam harsányan: reggelit. Megettem a reggelit, az ebédet, megittam a feketét, megirtam két tárcát, amely könnyelmüséget egy nap alatt még soha sem követtem el. Végre délután háromig összeszedték a házbeliek a környékbeli grajzleroknál található összes ásványvizeket és én lemoshattam magamról a szappant. Igy kaptam ujra emberi ábrázatot, de hogy a fürdőm árát mikor fogom kifizetni, annak a házi-asszonyom a megmondhatója. A kártérítési pört azonban megindítom a vizmüvek ellen.

Események

A városi könyvtár térválsága

A városi könyvtár igazgatójának tizedik évi jelentése fekszik előttünk. A jelentés adatai egyrészt olyanok, hogy őszinte örömmel kell, hogy eltöltsék azokat, akik a főváros és az ország kulturája iránt érdeklődnek, másrészt azonban panaszokat is tolmácsolnak a viszonyok ellen, amelyek között e nagyszerü intézménynek müködését folytatnia kell. Majdnem azt lehetne mondani a jelentés áttekintése után: ime egy intézmény-unikum, amellyel mindenki meg van elégedve, csak az igazgatója nem. És kell-e ennél jobb bizonyitvány és nagyobb dicséret?!

A városi könyvtár az ő igazgatójának dr. Szabó Ervinnek ugyszólván személyes alkotása. Ez egyszer nem a hivatal volt adva, amelybe beleült valaki, se nem a személy volt adva, akinek nyugodalmas sinecurára volt szüksége. Hanem adva volt egy legelsőrendü szakember, aki teremteni akart valamit a közjó javára és egy megértő polgármester által megadatott neki hozzá a terrénum, amelyen azután nagyon is fogyatékos eszközökkel olyan eredményeket produkált, amit aligha csinál utána valaki.

A jelentés adataiból örömmel látjuk, hogy a városi könyvtár immár a nagy könyvtárak közé emelkedett. Könyvállománya 150.000 kötetnél nagyobb és a napilapokon kivül 768 folyóirat jár neki, ebből 324 német, 93 angol, 164 francia, 20 olasz. E hatalmas anyaggal igen magas igényeket volna hivatva kielégiteni a könyvtár, ha szükre szabott és hovatovább válságos térviszonyai meg nem bénitanák a tevékenységét. Valósággal képtelenség, hogy egy ekkora könyvtár olvasótermében mindössze 60 olvasó számára legyen hely, nem pedig az olvasók százainak és még nagyobb abszurdum, hogy egy ilyen arányu és évről-évre rohamosan növekedő könyvtár ugy legyen elhelyezve, amint ma van: egy iskolaépület egyik emeletének egy részében. Ilyen körülmények között a könyvtár belső ügyvitele se lehet kielégitő. Az el nem helyezhető és be nem sorozható könyvek tizezrei vannak raktáron és természetesen még csak gondolni se lehet arra, hogy rendszeres tudományos munka és kutatás szinhelye legyen ilyen viszonyok között a városi könyvtár. Ily módon leginkább a kölcsönzésben merül ki a könyvtár szolgáltatása. A beirt kölcsönzők száma több mint 11 ezer volt, akik a helybenolvasókkal együtt összesen 327.378 kötet könyvet használtak, a kézikönyvtárnak számon nem tartható használatával együtt pedig bizonyára fél milliónál is többet. Ennek kulturális jelentőségét nem kell bövebben fejtegetni.

Hogy a főváros közönsége szeretettel és hálával viszonozza a könyvtár szolgálatait, annak ékesen szóló bizonyitéka az ajándékozási kimutatás: a jelentés évében 2697 kötet könyv, az ez évi gyarapodásnak 22.226 kötetnek 12 százaléka jutott ajándékozás utján a könyvtárnak és ebbe nincsen beleszámitva Thallóczy Lajos könyvtára, amely tudvalevőleg egészében a fővárosi könyvtárra maradt.

Az a nézetünk, hogy ezen a kitünő intézményen okvetlenül segiteni kell a fővárosnak és meg kell a számára teremteni azokat a lehetőségeket, amelyek között nagyszerü hivatását korlátlanul teljesithesse. Elvégre is: ez az intézmény ma már nem luxus többé és nem is kuriózum, amelyet azért létesitettek, hogy ilyen is legyen. A városi könyvtár budgetje meghaladja a 300.000 koronát és a teljesitménye sok ezer ember mindennapi szükségletének felel meg. Nincsen következetesebben jelentkező tapasztalata a városigazgatásnak, mint az, hogy a nyilvános könyvtár iránt tanusitott nagylelküség, sőt valósággal még a

pazarlás is bőségesen meghozza a maga gyümölcseit az egész kulturnivó emelkedésében és ennek minden téren, még az anyagiak terén is jelentkező következményeiben. Ha a viszonyok ma olyanok, hogy egy méltó könyvtárpalota épitésére pillanatnyilag nem is gondolhatunk, annyit minden esetre el kellene érni, hogy a mainál lényegesen tágabb térviszonyok között folytathassa a könyvtár működését, amely oly tökéletesen kielégiti a hozzá füzött reményeket. A legkevesebb, amit megkövetelni lehet, hogy az az egész épület álljon a könyvtár rendelkezésére, amelyben ideiglenesen elhelyezve van, addig is, amig méltó palotát lehet számára emelni. Ninesen egy intézményünk se, amellyel jobban szeretnénk dicsekedni és amit dicsekvésre és mutogatásra méltóbb látványosságunknak szeretnők látni, mint a fővárosi könyvtár. És aligha csalódunk, ha azt hisszük, hogy Bárczy polgármester osztozik e nézetünkben.

A gázhasználat redukciója meghiusult. Pár hete annak, hogy a lapokban megjelent a rendőrség felhivása, amely redukálta a gáznak a háztartásokban való használatát. A redukáló rendelet szerint a gázresót csak reggel 7—8, délben 11—2 és este 7—9 óráig szabad használni. A fürdőkályhákba való befütésre viszont csak szombatra ad engedelmet a rendőrség. Ebben a kérdésben, ugy tudják a szakemberek és a főváros tanácsa, jóelőre azt a véleményt mondták, hogy ezt a redukciót nemcsak ellenőrizni, de keresztülvinni sem lehet. Minden lakásban máskor és máskor van szükség a gázra és igy elképzelhetetlen, hogy a közönség a rendelkezést be tudja tartani. Ráadásul azzal is tisztában volt mindenki, hogy ennek a rendelkezésnek ellenőrzése merő lehetetlenség. Ez azután be is bizonyosodott és maga a rendőrség is meggondolta a dolgot ugy, hogy a rendelkezésről még csak a plakát sem jelent meg. A gázgyárban különben ezidőszerint meglehetősen állanak szén dolgában. Minden nap megkapják a napi szükségletet és némi, bár elenyésző tartalékot is sikerült gyüjteni.

A gázgyári alkalmazottak nyugdija. A főváros egyik legutóbbi közgyülése elfogadta a gázgyári alkalmazottak nyugdijszabályzatát. A belügyminiszter soron kivül gyorsan intézte el a gázgyári alkalmazottak nyugdijszabályzatát és a miniszteri jóváhagyás már le is érkezett a tanácshoz minden lényegesebb változtatás nélkül. A nyugdijszabályzatot most kinyomatják és szétosztják az alkalmazottak között.

Gonda Henrik dr. — miniszteri tanácsos. Gonda Henrik dr. gyors karriérü ember, aki fiatalon tünt fel a magyar ujságirásban. Könyomatost szerkesztett és politikát csinált. Nagy kampányokban vett részt és fáradhatatlanul küzdött azokért az elvekért, amelyeknek hüséget esküdött. Wekerle Sándor miniszterelnök legbelső munkatársának választotta, a miniszterelnöki sajtóosztály vezetőjévé nevezte ki. Tehetségéről, rátermettségéről itt is páratlanul gyorsan tett tanuságot, mert pár hét alatt ujabb kitüntetésben részesült, miniszteri tanácsos, méltóságos ur lett belőle.

A Budapesti Kisipari Hitelszövetkezet. A Budapesti Kisipari Hitelszövetkezet, amelyet a főváros 2000 darab 100 koronás üzletrész jegyzésével és körülbelül egy millió korona kölcsön felajánlásával alapitott, VII., Rákóczi-út 30. szám alatt megnyilt. A főváros, amely az arra rászorult önálló iparosok részére a kamatnélküli kölcsönök intézményét, a háboruból visszaérkezettek részére pedig a Hadihitelintézetnél vállalt garanciát továbbra is fentartani kivánja, a szövetkezet alapitásával a fejlődésre képes kisipar és kiskereskedelem hiteligényeit kivánta szolgálni. A szövetkezetbe rendes tagul csak iparigazolvánnyal vagy iparengedélylyel biró, foglalkozásukat gyakorló budapesti iparosok vagy kereskedők léphetnek be s a 100 korona névértékü üzletrészt részletekben is fizethetik. Alapitó-tagok, akikre azonban a szövetkezet kölcsönügyleteit ki nem terjesztheti, mások is lehetnek, ha legalább egy darab üzletrészt jegyeznek, s azt egyszerre lefizetik. Az intézet üzletköre az ipari hitel minden ágára kiterjed.

Modern Szinpad. A hét első napjain elfogynak az összes jegyek a Modern Szinpad „Sárgarigó-Karnevál" müsorának hátralevő egész hetére. A főszerepekben Mészáros Géza, Kökény Ilona, Ilosvay Rózsi, Vendrey Ferenc, Boross Géza, Petheő Attila, Békefi László, Bánóczi Dezső a nagy siker részesei.

Lili. A Star filmgyár legujabb nagyszabásu filmmüvét, Hervé bájos operettjét, a Lilit január 7-én mutatta be a Corso. A kitünően sikerült filmdarabot Faragó Jenő scenirozta és benne a főszerepeket Andorffy Ida, Vándory Gusztáv és Loth Ili játszszák. Tekintettel a darab szenzációs sikerére, a nagy tolongás kikerülése végett a Corso pénztára délelőtt 11-től fél 1-ig lesz nyitva s ajánlatos, hogy a közönség már a délelőtti órákban gondoskodjék jegyeiről. A Lilivel kapcsolatban „Ha a vér megszólal" cimü dráma is szinrekerül Hesperiával, a leghiresebb külföldi müvésznővel a főszerepben. Az előadások hétköznap 5, 7 és 9¼ órakor kezdődnek.

U-hajók, előre! Az az óriási érdeklődés, amely az U-hajók, előre! cimü nagyszerü tengerészfilm iránt megnyilatkozott, meghosszabbitja ennek a filmnek a müsoron maradását. E héten is láthatók lesznek az Urániában azok a felejthetetlen, izzóan érdekes jelenetek, amelyeket az óceánokon harcoló buvárhajók hőstetteiről fölvettek. Az U-hajók filmje mellett Az atkos arany cimü háromrészes Nordisk-film van müsoron, melynek főszerepét a hires Olaf Föns játszsza. Az előadás 5, 7 és 9 órakor kezdődik.

A Télikert szenzációi. Zsufolt házak előtt óriási sikerrel kerül esténként szinre Oszkár Straus csodaszép operettje, a „Vénusz a zöldben". Tomboló taps jutalmazza a nagyszerü együttest, amelynek tagjai: Fritz Schrödter, Else Berna, Adele Baum és Viktor Oberrennes ma a legfrissebb operett-attrakciók Budapesten. A délutáni mérsékelt helyáru előadásokon a vendégszereplő német társulat Suppé halhatatlan német operettjét, a „Szép Galathea"-t játszsza el. De egyébként is elsőrangu a müsor, nagyszerü variété- és kabarészámok váltakoznak benne. A magyar rész erősségei Somogyi Nusi, Sziklai József, Magyari Lajos és Gallai Nándor ugy szólókban, mint a „Svihákfurfang" cimü pompás operettben nagyszerüen szórakoztatják a közönséget.

Steinhardt uj bohózata. A Kristálypalotában a napokban került szinre először „Az ötödik nap" cimü pompás bohózat, amely Steinhardt páratlan komikai müvészete folytán egy óra hosszat tartotta a közönséget viharos kacagásban. Vidámak Steinhardt uj szőlői is. A kisérő müsor is legelsőrangu, közte: Sandwinn, a szépség és erő megtestesülése és Fred Edlawi, az átváltozó müvész, Szőllősi Rózsi szólói ezuttal is attrakciók és Herendi Manci „A Mumia" cimü daljátékban kap tapsokat.

Apolló-Kabaré. Az Apolló-Kabaré a napokban mutatta be nagy sikerrel ujévi müsorát. Vigjáték, dráma s zenés bohózat volt a müsor középpontja. A színésznő cimü drámában Harsányi Zsolt egy orvostanár és egy színésznő szerelmi tragédiáját vitte a szinpadra. A mesteri kézzel feldolgozott darab bővelkedik izgalmas jelenetekben és mindvégig leköti a figyelmet. A főszerepeket Németh Juliska, Herczeg Jenő és Szenes játszották. Mindegyik tehetségének javát adta s finom stilusu alakitásukat a kabarét zsufolásig megtöltő közönség nagy elismeréssel fogadta.

A légzési szervek mostanában gyakorta fellépő megbetegedésének alkalmából Mattoni Giesshübli savanyukutja eredményteljesen használtatik. Vize egymagában vagy tejjel bevéve, mint kitünő nyálkaoldó szer bizonyul.

A TŐKE

•••

Szemle.

A tőkét emelő nagybankokról. — Krausz Simon — tőzsdeelnök. — A központok tultengése. — A népruha-bizottság válsága.

A nagybankok alaptőkét emelnek, az igazgatósági tagok dupla tantiemet várnak, a részvényesek több osztalékot akarnak és a közönség megnyugodván abban, hogy reá semmi sem jut, közömbösen vagy ellenségesen veszi tudomásul ezt a folyamatot. A közöny és az ellenséges hangulat egyaránt nem indokolt: a nagybankok tőkeemelése szükséges is, hasznos is, fontos is. Akik megijednek attól, hogy ilyen rengeteg tőkék halmozódnak fel a bankok trezorjaiban, azok megfeledkeznek arról, hogy ezek a milliók ujra kiszivárognak a bankpalotákból, szétfolynak az országban és megtermékenyitik a kereskedelmet, vállalkozást és ipart. Ez a körforgás olyan természetes és olyan szükségszerü nemcsak a közönség, hanem maguknak a bankoknak az érdekében is, hogy rövidlátás volna azt feltételezni, hogy a bankok uj tőkéiket kivonják a forgalomból és ráülnek, nehogy szaporodjanak. Épp ellenkezőleg: a százmilliós nagybankok hozzá fognak járulni ahhoz, hogy az ország gazdasági életében más, nagyobb és erőteljesebb stilus uralkodjék, hogy a régi krajcároskodás és tulzott óvatosság helyett sokat kockáztassanak és sokat nyerjenek a bankok, ha — sokat akarnak keresni. Meg fognak szünni azok a lappáliák, amelyek eddig minden nagyobb és fontosabb üzletet osztrák vagy német kézre játszottak és a magyar nagybankok egyedül is képesek lesznek arra, hogy egypár milliót a magyar földbe, a magyar talentumba, a magyar konjunkturába befizetessenek. Nem kell félni tehát a nagy tőkeemelésektől: a magánháztartás büdzséje is megnőtt s nem használ a spórolás, ha a jövedelmek nem szaporodnak. Erős nagybankok, erős polgárság, erős közgazdasági szervezet, ez egy szoros és logikus összefüggés, amelyet kár volna megbénitani azért, mert X vagy Y ur sokallja egyik vagy másik nagybanktól azokat a milliókat, amelyeket meg akar duplázni.

*

A tőzsdén hamarább lesznek választások, mint az országban s igy a választási izgalmak is korábban jelentkeznek, ha nem is olyan intenziven, mint a politikában. Uj tőzsdetanácsot kell választani s ha a jelek nem csalnak, akkor ez a tanács tényleg uj lesz. Nem kell hozzá se radikálisnak, se forradalmárnak lenni, hogy a tőzsde tanácsa ne legyen a bankok delegációja, hanem azoknak a képviselete, akik a börzén és a börzéből élnek. Tessék helyet szoritani a bankoknak is, de ne szoritsák ki a bankok a tőzsdét! Ez az elv előbb-utóbb érvényre fog jutni, még pedig nemcsak a tanácsban, hanem az elnökségben is. Nem tudjuk belátni, miért kelljen a tőzsde elnökének okvetlen főrendnek lennie s a tőzsde felett magasan trónoló istenségnek, amikor vannak olyan vezető egyéniségek is, akik értenek a börzéhez és tekintélyük is van annyi, mint a méltóságos Horváth elnök urnak. A magunk részéről — s e felfogásunkban a börze tagjainak jó része is osztozik — Krausz Simon mégis csak inkább predesztinálva van arra, hogy az első börziáner legyen s ha őt tették felelőssé a börzereformért, akkor legcélszerübb levonni ennek az álláspontnak a konzekvenciáit is: viselje Krausz Simon a reform reformjáért is az ugynevezett ódiumot, ami remélhetőleg kölcsönös megértéssé fog felolvadni. Ha Krausz Simon lesz a börze elnöke, erről bizonyosak lehetünk: nem fog sem siránkozni, sem megijedni, sem mindennap lemondani, hanem vagy rendet csinál a börzén vagy spontán hagyja ott és nem fogja kidobattatni magát, amikor már minden elromlott.

*

A kereskedelmi minisztériumban nagy ankét volt a Központok dolgában. Az ankét igen tanulságos volt a résztvevők számára, a szegény fogyasztók azonban nem sok hasznát láthatják. A Központok jelenvolt igazgatói elvben persze helyeselték a Központok revizióját, de csak — a többi Központokét és csak akkor, ha nem szakemberek csinálják. Igy persze szépen átsziváróghatnának a derék Központos igazgatók a béke talajára is, pedig az egész gazdasági közvélemény egységes abban, hogy a Központok ebben a formájukban egyáltalán nem, de más formában is csak rövid ideig maradhatnak fenn. A Központok eddig a hadsereg érdekeit szolgálták, most tessék átszervezni őket akként, hogy a polgárság igényeit elégitsék ki addig is, amig el lehet őket tüntetni a föld színéről. A Központok üzletvitelét kell revideálni s nem szabad megelégedni tesséklássék reformokkal, amelyek az ankéten szóba kerültek. Központok nélkül kell dönteni a Központok terhére, különben tiz év mulva se lesz ennivalónk, csak élelmiszerjegyünk.

*

A Központok közül egyike a legodiózusabbaknak a Népruházati bizottság, amely eddig semmit sem csinált, most pedig olyan programmot adott, amelyet bizonyára sohasem fog megcsinálni. A Bizottságnak köszönhetjük, hogy nincs se ócska ruha, se uj, se posztó, se szövet, se bélés, se vászon, se cérna, se fehérnemü és ha igy tart tovább, akkor a paradicsom-korszak fog visszatérni. Szerencsére nem tart igy soká, mert igen illetékes helyen ugy határoztak, hogy a Bizottság jóindulatu, de a vállalt feladatra teljesen képtelen vezéreit, Ungar (Magyar) Bertalan és Vértes Emil urakat felszabaditják bokros elfoglaltságuk alól. Ungar és Vértes urak jól megérdemelt bukása mindenesetre intő precedens a többi teljhatalmu direktor számára, akik ugy rendezték be a Központjaikat, mintha az unokáikat is Központi igazgatóknak akarnák nevelni.

A Kereskedelmi Bank tőkeemelése. Az elmult esztendő egyik legjelentékenyebb közgazdasági eseménye közvetlen az év letünése előtt, december 31-én, este 5 órakor történt, amikor a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank közgyülése Lánczy Leó v. b. t. t. elnöklete alatt elhatározta az alaptőkének 80 millió K-ról 100 millió K-ra való felemelését, 20.000 darab 1000 K névértékü uj részvény kibocsátása utján. A régi részvényesek 4 : 1 arányban 4000 K árfolyam mellett január 14-éig elővételi joggal birnak. A 60 millió K felpénzzel a tartalékalapokat növelik. A befizetések a következőképen teljesitendők: Január 14-ig befizetendő a 8 K-ás bélyegilletékkel együtt 1408 K, 1918. február 14-ig 1300 K, 1918. március 14-ig további 1300 K. Minthogy az uj részvények 1918 január 1-től kezdve részesednek az osztalékban, a befizetők tartoznak a banknak az eszközlendő befizetések után 1918. január 1-től a mindenkori befizetés napjáig számitott 5 százalékos kamatot megfizetni. A befizetésekről igazolványokat állitanak ki és minden négy darab teljesen befizetett iga-

zolvány ellenében 1918. junius 15-től kezdve egy egész részvényt szolgáltat ki a bank.

A Credit-Anstalt tőkeemelése. A bécsi Credit-Anstalt 29-ikén délután 5 órakor az Osztrák Mérnök- és Épitész-egylet disztermében (Wien, I., Eschenbachgasse No. 9.) rendkivüli közgyülést tart, amelyen a pénzintézet igazgatósága javasolni fogja, hogy az alaptőke 170 millió koronáról 93.750 darab 320 K névértékü uj részvény kibocsátása utján 200 millió koronára felemeltessék. A rendkivüli közgyülésen résztvenni kivánó részvényesek részvényeiket szelvényekkel együtt legkésőbb január 15-ig az intézet által meghatározott letéteményezési helyeken — Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál — deponálni tartoznak. A közgyülésen 25 részvény egy szavazatra jogosit fel.

Vas Ferenc uj hivatalában. Vas Ferenc udvari tanácsos, a Dunagőzhajózási Társaság ujonnan kinevezett magyarországi képviselője és forgalmi igazgatója január 1-én átvette az ügyek vezetését. Ez alkalommal bucsuzott el Neugebauer Viktor a tisztviselőktől.

Uj papirok a tőzsdén. Ismeretes, hogy a tőzsde tanácsa felfüggesztette azt a régebbi határozatát, amely uj részvényeknek a tőzsdén való bevezetését meggátolta. Ez az uj intézkedés most utat nyit egész sereg papirnak, amelyeknek kotirozása már legközelebb megtörténik. Értesüléseink szerint rövidesen az alábbi részvénytársulatok vezetik be papirjaikat a tőzsdén: Hungária bank r.-t., Magyar-cseh iparbank r.-t., gróf Csáky László prakfalvi vas- és acélgyár r.-t., Krausz-féle szesz- és élesztőgyár r.-t., Villányi pezsgőgyár és borpince r.-t., Magyar város- és községfejlesztési r.-t., Délmagyarországi cukoripar r.-t., Fővárosi sörfőző r.-t., Gácsi posztógyár r.-t., Besztercenaszódi faipar r.-t., Neuschlosz-Lichtig parketgyár r.-t., Magyar Siemens-Schuckert müvek r.-t., Magyar fatermelő r.-t. Megjegyezzük, hogy a magánforgalomban mindezekre a részvényekre már régebben játszanak, ugy hogy e papiroknak már meglehetősen kialakult árfolyamaik vannak.

A Vasudvar uj gazdája. A Magyar Kereskedelmi Hitelbank R.-T. megvásárolta az immár 140 év óta fennálló Schopper J. G. vasnagykereskedő céget, a IV., Kötő-utca 12. számu Vasudvarrai és a Dráva-utcában fekvő raktárépületekkel együtt. Az intézetnek már eddig is volt érdekeltsége a vasszakmában. A bank a Schopper J. G. cég alatt fogja a cég üzleteit vezetni.

A Haltenyésztő R.-T., amely a Magyar agrár- és járadékbank vállalata, érdekkörébe vonta a budapesti ifj. Singhoffer Ágost és társa halnagykereskedő céget, megvásárolván a cég Erkel-utcai bérházát, az ott levő raktári és egyéb berendezéssel, valamint a halszállitásra szolgáló vasuti kocsikkal és más szállitási eszközökkel együtt. Az eddigi tulajdonos, Steiner Márkus, szerződéses viszonyban fogja a cég üzleteit vezetni. Ezzel a tranzakcióval kapcsolatosan a Haltenyésztő r.-t. 1,200.000 K alaptőkéjét legközelebb 3000 darab 200 K névértékü uj részvény kibocsátása által 1,800.000 K-ra fogja fölemelni. Az uj kibocsátásu részvényeket 2 : 1 arányban fogják a régi részvényeseknek fölajánlani.

A Magyar Petroleumipar R.-T. december 30-án tartott közgyülése 120 K, azaz 40 százalék osztalék fizetését (mint tavaly) határozta el. Egyuttal elhatározták azt is, hogy a 2,400.000 K alaptőkét 800 darab uj 300 K névértékü részvény kibocsátása által 4,800.000 K-ra emeli fel.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

Az uj januári müsor:

VENUS IM GRÜNEN Egyfelvonásos operett. Zenéjét irta OSCAR STRAUS. Közreműködők: **Fritz Schrödter**, a bécsi udvari Operaház világhirü kamaraénekese. **Else Berna**, a berlini Theater des Westen első primadonnája. Azonkivül **Adele Baum, Viktor Oberrenner, Friedl Bringolf** és **Karl Schober.** A magyar rész attrakciói: **Sziklai József, Somogyi Nusi, Magyari Lajos.** Délután mérsékelt helyárakkal: **Die schöne Galathee.**

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Minden este ½8 órakor
Rott Sandor
felléptével
A titkos szövetség
Bohózat. Irta Ármin József. Forditotta Tábori Emil.
Der rote Berosi
Komédia 1 felvonásban. Irták Slinger és Taussig
és az uj szólómüsor.

Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor **mérsékelt helyáru előadás.**

Casinó-mulatóban (I. emelet) **pazar ének- és táncmüsor.** Kezdete 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
uj bohózatban (Az ötödik nap)
Steinhardt fenomenális uj cigányos szólókkal. — Szőllőssi Rózsi, Herendi Manci, Sandwina, Fred Edlawi stb., stb.

A télikertben ½11—11-ig tánc.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Mindennap a januári müsor slágerei:
Otto Röhr — Edermont — Rolf & Raef
ÖNKÉNTES KISASSZONY
cimü bohózatban
Huszár, Ferenczy, Hunyady, Hollós stb. elsőrangu attrakció.

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

URÁNIA
U-hajók előre!
A modern kor csatahajóinak izgalmasan merész utjai. (A német B. u. F. A hivatalos felvétele.)
Átkos arany.
Filmjáték 3 részben. (Nordisk-film.) Főszereplő: **Olaf Föns.**

Előadások: Hétköznapokon 5, ½7, 8 és ½10 órakor. Vasár- és ünnepnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor. Pénztári órák: d. e. 10—½1-ig, d. u. 3 órától kezdve.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. TELEFON: 144-98.

Csermely Gyula regénye:
A toprini nász
Szinmü 4 felvonásban. Rendezte: Balogh Béla. Főszereplők: Mattyasovszky Ilona, Bojda Juci, Petheő és Torday Ottó dr.
Dr. Lauffen
Az idény legnagyobb filmeseménye!

Előadások kezdete: Vasár- és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Ha házat
venni vagy eladni
akar, ugy forduljon bizalommal
a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársasághoz
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása.)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Kálvin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK.

Hirdetmény.

1917. december 31-én tartott rendkivüli közgyülésünk elhatározta, hogy a bank részvénytőkéje **20.000 darab uj részvény** kibocsájtása utján 20 millió koronával **100 milliók koronára** emeltessék fel és hogy ezen uj részvények, melyek **1918. január 1-től fogva részesednek az üzleteredményben,** a régi részvények birtokosainak átvételére ajánltassanak fel.

E határozat alapján a régi részvények birtokosainak ezen 20.000 darab részvényt a következő feltételek mellett ajánljuk fel átvételre:

1. Minden négy darab **régi részvény** alapján **egy uj részvény** vehető át.

2. Az átvételi árfolyamon 4000 koronában állapittatik meg, melyből 1000 korona a részvénytőkére, 3000 korona pedig a tartalékalapok javára fog iratni.

3. Az átvételi jog 1918. január 2-től kezdve 1918. január 14-ig bezárólag, hétköznapokon, a rendes hivatalos pénztári órák alatt, értékpapirpénztárunknál (V., Fürdő-utca 2.), valamint Bécsben: a K. k. priv. allgem. öst. Boden-Credit-Anstaltnál, a K. k. priv. öst. Länderbank-nál és a K. k. priv. Wiener Bank-Vereinnél gyakorolható. Ezen határidő leteltével az átvételi jog megszünik. Aki átvételi jogával élni kiván, tartozik a régi részvényeket szelvényiv nélkül az illető bank értékpapirpénztáránál az ott rendelkezésre álló jegyzék kiséretében felülbélyegzés végett benyujtani és egyidejüleg az első részletet, valamint az uj részvényenkint 8 korona fokozatos bélyegilletéket készpénzben lefizetni.

4. A Budapesten benyujtott régi részvények azonnal felülbélyegeztetnek, minek ellenében a bank a benyujtónak ideiglenes elismervényt, illetőleg igazolványt szolgáltat ki (lásd a 7. pontot.) A fent felsorolt bécsi bankoknál az elővételi jog gyakorlása céljából bemutatott régi részvények felülbélyegezve visszaadatnak és a benyujtók a befizetett összegekről pénztári elismervényt kapnak, melynek visszaszolgáltatása ellen az ideiglenes elismervények, illetőleg igazolványok 14 nap leteltével, a benyujtási helyen költségmentesen átvehetők.

5. A befizetések a következőképp teljesitendők: 1400 K fokozatos bélyegilleték cimén 8 K, összesen tehát 1918. január 14-ig bezárólag 1408 K, 1918. február 14-ig bezárólag 1300 K, 1918. március 14-ig bezárólag 1300 K. A részvényesek a kitüzött határidő előtt is befizethetik az összes részleteket vagy több részletet egyszerre. Minthogy a részvények 1918. január 1-től kezdve részesednek osztalékban, a befizetők tartoznak a banknak az eszközlendő befizetések után 1918. január 1-től a mindenkori befizetés napjáig számitott 5%-os kamatot megfizetni. A részletek késedelmes befizetése, vagy a befizetés elmulasztása az alapszabályok 8., 9. és 10. §§-ainak*) alkalmazását vonja maga után.

6. Valamennyi részlet befizetése után, de nem 1918. junius 15-ike előtt, az ideiglenes elismervények teljesen befizetetett részvényekre fognak kicseréltetni.

7. Negyed részvényekre szóló ideiglenes elismervények nem adatnak ki, ha azonban oly részvénybirtokos, kinek négynél kevesebb részvénye van, átvételi jogát gyakorolni kivánná, ugy minden régi részvénye után egy-egy darab, az átvételi jog gyakorlását tanusitó igazolványt kap. Minden négy darab teljesen befizetett igazolvány ellenében 1918. junius 15-től kezdve egy egész részvényt szolgáltatunk ki.

Budapesten, 1917. december 31.

Az igazgatóság.

*) 8. §. Minden, az esedékesség napján nem teljesitett befizetés után 6% késedelmi kamat jár. 9. §. Az ideiglenes elismervények számai, melyekre a befizetés az esedékesség napján nem teljesittetett, a befizetés elmulasztásának az alapszabályokban foglalt következményeire való utalás mellett három izben közzététetnek. (Alapsz. 70. §.) Hat héttel az utolsó közzététel után joga van a társaságnak kijelenteni, miszerint a késedelmes részvényesek társasági jogaikat, az illető ideiglenes elismervények pedig érvényüket elvesztették és fel von jogositva ez utóbbiak helyett ugyanazon számmal ellátott uj elismervényeket tőzsdeileg eladni. 10. §. Az érvényüket vesztett ideiglenes elismervényekre netán már befizetett részletek a tartalékalap javára fordittatnak.

HENGEROLAJAT,
GÉPOLAJAT,
merev gépzsirt
(consistens)
jutányos áron megbizhatóan szállit:
BERNAUER LAJOS, olajgyár
Budapest, V., Váci-ut 24. sz.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor
PAMBU Exotikus operett, Irták: Szenes Béla és Zilkovitz Béla.
Borzalmas apacstörténet
Vigjáték, irta: Nagy Endre.
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt ½8—11-ig az uj decemberi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

APOLLÓ-KABARÉ
Minden este ½8 órakor a **januári uj müsor:** Szinre kerülnek a következő darabok:
A színésznő. Ks dráma, irta: Harsányi Zsolt. Főszereplők: Németh Juliska, Herceg Jenő.
A budoárok királya. Vigjáték. Főszereplők: Haraszthy Mici és Nyárai Antal.
A paradicsom madár. Operett, irta Kőváry Gyula, zenéjét szerzette Buday Dénes. Főszereplők: Vidor Ferike, Faragó Sári, Boross, Kőváry, Gózon, Varsa.
A csábító. Kabaré-tréfa, irta Orbók Attila. Főszereplők: Rozsahegyi Kálmán, Haraszthy Mici, Mály Gerő.
A levél. Kőváry tréfája.
Németh Juliska, Vidor Ferike, Faragó Sári, Andai Terka, Nyárai, Gózon és Szenes uj dalokkal.

CABIRIA
A leghatalmasabb filmcsoda első része még csak néhány napig!
A **ROYAL-APOLLÓ**-BAN
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Előadások: 5, fél 7, 8 és fél 10 órakor. Tel. 74-84.

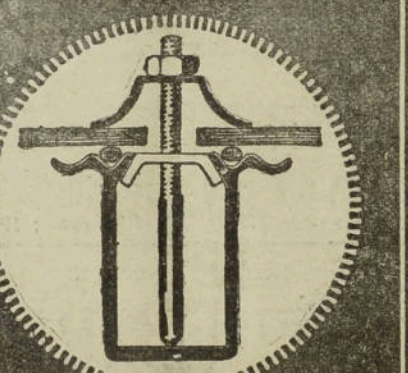
Bründl János
cisz. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

RÁCSCSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Kiváló orosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (azelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayeneze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

ALAPITVA 1835-BEN.
D·Á·N TESTVÉREK
cs. és kir. udvari szücsök
BUDAPEST, V., DOROTTYA-U 5—7. SZÁM.

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)
Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényf ltetelei kivételesen liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatalanok. Léghajózás (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság feltétlenül kártérítést nyujt, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor azonnal kártérítési kötelezettséget vállal
öngyilkosság, párbaj vagy birói itélet folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások ...	610 000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

MÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
Nyiri Sándor
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII, Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Hetedik évfolyam | Budapest, 1918. január 16-án | 3. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A klikkek

fölött már sok halotti beszédet mondtak, sokszor kimondták már rájuk a halálos ítéletet, de olyan kemény sarokkal még nem igen léptek rá ennek a hidránnak a nyakára, mint azt a multkorjában *Márkus* Jenő cselekedte. A szavak, amelyek lesujtottak, szelidek, finomak, előkelőek, mint egész lénye Márkusnak, aki előkelően is tud kemény és igazságot osztó lenni. Ezen a kritikán, amely a *Fővárosi Hirlap* közlése után bejárta az egész fővárosi sajtót, egy pillanatig sem érzett meg az, ami a távozók, a jobbsorsba kerülők kirohanásain érződni szokott. Ez nem a régi fészeknek beszennyezése volt, hanem egy erélyes, becsületes, szeretetteljes gesztus, amely azt parancsolja, hogy ki kell nyitni az ablakokat, mert a bentmaradók különben megfulladnak.

Amit elmondott, annak különös sulyt adott az, hogy a főváros szeretetét atyja mellett szivta magába, tapasztalatait a tanács zöld asztala mellett szerezte. Az, amit a közvélemény régen érzett, amit a sajtó évtizedeken át hangoztatott, ime koronatanut kapott. Nem ujság előttünk amit mondott, mert mi nemcsak a klikkek, de a közgyülés mai összetétele ellen is harcoltunk mindig. Hiszen a közgyülés minden tagja paran-csolni, uralkodni akart a tisztviselők fölött a hivatali szobákban, ellenben, amikor a közgyülési teremben akaratukat kellett volna nyilvánitani, akkor mindig a törzsfőnökök intésére, parancsára cselekedett a szolgalelkü tömeg.

Ami a közgyülési teremben évtizedek óta történik, az nem Budapest népének akarata, hanem husz vagy harminc emberé, akik lehetnek akár jószándékuak és önzetlenek is, de még ebben a legjobb esetben is a nép akaratának meghamisitása az, amit ők akarnak. A javitás eszközét Márkus Jenő a tanács és a közgyülés között való szorosabb kapocs létesitésében látja, mert nem szabad annak megtörténnie, hogy az egyik szerv azt mondja, hogy ő csak rendelkezik, a másik meg azt, hogy ő csak végrehajt. Ha nem csalódunk, Márkus Jenő szeme előtt — e definició után itélve — a bécsi rendszer lebeg példaként. Tény az, hogy a tanács a bécsi módon nagyobb erőt, gyorsabb és biztosabb cselekvőképességet képvisel. Meg vannak természetesen ennek is a maga hátrányai és hibái, ami azonban nem von le semmit abból a szükségességből, hogy a változtatásoknak el kell következniök. Hogy ezután a reform milyen lesz, az a jövő kérdése és nagy tanulságokon, nagy megfontolásokon kell felépülnie. Akkor azután, ha erre rákerül a sor, nagy szükség lesz az olyan közvetlen tapasztalatokon felépült és szabadon, nyüg és kényszer nélkül nyilvánitott véleményekre, mint amilyen például Márkus Jenőtől származik.

Nem vádoljuk egy pillanatig sem a főváros főtisztviselőit, akik bizonyára megszerezték már ugyanezeket a szomoru tapasztalatokat és nem merik, nem merhetik azokat világgá kiáltani. A közgyülés mai lehetetlen összetételéből, a klikkek és törzsfőnökök erőszakosságából és érdekeltségéből származó tarthatatlan állapotokat ők is megérzik, de nincs módjukban halálra itélni azokat, akik fölöttük uralkodnak. A halálos itélet onnan fog elhangzani, ahol ma Márkus Jenő kiállhatott vádjaival, a közvélemény fórumán fogják kimondani az igazságos verdiktet. Budapest nagy időket él ma és még nagyobbakat fog élni a közel jövőben végzetesen fontos, hogy ez a régóta várt plebiscitum mielőbb és minél nagyobb erélylyel megtörténjék.

Fullánkok

A duzzogó Achilles

ujra megjelent a csatában. Platthy György előjött a szekérvárból, ahova egy plébánosválasztás tapasztalatai miatt önmagát számüzte. Felöltötte páncélzatát és beleelegyedett a politikai összecsapásba, amely a kerületközi választmány falait megrázta. A két szomszédvár harca tehát ujra kezdődik, hacsak most meg Ripka ur nem vonul vissza duzzogni. A második kerületben bizonyára azt hiszik, hogy az egész világ szeme a nagy mérkőzésen izgatódott, s vajjon kielégitő-e most a megoldás, amikor a plébánosválasztáson Ripka, a képviselőválasztáson pedig Platthy győzött? Egy bizonyos és ez az, hogy Platthy megszünt életunt lenni, mert érzi, hogy az ő gyökerei mélyebben furódtak bele a második kerület talajába. Szinte szeretnénk azt mondani, hogy még mindig kevesebb kárunk van abból, ha Ripka haragszik és nem politizál, hanem a gázgyárra vigyáz, mint abból, ha Platthy politizál.

A politika

pedig, amely megint felütötte fejét a városházán, miattunk akár el is maradhatott volna. Különösen elmaradhatott volna akkor, ha felülről, vagy oldalról várja az intést, mely irányban kell táncolnia. A magyar hadsereg ügyét majd csak elintézik valahogy közmegnyugvásra, de a fővárosnak annyi más nagyon fontos, tulságosan megoldandó kérdése van, hogy minden erőt erre kell forditani. Deficit, uj adók, uj beruházások, közélelmezés, a tönkrement közmüvek... Szent Kleofás, micsoda karaván! Kell-e még ehhez a karaván hoz kisérőnek a politika is?

*

A mindenttudók,

sőt a mindent jobban tudók már megint jelentkeznek és törik a fejüket, hogy miért lett egyszerre sürgős a beruházási kölcsön a fővárosnak? A lappangó gyanu, amely mindenhol észszerütlenséget és botor lépést keres, megint arról fecseg, hogy minek vesz föl a főváros most háromszáz milliót, amikor minden pang és amikor a beruházásokról szó sem lehet, amikor egyik téglát nem lehet a másikra tenni? Pedig igen egyszerü a dolog és ha az urak tovább látnának az orruk hegyénél, tudnák, hogy a pénzt akkor kell megszerezni, amikor van és nem akkor, amikor nincs, de amikor már égető szükség lenne rá. A fővárosnak minden bizonnyal nagy megnyugvás lesz, ha otthon tudja a szükséges összeget, mintha majd a háboru után arra a meglepetésre ébredne, hogy meg kell kezdeni a munkát, de nincs mivel. No hiszen akkor kurjantanának csak nagyot a mindent jobban tudók!

*

Politika a városházán

Tanácsnok-választás. — Vita Emil pénzügyi tanácsnok, Csupor a szociálpolitikai ügyosztály élén

A főváros törvényhatósági bizottsága az uj esztendőben az eddigi dispoziciók szerint a jövő hét szerdáján, január hó 23-án ül össze először. Nevezetes és érdekes lefolyásunak igérkező közgyülés lesz ez, amelynek mindenek felett *politikai természetü kérdések* adják meg majd a jellegét. Valószinü, hogy az összegyülemlett fontos ügyek egész sora kerül napirendre, köztük *a Közuti tarifaemelése* és mindenek felett a *Márkus* Jenő dr. távozásával megüresedett *tanácsnoki állás betöltése.*

A politikai természetü kérdések tekintetében a témákat a kerületközi választmány pénteki ülése adta meg, foglalkozván *Vázsonyi* Vilmos diszpolgárságának és a magyar hadseregnek a kérdésével. Vázsonyi diszpolgársága valószinüleg a közgyülés teljes egyetértésével, nagy lelkesedéssel születik majd meg. A kerületközi választmány hangulata után itélve, lényegesen kevésbbé lesz egyöntetü a közgyülés véleménye a magyar hadsereg kérdésében, amihez különben előbb még a kerületközi választmánynak ujból össze kell ülni. Számitani kell azonban azzal, hogy azok, akik a magasabb politikai szempontokat veszik figyelembe, nem fogják elsietni a dolgot és a hátralevő tiz napban nem hivják össze a kerületközi választmányt. Végre is „Wer Zeit hat, hat auch Rat . . ."

A politikától függetlenül azonban biztosan megtartják a tanácsnok-választást. Az eredményben nem lehet kétség és a városházán azt mondják, hogy bár olyan biztos lenne a magyar hadsereg felállitása, mint *Sztankovits* Szilárd megválasztása . . .

Az uj tanácsnoknak a tanácsba való bevonulása után azonnal elintézi a polgármester a tanács tagjainak uj beosztását, ami *ebben a pillanatban a legizgatóbb kérdés a városházán.* Arról beszélnek, hogy igen nagy változások lesznek és megint eljutunk egy olyan stációhoz, ahol régi, kipróbált erőknek ott kell hagyniok régi kipróbált posztjukat. Ősi nyavalyája ez a városi adminisztrációnak. Kétséget nem szenvedhet, hogy mérhetetlen kár háramlik a fővárosra az erők kihasználásának ilyen bizonytalan, spekulációs módjából. Az utolsó nagy rendezkedés a Zita-kórház ügyében *Buzay* tanácsnok megvádoltatása alkalmával történt. Akkor az erős kéz cimén, de minden kedv nélkül, *Márkus* Jenő dr. ment a közegészségi ügyosztályba, *Berczel* Jenő dr. a városgazdaságiba, *Csupor* József dr. a pénzügyibe, *Buzay* pedig a katonai ügyosztályba, majd később *Bukovszky* Viktor tanácsnokká választása után a jogügyibe.

Ezuttal az erős kéz — mint a *Fővárosi Hirlap* értesül — minden vonakodása dacára, *Csupor* József dr. lesz, neki kell majd a szociálpolitikai ügyosztály vezetését átvenni és ott rendet teremteni. Ugy tudjuk, most már bele is alakult Csupor tanácsnok ebbe a sorsba és igéretét adta a polgármesternek, hogy legjobb tudását és egész erélyét érvényesiti majd az uj ügyosztályban.

A pénzügyi ügyosztály vezetését a polgármester régi, kipróbált erőre kivánja bizni. Ennek két oka van. Az egyik, hogy a legközelebbi időben igen nagy feladatok várnak a pénzügyi ügyosztályra. A további küzdelem deficittel, a háztartási mérleg rendbehozatala, az idei, még embrióban levő költségvetés elkészitése, az

uj háromszázmilliós kölcsön ügye, a beruházási programm revíziója, az uj adók behajtása és ki tudná felsorolni még mi minden. A másik ok, amiért tapasztalt és kipróbált erőt kiván a polgármester az ügyosztály élén látni, az, hogy *Bódy* alpolgármester távozása után a pénzügyi bizottság elnöki székét a polgármester önmagának tartja fenn és igy elfoglaltsága esetére a pénzügyi tanácsnokra vár a helyettesités. Ezt a fontos és megtisztelő szerepet a polgármester *Vita* Emil dr. tanácsnoknak szánta és már közölte is vele elhatározását. *Vita* tanácsnoknak nehezére esik a bucsu kedves ügyosztályától, a közgazdaságitól, amelyet szinte a semmiből csinált meg és amelyet éjjel-nappal való munkával az egyik legagilisabb háboras ügyosztálylyá emelt, ahol az uj alkotások egész sora dicséri szorgalmas kezét és kiváló iniciáló tehetségét. Sajnálja azonkivül elhagyni az iparosokat és kereskedőket, meg az ügyosztály százfajta tarka kliens-seregét, akikkel állandóan személyesen tárgyalt. A megtisztelő felhivásnak azonban aligha tud majd ellentállani és az elkövetkezendő végzetesen fontos időkben valószinüleg *Vita* Emil dr. lesz a fővárosi pénzügyi tanácsnoka.

A közgazdasági ügyosztály élére valószinüleg *Bukovszky* Viktor dr. tanácsnok kerül, mig a katonai ügyosztály vezetését az uj tanácsnok, tehát minden valószinüség szerint *Sztankovics* Szilárd veszi át.

Közélelmezési gondok

Berczel tanácsnok nyilatkozik a burgonya- és főzelékellátásról

A tizes-bizottság pénteki ülésén a főváros közélelmezésének intézői nem a legderülsebb képét festették annak a helyzetnek, amelyben Budapest élelmezése jutott. Különösen a liszt és a burgonya az, aminek hiánya miatt a helyzet kinosnak mondható. Egy pillanatig sem lehet azonban arra gondolni, hogy azért szenvedtünk hiányt ebben a két legfontosabb népélelmezési cikkben, mert nincsen. Liszt is, burgonya is van, a főváros kezét azonban a beszerzések dolgában akkor kötötték meg, amikor a beszerzések ideje volt. A Közélelmezési Hivatal most már szivesen ad beszerzési engedélyt a fővárosnak mindenre, amire szüksége van, de a mai fagyok mellett alig van lehetősége a szállitásnak.

Marher Aladár közélelmezési tanácsnok azt mondotta a pénteki ülésen, hogy a fővárosnak mindössze néhány napi lisztkészlete van. Kétségtelen, jobban szeretnénk látni, ha a főváros raktárai telve lennének liszttel, de katasztrófa igy sem fenyegethet bennünket, mert a liszt szállitásának akadályai nincsenek és a Haditermény gondoskodni fog a fővárosi lakosság lisztszükségleteinek kielégitéséről. Egészen másként áll azonban a helyzet a burgonyával, amelynek szállitása ma rendkivül kockázatos. Megkértük tehát

Berczel Jenő dr. tanácsnokot,

ismertesse a Fővárosi Hirlap számára a lakosság burgonya- és zöldség-ellátásának lehetőségeit. A tanácsnok ur a következő érdekes dolgokat mondta el:

A burgonyafelhozatal nehézségei.

— A burgonyafelhozatal *akadálya ma a fagy*. Azokon a helyeken, ahonnan burgonyánkat várjuk és részben kapjuk is, 16—18 fokos hideg van és igy nem csoda, hogy a burgonya az uton megfagy. Részben kaptunk már a szállitásra csukott vaggonokat, de itt is óvhatatlan, hogy a burgonya az ajtók körül meg ne fagyjon. A fagyás ellen most ugy szeretnénk védekezni, hogy szállitmányainkat szalmával akarjuk betakarni, ennek azonban megint az az igen nagy akadálya, hogy *nincsen szalmánk*. Ebben a tekintetben azután a Közélelmezési Hivatal támogatásával a földmivelési miniszter urhoz fordultunk azzal a kéréssel, lásson el bennünket a szükséges szalmával. Sajnos azonban kérésünket mind máig nem teljesitették.

— Ami burgonya ma mégis a fővárosba érkezik, részben elfagy és igy azt elraktározni sem tudjuk, mert ha a fagyos burgonya meleg helyre kerül, rendkivül gyorsan megromlik. Nem volna tehát más mód, mint hogy a burgonya a vasuti kocsikban maradjon mindaddig, mig elárusitásra nem kerül; ennek viszont az az akadálya, hogy a vasut, amelynek állandóan szüksége van minden kocsijára, nem bocsáthatja vaggonjait hosszabb időre a mi rendelkezésünkre. Nincs más mód tehát, mint ügyelni arra, hogy ne érkezzék Budapestre több burgonya, mint amennyi a burgonyajegyek kielégitésére szükséges. A közönség amugy is bizalmatlan a burgonyával szemben és nem igen keresi. Ha azonban keresné, ma már abban a helyzetben vagyunk, hogy a burgonyáért való ácsorgást a legteljesebb mértékben megszüntettük.

— A fagyos burgonyától való irtózásban azonban nincsen a közönségnek teljesen igaza. Elárusitóinkat utasitottuk, hogy a romlásnak induló, lágy burgonyát szedjék ki és ezt az utasitásunkat a legszigorubban ellenőrizzük is. Az elárusitók természetesen ezzel a külön munkától nincsenek valami nagyon elragadtatva, de módunkban van azt mégis keresztülvinni, mert mint emlitettem, ácsorgásról többé szó sincsen. A közönséget pedig nem árt figyelmeztetni, hogy a fagyos burgonya épen olyan élvezhető, mint a nem fagyos, de csak abban az esetben, ha fagyos állapotban használják fel. Amikor a közönség megveszi és hazaviszi a burgonyát, azonnal válogassa szét és a fagyosat tegye ismét hideg helyre.

Kit terhel a felelősség?

— Kétségtelen, hogy nem jutottunk volna ebbe a kellemetlen helyzetbe, ha annak idején megkaptuk volna a Közélelmezési Hivataltól a sokat kért és sokat sürgetett bevásárlási engedélyt. Akkor ma idehaza lenne a tavaszig elégséges burgonya, mint azt tavaly csináltuk. A felelősség ebben a tekintetben tehát bennünket nem terhel, mert a bevásárlásra nem volt jogunk, a fagy ellen pedig nincsen orvosságunk. A Közélelmezési Hivatal ezzel szemben viszont arra hivatkozik, hogy ha bevásárolhattunk volna is, szállitani mi sem tudtunk volna a novemberi olasz offenziva miatt. Csakhogy ha idejekorán gondoskodhattunk volna, mi alig várunk novemberig, hanem még előbb elszállitottuk volna a magunk burgonyáját. A késedelem oka azonban mindenesetre ott volt, hogy a Közélelmezési Hivatalnak csak későn volt módjában a termés eredményéről tudomást venni és az elosztás fölött disponálni. Meg kell azonban állapitanom, hogy a Közélelmezési Hivatalban *Hadik* János gróf miniszter részéről a legteljesebb jóindulattal találkozunk és számos jelét látjuk annak, hogy a fővárosról a viszonyokhoz mérten tökéletesen gondoskodni kivánnak.

— Kétségtelen, hogy a fagyás miatt igen sok burgonyánk megy veszendőbe. Az emberi táplálkozásra nem alkalmas burgonyát azután más módon értékesitjük, szesz- és keményitő-gyáraknak adjuk el, ugy hogy a fővárost ezen a réven kár, vagy veszteség nem éri.

Budapest tizenkettedik diszpolgára.

Bevonul hát Vázsonyi Vilmos is Budapest diszpolgárainak névsorába. Ő lesz pontosan a tizenkettedik. Vele telik ki a tucat. Igazán nem szeret a tucat-emberek közé tartozni, nem is arra való, de a diszpolgárokat, helyesebben magát a népszerüséget soha nem szabad átlagban mérni, mert hiszen akkor oda kellene állitani Vázsonyi mellé Haynau Gyula bárót, Jellasich József bárót, Paskievics Iván herceget, meg az abszolutizmus többi budai, illetve pesti diszpolgárait. A mértékek benne keresendők magában a korban, a világnézetekben, a szerepkörökben. A ma, a demokratikus haladás kora, mindenesetre olyan, amely büszkévé fogja tenni Vázsonyit arra, hogy Budapest diszpolgárává választja, amintahogy ő maga is aligha lett volna elragadtatva, ha Haynauval, vagy Paskievicscsal együtt lesz diszpolgár.

Egyszóval Budapestnek az egyesités óta Vázsonyi a tizenkettedik diszpolgára, ahogy Feleki Béla dr. megjelölte „a haza és a székesfőváros körül szerzett érdemei elismeréséül."

A társaság, amelybe belekerül, egészen megtisztelő, hacsak politikai szempontokból egy ember ellen nincsenek sulyos kifogásai a most belépő Vázsonyinak. A névsor különben, amelyben Vázsonyi lesz a tizenkettedik, a következő:

Munkácsy Mihály 1882. febr. 22.
Simor János 1886. jun. 23.
Baross Gábor 1891. febr. 18.
Kossuth Lajos 1892. szept. 14.
Jókai Mór 1893. márc. 22.
Wekerle Sándor 1894. jun. 6.
Kammermayer Károly 1896. nov. 4.
Bánffy Dezső báró 1898. nov. 16.
Fejérváry Géza báró 1901. jun. 17.
Kleé István 1907. jan. 9.
Andrássy Gyula gróf 1910. febr. 3.
Vázsonyi Vilmos ? ?

Ne álljunk meg azonban a visszaemlékezés során az alig öt évtized mesgyéjén, Budapest egyesitésénél. Keressük a diszpolgárság eredetét és az uj diszpolgár történelmi elődjeit is, akik között sajnos, kellemetlenebb nevekre is akadunk.

1848. után Budán és Pesten a polgárságnak három neme ismeretes. A rendes polgárok, grátiszpolgárok és a diszpolgárok. A jogok, amelyek a rendes polgárokat megillették, megillették a dij fizetése nélküli befogadott grátiszpolgárokat, sőt a diszpolgárokat is. A grátiszpolgárságot eleinte a város szolgálatában állók szegénységükre vagy érdemeikre való hivatkozással kapták. Később a grátiszpolgárság levetette ezt a demokratikus izt és kellemetlenebb formát kapott. A későbbi időben ugyanis a polgárjogért járó dij fizetése alól nagyobb befolyásu férfiakat, magyarán szólva a kijárókat mentették föl. Valami átmeneti intézmény volt ez a grátiszpolgárság a diszpolgárságra, az Ehrenbürgerségre.

Budán egy kicsit másként kezelték ezt a jogot, mint Pesten. Ennek azonban megvolt a maga oka. A budai tanács ugyanis a mult század első évtizedeiben jobbára tékozlással és sikkasztással foglalkozott. A város szénája épen ennek folytán anyagiakban is igen rosszul állott. Fölülről tehát minden garasra vigyázni kellett. Vigyázták is annyira, hogy grátiszpolgárságot sem igen engedélyeztek. Ha tehát e nemben Buda kevesebbet tudott produkálni, mint Pest, az egyenesen morális és ebből kifolyólag anyagi okokra vezethető vissza.

Ki volt az első valódi diszpolgár Pesten és ki Budán? A diszpolgársággal először tiszteli meg Pest városa 1819-ben Brunswik József grófot tárnoki működéséért, Buda városa pedig tisztujitási királyi biztosát, kaposmérei Mérey Sándort 1830-ban. Az első diszpolgári oklevelet magyar nyelven Pest város tanácsa 1838-ban az árvíz alkalmából kiküldött kir. biztosnak, Lónyay Jánosnak adta ki.

Tekintsük át előbb a grátiszpolgárok névsorát, amely Budán épen az emlitett okoknál fogva igen rövid. A budaiak között (1711—1837.) van jegyző, kamaraigazgató, kereskedő, járuló, városi ügyész, strázsamester, darabont, árvaszámtartó, orvos, tárnoki titkár stb. Kaptak grátiszpolgárságot a kolera és pestis járványok alkalmával tett szolgálatokért is. Igy egy halottkém is. Fel kell jegyezni azonban a budai diszpolgárok közül Ofner Gottlieb-ot, akinek a megokolás rovatában azt találjuk: „Kikeresztelkedett zsidó 1711. dec. 14." Egyszóval 1711-ben elegendő érdem volt a grátiszpolgárságra az is, ha valaki kikeresztelkedett.

A pesti grátiszpolgárok között feltünően sok a kamarás, kancellista, van aztán patikus, adószedő, iskolamester, orvos, tanácsi szolga, kerületi biztos, árvaatya. A legtöbben azonban azért kaptak grátiszpolgárságot, mert mint insurgensek szolgálták a várost.

Soroljuk fel most Buda város diszpolgárait 1830-tól 1865-ig: kaposmérei Mérey Sándor, Esterházy Pál herceg, Sina Simon báró (40.000 forintot adományozott az árvizkárosultaknak), herrmansbergi Dietrich Manó báró, Bezerédy István, Deák Ferenc, Eötvös József báró, Klauzál Gábor, Szemere Bertalan, Szentkirályi Mór, Zsedényi Ede, a jótékony Külkey Henrik, Szentiványi Vince, Török Bálint, Kissé bizantinus jellegü három orvosnak a diszpolgársága, akik azért kapták ezt a kitüntetést, mert József nádort jól ápolták, ez a három orvos: Stáhly Ignác dr., Steinmossler N. dr. és Wüstler N. dr. Budára az abszolutizmus öt diszpolgárt tukmált rá: Bach Sándort, Geringer Károlyt, Grünne Károly grófot, Haynau Gyula bárót és Schwarzenberg Bódog herceget. Diszpolgárok lettek O'Donnel Miksa gróf és Ettenreich József, mert I. Ferenc József királyt megmentették „Libényi acéljától." A névsor többi része nem tulságosan érdekes és igy következik: Ganz Ábrahám, Pálffy Mór gróf, Forgács Antal gróf, Pápay István, Privitzer István, Abonyi István, Zichy Hermann gróf főkancellár,

A tavaszi burgonyaellátásról.

— Reméljük, a tavaszi burgonyáról való gondoskodásunk már több sikerrel fog járni. Eddig mintegy 700 vaggon burgonyánk van a termelőknél elvermelve, amihez még a Közélelmezési Hivatal 500 vaggonnal járul hozzá, amire már határozott igéretünk van. Ezt az ötszáz vaggont a termelők ugy bocsájtják rendelkezésünkre, hogy a Közélelmezési Hivataltól kukoricát kapnak érte. A Közélelmezési Hivatal három vaggon kukoricát ad a termelőknek maximális áron minden kilenc vaggon burgonya ellenében, amit viszont a termelő Budapest fővárosnak ad el, szintén maximális áron. Ezenkivül a még szükséges burgonyánkat az erdélyi vármegyékben most folyamatban levő burgonya-rekvirálástól reméljük. Ugy számitunk, hogy a rekvirált erdélyi burgonyából mintegy 1500 vaggonnal jut majd nekünk, amivel aztán majd kihuzzuk az ujig.

Zöldség és káposzta.

— Egyéb zöldségnemüinkben és főzelékfélékben jobbára szintén az a sorsunk, mint ami a burgonyával jutott osztályrészül. Kivétel egyedül a káposzta, ami nem fagy meg. A többi zöldségfélének csak a vermét kell kinyitni a mai hideg időjárásban, máris megfagy.

— Káposzta dolgában igen szépen el vagyunk látva. Száz vaggonnal vásároltunk össze Bács-Bodrog vármegyében és ezt a száz vaggont egy odavaló gyárban igen jutányosan és igen jól besavanyittattuk. A mult esztendőben husz vaggon káposztát savanyitottunk, de a közönség nem igen vette. Amikor aztán Bécs igen hangosan kezdett beszélni az éhségről, akkor nagylelküen fölajánlottunk nekik három vaggon káposztát, természetesen a megfelelő árban. Mikor aztán a bécsiek elvitték a káposztát, akkor egyszerre a mi szeszélyes közönségünknek is megjött rá az étvágya. Az idén azonban a burgonyahiány miatt is biztosan nagy lesz a káposzta kelendősége. Épen a népélelmezési bizottság pénteki ülésén kértem utasitást a káposzta felhasználására és forgalombahozatalára vonatkozólag. Ugy döntött a bizottság, hogy már a napokban megkezdjük az árusitást, bár naponkint csak mintegy fél vaggont adunk el. A káposztát ötvaggononkint fogjuk felhozni a Bácskából.

Csikórépa és hagyma.

— Vettünk azonkivül 25 vaggon ugynevezett csikórépát, amelynek alakja olyan, mint a sárgarépáé, de a szine kissé zöldes. Ebből tizenegy és fél vaggon igen szép sárgarépa volt, amit már át is vettünk. A többi azonban még a termelőnél megfagyott és igy át sem vettük.

— Hagyma dolgában is el vagyunk látva. Még az összel jelentékeny mennyiséget juttattunk a közönséghez, most pedig még huszonkilenc vaggonunk van kiváló makói vöröshagyma. Ha pedig ez nem lenne elegendő, valószinüleg még kapunk a Közélelmezési Hivataltól, amely most Makón a legszigorubb házankint való hagymarekvirálást eszközli.

Totalizatőr-háboru Budapest és Bécs között

A császár-város félti idegenforgalmát

Mi a magunk idegenforgalmi akcióival szemben legkevésbbé sem vagyunk elfogultak, még kevésbbé vagyunk annak eredményeitől elragadtatva, mégis jólesik látni, hogy Bécs kissé féltékenyen néz felénk már akkor is, ha igazán akadémikus lépések történnek az idegenforgalom emelésének kérdésében. Ez csak azt mutatja, hogy, ha erőteljes akciót fejtünk ki ezen a téren, akkor természetadta előnyeinket kihasználva, sokkal komolyabb eredményekre számithatunk, mint Bécs. És ebben a tekintetben nem szabad azt sem szégyenleni, hogy a külföld Budapestet mulató városnak kiáltotta ki. Az idegenforgalom igen szép kamatokhoz juttatja majd Budapestet ezen a téren.

Bécsben épen ezen a ponton ébredt föl Budapesttel szemben a legujabb féltékenység. Valósággal azon a ponton vagyunk, hogy a két város között *kifog törni a totalizatőr-háboru*. Azt kell mondanunk ebben a kérdésben, hogy ha már a lóversenynyel, ezzel a morális szempontból mindenesetre káros szórakozással, számolnunk kell, törjön is ki a háboru, mert a harcnak csak az lehet az eredménye, hogy Budapest idegenforgalma, vele gazdasági fellendülése igen sokat fog nyerni.

A bécsi országos idegenforgalmi bizottság mult héten tartott üléséből egészen világosan kiderül ez. Ezen az ülésen ugyanis igen élénk vita folyt a lóversenyadóról szóló uj törvényjavaslat körül. Az összes szónokok oda lyukadtak ki, hogyha a totalizatőr-adót megcsinálják, akkor *Ausztriában megölik a lóversenyt, amely teljesen Magyarország karmaiba jut*, ami mérhetetlen kárt okozna az osztrák közgazdaságnak és kereseti viszonyoknak. A bizottság határozata helyesli a mérsékelt totalizatőr-adót, de ellenszegül a sulyos megadóztatásnak, mert az a *lóverseny elvesztését jelentené*.

Ez a bécsi feljajdulás mindenesetre megfontolandó és figyelembe kell azt is venni, hogy a lóversenynyel nemcsak morális, de közgazdasági szempontból is számolni kell. A budapesti kereskedők pár esztendő előtt arra kérték a fővárost, interveniáljon a Lovaregyletnél a májusi szezón meghosszabbitása érdekében. A Lovaregylet hajlandó is lett volna ebbe belemenni, de közbejött a háboru. A bécsi totalizatőradó, ha olyan mértékben valósul meg, mint amilyentől Ausztriában félnek, tényleg azt eredményezheti, hogy Budapest e tekintetben merészen Bécs fölé lovagol és az idegenforgalom, vele pedig a közgazdasági élet rendkivül sokat nyer. Most amikor Budapesten milliók feláldozásával hatalmas lóversenyteret létesitenek, ennek minden lehetősége megvan és nem baj, ha a két főváros között kitör a totalizatőrháboru, amely minden káros hatása mellett is, önteni fogja a pénzt Budapest zsebébe.

*

Ugyanezen a bizottsági ülésen szó esett a harcterek látogatásáról is. A *Fővárosi Hirlap* vagy egy esztendő előtt megemlékezett arról, hogy a mi országos idegenforgalmi szervünk is akcióba kezdett abban az irányban, hogy a központi harcterek látogatásával idegenforgalmat csináljon. Azóta erről a tervről nem hallottunk semmit. Most azután azt olvassuk, hogy az osztrák Vöröskereszt akciót kezdett a hősök sirjának és a katonai temetőknek látogatása körül. Erre a célra mindenfelé olcsó ellátást és alkalmas közlekedést csinálnak. Ebből az apropóból utána néztünk, hogy mi történt nálunk a korábban megszületett ötlettel? A válasz az volt, hogy nálunk mindenekelőtt a csataterek leirását akarták megcsinálni. Föl is kérték erre a munkára *Thirring* Gusztávot, a fővárosi statisztikai hivatal igazgatóját, aki azonban nem válalkozhatott. Ezzel aztán abba is maradt az egész akció, Ausztriában pedig épitik már a barakkokat a hősök sirját látogató zarándokok számára.

*

Még egy jelenség, fájdalmas jelenség. Milyen más, mennyivel magasabb szempontokból látják Bécsben az idegenforgalmat. Ott ez a kérdés nem vesszőparipa, nem is pusztán üzlet, hanem egyenesen a közgazdasági élet egyik legmagasabb eszközének tekintik azt. A városi idegenforgalmi bizottság a képviselőház és az urakháza által kiküldendő bizottságokkal való fuzióját sürgeti, mert az idegenforgalom emelése — *a valutajavitás egyik igen jelentős eszköze*.

A műszerüzem alkonya

Hönig műszaki tanácsos a XIII. ügyosztályban

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában egész terjedelmében ismertette a fővárosi kórházak gazdasági kezelésének ideiglenes rendjét, amelyet majd véglegesen szintén a nagy hórházi reformot megállapitó szabályrendelet fog rendezni. Ennek az ideiglenes intézkedésnek egy részét vállalkozói és iparos körökben bizonyos gyanakodással nézik. Arról van szó ugyanis, hogy az ujonnan felállitott központi kórházi gazdasági hivatalnak lesz egy müszaki osztálya is, amely azonban csak a tatarozásokról gondoskodik, mig a közegészségügyi ügyosztály müszaki alosztálya megszünik és *Hönig* Dezső müszaki tanácsos visszamegy a középitési (XIII.) ügyosztályba. És itt vélik a vállalkozók és iparosok a maguk sérelmét felfedezni, holott mi ugy látjuk, senki mást sérelem nem ért, csak *Hönig* müszaki tanácsost, aki eddig önállóan intézkedett a kórházépitési kérdésekben. Fölötte müszaki képzettségü tanácsnok nem állott és — ugy látszik — sem *Márkus* Jenő dr. volt tanácsnok, sem *Véssei* Ede dr. tanácsjegyző, az ügyosztály mostani ideiglenes vezetője, akik mindketten jogi képzettségüek, *nem voltak hajlandók vállalni a felelősséget olyasmiért, amit ellenőrizni nem tudnak*. Akárki kerüljön is a közegészségügyi ügyosztály élére, bármely jogi képzettségü tanácsnok, ezt a felelősséget nem fogja majd magára vállalni. Minden komplikált és erőszakos magyarázat helyett ez az igen egyszerü és természetes megokolás állhat csak fenn. *Hönig* müszaki tanácsos egyéni sérelme is egészen illuzóriussá lesz, ha elmondjuk, hogy mindössze az önálló hatásköre szünik meg, a kórházépitéseket azonban a jövőben is ő fogja vezetni. Értesülésünk szerint legalább *Krátky* János ta-

---

Beke Kálmán alkancellár és Coronini-Cronberg gróf.

Pest város diszpolgárainak már hosszabb a névsora:

Tárnoki müködésükért kapták: Brunswik József gróf és Cziráky Antal gróf. Királyi biztosi müködéséért: kaposmérei Mérey Sándor (Budán is).

Az 1838-iki árviz diszpolgárai: Feilers Ferenc bécsi polgár, Festetich Gusztáv csász. kamarás, füstkuti Landerer Lajos könyvnyomdász, Klee József és Sprenger Pál bécsi épitőmesterek, és végül Wissgrill Mátyás bécsi udv. ácsmester. Ebben az árvizes névsorban azonban sokkal érdekesebb nevek is vannak: Saphir Móric és Bäuerle Adolf irók, akik segélyt gyüjtöttek, Liszt Ferenc, aki nem müvészetéért lett Budapest diszpolgára, hanem mert hangversenyt adott az árvizsujtotta lakosság segélyezésére. Mellettük még ugyanebben a névsorban szerepelnek Zichy Károly gróf, Podmaniczky János báró, Szapáry Ferenc gróf, Dessewffy Aurél gróf, Scherz Fülöp pozsonyi polgár és Krajnik Imre helytartótanácsi fogalmazó. Majd nagy megkésve 1842-ben észrevették, hogy az 1838-iki árviz körül Wesselényi Miklós bárónak is voltak érdemei. Vele együtt és ugyanezen a cimen lettek még diszpolgárok Schmeling Károly tábornoki helytartó és osztályparancsnok és Dietrich Manó báró tábornoki helytartó.

1842-ben lett diszpolgár a régi Pest nagy épitőmestere Hild József is.

Most egy csomó katona következik, mint Vécsey Ágoston gróf, a magyar testőrség parancsnoka, Léderer Ignác báró, lovassági generális és „Magyarország főhadi kormányzója", Paccassi János báró cs. és kir. vezérőrnagy és dandárparancsnok, Duodo Alajos őrnagy. Közben civil is akad, Czapka Ferenc Bécs város polgármestere, Külkey Henrik ügyvédő (jótékonyságáért), Petricsevics Horváth Lázár, Szentiványi Vince helytartótanácsos és Marasztoni Jakab festőművész.

Az abszolutizmus Pestnek több diszpolgárt jövedelmezett, mint Budának. Ott ötöt számoltunk meg, Pesten tizet kell feljegyezni. Ezek a budai ötön kivül: Jellasich József báró, Paskievics Iván herceg, Radeczky József gróf (akinek diszoklevelét nyomtatásban is kiadták és öt forintjával árulták), Windischgrätz Alfréd herceg és Lichtenstein Ferenc herceg.

Ezt a szimpatikus névsort ismét olyan személyek követik, akik az uralkodóháznak tettek szolgálatot, de nem Budapestnek. Köztük mint Budán O'Donnel gróf és Ettenreich a Libényi acéljával, majd négy mágnás következik, akiknek hogyan, hogyan nem, az volt az érdemük, hogy a királyné szerencsésen szült. A feljegyzések szerint legelőbb Leiningen Keresztély gróf, Hauer István báró, Hers Henrik gróf és Kempen János báró „a királynő szerencsés szülése alkalmából" lettek Pest diszpolgárai. Az ember csak azon csodálkozik, hogy 1855. december 21-én, ezen a cimen miért nem magát a királynőt választották meg diszpolgárrá?

Nem sokkal drágábban fizette meg a pesti diszpolgárságot Lengyel Miklós egri kanonok sem, aki azért kapta ezt a megtiszteltetést, mert a Rókus előtt ma is fennálló szobrot a városnak adományozta.

A komolyabb diszpolgárok sora az idősebb Andrássy Gyula gróffal nyilik meg, aki Pest városának utolsó diszpolgára volt és 1871. nov. 15-ikén választották meg.

Ime ilyen kellemes és kellemetlen dolgokat kellett elmondani abból az alkalomból, hogy Budapest székesfőváros Vázsonyi Vilmost diszpolgárává akarja választani. A névsor bizony egy kicsit vegyes, különösen ha az egyesités előttieket is figyelembe vesszük. De Paskievics és Haynau mellett ott vannak Deák Előtvös, Szemere Bertalan, Klauzál, Kossuth, Wekerle, Bánffy és az Andrássyak is és a királyné szerencsés szülése alkalmából kitüntetett mágnások mellett pedig Munkácsy és Jókai is. Ennek az igen vegyes névsornak nem fog ártani uj fényt adni Vázsonyi Vilmos nevével.

nácsnoknak az a szándéka, hogy régi reszortjában meghagyja a müszaki tanácsost, aki azonban ezentul müszaki képzettségü tanácsnok ellenőrzése és irányitása alatt fog dolgozni.

Fölmerültek olyan hirek is, amelyek azt mondják, hogy a tatarozási munkáktól a közegészségügyi ügyosztály el akarja ütni a vállalkozókat, ezentul nem árlejtések utján adják ki ezeket a munkákat, hanem a kórházak tatarozását a Müszerüzemre bizzák. Ez az értesülés meglepő és kellemetlenül érint bennünket is, ha ugyan megfelel a tényeknek. Őszintén szólva, nem hiszünk benne.

A közkórházak gazdasági kezeléséről szóló szabályzatban ugyanis semmiféle támasztékot nem találunk ennek a kombinációnak a számára. A szabályzat 7. szakasza ugyanis szóról-szóra igy hangzik:

> A müszaki osztály feladata az igazgató főorvosokkal egyetértőleg kórházak épületfenntartási költségelőirányzatának és a tatarozási munkák programmjának összeállitása, a programmba felvett munkák végrehajtása és a fölmerült kiadások nyilvántartása.

Ebbe sem azt nem lehet belemagyarázni, hogy házi kezelésről lenne szó, sem azt, hogy a Müszerüzemnek amugy is fölöslegesen bő munkakörét ujból ki akarnák terjeszteni. Meglehet, hogy *Bedő* Tivadarnak, a Müszerüzem élén müködő számtisztnek, ilyen ambiciói is vannak és ő is vállalkozik arra, amire az ügyes *Dénes* Aladár vállalkozott, hogy az üzembe bele nem illő ágakat akar létesiteni. Akárhogy áll a dolog, ez aligha fog Bedő urnak sikerülni, mert mi igen jól ismerjük a polgármester és a közegészségügyi ügyosztály felfogását a Müszerüzemről. Csak a háboru végét várják és akkor vége lesz az automobil-javitásnak és a hasonló üzemágaknak és a Müszerüzem vissza fog térni ahhoz, ami eredeti rendeltetése volt. A gyanakodók megnyugtatására még azt is elárulhatjuk, hogy a Müszerüzemnek még a neve is meg fog változni és nincs messze az idő, amikor *„A székesfőváros kórházainak anyagszertára"* lesz a cime. De a hatásköre sem lesz több.

Háromszáz millió aláirásos kölcsön

Gyors elintézés várható

Arról, hogy a fővárosnak a hosszu háboru megromlott közmüveit ki kell javitani, hogy ujabb nagyszabásu lakásakciót kell inditani, hogy az elmaradt beruházásokat pótolni kell, hogy a legujabb szükségleteket, egy millióssá serdült nagyváros hatalmas igényeit ki kell elégiteni, már az elmult nyár közepén elkezdtek gondolkozni a városházán. Akkor csinálták meg a beruházási programmot és akkor tökélték el, hogy kétszázötven milliós kölcsönt kell felvenni.

Közbejött azonban a hadikölcsön, amelynek sikere azt követelte, hogy a főváros ne kisérelje meg jelentékenyebb hitelmüvelet lebonyolitását. Nem hiszünk egészen határozottan ebben a feltevésben és azt sejtjük, hogy a főváros beruházási kölcsönének felvétele inkább a béke kérdésével volt összefüggésben, mint a hadikölcsönével. Annak idején azt irta a *Fővárosi Hirlap*, hogy „mihelyt a béke kérdésében világosabban látunk, a döntés akár jobbra, akár balra akkor következhetik be." Hogy mennyire igazunk volt akkor, azt bizonyitja az, hogy ma, amikor Bresztlitovszkban már folynak az orosz béketárgyalások, az entente pedig szelidebb hurokat penget, *egyszerre ujra aktuálissá vált a főváros kölcsöne.*

Annyira aktuálissá, hogy már a tanácsülés is foglalkozott vele, sőt az *eredetileg kétszázötven millióra tervezett kölcsönből egyszerre háromszáz millió lett.* Szükség van a kölcsön összegének erre az emelésére, hiszen az ügyosztályok által bejelentett és a pénzügyi ügyosztály által összeállitott beruházási programm *meghaladja a négyszázhuszonkilenc milliót*, pedig mindenki nagyon jól tudja, hogy a szükséglet még nagyobb lenne. Értesülésünk szerint különben a beruházási programmban feltüntetett összegek *a békebeli árak figyelembevételével alakultak ki.* Ilyenformán normális számitás szerint is száz, sőt kétszáz percenttel is nagyobbnak kellene lenni a beruházásokra forditandó összegnek. Ez egyben azt a sajnálatos tényt is jelenti, hogy a programmban felvett beruházások igen nagy része *belátható időn belül nem fog megvalósulni.* A háromszáz millió legalább korántsem lesz erre a célra elegendő.

A kölcsön különben, mint a legutóbbi volt, értesülésünk szerint szintén nem bankkölcsön, hanem *aláirásos kölcsön lesz.* Ebben a tekintetben különben még végleges döntés nincsen, de a tanács pénteki ülésén az aláirásos kölcsön mellett nyilatkozott. A kölcsön tipusára vonatkozólag eddig nem tárgyaltak és a végleges döntést a polgármester a pénzügyi bizottság számára óhajtja fenntartani.

Koszoru

a rayonirozás sirjára

A Közélelmezési Hivatal világmegváltó ötlete, a rayonirozás, megbukott a népszavazáson. Olyan adatok derültek ki, amelyek kétségtelenné teszik, hogy a teoretikusan, számok mellett, szobában szépen hangzó ujitás keresztülvihetetlen. A rayonirozás vesszőparipáját egészen a referendumig merészen ülte meg Nagy Ferenc államtitkár. Bizonyára nagyon tetszett neki a szociális ötlet, hogy a kereskedőket részeltetni kell az élelmiszerek szétosztásában. Ezt a tételt mi is a maga egészében aláirjuk, de a kiskereskedők részeltetésére a rayonirozás nem alkalmas eszköz. Azok a torz számok, amelyek a rayonirozás előmunkálatait képező összeirásánál napvilágot láttak, a teljes bukást tüntetik föl. A városházán azok a személyiségek, akik az utóbbi időben Nagy Ferenc államtitkárral érintkeztek, az előttük tett kijelentésekből meg vannak róla győződve, hogy a rayonirozást ma már az államtitkár is annak tekinti, ami: halvaszületett ötletnek.

A rayonirozás bukásának számszerü adatai különben a következők:

A cukor vásárlására a közönség az eddigi 800 kereskedő helyett 2546 kereskedőt és 1770 beszerzési csoportot jelentett be.

Bejelentettek még

zsir vásárlására a szalonna- és zsir-árusitással eddig foglalkozó 134 hentes helyett 1995 üzletet és 1062 beszerzési csoportot,

burgonya vásárlására az eddigi 700 kereskedő helyett 2448 kereskedőt és 1391 beszerzési csoportot.

Olyan tömege ez az elárusitó helyeknek, hogy az élelmiszereknek ennyi helyre való szétfuvarozása a mai viszonyok között merő képtelenség. A másik rendkivüli és persze számitásba nem vett anomália, hogy egész csomó olyan beszerzési csoportot neveztek meg, amelyek a valóságban nem is létéznek, vagy amelyek megalakulására egyenesen a rayonirozás adta meg az inciativát. Ugyszólván minden bank, gyár, iroda, vállalat és üzem beszerzési csoport gyanánt jelentkezett.

Ehhez járul, hogy egyáltalán nem jelentet be kereskedőt cukorra 216.000 lélek, zsirra 167.000 és burgonyára 52.000 lélek. Ez részben a tudatlanságot, a körülményes eljárás keresztülvihetetlenségét példázza, másrészt pedig a kereskedőkben való bizalmatlanságot. Megtörtént például, hogy a 700 eddigi burgonyaelárusitási hely közül majdnem 200 olyan van, hogy bár eddig vásárolt náluk a közönség, most a bejelentésre nem méltatta őket.

Olyan szertelenség, olyan összevisszaság, olyan kavarodás még nem volt összeirás körül, mint a rayonirozás tekintetében.

A közélelmezési ügyosztálynak külön büszkesége, hogy legtömegesebben a községi bódék vevőiként jelentkeztek. Igy csak néhány számot emlitünk: a Garay-téren levő bódét 67.415, a Fővámtérit 37.000, a Klauzál-térit 33.144 vevő jelentette be. Az összegezésből az derül ki, hogy a főváros közönségének csaknem fele a községi élelmiszerüzem bódéit nevezte meg.

Ebből a kavarodásból természetesen nincs kilábalás. Ha a Közélelmezési Hivatal nincs megelégedve a mai rendszerrel — eláruljuk, — hogy mi sem vagyunk, de uj ötletet kell termelnie, mert ez csunyán megbukott.

Óvás! Rájöttem, hogy az általam gyártott MODIANO-Club specialité-szivarkahüvelyen k utánzatai vannak forgalomban, amelyek ellen egyedüli védelem a védjegy és aláirásom pontos megfigyelése. S. D. Modiano

A csepeli nagykikötő épitése

A halvaszületett kormánybiztos

A közgazdasági ügyosztály most egy előterjesztés kidolgozásával van elfoglalva, amelynek megalkotásával a Dunabizottság legutóbbi ülése bizta meg. Az előterjesztésnek rendkivüli jelentősége lesz Budapest közgazdasági életében, mert arról van benne szó, hogy *a főváros maga vegye át a csepeli ipari és kereskedelmi kikötő megépitését.*

Nagyfontosságunak kell mondani ezt az elhatározást, mert a főváros dunai politikájának ez lesz a legfontosabb lépése, amely a kereskedelmi világban érezteti majd elvitathatatlanul igen nagy hatását. A főváros a kereskedelmi forgalom bajait segitendő, vette kezébe a soroksári Dunaági fővárosi helyi kikötő megépitése iránti kezdeményezést, ezenkivül megragadta a lágymányosi kikötő dolgában a kormány által feléje nyujtott segitőkezet. Ez a két kikötő már nem az elgondolás, de a megtervezés stádiumában, sőt *a kivitel küszöbén áll.* Most aztán a fővárosnak e téren való alkotásaira ugy látszik *a csepeli nagy kikötő kiépitése* teszi fel a koronát.

Eddig azonban a dolog természetesen a kezdet kezdetén van, egyelőre csak egy előterjesztés készül, amelynek sorsa — reméljük — nem lehet más, minthogy minden forum lelkesen hozzájárul. A másik fontos kérdés természetesen a kormány állásfoglalása. A főváros mindenesetre kérni fogja a kormányt, nyilatkozzék a főváros amaz álláspontjára vonatkozólag, hogy át akarja venni az intézmény megépitését. A kormánynak természetesen döntő sulyu szava lesz e kérdésben, hiszen a csepeli nagy kikötőt az állam által vásárolt telken, az állam előmunkálatai alapján, az ő szerzett jogai mellett kell majd a munkálatokkal megkezdeni.

Épen ezért fölmerült olyan idea is, hogy miután a fővárosnak ebben a kérdésben öt különféle hatósággal kell tárgyalni, kérje a kormánytól egy olyan *teljhatalmu kormánybiztosnak* a kiküldését, aki a részletkérdésekre nézve a vasuttal, a vizi közlekedési hatóságokkal tárgyaljon. Végül azonban el kellett ejteni ezt a tervet, mert arra a meggyőződésre jutottak, hogy ha a főváros erre a célra kormányszerv felállitását kérné, akkor ennek a lépésnek az lenne a látszata, hogy a dolognak egyszersmind az állam legyen a gazdája is. A csepeli kikötőt azonban a főváros akarja felállitani és igy ebben a kérdésben közvetlenül fog tárgyalni a kormánnyal.

A szén, mint gazdasági egység

Holtponton a lakásépitő akció

A mult esztendő májusában kezdték meggpengetni az ötletet, hogy meg kell kezdeni jőelőre a lakásépitő-akciót, amelynek gondoskodnia kell a hazatérők fedél alá való juttatásáról. Junius legelső napjaiban már *Wekerle* Sándor elnöklésével meg volt az első nagyszabásu ankét is, amelynek eredménye a Lakásépitő Állandó Bizottság megalakitása volt. A L. Á. B. azóta szorgalmasan dolgozott, papiroson, agyvelőkben, elméletben minden készen is van: ezen a ponton azonban megállott a munka. A papirostervek közül nem lehet kimozdulni, egyelőre nics ut a megvalósitás felé! Olyan kritikus helyzetbe jutott a L. Á. B. akciója, hogy amire pedig biztosan számitottak, ebben a pillanatban azt sem tudják, hogy *megindulhat-e a tavasszal a legkisebb arányu épitkezés is. A lakásépitő-akció ezzel a leghatározottabban holtpontra jutott.*

Mindinkább világosabbá válik, hogy a háboru utáni épitkezések megindítását csak *rendkivüli eszközöktől* lehet várni. E tekintetben pedig nem a munkabérek és az anyagárak hatalmas, szinte háromszorosra való emelkedéséről kell beszélni, hanem pusztán és kizárólagosan arról, hogy *az épitőanyag-termelés majdnem teljesen megszünt* és a budapesti gyárak raktáraiban egyáltalában nincs anyag.

A pótlóanyagokkal való kisérletezés nyilván sok időt vesz igénybe, a hadvezetőség által rendelkezésre bocsátandó épitőanyag pedig egyenesen a távoli jövő zenéje, mert e tekintetben valószinüleg meg kell várni a teljes leszerelést.

Mindezekből kitünik, hogy az épitőanyag

kérdése és igy maga az épitkezések megkezdésének lehetősége *pusztán és kizárólagosan szénkérdés.* Ez idő szerint tehát egyedül azon fordul meg, tudunk-e épiteni, vagy sem, hogy mennyi szenet tudunk szerezni? Minden törekvés arra irányul tehát, hogy szenet, minél több szenet lehessen szerezni. *A szén gazdasági egységgé lett,* a szén mennyiségéből számitanak ki mindent, legfőképen pedig az épitőanyag előállitásának lehetőségét, azt, hogy mennyi épitőanyagot tudnak az épitkezésekhez teremteni és igy magát azt is, hogy milyen terjedelemben és mikor lehet az épitkezéseket megkezdeni?

A szénből egyszerü szám lett, amivel szoroznak és osztanak, összeadnak és kivonnak. Egyelőre sajnos, csak ezeket a komplikált és kevésbbé komplikált számtani müveleteket lehet vele végezni, egyebet nem. És pedig abból az igen egyszerü okból, hogy szén — *nincs.*

Érdemkereszt-eső

Tömeges kitüntetések a városházán

Az érdemkereszt-eső rázudult a városházára is. Kissé soká jött, egy kicsit váratott magára, mert bizony már a legkisebb vidéki város tisztviselői is boldogan viselik a kisebb és nagyobb polgári érdemkeresztet. A főváros tisztviselőinek munkáját azonban csak a demokratikus kormány kezdte elismerni és a kitüntetésekre is csak ez a rezsim tartotta érdemesnek azt a páratlan szorgalmat, amelyet a budapesti városházán mi mindnyájan közelről láttunk. Nem rekriminálni akarunk ebben a pillanatban, de a késedelem okát mégis csak el kell mondani. Most azonban özönével jött az érdemek elismerése és mindenki, akinek valami köze volt a háboruhoz, megkapta a maga polgári érdemkeresztjét. *Déri* Ferenc dr. alpolgármesterrel nyilik meg a sor és utána az összes tanácsnokok következnek *Buzay* Károly kivételével, aki a háboru legnagyobb részében szabadságon volt. Megkapta a II. oszt. polg. érdemkeresztet az azóta eltávozott *Márkus* Jenő dr. is és a szegény *Demjén* Géza számára is megérkezett az elkésett, de megérdemelt kitüntetés. Hatalmas a kitüntetettek száma, a közvélemény azonban tudni fogja, hogy azt a nagyszerü és lelkes, de gyilkos munkát, amit a főváros tisztviselői végeztek, nem lehet érdemkeresztekkel felmérni. Ennek legméltóbb jutalma csak Budapest népének elismerése lehet.

A király az alábbi kitüntetéseket adományozta:

Dr. Déri Ferenc alpolgármesternek, Piperkovics Bátor, Rényi Dezső, Folkusházy Lajos, Krátky János, Fock Ede, dr. Buzáth János, dr. Vita Emil, dr. Márkus Jenő, dr. Harrer Ferenc és dr. Wildner Ödön tanácsnokoknak, Márher Aladár tanácsnok-jegyzőnek, dr. Csupor József, dr. Berczel Jenő, Bukovszky Viktor és dr. Demjén Géza tanácsnokoknak, Rózsavölgyi Antal dr. Szalay Sándor, Goreczky Zsigmond dr. Szepessy Rezső, Gergelyi Sándor, Rupp László, dr. Emőd József, Dévény Gyula és Csaplovich Pál kerületi elüljáróknak, Badál Ede helyettes kerületi elüljárónak, főjegyzőnek, Szente Miklós, Szaszovszky József, dr. Kintzly Pál, dr. Witinger (Várossy) Gyula, dr. Schmelhegger (Sallay) Árpád, Edes Endre, dr. Kemény Géza és Vajna Ede főjegyzőknek, dr. Igali Kálmán, Kálmánczhelyi Béla, Liber Endre, Borvendég Ferenc, dr. Miklós Elemér, Till Antal, dr. Bucsánszky Bertalan és dr. Purebl Győző tanácsjegyzőknek a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Vaszar Gábor, Muzsikó István, dr. Véssei Ede és Schubert Ernő tanácsjegyzőknek a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Sztankovics Szilárd polgármesteri titkárnak, dr. Melly Béla árvaszéki elnöknek, dr. Ságody Imre és dr. Kovács Jenő árvaszéki elnökhelyetteseknek, dr. Bereghy Kornél és dr. Ágoston Géza árvaszéki ülnököknek a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, dr. Stolnicki Gyula árvaszéki jegyzőnek a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, dr. Szabó Imre tiszti főügyésznek, Köncs Boldiszár főügyész-helyettesnek, dr. Sipőcz Jenő, dr. Klim Róbert és dr. Reichl Károly tiszti ügyészeknek, dr. Borbás Gáspár tiszti alügyésznek, Szilágyi F. Lajos, Thirring Károly, Orczy Gyula, Gerenday Dezső, Barczen Gyula, Krencsey Adorján, Kégl Árpád, Solty Lajos, Weisz Jakab, Valtinyi József műszaki főtanácsosoknak, Hönig Dezső, Kabdebo Gyula, Végh Gyula, Paulovits Győző, Varga László, Farkas Árpád és Mathievits Jenő műszaki tanácsosoknak, Eperjessy Béla, Mészáros Antal, Kempelen Ágoston és Czéh István főmérnöknek az I. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Király Kálmán, Lappert Rezső, Mihálykovics Miklós és Liftner Emil főmérnököknek a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Szimély Árpád főszámvevőnek, Seregi Árpád, Ács Ferencz, Liskovetz Imre és Szirmai István főszámtanácsosoknak a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Klenovits Nándor, Bikich Imre, Korláth Andor, Korény János, Bodnár József, Reinboth Rezső, Klázer Kálmán, Szemes Ferenc, Koronthály Kálmán, Heisler Ferenc, Softics Nándor, Bedő Tivadar, Horváth József számtanácsosoknak a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Jámbor József főszámtanácsosnak és Wabrosch Károly főszámtanácsosnak a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Szombathelyi György, Hajnos Sándor, Sebő Béla, Hegedüs Gyula, Lamotte Ernő, Vita Ede és Honffy Lajos számtanácsosoknak a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Almády Gyula pénztári igazgatónak, Dingha Árpád pénztári aligazgatónak a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Pettykó Dezső, Schmidt Árpád, Kerényi Rezső, Könyves Kálmán, Török Gyula és Halm Mátyás pénztárosoknak a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, dr. Szabó Sándor tiszti főorvosnak, dr. Végh János tiszti főorvos helyettesnek, dr. Szily József, dr. Kiss Gyula, dr. Katona József, dr. Bayer Sándor, dr. Janovics Sándor, dr. Feleki Sándor, dr. Demkó Béla, dr. Göbel József, dr. Gönczi Mór, dr. Laky Árpád, dr. Baintner Imre, dr. Barta Gábor, dr. Pauer Károly és dr. Szécsi Ernő tiszti orvosoknak a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, dr. Ernyei Miksa, dr. Vajda Vilmos, dr. Thompa István, dr. Szemere Béla, dr. Koffler Adolf, dr. Kliburszky János, dr. Frommer Zsigmond és dr. Steinberger Adolf kerületi orvosoknak a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Rózsényi Iván vegyészeti intézeti igazgatónak, Bém László vegyészeti intézeti aligazgatónak és dr. Ernyei Ödön fővegyésznek a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Modrovich Elek fővegyésznek a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, dr. Bukovszky György fertőtlenitő intézeti igazgatónak, dr. Hammer Dezső fertőtlenitő intézeti aligazgatónak, dr. Thirring Gusztáv statisztikai hivatali igazgatónak, dr. Pikler J. Gyula statisztikai hivatali aligazgatónak, dr. Szabó Ervin könyvtári igazgatónak, dr. Madzsar József könyvtári aligazgatónak a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Enyvvári Jenő könyvtári főtisztnek a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, dr. Gárdonyi Albert főlevéltárosnak, Ziegler Nándor vásárcsarnoki igazgatónak, Preusznер Ferenc közvágóhidi igazgatónak és P. Szabó Ferenc vásárigazgatónak a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Sztarill Endre és Hoffmann Jenő közélelmezési főfelügyelőknek, Wehrmann Géza, Bódai Jenő, Keller Lajos, Drágffy Gyula, Horváth József, Burg Ferenc, Járitz Gyula és Stifter Nándor közélelmezési felügyelőknek, Faludi Ottó kereskedelmi szakelőadónak, Demkó Dezső állatvásárpénztári vezérigazgatónak, Reich Samu községi élelmiszerárusitó üzemi igazgatónak, Gál Béla lóvásártelep és Tattersalli igazgatónak, Kolba Lajos állatvásárpénztári igazgatónak, Kanidaky János sertéshizlalási üzemigazgatónak és Schwarcz Ármin a hatósági zöldségüzem vezetőjének a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Breuer Albert állategészségügyi igazgatónak, Gruber Henrik, Sipos Izidor és Ney Samu főállatorvosoknak a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Lenkey Zsigmond, Marcinka János és Fischer Antal helyettes főállatorvosoknak a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, dr. Ángyán Béla és dr. Irsay Artur kórházi igazgatóknak, dr. Wenhardt János igazgató-főorvosnak, dr. Vas Bernát bakteriologiai intézeti igazgatónak, dr. Gyurmán Emil, dr. Purjesz Ignác, dr. Székács Béla, dr. Havas Adolf, dr. Dieballa Géza, dr. Bäcker József, dr. Preisich Kornél, dr. Tóth István, dr. Poór Ferenc, dr. Hainiss Géza, dr. Ritoók Zsigmond, dr. Furka Sándor, dr. Pólya Jenő, dr. Hudovernig Károly, dr. Basch Imre, dr. Kocsis Elemér és dr. Kaszper Károly kórházi főorvosoknak a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, dr. Béla Pál ideiglenes kórházi főorvosnak, dr. Horváth Mihály, dr. Mező Béla, dr. Salgó Jakab és dr. Neumann Siegfried rendelő orvosoknak, dr. Ströszner Ödön bakteriológiai intézeti osztályvezetőnek, dr. Fejér Gyula és dr. Bauer Lajos rendelő orvosoknak, dr. Kiss Gyula laboratóriumi vezetőnek, dr. Kelen Béla, dr. Oppenheim Ödön, dr. Blau Henrik és dr. Nádory Béla osztályos orvosoknak, dr. Veres Mihály kémikusnak és dr. Szabó Pataky József parazitológusnak a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Farkas László nyugalmazott kórházi főfelügyelőnek a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Petheő Miklós kórházi főfelügyelőnek, Simonchich Ferenc, Pogány Ferenc, Feszeli Károly, Bába János és Végh István kórházi felügyelőknek, Alapi Salamon Valéria intéző testvérnek, Ferlics Virgilia és Kovalik Salézia testvérfőnöknőknek a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Ágotai Lajos és dr. Kacsóh Pongrác főigazgatóknak, dr. Gerentsér László testnevelési igazgatónak, dr. Weszely Ödön főigazgatónak, dr. Ozoray Frigyes középiskolai igazgatónak, Székely Lajos, Sziklai Béla, Dallos István, Lázár Kálmán polgári iskolai igazgatóknak, Varga Márton iskolai növénykerti igazgatónak, Biró Samu, Emkő Gyula, Gyuris Géza, Kallós József, Kallós Simon, Szervei György, Tóth (Egri) Kálmán és Vadász Vilmos elemi iskolai igazgatóknak, dr. Csergő Hugó népjóléti központi igazgatónak és Guckler Károly erdőmesternek a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Räde Károly kertészeti igazgatónak, Balló Alfréd köztisztasági igazgatónak, dr. Gattein D. Hugó fuvartelepi üzemvezetőnek, Kulcsár Ferenc és Deák Mór gazdasági főfelügyelőknek, Pálos Ödön, Fischer Mihály és Laskovits Gyula gazdasági felügyelőknek a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Kutassy Béla, Ilkey László és Reiter Ferenc segédhivatali főigazgatóknak a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Vigyázó György, Nyiri Zsigmond, Halász József, Éder Pál, Biró József, Alemann Aladár, Rokszer Agoston, Hudomel Rezső, Buzay Béla Wenzl Géza, Schindelmann Ferenc, Tolnai Jenő, Vaszy György és Fent Nándor segédhivatali igazgatóknak, Bodrog Jakab, dr. Hetessy Ferenc, dr. Mattyasovszky Jenő, dr. Pichler Ottó, Szendy Károly, Lakits Elemér, Guth Ferenc, Virnhardt Ágoston, Kállai Sándor, dr. Zilahi Kiss Jenő, dr. Farkas Lajos, Geschader Vilmos, dr. Basch Imre, dr. Bérczi Endre, Vezér Károly, dr. Vigyázó Géza, dr. Vadon Géza, dr. Mártonffy Márius, dr. Lamotte Károly, dr. Gallner Ferenc és dr. Szőllősi József tanácsi fogalmazóknak, Dulácska Jenő, Laczó Viktor, dr. Felkai Ferenc, Bártl Tivadar, dr. ifju Bókay János és dr. Széll Elemér tanácsi segédfogalmazóknak, dr. Hubert Emil ideiglenes hivatalnoknak, Barna Sándor és Remete Viktor ideiglenes tanácsi segédfogalmazóknak, Schletter Ödön ideiglenes hivatalnoknak, Kubesch Béla kisegitő ideiglenes hivatalnoknak, dr. Szokola Leó árvaszéki fogalmazónak, Balázs Ernő, Reintz Ödön, Szakács Gusztáv, Gyulai Jenő és Chobola Lajos müszaki főtiszteknek, Heumann Mihály főgépésznek, Pokisser Lajos gépésznek, Weber Antal és Kanyó Ferenc ideiglenes főgépészeknek, Stahl Gusztáv ideiglenes hivatalnoknak, Bauer Mátyás gépésznek, Zsiros Ferenc napidijas főgépésznek, Malaky János, Löwenstein Leó, Horváth Ferenc, Bán Béla, Takács János, Szöke Sándor, Buchgraber Nándor, Betsey László, Garami Ede, Virágh István, Zsigmond Boldizsár, Wolffarth László, Nagy Sándor számvevőségi főtiszteknek, Böhm Aladár, Pápay Árpád, Berecz Károly, Pascu Emil, Placht József, Kubinyi Ferenc és Kellner Nándor számvevőségi tiszteknek, Marcsek Gusztáv ideiglenes hivatalnoknak, Kornya Demeter, dr. Turchányi Endre, Clauser Mihály, Noszlopy Aladár, Pártényi Gyula, Kürtös Károly és Adámy Béla adóhivatali főtiszteknek, Vajdafy Lehel, Kölber Aladár, Futó Gyula és Kirchner Dezső adóhivatali tiszteknek, Farkas Antal és Száva Gyula végrehajtó főtiszteknek, Kleeberg Zoltán, Schleitz István, Bauer Lipót és Brück István végrehajtó tiszteknek, Füzy Iván és Németh Lajos pénztári tiszteknek, Szidon Gyula és Ostián Ferenc állatorvosoknak, dr. Fischof Kornél, dr. Márton Adolf, dr. Skoff Tibor, dr. Burg Lajos, dr. Erdélyi Sándor, dr. Janits Dezső, dr. Maleter Lajos, dr. Szórády István és dr. Kovács Artur alorvosoknak, dr. Schöngut Emil, dr. Kerekes József, dr. Árpádffy Ernő, dr. Teőke György, dr. Draskovics István, dr. Irsay István, dr. Lippe Ede, dr. Dózsa Jenő, dr. Szekér Jenő, dr. Fischer Pál, dr. Spiegel Miklós és dr. Bérczi Sándor segédorvosoknak, Török Sándor és Langer Lajos kórházi főtisztteknek, Száraz József, Bugyi József és Okolicsányi Miklós kórházi tiszteknek, Kuszpel Marianna, Kerling Róza, Naleppa Filippina, Jablonka Theopista, Lechner Kiotild, Heuberg Eurika, Kovalik Salézia, Zelenka Románia, Merthen Dominika, Vodopic Babtista, Langer Eufrázia és Gill Ladisla irgalmas nővéreknek, dr. Illyefalvi I. Lajos statisztikai fogalmazónak, Linzbauer Ferenc köztisztasági főtisztnek, dr. Csánki Dénes ideiglenes hivatalnoknak, Molnár Róbert, Pandurovics Miklós, Szabó János, Arany Sándor, Kömives György, Faragó László, Preusznер Károly, Glósz Béla, Terényi Jenő, Édes Imre, Grill Lajos, Remete Lajos, Alm Emil, Prokesch Antal, Simsa Emil, Schramek Emil, Hessky Ferenc, Saáry Ernő, Boldog Ágoston, Kovácsy András, Ábrahám Károly, Kováts Lajos, Kurtz Imre, Frisch Rezső, Bucholt Károly és Pán Vilmos kezelő főtiszteknek, Nagy László, Sipos Sándor, Melega Sándor, Szemere Ferenc, Gyulai I. József, Bolgár Szilárd, Járdek Elemér, Barakovich Kálmán, Hock László, Pogány László, Földes Lajos, Várady Antalné, özvegy Gergely Lajosné, Vass Áron, Marton Elemér, Zombory Elemér és Pap Béláné kezelőtiszteknek, özvegy Plachy Dánielné, Berényi Aranka, Berényi Piroska, Mihály Etelka, Pinsker Karolina, özvegy dr. Fekete Bálintné, Richter Karolina, Fölkel Irma, Kertész Aranka, Szénássy Györgyné ideiglenes hivatalnoknőknek, Török Margit kisegitő ideiglenes hivatalnoknak, Strenigg Mariska és Viener Margit napidijas gépirónőknek a III. osztályu polgári hadiérdemkeresztet, Tóth Péter, Skultéti Ernő, Tőkés József Körtvélyesy András, Kulcsár Lajos, Szente János, Kovács Vendel, Sziládi János, Komorovszky Antal és Schmelovszky Ágoston altiszteknek, Kohlert Henrik teremőrnek, Orendács Kálmán, Berényi József, Kazimir Antal, Sepsi János, Virágh Jakab, Mild Kálmán, Bendes István, Keller Imre, Ujhelyi József, Kecskés Ferenc, Farkas Lajos, Nyiró Sándor, Mészáros Sándor, Kelecsényi Boldizsár, Rozsnyó Vince, Nagy Gábor, Szentesy József, Kell Vendel, Uzsák Ferenc, Váli István, Budai József, Csajka János, Molnár Ferenc, Földy Mihály, Szabó István, Kollár Vendel, Kókai János, Nagy Vendel, Sári István, Vég Antal altiszteknek, Keller János, Csányi Gyula, Hornyák József, Boros Máté, Viasz Gyula, Kräuthl Imre I. osztályu szolgáknak, Bereczky Kálmán, Krennsz Imre, Czigány Mihály, Tóth Imre II. osztályu szolgáknak, Gruber Ede I. osztályu altisztnek, Konyusik András II. osztályu altisztnek, Blaha Manó I. osztályu altiszt laboránsnak, Wähler Róbert és Kiss János főpalléroknak, Lindenmayer Mihály II. osztályu altiszt főpallérnak, Trenkó József a vizvezetéki főellenőri teendőkkel megbizott I. osztályu altisztnek, Strempel József II. osztályu altiszt zárcsapfelügyelőnek, Schmidt Antal főszerelőnek, Schleininger Sándor előmunkásnak, Erdély József és Non Mihály csőfektető munkásoknak, Silberer József gépápolónak, Grafzer Mihály és Herr János fütőknek, Tóth Bálint, Müller Sándor és Závodszky József I. osztályu altiszteknek, Káres Ferenc II. osztályu altisztnek, Jankovits Lajos asztalosnak, Zsitnyánszky János, Szász Károly, Kacskovszky Pál és Tallas Ferenc II. oszt. szolgáknak, Kis Erős Gergely, Harsányi Béla, Englerth Nándor, Császár János, Farkas István, Fekete Mihály, Jarács János, Sándor Ferenc, Porpáczy Lajos, Balder Sándor I. oszt. altiszteknek, Bódis Ferenc II. oszt. altiszteknek és Pulay József I. oszt. szolgáknak a IV. osztályu polgári hadiérdemkeresztet,

Események

Az állás- és helyilletékek áremelése. A közgazdasági bizottság *Déri* Ferenc dr. alpolgármester elnöklésével szerdán délelőtt ülést tart. Tárgyalásra kerül a belügyminiszter leirata, amely szerint az állás- és helyilletékek, valamint a kikötő és rakodóhely-dijak ujabb megállapitására vonatkozó szabályrendeletet nem hagyta jóvá. A belügyminiszter a döntés előtt kérdést intézett a budapesti kereskedelmi és iparkamarához, amely testület válaszként kifejtette, hogy a dijak megállapitását tulmagasnak tartja éppen ma, amikor a kereskedelem amugy is sokat szenved. A kamara szerint az emelésnek ilyen mértéke ezidőszerint legalább is időszerütlen. A tanács már letárgyalta a belügyminiszter leiratát és a belügyminiszter szempontjait akceptálva, a négyzetméterenkint megállapitott 24 filléres árakat 20 fillérre, a 16 filléreseket pedig 12 fillérre szállitotta le. A tanácsnak ez az uj előterjesztése kerül most a közgazdasági bizottság elé.

Huszonegy teherautót rendel a főváros. Az élelmiszerek szétosztása, meg természetesen a gyenge abrak, alaposan kimeritette a főváros lóállományát. A helyzet olyan sulyos, hogy más szállitási eszközökről kell gondoskodni. Ezért a tanács felhatalmazta *Berczel* Jenő dr. tanácsnokot, a városgazdasági ügyosztály vezetőjét, hogy gondoskodjék teherautomobilok beszerzéséről. Készen azonban mindössze egy teherautót lehetett beszerezni két pótkocsival. A tanácsnok igy most a többit megrendelni készül. A megrendelés tizenkét öt-tonnás és kilenc három-tonnás, összesen huszonegy teherautomobilra fog szólani. Ezeken az autókon fogják széthordani az élelmiszerüzem áruját a városi bódékba, és a zöldséget, valamint a burgonyát az elárusitóhelyekre. Használja ezenkivül az autókat a tüzifaraktár és minden más üzem, amelynek szállitani valója van. A hóban természetesen az automobilok sem használnak, mert a friss hóban megállanak és csak a kerekek forognak, de az alkalmatosság egy lépést sem halad előre. Ezért a közélelmező és a városgazdasági ügyosztály vezetői értekeztek *Balló* Alfréddal, a köztisztasági hivatal igazgatójával és megállapitották azokat az utvonalakat, melyeken legnagyobb mértékben történik az élelmiszerszállitás. A köztisztasági igazgató intézkedett, hogy ezeket az utvonalakat tisztitsák meg legelőbb a hótól. Ezek közé az utvonalak közé tartoznak a hidak is, amelyeket az államnak kellene rendben tartani, de az élelmiszereknek Budára való akadálytalan szállitása érdekében a főváros kénytelen ezt a munkát is magára vállalni.

Vázsonyi Sopron diszpolgára. *Zsombor* Géza megyebizottsági tag javaslatot nyujtott be *Sopron* város törvényhatóságához, hogy *Vázsonyi* Vilmos miniszterét a város diszpolgárává válasszák meg. A közgyülés Vázsonyi Vilmost nagy lelkesedéssel a város diszpolgárává választotta.

A kórházi ápolónők kiképzése. Megirta a Fővárosi Hirlap, hogy a kórházi ápolónők fizetését a tanács a teljes ellátáson kivül 100, 80, illetve 60 koronában állapitotta meg havonkint. Ezt a fizetést az ápolónők novemberig visszamenőleg kapják meg. A héten ülést tart a kórházi bizottság, amely elé előterjesztés kerül az ápolónőknek nyujtandó ujabb kedvezményekről. Ezek szerint az ápolónők ruháikat a kórházban mosathatják, kézmosás számára fejenként és havonként egy darab hadiszappant kapnak, a cipőjavitást pedig a XVI. ügyosztály által felállitott cipőjavitó-mühelyben végeztethetik. Emellett igen üdvös intézkedés történik abban az irányban, hogy addig is, amig az ápolónők intenzivebb kiképzésben részesülhetnek, a mai teljes kiképzetlenségen ugy kiván a közegészségügyi ügyosztály segiteni, hogy három hónapos kurzust állit föl. A kurzuson orvosok fognak tanitani és nyujtják a legszükségesebb felvilágositásokat. Valószinü, hogy az ápolónők a kurzus elvégzéséről bizonyitványt is fognak kapni. A végleges és messzebbmenő ápolónő-képzést az uj központi kórházzal kapcsolatosan kivánják megoldani, föltéve, hogy addig az állam, amely szintén foglalkozik a tervvel, meg nem előzi a fővárost. Ez természetes is lenne, mert hiszen a külföldön az ápolónők kiképzéséről mindenhol az állam gondoskodik.

A főváros cipőjavitó-mühelye. A főváros cipőjavitó-mühelye pár hét óta nyilt csak meg, de máris erőteljes munkát fejt ki. Eddig a mühely tizennyolc munkással dolgozott, most azonban a városgazdasági ügyosztály még ötven munkást kért a honvédelmi minisztertől, aki azonban csak husz ujabb katonát tudott kirendelni. A munkaerőkben igy megnövekedett mühely most még intenzivebben fog dolgozni és hogy milyen olcsón jutnak cipőhöz az alkalmazottak, mutatja, hogy egy pár férfi-cipőnek a mühely által adott anyaggal való megtalpalása és megsarkalása mindössze 12 koronába kerül. A szükséges anyagot a kereskedelmi minisztérium bocsátja a főváros rendelkezésére. Most várják különben a Németországban megrendelt különféle gépeket, amelyek ha megérkeznek még nagyobb intenzivitással lehet a munkát végezni. Itt emlitjük meg még azt az értesülésünket is, hogy a Svájcból érkező cipőkből a fővárosi alkalmazottak 2000 pár különféle férfiak, nők és gyermekek számára való cipőt kapnak.

Modern Szinpad. A Belváros Szinházának uj müsora, amely estéről-estére táblás házakat vonz, egy uj számmal gazdagodott meg. A cime Dalnokverseny, szerzői Gábor Andor és Szirmai Albert és Boross Géza, Békefi László, valamint a kitünő Kökény Ilona aratnak benne nagy sikert. A müsor többi számának maradandó nagy sikerét már a bemutatóeste megpecsételte. Természetes tehát, hogy a közönség lelkes tapssal tüntet esténkint Biró Lajos frappáns Sárgarigó cimü egyfelvonásos vigjátéka, Emőd Tamás, Relle Pál é a többi kitünő szerző ötletes kis darabjai mellett.

Főhercegi vendégek a dr. Lauffen előadásán. Auguszta főhercegasszony, Zsófia és Magdolna főhercegkisasszonyok és László főherceg külön előadásban megnézték a Mozgókép-Otthonban az elmult hét nagysikerü szenzációját, Molnár Jenő dr. Lauffen cimü filmdrámáját és az uj müsort is. A vendégek nagy elismeréssel nyilatkoztak a magyar filmekről és a magyar filmgyártás magas nivójáról, a kitünő szereplőkről és rendezőkről pedig külön érdeklődtek. A harmadfél órás előadás után a főhercegasszony és családja a legnagyobb zsivélyességgel bucsuzott Décsi Gyula igazgatótól és nejétől.

Müvészi előadás. Az Ernst-muzeum nagysikerü Hatvany-kiállitásán a jövő héten müvészi előadás lesz. Ez alkalommal a bécsi egyetem világhirü müvésztörténeti tanára Strzygowski József tart előadást „Örökölt Balkaságok az európai képzőmüvészetben" cimmel.

A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete, mint minden évben, ugy az idén is, jótékony alapjai javára nagy müvészhangversenyt rendez február 24-én a Fővárosi Vigadó termeiben. A rendezőségnek sikerült a következő müvészek közreműködését megnyerni: T. Hadik Anna, Herczog Stella, Komlósi Emma, Sz. Marschalkó Rózsi, K. Solti Hermin, Arányi Dezső, Beregi Oszkár, Dienzl Oszkár, Indig Alfréd, Király Ernő, Rózsa S. Lajos, Székelyhidy Ferenc dr. Jegyek az egyesület irodahelyiségében (VI., Andrássy-út 67.) kapható.

Bertini-film az Urániában. A világhirü Francesca Bertini, aki mostanában vajmi ritkára juthat el hozzánk, hétfőtől az Uránia vásznán jelenik meg. Gyehenna tüze a cime annak a négy részből álló filmnek, amelyben az ő klasszikus játékmüvészete ujra megcsodálható. Az a finomság és elegancia, amely Bertinit jellemzi, érthetővé teszi azt a hirt, hogy százezrekkel honorálják a müvészetét, sőt külön gyár alakult a Bertini-filmek előállitására. Az előadások 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

Miért vesz pénzért hanglemezeket, mikor meguntak és töröttek helyett ráfizetés nélkül kaphat ujakat Wágner a „Hangszer-Király"-nál a világhirü „Favorit" hanglemez- és beszélőgépgyár főelárusitójánál (Budapest, József-körút 15.). Kérjen a saját érdekében bővebb felvilágositást.

URÁNIA

BERTHINI-FILM

GYEHENNA TÜZE

Filmjáték 4 részben.

Előadások: Hétköznapokon 5, ½7, 8 és ½10 órakor.
Vasár- és ünnepnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—½1-ig, d. u 3 órától kezdve.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY
Budapest, VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 30.
TELEFON: József 1—48.

A TŐKE

Szemle.

Krausz Simon és a börze. — Mire készül az Adria. — Nincs papir! — Az Agrárbank ajándéka.

A tőzsdei választások kezdenek közvetlenül aktuálisakká válni. Szervezkedik a „kormánypárt" és szervezkedik az ellenzék: nagy harc készül, amelynek azonban előreláthatólag kompromisszum lesz a vége. Bizonyos, hogy hét-nyolc régi tanácsos kimarad s helyükbe olyanok kerülnek, akik méltóbbak és alkalmasabbak erre a tisztségre. Változás lesz az elnökség tagjaiban is, mert nem valószinü, hogy *Horváth* Elemérhez ragaszkodni fog a tőzsde ellenzéke, sőt — kormánypártja. *Simon* Jakab legalább szakember és szorgalmasan részt vesz a börze életében, *Végh* Károly a másik alelnök, igen értékes közgazdasági tekintély, *Horváth* Elemér azonban sem egyik, sem másik. Olyan elnökjelöltre van tehát szükség, akit teljes bizalom fogadna, s aki nem idegen se a börzétől, sem a közönségtől, sem a bankoktól. Ezek a szempontok hozták előtérbe *Krausz* Simon nevét és egyéniségét, s amilyen köztudomásu, hogy ő egyáltalán nem keresi ezt a poziciót, amely sok gondot, felelősséget és elfoglaltságot jelent, olyan érthető, hogy végre igazi börzeszakembert kivánnak a börzianerek maguk fölé. Minden valószinüség amellett szól, hogy egyhangulag fogják Krausz Simont megválasztani, még pedig azok szavazataival is, akik — nem szavaznak.

*

Az *Adria hajóstársaság* vezérei kiutaztak Berlinbe, hogy alkudjanak a medve bőrére: hogyan fognak háboru után a kivándorlókon és visszavándorlókon keresni. Dicséretreméltó ez a nemes buzgóság, annál inkább, mert azok a kiváló elmék, akik Lánczy elnököt kikisérték — *Eidlitz* Hugó és *Kovács* József igazgató urak — a háborus éveket édes semmittevésben töltötték el és nem foglalkoztak mással, mint a sok milliós szubvenció felvételével és annak a szociális intézkedésnek a végrehajtásával, hogyan kell és lehet a forgalmi személyzetet *félfizetéssel* — a forgalom szünetelése cimén — kielégiteni. Természetes, hogy Kovács urék ebben a redukcióban a közösséget elháritották maguktól. Ilyen bokros elfoglaltság mellett érthető, hogy most végre az igazgató urak üzlet után is szimatoltak és gyönge tehetségükhöz mérten igyekeznek hasznositani magukat. Az *Adria* eddig a kitartott kétes szerepét játszotta: az állam barátnője volt, megszolgálatlan milliók inkasszánsa, és most, ugy látszik, ujabb eret akar vágni az államkasszán. Nem tudjuk, lesz-e ennek a kormánynak elég ereje ahhoz, hogy visszautasitsa ezt a készülő orvtámadást, de ha egyéb oka nem volna, azért nem szabadna tovább táplálnia az Adriát, mert azok a lángelmék, akik az élén állanak, eddig nem tudtak olyan eredményt produkálni, amely valóban közérdeket szolgált volna. Nagyon örülünk, hogy *Eidlitz* és *Kovács* urak kiirathatták magukról, hogy Lánczy kiséretében Berlinben jártak, — *Heinecke* és *Ballin* bizonyára a Kovács ur eszméire is kiváncsi volt, — de attól tartunk, hogy ezt a nagy felvonulást mi fogjuk megfizetni. Ez ellen nem lehet elég korán tiltakozni és biztosak vagyunk abban, hogy az egész közvélemény tiltakozik az állam barátnőjének további szutenálása ellen.

*

Nincs papir, ezt tudjuk, s a kormány nem tud szerezni, azt is tudjuk. Ez azonban nem elég és a kormánynak is tudnia kell, hogy a puszta semmittevéssel még nem teljesitette a kötelességét. A lapoknak papir kell, a közönségnek ujság és a vállalatoknak nyersanyag és szén, hogy a közönség és a lapok igényeit kiszolgálhassák. Attól félünk, hogy a mostani rossz helyzet csak rosszabbá válhat, mert a celluloze lefoglalása csak ujabb dugárut fog szülni és a papirárak *mesterséges* olcsóbbitása csak növeli a titkos árdrágitást, ha a kormány egyben nem sajátitja ki a papirt és nem osztja

ki maga azok között, akiknek jár és olyan arányban, amely helyes és méltányos. Itt igazán radikális intézkedésre és nem pesszimista nyilatkozatra van szükség. A papirgyárak eleget kerestek, a lapok eleget tűrtek: itt az ideje, hogy az állam érvényesitse a maga hatalmát és megmentse a sajtót az országnak.

•

Éber Antal dr., az Agrárbank kitünő vezérigazgatója, igen nemes és okos elhatározással sietett a rokkantak segitségére: földet adott nekik. A föld, ez a legfőbb és egyetlen vágya a harcos katonáknak, eddig nem igen szerepelt az adományok sorában. Pénz, pénz, pénz — ez bőven folyik, mert kevésbé értékes és bővebben van, mint a föld, ez a nagy, igazi kincs. Éber Antal kezdeményezése — eltekintve az elhatározás tiszteletre és üdvözlésre méltó voltáról — épp azért fontos, mert kezdeményezés és azt lehet tőle várni, hogy nemcsak azok a bankok követik a példát, amelyek a mezőgazdaságot *is* üzletkörükbe vonják, hanem a nagybirtokosok is, akik *csak* a földből élnek. A példa jó és szép: várjuk a hatását és folytatását.

A budai bagolyvár. A *Déli Hirlap* hétfői száma szenzációs leleplezést közölt a *Déli vasuton* folyó zsircsempészetről, amelyből mindenesetre élénk következtetéseket kell levonni. Az a hatvanöt mázsa zsir, amivel Délivasutékat hopponvették, de amely kvantumot, mint kiderült, már sok száz mázsa zsir kicsempészése előzött meg, orditó jele egy szomoru, lejárt rendszernek, amely most a budai bagolyvárban uj életre kiván lendülni. Amig az öreg *Brám* vezérigazgató élt, hatáskörre, komoly beszámitásra nem tehettek szert a Déli vasut veteránjai, akiket 40—45 évi szolgálat után, csak koruk iránt való kegyeletből tartottak inkább mumiáknak, mint aktiv szereplöknek. Alárendelt teendöket végeztek és az öreg Brám jutalomképen néha szalonkocsija ablakából „Da ham's Ferdinand" kiáltással egy-egy cukorka ledobásával meg is jutalmazta *Schlosser* Ferdinánd főfelügyelőt, aki igen pontosan tudott intézkedni, hogy a vezérigazgató fogatja előálljon. Az öreg Brám különben nagyon humánus ember volt és az aggok tanácsában, amelynek tagjai *Schlosseren* kivül *Babos* Ödön, *Czölder* János, *Jacob* Gusztáv és még néhány aggastyán voltak, épen csak a vezérigazgatónak ez a humánus érzése tartotta a lelket. Bram különben nemcsak humánus volt, de szociális érzéséről is nem egyszer tanuságot tett. Többek között az alkalmazottak ma is, amikor már állitólag uj rezsim van a bagolyvárban, szeretettel emlegetik azokat a karácsonyfaünnepeket, amelyek alkalmával Brám sok ezer koronára rugó értékü ruhanemüt osztatott ki a Délivasut gócpontjain a szegényebb alkalmazottak gyermekei között. Ez a karácsonyfa-ünnep az idén elmaradt az uj rezsim legelső esztendejében. Az okot nyilván ugyanott kell keresni, ahol a zsir csempészetét sejtjük. Az ok pedig, hogy a csontvázak táncra perdültek a bagolyvárban, ahol most egy uj, friss erejü ember, *Gordon* Róbert igazgató szeretne uj szellemet teremteni. Az uj igazgató szép tehetséget, tapasztalatokat, tiszteletreméltó jövőt kovácsoló akaratot hozott magával, de ma még körülhuhogják a régi baglyok. Schlosser ur várja a szaloncukrot, Jacob ur intézi a zsircsempészést, Babos bácsi külön ügyosztálylyal az éjjeli órákba nyuló szorgalommal izadja ki a néhány szabadjegyet, amit a Déli vasuttól kérnek. Igy a többiek is ki-ki folytatja a maga mesterségét öregesen, tipegve, tempósan forgatva a tollat és verejtékezve főzik ki a legjámborabb intézkedéseket. Az emberben elhül a vér, milyen vénekkel telt levegőbe jutott a tetterős uj igazgató, akinek riadt szemei előtt ott hemzsegnek a mult árnyai. Most azonban olyan jelenségek kerültek felszinre, amelyek parancsolóan követelik, hogy szét kell csapni a rémek között, hogy ki kell nyitni az ablakot, friss levegőt és világosságot kell bebocsátani a budai bagolyvárba. Hogy ez igy legyen, ez ma a hadviselés legelemibb érdeke, holnap pedig ha kisüt a béke napja, a társaságnak magának van szüksége arra, hogy a tetterős, jó szándéku igazgató mellé ép és a kor szellemével haladni tudó munkatársak kerüljenek.

3600 millió a harmadik hadikölcsön eredménye: háromezerhatszáz millió. Horribilis szám, gyönyörü siker, méltó ahhoz az erőfeszitéshez, amelyet az egész ország végzett a háboru alatt. A tőke, a föld, a kisemberek, a vállalkozók, a kereskedők, a lateinerek egybefogtak, hogy diadalra segitsék a hadikölcsön ügyét. Remélhetőleg ez az utolsó alkalom, amikor a nemzet áldozatkészségére szükség volt, mindenesetre azonban ez a siker is biztató jele annak, hogy Magyarország gazdasági ereje kifogyhatatlan s ellenállhatatlan. Katonai sikereink mellett ez a 3600 millió intő figyelmeztetés ellenségeinknek és lelkes bátoritás katonáinknak, akiket megvéd és kitartásra buzdit ez a végtelen aranyfolyó.

A Brassói Cellulosegyár R.-t. igazgatósága az 1916/17. évi mérleget azzal a javaslattal fogja a közgyülés elé terjeszteni, hogy az alapszabályszerü 397.535 K 93 f leirások, valamint a háborus körülmények folytán kétesekké vált követelésekre tartalékolt egy millió korona figyelembe vétele után mutatkozó 555.408 K 59 f tiszta nyereségből, a tartalékalap 75.000 K-val és a nyugdij-alap 40.000 K-val javadalmaztassék, az igazgatóság alapszabályszerü jutalékára 19.013 K 82 f-t forditsanak és 6 százalékos osztalék cimén részvényenkint 12 K-t fizessenek ki, a fennmaradó 16.394 K 77 f-t pedig a jövő évi üzleteredmény számlára vezessék elő.

A Budapesti Általános Villamossági r.-t. mérlege a napokban jelent meg. A hétmilliós részvénytőke tiszta hozadéka 1,667.026 korona, a tavalyi 2,057.354 koronával szemben. Az értékcsökkenési alap 18,040.765 koronáról 18,18,719.970 koronára szaporodott; a rendes tartalékalapot 1,428.850 koronáról 1,502.535 koronára növelték, az adótartalékalap 1,030.000 koronáról 1,730.000 koronára emelkedett.

A Villányi pezsgőgyár és borpince r.-t., amely tavaly alakult 4 millió K alaptőkével a Magyar agrár- és járadékbank égisze alatt a Schaumburg-Lippe hercegi pezsgőgyár üzemének folytatására, január 26-ra rendkivüli közgyülést hiv össze az alaptőkének 5 millió K-ra való fölemelése végett.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

Az uj januári müsor:

VENUS IM GRÜNEN Egyfelvonásos operett. Zenéjét irta OSCAR STRAUS. Közreműködők: **Fritz Schrödter**, a bécsi udvari Operaház világhirü kamaraénekese. **Else Berna**, a berlini Theater des Westen első primadonnája. Azonkivül **Adele Baum, Viktor Oberrenner, Friedl Bringolf** és **Karl Schober.** A magyar rész attrakciói: **Sziklai József, Somogyi Nusi, Magyari Lajos.** Délután mérsékelt helyárakkal: **Die schöne Galathee.**

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18. Telefon: 14—22.

Minden este 1/2 8 órakor

Rott Sándor

felléptével

A titkos szövetség

Bohózat. Irta Ármin József. Forditotta Tábori Emil

Der rote Bercsi

Komédia 1 felvonásban. Irták Slinger és Taussig és az uj szólómüsor.

Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor **mérsékelt helyáru előadás.**

Casinó-mulatóban (I. emelet) **pazar ének- és táncmüsor.** Kezdete 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.

STEINHARDT

uj bohózatban (Az ötödik nap) Steinhard fenomenális uj cigányos szólókkal. — Szollössi Rózsi, Herendi Manci, Sandwina, Fred Edlawi stb., stb.

A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

Ha házat
venni vagy eladni
akar, ugy forduljon bizalommal
a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársasághoz
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása.)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Mindennap a januári müsor slágerei:

Otto Röhr — Edermont — Rolf & Raef

ÖNKÉNTES KISASSZONY

cimü bohózatban

Huszár, Ferenczy, Hunyady, Hollós stb. elsőrangu a trakció.

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor

PAMBU Exotikus operett, Irták: Szenes Béla és Zerkovitz Béla

Borzalmas apacstörténet

Vigjáték, irta: Nagy Endre.

SÖRBÁR: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11-ig az uj decemberi müsor.

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a tiljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Szab. 10.000 km. futott
gummikerék pótló
hintókra, autókra.

Megbizásokat azonnali szállitásra felvesz:

Neumann és Társa, Budapest

VII., Egressy-ut 34. Telefon: József 92-70.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

Wegener uj filmalkotása:

Bergengócia

regényes filmjáték 4 felvonásban.

Rendezte és a főszerepet játsza: **Paul Wegener**, továbbá **Lidia Salmonava** és **Lub cs.**

A papagály

Lázár István regénye 4 részben.

Rendezte: **Gara Márton.** — Főszereplők: **Kertész Dezső, Pethes Józsika, Miczi és Sieder.**

Előadások kezdete: Vasár- és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon József 8-97. ▪▪▪▪▪▪ Mocsonyi-udvar.

Régi ezüst- és ékszer-tárgyakat, antik butorokat, porcellán-tárgyakat veszek

SCHÖNWALD IMRE ékszerész

Bécsi-utca és Deák Ferenc-utca. Saroküzlet.

APOLLÓ-KABARÉ

Minden este 1/2 8 órakor a **januári uj müsor:**

Szinre kerülnek a következő darabok:

A színésznő. Ős dráma, irta: Harsányi Zsolt. Főszereplők: Németh Juliska, Herceg Jenő.

A budoárok királya. Vigjáték. Főszereplők: Haraszthy Mici és Nyárai Antal.

A paradicsom madár. Operett, irta Kőváry Gyula, zenéjét szerzette Buday Dénes. Főszereplők: Vidor Ferike, Faragó Sári, Boross, Kőváry, Gózon, Varsa.

A csábító. Kabaré-tréfa, irta Orbók Attila. Főszereplők: Rózsahegyi Kálmán, Haraszthy Mici, Mály Gerő.

A levél. Kőváry tréfája. Németh Juliska, Vidor Ferike, Faragó Sári, Andai Terka, Nyárai, Gózon és Szenes uj dalokkal.

CABIRIA

A leghatalmasabb filmalkotás

második rész

A **ROYAL-APOLLÓ**-BAN

Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától. Előadások: 5, fél 7, 8 és fél 10 órakor Tel. 74-84.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

SZTAMBUL RÓZSÁJA

nagysikerü operett csodaszép dalait, valamint a legujabban megjelent mesésen sikerült hanglemez-ujdonságokat, bárki **ráfizetés nélkül** megkaphatja

használt és törött lemezei ellenében

az országosan ismert

WÁGNER

„Hangszer-király"-nál

Budapest, VIII., József-körut 15

Kérjen a saját érdekében bővebb felvilágositást.

Jókai Mór

leghiresebb regénye filmen

A szerelem bolondjai

Főszereplők: Gombaszögi Frida, Szentgyörgyi Márta, Gál Gyula, Somlai Artur, Hajdu J. és Sarkadi Aladár.

AZ OMNIÁBAN

Előadások kezdete 5, 1/2 7, 8 és 1/2 10 órakor,

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

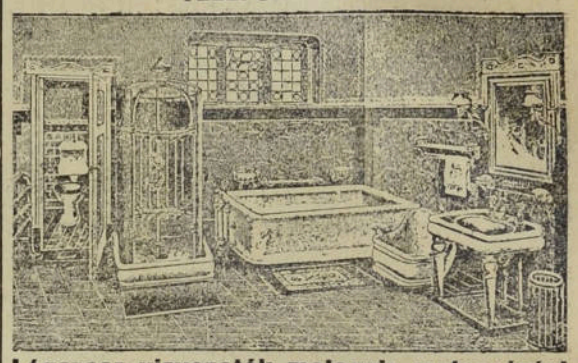
Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

ALAPITVA 1835-BEN.

D·Á·N

TESTVÉREK

cs. és kir. udvari szücsök

BUDAPEST, V., DOROTTYA-U 5—7. SZÁM.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. január 23-án — 4. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Pénz kell

a fővárosnak és nem lehet benne kétség, a szerdai közgyülés föl fogja hatalmazni a tanácsot, hogy gondoskodjék arról a háromszáz vagy háromszáznegyvenöt millióról, amit elkerülhetetlenül szükségesnek mond. Nem szabad azonban szem elől téveszteni, hogy a főváros ilyen terjedelmü hitelmüveletet még soha sem csinált és azt sem, hogy ezzel már a főváros adósságai tullépik a nyolcszáz milliót. Az igazságos kritikusnak azonban szinte még a káprázatosan nagy számoknál is előbb kell arra gondolnia, hogy négy esztendős háboru pusztitásainak törmelékeit kell a fővárosnak eltüntetnie és négy év pusztitása helyett egy egész uj korszak békés épitő munkájának alapjait kell leraknia.

Az adósságban veszedelmesen közeledünk a milliárd felé, eladósodott Budapestről beszélni azonban komolyan ma sem lehet. Hiszen a főváros vagyona 1912-ben, tehát a háboru előtt 645.000.000 korona volt, ma pedig legföllebb a főváros terhére tévedhetünk, ha annak a vagyonnak az értékemelkedését csak 100 százalékosnak számitjuk. A vagyon és a teher szembeállitása a háboru előtt azt mutatta, hogy a teher a vagyonnak csak mintegy 55 százalékát tette ki, mig ma az ujabb kölcsön felvétele után is azt kell mondanunk, hogy ez az arányszám azóta is jelentékenyen javult. Igy tehát csak torzkép az, hogy a Budapesten született gyermeknek már a bölcsőben nyolcszáz korona adóssága van, mert ezzel szemben viszont vagy ezernégyszáz korona vagyont irhatnánk minden budapesti csecsemő javára.

A tanács különben programmot adott, hogy mire kell a háromszáz millió, illetve mi az a töméntelen beruházás, amelynek sorából tiz koronás összeget sem tudnánk redukálni és amelyhez az uj kölcsön csak a legelső fundamentumot adja meg. Nem szabad optimizmusba ringatóznunk akkor sem, amikor a beruházási programm mindössze ötszáz milliós végösszeget mutat. Bizony aranyhegyeket kell kiaknázni addig, amig Budapest odajut, hogy valamiképen hasonlitson ahhoz az ideális képhez, amelyet jövőjéről valamennyiünk szivünkben boldogan és reményteljesen őrzünk. A beruházási programm békeárakról beszél és ki tudja, mikor jutunk el és eljutunk-e egyáltalán odáig, hogy megint szóbajöhetnek azok az árak, amiket nem is olyan régen még drágállottunk? Amellett nem szabad elfeledni, hogy ma csak a legsürgősebb munkákról van szó és hol vannak még a sürgős, a kevésbbé sürgős és még a kevésbbé sürgősön tul is kivánatos munkák, amiket Budapest, a világváros nem nélkülözhet?

Hiába, Budapest — mi türés-tagadás benne — most éli kamaszkorát. És a kamaszkor a legdrágább. Egyszer a kabát ujja lesz rövid, egyszer meg a nadrág-szára. Ráadásul ez a mi drága kamaszunk még a világháboru istentelenül nagy betegségén is keresztülment. Az pedig megint a kamaszkor tulajdonsága, hogy a nagy betegségek után még inkább nekilendül a növésnek, még több ruha, még több mindenféle kell és az ember annál szivesebben adja, minél inkább a halál torkából szabadult ki a siheder. Ezeket kell szem előtt tartani a szerdai közgyülésnek és nem tagadjuk, azt szeretnénk, ha a városatyáknak az uj Budapest mesgyéjén, e nagy és felemelő pillanatban a szive is megdobbanna melegen, szeretetteljesen.

Fullánkok

...

A kitüntetések

nagyvártatva megérkeztek és elárasztottak majdnem minden hivatalos szobát. A kitüntetések mennyiségében nem is csalódott senki, a sorozat hosszu és sok hiuságot ki is elégit. De nem szabad elfelejteni azt sem, hogy a fővárosnak nagyon sok a tisztviselője és egyéb alkalmazottja. Ezekben pedig mind egy szálig meg van a büszkeség, hogy ők is dolgoztak a háboru alatt, ők is teljesitették háborus kötelességeiket. Nem csoda tehát, ha itt is, amott is felütötte fejét az elégedetlenség, amellett azután kisebb és nagyobb aránytalanságok is előfordultak. Vigasztalásul csak az szolgálhat, hogy részben mindenkit kitüntetni nem lehetett, másrészt meg, akik a kitüntetéseket összeállitották, nem rendelkeztek a csalhatatlanság tulajdonságával. A sebeket azonban mindenesetre be fogja gyógyitani a státusrendezés, ha az mielőbb jön. Az legalább mindenkinek örömet hoz és igy mindenesetre demokratikusabb és reálisabb kitüntetés lesz, mint a polgári érdemkereszt.

*

A cukor

máris kevés, most azonban azzal biztatnak bennünket a cukorgyárosok, hogy lesz az még kevesebb is. Nincs szén és a répát sem tudják feldolgozni. Ott hevernek és rothadnak a gyárak udvarán a rothadó répa-kupacok, mialatt a budapesti közönség mind keserübben és keserübben issza a hadikávéját, a pesti gyerek felnő cukor és igy valamireváló csontok nélkül. A cukorjegyek valutája mind jobban csuszik és a jegyre irott számokból minden nagyobb fejtörés nélkül meg lehet majd állapitani, milyen keserü a pesti polgár élete.

*

A Gellért-fürdőből

egészen jól kifejlett tengeri kigyó lett. A beruházási programmok tengeri kigyója. Mi tudjuk nagyon jól, hogy egy ilyen világfürdőre szükség van, hogy jövedelmező lesz, szép lesz és a mi szép, az sokba kerül. Azt is tudjuk, hogy nem szabad kimélni az ilyesmire a pénzt, de mégis unalmassá kezd válni, hogy ahányszor pénzosztásról van szó, a százszorszép Gellértfürdő hüségesen tartja a markát. A kis százszorszép ugy nyeli a milliókat, mint a talián a paradicsomos makaronit. Az 1911-es kölcsönből öt és fél milliót, az 1914-esből négy és felet, az utolsóból 1.2 milliót emésztett föl és még mindig 2.8 millióra van szüksége. Egyszóval bennejárunk a tizenötödik millióban és már attól kell félni, hogy amig a főváros kölcsönöket fog fölvenni, addig nem fejezi be a Gellért-fürdő épitkezését. Ha pedig ez a feltevés igaz, akkor ez a világfürdő soha sem épül fel, mert Budapestet adósság nélkül és egy felépült Gellért-fürdővel már el sem lehet képzelni.

A tönkrement közmüvek

Fock Ede tanácsnok nyilatkozata

A főváros épitene, de nem tud, ha lehetne, már az uj bérházak egész sora állana és várnák a frontról hazatérőket. Azonban nemcsak arról van szó ma már, hogy ujat nem lehet alkotni, hanem arról is, hogy ami megvan, az is tönkremegy. Ennek a veszedelemnek most már mindjobban és mind gyakrabban ad hangot a főváros. Legerélyesebben küzd a tönkrement közmüvek helyreállitásáért Fock Ede tanácsnok, az ut- és csatornaépitési ügyosztály vezetője. Legelsősorban a katonai hatósághoz fordult, amelylyel hosszu és eredménytelen tárgyalásai voltak. A katonai hatóság nem adhat sem nyersanyagot, sem pedig arról nem tud gondoskodni, hogy a hadiautomobilok hadi-kerekei tönkre ne tegyék a kövezetet, amely olyan állapotban van, hogy legközelebb már nem lesz, amin járjunk. Később Fock tanácsnok a tanács elé vitte a tarthatatlan állapotot. A tanács azután a közlekedési (V.) ügyosztályt utasitotta, szerkesszen feliratot a kormányhoz, amelyben azt kéri a főváros, gondoskodjanak nyersanyagról, nehogy a közlekedési vonalak teljesen felmondják a szolgálatot és velük a vizvezeték és csatornahálózat is csődöt mondjanak. Értesülésünk szerint a közlekedési ügyosztály már el is készült a munkával és az legközelebb a közgyülés elé fog kerülni.

A főváros után azonban még más akciók is indultak ebben a kérdésben, igy a Fővárosi Közmunkák Tanácsa is mozgolódik a fővárosi közmüvek teljes tönkremenésének megakadályozása iránt, mig a Mérnök- és Épitész-Egylet felolvasás-sorozatot tart ebben az irányban. A sorozatnak egyik első előadója Fock tanácsnok ügyosztályának kiváló gárdájából kerül ki.

Fock Ede tanácsnok kérésünkre szives volt a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt nagyon érdekesen fejtegetni a közmüvek romlásának kérdését.

— Közmüveinket, különösen utjainkat és csatornáinkat a legkomolyabb veszedelem fenyegeti. Nincs anyagunk, amivel uttesteinken a legkisebb javitásokat eszközölhetnénk. A katonai hatóság sem tud segiteni a bajon, pedig rendkivül pregnans formában hivtam fel a figyelmet arra, hogy a rongálás legnagyobb részben a nehéz katonai automobiloktól származik és ami még ennél is fontosabb, legelső sorban továbbra is a hadseregnek van legnagyobb szüksége a jó utakra és igy a rongálások kijavitása legelső sorban az ő érdekük. Oda jutottunk azonban, hogy épiteni nem tudunk, mert nincs nyersanyag és nincs munkáskéz, közben pedig minden romlik tovább.

— Az átmeneti gazdasági hivatalos szervekre ilyenformán igen fontos szerep vár. A háboru után elengedhetetlen, hogy *a szénnel való gazdálkodást más alapokra fektessék és emellett a vizierőket minél intenzivebben kihasználják.* Eddig a szénnel nem igen takarékoskodtunk, a jövőben azonban a világnak ezzel az éltető elemével sokkal gazdaságosabban kell bánni. A közlekedés terén át kell térni a villamos-üzemekre, amelyek sokkal kevesebb szenet emésztenek. Az országban mindenütt centrálékat kell felállitani, aminek ellenzői a háboru előtt különösen a hadseregben voltak. Pedig a háboru megmutatta, hogy ebben a tekintetben sem volt ok az aggodalomra, hiszen ha az ellenség betört volna is és el is foglalt volna is egy centrálét, a többi tovább is akadálytalanul müködhetett volna.

— Emellett igen fontos a hajózás fejlesztése, ami megint a szénnel való takarékoskodásnak

egyik eszköze. De ki kell használni a vizek erejét egyébként is. Turbináknak és Diesel-motoroknak kell a szenet megspórolni, mert a háboru, ha nem tudtuk volna, mindenesetre bebizonyitotta volna, hogy nincs fontosabb anyagunk a szénnél.

— Törekedni kell azonkivül arra is, hogy előbb-utóbb eljussunk a tilalomig, hogy *fütésre nem szabad szenet használni.* Természetesen előbb gondoskodni kell az eszközökről, amelyek lehetővé teszik, hogy mindenki gázzal fütsön. A szénnek fütésre való használása ugyanis rendkivüli pazarlás. Hiszen a szén, amit a kályhába dobok, teljesen elég, hamuvá lesz, amikor a szénből én gázt, kátrányt és kokszot kapok. A kátránynak rendkivüli fontosságát pedig igazán nem kell külön bizonyitani, amikor tudjuk, hogy a kátrányból festéktől kezdve a parfümig mindent gyártanak. Amellett elengedhetetlen kellék az utak burkolásánál, a viztelenitésnél és még számos más célra teljesen nélkülözhetetlen.

— Amikor a közmüvek romlásáról beszélünk, akkor nemcsak a momentán segedelemre kell gondolnunk, hanem figyelembe kell venni ezeket a szempontokat is, amelyek a szénnel való gazdaságosabb bánást kivánják szolgálni.

Népvándorlás a városházán

Hirek Wildner tanácsnok távozásáról. — Két fogalmazó kilépése a városi szolgálatból. — Tanácsnokok uj beosztása. — Sallay főjegyző a szociálpolitikai ügyosztály ideiglenes vezetője.

A főváros tanácsa rövid időn belül még nem igen ment át olyan gyökeres változáson, mint most. Egyik tanácsnoki hely a másik után üresedik meg, egyik hivatalnok a másik után távozik el. Ez a távozási láz ma már a kisebb tisztviselőkre is átragadt és nincs hét, amely e tekintetben legalább egy jól sikerült pletykát ne rejtegetné méhében.

A héten például a legpozitivebb formában beszélték, hogy megint meg fog üresedni egy tanácsnoki állás. Mindenki arra gondolt, hogy Bódy Tivadar dr. alpolgármester távozásáról van ismét szó és az alpolgármesteri szék betöltésével üresedik meg egy tanácsnoki állás. Ekkor azonban egész pozitiv formában kelt hire, hogy Bódy most már végleg elhatározta a főváros szolgálatában való maradását. A tanácsnoki állás megüresedéséről szóló hir azonban tovább is a felszinen maradt és még ma is igen határozott formában kolportálják, hogy Wildner Ödön dr. tanácsnok készül megválni a fővárostól és ő keresi máshol az érvényesülést. Megállapitani természetesen senki sem tudja, mennyi a valóság ebből a hirből, mindenesetre igen sajnálatos körülmény lenne azonban, ha a városi főhivatalnokok szecesszióját még mindig nem lehetne megállitani. Az utóbbi időben ugyis pótolhatatlan veszteségeket szenvedett a főváros, kár lenne kihiresiteni a városházát azzal, hogy ott olyan arányu menekülés indult meg, mintha ellenség által megszállott terület lenne.

A kósza hirekkel szemben azonban két tisztviselő távozása ezen a héten befejezett dolog lett. Az egyik *Mártonffy* Máriusz dr. fogalmazó, aki a városgazdasági ügyosztályban dolgozott. A kiválóan képzett tisztviselőt az Iparegyesület hivta meg. A másik távozó ifj. Bókay János dr. segédfogalmazó, a fiatal poéta, akit a tanügyi ügyosztály veszit el, a Franklin-társulathoz megy, ahol irodalmi referens lesz.

A tanácstagok uj munkabeosztása is küszöbön áll. Ezen a téren is hatalmasan virágzottak a kombinációk, maga a polgármester pedig a megoldásnak több módjával kisérletezett. A mult héten még ugy volt, hogy nagyobb mértékben való áthelyezések lesznek, amelyek között *Bárczy* polgármester arra gondolt, hogy *Vita* Emil tanácsnokra bizza a pénzügyi és *Csupor* Józsefre pedig a szociálpolitikai ügyosztály vezetését. Ujabban azonban ugy értesülünk, hogy a polgármester honorálva *Vita* Emil dr. kivánságát, hogy régi ügyosztálya, a közgazdasági élén megmaradhasson, ahol szakértelmére mindenekfelett szükség van, a pénzügyi ügyosztály élére az ujonnan megválasztandó tanácsnokot, *Sztankovits* Szilárdot fogja rendelni. Csupor tanácsnok sem megy a szociálpolitikai ügyosztályba, hanem hir szerint ő lesz a közegészségügyi ügyosztály uj vezetője, mig a szociálpolitikai ügyosztály máris megkapta uj vezetőjét, *Sallay* Árpád dr. főjegyző személyében, akit a polgármester megbizott a helyettes-tanácsnoki hatáskörrel. A Demjén Géza halálával megüresedett tanácsnoki állás betöltése alkalmával ugyis minden valószinüség szerint őt fogják megválasztani és akkor ő már uj posztján fogja teljesiteni tevékenységét.

Csaták a Dunapart szépségéért

Folkusházy alpolgármester a közmunkák tanácsa ellen. — A MFTR. tornyai és a DGT. darui.

A tanács legutóbbi ülésein csatákat vivtak a Dunapart szépségéért. Két téma és két harcos szerepelt a csatában. A témák a MFTR. tornyai és a DGT. darui, a bajvivók pedig *Folkusházy* Lajos alpolgármester és *Harrer* Ferenc dr. tanácsnok, akik nem egymással, hanem a jelen nem levő ellenfelekkel szálltak szembe és erélyesen védték meg a Dunapart szépségét.

A MFTR. tudvalevőleg a helyihajó és átkelési forgalom lebonyolitására az Eötvös-téren uj várócsarnokot épit. Áldozatkészen, a pénzt nem kimélve, kezdte épiteni a gavallér vállalat az uj állomást, amelyet annak rendje és módja szerint megterveztetett és gondja volt arra is, hogy valami olyat adjon, ami egyszersmind csinos is lesz. A tervező azonban kétségkivül elkövette azt a hibát, hogy az épületet magát tekintette csak, de nem törődött azzal, hogyan fog az uj várócsarnok belehelyezkedni a környezetbe? A MFTR. megszerezte a szükséges épitkezési engedélyt és hozzáfogott a munkához. Az alapépület már készen is volt és megkezdődött a cicomázás, amikor egyszerre hirlapi támadások jelentek meg az épitkezés ellen, amelyek kifogásolták, hogy magas, terjedelmes és a pesti oldalról való kilátást veszélyeztető tornyokat épitenek a MFTR. várócsarnokára. A támadásokat a tanácshoz intézték, ami arra inditotta a tanácsot, hogy tárgyalás alá vegye az ügyet. Ekkor azonban kiderült, hogy a tornyok építésére nem is a főváros tanácsa, hanem a

Háromszáz millió.

Háromszáz millió egy összegben mindenesetre szép pénz, bár ma, a világháboru idején nem igen izgatódik föl az ember az ilyenen, hanem veszi a papirost meg a ceruzát és kiszámitja, hány nap, vagy talán hány óra alatt lehetne ezt negyvenkettes mozsarakkal füstté tenni. Hát még ha azt számitanánk ki, hogy egy negyvenkettes mozsárnak hány telitalálata kell ahhoz, hogy háromszáz milliót elpusztitson. Hát bizony olyan méretekhez szoktatott hozzá bennünket a világháboru, hogy nincs olyan csoda, amin valami szörnyü módon meglepődnénk.

Azért nem árt egy kicsit visszanézni a multba, amikor még álmodni sem lehetett ilyen összegekről és amikor még sokkal boldogabban éltek az emberek, mint ma, amikor milliárdokkal hajigálóznak. Szinte el sem lehet hinni a mai hatvanegymilliós deficit és háromszázmilliós kölcsön mellett, hogy Pest városa valaha arra is rászorult, mint ma egy egész kicsi grajzleros, hogy ezerforintos kölcsönt vegyen föl. Pedig erre is volt eset és pedig kétszáz esztendőnél nem sokkal több idő előtt. 1702-ből jegyzi föl a krónika, hogy Pest városa fölépiti városház céljaira a Schmiedt-féle házat és e célra 7 százalékos kamat mellett 1000 forintos kölcsönt vesznek föl. Hát ime, ennyit fejlődött Budapest 216 esztendő alatt: 1702-ben 1000 forintos, 1918-ban pedig 300 milliós adósságot csinál. 1920-ban a városház tornyának felépitésére megint 1000 tallér kellett. Nem is csoda ez, hiszen akkor még csak 13.000 koronás budgettel dolgozott Pestvárosa, igaz, hogy a deficit már akkor sem hiányzott, de az mindössze 200 forint volt a mai hatvanegy millióval szemben. Tessék most elképzelni, milyen ügyes ember lehetett ilyen körülmények között lennersbergi Lenner János, Pestváros birája, aki ebből a szegénységből 9000 forintot tudott lopni! Pedig ellopta, el is marasztalták annak visszafizetésére, de a város egy rézkrajcárt sem kapott vissza belőle, viszont Lenner mester élete utolsó napjáig bent maradt a tanácsban.

Hát persze hogy ilyen gazdálkodás mellett, az egyesüléskor Budapest nyakába beleszakadtak a régi adósságok is. A sok nyomoruság, amit eddig a három város külön-külön viselt, egyszerre az uj cég nyakába szakadt. A helyzet talán sohasem volt olyan aggasztó és válságos, mint akkor. Az uj üzlet ugyanis nem kevesebb, mint 26 millió teherrel indult meg, amely negyven esztendő alatt gyült föl aztán 358 millióra, most pedig mértföldes léptekkel sietünk a milliárd felé. Ilyenformán az, aki az egyesités esztendejében született, annak fejére a város adósságából a bölcsőben még csak 90 korona 64 fillér jutott, negyvenéves korában viszont ez az adósság az ő személyét illetőleg 400 korona 58 fillérre emelkedett.

Nem érdektelen Budapest negyvenéves történetéből kiszakitani egy táblázatot, amely a terhek növekedését a következő számokkal jelzi:

Év	Összes teher	Összes vagyon	Tiszta vagyon
	koronákban		
1874	26.199,846	107.556,376	81.356,630
1880	29.713,050	119.666,334	89.953,284
1890	39.841,102	198.337,296	158.496,194
1900	120.474,800	322.161,218	201.686,418
1910	222.322,281	509.597,438	287.275,157
1912	357.906.615	645.184,524	287.277,909

Budapest különben meglehetősen gyámoltalan volt a kölcsönök felvételénél. Dacára annak, hogy tiszta vagyona mindig felülmulta az adósságokat, mégis igen sokszor busás kamatot fizetett. Az ok csak az lehetett, hogy a pénzpiacon tulságosan sötét szinekben látták a városi gazdálkodást.

A főváros legrégibb kölcsöne az volt, amelyet 1859-ben vett föl Buda városa Schuller J. G. bankházától és amely kétmillió forintos volt. Ma már ebből a régi Budától származott szomoru örökségből nem áll fenn egy fillér se. Azután következett a kölcsönök egész sorozata. Unalmas lenne valamennyit fölsorolni. Nem változtatott ezen az sem, hogy a nyolcvanas években részben a kiállitás, részben a nagyarányu épitkezés és bevándorlás következtében az általános gazdasági viszonyok jelentősen javultak. Innen kezdődik mégis a főváros hitelének javulása is, amely egészen az ezredéves kiállitásig tartott. Erről a két kiállitás határai közé szoritott korról irja 1904-ben Vaszilievits János tanácsnok, a pénzügyi ügyosztály akkori vezetője: „Ezt lehetne a két határpontnak megjelölni s a két kiállitás közé eső időt a főváros pénzügyei virágkorának, de egyuttal a kevésbé takarékos gazdálkodás korának nevezni."

Az adósságokkal szemben — mint láttuk — mindig kellő vagyonra tudott rámutatni Budapest. A főváros vagyonát külön e célra alakitott vegyes bizottság ötévenkint állapitja meg a közgyülés jóváhagyásával. Ez a vegyes bizottság — ugy tudjuk — a háboru alatt nem ült össze és igy hivatalosan ma sincs több vagyona a fővárosnak, mint 645 millió, holott az értékek azóta rendkivüli módon emelkedtek. Kuriózumképpen érdemes megemliteni, hogy a főváros vagyon-leltárában milyen értékkel szerepeltek az egyesitéskor és milyen értékkel szerepelnek ma a bútorok és egyéb felszerelési tárgyak. Ime:

1874-ben: 1,289.000 korona.
1912-ben: 12,291.000 korona.

Milyen arányuak voltak Budapest beruházásai az egyesités óta? 1873—1912 alatt szorosan vett beruházásokra a főváros 491,461.631 koronát forditott, amelynek mintegy kétharmadrésze kölcsönpénzből tellett ki, mig egyharmadrésze a községi alap bevételeiből került elő. Az összes beruházásokból jó harmadrész esik a közmüvek: városépitési, útépitési, árvizvédelmi és rakpartépitési célokra, ha ebbe a csoportba sorozzuk a három közmüvet: a vágóhidat, a gáz- és villamos-müvet is. A gazdasági célokra forditott beruházásokra 15 százaléka esik az összes beruházásoknak, ha pedig az előbb emlitett három közmüvet is ide sorozzuk, akkor a gazdasági célu beruházások összege 24.91 százalékra emelkedik. Vagyis azt mondhatjuk, hogy az összes beruházások egynegyed része jövedelemszerzési célzattal alkotott gazdasági beruházásokra, másik negyedrésze pedig közmunkákra fordittatott.

*

Az adósságok valóságos tengerén épült föl Budapest, amely még az egyesitéskor is kicsike fészek volt. Ez az a város, ahol mindig pénz kellett. A különbség csak az volt, hogy egyszer jobban, egyszer meg rosszabbul használták föl. Az egyesités óta megkétszereződött a budapesti házak száma, az emeletes házak emeletsorainak száma pedig háromszorossá nőtt, az örökségül kapott huszonhatmilliós adósságból — várjuk csak meg a holnapot! — nyolcszázmillió lett, pedig de nagyon sokat kifizettünk időközben, még többet pedig vagyonná varázsoltak az épitőmesterek, akik negyvenegynéhány esztendő alatt vagy kétmilliárdot tettek zsebre részben a főváros, részben a polgárság pénzéből.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa adta meg az engedelmet.

Ez a körülmény adta meg az alkalmat *Folkusházy* alpolgármesternek, hogy kikeljen a Közmunkák Tanácsa ellen, a mely nemcsak hogy beleavatkozik a tanács hatáskörébe, de az ízlés fölött, Budapest büszkeségének, a Dunapartnak, szépsége fölött sem őrködik kellőképen. A tanács *Folkusházy* érveinek hatása alatt arra az álláspontra helyezkedett, hogy — dacára a Közmunkák Tanácsa másodfoku fórum voltának — a tanács meg fogja akadályozni a MFTR. kilátásrontó tornyainak felépitését.

Ebből bizonyára igen elkeseredett háboru fejlődött volna ki a tanács és a Közmunkák Tanácsa között, mert alig képzelhető, hogy a Közmunkák Tanácsa belenyugodott volna ilyen ledegradálásába. Szerencsére azonban az összecsapást megelőzte a MFTR. előzékeny igazgatósága, amely felszólitás nélkül eleget tesz a főváros kivánságának és az uj várócsarnokon már kezdik is épiteni a csinos, karcsu, átlátszó, üveges tornyocskákat.

A másik harc a DGT. igazgatóságával kezdődött és már befejezése felé közeledik. Természetesen — mint az most a levegőben van — megegyezéses béke készül. A DGT. magyarországi uj forgalmi igazgatója, *Vas* Ferenc udvari tanácsos — ugy látszik — nagyarányu beruházásokat készül eszközölni. A legelső, hogy a Lánchid tövében levő DGT. rakodóparton emelő darukat kiván felállitani. A terv az volt, hogy a daruk a parton legyenek megerősitve. Ez ellen vivta a csatát *Harrer* tanácsnok, aki a daruk fölállitásában szintén a Dunapart szépségének megrontását látta. DGT. igazgatósága azonban hajlandó volt terveinek megváltoztatására és igy sikerült abban megállapodni, hogy felállitják ugyan a Lánchidnál a darukat, de nem a partra, hanem álló hajókra erősitik azokat.

Igy aztán mind a két kérdésben szent a béke is és a Dunapart szépsége is meg van védve.

A főváros uj kölcsöne

Tul a nyolcszáz millió adósságon

A főváros eljutott tehát az időponthoz, hogy a tavasz óta tervbevett nagy beruházási kölcsönt fölvegye. Hogy ez a lépés megtörténjék és most történjék meg, annak inditó oka a pénzpiac mai helyzetében rejlik. Hogy viszont a kölcsönt föl kell venni, annak okai nemcsak ismertek, de kézenfekvőek is. Részben a háborus évek alatt felgyülemlett és még mindig emelkedésben levő deficitet kell a főváros háztartásából számüzni, részben pedig biztositani kell azt az összeget, amelyre a háboru utáni nagyszabásu beruházásoknál lesz szükség.

A kölcsön feltétlen szükségét ilyenformán kellőképen megmagyarázza a helyzet. A másik kérdésben, a kölcsön felvételének időpontjában a tanácsnak mindenekelőtt arra kell hivatkoznia, hogy a háztartási viszonyok helyrehozása sürgős szükségesség és az az uj adóknak behozatalával momentán nem eszközölhető egyrészt azért mert az adók felsőbb jóváhagyása is csak szukcesszive történhetik meg, mig az adók behajtása is természetszerüen hosszabb időt vesz igénybe.

A pénzpiac helyzetével való számvetés is igen helyes. Tény az, hogy ma az árukészletek drága értékesitéséből a közönség közé igen nagy pénztömegek kerültek, amelyeket ujabb jövedelmező módon nem tud befektetni, keresi tehát az alkalmat, hogy minél jobb kamatozás mellett helyezhesse el. Kölcsönt tehát most bőségesen és a jövőhöz viszonyitva előnyösen kaphat a főváros. Ezzel szemben állanak a jövő kilátásai, amelyek azt mutatják, hogy a háboru után a fellendülő vállalkozás mohón veti majd magát a pénz, a kölcsön után. Ez a legfőbb magyarázata annak, hogy most és nem később kell gondoskodni a főváros beruházásaihoz szükséges kölcsönről.

Maradna még egy kérdés, ami tisztázásra vár. Ez pedig az, hogy miután ma a beruházásokat nem lehet elkezdeni, a felveendő kölcsönt egyidőre tőkeként kell gyümölcsöztetni, *nem jelent-e ez a főváros számára jelentékeny kamatveszteséget?* Ebben a tekintetben a főváros reménységét az állami hitelmüveletekbe veti, amelyek minden tőkét felemésztenek és szivesen veszik azokat a tőkéket is, amelyeket tulajdonosaik csak rövidebb időre bocsájthatnak az állam rendelkezésére. Tudomásunk van arról is, hogy amikor a fővárosi beruházási kölcsön gondolata testet kezdett ölteni, *Wekerle* Sándor miniszterelnök és pénzügyminiszter nemcsak előzetes beleegyezését biztositotta a kölcsön fölvételéhez, de egyben — a kölcsön kibocsátásának a hadikölcsön befejezésének bevárásának kikötésével — megigérte azt is, hogy a főváros kölcsönét az állam mindaddig kamatozólag fogja fölhasználni, amig a beruházások megindulására megadódik a mód. Kamatveszteség tehát nem éri a fővárost, mert az állam átveszi a kölcsönt és akkor adja vissza — akár részletekben is — amikor azt a főváros kivánja.

344.950,000 korona.

A főváros uj beruházó-kölcsöne, mint ismeretes és amint azt a *Fővárosi Hirlap* már megirta, 300,000,000 millió lesz. Ezzel szemben a pénzügyi ügyosztálynak a tanácshoz intézett előterjesztése szószerint igy hangzik:

> ... javasoljuk, méltóztassék a törvényhatósági bizottság közgyülésének javasolni, hogy: határozza el a törvényhatósági bizottság közgyülése hogy az esetenként külön engedélyezendő beruházó-szükséglet fedezése céljából az 1916. évi 908. kgy. sz. a. hozott határozatával megadott felhatalmazása alapján fölvehető effektiv 44,950.000 korona kölcsönön felül 60 év alatt félévi utólagos egyenlő tőketörlesztő- és kamat-részletekkel visszafizetendő, az arra nézve megállapitott kikötésekkel effektiv 300,000.000 korona összegü kötelezvény-kölcsönt vesz föl.

Ebből világosan kitetszik az a szándék, hogy a főváros ezuttal nemcsak a 300 milliós ujonnan engedélyezendő kölcsönt kiván felvenni, de felveszi ezuttal azt a negyvenöt milliót is, amelyre a közgyülés 1916. év nyarán adott felhatalmazást. Akkor tudvalevőleg csak 75,050,000 koronát vett át a főváros és igy a mostani beruházókölcsön tulajdonképen *344,950,000 koronára fog rugni.*

Az 1916. évi kölcsön sorsa.

1916. év nyarán a főváros a százhusz milliós kölcsönből tehát 75,050.000 koronát vett fel, amelylyel szemben állott a tanácsnak 120,204.156 koronára rugó szükebb beruházó programmja. Ebből a programmból azonban a mai napig, tehát másfél esztendő alatt ugyszólván semmit sem lehetett megvalósitani. Oka egyrészt az, hogy az épitkezések a háboru alatt lehetetlenné váltak, másrészt az, hogy a fővárosnak a felvett kölcsönből deficitjeit kellett fedeznie. Ez a deficit pedig ez év elejéig hatvanegy és fél millióra rug, amire más fedezet nincs, mint a felvett kölcsön, amelyből azonban mintegy husz és félmillió jövedelmezően van elhelyezve. Ezt az összeget valószinüleg fentartják arra az esetre, ha még az 1918-ik esztendőben is pótlásra lesz szüksége a főváros háztartásának. Tény tehát az, hogy az 1916. évi kölcsönt a főváros nem fordithatta eredeti rendeltetésére, a beruházások eszközlésére. A háztartási viszonyok azonban olyan módon kezdenek most már konszolidálódni, hogy a most felveendő 300, illetve 345 milliót a maga egészében félre lehet tenni a beruházások eszközlésére.

Az eladósodott Budapest.

Fölmerül most már a kérdés, mennyi adóssága lesz az uj kölcsönnel együtt Budapestnek? A válasz éppenséggel nem vigasztaló. Hozzávetőleges összeállitásban itt adjuk Budapest törlesztéses kölcsöneinek jegyzékét:

Az 1897. évi 100 millió koronás 4%-os sorsolási kölcsönből fenmaradt összeg	82.5 millió
Az 1903. évi 46.5 milliós 4%-os sorsolási kölcsönből	42 millió
Az 1910. évi 2 millió font sterlinges kölcsönből	46 millió
Az 1911. évi 105 millió frankos 4%-os aranykölcsönből	96.5 millió
Az 1914. évi 158 millió koronás 4%-os aranykölcsönből	156.5 millió
Az 1916. évi 75 milliós kölcsön	75 millió
Összesen	498.5 millió

Ebből hozzávetőleges számitással negyven milliót törlesztett le a főváros, tehát adósságai ma még mindig 458.5 millióra tehetők, ami most 345 millióval szaporodik és igy a szomoru összeg túlhaladja a nyolcszáz milliót.

Öt-hat év alatt 300 milliót akarnak beépiteni.

A pénzügyi ügyosztálynak az egyes ügyosztályok bejelentései alapján összeállitott beruházási programmja 508,555,457 koronát kiván. Ez az összeg azonban — ugy tudjuk — nagyrészt a *háboru előtti épitkezési egységárak* feltételezésével jött létre. Hogy az egységárak és a munkabérek a háboru után miként alakulnak, azt természetesen ma még sejteni sem lehet; annyit azonban föl kell tételezni, hogy a programm megvalósitása alkalmával lényegesen tul fogja lépni a ma föltételezett félmilliárdot. Egyelőre azonban csak 300 milliója lesz erre a célra a fővárosnak, amit *öt-hat esztendő alatt szándékozik beépiteni.*

Maga az a szükebb programm, amelyet ebből a 300 millióból akarnak végrehajtani, ma még nincs megállapitva, valószinü azonban, hogy e tekintetben azt a programmot fogják figyelembe venni, amelyet az 1916. évi 120 milliós kölcsön felvétele előtt állapitottak meg. Akkor azonban a lakásépitő akcióra csak igen kis összeget vettek még föl. A bérházak, kislakások, népszálló, szülőház és a csecsemőgondozó együttvéve 17,382,000 koronával szerepel a programmban. Ezzel szemben ma a lakásépitő-akció lépett előtérbe. A lakásépités mindenekelőtt. Erre a célra 74 millió korona van előirányozva. Annak, hogy a lakásépitést legelső feladatnak ismeri a tanács, megvan az a haszna is, hogy ez a befektetés ugyszólván semmibe sem kerül a fővárosnak, mert a lakások bérjövedelme a lakók beköltözésének pillanatától kezdve nemcsak a tőke kamatait, de a törlesztésre szükséges összeget is szolgáltatja.

Bárczy az uj kölcsönről

Bárczy István polgármester a pénzügyi bizottság hétfői ülésén nagy beszédben foglalkozott az uj kölcsönnel. A polgármester kommentárjait, amelyeket a napilapok csak pár szóban jelezhettek, nagy vonásaiban itt közöljük:

— A fővárosnak — mondta a polgármester — *évente 50—60 millió koronányi összegre van szüksége beruházásokra,* amely összeg a háboru alatt a munkabér és az anyagok drágulása folytán *évi 70—80 millióra is emelkedhetik.* Ami a beruházási programm egyes pontjait illeti, azokról az ügyosztályok részletes összeállitása és a szakbizottságok és a pénzügyi bizottság javaslatai alapján lesz alkalma a közgyülésnek dönteni s a döntést a belügyminiszternek kell majd jóváhagyni. Csakis akkor, mikor a beruházási programm egyes pontjai tárgyalás elé kerülnek, csakis akkor lesz helye annak, hogy az egyes beruházások helyességét, célszerüségét, időszerüségét, gazdaságosságát a bizottságok és a közgyülés megfontolás tárgyává tegyék. Most csak arról van szó, hogy a főváros beruházási szükségletéről előre lehessen gondoskodni, miután minden egyes beruházásnál nem lehet különkülön fordulni kölcsönért a piachoz. A kölcsön felvételét pedig most az a körülmény teszi aktuálissá, hogy felhivták a figyelmemet és betegségemből való felgyógyulásom után én is felhivtam a tanács figyelmét arra, hogy *sürgősen itt van az ideje annak, hogy a főváros emissziójával foglalkozzunk.*

A pénzügyi helyzet most kedvező a kölcsön felvételére,

de hogy ez a kedvező helyzet meddig fog tartani, azt nem lehet tudni.

— Ha mi azt mondjuk, hogy 5—6 évi kölcsönszükségletünk fedezéséről akarunk gondoskodni, akkor nagyjából azt is meg kell mondanunk, hogy milyen célokra és milyen keretek között kivánjuk ezt az összeget felhasználni. A közgyülésnek azonban természetesen meg van az a joga, hogy ennek a programmnak akár a felét is kitörölje s viszont fölvegyen oly pontokat, ame-

lyek nincsenek benne. Ami az összeg magasságát illeti, itt két szempont dominál. Az egyik az, hogy nézetem szerint az évi szükségletet — műszaki közegeink teljesitőképességét is figyelembe véve — 60—70 millióra lehet tenni. Kérdés továbbá, vajon mekkora összeget lehet biztossággal elhelyezni ma a *publikum körében*, mert hiszen ennek is meg vannak a határai. A másik kérdés az: *mekkora interkaláris kamatveszteségre van itt kilátás.* Nézetem szerint a mai pénzviszonyok általában ilyen kölcsön kibocsátására *annyira alkalmasok, amint a háboru előtt sohasem voltak.* A közönségünk felvevőképessége és vágya igen nagy és pénzügyi szakkörök nézete és az én véleményem szerint is *igen nagy összegü kölcsönkötvényt lehetne a közönség körében elhelyezni.* A háboru utánra várható pénzügyi viszonyok *teljesen kiszámithatatlanok,* azt azonban egészen nyugodtan lehet mondani, mert a pénzügyi szakkörök véleménye is az, hogy a *háboru után a pénz ára tényegesen emelkedni fog.* Nagyon könnyen megtörténhetnék tehát, hogy a beruházással a háboru után pénzhiány miatt *megakadnánk.* Miután az a nézetem és bizonyos tekintetben megnyugtatásom is van arra, hogy *az interkaláris kamatveszteséget talán teljesen is el tudjuk kerülni,* de mindenesetre a *minimumra tudjuk redukálni:* ennélfogva tehát a kölcsön felvételénél csak az lehet a döntő szempont, hogy *minél több pénzt biztositsunk.* Ennek viszont csak a közönség felvevőképessége lehet a határa. Miután az interkaláris veszteség nem fenyeget, ennélfogva ha az egész összeget nem is használnánk fel, *abból sem lenne kára a fővárosnak.*

— Tény az, hogy a beruházások közül sok még a beruházási programmból maradt hátra és tény, hogy a fővárosnak — akárhogy változtassuk is a programmot — *beruházási költségekre mindig lesz szüksége.* Tekintve, hogy a világháboru negyedik évét éljük és tekintve, hogy a főváros nagyobb arányu beruházásokat már a Balkán-háboru óta nem eszközölhetett: *a beruházási szükségletek minden téren óriási módon megdagadtak.* Ezenkivül az uj kor szellemének megfelelően hatalmasan megnövekedett szociális igények oly nagy követeléseket fognak a fővárossal szemben támasztani, amelyeknek teljesitését a lehetőség korlátai között bizonyos időre kell majd felosztaniok. Az azonban, nézetem szerint teljesen valószinü, hogy erre *a most kontenplált összegre tényleg szükségünk lesz* s csak arról lehet szó, hogy esetleg nem 5—6 évig, hanem talán 7—8 évig is elegendő lesz ez a 300 millió korona.

— Azt az intenciót — mondta később a pilgármester a felszólalásokra válaszolva, — hogy közgazdasági beruházásokra minél nagyobb összeg fordittassék, általában véve magam is osztom. Annak oka, hogy ilyen beruházásokra aránylag nem nagy összeg van felvéve, az, hogy az ügyosztály csak ennyit jelentett be és hogy bizonyos munkálatoknak még csak a kezdő költségei vannak felvéve. Méltóztatnak tudni, hogy a *kereskedelmi kikötőre* nézve az az álláspontunk, hogy amennyiben a kormány átengedi a szükséges területet: a főváros maga épitse meg a kikötőt. Ez maga 100 milliós beruházás lehet, a részletes tervek elkészitése azonban valószinüleg annyi időt fog igénybe venni, hogy ebből a kölcsönből már csak keveset fordithatunk a kikötő megépitésére s annak nagyobb összege már a következő kölcsön terhére fog esni. Mivel pedig ez a programm nem kötelező, a közgyülésnek erre a célra módjában lesz többet is fordítani.

— Ugyanez áll a *közraktárakra* is, amit szintén több bizottsági tag ur emlitett. A *Boárostéri hidra* szintén ez áll. Ennek a főváros által való megépitését én is helyeslem, mert hiszen a kormány még a törvényhozás által elhatározott Hungária-uti hiddal is hátralékban van, tehát ezt belátható időn belül tőle nem lehet várni. Azonban a hid épitését csak ugy egyszerüen magunkra vállalni, nem volna helyes, hanem kell, hogy a költségekhez a városi villamos is hozzájáruljon, továbbá a környékbeli telkekre, amelyeknek értéke a hid által emelkedni fog, *bettermentet kell kivetnünk.* Nekünk szándékunk a hid megépitése és én amellett leszek, hogy ezt keresztül is vigyük, de azt nem tudhatjuk, hogy az elkövetkező 5 év alatt odáig juthatunk-e, hogy az épitkezést megkezdjük.

— Felhivom a pénzügyi bizottság figyelmét arra a körülményre, ami mindig meg szokott ismétlődni, t. i. a tulságosan erős megkülönböztetésre a jövedelmező és nem jövedelmező beruházások között. Ez az erős megkülönböztetés *nem indokolja.* A polgárságnak a beruházásokat ugy és olyan sorrendben kell végeznie, *amint és amilyen sorrendben a polgárságnak azokra szüksége van, tekintet nélkül arra, hogy jövedelmezők-e vagy nem.*

— Ami a *népiskolákat* illeti, a fővárosra az nem volna előny, ha nem épitene népiskolákat, mert a népiskolai oktatás ellátása a fővárosnak törvényes kötelessége s ha nem épit elegendő iskolát, akkor bérházakban kell elhelyezni az iskolákat. Eltekintve attól, hogy a mai lakásinségben, — amikor nem számitva a bérházakat, amelyeket hivatalok és irodák teljesen igénybe vetek, még mindig *3000 lakószobát foglalnak le Budapesten a hivatalok és központok* — erre gondolni sem lehet, már régen kimutattam, hogy a *bérházakban elhelyezett iskolák másfélszer annyiba kerülnek, mint a legdrágább iskola törlesztési és kamatköltsége.* Pénzügyileg is jövedelmezőbb tehát az iskolák épitése, mint ha oly beruházásokat teljesitünk, amelyek 3—4 százalékot hoznak és az iskoláinkat viszont bérházakban helyeznők el.

— Ott vannak továbbá *szociális beruházások.* Minden közületnek az az első és a legfontosabb feladata, hogy *elsősorban a lehetőségig az elvesztett emberéletet pótolja.* Arról nem lehet beszélni, hogy ezeket a költségeket osszuk el hosszabb időre s addig, amig egyik-másikra rákerül a sor, addig csak haljanak jobban az emberek. *Annál jövedelmezőbb beruházás különben sincs, mintha emberéleteket mentünk meg. Ez az első kötelessége minden államnak és városnak és amellett pénzügyileg is igen jövedelmező, mert ez egyuttal az adóalanyok szaporitása is.* Jövedelmező és nem jövedelmező beruházás között tehát nem lehet ilyen megkülönböztetést tenni. *Minden beruházásnál annak közérdekü szükségességét és sürgősségét kell megfontolás tárgyává tenni.* Ma talán éppen az ugynevezett nem jövedelmező beruházások között vannak a legfontosabb szükségleteink.

A liptói tótok adóssága

Negyedmilliót követel rajtuk a főváros

Aki netán kételkedett volna azon, hogy a szivén fekszik-e Budapest székesfővárosnak a szegény, becsületes, minden megbecsülést megérdemlő liptói tótok egészsége, annak módunkban van ezt a kétségét eloszlatni. Igenis, Budapest székesfőváros hüséges ápolója volt a derék tótoknak, akik világjáró szenvedélyükben a fővárosba is elvetődtek és itt kényesnek éppen nem mondható egészségüket valami nyavalya támadta meg. Olyan adatok állanak rendelkezésünkre, amelyekből ez a megállapitás teljes igazolást nyerhet.

Rendjén is van ez igy. A szegény tótocska szivós természet ugyan, sokat kibir, otthon is inkább sokat, mint jót eszik és a zabkenyér, meg hasonló vékony csemegék dacára is hosszu egészséggel áldja meg a seregek Ura; de a tóton is megesik néha, hogy megbetegszik szegény. És a tót ilyenkor nem válogatós. Ott fekszik le, ahol éppen ráköszönt a betegség, ahol épen elfogja a hideglelés. Az árokszélen, vagy az országutmenti korcsma istállójában éppen olyan jó betegágyat vet magának, mint a szigoru és ráncosképü apáca teszi vele a Rókus-kórházban. Sőt, ha népszavazást rendeznénk a tótok betegségbeli önrendelkezési joga alapján, nem tudom, a legmelegebb, legkivánatosabb betegágynak nem a jászol-alatti szalmát tüntetnék-e ki bizalmukkal. A Rókus-kórház semmiesetre sem lehet kedves nekik. A föntemlitett ráncosképü apácákon kivül mindenesetre fölösleges intézménynek tekinti a tót az orvost is, a medicinát is és a meleg hóna alá dugott hideg hőmérőt is, nem is szólva a dietetikus kosztról, amely sehogy sem találhatja meg az összefüggést a zabkenyér korlátlan élvezete által szerzett idült és gyógyithatatlan gyomortágulással.

De hát, kérdem én tőled, felebarátom, mit csinálsz, ha az éppen a te ablakod foldozásával foglalatoskodó tótocska összeesik az előszobában? Ugy-e telefonálsz a mentőknek, „vigyék csak be kedves doktorkáim ezt a szegény tótot a Rókusba." Igy kerül össze a tót és a főváros egy kalap alá. Ez az ő közös ügyük, amelyben azonban szerepet kellene játszania nemes és nemzetes Liptó vármegyének is. Azt ugyanis a legjámborabb jóindulattal sem lehet feltételezni, hogy a szegény liptói tót majd maga fogja a nehezen összedrótozott, vagy összeablakozott garasaiból a drága kórházi ápolási dijakat fizetni. A rajtalevő ruháján és a hátán szállitott mühelyen kivül a világon semmije sincs szegény fejének. Fizette hát — már amikor fizette — a tótocskák ápolási dijait egészen 1898-ig a vármegye, azóta pedig az országos betegápolási alapból a magas kormány.

Liptóvármegye azonban — ezt minden animozitás és minden a vármegye karakterére hátrányos következtetés nélkül meg kell állapitani — nem tartozott a pontos fizetők közé. Most derült ez ki, amikor a háborus viszonyok között a fővárosnak is nagyon kell vigyázni az erszényére és utánna kell nézni, hol vannak még behajtható követelései? A közegészségügyi ügyosztályban Véssei tanácsjegyző ugyanis kibogarászta a sárga papirosok közül, hogy Liptó vármegye lelkiismeretét nem kevesebb, mint kétszázötvenezer koronányi adósság terheli a szegény beteg tótok ápolása fejében. Ez a 250.000 korona testvérek között is legalább negyedmilliót jelent, ami bizony nem csekélység. Jó lesz utánnanézni, hogy lehetne behajtani.

Az adósság nem rövid idő alatt növekedett fel ilyen csinos összegre. 1856-tól egészen 1898-ig betegeskedtek érte a tótok és ápolták érte a doktorok meg az apácák. Ha meggondolja az ember, hogy annak idején egy-egy tótnak az egész napi kosztja és ápolása annyiba sem került, mint ma egyetlen tojás, bizony kiderül, hogy a liptómegyei tótok sürü vendégei voltak a budapesti közkórházaknak. Ami mind nem lett volna hiba, ha fizettek volna, vagy fizetett volna helyettük a tekintetes vármegye.

De nem fizetett senki. És egy kicsit szomoru világot vet a főváros adminisztrációjára, hogy ezt a negyedmilliót évről-évre elkönyvelték, de komolyan soha sem láttak hozzá a behajtáshoz, mig végre 1916-ban megküldték a számlákat Liptó vármegyének. A vármegye azonban látva, hogy hatvan esztendeig szépen el lehetett amerikázni ezzel az adóssággal, a füle botját sem mozditja. Most azonban többé nincs pardon. A főváros nem kegyelmez, a liptói tótok adósságát valakinek meg kell fizetnie. Ha Liptó vármegye nem fizet, majd kiegyenliti a dolgot az országos betegápolási alap, amely megengedi a liptóiaknak, hogy részletekben törlesszenek. Ha azonban nem megy meggyanusitás-számba a jóslásunk, — elárulhatjuk, hogy Liptómegye a részleteket sem fogja fizetni: végre is, ha a főváros megkapja a pénzét, akkor le is van már kvittelve az öreg adósság.

Események

OLVASÓINKHOZ. Lapunk mai száma nyomdatechnikai okokból a rendesnél kisebb terjedelemben, csak hat oldalon jelenik meg.

Közgyülés. A főváros szerdai közgyülésének megtarthatása az elmult hét végén egy kissé labilis alapon állott, hétfőn azonban mégis bizonyossá vált, hogy meglesz a közgyülés, amelynek egyébként 68 pont szerepel a tárgysorozatán. Az első tárgy mindenesetre érdekes lesz: tanácsnokot választ a közgyülés *Márkus* Jenő helyére és ma már semmi kétség benne, az utód *Sztankovits* Szilárd lesz. Mellette egész sor tagsági helyet töltenek be a legkülönfélébb bizottságokban. Még egy személyes ügy szerepel a tárgysorozatban, *Krátky* tanácsnoknak a szolgálatban való magatartása. A közgyülés ebben a kérdésben titkos szavazással dönt. A nap legnagyobb eseménye mindenesetre a kölcsönre vonatkozó előterjesztés lesz, amelyet *Csupor* tanácsnok referál. Ugyancsak az ő tárgyai az állás- és helyilletékek, valamint a kikötési és rakodóhelyi dijaknak a belügyminiszter leirata értelmében való uj megállapitása és a javadalmi dijszedés ügye. A kórházak javulóban levő költségvetését *Véssei* tanácsjegyző fogja ismertetni s ugyancsak ő tesz előterjesztést többféle kórházi személyzeti ügyekben. A tárgysorozat

A világ legdrágább, de egyszersmind legjobb szivarkahüvelye:
„Modiano-Clubspecialité"
Védjegy.
Vigyázat: Utánzatok vannak forgalomban!
Sodornivaló papir ára 30 fillér.

többi pontjai nem igen fognak érdeklődést kelteni, legföllebb néhány közlekedési részletkérdéssel foglalkozik majd néhány elszánt felszólaló. Ezek a közlekedési kérdések, amelyeket *Rényi* tanácsnok referál, a dunai hajóközlekedés uj rendje, beszámoló a villamos balesetekről tartott ankétről, ráadásul egy interpellációra is felel a tanácsnok a budafoki helyiérdekü tarifaemelése dolgában. Van egy érdekes tárgya *Wildner* tanácsnoknak is, aki okos, uj intézményt akar felállitani, az iskolás gyerekek központi nyilvántartó irodáját.

Állami árverési csarnok. A főváros már esztendők hosszu sora óta tervezi, huzza és halasztja az árverési csarnok felépitését. Ez is azok közé tartozott mindig, amire soha sem jutott pénz. Pedig az árverési csarnok nem parádénak való lett volna, hanem a főváros jövedelmeit igen lényegesen növelte volna. Eddig ugyanis az árverések minden hatósági ellenőrzés nélkül mentek végbe. A főváros már négy esztendő előtt megkérte és megkapta az engedelmet az árverési csarnok megépitésére, azóta azonban megint nem történt semmi, mig végre most az állam megelőzve a fővárost, már meg is nyitotta a Kinizsi-utcában a maga árverési csarnokát, amely négy pompás teremből áll és amelyben már meg is nyilt az első kiállitás, a Malonyay-aukció.

A közkórházak költségvetése. A pénzügyi bizottság pénteki ülésén tárgyalta le a kórházi költségvetést, aminek az a nevezetessége, hogy ezuttal csendben és a kormány ellen való kifakadások nélkül ment át a bizottság rostáján. Évek óta nem volt erre eset és hogy ez igy volt, annak oka az, hogy a bizottság biztositva látta a költségvetés megjavulását. Ennek pedig egyik oka az, hogy a kormány kilátásba helyezte a kórházi ápolási dijak 7.50 koronában való megállapitását, másik pedig, hogy a közegészségügyi ügyosztály nagy erélylyel látott hozzá a hátralékos ápolási dijak behajtásához. Meg van tehát rá minden reménység, hogy emellett a helyzet mellett két esztendő alatt eltünik a kórházi alapok deficitje.

Modern Szinpad. A Belváros szinházának Sárgarigó, Karnevál müsorához eddig minden hét első napján elkapkodták az egész hétre szóló összes jegyeket. Ebben az eddigieket is felülmuló, páratlan sikerben jelentős része van Mészáros Giza, Kökény Ilona, Harmos Ilona, Ilosvay Rózsi, Vendrey, Baross, Békefi, Petheő, Bánóczi pompás összjátékának.

A vasgyáros — az Urániában. Ohnet György hires regénye filmre került s annak bájos romantikája és felejthetetlenül érdekes meseszövése most a mozgóképek intenziv hatásában elevenedik meg. A nagyszerü filmet az Uránia szerezte meg kizárólagos joggal és e héten mutatja be uj müsorában. Az uj müsorban dr. Hart naplója cimmel egy izgalmas filmsorozat is szerepel. Az előadások 5, 7, 9 órakor kezdődnek.

A TŐKE

...

Szemle.

Az anyagellátás ügye. — Károlyi Imre lemondása. — Beteg a börze. — Mi lesz az épitkezésekkel?

Nagy harc folyik a nyersanyagbeszerzés körül: a bankok, a vállalatok, az iparosok kiálltak a fórumra és védik a maguk jussát. Természetes, hogy az öntudatos fellépés mindig rokonszenves, különösen, ha eredménye is van. Rokonszenves a magyar érdekeltség megmozdulása is azért, hogy a nyersanyagbeszerzésben a kvóta arányában részesedjünk. Igen ám, de iparunk — sajnos — nem áll a kvóta arányában Ausztria fejlett és erős ipara mellett s igy kormányunkra még egy nagy feladat hárul: annyira fejleszteni iparunkat, hogy fel is dolgozhassa a kvóta szerint reá eső részt. Ez kötelessége a kormánynak és magának a magyar iparnak, valamint a mögöttük álló banktőkének is, különben a nekünk jutó nyersanyagot egyszerüen eladhatjuk — Ausztriának, amely elől elkaparni igyekezünk.

*

Károlyi Imre gróf lemondott a Magyar bank elnökségéről, még pedig kizárólag *politikai* okokból. Természetes, hogy a gróf ur elhatározási szabadságát respektáljuk s ha rokonszenvesebbnek tartja Magyarországon a politikai virtuskodást, mint a komoly gazdasági tevékenységet, ezért bizony nem irigyeljük. A banknak azonban a Károlyi Imre kivonulása nem jelent nagyobb veszedelmet, mert hiszen inkább disz volt, mint munkaerő és egy jófajta műtrágya jobban érdekelte a grófot a legnagyobb pénzügyi tranzakciónál. Most sikerült belekeverednie a politikába s attól tartunk, hogy hamarosan rájön arra, mennyivel tisztességesebb és komolyabb foglalkozás bankot vezetni, mint a politikai arénán verekedni. De már akkor későn lesz...

*

A börze állapota nem javul, sőt ha lehet, akkor még rosszabbodik is. A bizalom és az optimizmus elveszett, a legkönnyelmübb játékosok is érzik a szibériai hideget a Szabadság-téren. Az esések semmiesetre sem indokoltak, a szénhiány s az iparvállalatok esetleges szünetelése, a belső vagy külpolitikai helyzet sem okozhat — logikusan — ilyen mérvü ellanyhulást. A tőzsdének a maga cselekedeteit a világpiac szerint kell megszabnia s a készlet és kinálat normális kiegészitésére kell törekednie. A belső rend biztositva van, a külpolitikai helyzet a közeli békével kecsegtet, nincs tehát semmiféle ok arra, hogy megint exekuciókra kerüljön a sor. A hétfői nap különben már javulást hozott, reméljük, hogy a lábbadozás folyamata megindult és tartós marad.

*

... Megalakult annak idején a titokzatos *Láb*, tanácskoztak, ankétoztak, felirtak és leirtak, határoztak és döntöttek, pályázatokat hirdettek és javaslatokat szerkesztettek s ma — még mindig nem történt semmi az épitkezés terén. Igaz, hogy a kormány sem tesz semmit, elsősorban nem nyujt segitséget az épitőanyagok termelésében, nincs munkás, nincs élelem, nincs szén s igy nem lehet előkésziteni az épitkezési programmot. A vállalkozás negyedik éve pang, a mérnökök, épitészek, mesteremberek ezrei tétlenek és tehetetlenek s közben a lakáshiány egyre jobban elfajul. *Wekerle* igéreteiből eddig egy sem teljesedett be s igy a lakáskérdésben való hitegetése nem példa nélkül való. Sajnos, nincs is kilátás arra, hogy a miniszterelnök komolyan vegye önmagát s a lakáskérdésben tett kötelező kijelentéseit állja. Az épitőipar és a vállalkozók nem tehetnek mást, várhatják Wekerle — utódját.

A Bank-Verein tőkefölemelése. A Wiener-Bank-Verein igazgató-tanácsa elhatározta, hogy február 12-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek javasolni fogja, hogy a társaság alaptőkéjét 150 millió koronáról 180 millió koronára, 75.000 darab, egyenkint 400 korona névértékü teljesen befizetett részvény kibocsátásával fölemeli és az időpont megállapitásával, valamint az uj részvények értékesitésének módozatairól az igazgató-tnács bizssék meg. Ugyanez ülésen hámori Biró Pál, a Rimamurány—Salgótarjáni Vasmü vezérigazgatója, Cosulich Oszkár, a Vereinigte Oesterreichische Schiffahrts-Actien Gesellschaft vormals Austro-Americana & Fratelli Cosulich vezetőségének tagja és Rechtnitz Béla, a Magyar Ruggyantaárugyár vezérigazgatója bevonattak az igazgató-tanácsba.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Ha házat
venni vagy eladni
akar, ugy forduljon bizalommal
a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársasághoz
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása.)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Ascher Leo szenzációs operettje:
A SZÉP KOMÉDIÁSNÉ
Közremüködnek: Fritz Schrödter, Else Berna, Adela Baum, Victor Oberrenner és Karl Schober
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este 1/2 8 órakor
Rott Sándor
felléptével
A titkos szövetség
Bohózat. Irta Ármin József. Forditotta Tábori Emil
Der rote Bercsi
Komédia 1 felvonásban. Irták Slinger és Taussig
és az uj szólómüsor.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás.
Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
uj bohózatban (Az ötödik nap)
Steinhardt fenomenális uj cigányos szólókkal. — Szőllőssi Rózsi, Herendi Manci, Sandwina, Fred Edlawi stb., stb.
A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

URÁNIA
A VASGYÁROS
OHNET GYÖRGY REGÉNYE FILMEN
Ezenkivül:
Dr. HART NAPLÓJA
izgalmas filmsorozat 3 részben.
Előadások: Hétköznapokon 5, 1/2 7, 8 és 1/2 10 órakor. Vasár- és ünnepnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u 3 órától kezdve.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

MOZGOKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ... TELEFON: 144-98.
A koldusgróf
Leo Victor operettje után irta és rendezte: Balog Béla. Főszereplők: Szentgyörgyi László, Kozmos Ilonka, Pethő Atilla, dr. Torday és dr. Erdélyi.
Prima Vere
a főszerepben: Erna Morena.
Előadások kezdete: Vasár- és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

SZTAMBUL RÓZSÁJA

nagysikerü operett csodaszép dalait, valamint a legujabban megjelent mesésen sikerült hanglemez-ujdonságokat, bárki **ráfizetés nélkül** megkaphatja

használt és törölt lemezei ellenében

az országosan ismert

WÁGNER

„Hangszer-király"-nál

Budapest, VIII., József-körut 15

Kérjen a saját érdekében bővebb felvilágositást.

Jókai Mór

leghiresebb regénye

A szerelem bolondjai

Második rész.

AZ OMNIÁBAN

Előadások kezdete 5, ½7, 8 és ½10 órakor.

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Fővárosi Orfeum

VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36

Mindennap a januári müsor slágerei:

Otto Röhr — Edermont — Rolf & Raef

ÖNKÉNTES KISASSZONY

cimü bohózatban

Huszár, Ferenczy, Hunyady, Hollós stb. elsőrangu attrakció.

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor

PAMBU Exotikus operett, irták: Szenes Béla és Zerkovitz Béla.

Borzalmas apacstörténet

Vigjáték, irta: Nagy Endre.

SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt ½8—11-ig az uj decemberi müsor.

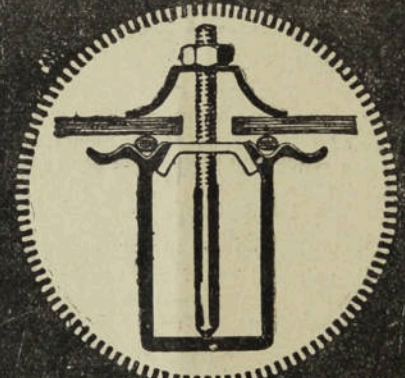
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Régi ezüst- és ékszertárgyakat, antik butorokat, porcellán-tárgyakat veszek

SCHÖNWALD IMRE ékszerész

Bécsi-utca és Deák Ferenc-utca. Saroküzlet.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 5 46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény Sörfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

STERNBERG

Beszélőgépek.

Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. . . . . 160.— K

Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**

Lemezek darabja . . . . . 8.— K

Árjegyzék ingyen! 6170

Rendelésnél előleg küldendő.

CABIRIA

A leghatalmasabb filmszenzáció folytatása és befejezése

A ROYAL-APOLLÓ-BAN

Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától. Előadások: 5, fél 7, 8 és fél 10 órakor. Tel. 74-84.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Kőszénbánya- és Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (szelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porcellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A tarsulat elválalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. január 30-án — 5. szám

Fővárosi Hirlap

ŐFIZETÉSI ÁRAK:
Az évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Őhercegsége,

akit a magas politikai érdekek az ország és a főváros közélelmezőjének tettek meg, közélelmezésileg egészen ismeretlen előttünk. Nem hinnénk, hogy szaktudós lehetne ezen a téren, mert hiszen neki eddig sem arra nem igen lehetett gondja, hogy a semmiből teremtse meg a mindennapi betevő falatot, sem arra, hogy ezt a mindennapi betevő falatot arányosan és igazságosan ossza el. Nem itélünk azonban elfogultan, mert tudjuk, hogy mindent meg lehet tanulni s ami speciálisan a főváros közélelmezési érdekeit illeti, e tekintetben nincsen másra szükség, mint előitéletektől mentes jóakaratra és bizalomra aziránt a fővárosi tanács iránt, amely az élelmezési kérdéseket a Nagy Ferenc előtti időkben közmegelégedésre tudta megoldani.

És ha tiszteletteljes tanácsesal szolgálhatunk, Windisch-Graetz Lajos hercegnek, az uj közélelmezési miniszternek, szives figyelmébe, mint követendő példát, hivatalbeli elődjét, *Hadik* János grófot ajánlhatjuk, aki — bár *Nagy* Ferenccel sulyosbitva — olyan szimpatikus volt Budapest népe előtt, hogy a közgyülés távozása alkalmából sietett hálás köszönetet nyilvánitani kiváló működéséért. Vegye figyelembe az uj közélelmezési miniszter, hogy a titkos diplomácia a közélelmezés terén ma már sokkal inkább megszünt, mint a béketárgyalásokon. A nép, a közönség mindenről informálva van. Budapest minden lakója nagyon jól tudja, hogy addig nem volt panasz a fővárosban a közélelmezés ellen, amig az teljes egészében a főváros tanácsának kezében volt. A kormányhatóságnak erre a kézre vigyázni épen ugy módjában van, aminthogy joga és kötelessége a tanács sáfárkodását ellenőrizni a pénzügyekben, a kórházi ügyekben, a tanügyben és mindenben, ami a nap alatt van.

Jött azonban *Nagy* Ferenc államtitkár és a vidéki ripacsoktól eltanult büszkeséggel azt vallotta, hogy az egész szindarabot neki magának kell eljátszani, mert különben nem lesz tökéletes az előadás. Ő adta tehát a hősszerelmest, a kedélyes apát, ő vállalta az anyaszinésznő, a tragika és a komika szerepkörét is. Mi kerülhetett ki az ilyen előadásból más, mint a margarin-hecc, a rayonirozást felsülés és a többi kifütyülnivaló jelenet? A főváros kezéből kivett mindent és a közélelmezési ügyosztályt vezető tanácsnoknak nem volt hajlandó több hatáskört biztositani, mint amennyi más ügyosztályban egy irodaigazgatónak van. A tanácsot ugy képzelte el az államtitkár ur, mintha csupa kisbirókból és harangozókból állana. A tizes bizottság, amely a felelősség egész sulyát viselte egy időben, csöndben és titokban le akarta tenni a misszióját. Idáig fajultak az állapotok és a budapesti közönség régen szétcsapott volna a tanács és a közgyülés között is, ha nem tudta volna hogy ezeket az állapotokat nem a tanácsnak köszönheti. Őszintén bevalljuk, szégyeltük volna, hogy ha olyan tehetségtelen tanácsunk van, amilyennek színében fel akarták tüntetni ezt a tanácsot. Szerencsére sokkal bajosabban ment a tanács jogaitól való megfosztása, semhogy észre ne vettük volna. Az uj közélelmezési miniszternek tehát nemcsak a saját lelkéből, de a szomszédos hivatalos szobákból is számüznie kell az előitéletet és akkor biztosra vesszük, hamarosan megkapja azt az elismerést, amiben a főváros közönsége, ha meg van elégedve, nem szokott szükkeblü lenni.

Fullánkok

Kormányváltozás

volt a héten és a magas politika érdekei ugy kivánták, hogy imitt-amott személycserék történjenek. Ezuttal nincsenek bukott miniszterek, de vannak olyanok, akik az önzetlenség nemes akaratával hagyták el a bársony-székeket. A főváros számára azonban nem történt olyan változás, amely a régi aggodalmakat felidézné. Megmaradt a kormány élén az a Wekerle, aki annak idején megalkotta a főváros fejlesztéséről szóló törvényt, aki mostani kormányzása alatt sürgösen elintézte a főváros anyagi bajainak szanálására szolgáló határozatokat és benne van a kormányban Vázsonyi Vilmos, akihez Budapesttel vonatkozásban méltatlan a legszebb epiteton ornans is. Mégis fáj, hogy olyan emberek hagyták el a miniszteri széket, mint a fővárossal szemben való jóindulatukról számtalan tanuságot tett Ugron Gábor, Hadik János gróf és Batthyány Tivadar gróf. A belügyminiszteriumban még sohasem kezelték ugy a fővárost, mint Ugron alatt, Hadik személy szerint való jóindulatához nem fért kétség, Batthyány pedig páratlan fáradozással akarta dülőre vinni az ominózus népkonyha-ügyet. De minden politikai vonatkozás nélkül is meg lehet állapitani, hogy többé nem lehet olyan rezsim, amely azt mondja, etesse a főváros a betegeket jó budai levegővel, épitsen malter helyett a lakosság verejtékével és pótolja a háztartási hiányokat a tisztviselők éhbérének konfiskálásából.

Ujabb elégtétele

Budapestnek, hogy a közélelmezési baklövések miatt már nem egyedül panaszkodik, de vele sirnak az összes magyar városok. Lesujtó az az okos és magas tudást feltételező kritika, amit Lukács Ödön nagyváradi helyettes-polgármester mondott a városok kongresszusa állandó bizottságának ülésén a Közélelmezési Hivatalról. Szerinte a Közélelmezési Hivatal rideg, élettelen statisztikai adatok alapján dolgozik, felesleges rendeletekben meriti ki erejét és léleknélküli bürokráciát kreál. Jó volt ezt is hallani most már legalább azzal sem lehet vádolni Nagy Ferenc államtitkárt, hogy kisvárosi. Hiszen szombaton a szülő édesanyja, a jó vidék, is megtagadta már.

Az alvó fakir

megmozdult, az ármegállapitó-bizottság lurt adott magáról. A kávés urak megmilliomosodásának utját némileg apró göröngyökkel látta el az a körülmény, hogy egy csésze teáért a jövőben nem lehet többet egy koronánál számitani. Sajnos, eddig azonban nem tudjuk, hogy az ármegállapitás után ismét fakirságra adják-e bús fejüket az urak. Az ellenőrzés munkáját más városban tudniillik rá lehet bizni a közönségre, Budapesten azonban magát a közönséget kell ellenőrizni, mert a hadimilliomosok városában mindenki szégyell kevesebbet fizetni, mint tegnap, itt csak az a jó, ami drága.

Kibővitik a műtakarmánygyárat

Uj szerződésről tárgyalnak az Unio r.-t.-gal

A főváros mütakarmánygyárát, amint annak idején a *Fővárosi Hirlap* megirta, egy esztendőre bérbe vette a *Löbl* József és Fiai cég, valamint a *Magyar Bank* érdekköréhez tartozó *Unio mütakarmánygyár r.-t.*, amelyet a háboru alatt alakitottak át gőzmosóból mütakarmánygyárrá. Unioék a mult esztendő március 25-ikén vonultak be a mütakarmánygyárba és megkezdték a száritott takarmány gyártását. Most leszámoltak a fővárossal és az első üzletév — ugy tudjuk — a fővárost is, de a bérlőket is teljes mértékben kielégitette. Az Unio mütakarmánygyár az első tiz hónap sikerén annyira fellelkesedett, hogy most *uj és pedig nagyon előnyös ajánlattal ment a fővároshoz*, amelynek lényege az, hogy *hajlandó kibővíteni a mütakarmánygyárat* és ott ujabb szerződés alapján az eddigi produktumok mellett az ugynevezett *egységes lóabrakot is gyártani fogja, jelentős hasznot biztositva a főváros számára.*

A Fővárosi Hirlap kritikája.

A Fővárosi Hirlap annak idején kritika tárgyává tette azt a tényt, hogy a mütakarmánygyárat a főváros bérbeadta. Az történt tudniillik, hogy miután az élelmiszerekben a főváros lakossága mindinkább takarékosabb és szerényebb viszonyok közé került, a piaci és csarnoki hulladékok mennyisége is tetemesen megcsökkent. Pedig, amikor a főváros a mütakarmánygyárat megcsinálta, egész számitását ezekre a növényi hulladékokra alapitotta. Ilyenformán a sanyaru szemétviszonyok között Balló Alfrédnak, a kötisztasági hivatal igazgatójának be kellene látnia, hogy a mütakarmánygyár teljesitőképességét nem tudja kihasználni. Ezért kellett a bérbeadásra beérkezett ajánlatot annak idején elfogadni, de egyben ezen a ponton épült föl a Fővárosi Hirlap kritikája is. A mi kétségünk ugyanis az volt, hogy nem tudott volna-e a főváros könnyebben feldolgozandó anyagot szerezni, mint egy magánvállalat? A mütakarmánygyártás egyik legfontosabb alkatrészét, az állati vért, a főváros a saját vágóhidján szerezhette volna be, kötőanyagot a Korpaközpont a fővárosnak szivesebben adott volna, mint magáncégnek, a növényi anyag beszerzése pedig ezek után nem okozhatott volna nagyobb fejtörést.

A főváros azonban nagy reményeket füzött az Unióval kötött szerződéshez s most elérkeztünk az időponthoz, amikor megállapithatjuk, mennyiben teljesedtek be a remények.

Az első üzletév eredménye.

A fővárosnak az Unio r.-t.-gal kötött szerződése a következő főbb pontokat tartalmazta: Az üzembentartáshoz szükséges fütőanyagot a szeméttelepen bányászott kokszból kapja a vállalkozó és pedig métermázsánként 1.40 korona árban. Önköltségi árban adja a főváros a villamos áramot és ingyen engedi át a beérkező zöldség-hulladékot. Az Unio r.-t. fizeti az összes üzemi költségeket és a főváros által átengedett személyzet illetményeit, minden vaggon kész mütakarmány után fizet a fővárosnak 500 korona haszonrészesedést. Ha a főváros legalább 150 vaggon piaci hulladékot ad át, akkor a gyár haszonrészesedés címén legalább 150 ezer koronát biztosit a fővárosnak. Ahány vaggonnal kevesebb hulladékot kap a gyár a fővárostól, annyi 1000 koronával csökken a biztositott 150.000 korona; 60.000 koronát azonban még akkor is biztositja a gyár, ha egy kosár anyagot sem kap.

A főváros számára elérhető legmagasabb haszon tehát a következő lett volna:

a gyártott takarmány árából való részesedés évi	150.000 korona
a szemétkoksz ára	30.000 korona
az Uniotól vett napi 50 mázsa takarmányon megtakarítás	70.000 korona
összesen évi	250.000 korona

Ez a kétszázötvenezer korona elegendő lett volna arra, hogy egy esztendő alatt a műtakarmánygyár felállításának egész költsége megtérüljön. Ezek az optimista remények azonban természetesen egészen nem válhattak be. Nem is számított senki ilyen vérmes reménységekkel és így a főváros **meglehet elégedve azzal az eredménnyel is, amit a valóságban elért.**

A tíz hónap alatt ugyanis a főváros a bérletből a következő kétféle összeget kapta:

a szárított takarmány árában való részesedésből	55.461 kor. 60 fillért
és a szemétkoksz árából	15.900 kor. 50 fillért
összesen	71.362 kor. 10 fillért

Ez az összeg — ismételjük — nem egy esztendőről, hanem csak tíz hónapról szól és minden benne az a megtakarítás, amit a főváros az Uniotól vett műtakarmánynál tehetett félre. Így is tény az, hogy a **műtakarmánygyár felállítási költségeinek mintegy egyharmadrészét be lehetett hozni tíz hónap alatt.**

Az Unio uj ajánlata.

Az Unio most azután újabb ajánlattal fordult a fővároshoz és pedig olyannal, amelyet valószínüleg akceptálni is fognak. Ez az ajánlat ugyanis lényegesen előnyösebb, mint az, amelyet a mult évben tett és amelynek hasznáról föntebb számoltunk be. A tárgyalások a bérlő gyár és a főváros között már meg is indultak és valószínüleg hamarosan be is fejeződnek.

Az Unio r.-t. ugyanis leszerződött a kormány által alapított Takarmányforgalmi részvénytársasággal arra, hogy ő is fogja az ugynevezett egységes lóabrakot gyártani. Az Unio Teleputcai gyára azonban nem alkalmas arra, hogy ott terjeszkedjék, kénytelen volt tehát a fővárosnak megtenni ajánlatát. Az ajánlat értelmében az *Unio r.-t. a saját költségén 120,000 koronás beruházással kibővíti a főváros műtakarmánygyárát.* Uj épületet emel és azt ellátja a szükséges felszerelésekkel. Az uj gyár nagyobb lesz, mint a főváros mai gyára. Az Unio ennek ellenében négy esztendős időtartamra *az eddigi feltételek mellett* bérbekapja a főváros meglevő műtakarmánygyárát, *az ujonnan épülő gyárepület pedig teljes felszerelésével négy esztendő után ingyen a főváros tulajdonába megy át.* A négy év alatt viszont az uj létesitményben gyártott egységes lótakarmány minden vaggonja után 30 korona jutalékot ad a fővárosnak.

Az eddigi számitások szerint minimálisan napi öt-hat vaggon termelésre gondolnak, ami átlag napi 150 koronát jelent a fővárosnak. Minimálisan évi 200 munkanapot véve alapul, a főváros *négy esztendő alatt a 120,000 koronás gyáron kivül legalább 120,000 korona készpénzt is kap.*

Ezzel azután egyben teljesen komplett is lesz a főváros műtakarmánygyára, mert a meglevő szárító-gyáron kivül lesz egy keverő-gyára is.

A trambolin

Körséta a városházán

A főváros tisztikara számára az utóbbi időben megnövekedtek a lehetőségek az érvényesülés utján. A tanácsnoki állások egész sora üresedett meg és — ugy tudjuk — a sor még mindig nincs befejezve. *Buzay* Károly tanácsnok nyugalombavonulása már legközelebb (ugy tudjuk március 12-én, akkor lép ugyanis 35-ik szolgálati évébe) be fog következni és akkor Demjén Géza örökének betöltése után erre az állásra is kiirják a pályázatot. Olyan preventiv intézkedések történtek azonban, amelyek most már szinte megszabják az előmenetel utját. A tanácsnok-főjegyzői állásból ugyanis ujabban egy különös műfaj alakult ki. A tisztviselők azt mondják igen elmés meghatározással, hogy a tanácsnok-főjegyzői állás lett

az érvényesülés trambolinja.

Az ember kényelmesen fölsétál a trambolinra és nyugodtan beleugrik a most már kellemes, langyos vizbe, amelyen a trambolin-adta lökéssel vidáman átcsuszik néhány ügyes tempóval.

Az érvényesülés eme trambolinjára legutóbb *Városy* Gyulát állitotta a közgyülés bizalma. A szorgalmas és tehetséges Városy máris tul van a nagy ugráson, benne lubickol a vizben, tanügyi tanácsnoksága befejezett dolog, annyival is inkább, mert a polgármester intézkedésére máris birtokába vette az ügyosztályt, amelynek vezetésére nála alkalmasabb, kiválóbb embert igazán keresve sem lehet találni. A közgyülés természetesen örömmel és lelkesedéssel fogja megválasztani Városyt tanácsnokká, ami már abból is látható, hogy a tanács Demjén örökére igy irta ki a pályázatot: egy tanácsnoki és az esetleg megüresedő tanácsnok-főjegyzői állásra.

A trambolinon most *Sallay* Árpád helyezkedett el a polgármester bizalmából. Egyelőre helyettesi cimmel ül csak ott, de kétségtelen, hogy a legközelebbi közgyülésen meg fogják választani és akkor majd ő fogja várni az alkalmas pillanatot, amikor ugrani lehet a trambolinról. Mert a legközelebbi tanácsnok minden kétséget kizáró módon ő lesz. Ő tölti be majd Buzay örökét és a trambolin ismét megüresedik. Ki lesz a szerencsés utód a trambolinon? — ez még a jövő kérdése. Akiknek legtöbb reményük van, azok között *Kemény* Géza és *Édes* Endre főjegyzőket emlegetik. Csak azt az egyet nem lehet még tudni, mikor kerül megint a sor az ugrásra? Mert *Bódy* alpolgármester távozásáról végleg elhallgatott a krónika, hacsak a villamos tarifaügyek elintézése után nem lesz ismét aktuális az ő vezérigazgatósága.

A tanács tagjainak uj munkabeosztása után most arról vannak hirek, hogy

az alpolgármesteri csoportokat is ujra fogja beosztani a polgármester.

Arról, hogy a beosztás milyen természetü lesz, ma még semmi hir sincs forgalomban, de több okból lehetetlennek mondják, hogy ez a beosztás a jövőben is igy maradjon, ahogy ma van.

Az uj helyre beosztott tanácsnokok ma már átvették uj reszortjaikat. *Wildner* tanácsnok átvette a szociálpolitikai ügyosztályt, melyet ő alapozott meg annak idején és amelynek ügykőre most hir szerint ki fog bővülni. *Csupor* tanácsnok a közegészségügyi ügyosztály vezetésével foglolkozik és valószinüleg megtartja a Népoperáról való gondoskodást is, amint azt *Márkus* Jenő dr. is tette annak idején. A népélelmezési ügyeket azonban, amelyeket Demjén Géza szabadsága idején ruháztak rá, vissza fogja adni a szociálpolitikai ügyosztálynak. Ezek

a népélelmezési kérdések

különben most megint alighanem kátyuba jutnak. Tudvalevőleg ennek a kérdésnek a magva

1909 és 1918.

Szétnéz az ember azon a hallatlanul nagy munkaterületen, amelynek kapui most kezdenek kinyilni Budapest hosszu időn át lenyügözött erői számára, nem lehet elkerülnie a figyelmünket annak a körülménynek, hogy egy decenniumra visszatekintve, ugyanezeket a jelenségeket látjuk. A nagyvárosnak, a milliós Budapestnek tiz esztendő elegendő, hogy mindannak nyomán, amit akkor tervezett és alkotott, ujra megkezdje ugyanazt a fundamentumrakást. Tiz esztendő alatt a szükségesség ugyanolyan sürgető és ugyanolyan elkerülhetetlen maradt, mindössze az arányok változtak meg. Amit tiz év előtt épiteni kellett, amit tiz év előtt meg kellett alkotni, ami tiz év előtt egy uj Budapest kialakulásához szükséges volt, az ma szédítően meghatványozódott és aki megéri, meg fogja látni, milyen kábulatosan meg fognak a szükségességek és a feladatok arányai növekedni ujabb tiz esztendő alatt.

Ugy látszik, a tiz esztendő egység a nagyváros életében. Ha tovább is visszamennénk, talán még inkább ki lehetne mutatni ezt a törvényszerüséget; de az összehasonlitás igy is érdekes és a figyelmet a végletekig lekötő. 1909 és 1918 összevetését kiséreljük meg itt gyors, az ujságirás technikájának megfelelő sietséggel. A tiz év előtti tervek hatalmas palotájából nyitunk ki egy-két ajtót, hogy megelevenedjék előttünk a mult, amelyből ma sok mindenre nézve okos tanulságokat lehet levonni.

I.

1909-nél kritikusabb esztendeje nem volt Budapestnek. Hogy a hatalmas lendület, amellyel a munkához neki kellett látni, sikerült, első sorban talán annak köszönhető, hogy olyan friss, fiatal, a nagyrahivatottság érzésével annyira telitett polgármester állott az ügyek élén, mint Bárczy István. Ereje is volt hozzá megmászni az alkotások ég felé nyuló tornyát és rátenni a bokrétát. Ha nem igy lett volna, ő lett volna Budapest Solnesse, a nagy alkotások szédülő fejü mesterembere.

Csak egy futó pillantás a kijelölt feladatokra, a tanácsi előterjesztések olyan tömege fekszik előttünk, ami papirosban hatalmas tömeg, jelentőségük pedig egyenesen felmérhetetlen. Érdekes följegyezni azt a megfigyelést, hogy a nagy munkaprogrammokat mindig a drágaság, a gazdasági viszonyok zilálsága és mindenekfelett a lakásbajok előzik meg. A nagy betegségnek ezek vetik előre árnyékát, ezek a láz szimptomái, ezek után következik mindig a nagy gyógyitó akció. 1909-ben elsőbben a vármegyék átiratai jelentkeznek. Baranya vármegye a bankkartell létrejövésének megakadályozását kivánja, Budapest azonban napirendre tér a kérdés fölött, mert a kartell már amugy is meghiusult. Háromszék vármegye a középbirtokos osztály védelme ügyében ir át, a munkabérek emelkedése miatt panaszkodik, Somogy vármegye pedig ugyanekkor a takarmányhiány miatt fakad ki. Budapesten pedig megjelenik a deficit, megdrágul a hus, a kenyér, a szén és mindezt bekoronázza a lakáshiány. Közben egy tizmilliós átmeneti kölcsönre is szükség volt és a tanács helyesen megérezve, hogy az ilyen nagyarányu válságok legelőször kioperálandó rosszindulatu daganata a lakáskérdés, legelőször ennek rendezéséhez fog. Az ilyen válságok megoldása akkor kezdődik meg, amikor a kömives az első téglát belemártja a malterbe és a helyére illeszti. Ezért volt nagyfontosságu az 1909. évi január 7-iki közgyülés, amelyen Bródy Ernő okolta meg inditványát. Ez az inditvány a következőket kivánja: a tanács terjessze elő azokat a konkrét javaslatait, amelyek a főváros beépithető háztelkei egy részének olcsó tisztviselői és munkáslakásokul szolgáló fölépitésére vonatkoznak, intézkedjék a tanács az iskoláknak bérházakból uj iskolaépületekben való elhelyezéséről, továbbá a fővárosi középületek egy részének alkalmas külső részekre való kitelepitéséről, népszállók, szükséglakások és éjjeli menedékhelyek épitéséről.

Hogy mennyivel nagyobb a veszedelem a lakásmizériák körül ma, azt elegendőképpen jellemezhetjük, ha elmondjuk, hogy 1909-ben a 802.000 főt számláló városban 370 lakás volt üresen, ma pedig, amikor a főváros lakosainak száma meghaladta az egy milliót, amikor az átvonuló katonaság állandóan fölemelve tartja ezt a számot és az idegenforgalom is jelentékeny lendületet vett, az üres lakások száma kevesebb, mint kilenc év előtt a nagy válság idején volt. Ma csak 334 lakás áll üresen.

Hogy általában milyen sulyos esztendő volt az 1909-ik Budapest életében, csak az előttünk fekvő tanácsi előterjesztések és egyéb akciók legfontosabbjait kell elősorolnunk. Ime:

A népszinház-utcai villamos kiépitése. (Rényi tanácsnok munkája.)

A főváros nagyszabásu föliratai az uj ipartörvény kérdésében. (Faller tanácsnok.)

A főváros hatvantagu küldöttségének Fülepp Kálmán főpolgármester és Bárczy polgármester vezetése alatt való tisztelgése Wekerle Sándor miniszterelnöknél azon kivánságok érdekében, amelyeket a főváros a városi háztartások érdekében az állami egyenes adóreform terén megvalósitani óhajt.

Előterjesztés az Országos szakszervezeti tanácsnak a munkanélküliség ügyében való kérvényéről. (Festetich tanácsnok.)

A sertésvásárpénztár életbeléptetése.

Küldöttség a fővárosi nyugdijszabályzat jóváhagyása érdekében.

Feleki Béla dr. inditványa a lakásinség ügyében.

A József főherceg-honvédhuszárlaktanya kibővitése. (Piperkovics tanácsnok.)

Előterjesztés a légszeszvilágitási kérdés megoldásáról. (Vosits tanácsnok és Buzáth tanácsjegyző.)

Bárczy polgármester nagy előterjesztése a lakásviszonyok javitása ügyében.

Előterjesztés a beruházó-kölcsön tárgyában és a munkaprogrammról. (Bódy tanácsnok.)

Előterjesztés a községi takarékpénztár fölállitása ügyében. (Bódy tanácsnok és Márkus Jenő dr. tanácsjegyző.)

A fővárosi törvény revíziójának előkészitése.

Szabályrendelet a főváros központi pénztárának hatásköréről és szervezetéről.

Előterjesztés az állatkert épitéséről. (Bódy tanácsnok.)

az, hogy mit cselekszik ezen a téren a magas kormány. A népjóléti miniszterium azonban, amelyet e kérdés korlátlan urává tettek, *Batthyány* Tivadar gróf távozása folytán, gazdátlan maradt. A király most csak három tárcanélküli minisztert nevezett ki, kettőnek megvan a régi reszortja, a harmadik *Esterházy* Móric gróf, aligha fog reszortot kapni, hanem csak politikai szerepe lesz. Népélelmezési miniszter tehát ezidőszerint nincsen, vajjon lesz-e népélelmezés miniszter nélkül is?

A főváros uj tanácsnoka, *Sztankovics* Szilárd, a pénzügyi ügyosztály élére jutott, ahol azonnal hozzáfoghatott a főváros legaktuálisabb és legnagyobb problémáinak intézéséhez. Az uj költségvetés, a kölcsön, az uj adók, a háztartás rendbehozatala, olyan nagy feladatok, hogy a legujabb seprünek is kivételesen jól kell sepernie, hogy minden a legteljesebb mértékben sikerüljön.

De nem lesz irigylésreméltó sorsa *Városy* tanácsnok-főjegyzőnek sem a tanügyi ügyosztály élén. Igaz, hogy a tanügyi kérdések teljességgel a kisujjában vannak, igaz, hogy a tanügyi személyzet régi és kivételes ragaszkodással viseltetik Városy személye iránt, de van egy szomoru öröksége, amelyet *Wildner* tanácsnok hagyott rá. Olyan örökség ez, ami némileg megokolja azt, hogy Wildner könnyü szivvel hagyta el azt az ügyosztályt, amely eddig viszont az alpolgármesteri állás számára volt trambolin. Városy szomoru öröksége

az oktató személyzet illetményeinek emelése.

A tisztviselők státuszrendezésével együtt illett volna ezt a kérdést is rendezni, annyira kellett volna, hogy a közgyülés már a háboru kitörése előtt állást is foglalt. A tanszemélyzetnek igy minden reménye meg volt, hogy szegényes fizetésüket meg fogják javitani. Eddig azonban ebben az irányban nem történt semmi egyéb, mint hogy egy tervezetet készitett el a VII-ik ügyosztály. A tervezet szerint a javitások igen silányak és a tanitóság körében teljes az elégedetlenség. Aligha lehet elképzelni, hogy a fizetésrendezés ellen az oktató-személyzet ne opponáljon és Városy tanácsnok a legkinosabb helyzetbe jutott, amikor neki, az oktató-személyzet körében oly népszerü embernek, ezt a reformot kell képviselnie. A tanitók körében különben most az a reménység éledt, hogy az irántuk jó szivvel viseltető uj ügyosztályvezető revizió alá fogja venni a tervet, amely 100—400 koronás fizetésjavitásokat helyezett kilátásba.

A megüresedett állások között van

egy polgármesteri titkári és több tanácsjegyzői állás is.

A polgármesteri titkári állás *Sztankovics* Szilárdnak tanácsnokká történt megválasztása révén kerül betöltésre. A polgármesteri titkári állást a tanács tölti be és ugy tudjuk, *Lamotte* Károly dr. fogalmazót fogják megválasztani, aki már régóta teljesit a polgármester mellett titkári szolgálatot. A tanácsjegyzői állásokat egyelőre alig fogják betölteni, hanem megvárják, amig a kormány jóváhagyja a státuszrendezést.

Nem fizet adót az állam

Fölmentések a világitási adó alól

Megirtuk, hogy a belügyminiszter jóváhagyta a világitási adót és a főváros világitási és vizvezetéki ügyosztálya *Buzáth* János dr. t anácsnok vezetésével most az uj adó behajtásának adminisztrativ munkálataival van elfoglalva. Az uj adót április elsejével kezdődőleg akarják behajtani, addig azonban még bőséges munka várakozik az ügyosztályra.

Többek között a szabályrendelet még egyszer a közgyülés elé is fog kerülni, aminek oka az, hogy a belügyminiszter többrendbeli változást eszközölt rajta. Legnagyobbrészt stiláris módositásokról van szó, akad azonban lényegbevágó korrektura is. A legfontosabb pedig az, hogy a belügyminiszter az adómentességet ki akarja terjeszteni *az állami közigazgatási szervekre és az állami vállalatokra is*, ami mindenesetre igen nagy jövedelemtől üti el a fővárost. Ez igen természetes akkor, amikor *a töménetelen sok állami hivatal, az állami üzemek, közte a vasut, táviró és posta nem fognak világitási adót fizetni.*

Nem fizet adót a belügyminiszter kivánságára *a királyi udvar sem*, ami tekintve, hogy uj uralkodónk sokat szándékozik udvartartásával Budapesten tartózkodni, szintén jelentékeny károsodása a fővárosnak. Ugyancsak *felmentést fog kapni az országgyülés két háza*, a képviselőház és a főrendiház is, továbbá az állami iskolák és állami kórházak is.

„Viszonosság esetén" fölmentést kapnak a világitási adó alól az idegen államok Budapesten székelő képviselői. Nehogy azonban *Tiller* Samu, *Grossmann* Simon, meg a többi függőben levő konzul urak hiu reményekben ringathassák magukat, máris elárulhatjuk, hogy csak azokra a diplomáciai képviselőkre vonatkozik az adómentesség, akik nem magyar alattvalók.

A főváros maga nem vonta ki a maga üzemeit az adózás alól, mert hiszen a főváros a pénzt tulajdonképen az egyik zsebéből a másikba rakja, de az eredmény tisztaságának szempontjából az ügyosztály szükségesnek tartja az adózást, aminthogy a világitást sem adja ingyen az egyéb üzemeknek, mert az ilyen intézkedés tulajdonképpen a világitási üzemek rentabilitását helyezné hamis világitásba.

Van azonban még egy igen fontos kérdés, amit gyorsan meg kell oldani. Ez az, hogy április elsejéig az elektromos áramot saját céljukra termelők számára a mai viszonyok között árammérő órákat beszerezni és felszerelni a főváros nem tud. Ilyenformán az ügyosztály azt javasolja a közgyülésnek, hogy a hatóság, amig a mérőkészülékeket felállitja, a gáz vagy elektromos áram adója az adózó feleknél felszerelt méröeszközök jelzése, a termeléshez felhasznált fütőanyagok, a bekapcsolt fogyasztási tárgyak és a megtett vasuti kocsikilométerek száma alapján állapittassék meg.

Közgyülés és nyomda-sztrájk

A 300 milliós kölcsön, a kórházi költségvetés és a villamos balesetek

A szerdai közgyülésen mielőtt a főváros uj 300 milliós kölcsönének tárgyalására került volna a sor, kint a pipázóban arról beszélgetett *Waigand* József dr., hogy a közgyülés tárgysorozatát csak reggel tizórakor kapta kézhez és valószinüleg a többi bizottsági tagok sem kaphatták meg előbb. Ilyen körülmények között — mondta — merő képtelenség, hogy az ember a tárgyakat lelkiismeretesen áttanulmányozhassa. Pedig fontos és életbevágó kérdések szerepelnek a tárgysorozaton. Ott van a 300 milliós kölcsön, meg a beruházási programm. Elismeri, hogy a pénzre szükség van, azt is tudja, hogy annál, jobb, minél előbb biztositani lehet, de hozzászólás nélkül még sem lehet ilyen nagy esemény fölött napirendre térni.

Valaki megemlitette, hogy az általános sztrájk miatt nem lehetett kinyomatni a tárgysorozatot, amire Waigand megint azt válaszolta, hogy akkor el kell halasztani a tárgyalást. Aztán egészen bizonytalanul tette hozzá:

— Tudom, hogy hiába való halasztó inditványt tenni, de én mégis bemegyek és felszólalok. Könnyitek a lelkiismeretemen.

A jelenet tanui is ugy gondolták, miért ne könnyitene Waigand a lelkiismeretén. Ez igazán a legkisebb, amit tehet.

Ezzel napirendre is tértek a dolog fölött, de két perc mulva hirnök jő és pihegve szól:

— A kölcsönt és a kórházi költségvetést levették a napirendről . . .

Az emberek nagyot néztek, mi történhetett? Semmi más, minthogy *Waigand* egészen ártatlanul, de szép logikusan, amint már ő szokta, elmondta kis beszédét, mire fölállt a többség és megszavazta a halasztó inditványt.

Ez a története annak, hogy szerdán, január 30-ikán rendkivüli közgyülése lesz a fővárosnak.

Ujabban azonban ugy látszik a közgyülés és a nyomdasztrájk szoros összefüggésbe kerültek egymással. *A hét végén* ugyanis a rendkivüli közgyülés tiszteletére *ujból kitört a házinyomdában a sztrájk.* Ezuttal azonban nem politikai természetü sztrájkról van szó, hanem egyszerü bérmozgalomról. Sztrájkolt a könyvkötészet is, ott azonban hamarosan sikerült megállapodást létrehozni. A nyomda-sztrájk azonban tovább tartott és igy a hivatalos lap szombati száma sem jelenhetett meg, *a törvényhatósági bizottság tagjai pedig litografált meghivót kaptak a szerdai rendkivüli közgyülésre.*

Ezuttal azonban komoly kifogásokat mégsem lehet emelni, mert a társgysorozat már ismeretes. Különben is mindössze három pontból áll:

Előterjesztés a budai vizművek kibővitése tárgyában.

Csak néhány kiragadott állomása ez a városházán megindult munka forgatagának, amelynek tökéletes pendenteja tért vissza most, kilenc esztendő után. Ma az akkori jelenségek közül talán csak egyetlenegy, a munkanélküliség hiányzik, ami azonban szintén nem lehetetlen, hogy később fölbukkanik, ha majd a muníciógyárak és hadiüzemek abbahagyják a hatalmas iramu munkát, amelyet most folytatnak.

Az 1909-ik évi nagy élet hatalmas problémái között azonban ott van a lakáskérdés, az adóügyek, a háztartási mérleg helyreállitása, a beruházó-kölcsön, a beruházó-programm, a fővárosi alkalmazottak szociális ügyei, a fővárosi törvény reviziója, vizvezetéki bajok. Egytől-egyig olyan probléma, amelyek még ma is aktuálisak, vagy amelyeknek aktualitása ismét visszatért.

II.

A főváros háztartásának egyensulya akkor is az adók révén való segedelem felé terelte legelsősorban a figyelmet, de a nagyobbik fontosságu kérdés a lakáskérdés volt. Ez a csirája akkor is, ma is a beruházókölcsönnek és a lakáskérdés körül jegecesedik ki mindkét alkalommal a beruházási programm is.

Az 1909. évi lakásválság lezajlásáról és annak megoldásáról érdekes néhány futó jegyzetet róni.

Az igazi lökést a megoldás felé való törekvésnek Feleki Béla dr. bizottsági tagnak a február 17-iki közgyülésen benyujtott inditványa adta meg. Feleki jelszava volt, hogy sürgősen hozzá kell fogni az épitkezésekhez. Évek óta tengeri kigyó ez a dolog, amig már veszedelmessé kezd válni, ezzel szemben „lesz egy egész csomó inditványunk, lesz lakásügyi irodalom, lesznek lakásügyi szociálpolitikusok és lakásügyi tudósok, de lakásunk nem lesz." Maga a vállalkozás a fővárosra gazdaságos lesz, a főváros fejlesztéséről szóló törvény engedményei révén.

Feleki felszólalására Bárczy polgármester válaszolt, aki kijelentette, hogy a tanács át van hatva a gondolattól, hogy a fővárosnak ennél a kérdésnél sürgősebb feladata nincsen. Elméletben eddig is folyt a munka, de a fővárosnak az anyagi eszközei nem voltak meg a kivitelhez. Egész reputációját köti ahhoz, hogy még ebben az esztendőben dülőre jusson a kérdés. A tárgyhoz szólók között Hock János, Vázsonyi Vilmos és Polónyi Géza is fölvonultak. Hock János megrázó képét adja a tőke és munka között felmerülő nagy harcoknak. Két oldalra csapkod éles szóval, elitéli a tömegsztrájkot és a kartellek üzelmeit. Vázsonyi teljesen kielégitőnek tartja a polgármester válaszát és szerinte fölösleges a kérdés mellékágaira is kitérni. Melegen ajánlja, hogy a számitások rövid ceruzával történjenek, ne pedig a hosszu ceruzáknak végnélküli felhasználásával, mint az eddig szokásban volt. A polgármetser kijelentései szerint is meg van minden előfeltétele a gyors cselekvésnek és ez az, amit a főváros közönsége a tanácstól vár. Polónyi Géza a lakásuzsoráról beszélt és kijelentette, hogy a lakásuzsorások között ott van az állam és a község is, mert sehol a világon olyan magas adókulcs nincs, mint nálunk Magyarországon és specialiter Budapesten. Sürgeti az épitési szabályzat revizióját, nagyot üt a sztrájkokon és kibuggyan beszédéből a háziurak érdeke. Amikor odakiáltja neki valaki:

— A fő az épitkezés! — ekkor Polónyiból kitör az őszinteség:

— De nem nyakló nélkül és mérhetetlen határokig! Nem kényelmi lakásokat, hanem szükséglakásokat kell épitenj, mert az a város és állam, mely saját polgárait állami és községi adóval megrója és maga csinál nekik konkurrenciát, duplán teszi tönkre a polgárokat.

Ez volt az 1909. évi nagy lakásakció érdekes és sok pikantériát tartalmazó preludiuma. Ez adta meg különben a módot arra is, hogy elkészüljön Bárczy polgármesternek az a nagyszabásu tanulmánya, amelynek fölelevenitését visszaemlékezésünk legközelebbi részében tervezzük.

---

a háromszáz milliós beruházó kölcsön és a beruházó programm,

a közkórházak költségvetése és

a villamos balesetek elháritására vonatkozó tanácsi előterjesztés.

Ennek az utolsó pontnak a története az, hogy *Szalai* Mihály bizottsági tag inditványára a közgyülés annak idején kimondotta, hogy a tanács tegyen előterjesztést aziránt, miképen lehetne a villamos baleseteket meggátolni, helyesebben korlátozni. Ebben a kérdésben azóta sokat anketeztek, végre a szerdai közgyülésen Rényi tanácsnok ismertetni fogja a tanácskozások eredményét.

Hegyen-völgyön lakodalom

— Közgyülési mozaik —

Szerda, január 23.

Régen volt ilyen közgyülés, amely a szó szoros értelmében csupa lakodalomból állott. A tárgysorozaton nem igen szerepeltek olyan témák, amikből arra lehetett volna következtetni, hogy ma hegyen-völgyön lakodalom lesz. Legfölebb a háromszázmilliós kölcsönt mondta volna annak K a s s a i Ferenc, ha ugyan eljött volna. Meg is lesz győződve arról, hogy azért nem hallatszott ezen a közgyülésen ellenzéki hang, mert ő nem volt jelen.

Mondom, a tárgysorozat szürke, szintelen volt, némi tulzással azt is lehetne mondani, hogy unalmasnak igérkezett. Igazán nem lehet megmondani, hogyan történik az ilyesmi, a tény az, hogy az álmoskás tárgysorozatból nem láttunk, nem hallottunk semmit, elintézték azt ugy a bajuszuk alatt az előadó urak, miközben kint javában folyt a csemegézés és csevegés. Szinte jó, hogy az elnöklő polgármester, amikor egy-egy csomó tárgysorozatbeli dologra rákerült a sor, azt nem mondta, hogy öt perc szünet, vagy tiz perc szünet. Vigasztalásul legyen mondva, erre nem igen volt szükség, mert a városatya urak sokkal tapasztaltabb emberek ezen a téren és tudják, mikor kell menekülni az unalom elöl. Olyanok már, mint az alföldi gazda, csak felnéznek az égre, vagy ráfigyelnek a tyukszemükre és percre megmondják, mikor jön vihar, mikor kell beterelni a nyájat, sőt azt is megállapitják, mikor készül lakodalom. Ezek az idősök többnyire a törzsfőnöki cimet és jelleget is viselik és ez az egyetlen szempont, ami miatt kár lenne a törzsfőnöki intézményt kiirtani.

Igy történt, hogy a szerdai közgyülésnek nem voltak sebesültjei, csak hősei. És pedig V á z s o n y i Vilmos, a magyar nemzeti hadsereg és S z t a n k o v i c s Szilárd.

*

A lakodalmakra előtt a meg nem hivott közönség is. Azok, akik a templomajtóban szoktak gratulálni a fiatal párnak. Eljöttek a demokraták R a d v á n y i Izidor vezérlete alatt és eljöttek a birkózó bajnokok, az uszók, a labdarugók, a sikfutók, talán a sportujságirók is, akik izgalmas riportot fognak irni arról, hogyan nyomta két vállára S z t a n k o v i c s Szilárd S a l l a y t, a nehézsulyú bajnokot. Szerencsére Sallay Árpád galambszivü ember és nem köt bele minden csekélységbe. Mert ha akarna, lehetne. Kijelenthetné Trockij mintájára, hogy nem gilt a választás, mert az ellenséges csapatokat a választások megejtése előtt nem vonták vissza a megszállt területről. A karzaton ugyanis az egyik Czája ütötte föl főhadiszállását és méltán lehetett attól félni, hogy amugy texasi módon beleavatkozik a választásba. Nem tette, mert szerencsére a közgyülés Sztankovicsot választotta meg és mi is sietve igyekszünk itt leszögezni, hogy magunk is Sztankovics-pártiak voltunk, nehogy az a látszata volna a dolognak, mintha Czája urral ellenvéleményen lennénk.

Lakodalma volt különben a magyar nemzeti hadseregnek is. Ennek képviselői azonban elmaradtak a karzatról, mert sürgős ügyben a Piave mellé voltak testületileg hivatalosak.

*

Hogy egy kicsit komolyabb oldalát is nézzük a dolognak, el kell mondani, hogy két remekbe készült beszédet hallottunk. Az egyiket S p r j n g e r Ferenc, a másikat G l ü c k s t h a l Samu mondta. Mindkettő Vázsonyiról. Ha azóta K r u d y Gyula meg nem irta volna, hogy a régi jó táblabirákból Vázsonyi Vilmosok lettek, akkor talán nekünk az jutott volna eszünkbe, hogy a régi jó táblabirák Sprjnger Ferencekké fejlődtek. Biz isten, volt valami abból a fajtából, amint kihegyesedő pocakjával, okos, tömör mondataival, szolid szinü floskulusaival Vázsonyit méltatta. Csak a hosszuszáru pipa, a fidibusz, no meg a szüzdohány hiányzott a képből. Beszédének az a része keltette a legnagyobb hatást, amikor, mint az ezüstlakodalmas férj mondja a házasulandó fiának, elbeszélte, hogy huszonöt esztendővel ezelőtt ugyanebben a teremben az egész közgyülés, mint egy ember ugrott föl és nem akarta meghallgatni Vázsonyit. Ma pedig az egész terem, mint egy ember ünnepli őt. Szép és nyilt beszéd volt és a jobboldali első padokban az emberek ugy érezték, mintha a Ferencváros meghajtotta volna a lobogóját a Terézváros előtt.

Pókayné azonban nem volt olyan kétségben, hogy melyiket válassza, mint mi, amikor azt kérdezzük: szép volt a Springer beszéde, de a Glücksthal mégis nagyobb szónok. Az irodalmi és szónoki szépségek olyan áradata volt Glücksthal beszédében, hogy a szempillák rezzenésének elfojtásáig lekötötte a hallgatóságot. Vázsonyit ugy jellemezte, mint még kevesen. A beszédnek azonban igazvalójában politikai szenzációi voltak. Ez a munkapárti politikus ugy beszélt a békéről és az általános leszerelésről, hogy Czernin, a demokráciáról, hogy Vázsonyi és a választói jogról, hogy Károlyi Mihály is megirigyelhette volna.

Egy kis látszólagos eltérés azonban mégis volt a két szónok között.

S p r i n g e r erőteljes páthosszal emelte magasba a kezét:

— Ez a nagyság utja, uraim! — mondta.

G l ü c k s t h a l pedig azt fejtette ki, hogy Vázsonyi nem ma lesz diszpolgára Budapestnek, hanem már régen az.

Tagadhatatlan, a két vélemény látszólag keresztezte egymást, de hát itt is szótlanul, csendben megegyeztek és Glücksthal belsejében nyilván megalkudott a gondolattal, hogy ha Vázsonyi régen diszpolgára is Budapestnek, ezen a kis formalitáson az utókor szempontjából át kell esni. Még B á r c z y polgármester mondta el meggyőző szavakkal, hogy a tanács is egyhangu lelkesedéssel teszi magáévá az inditványt. A mondat végét már állva kellett mondania, mert az egész terem felkerekedett és hosszu percekig állva tapsolta Vázsonyit.

*

A nemzeti hadsereg legszebb diákéveink öreg emléke. Melyikünk nem dobálta az egyetem ódon falai közül a rendőröket és talán olyanok is kevesen vannak, akik ha négyszemközött maradnak a lelkiismeretükkel be ne vallanák, hogy egy-két rendőrkardtól származó laposvágást ők is szenvedtek a nemzeti hadseregért. Mennyit, de mennyit beszéltek erről a parlamentben, mennyit kiabáltunk az utcán és mind hiába. Furcsa portéka ez a nemzeti hadsereg: amikor mindenki róla beszélt, akkor az elérhetetlenség magasságában volt, ma, amikor már nem is beszélnek róla, akkor demokratikusan leereszkedik közénk. A főváros közgyülésén mégis szó esett róla. Komoly és okos szavak. B r ó d y Ernő az osztrák támadásokkal csatázott és a nemzeti hadsereg gazdasági előnyeit fejtegette. S z i g e t h y János pedig most szólalt föl először a közgyülési teremben, amióta országgyülési képviselő lett. Illett, hogy kitegyen magáért és el kell ismerni, meg is felelt a várakozásnak.

Amikor a szavazás megtörtént, a mozgásra föliedt álmából egy öreg virilista is, aki miközben kiment a ruhatárba a városi bundájáért, önelégülten mormogta:

— No, megválasztottam Vázsonyit diszpolgárnak és megszavaztam az önálló hadsereget. Ennyi elegendő is mára.

*

És igaza is volt az öreg virilistának. Ennyi elég egy napra. Meg kell azonban várni, hogyan ragyog az arca az uj tanácsnoknak, hogyan fénylenek a boldogságtól S z t a n k o v i c s Szilárd örökkön mosolygó szemei? A vőfélyek már kimentek érte és már tisztelettel teljesen ott is áll az elnöki emelvény előtt. Bárczy beszél. Érzik a szaván, hogy büszke az uj tanácsnokra, aki az ő felfedezése, az ő tanitványa. Aztán a sportról szól és föntt a karzaton boldogan izegnek-mozognak, a nehézsulyu bajnokok. Sztankovics nemesen egyszerü szavakkal felel, hajában ezüstös szálak villannak meg, a fiatalos arcán pedig az életöröm elfojtott mosolya vibrál. Aztán a taps pergőtüze következik, majd a gratulálók hatalmas gomolyagába sodródik az uj tanácsnok, akinek meghatott szemei csak feléje nyujtott kezeket látnak. Csak kezek és kezek. Hogy kinek a kezei? Ki tudná megmondani és ki törődik most ezzel? És a gomolyag magával ragadja ezt az edzett sportembert és sodorla ki ellenállhatatlan erővel a pipázóba. Csak az emelvényen maradnak ott a polgármester és az alpolgármester. A padsorokban senki sincsen és igy nincsen hiteles értesülés arról sem, hogy berekesztették-e a szerdai közgyülést, vagy titokban még mindig tart?

Városházi kabaré

***

A galabürger.

Harminc törzsfő kintóba ül,
Szilaj lovak utat törnek,
Oklevelet visznek épen
Az ujdonsült pecsétőrnek.

Fölvonulnak büszke sorban:
Glücksthal, Springer, Bródy, Bárczy
S boldog, aki velük tarthat,
Városatya, minden párti.

„Ime itt van — mondják majdan —
Diszpolgárrá lettél nálunk,
Mi mindnyájan, akiket látsz,
Veled bukunk, veled állunk."

„Megnyilvánult irányodban
Szörnyü mód a közszeretet,
Vállald el hát — kérve kérünk —
Ezt az ujabb disz-szerepet."

És a költő máris látja,
A pecsétőr mint mosolyog,
És agyában ezerféle
Komoly s vidám dolog forog.

„Oh a sziven ilyenkoron
Sok-sok érzés nyillalhat át,
Olyan ez a sok dicsőség,
Mint egy csomó ócska kabát."

„Egy se tetszik az embernek,
Egybe benő, másból kinő,
Hol is van a puha ingmell,
Hova lett a posztó-cipő?"

„Diszmagyar, meg frakk s cilinder
Lett az ujabb ruházatom,
S ezentul már galabürger
Kartársaim sem szidhatom."

Kortesnóta a közélelmezési ügyosztályból.

Jaj de kövér, jaj de kövér
Ez a tejárusító,
Ugyan lesz-e majd belőle
Sztankovicsra szavazó?
Hogyha nem lesz
Sztankovicsra szavazó,
Dögöljön meg
Ez a tejárusító.

Megrovási kaland a sporttelepről.

Nincs a földön már igazság,
Tik-tak, tik-tak,
Tik-tak, tik tak:
A Sztankovics tanácsnok lett,
A Slózi meg iktat,
Iktat, iktat . . .

Majorság a temetőben

Gazdálkodik a közegészségügyi ügyosztály

A háboru elején valósággal lázban volt az egész Budapest, hogy minden talpalatnyi üres területet be kell vetni, nehogy az entente kiéheztetési politikája sikerülhessen. A berlini példa — legalább elméletben — igen nagy hatással volt a budapesti közönségre is. Később azonban alábbhagyott a láz és az emberek megbarátkoztak a gondolattal, hogy anélkül is meg tudnak élni, hogy az Andrássy-uti fák tövében krumplibokrokat ültetnénk.

Ma már talán a főváros iskoláinak akciója is abbamaradt és legfölebb néhány sportoló csoport foglalkozik nyaranta krumplikapálással. Pedig nem oktalan dolog még béke idején sem az üres telkeknek ilyen föllhasználása. Tanuságot tett erről a főváros közegészségi ügyosztálya, amely a rákoskereszturi temető egyik üres részében valóságos majorságot létesitett és igen szép hasznot tud produkálni. Az ötlet különben nem egészen uj, mert hiszen minden faluban a pap illetményei közé tartozik a temetőkben való széna-kaszálás és a temető üres részeinek kihasználása.

A közegészségügyi ügyosztály mégis okos dolgot cselekedett, amikor a temetőben már tavaly nyolc hold földet bevetett burgonyával és a néhány mázsa vetőmagból annyit produkált, hogy a rákoskereszturi tüdőbetegek üdülőtelepe egész esztendőn át abból élt.

Most azután ezt a gazdálkodást szélesebb alapon akarják folytatni, valóságos kis majorságot alapitanak a temetőben. Az idén már ötven holdnyi terület fog rendelkezésre állani, amihez már a tanács is megadta beleegyezését. Az ötven holdon az idén paradicsomot, spárgatököt, zöld takarmányt, burgonyát és más zöldségneműeket fognak termelni. A kis vállalkozásba az ügyosztály 7000 koronát fektetett bele, mert minden szükséges gazdasági eszközt beszerzett. Vettek többek között lovakat és a hozzátartozó szerszámokat is és pedig olcsó lovakat, amelyeket a fertőtlenitő intézetben kiselejteztek. Az öreg párák majd csak eldöcögnek valahogy a temetőbeli majorság barázdái között, amelyek ilyenformán egyszersmind a fertőtlenitő lovak nyugdijintézetévé lettek.

Megejtették persze a számitásokat is, amelyek igen kedvező anyagi eredményt jósolnak. Azt mondják, hogy az ötven holdas majorságnak középtermés mellett és 70 százalékos áresést feltételezve, évi *30,000 korona tiszta jövedelmet kell hoznia.* A terményeket persze a fővárosnak fogják eladni és pedig első sorban a kórházak használatára.

A majorságnak van már intézője is. A közegészségügyi ügyosztályban dolgozók ugyanis zilahi *Kiss* Jenő dr. fogalmazó, aki jogi tanulmányai mellett gazdasági akadémiát is végzett. Zilahi *Kiss* fogalmazó most föltüzi a kalapjára a zergetollat, bricseszt vásárol és megkezdi a gazdálkodást.

Ballada a liftről

A háziurak, az elektromos müvek, a partájok meg a bíróság

A lift, az istenadta lift, mindig keserves boszantója volt a pesti partájnak. Ha legjobban siettünk, akkor kiugrott a biztositék, ha pedig halálos-fáradtan vánszorogtunk haza, akkor kiüzent a házmester ur, hogy most ebédel, tessék egy óra mulva jönni. Pedig a házbérekbe mindig belekalkulálták a lift költségeit és az Istenhez legközelebb levő emeleteken is épen olyan drágák voltak a lakások, mint az első emeleten, mert azt mondta a háziur, hogy az ötödik emeleten jobb a levegő, világosabb a lakás, mint az első emeleten. „És végre is lift van", tette hozzá büszkén. A lift azonban csak volt, de leginkább csak ünnepélyes alkalmakkor járt. Nem is szólva arról, hogy a házmesterek valláskülönbség nélkül megtartották a keresztény és zsidó ünnepeket egyaránt. Jött aztán a háboru.

Az igazi bajok csak most köszöntöttek rá a liftre utalt szegény közönségre. A lift többször romlott el, mint nem a liftgyárosok csak két-három nap mulva küldtek embert a kijavitás eszközlésére, aminek a munkáshiányon kivül nyilván az is oka volt, hogy a gyárosok évekre szóló szerződéssel átlagban vállalták a liftek karbantartását.

A végső csapást azonban az mérte az ötödik emeleteken lakók társadalmára, hogy a főváros elektromos müvei pár hónnp előtt udvarias levelet intézett a háziurakhoz, hogy, ha tehetik, szüneteltessék délután fél öttől fél hétig a liftet, hogy ezáltal a villanyáramban némi megtakaritást lehessen elérni. Hát persze, hogy tehették a háziurak! Végre is nekik ez költségkimélést jelentett, a partáj meg miattuk hadd szuszogja ki amugy is rozoga tüdejét. A villamosmüvek udvarias levelét, azután egy kis hamisitással bár, de tudomására hozták a lakóknak. Láttunk például ilyen feliratot:

A főváros tanácsának rendeletére a lift délután fél 5-től fél 7-ig nem közlekedik.

Utánajártunk, de a tanács természetesen ilyen rendeletet nem adott ki. Végre aztán bíróság elé került egy konkrét eset. A háziur a villamos müvek levelére hivatkozott, a bíróság azonban kimondotta, hogy dacára a villamos müvek felszólitásának, a háziur éjjel-nappal köteles a liftet járatni. A felső bíróságok szintén hozzájárultak a döntéshez és most a budapesti lakók abban a kényelmes helyzetben vannak, hogy a nap minden órájában követelhetik a liftet. Ha a házmester, vagy a háziur megtagadná, tessék nyugodtan a bírósághoz menni. Ott majd elintézik az ügyet, mert most már elvi jelentőségü döntésre lehet hivatkozni.

A bíróság döntése azonban nemcsak a háziurakra volt hatással, hanem ugy látszik az elektromos müvek igazgatósága is belátta, hogy hiábavaló dolgot cselekedett. Nemrégiben ugyanis ismét levelet intézett a háziurakhoz, amelyben tudomásukra hozza, hogy csak tessék a liftet fél 5 és fél 7 között nyugodtan használni. A Fővárosi Hirlap illetékes helyen érdeklődött, hogy vajjon az elektromos müvek visszavonulásának oka a bíróság döntése volt-e. Azt a választ kaptuk, hogy lifthasználat korlátozását ettől függetlenül vonták vissza. A fontos azonban az, hogy visszavonták.

Események

Enged a vizhiány. A főváros viz nélkül szükölködő lakosságán, ugy látszik, megkönyörült az öreg Duna, amelynek vizállása az utóbbi héten lényegesen emelkedett, ami egyben azt is jelenti, hogy a vizmüvek most már állandóan több vizzel tudják ellátni a budapesti közönséget. A vizhiány, mint a *Fővárosi Hirlap* megirta, többféle okra vezethető vissza. Többek között a háborus üzemek nagyon megszaporodtak és a lakosság száma is a háboru alatt haladta meg az egymillió főt. Azt is ismertettük, hogy a házakban levő vizcsapok romlása folytán igen sok viz pancsolódik, csepeg és folyik el. Ezzel szemben a vizmüvek vizsgálódása most már a leghatározottabban megállapitotta, hogy *a főváros vezetékei teljesen kifogástalanok.* A harmadik és talán legfőbb oka a vizhiánynak az a száraz, sanyaru időjárás, amely a mult esztendőben kiszáritotta a kutakat és régen nem látott mértékben leapasztotta a Dunát. A Duna vizállásának további emelkedését feltételezve, abban reménykedik a vizvezetéki és világitási ügyosztály, hogy *ezen a héten teljesen vége szakad a vizmizériáknak.* Ez azonban csak azt jelenti, hogy a legszükségesebb vizünk meg lesz, de bőségről egyelőre szó sem lehet. *Kérdéses azonban, hogy a következő hónapokban nem térnek-e ismét vissza az eddigi bajok,* amelyekkel mostanáig hiába viaskodtak a vizmüvek. Minden az időjárás jóindulatától függ ugyanis és a vizkérdésben teljesen a Duna kegyelmének vagyunk kiszolgáltatva. A nyár mindenesetre még mindig aggodalmasnak látszik. Ami végül az éjszakai elzárást illeti, azt a felvilágositást kaptuk az ügyosztályban, hogy a vizmüvek az éjszakai zárlat behozatala előtt teljes huszonnégy órai üzem mellett reggelig alig pár ezer köbméter vizet tudott tartalékolni, addig most, dacára, hogy a zárlatot a legnagyobb szigoruság mellett sem lehetett tökéletesen végrehajtani, az éjszakai tartalékolás mintegy huszezer köbméter vizet eredményez.

Az utcaseprők törvényt ülnek. Az ujkor szelleme megszállta az utcaseprőket is. Vagy egy hónap előtt beléptek a szociáldemokrata pártba és megalapitották a maguk szervezetét. Az uj szakszervezet kitünően müködik. Balló Alfréd, a köztisztasági hivatal igazgatója, valósággal el van ragadtatva a rendtől, amelyet a szakszervezet a munkások között fönntart. A szakszervezet ugyanis igen szigoruan veszi azt, hogy a szervezettség nemcsak jogokat ad, de kötelességeket is ró a munkásokra. A szervezett munkásnak tisztességesen el kell végeznie munkáját, a henye, haszontalan embert pedig maguk a bizalmiférfiak fedik meg, sőt az utilaput is igen hamar a talpuk alá kötik. A legutóbbi politikai természetü általános sztrájk után is meglepő dolog történt. Balló igazgató, mint a legtöbb vállalat, szintén kifizette az utcaseprőknek a sztrájk idejére eső napibéreit is. Akadt azonban néhány ember, aki a sztrájk után blaumontagot tartott és nem jelent meg kellő időben munkájánál. A bizalmiférfiak pedig maguk voltak azok, akik ezeknek a munkásoknak a névsorát beszolgáltatták az igazgatónak, akit arra kérték, hogy az ilyen hanyag embereknek nemcsak a blaumontagnapját, de a sztrájk napjait se fizesse ki. Az utcaseprők bizalmiférfiainak ezt a szigoru itéletét azonban megenyhitette Balló igazgató, aki csak az önkényesen elmulasztott nap bérét vonta le. Igy ülnek ma törvényt egymás fölött a köztisztasági munkások szakszervezetében.

A ferencvárosi helyi kikötő tervei. A ferencvárosi helyi kikötő tervei teljesen elkészültek. Az uj kikötőnek egy részét szeretné a főváros még ebben az esztendőben felépiteni és az a szándék, hogy az év folyamán a kikötőbe mintegy két millió koronát beleépitsenek. A kikötő kiépitésének költségei különben benne szerepelnek a főváros beruházási programmjában is. A müszaki albizottság ezek alapján már teljesen elkészült a tervekkel és igy *Déri* Ferenc dr. alpolgármester január 31-ikén délelőtt 10 órára már egybe is hivta a kikötő-bizottság javaslattevő albizottságát. Az ülés tárgya: a müszaki albizottság jelentése a ferencvárosi helyi kikötő tervei dolgában. Ha az albizottság a terveket átvizsgálta, akkor aztán összehivják a nagybizottságot, amely után még a miniszter jóváhagyása válik szükségessé.

A kertészeti munkások bérmozgalma. A főváros alkalmazottai között a legujabb szocialista szervezet: a kertészeti munkásoké. Az uj szervezet megbizottai a mult héten megjelentek *Fock* Ede tanácsnoknál és előadták kivánságaikat. *Fock* tanácsnok nemcsak Európát, de Amerikát-járt ember is, aki előtt nem ujság az, hogy a munkásság szervezkedik. A uj szervezet megbizottai tehát abban a kellemes meglepetésben részesültek, hogy a tanácsnok mindjárt a bemutatkozásnál székkel kinálta meg őket. Aztán pedig szépen, csendben letárgyalták a munkások kivánságait, miközben *Fock* tanácsnok minden tekintetben megértő jóindulatáról tett tanuságot. A munkások 50 százalékos béremelést, egy rend téli és egy rend nyári ruhát, valamint nyolc napi szabadságot kértek. Mindent ugyan nem kaptak meg, de az eredménynyel mégis meg vannak elégedve. Erről tesz tanuságot az is, hogy a *Községi Munkás* legujabb számában, amikor keserü hangon emlékezik meg *Weszely* főigazgatóról és *Illyefalvy* tanácsjegyzőről, a liszthivatal helyettes vezetőjéről, ugyanakkor meleg elismeréssel nyilatkozik *Fock* tanácsnokról.

Szigorubb lesz a rézrekvirálás. A háztartási fém beszolgáltatása eddig a fővárosban meglehetősen lanyhán ment. Eddig az volt az elv, hogy amennyiben eminens szüksége elő nem áll annak, hogy a rekvirálás lakásról-lakásra menve történjék meg, ettől a lépéstől el kell állani. Miután azonban a szelid eszközök a közönséget nem tudták a réztárgyak beszolgáltatására rábirni, fölmerült a kérdés, hogy mit kell csinálni. Ebben a tárgyban vasárnap a főváros közgazdasági ügyosztályában tanácskozásra gyült egybe a rekvirálást teljesitő tiz bizottság. A megbeszélés eredménye az, hogy aligha lesz lehetséges a lakásról-lakásra való rekvirálás megkezdése elől elzárkózni. Megemlitjük még, hogy a városházáról már eltüntek a pompás, nehéz és iparmüvészetileg is szépen kiképzett réztárgyak.

Modern Szinpad. Biró Lajos Sárgarigó-ja áll a Modern Szinpad rendkivüli sikerü müsorának középpontjában. Mészáros Géza és Boross Géza igazán felülmulhatatlan bravurral teszik emlékezetessé a produkciót, amit a szenzációs és rafinált helyzetekben bővelkedő darab főszerepeiben nyujtanak. Napról-napra zsufolt ház elragadott tetszése nyilatkozik meg a Belváros szinházában.

Főhercegi látogatók a Mozgókép-Otthonban. Auguszta főhercegasszony, Zsófia és Magdolna főhercegkisasszonyok és László főherceg a napokban külön előadásban megtekintették a Mozgókép-Otthon müsorát. Előadás alatt a fenséges asszony többször adott kifejezést tetszésének, különösen még a bukovinai győzelmes harcokat bemutató film plasztikai szépségeiről nyilatkozott nagy elragadtatással. Előadás után a fenséges vendégek a legnagyobb szivélyességgel bucsuztak el Décsi Gyula igazgatótól és nejétől.

„A néma tanu" és „A régiséggyüjtő". Az Élet királya fenomenális sikere után e héten ismét egy uj Star-film, a Régiség-gyüjtő cimü két felvonásos kacagtató vigjáték kerül bemutatóra a Corsoban. Az ötletes rendezés Deésy Alfréd kipróbált érdemeit igazolja. A főszerepekben Hollay Camilla, Olt Arisztid, valamint Dán Norbert és Ujváry Miklós keltenek vidám szerepeikben feltünést. Szinrekerül még a Milliárdok világa cimü Harry Piel-ciklus rendkivül érdekes, fantasztikus dráma fejezete, a Néma tanu cimü ötfelvonásos detektiv-dráma is.

Óvás! Rájöttem, hogy az általam gyártott MODIANO-Clubspecialité-szivarkahüvelynek utánzatai vannak forgalomban, amelyek ellen egyedüli védelem a védjegy és aláirásom pontos megfigyelése. A védjegy

S. Modiano

Előfizetési felhivás. Keményi Ignác máv. mérnök tollából a legközelebbi hetekben „A budapesti nagy vasuti forgalom megszervezése" cimü munka fog megjelenni. A mü circa 150 oldal terjedelemben és 38 darab ábrában a budapesti pályaudvarok és vonalak mai teljesitőképességével és azok jövő átalakitásával foglalkozik. Felöleli a mü a jövő Nagy-Budapest személypályaudvarainak, teherpályaudvarainak és rendezőpályaudvarainak szerző által javasolt kiképzését. A budapesti közuti gyors közlekedés és evvel kapcsolatban a főváros fejlődése, valamint a vidéki nagyvárosok modern közlekedési igényeinek kielégitése a müben részletesen tárgyalva van. A könyv ára circa 7—8 korona lesz. Előjegyzéseket már most elfogad a szerző: VIII., Kerepesi-ut 1., I. emelet 14. sz. a.

Royal Orfeum. Változatlan, sőt fokozott érdeklődés és zsufolt házak sorozata bizonyitja a Royal-Orfeum januári müsorának sikerét. Pedig ez a müsor, melynek clouja a Pambu cimü egzotikus operette, már utolsó napját éli.

A TŐKE

...

Szemle.

Szterényi. — Export-import bankok. — Harcok a börzén. — Montenegró és Mármaros.

Szterényi József kereskedelmi miniszter lett. Semmi okunk sincs titkolni, hogy szivesen látjuk ebben a poziciőban, amelyet eddig csak kompromittáltak a grófok és bárók, akiket a politikai érdekek a bársonyszékbe sodortak. Szterényiről lehetnek különféle vélemények és bizonyára vannak alapos kifogások is ellene. Egy bizonyos: rendkivüli munkabirás, kivételes sokoldaluság és öntudatos merkantilista érzék van benne és Magyarországon ezekkel a ritka képességekkel csodákat lehet müvelni. Nem közönséges feladat vár Szterényire: össze kell egyeztetnie az ellentétes érdekeket, amelyek a kereskedelmi tárcát veszélyeztetik, s amelyek javarészt — a kereskedelem és ipar ellen irányulnak. Sajnos, ez az irányzat Magyarországon rendkivül erős és Szterényinek nem lesz könnyü dolga, ha el akarja végezni, amit ambiciója és hatásköre előir. Bizalommal várjuk az ő müködését és reméljük, hogy nem lesz okunk bizalmatlanságra. Csak — *Förster* Aurél ne legyen az államtitkárja!

*

Uj alapitások lógnak a levegőben: a nagybankok export- és import-részvénytársaságokat létesitenek. Jól teszik, utóvégre nem olyan ostobák, hogy a koncot kieresszék a kezükből. Ellenben van egy szankciója is annak, ha a kormány eltüri és támogatja. Tessék megszüntetni a központokat, tessék felszabaditani a versenyt és tessék megadni *ne* csak a bankoknak a jogot és módot arra, hogy kereskedjenek és üzleteket csináljanak. A központok tevékenységéből igazán elég volt, s bármily nehezen készül is a központok reviziója, mégis remélni kell, hogy lassankint áttérnek az átmenetgazdaságra, s azután — az önkéntes felosztásra. Egyébként tiltakoznunk kellene a bankok export- és import-akciója ellen, amiket csak akkor akceptálnánk, ha a kisebb rosszat jelenti a választásban. Sajnos, a központok olyan abszolut ellenszenvnek örvendenek, hogy minden kereskedő boldogan lélekzik fel, ha egy üzletet nem ők, de legalább — *nem* a központok kapnak.

*

A tőzsdén egyre szélesebb hullámokat vet fel a választási mozgalom, de mintha hiányoznék az emberekből a lélek és az érdeklődés. Hiába, a választásokhoz is jó hangulat kell, hausse és spekuláció, enélkül nincs izgalom, se botrány, se összeütközés. Annyi azonban már bizonyos, hogy ha *Horváth* Elemér *spontán* visszalép, akkor *Krausz* Simon vállalná az elnökséget. Ez igy rendén való is volna — ugy a Krausz Simon elnöksége, mint a Horváth Elemér visszavonulása, csak az nem volna rendjén, ha a tanács *összetételében* a régi maradna. A börze ugynevezett autonómiája semmiben sem nyilvánulhat meg, csak a tőzsdetanács összeállitásában, függetlenségében és munkásságában, s ha ez az egyetlen garancia is elvész, akkor hiába lesz elnök Krausz Simon, a börze mégis a régi marad: a nagybankok függvénye. Épp ezért Krausz Simonnak kell első sorban arra törekednie, hogy maga mellé vegye az ellenzék jelöltjeit és ne elégedjék meg azzal, hogy a régi rezsimet fentartja. Igy lesz csak rendszerváltozás, különben csak — elnökcsere, ami senkinek sem fontos, csak az elnöknek.

*

Mikes Ármin gróf világrengető tranzakcióra készül: megveszi Montenegrót és Máramarosmegyét, kitermeli, learatja, parcellázza és megtermékenyiti, vizmüveket, elektromos-telepeket, kémiai gyárakat, nagy részvénytársaságokat létesit, s ami fő: magyarokat fog letelepiteni Máramarosban és nyilván Montenegróban is. Szép terv, remélhetőleg sikerülni is fog, de azért még sem vagyunk elragadtatva tőle. A *Mikes—Groedel-csoport* eddigi tevékenysége nem volt valami tulságosan altruista jellegü és semmi okunk sincs feltételezni, hogy ezuttal másképp lesz. Mikesék jó üzleteket akarnak, más semmit és jó lesz vigyázni, hogy az üzletből, ha már haszna nem lesz a köznek, legalább kára se legyen.

A Népruházati Bizottság müködése

Vértes Emil nyilatkozata. — Megalakult a Népruházati részvénytársaság. — Százmilliós büdzsé. — Mály Ferenc — textilkormánybiztos.

A nemrég megalakult Népruházati Bizottság tevékenysége kétségtelenül figyelmet érdemel és nem lehet tagadni, hogy a bizottságban egyik legfontosabb háborus intézményt keltették életre. A ruházkodás kérdése ma a legégetőbb probléma, melynek helyes megoldása kihatással van a nép szélesebb rétegeire.

Mult év vége felé, október havában alakult meg a Népruházati Bizottság, melynek helyiségei jelenleg az Aulich-utca 5. szám alatt levő bérpalotában van. A ruházkodás kérdésének jelentőségére való tekintettel a Fővárosi Hirlap munkatársa több helyen érdeklődött a Népruházati Bizottság tevékenysége és programmja felől. Ezért munkatársunk elsősorban felkereste a bizottság ügyvezető igazgatóját: Vértes Emil urat, aki a következő érdekes információt volt szives lapunk rendelkezésére bocsátani.

— A *Fővárosi Hirlap*-nak — mondotta *Vértes* igazgató ur — készséggel adom meg a szükséges felvilágositást, de egyszersmind bocsánatot kell kérnem, hogy mostani nyilatkozatom egyelőre szük keretek között mozog. Most rendezkedtünk be és igy az a nagy tevékenységi kör, amit a *Népruházati Bizottság* hivatva van és lesz betölteni, oly széles perspektivát nyujt, hogy eddig és ezután kifejtendő müködés terjedelmét ma még pontosan megállapitani nem lehet. Egy bizonyos és pedig az, hogy óriási feladatok megoldása előtt állunk és joggal remélem, hogy ezeket a feladatokat, — mint ezt eddig elért eredményeink is mutatják — becsülettel fogjuk megoldani.

— Ami most már a *Népruházati Bizottság* tevékenységét és programmját illeti, erről a következőket mondhatom:

— A *Népruházati Bizottság* legelső feladata az, hogy a polgári és munkásosztály szegényebb rétegeit mielőbb ruhához juttassa. Ennek a törekvésnek megfelelően most foglalkozunk a fővárosi és vidéki *köztisztviselőknek* ruhával való ellátásával és az igényjogosultak 25 százalékának szükséglete kielégitést fog nyerni. A szétosztásnál természetesen figyelemmel vagyunk a kereskedőkre, akiket az akció keretébe bekapcsoljuk és a szétosztás az ő közvetitésükkel fog történni.

— A köztisztviselőket illető akciónkkal párhuzamosan a *munkásság* igényeinek kielégitésével foglalkozunk.

— A *Népruházati Bizottság* tevékenységi körének szinte elmaradhatatlan részét alkotja a *hadiárváknak* ruhával való ellátása. A Bizottság természetesen nem dolgozhatik bürokratikus alapon és a célunk az, hogy azok, akik már most erősen rászorulnak ruhára, ezt minél előbb megkaphassák. Igy a jótékonycélu intézményeknek már rengeteg mennyiségü ruházati cikket kiadtunk és ugyancsak nem zárkóztunk el az elől sem, hogy indokolt esetekben egyesek kapjanak ruhát.

— A készáruhoz szükséges anyagot több helyről kapjuk. Igy szövetet Orosz-Lengyelországból is hoztak be csekélyebb mennyiségben, a hadügyminiszteriumtól is kaptunk és ugyancsak a Pamutközpont juttat a rekvirált pamutáruból.

— Hogy a *Népruházati Bizottság* minő munkát végez, arról nem kivánok nyilatkozni és csak arra akarok utalni, hogy a *Népruházati Bizottság* keretében hat nagy osztályt állitottunk fel. Ezek a következők:

Pamutosztály. Igazgatója: *Beher* Oszkár.
Gyapjuosztály. Igazgatója: *Lukács* Gyula.
Férfi konfekció. Igazgatója: *Barta* és *Nobel* Mór.
Női konfekció. Igazgatója: *Berényi* Endre.
Kötött-szövött konfekció. Igazgatója: *Borbás* Lajos.
Cipő- és böroszlály. Igazgatója: *Aczél* Gyula.

Jelenleg ez a hat osztály müködik és hogy a bizottság tevékenysége minő arányokat ölt, azt talán az a tény igazolhatja, hogy a bizottság angazsmánjai már eddig is több millió koronát képviselnek.

Vértes Emil ügyvezető-igazgató fenti nyilatkozatát kiegészíti az alábbi információ, amelyet pénzügyi körökből szereztünk:

— A Népruházati Bizottság tisztán konzultativ testület gyanánt nem állhatja meg helyét és nem dolgozhatik tisztán jótékony intézmények módjára. Azt meg fogja tenni, hogy a ruhákat soha nem képzelt olcsó áron hozza forgalomba, azonban ehhez is pénz kell és pedig több millió. A *Népruházati Bizottság* intenziv munkássága elé korlátokat emel mostani strukturája, mert hisz a bizottság nem jogi személyt inkorpolál és igy a ruhabeszerzéssel járó pénzügyi müveletek lebonyolitására mostani szervezetében nem alkalmas. A bizottság pénzügyi dolgait eddig a *Pamutközpont* intézte, ámde ennek is vannak határai, amelyen tul a *Pamutközpont* sem mehet. Igy a Népruházati Bizottság céljaira öt budapesti nagybank *(Hitelbank, Kereskedelmi bank, Leszámitolóbank, Magyarbank* és *Pesti hazai első takarékpénztár) rendkivül alacsony kamattétel mellett kerek száz milliő korona hitelt szavazott meg.* Ezt a hitelt persze se a Pamutközpont, sem pedig a *Népruházati Bizottság nem veheti igénybe,* az első azért nem, mert a felvételre nincs jogosultsága, a másik viszont azért, mivel egy konzultativ testület és *nem jogi személy.* A bajon most ugy akarnak segiteni, hogy a *Népruházati Bizottságot részvénytársulati* alapokra helyezik és ez esetben meglesz a lehetősége annak, hogy a szóban levő száz milliós hitelt a bizottság igénybe is veheti és ami a legfontosabb: terjeszkedhetik. A bizottság — tudomásom szerint — erre vonatkozó előterjesztését a kereskedelemügyi kormánynál már korábban megtette és a hetekkel ezelőtt tartott minisztertanács a kereskedelemügyi kormány javaslatát, mely szerint a *Népruházati Bizottság állami érdekeltséggel* alakulna át részvénytársulattá, el is fogadta. Ámde közbejött a kormányválság, mely az ügyet megint elodázta. A köz szempontjából mindenesetre kivánatos volna, hogy a *Népruházati Bizottság* átalakulásának kérdése *minél előbb megoldassék.* Egyébként — mondotta informátorunk — ugy tudom, hogy dr. *Mály* Ferenc miniszteri tanácsos személyében rövidesen kineveznek egy *textilkormánybiztost,* akinek hatáskörébe utalják a textilgyártással és kereskedelemmel összefüggő ügyeket.

Utazás egy hagyaték körül. A *Déli vasutnál* nagy tranzakciót bonyolitottak le a napokban: *Brám igazgató hagyatékát szállitották fel Bécsbe.* Ez a szállitmány nem volt értéknélküli minta: közel *egy milliót* tartalmazott az ékszerekkel együtt, amelyeket egyenesen a bécsi Dorotheumba irányitottak. Az elhunyt igazgató ugyanis, aki *magyar* állampolgár, *magyar* nemes és *magyar* miniszteri tanácsos volt és *Budapesten* hunyt el, egész vagyonát a Déli vasut személyzetének jótékony intézményei javára hagyta, nyilván azzal a szándékkal, hogy a

Balatonfüred
gyógyfürdő
Erzsébet-Szanatóriuma
és szénsavas fürdői
folyó évi február hó 11-én megnyilnak. — Érdeklődőknek a fürdőigazgatóság Balatonfüreden ad felvilágositást.

magyar és osztrák vonal alkalmazottai *aranylagosan* részesedjenek belőle. A végrendelet egyedüli végrehajtója *Czölder* J. délivasuti igazgató, akit különben a rég megérdemelt (!) nyugalomból hivtak ujra a tettek mezejére, egyelőre elvitette Bécsbe az egész hagyatékot, még pedig olyan titokban, hogy önkéntelenül felmerül az a kérdés, *vajjon nem sikkadt-e el ez a hagyaték a magyar kincstár és a magyar alkalmazottak kárára?* Annyira talán még sem osztrák vállalat a Déli vasut, hogy az örökségi adó se illetné meg a magyar államot, s annyira nem mostohák a magyar alkalmazottak sem, hogy a Schlosserek, Czölderek és Babosokból alakult vének tanácsa még halottaiban is visszaéljen Brám igazgató intencióival. Mindenesetre felvilágositást kérünk, még pedig egyenesen *Gordon* Róbert igazgató urtól, mi van ezzel a millióval, amely immár a Déli vasut közvagyona, s amelylyel Czölder ur és társai annál kevésbbé rendelkezhetnek, mert ezek a fogatlan oroszlánok — már egyáltalán nem tudnak rendelkezni.

Nem emelik a betéti kamatlábat. *Az Osztrák-magyar bank* pénztárjegyeinek kibocsátásával kapcsolatosan fölmerült az a hir, mely szerint a fővárosi intézetek a betéti kamatlábat föl fogják emelni. Ez ügyben érdeklődtünk több budapesti nagybankban és azt az információt kaptuk, hogy emelésről egyelőre szó sincs. A budapesti pénzintézetek jórésze a betéti kamatlábat tudvalevőén már a hetedik hadikölcsön előtt felemelte és pedig oly betétek után, amelyeket hadikölcsön jegyzésekre fordítanak és állami cimletek céljaira tartanak lekötve. Ezeknek a betéteknek a kamattétele a nagyintézetekben közel négy százalék és igy egy ujabb emelés az állami cimletekre nem járna kedvező hatással.

Százmilliós hadikölcsönjegyzés. A honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatalának ellenőrzése mellett működő Magyar Országos Biztositó-Intézet R.-T. a VII. hadikölcsön alkalmával gyüjtött hadikölcsönbiztositásokkal kapcsolatban a fővárosi pénzintézeteknél már eddig eszközölt 60 milliós jegyzését 100 millió koronára emelte fel.

Az Általános Villamossági közgyülése. A Budapesti Általános Villamossági Részvénytársaság ma tartotta közgyülését dr. Fodor István udvari tanácsos elnöklete alatt. Az évi mérleg 1,667.026 korona 32 fillér tiszta nyereséggel zárul. Osztalék és felülosztalékra részvényenként 25 koronát fizetnek ki, 80.000 koronát a társaság alkalmazottainak segélyalapjára utaltak, mig a fennmaradó 95.769 korona 12 fillért uj számlára irták elő.

A Lenáruközpont nehány nap mulva befejezi a felajánlott len- és féllenáruk osztályozásának munkálatait, ugy, hogy a felajánlott áruk átvétele valószinüleg még ezen hó végén megkezdődik. Az átvételt a kereskedelemügyi miniszterium két, a katonai igazgatás és a Lenáruközpont egy-egy képviselőjéből álló Átvételi Bizottság eszközli, amely Bizottság a kereskedelemügyi miniszterium által kinevezendő szakértők meghallgatásával állapitja meg az átvételi árakat. A szakértők tulnyomó részben kereskedők köréből neveztetnek ki. Az átvételi árak akként lesznek megállapitva, hogy a nagykereskedők és a kiskereskedők részére költség és haszon cimén a gyári árakhoz megfelelő százalék számittatik. Az Átvételi Bizottság gondoskodni fog arról, hogy a kereskedőket károsodás ne érje, mert amennyiben a kalkulációs árat a megfelelően igazolt beszerzési ár meghaladja, a Központ a beszerzési árat és ahhoz számitott megfelelő hasznot fog a készletbirtokosoknak megteriteni.

A Hazai Fatermelő uj érdekeltsége. A Hazai Fatermelő Részv.-Társaság megszerezte Kolin és Schmergel fatermelő cég putnavölgyi erdőségeinek mintegy 200.000 köbmétert kitevő fenyőfaállományát, az épületben levő iparvasutat és fürészt négymillió koronáért.

Magyar-román ásványolaj r.-t. céggel, 3,640.000 korona alaptőkével uj részvénytársaság létesült Budapesten romániai ásványolajterületek kihasználására. Az alapitás élén a Kőolajfinomitó r.-t. áll. Az igazgatóság tagjai: Schreiber Viktor, Frommer Vilmos, Schwarz Adolf, dr. Stern Emil és Szirmai Oszkár. A vállalat budapesti üzleti helye: V., Dorottya-utca 7.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

Ascher Leo szenzációs operettje:

A SZÉP KOMÉDIÁSNÉ

Közremüködnek: Fritz Schrödter, Else Berna, Adela Baum, Victor Oberrenner és Karl Schober

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Minden este 1/2 8 órakor
Rott Sándor
felléptével
A titkos szövetség
Bohózat. Irta Ármin József. Forditotta Tábori Emil
Der rote Bercsi
Komédia 1 felvonásban. Irták Slinger és Taussig
és az uj szólómüsor.

Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor **mérsékelt helyáru előadás.**

Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
uj bohózatban (Az ötödik nap)
Steinhardt fenomenális uj cigányos szólókkal. — Szöllössi Rózsi, Herendi Manci, Sandwina, Fred Edlawi stb., stb.

A télikertben 1/2 11—11-ig tánc.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

Jobb erkölcsöket
Vigjáték 3 felvonásban. A főszerepben: Rott Sándor a burleszk humor nagy müvésze.
Fred Roll II.
Kalandortörténet 4 felvonásban.
Bukovina visszafoglalása
A világháboru leggönyörübb felvételei.

Előadások kezdete: Vasár- és ünnepnapokon 3, 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Ha házat
venni vagy eladni
akar, ugy forduljon bizalommal
a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársasághoz
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása.)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

FŐVÁROSI ORFEUM
M. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Mindennap a januári müsor slágerei:
Otto Röhr — Edermont — Rolf & Raef
ÖNKÉNTES KISASSZONY
cimü bohózatban
Huszár, Ferenczy, Hunyady, Hollós stb. elsőrangu attrakció.

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
II., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor
PAMBU Exotikus operett, Irták: Szenes Béla és Zerkovitz Béla.
Borzalmas apacstörténet
Vigjáték, irta: Nagy Endre.
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11-ig az uj decemberi müsor.

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók felépte.

Nincs többé rongyos harisnya!
Harisnyafejelés
uj, szabadalmazott módszer szerint. Három pár régi harisnyából két pár uj harisnya készül. **Munkadij** páronkint: 1 korona 60 fillér.
Cim:
Harisnya-szanatórium,
Budapest, VII., István-ut 16. I. em. 12. ajtó.

Régi ezüst- és ékszertárgyakat, antik butorokat, porcellán-tárgyakat veszek
SCHÖNWALD IMRE ékszerész
Bécsi-utca és Deák Ferenc-utca, Saroküzlet.

URÁNIA
A VASGYÁROS
OHNET GYÖRGY REGÉNYE FILMEN
Ezenkivül:
Dr. HART NAPLÓJA
izgalmas filmsorozat 3 részben.
Előadások: Hétköznapokon 5, 1/2 7, 8 és 1/2 10 órakor. Vasár- és ünnepnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u. 3 órától kezdve

Gázvezetéki javitások
POGÁNY
Budapest, VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 30.
TELEFON: József 1—48.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (azelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::
Porcellán-szigetelők ::
Travers-téglák ::
Egészségügyi és használati czikkek ::
Falburkoló-téglák ::
Tűzálló chamotte téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Feketevér

Amerikai dráma négy felv.

Azonkivül

Alvin Neuss

a népszerü müvész fellépésével

A táncosnő gyöngye

Detektiv komédia 4 felv.

AZ OMNIÁBAN

Előadások kezdete 5, 1/27, 8 és 1/210 órakor.

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és díjajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3 sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Sternberg

cs. és kir. udv. szállító

zongoratermei

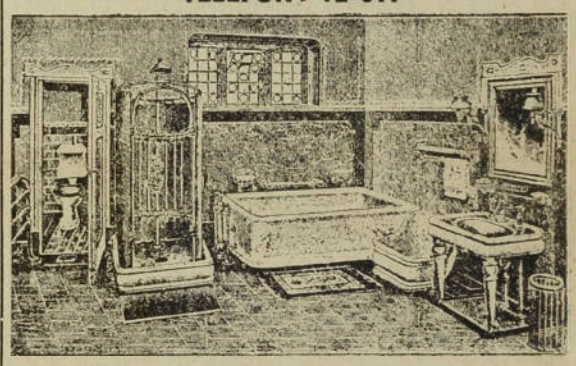
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

0970

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

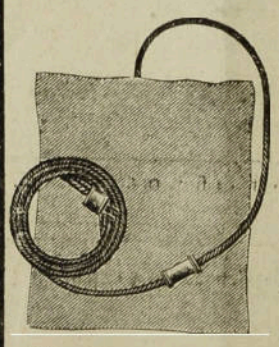
TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16.

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. február 6-án — 6. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A holnap

dalát énekli ma már ebben az országban mindenki. A ma számára nincs egy dicsérő jelző, sőt nincs egy mentő ötlet sem. Mától a holnapig nem mérjük az utat és Lóth nem őrködhetett ugy a maga elhatározottságán, mint mi, amikor megyünk előre és vissza nem tekintünk. Csak egy fiatal, üde, friss, tetterős város teheti meg azt, amit Budapest példáján látunk és ami azt mutatja, hogy egy-két lenyesett virág helyett száz ujnak tud életet adni. A maga erejéből tesz meg mindent, hogy ne csak azt mentse meg, amit a háboru lerombolt, hanem azt is, amit a háboru elmulasztott, vagy nem engedett fölépiteni.

Az áldozatok mérhetetlen aranyhegyei szükségesek ide, hogy minden ugy lehessen, ahogy mi, Budapest rajongó, álmodozó fiai, szeretnénk. Ebben a pillanatban jó elővenni azt a beszédet, amelyet Budapest negyven éves jubileumán mondott Bárczy István. A kép, amelyet ennek a városnak jövőjéről megrajzolt, mindnyájunknak örök vágya. És mikor a képet elénk tárta, hozzátette: „ez nem álmodozás, hanem átérzése annak, hogy az aggódó kétkedők, pesszimisták, okoskodók, hátráltatók, kicsinyhitüek elöl elszalad az élet és hogy ez az a tér, ahol mi *fölvehetjük a küzdelmet a külföldel a versenyt*, fölvethetjük a küzdelmet a betegségekkel, a nyomorusággal, a müveletlenséggel, az elégedetlenséggel."

A negyvenéves jubileum óta az átkok átka szakadt ránk és pótolni mindent, belekerülni ujra a haladó kor száguldó lokomotivjának régi utjába: megsokszorozták a feladatainkat. A jövőt mégsem lehet másként elképzelni, mint a betegségekkel, a nyomorusággal és a müveletlenséggel fölvett küzdelem diadalát. A magunk ereje azonban kevés, meg kell mozdulnia a magántőkének is, hogy Budapestet gyorsan és biztosan a világ paradicsomává lehessen varázsolni, mert természeti szépségei, multja és jövendő ereje révén erre a szerepre van predesztinálva. A főváros maga száz és száz milliót kell hogy nagyrészt nem jövedelmező beruházásokra költsön. A jövedelmező beruházásokat nincs módjában egyelőre a maga számára lefoglalni és ez az oka, hogy örömmel látjuk a Magyar Bank vezetőségének azt az előrelátó elhatározását, hogy Budapest felvirágoztatásában keresi a maga boldogulásának egyik legszebb és legbiztosabb alapját.

A Svábhegy jövőjének megalapozása, a szállodák épitése, terveinek egész tekintélyes komplexuma arra vall, hogy a magyar tőke nemcsak soviniszta, de egyenesen lokalpatriota maradt. De jöhetnek ide a vállalkozók százai, még mindig találnak egy hegyesúcsot odaát a budai oldalon, amelynek a modern kényelemmel való berendezése ragyogó üzlet lehet a tőke számára. A főváros közigazgatásának mai vezetőiben meg lenne az akarat és a stilus, hogy minden csupasz ormot fölcicomázzanak, de szárnyukat szegi a halasztást nem türő, életszükségletet képező feladatok rájuk nehezedő tömege és itt kell kedvre hangolni, hivatására sarkantyuzni a tőkét, mely velünk együtt érzi kötelességét, amely nem lehet más, mint épiteni, fejleszteni a mi drága Budapestünket. És mi tudjuk, érezzük, hogy mindez nem fog megállani a svábhegyi villamosnál, nem fog megállani néhány európai kényelmü szállodánál: itt a jövendő Budapestjében minden garas meg fogja találni a maga kötelességét és meg fogja találni a maga nagy jövőjét. Egy régi világnak kellett összeomlani, hogy a romokon uj világ épüljön.

Fullánkok

...

A szociálizmus

ma már nem mumus, ma már Magyarországon is jogaiba iktatódott és a sokat hánytorgatott „tisztviselő urak" is beleélik magukat abba, hogy az egy-két szolgálati esztendő által vont válaszfalakat le lehet rombolni, ha „elvtárs"-nak nevezhetik egymást. A ranglétra felsőbb fokáról eddig szégyen volt lenézni arra, aki egy fokkal lejjebb állott, most azonban kezdik már észrevenni, hogy ott is testvérek állanak, akik nyomukba hivatottak lépni. A háborus esztendők minden keserüségének el kellett jönni, hogy a főváros tisztviselői eljussanak ide és együttes szóval sürgessék a közös kenyeret. A tisztviselők szervezkednek és sürgösen indexre vetik „az örökös jóakarat"-ot, amelyből eddig nem tudtak megélni. Mi azonban meg vagyunk győződve róla, hogy azok, akik az „örökös jóakarat"-ot eddig gyakorolták, maguk is szivesen látnak olyan helyzetet, amelyből ki fog telni szeni, hogy e tekintetben sem hiába dobták ki a pénzt, hanem azért kellett adniok, mert a kényszerüség vitte rá őket. A tisztviselőknek adni eddig csak mentegetődzve lehetett, a szakszervezet talán majd eléri, hogy könyöradományok helyett egyenesre nyitott tenyérből fogják megkapni azt, amire megélhetésük szempontjából szükségük van.

A lakók is

ugyanazt mondják, amit az épitészek. A héten ülést tartottak, amelyen az épitőipar gyökeres ujjászervezését, az épitőanyagok kiosztásának szabályozását és az épitőipari központ felállitását követelik. Az épitészeknek ugyanezek a kivánságai, amint azt ezeken a hasábokon már sokszor hirül adtuk. Mindezekhez azonban épitőanyag, munkáskéz és béke is kellene. Három olyasmi, amiről ebben a pillanatban sem az épitészek, sem a lakók nem tudnak gondoskodni. Egyszóval az összeházasodott erők ma még nem lehetnek elegendők. Várni kell, amig a harmadik szövetséges, a béke, is mellőjük szegődik.

A közélelmezési miniszter

okos és gyakorlatias intézkedést léptetett életbe. Vasárnap délután 4 és 7 között bridge-parti helyett a közönség panaszait hallgatja meg. Valóban a régi magyar királyok is igy cselekedtek, ünnepnapokon törvényt ültek a nagy tölgyfa alatt. Azóta azonban megváltoztak egy kicsit az idők és a multból csak a jó szándék maradt meg. Meg mernénk esküdni rá, hogy az első vasárnapon Budapest minden lakosa tizennégy évtől hetvenig el fogja szánni magát, hogy elmegy a miniszterhez panaszkodni. Délután háromig készülődik is, félnégykor azonban leül a stamm-kávéházában alsózni, ami még a miniszterrel való kézszoritásnál is nagyobb gyönyörüség. De jobb is ez igy, mert mi lenne a szegény miniszterrel, ha vasárnap délután mind az egymillióan elmennénk okiknek Budapesten panaszunk van a közélelmezésre?

Gaár Vilmos dr.

kuriai biró, fővárosi bizottsági tag a főváros nagy reformjáról

A választói jog folyamatban levő demokratikus kiterjesztése, azaz a kormány választójogi törvényjavaslata kell, hogy maga után vonja a fővárosi választói jogosultságnak s ezzel kapcsolatban az egész fővárosi törvénynek revizióját. Megkérdeztük e tárgyban dr. Gaár Vilmos kuriai biró, fővárosi bizottsági tag urat, aki e kérdés egyik legkiválóbb szakértője és aki a következőket volt szives egy széles alapokon nyugvó, gondosan kiépitett revizió tervéről a „Fővárosi Hirlap" munkatársa előtt kifejteni:

— A fővárosi törvényhatósági bizottságot választók választójogosultsága az országgyülési képviselői választójogosultságon alapszik. Ennek szükségképeni következménye, hogy a most a törvényhozás előtt fekvő választói törvényjavaslat törvényerőre emelkedésével a fővárosi törvénynek a választói jogosultságot szabályozó része is reformáltassék. Ezt az alkalmat fel kellene használni, hogy a 46 év előtt két kis városból, s egy mezővárosból alkotott, de azóta világvárossá fejlődött főváros részére készült szervezeti törvény minden részében átdolgoztassék a változott viszonyoknak megfelelően, a szerzett tapasztalatok alapján.

— A kiinduló pont az, hogy minél nagyobb számu polgárnak van része az állam és az autonom közigazgatás terén abban, hogy az ő akaratuk legyen az államélet és az önkormányzat megnyilvánulása, annál demokratikusabb ez a megnyilvánulás. Akkor, amikor az államélet terén az uj javaslat révén minden dolgozó polgár szavazatával hozzájárul az államakarat megnyilvánulásához, — *nem lehet a th. bizottságot választók választói jogát szükebb korlátok közé szoritani.*

— *Községi választó legyen tehát mindenki, aki országgyülési választójoggal bir,* s pedig anélkül, hogy még külön klasszifikációt kellene igazolni, avagy külön jelentkezésre volna kötelezve.

— A választásnak *kerületenkint kell történnie*, de *a mai nagy kerületek felosztandók* ugy a közigazgatás, mint a választás érdekében. Előbbi szempontból belterjesebb lehet az elüljáróságok müködése, utóbbi szempontból a lehetőleg *egyenlő erejü kerületek nem fognának a városi életben u. n. dominálo szerephez jutni*, hanem a kerületközi élet elevenebben kifejlődnék és *a kerületi érdekek hangoztatása helyett a főváros egyetemes érdeke lenne a vezérelv.*

— A törvényhatósági bizottság alakitásánál a *virilizmus eltörlendő, a bizottság taglétszáma leszállitandó 200—250 tagra.* Hiszen Bécsben 165. Berlinben 144 tagból áll a képviselőtestület. *Az inkompatibilitás és érdekeltség szigoruan meghatároztatnék a mainál bővebb keretben.* A th. bizottság élén a tagjai sorából választott elnök és elnökhelyettes állna. *A th. bizottság hatásköréből az apró ügyek kivétetnének és azok a városi választmány hatáskörébe utaltatnának.*

— *A főpolgármesteri állás beolvasztatnék a polgármesteri állásba*, olykép, hogy a főpolgármesterség, mint a kormány bizalmi ellenőrző közege, megszünnék létezni. A polgármester lenne a városi választmány elnöke; *a választmány felében az alpolgármesterekből és a tanácsnokokból, felében a th. bizottság tagjai sorából, ugyanazon számban választottakból, állna. Ez a választmány végezné a mai tanács hatás-*

körébe tartozó ügyeket és azokat, amelyek a th. bizottság hatásköréből ide áttétetnének.

— *A tisztikar a polgármesteren, alpolgármestereken és tanácsnokokon kivül élethossziglan nyerne megbizatást.* S pedig a kisebb hivatalnokokat a főpolgármester nevezné ki, a többieket a városi választmány választaná. *Az elől nevezett főtisztviselők 6 évenkint választás alá esnének.*

— Az *elüljáróságok* decentralizáltan persze, a mai szervezetekben meghagyatnának. *Az elüljárókat élethossziglan a th. bizottság választaná.*

— *Az önkormányzati jogosultság szélesebb alapokra volna fektelendő, tágabb tér volna biztositandó a választmánynak és a közgyülésnek. A kormány ellenőrző és beavatkozó joga* persze ennek folytán *kisebbednék.*

— A székesfővárost terhelő és az uj szervezettel még reá háruló anyagi kötelezettségek fedezhetése végett *az állami adók egy része a fővárosnak volna átengedendő* és igy a terhes és inkokolatlan városi pótadó helyébe *igazságosabb adóztatás* volna létesitendő.

Döntött a közraktári zsüri

Emelhet a Leszámitoló Bank

A főváros közraktárait, — mint ismeretes — a Leszámitolóbank bérli és az elmult őszön a Leszámitolóbank a fővárostól az *összes* közraktári dijak emelését kérte. A kérelemmel foglalkozott a tanács és ugy döntött, hogy a bank kivánságát csak részben teljesiti. A kérés az volt, hogy a főváros járuljon hozzá a kezelési dijaknak 50 százalékkal, a fekbéreknek pedig 25 százalékkal való emeléséhez. A tanács a fekbérek emeléséhez egyáltalán nem járult hozzá, a kezelési dijaknak pedig csak 35 százalékkal való emeléséhez volt hajlandó hozzájárulni. Erre a bérlő bank azzal felelt, hogy élni fog szerződésadta jogával és választott bíróság döntése alá bocsátja az ügyet. A főváros és a bérlő bank között máskor is voltak már differenciák, de a döntőbiróságig most jutottak el először. *Ma már meg is van a döntés és pedig a főváros álláspontjának teljes elejtésével.*

A bank még novemberben kérte a kereskedelmi minisztert, akinek ez jogkörébe tartozik, hogy nevezze ki a választott bíróság elnökét. A miniszter eleget is tett ennek a kérésnek és a zsüri elnökévé *Ádám* Géza miniszteri tanácsost nevezte ki. A zsüri még négy tagból állott, akik közül kettőt a főváros, kettőt pedig a bérlő bank nevezett meg. A főváros december elején tartott közgyülésén választotta meg a maga két zsüritagját, *Strasser* Imre gabonanagykereskedőt, a közgazdasági bizottság tagját és *Politzer* Gusztáv ügyvédet, a közraktári bizottság tagját. A Leszámitolóbank részéről a zsüri-tagok *Végh* Károly udv. tanácsos, MFTR. igazgató és *Szájbély* MÁV. igazgató voltak.

Amikor a főváros tanácsa határozatát meghozta, akkor még csak a közraktárak első félévi üzleti eredménye volt csak készen és ennek alapján redukálta a bank kivánságait. Ellenben, amikor a zsüri összeült, akkor már kész volt a második félévi eredmény is, amely meglehetősen szomoru képet mutatott, aminek az az oka, hogy a közraktárakban nagyon kevés az áru, amin a mai viszonyok között nem is igen lehet csodálkozni. Mindezek alapján a zsüri teljes mértékben a főváros álláspontjával szemben honorálta a Leszámitolóbank kivánságait és megokoltnak találta, hogy a kezelési dijakat 50 százalékkal, a fekbéreket pedig 25 százalékkal felemelje.

Az állandó kiállitási terület

A Lágymányos jövője

Müszaki körök figyelme mindinkább a felé a probléma felé terelődik, hogy hol és miként lehetne Budapest számára állandó kiállitási területet biztositani és azt a szükséges módon mielőbb kiképezni. Most, hogy néhány év mulva Budapest félszázados jubileumát fogja megülni, szinte alig lehet elképzelni azt, hogy páratlan haladásának, pompás fejlődésének eredményeit világkiállitás alakjában be ne mutassa, ha ugyan a hosszura nyúló háboru ezt a szándékot meg nem akadályozza. A technikusok azonban mindenesetre elérkezettnek látják az időt, hogy a probléma megoldásáról gondolkozzanak, annál is inkább, mert már az 1885-iki kiállitás is csak az alatt az ürügy alatt jutott a Városligetbe, hogy azt modernizálni kell. A modernizálás természetesen arra vezetett, hogy feltünés nélkül bár, de megtörtént az első lépés a Városliget beépitése felé. Az ezredévi kiállitás alkalmával már féltek ettől a gondolattól, a Közmunkák Tanácsa a Kerepesi-uti temető és a Hungária-körút között levő Pékligetet forszirozta, de a terv kivihetetlennek bizonyult, mert ez a terület elhagyott, félreeső, szük és közlekedésnélküli volt. A nemrég elhunyt *Rauscher* Lajos müegyetemi tanár vetette föl azután az ideát, hogy a kiállitást a Lágymányoson, a mai müegyetem telkén kell megrendezni. El is készitette a terveket, a városházán pártolták is a gondolatot, de mégis a Városliget győzött és az ezredéves kiállitás ujabb épülettömeget hagyott ott, veszélyeztetvén a Városliget eredeti rendeltetését.

Az ezredéves kiállitás óta ujra kisebb lett a Városliget, bevonultak oda a Mücsarnok, a Szépmüvészeti Muzeum, a Széchenyi-fürdő, a megnagyobbodott Állatkert. Elérkezett tehát az idő, amikor ismét csak a Lágymányos felé fordulhat a figyelem. Azóta a Pékligetről is le kellett mondani, hiszen azt is beépitették gyárakkal és munkásházakkal.

Amellett, hogy a budapesti városházán és a Lágymányoson tervezik az uj kiállitási területet, a Mérnök- és Épitész-Egyletben is élénken foglalkoznak a tervvel. Legutóbb *Mihályfi* József nyugalmazott müszaki főtanácsos szólott hozzá értékes gondolatokkal a mindinkább aktuális kérdéshez.

— Ma már — Mihályfi szerint — nincs más alkalmas terület, mint a Lágymányos a kiállitás számára. De jobb is igy, mert legalább nem lehet válogatni és nem lehet kikerülni a már évtizedek előtt kiállitási területül legalkalmasabbnak talált Lágymányost. Az akadékoskodók ugyan emlegetnek egy másik helyet, a mai lóversenyteret, de ez komolyan szóba sem jöhet, nemcsak azért, mert kicsiny, hanem főként azért, mert a pályaudvarok rendezésekor azt a területet nélkülözni nem lehet. De különben is a lóversenytér a várostól sokkal messzebb van, mint a Lágymányos és környezetét, fekvését sem lehet összehasonlitani emezével, amely a Duna partján, a hegyek keretében és mégis sikságon terül el. Igaz, hogy a müegyetem fölépitése óta pár száz lépéssel dél felé tolódott, de ez talán még előnyére szolgál, mert a nagykörut déli végén, a Boráros-téren épitendő hid a közönséget, a villamos vasutat a kiállitás kellő közepébe vezeti. Ennek a hidnak pedig tiz év mulva okvetlen el kell készülnie. A lágymányosi terület azonkivül, hogy mértanilag is közelebb van, közlekedő eszközökkel is igen könnyen elérhető lesz. A hidat nem is emlitve, igen fontos e téren a vizi közlekedés, amely körülmény tömegszállitás tekintetében megbecsülhetetlen, azután a müegyetem

1909 és 1918.

III.

Az 1909-ik nagy esztendő szédületes iramu munkában folyt le a városházán. Visszaemlékezésünk előző részében jeleztük már azokat a tanácsi előterjesztéseket, amelyek mintegy stációi voltak az izgalmas esztendőnek. Az egész esztendő munkájának kiemelkedő pontját, sőt gerincét azonban az az előterjesztés adja meg, amelyet maga Bárczy István polgármester alkotott és amely talán egyik legszebb munkája a polgármesternek. Terjedelmére is nyolcvannyolc nagyformáju nyomtatott oldal, bent pedig rengeteg tanulmány és sok tudás, de mindenekfelett nemes lelkesedés kerül az olvasó elé. A polgármester hatalmas sikerében azonban része volt Wildner Ödön akkori tanácsjegyzőnek is, aki neki ebben a munkában segédkezett.

A pénzügyi bizottság három ülésen át tárgyalta az előterjesztést és a bizottság tagjai elismeréssel árasztották el a polgármestert. Maga a tény, hogy mik voltak az előterjesztés által kitüzött célok és mik valósultak meg azok közül, az még eléggé emlékezetünkben van. Érdemes azonban a közelmult eseményeinek mai megismétlődése alkalmából fölelevenitení a Bárczy-féle előterjesztés nagy gonddal összeállitott történelmi részeit. Ezeket kivánjuk ezuttal kivonatosan ismertetni.

A lakásinség egyik legveszedelmesebb nyavalyája a nagyvárosnak. Lappangva, észrevétlenül közeledik és mire a város észbekap, akkorra a betegség már akárhányszor veszedelmes és katasztrófális roncsolásokat vitt véghez. A lakásbajok eredetét már a K. u. I. századra lehet visszavezetni. Már akkor megirják, hogy a szegénynemben 200 és még több lépcsőfokon át juthat fel sötét odvába, ahol ha föláll, nem tud kiegyenesedni. A házbéruzsorások fogalma is ismeretes, „superficiarius"-oknak hivták a nemes lelkeket, akik egész városnegyedeket béreltek ki és az albérlőiket kiszipolyozták. Maga Cicero és Crassus is hirhedt lakásuzsorások voltak. Cato ideiében leginkább a lakásbérek magassága miatt panaszkodtak és az agyonsanyargatott partájok ugy véltek magukon segiteni, hogy folytonosan és tömegesen hordozkodtak. A bajokon végre némileg Caesar és Octavianus segitettek, akik a nagy házbéreket elengedték.

Az első lakáshivatal a XIII. században Párisban jelentkezik, amikor is a király taxatorokat küld ki a lakások méltányos bérének megállapitására. A taxatorok büntettek is, de furcsa orvosságot használtak, mert ahelyett, hogy a lakások szaporitására törekedtek és igy egészséges konkurrenciát létesitettek volna, azzal büntették a csökönyös lakásuzsorásokat, hogy öt esztendeig nem volt szabad a házukat bérbeadni.

A legelső hatósági lakásépités érdeme Németországé, illetve Berliné. A XVI. században Berlin száz házat épit, a magánépitkezést pedig ingyen fa- és téglaanyaggal mozditja elő. A XVII. és XVIII. században a magánvállalkozást adómentességek, ingyen telkek, és ingyen épitési anyagok adásával ösztönzik. Ekkor már államköltségeken is épitenek házakat és a házbérek leszoritását az olcsó hatósági házbérekkel szoritják le. Nagy Frigyes Berlinben és Potsdamban közel öt millió tallért költ polgári házak épitésére. Gondja van azonban arra is, hogy a lakások becsületesen elosztassanak. Amire nálunk a háborus lakásinségben borzadva gondoltak és gondolnak ma is, Nagy Frigyes megcsinálta a lakások rekvirálását, a gazdagokat ugyanis arra kényszeritette, hogy lakásuk egy részét adják át bérlakóknak. Sőt Németország már a középkorban megcsinálja a beépitési kényszert és ha a tulajdonos vonakodott volna, akkor következett a kisajátitás.

Angliában VIII. Henrik alatt lehet nyomait találni a hatósági lakásépitésnek, de leginkább csak akkor, ha a tüzvészek nagyobb pusztitásokat vittek véghez. Angliában a modernebb lakásépitő akciót elsősorban az 1831-iki sulyos kolera hivta ki. 1837-ben Edvin Chadwick parlamenti jelentést tett az ügyről, amelyet az angolok „a lakáskérdés bibliájá"-nak neveztek el. A dolog azonban sokáig huzódott, mig 1844-ben parlamenti tárgyaló bizottságot küldtek ki. A szomoru adatok következtében, 1851-ben Shaftesbury javaslatot nyujtott be a szegényebb néposztályok bérlakásainak és közös szállóinak felügyelete és javitása iránt. Tulajdonképen azonban csak az 1875-iki közegészségügyi törvény (Public Health Act) óta lehetett komoly lakásellenőrzésről szó. A törvény büntetéssel sujtja azokat, akik a pincelakások és bérlakások körül felállitott követelményeknek nem felelnek meg. Igy intézkedések történtek a tulzsufoltság ellen is. Természetesen ezek az akciók, a lakásépités előtt végrehajtva, csak még inkább fokozták a lakáshiányt. Ebben az irányban is megindult hát a tevékenység, ugy hogy a nevezetes 1900. évi törvény már határozottan intézkedhetik a városok zugnegyedeinek kiirtásáról. Londonban az ily módon kilakoltatott népességnek, vagy legalább felerészben a város tartozik megfelelő lakást adni, hacsak nincs beigazolva, hogy a kilakoltatott házak közvetlen közelében megfelelő lakások állanak rendelkezésre. A kilakoltatottaknak költözködési segély jár, amelyet a hatóság előlegez a volt háztulajdonos terhére. Ugyanez a törvény felhatalmazza azonban a városokat a munkáslakások épitésére is. Az e célra szükséges területeket messzemenő kisajátitási jog utján is megszerezhetik. E célra a városok nyolcvan esztendő alatt visszafizethető kölcsönöket kaphatnak.

Az angol városok egyes házak lerontására és pótlására ilyen természetü utcarendezésekre az utolsó husz év alatt több mint négy millió sterling (96 millió korona) kölcsönt vettek föl. Sokkal fontosabb azonban, hogy az angol városok a törvény kényszerén kivül is épitettek kislakásokat. London azonban nem igen buzgolkodott ezen a téren, hanem inkább a magántőkét ösztökélte az épitkezésre. 1900-ban azonban uj, demokratikusabb törvényhatósági bizottságot kap, amely már inkább üzi az önkéntes, hatósági épitkezést. Ma London inkább ugy iparkodik a gyakori bajokkal szemben védekezni, hogy kifelé csapolja le a népességet a külterkeken való olcsóbb regie-épitkezés és jó, olcsó közlekedés berendezése révén.

előtti Dunaparton, esetleg a Fehérvári-utról közuti vasuti közlekedés, amely kétségtelenül a hidon is létesül; végül a telepre vezető széles utakat az automobilok, közönséges kocsik és a gyalogosok ezrei minden fennakadás nélkül vehetik igénybe. E kedvező körülményre nézve ez a terület tulzás nélkül páratlanul áll.

— Az, hogy a területet most nagyrészt viz boritja, nem lehet hátránynak tekinteni. Nemcsak azért, mert ezt a területet egyszer igy is, ugy is föl kell tölteni, de azért sem, mert teljesen szabad lévén, a berendezésre teljes szabadságunk van, a tervezőt semmi sem feszélyezi. Sőt — minthogy parkokat, vagy kiállitási területet tavak és egyéb vizmedencék nélkül el sem lehet képzelni — itt ezek a medencék már készen állanak, csak épen ki kell azokat formálni. Tekintettel az előttünk álló nagy munkára, amely a kiállitással kapcsolatos sokoldalusságánál fogva, nagy nehézségekkel és jelentékeny költségekkel jár, *elérkezettnek kell az időt tekinteni arra, hogy a végleges döntés sürgősen megtörténjék.* Ez is egyike lehetne a háboru után rögtön, csekély előkészülettel, de nagytömegü kiképzetlen munkaerővel is megkezdhető munkának.

Ezekhez az érdekes fejtegetésekhez csak azt tehetjük hozzá, hogy tudomásunk szerint a városrendezési ügyosztály a Kelenföld beépitetlen területén modern kertvárost kiván létesiteni és ugyancsak itt akarja elhelyezni az állandó kiállitási területet is. A *Warga* László müszaki tanácsos által készitett tervekhez már a Közmunkák Tanácsa is megadta hozzájárulását

Kaszáló a város belterületén

A Déli vasut heverő milliói

A Déli vasutnak nincsen nagy számmal heverő milliója, sőt maga a „vének tanácsa" nem is igen meri föltételezni, hogy ilyen heverő milliók tényleg lennének. A társaság örökkön ingadozó financiái pedig igen szükségessé teszik, hogy minden garasra ügyeljenek; ha mégis megtörténhetik, hogy egy objektumból mintegy ötvenezer korona helyett összesen háromszáz korona jövedelmet tudnak csak biztositani, akkor megérdemli a vállalat a sorsot, amely reá várakozik és megérdemli azokat az elaggott tehetségteleneket, akik ma is aktiv szerepet játszanak az uj igazgató mellett. A vállalatnak ezek az öreg sirásói maguk akarták a hatalmat kezükbe keriteni, Schlosser Ferdinánd főfelügyelőt Breuer Mór igazgatónak utódjává kineveztetni és föl akarták boritani a kombinációt, amely Gordon Róbert személyéhez füződött. Mikor azonban ez a gyámoltalan aknafurás nem sikerült, akkor hajbókolva szegődtek az uj gazda szolgálatába. Most aztán nem igen van más törekvésük, mint a mult büneinek és mulasztásainak leplezése. Igy történhetett, hogy az uj igazgatónak sejtelme sincs arról, hogy a Déli vasutnak nagyértékü telkei vannak Budapest legfejlődésképesebb részében és ezeket a telkeket ma mint kaszálót értékesitik Koch Ede igazgatóhelyettesnek, a pályafentartó osztály vezetőjének üzleti zsentalitása révén évi 300 koronáért, holott — mint emlitettük — a teleknek legalább ötvenezer koronát kellene jövedelmeznie.

Az ablakon igy kidobott 50.000 koronáért azonban csak részben felelős Koch igazgatóhelyettes ur, aki szintén egyik oszlopa a Schlosser Ferdinánd elnöklése alatt álló és ujból hatalomra kapott vének tanácsának. Koch különben beteges ember, aki legutóbb egy esztendős szabadságon volt, most azonban ugy találta Schlosser ur, hogy nélküle nem lenne teljes a vének tanácsa, sietett tehát a beteg Kochot reaktiváltatni. Kivüle azonban az igazi hibás a háromszáz koronás kaszáló históriájában az az antiszociális szellem, amely mindig inkább az ablakon szórta ki a pénzt, semhogy abból az alkalmazottaknak juttasson valamit.

Igy történt ez azzal a huszonnégy holdas telekkel is, amely az Átlós-ut mentén, szemben a közismert Kudelka-féle házcsoporttal fekszik. Ezt a huszonnégy holdat adják bérbe évről-évre háromszáz koronáért kaszálónak. Egyéb haszna nincs a társaságnak belőle, holott Budapesten az utolsó gyerek is tudja, hogy a város fejlődésének egyik legfőbb iránya erre felé halad. Az alkalmazottakkal szemben való szükkeblüség azonban ott kezdődik, hogy ezt a telket a Délivasut személyzete már számtalanszor kérte, adnák oda nekik családi házak épitése céljából, vagy ha ezt nem akarják, parcellázzák a telket, majd ők szereznek tőkét, amely kész örömmel vállalkozik arra, hogy a déli vasuti alkalmazottak családi házait felépiti. A Schlosserek, Czölderek, Kochok és Babosok vaksága és antiszocialis szelleme azonban mindig ridegen elzárkózott ez elől a kivánság elől.

Ma azonban nemcsak a Déli vasut alkalmazottairól van többé szó, hanem a főváros lakosságának egyetemes érdekeiről is, mely azt követeli, hogy minden alkalmas helyet beépitsenek és igy a lakásinségen minél inkább segitsenek. Sajnos azonban az osztrák társaságnak Budapest érdekei nem fekusznek a szivén. Olyan időket élünk azonban, amikor a Déli vasutat nyomatékosan figyelmeztetni kell arra a kötelességére, hogy a parlagon heverő területet hasznositsa. Igazán nem fekszik a szivén senkinek az, hogy a Déli vasut esetlen üzleti politikáját megjavitsa, de amiről itt szó van, az ma már közérdekké lett.

Alkalmunk volt a főváros egyik legkiválóbb lakás- és telek-szakértőjével beszélni, aki a következőket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Nem ismerem a Déli vasut telkeit, de ismerem a Kudelka-házcsoportot és tudom, hogy az Átlós-út mentén a Közmunkák Tanácsának is vannak telkei. Kétségtelen, hogy nagy pénzkidobás, ha a Déli vasut 300 koronáért ad bérbe huszonnégy holdat a főváros e fejlődésképes részében. A főváros üres telkeiért, bármilyen célra bérlik is azt, egységárban egy koronát kapunk, ami azt jelenti, hogy a huszonnégy hold bérének minimálisan 38,400 koronát kellene hoznia.

— Ami most már a Déli vasut alkalmazottainak azt a tervét illeti, hogy ott családi házakat szeretnének épiteni, ez a mai viszonyok között nehézségekbe ütközik, bár a multban tényleg megtehették volna. A családi házak épitése ma igen költséges, azt sem az alkalmazottak, sem az anyagiakban nem duskáló Déli vasut nem birják ki. Ellenben módjában lenne, sőt *kötelessége lenne a Déli vasutnak tömeglakásokat épiteni a parlagon heverő területén.* Ha pedig maga nem tud épiteni, akkor ajánlja föl a telket a székesfővárosnak, vagy ajánlja föl valamely magánrészvénytársaságnak, kétségtelen, hogy akármelyik kombinációt fogadja el a társaság, okvetlen meghallgatásra talál, de a várost fejlődésében megakasztani nincs joga. A huszonnégy holdas területért a főváros igen szép jövedelmet biztositana a társaságnak, amennyiben a Wekerle-féle törvény értelmében, amely a főváros fejlesztéséről szól, a telek értékének 4 százalékát fizetné bér gyanánt. Az Átlós-uti telkek pedig egységárban minimálisan 30 koronát érnek és igy 1.152,000 korona értéket képviselnek, aminek évi 4 százalékos kamata 46,080 korona. Ez az összeg, amit évenkint az ablakon dobnak ki és helyette háromszáz koronáért adják ki kaszálónak a huszonnégy holdat.

Ma a hatóságnak 40 helyen vannak lakásai. A belső részekben nagy blockok, kint kertes-házak. 1900-ban már 42,000 embernek volt London a háziura. Nagy szeretettel igyekeztek egyben az angolok arra is, hogy a vagyontalanabb néposztályokat lakásuk tulajdonosaivá is tegyék.

A német példák közül igen fontos a városok területének övezetekre való osztása (Zonen- und Staffelbauordnungen). Ezt ma már a Fővárosi Közmunkák Tanácsa is megcsinálta. Ez a rendszer övek szerint különböző sürüségü és magasságu épitkezést enged meg, s különösen az ellen irányul, hogy a városok perifériáit sokemeletü épületekkel tömjék meg. Ezek a szabályok egyrészt egészségügyi tekintetben szülnek üdvös hatásokat, másrészt telekpolitikai fegyverek a hatóságok kezében, mert a telek kihasználásának megszoritásával a telekárak spekulativ felcsigázását megakadályozhatják. Sőt végeredményben a hatóság ezen a réven meggátolhatja a lakbérek tulságos fölverését is.

Németországban olyan törvényes intézkedések, amelyek az egészségtelen épületek, vagy városrészek kiirtását lehetővé tennék, nincsenek, ellenben Hamburgban és Hessenben van külön törvényes lakásinspekció, Stuttgart pedig önként lakáshivatalt állitott föl. A kislakások épitése körül a német törvényhozásnak különösebb érdemei nincsenek, itt inkább az egyes német városok tevékenysége érdemel figyelmet.

Olaszországban döntő fontosságu az 1903-iki törvény, amely osztályozza az olcsó lakásokat tulajdonképeni népházakra, szegényeknek alacsony bér mellett kiadott házakra, népszállókra, ingyenes éjjeli menhelyekre, végül az iparosok, birtokosok, bérlők által épitett lakásokra, melyeket alkalmazottaiknak, vagy munkásaiknak adnak bérbe, vagy adnak el. Az intézkedések vezérlő motivuma pedig, hogy a népházak épitésétől teljesen távol kell tartani a spekulációt. Népháznak tekint a törvény minden lakást, amelynek tiszta, az adózás alapját képező bérhozadéka a különböző városokban 200—700 lira maximum között mozog, de királyi dekrétum ezt a határt még felével ki is tolhatja. A népházak lakói olyanok lehetnek, akiknek nincs 20 lira egyenes adó alá eső más házuk és nincs több jövedelmük, mint 1000—2000 lira. Családos embernél ez a maximum 1300—3500 lira. Az állam a népházakat épitő szövetkezeteknek többféle lényeges kedvezményt ad. A törvény egyébként a községeket is felhatalmazza, hogy ha a munkások lakásszükségletét a magánépitkezés nem elégiti ki, maguk épitsenek népházakat.

Hollandiában a közhatóságok 1875. óta avatkoznak be a lakásügybe, amikor is az amsterdami közegészségügyi bizottság 5000 pincelakást nyilvánitott egészségtelennek. A tanács erre sürgősen egy munkásépitő-egyesületet kezdeményezett, amelynek kölcsönt és telkeket adott. Az egyesület ekkor 776 lakást épitett. 1901-ben azután a lakástörvénnyel (Woningwet) uj korszakba lépett a holland lakásügy. Eszerint a kormány speciális társaságokat, amelyeknek kizárólagos célja a lakásügy javitása, s amelyek részvényeseiknek legfeljebb 4 százalék osztalékot fizethetnek, feljogosit arra, hogy a községek közvetitése mellett az államadósság kamatával egyező állami kölcsönt vehessenek igénybe.. A községek az ilyen társaság céljaira szükség esetén kisajátitással is élhetnek.

Franciaország 1850-ben hozott először egészségügyi szempontokból kiinduló lakástörvényt. Ennek kevés eredménye volt, de már többet jelentett az 1894-iki és 1906-iki törvény. Ezek szerint minden egyes departementben az olcsó lakások ügyére és szociális biztositásra védelmi bizottságokat szerveztek. A törvény által a kislakásoknak biztositott előnyök: a földadó, ajtó- és ablak-adó alól való mentesség, messzemenő bélyegmentesség a jogügyletekben stb. Az előzők engedélyezése attól a feltételtől függ, hogy kollektiv lakásra rendelt házaknál minden egyes lakás tiszta bérértéke ne haladja meg azt az összeget, amelyet az egyes községekre nézve öt esztendőnként egy külön departementális bizottság állapit meg. A bérérték például Párisban 550 frankot nem haladhat meg. Franciaországban a magántőke olyan nagy fokban vett részt ezekben az akciókban, hogy a hatósági beavatkozás szükségessége nem igen állott elő.

Belgiumban azt a célt tüzték ki a lakásügy rendezésénél, hogy az életbiztositás segedelmével a munkást egyszersmind a lakása tulajdonosává tegyék, ez azonban csak az igen jó helyzetü munkásoknál sikerült. A liége-i 1905-iki lakáskiállitáson bemutatott telepen egy-egy kis ház négy kis szobával, összes mellékhelyiségekkel, telekkel együtt 4500 frankba került. Ezt a munkás életbiztositás nélkül 25 év alatt havi 30—40 frankért, életbiztositás mellett pedig — egy 25 éves munkást véve — 35—40 frankért szerezheti meg.

Ausztriában az olcsó lakások fejlődésének legfőbb akadályának — ép ugy mint nálunk — a sulyos adótörvényeket tekintették. Ezért az 1892-iki törvény a munkáslakásokat magukban foglaló házakat 24 évi adómentességben részesitette, de elkövették azt a hibát, hogy a munkaadók, akik munkásaiknak ingyen lakást épitettek, ebben a kedvezményben nem részesültek és az, hogy ezt a kedvezményt módfelett alacsony házbérhez kötötték. 1902-ben azután enyhitették ezeket a megszoritásokat. Érdekes kikötés, hogy az ilyen épületet ötven évig munkáslakás céljaira kell lekötni telekkönyvi bejegyzés utján. A munkáslakások neme szerint szigoru egészségügyi intézkedések vannak előirva, az albérlés és ágyrajárás el van tiltva.

Az Unio államaiban és nagyvárosaiban az ipar óriási fejlődésével szemben szintén felmerült a lakáskérdés, de ennek nyomása a hatóságot még csak kevés helyen tudta beavatkozásra kényszeriteni. Newyork lakóinak kétharmadrésze szégyenletes lakásviszonyok között él és amellett a lakásbérek is igen drágák. Különösen a bevándorlók élnek borzalmas odukban. Newyork már régen épitett minta-kislakásokat, de ezek hamarosan annak lettek mintái, milyeneknek nem szabad a kislakásoknak lenniök.

Ötven millió idegenforgalmi célokra

A Menetjegyiroda és a MÁV. szerződése. — A svábhegyi fogaskerekü átalakitása és uj koncessziója. — Szállodák épitése Budapesten és a vidéken. — Márkus Jenő dr. szerepe.

— A Magyar Bank nagy akciója. —

Bécs irigy szemekkel tekint Budapest felé és a bécsi Rathhausban nincs egyetlen ülés, amelyen vagy az irigység, vagy az óvatosság szavai el ne hangzanának. Az idegenforgalmi bizottság ülései pedig a megdöbbentség, a megriadtság érzetét látszanak feltüntetni. Budapest most lett igazi riválisa a császárvárosnak és a külföld — ugy látszik — nemcsak a magyar katonát, de a magyar fővárost is fölfedezte. Budapest fejlődésének minden mozzanatát feszült figyelemmel figyeli Bécs, amely attól fél, hogy a háboru után elég esze és tehetsége lesz Budapestnek ahhoz, hogy természeti szépségeit kiaknázza, az idegent elbájolja és elfoglalja a világvárosok között azt a helyet, amelyet megérdemel.

Sajnos, ezen a téren sem a magyar állam, sem a magyar főváros nem készülnek vezetőszerepet elfoglalni. Az államnak ezer más gondja van, semhogy komolyan törődnék az idegenforgalom fejlesztésével, a fővárosnak pedig annyi alkotnivalója van, hogy a hatalmas kölcsön, amit most szándékozik fölvenni, beruházó programmjának legszükségesebb kiadásait sem lesz képes fedezni. Szerencsére azonban akadt magántőke, amely nagyszabásu és oly stilusos módon kiván foglalkozni Budapest és Magyarország idegenforgalmának hatalmas fellendítésén, amely mindenesetre nagyszerüen jövedelmező üzletnek készül. A *Magyar Bank*, amely ezt a horribilis feladatot magáévá tette, nemcsak óriási magánhasznára tarthat számot, de bizonyos lehet abban is, hogy Magyarország és a főváros egész gazdasági életébe uj frisseséget önt és olyan jövedelmi forrásokat nyit meg az ország előtt, amelyeknek zsilipjeit eddig a szükkeblüség és a kis látókörüség zárták le.

A Magyar Bank nagyszabásu tervei olyanok, hogy maguknak ezeknek a terveknek a méretei imponálni fognak a külföldnek és maga az akció egyszersmind reklám az országnak, melyben ilyen arányu üzleti vállalkozás létesülhet. A tervek egész komplexumra, a készülő szerződések és létesitmények sorozata a maga teljességében még ismeretlen, de egymásután napvilágot kezdenek látni az egyes részletek, amelyekből azután immár kezd kialakulni a hatalmas kép égisze. Legelőbb a Menetjegyirodát váltotta magához a Magyar Bank, aztán következett az állami fürdők bérbevétele, megvette a svábhegyi fogaskereküt, összevásárolta a fogaskerekü mellett levő telkeket, legujabban a fővárossal tárgyal a fogaskerekü koncessziójának ötven évre való meghosszabbitásáról, most pedig arról értesülünk, hogy

a Magyar Bank tulajdonát képező Menetjegyiroda uj szerződést kötött a MÁV.-val, amely szerződés értelmében a Magyar Bank arra kötelezte magát, hogy meghatározott idegenforgalmi célok érdekében ötven millió koronát hajlandó beruházni.

A Menetjegyiroda és a Magyar Államvasutak szerződése természetesen szintén csak egy láncszeme magának a nagy tervnek, de ez a szerződés nagy mértékben érinti Budapestet és szervesen belekapcsolódik azokba a tárgyalásokba is, amelyeket viszont a fővárossal folytat a Magyar Bank. Természetesen a Máv. és Menetjegyiroda uj szerződésének részletei még nem kerülhetnek a nyilvánosság elé, az alapelv azonban az, hogy a Máv. a Menetjegyiroda számára ujból megadott koncessziók fejében a Menetjegyiroda tulajdonosaként szereplő Magyar Banktól garanciát kapott arra, hogy ötven milliót belefektet olyan beruházásokba, amelyek a Máv. békebeli forgalmát emelik, a magyarországi idegenforgalmat megélénkiteni és az ország gazdasági életét fölfrissiteni hivatottak. A beruházásokat mi mind olyanoknak látjuk, amelyeket a Magyar Bank saját kitüzött céljai érdekében is megvalósitandóknak tart, de a bank szándékainak megerősitése az, hogy a beruházások eszközlésére szerződésesen is hajlandó volt magát kötelezni.

Ami most már a Magyar Bank által elvállalt és összesen ötven milliót reprezentáló beruházások minemüségét illeti, azok három csoportra oszlanak és pedig a *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint a következők:

1. **a Magyar Bank villamos üzemüre kiépiti és a város belső részéig meghosszabbitja a svábhegyi fogaskerekü vasutat,**
2. **Budapesten a szükségnek megfelelő időben és mennyiségben szállodákat épit,**
3. **a vidék forgalmasabb városaiban szintén épit szállodákat.**

Mint ebből is látható, az idegenforgalom emelésének eme három szerződésileg biztositott eszköze közül *az első kettő speciálisan Budapest székesfőváros érdekeit fogja szolgálni.*

A fogaskerekü, mint ismeretes, ugy jutott a Magyar Bank birtokába, hogy a Magyar Vasutforgalmi r.-t. részvénytöbbségét megvette és már azóta is olyan javitásokat eszközölt a rozoga alkotmányon, hogy többé a régebben állandóvá lett életveszedelmektől félni nem kell. A fogaskerekü 1926-ban a főváros tulajdonába menne át, amikor is a főváros sem zárkózhatnék el annak villamosüzemre való átalakulása elől. Nyolc esztendő mulva azonban a főváros még mindenesetre javában el lesz foglalva a háboru utáni beruházásokkal, minden pénzt erre kell fordítani; teljesen kapóra jött tehát a főváros számára a Magyar Bank ajánlata, amely ötvenéves koncessziót kér és ennek ellenében még annál is messzebbmenő beruházásokat eszközöl, mint amilyeneket a fővárosnak szándékában volt. Értesülésünk szerint a Magyar Bank e tekintetben már megkapta a főváros vezető köreinek biztositását, hogy az üzlet létre fog jönni. A közlekedési ügyosztály már el is készült előterjesztésével, ami természetes is akkor, amikor a Máv. e tekintetben már szerződést kötött. A Svábhegyre tehát a jövőben a város belsejéből kényelmes, egyenes uton fogunk kirándulni és ha még ebbe a tervbe belekapcsolódik a Magyar Bank svábhegyi szálloda és nyaraló-épitő terve is, akkor ez a svábhegyi villamos igen fontos tényezője lesz Budapest jövendőbeli idegenforgalmi fejlődésének.

De megmenti a fővárost a Magyar Bank még egy igen nagy gondtól. Ha ugyanis magántőke nem lett volna hajlandó a Budapesten való szállodák épitésére, akkor ezt a kérdést is hatósági uton kellett volna megoldani. E tekintetben a főváros idegenforgalmi bizottságában már komoly tevékenység is indult meg, mert ma már nemcsak a haldokló szállodásipar megmentéséről van szó, hanem arról is, hogy miután a közelmultban nem kevesebb, mint négy nagy szállodánk szünt meg, nemcsak a jövő, de a jelen idegenforgalma is megbénul a szállodákban beállott óriási hiány miatt.

Ezekhez az uj fejleményekhez még csak azt kell hozzátennünk, hogy *a tárgyalásokat ugy a Máv.-val, mint a fővárossal Márkus Jenő dr., volt fővárosi tanácsnok, a Magyar Bank uj igazgatója, folytatta. Márkus* Jenő dr.-nak rövid müködése alatt is sikerült olyan alkotásokat magáénak vallani, amelyeknek leginkább az ő kedves Budapestje fogja hasznát látni. Az igéreteket, amelyeket pályáján megnyilvánult munkásságából meritettünk, ime kezdi szorgalmasan beváltani.

URÁNIA
Anyaság
Ezenkivül:
Élve eltemetve
izgalmas filmtörténet 3 részben.
Előadások: Hétköznapokon 5, ½7, 8 és ½10 órakor.
Vasár- és ünnepnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—½1-ig, d. u. 3 órától kezdve.

Az elhagyott gyermektől a kékfestőig

— Közgyülési mozaik —

Szerda, január 30.

Ez az a rendkivüli közgyülés, amelyet azért kellett összehivni, mert a politikai sztrájk miatt nem lehetett idejekorán kinyomatni a kölcsönre vonatkozó tanácsi előterjesztést és igy Waigand József dr. nem tudta azt kellőképpen áttanulmányozni. Ezért aztán el is nevezte valaki röviden Waigand-közgyülésnek.

A külső kép egyébként több érdekes jelenséget mutat. Az előadói emelvény mellett egy pótszéken megjelent Ács főszámtanácsos is, aki mindig csak akkor vonul itt meg szerényen, amikor nagy pénzügyekről van szó. Az elnöki emelvényen is uj arc tünik föl, Sallay Árpád szakállas feje hajol az irások fölé, a bizottsági tagok sorában pedig ott ül az uj tanácsnok, Sztankovics Szilárd, aki egyébként ma debütálni is fog. Háromszáz milliós kölcsönnel kezdi pályafutását, vajjon ha igy kezdi, hogy fogja végezni? Háromszáz millió egy kicsit sok az első intrádára.

*

Az urak azonban nehezen szállingóznak be. Kint vannak a pipázóban, az ülésterem üresen kong. Az elnöklő polgármester nem akarja zavarni őket beszélgetésükben, azt inditványozza, hogy forditsuk meg a sorrendet. Előbb beszéljünk a villamos balesetekről, azokat elintézhetjük igy szük körben is, a kölcsönnél szavazni kell, azzal várhatunk.

És már süvölt is Szalai Mihály hangja, ami természetes is, mert azt szokták mondani, hogy kis ember nagy hanggal jár. A véres filippikában arról beszél, hogy mig a Piave mellett az olaszok, franciák és angolok viselnek ellenünk háborut, addig itthon a hinterlandban a villamos balesetekkel kell csatákat vivnunk. Rényi tanácsnok föl-fölriad egy-egy éles fejhangra, szegény Ács főtanácsos pedig, akinek pótszékét a sors éppen Szalai Mihály padja elé vetette, csodálkozó arccal nézi, hogy miért pöröl nek igy vele.

Bárczy polgármestert azonban semmi sem hozza ki a nyugalmából. Csöndesen felel a kaserü kifakadásokra és már simán el is van intézve a nehéz ügy.

*

Az előadói széket Sztankovics Szilárd foglalja el és okosan, argumentumokkal bőven felszerelve, teszi az asztalra a háromszáz milliós kis árvát, amelyet elődjétől, Csupor tanácsnoktól kapott örökségül. Csupor tanácsnok pedig el sem jött, hogy jelen legyen elhagyott gyermeke keresztelőjén. Ez a tény azt mutatja, hogy keményszivü apának bizonyult.

Sztankovicsot, aki az árvát szeretetébe fogadta, ezért is, meg debüje alkalmából is, lelkesen megtapsolták. Bárczy polgármester pedig leszállt trónusából és odaállt az uj tanácsnok mellé, hadd hallja jobban, hogyan kezdi müködését. Látszott az arcán, hogy meg van vele elégedve. Körüskörül azonban már seregestül várták, akiknek valami mondani valójuk volt. Előbb Havass Rezső sugott valamit, amire a rossz nyelvek azt mondták, hogy Dalmácia ügyét intézte el most már véglegesen. Majd Biró Henrik, a miniszter nélkül maradt népkonyha főintézője tanácskozott a polgármesterrel, amiből többen igen messzemenő következtetéseket vontak le. Végül pedig egy belvárosi korifeussal vonult el Bárczy a jobb felé eső hegyoldal legzordonabb magaslataiba, aztán pedig a város több oszlopával a főpolgármesteri szobába rejtőzött el tanácskozásra. No hiszen meg is indult a pletykák áradata, amiből a különböző és élénk fantáziákban olyan kaosz keveredett, hogy ember legyen a talpán a polgármester, ha mindezeket a kombinációkat ki akarja elégiteni.

— Annyi bizonyos, hogy valami van a levegőben — mondták még azok is, akiknek az idők folyamán leginkább kiszikkadt a fantáziájuk.

*

Ekkor már Waigand József beszélt, aki ime, ha akart, ha nem, kénytelen volt valóságos expozét tartani, ha már az ő kedvéért egy egész rendkivüli közgyülést hivtak össze. Eleget is akart tenni ebbeli kötelességének, nemcsak beszédének kvalitása, de hosszusága tekintetében is.

A kritikát Rózsavölgyi ömléltósága mondta el róla:

— Okosan, szépen, finoman beszél. Csak kár, hogy olyan hosszujáratu szónok. Sokkal frappánsabb lenne, ha rövidebben beszélne.

Azután a multba tévedt Rózsavölgyi és mint mindig, most is kedves, érdekes élményeket mondott el:

— Azelőtt még bőbeszédűbb szónokok voltak itt, ebben a teremben. A két legkiválóbb szónokunk, Polónyi és Steiger Gyula sem tudták röviden befejezni a mondókájukat. Azok tudtak csak elkalandozni a tárgytól, de azt olyan élvezetesen tették, hogy azt észre sem vette senki, még az elnök sem igen. Hányszor kellett főjegyző koromban a polgármestert figyelmeztetni, hogy már megint a kinaiak nevelési rendszeréről, vagy a diluviális korból való ásatásokról beszélnek . . .

Waigand azonban valószínüleg megérezte Rózsavölgyi kritikáját, pontot tett a beszéde után. Ekkor vette csak észre a közgyülés, hogy ezenközben Feleki Béla dr. Szilágyi Dezsőt játszott. Szilágyi Dezső volt az, aki mindig azt mondta Darányi Ignácnak:

— Nácikám, állits valamit, hadd cáfoljam meg.

Feleki is valahogy igy játszott Waiganddal, akinek minden állitását megcáfolta, beszédének pedig az volt a ceterum censeója, hogy kell, nagyon kell, sürgősen kell az a háromszáz milliócska.

Eckermann Ede dr. pesszimizmusa sem tudta lerontani ezt a hatást és Reiner Edének nem igen volt más feladata, mint elmondani a hires bécsi Oppolzer tanár históriáját, aki egy kék-szinü betegnek hosszu előadást tartott a szivbajról és csak akor kérdezte meg, hogy mitől olyan kék?

— Mert kékfestő vagyok — mondta a szerencsétlen.

Hát azt mondja Reiner doktor, ennek a fővárosnak sincsen szivbaja és a felcserek csak az ujján levő kékfestéket látják. Végül még az intenzivebb fürdő-politikát ajánlotta figyelmébe a tanácsnak.

A kékfestő annyira meghatotta aztán a közgyülést, hogy mindössze öten mertek a javaslat ellen szavazni.

A büszke Bécs és a csehek

Weiskirchner salamoni itélete

Az ausztriai németeknek bőségesen akad baja a csehekkel és Ausztria politikai élete ma a németek meg a csehek viszálykodásában merül ki. Legujabban azonban magának Bécs városának is konfliktusa akadt a zordon csehekkel, amelyet azonban Weisskirchner őexcellenciája ötletes salamoni itélettel döntött el.

Az egész affernak, amely Bécs és a csehek között kitört, egy iskolakönyv és annak is egyetlen mondata volt a magva. Az iskolakönyvek általában nem szoktak tulságosan aggresszivek lenni, az ifjuságot jámbor limonádén és málnaszörpön szokás nevelni, nem pedig tüzes boron és maró pálinkán. Az a legelső mondat is, amely müveltségünk alapkövét képezi, egészen megalkuvó természetü. Ez a mondat igy hangzik: úr ir. Pedig mindnyájan nagyon jól tudjuk, hogy az ur nem ir és aki ir, az rabszolga, a tőke robotos proletárja.

Bécs város afférja hasonlóképen szelid mondatból keletkezett. Az egyik földrajzkönyvben ugyanis, amikor az ausztriai városokat fölsorolja, ez a jámbor mondatka fordul elő:

Wien a legszebb német városok egyike.

Hát ebben a mondatkában igazán nehéz lenne aggresszivitást, vagy rossz szándékot fölfedezni, sőt mi valamennyien, akik nem vagyunk Bécs imádói, készséggel elismerjük, hogy a mondat a tárgyi igazság szempontjából sem esik kifogás alá. Nem igy azonban az izgága csehek, akik még ebben a mondatban is találtak közjogi sérelmet. A közoktatás ügyében teljesen függetlenek lévén, a cseh kultur-hatóságok elrendelték, hogy a jámbor mondat minden Csehországban használt könyvben kikorrigáltassék és pedig a következőképen:

Wien a legszebb *osztrák* városok egyike.

A legszebb szó ellen nem volt kifogásuk, csak a német jelzőt vetették indexre. Ezzel azonban már Bécsnek is elevenjére tapintottak. Nem addig van az, velük ne packázzanak a csehek, ők igenis ragaszkodnak ahhoz, hogy Wien a legszebb német városok egyike.

Bécs város legutóbbi közgyülésén aztán kitört a vihar. A csehek ellen kemény kifakadások hangzottak el. A szónokok szavainak forró lávája ömlött az elnöki székben ülő Weisskirchner felé, akit cselekvésre bosszura, megfenyitésre akartak rábirni. Javában állott a csata, Weisskirchner szeliden hallgatott, mert nagyon jól tudta, hogy Csehország közoktatásügyébe beleavatkozni sem joga, sem módja nincs. Amikor aztán elült a vihar, megszólalt a népszerü polgármester, akinek minden szavát szomjas fülekkel hallgatta a közgyülés. Okosan, szépen, önérzetesen beszélt, de nem mondott semmit. Végre azonban kimondta a salamoni itéletet:

— Akármi legyen is azonban a cseh tankönyvekben, akármit irjanak is Bécsről, Bécs azért a legszebb német város marad . . .

Ez a mondat hatott, kitört a tetszés zaja és meg volt mentve Bécs szépsége is, meg a németsége is. Mi pedig itt Budapesten irigykedve nézzük, hogy tudják szeretni a bécsiek a maguk városát. Bár ezt tudnánk mi is utánozni.

Események

Déri alpolgármester a gázgyári igazgatóság elnöke. A gázgyár igazgatósága tudvalevőleg egy a tanács által kiküldendő alpolgármesterből, aki az elnöki tisztet viseli, a világitási ügyosztály mindenkori tanácsnokából, aki mint helyettes-elnök szerepel, egy másik, a tanács által kiküldött tanácsnokból és három fővárosi bizottsági tagból áll. Eddig a gázgyári igazgatóság elnöke *Festetich* Géza gróf volt, most pedig a tanács az ő örökébe *Déri* Ferenc dr. alpolgármestert küldte ki, ugy hogy az igazgatóság ma a következőkből áll: elnök: *Déri* Ferenc dr., helyettes-elnök: *Buzáth* János dr., tagok: *Harrer* Ferenc dr., *Feleki* Béla, *Springer* Ferenc és *Platthy* György. A tanács legközelebb az elektromos müvek igazgatóságának elnöki tisztségével is meg fogja bizni *Déri* alpolgármestert.

A főváros két és fél milliót kap a katonai fertőtlenitésekért. A főváros fertőtlenitő-intézete a háboru alatt legnagyobbrészt katonai fertőtlenitésekkel volt elfoglalva. Rengeteg az a munka, amelyet ez alatt a negyedfélév alatt a hadsereg számára végzett. A fővárosnak ezen a téren felmerült költségeit a hadügyminiszterium megfizeti és a leszámolást eddig is minden év végén megejtették. Pénzt azonban eddig nem kapott a főváros, mig most azután elérkeztek a döntő tárgyalásokhoz. E célból az elmult héten *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész, *Csuvor* József dr. tanácsnok, a közegészségügyi ügyosztály vezetője, valamint *Wirnhardt* Ágoston fogalmazó Bécsbe utaztak, ahol a hadügyminiszteriumban megejtették a végső tárgyalásokat, amelyek teljes megegyezésre vezettek. A tárgyalások eredményeként a főváros a hadsereg érdekében a háboru alatt végzett fertőtlenitési munkái fejében két és fél millió korona visszatérítést kap.

A pénzügyi bizottság ülése. A főváros pénzügyi bizottsága pénteken, e hó 8-ikán, ülést tart. A tárgysorozatban érdekesebb tárgy nem szerepel. A legfontosabb a világitási adóra vonatkozó belügyminiszteri határozat tárgyalása.

„Illetőségre való tekintet nélkül." A főváros tanácsa, a közjótékonysági ügyosztály és a népjóléti központ előterjesztése alapján elhatározta, hogy M. V. teljesen vagyontalan, munka- és keresetképtelen budapesti lakost, aki 15 éve lakik a fővárosban, a szegényalap terhére az Erzsébet-szegényházba véglegesen felveszi. Ennek a határozatnak az adja meg a fontosságot, hogy az első oly felvételről van szó, amely mint a tanácsi határozat is mondja, a népjóléti igazgatás szervezésére vonatkozó szabályrendelet 4. §-a alapján illetőségre való tekintet nélkül történt. A hivatkozott szakasz értelmében ugyanis a székesfőváros hatóságai kivételesen szegényellátásban, illetőleg népjóléti gondozásban részesithetik mindazokat a magyar állampolgárokat, akiknek helyi illetősége nincs ugyan megállapitva, de akik közvetlenül azelőtt, hogy közsegélyre szorultak, legalább négy éven át állandóan Budapesten laktak és ez idő alatt itt közsegitséget igénybe nem vettek. Ez a rendelkezés nyert most először alkalmazást a tanács határozatában.

Kikötő-ügyek. A főváros kikötőalbizottsága az elmult hét csütörtökén ülést tartott Déri Ferenc alpolgármester elnöklésével. Ezen az ülésen bemutatták a kikötőterveket, a jövő évi partfejlépitő-programmot, egyben pedig megállapitotta e bizottság a kikötő későbbi terjeszkedésének alapelveit. Mindezek a kérdések legközelebb a nagybizottság elé kerülnek.

Felhivás. A nagyméltóságu kereskedelemügyi magyar királyi miniszter ur intézkedése folytán a Magyar Királyi Technologiai Iparmuzeum Igazgatósága (VIII., József-körut 6. szám) 1918. február hó 5-től május hó közepéig, szücsmesterek és segédek részére a szücsipar köréből továbbképző szörmeszabászati tanfolyamot rendez (jelenkori rendszeres; szabadalmazott szücsipari-egység, beosztásu-szakraizolás és gyakorlati mühelymunka.) A tanitást kedd, csütörtök és péntek este 7—9 óráig a VI., Nagymező-utca 1. sz. iskola II. emeleti tantermeiben tartják. Beiratkozhatni január hó 20-tól fogva február hó 3-ig hétköznapokon délelőtt 9—1-ig, d. u. 3—6-ig, vasárnap d. e. 9—12-ig a M. kir. Technologiai Iparmuzeum irodájában (Budapest, VIII., József-körut 6. szám, I. emelet 2. ajtó), esetleg a tanfolyam vezetőjénél is. A beiratkozás dija 1 korona; ezenkivül fizetnek még 2 K-át az „Ipariskolai Általános Segélyalap" javára. Tandij nincs. A tanfolyam vezetője Katzer József szücsmester. A hallgatók a tanfolyam sikeres elvégzése után bizonyitványt kaphatnak. A Magyar Kir. Technologiai Iparmuzeum igazgatója.

A városházáról. A polgármester Muzsikó István tanácsjegyzőt a pénzügyi osztályból a közélelmezési ügyosztályba helyezte át. Egyben intézkedett, hogy Muzsikó egyelőre továbbra is ellássa a pénzügyi bizottság előadói tisztét. — A tanács Pirovits Aladárt, az épitkezési ügyosztályban működő müszaki tanácsost, müszaki főtanácsossá választotta meg.

Utkövezési munkák. A székesfőváros tanácsa nyilvános irásbeli versenytárgyalást hirdet az összes kerületekben az 1918. év folyamán szükséges kövezetjavitási, továbbá kisebb uj kövezési munkák teljesitésére. Az elhelyezett ajánlatokat február hó 11-én, délelőtt 11 óráig kell a tanácsi II. (ut- és csatornaépitési) ügyosztály vezetője kezéhez (IV., Központi városháza, II. em. 279) benyujtani. A feltételeket ugyanott naponként 9 és 12 óra között lehet megtekinteni. Az ajánlatok az egyes kerületekre nézve külön-külön teendők meg. Az egyes kerületekben végzendő munkákhoz a következő uj kőanyagmennyiséget fogja kiutalni: az I. ker. munkákhoz: 8000 drb. 18/18/17 cm-es bazaltkockát, 8000 drb. 18/18/13 cm-es bazalt fejkövet, 1000 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 50 drb. 16/32/32 cm-es trahit metszett szegélykövet; a II. ker. munkákhoz: 4000 drb. 18/18/18 cm-es bazaltkockát, 4000 drb. 18/18/13 cm-es bazalt fejkövet, 200 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 50 drb. 16/32/32 cm-es trahit metszett szegélykövet; a III. ker. munkákhoz: 15.000 drb. 18/18/18 cm-es bazaltkockát, 15.000 drb. 18/18/13 cm-es bazalt fejkövet, 3000 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 100 drb. 16/32/32 cm-es trahit metszett szegélykövet; a IV. ker. munkákhoz: 16.000 drb. 18/18/18 cm-es bazaltkockát, 50 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 50 drb 16/32/32 cm-es trahit metszett szegélykövet; az V. ker. munkákhoz: 4000 drb. 18/18/18 cm-es bazaltkockát, 20.000 drb. 18/18/13 cm-es bazalt fejkövet, 100 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 50 drb. 16/32/32 cm-es trahit metszett szegélykövet; a VI. ker. munkákhoz: 26.000 drb. 18/18/18 cm-es bazaltkockát, 26.000 drb. 18/18/13 cm-es bazalt fejkövet, 10.000 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 1000 drb. 16/32/32 cm-es trahit metszett szegélykövet; a VII. ker. munkákhoz: 15.000 drb. 18/18/18 cm-es bazaltkockát, 15.000 drb. 18/18/13 cm-es bazalt fejkövet, 300 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 50 drb. 16/32/32 cm-es trahit metszett szegélykövet; a VIII. ker. munkákhoz: 30.000 drb. 18/18/18 cm-es bazaltkockát, 15.000 drb. 18/18/14 cm-es 3/4-es bazaltkockát, 200 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 50 drb. 16/32/32 cm-es trahit metszett szegélykövet; a IX. ker. munkákhoz: 10.000 drb. 18/18/18 cm-es bazaltkockát, 100 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 50 drb. 16/32/32 cm-es trahit metszett szegélykövet; a X. ker. munkákhoz: 20.000 drb. 18/18/18 cm-es bazaltkockát, 500 drb. 26/26/13 cm-es gyalogutkövet és 200 drb. 16/32/32 cm-es metszett szegélykövet.

„Noé bárkája." A Modern Szinpad májusban háromfelvonásos darabot fog bemutatni, amelynek „Noé bárkája" a cime. A darab érdekes akciója egy semleges városban folyik le és miliője a diplomata-világ. Maga a darab is érdekes, de nem kevésbbé érdekes a szerző személye: a darabot báró Madarassy-Beck Gyuláné Hatvany Lili irta, aki a Modern Szinpaddal most kötötte meg a premierjére vonatkozó szokásos szerződést.

Bemutató a Télikertben. A pénteki Lehár-premiér mellett Eysler-premiér is volt ugyanakkor Budapesten: a Télikert mutatta be a kitünő komponistának Az asszonytaló és a Nevető férj szerzőjének Graf Toni cimü uj müvét, amely Harmath Imre kitünő forditásában a Pityu gróf cimet kapta. Az eleven és végtelenül mulatságos darab igen nagy sikert aratott. A kitünő Sziklai József és Somogyi Nusi bravuros táncait alig győzte ismételtetni az elragadtatott közönség, amely ugy a két főszereplő, valamint Magyari és Ujvári tréfáit az egész darabon végig falrengető kacagással fogadta. A kis operett hamarosan beszédtéma lesz Pes-

A világ legdrágább, de egyszersmind legjobb szivarkahüvelye:
„Modiano-Clubspecialité"
Védjegy.
Vigyázat: Utánzatok vannak forgalomban!
Sodornivaló papir ára 30 fillér.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

ten és mivel a jókedv manapság igen kapós portéka, a Télikert februári telt házai biztosak. Azonfelül az uj müsor másik attrakciója maga is elég arra, hogy telt házakat vonzzon. Ez Loo Hesse, a nagyszerü táncosnő és bámulatos partnere Joachim von Seewitz báró, mind a kettő elegáns, érdekes, hajlékony és finom, a tánc élvezői igazi müvészi gyönyörüségüket találhatják bennök. Táncaik olyan szinvonalon állnak, hogy a legmagasabbrendü müvészi kritikára is számot tarthatnak. Ilyesmit igazán csak Nizsinszki és Anna Pavlova tud produkálni. A kitünő februári müsor e két főszáma köré a szinházi és varieté-számok egész serege csoportosul és a bemutató közönsége viharosan tapsolta a béke varieté-életére emlékeztető gazdag programmot.

„Legyen világosság II." Ez a cime a Mozgókép-Otthon szenzációs uj darabjának. A szekszuális betegségek veszedelmére világit rá ez a bravurosan készitett ötfelvonásos dráma, melynek tendenciáját azonban nem érezzük ki, mert minden figyelmünket és érdeklődésünket leköti a darab lüktető drámaisága. A Mozgókép-Otthon igazgatósága rendes müsorbeosztásától eltérően, mig ez a grandiózus filmalkotás van müsorán, 5, fél 7, 8 és fél 10 órakor tartja az előadásokat, amelyek pontosan kezdődnek és tartamuk alatt senki sem mehet be a nézőtérre.

Az Uránia uj müsora. Az Uránia e heti uj müsorán két nagy film van. Az egyik roppant érdekes regény Anyaság cimmel, a másik egy izgalmas filmtörténet, amelynek cime Élve eltemetve. Mind a két filmjáték telve van uj, merész és mélyen a lélekbekapó gondolattal és helyzettel. Az Uránia előadásai ismét öt, hét és kilenc órakor kezdődnek és a pénztár egész hétre árusit jegyet.

A Folies Caprice februári müsora humorban, kacagtatásban, ha lehet, még tultesz az e szezonban eddig adott müsorokon. A német bohózatban, melynek cime: „Er oder Er", szerzői a sok sikert látott Glinger és Taussig, Budapest kedvencének, Rott Sándornak alkalma nyilik egy szenzációs kettős szerepben összes kiváló kvalitásainak ragyogtatására. Annyi humort és ötletet halmoz fel ebben a szerepben, hogy a közönség folytonos nyiltszini tapsokkal jutalmazza kacagtató alakitásáért. Méltó partnerei R. Türk Berta, Kmochné, Tesztory Lya, Gerő, Rosen és Lénárd. Satyr bohózata „A menyasszony leánya", melyben Rott, mint öreg falusi zsidó kabinetalakitást nyujt, a teljes magyar társulatot foglalkoztatja hálás szerepekben, s a kiváló gárda ismét olyan tökéletes összjátékot produkál, amilyet csakis itt tudnak.

Steinhardt uj szerepe. Csütörtökön premier volt a Kristálypalotában. Steinhardt, a legnépszerübb budapesti variete kómikus nagyszerü uj bohózatban játszik. A bohózat cime: „Barátom a Maxi!" és Steinhardt minden eddigi sikerét felülmuló kacagtató alakot személyesit benne. Azonkivül uj szólókkal is kedveskedik Steinhardt, csupa falrengető vidám nótával. Steinhardt mellett nagyszerü a varieté müsor is.

A TŐKE

•••

A tőzsdéről.

A börze tartós betegsége. — Választási mozgalmak.

A hirhedt börze-reform bukása óta a budapesti tőzsde nem tud magához térni. Most már a bankok élesztgetnék az alvó leányzót, de ez mély álomba merült, sőt néha ugy tetszik, mintha meg is halt volna. Három hosszu hónap óta tart ez a narkózis, amely már a legöregebb és legkitanultabb börziánereket is kétségbe ejti. Most már nemcsak az a baj, hogy a kontremin minden ellenhatás nélkül kényére-kedvére garázdálkodik a tőzsdén, hanem valóságos szerencsétlenség, hogy alig van üzlet, még az egy órára lerövidített tőzsde-időt is alig tudja betölteni a minimumra csappant forgalom. Mi lesz ennek a vége, senki sem tudja. Tény, hogy a mai helyzet legkellemetlenebb a bankokra, amelyek egymás után kénytelenek kitolni saját és iparvállalataik elhatározott emissziói, az uj papirok kottirozása nagyrészt késik, a most bevezetett néhány papir elhelyezése a legnagyobb nehézségekbe ütközik, egyszóval a bankok cirkulusait a legerősebben megzavarta a tőzsde tartós betegsége. Decemberben megjósolták a javulást januárra, januárban februárra, most pedig márciusra—áprilisra jövendölik a tőzsde nehezen várt napsütését. Négy fontos tényező kell hozzá, hogy a börze végkép ellanyhult irányzata megjavuljon: legelsősorban a Wekerle-féle *adójavaslatok visszavonása*, vagy legalább is lényeges enyhitése, másodsorban a *szén-krizis megoldása*, aztán az *élelmezési zavarok és ezzel kapcsolatos izgalmak megszüntetése* és végül *a breszt-litovszki tárgyalások kedvező befejezése*. Ha ez a négy föltétel megvalósul, akkor a tőzsde is rohamosan meg fog javulni és a bankok nyugodtan el merik vállalni a felelősséget üzletfeleikkel szemben, hogy ismét értékpapirvásárlásra animálják őket. Mindenesetre az ország érdekében való volna a mostani féktelen és lelkiismeretlen játék letörése. A tőzsde kigyógyitásával az ország gazdasági szivverése kapna uj életre és hogy ez mihamarább igy legyen, mindnyájunknak az óhajtása.

*

A budapesti tőzsde tagjait egyébként ma még az üzletnél is jobban érdekli — *a választás*. Csak március közepe táján lesz a tanácsválasztó közgyülés, de a pártok máris fölvonultak. Az egyik tábor, a nagyobbik és a komolyabb, *Krausz* Simon köré csoportosul. Ez a régi tanács tagjait akarja ujból megválasztani, a megüresedett nyolc helyre pedig a régi tanács nivójához méltó komoly és érdemes férfiakat kivánja a tanácsba küldeni. A tőzsde régi, tiszteletreméltó tagjainak nagy táborával áll szemben az u. n. ellenzék, amely egy-két posszibilis névtől eltekintve, csekély erejével az önjelöltek szekerét tolja. Nem kétséges, hogy a Krausz Simon pártja győzni fog, még pedig fölényesen. Érdeke ez a tőzsde intézményének is, amelyet az átmenet-gazdaság idejére meg kell erősiteni sulyban, tekintélyben, hogy az ország gazdasági életének minél nagyobb hasznára lehessen.

Szemle.

A MÁV. adminisztrációjának egyszerüsitése. — Wekerle programmja. — Lesz-e zsir? — Panaszkodnak a cukorbárók.

Szterényi megkezdte müködését és az első intézkedésével egy kinai copfot tépett le: megszüntette a Mávnál divatos irásbeliséget és a közvetlen, szóbeli érintkezést léptette életbe. Ezentul a Máv. igazgatói állandó összeköttetésben lesznek a miniszterrel s igy egyfelől felelősségük is csökken, másrészt felelősségérzetük — remélhetőleg — jelentősen gyarapodik. Eddig a Máv. és a kereskedelmi minisztérium között egy egész világ terült el s ha nem is volt ellenségeskedés köztük, annyi bizonyos, hogy a Máv. vezetősége mindig arra hivatkozott, hogy nehézkes a szigálati viszony és a minisztérium nem elég gyors, viszont a minisztériumban folyton a Máv.-ot szidták, miért nem tud lépést tartani a szükségletekkel s a rendeletekkel. Ennek a felemás helyzetnek most vége szakadt: Szterényi személyesen fog tudomást szerezni a Máv. adminisztrációjáról, bajairól és teendőiről és nyilván igen hamar rá fog jönni arra, hogy hol és miben van változásra szükség. Üdvözöljük Szterényi elhatározását, amely egy tollvonással leszámolt egy sok évtizedes ostoba tradicióval.

*

Wekerle programmbeszéde nem tartalmaz gazdasági vonatkozásokban semmi lényeges novumokat. A miniszterelnök mindent megigért, amit csak lehetett, mérsékelt földreformtól egészen a gyökeres adóreformig. Természetes, hogy rendkivüli obligókat vállaltunk magunkra a háboru alatt s igy érthető, ha még Wekerle sem meri azt igérni, hogy valami nagyon jó dolgunk lesz a háboru után. A nagy vagyoni adót ép ugy el kell viselniök azoknak, akik birják, mint a fogyasztási adót azoknak, akik — nem birják. Ezen már se okoskodás, se sopánkodás nem segithet, aminthogy azon se, hogy nagyon fogunk közeledni Németországhoz. Egyébiránt a miniszterelnök ép ugy hangsulyozta a városok védelmét, mint a falu érdekeinek képviseletét, egyáltalán mindenkinek megadta a magáét, legalább is elvben, nehogy valaki elégedetlen legyen vele. Ettől a programmtól nem lettünk okosabbak és nem találtunk benne több pozitivumot, mint az önálló hadsereg igéretében. Azt is akarja tudniillik minden érdekelt tényező, de egyelőre nem csinálnak semmit, hanem várnak, hogy mi lesz háboru után, amikor majd kiderül az is, hogy mi is tulajdonképen a mi gazdasági programmunk?

*

Nagy értekezlet volt szombaton a zsirellátás ügyében, sokan beszéltek, sokan tettek propoziciókat, sokat panaszkodtak és sokat követeltek, végül azonban nem derült ki, vajjon lesz-e elegendő zsirunk. Nem is erről volt tulajdonképpen szó, hanem arról, hogy a termelőnek lesz-e elég haszna és keres-e eleget a malacain is. A gazda érdeke: ez volt a vezető szempont a hosszu tanácskozáson, ezért lelkesedett mindenki, a minisztertől kezdve egészen a jegyzőkönyvvezetőig. A végén sikerült megállapitani, hogy a zsirellátás a miniszter által felvetett keretek közt komoly akadályokba nem ütközik és a kifejtett programm alapján a szükséges termelés keresztülviheto lesz. Majd meglátjuk: egyelőre azonban attól tartunk, hogy legfeljebb Ausztria fog valamit kapni — a sertésekből és zsirból, mi pedig meg kell, hogy elégedjünk — igéretekkel.

*

A cukorgyárosok egyre-másra panaszkodnak, hogy nincs cukorrépa, nincs szén, nincs vaggon, tehát nem lesz cukor se hamarosan. Evvel szemben hivatalosan azt jelentik, hogy a cukorrépa feldolgozása szakadatlanul folyik és a szükséglet biztositva van. Nem értjük a dolgot. Vagy a gyárosok jajveszéklése hamis, vagy a hivatalos tájékoztatás, vagy a gyáros urak másképp beszélnek lapjaikban, mint a közélelmezési hivatal tanácstermében? Vagy pedig már létrejött a kompromisszum s a tavaszra ujra megdrágul a cukor? Ugy látszik, az utolsó eshetőség a valószinü s a panaszok abban az arányban csitulnak el, ahogy az egyes miniszterek engedékenyebbé válnak. Hiába, Magyarországon csak a cukorbárónak érdemes panaszkodniok, az ő sirásuk eljut a kegyelmes fülekig, a közönségé azonban megreked a panaszirodában.

Háborus karrier. A sok tarka, furcsa és az igazságtalanság érzetét keltő háborus karrier között is kirivó az a pálya, amelyet egy Bronner Jakab nevü morva ügynök futott meg a háboru alatt, természetesen nem odahaza, hanem itt — Magyarországon. Bronner nem sok aprópénzt hozhatott magával a háboru elején, mert különben nem állott volna be a Gottschlig Ágost r.-t. ügynökének. Itt kezdte meg a meggazdagodás felé való törtetését. A háboru teremtette és azelőtt ismeretlen arányokban kezdte meg a szesznek, pálinkának és rumnak Galiciába és Bukovinába való liferálását. Később a megtollasodott ügynök már mint a Gottschlig r.-t.-nál, amely tulajdonképen magánvállalat, mert a 900.000 koronás részvények összessége Herzog Ignác tulajdonában voltak, mint egyenrangu fél, mint üzlettárs szerepelt. Ekkor megvételre kinálták a Baróti szeszgyárt, amelyet Bronner meg is vett. Annak 320.000 koronás alaptőkéjét nemrégiben felemelte hat millió koronára és már mint „Baróti szeszgyár" megvásárolta a Gottschlig r.-t.-ot és átvette annak bérleti szerződését is, amely a martonvásári Dréher-féle szeszgyárra vonatkozik. Ezek után pénzének és vagyonának boldog tudatában teljes joggal és szószerint való értelemben mondhatja Bronner ur mindenkinek, aki még ma is pálinkaféle után áhitozik: „Marha, igyál Gottschlig rumot!"

A Forgalmi bank Berlinben. Értesülésünk szerint a Forgalmi bank németországi affiliált vállalata, a hamburgi Warenhandels A.-G. Berlinben saját fiókot fog felállitani.

A Mob. és a Központi Iparbank teknikai fuziója. Értesülésünk szerint a *Magyar országos bank* és a *Központi kereskedelmi és iparbank* teknikai fuziójának ügyét is elintézték és a *Magyar országos bank* ugy határozott, hogy a *Központi kereskedelmi és iparbank* bankosztályát átköltöztetik az Andrássy-uti főintézetbe, mig a *Központi kereskedelmi és iparbank* áruosztálya egyelőre a Vilmos császár-uti helyiségben marad. A Magyar országos bank Andrássy-uti palotáján egyébként most nagy átalakitási munkálatot fejeztek be és a bankosztályhoz hozzávették a palota egész utcai frontját, ahol tudvalevően a Holzer-kávéház volt.

Gazdasági munkánk a megháditott Szerbiában. Ezen a cimen most jelent meg dr. Pártos Szilárdnak, a Sertésforgalmi iroda érdemes főtitkárának uj könyve, amelyben szerbiai tanulmányutjának eredményéről számol be. A könyv foglalkozik a megszállott szerb területek közigazgatásával, mezőgazdasági, kereskedelmi és ipari helyzetével és azzal a kulturális munkával, amelyet a hadvezetőség ott végzett. A szerző igen érdekes statisztikai anyagot dolgoz fel és valóságos tanulmányt ad a hozzáértők és laikusok számára egyaránt. Könyvéből teljes képet szerezhetünk nemcsak a hivatalos Szerbiáról, hanem arról is, hogyan él most a szerb nép és hogyan készülnek a jövőre. A könyvet a Keleti Központ adta ki, ára 6 korona és kapható a Központnál (VI., Andrássy-út 12.) és Biró Miklósnál, aki izléses kiadásban állitotta elő ezt a becses és tanulságos müvet.

Mikes grófi mármarosi faválalatainak fuziója. A néhány héttel ezelőtt Mikes gróf által tiz millió teljesen befizetett alaptőkével létesitett Fa- és Vegyiipari Részvénytársaság — mint értesülünk — február 4-én tartott közgyülésén elhatározta a Dolhai Faipar r.-t.-gal — ennek beolvasztása utján való — fuzióját és alaptőkéjének 25 millió koronára való fölemelését. A fuzióval kapcsolatos rész-

vénycsere után fenmaradó részvények elhelyezése fix megállapodással biztosittatott. A társaság hét és fél millió köbméter bükkfamennyiség kitermelési jogát szerezte meg Máramarosmegyében; s céljául tüzte ki minden fajtáju müfa, tüzifa előállitását, falepárlás és általában a fa vegyi földolgozásával kapcsolatos iparok folytatását. Az e hó 4-i közgyülés az igazgatóságba Bernády Györgyöt, Bolgár Ferencet, Doroghi Ervint, Ohmacht Nándort és Perényi Zsigmond bárót választotta. A társaság elnöke Mikes Ármin gróf.

Előléptetés. A Magyar Börbeszerzési Részvénytársaság legutóbbi igazgatósági ülésén Horváth Lajos dr. társulati főtitkárt az igazgató-helyettesi címmel ruházta fel.

A Hungária-malom köréből. A Hungária egyesült gőzmalmok részvénytársaság igazgatósága megállapitván az elmult üzletév mérlegét, elhatározta, hogy az 1917. évi 20. sz. szelvénynek 30 koronával való beváltását fogja a február hónap 27-én megtartandó közgyülésnek javaslatba hozni. Bergner Norbert igazgató-helyettest igazgatóvá, Benedek Elemért cégvezető igazgató-helyettessé, Dénes Edét és Schwimmer Leót cégvezetőkké, Bognár Bélát pedig főkönyvelővé nevezték ki. Sebestyén Károly a nagybecskereki fióktelep vezetője már mult év október havában a cégjegyzési jogosultsággal ruháztatott föl.

Hajósok gyülése. Az Országos Hajós Szövetség február hó 2-án délelőtt tartotta meg Réthy Ferenc ügyvezető alelnök elnöklésével X. évi jubiláris közgyülését. A közgyülés tudomásul vette az évi jelentést, megadta a felmentvényt, végül egyhangu lelkesedéssel ujból elnökké választották Batthyány Tivadar grófot.

Az Élelmiszerszállitó uj érdekeltsége. A Magyar Élelmiszerszállitó r.-t. a Hatvani Árukereskedelmi r.-t.-nál nagyobb érdekeltséget szerzett.

A Tátrai h. é. villamos vasutak r.-t.-nak január 29-ikén volt a közgyülése, melyen arra való tekintetből, hogy a társaságnak összes elsőbbségi részvényét a Phöbus r.-t.-tól a Magyar bank és kereskedelmi r.-t. szerezte meg, az igazgatóságba a következőket választották be: Krausz Simont, dr. Dobay Aurélt, Donner Gyulát, dr. Márkus Jenőt és dr. Urbanovich Zoltánt. A felügyelőbizottságba a Magyar bank dr. Márkus Andort és Schreiber Józsefet delegálta. A Magyar banknak az a terve, hogy a tátrai villamos vasut teljesitő képességét fokozza és hálózatát uj vonalak épitésével bővitse. Ennek következtében ez a vasut a Tátra idegenforgalmának fejlődésére nagy hatással lesz.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár érdekközösséget létesitett a Budapest-Lipótvárosi takarékpénztárral, melyből folyólag átvette ez utóbbinak az utolsó tőkeemelés alkalmából értékesitett részvényeinek egy nagyobb tételét. Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár delegáltjai Széchi Lajos udv. tanácsos vezérigazgató és Adler Sigfried, az Adler Lajos és Fia cég beltagja, a legközelebb tartandó közgyülésen beválasztatnak a Budapest-Lipótvárosi takarékpénztár igazgatóságába. Utóbbi intézet, mely eddig is foglalkozott financirozásokkal, az ilyen üzleteket az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár részvételével nagyobb mértékben fogja fejleszteni.

Zsákkészlet-eltitkolások. A m. kir. miniszterium 3100—1917. M. E. sz. rendeletének értelmében a zsákkészlet-birtokosok kötelesek zsákkészletüket kéthavonkint a Zsákbizottságnál bejelenteni. Amennyiben a zsákkészlet-birtokos ezen kötelezettségének nem tesz eleget, kihágást követ el. Zsákkészlet-eltitkolás miatt az illetékes rendőri büntetőbiróság egész sereg szigoru itéletet hozott. A legközelebbi bejelentést 1918. január 31-én volt állapot szerint legkésőbb 1918. február 10-ig kell a Zsákbizottságnál, Budapest, IV., Párisi-utca 2., a Zsákbizottságtól vagy alsófoku iparhatóságoktól kapott bejelentőlapokon eszközölni. Tudomásunk van arról is, hogy a Zsákbizottság az ellenőrzést fokozottabb mértékben fogja folytatni, miért is ajánljuk a zsákkészlet- birtokosoknak, hogy készletüket okvetlenül jelentsék be.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Legjobb kipróbált antiseptikum a

Lysoform

Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

TÉLIKERT
Nagymező-utca 22-24.
Telefon 167-25.

A februári magyar müsor szenzációja Eysler uj operettje lesz, amely németül **„Graf Toni"**

Pityu gróf

cimen a bécsi „Apollo Theater"-ben 150-szer került szinre. — A **„Pityu gróf"** cimszerepét **Sziklai József** játsza és primadonna-partnere **Somogyi Nusi** lesz. Ők járják el a legujabb tánckreációt, a „Foxtrott"-ot is. A két kómikus **Magyari** és **Ujvári**, aki nagyszerü szólókat is ad elő.

A februári varieté-müsor szenzációja
Loo Hesse és Joachim von Seewitz
fellépte.

A csodálatos táncospár, akinek produkcióit tultesznek Nizsinszkin és Pawlován, lázba hozta eddig — Berlint, Münchent, Bécset. — **Egész Pest erről fog beszélni!**

Azonkivül fellép **Demokritos,** a kómikus rajzoló büvös lámpájával, **Curt** az ügyetlen ügyes, 15 percig tomboló kacagás. **Mary Blank** az utolérhetetlen zsonglőr, **2 Potfay** nyaktörő mutatványaival.

A „Pityu gróf" a szombat és vasárnap délutáni olcsó helyáru előadásban is szinre kerül.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.

STEINHARDT

uj szólókkal és a Barátom a Maxi cimü bohózat főszerepében. Azonkivül a Rembler csoport, zsonglőrök, Aranaz Mara, arabs táncosnő, Carritona, a legjobb akrobaták, Canova szobor kutyáival, stb. stb.

A télikertben 1/411—11-ig tánc.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. TELEFON: 144-98.

Legyen világosság!
Uj sorozata. Önálló mü. Világraszóló.
5 részben.
Légi harcok.
A légi háboru csodás felvétele 2 részben.

Előadások: 5, fél 7, 8, fél 10 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Ha házat
venni vagy eladni
akar, ugy forduljon bizalommal
a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársasághoz
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása.)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este 1/28 órakor
Rott Sandor
felléptével
A menyasszony leánya
Bohózat. Irta: SATYR.
„ER" oder „ER"
Glinger és Taussig bohózata.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor **mérsékelt helyáru előadás.**
Casinó-mulatóban (I. emelet) **pazar ének- és** táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM
M. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Mindennap a nagysikerü februári müsorban:
Kedélyes kinevezés
Énekes bohózat 1 felvonásban. Magyar szinre alkalmazták: Harsányi Zsolt és Mérei Adolf. Zenéjét szerzette: Márkus Alfréd. Rendező: Ferency Károly. ROMOS csoport gimnasztikai ujdonságai. DOLESCH & ZIELBAUER harmoni amüvészek. SUSSIE a légtündére. BLANK, a legjobb hasbeszélő. ROLF & RALF.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

50 regény 20 korona
Aki el akarja magát látni hónapokra olvasnivalóval, rendelje meg a
MILLIÓK KÖNYVE
ötven regényét.
A legjobb magyar és külföldi irók regényeit tartalmazza. 20 korona előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja az 50 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.
Akinek sok az 50 regény, **25** regényt is rendelhet **tiz koronáért** a kiadóhivatalban, Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

Ma és mindennap este 7 óra 10 perckor

Pityu gróf

(Graf Toni) operett premier. Somogyi Nusi. Sziklai, Ujvári és Magyari felléptével.

LOO HESSE és JOACHIM von SEEWITZ a csoda táncospár Azonkivül a csupa attrakcióból álló variété-müsor.

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

Müsorok müsora

Az év két leghatalmasabb filmalkotása

Béke!

Regényes történet a nagy időkből 4 felvonásban. A Nordisk világraszóló mestermüve!

A zöld gyémánt

Amerikai szinjáték 4 felvonásban. Szines mozgófénykép, melynek pazar kiállitása százezrekbe került! Hatalmas sikerrel kerül bemutatásra

A ROYAL-APOLLÓ-BAN

Jegyelővételtás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától. Előadások: 5, fél 7, 8 és fél 10 órakor Tel. 74-84.

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóci-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

Bründl János

cisz. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, jégszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban Magyarorsz. igazg. Budapesten

V., Ferenc József-tér 5—6 sz.

(saját palotájában)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság feltétlenül kártétitést nyujt, pótdij fizetéskötelezettség nélkül. Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor azonnal kártérítési kötelezettséget vállal

öngyilkosság, párbaj vagy birói itélet

folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610 000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

II., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este negyed 8-kor a szenzációs februári müsor: SYLVESTER KREMO, világhirü ikarjai játékosok. DÜRER egész uj illuziókkal. SILBPIG tréfás jelenete „az automata szalónban". PAMBU exotikus operette. Irták: Szenes Béla és Zerkovitz Béla. HUGOSETTS, csodás légtornászok. KLEINE ROSA, bécsi gyermekszubrett. Stb.

SÖRKABARE: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/28—11 ig az uj decemberi müsor.

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a tegnapi esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Nincs többé rongyos harisnya!

Harisnyafejelés

uj, szabadalmazott módszer szerint. Három pár régi harisnyából két pár uj harisnya készül. **Munkadij páronkint: 1 korona 60 fillér.**

Cim:

Harisnya-szanatórium,

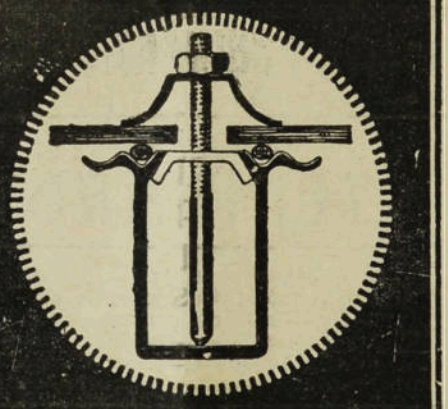
Budapest, VII., István-ut 16. I. em. 12. ajtó.

Régi ezüst- és ékszertárgyakat, antik butorokat, porcellán-tárgyakat veszek

SCHÖNWALD IMRE ékszerész

Bécsi-utca és Deák Ferenc-utca. Saroküzlet.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

STERNBERG

Beszélőgépek.

Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. . . . . **160.— K**

Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**

Lemezek darabja . . . . . 8.— K

Árjegyzék ingyen! 6170

Rendelésnél előleg küldendő.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Falburkoló-téglák ::
Tűzálló chamotte téglák ::	

A társulat elválalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszveny, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MATTONI-FÉLE

GIESSHÜBLER

természetes égvényes SAVANYÚVIZ

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. február 13-án — 7. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Negyedfélmillió

nem sok a főváros háztartásában, de nem is jelentéktelen összeg. Hát még ha elmondjuk, hogy ezt a polgári számitásban rendkivüli tételnek mondható összeget a főváros a hadsereg körül teljesitett fertőtlenitő munkálatokért kapja. Csak a budapesti fertőtlenités kerül a hadseregnek nem is a háboru egész tartamára negyedfélmillió koronába! Hol van még a többi mérhetetlenül sok kiadás, amelylyel a főváros a haza és a hadsereg érdekében terhelte meg budgetjét? Hol vannak a mozgósitás, az uj sorozások, a katonai nyomtatványok költségei? Hol vannak a kórházi alapok tulkiadásai, a töméntelen viz ára, amit a katonai kórházak kaptak, az iskolák rongálása, parkok, ültetvények, uttestek tönkretevése? Hol a töméntelen rombolás ára, hol az a nagyon sok pénz, amit a főváros előlegezett a katonai kincstárnak, vagy a magyar államnak.

Tudjuk nagyon jól, hogy a magyar kormány fejét határozott igéret köti ahhoz, hogy ezeket a háborus kiadásokat okvetlenül meg fogja téríteni, aminthogy azt másként el sem lehet képzelni. Mégis a hadügyminiszteriumnak az a ténye, hogy már letárgyalta és bármely percben kiutalhatja a fertőtlenitési költségeket, sőt azokra a jövőre is ad előleget, példát adhat, hogy a magyar kormány, amely lényegesen közelebb áll a fővároshoz, szintén ne késlekedjék a végletekig adósságának kifizetésével. Mert hogy ez fizetendő adósság, arról többé nincsen kétség.

Figyelembe vehetné azonban a jóindulatu kormány, hogy a főváros a háboru alatt a maga kiadásainak emelkedése révén is igen jelentős deficitbe jutott és mi nemcsak akkor szeretnénk kormányjóindulatot látni a városunkkal szemben, amikor a közönségen behajtandó uj adók jóváhagyásáról van szó, hanem amikor azokat a sulyos milliókat kell felsorolni, amelyeket ez a szegény, deficitbe jutott főváros a magyar állam tárcahiteleként előlegezett.

Kétséget nem szenvedhet ugyanis, hogy a főváros egyébként is alaposan kivette a részét a háboruból, valamint azt is mindenki nagyon jól tudja, hogy a deficit is egyedül és kizárólag a háborura vezethető vissza. Az elmaradt jövedelmek esztendőről-esztendőre vagyont tesznek ki, az általános drágulás a főváros budgetjében véres-verejtékes nyomokat hagy és közmüveink ugy tönkrementek, hogy a háboru befejeztével valósággal uj várost kell épiteni. Szenvedve, de tiszteletreméltó türelemmel fogadta a főváros vezetősége és lakossága mindezt a csapást; de joggal elvárhatja azt is, hogy amig külföldön az állam minden módon a városok hóna alá nyul, addig a magyar állam se szoruljon rá arra, hogy a főváros előlegezzen neki.

Valahogy nem szeretnénk egészen politikára kilyukadni e fejtegetések során, de elvitázhatatlan az, hogy ma egyetlen szál befolyásos képviselő elegendő ahhoz, hogy egy magánember jogos számláját gyorsan és akadálytalanul ügyessék ki. Mit vétett hát ez a szegény főváros, amely a háboru negyedik esztendejében, amikor a deficit árja a feje fölött csapkod, nem tudja megkapni az államnak jószántából, haszon és üzlet nélkül hitelezett összegeket. Hát ilyen körülmények között nem kell-e szervezkedniök a városoknak és a városok polgárságának, hogy nekik is legyenek szószólóik ott, ahol másként gyors eredményeket elérni nem lehet?

Fuliánkok

* * *

A reformok záporesője

paskolja végig a piszkos pesti kövezetet, a reformoké, amelyeknek mindnek Windischgrätz herceg, az ujdonsült közélelmezési miniszter az atyja. A közélelmezési kormánybiztosok hadserege már állig fegyverben várja a „rajtá"-t, az ármegállapitó bizottságok ellen már fölvonultak a siránkozó deputációk, a vasárnapi miniszteri szeanszok kezdenek a részvétlenségbe belefulladni. Nagy reformer az uj miniszter, sokat akar, sokat szeretne, legfőbb ideálja a rend és akárki meglássa, fog is rendet csinálni. A szegény, ácsorgásban megrokkant pesti polgárnak azonban nem olyan miniszter kell, aki csak rendet csinál, de annivalót egyetlen falattal sem ad többet. A miniszter ur öhercegsége azonban feltétlenül rendelkezik a takarékoskodás háborus erejével. Nem azt nézi, mit adhat, hanem, hogy mit vehet el tőlünk. Elveszi azt a kis higitott tejet, amit eddig legalább a kávéházakban lehetett kapni, leszállitja a kenyéradagokat s kárpótlásul ellát bennünket kukoricaliszttel és margarinnal. De hát, istenem, minden renében van, ha az ember a hadikávéba miniszteri kihallgatást önthet és a tejbe kormánybiztost aprithat.

Politika és müvészestély

hirével vannak tele az ujságok. Magas szinvonalról és fényes sikerről regélnek a kommünikék, szólván ugyanarról a klubról, amelynek népszerü elnöke még nem döntött, vajjon kivánja-e támogatni a kormányt, hajlandó-e belépni az uj pártba, vagy sem. Az elnök ur még nem döntött és az ország reszketve várja, mi fog most történni? Országos gondjai között, hála a papnak, nem feledkezik meg a klub a szépmüvészetekről sem, egyelőre csak hangversenyeket rendez, de ha igy folytatja, akkor rövidesen nemcsak Münchennek, de a Lipótvárosnak is meglesz a maga — Pinakotékája.

Városatyának lenni

ugy látszik mégis csak nagy gyönyörüség lehet. Ez derül ki legelőbb Faludi Gábor esetéből, aki sehogy sem akarta megérteni, hogy aki a fővárossal szerződéses viszonyban van, annak nincs joga többé helyet foglalni a törvényhatósági bizottságban. Addig-addig nem akarta megérteni ezt az igen egyszerü és természetes dolgot, amig végre hivatalos uton szüntették be a városatyaságát. Hiába, mégis csak szép dolog a közgyülési terem kéményfapadjaiban bóbiskolni. Sőt a Faludi esetéből az látszik, hogy szebb, mint a Városi Szinház bérlőjének lenni. Ha pedig igy van és szivszakadásig ragaszkodott a városatyasághoz, miért nem mondott le inkább a Városi Szinházról. Mi, pestiek, mindenesetre jobban jártunk volna ugy, mert mint városatya, nem sok vizet zavart a jó Faludi Gábor, mig az olyan sarajevoi nivóju szinházi előadások, mint amilyet a Kóristalánynyal produkálnak, az egész város fölháborodását hivja ki.

*

Budapest pénzügyi problémái

Aláirásos kölcsön a nagybankok garanciájával. — Pausálés megállapodások a vigadó körül. — Uj alosztályok készülnek a pénzügyi ügyosztályban. — Az idén sem lesz normál-költségvetés.

A háboru haldoklásának napjaiban mindinkább előtérbe tolódnak azok a problémák, amelyeknek megoldása most már a sürgősség jellegét viseli magán. A főváros erőteljesen készül a hatalmas munkára, mindaddig azonban érdemlegeset alkotnia nem lehet, amig a nagy kérdések legfontosabb előfeltételével, a pénzügyekkel, rendbe nem jöttek a városházán. A főváros háztartásának rendbehozatala és a beruházások költségeinek biztositása, ez a két legelső gond, amelyet a főváros urainak a hátuk mögött kell tudniok. A főváros háztartásának rendbehozatala minden tekintetben utban van már. A kormány az uj adókat, egyiket a másik után hagyta jóvá, lényeges fedezetet nyujtva ezáltal a megnövekedett kiadásokra. A beruházási kölcsönre vonatkozó előterjesztést — mint ismeretes — a legutóbbi rendkivüli közgyülés elfogadta és a Fővárosi Hirlap értesülése szerint a közgyülésnek ezt a határozatát a hét folyamán már föl is küldték a belügyminisztériumba jóváhagyás céljából. A jóváhagyás már eleve biztositva van, hiszen Wekerle Sándor dr miniszterelnök azonnal kormányra lépése után előzetes hozzájárulását adta a háromszázmilliós beruházó kölcsönhöz, és csak azt kötötte ki, hogy a főváros a maga kölcsönének kibocsátásával várja meg a hadikölcsönt. Értesülésünk szerint különben a kölcsön tipusa épen olyan lesz, mint amilyen az 1916. évi százhusz milliós kölcsöné volt, vagyis szubszkripciós kölcsön, amelynek sikerét épugy, mint akkor a nagybankok egy csoportja fogja garantálni. Hogy a bankcsoportnak mely pénzintézetek lesznek a tagjai, ebben a tekintetben ezideig döntés nincsen, a bizalmas tárgyalások azonban folyamatban vannak. A kölcsön iránt különben, amelynek hozadéka semmiesetre sem lesz kevesebb 6 százaléknál, mindenfelé igen nagy érdeklődés nyilvánul meg, ugy hogy annak feltétlenül nagy sikere lesz annál is inkább, mert a közönség még a hadikölcsönnél is biztosabb és jobb befektetésnek tekinti.

A főváros legaktuálisabb pénzügyi kérdéseiről, a beruházó kölcsönről, az uj adókról és az 1918. évi költségvetésről a Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt Sztankovics Szilárd tanácsnokkal, a pénzügyi ügyosztály uj vezetőjével beszélgetni. A tanácsnok a következő felvilágositásokat volt szives adni.

A beruházó kölcsön.

— A kögyülés elfogadta a tanácsnak a háromszáz milliós beruházó kölcsönre vonatkozó előterjesztését, amelyhez most már csak a kormány hozzájárulására van szükség. A kölcsön felvételére vonatkozó bizalmas megbeszélések addig is megindultak. A közgyülésen a kölcsön megokolását Waigand bizottsági tag ur kissé soványnak találta, bár a helyzet azt hiszem eléggé megokolja azt, hogy a fővárosnak beruházó kölcsönre van szüksége. Sokkal kevésbbé volt azonban jogosult Waigand bizottsági tag urnak, az az aggodalma, amely szerint a háromszáz milliót soknak találta és csak százmillió felvételére kivánt volna felhatalmazást adni. A tanács által összeállitott beruházási programm, maga is ötszázmillió koronát tesz ki, amit természetesen nem fedez a háromszáz millió sem. A fontosabbik érv azonban ezzel az aggodalommal szem-

ben a pénzpiac mai és várható helyzete. Ma könnyü szerrel biztositathatjuk a háromszáz milliót, kérdés azonban, hogy háboru után hozzá tudtunk volna-e jutni és ha igen, olyan áron-e, mint ma. A háboru után ugyanis nemcsak a fővárosnak lesz szüksége pénzre, hanem a tőkének annyi alkalma nyilik a befektetésekre, hogy a pénz iránt feltétlenül igen nagy lesz a kereslet.

— A beruházásokat különben nem is akarja és nem is tudja a főváros egyszerre eszközölni. A célszerüség és a szükségesség fogja irányitani a tanácsot abban, hogy milyen részletekben és milyen sorrendben fogja megvalósitani a beruházó programmot. Ez a programm, amelyet előterjesztésünkben adtunk, különben is tulajdonképpen csak annak illusztrálására szolgált, hogy a háromszáz milliós kölcsönre milyen szükség van akkor, amikor ötszázmilliót meghaladja ez a legszükségesebb dolgokat magába foglaló programm. Maga ez a programm ezek után természetesen semmire sem kötelez, mert a tanács, amikor a pénznek egy-egy részletét fel akarja használni, külön fogja megjelölni a célokat, külön beruházó programmot ad, mely fölött ismét alkalma lesz a bizottságoknak és a közgyülésnek dönteni.

— Végül ami a kormányjóváhagyást és az interkaláris kamatveszteség kérdését illeti, erre vonatkozólag a polgármester ur már amikor a kölcsön felvételének szükségessége előállott, kifejtette azt, amit különben *Feleki* Béla dr. bizottsági tag ur a rendkivüli közgyülésen is megismételt, hogy a kormány nemcsak előzetesen hozzájárulását adta a kölcsön felvételéhez, de hajlandó azt át is vállalni és amikor és amilyen összegre szüksége van a fővárosnak, azt és akkor rendelkezésére bocsátani. Az állam a főváros kölcsönéért ugyanazt fogja fizetni, amit a főváros magára vállalt és igy ki van zárva az is, hogy a fővárosnak interkaláris kamatveszteségekkel kelljen számolnia.

Az uj adók.

— A főváros uj adói közül a legtöbb már vagy életbelépett, vagy a közel jövőben életbe lép. A közlekedési adót már fizeti a közönség, ugyszintén életbelépett már a pezsgőbor-adó is. A világitási adóra vonatkozó miniszteri leiratot most tárgyalta a pénzügyi bizottság, a vigalmi adó pedig már e hó tizenötödikével életbe is lép. A telekértékadó behozatalához külön hivatalt kell felállitani, amelynek teljes kataszterrel kell rendelkeznie és igy jó, ha ennek az adónak a behajtása 1919. január elsejével megkezdődhetik. Hiányzik még a miniszteri jóváhagyás a piaci árak és a vágódijak felemeléséhez, de nem igen lehet kétség abban, hogy ezt is megkapjuk, annál is inkább, mert azok az aggodalmak, amelyek a vágódijak felemeléséhez közélelmezési szempontokból füződtek, teljesen megdőltek. A mai 10—20 koronás husárak mellett igazán nem jelentős, ha a vágódijak kilogrammonkint pár fillért tesznek ki.

— A világitási adót jóváhagyó miniszteri döntés mindössze nehány jelentéktelen változtatást tett és igy nem lesz akadálya annak, hogy ennek az adónak behajtása április elsejével megkezdődik. Ezt az adót különben célszerüségi szempontokból nem a pénzügyi, hanem a világitási ügyosztály fogja kezelni, olyan formán, hogy a világitási üzemek a számlákkal együtt az adót is behajtják.

— A vigalmi adó tekintetében az egyes vállalatokkal és egyesületekkel most folynak a tárgyalások abban az irányban, hogy pausál-összegekben kapjuk meg az adót, ami mindenesetre kényelmesebb eljárás lenne. Szinházakkal, mozikkal és orfeumokkal tárgyalunk, megállapitjuk az illető mulatóhelyek átlagos látogatottságát és ennek az arányában határozzuk meg a pausálösszeget, amelyet az illető vállalat vagy elfogad, vagy nem. Az a meggyőződésünk, hogy legnagyobbrészben lehetséges lesz a békés megállapodás, amennyiben azonban ez nem sikerülne, akkor mi fogjuk kiadni a jegyeket, vagy az illető mulatóhely jegyeit le fogjuk bélyegezni. Adót fognak fizetni a kávéházakban a kártyajáték és a billiárd után is, abban a nehány egyesületben, klubban és kaszinóban pedig, ahol hazardjátékot is játszanak, adó alá esik a *pinkapénz* is. Ezeknek a kluboknak a legfőbb jövedelme a pinkapénz és igy remélhető, hogy a megállapitandó pausálösszeg itt is jelentős számot tesz ki. A lóversenyen csak a belépődijak esnek a vigalmi adó alá, a totalizatőr nem.

— Az uj adók kezelése természetesen igen megnöveli a pénzügyi ügyosztály munkáját és igy nem lehetetlen, hogy e tekintetben majd *alosztályok képzéséhez* kell folyamodnunk. Arra vonatkozólag, hogy az uj adók hozzávetőleg milyen mértékben fogják javitani a főváros háztartását, ma még nem adhatok felvilágositást. Számitások ugyan természetesen történtek ebben az irányban, de mindenesetre meg kell várnunk az első eredményeket.

Az 1918. évi költségvetés.

— Az uj adók behozatalának kérdése az különben, ami az 1918-ik évi költségelőirányzat elkészitését késlelteti. Számolnunk kell az uj jövedelmekkel és számolnunk kell bizonyos megnövekedett kiadásokkal. A költségvetés különben erős munkában van és remélhetőleg miharnar elkészülünk vele. *Az uj adók révén, azt hisszük, enyhülni fog a háztartási hiány, de természetesen még ma nem lehet arra számitani, hogy az idén normál-költségvetéssel léphessünk a közgyülés elé.*

Fizet a hadügyminiszterium

3,770.000 korona visszatérités

Csupor tanácsnok nyilatkozata

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megemlékezett Csupor József dr. tanácsnoknak, a közegészségügyi ügyosztály vezetőjének és Szabó Imre dr. tiszti főügyésznek bécsi utjáról, amely a katonai fertőtlenitések költségeinek visszatérítésével állott összefüggésben. A fővárosnak ez lesz az első háborus kiadása, amit az állam és pedig a hadügyminiszterium, visszatérit. Lényeges összeget tesz ki ez a visszatérités, mert a főváros ezen a réven legközelebb 3,770.000 koronát fog kapni.

Miután a háborus költségek közül ez az első, amit a főváros visszakap, érdekesnek tartottuk felkeresni Csupor József dr. tanácsnokot, aki a bécsi tárgyalásokról a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt elmondani:

— A hadügyminiszterium a mult héten szóbeli tárgyalásra hivott meg bennünket, hogy a fővárosnak a katonai fertőtlenitések körül felmerült költségei kérdésében megállapodás jöhessen létre. A hadügyminiszterium tapintatosságára vall, hogy a tárgyalásokon való elnöklésssel magyar embert, *Dáni* vezérőrnagyot, bizott meg, aki igen tapintatosan vezette a tanácskozásokat. Részt vett, mint szakértő, Bécs város

A pesti nyerges kalandja Budán.

Pest felől Budának indulva egy ember lépegetett a dunai repülőhidon tempósan, meggondoltan. Szép meleg nyári nap volt és a kalendárium-csinálók 1715-öt irtak. Az ember ünneplő ruhát huzott, mivelhogy akkoribar még ugy számitották, hogy Buda a pesti népség számára inkább külföld, mint belföld. Nemcsak a háztartását vezette külön, egymástól függetlenül ez a két város, de egyben valósággal külön világ is volt a kettő.

Az utcai járókelők megálltak egy pillanatra, megnézték az idegent, megbillentették egymás előtt a kalapokat és tovább mentek. A gyerekek pedig sugva mondták egymásnak:

— Pestről jött az idegen.

Pedig az még gyakoribb eset volt, hogy pestiek jöttek Budára, mint hogy budaiak mentek volna Pestre. Budán volt a kamaraigazgatóság, ott pedig a pesti nagyfejüeknek sokszor akadt elintézni valója. Ezuttal azonban a pesti látogató nem tartozott az előkelőségek közé, mindössze Guss Fülöp nyergesmester volt, társadalmi rendjére nézve pedig pesti polgár. Jó nevü iparos volt, akinek hire-neve Budára is átterjedt és a budai mágnások gyakran rendeltek nála nyerget. Most is ilyen járatban volt és hogy üzleti ügyeit elintézte, betért egy kisebbfajta korcsmába egy messzely boritalra. A korcsma nevét nem jegyezte föl a történelem, ez azonban nem akadályozta meg Guss uramat abban, hogy az utókor előtt ismeretlen nevü korcsmárossal szóba ne elegyedjék.

Élénken és frissen kezdett beszélni a pesti dolgokról, de a másik asztalnál egy budai polgár legyintett a kezével:

— Eh, messziről jött ember azt mond, amit akar.

Később azonban kezdettek mégis figyelni rá, mert a jövevény érdekes dolgokat mondott. Közelebb huzódtak és a pohár is mind sürübben ürült.

Guss mester már-már igen közlékeny volt és Isten bocsáss, merészkedett szigoru kritikával illetni Pest város tanácsát. Hogy nem jól mennek a dolgok odaát, hogy még nagy bajok lehetnek abból, amit a Tanács csinál. Aztán sorra szedte a tanácsosokat, mindegyikről tudott mondani valamit, amit igazán nem illik egy városi tanácsosról elmondani.

Egy szigoru budai polgár azonban itt az asztalra vágott:

— Hát nem tudja kelmed, hogy csunya madár az, amely a saját fészkébe piszkit.

— Hogyne tudnám, — mondta Guss — de vajjon nekik szabad-e ezt tenniök és nekem csak beszélni sem szabadna róla?

— Nem tett-e kend polgári esküt? — firtatta most már tovább a másik. — Nem esküdött-e meg, hogy a tanácsbeli dolgokat birálni nem fogja, a parancsoknak ellentmondás nélkül engedelmeskedik, a tanács tagjait nem becsméreli? Kelmed is letette ezt az esküt, mégis sárba tiporja elüljárói becsületét.

Ezzel a marcona ember fölkelt és otthagyta Gussot és hallgatóit. A nyergesmester — bár sejtette már, hogy bajbajutott — mégsem tudott most már a szájának parancsolni.

— Vagy ott van az uj biró, az idén tették meg birónak. Az ám csak a fertelmes ember. Hogy repülőhidat emelt Pest és Buda között, az már csak nem érdem, ács a mestersége, értenie kell hozzá. Én is tudok nyerget csinálni, ő meg tudjon hidat épiteni. Lennessbergi Lenner Jánosnak nem lesz jó vége. Máris kezdik firtatni, hogy mi az a „lennessbergi"? Honnan vette ezt a nevet, ki adta neki, ki engedte, hogy viselje? Chenu Anathol, a korcsmáros, a külső tanács szószólója nyiltan megmondta róla: „Én karddal és bottal jöttem Pestre, de Lenner csak szekercével." Hát ez csak elég értelmes beszéd és Chenunak hinni kell, mert ő csakugyan Orsethy generális Hofmeisterje volt.

Haragosan, befelé mormogva ment haza aznap a budai kirándulásból Guss Fülöp, a nyergesmester és ugy érezte, hogy a lennessbergi Lenner János repülőhidja tulságosan hánytorog alatta.

*

A marcona budai polgár, aki olyan igen felháborodott Guss Fülöp beszédjén, egyenesen a budai városházára tartott. A tanács nagy fölháborodással fogadta, amiket előadott és augusztus 26-ikán törvényt is ültek a pesti nyergesmester fölött. A budai tanács ugyanis kollégiális szeretettel és együttérzéssel értesitette a pesti tanácsot, hogy mi történt a budai korcsmában. A pesti tanácsban természetesen igen nagy volt a fölháborodás és ennek köszönhető, hogy Guss uram drákói itéletben részesült.

Guss Fülöp a tanács elől polgárjogától megfosztva és Pest városából örökre kiutasitva távozott, de előbb azt is megmagyarázták, hogy csak gyermekeinek köszönheti ezt az „enyhe" itéletet, mert a tanács kegyelmes jó szive nem akarta az ártatlan gyermekek jövőjét megrontani.

Mielőtt azonban eltávozott Pestről, még egy kötelességének eleget kellett tenni. Ki kellett fizetni az adósságait. A tanács kihirdette, hogy Guss Fülöp hitelezői hat nap alatt jelentkezzenek, mert hat nap multával hiába siratják a pénzüket.

Az adósságok kifizetésére kitüzött hat napot a szerencsétlen nyergesmester a pesti kalodában töltötte. Ott fogadta hitelezőit, aztán pedig nyoma veszett. Fölszedte a sátorfáját és elment valahova, Isten tudja hova, ahol, véleménye szerint, biztosan becsületesebb emberek ültek a birói székben, mint lennessbergi Lenner János...

*

Nem tudjuk, értesült-e róla, de ha értesült volna, igen nagy öröme lett volna benne Guss Fülöpnek, hogy négy esztendővel a budai kirándulás után, Beniczky Pest vármegye alispánja fölállott a megyei kongregáción és keserüen kifakadt Pestvárosa ellen. A megye meg a város akkoron kutya-macska barátságban éltek, nem igen nyilatkoztak hizelgően egymásról, ha másért nem is, mert a megye magyar volt, a város meg német.

Ezuttal azonban Beniczkynek jogos volt a panasza. Arról volt szó ugyanis, hogy Pestvárosa törvényellenes eljárást tanusitott, amikor a Pestre jövő vidékieket a pesti kapuknál vám fizetésére szoritják.

A megyegyülés természetesen egetverő felháborodással fogadta az alispán bejelentését, amely később a kamaraigazgatósághoz került. Onnan aztán utasitották a tanácsot, tegyen jelentést, mi jogon me-

tiszti főorvosa is. A tárgyalások teljes megállapodásra vezettek és a főváros most már fölveheti az összeget, amelyben ezeken a tárgyalásokon megegyeztünk.

— A fővárosnak a háborus katonai fertőtlenitésekért való költségmegtérítése kerek számban 3.770,000 koronát tesz ki. Ebben a megállapodásban háromféle összeg foglaltatik. Benne van az a kiadásunk, amit 1914—1916. év végéig előlegeztünk a katonai kincstárnak, benne vannak az 1917. évi kiadásaink és harmadszor azok a kiadásaink, amelyek az 1918. év első felére fognak esni. Teljes egészében megkapjuk az 1914—1916. év végéig való kiadásainkat és azok után késedelmi kamatot nem számitunk, megkapjuk az 1917. évi költségelőirányzatban e cimen foglalt összegnek 60 százalékát, végül az 1918. év első felében leendő előreláthatő kiadásaink 40 százalékát minden levonás nélkül. Mi nem kapunk késedelmi kamatot a zárszámadásban is előforduló költségeink után, viszont a hadügyi kormány nem von le kamatot az 1917. és 1918. évre adandó előleg után. Ez a lényege a Bécsben kötött megállapodásnak.

— Emellett azonban szükségesnek tartottam, hogy már most, jóelőre szóbahozzam itt, a fertőtlenitések kérdésénél is, a demobilizáció körül kifejtendő tevékenységet. Előre szeretnénk tudni, hogy e tekintetben vár-e majd feladat a főváros fertőtlenitő-intézetére? Erre a kérdésre azonban a hadügyminiszteriumtól határozott feleletet még nem kaphattunk, de a fontos az, hogy a tárgyalások már e tekintetben is megindultak. Mint ismeretes, Bécsben a hadsereg nem vette a háboru alatt igénybe a városi fertőtlenitőt, mert magának vannak szükséges intézményei. Megeshetik az is, hogy a leszerelésnél nem fogják már igénybe venni a mi intézetünket sem, mert hiszen a hadseregnek van elegendő mozgó fertőtlenitője, amelyeket a frontról elhozva, esetleg itt Budapesten is lehet alkalmazni. Mindenesetre fontos azonban, hogy előre tudjuk, igénybe veszik-e és ha igen, milyen mértékben a főváros fertőtlenitőjét a leszerelésnél.

*

Csupor tanácsnok különben szorgalmasan dolgozik uj ügyosztálya élén. Kialakult tervei és szándékai — mint kifejtette előttünk — egyelőre nincsenek és nem is lehetnek. Óriási munkaterületet kapott a kezébe, amelyet legelsősorban meg kell ismernie, bele

---

részel a kapuknál vámot szedni? A tanács nagyon meg volt lepve, mert a törvénytelen eljárásról Lenner János birón kivül senki sem tudott semmit. Lenner pakkolt és Bécsbe szaladt, ahol nagy befolyása volt az udvarnál. A tanács körében az a pletyka járta, hogy a királynál magánál is volt a pesti biró. A vizsgálatot megakadályozni azonban nem lehetett. A budai tanács, amely a vizsgálatot vezette, kideritette, hogy Lenner a vámszedéssel a saját zsebére dolgozott.

Hát még hogy örült volna szegény Guss Fülöp, ha megtudta volna, hogy Lenner a vizsgálat alatt durva széksértést követett el. Ez aztán a vizsgálatot vezetőket még jobban felingerelte és miután kamarása, pénztárosa is volt a városnak, most már a kaszszára is kiváncsiak kezdtek lenni. Kisült, hogy árvapénzek, kórházi alapok tüntek el a kezén, összesen mintegy 9000 forint, ami akkoriban borzasztóan nagy pénz volt.

A Lenner itélete azonban enyhébb volt, mint a szegény pletykálódó nyergesmesteré. Elvesztette hivatalát, polgárjogát, de mint „nemes", Pesten lakhatott. Meg kellett volna azonban fizetnie a 9000 forintot és a széksértésért kirótt 100 forint büntetést és pedig nyolc nap alatt. Lenner azonban sokkal ügyesebb ember volt, hogy ilyesmi megeshetett volna vele. Bécsből is megmozdult a segitő kéz, meg a maga furfangos esze is dolgozott. Előbb halasztást kapott, később pedig büntetése és a sikkasztott pénz lerovása fejében a belvárosi templom tetejének elkészitését vállalta. Végeredményben azonban ezt az egyezséget sem tartotta be, a templomtetőt a város készittette el, sőt még a budai tanács tagjainak napidijait sem fizette meg, amiért azok az ő ügyében fáradoztak, mert ő Pest város tanácsával kiegyezett és igy a budaiak itélete nem volt számbavehető.

Ilyenek voltak akkoriban a pesti viszonyok. Szegény szókimondó Guss Fülöpöt kikergették a városból, de Lenner János, akiről kiderült, hogy sokkal nagyobb gazember volt, mint amilyennek a nyergesmester hitte, itt halt meg, mint tisztelt polgár, sőt — városi tanácsos.

---

kell élnie magát egy egészen uj birodalomnak a légkörébe, amelyet eddig — hogy ugy mondjuk — csak a térképről ismert. Legközelebb megkezdi körútját a kórházakban, ahol mindent látni és ismerni akar, hogy személyesen győződjék meg arról, hol mire van szükség. A bajokat személyes tapasztalatai alapján kivánja szanálni és csak akkor fog hozzá az érdemleges reformmunkához, amelyre az ügyosztály már előzőleg minden előkészületet megtett, ha a helyzetet teljesen ismeri.

Központositják a villamos áramfejlesztést

Földes miniszter terve

Készül a törvényjavaslat a villamos erő kihasználásáról

Földes Béla miniszter, az átmenetgazdasági miniszterium vezetője, hatalmas, méreteiben az amerikai stilust megközelitő terv megvalósitására készül. A nagy munkán hónapok óta dolgoznak már a legkiválóbb szakemberek: *Zipernovszky* Károly, *Sópkéz* Sándor müegyetemi tanárok, *Papp* Károly, a nagyhirü magyar geologus, *Roller* Benő technikus, akinek nevét az utóbbi időben a kereskedelemügyi államtitkársággal kapcsolatban sürün emlegették. Az országos jelentőségü, de Budapestet legközvetlenebbül érintő, nagyszabásu terv legfőbb célja az, hogy Magyarországnak fogyófélben levő szenével a legtakarékosabban bánjanak és ahol csak lehet, mellőzzék a szén használatát és ehelyett lehetővé tegyék kihasználását Magyarország vizeinek, amelyek kétmillió, ma még parlagon heverő lóerőt produkálnának.

Hatvan év mulva elfogy a szén!

A kanadai geologiai kongresszuson, amelyet 1913-ban tartottak meg, megbizták *Papp* Károly egyetemi tanárt, a világhirü geologust, hogy becsülje fel a magyar széntelepeket. Papp Károly ezt a rendkivül nehéz munkát elvégezte és kutatásainak eredményéről egy közel ezer oldalas tudományos munkában számol be. Az ő megállapitásai szerint

a magyarországi szénbányák szene a mai fogyasztás mellett hatvan éven belül feltétlenül elfogy és hatvan év mulva nem lesz egy kiló szén se a magyar szénbányákban.

Gondoskodni kell tehát arról, hogy hatvan év mulva, ha majd a magyar szén elfogyott már és közben uj szénterületeket nem fedeznének fel, ne legyen a magyar ipar a külföldi szénre utalva és ne következhessék be iparunk szempontjából katasztrófa amiatt, hogy a külföldnek olyan árat fizetünk majd a szénért, amilyen árat és amilyen formában azt a külföld kivánja.

Szénpazarlás a budapesti üzemeknél.

Ezért szükséges az, hogy ahol csak lehet, ott a szén helyett más erőt használjunk az áramfejlesztésre, ahol pedig ez nem lehetséges, ott a legnagyobb takarékossággal bánjunk a szénnel.

Budapesten ma a legnagyobb szénpazarlás folyik. Erről az átmenetgazdasági miniszteriumban a következőket mondották a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

Budapestnek ma kilenc millió métermázsát meghaladó mennyiségü szénre van szüksége, ezt a nagy szükségletet pedig nem indokolja meg Budapest tényleges energiafogyasztása. Kilenc millió métermázsa szénnek Budapesten való felhasználása a legnagyobb pazarlásnak tekinthető és ezt a pazarlást csak azzal lehet megmagyarázni, hogy a fővárosban

az áramtermelés és áramfogyasztás nem egységes, hanem az teljesen szét van forgácsolva.

Apró üzemek az ő aránylag csekély energiaszükségletüket kis és a mai technikai vivmányoknak megfelelően nem létesitett saját településükön állitják elő, de ugy, hogy ezek saját teljesitőképességét nem meritik ki.

Csak *igy érthető az, hogy Budapesten ma kétszáz áramfejlesztő-telep működik, ezek közül alig öt van olyan, amely tényleg a modern technika vivmányainak megfelelően, gazdaságosan használja ki a szénben rejlő energiát.*

A többi áramfejlesztő-telepeken a legnagyobb pazarlás folyik és *Földes* miniszternek hatalmas koncepcióju tervével éppen az a célja, hogy egyrészt megszüntesse ezt a pazarlást, másrészt pedig egy olyan megoldást találjon, amely lehetővé teszi, hogy

minden áramfejlesztő telep egy helyről kapja az áramot

és igy olcsóbbá is tegye az energiát mindenki részére.

Központi áramfejlesztőt létesitenek.

Földes Béla miniszternek ezt a célt szolgáló nagyszabásu tervéről a következő információkat kaptuk arra hivatott, illetékes helyen:

A miniszternek az a terve, hogy olyan megoldást találjon, amely lehetővé teszi a Budapesten létező öt nagy áramfejlesztő-telep egyesitését. *E célból Budapest környékén, a pilisi hegyek táján lévő bányák mellett egy hatodik áramfejlesztő-telepet létesitenének, ebből az áramfejlesztő-telepből látnák el azután árammal a meglevő nagy budapesti áramfejlesztő-telepeken keresztül az egész fogyasztást.*

A pilisi szén gyenge kalóriáju és jóformán a vasuti költséget sem birja ki. Megfelelő *szénnemesitési eljárással* azonban igenis alkalmassá lehet tenni ezt a szenet a feldolgozásra és a terv az, hogy

a pilisi szenet ne vaggonokban szállitsák a fővárosba, hanem ide már csak a villanyos energiával feldolgozott szén kerüljön felsővezetékeken.

Ezzel a megoldással nyomban feleslegessé válnának azok a kis áramfejlesztő-telepek, amelyek eddig maguk termelték az egyes üzemek részére szükséges áramszükségletet és amint emlitettük, a legnagyobb szénpazarlást vitték véghez. E megoldás mellett Földes miniszter számitásai szerint, e számitások pedig a szakértők véleménye alapján készültek el, *Budapest szénszükségletét a mai kilencmillió métermázsáról négy és fél millió métermázsára lehetne redukálni, ugy, hogy ez a négy és fél millió mm. szén sokkal több energiát adna, mint a mai kilencmillió métermázsa.*

Engedélyhez kötik a telepek müködését.

E nagyszabásu terv megvalósitása érdekében készülő *törvényjavaslat legközelebb már a képviselőház elé kerül.* E javaslat szerint az összes telepek müködését engedélyhez kötik és az engedély megadásának a főfeltétele az, hogy az engedélyt kérő telep felszerelésének elég garanciát kell arra nyujtani, hogy azt a célt, amelyet a törvény biztositani kiván, szolgálni tudja. Olyan telepeket, amelyek e cél szolgálatába nem állithatók, vagy beszüntetendők, vagy megváltandók, illetve *a nagy telepekbe beolvasztandók.*

Kétségkivül gondoskodni fog a törvény arról is, hogy az ilyenképen érintett magánjogi érdekek a legteljesebb mértékben megóvassanak.

Az ezidőszerint müködő öt nagy áramfejlesztő-telep természetesen tovább müködik, de e telepek

közös vezetékből kapják majd a nagy pilisi áramfejlesztőből az áramot és e célból fővezetékeiket egyesiteni fogják.

Hogy e nagy áramfejlesztő-telepek miként egyeznek meg egymással, vajjon *egyesülnek-e, vagy pedig közös konzorciumot alapitanak-e,* az a jövő kérdése, annyi bizonyos csak, hogy a törvény megállapitja a villamos-áram legmagasabb árát, amely arra való tekintettel, hogy lényegesen kevesebb szénfogyasztás és a lényegesen egyszerüsitett adminisztráció mellett az áramfejlesztő-telepeknek kevesebb kiadásuk lesz, lényegesen olcsóbb lesz a mai árnál.

A reform jelentősége.

Földes miniszternek e tervével nemcsak az volt a célja, hogy a legnagyobb megtakaritás legyen elérhető az egész vonalon, hanem fontos célja volt az is, hogy a villanyos-áram mai dijának leszállitásával mindenki részére, még a legkisebb ipari üzem részére is könnyen és olcsón hozzáférhetővé tegye a villamosságot. A reformnak e szempontból természetesen óriási jelentősége van, hiszen ha a gyáraknak, a mühelyeknek nincsen szükségük arra, hogy vasuton szállitsák a szenet, *ha az ipar nem függ attól,*

van-e vaggon a szén szállitására, vagy nincs, akkor indusztriális életünk fejlődése sokkal gyorsabb, sokkal intenzivebb lesz.

Budapest ipara ma fokozott mértékben érzi a szénhiányt, ez az állapot a háboru után hosszu ideig nem fog még megszünni, mert hiszen igen sok esztendő telik el addig, amig a vasutak képesek lesznek eredeti rendeltetésüknek teljes mértékben megfelelni. Bizonyos tehát, hogy a szállitási nehézségek miatt keletkezett szénhiány hosszu ideig károsan befolyásolná az ipari üzemek teljesitőképességét. Ha azonban ez a terv megvalósul és e terv rövidesen meg is valósul, tekintet nélkül arra, hogy az átmenetgazdasági miniszterium beolvad-e a kereskedelemügyi miniszteriumba, vagy sem, akkor *a szénkérdés nagy problémája a legradikálisabban megoldottnak tekinthető.*

Fontos még azt is tudni, hogy e nagy munkálat és e nagy munkálattal egyidőben az egész országban megkezdődő nagy munkálatok *a leszerelés után nyomban kenyeret adnak a hazatérő munkások százezreinek.* Ezeket a százezreket ez a terv olyan munkához juttatja, ahol a leszerelő munkások tömegének csökkenéséhez, vagy emelkedéséhez alkalmazkodni lehet és ahol külföldi nyersanyagra szükség egyáltalában nincs.

Energiát csinálnak a vizek erejéből.

Földes miniszter tervének természetesen országos jelentősége is van és e terv egyik legfontosabb része az, hogy a magyar vizekben rejlő erőket alakitják majd át energiává. Villanyos áramot fognak fejleszteni a Duna nivódifferenciájából, a Maros vizei pontos számitás szerint 331,890 lóerőt reprezentálnak, ez az energia, ha egy lóerőt évenkint csak kétszáz koronával is számitunk, közel hetven millió korona értékü erőt jelent. Hatalmas erő rejlik a Muraközvizeiben, a Felső-Tiszában, a Körösökben, mindezeket az erőket ki lehet használni, ki is fogják használni és *ha a magyar vizek erejének csak a felét értékesitik, akkor is teljes egészében pótolják a magyar iparnak mai szénszükségletét* és ha a vizek erejének csak a felét értékesitjük, Magyarország ipara már akkor is függetlenitve van bizonyos mértékig a külföldi széntől. *(P. J.)*

Uj emberek, uj munkák

Személyi hirek a városházáról

A városházán a személyi hirek rovata nagyon meggazdagodott az utóbbi időben. Uj tagok a tanácsban és ezeknek száma még rövidesen szaporodni is fog. Uj beosztás, uj hatáskörök, nap-nap után egy kis átalakitás a gépezeten, amely nagyjában és egészében azért a régi marad, de aki sokat koptatja a városháza folyosóit, annak mindig akad egy és más érdekesség.

*

A szomoruvégü *Demjén* tanácsnok helyének betöltése körül nem igen lesznek izgalmak. Azzal a ténnyel, hogy *Sallay* Árpád főjegyző máris az elnöki ügyosztályt vezeti s mint a tanácsnok-főjegyző helyettese, ennek a választásnak a sorsa körülbelül el is van döntve. Nem is szólva arról, hogy *Sallay* Árpád népszerüsége már *Márkus* Jenő dr. helyének betöltésekor is bebizonyosodott. *Sallay* ugyanis a nagyon népszerü *Sztankovits* Szilárddal szemben is igen szép számu szavazatot kapott. Az érdeklődés most inkább odairányul, hogy kik között lesz küzdelem, ha *Buzay* Károly tanácsnok nyugalombavonulásával még egy hely üresedik meg a tanácsban. Eddig a porondon csak *Kemény* Géza dr. és *Édes* Endre főjegyzők állanak. Kétség azonban itt sem sok van, mert mindenki *Kemény* Géza tanácsnokságára tippel.

Müszaki körökben az utóbbi időben feltünően sokat beszéltek arról, hogy a müszaki tanácsosok közül is megnyilik valaki előtt az érvényesülés utja. Nagy volt az öröm, mert itt bizony a legnehezebb előre jutni. Arra gondoltak ugyanis, hogy a közgyülés hozott egy határozatot, amelynek értelmében a háboru alatt a munkaerőkben beállott hiány miatt a szolgálati idejüket betöltött tisztviselők megmaradnak állásukban, de hogy a többiek elől el ne zárják az utat, állásaik ugyanakkor betöltendők. Ezt a közgyülési határozatot a belügyminiszterium eddig nem hagyta jóvá. Időközben Krátky János tanácsnokot szolgálati ideje lejártával, a közgyülés visszatartotta állásában és a reménykedők azt hitték, hogy az emlitett közgyülési határozat miniszteri jóváhagyása után, ha Krátky hivatalában marad is, állását be fogják tölteni. Értesülésünk szerint azonban ez a föltevés nem helyes. Krátky tanácsnokot ugyanis nem külön megbizással tartotta vissza a közgyülés, hanem azért, hogy eddigi ügyosztályát továbbra is vezesse. Betöltendő müszaki képzettségü tanácsnoki állás tehát ma nincs kilátásban, amint általában a főtisztviselőkre ez a közgyülési határozat nem is vonatkozhatik, mert a tanácsnak a megállapitott számnál több tagja nem lehet, egygyel több szavazatot a tanácsban leadni nem lehet, két főügyész nem szerepelhet, a zárszámadásokért két főszámvevő a felelősséget nem vállalhatja és igy tovább. A reménységek tehát egyelőre hajótörést szenvedtek.

*

A tanácsnokok uj beosztása sok változást idézett elő. A legkönnyebben megtalálta a helyét a tanügyi ügyosztály élén Városy tanácsnok, aki valósággal hazament. Ott nevelkedett, ott élt és ott van olyan népszerüsége, hogy az elkövetkezendő nagy harcokat ő fogja legjobban meguszni tudni. Nagyszerüen elhelyezkedett Marher tanácsnok a közélelmezési és Sallay főjegyző az elnöki ügyosztályban. Sztankovits Szilárd dr. tanácsnok olyan hatalmas munkába csöppent bele a pénzügyi ügyosztályban, hogy nincs is igen ideje gondolkozni a feladata nehézségéről. Neki kell feküdni a költségvetésnek és mire az első költségvetést megcsinálta, máris pénzügyi zseni lett belőle.

*

A legnagyobb népmozgalom mégis Csupor tanácsnok körül volt, aki a maga megszokott segéderőit nem tudja nélkülözni. Három kezelőtisztet, egy gépirókisasszonyt és három szolgát a katonai ügyosztályból vitt a pénzügyibe, a pénzügyiből most a közegészségügyibe. Van is sok igazság az ilyesmiben, mert az ember könnyebben tanul bele egy uj hatáskörbe, mint szokik hozzá egészen uj segitőerőkhöz. Egyébként a közegészségügyi ügyosztályban még lesz némi változás, egyelőre legalább falakat készülnek lebontani, ajtókat készülnek vágni.

Az ujonnan fölállitott kórházgazdasági hivatalban sincs még mindenben megállapodottság. Az uj hivatal vezetőjévé a kitünő Simoncsics Ferencet tették meg. Az ő adminisztrativ tehetségére azonban a népélelmezés körül van szükség, a polgármester tehát a népkonyhák fővezérévé tette meg őt, a kórházgazdasági hivatalnak pedig ilyenformán egyelőre nincsen feje.

Ugyancsak elintézetlen dolog még, hogy mi lesz Hönig Dezső müszaki tanácsossal? Marad-e a X-ik ügyosztályban, vagy visszamegy a XIII-ikba? Mint ismeretes ugyanis, a kórházak uj gazdasági adminisztrációjára vonatkozó uj szabályzat értelmében, amely Véssei Ede dr. tanácsjegyző munkája, az önálló kórházépitéseket kiveszik a közegészségügyi ügyosztály kezéből és visszateszik a középitési ügyosztály hatáskörébe. Az ujonnan szervezett kórházgazdasági hivatalban mindössze egy kis — hogy ugy mondjuk — meszelő alosztály marad, melynek vezetését egy nyugdijas mérnök nagyszerüen el tudja látni. Ennek az intézkedésnek rendkivül megokolt alapja van. A jogi képzettségü ügyosztályvezető nem vállalhat felelősséget milliós kórházépitésekért, krematóriumokért és halottasházakért. Vállalja az ilyen munka ellenőrzését a XIII-ik ügyosztály müszaki képzettségü tanácsnoka. Ez az intézkedés mélyen elkeseritette Hönig müszaki tanácsost, aki eddig a X-ik ügyosztályban önállóan vezette a kórházépitéseket. Személyes élü hajszát látott a kulisszák mögött, tulajdonképpen pedig egy igen fontos elvi jelentőségü döntésnél egyéb nem történt, aminek azonban áldozatul kellett esnie az ő látszólagos önállóságának. Megmozgatott tehát minden követ, hogy a közegészségügyi ügyosztályban maradjon. Legutóbb már olyan hirek voltak forgalomban, amelyek azt mutatták, hogy ez sikerülni is fog neki, a Fővárosi Hirlap értesülése szerint azonban ebben a kérdésben még sem jobbra, sem balra döntés nem történt. Csupor József dr. tanácsnok, akit megkérdeztünk a kórházgazdasági hivatalban várható változásokról, röviden ennyit felelt:

Eddig semmi tekintetben sem dönthettem. Az ügyosztálynak ez a része ma még teljesen terra incognita előttem, még a hivatalos helyiségeket sem tudtam eddig meglátogatni. Mindent látnom és ismernem kell, mielőtt valamilyen irányban határozni tudnék.

Csupor tanácsnoknak különben, amig a pénzügyi ügyosztály élén volt, két külön munkával is foglalkozott. *Márkus* tanácsnok távozása után ő kapta a Népoperát és amikor *Demjén* Géza nagybetegen szabadságra ment, ő rá bizta a polgármester a népélelmezési kérdéseket is. *Csupor* dr. most a közegészségi ügyosztály rengeteg munkája mellett ezt a két felelősségteljes feladatot nem végezheti tovább. A *Népopera* tehát *Sztankovics* tanácsnok gondjaiba ment át, ő elég atléta ahhoz, hogy a Faludiék által lerontott mivót valamelyest fölemelje. A népélelmezés ügyeit viszont *Schuller* Dezső tanácsjegyző vezeti tovább, aki már Csupor mellett begyakorolta magát ebbe a kérdésbe. A népélelmezés ügyét különben *Csupor* tanácsnok november végétől január végéig *Batthyány* Tivadar gróf akkori népélelmezési miniszter jóindulatu támogatásával egészen rendbehozta, a népszállók és diákmenza kosztját szétválasztotta és megjavitotta, és január 20-ikán három népkonyhát megnyitott. A többit most elvégzi *Schuller* tanácsjegyző, aki mint a népélelmezési kirendeltség vezetője végzi feladatát. A népélelmezés ügyét egyébként kivették a szociálpolitikai ügyosztály hatásköréből és a közjótékonysági ügyosztályhoz osztották be, ugy, hogy a népélelmezésnek pro forma legfőbb vezetője tulajdonképen *Piperkovics* Bátor tanácsnok lenne.

Van-e vize a Gellért-fürdőnek?

Berczel tanácsnok a rémhirekről

A Gellért-fürdő olyan, mint a szép asszony, akiről ok nélkül is sok rosszat beszélnek. Egyszer annak keltik hirét, hogy annyi vize van, amit hetekig nem lehet kiszivattyuzni, máskor meg olyan rémhirek terjednek el, hogy kiapadt a vizbeli áldás és elfogyott a Gellért-fürdő vize, mielőtt a fürdőt meg lehetne nyitni. Az elmult nyáron volt a nékivaduló rémhireknek az a tendenciája, hogy a városban már kezdték elhinni, hogy Budapest külön özönvize a Gellért-térről indul el. Most legutóbb pedig olyan hirek terjedtek el, hogy kiapadtak a Gellért-fürdő forrásai és megnyitnák a fürdőt, de nincs viz, ami pedig még az olyan előkelő szórakozó-helynek is, mint amilyennek a Gellért-fürdő kinálkozik, létalapját fogja megadni. Az egymással ritka ellentétben álló pletykákkal szemben Berczel Jenő dr. tanácsnokhoz, a városgazdasági ügyosztály vezetőjéhez fordultunk, aki egészen plauzibilis magyarázatát tudta adni a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a rémhireknek. De nemcsak megmagyarázta ezeknek a rémhireknek az eredetét, hanem egyben azt is igazolta, hogy azoknak semmi alapjuk nincs. Berczel tanácsnok nyilatkozata, amelyet kérésünkre volt szives tenni, a következőképpen hangzik:

— A Gellért-fürdő vizhiányáról szóló hireket én is hallottam és örülök, hogy megcáfolhatom azokat. Ez a cáfolat nem is nehéz, mindössze néhány tényt kell elmondanom. Ilyen tény az, hogy annak idején, amikor a Gellért-fürdőt az államtól átvettük, akkor a napi viztermelésünk 900 köbméteren fölül állott, ami napi 900,000 liternek felel meg. Amikor azután a fürdőmedencét kitisztitottuk, akkor napi 2700 köbméter vizet tudtunk naponkint mérni. A fenéken azonban még mindig maradt viz, amit nem tudtunk eléggé kiszivattyuzni, ugy, hogy ma a *Gellért-fürdő napi termelését 3000 köbméter vizre lehet tenni, ami 3,000.000 liternek jelent.* Csak a különbséget kell nézni, milyen vizmennyiségünk van ma és milyen volt akkor, amikor a fürdőt az államtól átvettük; kiderül, hogy mennyivel több vizünk van ma, mint volt akkor. Vizhiányról tehát igazán nem lehet beszélni.

— A nyáron viszont, mint ön emlitette, az a hir járta, hogy vizbőségünk van és a viz elönti az egész fürdőt. Ennek az volt az alapja, hogy a közönség julius hó 28-tól szeptember hó 15-éig állandóan három lokomobilt látott dolgozni a Gellért-téren, amely lokomobilok tényleg a vizet szivattyuzták ki. Ennek megint az az igen egyszerü oka volt, hogy a forrásmedencéből a szivattyuházba vezető alagutat kellett megépiteni. A forrásmedence a Gellért-tér közepén van. Innen indult ki a ma már készen levő alagut, amelynek embermagas szelvénye van. Katonai árkászok dolgoztak itt, aminek egyik oka hogy ezek kitünően értenek a hasonló természetü munkálatokhoz, másrészt meg, hogy rob-

bantó anyagokat a hadsereg most senkinek sem ad ki és mi is csak ugy juthattunk hozzá, hogy maguk az árkászkatonák dolgoztak vele. A forrásmedence vizét ki kellett szivattyuznunk, mert különben elöntötte volna a folyamatban levő alagut-munkálatokat. Maga az alagut pedig betonból készült, aminek ki kell száradnia, hogy állandó maradjon. Ezért tartott olyan sokáig a három lokomobil munkája. Szivattyuzás nélkül ilyen mélységben nem lehet dolgozni, mert különben a ránehezedő vizoszlop lehetetlenné teszi az épitést. Annak oka viszont, hogy olyan szokatlanul bő alagutat épitettünk, az, hogy benne vonul a csövezet, amelyet javitások céljából mindig hozzáférhetővé akartunk tenni.

— Hogy milyen sok vizünk van ma, annak bizonyitéka, hogy a fürdőszükséglet pontosan egyharmadrésze a rendelkezésre álló viznek. Az is állandó szóbeszéd tárgya, hogy mint azelőtt, miért nem folyik ki a viz a Dunán. Ez is mindenesetre okot ad bizonyos kombinációkra. Most azonban belső csatornán vezetik el a fölösleges vizet és hogy tulfolyás nincs a Dunába, annak oka, hogy a forrásból fölfelé törő vizet egyensulyozza a fölötte álló sulyos vizoszlop. A mi fürdőnk különben a csapadékvizekkel és a Dunával egyáltalán nincs összefüggésben. Ez az oka annak, hogy amikor a vizvezeték rendkivüli módon szenved az idei csapadéktalan nyár és általában száraz esztendő miatt, akkor *a budai fürdők vize több és forróbb, mint más esztendőkön szokott lenni.*

Megkérdeztük még a tanácsnokot, igazak-e a hirek, hogy a Gellért-fürdőben dolgozó iparosok nagyobbrendü áremeléseket követelnek és mi az álláspontja a tanácsnoknak ezekkel a tulzott követelésekkel szemben:

— Tény az, — felelte a tanácsnok — hogy több iparos lépett föl tulköveteléssel. Ezekkel szemben természetesen mi a legmesszebbmenő módon lojálisak vagyunk. Ott azonban, ahol arról van szó, hogy a szerződéssel kötelezett iparos kényelemből, vagy más okból nem gondoskodott olcsóbb anyagról, holott arra módja és ideje lett volna és most drága anyagot kénytelen vásárolni, el kell zárkóznunk minden tulköveteléssel szemben. Annál inkább belátással viseltetünk ezekkel a többkiadásokkal szemben, ahol a munkabérek emelkedéséről van szó. Itt természetesen a vállalkozót nem lehet felelőssé tenni. Általában azonban sem a főváros érdekeit, sem az iparosok méltányos követeléseit nem téveszthetjük szem elől ezeknél a tényállásoknál.

Mit nemzettek a sasok?

A Belváros renaissance-a

A Saskör ujabban erőteljesen jelentkezik, életjelt ad magáról minduntalan és a beavatottak azt mondják, hogy mindenáron vissza akarják és vissza fogják állitani régi presztizsüket. Általában a Belváros nekifeküdt, hogy jelentőségét megnövelje, és ha lehet a hegeméniát magához ragadja. Első lépés volt e tekintetben, hogy a belvárosi bizottsági tagok elnökké választották Bárczy István dr. polgármestert, a második pedig, hogy szombaton rendkivüli közgyülést tartott a Saskör, amely alkalommal betöltötték a Preyer Hugó halálával megüresedett elnöki széket. A betöltést megelőzőleg igen erős mérkőzés volt az egyes frakciók között. A legnagyobb sánszai mégis Hahóty Sándornak és Gaár Vilmos kuriai birónak voltak, de a kettő közül akármelyiket választják is meg, a szakadás elkerülhetetlen lett volna a Saskörben. Végre Krammer Károlynak támadt mentő ötlete, beledobta a kombinációk zavaros vizébe Förster Aurél függetlenségi képviselő nevét, aki azután a különböző árnyalatok között, mint aranyhid szerepelt. Az ő személyének megválasztása révén el lehetett kerülni a Saskörben immár veszedelmesen fenyegető szakadást.

Mégis azt kell mondanunk, hogy sast többé nem igen nemzenek a Sasok, mert Förster Aurél ugyan meggyőződéses függetlenségi ember, kitünő, jóizü zsidóvicceket tud mondani, de Budapesthez, a főváros életéhez nem sok köze van és megválasztása mellett az egyik legfőbb érv az volt, hogy huszonegy esztendeje tagja a Saskörnek.

Meg kell adni azonban neki, hogy első elnöki szereplésében eléggé ügyesnek mutatkozott. Deputáció utján hivták meg és a deputátusok az uton nyilván informálták az uj elnököt arról, hogy a kereskedők és az iparosok nem valami nagy lelkesedéssel fogadták megválasztását. Az ügyes Förster Aurélnak erre az volt a válasza, hogy a bemutatkozó beszédében büszkén vallotta magát „iparoscsalád sarjának" és hogy a tisztes iparral való kacérkodásának bizonyitékát is adja, azonnal 2000 koronás alapitványt tett, amelynek kamataiból minden esztendőben március 15-ikén egy-egy iparostanonc lesz megjutalmazandó. Ez nagyon tetszett a kereskedőknek és az iparosoknak. Előbb a legellenzékibbnek tartott Vértes Emil nyilvánitotta elismerését, majd meg a jóhangu Csákány mester, aki a király koronázási csizmáját készitette, helyesebben költötte, megkezdte az adakozást és az elnök kétezer koronája mellé hamarosan egy harmadik sorakozott.

Politikáról, sőt városi politikáról sem igen volt szó. A szónokok Hahóty Sándor, Eulenberg Salamon, Gaár Vilmos, Bakács apátplébános, Ember János és Vértes Emil egyáltalán nem emlitették a politikát, azért mindenki azzal a tudattal ment haza, már amikor hazament, hogy lerakták a Polgári Demokrata Párt alapjait. Az uj párt — mint mondják — támogatni fogja a kormányt, de a kormánypártba bele nem olvad. Legfőbb szándéka pedig a városi polgárság tömörülése, a városi polgárság érdekeinek képviselete.

— Eddig — mondta az egyik szónok — két malomkő között örlődött a városi polgárság, most az a szándékunk, hogy megmeneküljünk a két malomkő közül. Mi magunk is a malomkő szerepét akarjuk játszani a jövőben.

Érdekes volt a felszólalása Bakács apátplébánosnak is, aki mindenki nagy meglepetésére igy kezdte beszédét:

— Királyi üzenetet hozok!

A fejek megmozdultak, szemek megvillantak, vajjon mit üzen a király a Sasoknak? Talán a Hahóty Sándor udvari tanácsossága érkezett meg? Az apát ur nem hagyta sokáig kétségben hiveit, bejelentette az ukrán békét, amelyről akkor már mindenki tudott, de hozzátette, hogy az uralkodó megparancsolta, hogy az örömhirre vasárnap reggel szólaljanak meg a „fölmentett" harangok.

Meg is szólaltak ugy nyolc óra tájban, de ha egy kicsit korábban keltek volna, az ünnepi harangszó még együtt találja az elnökválasztó sasokat, akik ebből a fontos alkalomból megfeledkeztek a záróráról.

A tanitók harca

Városy tanácsnoktól várják a segedelmet

A fővárosi oktató-személyzet mozgalmában ezideig nincsen látható eredmény. A tanszemélyzet igen erős eltökéléssel áll követelései mellett és a radikálisabb elemek a végletekig való harcot követelik. A tanitóság ma nagyrészben a szociáldemokrata szervezetben helyezkedett el és igy a küzdelem hevességét leginkább ezzel a ténynyel lehet megokolni. A válságos helyzetben némi enyhülést hozott az, hogy a tanügyi ügyosztály élére ujabban Városy Gyula dr. tanácsnok került, aki iránt a tanitóság igen nagy bizalommal viseltetik. Olyan helyről, ahol az oktatószemélyzet mozgalmát igen jól ismerik, de amellett távolról nézik az eseményeket, kaptuk a következő információkat:

— A fővárosi oktató-személyzet sérelmeinek gyökere egészen a Festetich-féle ugynevezett fizetésrendezésig nyulik vissza. Ez a rendezés azt eredményezte, hogy a tanitók valami csekélységgel több fizetést kaptak ugyan, de elestek mindennemü pótdijtól, ugy, hogy a Festetich-féle fizetésrendezésre a szó legteljesebb értelmében ráfizettek.

— Akkor, 1914-ben a közgyülés utasitotta a tanácsot, hogy dolgozzon ki uj tervet az oktatószemélyzet fizetésrendezésére vonatkozólag. Ez a munka igen lassan ment, mig végre ránk köszöntött a háboru, amely itt is, mint mindenütt, ujabb ok lehetett a prolongálásra. Ugy tudom, *Wildner* tanácsnok ur készitett egy tervezetet, amelyet a tanitók valahogy kézhezkeritettek, de ezzel a megoldással legkevésbbé sincsenek megelégedve, sőt ahogy én látom a helyzetet, ez a megoldás még csak olaj volt a tüzre.

— Közben aztán ujabb bajok is jöttek. A drágaság mérhetetlen arányokat ölt, a tanitók háborus munkája hallatlanul nagy és az érte járó honorárium nevetségesen csekély. Ráadásul elvették az iskolákat is hadikórházak céljaira, ami azt jelentette, hogy az amugy is megviselt egészségü tanitóságnak most még zsufoltabb, még rosszabb levegőjü termekben kell munkáját végezni. Ez sem elég még. A termek számának csökkenésével a legtöbb tanitó egyik nap délelőtt, másik nap délután tanit. Ez aztán, azt jelentette, hogy a tanitók elvesztették minden mellékfoglalkozásukat, mert senki sem alkalmazna olyan munkást, aki egyik nap délelőtt, a másik nap délután végzi munkáját. Pedig a háboru előtt is inkább a mellékjövedelemből, mint a fizetésből éltek, tessék elképzelni a mostani helyzetet, amikor a mellékjövedelemnek nevezett főmegélhetési forrásokat elvesztették.

— Igen nagy sérelmük a főváros tanitóinak az ideiglenesség rendkivül hosszu és méltánytalan tartama. Amig az állam félesztendő alatt kimondja, alkalmasnak tartja-e a tanitó munkáját a maga számára, vagy sem, addig a fővárosnál van, aki hat esztendeig is elideigleneskedik. A sérelmek sérelme aztán az, hogy az ideiglenes alkalmazásban eltöltött időt aztán sem a nyugdijba, sem a szolgálati időbe nem számitják be.

— Ilyen körülmények között nem lehet csodálni, hogy a fővárosi tanitók, ugy mint svéd, dán és norvég kollégáik, igen nagy számmal lépnek be a szociáldemokrata pártba. Az északi államok tanitóinak igen előkelő szerepe van a szocialista pártéletben. A mi tanitóink mozgalma mögött is ott áll ma már a budapesti munkásság hatalma.

— A főváros nem a tanitók követeléseit látja soknak, hanem csak a pénzt, amit erre a célra áldozni kell. A tanitók azonban erre azzal válaszolnak, hogy a fővárosnak mindenre van pénze, nem szabad, hogy a tanitóságtól megtagadja azt a pár milliót, amelyet fizetésrendezésük és momentán megsegitésük igényel.

— Felelni kell még egy vádra. Arra, hogy a tanitók mozgalma sérelmes a közigazgatási tisztviselőkre nézve. Nem akarok elkopott frázisokkal élni, de azt konstatálhatom, hogy a tanitók mindenkor uttörői voltak a közigazgatási tisztviselők anyagi helyzete megjavitásának is.

— A tanitóság különben sokat vár az uj tanácsnoktól, Városy Gyula dr.-tól, aki ismeri a tanitóság minden baját, keserüségét. Velük élt és mindig velük érzett. Biznak benne, hogy mindent el fog követni érdekükben. Csak az a kérdés, mennyiben fogja a tanács a tanácsnok előterjesztéseit honorálni.

*

Az a Wildner-féle fizetésrendezési tervezet különben, amely ma már eljutott a tanitóság közé és amelylyel megelégedve nincsenek, a következő:

Fizetési fokozat	Várakozási idő	Óvónők		Elemi isk. tanitók		Polgári isk tanitók		Középisk. tanárok	
		Fizetés	Lakbér	Fizetés	Lakbér	Fizetés	Lakbér	Fizetés	Lakbér
IX	3	1400	600	1500	600	2400	900		
VIII.	3	1600	600	1800	800	2900	1000		
VII.	3	1700	600	2600	1000	3800	1000	3000	1000
VI	3	1800	700	2900	1000	3900	1200	3600	1000
V.	3	1900	700	3100	1000	4100	1500	4300	1300
IV.	3	2000	700	3400	1000	4400	1300	4800	1600
III	3	2100	700	3700	1000	4700	1300	4800	1600
II.	3	2200	800	3800	1200	4800	1600	5200	1600
I	3	2300	800	4000	1300	5100	1600	5600	1600
I A.	3							7000	1600

A mai helyzettel szemben ez a tervezet kiküszöböli a X. fizetési fokozatot a tanitóknál és a VIII-ikat a középiskolai tanároknál. A várakozási időből végleg eltünik a négy esztendő, amiknek pedig eddig dominánó szerepe volt.

URÁNIA

Julius Caesar

A világ legnagyobb filmje 6 részben.

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasár- és ünnepnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u 3 órától kezdve.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY
Budapest, VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 30.
TELEFON: József 1—48.

Események

Budapest élelmezési kormánybiztosa. Értesülésünk szerint Budapest élelmezési kormánybiztosává az eltérő hirekkel szemben *Iványi* Béla cs. és kir. kamarást, miniszteri osztálytanácsost fogják kinevezni. Iványi eddig is a Közélelmezési Hivatalban müködött és Budapesttel szemben ugy *Kürthy* báró, mint *Hadik* gróf ideje alatt mindenkor a legnagyobb előzékenységgel viseltetett. A városházán Iványi kinevezésének hirét teljes megelégedéssel fogadták.

A mozisok és a vigalmi adó. A Fővárosi Hirlap mai számában mondja el Stankovits Szilárd tanácsnok, hogy a főváros a vigalmi adó ügyében az egyes vállalatokkal lehetőleg pausálében kiván megegyezni, ami az adó beszedését lényegesen megkönnyiti. Ugy látszik ez a rendszer a vállalatok tetszését is megnyerte, mert Décsi Gyula elnök ajánlatára a Magyar Mozgókép-Szinház Tulajdonosok Országos Szövetségének választmánya is magáévá tette ezt a gondolatot, amely szerint minden egyes mozinál annak befogadóképességéhez és üzemmenetéhez képest lehet megállapitani a pausálét. A praktikus inditvány keresztülvitelére Décsi Gyula elnökségével bizottságot küldött ki, amelynek hivatása a mozisok vigalmi adója ügyében érintkezést keresni a főváros tanácsával.

Bárczy Irén esküvője. Bárczy Irén, Bárczy István polgármester heánya, kedden délután tartotta esküvőjét dr. Fráter Iván tartalékos huszárhadnagy, főispáni titkárral. Az esketést, amelyen a tanács teljes számban, számos bizottsági tag, a politika és a társadalom előkelőségei vettek részt, az erzsébetvárosi plébánia templomban tartották meg. Az esketést Novák István apátplébános végezte. Násznagyok voltak: a menyasszony részéről Balázs Béla ny. főispán, a vőlegény részéről Malatinszky Lajos biharmegyei főispán. A tanács az ifju párt értékes ajándékkal lepte meg.

Modern Szinpad. A Belváros szinháza tovább is a Sárga rigó-Karnevál-müsorát kénytelen játszani, mely még mindig táblás házak szakadatlan sorában megnyilatkozó vonzóerőt gyakorol.

Julius Caesar. Az a hatalmas mozgókép, amelyet most játszanak az Uránia-ban, a legbeszédesebb bizonysága annak, hogy Julius Caesar élete a legkolosszálisabb film-téma. Róma fénykorának tündöklő keretében Sulla, Pompejus és Caesar gigászi birkózása folyik, melyet visszafojtott lélekzettel kisér a nézők figyelme. Nem történelem ez, hanem regény, sőt még ennél is izgatóbb dráma. A film kiállitása külön kiemelést érdemel. A márványba öltözött Róma pazar szenátus-termével, templomaival, palotáival, diadalmeneteivel, hadseregek csatája, várak ostroma, mind-mind csak mozzanatai a filmnek, de oly tékozló fénynyel, oly szédületes arányokkal, ami már a lehetőségek határát jelenti a film technikájában. A főszerepet A. Novelli játssza, körülötte a legkiválóbb olasz müvészek. Az előadások hétköznapokon 5, fél 7, 8 és fél 10 órakor, vasárnap pedig 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor kezdődnek.

Mozgókép-Otthon. Két nagyszerü filmet ad a közönségnek a Mozgókép-Otthon igazgatósága az uj müsorban. Mindkettő páratlan a maga nemében: a vigjáték ötletes, kedves cselekményével a könnyekig megkacagtat, a drámai játék izgalmas menete pedig minden figyelmünket ébren tartja. A vigjáték cime: „Princ Számi" és főszerepeit Ossi Oswalda és Lubitsch játsszák. Izgalmas, érdekfeszitő, lüktető drámaiságu kép „A tenger démona", amelynek nagy része egy tengeri hajón játszódik. Egyes jelenetei viszont a délfranciaországi buja tengerparton, mások meg a kasmirselymes keleten játszódnak. A nagyszerü müsort kiegészíti még a háboru legujabb eseményeinek érdekfeszitő sorozata.

Ahol nincs még árúhiány! A világháboru negyedik évében szinte hihetetlenül hangzik, de a magunk két szemével meggyőződtünk róla, hogy a főváros kellős közepén van még egy ilyen mesébe illő hely: Sternberg hangszergyárának Rákóczi-út 60. sz. zenepalotája. A világon létező összes hangszerek és valamennyi kellékeik és alkatrészek kaphatók és nincs hiány még semmiben! Sokáig persze ott sem tarthat ez a paradicsomi állapot, mert hiszen nincs az a sok, ami el nem fogy. Éppen ezért nem mulaszthatjuk el olvasóinknak ajánlani, hogy most, amig van, biztositsák idejekorán hangszer-szükségletüket Sternberg Rákóczi-úti gyárában.

Óvás! Rájöttem, hogy az általam gyártott **MODIANO-Clubspecialité-** szivarkahüvelynek utánzatai vannak forgalomban, amelyek ellen egyedüli védelem a védjegy és aláirásom pontos megfigyelése. S. D. Modiano

A TŐKE

Szemle.

Az Omke és a politika. — Pihen a börze. — A bankok és a bankhivatalnokok. — Megint a reformok.

Az Omke és a Kereskedelmi Csarnok fuziója megbukott: ez még nem volna tragikus dolog és se a magyar kereskedők, se azok, akik politikai okokból szivesen látták volna ezt az egyesülést, nem kell, hogy kétségbe essenek miatta. A Csarnok konzervativ alakulat volt, az Omke modern, a Csarnokban kávéztak, az Omkéban politizáltak, tehát mindenképpen bajos lett volna ezeket az ellentéteket összehozni. Nem lehet helyeselni, ha igaz, hogy miniszterek avatkoztak bele ebbe a házi ügybe s valóban rémületes perspektiva nyilik a magánszabadságok számára, ha a jövőben két egyesület se fuzionálhat, csak ha a miniszter urak is helyeslik. Most nem akarták és a fuzió megbukott. Reméljük, hogy ez a precedens nem lesz perecedens, mindenesetre azonban jó lesz, ha kereskedőink és iparosaink meggondolják a politizálás mérveit és határait. Utóvégre háboru van és ezt a tényt mégsem lehet kiküszöbölni s ha az *Omike* politikai hatalom akar lenni, jól teszi, de ezért még nem kell az egész magyar kereskedővilágot — háboruba vinni.

*

A tőzsde fellélegzett az ukrán béke hirére, de lehet, hogy holnap már elveszti a fejét és nagy eséssel honorálja a világbéke közelgését. Ilyen jelentős napok jelzik legjobban, hogy milyen pálfordulás következett be a Szabadságtéri palotában. Emlékszünk még arra az időkre, amikor gazdát cserélő papirok egy nap alatt százötven koronával emelkedtek, mert sütött a nap s a napsütés jót tett a bank cukorrépa-telepeinek s nem felejthettük el a hajózási papirok ugrándozásait egy elsülyesztett halászbárka szenzációs hirére. Ma — ma olyan csekélyek a differenciák felfelé és lefelé, hogy az értékpapiroknál szolidabb, rendesebb, sőt olcsóbb árucikket egész Magyarországon nem lehet találni. Ennek tulajdonképpen örülni kellene, ha *általános olcsóbbodást* jelentene, igy azonban joggal lehet felvetni a kérdést, miért *csak* a papirok olcsók s miért drága a cukor, a harisnya, a szén, a fa és a cérna? Nincs logika az olcsóságban, minthogy nem volt logika a drágaságban sem, ennek a tanulságnak azonban oly nagy ára volt, hogy legalább is egy kis reakciót vártunk tőle a pénz vásárlóerejének javulása szempontjából. Ez a reakció elmaradt s azt látjuk, hogy a börzére nem jár más, csak aki a napi költségét akarja megkeresni.

*

Az első nagy mérleg, a *Pesti hazai takarékpénztáré*, a legközelebbi napokban már nyilvánosságra kerül. Hire jár, hogy ez a mérleg lesz a legkedvezőbb a háborus éveké között s valószinü, hogy ugyanez a tünet fogja jellemezni a többi takarékok és bankok mérlegeit. A tavalyi évben kulminált a háborus konjunktura s ha *Wekerle* adójavaslatai és a börzekrach meg nem félemlitették volna a bankok igazgatóságait, akkor — még jobbak lennének az 1917-es mérlegek. Mindenesetre el kell ismerni, hogy a bankok rengeteg munkaszolgáltatást végeztek: a redukált személyzet mellett a hadikölcsönöket lebonyolitani, a rendes folyóüzletet ellátni s emellett a háborus speciális feladatokat is megoldani, ez nemcsak a *bankigazgatókat*, de a *bankhivatalnokokat* is alaposan igénybevette. Épp ezért fel kell tételeznünk, hogy a pompás mérlegekben megfelelő hely jut majd a tisztviselők javadalmazásának is. Kell, hogy a milliókból valami cseppenjen azok számára, akik összehordani segitettek s akik valamennyien két, sőt három munkaerőt pótoltak. A banktisztviselők valóban nélkülözhetetlenek voltak a háboru alatt, ezt a tényt azonban honorálniok kell a bankoknak, nemcsak a munkaerők kihasználásával, hanem okos megbecsülésével is. Az 1918. évben nem szabad elégedetlen tisztviselőknek lenniök, s ha a bankokra több adó is esik, ezt még nem lehet az alkalmazottakon megtakaritani, akik maguk is adófizető polgárok.

*

Az uj rezsim egyik első igérete az volt, hogy a sokszor sérelmezett vasuti refakciákat megszünteti és véget vet annak az indokolatlan és erkölcstelen kedvezményezésnek, amelyben az előző kormányok épp azokat a kartelleket, trösztöket, bankokat és vállalatokat részesitették, amelyek tőkeerejüknél és forgalmuknál fogva a legkevésbbé voltak jóakaratra rászorulva. Az igéret jólesett s már majdnem hajlandóak is voltunk komolyan venni, sajnos azonban hamar beköszöntött a kiábrándulás. Hivatalosan publikálták, — bár csak a legszükebb nyilvánosság számára — a legujabb dijkedvezményeket s a listában kikkel találkozunk: a leggazdagabb *cukor-* és *petróleumvállalatokkal*, azokkal amelyek részegre keresték magukat a háborun, s amelyek mögött javarészt bank, sőt bankok állanak. Ez hát a demokratikus kereskedelmi politika? Hiszen, ha ajándékokat akarnak adni a kartelleknek, tehetik ezt nyiltan és őszintén, de akkor ne hencegjenek reformokkal s ne igérjék az ellenkezőjét annak, amit cselekszenek. Ez a lista mindenesetre jó tanulság azoknak, akik azt hitték, hogy a nagytőkével szemben épp ez a kormány fog teljesen fellépni. Dehogy fog: épp ugy lepaktál velük, mint az előzője s egyben emeli azoknak a cikkeknek az árát, amelyeket kedvezményes tarifa mellett szállithatnak a szegény cukorbárók s a még szegényebb petróleumgrófok.

Tanulmányfejek

a Déli vasutasok „Vének tanácsá"-ból

A Déli Vasut egyik osztrák tisztviselője mesélte el e sorok irójának a következő jóizü történetet:

— Az évre pontosan már nem emlékszem. Vagy hat-nyolc évvel ezelőtt történt az eset, melynek szinhelye Innsbruck volt. Valami tarifa-konferenciát tartottunk és azon természetesen megjelent a budapesti üzletigazgatóság kiküldöttje is, névszerint Sturm Gergely főfelügyelő. A tanácskozás napokon át tartott és bizony napestig dolgoztak a referensek. A konferencia utolsóelőtti napján a vasutak kiküldöttjei heves csatákat vivtak és az elnök az ülést a következő szavakkal zárta be:

— Also, meine Herren! Wir treffen uns morgen bei — Philippi! (Uraim! Holnap találkozunk — Philippinél.)

Sturm Gergely, a Déli Vasut budapesti üzletigazgatóságának kiküldöttje a „Philippi" szóra felocsudott csendes szendergéséből és odaszólt szomszédjának, a k. k. Staatsbahn referensének:

— Sagen Sie, Herr Kollege! Wo findet man dieses Wirtshaus „Philippi"? (Mondja, kolléga ur, hol van a „Philippi" nevü kocsma?)

A k. k. Staatsbahn megbizottja egy ideig kuncorgott Sturm Gergely jámbor kérdésén, de aztán mégis megmagyarázta a Déli Vasut budapesti főfelügyelőjének, hogy az elnök által emlitett néven Innsbruckban sem ismernek kocsmát, ellenben az ó-korban volt egy Philippi nevü macedon városka, amely a históriában arról nevezetes, hogy a római triumvirek Kr. e. 42-ben itt verték meg a hitszegő Brutust és Cassiust.

*

A Déli Vasut egyik Székesfehérváron állomásozó alkalmazottjától kaptuk a következő levelet:

Tekintetes Szerkesztőség! Nagy élvezettel olvastam becses lapjukban a „Vének tanácsáról" szóló tudósitásaikat. Szives figyelmüket most arra kivánom felhivni, hogy a Déli Vasutat nem csupán Schlosser Ferdinánd, Babos Ödön és Czölder János urak dirigálják. Vannak ott lent szép számmal még, akik a szolgálati időt évekkel ezelőtt betöltötték és mégsem akarnak nyugdijba menni. Mi pedig itt a vidéken szenvedjük a vidék mártiriumát és nincs kilátás arra, hogy közülünk akár egy is felkerülhessen az igazgatósághoz. Minden jobb helyet tehetetlen aggastyánokkal töltenek be és ezek az urak azt gondolják, hogy a Déli Vasut üzletigazgatósága az a nyugdijalap, amely az ő gondtalan megélhetésükről gondoskodni tartozik. Felhivom a tekintetes Szerkesztőség figyelmét arra a körülményre, hogy Schlosser, Babos és Czölder urakon kivül meg lehet emlékezni Jakob Gusztáv igazgató-helyettes urról is. Jakob ur szintén már jóval tul van a csecsemő-koron és eszeágában sincs penzióba menni, nagy bosszuságára a fiatal és törekvő vasutas-generációnak. Olvastuk a „Déli Hirlap"-ot is, mely sikeres portrét nyujtott a mi gyámoltalan vezetőségünkről és csak arról nem tettek említést, hogy tulajdonképpen ki is az a Jakob Gusztáv? Ezt a mulasztást mindenki-

nek, de főleg Gordon Róbert uj igazgatónk okulására, ime, itt pótolom:

Jakob Gusztáv évekkel ezelőtt még igen kicsiny ember, tudomásom szerint, bezupált törzsőrmester volt, akinek azonban nem tetszett a katonaélet és eljött a Déli Vasuthoz, ahol letette a mozdonyvezetői vizsgát. Ez alapon aztán — a mozdonyvezetői vizsga alapján! — lett belőle igazgató-helyettes, holott ugyanakkor maturált, vasuti tisztképzőt vagy egyetemet végzett tisztviselők nyomoruságos kishivatalnoki sorban tengődnek. Nehogy e tekintetes Szerkesztőség azzal gyanusitson, hogy Jakob igazgatóval szemben elfogult vagyok, ezennel arra kérem Önöket, hogy Jakob ur dolgában menjenek el az üzletigazgatóság vontatási osztályába és ott tudakozódjanak. Jakob igazgató egész karriérjét annak köszönheti, hogy Breuer Mórnak, a nemrég nyugalomba vonult igazgatónak a „slepperje" volt. Kisebb-nagyobb szivességet tett neki és a legnagyobb szivességet akkor tette, amikor Breuer Mór direktor az aligai villáját épittette. (Erre különben majd más alkalommal még visszatérek.) A Déli Vasut fiatal és jóérzésü tisztviselői felháborodással gordolnak és beszélnek ezekről a dolgokról, aminek következménye az lett, hogy Jakob Breuer Mór fejére nőtt és mint a Déli Vasut anyagszertárának vezetője, nagyobb ur lett, mint maga Breuer Mór volt.

A mi helyzetünk kétségbeejtő és várhatunk az előmenetelre akár itéletnapig. Ezek a müveletlen, de az intrikákban harcedzett mumiák eltorlaszolják előttünk az érvényesülés utját. De a Déli Vasut vonalain sincsenek jobb állapotok, mert itt is minden jobb állomást hetven-nyolcvan éves aggastyánokkal raknak meg. Ez az egyedüli érdem, amit a Déli Vasutnál kvalifikáció gyanánt elfogadnak. Tiszteletteljes soraim közléséért köszönetet mondok.

Egy elkeseredett délivasutas.

Részesedésünk a kvóta arányában. A Vulkán Gesellschaft, Wien, budapesti fiók-vállalata, a *Vulkán gépgyar r.-t.* most tette közzé mult évi mérlegét, amelynél tipikusabb háborus elszámolást ritkán van alkalmunk megvizsgálni. A vállalat alaptőkéje 4 millió korona, a kimutatott tartalékok 5. 682,616 koronára rugnak, a tiszta nyereség 1.998,287 korona, amelyből 25 százalékot osztalékul fizetnek ki. A vállalatnak részvényesei, igazgatói (egy kivételével) és igazgatósági tagjai mindannyian sült osztrákok, Bécsben laknak és teljesen felesleges volt az e hó 27-én megtartandó közgyülés napirendjére a következő pontot fölvenni: „4. A nyereség hovafordítása iránti határozathozatal." Mert hová fordítjak vajjon a nyereséget? . . . Felviszik Wienbe és a főrészvényesek: Neurath Lajos, Löwenstein Béla, Schuster Vencel, Glotz Lajos, Drathschmidt Vilmos, Fluss Frigyes, Mixich Erik és még más bécsi urak osztozkodnak rajta. A kvóta arányában foglalkoztatott „magyar ipar" igy szolgálja hazai közgazdaságunkat.

A bécsi Credit-Anstalt tőkeemelése. Értesülésünk szerint az Osztrák hitelintézet tőkeemelésének feltételei a következők: A régi részvények alapján az elővételi jog folyó hó 6-tól 16-ig bezárólag gyakorolható darabonkint 660.— K árfolyamon. Az elővételi jog gyakorlásának bejelentésével egyidejüleg fenti összegből 260.— K fizetendő, hozzáadva ezen összeg után f. é. január 1-től a bejelentés napjáig számitott 5 százalék kamatot. A hátralékos 400.— K és ezen összegnek f. é. január 1-től a fizetés napjáig számitandó 5 százalék kamata legkésőbb április 15-ig fizetendő be. A kamatszámitásnál a hónapok naptár szerint veendők. 6 régi részvény birtoka 1 uj részvény, 12 régi részvény birtoka 2 uj részvény, 17 régi részvény birtoka 3 uj részvény átvételére jogosit. Az uj részvények 1918 január 1-től kezdve osztalékjogosultak.

A Magyar őstermelő r.-t. a Magyar általános takarékpénztár r.-t. égisze alatt 10 millió K alaptőkével megalakult. A Magyar őstermelő r.-t. bérbe vette Mándy Sámuel 16.000 holdas simongáti uradalmát, mely üzletet Somogymegyei mezőgazdasági r.-t. cégen alapitott külön 4 milliós részvénytársaság keretében vezeti. A társaság elnöke gr. Hoyos Miksa, alelnöke Gosztony Mihály lett. A Magyar őstermelő r.-t. azonkivül részben örökáron megvett ingatlanokon, részben bérbevétel utján az idei év folyamán még további 14.000 holdon, összesen tehát 30.000 holdon fog gazdálkodni.

A Magyar Főzelék-, Gyümölcs- és Zöldség-Termelők és Kereskedők Országos Részvénytársasága. A kormány az ország zöldség-, főzelék- és gyümölcsforgalmának szabályozása és ellenőrzése céljából felállitotta a Zöldségközpontot, amely azonban nehézkes és a szakértelmet teljesen nélkülöző rendszere és vezetése folytán nem tudott a mai napig a fogyasztóközönség érdekében hathatós és eredményes tevékenységet kifejteni. Hogy a fogyasztóközönséget végre sürgősen és minden ácsorgás, valamint az árdrágitó lánckereskedelem kizárásával a hatóság által megállapitott árakon jóminőségü, egészséges főzelékfélékkel, gyümölccsel és zöldséggel lássák el, a főváros és az ország szakmabeli kereskedői szervezkedtek és megalapitották a Magyar Főzelék-, Gyümölcs- és Zöldség-Termelők és Kereskedők Országos Részvénytársaságát, amelynek 4 millió korona alaptőkéjét 341 termelő és kereskedő jegyezte, az Agricola mezőgazdasági és eladási szövetkezet is, amely egymaga körülbelül 30.000 termelőt képvisel. A részvénytársaság, amelynek Molnár Viktor nyug. államtitkár az elnöke és igazgatósága csupa szaktekintély, rövidesen meg is kezdi működését.

Terontáli szőnyeg- és butorszövetgyár r.-t. (Nagybecskerek) cég alatt a Magyar bank és kereskedelmi r.-t. és az érdekkörébe tartozó textilvállalatok 1 és fél millió K alaptőkével (7500 drb 200 K n. é. részvény) uj vállalatot alapitott Nagybecskereken, amely átveszi a Dungyerszky Lázár és fia-féle nagybecskereki szőnyeg- és butorszövetgyárat.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

TÉLIKERT
Nagymező-utca 22-24.
Telefon 167-25.

A februári magyar müsor
szenzációja Eysler uj operettje lesz, amely németül
„Graf Toni"

Pityu gróf

cimen a bécsi „Apollo Theater"-ben 150-szer került szinre. — A **„Pityu gróf"** cimszerepét **Sziklai József** játsza és primadonna-partnere **Somogyi Nusi** lesz. Ők járják el a legujabb tánckreációt, a „Foxtrott"-ot is. A két kómikus **Magyari** és **Ujvári**, aki nagyszerü szólókat is ad elő.

A februári varieté-müsor szenzációja
Loo Hesse és Joachim von Seewitz
fellépte.

A csodálatos táncospár, akinek produkcióit fultesznek Nizsinszkin és Pawlován, lázba hozta eddig — Berlint, Münchent, Bécset. — **Egész Pest erről fog beszélni!**

Azonkivül fellép **Demokritos,** a kómikus rajzoló büvös lámpájával, **Curt** az ügyetlen ügyes, 15 percig tomboló kacagás, **Mary Blank** az utolérhetetlen zsonglőr, **2 Potfay** nyaktörő mutatványaival.

A „Pityu gróf" a szombat és vasárnap délutáni olcsó helyáru előadásban is szinre kerül.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

Ossi Oswalda film:
Princ Számi
Vigjáték 3 felvonásban. — A főszerepekben: Ossi Oswalda és Lubitsch Ernő.

A tenger démona
Regény 1 előjátékban és 3 felvonásban.

Előadások: 5, fél 7, 8, fél 10 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Ha házat
venni vagy eladni
akar, ugy forduljon bizalommal
a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársasághoz
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása.)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este 1/2 8 órakor
Rott Sándor
felléptével
A menyasszony leánya
Bohózat. Irta: SATYR.
„ER" oder „ER"
Glinger és Taussig bohózata.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor **mérsékelt helyáru előadás.**
Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Mindennap a nagysikerü februári müsorban:
Kedélyes kinevezés
Énekes bohózat 1 felvonásban. Magyar szinre alkalmazták: Harsányi Zsolt és Mérei Adolf. Zenéjét szerzette: Márkus Alfréd. Rendező: Ferency Károly. ROMOS csoport gimnasztikai ujdonságai. DOLESCH & ZIELBAUER harmonikamüvészek. SUSSIE a lég tündére. BLANK, a legjobb hasbeszélő. ROLF & RALF.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
uj szólókkal és a Barátom a Maxi cimü bohózat főszerepében. Azonkivül a Rembler csoport, zsonglőrök, Aranaz Mara, arabs táncosnő. Carritona, a legjobb akrobaták. Canova szobor kutyáival, stb. stb.
A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

Kézi, pózna, kocsi, asztali, istálló
ACETYLEN-LÁMPÁK
Acetylen-gyertyák
Bárdi rt., VI., Gyár-u. 23.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

Ma és mindennap este 7 óra 10 perckor

Pityu gróf

(Graf Toni) operett premier. Somogyi Nusi. Sziklai, Ujvári és Magyari felléptével.

LOO HESSE és JOACHIM von SEEWITZ a csoda táncospár Azonkivül a csupa attrakcióból álló varieté-müsor.

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

APOLLÓ-KABARÉ

Februári uj műsor:

A pesti aktor. Énekes játék. Irta: Harsányi Zsolt. Zenéjét Strauss János keringőiből és régi magyar népdalokból összeállitotta: Erdélyi P. L.

Revanche. Vigjáték. Irta: Szomaházy István.

Áldomás. Tréfa. Irta: Liptai Imre.

A koszorus. Irta: Gábor Andor.

Autogramm-délelőtt. Irta: Kőváry Gyula.

A kék kalap. Irta: Lakatos László.

Uj tréfák, magánszámok.

Kezdete este 1/2 8 órakor.

FERN ANDRA

a legszebb filmművésznő fellépése

Az aranypillangó

Dráma a cirkuszéletből 4 felvonásban.

Hitszegés

Szinjáték három felvonásban.

AZ OMNIÁBAN

Előadások kezdete 5, 1/2 7, 8 és 1/2 10 órakor,

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: Dr. Káli H. P.

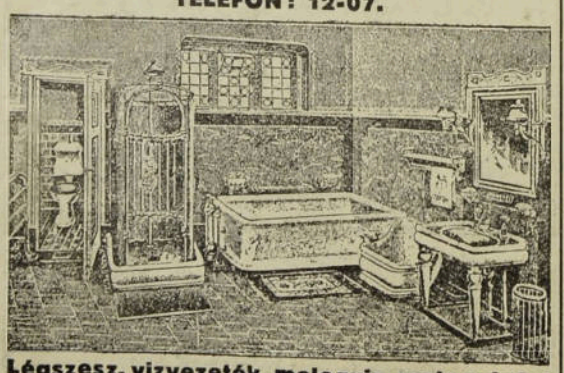
Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

II., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este negyed 8-kor a szenzációs februári müsor: SYLVESTER KREMO, világhirü ikarjai játékosok. DÜRER egész uj illuziókkal. SILBPIG tréfás jelenete „az automata szalónban". PAMBU exotikus operette. Irták: Szenes Béla és Zerkovitz Béla. HUGOSETTS, csodás légtornászok. KLEINE ROSA, bécsi gyermekszubrett. Stb.

SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11-ig az uj decemberi müsor.

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Nincs többé rongyos harisnya!

Harisnyafejelés

uj, szabadalmazott módszer szerint. Három pár régi harisnyából két pár uj harisnya készül. **Munkadij páronkint: 1 korona 60 fillér.**

Cim:

Harisnya-szanatórium,

Budapest, VII., István-ut 16. I. em. 12. ajtó.

Régi ezüst- és ékszertárgyakat, antik butorokat, porcellán-tárgyakat veszek

SCHÖNWALD IMRE ékszerész

Bécsi-utca 1 és Deák Ferenc-utca. Saroküzlet.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület

hetvennyolcadik évi

rendes közgyülését

1918. évi február hó 27-én d. u. 4 órakor fogja Budapesten, központi épületében, (IV., Deák Ferenc-utca 5. sz.) megtartani.

Tárgysorozat:

1. Jelentése az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak az 1917. évi üzlet eredményéről.
2. Határozathozatal a mérleg és a tiszta jövedelem iránt.
3. Egyéb igazgatósági előterjesztések.
4. Az igazgatóság nyolc (8) tagjának, a felügyelő-bizottság két (2) és a választmány egy (1) tagjának megválasztása és az előző választások folytán a felügyelő-bizottságban és a választmányban esetleg még megüresedő helyeknek választás utján való betöltése. (Alapszabályok 23., 35., 38., 40. és 44 §-ai).

☞ Ezen közgyülésre a t. c. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja, akár saját személyében, akár meghatalmazott által, szavazati jogát, kinek részvénye 1917. december 31-ig nevére iratott s a közgyülést megelőző nap d. u. 5 óráig az egyesület főpénztáránál még le nem járt szelvényeivel együtt letétetett.

Budapest, 1918. február 7-én.

Az igazgatóság.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Sternberg

cs. és kir. udv. szállító

zongoratermei 6970

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, jégszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

50 regény 20 korona

Aki el akarja magát látni hónapokra olvasnivalóval, rendelje meg a

MILLIÓK KÖNYVE ötven regényét.

A legjobb magyar és külföldi irók regényeit tartalmazza. 20 korona előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja az 50 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.

Akinek sok az 50 regény, **25** regényt is rendelhet **tiz koronáért** a kiadóhivatalban, **Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.**

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. február 20-án — 8. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Lerongyosodott

Budapest, ez a deli, szép város is csak ugy, mint egy szegény, nyomorgó állami hivatalnok, akinek nem volt módjában a háboru alatt uj cipőt és uj kabátot csináltatni, uj kalapot és uj keztyüt vásárolni. Budapest fiatal, formás tagjain is kopott ruhák éktelenkednek, már pedig a világvárosokra aligha illik rá, amit a népdal a szegény bakkancsosra fog rá, hogy tudniilik „akkor csinos, ha a bakkancsa rongyos." A milliós világvárosnak gyorsan le kell ráznia magáról a megviselt gunyát és frissen, üdén kell nekiindulnia a jövő országutjának.

Cselekednivaló van elegendő. A közmüveink megromlottak, az utjaink járhatatlanok, a vizvezetékünk fölmondja a szolgálatot, a ligeteink kipusztultak, uj intézmények nem épültek. Mindezekre ráadásul pedig uj házaink nincsenek, a régiek zsufolva vannak és ha hazajönnek, akiket mindnyájan hazavárunk, akkor nem lesz fedél, amely alatt meghuzhatják magukat. Elő kell hát venni minden munkáskezet, föl kell kutatni minden darab téglát, ki kell csatázni a mulhatatlanul szükséges szenet és fel kell kutatni, le kell foglalni, el kell szedni erőszakkal is minden talpalattnyi területet, amely ma még beépitetlenül áll.

A munkáskezek kevesen vannak, az orosz foglyok is hazafelé vágyó lélekkel tekintgetnek kelet felé, de katonai erőt kell kérni a fővárosnak. Az épitőanyag részben a hadsereg kezében van, részben szénre, temérdek sok szénre van szükség és itt a kormányra hárul a nagy feladat; ámbár a tanács is tanulhat Weisskirchnertől, aki kiáll a dobogóra és nekihevülten rikácsolja felénk az éhinség szavait. Ha ő nem szégyenli a nyomor szavát, nekünk sem szabad megijednünk attól, hogy a bécsi polgármesterrel ezuttal nem meleghangu sürgönyöket váltunk, hanem ha ő lisztről szaval, mi majd szénről fogunk beszélni.

Az üres területek felkutatása már sokkal könnyebben megy. Itt nincsenek többé előzékenységi szempontok, itt nem beszélünk ezentul az örökhagyók megmásithatatlan akaratáról és miegymásról. Mert ne felejtsük el, hogy Budapest a Kaszelik Jenők városa. Ez az a város, amelynek törvénytisztelete megtürte egy gyülölködő különc akaratát, amelynek semmi más célja nem volt, minthogy csuffá tegye Budapestet. Ő volt az, aki évtizedeken át parlagon hevertetett nagyszerü telkeket, az ablakon dobálta ki a pénzt, csak azért, hogy a mi drága Budapestünket megakadályozza ragyogó fejlődésében, pompás szépülésében. Vajjon vannak-e Budapestnek ma is Kaszelikjai? Csak nemrégiben mutattunk rá, hogy vannak. Ott a Déli vasut, amely az Átiós-út mentén pár száz koronáért kaszálónak ad ki akkora területet, amekkorán akár egy kis fiók-város épülhetne. Köröskörül diadalmas paloták törnek az ég felé, középen pedig a Déli vasut szomoru névjegyeként sötétlik egy öcska kaszáló. Mi ez? Pusztán a Déli vasut mohosfejü mumiáinak a rövidlátása, vagy az osztrák vállalatnak Budapest megcsufolására irányuló manövere? Vajjon a Schlosserek, Czölderek és Babosok között Kasselikek is akadnak?

Akárhogy van, nekünk mindegy, az ilyen maradiságot, vagy az ilyen gáncsvetést Budapest nem fogja tovább türni.

Fullánkok

A Teleki-téren

rajtaütött a rendőrség, szétkergette az álzsibárusokat és az ál-üzsereseket, akik engedély és maximális árak nélkül vettek. és adtak el itt mindent, amire csak a háztartáshoz és az élethez szüksége lehet az embernek. Régi specialitása volt ez Budapestnek és a város tanácsa sokat csatázott ellenük már a béke idején is. Akkor azonban nem igen volt veszedelmes a dolog, mert ennek a zug-vásárnak a vevőközönsége sem igen érdemelt különös védelmet. A háboru alatt azonban, amit a legelőkelőbb budapesti üzletekben sem lehetett már kapni, azt nyiltan árulták a Teleki-téri zug-árusok. Nem volt nehéz rájönni, hogy a holmi nagyrésze lopott és igy a maximális árak merész áthágása sem volt semmiképen sem megokolva. A háboru alatt a zugárusok a régi tolvajok maradtak, de a vevőközönség Budapest legelőkelőbb rétegeiből került ki. Lopott portéka és az olvasatlan nagy pénz, akárhogy szétkergesse is ezt a kettőt a rendőrség, valahol mégis csak egymásra találnak.

A vigalmi adót

megnyugvással és ellenmondás nélkül fogadta a budapesti közönség, amely nem lázad föl akkor sem, amikor sokkal nagyobb életszükségletét, a világitást is megadóztatja a város. Nagyon jól tudjuk, hogy Budapestnek pénzre, sok és jelentékeny pénzre van szüksége. A vigalmi adó azonban csak husz percent, mit jelent azonban az, hogy ebből az ünnepi alkalomból egyes szinházakban, mozikban és orfeumokban harminc és negyven percenttel lettek drágábbak a jegyek. Ha jól emlékszünk, épen ezek az urak csatáztak leghevesebben amiatt, hogy a jegy drágulása miatt nem téved be majd senki a boltjukba. Nem a vigalmi adó, hanem a saját kapzsiságuk miatt meg is érdemelnék, hogy meglátogassa őket az ördög, amelyet a falra festettek.

A husjegyek

is elkövetkeznek tehát Budapesten. Nagyobb baj nem igen lesz a dologból, mert hiszen van abban igazság, hogy a Haditermény által kimért, igazán olcsó hust a legszegényebb elemek kapják. Legyenek ők azok, akik ebben a valódi jótéteményben részesüljenek. De akik ezt a gondolatot kitermelték, aligha gondolkoztak még a budapesti mészárosok fejével, akik minden bizonnyal ki fogják jelenteni ebből az alkalomból, hogy nekik most már szabad az út az árak emelése felé. Hiszen többé ők nem a szegény embert nyuzzák, hanem a hadimilliomosokat, azokért pedig nem kár. Miután pedig az ő logikájuk szerint a hivatalnokok, tisztviselők és egyéb fixfizetéses proletárok is a hadimilliomosok közé tartoznak, az ő számukra ezentul sem a Haditerménynél, sem a mészárosoknál nem lesz hús. A kedélyes mészárosok pedig vigyorogva mondják nekik: Maul abputzen!

Szterényi a csepeli kikötőről

„Messzelátóval sem lehet hajót felfedezni a Dunán"

Budapest székesfőváros az ujabb időben egyik legfontosabb és leggyorsabban megoldandó feladatának ismerte el, hogy a budapesti kereskedelmi és ipari kikötőt meg kell valósitani és pedig a főváros költségén. Ebben a tárgyban a szerdai közgyülésen szerepel *Vita* Emil dr. tanácsnoknak nagyszabásu előterjesztése, amely azt javasolja, hogy a csepelszigeti kikötő megépitését maga a főváros vegye át. Ismerve a törvényhatósági bizottságnak eddigi állásfoglalását, nem lehet kétséges, hogy ezt az előterjesztést örömmel fogja üdvözölni. A másik kérdés azonban az, hogy mi a véleménye ebben a kérdésben a kormánynak, különösen pedig *Szterényi* Józsefnek, az uj kereskedelmi miniszternek?

Ma azonban már azt is nagy megnyugvással állapithatjuk meg, hogy *Szterényi* József kereskedelmi miniszter teljes rokonszenvvel látja a főváros akcióját és a kormány által a Csepelszigeten a kereskedelmi és ipari kikötő céljaira megszerzett területeknek a főváros számára való átengedése, ami a főváros kikötőépitésének legfőbb feltétele, bizonyosnak vehető. E tekintetben ugyanis *Szterényi* József kereskedelmi miniszter egy vasárnap nála tisztelgett küldöttség előtt igen fontos kijelentéseket tett, amelyeknek értelmében *elvileg semmi ellenvetése nincsen az ellen, ha a csepeli kikötőt a főváros épiti föl.* Olyan kijelentés ez, amelynek nagy a jelentősége akkor, amikor a főváros e tekintetben munkához kiván látni.

A küldöttség, amely előtt ezek a fontos kijelentések történtek, a *Magyar Hajózási Egylet* deputációja volt. A küldöttség szónoka, *Kovács Sebestyén* Aladár, mindenekelőtt azt kérte, hogy a hajóépités lehetővé tétele céljából szabályozza a kormány az épitéshez szükséges anyagok behozatalának módját. További kérései voltak, hogy a kormány kodifikáltassa a hajózási jogot, rendezze a kikötő-kérdéseket és gondoskodjék a kikötőkhöz vezető utak rendbehozataláról, végül pedig, hogy *járuljon hozzá a kormány ahhoz, hogy a budapesti kereskedelmi kikötőt a főváros épithesse meg.*

Szterényi miniszter kimeritően válaszolt a kivánságokra és pedig mindenekelőtt a magyar hajózás érdemeit méltatta.

— Ha Duna és a dunai hajóparkunk nincs — mondta a miniszter — nem tudtunk volna a háboru elején déli ellenségeinknek ellentállani.

Elmondta azután, hogy mindig csodálkozott azon a közlekedési politikán, amely a vasutak kedvéért teljességgel elhanyagolta a viziutakat, amelyeknek jelentőségét a háboru alaposan kimutatta. És itt egy nagyon érdekes mondata következett a miniszternek, amelyből a magyar hajózás sokat remélhet:

— Sajnos, ma az a helyzet, hogy ha az ember végigtekint a Dunán, messzelátóval sem lehet hajót felfedezni rajt.

Amily frappáns ez a kép, olyan szomoru is, a magyar hajózás azonban sokat remélhet attól a minisztertől, aki ilyen mértékben tudja felismerni a bajokat. Hosszan beszélt még a hajózás jövőjéről, különösen arról az időről, amikor a vasutak tehermentesitése révén nagy feladatok hárulnak a hajózásra. Végül megtette nevezetes kijelentését, amely szerint egyáltalán nem zárkózik el az elől, hogy a csepelszigeti kikötőt a főváros épitse meg.

A háziurak kivonulnak a lakásbirságokból

Ujra kezdődnek a házbér-harcok

A háztulajdonosok uj csatára indulnak és a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének választmánya egy határozati javaslatot fogadott el, amely a kormány legutóbbi rendeletének némely sérelmes intézkedése ellen tiltakozik. Az e határozatban foglalt sérelmeken kivül ujabban *a háztulajdonosok főként a lakáshivatal itéletei miatt keseredtek el.* Annyira ment ez az elkeseredés, hogy *az a kétszáz bérbeadó*, aki ma a lakáshivatal, illetőleg a lakásbiróságok keretében működik, már *legközelebb le fog mondani erről a tisztségéről, mert a lakásbiróságok itéleteit elfogultaknak tartják.*

A háztulajdonosok kérése a kormányhoz és a fővároshoz.

A budapesti Háztulajdonosok Szövetségének választmánya által elfogadott határozati javaslatot e hét folyamán deputáció fogja átnyujtani Wekerle Sándor miniszterelnöknek, Vázsonyi Vilmos igazságügyminiszternek és Bárczy István polgármesternek.

A háztulajdonosok mindenekelőtt azt panaszolják föl, hogy a kormány csak az 1500 koronától 5000 koronáig terjedő bérek emelését engedélyezte, holott a háztulajdonosok annakidején az 1200 koronáig terjedő béreknek 15 százalékkal, az 1200—2400 koronáig terjedő béreknek pedig 25 százalékkal való emelését kérték. A mostani 10 százalékos béremelésből a háztulajdonosnak mindössze 6 százalék marad meg szemben az 1000 százalékkal növekedett terhekkel. Tiltakoznak az ellen is, hogy a kormány kiterjesztette a béremelési tilalmat, illetve korlátozást az üzlethelyiségekre és az 5000 koronán felüli lakásokra is. Tiltakoznak a rendelet ama intézkedése ellen, mely valósággal lehetetlenné teszi a budapesti háztulajdonosoknak a közvetlen leszármazottjai részére, hogy saját házukba beköltözhessenek. Ez a tilalom csak a vidékről beözönlő meggazdagodottakkal szemben jogos. Követelik, hogy a hadbavonultak lakbérhátralékát az állam azonnal fizesse ki. Követelik, hogy egy uj kormányrendelet hatalmazza fel a háztulajdonosokat, hogy 1000 koronáig 15%-kal emelhessék a béreket, 1000 koronán felül pedig a lakbér és általában az összes helyiségek bére szabad egyezkedés tárgya legyen, a ház jövedelmezősége, fentartási költsége és a lakó anyagi viszonyai szerint egyénileg elbirálandó és a lakáshivatal elé csak meg nem egyezés esetén kerüljenek vitás kérdések. Kimondja, hogy eláll minden béremelési kérelmétől az esetben, ha a kormány hasonló elszántsággal kisérli meg az áraknak a békeárakra való visszanyomását, minden élelmi, közszükségleti, ipari és kereskedelmi cikkeknél.

Tiltakoznak a legujabb adójavaslatok ama kontemplált intézkedése ellen, mely szerint a jövedelemadó alapjául szolgáló jövedelem kiszámításánál az előző évben fizetett adók nem levonhatók. Tiltakoznak végül az ingatlanok értékének mai aránytalanul magas megállapitása ellen, s oly igazságos és a valódi helyzetet figyelembe vevő intézkedéseket követelnek.

Nem épitünk!

A háztulajdonosoknak van egy hatalmas tromijuk is akkor, amikor kivánságaikat előadják. Egyenesen kimondják, hogy ha a sérelmes kormányintézkedéseket meg nem változtatják, akkor, dacára a nagy lakáshiánynak, a háztulajdonosok nem fognak épittetni. Ez a szigoru fenyegetés a következőképpen hangzik a határozatban:

„Megállapitja a *Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének* választmánya, hogy a sérelmes és a háztulajdonost üldöző rendeletek a legélesebben belevágnak a magántulajdonba, és alkalmasak arra, hogy a magántulajdon szentségéből a sérthetetlenségébe vetett hitet megingassa. Ezért nem tartja kivánatosnak, hogy *ujabb épitési vállalkozásba bocsájtkozzék, mindaddig, — még akkor sem, ha lehetséges lesz — mig a kormány a háztulajdonosokkal szemben kiadott igazságtalan és sérelmes rendeletet hatályon kivül nem helyezi.*"

A lakáshivatalok ellen.

A memorandum még nem emlékezik meg a lakáshivatalok ellen való elkeseredésről. Ebben a tárgyban megkérdeztük Heltai Bélát, a Szövetség igazgatóját, aki a következőket mondotta:

— A kerületi lakáshivatalok müködése ellen Szövetségünkhöz *sulyos panaszok érkeztek.* Ezeket a panaszokat tárgyilagosan megvizsgáltuk és megállapitottuk, hogy a lakásbiróságok itélkezései *egyoldaluak, a háztulajdonosokra nézve minden tekintetben sérelmesek* és félő, hogy a jövőre is kihatással lesznek. Meggyőződtünk róla, hogy a bérbeadó háztulajdonosok céltalanul fordulnak a lakáshivatalhoz, *igazságos elbánásra ott nem számithatnak* és nemcsak vesztett ügyük van a panasz tárgyában, hanem *még inzultusoknak is ki vannak téve.* Ezért mi tarthatatlannak látjuk a helyzetet, hogy *a lakásbiróságok itélkezéseinél a bérbeadók is asszisztáljanak,* mert az itélkezésnél nekik döntő befolyásuk az itélethozatalra nincsen, amit az is bizonyit, hogy az eddig hozott itéletek egyoldaluak, elfogultak. A lakáshivatal birói tisztségét viselő bizottsági tagok összetételében aránytalanság tapasztalható és igy történik az, hogy minden alkalommal a háziurak huzzák a rövidebbet. Mi ehhez a játékhoz segédkezet nyujtani tovább nem vagyunk hajlandók és ezért az orvoslás módjára nézve egyöntetü eljárást akarunk létesiteni. E tárgyban a Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége a lakáshivatalnál müködő bizottsági tagokkal értekezletet fog tartani és ott a közös érdekek szempontjából egyöntetü határozatot fogunk hozni. Nincs kizárva, hogy a lakáshivatalnál müködő bizottsági tagok elhatározzák, hogy *mandátumukról lemondanak,* mert hiszen végeredményben egyre megy, hogy jelen vannak-e a panaszok elbirálásánál, vagy sem. Igazukat ugy sem tudják képviselni és igy célszerübb, ha az elfogult itéletek meghozásánál nem nyujtanak segédkezet.

Szabó Imre dr. tiszti főügyész nyilatkozata.

A háztulajdonosoknak arról a tervéről, hogy be fogják jelenteni a lakásbiróságokból való kilépésüket, megkérdeztük Szabó Imre dr. tiszti főügyészt, a lakáshivatal elnökét, aki a következőket válaszolta a Fővárosi Hirlap munkatársának kérdésére:

— Ezideig a háztulajdonosok nem jelentették be, hogy le akarnának mondani a lakáshivatal kebelében viselt tisztségeikről. Hiába jelen-

A bevándorlók.

Budapestnek a maga felfelé való törésében, a maga nagyszerü kialakulásában eddig nem igen volt oka elzárkózni a bevándorlás elől. Tárvanyitva voltak a kapuk és aki akart bejöhetett, letelepedhetett, hacsak erkölcsi szempontból a rendőrségnek nem volt valaki ellen kifogása.

Most a világháboru alatt is nagy volt a bevándorlás. Ennek az adatai külön érdekességek lesznek, hiszen épen a világháboruban lett Budapest milliós várossá. A legfontosabb probléma azonban az, hogy mi lesz a háboru után? Mi lesz, ha megtörténik a leszerelés, mi lesz ha hazajönnek a frontról, a hadifogságból? Budapest, amelynek ma szinte nincs egy lakatlan szobája sem, kétségbeesve tekint a jövő elé. Már tervelik is a módokat, ahogyan gátakat lehetne vetni a bevándorlók beözönlésének. Milyenek lesznek ezek a sorompók, alig lehet egyelőre meghatározni, de már sejtetik velünk, hogy leginkább csak az jöhet vissza, aki csakugyan vissza jön, aki azelőtt is ittlakott. No meg persze az, akinek ittlétére külön szükség lesz. Például ha az épitkezéseknél kevés lesz az ács, vagy a kőmives, akkor jöjjenek az ácsok, meg a kőmivesek.

A város kapujánál tehát minden esetre fel fogják állitani a nagy rostát. Hogyan és milyen módon, ma még nem lehet sejteni.

Kik voltak, milyen számban voltak és honnan jöttek eddig a bevándorlók?, — ezek is igen aktuális kérdései ennek a nagy témának. Pikler J. Gyula, a statisztikai hivatal aligazgatója, a háboru előtt igen értékes adatokat gyüjtött erről.

A bevándorlás évtizedről-évtizedre nagyobb volt Budapest életében. Nemcsak a bevándorlók száma lett állandóan nagyobb, de percentekben kifejezve is állandó emelkedés tünik az ember szemébe. 1850-ben Budapest lakosainak száma 1.3 százalékát teszi az ország lakosságának, mig 1910-ben már 4.2 százalékát. Sokkal érdekesebbek azonban azok a számok, amelyek a bevándorlásnak a természetes szaporulat fölött való tulsulyát mutatják. Budapesten ugyanis az egyesüléstől a világháboru küszöbéig 724.656 ember született és 556.196 ember halt meg. Vagyis 168.460-nal született több, mint halt meg. Ez csak másfélszeres természetes szaporodást jelent, holott a tényleges szaporodás ez idő alatt megháromszorozta a lakosságot. Az összes 600.000 főnyi szaporodásból levonva a mintegy 200.000 főnyi természetes szaporulatot, negyven esztendő alatt 400.000 főnyire tehető a bevándorlás.

A bevándorlott nők száma általában kisebb mint a férfiaké, bár az utolsó évtizedekben a nőbevándorlás emelkedőben volt.

Pikler beszédes számaiból azt is meg lehet állapitani, hogy a világháboru küszöbén 1910-ben Budapesten volt 569.264 idegen az idők folyamán honnan vándorolt be? A fővárosi népességnek 1880. óta állandóan körülbelül

Pestmegyéből	8 százaléka,
Fehérmegyéből	4 százaléka,
Nyitramegyéből	2.4 százaléka,
Veszprémmegyéből	2 százaléka

származik.

Alig néhány származási helynél mutatkozik észrevehetőbb különbség a multhoz képest:

	1880-ban	1910-ben
Somogymegyei születésü volt a főváros lakosságának	0.6%-a	1.6%-a
Vasmegyei	0.7%-a	1.8%-a
Zalamegyei	0.6%-a	0.2%-a
Liptómegyei	1.3%-a	0.4%-a
Cseh-Morvaországi és sziléziai	0.5%-a	1.4%-a

Állandóan a legnagyobbnak volt tehát mondható a bevándorlás Pestmegyéből, Fehérből, Nyitrából és Veszprémből. A somogyiak, vasiak és zalaiak később kaptak nagyobb kedvet a bevándorlásra, a liptóiak és a csehek viszont vesztettek a kedvükből. Általában a külföldi születésüek bevándorlása a világháboruig állandóan csökkent. 1880-ban ugyanis még a külföldi születésüek 10.7%-át, 1910-ben pedig már csak 5.4%-át teszik a főváros népességének, amely arányszám azonban a háboru alatt valószinüleg megváltozott. Feltünő, hogy a városok lakosságában nagyobb a fővárosba való vándorlás iránt a hajlandóság, mint a megyék lakosságában. Ugy látszik ebből, hogy a vándormozgalom jórészt ugy alakul, hogy a vidéki lakosság előbb faluról a vidéki városba költözik és ezek ivadékai vándorolnak csak Budapestre.

Az egész ország népességére számitva (természetesen Budapest kivételével) száz-száz lakóra 2.6, vagyis minden 38-ik emberre esik egy olyan, aki vidéken született, de most Budapesten lakik.

Hasonlitsuk még össze a budapesti bevándorlást a külföldi nagyvárosok bevándorlásával. Kétségtelen, hogy a bevándoroltak nagy számaránya nem egyedül Budapestre szoritkozó jelenség. A budapesti bevándorlást ezek a számok tüntetik föl:

1880. 204.000 fő, vagyis a népesség arányában 57.3%
1890. 295.000 fő, vagyis a népesség arányában 60.7%
1900. 445.000 fő, vagyis a népesség arányában 63.3%
1910. 569.000 fő, vagyis a népesség arányában 64.7%

A rendelkezésre álló adatok szerint az európai nagy városokban a bevándorlottak aránya kevés kivétellel fölül, sokszor jóval fölül van az 50 százalékon. Igy az 1905-ik év körüli adatok szerint Bécsben 40 százalék volt a bennszülött és 60 százalék volt a bevándorolt, ugyanigy Berlinben és Boroszlóban, mig Párisban minden 100 lakó közül 65 volt a bevándorolt. A legnagyobb volt ezidőben a bevándoroltak arányszáma a következő városokban: Szentpétervárott 73.5 százalék, Moszkvában 77.6 százalék és Stockholmban 80.8 százalék. Érdekes, hogy Stockholm hatalmas arányszámával szemben a testvérváros Krisztiánia csak 56.6 százalékos bevándorlást tüntet föl. Ötven százalékon aluli volt a bevándorlás Kölnben, Brémában, Amsterdamban és Kopenhágában.

A bevándorlásnak mindig meg voltak a maga jó és rossz oldalai. Eddig Budapest, az ifju város, amely komolyabb ostromnak, gyors, hirtelen és meglepő népözönlésnek nem volt kitéve, csak inkább jó oldalait látta. Ha azonban a számitások nem csalnak, a háboru után hatalmas népáradat veszi utját az ország fővárosa felé. A stációt, amely eddig a falu és a főváros között a vidéki városban volt, ezuttal nem fogják betartani. A lövészárkokból a legtöbben egyenesen Budapest felé szeretnék utjukat venni. Föltétlenül azt kell mondani, hogy ütött az óra, amelyben ebben a kérdésben is dönteni kell.

tenék azonban be, mert irbiteri tisztet viselnek, amiről lemondani nem lehet. Legfölebb annyit tehetnek meg, hogy nem jelennek meg a tárgyaláson, amely esetben, mint a lakáshivatal elnöke, kénytelen lennék *a meg nem jelenőket az előirt százkoronás büntetéssel sujtani.* A birói tisztről tehát lemondani nincsen joguk a háztulajdonos tagoknak, ellenben konkrét panaszaikat, amelyek nem kivánnak a birói tiszt gyakorlásába való beavatkozást, mindenkor szivesen teszem vizsgálat tárgyává. Jelentettek például egy konkrét esetet, ahol a háztulajdonos és a bérlő megegyeztek egy méltányos percent szerint való béremelésben, mire a lakáshivatal egyik helyetteselnöke animálni próbálta a bérbevevőt, hogy semmiféle emelést ne akceptáljon. Természetesen az ilyen és ehhez hasonló esetekben, ha azok bebizonyosodnak, a legnagyobb szigorral fogok eljárni.

Megkérdeztük még a főügyész urat, van-e máról tudomása, hogy a Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége mozgalmat inditott a lakásrendelet megváltoztatása irányában:

— A mozgalomról nem tudok, de ismerem azokat a sérelmeket, amelyeket a háztulajdonosok az uj lakásrendelet megjelenése óta állandóan hangoztatnak. El kell ismerni, hogy vannak tényleg olyan sérelmek, amelyek orvoslást igényelnek és e tekintetben legelső sorban a hadbavonultak hátralékos házbéreinek megtérítését kell emliteni. Ez azonban nem eminensen a bérbeadók sérelme, hanem ez a baj csak épugy érinti őket, mint a hadbavonult bérlőket.

Séta a Műszerüzem körül

Az uj rendszer és uj vezetés szüksége

A közegészségügyi ügyosztálynak uj vezetője van, *Csupor* József dr. tanácsnok személyében, akit ma a városházi „erős kéz"-nek szoktak mondani és akinek mindig ott juttatnak szerepet, ahol evolucióban levő nagy kérdésekről van szó. A főváros kórházainak egész rendszere meg fog változni a jövőben, uj kórházi szabályzat készül, az épitkezések egész sorozatát kell folyamatba tenni, mihelyt az épitkezéseket meg lehet majd inditani. Az ügyosztály ma is példás rendben van, hiszen hosszu idő óta hozzáértő, agilis emberek kezében volt a vezetés. *Buzay* Károly tanácsnok vetette föl a nagy reformok gondolatát, *Márkus* Jenő kezdett hozzá a nagy munkához és mindkettőnek jobbkeze volt *Véssei* Ede dr. tanácsjegyző, aki ma *Csupor* József munkatársa lett. A nagy reformok megalkotása és keresztülvitele elé teljes bizalommal nézünk, ezeknek a reformoknak megvalósitása jelentékeny időt vesz igénybe, van azonban az ügyosztály kezében egy szerencsétlen intézmény, amely nem várhat arra, hogy a nagyterjedelmü átalakulások megvalósuljanak. Igen sok ok van arra, hogy ebben a kérdésben az erőskezü tanácsnok minél gyorsabban és minél radikálisabban intézkedjék. Mert nemcsak arról van szó, hogy a Müszerüzem vezetésében kell változásnak beállani, hanem az intézményt egészen más alapokra kell helyezni.

Egyik zsebből a másikba.

Kezdjük ott, hogy a Müszerüzem egyik legnagyobb ellensége a budapesti kisiparnak. A községesitésnek legtorzabb példája az, amit valaha láttunk. A Müszerüzemet igen okos intenciókkal alapitották. A kötszerészek és egyéb kórházi szállitók garázdálkodásának akartak gátat vetni, egyszóval árszabályozást akartak elérni csak ugy, mint az az élelmiszerüzemnél komolyan sikerült is. Itt azonban az árszabályozás helyett olyan monopoliumot csináltak, amelyre *csak a főváros fizet rá.* A főváros ugyanis mindenáron forszirozza a Müszerüzemet, amelynek jelentékeny üzleti hasznot kell produkálnia, ha másért nem, abból a kicsinyes és a fővároshoz méltatlan okból, hogy *Bedő* Tivadar, a számtisztből lett mull-szakértő és bádog-tudós is lássék olyan kereskedelmi szakembernek, mint amilyen a szerencsétlen *Dénes* Aladár volt. Ez a Dénes Aladár talpig üzletember volt, talán éppen ez vitte tulzásokba és keverte bajba is, de azt el kell róla ismerni, hogy amit megfogott, abból pénzt csinált. A Müszerüzemnek és Bedő urnak most nincsen más feladata, mint hogy a Dénes-féle multtal mérkőzzék, s csatázzék, ami bizony sanyaru programm, pláne, ha olyan eszközei vannak hozzá, amilyeneket észre nem venni lehetetlenség. Ezek között az eszközök között pedig a legfeltünőbb és legszomorubb az, hogy *a főváros a Müszerüzemet mindenáron munkához juttatja és előnyben részesiti a magániparral szemben, még abban az esetben is, ha a magánvállalkozó olcsóbb is, mint a dédelgetett Müszerüzem.* Sokat lehetne beszélni és sokféle adattal lehetne ezt illusztrálni, amely adatok azonban, ha *Csupor* tanácsnok körül fog nézni, jobban rendelkezésére állanak, mint nekünk. Az iparosok hangos panaszait meg kell hallgatni, annyival is inkább, mert azok már a közgyülésen is szóhoz jutottak. Ebben a tekintetben aztán nem ritka az az állapot sem, hogy a *Müszerüzem albérletbe ad munkákat és mint generális vállalkozó jelentkezik tulajdonosával, a fővárossal szemben.* Ilyenkor nem cselekszik egyebet, mint hogy előnyben részesülve a többi vállalkozókkal szemben, vállalja a munkát, albérletbe adja és *az iparosoknak fizetett összeghez hozzácsapja a maga 25—30 százalékos hasznát.* Erre a célra igazán nem kell Müszerüzem, mert ez nem jelent egyebet, mint hogy a Müszerüzem üzleti hasznának szaporitására *a főváros önmagán vág eret.* Annyival többet keres a Müszerüzem, annyit fizet rá az üzletre a kórházi alap. A főváros egyik zsebéből a másikba teszi a pénzt, miközben az iparosok megrövidülnek és mindössze Bedő számtiszt ur üzleti élelmessége nyer fényben azok előtt, akik ezeknek az illuzórius üzleteknek a természetével nincsenek tisztában.

Akik mindenbe belekontárkodnak.

Másik jogos panasz az a Müszerüzem ellen, hogy olyan mühelyeket állit föl, amelyek éppenséggel nem tartozhatnak eredeti üzletkörébe. A Müszerüzem tulajdonképpen, — mint emlitettük — a kórházak fölszereléseinek szállitására alapittatott. Ma azonban már nincsen olyan épületfentartási munka, amelyre ne vállalkoznék. Asztalosmunka, bádogosmunka, ablakfelrakás, automobiljavitás és ki tudná felsorolni mindazt, amit a Müszerüzem vállal és amihez mindhez nem ért és nem érthet *Bedő* igazgató ur. Mérhetetlen sérelme ez a kisiparosoknak és a nagyvállalkozóknak egyaránt, de kára a fővárosnak is, amelynek érdekei mérhetetlenül sokat szenved amiatt, hogy minden kórházépitésnél a Müszerüzem szerepel. A kórházépitéseket és javitásokat vezető technikusok tehetnek leginkább tanuságot arról, hogy milyen káros és veszedelmes a Müszerüzemnek és Bedő igazgatónak ez a kontárkodása és az üzleti kapzsiságnak ez a megnyilvánulása.

Nincs más mód tehát, mint az, amely már — ugy tudjuk — *Márkus* tanácsnoknak is a szeme előtt lebegett és amelynek egyedül helyességét *Véssei* tanácsjegyző is elismeri, az tudniillik, hogy a Müszerüzem térjen vissza eredeti hivatásához, ne legyen más cimben és valóságban, mint a *fővárosi kórházak anyagszertára.* Erre szükség van, de nincs szükség arra, hogy a Müszerüzem az iparosok és a főváros bőrén nyerészkedjék és a kórházi alap kárára szép mérlegeket produkáljon. Bedő ur pedig maradjon meg számtisztnek és ne akarjon épitészi babérokra pályázni.

Müszaki és kereskedelmi vezetést!

Addig is azonban, amig a saját feje fölé nőtt Müszerüzemet vissza lehet gyömöszölni régi keretei közé, addig is változásnak kell beállani annak vezetésében. Minden józan ésszel rendelkező embertől kérdezzük: nem kész veszedelem-e orvosszerek, kórházi fölszerelések, drága müszerek kezelését rábizni egy emberre, akinek minderről sejtelme sincs? Nem hiu reménység-e, hogy a számok száraz kezelőjének az legyen a feladata, hogy hatalmas üzleti vállalkozást vezessen, hogy kereskedelmi szellem nélkül mai helyén álljon, hogy müszaki ismeretek nélkül müszaki munkák vezetésére vállalkozzék? A budapesti kórházakban számos esetről tudnak, amelyekben a Müszerüzem szaktudásnélküli vezetése miatt jelentékeny károk származtak. *Müszaki és kereskedelmi vezetés nélkül a mai összetételében és munkakörében, más vállalkozás mellett egyetlen pillanatig sem maradhat meg a Müszerüzem.* Lesznek a közegészségügyi ügyosztályban olyanok, akik mindezt példákkal tudják majd igazolni az uj tanácsnok előtt, aki most kezdi meg ügyosztályának tanulmányozását. Ha pedig megismerte a Müszerüzemben burjánzó anomáliákat, akkor vissza fogja küldeni *Bedő* Tivadar urat a főkönyv mellé, ahol — ugy tudjuk — becsülettel meg tudja állani helyét. A Müszerüzemben szükség van egy kitünő számvevőre, akinek azonban ne legyen több hatásköre, mint volt annak idején *Kobler* számtanácsosnak. Bedő urtól pedig meg kell szabaditani a munkásokat, akik, mióta ő betette a lábát az üzembe, állandóan elégedetlenek és meg kell szabaditani azt az automobilt, amely nem is a Müszerüzemé, hanem az ügyosztályé, amelyhez azonban ugy hozzánőtt Bedő ur, mintha benne született volna.

Az uj világutazási iroda és a főváros

Olcsó reklám Budapestnek. — Iskola az idegenforgalmi tisztviselők kiképzésére. — A szállodák épitésének kérdése.

Gálos Kálmán főv. biz. tag nyilatkozata

A Fővárosi Hirlap ezelőtt két héttel adott már hirt arról a nagyszabásu tárgyalásról, amelynek eredménye lett, hogy a német birodalmi vasutak, a Máv., a Deutsches Reisebüro és az Idegenforgalmi és Utazási R.-t. együttesen Középeurópai Utazási Iroda céggel világutazási irodát alapitottak. Ismertettük annakidején a Magyar Banknak azokat a nagyszabásu és a budapesti idegenforgalmat hatalmasan előmozditó terveit, amelyek ebbe az alapitásba szervesen belekapcsolódnak. Azóta napvilágot látott az uj világutazási iroda megalkotásáról szóló hivatalos hiradás is, amely szerint ez a szervezet fogja ellátni egyrészt a világ valamennyi utazási irodáját a németországi és a magyarországi vasutak menetjegyeivel, kötelezve őket a közös érdekeltséggel biró országok idegenforgalmának megfelelő propagálására, másrészt saját irodákat is fog fölállitani a világ mindama forgalmas pontjain, ahol ilyenre az idegenforgalom érdekében szükség van. A balkáni utazási irodákat a magyarországi igazgatóság szervezi és vezeti, az egyéb külföldi irodákba pedig jogában áll idegenforgalmi különérdekeinek képviseletére saját állandó megbizottját kirendelni.

Nagyfontosságu ezek után, hogy milyen szerepe lesz az uj alakulás révén Budapest székesfővárosnak, milyen hasznok hárulnak rá idegenforgalmi szempontokból. Ezt a kérdést tisztázandó, Gálos Kálmánt, az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat R.-t. vezérigazgatóját, fővárosi bizottsági tagot kérdeztük meg, aki az alább következő igen érdekes nyilatkozatot tette a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt. A nyilatkozatból kiderül, hogy Budapest az uj utazási világiroda révén nagyobb áldozatok nélkül jut rendkivüli terjedelmü reklámhoz, viszont a székesfőváros idegenforgalmi hivatalának missziója igazvalójában most kezdődik meg. A Magyar Bank tulajdonát képező Idegenforgalmi és Utazási Vállalat r.-t. pedig külön szakiskolát alapit, hogy elsőrendü idegenforgalmi tisztviselőket képezzen ki, akik majdan szerte a külföldi minden nagy városában személyesen fogják minden kérdésben felvilágositani a Magyarországba igyekvő közönséget.

Maga a nyilatkozat a következő:

— A „Középeurópai utazási iroda" megalapitásának előnye a *fővárosra* nézve beláthatatlanul nagy. A székesfőváros idegenforgalmának *külföldi propagandája* egy csapásra megoldást nyert azzal a körülménnyel, hogy az *„Idegenforgalmi és Utazási Vállalat részvénytársaságnak"* jogában áll reklámképeket, plakátokat, utmutatókat, fényképfelvételeket, röpiratokat, képeslevelezőlapokat és a propaganda egyéb irásbeli vagy szemléltető eszközeit a világ minden jelentékenyebb utazási irodájába elhelyezni, sőt még ellenőrzést is gyakorolni abból a szempontból, hogy ezek megfelelően jutnak-e a közönség kezébe, illetve elhelyeztetnek-e az ugynevezett Schaufensterekbe, valamint az erre a célra szolgáló asztalokon és pultokon.

— Mikor még a propaganda lehetőségének e nagyszabásu módja felett nem rendelkeztünk, mindnyájan, akik a főváros idegenforgalmának ügyével többé vagy kevésbbé foglalkoztunk, skeptikusak voltunk aziránt, hogy vajjon a főváros hajlandó lesz-e milliókat áldozni külföldi reklám céljaira és ha igen, vajjon financiális

helyzete lehetővé teszi-e ezt? Ez a kérdés egy csapásra nyert megoldást azzal, hogy *a főváros minden nagyobb áldozat nélkül juthat a külföldi reklám kiszámithatatlan előnyéhez.*

— Ehhez a kérdéshez kapcsolódik azonban most már magának a reklámanyagnak a kérdése. Miután ez az uj szervezet több száz utazási irodával áll kapcsolatban, minden egyes reklámeszközből természetesen több száz példányra, vagy darabra is lesz szükség.

— Ha például a főváros az állatkertből csak három fényképet, a Gellért-fürdőről is három darabot, az egyéb látképekből tegyük fel összesen ötöt, saját komunális intézményekről, mint például a sertésvágóhid, közös konyha, stb. szintén összesen öt, tehát mindössze 16 vagy mondjuk 20 felvételt óhajtana a külföldi közönségnek bemutatni, ez elenyésző. Csak fényképfelvételekből 4—5000 drbra lesz szükség. Ugyanez áll például Budapestről, mondjuk csak 3 külön idegen nyelven megjelenő ismertető propagandakönyvre, amelyből, — ha irodánként csak tiz példánynak elhelyezését vesszük figyelembe, — legalább tizezer példányt kell egyszerre szétdobni a világba.

— A székesfőváros idegenforgalmi hivatalának nem kis munkát és gondot fog okozni egyrészt eme reklámanyag megválogatása és elkészitése, másrészt a szükséges budget előteremtése.

— Viszont a középeurópai utazási iroda nagy dimenziója nehéz helyzetbe hozta az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat részvénytársaság igazgatóságát is, a *személyzet kérdése* szempontjából. Miután jogában van az idegenforgalmi vállalatnak a németekkel közös középeurópai utazási irodának bármelyikében saját tisztviselőjét kirendelni, abból a célból, hogy az illető iroda publikumát, tehát már magát az utazás iránt érdeklődő és világot látni akaró közönséget Magyarország meglátogatására buzdithassa és minden arra szükséges felvilágositással, nyomtatványokkal, hajózási és vasuti jegyekkel, hálókocsilefoglalással, szállodai lakás rezerválásával, megfelelő gyógyfürdők kijelölésével, stb. saját közönségét elláthassa, — a vállalat kirendelési jogával mindenesetre élni akar és azzal az idegenforgalom érdekében élni is kell. Szakképzett tisztviselője pedig ezidőszerint még annyi sincs, mint amennyi a békében volt, mert a háboru sajnos, éppen ezek közül követelt életben és egészségben áldozatokat. Az utazási iroda, különösen a *magyar* utazási iroda tisztviselőinek évekig tartó speciális kiképzésre van szükségük. Különösen tökéletesnek kellene lenni annak a tisztviselőnek, akit a világ legforgalmasabb pontján levő utazási irodába ugyszólván Magyarország ama exponenseképen kellene kiállitanunk, akivel az országnak nemcsak turisztikai, hanem egyéb kérdései iránt is érdeklődő közönség személyesen érintkezik. Müveltség, erős magyar nemzeti érzés, hazájának lehetőleg tökéletes ismeretén kivül, az utazási iroda szakmájában is tökéletesnek kell lennie.

— E sulyos problémán ugy vélünk segiteni, hogy egy *küiön iskolát szervezünk*, középiskolát végzett egy vagy több idegen nyelvet beszélő fiatal emberek részére, akik az iskolában gyorsabb tempóju teoretikus kiképzéssel elsajátitják a szükséges tudnivalókat és az Idegenforgalmi vállalat központi irodájában való rövid gyakorlat után külföldre kirendelhetők legyenek. A tanterv konstruálása már folyamatban van; a tanárok részben az államvasutak főtisztviselőiből, részben pedig az idegenforgalmi vállalat, ezidőszerint még bevonult, régi tisztviselői köréből állittatnának össze, egy-két tárgyra vonatkozólag pedig e körzeten kivül álló pedagógusok is bevonhatók lesznek.

— A középeurópai utazási iroda megalapitásának *főérdeme* a m. kir. kereskedelemügyi miniszteriumot és az államvasutak ama vezetőit illeti meg, akik felismerve ez alkotásnak nagy horderejét és nemzeti fontosságát, szokatlan lelkesedéssel és óriási buzgalommal és szorgalommal rövid pár hónap alatt hozták tető alá e müvet és háritották el mindama akadályokat, amelyek mindig előállanak nagy nemzetközi kérdéseknél, különösen, ha különböző államok és különböző nemzetiségi magánvállalatok érdekeit kell összhangzásba hozni.

— Abban a szilárd meggyőződésben, hogy ez a szervezet Magyarország idegenforgalmának szempontjából korszakot alkotó, érdekesnek tartom névszerint is megemliteni azokat az urakat, akik az államhatalom részéről, a régi korhadt sablonokat félrevetve, személyes, akárhányszor éjjelekre kiható munkával és végtelen sok, órákig tartó fárasztó ülésekkel karolták fel ezt a kérdést. Elsősorban *Serényi* Béla gróf miniszterről és *Tolnay* Lajos államvasuti elnökről kell hálával megemlékeznünk. A kereskedelmi miniszterium részéről *Szüts* András miniszteri tanácsos és *Fináczy* Béla osztálytanácsos, az államvasutak részéről pedig dr. *Gáll* Herman titkár és dr. *Gáldy* Nándor s. titkár voltak ez ügynek példátlanul szorgalmas referensei.

— Budapest székesfővárosnak, amely a kelet és nyugat közötti forgalom középpontja és ahová a külföldi idegenforgalom elsősorban terelődik, hogy innét az országból szétágaztatható legyen, soha nem álmodott méretü idegenforgalma lesz, —*ha lesz!* Mert — itt jön a legsulyosabb aggodalom, amelyet már a székesfőváros idegenforgalmi hivatala felügyelő bizottsági ülésén is felvetettem és amelynek *Bárczy* polgármester zseniális megértése folytán egy erre vonatkozó erőteljes akció is köszönheti megindulását. *Ez t. i. a szállodák kérdése.* A szállodahiány Budapesten már a békében is aggasztó mérveket öltött, a háboru után pedig egyenesen kétségbeejtő lesz. Megértük végre azt a lehetőséget, hogy idegenforgalmunk legyen, de hiába jön az idegenek és hiába hozzuk, ha nincs egy ágy, ahová egy éjjelre is lefektethetjük. A szállodahiányon a *leggyorsabb tempóban* a legkülönlegesebb és a legerőteljesebb módon, *bármibe kerüljön* is, segitenünk kell, különben az idegenforgalom álmáról le kell mondanunk abban a pillanatban, amikor az éppen valósággá válik.

Khuen-Héderváry, a király és Budapest

Khuen-Héderváry Károly gróf, Budapest Belvárosának elhunyt képviselője, lelkes rajongással szerette a fővárost. A mindig jókedvü, mosolygós arcu, szivarozó öreg ur tipikus alakja volt Budapestnek és ahol megjelent, jókedv és derü járt nyomában. Khuen-Héderváry egy személyben a legnagyobb arisztokrata és a legnagyobb demokrata volt. Büszkén említette egyszer e sorok irójának, hogy ő az egyik legrégibb aranygyapjas vitéz, de minden nagyképüség és póz nélkül ment el a Belvárosi Polgári Körbe, ahol együtt vacsorázott és szivesen elbeszégetett kis kézmüvesekkel, szerény iparosokkal. Szellemes társalgó volt, aki elszórakoztatott nagy társaságokat, mindig volt egy-egy csillogó ötlete s nem vetette meg a bort és cigányt. Nagyon büszke volt arra, hogy budapesti képviselő. A főváros ügyei iránt mindig meleg érdeklődéssel viseltetett s csak nemrégiben említette előttem, hogy a most tárgyalás alatt levő nagy horderejü törvényjavaslatok elintézése után napirendre kellene tüzni a fővárosi törvény revizióját. Különösen a közmunkatanács intézményét tartotta elhibázottnak s nem egyszer említette fel, hogy a közmunkatanács mai összeállitásában inkább árt, mint használ a főváros jövő fejlődésének.

Hanem azért éppen ugy, mint néhai Podmaniczky Frigyes báró, Khuen-Héderváry is elválaszthatlan volt a fővárostól. Még nyáron is, amikor hédervári birtokának vezetésével volt elfoglalva, minden héten feljött Budapestre és ellátogatott a Hanglibán levő törzsasztalához.

Károly királynál, éppen ugy, mint Ferenc Józsefnél persona grata volt Khuen-Héderváry gróf. Hiszen még emlékezetes, hogy Khuen-Héderváry és felesége, Teleki Margit grófnő az elsők közöt jelenhettek meg az öreg király ravatalánál. Amikor Károly király elfoglalta a trónt, Khuen-Héderváryt bizta meg azzal, hogy több külföldi uralkodónál ratifikálja a trónralépést. Hazaérkezése után feltünő hosszu audiencián fogadta őfelsége a volt miniszterelnököt. Nekem sokat beszélgetett Khuen-Héderváry erről a kihallgatásról.

— Audienciám egyik legkedvesebb emléke — mondta az ősz államférfiu — őfelségének ama szavai, amelyekkel Budapestről emlékezett. Nekem, mint Budapest egyik képviselőjének, különösen jól esett hallani, hogy a király magyar székvárosáról mennyi szeretettel és melegséggel beszél. Őfelsége Tisza István gróf utján annak idején közölte az országgal, hogy eltökélt szándéka, mihelyt a viszonyok lehetővé teszik, az év jelentékeny részét Budapesten tölteni. Előttem is többször nyilatkozott ilyen értelemben és már előre is örül, hogy a béke helyreálltával mindig hosszabb ideig lakhat majd magyar fővárosában. Ez az uralkodónál nem külsőség, hanem benső meggyőződésnek az eredménye. Valószinü, ebből az elvből folyó tény az is, hogy a magyar miniszstereket Budapesten esketi meg, legalább eddig ez volt őfelségének a gyakorlata. Képzelje el ön — mondta örömtől csillogó szemekkel Khuen-Héderváry — micsoda jövő vár Budapestre, ha udvari élet lesz itt, micsoda föllendülést jelent a főváros részére, ha az uralkodó Budán lakik s a külföldi uralkodók, diplomaták itt érintkeznek őfelségével. Budapest eddig is Európa legszebb városa volt. A természet nem adományozott egy városnak se annyi kincset, mint Budapestnek. Igaz, vannak gáncsolni való dolgok is, sok birálni való intézmény nőtt itt fel, de nagyban és egészben versenyen kivül áll a magyar főváros.

— Ennek jellemzésére egy kis apróságot mondok el, mondta Khuen-Héderváry:

— A multkor egy külföldi vendégem volt, aki még sohasem volt Magyarországban. Amikor a Hungária-szállóban levő lakásának erkélyére megérkezésének estéjén kiment és meglátta a korzót, a Dunát, a kivilágitott Gellért-hegyet, levette a kalapját és megilletődve mondotta:

— Hálát adok neked te jó isten, hogy megengedted érnem, hogy egy ilyen gyönyörü látványban legyen részem.

V. M.

Nyolcvanegy programpont

A szerdai közgyülés

A szerdai közgyülés valószinüleg szenzációk nélkül fog szükölködni, de tárgysorozata a programmpontok tekintetében igen szélesnek igérkezik. Nem kevesebb, mint nyolcvanegy tárgy szerepel a meghivón és ha az ember egy kicsit lelkiismeretesen veszi a dolgot, kétségkivül van mivel foglalkozni. Mégis az a valószinü, hogy a közgyülés át fog siklani a tárgysorozaton, mert azon nem szerepelnek az obligát szenzációk.

A tárgysorozat első pontjának érdekessége az, hogy *Csupor* tanácsnok ezuttal először jelenik meg a közgyülés előtt, mint a közegészségügyi ügyosztály vezetője és referálja a Zita-kórház ezidei költségelőirányzatát. Utánna *Berczel* tanácsnok fog nehány bérleti szerződést a közgyülés elé terjeszteni jóváhagyás céljából. Ezek közül legfontosabb a *Fortuna* épület, amelyet a m. kir. közigazgatósági biróság bérel és amelyért a következő három évre a főváros az eddigi 10.000 korona helyett évi 20.000 koronát fog kapni. Valamivel többet fog kapni a főváros a kies pazonyhegyi vendéglőért is, bár önkéntelenül is arra kell gondolni, hogy nem ártott volna e tekintetben nyilvános árlejtésre bocsátani a bérletet. Ugyanez áll a népligeti vendéglőre vonatkozólag, mert hiszen kétségtelen, hogy a mai viszonyok között mindezeknek a helyeknek jövedelmezősége emelkedni fog. Előnyösnek kell tartanunk a városligeti tavon való ladikozási jogra vonatkozó bérleti szerződés meghosszabbitását, amelynek legfőbb előnye abban nyilvánul, hogy a bérlőnek a jövőben sem lesz joga a kiválóan testedző sport gyakorlásánál nagyobb dijakat szedni, mint amilyeneket 1909-ben szedett. Ismerve azonban a földbérlet körül mutatkozó nagy keresletet, nem lehetünk elragadtatva attól, hogy a főváros által bérbeadott kisebb termő földterületek bére holdankint mindössze csak tizenegy korona körül emelkedtek.

A fontosabb tárgyak közül a *gáz- és elektromosáram megadóztatásáról* alkotott szabályrendelet tárgyában érkezett belügyminiszteri leirat következik, amelynek főbb pontjait már ismertette a *Fővárosi Hirlap*. Tudjuk, hogy az állam kivonja magát az uj adó alól és a királyi udvartartás sem hajlandó világitási adót fizetni. A belügyminiszter által kivánt módositásokat *Buzáth* tanácsnok fogja referálni és inditványozza, hogy az állam ebbeli kivánságait teljesiteni kell. Egyetlen pontban fog a közgyülés a belügyminiszterrel ellentétbe helyezkedni és ez az, amikor a belügyminiszterium azt kivánja, hogy átmeneti adóról lévén szó, állapittassék meg pontosan az adó szedésének határideje. Ez azonban teljesen a főváros háztartási helyzetétől függvén, előre meg lehet dönteni, legföllebb azt lehet kimondani, hogy ez lesz az első adó-

nem, amelyet a nélkülözhetőség pillanatában el fognak törölni.

Nagyszabású előterjesztéssel szerepel a közgyülésen *Vita* Emil dr. tanácsnok is, aki a csepelszigeti kereskedelmi és ipari kikötő létesitése ügyében javasolni fogja, hogy a közgyülés jelentse ki, hogy a Csepelszigeten *a kormány által tervezett kikötőnek megépitését a főváros egyik legsürgősebb feladatának tartja* s hogy ehhez képest nemcsak a ferencvárosi helyi kikötőnek berendezését, hanem a Csepelszigeten tervezendő *nagy ipari és kereskedelmi kikötő megépitését is vállalja* és kéri a kormányt, hogy a kikötő céljaira megszerzett területeket erre a célra a főváros rendelkezésére bocsássa.

Szóba fog kerülni a közraktárak ügyében hozott zsüri-döntés is, amelyet annak idején bőven ismertettünk. Érdekes lesz Pestvármegye átirata is, amely április 11 helyett március 15-ét akarja nemzeti ünnepként törvénybeiktatni. Pestvármegye ez alkalomból ezzel a bizalmas aposztrofálással tiszteli meg Budapest közönségét: *Kedves Barátaink és Atyánkfiai!* Ez a szép archaizmus mindenesetre felszólalásra birja majd *Sümegi* Vilmost, annál inkább is, mert üdvözölnie kell Budapest tanácsát, amely igen szépen elmondja *Buzay* tanácsnok szavaival, hogy április 11-ike „a nemzet lelkében nem tudott meggyökerezni" és igy a hirhedt Bánffy-ünnepre rá kell teriteni a feledés vizes lepedőjét és jogaiba kell iktatni március 15-ikét.

A legfontosabb tárgyak közé tartozik a jövedelem-, vagyon- és hadinyereség-adó, valamint a hadipótlék ügyében készült törvényjavaslatra vonatkozó tanácsi előterjesztés, amelynek szerzője *Sztankovits* tanácsnok. A többi tárgyvalószinüleg hozzászólás nélkül szavazódik majd meg és hogy beteljesedjék a közmondás, amely szerint minden jó, ha a vége jó, — *Bárczy* polgármester fogja végül megdicsérni a kerületi elöljáróságokat ,amelyek nagyszerüen müködnek, pompás munkát fejtenek ki.

Események

A Belváros Szinháza. A főváros szerdai közgyülése *Wildner* Ödön dr. tanácsnok referálásában fogja tárgyalni *Bárdos* Arthur dr. igazgatónak azt a kérelmét, hogy a Koronaherceg-utcában levő *Modern Szinpad*-ját *Belvárosi Szinház*-zá alakithassa át. Már a Modern Szinpad is nivóban, játékmodorban és irodalmi törekvésekben magasan fölötte állott a kabarénak, most pedig Bárdos Arthur kimondottan szinházzá kivánja müintézetét átalakitani. A Belvárosnak amugy sincsen szinháza, de emellett tul a Belváros határain igen nagy távolságban vannak a szinházak. Bárdos dr. uj szinházának célja elismert, irodalmi értékü müveknek, s elsősorban kiváló, neves hazai irók legintimebb, olyan irodalmi alkotásainak bemutatása, amelyeket a kért szinháznyitási engedély hiányában a hónaponkint megujitandó rendőrségi engedély által megszabott szük korlátok miatt eddig be nem mutathatott. A Modern Szinpadnak szinházzá való átminősitése ellen tüzrendészeti és épitésügyi szempontokból nem esett kifogás, kulturális szempontból pedig a közoktatásügyi bizottság és a tanács is hozzájárultak az engedelem megadásához és mindössze a szokásos feltételeket, amelyek a magyarság és az irodalmi szinvonal védelmét szolgálják, kötötték ki. A közgyülés mindenesetre hozzá fog járulni az engedélyhez, amelynek értelmében a Modern Szinpad már legközelebb Belvárosi Szinház néven állandó szinházzá alakul át. Érdekes följegyezni, hogy *Wildner* tanácsnoknak ez lesz az első közgyülési szereplése, mint a szociálpolitikai ügyosztály vezetőjéé. A szinházi és kulturális ügyek eddig a közoktatási ügyosztály ügykörébe tartoztak, most, hogy Wildner tanácsnok a közoktatásügyi ügyosztályból a szociálpolitikaiba ment át, mindezeket magával vitte és a közoktatásügyi ügyosztály keretében csak a szigoruan tanügyi vonatkozásu kérdések maradtak meg.

Budapest-győri hajójáratok. Győr városa átiratban fordult Budapest székesfőváros közönségéhez és azt kéri, hassanak együttesen oda, hogy Budapest és Győr között közvetlen hajójáratok létesittessenek. Ebben a kérdésben — értesülésünk szerint — a főváros tanácsa mielőbb érintkezésbe kiván lépni a DGT. igazgatóságával.

Kitüntetett városatyák. A király: Acsay Antal, Becsey Artal, Ehrlich G. Gusztáv, Hennyey Vilmos, Hüvös Iván, Kohner Adolf, Radocza János, Rózsavölgyi Manó, Schmidlechner Károly, Springer Ferenc, Brüll Alfréd, Czigler Ármin, Gálos Kálmán, Glück Frigyes, dr. Hecht Ernő, Herzfeld Frigyes, Jünker Pál, Kovács Ernő, Krakauer Samu, Németh Imre, Perczel Béla, Ripka Ferenc, Sagmüller József, Szigethy János fővárosi bizottsági tagoknak a III. oszt. polgári hadi érdemkeresztet adományozta.

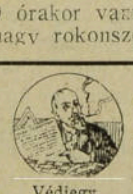
Utkövezés. A tanács II. ügyosztálya e hó február 11-én versenytárgyalást tartott az 1918. év folyamán szükséges kövezetjavitási, továbbá kisebb uj kövezési munkák teljesitésének a biztositása céljából. A beérkezett ajánlatok felett e hó 18-án döntöttek. A IV. és V. kerületi javitási munkálatokat Obendorfer József kapta meg, a tavalyi egységár alapján 398 százalék felülfizetéssel. A feleslegessé vált ócska kőnek zuzási munkáját köbméterenként 9.80 K, fuvarozását 12 K-val vállalja. A VI. kerületi vállalkozó ifj. Heltenstein Károly. Javitási munkálatok egységára 4.80+220 százalék felülfizetés, fuvarozás 17 K, zuzás 3 K köbméterenként. Az I. és II. kerületek vállalkozója Schaffel Györgyné. A II. ker., kövek fuvarozása köbméterenként 7 K, uj és járdakövezés 700 százalék felülfizetés, zuzás 10 K; az I. ker. 7.50+700 százalék felülfizetés, zuzás 10 K, fuvarozás 10 K. A III. kerület vállalkozója Bauer János. A IX. kerületi munkálatokat Czeck K. kapta: uj anyaggal köbméterenként 14 K, régi 6 K, elfuvarozás és zuzás 13 K (járda nélkül), uj járda, fuvarozás 500 százalék felülfizetés, a munkánál pedig 150 százalék felülfizetés. A VII. kerület munkáit Pesel Lajos vállalja 6.50, 200 százalék felülfizetés, fuvarozás 12 K, zuzás 6 K. A VIII. és X. kerületekre uj árlejtést irnak ki, mert a beérkezett ajánlatokat nem fogadták el.

A Modern Szinpad uj müsora. Kedden este óriási siker kiséretében került bemutatásra a Modern Szinpad uj müsora. A több darabok szerzője gyanánt öt olyan név szerepel, melynek mindegyike önmagában is biztosithatta volna a teljes sikert. Ez az öt szerző: Szép Ernő, Földes Imre, Herczeg Ferenc, Bródy Miksa, Gábor Andor. Szép Ernő Május cimü tavaszi játékában Ilosvay Rózsi, Gellért, Békefi játszák a főszerepeket, Földes Imre komikus tragédiáját A láthatatlan ember-t Mészáros Gizával, Petheővel és Béketivel, Bródy Miksa bohózatát A pofon-t Borossal, Vendreyvel és Kökény Ilonával, Herczeg Ferenc G-dur szonáta cimü jelenetét Várnay Jankával és Petheővel a főszerepekben, hozza szinre a Belváros szinháza. Gábor Andor két tréfát, Harsányi Zsolt és Szenes Béla egy-egy tréfát irt az uj müsor számára. Gábor Andor, Harsányi Zsolt, Emőd Tamás stb. uj dalait nagyrészben dr. Szirmai Albert zenésitette meg. A darabok dr. Bárdos Artur igazgató rendezéseben kerülnek szinre.

A Télikert szenzációi. A zsufolt házak szakadatlan sora előtt kerül szinre a Télikert pompás februári müsora, Eysler nagy operettje, a „Pity grófi" nagy sikert aratott. A szereplőket, Somogyi Nusit, Sziklai Józsefet, Ujvárit és Magyarit minden este lelkesen ünneplik. Az operett nagy valcere: „A pesti lánynak csókja kincs. A pesti csóknak párja nincs" a legnépszerübb keringő és a Sziklai-Somogyi foxtrottja a legnépszerübb tánc Budapesten. A legritkább müvészi élvezetek sorába tartozik a Le Hesse és a Seewitz báró táncprodukciója is. A két nagy attrakció mellett a kitünőbbnél kitünőbb számok sora van a müsoron. Vasárnap délután 3 órai kezdettel mérsékelt helyáru előadás van s abban is szinre kerül az operett.

Uránia. Winterri Rudolfnak uj filmalakitását mutatta be az Uránia. Ebben a filmjátékban Winterri a hires varázsvesszőt szerepelteti egy izgalmasan érdekes történetnek keretében, melynek cime Az impressario. Szenzációs azonkivül a „Francia anyák" cimü kép.

A Mozgókép-Otthon uj müsora két szenzációval kedveskedik a közönségnek. Drasche-Lázár Alfréd nagy népszerüségü regénye, a „Tüzpróba" az egyik, melyet a Lux-filmgyár készitett igen kiválóan, Mattyasovszki Ilonával, Péchy Erzsivel, Bojda Jucival és Tordayval a főszerepekben. A regény alakjai és érdekfeszitő cselekménye az ő pompás játékukban elevenedik meg előttünk. A másik film egy négyfelvonásos Mia May-vigjáték, cime „A fekete sofför" s a darab hangulatos, de emellett mulattató cselekménye sok alkalmat ad Mia Maynak, hogy ragyogó tehetségének gyöngyeit csillogtathassa. Az uj müsort, melynek előadásai 5, 7 és 9 órakor vannak, a közönség sok melegséggel és nagy rokonszenvvel fogadta.

Védjegy.
A világ legdrágább, de egyszersmind legjobb szivarkahüvelye:
„Modiano-Clubspecialité"
Vigyázat: Utánzatok vannak forgalomban!
Sodornivaló papir ára 30 fillér.

A TŐKE
...
Szemle.

Bankhivatalnokok és államtisztviselők. — A központok feloszlása. — Az olcsó hus. — Vetőmagot!

A kivonulás folyamata egyre tart; az államot, a fővárost és a közintézményeket egyre többen hagyják cserben és menekülnek a bankok árnyékába. Legujabban dr. *Reiss* Jenő és dr. *Maly* Ferenc változtatnak poziciót: Reiss a H. T.-ból, ahol szinte állami funkciót töltött be az uj exportbankhoz lép át, amelyet a *Hitelbank* és *Kereskedelmi Bank* fog alapitani. Malyról pedig az a hir járja, hogy a Kereskedelmi Bank textilosztályának lesz a vezetője. Ezt az utóbbi hirt ugyan a bank cáfolja, de annyi tény, hogy Maly a háboru után elmegy a miniszteriumból és csak az bizonytalan, hogy *milyen* munkaköre lesz a Kereskedelmi Bankban. Érdekes, hogy ugyanakkor, amikor külföldön, főleg pedig a szövetséges Németországban bankdirektorokból miniszterek lettek, nálunk nemcsak a miniszterek mennek vissza a jó direktori állásokba, hanem a miniszteri tanácsosok is a bankokhoz gravitálnak. Sajnos, ezen bajon segiteni lehetetlen, mig meg nem fizetik azokat az eröket, akik tulnőttek a fizetési létrán és akiket nem lehet napidijakkal kárpótolni. Igaz, hogy még csak nem is igyekeznek őket kárpótolni.

Egy másik réteg is erősen mozgolódik, de — ellenkező irányban. A központok tisztviselői kezdenek végre érdeklődni aziránt, hogy mi is lesz velük, ha vége lesz a háborunak és vége lesz a központoknak? Mostanáig ugyanis a központok egy egészen speciális szerepet töltöttek be: elvették az üres üzlethelyiségeket, a felesleges irógépeket, az amerikai asztalokat és — a jó munkaröket a bankok, kereskedők és vállalkozók orra elől. A központok voltak a legnagyobb árdrágitók az emberi munkaerő tekintetében, ami igen helyes, okos dolog volt, mert természetesen felhajtotta másutt is a fizetéseket. Mi történik azonban most? A központok már kezdenek önmagukkal leszámolni és igyekeznek minden nagyobb emóció nélkül szabadulni a tisztviselőktől, akiket elcsábitottak és elrekviráltak biztos és állandó helyeikről. Természetes, hogy valóságos katasztrófa lenne abból, ha száz és száz, sőt ezer és ezer tisztviselő kerülne ki az utcára csekély végkielégitéssel és magas igényekkel. A központok tisztviselőinek ily akcióját tehát az egész magánalkalmazotti és banktisztviselői karnak a legmelegebben kell támogatnia, — a saját érdekében. Meg vagyunk arról győződve, hogy a központi kiskirályoknak eszébe fog jutni a jó szivük, ha majd a tisztviselők tömegei fogják őket rá figyelmeztetni.

*

Különféle hirek keringenek a husjegyek behozataláról, amivel körülbelül teljessé válik a listája a háborus jóknak. A hirek szerencsére kissé tulzottak, *egyelőre* csak arról van szó, hogy a Haditermény husakcióját kibővitsék és a szegényebb osztályok helyzetén javitsanak. Ez az akció természetesen helyes és üdvös, csak az a kérdés, vajjon lesz-e a kormánynak és a Közélelmezési Hivatalnak elég ereje és határozottsága ahhoz, hogy a vágómarha-rekvirálásában ne legyen megint tulságos tekintettel az első kézre, a „termelőre"? A husellátásnak nálunk mindig az volt a bibije, hogy a közvetitő állomásokon olyan nagy igények jelentkeztek, hogy *olcsó* hus nem juthatott a közönségnek s ha már jutott, akkor — az *osztrák* közönségnek jutott. Azért, hogy a gazda sokat keressen a tolakodó osztrák konkurrencia révén, ezért nem szabad a magyar polgárt és munkást megröviditeni és a Haditermény husakciója csak ugy lehet eredményes, ha ez a szempont is érvényesülni fog.

*

Windischgrätz herceg — hir szerint — Berlinben főleg arról fog tárgyalni, hogyan lehetne az ország jövő évi burgonyaszükségletét megfelelő burgonya-vetőmag importjából ellátni. A magyar éléskamra ugyanis az évszakos rekvirálások és a forszirozott ellátás folytán kissé kiürült, s ugy állunk, hogy ennivalónk ugyan

van, de hogy jövőre lesz-e, az attól függ, lesz-e mivel vetni. A *H. T., a Mezőgazdák Szövetkezete* és a *Zöldségközpont* a kormány támogatásával már szerzett némi vetőmagot Dániában és Hollandiában, a burgonyaellátás jövője azonban eddig még nincs biztositva. Windischgrätz hercegnek tehát Berlinben — egyebek közt — az a fontos missziója van, hogy *kapjon* valamit Németországból s most olyan időket élünk, hogy tiz kocsi vetőmag valóságos nemzeti vivmány számba megy. Elég volt az eddigi bajokból és nehézségekből, amelyeket a katasztrófálisan rossz termés zuditott ránk és ha az ország jövő évi burgonyatermése attól függ, hogy Németország részéről kapunk egy kis jóindulatot, vetőmag alakjában, ez igazán szerény és megszolgált kivánság. Reméljük, hogy a Hadik makacssága után a Windischgrätz előzékenysége nem fog — a német Hadikok ellenállásába ütközni.

A Délivasut dzsungeljéből

— Az Engel-dinasztia —

Anno 1870-ben Fehérmegye valamelyik kis fészkéből vándorutra kelt egy akkor már rég összetöpörödött legényke és — amint erről az egykori feljegyzések tudósitanak — delizsánszon Pestre jött és állást keresett. A história lapjai nem örökitették meg az ifju vándor pályafutásának eseményeit és csak annyit tudunk, hogy már félszázaddal ezelőtt is lötyögő kabátban járt és orra nyergén ott ugrált a csiptető, amit állitólag ötven esztendeje visel. Az összetöpörödött kis legényke itt Pesten sok küzdelmen ment át. A Déli Vasut akkor még a Darmstädter Bank és az örökké náthás öreg Rothschild koncepciójában volt meg és bizonyos, hogy Lajos báró néhai való atyjának és párisi nagybátyjának sok álmatlan éjszakát okozott a Déli Vasut. A pécs-barcsi vasutat akkor készültek befejezni és a megnyitó-ünnepélyen fájó szivvel megjelent az öreg Rothschild is, aki, egykoru feljegyzések szerint igy fakadt ki a Darmstädter Bank képviselője előtt:

— Irigylem önöket, akiknek derék és hozzáértő vasutas személyzetük van és akikkel öröm együttdolgozni.

Az öreg Rothschild nem szólt többet, de akik ismerték, nagyon jól tudták, hogy mire céloz az agg pénzfejedelem.

Fehérmegye vándor-ifija állitólag tudomást szerzett Rothschild báró kifakadásáról és szolgálatait illő tisztelettel felajánlotta a Déli Vasut vezérigazgatójának.

— Nézd, jó uram — mondotta a kis összetöpörödött ifju — a Déli Vasutnak szüksége van tetterős emberekre, én vállalkozom a nehéz feladatra.

Igy került vagy negyvenöt évvel ezelőtt a Cs. és kir. szab. Déli Vaspálya Társasághoz Engel Adolf, a fehérmegyei összetöpörödött ifju. A Déli Vasut akkori üzletvezetője azonban nem egészen honorálta a kis Engel Adolf magasban szárnyaló kivánságát és öt addig is, amig a Déli Vasut vezérigazgatói állása megürül, egy szerény és alig két centiméteres díjnoki állás elfoglalására utasitotta Engel Adolfot, aki tehát díjnoki minőségében csendesen szolgálta mindenható urát és várt ... várt isteni türelemmel. Már harmincegynéhány esztendeje szolgálta a Déli Vasutat anélkül, hogy az ő szolgálataira reflektáltak volna. Engel bácsi azért csendesen dolgozott, élt a családjának és lejárt naponta a Philadelphia-kávéházba, ahol nagyon mérsékelt összegben alsóst játszott. Egy derüs nyári délutánon azonban Engel bácsi a szokottnál idegesebb volt, merészen ugrált orra hegyén a csipteto és fölénnyel dolgozott a kártyaasztalnál. Partnerei — szegények, ma már a rákoskereszturi zsidó temetőben pihennek — nem tudták mire vélni Engel bácsi fölényes magatartását.

— Also, meine Herren! Most én jövök. Ich selbst ... Ich bin ernannt, als személyzeti ügyek referense. Még nem is tudják?

Engel bácsi hajlott háta kiegyenesedett és apró szemeivel lenézően mosolygott partnereire és otthagyta a Philadelphiát. Jó ideig nem is járt le és visszavonult aktái közé.

— Igen — gondolta magában Engel bácsi — szegény Rothschild sokat töprengett afölött, hogy honnét vegye a vasuti szakembereket. Ha tudta volna, hogy családom összes le- és felmenő ágának tagjai született vasutasok, magát sok álmatlan éjszakától kimélte volna meg.

A gondolatot tett követte és Engel bácsi tizenöt év óta mást se csinál, mint a Déli Vasutat „benépesiti" szakképzett vasutasokkal és mint egy szuverén uralkodó, egymásután helyezte el és neveztette ki összes épkézláb rokonait a Déli Vasut budapesti üzletigazgatóságánál. Atyai gondoskodása elsősorban testvérbátyjára terjedt ki, de csak azért, mert három fia még abban a korban voltak, amikor azok még az elemi tudományokat szivták magukba, mérsékelt adagokban. Közben felcseperedett a három Engel és legelsőnek az Ödön fiú érkezett be és előléptetés dolgában nyilván kenterben veri a protekciómentes kollegákat. Aztán „az isten is vasutasnak teremtett" kiáltással és gyorsvonati sebességgel befutott a Sándor gyerek és végül a Béla fiú se hagyta magát és szintén Déli Vasutas lett. Engel bácsi orra nyergén azóta sokszor ugrált az aranykeretes csiptető és közben megható hozzáértéssel és szeretettel szaporitotta a Déli Vasut tisztviselőinek státuszát. Egymásután hozta be és neveztette ki a Déli Vasut státuszában két sógorát, egy unokaöccsét, bátyjának leányát és amikor Engel bácsi „honmentő" munkáját befejezte, utoljára szétnézett háza tájékán. — Beinahe hätt' ich vergessen! — mondotta Engel bá' és sugárzó arccal tekintett két szép eladó leányára és az egyik leány völegényét és ráadásul, ákonto, leendő vejének két öccsét is kineveztette déli vasutasnak.

— Hadd maradjanak a családban! — gondolta Engel bácsi és a három ifjú elfoglalta a helyét a Déli Vasut budapesti üzletigazgatóságánál. Évvel az aktussal aztán Engel papa cupringeri tehetsége egyelőre ki is merült, beavatottak szerint főleg azért, mert az „ich selbst személyzeti referens" összes fel- és lemenő rokonsága kimerült, most várni kell addig, amig a kis unokák magukra ölthetik a vasutasok vörös karszalagját.

*

Ennek a kétségtelenül derüs és immár tizenöthusz év óta pergő szinjátéknak tulajdonképpen nincs morálja. A Déli Vasutnál válogatás nélkül nevezték ki vezető állásokra nagyon gyenge tudással és szellemi képességgel felszerelt férfiakat, akik alaposan kihasználják az igazgatóság gyámoltalan kapkodását és tehetetlenségét. A „Vének tanácsa" (Schlosser, Czölder, Babos, Jakob, Koch, Sturm igazgatók és felügyelők) minden hozzáértő ellenőrzés nélkül gyakorolják a legfőbb hatalmat és ebbe a hatalmi körbe csöppent bele a kis hajlotthátu Engel Adolf is, aki a Vének tanácsának tagjaival együtt érte el a Mathusalemek szép korát és lett belőle központi felügyelő (amely a Déli Vasutnál több mint főfelügyelő!) és személyzeti referens. Bizonyos, hogy Engel Adolf cupringeri müködése maradandó nyomot hagy a Déli Vasuton, mert az általa gyakorolt nepotizmusban gyökerezik a Déli Vasut fiatal generációjának elégedetlensége. Egy ilyen fontos és birói pártatlanságot követelő pozicióban mit is várhatnak a tisztviselők attól a vezetőtől, aki állását és befolyását közeli és legtávolabbi atyafiainak elhelyezésére használja fel? Valóban nem lehet kifogást emelni az ellen, ha egy apa gyermekeinek és testvéreinek a jövőjét és kenyerét biztositja, de ha már megcsinálja, akkor ebből ne származzék kár — másokra nézve. Már pedig nem volt arra példa, hogy Engel Adolf központi felügyelő ur érdemes, de tőle távolálló tisztviselőket előre vitt volna. Vitte — mint a fiahordó — a saját rokonait, akiket touron kivül léptetett elő és tette ezt a legcsekélyebb ellenőrzés nélkül. Mondanunk sem kell, hogy ennek a nepotizmusnak a protekciómentes és tehetséges tisztviselők isszák meg a levét és irigyen gondolunk arra a sok fiatal délivasutasra, akik Engel Adolf ur fekete levesét meg is tudják émeszteni. Mindez természetesen csak ott lehetséges, ahol a vezető ember önző személyi politikát követ és csak ott történhetnek meg olyan esetek, amelyeknek szinhelye legutóbb is a Déli Vasut üzletigazgatósága volt. Ugyanis Engel Adolf központi felügyelő osztályához tartozik a katonai iroda is, ahol a felmentési ügyeket intézik. Ennek a fontos osztálynak a vezetésére Engel — ő tudja, miért — egy olyan tisztviselőt állitott, aki közismert multjánál fogva erre a bizalmi állásra érdemetlen volt. Néhány hét előtt ezt a tisztviselőt hirtelen elmozditották erről a fontos posztról és elhelyezték az iktatóba. Hogy miért éppen az iktatóba, azt nem tudjuk és nekünk csak az okokról van bővebb információnk. Azonban meglehet, hogy a vének tanácsa erről a friss eseményecskéről Gordon vezérigazgató urat nem is informálta és a vezérigazgató előtt szolgálati érdekre hivatkoztak. Ha igy áll a dolog, Gordon Róbert urat, a Déli Vasut üzletvezérigazgatóját illő tisztelettel meginvitáljuk egy kis barátságos eszmecserére és ezuttal is készséggel fogunk neki a fentidézett esetről és még sok egyébről kimeritő és őszinte felvilágositást adni. Tudja meg ő is, hogy miért oly gyalázatosak a Déli Vasut finánciái és miért oly elkeseredettek az alkalmazottai.

A Kohner-cég uj beltagja. A Kohner Adolf fiai cég, amely az utóbbi években kereskedelmi ügyletekkel nem foglalkozott és csakis saját uradalmának kezelésére szoritkozott, sőt a cég bankérdekeltsége is mezőgazdasági vonatkozásu volt, ujabb elhatározása szerint közgazdasági tevékenységét az ipar terére is kiterjeszteni szándékozik. Ennek külső jele máris megnyilvánult abban, hogy Kohner Willy báró, aki az Union keményitőgyárak társtulajdonosa és a Keményitőközpont egyik vezetője, belép a Kohner Adolf fiai cégbe társtagul.

Megalakul az exportbank. Értesülésünk szerint a Magyar kiviteli és behozatali részvénytársaság, amelyről már megemlékeztünk, tiz millió korona alaptőkével a közeli napokban megalakul. Az alapitásban a Hitelbank, a Kereskedelmi bank, a Kreditanstalt, a Bodenkreditanstalt és az Angolbank vesznek részt. Ez a konzorcium Ausztriában is alapit hasonló részvénytársaságot, amelynek 15 millió korona alaptőkéje lesz. A magyar részvénytársulatnak Ullmann Adolf főrend lesz az elnöke, alelnöke pedig Weisz Fülöp. Szerencsés választása az exportbank alapitóinak, hogy a vezérigazgatói állásra dr. Reiss Jenőt, a Haditermény r.-t. kiváló képességü igazgatóját hivták meg.

A „Bronner részvénytársaság." „Nagy tranzakció a szeszíparban" cimen soronkint fizetett közlemények jelentek meg a napilapok keddi számában. Erről a nagy tranzakcióról — mint ismeretes — a Fővárosi Hirlap néhány hét előtt már megemlékezett. Arról van ugyanis szó, hogy egy Bronner nevü märisch-ostrani ügynök a háboru elején Budapestre jött és itt felcsapott a Gottschlig r.-t. ügynökének. Hogy miért nem kapni ma Budapesten rumot és egyéb szeszes italokat? Mert Bronner és társai kiszállitották Galiciába és Bukovinába. Ezeken a szállitásokon a morva jövevény nagy vagyont szerzett, amelyen előbb a Baróti szeszgyár részvényeit vette meg, később Herzog Ignáctól megvásárolta a Gottschlig-gyár részvényeit. A Magyar Országos Banknak, — amely főleg csak a bankári teendőket végzi ennél a szeszipari érdekeltségnél — csak jelentéktelen részesedése van.

Az Ujlaki téglagyár uj aligazgatója. Az Ujlaki tégla- és mészégető r.-t. igazgatósága ujlaki Müller Pál dr. okl. mérnököt, a vállalat eddigi müszaki vezetőjét, cégjegyzési jogosultsággal felruházva, a társulat aligazgatójává kinevezte.

Előléptetések a Salgótarjáninál. A Salgótarjáni kőszénbánya részvénytársulat igazgatósága dr Reimann Ernő és Gergely Hugó igazgató-helyetteseket igazgatókká, Fillenz Zsigmond és Müller Albert cégvezetőket igazgató-helyettesekké, Hoffmann József, Takács Mihály, Lóránt Róbert, Freund Zoltán és Szilágyi Emil főtisztviselőket cégvezetőkké, Révész István főtisztviselőt pedig titkárrá nevezte ki.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár mérlege. A bankmérlegek sorát a Pesti Hazai Első Takarékpénztár mérlege nyitja meg. Az intézet összforgalma a tavalyi 19.8 milliárdról 28.3 milliárdra emelkedett. Az elért nyereség egyébként 13,145.793 korona 64 fillér Az igazgatóság javasolni fogja a közgyülésnek, hogy az alapszabályszerü jutalékok kihasitása után fenmaradó összegből osztalékul minden részvényre 750 korona, vagyis összesen 9,375.000 korona fizettessék ki, 1 millió korona az ágió-tartalékalapra, 100.000 korona a nyugdijalapra, 50.000 korona pedig köz- és jótékony célokra fordittassék, 250.000 korona adassék a tisztviselők külön jutalmazására és 1,121.455 korona 03 fillér vitessék át uj számlára. A közgyülést e hó 27-ére hivták egybe.

A jubiláló Salgótarjáni. A Salgótarjáni Kőszénbánya r.-t. igazgatósága megállapitotta a zárszámadásokat és elhatározta, hogy a március hóban tartandó ötvenedik közgyülésnek részvényenként 35 korona osztalék fizetését fogja inditványozni. Javasolni fogja továbbá, hogy az értékcsökkenési tartalékalapra K 2,500.000-t, a tartalékalapra 500.000 K-t, a tisztviselői nyugdijalapra 200.000 K-t, a munkástársládák javadalmazására 400.000 K-t, a dr. Chorin Ferenc munkásgyermekeket segitő alapitvány céljaira 100.000 K-t forditson és a háboruban elesett társulati munkások özvegyeit és árváit gyámolitó alapitvány további gyarapitására 400.000 K-t szavazzon meg, miáltal ez az alapitvány 800.000 K-ra emelkedik.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

A Magyar Ruggyantaárugyár részvénytársaság igazgatósága a napokban tartott ülésében hozott határozata értelmében a március 16-ikára összehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy bőséges tartalékolás után ugy, mint tavaly, 20 százalék, vagyis 40 korona osztalék állapittassék meg.

A Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. évi rendes közgyülését e hó 25-én déli 12 órakor tartja meg VII., Rákóczi-ut 76. szám alatti helyiségében. A takarékpénztár mult évi mérlege az intézet haladó irányáról kedvező képet nyujt, amennyiben a két milliós alaptőke után 63.024.99 K tiszta nyereségről számol be.

A Hungária-malom mérlege. A Hungária-gőzmalom r.-t. mérlege szerint az ötmillió koronás részvénytőke 1.567.636 koronát gyümölcsözött. A vállalat beruházásai 7,007.209 koronával szerepelnek a mérlegben; az értékcsökkenési tartalék az idei 830.000 koronás dotációval 4,200.000 koronára emelkedik. A vállalat 15 százalék osztalékot fizet.

A Wiener Bankverein e hónap 12-én megtartott rendkivüli közgyülése elhatározta a részvénytőkének 150 millió koronáról 180 millió koronára való fölemelését. Az ujonnan kibocsátandó részvényeket a régi részvények birtokosainak 580 koronás áron ajánlják fel átvételre.

Az Una boszniai kőszénipar r.-t. részvénytöbbségét megszerezte egy a Magyar általános hitelbank vezetése alatt álló szindikátus, amelynek az Urikány-zsilvölgyi magyar kőszénbánya r.-t. is tagja. Az Una bányája Boszniában Doberlinban van. Eddig katonai kezelésben volt, amely a napi 25—30 vaggonra rugó termelőképességet nem tudta kiaknázni. Az uj részvénytulajdonosok a bánya technikai berendezésének rekonstrukcióját tervezik és ezzel kapcsolatban az Una r.-t. jelenleg 2 millió K alaptőkéjét le fogják 200.000 K-ra bélyegezni és azután fölemelik 3 millió K-ra.

Uj olajtermelési akció. A Magyar agrár- és járadékbank részvénytársaság biztositotta magának az egyik külföldön már teljesen bevált olajkeményitési eljárás magyar szabadalmát és azt olajipari érdekeltségekkel együttesen létesitendő részvénytársaság utján szándékozik nagyarányokban kihasználni. A bank ezzel kapcsolatban a saját és más gazdaérdekeltségek birtokain olajtermelési akciót indit, hogy az uj vállalat nyersanyagszükségletének jórészét ilyen módon belföldön biztositsa. Ezzel a magtermelési akcióval kapcsolatos olajkeményitési eljárás nyujt jogos reményt arra, hogy a békeidőben nagyarányu étolzsir-, szappan- stb. import belföldi termeléssel helyettesithető lesz.

A Corvin filmgyár és filmkereskedelmi r.-t. megvette az Uránia szinház r.-t. összes részvényeit. A február 25-re egybehivott közgyülésen az alaptőkét 7500 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátásával 1 millió K-ról 2 és fél millió K-ra fogja felemelni.

A „Slavonia" közgyülése. Február 9-én tartotta meg ez évi rendes közgyülését a „Slavonia" Faipari rt. Elfogadták az igazgatóság javaslatát, mely szerint a kimutatott nyereségből bő tartalékolás mellett 105 százalékos, tehát darabonkén 30 koronás osztalék kerüljön kifizetésre. A szelvényeket Budapesten a Fabank és az Első magyar iparbank, Bécsben pedig a Verkehrs-Bank váltja be. A közgyülés határozata folytán a vállalat 3 és fél millió korona alaptőkéjét 4 millió koronára emelik fel. Kibocsátásra kerül 2500 drb. egyenként 200 korona névértékü uj részvény, mely fölött az igazgatóság diszponál.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HÍRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Zöldség- és főzelék-termesztők figyelmébe

Az Országos Közélelmezési Hivatal felhatalmazása alapján alulirott Részvénytársaság az 1918. termelési évben

káposzta, tarlórépa, sárgarépa, gyökér (petrezselyem), gumós zeller, kalaráb, vörös-hagyma és spárgatök

termesztésére nagyobb termelőkkel termesztési szerződéseket kiván kötni.

Módunkban áll az ajánlkozó termelőket a szükséges vetőmaggal ellátni. Egyéb kerti veteménymagvak megszerzésére Társaságunk módot nyujt az érdeklődő termelőknek.

Megkeresések Társaságunkhoz (Budapest, Városház-utca 4.) intézendők.

Országos zöldség-, főzelék- és gyümölcsforgalmi részv.-társaság

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25

Ma és mindennap este 7 óra 10 perckor

Pityu gróf

(Graf Toni operett premier. Somogyi Nusi. Sziklai, Ujvári es Magyari felléptével.

LOO HESSE és JOACHIM von SEEWITZ a csoda táncospár Azonkivül a csupa attrakcióból álló vár eté-müsor.

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.

Telefon: 14—22.

Minden este ½8 órakor

Rott Sándor

felléptével

A menyasszony leánya

Bohózat. Irta: SATYR.

„ER" oder „ER"

Glinger és Taussig bohózata.

Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás.

Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Mindennap a nagysikerü februári müsorban:

Kedélyes kinevezés

Énekes bohózat 1 felvonásban. Magyar szinre alkalmazták: Harsányi Zoltán és Mérei Adolf. Zenéjét szerzette: Márkus Alfréd. Rendező: Ferency Károly. ROMOS csoport gimnasztikai ujdonságai. DOLESCH & ZIELBAUER harmoni amüvészek. SUSSIE a légtündére. BLANK, a legjobb hasbeszélő. ROLF & RALF.

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

MOZGÓKÉP-OTTHON

TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

Tüzpróba.

Drasche-Lázár Alfréd regénye 4 felvonásban.

A fekete sofför.

Vigjáték 4 felvonásban.

A főszerepben: **Mia May.**

Előadások: 5, 7 és 9 órakor.

Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Ha házat

venni vagy eladni

akar, ugy forduljon bizalommal

a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársasághoz

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása.)

Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

KRISTÁLYPALOTA

Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.

STEINHARDT

uj szólókkal és a Barátom a Maxi cimü bohózat főszerepében. Azonkivül a Rembler csoport, zsonglőrök, Aranaz Mara arabs táncosnő. Carritona, a legjobb akrobaták. Canova szobor kutyáival, stb stb.

A télikertben ¼11—11-ig tánc.

Húzás február 25

Főnyeremény 200,000 K.

Évi 3 millió korona

nyereményre játszik évente 14 húzáson, ha vásárol **50 havi 8 korona 40 filléres** részletfizetésre

1 db Uj magyar Vöröskereszt sorsjegyet
1 db Subscribált Jelzálog sorsjegyet
1 db Bazilika sorsjegyet
1 db Jósziv sorsjegyet
3 db Erzsébet királyné sorsjegyet

Mind a 7 sorsjegyért együtt havonta **8** kor. **40** fillért fizet 50 hónapon át. A megrendelés ugy történik, hogy az első részletet, azaz 8 kor. 40 fillért postautalványon beküldi. Ennek vétele után kiállitjuk a 7 sorsjegy számával ellátott részleteket. Ezen részletivek birtokában Ön már teljes játékjoggal részt vesz a február 25-iki és március 1-i húzáson.

Az utolsó részlet kifizetése után megkapja az eredeti sorsjegyeket, melyeket bármikor eladhat vagy elzálogosithat. E sorsjegyek megvásárlásával tehát bármikor igénybevehető tartalékőkét gyüjt. A húzások után sorsolási értesitőt küldünk. Játéktartam 80 év, mely idő alatt

minden sorsjegy kihuzatik

Főnyeremények 1 millió, ½ millió K.

Központi Váltóüzlet Részvénytársaság

Budapest, V., Szabadság-tér 3.

Aki több sorsjegygyel akar játszani, az vásároljon 54 havi **16** korona **40** filléres részletre **3 drb Uj magyar vörös kereszt sorsj., 1 drb Konvertált jelzálog sorsj., 7 drb Erzsébet királyné sorsj., 1 drb Bazilika sorsj., 1 drb Régi magyar kereszt sorsj., 1 drb Olasz vörös kereszt sorsj., 1 drb Jósziv sorsj.** Mind a 15 sorsjegyért együtt 16 korona 40 fillért fizet 54 hónapon át. Évente **22** húzás, a játéktartam alatt **90 millió** koronát sorsolnak ki.

URÁNIA

Csütörtökön uj müsor:

A franczia anyák.

Ezenkivül

Az impresszário.

Filmjáték 4 részben. A főszerepben Winteri Rudolf.

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 ó akor. Vasár- és ünnepnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor. Pénztári órák: d. e. 10—½1-ig, d. u 3 órától kezdve.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő

MATTONI GIESSHÜBLER

TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Fiatalos üde arcbőrt

varázsol elő 10 nap alatt és eltavolit minden teinthibát, u m: m tesszer pattanás, sárgafolt, ránc, orvvörösség, likacsos, hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden felfünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K, bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében Gyár: **Hyvarion & Co.**

Szétküldési hely: **GROSS ANTAL**

Budapest, József-körut 23. szám.

Kézi,
pózna,
kocsi,
asztali,
istálló
ACETYLEN-LÁMPÁK
Acetylen-gyertyák
Bárdi rt., VI., Gyár-u. 23.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
II., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este negyed 8-kor a szenzációs februári müsor: SYLVESTER KREMO, világhirü ikarjai játékosok. DÜRER egész uj illuziókkal. SILBPIG tréfás jelenete „az automata szalónban". PAMBU exotikus operette. Irták: Szenes Béla és Zerkovitz Béla. HUGOSETTS, csodás légtornászok. KLEINE ROSA, bécsi gyermekszubrett Stb.
SÖRKABARE: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11 ig az uj decemberi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

STERNBERG

Beszélőgépek.
Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. .. .. 160.— K
Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a Sternberg-Etofon 300.— K
Lemezek darabja.. .. .. 8.— K
Árjegyzék ingyen! 6170
Rendelésnél előleg küldendő.

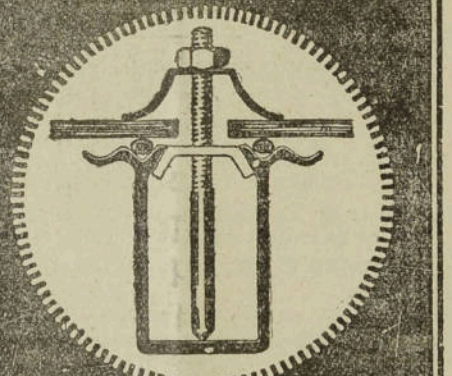
A talizmán
Regényes játék négy felvonásban.
A szines fényképezés mestermüve.
Szemet-szemért
Amerikai történet 3 felvonásban.
A legmerészebb lovaglási bravurok.
Világégés
Hiteles felvételek az ellenséges frontokról.
Minden idők legszenzációsabb aktuálitása.
A ROYAL-APOLLÓ-BAN
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és dé után 4 órától.
Előadások: 5, 7, és 9 órakor Telefon 74-84.

Nincs többé rongyos harisnya!
Harisnyafejelés
uj, szabadalmazott módszer szerint. Három pár régi harisnyából két pár uj harisnya készül. Munkadij páronkint: 1 korona 60 fillér.
Cim:
Harisnya-szanatórium,
Budapest, VII., István-ut 16. I. em. 12. ajtó.

Régi ezüst- és ékszertárgyakat,
antik butorokat,
porcellán-tárgyakat
veszek
SCHÖNWALD IMRE ékszerész
Bécsi-utc és Deák Ferenc-utca. Saroküz'et.

50 regény 20 korona
Aki el akarja magát látni hónapokra olvasnivalóval, rendelje meg a
MILLIÓK KÖNYVE
ötven regényét.
A legjobb magyar és külföldi irók regényeit tartalmazza. 20 korona előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja az 50 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.
Akinek sok az 50 regény, 25 regényt is rendelhet tiz koronáért a kiadóhivatalban, Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.

Brüdl János
cs. és kir. udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15 46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár 71-ik évi rendes közgyülését

folyó 1918. évi március hó 2-án délután 4 órakor központi osztályában (V. kerület, Dorottya-utca 4. szám, saját épületében) tartja, melyre a t. c. részvényesek az ala szabályok 12., 14. és 15. §-ai értelmében tisztelettel meghivatnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentésének, valamint a mult évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapitása, a nyereség felosztása s az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.
2. Az alapszabályok 1., 26., 27., 51., 52., 156. és 158. §-ainak módositása.
3. A nyugdijszabályzat 4., 7., 8., 13 és 18. §-ainak módositása.
4. Tizenegy igazgatósági tag választása három évre.

☞ Azon t. c. részvényesek, kik a közgyülésen részt venni és szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai ért lmében legkésőbb 1917. évi december hó végéig saját nevükre irt részvényeiket még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbben három nappal a közgyülés előtt, tehát legkesőbben bezárólag folyó évi február hó 27-ig a takarékpénztár központi vagy budai osztályánál (V. ker., Dorottya-utca 4. sz. vagy II. ker., Fő-utca 2. sz.) letenni. Ugyanott a megvizsgált 1917. évi zárszámadások és a felügyelőbizottsági jelentés példányai az alapszabályok 154. §-a értelmében f. évi február hó 22-től kezdve átvehetők.

Budapest, 1918. évi február hó 14-én.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatósága.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

SZENTGYÖRGYI és TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Meghivó

a Gizella Gőzmalom Részvénytársaság

BUDAPEST

1918. évi február hó 27-én délután 1/2 5 órakor a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank üléstermében (V., Dorottya-utca 6.) meg artandó

rendes évi közgyülésére.

A közgyülés tárgysorozata:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése, a mérleg bemutatása, a nyereségre vonatkozó határozat.
2. A felügyelőbizottság tiszteletdijának megállapitása a lefolyt üzleti évre.
3. A felügyelőbizottság megválasztása egy év tartamára.
4. Esetleges inditványok. (Alapszabály 11. §.

NB. A szavazati jogukat gyakorolni kivánó t. részvényesek kéretnek saját nevükre szóló részvényeiket az alapszabályok 8. §-a értelmében legkésőbben február hó 22-éig a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank központi főpénztáránál lététbe helyezni.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. február 27-én — 9. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Huszonnégy óráig

módunkban volt, sőt kellett, hogy alkudozzunk a gondolattal: mi lenne, ha *Bárczy* István elhagyná a polgármesteri széket? Barát és ellenség, ismerő és ismeretlen, kivülről néző elfogulatlan és benfentes egyöntetüen arra a meggyőződésre jutott, hogy ezt a veszteséget Budapest nehezen heverné ki. Akik néha a kritika tulszigoru feddésével sujtottak is le a fővárosra, akik fekete szemüvegen át a katasztrófák felé közelgőnek látják is Budapest jövőjét, most Bárczy távozásának hirével arra a józan meggyőződésre jutottak, hogy ez a sötét szinekkel festett jövendő is különb lesz Bárczyval, mint Bárczy nélkül. Akik a pazarlás vádjával illették a polgármestert, most kénytelenek voltak bevallani, hogy jobb, ha ő pazarol, mint ha más takarékoskodik.

A politikával való egynapos kacérkodás, ha másra nem is volt jó, azt mindenesetre megmutatta, hogy Bárczynak a polgármesteri székben van a helye. Ez az egy nap rehabilitálta őt vádlóival szemben, megenyhitette ellenfelei kritikáját és ebben a felmentéses világban kimondotta róla, hogy nélkülözhetetlen a polgármesteri székben. Mindenekfölött pedig kiderült, hogy Bárczy Istvánnak — mint azt a mindenáron gyanusitani akarók mondták — nincs oka megfutamodni a jövő elől, nincs oka megriadni a háboru után piramidális feladataitól, mert azokat meg tudta volna oldani az a kiváló férfiu is, aki mindenesetre utánna következett volna, de azoknak a feladatoknak megoldására mégis Bárczy az igazán predesztinált. Ő volt az, aki, mikor Budapest negyvenéves jubileumát ünnepelte, olyan programmot adott, amelynél szebbet és költőibbet elképzelni is nehéz. Aki a jövő Budapestjét elképzelte, és akinek annak megalkotásához ereje is van, arra akkor van legnagyobb szükség, amikor az alkotás órája máris ütött.

A távozás gondolata, majd meg a maradás biztos tudata szép és őszinte szavakat váltott ki a polgármesterből. A halott betü nem tudja ugy éreztetni, mint ahogy mi, akik közvetlenül hallottuk Bárczy szavait, átéreztük, hogy ez az ember mit akart akkor, amikor menni készült és amikor maradásra szánta el magát. Különösen hangzik, de ugy van, hogy ép ugy az előre, mint a visszafelé tett lépésnek ugyanaz a belső parancs volt az okozója. Menni akart és maradt, mert a városi polgárság érdekeit kivánta megoltalmazni, mint mondotta, annak a két világáramlatnak a malomkövétől, amelyek között természetszerüen helyet foglal és amelyek, ha a városi polgárság nem gondoskodik magáról, bizonyosan felőrlik. Ezért kell Bárczynak és azoknak, akik az övéhez hasonlatos lelkesedéssel biznak a városi polgárság jövőjében, kiállani a forumra és cselekedni, szervezkedni kell a jelen és a jövő harcaira és a szervezetnek gondoskodnia kell arról, hogy a városi polgárság rendje érvényesüljön és beleszóláshoz jusson az országos politikában is. Ennek az akciónak született vezére Bárczy István. Tudjuk ezt mindnyájan, de tudnia kell neki magának is. Most az irányitást Budapest polgármesteri székéből fogja tovább vezetni és mi ugy érezzük, nagyobb tekintéllyel és a siker nagyobb reményével, mintha elhagyta volna a polgármesteri széket. A zászló, amelyet hamarosan ki fog bontani, tisztább és méltóságosabb lesz Budapest polgármesterének, mint egy politikusnak a kezében.

Fullánkok

...

Zeidl

mestertől végre-valahára végérvényesen meg kell válni. A közgyülési teremből egyenesen a toloncházba került, miután a kezével karmolva, a lábával rugdalózva, a fogával harapva küzdött a szörnyüséges szégyen ellen, amelynek elkövetkeztében soha sem hitt, soha sem bizott senki, amikor olyan gazdag ember követte el az árdrágitás bünét, aki a mellényzsebéből ki tudta volna fizetni valamelyik nyomorgó alkalmazottjának a fájdalomdiját, ha az Igazság sujtó haragja előtt vállalja a strohmannságot. A főváros közgyülési termében szégyenkezve, pirulva néztünk eddig a Zeidl Vencel üres helyére, mert éreztük, tudtuk, hogy — ha van igazság — ez a notórius árdrágító nem térhet oda többé vissza, de az utolsó pillanatig nem volt hajlandó ezt a megtisztelő helyet másnak átengedni. Most az emlékének a piszkától is megtisztul ez a hely, bár ugy látszott, Zeidl Vencel is ugy akarta megcsufolni a fővárost, mint az elzüllött báró-gyerek, aki ugy állt boszut a családján, hogy hazament a családi városkába fiakkeres kocsisnak.

A LÁB

uj életre kel, uj emberek vették kezükbe a gyeplőt, uj ambiciók, uj munkakedv jelentkezik. Jó és okos ez igy, a régi vezetőségnek amugy sem volt már mit cselekedni. Azok is friss erővel, friss ambicióval álltak a mult nyáron munkába, a friss ambiciókkal azonban legfeljebb csak terveket lehetett épiteni, de házakat nem. A házak egyelőre a legklasszikusabb szakértők egyöntetü véleménye szerint is téglából, vasból, cementből, fából, meg miegymásból épülnek. A LÁB előbbi vezetőségének is tudomása volt erről és mindenáron ilyesmit akart szerezni. Ezt azonban nem lehetett. Nem adott a kormány, nyilván abból az egyszerü okból, hogy neki sem volt. Vajjon lesz-e az uj LÁB vezetőségnek? Ez az egyetlen kérdés, amely magyarázatát adja annak, volt-e szükség az átformálódásra. Épitőanyag és szén nélkül ugyanis se a régi, se az uj vezetőség nem tud dolgozni, hanem csak fölöslegesen és hiába — lábatlankodni.

A tanerők

— vagy ahogy még szebb hivatalos stilussal nevezik őket — az oktató-személyzet végre határozott és biztató igéretet kapott, amit nyilván nyomon fog követni a pénz is. A tanárok és tanitók eddig még nem nyilatkoztak, hogy meg vannak-e elégedve, elegendő-e nekik ez az összeg arra, hogy szerényen, csöndesen, a gondok gyilkos sulya alól némileg felszabadulva, megélhessenek. Csak azon kell az embernek egy pillanatra gondolkoznia, miért volt a tanerők dolga olyan ráérő, olyan halogatható. Miért kellett az elkeseredésnek egészen a kirobbanásig fokozódnia? Miért nem lehetett azt, amit most adnak, már egy esztendő előtt megadni, amikor egy év előtt mindenesetre könnyebb lett volna az igényeket kielégiteni?

Konkurál a rendőrség

Mentőakció a züllött gyermekekért

A züllött gyermekeket végre fölfedezte a budapesti rendőrség is és a törekvő *Sándor* László főkapitány mentő expediciót szándékozik érdekükben inditani. Vasárnap értekezletet hivott össze, amelynek célja a gyermektársadalmi rendőrség fölállitásának megvitatása volt. A főkapitány ambicióit mindenesetre méltányolni kell, de ebben az esetben meg kell állapitani, hogy olyan kérdéssel foglalkozik, amely ma már igen jó kezekben van. Általában ismét bebizonyosodott az a magyar nyavalya, hogy amikor valamit az egyik hatóság a kezébe vesz, akkor a másik hatóság sürgősen szemet vet rá.

A gyermekek ügyét Budapesten rendkivüli sikerrel és odaadással vezeti a Népjóléti Központ, amely pár esztendővel megelőzve a főkapitányt, szintén a társadalom segitségével dolgozik. Nyolcvanhárom körzeti elnök és vagy ezerötszáz megbizott végzi a népgondozást és ennek feladatai között a gyermekek és züllött gyermekek megmentésére is kiterjeszkedik. Ha tehát a főkapitány ragaszkodnék ahhoz, hogy a rendőrség külön akciót kezd a züllött gyermekek érdekében és társadalmi uton gyermek-rendőrséget szervez, olyan eredményeket semmi esetre sem érhetne el, mint a főváros Népjóléti Központja, amely nemcsak társadalmi uton, de hivatásos gyermek-gondozókkal is dolgozik, ellenben *sikerülne a főkapitánynak az erőket szétforgácsolni*, a már meglevő szervezetnek gyenge konkurrenciát állitani.

A rendőrségnek soha sem volt hivatása a társadalmi akciók vezetése és szervezése, annál kevésbbé lehet most, amikor Budapest népének erkölcsi esése, a bünözés elszaporodása egymagában is eléggé lefoglalja a rendőrség erejét. A főkapitány hivatása tehát a gyermekmentés terén nem terjeszkedhetik tul azon, hogy kezére járjon a Népjóléti Központnak, a maga tapasztalatait, a rendőrség munkáját a meglevő szerv támogatása számára biztositsa. Ezt a támogatást — ugy tudjuk — igen szivesen fogják venni a városházán is, ellenben minden áron meg kell akadályozni azt, hogy két hatóság párhuzamos, az erőket szétforgácsoló akcióba kezdjen, aminek más eredménye aligha lenne, mint az, hogy a már megindult és szépen fejlődő munkát is gyengitené.

A züllött gyermekek ügyét elvitázhatatlanul a Népjóléti Központnak kell kezébe venni, ami annál is természetesebb, mert ennek a kitünően bevált intézménynek eddig is egész sor akciója van folyamatban ama budapesti gyermekek érdekében, akiket a züllés torkából kell megmenteni. Tudomásunk szerint ezidőszerint is egész csomó javaslata van a Népjóléti Központnak a tanács előtt, köztük a napközi otthonokra és a szünidei gyermektelepekre vonatkozóak. A Népjóléti Központ kiválóan belekapcsolódott *Ugron* Gábor volt belügyminiszternek gyönyörü gyermekmentő akciójába is, nincs tehát értelme annak, hogy most a rendőrség önállósitsa magát ezen a téren és megcsináljon még egy olyan impotens intézményt, mint amilyen az öngyilkosok irodája.

Természetesen a Népjóléti Központ munkája sem az még ma, aminek eredetileg szánták. Szép és komoly tervek, amelyek gyors megvalósulást kivánnak, félesztendőkön át hevernek, aminek azonban csak az az oka, hogy a Népjóléti Központnak nincsen hatósági jellege. Minden másként menne, ha ennek az intézménynek

képviselete lenne a főváros tanácsában és a vezetőségnek önálló intézkedési hatáskört adnának. Akkor aztán hiába jelentkeznék a rendőrségi konkurrencia, amely ezuttal alighanem alaposan lekésett.

Megnyilik a Gellért-fürdő szállodája

A szálloda-hiány enyhitése

A legelőkelőbb budapesti hotelekben, a Hungáriában, meg a Ritzben, ujabban egészen különös divat honosodott meg. Este tizkor a kisebb éttermekben leszedik a patyolatfehér abroszokat, kitologatják az ebédlőasztalokat, kinyitják egy kicsit az ablakot, hogy kimenjen a szivarfüst, a vendégek pedig ezalatt a hallban isszák meg a feketéjüket. Mire visszatérnek, a kis éttermek hálószobákká alakultak. Ilyen nehéz és körmönfont eszközökkel jut ma az idegen Budapesten ahhoz, hogy álomra hajtsa fáradt fejét.

Iskolapéldája ez annak, hogy milyen mértékben dühöng ma a magyar fővárosban a szállodahiány, amely a kisebb szállodák vendégeinek egy részét viszont arra kényszeriti, hogy előszobákban, karosszékekben és rövidre szabott fürdőkádakban töltse az éjszakát. Ismeretes, hogy a főváros minden igyekezettel azon van, hogy a szállodahiányon enyhitsen, ez azonban nem megy egyszerre. Egyelőre nem lehetett mást csinálni, mint *kijelölték azokat a telkeket, amelyeken*, mihelyt az épitkezések megkezdhetők lesznek, *szállodákat kell emelni.* A kijelölt telkeket egyelőre nem akarják nyilvánosságra hozni, nehogy a jogosulatlan spekulációnak tegyenek szolgálatot. A szállodákat különben, — amint a *Fővárosi Hirlap* megirta — legnagyobb részben a Magyar Bank fogja a MÁV.-val kötött szerződéses megállapodás értelmében felépiteni.

Egy szálloda azonban máris elkészült és ez a Gellért-fürdő szállodája. Maga a fürdő épitése még nincs befejezve, de a szálloda olyan helyzetben van, hogy bármely pillanatban át lehet adni a forgalomnak. A szálloda ugyan kimondottan a gyógyfürdőt használó közönség számára épült, de ha a fürdő nincs is készen, a főváros nem lehet abban a helyzetben, hogy ennek a luxuriozusan berendezett szállodának a hatalmas jövedelmeit az ablakon dobhassa ki, másrészt pedig a mai szállodahiányban erkölcsi kötelessége a fővárosnak a Gellért-fürdő szállodáját a lakás nélkül levő közönség rendelkezésére bocsájtani. Ugy tudjuk, a tanács is teljesen ezen a véleményen van és igy a szálloda megnyitásának kérdése legközelebb bizottsági tárgyalás alá kerül. Hallottunk róla, hogy a bizottsági tagok között vannak olyanok, akik ragaszkodnak ahhoz az elvhez, hogy a szálloda a gyógyfürdő vendégei számára épült, tehát az más célra nem használható, ezzel szemben azonban, ha nem tekintik is érvnek a főváros anyagi érdekeit, akkor is meg kell hajolniok a szükség szava előtt.

A Gellért-fürdő szállodájának megnyitása tehát csak hetek kérdése lehet, ami mindenesetre számottevő esemény lesz a szobahiány enyhitése terén. Értesülésünk szerint a békeárakhoz viszonyitva a szállodai szobák ára igen magas lesz, amennyiben *9—18 koronában kivánják azokat megállapitani.* Figyelembe kell azonban venni, hogy ma harmadrendü szállodákban is kilenc koronába kerül egy szobácska, amivel szemben a Gellért-fürdő szállodája mindenesetre azok számára épült, akik nagyobb fényüzést engedhetnek meg maguknak életük berendezésében.

Adómentesség a községi üzemeknek

Milliókat takarit meg a főváros

A szerdai közgyülés *Feleki* Béla dr. inditványára kimondotta, hogy a világitási adóról szóló módositott szabályrendelet felterjesztése alkalmából ujra felir a kormányhoz és kéri a községi üzemek állami adómentességének engedélyezését.

A közgyülés állásfoglalásából ugyanis az a vélemény alakul ki, hogy a főváros nem tartja méltányosnak a kormánynak azt az álláspontját, amely szerint az állami üzemek és állami épületek után az állam ne fizessen világitási adót, holott azt a községi üzemek is megfizetik. És viszont pedig a községi üzemek nem mentesek még ma sem az állami adózás alól.

Ezzel ismét egy régi kommunális probléma került felszinre, amelynek megoldását szorgalmazni tényleg igen nagy érdeke a fővárosnak. Annyival is inkább fontos a községi üzemek adómentességének ujabb forszirozása, mert értesülésünk szerint a kormánynál *az ebben a kérdésben való döntés közvetlenül a küszöbön áll.*

Megbizható forrásból vett értesülésünk szerint ujabb időben *a kormánnyal előhaladott tárgyalások folynak* abban az irányban, hogy *az állam a főváros üzemeinek az egész vonalon megadja az adómentességet.* Ezek a tárgyalások nemcsak előhaladott stádiumban vannak, de egyben a legszebb reményekkel is kecsegtetnek.

Ennek a kérdésnek fontosságát rendkivül fokozza az a körülmény is, hogy az állami adók jelentékeny emelkedésével és sokasodásával kell számolnunk. Nem említünk egyebet, csak a szénszállitási adót. Ha a fővárosi üzemek adómentességét a kormány ki fogja terjeszteni a legujabban megalkotott szénszállitási adóra is és a főváros összes üzemeire is, akkor ez a főváros budgetjében *milliókra menő megtakaritást fog jelenteni.* Hogy a mértéket meg tudjuk állapitani, nem kell tovább mennünk, csak a gázgyárig, amelynél egyedül a szénszállitási adó alól való mentesség több, mint egy millió korona megtakaritást fog évenkint jelenteni.

Az idő vasfoga

és a világitási üzemi bizottság

Hiába, nem halt ki még a jószivü emberek fajtája, mutatja ezt *Buzáth* tanácsnok esete, aki a mult héten, mint Pókayné szerepelt és nem tudott választani a maga huszonhat fia közül. Salamoni itéletet hozott tehát, amint az itt következik.

A gázmüvek igazgatásáról szóló szabályrendelet ugyanis már egész terjedelmében életbelépett, kivéve azt, hogy eddig nem alakult meg a husztagu ugynevezett „világitási üzemi bizottság.“ Helyette mindeddig a régi „gázgyári bizottság“ müködik, amely azonban az elektromos müvek ügyeivel is foglalkozni szokott. Egyszóval világos a helyzet: pusztán névmagyarositásról van szó és a cég neve tulajdonképen igy szólna: „világitási üzemi, azelőtt gázgyári bizottság.“

Igen ám, de baj akadt a tagok létszámával. A gázgyári bizottság papiroson harminc tagot számlált, az uj bizottságnak pedig csak husz tagjának szabad lenni. *Buzáth* tanácsnok egy darabig csak huzta-halasztotta a dolgot, mig végre most nincs tovább. A bizottságot formálisan meg kell alakitani. A harmincból tizet ki kell rostálni. De kit? A bizottságban csupa parádés név van: *Biró* Henrikkel kezdődik ábécé rendben és *Vázsonyi* Vilmoson végződik, de közben sem akad kivetnivaló név. A jószivü tanácsnok végre is, mit tehetett, nem tudott választani. A szivéhez nőtt valamennyi és igazán furcsa lenne, ha előterjesztést tenne akármelyik kibuktatására.

Ahol azonban nem tud tönteni a sziv, ott segitségül jön az ész. Igy történt ebben az esetben is. *Buzáth* tanácsnok mentő ötlete az idők vasfoga volt. Makacs szerelmeseknek szokták ezt orvosságnak ajánlani, de — uti figura docet — a világitási bizottságban is alkalmazható ez a módszer. Buzáth tanácsnok ugyanis azt mondta:

— Hagyjuk meg szőröstül bőröstül a régi bizottságot, majd idővel leolvad a szám a törvényes numerusra. Végre is az ellen lehetne va-

Kávéház.

A kávés urak ugy jártak, mint az ujságirók szoktak járni. Régi megállapitás, hogy az ujságirók addig képviselik mások érdekeit, amig végre ők maguk kapnak hajba. A kormánypárt és az ellenzék már rendesen régen kibékült, amikor az ujságirók még mindig cibálják egymást, döngetik az egymás oldalát. A kávés urak is igy jártak valahogy. Addig oldották oldogatták meg sikeresen az árdrágitók és a publikum harcát, amig végre ők estek neki egymásnak és a kávés-közgyülésen fölhangzott az „Ereszd el a hajamat!“ csataorditás.

Jól fütött, a korlátozás dacára is világos kávéházban ülök és nézem a kávés ur nyugodt, csontos ábrázatát, látom, amint udvariasan hajlik meg a kávéház fő-muristája előtt is, akinek semmi sem jó és akit minden nap a Czernin gróf diplomáciai készségével lehet csak megbékiteni. Ez a kávés azonban megbékiti. Ismerve a budapesti közönséget, amelynek minden idegessége a kávéházban és a villamoson tör ki, azt kell állitanom, hogy a kávések valahol egy titokban müködő állatszeliditő-akadémiát végeznek. De hogy van az akkor, ilyen türelem és ilyen egészséges idegrendszer mellett, hogy egymással mégis meggyülik a bajuk?

A kérdésre talán Hoffmann M. Mihály kir. tanácsos ur tudná megadni a feleletet, aki felborzolt szemöldökének minden haragját, szemének összes tüzes villámait a kávésokra zuditotta. Ám őt sem lehet semmiért sem okolni. Őt végre is megtették az árbiráló-bizottság elnökének és mint ilyen, nem adhatta vissza a mandátumot azzal, hogy nem volt mit megárbirálni. Hoffmann tanácsos ur azonban figyelembe vehette volna, hogy vannak olyan szinházi kritikusok is, akikkel már megesett, hogy egy szindarabot nem lehetett lehuznia. A birálás még nem azt jelenti, hogy az árakat akkor is redukálni kell, ha azok nem magasak.

Keserüen kell ezt megállapitani, keserüen, mert ez az első eset, hogy egy intézmény, amely a közönség javát lett volna hivatott szolgálni, teljes jóindulattal bár, de a közönség kárára dolgozott. Roppantul tisztelem Hoffmann kir. tanácsos urat, meg a többieket, akikről bebizonyosodott most, hogy soha sem voltak a kávéházra utalva. Az életüket egyetlen szál sem füzte a kávéházhoz, mert különben észre kellett volna venniök, hogy árbirálásukkal a kávésoknak sokkal kevesebbet ártottak, mint a közönségnek. Eddig ugyanis a kávéház volt az, ahol mi, boldogtalan pestiek, nem éreztük meg egy pillanatig sem a háborut. Itt tojást és vajat reggeliztünk, cukrot kaptunk a kávénkhá, jól fütött, világitott helyiségben voltunk, mindent, de mindent kaptunk, amit szemünk, szánk megkivánt. Hát persze, hogy megkérték az árát is mindennek. De ha otthon tojást akartunk enni a mult hónapban, egy koronát fizettünk darabjáért és még akkor is csak ritkán kaptunk. A kávéházban szépen szervirozva, gusztusosan, 80 fillérbe került, de legalább mindig volt.

Ezentul? Istenem, ezentul nem lesz. Nem lesz se tojás, se vaj, se semmi. A kávések majd csak megélnek valahogy a hadikávéból is, de mit csinálunk mi, akiktől Hoffmann urék a béke egyetlen boldog szigetét vették el? Eddig bámultuk a kávés urat, aki a legnagyobb büvésze volt Budapestnek, mindent meg tudott teremteni, amit a vendég szeme-szája megkivánt. Hogy csinálta, mint csinálta, ki törődött vele? Volt, megettük, megittuk, kiélveztük és nem törődtünk vele, hogy honnan került.

Most már tudjuk a titkot. Hoffmann tanácsos ur leleplezte a büvészt, aki kiejtette a kezéből a titkot eltakaró fekete kendőt. És e fekete kendő mögül kikukkantott az öreg háborus uzsorás torzonborz feje. A vén agrárius állt ott, aki igen drága pénzen adta a holmiját a kávésnak, aki mérsékelt hasznot csapott hozzá, kevesebbet, mint békében, de a vendégeit ellátta. Az árbiráló-bizottság hamis tükre azonban a kávést mutatta uzsorásnak, nem pedig a termelőt, vagy a háboru hiénájaként jelentkező kereskedőt. Pedig a szegény kávés nem volt más, mint a vendég izzadó, kilógó nyelvvel szaladgáló nyomorult ügynöke. Ő volt az, aki betegre loholta magát azért, hogy a vendégeinek meglegyen mindene. Ezentul kegyelmes ur lesz, aki nem fog törődni semmivel, mert nem törődhetik. Ha van is vagyona, nem áldozhatja rá arra, hogy a vendégeinek jólétét biztositsa, mert viszont az árdrágitó termelő még mindig megmaradhatott régi tisztségében.

Nincs más mód tehát, mint hogy el kell siratni öreg barátunkat, a kávéházat. Tönkretettek valamit, ami egyesegyedül volt jó és tökéletes ebben a fél sikerekkel dolgozó Budapestben. Azaz, mégis volt szivük az árbiráló uraknak. Ami a polgári közönség kávésainak nem szabad, az szabad a Ritznek és a Gerbeaudnak is. Ugy van, menjen tönkre a vagyonos osztály, azok hadd fizessenek fantasztikus árakat, hadd egyenek fantasztikus ételeket és igyanak fantasztikus italokat. Hiába, nem is érdemes ebben az országban másnak élni, csak a hadimilliomosoknak. Nekünk, szegény polgároknak eddig legalább a pénzünket volt szabad ugy elkölteni, ahogy akartuk. Ezentul ez is tilos.

lakinek kifogása, ha a bizottságnak kevesebb tagja lenne, mint amennyi elő van irva, de ki törődik vele, ha több van.

És igy fog történni. A jövő heti közgyülés választja meg a világitási üzemi bizottságot, amelynek tagjaiként való megválasztásra a tanács az egész régi gázgyári bizottságot ajánlja. Kimondja azonban a közgyülés azt is, hogy a bizottság csak akkor lesz kiegészitendő, ha tagjainak száma huszon alul apadna le. Egyszóval, ime itt van a szerepe az idők vasfogának, amely már preventiv intézkedéseket is tett, amennyiben a volt gázgyári és leendő világitási üzemi bizottságnak ma is csak huszonhat tagja van már. Ilyen formán már csak hat emberre vásik az idők vasfoga.

Vicinálisok és villamosok Budapest élelmezése szolgálatában

— A szemetet is a közuti vasutakon hordják ki —

Hosszu, heteken át tartó tárgyalások után a főváros olyan reformra készül,a mely elsősorban Budapest népének közélelmezését kivánja megjavitani, egyben pedig megoldja azt a veszedelmet is, amely Budapestet közegészségi szempontból fenyegette a háziszemét kifuvarozásának lehetetlensége révén. Hogy a reformok milyen időtartamuak lesznek, azt tudni nem lehet, mindenesetre a háborus viszonyok szülik őket, de megeshetik, hogy épen egyszerüségük és természetszerüségük révén a béke intézményévé fognak válni.

A nagy reform alapelve, hogy *a megfogyatkozott és leromlott lóállomány helyett a gőzt és a villanyt kell az ember szolgálatába állitani.* Az élelmiszereknek a fővárosba való felhozatala és itt való szétosztása tekintetében van ennek az ujitásnak a legelső és legnagyobb jelentősége. Másodsorban pedig — mint már emlitettük — a szemétfuvarozásnál kell hasznát keresnünk.

Tárgyalások a MÁV-val, a vicinálisokkal és a villamostársaságokkal.

Az ujitás ötlete tulajdonképen nem eredeti, mert ezt Bécsben nemcsak hogy megvalósitották, de olyan tökéletessé tették, amennyire nekünk, budapestieknek, nem is lehet elmennünk. Bécsnek ezt a háborus berendezkedését *Berczel* Jenő dr. tanácsnok és *Krencsey* Adorján müszaki főtanácsos tanulmányozták és ugyancsak ők voltak azok, akik itthon a megvalósitás érdekében legtöbbet dolgoztak. A cél az volt, hogy a lóállomány megfogyatkozása és elértéktelenedése folytán beállott helyzeten ugy segitsenek, hogy *a közélelmezési cikkek felhozatalát a környékből a vicinális vasutak, távolabbról a Máv., a fővárosban való szétosztását pedig a villamos közuti vasutak minél nagyobb mértékben vállalják.*

Ennek érdekében megindultak a tárgyalások egyrészről a főváros, másrészről a Máv. igazgatósága, a helyiérdekü vasutak és a villamos vasutak igazgatóságai között. A főváros részéről a közélelmezési ügyosztályon kivül résztvett a tárgyalásokon a városgazdasági ügyosztály is, amelynek hatáskörébe tartozik a burgonyával, zöldséggel, főzelékkel és gyümölcscsel való ellátás is, végül pedig bevonták a megbeszélésekbe a közlekedési ügyosztályt, mint azt a hatóságot, amely a budapesti utcai, csarnoki és házi szemét eltakaritásáról tartozik gondoskodni.

A tárgyalások eredménye az, hogy sikerült az emlitett vállalatokkal teljes elvi megegyezésre jutni. A részletekbe vágó tárgyalások azonban még tovább folynak. Ezeknek a tárgyalásoknak most már leginkább tarifális kérdések a témái, azonkivül pedig különösen a környékbeli zöldség és főzelék beszállitásának módját kell a legpraktikusabban megállapitani.

Zöldséges különvonatok.

A vasutak intenzivebb bevonása az élelmiszerekkel való ellátásban leginkább a zöldség, főzelék és gyümölcs szempontjából fontos. A nagyobb szolgálatot pedig ezen a téren valószinüleg a helyiérdekü vasutak fogják tenni.

Az Államvasut eddig is szállitott gabonát, lisztet, husi a fővárosba, itt csak az a különbség, hogy a Budapesthez közeleső állomásokon élelmiszerrel megrakott lorékat fognak a vonatokhoz csatolni. Amellett a megérkezett árut a teherpályaudvarokról valószinüleg villamosok segedelmével fogják behozni a városba, mert a mai rendszer mellett igen sokszor megesik, hogy napokba, sőt hetekbe telik, mig egy-egy vaggon élelmiszert egyik pályaudvarról a másikba juttatnak, ami élelmiszerszállitásnál bizony katasztrófálisan sok idő. A jövőben azt kivánja a főváros, hogy a vasuti kocsikat azon a pályaudvaron lehessen kiüriteni, amelyre az eredetileg befutott. Itt kezdődik azután a villamosok szerepe, amelyek a távoleső teherpályaudvarokról beszállitják majd az élelmiszereket.

A vicinálisok igazgatóságaival sokkal messzebbmenő a megegyezés. Itt *a nyári hónapokban külön vonatokat fognak inditani a környékbeli falvak zöldségtermésének Budapestre való szállitására.* A falusi embereknek ma nincsen elegendő lovuk, hogy a zöldség- és gyümölcstermést be tudják fuvarozni, amely tekintetben tavaly a főváros, amikor kormányrendelettel több pestmegyei faluban paradicsomot rekvirált és a legnagyobb nehézségek között tengelyen kellett a rengeteg paradicsomot Budapestre szállitani. Ezek a kofavonatok, amelyeket most terveznek, meghatározott hajnali órában, meghatározott végállomásról indulnak, végig megállnak minden állomáson, felszedik a Budapestre szánt árut és mire a főváros népe fölébred, idebent lesznek a külön kofavonatok.

Rögtönzött piacok.

A tervnek egyik legjobb ötlete, hogy a vicinálison érkező árut nem fogják beszállitani a nagy piacokra, vagy a főváros zödlségüzemébe, hanem a vicinális végállomásoknál rögtönzött piacokon adják el a közönségnek. Szerencsére a vicinális végállomások a város különböző pontjain olyan jól vannak elosztva, hogy az ideérkező árunak ujabb elosztására nincsen szükség. Egy automatikus elosztást fognak jelenteni ezek a rögtönzött piacok, ahol a kofák a befutó vicinálisról leveszik a kosarat és már abban a pillanatban árulhatják is a portékájukat. Ilyen rögtönzött piacot terveznek mindenekelőtt a Tattersal területén, ahol a gödöllői helyiérdekü állomása van, valamint a Pálffy-téren, ahova meg a szentendrei vicinális érkezik meg. Olyan helyen, ahol nincs elegendő hely a piac számára, mint a soroksári vasut végállomásánál, ott ismét a villamoshoz folyamodnak, amely a vicinális állomásról könnyü szerrel és gyorsan a piacokba, csarnokokba, vagy a városi zöldségüzembe szállitja az árut.

Szemétfuvarozás villamoson.

A szemétfuvarozással az utóbbi időben nagy bajok vannak a fővárosban. A fuvartelep minden igyekezete dacára sem tud eleget tenni a követelményeknek és a helyzet annál inkább nehezebb lesz, minél kevesebb lesz a ló és minél hitványabb táplálékkal kell azokat tartani. A jövő tehát, amely előtt állunk, közegészségügyi szempontból igen vigasztalan. Különösen a nyár a félelmetes, amikor a hosszu ideig álló szemét, ételhulladék és gyümölcshéj terjesztője lehet az amugy is mindig fenyegető járványoknak, a kolerának, meg a tifusznak. Idejénvaló volt tehát gondoskodni arról, hogy a nyár folyamán gyorsabban és pontosabban menjen a szemét kihordása. Ez az oka, hogy a most megindult akcióba a szemétfuvarozást is belevették és a jövőben a háziszemetet is nagyrészt villamosokon fogják kiszállitani addig a pontig, ameddig a villamos közlekedik és onnan már könnyü szerrel lehet tengelyen is a szeméttelepre fuvarozni.

Megemlitjük még, hogy Bécsben sokkal messzebbmenő módon oldották meg ezt a kérdést, különösen a vilamosokra hárul sokkal sulyosabb feladat. Itt tudniillik az élelmiszereket és egyebet szállitó tehervillamosoknál egy-egy motorkocsijához vontatmány kocsik is vannak csatolva. Ezeknél Bécsben nem fontos, hogy a sinekre ráillő kerekeik legyenek, hanem lapos kerekekkel haladnak a motorkocsi után. Nálunk ezt a reformot nem merik megcsinálni, mert a müszaki intéző körök a villamosvonalak alépitményeit féltik a sulyos terhek alatt való megrongálódástól.

Egy kiváncsi nap

— Közgyülési mozaik —

Szerda, február 20.

Ha igazán érdekes tárgyai lettek volna is ennek a közgyülésnek, akkor is urrá lett volna mindenen a kiváncsiság, a belvárosi jelölés édes izgalma. Megy? Nem megy? — ez volt az általános kérdés és határozott felelet alig hangzott el. Az emberek impressziókra épitettek, mert értesülése senkinek sem volt. A fantázia azonban müködött és ugy találták az urak, hogy Bódy Tivadar igen jól fog fösteni állandóan az elnöki székben. Később, mikor Bárczy kissé elvegyült a beszélgetők közé és átadta a csengőt Bódynak, egy pillanatra elcsapongtak az elmék a jövőben és azt hitték, igy lesz ez most már mindig.

Ilyen körülmények között senkinek nem is jutott eszébe, hogy mi is történik a közgyülésen. A jelenvoltak közül többen meg is esküsznek rá, hogy a közgyülés meg se kezdődött, igy be se fejeződött, egyszóval nem is volt. Beszélgetés, csevegés, pletyka, minden volt ez, csak közgyülés nem. Bárczy pedig nem arra vigyázott, hogy mit mond, hanem még arra is, hogy merre néz, mert minden tekintetét és lépését detektiv-szemekkel kisérte mindenki. Ha a belvárosiak felé nézett, akkor azt mondták:

— Megy.

Ha a terézvárosiakra vetett egy biztató pillantást a nagy csontkeretes okuláré fölött, akkor lelkesedve állapitották meg:

— Marad.

Ha leszállt az elnöki emelvényről, akkor egyszerre hire kelt, hogy „megy." Persze hogy ment, de csak rövid uton, aztán megint visszatért az emelvényre, ami a kabalisták szemében megint „marad"-ot jelentett.

Igy játszottak önkéntelenül is az emberek, sőt Bogdányi Mórt egy sarokban csipték meg, amikor a kabátja gombjairól olvasta le a kabalát. Ki törődött most az elnöki előterjesztésekkel, amelyek során többek között azt inditványozta Bárczy polgármester, hogy Ugron Gábornak, a távozó belügyminiszternek, szavazzon a közgyülés megértő és előzékeny viselkedéséért hálás köszönetet. Akik véletlenül meghallották ezt az inditványt, lelkesen megéljenezték, mert mindenki tudja, hogy soha olyan jóindulattal nem kezelték Budapestet a belügyminiszteriumban, mint éppen Ugron idejében.

Sokkal inkább érdeklődtek már a Demjén Géza halála folytán megüresedett tanácsnoki és az ezen a réven esetleg megüresedő tanácsnok-főjegyzői állás betöltése iránt. A kijelölő-választmány azokat a neveket hozta forgalomba, amelyek már a mult alkalommal is szerepeltek. Csak egy uj név van, Keményi Gézáé, akit ebből az alkalomból igen lelkesen ünnepeltek.

A mindenkor feszült figyelemmel hallgatott Halász Frigyes megérzi a hangulatot, amely semmi mással nem törődik, csak azzal, hogy ki lesz a követ a Belvárosban és a közgyülés egyik legérdekesebb pontjának a napirendről való levételét inditványozza. Az adójavaslatok dolgában tett tanácsi előterjesztés ilyenformán a jövő közgyülésre marad.

*

Időközben mégis valahogy összeverődött az ülésteremben néhány ember és össze lehetett terelni némi érdeklődést is. A világitási adó körül vita kerekedett, mert Nigrinyi György nem volt hajlandó a gazdag államnak a főváros rovására mentességet adni a világitási adó alól. Érezte is mindenki, hogy sok az igazsága, mert a főváros sokszor kérte már az üzemek adómentességét, de ilyenkor felülről mindig nemmel válaszoltak, sőt nem is nemmel, hanem egyszerüen nem válaszoltak. Feleki Béla dr. — ebben a béketárgyalásos időjárásban — mit tehetett egyebet — mint diplomata jelentkezett és Nigrinyi dacára is megcsinálta ebben a kérdésben az annexiónélküli békét.

Hogy benne maradjunk ebben az emelkedett hangulatban, most Havass Rezső őméltósága emelkedett szólásra és kijelentette, hogy:

— Történelmi napja van ma a fővárosnak.

Halljuk! Halljuk! — mondták a körülülők, miközben kiderült, hogy a történelem szerzője Vita tanácsnok, aki azt indítványozta, hogy a csepelszigeti kereskedelmi és ipari kikötőt a főváros maga építse meg. Havass Rezső ki is vágott olyan tőzstot ebből az alkalomból, hogy egyszerre ünnepi hangulat kerekedett.

— Éljen Déri, éljen Vita, éljen Gömöry! — mondta végül és ebben mindenki egyetértett vele.

Hogy a kikötő-ünnep tovább is méltóságos maradjon, még egy udvari tanácsos beszélt Székács Antal személyében. Ő aztán nagyot ütött Mitteleurópán és értékes közgazdasági fejtegetésekbe bocsátkozott, amihez viszont nagyon értékesen kapcsolódott hozzá Becsey Antal műszaki szempontból való megvilágítása.

Becsey Antal beszéde alatt Füredi Mór odasugott Sümegi Vilmosnak:

— Most te következel.

Sümegi nagy szemeket meresztett, miért következik ő, mihez fog ő beszélni?

— A Fővárosi Hirlap megírta — mondta Füredi — hogy Pestmegyének ahhoz az átiratához, amelyben április 11. helyett márc. 15-nek nemzeti ünneppé való avatását kéri, te fogsz felszólalni.

— Hol az az ujság? — mondta izgatottan Sümegi.

Füredi odaadta a Fővárosi Hirlapot és Sümegi a fejét csóválva olvasta, majd megszólalt:

— Csakugyan benne van. És ha benne van, akkor fel is kell szólalnom, mert a Fővárosi Hirlap értesülései mindig megbizhatók. És végre is igaza van, hogy nekem ennél a kérdésnél beszélnem kell.

Igy történt, hogy egy talpraesett, okos és hazafias beszéddel lett gazdagabb a szerdai közgyülés.

*

Közben még néhány tanácsnok jelent meg az előadói asztalnál, de érdeklődést többé senki és semmi sem tudott kelteni. A szerda volt a legkívánesibb nap, amelyet eddig a városházán láttunk. Mindenki kérdő mondatokban beszélt, amiből azonban nem akarunk a közgyülés résztvevőinek vallási viszonyai tekintetében messzemenő következtetéseket levonni.

A lépcsőn lemenet azonban, futótüzként terjedt el a hir: Bárczy vállalja a belvárosi jelöltséget. Buzáth tanácsnok odament a polgármesterhez:

— Igaz? — kérdezte.

— Igaz, János.

— Hát akkor — mondta Buzáth — ha majd a városházán valami dolgod akad, csak fordulj bizalommal hozzám.

Bárczy nevetése fölverte a Váci-utca csendjét, de már péntek délben azt mondta Buzáthnak:

— No János, nekem még igen sok dolgom lesz a városházán, aztán légy ám segitségemre!

A tanácsnok panama-aktája

Panama alattvalóinak védelme

A minap zord szerkesztőm unszolására megjelentem az egyik fővárosi tanácsnok előszobájában, hogy néhány fontos kérdésben feleletre biriam. Közbevetem, hogy a tanácsnok urat mindenkor veszedelmes puritánsággal vádoltam és hosszu évek alatt nem tudta magát e vádjaim alól tisztázni.

Annál nagyobb volt a meglepetésem, mikor kinyilik az ajtó és nekihevültenront ki a tanácsnok és végigsüvölti a nyitva álló ajtók egész során:

— Zabszem ur! hozza be a panama-aktát.

A panama-aktát? Érdekes. Jól hallottam, nem tévedtem, a puritán tanácsnok a panama-aktákat követelte. De ilyen nyiltan? Hiába, az első panamával kihal az emberből a szégyenérzet is. És én ezt a kigyót a keblemen melengettem, ódákat irtam a tisztességéről és ő nyiltan végigkiabál a panama-aktáért. De félre a keserüséggel, fontos, hogy megtudjam, mi az a panama? Elhatároztam, hogy egyenesen nekiszegezem a mellének a halálos kérdést:

— Tanácsnok ur, mi van a panamával?

Kaján mosolylyal felelte:

— Egész jelentéktelen a dolog, tessék elhinni, nem is érdemes róla beszélni.

Ez egy megátalkodott bünös, gondoltam, ezzel nem érdemes foglalkozni. Majd én más uton szerzem meg a panama-aktát. Még aznap házasságot igértem öt gépirókisasszonynak és szerelmi viszonyt kezdtem a takaritónővel. Fáradozásaim sikerre is vezettek. Másnap ugyanis ötödik számu menyasszonyom ezzel fogadott:

— Édesem, megvan a panama-akta. Az van benne, hogy a kormány...

— A kormány? — kérdeztem lelkesedve.

— Igen... a kormány értesiti a fővárost, hogy miután Panama állammal ellenséges viszonyba kerültünk, a Budapesten lakó panamai alattvalók védelmét a spanyol főkonzul vette át.

Vége a szép reményeknek. Egyetlen öröm, hogy a kisasszonnyal ezzel az ürügyvel szakitani lehet és hogy mód kinálkozik egy kis gondolkozásra a budapesti panamaiakról, vagy inkább a budapesti panamistákról.

Legszorgosabb utánjárással sem sikerült ugyanis kideritenem, hogy vannak-e Budapesten panamaiak, ellenben sokszoros bizonyitékaim vannak arról, hogy panamisták bőven akadnak. Éppen ezért nem tudok egészen hinni abban, hogy Panama csakugyan ellenséges viszonyban lenne velünk, vagy legalább is Budapesttel.

Aggodalmaim azonban most már leginkább arra irányultak, hogy a spanyol konzul hajlandó-e a panamai alattvalók mellett a budapesti panamisták védelmét is ellátni. A telefonhoz siettem és fölhivtam Romeo Jaime de Baguer konzul urat és föladtam neki a fogas kérdést. A konzul ur türelmetlenül felelt:

— Ugyan, tisztelt barátom, hogy képzelhet ilyet. Nekem virágzó paradadugó-gyáram van a Budafoki-út 23. alatt, csak nem gondolhatja, hogy az összes budapesti panamistákat védelmembe fogom venni.

Ujabb áremelés a főváros fürdőiben

Jobb sorsba jutott a személyzet

A főváros a háboru alatt immár harmadszor, vagy negyedszer emelte fel fürdőinek árát. A legujabb emelés február 15-ikén lépett életbe a Rudas-fürdőben és február 18-án a Széchenyi-fürdőben. Különös nevezetessége pedig ennek az áremelésnek az, hogy minden eddiginél nagyobb méretü. A közönség csak a pénztárnál értesült a kellemetlen meglepetésről, de jobbára megnyugodott abban, hogy igy legalább nem lesznek a fürdők olyan tulzsufoltak, mint eddig voltak. Ez eddig be is vált, mert a főváros fürdőit a hónap közepe, tehát az áremelés óta kevesebben látogatják. A főváros azonban igy is megtalálja a számitását, sőt a fürdők jövedelmezősége ezen a pár napon nagyobb volt, mint eddig. Bár a fürdő elsőrendü közegészségügyi és kulturális szükségletet tölt be, a főváros mégis ezen a réven is növelni akarja bevételeit. Meg kell azonban állapitani, hogy a főváros fürdőiben sem szednek magasabb dijakat, mint a jobb magánfürdőkben, amivel szemben azonban a közönség nagyszerü felszerelést és kitünő kiszolgálást kap. A látogatottság csökkenését ilyenképpen csak ideiglenesnek kell tekintenünk és bizonyos, hogy egy kis duzzogás után a közönség visszatér a Rudasba is, meg a Széchenyibe is. Az áremelést különben nem tették közhirré, de még sem történt egészen sutyomban, mert a fürdőügyi bizottság annak rendje és módja szerint letárgyalta a kérdést és különösen Reiner Ede dr. erősen támadta azt a politikát, amely a közegészség és a kultura rovására is üzleti hasznot akar biztositani.

El kell ismerni, hogy a városgazdasági ügyosztály, amely az uj tarifákat összeállitotta, igen sok okos és méltányos szempontot vett figyelembe.

Az uj fürdőárak alakulásáról a következőket jelenthetjük:

A Rudas-fürdőben vasár- és ünnepnapok délelőttjein 4 koronáról 7-re emelkedett a gőzfürdő ára. A hétköznapokon különböző árszabás volt előbb és pedig délelőtt 3 korona, délután a férfiaknak 2 korona, a nőknek 3 korona. Most pedig hétköznapokon délelőtt és délután férfiaknak és nőknek egyaránt 5 korona lesz a gőzfürdő ára.

A szalonfürdő ára 3 K-ról 5 K-ra, a porcellán- és az I. oszt. kőfürdő ára 1.60 K-ról 3 koronára, a márványfürdő és a II. oszt. kőfürdő 1 koronáról 2 koronára emelkedett. Az uszoda 1 korona helyett 1.50 korona lett. Mindez természetesen igen jelentékeny emelés annál is inkább, mert ezekben az árakban (a gőzfürdőt kivéve) a fürdőruháért fizetendő összeg nincsen benne, aminek az a magyarázata, hogy a jó budaiak inkább maguk visznek lepedőt, meg törülközőt. Akinek azonban mégis szüksége van ezekre a luxus-tárgyakra, csak a lepedőért 60 fillért, a törülközőért 40 fillért fizetnek.

Amig a Széchenyi-fürdőben tilos a borravaló, addig a Rudasban ez ninesen beleszámitva a fürdőárakba. A budaiak ezt is a régi jó módszer szerint szeretik elintézni.

A Széchenyi-fürdő árai kiszolgálási dij nélkül a következőképpen emelkedtek:

a gőzfürdő	3.60	helyett	5.— K
a szénsavas szalonfürdő	6.—	„	9.— K
villamos fényfürdő	6.—	„	7.— K
iszapgöngyölés	6.—	„	7.— K
szénsavas kád	5.—	„	7.— K
szalonfürdő	4.—	„	5.— K
villamos-fürdő	4.—	„	5.— K
négyrekeszes fürdő	4.—	„	5.— K
kád és forrólégkezelés	3.—	„	4.— K
tagpakolás	2.—	„	3.— K
orvosi villamozás	3.—	„	4.— K
gépgyógyászat	3.—	„	4.— K

Az orvosi masszázsban az ugynevezett részleges masszázs eddig hat korona, az általános tiz korona volt; most a részleges 6 korona, az általános elvben megszünt, de pótolható ugy, hogy az ember két részleges masszázst fizet.

Ez áremelések között a legkirivóbb a szénsavas fürdőké, ami azonban teljesen megokolt a szénsav beszerzési árának nagy emelkedésével. A többi emelkedés pedig csak látszólag mérsékelt. Kiderül ez akkor, ha a kiszolgálási dijakat is hozzáadjuk a fürdőárakhoz. A gőzfürdőben ugyanis eddig a teljes kiszolgálásért 1.40 koronát fizetett az ember, ugy hogy a fürdő lábápolással és dörzsöléssel együtt 5 koronába került. Most ezt a kiszolgálási dijat 1 koronára szállitották le, de a lábápolást és a dörzsölést külön kell 1—1 koronával megfizetni. A fürdő tulajdonképpeni ára tehát öt koronáról 8 koronára emelkedett, ami bizony jelentékeny összeg igy egy csapásra. A szempont azonban itt az volt, hogy azelőtt, amig a lábápolásért és dörzsölésért nem kellett külön fizetni, a közönség, ha volt rá szüksége, ha nem, igénybevette és igy a személyzet nem győzte a munkát. Most valószinüleg redukálódni fog a sok fölösleges tyukszemvágás és masszirozás.

De jobban járt a személyzet is. Eddig ugyan 140 fillér oszlott meg közöttük egy-egy fürdővendég után, most pedig csak 1 korona, de viszont a dörzsölési és lábápolási dijak felét, tehát 50 fillért az kapja, aki a munkát végzi. A személyzet ilyenformán gyorsabban dolgozik és közvetlen érdekeltsége lévén a közönségnél, jobb munkát is végez. Fölemelték végül a bortválás diját 80 fillérről 1 koronára, a hajnyirást pedig 1.20 koronáról 1.60 koronára, amihez még hozzájárul a személyetnek adandó 30, illetve 40 filléres dij.

Dicséretére válik az ügyosztálynak, hogy ebben a hatalmas áremelési lázban nem ragadtatta el magát a szegényebb néposztályok megadóztatására is. A Széchenyi-fürdő népfürdőjének ára ezentul is az eddigi 1 korona marad és csak a kiszolgálási dij emelkedik 50 fillérről 60 fillérre, a dörzsölés és lábápolás 60—60 fillérbe kerül, amiből a személyzet jutaléka 30—30 fillér.

Városházi kabaré

***

A kadarka.

A kadarkának, amely különben a legszelidebb, legjobb indulatu italok egyike szokott lenni, ujabban veszett hire van a belvárosban, ahol pedig még élnek a régi jó magyar virtusok, mert ott még nem málnaszörp mellett busul a magyar. Ennek a vidám és csupa bor-gurmandokból álló társadalomnak az életében ujabban igen nagy szerepet játszik a kadarka, amelyről már a Kovács is megmondta: „elég meginni egy csöppet, hogy az ember fejére vonja az ég és föld minden angyalainak átkát.“ Ezt a csodálatraméltó italt pedig Füzy ur, a Saskör vendéglőse méri és a bor „hagyja magát inni“, ahogy ezt már a Belvárosban is mondják megromlott magyarsággal. Nem akadt azonban emberfia, aki ebből a borból többet fogyasztott volna egy liternél. A tizedik deciliter után ugyanis a kadarka körülöleli áldozatát és két vállára fekteti.

A multkor egy pirospozsgás, gömbölyü ur ezt mondta:

— No ez legendás bor — és ebben a pillanatban végiggurult a lépcsőn.

Ujváry Károly, a Népszinház egykori hires szinésze viszont nem ismerte meg e bor miatt a házat, amelyben lakik. Egy másik belvárosi ur viszont

a székről esett le és ugy adta elő a dolgot, hogy a szék kicsuszott alóla. És igy megy ez nap-nap után. A kadarka csuffá tesz mindenkit, ő a Belváros Garabonciás diákja. Menekülés nincs előle.

A multkor aztán nagy baj történt. Egy nagy társaság ült együtt. Csupa olyan ember, akik még nem kötöttek szorosabb ismeretséget a kadarkával. Másfél óra mulva a tiz ember közül egyik sem ismerte meg a másikat, egyik sem értette meg a nyelvet, amelyen a másik beszélt. Egyszóval ez alkalommal Bábel lett a Sáskörből, az emberek szétszéledtek, de miután a becsipett emberre különös gondot fordítanak a mennyországban, mindenki sértetlenül hazaérkezett. Persze, hogy hogyan, az mindörökre édes titok maradt előttük. Másnap vidáman és baj nélkül ébredtek, de sietve konferenciára gyültek össze.

Sokat nem ittunk, — mondták — máskor ötennyi sem árt meg. El sem lehetett képzelni, hogy valami méregről van szó. Ez a korcsmáros egy méregkeverő, ez a belvárosi Jáger Mari.

— Le fogjuk csukatni, — jelentették ki egyhangulag. És már meg is tették a feljelentést és igy került a szegény kadarka a vádlottak padjára.

A bort a borvizsgáló állomás vette pártfogásába. A megcsufolt urak is megjelentek ezen az aktuson és várták az eredményt. A vegyész gunyosan mosolygott az urakra.

— Ugy-e méreg van benne? — kérdezték mind egyszerre.

— Hogyne, — mondta nyugodtan a vegyész.

— Hát persze! Milyen méreg?

— Alkohol, — válaszolt szerényen a chemikus — de abból aztán nagy csomó.

Azóta az urak a legendás kadarkából nem mernek többet inni háromnegyed liternél, vagy ha igen, akkor előre gondoskodnak arról, hogy ne kelljen gyalog hazamenni.

ESEMÉNYEK

Önjelöltek. Az a huszonnégy óra, amig kénytelen-kelletlen belenyugodtunk, hogy *Bárczy* István távozni fog a főváros éléről, több szép és jóleső tanulság mellett kellemetlen tapasztalatot is hozott. A polgármester jóformán még ki sem mondta az igent a politikai pályára csábító belvárosiaknak, amikor megindult örökéért a versengés. El kell ismerni, hogy mindenkinek nemcsak joga, de egyenes kötelessége a saját érvényesülésének a keresése. Ebben az esetben azonban *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester megválasztása olyan befejezett tény volt, hogy a vele szemben való korteskedés és mozgolódás egyenesen szerénytelenség számba ment volna. Bárczy Istvánnak a mai körülmények között más utódját elképzelni sem lehetett, mint Bódy Tivadart, aki Bárczynak nemcsak első munkatársa volt, de akit egyenesen ő kért fel arra, hogy ne menjen a városi villamoshoz és maradjon meg a főváros szolgálatában. Bárczy igenje után nem fordult meg az óra nagymutatója kétszer, amikor már megkezdődött az önjelöltek harca a polgármesterségért. A reménytelen próbálkozásoknak aligha lehetett más értelme, mint hogy egyes, egyébként egészen szürke nevek, amelyeknek tulajdonosait nem az alpolgármesterek között kell keresni, némiképen forgalomba kerüljenek és ezek az urak egykor családi örökségképen hagyhassák hátra, hogy *majdnem* Budapest polgármesterévé választották őket. Ez a dicsőség aligha lett volna másfajta, mint a született sántáé, aki unokáinak el fogja mesélni, hogy a limanovai ütközetben szállt le a lóról és ott lett rövidebb a lába. Ezek voltak a Bódy Tivadar limanovai ellenjelöltjei.

Közgyülés. A legközelebbi közgyülést, értesülésünk szerint, március hó 6-án tartják meg és a tárgysorozat előkészitése már meg is kezdődött. Ezen a közgyülésen töltik be a Demjén Géza halálával megüresedett tanácsnoki állást. Valószinü, hogy Városy Gyula dr. tanácsnok-főjegyzőt egyhangulag fogják megválasztani. A tanácsnok-főjegyzői állásért már komolyabb küzdelem igérkezik Sallay Árpád és Keményy Géza között, akik közül bármelyik marad is ezuttal kisebbségben, a legközelebbi választáson mindenesetre bekerül a tanácsba.

Öt üres hely. A héten meghalt *Blum* Sándor, akit 1912-ben virilis jogon választottak meg a főváros törvényhatósági bizottságának tagjává. Helyére tehát be kellene hivni a legközelebbi virilis jogon 1912-ben megválasztott póttagot. Ilyen azonban nincsen már, sőt kiderül, hogy *Blum* Sándor a negyedik, akinek örökét nem lehet póttaggal betölteni. Előtte is van már három üres hely és pedig *Krieshaber* Leóé, *Rosmayer* Ferencé és *Stiller* Móré. Az ötödik üres hely pedig az elitélt *Zeidl* Vencelé lesz, aki szintén 1912-ben lett virilis jogon bizottsági tag.

Lamotte Károly dr. — polgármesteri titkár. Sztankovics Szilárd tanácsnokká való választásával megüresedett a polgármesteri titkári állás, amelyet a tanács választás utján a keddi tanácsülésben töltött be Lamotte Károly dr. tanácsi fogalmazóval. Lamotte dr. már hosszabb idő óta látta el kiváló szorgalommal és rátermettséggel a polgármesteri titkári teendőket és a tanács most tulajdonképen már megszerzett érdemeit honorálta.

A polgárszövetség szervezkedése. Bárczy István dr. polgármester, amikor a mult hét péntekién megmásitotta elhatározását és kijelentette, hogy megmarad a polgármesteri székben, egyben azt is hangoztatta, hogy mindazonáltal sürgős szükségességnek tartja a polgárok szövetségének megalakitását és kérte barátait, hogy azonnal hivják össze az összes kerületek értekezletét és kezdjék meg az országos mozgalmat. Értesülésünk szerint az egyes budapesti kerületekben Bárczy István kivánságára már megkezdődött a szervezkedés, amely az I., IV., V., VII. és VIII. kerületben már teljesen befejezettnek mondható.

Rényi Dezső a V. V. V. vezérigazgatója. Bódy Tivadar dr. alpolgármester már hosszabb idő óta választani készül a főváros és a városi villamos között. Egyidőben már befejezett dolognak tartották, hogy Bódy lemond az alpolgármesteri állásról és a Városi vasut vezérigazgatója lesz. Azóta azonban megváltoztak a viszonyok és Bódy Tivadar dr. végleg eltökélte, hogy a főváros szolgálatában marad. Ilyen körülmények között a Városi érdekében nem fejthet ki olyan intenziv munkát, mint eddig tette. Szükség van tehát a Városi vezérigazgatói állásának betöltésére, hogy Bódynak az alelnöksége ne legyen munkával tulterhelve. Értesülésünk szerint a vezérigazgató Rényi Dezső tanácsnok lesz, aki ebben az esetben természetesen elhagyja a főváros szolgálatát. Az uj vezérigazgató, hir szerint, a részvénytársaság áprilisi közgyülése előtt elfoglalja az állását.

Wilhelm, a jótékony. Bécs város hivatalos ujságjában érdekes és irigyelni való dolgot olvasunk. A hivatalos lap ugyanis egy „unbekannte Wohltäter"-ről beszél, aki szerényen a „Wilhelm" álnév mögé rejtőzik és hatalmas összegeket ad kulturális célokra. Esztendők óta nem hajlandó inkognitóját levetni, de hatalmas adományai állandóan megjelennek. A bécsi tanács most számol el azokról az összegekről, amelyeket Wilhelm, a jótékony, az 1917-ik esztendőben különböző időkben és különböző nagyságu összegekben az egyes iskoláknak adott. Az 1917-iki adományok összege nem kevesebb, mint 32.000 korona. Budapesten — sajnos — sokkal kisebb összegeket adnak, azt azonban legalább hangosabban és feltünőbben.

Kőanyagok szállitása. A tanács versenytárgyalást hirdet a székesfőváros részére az 1918. évben szükséges alábbi kőanyagok szállitására. Szállitandó: 1. A főváros jobb- és balparti részén levő makadámutak föntartásához összesen 11.120 tonna bazalt terméskő vagy 7450 köbméter zuzott kő és 740 köbméter zuzalék. 2. Ugyancsak az I—X. kerületekbe szállitandó összesen 20.600 köbméter trachit terméskő vagy zuzott kő és 2190 köbméter trachit zuzalék. Az ajánlatokat 1918. évi március 6-án (szerdán) délelőtt 11 óráig kell a tanácsi II. (út- és csatornaépitési) ügyosztály vezetője vagy helyettese kezéhez (IV. ker., Központi városháza II. emelet 279. ajtószám) benyujtani. A versenytárgyalás 1918. évi március hó 6-án (szerdán) délelőtt 11 órakor lesz a Központi városháza II. emelet 266. ajtószám alatt.

Vasszerelvények szállitása. A tanács versenytárgyalást hirdet az 1918. év folyamán végrehajtandó csatornázási munkálatokhoz szükséges vasszerelvények szállitására. Szállitandó: a) 75 drb négyzetalaku közönséges csatornatisztitó aknakeret, fedőlappal, minta szerint, öntött vasból, darabonkint 220 kg. sulyban. b) 200 drb 32×32 cm. méretü közönséges kis csatornarács, minta szerint, öntött vasból, darabonkint 75 kg. sulyban. c) 75 drb 48×48 cm. méretü közönséges nagy csatornarács, minta szerint, öntött vasból, darabonkint 150 kg. sulyban. Az ajánlatokat 1918. évi március hó 6-án (szerdán) délelőtt 11 óráig kell a tanácsi II. (út- és csatornaépitési) ügyosztály vezetője, vagy helyettese kezéhez (IV., Központi városház, II. emelet 279. ajtószám) alatt benyujtani. A versenytárgyalás 1918. évi március 6-án (szerdán) délelőtt 11 órakor fog a Központi városház II. emelet 266. szám alatt megtartatni.

Modern Szinpad. A napokban uj müsort mutatott be a Koronaherceg-utcai szinház s ezzel a müsorával csak öregbitette eddigi már-már fogalommá vált jó hirét. A müsor legkiemelkedőbb pontja Szép Ernő tavaszi játéka. Ez a Május cimü kis darab a pesti liget tipikus millőjének mesteri megérzékeltetése, a szinpadon is hatásos liraiságával teljesen magával ragadta a közönséget, mely tomboló tapsviharral szólitotta a poétát a lámpák elé. A darabhoz Feiks Alfréd tervezett szép diszleteket; a két főszerepet Gellért Lajos és Ilosvay Rózsi játszották nagyon jól. A szép darabon kivül egész sereg apróság szerepel a müsoron Herczeg Ferenc, Bródy Miksa, Földes Imre, Gábor Andor és Harsányi Zsolt tolláből, sok alkalmat adva a Modern Szinpad gárdájának a szinészi hatások kiaknázására. Mészáros Géza, Kökény Ilona, Nagy Margit, Békeffy László, Vendrey Ferenc s a harctérről visszatért Bársony István alaposan ki is használják ezt az alkalmat. A müsor összeállitásáért s a rendezésért dr. Bárdos Artur igazgatót illeti meg az elismerés.

Francia anyák. Egész Budapest az Uránia szenzációs filmjéről beszél, melynek megható meséjét Jean Richepin, a nagy francia költő irta, s amely megdöbbentő igazsággal tárja elénk a francia állapotokat. A film legfőbb érdekessége, hogy a legjelesebb párisi müvészek alakitják, élükön a legnagyobb francia tragikával.

Télikert. A főváros legnépszerübb dohányos szinháza azt a müsort, amelylyel minden este telt házakat vonzott, már csak pár napig mutatja be. A márciusi uj müsort, amely szenzációs attrakciókkal fog meglepni, Mérei Adolf pénteken mutatja be.

Steinhardt mulat. Ez a cime annak az elképzelhetetlenül vidám jelenetnek, amely Steinhardt februári szólója keretében kerül előadásra a Kristálypalota szinpadán. Ez a nagyszerü jelenet már csak le hó végéig kerül bemutatásra s ugyancsak e hátralevő napokban bucsuznak a februári müsor jobbnál-jobb attrakciói is. Március 1-én, pénteken Steinhardt egy egészen uj darabban lép fel. Az ő szólói valamint a kiváló varieté-számok összeállitása ugy sikerült, hogy előre megállapitható már, hogy az idei — sikerekben gazdag — szezónnak ez a hónap lesz a fénypontja. A jegyeket célszerü előre megrendelni.

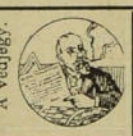
Mozgókép-Otthon. A Hypokrites cimü amerikai filmszenzáció olyan nagy meglepetésben részesitette a közönséget, amilyet még egy filmnél sem volt alkalmunk tapasztalni. Mellette egy nagyszerü négyfelvonásos Erna Morena-dráma megy, amely minden ízében müvészi, érdekes és irodalmi.

Még csak két napig! A Fővárosi Orfeum kitünő hazai és külföldi müvészei a most már végére járó hónapban a forró, sikerekben gazdag esték láncolatára tekintenek vissza. Harsányi Zsolt „Kedélyes kinevezés" cimü szép énekes bohózata napról-napra több kacagást és tapsvihart vált ki. Márkus Alfréd fülbemászó dalai igen népszerüvé lettek és hozzájárulnak a darab vonzóerejéhez. A külföldi attrakciók közül az elegáns Remov-csoport, a kis liliputi akrobatával, valamint Hudges és Biller táncmüvészek csodaszép táncai méltó elismerést találnak. Dolesch és Zielbauer eredeti harmonikamüvészek Budapest közönségének kedvencei lettek. A lebegő Sussie, a hasbeszélő mulattató mutatványai stb. egytől-egyik elsőrangu varieté-számok, amelyek még csak két napig maradnak müsoron.

Zongorák értékesitése. Világvárosi intézmény alapját fektették le a napokban. Egy vállalat azon altruista célt tüzte ki maga elé, hogy bárkinek az eladó zongoráját bizományi eladásra elvállalja és csupán az eladási ár 2 százalékát számitja fel közvetitési dijul. Ilyen kedvező körülmények között érthető az a hatalmas forgalom, amit ez az ujrendszerü praktikus intézmény életbelépte, a vállalat Rákóczi-út 60. számu zenepalotájában, szinte márholnapra megteremtett. Bizonyos, hogy a világhirü Sternberg-hangszergyár ezen ötletes uj vállalkozásával csak öregbiteni fogja azt a megbecsülést, melynek cége országszerte örvend.

Royal-Orfeum. Csak egynéhány napig lesz még alkalmunk a Sörkabaré februári müsorán kacagni. Serényen folynak már a próbák az uj müsorból, melyhez hasonlót még a Sörkabarében nem nyujtottak. Szőke Szakáll egy egész estét betöltő revüt irt „Tizezrek zsurja" cimen. A nagyszabásu és minden fordulatában elmés és humoros darab több jelenete a nézőtéren játszódik le, ugyszólván a közönség bevonásával.

Óvás! Rájöttem, hogy az általam gyártott MODIANO-Clubspecialité- szivarkahüvelynek utánzatai vannak forgalomban, amelyek ellen egyedüli védelem a védjegy és aláirásom pontos megfigyelése.

A védjegy.

S. D. Modiano

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30 Telefon: József 1—48. szám.

A TŐKE

...

A magyar kereskedelem programmja

Szterényi kereskedelmi miniszter nagyszabásu beszédet mondott a képviselőházban, olyan beszédet, amely végre méltó volt a magyar kereskedelem és ipar igazi érdekeihez és a kereskedelmi minisztérium igazi hivatásához.

A Wekerle-kormánytól azt várta az ország közönsége, hogy végre *gazdasági kormány* legyen. Az általános választói jog megoldásán kivül a dilettáns miniszterek és államtitkárok helyett az igazi szakértőket, az igazi munkaerőket kell megnyernie, hogy a fenyegető pénzügyi és gazdasági debacle-t utjában megállitsa és viszszájára forditsa. A három legfontosabb tárcának, a pénzügyi, kereskedelmi és földmivelésügyi miniszteriumnak az élére *Popovicsot, Szterényit* és *Serényit* dezignálta a dolgozó polgárság akarata. A három minisztérium egész szervezete is át kell, hogy alakuljon és alkalmazkodjék a tényleges gazdasági erőviszonyokhoz, amelyek más szellemet, felfogást és megitélést követelnek, mint amilyen eddig ebben a három miniszteriumban dühöngött. Át kell szervezni a három tárca összes szakosztályait és véget kell vetni annak a rendszernek, amely tisztára vármegyei szokásokat honositott meg azokban a minisztériumokban, amelyek első sorban a *polgárság* érdekeit kell, hogy képviseljék, az egész ország ellátásáról kell, hogy gondoskodjanak és a sok milliónyi fogyasztóközönség szolgálatában kell, hogy álljanak.

Csak Magyarországon lehet ez a probléma — probléma és most, hogy *Szterényi* első radikális intézkedései után programmbeszédében kifejezetten megjelölte a maga politikájának utját, mindenki meglepetve ismer a saját gondolataira, a maga panaszaira és a helyes tennivalóra. Olyan természetes volt, amit Szterényi mondott, éppen csak Harkányinak, vagy Serényinek nem jutott eszébe, hogy elmondja. Szinte meglepő, hogy ez a képviselőház, amelynek antimerkantil gondolkozása joggal hirhedt, nem tudta magát kivonni Szterényi meggyőző érvelésének hatása alól, vagy talán épp ez a Szterényi egyéniségének legjobb értékmérője. Meg kellett hallgatni és el kellett ismerni, hogy az eddigi gyakorlat ostoba volt és tehetetlen és hogy a bürokrácia sok butasága és botlása után fokozott igényekkel lépett fel az egész adózó polgárság az uj, vérükből való miniszterrel szemben.

Szterényi beszéde eleget tett mindazoknak a várakozásoknak, amelyek eddig sohasem váltak valóra. Okos, őszinte és becsületes beszéd volt és valóban uj rendszert jelent nemcsak a kereskedelmi minisztérium adminisztrációja, hanem az egész magyar gazdasági élet irányitása tekintetében. Szterényi megbélyegezte azt a rendszert, amely mindent centralizált magában a minisztériumban és a bürokratikus apparátust a közgazdasági élet megfékezésére, a közönség érintkezésének megnehezitésére állitotta oda. A miniszter ezentul *az egyes érdekeltségek* kezébe akarja letenni a maguk ügyeinek az intézését és a minisztériumnak csak az ellenőrzési jogát és kötelességét tartja fenn.

Az ország és főleg a dolgozó rétegek, amelyek megszokták, hogy róluk — nélkülük határozzanak, a miniszter beszéde után megelégedetten és reményteljesen várják, hogy végre törődni fognak-e az ő dolgukkal is. Szterényi kétségkivül a legnehezebb időben vette át a maga eminensen fontos munkakörét, az ipart és kereskedelmet a legsulyosabb helyzetben találja és mindenki gyors és radikális intézkedéseket vár töle, épp amikor a gyorsaság és a radikalizmus egyaránt ellenszenves valami. Az ország külkereskedelmi politikája e percben épp oly bizonytalan, mint belső gazdasági helyzete és Szterényi feladata, hogy Ausztriával és Németországgal megállapodjon és a belső piacon is rendet teremtsen. Biztositani kell az ipar intenziv tevékenységét, meg kell oldania a szénkérdést, reformálni kell a központokat, az átmenetgazdaság feladatait elő kell készíteni, a szociális törvényhozásból is nagy darab esik reá s emellett a háborus szolgáltatásokat szakadatlanul garantálnia kell. Történelmi időket élünk a világgazdaság és az egyéni vállalkozás terén is: Szteréyire vár a közgazdasági Napoleon hivatása és csodatévő ereje.

Szemle.

A tarifák és prémiumok. — A Kenderközpont garázdálkodása. — Osztrák automobilizmus. — Tőzsdeválasztások előtt. — Az Altruista bank altruizmusa.

Elhatározott dolog a vasuti tarifák emelése, ami mindenesetre sulyos dolog, de nem lehet tenni ellene semmit. Különös csak az, hogy most tünt ki, hogy a Serényi-féle tarifarevizió alapjaiban el volt hibázva és most egészen más rendszer szerint kell az elmaradt hasznot behozni. Elég sajnos, hogy amikor ilyen kapkodás érvényesül a közönség és a kereskedelem és ipar helyzetének megnehezbitése körül, ugyanakkor példátlan rendszerességgel kapnak kedvezményeket és sok milliós ajándékokat a Máv. kedvenc szállitói. Grünwald és Schifferék után legutóbb a hirhedt Eisler talpfa-cég jutott ahhoz a haszonhoz, hogy külön prémiumaikat egyszerü kérelmére sietett a Máv. külön felemelni, noha a lekötött mennyiséget se tudták leszállitani. Reméljük, hogy Szterényi nem fog Serényi nyomdokain járni, s ilyen hallatlan előzékenységet, mint amilyennel Eisleréket visszamenőleg honorálták, ki fog törölni a gyakorlatból. Elég volt már a százmilliomosok támogatásából, tessék azokkal is törődni, akik ép oly szegények, mint az állam.

*

A központokról sok rosszat hallottunk és még több rosszat feltételezünk, de azt, amit egy Kenderközpont nevü intézmény elkövetni merészelt, még sem hittük volna lehetségesnek. Ez a társaság, illetve egy Birnbaum nevü egyén, aki a központ vezetésével van megbizva, egyszerüen nem vette tudomásul a kormány által megállapitott uj maximális árakat, mert evvel az ő magas és indokolatlan nyereségük némileg csökkent volna. Ugy látszik, ezek az urak azon az állásponton vannak, hogy a központok kizárólag nehány kapzsi üzér felsegitésére alakulnak és megfeledkeznek arról, hogy az ilyen felelős állásban elkövetett visszaélések sokszorosan sulyosabb beszámitás alá esnek, mint a kisemberek és alkalmi uzsorások manipulációi. Törvény elé kell állitani Birnbaumékat és haladéktalanul felül kell vizsgálni annak a központnak az ügyvezetését, ahol ilyen skandalumok megeshetnek.

*

Az osztrák hadiautomobil-társaság, amely az osztrák automobil-cégek szervezete, azt a nagy kedvezményt kapta meg a hadvezetőségtől, hogy a hadi autókat, amelyeket kiselejteznek, ez a társaság fogja a polgári fogyasztás céljaira forgalomba hozni. Mindenesetre csak elismerésre méltó ügyességre vall, hogy az osztrákok igen élelmesen foglalják le maguknak az osztrák és magyar hadsereget, de a magunk részéről megdöbbenve kell látnunk, hogy még csak hasonló szervezetünk sincs, nemhogy hasonló lépésre szántuk volna el magunkat. Ez az egyoldalu felhasználása a hadsereg közösségének épp oly hibája azoknak a katonai tényezőknek, amelyek mindig Ausztria felé kacsingatnak, mint a magyar kormánynak és a magyar érdekelteknek, akik mindig csak egy évvel, nem is egy orrhosszal késnek el, ha cselekedni kell. Azt hittük, hogy az automobilszerv friss és eleven valami; most látjuk, hogy — az omnibusz is gyorsabb nála, ha — magyar.

*

A tőzsdeválasztások küszöbön állanak: március kilencedikén eldől a tőzsdetanács sorsa. Az ellenzék egy csomó inditványt készül előterjeszteni, amelyeknek azonban nincs sok létjogosultságuk. Se az évenkint való választásnak, se a januári közgyülésnek nincs értelme, s ilyen felesleges erőpróbák helyett arról kellene gondoskodni, hogy végre rend és nyugalom legyen a tőzsdén. Az ellenzék ezen a téren buzgólkodjék és ne keresse az ellentéteket, ha azt akarja, hogy a tőzsde a maga ura maradjon. Jól tudhatják, hogy a kormány igen rövidesen beleavatkozna a tőzsde autonomiájába és ha a reform miatt megint összeütközések lesznek, akkor bele is fog avatkozni. Ezt senki se akarja, se a kormánypárt, se az ellenzék, épp ezért fölösleges uj világháborut játszani a börzén, amikor a halottak emlékezete még nagyon eleven.

*

Most jelent meg az Altruista bank mérlege: szomoru egy mérleg, nincs benne se altruizmus se bankszerüség. Hét éve tengődik ez a szerencsétlen intézmény és még mindig nem tudott mást produkálni, mint politikai jellegü birtokmentést. A banknak igazi rendeltetése az lett volna, hogy parcellázzon, legelőkölcsönöket és munkásház-kölcsönöket adjon, telepes helyeket teremtsen és bérlőszövetkezeteket alapitson. Ezeket a célokat a bank elhanyagolta: legelőt alig szerzett kölcsönei révén a községeknek, munkásházakra nevetségesen csekély összeget forditott, alig 600,000 koronát, telepei kezdetleges stádiumban vannak és parcellázás helyett tehermentesitette az eladósodott zsentri birtokait. Most két értékes erővel gazdagodott a bank: Lovass Sándor miniszteri tanácsossal, akiről mindenki azt hitte, hogy már rég nyugdijban van és Zlinszky István képviselővel, akiről most derült ki, hogy elsőrangu banktehetség. Ezek az urak Papp báró vezérigazgatóval együtt lassankint örök álomba fogják ringatni az Altruista bankot, amelynek üres nagyképüségével csak — üres előszobái versenyeznek.

A Ksod. csökkenő bevételei. A *Kassa-oderbergi vasut*, melynek teljesitőképessége a háboru tartama alatt rohamosan csökkent, most teszi közzé a december havi szállitási bevételeinek kimutatását. Az összeállitás szomoru képét adja a *Kassa-oderbergi vasut* teljesitőképességének, amely *egy hónap leforgása alatt* nem kevesebb, mint 14.29 százalékkal apadt. A vasut-vállalat visszafejlődése kétségtelenül a rossz üzletvezetés következménye és ha az okokat keressük, körülbelül ugyanazokkal a tényezőkkel kell számolnunk, amelyek a *Déli Vasut* leromlását eredményezték. A protekciós rendszer itt is tulteng és a vezető állásokat nem az arra érdemes tisztviselőkkel töltik be. A magyar magánvasutak adminisztrációja alapos reformra szorul és minthogy a béke elkövetkeztével ezekre a közlekedési vállalatokra vitális közgazdasági feladatok elintézése vár, a legfelsőbb hatóságnak, a kereskedelmi minisztériumnak sürgős kötelessége, hogy széjjelnézzen a magánvasutak portáján és személyi tekintetek mellőzésével rendet teremtsen.

A Magyar Bank fürdő-akciója. A *Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság* nagyszabásu idegenforgalmi akciójának egyik lényeges programmpontja: a kiválóbb magyar fürdők és üdülőhelyek fellenditése, a kor igényeinek megfelelő modernizálása és azoknak népszerüsitése ugy a belföldön, mint a külföldön. Ennek az országos érdekü gondolatnak egyik alapvető tényezője: az állami fürdők kibérlése és azoknak kulturális fejlesztése volt. Illetékes tényezők a bank ajánlatát tárgyalásra alkamasnak találták és ehhez gróf *Sreényi* Béla földmivelésügyi miniszter is hozzájárult. Megbizható helyről most ugy értesülünk, hogy a szerződéskötésre vonatkozó tárgyalások már befejezésükhöz közelednek és apró részletkérdések elintézése után a bank rövid időn belül birtokába veheti az állami fürdőket, ugy hogy az idei szezon sikerén már az uj tulajdonos fog fáradozni. Hogy az áldozatkész banknak ez teljes mértékben sikerülni is fog, abban senki sem kételkedik.

Nemzetközi export és import részvénytársaság. Hetek óta tartó előkészités után a Magyar Általános Hitelbank és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank alapitásában létesült Nemzetközi Kiviteli és Behozatali r.-t. február 20-án tartotta alakuló közgyülését. Az uj társaság, mely a két bank együttes irányitása mellett fog müködni, 10 millió korona teljesen befizetett alaptőkével kezdi meg a hazai közgazdaságra fontos programmjának megvalósitását. Megnyugtató, hogy az uj vállalat nem állami monopólium, hanem teljesen független kereskedelmi társaság, s mint ilyen, az ország kereskedő-köreivel karöltve szándékozik müködni. Az is általános megnyugvást kelt, hogy a társaság vezetésével vezérigazgatói minőségben dr. Reiss Jenőt bizták meg, aki a Haditermény élén a háborus közélelmezés kitünő szervezése terén rendkivüli érdemeket szerzett. Az uj társulatról az alábbi hivatalos közleményt kaptuk:

Az alapitók tervbe vették, hogy az uj vállalat a bécsi Credit-Anstalt, Boden-Credit-Anstalt és az Angol-Osztrák Bank által a legközelebbi időben hasonló célból létesitendő osztrák társasággal barátságos viszonyba fog lépni. A társaság igazgatóságába Ullmann Adolf főrendiházi tag, Weiss Fülöp, Klein Gyula, báró Kornfeld Pál, dr. Reiss Jenő, dr. Stein Emil és Stern Samu udvari tanácsos, a felügyelő-bizottságba dr. Erdély Sándor, Forgács József, Mártony József, Ozorai Artur, Vágó József és Zerkovitz Emil választattak be. Az

alakuló közgyülést követő igazgatósági ülés az igazgatóság elnökévé Ullmann Adolfot, alelnökévé pedig Weiss Fülöpöt választotta meg; ügyvezető-igazgatókul dr. Reiss Jenőt és Schnabel Viktort vették kilátásba. A megalakuló osztrák társasággal való barátságos együttmüködés folytán az ebbe a társaságba beolvadó Alois Schweiger & Co. G. m. b. H., Austro-Orientalische Handels-A.-G. és Österreichische Export A.-G. vorm. Janowitzer exportcégeknek az összes világrészekben fennálló fiókjai és kirendeltségei az uj társaságnak rendelkezésére fognak állani. Ezzel az alakulással ugy a kivitel, mint a behozatal céljaira oly szervezet fog rendelkezésre állani, mely külföldi összeköttetéseinél fogva és a résztvevő két bank támogatásával hivatva van a nagy feladatot célirányosan végezni.

A Hazai bank uj vezérigazgatója. Megbizható helyről kapott értesülésünk szerint Szitányi Ödön örökébe dr. Kelemen Gyula, a Hazai bank ügyvezető-igazgatója kerül.

Ismét Glesinger. Értesülésünk szerint a Philipp Glesinger teschleni fatermelő cég szerződést kötött a Hohenlohe herceg tátrai erdőségeinek a kitermelésére. Ez az osztrák cég sok milliós vagyonát a magyar erdők faállományának hasznositásából szerezte és egyik legjelentékenyebb szállitója a Máv.-nak. Ugy tudjuk azonban, hogy a magyar pénzügyi ellentállás költségeihez egy garassal sem járult hozzá. A Hohenlohe-szerződés jóváhagyása a földmivelésügyi miniszterium hatáskörébe tartozik. Nem volna célszerü, ha Serényi gróf a szerződés ratifikálása előtt érdeklődnék, hogy Glesingerék mennyi összegre rugó magyar hadikölcsönt jegyeztek?

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár mult évi mérlege 3,928.906 korona 11 fillér tiszta nyereséget tüntet ki a tavalyi 3,483.544 K 45 f. tiszta nyereséggel szemben. Az igazgatóság a folyó évi március 2-ikára egybehivott közgyülésnek javasolni fogja, hogy a mult évi tiszta nyereségből az alapszabályszerü levonások után részvényenként a tavalyi 100 koronás osztalékkal szemben 110 koronás osztalék fejében 2,750.000 K fizettessék ki s a hivatalnokoknak adandó rendkivüli jutalomdij kifizetése után még fenmaradó 710.519 K 57 f-nyi nyereségmaradványt az 1918-ik üzletév javára vigyék át.

A Magyar Vasuti Forgalmi Részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az 1917. évi mérleget. A mérleg szerinti tiszta nyereség, a vasuti kocsikra leirt 448.318.50 K levonása után 2,058.247.52 K, az előző évi 1,915.966.88 koronával szemben. Az igazgatóság a folyó évi március hó 16-ára egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy a tiszta nyereségből a tartalékalapnak alapszabályszerü javadalmazása, továbbá az adótartaléknak 200.000 koronával és a nyugdijalapnak 25.000 koronával való dotálása után, osztalékképpen részvényenkint 12 százalék = 24 korona (a mult évben 11 százalék) fizettessék ki és a fenmaradó 407.247.26 koronát uj számlára vigyék át.

Az Óbuda-Ujlaki Takarékpénztár Részvénytársaság most tette közzé 1917. évi zárszámadását, mely az intézet szakszerü vezetéséről és állandóan emelkedő lendületéről nyujt hü képet. A tiszta nyereség (400.000 K alaptőke után) 48.890.14 K, a betétek meghaladják a 3 és fél millió koronát. A közgyülés március 3-án lesz.

Az Ehrlich fütőanyagkereskedelmi r.-t. 1917 junius 30-án lezárt mérlege 100.000 K alaptőke mellett megközelitőleg 50.000 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 25.350 K-val szemben. A március 5-iki közgyülésen az alaptőkét 200 drb 2000 K n. é. uj részvény kibocsátása által felemelik 500.000 K-ra.

Az Északmagyarországi kőszén osztaléka. Az Északmagyarországi Kőszénbánya r.-t. husz koronára emeli fel a tavalyi 18 koronás osztalékát.

Magyar Börbeszerzési r.-t., készbörközpont. A Magyar Börbeszerzési r.-t. legutóbbi közgyülésén elhatározta, hogy, tekintettel müködésének mostani jellegére, cégét a „Készbörközpont" toldattal egészíti ki. Ez a toldat most a cégjegyzékbe is bevezettetett és igy a társaság cége ezentul Magyar Börbeszerzési r.-t., Készbörközpont.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

A februári müsor bucsu-előadása!

péntektől:

ÁRMIN BERG

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18. Telefon: 14—22.

Minden este ½8 órakor
Rott Sándor
felléptével
A menyasszony leánya
Bohózat. Irta: SATYR.
„ER" oder „ER"
Glinger és Taussig bohózata.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás.
Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM M. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Mindennap a nagysikerü februári müsorban:
Kedélyes kinevezés
Énekes bohózat 1 felvonásban. Magyar szinre alkalmazták: Harsányi Z.-olt és Mérei Adolf. Zenéjét szerzette: Márkus Alfréd. Rendező: Ferency Károly. ROMOS csoport gimnasztikai ujdonságai. DOLESCH & ZIELBAUER harmonikamüvészek. SUSSIE a légtündére. BLANK, a legjobb hasbeszélő. ROLF & RALF.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Hypokrites
Amerikai erkölcsdráma 4 felvonásban.
Rafaela
Dráma 4 felvonásban.
A főszerepben: **Erna Morena.**
Előadások: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Kézi, pózna, kocsi, asztali, istálló
ACETYLEN-LÁMPÁK
Acetylen-gyertyák
Bárdi rt., V., Gyár-u. 23.

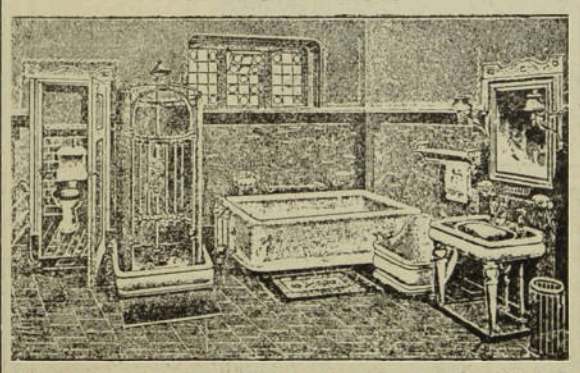
Fehérnemü régi árban vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve
Egy öltöny vagy kabát megfestése **K 1—1.30,** ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST, József-körut 23 szám.

Ha házat venni vagy eladni akar, ugy forduljon bizalommal **a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársasághoz** (Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása.) **Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.**

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
uj szólókkal és a Barátom a Maxi cimü bohózat főszerepében. Azonkivül a Rembler csoport, zsonglőrök, Aranaz Mara, arabs táncosnő. Carritona, a legjobb akrobaták. Canova szobor kutyáival, stb. stb.
A télikertben ½11—11-ig tánc.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este negyed 8-kor a szenzációs februári müsor: SYLVESTER KREMO, világhirü ikarjai játékosok. DÜRER egész uj illuziókkal. SILBPIG tréfás jelenete „az automata szalónban". PAMBU exotikus operette. Irták: Szenes Béla és Zerkovitz Béla. HUGOSETTS, csodás légtornászok. KLEINE ROSA, bécsi gyermekszubrett. Stb.
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt ½8—11-ig az uj decemberi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

50 regény 20 korona
Aki el akarja magát látni hónapokra olvasnivalóval, rendelje meg a
MILLIÓK KÖNYVE ötven regényét.
A legjobb magyar és külföldi irók regényeit tartalmazza. 20 korona előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja az 50 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.
Akinek sok az 50 regény, **25** regényt is rendelhet **tiz koronáért** a kiadóhivatalban, **Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.**

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

URÁNIA
Csütörtökön uj müsor:
A franczia anyák.
Ezenkivül
A becsület vására.
Dán filmjáték 3 részben.
Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasár- és ünnepnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor. Pénztári órák: d. e. 10—½1-ig, d. u 3 órától kezdve.

PROFESSOR NICK FANTOM
legujabb kalandjai

Az ősök kincse

Detektivtörténet 4 felvonásban.

A fejedelemasszony

Romantikus játék 3 felvonásban.

Bemutatásra kerül

AZ OMNIÁBAN

Előadások kezdete 5, 7 és 9 órakor,

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Nincs többé rongyos harisnya!

Harisnyafejelés

uj, szabadalmazott módszer szerint. Három pár régi harisnyából két pár uj harisnya készül. **Munkadij páronkint: 1 korona 60 fillér.**

Cim:

Harisnya-szanatórium,
Budapest, VII., István-ut 16. I. em. 12. ajtó.

Régi ezüst- és ékszertárgyakat,
antik butorokat,
porcellán-tárgyakat
veszek

SCHÖNWALD IMRE ékszerész
Bécsi-utca 1 és Deák Ferenc-utca. Saroküzlet.

Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat.

Meghivó.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénztársulat március 9-én d. e. 11 órakor tartja meg Budapesten, V., Arany János-utca 25. szám alatt lévő központi irodahelyiségeiben

50. rendes közgyülését,

melyre az igazgatóság a t. c. részvényeseket ezennel tisztelettel meghivja.

Napirend: 1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése az 1917. üzleti évről. 2. A zárószámadások előterjesztése, határozathozatal ezek és a tiszta nyereség hovafordítása felett. 3. Felmentés megadása az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak. 4. Felügyelőbizottsági tagok választása. 5. Inditvány az alapszabályok 3., 13., 42., 53. és 56. §-ainak módositása, a 49., 50., 51., 54., 61. és 62. §-ainak törlése és a tisztviselők kereseti adójára vonatkozó határozatnak mint 63. §-nak az alapszabalyokba való fölvétele iránt.

Budapesten, 1918 február 13-án.

Az igazgatóság.

Felkérjük azokat a t. c. részvényeseket, kik a közgyülésen résztvenni akarnak, hogy részvényeiket a szelvényekkel együtt február 28-ig bezárólag vagy a társulat fentjelzett helyen levő központi pénztáránál, vagy pedig Bécsben a K. K. priv. allg. Österr. Boden-Credit Anstalt (I., Teinfaltstrasse 8.) tegyék le. 25 részvény egy szavazatra jogosit. Értesitjük egyuttal a t. c. részvényeseket, hogy alapszabályaink értelmében az évi mérleg az igazgatósági és felügyelő bizottsági jelentéssel együtt március 1-től kezdve a társulat központi irodájában rendel czésükre áll.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Brüindl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrássavanyviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Sternberg
cs. és kir. udv. szállító
zongoragyermei 6970
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. március 6-án — 10. szám

FŐVÁROSI HIRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Siv-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A tisztviselők

fájdalmas szótlanságban türő, szenvedő áldozatai nemcsak ennek a háborunak, de az egész fennálló világrendnek. Akár háboru van, akár béke, a közgazdasági élet hullámzásának, a konjunkturák változó szeszélyének mindig ők a legelső agyonsujtottjai, de egyben az utolsó elégedetlenjei. Vannak társadalmi osztályok, amelyek már akkor nyomort kiálltanak, ha a cipő csak egy kicsit szorit, a tisztviselő azonban akkor is csendesen marad, ha a lába alól elkopik a talp és a ruhája cafatokban lóg le róla. Nem tudja az ember, lenézze-e, vagy magasztalja-e ezt a jámborságot, de annyi bizonyos, hogy a türelem szobrát a magyar tisztviselőről kellene megmintázni. Gyüjtött vagyona nincs, a gazdasági helyzet rosszabbodását rögtön érzi, de a gyomra korgását előbb meg lehet hallani, mint a panaszos szavát.

A tisztalelküség és puritánság e szégyenlősségét meg kell becsülni és a társadalomnak kell odaállani a tisztviselő mellé, hogy sorsának előhaladását egyenes vonalba irányitsa. A főváros tisztviselői is szorgalmas munka közben hangjukat nem hallatva, várják anyagi helyzetük javitását, az előnyöket nyujtó státuszrendezést és éppen ezért jól esett hallani a pénteki pénzügyi bizottsági ülésen Ehrlich G. Gusztáv önzetlen és jószándéku szavait, amelyek fölfelé szálltak a kormány magasságába. Bárha minél jobban meg lehetne szervezni és minél agilisebbé tenni a tisztviselők őszinte barátainak rendjét, amely minél gyakrabban szavakba öntené a tisztviselők hangtalan fájdalmát.

Akik erre a szerepre hivatottak, ne felejtsék el, hogy a főváros tisztviselői ma fejenkint három ember dolgát végzik, a háboru négy esztendeje alatt idegeiket és minden életerejüket harcba vitték, mert nemcsak a munka mennyisége növekedett meg, de izgalmasabb, idegesebb, sürgősebb, felelősségteljesebb is lett minden tollvonás, minden intézkedés, amit a főváros tisztviselői megejtettek. Nem lehet a jelzőket összeválogatni, amelyekkel méltóképpen lehetne dicsérni azt a háborus tevékenységet, amely Budapest adminisztrációját mintaszerüvé tette az egész országban.

Éreznie, tudnia kell ezt a kormánynak is, amelynek módjában van a főváros közigazgatását egybevetni az országéval és ismernie kell, hogy amit a tisztviselők itt a budapesti városházán produkáltak, az mennyiségben és minőségben egyformán mintaszerü. Ez a kormány különben nem egy tanujelét adta annak, hogy méltányolja a főváros nehéz helyzetét. Anyagi előnyöket nyujtott, belátta, hogy a főváros nem viselhet minden terhet, amit a háboru rárótt. Az uj adókat dicséretes gyorsasággal intézték el. A kölcsön elé, amely a béke alapjait veti meg, nem gördit akadályokat. Mindent, mindent elintéznek, csak a tisztviselők ügye késedelmeskedik. Fájdalom, ez igy van és egyetlen reménység az, hogy nincsen célzatosság a késedelemben. A kormány számos tanujelét adta szociális érzésének és nincs okunk feltételezni, hogy éppen a főváros tisztviselőit tekintené mostoha-gyerekeknek. Tévedés, hiba történt eddig, amit gyorsan helyrehozni már csak azért is ajánlatos, mert a főváros se adónak, se kölcsönnek nem veheti hasznát akkor, ha a háboru romjainak eltakaritására nem tud harcba küldeni megelégedett tisztviselő csapatokat.

FULLÁNKOK

Luxus-vendéget

csinált belőlünk a bölcs vendéglői ármegállapitó-bizottság és ha egyszer a szakácsnénk véletlenül influenzát kap, s nem tudja megfőzni az ebédünket, akkor rányomhatjuk a névjegyünkre, hogy X. Y. luxus-vendég. Sárga foltot kapunk a kabátunkra, uccu vendéglős urak, ez az ember vogelfrei, ezt ki szabad rabolni. Ha a munkánk közben nincs érkezésünk arra, hogy félórát villanyosozzunk haza, akkor a korcsmárosnak joga van bennünket megskalpolni, joga van szijat hasitani a hátunkból. Vagy belekényszeritenek bennünket, hogy állandó, lassu nyúzással hagyjuk ott a bőrünket, vagy abba, hogy egyetlen könnyelmü lépésünkkel szolgáltassuk ki magunkat a vendéglős urak kénye-kedvének. Ennek a salamoni itéletnek a bárgyuságát csak az mulja fölül, hogy ez a kétségbeesett bizottság végighallgatta a vendéglősöknek azt a „panaszát", hogy ők maximális áron fölül vásárolnak. Ez a kupaktanács azt sem tudja, hogy maximális áron fölül nemcsak eladni nem szabad, de venni sem. Mit szóljunk azonban ahhoz a bünpártoláshoz, amelyet ez a bizottság követ el, amikor megesik a szive a vendéglősökön és megengedi nekik az áremelést azért, mert szegénykék különben nem tudnak maximális árakon fölül vásárolni. Bizony, igen tisztelt kupaktanács, ez egyenes uszitás az árdrágitásra.

A cukrunkból

is lecsipnek megint egy kicsit. Egyelőre, ismételjük, hogy egyelőre még otthon nincs baj, de a kávéházban, cukrászdában és a vendéglőben még kevesebb lesz a cukor. A kávénkhoz eddig egy kockát kaptunk, a vendéglőben nem szolgáltak föl porcukrot, a cukrászdában savanyu és keserü volt a sütemény, vajjon mi lesz most. A cukortermelésünk pedig nem lett kevesebb, ellenben kaptunk egy Nagy Ferencet, aki eddig még semmihez sem tett hozzá semmit, de mindenből elvett valamit. Most onnan próbál elvenni, ahol semmi sincs. Nos, ha ez sikerül neki, akkor nem hiába hozták el Miskolcról. Ha ilyen nagy müvész, akkor kár lett volna neki ottmaradni.

A dunai központ

megint kisért. Ezelőtt két esztendővel elhatározta a budapesti nevezetes Dunakonferencia, hogy „Dunamenti államok bizottsága" cimen külön szervezetet létesitenek, amelynek feladata lesz a dunai hajózás nemzetközi ügyeinek intézése és lebonyolitása. Igen, ezt két esztendő előtt már elhatározták és igy éppen ideje volt, hogy ujra meghozzák ezt a határozatot. Egy egészen bizonytalanul hangzó mondat aztán azt is hirül adja, hogy „a bizottság székhelyéül Budapestet választották." A titokzatos kommünikének ezek a szavai szépek és biztatóak, egy kicsit azonban várni kell a görög tü: meggyujtásával, mert Weisskirchner eddig még nem árulta el, hogy nincsen-e ismét hajlandósága beleköpni — persze csupa baráti és testvéri szeretetből — a tányérunkba.

Lakások a padláson és pincékben

Berlini tanulmányut. — Kijelölték a főváros uj bérházainak telkeit. — Az iskolák felszabaditása.

Krátky tanácsnok nyilatkozata.

Ami[illegible]erződést aláirnak, mindig intenziv[illegible]sabban kell eszünkbe jutnia, hogy itt Budapesten már ma is lakásinség van, s hogy mi lesz akkor, ha majd mindnyájan haza jönnek? A megtollasodott menekülteket, a nyugalomba vonult hadimilliomosokat, akik a háboru alatt megtepedtek közöttünk, többé kikergetni nem lehet, akik a háboru véres kardjának hivó szavára ki hagyták hülni családi tüzhelyüket, nagyrészt ujra kopogtatnak majd Budapest kapuin. És hely sehol semmi nincs. Megakadályozni legföljebb az ujak nagy beözönlését lehet, de itt is szemügyre kell majd venni, hogy azokat ki ne rekesszük, akikre a megindulandó nagy munkában szükségünk lesz.

Örömmel látjuk, hogy ugy a kormány, mint a társadalom, de maga a főváros is mindent megtesz, hogy a lakásépitési akció minél élénkebben induljon meg. A kormány anyagról, munkaerőről és pénzről, a LÁB tervekről, a főváros pedig telkekről gondoskodik. Legujabban Szabó Imre tiszti főügyész állott elő azzal a tervvel, hogy a fővárosnak két-háromszobás barakklakásokat kell épitenie addig, amig más lakásokat tud a főváros nyujtani.

Megkérdeztük erről a tervről Krátky János tanácsnokot, a középitési ügyosztály vezetőjét, aki a következőket felelte:

— Olvastam a tervről, amely szerint két-háromszobás barakklakásokat kivánnának épiteni. Mi, az ügyosztály, még nem kaptunk megbizást arra, hogy a kérdéssel foglalkozzunk, de nem igen merek benne hinni, hogy a barakkok megfelelnének a polgári lakások céljainak. A lakásépitési akciónak azonban minél előbb meg kell kezdődnie, mert minél közelebb jutunk a békéhez, annál veszedelmesebb lesz a helyzet. Mi állandóan foglalkozunk a kérdéssel és a *telkeket az épitendő bérházak számára máris nagyrészt kijelöltük.* Az alkalmas telkek felkutatását *Kabdebo* müszaki tanácsos ur végezte, akinek legfőbb gondja volt az, hogy a telkek ne csak épitésre alkalmasak legyenek, de legfőként minden közmüvel el legyenek látva és a jó közlekedés az eljövendő lakosság számára biztositva legyen.

— A lakáshiány veszedelme azonban nemcsak nálunk, de a többi európai nagy városokban is beköszöntött. Nem is szólva Bécsről, Berlinben már odajutottak, hogy a hajléktalanoknak lakássá átalakitott padlásokon és pincékben adnak otthont. A terv igy messziről egészen kétségbeesettnek tetszik, bár nem lehet megállapitani, hogy a németeknek nincs-e valami ügyes és praktikus kitalálásuk, amivel lakhatóbbakká teszik ezeket a helyiségeket, amelyektől béke idején annyira irtóztunk. Mi mindenesetre elhatároztuk, hogy *tanulmányozni fogjuk; mit csinálnak a berliniek és e célból már legközelebb az ügyosztály két tagja ki is fog utazni a német fővárosba.* Nagyon valószinü, hogy a pincelakások ellen a tiszti főorvos ur erősen fog protestálni, mert bizony alig hihető, hogy ezek bármily preparálással is olyanokká lehetnének, hogy közegészségi szempontból ne lennének aggodalmasak. Békében minden erőnkkel küzdöttünk az ellen, hogy az emberek pincékbe mehessenek lakni, egész különösen festene tehát, ha most mi fognánk nekik erre módot nyujtani. Közegészségi szempontból

nem eshetik azonban kifogás alá a padlásoknak emberi lakásokká való átalakitása. Itt azonban tüzbiztonsági szempontokból kell igen óvatosnak lennünk. Utána nézünk tehát, hogy milyen módon oldják meg a németek a tüzbiztonsági kérdéseket, hogyan emelnek rabic-falakat és hogyan látják el a padlás-lakásokat a szükséges ablakokkal. E tekintetben tehát komoly szándékaink addig nem lehetnek, amig nem látjuk, hogy tulajdonképen mi történik Berlinben?

— Meg kell még emlitenem, hogy ujabb akciót kezdünk az iskolaépületek fölszabaditása érdekében. Még ma is 12—14 iskolánk van katonai kézben. Nagy részükben kórházak vannak, néhányban pedig a Hadigondozó müködik, sőt még legujabban is lefoglalták a Hadigondozó céljaira a Szegényház-utcai iskolát. Bebizonyosodott, hogy a polgármesternek volt igaza, aki a háboru kitörése óta állandóan azt hangoztatta, hogy a katonai kórházak céljaira barakkokat kell épiteni és tehermentesiteni kell az iskolákat. Most minden erőnkkel azon iparkodunk, hogy ezt a gondolatot megvalósitsuk. A katonai hatóságokat ismételten felkértük, hogy járuljon hozzá ehhez a tervünkhöz. A telkeket mi már ki is jelöltük, ahol a barakkórházak felépülhetnek.

Budapest nem kap közélelmezési kormánybiztost

A meghiusult kombinációk

A közélelmezési kormánybiztosokat kinevezték és Budapest nem kapott belőlük. *Bartha* alezredes és *Iványi* miniszteri osztálytanácsos voltak e tekintetben a legemlegetettebb nevek. Egyiknek a kinevezése sem lett volna különös baj, mert mind a kettő alaposan megtanulta a háborus közélelmezést. A városházán már biztosra is vették, hogy Iványi jön, közben azonban Pestmegye kormánybiztosává nevezték ki. A tanács nem volt emiatt tulságosan elkeseredve, mert hiszen az volt az eredeti álláspont, hogy Budapestnek, ahol maga a Közélelmezési Hivatal székel, fölösleges volna a kormánybiztos.

A városházán ugyanis nagyon jól tudják, mire valók a kormánybiztosok. Semmi másra, minthogy a Közélelmezési Hivatal munkáját némiképpen a felekkel való érintkezés lehető kikapcsolásával egyszerüsitsék és mérsékeljék. Eddig bármely vidéki városnak, vagy a legkisebb falunak panasza volt, az egyenesen a közélelmezési miniszterhez szaladt, a Közélelmezési Hivatalt molesztálta, mert tényleg nem volt más közbecső fóruma, ahol keserüségét kiönthette volna. A kormánybiztosok tehát a könnyeket levezető csatornák lesznek, ők lesznek a kisiró és lesiró irodák vezetői, amire természetesen Budapesten nincs szükség, mert Budapest polgármestere, vagy tanácsa a jövőben is csak egyetlen testület marad, mint volt a multban. Nem is emlitve azt, hogy Budapest közélelmezése sokkal jobb volt addig, amig a Közélelmezési Hivatal csak ellenőrzést gyakorolt, s amig *Nagy* Ferenc államtitkár nem vette a saját balkezébe Budapest gyomrának szabályozását.

Körülbelül eldöntött dolog volt tehát, hogy Budapest nem kap közélelmezési kormánybiztost, már csak azért sem, mert Nagy Ferenc államtitkár féktelenül ambicionálja, hogy Budapestet tovább is hideg szivén melengesse. Egy szép napon azonban *Bárczy* polgármesternél megjelent egy előkelő ur, *Joanovics* Sándor, a volt temesi főispán. Mit akarhat a temesi főispán a polgármesternél? A folyosó szeizmografja rögtön tisztában volt vele, hogy ő a legujabb közélelmezési kormánybiztos-jelölt.

Azonban ezuttal csalódtak. Joanovics ebben a pillanatban nem jelölt volt, de már egyenesen megbizott kormánybiztos. Magát Bárczyt is nagyon meglepte az eset, amikor a méltóságos ur igy kezdte:

— Kedves Pista, engedd meg, hogy bemutatkozzam neked, mint Budapest közélelmezési kormánybiztosa. Remélem, nem fogod megtagadni tőlem nagybecsü támogatásodat.

Valószinünek kell tartani, hogy a polgármester nem volt tulságosan elragadtatva ettől a bemutatkozástól. Jó képet vágott azonban a kellemetlen játékhoz. A kormánybiztos aztán vallani kezdett:

— Tudod, a közélelmezéshez nem sokat értek, de azt is meg kell vallanom, hogy a budapesti viszonyokat egyáltalán nem ismerem.

Ez az őszinteség nagyon szép volt, de valami tulságos megnyugtatására nem igen szolgált volna Budapest közönségének.

A vizit azonban lezajlott és Joanovics Sándor *nem jelentkezett többé a városházán.* Az oka valószinüleg az, hogy felsőbb helyen is éppen olyan őszintén nyilatkozott, mint a városházán. Bármi történt azonban, azt bizonyosra lehet venni, hogy *kinevezése meghiusult* és azt is, hogy *Budapest nem kap külön kormánybiztost,* hanem továbbra is közvetlenül a közélelmezési miniszterium ellenőrzése alá fog tartozni. Egyszóval, továbbra is Nagy Ferenc marad Budapestté, akinek semmi esetre sem fog ártani, ha az ország közélelmezési ügyeinek intézésére is profitál valamit abból, ahogyan a budapesti városházán közélelmeznek.

Uj kezekben a népélelmezés

A közjótékonysági ügyosztály munkája

A közjótékonysági ügyosztály munkája és hatásköre az utóbbi időben jelentékenyen megszaporodott, aminek legfőbb oka, hogy a polgármester az ügyosztály hatáskörébe utalta át a népélelmezési kérdéseket és vele a népélelmezési különitményt is. Az ügyosztály tevékenységéről illetékes helyen a következő felvilágositásokat adták a Fővárosi Hirlap tudósitójának.

— Legfontosabb és legsürgősebb dolga ma a közjótékonysági ügyosztálynak a hadisegélyek felemelése. Mindenáron azon iparkodunk, hogy engedelmet kapjunk már márciusban a felemelt segélyek kiutalására.

— Emellett legfőbb gondunk a most hozzánk utalt népélelmezési kérdések célszerü megoldása. A Városi Konyhán már ma is uj rend van, egytipusu ebédeket adunk hetenkint négyszer hussal és pedig igen olcsó árban. A menza ügyét is nyélbe fogjuk ütni március 15-ikéig.

Természetesen a népélelmezés kérdése is sok gondot okoz. Ezen a téren legelőször is meg kell állapitani azt, hogy mi történt eddig, hogy tisztán és elvonatkoztatva látható legyen az, amit mi csinálunk. El kell számolni azzal az 500—600,000 korona pénzzel is, amit erre a célra a Népjóléti miniszterium kilátásba helyezett a népkonyhák és a polgári étkezők számára. Ebből a célból egy vegyes bizottság kiküldését kértük, amelynek tagjai között ott kell lenni a kormány megbizottainak is, mert a rendelkezésünkre álló pénz nagy része állami pénz. A bizottság már meg is alakult beckói *Biró* Henrik elnöklésével. A bizottság tagjai pedig a népjóléti miniszterium megbizásából: *Biró* Géza fő-

A miniszter előszobájában.

Volt-e hatása a háborunak a miniszter előszobájára? Mindennek más lett a képe, amióta az emberiség fájdalmasan vérzik el a szörnyeteg idők szomjas porondján, csak a miniszter előszobáját kimélte volna meg a sors? A kiváncsiság elhajszolt vasárnap délben a nagy palotába, amely ott örködik a Lánchid fölött. A nap tavaszosan szórja egyre lágyuló sugarait és az emberek a villamoson a békéről beszélgetnek. A Dunán uj, karcsu, fehér hajócskák uszkálnak, a fedélzet telve sütkérező emberekkel. Olyan szép minden, hogy nem lehet semmit valóságnak látni, játéknak tünik föl az egész világ, ugy hogy szeretné az ember a zsebébe gyürni és hazavinni kisfiának, hadd rakosgassa ki a sok csecsebecsét: a budai grófi palotákat, a fehér hajókat, a pesti part groteszk szobrait, a kereskedelmi minisztérium csibukos portását, az alagutat, amely alá esőben betolják a Lánchidat, a siklót, meg a szökeszakállu minisztert.

Tavasz van, az ember játszani szeretne mindennel, a nagy természettel, az emberi szivekkel, jóléttel, nyomorral, az egész élettel. Nem lehet ma komolyan venni semmit, hiszen az öreg nap irányitja az emberek életét és a nap ma mókás kedvében van. Az ember vidáman lüktet föl a komor lépcsőkön és a miniszter előszobájából még egyszer mosolyogva néz le a viruló utcára, amely tele van szép asszonyokkal és veszteglő automobilokkal.

Ahogy az ajtón belépek, megdöbbenek. A háboru előtt sohasem láttam még olyan tömött ruhásboltot, mint amilyen most a ruhainség e nehéz napjaiban Szterényi miniszter előszobájának az előszobája. A szinházak és bálok ruhatára nem lehet igy tele farsang idején télikabáttal, mint most e ragyogó tavaszi napon ez a hatalmas terem. A szolgák kijelentik, hogy nem adnak ki több jegyet, mindenki keresse ott a kalapját és kabátját, ahova letette.

Ime a háboru megnövelte a miniszter közönségét. Az üdvözlők, a hódolók, a kérők száma megszaporodott és hétköznapon miniszter is, közönség is dolgozik, vasárnap indul hát meg a zarándoklás. Ez az egyik háborus fordulat a miniszter előszobájában. A másik az, hogy a vidékiek elmaradtak. Utazni nehéz, egyes ember sem fér fel a vonatra, nemhogy a deputációknak jutna hely. Különben is drága minden pillanat, dolgozni kell, az ügyeket-bajokat, amelyekre Budapesten terem az orvosság, majd csak elintézi a nagyságos követ ur, akinek ugy sem igen akad egyéb dolga.

Igy lett a miniszter előszobájából speciális budapesti intézmény. Ahogy körültekintek, csupa ismert budapesti fej, pesti zsargon hallik, budai figurák látszanak. Ez az előszoba ma egy darab Budapest. A miniszter előszobája ma vasárnapi találkozóhelye lett a budapesti kereskedelmi és ipari köröknek és az embernek kedve lenne kiirni imitt-amott, hogy: vasárnap délelőtt a miniszter előszobájában találkozunk.

Köpcös és szakállas miniszteri tanácsosok járnak ki-be, a titkár állandóan a telefonnál áll, érdeklődik, felvilágositásokat ad, lázas nagy munka ez, idegek kellenek hozzá. Most az egyik legnagyobb napilap szerkesztője robog be, pár szót vált vele és eltünik egy mellékajtón. Két zsufolt szobában apróbb küldöttségek, egy nagy tanácsteremben összezsufolva pár száz ember, mintha akolba szoritott embernyáj lenne, egyetlen nagy deputáció várakozik türelmesen, hogy megjelenjék közöttük a hatalmas miniszter.

Negyed egy. A textilgyárosok és kereskedők jönnek ki a minisztertől. Köztük Magyar Bertalan fővárosi bizottsági tag, a népruházati-bizottság alelnöke.

— Szenet kértünk őexcellenciájától, — mondja nagybusan, látszik az arcán, hogy e tekintetben még ez a mindenkit megvigasztalni tudó ember sem igérhetett semmi biztatót.

Szén és szén. Mindig csak szén. Minden második küldöttség ez után áhitozik.

Csillogó medáliákkal, ékes hajósegyenruhák között föltünik Batthyány Tivadar grófnak, az exminiszternek, szép ősz szakálla. A volt miniszter deputáció élén üdvözli Szterényit, az uj minisztert. Az ember nem hinné, ha nem látná, milyen igazi demokrata ez a vörös gróf. Mondom neki:

— Ismételten elhatároztam, hogy nem leszek miniszter. Ezt a deputációs torturát nem lehet kibirni.

— Amig én miniszter voltam, — mondja a gróf — mindent elkövettem, hogy a küldöttségjárást megakadályozzam. Semmi más ez, csak udvariassági aktus, amire semmi szükség sincsen. Az ember leadja a névjegyét, az is annyit jelent, mintha nagy dikciót vágott volna ki.

Egy ujságiró lép a terembe, aki szivesen és sokat csatázik. Azt mondja neki Batthyány gróf:

— Mi az, a leleplező irodalom küldöttségével jött tisztelegni?

— Igen, felel az ujságiró, de a küldöttség többi tagjai otthon maradtak.

Kis, öreg, rövidre nyirt szakállu zsidót pillant meg a gróf:

— No Gábor bácsi, maga is itt van?

Gábor bácsi, teljes nevén Kohn Gábor, hetedik kerületi függetlenségi korifeus, ugy beszélget a gróffal, mintha minden nap együtt ülnének a Nemzeti Kaszinóban. Általában a legnagyobb szakállu magyar gróf mindenkit ismer. Ő mutogatja a megjelent ismerősöket.

— Ni, Fényes Samu is itt van... Ezek ott az orvosok, a Kuzmik professzor, Fridrick Lajos...

Csupa érdekes ismert pesti ember.

A titkár a hajósokat szóllitja. Batthyány az élükre áll és szép glédában bevonulnak a miniszter tágas, tulon-tul egyszerü szobájába. Szterényi redengotban áll és eléje siet a volt miniszternek. Meleg kézszoritás, a miniszter a szemével mindenkit külön üdvözöl. Batthyány beszélni kezd, melegen, okos egyszerüséggel szól. Nem akarja a miniszter idejét hosszan igénybevenni, mert odakint még sokan várakoznak.

Szterényi miniszter azonban bőven válaszol. Az ember nemcsak a szónoki készségén bámul el, de egyenesen meglepő, hogy a legkisebb részletkérdésről is milyen példátlan tájékozottsággal rendelkezik. Mindent tud és mindent jól, pontosan és biztosan. A

számtanácsos, *Vörös* Gusztáv főszámtanácsos, *Sinkó* József számvizsgáló és *Kaiser* István számellenőr, a főváros részéről pedig: *Szimélyi* Árpád főszámvevő, *Schuller* Dezső dr. tanácsjegyző, *Szemes* Ferenc és *Horváth* József számtanácsosok és *Csermely* Rezső főkönyvelő. Ha azután ezt a vizsgálatot megejtették, akkor természetesen minden erönkkel azon leszünk, hogy a kormánytól meg is kapjuk a kilátásba helyezett segedelmet.

— Meg kell említeni még az *udinei zsákmányt is,* a király által a főváros szegényeinek ajándékozott *két vaggon rizs* elosztását is. Ez az elosztás már meg is történt, de a király akaratát szószerint végrehajtani lehetetlenség lett volna, mert a szétosztás ilyen módja nagy nehézségekbe ütközött. Ugy oldottuk meg tehát a kérdést, hogy az árvaházaknak és olyan jótékony-egyesületeknek adtuk oda az udinei rizst, amely egyesületek árva gyermekek gondozásával foglalkoznak. A király ajándékából tehát a budapesti kis árvák lakmároztak.

Megjött a velvetin!

Márciusban megnyilik a Várszinház

Akár el lehet hinni, akár nem, most már visszavonhatlanul befejeződik március második felében a Várszinház épitkezése, illetőleg átalakitása és igy még ebben a hónapban megkezdődhetnek az előadások is. Nagyot sóhajt az ember, amikor ezt leirja, mert a szegény Várszinház átalakitása bizony tipusa volt a háborus épitkezéseknek, amelyek rendszerint minél tovább tartanak, annál kevésbbé mennek előre.

A Várszinháznál a sok-sok háborus akadály és háborus verekedés mellett volt még valami, ami igen megnehezitette a munkát. Ez pedig *Bánffy* Miklós grófnak, az állami szinházak főigazgatójának, raffinált, tulfinomult izlése. A nemes gróf udvari szinházat csinált a Várszinházból és igy a háborus nehézségek dacára sem volt hajlandó egy jóttányit sem engedni a szinház belső kiképzésének eredeti tervéből.

Krátky János tanácsnok, aki odaadó gonddal és szeretettel foglalkozott a szinház dolgával, sok keserüségen ment át, amig minden szükséges anyagot ki lehetett verekedni a különböző központoktól. Csoda-e, ha ilyen körülmények között szombaton boldog örömben találtuk hivatalában.

— Örömmel jelenthetem — mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának, — hogy éppen most kaptuk meg a *velvetin-szövetet.* A Várszinházhoz most már nem hiányzik semmi, még ebben a hónapban befejezzük a munkálatokat. A butorok kárpitos munkája egyébként teljesen készen van, csak a velvetin-szövettel kell bevonni őket, ami most már — tekintettel arra, hogy a szövet végre-valahára Budapesten van, — gyorsan fog menni. A butorok bevonásával párhuzamosan halad a többi még hátralevő munka és pedig a szinpad világitásának berendezése és a záporkészülék beállitása. Egyszóval március végén okvetlen játszani fognak a Várszinházban.

Az érti meg azonban csak a *Krátky* tanácsnok örömét, aki ismeri a velvetin-szövet történetét. A velvetin-szövet talán a lexikonban sincs benne és igy bővebb fölvilágositással nem is szolgálhatunk. De a szövet nem lenne méltó az udvari szinházhoz, ha minden lexikonban el lehetne olvasni, hogy mifajta. A legszebb háborus raritások közé tartozik, tehát a Várszinház butorzatának behuzása.

A szövetet magát nehéz harcok árán bocsátotta a szinház rendelkezésére a Pamutközpont, amely fájó szivvel mondott le a hatalmas kvantumról. A szövet szine azonban még mindig nem volt megfelelő. Meg kellett tehát festetni. A legalkalmasabbnak mutatkozott, hogy a *Haas Fülöp és fiai r.-t. ebergassingi gyárában* eszközöltetik a festést. Itt bajok voltak a MÁV.-val, amely nem szállitott és ha szállitott, akkor lassan cselekedte ezt. Ki voltak téve annak a veszedelemnek is, hogy ha a szövetet kiküldik Ebergassingba, az osztrák határon nem engedik többé vissza. Mégis kiküldötték, miután szalvusz konduktuszt eszközöltek ki a számára. Ekkor azonban megint más baj történt. Az ebergassingi gyár sürgönyileg értesitette *Bánffy* grófot, hogy nincs szene, nem tud munkához kezdeni. Amig három vaggon szén nincs, addig nem lehet festeni. Most szenet kellett szerezni. Tessék elképzelni megint mennyit kellett szaladgálni három vaggon szénért az osztrák kormánynál, amikor arra azért van szükség, mert a magyar király számára szinházat akarnak csinálni Budapesten.

De végre megérkezett a várva-várt velvetin, amelynek fogadtatására Bánffy főigazgató valószinüleg kirendelte az Operaház fehérruhás kórusát.

tradicióról szól, amely a magyar iparban és kereskedelemben, sajnos, nem igen van meg. Könyvet lehetne és kellene irni arról, amit ő igy futtában egy deputációnak adott válaszában mellesleg érint. Az angol és német ipart — ugymond — a tradició tette naggyá. Nálunk nincs tradició és igy mindenhová uj embernek kell kerülnie, uj embernek, aki nem ismeri a régi, a tradicionális szellemet. Nálunk mindenki pilóta, akinek mindent elülről kell kezdeni.

Az embernek a miniszter szavain elgondolkozva eszébe jutnak a régi jó pesti és budai polgárcsaládok, amelyek bele születtek és benne haltak meg az apáik és nagyapáik mesterségében. Hová lettek? miért vesztek ki? Miért kell most mindenkinek pilótának lennie, miért kell minden embernek mindent elülről kezdeni?

Ahogy leértünk az utcára, komoly és mély gondolatokkal teltünk meg, ez a miniszter, aki olyan igen komolyan veszi a dolgokat, elfelejtette velünk a játékos tavaszt. A magvaszakadt pesti és budai iparoscsaládokról beszélünk és azt mondja a gróf:

— A baj ott van, hogy ma mindenki gyorsan akar meggazdagodni. A gyors meggazdagodás vágya öli meg a tradiciót.

A kapus nagyot hajbókol és a nap a szemünkbe nevet. A ragyogó utcán kis notesszel egy kopott, egyenruhás álhirlapiró kerül elénk és kijelenti, hogy neki okvetlen tudnia kell, mi járatban voltunk. Istenem, ezen a gyönyörü tavaszi napon kinek lehetne megtagadni csak egyetlen kivánságát is?

Gyalog sütkérezünk végig a boldog Dunaparton és egy kedves kis palota előtt megszólal a gróf bánatos mosolygással:

— Ebből az ablakból egy drága kis hölgy szokott velem koketálni. Négy éves. A keresztlányom. Hol van, hogy ugy elbujik a tavaszi nap elől.

A négy éves kis hölgy, a hősi halált halt Batthyány Tamás grófnak, József főherceg adjutánsának az árvája. Szegény kis grófi hadiárva, miért nem nyitja ki ma az ablakot, hiszen tavasz van és a béke szellője fujdogál? **(p. b.)**

A megkárositott tisztviselők

Mi van a közigazgatási tisztviselők külön munkájának dijazásával? Egy végre nem hajtott tanácsi határozat.

A főváros tisztviselőinek sorsa mind nehezebb és nehezebb lesz, amivel szemben azonban ezideig semmi olyasmi nem történt, ami a helyzetjavulás irányában komoly eredménynek lenne nevezhető. A tisztviselők izgatottságával szemben áll a főváros anyagi megkötöttsége, a háztartási mérleg leromlottsága, amelyen még ez esztendőben az uj adók behozatala sem tud segiteni. A tisztviselők anyagi helyzetének javitására pedig sulyos milliók szükségesek, de egyben sürgősen szükség lenne már végre arra is, hogy a kormány hozzájáruljon a közgyülés által megszavazott státuszrendezéshez is. A tisztviselőknek maguknak, sajnos, nincsen beleszólási módjuk a saját dolgukba, épen ezért nem lehet eléggé megbecsülni, ha egy-egy városatya szóváteszi a tisztviselők ügyét. Ez az oka annak, hogy tisztviselői körökben a héten nagy melegséggel beszéltek *Ehrlich* G. Gusztávnak a pénzügyi bizottságban történt felszólalásáról. Teljes a bizodalom, hogy ennek a felszólalásnak meg lesz a kivánt eredménye.

Van azonban a tisztviselőknek még egy olyan sérelme is, amiről eddig hangosan nem igen beszéltek, de amit nemcsak szóvá kell tenni, de amit sürgősen orvosolni is kell. Ez pedig a *közigazgatási alkalmazottak rendkivüli munkájának dijazása.* A háboru alatt a tisztviselői kart rendkivüli módon igénybevették, de egyébként is a tisztviselő a hivatalos órák alatt inkább a felekkel kénytelen érintkezni, mintsem aktákat intézhetne el. Az aktáknak tehát délutánra maradnak és tulzás nélkül mondva, a háboru alatt délután is csaknem olyan népes a városháza, mint délelőtt. Ezért a rendkivüli munkáért pedig *a közigazgatási tisztviselők semmiféle rekompenzációban nem részesülnek.* Valamivel jobb a helyzetük a müszaki és számvevőségi szakon levő tisztviselőknek, akiknek külön munkáját mégis csak honorálják, illetve mellékfoglalkozásokkal látják el őket.

A közigazgatási tisztviselők ezzel szemben nem vállalhatnak, bár ez most bőven kinálkoznék, semmiféle mellékfoglalkozást, mert délután be kell járniok a hivatalukba. A tisztviselők mindennek fejében pedig semmiféle más ellenszolgáltatásban nem részesülnek, csak abban, hogy karácsonykor rendkivüli munkadijat adnak nekik. Ez a karácsonyi ajándék egy kicsit — őszintén szólva — *borravaló jellegü,* a másik és nagyobb sérelem viszont az e tekintetben, hogy a karácsonyi ajándék méretei nem pusztán a tisztviselők által kifejtett munka nagyságától függnek, hanem legfőként az ügyosztály élén álló tanácsnak belátásától, helyesebben a *tanácsnok gavallérságától, vagy szükmarkuságától.* Ismerünk például egy esetet, amelyben egy ügyosztály élén egymást követő két tanácsnok közül az egyik ugyanannak a tisztviselőnek 600, a másiknak pedig 2000 korona karácsonyi ajándékot juttatott. Ezen a téren semmi egységet nem lehetett eddig létrehozni, annál is inkább, mert *Bárczy* polgármester ezt a kérdést teljesen az egyes tanácsnokok diszkrecionális jogának tekinti. Épen ezért helytelen az, hogy egyes tanácsnok urak ezen a ponton való takarékoskodással akartak maguknak érdemeket szerezni. Akik igy cselekedtek, a tisztviselőkre háramló kárral magyarázták félre a polgármester intencióit.

Épen ezek az okok voltak azok, amelyek arra inditották a polgármestert, hogy változtasson a helyzeten és a tisztviselők rendkivüli munkáját részben havidij, részben óradij alakjában rendszeresen honorálja. A tanács is belátta ezt az álláspontot és még december havában *szabályzatot* fogadott el, amely a tisztviselők számára kielégitő megoldást teremtett. Sajnos, több aztán nem történt. *December óta vajudik a kérdés és a tisztviselők ma március elején is hiába várják, hogy külön munkájukat honorálják és hogy a délutánjaikat ne kelljen ingyen kenyéradójuk rendelkezésére bocsátani* ma, amikor mindenki csak ugy tudja biztositani a megélhetését, ha minden óráját munkában és pedig *megfizetett* munkában tölti el.

Ez a késedelmeskedés tagadhatatlan nyugtalanságot kelt a tisztviselők sorában és igy igen hasznos munkát vélünk végezni, amikor tolmácsoljuk a tisztviselők kérését, hogy a már decemberben megalkotott szabályzatot mielőbb léptesse életbe a tanács. Hasonlóképen nagy szolgálatot tennének a tisztviselőknek azok a befolyásos városatyák, akik mindenkor szivesen állnak a tisztviselők mellé, ha ezuttal is segitségül sietnének. A tanács tagjai különben szerdán ismét értekezletet tartanak a kérdés sürgős megoldásáról.

Havidij, óradij.

A tanácsi I. ügyosztálynak a főváros közigazgatási alkalmazottai rendkivüli munkáinak dijazásáról szabályzatot a tanács először december 27-ikén tartott ülésében tárgyalta.

A szabályzat-tervezet szerint, hogy valamely hivatali munka a rendes hivatalos órák alatt megfelelő munkabeosztás és a személyzet munkaerejének kellő kihasználása mellett ellátható-e a hivatali főnök, a hivatali főnökre nézve pedig az illetékes csoportvezető alpolgármester, vagy maga a polgármester állapitja meg. Rendkivüli munkadij csakis a polgármesterhez bejelentett és általa, vagy a tanács által a polgármester hozzájárulásával előzetesen engedélyezett külön munkálatokért folyósitható. A rendkivüli munkadij 1. óradij, 2. havidij, vagy 3. esetenként egy összegben megállapitott külön dijazás. Az óradij az alkalmazott törzsfizetése egyhavi összegének 1 százaléka, de 1·50 koronánál kevesebb nem lehet. Az óradij megállapitásánál a filléres összeg felfelé tiz fillérre kiegészitendő. Csakis teljes óra

díjazható, de a félóránál több munkaidőt teljes órának kell tekinteni. Az esti 8 órán tul teljesitett külön munkáért az óradij 30 százaléka, mint pótdij esedékes. Havidij engedélyezhető a hivatal vezetésével összekötött rendkivüli munkákért, továbbá minden olyan esetben, mikor a külön munka a hivatalos helyiségen kivül, vagy oly körülmények között teljesittetik, hogy időtartamának ellenőrzése nem lehetséges. A havidijakat havonta utólagosan kell folyósitani, s ezokat a polgármester a hivatali főnöknek, illetőleg a csoportvezető alpolgármesternek egyenkint előterjesztett, s a teljesitendő munka pontos és részletes körülirárását, továbbá a havidij összegére vonatkozó előterjesztését tartalmazó javaslatára havonta, vagy egyszerre több hóra, de egyszerre egy évnél nem hosszabb időre előzetesen engedélyezi. Egy összegben megállapitott külön dijazás engedélyezhető minden oly esetben, amidőn valaki különös előismereteket, vagy szaktudást, vagy esetleg tudományos kutatást igénylő meghatározott szakmunkára nyer megbizást, továbbá, ha a végzett rendkivüli munka értékét az óradijjal, vagy havidijjal nem lehet kellőképpen jutalmazni. A különdijazás összegét a polgármester engedélyezi és az engedélyezett külön dij a polgármester által megállapitott részletekben is folyósitható.

Hosszu vajudás, amit a tisztviselők fizetnek meg.

A szabályzat életbeléptetésének időpontjául a tanács december 27-iki ülésén az 1918. évi január hó 1. napját állapitotta meg. Ugyanakkor történt, hogy — miután az 1917. évre felvett összesen 164,000 korona a munkadijakra előreláthatóan nem lesz elegendő — a tanács felhivta a pénzügyi ügyosztályt, hogy az 1918. évi költségelőirányzatba az eddigi hitelösszegek helyett nagyobb hitelösszeget vegyen föl. Felhivta a tanács egyben az ügyosztályok vezetőit is, ahol a különmunkákra vonatkozólag tegyék meg előterjesztéseiket.

Itt azután megakadt minden. A tanács határozatát, amelynek január elsején életbe kellett volna lépni, ma sem hajtották végre. Rendkivül szomoru és fájalmas dolog ez a főváros tisztviselői karára nézve, amely most ezen a késedelmességen ismét két hónapot veszteti, amit bizony a mai megélhetési viszonyok között keservesen nélkülöznek. Az óradijasok vesztesége eszerint havonkint havi fizetésüknek 1 százaléka szorozva napi három órával és szorozva havi huszonöt munkanappal. A havidijjal honorálandó külön-munkát végzők vesztesége havonkint körülbelül igy alakulna:

tanácsjegyzőknél	300—400 K
fogalmazóknál	160—250 K
segédfogalmazóknál	100—160 K

Egy tanácsjegyző budgetjében 600—800 korona veszteség bizonyára igen jelentékeny és a legvigasztalanabb a dologban az, hogy még ma sem látjuk semmi jelét annak, hogy a tanács decemberi határozatát végre akarnák hajtani.

Amitől a tanács megriadt.

Rá kell világitani azonban arra is, hogy mi az oka ennek a hosszu vajudásnak, amire a tisztviselők fizetnek rá? Az emlékezetes december 27-iki tanácsi határozat után ugyanis az ügyosztályok vezetői a tanács utasitására megkezdték a végzendő különmunkák összeirását. Az alpolgármesterhez azonban csak az *ügyosztályok egyharmadának előterjesztése jutott el és már ez is tulhaladta a másfélmillió koronát.* Az összes különmunkák honorálása tehát olyan hatalmas összeget emésztene föl, hogy a kiadások ilyen arányu megnövekedésétől maga *a tanács is megriadt.* A budget szomoru állapotán ismét hatalmasan rontana az, ha a főváros a különmunkákat tisztességesen honorálná, a tanács tehát igen kinos helyzetbe jutott, amikor a saját határozatát nem tudja anyagi okokból végrehajtani. Mindenesetre jogosak azok az aggodalmak, amelyek a pénzügyi bajok fokozódását tartja szem előtt, de másrészt képtelenség, hogy a főváros különmunkát kivánjon amugy is szerényen, szegényesen honorált tisztviselőitől, anélkül, hogy azt elfogadható módon dijazná. Különmunka nélkül a főváros háborus adminisztrációját pedig ellátni merő képtelenség és igy aligha lesz más mód, mint hogy mégis csak érvényt kell szerezni az ideiglenesen elsülyesztett tanácsi határozatnak. A fontos csak az, hogy ez minél előbb megtörténjék, mert éppenséggel nem illik, hogy a fővárost ebben a tekintetben még a magánvállalatok is megszégyenitsék.

A főváros burgonyaellátása

Az uj természendelet hatásai. — A városi fogyasztók érdekeinek mellőzése. — Miklós Jenő vezérigazgató nyilatkozata.

A városi fogyasztóközönség — mint emlékezetes — Mezőssy Béla volt földmüvelésügyi miniszter tavalyi természendelete ellen is tiltakozott és joggal. A magyar kormánytényezők kevés jóindulattal kezelik a városi fogyasztóközönség érdekeit és ugy látszik, hogy ez az antagonizmus szinte rendszerré nőtte ki magát. Mezőssy távozott és a fogyasztóközönség az ő utódjától, Wekerle Sándortól várta az elkövetett sulyos hibák reparálását. Sajnos, a fogyasztóközönségnek most is csalódni kellett, mert a mult héten közzétett uj természendelet ismét csak a gazdáknak nyujt milliárdos nyereségeket és figyelmen kivül hagyták a városi lakosság méltányos követelményeinek teljesitését és a városok ellátásának nagyfontosságu kérdését teljesen illuzóriussá tették.

A most közzétett természendeletben tudvalevően az egész vonalon felemelték a gabonaárakat. Igy többek között a szemes gabona maximális árát 60 koronára emelték fel, de ugyanakkor felemelték a borsóféléknek és egyéb magvaknak árát is és csupán csak egy mezőgazdasági terménynél történt árleszállitás és ez a burgonya. Ezek után önként felvetődik a kérdés, hogy a kormány miért éppen a burgonya maximális árát szállitotta le, holott tudvalevő dolog, hogy a burgonya termesztési viszonyai a háboru tartama alatt ugyanabban az arányban sulyosbodtak, amely arányban ez a szemes gabonaféléknek bekövetkezett. Hangsulyozzuk, a burgonya maximális árának leszállitását a többi mezőgazdasági cikk legmagasabb árának felemelése mellett nem lehet kellőképpen indokolni, már azért sem, mert — mint alant kiderül, — a természendeletnek ezen intézkedése katasztrófális hatással jár.

A helyzet ugyanis az, hogy a gazdák burgonyát egyáltalán nem fognak termeszteni, mert hisz azok számitásukat jobban megtalálják, ha burgonya helyett buzát, vagy cukorrépát termelnek. Az uj természendelet katasztrófális hatása ebben fog jelentkezni és ha a burgonya forgalombahozatalával megbizott szervezetek a városi lakosságot nagy erőfeszitéssel tavaly még eltudták látni, bizonyos, hogy az uj természendelet a városok ezidei burgonyaellátását teljesen lehetetlenné fogja tenni.

Hogy az idei burgonyatermesztés ezidén minő arányokban fog csökkenni, azt legjobban az a most kapott értesülésünk igazolja, mely szerint már eddig is több mint tizenegyezer hold tavalyi burgonyatermelő jelentette be, hogy a neki visszahagyott vetőmagot részben felhasználja, részben pedig közcélokra ajánlja fel, mert ezidén cukorrépát akar termelni.

Ebben a nagyfontosságu élelmezési kérdésben a Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste Miklós Jenő urat, az Országos burgonyaközvetitő iroda vezérigazgatóját, aki a felmerült kérdésben igy nyilatkozott:

— A *Fővárosi Hirlap* értesülése — mondotta *Miklós* Jenő vezérigazgató — fedi a tényeket és nem tagadhatom el, hogy az uj természendelet a városi lakosság burgonyaszükségletének fedezését nagyban meg fogja nehezíteni. Tény és való, hogy az önök által emlitett akció megkezdődött és el kell készülnöm arra, hogy a gazdák mozgalma nagyobb arányokat fog ölteni. Kétségtelen, hogy a burgonyatermesztés mellőzésében nagy veszedelem rejlik, mert ha csak az önök által emlitett 11,000 holdat számitom, akkor ezen a földterületen *gyenge termeséredmény mellett 5000—5500 kocsirakomány burgonyát veszitünk el.* Ezt a sulyos veszteséget kellőképen csak akkor tudjuk értékelni, ha tudjuk azt, hogy *11,000 hold burgonyatermése a főváros szükségletének* 70 százalékát alkotja. Az idei természendelet azt is megérteti velünk, hogy a gazdák ezidén nem burgonyát, hanem cukorrépát fognak termeszteni, *mert hisz egy hold cukorrépa bruttójövedelme azonos termelési viszonyok mellett 1500 korona,* mig burgonyából, nyilván az uj ár mellett csak 900 korona érhető el. Emellett azt sem szabad figyelmen kivül hagynunk, hogy a gazda cukorrépánál takarmányra is szert tesz, mert visszakapja a répaszeleteket. Tehát nagyon is érthető, hogy a gazdák ezidén inkább cukorrépát, mint burgonyát termelnek, de ha az utóbb emlitett fogyasztási cikk termesztésével foglalkoznak is, ez csak abban az arányban fog történni, amely arányban ezt az *állattartó gazda* saját szükséglete megkövetéli. Kétségtelen, hogy 18 koronás egységár mellett a gazdák a legolcsóbb takarmányhoz jutnak és a burgonyát ezidén nem az emberek, hanem az állatok fogják megenni. Az uj természendelet igy tette az állatot az ember konkurrensévé.

— Hogy a főváros burgonyaszükségletét miként és honnét fogjuk fedezni, azt még magunk sem tudjuk. A fővárosnak nyolc-tizezer vaggon burgonyára van szüksége, de honnét vegyük ezt, ha az ország március havi négyezer vaggon burgonyaszükségletének fedezése is gondot okoz.

Igy szól Miklós Jenő vezérigazgató nyilatkozata és mi reméljük, hogy kormánytényezőink számolnak az adott helyzettel és a Burgonya-Központnak lehetővé teszik azt, hogy a főváros lakosságának ellátásáról gondoskodhassék és ne kelljen ennél a legelsőbbrangu közélelmezési cikknél szükséget szenvedni. A kellő orvoslás ideje sürgős. Ezt kötelessége tudomásul venni a főváros tanácsának is, hogy illetékes helyen való közbelépésével a burgonyatenyésztés nehézségeinek katasztrófája megakadályoztassék.

Lobau, az uj Prater

Az uralkodó ajándéka Bécs városának

Bécs városa hatalmas, fejedelmi ajándékban részesült. Megkapta a császártól a Lobaut, amely a jövőben részben a Pratert lesz hivatva pótolni, részben pedig veteményes-kertje lesz a császárvárosnak, de a sporttelepek nagy része is ide kerül.

A szenzációs eseményt Weisskirchner polgármester az Obmänner-Konferenzen jelentette be és ismertette a Lobau történetét is. Lobaut tulajdonképpen annak idején még Mária Terézia adományozta a bécsi szegényalapnak, majd később az általános jótékonysági alap kapta. Mária Terézia ajándéka azonban tulajdonképpen csak névleges volt, mert igen sulyos feltétele volt az adománynak az, hogy a mindenkori császár és trónörökös számára fenntartották a Lobauban a vadászati jogot. Császári vadászterület volt tehát, amelynek sok hasznát venni nem lehetett. Végre Weisskirchner 1914. juniusában Stürgkh gróf miniszterelnök és Montenuovo herceg utján azzal a kéréssel ordult I. Ferenc József császárhoz, hogy törölje a vadászati jogot és engedje át Lobaut egészen Bécs városának. Az öreg császár mindent meg is igért, de ekkor kitört a háboru és a császár ugy gondolta, nem volna a nagy időkhöz méltó ilyen kicsiségekkel foglalkozni.

— A háboru alatt — mondta Weisskirchner — ismét a kezembe vettem a dolgot, mert többet ér, ha Lobauban zöldséget termelünk és mezőgazdaságot rendezünk be, mint, ha ott pár ezer szarvas szabadon fickándozik.

A szarvasok szabadsága ellen tört hát Weisskirchner, aki letárgyalta az ügyet a fő-fővadászi hivatallal és Károly császár is megadta a szükséges beleegyezést, hogy Lobauból kilakoltassanak a szarvasok. Azaz hogy nem egészen igy, mert a szarvasok csak szükebb területet kapnak, beleszoritják őket a Lobau alsó részébe, mig Bécs városa az északi, jobb fekvésü részt kapja.

— Ez azt jelenti — mondta büszkén Weisskirchner — hogy Bécs városa korlátlan ura lesz sok millió négyzetméternek és ott csinálhat, amit akar. A város közélelmezése érdekében már a legközelebbi időben nagyarányu beruházásokat fognak eszközölni. Hogy Lobauval mi fog történni a jövőben, azt ma még nem tudom, de az bizonyos, hogy a bécsieknek egy hatalmas természetes parkot teremtünk itt, amely a nagyvárosnak valóságos levegő-rezervoárja lesz.

Az Obmänner-Konferenz fölhatalmazta a tanácsot, hogy a szerződést megkötvén a fővadászi hivatallal, megejtse az előmunkálatokat a Lobauban tervezett mezőgazdasági és konyhakertészeti berendezkedések létrehozására. Utasitotta továbbá a tanácsot, hogy Lobau egy részében a bécsi nép üdülésére természetes parkot, az ifjuság számára pedig játékereket és sporttelepeket létesitsen. Mindez bőségesen telik a császári ajándékból, mert a Lobauból Bécs városára jutó terület nem kevesebb, mint 2609 holdat tesz ki.

A gazdálkodást a Lobauban azonnal megkezdik. Legelsősorban is krumpliföldeket jelölnek ki és főze-

lékfélék nagy tömegben való termelését tervezik. Már legközelebb gazdát és intézőt is szerződtetnek, mert hiszen most Bécs városa Rannersdorf és Kobenzl után Lobauban a harmadik majorságot csinálja meg.

Lobaura most méltán büszkék a bécsiek. Mindenkinek más a kedvenc ötlete, hogy mit kellene belőle csinálni. Nagy a korteskedés amellett, hogy a Lobau nagy része a Prátert pótolja majd, amely éppugy, mint a mi szép Városligetünk, folyton fogy. Kivánatosnak tartják, hogy itt legyen az uj kiállitási terület is, amire éppugy szüksége lesz majd Bécsnek, mint szüksége van már Budapestnek. A ravasz Weisskirchner mindezeket nem akarta most elintézni. Neki egyelőre a krumpli meg a főzelék a fontos és igy azt javasolta, hogy egész általánosságban vegyék bele a határozati javaslatba ezt a kitételt: „und für andere öffentliche Zwecke." Ebbe minden benne van és semmi sincsen benne. Ilyen diplomata a bécsi polgármester.

ESEMÉNYEK

Marher tanácsnok jubileuma. Március 2-án töltötte be Marher Aladár dr. tanácsnok a főváros szolgálatában töltött huszonötödik esztendejét. A jubileum családi jellegü volt, a tanács és az ügyosztály üdvözölte Marher tanácsnokot, aki ma egyike a főváros legkiválóbb, legszorgalmasabb főhivatalnokainak. A jubileumot előkelő pozicióban érte meg és az üdvözlés, amellyel minden oldalról elhalmozták, őszinte megbecsülésből eredt.

A Közélelmezési Hivatal a Hunnia-szállóban. A főváros minden elkövet azért, hogy a szállodák továbbra is szállodák maradjanak, sőt a legerélyesebb akciót kezdte abban az irányban is, hogy uj szállodák épüljenek. Az uj szállodák helyei már ki is vannak jelölve, a Magyar Bank pedig várja a pillanatot, amikor az épitkezéseket megkezdheti. Amig kétségbeesett munkával igy dolgozik a főváros, addig a Közélelmezési Hivatal az elmult napokban megfosztotta a Budapestre érkező közönséget még egy szállodától, megvásárolta a Rákóczi-uton levő *Hunnia*-szállót, hogy ott berendezkedjék és *Windischgraetz* herceg miniszter, meg *Nagy* Ferenc államtitkár reprezentáló helyen üssék föl sátorfájukat. A Közélelmezési Hivatal különben ezzel már a második szállodától fosztotta meg Budapestet, mert legelső tanyája az Angol Királynőszálloda volt, most meg a Hunniát vásárolta meg. Nem tudjuk, hol marad ilyenkor a lakáshivatal, amely fennen hirdette, hogy a szállodáknak most már szállodáknak kell maradniok, a hivatalok és központok pedig költözzenek barakkokba. Egyébként jól közélelmezni lehet barakk-hivatalból is, rosszul pedig a Hunniából se.

Ruhát kapnak a főváros tisztviselői. A Népruházati Bizottság, amelynek célja, hogy legelsősorban a tisztviselőket lássa el ruhával, a főváros tisztviselőire is gondolt. A főváros tisztviselői tehát igen olcsó és jó szövetet fognak kapni. Van azonban egy baj és ez az, hogy — kevés. A szövet, amit a Népruházati Bizottság ki tud utalványozni, legfeljebb a tisztviselők negyedrészének elegendő. A tanács tehát ugy döntött ebben a kérdésben, hogy a ruhaszövetre csak a legszegényebb, a leginkább rászorult elemek tarthatnak számot.

1,100.000 korona gyermekfelruházásra. A Népjóléti Központ gyermekfelruházó szakosztályának legutóbbi ülésén, melyen Vázsonyi Vilmosné, a szakosztály tevékeny elnöke és a fővárosi gyermekfelruházó akció kitünő irányitója elnökölt, Csergő Hugó dr. igazgató beszámolt a szakosztály ezidei tevékenységéről. A pénzügyi szükséglet az idei felruházásra körülbelül 1,100.000 K-t tesz ki, amelyre eddig 836.000 K fedezet van és pedig az Országos Hadigondozó Hivatal adott eddig 700.000 K-t, a maradék a tavalyi felruházási akcióról 99.338 korona, egyéb adományokból befolyt körülbelül 37.000 korona. Alapos a remény, hogy a hiányzó 300.000 koronára is jut fedezet. Elsősorban fedezetül szolgál a hiányra a kerületek hozzájárulási összege, de valószinü a Hadigondozó ujabb hozzájárulása is.

Hus a Városi Étkezőben. A tisztviselőknek régi panaszuk volt az, hogy a Városházi Városi Étkezőben olcsó ebédet kaptak ugyan, de hust sohasem kaptak és igy állandóan pót-étkezésre szorultak. Most a tanács a közjótékonysági ügyosztály előterjesztésére háromféle ebédtipust állapitott meg az eddigi egyféle helyett. A hét három köznapján leves, tészta, vagy főzelék, a másik három köznapon leves, hus és főzelék, vasárnap pedig leves, hus, főzelék és tészta az ebéd. Az ebéd ára március elseje óta egységesen 1.40 korona, de ebben az árban csak heti előfizetés mellett adnak ki jegyeket. Azoknak a tisztviselőknek, akik ezt az árat sem tudják megfizetni, azoknak az ebédköltségeihez a népélelmezési kirendeltség napi 60 fillérrel járul hozzá.

A Corvin filmgyár alaptőkeemelése. A Corvin filmgyár r.-t. folyó hó 25-én rendkivüli közgyülést tartott, amelyen elhatározták az alaptőkének egy millió koronáról két és fél millió koronára való felemelését. A legelőkelőbb és legnagyobb renommeju magyar filmgyár hatalmas fejlődésére és eddig ugy idehaza, mint a külföldön elért sikereire jellemző az a tény, hogy a fölemelt alaptőkét az ország legelőkelőbb pénzügyi köreiben már erősen tul is jegyezték. Ugyanekkor elhatározta a Corvin r.-t., hogy az Uránia szinház r.-t.-vel érdekközösséget létesit. Ez a tény ugy a magyar filmgyártásnak, mint az Uránia Szinház kulturális programmjának kiváló hasznára van. Az Uránia Szinház befolyása a Corvin r.-t. programmjának irodalmi nivóját is biztositani fogja.

Modern Szinpad. A Modern Szinpad nagysikerü uj müsorának középpontja Szép Ernő Május cimü költői szépségekben gazdag nagyhatásu egyfelvonásosa. Szép Ernő életről-halálról beszélteti figuráit, akik végül, sok mélyenszántó tépelődés után azzal békéltetik meg önmagukat és a közönséget, hogy az élet — a halálnál is szebb. A darab kiváló szereplői közt külön is föltünést kelt Illosvay Rózsi, a Belváros szinházának fiatal müvésznője, aki meglepően tehetséges és figyelemreméltó alakitásával ragadja meg a közönséget. A müsor példátlanul gazdag. Tréfák és magánszámok váltakozva következnek egymásután és valamennyi elvonja a közönség figyelmét a háborus élet nyomoruságáról és derüt, vigságot, örömöt lop a szivekbe. A főszereplőket, Mészáros Gizát, Kökény Ilonát, Várnay Jankát, Vendreyt, Borosst, Gellértet, Békeffit, Bánóczit, Bársonyt és Pethőt a közönség minden este lelkes tapsokkal ünnepli.

Francia anyák. Egész Budapest az Uránia szenzációs filmjéről beszél, melynek megható meséjét Jean Richepin, a nagy francia költő irta, amely megdöbbentő igazsággal tárja elénk a franciaországi állapotokat. A film legfőbb érdekessége, hogy a legjelesebb párisi müvészek alakitják élükön a legnagyobb francia tragikával. A páratlan sikerü film szerdán este megy utóljára.

Ármin Berg a Télikertben. A Télikert márciusi müsora páratlanul vidám. A nagyszerü tréfacsinálónak nem kell reklám, tódulni fog egész Budapest, hogy az utólérhetetlenül groteszk és kómikus Ármin Berg mókáin egy fél óra hosszat szivből kinevethesse magát. Ármin Berg mellett káprázatos uj müsort ád a Télikert mindmegannyi attrakciót, ezek között kiemelkedik a 3 Klöss növér csodálatos mutatványaival. A magyar részben Szalontai Ferike uj nézőtéri mókái mellett Somogyi Nusi, Sziklai József, Magyari és Ujvári népszerü együttese a „Pityu gróf" cimü sláger-operettben lép fel, amely egyelőre a közönség köréből érkezett számtalan kivánságra még müsoron marad. A vasárnap délutáni olcsó helyáru előadáson fellépnek az összes attrakciók, Ármin Berg is.

Steinhardt uj bohózatban. A legnépszerübb budapesti varieté-kómikus, Steinhardt Géza a Kristálypalota közönsége elé teljesen uj, Budapesten eddig még nem játszott bohózatban lép, amelynek a cime „A megrögzött gonosztevő" s amelynek legfőbb érdeme, hogy páratlanul humoros és falrengetően vidám alakitásra ad alkalmat Steinhardtnak. Hogy uj szólói egytől-egyig vérbeli slágerek, azt talán emliteni is felesleges. Steinhardt mellett a Kristálypalota két primadonnáját, Szőllőssi Rózsit és Herendi Hermann Mancit látja viszont a közönség. Nagyszerü varieté-számok és egyéb attrakciók teszik teljessé a müsort, amely a vasárnap délutáni mérsékelt helyáru előadáson is teljes egészében szinre kerül.

Megnyilik a Henry-aréna. A városligeti Henry-aréna e hó 16-án megnyilik. A közönségnek még élénk emlékezetében van a tavalyi szezon, amely a nyári szórakozóhelyek élére állitotta a Henry-arénát, mindig szórakoztató, világvárosias programmjával. Henry igazgató azonban az idei szezonban a hatást még fokozni kivánja és a téli szünetet tanulmányuton töltötte, külföldön járt és leszerződtette a leghiresebb attrakciókat. A páratlan sikerrel összeválogatott müsor méltó feltünést fog kelteni.

Mozgókép-Otthon. A Mozgókép-Otthonban páratlan nagy sikere van Kiss József hatalmas drámai költeményének, a Jehovának, amely az ősz költőnek talán a legszebb alkotása. A Glóriafilmgyár kiválóan jól sikerült feldolgozásában láthatjuk viszont a népszerü költeményt, amelynek főalakját, a sokat szenvedett Jób rabbit Iványi Jenő személyesiti meg nemes, erőteljes müvészettel. Mellette különösen Bánhidy Ilonának van nagy sikere. Szerelem a fagypont alatt, ez a cime a vigjátéki slágernek és a közönség el sem tudja képzelni, hogy e viádm cim mögött még mennyi sok vidámság lakozik. Ossi Oswalda, Lubitsch és Liedtke Harry három pezsgő fordulatosságu felvonáson keresztül ugyancsak megdolgoztatják a nevetőizmokat.

Ahol nincs még áruhiány! A világháboru negyedig évében szinte hihetetlenül hangzik, de a magunk két szemével meggyőződtünk róla, hogy a főváros kellős közepén van még egy ilyen mesébe illő hely: Sternberg hangszergyárának Rákóczi-ut 60. sz. zenepalotája. A világon létező összes hangszerek és valamennyi kellékeik és alkatrészek kaphatók és nincs hiány még semmiben! Sokáig persze ott sem tarthat ez a paradicsomi állapot, mert hiszen nincs az a sok, ami el nem fogy. Éppen ezért nem mulaszthatjuk el olvasóinknak ajánlani, hogy most, amig van, biztositsák idejekorán hangszer-szükségletüket Sternberg Rákóczi-uti gyárában.

A TŐKE

Nagytakaritás a Délivasutnál

Kimustrálják az aggastyánokat

A *Fővárosi Hirlap* több cikkben ismertette a Déli Vasut budapesti üzletigazgatóságánál uralkodó állapotokat. Egy régi, elavult és korhadt rezsim ezer bünét és hibáját tettük szóvá és tiszta képét rajzoltuk le annak a fonák helyzetnek, amelybe a budapesti üzletvezérigazgatóság kebelében alakult „vének tanácsa" a vasutvállalatot belesodorta. Rámutattunk többek között *Engel* Adolf központi felügyelő tevékenységére, amely — mint ismeretes — abban merült ki, hogy Engel Adolf egész atyafiságát a Déli Vasutnál helyezte el. Közleményeink kapcsán vasutas társadalmunk a felháborodás hangján nyilatkozik a „vének tanácsá"-nak müködéséről és nem mulik el nap anélkül, hogy a „Fővárosi Hirlap" levelet ne kapna, melyben *Czölder, Engel, Babos, Schlosser, Jakob, Sturm* és a többi tótyagos és hatalmi tébolyban szenvedő urak ellen ne panaszkodnának. Sem időnk, sem pedig helyünk nincs ahhoz, hogy a beérkező levelek nyomán a vének tanácsának apró-cseprő üzelmeivel foglalkozhassunk és ezért különösen az Engel-féle nepotizmussal kapcsolatosan csak arra a kétségtelenül szomoru tényre kivánunk utalni, hogy Engel Adolf központi felügyelő rezsimje alatt a Déli Vasut magyar vonalain fizetés dolgában nagyon sok talentumos tisztviselő maradt el, holott ugyanakkor Engel ur az ő fiait és atyafiságát touron kivül léptette elő. Egyetemet végzett tisztviselőknek, titkároknak és mérnököknek évekig kell az előlépésre várakozni, szemben Engel központi felügyelő ur atyafiságával, amely egyetemi képzettség nélkül és a legtöbb esetben csak polgári és elemi iskolai bizonyitványokkal másfél-évenkint, vagyis touron kivül mentek előre. Felháboritó az a cinizmus, ahogy a Déli Vasut hadastyánjai a legfontosabb ügyeket intézték és ahogy ezt a vasutvállalatot a züllés vágányára tolatták.

Azonban ugy látszik, hogy a Déli Vasut budapesti üzletvezérigazgatóságának jobb érzésü elemei, amelyek nyilván a fiatalabb generációkból kerülnek ki, már megsokalták a Czölder-Schlosser-szövetség uralmát és erősen dolgoznak azon, hogy ezek a tehetségtelen öregek az utból félretétessenek. Arról értesülünk, hogy a Déli Vasut üzletvezérigazgatója, *Gordon* Róbert maga is megriadt a vének tanácsától és igyekszik oly megoldást találni, amely a Déli Vasut becsületes egzisztenciáját esetleg még biztositathatná. Tény és való, hogy Gordon Róbert vezérigazgatót a sajtó részéről ért kiméletlenül őszinte kritika gondolkodóba ejtette és különösen kellemetlenül hatottak rá a „Fővárosi Hirlap"-nak Engel Adolfra vonatkozó közlései, amelyek a déli vasutasok körében a legnagyobb felháborodást váltották ki az uralkodó nepotizmussal szemben. Ugy halljuk ugyanis, hogy a rendcsináló folyamat már utban van és Gordon üzletigazgató a „vének tanácsá"-nak két tagját, és pedig *Engel Adolf központi felügyelőt, a személyzeti osztály főnökét és Babos Ödön főfelügyelőt, a menetjegyiroda vezetőjét*, elejtette és ezzel az elhatározással összefüggésben oly intézkedéseket léptetett életbe, amelyek a nevezettek önkényuralmát egyszersmindenkorra lehetetlenné teszik. Tudomásunk szerint *Gordon* igazgató elrendelte, hogy *a Déli Vasut buda-*

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, III, Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. szám.

pesti személyzeti osztálya és menetjegyirodája az elnöki osztály közvetlen felügyelete alá helyeztessék.

Evvel az intézkedéssel tehát *megszünik Engel Adolf felügyelő és Babos Ödön főfelügyelő által vezetett osztályok önálló hatás- és működési köre.*

Reméljük, hogy mindez csak izelitője annak a rendszerváltozásnak, amit egyfelől maguk a déli vasutasok, másrészt viszont az utazóközönség jogosan megkövetelhet. Bizonyos, hogy ha *Gordon* Róbert vezérigazgató nem a Czölderek és társaik tanácsára hallgat, hanem tudomásul veszi a hatalmas erővel megnyilatkozott, kivülről jövő kivánalmakat, akkor elsöpri utjából ezeket a tehetségtelen öregeket és szabad utat nyit a fiatal vasutas-generáció érvényesülésének.

Szemle.

A Hitelbank jubileuma. — Keményitő-uzsora. — Az Adria manőverei. — Földgáz-bajok.

E hó 19-én tartja meg jubiláris közgyülését a Magyar általános hitelbank. Félszázados munka, áldozatkészség és hozzáértés eredménye az a mai nivó és tekintély, amely ennek a nagybanknak kivételes sulyt kölcsönöz. Kornfeld Zsigmond koncepciózus szellemében vezeti ma a bankot Ullmann Adolf, akinek az égisze alatt a bank nemcsak anyagi tökében, hanem erkölcsi javakban is tetemesen öregbedett. A jubiláris esztendő alkalmat ad arra, hogy a magyar közgazdasági élet összes tényezői megállapitsák azokat a szolgálatokat, amelyeket a Hitelbank a magyar piacnak tett s amelyek jelentősége éppen a háboruban bizonyosodott be. A bank igazgatósága megragadta ezt az alkalmat és tisztviselői sorsán olyan lényegesen javitott, hogy evvel az elhatározásával állitotta a legszebb emlékkövet a ritka évforduló elé. Kétségtelen, hogy a Hitelbank egész szervezete, müködése, szelleme a magyar közgazdaság becses értékei közé tartozik.

*

Szterényi kereskedelmi miniszter ismételten leszögezte abbeli álláspontját, hogy a központok reformját és a szabad kereskedelem jogainak felélesztését kivánja. Ezek az elvek remélhetőleg nem maradnak elvek, mert különben a központok tovább is szuverénül fognak garázdálkodni, akármit is tervez a miniszter. Hogy milyen erők mozgatják a központok müködését és milyen nehéz feladata lesz itt az oroszlánszeliditőnek, legjobban a Keményitőközpont esete bizonyitja.. A közelmultban emelték fel kétszáz százalékkal a keményitő árát, miután már hónapok óta egyáltalán nem volt áru a piacon. Miért nem volt? Azért nem volt, mert a központ, illetve az érdekkörébe tartozó gyárak visszatartották az árut mindaddig, amig sikerült a nagy áremelést kierőszakolniok. Addig 50—60 koronát kellett keményitőért fizetniök a kereskedőknek, fogyasztóknak és gőzmosódáknak, csakhogy keményitőjük legyen, holott a maximális ár — 2 korona 53 fillér volt. Most a nyolcadfél koronás áron lesz elég keményitő, de a központ vezetőit, sajnos, nem fogják lecsukni árdrágitásért, pedig rájuk férne.

*

Az Adria vezérei megint szorgalmasan koptatják a kereskedelmi minisztérium kilincseit. Uj kivándorlási szerződés kell nekik, a régi alapon, a százpercentes haszon alapján, de most már nem a Cunarddal, hanem a németekkel együtt. Nem tudjuk, lesz-e eredménye a kilincselésnek, de azt tudjuk, hogy a legnagyobb abszurdum volna, ha ez a dologtalan, agyonszubvencionált vállalat szerephez jutna. A háboru egész tartama alatt zsebrevágták az állami szubvenciót, a forgalmi személyzetnek azonban redukálták a fizetését. Csak a direktorok élvezték a szubvenciót, Kovács József igazgató például egyébbel sem foglalkozott, minthogy redukálta az alkalmazottak fizetését és felemelte a magáét. Amilyen az igazgató, olyan a vállalat: dologtalan és tehetetlen, éppen csak akkor mozdul meg, ha a sült galamb a szájába akar repülni. Reméljük, hogy most nem repül és a németek, ha magyar vállalattal akarnak társulni, inkább a Levantéval, vagy a Folyam- és tengerhajózásival állnak szóba. Az utóbbi félig állami intézmény is és ha hajógyár kell, megtalálják a Ganz-Danubiust. Az Adria már eleget keresett a háborun, nem szabad agyontömni ezt az elhájasodott, kapzsi intézményt.

*

A Magyar földgáz részvénytársasággal egyre több baj van: nincsenek vele megelégedve se a kormány, se a bankok, se a városok. Annak ellenére, hogy csak részben van érdekelve a német tőke, a Deutsche Bank révén, mégis izigvérig német vállalat. Egyik igazgatója csak nemrégiben tartott felolvasást Berlinben és felhivta az illetékes körök figyelmét arra, hogy a földgáz cseppfolyósitott alakban kiszállitható Németországba. Legyünk nyugodtak, a németek nem is fogják elmulasztani az alkalmat és a földgázvonatokat akár fütthetik is már. Csak az a különös, hogy a Magyar földgáz r.-t. direkciója ilyen furcsa tervekkel foglalkozik, ahelyett, hogy eleget tenne szerződéses kötelezettségének és például kiépitené a kolozsvári és marosvásárhlyi vezetéket, amelyet az év végén át kellene már adnia. Erről szó sincs és épp ezért már az illetékes tényezők is megsokallták a dolgot. Ha a vállalat rövidesen vissza nem tér eredeti programmjához, akkor a vezetője fog visszatérni oda, ahonnan jött és ahol felolvas, — Németországba.

Hollán Sándor — a statisztikai hivatal igazgatója. Dr. *Hollán* Sándor min. tanácsos, államvasuti igazgató, a kereskedelmi miniszterium elnöki osztályának mindenható Hollánja, rövidesen elhagyja müködési területét, sőt a miniszteriumból máris távozott, egyelőre — szabadságra. A m. kir. statisztikai hivatal igazgatói állását dr. *Vargha* Gyulának államtitkárrá történt kinevezése után dr. *Buday* László min. tanácsos foglalta el, aki azonban betegeskedik és legközelebb nyugalomba vonul. A statisztikai hivatalnál igy megüresedik az igazgatói állás, amelyre — megbizható értesülésünk szerint — dr. *Hollán* Sándort fogják kinevezni.

A Ksod urai. A háboru alatt a *Kassa-oderbergi vasut* egészen elzüllött és lerongyolódott. Olyan beteg intézmény lett, akár a Déli vasut és igy annál meglepőbb, hogy most emelt egy három milliós palotát magának Kassán. Nem tudjuk elképzelni, hogy minek ez a luxus a szegény Ksodnak, amely állami szubvenciókból tengődik? Talán azért kell, hogy *Hollán* Miklós igazgatóhelyettes ur heti inspiciálásait Kassán kényelmesebben végezze és baráti összejövetelei intézeti hajlékban folyhassanak le? Hollán igazgató urnak (Hollán Sándor ny. államtitkárnak, a Ksod. kormánybiztosa fiának, aki husz év előtt diurnistája volt a vasutnak) két szalónja is van Kassán, *Pulszky* Garibaldi vezérigazgató ur pedig százötvenezer korona költséggel rendeztette be magának a termeit. Az állam és a részvényesek pénzét eszik meg a direktorok és hogy milyen nagy az étvágyuk, amellett szól a kormány elhatározása, amelylyel a legutóbbi közgyülésen beválasztatta dr. *Ernyei* Pál miniszteri osztálytanácsost az igazgatóságba, aki a kormányt, illetve a pénzügyminiszteriumot fogja képviselni. Eddig nem volt pénzügyminiszteri delegátus az igazgatóságban, ugy látszik, most már megelégelték a pénzfecsérlést.

*

Hollán igazgató ur egyébként, ahelyett, hogy folyton a vidéken utaznék, hogy kivegye az esküt az uj alkalmazottaktól, amit alárendelt hivatalnokok is elvégezhetnének, jobban tenné, ha a *Beszerzési csoport* müködését ellenőrizné. Igaz, hogy ez nem jár utazási napidijjal, viszont sok érdekes tapasztalatra tehetne szert. Megtudná azt is, hogy miért helyezték el dr. *Beranek* József felügyelőt a csoport éléről, ahol teljes puvoárral rendelkezett és értesülne azokról a panaszokról, amelyek a hivatalnoki kar ellátása körül egyre gyakoribbak, s amelyek a Kassai kéjlakban nem jutnak el a füléig.

Keleti Ö. Lajos bankja a tevékenység terén. A Magyar Tisztviselők Takarékpénztára R.-T. most tette közzé mult évi zárszámadását, amely szerint a tiz millió korona részvénytőkével rendelkező bank 700.000 korona nyereséggel számol el. Ez az apró szövetkezetből átalakult pénzintézet néhány év alatt elég szép karriért futott be. De azért mégis hütelen, mert rövid időn belül elhagyja előre törtetésének szinhelyét és a Rákóczi-utról a Szabadság-térre költözik. Ott akarja az „összes bankszerü üzleteket kultiválni" és egy nemrégiben megjelent komünikéjében egyenesen hadat üzent a Hitelbanknak és a Kereskedelmi banknak. Ezek szegények még nem is tudják, hogy milyen katasztrófa vár reájuk, ha Keleti Ö. Lajos bankja megkezdi „a bankszerü ügyletek kultiválását" a Szabadság-téren. Ott már nemcsak a vezérigazgató ur lesz az intézet főkliense, nemcsak abban merül ki a bank tevékenysége, hogy Keleti Ö. Lajos ur szállodáit finanszirozza. Oh nem. A Szabadság-téren már áldásos és általános tevékenységet fog a bank kifejteni. A lipótvárosi nagybankok remeghetnek. Ők még nem ismerik Keleti Ö. Lajos vezérigazgató urat, amikor az tevékenykedni kezd.

A Magyar Iparbank vezérigazgatója. Az Első Magyar Iparbank igazgatósága az intézet elnökének, Vas Ferenc udvari tanácsosnak, ki a Dunagőzhajós Társaság meghivása folytán bejelentette lemondását, érdemeiért egyhangulag meleg köszönetét és elismerését nyilvánitotta és az intézet ügyvezető igazgatóját, Salamon József Tivadart, az intézet vezérigazgatójává nevezte ki. A kinevezés Salamon személyében igen érdemes szakembert ért, aki intézetének konszolidálása érdekében értékes tevékenységet fejtett ki és rátermettségével bizonyára teljes mértékben igazolni fogja a beléje helyezett bizalmat.

A Hazai Bank ügyvezetése. A Hazai Bank vezetésével az eddigi ügyvivő igazgatókat, dr. Kelemen Gyulát és Szécsi Pált bizták meg egyenrangu hatáskörrel. Az ügyvivő igazgatóság tanácskozásait dr. Kelemen Gyula fogja vezetni.

Kinevezések az Országos Banknál. A Magyar Országos Bank Részvénytársaság igazgatósága a napokban tartott ülésében Bálint Ármin és Martin István aligazgatókat igazgatókká, Nagel Ernőt, a fémosztály vezetőjét pedig ezen osztály aligazgatójává nevezte ki.

Hajógyári alakulások. Budapest mellett, Albertfalván egy érdekcsoport Castiglioni Kamil vezetésével motórcsónak-gyárat alapit, egyuttal pedig az Adria partjain kereskedelmi hajók, motorikus szállitóhajók és motórcsónakok számára hajógyárat létesit. Ezzel kapcsolatosan vizi repülőgépkikötőt épit a repülőgépcsónakok és a vizi repülőgépek kipróbálására.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület a napokban tartotta 78-ik rendes közgyülését, amely magáévá tette az igazgatóság összes javaslatait és elhatározta, hogy a 13,145.793 K 64 fillért tevő tiszta nyereségből minden részvény után 750 Kosztalék fizettessék ki. A nagy tartalékolások után fenmaradó 1,121.455 K 03 fillért uj számlára viszik át. Az ezután megejtett választások során az igazgatóságba Baumgarten Lajost, Biró Zsigmondot, Hajós Menyhértet, báró Hatvany-Deutsch Bélát, Sigray Pált és Walder Gyulát ismét, gróf Klebelsberg Kunó v. b. t. t. és Erney Károlyt pedig uj tagokként megválasztották. A felügyelő-bizottságban megüresedett helyeket Gaszner Pállal és Kováts Gyulával, a választmányban üresedésben levő helyeket pedig dr. Tóth Istvánnal és dr. Zlinszky Jánossal töltötték be.

A Hazai Bank igazgatósága most tette közzé az 1917. évi mérlegét. A kimutatott tiszta nyereség az előző évről áthozott 423.181.25 korona tekintetbe vétele nélkül 6,408.354.88 korona, eszerint 1,798.047.07 koronával nagyobb, mint az előző évben és az év elejétől fogva rendelkezésre állott 50 millió korona részvénytőke 12.81 százalékos, illetve az áthozat hozzászámitásával 13.66 százalékos kamatozásának felel meg az előző évben 40 millió korona részvénytőke után kimutatott 11.52 százalékos, illetve 12.43 százalékos kamatoztatással. Emellett értékpapirok eladásából a befolyt nyereségnek csak egy része van a mérlegben elszámolva és a nem realizált tárcabeli papirok mérlegszerü értékelése ugyanazon árfolyamok alapul vétele mellett eszközöltetett, mint az előző háborus évek mérlegeiben. Az igazgatóság a folyó évi március hó 14-ére egybehivott rendes közgyülésnek az 1917. évben osztalékra jogosult 250.000 darab részvény után az előző évi 8 százalékkal szemben 9 százalék, vagyis részvényenként 18 korona osztalék kifizetését fogja javaslatba hozni és kerekszámban 950.000 korona nyilt tartalékolását fogja ajánlani.

Az Első Magyar Iparbank tőkeemelése. Az Első Magyar Iparbank igazgatósága elhatározta, hogy a március 20-ára egybehivandó rendes évi közgyülésen javasolni fogja, hogy a részvénytőke tiz millió koronáról husz millió koronára emeltessék föl. A kibocsátásra kerülő uj részvényekből öt millió korona névértékü részvény elővételi joga a régi részvényeseknek ajánltatik föl oly módon, hogy két régi részvény tulajdona egy uj részvény átvételére jogosit a közgyülés által még megállapitandó árfolyamon. A fönnmaradó öt millió korona névértékü részvényt az Allgemeine Verkehrsbank, Bécs, s a Schoeller u. Co. cég Bécs, vezetése alatt álló csoport veszi át, azonban a régi részvényeseknek átengedett részvények árfolyamánál nagyobb árfolyamon. E tőkefölemelési müvelet lebonyolitása után a bank tőkéje husz millióra és a kimutatott tartalékok tiz millió koronára emelkednek. Az igazgatóság javasolni fogja, hogy az 1917. üzletévre eső osztalék 24 koronában (8 százalék) állapittassék meg, a további 470.000 korona, vagyis 4.7 százalék = 14 korona a tartalékok növelésére, valamint nyereségátvitelre fordittassék. Az igazgatóságot a fenti javaslatok hozatalánál ama kedvező fejlődés vezérelte, mely a bank minden egyes üzletágában az üzlet terjedelmére, valamint a jövedelmezőségre nézve megnyilvánul. Igy az 1911-ben történt utolsó tőkefölemelés óta a betétek 11 millióról 71 millió koronára növekedtek.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár e hó 2-án tartotta meg Harkányi Frigyes báró elnöklésével évi rendes közgyülését, amely a tiszta nyereség fölosztására vonatkozólag elfogadta az igaz-

gatóság összes javaslatait és azokhoz képest a mult évi 3,928.906 korona tiszta nyereségből az alapszabályszerü levonások után az intézeti hivatalnokoknak és szolgáknak rendkivüli jutalomdij gyanánt 30.000 koronát adományozott és elhatározta, hogy a társasági részvénynek április 1-én esedékes szelvénye 110 koronával váltassék be. A választás eredménye az volt, hogy Harkányi Frigyes báró, Berzeviczy Albert dr., Adler Lajos, Szécsi Lajos, Buda-Goldberger Leó dr., Havass Rezső dr., Heinrich Dezső dr., Jálics Ferenc, Kollár Lajos és Zsigmondy Jenő dr., eddigi igazgatósági tagok ismét, Aich György pedig ujonnan három évre az igazgatóság tagjaivá közfelkiáltással megválasztattak. A részvényenkint 110 koronában megállapitott osztalékot az intézet pénztárai már március 4-ikétől kezdve kifizetik. — Az igazgatóságnak a közgyülés után megtartott alakuló ülésén Harkányi Frigyes báró az igazgatóság elnökévé, Berzeviczy Albert dr. és Adler Lajos pedig alelnökeivé ujból megválasztattak.

A Magyar-Cseh Iparbank Részvénytársaság igazgatósága e hó 2-án tartott ülésében megállapitotta az 1917. évi mérleget, amely 804.948.77 K tiszta nyereséget mutat fel. Az igazgatóság elhatározta, hogy a f. évi március hó 21-ére összehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy a kimutatott tiszta nyereségből a tavalyi 6 százalékkal szemben 8 százalék osztalékot fizessen, 150.000 K-val gyarapitsa a tartalékalapot, 125.000 K-val növelje az adótartalékot és 50.376 korona 07 fillért uj számlára vezessen elő. Elhatározta továbbá, hogy a közgyülésnek javasolni fogja a jelenlegi 10,000.000 korona alaptőkének 20,000.000 koronára való felemelését, ugy, hogy a közgyülés jogositsa fel az igazgatóságot ezen alaptőkefelemelés a saját belátása szerinti időpontban való keresztülvitelére.

Óbuda-Ujlaki Takarékpénztár R.-T. Ez intézetnek március 3-án tartott közgyülésén elhatározták, hogy a 48.890.14 K-t kitevő tiszta nyereségből 6 százalékos oszalékot, azaz 12 koronát fizetnek részvényenkint. A közgyülés Strausz Jenöt és az ügyvezető igazgatót, Bartók Bélát az igazgatóságba beválasztotta. Csilléry Dávid és Czintula Béla részvényesek ajánlatára az igazgatóságnak, az ügyvezető-igazgatónak, valamint a tisztviselői karnak köszönetet és elismerést szavaztak.

A Magyar Fakereskedelmi Részvénytársaság március 7-ére rendkivüli közgyülést hivott egybe alaptőkéjének 16 millió K-ra való felemelése iránt. A társaságnak az alaptőke szaporitása céljából van szüksége. Az egyik vállalat a Dédabisztrai Fatermelő Részvénytársaság, amelynek 1,600.000 K névértékü részvényeit szerzi meg, a másik vállalat pedig a Klosterneuburgi Famegmunkáló és Zárlemezgyár, amelyet szintén megvett. A Fakereskedelmi Részvénytársaság igazgatósága egyelőre csak felhatalmazást kér a rendkivüli közgyüléstől az alaptőke felemelésére vonatkozólag, mert az alaptőkeszaporitást egy későbbi alkalmas időpontban akarja végrehajtani.

A Kőbányai Takarékpénztár R.-T. most tette közzé 1917. évi zárszámadását, amely az intézet konszolidációjának hü képét tárja elénk. A két millió korona alaptőkével rendelkező intézetnek tartalékai 561.188 K-ra rugnak, a betétek meghaladják a 10 és fél millió koronát, a tiszta nyereség 234.147 koronát tesz ki. A takarékpénztár március 17-én tartja meg évi rendes közgyülését.

A Salgótarjáni Kőszénbánya R.-T. most megjelent 1917. évi zárószámadása a következő adatokat tünteti föl: Vagyon: Beszerzések, épitkezések és beruházások számlája 12,553.042 korona. Ingatlanok leltára és anyagok 27,235.005 korona, földbirtokok 1,976.304 korona, erdők 1,083.139 korona, üzemi anyagok 2,895 304 korona, élelmiszerek 2,346.086 korona, szénkészletek 162.075 korona, összesen 35.697.741 korona. Pénztár és értékpapirok összesen 35,719.538 korona. Adósok: 10,522.540 korona. A tisztviselők nyugdijalapjának értékpapirjai és ingatlanai 3,533 234 korona. Főösszeg 98,026.096 korona. Teher: Részvénytőke 26,400.000 korona. Tartalékok összesen 54,100.421 korona. Hitelezők összesen 6,126.010 korona. Tisztviselők nyugdijalapja 3,733.234 korona. Chorin Ferenc munkásgyermekeket segitő alapitvány 223.684 korona. Alapitvány a háboruban elesett társulati munkások özvegyei és árvái részére 800.000 korona. Tiszta nyereség az 1916. évi maradvánnyal együtt 6,642.745 korona. Főösszeg 98,026.096 korona.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Termeljünk olajosmagvaknt!

A magyar királyi miniszteriumnak 764/1918. M. E. számu rendelete az **1918. évi termésü lenmag és napraforgómag maximális árát 150 koronában, az 1918. évi termésü mák maximális árát pedig 350 koronában** állapitotta meg.

Ezen magas árak nyujtása által az olajmagvak termelése minden számitani tudó gazda részére óriási előnyt biztosit. A vetőmagot a termelés idején érvényben levő maximális áron alul kapja meg a gazdaközönség.

A Magyar Olal- és Zsiripari Központ R.-T. mindazoknak, akik vele a termelésre nézve szerződést kötnek, termésükért a fenti maximális árakat és a termelt pogácsa felének visszaadását biztositja.

Bővebbi felvilágositással a **Magyar Olaj- és Zsiripari Központ R.-T.** Olajmagtermelési Osztálya szolgál. (Budapest, IX., Köztelek-utca 8. OMGE. palota.)

TÉLIKERT
Nagymező-utca 22-24.
Telefon 167-25.

Márciusi ujdonságok

ARMIN BERG
a lagkacagtatóbb komikus.

3 Klöss nővér
a legcsodálatosabb akrobata-együttes.

Conrad Marton
a kerékpártolvaj.

A 3 BERRY
leányok a drótkötélen.

BRACA MIKAROFF
2 nagyszerü bolgár.

Azonkivül **Somogyi Nusi, Sziklay József, Magyary** és **Ujváry** a

Pityu gróf

cimü slágeroperettben, amely a közönség körébő érkezett számtalan felkérésre még az 50-ik elő adásig müsoron marad.

Szalontai Ferike
uj nézőtéri mókákkal stb. stb. stb.

Vasárnap délután 3 órakor mérsékelt helyáru előadás az összes attrakciók és ARMIN BERG fellépésével.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.

STEINHARDT

uj szólókkal és „A megrögzött gonosztevő" c. uj bohózatban. — Azonkivül Szőllősi Rózsi, továbbá Herendi Hermann Manci és a nagyszerü variété-attrakciók.

A télikertben 1/11—11-ig tánc.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Minden este 1/2 8 órakor
Rott Sándor
felléptével
A menyasszony leánya
Bohózat. Irta: SATYR.
„ER" oder „ER"
Glinger és Taussig bohózata.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor **mérsékelt helyáru előadás.**
Casinó-mulatóban (I. emelet) **pazar ének- és táncmüsor.** Kezdete 8 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM
M. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Mindennap a nagysikerü márciusi müsorban:
Pikk és Pokk
Bohózat 1 felvonásban (3 képben).
Irta: **Guthi Soma.** — Rendező: **Ferenczy K.**
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este negyed 8-kor a fényes márciusi müsor:
A zsámbéki földesur.
Vig operette.
Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11-ig az uj márciusi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Kiss József film:
Jehova
Dráma 4 felvonásban.
A főszerepben: **Ivánfi Jenő.**
Szerelem a fagypont alatt
Vigjáték 3 felvonásban.
A főszerepekben: **Ossi Oswalda, Lubitsch és Harry Liedtke.**
Előadások: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u m: mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orvvörösség, likacsos, hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: **GROSS ANTAL**
Budapest, József-körut 23. szám.

URÁNIA
Csütörtökön uj müsor:
Az apa becsülete
Filmjáték 3 felvonásban.
Ezenkivül
Psylander legujabb filmalakitása
Pusztitó tüz
Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasár- és ünnepnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u 3 órától kezdve.

Több bérház és villa
azonnal beköltözhető lakással
eladó
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata rt.
Budapest, IV., Váci-utca 18.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

ARMIN BERG

a legkacagtatóbb kómikus.

A 3 Klöss nővér csodálatos mutatványaival, a 3 Berry leány a drótkötélen, Conrad Marton a kerékpártolvaj, Bracca Mikaroff, bolgár akrobaták, azonkivül Somogyi Nusi, Szikla, Magyari, Ujvári operettben, Szalontai F. stb.

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

Fekete gyémántok

Jókai Mór világhirü regénye filmen, 2 részben és 8 felv.

A teljes filmregény egy előadásban

A **ROYAL-APOLLÓ**-BAN

Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától. Előadások: 5, 7, és 9 órakor Telefon 74-84.

APOLLÓ-KABARÉ

Minden este ½8 órakor a nagysikerü műsor

MárciuSi uj műsor:

Revanche. Vigjáték. Irta: Szomaházi István.
A pesti aktor. Énekes játék. Irta: Harsányi Zsolt. Zenéjét Strauss János keringőiből és régi magyar népdalokból összeállitotta: Erdélyi P. L.
Áldomás. Tréfa. Irta: Liptai Imre.
A koszorus. Irta: Gábor Andor.
Autogramm-délelőtt. Irta: Kőváry Gyula.
A kék kalap. Irta: Lakatos László.

Uj tréfák, magánszámok.

Csütörtökön és szombaton 4 órakor mérsékelt helyáru délutáni előadás.

50 regény 20 korona

Aki el akarja magát látni hónapokra olvasnivalóval, rendelje meg a

MILLIÓK KÖNYVE ötven regényét.

A legjobb magyar és külföldi irók regényeit tartalmazza. 20 korona előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja az 50 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.

Akinek sok az 50 regény, **25** regényt is rendelhet **tiz koronáért** a kiadóhivatalban, Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayenceze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Kézi, pózna, kocsi, asztali, istálló

ACETYLEN-LÁMPÁK
Acetylen-gyertyák

Bárdi rt., V., Gyár-u. 23.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

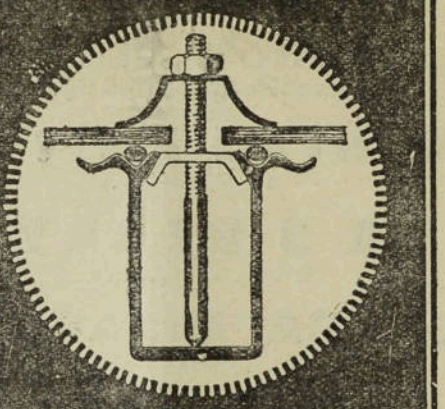
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Régi ezüst- és ékszertárgyakat, antik butorokat, porcellán-tárgyakat veszek

SCHÖNWALD IMRE ékszerész
Bécsi-utca és Deák Ferenc-utca. Saroküzlet.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON
VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

HIRDETÉS.

Az I. Magy. Kir. Osztálysorsjáték 6. osztályának sorsolásait a Pénzintézeti Központ tanácstermében (IV., Deák Ferenc-utca 1. I. em.) a következő napokon tartjuk:

március 22, 23, 26, 27, 28, 29,
április 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10 12,
13 és 17-en.

A sorsolásokat mindenkor reggeli 9 órakor kezdjük.

A m. kir. pénzügyminister képviseletében
Pénzintézeti Központi
Schmidt s. k. *Schober* s. k.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

STERNBERG

Beszélőgépek.

Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. .. .. **160.— K**
Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**
Lemezek darabja.. .. .. 8.— K
Árjegyzék ingyen! 6170
Rendelésnél előleg küldendő.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Első cs. kir. szab. Duna-Gőzhajózási Társaság.

Az árufelvétel megkezdése Gönyü, Kolozsnéma, Győr és a Budapest-Belgrád-Pancsova vonalon fekvő állomásokkal való forgalomban.

Az Első cs. kir. szab. Duna-Gőzhajózási Társulat közhirré teszi, hogy a Budapest-Pancsova Dunaszakasz mentén fekvő állomásokon és Gönyü, Kolozsnéma, Győr, továbbá Belgrád társasági állomásokon és azokra a teheráruk felvételét

1918. évi március hó 4-én

megkezdi.

Ezen a napon tehát megnyilik a teherárúforgalom Wien (Praterkai, Nordbahnlinie), Pozsony, Gönyü, Kolozsnéma, Győr, Budapest (Batthányi-tér is) hajóállomások, a Budapest-Pancsovai Dunaszakasz mentén fekvő hajóállomások és Belgrád hajóállomás egymásközti forgalmában.

Budapesten, 1918. február 28-án.

A magyarországi forgalmi igazgatóság.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchener »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. március 13-án — 11. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A burgonyával

sok furcsa eset történt már ebben az országban, amig végre polgárjogot nyert. A magyar ember nem igen tudott vele megbarátkozni, azt mondta, hogy tótnak való és megcsinálta róla a kompromittáló közmondást, hogy: „se jó, se rossz, mint a krumpli." A háboru azonban másként döntött. A legdrágább kincseink közé sorolta a krumplit és amikor nincs, akkor látjuk, hogy ez „a kitelelő gumókkal biró növény", — amint a természetrajz körülirja — bizony testvérje a mindennapi kenyérnek.

Mi, akik álltunk a libasorban, ahol a krumplit osztogatják, nagyon jól tudjuk ezt, de ugy látszik a kormány és közélelmezésünk egyéb faktorai még mindig a „se jó, se rossz, mint a krumpli" elve alapján intézkednek. A mezőgazdasági termények árának legujabb megállapitása alkalmával legalább ugy megfeledkeztek, olyan mostohán bántak el a szegény krumplival, mint a rendőri riporter bánik el a krumpli legnagyobb konzummálójával, a szegény tót napszámossal. Egyszerüen megfeledkeztek az élelmicikkek eme Hamupipőkéjéről és olyan alacsonyan szabták meg a maximális árát, hogy kétségbe kell esnünk miatta. A kormány cselekedeteit e tekintetben valószinüleg magasabb állami és gazdasági érdekek irányitották, amelyek azonban vagy haszontalan, vagy veszedelmes teoriákká változnak át abban a pillanatban, amelyben a gyakorlatban nagy károkat okoznak. A burgonyáról való, alighanem szándékos megfeledkezés, jelenthet komoly valutáris hasznokat az országnak, de mit ér a valuta javulása akkor, ha emiatt viszont a népélelmezés bajai szaporodnak meg. Az emberek ugyanis egyelőre inkább krumplit, mint valutát kivánnak ebédelni.

Akármilyen furcsának tetszik is a dolog, szinte nekünk, fogyasztóknak kell azt kivánnunk, hogy emeljék föl a burgonya árát. Ugy tetszik ez a fogyasztók ajkáról szóló árdrágitó törekvés, mintha harakirit akarnánk elkövetni önmagunkon, de minden másként fog festeni, ha rámutatunk arra az aggodalomra, amelynek igen autentikus férfiu, *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester ad hangot a *Fővárosi Hirlap* mai számában. A most megszabott árak mellett minden gazda meg fogja gondolni, hogy vessen-e krumplit, amikor egyéb vetemények termesztésével hallatlan jövedelembeli különbséget tud elérni. Aki tavaly elvetett egy hold tököt, az ezreket árult ki belőle, aki krumplit vet, annak garasos haszonnal kell megelégedni. Ezért okos és helyes az, amit Bódy alpolgármester mond, hogy tudniillik a kormánynak kényszeriteni kell a termelőket arra, hogy legalább annyi krumplit vessenek, mint tavaly. De mi nem bánjuk azt sem, ha már a többi mezőgazdasági termények árát nem lehet visszacsinálni, isten neki fakereszt, még ezt a nyügöt is el fogjuk birni, de iktassák be jogaiba a szegény krumplit is.

A kormány most ugy járt a krumplival, mint anno 1654-ben Wesselényi Ferenc nádor, aki a Németországból hazatért protestáns akadémikusokat egyszerüen lecsukatta, mert krumplit talált a tarisznyájukban. De Wesselényi akkor látott életében először ilyen veszedelmes, gyilkoló jószágot, mint a krumpli. Ám, vajjon miért akarja elvenni tőlünk Wesselényi késői utóda a kenyér édestestvérét?

Fullánkok

A belügyminiszternek

nem szabad csodálkoznia, ha majd egy szép napon hivatlan vendégként be fognak toppanni hozzá a főváros tisztviselői. Eddig előkelő személyiséget, a polgármestert, küldték mindig, hogy valamiképpen sürgesse ki már a státuszrendezést, meg miegymás apró kenyérjavitó dolgokat. Miután a polgármester nem tudott egyebet kapni, mint junius óta minden héten ujabb és ujabb kedves és megnyugtató választ, nincs más mód, minthogy a tisztviselők személyesen tisztelegjenek, hadd lássa a miniszter, hogy a tisztviselők komolyan érdeklődnek a saját dolguk iránt. De jó lenne ellátogatni oda is, ahol a pénzügyminisztérium valamelyik osztályában logaritmussal számitják ki, hogy egy városi tisztviselőnek egy centiméterrel ne jusson hosszabb az életből, mint állami kollégájának. Nem ártana, ha ezeket az urakat egy kicsit megtanitanák a gyorsszámolásra, mert ezek is abból a fajtából valók, akik addig számolják, hogy mennyibe kerül a mindennapi kenyér, amig maguk is éhenhalnak.

*

A bérkocsisok

nem tartoznak abba a növénycsoportba, amelyben az ibolya foglal helyet. Megint kopogtatnak az ajtónkon, hogy ujabb ereket vághassanak a közönségen. A megokolás persze megint az árak drágasága, jóllehet tegnap még arról panaszkodtak, hogy a lovaiknak nincs mit enni. Ha pedig nincs mit enni, akkor mit akarnak a taxisrófolással? Aligha lesz tehát ezuttal szerencséjük ujabb igényeik bejelentésével, de ez az alkalom egyre mégis jó lesz: talán a főkapitány ismét utána nézhetne, mennyire elkanászodtak megint a kocsis urak, amióta az illemiskolájuk megszünt? Ilyenkor, a taksaemelési kérelmek idején, csak van bennük egy kis hajlandóság arra, hogy, ha kényszereszközökkel is, de ideig-óráig mégis mórest tanuljanak.

Herceg Közélelmezäsch

kiment a piacra, megnézte, hogy mit csinálnak a tisztelt parasztok és a tisztelt uzsorások, s mindezek után kijelentette, hogy a hús ára éppenséggel nem drága és megvigasztalt bennünket, hogy lesz ez még roszszabbul is. Istenem, milyen jó szive is van egy ilyen hercegnek, milyen szépen, vigasztalóan tudja megmondani, hogy a hús nem drága. Már hogy is lenne drága, amikor ma csak husz korona egy kiló, a háboru előtt pedig — horribile dictu — egy korona hatvan fillér volt. Rövid négy esztendő alatt igy lement a hus ára. Hiszen egészen valószinü, hogy az állatállomány folytonos csökkenése és a takarmányhiány még jobban fel fogja srófolni az árakat és igy a figyelmes miniszter jó előre azzal vigasztal, hogy ma még olcsón élünk ebben a boldog Eldorádóban. Milyen szép is a háboru és milyen szép a hercegi közélelmezäsch . . .

*

Leszállitják a V. V. V. kivánságait

20, 30, 40 fillér helyett
20, 24, 30 filléres jegyeket állapitanak meg

Amikor a *Közuti Vaspálya Társaság* december hó első napjaiban azzal a kéréssel fordult a tanácshoz, hogy járuljon hozzá a tanács és a közgyülés „az 1895-ben megállapitott dijtételeknek *a változott viszonyoknak megfelelően* való felemeléséhez", akkor a tanács hallgatólagosan ugy döntött, hogy megvárja, amig a *Villamos Városi Vasuttársaság* is kérni fogja a tarifaemelést. A Városi azonban késett beadványával, amig most azután megérkezett az ő kérvényük is és pedig határozott megjelölésével a tarifaemelés mértékének. Amig ugyanis a Közuti negyedévvel ezelőtt még csak egész általánosságban a változott viszonyoknak megfelelő viteldijemelést kért, addig most a Városi az uj dijtételeket 20, 30, illetőleg 40 fillérben kéri megállapitani.

Mondanunk sem kell, hogy a Városi beadványában körülirt dijtételek sokkal kevésbbé előnyösek a közönségre nézve, mint lett volna az egységes tarifa, amelyet a mult nyáron a közgyülés nem fogadott el. A közgyülés váratlan és megokolatlan fölbuzdulása tulságosan elhibázta a dolgot, mert nem szenvedhet kétséget, hogy már a közönség számára olyan olcsón nem lehet megcsinálni a tarifareviziót, mint akkor lehetett volna. A husz esztendő óta érvényben levő dijtételek, de különösen az anyagárak háborus emelkedése és a személyzeti kiadások aránytalan növekedése odajuttatták a Városit, amelynek részvényei felerészben a főváros tulajdonában vannak, hogy a most folyó üzletévnek ötödfélmillió deficittel kell végződnie. A Városinak meg kell adni tehát a tarifareviziót és ha a Városinak megadják, akkor komikussá fog válni azoknak a bizottsági tagoknak az álláspontja, akik eddig a Közuti tarifaemelési kérvénye ellen akartak állást foglalni. A két villamostársaság kérése tehát mindenesetre együtt fog a tanács és a közgyülés elé kerülni és igy egyik fórumnak sem lesz módjában bizonyos mérvü viteldijemelés ellen elzárkózni.

Az a kérdés marad csak most már még kétséges, hogy a tarifaemelésnek az a mértéke megadható-e, amit a Városi beadványában kért? A *Fővárosi Hirlap* arról értesül, hogy

a tanács és vele a közlekedési ügyosztály is hajlandó hozzájárulni a Városi tarifaemeléséhez, de a beadványban jelzett igényeket redukálni kivánja.

A Városi kérését és vele valószinüleg a Közutinak ujabban szintén megsürgetett beadványát *igen rövid idő alatt le fogják tárgyalni.* A közlekedési ügyosztályban *Valtinyi* József müszaki tanácsos foglalkozik az üggyel és az ügyosztályi előterjesztés már készen is van. Pár nap alatt a közlekedési bizottság és a huszas bizottság elé kerül az ügy, majd pedig a tanács foglal állást a kérdésben és valószinüleg igen hamar rákerül a sor a közgyülés döntésére is.

A tanács kebelében máris kialakult a vélemény, hogy milyen mértékben fogják a Városinak engedélyezni a viteldijak felemelését. A tanács állásfoglalása, ugy tudjuk, azonos lesz a közlekedési ügyosztályéval és pedig eszerint

a tanács nem járul hozzá a 20, 30 és 40 filléres viteldijakhoz, hanem azokat 20, 24, illetve 30 fillérben hajlandó megállapitani.

A tanácsi előterjesztés szerint tehát az uj

villamos-dijtételek a Városin a következőképpen fognak alakulni:

A huszfilléres átszállás nélkül érvényes menetjegy, melynek árában 2 fillér közlekedési adó bennfoglaltatik, a következő vonalakra szól: Margit-hid—keleti p. u.; nyugati p. u.—Boráros-tér; Eskü-tér—Városliget; Szabadság-tér—Városliget; Rácfürdő—Kőbányai-ut; Rókus kórház—ferencvárosi p. u.; Boráros-tér—Üllői-ut; Rókus kórház—Kápolna-tér; Rókus-kórház—Ferenc József-laktanya; nyugati p. u.—keleti p. u.; Rókus-kórház—Népliget; Vilmos császár-ut—Boráros-tér; Rákóczi-út—Eskü-téri várócsarnok; Boráros-tér—Podmaniczky-utca sarok; Eskütéri várócsarnok—Népszinház-utca; Dráva-utca—Ferenc József-rakpart Irányi-utcai sarka; Petőfi-tér—Népliget; Dráva-utca—Eskütéri vásárcsarnok; Petőfi-tér—Népliget; Eskü-téri vásárcsarnok—Tomcsányi-utca Hungária-körúti sarka; József-körut—Ferenc József-laktanya; Kőbányai-uti végállomás—Kápolna-tér; Rókus-kórház—kőbányai felső p. u.; Hungária-ut—Akna-utca; Kolozsvári-utcai őrház—ujtemetői végállomás; Boráros-tér—Erzsébetfalvai Határ-ut; Mester-utca Markusovszky-uti sarka—Erzsébetfalva belterületére.

A 24 filléres átszállás nélkül érvényes közlekedési adómentes menetjegy érvényes lenne a 4-es, 16-os, 18-as, 24-es, 26-os, 28-as, 30-as és 32-es relációkra.

A 24 filléres közlekedési adómentes egyszeri átszállásra érvényes jegyek érvényesek a hálózat bármely két pontja közti menetre, de a köztemetői vonalon, a Kőbányai felső pályaudvaron kivül fekvő; az erzsébetfalvai vonalon pedig a Határ-utcán kivül fekvő részek kizárásával.

A 30 filléres, közlekedési adómentes, egyszeri átszállással érvényes jegyek a hálózat bármely pontjáról a köztemetői vonalnak a kőbányai felső pályaudvaron kivül fekvő, valamint az erzsébetfalvai vonalnak a Határ-uton kivül fekvő részeire használhatók.

A Fővárosi Hirlap munkatársa érdeklődött illetékes helyen a Villamos Városi Vasuttársaság tarifareviziójának megokolása iránt, ahol a következő felvilágositásokat kapta:

— A Városinak sok gondot okozott, hogy olyan tarifareviziót készitsen elő, amely a vállalat érdekeit is kielégitené és amely, ha részben is, elháritaná a közelgő deficitet, de amely egyszersmind a közönséget sem terhelné meg tulságosan. Végül is az a felfogás kerekedett fölül, hogy e kettős cél szolgálatában nem lehet szó az átszállásra nem jogositó egységes tarifáról. Hogy csak egy példát emlitsünk, a közuti vonalat a Városi közlekedésének gerinceként kell tekinteni, amelyről apró utakra való átszállások vannak. Ha az átszállásnélküli egységes huszfilléres jegyről lenne szó, abban az esetben az lenne a következmény, hogy *nagyon megdrágulna az átszállás*. A városligetbe például egy a körutról történt átszállás nem kevesebb, mint 40 fillérbe kerülne. Ha pedig az egységes tarifa átszállásra is szólna, akkor ezt a tarifát igen magas összegben kellene megszabni, ugy, hogy egy ilyen egységes jegy a közlekedési adó beleértésével *27 + 2 fillérbe kerülne*. Olyan tarifát kellett tehát tervbe venni, amely arányba hozza a dijtételek magasságát a megtett ut hosszával. Ez a gondolat volt az alapja annak a tarifarevizionak, amelynek jóváhagyását a Városi most kéri a fővárostól. A vállalat számitásai szerint ez a tarifaemelés a Városinak *évi három millió korona bevételi többletet jelentene*, ami azonban csak az ötödfélmilliós várható deficitnek redukcióját jelentené, de magát a deficitet teljesen kiküszöbölni nem tudná.

996,000 kenyérfogyasztó

A Közélelmezési Hivatal dilemmája

Az ujpesti polgármesternek felrótt bünök között ott szerepel az is, hogy 15,000 darab kenyérjeggyel többet bocsátott ki, mint amennyi lakosa van Ujpestnek. A vád, ha be tudják igazolni, mindenesetre igen sulyos, bár igen könnyen megeshetik, hogy itt is hasonló eset forog fönn, mint, ami a télen a fővárossal is megtörtént és amelyet Budapest közélelmezésének egyik legfőbb intézője mondott el az ujpesti apropóból a *Fővárosi Hirlap* munkatársának.

A Közélelmezési Hivatalnak, vagy miniszteriumnak a fővárossal szemben való bizalmatlansága akkorjában volt virágában. Akkor küldték a főváros nyakára *Enyedi* Simont, hogy őrködnék a főváros háborus élelmezése körül, nem történik-e a városházán pazarlás. O végre is ismeri a terepet és kellő antipátiával viseltetett a közélelmezést intéző faktorokkal szemben is.

Hogy Enyeditől származott-e a gyanu, vagy sem, igazán nem lehet tudni, egy szép napon azonban a Közélelmezési Hivatal azon kezdett töprengeni, hogy tulságosan sok az a kenyérjegy, amit Budapesten elfogyasztanak. A töprengéseket nem fojtották el magukban, hanem értésére adták aggodalmaikat *Marher* Aladár dr. tanácsnoknak is. Azt mondta a Közélelmezési Hivatal, hogy a legfrissebb statisztikai adatok szerint Budapestnek ugyan több, mint egymillió lakosa van, ebből az egymillióból azonban igen sok a katona, ugy, hogy a polgári lakosságnak nem szabad többet kitenni, mint 750,000 főt. A katonaság kenyeréről ugyanis a kincstár gondoskodik, ahhoz semmi köze sincs a fővárosnak, tehát azok számára lisztet sincsen joga igénybe venni. A közélelmezési ügyosztály hiába bizonykodott, hogy ő nem is vett számitásba egyetlen egyenruhás lelket sem, kivéve azokat, akik katonai kórházakban vannak ápolás alatt és akiknek kosztjáról a főváros gondoskodik. Hiába volt minden, a Közélelmezési Hivatal ragaszkodott ahhoz, hogy ő kitünően tud összeadni és kivonni és ilyenformán a csalhatatlanság jegyében megállapitotta, hogy a főváros több lisztet vesz igénybe, mint amennyire a lakosság ellátására szükség van.

Végre *Marher* tanácsnok azt proponálta, tessék a Közélelmezési Hivatalnak a liszthivatalok utján meggyőződni a való helyzetről. És meg kezdődött a nagy revizió. Hónapokig tartó munka volt, amig most már elvitathatatlanul megállapitották, hogy Budapest székestővárosnak nem kevesebb, mint *996,000 kenyérfogyasztója van és ebben a számban nincsen benne egyetlen katona sem.* Benne foglaltatnak azonban a számban az ugynevezett *ellátottak*, akiknek odahaza van már a nyár óta a lisztjük és akik természetesen nem is kapnak kenyérjegyet. A liszthivatalok az ellátottakat a legpontosabban nyilvántartják és igy a visszaélésnek nyomára sem lehet találni.

A Közélelmezési Hivatal azonban tovább tünődhetik a dilemmán, vajjon a statisztikában nem szerepelnek-e a katonák, vagy Budapest lakossága már hatalmasan tulhaladja-e az egymillió főt? A választ mi hamarosan nem tudjuk megadni, de ha *Nagy* Ferenc államtitkár ur különösképpen érdeklődnék, forduljon bizalommal *Thirring* Gusztáv urhoz, a statisztikai hivatal igazgatójához, aki ezt a rejtélyt is föl fogja fedni előtte.

Az utcaseprők járjanak mezitláb!

Mutatványszám a Népruházati Bizottság piszmogásaiból.

Azt talán a Népruházati Bizottságban is tudják, hogy az utcaseprők garderobjában nem állanak tucatjával a különböző fajta lábbelik. Az egyik lemállik az utca vizében, sarában és piszkában és a fővárosnak sürgősen gondoskodnia kell, hogy ott legyen a friss bakkanes. Mert az utcaseprőnél majdnem fontosabb a bakkanes, mint maga a seprő. Ha nincs bakkanes, megszünik a munka és ha nincs tiszta utca, nincs egészség és a Népruházati Bizottság jóindulatából olyan járványok szakadhatnak a nyakunk-

A budai várról.

Sokat és joggal panaszkodunk amiatt, hogy szép, ifju fővárosunknak kevés a mütörténelmi jellegü és becsü régi része. Igaz egyrészt, hogy nem is igen volt, másrészt azonban a meglevő kevés müemlék és szebb régi városrész a magunk büne, nemtörődömsége és hozzánemértése miatt ment tönkre a körültekintés nélkül való uj épitkezések által. Annál jobban kellene megbecsülnünk a Várat, mely a legutóbbi napokban is történelmi szerepet játszott, mikor a koronázás szertartásának képezte gyönyörü és méltó keretét.

Ez az alkalom is rá kell, hogy terelje a figyelmünket a Várra, hogy legalább mai állapotában őrizzük meg tovább is, mert bizony avatatlan kezek már eddig is sokat rontottak rajta.

Növeli a Vár fontosságát az udvari élet fölélénkülésének biztos reménye, ami egyuttal a Vár életének is uj korszakát nyitja meg.

Hogy a figyelem, törődés, megbecsülés nem mind magától értetődő, természetes dolog, arra, sajnos, igen sok körülmény és jelenség figyelmeztet, ha a Várban körültekintünk. Mulasztások, mondhatnám, bünök el nem tüntethető és nem reparálható nyomai ötlenek lépten-nyomon szemünkbe s fokozzák az érdekelt vezető körök iránt érzett nagyfoku bizalmatlanságunkat. Szinte érthetetlen, hogy ma, mikor hál' Istennek, a művészetek, a lakásberendezés, az architektura s maga a városrendezés iránt a közönség szélesebb rétegeiben érdeklődéssel, sőt több-kevesebb hozzáértéssel találkozunk, akkor azok, akiknek az a hivatásuk és kötelességük, mesterségük volna, bürokratikus copfok és paragrafusok között tapossák a művészietlenség, sablonosság régi, helytelen utját.

Csak röviden s csak a legszembeötlőbb hibákat vizsgálva, legelsősorban a Várnak a térképekbe bejelölt s helyenkint már a valóságban végrehajtott, ugynevezett „városszabályozását" kell meglátnunk. Ennek estek áldozatul a várkapuk, melyek, ha valami nagyobb művészi becsük nem is volt, mégis hozzátartoztak a Vár karakteréhez. De ezenfelül a berajzolt jövendő utcavonalakból s a már kiépitett járdaszegélyekből megdöbbenéssel látjuk azt, hogy a szabályozást egész egyszerüen ugy vélik megoldhatónak, hogy a görbe utcákat léniaegyenesre kihuzzák, keresztbe megint egyenes utcákat nyitnak, szóval a József- vagy a Ferencváros sivár képét akarják a Várra is ráerőltetni. Nem kell ma már külön hangsulyozni a görbe utcák jogosultságát, kivált ott, ahol, mint a Várban, azokat a terepalakulatok is megokolttá teszik. Általában változatossá, élénkebbé teszik a város képét s ma már egészen uj utcákat s tereket is ilyenformán létesitenek.

Ezzel szemben azonban senki sem törődött azzal, hogy a legutóbb épült uj házakat megfelelőbb frontal létesitsék. Ez történt a Disz-téren, a honvéd-szobor mögött épült uj bérházon. Az ezen a helyen állott gyönyörü kis Marcibányi-palotára jobb vissza sem emlékezni; de ha már uj épületnek kellett a helyére kerülni, azt már igazán ugy a térnek, mint az Uri-utcának megfelelő szabályozásával kellett volna megépiteni. Igy ma az Uri-utcának sarkos, szük betorkolásán már nem igen lehet segiteni. Még durvább az Uri-utca egy másik uj bérházának esete, melyet a lebontott, régi ház helyén ugy épitettek meg, hogy egyik sarka egy méterrel beáll az utca járdájába. Viszont az egyébként igazán stilusosnak és szépnek igérkező uj állami levéltár épitésekor meg tekintetbe vették a jövendő szabályozó vonalat, ami azt jelenti, hogy a Bécsikapu-tér szép, kis régi házait le kell bontani, tehát a Várnak legszebb terét is agyon fogják szabályozni.

Fenyegetik a Vár jellegét az ott épiteni szándékolt uj minisztériumok és középületek is. Távolról sem akarjuk elvitatni, hogy középületnek alkalmasabb hely kevés van a Várnál, de középületet is csak olyan helyen és stilusban volna szabad épiteni, hogy egyetlen egy, a Vár képéhez jellegzetesen hozzátartozó kis házacska se essék áldozatul vagy eredeti hatásában ne zavartassék.

A Vár „vár"-karakterével függött össze az utcák meglehetősen szük volta, amin talán helyenkint segiteni is kellene. A tervezett szabályozásban persze azt látjuk, hogy a meglevő egy-két szélesebb utca szélességét redukálni akarják; a Fortuna-utcát is meg akarják szükiteni s az Uri-utcának a Szentháromság-utca előtti kis levegőt nyujtó kiszélesedését is be akarják épiteni, ahelyett, hogy inkább néhány fát és bokrot ültetnének oda.

Nagyon csinján kellene bánni az uj épitkezésekkel, mert amit eddig ezen a téren láttunk, az több, mint siralmas. A Vörös Kereszt disztéri háza, a vele szemközt levő bérház, az Uri-utca és Tárnok-utca uj épületei, nem tekintve, hogy felhőkarcoló magasságukkal kirinak a környezetből; gipszes, kietlen bérkaszárnya formáiukkal nagyon-nagyon rontják az egész Vár képét, hangulatát.

Rá kell mutatnunk arra is, hogy a régi házak rendbehozatala, restaurálása, átépitése is igen sok kivánni valót hagy. És sajnos, megint ki kell emelnünk, hogy a rossz példával itt is a község megy elül! Példaképpen hozom föl az elüljárósági célokra megvett, s a Szentháromság-tér sarkán álló két kis házat, melyet ugy állitottak helyre, hogy az utolsó kis városban is több a müizlés. De látunk másutt is gipszet, mükövet stb. ugy, hogy az ember azt óhajtja, bár maradt volna meg inkább minden a régi állapotában.

Nem akarom a szomoru fölsorolást folytatni; inkább arra térek át, milyen eszközökre volna szükség a Vár jövendőjének érdekében. Ehhez a ponthoz érkezve azt óhajtom legjobban hangsulyozni, hogy legfontosabb és legsürgősebb volna tervpályáza-

ba, hogy azok jobban pusztithatnak, mint maga a háboru.

A Népruházati Bizottságban ugyanis nyilván olyan alsóbbrendü néposztálynak tekintik az utcaseprőket, akiknek sokal jobban illik, ha mezitláb sétálgatnak a körutakon, sőt a közcsend érdekében szinte kivánatosabb, hogy a kopogós bakkancsok elmaradjanak. Ilyen bölcsességeknek kell odabent érvényesülniök, mert különben, ha nem igy lenne, akkor november óta már történt volna valami az utcaseprők lábbelije érdekében. Ezzel szemben az a tény, hogy a főváros tanácsa ötödik hónapja rendelt egy vállalkozónál bakkancsokat, amelyekhez a vállalkozó előbb a kereskedelmi miniszterium, utóbb pedig a Népruházati Bizottság kegyelméből még ma sem kapta meg a szükséges bőranyagot. Ilyen körülmények között valószinüleg hamarosan elérkezik az ideje annak, hogy az utcaseprők vagy mezitláb teljesitik nehéz feladatukat, vagy leteszik a seprőt és *Aczél* Gyula urra, a Népruházati Bizottság cipőosztályának igazgatójára bizzák, hogy tartsa tisztán, ha tudja, Budapest utcáit. Neki végre is van hozzá cipője.

A főváros tanácsa 1917. év októbe. 30-ikán tartott ülése adta meg a felhatalmazást *Balló* Alfrédnak, a köztisztasági hivatal igazgatójának, hogy az utcaseprők számára *Zelter* Kálmán bakkancsgyárosnál 1500 pár munkásbakkancsot rendeljen, aránylag olcsó, páronkint 67 korona 25 fillér árban. A megrendelés azonnal meg is történt és most már a gyáros a tanács határozatával és a köztisztasági hivatal megrendelésével a kereskedelmi miniszteriumhoz fordult és a következő anyagok kiutalását kérte: 600 kg. felsőbőr, 750 kg. talpbőr, 250 kg. talphélésbőr és 250 kg. sarok, talpszél és lágyék céljaira.

A kereskedelmi miniszteriumban, dacára annak, hogy a *köztisztasági hivatal katonai parancsnoksága külön is bizonyitotta a bakkancsok mellőzhetetlen szükségességességét*, nem volt sietős a dolog. Az iparfejlesztési osztályba beosztott *Egry* Kálmán tanár nevéhez füződik a budapesti utcaseprők bakkancsügyének ötletes és kitartó halogatása. Az ügy innen szőröstül-bőröstül, de az elintézésnek halvány reménye nélkül az akkor ujonnan megalakult Népruházati Bizottság elé került.

Az amerikázást itt *Aczél* Gyula, a cipőosztály igazgatója vette át, aki olyan szorgalmasan ül az aktákon, hogy semmi remény nincsen rá, hogy fölkeljen róluk, ha igyan felsőbb hatalom nem kényszeriti erre. Aczél, a cipőkirály, ugy látszik, csuffá akarja tenni Budapestet és a mezitlábas utcaseprőkkel kivánja benépesiteni a világváros körutjait. Nem ártana, ha *Szterényi* József kereskedelmi miniszter egy kissé érdeklődnék, mi az oka annak, hogy a Népruházati Bizottságban ilyen keveset törődnek a főváros eminens érdekeivel. De a Népruházati Bizottság élén is áll két férfiu, akiket mint rendkivül agilis fővárosi bizottsági tagokat ismerünk. Az egyik *Magyar* Bertalan alelnök, a másik pedig *Vértes* Emil ügyvezető-igazgató. Vajjon ők is egyetértenek-e azzal, hogy Aczél urnak joga van a főváros kárára ilyen tisztelettreméltó piszmogást véghez vinni és ők is örömmel látnák-e a mezitlábas utcaseprőket?

---

tot rendezni a Vár szabályozó tervére, mely fölött azután természetesen nagyobb, müvészekkel s a müemlékek országos bizottságának kiküldöttjeivel kiegészitett bizottság döntene. A szabályozásnak magától értetődőleg ki kellene terjeszkednie arra, hogy mely épületeket, illetőleg mely épületcsoportokat kell változatlanul megtartani, hol s milyen terjedelemben helyezhetők el középületek, s végül arra, hogy a már elkövetett hibák hogyan volnának orvosolhatók. Például a kirivóbb épületek homlokzatát a lehetőséghez képest át kellene alakitani, a Disz-téren a Vörös Kereszt s a szemben álló ház között esetleg valamely kapuzatos épitmény volna létesithető, hogy ez a két modern épület el legyen szigetelve a Vár régi, ódon részétől stb.

Szükséges volna továbbá egy állandó s a jelzetthez hasonló összetételü bizottság, mely az uj épitkezések s restaurálások terveit birálná meg. Itt főszempontként kellene szerepelnie annak az elvnek, hogy a bástyai frontokon egyemeletesnél magasabb házakat nem szabad épiteni.

Ahogy a hibák sorát lehetett volna folytatni, éppen ugy lehetne a segités jövő eszközeit is még nagyon részletesen kifejteni; célom azonban most csak az, hogy a közönség, valamint az érdekelt intéző körök figyelmét a Várra fölhivjam. Bizom azonkivül erősen abban, hogy a Vár eddigi helyzeténél fogva és kialakultsága folytán, valamint az udvar ottléte által kereskedelmi s közlakóhellyé nem változik, folyton szaporodó magánpalotái és házai s a középületek által intim előkelő jellege megmarad. Mindenekfölött remélem végül, hogy a közönség, valamint a hatóság részéről a jövőben nagyobb figyelemben, megértésben és szeretetben részesül majd a Vár s ennek révén képesek leszünk régi karakterét megőrizni, az elkövetett hibákat orvosolni s a jövő fejlődés irányát a helyes mederben tartani.

Ney Ákos

Bódy Tivadar alpolgármester

a költségvetésről, a beruházási kölcsönről, a tisztviselők anyagi helyzetéről, a közélelmezés aktuális kérdéseiről és a lakáskérdésről

Soha lázasabb és egyben kitartóbb munkára nem volt szüksége Budapestnek, mint most, amikor minden energia felhasználásával arra kell törekednie, hogy akár egy végtelenbe nyuló háborura készüljön föl, akár hogy a béke nagy alkotásainak alapját vesse meg. Ebben a hatalmas készülődésben is leginkább a pénzügyi, közélelmezési, szociális és épitkezési kérdések dominálnak. A forrásban levő tervek kialakulásába bevilágitandó, Bódy Tivadar dr. alpolgármester, udvari tanácsoshoz fordultunk, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt nagybecsü nyilatkozatot tett. A nyilatkozatnak, amely a napirenden levő legfontosabb kérdéseket a legtisztább szinben tünteti föl, külön szenzációi is vannak. Mindenekelőtt azokat a nehézségeket tárja elénk, amelyekkel a mai zavaros viszonyok között a költségvetés összeállitásánál meg kell birkózni. Nagyfontosságuak azok a kijelentések, amelyek a tisztviselők státuszrendezésére, anyagi helyzetük javitására, a háborus különmunkák honorálására vonatkoznak. E tekintetben Bódy alpolgármester nem sok vigasztalót tud mondani, mert a fennakadás nemcsak a főváros anyagi viszonyaiban gyökerezik, de sokkal inkább ott keresendő, hogy a kormány a főváros tisztviselőinek dotálásának kérdésében nem akar tovább menni, mint amennyire a maga alkalmazottait ki tudja és akarja elégiteni. A főváros beruházó kölcsönének ügyét rövid időn belül elintézettnek tekinti az alpolgármester, akinek nyilatkozatából azonban arra lehet következtetni, hogy a főváros ezuttal aligha fog háromszáz milliós beruházó kölcsönt fölvenni, hanem megelégszik egyelőre százmillióval, amit azonban semmi, igy a hadikölcsön közelgő kibocsátása sem hátráltathat. A lakáskérdés megoldása egyik legnagyobb gondja a fővárosnak. E tekintetben is meglepően érdekes és eredménynyel biztató tervvel foglalkoznak, ami abban áll, hogy a különböző központok által elfoglalt épületeket ismét rendeltetésüknek adják vissza, ismét lakások lesznek ezekben a házakban, a központok számára pedig olcsó telkeket ad a főváros, hogy ott hivatalaik számára a maguk költségén házakat épitsenek. Az első ilyen ajánlatot már meg is tette a főváros, amennyiben a Haditerménynek telket ajánlott föl. Valószinü, hogy a már megindult tárgyalások eredményre is fognak vezetni. Közélelmezési kérdésekről tett még Bódy alpolgármester igen figyelemreméltó kijelentéseket, amelyek nagy vonásaikban mindenesetre megnyugtatók.

Az alpolgármester nagyfontosságu nyilatkozatai különben itt következnek:

Nehézségek a költségvetés összeállitása körül.

Első kérdésünk a költségvetésre vonatkozott, amelynek most már minél előbb a közgyülés elé kell kerülnie.

— Soha *költségvetést* csinálni nem volt nehezebb — mondta az alpolgármester, — mint az idén, amikor ez a költségvetés sehogyan sem tud kialakulni, sehogy sem tud pénzügyeinkről állandó képet megrögziteni. Ennek az oka első sorban az, hogy az anyagárak állandóan változnak, az alkalmazottak és az üzemi munkások igényei állandóan emelkednek. A másik oldalon viszont nem voltunk képesek eddig az uj adók jövedelmeit beállitani. Most lépett életbe a vigalmi adó, a közlekedési adó, utban van a világitási adó, amelyeknek jövedelmezősége csak most, az adók kivetése után kezd kibontakozni. A legapróbb jelenségek is olyan változásokat idéznek elő a költségvetésen, hogy szinte azt kell mondani, *lehetetlenség reális költségvetést csinálni*. Megtörtént például, hogy a népélelmezési kérdésekben történt uj helyzet alakulása révén a költségvetésen mintegy harminc helyen kellett változtatást eszközölni.

Késik a státuszrendezés.

— A költségvetésen igen nagy változást hozott létre legutóbb a napszámosok munkabéreinek felemelése. E mellett azonban megmozdultak a közigazgatási tisztviselők és az oktatószemélyzet is. Ezek a kiadások, amelyek e követelésekben foglaltatnak, igen nagy sulylyal nehezednének a főváros budgetjére. Egyelőre azonban e tekintetben minden a kormánytól függ, amely minden ilyen kérdésben azt veszi figyelembe, hogy milyen mértékben látja el ő a saját alkalmazottait. *Amennyit az állami alkalmazottak kapnak, annyit a mi alkalmazottainknak is engedélyez, ahhoz azonban, hogy mi ennél egy fillérrel is többet adjunk, hozzájárulni nem hajlandó.* Minden ilyen természetü kérdéssel szemben elzárkózik a kormány, pedig mégis csak más a fővárosban élő és a fővárosi viszonyokhoz, a budapesti árakhoz kötött tisztviselők helyzete, mint az államiaké. Ez az oka annak is, hogy *a tisztviselők státuszrendezése nem tud megszületni*. A közgyülés határozatának jóváhagyása egyre késik. Az elintézést állandóan sürgetjük, odafönt a miniszteriumban azonban a legpedánsabb mérlegelés tárgyává teszik a kérdést, ugy, hogy valósággal ogarithmussal számitanak ki minden tételt. Ugyanez áll a tisztviselők ama kivánságára vonatkozólag, hogy ujabb ötszáz koronás beszerzési előleget adjunk. Hasonlóképen áll a dolog a tisztviselőknek háborus külön munkájának honorálásával is. Minden attól függ és azon mulik, hogy az állami alkalmazottak miként vannak ellátva.

A tisztviselők háborus különmunkája.

— Ugy tudjuk — mondottuk — hogy a tanácsnak a különmunkák honorálására vonatkozó decemberi határozata anyagi okokból mindeddig nem lépett életbe. És hallottuk azt is, hogy méltóságodnak van e tekintetben kielégitő megoldása, amelynek alaptétele a különmunkadijak kontingentálása.

— *A háborus különmunkákat természetesen külön kell honorálnunk.* És e tekintetben nincs is szükségünk kormányjóváhagyásra. Ezt a kérdést teljesen magunk oldhatjuk meg. A tisztviselők azonban a különmunkák honorálásának tekintetében tulzott követelésekkel léptek föl. Amikor a megállapitott terv szerint összeállitották a kiadások jegyzékét, az meghaladta a négy millió koronát. Olyan összeg ez, amit erre a célra igazán nem tudunk áldozni. Éppen ezért most azt a megoldást tervezem, hogy kontingentálni fogjuk a háborus különmunkálatok dijazására szükséges összeget, amelyet ezután az egyes hivatalfőnökök fognak kiosztani a tisztviselők között a végzett munka értéke és mennyisége szerint. Jogos és illő, hogy az érdemesebb tisztviselők magasabb honorációban részesüljenek, mig az érdemtelenek ne jussanak bőkezü ajándékhoz. Minden hónap elején be fogják terjeszteni a hivatalok vezetői a végzendő és hónap végén az elvégzett különmunkák jegyzékét, amelyet mi tételenkint fölülvizsgálunk és kartoték-rendszer szerint tartunk nyilván. Természetesen azután a hivatalfőnökök által való jutalmazást magam is a legszigorubban fogom ellenőrizni. El fogok látogatni a hivatalokba és meg fogom vizsgálni, ki mennyit dolgozott, milyen munkát végzett és hogyan honoráltatott.

Háromszáz millió helyett százmillió lesz a beruházó-kölcsön.

A következő kérdésünk a fővárosi beruházó kölcsönére vonatkozott. Bódy alpolgármester a következőket jelentette ki:

— *A kölcsön ügye a legjobb uton van.* Meglátogattam sorba azokat az urakat, akiknek a kérdés elintézésében a miniszteriumokban része van és mindenhol azzal a felfogással találkoztam, hogy a kölcsön kibocsátásának semmi akadálya nincsen. A kormány hozzájárulását biztosra lehet venni. Mindössze abban a kérdésben nem döntöttünk még, hogy *már most fölvegyük-e mind a háromszáz milliót, vagy egyelőre csak százmillióval elégedjünk meg?* A kérdés az, hogy nekünk, akiknek egyelőre nincs százmilliónál többre szükségünk, célszerü és gazdaságos dolog lenne-e mind a háromszáz milliót fölvenni? Jobb lesz-e gazdasági szempontból, ha a kölcsönnek egyelőre föl nem használható részét is biztositjuk előre, vagy várunk vele addig, amikor azoknak beruházására is rá kerül a sor?

— Hallottuk — mondtuk — hogy aggodalmak merültek volna föl aziránt, hogy a kormány nehézségeket akar támasztani a kölcsön fölvétele körül azzal a megokolással, hogy a hadikölcsön kibocsátása is esedékes?

— A hadikölcsön számára — mondotta az alpolgármester ur — a mi aránylag kis pénzügyi müveletünk nem lehet konkurrencia. Különben is ugy tudom, az ujabb hadikölcsönre csak májusban kerül rá a sor és mi a magunk kölcsönét akkorra régen lebonyolitottuk. Általában, ha a kormány jóváhagyása megvan és végleg megállapitottuk a kölcsön összegét, akkor az egésznek elintézése alig vesz igénybe többet nyolc napnál.

Budapest közélelmezése.

Az élelmezési kérdésekre tértünk át ezután. Beszélgetésünk során őméltósága a következőket mondta:

Az élelmezési kérdésekben legfontosabbnak tartom azt, hogy ma már bizonyos háborus rend kereteibe tudtunk beleilleszkedni. Ha pedig ez megvan, akkor nincs más feladat, mint hogy a kormány idejekorán megtegye azokat az intézkedéseket, amelyek az élelmiszereknek azokra a helyekre való irányitására vonatkozik, ahol azokra szükség van. A mult évben a hiba az volt, hogy ezekkel a rendeletekkel megkéstek, ugy látszik azonban az idén hasonló balesettel nem kell számolnunk, mert a kormány máris megkezdte intézkedéseit. A háborus rendhez tartozik az is, hogy ma már van egy férfiu, *Nagy* Ferenc államtitkár személyében, aki állandóan helyén van és aki már kitünően beletanult nehéz szerepébe. Akik eddig a közélelmezési ügyeket intézték, mire megtanulták a mesterségüket, máris távoztak a helyükről. Sajnos, ennek a sok változásnak leginkább mi ittuk meg a levét.

— A *kenyérmagvak dolgában* az idejekorán való rendelkezések kikerülhetővé teszik majd a zavarokat. A *hús dolgában* — fájdalom — nem állunk ilyen jól. El kell rá készülnünk, hogy a hús ára tovább is emelkedni fog, aminek az a természetes oka, hogy állatállományunk állandóan fogy. Ez igen természetes következménye a háborus állapotnak, talán a fokozott fogyasztásnak is, de mindenekfelett annak, hogy állatállományunk ellátása bizony igen hiányos. Ennek a körülménynek kihatása van a *zsirkérdésre is.* A sertések etetése a legnagyobb nehézségekbe ütközik, amit mi, a főváros is, erősen megérzünk. *Le kell ölnünk a félig elkészült disznókat,* pedig minden ilyen eset igen nagy gazdasági kárt okoz. Ugyanaz a táplálék ugyanis, amely a hizlalás elején egy kilogramm zsirt termel, a hizás előrehaladottabb állapotában három kilót produkál. Igy csak természetes, hogy nagy veszteséget jelent, ha a sertéseket időnek előtte öljük le.

— *A legszomorubb azonban a helyzet a tej körül.* Itt a bajok teljesen elkerülhetetlenek és el kell készülnünk a legrosszabbra, hogy egyáltalán nem lesz elegendő tejünk. Ennek azután nemcsak a takarmányhiány az egyedüli oka, hanem a szállitási nehézségek is. Az a tej, amely eddig reggeltől estig volt vonaton, most harmadnapra érkezik meg. Elképzelhető, hogy milyen állapotban jutunk a három napig utazó tejhez. Természetesen mindent megkisérelünk a tej konzerválására, mesterséges hütést alkalmazunk, de valószinü, hogy mindez az igyekezet hiábavaló marad.

— *Aggodalmas a helyzet a burgonya tekintetében is.* Mint ismeretes, a mezőgazdasági termények uj árának megállapitása alkalmával igen mostohán bántak el a burgonyával. Ilyen körülmények között jogosan kell attól tartani, hogy a termelők más, jövedelmezőbb terményeket fognak előnyben részesiteni és igen kevés burgonyát hajlandók vetni. Ennek a megoldása másként el sem képzelhető, mint hogy *a kormány kötelezővé tegye bizonyos meghatározott területeknek burgonyával való bevetését,* hogy ilyenformán legalább olyan burgonyatermést biztositson, mint tavaly volt, ami a szükséglet kielégitésére megfelelő lesz. Éppen ellenkezőn állunk a zöldséggel. A jelekből arra kell következtetni, hogy *zöldségfélékben egyenesen tultermelésünk lesz,* aminek igen egyszerü magyarázata az, hogy a mult esztendőben a termelők zöldségfélékből rengeteget kerestek. A zöldségfélék nagy jövedelmezősége arra csábitotta a gazdákat, hogy óriási területeket vettek be főzeléknek való terményekkel. Annyira ment ez az idén, hogy mi be is szüntettük a zöldségféléknek előre való lekötését, mert nem lehet tudni, hogy az ilyen nagy tultermelés mellett mint fognak majd az árak alakulni. Meg van az esélye még annak is, hogy a zöldségfélék ára a maximális ár alá fog süllyedni.

Kitelepitik a központokat.

Végül a lakáshiányról és annak várható megoldásáról nyilatkozott az alpolgármester ur:

— *A lakáskérdés a legsulyosabb problémánk.* Olyan szükséglet van lakásokban, hogy az emberek a szó legszorosabb értelmében sirva jönnek hozzánk, hogy segitsünk rajtuk. Sajnos, nem áll módunkban, hogy bármit is tegyünk. Most azonban van egy megoldásunk, amelynek gondolata *Szabó* Imre dr. tisztifőügyész urtól származik és amely a leggyorsabb és legelemibb szükségen segiteni lesz hivatott. *A Haditermény r.-t.-gal máris érintkezésbe léptem, hogy legyen segitségünkre. A terv az, hogy a főváros telket ajánl föl a Haditermények, melyen házat épitsen magának, amivel azután fölszabadulnak a Haditermény mai hivatalai. Ezzel nem kevesebb, mint nyolcvan lakást tudunk biztositani Budapest közönsége számára. A Haditermény uj palotája számára már ki is jelöltük a telkeket és az a szándékunk, hogy ezen a módon olcsó telkek felajánlásával az összes központokat ki tudjuk telepiteni és igy igen sok lakást teszünk szabaddá.* A központoknak van elegendő pénzük arra, hogy házakat épitsenek, a vállalkozóknak van épitőanyaguk, a katonai munkaerőket pedig máris biztositottuk erre a célra. A telkek, amelyeken a központok házai felépülnek, természetesen a város belsejében lesznek, mert az ő számukra ez igen fontos körülmény. Biztositani fogjuk természetesen azt, hogy a háboru után, amikor a központok missziója véget ér, a telkeket és az épületeket a főváros visszaválthassa.

Nagy Ferenc duplán

Budapest közélelmezési kormánybiztosa

Ritka fóka az, amelyikre annyi eszkimó pályázik, mint Budapest közélelmezési kormánybiztosságára. Olyan tülekedés volt e körül az állás körül, hogy igazán ritkán láttunk hozzá hasonlót. Annyi név került forgalomba, hogy az embernek azt kell hinnie, hogy a háboru mást sem nevelt, csak közélelmezési szaktudósokat. Ebben a tejjel-mézzel folyó országban bizony nem igen kellett eddig közélelmezni, mindenki megtalálta a maga mindennapi kalácsát és pecsenyéjét. Az uj idők uj hivatást hoztak létre és egyszerre az uj zsenik regimentje is megjelent a láthatáron.

A sok budapesti közélelmezési kormánybiztosjelölt közül a legutolsó Joannovich Sándor temesi főispán volt, akinek budapesti kormánybiztosságának hamarosan utját szegték. Kapott a mult héten helyette egy egész csomó várost és vármegyét. A töméntelen jelölt között azonban addig válogatott a kormány, amig a főváros álláspontját fogadta el. Bárczy István polgármester ugyanis igen helyesen kifejtette illetékes helyen, hogy Budapestnek tulajdonképpen nincsen is szüksége kormánybiztosra. Mert tulajdonképpen mi a célja ennek az intézménynek? Semmi más, mint hogy a közélelmezési minisztert megkiméljék attól, hogy a legapróbb-cseprőbb ügyben is személyesen kelljen mindenkivel érintkeznie. A miniszternek nem szabad más dolgának lennie, mint hogy a nagy, a generális intézkedéseket megtegye. A kormánybiztos összekötő kapocs az egyes kommunitások és a miniszter között. Miután azonban — fejtette ki illetékes helyen a polgármester — Budapest amugy is egyedül áll és egyedül kapna kormánybiztost, egészen mindegy, hogy a kormánybiztoson, mint szócsövön át, avagy közvetlenül érintkezik a minisztériummal.

A kormánybiztosság intézményének teljessége azonban azt kivánta, hogy Budapestnek is legyen kormánybiztosa, a kormány ugy állapodott meg, — valószinüleg szintén a polgármester javaslatára — hogy ezt a cimet Nagy Ferenc államtitkár fogja megkapni, aki amugy is állandóan intézte és intézi a főváros ügyeit. A fővárosnak igy jutott az a szerencse, hogy Nagy Ferencet duplán mondhatja a magáénak. Duplán: mint államtitkárt és mint kormánybiztost. Bármennyire nem látjuk Nagy Ferencben azt a közélelmezési zsenit, akit benne jóindulatu emberek annak idején felfedezni véltek, mégis ezt kell a legjobb megoldásnak tartani, mert eddig is az volt a szerencsétlenség, hogy amig a városházán szépen kialakult a közélelmezés rendszere, addig fölülről állandóan uj és uj embereket ültettek a tanács nyakába, akik mindig uj és uj rendszert akartak teremteni. Végre most Nagy Ferenc lett az, aki nemcsak a nagy és ábrándos reformok gyermekbetegségein esett át, de egyben meg is melegedett a helyén.

A tanács ezt tartja a legjobb megoldásnak és senki sem fogja sajnálni, ha Nagy Ferenc az államtitkári fizetés mellé még kormánybiztosi napidijakat is kap. Igaz, hogy semmi külön munkája nem lesz, fontos, hogy „a kormánybiztosi hálózat kiépitése teljes legyen." És végre is ebben a mai drága világban mindenkire ráfér egy kis mellékjövedelem.

Események

Közgyülés. Szerdán, március 13-ikán, közgyülés lesz, amelynek legelső és leginkább az érdeklődés középpontjában álló programmpontja a tanácsnokválasztás lesz. *Demjén* Géza örökét töltik be ezuttal, akinek helyére valószinüleg egyhangulag fogják *Városy* Gyula dr. tanácsnok-főjegyzőt megválasztani, mig az igy megüresedő tanácsnok-főjegyzői állás betöltésénél már komolyabb küzdelem várható, lévén két erőteljes párttal rendelkező jelölt *Sallay* Árpád és *Kemény* Géza főjegyzők személyében. Sallaynak az az előnye, hogy ő már a trambulinon áll és csak ugrania kell. *Kemény* Géza viszont tisztában van azzal, hogy akár most, akár a legközelebbi alkalommal, de rövidesen helyet kap a tanácsban. A szerdai közgyülésen különben a tanácsnokkal és tanácsnok-főjegyzővel együtt választják meg az uj kerületi előljárót, valamint a világitási üzemi bizottság husz tagját is, akik ugyanazok lesznek, akik eddig a gázgyári bizottság cimén együtt voltak. A közgyülés tárgysorozatán egyébként mindössze huszonnyolc pont szerepel, amelyek közül igen kevés számithat komolyabb érdeklődésre. *Stankovits* tanácsnok fogja referálni a jövedelem-, vagyon- és hadinyereség-adó, valamint a hadipótlék ügyében készült törvényjavaslatra vonatkozó tanácsi előterjesztést. Fontos határozatot fog hozni a közgyülés *Fock* tanácsnok előterjesztésére, amikor kimondja, hogy a soroksári Dunaág balpartján tervezett, ugynevezett *ferencvárosi helyi kikötő épitését* még a folyó évben megkezdi és az erre szükséges két millió korona költséget az 1916. évi nyolcvan millió koronás kölcsön terhére engedélyezi. A közgyülés hozzá fog járulni ahhoz is, hogy a kikötőépitéshez szükséges épitési anyag előzetes beszerzésére a II-ik ügyosztálynak félmillió koronát már most rendelkezésére bocsát. Ezen a közgyülésen alakul meg egy speciális háborusbizottság is, amely az épitkezési és lakásügyi kérdéseket fogja intézni. Az apróbb ügyek közül még mindössze *Csupor* tanácsnoknak az az

előterjesztése emelkedik még ki, amely a kórházi alkalmazottak helyzetének javitására vonatkozik.

A kórházépitések és tatarozások uj rendje. A főváros kórházainak gazdasági ügyeit — mint azt a *Fővárosi Hirlap* megirta — hónapok óta az uj gazdasági hivatal kezeli, amelynek több alosztálya között szerepel egy tatarozási alosztály is. A tatarozási ügyeket a kórházépitésekkel együtt eddig *Hönig* Dezső müszaki tanácsos intézte, aki pár esztendő óta e célból a közegészségügyi ügyosztály keretében dolgozott és igen értékes munkát végzett. Most az önálló épitkezések ismét visszakerülnek a XIII. ügyosztályba és igy *Hönig* müszaki tanácsosnak nem maradt az ügyosztályban megfelelő és méltó müködési köre. A polgármester tehát ugy intézkedett, hogy *Hönig* tanácsos térjen vissza a középitési ügyosztályba, ahol teljesen önálló hatáskört kap. A közegészségi ügyosztály kórházgazdasági hivatala müszaki osztályának vezetésére viszont a polgármester *Schuber* Gyula mérnököt rendelte ki a középitési ügyosztályból.

Tanulmányut Orsovára. Orsován a német hadvezetőség még a szerb és román hadjáratok idején pompás, praktikus és modern eleválókészülékeket és közraktárakat rendezett be. Most, hogy a főváros komolyan kezd gondolkozni a kikötőépitések megkezdéséről, aktuálissá vált ezeknek az orsovai német berendezéseknek megtekintése, amelyeket Vita Emil dr. tanácsnok már a mult esztendőben behatóan áttanulmányozott. Most egy ujabb tanulmányozó expedició készül Orsovára, amelyben Wrchowszky Vilmos, a közraktárak igazgatója és a közgazdasági ügyosztály felkérésére Mihalyik István müszaki tanácsos vesznek részt. Csak még a német hadvezetőség engedelmét várják, hogy megkezdhessék az eleváló-készülékek tanulmányozását.

Frenreisz igazgató ur. Megirta már a Fővárosi Hirlap és a mai nagy szállodahiányban igen helyesnek találta, hogy a városgazdasági ügyosztály pünkösdre meg akarja nyitni a Gellért-fürdő szállodáját és a fürdőnek már elkészült részeit. A megnyitási tervvel egyben ismertté lett, hogy a szálloda vendéglőjét Frenreisz István vendéglős bérelte ki, akit egyben mint szálloda-igazgatót is szerződtetett a főváros. Kissé furcsának tetszik, hogy a főváros egy bérlőjét egyben mint alkalmazottat is szerződtesse. Berczel Jenő dr. tanácsnokhoz fordultunk ebben a kérdésben, aki Frenreisz szerepéről a következő felvilágositást adta:

— Az egész világon ugy van, hogy a szálloda és a vendéglő egy kézben van. Egyébként a mi esetünkben szinte képtelenség is lett volna másként megoldani a dolgot, mert a szálloda és a vendéglő között való torzsalkodást, ha ez a két intézmény külön kézben van, állandónak kellett volna tekinteni. Akár mással se foglalkoztunk volna, csak a szálloda és vendéglő közt való igazságosztással. Frenreisz urat különben kitünő szakembernek ismerik, aki Angliában és Franciaországban igen előkelő szálodákban müködött és egy ideig a budapesti Bristol-szállónak is volt üzletvezetője. Kettős szerepe már csak azért sem kelthet aggodalmat, mert az ügyosztály a legmesszebbmenő ellenőrzést fogja gyakorolni. Végül pedig pénzügyileg is ez volt a legjobb megoldás, mert amig valamirevaló szakembernek 50—60,000 koronát kellett volna fizetnünk, addig Frenreisz, tekintettel arra, hogy a vendéglőnek is bérlője, 10,000 koronáért vállalta a szálloda igazgatását.

A népjóléti előadások. Az elmult héten befejeződtek azok a népjóléti előadások, amelyeknek célja az volt, hogy a népjóléti körzetek elnökei munkakörük és hivatásuk nagy fontosságára való tekintettel, megismerkedjenek a népjóléti igazgatás minden részletével és az egyéni népgondozás egész anyagával. Az értekezletet Bárczy polgármester nyitotta meg, rámutatva a népjóléti körzetek fontos és szép hivatására, amely felöleli a népjóléti megbizottaknak tanácsokkal és utbaigazitásokkal való ellátását. Az előadások sorrendjében az első báró Fejérváry Imréné volt. A népjóléti igazgatás feladataira, hatósági szervezetére, társadalmi berendezésére vonatkozó általános ismereteket adta elő, továbbá a nyilt és intézeti népgondozás különböző ágaiban szükséges tudnivalókat ismertette. A második napon Ferenczi Imre egyetemi magántanár a hadsegélyezésről, a hadiözvegyek és árvák gondozásáról, továbbá a hadirokkant-ügyről tartott előadást, mig a harmadik értekezleten dr. Madzsar József egyetemi magántanár az anya-, csecsemő- és gyermekvédelem problémáit ölelte fel. Utolsónak maradt dr. Pekár Mihály előadása a népegészségügyről és ezzel egyelőre le is záródott a népjóléti értekezletek sorozata, amely nemcsak sok értékes és céltudatos eszmével gazdagitotta a megvilágitott kérdéseket, de bizonyára sokban hozzájárult ahhoz is, hogy a népjóléti körzetek elnökei és a népjóléti megbizottak alapos tudással és kellő hozzáértéssel láthassanak szép és fölemelő munkájukhoz.

Tőkét emel a vásárpénztár. A Budapesti állatvásárpénztár r.-t. alaptőkéjét 2 millió koronáról 6 millió koronára emeli föl. Ezt az elhatározását Melly Béla árvaszéki elnök, a vásárpénztár alelnöke a pénzügyi bizottság huszas albizottságának pénteken bejelentette, amihez a bizottság hozzájárult. Az uj részvényeket 200 korona névértékben akarják kibocsátani. A vásárpénztárnak, amelynek részvényei 78 százalékban a főváros tulajdonában vannak, az elmult évi áruforgalma 600 millió, pénztárforgalma pedig 2 milliárd korona volt. A tanács kedd ülésében szintén jóváhagyólag tudomásul vették a tranzakciót.

Modern Szinpad. A Belváros szinházában még soha olyan sokat és jóizüen nem kacagott a közönség, mint az uj müsor bemutatása óta. Eltekintve a Május cimü komoly egyfölvonásostól, csupa kacagtató tréfa, vigjáték, bohózat és humoros magánszám szórakoztatja közönséget, mely a példátlan érdeklődés folytán csak hetekkel előbb történő előjegyzéssel képes jegyhez jutni. A mindenképpen elsőrendü müsorból különösen Földes Imrének, A láthatatlan ember cimü vigjátékát kell kiemelnünk, amelyben Mészáros Giza, Békefi László és Pető Attila aratnak nagy sikert. De zajos tapssal jutalmazta estéről-estére a közönség Bródy Miksának, A pofon cimü bohózatát is, amelyben Kökény Ilona, Boross, Vendrei, Bánóczi és Somlár remekelnek.

Susanne Grandais. A legszebb párisi müvésznő, Susanne Grandais ismét látható az Urániában egy bájos és érdekes mesejátékban, amelynek cime: Tengerparti álom. Egy fiatal uralkodó regénye ez a történet, teleszőve a poézis ragyogásával, melynek keretéül az oceán szolgál. Ez a király-idill önmagában is felejthetetlen filmje lesz a pesti közönségnek, annyira érdekes és annyira mélységes hatásu. Hozzá kitünő párisi müvészek alakitják a szerepeket és gyönyörü tengerparti tájak dekorálják a szinjátékot. Szóval ismét olyant nyujt az Uránia, amelyet mindenkinek látnia kell.

Intim Kabaré. Az Intim Kabaré csodálatos változáson ment keresztül. Az uj igazgatóság a legjobb irói és müvészi erőkkel dolgozik, a müsor érdekes s ezért a közönség estéről-estére zsufolásig megtölti az otthonos és barátságos szinházacskát. A müsor slágere: A császár...! cimü Napoleon-darab. Meg kell néznie mindenkinek, mily frappáns hatással idézi fel Szini Gyula egyikét azoknak a kalandoknak, amik a nagy császár alakját legendaként övezik. A touloni leány a hősnője A császárnak és Molnár Aranka adja remekül. Nagyon tetszik még a Kvitt, Fantaszta Lidi, Tüzoltó, Záróra után vidám darabok és kitünő szólók, melyeket Szeles Elza, Fenyő Irma, Mészáros Aranka, Abonyi, Gabányi, Simay, Virágh adnak elő zajos sikerrel. Jegyek a pénztárnál, Teréz-körut 46. és a jegyárusitó helyeken előre válthatók bármely napra elővételi dij nélkül.

A TŐKE

...

Hamisitják a Déli Vasut közgyülését

Hogyan fest a rendszerváltozás?

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában megirtuk, hogy *Gordon* Róbert, a *Déli vasut* magyar vonalainak üzletvezérigazgatója két főosztályt, a személyzeti ügyek intézését és a menetjegyosztályt, az elnöki osztály felügyelete alá helyezett és ezzel a ténykedésével reménytelenné tette azt, hogy az *Engel* Adolf-féle nepotizmus révén tehetségtelen epigonok érvényesüljenek — mások rovására. Ebből az eljárásból világosan látszik, hogy a Déli vasuton is győz a jobb belátás, amely szerint egy nagy közgazdasági vállalkozásnál az intéző munkatársaktól tudást, tehetséget és fürgeséget követelnek és a vállalat nem adhat nyugdijas állást elaggott, invenciós tevékenységre képtelen embereknek. A „Fővárosi Hirlap“ is ebből a szempontból itélte meg a helyzetet és erélyesen követelte, hogy a budapesti üzletigazgatóság nyugdijra rég megérett veteránjai, akik összességükben a „vének tanácsá“-át alkotják, az ügyek éléről távolittassanak el, mert egy regenerálási folyamat másként el sem képzelhető. „Nincs rossz vállalat, csak rossz vezetők vannak“ — mondják a kiváló közgazdászok és ha van vállalat az országban, amelyet a vezetők tettek tönkre: — az elsősorban a Déli Vasut. Ezért is hangsulyoztuk, hogy a vasutvállalat ügyeinek szanálása csak a vezető állásokban levő öregek penzionálása után várható és minden oly szándék, amely a régi rendszer felfrissitését célozza, tulajdonképpen folytatása annak az életrekeltési kisérletnek, amit az agonizáló Déli Vasutnál immár harminc éve gyakorolnak. Találhatnak pillanatnyilag ható orvosszereket, amelyek a beteg testet ugyahogy felüditik, de ezekkel az orvosságokkal a Déli Vasutat meg nem gyógyitják. *Gordon* Róbert üzletigazgató is csak gyenge felcsernek bizonyult. Elhatározása, hogy két főosztály önálló hatáskörét megszünteti, csak silány kisérletezésnek minősithető. Ingadozás, a vasutvállalat belső organikus bajainak nem ismerése szülhet csak ilyen fél intézkedést és azt hisszük, hogy maga Gordon Róbert sem ismeri elhatározásának forrását. Bécsben őt azzal a marsrutával szerelték fel, hogy a budapesti üzletigazgatóság rég kiszolgált veteránjait egyelőre nem szabad nyugdijba küldeni, de bizonyos, hogy amikor ezt az utlevelet az ujonnan kinevezett vezérigazgató részére Bécsben kiállitották, nem közölték az okokat, amelyek a bécsi vezérigazgatóságot erre az elhatározásra rákényszeritették.

Módunkban van, hogy ennek az intézkedésnek a titokzatos körülményeiről a fátyolt fellebbentsük. Figyeljen ide Gordon ur! Azért nem küldhet ön a „vének tanácsá“-nak tagjai közül senkit nyugdijba, mert a bécsi vezérigazgatóság ezeknek az uraknak a közreműködésével a monarchia és a külföld közgazdasági közvéleményét már évtizedek óta *meghamisitja* és a Déli Vasut évi rendes közgyülését e „gutgesinut“-ek társaságában tartja meg. A budapesti üzletigazgatóság veteránjai a vasut bécsi közgyülésein évtizedek óta részvényesi minőségben, tehát szavazati joggal jelennek meg. Hogyan jutnak a mumiák e megtiszteléshez? Nagyon egyszerü az eljárás. A bécsi vezérigazgatóság főkönyvelősége a budapesti üzletigazgatóság aggastyánjainak a nevére megfelelő szavazatra jogositó részvénymennyiséget deponál. A „vének tanácsá“-nak tagjai, evvel az egyszerü eljárással a Déli vasut részvényeseivé lépnek elő és a közgyülést majorizálják. Ezeket az álrészvényeseket évenkint bevagonirozzák, megadják nekik a busás napidijakat és felszállitják őket Bécsbe, ahol a mindenkori közgyüléseken résztvesznek és az igazgatóság előterjesztései mellett szavaznak. Ez a törvénytelen játék már évtizedek óta folyik és egészen természetes, hogy Gordon Róbert nem küldheti nyugdijba azokat, akik cinkostársai annak a vezérigazgatóságnak, amelytől Gordon is a kinevezését kapta. Ily körülmények között érthető, hogy ezek a tehetség nélküli öregek felelősség nélkül garázdálkodhatnak, mert velük szemben a Déli vasut bécsi igazgatójának keze is meg van kötve és *fél a nyilvános botránytól*. Bécsben rettegnek még annak gondolatától is, hogy a bécsi (mert itt is Mathusálemek töltik be a vezető állásokat) és budapesti igazgatóságok veteránjait kényszer utján penzionálják és egyszerüen felmondják nekik a szolgálatot. — Hadd pusztuljanak csak ki az öregek, — gondolják Bécsben, — mert igy legalább megmarad a becsület és titkainkkal együtt, tisztességgel szállunk az elkerülhetetlen csőd sirjába.

Gordon Róbert vezérigazgató most naiv jóhiszeműséggel keresi a kivezető utat. A sajtóban elhangzott lesujtó kritikák után olyasfélét csinál, mint aki tényleg változtatni akar a rendszeren és közben nem veszi észre, hogy ég a háza és mögötte állnak a tisztviselők ezrei, akik sivár és kilátástalan helyzetük javitását várják. Gordon Róbert most éppen a megforditottját csinálja annak, amit a Déli vasut „vének tanácsá“-nak tagjai negyven esztendeig csináltak és *idegen elemeket* telepit a vasutvállalathoz. Arról értesülünk ugyanis, hogy Gordon igazgató javaslatára leszerződtették dr. *Szentiványi* Dezső vasuti és hajózási felügyelőt, akit kineveztek dv. főfelügyelővé és *Czölder* igazgató mellett a vasut általános osztályának az élére állitanak. Evvel az elhatározással megszoritják *Czölder* János és *Schlosser* Ferdinánd hatáskörét. Az általános osztály ugyanis felöleli az elnöki, jogi, menetjegy- és személyzeti osztályokat és Szentiványi, mint az elnöki osztály vezetője, egyuttal helyettese lesz *Gordon* üzletigazgatónak is. További terve Gordon igazgatónak, hogy a Máv.-tól elszerződteti dr. *Gáll*

Hermannt, aki a Máv.-nál a menetjegy- és idegenforgalmi osztály főnöke és a Déli vasutnál neki szánták a menetjegyiroda vezetését.

Nem kell külön hangsulyoznunk, hogy a Déli vasut zilált dolgainak ilyen megoldása a lehető legszerencsétlenebb és a józan logika is erélyesen tiltakozik ellene. Megengedjük, hogy dr. *Szentiványi* Dezső szintén jóbarátja *Kelety* Dénes miniszteri tanácsosnak, a kereskedelemügyi miniszterium vasuti osztálya főnökének, helyben hagyjuk azt is, hogy ugy Szentiványi, mint pedig Gáll urak nagyobb képesség felett rendelkeznek, mint *Czölder, Schlosser, Sturm, Engel, Jacob, Prinz* és *Koller* urak, ámde a miniszteri tanácsosi jóbarátság még sem jogcim arra, hogy ennek kedvéért sok száz délivasutast mellőzzenek. Ha Gordon Róbert háztüznézést tartana a saját portáján, bizonyára sok olyan tisztviselőt találna, akik helyett nem volna kénytelen idegeneket a Déli vasuthoz telepiteni. Gordon elhatározása, hogy a kebelbeli embereket a rendszer-változtatásnál mellőzi, nem alkalmas arra, hogy a Déli vasut tisztviselőinek háborgó lelkiismeretét lecsillapitsa.

Szemle.

Az osztalékrendelet. — Kik fizetik az adótöbbletet. — A tőzsdei választások. — A Salgó jubileuma. — A gazdák háborus konjunktúrája

Egy félreértett rendelet okozott nagy megütközést a börzén. A kormány ugyanis a régi uzus szerint intézkedett azirányt, hogy a részvénytársaságok ne osszák széjjel egész nyereségüket osztalék formájában, hanem a hadiadóra megfelelő összegeket tartalékoljanak. Ezt a rendeletet a tőzsde valóságos depresszióval fogadta, holott nem volt szó egyébről, mint arról, hogy az eddigi háborus gyakorlatot fenntartsák, miután — a háboru is tart. Ha egyszer ez a tartalékolás keresztül van vive, akkor annyi osztalékot fizethetnek a bankok és takarékok, amennyit akarnak. A legtöbb vállalat magasabb osztalékot fog fizetni, mint tavaly és ezeknek az adótartalékolás meg sem kottyan. Felesleges tehát a börzén olyan aggályokat támasztani, amelyeknek nincs semmi alapjuk. Van most egyéb oka is a börzének, hogy a feje fájjon, de akik rémlátók, azok tanuljanak meg előbb — rendeletet olvasni.

*

Wekerle tájékoztatta választóit arról, hogy milyen adópolitikát fog folytatni. Hangsulyozta, hogy nem akarja a nagy vagyonokat megsemmisiteni, sem pedig a vállalkozó szellemet megbénitani. Szép tőle és az is szép, hogy a gazdákra is akar valamit a háborus adóterhekből háritani. Ellenben sajnáljuk és hiányát érezzük annak, hogy a kereső osztályokat, a kereskedőket és iparosokat is megvigasztalja és épp a középosztály kimélését hangsulyozza. Az uj adóteher nem érinti a szegény osztályokat és nem fogja tönkretenni a gazdagokat. Kiknek lesz tehát aránytalanul sulyos: a kereskedőknek és iparosoknak. Igy szokott ez mindig lenni, ha ugynevezett adópolitikáról van szó s amennyire nem csodálkozunk azon, hogy Wekerle se változott, annyira meglepő, hogy a középosztály nemcsak hogy tudomásul veszi a maga halálos itéletét, hanem még meg is választja képviselőnek Wekerlét. Bezzeg a nagybankok hadrakeltek a „sérelmes" javaslatok ellen s mint Lánczy Leó be is jelentette egy ujság hasábjain — sikerrel. Ezt a jó példát nem követik a kereskedők és iparosok, pedig annyi szervezetük van, mint ahány bank van Budapesten.

*

Megvolt a tőzsdei közgyülés, győzött tulnyomó többséggel a tanácsi párt és az ellenzék alig néhány szavazatot tudott összegyüjteni. Most már nincs szó választási mozgalomról, megszüntek a személyi aspirációk, a nagy torzsalkodások és a belső villongások. Az uj tanácsnak vissza kell állitani a tőzsde régi tekintélyét és rendet kell teremtenie a tőzsde falai között. Lehetetlen helyzet volt az, amelyen erőt kellett venni a tőzsdereform által, viszont lehetetlenné vált a reform fentartása is. Épp ezért nincs más hátra, mint most egyesült erővel megállapitani, hogy mit tegyenek, milyen reformokat létesitsenek és hogyan előzzék meg a jövőben az olyan jelenségeket, amelyek az ősszel majdnem a gyökereiben renditették meg a börzét. Az uj tanácsnak dolgoznia kell s e tekintetben maga mögött fog találni mindenkit, aki dolgozni akar.

*

A Salgótarjáni Kőszénbánya jubiláris közgyülésén szép és becses beszédet tartott Chorin Ferenc, a társulat elnöke. Hangsulyozta, hogy rengeteget fejlődött ez az ipar és lehetetlen mértékben emelkedett a termelés. A bányaipar primitiv kezdetei után ma az ország gazdasági oszlopainak egyike. Joggal emelte ki az elnök a Salgótarjáni Kőszénbánya jelentőségét és azokat a sikereket, amelyekre ötvenéves multjában bőven hivatkozhat. Telepei, felszerelései, befektetései és munkásai ma vezető helyen állnak a bányaiparban és a legszebb igéretek kalauzolják be a másik ötven esztendőt. Egész gazdasági életünk szilárdságát és erejét jelképezi ennek az ötvenesztendős vállalatnak gazdag energiája, amely töretlenül állta meg a háboru rendkivüli viszontagságait, s amelyet méltóan személyesit meg a társulat elnöksége és igazgatósága. Az ő sikerük egyszersmind a termelő munka sikere. Nem véletlen az sem, hogy éppen a Gyáriparosok Országos Szövetségének elnöke kereste és találta meg az alkalmat, hogy megállapitsa a Salgó elnöki székéből a szénvállalatok jövő programmját. Meg kell szüntetni a szégyenletes gazdasági függést — mondotta Chorin — amelyben az ország a külföldi széntermeléssel szemben van. Valóban, ez a legnagyobb problémája a magyar iparnak és ennek a problémának megoldatlan voltát eléggé megszenvedtük a háboru alatt. Ezek a tapasztalatok kötelezettséget is foglalnak magukban: az iparilag önálló Magyarország megalapozásának kötelességét. A szén: hatalom és a legnagyobb gyengeség jele, ha a hatalom megszerzésének még az ösztöne is hiányzik. Chorin okos beszéde azt bizonyitja, hogy helyesen látja a jövő perspektiváját, az egyénisége pedig annak a garanciája, hogy amit akar, azt valóra is tudja váltani.

*

Most került nyilvánosságra egy mezőgazdasági statisztika, amely a magyar birtokosság adósságait tartja nyilván. A statisztika szerint az 1914-es évben az összes hitelintézeteknél 3773 millió volt a jelzálogkölcsönök összege, amiből 254 millió esett a földbirtokra. 1916. év végére a kölcsönök összege 184 millióval csökkent s ebből 176 millió esett a földbirtokra betáblázott adósságokra, vagyis ennyi adósságot fizettek ki a kisbirtokosok, amint ezt a statisztika igazolja. Ez az eredmény szebben beszél, mint a leghevesebb filippika az agráriusok páratlan konjunktúrájával szemben s ha az Omge urai rohamot intéznek a merkantilizmus ellen, nem is kell másra hivatkozni, mint a saját statisztikájukra. A kifizetett adósságok millióit végeredményben a fogyasztóközönség fizette meg marhahusban, lisztben, főzelékben s épp ezért jó lesz leszögezni, hogy kik mentesültek a háboru alatt az adósságaiktól és kiket temetett el a kölcsönök lavinája.

A Hitelbank tőkeemelése. A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága szombaton, e hó 16-án tartja mérlegmegállapitó ülését, amelyen az igazgatóság javaslatot fog előterjeszteni az intézet jelenleg 120 milliós alaptőkéjének 160 millióra való felemelésére vonatkozólag is. A Hitelbank igazgatósága egyébként szombati ülésében fog végiegesen határozni afölött is, hogy félszázados jubileumát milyen keretekben ünnepli meg.

Érdekközösség az Urikányi és a MÁK. között. A Magyar Általános Kőszénbánya R.-T. és az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya R.-T. között tárgyalások vannak folyamatban, melyek a két társaság között érdekközösség létesitését célozzák. Mindkét társaság legközelebb közgyülést tart, amelyen mindkét vállalat igazgatósága javasolni fogja alaptőkéjének fölemelését, egyenként 20.000 darab részvény kibocsátása utján. Az Urikány-Zsilvölgyi Kőszénbánya kibocsátásre kerülő részvényeit a Magyar Általános Kőszénbánya fogja átvenni, viszont az Urikány-Zsilvölgyi Kőszénbánya a Magyar Általános Kőszénbánya részéről kibocsátandó uj részvények megfelelő részét fogja megszerezni, még pedig az ez utóbbi társaság részvényeseit az uj kibocsátásu részvények felére alapszabályszerüen megillető elővételi jog épségben tartása mellett. Egyidejüleg a két társaság mindegyikének igazgatóságát ki fogják egészíteni a másik társaság igazgatóságának tagjaiból. E müvelet következtében benső viszony létesül a Magyar Általános Hitelbank, — melynek érdekkörébe az Urikány-Zsilvölgyi Kőszénbánya tartozik — és a Magyar Általános Kőszénbánya között. A Magyar Általános Kőszénbánya R.-T. alaptőkefölemelése következtében befolyó uj tőkék a társasági bányamüvek termelésének fokozását előmozditó uj beruházások foganatositására és ezzel karöltve ama cél megvalósitására fognak szolgálni, mely az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbányával leendő érdekközösség létrehozásánál is mértékadó volt, nevezetesen, hogy a hazai széntermelés minél hathatósabban fokoztassék, ami tudvalevően, különösen a háboruban ett tapasztalatok alapján, egész közgazdaságunkra nézve életbevágó fontossággal bir. Az e tekintetben szükséges intézkedésekről, — mint értesülünk — a mai viszonyok által teremtett lehetőségek keretében már most foganatba vették. Ugyane cél szempontjából kilátásba van véve, hogy a két társaság uj szénterületeket fog az országban tanulmányozni és feltárni.

Közgazdasági érdemekért. A király bélapátfalvai Kobelrausch Gyulának, a bélapátfalvai portland cementgyár igazgatójának, a közgazdaság terén szerzett érdemei elismeréséül, a magyar királyi udvari tanácsosi cimet, továbbá Gerbeaud Emil budapesti csokoládégyárosnak a II. osztályu polgári hadi érdemkeresztet adományozta.

A Zöldségközpont uj igazgatója. A Zöldségközpont intéző-bizottsága Rácz Kornélt, a Közélelmezési Hivatal intézőjét, volt miskolczi terménykereskedőt a Zöldségközpont igazgatójává nevezte ki. Rácz Kornél a Zöldségközpont adminisztrativ vezetését végzi, a vezérigazgatói hatáskör azonban ezentul is Kálmán Jenő Ákos kezében marad.

A népmüvelés uj rendszere. Katona Béla, a kiváló közgazdasági iró most megjelent müvében a népmüvelés problémáját dolgozza fel. Megállapitja, hogy ma, amidőn a választójog kiterjesztésével feltétlenül számolni kell, nem annyira a választójogosok töredékekben kifejezhető számarányának mérlegelése fontos, mint inkább az, hogy az uj rend folytán féltett javak védelmére már eleve megfelelő intézkedések tétessenek. Az irás-tudatlanságot a kötelező és ingyenes állami népoktatással kell kiküszöbölni, az általános müveltség emelésének módja pedig: az állam és a társadalom együttes tevékenysége a szabadoktatás terén. Az előbbi egy rövid törvényjavaslattal elintézhető, de már a másik rendkivül bonyolult kérdés, mert itt kényszer alkalmazásáról szó se lehet. Katona részletesen kifejti erre vonatkozó javaslatait, melyek a népmüvelés uj korszakát hivatvák biztositani.

A Moktár tőkeemelése. A Magyar Országos Középponti Takarékpénztár igazgatósága március 8-án tartott ülésében megállapitotta az 1917. év zárószámadásait. A mérleg 4,397.490 korona 44 fillér tiszta nyereséggel zárul. Ez az eredmény 1.262.264 korona 75 fillérrel haladja meg az 1916. év tiszta nyereségét. Az igazgatóság a március 28-ára egybehivandó közgyülésnek 85 korona osztalék kifizetését javasolja a tavalyi 75 koronával szemben. Az 1917. év második felében 24 millió koronára fölemelt részvénytőke 16.66 százalékkal kamatozott a részvénytőke 1916. évi 15.15 százalék kamatozásával szemben. Az igazgatóság a közgyülés elé azzal az inditvánnyal is lép, hogy a részvénytőkének 10.000 darab részvény kibocsátása által 24 millióról 30 millió koronára való fölemelését határozza el olyképpen, hogy minden hat régi részvényre egy uj részvényt 1500 korona áron a részvényeseknek ajánl fel, mig a fennmaradó darabokat iszabad kézből értékesiti. A tőkeszaporitás után a takarékpénztár saját tőkéje a kimutatott tartalékokkal együtt 65 millió koronára fog emelkedni. A takarékpénztár részvényesei az utolsó tőkeszaporitásnál 1400 koronával vették át az uj részvényeket; ez az osztalékemelkedés nélkül is jó befektetést jelentett. Az idei 85 korona osztalék mellett azonban az 1500 koronás elővételi ár 5.66 százalékkal kamatozódik, vagyis még a tavalyinál is előnyösebb tőkebefektetési alkalmat nyujt.

A Magyar Általános Ingatlanbank igazgatósága március 8-án mgállapitotta az 1917. évi mérleget. A tiszta nyereség áthozattal együtt 1,351.617 korona 69 fillér. A részvénytársaság alaptőkéje az 1917. év elején 6,000.000 korona volt, mely junius 1-én tiz millió koronára emelkedett. A kimutatott nyereséget az intézet ezzel a tőkével érte el. Novemberben az alaptőke fölemelkedett 15.000.000 koronára, amely alkalommal befizetett részvények azonban az 1917. évi nyereségben nem részesednek. Az intézet saját tőkéje a kimutatott tartalékokkal a 30.000.000 koronát meghaladja. A mérlegben 18 és fél millió értékü ingatlan szerepel azok beszerzési árában. A közgyülésnek az igazgatóság inditványozza, hogy az osztalék 1 százalékkal emeltessék 20 koronáról (10 százalék) 22 koronára (11 százalék), a jövő évre vitessék elő 162.547 korona 28 fillér, ami részvényenkint 2 koronának felel meg.

A Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár R.-T. igazgatósága a napokban tartott ülésében megállapitotta az 1917. üzletév mérlegét, mely bőséges tartalékolások és kellő leirások levonása mellett 803.262.93 K tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a március 18-ra összehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy a tartalékalap 80.000 K-val dotáltassék, osztalékul 13 K (6 és fél százalék) fizettessék a mult évi 10 K (5 százalék)-val szemben és hogy 84.064.46 K-t

Emésztést elősegitő nyálkoldó savkötőmbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

az uj üzletév javára vezessenek elő. A mérlegben a mult évben keresztülvitt kétszeri tőkeemelés hatása még nem jut kifejezésre, minthogy a befizetések csak ez év végén eszközöltettek s az uj részvények csak 1918-tól kezdve részesednek az üzlet jövedelmében. Itt említjük meg, hogy dr. Keményi Aladár titkárt az igazgatóság cégjegyzői jogosultsággal ruházta fel.

A Salgótarjáni jubileuma. A Salgótarjáni Kőszénbánya R.-T. szombaton tartotta félszázados jubiláris közgyülését. Az ünnepi alkalomból Chorin Ferenc főrend, a társaság elnöke, hatásos beszéd keretében visszapillantást vetett a vállalat ötvenéves történetére és körvonalazta a hazai szénbányászat feladatait a jövőben. Megemlékezett a román betörésről, mely sulyos károkat okozott a vállalat petrozsényi bányáiban, ugy hogy a termelést, mely 1913-ban még 13 millió mm. volt csak óriási erőfeszités és nagy anyagi áldozatok árán tudták 1917. évben 8 millió mm.-ra felhozni. Beszámolván a Salgó összes alapitásairól, a hazai szénbányászat nagyarányu fejlesztésében jelölte meg a társaság legfőbb programmját. A zajos tetszéssel fogadott beszéd után a közgyülés elfogadta az igazgatóság javaslatait és elhatározta, hogy a 9.7 millió korona tiszta nyereségből tartalékokra három milliót, jutalékokra és nyugdijakra 812.167 koronát, munkásjóléti intézményekre 900.000 koronát és osztalékokra részvényenkint 35 koronát fordit. A fennmaradó 2.02 milliót uj számlára viszik át. A részvényesek nevében Rechnitz Béla mondott köszönetet a vezetőségnek és elsősorban Chorin Ferenc elnöknek, valamint Reimann Lázár és Frischmann J. Frigyes vezérigazgatóknak és a kiváló tisztviselőkarnak, akik teljes és odaadó munkaerejükkel járultak hozzá a vállalat felvirágoztatásához. Az igazgatóságba uj tagokként Hertelendy Ferencet és báró Rudnyánszky Józsefet választották be. A jubiláris közgyülés ötletéből Popovics Sándor pénzügyminiszter és Szterényi József is meleghangu üdvözlő táviratot intéztek Chorin Ferenchez.

A Nasici tőkeemelése. Mint értesülünk, a Neuschloss-féle Nasici Tanningyár legközelebb nyilvánosságra hozza tőkeemelési szándékát. Az alaptőkét 7 millióról 10 millió koronára emelik 15.000 darab 200 korona n. é. részvény kibocsátása által. A részvényeket 3 : 1 arányban kinálják fel a régi részvényeseknek, a fennmaradó 3334 darab részvényt pedig az igazgatóság kebelében alakult konzorcium veszi át. A kibocsátási árfolyam még nincs megállapitva.

Az Ujlaki tégla- és mészégető r.-t. 4 százalék (12 korona) osztalékot fizet 1917-re. A mult üzleti évben nem fizetett osztalékot. A közgyülést március 23-ára hivja egybe az igazgatóság.

Az Északmagyarországi Egyesült Kőszénbánya és Ipar Részvénytársaság a napokban tartott rendes közgyülésen elhatározta, hogy a 659.983 korona tiszta nyereségből részvényenként 20 korona (10 százalék) osztalékot fizet.

A Magyar Fakereskedelmi Részvénytársaság e hó 7-én tartott rendkivüli közgyülésen elhatározta az alaptőkének 12 millióról 16 millió koronára való felemelését 20 ezer darab 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása által. Az uj részvényekből 12 ezer darabot 5 : 1 arányban 700 korona árfolyamon a régi részvényeseknek ajánlanak fel, a fennmaradó 8000 darabot pedig a Dédabisztrai Fatermelő Részvénytársaság teljes részvénytőkéjének megszerzésére forditják. Az elővételi jog e hó 22-ig bezárólag gyakorlandó.

A Gschwindt-féle Szesz-, Élesztő-, Likör- és Rumgyár R.-T. 6.000.000 korona alaptőke mellett 1.951.189 K tiszta nyereséget mutat ki 1917. évi mérlegében. A vállalat beruházásai 5,717.303 K-val szerepelnek a mérlegben, amivel szemben tartalékai 4.274.834 koronát tesznek ki. A készleteket 3,568.344 K-ra értékeli a vállalat. Az értékpapir-számla 1,399.815 K-val, az adósok és pénzintézeti követelések 5,353.368 K-val szerepelnek a mérlegben, amivel szemben az összes tartozások az átmeneti tételekkel együtt 5,927.978 K-t tesznek ki.

Szerkesztői üzenetek.

Kereskedő és iparos. „A Tőke“ rovatcim a „Fővárosi Hirlap“ szellemi tulajdona. Ha valamelyik ujság ezt a cimet eltulajdonitja, enyhén szólva, legalább is illetlenséget követ el.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

INTIM KABARÉ
Teréz-körut 46. Telefon 65-54.
Remek uj müsor! Kezdete pont 1/2 8 órakor
Molnár Aranka és Szirmai Imre
vendégfelléptével
A császár...!
Drámai játék. Irta: Szini Gyula.
Kvitt Vigjáték. Irta: Móricz Zs.
Fantaszta Lidi Irta: Ráskai Ferenc
A tüzoltó Operett (Kalmár-Magyar)
Záróra után Bluette (Kalmár-Magyar)
Magánszámokat
énekelnek: Szeless Elza, Fenyő Irma, Mészáros Aranka, Virágh, Abonyi, Gabányi.
Buffet | Vasárnap d. u. 4-kor mérsékelt helyárak | Dohányzó

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este 1/2 8 órakor
Rott Sándor
felléptével
A menyasszony leánya
Bohózat. Irta: SATYR.
„ER“ oder „ER“
Glinger és Taussig bohózata.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás.
Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
uj szólókkal és „A megrögzött gonosztevő“ c. uj bohózatban. — Azonkivül Szőllősi Rózsi, továbbá Herendi Hermann Manci és a nagyszerü varieté-attrakciók.
A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Mindennap a nagysikerü márciusi müsorban:
Pikk és Pokk
Bohózat 1 felvonásban (3 képben).
Irta: Guthi Soma. — Rendező: Ferenczy K.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este negyed 8-kor a fényes márciusi müsor:
A zsámbéki földesur.
Vig operette.
Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11-ig az uj márciusi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

URÁNIA
Susanne Grandais
Tengerparti álom.
Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasár- és ünnepnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u. 3 órától kezdve.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
ARMIN BERG
a legkacagtatóbb kómikus.
A 3 Klöss nővér csodálatos mutatványaival, a 3 Berry leány a drótkötélen, Conrad Marton a kerékpártolvaj, Bracca Mikaroff, bolgár akrobaták, azonkivül Somogyi Nusi, Szikla, Magyari, Ujvári operettben, Szalontai F. stb.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Lengyel Menyhért drámája:
Taifun
Rendezte: Lázár Lajos dr.
A főszerepekben: Rajnay Gábor és Mattyasovszky Ilona.
Édes a bosszu
Vigjáték. A főszerepben: Eisenbach.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, 1/2 7, 8 és 1/2 10-kor.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott rizskeményitőpótlót használjuk. Mintaküldemény 10 csomag 8 K bérmentve
Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag 7 K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23 szám.

Több bérház és villa
azonnal beköltözhető lakással
eladó
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata
Budapest, IV., Váci-utca 18.

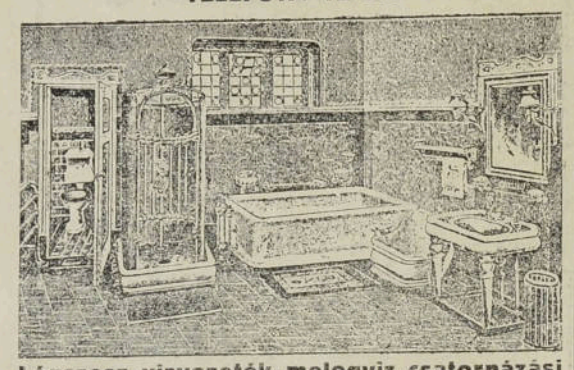
A hipnozis hatalma
Dráma 4 felvonásban.
A postazsák hiénái
Detektivdráma 3 felvonásban.
Bemutatásra kerül
AZ OMNIÁBAN
Előadások kezdete 5, 7 és 9 órakor,

Szelvény-beváltás.
Részvényeink 32. sz. szelvénye 1918. március 15-étől kezdve Budapesten a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál, Wienben a Niederösterreichische Escomptegesellschaftnál
20 koronával
váltatik be.
Jegyzékürlapok a fizetőhelyeken szolgáltatnak ki.
Budapesten, 1918. március 8-án.
Utánnyomás nem dijaztatik.
Az Északmagyarország egyesitett kőszénbánya és iparvállalat részvénytársaság igazgatósága.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

Meghivó.

Az „Unio" Élet- és Gyermekbiztositó Intézet mint Szövetkeze 1918. évi március hó 24-én délelőtt 11 órakor az intézet hivatalos helyiségében (VI., Teréz-körut 40—42. szám alatt) tartja

LV. rendes közgyülését,

melyre a szövetkezet tagjai ezennel meghivatnak.

A közgyülés napirendje:

1. A jegyzőkönyvhitelesitők kiküldése.
2. Az igazgatóság jelentése és az 1917. évi mérleg előterjesztése.
3. A felügyelőbizottság jelentése és inditványa.
4. A mérleg megállapitása, a felesleg hovafordítása feletti határozathozatal.
5. A hivatalnoki nyugdijalap javadalmazása.
6. Felmentvény megadása.
7. Az igazgatóság választása és illetményeinek megállapitása megbizatása tartamára.
8. A felügyelőbizottság megválasztása és dijának megállapitása.
9. A választmány megválasztása.
10. Az igazgatóság inditványai.

Budapest, 1918. március 7-én.

Az igazgatóság.

Az alapszabályok 20-ik szakasza. A közgyülésen csak azon tag vehet részt és bir szavazati joggal, aki a közgyülést megelőző év első felében a szövetkezet tagjai közé felvétetett, biztositása tőkésitve nincsen és a dijakkal 2 hónapnál hosszabb idővel hátralékban nincsen.

21-ik szakasza. Azon szövetkezeti tag, aki a közgyülésen részt akar venni, tartozik a közgyülés előtt legalább 8 nappal biztositási kötvényeit a társaság pénztáránál letenni és a közgyülés előtt lejárt dijakról nyugtát elömutatni. A szövetkezeti tag a letétről letéti elismervényt kap, melyben a biztositott tőke megjelöltetik és amely a közgyülésen való belépőjegyül, valamint szavazó jogának igazolásául szolgál.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

50 regény 20 korona

Aki el akarja magát látni hónapokra olvasnivalóval, rendelje meg a

MILLIÓK KÖNYVE ötven regényét.

A legjobb magyar és külföldi irók regényeit tartalmazza. 20 korona előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja az 50 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.

Akinek sok az 50 regény, **25** regényt is rendelhet **tiz koronáért** a kiadóhivatalban, **Budapest, Andrássy-ut 16 II. szám.**

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Kézi, pózna, kocsi, asztali, istálló

ACETYLEN-LÁMPÁK

Acetylen-gyertyák

Bárdi rt., V., Gyár-u. 23.

A „Magyar Országos Központi Takarékpénztár"

XLVI. rendes közgyülését

1918. évi március hó 23-án délután 4 órakor az intézet helyiségében (IV., Deák Ferenc-utca 7. szám, I. emelet) tartja meg.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése. — 2. Zárószámadások előterjesztése a felügyelőbizottság jelentésével. — 3. Felmentvény az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére. — 4. Mérleg megállapitása, nyereményfelosztása és kifizetése iránti határozathozatal. — 5. Határozathozatal a részvénytőke felemelése utján befolyt összegek hovafordításáról. — 6. Az igazgatóság előterjesztése a társulat részvénytőkéjének ujabbi felemelése iránt 10.000 darab uj részvény kibocsátása által és a kibocsátás módozatainak megállapitása iránt. — 7. Alapszabályok 26. §-ának módositása. — 8. Négy igazgatósági tag választása. — 9. A felügyelőbizottság választása. — 10. A felügyelőbizottság dijazásának megállapitása. — 11. A választmány választása. — 12. A választmányi tagoknak az üléseken való megjelenéseért járó igazolványok értékének és a választmányi napibiztosok tiszteletdijának megállapitása.

Az igazgatóság.

Első cs. kir. szab. Duna-Gőzhajózási Társaság.

Az árufelvétel megkezdése Regensburg, Passau, Linz és Ujpest állomásokon.

Az Első cs. kir. szab. Duna-Gőzhajózási Társaság köszhirré teszi, hogy a Regensburg, Passau, Linz és Ujpest **1918. évi március hó 12-én** megkezdi az árufelvételt a Wien állomással, valamint a teherároforgalom számára már nyitott, Wienen alul fekvő társasági hajóállomásokkal és viszont fenntartott teherároforgalomban.

A jelzett időponttól kezdve tehát megnyilik a teherároforgalom a társaság **Regensburg, Passau, Linz, Wien, Pozsony, Gönyü, Kolozsnéma, Győr, Ujpest, Budapest** hajóállomásai, valamint a **Budapest-pancsovai Dunaszakasz** mentén fekvő és **Belgrád** hajóállomások egymásközti forgalmában.

Budapesten, 1918. évi március hó 8-án.

A magyarországi forgalmi igazgatóság.

Meghivó

a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknak

1918. évi március hó 27-én délelőtt fél 12 órakor saját helyiségében (Budapest, V., Dorottya-utca 6. szám) tartandó

XLVIII. rendes közgyülésére.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az 1917. üzletévről.
2. Az 1917-iki számadás és mérleg előterjesztése és az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó inditványa.
3. A felügyelőbizottság jelentése.
4. Ezen tárgyak és az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére adandó felmentvény feletti határozat.

Azon részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni kivánnak, felhivatnak, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket a még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbb folyó évi március hó 24-ig a következő helyek valamelyikén letéteményezzék:

Budapesten: a bank központi pénztáránál V., Dorottya-utca 6.,
Fiumében: a bank fiókjánál Via del Lido,
Kassán: a bank fiókjánál Fő-utca 53.,
Kolozsvárott: a bank fiókjánál Mátyás király-tér,
Pozsonyban: a bank fiókjánál Fő-tér,
Wienben: a K. k. priv. Österr. Länderbanknál I., Hohenstaufengasse 1.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelőbizottsági jelentés nyolc nappal a közgyülés előtt a társaság helyiségeiben a t. részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1918. március 9-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Sternberg

cs. és kir. udv. szállító

zongoratermei

6970

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Az Első Magyar iparbank

t. c. részvényesei az 1918. évi március hó 20-án délután 5 órakor a bank helyiségében (V., Nádor-utca 12. sz. I. em.) megtartandó

ötvenharmadik évi rendes közgyülésre

tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A mérleg és zárszámadás előterjesztése a felügyelőbizottság jelentésével és a felmentvény megadása.
3. A mérleg megállapitása és a nyereség hovafordítása iránti határozat.
4. Az osztalék megállapitása és kifizetése iránti határozathozatal.
5. Igazgatósági és választmányi tagok választása.
6. A felügyelőbizottság dijazásának megállapitása.
7. Az igazgatóság inditványa az alaptőkének 20.000.400 koronára való felemelésére, 33,334 darab uj részvény kibocsátása által.
8. Az alapszabályok 3., 9., 116. és 142. §-ainak megváltoztatása.

Azon t. c. részvényesek, kik ezen közgyülésen résztvenni szándékoznak, sziveskedjenek az alapszabályok 11., 12. és 13. §-ainak figyelembevételével részvényeiket az alapszabályok 121. §-a értelmében folyó évi március hó 16. napjáig bezárólag délelőtt 9—1 óráig az intézet pénztáránál letenni.

Kelt Budapesten, 1918. évi március hó 6-án.

Az igazgatóság.

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, gőzfőző- és mosóberendezések, vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és ércfényezők

Költségvetés dijtalan. **Budapest, VII., Rózsa-utca 34.**

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam *Budapest, 1918. március 20-án* *12. szám*

Fővárosi Hirlap

Elöfizetési árak:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelös szerkesztö: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A választói jog

tető alá készül és *Vázsonyi* Vilmos igazságügyminiszter a napokban elmondván hatalmas beszédét, tornyot emelt élete nagy alkotásához. Boldog és szép élet, amely lépésről-lépésre azon a nyomon haladt, amelyet képzeletében, gazdag lelkében kijelölt magának. Ma még nem tudjuk, hogy uj csaták kellenek-e a győzelem kivivásához, vagy most már kardcsapás nélkül győzedelmeskedik a demokratikus haladás, annyi azonban bizonyos, hogy diadalutjáról többé letériteni nem lehet. Az ünnep pedig, amelyet Vázsonyi és vele a demokrácia tábora egy életen át várt, nem késhetik soká és joggal örülhet a miniszter, mert az életben nincs szebb, mint a célját ért termékenység.

Ha pedig tető alá került a választójogi reform, akkor uj munkák várnak Vázsonyi Vilmosra. Az ország megujhodása után meg kell ujhodniok a kisebb közösségeknek és el kell jönni a községi választói jog reformjának is. És ez az, ami bennünket ezeken a hasábokon leginkább érdekel. A reformot magát már régebben bejelentette Vázsonyi miniszter, szombati nagy beszédében pedig annak már konturjait is megrajzolta. Látnunk kell ebből az egyelőre csak az alapelveket érintő képből, hogy Vázsonyi a törvényhatósági választói jognál *meg fog elégedni a haladás kisebb mértékével*, mint amilyennek jegyében az országgyülési választói jog készült. Bölcs mérséklet fogja törvényhozói tollát ezen a téren irányitani, aminek egyik legfőbb okát mi abban a törekvésben látjuk, hogy a városokban és legfőként az ország fővárosában a miniszter meg akarja menteni a hegemoniát annak legjogosabb tulajdonosa: a polgárság számára.

Befejezett dolognak kell tekinteni, hogy a törvényhatósági választójog terén nem tesszük meg egyszerre azt a lépést, amelyet az országgyülési választói jog terén megteszünk. Ez a kettő nem lehet azonos, még a legujabb angol választójogi javaslat is különbséget tesz a törvényhatósági és az országos választói jog között és az országos választói jogra vonatkozólag sokkal tágabb feltételeket állapit meg, mint a helyi önkormányzati választójogra nézve. A községeknél és a törvényhatóságoknál *a vagyonközösségi jelleget* is figyelembe kellett venni.

Az országos választói jog szerint annak, akinek akárhol, valahol az országban rendes lakása van és nem csavargó, annak szóhoz kell jutnia az országgyülési képviselőválasztásoknál. A községi választói jognál ennek nem szabad elégnek lennie. Aki itt Budapesten szavazatával használ vagy árt a közösségnek, az csak olyan lehet, aki ehhez a közösséghez hozzánőtt és abba szervesen beletartozik.

A tapasztalt, a városát utolsó csepp véréig szerető városi polgár nyilatkozik meg Vázsonyinak ezekben a már felállitott alapelveiben. Szinte nem is mernénk azt mondani, hogy a tradiciókhoz ragaszkodó bölcs konzervativizmus ez, hanem annak a nagyszerü ösztönnek megnyilvánulása, amely a városi polgárság jogait és egyedül biztos uralmát akarja megtartani. Különösen a nagyvárosok és főként Budapest népmozgalma olyan képet mutat, amely szerint kész veszedelem lenne, ha, a vándorló, gyökeret a város földjébe soha sem bocsátó elemek intézkednének a polgárság megszerzett és gonddal féltett vagyona fölött. A polgárságnak a jövő Budapestjében is vezetnie kell.

Futtában...

A cipő

kérdése mindinkább aktuálissá válik, mert Budapest közlekedésében olyan válság előtt állunk, amely lassan, de biztosan egyetlen módot, a per pedes apostolorum-ot juttatja uralomra. A bérkocsisok ujabb emelése megfizethetetlenné teszi a konflison való utazást, az autobuszok már nyugalomba vonultak, az omnibusz-lovak pedig most készülnek foglalkozást változtatni és kövér pasasok helyett sovány, háborus szemetet akarnak szállitani. Ilyen körülmények között mindenki a villamosokat fogja megrohanni, amelynek árát akárhogy emelik is, mindenképen olcsó marad arra, hogy állandóan tulzsufolt kocsik közlekedjenek és még mindig ezrével fognak az emberek az utcákon gyalogszerrel iparkodni céljuk felé. Egyszóval a cipő lesz lassan a legáltalánosabb közlekedési eszköz, lévén a jövőben a villamos csak az élelmesek, a tülekedők és verekedők számára, a konflis pedig a hadimilliomosok számára hozzáférhető.

A hentesek

nagytakaritást végeztek a maguk ipartestületében. Bittner ur nem szavalhat többé a főváros közgyülésén a kisipar nevében, mert a kishentesek sulyos kritikát gyakoroltak müködése fölött azzal a ténynyel, hogy kibuktatták az elnökségből. Most aztán szint vallhat és a saját nevében adhat be felségfolyamodványt Zeidl Vencel barátja érdekében, akit még röviddel ezelőtt a hentesipartestület zsirójával szeretett volna megszabaditani a lecsukatástól. Az ipartestület élére most ismeretlen, de friss nevek kerültek, a programm pedig nemcsak a jövőről, de a multról is igen erőteljes szavakkal beszél. Azt mondja, hogy az uj rezsimnek célja szakitani az önző személyi politikával. Vajjon benne van-e ebben az is, hogy a közönség elé is más lelkiismerettel állhatnak a hentesek, akikből eddig csak néhány furcsán kimagasló alakot láttunk? A kimagasló alakokat részben kibuktatták, részben lecsukatták és mi mindenesetre többet merünk várni a becsületes középszerüségtől, mint amit kaptunk a városatya-hentesektől.

A hajléktalan törvényszéki biró

esete nagy feltünést keltett a héten. A biró ur azonban ma már a boldogabb emberek közé tartozik, ha ugyan a nagy világégés közepette lehet valakit boldognak nevezni. Hol vannak azonban a többiek, akik véletlenül nem járnak előkelő hivatalokba és nem pillantanak meg véletlenül négy üresen álló, esetleg nélkülözhető szobát? A lakásbiróság intézménye ugy látszik lassankint indexre kerül olyan helyeken, ahol bőségében vannak a szobáknak, de az természetes is, hiszen minden olyan háborus intézmény, amely az igazságos megosztás érdekében müködik, elkeseredett ellentállásra talál azoknál, akik dúskálnak a jóban. A hajléktalan biró esetében különben semmi más nem történt, minthogy elvettek egy banktól négy szobát, amely közül három üresen állott, a negyedikben pedig hébe-hóba tanácskozást tartottak.

Buzáth tanácsnok nyilatkozik

az Általános villamossági r.-t. átvételéről, a Duna sekély vizállásáról és a vizmézériákról

Április elsejével a székesfőváros tulajdonába megy át a [illegible] Általános Villamossági r.-t., amivel [illegible] tromos áram a főváros monopóliumává lesz csaknem olyan mértékben, mint a gázszolgáltatás. A különbség csak az, hogy néhány magánüzem önmaga fejleszti az önmagának szükséges elektromos áramot, a köz számára azonban április elsejétől kezdve csak a főváros elektromos üzeme szállithat áramot. Fölkerestük ebből az alkalomból Buzáth János dr. tanácsnokot, aki a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt elmondani:

— Április elsejével a székesfőváros tulajdonába megy át a *Budapesti Általános Villamossági r.-t.* üzeme. A főváros április elsejétől számitott hat hónapon belül köteles lefizetni a vételárat, amely *harminc és fél millió korona*. Ezt az összeget természetesen az uj beruházó-kölcsönből fogjuk kérni, aminthogy az már a programmban benne is foglaltatik. A két üzemet a maga teljességében fönn fogjuk tartani, de természetesen a két üzem egységes igazgatás alá fog kerülni. Uj beruházásokra momentán nincs szükség, de a háboru alatt az ilyesmi nagy nehézségekbe is ütköznék.

— Még az év folyamán meg akarunk azonban valósitani egy a magunk és a közönség szempontjából igen jelentős reformot. Ez pedig a számlák kikézbesitésének és a fogyasztási dijak behajtásának uj rendszere. Általában a közönség kiszolgálását és a pénzek beszedését *decentralizálni akarjuk*. Amig egyrészt a gázmüveknek és az elektromos-müveknek a közönséggel való minden érintkezését egységesiteni fogjuk, ugyan akkor egyben megtörténik a decentralizáció is. Nem tudjuk ugyanis, miért ne volna lehetséges egy és ugyanazon személynek behajtani az elektromos-müvek és a gázmüvek számláit, ami mindenesetre munkamegtakaritást jelent a mi számunkra. Lényegesen egyszerüsiti az eljárást az is, hogy a fővárost részekre osztva decentralizáljuk a közönséggel való érintkezést, amit talán a ma is meglevő gázfelszerelési üzletek révén fogunk elérni. A közönség itt eszközölheti megrendeléseit, mig a pénzek behajtását ezek a szervek kerületenkint kényelmesebben intézhetik és igy a központnak nem lesz dolga a sok aprólékos elszámolással, a százezrekre menő apró pénztári tétellel, hanem csak a kerületek elszámolásait veszi át. Mindez, ha egyebet nem jelentene is, mint azt, hogy legalább három-négy esztendeig nem kell a személyzetet szaporitani, már akkor is hasznosnak bizonyult az uj rendszer. A számvevőség is könnyebben áttekintheti és ellenőrizheti ilyenformán az üzemek üzletmenetét, de mindenekfelett fontos anyagi szempontból az, hogy a pénzbehajtás e módja mellett pontosan havonkint hozzá tudunk jutni a pénzünkhöz, mig ma Budapest minden fogyasztója legalább egy hónappal hátralékban van, ami az üzemek számára mindenesetre jelentékeny kamatveszteséget jelent.

Megkérdeztük a tanácsnokot, hogy milyen reménységei vannak a szüntelen tartó vizmézériákkal szemben?

— A viz dolgában példátlan az — mondotta *Buzáth* tanácsnok, — ami történik. Amikor március hónapban 120 centiméteres viz van a Dunában, akkor megáll a tudomány, akkor nincs

többé segedelem. Máskor ilyenkor árviz szokott lenni Budapesten, máskor a Duna 6—8 méter magas márciusban, ma pedig 120 centiméterrel kell bajlódnunk. Hiába beszélnek, hogy minek kellene és hogyan kellene lenni, hogy jó lenne, ha több kutunk lenne, de mit használ a több kut, amikor abban sincs viz, ami megvan. Azt hiszem, amióta följegyzések vannak a Duna vizállásáról, soha sem fordult elő, hogy ilyen alacsony vizállás lett volna. *Kajlinger* vezérigazgatónak az a véleménye, hogy a rendes tavaszi nagy viz már nem jön meg, az ilyenkor régen leolvadt a hegyek oldaláról és nálunk az idén ez nyolc méteres viz helyett 270 centimétereset jelentett, amikor a legmagasabb volt a Duna. Most még hátra van az ugynevezett *csucsviz,* amely ugy nyár közepe felé érkezik meg hozzánk. Az az egyetlen reményünk, hogy ezek a csucsvizek juniusra, juliusra tényleg ideérnek, mert ha ebben is megcsalódnánk, akkor akár közkutakat állithatunk föl a budapesti utcákon.

Megrendszabályozzák a gépjárműveket

A főváros autobusz-járatait beszüntették a benzinhiány miatt, de ha még annyi benzinünk lenne is, ma már valószinüleg akkor sem járhatnának az autobuszok, mert a járdarongálásuk, — tekintettel a nehéz vasabroncsos kerekekre — sokkal nagyobb összeget tenne ki, mint amennyit a vállalat jövedelmez. Igy aztán a garázsba kerültek a viharedzett kerekü autobuszok, várva a jobb időket, amikor majd megint lesz gummi, benzin, sőt még keramitkocka is.

Az autobuszokkal együtt azonban nem tünt el — a főváros utcaburkolatának többi ellenségei. Ma is hatalmas teherautók robognak végig utcáinkon és olyan károkat okoznak, amelyeket valaha el sem lehetett képzelni. A hatalmas vasabroncsos kerekek még csak elviselhetők lennének valahogy, de a háboru cimén rendkivüli módon tulterhelik ezeket a mahomed szállitási eszközöket és miután a háboruban minden sietős, soha nem látott sebességgel száguldanak végig az autók az utcákon.

A mi soffőrjeink és autotulajdonosaink miatt hiába ültek össze és állapitottak meg tudós mérnökök annak idején Párisban és Brüsszelben áthághatatlan rendszabályokat, a háborus automobilok ezeket az áthághatatlan rendszabályokat is átszáguldják.

Most azután megálljt kiáltanak a vasabroncsos teherautóknak. Eddig is volt egy miniszteri rendelet a gépjárművek forgalmáról, amely 1910-ből származott. Ez a rendelet azonban ma már elévült, aminthogy elévültek a finom, puha gummikerekek is és birodalmukat átvették a „vasbordás abroncsok." Most kisérleteznek a fabordás abroncsokkal, de addig is módositani kellett a gépjárművek forgalmáról szóló szabályrendeletet.

A módositásra vonatkozó akció legelsősorban Budapest tanácsától indult ki, mert Budapest volt az, amely a vasbordák miatt legtöbbet szenvedett. A budapesti utburkolatok ma már teljesen tönkre vannak téve, sőt ma már nem akad vállalkozó, aki utburkolást jótállással vállalhatna, hiszen elegendő, ha ma egy ilyen vasbordás szállitóeszköz a ma szokásos sulylyal és a ma szokásos sebességgel végigmegy egy uj burkolaton. A válalkozó rögtön hozzákezdhet a javitáshoz. Két-három automobil pedig elegendő ahoz, hogy a jótállást vállalt vállalkozó ráfizessen az üzletre.

Hogy mennyire igy van ez, annak legjobb bizonyitéka az, hogy ma *egyetlen keramittégla egy koronába kerül.* A főváros számitásai szerint a teherautóknak *a főváros uttestein végzett rongálása meghaladja az egymillió koronát* a háboru tartama alatt.

A belügyminiszter méltányolva ezeket az állapotokat, ankétet hivott egybe, amelyen a szakértőkön, a katonaság küldöttein kivül ott voltak a főváros képviselői is. Ezen az ankéten megbeszélték a kérdés rendezését. Az értekezlet határozataihoz képest legközelebb meg fog jelenni a gépjárművek forgalmáról szóló 1910-iki miniszteri rendelet módositása, amelynek értelmében a vasbordás abroncsokkal biró gépkocsik maximális sebessége 8—10 kilométer lehet, terhet (hasznos suly) pedig egy-egy gépkocsira csak öt tonnát szabad rakni.

Remélhető, hogy az uj rend mellett meg fog enyhülni a főváros károsodása, de remélni kell azt is, hogy a kormány az egyéb háborus kárpótlások között azt az egy milliót is megfizeti a fővárosnak, amit a teherautomobilok okoztak.

Élelmiszerkikötő a Ferencvárosban

Fock tanácsnok a barakk-épitkezésekről és egyebekről

A ferencvárosi helyi kikötő sorsa immár biztositva van. A közgyülés elfogadta az erre vonatkozó tanácsi előterjesztést és most már az épités, az alkotás munkája következik. A kormány jóváhagyása a már eddig elhangzott megnyilatkozások után föltétlenül biztosra vehető, különösen ma, amikor a dunai hajózásnak két olyan barátja áll a két illetékes miniszterium élén, mint *Szterényi* József a kereskedelmi és *Serényi* Béla gróf, a földmivelési miniszterium élén. A kérdés ilyen előhaladott stádiumában felkerestük *Fock* Ede tanácsnokot, aki a következő felvilágositásokat volt szives adni a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Azok a kérdések, amelyek most a ferencvárosi helyi kikötő megépithetése tekintetében előttünk állanak, három csoportba oszthatók. Elsősorban a *területi,* másodsorban az *önköltségen való szállitási,* harmadsorban pedig az *állami hozzájárulás* kérdését kell elintézni a kormánnyal. A kormány azzal a feltétellel bocsátotta rendelkezésünkre a szükséges területet, ha a kikötő kirakási célokra fog szolgálni. Ebben az esetben biztositotta hozzájárulását részes-part megépitésének költségéhez. E tekintetben azonban ma már nem állunk ott, ahol ezelőtt állottunk, mert az épitőanyag és a munkaerő jelentékenyen megdrágult. Az államnak tehát viselnie kell a drágulási különbséget is. A függélyes part megépitésének költsége a fővárosé. Méltányos és természetes, hogy a többletet a kormány is viselje, hiszen az a fölfogás már megdőlt, hogy a kikötő csak a fővárosé. Ehhez a kikötőhöz csak ugy országos érdekek füződnek, mint városiak. Igy is, ilyen körülmények között is 15—16 millió korona az a költség, amelynek fedezése a fővárosra vár. Természetes tehát az a törekvésünk, hogy kieszközöljük, adjon minél többet a kormány, mert a kikötő az egész ország gazdasági érdekeit lesz hivatott szolgálni.

— Ha ezzel is tisztában leszünk, akkor a legfontosabb kérdések végleg eldőltek. Rendben van az ugynevezett *élelmiszerkikötő* (kofakikötő) kérdése is. E tekintetben azon gondolkozunk, hogy nem lehetne-e a felső csucson *egy kisebbszerü vásárcsarnokot, vagy zöldségraktárat lé-*

Adó-forradalom

— Közgyülési mozaik —

— No ez a nap jól kezdődik! — mondta valaki az ujságirói karzaton.

És akkor láttuk, hogy Ember Károly harcsabajusza föl és alá mozog, a belvárosiak meg bólintgatnak neki. Pedig nagy jóakarattal beszélt a tisztviselőkről, kár hogy ő beszélt. Ujabb háborus segélyt kivánt a tisztviselőknek, mert hogy a drágaság növekedésében is akadtak ujdonságok. Nem feledkezett meg az ideiglenes alkalmazottakról és a havidijasokról sem, végül pedig igen okosan azt kivánta, hogy azok a tisztviselők, akiknek fia, vagy fiai hadbavonulnak, felszerelési segélyt kapjanak. Miből is vegyen egy szegény városi alkalmazott a fiának ma lovat és ágyut, ahogy a Lipótvárosban csinálják, de akár egy extra-bajonettet? Az inditványt kiadták a tanácsnak, de az is régi dolog már, hogy a tanács tervez és a miniszter végez. Igy hát ennek a sorsa is a jövő titka egyelőre.

*

Most az adóforradalom előviharaként Szalai Mihály süvöltött bele a levegőbe. Hogy azt mondja, a vizdijak és a szemétfuvarozás dijának felemeléséről és ezeknek az összegeknek a lakókra való áthárításáról szóló előterjesztést csak ma reggel kapta meg. Délelőtt néhány bankban volt dolga és éppen csak hogy feketekávé mellett belekukkanthatott. Ez nem elegendő arra, hogy lelkiismeretesen szavazhasson az előterjesztés — ellen. Nigrinyi György is ezen a véleményen volt és igy a házbéremelés a két közgyülés között levő időtávlatnyira prolongáltatott.

*

És már állott is az adóforradalom. Ez a forradalom ugy tört ki, hogy Sztankovits Szilárd tanácsnok beült az előadói székbe. Ez adta meg a jelt, hogy az adó-bolsevikiek megkezdjék az ostromot. Meg kell adni, hogy ezek az adó-bolsevikiek csupa talpraesett szónokok. Halász Frigyes, Gaár Vilmos, Glücksthal Samu, ifj. Chorin Ferenc és Reichfeld Izor vonultak fel a szónoki érvek öregágyuival.

Halász Frigyes nagy szónoki készséggel beszélt a mi adórendszertelenségünkről, melyet most épen tetézni óhajtanak. A megoldást az adórendszer egységesitésében látja, aminek alapjait Wekerle Sándor már régen megvetette. A háboru szédületes terheit amugy sem lehet pusztán adókkal fedezni, ennek az utja az ország ökonomizálása, vagyis a gazdasági gondolatnak a nép minden rétegébe való belenevelése. Miután pedig a közgyülés szemében az adófizetés meglehetősen antipatikus, az ökonomizálástól pedig nem irtózik, lelkesen megtapsolták Halász Frigyest, aki alaposan ki is érdemelte a tetszést. Gaár Vilmos is azon a véleményen volt, hogy az uj adójavaslatok „elevenen érintik a mi polgárságunk testét." Glücksthal Samu az agráriusok ellen mennydörgött olyan szellemesen és annyi érvvel, amilyenekkel ma csak ő tud operálni a közgyülésen. A legsulyosabb kifogásai azonban az ellen voltak, hogy a pénzügyi javaslatok most másként készülnek, mint azelőtt, amikor előbb megtárgyalták a dolgokat az illetékes érdekképviseletekkel. Most ugy ugranak ki az adójavaslatok a miniszterelnök koponyájából, mint Minerva Jupiternek a fejéből. A vagyonadóval foglalkozott azután, amely nem más — mondta — mint az állam részesedése a polgár vagyonából.

Meglepően kitünő szónoknak bizonyult az adóforradalom negyedik szereplője, ifj. Chorin Ferenc.

— Szüz beszéd — mondták az urak a dohányzóban — meg kell hallgatni.

És akik vállalkoztak (pedig mindenki vállalkozott), nem is bánták meg. Az okosság és a szónoki készség olyan mértékét árulta el a fiatal Chorin, mintha — Glücksthal hasonlatát applikálva — egyenesen Demosthenes fejéből ugrott volna ki. Ő még tovább ment, mint a többi szónokok. Nemcsak a javaslatok intézkedései, hanem a megnyilvánuló szellem ellen is sikra szállott. Szinte minden mondatát tetszés és taps kisérte, viharos tetszés tört ki azonban, amikor az uj adók megalkotásának módszeréről szólott:

— Eddig azt a módszert követték törvényhozóink — mondta — hogy átvették a külföldi törvényeket és egyéb forrásokat, de nem hivatkoztak reájuk. Most hivatkoznak olyan törvényekre és forrásokra, amelyek — nincsenek.

Reichfeld Izor mondott még talpraesett beszédet, majd pedig uzsonnázni tértek a városatyák, ahova a tulzottan lelkiismeretesek hirülhozták, hogy Polniser Gusztáv a saját számtömegei között fuldoklik. Be is rohantak, hogy kimentsék a számok ölelő karjaiból, de ekkorra az adó-forradalomnak szerencsére vége is volt.

*

Ezenközben pedig az első emeleten folyt a másik nagy csata. Választás volt, ami ugy tetszett, hogy nem fog meglepetéseket hozni. A tanácsnoki és a tanácsnok-főjegyzői állásra való választás nem keltett nagy emóciót, annál nagyobb volt azonban a mérkőzés az előljárói állásért. Badál Ede és Wigh János nevétől volt hangos az egész uj városháza, csak éppen az outsziderként beérkezett Halász Elemérről nem beszélt senki. Győztesnek mégis leginkább Wigh Jánost tippelték. A hangulatok és az ábrázatok gyakran és különféleképpen változtak, miközben a szavazatok összeolvasásáról szóló hirek elterjedtek a városatyák között.

Badál Ede különben Platthyék jelöltje volt. A kerületközi bizottságban Platthy György nagy beszédet mondott mellette és korteskedett is, mint annak idején, amikor Hunkárt akarta plébánosnak megválasztatni az első kerületbe. Az eset szóról-szóra ugyanaz volt most is. Platthy legalább azt sejti, hogy megint Ripka Ferenc huzta ki a gyékényt az ő jelöltje lába alól. Nagyon haragusznak különben Platthyék Rácz Dezsőre és Ehrlich G. Gusztávra is, akikben szintén anti-Badál pártiakat sejtenek.

A közgyülési terembe a fürge Halász József igazgató hozza meg a hirt:

tesiteni. Igen fontos lenne ez, mert ha a gubacs' gát megnyilik, nyolc-kilenc község hozhatná zöldségét és terményeit ezen az uton a fővárosba és ezeknek elhelyezésére igen alkalmas lenne egy kisebb vásárcsarnok, amely közvetlen szomszédságban, összeköttetésben lenne a kikötővel.

Megkérdeztük a tanácsnokot az ügyosztály folyamatban levő és tervbe vett munkálatairól.

— A háborus viszonyok között bizony épiteni — mondta a tanácsnok — szinte a lehetetlenséggel határos. Azt lehetne mondani, hogy minden szünetel és csak a legnagyobb erőfeszitéssel lehetne bármit is csinálni, amit még a háboru alatt sem lehet halasztani. Általában a csatornázási kérdések olyanok, hogy azoknak minden más akciót meg kell előzniök. A fővárosnak nagyszámu lakást kell épiteni. Vajjon, hová fogják ezeket a házakat épiteni. ha azoknak a területeknek, amelyek legalkalmasabbak a város továbbfejlődésére, nincsenek meg a szükséges közmüvei? A Hungária-köruti főgyüjtőcsatorna kiépitése nélkül szinte el sem lehet képzelni a város további fejlődését, mert a városon kivül eső igen nagy területek csatornázása mindaddig lehetetlen, mig ez a főgyüjtőcsatorna ki nem épült. Szinte azt lehetne mondani, hogy még a tervbevett baraképitések is kivihetetlenek mindaddig, amig a csatornázási kérdések rendben nincsenek. Állandó lakás és baraklakás között e tekintetben nincsen különbség, hogy mindkettő számára szükség van a közmüvekre.

— Bár minden munka igen nehezen megy, megkezdett dolgainkkal mégis csak előhaladunk valamelyest. Dolgozunk tovább az *Aranyhegyi árok elvezetésén* és remélem, két-három hét alatt befejeződik a Szentendrei-ut alatt épülő áteresztő munkája. Még a nyáron meg akarjuk kezdeni az óbudai állomás alatt alkotandó áteresztő épitését, ha ugyan a MÁV.-val való tárgyalások akkorára véget érnek.

— Az *Ördögárok beboltozására* a közgyülés 300.000 korona ujabb többköltséget engedélyezett a huszmilliós burkolási kölcsön terhére. Ebből az összegből a munkát a Julia-utcáig tudjuk majd vinni és igy a Retek-utca teljes szélességében meg fog nyilni. A *Villányi-uton* még nehéz oldalcsatorna épitendő. Remél-jük, ezzel még az idén készen leszünk és akkor megépithetjük az utat is egészen a Déli vasutig. Ezt az utat hat méter széles kövezett utnak tervezzük.

— Mind rendkivül fontos munkák ezek. Hogy ennek illusztrálására mást ne emlitsek, az Aranyárok szabályozása az alapok a III. kerületnek az épitkezésekre alkalmassá tételének. Az Ördögárok beboltozása nélkül a Drasche-féle telek parcellázása is lehetetlen, pedig itt is lakásokat fogunk nyerni, ha a közmüvek készen vannak. A Villányi-uti állapotok miatt mindig árviz volt ősszel és tavasszal, ezek az árvizek pedig nemcsak veszélyeztették, de lehetetlenné is tették az épitkezéseket. A háboru alatt meg kellett volna kezdeni a Hungária-uti főgyüjtő épitését is, hogy a kivül eső részek is épitésre alkalmasak lettek volna és be kellett volna kapcsolni a csatornahálózatba az Angyalföldet is. A háborus állapotok azonban mindezeket a munkálatokat késleltették. Majd csak most fogjuk meglátni, milyen baj az, hogy mindezt nem tudtuk idejekorán elkezdeni. A tervek azonban már a fővárosi közmunkák tanácsánál fekszenek és ha minden a mi számitásunk szerint történik, akkor az ősszel de legkésőbb a tavasszal hozzá is fogunk a munkához.

— Halász Elemér 94, Badál Ede 90, Wigh János 87. Pótválasztás Halász és Badál között.

— Furcsa — mondták az emésztő városatyák — ennek a Platthynak mindig beleköpnek a tányérjába.

Majd az utóbbiak gyors egymásutánban:

— Ugy járt, mint Hunkárral.

— Majd a következő választáson megint visszaadja a kölcsönt Ripkának.

— Ördögöt, Ripka adta vissza most a kölcsönt a képviselőválasztásért!

— Egy azonban bizonyos — fejezte be valaki a vitát — hogy Platthy megint játszani fogja a duzzogó Achillest, nem fog eljárni a közgyülésre, csak a gázgyári igazgatóság ülésein fog résztvenni.

Ebben aztán mindenki megnyugodott.

*

Az ember csak most veszi észre, hogy a beteg Bárczy helyett Bódy elnököl és ő tartja meg az uj főtisztviselőket köszöntő beszédet. Fekete Ferenc Józsefben meghatottan állanak előtte Városy Gyula dr., az uj tanácsnok és Sallay Árpád dr., az uj tanácsnok-főjegyző. Bódy alpolgármester a nagy munkáról beszél nekik, amely reájuk vár, a békéről, amelyet nem ünnepi diszruhában, hanem a munka komoly zubbonyában várunk. Aztán Városy tanácsnokhoz fordul:

— Nagy értéknek, igen nagy kincsnek, a főváros kulturájának lesz ön a gondozója, legyen hüséges sáfárja, lelkes gondozója ennek a nagy kincsnek.

Majd Sallayhoz szól:

— A város pennáját nyujtja át önnek ez a kitüntető választás, legyen a főváros érdekeinek mindenkor nemes szószólója.

Szünni nem akaró tapsviharban szólal meg Városy tanácsnok. Szerényen, de hangsulyozva, a szavakat megnyomva, de egy kicsit lámpalázasan beszél. Szavait igazán megtisztelő módon fogadta a közgyülés, amely szinte egyhangulag választotta meg a két uj főtisztviselőt. Olyan ünnepélyesek voltak ezek a percek, hogy a többség nem igen volt utána kiváncsi arra, hogy Bittner János miről beszél. Hazamentek vacsorázni.

A hazatérő kisiparosokért

A Budapesti Kisipari Szövetkezet uj akciója. Vikár Béla alapitványa

Az Albrecht Hildegarde-alap tartaléktőkéinek felhasználásával megalakult a *Budapesti Kisipari Hitelszövetkezet,* amely minden különösebb feltünés, népünnepély és bankett nélkül megkezdte müködését a Rákóczi-ut 30. számu ház első emeletén. Csöndes, reklam nélkül dolgozó bank a Budapesti Kisipari Hitelszövetkezet, amelynek munkáját nagy szeretettel irányitja *Vita* Emil dr. tanácsnok.

A Hitelszövetkezet eredeti célja az, hogy a budapesti kisiparosokat apró kölcsönökkel lássa el, amiből azok üzemi kiadásaikat fedezhetik, kifizethetik a boltbéreket, a munkások járandóságait, beszerezhetik a szükséges nyersanyagokat. Nagy könnyebbsége a kisiparosságnak, ha tudja, hogy a háta mögött ott van ez a bank, amely a pillanatnyi pénzzavarban mindenkor segitséget nyujthat. *Vita* Emil dr. tanácsnok azonban nem állott meg ennél a pontnál, hanem legfőként a hadbavonult és majdan hazatérendő kisiparosokra gondolt, akiknek valósággal ujra kell kezdeni az életet. Ezeknek mindenekelőtt valami kis tőkére lesz szükségük, amivel valamit kezdhetnek. A Budapesti Kisipari Hitelszövetkezet alapszabályai ilyen természetü kölcsönök nyujtására azonban nem adják meg a módot, de meg a Hitelszövetkezet pénzét nem is szabad ilyen többé-kevésbbé bizonytalan kölcsönökbe befektetni. Vita tanácsnok tehát ugy okoskodott, hogy a hazatérő kisiparosok megsegitése csak ugy lehetséges, hogy ha a Budapesti Kisipari Hitelszövetkezet égisze alatt *alapitványokat gyüjt.*

Ezeket az alapitványokat maguk az alapitók itélik oda azoknak a kisiparosoknak, akiket arra méltónak tartanak, ha azután az iparos visszafizette a kölcsönt, akkor ujból az alapitó határozza meg azt, akinek kölcsönadja a kis tőkét. A Hitelszövetkezetnek ilyenformán semmi felelőssége nincs az alapitvánnyal szemben, amelynek odaitélésében szerepe nincsen, de amellyel szemben az a kötelessége, hogy azt bankszerüen kezelje. Ezek az alapitványok mindinkább kezdenek szaporodni és igy remény van arra, hogy mire a háboru befejeződik, igen tekintélyes számu kisiparosnak lehet majd megadni a módot arra, hogy uj életet kezdjen. A legelső alapitványtevők között van *Vikár* Béla fővárosi bizottsági tag, aki cégének ötvenéves jubileuma alkalmából hozta ezt a nemes áldozatot. *Vikár,* aki mindenkor lelkes támogatója volt a kisiparnak, ezuttal is követendő példát állitott föl. Magánál az alapitványnál azonban sokkal jelentősebb az a szép levél, amelyet ebből az alkalomból *Vita* Emil dr. tanácsnokhoz intézett:

Nagyságos dr. Vita Emil tanácsnok urnak, Budapest. Érdemes vezetése alatt álló szövetkezet hadbavonult kisiparosai felsegélyezésére létesitett alaphoz magam is hozzá akarok járulni, s e czimen egy 1200.— koronás csekket és az aláirt alapitólevelet mellékelve küldöm. Egy kéréssel fordulok azonban mélyen tisztelt Tanácsnok urhoz, nevezetesen cégem (Wollemann T. és fia, cs. és kir. udvari szállitók), mely a Pestvárosi Tanács által 1867 december hó 14-én kiállitott iparigazolvány alapján 1868 május 7-én kezdte el müködését, ez év május 7-én tölti be fennállásának 50 éves fordulóját. Fiam, aki a harctéren van, a cég félszázados történetét megirni szándékozik és ehhez a fővárosnál levő néhány kiegészitő adatra volna szükségem. Édesatyám, Wollemann Tóbiás ugyanis, aki Pozsonyból jött a fővárosba, rendkivül szerény viszonyok közt volt és minden más segélyforrástól elzártan, az „Albrecht-Hildegárd"-alaphoz fordult. Ez nyujtotta neki az első segitséget, ebből fizette le az iparigazolvány diját és az alaptól nyert további támogatással folytatta kezdetleges üzletét. Ezt szegény atyám sokszor könnyes szemmel és hálásan emlegette. Tehát ezekre az adatokra volna szükségem, hogy atyám hány évig és milyen összegeket vett igénybe. Hálásan megköszönném, ha t. Tanácsnok ur kegyes lenne e számadatokat részemre kiiratni. Ime, ez az eset is tanubizonysága annak, hogy az „Albrecht-Hildegárd" eredeti formájában is hozzájárult a főváros kézműiparának fellendítéséhez. Szerényebb viszonyok között talán senki sem kezdte meg müködését, mint a mi cégünk és hála isten, munkánk és szorgalmunk megtermette gyümölcsét, mert a főváros 1200 virilistái között ma a 274-ik tételszám alatt szerepelek. Igy tehát az ország iparfejlesztése érdekében nem lekicsinylendő működést fejt ki a Tanácsnok ur vezetése alatt álló „Albrecht-Hildegárd"-alapitvány. Előre is hálásan köszönöm megtisztelő szivességét és maradok őszinte hive és tisztelője: Vikár Béla, törvényhatósági bizottsági tag.

Ime az Albrecht Hildegarde-alap nagy gazdasági jelentőségének ennél tisztább, beszédesebb példáját keresve sem lehetett volna találni. A régi Pestnek uj Budapestté való érlelődése él ezekben a sorokban. Az Albrecht Hildegarde-alap pár forintos segélye, amelyből *Wollemann* Tóbiás 1868-ban lefizette az iparigazolvány diját és az a tisztes munka, amelyet apa és fiu kifejtett, teremtette meg a vagyont, amelynek alapján Vikár Béla ma Budapest 274-ik virilistája. Vajjon hány ilyen csodát müvelt az Albrecht Hildegarde-alap és hány ilyen csodát lesz hivatva most teremteni, amikor a háboru földönfutói érkeznek majd haza?

URÁNIA
Susanne Grandais
Tengerparti álom.
Ezenkivül:
Egy asszony, három férj.
Amerikai vigjáték.
Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasár- és ünnepnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u. 3 órától kezdve.

Husvéti üdülés:
Szent-Margitsziget
A szállodák és gyógyfürdők március 31-én, husvétvasárnap megnyilnak. — Szobák április és május havára még kaphatók.
Margitszigeti éves bérletjegy:
felnőttek részére 16.— korona.
gyermekjegy ... 10.— korona.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Események

A „Fővárosi Hirlap" politikai lap

A „Fővárosi Hirlap" ezzel a számával politikai lappá alakult át, amennyiben eleget tettünk az előirt törvényes követelményeknek. Ennek a ténynek hirüladásából azonban nem akarunk az olvasóval tulságosan messzemenő konzekvenciákat levonatni, mert a mi politizálásunk nem megy tul azon a ponton, amelyen az országos politika Budapest kommunális érdekeit érinti. Várospolitikával hivatásszerüen eddig is foglalkoztunk, a városi és az országos politika határai azonban olyan sürün és olyan elválaszthatatlanul találkoznak, hogy ezen a határvonalon a városi érdekek védelmében igen sokszor át kell lépnünk. Pusztán erre a mulhatatlanul szükséges és hasznos határátlépésre váltott jogot a „Fővárosi Hirlap", amikor a politikai lapok sorába lépett. A jövő nagy feladatai, Budapest fejlődésének nagy lendülete, a városi polgárság most buzgó szervezkedése, az országos politikában való részvételre törekvése, mind olyan jelenségek, amelyek szükségessé tették ezt a lépésünket. Amikor ezt olvasóinknak bejelentjük, egyben csak azt konstatálhatjuk még, hogy ezentul is Budapest kommunális érdekeinek szolgálatában akarunk állani munkánk, energiánk és lelkesedésünk teljességével.

A polgármester üdülése. Bárczy István dr. polgármester egészségét nagyon megviselte a tulhalmozott munka. Hetek óta betegeskedik, mig végre elhatározta, hogy rövid pihenőre megy. A polgármester csütörtökön utazik el és pedig valószinüleg Lovranába. Szabadsága két hétig tart.

Elhalasztották a rendkivüli munkadijak életbeléptetését. A Fővárosi Hirlap ismertette azt a tervezetet, amely szerint a tanács a tisztviselők renkivüli munkáját akarta honorálni, valamint azokat az akadályokat is, amelyek ezeknek a munkadijak megvalósulásának utjában állanak. Most aztán a tanács elhalasztotta ezeknek az életbeléptetését. A polgármester idevonatkozó intézkedése igy hangzik:

A tanács a renkivüli munkadijakról az 1917. évi 134.588/I. szám alatt hozott szabályzat életbeléptetését további intézkedésig függőben tartja és ehhez képest a következőket rendeli el: 1. Mindazok a havidijak, amelyeket az idézett tanácsi határozat értelmében az 1917. évi december hó végével be kellett szüntetni, indokolt esetben további intézkedésig folytatólagosan utalványozhatók. 2. Azok a havidijak, amelyek az 1918. évi felbruár hó végén tul terjedő időre már utalványoztattak és amelyeknek a kifizetését a 12.964/1918-I. számu határozat a f. évi február hó végéig már engedélyezte, folytatólag további intézkedésig utalványozhatók, illetve kifizethetők. 3. Elrendeli a tanács, hogy a rendkivüli munkák nyilvántartása a 10.651/1918-I. számu határozatnak megfelelően folytatólagosan tovább vezettessék és az idézett határozatokban foglalt módozatok mellett kezeltessék.

A főváros megkezdi a sertések vágását. A legutóbbi időben meglehetősen rossz volt ismét a főváros lakosságának zsirral való ellátása. Ennek oka az volt, hogy a Haditermény ujabban igen silány sertéseket tudott csak rekvirálni, amelyekből csak csekély mennyiségü zsirt lehetett kapni. Ezen a bajon a tanács ugy segitett, hogy a tartalékolt harmadfél vaggon zsirt is szétosztotta. A zsirbajok azonban most már nem igen fognak megismétlődni, aminek legfőbb biztositéka az, hogy a főváros még januárban kapott engedélyt 10,000 sertés hizlalására, majd később még 20,000 darabra. A főváros azonban be sem várva ezt az engedelmet, már novemberben és decemberben megkezdte a sertések hizlalását, ugy, hogy dacára a decemberi forgalmi zavaroknak, *legkésőbb április végén vagy május elején megkezdi a főváros a sertések levágását.* Ezerkétszáz darab olyan sertése van azonban a fővárosnak, amelyek már teljesen készek. Ezeknek vágatását már a jövő hetekben megkezdik, ugy, hogy ezzel az esetleges hiányokat pótolni lehet majd. A Közélelmezési Hivatal is gondoskodni fog azonban, hogy minél több sertést kapjon a főváros és igy a lakosság zsirellátásában nem igen lesz hiány.

Az idén uj Dunakonferencia lesz Budapesten. Az 1918. év folyamán a központi hatalmak szakférfiai uj Dunakonferenciát fognak egybehivni, amelyet valószinüleg még a nyáron mindenesetre Budapesten fognak megtartani. Ennek a Dunakonferenciának sokkal nagyobb jelentősége lesz, mint a két esztendővel ezelőtt megtartottnak volt, mert ezuttal már az orosz, de különösen a román béke által teremtett uj és teljesen kialakult helyzet alapján lehet a tanácskozásokat megtartani. Az idei budapesti Dunakonferencián résztvesznek már az uj orosz népköztársaságok és minden bizonnyal a román állam képviselői is. Érdekes ezzel a hirrel vonatkozásban megemliteni, hogy az entente — bár igen szomoru remények között — szintén tovább folytatja a Dunakonferenciázást. A párisi konferencia folytatásaképpen most Londonban üléseztek abban a reményben, hogy az általános béke megkötésekor talán még valami befolyást tudnak majd gyakorolni a Duna sorsára.

Ellenőrzik a mulatókat. A pezsgő-adó immár életbelépett. Akinek tehát kedve van pezsgözni, az már fizeti is ezt a nagyon jogos adót. A tanács azonban arról is gondoskodott, hogy a mulatótulajdonosok ki ne játszhassák kötelezettségüket, az adónak beszállitását. Ezért a tanács utasitotta a kerületi előljárókat, hogy a kerületük területén levő pezsgő eladásával foglalkozó kereskedőket, kávésokat, vendéglősöket, mulatóhely-tulajdonosokat és klubokat kellőképpen ellenőrizzék. Minden helyiségben havonkint kétszer kell vizsgálatot tartani abból a célból, nehogy az adózásra vonatkozó rendeleteket valaki kijátszhassa. Az előljáróságok az ellenőrzést a külső szolgálatot teljesitő kezelőtisztekkel fogják végeztetni.

A lakásbizottság első ülése. A közgyülés által most megválasztott és a háborus lakásépitő akció irányitására kiküldött bizottság szerdán tartja első ülését, amely alkalommal Bárczy István dr. polgármester, hir szerint, nagy programmot ad. A bizottság előadója Wildner Ödön dr. tanácsnok lesz, aki tudvalevőleg a tiz év előtti nagy lakásépitő akciónál is az előterjesztés szerkesztésével volt megbizva.

A Várszinház nem kap omnibuszt. A héten nyilik meg az ujjáalakitott Várszinház. A Nemzeti Szinház, amelynek a Várszinház fiókintézete lesz, azzal a kéréssel fordult a fővároshoz, hogy a közönségnek a pesti oldalra való átszállitására az előadás végére omnibuszokat rendeljen ki. Az ügy egyelőre nincs még elintézve, de igen valószinü, hogy ma, amikor az omnibusz a nappali járatokat is csak a legnagyobb nehézségek mellett tudja fentartani, alig lehet arra remény, hogy a Várszinházban szórakozó közönség éjnek idején omnibuszon térhessen haza.

Aukció az Ernst-muzeumban. Vajai Vay Péter gróf mükincsei (nagy mesterek festményei, elefántcsont-faragványok, csipkék, gobelinek, szőnyegek, mübutorok stb.), továbbá egyébb főuri és magán gyüjtemények április 15-étől kezdve aukcióra kerülnek az Ernst-muzeumban. A kiállitás április 11—14-ig tart. A gazdagon illusztrált katalógus 15 koronáért megrendelhető az Ernst-muzeumban (VI., Nagymező-utca 8.)

Modern Szinpad. A Belváros szinházának előadásaira egy héttel előbb elfogy a jegy. A müsor főbb darabjai, a Május, rendkivüli mulatságos Pofon, A láthatatlan ember mellett igen nagy sikerben van része Herczeg Ferenc báios jelenetének, a G-dur koncert-nek és szereplőinek, Várnay Jankának, Korthy Mirának és Petheőnek. A pompás Gábor és Szenes tréfák, valamint Szirmai Albert dalai, amelyeket Kökény Ilona, Ilosvay Rózsi és Boross ad elő, estéről-estére nagyon nagy sikert aratnak.

Beketow-cirkusz. Szombaton este kezdi meg a Beketow-cirkusz 1918-as évadját, teljesen uj, kiváló cirkuszi müsorral. Beketow igazgató egész télen át fáradhatatlanul azon dolgozott, hogy magának uj müsorokat biztositson, ami a jelenlegi nagy nehézségek dacára is sikerült. A közönség tehát ismét arra számithat, hogy cirkuszlátogatása élvezetes lesz. A cirkuszban husvét vasárnapján és hétfőjén d. u. fél 4 órakor is tartanak előadásokat, a teljes megnyitó müsorral. A délutáni előadásokhoz gyermekek félhelyárakat fizetnek.

Uránia. Az Uránia finom francia filmje minden egyes előadásra táblás házat vonzott. Ez a sikernek a legbiztosabb mérlege, mert hiszen a legigazságosabb kritika mindig a közönségé. Annyi bizonyos, hogy Grandais Susanne alakitása, ez az elsőrendü összjátékkal szinrekerülő filmregény méltán megérdemli az Uránia mértékmeghatározását, hogy a legszebb film. Eddigi nagy sikereihez teljes joggal sorozza az Uránia mostani müsorát is. A Grandais Susanne-film mellett nagy tetszést arat az a vidám amerikai filmjáték, amelyet Egy asszony 3 férj cimen vett müsorára a szinház.

A Henry-aréna megnyilt. A Henry-aréna ez évi szezonját e hó 16-án kezdte meg. A világvárosias programm dicséretére válik Henry igazgatónak, aki a háboru negyedik évében gazdag külföldi slágerszámokkal elégiti ki a szórakozni akaró közönség igényeit. Az előadások, amelyek folytatólagosak, délután 3 órakor kezdődnek.

A TŐKE

Szemle.

A Hitelbank jubileuma. — A mérlegek hete. — A bankok disztermei. — Hajósvállalatok a siralomházban. — Az adóterhek igazságos elosztásáról.

A *Hitelbank* ötvenéves jubileuma nemcsak arra alkalmas, hogy a sablonos megemlékezésre alkalom nyiljék, hanem valóban elsőrangu eseménye az ország közgazdasági életének. Ez a félszázad, amely most a Hitelbank háta mögé került, Magyarország ujjászületésének két határköve. Egy elmaradt, kifosztott, legyengült ország szerény erőit fogták össze a Hitelbank alapitói és ezekből a szerény keretekből nőtt nagyra a kis pénzintézet. A körülményeken, a konjunkturán és a jószerencsén kivül igen becses és sulyos munka préselődött bele ebbe a félszázadba. Amit *Kornfeld* Zsigmondnak köszönhet az intézet, az nem állapitható meg rideg üzleti mértékkel, ahhoz a történelem objektivitása szükséges. A Hitelbank európai hirneve és jelentősége a Kornfeld-érához füződik, s az a korszak, amelyet *Ullmann* Adolf egyénisége határoz meg, teljessé tette a *Kornfeld* Zsigmond hagyatékát. A Hitelbank ma versenyen kivül áll: hatalma, népszerüsége, szoliditása egyik garanciája az ország gazdasági felépitményének. A milliók és milliárdok rohamos szaporodásánál sokkal fontosabb és értékesebb az az erkölcsi tőke, amelyet a bank felhalmozott és amely egyre szebben és gazdagabban gyümölcsözik az egész ország javára.

*

Ezen a héten jelentkezett az ország forumán a magyar közgazdaság meztelen törzse. A bankmérlegek kerültek a nyilvánosságra, a nagytőke tartott önmaga felett seregszemlét. Milliárdok lehelletét éreztük, felvonultak és beszámoltak arról, hogyan forgatták őket, mennyi haszonnal, milyen ötletességgel, milyen furfanggal és erőszakkal. Bizonyos, hogy a nagy tőke csodákat produkált a háboru alatt és ezeknek a csudáknak kézzelfogható nyomai is akadtak. A mérlegek sorozata egyet bizonyit minden kétségen felül: a bankok és takarékok a fejlődés utját járják, minden tekintetben megalapozottaknak és frisseknek jelzik a banktőke egészségi állapotát. Viszont el kell ismerni azt is, hogy a kormány adójavaslatai, amelyek kritikájával ifj. *Chorin* Ferenc beszéde kapcsán külön foglalkozunk, gyökereiben támadták volna meg a magyar vállalkozási tőkét. A bankmérlegek nemcsak hasznot jelentenek, hanem kockázatot is, azok a rétegek tehát, amelyek a nagytőkénél gyengébbek és soványabbak, nemcsak kevesebbet keresnek, de kevesebbet is veszthetnek. Minden érdek azt kivánja, hogy a háborus konjunktura értékes és komoly jelenségei a háboru után se kerüljenek háttérbe és az a nagytőke, amely az ország gazdasági garanciái közé tartozik, megmaradjon és fejlődhessen.

*

Furcsa kis eset történt a lakásbizottság előtt: egy törvényszéki biró perelte a *Mercurt*, hogy négy, használatlan szobáját lakásul megszerezze. A birósága igazat adott a hajléktalan törvényszéki birónak és elrendelte a négy szoba átengedését. A magunk részéről csak helyeselni tudjuk ezt a döntést. Ideje, hogy a *Hollán* Miklósok, *Keleti* Ö. Lajosok, *Vas* Zsigmondok s a többi apró bankpotentátumok közismert semmittevésüket ne bankpaloták fogadótermeiben és szalónjaiban csoportositsák lázas tevékenységgé. Elég terhet jelent ezeknek a kis intézményeknek maga az igazgató, akitől nem tudnak egykönnyen szabadulni, minek a sok üres szoba, amelyek csak az avatatlan idegent tudják elkápráztatni. Tessék végigjárni a budapesti bankokon és takarékpénztárakon és meg fogják látni, hogy a nagy-

bankok minden zugocskát kihasználnak, a *Keletiek* és *Vasok* azonban nemcsak magukban feleslegesek, hanem felesleges területeket okkupálnak. Ajánljuk ezt a kérdést a lakáshivatal figyelmébe.

•

Szterényi kereskedelmi miniszter igen érdekes kijelentéseket tett arról, hogy miért és mennyiben tartja szükségesnek az állami beavatkozást a hajózás és annak tarifái érdekében. Ezek az indokolt és fontos nyilatkozatok ujból dokumentálják az államilag agyontámogatott hajósvállalatok erkölcstelen voltát. Az *Adria* millióinak csak a kamatai mennek rá olyan tisztviselőzsenik, mint a szegény öreg *Kovács* József jókarban tartására, de a milliók maguk jogtalanul halmozódtak fel. A jövőben az állam fog felügyelni arra, hogy a régi szerződések ne kössék meg a kormány kezét, a hajóür felett csak az állam rendelkezzék és a tarifát csak az állammal egyetértőleg lehessen megállapitani. Ennek az álláspontnak természetes következménye az is, hogy a társaságok kénytelenek lesznek racionálisabb üzletpolitikát követni és nem fognak elöregedett, elpohosodott és tehetségtelen igazgatókat felhizlalni. Szterényi szava nemcsak a vállalatoknak félelmetes, hanem azoknak a kovács-józsefeknek is, akik a joggyakornokság helyett igazgatói cimhez jutottak. Egyébként az *Adria* üzleti lelkiismeretességére jellemző, hogy két hajóját most adta el egy amerikai vállalatnak, drágábban, mint — az egész alaptőkéje. Ha tehát a kormány ezt a vállalatot még a jövőben is támogatná, akkor valóban nem az Adriát kellene gondnokság alá helyezni, hanem a kormányt.

•

A főváros legutóbbi közgyülésén ifj. *Chorin* Ferenc igen figyelemreméltó szavakkal szállt sikra a háborus adójavaslatok ellen. Okfejtése amilyen logikus volt, olyan egyszerü és érthető: az adóteher igazságos elosztása szerint azért exisztenciálisan fontos, mert semmiféle adónak nem lehet és nem szabad, hogy a jövő munkáját, uj törekvések és uj energiák kifejtését megbénitsa. A javaslatok kétségtelenül ezt eredményeznék és éppen a kereskedő- és iparosrétegek sorsát tennék kockára. Rámutatott arra is, hogy a törvény életbeléptetése esetén a nem agrárius lakosság adóterhe háromszorosan emelkednék az agrárius lakosság adóterhével szemben. Ez az aránytalanság nem egyes osztályok érdekei szempontjából aggályos, hanem az ország legfőbb javait veszélyezteti. Az a tetszés és egyetértés, amely Chorin szép és meggyőződéses szavait kisérte, a mellett szól, hogy a főváros polgársága tisztában van azzal, hogy mit kockáztat, ha az uj adók ellen nem száll sikra minden eszközzel, ami a kezeügyébe akad.

Milliárdos beszámolók.

Pénzintézeteink sáfárkodása 1917-ben.

Pénzintézeteink tulnyomó része e héten tartotta meg mérlegmegállapitó üléseit. Számkolosszusok kerültek nyilvánosságra, egy háborus esztendő eredményeinek pregnans kifejezői és mi, akikre a gazdaságtörténelem krónikásának szerepe vár, megelégedéssel állapithatjuk meg, hogy a hazai hitelélet tiz esztendő alatt nem mutatott akkora lendületet, amit a főváros pénzintézetei egy esztendő leforgása alatt kifejtettek. A milliós számoszlopok mögött impulziv erejü tevékenység rejtőzik és kétségtelen, hogy fővárosi pénzintézeteink kézzelfogható eredmények és sikerek produkálása dolgában soha nem sejtett nagyarányu fejlődésen mentek keresztül. A magyar hiteléletre ennek kétszeres értéke van, mert a közgazdaságban tapasztalható központositás a pénzintézeti tevékenységnek is korlátokat szabott és igy azok a bankok, amelyek az áruüzletben vezető szerepet töltötték be, nem fejthettek ki megfelelő mozgékonyságot. És mégis azt látjuk, hogy a főváros pénzintézetei, amelyek normális időkben is tulnyomórészt áruüzletekkel foglalkoztak, teljes mértékben alkalmazkodtak a megváltozott viszonyokhoz és ragyogó eredményeket értek el. Egy másik rendkivül fontos jelenséget abban látunk, hogy Budapest pénzintézetei a külföldi pénzcentrumoktól magukat függetlenitették és azok a milliárdos tőkék, amelyek a bankokban és takarékokban felgyülemlettek, a hazai termelés gyümölcsei és azok itt kerülnek elhelyezésre. A harmadik szimptoma, amit a most közzétett mérlegjelentésekből megállapithatunk, a *kommunális és városi kölcsönüzlet* meglepő élénkülése. Bár az anyag és munkaerőhiány gátat emel a magyar városok nagyarányu beruházási programmjának megvalósitása elé, a mérlegjelentésekből mégis azt látjuk, hogy — ha szórványosan is — *több nagyszabásu városi kölcsönvalósitás* történt. Budapest vezető pénzintézeteire e téren az átmenetgazdaság korszakában fontos feladatok várnak és hisszük, hogy az a nagy hitelszükséglet, amit a városok bankjainkkal és takarékpénztárainkkal szemben támasztani fognak, a háboru után kielégitést nyer.

A rendelkezésünkre álló hely korlátokat szab és ezért a fővárosi pénzintézeteknek e héten tartott mérlegmegállapitó üléseiről csak nagy vonásokban számolunk be és csupán csak a fontosabb adatokat közöljük.

Magyar általános hitelbank.

— Az 50-ik esztendő. —

A Magyar általános hitelbank, a magyar hitelélet leghatalmasabb tényezője, március 16-án tartotta az ötvenedik mérlegmegállapitó ülését. A *Hitelbankban* ezidén tehát jubiláris közgyülés lesz és a bank koncepciózus vezetőségének ez bizonyára módot nyujthatna arra, hogy az elért eredményekhez mérten hangos ünnepségeket üljön. A Hitelbank azonban mellőzte a zajos ünnepséget és e helyett olyan mérleget terjeszt a közgyülés elé, aminőt a Magyar általános hitelbank ötven esztendős fennállása óta még nem produkáltak. Bizonyos, hogy ezekben a sikerdus eredményekben döntő szerep jutott *Ullmann* Adolf főrendnek, a Hitelbank köztiszteletben álló vezérigazgatójának, aki müködésének negyvenedik és vezérigazgatói tevékenységének tizedik évfordulóját ugy ünnepli, hogy nemes gesztussal *háromszázezer koronát adományoz* az intézet tiszviselőinek, oly rendeltetéssel, hogy abból az alkalmazottak részére kiházasitási alapitványt csináljanak.

Ami a bank félszázados tevékenységét illeti, erről egy szükre szabott jegyzet keretében megbizható képet nagyon nehéz alkotni. A bank történetének irodalmi szinvonalon álló megirásáról különben az intézet maga gondoskodott. A korszakos munkát dr. *Bari* Ágost, a kiváló gazdasági iró el is készitette és a mü most van sajtó alatt és legközelebb megjelenik.

A bank mult esztendei eredménye a monarchiában nem kelthetett különösebb feltünést, mert a Hitelbanktól csakis fényes eredményt vártak. És az intézet a várakozásnak meg is felelt. A tavalyi mérleg *24,625 milljó korona tiszta nyereséggel* zárult, vagyis az 1916. év eredményéhez viszonyitva 8.194 millió korona nyereségemelkedés állapitható meg.

A Hitelbank tehát ezuttal is abban a helyzetben van, hogy magasabb, *52.— koronás osztalékot fizethet*. Ami a nyereségből ezenfelül megmarad, az tartalékra és főként humanitárius célokra jut, mely utóbbiakra a bank igazgatósága nem kevesebb, mint közel öt millió koronát fordit. A fentebb emlitett horribilis nyereséget természetesen az intézet státuszának pompás emelkedése előzte meg. Hogy a Hitelbankban ma micsoda tőkéket kezelnek, azt legjobban az idegen tőkék összege jelzi és ezek 1917. év végén — bár hadikölcsönjegyzésekre itt is nagy összegeket vontak el — *1·546 milliárdot* képviseltek.

A Hitelbank nagyarányu terjeszkedése az igazgatóságot most arra készteti, hogy az április 3-án tartandó közgyülésen egyuttal *alaptőkeszaporitást hozzon javaslatba*. Az igazgatóság előterjesztése szerint a részvénytőkét az eddigi 120 millió koronáról 160 millióra emelik és ezzel a Magyar általános hitelbank saját tőkéi tul fogják haladni a *háromszáz milló koronát*. Ez olyan számadat, amihez nem kell magyarázat

Magyar bank és kereskedelmi r. t.

A Magyar bank es kereskedelmi r. t. igazgatósága március 15-én tartotta a mérlegmegállapitó ülését. *Krausz* Simon vezérigazgató és kiváló munkatársai derekas munkát végeztek ami a bank *10·921 milliós nyereségében* jut kifejezésre. A mult esztendő során a Magyar bank is rendkivül szerteágazó tevékenységet fejtett ki, amit a most közzétett zárószámadás tételeinek nagyarányu megduzzadásából is láthatunk. Az intézet 145 milliós saját tőke mellett — mint fentebb emlitettük — közel 11 milliós tiszta és 20 milliós bruttó nyereséget mutatott ki és ez a kitünő eredmény annál is inkább szembeötlő, mert hisz a Magyar bank 20 milliós tőkeszaporitása a mult év október havában történt és igy ez az összeg az eredmény produkálásában alig vehetett részt. Az idegen tőkék természetszerüen a Magyar banknál is óriási arányokban szaporodtak és az intézet betétek és hitelezők cimén *több mint 700 millió koronát* mutathat ki.

A Magyar bankban a mult esztendő során temérdek üzleti esemény történt. Hadikölcsön jegyzések dolgában az intézet nyomban a *Hitelbank* és a *Kereskedelmi bank* után következik. Ugyancsak nagy lendülettel dolgoztak affiliálások terén, kiváló eredményeket értek el a gépüzletben és a bank városi kölcsönüzletében megtartotta az 1916. év nivóját.

A Magyar bank április 3-án tartja az évi rendes közgyülését és az igazgatóság javasolja, hogy az 1916. évi 8·5%-al szemben 1917-re 10% osztalék fizettessék. Bizonyos, hogy a Magyar bank részvényesei megelégedéssel vettek tudomást az osztalékráta felemeléséről, ami egy körültekintő és óvatos üzletvezetés logikus következménye.

Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank.

A *Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank* igazgatósága március 16-án tartotta meg mérlegmegállapitó ülését és március 27-re hirdette közgyülését. A Leszámitolóbank ezidei mérlegeredménye minden várakozást felülmult, amennyiben az intézet az 1916. év 6.530 milliós nyereségével szemben most 8.9 millió korona nyereséget ért el. Ez mindenesetre olyan siker, amely legjobb bizonyiték az agilis üzletvezetés mellett. Kétségtelen, hogy az intézet közbecsülésben álló vezérigazgatója, báró *Madarassy Beck* Marcell dr. a modern bankvezetők tipusa és az ő munkatársai is ezek soraiból kerülnek ki. A Leszámitolóbank, amely rövidesen szintén jubilál, mult esztendei tevékenysége rendkivül széles keretekben mozgott.

Az állami hitelmüveletek lebonyolitásánál előkelő szerepet tölt be és több nagy iparvállalat megszerzésével és fellenditésével első helyet biztositott magának az iparban is. E téren a Leszámitolóbank erősen dolgozik, de ugyanakkor nem feledkezik meg régi üzletágainak fejlesztéséről és ezeknek affiliációs tevékenységével szélesebb alapot adott. Mindez az intézet most közzétett zárószámadásából kétségtelenül meg is állapitható. A Leszámitolóbank tavaly tőkét is emelt és ezzel saját tőkéi elérték a 120 milliót. Az uj részvénykibocsátást egyébként megfelelően indokolja az idegen tőkék nagyarányu szaporulata és a bank a betétek és a hitelezők számláin *jóval több mint hatszázmillió koronát* mutat ki. Az igazgatóság javaslata egyébként úgy szól, hogy a Leszámitolóbank az osztalékot felemeli és a tavalyi 7½% (30 kor.) helyett 8½% (34 koronát) fizet.

Magyar jelzálog-hitelbank.

A *Magyar jelzálog hitelbank* óvatos és báró *Madarassy Beck* Gyula dr. vezérigazgató nagyszerü üzletpolitikájával elérte azt, hogy az intézet nemcsak valutáris gondoktól szabadult meg, hanem ezenfelül még bőséges tartalékolás után ismét nagyobb osztalékot adhat. Az első háborus évben 18·— koronát azután kétszer 22·— koronát, most pedig 24·— korona osztalékot fizet. A francia részvényes osztaléka, beleszámitva a diságiót is, tartalékban hever, egyéb meggyarapodott tartalékkal, úgy, hogy három háborus esztendő jó üzleteredménye után, a negyedikben már a részvények belső értéke követelte meg a magasabb osz alékot.

A Jelzálog-hitelbank igazgatósága által megállapitott zárószámadás a tavalyi 6.127 millió koronával szemben ezidén *6.724 millió korona tiszta nyereséggel* zárult. A nagyobb nyereséget nyilván fokozottabb tevékenység eredményezte és tényleg azt látjuk, hogy a Jelzálog-hitelbank tavaly 50 millió koronát meghalladó összegü cimletet helyezett el és emellett — az 1916. év 9 milliójával szemben — 55 milliót kitevő törlesztéses kölcsönt valósitott meg.

Az intézet zárószámadásának egyéb tételei is nagyarányu fejlődés és előrehaladás mellett bizonyitanak. Nem vitatható tény, hogy a Jelzálog-hitelbank kiváló üzletvezetés alatt áll és döntő súlyú szerepet az intézet európai hirü vezérigazgatója: báró *Madarassy Beck* Gyula dr. játssza. Kétségtelen, hogy a részvényesek bizalma közgazdasági életünk egyik legtalentumosabb tagját illeti és most, hogy az elnöki széket báró Madarassy Beck Gyula dr.-ral töltötték be, ez a megtisztelő bizalom egy oly férfit ért, aki a Jelzálog-hitelbank jelen vezető helyzetének kiszélesbitésén és megszilárditásán sokat fáradozott és pedig sikerrel.

Magyar agrár- és járadékbank.

A *Magyar agrár- és járadékbank részvénytársaság* igazgatósága megállapitotta az intézet 1917. évi mérlegét, amely 6,889.175·11 K *tiszta nyereséggel* zárul, szemben a mult évi 3,749.452·82 korona tiszta nyereséggel. E tiszta nyereségből a közgyülés elé terjesztendő javaslat szerint kifizetendő osztalék fejében — a mult évi 32·— korona helyett — *részvényenként 36·— korona*, azaz 4,320.000·— K, ami a részvénytőke 9%-os kamatozásának felel meg. A fennmaradó tiszta nyereségből a tartalékalapnak alapszabályszerü maximális 20%-os dotálására felhasználandó 829.259·73 K és az igazgatóság alapszabályszerü jutalékára 414.629·86 K. A külön tartalékalaphoz utalandó 250.000·— K, továbbá az intézeti szükház tartalékalapra 500.000·— K, az intézeti tisztviselők és szolgák nyugdijalapjának javadalmazására fordítandó 100.000·— K, a fölöslegképp mutatkozó 475.253·52 K pedig a jövő üzletévre viendő át. A mérleg a Magyar telepitő- és parcellázóbankkal történt egyesülés folytán az egyesült intézetek 1917. üzletévi eredményét tünteti fel. Hü képét tárja elénk annak a zseniális üzletvezetésnek, amely dr. *Éber* Antal vezérigazgatónak és kiváló igazgató-társainak, valamint a kitünő tisztviselőkarnak érdeméül tudható be. A bank igazgatósága javasolni fogja a közgyülésnek, hogy az eddigi 48 millió korona összegü alaptőke 50.000 darab

egyenként 400 korona n. é. uj részvény kibocsátása által 12 millió koronával *60 millió koronára emeltessék fel.* Minden négy darab részvény alapján egy uj részvény vehető át.

Magyar országos központi takarékpénztár.

A *Magyar országos központi takarékpénztár* ezidei zárószámadása 4·397 millió korona tiszta nyereséggel zárult. Tavaly ezen a cimen 3·135 millió koronát mutattak ki, az eredménytöbblet tehát nem kevesebb, mint 1·262 millió korona. Ha figyelembe vesszük azt, hogy a *Moktár* háborus üzletekbe nem bocsátkozott, az eredmény minden várakozást felülmul. Elvégre a Magyar országos központi takarékpénztár üzleteinek súlypontja a reguláris tevékenységen nyugszik és hogy most mégis szép eredményeket produkált, az meglevő üzletének egészséges és szilárd alapjai mellett szól. A Moktár igy szintén abba a helyzetbe került, hogy ezidén magasabb osztalékot fizethet és a szelvényeket a tavalyi 75·— korona (12½%) helyett most 85·— koronával (14⅙%-al) váltja be.

A Moktár igazgatósága az intézet terjeszkedésének megfelelően ugyancsak javaslatot tett a *részvénytőke fölemelésére.* A javaslat szerint az intézet alaptőkéjét 10 ezer drb 600 kor. n. é. uj részvény kibocsátásával *30 millióra fogják felemelni.* Bizonyos, hogy a Moktár uj kibocsátását a tőkeelhelyező közönség szivesen fogja vásárolni és e művelet lebonyolitása után a takarék saját tőkéi 65 millió koronára emelkednek.

Földhitelbank.

A *Földhitelbank Részvénytársaság* igazgatósága mérlegmegállapitó ülést tartott, amelyen dr. *Paupera* Ferenc vezérigazgató a zárszámadásokat előterjesztette. Az elmult évi *tiszta nyereség 1,689.151 korona 88 fillér,* a tavalyi 1,051.286 koronával szemben, ami a 10,000.000 koronás alaptőke 16.89% kamatozásának felel meg, minthogy az alaptőkének 20,000.000 koronára való felemelését csak az elmult év december havában vitték keresztül. — A tiszta nyereség hovaforditása iránt az igazgatóság javasolni fogja a közgyülésnek, hogy a mult évi 6%-os osztalékkal szemben 8%, *részvényenként 16 korora fizettessék* ki, a tartalékalap javadalmazására 400.000 korona forditassék, minek folytán az intézet tartalékalapja 7,600.000 koronára fog emelkedni, a tisztviselők és szolgák nyugdijalapjára 100.000 korona forditassék és az alapszabályszerü levonások után fennmaradó 225.225 korona az 1918. évi számlára vitessék át.

Hazai bank.

A *Hazai bank* március 15-én tartotta meg az évi rendes közgyülését. A bank széleskörü tevékenységéről már több alkalommal szóltunk és csak ismétlésekbe bocsátkoznánk, ha a Hazai banknak közgazdasági életünkben kifejtett müködését taglalnánk. A közgyülés elé terjesztett zárószámadás adatai szerint az intézet kimutatott tiszta nyeresége 5·408 millió korona volt és ebből 4·5 millió koronát osztalékra (250 ezer részvényszelvény á 18 korona), 700 ezer korona tartalékra, a hátralékos összeg pedig részben uj számlára, részben jutalékra jutott.

Belvárosi takarékpénztár.

A *Belvárosi takarékpénztár* igazgatósága március 15-án tartott ülésében állapitotta meg a mult esztendő zárószámadását, amely az 1916. évi 1·523 millióval szemben most 1·934 millió korona *tiszta* nyereséggel zárul. Az intézet 1917-ben 16 milliós részvénytőkéjét 24 millióra szaporitotta, jeléül annak a ténynek, hogy a Belvárosi takarékpénztár üzletágai fejlődésen mentek keresztül. A Belvárosi takarékpénztár nagyobb nyereségének megfelelően ezidén hasonlóan magasabb osztalékot fizet, amennyiben ez 50 korona helyett 55 korona lesz.

Magyar Város- és Községfejlesztő Rt.

A *Magyar Város- és Községfejlesztő Rt.* megállapitotta 1917. évi mérlegét. Az 1917. üzletév tiszta nyeresége 1,552.093 K 8 f. Az igazgatóság az április 5-án megtartandó évi rendes közgyülésnek fogja javasolni, hogy a tavalyi 6%-os osztalékkal szemben ez idén 8%, részvényenként *32 koronás osztalék* fejében 960.000 K-t fizessenek ki, az általános tartalékalap javadalmazására a tartalékalapnak 2,700.000 koronára való kiegészitése végett forditsanak 175.000 K-t, a tisztviselők nyugdijalapjára 83.987 K-t, községi célokra a belügyi kormány rendelkezésére bocsássanak 60.000 K-t, a fennmaradó 43.709 K 05 f-t pedig az 1918. év számlájára vigyék át.

Magyar Forgalmi Bank.

A *Magyar Forgalmi Bank Rt.* (Budapest—Fiume) igazgatósága megállapitotta a lefolyt üzleti év mérlegét, mely szerint megfelelő tartalékolások után a brutto-nyereség az 1916. évi áthozattal együtt 2,885.043.25 koronát tesz ki. Ebből a költségek levonása után 2 millió 248 851.57 korona fog a közgyülés rendelkezésére állani. Az igazgatóság ez összegből 14% osztalék fizetésére 1,400.000 K, a tartalékalap növelésére 250,000 K, a nyugdijalap javadalmazására 50.000 koronát javasol forditani, mig az alapszabályszerü igazgatósági jutalékok levonása után még fennmaradó 405,864.63 koronát a folyó üzleti évre óhajt elővezetni. A társaság április 4-én tartja rendes évi közgyülését.

Központi Jelzálogbank.

A *Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzálogbankja* igazgatósága megállapitotta a társaság mérlegét, mely az előző évről áthozott 148.924,35 K levonásával 1,888.962.46 K tiszta nyereséggel zárult. Az igazgatóság a közgyülésnek a tartalék bőséges dotálása mellett a szokásos 6%, azaz 12 K osztalék kifizetését fogja inditványozni.

Magyar Kereskedelmi Hitelbank.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy a f. hó 27-én tartandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy az elért 805,771.74 korona tiszta nyereségből (a tavalyi 576,036.12 koronával szemben) szelvényenként 12 korona fizettessék (a tavalyi 10 koronával szemben) 100.000 korona a tartalékalapba helyeztessék és 102,150.28 korona uj számlára vitessék át. Tekintettel ama körülményre, hogy az intézet alaptőkéjének 8 millióról 12 millióra való telemelése csak az elmult év novemberében vitetett keresztül, a kimutatott nyereség az alaptőke 10%-os kamatoztatásának felel meg. Az igazgatóság *Hirsch* Sándor és *Mühlberg* Rezső cégvezetőket aligazgatókká, *Horvát* László főtisztviselőt pedig cégvezetővé nevezte ki.

Frdinánd, a kézbesitő. A napokban megjelent a Közélelmezési Hivatalban a Déli vasut egyik raktármunkása és feljelentést tett, hogy a budai teherpályaudvar raktárában hónapok óta 165 métermázsa zsirt rejtegetnek. A Közélelmezési Hivatal a megjelölt helyre detektiveket küldött ki, akik a zsirt megtalálták, lefoglalták és elszállitották. A Déli vasut ellen pedig megindították az eljárást. Erre a nem várt leleplezésre a „vének tanácsa", *Czölder, Schlosser* és a többi aggastyán összedugták a fejeiket és hosszu vajudás után megszerkesztettek egy kommünikét. Elmondják abban, hogy a lefoglalt zsirt a Déli vasut osztrák hivatalnokainak egy magán beszerző-csoportja vásárolta, elszállitani pedig azért nem tudták, mert nem kaptak kiviteli engedélyt. A „vének tanácsa" evvel a naiv mesével szeretne a csávából menekülni, ami azonban nem fog sikerülni. Mert a zsirt a Délivasut igazgatósága által fentartott élelmezési raktárnak szerezték be, azt *Jakob* Gusztáv igazgató-helyettes ur a Délivasut pénzén vásárolta, még pedig a maximálisnál jóval magasabb áron — *kilogrammonkint 24 koronájával.* Ezt a praktikát pedig Jakobék már régen üzik, a zsirt nagy tömegekben csempészték át a Lajtán, de január havában egy kis baleset elrontotta a virágzó üzletet. A *Déli Hirlap* ugyanis leleplezte a manipulációt és kipellengérezte a Délivasut üzelmeit. Épen ez időben állt készen a kicsempészésre a most lefoglalt 165 mázsa zsir is, azonban Jakobék most már nem merték azt a szokott törvénytelen uton Bécsbe elküldeni, hanem kiszállitási engedélyt próbáltak szerezni, de nem kaptak. Érdekes, hogy a mosakodó kommünikét a lapokhoz *Schlosser* Ferdinánd központi főfelügyelő vitte el. Evvel olyan munkát végzett, amit más intézeteknél egy szolgára biznak. Ime, bizonyitéka annak, hogy *Gordon* Róbert üzletigazgató milyen jól tudja taksálni a központi főfelügyelő ur képességeit. Brám a fogatját állittatta elő vele, Gordon kézbesitő könyvvel kommünikéket hordat ki vele. Szomoru különben, hogy a leleplezett zsircsempészésnek a levét megint az alkalmazottak fogják meginni. Mert ha az eljárás igazolná is a Délivasut dolgát, (ami nem nagyon valószinü) a Közélelmezési Hivatal akkor is csak a maximális árat téritené meg a Délivasutnak, amely igy a tulfizetés révén mintegy 200,000 koronát ráfizetne erre a rosszul sikerült zsirüzletre. Ezt az összeget pedig minden bizonynyal az alkalmazottakon fogják bevasalni. Egyedül a feljelentő raktármunkás csinált jó üzletet, mert az őt megillető ötödrészből 36,000 koronára tart igényt.

A magyar Feldag-ról. Néhány héttel ezelőtt a Fővárosi Hirlapban megirtuk, hogy az osztrák automobiltársaságok egy szervezetben tömörültek és a hadvezetőség részéről kiselejtezett autókat ez a szervezet fogja értékesiteni. Ez alkalommal ugyancsak ama véleményünknek adtunk kifejezést, hogy a kiselejtezett katonai autók forgalombahozatala egyoldalúan történik és a magyar automobilkereskedelem tétlenül nézi az osztrák gyárak ezirányu tevékenységét. E közleményünkre visszhangként megszólalt egyik legelőkelőbb automobil-gyárvállalatunk vezérigazgatója, aki lapunkhoz intézett levelében a tétlenség vádja ellen tiltakozik és többek között a következő érdekes felvilágositással szolgál:

— Meglepetéssel olvastam a *Fővárosi Hirlap* közleményét, amelyben a magyar automobilszervezeteket nemtörődömséggel vádolta. Amikor Ausztriában felmerült annak a terve, hogy a kiselejtezett katonai autókat egy szervezet hozza polgári forgalomba, mi az osztrák automobilgyárak érdekeltségeivel *egyidőben* lépést tettünk és kértük, hogy a magyar érdekeltség méltányos kérése figyelembe vétessék. A hadügyi kormány a magyar érdekeltség megkeresését a legteljesebb mértékben méltányolta is és közölhetem, hogy osztrák és német mintára nálunk is meg fog alakulni a *Feldag* (Feldautomobil-Gesellschaft), amely a kiselejtezett katonai autókat fogja forgalomba hozni. A hadügyminiszteriumban a magyar *Feldag* ügyét már el is intézték és ennek megalakulásán most dolgozik a magyar kereskedelemügyi és átmenetgazdasági miniszterium. Ezek a munkálatok is már nagyon előrehaladott stádiumban vannak és remélhető, hogy a magyar *Feldag* megalakulása csak rövid idő kérdése és a vonatkozó miniszteri rendelet minden nap kijöhet.

— Ami most már — mondotta az illető gyárvállalat vezérigazgatója — a magyar *Feldag* célját és az elosztás módozatait illeti, ezekről a következőket mondhatom:

— A *Feldag* megalakitásánál három cél lebegett szemünk előtt és pedig 1, hogy a kiselejtezett hadiautók megfelelő értékesitése révén az állam némi kárpótlást találjon. Ugyanis nem szabad arról megfeledkeznünk, hogy a hadügyi kormány többek között rengeteg összegeket forditott automobilok vásárlására és ezeket az összegeket a felvett hadikölcsönökből fedezte. 2. A *Feldag* másik és nem kevésbbé fontos feladata az lesz, hogy mindenki megkapja a szükségelt gépet, mig a 3. feladatkörben a magyar automobil-ipar diszkreditálását kivánjuk lehetetlenné tenni. Káros dolognak tartanánk, ha a hadvezetőség részéről kiselejtezett autók eladásával *egyesek* foglalkoznának, mert akkor a különböző márkákkal bizonyára visszaélést követnének el és ezzel Ausztriával szemben is védtelenül maradna a magyar kereskedelem.

— A felosztást illetőleg elhatározott tény gyanánt tekinthető az, hogy az osztrák és magyar *Feldag* részesedéseiket a *kvóta* arányában kapják meg és a hadügyi kormány kiselejtezett autókat ez alapján fogja a magyar *Feldag* rendelkezésére bocsátani.

— Tehát hangsulyozni kivánom, hogy a magyar automobilszervezeteket mulasztás e téren egyáltalán nem terheli. Mi megtettük a kötelességünket és tegyük hozzá rögtön: eredménnyel.

Előléptetések a Hitelbanknál. A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága Augenfeld I. Leó igazgatóhelyettest az értékpapirpénztár, Kunst Ottó igazgatóhelyettest a főpénztár és Stern Ede igazgatóhelyettest a szénosztály igazgatójává, Beck Róbert, Földes Béla és Kada Samu cégvezetőket igazgatóhelyettesekké, Angelotti Aurélt, Bán Tibort, a titkári hivatal helyettes vezetőjét, Békei Károlyt, Elek Józsefet, Forgács József titkárt, Jassovitz Gyulát, Kolbán Elemért, Loránt Ernő titkárt, Szalkai Móricot, Tibold Gyulát, Ullmann Györgyöt és Vida Sándort cégvezetőkké, Kiszelitsky Ozrént és Török Lajost pedig tőzsdeintézőkké nevezte ki. Ugyanezen alkalommal Baán Bertalan (Kassa), Bogdán Jenő (Pécs), Jakobcsics Imre (Szabadka), dr. Keller József (Debrecen), Kereszty Kornél (Nagyvárad) és Trebits Dénes (Pozsony) fiókfőnökök fiókigazgatókká neveztettek ki.

A Ruggyantaárugyár közgyülése. A Magyar ruggyantaárugyár részvénytársaság a minap tartotta közgyülését és ennek keretében ünnepelte alelnökének, Rechnitz Béla vezérigazgatónak 25 éves jubileumát. Schwarz Félix javaslatára a közgyülés a jubileum alkalmával 250.000 korona összegü „Rechnitz Béla" segélyalapot létesitett, amelynek jövedelme a társaság segitségére szoruló, különösen a háboru által sujtott alkalmazottainak támogatására szolgál. Hegedüs Lóránt, báró Kohner Jenő szólaltak még fel s üdvözölték a vezérigazgatót, Rechnitz vezérigazgató meleg szavakkal mondott értük köszönetet. Ezek után a közgyülés elfogadta az igazgatóság által előterjesztett s általunk már ismertetett inditványokat a nyereség felosztására nézve és a választások során a közgyülés az ügyvezető igazgatóság tagját, Pikler Károlyt közfelkiáltással az igazgatóságba választotta meg.

Vezérigazgató-kinevezés a Zsirközpontnál. A Magyar Olaj és Zsiripari Központ R.-T. legutóbbi igazgatósági ülésén a vezetőség az elmult félévi ügymenetelről beterjesztette jelentését, melynek kapcsán az igazgatóság Szegő Béla ügyvezető igazgatónak müködéséért köszönetet szavazott. Az igazgatóság egyszersmind Szegő Béla ügyvezető igazgatót vezérigazgatóvá, Keményy Béla és Kellemen Béla cégvezetőket igazgató-helyettesekké és Löwy Aladár és Ipolyi Béla osztályfőnököket cégvezetőkké nevezte ki.

Kinevezések a Fővárosi takaréknál. Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatósága Szénásy Dénes vezértitkárt és Planer Jenő aligazgatót igazgatókká, Apáthy Gábor, Habesser Károly, Péterffy József és Sándor Imre cégvezetőket aligazgatókká, Szabó Béla, Beranek Ferenc, Höffler Ferenc és Kozilek Károly főhivatalnokokat pedig cégvezetőkké nevezte ki.

A Budapesti Tőzsde Almanach 1918. évi kötete most jelent meg Fodor Oszkár szerkesztésében. A közel 700 oldal terjedelmü évkönyv ezzel a kötettel immár kilencedik évfolyamába lépett és gazdag, praktikus tartalmával még nélkülözhetetlenebb, mint aminő az előző kötetek voltak. A Tőzsde Almanach többek között tartalmazza a tőzsdére vonatkozó összes tudnivalókat, az áruüzleti és értéküzleti szokásokat, az egész háborus tőzsdei jogi gyakorlatot, az értékpapirok összes kategóriáinak ismertetését egy tőzsdekompasz keretében, a központok ismertetését, a közraktárak legujabb dijtételeit, a tőzsdetagok névjegyzékét stb. stb. Az Almanach tartalmazza az összes, év során eszközölt hivatalos módositásokat is. Az Almanach ára kötve 12 korona. Megrendelhető a Budapesti Tőzsde Almanach kiadóhivatalánál, Budapest, V., Vécsey-utca 5.

Castiglioni vezérigazgató kitüntetése. A bajor király Castiglioni Camillt, a Magyar Repülőgépgyár Részvénytársaság (Albertfalva) vezérigazgatóját a bajor hadvezetőség körül a háboru során szerzett rendkivüli érdemeinek elismeréséül a Szentmihály-rend középkeresztjével tüntette ki. Ez a diszes kitüntetés méltó értékelése annak a körültekintő és avatott irányitó munkának, amelyet Castiglioni vezérigazgató a repülőgépgyártás tudományos és gyakorlati területén itthon és a külföldön egyképpen méltányolt, eredményes sikerrel végez.

A Nemzetközi Kiviteli és Behozatali R.-T. Hollandiában. A Nemzetközi Kiviteli és Behozatali Részvénytársaság hollandiai képviseletével Ballay Józsefet, a Transatlantik Trust Co. cégvezetőjét bizta meg. Ballay József a legközelebbi napokban Hollandiába utazik, hogy ottani müködését megkezdhesse.

A Közuti mérlege. A Budapesti Közuti Vaspálya Társaság igazgatósága megállapitotta az 1917. üzletév mérlegét és a zárószámadást. Az 1917. évi nyereség az előző évi nyereségmaradvánnyal együtt 7,352.000 koronát tesz ki az 1916. évi 9,016.000 korona nyereséggel szemben, vagyis 1,664.000 koronával kevesebbet. A személyszállitásból eredő bevételi többlet 3,730.000 koronát tett ki, a kiadási többlet pedig 5,069.000 koronát. Ennélfogva a bevételi többletet a lényegesen megszaporodott kiadások nemcsak hogy teljesen fölemésztették, hanem azt jelentékenyen meghaladták. Ugyanis az üzemi kiadások 2,523.000 korona többköltséget okoztak. A háboru okozta rendkivüli kiadás az 1917. évben 3,800.000 koronát tett ki az előző évi 1,480.000 koronával szemben. A főváros részesedése a bruttó szállitó bevétel után 596.000 koronával volt nagyobb az előző évinél és összesen 3,545.000 koronát tett ki. Az adók- és illetékek 510.000 korona emelkedést mutatnak. A részvény- és kötvénytörlesztési szolgálat a törlesztési terveknek megfelelően 65.000 koronával többet igényelt. A rendkivüli viszonyok ugyanilyen kedvezőtlenül befolyásolták a társaság érdekkörébe tartozó Budapesti helyiérdekü vasutak és a Budapest-Ujpest-Rákospalotai villámos közuti vasut r.-t. üzleteredményeit és igy, annak ellenére, hogy a közuti vasut birtokában levő részvényállomány szaporodott, e vállalatoktól eredő összes hozadék az előző évinél mégis kisebb volt. Ennél fogva csakis más, nem az üzemmel szorosan összefüggő összegek igénybevétele által jutott az igazgatóság abba a helyzetbe, hogy az április 4-én megtartandó közgyülésnek javasolhassa, hogy részvényenkint 28 korona és élvezeti jegyenkint 18 korona osztalék fizettessék a tavalyi 34, illetve 24 koronával szemben.

A Kartonnyomóipar mérlege. A Kartonnyomóipar Részvénytársaság 1915/17-iki évi mérlege az értékcsökkenési tartalékalapnak 175.000 K-val történt javadalmazása után 904.540.11 K tiszta nyereséggel zárult. Az igazgatóság 11 százalék, azaz részvényenként 22 korona fizetést javasolja, ezenkivül 200.000 K-t a rendes tartalékalapra, 125.000 K az értékcsökkenési tartalékalapnak rendkivüli javadalmazására, 50.000 K-t a tisztviselői nyugdijalap javára, 25.000 K-t a gyári munkás nyugdijpénztár javára fordit s a fennmaradó 109.357.24 K-t uj számlára viszi át.

A Turul mészárostermékek feldolgozására alakult r.-t., amely a mult évben emelte fel 800.000 koronáról 1,600.000 koronára alaptőkéjét, most közzétett mérlegében 66.078 koronás nyereséget számol el.

A temesvári Turul Cipőgyár R.-T. e hó 2-án tartott igazgatósági ülésén megállapitotta az elmult év mérlegét, amely szerint közel 26 millió korona forgalom után 2,349.064 korona tiszta nyereség mutatkozik. Az igazgatóság az április 6-iki közgyülésnek inditványozni fogja, hogy 15 százalékos osztalék, vagyis részvényenkint 30 korona fizettessék ki, a tartalékalapokra 750.176 korona utaltassék át és az alapszabályszerü jutalékok kifizetése után még fenmaradandó 409.527 korona uj számlára vitessék át.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

Az Ernst Muzeum aukciói.

IV. és V.

vajai Vay Péter gróf,

valamint egyéb grófi és magángyüjtemények.

Aukcióra kerülnek:

Képek, (Albani, Ghislandi, Caracci, a ritka Rembrandt-tanitvány Eckhout, Chardin, Füger, Lenbach, etc.) Aquarellek, Miniatürök (Fragonard, Elefántcsontfaragványok, Üvegek, Ezüst-, arany- és zománcszelencék, Csipkék, Gobelinek, Szőnyegek, Szövetek, Fafaragványok és Mübutorok.

Kiállitás: **1918. április 11—14-ig.**

Aukció: **1918. április 15-től kezdve.**

A gazdagon illusztrált Katalógus és több mint 2000 számot tartalmazó szövegkönyv **ára 15.— kor.**

Megrendelhető:

az Ernst Muzeumban,

Budapest, Nagymező-utca 8.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Minden este 1/2 8 órakor **Rolt Sándor** felléptével

Dispensatio

Bohózat 1 felvonásban. Irta és rendezte: **Tábori Emil.**

Floh's Seitensprünge

Glinger és Laussig bohózata és az uj szólo müsor.

Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor **mérsékelt helyáru előadás.**

Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA

Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.

STEINHARDT

uj szólókkal és „A megrögzött gonosztevő" c. uj bohózatban. — Azonkivül Szőllősi Rózsi, továbbá Herendi Hermann Manci és a nagyszerü varieté-attrakciók.

A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Mindennap a nagysikerü márciusi müsorban:

Pikk és Pokk

Bohózat 1 felvonásban (3 képben).

Irta: **Guthi Soma.** — Rendező: **Ferenczy K.**

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

HENRY ARÉNA

VÁROSLIGET

Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától, esős időjárás esetén is

diszelőadások

Uj müvészek! Változatos müsor!

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

1918. március 30-ikán szombaton este 1/2 8 órakor

nagy megnyitó előadás.

Uj kiváló cirkuszi müsor.

Vasárnap és hétfőn d. u. 1/2 4 órakor ünneppi előadások. **Gyermekeknek félárak.**

Este 1/2 8 órakor a megnyitó müsor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

ARMIN BERG

a legkacagtatóbb kómikus.

A 3 **Klöss nővér** csodálatos mutatványaival, a 3 **Berry leány** a drótkötélen, **Conrad Marton** a kerékpártolvaj, **Bracca Mikaroff**, bolgár akrobaták, azonkivül Somogyi Nusi, Szikla, Magyari, Ujvári operettben, Szalontai F. stb.

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

APOLLÓ-KABARÉ

Kedden, március 19-én és a következő napokon

uj müsor

Gusztinak megjött az esze. Vidéki élet. Irta: Szép Ernő.
Báró Trambolin. Vigjáték. Irta: Földes Imre.
A sarki lámpás. Jelenet. Irta: Radó Antal.
A hadimilliomos. Énekes tréfa. Irta: Kőváry Gyula. Zenéjét összeállitotta és részben szerzette: Erdélyi Patat Leó.
Nusi. Énekes bohózat. Magyar szinre alkalmazta: Hervay Frigyes.
M. T. K. — K. F. Tréfa. Irta: Kőváry Gyula.
Csererokkantok. Tréfa. Irta: Kőváry Gyula.
Kezdete fél 8 órakor.
Jegyek egész hétre előre válthatók.

MOZGÓKÉP-OTTHON

TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

Taifun

Lengyel Menyhért drámája 4 felvonásban. A főszerepekben: **Rajnay Gábor** és **Mattyasovsky Ilona**

A méltóságos szobaleány

Vigjáték 3 felvonásban. A kettős főszerepben: **Henny Porten.**

Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor.

Fiatalos üde arcbőrt

varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**

Szétküldési hely: **GROSS ANTAL**
Budapest, József-körut 23. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este negyed 8-kor a fényes márciusi müsor:
A zsámbéki földesur.
Vig operette.
Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/28—II-ig az uj márciusi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Kézi, pózna, kocsi, asztali, istálló
ACETYLEN-LÁMPÁK
Acetylen-gyertyák
Bárdi rt., VI., Gyár-u. 23.

Több bérház és villa
azonnal beköltözhető lakással
eladó
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata
Budapest, IV., Váci-utca 18.

50 regény 20 korona
Aki el akarja magát látni hónapokra olvasnivalóval, rendelje meg a
MILLIÓK KÖNYVE
ötven regényét.
A legjobb magyar és külföldi irók regényeit tartalmazza. 20 korona előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja az 50 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.
Akinek sok az 50 regény, **25** regényt is rendelhet **tiz koronáért** a kiadóhivatalban, Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

STERNBERG

Beszélőgépek.
Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. . . . . 160.— K
Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**
Lemezek darabja . . . . . 8.— K
Árjegyzék ingyen! 6170
Rendelésnél előleg küldendő.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Magyar Általános Hitelbank.

Közgyülési meghivó.

A Magyar Általános Hitelbank részvényesei az 1918. évi április 3-án, szerdán, délelőtt 10 órakor, Budapesten, a bank helyiségében (V., József-tér 3. sz.) tartandó

ötvenedik rendes közgyülésre

meghivatnak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az intézet 50 éves fennállásával kapcsolatos inditványok.
2. Az igazgatóság jelentése a társaság 1917. évi üzleteiről, az igazgatóság számadása az 1917. üzletévről és inditványa az évi nyereség megállapitása és hováforditása iránt, a felügyelő-bizottság jelentése.
3. Határozathozatal a felmentésnek az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére való megadása tárgyában.
4. Az igazgatóság inditványa az alaptőkének felemelése iránt és a részvényesek elővételi jogának mikénti gyakorlása tárgyában.
5. Az alapszabályok 4., 7. és 27. cikkeinek módositása.
6. A nyugdijintézet szabályzatának módositása.
7. Választás az igazgatóságba.
8. A felügyelő-bizottság választása és tiszteletdijának megállapitása.
9. Egy részvényes inditványai, az alapszabályok 25. cikkének módositása és némely ügyviteli intézkedések tárgyában.

A közgyülésen minden részvényes húsz darab letett részvény után egy szavazattal bir.

A szavazatra jogosult részvényesek felhivatnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyülésre kitüzött határnap előtt 8 nappal

Budapesten a Magyar Általános Hitelbank központjánál (V., Dorottya-utca 5.), valamint fiókjainál (IV., Egyetem-utca 11., V., Berlini-tér 9. és VII., Károly király-ut 3.),

Brassóban, Debreczenben, Fiumében, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsett, Pozsonyban, Szabadkán és Temesvárott az intézet fiókjainál, *Belgrádban* az intézet kirendeltségénél,

Wienben a K. K. priv. Oe terreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe cimü intézetnél, vagy S. M. von Rothschild bankháznál,

Berlinben a Direktion der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél, vagy S. Bleichröder bankháznál, vagy Mendelssohn & Co. bankháznál,

M/m. Frankfurtban a Direction der Disconto Gesellschaft cimü intézetnél letétbe tegyék.

A részvények a benyujtó által aláirt jegyzék kiséretében nyujtandók be.

A letett részvényekről a benyujtó elismervényt kap. A részvények csak ezen elismervény visszaadása ellenében fognak a közgyülés után visszaszolgáltatni. A közgyülésre belépti-jegyül szolgáló igazolvány a letétel alkalmával fog kiadatni.

Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes által óhajtja gyakorolni, a megbizott nevére szóló meghatalmazást az igazolvány hátán kitölteni s aláirni tartozik.

Budapesten, 1918. évi március 16-án.

Az igazgatóság.

Budapesti Közuti Vaspálya Társaság

Hirdetmény

A Budapesti Közuti Vaspálya Társaság 53-ik rendes közgyülése

folyó évi április hó 4. napján délután 4 órakor

a társaság igazgatósági épületében Budapesten, V. kerület, Lipót-körut 22. szám alatt fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság évi jelentésének előterjesztése és erre vonatkozó határozat; előterjesztése az 1917. évi zárszámadásnak és mérlegnek s a felügyelő-bizottság jelentésének és ezekre vonatkozó határozat; az osztalék megállapitása; határozat a felmentvény megadása tárgyában.
2. A felügyelő-bizottság megválasztása.
3. A választmány megválasztása.

Szavazati jogot adnak a társaság közgyülésein (alapszabályok 15. és 20. §.) a társaság részvényei és illetőleg élvezeti jegyei, ha legalább négy nappal a közgyülés előtt letéteményeztetnek. 20 darab részvény vagy élvezeti jegy után egy szavazat gyakorolható, oly megszoritással azonban, hogy 50 szavazatnál többet egy részvényes sem gyakorolhat sem saját nevében, sem pedig megbizásból.

Felkéretnek a t. részvényesek, kik a jelen közgyülésen résztvenni óhajtanak, miszerint cimleteiket a szelvényekkel együtt, beleértve a folyó évi május 1-én lejárót is, szám- és névjegyzék kiséretében bezárólag folyó évi április 2-ig a **Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál Budapesten,** vagy a **Magyar Általános Hitelbanknál Budapesten** hétköznapon a pénztári órák alatt téritvény mellett letenni méltóztassanak.

Budapest, 1918. március 16

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és ércfényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. március 27-én — 13. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

A pogármesteri

szék gazdát cserél és *Bárczy* István, aki több mint egy évtizede a szelid fejlődés és a vészes idők mindent megállító viharа között a kormánynál állott, távozik az alkotások szinpadáról és az ellenőrzés páholyában foglal helyet. Külsőleg legalább ilyenformának látszik az a tény, hogy Bárczy a király, a kormány, a főváros törvényhatósága és a saját maga akaratából Budapest főpolgármestere lesz. Mi azonban többet látunk benne, mert azt a Bárczyt, aki lelkesen, ambiciózusan és tehetségesen kormányozta a fővárost, nem tartjuk képesnek arra, hogy szimpla ellenőre legyen a városházi sáfárkodásnak. Bárczy éles szemmel ismerte föl, hogy olyan idők következnek, amikor a főpolgármester mérhetetlenül sokat tehet a főváros érdekében. Tisztában volt vele, hogy a főpolgármesteri székbe *Bódy* Tivadar személyében olyan férfiu kerül, aki kiváló kvalitásai és Budapest iránt való rajongó szeretete révén pótolni tudja Bárczyt, a polgármestert.

Ilyen körülmények között fog bucsut mondani Bárczy az öreg Károly-kaszárnyának és vonul be a Váci-utcai uj városházára, ahol igenis nagyszerü feladatok várnak rá. Amint a polgármesterségben többet és szebbet látott, mint elődei, ugy bizonyára a főpolgármesterségnek is más értéke és becse lesz az ő kezében, mint volt azokéban, akik legtöbbször csak méltóságot és politikai missziót láttak feladatukban. Bárczy a saját kezének megkötöttségében, az örökös akadályversenyekben, amelyek mindenkor megbénították Budapest fejlődési akaratát, tanulta meg, hogy milyen mérhetetlenül sokat vár az ország szive attól a magas méltóságtól, amelybe most ő eljut.

Amikor a megoldás első felét, Bárczy főpolgármesterségét örömmel látjuk, nagy megelégedéssel kell tudomásul vennünk azt is, hogy utóda nyilván egyhangu választással *Bódy* Tivadar dr. lesz. A polgármesteri széknek azt a fényét és magasságát, amelyet az feltétlenül Bárczytól kapott, meg fogja őrizni és öregbiteni fogja Bódy is. Ott nőtt föl és tehetsége is ott bontakozott ki a városházán, lehetséges volna-e, hogy lelkének egész simogató, dédelgető szeretetével ne csüngne azon az álláson, amelynek minden budapesti ember szemében a legszebbnek kell lennie? Talentuma, szorgalma, odaadása, tudása és praktikussága olyan harmónikusan és olyan célszerüen egyesülnek énjében, hogy annak a munkának, amelyet rábiznak, tökéletes megoldója lesz. Amit eddig tett és alkotott, fokozott reménységgel töltik el jövője iránt a főváros lakosságát, amely a jövendő uj polgármesterrel együtt meg van róla győződve, hogy soha nagyobb, nehezebb és szebb feladatok nem állottak Budapest polgármestere előtt, mint amilyenek Bódy Tivadarra várnak. Jellemző és megnyugtató, hogy Bódy tiszteletreméltó önbizalommal, lelkes örömmel, csillogó reménységekkel indul el a küzdelmek utján. A feladatok nagyságával ugyanis arányban áll az a nemes akarás és az az imponáló szellemi és fizikai erő, amelylyel a polgármesteri szék várományosa elindul az ismeretlen nagy harcok elé. A háboru hosszu évekig tartó kinzása alatt legyengült, megsoványodott, lábadozó Budapestet csak ilyen erős kezekkel, mint az uj főpolgármesteré és az uj polgármesteré lehet kivezetni a béke napfényes mezejére, ahol üdülnie, erősödnie, fölfrissülnie kell.

Fullánkok

• • •

A női munka

nagy segedelmünkre volt a háboruban. Ma azonban már nemcsak kelet, de nyugat felől is kel a nap és számolni kell vele, hogy előbb-utóbb béke lesz. Akkor pedig a női munkának utat kell engednie a férfimunkának különösen azokon a területeken, ahol amugy sem vált be. Amilyen kitünőek például a pincérnők, olyan lehetetlenek a villamoskalauznők. Ezeken a helyeken kell tehát őket leszoritani majd fokonkint a cselekvésről. Eddig azonban nálunk még senki sem gondolt rájuk. Bécsben már régen anketéznek, nálunk még hire sincs a gondoskodásnak. A férfierő azonban igy is eltolja majd őket az utjából. Hogy hová? Ahová nálunk szokás: a prostitució mocsarába.

Az árak,

dacára annak, hogy a kecsegtető ukrán béke meg van kötve, vidáman emelkednek tovább. Hiszen nagyon jól tudjuk, hogy ha tejjel-mézzel folyó Kánaán is az a fiatal ország, amelylyel most barátságos viszonyba léptünk, egyszerre minden meg nem változhatik. Repülőgépen csak postát lehet szállitani, de marhahust nem. Az ilyen eseményeknek azonban mégis jótékony hatását kellene éreztetnie a spekulációval szemben, amely ugy elharapódzott a magyar talajban, mint imitt-amott a szerb tövis, amelyet szintén hatósági erővel kell kiirtani. Ha tehát a spekuláció nem is vesz tudomást az ukrán békéről, meg a st.-quentini óriási győzelemről, a hatóságnak biztos hátvédnek kellene ezt tekinteni. Ezzel szemben mind vadabb iramban növekszik a spekuláció, az árak pedig ugy szöknek föl, mint a tifuszos betegnél este a hőmérő. Mindezt pedig azért mondottuk el, hogy a sorok végére ideirhassuk konstrasztként, hogy az árvizsgáló bizottságok még mindig nem csináltak semmit, még mindig nem mozdultak meg, bár hosszu nadrágban kellene már járniok, de még mindig nem tudunk papát-mamát mondani. Pedig harminc elnököt és négyszáz tagot neveztek ki. Édes istenem, amikor az oroszok rajtaütöttek az uzsoki szoroson, összevissza nem állott ott ennyi honvéd! Most az orosz béke után pedig ennyi elnök és ennyi tag nem tud megvédeni bennünket a spekulánsok poltron hadseregével szemben.

A lóhus

mint egy előkelő demimond, megint beszéltet magáról. Szegény, sokat gúnyolt lópecsenyét jogaiba iktatta a háboru és ma már gazdag ember legyen az, aki lópecsenyével vendégeli meg barátait. Valaha a vicinálisról sem csináltak annyi rossz viccet, mint később a nyeritő virsliről és a héten a tanács egyszerre pont egy koronával emelte a lóhus árát. Az feltétlenül bizonyos, hogy aki a közönséget be akarja csapni és bécsi, debreceni, győri meg másféle virslit akar hamisitani, az nem lóhussal fogja ezt cselekedni. Jellemző a mi népélelmezési akciónkra, hogy a legpredestináltabb népélelmezési cikk ma már csak hadimilliomosok asztalán foglalhat helyet.

Mit akar a Lakásbizottság?

Hatósági és magánépitkezések. — A hivatalok kitelepitése. — 3000 szoba szabadul fel. — Küzdelem az anyaghiánnyal.

Szerdán annak rendje és módja szerint megalakult a fővárosnak a lakáskérdés rendezésére és előkészitésére kiküldött bizottsága, amely alkalommal Bárczy István dr. polgármester tartalmas, szép programmot adott, csakugy, mint tiz esztendő előtt, amikor kisebb méretü lakásinséggel és kisebb eszközökkel kellett felvenni a harcot. Az akció élén akkor is Bárczy állott és a munkatársai is ugyanazok voltak ebben a kérdésben, mint ma. Az akkori hatalmas előterjesztés megalkotói, az egész kérdés megoldásának kiépitői Wildner Ödön dr. tanácsnok és Kabdebó Gyula müszaki tanácsos voltak. Ma ez a két férfiu tudásban és tapasztalatokban meggazdagodva áll a polgármester mellett és biznunk kell benne, hogy sikereik ezuttal fokozottak lesznek.

Most, amikor a lakáskérdés megoldása a körmünkre égett, még mindig reménykedünk abban, hogy a főváros akciója nem marad hatás nélkül. Általában el kell azonban mondanunk, hogy három esztendő óta beszélnek a lakásinség réméről, anélkül, hogy valami történt volna a megoldás érdekében. A főváros talán nem szüneteltette volna a háboru előtt épitőakcióját, de a Tisza-kormány, mint mindenben, e tekintetben is teljesen megkötötte a főváros kezét. Tudjuk, hogy a háboru elején, amikor még bőven volt munkás, fuvar és épitőanyag, belügyminiszteri rendelet szüntette be a fővárosnak már folyamatban levő épitkezéseit is. Hiába dolgozott ki Wekerle Sándor dr. nagy előrelátással egy memorandumot, hiába igyekezett testületet alakitani az épitkezések ujrafelvétele iránt, a munkapárti kormány minden számitását keresztülhuzta. Amikor végre a mult nyáron Wekerle elnökségével megalakult a LÁB., akkor már későn volt, ennek a testületnek nem igen volt más módjában, mint elméleti tanácsokkal szolgálni, számitásokat végezni és a megvalósulás határkövéről beszüntetni a munkát. Most, hogy a mult héten megalakult a főváros illetékes bizottsága, nagy örömmel látjuk, hogy mindenképpen praktikus testületről van szó, ellenben ott látjuk nyomában megint azt a rémet, amely eddig minden becsületes törekvést meghiusitott ebben az irányban. Épitőanyagról van szó, amelyet igenis be lehetne szerezni, elő lehetne állitani, ha szenünk lenne. Az épitkezési kérdésnek alfája és omegája a szén lett és mindaddig nem lesz téglánk és nem lesz más épitőanyagunk, amig szenet nem bocsátanak elegendő mennyiségben a főváros rendelkezésére. A főváros törvényhatóságának uj bizottsága igen érdemes munkát végezhet, de produkálni azonban csak akkor tud, ha majd szenet is bocsátanak rendelkezésére. A bizottság különben azt is kimondotta, hogy a kormánytól azt fogja kérni, adják egyetlen ember kezébe az egész lakásügyi akciót, akinek teljhatalma legyen ugy a polgári, mint a katonai hatóságoknál való eljárásban. Valószinü, hogy csakhamar meg is kapjuk majd a lakásügyi kormánybiztost, akit azonban szintén nem lehet szén nélkül elképzelni.

A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt ama férfiak egyikével beszélni, akinek a polgármester a lakáskérdés megoldásában a legfontosabb szerepet szánta. Kiváló informátorunk az uj bizottság terveiről, szándékairól, céljairól és eszközeiről a következő becses kijelentéseket tette:

Gyorsan dolgozik a bizottság.

— A lakáskérdés rendezésére és előkészitésére kiküldött bizottság *Bárczy* István dr. polgármestert választotta elnökévé és *Bódy* Tiva-

dar dr. alpolgármestert helyettes elnökévé. Ennek a bizottságnak a munkájához fűzött reményeket azért tartom komolyaknak, mert egy részt hatalom van a kezében, másrészt pedig magában foglalja az összes érdekelt ügyosztályok vezető főtisztviselőit. Van azonkivül igen praktikusan beosztott négy albizottságunk. Az egyik *Déri* Ferenc dr. alpolgármester vezetésével az egész lakásprogrammot irányitani fogja, a másik *Folkusházy* alpolgármester elnöklésével a magánépitkezést irányitja, a harmadik *Szabó* Imre dr. tisztifőügyész elnöklésével a jogi természetü kérdéseket oldja meg, a negyedik alosztálynak *Krátky* János tanácsnok vezetésével a fővárosi épitkezések végrehajtása a feladata. Benne vannak azonban a bizottságban *Harrer* Ferenc dr. tanácsnok, aki a magánépitkezések körül hivatott intézkedni, *Fock* Ede tanácsnok a közmüvekről, *Buzáth* János tanácsnok pedig a közmüvek másik csoportjáról gondoskodik, *Várossy* Gyula dr. tanácsnok az iskolaügyekben, *Stankovits* Szilárd tanácsnok pedig a pénzügyi kérdésekben lesz irányadó.

— Igen fontosnak tartom, hogy ez a bizottság ilyen összetételében *tulajdonképen a közgyülés és a tanács egyesitése*, ugy hogy ennek a bizottságnak módjában van a gyors és hatásos intézkedés. Előnye a bizottságnak az is, hogy helyet foglalván benne az érdekelt ügyosztályok képviselői, ezuttal nem kell egy-egy kérdéssel ügyosztályról-ügyosztályra vándorolni, hanem a bizottságban ülő tanácsnok azonnal intézkedhetik.

Barakkok épitése és a hivatalok kitelepitése.

— A legfőbb cél természetesen *a lakások termelése* és pedig hatósági és magánuton egyaránt. A hatósági lakásépités meg fog indulni a kidolgozandó programm alapján, mig a magánépités lehetőségeit biztositani szintén feladatául tüzte ki a bizottság.

— A hatósági lakástermelés legkönnyebb módja *a barakképités*. További eszközei a régi lakások fölszabaditása, hivatalok kihelyezése, a központoknak és magánhivataloknak számukra épitendő barakkokban való telepitése. Értesülésem szerint *a pénzügyminiszter máris elhatározta egy hatalmas barakknak a felépitését*, amelyben a miniszterium olyan osztályai foglalnak majd helyet, amelyek eddig bérházakban voltak elhelyezve. Ez a pénzügyminiszteriumi barakk a városban egy nagyobb középület udvarán fog fölépülni. Hogy mit jelent ez, azt elegendőképpen illusztrálja az, hogy *ma 3000-nél több lakószobát* és a hozzájuk tartozó konyhát és más mellékhelyiségeket *foglalnak le a hivatalok* a maguk céljaira. Igen nagy jelentősége lenne ennek az akciónak, ha mindezeket a lakásokat vissza lehetne adni eredeti rendeltetésüknek.

— Az akciónak ugyanebbe a körzetébe esik *a hadiintézményeknek a hasznos középületekből való kitelepitése*. Fel kell szabaditani végre az iskolákat és más középületeket, mint például a mücsarnokot, amelynek visszaadása életfeltétele a müvészeknek. A hadiintézményeket természetesen szintén barakkokban kell majd elhelyezni. Az ugynevezett luxusközépületek felszabaditását nem tartjuk ilyen fontosnak és ilyen sürgősnek.

A magánépitkezés akadálya.

— A feladatok másik nagy csoportja: *a magánépitkezés talpraállitása*. Ez is igen fontos feladat annál is inkább, mert sok a pénz és mert ma nagy a tülekedés az ingatlanok vásárlása körül. Egyik legfőbb akadálya a magánépitkezés talpraállitásának a *lakbérrendelet*, amely nem engedi meg, hogy a lakásbérek közeledjenek az épitkezési költségekhez. *A háborus áron épült lakást pedig nem lehet békeáron bérbeadni.*

Miért nem lehet épiteni?

— A hatósági és magánépitkezés közös akadályai ismét külön csoportot alkotnak. Ezek az épitkezés technikai lehetősége, vagy lehetetlensége körül mozognak. Ez a technikai lehetőség legelsősorban *ez anyagon* mulik. Tulajdonképpen e tekintetben legfontosabb *a szénkérdés. Mihelyt szén van, van anyag is.*

— A munkáskérdésnél fontos, hogy munkás legyen és hogy a munkabérek fixiroztassanak legalább egy épület befejezéséig. Nagy nehézséget támaszt a *fuvar* is. Lófuvar nincs, de ineesen vaggon se. Az épitőanyagot nem tudjuk Budapestre hozni, mert a legnagyobb épitőanyagot termelő gyáraink, a nagy fürészmüvek, cementgyárak, vasgyárak, mind vidéken vannak. Először a vaggonhiány miatt vidékről nem lehet az anyagot a fővárosba hozni, ha pedig már megérkezett a budapesti pályaudvarok valamelyikére, akkor nem tudjuk az épitkezések színhelyére vinni.

A kormánybiztos.

— Az uj bizottságnak feladata, hogy mindezekben a kérdésekben konkrét propoziciókat tegyen. Fölmerült azután az a gondolat is, hogy a hatóságok és magánosok találjanak egy fórumot, amely mindezekben a kérdésekben teljes hatalommal dönthet. Ez lett volna az átmenetgazdasági miniszterium, amely azonban, ugy látszik, nem kapta meg az ehhez nélkülözhetetlen hatáskört. Nincs tehát más mód, mint a *kormánybiztos* kiküldése, aki mindezekkel a dolgokkal közvetlenül foglalkozhassék és meg legyen a minden irányban való intézkedési joga.

Egységes vizelosztás

A vizmüvek kibővitése

A XII. ügyosztályban lázas munka folyik. Buzáth János dr. tanácsnok és Borvendég Ferenc tanácsjegyző egy hatalmas előterjesztésen dolgoznak, amely a vizre vonatkozik. A jóindulatu, szorgalmas ügyosztály, amelynek a vizhiány révén az utóbbi időben olyan gondok szakadtak a nyakába, amilyenekkel talán egyetlen ügyosztály sem küzdött a háboru alatt, ha vizet nem tud is többet produkálni, legalább igazolni kivánja, hogy a vizhiánynak nem a főváros az oka és hogy a beállott természeti viszonyokkal szemben a tudomány és annak legkitünőbb müvelői is tehetetlenek.

Éppen ezeken a hasábokon mondta el a mult héten Buzáth János dr. tanácsnok, hogy amióta statisztikát vezetnek a Duna vizállásáról, soha sem fordult elő, hogy március hónapban, amikor a hegyi vizek lefelé igyekeznek, 120 centiméteres vizünk lett volna. Sovány vigasztalás, hogy az idén nincsen árvizünk, hogy a szegény óbudaiak, akiket eddig minden esztendőben kikergettek otthonukból az Ordögárok, meg az Aranyárok, az idén nyugodtan maradhatnak hajlékukban. Viz azonban nincs, nem azért, mert a vizmüveknél történtek mulasztások, hanem, mert a természet nem gondoskodott rólunk.

Harmincéves emlék.

Egy csudálatosan szerény könyv akadt a kezembe, amelynek szerénysége annyira megy, hogy az irója egyszerüen „a szerző"-nek nevezi magát, a címe azonban A budapesti társaság. A könyv harminc esztendő előtt iródott és ez adja meg egyik legnagyobb érdekességét. Mi, fiatalabbak, nem igen emlékszünk az akkori budapesti társaságra, tekünk sok ujat tud elmondani. Az öregebbeknek kedves és melengető érzés lesz, ha az érdekes könyv adataiból idézünk egyet-mást emlékezetükbe.

Van azonban ennél még nagyobb fontossága is a könyvnek. Az a tendencia, amelyet harminc esztendő előtt szolgálni kivánt. „Divat most — irja a névtelen szerző — könyvet irni Európa fővárosainak társadalmi életéről. A modor, amelyben ezt eddig megkisérlették, e munka szerzőjét lelkesiti legkevésbé." Rögtön vitába is bocsátkozik Madame Adam-mal, aki „emelkedett lelkének egész hevével forrott a mi hazánkhoz, s jót tett nemzetünkkel, midőn felkarolta polgáriasodása ügyét." Madame Adam azonban könyvet irt a berlini, bécsi, londoni társaságról, de megfeledkezett a budapestiről. „De hát látja, asszonyom! — irja tovább a szerző — sok vér folyt abban a tragikai 1848—49-ben e haza földén azért, amiért Ön — Franciaország leánya — mélyebben hullámzó szenvedélyekkel tudott lelkesedni, mint minden egyéb földi kincsért, a jogegyenlőségért." A jóindulatu Madame Adam azonban szomoru szemmel látta Magyarországon és Budapesten „a hagyományos arisztokratizmust." Ezzel a meglátással szemben — s ez a legérdekesebb — a könyv Budapest harminc év előtti demokráciájának védelmét tüzte ki céljául.

Ebben az időben irta meg különben Angelo de Gubernatis gróf is La Hongrie politique et sociale cimü könyvét. Hires könyv is volt és jóindulatu, de sok tekintetben félrevezették. Megirta például a gróf, hogy Petőfi szerb volt, Kossuth üldözte a nemességet, Apponyi Albert grófról azt mondta, hogy Attila unokája, Prileszky Tádé vezére a szabadelvü pártnak, Grünwald Béla — báró, Trefort meg — egy titán. A magyar paraszt, a gróf szerint, vakon imádja a mágnást, nyiltan „bagage démocratique"-ról beszél és 1848-at az „anarchia" éveként igyekszik feltüntetni. Ezekkel a vádakkal és szamárságokkal szemben kellett megirni ezt a könyvet harminc esztendő előtt, ma pedig érdekes, értékes képét találjuk benne annak a budapesti életnek, amelyből ma már csak néhány kedves, finom öreg ur maradt meg a mi számunkra.

Lássunk néhány kitépett lapot az emlékek könyvéből.

Az udvar.

A budai várban a leglovagiasabb magyar király, I. Ferenc József lakik. A harminc év előtti iró szerint „az a fejedelmi kéz, amely oly bizton lövi le a látnatlanságba emelkedő bérci sast, s oly remekül kezeli rohanó hadoszlopainak élén a vágtató arab ménen a gyeplőt, napjában — fejedelmi iróasztalánál is annyi munkát végez, hogy alig birná meg azt az államnak kevésbé edzett kenyérkereső hivatalnoka." A király négykor-ötkor hajnalban már hivatalos aktái között ül, érti a birodalom összes népeinek nyelvét és tizenkettőt folyékonyan beszél. Felséges nejével, a királyasszonynyal angolul társalog, de gyakran magyarra fordítják a szót. Mindenkire emlékszik, akit valaha csak egyszer is látott.

A királyné a magyar nemzet bálványa. Egész irodalom keletkezett szépségéről, jóságáról. Politikába nem avatkozik, mégis ő volt az, aki felséges urát megbékültette a magyar nemzettel. Rudolf főherceg „rendkivüli tünemény a Habsburgok dinasztiájában." Hires vadász, muzeumban ülő, górcsövező, boncoló természetbuvár és jeles iró, aki még Jókai Mórt is elragadja irásainak finomságával. Szereti a kemény, őszinte szót, „megmondta elég érthetően, mi nem tetszik neki ifjabb mágnásainkban." Felséges nejével, a szeretetreméltó Stefánia főhercegnővel az emlékezetes erdélyi napokban ifju főuraink és családjaikat meghitt körükbe vonták.

A királykisasszony, Mária Valéria főhercegnő, aki Rónay Jácint püspök nevelése, már akkor magyar nyelvü könyvet ir. Szinmüveket alkot magyar nyelven — sajnos azonban, irónk nem mondja meg, hogy ezeknek a drámai müveknek mi lett a sorsuk. József főhercegnek magyar az anyanyelve, az életmódja, a gondolkodása. „Nem ismer kasztszellemet és affektációt." Az alcsuti csizmadiával varrat magának csizmát, családját felpakkolja a megrakott szénásszekér tetejére, tulajdon felséges kezével főzi a paprikást minden rendü és rangu szüreti vendége számára, takaros makrapipával ajándékozza meg egykori nevelőjét, a tudós Römer Flóris apáturat és táncra perditteti Jókai Mórt a főhercegi kastély palotás termében.

Emeli Budapest társadalmának szinvonalát Koburg Fülöp herceg és Koburg Lujza főhercegasszony jelenléte is. A dunaparti palotában a házias teaestélyeken nem születés, hanem müveltség szerint állapitják meg a legkedvesebb vendégeket, ami miatt high-life-unk nem egy tagja szivesen kerülte a palotát.

A királyi pár sokat és szivesen időzik a Grassalkovichok egykori fészkében, Gödöllőn. Nem áll itt még csak őr sem a kapu előtt, asszonyok járnak ki-be a kapun, hónuk alatt kenyér meg liba. A kiséret sem nagyobb, mint valamelyik takarékosabb magyar főuré és a kastélyban a legnagyobb ur a szolgabiró. A nép pedig — itt az isaszegi csatatér tövében — imádja a királyi párt.

Sajnos azonban, magyar udvartartás csak papiroson van. A zászlósurak csak a főrendiházban ülnek, a királyi pár körül való szolgálatokat a Bécsből leránduló osztrák főurak látják el. Éppen tavaly interpellált ez ügyben Ugron Gábor képviselő, de Orczy Béla báró, a latere miniszter mentegetődző válaszát tudomásul vette a többség. No majd ha fölépül az uj királyi palota, minden másképp lesz...

A bécsi udvar merev spanyolossága azonban nincs meg többé Budapesten. Itt a kisnemesi családból származó Ferenczy Idának a királyné társalkodónőjévé való alkalmazását ugy látják, mintha Budán a 48-as törvények szellemében engedményt tettek volna az udvari élet szertartásosságának rovására. A kasztszerüen fegyelmezett kamarai bálok helyett Budán ebédeket és estélyeket tartanak.

Az ügyosztály jelentése tehát, amelyet talán már a legközelebbi közgyülésen alkalmunk lesz hallani, mindenekelőtt arról fog beszámolni, hogy mi az oka a vizhiánynak. Pragmatikus sorrendben és az érvek sokaságának felvonultatásával, a tudomány megállapításával fogja kimutatni, hogy mi az oka a tarthatatlan állapotnak, amely a viz kérdésében felütötte a fejét.

A jelentés másik része arról fog beszámolni, hogy mik azok az apróbb eszközök, amelyekkel ha kiküszöbölni nem is, de talán enyhiteni lehet a vizhiányt. Arról van szó, hogy ex abrupto is kell valamit csinálni, bár a végleges megoldás éppen óriási költségei és a mai viszonyok között elvégezhetetlen munkálatai miatt ebben a pillanatban lehetetlen. Ezek a pillanatnyi segitséget célzó intézkedések egyrészben ujabb rendszabályokban, másrészben pedig kisebbrendü beruházásokban fognak megnyilatkozni. Van azonban az ügyosztálynak egy olyan terve is, amelyet a célszerüség titokban tartat. Ez nem fog a jelentésben szerepelni, de minden egészséges gondolkozásu embernek ujjongva kell az ötletet üdvözölnie. Ez a terv nem más, mint

a rendelkezésre álló vizmennyiségnek igazságos megosztása.

Ez ideig ez az elv érvényesült minden olyan anyagnál és minden olyan létszükségleti cikknél, amelyben nem lehettünk bőségben. Jogos és természetes, hogy a viznél is igy legyen. Nem szabad türni, hogy majd a nyáron a hadimilliomosok vizzel árasszák el diszkertjeiket, pálmáikat és páfrányaikat, amikor az ötödik emeleteken napszámban nem lesz viz. Értesülésünk szerint a vizmüvek igazgatósága olyan ötlettel állott elő, amelyek ezeket az anomáliákat le tudják küzdeni. A vizből is egyformán fog mindenkinek jutni csak ugy, mint a kenyérből és ennél megnyugtatóbb, becsületesebb cselekedetet nem is vihet véghez a gondos ügyosztály. A módot, amelyekkel ezt a célt el fogják érni, nem szabad nyilvánosságra hozni, nehogy a gazdagok, az előkelőségek offenzivát inditsanak a maguk jogtalan kényelme érdekében.

A jelentés harmadik része a nagy beruházásokkal foglalkozik. Mindenki tisztában van vele, hogy a vizmüveket ki kell bőviteni. Erre a célra máris óriási összegek vannak előirányozva, Budapest azonban olyan rohamosan fejlődik, viziogyasztása olyan mértékben emelkedik, hogy mire az uj kutakat megásták, máris ujak tervezéséről kell beszélni és mire az ujak elkészülnek, a legeslegujabbak furásának meg kell kezdődnie.

Bécsben akárhány osztrák miniszter felesége és leánya sem látott még udvari bált. Nem igy Budapesten. Sok gondot okozott ez Wenckheim Béla bárónak, aki miniszter korában sokat törte a fejét azon, hogy a hölgyek közül kit lehet meghivni. Megkérdezte Deák Ferencet, mi a véleménye a dologról. A haza bölcse azonban nem foglalkozott ilyen kicsiségekkel, amit Wenckheim és társai ugy igyekeztek kihasználni, hogy az udvari bálokra a mágnáshölgyeken, a titkos tanácsosok és kamarások családtagjain kivül csak „az előkelő földbirtokos nemesség" hölgyeit akarták meghivatni. A vérmesen arisztokrata miniszterrel szemben azonban a demokratikus törekvések érvényesültek és maga a király is ilyen értelemben döntött, ugy hogy mindenki, aki az udvari bálra hivatalos, annak a felesége is ott lehet, még ha polgári származásu is. Csak egy feltételt kivántak meg: azt, hogy a meghivandó hölgyek a meghivó kibocsátása előtt egy héttel valamely udvarképes hölgy társaságában bemutatkozzanak a főudvarmesternél.

Hogy milyen volt az udvari bál, bizony már jobbára el is felejtettük. A milliós diszmagyarokat a csukaszürke egyenruha és a bajonett váltotta föl. Ebben a harminc év előtti könyvben még ott csillog szép emlékként ez a pár szines sor:

Mig a felségek körutat tesznek a teremben, elbüvölve ragyogó megjelenésükkel és igéző szivélyességükkel mindazt, akit megszólitásra méltatnak, mindazt, aki előtt elvonulnak. A honatyák és egyéb éltesebb kitünőségek ellepik a melléktermeket és falatoznak a buffetben abból a nagyszerü lazacból, fácánból, tokajiból, pezsgőből, amelynek párja nincs talán sehol. A falatozással azonban még nincs kimeritve egy ilyen udvari élmény. Mesteri cukorkákkal rakják tele a nyusztos menték zsebeit ravasz áhitattal mosolygó lakájok és kinálják még a távozni készülőket is, utánuk futva az aranytálak remek tartalmával, mintha csak tudnák, hogy legész más a magyar ember fogalma a mulatságról, mint ahogy mulatni szoktak az udvarnál — Bécsben.

Igy éltek és vigadtak a budai várban, amig Ferenc József volt a házigazda és Erzsébet királyné a háziasszony.

Lakásrekvirálás az Impex-nél

Az Erzsébet-penzió földönfutó lakói. — A hajléktalan belügyminiszter. — Reiss Jenő dr. fogadótermei.

A Lakáshivatal ismét jó fogást csinált. Egy most alakult részvénytársaságnak a nagyzási mániáját sikerült némileg megfékeznie, bár ugy látszik, ha még egy kicsit körülnézünk, ujabb akcióra lesz szükség. A mai lakásinségben mindenesetre a legnagyobb figyelmet érdemli meg az az eset, amely az ujonnan alakult *Nemzetközi kiviteli és behozatali r.-t.* (röviden: Impex) körül játszódott le. A részvénytársaság — mint a *Fővárosi Hirlap* is megirta — néhány hét előtt alakult meg tiz millió korona alaptőkével és vezérigazgatója *Reiss* Jenő dr. lett, aki előbb a Haditermény igazgatója volt. Az uj vállalatnak lakásra volt szüksége és *Reiss* vezérigazgató megindult lakáskereső körutjára. Ugy látszik tulságosan megszokta a vezérigazgató azokat a hatalmas arányokat, amelyekbe a Haditerménynél csöppent bele és igy az embrionális állapotban levő Impex számára egy ötemeletes házra vetett szemet. Ha a Haditermény egész utcákat foglalhat le, akkor ugy vélte a vezérigazgató, az Impexet is megilleti egy ötemeletes palota. A boldog palota, amely Reiss ur tetszését megnyerte, a Vilmos császár-út 7. szám alatt van és előbb az *Erzsébet-penzio* volt benne elhelyezve. Rövid alku után az önfeláldozó penzió-tulajdonos több százezer koronára rugó lelépési dij ellenében utilaput kötött több tucatnyi lakójának talpa alá és Reissék beköltöztek a palotába. Hogy a penzió lakói hova lettek ebben a nagy szálloda- és lakásszükében, ez igazán nem érdekelhet egy export-import társaságot. Szerencsére a lakáshivatal sokkal inkább törődik az ilyen csekélységekkel és törődnek azok, akiknek lakásra van szükségük. Többek között ilyen sorban volt *Tóth* János belügyminiszter is, aki több társával azon a véleményen volt, hogy az Impex mellett még ők is elférnek az ötemeletes házban. A Lakáshivatal aztán kideritette, hogy az Impexnek egyelőre csak programmja van, de müködési köre annál kisebb, sőt ezidőszerint mindössze vagy husz hivatalnoka foglalkozik saját kezének manikürözésével. A Lakáshivatal tehát a tények ismeretében alapján elrendelte a negyedik és ötödik emelet rekvirálását és pedig a negyedik emeletet *Tóth* János belügyminiszternek, az ötödiket pedig *Glósz* dr. belügyminiszteri titkárnak és másoknak itélte oda. Ez az itélkezés azonban csak részben kielégitő, ha a Lakáshivatal mégegyszer szemlét tartana, látná, hogy az Impex kezén maradt három emelet tágas termeiben még mindig fogócskát játszhatnak a hivatalnokok, ugyanakkor, amikor előkelőségek kuckókban kénytelenek meghuzódni és a vidéki utasok a pályaudvarok váróteremeiben bóbiskolják át a szép pesti éjszakát. A helyzet még mindig az, hogy aki *Reiss* vezérigazgató urhoz akar jutni, előbb egy tágas előszobába, onnan pedig egy fogadóterembe jut, ahonnan viszont egy huszméteres — állandóan használatlan, fényesen berendezett — tanácsteremben lehet belátni és csak azután nyilnak Reiss vezérigazgató ur termei. Ugyanazé a Reiss Jenő dr.-éi, aki pár esztendő előtt még ötödmagával tudott szorongani a Hitelbank kis udvari szobájában. Itt viszont most a tanácsterem maga akkora, hogy az Impex összes hivatalnokai elférnének benne. Aligha lehet benne kétség, hogy egy kissé rigorózusabb vizsgálat kideritené, hogy még jó néhány család hajlékot találna az Impex-el egy fedél alatt.

Bárczy főpogármester, Bódy polgármester

— A kombinációk áradata —

Ugyanakkor, amikor *Bárczy* István dr. polgármester az uj lakásépitést előkészitő bizottság szerdai ülésén nagy beszédet mondott a háboruvégi problémák egyik legnagyobbikának megoldásáról, fönt a miniszterelnöki palotában minisztertanács volt, amelyen elhatározták, hogy Budapest székesfővárosban betöltik a főpolgármesteri állást és a kormány a királynak azt az előterjesztést teszi, hogy első helyen a főpolgármesteri állásra *Bárczy* István dr. polgármestert jelölje. Hogy Bárczy mellett a másik két jelölés pusztán formalitás, azt mindenki nagyon jól tudja, de a kormánynak mégis előterjesztést kellett tenni ebben az irányban is és igy a másik két jelölt *Kuncz* Jenő dr., illetve *Radocza* János udv. tanácsos lesznek. Még szerdán este megjelent *Bárczy* polgármesternél *Tóth* János belügyminiszter és felajánlotta neki a főpolgármesteri állást, amit *Bárczy el is fogadott*. Csütörtökön reggel már hire terjedt az eseménynek a fővárosban, de azok, akik Bárczytól akarták a hirek megerősitését hallani, azoknak le kellett mondani erről, mert a polgármester ekkor már utban volt Lovrana felé, ahol most részben az utolsó hetek nagy munkáját és izgalmait piheni ki, részben pedig magával vitt egy csomó fontos előterjesztést, amelyeknek megalkotása még az ő nevéhez, az ő kormányzatához fog füződni.

A hireket azonban részben kormánykörökből, részben pedig *Bárczy* István közvetlen környezetéből a leghatározottabban megerősitették. Ugy tudjuk a kormánynak a király jelöléséről szóló értesitése már a legközelebbi napokban le fog érkezni a fővároshoz és a forgalomban levő hirek szerint *az április 10-iki közgyülésen már meg is történik a főpolgármesteri állás betöltése, amikor is Bárczyt egyhangulag fogják megválasztani.*

Bárczy, ha visszaérkezik Lovranából, már nem tér vissza többé polgármesteri hivatalába, melyet már ma is *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester vett át és vezet a polgármester távollétében. Bárczyt a székesfőváros törvényhatósága legközelebb már a főpolgármesteri székben fogja üdvözölni. Az április 10-ikét követő legelső közgyülésen pedig a polgármesterválasztáson Bárczy mint főpolgármester fog elnökölni. Igen különbözők azután azok a kombinációk, amelyek arról szólanak, hogy hogyan és miként kivánja Bárczy a főpolgármesteri méltóságot tartalommal megtölteni és közelebb hozni Budapest lakosságának szivéhez. Ezek a kombinációk azonban leginkább akkor juthatnak majd a megvalósulás utjára, ha a kormány végleg hozzálát a fővárosi törvény revíziójához, ahol valószinüleg a főpolgármesteri állás is uj tényt és uj cselekvő, alkotó hatáskört fog kapni. Vannak még hirek *Bárczy* István dr. főrendiházi tagságáról és titkos tanácsossá való kinevezéséről. Mindezek a hirek azonban bármilyen valószinüen hangzanak is, ezideig végleges megerősitést nem nyertek.

Bódy Tivadar dr. — polgármester.

A polgármesteri állás betöltése körül fölösleges minden kombináció, a polgármester minden kétséget kizáró módon *Bódy* Tivadar dr. polgármester lesz, akinek megválasztása minden valószinüség szerint *egyhangu* lesz. Az a páratlan népszerüség, amelylyel Bódy nemcsak a törvényhatósági bizottság tagjai között, de városszerte is rendelkezik, emellett hivatottsága és rátermettsége is egyenesen méltatlanná teszik, hogy bárki is próbálkozzék vele szemben. Az első órákban még beszéltek róla, hogy *Déri* Ferenc dr. alpolgármester, *Harrer* Ferenc dr. tanácsnok és *Melly* Béla árvaszéki elnök is gondolnak a polgármestersége. *Déri* azonban sietett kijelenteni, hogy *Bódyval* szemben nem lép fel, hasonlóképen megcáfolta a jelöltségéről szóló hireket *Harrer* tanácsnok is, *Melly* pedig a IX. és X. kerület szimpátiáját nem tartja elegendőnek arra, hogy Bódyval mérkőzzék. Bódy megválasztásának egyhangusága ilyenformán biztositva van és Budapest közönségét megnyugtathatja az a tudat, hogy az eljövendő nagy időkben a város gyeplője a talentumos, példátlanul munkás és praktikus *Bódy* Tivadar dr. kezébe kerül.

Egy uj alpolgármester — három uj tanácsnok.

Bódy Tivadarnak polgármesterré való választásával első alpolgármesterré automatikusan *Déri* Ferenc dr. lép elő, mig *Folkusházy* Lajost, az alpolgármesteri cimmel és jelleggel fölruházott tanácsnokot a közgyülés minden bizonnyal egyhangulag alpolgármesterré fogja választani. Az

igy megüresedett harmadik alpolgármesteri állásért már azután igen erős küzdelmet lehet várni. Három érdemes jelölt mérkőzik és pedig rangsor szerint: *Buzáth* János, *Vita* Emil és *Harrer* Ferenc tanácsnokok. Buzáth és Harrer hivei már akkor fölkészültek a küzdelemre, amikor Bódynak a Városi Villamos vezérigazgatói állásába való távozásáról jártak hirek. Ezzel mindenesetre előnybe kerültek a népszerü, de tulszerény Vita Emillel szemben, aki most végre hivei unszolására mégis elhatározta, hogy fölveszi a küzdelmet. Akár *Buzáth*, akár *Vita* lesz az alpolgármester, mind a két esetet kitörő örömmel fogadják majd a tisztviselők, akiknek bajaival kevés főtisztviselő érez annyira együtt, mint éppen ez a kettő. *Buzáth* János nagyszerü őszintesége, tehetsége és puritánsága mindenütt méltánylásra talál. *Vita* Emil pedig páratlan szorgalmának, agilitásának, tiszteletreméltó tudásának fegyvereivel indul a harcba, amelyben mindenesetre erőteljesen támogatni fogják azok az iparosok és kereskedők, akiknek érdekében éjjel-nappal dolgozik. *Harrer* népszerüsége pár év alatt lényegesen csökkent. Hatalmas elméleti tudását, nagy képzettségét mindenki méltányolja, de a legtöbben teoretikusnak tartják, aki Gyöngyösre is a legszabb ambiciókkal és a legnagyobb lelkesedéssel ment, de egy teljes esztendős munkája meddő maradt. Ilyenformán alig lehet benne kétség, hogy a harmadik alpolgármesteri állásra *Buzáth* Jánost választják meg, aki mellett *Vita* Emil is tanujelét fogja adni annak, hogy legközelebb az ő személyével is igen komolyan kell számolni.

Bárkit válasszanak meg azonban alpolgármesterré ezen a réven megüresedik egy tanácsnoki állás, amely mellé még másik két tanácsnoki állás is rövidesen sorakozni fog. Az egyik ugy üresedik meg, hogy Bódy Tivadar mint polgármester nem maradhat tovább a Városi Villamos ügyvezető elnöke, hanem helyére, valószinüleg vezérigazgatói cimmel *Rényi* Dezső tanácsnok kerül, aki ilyenformán lemond tanácsnoki állásáról. A nyár folyamán pedig nyugalomba vonul *Buzay* Károly tanácsnok is, aki ilyenformán a harmadik helyet nyitja meg a fiatalok érvényesülésének. A három megüresedő tanácsnoki állásra a siker reményével a következő főjegyzők, illetve tanácsjegyzők fognak pályázni és pedig rangsor szerint: *Édes* Endre, *Kemény* Géza dr., *Némethy* Béla, *Czibor* Gyula, *Lung* Géza dr., *Vajna* Ede, *Rajháty* Ferenc, *Liber* Endre és *Borvendég* Ferenc. Annyi máris bizonyos, hogy a legelső tanácsnoki állásra *Kemény* Géza dr. főjegyzőt választják meg, aki nagy tehetségének megfelelően egyik fontos ügyosztály élére kerül. A másik két tanácsnoki állásra legtöbb kilátása van *Édes* Endrének, *Némethy* Bélának, *Vajna* Edének, *Liber* Endrének és *Borvendég* Ferencnek.

Tizenhat jegyzői állás.

Az április 10-iki közgyülésre ki fogják tüzni hét tanácsjegyzői állásnak választás utján való betöltését. Vannak azonban olyan hirek is, hogy a jegyzői állások betöltését elhalasztják, minthogy a belügyminiszter jóváhagyta a státuszrendezésről szóló közgyülési határozatot és igy még ujabb hat jegyzői állást fognak szervezni. Ehhez járul még három jegyzőnek tanácsnokká való választása révén megüresedő három állás, ugy, hogy rövid időn belül nem kevesebb, mint *tizenhat fogalmazóból lesz jegyző.*

Abban az esetben, ha az ápr. 10-iki közgyülésen az eddig üresedésben levő hét jegyzői állást mégis betöltik, akkor biztosan megválasztják *Schöberl* Ferencet, *Radványi* Gyulát, *Mattyasovszky* Jenőt és *Szendy* Károlyt. Küzdelem várható *Bodrog* Jakab, *Hetessy* Ferenc, *Lakits* Elemér, *Pichler* Ottó, *Virnhardt* Béla és *Kortsák* Károly fogalmazók között.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

Gondoskodás a tüdővészes katonákról

A közegészségügyi személyzet fizetésrendezése

Márkus Jenő dr. tanácsnok távozásával gazdátlan maradt a közegészségügyi ügyosztály, amelyet előbb ideiglenesen Vössei Ede tanácsjegyző, majd később Csupor József dr. tanácsnok vett át véglegesen. Csupor tanácsnoknak hónapokig tartó kemény munkájába került, amig a terjedelmes ügyosztály nagyszámu intézményeit megismerhette és eliuthatott oda, hogy kezdeményező munkához láthat. Felkerestük ebből az alkalomból a tanácsnokot, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt az ügyosztály legközelebb megoldandó feladatairól a következőket volt szives kifejteni:

— Hosszu tanulmányozás és a közvetlen tapasztalatok megszerzése után végre eljutottam odáig, hogy kezd előttem a dolgok perspektivája kialakulni. Most aztán hozzá kell látni a sürgősen megoldandó kérdések érdekében való cselekvéshez.

— Legelső gondjaink közé tartoznak a személyzeti kérdések. Az ápoló-személyzet fizetésrendezésére vonatkozólag már közgyülési határozatunk van és ennek kormányhatósági jóváhagyását minden nap várjuk. Itt azonban nem állhatunk meg és igy most az orvosi karnak a fizetésrendezése van soron. Most készül az előterjesztés a kórházak főigazgatójának, az igazgató-főorvosoknak, a fő- és alorvosoknak fizetésrendezésére vonatkozólag. Végül a kórházak közigazgatási tisztviselőinek anyagi helyzetét is meg kell majd javitanunk, miután azonban ezek bele tartoznak a nagy státuszba, egyenlő elbánásban kell részesülniök a többi tisztviselőkkel. A megoldás formája tehát itt is valószinüleg a rendkivüli munka honorálása lesz.

— A legközelebbi feladataink közé sorozzuk *a központi ágynyilvántartó felállitását.* Tudvalevő, hogy azt a közgyülési határozatot, amely a központi ágynyilvántartó felállitásáról intézkedett, a belügyminiszter nem hagyta jóvá. Igy, miután az ágynyilvántartó felállitására halaszthatatlanul és okvetlenül szükségünk van, nincsen más mód, mint hogy ujabb közgyülési határozatot provokáljunk és az ágynyilvántartó ügyét ujból szorgalmazzuk a belügyminiszteriumban.

— Igen fontos kérdés a *dispensaire*-ek ügye is. Kétségtelen, hogy a háboruból hazatérő katonák között igen nagy számmal lesznek tüdővészesek, akiknek kezeléséről minden módon gondoskodnunk kell. Ezért az a szándékunk, hogy minden kerületben még ujabb dispensaire-eket állitsunk föl, amelyeket ott helyezünk el, ahol lehetséges, de leginkább utcára nyiló helyiségeket, boltokat fogunk bérelni. Ez a rendszer egyrészt a betegeknek lesz kényelmesebb, de ami még fontosabb, az előljáróságokat, a kerületi orvosokat szabaditjuk meg egy elvégezhetetlenül, kibirhatatlanul sulyos munkától.

— A Müszerüzemben csendes munka folyik, ellenben *a kórházak anyagbeszerzése körül uj rendszert fogunk meghonositani.* Az elv az, hogy minden apró beszerzés engedélyezésével ne kelljen előzetesen a tanácshoz szaladni és minden jelentéktelen, de sürgős rendeléssel ne kelljen a tanács határozatára várni. Ezt a kérdést ugy véljük megoldani, hogy az igazgató-főorvosok felhatalmazást kapnak ezer koronáig, a kórházak főigazgatója háromezer koronáig, a tanácsnok pedig ötezer koronáig terjedő beszerzések eszközlésére a tanács utólagos jóváhagyása reményében. Ez az intézkedés valószinüleg jelentékeny könnyebbséget fog okozni.

URÁNIA

Susanne Grandais
Tengerparti álom.

Ezenkivül:
Egy asszony, három férj.
Amerikai vigjáték.

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasár- és ünnepnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor. Pénztári órák: d. e. 10—½1-ig, d. u. 3 órától kezdve

Események

Az 50 éves Vázsonyi.

Örökké emlékezetes marad az a szép juniusi nap, amikor *Vázsonyi* Vilmos, mint felesküdött pecsétőr, elhagyta IV. Károly király dolgozószobáját. A szalonruha rendetlenül állt testén, keskeny lakkcipőjében kényelmetlenül lépegetett, cilindere kissé félre volt csapva, minden mozdulata kifejezésre juttatta, mennyire hiányzik neki a kényelmes köznapi ruha, a komótcipő, a százszélü, puha, fekete posztókalap, a megszokott szivar. A demokrácia diadala volt ez a nagyszerü ember, aki a városháza udvarán tartott népgyülés tribünjéről egyenesen az igazságügyminiszteri piedesztálra emelkedett.

— Még soha nem voltam a királyi várban, — mondta nevetve az eskütétel után — ujonc vagyok a palota parkettjén...

Valóban, ő nem igyekezett feljutni az excellenciás urak exkluziv társaságába, jobban érezte magát barátai között a Hangli árnyas fái alatt, de a tehetsége, fenomenális tudása, a puritánsága és legendás intaktsága emelte mai diszes poziciójába. Demokrata volt kora ifjuságától kezdve, már akkor is hirdette ezt az eszmét, amikor még csak külföldi divatos jelszó volt a demokratizmus. Se cim, se rang, se méltóság, se anyagi érdek nem tudta őt eltéríteni politikai hitvallásától. Sok támadásban volt része alulról és felülről. Volt idő, hogy beverték az ablakait, és nem egyszer figyeltette minden lépését, minden tollvonását, minden beszélgetését az államhatalom. Még emlékezünk rá, hogy szerették volna eltiporni a csőcselék soraiból, és tudjuk, hogy nagyrangu politikai ellenségei milyen személyes hajszát intéztek ellene. Egyszer a legkegyetlenebb üldözésben volt része, máskor a vállain vitte a nép, kifogták kocsiját és virágot szórtak elébe. Pártokat, pártvezéreket, miniszterelnököket buktatott, csak öt nem tudta kikezdeni senki, mert Vázsonyi politikai multja és becsülete sebezhetetlen.

Mint a jó vivó, ő is minden fáradozás nélkül pariroz ki minden támadást. Eleme az offenziva, amelyet föltétlen tudás irányit, füszere pedig az éles guny, a maró szatira és a humor. (Egy jó ötletért, vagy élcért még talán a bársonyszékét is feláldozná.) De akármilyen nagy ranghoz jutott Vázsonyi a parlamentben, egy pillanatra se tekinti ő másnak magát, mint Budapest rajongó polgárának. Bizonyos, hogy legalább olyan becses előtte a közgyülési teremben levő helye, mint a vörös bársonyszék. Budapest ügyei egy pillanatra se szorulnak háttérbe előtte, legkevésbbé most, amikor a választójogi törvényjavaslattal kapcsolatban, külön kell foglalkoznia Budapest speciális érdekeivel és kerületi beosztásával.

A városházáról indult el Vázsonyi politikai pályafutásának legdicsőbb utjára. Most 50 éves. Szinte meglepő ez, hiszen 30 év óta forog már a neve, és annyit dolgozott, mint kevés ember ebben az országban. Ötven esztendős korában megadta neki a gondviselés, hogy befejezze a nagy, a fundamentális müvet, amelyért egész életében dolgozott: *a széles néprétegekre kiterjedő választójogot.* Most már nem ujonc a királyi palota sima parkettjén Vázsonyi, most már másfélórás kihallgatásokra hivatja őfelsége, aki nagyrabecsüli és kedveli a magyar igazságügyminisztert. És az ötven éves Vázsonyi, amikor szombaton a demokrata körben ünnepelték, hálatelt meghatottsággal nem beszélt másról, csak első szerelméről, a választójogról. A választójogról, amely megveti az alapjait egy uj, gazdag, virágzó Magyarországnak.

Emel a hirdetővállalat. Az áremelések végeszakadatlan sorozatában részt fog venni a főváros hirdető-vállalata is, amely már a nyár óta készüli erre az ugrásra, mig végre elérkezettnek látja az időt a cselekvésre. A legközelebb tehát meg fognak drágulni az utcai hirdetések és pedig valószinüleg igen lényeges mértékben. A hirdetések felragasztásához szükséges anyagok árai nem kevesebb, mint háromszáz százalékkal lettek drágábbak, a munkabérek is módfelett emelkedtek, nagyon valószinü tehát, hogy a hirdető-vállalat áremelése is legalább százszázalé-

kos lesz. A hirdető-vállalat különben nem igen hallat magáról, csöndben, azonban eredményesen dolgozik és ha az anyagárak emelkedésének megfelelők lesznek a hirdetési dijak is, akkor az üzleti eredmények még inkább kialakulnak. A hirdetési kedv különben egyre fokozódik, ugy hogy a hirdetési oszlopok száma egyre elégtelenebb lesz. A hirdetési felület ugyan a háboru alatt is növekedett, de az oszlopok és táblák szaporitása mindinkább sürgős feladattá válik és igy valószinünek tartjuk, hogy a városgazdasági ügyosztály az áremeléssel együtt ezt is programmjába vette.

Török mecset a Rózsadombon. Tudvalevő, hogy török szövetségeseink iránt való rokonszenvből Budapesten mecsetet szándékoznak épiteni. Ezt a gondolatot annak idején még a boldogult Khuen-Héderváry Károly gróf, a török félhold egyesület elnöke vetette föl és a főváros vállalta a mecset felépitését. A 300 millió koronás kölcsönre készitett beruházó programmban erre a célra 1,500.000 koronát vettek föl. Hir szerint a mohamedán imaház számára már ki is jelölték a telket és pedig a Rózsadombra vezető szerpentinut mellett, a Gülbaba sirjának szomszédságában. Ez volt a telek különben, amelyet maga Khuen gróf is, aki sokat foglalkozott a kérdéssel, legalkalmasabbnak tartott.

A Beketow cirkusz megnyitása. Szombaton este ½8 órakor nyilik meg a Beketow cirkusz, melynek egész müsora már együtt van, az artisták mind megérkeztek és készülnek az első előadásra, amely, a próbák után itélve, nagyszerü lesz. A jegyek eladása a cirkuszi pénztárnál és az elővételi helyeken már megkezdődött. Husvét vasárnapján és hétfőjén délutáni előadások lesznek, gyermekeknek félhelyárakkal, ½4 órai kezdéssel.

Zongorák értékesitése. Világvárosi intézmény alapját fektették le a napokban. Egy vállalat azon altruista célt tüzte ki maga elé, hogy bárkinek az eladó zongoráját bizományi eladásra elvállalja és csupán az eladási ár 2 százalékát számitja fel közvetitési dijul. Ilyen kedvező körülmények között érthető az a hatalmas forgalom, amit ez az ujrendszerü praktikus intézmény életbelépte, a vállalat Rákóczi-út 60. számu zenepalotájában, szinte márholnapra megteremtett. Bizonyos, hogy a világhirü Sternberg-hangszergyár ezen ötletes uj vállalkozásával csak öregbiteni fogja azt a megbecsülést, melynek cége országszerte örvend.

A városligeti Henry-aréna állandóan zsufolt házai legjobban bizonyitják a müsor kiválóságát. Henry igazgató szakértelemmel és áldozatkészséggel remek programmot állitott össze, amely a legkényesebb igényeket is kielégiti. Az előadások hétköznap 3 órakor, vasár- és ünnepnap 2 órakor kezdődnek és folytatólagosak.

A TŐKE

...

Szemle.

Az iparcikkek maximálása. — Az adók és a bankok. — Mit akarnak a malmok. — Kell-e összeférhetetlenségi reform? — Mi lesz az épitkezéssel?

Az iparcikkek maximálása, ugy látszik, végre döntő stádiumába jutott. *Szterényi* kereskedelmi miniszter komolyan foglalkozik ezzel a nagyjelentőségü kérdéssel és egy sereg elsőrangu szükségleti cikk uzsoraárait kivánja leszoritani. Az iparcikkek maximálását — el kell ezt ismerni — különösen az agráriusok sürgették, de annak ellenére, hogy ők csak a maguk osztályérdekeiket nézték, meg kell azt is állapitani, hogy érdemeik vannak a kérdés felvetése és ébrentartása körül. Sajnos, nálunk csak a gazdák számitanak és nekik kell köszönnünk azt is, ha a szükségleteiken kivül a nagyközönség bajain is enyhitenek. Évek óta türtük az iparcikkek száz, ötszáz és ezer percentes drágitását és egyes érdekképviseletek plátói tiltakozásán kivül semmi sem történt. Természetes, hogy a *Gyosz* máris védekezik a tervbevett intézkedések ellen: elvben elismeri, hogy elkerülhetetlenek, de arra hivatkozik, hogy — milyen rettenetes drága a termelés. Reméljük, hogy Szterényi nem avval fog törődni, hogy mi fáj a gyárosoknak, hanem hogy miből éljen a polgárság.

*

A pénzügyi bizottság ülésén nagy visszavonulást jelentett be a kormány. Ne tessék megijedni: nem a kereskedők adóján enyhitettek, nem a kisemberek válláról vették le a ballasztot, hanem a nagybankokat kiméltek meg attól, hogy egy kicsit rájuk reccsentsen a kincstár. Ezt a tendenciát nem lehet és nem szabad helyeselni. A bankok és vállalatok a háborus konjunktúrát alaposan kihasználták, ha egyéb nem, a hihetetlenül meggyarapodott forgalom is aránytalan nyereséget biztositott. Ezenfelül azonban kétségtelen, hogy a vállalatok jórésze legalább mégegyszerannyit keresett, mint amennyit mérlegszerüen kimutatott. A hadinyereségadó épp arra irányul, hogy minden háborus többjövedelmet redukáljon és ha a kormány ettől az elvtől is eltér, akkor valóban nem lehet kivánni, hogy a polgárság méltányos forumnak tekintse a kormányt és ne érezze az adózást igazságtalan tehernek. A konjunkturális hasznot vissza kell téríteni: ezt az elvet keresztülviszi Németország és Ausztria, nem tudjuk miért kell éppen nálunk a megforditottját tenni annak, amit a szövetséges hüség megkövetel.

*

A malommérlegek az idén is, mint már évek óta közfelháborodást keltettek. Egymásután publikálják sok milliós hasznot eláruló mérlegeiket a *Lujza*-malom, a *Budapesti Gőzmalom*, a *Gizella*, a *Molnárok és sütők*, a *Borsod-miskolci* és jelentéseik valóságos büvészettel készültek, hogy valahogy el tudják dugdosni a milliókat. A leltári tartalékok, a kétes követelések tétele hemzsegnek a titkolt haszon milliótól, amelyekre a kincstár sem teheti rá a kezét, mert a kormány adómentességet biztositott számukra. Az őrlési dij egyre nagyobb lesz és a malmok mögött álló bankok egyre többet profitálnak a közönség lisztjén és kenyerén. Az Első Budapesti kétszer annyi nyereséget mutat ki, mint tavaly, a Gizella szintén, a Borsod-miskolci pedig harminc százalékos nyereséggel szerénykedik, holott valójában mégegyszer annyit őrölt össze. Végtelenül elszomoritó ez a páratlan üzérkedés, amelynek nincs más ellenszere, mint a malmok egyszerü kisajátitása az állam javára.

*

Az összeférhetetlenségi törvény revizióját elsősorban a gyárosok sürgetik s evvel akarnak védekezni a munkásság várható parlamenti térfoglalása ellen. Értjük a Gyosz aggodalmait és elismerjük azt is, hogy sok értékes és kiváló szakember hiányzik a képviselőházból azért, mert egy ócska törvény rövidlátása kizárta onnan. Meg kell állapitani azt is, hogy ebben az ügyben Tisza István juttatta kifejezésre a legpragnánsabban a helyes és korrekt álláspontot: meg kell szigoritani a törvényt az alkalmi kijárókkal szemben és enyhiteni kell a közérdekü és jogos összeköttetések biztositása szempontjából. Az iparnak, kereskedelemnek, vállalkozásnak nem szabad kiszorulnia a parlamentből, de nem is szabad kiszoritania az érdekmentességet és a függetlenséget. Ezt a kérdést is kompromisszummal kell megoldani, anélkül, hogy ebben az egyezségben a közérdek huzná a rövidebbet.

*

Sokat beszélnek a lakásépitési akcióról és egyre kevesebbet cselekesznek. Eddig legalább ugy látszott, mintha a kormány komolyan akarna valamit, most már azonban ennek a reménye is eloszlott. Az egész akció kilátástalan mindaddig, amig tégla nincs. Tégla pedig nincs és ha a dolgok igy mennek, akkor nem is lesz. *A szénhiány teljesen megbénitja a téglagyárak termelését* és ami kevés nyerstéglájuk volna is raktáron, azt sem tudják kiégetni, mert nem kapnak szenet. Az illetékes tényezők a harmadik kategóriába osztályozzák őket az ipari szénellátás szempontjából és miután az első osztálybelieket is alig tudják kielégiteni, könnyen elképzelhető, milyen nehéz sora van a szegény harmadik osztálynak. Hiába folynak az ankétok a kamarában és a Gyoszban: szén kell és ha Szterényi komolyan veszi a lakáskérdést, akkor gondoskodjék is szénről. Ha nem akarunk hajléktalanok maradni, soha nem szabad elhallgatni ezzel a követeléssel: *szenet, szenet, szenet!*

Beszámol a Kereskedelmi bank

Hatvan milliárd forgalom — harminckilenc millió nyereség.

A *Pesti magyar kereskedelmi bank* igazgatósága március 22-én tartotta meg a mérlegmegállapitó ülését. Az ülést várakozásteljes napok előzték meg, mert csak a legbeavatottabbak tudták, hogy a Pesti magyar kereskedelmi bank mult esztendei tevékenységének eredményei minden képzeletet felül fognak mulni. Ugy is lett. Az intézet most csak kivonatosan közzétett zárószámadásának eredményei a pesti és bécsi piacokon általános meglepetést és megelégedést keltett és az ország a Kereskedelmi bank által elért nagy anyagi sikerben láthatja Magyarország gazdasági erőforrásainak gyarapodását. Tény, hogy Magyarország gazdasági életének kereteit a kereslet és kinálat rég tulnötték és ez a nagy standardemelkedés legtalálóbban az ország egyik leghatalmasabb és legjobban adminisztrált intézetének, a Kereskedelmi bank zárószámadásában jut nyiltan is kifejezésre. Mindhiába! A Kereskedelmi bank köztiszteletben álló elnöke: *Lánczy* Leó belső titkos tanácsos az intézetben mestermüvet alkotott és az ő nagyszerü irányitó tehetségét és páratlanul álló üzletvezetői képességét dicsérik a bank megduzzadt számkolosszusai.

Az intézet igazgatóságának most közzétett jelentése csupán csak a főbb mérlegeredményeket tartalmazza. Eszerint a Kereskedelmi bank mult esztendei brutto-nyeresége — 80 millió korona részvénytőke mellett — nem kevesebb, mint 38.957 millió korona, vagyis ezidén 12.121 millió korona brutto-nyereségtöbbletet mutatnak ki. A nagy arányokban felszaporodott üzleti költségek levonása után, a tavalyról áthozott elővitellel együtt 25.147 millió korona tiszta nyereség mutatkozik. Eszerint a Kereskedelmi bank ezidén több mint öt millió korona netto nyereségtöbbletet ért el. Hogy az intézet minő eredménnyel dolgozott, azt az a tény is igazolja, hogy amig 1916-ban 64 millió korona alaptőke 28.13 százalékkal, addig 1917-ben 80 millió korona alaptőke 28.9 százalékkal kamatozott. Ez egyszerüen azt jelenti, hogy az intézet nemcsak régi, hanem az ujonnan behivott tőkéket is magasabb kamathozammal forgatta.

A Kereskedelmi bank igazgatóságának vázlatos jelentése érdekes képet nyujt az üzemi költségek emelkedéséről, amely a banknál egy esztendő leforgása alatt 7.031 millió koronát képvisel. A jelentés ugyancsak felsorolja a fontosabb üzleteseményeket, melyekben a Kereskedelmi bank rendkivül gazdag volt és végül megemlitik, hogy az intézet tavalyi összforgalma hatvan milliárd volt. A pénz emberei értenek a számok ékesszólásához és igy ezek után felmentve érezhetjük magunkat a bő magyarázatadás kötelezettsége alól.

A Kereskedelmi bank igazgatósága a zárószámadás részletes adatait e hét folyamán teszi közzé, az évi rendes közgyülést pedig április 6-ra hirdette.

Jakob Gusztáv dv. igazgató-helyettes szén-csempészése. A *Déli vasut* adminisztrációjáról, az ott uralkodó tarthatatlan állapotokról, a „vének tanácsá"-nak bünös visszaéléseiről irt cikksorozatunk azt a célt szolgálja, hogy sok ezer rabságban és elnyomatásban senyvedő alkalmazottat fölszabaditsunk *Czölder-Schlosser* és társainak járma alól és hogy az uj üzletigazgatót, *Gordon Róbertet* fölvilágositsuk a körötte hemzsegő kamarilla veszedelmes játékairól. Ezt a szándékunkat ugy véljük legjobban szolgálni, ha feltárjuk a mult büneit és belevilágitunk azokba az üzelmekbe, amelyek a Déli vasut légkörét poshadttá tették. Ennél az eljárásunknál nem kiméllhetünk személyeket, mert az uralkodó rendszernek azok a megtestesitői. *Jakob* Gusztáv igazgató-helyettes portréját a zsircsempészési dolgok kapcsán már volt szerencsénk bemutatni. Erről a tiszteletreméltó egyénről most az alábbi épületes esetet közlik lapunkkal. Jakob Gusztáv mult év október havában négy vagon porosz szenet hozatott föl Kanizsáról Budapestre és ezt a szenet a saját céljaira használta föl. Ezt a manipulációt természetesen csak *Schilhan* Jánossal, a nagykanizsai fütőház főnökével összejátszva követhette el. Megcsinálta pedig akkor, amikor a vasut mozdonyait kukorica-csutkával és egyébb pótfütő anyaggal fütötték és amikor az olasz offenziva a vasut teljesitő képességét a legnagyobb arányokban vette igénybe.

Ennek a gyalázatos visszaélésnek a kapcsán néhány kérdésünk volna az illetékes körökhöz: 1. Jakob igazgató milyen jogon rendelte el a négy vagon szén felszállitását? 2. A Déli vasutnál milyen egységáron számolták el ezt a szenet, amelyet Jakob ur a saját számlájára vásárolt? 3. Mit csinált Jakob igazgató a négy vagon szénnel? 4. Az *Országos szénbizottság* kijátszásával, hogyan csempészhette ki Jakob ur a négy vagon szenet a Déli vasut budai állomásáról?

Ugy-e bár Gordon üzletigazgató ur, ön nem tudott Jakob Gusztáv minősithetetlen visszaéléséről? Most, ime, tudomására hozzuk és követeljük, hogy Jakob Gusztáv ellen sürgősen in-

ditassa meg a fegyelmi eljárást. Ennek a nyilvános lefolytatását sok ezer alkalmazott megnyugtatására kérjük, elégtételt kérünk azoknak a Déli vasutasoknak a részére, akik az elmult télen hideg lakásokban, fogvacogva várták a jogosan megillető szénrációjukat, de nem tudtak hozzájutni. Követeljük másrészt a Szénbizottságtól is, hogy Jakob Gusztáv négy vagon szene dolgában inditsa meg a hivatalos vizsgálatot.

Egy bürokrata gépház rejtelmeiből. Az Országos Központi Hitelszövetkezet belső életében meglepetésszerü személyi változás történt. Vig Emil, a tengeri csirátlanitás megteremtője, 38 éves korában nyugdijba ment. Már magában véve az a tény, hogy egy 38 éves alkotó és teremtőerőben levő tehetség penzióba menjen, jellemző tényt vet az O. K. H. igazgatóságára, amely pedig éppenséggel nem bővelkedik nagy koncepcióju emberekben. Az ipari hitelszövetkezetek milliós deficitje és vergődése után, végre uj üzletághoz és uj keresethez jutott az O. K. H., a tengeri csirátlanitási akció révén. Vig Emil osztályvezető-aligazgató növekedő tekintélyétől és zsenijétől azonban megijedtek kissé a mostani vezetők, akik rövidlátásukban, ugy látszik, poziciójukat is féltették tőle, mert megtagadták hatáskörének kiterjesztését és nagyszabásu programmjának jóváhagyását. A bürokrata-rendszerben egészen elsoványodott agyvelőknek nem volt inyére az a friss üzleti szellem, amit Vig hozott be, ebbe a lomha és tehetetlen szervezetbe. A tengeri csirátlanitási osztály óriási tisztviselőgárdája, nagy forgalma, a nagybecskereki olajgyár fejlődése izgalomba hozta azokat az urakat, akik eddig a füzfaháncsakció napi jelentéseit szokták volt szenvedélyesen olvasni — és ez is volt az egyetlen napi munkájuk. Az O. K. H.-nál befészkelődött maradi szellem képviselői bizonyára győzelmi tort ültek, amikor az egyetlen üzletembert, aki tényleg nem is illett be ebbe a bürokrata gépházba, — ereje és alkotó képessége teljében, sikerült nyugdijba küldeni.

Az Adria nyerészkedik. Megjelent az Adria tengerhajózási r.-t. mérlege is és mindössze két millión felüli tiszta nyereséggel zárul. Miből kereste meg ezt a horribilis összeget az Adria? Fuvarozási jövedelmei nem voltak, csak szubvenciója, igaz viszont az is, hogy kiadásai is csökkentek, mert forgalmi személyzetét félfizetésre fogta és busásan kizárólag csak a központi lángelméket honorálta. Két milliót keresett az Adria az állam kasszájából: sajnos, már a harmadik éve, hogy ezt a furcsa megélhetési módot választotta. Nem tudjuk, mikor unja meg a kormány ezt a gazdálkodást és mikor szünteti be a kovácsjózsefek szutenálását. Szerencsére, Kovács igazgató ur, amint halljuk, nyugdijba készül menni, legalább övele nem lesz több gondunk. Vele talán nyugdijba megy az Adria rossz szelleme is, amely provokálta a kritikát és felháborodást.

„A Hitel" jubilál. Ezredik száma jelent meg a Hitel-nek, amelyet Kálnoki Henrik, a lap érdemes alapitója és szerkesztője annyi gonddal és tehetséggel irányit. A jubileum alkalmával elhalmozták üdvözlésekkel a szaksajtó érdemes munkását, akinek a magyar pénzpiac krónikásai közt vezető szerepe van.

A Tisztviselők takarékpéntára dicsekedik. A Tisztviselők takarékpénztára rendes közgyülést tartott, amelyen Keleti Ö. Lajos vezérigazgató nagyhangu jelentésben számolt be az 1917-es évről. Dicsekedett vele, hogy hetven százalékos haszonnal adott tul a „székházon", ami mindenesetre egy takarékhoz méltó szerény üzlet és előadta, hogy a vállalat teljesen adósságmentes, amit egész szokatlan olyan nyomatékosan hangsulyozni. Keleti ur nyilván elfelejtette a multat és elfelejtette a szállodaüzletet is, amelynek pedig meg voltak a maga árnyoldalai is. Most büszke arra, hogy a takaréknak nincs adóssága. Arra nem büszke, hogy tekintélye sincs? Pedig, hogy nincs, ez tényleg Keleti Ö. Lajos ur legszemélyesebb érdeme.

A Belvárosi Takarékpénztár r.-t. március 23-án tartott közgyülése elhatározta, hogy az 1,933.588 korona tiszta nyereségből (tavaly 1,522.774) 250.000 korona a tartalékhoz csatoltassék, miáltal az 6,650.000 koronára emelkedik, az 1917. évi szelvény 33 koronával (tavaly 30 korona) való beváltására 1,056.600, a nyugdijintézet külön javadalmazására 100.000, a tisztviselők külön jutalmazására 60.000, a segitőalap javára 20.000, köz- és jótékony célokra 50.000 korona fordittassék és 147.353 korona uj számlára vitessék át. Az igazgatóságba uj tagokul Fleissig Sándor és Makai Ernő dr., a felügyelő-bizottságba pedig Ilosvay Lajos dr. és Zerkovitz Oszkár beválasztattak. A szelvények március 20-tól kezdve váltatnak be az intézet pénztárainál.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár e hó 23-án tartotta dr. Kunz Jenő elnöklete alatt 46-ik rendes közgyülését. Bevezetőleg elnök megható emlékezik meg azon sulyos veszteségről, mely az intézetet nagyérdemü elnökének, Bujanovics Sándor förendiházi tagnak elhunytával érte. Ezután dr. Török József igazgató ismerteti az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó javaslatait, melyek értelmében elatározta a közgyülés, hogy a rendelkezésére álló 4,004.855.46 K nyereségből az alapszabályszerinti jutalékok levonása után osztalékra részvényenként e hó 26-tól kezdve 85 koronájával 3,400.000 K, a nyugdijalap javára 24.000 K, jótékonycélra 20.000 K, a tisztviselők külön javadalmazására 70.000 K-t fordit, a fennmaradó 402.907.78 K a jövő év számlájára vezettetik át. Egyhangulag elfogadtatott továbbá a vezérigazgatónak beható indokolása után az igazgatóságnak a részvénytőkének 10.000 részvény kibocsátása által 24,000.000 K-ról 30,000.000 K-ra történendő felemelésére vonatkozó javaslata. A közgyülés az igazgatóságnak, főként dr. Metzler Jenő vezérigazgatónak és az egész tisztviselői karnak a legnehezebb viszonyok között kifejtett odaadó müködéséért, mely a kedvező eredményt elérhetővé tette, jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

A Magyar Országos Bank Részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az 1917. évre vonatkozó zárszámadást, amely 3,979.802.89 korona bruttojövedelem mellett 2,642.832.10 korona tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság az április 4-ére egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy az 1917. üzletévre részvényenként 6%-os osztalék, összesen 1,566.400 korona kerüljön kifizetésre. 400.000 korona a tartalékalaphoz csatoltatik, 100.000 korona a tisztviselői nyugdijalap gyarapitására fordittatik és 233.179.69 korona uj számlára vezettetik elő.

Az Első magyar általános biztositó társaság igazgatósága a választmányi ülés elé terjesztette az 1917. évi mérlegét, amely 7,341.917 K tiszta nyereséget mutat ki. Az igazgatóság és felügyelőbizottság egyértelmü inditványa alapján elhatározták, hogy az április 6-ára egybehivott közgyülésnek minden egész részvény után 800 K osztalék fizetését javasolják. Az „Első magyar"-nak ez a negyedik háborus mérlege is — jóllehet a háborus viszonyok az üzleti tevékenységre bénitó hatással nehezedtek — ismét igen kielégitő üzleti eredményt tüntet föl. Az „Első magyar" a 8,000.000 K-ás részvénytőkén és az ugyanolyan összegü tartaléktőkén kivül 16,587.970 K tüzdijtartalék fölött is rendelkezik, s ez az utóbbi tartalék a társaság saját számlájára eső tüzdijbevétel 100%-ának felel meg. Ezen a maga nemében páratlanul magas százaléku tüzdijtartalékon kivül a társaság dijtartaléka a háboru folytán el nem számolt külföldi üzletekre még külön 1,549.563 K. A külön tartalék 6,642.876 K, a jégkülöntartalék 2,000.000 K, az életbiztositási összegek fedezetére szolgáló dijtartalék 213,139.604 K, az 1917. évre még ki nem vetett adókra tartalékolt összeg pedig 1,590.402 K.

A Nasici tőkeemelése. A Neuschlosz-féle Nasici Tanningyár és Gőzfürész Részvénytársaság április 11-ére tüzte ki rendkivüli közgyülését. A vállalat 7,000.000 koronás alaptőkéjét ez a közgyülés fogja 10,000.000 koronára fölemelni. Egyben betöltik a Szitányi elhalálozásával megüresedett igazgatósági tagság helyét.

A Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaság igazgatósága Weiss Fülöp, a Pesti magyar kereskedelmi bank alelnöke elnöklésével tartott ülésén megállapitotta 1917. évi mérlegét, mely 220,502 korona 59 fillér tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a nyereségből az alapszabályszerü levonások után hat százalékos osztalék (12 korona) kifizetését fogja az egybehivandó közgyülésnek javasolni. Egyuttal az igazgatóságba beválasztották Wertheimer Adolf igazgatót.

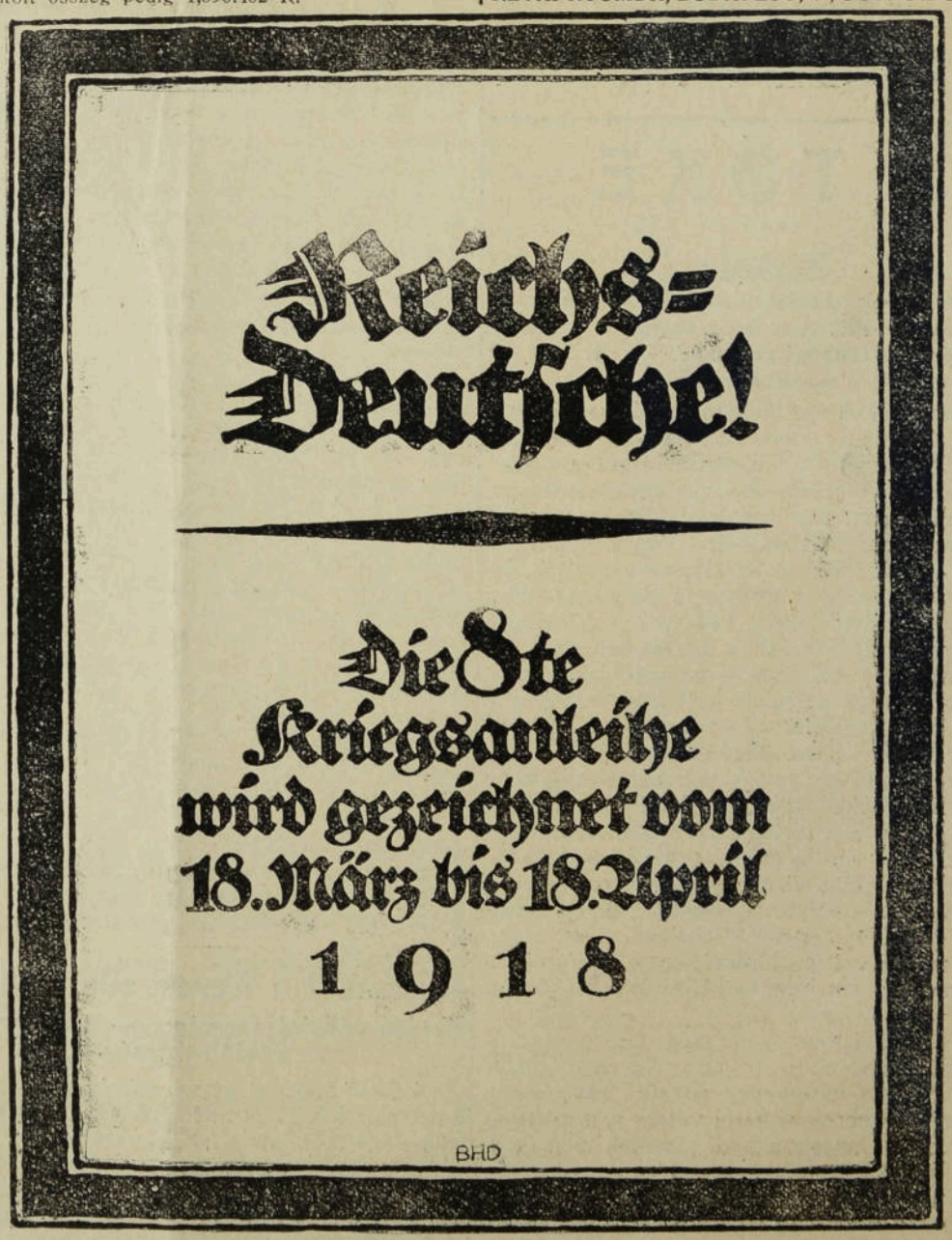
Magyar-Cseh Iparbank r.-t. a napokban tartotta Novotny János vezérigazgató elnöklete alatt közgyülését, amely tudomásul vette a 804,948.77 K tiszta nyereség felosztására, továbbá az alaptőkének 10 millió koronáról 20 millió koronára való felemelésére vonatkozó javaslatot. Az 1917. évi osztalékkötvényt 16 koronával (8%) váltják be.

Az Első Magyar Iparbank Munk Péter elnöklete alatt tartott közgyülésén elfogadták az igazgatóság javaslatait az 1,443881 K 78 f tiszta nyereség felosztására vonatkozólag, amelyből a részvényeseknek 24 korona osztalékot fizetnek. Elhatározták továbbá az alaptőkének 10-ről 20 millióra való felemelését oly módon, hogy az uj részvények felét a régi részvényeseknek ajánlják fel 2:1 arányában 460 koronás árfolyamon. A fennmaradó részt egy csoport veszi át, melynek a Verkehrsbank és a Schoellercég is részesei. Az elővételi jogot március 21-től 30-ig lehet gyakorolni.

Az Ujlaki tégla- és mészégető részvénytársulat osztaléka. A március 23-án Wellisch Alfréd középitési tanácsos elnöklésével megtartott közgyülés elhatározta, hogy részvényenként 15 korona osztalék fizettessék ki. A 48. számu szelvényt a 47. számu szelvénynek egyidejü beszolgáltatása mellett márc. 26-tól kezdve a Magyar bank- és kereskedelmi r.-t. pénztáránál (V., Vilmos császár-út 32.) fogják beváltani.

A Magyar vasuti forgalmi r.-t. Mándy Lajos nyug. miniszteri tanácsos elnöklete alatt ma tartott XXII. rendes közgyülésében részvényenként 24 kor. (mult évben 22 kor.) osztalék kifizetését határozta el. Az osztalék Budapesten a Wiener Bankverein magyarországi fióktelepénél március hó 18-tól kezdve kerül kifizetésre.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

HENRY ARÉNA
VÁROSLIGET

Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától
nagy különlegességi előadások
szenzációs müsorral.
Az esti előadás hétköznap 1/2 8 órakor, vasár- és ünnepnap 8 órakor kezdődik.

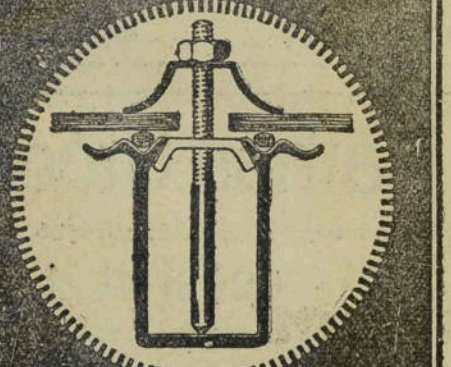
FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Mindennap a nagysikerü márciusi müsorban:
Pikk és Pokk
Bohózat 1 felvonásban (3 képben).
Irta: Guthi Soma. — Rendező: Ferenczy K.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

A **Belváros** legszebb helyén
2 régi sarokház
telekértékben sürgösen eladó.
Bővebb felvilágositással szolgál:
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata
Részvénytársaság
(A Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének alapitása)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott rizskeményitőpótlót használjuk. Mintaküldemény 10 csomag 8 K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23 szám.

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm. és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Az Ernst Muzeum aukciói.
IV. és V.
vajai Vay Péter gróf,
valamint egyéb grófi és magángyüjtemények.
Aukcióra kerülnek:
Képek, (Albani, Ghislandi, Caracci, a ritka Rembrandt-tanitvány Eckhout, Chardin, Füger, Lenbach, etc.) Aquarellek, Miniatürök (Fragonard, Elefántcsontfaragványok, Üvegek, Ezüst-, arany- és zománcszelencék, Csipkék, Gobelinek, Szőnyegek, Szövetek, Fafaragványok és Mübutorok.
Kiállitás: 1918. április 11—14-ig.
Aukció: 1918. április 15-től kezdve.
A gazdagon illusztrált Katalógus és több mint 2000 számot tartalmazó szövegkönyv **ára 15.— kor.**
Megrendelhető:
az Ernst Muzeumban,
Budapest, Nagymező-utca 8.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este 1/2 8 órakor **Rott Sándor** felléptével
Dispensatio
Bohózat 1 felvonásban. Irta és rendezte: Tábori Emil.
Floh's Seitensprünge
Glinger és Laussig bohózata és az uj szólo müsor.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás.
Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
uj szólókkal és „A megrögzött gonosztevő" c. uj bohózatban. — Azonkivül Szőllősi Rózsi, továbbá Herendi Hermann Manci és a nagyszerü varieté-attrakciók.
A télikertben 1/2 11—11-ig tánc.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. TELEFON: 144-98.
A bangalósi rejtély
Indiai szerelmi történet 5 felvonásban. Rendezte: Antalffy Sándor. A főszerepben: Gilda Lange és Harry Liedtke.
Charley uj foglalkozása
Amerikai vigjáték. A főszerepben: Charles Chaplin, a világ legelső burleszk kómikusa.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, 1/2 7 8 és 1/2 10 órakor.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.
Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.
Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.
Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.
Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkabeleket stb.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
1918. március 30-ikán szombaton este 1/2 8 órakor
nagy megnyitó előadás.
Uj kiváló cirkuszi müsor.
Vasárnap és hétfőn d. u. 1/2 4 órakor ünneppi előadások. **Gyermekeknek félárak.**
Este 1/2 8 órakor a megnyitó müsor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
A Klöss-növérek, világcsoda!!
Armin Berg, a kacagás királya
„Der lustige Prinz" operett
„Az 567-es" énekes tréfa.
Sziklai, Magyari, Ujvári és még 15 elsőrangu attrakció.
Vasár- és ünneppapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

ASTA NIELSEN
a legnagyobb filmművésznővel a főszerepben
KOMÉDIÁSVÉR
Szerelmi játék 4 felvonásban.
PROF. NICK FANTOM
legujabb kalandjai
A HOLLÓK
Rejtelmes történet 4 felvonásban.
A főszerepben **MAX LANDA.**
A ROYAL-APOLLÓ-BAN
Előadások naponta: 5, 7 és 9 órakor. Vasár- és ünnepnapokon: 3, 5, 7 és 9 órakor.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este negyed 8-kor a fényes márciusi müsor:
A zsámbéki földesur.
Vig operette.
Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11-ig az uj márciusi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (szelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

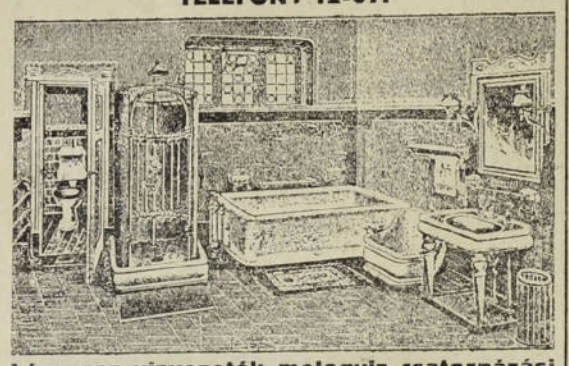
A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Meghivó

a Magyar Országos Bank Részvénytársaság részvényeseinek 1918. évi április hó 4-én, csütörtökön délelőtt 11 órakor a társulati ház I. emeleti üléstermében (VI., Andrássy-ut 5. sz.) tartandó

XXV-ik évi rendes közgyülésére.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadások előterjesztése és a felügyelőbizottság jelentése.
3. A mérleg megállapitása és a felmentvény iránti intézkedés.
4. A nyereség hováforditása iránti határozathozatal.
5. Választás az igazgatóságba.
4. A felügyelőbizottság tagjainak választása és a bizottság tiszteletdijának megállapitása.
7. A választmány kiegészitése.

Budapest, 1918. évi március hó 18-án.

Az igazgatóság.

* Az alapszabályok 20. §-a értelmében azok a részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni óhajtanak, kötelesek a legkevesebb 15 nap óta a társaság részvénykönyvében saját nevükre irott társasági részvényeket vagy ideiglenes elismervényeket az azokhoz tartozó még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb 3 (három) nappal a közgyülés megtartása előtt a társaság pénztáránál (Budapest, VI., Andrássy-ut 5.) vagy az Allgemeine Depositen Banknál (Wien, I., Schottengasse 1.) letenni.

A közgyülésen minden személyesen megjelent vagy megbizott által képviselt részvényest minden a 20 §-nak megfelelően általa letett öt darab részvény után egy-egy szavazat illeti meg.

MEGHIVÓ

a Pesti magyar kereskedelmi bank 76. rendes közgyülésére,

mely 1918. évi április hó 6-án, délután 5 órakor a bank üléstermében (Budapest, V., Fürdő-u 2.) fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése a lefolyt üzletévről és a társulati alaptőkére történt befizetésekről.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapitása és a nyereség felosztása.
3. A felmentvény megadása iránti határozathozatal.
4. Igazgatósági választások.
5. A felügyelő-bizottság választása.

Az alapszabályok 18., 19., 20 és 21. §-ai értelmében mindazon részvényesek, kik részvényeiket 3 nappal a közgyülés megtartása előtt az ezen meghivóban megjelölt helyek egyikén leteszik, jogositva vannak a közgyülésen résztvenni. Azonban szavazásra csak azon részvények jogositanak fel, melyek a közgyülést megelőzőleg három hónapon át a bank könyveiben a letévő nevére vannak irva.

Minden részvényes meghatalmazott által is képviseltetheti magát, kinek azonban szintén szavazóképes részvényesnek kell lennie. A részvények tehát szelvényekkel együtt az alapszabályok 18. §-a értelmében folyó évi április 3-ig az alant felsorolt helyek egyikén teendők le:

Budapesten a bank értékpapir-pénztáránál, V. ker. Fürdő-u. 2.; **Aradon, Brassóban, Eszéken, Fiumében, Nagykanizsán, Nagyszebenben, Nagyváradon, Sopronban, Ujpesten, Ujvidéken** a bank fiókjánál; **Belgrádban** a bank kirendeltségénél; **Debreczenben** az Alföldi takarékpénztár Debreczenben intézetnél; **Kassán** a Kassai Jelzálogbank r.-t.-nál; **Kolozsvárott** az Erdélyi bank és takarékpénztár r.-t.-nál; **Lugoson a** Kereskedelmi Bank r.-t.-nál; **Marosvásárhelyen** a Marosvásárhelyi bank és takarékpénztár r.-t.-nál; **Miskolczon** a Borsod-Miskolczi hitelbanknál; **Pozsonyban** a Pozsonyi általános takarékpénztárnál; **Szarajevóban** a Szab. bosnyák-herczegovinai agrár- és kereskedelmi banknál; **Szegeden** a May R. Miksa cégnél; **Temesvárott** a Délmagyarországi kereskedelmi és gazdasági bank r.-t.-nál, hol is az 1875: XXXVII. t.-c. 198. §-a és az alapszabályok 45. §-a értelmében az átvizsgált évi mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt nyolc nappal a közgyülés előtt átvehető.

Budapest, 1918. március 21-én.

AZ IGAZGATÓSÁG.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Sternberg

cs. és kir. udv. szállitó

zongoratermei 6970

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

A „Pesti Victoria Gőzmalom"

t. c. részvényesei tisztelettel meghivatnak a f. évi **április hó 2-án, kedden délután 3½ órakor a malom irodahelyiségeiben (V., Ujpesti-rakpart 22)** tartandó

51. rendes közgyülésére.

NAPIREND:

1. Két részvényes megválasztása a közgyülési jegyzőkönyv hitelesitésére.
2. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelőbizottság jelentése, az 1917. évi mérleg jóváhagyása és a felmentvények megadása.
3. A nyereség hováforditásának és az osztaléknak megállapitása.
4. Az alapszabályok 4. §-ának kiegészitése.
5. A nyugdijszabályzat 4, 15. és 19. §-ainak módositása.
6. Netáni inditványok.

Azon t. c. részvényesek, akik ezen közgyülésen résztvenni kivánnak, az alapszabályok 24. §-a értelmében tartoznak részvényeiket a szelvényivekkel együtt legkésőbb f. év március 30-ig a társaság pénztáránál letéti elismervény ellenében, mely egyuttal belépti jegyül szolgál, letétbe helyezni. Ugyanott március 24-étől kezdve a felügyelő-bizottság évi jelentése a mérleggel együtt a t. c. részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1918. március 24.

Az igazgatóság.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

KORONÁS REGÉNYEK.

Minden szám egy többkötetes regényt tartalmaz és ára

1 korona

Eddig megjelentek:

1. szám. Herczeg Ferenc: **Simon Zsuzsa.**
2. szám. Ohnet: **A vasgyáros.**
3. szám. Szomaházi István: **Páratlan szerdák.**
4. szám. Gunter: **A texászi nábob.**
5. szám. Cherbulier: **Miss Rovel.**
6. szám. Bársoy: **Ingovány.**

Megjelenik minden hónap elsején. Kapható mindenütt!

Koronás Regények előfizetési dija:

Félévre (6 regény) **6 korona.** Egész évre (12 regény) **12 korona.**

Koronás Regények kiadóhivatala

Budapest, VI., Andrássy-ut 16.

Wellisch Náthán Utóda

ácsmester, épületfa-kereskedő és ládagyáros

Budapest, X., Kerepesi-ut 21.

Telefon: József 38—50 és József 10—89.

Asztalosáruk kéziraktára:

VIII. kerület, BAROSS-UTCA 90. szám.

:: Telefon: József 24—44. ::

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. április 3-án — 14. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Siv-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A döntő küzdelemről

beszél *Bárczy* polgármesternek a német császárhoz intézett hódoló távirata. A döntő küzdelemről, amely a szabadságért és a biztositott békéért folyik. Nincs itt szó egy pillanatig sem hóditásról, népek leigázásáról, csak szabadságról és békéről álmodik Budapest népe és örömmel olvastuk a német császár válaszát is, amely szerint a nyugaton kiküzdött győzelem, Isten segitségével, tartós és becsületes békéhez fog bennünket juttatni. Ime, ezek a célok, ezek a vágyak nem távoliak, nem tartoznak a hiu remények birodalmába. Nagy viharok után nyugalmas csendet, mosolygó, derült égboltozatot akarunk látni és ennek közeli eljövetelében szent hittel hiszünk mind egy szálig mi, akik végigküzdöttük a borzalmak és szenvedések négy kemény esztendejét.

Husvéti ünnepünk megédesitője volt az a tudat, hogy a mi vágyaink nem csapnak tul azon a célon, hogy ellenségeink botor, fellengős, ostoba elvakultságát, ha másként nem megy, az ágyuk tüzénél, a vérnek uj ontásával oszlassuk el és beléjük oltsuk a meggyőződést, hogy bennünket tönkretenni nem lehet, hogy a megsemmisités, a földreteperés ábrándjai tönkreteszik a szép, viruló és nagyratermett országainkat. Ez cseng csak ki minden szóból, ami a nyugati tüzpokolnak ezen az oldalán elhangzik és ezt olvassuk ki a németek hatalmas császárjának Budapest népéhez intézett örvendetes sürgönyéből.

A feltámadás ünnepére jött meg a biztató sürgöny és mi, budapestiek a feltámadás reményében ültük meg a husvéti napokat. A németek császárja üdvözölte Magyarország fővárosát, amelyhez öt „oly sok feledhetetlen emlék füzi." Ez a szép város, amely mindenkinek a szivét megejtette, aki egyszer betette lábát ide, ahol ennek a nagyszerü országnak a szive dobog. Sajnos megéreztük a háborut mi is. Ellenséges csizmák zuhogó üteme nem zavarta meg a város csendjét és munkáját, ellenséges ágyuk komor füstjét nem hozta erre a kóbor szellő, ellenséges repülőgépek érintésétől szüz maradt a levegönk, de az a szenvedés, amely a fronttól ugy terjed, mint a vizbedobott kő hullámverése, itt is lenyuzta a ruhánkat, itt is kiszedte a kezünkből a kenyér javát és itt is könnyeket csikart ki a szemekből. A város szépsége is sokat szenvedett, megállt a fejlödés és a város takaros külseje is lompos, hanyag lett a négy esztendő alatt.

Nagy épitőmesterekre, jó gazdákra és szorgalmas, buzgó, nyugovást nem ismerő munkásokra lesz itt szükség, ha az a tartós és becsületes béke beköszönt, amit a császár igér. Henyélő kéznek nem szabad közöttünk lennie, mindnyájunknak a köveket, téglákat kell hordani a nagy ujjászületés eljövendő napjaiban. A föld alatt és a föld felett minden elkorhadt, minden uj életet vár, ami régi volt és uj szállást, uj intézményeket követel az a sok jövevény, akik a háboru alatt ideszivárogtak, akik ittmaradtak és akik ma felülmulják azoknak a számát, akik távol vannak és érettünk küzdenek. Olyan gigászi feladatok előtt áll Budapest, amilyen csak egy nagy betegségen átesett kamasznak életrekeltése lehet. Az a tudat ad csak erőt, hogy ez a nagy háboru még jobban hozzáfüzött bennünket ehhez a városhoz, a szeretetünk szászszorosan az övé. A szivek melege és a béke napjának fénye megpirositja a város elhalványodott vérét, uj tüzet olt bágyadt szemébe és életörömöt lassan verő szivébe.

Fullánkok

A népjólétről,

a mi nincs, brosürát irt egy volt miniszter, aki, ugy látszik, komolyan akarta, hogy legyen. Megnyugtató és jóleső érzés, hogy Budapest nem tanakodott, nem kételkedett sokat, hanem a háboru első sujtó csapása után nekifogott a munkának. Komoly és szép intézmény nőtt ki a becsületes szándékból és örültünk neki, amikor láttuk, hogy az állam erőteljes törekvéssel utánunk jön és tovább akarja épiteni azt, amit mi pestiek elkezdtünk. Megcsinálták a népjóléti miniszteriumot, élére állt Batthyány Tivadar gróf, aki nagy ambicióval látott a munkához. Akkor azonban jött a csúf politika és lefagyott minden szép remény és ambició. Batthyány ment és a népjóléti miniszteriumnak csak az emléke maradt meg és ráadásul egy becsületes törekvésekről számotadó brosüra a volt miniszter tollából. Fájdalmas emlék ez a röpirat a mi számunkra annál is inkább, mert eszünkbe jut, hogy Mataja ur eljött Bécsből, lekopirozott mindent, amit Batthyány és a főváros csináltak, hazament és megépitette mindazt, amit nálunk hét hónap alatt alkottak és egy hét alatt leromboltak.

Rajháthy

főjegyzőről panaszos hirt olvastunk a héten. A tisztviselőkkel bánik mostohán, azokkal a tisztviselőkkel, akik mindnyájunknak a szivéhez nőttek, de, ugy látszik, Rajháthy főjegyző kollegialitása nincs tulságos virágzásban. Itt nem kell sokat okoskodni, hanem el kell fogadni azt a humánus elvet, hogy ha a tisztviselők panaszkodnak, akkor segiteni kell a bajukon. A talmud is azt mondja, ha két embertől hallod, hogy részeg vagy, menj haza és feküdjél le. Ennek a gondolatnak kell érvényesülnie itt is. Rajháty főjegyzőn nem eshetik sérelem, ha azt mondják neki, állj más posztra és bontsd ki ott a tehetséged szárnyait, ha ugyan vannak ilyenek. Ezen a helyen azonban nem bürokratának kell ülnie, hanem egy embernek, akinek szive érezhetően dobog. Erről pedig Rajháthy főjegyző eddig nem tett tanuságot.

A tejrendeletek

özönéből eddig nem lehetett kicsikarni egyetlen csöpp tejet sem. Ezekből a rendeletekből hideg viz csurog, de tejet nem tudnak velük teremteni. Most is számüzték a tejet a kávéházakból, ellenben a hátulsó kis kapun beeresztették a kávémérésekbe, meg a tejivócsarnokokba. Nem tudjuk megérteni ennek a rendelkezésnek az intencióját. Azt hiszi-e a közélelmezüschi miniszter, hogy most eláugta a tejet a közönség elől? Vajjon a föld alá, vagy az óbudai hegyekbe nem mennénk-e el a reggeli kávénk után? Ennek csak két eredménye lehet. Az egyik, hogy a kávéházak tönkremennek és bajba jut egy derék iparág. A másik, hogy tisztasághoz és rendhez szokott emberek piszkos asztalon és csorba csészéből lesznek majd kénytelenek reggelizni.

Polgármester-választás előtt

Izzó hangulat a városházán.

A Bárczy István dr. polgármestert a főpolgármesteri székbe első helyen jelölő királyi kézirat, — mire ezek a sorok megjelennek — valószinüleg leérkezik a fővároshoz. Ugy tudjuk, a polgármester április 5-ikén érkezik meg Budapestre lovranai üdüléséből, ugy, hogy akkorra az öt helyettesitő *Bódy* alpolgármester össze is hivja — minden valószinüség szerint április 10-ikére — a főpolgármestert választó közgyülést.

Semmi kétség nem férhet ahhoz, hogy Bárczy választása egyhangu lesz, viszont az eddigiek szerint *Bódy* Tivadar dr. egyedüli jelölt lesz a polgármesterségre. Az ő választása két héttel a főpolgármesterválasztás után történik meg. Azok, akik a polgármesteri állásra pályázhatnának, teljesen méltányolják *Bódy* Tivadar dr. kiváló egyéniségét, akinek tehetsége, munkabirása és praktikussága garancia arra, hogy a most elkövetkezendő nehéz időkben a legsulyosabb problémákat is a legjobban fogja megoldani a főváros. Megkönnyiti Bódy helyzetét az a tény, hogy a főpolgármesteri széket a főváros iránt egész szivvel érző Bárczy István fogja betölteni, aki a kormánynál olyan szeretettel fogja képviselni a főváros érdekeit, amilyennel még nem sokan képviselték. A mai kormányzatnak egyik legszimpatikusabb cselekedete a fővárossal szemben, hogy a főpolgármesteri székbe éppen Bárczy Istvánt küldi. Minden remény megvan tehát arra, hogy az a mérhetetlen animozitás, amely a munkapárti uralom alatt lépten-nyomon megnyilatkozott a fővárossal szemben, egyszer és mindenkorra kimult. A demokrácia kormányának legelső tényei között is ott voltak azok a jelenségek, amelyek a főváros iránt való szimpátiáról és megértésről tettek tanuságot, Bárczynak főpolgármesterré való jelölése azonban ennek a kormányjóindulatnak a legfőbb megnyilvánulása.

Bódynak polgármesterré való választása után *Déri* Ferenc dr. lesz a rangidős alpolgármester és mint ilyen a polgármester helyettese. Egyes lapok hibásan jelentették, hogy Déri is választás alá kerül. Ellenben igenis választani fogják *Folkusházy* Lajost, aki ma még nem alpolgármester, hanem csak alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnok. *Folkusházyt* is bizonyára egyhangulag választják meg, ellenben annál nagyobb lesz a küzdelem az ő mai állásáért, a harmadik alpolgármesterségért. Itt tekintetbe csak három jelölt jöhet és a központi választmány minden bizonnyal őket is fogja jelölni a rangsor szerint a következőképpen: *Buzáth* János, *Vita* Emil és *Harrer* Ferenc. Ma a jelöltek erőviszonyai még nem fejlődtek ki teljesen, de leginkább az elsőbb emlitett két tanácsnok tiszteletreméltó munkássága és népszerüsége lesz a választásban a döntő faktor.

Tanácsnoki állás is üresedik meg kettő vagy három, részben a polgármester-választással, részben Rényi tanácsnoknak a Városi Villamoshoz való szerződése, részben pedig *Buzay* tanácsnok esetleges nyugalombavonulása révén. Eddig csak annyi bizonyos, hogy a tanácsba most elsőként *Kemény* Géza dr. főjegyző kerül be. A következő tanácsnoki állások betöltésénél *a jegyzői karon kivül álló főtisztviselők* is pályázni fognak és pedig jelentékeny sánszokkal.

A tanács ilyenformán egy esztendő alatt szinte csaknem felében kicserélődik, fiatal, friss erők kerülnek be a tekintélyes zöld asztal mellé,

bár nem lehet eltitkolnunk afölött való sajnálkozásunkat, hogy a régi tanács sok nagyrahivatott, kiváló tagot vesztett el, akiket bizony nehéz lesz pótolni. Valószinü természetesen az is, hogy *Bódy* Tivadar dr., ha elfoglalja a polgármesteri széket, a tanácstagok munkabeosztását, ami a polgármester diszkrecionális joga, szintén revizió alá veszi. Az ügyosztályok vezetőit a maga praktikus szempontjai szerint fogja kijelölni. Hogy milyenek lesznek a változások méretei, ma még nem lehet tudni. Nem valószinü, hogy az uj polgármester gyökeres változásokat eszközölne, de — hir szerint — lesz egy olyan intézkedése, amely az egész tisztviselői kart nagyon érdekelni fogja.

Glücksthal Samu dr. főv. biz. tag a városi polgárság hegemóniájáról

A Lipótvárosi Polgári Kör az elmult héten tartotta meg negyedszázados jubiláris közgyülését. A kör tiszteletreméltó várospolitikai tevékenységének ilyen fontos stációhoz való elérkezésén kivül azonban volt ennek a közgyülésnek még egy igen fontos eseménye és pedig Glücksthal Samu dr.-nak a választói jog és az adóreform kérdésében való megnyilatkozása. Amit különösen a választói jogról mondott, az annyira fontos és érdekes, hogy hangjának nem szabad megmaradnia a Lipótvárosi Polgári Kör négy fala között, hanem igenis meg kell azt hallania a főváros egész polgárságának, amely előharcosa a népjogoknak, de amelynek a saját hegemóniájának megőrzésére szintén szervezkednie kell. A veszedelmet talán nem látjuk olyan közelállónak, mint azt Glücksthal dr. nagyértékü beszédében feltünteti, de mindenesetre érdemes ez a fejtegetés arra, hogy megfontoljuk annak tartalmát, mélyenjáró gondolatait. A választói reformjavaslat mindenesetre legnagyobb mértékben kedvez a munkásosztálynak, aminek mi városi polgárság épenséggel nem akarjuk utját állani, mi örömmel üdvözöljük a munkásságot a jogok kapuján belül, de a városi polgárságnak is meg kell tartania a régi helyét. Önmagunk iránt való kötelességünk, hogy a városi lakosság egyetemének képviseletét teljességgel ki ne bocsássuk a kezünkből, a városi polgárságot megtartsuk régi jogaiban és a munkásságnak ne szolgáltassuk ki tökéletesen a magunk érdekeit, amelyet azok kétségen kivül csak másodsorban képviselnének.

Ezek a gondolatok hatják át Glücksthal beszédét és kétségtelen, hogy az ő fejtegetései, amelyek eddig a polgárság szélesebb rétegeiben nem ismerősek, élénk visszhangot fognak kelteni.

A beszédet egyébként a következőkben van módunkban ismertetni.

— A választójogi javaslat — *Glücksthal* dr. szerint — *a városi lakosság érdekeit távolról sem elégitheti ki* és csodálatra méltó, hogy ezek a sérelmek eddig egyáltalán nem jutottak sehol kifejezésre. Ugy találja, hogy a hiba *a titkosság kérdésének helytelen megoldásában van.* A javaslat szerint ugyanis titkosság csak a városi kerületekben van, a falusiakban nincs. Ez a korlátozás *lehetetlenné fogja tenni a városi polgárság megfelelő érvényesülését.* Ha jogosulatlan beavatkozásokat láttunk eddig, az inkább a falusi, mint a városi kerületekben volt észlelhető. A városi polgárságnak az az érdeke, hogy *a szavazás épp ugy titkos legyen a falusi, mint a városi kerületekben.*

— És mégis — folytatta a szónok — a városok kapják meg a titkosságot és nem a faluk. Nem abban van a sérelem, hogy a városok megkapták, hanem abban, hogy a faluk választási rendszeréből a titkosság ki lett kapcsolva.

— Nyilvánvaló az, hogy egy politikai kompromisszum olyan irányban jött létre, hogy a titkos szavazással biró kerületek száma nem haladhatja meg az összes kerületek számának egy harmadát. Igy azután érthető, hogy főuraink, zsentri-osztályunk, papságunk miért lett egy csapással egy éjszakát át a választójog előharcosa és hogy oly politikai férfiaink, akik azelőtt sem voltak a haladás zászlóvivői és akiknek állásfoglalását ma is a kétkedés surranja körül, a legintranzigensebb hivei a választójogi javaslatnak, elannyira, hogy ők ellenzik legélesebben a kompromisszum lehetőségeit.

Érthető, mert a törvényjavaslat az ő kiváltságos helyzetüket nem irritálja és mert azzal ők osztályérdekeik szempontjából teljesen meg lehetnek elégedve. Ha a falusi kerület szavazóinak száma meg is szaporodik, az nem fogja érdekeiket zavarni, mert a gazdaságilag leggyengébb exisztenciákra, a jószágkormányzók, a szolgabirák és papok befolyása csakugy fog érvényesülni, a választásokhoz való felhajtás csakugy lesz jellegzetes képe választásainak, mint eddigelé és az urnánál való ellenőrzés lehetősége meg fogja bénitani a szabad akaratelhatározást.

— A falusi kerület ezek szerint ugyanazokat fogja kiküldeni a képviselők házába, akiket eddigelé küldött ki és ez biztositja a politikai irányzatnak sértetlen fenmaradását az uj választójog megalkotása utáni időkben is. Pedig a választójog kiterjesztésének célja nem ez, hanem *a gyökeres ujjászületésnek megalapozása volna.*

— Legyen mindenkinek a többmunkára alkalma; munkaadónak és munkásnak egyaránt. Legyen erőteljes szociális politika, de *ne csak a munkás érdekében, hanem az összes osztályok érdekében.* A középosztály sok rétege többet szenvedett a háboru alatt, mint a munkásosztály, mely fokozott igényeinek kielégitését nagyarányu szervezetei révén mindig át tudta a munkaadóra háritani. *A szociális gondolkodás hagyjon már fel a munkás kizárólagos és egyoldalu kedvezésével és vegye szárnyai alá a köztisztviselőt, a magántisztviselőt és az intellektuel osztályokat.*

— A titkosság tehát megmarad egyesegyedül a városokban és ott azzal az eredménynyel fog járni, hogy a *polgárságot fogja háttérbe szoritani.* A munkásság választóinak aránya országos átlagban 40 százalék, de ez mind tömörülve van szervezetileg és egységesen egy irányt képvisel. A városi lakosság többi elemei többfelé szakadoznak; a különböző árnyalatok másmás táborába terelik a polgárságot és *egységes állásfoglalás nincs sehol.* Ennek az lehet csak az eredménye, hogy *a városi kerületekben tulnyomórészt a munkásság kerül ki győztesen a választási aktusból.*

— Azt nem kifogásoljuk, hogy a munkásság képviselve legyen a törvényhozásban; ez természetes és szükséges követelmény, de azt *léttentartásunk legelementárisabb érdekei védelmében hangoztatjuk, hogy a munkásságot nem tartjuk illetékesnek arra, hogy az egyetemes városi lakosság érdekeit képviselje.*

Harmincéves emlék.

II.

Miniszterek.

A politika még ma is magyar nyavalya, annál inkább az volt azonban harminc esztendő előtt, amikor még a legismertebb, a legnépszerübb, vagy leggyülöltebb emberek voltak Budapesten a politikusok. Ma már inkább a szinházra és talán némiképen az irodalomra terelödött a közfigyelem.

Kiértödik ez abból a könyvből is, amelynek adataiból a harminc év előtt Budapest társadalmának képét igyekszünk itt megrajzolni.

„Tisza Kálmán hatalmas miniszterelnök — mondja itt névtelen jegyzőnk — kabinetjének tagjai komoly férfiak, annyira komolyak, hogy nem csoda, ha Madame Adam Budapesten jártában nem hallott felölük semmi olyat, ami szivviditó elemet szöhetett volna bele a magyar hazáról irott müvébe."

Különös jelenség, hogy a társaságban legkedveltebb ember a horvát miniszter. Bedekovich Kálmán a szép, rózsásarcu agglegény. Dusgazdag ember és az udvar kegyeltje. Ő a budapesti főuri társaság Choiseul hercege. Nála magánál is hiresebb volt azonban a hófehér kapcája. Ez a kapca Zágrábban lett hires. A horvát városban éppen akkor talált ugyanis megrendülni a föld, amikor Bedekovich az érsek vendégágyában aludt. A miniszter riadtan futott ki szobájából és uram bocsáss — hófehér kapcában jelent meg az ajtóban. S amikor Budapestre visszajött, egy igen elökelő hölgy igy szólt hozzá:

— Milyen érdekes is lehetett maga abban a hófehér — kapcában.

Azóta lett hires a Bedekovich kapcája. És a hires horvát miniszter huszonöt nőt tudott egyszerre mulattatni, amiről nemcsak Budapesten, de Bécsben és Párisban nagy elismeréssel szoktak beszélni. Mellette soha sem ásitott egyetlen nő sem.

Bedekovich volt a mosolygó miniszter, bár mosolygós miniszter volt Keményy Gábor báró is, aki azonban valódi tudósa a nemzetgazdaságnak. Az erdélyi fejedelmek leszármazottja egész fiatal korában azzal tünt fel, hogy megtámadta Eötvös József bárónak a XIX. század eszméiről irott hires müvét. Kemény Gábor könyve nagy feltünést keltett az elnyomatás nehéz napjaiban és Almási Balogh Pálnak, a hirneves orvosnak, estélyeket kellett rendezni, ahol főurak és irók vitáztak a könyv értékéről. Aztán sajtócsaták indultak, a Fillinger kávéházban pedig az ifjuság ugy összeszólalkozott a könyv miatt, hogy dákóval rontottak egymásnak. Török János a kezeit dörzsölte a „nagy idealistát" ért havariák miatt és Kemény Zsigmond báróval, meg Danielik kanonokkal nagyot pezsgözött örömében. A Kaszinónak nem imponált e vita, a tudósok hallgattak, az Akadémia pedig botránkozott az eseten. Maga Eötvös József báró, akinek fáit a támadás, csak ennyit mondott:

— Ne bántsátok azt a fiatalembert, abból még nagy ember lesz.

Ez egy csapásra megváltoztatta a hangulatot, másnap már a Nemzeti Szinház páholyában igy beszéltek a comtessek:

— Nézd, az az a báró Kemény, akiből biztosan miniszter lesz.

Harmadnap pedig feltünően estélyre hivták az olyan grófnők is, akiknek előbb csak a „Lokal und Kundschaftsblatt" volt a napi olvasmánya. Kemény báró pedig tovább dolgozott. Tanulmányt irt Macchiavelliről meg Montesquieuről, cikkeket irt a lapokba és belépett a Deák-pártba. A fuziót a förendi szalonokban ő készitette elő. A fuzió után belügyi államtitkár, később az ipar, kereskedelem és földmivelés minisztere, és végül közlekedési miniszter lett. Az elismerés nem vette körül igy Wenckheim Béla bárót, aki egyszer a munkásoknak azt mondta, hogy ha munkások, akkor dolgozzanak és ne peticionáljnak, sőt megesett vele az is, hogy olyan embert tüntettetett ki, aki történetesen a börtönben ült és nem éppen politikai vétség miatt. Széchényi Pál grófról azt mondja Hermann Ottó, hogy egy kicsit papos allürjei vannak, de államtitkárját, a fiatal Matlekovics Sándort mindenki dicséri. A honvédelmi tárcát ekkor már Fejérváry Géza báró tölti be, de még nem igen ismerik, csak kellemes embernek és jó katonának tartják. Pauler Tivadar is miniszter. Őt főként az ifjuság bálványozza, nemcsak mert igazi tudós, hanem azért is, mert ő volt az az egyetlen egyetemi tanár, aki Világostól a koronázásig egyetlen német szót sem ejtett ki a katedrán. Pauler egészen meglepetésszerüen került bele a kultuszminisztérium rozzant budai palotájába. Azt mondják, sem a Kaszinóban nem gondoltak rá, sem a kabinet egyetlen tagja sem sejtette, hogy szükebb kollégájuk lesz Pauler, akire csak Eötvös József báró gondolt a halálos ágyán. Nagy dolog volt ez, mert ilyen polgári hangzásu névvel még az 1848-iki független felelős magyar minisztérium sem dicsekedhetett. A pártok és a sajtó azonban rosszindulattal fogadták, mert ultramontán hirében állott. Az első bizonyitékot ez ellen a feltevés ellen akkor nyujtotta, amikor a székesfehérvári püspököt ad audiendum verbum citálta, mivel a pápa csalhatatlanságára vonatkozó bullát placitum regium nélkül kihirdette. Az öreg Csiky Sándort ez a tény egy kicsit megnyugtatta, ekkor azonban Henszlmann Imre vette át ellene az ultramontánság vádját. Később igazságügyminiszter lett és igazságügyminiszterségének egyik legjellemzőbb tünete, hogy nem tartott még hetveneves korában sem államtitkárt, mert az pénzébe került volna az országnak. Egyszer egy vendéglői ebédnél nehány reakciós képviselő arról beszélt, hogy a börtönökben tulságosan jó ellátásuk van a foglyoknak.

— Boldog lennék, — mondta az egyik — ha biztosan tudnám, hogy életem végéig olyan dolgom lenne biztositva, mint egy illavai fegyencnek.

Ebben a pillanatban két szép hölgy foglalt helyet a szomszéd asztalnál. A derék reakciósok ugy nekiestek a szemükkel a hölgyeknek, hogy a nyál is kicsordult a szájukon. Pauler elmosolyodott:

— Lássátok, tegnapelőtt estélyen voltatok, tegnap éjjel a Blaue Katzban lumpoltatok, most jöttök a képviselőház karzatáról, ahol hölgyeknek udvaroltatok. És ti akartok cserélni az illavai fegyencekkel, akik tiz-tizenöt esztendeig nem s látnak fehérnépet?

A vita el volt döntve.

— A polgárság szivesen emeli magához a munkásrétegeket, hatalmat és tekintélyt meg kivánja velük osztani, *de nem nyugszik még oly politikai elhelyezkedésben, mely érdekeinek képviseletét a munkásságnak juttatja.*

— Ha az uj választójog révén a képviselőház össze fog ülni, az egyik oldalon ülnek a mezőgazdasági érdekképviseletek, a másikon a munkásság képviselői. A kép tarkitva lesz felekezeti és nemzetiségi szinekkel. Mit várjon a polgárság az igy alakult törvényhozástól. Az egyik malomkő képviseli az agrár érdekek egyoldalúságát, a másik a munkásság szélsőséges és a munkaadót veszélyeztető érdekeit. A választójogi törvény jelenti *a polgárság helyzetének sulyos rosszabbodását*, pedig *a helyzet eddigelé sem jelentette a polgárság megfelelő elhelyezkedését.*

Három tanácsnoki állást követelnek a technikusok

— Kelemen Móric nyitatkozata —

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet állandóan foglalkozik azzal a sérelemmel, hogy a főváros igazgatása teljesen elzárkózik a mérnököknek az őket megillető vezetőhelyre való juttatása elől. A kérdésről már többször beszéltek a főváros közgyülésén is. Igy legutóbb *Becsey* Antal bizottsági tag adott be a közgyülésen inditványt, amelyet javaslattétel végett a tanácsnak adtak ki. Azóta azonban semmi sem történt a dologban. *Fock* Ede tanácsnok viszont az Épitész-Egyletben tett inditványt, hogy az Egylet intézzen ebben a kérdésben a belügyminiszterhez és a polgármesterhez feliratot. Most ujabb mozgalom van ismét kifejlődőben, amelynek célját megismerendő, *Kelemen* Móric gépészmérnökhöz fordultunk, aki a Mérnökegyletben sokszor és igen erélyesen szólalt föl a főváros szolgálatában levő kollégáinak érdekében. *Kelemen* Móric kérdésünkre a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt a következőket fejtette ki:

— A politikai viszonyok folyton ingadozó alakulása következtében mindezideig nem juttathattuk el memorandumunkat a belügyminiszterhez és a polgármesterhez. Mihelyt azonban némileg konszolidálódnak a viszonyok, azonnal munkához fogunk. Kérésünkből mindenesetre ki fog csendülni az, hogy a mozgalom mögött az ország intelligenciájának, dolgozó és alkotó osztályának egyik legképzettebb, legnagyobb fajsulyu tömege áll, éppen azoké, akikre a háboru által sujtott ország rekonstrukciójának egyik legnehezebb feladata vár.

— Ami most már a főváros helyzetét illeti, azt merjük állitani, hogy Budapest eladósodásának részben az az oka, hogy a főváros igazgatásában a szakemberek alig juthatnak szóhoz. A mérnökségnek a fővárost illető speciális kivánsága ezek: a városépitő, a világitási és vizvezetéki és a közlekedési ügyosztályoknak müszaki ügyosztályokká való minősitése és ilyenformán azok élére mérnökök állitása. Mindez egyszerü közgyülési határozattal megvalósitható.

— Fővárosi bizottsági tagoknál érdeklődtem, hogy milyen a hangulat ezekkel a kivánságainkkal szemben? Azt a választ kaptam, hogy elvileg szivesen hozzájárulnak kivánságaink teljesitéséhez, a végrehajtásnak azonban személyi akadályai vannak.

— Bizonyos, hogy a fővárosi mérnöki állások csak akkor fognak különösebb vonzerővel hatni a fiatalabb és a jövő mérnökgenerációra, ha ott a mérnökök a legfelsőbb helyre is feljuthatnak és ha kellő számu technikai tanácsnok, lehetőleg független mérnökalpolgármesterrel, állanak az ügyosztályok élén. Mert kit ambicionáljon a mai helyzet, amikor a kiváló szakember, mondjuk, müszaki főtanácsos, fölé egy-egy abszolut hozzánemértő és sokszor jóval fiatalabb jogász kerül?

— Hogy pedig nem az adminisztráció tudása a fődolog, arra éppen a főváros szolgáltatott példát. Vannak ugyanis a fővárosnak a világitási üzemeken és a vizmüveken kivül még egyéb üzemei is. A különféle közvágóhidak, a vásárcsarnokok, az állategészségügyi telep, a kenyérgyár, a lóhus-, a különböző élelmiszer-, a szappanüzem és még egynéhány. Amikor ezek — néhány évvel ezelőtt — a jogász-adminisztráció következtében a rossz gazdálkodás olyan lejtőjére értek, amelynek a vége könnyen előrelátható volt, akkor a főváros igazgatása, végső szorongattatásában mérnökszakembert hivott meg ezeknek vezetésére, aki azelőtt egyáltalában nem volt a főváros adminisztrációjával ismerős. Nem a külső üzemekbe tehát, hanem be a városházára, központi szervül. És az eredmény — amelyet a főváros költségvetése tüntet fel legszembeszökőbben — mindenkit meggyőzhet arról, hogy az irány is, a lépés is, amelyet a főváros ekkor tett, teljesen helyénvaló volt. Az elsorolt üzemek üzemköltsége, az azóta sokszorosan megdrágult üzemi anyagok és a két-háromszorta nagyobb termelésnek ellenére, kivétel nélkül kisebb, mint 1913-ban, vagy legalább is megközelitően ugyanannyi, mint az átszervezés előtt volt. És ezek az üzemek azóta közmegelégedésre dolgoznak; az adminisztrációjuk is kifogástalan; az üzemi személyzet is megtalálta a maga hozzáértő gazdáját.

— De le kell vonni még egy tanulságot. Azt, hogy a legközelebbi községi választások alkalmával nem szabad tétleneknek maradnunk. Mert valljuk be őszintén, hogy mi, mérnökök, ezek iránt sohasem érdeklődtünk. A legközelebbi választásnál nem szabad ölbetett kezekkel ülünk. Ha mi, mérnökök csak egy kis programmot is tüztünk ki magunk elé, de azután kitartunk amellett és igyekszünk arra, hogy minden kerületből legalább két-három olyan mérnök kerüljön be a törvényhatósági bizottság tagjai közé, akik őszintén és hiven kitartanak a mérnökség egyetemes érdekei mellett, akkor lehetetlen, hogy előbb-utóbb sikert ne érjünk el.

Dühöng a butor-uzsora

Sürgős a hatósági beavatkozás

A háboru negyedik éve annyi más kérdéssel együtt a butorkérdést is felszinre vetette és már az illetékes körök is élénken foglalkoznak vele. Egyelőre elméleti megbeszélések folynak róla, hogy milyen uton és módon lehetne olyan állapotokat teremteni, amelyekkel elejét vehetnők egyrészt a butoruzsora terjedésének, másrészt, hogy milyen mértékben lehetne a fogyasztók igényét kielégiteni. Köztudomásu ugyanis, hogy ma már nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is ezrekre megy azoknak a családoknak a száma, amelyek részint lakás, részint butor hiányában hónapos szobákban kénytelenek meghuzódni. Butor természetesen még inkább állana rendelkezésre, mint lakás, de a butor beszerzését viszont lehetetlenné teszi az a körülmény, hogy a fényüzési butorárakról nem szólva, a tömegbutorok ára 500—600 százalékkal drágább, mint béke időben.

Hogy milyen uton-módon volna lehetséges a butorinség nehézségeit szanálni, erre vonatkozólag megkérdeztük Barta Arturt, az ismert müipari tervezőt, aki ezzel a kérdéssel nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is hosszabb idő óta foglalkozik és akinek erre vonatkozólag csakugyan olyan javaslatai vannak, amelyeknek a megvalósitása sokban hozzájárulna a ma már türhetetlen helyzet javitásához. Barta Artur a következőket mondotta:

— Közel egy éve már, hogy egész társadalmunkat a lakásinség foglalkoztatja és csodálatos, hogy a butorinséget, a butorok árának emelkedését csak az utóbbi időben hallottuk emlegetni. Ma már határozottan beszélnek *drága, megfizethetetlen butorokról* és ha ez ellen nem védekeznénk, ugy bizton számithatunk a *butorbehozatal szükségességére* s azoknak még megfizethetetlenebb áraira, amire a Lajtántuliak és Németország már előre is számitanak. A nyilvánosság előtt a főváros törvényhatóságában *Krejcsi* Rezső, a kereskedelmi és iparkamara főtitkára tette szóvá e kérdést és megkérte dr. *Vita* Emil tanácsnokot, a közgazdasági osztály vezetőjét, hogy ezzel a fontos kérdéssel megszokott körültekintésével foglalkozzék.

— E helyen a szóbanforgó nehéz feladatnak megoldására akarok rámutatni és örülnék, ha az itt közreadott gondolataimmal a fenti nehéz feladatot megkönnyiteném. A magyar társadalomnak olcsó butorral való ellátása elsősorban állami feladat, de ha a főváros akarja, azt a maga polgárai részére megvalósitani, ugy ezt is a legnagyobb dicsérettel vehetjük tudomásul.

— Az első feladat a fogyasztóközönséget, különösen a közép- és munkásosztályt olcsó butorhoz juttatni. A második feladat, hogy a butor, amelylyel a fogyasztó otthonát berendezzük, magyar termék legyen. A harmadik feladat a behozatal természetszerü meggátlása, vagy a behozatali butorok árszabályozása.

Szines egyéniség a harminc év előtti Tisza kabinetben Szapáry Gyula gróf is, aki hosszu ideig pénzügyminiszterkedett. A fuziótól különösen a pénzügyek terén várt sikert az ország, e tekintetben azonban nem minden sikerült. Volt is mit hallgatnia Szapárynak az ellenzéktől, annál jobban szerették azonban az udvarnál, a kormánypárton, no meg a bankokban. Legnagyobb érdeme, hogy megcsinálta a legfőbb pénzügyi közigazgatási biróságot.

Az elnyühetetlen miniszter mintaképe Trefort Ágoston. Kormányok dölnek ki mellőle, de ő ül tovább a kultuszminiszteri székben. Ahogy üldözték, mig nem volt miniszter, ugy ragaszkodott hozzá sajtó és parlament, mint miniszterhez. A plety ka sikerének titkát azzal magyarázza, hogy igen ügyesen tudott operálni a vallásalapból való olcsó kölcsönökkel. Apponyi egy-egy felszólalásában, ha minden miniszterről leszedte is a keresztvizet, Trefortot agyondicsérte. Egyesek érdeméül rójják föl, mások szidják miatta, hogy egy felvidéki kollégiumban felfedezett egy Berzeviczy nevü fiatal tanárt, akiből miniszteri tanácsost csinált.

Utóliára marad a sorban maga a generális, Tisza Kálmán. De tudhat-e róla érdekeset mondani a mi névtelen jegyzőnk Mikszáth Kálmán pompázó irásai után? Érdekes mégis följegyezni, hogyan látták Tisza Kálmán politikai szerepét és a politikai jövő kialakulását harminc év előtt. Ime igy ir a névtelen: „Tisza alapjában egyre erősbödő, jelenleg is vasmarokkal kezelt miniszterelnökségével nem áll szemben ma sem egyéb, a közeljövőben miniszterelnökké domborulható alak az összes ellenzék részéről, mint egy fiatal förangu szónok, aki 37 évvel 1848. után szánalomtelt gunymosollyal ajkán tiporja porba a hagyományaival szakitott Franciaországot, az 1789-iki eszmék Franciaországát, hogy annál nagyobb lelkesedésre gyujthassa az isaszegi és nagysallói vérkeresztség részeseit, az 1848-iki alkotmány alapján álló Magyarország képviselőházában az Ancien Régime rendi Franciaországának nagysága iránt — a tiszteletreméltó karlsburgi atyák ékesszavu növendéke — gróf Apponyi Albert."

Tisza Kálmán egyetlen riválisa Apponyi volt, akit már akkor is a rendi reakció prototipusának tartottak. Igen fájdalmasan érintené ma Apponyi grófot, ha a fejére olvasnák, hogy harminc esztendő előtt nem elégedett meg azzal, hogy a mágnások a születés jogán ültek bent a főrendiházban, hanem be akarta vinni oda választás utján a zsentrit is. Ilyen körülmények között nyugodtan állapitja meg a névtelen jegyző, hogy Tisza Kálmán politikájának legnagyobb szerencséje volt, hogy Apponyi „leplezett rendi reakciója" állott a mérsékelt ellenzék élén.

Tiszáról magáról azt olvassuk, hogy igazi „müvelt demokrata gentleman" és kormányzása alatt mégis lábrakapott a „dulongó rendi reakció." Ennek a reakciónak gyökerei azonban 1849-ig nyulnak viszsza és átélik a Bach-korszakot is. 1848-ban Batthyány Lajos sem használta a grófi cimet, Bach Sándornak pedig később azzal kezdték a bünlajstromát, hogy szijjártómester volt az apja. Egyéb reakciós áramlatok mellett Tisza uralma alatt két uj irány ébredt, az egyiket az antiszemiták, a másikat az agráriusok képviselték. Tisza szembeszállott mind a kettővel. Az ellenzéknek a kezében azonban még mindig igen erős fegyver Tisza ellen, a választási visszaélések ellen való küzdelem. Tisza Kálmán munkabirása legendás, ahogy ennek a tultengő tevékenységnek a leirását olvassuk, ráismerünk a fiára Tisza Istvánra. A takarékosságuk is egyezik. A horribilis jövedelmü Tisza Kálmán nem tart fogatot Budapesten, hanem hagyományos szürkelovas fiakkerjén jár.

Tisza Kálmán családi életéről szólva, hosszu jellemzését találjuk az ifju István grófnak is. „Szép ifju levente és máris komoly tudós..." „Huszárhadnagy, szolgabiró és az államtudományok tudora..." Az alig huszonnégy éves dr. Tisza István tanulmányt ir az adóátháritás elméletéről. „...előbb-utóbb magának is aligha az nem leend a sorsa, hogy szidják majd az adóért őt is épen olyan élénken, ahogy szidják az atyját, Tisza Kálmánt..."

Ez a jóslat is beteljesedett.

—

— E feladatokat megoldjuk elsősorban akkor, ha a termelést és az értékesitést a legelőnyösebben tudjuk keresztülvinni. Az előnyös termelést abban tálnám, ha a *tömegbutor készitését bizonyos tipusok szerint irányitanók*, olyan iparművészeti tervek után, amelyeknek kiválósága *az anyag és a munkamegtakaritás*, (ugy azonban, hogy ez ne essék az igény, izlés és munkaminőség rovására).

Megoldhatná másodsorban a feladatot, ha a termelők ugy a gyáripar, mint az asztalosipar ezen butorok készitését mellékfoglalkozásnak tekintenék, amelynek elvégzésével csak a mai drága megélhetés tulkiadásait akarja fedezni, vagy elhagyatott mühelyét ajból üzembe helyezni. Harmadsorban, ha az asztalosiparosokat nagymennyiségü olcsó anyaghoz (fa, enyv, szegecsek és előnyös munkaerőkhöz) juttatjuk. Az előbbit a kereskedelmi miniszterium segitségével, az utóbbit a közös hadügyminiszterium jóváhagyásával érhetjük el.

— Az adott tipusu butorokat megállapitott árak mellett venné át a magyar kereskedelem még abban az esetben is, ha azokat a nagyobb gyárak apró eltérésekkel készitenék, azaz szabatosabban kifejezve, ezeknek az árait hivatalosan kellene megállapitani.

A gyáripar minden megkötöttség nélkül készithetné ezeket a butorokat, mert róluk a fővárosnak semmi irányban sem kell gondoskodni, ami t. i. az anyagot és a munkaerőt illeti. Az asztalosmestereket, amennyiben részükre *olcsó hitelről*, faanyagról és munkaerőről kell gondoskodni, a fővárosnak termelési erejükhöz képest kell támogatni, olymódon, hogy a termelvényeket a magyar kereskedőknél helyezi el. Túltermelésről szó sem lehet, mert mig a békeidőben évenkint 30,000—40,000 szobabutort termeltünk, addig a háboru tartama alatt évenként alig 10—12 ezret. De ha volna is túltermelés, ugy ez csak egészséges gazdasági mozgás lenne, mert a háboru sujtotta vidékeket is el tudnók látni butorokkal. Fontos, hogy az olcsón termelt butorokat semmi szin alatt *nem szabad a határon kivül kivinni engedni addig*, mig a piaci kivánalmak kielégitve nincsenek. A külföldi butoroknak a beözönlése is felesleges lesz ez esetben, de ha mégis lenne behozatal, ugy annak számolnia kell a hazai butorok piaci áraival és igy elejét vettük annak, hogy a külföldi ipar minket kiuzsorázhasson.

— Az előadottakból kitünik tehát, hogy a fővárosnak céltudatosan kell ezt a feladatot saját hatáskörében megindítani, vezetni és ellenőrizni. E müvelet sikerénél nagy szerepet játszik a termelő asztalosipar és az értékesitő kereskedelem, azonban nem kisebb szerepe van az iparművész anyag- és munkamegtakaritó tervezetének sem.

— *A lakásinséggel járó tömegépitkezés uj épitkezési szabályzatokat kiván*, amelynek keretében uj lakásbeosztás is várható. Ezzel kapcsolatosan az egyes emberek igényét szolgáló butorok is egyszerüsithetők. Értem ezalatt különösen a falba épitett szekrényeket és polcokat. A főváros polgárainak, mint fogyasztóközönségnek butorigény kielégitését föltétlenül tanácsos a *lakásépitkezés intézményében vagy vele karöltve megoldani*.

— A butorinség és a butoruzsora elleni védekezés munkáját csak vázlatosan állitottam be és ha ebben a szellemben rövid úton a főváros megkezdené eredményes munkáját, azt hiszem, hogy maga az állam is utmutatást látna arra nézve, hogy *egy ipari központ* keretében az asztalos-szakipari szövetkezet utján olyan asztalosipart fejleszthetne, amely nemcsak a hazai társadalmunkat látná el lakásberendezéssel, hanem az államháztartásnak is értékes kiviteli iparágat teremtene, amely feleslegessé tenné a kevésbbé értékes nyersfa kivitelét.

Ezeket javasolja Barta Artur a szakember. Az illetékes köröknek nem szabad elzárkózni a kérdés sürgős tanulmányozásától, mert a butorkérdés megoldása halasztást nem tür. Nemcsak lakás kell, de butor is. (rg.)

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

Küzdelem a nyomor ellen

A Népjóléti Központ nehézségei

Batthyány Tivadar grófi épen most adta ki azt a nevezetes röpiratát, amelyből nyilvánvalóvá lesz, hogy a népjóléti ügyeknek intézése igen nagy feladatokat róna az államra, ezeket a feladatokat azonban még mindig nem veszik olyan komolyan, ahogyan kellene. Épen ez az állami amerikázás adja meg különösen nagy értékét annak a ténynek, hogy Budapest Székesfőváros Népjóléti Központja már hosszu idő óta müködik, hatalmas segitségére van a legszegényebb néprétegeknek és a szervezés munkáját is megkezdhette. Sajnos, ezen a téren még több kivánnivalót látunk. A Népjóléti Központ nem mozoghat a mulhatatlanul szükséges könnyedséggel, a gyors cselekvésnek utját állja az a körülmény, hogy minden kérdésben a különböző ügyosztályokon át van meg csak a tanácscsal való érintkezésnek a lehetősége. Épen most uj és igen terhes feladatok szakadtak a Népjóléti Központ nyakába és a közeljövőben a béke ismét uj válfajait veti fel a segitségre, támogatásra szorulóknak; ezekben az időkben lenne fontos az, hogy a főváros e fiatal és kitünően bevált intézményének megadják a lehetőséget a függetlenebb és gyorsabb cselekvésre. Hogy hogyan és miként, azon gondolkozzannak a főváros vezetői és valószinünek tartjuk, hogy Bódy Tivadar dr., ha majd rövidesen elfoglalja a polgármesteri széket, át fogja látni a mi kritikánk helyességét és meg fogja találni a megfelelő megoldási módot.

Alkalmunk volt az utóbbi napokban Csergő Hugó dr.-ral, a Népjóléti Központ igazgatójával beszélni, aki a Fővárosi Hirlap számára igen érdekes dolgokat mondott el a Népjóléti Központ mai tevékenységéről. Ez az alább következő beszámoló, amely egyrészt komoly tevékenységről tesz tanuságot, de másrészt megerösiti azokat, amiket mi itt föntebb kifejtettünk.

Mindenekelőtt a rendkivüli hadisegélyről szóló kormányrendelet végrehajtására vonatkozólag intéztünk kérdést az igazgatóhoz, akinek erre vonatkozó előadásából azt a benyomást szereztük, hogy a kormány olyan feladatot bizott e tekintetben a fővárosra, amelynek megoldásához a szükséges anyagi fedezetről mindezideig nem gondoskodott. A Népjóléti Központot igen kellemetlen helyzetbe hozhatta ez és ebben a pillanatban még az egészet igen kaotikusnak látjuk.

Az általános segélyezésről.

— A rendkivüli *hadisegélyre* vonatkozó kormányrendeletnek Budapesten való végrehajtása a Népjóléti Központ feladata. Ezen a cimen a rendelet értelmében a hadbavonultak családtagjai egyszer és mindenkorra megokolt esetekben (elsősorban szülés, terhesség, szoptatás esetén) 50—200 koronáig terjedő segély nyujtható. Az előterjesztést a kerületi előljáróság teszi meg, a döntést pedig a polgármester ur a Népjóléti Központra bizta. Március 5-ike óta mintegy százötven esetben adtunk ilyen rendkivüli hadisegélyt és pedig minden esetben megbizottaink, az anyavédők, meggyőződtek arról, hogy milyen mértékü segélyre van szükség. Szoptatás esetén a segélyt nem egyszerre, hanem havonként utalják ki. A segélyek átlaga körülbelül a száz korona körül mozog és pár nap alatt mintegy tizezer koronát osztottunk ki. Egyelőre az érdekeltek még nem igen értesültek a segitésnek erről a módjáról és vannak kerületek, ahonnan eddig még egyetlen kérelmező sem akadt. Hamarosan hire terjed azonban majd a dolognak és akkor még nagyobb megrohanásnak leszünk kitéve, amit nem is lehet csodálni, hiszen Budapesten mintegy százezer hadbavonultnak a családja él. Érdekes, de egyben szomoru is megemliteni, hogy ezideig a rendkivüli hadisegélyeket legtöbb esetben *temetés* cimén vették föl.

— Ma még fogalmunk sincs róla természetesen, hogy a rendkivüli hadisegélyben milyen lesz a forgalmunk, de számolni kell azzal, hogy *három milliót ki kell osztani*. A fedezetről a pénzügyminiszteriumnak kell gondoskodnia, ezen a téren azonban *sajnálatos nehézségekkel találkozunk*, mert a Hadigondozó Hivatal havi 15,000 koronát akart kiutalni, ami éppenséggel nem lehet elegendő, mert maga az állami gyermekmenhely, mintegy kétezer hadbavonulthoz tartozó szoptatós anyát utalt át gondjainkba. Ez maga 400,000 korona kiadást jelentene és pedig havi 40,000 koronás részletekben, ami maga sem fedezhető a 15,000 koronából. Ebben a kérdésben különben éppen most vannak folyamatban a tárgyalások *Bosnyák* Zoltán államtitkárral. Ezideig csak ideiglenes megoldás jött létre, amely szerint felhatalmazást kaptunk, hogy április hónapokban egyelőre fizessünk ki mindent, ami kifizetendő.

Az egyéni gondozás szervezése.

— Mindez természetesen nagy munkával jár, ezeknek az özönével érkező egyes eseteknek elbirálása rendkivüli módon megterheli a tisztviselői kart, holott nekünk tulajdonképpen a népjóléti ügyek egységes vezetése volna a feladatunk, nem pedig minden adott esetnek elintézése. Amig tehát a ma sebeinek gyógyitásával vagyunk elfoglalva, *lassabban megy, mint szeretnénk, az intézményes szervezés*. Az egyes felek olyan tömegesen jönnek hozzánk, hogy ezek miatt el kell térnünk tulajdonképpeni feladatunktól. Az egyes ügyekben való eljárás az előljáróságok dolga lenne, de ezek sem tudnak a háborus adminisztráció körülményessége miatt időt szakitani. Egyik-másik fővárosi kerület valósággal a nagy vidéki városokkal vetekszik és igy igen nehéz dolog az egyéni gondozás. A megoldást ma ugy képzeljük el, hogy *minden népjóléti körzetben* (amiből 80—100 van) *kis irodát kell felállitani*, ami aztán megadná a módját az igazi egyéni gondozásnak. Ha ez megvan, akkor módjában lesz a Népjóléti Központnak, hogy igazi hivatásának éljen.

A jótékony egyesületek adatszolgáltatása.

— Egy másik bajunk, amin szintén segiteni kell, hogy *az egyesületek adatszolgáltatása* terén késedelmeskedést tapasztalunk. Az egyesületeket szabályrendelet kötelezi arra, hogy adataikat nekünk beszolgáltassák. Mulhatatlan szükségünk van ezekre az adatokra, mert csak ezen a réven tudjuk ellenőrizni a társadalom jótékonyságát.

Gyermek-felruházás.

— Legfőbb gondjaink közé tartozik most *a téli gyermekfelruházás és a nyári üdülés* kérdése. A téli ruhakérdésben máris interveniáltunk *Szterényi* kereskedelmi miniszter urnál és hogy e tekintetben minden jót remélhetünk, annak magyarázata, hogy a kérdést maga *Vázsonyi* Vilmosné kegyelmes asszony maga vette a kezébe, és a szükséges anyagok kiutaltatása érdekében fáradhatatlan buzgalommal dolgozik. A tervünk az, hogy 50,000 pár cipőre kérünk anyagot. A szállitásra vonatkozólag már meg is állapodtunk, ugy, hogy ha kellő időben megkapjuk a szükséges anyagot, akkor szeptember végére készen lesz az 50,000 pár cipőcske. A tanügyi ügyosztálylyal megbeszélések folynak, hogy az iskolai év elején — az eddigi hibákon okulva — kiterjedtebb és megbizható összeirás történjék, amely elsősorban a hadiárvákra, a rokkantak, hadbavonultak és végül egyéb szükölködők gyermekeire terjed ki. Terveink közé tartozik az is, hogy a cipőket nem mindenkinek adjuk ingyen, hiszen vannak igen sokan, akik a mérsékelt árat meg tudják fizetni, de nem tudnak cipőhöz jutni. Nekünk az ötvenezer pár cipő horribilis pénzünkbe kerül és igy, ahol lehet, önköltségi árat, 30 koronát fogunk felszámitani egy pár cipőért. A cipők ára mintegy 1,600.000 korona lesz. A ruhákhoz 60—70,000 méter szövetre van szükség. Tavaly rendkivül előnyös árban, 4 koronájával, kaptunk 70,000 méter zsákmányolt szövetet. Az idén nem számithatunk ilyen olcsó szövetre, sőt el kell készülve lennünk arra is, hogy a budapesti szegény gyermekek az idén *papirszövet* ruhákban fognak járni. *Vázsonyiné* kegyelmes asszony egységes ruhatipus kiutalását kéri a kereskedelmi miniszter urtól és mihelyt az anyag rendelkezésünkre áll, annak feldolgozása azonnal megkezdődik. A szándékunk az, hogy az iskolaév kezdetén teljes raktáraink legyenek és ne járjunk ugy, mint tavaly, amikor mi idejekorán kértünk, de az anyagot olyan késedelmesen kaptuk, hogy lehetetlen volt már feladatunkat ugy megoldani, ahogy szerettük volna. Nem mi voltunk a hibásak, hanem az volt a baj,

hogy *az anyagot novemberben utalták ki és annak egy részét még ma sem szállitotta le a Pamutközpont.*

A nyári üdülés kiterjesztése.

— Abba a nagy akcióba is bele kivánunk kapcsolódni, amely a magyar és osztrák gyermekek kicserélése irányában indult. Gyermekvédő szakosztályunk ebben a kérdésben már meg is kezdte akcióját és biztatást kaptunk a belügyminisztertől, hogy a különösen sujtott középosztály gyermekeinek nyári üdülésének megadása tekintetében céljainkat támogatni fogják. A terv az, hogy azoknak az egyesületeknek, amelyek ezt tüzték ki céljukul, teljesitőképességét a maximumra emeljük, ugyanigy fokozzuk a tanügyi ügyosztály kezében levő szünidei telepek teljesitőképességét és uj telepeket is igyekszünk teremteni, hogy igy minél több gyermek mehessen az idén a mi révünkön nyaralni.

Gondoskodás a hadiárvákról.

— *A hadiárvák összeirása* most van folyamatban. Az élelmezési jegyekkel együtt minden házban kiosztottuk az összeirólapokat, egyben pedig a plakátok is megjelentek. Ezeket az összeirólapokat összegyüjtik és beszolgáltatják nekünk, meg a Hadigondozó Hivatalnak. Most csak számszerü megállapitása folyik annak, hogy hány ilyen családdal kell számolni, hány hadiárvája és hány hadirokkantja van Budapestnek? A gondozás igazi része csak később kezdődik. Körzetek szerint szortirozzuk a lapokat, amelyek felhasználásával az illetékes népjóléti megbizott kimegy, meglátogatja a gyámolitásra szorulókat és részletes tanulmányt ir helyzetükről. Ez már nem holt statisztika lesz, de egyben jelentést is kapunk, hogy kivel és mit kell csinálni, kin és hogyan segithetünk. Eddig csak az kapott, aki élelmes volt, most azonban megkezdődik az intézményes szervezés.

ESEMÉNYEK

Excellenz Bárczy. A héten a német császár meleghangu táviratban válaszolt Bárczy István dr. polgármesternek a nyugati sikerek alkalmából küldött üdvözlő sürgönyére. A sürgöny szép és emelkedett hangu volt, boldogan olvasta is el mindenki, mert benne volt a „béke" szó is. Volt azonban valami a táviratban, amit nem hoztak nyilvánosságra. És ez a távirat cime, amely röviden igy hangzott: Excellenz Bárczy Bürgermeister, Budapest. Lamotte Károly, a polgármester titkára ámulva vette kezébe a táviratot, mert nyilván valaminek történnie kellett, amit a császár talán még a polgármesternél is jobban és előbb tud. Ennél a feltevésnél azonban sokkal valószinübb az, hogy a császári kancelláriában ugy gondolkoztak, hogy ha Wermuth is Excellenz, meg Weisskirchner is az, akkor Bárczy sem lehet más. Pedig Budapest nagytekintélyü polgármestere csak most lép át a nagyságosok közül a méltóságosok közé. Azonban azt mondják, hogy ami késik, az nem mulik és a méltóságostól nem messze van a kegyelmes cim sem.

Khuen Héderváry és a török mecset. Nemrég irtunk arról, hogy a főváros török szövetségeseink iránt való rokonérzésünknek kifejezést adandó, török mecsetet kiván emelni a budai részen. Azt irtuk, hogy ezt az ideát a boldogult Khuen Héderváry Károly gróf a vörös félhold elnöke vetette föl. Ez a megállapitásunk téves volt, mert a figyelmes gondolat Havass Rezső dr. udv. tanácsos, fővárosi bizottsági tagtól származott és Khuen gróf azt csak melegen pártolta.

Két öltözet ruha. Németországban eddig csak ruhajegy volt, most azonban nemsokára megkezdődik a magán-garderobok összeirása is. Akinek két öltözet ruhánál többje van, azt lefoglalják és elveszik. Senkinek nem szabad több ruhájának lenni, csak két öltözetnek. Miután eddig nálunk is mindent megcsináltak, amit Németországban hasznosnak találtak, igen valószinü, hogy rövidesen a mi ruhásszekrényeinkben is hatóságilag fognak rovancsolni.

Belvárosi Szinház. A koronaherceg-utcai kabaré mulatságos uj müsora, amelyet Herczeg Ferenc, Gábor Andor, Földes Imre, Bródy Miksa és Szép Ernő apróságai alkotnak, változatlanul nagy közönséget vonz estéről-estére. A kabaré ügyes szinészeit, nevezetesen Mészáros Gizát, Kökény Ilonát, Várnai Jankát, Borosst, Vendreit, Bánóczit Petheöt és Bársonyt minden számuk után elismerésének jeleivel halmozza el a közönség.

A városligeti Henry-arénában az uj szezon váratlanul jól indult meg, mely dacára a mult napok hüvösebb időjárásának, az előadások állandóan zsufolt házak előtt folytak. Ez legjobban bizonyitja, hogy Henry igazgató választékos, magas szinvonalon mozgó müsort állitott össze, amely teljes egészében megnyerte a közönség osztatlan elismerését.

A havasok fia. Az Uránia uj müsora osztatlan nagy sikert aratott szombati premierjén. A havasok fia grandiózus film telve megkapó részletekkel és felejthetetlen jelenetekkel és lebilincselően érdekes mesével. E nagy filmje mellett egy bájos filmkölteményt tart még müsorán az Uránia és pedig a Petőfi-ciklus legszebbjét: Csaplárosné a betyárt szerette cimmel. Ugyancsak müsorába iktat még az Uránia egy szenzációs hadifelvételt, amely a levegő hőseit mutatja be ellenség tüzében. Az előadások 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor kezdődnek.

Schildkraut a Télikertben. Rudolf Schildkraut, a világhirü és legnagyobb német szinészek egyike ismét Budapesten van s ez alkalommal több oldalról kifejezett egyenes kivánságra Heyermanns „Die Begnadigten" cimü szinművének négyes főszerepét játssza, amely szerepben annakidején olyan óriási sikert aratott ugyancsak a Télikert szinpadán. Schildkrauton kivül az áprilisi müsor bővelkedik a kitünő számok egész sorozatával, amelyeket a szórakozni óhajtó közönségnek okvetlen meg kell néznie.

Steinhardt. Fogalom ez a név Budapesten, különösen a közönségnek azon részében, amely a szinházat, varitét mulatságnak, kacagásnak, jókedvnek és gondtalan szórakozásnak szinhelyéül ismeri és amely olyan nagyon jól tud mulatni azokon a mókákon és jóizüen megkacagtató darabokon, amellyel Steinhardt mulattatja az ő közönségét. Ebben a hónapban Steinhardt egy olyan darabban játszik, amelyet eddig még nem játszottak Budapesten. A sikere az eddigi nagy sikereit is felülmulja. A szólóia egyenesen szenzációs. Ép olyan kiváló és jó Szőllősi Rózsi e havi müsora, valamint a többi nagyszerü szám is ezért indokolt az a figyelmeztetés, hogy a Kristálypalota áprilisi müsorát mindenki okvetlen tekintse meg.

Beketow cirkusz. Szombaton tartotta a Beketow cirkusz bemutatóját, vasárnap, hétfőn két-két előadásban megismételték. Mindig az utolsó helyig zsufolt ház előtt. Olyan müsora van a cirkusznak, mely mindenkit meglepett. A háboru előtt legfényesebb cirkuszmüsorokkal vetélkedik ez a mostani. Mindent láttunk benne, amit egy cirkuszmüsortól várhatunk és minden, még a legfokozottabb igényeket is kielégitette. Nagy lovascsoportok, légtornászok, idomitások, lovaglások, kiváló tornászok és másféle artisták, egész sereg legjobb bohóc vetélkedik egymással ebben a müsorban és magunk is elismerjük annak igazát, amit az előadás végén távozó közönségtől hallottunk: régen volt Beketownak ilyen müsora.

Uj találmány a Sternberg Etofon beszélőgép. Finom, kellemes hangja egyedülálló. Sternberg hangszergyár, Budapest, VII., Rákóczi-út 60. sz.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Minden este ½8 órakor

a legszenzációsabb müsor

Bujamaas arabs lovascsoport a szultán lovasai
mesés u rók és mülovasok
Kaiser a legszebb lovarművésznők
Rainats humoros légtornász-csoport
Hugosetts (Hugo és Margarette), kombinált mutatványai
és még egy sereg szenzáció.

Csütörtökön d. u. ½4 órakor
Szombaton d. u. ½5 „
teljes müsor félhelyárakkal mindenkinek.

Vasárnap d. u. ½24 órakor a teljes esti müsor

URÁNIA

A havasok fia.

Ezenkivül:

Petőfi dalciklus,

Petőfi versek filmen.

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasár- és ünnepnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—½1-ig, d. u. 3 órától kezdve.

Gázvezetéki javitások

POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. szám.

A TŐKE

Szemle.

Erőtakarmány a levegőből. — A kenderközpont a kormány ellen. — Gyufa és cipő. — Az első kényszerszindikátus. — Mi lesz a terméssel?

Magyarországon nem kisebb fórum, mint a hadügyminiszterium fejtett ki propagandát avégből, hogy a nagy takarmányhiány ellensulyozása céljából mentől több gyár rendezkedjék be erőtakarmány gyártására. Egynéhány gyár eleget is tett a felhivásnak, de feltételül kötötte ki, hogy megfelelő mennyiségü nyersanyagot kapnak. A hadügyminiszterium ezt meg is igérte, amikor azonban szükség lett volna nyersanyagra, a magyar gyárakat azzal utasitották el, hogy nyersanyag nincs, mert az osztrák takarmánygyárak nincsenek kellően foglalkoztatva és a magyar nyersanyagot az osztrák gyárakba fogják dirigálni. A *Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége* e tárgyban fölirattal fordult a földmüvelési és kereskedelemügyi miniszterekhez és a sérelmes intézkedés orvoslását kérte. Nem lehet és nem szabad kételkedni abban, hogy a Gyosz kivánsága nem marad visszhang nélkül és a földmivelésügyi miniszterium, amely jóformán kezességet vállalt a hadügyminiszterium megbizásáért, el fog követni minden lehetőt, hogy legalább az a nyersanyag ne jusson Ausztriának, amely bennünket illet. Ez igazán a legkevesebb, amit igényelhetünk és ha a hadügyminiszterium ezt is sokalja, akkor igazán itt az ideje, hogy végre a sarkunkra álljunk.

*

Hónapok óta viaskodik egy *Kenderközpont* nevezetü érdekszövetség a kormánnyal és a termelőkkel. A kormány ugyanis valamivel felemelte a kenderkóró beváltási árát, mire a kenderközpontba tömörült gyárak megtagadták a többlet kifizetését és a régi árakhoz ragaszkodtak. A gazdák tiltakoztak, lármáztak, deputációztak, a központ azonban nem tágitott. Sőt birósághoz akarja vinni a szerinte vitás ügyet. Sajnos, a kereskedelemügyi miniszter tétovázik és ahelyett, hogy az *Omge* kivánsága szerint eltávolitaná *Wimmer* urat, *Birnbaum* László urat és érdektársaikat a kenderközpont éléről, még mindig vár a jogos és sürgős retorzióval. Itt az ideje, hogy *Wimmerék* és még az a néhány meggazdagodott kendergyáros, akik Csák Máté utódainak képzelik magukat, megtanuljanak fizetni és törvényt tisztelni.

*

Az egész ország tele van panasszal a *cipőmizériák* miatt. A sok és sokféle baj oka javarészt a cipőközpont életképtelen szervezetében van. A központ élén egy *Aczél* Gyula nevü volt gyufaügynök áll, aki egyszersmint a Népruházati bizottság cipőosztályának is a vezetője. Amilyen szakember Aczél ur, ugy fest a cipőellátás ügye is. Aczél urnak lehet jól felfogott egyéni érdeke, hogy nélkülözhetetlenné igyekezzék tenni saját magát, de a közérdek azt követeli, hogy távolitsák el végre ezt a tehetségtelen gyufaügynököt és állitsanak a helyébe olyan valakit, aki legalább azt tudja, hogy mi fán termett a cipő.

*

A közelmultban alakult meg az első ipari kényszer-szindikátus Celulose és Papirgyári Szövetség cimen. A szindikátus mindjárt az első ülésén tiltakozott az ellen, hogy a papir árát maximálják. Természetes, hogy *Herz* uréknak az a fontos, hogy a papirárakat tetszés szerint felcsavarják, de az egész kényszer-szindikátusi rendszernek nincsen értelme, ha továbbra is az fog történni, amit *Herz* Henrik és társai akarnak. A papiruzsora elérte a tetőfokát. Az árak 800—1000 százalékkal magasabbak, mint a háboru elején és Herz uréknak ez még mindig kevés. Elég volt már ebből a komédiából: tessék Herzéket kiemelni a papirpotentátok közül és vegye a kormány vagy a hadvezetőség át a papirellátás ügyét. Akkor talán lesznek maximális árak, vagy lesz legalább papir.

*

Megint készülődnek az uj termésre és megint készülnek a rossz rendeletek. Eddig csak annyi bizonyos, hogy a kormány már a cséplésnél lefoglalja a gabonát, egyéb semmi. Két tervezet

fekszik a kormány előtt. Az egyik a termésnek bizonyos kontingentálás mellett való lefoglalását jelenti a cséplésnél. A lényege az, hogy a közcélokra szükséges mennyiséget lefoglalják, a fennmaradó mennyiséget pedig bizonyos korlátozások mellett szabaddá teszik. A másik terv az, hogy a géptől lefoglalnak mindent. A fölösleget sem hagyják szabadon, hanem a vetőmag és a házi szükségletre előirt mennyiségek visszahagyása mellett az egész termést elviszik. E percben bizonytalan, hogy melyik tervezet válik valóra, aminek azonban biztositva kell lennie, az a polgárság rendszeres és intézményes ellátása. Budapest lakosságának nem szabad élelmezési nehézségekkel küzdenie sok egyéb baja közt és a termelők védelme csak addig a határig mehet, ameddig a fogyasztók érdekei nincsenek veszélyeztetve.

Széncsempészés a Délivasutról

— Vázsonyi Jenő m. kir. kormánybiztos figyelmébe. —

A *Fővárosi Hirlap* mult heti számában megirtuk, hogy *Jakob* Gusztáv délivasuti igazgatóhelyettes, az anyagszertár főnöke, hivatali állását arra használta föl, hogy tavaly október havában a nagykanizsai fütőházból, *hivatalos átirattal,* négy kocsirakomány szenet rendelt Budapestre és ezt a jelentékeny szénmennyiséget a saját céljaira használta föl. Akkor tette ezt Jakob ur, amikor az ország a legkritikusabb széninségben szenvedett és vétett a hadiérdek ellen is, mert akkor folytak az előkészületek az olasz offenzivára. Követeltük, hogy a Délivasut igazgatósága e sulyos vád következtében inditsa meg Jakob Gusztáv ellen a fegyelmi eljárást és az Országos szénbizottságot pedig felszólitottuk, hogy rendelje el a hivatalos vizsgálatot.

Emlitett közleményünk megjelenése óta egy hét telt el, de *Gordon* Róbert üzletigazgató tudtunkkal még mindig nem intézkedett és a Szénbizottság sem tartotta szükségesnek a hivatalos eljárás megindítását. Gordon ur eljárása nem lep meg bennünket, mert azzal tisztában vagyunk, hogy ő csak névleg viseli az üzletigazgatói tisztséget, egyszerü tehetetlen báb, akinek minden akaratereje megtörik a „vének tanácsa" gáncsvető ellentállásán. Nem is képzelhető ez másként, mert valójában nem rendelkezhetik azokkal a tehetségtelen aggastyánokkal, a *Schlosser—Czölder*-szövetség tagjaival, akik cinkostársai a bécsi vezérigazgatóságnak és akikről csak nemrégen szolgáltunk avval a leleplezéssel, hogy évről-évre *közreműködnek a Délivasut közgyüléseinek a meghamisitásán.* De az Országos Szénbizottságtól több erélyt tételeztünk föl és közérdekből ujra követeljük, hogy Jakob Gusztáv széncsempészése dolgában haladék nélkül inditsa meg a vizsgálatot.

Gordon üzletigazgató a meg nem inditott fegyelmi során épületes dolgoknak jött volna a nyitjára. Megtudta volna, hogy Jakob igazgató a Kanizsáról fölrendelt négy vaggon szénnel élelmiszer-üzleteket csinált, — nyilván a saját számlájára. Ennél a cserebere eljárásnál Jakob Gusztáv több délivasuti tisztviselő szivességét vette igénybe, olyanokét, akik állásuknál fogva kereskedőkkel állnak hivatalos összeköttetésben és ezeket a tisztviselőket Jakob arra buzditotta, hogy hajtsanak föl számára minél több élelmiszert. Igy jutott Jakob ur egy előkelő élelmiszervállalattal összeköttetésbe és evvel igen tekintélyes üzleteket bonyolitott le. Gordon ur nem kivánesi arra, hogy ezeken az üzleteken elért haszon hova lett?

Ugy látszik azonban, hogy ez Gordon urat nem érdekli. Az Országos Szénbizottságot azonban nem hagyhatja hidegen, hogy hova lett a négy vaggon szén, *amelynek vaggonszámait a megindítandó vizsgálatnak bármikor rendelkezésére bocsáthatjuk.* Meg kell tudnia a Szénbizottságnak, hogy milyen uton csempészték ki a Délivasut álomásáról a szenet, mikor a kereskedelmi miniszterium által kiadott szénrendelet már megjelent, amely tudvalevően bejelentési kényszert irt elő.

Az Országos Szénbizottság nem terhet fölényesen napirendre az elmondott sulyos viszszaélés fölött és *Vázsonyi* Jenő kormánybiztos ur bizonyára intézkedni fog, hogy a közérdek kiváncsisága Jakob Gusztáv négy vaggon szene dolgában kielégitést nyerjen.

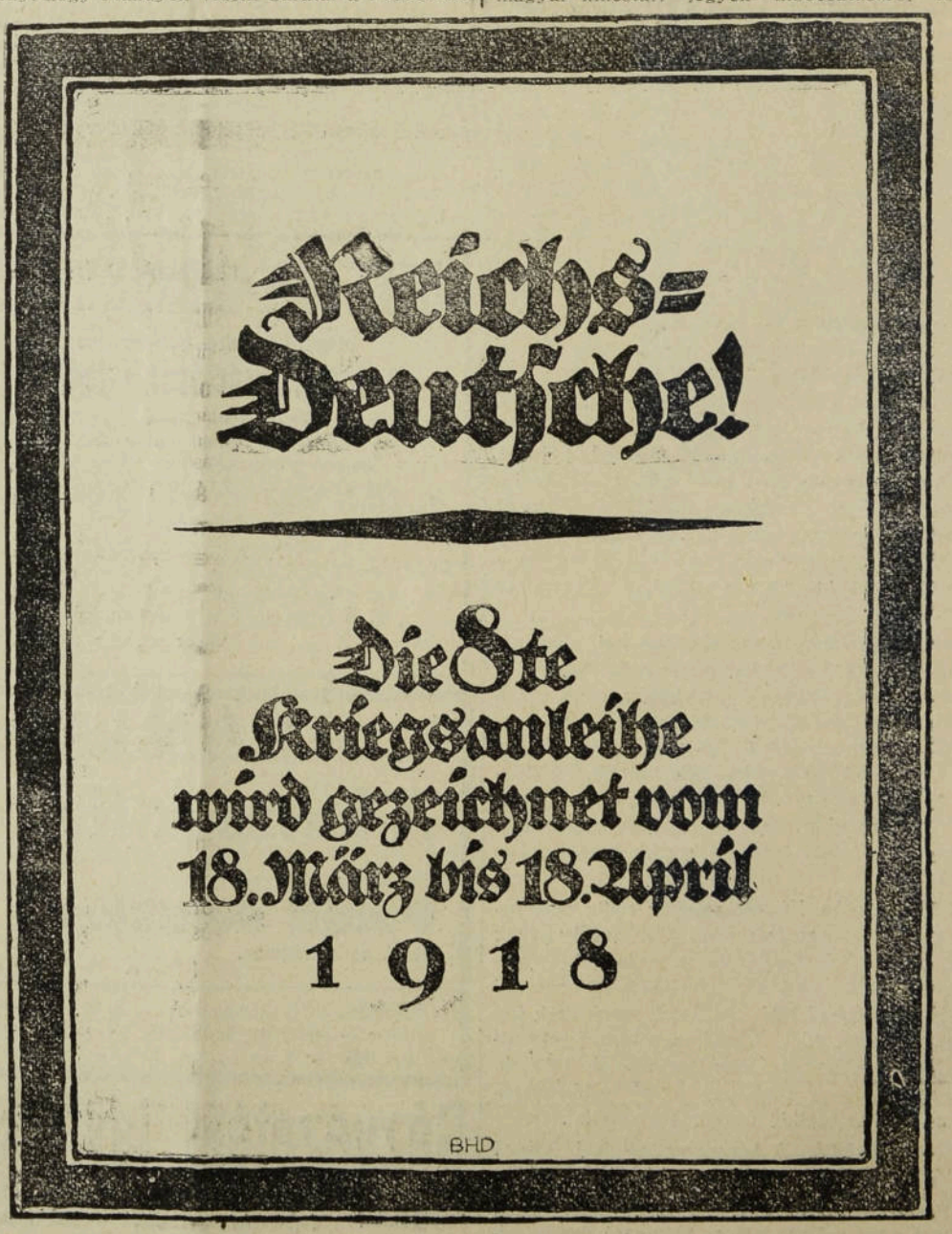
A Központi parcellázó bank karriérje. Mikor egymásután kitették Mándy Lajos nyug. miniszteri tanácsos urat zsiros stallumaiból és mikor a Wiener Bankverein macskafejü budapesti helytartója a jobblétre szenderült Központi Hitelbank (gründolta Gyenes Lajos) elnöki állásából is kipotytyant, alapitási láztól áthatottan nyélbeütötte a Központi parcellázó bank r.-t.-ot, amelynél a Központi Jelzálogbank, a Wiener Bankverein és mérsékelt lelkesedéssel néhány kisebb vidéki pénzintézet, vállaltak érekdeltséget. Az alakuló ülése a Központi Jelzálogbank gyakornokainak lelkes tüntetése mellett Mándy Lajost választotta meg elnöknek, majd ügyvezető igazgatónak dr. Horváth Tivadart, a Központi Jelzálogbank jogtanácsosát nevezték ki. Az ambiciózus Horváth kettős elfoglaltsága mellett képtelen volt eredményes munkát végezni és müködése alatt a Központi parcellázó bank mindössze csak egy nagybirtokot tudott megszerezni Budapest közelében, ez azonban annyira homokos volt, hogy elnevezték a magyar Saharának. A sahara-vétel nagy gondot okozott az igazgatóságnak, a birtoktól nem tudtak szabadulni, de megszabadultak Horváth Tivadartól, akit a rossz vásár okozójának tartottak és emiatt kénytelen volt a Parcellázó banknál és a Központi Jelzálogbanknál viselt állásairól lemondani. Közben a Wiener Bankverein is kiugrott a Parcellázó bank érdekeltségéből, egyedül csak Mándy Lajos maradt meg elökelően az elnöki pozicióban. Nyugodtan ült az elnöki székben még akkor is, amikor a vidéki pénzintézetek már mélyen parin alul, 150 koronával állitották be a Parcellázó bank részvényeit mérlegeikbe. A Parcellázó bank a háboru alatt sem tudott eredményt produkálni. Hir szerint krumplit szállitott a Központi jelzálog banknak és volt még ezenkivül is néhány háborus üzlete, — de müködése teljesen meddő maradt. A bank ügyeit legutóbb dr. Hajcsy György, a Bankverein ügyésze vezette. Pénzügyi körökben Hajcsynak félelmetes hire van: ő a bankfunerátor. Tisza István egykori bankjánál, az Országos Ipar és Kereskedelmi Banknál is ő vezette a fölszámolást. Hogy a Parcellázó bank mikor veszi föl az utolsó kenetet, még nincs eldöntve. Lehet, hogy fölszámol, esetleg azonban beolvasztják egy másik bankba. Annyi azonban tény, hogy Mándyék vidéki barátai a Parcellázó banknál szerzett tapasztalatok után alig fognak különvonaton Budapestre sietni, ha Mándy Lajost ujra gründolási láz lepné meg.

Uj tizmilliós bank. A Kerekedelmi Takarékpénztár r.-t. néhány év előtt szerény alaptőkével elhelyezkedett a tőzsde szomszédságában és megkezdte kiskörü tevékenységét. Tavaly a kis pénzintézet már bontogatni kezdte szárnyait és a Fabank támogatásával három millió koronára emelte föl az alaptőkéjét. Értesüléseink szerint az intézet további fejlődésnek nyitja meg utját és legközelebb tiz millió koronára emeli föl az alaptőkéjét. Ebben a tranzakcióban ismét a Fabank vállal érdekeltséget, de részesedni fog a Standard fatermelők r.-t. is. A vállalat ügyvezető igazgatója Szegő Lajos, akit rövidesen vezérigazgatóvá neveznek ki, Schlanger Mór cégvezetőt pedig igazgatóvá léptetnek elő.

1000 korona a Hitelbank uj részvénye. A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága elhatározta, hogy f. é. április 3-ára (szerdára) egybehivott rendes közgyülése elé azt az inditványt fogja terjeszteni, hogy az intézet alaptőkéje az eddigi 120,000.000 koronáról 100.000 darab 400 korona névértékü részvény kibocsátása utján 160,000.000 koronára emeltessék fel és az uj részvények 1000 korona áron és 5% kamattal bocsáttassanak ki. Az összes uj részvényekre a régi részvényeseknek az alapszabályban biztositott elővételi jogok van, mely a közgyülésnek teendő inditvány értelmében f. é. április 4-től 12-ig lesz gyakorolható. Az uj részvények az üzleteredményben 1918. január 1-től kezdve résztvesznek.

A Kohner-cég uj beltagja. A Kohner Adolf Fiai cég, amelynek eddigi tulajdonosai Kohner Adolf és Jenő bárók voltak, most tudatja körlevélben, amit különben a Fővárosi Hirlap már januárban közölt, hogy ez év eleje óta harmadik cégtársul báró Kohner Willy is belépett. Báró Kohner Willy azonban tovább is megmarad az Union keményitőgyárak, Basch és Kohner cég társtulajdonosának, amely cégben az utolsó évek alatt müködött.

A kincstári jegyek. Értesüléseink szerint az uj magyar kincstári jegyek kibocsátásáról folytatott

tárgyalások befejezést nyertek. Popovics pénzügyminiszter megállapodásra jutott a Rothschild-csoporttal, amely szerint ezek 600 millió értékü 5 százalékos kincstári jegyet vesznek át, mig 300 milliónyi kincstári jegyet a magyar pénzintézetek és az állami felügyelet alatt álló intézettek vállalnak el. Igy egyelőre 900 millió koronát tesz ki az uj kibocsátás, de valószinü, hogy ezt az összeget még egy 200—300 milliónyi tétellel kibővitik. Ezt a tételt azok a pénzintézetek veszik át, amelyek nem tartoznak a Rothschild-csoporthoz. Az uj kincstári jegyek 5 százalékot kamatoznak. Az átvételi árfolyam 95—96 százalék között lesz. Nyilvános aláirásra ez a kibocsátás nem kerül, amit azzal okolnak meg, hogy a májusra tervezett nyolcadik magyar hadikölcsön eredményét esetleg kedvezőtlenül befolyásolná.

A Pamutközpont vezérigazgatója. A Pamutközpont r.-t. igazgatósága Deutsch Kálmánt, a központ eddigi ügyvezető-igazgatóját vezérigazgatóvá nevezte ki.

Magyar zsákforgalmi rt. cég alatt a Zsákbizottság részvénytársaságot alapitott, mely tulajdonképen a Zsákbizottság üzleti szerve lesz. Az igazgatóság tagjaiul a Zsákbizottság elnöki tanácsának tagjai, felügyelőbizottsági tagokul a Zsákbizottság ellenőrzési szakosztályának tagjait választották meg. Elnök a Zsákbizottság elnöke, alelnökök pedig a Zsákbizottság alelnökei lettek. Ügyvezető igazgatóvá Láng Imre, cégvezető titkárrá dr. Sebők Dezső neveztetett ki. Az uj részvénytársaság hivatalos helyiségei: IV., Párisi-u. 2. sz. alatt vannak.

A Leszámitoló Bank közgyülése. A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank a minap tartotta, Madarassy-Beck Miksa báró elnöklésével 48. rendes közgyülését. A közgyülés az előterjesztett és lapunkban már ismertetett évi jelentést egyhanguan tudomásul vette és a mérleg megállapitása után a felmentvényeket megadta, a nyereség felosztása tárgyában pedig akként határozott, hogy március 28-tól fogva részvényenkint 34 korona (azaz 8½ százalék, a tavalyi 7½ százalékkal szemben) fizettessék ki, mig a tartalékalap javára 650.000 a nyugdijalap javára 400.000, az alkalmazottak segitőalapja javára 20.000 korona fordittassék és az igazgatósági tantiéme levonása után ilyként fönmaradó 1,925.889 korona pedig a folyó 1918. üzletévre vitessék elő.

A Fővárosi Bank és Váltóüzlet Részvénytársaság mult hó 26-án tartott igazgatósági ülésén megállapitotta, hogy az 1917. év — az október havában 2 millió koronáról 5 millió koronára felemelt alaptőke mellett — K 520.511.84 tiszta nyereséggel zárul a tavalyi K 236.852.43 szemben. Az igazgatóság elhatározta, hogy az április hó 6-án tartandó VI-ik rendes közgyülésnek javasolni fogja, hogy a részvényszelvények a tavalyi 20 koronával szemben 24 koronával váltassanak be, a böséges tartalékolások után még fenmaradó összegből K 30.000 a nyugdijalapra fordittassék és K 53.037.49 uj számlára vitessék át. Az intézet az elmult üzletévben megalapitotta a Módosvidéki Malom Részvénytársaságot, az Első Gyulai Gőzmalom, Reisner Ede céget részvénytársasággá alakitotta át és átvette a részvények többségét. — Résztvett az István-úti Cottage Szanatórium r.-t. megalapitásában, azonkivül különféle ipari és kereskedelmi vállalatokat financirozott.

Magyar Általános Takarékpénztár Rt. 1917. évi tiszta nyeresége 4,500.657 korona 21 fillért tesz ki, a tavalyi 3,110.493 korona 91 fillérrel szemben. Az április 10-ére egybehivandó közgyülésnek az igazgatóság javasolni fogja, hogy a részvényszelvényeket 37 koronával = 7.4% (tavaly 34 kor. = 6.8%) váltsák be, a tartalékalapot 491.835 K-val javadalmazzák (tavaly 300.000 K) — ami által az 19 millióra emelkedik, — a fenmaradó 332.765 K 41 fillért pedig uj számlára vigyék át. A betétek 162 millió koronára emelkedtek, tehát a háboru kezdete óta megháromszorozódtak. A leszámitolt váltók összege 125 millió. Az intézet tavaly 18 millió korona uj törlesztéses kölcsönt folyósitott és ugyanannyi záloglevelet bocsátott ki. A kölcsön és a forgalomban levő záloglevelek állománya 132½ millió koronára emelkedett. A VI. és VII. hadikölcsönnél 100½ milliót jegyeztek az intézetnél, az eddigi hét jegyzés során pedig összesen 300 millió koronát.

A Magyar Általános Ingatlanbank Rt. a napokban tartotta közgyülését Madarassy-Beck Marcel elnöklete alatt. Dr. Halom Dezső vezérigazgató terjesztette elő az évi jelentést, amely szerint a bank bérházállománya a tavalyi 6,276.736 K-ról az eladások levonásával és uj vételek hozzászámitásával 13,371.036 K-ra, telekállománya 1,686.939 K-ról eddig 5,078.394 K-ra emelkedett. Az üzlet terjeszkedése szükségessé tette, hogy a bank alaptőkéjét a tavalyi 6 millió koronáról kétszer emelje előbb tiz, majd október végén tizenöt millióra s a 200 K n. é. részvény első izben 350 K, majd 550 K árfolyam mellett vétettek át. A felpénz a tartalékalapba helyeztetvén az intézet saját tőkéje 30,337.900 K-ra emelkedett. A közgyülés elhatározta, hogy az 1,351.617 K nyereségből, mely még kisebb alaptőkével éretett el, fizettessék április 4-től kezdve részvényenkénti 22 K (tavalyi 20 K), azaz 11%-os osztalékra: 1,100.000 K uj számlára vitessék elő, 162.547 K többlet pedig alapszabályszerü tantiémekre és tartalékokra fordittassék.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

Kezdete pontosan 7 óra 10 perckor.
Schildkraut vendégjátéka a »Die Begnadigten« c. Heyermanns darabban.
Partnerei: **Anton Garo** és **Lilly von Asten.**
„A két Naftalin" énekes bohózat, főszerepekben **Sziklai** és **Magyarival.**
Mathilde Buhr, történelmi táncaiban, **Ujvári,** mint Bolseviki, **Szalontai** Ferike, **Michlas** és **Ayram, Bravuroff, Kürthy** Böske, **Fehérváry** Juliska, **Gallai** Nándor, stb.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
egészen uj szólóban és a „Hunyjunk szemet" cimü eredeti bohózatban. Szöllössi Rózsi, szenzációs uj kabaré-dalokkal, Feemss Companie, a csodababák, a 2 Antonello, vig harmonikások, Odys, az uj tánccsillag, Csabai Böske, Leonardo és komikus szolgája, Pártos Jenő, Heltay Árpád stb.

A télikertben ½11—11-ig tánc.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

A bangalóri rejtély
Indiai szerelmi történet 5 felvonásban. Rendezte: Antalffy Sándor. A főszerepben: **Gilda Lange** és **Harry Liedtke.**

Charley uj foglalkozása
Amerikai vigjáték. A főszerepben: **Charles Chaplin,** a világ legelső burleszk kómikusa.

Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, ½7 8 és ½10 órakor.

A **Belváros** legszebb helyén
2 régi sarokház
telekértékben sürgösen eladó.
Bővebb felvilágositással szolgál:
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata
Részvénytársaság
(A Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének alapitása)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

Az Ernst Muzeum aukciói.
IV. és V.
vajai Vay Péter gróf,
valamint egyéb grófi és magángyüjtemények.
Aukcióra kerülnek:
Képek, (Albani, Ghislandi, Caracci, a ritka Rembrandt-tanitvány Eckhout, Chardin, Füger, Lenbach, etc.) Aquarellek, Miniatürök (Fragonard, Elefántcsontfaragványok, Üvegek, Ezüst-, arany- és zománcszelencék, Csipkék, Gobelinek, Szőnyegek, Szövetek, Fafaragványok és Mübutorok.
Kiállitás: **1918. április 11—14-ig.**
Aukció: **1918. április 15-től kezdve.**
A gazdagon illusztrált Katalógus és több mint 2000 számot tartalmazó szövegkönyv **ára 15.— kor.**
Megrendelhető:
az Ernst Muzeumban,
Budapest, Nagymező-utca 8.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este ½8 órakor **Rolt Sándor** felléptével
Dispensatio
Bohózat 1 felvonásban. Irta és rendezte: **Tábori Emil.**
Floh's Seitensprünge
Glinger és Laussig bohózata és az uj szólo müsor.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor **mérsékelt helyáru előadás.**
Casinó-mulatóban (I. emelet) **pazar ének- és táncmüsor.** Kezdete 8 órakor.

HENRY ARÉNA
VÁROSLIGET
Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától
nagy különlegességi előadások
szenzációs müsorral.
Az esti előadás hétköznap ½8 órakor, vasár- és ünnepnap 8 órakor kezdődik.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden tisztaságot, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling-**féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: **GROSS ANTAL**
Budapest, József-körut 23. szám.

KECSKEMÉTI KONZERVEK

Gyümölcsiz	kilója kor.	8.40
Jam (ringló, cseresznye, meggy, málna, ribizke, szilva, narancs, stb.) ½ kilós üveg	„	6.40
Compot bádogdobozban (ringló, szilva, szőlő, körte, stb.) ½ kilós doboz	„	4.50
Compot üvegben (ringló, szilva, szőlő, körte, stb.) ½ kilós üveg	„	4.70
Cukorborsó ½ kilós doboz	„	3.50
Paradicsom literes üveg	„	3.60

A NAGY ÁRUHÁZ
BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 39.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

STERNBERG

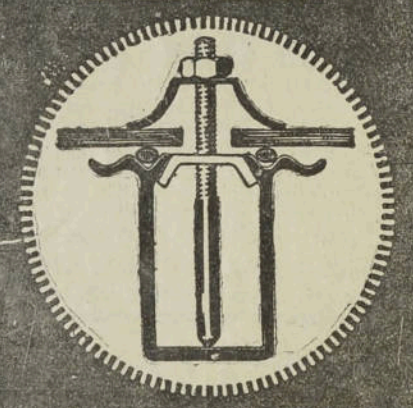

Beszélőgépek.

Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. .. .. **160.— K**
Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**
Lemezek darabja.. .. .. 8.— K
Árjegyzék ingyen! 6170
Rendelésnél előleg küldendő.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Az áprilisi müsor attrakciói:
CLEDO DAMORES
a bukaresti Lyrik szinház primaballerinája.
Wang-Chio-Tsink chinai kóklerek.
3 **Delius** gymnastikai ujdonságok.
Wolf & Fretzter paraszt énekkettős.
LEGÉNYBUCSU
bohózat 2 képben. Magyar szinre alkalmazta: Dr. Hász István. Főszereplők: Mezei Ilonka, Huszár Károly, Ferenczy Károly, Hunyadi Emil.
Hollós Terus, Regius Puella, Tacuanu, Kinkel stb.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este negyed 8-kor a remek áprilisi müsor:
A zsámbéki földesur.
Vig operette.
Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.
SÖRKABARÉ: 1/2 8—II-ig „Spitzer bácsi" Szőke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha.
Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.
Csütörtök délután 1/2 4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

Milliók a föld alatt
Társadalmi dráma négy felvonásban.
A Nordisk bravuros ujdonsága!
A „Circus Wolfsohn"
Romantikus történet az artista világból 5 felvonásban.
A legszenzációsabb film-repriz!
A ROYAL-APOLLÓ-BAN
Előadások naponta: 5, 7 és 9 órakor. Vasár- és ünnepnapokon: 3, 5, 7 és 9 órakor.

Dinóra, a travankorei királyleány
Filmattrakció négy felv.
Egy krajcár története
Karinthy Frigyes szatirája három felvonásban.
Bestiák
Amerikai történet 3 felv.
Bemutatásra kerül
AZ OMNIÁBAN
Előadások kezdete 5, 7 és 9 órakor, ünnepnapokon 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Ovszer fertőző betegségek ellen.

ágyából ma a nő, első dolga, hogy
Diana-puderrel és Diana-krémmel
ápolja arcbőrét és kezeit, mert mindenki tudja, hogy ezek a szerek adják az arc frisseségét, szépségét, üde báját és fiatalságát.
Mindenütt kapható!

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon ál. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. április 10-én — 15. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Nagy Budapest

ez a szép és mindnyájunkat lelkesitő gondolat ismét kisért. Pestvármegye ugy találja, hogy annál szebb lenne, minél messzebb szárnyalná túl a főváros lakosainak száma az egymilliót. A gondolat tetszetős is és a legelső, de nagyon felületes pillantásra ugy is találja az ember, hogy igen sok szempont van, amely ékesen szónokol az egyesités mellett. Ha azonban a dolgok mélyére csak egész kicsit betekintünk, látnunk kell, hogy Budapest számára a környékbeli községek beolvasztása *nemcsak rossz üzletet, de egyenesen katasztrófát jelentene.* Nem titok az sem, hogy maguk a szóban forgó városkák és községek maguk sem igen igyekeznek önállóságukat föladni és a kormánynak sincsen szándéka megszámlálhatatlan milliókat áldozni egy nemes és szép gondolatért, amelytől azonban gyakorlati hasznot legalább egyelőre senki sem várhat.

A Budapest környékén fekvő és az egyesülésre predestinált apró kommunitások megsértése nélkül elmondhatjuk, hogy ez a beolvasztás nem volna más, mint mikor egy müvelt és a kultura minden eszközét kihasználó társaságba becsöppenne valaki, aki előbb a pajták és az istállók környékén nevelkedett. Budapest, mondják, adózó alanyokat kapna, de vajjon mikor és hogyan tudnák ezek az adózó alanyok csak a kamatait megtéríteni annak a szinte kiszámithatatlan beruházási tőkének, amelylyel az apró rusztikus kisvárosokból a fővárossal vele élő, képére teremtett részeket lehetne formálni. Hol van az a töméntelen gazdagság, amely elegendő lenne mindazt az igényt kielégiteni, amit ezek a pestkörnyéki kis fészkek fővárossá való vedlésükhöz füznek? Az uj villamos-vonalak, közmüvek, utak, csatornák, vizvezeték, világitási eszközök, kórházak, iskolák mind olyasmi, amiben az ujpesti, vagy az erzsébetfalvai Kossuth- vagy Árpád-utca, nem akar elmaradni egyetlen nüansznyira sem a Váci-utca mögött.

Meg volna azonban a mód, hogy Pestmegye kivánsága azon a réven teljesedjék, hogy a kormány igen nagy összegeket áldozzon Budapest mesterséges megnövelésére, amire azonban semmi szükség nincs. Erőszakos injekciók nélkül is gyönyörüen ki fog virulni ez a város. Ha azonban a tulbuzgóság mégis a mesterséges növelés mellett foglalna állást, amint azt Berlin és Bécs többször megcselekedte, akkor is halasztást kell kérni a gondolat propagálóitól, mert egyelőre Budapesten arról van szó, hogy ott tudjunk a lakosságnak vizvezetéket és csatornát adni, ahol majd *szükséglakásokat* fogunk épiteni. Egyelőre nem Nagy Budapestet, hanem barakkokat fogunk épiteni. Egyelőre a háboru romjait kell eltakaritani és egyelőre azt a régi Budapestet kell ujból a fejlődés régi vonalába beállitani, amely Budapest immár lassan, félszázad óta küzd és harcol verejtékes adófilléreivel azért, hogy önállóan emelkedjék tovább a világvárosok sorában. És lesz erőnk és akaratunk, hogy ezt egyedül is elérjük . . .

—

Fullánkok

A Lipótvárosi Társaskörben

folyó hazárdjátékokról addig beszélt a fáma, amig sulyos katasztrófával terhes bizonyitékokat kaptunk, sőt kapott a rendőrség, meg a belügyminiszter is. A kis bankfiu százezres kártyaveszteségéről mennydörögni ma már felesleges, mert ebben a részben ugyis teljes a felháborodás és talán az orvosság sincsen már messze. De beszélni kell azokról az urakról, akik büzlenek a maguk puritánságának dicséretétől, akik hófehér tógában itélkeznek mások fölött, holott talán félóra előtt még egy véres, egy gyilkos, egy becsületrabló makaóparti mellett kibiceltek. A Lipótvárosi Társaskör csillagai Kassai Ferenc és Stern Sándor urak a főváros közgyülésén a puritánság retorai, ők a vádlók, ők azok, akik minden kákán csomót keresnek. És most a saját otthonuk lefüggönyzött ablakai mögül irgalmatlan botrány zaja hallik ki az utcára. Mi az, csak maskara volt-e, csak álarc volt-e az, amely mögül a közgyülésen szavaltak, vagy ha nem, akkor ezentul nem fognak az übermenschi makulátlanság pózában itélkezni elevenek és holtak fölött?

Ziegler Nándor

ezuttal nem mint a vásárcsarnok igazgatója, hanem mint szakiró jelenik meg a szinen. Vagy hallotta-e talán valaki róla, hogy mit tett az igazgató ur a háborus inség leküzdésére? Találékonyságával, ötletességével segitett-e megtölteni a vásárcsarnokokat? Erre a kérdésünkre alighanem kevés választ kapunk. De arról már cikket ir Ziegler ur, hogy mit kell csinálni a háboru után? Egyszóval babérjait a háboru után akarja learatni. Majd akkor, amikor megint maguktól telnek meg a vásárcsarnokok. Most, amikor teremtenie kellene, cikket ir, amikor pedig majd mindenünk lesz, akkor jelentkezni fog, hogy föltalálta a Kolumbus tojását. Bár mi megelégedtünk volna vele, ha tyuktojásról gondoskodott volna, de — a háboru alatt.

A Brisztol és a Dunapalota

lettek ujabban a Dob- és Szerecsen-utcai kis piszkos kávéházak helyett az árdrágitók tanyái. A rendőrség innen emeli ki a spanyol zsidókat, akik a lengyelek közvetlen utódai lettek. Szégyene azoknak az előkelő helyeknek, hogy menedéket adnak a bünnek, mert kétségtelen, hogy a gazemberek számára mindig biztosabb menedékhely volt a parkettes dzsungel, mint a nyomortanya. A pompás hotelek azonban önmaguknak ártanak, mert aligha lehetik el, hogy a jövőben a régi fejedelmi vendégek egy födél alatt kivánnak majd lakni az uj árdrágitókkal.

Budapest uj korszaka

Főpolgármester- és polgármester-választás — A fővárosi törvény reviziója és a klikkrendszer bukása — Kombinációk a személyi változások körül

Uj seprők egész hadserege áll munkába a közeljövőben a városházán és ha a közmondás nem is mondaná, ezeknek a seprőknek olyan a kvalitásuk, hogy jól kell seperniök. Az uj főpolgármester, az uj polgármester személye bizonyos, az uj alpolgármester és az uj tanácsnokok körül ma még részben bizonytalanság uralkodik, de itt nem érhetnek bennünket meglepetések és csalódások. A történelmi idők változásával lezáródik a főváros történetének is egy korszaka, amely lendületes fejlődéssel indult, de kényszeredett, nyomorgó, márólholnapra való élésre zsugorodott össze a háboru vas-ölelése alatt. Az uj korszak felé régi, kipróbált emberekkel indulunk neki, akik azonban uj posztokon fognak állani. Üde, friss erejükkel, akaratuknak tiszta lángolásával látnak munkához és ugyanazok, akiknek egy decennium előtt módjukban volt reményteljes munkába fogni, most a fájdalmas gátak és örvények leküzdése után uj posztjukon folytathatják a kiépités nagy munkáját.

Ma, e sorok megjelenésének napján Budapest törvényhatósági bizottságának minden tagja, aki módot tud szakitani hozzá, fölsorakozik, hogy ünnepélyesen bókoljon szavazatával *Bárczy* Istvánnak, aki a király első jelöltje a főpolgármesteri székre.. Ő maga kivánkozott ide, bármennyire sajnálja is mindenki a város első tisztviselőjének távozását, mégis mindenki abban a tudatban üdvözli őt uj méltóságában, hogy annak uj fényt és uj tartalmat fog adni. Mához két hétre pedig uj polgármesterként üdvözölhetjük *Bódy* Tivadart, aki tehetségét, alkotó erejét, szervező és kezdeményező képességét most mutathatja majd meg igazán. Majd jön a sorban az uj alpolgármester, az uj tanácsnokok és az uj jegyzők.

Ennek a nem személyekben, de hivatásokban való megujhodásnak nem maradhat el a jótékony hatása. Nem mondunk vele ujat, ha ismételten konstatáljuk, hogy a legutóbbi időben valami különös és nekünk rosszulső elernyedés volt tapasztalható a főváros adminisztrációjában. Visszaesés volt ez, de teljesen megokolt, mert a hibák régen és mélyen a rendszerben gyökereznek. Érdemes főtisztviselők hagyták el a városházát és volt, aki bátran kimondta, hogy minden bajnak kútforrása ma is a klikkrendszerben, a törvényhatósági bizottság mai összeállitásában rejlik.

Legalább negyedszázada annak, hogy ezekkel a bajokkal mindenki tisztában van. Negyedszázaddal ezelőtt konstatálta a pénzügyi bizottság, hogy „az autonómia nélkülözhetetlen feltétele, hogy a polgármester vezére legyen a közgyülésnek.“ 1897-ben, tehát husz év előtt, már a közgyülés maga követelte a fővárosi törvény revizióját és *Heltai* Ferenc hatalmas filippikát mondott: „A bajok forrása — igy szólt lesujtó kritikája — a *közgyülésben*, a tanácsban és a tisztikarban van. A főváros adminisztrációjának legfőbb baja a felelősség érzetének teljes hiánya, mert *ahol négyszáz ember között oszlik meg a felelősség, ott nincsen felelősség.*“ Széll Kálmán belügyminiszter pedig 1902-ben egy leiratában igy festette a bajokat: „Ha *a háztartásban nem a váltakozó érdekcsoportok ötletszerü* akarata, hanem egy céltudatos, tervszerü

programm lesz irányadó, ha a közérdekek minden téren kizárólag uralkodnak az egyéb érdekek fölött, ha a községi jövedelmek rendeltetésüktől elvonatni nem fognak, a főváros kellő takarékossággal, szigoru ellenőrzéssel és szakértelemmel háztartását rendezni képes lesz."

Mindez egy és ugyanaz a hang, amit még pár hónap előtt egyik távozó tanácsnoktól hallottunk. A polgármester vezére legyen a közgyülésnek . . . a négyszáz ember között megoszló felelősség . . . a klikkrendszer . . . a törzsfőnökök . . . Mindezt személyi változások megjavitani nem fogják, de amit az uj főpolgármestertől és polgármestertől várunk, éppen az, hogy ők lesznek az elsők, akik ezeknek a nagy betegségeknek kiirtását feladatukul tüzik ki. Sikereik csak ennek az alapvető munkának elvégzése után lehetnek, s mert tudjuk, hogy a nagy reformnak mind a ketten lelkes hivei, remélve várjuk, hogy munkájukhoz tüzzel-vassal hozzálássanak.

A személyi kombinációk többi része tekintetében uj helyzet legutóbb nem igen állott be. Bódy Tivadarnak ma sincsen és bizonnyal nem is lesz ellenjelöltje, egyhangu megválasztása bizonyosra vehető. A küzdelem annál élesebbnek igérkezik a harmadik alpolgármesteri állásért, ahol a jelöltek Buzáth János, Vita Emil, Harrer Ferenc és Wildner Ödön tanácsnokok.

A polgármesteri állásra a főpolgármester megválasztása után azonnal kiirják a nyolc napos pályázatot és a polgármesterválasztó közgyülést április 24-ikére irják ki. Ettől kezdve azután az állások folytatólagos betöltése igen gyors tempóban megy végbe.

Tanácsnoki állás egyelőre csak egy fog megüresedni azzal, hogy az egyik tanácsnokból alpolgármester lesz. Ezen a réven kétségkivül Kemény Géza dr. főjegyző fog bekerülni a tanácsba, akiben a tanács nagyszerü munkaerőt, kiváló tehetséget nyer. Az a kombináció, hogy Rényi Dezső tanácsnok távoznék és a Városi Villamos vezérigazgatója lenne, a héten erősen megingott. Rényi Dezső a főváros szolgálatában kiván maradni annál is inkább, mert a Városi Villamos mai üzletmenete mellett nem lehet tulságosan kecsegtető feladat a vezérigazgatói teendők végzése. Vezérigazgatónak ilyenformán Hüvös Iványt kombinálják, aki mellett még dr. Lengyel Endre ügyvédnek, Hüvös Iván sógorának a nevét emlegetik. Azonban Lengyelnek, e rokonsági köteléken kivül, alig van egyébb kvalifikációja az állásra.

Valószinüleg meg fog üresedni Buzay tanácsnok állása is, aki hir szerint nyugalomba vágyik. Akár Rényi, akár Buzay állása üresedik meg, bizottsági tagok körében igen komolyan emlegetik Csergő Hugó dr.-nak, a Népjóléti Központ igazgatójának, tanácsnokká való megválasztását. Csergő dr. igen nagy érdemeket szerzett a Népjóléti Központ megszervezésével és sokan vannak azon a véleményen, hogy ezt a nagyjövőjü intézményt csak ugy lehet tökéletesen kifejleszteni, ha annak vezetője tagja a tanácsnak. Kétségtelen, hogy a Népjóléti Központnak a legközelebbi jövőben szoros nexusba kell kerülnie valamelyik tanácsi ügyosztállyal és ha ez megtörtént, Csergő érdemeit annál is inkább honorálni kell tanácsnokká való választásával, mert már ma is tanácsnoki rangban van.

Szterényi az idegenforgalomért

Miklós Elemér miniszteri osztálytanácsos — Kampis János min. tan. kudarca

Hónapok óta tartó huzavona után végre megoldódik az idegenforgalmi ügyek országos rendezésének kérdése is és pedig ugy, hogy a legközelebbi napokban megjelenik *Miklós* Elemér dr. tanácsjegyzőnek *miniszteri osztálytanácsossá való kinevezése és pedig a kereskedelmi miniszteriumba való beosztással.*

Hónapok előtt történt, hogy az első hivatalos kommüniké megjelent *Miklós* Elemér távozásáról és pedig olyan formában, hogy a belügyminisztériumba fogják kinevezni, ahol *Kampis* János miniszteri tanácsos mellett az idegenforgalom országos szervezését fogja irányitani. Akkor még *Ugron* Gábor volt a belügyminiszter, aki ezt a megoldást kivánatosnak tartotta és *Bárczy* polgármesterrel való tanácskozásai során igen szépen kiépitette a tervet, amely szerint az országos akcióba bele fogják kapcsolni a főváros akcióját, amely kombináció számára Miklós Elemér kinevezése föltétlenül szükséges volt. Ugron azonban távozott a miniszteri székből és vele távozott az a lelkesedés is, amellyel az idegenforgalmi ügyek iránt viseltetett és amely abban a nyilatkozatában is föl-ismerhető volt, amelyet a miniszter a *Fővárosi Hirlap*-ban tett. *Tóth* János, az uj miniszter nem sokat törődik az idegenforgalom kérdésével és igy az intézkedés joga *Kampis* János miniszteri tanácsos kezében maradt. Kampisnak sem volt sürgős a dolog és különösen nem sürgette *Miklós* Elemér kinevezését. Erre a féltékenységére azonban most alaposan ráfizetett, mert az egész idegenforgalmi kérdést kivették a kezéből.

Látva a belügyminisztérium nemtörődömségét és a Kampis-féle amerikázást, *Szterényi* József kereskedelmi miniszter ugy találta, hogy az idegenforgalom kérdéséhez a legfontosabb közgazdasági érdekeink füződnek s igy azt nem szabad elposványositani. Érintkezésbe lépett tehát *Wekerle* Sándor miniszterelnökkel, akiben megértő lélekre talált és aki maga is nagy örömmel vette tudomásul, hogy olyan kiváló szakember, mint Szterényi kivánja ezt az ügyet kezébe venni. Tanácskozásra hivták tehát *Tóth* János belügyminisztert is, akit megkértek, engedje át az idegenforgalmi ügyeket a kereskedelmi tárca hatáskörébe. Ebbn meg is történt a megegyezés *Wekerle, Szterényi* és *Tóth* János konferenciáján.

Hogy hivatalos formája is legyen a dolognak, az Abbáziában üdülő *Szterényi*, a megbeszélésre hivatkozva, levelet intézett *Wekerle* Sándor miniszterelnökhöz, amelyben az idegenforgalmi ügyeknek a kereskedelmi minisztériumba való átutalását kérte. *Wekerle* azután *Szterényi* levelét és a kereskedelmi miniszternek egy általánosságban mozgó tervét a pénteken megtartott minisztertanács elé terjesztette. Szterényi általános tervéhez csatolták még *Miklós* Elemér dr.-nak részletesen kidolgozott programmját is, amelyeknek ismertetése után a minisztertanács hozzájárult az idegenforgalmi ügyeknek a kereskedelmi minisztériumba való áthelyezéséhez, valamint *Miklós* Elemérnek a kereskedelmi minisztériumba való osztálytanácsosi kinevezéséhez. A kinevezési okirat máris a király előtt van és igy napok kérdése, hogy Miklós Elemérnek a kereskedelmi minisztériumba való bevonulása megtörténjék.

Harmincéves emlék

III.

A pénzvilág

Hogyan látta a harminc év előtti demokratikus szemüveget viselő iró a harminc év előtti pénzvilágot és annak már akkor kiemelkedő szereplőit?

A névtelen jegyző mindenekelőtt konstatálja, hogy Budapestet nem lehet szegény városnak mondani. Aki nem hiszi, nézze meg, mit költ évenkint iskolákra a főváros és mit fizet adót Budapest lakossága. Vakard le azonban a harminc év előtti névtelen jegyzőről a demokratikus mázt, bizony kiütközik egy kis antiszemita szinezet. Azt mondja: „Van azonban egy vonása Budapest gazdagságának, amely nem annyira a nyugati, mint a levantei városok jellegét süti Magyarország fővárosára. A magasabb foku vagyon tulnyomó része oly elemek kezén van, amelyek épen olyan hü fiai ugyan ma már e hazának, mint bárki más, de amelyek még mindig nem olvadtak bele a magyar nemzeti közmüvelődésnek egyre gyarapodó organizmusába."

Ez a sok szó ugyebár nem jelent egyebet, mint hogy irónk sokallja Budapesten a vagyonos zsidókat. Budapest 436.000 lakója között 100.000 a zsidó. De „nem erre célzok én, — mondja a névtelen jegyző — hanem arra a bevégzett tényre, hogy Budapest felső tizezrében még ma is csak elkomolyitólag csekély töredéket képviselnek azon családapák, akik magyar könyvet olvasnak, magyar lapot járatnak és egyáltalán hazafias kötelességüknek tartják tudomásul venni és alkalmilag ápolni a magyar szellemélet világát." A budapesti pénzvilág tényezői nemcsak tulnyomóan idegen eredetüek, de „távol állanak minden magasabb kulturától." És ez nemcsak az 1850. óta hihetetlenül felszaporodott és még hihetetlenebbül meggazdagodott zsidó kereskedőkre és tőkepénzesekre áll, de különösen vonatkozik az ezer meg ezer német eredetü dusgazdag polgárra is. Vannak azonban a pénzvilágnak kimagasló alakjai is, akikre ezek a szemrehányások éppenséggel nem vonatkoznak.

Vagyoni tekintetben a Wodianer-család és különösen ennek a báró Wodianer Albert által képviselt ága vezet. Wodianer Albert báró nagyon kedves ember, huszonöt milliója van, országgyülési képviselő és garszon. „Hügondteljes udvarlója a szépnemnek: de annyira józan, hogy gyakran szinte kétségbeejti a ballerinákat és a Rochefoucauld herceg világnézetét követő lionneokat."

A Harkányi-család szintén többszörös milliomos. Mintaszerüen kezelt földbirtokaik vannak és a család feje Harkányi Frigyes országgyülési képviselő, akkor még minden egyéb cim nélkül. Mint miniszteri tanácsos behatóan tanulmányozta Magyarország közgazdasági viszonyait. Európai müveltségü zsentelman és a szabadelvü pártnak igen tekintélyes tagja. Fivérével, Harkányi Károly orsz. képviselővel nagy házat visznek, melyet a highlife és zsentri tagjai egyaránt szivesen látogatnak.

Ugyancsak vendégszerető ház a Wahrmann Móré is. „A förangu urak azonban nagyon szivesen elmennek az ő ebédjeire, estélyeire, de őt meghivni nem igen van napirenden." Egyszerü, de müvelt bankemberből lett többszörös milliomossá, aki a parlamentben is sulyos szónoknak bizonyult.

A pénzintézetek között elsősorban a Hazai első takarékpénztárat emliti irónk. Vezetői talpig hazafias magyarok. Hajós József épen most lépett vissza az intézet ügyeinek vezetésétől és utóda Steiger Gyula lett. A Hazai nevével összeforrtak még dr. Kléh, dr. Halász Géza és Bossányi László nevei. A takarék „matadorai évtizedeken át zárt körben szokták az estéket kedélyes csevegéssel eltölteni." Ezeket a konventikulumokat kedélyesen skupstinának hivták, amely skupstina különösen képviselőválasztásokkor szokta hatalmát éreztetni.

A Lloyd-társaság élén már évek óta Weisz Bernát Ferenc királyi tanácsos áll. Már akkor 83 éves, de még mindig buzgón propagál az iskolai takarékpénztárak mellett. Érdekes följegyezni, hogy egyik leányát Brockhaus, a világhirü lipcsei könyvkiadó cég főnöke vette feleségül. Az Első magyar általános biztositó társulat igazgatója és megteremtője Lévai Henrik. Tőle származik a hires akadémiai dij is. A kereskedelmi és iparkamara élén a svájci származásu, de már Sopronban született Kochmeister Frigyes áll. Ekkor már báró és főrend. A malomipar legkiválóbb képviselője Burghardt, aki szintén főrendiházi tag.

A zsidó milliomosokon kivül sok a görög milliomos is. Igy a Lyka, Muraty Manó, Haris- és Sacelláry-családok. Akad azonban bőven az autockton budapesti elökelő családok között is. Ezek közé tartozik a legnagyobb budapesti háztulajdonos Kasselik építőmester örököseinek családja, a Schmied-Unger örökösök és magának a polgármesternek, Ráth Károlynak családja is. Ezidő szerint mintegy 200 milliomos van Budapesten, közülük 120 keresztény és 80 zsidó. A keresztények között leggazdagabb Haggenmacher Henrik, aki mint egyszerü molnár jött Svájcból Magyarországba. Roppant gazdag Vigyázó Sándor kamarás, a Lang Heinrich-család és Hübner építőmester. A zsidó milliomosok között szerepelnek a tornaallyai Schossbergerek, a három Fischel, a négy Krausz, a három Taffler, Bischitz Dávid, a két Mauthner, Louis Hirsch, Jacques Haas, Herzog, hatvani Deutsch, Baumgarten, Ehrenfeld, Stern, Russo, Gyömrei, okányi Schwarc, Holitscher-család stb.

Érdekes emberek a görög milliomosok, akik közül magas bárói állásokban szerepel a Haris és az Agoraszto név. Csupa szintiszta magyar fej. A Lyka-család nagykereskedői üzleteivel horribilis vagyonra tett szert. A Koburg hercegek pázmándi uradalmában Lyka Döme ül. A Muraty-család feje Muraty Konstantin, akinek nagy összeköttetései vannak a nemzetközi üzletvilágban. Egyik leányát Teleky Géza gróf, az erdélyi költő vette feleségül.

Könyvünk végül a hirtelen meggazdagodott polgárokról beszél, akik nagyobbára nem tudtak olyan gyorsan müveltséghez, mint vagyonhoz jutni.

Részesedés a leszerelési anyagokból

Készülődés a háboru utáni épitkezésekre

Vidéki lapok hasábos tudósitásokat közölnek két igen fontos miniszteri rendeletről, amelyek közül az egyik a hadügyminiszteriumtól, a másik pedig a belügyminiszteriumtól származik. A hadügyminiszter arra hivja föl a magyar városokat, hogy tegyenek előterjesztést, mire tartanak igényt a leszerelés alkalmával felszabaduló anyagokból? A belügyminiszter viszont azzal a figyelmeztetéssel fordul a magyar városokhoz, hogy tegyenek meg minden előkészületet a vizvezetéki és csatornázási tervek kidolgozásért, hogy a béke beálltával ezek a közegészségügyi szempontból nélkülözhetetlen épitkezések azonnal megkezdhetők legyenek.

Csodálatosképen a két miniszteri rendeletet Budapest székesfőváros vagy nem kapta még meg, vagy az illetékes ügyosztályoknak nem hozták azt még tudomására. Mind a két eset sulyos mulasztást jelent. Tudomásunk szerint Budapestnek ugyan a csatornázási és vizvezetéki tervei már régen készen állanak, s mihelyt pénz és anyag meg ember lesz, azonnal meg lehet kezdeni a munkát, annál fontosabb azonban a leszerelés alkalmával felszabaduló anyagok elosztására vonatkozó rendelet, mert mindenki tudja, hogy a legfontosabb épitkezések megkezdéséhez csak a katonaságtól lehet anyagot kapni. Bécs már régen bebiztositotta magát ebben a tekintetben, Budapesten azonban még valahol valamelyik segédhivatalban ülnek a fontos miniszteri rendeleten.

Alkalmunk volt Fock Ede tanácsnokkal beszélni, akit mindkét miniszteri leirat legelső sorban érdekel:

— A leszereléssel felszabaduló nyersanyagok felosztására vonatkozó miniszteri leiratot mindeddig nem kaptam meg. Kétségtelen, hogy épitőanyagra, amire olyan igen nagy szükségünk van, csak a hadsereg révén tehetünk szert, hiszen minden a katonaság kezében van. Olyan nagyarányu épitkezésekre lesz szükségünk a háboru után, hogy minden felszabaduló anyagot fel tudunk használni és nem is várunk a miniszterium kezdeményezésére, hanem magunk kérünk, amit remélünk, hogy megkapunk. A ferencvárosi helyikikötő megépitését például minden körülmények között meg akarjuk és meg kell kezdenünk még ennek az esztendőnek a folyamán. Ehhez a munkához 28—30 vaggon gömbvasra van szükségünk, amit éppen most kérünk a katonai hatóságtól, amelynek tudomásunk szerint bőségesen van felszabaduló anyaga a budapesti erődépitési parancsnokság rendelkezése alatt.

— Ami a belügyminiszter emlitett rendeletét illeti, az a mi számunkra nem igen lehet fontos és inkább a vidéki városokra vonatkozhatik. A vizvezetéki épitkezések tervei részben készen vannak, részben pedig most dolgozik rajtuk *Kajlinger* Mihály igazgató. A csatornázási tervek, amint azt a *Fővárosi Hirlap* megirta, régen arra várnak, hogy munkába foghassunk. Mihelyt munkás, anyag és pénz lesz, nem fogunk egy pillanatot sem elmulasztani, hogy a háboru romjait eltakaritsuk.

Voltak azonban, akik ezt is birták. „Nevezetes például szolgálhat itt egy még fiatal terézvárosi iparospolgár esete." Mendl Istvánról van szó, aki „ernyedetlen szorgalma és értelmes munkássága által" nagy vagyonra tett szert. Szép kis palotát épittetett és uri életmódot biztositott magának, mielőtt élete delelő pontjára ért volna. Mikor aztán a palota is, meg az uri életmód is megvolt, akkor kezdett tanulni. Amig jótékonyságával és áldozatkészségével nagy befolyást gyakorolt a főváros ügyeire, addig a kis palotába naponta egyik tanár a másiknak adta át a kilinceset, akik Mendl István önhibáján kivül való ifjukori mulasztását pótolták.

A vagyonos polgárságnak nehány évtizeddel előbb még nem volt más szórakozó helye, mint a polgári lövölde. Harminc esztendő előtt már a gazdag polgárság ugy él, mint a párisi burzsoázia. A szinházakon és a hires Redouteon kivül Budapesten valósággal dühöng az egyleti és társulati élet. Valaki kiszámitotta, hogy a harmincévelőtti Budapesten annyi egylet és társulat van, hogy a vagyonos budapesti ember egész esztendőben minden nap reggel nyolctól este nyolcig elfoglaltságot találhat. Minden órára jut egy választmányi ülés, vagy egy közgyülés.

Névtelen jegyzőnk a főváros közgyüléséről ezeket irja:

— Négyszáz előkelő budapesti polgárt pedig a főváros képviselete, mint bizottsági tagot foglalkoztat állandóan. Ez egy kis parlament, amelynek szakbizottságai, választmányi és közgyülései több embert és az év nagyobb részén át foglalkoztatnak, mint Európa legtöbb államának országgyülése. Bele is tanult már a budapesti előkelő polgár az önkormányzati tevékenységbe, a parlamentáris eljárásba és mindenek felett az ékesszólás mesterségébe, elannyira, hogy vetekedik e részben a City bármelyik lakosával.

Harminc év után megcsóválja az ember a fejét és csak annyit tud erre a jellemzésre mondani: elég baj az nekünk!

Pestvármegye Nagy-Budapestért

Holló Lajos orsz. képviselő és Bódy Tivadar alpolgármester nyilatkozata

Pestvármegye törvényhatósági bizottságának hétfőn tartott közgyülésén javaslatot terjesztettek elő, hogy a kormány hozzon törvényt a főváros környékén fekvő községeknek Budapesthez való csatolása érdekében. A szóban levő községek ezek: Ujpest, Rákospalota, Pestujhely, Rákosszentmihály, Cinkota, Rákosliget, Rákoskeresztur, Kispest, Szentlőrinc, Erzsébetfalva, Csepel, Albertfalva, Budafok, Budatétény és még nehány kisebb nyaralótelep. A kérdés nem ujkeletü. Régóta felvetették az ideát, foglalkozott az üggyel már a vármegye törvényhatósága, az illető községek elöljárósága, a belügyminiszter, sőt sokat pertraktálták a dolgot a városházán és a parlamentben is. De a megvalósitásra még soha nem került sor. Hiszen az illetékes körök tisztában vannak azzal, hogy a megoldás milyen előnyökkel és hátrányokkal járna Budapestre, illetőleg a Budapesthez csatolandó községekre. Azt is tudjuk, hogy milyen financiális, rendészeti és közigazgatási nehézségek állnak a terv utjában.

Holló Lajos nyilatkozata.

Most, hogy ujra napirendre kerül Nagy-Budapest ügye, a Fővárosi Hirlap munkatársa fölkereste Holló Lajos országgyülési képviselőt, a vármegyei törvényhatóság egyik vezérét és véleményét kérte ez ügyben. A képviselő ur a következőkben volt szives válaszolni:

— Én nagyon helyeslem azt a mozgalmat, amelynek az a célja, hogy a Budapest környékén levő községeket csatoljuk a fővároshoz. *Nagy-Budapest megalakitását helyesnek, okosnak és szükségesnek tartom.* Ebben a véleményemben nem vezérel az a hiuság, hogy Budapestnek egy milliónál jóval több lakosa legyen, de mindenesetre rá kell mutatnom arra, hogy Európa összes fővárosaihoz hozzá csatolták a fővárossal összefüggő községeket. Londonhoz közel hetven község tartozik, Párishoz egész sereg külső városrész, valamint Berlin és Bécs is felszivták környéküket.

— Ez az alakulás logikusan helyes, hiszen a fővárosok környékén tulajdonképpen mindenütt fővárosi polgárok, hivatalnokok, iparosok, munkások laknak. Nincs semmiféle értelme annak, hogy ezek a polgárok *közigazgatási és rendészeti szempontból* ne tartozzanak a fővároshoz. Meggyőződésem, hogy *ugy Budapestnek, mint a szóban levő községeknek az az érdekük, hogy egybeolvadjanak.* Bizom benne, hogy ez esetben a fővárosi lakosságnak jobb lesz az élelmezése, viszont a Budapesthez csatolt községek konszolidált helyzetbe jutnak és olyan közigazgatási vezetést kapnak, amely nagymértékü fejlődésüket biztositja. Én ugy tudom, hogy az illető községek tulnyomó része *idegenkedik attól a gondolattól, hogy a fővároshoz csatlakozzék.* Éppen azért van szükség a *törvényhozás* erélyes intézkedésére. A főváros pedig, — amely rengeteg uj adóalanyt nyer — ne rettenjen vissza bizonyos áldozatoktól a tekintetben, hogy a Budapesthez csatolandó községek megfelelő közművekkel, utakkal, csatornákkal, világitással, iskolákkal láttassanak el. Ha a főváros és az érdekelt községek megértik, hogy kölcsönös érdekük az egybeolvadás, hogy ez a lépés nem áldozat, hanem reális politika, akkor meggyőződésem, hogy Nagy-Budapest megalakitása már csak nagyon rövid idő kérdése.

Bódy Tivadar alpolgármester az összeolvadásról.

Megkérdeztük Bódy Tivadar dr. alpolgármestert is, akinél a főváros álláspontja iránt érdeklődtünk. A következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársának elmondani:

— A főváros álláspontjáról nem beszélhetek, mert ebben a kérdésben nincs és nem is lehet kialakult álláspont. Én a magam nézete szerint a mai helyzetben *lehetetlennek tartom az összeolvadást.* Maga a gondolat nem uj, de soha sem volt olyan lehetetlen a terv megvalósitása, mint épen ma. Nem tudok róla, hogy Pestvármegye foglalkozik a kérdéssel, de ha igen, bármilyen csábitó és csillogó képként látja is az ember Nagy-Budapest ideáját, ma megvalósithatatlannak kell azt tekinteni. Elsősorban pedig a főváros szempontjából vannak igen nagy akadályai a megoldásnak. Nem is szólva a főváros pénzügyi helyzetéről, nem beszélek arról a töménetlen épitő, alkotó munkáról, amely a háboru után reánk vár, amivel a háboru rombolását és mulasztását pótolnunk kell, *magában véve is lehetetlen, hogy annyi áldozatot hozzunk, amennyit a Budapesthez csatolandó községek tőlünk mindenesetre megkivánnának.*

— Mert ugy-e kétségtelen, hogy ezek az érdekelt községek nagyszerü közműveket, csatornákat, utakat, vizvezetékeket kivánnának. Nem elégednének meg a gázzal sem, hanem még azok is, akiknek eddig a petroleum is jó volt, azonnal villanyt követelnének. Persze fejleszteni kellene a villamosközlekedést, kórházakat, iskolákat kellene épiteni, fentartani és az elöljáróságok megszervezése is rengeteg költségbe kerülne. Hát hol venne Budapest olyan töménetlen pénzt, amivel mindezeket az igényeket ki lehetne elégiteni? Sajnos, nekünk egyelőre sokkal nagyobb gondjaink vannak, semhogy Budapestnek ezen a módon való fejlesztésére gondolhatnánk.

— A mi számunkra különben sem tulságosan fontos és kivánatos a környékbeli községek beolvasztása. Sokkal inkább kivánatos az, amit én már régóta forszirozok, hogy *a főváros határa mellett fekvő hasznos területeket vásároljuk meg és ezeken a telkeken próbáljuk meg Budapest továbbfejlesztését.* Ezeknek a területeknek és telkeknek, amelyek igen nagy számmal vannak, Budapesthez való csatolása sokkal könnyebben megy és ezeknek közművekkel való ellátása is szukcesszive elérhető. Ha ezeket a területeket megszereztük, akkor gondolhatunk még egy igen fontos dologra és pedig *a katonai gyakorlótereknek kihelyezésére.* Ezek a gyakorlóterek száz meg ezer holdakat foglalnak el Budapest olyan területeiből, amelyek nagyrészben már el is vannak látva közművekkel és közlekedési eszközökkel és amelyek már ebből az okból is alkalmasak arra, hogy itt épitkezéseket reméljünk. A katonai gyakorlótereknek igen jó és alkalmas helye lesz a város területén kivül eső helyeken is, de nekünk a város fejlesztését első sorban mégis csak Budapest mai területén kell kivánnunk és csinálnunk.

URÁNIA

A havasok fia.

Dráma 5 felvonásban.

A herczeg szerelme

A főszerepben: Psylander Waldemar.

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasár- és ünnepnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor. Pénztári órák: d. e. 10—½1-ig, d. u. 3 órától kezdve.

Jön a cipőjegy

Legközelebb megjelenik a kormányrendelet — A főváros osztja el a bőrt — Vita Emil dr. tanácsnok nyilatkozata

Az elmult héten hirek jelentek meg arról, hogy Budapest lakosságának cipővel való ellátása kérdésében a főváros lépéseket tett és e tekintetben a jegyrendszer behozatalát kérte. Igen fontos lépésnek kell ezt tekintenünk, mert cipőért nemcsak, hogy teljesen megfizethetetlen árakat követelnek és a cipőuzsora orgiákat ül, de egyben olyan ember, aki a mágnás-suszterek és a hadimilliomosok szállitóinak kegyét és bizalmát nem birja, lábbelihez nem juthat hozzá. Érvényesülnie kell tehát ezen a téren is az igazságos elosztás elvének, amit természetesen csak a jól bevált jegyrendszer alapján lehet elképzelni.

Ebben az igen fontos kérdésben azzal a kéréssel fordultunk Vita Emil dr. tanácsnokhoz, hogy mondja el a Fővárosi Hirlap számára, mik a tervei e tekintetben a fővárosnak. A tanácsnok ur a következő felvilágositásokat volt szives adni:

— A kereskedelmi miniszter urhoz felterjesztéssel fordultunk, amelyben előadtuk azt a kérésünket, hogy *a kereskedelmi kormány bizonyos bőrkontingenst bocsásson a főváros rendelkezésére.* Hogy milyen mennyiséget lesz hajlandó a kormány kiutalni, azt természetesen ma még nem tudhatjuk, de a kiutalt mennyiséget *a főváros fogja szétosztani és pedig a kereskedelem utján az iparosoknak.*

— A kiosztott bőrnek minden egyes darabkájáról a legszigorubban be kell számolni és pedig azok által a *jegyutalványok által,* amelyeket a közönség között fogunk szétosztani. A jegyutalvány pedig *nemcsak az uj lábbelire, hanem a javitásra is vonatkozni fog.*

— A tárgyalások a bőrmennyiségek kiutalása és a jegyrendszer behozatala kérdésében máris megindultak a kereskedelmi miniszterium és a főváros között. A kereskedelmi minisztériumot ebben a kérdésben *Maly* Ferenc miniszteri tanácsos képviseli. A tárgyalások a legjobb irányban haladnak és remélhetőleg már legközelebb *meg fog jelenni az a kormányrendelet,* amely a rendszabályok behozatalát fogja eredményezni. A kormányrendelet intenciója az, hogy a cipő elosztása kérdésében is olyan igazságos rend alakuljon ki, mint amilyet a közönségnek az élelmiszerekkel való ellátása tekintetében látunk. A kormányrendelet megjelenése és a megfelelő bőrmennyiség kiutalása után sürgősen neki fogunk látni annak a munkának, amely azután ránk, a fővárosra hárul.

Rossz üzlet a közraktárak

Nem kap jutalékot a főváros

A fővárosnak ezidőszerint a legrosszabb üzletei közé tartoznak a közraktárak, amelyeket a Leszámitolóbank bérel. A bérösszeg maga nem biztosit tulságos jövedelmet a főváros számára, lényegesen javitaná azonban a főváros jövedelmét az a körülmény, hogy a szerződés a 6 százalékon fölül való tiszta haszonból részesedést biztosit számára. Eddig ez a részesedés — ugy tudjuk — tekintélyes összeget tett ki, *az idén azonban teljesen elesett a főváros a percentuális részesedéstől.*

Már akkor, amikor a közraktári dijak emelésének kérdésében a Leszámitolóbank és a főváros zsüri elé mentek, ez a lehetőség meglehetősen előre vetette árnyékát. Amikor ugyanis a főváros redukálni akarta a bank emelési igényeit, akkor még csak a közraktáérak első félévi üzleti eredménye volt készen. A főváros ennek az első félévi üzleteredménynek az ismerete alapján redukálta a bank kivánságait. Ellenben amikor a zsüri összeült, akkorra már készen volt a második félévi üzleti eredmény is, amely meglehetősen szomoru eredményt mutatott. Ez már maga elegendő volt arra, hogy a zsüri a bank kivánságára a közraktári dijak magasabb emelése mellett döntsön. A közraktárakban ugyanis a mult esztendő második felében nagyon megcsappant az áruk mennyisége. A gabonát és a belőle készülő őrleményeket részben a hatóság, részben a katonaság tartja kezében, mig a Budapest élelmezésére szolgáló mennyiség állandóan olyan mértékben érkezik a fővárosba, ahogy szükség van rá. A zsüri döntése után még egy ujabb csapás érte a közraktárakat. A Közélelmezési Hivatal detektivjei ugyanis — mint ismeretes — kifürkészték, hogy egyesek sok árut halmoztak fel itt. Élelmiszereket, amelyeket azután lefoglaltak és a köz számára rendelkezésre bocsátottak. Ez a razzia még attól az üzlettől is megfosztotta a közraktárakat, ami ilyenformán még megmaradt volna. Az elrekvirált élelmiszerek helye most szintén üresen áll és nagyokat ásit a jobb idők visszatérése után.

Ezek után nem lehetett meglepetés, hogy a Leszámitolóbank a mult esztendei közraktári üzleteredményét ismerve, semmiféle jutalékot nem kap a főváros. A szerződés értelmében ugyanis, mint emlitettük, a főváros csak a hat százalékon fölüli jövedelemből kap részesedést. Ezidén pedig a Leszámitolóbank mindösze 2.8 százalékot tud kimutatni. A jövő, legalább a közeli jövő, még szomorubb, mert az idén már az elkobzott élelmiszerek fekhérei is hiányozni fognak és legfőllebb a felemelt dijak hoznak majd némi javulást. Egyszóval a háboru alatt a közraktárak is rossz üzletté váltak ugy a bérlő bank, mint a főváros számára.

Események

A budai basák rózsakertjei

Budapesten nagyon megbecsülik a halottakat... Nincs olyan szép, olyan magasztos hely az egész főváros területén, mint a farkasréti temető. Erre a temetőre néz le életvidám, derüs szemekkel a Svábhegy egyik lejtője, amely még ennek a tündérszép hegynek is valóságos kincse. A régi budai basák a török hódoltság alatt ezt a lejtőt nézték ki maguknak. Pedig a budai basáknak módjukban volt válogatni százszorszép nőkben és pompázó vidékekben. A telkek akkor még nem voltak olyan kapósak, mint manapság és ha kapósak voltak is, a basáknak mégis módjukban volt, hogy a szépségek vámszedői legyenek.

A Svábhegynek ez a lejtője akkor is olyan ragyogó volt, hogy a basáknak szemetszurt. Ma azt mondják, hogy nem mérhetnek oda rossz bort, ahova vasutasok, vagy fiakkerosok járnak; akkoriban ez a közmondásosság az élvezetek terén mindenesetre a budai basáknak járt ki. Igy kerülhetett a budai basák legendás rózsakertje a Svábhegy oldalára. A rózsakertek szépségeiben ma már csak a történelem lapjain üdülhetünk. A törökvilág misztikus gyönyöreinek, keleti ragyogásának és illatának fókusa itt lehetett ezen a tökéletes napos lejtőn. És most jött egy ember, akinek finom lelkében uiraéled mindaz a szépség, mind az az artisztikum, ami száz éveken át ragyog el hozzánk.

A budai basák rózsakertjét uj életre akarja kelteni Márkus Jenő dr., aki egyike Budapest legrajongóbb szerelmeseinek és aki elég erőt és művészi értéket érez magában, hogy uj virágzásba boritsa mindazt, ami sivár századokon át szürkeségbe fulladt. Villatelepet épittet Márkus Jenő dr. a Svábhegy regényes lejtőjén és tündérkertet varázsol azon a földön, amelyet valaha a budai basák rózsafáinak lehulló levelei termékenyitettek meg. Abban a nagykoncepciöju tervben, amelyet Márkus Jenő dr. a Magyar Bank számára kidolgozott, mindez benne van. Ráadásul még kulturhely is lesz a Svábhegy uj villatelepe. A tervben mint igazi ujdonság szerepel, hogy szinházat is fognak épiteni, amelynek föltétlenül nagy jövője van. A budapesti ember ezentul még ha szinházba megy is, még az utat is megválogathatja, árnyas fák között mehet Thália templomába a Margitszigeten és rózsalugason át a Svábhegyen. Mégis igaz, hogy Budapest nem volt, hanem lesz...

Szabó Sándor dr. — udvari tanácsos. A budapesti városházán uj méltóságos urat ünnepeltek Szabó Sándor dr. tiszti főorvos személyében. Az örökké vidám, mosolygós és örökké dolgozó főorvos magas kitüntetése osztatlan örömet keltett nemcsak a városházán, de mindenhol, ahol ezt a fáradhatatlan és lelkesedésben fölülmulhatatlan főtisztviselőt szeretik és becsülik. Szabó Sándor dr. háborus érdemei páratlanul nagyok. Dacára annak, hogy a valóságban nem régi főorvos, az egész háboru alatt ő küzdötte le Budapesten a járványokat és ő neki köszönhető, hogy egy pillanatig sem volt veszedelemben Budapest közegészségügye. Amikor a háboru ránk köszöntött, hivatalbeli elődje, Magyarevics Mladen dr. már nagybeteg volt és mindaz a törhetetlen munka és erőfeláldozás, amellyel frontot vont a háborus veszedelmek ellen, egyedül az övé volt.

Egynapi fuvar: 130 korona. A bérkocsisok nem állanak egyedül a fuvardijak állandó emelése dolgában. Konflisra ülni lassankint már csak a hadimilliomosok tudnak, hiszen ha a most folyamatban levő taksaemeléshez a közgyülés hozzájárul, öt-hat koronánál olcsóbban a legrövidebb utat sem lehet majd megtenni. De még nagyobb csapás lesz a főváros lakosságára, ha a fuvarosoknak sikerülni fog az a merénylet, amelyet most terveznek. Eddig egy napi fuvar 100 koronában volt hivatalosan megállapitva, mig most a 130 koronára való fölemelést kérik. Azt is mindenki tudja, hogy a száz koronás fuvar csak a papiroson volt meg, a derék fuvarosok azonban száz koronáért szóba sem álltak az emberrel. Nem nehéz hát most elképzelni, hogy a hivatalos százharminc korona mit fog jelenteni a valóságban. A fuvarárak ilyen hallatlan emelkedését azonban sokkal nagyobb és általános veszedelemnek kell tartani, mint a konflisok taksaemelését. Hiszen a fuvarok árának ilyen mértékü emelését igen érzékenyen fogiuk legelsősorban az élelmiszerárakon megérezni. Ez azután a legszegényebb embert is sujtani fogja, mert konflis helyett még mindig lehet villamoson, vagy ami még előnyösebb, gyalog járni, de az élelmiszerek fuvarozásánál az áremelkedést minden betevő falatunknál meg kell fizetni. Katasztrófális jelentősége kezd lenni a fuvarbérek ilyen emelkedésének az épitkezések terén is. Épen ma, amikor az épitkezések minden áron való megkezdésére törekszik a kormány és a főváros, most csap le ránk a fuvarosok árdrágitása. Az anyagárak állandó emelkedése mellett még a fuvarnak ilyen irányu megdrágulásával számolni: egyet jelent azzal, hogy minden eddigi terv felborulhat. Állandó házak épitéséről ma épen azért nem lehet szó, mert a mai anyagárak, fuvar- és munkabérek mellett az uj házak jövedelmezősége — tekintetbevéve a lakbérrendeletet — senkire nézve sem lehet csábitó. Maguk a hatóságok sem épithetnek állandó házakat, mert a mai házbérek mellett csak ráfizethetnének az üzletre. Ezért kellett a barakképitkezés mentő gondolatához folyamodni. A fuvarbérek ilyen emelése mellett azonban nagyon meg kell gondolni, hogy a barakképitési tervek is nem omlanak-e össze? Kétségtelen, hogy a lovak tartása ma elég nagy összegbe kerül és a fuvaros-ipar sem tartozik azokhoz az üzletágakhoz, ahol a gyors háborus meggazdagodás virágai nyilnak, — de a száz koronás napi fuvaron mindenesetre megvan a szép polgári haszon. A közgyülésnek nem szabad ebben a kérdésben jószivünek lennie, mert igen nagy érdekek forognak kockán, sokkal nagyobbak, mint az, hogy néhány fuvaros a milliomosodás eddigi lendületét megtarthassa. A fuvarosok szerénytelen kérése különben már megérkezett a fővároshoz. A kérést egyelőre kiadták *Gattein* Hugó dr.-nak, a fuvartelep igazgatójának, aki ebben a kérdésben szakvéleményt fog adni.

A tanitónő fája. A napokban izgatottan járt-kelt a városháza folyosóján egy hölgy, akiről később kiderült, hogy fővárosi tanitónő. Ügyosztályról ügyosztályra házalt, mig végre a számvevőségnél állapodott meg. A tanitónő feltünően ideges volt, éredemesnek találtuk utána nézni, mi járatban van. Végre sikerült a következő épületes történetet megtudnunk: A tanitónő 1916. évi november havában szabályszerü utalvánnyal fát rendelt a tüzelőszerraktárban. Annak rendje és módja szerint kifizette és eltette a nyugtát. Aztán szerényen várt, hogy majd megkapja a fát. Várt egy hónapig, egy évig, keresztülcsatázott két kemény telet, mig végre most a tavaszi napsugarak felbuzditották, hogy talán mégis jó lenne megtudni, mi van a fával? Zsebébe tette a nyugtát és végigházalt minden hivatalt, amelynek valami köze lehet a fájához, vagy ahova a másik hivatalból utasitották. A fának azonban nyomát sem lelte. Sehol sem mondták neki, hogy menjen csak haza nagysád, holnap otthon lesz a fája, hiszen eleget várt már rá 1916. november óta. Nem mondtak neki semmit, csak azt, hogy se a fáról, se a pénzről nem tudnak semmit. Mig végre a számvevőségen megszólalt valaki és azt mondta: Ha a fáját meg akarja kapni, Nagysád, akkor nincs más módja a dolognak, menjen a birósághoz. No szegény Nagysád, most aztán gondolkozhatsz, hogy bepereld-e a tulajdon kenyéradó gazdádat!

És Budapest?... A bécsi lapok nagy gandiummal közlik, hogy a légi közlekedés már nemcsak Bécs és Kiev, de Bécs és Lemberg között is megindult. Budapesten is sok tervet hallottunk már a légi közlekedésről, többek között a városépitési ügyosztályban is évek óta hever egy hasonló célt szolgáló ügy. Történni azonban semmi sem történik, ellenben Lemberg legázolja a magyar fővárost. Budapest ismét a vidéki városok sorába kezd süllyedni.

A Belvárosi Szinházban (Modern Szinpad) egész héten a Május. Láthatatlan ember. A pofon müsor kerül szinre és a közönség érdeklődése olyan — főszezonban is páratlan — elővételben nyilvánul meg, hogy az uj bemutató idejét megközelitőleg sem lehet megállapitani.

Park Kabaret lesz Budapest legujabb nyári szinházi vállalatának a neve, melyet Upor József, VII., Aréna-ut 84. szám alatt a Folies Caprice régi nyári helyiségében május 15-én nyit meg. Az igazgatóság szerzőkből és müvészekből olyan gárdát állit össze, amely valósággal meglepetés lesz. Ugyancsak a legnagyobb gonddal állitja össze a megnyitó müsort, hogy a közönség már ebből is lássa az igazgatóság intencióját, amely apróbb müvészi termékeket, müvészi formában akar jelesebb müvészekkel előadni. Az átalakitási munkálatok javában folynak, ugy, hogy május 1-én a szinpadi próbák megkezdődnek. Az igazgatóság városi irodája VII., Erzsébet-körut 27. III. em. van, ahol minden a szinházra vonatkozó dolegban Szemere Gyula müvészeti titkár készséggel ad felvilágositást, a levélbeli megkeresések ugyancsak intézendők.

Az Uránia e heti müsora. Hétfői bemutatóján igazi meleg sikert aratott az uj Psilander-film. A kitünő dán filmszinész posthumos alakitása ismét megnövesztette a Psilander-hivők nagy számát. Annyi bizonyos, hogy elegancia és játékmüvészet tekintetében kevesen mérközhetnek ezzel a szinésszel. Uj filmjében egy bájos idill meséjének keretében látjuk viszont, melynek regényes szövevénye igazán lebilincselő. Az Uránia ez uj filmje mellett müsorán tartja még a Havasok fia cimü nagyszabásu filmjét is. Az előadások 5, 7, 9 órakor kezdődnek.

A városligeti Henry-aréna müsora, amely válogatott sláger-számokból áll, napról-napra élénkebb érdeklődést kelt a közönség legszélesebb rétegeiben. Henry igazgató a legjobbat nyujtja, amit varietészinpad produkálni tud és a publikum hálás elismeréssel adózik az igazgató áldozatkészségéért. A melegebb idő beállta meglátszik az esti előadásokon is, amelyek állandóan táblás házak előtt folynak.

„Sternberg-Etoion az uj találmányu tökéletes beszélőgép. Finom müvészi hangja mindent felülmul. Sternberg hangszergyár, Budapest, Rákóczi-út 60. sz.

A TŐKE

...

Szemle

Az Ipartanács uj programmja — A petroleumgyárak manipulációi — Hangya gavallér — Krausz Simon az adózásról — Az „osztrák" jegybank

Az Országos Ipartanács feltámadt hamvaiból és ugy látszik, uj életet fog kezdeni. Nem tudjuk, hogy az ország iparának sok haszna lesz-e abból a munkából, amely a Tanácsra vár, de annyi bizonyos, hogy igen érdekes felszólalások hangzottak el az első ülésen. *Ullmann* Adolf, a Hitelbank vezérigazgatója, nagyon tanulságos beszédjében azt a helyes elvet szögezte le, hogy a hadikonjunkturát élvező iparvállalatok adókedvezményben való részesitése *etikailag lehetetlen.* Wekerle meg is igérte, hogy a Tanács legközelebbi ülésén ezt a kérdést meg fogják vitatni és ez lett a sorsa annak az inditványnak is, hogy a kormány uj iparvállalatoknak ne készpénzszubvenciót adjon, hanem *megfelelő részvénykontingenst vegyen át.* Kétségtelen, hogy ez a két ötlet okos és rokonszenves s nemcsak a kincstár érdeke, hogy valóra váljon, hanem az adózó közönségé is. Ongyilkos politika, hogy a kormány tovább is támogassa azokat a vállalatokat, amelyek a háboru alatt összeszedték magukat, busás osztalékokat fizetnek és titkos tartalékokat halmoznak fel. Itt az ideje, hogy ennek a politikának vége szakadjon és az állam ne a gazdagokat, hanem az arra érdemes szükölködőket gyámolitsa.

*

Szterényi igen erélyes hangon piritott rá a petroleumgyárakra, amiért különféle manipulációkkal vonták el a forgalomtól a közönséges világitó-olajat és drágább és jövedelmezőbb finomitványok cégére alatt háromszoros áron értékesitették. Ez a dorgatórium, sajnos, későn jött, de mindenesetre fején találta a szöget. Amit a dusgazdag petroleumgyárak a háboru alatt elkövettek, az példa nélkül való. Annak dacára, hogy mindig nagy készleteik voltak, állandóan üres raktáraikra hivatkoztak és ezen a cimen srófolták fel az árakat. Mindegyik petroleumfinomitó alaptőkéjének kétszeresét, sőt háromszorosát kereste meg a háboru minden egyes évében, igazán meg lehet tehát tőlük követelni, hogy legalább ne csaljanak.

*

A *Hangyát,* amely tudvalevőleg altruista szervezet, egyszerre elfogta a nagylelkűség. Természetesen a Hangya is tudja, hogy mitől döglik a légy és hogy kivel szemben legyen nagylelkü. Ennélfogva egy milliót a Magyar gazdaszövetségnek, kettőt pedig a többtermelés előmozditására adományozott. Nem kivánhatjuk a Hangyától, hogy a zsidó hitközséget, vagy merkantil intézményeket támogasson és helyeslőleg vesszük tudomásul, hogy a Hangya oda juttatja vissza a milliókat, ahonnan kapta. Csak egy kicsit meg vagyunk lepetve attól, hogy ez a szegény altruista intézmény annyit nyert a háborun, hogy ilyen óriás alapitásokat tehet. Ugy látszik, hogy a Hangya is rájött arra, hogy jó üzlet a háboru, kivált akkor, ha attól sem kell tartani, hogy a konjunktura élvezőire azt mondják, hogy — zsidó.

*

A *Magyar Bank* évi jelentésében *Krausz* Simon vezérigazgató igen lendületes és sulyos szavakat talál azokra a kötelezettségekre vonatkozólag, amelyek a magyar társadalomra várnak. Ezeknek a kötelezettségeknek a legkellemetlenebbje az adózás és erre mondja Krausz Simon, hogy népszerüvé kell válnia annak a gondolatnak, hogy minden összeg, amelyet az államnak fizetünk, végeredményében a magunk javát szolgálja, vagyonunk értékét emeli, anyagi jólétünket tehát tényleg csak elősegiti. Ezek a nemes szavak annál értékesebbek, mert nem miniszter, nem a fiskus képviselője és nem is valamelyik szocialista vezér mondja, hanem egy nagy bank vezérigazgatója. Magyarországon a jogok és kiváltságok Eldorádójában egészen különösen hangzik *Krausz* Simon erkölcsi felfogása, pedig addig, amig különösnek tartjuk, nincs jogunk ahhoz, hogy ne a Kelethez, hanem a Nyugathoz számitsuk magunkat.

*

Egy ujság hasábjain sorra tájékoztatják az egyes bankok a nyilvánosságot arról, hogy mit tettek tisztviselőik helyzetének könnyitése céljából. Mindenki tett valamit, éppen csak a *jegybank* kénytelen beismerni, hogy még csak menzája sincs. Persze csak Budapesten nincs, Bécsben és az osztrák tiókokban van, amennyi csak kell. A jegybank megelégszik azzal, hogy a bankjegyeket párhuzamos szöveggel nyomatja, egyébként azonban épp olyan osztrák intézmény, mintha se a cimében, se az alapszabályaiban, se a rendeltetésében nem volna több magyar jelleg, mint — a tisztviselőkről való gondoskodásban.

HENRY ARÉNA

VÁROSLIGET

Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától

a nagy áprilisi müsor.

Romos, Lansons, Gampler, Wandinis, Radetzky medvéi, Gerard, Kenedi, Roland, Finian, Talotta, Pepita, Rügen, Jancsi testvérek, Henriette Talatta és további 15 elsőrangu Cirkus-Variete sláger.

Az esti előadás hétköznapon fél 8 órakor, vasár- és ünnepnap 8 órakor kezdődik. Minden időjárás mellett.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30 Telefon: József 1—48. szám.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savkozömbösitő MATTONI GIESSHÜBLER TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

Kavarodás az O. K. H.-nél. Megirtuk mult heti számunkban, hogy az Országos Hitelszövetkezet viruló egészségben és negyven éven aluli korban nyugdijazta aligazgatóját: Vig Emilt, aki lelke volt az intézet kukorica-csirátlanitási akciójának és kiváló agilitásával megteremtette az O. K. H. egyetlen eredményes üzletágát. Enélkül az O. K. H. leleményes vezetői tovább piszmoghatnának a füzfa-hánes akción, amely körülbelül egyenrangu foglalkozás az ek-mek-stek játékkal. Az O. K. H. vezérei roppantul fölháborodtak a sajtó indiszkrécióján, amely elitélően birálta meg azt a furcsa intézkedést, hogy az O. K. H.-nél nyugalomba küldenek egy főtisztviselőt, aki az intézetnél csak érdemeket szerzett és akitől a jövőben is eredményes müködést várhattunk volna. Minthogy az O. K. H. nem tekinthető magánvállalkozásnak és minthogy ennél az intézetnél az államnak is nagy anyagi érdekeltsége van, — a nyilvánosság előtt nem lehet közömbös, hogy mi történik az O. K. H.-nél a kulisszák mögött. A sajtót ez a körülmény inditotta a Vig-esettel kapcsolatos szélesebb körü birálatra. Mielőtt különben Vig Emilt nyugdijazták volna, az O. K. H. vezérigazgatója, báró Korányi Frigyes uj szerződést kinált Vignek. Felajánlott neki évi százezer korona fizetést, de a szerződésbe a következő pontot akarták belevenni: Vignek sem kezdeményezési, sem perfektuálási joga a jövőben nem lesz. Ennek a megkötöttségnek Vig természetesen nem vetette alá magát. Igy történt aztán, hogy Vig egyelőre két havi szabadágra ment, ahonnét azonban többé nem tér vissza hivatalába, hanem nyugdijazni fogják.

A Magyar bank főtitkára. A közgyülés alkalmával a Magyar bank igazgatósága főtitkárává nevezte ki az intézet egyik legkitünőbb főtisztviselőjét, Fényes Artur cégvezető-titkárt. Ez az előléptetés kivételes érdemeket honorál és mindenütt, ahol Fényes előzékeny, képzett és értékes egyéniségét ismerik és becsülik, nagy örömet okozott.

Banktisztviselők szüretje. A Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. igazgatósága Kálmán Henrik, Koródi Simon és Nádas Gyula aligazgatókat az „igazgató" cimmel ruházta fel; Lázár Zoltán, Magyar Pál, Molnár Samu és Roth Tivadar cégvezetőket „aligazgatókká", — Balla Andor, Defej László, Fürth Oszkár, dr. Heller László, Sági Miklós, Sándor Alfonz, Stux Móric, Szirmai Ernő, Tamássy Kálmán és Vecsei Nándor főtisztviselőket „cégvezetőkké", dr. Makai Ödön és dr. Márkus Andor főtisztviselőket „titkárokká", Balla Miklós, Hajdu Adolf és Lantos Ernő főtisztviselőket pedig „intézőkké" nevezte ki. — A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága Balogh Sándor, Décsi Viktor, dr. Hámos Pál és Huszár Ernő cégjegyzőket, továbbá Oppenheimer Miksát, a belgrádi kirendeltség vezetőjét, aligazgatókká nevezte ki. Cégjegyzőkké léptek elő: Farkas József, Häutler Ferenc, Himfy József, dr. Kismartony Henrik titkár, Molnár Árpád felügyelő, Radó Róbert, Springer Ernő, Száva Ernő, Tandlich Miksa, Thieben Arthur felügyelő és Wahrmann Ede. Fiókigazgatói cimmel ruháztattak fel: Dabasi Gyula, Eichenwald Ernő, Herzog Arnold és Kunwald Pál fiókfőnökök, mig Domán Dezső a váltóüzleti könyvvitel és Kürti József a váltóosztály főnökévé nevezteték ki. — A Magyar Agrár- és Járadékbank r.-t. igazgatósága Bloch Róbert, Elek Tivadar és Szécsy Hugó cégvezetőket igazgatóhelyettesekké, Görög Gyula müszaki főfelügyelőt, a cégjegyzési jogosultság megadása mellett, müszaki tanácsossá, a Salamon Andor cégvezető-titkárt pedig főtitkárrá nevezte ki: Balthazár Béla dr. és Vimmer Károly dr. intézeti ügyészeknek, továbbá Beke Jenő, Faragó Ármin, Fenyő Béla főtisztviselőknek és Sárközy Tivadar belvárosi fiókfőnöknek a cégjegyzési jogosultságot adta és Molnár Ernő dr-t titkárrá, továbbá Martos Gyulát, az intézet egyik legrégibb tisztviselőjét, gazdasági tanácsossá, Kovács Miklós és Freund Zoltán tisztviselőket pedig titkárokká nevezte ki. — A Magyar Általános Takarékpénztár r.-t. igazgatósága Halom Imrét ügyvezető-igazgatóvá, Kunitzer Marcell eddigi aligazgatót igazgatóvá, Gara Rezső eddigi cégvezetőt aligazgatóvá, dr. Eisler Ede és Kallós Imre főtisztviselőket cégvezetőkké és Bokor Gábor és Barna Pál tisztviselőket osztályfőnökökké nevezte ki. — A Magyar Országos Bank r.-t. igazgatósága Görgey Szilárd, Loew Alfréd, Spiegel Mór, bangenbergi, Sterbeczky József és Stern Lajos főtisztviselőket cégvezetőkké nevezte ki. — A Magyar Általános Ingatlanbank igazgatósága Szegő Gyula, Szabó György és Láng Frigyes főtisztviselőket cégjegyzőkké nevezte ki. — A Fővárosi Bank- és Váltóüzlet r.-t. a napokban tartott igazgatósági ülésén Graf Mihály és Oláh Sándor cégvezetők aligazgatókká, Pogány Andor, Reischl Károly, Lichtenstein Károly és Fischof Béla főtisztviselők cégvezetőkké, Kallós József letétosztályfőnökké és Vértes József intézővé nevezteték ki.

A Hitelbank jubiláris közgyülése és tőkeemelése. A Magyar általános hitelbank ápr. 3-án tartotta meg félszázados, jubiláris közgyülését. A háborus viszonyokra tekintettel, az igazgatóság nem akarta külsőségekben kifejezésre juttatni a jubileum ünnepi jelentőségét és ezért az ünnepi köz-

gyülést csak a részvényeseknek szokatlanul nagy érdeklődése különböztette meg a külső képtől és az ünneplés, amelyben Ullmann Adolf főrend. alelnök-vezérigazgatót és igazgató-társait részesitették. Az ötvenéves évfordulót mégis emlékezetessé tette a Hitelbank közgyülése, 4.8 millió K-át szavazván meg különböző alapitványokra, jótékony és kulturális célokra. A közgyülés — amelyen az évi jelentést Gerber Miksa olvasta föl — elfogadta az igazgatóság összes javaslatait és elhatározta, hogy a 24.625.612 K tiszta nyereségből részvényenként 52 K osztalékot fizet, 2.5 milliót tartalékba helyez, 4 milliót jótékonysági és kulturális célokra fordit 1.5 milliót pedig uj számára visz át. Egyuttal elhatározta a közgyülés, hogy a részvénytőkét 120 millióról 160 millióra emeli fel és a kibocsátandó 100.000 drb részvényt 1000 K árfolyamon a régi részvényeseknek ajánlja fel 3:1 arányban. Az elővételi jogot április 4—12 között lehet gyakorolni. Az intézet alkalmazottainak nyugdijigényeire vonatkozó szabályokat igen liberálisan módositották, a nyugdijjogosultság elérésére előirt szolgálati évek számát 40-ről leszállitják 35-re, az özvegyi nyugdijat és a gyermeknevelési pótlékot felemelik és különös kedvezést biztositanak azoknak az alkalmazottaknak, akik a háboru alatt katonai szolgálat teljesitése közben váltak munkaképtelenné. Az igazgatóságba a régi tagokon kivül uj tagokként beválasztották báró Kornfeld Pált, Kovács Gézát és ifjabb Palugyay Ferencet, a felügyelő-bizottságba uj tagnak Papp Mihály államtitkárt.

A Kereskedelmi Bank közgyülése. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank szombaton délután Lánczy Leó titkos tanácsos elnöklésével megtartotta 76-ik rendes közgyülését, amelyen mindenekelőtt bemutatták az általunk már ismertetett évi jelentést. A közgyülés a jelentést egyhangulag tudomásul vette. Lánczy Leó elnöknek Falussy Árpád részvényes felszólalására a nyugdijazott tisztviselők háborus pótlékáról adott megnyugtató felvilágositása után dr. Vass Lajos részvényes méltatta az intézet mult évi tevékenységét s melegen emlékezett meg az elnökről, aki évtizedeken át ápolta azt az üzleti szellemet, amely vezető helyre állitotta az intézetet. Megemlékezett Lánczy mult évi jubileumáról és ez alkalomból tett nagy alapitványáról s a részvényesek nevében köszönetet mondott az elnöknek, az az igazgatóságnak, a felügyelő bizottságnak és a tisztviselői karnak. Lánczy Leó elnök megköszönte a részvényesek elismerését, amelyet müködése legszebb jutalmának tekint. Az elismerést átháritja azonban munkatársaira is. Weiss Fülöp alelnökre, igazgatótársaira és az egész tisztviselői karra. A közgyülés egyhangulag hozzájárult az igazgatóságnak a nyereség hovafordítására vonatkozó inditványához, amelynek értelmében a rendelkezésre álló 21.799.052 K 28 fből az 1917. évi osztalékszelvényeknek 190 koronával való beváltására 15.200.000 K-t fordítanak, a rendkivüli tartalékalapra 2 milliót, a banképületek értékcsökkenési tartalékára 1,050.000 K-át, jótékony célra 1 milliót használnak föl, a fennmaradó 2.549.052 K 28 f-t pedig az 1918. év javára irják. A felmentvény megadása után ujra megválasztották az igazgatóság tagjaivá Fehér Miksát, báró Guttmann Vilmost, Haggenmacher Róbertet, Heinrich Ferencet és Weiss Fülöpöt. Ujra megválasztották a felügyelő bizottság eddigi tagjait is, mire a közgyülés véget ért.

A Magyar bank és kereskedelmi rt. ápr. 3-án tartott közgyülésén előterjesztett igazgatósági jelentés általános gazdasági visszapillantás és a jövő gazdasági feladataira való utalás után előadja, hogy az intézet mindama feladatokban, melyek a jelent szolgálják és a jövőt megalapozzák, tevékeny részt vett. Iparban és kereskedelemben, a háboru eszközeinek szolgáltatásában, hadikölcsönökben, a nyomoruság enyhitésében: mindenütt teljes mértékben kivette részét. Hazafiasan teljesitve kötelességét, eredményesen tudta befejezni üzletévét. Majd az intézet alaptőkéjének az elmult év október havában 100 millió koronára történt felemeléséről számol be a jelentés, előadván, hogy a tőkeemelési müveletet az intézet teljes sikerrel lebonyolitotta. A folyó banküzletből kiemelendő az értékpapirokra és árukra adott előlegek tételének 154.7 millióról 349.3 millióra való növekedése. Figyelemreméltó a betétállománynak 177 millió K szaporodással 407.3 millió K-ra való emelkedése. A betétek és hitelezők tételének egybevetéséből kitünik, hogy az intézet az 1917. év végén 705 millió K idegen tőkét kezelt. A bank áruüzleti jövedelme kizárólag állandó jellegü, évtizedek óta fentartott áruosztályainak müködése alapján éretett el. A belföldi sőüzlet forgalma a megelőző évvel szemben emelkedett. A géposztály az előző évinél kedvezőbb eredményt ért el. — A kiviteli és behozatali üzletek tevékenysége a viszonyok folytán csak szük keretek között mozoghatott. A jelentéssel kapcsolatos zárószámadások szerint a mérleg 10,920.726 K tiszta nyereséggel zárult. A közgyülés elhatározta, hogy ebből részvényenként 40 K = 10 százalék osztalék fizettessék ki, a tartalékalap 1 millió K-val javadalmaztassék, miáltal a mérlegben szereplő tartalékalap 44½ millió K-ra emelkedik, a fennmaradó 1.354.553 K pedig az uj üzletév számlájára vitessék át. A közgyülés sajnálattal vette tudomásul Károlyi Imre grófnak az intézetnél viselt elnöki és igazgatósági tagsági állásairól történt lemondását. Az igazgatóság uj tagjaiul megválasztatott grófi Ambrózy Gyula v. b. t. t. és dr. Földváry József kereskedelmi min. tanácsos.

Az Első Magyar Általános Biztositó Társaság e hó 6-án, szombaton tartotta évi rendes közgyülését grófi Csekonics Endre v. b. t. t. elnöklésével. Berzeviczy Albert v. b. t. t., igazgatósági tag a kormányzótestület, valamint a részvényesek nevében üdvözölte Ormódy Vilmos vezérigazgatót, aki a mult év decemberében 60. évfordulóját töltötte be annak, hogy a Társaság szolgálatába lépett. A mult évben elért 7.431.917 K 66 fillér összes nyereségből az alapszabályszerü levonások és bőséges tartalékolások után 3.200.000 K fordittatik a részvényesek osztalékára s e szerint minden részvényre 800 K évi osztalék esik. Az igazgatóságba uj tagul Teleszky Jánost, a felügyelő-bizottságba Antal Gézát és Gaál Jenőt, a választmányba pedig báró Harkányi Jánost, báró Herzog Mórt, báró Papp Gézát, Somsich Miklóst, gróf Széchenyi Emilt és báró Tallián Bélát választotta meg.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank báró Madarassy-Beck Gyula dr. elnöklésével tartott rendes közgyülésén elfogadták az igazgatóságnak már ismertetett összes javaslatait a nyereség fölosztására vonatkozólag. Az osztalék, — mint már jelentettük — 24 korona lesz. A közgyülés az igazgatóság uj tagjaivá megválasztotta Széchenyi Bertalan titkos tanácsost és Vadász Lipót dr. nyug. államtitkárt, a felügyelő-bizottság tagjaivá pedig három évi időtartamra: Matuska Istvánt, Hevessy Lajost, Kornis Károly grófot, Brüll Ignácot, Barta Odönt és uj tagokként Khuen-Héderváry Károly grófot és Szüllő Gézát. Niamesny Mihály üdvözölte báró Madarassy-Beck Gyulát, mint az intézet uj elnökét és javaslatára a közgyülés elhatározta, hogy ülésterme részére megfestesti Khuen-Héderváry Károlynak és Madarassy-Beck Nándornak az arcképét. A közgyülés után tartott igazgatósági gyülésen Széchenyi Bertalan grófot az igazgatóság alelnökévé választották.

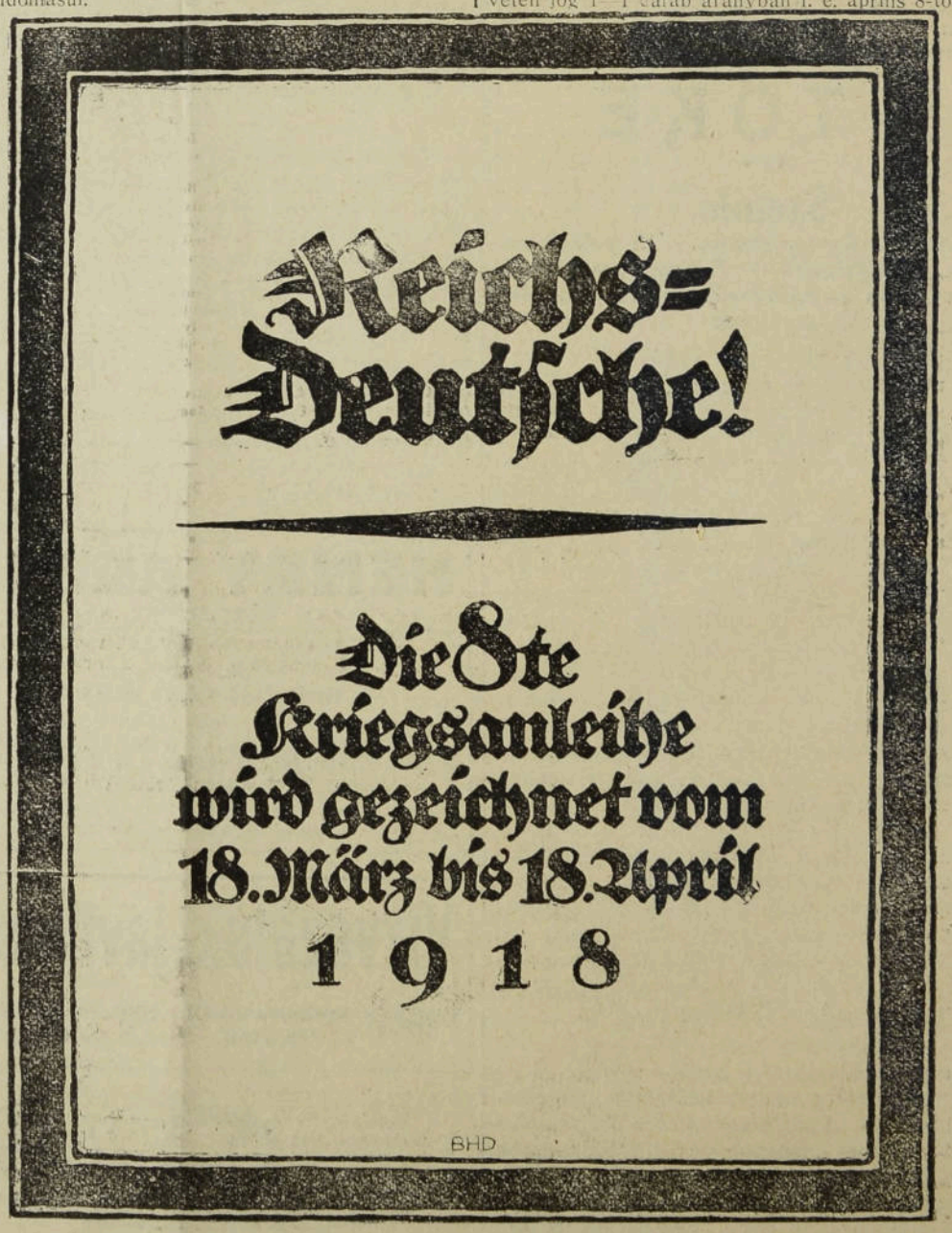
Az Agrárbank közgyülése és tőkeemelése. A Magyar Agrár- és Járadékbank r.-t. tegnap tartott közgyülésén elhatározta, hogy a 6.889.173.11 K nyereségből 4,320.000 K, 9 százalék, azaz részvényenkint 36 K osztalék fizettessék ki folyó évi április 15-től kezdve. A közgyülés elhatározta továbbá, hogy az alaptőke 48,000.000 K-ról 12 millió K-val 60.000.000 K-ra emeltessék fel. A közgyülést követő igazgatósági ülésen az igazgatóság elhatározta, hogy a kibocsátásra kerülő 30.000 darab részvényt 730 K-s árfolyamon ajánlja fel. Az elővételi jog az intézet pénztáránál 1918. április 5-től április 15-ig gyakorolható. Az elővételi jog gyakorlásával egyidejüleg részvényenként 730 K, részvénybélyeg fejében 4 korona és 1918. január 1-től számitott 5 százalék kamat fizetendő be. Az igazgatóság végül báró Madarassy-Beck Gyula dr.-t elnökké, Barta Arnold m. kir. udvari tanácsost pedig elnökhelyettessé választotta meg. Ujpesti Wolfner Tivadar igazgatósági tagságáról lemondott, amit az igazgatóság őszinte sajnálattal vett tudomásul.

A Hungária Bank tőkeemelése. A Hungária Bank igazgatósága mérlegmegállapitó ülésén az intézet 1917. évi tiszta nyereségét a mult évi nyereségáthozatallal együtt K 1,464.604.26 összegben állapitotta meg. A nyereség felosztására vonatkozólag az igazgatóság elhatározta, hogy az e hó 29-ére egybehivandó közgyülésén javasolni fogja, hogy 6 százalékos részvényosztalék fejében 720.000 K, a tartalékalap javadalmazására 450.000 K fordittassék, mig az igazgatóság tantiémajenek levonása után fenmaradó 127.591.32 korona uj számlára vitessék át. Az igazgatóság egyuttal elhatározta, hogy a közgyülésen inditványozni fogja a 12 milliós alaptőkének 20.000 darab uj részvény kibocsátása által 20 millióra való felemelését. Az uj részvények a régi részvényeseknek 450 K árfolyamon ajánltatnak fel átvételre, olyként, hogy minden 3 darab régi részvény után 2 darab uj részvény nyerhető. Az alaptőkefelemelés sikerét a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank garantálja. Az igazgatóság dr. Aczél János ügyvezető igazgatót az intézet vezérigazgatójává nevezte ki.

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy az április hó 27-ére egybehivandó rendes közgyülésnek inditványozni fogja, hogy az 1917. évben 400.000 korona alapszabályszerü leirások eszközlése után elért 3,371.000 K-nyi tiszta nyereségből a 16.000.000 koronányi részvénytőke 5 százalékos kamatoztatására 800.000 korona fordittassék, 6 százalékos felülosztalékra 960.000 K használtassék föl, az értékcsökkenési számla rendkivüli javadalmazására 700.000 K, az alkalmazottak nyugdijalapjának gyarapitására 100.000 K fordittassék és hogy az alapszabályszerü jutalékok fedezése után fenmaradó 481.000 K uj számlára vitessék elő. Egyben elhatározta az igazgatóság, hogy a közgyülés elé oly irányu inditványt terjeszt, hogy a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulatttal létesitett megállapodás keresztülvitelére az eddigi részvénytőke 20.000 darab, egyenkint 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján 20 millió koronára emeltessék föl.

A Magyar Keleti Tengerhajós R.-T. igazgatóságának Ullmann Adolf főrendiházi tag elnöklésével tartott ülésében megállapitották az 1917. évi záró-számadásokat, amelyek szerint az elmult évi tiszta nyereség 562.952 koronát tesz ki. Az igazgatóság a 30-án tartandó közgyülésnek 10 korona (5 százalék) osztalék fizetését fogja javaslatba hozni.

A Magyar Cseh-Iparbank r.-t. igazgatósága 1918. március hó 21-én tartott közgyülésén nyert felhatalmazás alapján 10 millió korona alaptőkéjét 20 millió koronára emeli föl. Az uj 50.000 darab 200 K n. é. részvény 280 K árfolyamon (5 korona bélyeg és költség hozzászámitásával, 4 százalék kamat visszatérítéssel május 8-tól julius 1-ig) bocsáttatik ki. Az elővételi jog 1—1 darab arányban f. é. április 8-tól 22-ig

bezárólag gyakorolható a bank, valamint a Böhmische Industrie-Bank Prag—Wien és fiókjai pénztáránál.

A Fabank mérlege. A Magyar Fakereskedők Hitelintézete r.-t. igazgatósága megállapította az intézet 1917. évi mérlegét, mely 4,799.733.88 K tiszta nyereséggel zárul. A kimutatott nyereségben csupán 130.000 darab vagyis 26 millió korona névértékü részvény részesedik. Az igazgatóság a f. hó 18-ára egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy osztalékképpen részvényenként 28 K (14 százalék) fizettessék a tavalyi 21 K-val (10½%) szemben.

A Magyar Országos Bank R. T. a minap tartotta Egyedi Lajos alelnök elnöklésével 25. rendes közgyülését. Az előterjesztett 1917. évi mérleg 2.642.822 K tiszta nyereséggel zárult. Az igazgatóság javaslatára a közgyülés elhatározta, hogy 6 százalék kifizetésére 1.566.400 korona fordittassék. A közgyülés az igazgatóság jelentését egyhanguan tudomásul vette és a mérleg megállapitása után ugy az igazgatóságnak, mint a felügyelőbizottságnak a felmentvényt egyhangulag megadta.

A cs. kir. szab. Wiener Bank-Verein igazgatótanácsa minapi ülésén az igazgatóság előterjesztette az 1917. évi mérleget, mely az előző évről áthozott 1,056.478.87 korona nyereségelővitel betudásával 50,647.019.50 korona bruttonyereség mellett 23,295.348.18 korona tiszta nyereséget tüntet fel a tavalyi 17,675.724.92 koronával szemben. Az igazgatótanács elhatározta, hogy a folyó évi április 25-ére egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy a tartalék-alapnak 1,473.886.93 koronával való javadalmazása után az alkalmazottak nyugdijalapja javára 3 millió korona (a tavalyi 2 millió koronával szemben) fordittassék, osztalék fejében részvényenkint 34 koronát = 8½% (a mult évi 32 koronával = 8%-kal szemben) fizessenek, a tartalékalap rendkivüli dotálására 2,500.000 korona fordittassék, 1,602.196.71 koronát pedig uj számlára vigyenek át.

A Közuti vasut közgyülése. A budapesti Közuti vaspálya-társaság április 4-én tartotta 53. évi rendes közgyülését Láneczy Leó elnöklésével. Az elnök jelentette, hogy Károlyi Imre gróf igazgatósági tagságáról lemondott, amit a közgyülés sajnálattal vett tudomásul. Ezután a közgyülés egyhanguan elfogadta az igazgatóság évi jelentését, a felügyelőbizottság jelentését, valamint az 1917. évi mérleget és zárószámadást és elhatározta, hogy a rendelkezésre álló nyereségből részvényenkint 28 korona, élvezeti jegyenként 18 korona osztalék fizettessék, a fönmaradó 435.866 korona uj számlára vitessék át. A szelvényeket ez évi május 1-től kezdve fogják a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a Magyar Általános Hitelbank pénztáránál beváltani. A közgyülés az igazgatóságnak, Sándor Pál vezérigazgatónak, a tisztikarnak és a személyzetnek a rendkivüli nehéz viszonyok között kifejtett eredményes működéséért egyhanguan köszönetét és elismerését fejezte ki.

A Fővárosi Bank és Váltóüzlet Részvénytársaság a napokban tartotta közgyülését. A közgyülés elfogadta az igazgatóság által előterjesztett s általunk már ismertett zárszámadást és jelentést. Az igazgatóság tagjait ujból megválasztották s Szécsi Lajos udvari tanácsost elnökké, Péteri Jánost pedig alelnökké választották meg.

A Fővárosi kereskedelmi hitelintézet rt. 1917-ben 44.259 K tiszta nyereséget ért el, az előző évi 3208 K-val szemben. A 700.000 K alaptőkéjü intézet betétállománya 413.955 K (az előző év végén 427.100 K), váltótárcája 584.356 K (826.370 K).

A Gyujaárusitó rt. (a magyarországi gyufagyárosok kartelirodája) 1917. évben 150.000 K alaptőke mellett 77.538 K tiszta nyereséget ért el az előző évi 47.282 K-val szemben.

A Kőbányai Göztéglagyár Társulat közgyülése az igazgatóság által előterjesztett mérleget és eredményszámlát egyhangulag elfogadta és elhatározta, hogy a kimutatott 444.797 korona 97 fillér tiszta nyereségből, a tartalékok megfelelő javadalmazása után, részvényenkint 15 korona, azaz 7 és fél százalék osztalékot fizet ki.

A Hitelbank uj téglavállalata. A Hitelbank megvásárolta a Mihályi-féle tatatóvárosi tetőcserép gyárat és ebből egy millió korona részvénytőkével részvénytársaságot létesit. Az uj részvénytársaság a Hitelbank másik téglavállalatával, a Szentlőrinci téglagyárral, fog majd érdekközösségben működni.

A Magyar város- és községfejlesztési részvénytársaság a napokban tartotta ötödik rendes évi közgyülését báró dr. Madarassy-Beck Gyula elnöklete alatt. A közgyülés az 1917. üzletév 1,552.093.87 koronát kitevő tiszta nyeresége alapján részvényenként 32 korona osztalék kifizetését határozta el. Az igazgatóság uj tagjaiul megválasztattak: Péterffy Lajos, Simonyi-Semadam Sándor és Putnoky Móric, a felügyelő-bizottság uj tagjává pedig Vágó József. Az igazgatóság végül Gárdonyi Henrik és Zádor Jenő cégvezetőket igazgatóhelyettesekké, Krón Aladár főtisztviselőt cégvezetővé, Surányi Miklóst pedig társulati titkárrá nevezte ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Hirdetmény.

A részvényesek mai napon tartott közgyülésének határozata szerint az **1917. évre megállapitott osztalék részvényenként 52 koronával fog folyó évi április 4-től kezdve** az 1918. évi május 1-én esedékes 27. számu szelvénynek beszolgáltatása ellenében **Budapesten:** a Magyar Általános Hitelbank központjánál (V., Dorottya-utca 5.), valamint fiókjainál (IV., Egyetem-utca 11., V., Berlini-tér 9. és VII., Károly király-ut 3.); **Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Györött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsett, Pozsonyban, Szabadkán** és **Temesvárott:** az intézet fiókjainál; **Belgrádban:** az intézet kirendeltségénél; **Bécsben:** a K. K. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe cimü intézetnél; **Berlinben:** a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél vagy S. Bleichröder bankháznál, vagy Mendelssohn & Co. bankháznál; **M/m. Frankfurtban:** a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél, az ezen beváltóhelyeknél szokásos üzleti órák alatt kifizettetni. A szelvények hátlapjukon cimbélyeggel vagy aláirással ellátva, vagy pedig azok számait sorszám szerint tartalmazó jegyzékek kiséretében nyujtandók be, amihez a szükséges nyomtatványok az emlitett beváltási helyeken ingyen kaphatók.

Budapest, 1918. évi április 3-án.

Magyar Általános Hitelbank.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Hirdetmény.

A Magyar Általános Hitelbank részvényeseinek 1918. évi április hó 3-án tartott rendes közgyülése a társasági alaptőkének 100.000 darab 400 koronával teljesen befizetett uj részvénynek, még pedig 1—1 részvényről szóló 10.000 cimletnek és 25—25 részvényről szóló 3600 cimletnek kibocsátása által 120.000.000 koronáról 160.000.000 koronára emelését határozta el s egyuttal az uj részvények átvételére nézve az alapszabályokban a régi részvények birtokosainak biztositott elővételi jog gyakorlása tekintetében a következő módozatokat állapitotta meg: 1. A részvényest az alábbi feltételek mellett minden három régi részvény után egy uj részvényre elővételi jog illeti meg. Részvénytöredékek figyelembe nem vétetnek. 2. A részvényesek által elővételi joguk alapján átveendő uj részvényekért darabonkint 1000 korona, vagyis a teljes névértéknek megfelelő 400 korona és a tartalékalap részére 600 korona fizetendő be, hozzáadva az ezen összeg után 1918. január 1-től a befizetés napjáig járó 5%-os kamatot. 3. Az elővételi jog gyakorlása végett a régi részvények Budapesten egy jegyzék, a többi bejelentési helyeken pedig két jegyzék kiséretében, amelyekhez minták a bejelentési helyeken kaphatók, **1918. április 4-től 12-ig bezárólag** az egyes helyeknél szokásos üzleti órákban bemutatandók: **Budapesten, a társaság központjánál** (V., Dorottya-utca 5.), valamint fiókjainál (IV., Egyetem-utca 11., V., Berlini-tér 9. és VII., Károly király-ut 3.); **Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Györött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsett, Pozsonyban, Szabadkán** és **Temesvárott** az intézet fiókjainál, **Belgrádban** az intézet kirendeltségénél; **Wienben** a K. K. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe cimü intézetnél; **Berlinben** a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél, S. Bleichröder bankháznál, Mendelssohn & Co. bankháznál; **M/m. Frankfurtban** a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézetnél. 4. Az elővételi jog bejelentése alkalmával a bejelentő helynél minden átveendő uj részvény után 600 korona a tartalékalap számára és ezen összegnek 1918. január 1-től a bejelentés napjáig számitandó 5% kamatai fizetendők be. A névértéknek megfelelő 400 korona befizetése az 1918. január 1-től a befizetés napjáig számitott 5%-os kamattal együtt a bejelentéssel egyidejüleg is történhet, mindenesetre azonban — az elővételi jog és a tartalékalap javára befizetett összeg különbeni elvesztésének terhe alatt — legkésőbb 1918. május 15-ig bezárólag egyszerre eszközlendő, még pedig ugyanazon bejelentési helyen, melynél a régi részvények az elővételi jog gyakorlása végett bemutatattak. 5. Azon részvényes, aki elővételi jogát 1918. április 12-ig a fentiekben előirt módon nem gyakorolja, e jogától elesik. 6. A részvényes által bemutatott részvényeket a bejelentési hely a következő záradékkal: „Elővételi jog gyakorolva 1918 Bezugsrecht ausgeübt" lebélyegzi és a részvényesnek az átveendő részvényekre eszközölt részbeni vagy teljes befizetést igazoló elismervény kiséretében visszaadja. A teljes befizetést igazoló elismervény visszaszolgáltatása ellenében az uj részvények 1919. évi május hó 1-én lejáró és következő szelvényekkel ellátva. **1918. junius 1-től kezdve fognak** kiszolgáltattatni. 7. A német birodalmi helyeken csak német birodalmi bélyeggel ellátott uj részvények adatnak ki; e bélyeg költségeit a részvényes viseli. 8. Az uj részvények birtokosai az üzleteredményben 1918. január 1-től kezdve, a régi részvények birtokosaival egyenlően részt vesznek.

Budapesten, 1918. évi április hó 2-án.

Magyar Általános Hitelbank.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Rudolf Strat: regénye:
Az óriás ökle
Drama 7 felvonásban. A főszerepben Henny Porten
Divatrevü
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, ½7 8 és ½10 órakor.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott rizskeményitőpótlót használjuk. Mintaküldemény 10 csomag 8 K bérmentve
Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23 szám.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Minden este ½8 órakor
a legszenzációsabb műsor
Eujamaas arabs lovascsoport a szultán lovasai
mesés ugrók és műlovasok
Kaiser a legszebb lovarművésznők
Rainats humoros légtornász-csoport
Hugosetts (Hugo és Margarette), kombinált mutatványai
és még egy sereg szenzáció.
Csütörtökön d. u. ½4 órakor
Szombaton d. u. ½5 „
teljes műsor félhelyárakkal mindenkinek.
Vasárnap d. u. ½4 órakor a teljes esti műsor

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este ½8 órakor **Rolt Sándor** felléptével
Dispensatio
Bohózat 1 felvonásban. Irta és rendezte: Tábori Emil.
Floh's Seitensprünge
Glinger és Laussig bohózata és az uj szólo műsor.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás.
Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Kezdete pontosan 7 óra 10 perckor.
Schildkraut vendégjátéka a »Die Begnadigten« c. Heyermanns darabban.
Partnerei: Anton Garo és Lilly von Asten.
„A két Naftalin" énekes bohózat, főszerepekben Sziklai és Magyarival.
Mathilde Buhr, történelmi táncaiban, Ujvári, mint Bolseviki, Szalontai Ferike, Michlas és Ayram, Bravuroff, Kürthy Böske, Fehérváry Juliska, Gallai Nándor, stb.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Az áprilisi müsor attrakciói:
CLEDO DAMORES
a bukaresti Lyrik szinház primaballerinája.
Wang-Chio-Tsink chinai kóklerek.
3 Delius gymnastikai ujdonságok.
Wolf & Fretzter paraszt énekkettős.
LEGÉNYBUCSU
bohózat 2 képben. Magyar szinre alkalmazta: Dr. Hász István. Főszereplők: Mezei Ilonka, Huszár Károly, Ferenczy Károly, Hunyadi Emil.
Hollós Terus, Regius Puella, Tacuanu, Kinkel stb.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

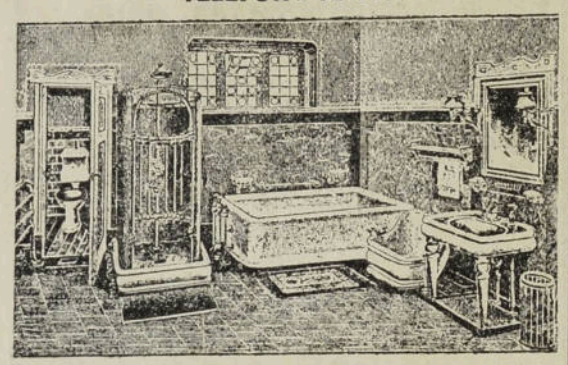
A **Belváros** legszebb helyén
2 régi sarokház
telekértékben sürgösen eladó.
Bővebb felvilágositással szolgál:
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata
Részvénytársaság
(A Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének alapitása)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.

gazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91

Elektromos gyár:	Kábelmüvek:
Pozsony, Récsey ú'.	Budapest X. Gyömrői-ut 128.
Telefon 1—11.	Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Építész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este negyed 8-tor a remek áprilisi müsor:

A zsámbéki földesur.

Vig operett'e.

Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.

SÖRKABARÉ: 1/28—11-ig „Spitzer bácsi" Szöke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha. Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.

Csütörtök délután 1/4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

KRISTÁLYPALOTA

Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.

STEINHARDT

egészen uj szólóban és a „Hunyjunk szemet" cimü eredeti bohózatban. Szöllössi Rózsi, szenzációs uj kabaré-dalokkal, Feemss Companie, a csodababák, a 2 Antonello, vig harmonikások, Odys, az uj tánccsillag, Csabai Böske, Leonardo és komikus szolgája, Pártos Jenő, Heltay Árpád stb.

A télikertben 1/411—11-ig tánc.

Asta Nielsen

a filmszinpad legünnepeltebb primadonnájával a főszerepben

Az észak leánya

Exotikus vigjáték 3 felvonásban.

A számüzött

Regényes történet a velencei köztársaság korából, 3 felvonásban.

A ROYAL-APOLLÓ-BAN

Előadások naponta: 5, 7 és 9 órakor. Vasár- és ünnepnapokon: 3, 5, 7 és 9 órakor.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

Sternberg

cs. és kir. udv. szállító

zongoratermei

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten

V., Ferenc József-tér 5—6 sz.

(saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt**, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet** folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások ...	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

DIANA ARCKRÉM

a bőrt bársonypuhává, ragyogó széppé, hamvasan üdévé teszi

A modern szépségápolás meglepetése.

Mindenütt kapható.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és ércfényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. április 17-én — 16. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Rablás

és rablás között is van különbség. Ahogyan a revolvert tartja a merénylő, ahogyan a nyakadba dobja a hurkot, az mind más és más. Az is különbség, hogy kit foszt ki, mert nekünk jobban fáj, ha a szegény ember egyetlen télikabátját huzza le, mintha egy dusgazdag embertől a tömött pénztárcáját szedi el. Ezeket az egyetlen télikabátokat évek munkájával izzadják ki, mig emennek erszényét egyetlen trezornyitással ujra meg lehet tölteni.

Valahogy ebből a látószögből kell nézni a bakkarat halálát és a lóverseny életbenmaradását. A hasonlatot természetesen nem szabad ad abszurdum vinnünk, mert a klubok bakkarázóasztala miatt is sok-sok „egy télikabátos" ember huzta ki már a telet őszi felöltőben. A többség azonban könnyü szivvel dobta oda az ezreseket, amelyeknek helyén hetek alatt ujak nőttek a zsebében. Ebben a könnyü pénzszerzéstől illatos világban a nagy összegekkel manipuláló embert nem tudja földreteperni semmi, itt csak a kisemberek buknak el, szerencsére nem csak nagyot, mert nem nőttek magasra a földtől. Mégsem siratjuk meg a bakkarat-asztalt, amelyen most a legtöbb klubban a belügyminiszter és a rendőrség közbelépése után a mosogatólány alussza délutáni álmát. Csak egyszer álmodjék szépet egy cselédleány: több és becsesebb az erköles szempontjából, mint a legszelidebb bakkaratjáték.

De ha hadat üzentek a bakkaratnak, akkor minden hazárdjátékot irtsanak ki. Ha a zöld asztal veszedelmet jelent, akkor mi azt mondjuk, hogy a zöld gyep még inkább gyilkos és pedig a legszegényebb néposztály gyilkosa. A riporterek által számtalanszor megrajzolt mosónő, aki az utolsó vánkosát viszi a lóverseny miatt a zálogba: sajnos, nem mese és nem volt mese sohasem. A klubok megválogathatják azokat, akiket tagokul vesznek föl, de a lóversenyre mindenki beléphet és mindenki elveszthetí az utolsó petákját, aki a belépődijat lefizette. A lóverseny az urak mulatsága és a szegények koporsója. Nekünk hiába jönnek Széchenyi Istvánnal és a lovak fajnemesitésével példálózni, ez, ami itt folyik, nem a Széchenyi István lóversenye, hanem a legközönségesebb szerencsejáték. Hiába jönnek azzal is, hogy Budapest világvárosiasságához, idegenforgalmának emeléséhez kell a lóverseny, nekünk ezen a réven nem kell az idegenforgalom sem.

Égbekiáltó csak hallani is, hogy Alagon a hét versenynap alatt tizmillió forgalma volt a totalizatőrnek. Az igy elszórt ezreseket nem sajnáljuk, de fáj minden tiz és öt korona, amit a mosónők a kendőjük csücskéből dobtak oda a szerencse molochjának. Csináljanak száz vagy ezer koronás belépődijakat, legyen a lóverseny tisztán az urak mulatsága, nyerjék el egymás millióit a hadimilliomosok, de hagyjanak békét a szegény embereknek. Mert ami most folyik, az gyalázatosabb, mint a bakkara, még akkor is, ha az Urlovasok Szövetkezete, vagy a Magyar Lovaregylet nevü két kulturintézet naponta százezer koronákat keresnek is.

Fullánkok

Kinek van igaza? —

ez az a vexirbild foglalkoztatja most a szegény budapesti ujságolvasóközönséget. Windischgrätz herceg, a közélelmezési miniszter azt mondja: maximáljuk a hus árát és behozzuk a husjegyeket. Nagy Ferenc közélelmezési államtitkár, Budapest közélelmezési kormánybiztosa viszont hivatalos anketen jelenti ki, hogy sem a husárak maximálása, sem a husjegyek behozatala nem fog bekövetkezni. A kisebbik baj természetesen, hogy az ember, amig egy szép napon uj plakátra nem ébred, a fejét töri azon, hogy kinek is lehet hát igaza? A miniszternek, vagy az államtitkárnak? A nagyobbik veszedelem ott kezdődik, hogy ilyen fejetlenül intézik Budapest közélelmezésének ügyét. Nem tudja a jobb kéz, amit a bal csinál. A miniszter is, az államtitkár is más malomban őröl. Nem is csoda, ha az egyik képviselő akar lenni, a másik pedig politikai aknarobbantásokkal foglalkozik. Vajjon mi lenne velünk, ha elődeik, Kürthy és Hadik meg nem csinálják ugy a közelelmezést, hogy ma már minden magától megy?

Windischgrätz herceg

különben istencsodája, hogy legalább egy-egy ujságnyilatkozat leadására talál még időt. Egyebet ugyis aligha várhatunk tőle, annyira el van foglalva a nagy politikával. Mi azt szeretnénk látni, hogy az ennivalónkról gondoskodik, ehelyett azonban ő minden erejével a munkapárttal való „megértés" utjait egyengeti. Ha a választói jog és a demokrácia elsülyed is ebben a drága, ebben a világmegváltó megértésben, mit érdekli az Windischgrätz herceget, aki eléggé tanujelét adta demokrataságának akkor, amikor a kenyérjegy és a zsirjegy pórias intézményével megismerkedett. Tehet-e egy született herceg ennél többet a nép érdekében? Nem, igazán várni sem lehet tőle egyebet, sokkal inkább hozzáillik, hogy politikai bavárhajókon csatázzék az ellen a programm ellen, amelynek alapján miniszter lett.

Az iskolaigazgatók

dolgát bátortalanul és csak ugy futólagosan érintette a közoktatási bizottságban mondott nagyon értékes beszédében Várossy Gyula tanácsnok. Láttuk, hogy amit mondott, inkább jámbor óhajnak tartja, mint megvalósitható gondolatnak. Várossy a budapesti tanügyet jobban ismeri, mint akárki, s igy tudja, hogy a pesti iskolaigazgató nem más, mint a falusi harangozó, aki egyben kisbiró, iskolaszolga és póstakihordó is. Az iskolaigazgató adminisztrál, irodát vezet, házgondnok, fütésellenőr, minden, csak igazgató nem. Lehet-e ennyi foglalkozás mellett a tanitást is ellenőrizni. Igenis közigazgatási tisztviselőket kell az iskolák irodáiba ültetni, de ezt nem szerény véleményként kell elmondani, hanem főlényesen és parancsoló módban, mert különben nem lesz foganatja a jóakaratnak.

Munkában a főpolgármester

Gyorsitott eljárás a kormány és a főváros érintkezésében

Szinte még meg sem melegedett *Bárczy* István a főpolgármesteri székben, máris hirt adhatunk első akciójáról, ami természetesen nem is lehet másfajta, mint olyan, ami Budapest érdekeit a legmesszebbmenő módon szolgálja. Bárczynál igazán senki sem tudhatja jobban, hogy hol szoritja a fővárost leginkább a csizma és igy siet azon, hogy itt legyen segitségül. Már bemutatkozó-beszédében is aláhuzottan hangsulyozta:

— Különösen fogok törekedni arra, hogy a kormány, a különböző állami hivatalok és a székesfőváros törvényhatósága között a kivánatos megértést, a harmonikus együttmüködést biztositsam, *a székesfőváros érdekeit a kormánynál minél eredményesebben támogassam, érvényesitsem.*

Ennek az igéretnek akar, ugy látszik, *Bárczy* főpolgármester mindenekelőtt érvényt szerezni, ez okból *a kormányjóváhagyás alatt levő ügyek szorgalmazását, azoknak kedvező elintézésének kieszközlését már főpolgármestersége legelső napján teljesen magára vállalta.*

Ezideig a kormányjóváhagyásra szoruló ügyeket a pénzügyi ügyosztály volt köteles evidenciában tartani. Az ügyosztályban formális jegyzéket vezettek ezekről az ügyekről és két tisztviselőnek az volt a feladata, hogy ügyosztályról-ügyosztályra járva, kinyomozza, milyen ügyeket küldtek fel a kormányhoz jóváhagyás céljából. Az ügyek természete és fontossága szerint azután más és más fővárosi tisztviselő volt az, aki a kormánynál a közvetitést, a kisürgetést, az informálást vállalta. Ha simán ment a dolog, akor elegendő volt kisebb tisztviselőnek a közbelépése is. Minél fontosabb volt azonban a kérdés, vagy minél nagyobb akadályok merültek föl annak elintézése körül, annál magasabb tisztviselő járt el a dologban.

Most ezt a feladatot mind Bárczy főpolgármester vállalja magára, ugy, hogy a legkisebb kérdésben is tekintélyének egész sulyával képviselje a főváros érdekeit. Igy aztán bizton remélhető, hogy sem késedelmeskedésről, sem rosszul informáltság révén való balsikerről nem igen lehet szó a jövőben, ha a főváros jó és méltányos ügyben fordul a kormányhoz.

A pénzügyi ügyosztály ezentul is meg fog maradni, mint *nyilvántartó-szerv.* Ezentul is gyüjteni fogják a régi módon a kormányjóváhagyásra felterjesztett ügyek jegyzékét, amelyről azonban ezentul *egyenesen a főpolgármesternek fog az ügyosztály referálni.* A pénzügyi ügyosztály állandóan részletes jelentést fog tenni a főpolgármesternek az ügyek természetéről, de arról is, hogy az illetékes miniszteriumban ki a referense az ügynek, sőt még arról is, hogy az illető referens milyen álláspontot foglal el a szóbanforgó kérdésben. Ezeknek az adatoknak az alapján fogja azután Bárczy főpolgármester eldönteni, hogy milyen eszközökhöz folyamodik és kivel lép érintkezésbe, a referenssel-e, vagy egyenesen magához a miniszterhez megy-e?

Nehéz és fáradságos munka lesz ez, de éppen *Bárczy* István tudja, hogy ennek az akciónak milyen életbevágó fontossága van a fővárosra nézve. Ő tudhatja ezt leginkább, hiszen az ő polgármesterségének legnagyobbrésze olyan kormány alatt folyt le, amely soha és semmi tekintetben nem volt jóindulattal Budapesttel szemben. Most talán mindez megváltozik.

Választási naptár

Négy közgyülés egymásután

Képviselőválasztások előtt szoktak a napilapok választási naptárt közölni. Most a városháza forrongó életében is ilyen választási naptárra van szükség, sőt egy dátumot máris ki lehet törölni, mert április tizedikével be van töltve a főpolgármesteri méltóság.

A további választási naptár így alakul:

Április 24.: polgármesterválasztás;

Április 30.: alpolgármester és alpolgármesteri címmel és jelleggel felruházott alpolgármesterválasztás;

Május 8.: egy tanácsnok, egy tanácsnok-főjegyző, egy kerületi elöljáró választás;

Május 15.: tanácsjegyzői választások.

A választások tehát a lehető leggyorsabban fognak végbemenni. Három hét alatt minden rendben lesz és akkor már csak a tanácsjegyzőkké előléptetett fogalmazók helyeit fogja betölteni a tanács. A közgyülési választásokon minden alkalommal *Szabó* János fog elnökölni és a voksokat délután 4—5-ig fogadják el.

A kombinációk dolgában nem igen állott be változás. A legbiztosabb *Body* Tivadarnak polgármesterré való választása, akinek ugy látszik ellenjelöltje sem lesz. Legalább számottevő ellenjelöltje semmiesetre sem.

Teljes homály és bizonytalanság uralkodik az alpolgármester-választás körül. Második alpolgármester természetesen *Folkusházy* Lajos lesz, a harmadik alpolgármesteri állásnál azonban az eddig emlegetett *Buzát—Vita—Harrer* kombináció mellett felbukkant ujabban *Rényi* Dezső tanácsnok neve is, aki már szolgálati idejénél fogva is teljes joggal tarthat igényt erre az állásra, de aki eddig teljesen megmagyarázhatatlan reszerváltsággal viseltetett. Neve most is csak ugy került forgalomba, hogy egyesek hite szerint, ha Rényi pályázik az alpolgármesteri állásra, akkor esetleg ki lehetne kerülni a kiélesedő harcot a másik három jelölt között. Egyes bizottsági tagok a hét folyamán ebből az okoskodásból kiindulva, hosszasan kapacitálták *Rényi* tanácsnokot az alpolgármesteri jelöltség vállalására. Rényi azzal a feltétellel bele is ment, hogy ha *Buzáth* és *Harrer* nem veszik föl vele a harcot. *Buzáth* regardal is volt Rényi jogaival szemben, *Harrer* Ferenc azonban kijelentette, hogy nem áll el a küzdelemtől. Rényi ezek után megköszönte a közbenjárók fáradozását és kijelentette, hogy nem reflektál az alpolgármesteri állásra. Kétségtelen, hogy ma már *Buzáth* János és *Harrer* Ferenc pártja teljes gőzzel dolgozik és igen sok jó embere van *Vita* Emilnek is, akiről azt mondják, hogy az utolsó napokban meglepően sokan szegődtek melléje. A helyzet teljesen még nem alakult ki. Buzáth Jánosnak igen nagy pártja van, Buzáth azonkivül hat esztendővel idősebb munkása a fővárosnak, mint Harrer Ferenc és az alatt az idő alatt nemcsak kiváló adminisztráló tehetségének, de alkotó erejének is számos tanujelét adta. Viszont Harrer pártja is igen nagy, e párt is erősen dolgozik és jelöltjüknek egyéni kiválóságai, nagy képzettsége révén remélik a győzelmet.

Tanácsnok elsősorban *Sallay* Árpád lesz, tanácsnok-főjegyző pedig, minden kétséget kizáróan *Kemény* Géza dr. főjegyzőt választják meg, akire, mint az elnöki ügyosztály vezetőjére, nagy és tehetségéhez méltó feladatok fognak várni. Ha később még egy tanácsnoki állás üresedik meg, abban az esetben legbiztosabbra *Csergő* Hugó dr.-nak, a Népjóléti Központ igazgatójának megválasztását veszik, annál is inkább, mert idők folyamán bebizonyosodott, hogy a népjóléti ügyek intézése másképen szinte el sem képzelhető, mint hogy ezeknek az ügyeknek vezetője helyet foglaljon a tanácsban. *Rényi* tanácsnokról az a hir van elterjedve, hogy egy évi szabadságra megy és ez idő alatt a Városi Villamosnak szenteli munkásságát. Egy év alatt aztán eldönti, hogy vállalja-e a vezérigazgatóságot, vagy sem. *Buzay* tanácsnok nyugalombavonulása viszont egy-két hónapon belül válik aktuálissá.

A május 15-iki közgyülésen tizennégy tanácsjegyzői állást töltenek be, amelyre negyvenkét jelölés lesz. Ennek megfelelően tehát még a legfiatalabb korosztályu fogalmazók is, mint jegyzőjelöltek fognak szerepelni.

Háromszáz millió, vagy semmi

A kormány százmillióig hajlandó elmenni — Bódy megválasztása után ujra megindulnak a tárgyalások

A főváros beruházó-kölcsönének ügye egyre jobban huzódik, a közgyülés már hónapok előtt megszavazta és a kormányjóváhagyás még mindig késik, miközben a legkülönbözőbb hirek terjedtek el a kormánynyal folytatott tárgyalásokra vonatkozólag. A héten azután egyes lapok azt a hirt közölték, hogy a kölcsön ügye immár tető alá jutott, mert a kormány jóváhagyta a közgyülési határozatot. Biztos információt szerzendő, illetékes helyre fordultunk felvilágositásért, ahol a következő kijelentést tették:

— Szó sincs róla. *A kormány nem hagyta még jóvá a beruházó-kölcsönre vonatkozó közgyülési határozatot.* Kétségtelen, hogy ennek a késedelemnek okai között ott szerepelnek a városházán most végbemenő személyi változások is, de ha a polgármesterváltozás is megtörténik, *még mindig időt fog igénybevenni, amig a kormányjóváhagyás megtörténik,* mert az uj polgármesternek még *jelentékeny személyes intervencióra van szüksége, hogy a főváros óhaját teljes mértékben honorálja a kormány.* Biztosan reméljük természetesen azt is, hogy igen jó hatással lesz e tekintetben Bárczy főpolgármester ur őméltóságának támogatása is.

A háromszázmilliósnak indult kölcsön utja különben igen viszontagságos volt eddig és ugy látszik, még mindig nagy harcokra van szükség, amig a főváros álláspontját a kormány hono-

Egy fehér — két fekete

— Képek a főpolgármester-választó közgyülésről —

Szerda, április 10.

A sor élén volt egy üres hely, ahova Heltai Ferenc halála óta Bárczy Istvánnak bármikor joga lett volna odaállania, de sohasem tette. Most azután felöltötte legdiszesebb diszmagyarját, enyhe, bársonyos prém közé ékelte férfias fejét, kardot az oldalára, hatalmas boglárt, vakitó gyémántot a mellére és előlépett egyet a sorban. És végig a városházán mozdulóban van minden láb, mindenki biztos benne, hogy a sorban egygyel előbbre kerül. Izgalmas hetek következnek, gyors iramban előre törekszik mindenki. A főpolgármester-választó közgyülésen is ennek a nagy, de becsületes és jogos törtetésnek a boldog izgalmát éltük át. Soha annyi meleg, melegebb és legmelegebb kézfogást, mint ezen a délutánon! Fekete ruhában mindenki és a szemekben csupa reménység, csupa bizodalom a közeli jövő iránt. A közgyülés pedig maga olyan, mint egy bőkezü gavallér, aki ebben a pillanatban azt érzi, hogy sok-sok becsületes törekvést lesz módjában kielégiteni. Bárczyval szemben más a közérzés. Tulajdonképpen azon csodálkoznak, hogy ez a helyzet most uj lesz, amikor eddig is Bárczy volt a főpolgármester, a polgármester, a tanács és a város. A diszmagyar hiányzott csak és az a közel háromszáz fehér golyó, amelylyel szemben ellenjelöltjeinek, mindegyiknek, ugyanannyi feketét dobtak be a városatyák. Öreg, elnyütt zsákocskákban feküsznek a golyók Bódy Tivadar előtt. A nagyobb zsákban a feketék, a kisebben a fehérek. Ezzel a raffinálatlan jámbor játékkal lett főpolgármesterré Bárczy István és a golyószsákon tartva kezét, lelkesen, melegen kiálltja el Bódy Tivadar:

— Isten éltesse Bárczy István főpolgármester urat!

*

Lent a kapu előtt a szivárvány szineibe öltözött portás valami megkülönböztetett méltósággal fogadja a vendégeket. Ma komolyabbnak, fontosabbnak kezdi érezni a hivatalát, mert hosszu idő után ma kap gazdát az Uj városháza. Autók tülkölnek, fogatok gördülnek és konflisok döcögnek a szük Váci-utcán, amely olyan zsufolva van kocsikkal, meg autókkal, hogy az ember nem hisz a háboruban. Hála istennek a városatyáknak még nem kell gyalog járniok és bizonyos, hogy az entente azonnal békét kérne, ha meglátná a járművekkel tömött Váci-utcát, a közgyülési terem előkelő közönségét, a karzat ragyogó toalettjeit és az uj főpolgármester kócsagos kucsmáját.

A lépcsők tolongó sokasága visszafordul egy méltóságos automobil-tülkölésre. Lassan, tempósan a pecsétőr lép ki belőle és szivarozva, egyenesen a lift felé tart. A folyosókon, a lépcsőkön, a kapu alatt meglendülnek a kalapok és mindenki azt sugja a másiknak:

— Vázsonyi is eljött.

A miniszter nagyon szükszavu. A liftben elmondja, hogy csak szavazni jött el, s mihelyt ennek a kedves kötelességének eleget tett, siet vissza, mert a választójog kérdésében fontos tanácskozásai vannak.

— Csak szökve jöhettem, de a mai napon nem maradhattam el.

A ruhatárban egy ölmagas, öreg, szemüveges pap kiáltja lelkendezve:

— Itt a kegyelmes ur! A mi kegyelmes urunk!

Utána lohol és hosszu, remegő kezeivel kenetesen, paposan öleli meg a minisztert:

— Az isten áldja meg kegyelmes uram, milyen szép, milyen jó, hogy megint eljött közénk.

Bakács János, a belvárosi plebános volt.

Vázsonyi már bent van a teremben. Fölharsan az éljen és csattognak a tenyerek. A legtöbben állva ünneplik a népszerü minisztert, aki Sümegi Vilmos mellé ül, akivel halkan elbeszélget, amig az urnához mehet. Bódy helyettes polgármester informálva van róla, hogy Vázsonyinak percekre szabott ideje van, föntterem az emelvényen és megnyitja a nevezetes közgyülést.

*

A padok zsufolásig megteltek. Fönt a periferiákon látni csak nehány üres helyet, mert mindenki egy csomóba verődött, mindenki látni, hallani akar. Izgalmas, ünnepi csend ül a termen, nagyon komoly méltóság van ebben a hangulatban, amit nem a főpolgármester-választás, hanem az teremtett, hogy Bárczy Istvánt választják főpolgármesterré. Bódy kezében ércesen zendül meg a csengő, mindenki vár, mindenki hallgat. Az ujságiró-szemek a megjelenteket kutatják és csakhamar megtörténik az első jellemző megállapitás:

— Istenem, mennyi, de mennyi millió egy csomóban.

És valóban nem kell a szemet sokáig fárasztani, ime, ott van a balközépen egy kicsiny sziget, amely egymaga többet jelent, mint az egész terem. Láczy Leó, Krausz Simon és csepeli Weisz Manfréd ülnek ott egy csomóban, bár nem egymás társaságában. Egy szürkülő császárszakál, egy bozontos feketefej és egy pirospozsgás arc és mennyi, mennyi millió! Az uj stációnál nagyon előkelő üdvözlet ez Bárczy Istvánnak. Bár tagadhatatlan, hogy Nessi Gyulának, a kéményseprő bizottsági tagnak a büszkesége sem jogosulatlan. El is mondja mindenkinek:

— Bárczy szerencsésen kezdi az uj hivatalt, kéményseprő volt az első, akivel találkozott.

Ki törődik azonban az ilyen kabalákkal, amikor a karzat pompájában gyönyörködhetik? Véges-végig roskad a hatalmas négyszögben körülfutó massziv karzat. Ennyi nő még soha sem volt együtt ezen a karzaton, bár az is igaz, hogy Budapest sem választott még olyan főpolgármestert, aki hölgyek között annyira népszerü lett volna, mint Bárczy. A főpolgármesteri székkel szemben, vele mértanilag pontosan egy vonalban ül Bárczy Istvánné. Finom arcvonásain a meghatottság és öröm harmónikus sugárzása. Némethy Károly belügyi államtitkárral beszélget. Körülöttük a Bárczy-család. Tovább Bódy Tivadar felesége és hozzátartozói. Aztán véges-végig csupa virágos kalap, csupa selyemruha. Még a legkisebb városi hivatalnoknő is kiverekedett mára egy jegyet magának és ő is felhuzta a legszebbik ruháját.

*

Bódy Tivadar gyors tempóban teszi meg jelentéseit, érzik, hogy mindennél fontosabb pont felé nyargal. Percek telnek csak el és örömmel jelenti az alpolgármester, hogy legfelsőbb királyi kézirat érkezett.

— Vajjon mi lehet benne? — kérdi valaki tágranyilt szemekkel.

Nem sokáig kell várni, Bódy kielégit minden kiváncsiságot. Fölbontja a pecsétes levelet és olvassa:

rálni fogja. A tanács előterjesztésének a közgyülés által való megszavazása után, amikor a kormány megkapta a közgyülési határozatot, felülről azt az álláspontot képviselték a fővárossal szemben, hogy ideiglenesen elegendő lesz, ha *a főváros mindössze ötven milliót vesz föl* a háromszáz millió helyett. Ekkor aztán megindult a hosszas eszmecsere a kormány és a főváros képviselői között. *Bárczy* Istvánnak, aki akkor még polgármester volt, sikerült végre elérni, hogy *a kormány százmillióig hajlandó volt hozzájárulását megadni.* Itt jöttek közbe azután a városházán még mindig folyamatban levő személyi változások, ugy, hogy ma — a tárgyalások megszakitása révén — a kormány még mindig csak a százmilliós határig hajlandó elmenni, ugy, ahogy az *Bódy* Tivadar dr. alpolgármesternek a *Fővárosi Hirlap*-ban pár hét előtt tett nyilatkozatában olvasható volt.

Biztos információnk szerint azonban *a főváros még mindig ragaszkodik ahhoz, hogy az egész háromszáz milliót most akarja fölvenni* és *Bódy* Tivadar dr. polgármesterré való választása után azonnal megteszi a lépéseket annak érdekében, hogy a kormányjóváhagyás ilyen formában történjék meg. A főváros szivesen belemegy abba, hogy minden krajcárnak felhasználása a kormány engedelmével történjék, de az egész háromszáz milliót kezében akarja tudni, mert a pénzpiac mai helyzetét az egész pénzügyi müvelet lebonyolitására olyan alkalmasnak tartja, hogy a kedvező időpontot elszalasztani nem kivánja. A kormánynak teljes ellenőrzési joga lesz a kölcsön felhasználását illetőleg, kormányengedelem nélkül a pénzhez hozzányulni sem szabad, de a pénznek együtt kell lennie, mert egészen világos, hogy a háboru rombolásait és mulasztásait még háromszáz milliós beruházással sem lehet jóvátenni s pótolni, amiről majd a kormány is pontról-pontra meggyőződhetik. Ebben az értelemben kiván — értesülésünk szerint — *Bódy* Tivadar majdan, ha polgármesterré való választása megtörtént, eljárni a kormánynál, sőt megvan a remény arra, hogy közbelépését siker is fogja koronázni.

Főpróba a vigalmi adóból

Ideiglenesek a pausálés megállapodások — A lóversenyek totalizatőrjövedelméből nem részesedik a főváros — Stankovich tanácsnok nyilatkozata

Február tizenötödikével életbelépett a vigalmi adó. Azóta két hónap telt el. Ma még az adó jövedelméről természetesen pontos képet nem lehet alkotni, mégis néhány kérdéssel fordultunk Stankovich Szilárd dr. tanácsnokhoz, a pénzügyi ügyosztály vezetőjéhez, aki kérdéseinkre a következőket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A vigalmi adó márciusi jövedelmét majd csak most fogjuk megismerni, amikor az elszámolások e tekintetben befejeződnek. Szinházakkal, mulatókkal és mozikkal ezidőszerint pausálés megállapodásaink vannak. *Ezeknek a megállapodásainknak érvényessége azonban bezárólag csak junius hó végéig tart.* Junius végéig ki fogjuk tapasztalni, hogy eléggé kedvező-e ránk nézve az a megállapodás, amelyet a vállalatokkal kötöttünk és ettől tesszük függővé, hogy azt meghosszabbitjuk-e, vagy más módon fogjuk-e beszedni a vigalmi adót? A junius végéig való egyezség tehát pusztán próba, amely után tapasztalataink alapján a végleges megoldást fogjuk keresni.

A lóversenyek megadóztatásáról szólottunk azután, amire vonatkozólag a tanácsnok a következőket mondta:

— A lóversenyeknél csak a belépőjegyeket volt jogunk megadóztatni, amelyekre a szabályrendelet értelmében husz százalékos vigalmi adót vetettünk ki. Itt nem körülményes az elszámolás, éppen azért *a lóversenyre nézve nem is kötöttünk pausálés megállapodást.* Valószinüleg ezen a réven jelentős összeg fog a fővárosnak jutni, mert az emberek tódulnak a lóversenyre és azt hallom, hogy az alagi versenyeken naponkint milliós totalizatőr-forgalom van. A totalizatőr-jövedelmében való részesedésről azonban törvény intézkedik, amelynek értelmében, — ha jól emlékszem — mintegy tizenhat százalék jut közcélokra, többek között két percent a szénegyalapnak, két percent a földmivelésügyi miniszterium lovak fajnemesitési akciójára, továbbá két percent testnevelési célokra. Ha az alagi napokon tényleg ilyen soha nem látott forgalom van, akkor ezekre a célokra is jelentékeny összeg fog jutni.

*

Meg kell itt még emliteni, hogy a fővárosnak a vigalmi adóból remélt jövedelme élénken meg fog csappanni, azáltal, hogy a klubokban a rendőrség figyelmeztetésére beszüntették a bakkarát, aminek az az eredménye, hogy nincs többé pinkapénz. Miután egyenes tilalomról nincsen szó, valószinü, hogy ha majd a közvélemény, amely a Lipótvárosi Társaskör esetén felháborodott, lecsillapodik, lassankint a szelidebb fajtáju bakkarat ismét visszacsempészik a klubokba és igy a fővárosnak ez a jövedelme nem szünik meg, hanem csak szünetel.

A zsirellátás szabályozása

A Sertésforgalmi Iroda müködése — A rekvirálásról — A hizlalási akció sikertelensége — A jövő sertéskampány — Gondoskodás a fővárosról

Windischgrätz Lajos herceg közélelmezési miniszter és dr. Nagy Ferenc államtitkár a napokban hozták nyilvánosságra a kormánynak azt a szándékát, hogy olcsó husakciót inditanak és

ujra szabályozzák a sertés- és zsirkérdést.

A Fővárosi Hirlap munkatársa ebben a nagyfontosságu ügyben fölkereste dr. Pártos Szilárdot, az Országos Sertésforgalmi Iroda és az Országos Sertéskereskedelmi Egyesület kitünő főtitkárát és kérdést intézett hozzá a zsirellátás mai és a jövőben várható helyzetére vonatkozólag. Ime, az érdekes, szakszerü válasz:

— A kormányt és a közvéleményt az utóbbi időben gyakran és behatóan foglalkoztatta *a hadsereg és az ország* zsirellátásának kérdése, amelyhez még Ausztria sertésellátásának ügye is hozzájárult. A kormány tudvalevően mult év december 18-án felállitotta az Országos Sertésforgalmi Irodát, amely az egész sertés- és zsir-

---

— Kelt Bádenben, március 29-ikén. Kedves Tóth!...

Szünetet tart. Az ujságirókarzatról bele lehet pillantani a királyi levélbe. Géppel van irva és a király lila tintaceruzájával rajzolta oda a nevét: Károly. Eddig mindig csak az s. k.-t láttuk, Bárczynak kellett főpolgármesternek lenni, hogy egy valódi hamisittatlan tintaceruzával irott Károly-lyal találkozzunk...

... Mert valóban az volt a levélben, hogy a király közli főpolgármester-jelöltjeit és elsősorban Bárczy Istvánt, másodsorban Springer Ferencet harmadsorban Radoczа Jánost ajánlja a városatyák szives figyelmébe. A királyi mondatokat mindenki állva hallgatja végig és Bódy is állva olvassa föl. Majd egy merész fordulattal az ősz szakállu, ferencjózsefkabátos Szabó Jánosnak markába nyomja a föntebb érintett fekete és fehér golyócskákkal telt zsákokat. A szavazatszedő-bizottság elnöke a keblére szoritja a zsákokat és ruganyos léptekkel indul a jobboldali társalgó felé, ahol megkezdődik a játék.

*

Az egész közgyülési terem egyszerre bezudul a szük szobába. Mindenki első akar lenni a Bárczyra való leszavazásban. Az első voks azonban már le van foglalva: azt Vázsonyi Vilmosnak tartották fönn. Ha már parádés választás van, akkor legyen az első szavazó egy valóságos miniszter.

Maga a játék, a felnötteknek ez a golyózása, egészen unalmas dolog. A Pál-utcai fiuk a grundon sokkal mulatságosabban csinálták. Halász József igazgató a krupiéje ennek a játéknak, ő kiáltja ki „kezdődik uraim, kezdődik.“ Szinte várjuk, hogy hozzáteszi?

— Bankajánlatot kérek!

A bankot Szabó János adja. Ez is unalmas mesterség. Mindenkinek kezébe nyom egy fehér és két fekete golyót, azután istenhirével elbocsátja. Az áldozat azután az egészen jámbor, ötlettelen urna elé járul. Zöldfüggönyös láda, amiben valaha a jobb időkben narancsokat szállitottak a taliánok, benne három mély fatányér, mindegyik fölött egy-egy jelöltnek a neve a királyi kézirat által megszabott sorrendben. A szegény áldozat minden fatányérba más-más golyót dob bele. Egybe fehéret, kettőbe feketét és aztán kifosztva távozik. Ugy-e unalmas játék? Ezt nevezik fatányéros egy-fehér két-fekete játéknak . . .

A poéntőrök vesztettek, a bank nyert. Ez az a játék, amivel Bárczy Istvánt főpolgármesterré választották...

*

Ami most következett azonban, az hosszu időre emlékezetes marad. Ilyen ünnepélyes főpolgármesteri bevonulást még nem láttak ezek a falak, amelyek a tapstól és az éljenzéstől meginogni látszottak. A küldöttség, amelyet Paksy Béla vezetett és amely Bárczyt a közgyülés elé hivta, már nagy számánál és tagjainak tekintélyességénél fogva is imponáló volt. Csak percekig tartott, mig a diadalmenet visszatért. Mert ez a bevonulás igazi diadalmenet volt. A teremben minden szem az ajtó felé szegeződött. Az ajtón azonban Feleki Béla dr. robogott be és lelkendezve jelentette:

— Kivont karddal jön!...

— Kivont karddal? — kérdezték egymástól ámulva az emberek.

— Szent Isten, mi lesz ebből! — sopánkodott egy tarfejü városatya, akinek nem volt tiszta a lelkiismerete, mert egy időben cikkeket irt Bárczy ellen, most pedig Radoczára szavazott.

A riadalom azonban nem volt megokolt, mert kivont karddal a főpolgármester huszárja, Füle Lajos lépegetett a menet élén. A villany fényében imponáló volt ez a kivont kard és a huszár szines, parádés ruhája. A huszár mögött Bárczy jött. Kábitóan szép diszmagyarjának vakitó gyémántjainak láttán egy sóhajtás volt az egész karzat. Egyenes, biztos léptekkel ment föl az elnöki emelvényre, ahol már állva fogadták az alpolgármesterek. Megállt Bódy előtt és az asztalra tette fehér kócsagtollas fekete kucsmáját. Aztán komolyan, férfiasan, domboru mellel szembefordult Bódynak, aki a nagy pillanat hatása alatt ünnepélyesen jelentette ki:

— Méltóságodat Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága Őfelsége legfelsőbb kijelölése alapján a mai napon a székesfőváros főpolgármesterévé törvényszerüen megválasztotta.

Ujra felriadt az éljen és Bárczy méltóságosan meghajtotta magát a szeretetnek eme megnyilvánulása előtt. Most megint Bódy szólt:

— Tisztelettel felkérem, hogy a hivatali esküt a közgyülés szine előtt letenni méltóztassék.

Nagy robajjal emelkedtek fel helyükről az emberek és Bárczy érces hangon egyedül, előmondás nélkül mondta el az esküt. Most mindenki leült, csak Bárczy és Bódy maradtak állva, mögöttük a huszár tovább is kivont karddal. Mély hatást keltettek Bódy Tivadar üdvözlő szavai, amelyekkel az uj főpolgármestert köszöntötte. A fanatikus szeretetről beszélt, amellyel Bárczy Budapest iránt viseltetik, nagyszabásu és széleslátkörü várospolitikájáról, amely amerikai tempóban siettette ennek a városnak a fejlődését.

A föl-föltörő éljenzés elültével zavartalan figyelemmel leste mindenki Bárczy szavait. Mindenki tudta, hogy amit mondani fog, több lesz a sablonnál, mégis meglepő volt az a finom, mélyről jövő lira, amellyel arról a tizenkét esztendőről beszélt, amit a polgármesteri székben töltött. Drága, feledhetetlen szerelmes szavakkal illette Budapestet és Budapest sokat ócsárolt népét.“ És könnyekkel teltek meg a szemek, amikor a polgármesteri széktől bucsuzott:

— Polgármesteri állásomat igyekeztem a város javára gyümölcsöztetni. Magamnak nem kerestem soha semmit, sem kitüntetést, sem cimet, sem egyebet. Az én harcomat becsületesen megharcoltam, a polgármesteri állás tekintélyét és tisztességét hiven megőriztem, s most tisztán adom vissza.

Egyszerübbet, szerényebbet, kevesebbet Bárczy főpolgármester nem mondhatott volna Bárczy polgármesterről, de igazabbat és szebbet sem...

*

Föl kell még jegyezni, hogy az, aki a gratuláló kézszoritással elsőnek érkezett az elnöki emelvényhez ujlaki Müller József volt, aki után még vagy háromszázan rázták meg Bárczy István jobbját. Az utolsó gratuláns Bódy Tivadar volt. Kardostul, diszmagyarostul, kucsmástul átölelte az uj főpolgármestert és cuppanós csókot nyomott a bal arcára. Azt mondják azonban, hogy nem sokáig kell várni Bódynak, amig ezt a csókot visszakapja. Április 24-ikén lesz a napja...

ellátást volt hivatva lebonyolitani. Közismertek azok az okok, amelyek a sertésforgalmi iroda létesitésének késedelmességét előidézték és azok a következmények is, amelyek e késedelmességből előálltak. Nevezetesen az iroda ekkor fogható hozzá a rendesinálás munkájához, amikor a sertések nagyrésze már eltünt a piacról.

— Hihetetlen nehézségek közepette és leküzdhetetlennek látszó akadályok átgázolása után az Iroda a lehető legrövidebb időn belül kiépitette hatalmas szervezetét és hálózatába belevonta a szakmának összes rendelkezésre álló hivatásos munkaerőit is. Nem kivánom elősorolni mindazokat a nehézségeket, amelyek folytonos gáncsot vetettek az Iroda munkájának; ezekről különben a február 2-iki nagy ankéten, amely a közélelmezési miniszteriumban folyt le, részletesen beszámoltam. De tény, hogy oly nagy és sok szenvedélylyel kellett megküzdenünk, hogy az az eredmény, amelyet a hadsereg, az ország és Ausztria ellátása terén elértünk, aránylag kielégitőnek mondható.

— *A sertésrekvizició szorgalmasan folyik és a közfogyasztásra behozott sertések átvétele is* rendszeresen halad előre *Mangold* Sándor igazgatónk kiváló, szakszerü irányitásával. Eredményesnek igérkezik *az iroda nagyarányu zsirakciója,* amely előreláthatóan a szükségletek jelentékeny részét néhány hónapra biztositani fogja. A zsirrekvizició ugyanis nem járván kielégitő sikerrel, a Közélelmezési Hivatal *a kontingentálási rendszert* léptette életbe olyatén képpen, hogy megállapodott az egyes vármegyék vezetőivel bizonyos mennyiségü *fehéráru* készlet felajánlására és beszolgáltatására.

— Ez néhány vármegyében már meg is indult és az eredménynyel eddig nagyon meg vagyunk elégedve. Hogy ennek a látszólagosan könnyü és csekély jelentőségü akciónak a megszervezése mennyi aprólékos és körültekintő munkát és mily apparátust és organizációt igényel, elég felemliteni, hogy az egyes vármegyékben a zsirt és szalonnát a lakosság egészen apró, legtöbbször alig néhány kilós tételben adja össze, elképzelhető, hogy hatóságra, bizalmi és szakembereinkre milyen hatalmas munkát ró a végeredményében sok-sok vaggonra menő *fehéráru* összegyüjtése. Maga a hordókérdés nehézségei is oly leküzdhetetlennek látszottak, hogy eleinte azt hittük, ezen fog meghiusulni az egész akció. Tudvalevő ugyanis, hogy a horribilis áraktól eltekintve, hordókészletünk egész minimális, uj hordók pedig ma alig készülnek.

— Igen nagy áldozatok és szivós munka árán, amely *Zankay* Viktor igazgató kipróbált energiáját és képességét dicséri, ezt a nehézséget is sikerült legyőznünk, s ma már ott tartunk, hogy a Bácskában, amely a legsulyosabb feladatokat rótta ránk, az akció már rövidesen befejezést nyer, most Temes- és Torontálmegyék kerülnek sorra, azután a többi törvényhatóságok.

— Nagy reményeket füztünk a jól indult *ipari hizlalási* akcióhoz is, amely azonban rajtunk kivül álló okokból *nem fogja meghozni a kivánt eredményt.* Az előrelátható sikertelenség a *sovány sertésanyag* kellő mennyiségben való megszerzésének lehetetlenségéhez és a nagyfoku takarmányhiányban leli magyarázatát. Sem a gazdáknak nyujtott prémium, sem az elrendelt sovány sertésakció nem juttatott és juttat annyi sovány anyagot rendelkezésünkre, hogy komolyabb akcióról szó lehetne. De ha már sovány sertés volna is, nincs megfelelő mennyiségü kukorica a sertések kihizlalásához. Az *Elek* Dezső vezetése alatt müködő hizlalási osztályunk ennek következtében csak egészen minimális mennyiségre köthetett eddig gazdákkal és hizlalókkal hizlalási szerződéseket. Pedig nagyon kivánatos lett volna ennek az akciónak a sikere is, mert erre az őszi hónapok zsirszükségletének zavartalan kielégitése érdekében lett volna szükség.

— Ugy az Irodát, mint az Országos Sertéskereskedelmi Egyesületet most már a jövő sertéskampány problémái foglalkoztatják. Sok helyteln dolog történt a multban, amelyet a jövőben ki kell küszöbölni és sok oly intézkedést kell előkészitenünk, amelyet eddig nélkülöznünk kellett, amelynek hasznos és célirányos voltáról pedig eddig is sokszor meggyőződtünk. Az Országos Közélelmezési Hivatal, ahol dr. *Nagy* Ferenc államtitkár intézi a sertés- és zsirügyeket, igen nagy gonddal és odaadással, a 6-ik ügyosztály buzgó közreműködése mellett, mindent elkövet most már, hogy az iroda nehéz munkáját megkönnyitse és a hadsereg és az ország zsirellátását a közeli nehéz hónapokra biztositsa. Minden reményünk meg van arra, hogy az sikerülni is fog és arra is, hogy az összes szakkörök, a kormánynyal az élén, olyan programmot dolgoznak ki a jövő sertéskampányra vonatkozólag, amely lehetővé fogja tenni jövő zsirszükségletünk akadálytalan kielégitését és ezzel a közélelmezés egyik legfőbb és állandóan nehéz problémájának sikeres megoldását. Nagy buzgalommal, körültekintéssel és agilitással dolgozik az eredményes megoldáson *Bessenyei* Ferenc igazgató is, aki a H. T. részéről intézi az Országos Sertésiroda dolgait.

— Ami a *főváros zsirellátását* illeti, az most meglehetősen kielégitő, amennyiben a főváros rövidesen megkezdi a saját üzemében hizlalt sertéseinek levágását, ami a zsirszükséglet kielégitését jóidőre biztositja.

Reneszánsz az Állatkertben

Az 1917 évi látogatottság fölülmulta az 1913 évit — Nyolcvanfélét esznek az állatok — Az élelmezés négyszer annyiba kerül, mint a háboru előtt

Az Állatkert uj szezonja megkezdődött. Egyelőre még inkább csak a gyermekek tömege zsivajog a sima utakon, de a nap melege már a felnőtteket is kezdi kicsalogatni. Az állatok száma kissé ugyan megapadt, de örvendetesen konstatáljuk, hogy amig más állatkertek majdnem teljesen összeomlottak, a budapesti állatkertben alig látszik meg a háborus pusztulás. Még leginkább a szerencsétlen fókák sorsán kesereg az ember, de be kell látni, hogy ezek a szegény állatok végleg áldozatul estek a világháborunak, amely nem tudta őket izletes tengeri halaikhoz juttatni. Az Állatkert tehát nem vesztett sokat érdekességéből és a pénzügyi fellendülés itt is alaposan érezhető. Amig ugyanis a háboru első éveiben igen veszedelmesnek látszott a helyzet, addig a mult évben a látogatottság dolgában az Állatkert tulszárnyalta fennállásának második esztendejét, de még nem tudta egészen utólérni az első esztendőt. Ezekről az érdekes dolgokról hiteles adatokat kivántunk szerezni és igy illetékes helyen a Fővárosi Hirlap munkatársának a következő felvilágositásokat voltak szivesek nyujtani:

— Budapest székesfővárosa uj Állat- és Növénykertjét a régi Állatkert maradványaiból támasztotta fel, amikor ezt 1907. március elején teljesen elhanyagolt állapotban átvette és ujjáépitését elhatározta.

— Jó négy éven át folyt a tervezés, épités, berendezés, amit egy külön e célra szervezett bizottság, — amelynek dr. *Body* Tivadar volt az elnöke, dr. *Lendl* Adolf volt a szakreferense, dr. *Neuschloss* Kornél müépitész, az épités ellenőrzője és részben tervezője, végül *Végh* Gyula müszaki tanácsos, szintén tervező épitésmüvezetője — nagy buzgalommal folytatott, hogy az 1912. május 20-án bekövetkezett ünnepélyes megnyitásig be is fejezze.

— A modern felfogás alapján létesitett, sok ujszerü berendezéssel dicsekvő Állatkert kezdettől fogva elnyerte a látogatóközönség tetszését, s ezt azután is annyira biztositotta magának, hogy mindenki szeretetébe és állandó jóindulatába fogadta az uj intézményt, melynek szépségét, kulturális értékét általánosan elismerték és kiemelték.

— Az állatkert céljául vállalta nemcsak azt, hogy változatos állatállományával és az állatoknak lehetőleg természetszerü környezetben való elhelyezésével, szintugy érdekes botanikai berendezéseivel, meg akváriumával és pálmaházával oktató hatást gyakoroljon a közönségre, hanem arra is törekedett, hogy kellemes sétáló-, üdülő- és szórakozóhelyül szolgáljon a fővárosiaknak, akik főként a nyári estéken tömegesen tódultak e kedves találkozó-helyükre. Ez okból előkelő szinvonalon tartott, nagy hangversenyeket, szemetgyönyörködtető kerti kivilágitásokat, a szabadban tartott előadásokat vezettek be és rendeztek az Állatkert területén nap-nap után, sőt külön téli és nyári sporttelepet is létesitettek, hogy ezzel a közönség kedvébe járjanak. Ezenfelül pedig — éppen a kulturális és tudományos feladatok figyelembevételével — az ifjuságnak szánt előadások tartásával, népszerüen szerkesztett folyóirat alapitásával, a közönség kezére adott, szakbavágó könyvtár létesitésével ujabb irányt jelöltek ki az Állatkert haladásában. Mindezek között a kedvesen oktató, nevelő, szórakoztató, s a közönség aprajának-nagyjának nyujtottak között észrevehetően dominálnak a nyáresti szimfónikus hangversenyek és az élénkitő téli sport.

— Az összes itt emlitettek hathatós tényezőkként együttmüködve, azt eredményezték, hogy a székesfőváros, sőt az egész ország közönsége évről-évre fokozódó számban látogatta a kedvelt Állatkertet; a kert szépsége fejlődött, az állatok megsokasodva, gazdaggá tették az intézményt, amelynek jó hire a külföldön is terjedni kezdett már. Az épületek eredetisége és stilszerüsége, a több helyen bemutatott biologiai berendezések festői együttes hatása, s a közmondásosan terjedő tisztaság és rend, amely mindenfelé honolt a kertben, mind gyarapodó hiveket vonzott ide, amint ezt a következő számok igazolják:

1912-ben volt az Állatkertnek 1,051.367 rendes és 1573 évi bérletjegyes látogatója;

1913-ban volt az Állatkertnek 818.777 rendes és 7507 évi bérletjegyes látogatója;

1914. első felében pedig volt 384.546 rendes és 16,824 évi bérletjegyes látogatója.

Ekkor azonban kitört a háboru; aggodalom szállta meg a lelkeket, pangásnak indultak a közgazdasági állapotok, hanyatlott a forgalom mindenben. Természetesen sulyosan érezte a közönség visszavonulását az Állatkert is. Ennek következtében 1914 második felében már csak 253.007 rendes és 278 évi bérletjegyes látogatója maradt.

— Lassankint azonban ismét emelkedőbe jutottak ezek a számok:

1915-ben 573.9921 rendes és 11,782 évi bérletjegyes látogatót, 1916-ban 745,561 rendes és 6427 évi bérletjegyes látogatót és 1917-ben 932.953 rendes és 10,673 évi bérletjegyes látogatót számláltak.

— Ez a biztató haladás a jövőt illetőleg azonban nem felejteti el a sok gondot, bajt, amit a háborus állapot egyébként is okozott és aminek nyoma egyelőre bizony meglátszik egybenmásban. Csodálatosan az állatállomány — amely minden más állatkertben a külföldön már a teljes összeomlásba jutott, vagy ennek határán áll — a székesfőváros állat- és növénykertjében még manapság is elég tekintélyes: 637 emlős, 1224 madár, 235 alsóbbrendü állat igen változatos fajokban él az udvarokban, házakban, a tavon, sőt részben szabadon a kertben is.

— Ezek élelmezése — a háboru előtt 110-féle eleséget fogyasztottak naponta; most még mindig 80-félét — rendkivüli gondoskodással és költségekkel jár. Régen 110,000 K volt az évi költség ezen a cimen; 1917-ben pedig 440,000 korona.

— Bármennyi fáradtságot okoz ugyan ennek az értékes és elismert közintézménynek a fentartása a mostani nehéz időkben, az eddigi jelekből következtetve, ugy látszik, győzik; remélhetjük tehát a jövőben a nagy béke bekövetkezése nyomán örvendetes, ujból való fellendülését.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Minden este 1/2 8 órakor
a legszenzációsabb műsor
Bujamaas arabs lovascsoport a szultán lovasai
mesés ugrók és mülovasok
Kaiser a legszebb lovarművésznők
Rainats humoros légtornász-csoport
Hugosetts (Hugo és Margarette), kombinált mutatványai
és még egy sereg szenzáció.
Csütörtökön d. u. 1/2 4 órakor
Szombaton d. u. 1/2 5 „
teljes műsor félhelyárakkal mindenkinek.
Vasárnap d. u. 1/2 4 órakor a teljes esti műsor

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

Események

Bécs már megint kezdi. A Duna kérdésében Bécs nem tud megnyugodni. A bukaresti béketárgyalásokról olyan hirek érkeztek, amelyek a magyar és a bajor törekvéseket honorálni látszanak. Kétségtelennek tartjuk, hogy valamivel ismét közelebb jutott a magyar folyamhajózás a Dunán való hegemóniához és Budapest ahhoz, hogy dunai központ legyen. Megszoktuk már, hogy ilyenkor *Weisskirchner* nem marad nyugodtan, hanem mozogni kezd és aknákat helyez el. Alighanem elérkeztünk a pillanathoz, amikor ismét számolnunk kell Bécs egy ujabb sakkhuzásával. Weisskirchner ugyanis máris meginterpelláltatta magát arra vonatkozólag, hogy állást foglalt-e már az osztrák kormány *az osztrák viziutak kérdésében.* A bécsiek ravasz polgármestere látszólag szelid szavakban, de máris megcsörditette erre a kérdésre a fegyvereit.

— Sajnos — mondotta — meg kell állapitanom, hogy az osztrák csatorna-kérdésekért lelkesedőknek *eddig minden fáradozása sikertelen maradt.* Bécs városának és a Wasserstrassentagnak határozatai, valamint az emlékiratoknak egész tömege, amelyekkel elárasztottuk a kormányt, eddig *teljesen válasz nélkül maradtak* és a kivánatos célhoz eddig egyetlen lépéssel sem jutottunk közelebb. Irigységgel tölt el bennünket, amikor azt látjuk, hogy milyen nagyarányu módon kezdődtek meg a Duna—Majna-csatorna előmunkálatai. Mi szivünkből kivánjuk a bajoroknak a Duna—Rajnai hajóut megalkotását, de az osztrák közgazdasági élet érdekében *a legnagyobb határozottsággal ki kell tartanunk a Duna—Odera-csatorna érdekében,* amely Ausztria, de főleg Bécs számára föltétlenül életszükséglet.

Imé, ismét igy beszél Weisskirchner, ami azt jelenti, hogy ezuttal az osztrák kormányon akarnak egyet nyomni és az osztrák kormányt akarják harcra kényszeriteni a magyar és bajor érdekekkel szemben.

Az olcsótej-akció kiterjesztése. Az olcsótej-akcióba belekapcsolódott a *Népjóléti Központnak* egy a szegény gyermekek számára igen nagy jelentőségü gondoskodása. A Népjóléti Központ ugyanis a mult esztendő márciusa óta ötvennégy óvodában naponkint kétezer gyermeket vendégelt meg reggelivel. Minden gyermek két deciliter tejet és egy darab kenyeret kapott, ami havonkint 8—10,000 koronát emésztett föl. A nemes akció költségeit nagyrészben, mintegy 80,000 koronáig, a Pester Lloydnak erre a célra inditott gyüjtési összegéből fedezték, mig a fennmaradt 50,000 koronát a Népjóléti Központ fizette ki. *Csergő* Hugó dr., a Népjóléti Központ igazgatója, most azzal az előterjesztéssel fordult *Nagy* Ferenc közélelmezési államtitkárhoz, hogy nyujtson módot az akció kiterjesztésére és pedig olyan mértékben, hogy a még hátralevő 38 ovodában, esetleg néhány a periferián fekvő elemi iskolában is meg lehessen honositani a gyermekek reggelijét. *Nagy* Ferenc államtitkár kedvezően fogadta Csergő igazgató szép gondolatát és megigérte annak főle telhető mértékben való támogatását és gyors elintézését.

Megszünnek a budapesti tömegsirok. A pénzügyi bizottság pénteken tárgyalta le a pénzügyi ügyosztálynak a sirhelyek árának felemelését. A pénzügyi bizottság szó nélkül siklott el az előterjesztés fölött, nyilván azon az alapon, hogy amikor olyan nehéz az élet, ki törődik a halottakkal. Szerencsére a tanács igen helyesen ugy kontemplálta a sirhelyek árának fölemelését, hogy inkább a luxus-sirhelyeknél mutatkozik jelentékenyebb drágulás, ami semmiesetre sem árthat a gazdagoknak. Ezzel az áremeléssel vonatkozásban azonban a közegészségügyi ügyosztály — értesülésünk szerint — igen becsületes és méltányos reformot kiván életbeléptetni, amely önmagában is megmutatja humánus voltát. Arról van ugyanis szó, hogy az ugynevezett *gratiszhalottakat* ezentul emberségesebb módon fogják eltemetni. Nem sokan tudják, hogy nemcsak a harctereken, de Budapesten is voltak eddig *tömegsirok.* A grátiszhalottak ugyanis eddig nem kaptak külön sirhelyet, hanem közös sirba kerültek, sőt még annak a lehetősége sem volt meg, hogy kegyeletes gyermekek, akik idők során jobb módba kerültek, szüleiket exhumáltathatták volna. A budapesti tömegsirokat megfontolást érdemlő közegészségügyi szempontokból nem engedték felbontani és igy nem egyszer megtörtént, hogy előkelő polgárok, neves emberek, akiknek szüleit valaha grátiszhalottként temették el, nem tudták azokat a tömegsirból exhumáltatni és méltó módon külön sirba temettetni. Ez a szomoru jelenség most meg fog szünni. A jövőben minden grátiszhalottat emberséges módon, külön sirban fognak elföldelni. A fővárosnak ez az intézkedése mintegy évi tizezer koronájába fog kerülni, de kétségtelen, hogy ez a kiadás bőségesen megtérül a luxus-sirhelyek árának emeléséből.

Hadikiállitás a Margitszigeten. Május elejével ujra megnyilik a hadikiállitás az alsó Margitszigeten, mely már tavalyi rövid őszi szereplésével lekötötte a közönség meleg érdeklődését. Ujabb attrakciókkal bővülve, kedvelt szórakozó helye lesz a közönségnek a hadikiállitás, amelyen naponta hangversenyez a szimfónikus zenekar is. A hadi jótékonycélt szolgáló kiállitás parancnoksága állandó jegyeket is bocsát ki, szigeti belépővel 30, anélkül 20 koronáért. Jegyek a Kossuth Lajos-utca 3. szám alatti irodában válthatók.

Nyolc órakor kezdődnek ezentul a Belvárosi Szinház (Modern Szinpad) előadásai. A Május. A láthatatlan ember. A pofon minden eddigi előadását napokkal előbb eladott házak nézték végig.

Legjobb megóvás a Katzer-féle (R.-t.) Első konzerváló intézet bundák, szőnyegek stb. részére. (Ó-utca 44. Telefon 21-98.) Egyedül teljes és legkiméletesebb tisztitás a Katzer-féle szab. szövetóv-alátéten. Szenzációsan legjobban bevált találmány.

A városligeti Henry arénában az áprilisi müsor kifogyhatatlan vonzerőt gyakorol a közönségre, amely minden előadást zsufolásig megtölt. És ez a legjobb bizonyitéka Henry igazgató szakértelmének, amely a szórakozó publikum igényeit teljesen ki tudja elégiteni. Az előadások 3 órakor kezdődnek és folytatólagosak.

Steinhardt uj müsora. Steinhardt ismét uj darabban lép fel a Kristály-palotában. Az uj darab cime „A ballépés", egyike azoknak a végtelenül mulatságos és a könyekig megkacagtató daraboknak, amelyek éppen Steinhardt egyénisége és kivételes müvészete által nyernek értéket a közönség szemében és amelyeket végigkacag és végigtapsol a publikum. A Kristálypalota áprilisi müsora egyéb attrakciókban is bővelkedik. Szöllössi Rózsi kitünően sikerült szólói, a Feemas Companie pompás csodababái, Singer mesteri hegedüjátéka, Ruhn Saffety nagyszerü táncai, a két Antonello remek harmonikajátéka, mind hozzájárulnak ahhoz, hogy ezt a nagysikerü müsort minden este zsufolt ház nézze végig.

Beketow cirkusz. A legszenzációsabb sikere van a Beketow cirkusz jelenlegi müsorának. Az artista mutatványok között a Hugosett tornász-csoport, a Bujamaas arabs ugrócsoport és a Rainats légtornász-csoport olyan sikert érnek el, amelyhez hasonlóra a legöregebb cirkuszlátogatók sem emlékeznek. Gautier Henrik, a Kaiser növérek, stb. lovas mutatványai elsőranguak. Négy bohócpár komikus jelenetekkel állandó derültségben tartja a közönséget és Jancsi a közkedvelt énekes bohóc három sláger kupléja: Mikor lesz a háborunak vége?", „Pierot dala" és „Hogyan énekel az ellenség?" a közönség zajos tetszését váltja ki. Ezeken kivül egész sereg mutatvány látható.

A Royal Orfeum pazar áprilisi müsorát a szenzációs artistaszámokon kivül (Arras-Trio, Emilia Rosé, Famela, Derringhton, Pauline) Zerkovitz Béla két gyönyörü uj dala „Bözsi ne sirjon" és „Nem tudom, mi az oka" uralja. Vasárnap délután olcsó helyárak mellett adják elő a teljes esti müsort Solti Hermin, Virágh Jenő, Papp János, Sándor Stefi, dr. Erdélyi Géza uj szólóival és „A zsámbéki földesur" operettel.

Uj találmány a Sternberg Eufon beszélőgép. Finom, kellemes hangja egyedülálló. Sternberg hangszergyár, Budapest, VII., Rákóczi-ut 60. sz.

URÁNIA
Károly-bakák
Filmjáték 3 részben. — A főszerepben:
Beregi Oszkár
Ezenkivül
A flandriai molnár
Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasár- és ünnepnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u. 3 órától kezdve.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30
Telefon: József 1—48. szám.

A TŐKE

Szemle

A Kenderközpont mérlege — A bankok és a banktisztviselők — Feléledt a börze — A Skoda spórol — Mi lesz a főzelékellátással?

Most jelent meg a *Kenderközpont* mérlege, amely — el kell ismernünk, — még a központok sorában is párját ritkitja. A központ bruttóbevétel cimen közel *600,000 koronát* mutat ki, vagyis alaptőkéjének 30 százalékát kereste meg jutalékokban. Evvel szemben *az adminisztráció majdnem 400,000 koronát emésztett fel,* ugy, hogy ez a két tétel is eléggé jellemzi a Kenderközpontnál divó gazdálkodást. Ugyanakkor, amikor *Wimmer urék* nem hajtják végre a kormány rendeleteit, nehogy a központ mögött bujkáló kendergyárak profitja csökkenjen, a besöpört jövedelmeit jórészt eladminisztrálják, mindenesetre azonban sokkal több jövedelmet érnek el és mutatnak ki, (az eltitkolt, nyereségről nem is szólva), mint amennyit a központ „altruista" jellege megengedne. Ajánljuk ezt a központot Wimmer, Birnbaum és a többi érdemtelen vezéreivel együtt, a kereskedelmi miniszter ur szives figyelmébe.

A bankmérlegek megjelentek, a közgyülések lezajlottak, az igazgatóság felvette a tantiémet és inkasszálta az elismerést, sőt még a részvényeseknek is jutott nem kis osztalék, éppen csak a banktisztviselők maradtak ki a játékból. Itt-ott kaptak egy kis pótlékot, megkapták a szokott remunerációt, de a drágasággal arányt tartó lépésre nem került a sor. A nagybankok se voltak tulzottan gavallérok, a középbankok azonban még rajtuk is tultettek fukarságban. Kétségtelen tény, hogy a *Berger* Mórok, *Keleti* Ó. Lajosok, a *Vas* Zsigmondok, *Korányi* Frigyesek, *Mándy* Lajosok és a többi Anonymusok, — akik sokszor egymagukban nagyobb jövedelmet szednek intézetüktől, mint összes tisztviselőik, — sokkal ridegebben elzárkóztak a tisztviselők szerény igényei elől, mint a nagybankok igazgatói, pedig a középbankok is alaposan megszedték magukat. Ezek a liliputi urak azonban mind azt hiszik magukról, hogy ők a pénzpiac Gulliverei és hogy tisztviselőikkel kell éreztetniök, hogy valamikor ők is praktikánsok voltak és hogy még ma is olyan szük a látókörük, mint amikor még husz forintért körmöltek a büróban. Ezek az idők elmultak, de a sok apró bankár ma sem okult.

A tőzsde megint kezd megelevenülni és a közönség megint folytatja ott, ahol elhagyta. Előrelátható volt, hogy a sok vérző ember mihelyt egy kicsit elfelejti vereségét és mihelyt egy kicsit megint erőre kap, az első hivó szóra ujra táncra fog perdülni. Viszont nem lehet letagadni azt sem, hogy amint a bankok rendezték a hirhedt tőzsdereformot, akként most is a bankok keze dolgozik a hausseban. A bankoknak szükségük van arra, hogy nagy forgalom legyen a börzén, szükségük van arra, hogy tőzsdeosztályuk intenziven dolgozzék és szükségük van arra is, hogy a hausse időnkint visszatérjen. Épp ezért nem lehet bizalmatlanság és óvatosság nélkül fogadni a tőzsdei hireket s akik ujra nekiindulnak a lejtőn felfelé, azoknak jusson eszébe, hogy a végén mégis csak a nagytőke marad felül s a kisemberek csak arra jók, hogy courtage-t fizessenek.

Egyik tipikus kedvence a háborunak a pilseni *Skoda-gyár.* Elől járt a harácsolásban és legutolsó akkor, amikor a közérdekről, vagy a részvényesekről van szó. Az idén sem juttatott több oszalékot a részvényeseknek, mint tavaly, bár sokkal többet keresett. A nagy óvatosság főoka az volt, hogy a Daimler-eset megismétlődésére sor ne kerülhessen. Nagyon téved azonban a tisztelt Skoda, ha azt hiszi, hogy ezzel az ügyetlen manőverrel eltereli magáról a figyelmet. A municiósgyárak hallatlan nyereségeit nyilvántartják, s a kincstárnak kötelessége, hogy az olyan vállalatokon, mint a *Skoda,* vagy a *Nobel-dynamit,* hozza be azokat a milliókat, amelyeket az eladósodott polgárság nem tud

szállitani. A Skoda-, vagy a Nobel-mérlegeket nem elég közreadni és megdicsérni, le kell vonni a konzekvenciákat is belőlük, még pedig olyan szigoruan, hogy inkább több jusson a fiskusnak, (nemcsak az osztráknak, hanem a magyarnak is) mint kevesebb.

*

Tudvalevő dolog, hogy a zöldségellátás mai szervezetét lényegesen meg fogják reformálni. A *Zöldségközpontnak* több mozgékonyságra van szüksége, a szabad kereskedelemnek pedig arra, hogy részt kapjon az ügyek intézésében és a forgalom lebonyolitásában. A reform valószinüleg hamarosan perfektté is válik, még pedig remélhetőleg ugy, hogy a fogyasztóközönség érdekei épp ugy megóvatnak, mint a legális kereskedelem jogos érvényesülési akciója, amelyet eddig a bürokratikus szellem nem hagyott érvényre jutni, s igy fontosabb az egész kérdésben a gyorsaság: a Közélelmezési Hivatalnak sürgősen dönteni kell ebben a kérdésben, addig, amig van — főzelék, ami felett diszponálni lehet.

Bankigazgatók népvándorlása

Pikanteriák a párnás ajtók mögött

A bankdirektorok párnázott ajtai mögött történő pikantériák néha vannak olyan izgatóak és érdekesek, mint azok a történetkék, amelyek a primadonnák öltözőiről kerülnek forgalomba. Most néhány pénzintézetnél valóságos népvándorlás indult meg — sokszor egészen furcsa körülmények között — a bankdirektorok között. A milliós végkielégitések és az egyik pénzintézettől a másikhoz való átcsábitások apró kulisszatitkaiból mondunk el itt egykettőt.

*

Kezdjük azon a bankdirektoron, akin a saját pénzintézete szeretné legjobban megkezdeni a népvándoroltatást. Nemcsak az ablakot, de a kaput is kitárták előtte, hogy menjen, ha kedve tartja, amerre akar. Noe galambja azonban nem ragaszkodott a bárkához olyan hüséggel, mint eörsi Balogh Brunó igazgató a Magyar Bankhoz. Ő jól érzi magát abban a félreeső helyen eldugott kis szobában is, ahová már Székely Ferenc vezérigazgató számüzte Elek Pál kedvencét, majd Krausz Simon is megerősitette a számüzetést. Pedig potentát volt valaha a Magyar Bankban Balogh Bruno. Elek Pál erőszakos, mindent és mindenkit elgázoló politikájának nem volt több olyan megértője, mint ő. Elek Pál kancsukája azonban az uj rezsim alatt csöndes ember lett. Az egykori basának ma nincs akinek parancsoljon, hivatalnokja egyetlen egy sincs, a szolgák pedig nagyon gondolkoznak, hogy megfér-e a méltóságukkal, ha ők üdvözlik először a jégretett igazgatót. Azt mondhatnánk, hogy Balogh Brunó kelyzete ma egyenesen megszégyenitő a Magyar Banknál és lehetetlen észre nem venni, hogy mindez azért történik, hátha meggondolja magát és elmegy. Balogh Brunó azonban ugy van a dologgal, mint a jegynélkül utazó hitsorsos, aki a kalauz kérdésére igy felel: Miskolcra utazom, ha ugyan kibirja a — nadrágom. Ő is igazgató akar mardni a Magyar Bankban 1920-ig, ameddig a szerződése szól. Szenvedéseit és unalmát enyhiti, hogy kis szobácskájában nyugodtan elvégezheti magánlevelezését, nem kell sokat bibelődni a köszönések elfogadásával és hogy 150.0000 koronás fizetését hiánytalanul felveszi. Szabadulni azonban nem lehet tőle. Nem engedi magát zavarni, a hátralevő néhány esztendőt majd csak agyonüti valahogy, ha másként nem, fölcsap titkos drámairónak. Istenem, dolga felől ráér.

*

A Nemzeti takarékpénztár és bank r.-t.-nál ujabban minden héten más az igazgató és más csoport a részvénytöbbség birtokosa. Legutóbb még az került nyilvánosságra, hogy Freyberger Béla, a Magyar-cseh iparbank igazgatója lett a Nemzeti takarék totum-faktuma. Az eset elég pikáns körülmények között ment végbe. Egy szép napon Freyberger bekopogtatott Szende Miksánál, a takarék volt vezérigazgatójánál és Szendének, valamint Vas Zsigmond igazgatónak tudomására hozta, hogy mától kezdve a Nemzeti takaréknak ő az igazgatója. Egyben felmutatta szerződését is, amelyet egy Müller nevü bécsi fezőr adott neki. Hamarosan kiderült az is, hogy Müller ur a bécsi Allgemeine Verkehrsbank számára tömegesen vásárolta össze a Nemzeti takarék részvényeit és igy befolyást szerzett a bank ügyvitelére. Szende és Vas tárgyalni kezdtek Freybergerrel, hogy megmentsék, ami még menthető, végre is abban állapodtak meg, hogy Szende nyugalomba megy, az igazgatók pedig Vas Zsigmond és Freyberger lesznek. Freyberger, a hivatlan vendég azonban alig foglalta el az igazgatói széket, máris uj helyzet állott elő. Az a csoport, amely Vas Zsigmond mögött állott, megszerezte a Verkehrsbank kezében levő részvényeket és kommünikében tudatták ország-világgal, hogy hála istennek sikerült a bécsi pénzintézettel szakitani. Vas Zsigmondnak természetesen nincs szüksége Freybergerre, aki ilyenformán ismét előveszi vándorbotját és elhagyja a takarékpénztárat. Elmgy, de nem olcsón. Szerződése értelmében egy millió korona végkielégitést kap. Ilyen jó üzleteket csinál a Nemzeti takarék. Más dolga ugyan ugy sem igen akad, hacsak néhanapján egy kis gyanus mák-üzletet nem bonyolit le.

*

Uj igazgatót kapott a Belvárosi Takarékpénztár is Makai Ernő dr. személyében, aki eddig a Magyar Banknál volt. Miután Makai dr. ügyvezető igazgató lett, ezzel megelőzte Vörös József igazgatót, aki ugyan nem megy nyugalomba, de hatáskörét teljesen elvesztette. Hogy a takarékpénztár milyen cserét csinált, az a jövő titka. Az az egy bizonyos, hogy ráfért volna erre a megcsontosodott, ósdi intézetre egy praktikus igazgató, aki megfrissitette volna a vérkeringést. Azok, akik Makait ismerik ugy tudják, nem ő az, akire szükség volt, mert ő sem tudja a maga teoretikus és kiskoncepcióju munkásságával fölrázni az intézetet álmosságából.

*

A Magyar tisztviselők takarékpénztára is aligha lehet sokáig büszke vezérigazgatójára, Keleti Ö. Lajosra, aki kis vasuti hivatalnokból serdült föl pénzügyi kapacitássá. Nyugalomba szándékozik menni, miután áldásos müködésére a takarékpénztár Rákóczi-uti székházának eladásával tette rá a koronát. Ezen az üzleten a pénzintézet — mint az évi jelentés büszkén számol be — 700.000 koronát nyert és ezzel nincs többé adóssága. Szerény ambicióra vall ugyan, hogy egy Takarékpénztár székházeladásokon nyerészkedjék, de Keleti Ö. Lajosnak nincsenek e tekintetben nagy igényei. Neki nem az üzlet stilusa a fontos, hanem csak maga a pénz. A házeladási üzlet után ugy véli, hogy minden babért learatott, amit tehetsége lehetővé tett és nyugalomba vonul. Igaz, hogy más körülmények között, mint ahogy tiz év előtt elkezdte. A kis vasutasból milliomos lett, akinek két nagy szállodája van a Rákóczi-uton és igy a szállodásipar még remélhet: ők fogják megkapni a nyugalomba vonuló Keleti Ö. Lajost. Hiába a zsenikre mindenhol szükség van.

Báró Ullmann Adolf. A király baranyavári Ullmann Adolfnak, a Magyar Általános Hitelbank alelnök-vezérigazgatójának, valamint törvényes utódainak, a közgazdaság terén szerzett kiváló érdemeinek ujabb elismeréseül, a magyar bárói méltóságot adományozta.

Báró Korányi horgászik. Az Országos központi hitelszövetkezet nagy bajban van. A csirátlanitási osztály élére — Vig helyébe — igazgatót keres lámpával, de báró Korányi Frigyes horgára még igy sem akad valamire való ember. Sorra refüt adnak a kitünő bárónak a jelöltek, mert senki sem akarja elásni magát ebben a Baross-utcai kriptában. Még bankpraxik se jönnek ide szivesen, mert közismert dolog, hogy a báró-vezérigazgató 200 koronás előleg engedélyezését is a maga részére tartotta fenn. Ilyen körülmények között még feltenni is nevetséges, hogy Bessenyei, a H. T. igazgatója, kötélnek álljon és elássa magát, annál az intézetnél, amely örökké alszik, mint a mormota. Báró Korányinak korán kell felkelnie és szorgalmasabban horgásznia a banknegyed vizében, ha törököt akar fogni, olyat, aki Korányi önkultusza kedvéért hajlandó lesz önérzetét, önállóságát, mindenét feláldozni. Mert tudni kell azt is, hogy a hivatal mindegyik szobájában Korányi képe lóg. Diszmagyarban feszeng a báró és szigoruan néz le reszkető, alázatos alkalmazottaira, akik csak akkor lélegzenek fel szabadon, ha a báró elrobog autóján. Kivánatos volna, ha az álmos O. K. H. robogna olyan gyorsan előre, mint a báró automobilja.

A baróti szeszgyár árdrágitása. Néhány hét előtt alkalmunk volt egy igazi háborus karrierről megemlékezni: Bronner Jakab märisch-osztraui pálinkaügynök tanulságos és magas ivben szárnyaló pályafutásáról. Ez a Bronner a háboru elején Budapestre tévedt és nagyon megkedvelte a magyarokat. Egyáltalában semmi hajlandóságot sem érzett arra, hogy visszatérjen szükebb hazájába. A mesterségét nálunk is folytatta, szorgalmasan pálinkaügynökösködött. Ebben a minőségében került összeköttetésbe a Gottschlig részvénytársasággal, amelynek a gyártmányait előbb a fővárosban árusitotta, majd később a gyár áruival elkalandozott Galiciába, ahol nagy pénzeket keresett. Ilyenformán az agrólszakadt morva pálinkaügynök gyorsan szárazra került, már saját kezére dolgozott és napról-napra jobban megtollasodott. Tavaly megvásárolta a Baróti szeszgyár részvényeit, néhány hónap előtt pedig nagyobb tranzakcóit hajtott végre. Összeköttetésbe lépett az Országos magyar bankkal és ennek segitségével a baróti szeszgyár alaptőkéjét fölemelte 6 millió koronára. Ezzel a tőkével aztán megszerezte a Gottschlig r. t. részvényeit és igy a Gottschlig gyáron kivül hozzájutott a kismartoni szeszgyárhoz is, amelynek viszont a Gottschlig r. t. volt a bérlő-tulajdonosa. E gyártelepen kivül a Bronner-féle érdekeltség Märisch-Osztrauban is nagyobbszabásu rum- és likörgyárat rendezett be. A Gottschlig-gyár, amely dacára több nélkülözhetetlen főhivatalnokának már másfél év óta nem müködik, most tette közzé 1917. évi mérlegét. Az 1,600.000 koronás alaptőkéjü vállalat mintegy 450.000 koronát keresett. Igazán zseniális ember Bronner Jakab, ha egy szünetelő gyárvállalatnál is ilyen abnormis jövedelmet tud produkálni. De Bronner Jakab koncepcióját éles világitásba helyezi az az eljárás, amelyet a napokban inditottak ellene Bécsben. Itt már egy kis tanulságot vonhatunk le abból, hogy Bronnerék milyen módon és eszközökkel keresnek. A bécsi „Kriegswucheramt" megindította az eljárást a Baróti szeszgyár r. t., illetve annak tulajdonosa Bronner Jakab ellen. A vád szerint a Baróti szeszgyár märisch-osztraui telepe a bécsi piacot előzönlötte likörgyártmányaival, amelyeknek árusitásával minden jelentékenyebb csemege-üzlet foglalkozott. Feljelentések érkeztek azonban a közönség köréből, hogy a likörök silány minőségük dacára rendkivül drágák. A „Kriegswucheramt" a likőröket vegyileg megvizsgáltatta és ennek az eredménye az volt, hogy Bonneréket az ügyészségen árdrágitásért följelentették. Itt megállapitották, hogy a Baróti szeszgyár által forgalombahozott „Klostergeist", „Lovcsen" és „Medoc Cordial" nevü likörök, amelyeket palackonkint 40 koronáért hoztak forgalomba, silány minőségüek és az áruk tulzottan magas. Az eljárás folyik és minthogy Bécsben az árdrágitókkal nem szoktak keztyüs kézzel elbánni, — Bronnerék bizonyára méltóan bünhődni fognak. Ebből az esetből azonban nálunk is levonható a konzekvencia, Bronnerék üzleti szolidságát mi is kellően értékelhetjük és most már annak a nyitját is megtalálhatjuk, hogy a szünetelő Gottschlig-gyár — mint fentebb közöltük ez is a Baróti szeszgyár vállalata — miként volt képes az elmult esztendőről oly szokatlan nagy jövedelezőséget kimutatni.

A Pénzintézeti Központ főtitkára. A Pénzintézeti Központ igazgatósága Szunyogh Szabolcs cégvezető-titkárt, az intézetnél teljesitett kitünő szolgálatainak elismeréseül, főtitkárrá nevezte ki. Ugyanez alkalommal dr. Miklós Armandot titkárrá léptették elő.

Előléptetések a Leszámitolóbanknál. A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bank igazgatósága Bartos Zsigmond, Forró Róbert, Neugebauer Kornél és Szende Ernő igazgatóhelyetteseket igazgatókká, Czeisel Róbert, Friedlaender Emil, dr. Hári Géza és Kádár Gusztáv cégvezetőket igazgató-helyettesekké, Biró Arthur titkárt, Hegyi Nándor, Hoffmann Izidor, Kirchlechner Imre, Kiss Jenő, László Béla és Walkó Károly főtisztviselőket cégvezetőkké, dr. Nagyszentmiklósi Dréhr Imre titkárt, igazgatósági titkárrá, Andrasofszky Dánielt, a kolozsvári fiók, Fried Izsót a belgrádi, Spielmann Ervint a kassai és Tolnai Gyulát, a Rákóczi-uti fiók főnökét, ezen fiók igazgatójává, végül Schwarz Imrét, a Károly király-uti fiók főnökhelyettesét főnökké nevezte ki.

Elnökválasztás a Sajtkereskedők Egyesületében. A Budapesti Sajt- és Vajkereskedők Egyesülete vasárnap délelőtt rendkivüli közgyülést tartott, amelyen a lemondott Bogdányi Mór -helyébe uj elnököt választottak. A gyülés elnöknek Rottersmann Leó kereskedelmi tanácsost választotta meg egyhangulag. Alelnök Reichfeld Mór, titkár Szabolcsi Samu lett.

Előléptetések a Mák.-nál. A Magyar általános kőszénbánya r.-t. igazgatósága Goldai Kornél és Sebő Bertalan igazgató-helyetteseket igazgatókká, Turóczi Siegfried dr. és Varga Lajos dr. cégvezető-ügyészeket, Baron Imre, Vida Samu és Willoner Géza cégvezetőket igazgató-helyettesekké, Stefániai Richárd mérnököt főmérnökké, Gelb Mór főtisztviselőt intézővé és Nádasi Dezső főtisztviselőt osztályfőnökké nevezte ki.

A Hazai Általános Biztositó Rt. április 15-én tartotta közgyülését Bolgár Ferenc titkos tanácsos elnök-

lete alatt. A közgyülés tudomásul vette az igazgatóság jelentését és hozzájárult a kimutatott 270,304 K 76 f nyereségnek a javaslat értelmében történendő felosztásához. Ezek szerint az elsőbbségi részvények szelvényei május 1-től kezdve 18.—, az élvezeti jegyek szelvényei pedig 3.— koronával váltatnak be. Az igazgatóságnak az alaptőke felemelésére vonatkozó és ezzel kapcsolatos inditványait a közgyülés egyhangulag elfogadta.

A Roessemann és Kühnemann Részvénytársaság megalakulása. A Roessemann és Kühnemann vaggon- és vasutfelszerelési gyár — a monarchiának e téren egyik legnagyobb vállalata — a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank helyiségeiben mai napon tartott közgyülésen részvénytársasággá alakult át. Az alakuló közgyülésen, amelyen báró Madarassy-Beck Marcel elnökölt, az alaptőkét 4.000.000 koronában állapitották meg és ezen kivül három millió korona elsőbbségi kötvényt kibocsátását határozták el. Az igazgatóság tagjaiul báró Madarassy-Beck Marcel (elnök), Bun József, báró Hatvany Károly, Kelen Ármin, báró Kohner Willy, Kühnemann Frigyes, Kühnemann Kurt, Kühnemann Pál (alelnök), Lederer Artur, Lévai Adolf és Mann Miksa választattak meg, mig a felügyelő-bizottság tagjai Déry Jenő, Kádár Gusztáv, Ábrahám Ferenc és dr. Stern Ödön lettek. Az igazgatóság elnökéül báró Madarassy-Beck Marcelt, alelnökéül Kühnemann Pált választotta meg, a vállalat ügyeinek közvetlen vezetésével Kühnemann Pál, mint vezérigazgató és Kelen Ármin és Mann Miksa, mint ügyvezető-igazgatók bizattak meg. Cégvezetőkül Nagy Samu, főmérnök (Budapest) és Waigand Gyula fiókigazgató (Prága) neveztettek ki.

A Wiener Kommerzial Bank átvette a budapesti piacon több évtized óta fennállott Schlesinger Berthold M. és Társa bankcéget és azt a Wiener Kommerzialbank budapesti fiókjává alakitotta át. A fiók vezetésével Sebestyén Richardot, a bank igazgató-tanácsosát és Baron Ottó igazgatót bizták meg. Az uj bankfiók müködését V., Vilmos császár-ut 48. sz. alatti ideiglenes helyiségében megkezdte.

A Rt. villamos és közlekedési vállalatok számára 1917. évi mérlege 828.216 K tiszta nyereséggel zárul, amiből 8 K = 5 százalékot fizetnek, mig 1916-ra a 141.077 K nyereségből nem fizettek osztalékot. Az 1917. decemberben kibocsátott uj részvények nem részesülnek a nyereségből.

A Magyar-Francia Biztositó r.-t. a napokban tartotta közgyülését ormódi Ormódy Vilmos elnökletével. A jelentés szerint az uj szerzemények összege és száma nagy mértékben meghaladta az előző évi produkcióit s az év végével 64,092.966.21 K tőkéről és 11,451.20 K járadékról szóló biztositások voltak érvényben, ami az 1916. évhez képest az üzletállománynak 18 millió 759,152.46 K tőkével és 6020 K járadékkal való szaporodását jelenti. A felmentvény megadása után a közgyülés elhatározta, hogy az 1,017.934.67 K tiszta nyereségből az alapszabályszerü levonások eszközlése után az 5,000.000 K részvénytőkének megfelelő 8 százalék (előző évben (5 százalék) osztalék fejében, vagyis részvényenkint 16 K fizettessék ki.

A Magyar jég- és viszontbiztositó r.-t. 1917. évi zárószámadásaiban 634.743 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 412.148 K-val szemben. Az igazgatóság a május 17-re összehivott közgyülésnek 20 K = 10 százalék osztalék (mult évben 10 K = 5 százalék) fizetését fogja inditványozni. Egyuttal az igazgatóság a közgyülésnek azt is ajánlja, hogy a jelenleg 3 millió K alaptőkét 10,000 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által emeljék fel 5 millió K-ra.

A „Nemzeti" Balesetbiztositó Részvénytársaság a minap tartotta meg huszonötödik rendes évi közgyülését. A felolvasott évi jelentés konstatálja, hogy a dijbevétel a balesetbiztositó ágazatban 2,390.208.88 korona, a tüzviszontbiztositási ágazatban 350.560 korona 02 fillér és a népbiztositási ágazatban 1,203.805 korona 30 fillért tett ki. Az igazgatóságnak inditványát, hogy az 1917. évi 305.371.52 korona nyereségből osztalékul minden részvény 25. számu szelvénye után 15 korona — $7\frac{1}{2}$% azaz összesen 150.000 koronát fizessenek ki, a közgyülés egyhangulag elfogadta.

A Magyar élelmiszerszállitó r.-t. 1917. évi zárószámadásaiban a 154.595 K (1916-ban 167.285 K) áthozattal együtt 3.996.201 (4,358.435) K nyers jövedelmet mutat ki, amiből a tiszta nyereség 1,337.665 K, az előző évi 1,272.595 K-val szemben. Az igazgatóság a közgyülésnek inditványozni fogja, hogy a 4 millió K alaptőkét emeljék fel 5, esetleg 6 millióra.

Az Union-Bank részvényeseinek 48-ik közgyülése hétfőn, 1918. évi április hó 29-én d. e. 11 órakor lesz az intézet helyiségeiben, Wienben, I., Renngasse 1. sz. alatt.

Az Angol-Osztrák Bank főtanácsa e hónap 12-iki ülésében jóváhagyta az 1917. évi zárszámadásokat és elhatározta, hogy a május 2-ára egybehivott közgyülésnek javasolni fogja, miszerint az 1917. üzleti évnek 38,516.534.78 koronát kitevő tiszta nyereségből, mely az előző évit 4,915.942.12 koronával haladja meg, részvényenként 20 korona osztalék (tavaly 24 korona) fizettessék ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

HENRY ARÉNA
VÁROSLIGET
Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától
a nagy áprilisi müsor.
Romos, Lansons, Gampler, Wandinis, Radetzky medvéi, Gerard, Kenedi, Roland, Finian, Talotta. Pepita, Rügen, Jancsi testvérek, Henriette Talatta és további 15 elsőrangu Cirkus-Variete sláger.
Az esti előadás hétköznapon fél 8 órakor, vasár- és ünnepnap 8 órakor kezdődik. Minden időjárás mellett.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Kezdete pontosan 7 óra 10 perckor.
Schildkraut vendégjátéka a »Die Begnadigten« c. Heyermanns darabban.
Partnerei: Anton Garo és Lilly von Asten.
„A két Naftalin" énekes bohózat, főszerepekben Sziklai és Magyarival.
Mathilde Buhr, történelmi táncaiban, Ujvári, mint Bolseviki, Szalontai Ferike, Michlas és Ayram, Bravuroff, Kürthy Böske, Fehérváry Juliska, Gallai Nándor, stb.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete 8 órakor.
STEINHARDT
egészen uj szolóban és a „Hunyjunk szemet" cimü eredeti bohózatban. Szöllössi Rózsi, szenzációs uj kabaré-dalokkal, Feemss Companie, a csodababák, a 2 Antonello, vig harmonikások, Odys, az uj tánccsillag, Csabai Böske, Leonardo és komikus szolgája, Pártos Jenő, Heltay Árpád stb.
A télikertben 1/11—11-ig tánc.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Mia May film:
A mi szivünk asszonya
Regényes filmjáték 4 felvonásban. Rendezte: Joo May. A főszerepekben: Mia May és Brune Kastner.
A bosszu földje
Szerelmi történet 5 felvonásban. A főszerepben: Rita Yolivet.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, 7/4 1/4 9 és 10 órakor.

20 regény 10 korona
Aki el akarja magát látni hosszu időre olvasnivalóval, rendelje meg a ::: :::
MILLIÓK KÖNYVE
: husz számát :
mely a legjobb magyar és külföldi irók regényeit tartalmazza. 10 kor. előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja a 20 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.
Aki több regényt akar rendelni, **40** regényt is rendelhet **20 koronáért** a kiadóhivatalban, Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este 8 órakor **Rott Sándor** felléptével
Dispensatio
Bohózat 1 felvonásban. Irta és rendezte: Tábori Emil.
Floh's Seitensprünge
Glinger és Laussig bohózata és az uj szólo müsor.
Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Az áprilisi müsor attrakciói:
CLEDO DAMORES
a bukaresti Lyrik szinház primaballerinája.
Wang-Chio-Tsink chinai kóklerek.
3 Delius gymnastikai ujdonságok.
Wolf & Fretzter paraszt énekkettős.
LEGÉNYBUCSU
bohózat 2 képben. Magyar szinre alkalmazta: Dr. Hász István. Főszereplők: Mezei Ilonka, Huszár Károly, Ferenczy Károly, Hunyadi Emil.
Hollós Terus, Regius Puella, Tacuanu, Kinkel stb.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este fél 8-kor a remek áprilisi müsor:
A zsámbéki földesur.
Vig operette.
Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla.
SÖRKABARÉ: 1/2 8—11-ig „Spitzer bácsi" Szőke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha.
Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.
Csütörtök délután 1/4 4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

A **Belváros** legszebb helyén
2 régi sarokház
telekértékben sürgösen eladó.
Bővebb felvilágositással szolgál:
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata
Részvénytársaság
(A Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének alapitása)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: **GROSS ANTAL**
Budapest, József-körut 23. szám.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Gunnar Tolnäs
a legnépszerübb filmszinész felléptével.
Másodvirágzás
Egy hütlen asszony története 3 felvonásban.
A titokzatos esernyő
Prof. Nick Fantom legujabb kalandja. — A főszerepben: **MAX LANDA**
Bemutatásra kerül
A ROYAL-APOLLÓ-BAN
Előadások naponta: 1/26, 1/28 és 1/210 órakor. Vasárnap 4 6, 8 és 10 órakor.

Repriz-e öadások.
PSYLANDER a legnagyobb filmszinész parádés szerepe
Az élet komédiása
Egy bohóc tragédiája négy felvonásban.
A Maharadsa gyöngye
Látványos nagy filmjáték 4 felv. — A főszerepben: **GUNNAR TOLNÄS**
Bemutatásra kerül
AZ OMNIÁBAN
Előadások kezdete 5, 7 és 9 órakor, vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellöztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

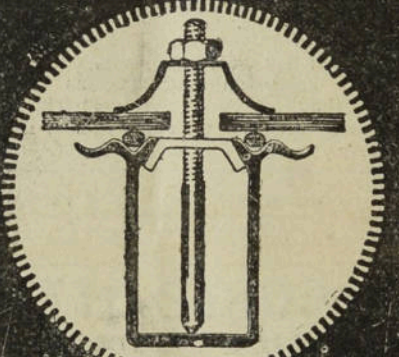
Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MEGHIVÓ
az Angol-Osztrák Bank
részvényeseinek
1918. évi május hó 2. napján délután 6½ órakor a bank székházában (Wien, I. kerület, Strauchgasse 1. szám)
54. rendes közgyüléséhez.
Tárgysorozat.

1. A főtanács évi jelentése. 2. A könyvvizsgálók jelentése az 1917. évi zárszámadásról, valamint az a felett való határozathozatal. 3. Határozathozatal az 1917. évi nyereség felhasználásáról. 4. Határozathozatal a főtanácsnak adandó meghatalmazás tekintetében avégből, hogy a bank alaptőkéjét 83.333 darab 240 K névértékkel biró, teljesen befizetett részvény kibocsátása utján 130.000,000 koronára felemelhesse és határozathozatal az alapszabályok 6. és 11. §-ainak megváltoztatása iránt. 5. A főtanács által kooptált főtanácsosoknak ebben a minőségükben való megerősitése és három főtanácsos választása a müködési időtartam lejárta folytán. Az alapszabályok 6. és 11. §-a értelmében minden 25 részvény egy szavazatra jogosit. Felhivatnak a t. részvényesek, hogy szavazati joguk gyakorlása végett részvényeiket, a még le nem járt szelvényekkel együtt, **folyó évi április hó 25-éig** bezárólag **Wienben** a bank számfejtőségénél, vagy **Budapesten** a bank fióktelepénél (V., Fürdő-utca 6 szám), vagy **Aussig, Belgrád, Bodenbach, Brünn, Brüx, Czernovitz, Eger (Csehország), Falkenau, Graz Innsbruck, Karbitz, Karlsbad, Komotau, Königgrätz, Korneuburg, Laa a Th., Leitmeritz, Linz, Lobositz, Marburg, Marienbad, Nagyvárad, Olmütz, Pardubitz Pilzen, Pirano, Prag, Prossnitz, Saaz, St. Pölten, Teplitz, Tetschen, Trautenau, Triest, Weis, Znaim** városokban a bank fiókintézetetnek pénztáránál letéteményezzék. Az alapszabályok 27. §-a értelmében képviseleti meghatalmazás csupán szavazati joggal biró részvényesnek adható.

Wien, 1918. április hó 12-én.

A főtanács.

RACSACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (szelőtt Orasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati ezikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak. elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

STERNBERG

Beszélőgépek.
Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. .. .. **160.— K**
Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**
Lemezek darabja .. .. **8.— K**
Árjegyzék ingyen! 6170
Rendelésnél előleg küldendő.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

100.000 sorsjegy. 50.000 nyeremény.

Hirdetmény

II. Magyar Kir. Osztálysorsjáték.

A II-ik magyar kir. osztálysorsjegyeit megküldöttük a főárusitóknak és a sorsjegyek azok utján a mai naptól kezdve megszerezhetők.

A huzásokat, melyek nyilvánosak és mindenkor reggel 9 órakor kezdődnek, a „Pénzintézeti Központ" tanácstermében (IV., Deák Ferenc-utca 1. szám) tartjuk.

Budapest, 1918. április hó 21.

A m. kir. pénzügyminister képviseletében:
PÉNZINTÉZETI KÖZPONT
Schmidt s. k. **Schober** s. k.

DIANA ARCKRÉM
a bőrt bársonypuhává, ragyogó széppé, hamvasan üdévé teszi
A modern szépségápolás megtepetése.
Mindenütt kapható.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam *Budapest, 1918. április 24-én* *17. szám*

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-15

Bódy Tivadar

néhány órával e sorok megjelenése után Budapest egyhangulag megválasztott polgármestere lesz. Ősi tradició szerint megszólalnak a belvárosi templom harangjai és végigsiklik a hang a város fölött: habemus papam! Vajjon megérti-e Budapest népe e szép szimbolumot? Szinte nem is fontos, hogy a harang szaváből értesüljön a nép a nagy eseményről. Bódy Tivadar tehetségét és ambicióit ismerve, hinnünk kell, hogy nem a belvárosi harangnak, hanem magának a polgármesternek szavaiból és tetteiből fog ez a nagy megpróbáltatáson átesett, vagy átesőben levő nép értesülni arról, hogy szeretettel, megértéssel akarnak, vagy tudnak róla gondoskodni.

Nagy elődöt követ hivatalában Bódy Tivadar. Olyan nagyot, amilyen még nem is állott Budapest élén, amilyen nem volt még Budapest első polgára. Bárczy polgármestersége egy hányatott, egy elhanyagolt, egy a pubertas minden bajával megvert város feltörő növését, nagyszerű fejlődését igazgatta, a világháborúban megóvta az összeomlástól. Sok veszedelmet küzdött le és sokszor maradt a veszedelmek, meg a jóakarat mérkőzéséből eredménytelenség, sokszor maradt légüres tér és bizony Bárczy kormányzása idején nem volt üres frázis a hivatalos jelentések sablonja, a rossz időjárás. Budapest fölött csaknem tizenkét esztendőn át rossz idők jártak, nem csoda, ha Budapest legtöbb szint, legtöbb akaraterőt és tehetséget mutatott polgármestere rezignáltan vett búcsút a polgármesteri széktől.

De mi lett volna, ha Bárczy álmai teljesednek! Ez a poéta-polgármester, ez a tökéletes schöngeist megérdemelte, hogy olyan utódja legyen, mint Bódy Tivadar. Olyan utódja, aki nemcsak szavakban uralkodik, hanem, aki mérhetetlen munkával megtanulta a városigazgatás legkisebb és legmagasabb problémáinak megoldását is. Bódy Tivadar tudja, hogyan kell lefektetni egy vízvezetéki csövet, tudja, hogyan kell beiktatni egy aktát, tudja hogyan épitik a házat, tudja hogyan megy a munka a számvevőségen; de kapacitás a nagy pénzügyi müveletek terén, művészi érzéke, jövőbelátó szeme, hatalmas konturjai, nagy stilusa van. Leirjuk ezen a napon a merész jövendölést, hogy *igen nagy szerencséje Budapestnek, hogy Bárczy és Bódy helyet foglaltak a polgármesteri székben és hogy ebben a sorrendben, ezekben a katasztrófálisan fontos időkben következtek el.* Talán, ha előbb, vagy utóbb jönnek, fényesebb, dicsőbb, szebb lesz a karriérjük, de Budapestnek igy és most többet használtak, illetve fognak használni.

Az a korszak, amely most következik, ennek az országnak az életében mérhetetlenül fontos. Ami most következik, az a tehetségek statáriuma lesz. Hazafias kötelesség, hogy mindenki ne az ékszerét, de a tehetsége javát hordja a haza oltárára. Szászszorosan, ezerszeresen fontos, hogy ugyanezt tegyék azok, akiket sorsuk és talentumuk a vezérek vezérei közé jelölt. Bódy Tivadar tehetségének eddigi szárnyalásával, de nyilatkozataival is kötelezte magát arra, hogy többet fog adni, mint amit a tehetségek statáriuma tőle követel. És mi hiszünk benne, mert tudjuk, hogy nemcsak tehetséges, nemcsak felülmulhatatlanul munkabiró, de egész szive rajongásával szereti is Budapestet. És ez az az érzés, amely csodákat tud müvelni sivár és földig sujtó időkben is.

Fullánkok

•••

A községi választási jog

olyan sürgős lenne, mint a falat kenyér. Belátta és hangoztatta ezt Vázsonyi Vilmos is, amikor a választói jog kiépitésének nagy művével volt elfoglalva. Még a választójogi bizottságban mondott utolsóelőtti hatalmas beszédében is külön részt szentelt ennek az igen fontos problémának, amely nélkül nem ujulhat meg a magyar közélet, amely nélkül nem lehet megtartani a demokrácia bokrétaünnepét. Szépen elringattuk magunkat ebben a boldog hitben, meg abban a másikban is, hogy Wekerle lévén a miniszterelnök, Andrássy meg a kormánypárt vezére, ezek ketten megcsinálják a fővárosi törvény revizióját is, amelyre már az első kormányzásuk alatt, a koalició idején, fogadalmat tettek. És most mindeme remények összeomlanak. Bizonytalan lett minden, bizonytalan a választói jog és a fővárosi törvény reviziója. Ráadásul pedig egy magasállásu, beavatott személyiség szomoru mókával sulyosbitja a helyzetet. Azt mondta e sorok irójának, hogy a községi választói jogra azért volt szükség, mert politikai érdek volt, hogy a választójogi miniszterium fennmaradjon. Egy élő miniszteriumot pedig foglalkoztatni illik. Hogy aztán nem volt többé politikai szükséglet a miniszterium fennállása, a községi választói jog is a lomtárba került. Szegény községi választói jog, boldog politikusok!

A gyermekrendőrség

vesszőparipáján tovább nyargal a főkapitány, akinek jóakaratát nem kivánjuk kétségbevonni. Egy komoly szakemberekből álló ankéten már megmagyarázták pedig, hogy nem lehet valamit jól megcsinálni, ha sokan és mindenki másként csinálja. A kocsi is fölfordul, ha mindegyik ló másfelé húz. Budapest apró ágrólszakadtjairól, az utca, a körutak kis csavargóiról a főváros gondoskodik. A Népjóléti Központ olyan missziót teljesitett ezen a téren, hogy nyugodtan megbizhatunk benne gyermekrendőrség nélkül is. Ha pedig segiteni akar a főkapitány, a Népjóléti Központban mindenesetre szivesen látják jótanácsát, tapasztalatait, támogatását. De egy jól működő szervnek, hacsak legkisebb mértékben is, lecsipni valamit a működési köréből, halálos vétek lenne.

Az üzemi szabályrendeleten

jóformán még a tinta sem száradt meg, talán az egészet fölboritja egy jobb, okosabb, tapasztaltabb gondolat, aminthogy, ugy tudjuk, Márkus Jenő annak idején sokkal nagyobbstilü tervet alkotott; de igazgatójelölt máris van. Becsey Antal igen értékes tagja a közgyülésnek, sok életrevaló ideát vetett föl, tudásának hasznát venné a főváros is, de talán mégis tulságosan korán vették kombinációba a nevét. Bár az is lehet, ahogy mi a városházi divatot ismerjük, hogy előbb ő rá gondoltak és az ő testére szabták az egész szabályrendeletet. Mert nálunk mindig a gombhoz varrnak kabátot, s ha netán a gomb leszakadna, az egész kabát nem ér egy fabatkát.

Villamos fogaskerekü

Elektrifikálják a Svábhegy fuvarosát — Elkészült a szerződés — A főváros a fogaskereküt bármikor megválthatja

A Fogaskerekü kehes masinái, amióta kikerültek a Magyar Vasutforgalmi R.-T. kezéből és amióta nem kell az Urbán Adolféknak még az orvosságadásban is fukar kezével harcolniok, mintha vidámabban köhécselnének fölfelé a svábhegyi lejtős oldalon. Annyi bizonyos, hogy amióta a *Magyar Bank* rátette a kezét erre a vállalatra, amelyben nem igen kaptak egyebet, mint ócskavasat, a szerencsétlenségek korszaka elmult és az öreg fogas leszokott a nagyzási mániáról, hogy a maga kis arányai között hetenkint lejátszsza a herceghalmi katasztrófát. Egyszóval a fogas jól viseli magát, aminek nyilván az az oka, hogy nem sajnálják az olajat a géptől és a becsületes megélhetést a személyzettől. Eddig ugyanis más változások nem igen eshettek meg, s bár a Magyar Banknak nagy tervei vannak, addig nem kezdhet hozzá azoknak megvalósitásához, amig a fővárossal meg nem kötötte a már véglegesen előkészitett szerződést.

Most arról értesül a *Fővárosi Hirlap*, hogy a főváros és a Magyar Bank teljesen megállapodtak és a szerződés is végleg elkészült, ugy, hogy ezt immár csak alá kell irni. Mint ismeretes, a fogaskereku 1926-ban a főváros tulajdonába megy át, de épen a vasut közveszélyessége miatt hosszu ideig szó volt arról, hogy a főváros idő előtt meg fogja azt váltani. Urbánék azonban mintegy 400,000 koronát kértek a fővárostól, sőt volt egy idő, amikor a főváros intenzivebben gondolkozott a megváltásról, s ekkor a Vasutforgalmi milliókról álmodott. A főváros pénzügyi viszonyai azonban nem birtak ki ilyen oktalan terheket, annál is inkább, mert nem a megváltási összeg volt a fontos, hanem azok a milliók, amelyekkel a fogaskereküt modern közlekedési eszközzé lehet tenni. Uj alépitményekre, uj magasépitkezésre van szükség. A kivénhedt lokomotivok helyett villamos üzemet kell berendezni, áramfejlesztőtelepet létesiteni és a svábhegyi villamost belekapcsolni az egész közuti forgalomba. Igen nagy összeget jelent ez a nagy átalakitás, amelyet a fővárosnak a mai viszonyok között nehéz lett volna végrehajtani. Ezeknél a nagy befektetéseknél fogva a vasut üzeme előreláthatóan nem bizonyult volna jövedelmezőnek, sőt az üzem fentartása a fővárosra minden esztendőben tetemes anyagi áldozatot rótt volna.

Ezért jöttek kapóra a fővárosnak a Magyar Bank nagy tervei, amelyek a Svábhegy oldalában levő villatelkek megvásárolásával kezdődtek. Ezeknek a terveknek ismeretében elejtette a főváros a megváltás gondolatát és a Vasutforgalminak is le kellett mondani a reményről, hogy meg fogja fejni a svábhegyi utasok életéért aggódó fővárost. A Magyar Bank aztán másként beszélt Urbánékkal és sokkal olcsóbban jutott a fogaskerekühöz, mint a főváros tehette volna.

Még a megvásárlás előtt megállapodott azonban a főváros és a Magyar Bank egy hosszulejáratu szerződésben, amely most már perfektuálás előtt áll. A Magyar Bank részéről a tárgyalást ujabban *Márkus* Jenő dr. igazgató vette át, aki a maga széles látókörével, pompás üzleti érzékével és a főváros iránt való szeretetével folytatta le azokat. Igy történhetett, hogy a szerződés a fővárosra nézve mindenké-

pen előnyös és mint értesülünk, van benne egy pont, amilyet még vasutépitési szerződésben a legöregebb szakemberek sem láttak. E pont szerint *a svábhegyi fogaskereküt a főváros bármely pillanatban, akár az épités folyama alatt is megválthatja.*

Igen valószinünek kell tartani, hogy a főváros az ebben a pontban foglalt előnyével nem fog élni, mégis igen nagy biztositéknak kell ezt a főváros számára tekinteni. A Magyar Bank viszont igen könnyü szivvel járulhatott hozzá ahhoz a ponthoz, mert hiszen neki nem a fogaskereku lesz az üzleti vállalkozása. A bank számára az a fontos, hogy a közönség kényelmesen, gyorsan, életének veszélyeztetése nélkül, jó kedvben jusson föl a Svábhegyre, ahol bőségesen fog majd élvezetet és szórakozást találni. Ha a fővárosnak kedve lesz a fogaskereküt, mint üzleti vállalkozást tovább folytatni, s vagy a közuti közlekedés teljes kommunalizálásával ezt a vonalat is a magáénak akarja tudni, a Magyar Bank minden pillanatban kész lesz azt átengedni, mert neki jó fuvaros lesz a főváros is, amely a szórakozóközönséget kiszállitja a Svábhegyre.

Budapest szegényeinek zsákmánya

Egy korona husz egy méter szövet — Tizenötezer ember felruházása

Elérzékenyülve és meghatva kell megemlékeznünk egy igen becsületes és igen szép akcióról, amelyet rettegve, egy kicsit a tolvajok féltékenységével kellett végigküzdenie a közjótékonysági ügyosztálynak, amely minden harc és minden önfeláldozás árán meg akart és meg *tudott* menteni egy kincset *Budapest szegényei* számára.

Karácsony óta tudunk az *udinei zsákmányról,* de karácsony óta nem mertünk egyetlen szót sem leirni róla, nehogy Budapest szegényeinek zsákmányát veszélyeztessük. Pedig a zsákmányt nem kisebb személyiség adományozta Budapest szegényeinek, mint maga a koronás király. De ma a központok a teljhatalmu urak és a főváros az udinei zsákmányt ugy kezelte, mint valaha apáink a saját termésü szüzdohányt, amelyre a finánc még mindig ráteheti a kezét. Ma azonban már minden veszedelmen tul van az udinei zsákmány és igy örvendezve, lelkendezve jelenthetjük, hogy Budapest szegényei biztos, jogos birtokukba veszik a kincset, amelyet koronás királyunk ajándékozott nekik.

Az udinei zsákmány tulajdonképpen egy vaggon rizskásából, *egy vaggon bőrből és két vaggon szövetből* állott. Ebből az egy vaggon rizskását már karácsonykor szét lehetett osztani, minden különösebb veszedelem nélkül. Elsősorban az árvaházak kaptak belőle és autentikus tanuk, akik megkóstolták, állitják, hogy különb volt, mint a legfinomabb Karolina-rizs. Ami megmaradt, fölosztották a városi alkalmazottak között, akik a csemegéből a városi alkalmazottak boltjában kaptak.

A bőrt szintén szétosztották már. Tizezer kilogramm volt és mélyen a maximált árak alatt, kilenc korona és nehány fillérért kapták Budapest legszegényebb elemei. A maximális ár ma tizenhárom korona, de természetesen ezen az áron sehol sem lehet kapni, hanem a bőr kilogrammját százharminctól kétszáz koronáig árulják az árdrágitók.

A legfontosabb tétel azonban a királyi ajándékban mégis a ruhaszövet volt, amelyből két teljes vaggonnal állott a közjótékonysági ügyosztály rendelkezésére. Az ügyosztály féltő gonddal kezelte ezt a szövetet. Valósággal rémhirek keringtek arról, hogy milyen praktikákkal rejtették el a kutató szemek elől. A központok szaglálódtak, még a Hüvösvölgyben is keresték, de sehol sem találták. *Piperkovics* Bátor tanácsnok és *Liber* Endre tanácsjegyző a legravaszabb módon rejtegették a szegények kincsét. Ugyanezt az ajándékot kapta a királytól Bécs városa is, ott ugyanezt a szenvedést, ugyanezt a drukkot kellett kiállani. Most végre Bécs és Budapest is megkapták a feloldást a hadvezetőségtől a maguk szövetére vonatkozólag. Nincs más hátra, mint egy bizottsági határozat és akkor ki fogják osztani a szövetet. Többé senki sem teheti rá a kezét a szegények királyi ajándékára.

A háboru alatt pedig még nem lehetett ilyen olcsó szövetet látni sem. Ma egy méter jobb szövetet 200—300 koronáért adnak, ugyanekkor a fővárosnak, amely tulajdonképpen a zsákmányolt szövetért csak az utiköltséget fizeti, a szövet méterje 1.20 koronába kerül. Olyan ár, ami ma igazán csak a mesékben fordul elő. A főváros természetesen nem fogja ilyen áron adni, hanem valami kis hasznot is kiván látni. A haszonból azonban alighanem sikerülni fog *egyik vagy másik fővárosi árvaházat kibőviteni.* Igy is igen olcsó lesz a szövet, melyből elsősorban az árvaházak, azután a szegényházak, végül pedig a fővárosi alkalmazottak legalsóbb rétegei részesülnek.

A két vaggonban mintegy 80,000 méter szövet van. Ebből a 80,000 méterből természetesen sok a függöny és egyéb természetü anyag, ezeket jobb pénzen fogják eladni és igy az árvaházak kibővitésének céljaira jelentékeny pénz gyül egybe. A fennmaradó és ruhakészitésre alkalmas szövet még igy is elegendő lesz mintegy 15,000—20,000 ember felruházására. A gyönyörü ajándék kiosztása már legközelebb megkezdődik.

Felemelik a javadalmi dijakat

100—250% áremelés a kikötési dijaknál és a piaci helypénzszedésnél

A javadalmi bérletet 1917. április hó elsejével a főváros házikezelésbe vette, mert a bérlői állandóan ujabb igényekkel léptek föl. Megcsinálták a *Székesfővárosi javadalmi intézőséget,* amelynek hivatása volt a fővárosnak ezt a legujabb üzemét vezetni. Most telt le az első üzleti esztendő és meg kell állapitani, hogy a javadalmi bérlet a főváros kezében sokkal jobban prosperál, mint a bérlőknél.

A bérlet tárgyához annak idején a piaci helypénz-szedés joga és a dunai hajókon érkező áruk után fizetendő kövezetvám tartozott. A bérlők Glück, Weiser és Bak voltak, akik 1914. április 1. óta évi 480,000 koronát fizettek és 50 százalékos haszonrészesedést adtak a fővárosnak. Az 1914—15. évi mérleg a bérlőkre nézve a háborus állapot folytán mintegy 30,000 korona veszteséggel zárult, az 1915—16. pedig már 60,000 korona veszteséget tüntetett föl. Ilyen körülmények között a főváros a negyedik évből

Az uj polgármester

Kammermayer Károly, Gerlóczy Károly, Márkus József, Halmos János és Bárczy István után a szerdai nappal Bódy Tivadar neve kerül be Budapest polgármestereinek sorába. 1873. november 4-ikén Borromeus Károly napján választották meg Ráth Károly főpolgármester elnöklésével Kammermayer Károlyt Budapest első polgármesterévé. (Ráth Károly választása mintegy egy hónappal történt előbb és érdekes följegyezni, hogy ő volt az, akit a király harmadik helyen jelölt, az első helyen jelölt Havas Sándor honvédelmi miniszteri tanácsos 5, a második helyen jelölt Házmán Ferenc Buda főváros akkori polgármestere 169 és a harmadik helyen jelölt Ráth Károly pesti itélőtáblai alelnök 209 szavazatot kapott.) 1873. november 4. és 1918. április 24. között telt le ennek a városnak gyermekkora és Bódy Tivadar lesz hivatott arra, hogy Budapestet egy komolyabb, fejlődöttebb világváros módján a megállapodás, a biztos talaj, az anyagi rendezettség, a megakadhatatlan haladás utjára terelje. Ez az oka annak, hogy különösen szép, Budapest hét polgármestere között a legszebb feladat elé Bódy Tivadar kerül, akinek meg is vannak a kellő tulajdonságai, eszközei feladatának keresztülvitelére. Budapest gyermekkorában Bárczy Istvánnak jutottak ki a legveszedelmesebb, a legkönyebben katasztrófával végződhető betegségek. A fiatal, jókedvéről világhires Budapest akkor vergődött legtöbbet a betegágyban, amikor ezekben a tulajdonságaiban vele egy test-lélek polgármestere volt: Bárczy István. Budapest királykisasszonyt senki ugy ki nem tudta volna cicomázni, senki olyan finom mozdulatokra nem tudta volna megtanitani, mint ez a müvészlelkü, bohémkedvü, friss, fiatal polgármester. És ehelyett irgalmas nővérként kellett odaülni a betegágya mellé. Jött a Balkán-háboru, amelynek tüze ezer és ezer kilométerre mindent leperzselt és leégett vele Budapest háztartási mérlegének szépen haladó fölépülése is. Aztán a gazdasági pangás következett, forró, életoltó szele a szörnyü világbomlásnak. Hát csoda-e ha Bárczy megunta az örökös betegágyat, a sok orvosságos üveget, a hőmérőt, a befőttes üveget és a pulzus-tapogatást?

Most Bódynak kell ujra járni tanitania Budapestet, ha eljönnek majd a napsütésesebb idők. Neki kell épitenie, ami leromlott és amit már régen meg kellett volna csinálni. Neki kell majd pénzt teremteni, munkásokat előállitani és olyan izzadságos munkát végezni, amilyen Budapest egyik polgármesterének sem lehetett a feladata. Azok a pompás ideálok, amelyek Bárczy finom lelkéből rajzottak ki, s amelyeket az nem valósithatott meg, mind itt maradtak örökségül Bódy Tivadarnak. És Bódy örömmel veszi át ezt az örökséget, mert hosszu időn át volt részben legbelső, részben legelső munkatársa Bárczynak. Nagyrészt közös szerzemény a sok szép ideál, amelyekbe most majd életet kell önteni. Bódy volt az első, akit Bárczy polgármestersége alatt választottak tanácsnokká és ő lesz utóda is a polgármesteri székben. Lehetetlen ebből a gyors karrierből meg nem látni, hogy Bárczy megingathatatlanul hitt Bódy tehetségében és a maga talentumát kiegészitve látta az övével. És van ebben valami. Az álmodó Bárczynak szüksége volt a praktikus Bódyra és ha együtt nem is tudtak mindent megcsinálni, aminek megvalósitásához százszor türték föl az ingujjukat, akkor is csak a sorrend változott meg: ha a munka nem sikerült egymás oldalán, sikerülni fog egymás után.

Mire van leginkább szüksége az uj polgármesternek, ha Budapest fejlődésének utjai már amugy is ki vannak jelölve, ha a jövő Budapest konturjait Bárczy és Bódy máris megalkották? Adminisztrálnia kell tudni, pénzt kell szerezni, épiteni tudni és dolgozni a megszakadásig. Hogy Bódy a legkiválóbb közigazgatási szaktekintély, mindenre kiterjedő rendességu adminisztrátor, azt igazán nem kell és nem szabad senki előtt bizonyitani. Hogy pénzügyi zseni, annak legnagyobb bizonyitéka, hogy Budapestet pénzügyi tanácsnok korában egyszer már kiemelte a deficitek ingoványából. Hogy épiteni tud, arról csak annyit, hogy a városházán minden technikus tudja, és elismeri, hogy Bódynál müszaki kérdésekben járatosabb laikust, tanulékonyabb főt még nem láttak. Hogy pedig dolgozni mennyit tud, azt bebizonyitotta a háboru alatt, amikor se nappala se éjszakája nem volt, soha senki fáradtnak mégsem látta.

Ez az az ember, akinek jönnie kellett és most kellett jönnie. Ma szerdán délután egyhangulag fogják megválasztani polgármesterré és nem ok nélkül van, hogy senki sem méri össze vele a fegyvereit. Mindenki tiszteletben tartja azokat az érdemeit, amelyeket eddig szerzett és amelyeket a jövőben kétség kivül meg fog hatványozni.

Rövid sorokban és a memoria gyenge világánál vessünk csak egy pillantást azokra a szolgálatokra, amelyeket harminckétesztendős müködése alatt szeretett fővárosának tett.

Bódy Tivadar Budapesten született 1868-ban. Atyja, néhai Baintner Imre hirneves ügyvéd, a terézvárosi bizottsági tagok vezetője, nagyapja pedig a római jog tanára volt a budapesti egyetemen. Édesanyja nemes Bódy Mária, akinek azután a nevét is fölvette, amikor a városházán a névmagyarositás valóságos becsületbeli kötelesség volt. Ekkor lett Amtmann Gézából Almády Géza, Kühner Gyula kerületi előljáróból pedig Kürtös. Legérdekesebb két névmagyarositás azonban Sacher Istváné és Baintner Tivadaré volt. Mindketten az édesanyjuk szép magyar nemesi nevét választották, igy lett az egyikből Bárczy István, a másikból Bódy Tivadar. Bódy középiskoláit is, az egyetemet is Budapesten végezte és utriusque iuris doktor lett. Előbb ügyvédi irodában dolgozott, majd 1886-ban a főváros szolgálatába lépett, mint fogalmazó dijnok. 1891-ben lett fogalmazó gyakornok és rövid ideig tartó gyakornokoskodás után, mint miniszteri fogalmazó a közmunkák tanácsához került. Itt két esztendőt töltött és mint tanácsjegyző jött vissza a fővároshoz. Előbb az ötödik kerületi előljáróságon dolgozott, mint az előljáró helyettese, majd a központba hivták be és végigjárta csaknem az összes, akkor még kisebbszámu ügyosztályokat.

Az akkori középitési ügyosztályban helyettese volt Vossits Károly tanácsnoknak. Itt emlékezetes nagy munkákat hajtott végre. Nagy érdemeket szerzett a káposztásmegyeri vizmü épitésének befe-

kiengedte a bérlőket, minthogy szerénytelen követeléseiket teljesiteni nem akarta.

A főváros átvette a bérlők személyzetét és Bak Rafaelt, aki vezetője volt a bérlőtársaságnak, igazgatóvá nevezte ki a Székesfővárosi javadalmi intézőséghez, amely most számol el első évi sáfárkodásáról. A piaci helypénzek és a dunai hajókon érkezett áruk után fizetendő követzetvám az eddigi megállapitások szerint a házikezelésben 20,000 koronával több jövedelmet hozott, mint amennyit a bérlők tudtak produkálni. Sokat jelentett e tekintetben a személyzet átvétele, mert ilyenformán gyakorlott, a viszonyokkal ismerős közegek álltak azonnal a főváros rendelkezésére. Az uj községi üzem igazgatója, *Bak* Rafael is bőségesen rendelkezett a szükséges tapasztalatokkal, de mint bérlő sokat nem tehetett meg, amit most megcsinálhat, mert nem állt mögötte a hatóság. Uj rendet jelentett az is, hogy *az állandó bódék árusai most havonként előre fizetik a helypénzt,* amit azelőtt naponkint szedtek be és igy ezen a réven sok visszaélést lehetett elkövetni. Ezeknek a körülményeknek tudható be, hogy a világháboru során egyre növekvő áru-, munkás- és kocsihiány dacára sincsen visszaesés a jövedelemben, sőt az még emelkedett is. Végeredményben a bevételek összege eléri a 480,000 koronát, amire még kiadása is kevesebb van a fővárosnak, mint volt a bérlőknek. A bérlők kiadásai ugyanis 120,000 korona körül mozogtak, mig a fővárosnál nem haladják meg a 100,000 koronát, ugy, hogy minden remény megvan arra, hogy ez az üzem a normális viszonyok helyreállta után legalább kétszer olyan jövedelmezőségü lesz, mint amilyen akkor lett volna, ha a bérlők kezében marad.

A jövedelmezőséget azonban hatványozottan növelni fogja az a körülmény, hogy a főváros elhatározta az eddigi dijszabásnak emelését. A főváros ugyan igen jelentékeny százalékos emelést kivánt, de ez természetes volt, mert hiszen a dijszabás 1889. óta nem változott, dacára annak, hogy a viszonyok azóta egészen mások. Olyan kis piaci helypénzek és olyan olcsó követzetvám, mint Budapesten van, ma már a legkisebb vidéki mezővárosokban sem divatos. A kormány azonban redukálta a dijtételeket ugy, hogy az az emelés, amely tényleg életbe fog lépni, teljesen mérsékeltnek mondható.

A főváros 400—500 százalékos emelését kérte a kikötési dijaknak és a piaci helypénzeknek, amivel szemben *a miniszter csak 100—250 százalékos emelést engedélyezett.* A főváros pénzügyi ügyosztálya a miniszter kivánságai szerint módositotta a szabályrendeletet és most ebben az uj formájában fekszik az ismét a miniszter előtt. A jóváhagyás tehát — miután a főváros teljesen a miniszter kivánságai szerint korrigálta a maga kivánságait — okvetlen meglesz és már csak napok kérdése lehet, hogy a miniszteri leirat megérkezzék a fővároshoz.

Ha a kormány által is engedélyezett emelések életbelépnek, akkor 1918-ban a bruttóbevétel el fogja érni a 800,000—1,000.000 koronát, amivel szemben a költségek csak lényegtelenül fognak emelkedni. Emelkedniök azonban okvetlenül kell, mert a személyzet fizetése ma olyan szegényes, hogy a főváros presztizsével nem férhet össze alkalmazottainak ilyen siralmas ellátása. Enyhitő körülmény, hogy a dijszabás emelésére várnak. Ha majd az meglesz, akkor nem szabad késlekedni az alkalmazottak kielégitésével sem.

Katonatisztek barakkokban

Mentesiteni kell a beszállásolás alól a polgári lakásokat — Tárgyalások a kormány és a főváros között

A mozgósitás már régen befejeződött és a világháboru javában dühöngött, a kenyeret is régen kenyérjegyre ettük már, amikor egyszer *Csupor* József dr. tanácsnok, a katonai ügyosztály akkori vezetője önérzetesen mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Az átvonuló katonaság elszállásolásánál bennünket állandóan az a szempont vezetett, hogy *a polgárságot ne zavarjuk meg kényelmében* és ezt a célt sikerült is elérnünk tökéletesen, mert *Budapesten a háboru egész tartama alatt nem volt egyéni elszállásolás.* Nem éltünk törvényadta jogunkkal és *egyetlenegy magánlakásba sem szállásoltunk katonát,* holott például Berlinben még az Unter den Linden-en is voltak elszállásolások a háboru alatt. Föl nem sorolható ezer kellemetlenségtől és másik ezer veszedelemtől mentettük meg ezáltal a polgárságot.

Azóta azonban nagyot fordult a világ kereke és bizony pár hónap óta Budapestet is utólérte az a le nem kicsinyelhető kellemetlenség, amely tele van a különféle veszedelmek csirájával is és amelyet *egyéni elszállásolásnak* neveznek. Hónapok óta szaporodik a magánlakások száma, ahova katonatiszteket szállásolnak be és igazán fölösleges bővebben beszélni arról, hogy milyen csapás az azokra nézve, akiknek otthonában idegen ember jelenlétét kell megszokniok. A közönség ezt a szokatlan ujitást nem vette valami nagy nyugalommal, tanuja a katonai ügyosztály, amely tele van tiltakozó, rekriminálo emberekkel. A katonai ügyosztály azonban, — amint a *Fővárosi Hirlap* munkatársa meggyőződött róla — nem tehetett egyebet, minthogy az ultima rációhoz, az egyéni beszállásoláshoz folyamodott. Kétségtelen, hogy az átvonuló katonaság száma nem emelkedett például azzal a számmal szemben, amellyel a mozgósitáskor volt dolgunk, de Budapesten ma mégis sok a katona, ami, véleményünk szerint, még szintén nem juttatott volna bennünket idáig, de a budapesti lakáshiány, a szállodák tulzsufoltsága azt eredményezte, hogy a magánlakásokba is kerültek katonatisztek. Rendkivüli esetekben azonban rendkivüli eszközökhöz kellett volna folyamodni. Hitünk és meggyőződésünk, hogy barakképitéssel és egyéb más eszközökkel meg lehetett volna akadályozni még mindig a polgárság kényelmének megzavarását. A katonai ügyosztály azonban nem bővelkedett tulságosan az ötletekben ugy, hogy lassankint a magánlakások is kaszárnyákká alakulnak és Budapest lakosságának erről az oldalról is meg kell éreznie a háboru csapásait.

Tisztek a szállodákban és magánlakásokban.

Az egyéni beszállásolásról a 1897. évi XXXVI. t.-c. (beszállásolási törvény intézkedik), amelynek értelmében a község tartozik a katonai szállásköveteléseket teljesiteni. A 15. §. szerint a szállásadásra kötelezettnek jogában áll a hozzáutalt tisztet más helyiségben *saját költségén* elhelyezni. Budapesten valószinüleg igen szívesen, továbbá a vizszolgáltatásról és a közterületek burkolásáról szóló szabályrendeletek elkészitésével. Az ő vezetésével ejtették meg az első kapavágásokat a főgyüjtőcsatorna megépitésénél, amely Budapest közegészségügye számára mindenesetre korszakos jelentőségü. Emlékezetes esemény volt akkor a káposztásmegyeri második nagy nyomócső bekapcsolása is. Erről a munkáról mindenkinek tudomást kellett szereznie Budapesten, mert kihirdették, hogy két teljes napon át nem lesz viz a fővárosban. Olyan fényesen sikerült azonban a bekapcsolás, hogy a vizszolgáltatásnak mindössze néhány órán át kellett szünetelnie. Ez természetesen legnagyobb részben a müszaki közegek, elsősorban Kajlinger Mihály érdeme volt, de odaadóan fáradozott a siker érdekében Bódy tanácsjegyző is. Ugyancsak akkor épült az átemelőtelep a nagyszabásu alaguttal együtt. A középitési ügyosztályban ugy beletanult és ugy beleszeretett a müszaki természetü dolgokban, hogy ma is szivesen vitáznak vele a legkiválóbb szakemberek is. Ma is, rengeteg elfoglaltsága mellett is, állandóan informálva van a technika legujabb vivmányairól, sokat tanul és minden iránt érdeklődik. Csak nemrégiben volt alkalma erről e sorok irójának meglepő módon meggyőződnie. Fock Ede tanácsnok asztalán egy fényes acélból készült vasuti sint láttam, amit a tanácsnok papirnyomónak használ. Amikor a furcsa papirnyomó iránt érdeklődtem, Fock tanácsnok ezt a felvilágositást adta:

— Ez egy uj tipusu vasuti sin, amelyet azért kellett készittetnem, mert Bódy alpolgármester ur megkért, hogy magyarázzam meg neki az uj tipusu vasuti sin szerkezetét. Meg kellett csináltatnom a modellt, mert Bódy müszaki dolgokat a legalaposabban szokta tanulmányozni. Nagyszerü tanitvány, hallatlanul éles felfogása van, született technikus.

Ime, egy szakértő véleménye Bódy amatőrtechnikusságáról. De mint pénzügyi ember is minden figyelmet megérdemel. 1906-ban lett tanácsnok és a nehány héttel előbb polgármesterré választott Bárczy István a pénzügyi osztály élére állitotta, amelyből akkor még nem szakadt ki a mai városgazdasági ügyosztály. Hogy mit csinált itt? Mindenekelőtt legyőzte a deficit hétfejü sárkányát. Izzadságos nehéz munka volt, de sikerült. Müködése alatt rendkivüli módon fejlődtek a főváros intézményei és jövedelmezővé tett mindent, amit csak lehetett. Ő csinálta meg a hirdetővállalatot, a központi anyagszertárt, a központi tüzelőraktárt, a házi gázszerelő-mühelyt. Nagy szeretettel alkotta meg az Erzsébet kilátótornyot, elévülhetetlen érdeme a pompás Állatkert megépitése és ő iniciálta a Széchenyi-fürdő megteremtését is.

1912-ben kapta az első királyi kitüntetést és pedig a magyar nemességet losonci előnévvel. Ekkor azonban már harmadik alpolgármester volt. A közgyülés erre az állásra 1911. november 24-ikén választotta meg, majd Vaszilievits János elhunytával valóságos alpolgármesterré lett, Rózsavölgyi Gyula nyugalomba vonulásával pedig első alpolgármesterré lépett elő. Akkor már javában dühöngött a háboru és a helyettes polgármesterre, aki amellett a Városi Villamos vezetését és reorganizálását is magára vállalta, rendkivüli munka várt. Minden az ő kezében folyt össze, mert nemcsak csoportját vezette, de Bárczy polgármesternek helyettese és legbelsőbb munkatársa is volt. A város ügyeinek legfőbb vezetésében, a városi politika csinálásában nem lesz tehát ujonc az uj polgármester, mert Bárczy István mellett mindebben már tevékeny részt vett. Háborus munkáját a király ugy méltányolta, hogy a közelmultban az udvari tanácsosi cimmel tüntette ki.

A tisztviselők számára is jószivü, kollégiálisan érző polgármester lesz Bódyból. Maga is kemény munkát végezve ment végig a városházi karriérek nehéz skáláján, tudja, érzi tisztviselőtársai bajait, kinjait. Egy jellemző példát erről is el kell mondani. Egy izben tanácsülésben elnökölt a százkezü alpolgármester, amikor becsöngette titkárát, a kitünő Grimm Aladárt, aki a postát nyujtotta át neki. Bódy semmit sem ir alá anélkül, hogy el ne olvasná. Ezuttal is megakadt a szeme egy aktán, amelynek láttán megütközve mondta a titkárának:

— Látta, mi van ebben?

— Nem, — felelt meglepetve a titkár.

Kiderült, hogy egy számtitsztnek az ügyéről van szó, aki a köteles két esztendő alatt nem tette le a számviteli vizsgát. Az adószámviteli hivatal vezetője bürokratikus pontossággal megállapitotta ezt a tényt és megirta a levelet, amely szerint a szerencsétlen számtiszt „állásából elbocsáttatik." Bódy, amikor az aktát elolvasta, magából kikelve mondta:

— Hallatlan, egy embernek a karrierjét ilyen könnyen tönkretenni! Az egész vizsga csak formalitás, nem lehet a dolgokat ilyen ridegen elintézni. Nem is hozzám tartozik a dolog, de nem engedem! Nem engedhetem.

És összetépte az aktát. A számtiszt pedig uj terminust kapott és azóta örök hálával gondol Bódy Tivadarra. Mi azt hisszük, sokan vannak, akik együtt éreznek ezzel a számvevőségi kollégájukkal.

A magánéletben Bódy Tivadar a legkedvesebb charmeurök közé tartozik. Mindenhol szeretik és becsülik, ahol nagy elfoglaltsága mellett megjelenhetik, központja a társalgásnak. A tisztelet nem hivatali állásának, hanem a legőszintébben és legigazabban a saját személyének szól. Jó humora és kedves, kellemes előadó modorát mindenhol méltányolják. Pihenését azonban legszivesebben családja körében tölti. A legjobb családapa, aki bálványozza feleségét és gyermekeit. Felesége Eberling Irma (Eberling József budai patricius, borkereskedő és fővárosi bizottsági tag leánya), gyermekei pedig Bódy György dr. és Bódy Piroska. Bódy Györgynek, aki utriusque juris doktor, esze ágában sincs a fővároshoz jönni, igen jó helye van a Magyar Banknál. Bódy Piroska bájos szőke jelenség, tanitónői oklevele is van, amit azonban csak müveltségének kiszélesitésére szerzett meg, nem pedig kenyérkeresét céljára. Ő sem szándékozik a fővárosnál állást vállalni, bár neki is igen jó protektora lenne Városy tanácsnoknál.

Sajnos, dacára a nagy szeretetnek, amellyel a családját körülveszi, Bódy Tivadar iránt mégis tele van panasszal a felesége, fia, leánya. Állandó a szemrehányás a szörnyüséges hivatalos elfoglaltság miatt, amely teljesen felforditja a házirendet. Hosszu ideig mindig elhült a leves, ma azonban már az ebédnél szó sincs arról, hogy az apa is jelen lehetne. A

sen folyamodnának ehhez a módhoz és szivesen fizetnék a költségeket is, a katonai ügyosztály azonban a félre nézve kötelezővé teszi, hogy másik lakást keressen a tiszt számára, akinek szállást adni nem akar. Az idézett törvény 16. §-a szerint egy havi időtartamra kötelező a szállásadás, a függelék pedig előirja, hogy a tiszt külön szobát, a törzstiszt pedig két szobát követelhet megfelelő butorzattal és ágynemüvel. Budapesten természetesen a legnagyobb bajt az ágynemü okozza, mert polgári családok nem igen vannak berendezkedve vendéglátásra és igy csak a feltétlenül szükséges ágynemüvel vannak ellátva.

Eddig a tiszteket a főváros az összes szállodákban bérelt szobákban helyezte el. Minden szállodával egyezséget kötött, amelynek értelmében bizonyos számu szoba a tisztek rendelkezésére állott és ezeknek a szobáknak a bérét a főváros fizette. A szobák fölött legnagyobbrészt a pályaudvari parancsnokságok rendelkeztek és az érkező tiszteket rögtön a pályaudvaron szobával látták el. A főváros, hogy a civileket egészen ki ne szoritsa a szállodákból, *tisztiszállót létesitett a Mária-utca 56. számu házban százhusz fekvőhellyel.* A német tisztek pedig külön laknak az *Imperial*-szállóban, amelyet a főváros bérel számukra. Nehány hónap óta azonban rendkivüli feladatokat kellett a beszállásolások terén megoldani és igy mindez nem volt elegendő. A tisztek állandóan nagy tömegekben jönnek és *bizonyos, meghatározott körletekben kell őket elhelyezni,* ez volt a legfőbb oka, hogy a magánlakásokat is igénybe kellett venni.

A paloták vendégei.

Érdeklődtünk a sorrend iránt, amely szerint az egyéni beszállásolás történik. Azt a felvilágositást kaptuk, hogy *legelső sorban a házban lakó háztulajdonos fölöslegesnek mutatkozó lakosztályait veszik igénybe,* mert ez a teher a beszállásolási törvény értelmében elsősorban a háztulajdonosokra hárul. Ezután következnek csak a bérlők, akiknél azokban a helyiségekben szállásolnak be katonatiszteket, amely helyiségeket *alapos vizsgálat után* a szállásadó számára nélkülözhetőnek találnak. E tekintetben aztán *nincsen kivétel.* A legfelsőbb körök lakásait éppen ugy sujtja az intézkedés, mint a polgárokéit. Grófok és hercegek kénytelenek átengedni lakásuk egy részét, mert a pénzzel való megváltás a mai körülmények között lehetetlen. A miniszterek közül tudjuk például, hogy *Serényi* Béla grófhoz is szállásoltak be katonatisztet, *Lánczy* Leónak magának négy ilyen kényszervendége van, *Tabajdi* honvédelmi államtitkár sem kimélte meg önmagát, sőt *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester lakásának egy részét is igénybevette erre a célra a katonai ügyosztály.

Készül a megoldás.

Véleményünk szerint kissé megkésve, de mégis történt már lépés abban az irányban, hogy az egyéni beszállásolás alól *tehermentesitsék a főváros polgárságát.* A polgármester ugyanis fölterjesztést intézett a kormányhoz, amelyben azt ajánlotta, hogy *tömegszállásokat rendezzenek be,* amint azt más nagyobb városok, Bécs, Klagenfurt stb. már meg is cselekedték. Annál is inkább szükséges ez — mondja a felterjesztés, — mert a budapesti polgári lakásokban nincs ágy, nincs ágynemü és nincs fölösleges szoba. Egyelőre próbaképpen a Ferenc József-laktanyában már csináltak is négyfekhelyes tiszti szobákat, ami azonban még nem megoldás, miért is a tanács azt ajánlja a kormánynak, hogy *sürgősen épittessen tisztibarakkokat.*

A *Fővárosi Hiriap* értesülése szerint a lakáshivatalhoz egy érdekes és figyelemreméltó ajánlat érkezett ebben a kérdésben. Egy magáncég felhivja a lakáshivatalt, hogy *rekviráljon üres lakásokat* és azokban a cég hajlandó *szőnyegekkel elválasztott fülkéket berendezni.*

A tömegszállások dolgában a kormánnyal megindított tárgyalások különben folyamatban vannak. A kérdés elintézése annál is fontosabb, mert a katonaság több esetben olyan követelésekkel lép föl a fővárossal szemben, amelyek szinte teljesithetetlenek. Legutóbb például az orosz fogságból visszaérkezett és Budapesten tanulmányaikat folytatni akaró tisztek elhelyezését is a fővárosra akarták ruházni. Ez ellen is felterjesztéssel élt a főváros, ugy, hogy most ezeket a tiszteket kaszárnyákban és internátusokban helyezték el. Előfordult például az is, hogy a miniszter a környéken beosztott tisztek elszállásolására is a fővárost kötelezte, holott a törvény másként intézkedik.

Veszedelemben voltak a kaszinók.

A tömeges elszállásolásra vonatkozóan különben több szálloda is tett ajánlatot. A kormány viszont azt az ötletet vetette fel, hogy *a kaszinókat és klubokat kell lefoglalni erre a célra.* A fővárosnak — el kell ismerni — okos és ügyes volt a felelete.

— Helyes — mondta a főváros, — de akkor *legelsősorban a mágnáskaszinót vesszük igénybe,* nehogy a polgárság megint azt lássa, hogy a grófokkal kivételt tesznek.

A válasz olyan talpraesett volt, hogy a kaszinók lefoglalásának ötlete gyorsan és mindörökre elnémult.

Érdekes fölemliteni még, hogy a katonaügyi bizottság valamelyik ülésén az egyik felszólaló elmondta, hogy a szállótulajdonosok sokat panaszkodnak a beszállásolt katonák rongálásai miatt. A bizottság intézkedett, hogy megkérjék a térparancsnokságot, hivja föl parancsnokait a tiszteket a rongálások elkerülésére.

Bukovszky tanácsnok nyilatkozata.

A katonatiszteknek magánlakásokba való beszállásolására vonatkozólag kérdést intéztünk Bukovszky Viktor tanácsnokhoz, a katonai ügyosztály vezetőjéhez, aki a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársának válaszolni:

— Katonatiszteket igenis szállásolunk el magánlakásokba is. Ki kell azonban jelentenem, hogy nem átvonuló katonaságról, hanem karhatalmi katonaságról van szó. Az átvonuló katonaságot mindig el tudtuk helyezni a polgárság megkimélésével és szégyenleném magamat, ha ezt a feladatot ma nem tudnám megoldani.

Megkértük még a tanácsnokot, hogy adjon felvilágositásokat az egyéni beszállásolás módjára vonatkozólag. Nincsenek-e e tekintetben ellenszegülések és nem érnek-e embereket méltánytalanságok?

— Sajnos — mondta a tanácsnok, — olyan tömegben várnak rám a felek, hogy bővebben nem igen nyilatkozhatom. Különben is háboru van, sok mindenről nem szabad beszélni. Ellenszegüléssel nem találkozunk és minden tekintetben méltányosan járunk el a beszállásolásoknál. Kivételek nincsenek.

Események

Bukovszky György dr. nyugalomba vonul. *Bukovszky* György dr., a fertőtlenitő intézet érdemes igazgatója beadta nyugdijaztatása iránt való kérvényét és mihelyt az elintézést nyer, elhagyja állását, amely az utolsó háborus esztendőkben rendkivüli feladatokat rótt rá. A háborus fertőtlenités nagy munkáját a fertőtlenitő-intézet Bukovszky vezetésével igen szépen oldotta meg. Az utóbbi időben azonban Bukovszky igazgatónak igen sok küzdelme volt a személyzettel, amely szocialista alapon szervezkedett. A régi patriarchalis viszonyok között nevelkedett Bukovszky nem tudott megbarátkozni fellépésével és most inkább félreáll az utból, fiatalabb erőnek engedi át a szociális harcot, amelyet ő nem akart végigküzdeni. A nyugalombavonuló igazgató most töltötte be ötvenötödik életévét és harmincnégy esztendeig állott a főváros szolgálatában. Bukovszky tulajdonképpen tanár volt, s igy került a fővárosi hivatalba, ahol a nagy kolera-járvány idején bizták rá a fertőtlenitési munkálatokat. Azóta megmaradt és kialakult igazi fertőtlenitési szakemberré, akinek igen nagy érdemei vannak az uj fertőtlenitő-intézet felállitása és annak háborus teljesitményei körül. Utóda mindenesetre *Hammer* Dezső dr. aligazgató lesz, akit a tanács választ meg, s aki szintén igen kiváló szakember.

Elfogytak a bizottsági póttagok. *Bossányi* Iván dr. elhunytával megüresedett a törvényhatóságban a VIII. kerület egyik tagsági helye, amelyre sorrend szerint *Wertheimer* Lajos póttagot hivták be. A törvényhatóságnak teljes létszáma négyszáz bizottsági tagból áll, ezidőszerint azonban mindössze csak 393 hely van betöltve, minthogy a ciklus alatt történt elhalálozások és lemondások következtében a póttagok száma kimerült és Blum Sándor, Czigler Ármin, Faludi Gábor, Kriszháber Leó, Rosmayer Ferenc, Stiller Mór és Stankovits Ferenc bizottsági tagok helyei már be sem voltak tölthetők. Az 1912. évi törvényhatósági bizottsági tagok választása alkalmával 87 póttag került be és ezek közül ma már csak nyolc póttag van, a többi rendes taggá avanzsirozott.

A katonai fuvarok. A télen a szénfuvarozás céljaira katonai fuvarokat bocsátottak a főváros rendelkezésére. A fuvarok fölött a közgazdasági ügyosztályba beosztott *Bérczi* huszárkapitány diszponált és az egész tél folyamán igen fontos munkát teljesitett. A katonai fuvarok missziója most lejárt, *Vita* Emil dr. tanácsnok azonban, tekintettel arra, hogy a téli szénellátást rendkivül megkönnyitené az a körülmény, hogy a katonai fuvarok nyáron is szállitanának szenet, *Bérczi* kapitány és a rendelkezésére bocsátott katonai fuvarok missziójának meghosszabbitását kérte.

A fővárosi tudósitók szindikátusának ülése. A budapesti napilapok fővárosi tudósitóinak szindikátusa csütörtökön délben a városházi sajtóiroda helyiségében tartotta meg rendes évi ülését, amelyen B. Virágh Géza ismertette röviden a lefolyt esztendő eseményeit, majd meleg szavakkal emlékezett meg Verbói Árminról, a Neues Budapester Abendblatt és Guthi Imréről, a Pesti Hirlap fővárosi rovatvezetőjéről, akik az elmult esztendőben meghaltak. Inditványára elhatározta a szindikátus, hogy emléküket jegyzőkönyvben örökiti meg. Nagy örömmel vette tudomásul a szindikátus, hogy egyik

Diselmotorgépész
csakis elsőrendü erő azonnal **felvételtik.**
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ
Andrássy-ut 39. szám.

család rendesen a besenyői villában nyaral. Kora tavasztól késő őszig ott vannak. Bódy Tivadar minden héten megigéri, hogy a vasárnapot ő is kint fogja tölteni, a mult évben csakugyan sikerült is neki Besnyőn tölteni — három vasárnapot. Most odahaza mindent a polgármesterségtől remélnek, talán megszünik a nagy lekötöttség, talán egy egész hetet lehet Besnyőn tölteni és talán lehet megint együtt ebédelni.

Pedig vannak más kedvenc szórakozásai is Bódy Tivadarnak. Igy régen óhajtja már látni az Erzsébet kilátótornyot, amelyet nagyon szeret. Szivbeli ügye volt ezt megépittetni és szivbeli ügye lenne oda néha kirándulni. Legutoljára Károly királylyal járt ott, aki akkor még mint trónörökös nézett szét Budapesten. A trónörökspárnak nagyon tetszett a kilátótorony, a trónörökösnek azonban megakadt a szeme a töméntelen drótsövényen, amely akkor még Budapest erődítéséhez tartozott. Mosolyogva fordult Bódyhoz:

— Tudja polgármester ur mi szeretnék lenni, ha trónörökös nem lennék?

Bódyt meglepte a kérdés:

— Nem tudom felség.

— Drótsövénygyáros, — mondta nevetve a trónörökös, amin aztán persze Bódy is szivéből nevetett.

A másik igen kedvenc szórakozása Bódy Tivadarnak a tarokk, amelyet, ha ideje engedi, leginkább a Lipótvárosi Polgári Körben szokott gyakorolni. Ősi tarokkompániája van ott, benne többek között Oláh Dezső, Hevesi József és mások. Huszashivásos Paskievics tarokkot játszanak ötös alapon. Hogy az uj polgármester szivesen játszik, az nem is csoda, mert nagyon tud. El is nevezték a partnerei „tanár ur"-nak. A többinek is meg van a maga tarokktitulusa, de ezeket most talán hallgassuk el.

A tanár ur azonban, akárhogy tud is tarokkozni, ma este, ami a legjobb tarokkistákkal is megesik — polgármester lesz. Meg is érdemli és meg is fogja szolgálni.

Pogány Béla.

régi és érdemes tagját, a fővárosi rovatvezetők doyenjét, Hajnal Istvánt, az Alkotmány munkatársát az elmult évben a király a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. A szindikátus ezután két vezetőjét, Hegedüs Gyulát, a Budapesti Hirlap és B. Virágh Gézát, a Budapest fővárosi rovatvezetőjét további egy esztendőre titkos szavazással, egyhangulag szindikusokká választotta. Uj tagja lett a szindikátusnak Róna Lajos, a kiváló ujságiró, aki a Déli Hirlap fővárosi rovatát szerkeszti

Az aukciók ellen. Az utóbbi időben módfelett elszaporodtak az aukciók, amelyeknek rendezői hatalmas nyereséggel dolgoznak. A mai pénzbő világban az emberek valósággal szórják a pénzt és a hadimilliomosok a maguk müveletlenségében mindent megvesznek, ami összefüggésben van az ősökkel és ami drága. A főváros ugyan leveszi a maga vámját az aukciók jövedelméből, de a tanács mégis azt kérte a kereskedelmi minisztertől, hogy az aukciók rendezésének jogát ruházza a fővárosra és igy ez a teljes jövedelem a főváros céljaira jusson. Addig is, amig a kereskedelmi miniszter az ügyben dönteni fog, a fővárosnak lesz egy sürgős intézkedése. Ez az engedélynélküli aukciók megrendszabályozása lesz. A főváros az elszaporodott engedélynélküli aukciókat egyszerüen be fogja csukatni.

A cipőjegy. A cipőjegy utban van. A főváros azonban csak abban az esetben bocsátja ki természetesen a jegyeket, ha a kereskedelmi kormány teljes mértékben gondoskodik a cipőjegyek fedezetéről. Ezért a héten Mály Ferenc miniszteri tanácsos Bécsben járt, ahol a szükséges bőranyag biztositása kérdésében tárgyalásokat folytatott.

Lakatosmesterek rekvirálják a kilincseket. A régóta bejelentett kilincsrekvirálás most már végleg küszöbön van. Elviszik a kilincseinket és sárgaréz helyett vasat fogunk kapni. Most vannak folyamatban a tárgyalások a lakatosmesterekkel, akiket a rekvirálással valószinüleg meg fognak Budapest területén bizni. A lakatosok egyszerre elviszik a rézkilincseket és ugyanakkor azonnal felszerelik a vaskilincseket is. Az igy kicserélt kilincsekkel, minden egyes darabbal, kötelesek aztán pontosan elszámolni a kilincshivatalnak.

Táblás házak tavasszal, sőt napokkal előbb eladott házak mutatják a Belvárosi Szinház Május — Láthatatlan ember müsorának páratlan sikerét.

Legjobb megóvás a Katzer-féle (R.-t.) Első konzerváló intézet bundák, szőnyegek stb. részére. (Ó-utca 44. Telefon 21-98.) Egyedül teljes és legkiméletesebb tisztitás a Katzer-féle szab. szövetóv-alátéten. Szenzációsan legjobban bevált találmány.

Beketow-cirkusz. Ez a müsor szórakoztató, mulatságos, csodálatosan tökéletes artista és lovasmutatványokkal bővelkedik. Kevés eddigi müsornak volt még olyan nagy sikere, mint a cirkusz jelenlegi müsorának. Ami kiváló, elsőrangu mutatvány cirkusz részére szerződtethető volt, Beketow igazgató mind ebben a müsorban egyesitette és m csoda, hogy ugy a délutáni, mint az esti előadásokra, a cirkusz állandóan megtelik közönséggel. A Hugosett csoport, a Reinats légtornászcsoport a Buja-Hanna arab lovas és ugrócsoport mutatványai páratlanok, de a többi mutatvány is mind elsőrendü. Ez a müsor már csak rövid ideig látható.

Schildkraut. A német szinészet kimagasló nagy tehetsége, Schildkraut, már három hete vendégszerepel a Télikertben, de az a rendkivül érdeklődés, amelylyel első fellépését fogadta a közönség, ma sem hagyott alább. Az a bámulatos alakitás, amelyet a Heyermans-féle „Szabadulás"-ban produkál, beszédtéma a városban; aki szinház iránt érdeklődik, vagy látta már ezt az alakitást vagy most készül megnézni. Schildkraut nem is egy, hanem egész sereg szerepet játszik a darabban: egész sor fegyencet, akik egymásután lépnek a fogházigazgató szobájába hogy szabadulásukat hirül vigyék. Mindegyik fegyenc külön karakter, külön kis drámát képvisel és ez a hatalmas müvészi erő, amelylyel Schildkraut a különböző sorsu lelkeket ábrázolja, éppen olyan bámulatos, mint az a példátlan szinpadi készség, amelylyel villámgyorsan egész más termetü, más járásu, más külsejü emberré tud változni a szinfalak mögött. Schildkraut olyan tapsokat kap minden este, melyekre a világ bármelyik müvésze büszke lehet.

Steinhardt. A háborus élet rendkivül megnövelte a vidékiek forgalmát Budapesten. Naponta sokkal több vidéki ember érkezik a fővárosba, mint békében bármikor. Ezek számára a legtipikusabb pesti látnivalók közé tartozik Steinhardt. A vidékiek, ha egy pár napra feljönnek és szórakozásaik számára programmot csinálnak, már megszokták, hogy ebbe a programmba elsősorban Steinhardtot vegyék bele és levélbeli vagy táviratí uton már hazulról idejekorán gondoskodjanak jegyről a Kristálypalotába. Az országos népszerüségü komikus most „A ballépés" cimü darabot játsza és a nézőteret minden este a könnyezésig megkacagtatja. Ez a darab a müsor attrakciója, de azok a magánszámok és artistaszámok, amelyek körére sorakoznak, szintén a most található legjobbak. Igy aztán nem csoda, ha a Kristálypalota telt házakkal élvezi a konjunktura áldásait.

A városligeti Henry-aréna kiváló müsorával naponkint szélesebb körü népszerüségre tesz szert. A szezonnyitó áprilisi müsor már csak néhány napig látható és igazán mindenki saját maga ellen vétkezik, ha ezt a rendkivül szórakoztató programot meg nem nézi. Az előadások délután 3 órától folytatólag tartanak. Az esti előadásokat a főváros legelőkelőbb közönsége látogatja.

Béke vagy háboru. Az izgalmas világmérkőzés immár a döntő vég felé fordul, és családok milliói lesik epedve a várva-várt béke hajnalhasadását. Az elpusztithatatlan, egészséges magyar kedélyt a háboru izgalmai sem tudták tönkre tenni, és egy-egy magyar ezred lövészárkaiban a nyugalmasabb napokon alig hallható el a nóta és sok féle muzsikaszó. Különösen a kisebb hangszerek, mint szájharmonikák, okarinák és furulyák és százféle egyébb zseb-hangszerek, örvendenek a harctéren közkedveltségnek. Most a béke közeledtével a hangulat természetesen vidámabbra fordul és hőseink remélhetőleg nem sokára itthon a családi körükben fognak muzsikálgatni. Olcsó és jó hangszerekkel, beszélőgépekkel várja őket Sternberg cs. és kir. udvari hangszergyár (Rákóczi-ut 60.)

A TŐKE

...

Szemle

Féláru cipők — A nyolcadik hadikölcsön — 2200 koronás gyantaárak — Szterényi szaktanácskozásai — Meg kell szabályozni a fauzsorásokat

Nagy esemény készül: *Szterényi* meg akarja szüntetni a cipőuzsorát és felére szállittatja le a cipőárat. Isten éltesse a minisztert ebbeli szándékában, csak keresztül is tudja vinni. Sajnos, erre nincs sok kilátás, mert miniszter tervez és — *Aczél* ur végez. A Népruházati Bizottság cipőosztályának egy Aczél Gyula nevü, abbamaradt gyufaügynök a vezetője, aki annyira *nélkülözhetetlennek* tartja saját magát, hogy senki mást nem enged szóhoz jutni. A cipőügy rendezetlen és lehetetlen voltának oka nagyrészt *Aczél* ur személyében keresendő, s mindaddig, amig helyébe szakember nem kerül és Aczél ur vissza nem tér a gyufa-szakmához, addig hiába rendelkezik Szterényi és hiába reméli a közönség, hogy nemcsak cipőjegye lesz, hanem cipője is, még pedig féláron. Elég szomoru, hogy egy jelentéktelen ügynökön mulik ilyen országos probléma rendezése, de azt hisszük, hogy mégis csak inkább őt fogja megbuktatni Szterényi, mint a cipő-ügy rendezését.

*

A nyolcadik hadikölcsön kibocsátása küszöbön áll. Májusi hadikölcsön lesz, a béke reményével teljes, talán az utolsó ebben a háboruban. Nincs kétség afelől, hogy ha valaha, ugy most van eminens fontossága annak, hogy a hadikölcsön eredménye felülmuljon minden várakozást. A két hadikölcsön arányainak el kell törpülniök a legujabb erőfeszités előtt és dokumentálniok kell erőnk, kitartásunk és győzelmi akaratunk teljességét. Igen természetes az is, hogy egyáltalán nem elegendő, ha bankjaink, vállalataink és kereskedőink megint megteszik a magukét, mint eddig. Meg kell mozdulniok a hadimilliomosoknak, a mágnásoknak, főpapoknak, agrároknak, akik mindeddig másodrendü szerepet vittek és ki kell állniok a sikra. Az arisztokrácia vezet a politikában, vezessen a hadikölcsönjegyzés terén is; itt nagyobb sikere lehet, mint az ország ügyének intézésében volt.

*

A Gyantaközpont legutóbb nagyot gondolt és kiadott egy kommünikét, amely szerint 100—150 K-val felemeli a gyanta árát. Ne tessék megijedni, itt nincs szó 100 vagy 200 százalékos drágitásról, mert a gyanta eddig is 2000 koronába került, s igy a központ megelégszik egy icurka-picurka, alig 5—7 százalékos áremelésel. Ez a szerény kis ibolya, mely Gyantaközpont néven illatozza a drága tetűt, megdrágitja, sőt lehetetlenné teszi a papirgyártást, amelynek a gyanta egyik főkelléke, még pedig csak Magyarországon drágitja meg ennyire, mert Ausztriában a gyanta métermázsája alig 600—700 korona. A baj az, hogy a magyar központ egy pár gyárból áll, amelyek monopolizálják a termelést és tetszés szerint kergetik fel az árakat, éppugy, mint a Kenderközpontnál. Csodáljuk, hogy a kormány, amelynek a papirkérdés annyi gondot okoz, nem huzza ki azt a méregfogat, amely a kezeügyébe esik, s amely szégyene még a központok válogatlan társaságának is.

*

A közeli napokban, ha *Szterényi* reménybeli kormányelnöki állása mellett a kereskedelmi tárcát is megtartja, fontos szaktanácskozásokra kerül a sor. Az első ankét a *szénre*, a másik a *központokra*, a harmadik *az ipari cikkek maximálására* vonatkozik és kétségtelen, hogy a legégetőbb kérdéseket fogja felölelni. Éppen azt a szellemet üdvözöltük a Szterényi rezsimjében, amit eddig nélkülöztünk: az érdekeltségekkel való közvetlen és rendszeres érintkezést. Enélkül lehetetlen boldogulnia akár a miniszternek, akár a közönségnek, akár az iparnak és kereskedelemnek. Végre eljutottunk addig és megértük azt, hogy tavasszal kerül szóba a szénkérdés, nem pedig ősszel, mikor már késő. Elértük azt, hogy a központok revíziója végre aktuálisabb lesz, mint eddig, amikor egyáltalán nem volt komolyan aktuális és az ipari cikkek maximálása is küszöbön áll, bármilyen kitérő választ is adott a Gyosz a miniszter leiratára. A kereskedelmi miniszterium kezd a kereskedők és iparosok miniszteriuma lenni s ez olyan meglepetés a szánunkra, hogy alig tudjuk elhinni.

*

A Gőzfavágók és tüzifanagykereskedők egyesülete Sándor László főkapitányhoz fordult avégből, hogy a közönséget védelmezze meg a berakó-munkások zsarolása ellen. Mindenesetre jó lesz, ha a főkapitány megteszi a magáét ebben az irányban is, de sokkal jobb volna, ha nem a munkásokat, hanem — a munkaadókat fékezné meg. A közönség még csak elbirná az apró zsarolásokat, de a nagyokkal szemben egészen védtelen. A fa ma valósággal luxuscikké vált, s mig megszámlálatlan milliókat szereznek a nagykereskedők, addig büntetlenül szökik fel a fa ára. A fakonjunktura szerencséseit tessék felelősségre vonni, akiknek olyan jó szimatjuk van, hogy épp akkor játszszák ki munkásaik ellen a közönség felháborodását, amikor — ellenük akart fordulni.

Tüzoltók
felvételnek azonnal
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ
Andrássy-ut 39. sz. V. emelet

HENRY ARÉNA
VÁROSLIGET
Naponta minden időjárás mellett, délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától, folytatólagosan
az óriási
világvárosi müsor.
Az esti előadás a nagy dupla müsorral 8 órakor kezdődik.
Csodásan olcsó helyárak.

URÁNIA
A fekete pillangó.
Filmjáték 3 részben. Főszereplő:
PSILANDER.
Az örvény.
Filmjáték 4 részben. Főszereplő:
ELLEN RICHTER.
Előadások: Hétköznap 5, 3/47, 1/2 9 és 10 ó. 10 p.-kor
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u. 3 órától kezdve.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Az ukrán áruforgalom

Budapest, Debreczen és Miskolcz főgyüjtő állomások lesznek — Kik és mit ajánlottak fel kivitelre?

Az ukrán áruforgalom lebonyolitásának módozatairól a Fővárosi Hirlap megbizható helyről a következő érdekes felvilágositást kapta:

— Az ukrán behozatal és kivitel dolgával a *Magyar áruforgalmi iroda* állandóan foglalkozik és mielőtt erről érdemleges felvilágositást adnék, meg kell cáfolnom azt a sokszor kolportált hirt, mely szerint az ukrán áruforgalmat Budapest elkerülésével akarják lebonyolitani. Az import kérdésének ezzel a lehetetlen megoldásával érthetően sem a Magyar áruforgalmi iroda, sem pedig az export-importban érdekelt tényezők egyáltalán nem foglalkoztak, sőt első pillanattól kezdve az volt a terv, hogy egyik főgyüjtő-állomás Budapest lesz. A Magyar áruforgalmi iroda a Magyar királyi államvasutakkal kötött szerződésében ezt a kivánalmat kifejezésre is juttatta, amire különben nem is volt szükség, mert hisz a vasutigazgatóság főgyüjtő-állomás gyanánt legelsőben Budapestet jelölte meg. A Magyar áruforgalmi irodának a Máv.-val kötött szerződése értelmében három főgyüjtő-állomása lesz, még pedig *Budapest nyugoti pályaudvar, Miskolc és Debrecen.*

— Az ukrán-forgalom lebonyolitása ügyében a „Magyar áruforgalmi iroda" már hónapok óta folytat tárgyalásokat a kereskedelemügyi miniszterrel és a külügyminiszteriummal és ezekkel a hivatalos fórumokkal egyetértően intézik a be- és kivitelt. Az Áruforgalmi iroda ukrán kirendeltségének vezetője: *Littke* Dezső, most utazott ki és ott részletekig menően tájékozódik az export-import lehetőségei felől és természetesen nyomban intézkedik. Az Áruforgalmi iroda közben összegyüjtötte azoknak a cikkeknek a jegyzékét, amely cikkek a kompenzációs külkereskedelmi forgalom alapját alkothatják. A budapesti iroda ezzel a munkával már el is készült és a vonatkozó jegyzéket rendelkezésére bocsátotta gróf *Forgách* Antalnak, aki a kievi bizottság elnöke. Mondanom sem kell, hogy egyelőre csak a jegyzék tartalmát közölték a kievi bizottság elnökével, mig az érdekeltek részéről beérkezett ajánlatok részletes feldolgozása ezután következik. A Magyar Áruforgalmi iroda az ajánlatok feldolgozásával most foglalkozik és ennek nyomán már érintkezésbe is lépett a pénzügyi kormánynyal. *Popovics* Sándor pénzügyminiszter a kivitelre az engedélyt meg is adta és most már csak a *Devizaközponttal* kell megállapodni. Az erre vonatkozó tárgyalások a Magyar áruforgalmi iroda és a Devizaközpont között már folyamatban vannak és hiszem, hogy ezek rövidesen szintén befejezést nyernek. Hogy a fizetés, illetve az elszámolás Ausztria és Magyarország és Ukránia között minő alapon fog megtörténni, erről bizonyosat még nem lehet tudni. Az elszámolás feltételeit külön megállapodás fogja szabályozni és ez a megállapodás rövidesen szintén létrejön. A tárgyalások Ukrániával ezirányban már folyamatban vannak.

A Fővárosi Hirlap munkatársa ugyancsak kérdést intézett aziránt, hogy mit tudunk mi és mit tud Ukránia adni? Vagyis mi lesz a kompenzációs alapon lebonyolitandó forgalom tárgya?

— Hogy Ukránia mit ad, efelől bizonyosat még nem tudunk. Kétségtelen, hogy a kompenzációs forgalom legtöbb anyagát az ukrángabona fogja alkotni, de hogy ebből mennyi exportálható, erre nézve megbizható adat még nem áll rendelkezésünkre. Azonban rövidesen ez a kérdés is eldől.

— Magyarország részéről a kivitelre sokféle cikket ajánlottak fel, de nem abban a mennyiségben, ami egy nagyarányu kompenzációs forgalom lebonyolitására módot nyujthatna. Sokat nem is várhatunk, mert elvégre háboru van és Magyarország is erősen küzd az ipari gyártmányok hiányával, holott Ukránia elsősorban is erre reflektál. Az érdekeltek mindazonáltal tetemes mennyiséget ajánlottak fel kivitelre vegyi termékekből, mezőgazdasági gépekből és mezőgazdasági szerszámokból, drogua-árukból, borból és még inkább borpárlatból. Legtöbbet borból és borpárlatból exportálhatunk és az érdekeltek az utóbb emlitett cikkből körülbelül *negyven millió korona értékü* ajánlottak fel.

Megkérdeztük, hogy a hazai cégek közül elsősorban kik tettek nagyobb kivitelre vonatkozó ajánlatot?

— A Magyar áruforgalmi iroda sok érdekelt vállalattól és cégtől kapott kiviteli ajánlatot. Borból és borpárlatból a legnagyobb mennyiségre a fővárosi nagybankok, mint a *Pesti magyar kereskedelmi bank, Magyar leszámitoló és pénzváltóbank, Magyar agrár és járadékbank, Magyar forgalmi bank* és ezen intézetekhez közel álló érdekeltségek tették. Vegyipari gyártmányokat főként a *Klotild* és a *Phönix* ajánlottak, norinbergi árura pedig *Bettelheim M. és Társa,* valamint *Fröhlich és Tsuk* cégek jelentettek be nagyobb mennyiségeket. Pezsgőt ugyancsak tetemes mennyiségben ajánlottak fel kivitelre és e tekintetben az első helyen a *Törley, Littke* és a *velencei* pezsgőgyárak állnak.

Papirpocsékoló-központ. Mindenki tudja, aki a Baross-utcai szövetkezet szellemétől füszeres levegőt kénytelen magába szivni, hogy az Országos központi hitelszövetkezetnél pocsékolják a legtöbb papirt. Közönséges körleveleket miniszterpapirra szerkesztenek rosszul fizetett gépirókisasszonyok, akiket hétről-hétre ugy dobnak egyik osztályból a másikba, mint a futbal-pályán a gummilabdát. Báró Korányi Frigyesnek, a Központi Hitelszövetkezet nagy mesemondójának mindenről külön felterjesztést kell készíteni. 100 koronás előlegről épen ugy, mint a vidéki utaztatások „bizalmas" kiadásról. A rotációs gépek nem falják ugy a papirt, mint ennek a Baross-utcai középkori lovagvárnak a lakói, annak a szellemnek a következtében, amelyet ott Korányi báró kreált. Valóságos Papirpocsékoló-központ van az O. K. H.-nál, amire a kitünő báró valóban büszke lehet. Ha egyebet nem is, de ennyit sikerült elérnie. És még valamit. Rekordot állitott fel az osztályuk éléről elcsapott főtisztviselők számának a megnövelésében. Ezért ugyan nem jár kitüntetés a báró diszmagyarjának a gomblyukába, de Korányi mégis azt hiszi, hogy evvel az eljárásával sikerült az O. K. H. poshadt légkörébe uj szellemet és modern haladást vinnie. A banknegyedben ezt ugyan másképen neveznék. Talán legjellemzőbben sóhivatali szellemnek minősitenék.

Márkus Jenő az átmenetgazdaságról. Dr. Márkus Jenő, a Magyar bank és kereskedelmi r.-t. igazgatója, volt székesfővárosi tanácsnok, nemrégiben a Fővárosi kereskedők egyesületében előadást tartott az átmenetgazdaságról és ennek keretében a magyar kereskedők szerepéről. Dr. Márkus Jenő igazgató előadása most füzetes kiadásban is megjelent és ezzel módot nyujtottak arra, hogy az átmenetgazdaság fontos kérdéseit a magyar kereskedők széles rétege is megismerje. Márkus Jenő alapos ét átgondolt készültséggel foglalkozik a háboru után elkövetkező gazdasági helyzettel. Ismerteti a párisi gazdasági konferencia határozatait, amelyekben az entente a háboru után is harcot hirdet a központi hatalmk ellen és igen helyesen arra a konkluzióra jut, hogy a párisi konferencia határozatai csak problematikus értékkel birhatnak, mert hisz a gazdasági elszigeteltséget a belső szükséglet feszitő ereje szétrobbantja és feltétlenül bekövetkzik a háboru előtti kapcsolat, amely a világpiacok között fenállott. További fejtegetéseiben behatóan foglalkozik a kereskedők szerepéről a bel- és külkereskedelemben, továbbá a központokkal, mely háborus szervezeteknek sürgős megszüntetését követeli. A szerző azon a nézeten van, hogy a magyar kereskedők az átmenetgazdaságban ugyanazon mértékben vegyenek részt, mint a háboru előtti évek kereskedelmében, mert a nagy áruhiányt csak a kereskedők közreműködésével lehet megszüntetni. „A kereskedő tartsa kéznél a pénzét" — ezzel a mottóval fejezi be Márkus Jenő érdekes tanulmányát, melynek elolvasását minden magyar kereskedőnek a legmelegebben ajánlhatjuk.

A Dunagőzhajózási Társaság zárszámadása. A Dunagőzhajózási Társaság igazgatóságának minapi ülésén előterjesztették az 1917. évi zárszámadást, amely értékleirások, adók levonása, a személyzeti, hajó és árubiztositási alapok dotálása után 6,401.036 K tiszta nyereséget tüntet fel a mult évi 9.423.573 K-val szemben. Az igazgatóság elhatározta, hogy a május 29-ére egybehivandó közgyülésen javasolni fogja, hogy a tartalékalapot 675.407 K-val, a hajómegujitási alapot másfél millió K-val dotálják és hogy részvényenként 20 K osztalékot fizessenek ki. A vezérigazgató részletes jelentést tett a Drina és Sophie gőzösök összeütközéséről és a szigoru vizsgálatról, amelyet a kormány és a társaság megindított. A társaság intézkedett, hogy az áldozatok hozzátartozóinak minden jogos igénye a legmeszszebbmenő mértékben kielégittessék. — Az igazgatóság jelentése szerint a hajózási üzem nagyobb bruttójövedelmet eredményezett, ezt azonban az üzemi kiadások emelkedése jóval meghaladja. A hadipótlékok a hajózási üzemben egymagukban 5,322.580 K-t igényeltek. A társasági hajóparknak a hadvezetőség céljaira való szakadatlan igénybevétele szükségessé tette, hogy az alapszabályszerü leirásokon kivül rendkivüliek is foganatositassanak, és pedig a hajóparknál 1 millió K, az állomási leltárnál 250.000 K, a hajógyáraknál 300.000 K. A pótépitkezésekre való tekintettel dotálják a hajómegujitási alapot 1½ millióval. A pécsi bánya hozadéka számszerüleg a mult évi hozadék határai között mozog, az 1917. évi beruházásokkal lényegesen felemelt befektetési tőkét szem előtt tartva, azonban mégis csökkent, főleg azért, mert a termelés nagy részét régi kötésekre meg olyan árakon kellett leszállitani, amelyek a megnagyobbodott költségekkel összhangzásba nem hozhatók.

A „Vizépitési részvénytársaság" megalakulása. Folyó hó 20-án alakult meg a Vizépitési részvénytársaság, melynek célja a Dunán, Tiszán, Dráván és Száván főleg közszállitási és kiépitési munkálatokat az állam céljára végrehajtani. A hat millió K alaptőkével alakult vállalatban az állam részesedése 51 százalékot tesz ki. Az alaptőke 49 százalékát a Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság és a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság jegyezték. A vállalat 30 évre alakult, azonban az államnak megvan a joga 5 év után a szerződést felmondani és a társaság leltárát megváltani. A társaság a vizi beruházási törvényben foglalt vizépitési munkálatoknál az évi költségvetésben foglalt 50 százalékra tarthat igényt, a másik 50 százalék elsősorban magánvállalkozóknak tartatott fenn. Az uj vállalat hajóparkja 5—6 vontató gőzösből és mintegy 30 köszállitó dereglyéből fog állani. Az igazgatóság tagjai a miniszterium részéről: Szalay Dezső miniszteri osztálytanácsos, elnök, Udránszky József és Dános Miklós miniszteri osztálytanácsosok, az érdekelt intézetek részéről: Enyedi Béni, Urbánovich Gedeon Zoltán, Doroghi Ervin és Muzika Gusztáv.

A Fabank közgyülése. A Magyar Fakereskedők Hitelintézete r.-t. a napokban tartotta meg XII. rendes évi közgyülését. A közgyülés az igazgatóság valamennyi inditványát egyhangulag elfogadta és elhatározta, hogy a részvényenkint 28 koronában megállapitott osztalék április 19-től kezdődően kerüljön kifizetésre. A mérleg adatai a következőket tartalmazzák: Vagyon: Követelés intézeteknél 16,758.702, váltó 12,759.772, deviza 34.611, adósok 104,087.843, érdekeltségek 42,017.932, ingatlanok 1,193.437, nyugdijpótló értékpapirjai 558.869, különféle aktiva 14.548, leltár 1000, összesen 194.420.196 korona. Teher: részvénytőke tartalék és külön tartalék 90,200.000, árfolyamtartalék 262.995, betétek 43,230.236, előleg 52,748.982, tisztviselők nyugdijpótló alapja 794.487, fel nem vett osztalék 53.682, különféle pasziva 72.014, átmeneti kamat 188.098, átmeneti tételek 69.996, nyereség 4,799.733, összesen 192,420.196 korona. Eredményszámla. Veszteség: tisztviselő fizetés 495.812, költségek 314.168, adó 674.113, kamat 3,970.844 korona, felügyelő bizottság tiszteletdija 9000 korona, részvénykamat 54.106 korona, leirás 91.200 korona, nyereség egyenleg 4,799.733 korona. Nyereség: kamat 5,595.699 korona, jutalék 2,143.449, házjövedelem 20.987, nyereség értékpapiron 594.634 és társüzleteken 1,760.000, egyéb jövedelem 152.243, nyereség áthozat 1916-ról 142.584 korona. A közgyülést követő igazgatósági ülésén az intézetnek alapitása óta főpénztárosát, Neumann Jakabot cégvezetői jogosultsággal ruházták föl.

A Schlick—Nicholson gép-, waggon- és hajógyár r.-t. igazgatósága f. hó 19-én megtartott ülésén elhatározta, hogy a közgyülésnek javasolja, hogy a szükséges leirások eszközlése után az 1916. évi áthozat betudásával mutatkozó tiszta nyereségből: 1,597.020.26-ból a tartalékalap gyarapitására 100.000 K, a részvényszelvényeknek darabonkint 20 K-val, azaz 10 százalékkal történő beváltására 1,200.000 K fordittassék és 149.518.08 K a jövő év számlájára vitessék át. Egyuttal elhatározta, hogy a folyó hó 30-án egybehivandó közgyülésen a társaság alaptőkéjének 12 millió koronáról, 25.000 darab egyenkint 200 K névértékü részvény kibocsátása utján, 17 millió K-ra való felemelését fogja inditványozni a célból, hogy a vállalat saját tőkéjét a békeidők fokozandó termelőképességével összhangba hozza. A kibocsátás módozatai felett a közgyülés fog határozni.

A Budapesti Központi Tejcsarnok Részvénytársaság a napokban tartotta első évi rendes közgyülését. Az igazgatóság jelentése rámutat a tej termelésével, szállitásával és forgalomba hozatalával járó sulyos nehézségekre és azok okaira. A lefolyt 16 hónapra terjedő üzletév forgalma 18 millió liter tej volt. Ebből 12 hóra 13 millió liter esik, vagyis az utolsó békeévben beszállitott 38 millió literrel szemben, a tejszállitások általános csökkenése folytán 25 millió liter tejjel kevesebb érkezett. A jelentés szerint a vállalat a tejforgalom ily nagymérvü csökkenése mellett sem bontotta meg üzleti szervezetét és kiterjedt fióküzlethálózatát. Ez intézkedés jelentékeny anyagi áldozatokat követelt, amit a vállalat a főváros lakosságának tejellátása érdekében hozott meg. A vállalat mérlege 162.077.39 korona veszteséggel zárul. A közgyülés az igazgatóság jelentését tudomásul vette és a felmentvényt minden irányban megadta.

A Magyar élelmiszerszállító r.-t. április 19. tartott közgyülése elhatározta, hogy a 4 millió K alaptőkét 30.000 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által 10 millió K-ra emeli föl. Az osztalék 20 K = 10 százalék, mint a mult évben.

A Szent-Lukácsfürdő r.-t. 1917. évi zárószámadásaiban 2½ millió K alaptőke mellett 360.000 K-nak (1916-ban 180.000 K-nak) mindenféle cimeken a tartalékba való átutalása után 202.118 K tiszta nyereséget mutat ki, az előző évi 149.522 K-val szemben. Az osztalék 12 K = 6 százalék lesz, szemben a tavalyi 10 K = 5 százalékkal.

A Magyar Pamutipar r.-t. a napokban tette közzé mult évi mérlegét. A mérleg a 4 millió korona alaptőke mellett 1,147.862 K tiszta nyereséggel zárult. A vállalat tartalékai meghaladják az alaptőkét s azok 4,623.452 koronát tesznek ki. Összes tartaléka 1916-ban 3,256.323 korona volt. A mérlegben a telek és épületek 2,194.334 koronára vannak értékelve. 1916. évi mérlegében ugyanilyen összeggel szerepeltek. A vállalat bruttójövedelme 3,987.541 korona volt.

A Magyar Általános Takarékpénztár r.-t. Poór Jakab udvari tanácsos, igazgatósági tag elnöklésével tegnap tartotta meg közgyülését. Dr. Horvát Lipót vezérigazgató előterjesztette az igazgatóság javaslatát, amelynek értelmében a közgyülés elhatározta, hogy 37 korona = 7.4 százalék (tavaly 34.— K = 6 százalék) osztalékot fizet, 491.835.— K-t a tartalékba utal, amely ez által 19 millió koronára emelkedik, ami az alaptőkével együtt közel 80 millió saját tőkét jelent. Az elmult évben 18 millió uj törlesztéses kölcsönt folyósitottak és 18½ millió záloglevelet adtak el. A törlesztéses kölcsönök és a forgalomban levő záloglevelek állománya 132½ millió koronára emelkedett. A betétállomány 162 millió, ami a háboru kezdete óta a betétek megháromszorosodását jelenti. Az igazgatóságba uj tagul beválasztották Mauthner Zoltánt, a Mauthner Testvérek és Társai cég főnökét.

A Magyar általános kőszénbánya r.-t. ápr. 27-re egybehivott közgyülésén az alaptőkét 16 millió K-ról felemeli 20 millió K-ra 20.000 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátásával. A tőkeemelés révén befolyó összegek a beruházási programm, valamint az eljövendő békekorszakban a társulatra háruló feladatok megvalósitására, eddig feltáratlan széntelepek megnyitására és az Urikány-zsilvölgyi magyar kőszénbánya r.-t.-nál vállalt jelentős részesedésük céljaira fognak szolgálni. A régi részvények birtokosainak a kibocsátandó uj részvények felére az elővételi jog 1500 K kibocsátási áron biztosittatik. Nyolc régi részvényre egy darab uj részvény esik. A vállalat 1917. évi mérlegében 16.031.265 (1916-ban 13,974.330) K bruttó jövedelmet számol el, amiből a tiszta nyereség 8,119.954 K az 1916. évi 7,226.082 K-val szemben. Az osztalék 46 K = 23 százalék (tavaly 42 K = 21 százalék).

A Pénzintézeti központ 1917. évi mérlegében 7,598.337 K (1916-ban, amely üzletév, miután a Pénzintézeti központ 1916. junius 1-én alakult, csupán 7 hónapig tartott, a tulajdonképeni müködés azonban csak kb. három hónap volt, 2,824.172 K), kamatbevételt mutat ki, egyéb cimen pedig 959.083 (0) K bevételei voltak. Nemcsak pro rata temporis, hanem általánosságban is nagy mértékben emelkedtek a kiadások is, ugy hogy a tiszta nyereség 4,649.208 K az első üzletévbeli 1,166.884 K-val szemben. A pénzintézetek tulajdonában levő A-sorozatu üzletrészek után, ugy, mint tavaly, 6 százalékos osztalékot fizetnek, a rendes tartalékba 464.920 K-t (mult évben 116.688 K-t), a veszteségi tartalékba 464.920 (116.888) K-t, a nyugdijalapba 139.476 (35.006) K-t utaljanak, a fenmaradó 3,162.498 K-t pedig az államkincstárba fizetik be a B-sorozatu üzletrészek osztaléka gyanánt.

A Földhitelbank r.-t. április 9-én tartotta Kohner Adolf báró elnöklésével VII. rendes közgyülését. Paupera Ferenc dr. vezérigazgató előterjesztette az igazgatóság jelentését és az évi mérleget, melyet a közgyülés egyhangulag tudomásul vett. A bank ez évi tiszta nyeresége 1,689.151 koronát tesz ki. A közgyülés a mérleg megállapitása és a fölmentvény megadása után egyhangulag hozzájárult az igazgatóságnak a tiszta nyereség fölosztására vonatkozó javaslatához, mely szerint osztalékra 800.000 korona, a tisztviselők és szolgák nyugdijalapjára 100.000 korona fordittassék, a tartalékalap 400.000 koronával javadalmaztassék, miáltal az intézet tartalékalapja 7,600.000 koronára emelkedik. Az alapszabályszerü levonások után fönmaradó 225.225 korona az 1918. évi számlára vitetik át. Az évi szelvények 16 koronával (8 százalék) váltatnak be.

A Neuschloss-féle nasici tanningyár és gőzfürész r.-t. ápr. 11-én tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 7 millió K-ról 10 millió K-ra való felemelését 15,000 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátása utján. Az igazgatóság a jelenlegi részvényeseknek 11.666 drb uj részvényt ajánl fel 3:1 arányban 1350 K árfolyamon. Az elővételi jog ápr. 20-ig gyakorolható.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V, ÜGYNÖK-UTCA 8.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este ½8 órakor
Rekord cirkuszi műsor
A legszenzációsabb cirkuszi mutatványok.
Csütörtökön ¼4 órakor és **szombaton** ½5 órakor nagy delutáni előadások teljes műsorral félhelyárakkal.
Vasárnap d. u. ¼4 órakor a teljes műsor ünnepi előadásban.
Május 1-én d. u. ¼4 órakor nagy előadás teljes műsorral.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Kezdete pontosan 7 óra 10 perckor.
Schildkaut vendégjátéka a »Die Begnadigten« c. Heyermanns darabban.
Partnerei: **Anton Garo** és **Lilly von Asten.**
„A két Naftalin" énekes bohózat, főszerepekben **Sziklai** és **Magyarival.**
Mathilde Buhr, történelmi táncaiban, **Ujvári,** mint Bolseviki, **Szalontai Ferike, Michlas** és **Ayram, Bravuroff, Kürthy** Böske, **Fehérváry** Juliska, **Gallai** Nándor, stb.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete 8 órakor.
STEINHARDT
egészen uj szólóban és a „Hunyjunk szemet" cimü eredeti bohózatban. Szöllössi Rózsi, szenzációs uj kabaré-dalokkal, Feemss Companie, a csodababák, a 2 Antonello, vig harmonikások, Odys, az uj tánccsillag, Csabai Böske, Leonardo és komikus szolgája, Pártos Jenő, Heltay Árpád stb.
A télikertben ¼11—11-ig tánc.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
A TITKOK SZÖVETSÉGE
Rejtelmes történet 4 felvonásban.
Az ellenállhatatlan
Vigjáték 3 felvonásban.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, ¾7 ¼9 és 10 órakor.

20 regény 10 korona
Aki el akarja magát látni hosszu időre olvasnivalóval, rendelje meg a ::: :::
MILLIÓK KÖNYVE
: husz számát :
mely a legjobb magyar és külföldi rók regényeit tartalmazza. 10 kor. előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja a 20 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.
Aki több regényt akar rendelni, **40** regényt is rendelhet **20 koronáért** a kiadóhivatalban, **Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.**

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Minden este 8 órakor **Rott Sándor** felléptével
Dispensatio
Bohózat 1 felvonásban. Irta és rendezte: **Tábori Emil.**
Floh's Seitensprünge
Glinger és Laussig bohózata és az uj szólo müsor.
Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Az áprilisi müsor attrakciói:
CLEDO DAMORES
a bukaresti Lyrik szinház primaballerinája.
Wang-Chio-Tsink chinai kóklerek.
3 Delius gymnastikai ujdonságok.
Wolf & Fretzter paraszt énekkettős.
LEGÉNYBUCSU
bohózat 2 képben. Magyar szinre alkalmazta: Dr. Hász István. Főszereplők: Mezei Ilonka, Huszár Károly, Ferenczy Károly, Hunyadi Emil, **Hollós Terus, Regius Puella, Tacuanu, Kinkel stb.**
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8-kor a remek áprilisi müsor:
A zsámbéki földesur.
Vig operette.
Irták: **Nagy Endre** és **Zerkovitz Béla.**
SÖRKABARÉ: ½8—11-ig „Spitzer bácsi" Szőke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha.
Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.
Csütörtök délután ¼4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

A **Belváros** legszebb helyén
2 régi sarokház
telekértékben sürgösen eladó.
Bővebb felvilágositással szolgál:
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata
Részvénytársaság
(A Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének alapitása)
Budapest, IV., Váci-utca 18. sz.

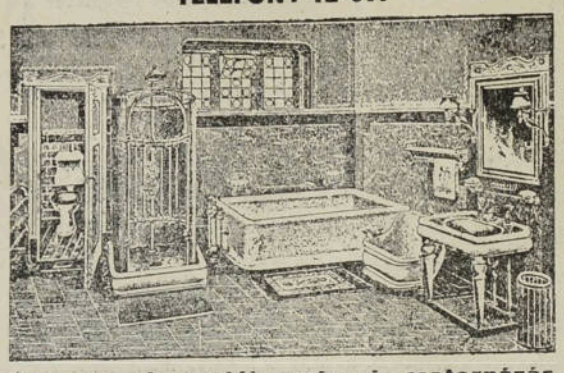
Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve
Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol **7** K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23. szám.

Bründl János
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi **müszaki** berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Aranysugarak

Szinjáték négy felvonásban

A Nordisk Films legtökéletesebb alkotása

A főszerepben: Karin Sandberg

Angéla házassága

Drámai játék három felvonásban.

A főszerepben: **Mady Christiana.**

Bemutatásra kerül

A ROYAL-APOLLÓ-BAN

Előadások naponta: 1/26, 1/28 és 1/210 órakor. Vasárnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.

gazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91

Elektromos gyár:	Kábelmüvek:
Pozsony, Récsey út.	Budapest X. Gyömrői-ut 128.
Telefon 1—11.	Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu müintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés. Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

DIANA PUDER

minősége felülmulja a legfinomabb francia puderét.

MINDENÜTT KAPHATÓ!

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten

V., Ferenc József-tér 5—6 sz.

(saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok.** Léghajózás (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártéritést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártéritési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet** folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások ...	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

„Sternberg"-zongora!

Sternberg

cs. és kir. udv. szállitó

zongoratermei

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

0970

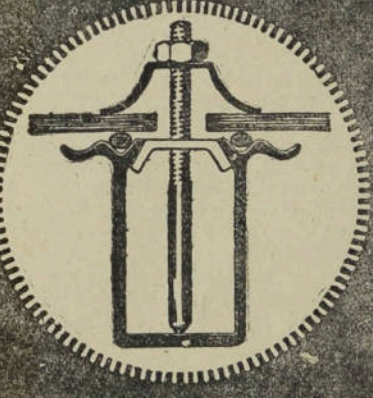
SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. május 1-én — 18. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A programm,

amelyet a szerdai közgyülésen *Bódy* Tivadar dr. az ujonnan megválasztott polgármester adott, cifraság, sallang és vitézkötés nélkül való. Nem volt benne semmi, a mai nehéz időkhöz méltatlan parádé, nem voltak benne beválthatatlan igéretek, kulisszahasogatások, csak a munka tisztelete és a munka akarása. A törvényhatósági bizottság egyik legtekintélyesebb tagja mondta a beszéd elhangzása után: az egész beszéd alatt az elnöki emelvényen egy embert láttam, akinek felgyürt ingujja alól az izmos, vas-karjai tünnek elő, amint a háboru utáni nagy épitő munka nehéz talyigájának fekszik neki.

Nem állottunk meg azonban azoknak a meglátásánál, akik mindig jóindulatu szemmel nézték a városházán történő eseményeket. Az egész közgyülés hangulatát kutattuk és azt találtuk, hogy mindenki bizalommal és megnyugvással fogadta Bódy Tivadar munkaprogrammját. Még azok is a legteljesebb rokonszenvvel nyilatkoznak róla, akik egyébként szigoru kritikusai szoktak lenni a tanácsnak. Az uj polgármester ilyenformán nyugodtan, el nem lankadó munkakedvvel indulhat neki a programmegvalósitás nehéz utjának, mert tehetségén és szorgalmán kivül ma már a közgyülés támogatásában is biztos lehet. Mégis azt kell mondanunk, hogy nem volt frázis az, amivel a főpolgármester az uj polgármestert üdvözölte, amikor sok erőt, egészséget, kitartást, és *jó kedélyt* kivánt neki. Bizony erre is szükség van, különösen ma, amikor az életnek alig van napos oldala, amikor a lex Hindenburg szerint mindenkinek erős idegekre van szüksége, ami egyben azt jelenti, hogy annak, aki a gyeplőt tartja, legalább is jó kedélyének kell lennie.

Legyen elkészülve azonban az uj polgármester arra is, hogy bár a háborus bajokból való kilábalás orvosaként bizalommal hivatott el, az első idők aligha hozzák meg majd neki a népszerüség koszoruját. A leghatásosabb orvosság is keserü és a legbiztosabb operáció is fájdalmas és a beteg mindig az orvosra néz kancsal, bizalmatlan szemekkel. De eljönnek majd a gyógyulás órái, amikor mind melegebb és bensőbb lesz a kézszoritás, amellyel a beteg némán tudtára adja elismerését az orvosnak. Türelemmel és önfeláldozással, az érzések elfojtásával kell megvárni ezt az időt és Bódy Tivadart olyan embernek ismerjük, aki egyetlen arcizomrándulás nélkül, férfiasan ki fogja birni az elismerés ideiglenes hiányát. A háborus élelmezés, a lakáskérdés, a háztartás rendbehozatala, a közlekedés megjavitása, meg a többi mind, mind csupa kereszt lesz az ő erős vállán. Görnyedve kell majd ezeket cipelni és egyenként, szinte segités nélkül kell leemelni a saját válláról és csak amikor az utolsó keresztet is otthagyja valahol az ut szélén, akkor teljes napfényes világosságban látszik majd a herkulesi munka, amelyet végeznie kellett.

Ez eddig nem más, csak a törmelék eltakaritása. Csak aztán következhetik Bódy Tivadar igazi alkotó munkája. Akkor jön az épités, a semmiből, a romokból való ujjáteremtés. A jámbor hivő keresztet vet magára, amikor beletekint abba a feladatoknak mérhetetlenül mély szakadékába, amelyet emberi erővel szinte képtelenség eltüntetni. Boszorkányság, ördögi erő kell ahhoz, hogy valaki ezeket a nehézségeket le tudja küzdeni, de programmadása óta mi bizva merjük állitani a közgyülés tagjaival együtt, hogy mindez megvan Bódy Tivadarban.

Fullánkok

•••

A Lipótvárosi Társaskör

botránya nem állt meg a lepecsételt ajtónál, hanem tovább hömpölygött az áradat és bizony a többi klubban is sok-sok iszap rakodott le. Mindenesetre jó volt, hogy a többi kaszinókban is megindult a sepregetés, mert ha imitt-amott a botrány még nem is robbant ki, de piszkot szinte mindenhol találtak. A tisztitó vihar eljutott az Erzsébetvárosi Kaszinóba is, ahol az egyik választmányi tag azzal vádolta meg Kovács Jenő dr. igazgató, fővárosi bizottsági tagot, hogy a pinkapénzekkel nem sáfárkodott szabályszerüen. Az igazgatót rehabilitálták, bizonyára magnum áldomást is ittak, mert kiderült, hogy minden rendben van. Az Erzsébetvárosi Kaszinóban is ugy gondolkoznak azonban, mint az anekdotabeli hitsorsos, aki az asszony helyett a kanapét dobatta ki. Pedig igen egyszerü és természetes a megoldás, ahol ugyanis nincs bakkarat, ott nincs pinkapénz, ahol nincs pinkapénz, ott nem lehet szabadalanságról beszélni. Persze az is lehet egy álláspont, hogy még mindig több marad a pinkából, ha valamit kézen-közön le is csipnek belőle, mintha egyáltalán beszüntetik a bakkaratot.

A deficitről

már megjelentek az első vészhirek és a főváros ellenségei máris összeadnak, kivonnak és kovácsolják a pazarlás vádját. Szó sincs róla, hatvankét millió egy esztendő alatt csinos összeg még költségvetésnek is, nemhogy deficitnek. Védekezés sem igen akad más, mint az a hosszu-hosszu takaró, amit háborunak hivnak. Ezt a takarót félredobni azonban csak a kormánynak volna joga, ha ugyan a kormány és különösen annak elődjei ugy gondoskodtak volna a főváros háborus bajaval, mint az a legkisebb német városban is megtörtént. Budapestnek azonban csak egyetlen egy dologban van igazi autonómiája: segitsen egyedül a maga baján, akárki és akármi kergette is bele.

Az omnibuszt

nem sajnálnánk, ha eltünne a föld szinéről, mert bizony ma már nem igen lehet modern közlekedési eszköznek tekinteni és a rég letünt lovasut édestestvérét látjuk csak benne. Mégis, amikor a pénzügyi bizottságban annak bejelentését hallottuk, hogy öreg barátaink, az omnibuszlovak beleuntak a háborúba és a kisebbik rosszat, a vágóhidat választják, nemcsak elérzékenyedtünk, de meg is riadtunk egy kicsit. Mert nincs szükség az omnibuszra, ha van autóbusz, ha lesznek bőven földalatti és viadukton épült vasutaink. De addig nem tudunk bucsut mondani Noé apánk ez utolsó bárkájának és ha mást nem lehet, erőszakkal is fenn kell tartani az Andrássy-uton való forgalmat. A Dunán majd átmegyünk a megfiatalodott csavargőzösön, Budán pedig majd elbandukolunk a hepe-hupás kis utcákon. Az is vigasztalás, hogy az omnibusz halála árán legalább megismeri a gyalogjárásra kényszeritett pesti ember Buda ismeretlen, örök szépségeit.

Folkusházy és Harrer

Budapest uj alpolgármesterei

A székesfőváros törvényhatósági bizottsága kedden megtartott rendes közgyülésén ejtette meg az üresedésben levő alpolgármesteri állásra és az állandó alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnoki állásra való választást. Alpolgármesterré az egyedüli jelöltet *Folkusházy* Lajos alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnokot, az ő helyére pedig jelentékeny többséggel *Harrer* Ferenc dr. tanácsnokot választották meg.

Az igazi, szinte ritka érdeklődés a harmadik alpolgármesteri választás iránt nyilvánult meg. A főpolgármesteri és polgármesteri választáson sem adtak le annyi szavazatot, mint az alpolgármesterválasztáson, amikor is 331 városatya nyilvánitotta akaratát. *Folkusházyra* 331 szavazatot adtak. Az alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnoki állás betöltésénél három jelölt mérközött, miután a negyedik, *Wildner* Ödön dr. tanácsnok, visszalépett. A három jelölt közül *Harrer* Ferenc dr. és *Buzáth* János dr. között volt a legerősebb a küzdelem és az utolsó napig nem volt bizonyos, hogy ki fogja megkapni a többséget. Végeredményben azonban *Harrer* Ferenc dr. hatalmasan előrelendült, ugy, hogy a szavazatok a következőképpen oszlottak meg:

Buzáth János dr.:	101
Harrer Ferenc dr.	172
Vita Emil dr.:	56

A közgyülésen különösen szenzációként hatott *Vita* Emil dr. szavazatainak jelentős száma, annál is inkább, mert ő csak az utolsó héten lépett komolyan akcióba, amikor a városatyák már mind le voltak kötve. Az ő hüséges iparosai és kereskedői azonban igy is kitartottak.

A két uj alpolgármester közül a törvényhatósági bizottság *Folkusházy* Lajost immár másodizben tünteti ki bizalmával igen rövid időn belül. Az ő érdemeit, amelyeket Budapest háborus élelmezése körül szerzett *Bárczy* főpolgármester üdvözlő beszédében is maradandó becsüeknek mondotta, de tisztában van ma már azzal Budapest minden lakosa, mert hiszen az ő érdeme, hogy a háboru negyedik esztendejének végén is megelégedés és az igazságos szétosztásban való megnyugvás jellemzik Budapest népét. Akik azonban nem ismerték volna *Folkusházy* kiváló kvalitásait, azoknak csak mai pompás, szónokló és költői szépségekben gazdag, mély gondolatokban dus beszédét, amelyben a főpolgármester üdvözlő szavaira válaszolt, kellett meghallgatniok. A közgyülés őszinte csodálattal hallgatta ezt a beszédet és éljenzéssel meg tapssal honorálta minden mondatát.

Harrer Ferenc dr.-ban szintén kiváló kvalitásokban bővelkedő munkatársat kapott a polgámester. Hatalmas tudása, fiatal ereje, Budapest iránt érzett és sokszor kimutatott szeretete, nagy munkabirása most uj és szép feladatok elé kerül. Munkásságából is kiemelkedik azonban a jogtudomány müvelésében való dicséretes szerepe, irodalmi munkássága, a Városi Szemle megalapitása és magas szinvonalra való emelése, a városok kongresszusában betöltött vezető szerepe, gyöngyösi kormánybiztossága és Budapest városfejlesztésében fölépitett számos szép terve. Budapest nagyon sokat nyert uj alpolgármesterével és ugyancsak sokat az uj polgármester, aki *Déri* Ferenccel az élén kitünő vezérkart kapott.

Befejezték a lakás-rekvirálást

A hivatalok és központok kitelepitésére kerül a sor — Megegyezés a Haditerménynyel — Adómentesség a padláson épülő manzard-lakásra — Szabó Imre tiszti főügyész nyilatkozata

Az uj polgármester programmjában valósággal a legelső sorban foglal helyet a lakáskérdés megoldása. Ezen a téren azt hisszük, igen jelentős elhatározások várhatók már a legközelebbi időkben. Erre vonatkozólag igen jól informált helyről arról értesülünk, hogy valószinüleg elfogják ejteni a barakk-épitések tervét és mindenépitkezés, amelynek most már gyorsan meg kell indulnia, sokkal állandóbb jellegü lesz, mint amilyennek legelőször elképzelték. Amit a főváros épit, létszámon kivül állandó jellegü lesz, de ugyanezt fogják tenni a központok is, amelyeknek kitelepitése immár határozottan küszöbön áll.

A lakáskérdés megoldása irányában tett lépések általában lényegesen kezdenek előhaladni. A dolgok eme stádiumában felkerestük Szabó Imre dr. tisztifőügyészt, aki nemcsak mint a lakáshivatal elnöke vesz tevékeny részt a lakásakcióban, de egyben állandóan gondolatok és tervek termelésével is gazdagitja a megindult munkát. A tisztifőügyész értékes kijelentéseket tett a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a lakáskérdésben ujabban lejátszódott és utban levő eseményekről. Ezek közül ki kell emelnünk a főügyésznek azt a megállapitását, hogy a lakásrekvirálás befejezése felé közeledik, mert már igénybevettek mindent, ami igénybevehető volt. A mi véleményünk azonban az, hogy a lakásrekvirálást nem hajtották, mert nem hajthatták végre olyan eredménnyel, ami kivánatos lenne. Budapesten a lakásokkal ma is valósággal pazarlás folyik. Ha lehetséges volt az igényeket redukálni az élelmezés terén, semmiesetre sem szabad megengedni, hogy a hasonlóan fontos lakásinségben igen sokan tulzott módon legyenek ellátva, mig ismét mások lakásnélkül szükölködnek.

Szabó Imre főügyész nyilatkozata különben a következő:

— *A lakásrekvirálás a vége felé jár.* Ami lakás az adatgyüjtés és a nyomozás révén tudomásunkra jutott, valamennyit igénybevettük. Most már az irodák és üzlethelyiségek rekvirálása nyomult előtérbe. Ez azonban olyan terület, ahol igen nagy óvatosságra és tapintatra van szükség. Figyelemmel és méltányossággal kell vigyázni arra, nehogy exisztenciákat tegyünk tönkre. Különösen *a kisiparosok* érdekeit nem szabad egy pillanatra sem figyelmen kivül hagyni, akik esetleg üzlethelyiségekbe való áttelepitésükkel nem birják a megnagyobbodó költségeket. Ezeknek a szempontoknak figyelembevétele érdekében lépéseket tett a budapesti kereskedelmi és iparkamara és a kamara kérésére a legközelebb értekezletet is fogunk tartani, amelyen keresni fogjuk és remélem megis találjuk a helyes megoldási módot. Addig is, amig a helyes utat megtaláljuk, intézkedtem, hogy a központi lakáshivatal különös gonddal viseltessék a kisiparosokra és a rekvirálásba csak akkor menjen bele, ha mulhatatlanul szükség van a lakásra, vagy ha helyette megfelelő helyiséget lehet az illető iparos számára biztositani.

— Egyébként ma már élénk tevékenység folyik *a hivatalok és központok kihelyezése érdekében.* Legelsősorban valószinüleg a *Haditerménynek* lesz az, amely lakások céljaira át fogja adni helyiségeit. A Haditerménnyel való tárgyalások már nagyon előhaladott stádiumban vannak, a részvénytársaság hajlandó centrális bürot épiteni és igy ezáltal igen sok lakás fog felszabadulni. Ugyancsak fontos lépésnek kell tartani a főváros tanácsának legutóbbi határozatát, amelynek értelmében a magánlakásokban elhelyezett hivatalait ideiglenes épületekbe költözteti. Reméljük, hogy a miniszteriumok is hamarosan követni fogják a jó példát.

— A lakáskérdés megoldásának másik, talán még az előbbinél is fontosabb iránya a lakásépitési akció. E tekintetben igen fontos, hogy a kereskedelmi miniszter nemrégiben egy lakásépitő bizottságot létesitett és hogy a főváros lakásépitő bizottsága már megkezdte munkáját.

— A lakásépitő akció két irányban tett fontos lépést. Először is megszületett a terv, hogy a főváros tanácsa irjon föl a kormányhoz, hogy engedélyezze *a padláshelyiségeknek manzard-lakásokká való átalakitását* és engedélyezze a kormány azt is, hogy az ilyen padlásból lett manzard-lakások, ha a háztulajdonos kérelmét időben beadja, *hosszabb időre szóló adómentességet kapjanak.* Ez a kedvezmény mindenesetre ösztönzésül fog szolgálni a háztulajdonosoknak, akik ilyenformán épületüknek teljesebb kihasználásával uj jövedelemre tehetnek szert.

— A lakásépitő-akció másik iránya az, hogy megállapitsa a módokat, miként lehet fölépiteni azt a körülbelül *tizezer lakást,* amire sürgős szükség van. A tervek több osztályt állapitanak meg, köztük szükséglakást (ebben együtt lenne a szoba-konyha és ilyenek lennének az átvonuló katonaság számára szolgáló helyiségek), továbbá egyszoba-konyhás lakást és kétszoba-konyhás lakást. Az én véleményem szerint azonban a mai lakásigényeket az egyszoba-konyhás lakások nem igen elégitik ki. Ilyeneket ma nem keresnek és szerintem ezek helyett is csupa kétszobás lakást kell épiteni.

Az uj rezsim

Bódy polgármester mézeshetei

Csütörtökön elfoglalta *Bódy* Tivadar dr., az uj polgármester, azokat a pompás helyiségeket, amelyek a Városház-utcára néző ablakaival tizenkét esztendőn át voltak *Bárczy* István hivatalos helyiségei. Budapest polgármesteri méltóságához illő gyönyörü helyiségek ezek, amelyekbe most szinte bucsujárásban tódulnak az emberek. Gratulánsok és ügyes-bajosok egész tömege jelenik meg itt nap-nap után. Bódy mindenkit fogad és mindenkihez van nehány szives szava, amellett azonban már megkezdte hivatalos müködését is. Azóta, hogy a szerdai közgyülésen elmondta programmbeszédét, egész csomó bizottságban elnökölt és mindenhol volt nehány fontos kijelentése, amelyek a nagyszabásu programmnak szinte kiegészitő-részei. A részletes programmot azonban a költségvetés tárgyalásánál fogjuk meghallani, amikor is minden egyes költségvetési tételnél módjában lesz nyilatkozni. A bizottságokban tett nevezetes nyilatkozatai azok, amelyeket a városépitésre, uj gyárváros alapitására és a vizvezeték kibővitésére vonatkozólag tett. Legjobban meglepte azonban az embereket az a szereplése, amelylyel a népélelmezési bizottságban találkoztak. Mindenhez hozzászólott és a legaprólékosabb kérdésben is bőséges ismeretet árult el.

*

Bódy polgármester magával hozta különben az uj helyiségbe előzékeny, kitünő titkárát, *Grimm* Aladár tanácsi fogalmazót is, aki valósággal jobb keze a polgármesternek. *Bárczy*-tól maradt meg igen hasznos örökségül a polgármesteri hivatalban *Markos* Béla dr., aki szintén nagy erössége lesz annak a kemény munkának, amire itt most készülődnek. Magával hozta Bódy régi gépirónőjét, a páratlanul rutinos *Richter* Karolint.

Bódy üresen maradt helyiségeit mihamar el-

Habemus papam

— Közgyülési mozaik —

Szerda, április 24

A belvárosi templom öreg harangjának megzendülését senki sem hallotta, de mindenki beszélt róla és mindenki megvolt róla győződve, hogy a harangszó nem tévedett, annak rendje és módja szerint, kellő időben adta tudtára a főváros lakosságának, hogy megválasztották az uj polgármestert, aki épen most szorongatja a tiszteletreméltó Paksy Bélának, a sürün jelentkező meghivó-deputációk elnökének a kezét. Magának a közgyülésnek viszont Bárczy István főpolgármester jelentette be az egyébként egyáltalán nem különös tényt, hogy szólnak a belvárosi harangok.

— Furcsa, — mondta Sagmüller az óbudai apát egy üveg sör mellett, — hogy fölvitte az Isten a dolgát a belvárosi harangoknak. Hogy eddig minden nap többször megszólaltak, senki sem törödött velük. Most egyszerre tudomást kell venni róla a közgyülésnek, sőt holnap az összes ujságok ki fogják irni ezt a szenzációt.

— Hja főur, — vigasztalták az óbudai papot, aki nyilván piszkos konkurrenciát látott a belvárosi harangok szereplésében, — a Vatikán kéménye füstölni kezd: habemus papam...

*

A polgármesterválasztó közönség lassan gyülekezik, de maga a karzat is nehezen telik meg. Négy órára van hirdetve a közgyülés megnyitása, de ez az aktus nem érdekel senkit és fél ötkor, amikor Bárczy kemény léptekkel felrobog az elnöki emelvényre, az ember szinte sajnálja az igyekezetet és buzgalmat, amelyet igy formalitásokra pazarol el. Gyorsan végez azonban és már javában van a pipázóban, ahol persze nagy kelete van minden szavának. Ilyenkor kormányválság idején mégis csak érdekes dolgokat lehet hallani egy főpolgármestertől. Közben az első emeleten javában folyik a szavazás, senki sem akar adós maradni, mindenki lerója a tisztelet adóját egy fehér golyó alakjában.

Az óra ötöt mutat, mindenki izgatott, de hogy miért, azt senki sem tudja. Hogy baj nem lehet, azzal mindenki tisztában van és mégis izgalmas, lázas esemény a polgármester-választás.

Előbb a karzat telik meg a szó legszorosabb értelmében — rogyásig. Emberfejek ringó koszoruja ékeskedik a karzaton és ezuttal is a hölgyek vannak többségben. Föként az emelvénnyel szemben levő karzatrész vonja magára a figyelmet. Itt foglal helyet Vázsonyiné kegyelmes asszony, Bárczyné és Bódyné méltóságos asszonyok, az uj polgármester fia, leánya és még egy bájos jelenség, Krausz Zsuzsó, akiből akárki meglássa, hamarosan menyecske lesz és bevonul a Bódy-familiába.

Egy perc alatt tömve van a közgyülési terem is. Sürün hangzik a helyre, helyre, de mindenki az elnöki emelvény mellett akar maradni. Itt van különben mindenki, aki csak tehette eljött mind, mert az ilyen eset sulyos abszenciának számit. Vázsonyi miniszter éppen most telefonáltatott, hogy sajnálja, nem jöhet, mert Andrássyval van fontos megbeszélése, de hiszen a dolog nélküle is rendben lesz. Majd megszoritja holnap az uj polgármester kezét. A jó kivánság soha sem késik.

*

Bárczy főpolgármester megjelenik a golyókat tartalmazó zsákkal, amit az áhitat egy nemével adott át neki Szabó János a szavazatszedő bizottság elnöke. A golyók megzörrennek és a főpolgármester kihirdeti az eredményt, amit riadó éljenzéssel fogadnak, mintha mindenkit meglepett volna. Közben testes urak szervezkednek, deputációvá alakulnak és elindulnak meghivni az uj podesztát. Bárczy már ismét felfüggesztette az ülést és a sajtókarzatról kiván érdekes politikai hireket hallani. És hirnök jö, pihegve szól:

— Szterényi vállalkozása megbukott.

— Az nem baj, — mondja Bárczy — a fontos, hogy Bódy megvan.

Balról megmozdulnak a fejek, suttogó hangok hallatszanak és gyorsan fut végig a termen az izgalmas hir:

— Már jön?

— Van-e huszárja?

— És a kivont kard?

— Az csak a főpolgármesternek jár ki.

— Az egyik estilap megirta, hogy pompás diszmagyarban jelent meg a törvényhatósági bizottság előtt.

— Ajvé! Hiszen Ferenc József van rajta.

Igy pletykázik, érdeklődik az egész terem, mig a beszélgetés zaját el nem nyomja a, fölharsanó és szünni nem akaró vastaps. Az uj polgármester boldogan köszönget jobbra-balra, üdvözli hiveit, de mikor fölér az elnöki emelvényre, amint szembefordul Bárczyval, egy pillanat alatt komoly méltóság árnyalja be mosolygó arcát. Most az esküje hangzik el kemény, pattogó szavakban, majd Bárczy szól ismét előbb kimért, monoton hangon, de gyorsan belemelegszik, a hangja megélénkül, kiszinesedik, már izzanak a szavak és már lángolnak a gondolatok.

*

Bódynak, az uj polgármesternek, sikerültebb portréját adni igazán nehéz lenne, mint amilyennek a főpolgármester megfestette. Előbb zengő, érzelmi hurokat pengetett, majd Bódy munkásságát jellemezte. Minden ujabb vonal, amit a rajzhoz adott felismerhetőbbé tette a képet és a közönség ujongva fogadta a jellemzésnek minden sikerült vonását. A legviharosabb tapsriadalom azonban akkor tört ki, amikor ezt a klasszikusan tömör mondatát hallotta:

— Ismerjük képességeit, szellemének kiválósá-

foglalja majd *Déri* Ferenc dr., helyettes polgármester, mig az ő másodikemeleti helyiségeit az ujonnan megválasztott harmadik alpolgármester kapja. *Folkusházy* alpolgármester megtartja mostani helyiségét.

*

A legközelebbi események közé fog majd tartozni az *alpolgármesteri csoportok uj beosztása.* Ebben a tekintetben *Bódy* polgármester igen fontos ujitást hoz be. *Bárczy* polgármestersége alatt több ügyosztály revideálását önmagának tartotta főnn. A polgármesternek magának is külön csoportja volt, amelybe az I-ső ügyosztályon kivül a VII., X. és XII. ügyosztályok tartoztak. Bódy polgármester abból az elvből kiindulva, hogy a polgármester amugy is felügyeletet gyakorol az összes ügyosztályok fölött, *nem fog magának külön csoportot megtartani,* hanem azoknak ellátása teljesen az alpolgármesterek között fog megoszlani. A polgármester közvetlen felügyelete alatt azonban természetszerüen meg fog maradni az elnöki ügyosztály. A beosztás kedden délelőtt, — amikor ezeket a sorokat irjuk, — még nincsen készen. Azt az elhatározását azonban már ismerjük a polgármesternek, hogy *Déri* alpolgármester csoportjába fog tartozni többek között *a tanügyi és pénzügyi ügyosztály, Folkusházy* alpolgármesterébe pedig a *közélelmezési ügyosztály,* amelynek tanácsnok korában hozzáértő és sokat dolgozó vezetője volt.

*

A *tanácsnokválasztás* elé nem kell nagy kiváncsisággal tekinteni. Tanácsnokká minden bizonnyal *Sallay* Árpád dr.-t választják meg, mig tanácsnok-főjegyző *Kemény* Géza dr. lesz, aki már szerdán át is veszi az elnöki ügyosztály vezetését. *Bódy* polgármester ezt a kivételes tehetségü főtisztviselőt szemelte ki arra, hogy legbelsőbb munkatársa legyen és a tisztviselői karban is örömet kelt, hogy a személyi ügyeket ő fogja intézni. *Sallay* pedig bevonul valamelyik tanácsnoki szobába. Hogy melyikbe, az attól függ, hogy ki lesz a harmadik alpolgármester. Ha *Harrer* Ferencet választja meg a közgyülés, akkor *Sallay* a városépitési ügyosztály élére kerül, ha azonban *Buzáth* János lesz az uj alpolgármester, akkor nagyobb eltolódás várható, amennyiben a vizvezetéki és világitási ügyosztály élére *Csupor* József dr. tanácsnok kerül, mig az ő helyét a közegészségügyi ügyosztályban *Sallay* Árpád foglalja el.

Hozzászólás Bódy Tivadar beköszöntőjéhez

Városatyák a polgármester programmjáról

A szerdai közgyülésen, amikor Bódy Tivadar dr., az uj polgármester programmbeszédét mondotta el, önkéntelenül arra gondoltunk, hogy öt esztendő mulva félszázados jubileumát fogja megülni Budapest. Erre a jubileumra valami szép, valami fölemelő alkotással kellene elkészülni és a polgármesteri programmból megsejtettük, hogy ez a szép alkotás nem lesz más, mint a háboruokozta töméntelen törmelék eltakaritása, ugy hogy vele együtt azonnal az épités is megkezdődjék. Vajjon sikerülni fog-e olyan hatalmas munkaerőnek, olyan edzett, olyan kemény-karu embernek, mint Bódy Tivadar azt, amit e tekintetben vállalt, ily rövid időn belül megvalósitani.

A polgármesteri programm visszavezette emlékezetünket arra az időre, amikor még nem volt háboru, amikor még csöndes boldogságban ábrándozott ez a nagyszerüen nekilendült város. Eszünkbe jutott az a nevezetes beszéd, amelyet Bárczy István mondott 1913. november 17-iki közgyülésen, amikor a főváros egyesitésének negyvenéves jubileumát ünnepelték és amikor az ötödik évtized munkáját, feladatait és várható eredményeit jellemezte:

— Milyen szép lenne akkorára bemutatni — mondotta Bárczy — az uj városházát, amely cimere lesz a másfél millió lakosu fővárosnak, szemben az uj Erzsébet-sugáruttal, amely a városházától a Városligetig vezet, szebbnél-szebb házakkal és értékes üzletekkel, mellette jobbra-balra a régi levegőtlen utcák, házak helyén egészen uj egészséges városdarab. A Tabán mintaszerüen megépitve, a belső város legkellemesebb lakórésze, a Gellérthegyre két oldalról felvezető sikló, a Citadellában nyüzsgő élet, a Gellérthegy alján Európa legszebb fürdője, a piaristák épülete helyén a legszebb hotelek egyike...

És igy vágtatott végig tovább is Bárczy magasröptü fantáziája az egész városon és rezignáltan tette hozzá:

— Ugy-e bár mindez széditő utópia? — pedig nem az, csak az idő kevés.

Alig mehetett azonban a boldog város egy esztendeig a vágyak sima, egyenes utján, jött a háboru és az időből, amit kevésnek mondott Bárczy, nem maradt semmi, de éppen semmi. Álmok és vágyak hatalmas palotái omlottak össze és megingott a ház, hogy Budapest félszázados jubileumára meg tudjuk-e menteni még azt, ami már egyszer megvolt nekünk. Ez, csak ez a maximuma ma annak, amit szeretnénk, ami után vágyunk. És abból a beszédből, amit Bódy Tivadar dr. polgármester megválasztása után mondott egy nehéz viszonyokat leküzdő, minden háborus romlást ártalmatlanná tevő, biztos kézzel épitő, tehetséges és szorgalmas polgármester képe alakult ki előttünk. Vajjon mit látott, mit érzett ebből a beszédből a törvényhatósági bizottság, amely elsősorban lesz hivatott Bódy munkájához segédkezet nyujtani? Megkérdeztük a törvényhatósági bizottság néhány kiváló tagját, akik nemcsak egyéni, belső értékük, de vezető szerepük révén is szinte az egész közgyülés hangulatát képviselni hivatottak, mi a véleményük a polgármesteri programmról. A következő becses megnyilatkozásokat tették a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

Feleki Béla dr.:

— Az első szó, amit megtalálok, ez: *becsületes programm.* Konstatálhatom, hogy az uj polgármester programmja *általános megelégedést keltett.* Szép programmot adni nem nehéz, de ha olyan férfiu szájáról hallhatjuk a munkára való nagy készség szavát, mint Bódy Tivadar, az csak örvendetes lehet. Igen helyeslem azt a kijelentést, hogy legelsősorban a háboruokozta bajok orvoslását kivánja, a háboruból a békére való átmenetre vonatkozólag az előleges intézkedések egész sorát akarja megtenni és hogy ezután *rendbe kivánja hozni a főváros háztartását* és igy megteremteni az alapot, amelyen tovább működhetik. Nagyon elismerésreméltó a programmbeszédnek az a része is, amelyben az uj polgármester a *lakásügy* rendezését helyezte kilátásba és amelyben intézkedéseket igért arra nézve, hogy miként kivánja foglalkoztatni azokat, akik érettünk küzdöttek utólérhetetlen bátorsággal és vérük hullatásával és akik majd a béke beálltával haza fognak térni. Ezekben foglalható össze a közel jövőre váró teendők első része, amely önmagában véve is óriási feladat és minden attól függ, hogy ez miként oldódik meg. A *szociális intézmények* kiépitése — fájdalom — csak egy későbbi idő feladata lehet, de ez nem jelenti azt, hogy ennek a kérdésnek stagnálnia kellene, sőt ellenkezőleg az eljövendő szociális intézményeket már ma elő kell készíteni és ha megteremtjük a szükséges anyagi eszközöket, amit *az uj adózási rendszer* behozatalától várunk, ehhez is haladéktalanul hozzá

---

gait, ügybuzgóságát, a polgárság iránt való igaz szeretetét, a szegény emberek iránt való meleg szeretetét és azt a közigazgatási rutint, amely már virtuozitás számba megy...

Mindenki érezte, hogy mindez nem dicséret, hanem merő igazság.

*

Az idegek megfeszültek, a fülek pedig erőteljes munkára készülődtek, mert a polgármesteri programmnak egyetlen egy szavát sem szabad elmulasztani. Még a teremben lebeg Bárczy utolsó szava:

— Éljen az uj polgármester! — Még hullámzik az éljen és a taps, de már uj szenzációra készülünk föl.

A polgármesteri programm minden szavát elkapták és szomjasaan itták föl a lelkek és látni kellett, hogy ebben a teremben nemcsak az uj ember, a hatalom uj birtokosa iránt érdeklődtek ebben a pillanatban, hanem Budapest jövendő sorsa iránt is.

A beszédnek különben minden szava érték, előre megfontolt és kiesztergályozott csecsebecse volt. Érezni kellett, hogy az uj polgármester nagy szeretettel épitette föl ezt a programmbeszédet. Nem árulunk el titkot és nem vagyunk indiszkrétek, ha elmondjuk, hogy bizony a polgármesteri programmbeszéd nem volt rögtönzés, hanem előre megszerkesztett jeles szónoki munka. A programmbeszédeket soha sem szokták rögtönözni, hanem rendesen előre kinyomatják és nem az az igazi beszéd, amit a programmadó elmond, hanem az, ami ki van nyomtatva. Ha kifelejt, ha hozzátesz, ha megváltoztat valamit, az nem számit, csak az az érvényes, ami nyomtatásban van. Bódynál ilyen bajok nem lehettek volna. Előtte is ott feküdt a gépirásos beszédszöveg, sőt Folkusházy alpolgármesternek a kezébe is odanyomott egy példányt:

— Légy szives aztán sugi, ha megakadnék.

Folkusházy a ceruzáját ráfektette a gépirásos kéziratra és soronkint huzta azt lejjebb és lejjebb. Egyszer csak elkezdte a fejét csóválni és csóválta mindaddig, amig Bódy az utolsó szót is ki nem mondta. Akkor hátra esett a székében és igy szólt:

— Hát ezt még nem láttam, egyetlen szót ki nem nagyott és hozzá nem tett.

Hock János, aki ott támaszkodott az emelvénynél, csak ennyit mond:

— Jó tanuló az uj polgármester.

Maga a beszéd nagyszerü hatást keltett. Az emberek szivét azonnal megnyitotta, amikor legelőbb is a háboru sujtotta szerencsétlenekről emlékezett meg. De megtalálta a beszédben mindenki a magáét és állandóan ugy ropogott az éljen, min a sortüz a schwarmléniában.

— Minden eszközzel olcsóbbá kell tennünk az élelmezést... (Ugy van! harsogta Bittner János.)

— ...lakás, élelem és öltözködés rémes árakkal teszi lehetetlenné a megélhetést...

— Bizony, bizony — bólintgatott szomoruan Krausz Simon.

— ...Fellenditeni az épitőtevékenységet...

— Helyes! — kiáltott lelkesen ujlaki Müller József.

— ...Fel kell emlitenem még a kereskedelmi és ipari kikötőt...

— Éljen, éljen! — riadt föl Havass Rezső ismert hangja.

— ...Magát a fővárost az ország élelmiszer-kereskedelem gócpontjává kell fejlesztenünk...

— Éljen mindnyájunk drága Tivije — sugta a szomszédjának Bogdányi Mór.

— ... nemzeti, hazafias szellemtől áthatott szociális és kulturális tervek...

— Ez már beszéd! — harsogta Sümegi Vilmos.

És igy végesvégig olyan volt az uj polgármester programmbeszéde, mint egy dusan megrakott karácsonyfa. Mindenki megtalálta rajta a maga kedvenc ajándékát, a maga kedvenc játékát.

*

Alig hogy kimondta az utolsó szót, megindult a verseny, hogy ki lesz az első gratuláns. A hátsó padokban és az ujságirók karzatán nagyösszegü fogadások is történtek. A főpolgármester-választásnál Müller József érkezett be elsőnek és most sem hagyta magát. Veretlen maradt, megint csak ő volt az első, aki elsőnek nyujtotta kezét az uj polgármesternek. Azán végig odatódult az egész ülésterem. Bódynak mindenkihez volt egy szives szava és tanuk állitják, hogy a százakra menő gratulációk elfogadásánál a válaszban egyetlen egyszer sem esett ismétlésbe. Az a kitünő ujságiró-kollégánk jutott eszünkbe, aki a legutolsó nagy obstrukciónál fogadott, hogy száz obsrukciós ülésről szóló tudósitásban száz féle jelzővel fogja ellátni ezt a mondatot, hogy: az elnök az ülést bezárta. Eleinte kitünően is ment a dolog: az elnök az ülést vidáman bezárta, ... komolyan berekesztette, ... méltóságteljesen bezárta, ... később már nehezebben jöttek a jelzők: ... mélán bezárta ... rezignáltan berekesztette ... a végén már egészen kalandos dolgok jöttek ki ... szabályszerüen berekesztette, ... katonásan bezárta. Bódy Tivadar nemcsak hogy ismétlésbe nem bocsátkozott, de még ilyen kinosan „katonás" dolgokat sem mondott. Végig elmés és kedves volt, azért mégis fölsóhajtott, amikor végére ért a sornak és most már csak Bárczy István volt hátra. Még a karzat is megtapsolta, amikor a főpolgármester és a polgármester összecsókolták.

Kint a pipázóban még egy attakot kellett kiállani. Friss gratuláló rohamcsapatok tüntek föl, sőt itt is elcsattant egy csók: Bódy adta és Glückstha l Samu kapta. Itt álltak fel tulajdonképpen a tanács tagjai és harsányan megéljenezték az uj polgármestert.

---

kell fognunk. Emlitette a polgármester az *élelmezési* kérdést is, ami szinte az átmeneti idő egyik feladata, éppugy a *közegészségügy* kérdése is. Nem ismerem a polgármester részletes terveit, de ha e két dologban, az élelmezés és a közegészségügy dolgában eredményeket kivánunk elérni, ugy mindkettő tekintetében csak ugy érhetünk el komolyabb eredményeket, ha *ebbe a feladatkörbe Budapest környéke is belevonatik.* Ezalatt azt értem, hogy a főváros környékén fekvő községek a két kérdésben, élelmezés és közegészségügy dolgában *a főváros hatásköre alá helyeztetnek.* Nézetem szerint ugyanis a közegészségügyet csak ugy fogjuk eredményesen szolgálni, ha a különböző intézmények, kórházak, fertőtlenitő stb. fentartása mellett odatörekszünk, hogy a járványokat Budapest környékéről be ne lehessen hurcolni a fővárosba. Ez pedig csak ugy lehetséges, ha a főváros és a környékbeli községek közegészségügye egységesittetik. Ami az élelmezés kérdését illeti, oda kellene törekedni, hogy Budapest környéke olyan gazdasági müvelési ágakkal foglalkozzék, amely az ottani lakosságnak keresetet és jövedelmet nyujt, másrészt az ottani produkált terményekben és az állattenyésztés terén olyan bőség éressék el, hogy a főváros ellátása biztositva legyen és megszünjék az az állapot, amire méltán ráillik az egyik miniszter vádja, aki azt mondta, hogy *Budapest környéke valóságos Sahara.* Természetesen a nagy munkához, amely a fővárosra vár, egy *kielégitett, megélni képes tisztviselői karra* van szükség és azért csak helyeselhetem a polgármester kijelentését, amely szerint igyekezni fog *ugy a tisztviselői kar, mint a tanszemélyzet* helyzetét olyan módon megjavitani, hogy azok gondtalanul felelhessenek meg hivatásuknak. Egyes részletkérdésekre a kitünő programm nem terjed ki, de már a polgármester-választó közgyülést követő szakülésekben hallottunk nyilatkozatokat a részletek kivitelére vonatkozólag is, ami igen érdekes perspektivát nyujt a jövőre nézve. Igy felemlitette az uj polgármester, hogy a városszabályozás terén különösen *a gyáripar részére kellő terület kijelölése,* valamint egy virágzó gyáripar megteremtésére szükséges minden előfeltételnek biztositása egyik legelső gondja lesz. Ugyancsak odanyilatkozott, hogy a *vizvezeték kiépitése* és a vizellátásnak minden igényt kielégitő rendezése az első teendők közé tartozik. Nem hallottunk még részleteket az uj polgármester *közlekedési* programmjáról, de a költségvetés tárgyalásánál erre is ki fog terjeszkedni. Egyszóval a legközelebbi idő nagy és nehéz munkát ró Budapestre és kedvező auspicium, hogy egy kiváló munkás, egy ernyedetlen szorgalmu ember és ahogy a főpolgármester üdvözlő-beszédében mondta, a közigazgatás egy virtuóza lesz az előmunkás, a vezető, aki tettre és munkára szólitja föl Budapest egész lakosságát. Az ő szeretetreméltó egyénisége, mindnyájunkat bátoritó és buzditó felhivása, meggyőződésem, nem fog eredmény nélkül maradni.

Glücksthal Samu dr.:

— Az uj polgármester programmja frázisok nélküli, *tiszta munkaprogramm,* amely teljesen az ő egyéniségére vall, mert ő már alpolgármesteri működése alatt is a városi adminisztráció minden terén folytonos és igen nagyarányu munkát végzett. Programmbeszédében végigment az összes szükségleteken. A főváros láthatára ugyanis most igen sötét. A háboru teljesen felboritotta a háztartás egyensulyát, nincs lakás, nincs élelmiszer, nincs viz, rossz a közlekedés, egyáltalán minden üzem erősen szenved. A főváros lakosságának arra van szüksége, hogy mindezek helyreüttessenek. A háztartást nem lehet többé ebben a helyzetben hagyni, amely csak arra alkalmas, hogy évről-évre szaporodik a deficit. Más vár sokban, mint Bécsben és Berlinben, a háboru alatt is egyensulyban tartották a bevételeket a kiadásokkal és uj bevételi forrásokról gondoskodtak, a létezőket pedig fokozták. Mi tulságosan bizunk abban, hogy a kormány fogja az egyensulyt helyreállitani azáltal, hogy a háborus kiadások folytán előállott deficitet megtériti és már hónapok előtt szó volt arról, hogy *ötven millió koronát a fővárosnak megtérit az állam.* Én bizom abban, hogy ez be is fog következni, mert kétségtelen, hogy a deficit tulnyomó része kizárólag a háboru ráhatásából keletkezett. De még ha ez meg is történik, akkor sincs a kérdés végleg elrendezve és akkor is gondoskodni kell *a bevételek erőteljes szaporitásáról.* A polgármester a nagy *takarékosságot* is emlitette és kilátásba helyezte, hogy azt minden erejével el is akarja érni. Ha lehetséges a takarékosság révén lényegesen javitani, végtel nül örvendetes lesz. Sajnos, nem bizom benne. A folytonosan fokozódó költségek, a tisztviselők fizetésének rendezése csakis a bevételek fokozása révén lesz lehetséges. A polgármest ri programm kiterjed az összes szükségletekre. A vizmüvek gyors kiépitését helyezi kilátásba, a lakások *tényleges* felépitését, a közélelmezési intézmények kibővitését, kialakitását, egyszóval mindazt, amire a legközelebbi időben égető szükség lesz. Egyszóval reám a polgármester ur programmja igen megnyugtató hatással volt és én bizom abban, hogy Bódy polgármester ur, aki az ügyek legapróbb vonatkozásairól is tudomással bir és azokat közvetlenül irányitja, Budapest polgárságának helyzetét lényegesen meg fogja tudni javitani. Egyáltalán számolok azzal, hogy *a főváros egy erős munkaprogramm megvalósitásába kerül bele.*

Waigand József dr.:

— Örömmel hallottam *Bódy* Tivadar dr.-nak, az ujonnan megválasztott polgármesternek programmbeszédét, amelyben erőteljesen hangoztatta azt a régen várt elhatározást, hogy a főváros háztartásában érvényt kiván szerezni az olyan igen szükséges takarékosságnak. Őszintén szólva, nem is várhattam mást az uj polgármestertől, akinek alpolgármesteri működése is garancia arra, hogy a főváros gazdálkodásában uj rendet fog meghonositani. Bódyt mindenkor ugy láttam a tanácsban, mint a reális gazdálkodás egyik szószólóját, akinek akarata azonban ezideig nem igen érvényesülhetett. Ideje volt, hogy eljöjjön ez az uj éra, mert őszintén szólva, már az összeomlással fenyegetett a főváros pénzügyi helyzete. Ez az oka, hogy nemcsak hiszem, de tudom, hogy Bódy alatt a reális gazdálkodás veszi kezdetét és meg vagyok róla győződve, hogy sikerül neki idővel és fáradságos munkával *konszolidált állapotokat* teremteni. Bárczynak, a népszerü, bohém alpolgármesternek gazdálkodását én a főváros közgyülésén minden alkalommal kritika tárgyává tettem, dacára annak, hogy a tehetséget és a nagy koncepciót nem tagadhatom meg Bárczytól. Ő azonban mindenhol és mindenben csak a szépet kereste és konturjaiban látott mindent, a részletek az ő szemében kicsinyes dolgok voltak. Neki az volt a fontos, hogy a Dunaparton milliók és milliók beleölésével egy szép épülő épüljön, de soha sem tartotta fontosnak, hogy példának okáért egy utcának a csatornázása rendbejöjjön. Meggyőződésem, hogy Bódy reális gazdasági politikája rendbe fogja hozni a főváros háztartását és mérséklődni fognak azok a folyton nagyobbodó terhek is, amelyek Budapest polgárságának vállait nyomják. Örömmel hallottam a polgármesteri programmbeszédben, hogy takarékos gazdálkodás veszi kezdetét a városházán. Nehéz munka lesz azonban a csaknem félmilliárdig emelkedett adósságok törlesztését és kamatterheit viselni, de ha azonnal javulást nem lehetne is előidézni, abban mindenesetre bizom, hogy a háztartásnak bomlási folyamatát sikerülni fog Bódy Tivadarnak megállitani és a városházi gazdálkodást a rendes mederbe terelni.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Ma **szerdán** május 1-én
2 ünnepi előadás 2
délután 1/4 4 és este 1/8 8 órakor
Csütörtökön 1/4 4 órakor } fél áru előadások
Szombaton 1/2 5 „ } teljes müsorral.
Vasárnap 1/2 4 órakor nagy előadás teljes müsorral.
Minden este fél nyolc órakor nagy előadás a szenzációs müsorral.

Hadimilliomosok a temetőben

Tülekedés a sirboltokért

A közgyülésen most van napirenden az a tanácsi előterjesztés, amely a sirhelydijak és az öntözési, gyepezési és sirboltnyitási dijak felemelését javasolja. Az előterjesztés figyelemmel van a szegényebb néposztályokra, de nem kiméli a gazdag embereket. És hogy ebben mennyire igaza van, annak jobb bizonyitéka nincs, mint amit itt alább fogunk elmondani.

Nagyon jól tudjuk, hogy milyen abnormális, beteges pénzbőség uralkodik a társadalom bizonyos rétegeiben ugyanakkor, amikor a dolgozó, a fixfizetéses elemek, a tisztviselők, lateinerek szinte megélni is alig tudnak. A hadimilliomosok azonban nem ülnek a pénzükre. Olyan mérhetetlenül sok van nekik, hogy legtöbbször nem is tudják, mire dobálják ki. A lóversenyen pénzáradat folyik, a hadimilliomosok csillogó pénzhegyei a börzére csalják a kisembert is, a bakkaratot és egyéb hazardjátékokat be kellett a klubokban szüntetni, mert a hadimilliomosok ott is megjelent pénze olyan arányokat adott az előbb szelid és mulattató játéknak, hogy az gyilkos veszedelemmé fajult. Akinek öt-hat öreg csészéje, két ócska festménye van, az aukciót rendez, mert a hadimilliomosok mindent megvesznek, minden pénzt megadnak, amit kérnek. Szerencsére ezen az uton a társadalom egy és más osztályaiba is átszivárog a pénz s igy történik az, hogy mindenki könnyü szivvel válik meg a pénzétől. Valóságos tékozlás folyik Budapesten. A hadimilliomosok megcsinálták a könnyelmüség iskoláját.

Természetesen a hadimilliomosok eljövendő nagy pénzdinasztiák őseinek érzik magukat és igy családi ügyekre is rengeteg pénzt áldoznak. Tudunk például egy hadimilliomost péket, aki leányának esküvőjét nem az obligát fényképen, hanem filmen örökittette meg. Innen van azután, hogy a hadimilliomos dinasztiák sirboltokat is vásárolnak. A temtőkben is csak ugy lefoglalnak minden előkelő helyet, mint például a szinházban. Csak természetes volt a közegészségügyi ügyosztálynak az az elhatározása, hogy eleget tesz a pénzdobálók olthatatlan vágyának: drágább sirhelyeket árul, mert, amilyenek eddig voltak, azok nem tetszettek a hadimilliomosoknak. Tulontul olcsóknak találták őket.

Hogy mit müvelnek ezek az emberek a temetőkben, azt illetékes helyen igy jellemezték a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— *Valósággal dől a pénz a temetőkbe.* Ilyen állapotokat, mint ma vannak, még sohasem láttunk. A hadimilliomosok és az agyongazdagodott elemek ostroma arra inditotta a főváros közegészségügyi ügyosztályát, hogy például *a budai részen levő temetőkben ma már az első sorban nem enged sirhelyeket eladni.* Viszont a rákoskereszturi temetőben *egy nagy parcellát össze-vissza kellett szelni utakkal, hogy jó sok első soros sirhely legyen.* Más ma nem kell az embereknek, csak első sor. Megható az is, hogy az emberek egyszerre milyen kegyelettel sirokat egyszerre gondozni kezdenek, mert nem tudják az emberek, hogy hova tegyék — a pénzt. A temető-gondnokoknál egész bucsujárás van azokból az emberekből, akik gyepezéseket, öntözéseket és virágdiszitéseket rendelnek meg. Valóságos temető pompa bontakoznék ki ezekből az állapotokból, ha a nyáron a vizhiány utját nem állná. A mult esztendőben ugyanis *a temetési kertészetnek a munkás kéz- és a viz hiánya miatt szünetelnie kellett.* Az idén még természetesen nem tudjuk, hogy mi lesz. A kerepesi temetőben máris sok a panasz, mert nem lehet napszámost 10—15 korona napibér alatt kapni és az öntözést ma is mindössze tiz leány végzi.

Ime a hadimilliomosok inváziója a temetőkben. Az előkelő sirhelyek árának felemeléséről szóló tanácsi előterjesztéshez kommentárként ajánljuk az elmondottakat.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII, Rökk Szilárd-utca 30
Telefon: József 1—48. szám.

A király apró vendégei

Pesti gyermekek nyaralása — A Népjóléti Központ missiója

Az a gyönyörü gondolat, amely magától a koronás királytól ered és amely a háboruban sokat szenvedő gyermeksereg nyári üdülését kivánja szolgálni, immár a megvalósulás stádiumába jutott. Épen most érkezett le a fővároshoz Vadnay Tibor dr. kormánybiztos leirata, amely a budapesti gyermekek nyaraltatására vonatkozólag teszi meg a generális intézkedéseket. A kormánybiztos a budapesti gyermekek kiválasztásával járó összes teennivalók egységes intézésére Budapest székesfőváros Népjóléti központját, illetve annak igazgatóját, Csergő Hugó dr.-t kéri föl. Ennek a felkérésnek igen érdekes előzménye az, hogy a mult héten a kormánybiztosnál megartott értekezleten ugy határoztak, hogy a budapesti gyermekek nyaraltatásának ügyét a Munkások Gyermekbarát Egyesületére bizzák, amely egyesület az elmult esztendőben 2400 budapesti gyermek nyaraltatását kitünően intézte el. Az utolsó pillanatban azonban a Munkások Gyermekbarát-Egyesülete beadványnyal fordult a kormánybiztoshoz, amelyben elmondja, hogy bár hálás köszönettel fogadja az egyesület a megtisztelő megbizást, de az egyesület képviselői szükségesnek látják, hogy „legyen egy osztályjelleg tekintetében semleges, olyan hatósági szerve a budapesti gyermekek összetoborzásának munkája élén, amelyben minden érdekelő réteg bizalommal közeledhetik. Ebből a célból az ügy érdekében és Méltóságoddal egyetértően, annak szükségét fejezzük ki, hogy a Budapest székesfőváros területére szoritott Károly király gyermeknyaraltatási akció élére dr. Csergő Hugó urat, Budapest Népjóléti Központjának igazgatóját meghivni méltóztassék."

Csergő Hugó dr. természetesen nagy készséggel vállalta ezt a szép megokolás kiséretében érkezett megbizatást és megkapván a kormánybiztos átiratát, máris megkezdte a szervezés nagy munkáját. Felkerestük Csergő dr. igazgatót, aki a következőket volt szives akciójáról elmondani a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A Népjóléti központ örömmel fogadta a megtisztelő és jelentőségteljes megbizást. A magam személyére nézve pedig végtelenül jólesik, hogy éppen a Munkások Gyermekbarát Egyesülete volt, amely számomra ezt a megbizatást kérte és jólesik, hogy éppen azokból a körökből jut ki a Népjóléti Központ nak a bizalom, amelynek megnyilatkozásából világos, hogy a legjobban sujtott osztállyal szemben hiven teljesitjük feladatunkat.

— Átérzem természetesen a nagy nehézséget és felelősséget is, amelyet magamra vállalok, de örömmel vállalom ezt is annak a célnak a szolgálatában, hogy 20,000 pesti gyermeknek az üdülés áldását lehet juttatni. De fontos a mi szempontunkból az is, hogy a Népjóléti Központnak ismét szélesebb keretekben lesz módjában a maga tevékenységét kifejteni. Nagy segitségnek tartom, hogy a munkások biztositották támogatásukat, amellyel a leggondosabb szervezést fogjuk végrehajtani. A Munkások Gyermekbarát Egyesülete *Matos* elnök és *Szerdahelyi* főtitkár vezetésével a mult esztendőben 2400 gyermek nyaraltatását szervezte meg és az ő szervezeteik legnagyobbfoku közremüködésére számithatunk most is. Legelsősorban is munkásgyermekekről van ezuttal is szó, de osztálykülönbség nélkül fogunk mindent megtenni a kishivatalnokok és más rászoruló középosztálybeliek gyermekeiért is. Különös gondunkat fogja képezni a felügyelőnői szervezet megteremtése, amelyre vonatkozólag állandó megbeszéléseket folytatok a kormánybiztos ur őméltóságával és reméljük, hogy sikerülni fog ezt a szervezetet jól kiépiteni.

— A gyermekek jelentkezése máris megkezdődött a Népjóléti Központban, de a többi egyesületekben és a munkás szakszervezeteknél is. Az első három napon csak a Népjóléti Központban háromszáz jelentkezés történt. Minden gyermeket felveszünk, ha a felvételt a megállapitott kizáró okok nem akadályozzák. A jelentkezések megejtése után a gyermekek behivót kapnak a sorozásra, amelynek egészségügyi részét a *Munkásbiztositó pénztár* és *Ferenc József-kórház* orvosai fogják megejteni. Ezzel az egészségügyi vizsgálattal egyidejüleg utánanézünk a jelentkező gyermekek anyagi viszonyainak, nehogy visszaélések történhessenek. A besorozásnál természetesen a legfontosabb szempont az egészség kérdése és itt az orvosok az üdülésre való rászorultság fokait fogják megállapitani.

— Megkezdődik most már az iroda megszervezése is, amelyet a Szabómunkások Szakszervezetében (Almássy-tér 2.) kivánunk felállitani. Minden lehető eszközzel személyes meggyőződést fogunk szerezni arról, hogy az elhelyezés, az élelmezés és az egészség szempontjából teljesen kifogástalan legyen. Ismerve azonban a kormánybiztos intencióit, nem lehet benne kétség, hogy mindez a legkielégitőbben fog megoldódni. *Bódy* polgármester ur is nagy örömmel vette tudomásul a Népjóléti Központ megtisztelő megbizatását és ugy a maga, mint a tanács és a kerületi előljáróságok leghatározottabb támogatását igérte meg.

*

Értesülésünk szerint Vadnay kormánybiztos arra számit, hogy mintegy 20—30,000 gyermeknek jut ki a nyaralás örömeiből. Legkevesebb 20,000-nek azonban mindenesetre, ebből a számból Budapestre legkevesebb 10,000, a környékre 5000 és a vidékre is 5000 jut. A jelentkezést több egyesület segit lebonyolitani a Népjóléti Központnak, mig a gyermek-kórházak anyagát Berend Miklós dr. egyetemi magántanár fogja besorozni. Megbizta azonkivül a kormánybiztos Csergő dr. igazgatót az adminisztrativ teendők elvégzésére szolgáló iroda szervezésével. Az irodát Matos, a Munkás Gyermekbarát-Egyesület igazgatója és Szerdahelyi, az egyesület főtitkára, fogják vezetni. Fölkérte végül a kormánybiztos Csergő dr. igazgatót, hogy a Népjóléti Központ pénztárával és számvevőségével kezeltesse azokat az előlegeket, amelyeket az akció lebonyolitására a kormánybiztos fog kiutalni.

Események

Ujabb dispensaireket állitanak föl. A tanács a közegészségügyi ügyosztály előterjesztésére elhatározta, hogy tekintettel az egyre szaporodó tüdőbetegekre, ujabb dispensaireket állit föl. A VII. kerület kap kettőt és pedig egyet a Csikágóban, egyet pedig a Dob-utca és a Csengery-utca sarkán. A IX. kerületben a Márton-utca és Mester-utca sarkán létesitenek egyet. Az uj dispensairek barakkokban nyernek elhelyezést és egészen egyszerüek lesznek. Eredetileg az ügyosztály üzlethelyiségeket akart kibérelni, de nem talált alkalmas helyiségeket, ami mégis lett volna, az nem volt megfelelő a cél.. r. A tervek és a költségvetés már készen is van és legközelebb ki fogják irni a vállalkozók számára a pályázatot.

Az első kerületi előljáróválasztás. Az első kerületben megüresedett előljárói állás betöltése céljából a legközelebbi közgyülésen ejtik meg a pótválasztást, amelyre azért kerül a sor, mert az első választásnál *Badál* Ede nem kapta meg az abszolut többséget *Halász* Elemérrel és *Wigh* Jánossal szemben. A választás eredménye meglepő volt, mert mindenki azzal számolt, hogy az igazi mérkőzés *Badál* és *Wigh* között lesz, ezzel szemben azonban *Badál* után *Halász* Elemér kapta a legtöbb szavazatot. A pótválasztáson aligha férhet kétség ahhoz, hogy *Badál* Edét fogják megválasztani, amit nemcsak az tesz természetessé, hogy régebbi főjegyző, mint Halász Elemér, de az is, hogy abban a kerületben müködik a kerület lakosságának teljes megelégedésére, amelynek számára választja a közgyülés az előljárót. A Halász-párt ugyan minden követ megmozgat és *Grecsák* Károly, a volt igazságügyminiszter is erősen korteskedik, jelöltjük esélyeit azonban még ez sem tudja megnövelni.

A Városi Villamos uj vezérigazgatója. Bódy Tivadar dr. polgármesterré választatván, nem maradhatott tovább a Városi Villamos ügyvezető-igazgatója, be kellett tehát tölteni a vezérigazgatói állást, amelyre az utóbbi időben özönével emlegették a jelölteket. Az állás betöltése a hétfői igazgatósági ülésen meg is történt. Az ülésen, amelyen Bárczy István főpolgármester elnökölt, tudomásul vették, hogy Bódy Tivadar polgármester megtartván alelnöki állását, az ügyvezető-igazgatóságot leteszi. Erre Wörner Adolf igazgatósági tagot, aki a vállalatnak huszonöt éven át volt müszaki igazgatója és ő épitette magát a villamost is, ügyvezető-igazgatóvá választották meg. Wörner Adolf, aki német származásu ember, ezelőtt hat esztendővel ment nyugalomba és pátriájába, Düsseldorfba költözött. Megszokni azonban nem tudott, visszatért Bécsbe, de itt is hiányzott neki a magyar föld és a pesti levegő. Csakhamar ujra Budapesten üdvözölhették tehát régi ismerősei, akik most elmondhatják róla, hogy még a pesti levegőn kivül is hiányzott neki valami: a munka és ugy látszik a Városi Villamos.

Guthi Soma a Király-szinházban. Vasárnap féltizenkettőtől egyig nevet az, aki elmegy a Király-szinházba Guthi Soma, a jeles iró és páratlan humorista szabad előadására. Olcsó jegyek kaphatók a szinházban és a Szinházi Élet boltjában (Erzsébet-körut 29.)

Jubiláló postafőtiszt. Varga István, posta- és távirda-főellenőr, az arany szolgálati kereszt tulajdonosa most ünnepli 25 éves szolgálati jubileumát. A kiváló főtiszt, mint a 72-es postahivatal vezetője rendkivüli érdemeket szerzett, kivált a hirlapok expediálása körül és ugy a személyzet, mint az ügyfelek körében szimpátiát és becsülést biztositott magának.

Fasor-Kabaré és nem Park-Kabaré lesz a neve annak a legujabb müvészi vállalkozásnak, mely Upor József vállalataként nyilik meg május hó 15-én, az Aréna-ut 84. sz. alatt, (a Városligeti Fasor sarkán.) A Fasor-Kabaré igazgatósága már javarészben összeállitotta Budapest legelőkelőbb és legnépszerübb müvészeiből álló társulatát. Ebből a valóban nagyszerü névsorból egyelőre csak Hegedüs Gyula, Kökény Ilona, Rajnai Gábor, Kertész Dezső, Vendrei Ferenc, Békeffi László, Bársony István, Szemere Gyula, Kovács Juci, Mály Gerő, Rajka Aliz, Marosi Adél, Ürmössy Anikó, Matány Antal és Lányi Juliska neveit emlithetjük. A diszesen átalakitott helyiségben a nagyszerü megnyitó müsor próbái Balassa Jenő müvészeti igazgató vezetésével már megkezdődtek.

A Budapesti Ujságirók Egyesülete Almanachja. A Budapesti Ujságirók Egyesületének Almanachja most jelent meg s az idei hatalmas kötet is gazdag tartalommal, pompás kiállitásával lepi meg az olvasó közönséget. A bevezetést Márkus Miksa, a B. U. E. elnöke irta, ezt nyomon követi a fővárosi napilapok szerkesztőségeinek élvezetes, változatos leirása a legkitünőbb kartársaink tollából. Szini Gyula, Kálnoki Izidor, Rajna Ferenc, Benda Jenő, Farkas Antal, Kaczér Illés, Kádár Lehel, Lovászy Károly, Török Gyula, Faragó Jenő, Erdősi Dezső, Gergely Győző, Erdélyi Jenő, Sándor Mihály, Lázár Leó, László Jenő, Pogány Kázmér, Mérő Gyula, Tóth László, Szabó Imre és Hajnal Jenő ismertetik ötletes cikkekben a redakciók belső életét. Ezután Rákosi Jenő, Hoitsy Pál, Preisner Ignác, Szatmári Mór, Kun Andor, Molnár Jenő, Lakatos László, Táborí Kornél, Hegedüs Gyula, Kósa Miklós és Franyó Zoltán szines irásai következnek, amelyekben a régi és mai ujságirásról és ujságirókról mondanak el sok mulatságos és tanulságos dolgot. A könyvet az ujságirókról való nagyszerü karikaturák és rajzok tarkitják, amelyek alatt Molnár Ferenc, Szini Gyula, Bét Dezső, Honti Nándor, Balázsffy Rezső és mások nevei diszlenek. A cimlap Biró Mihály müve. Az idei Almanachot Eötvös Leó szerkesztette. A könyv tiszta jövedelme a Budapesti Ujságirók Egyesülete özvegy- és árva-alapját gyarapitja, ára 30 korona. Megrendelhető a Budapesti Ujságirók Egyesületénél, VII., Rákóci-ut 10.

Belvárosi Szinház. A Noé bárkája bemutatóját május 2-ára, csütörtökre tüzte ki a Belvárosi Szinház igazgatósága. A darab, amelynek Hatvany Lili bárónő a szerzője, egy semleges városban, ellenséges diplomaták közt játszik. Irodalmi köreink nagy érdeklődéssel várják a bemutatót, mert minden jel arra vall, hogy nagy tehetségü irónő alkotása fog szinre kerülni Bárdos Artur igazgató rendezésében. A szinház jeles müvészgárdájának ezuttal is alkalma lesz, hogy tehetségét ragyogtassa. A főbb szerepeket Mészáros Giza, Simonyi Mária, akit a Magyar Szinház engedett át Mária Felicia hercegnő szerepére, továbbá Ilosvay Rózsi, Harmos Ilona, Kürthy Mina, Baán Nelly, Petheő, Gellért, Lajthay, Bánóczy, Békeli és Bársony játszsza. A diszleteket Falus Elek és Hergyet Rezső, a Belvárosi Szinház épitői tervezték.

Legjobb megóvás a Katzer-féle (R.-t.) Első konzerváló intézet bundák, szőnyegek stb. részére. (Ó-utca 44. Telefon 21-98.) Egyedül teljes és legkiméletesebb tisztitás a Katzer-féle szab. szövetóv-alátéten. Szenzációsan legjobban bevált találmány.

A városligeti Henry-aréna népszerüsége elérte a tetőpontját, aminek külső képe az állandóan zsufolt házakban nyilvánul meg. Henry igazgató a legkiválóbb világvárosi programmal kedveskedik a publikumnak, amely véget nem érő tetszésnyilatkozataival honorálja a neki nyujtott szórakozást.

Békeszinpad. Ezen a néven nyilik meg május elsején a Nemzeti Park területén a főváros legujabb variete-szinháza, minek alapjait még a néhai kitünő Mérei Adolf vetette meg és amit özvegye teljesen az ő szellemében kiván vezetni. Eszerint a Békeszinpad azokat a nagyszerü variete-hagyományokat ujitja föl, amiket évekkel ezelőtt az ősbudavári variete ápolt. Naponként két előadásban, 6 és fél 9 óraj kezdettel.

Nagy müsor az Urániában. Régi recipéje a szinházdirektoroknak, hogy a szezón végére kell tartogatni a legjobb müsorokat: ilyenkor már csak a szenzációk töltik meg a szinházakat. Erre a recipére vall az Uránia e heti müsora. Valóban nagy müsor ez: két világhirü müvész mesteri filmalakitása. Az Uránia uj müsorának első filmje a halott Psilander müve, a Szivek lovagja. Egész legendakor övezi most is az elegáncia mesterének emlékét. Az a müvészi hagyaték, amely utolsó filmalakitásaiban reánk maradt, klasszikus müvei Psilandernek. Egy bájos, derüs vigjáték központjában látjuk itt vásznon (ugy mint az életben volt) a szivek lovagjaként. Az Uránia uj müsorának másik darabja a hires amerikai beauty, a szépséges Mady Christians legujabb alakitása: A 13-ak. Honoré de Balsac világhires regénye (Ferregus) után.

A tékozló és a Kikapós hercegnő. A vége felé közeledő moziszezónnak a legkiemelkedőbb filmalkotását mutatja be a Mozgókép-Otthon. Raimund Ferdinánd hires és sokat emlegetett drámájából „A tékozló"-ból készült a müsoron szereplő, öt felvonásból álló hasonló cimü filmdráma. Hőse egy csak az örömekért élő férfi, aki hatalmas vagyonát két kézzel szórja széjjel. A tékozló cimszerepét Flotwell grófot Wilhelm Klitsch a kiváló drámai müvész alakitja. Marchal Mária és Liane Haid jutnak még igen hálás feladathoz a darabban. Kiegészíti a müsort egy pompás háromfelvonásos vigjáték, melynek A kikapós hercegnő a cime. Az előadások 5, háromnegyed 7, fél 9 és 10 órakor kezdődnek.

Beketow-cirkusz. A cirkusz arról értesit bennünket, figyelmeztessük a közönséget, váltsa meg a jegyeit, különösen a délutáni és ünnepnapi előadásokra előre. A cirkusz pénztáránál és az elővételi helyeken egész héten előre lehet jegyeket kapni és egyetlen fillér előreváltási dijat nem kell fizetni. Azért szükséges az előreváltás, mert a közönség elkerüli a tolongást és biztosan jegyhez jut. Ennél hatásosabb és dicsérőbb kritikát a müsorról mi sem mondhatunk: a cirkusz minden előadásra megtelik. Ez a közönség kritikája.

A TŐKE

... Szemle

Harc a hadianyag értékesitése körül — A bőrkonjunktura tükre — Skodáék békeprogrammja — A vasutasok fizetésrendezése — A gabonaárak ujabb emelése — A régi menetrend visszaállitása

Nagynehezen, több hónapos huzavona után, végre az átmenetgazdasági miniszter tető alá hozta nagy művét, a *Hadianyag értékesitő részvénytársaságot*. Alighogy ez a vérszegény intézmény létrejött, máris megindult ellene az aknamunka. A földmüvelésügyi minisztert egy kormányrendelet felhatalmazta arra, hogy a mező- és erdőgazdaságot érdeklő katonai javak értékesitésére *külön* részvénytársaságot alapithat és a részvénytársasággal szemben a kormány nevében, mint alapitó járhat el. A kontravállalat ugyancsak hetek mulva alakul meg, de az első összecsapás már megtörtént. A Hadianyagértékesitő r.-t. igazgatósági ülésén kitört a háboru a kommerc és agrárérdekek közt és nyilvánvaló, hogy egy kormány két miniszterének két ugynevezett „altruista" vállalata fog versenyezni egymással. Ilyesmi is csak Magyarországon fordulhat elő és itt is csak azért, mert grófokból és magántudósokból verbuváltak szakminisztereket.

*

A bőrgyártás elismerten a legjobb háborus üzletek közé tartozik. De még a bőrgyárak sorában is páratlanul áll a kolozsvári *Renner*-féle bőrgyár esete. A vállalat két éve alakult át a Renner és társa cégből részvénytársasággá 200,000 korona alaptőkével. Idei nyeresége 438,283 korona, de tartalékol másfél milliót és 1,918.958 koronát a hitelezők tehertételén szerepeltet; tavaly két millióra higitotta részvénytőkéjét, most négy millióra emeli. Elképzelhető, hogy ennek a kis vállalatnak milyen horribilis hasznot jelenthet a háboru, amely *Teleszky* jóvoltából ujabb adómentes tartalékok létesitésére is alkalmat adott. Az ilyen nyerészkedő vállalatok burkolt támogatása helyett az volna a kormány kötelessége, hogy minden erővel megakadályozza jogtalan profitszerzésüket. Erre azonban várhatunk, amikor az ország cipőellátásának sorsát — *egy gyufaügynök* intézi.

*

Bécsi forrásból hire jár, hogy a *Skodáék* nagy béke-programmra készülnek. Különféle szép bejelentéseket hallunk arról, hogy már a Skoda is szeretné, ha vége lenne a háborunak és a béke gazdasági feladatait szolgálhatná. Ez igazán nagyon szép a Skodától, annál is inkább, mert megtehetnék, hogy a háboru folytatásához ragaszkodjanak. Nem teszik, hanem bejelentik, hogy a háboru után vissza fognak térni a háboru előtti termelési ágazatokra. Mit jelent ez magyarul? Azt jelenti, hogy Skodáék megint ráfeküsznek a vasuti anyagok, gépek, vaggonok és szerelvények gyártására. Persze nemcsak az *osztrák* piacnak fognak dolgozni, hanem ugynevezett „magyar" vállalatuk, a győri ágyugyár révén lefogják hengerelni a magyar versenyt. Ez a hasznunk lesz a Skoda békeprogrammjából, amely a Skodáéknak ujabb száz és száz milliókat juttat — *osztrák áruért*.

*

Szterényi jóvoltából és humanizmusából a vasutasok száz milliós fizetésrendezéshez jutottak. Azokon az előnyökön kivül, amelyeket ez a rendezés egyfelől a vasutas társadalomnak, másfelől a magyar közlekedési ügynek juttat, van egy speciális értéke, még pedig az, hogy meg kell mozdulniok végre a magánvasutaknak is. Teljes lehetetlenség, hogy a *Ksod* és a *Déli vasut* alkalmazottai továbbra is éhbéren tengődjenek. Elég volt a *Gordon-Schlosser-Czölder* triumvirátus garázdálkodásból, a *Pulszky* Garibaldik negyedmilliós szalonkocsijából és *Hollán* Miklósék kassai kéjlakásából. Tessék a személyzettel is törődni, nehogy egy szép napon az egész Ksod és Déli vasut személyzete a Máv.-nál jelentkezzék szolgálattételre. Vagy ezt akarják a jó urak?...

*

Az Omge nem nyugszik: rendkivüli közgyülésen fogja tárgyalni a határozati javaslatot, melybe a vezetőség az idei termés forgalmára vonatkozó kivánságait összefoglalták. E határozati javaslatban elsősorban *a gabonaárak föleméelését* sürgetik, az arra szorulóknak osztrák mintára olcsó hussal és olcsó kenyérrel ellátását, az ipari fogyasztási cikkek maximálását, lefoglalását és hatósági ellenőrzéssel való árusitását, a központok ellenőrzését és fokozatos megszüntetését stb. Azt hisszük, hogy az egész javaslatban csak a gabonaárak felemelésére vonatkozó kérelem a fontos, viszont épp ez az, ami felháboritó. A gazdák nemrégiben kaptak egy jókora koncot az uj maximális árakkal és már megint éhesek. Itt volna az ideje, hogy a kormány az Omge urainak ne a szájukat tömje, hanem a körmükre koppintson.

*

Az utóbbi hónapok során majdnem minden számottevő vidéki város feliratot intézett a kereskedelemügyi miniszterhez, amelyben a *régi menetrend visszaállitását*, különösképpen azonban gyorsvonatok megindítását kérték. Feleletül *Szterényi* József most Pozsonyt értesitette arról, hogy az összes kérelmeket az Államvasutak által *tárgyalás alá vétette* és ezek befejezése után valószinüleg sor kerül az államvasutak részéről méltányolt kérések teljesitésére. Felesleges hangsulyozni, hogy mit jelent a vidéki városok számára a gyors és jó közlekedés és a fővárossal való szoros kontaktus. Enélkül nemcsak, hogy fejlődni nem tudnak, de még lélekzeni sincs módjuk. *Serényi* alatt meg se hallgatták az ilyen sérelmeket. *Szterényi* legalább tárgyalás alá véteti. Reméljük, hogy a kormányváltozás nem juttatja kátyuba a vidéki városok áhitozott gyorsvonatait.

URÁNIA

Psilander Valdemárral a főszerepben:

A szivek lovagja,

filmjáték 3 részben.

Ezenkivül:

A 13-ak,

Honoré Balzac regénye filmen. Főszereplő: **Mády Christians.**

Előadások: Hétköznap 5, 7/47, 1/2 9 és 10 ó. 10 p.-kor
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u. 3 órától kezdve.

Korányi bárót megnyergelte a Concordia-malom. A napokban különös kommüniké jelent meg a lapokban. Arról szólott, hogy a nagybecskereki tengeri feldolgozó és olajgyár, amelyet a földmivelésügyi miniszterium és az Országos Központi Hitelszövetkezet közösen alapitottak, tiz millió korona alaptőkével részvénytársulattá alakult át. Hogy miért történt ez a tranzakció? Szakértők fejüket csóválva állnak e talány előtt, mert az mindenki előtt világos, hogy nagyobb tőkeszerzési szempontok szerepet nem játszhattak, hisz a kormány az esetleges financiális nehézségeket játszva le tudta volna küzdeni. Mélyrehatóbb okoknak kellett itt közbelépniök, amelyeknek nyitját könnyen megtaláljuk, ha arra gondolunk, hogy a magyar olajcsirátlanitási akció kiválóan bevált szakértője és irányitója, Vigh Emil rövid idő előtt megvált az O. K. H.-tól. Korányi Frigyes báró, az O. K. H. „zseniális" vezérigazgatója tehát itt állt most a nagybecskereki olajgyárral, amelyet azonban nem tudott igazgatni. Igy született meg aztán az a mentő-eszme, hogy két millió korona befektetéssel érdekeltséget nyujtanak a Concordia-malomnak és a nagybecskereki üzem továbbvitelét reá ruházták. Ekként és ez okból játszotta át Korányi báró az állam egyik üzemét a magántőke kezére, amely ezentul aligha fog altruista alapon dolgozni. Korányi báró alkotásra képtelen voltát misem igazolja jobban, mint a nagybecskereki olajgyár sorsa, amely fölött most már a Hazai bank és a Hatvanycég fog dönteni, nem pedig az O. K. H. Ime, ennyit ér az állam iparfejlesztési akcióia, ha abban nem arravaló emberek intézkednek.

A Magyar Bank igazgatóinak kitüntetése. A hivatalos lap minapi számában megjelent királyi kézirat szerint Ő felsége Dobay Aurélnak, a Magyar Bank ügyvivő igazgatójának a Ferenc József-rend középkeresztjét, Rudas Gyula igazgatónak a Ferenc József-rend tiszti keresztjét és Dallos Rezső vezérigazgatónak ugyanezen rend lovagkeresztjét adományozta. Ez a három kitüntetés annak a nagy és valóban eredményes munkának az elismerése, melyet a Magyar Bank az országos sóellátás terén a háboru alatt kifejtett.

Kinevezések a Jelzálogbankban. A Magyar Jelzálog Hitelbank igazgatósága dr. Adler Mihály és Fábri Béla igazgató-helyetteseket igazgatókká, Márkus Lipót igazgató-helyettest pénztári igazgatóvá, dr. Ferenczi Lajos igazgató-helyettest főtitkárrá, Beretvás Sándor cégvezetőt igazgató-helyettessé, dr. Elek Kálmán cégvezető titkárt főtitkár-helyettessé, Herczeg Sándor, Stomfai Lajos, Panek Ödön, Szeleczky Iván, Cserna Oszkár főtisztviselőket és dr. Häutler Géza első titkárt cégvezetőkké, dr. Lencz Lajost ügyésszé, Epstein Edét segédhivatali igazgatóvá és Zoltán Viktort főellenőrhelyettessé nevezte ki.

A Földbirtokbank tőkeemelése. A Magyar Földbirtokbank Rt. igazgatósága elhatározta, hogy május 14-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, melyen a társaság jelenlegi 15 millió koronát kitevő alaptőkéjének 25 millió koronára leendő felemelését fogja javasolni. Az igazgatóság inditványa értelmében az uj részvények 3:2 arányban a közgyülés által megállapitandó kibocsátási feltételek mellett a régi részvényeseknek fognak átvételre felajánltatni. A tőkefelemelést az intézet üzletkörének nagyszabásu kifejlődése, vállalatainak erős terjeszkedése, továbbá több uj üzleti terv megvalósitása teszi megokolttá.

Az Osztrák Hitelintézet most teszi közzé mérlegát, amely 29,170.883 korona nyereséggel zárul. A mérleg 3,003.984 koronával kedvezőbb a tavalyinál. Az osztalék — mint megirtuk — 39 korona. A mérleg szerint a 170 millió koronás alaptőke 13.305 százalékot kamatozott.

A Pénzintézeti Központ közgyülése. A Pénzintézeti Központ hétfőn tartotta második évi közgyülését a fővárosi Vigadóban. Az elnöki tisztet dr. Schmidt József b. t. t. elnök látta el; a pénzügyminisztert Elischer Viktor, a kereskedelemügyi minisztert Emic Ghusztáv, a földmivelésügyi minisztert Szomjas Lajos képviselték. A közgyülés az igazgatóság jelentését, zárszámadásait és a nyereség felosztására vonatkozó javalatait elfogadta és a felmentést megadta. Dr. Hoványi Géza orsz. képviselő a felszámoló Központi Hitelbank mai közgyülésének köszöetnét tolmácsolta; dr. Kegl János inditványára a közgyülés az elnöknek, az igazgatóságnak és a vezérigazgatónak köszönetet szavazott. Végül a közgyülés a 47 intézetnek uj tag gyanánt való felvételét határozta el. Ezekkel a Központ tagjainak száma 1350-re emelkedett.

A Hungária Bank r.-t. hétfőn tartotta közgyülését Sztáray Sándor elnökletével. A közgyülés az igazgatóság javaslata értelmében elhatározta, hogy az 1.464.604.26 K tiszta nyereségből 6 százalékos osztalékot fizet. A szelvények május hó 1-től a társaságnál, vagy a Kereskedelmi Banknál 24 K összeggel váltatnak be. Elhatározták továbbá, hogy az alaptőkét 20.000 darab, egyenként 400 K-ás részvény kibocsátásával 12 millióról 20 millióra emelik fel. Minden

három darab régi részvényre két uj részvény vehető át. A kibocsátási árfolyam 450 K. Az elővételi jog május 8-ig gyakorlandó. A közgyülés végül a választásokat ejtette meg.

A Magyar Általános Kőszénbánya r.-t. közgyülése jóváhagyta a zárszámadásokat és az igazgatóság javaslatára — Cserny Károly munkapárti képviselő és Békéssy Imre megjegyzései után — egyhangulag elhatározta, hogy a részvénytőkét 20.000 darab részvény kibocsátásával 20 millió koronára emeli fel. Az uj részvények felére a régi részvényesek tarthatnak igényt 8:1 arányban 1500 korona árfolyamon. A tőkeemelést tudvalevően az Urikány-Zsilvölgyi Kőszénbányánál vállalt érdekeltség tette szükségessé. A közgyülés továbbá elhatározta, hogy a 7.2 millió korona nyereségből részvényenként 46 K osztalékot fizet. Az igazgatóság tagjaivá megválasztották Berzeviczy Albertet (uj), Bisteghi Rudolfot, Fuchs Richardot (uj) és báró Ullmann Adolfot (uj). Az igazgatóság elnökké Berzeviczyt, alelnökké Bisteghit és Ullmannt választotta meg.

A Wiener Bankverein közgyülése elhatározta, hogy a 23.2 millió korona tiszta nyereségből 34 korona (tavaly 32 korona) osztalékot fog fizetni. A magyarországi fiókcelep felügyelőbizottságában uj tagnak beválasztották Kohn Ignácot, az Olajmüvek r.-t., Kohn Adolf és Társa cég elnökét.

A Magyar Repülőgépgyár érdekeltsége Bajorországban. Bajor Motorgyár Rt. cimen München-ben — mint értesülünk — 10 millió márka alaptőkével a napokban uj vállalatot alapitottak. Az igazgatóság tagjai: Dr. Schacht Hjalmar a Nationalbank für Deutschland igazgatója, M. v. Wassermann kereskedelmi tanácsos, A. H. Wassermann Bamberg, Stinnas Hugó Mühlheim a/R., Vögler Albert vezérigazgató Dortmund, Castiglioni Camillo vezérigazgató Budapest, Hagen Károly Berlin, Goldstein Pál Wien. Az igazgatóság elnöke Vögler vezérigazgató, alelnökei Castiglioni vezérigazgató és Stinnes Hugó.

A Fonciére Pesti Biztosító Intézet igazgatóságának minapi ülésén előterjesztett 1917. évi zárszámadások szerint a dij- és illetékbevételek 29.4 millió koronára emelkedtek, mely eredmény 7.3 millióval nagyobb a tavalyinál. A tartalékok összege 60.9 millió, itt is 7.5 millió a gyarapodás. Az igazgatóság a május 11-ére összehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy a körültekintő tartalékolások és az összes szerzési költségek teljes leirása után rendelkezésre álló 1,020.508 K nyereségből a 200 korona névértékü részvényeknek 1917. évi szelvényeit 20 koronával (tavaly 16 korona) váltsák be.

Az Országos fatermelő r.-t., amelyet a Magyar országos bank r.-t. alapitott 1917-ben, május 2-re egybehivott közgyülésén az alaptőkét 3 millió K-ról felemeli 6 millió K-ra.

A Löbl Rt. mérlege. Löbl József Részvénytársaság mérlege a négy millió korona alaptőke mellett 726.771 korona tiszta nyereséget mutat ki, de azért ennyit, mert ez évben létesitették a tartalékalapot, s ezt mindjárt 750.000 koronával dotálták, s külön „Háborus tartalékalap"-ot is nyitottak s erre 300.000 koronát forditottak. Szóval 1,050.000 koronát tettek a látható tartalékba. 1916. évi mérlege 2,500.000 korona alaptőke mellett 713.475 korona nyereséget tüntetett fel.

A Budapesti mészárosok és hentesek csontfeldolgozó gyára r.-t. (a Magyar bank és kereskedelmi r.-t. alapitása) 1917-ben 711.730 K tiszta nyereséget ért el az előző évi 672.024 K-val szemben. Az osztalék 40 K = 10% (tavaly 32 K = 8%) lesz. A társaság, amely tavaly alaptőkéjét 2 millió K-ról 2½ millió K-ra melte föl, gyártelepét 2,415.750 K-ra (1916 végén 1,100.470 koronára), értékpapirjait 1,174.767 (846.185) K-ra és árukészleteit 3,656.802 (1,612.610) K-ra értékeli.

A Neuschlosz-Lichtig faipar r.-t.-nak 1917. évi mérlege alapján, melyet a nyereség- és veszteségszámla nélkül tesznek közzé, a 8455 K áthozattal együtt 494.040 (+ 402.423) K nyeresége volt a 3 millió (+ 2 millió) K részvénytőke mellett. Ebből a nyereségből 25 K, azaz 12 és fél százalék osztalékot fizetnek a tavalyi 10 K azaz 5 százalék ellenében.

A Manezit Ipar tőkeemelése. A Hitelbank koncerniébe tartozó Magnezit-Ipar Részvénytársaság rendes közgyülése keretében 3,200.000 koronás alaptőkéjét 1,300.000 korona értékü (6500 darab 200 koronás) részvény kibocsátásával 4,500.000 koronára emeli föl. A vállalat idei mérlegében 425.914 korona nyereséget mutat ki.

Marta magyar automobil r.-t. (Arad) 1917. évi zárószámadásában 1,015.675 K (1916-ban 548.279 K) nyers hasznot mutat ki, amiből a tisza nyereség 519.122 K az 1916. évi 259.234 K-val szemben. A 3,600.000 K alaptőkével biró vállalat gyártelepét 3,566.367 K-ra (1916. végén 2,643.169 K-ra) értékeli, amiből eddig 993.725 (680.466) K-t irtak le értékcsökkenési alap gyanánt.

Uj faipari vállalat. A Magyar Általános Takarékpénztár és az általa alapitott Magyar Ostermelő Rt. félmillió koronás alaptőkével Dunántuli Fakereskedelmi és Ipari Rt. cég alatt Székesfehérvárott faipari vállalatot alapitanak.

A „Kühne" mezőgazdasági gépgyár r.-t. az 1916/7. évi 293.236 K 54 f. nyereségből osztalékul 12 K-t fizet. A közgyülésen az igazgatóságba beválasztották Bessenyey Ferencet és Keszthelyi Ernőt. Az igazgatóság elnöke Szécsi Pál lett, alelnöke pedig ifj. Rauchbauer Károly.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V, ÜGYNÖK-UTCA 8.

A FŐVÁROS LEGELŐKELŐBB NYÁRI SZINHÁZA
A
FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Upor József. Művészeti igazgató: Balassa Jenő a Vigszinház tagja.
Megnyitó előadás folyó év május hó 15-én.
Nivós müsor, elsőrangu erőkkel, minta előadások.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. MAGYAR-U. 17. TELEFON 93-36
Minden este
uj betanitással és kibővitve
Tengerre Magyar!
és a nagy uj májusi müsor.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

HENRY
VÁROSLIGET.
Május 1-én délután 2 órától
nagy előadások, uj müvészek.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8-kor a remek májusi müsor:
„Tessék beszállni."
Nagy Endre és Zerkovitz Béla, nagy revüje és az uj müsor.
SÖRKABARÉ: ½8—11-ig „Spitzer bácsi" Szöke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha.
Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.
Csütörtök délután ½4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Raimund Ferdinánd regénye:
A tékozló.
Regényes történet 5 felvonásban. A főszerepben: Klitsch Vilma
Kikapós hercegnő
Vigjáték 3 felvonásban.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, ¾7 ¼9 és 10 órakor.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe.

Hirdetmény.

A K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe részvényeseinek hatvankettedik

rendes közgyülése

1918. május 16-án délután 5 órakor az osztrák mérnök- és épitész-egylet (I., Eschenbachgasse 9) nagy disztermében fog megtartatni.

A napirend tárgyai:

1. Az igazgatóság évi jelentése. 2. A felügyelőbizottság jelentése az 1917. évi zárszámadásokról és határozathozatal a jelentésről. 3. Határozathozatal az 1917. évi tiszta nyereség hováforditásáról. 4. Választások az igazgatóságba. 5. A felügyelőbizottság megválasztása 1918-ra.

A szavazatra jogosult részvényes urak, akik a közgyülésen résztvenni óhajtanak, ezennel meghivatnak, hogy részvényeiket a szelvényekkel együtt vagy azok helyébe az intézet letétjegyeit legkésőbben **május hó 2-ig**, mint az alapszabályokban meghatározott végső terminusig **Budapesten, a Magyar Általános Hitelbank** pénztáránál helyezzék letétbe.

Wien, 1918. április 23.

K. K. Priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe.

MEGHIVÓ

a Gizella Gőzmalom Részvénytársaság

Budapest

1918. évi május hó 7. napján délután ½5 órakor a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank üléstermében (V. kerület, Dorottya-utca 6 sz.) **megtartandó**

rendkivüli közgyülésére.

A közgyülés tárgysorozata:

A négy millió korona alaptőke felemelése hat millió koronára és ezzel kapcsolatban az alapszabályok 6. §-ának megfelelő módositása.

Budapest, 1918. április 27.

Az igazgatóság.

NB. A szavazati jogukat gyakorolni kivánó t. részvényesek kéretnek a saját nevükre szóló részvényeiket legkésőbb két nappal a közgyülés határnapja előtt a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank központi főpénztáránál letétbe helyezni. (Alapszab. 8. §-a.)

DIANA PUDER
minősége felülmulja a legfinomabb francia puderét.
MINDENÜTT KAPHATÓ!

BUDAPESTI
LÓVERSENYEK
1918. május 4, 5, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19, 20, 22 és 23-án.
Kezdetük mindig délután 3 óra 30 perckor.
Belépő-jegyek ára naponkint 30% vigalmi adóval együtt
I. oszt. Pass partout ... 15 K
I. „ ... 5 K
III. „ ... 3 K
Állóhely a versenypálya közepén ... 1 K
Május 12-én a Király-dij napján. I. osztály: 20 K
Egész évre szóló bérleti jegyek 38 napra:
Tavasszal 12 nap, nyáron 13 nap, ősszel 13 nap 450 K
Idényjegy a májusi 12 napra ... 160 K
A külön elkerített fogadási helyre (a bookmakerek körébe) belépti-jegy mind a 12 napra 300 K, napi jegy 30 korona.
Totalisateur az I., II. és III. helyen. — Villamos vasutak egész a helyszinig közlekednek. — Frissitőhelyek minden osztálynál. — Jegyek előre válthatók május 2-től a Magyar Lovaregylet irodájában (IV., Semmelweis-u. 17. II.)

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

20 regény 10 korona

Aki el akarja magát látni hosszu időre olvasnivalóval, rendelje meg a ::: :::

MILLIÓK KÖNYVE
: husz számát :

mely a legjobb magyar és külföldi rók regényeit tartalmazza. 10 kor. előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja a 20 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.

Aki több regényt akar rendelni, **40** regényt is rendelhet **20 koronáért** a kiadóhivatalban, **Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.**

Bründl János

cs. és kir. udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: Dr. Káli H. P.

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Fiatalos üde arcbőrt

varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. m tesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében Gyár: **Hyvarion & Co.**

Szétküldési hely: GROSS ANTAL

Budapest, József-körut 23. szám.

Az áréndás zsidó

Szimü 4 felvonásban. A Phönix évadzáró alkotása. A főszerepekben: **Gál Gyula, Lenkeffy Ica, Báthory Gizella, és Kemenes Lajos.**

ASTA NIELSEN

a világhirü filmprimadonnával a cimszerepben.

A szenvedélyes asszony

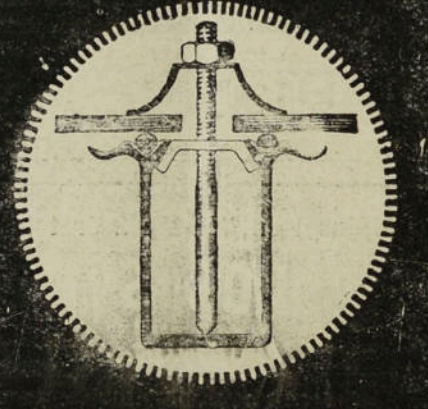
Drámai játék 4 felvonásban.

Bemutatásra kerül

A ROYAL-APOLLÓ-BAN

Előadások naponta: 1/26, 1/28 és 1/210 órakor. Vasárnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

STERNBERG

Beszélőgépek.

Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. . . . . **160.— K**

Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**

Lemezek darabja. . . . . 8.— K

Árjegyzék ingyen! 6170

Rendelésnél előleg küldendő.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. május 8-án — 19. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A keserüség

mindig valósággal özönvizként árasztja el a városházát minden jegyző-választás után. A magasabb tisztviselők választása zaj és tülekedés nélkül megy végbe, de amikor arra kerül a sor, hogy ki legyen jegyző és ki maradjon fogalmazó, akkor mindenki nekigyürközik, akkor mindenki elkiáltja a csülökre magyart. Hiába, fantasztikusan és kellemetlenül fontos mértföldkő a városi tisztviselő pályáján a jegyzőség. Ez az első ugródeszka minden továbbihoz és ez az a sülyesztő, ahonnan nincs többé visszatérés.

Az elmult hetek megint a jegyzőválasztások izgalmaitól voltak terhesek. Vad csaták folytak le egy-egy városatya kilincse körül és növelték azokat a városatyai szarvakat, amelyek amugy is szépen ki voltak fejlődve. Az ostrom azonban régen nem volt ilyen heves, ami nem is csoda, amikor tudjuk, hogy tizenöt állásról, negyvenöt jelöltről és ki tudja hány aspiránsról van szó. Az ostrom élességéből következik, hogy ezuttal a bajok is leginkább láthatókká váltak. Föl kellett merülnie a segités gondolatának. És valóban a város sorsának legfőbb intézői el is mélyedtek a kérdésnek a megvitatásában, hogyan lehetne segiteni a tisztviselők e sulyos sérelmén.

Csalódtunk volna, ha nem az a vélemény alakult volna ki ezen a megbeszélésen, hogy a városi tisztviselői pálya eme Ruticonján át hidat kell verni, hogy mindenki tülekedés nélkül, száraz lábbal jusson át a tulsó partra. A jegyzőséget mindenkinek el kell érnie, nehogy a fővárost az a szégyen érhesse, hogy fogalmazók menjenek nyugdijba, vagy ami eddig is bőven történt, hogy esztendők keserü küzdelmeivel sokan felküzdötték magukat a fogalmazóságig és akkor, reményeik összeomlása után, más gazda, más kenyér után kellett nézniök. A fővárosi törvény megcsinálóit nemes intencióik vezethették, a viszonyok is mások voltak akkor, amikor a jegyzők választását a törvényhatósági bizottság közgyülése kezébe tették le. Ma már, ez az akkor talán helyes intézkedés, kegyetlenséggé fajult, a jegyzői állás jelentősége ledegradálódott és nincsen semmi értelme annak, hogy a karriérnek már ezen az alacsony fokán megkinozzák a szegény tisztviselőket a választások torturáival. Az egyetlen helyes megoldás ezen a téren csak az lehet, hogy a jegyzői állásnak automatikus uton való elérését mindenkinek kivétel nélkül lehetővé kell tenni, már tudniillik annak, aki egyáltalán alkalmasnak és méltónak bizonyult a városi szolgálatra. A választásnak a főjegyzői állásnál kellene kezdődni, amely már inkább tartozik a főhivatalok sorába és amely eddig éppen megforditva automatikus előlépési terület volt. Ha a törvényhatósági rostának egyáltalában fenn kell állania, akkor a főjegyzőségnek kell ennek a pontnak lenni, ahol az elhelyezhető.

Általában ez a most folyó csatározás is bebizonyitotta, hogy a nagy akadályversenyben ott vannak a nyaktörő gátak, ahol már szabadnak kellene lennie a mezőnynek. Ellenben, ahol az igazi rostálásnak kellene megtörténnie, ott mindenkinek nyakló nélkül szabad nekilendülnie. A hivatalok főnökeinek, az ügyosztályok vezetőinek lelkiismereti kötelességévé kell tenni, hogy a tehetségteleneket, a reményteleneket már csecsemőkorukban tegyék ki a Tajgetoszra, nehogy később tömegekben kelljen járniok a reménytelenség országutját. Nem az a kegyetlen tanár, aki az első osztályban buktatja halomra a diákokat, hanem az, aki az érettségi vizsgán töri ki a tanitványa nyakát.

Fullánkok

A mészárosok

és velük együtt a hussal foglalkozó nagy vállalatok mind levizsgáztak szombaton, amikor a bérvágó-pályázatot eldöntötték. Az egyik és a másik pályázónak árajánlata között 20, illetve 44 koronás különbség mutatkozott. A heti 1200 darab marhára átszámitva ezt a különbséget, a heti differencia 24,000 koronát, illetve 52,800 koronát jelent. Ilyen divergáló árajánlatoknak nem volna szabad előfordulnia különösen olyankor, amikor népélelmezési akcióról van szó. Amikor pedig a mészárosokat, illetve a szóbanforgó vállalatok képviselőit megkérdezték, hogy mibe kerül neki rezsiköltségben egy marhának a levágása, dadogó és értelmetlen feleleteket adtak. Amikor aztán mégis nyilatkoztak, hasonlóképen divergálók voltak a kijelentések. Ugy fest az, mintha a husüzlet szakemberei nem érenének a maguk mesterségéhez. Pedig épen megforditva áll a dolog, mert csak az üzleti titkaikat nem akarják elárulni.

Háromszoros

bőrt fognak lehúzni rólunk ezentul a bérkocsisok és ráadásul a rendőrség kegyelméből még a tizenötnapos föllebbezési időt sem várják be. Igaz viszont, hogy ők meg azon sirnak, hogy takarmányért nekik mind a hét bőrüket kell odaadni. Kétségtelen, hogy nekik is lehet ebben valami igazuk, de a dolog még mindig visszafelé sülhet el, mert ne feledjék el, hogy a konflis mégis csak a szegény ember közlekedési eszköze. A szegény ember pedig két bőrt odaad, a harmadikat már alig. Vagy a hadimilliomosokra számitanak? Ebben is csalódni fognak, mert a hadimilliomosok egyelőre magánfogatokon és automobilokon járnak.

Ausztria

már a betegeinkre is kivetette a hálóját. Május elsejével megtiltotta a gyógyszerek behozatalát. A betegeink nem kapnak ezentúl osztrák gyógyszert és osztrák kötszert. A gyógyszerészek személyes sértésnek veszik ezt a legujabb osztrák támadást és ugy fogják fel a dolgot, mintha az csak az ő exisztenciáját érintené. Pedig sokkal másról van itt szó, a sok-sok ezer magyar betegről, akik közül nem egy épen ugy a közös harc áldozata, mint azok, akik a Monte Tomban sebesültek meg, vagy hullottak el. Az osztrák tilalomra tehát nem a gyógyszerészeknek, de az egész magyar közvéleménynek felelnie kell. Hogy hogyan? Nem nehéz kitalálni. Végre nekünk is vannak gyógyszereink, amikkel viszont az osztrák betegeket és gyengélkedőket igen nagy sikerrel gyógyitják. Hogy csak két ilyen gyógyszert emlitsünk: ott van a kenyér és a zsir.

Polgárjogot kapott az árdrágitás

Négy szük esztendő tanulságai — Eltolódások a kereskedelemben — A központok alkonya

Szabó vásárigazgató nyilatkozata

Hogy állunk ma az árdrágitókkal? Van-e még belőlük, vagy a galiciaiak és egyéb idegenek eltávolitásával az árdrágitás is csökkent? Vagy éppen az országos ármegállapitó szervezet első hirére gondolták meg magukat és tértek meg a becsületes élethez és a polgári haszonhoz? Aligha lehet hinni akármelyiket is. A galiciaiak nélkül is volt és van ma is elegendő árdrágitónk, az ármegállapitó bizottság pedig — mi türés-tagadás — eddig nem tett keresztbe szalmát sem. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy nem az árdrágitók fogytak el, hanem csak a panaszosok. Az árdrágitás intézménnyé lett Magyarországon és mi ebbe szépen belenyugodtunk. Sőt belenyugodott — ugy látszik — maga az ármegállapitó bizottság is, amely Friedmann Ernő tanár vezetésével igen nagy hivatallá fejlődött ki. A hivatal egyik osztálya az iparengedélyekkel foglalkozik. Revideál, hogy nem csúszott-e be az árucikkek értékesitésének folyamatába közvetitő, aki fölöslegesen drágitotta az árut. Van azután a bizottságnak külön szortirozó hivatala, amelynek az árdrágitók üldözése a hivatása. A harmadik feladata a bizottságnak az ármegállapitás és pedig az iparcikkekre és minden olyan árura vonatkozóan, amelynek ára nincs maximálva.

Egyszóval az ármegállapitó bizottságnak feladata, hivatása bőségesen lenne, de tulságosan kevés az az eredmény, amit eddig elért. Legalább látható eredményt nem igen tud fölmutatni. Jobbára az a főhiba, hogy nem gyakorlati emberekből alakult meg a bizottság. Pedig árdrágitás kétségkivül van, csak a bünösök szabadulnak könnyebben, mint azelőtt. A Fővárosi Hirlap munkatársa, amikor az árdrágitókra vonatkozólag akart egyet-mást megtudni, az ármegállapitó bizottságnál kétségkivül gyakorlatibb fórumhoz látogatott el, amikor a főváros vásárigazgatóját, P. Szabó Ferencet kereste föl.

Szabó igazgató rendkivül értékes ember, a háboru négy esztendejét nem töltötte el behunyt szemmel. Sokat látott, sokat tapasztalt és mindent komolyan tanulmányozott. Miközben beszél, sok és becses tapasztalatát filozófikus magaslatról szemléli. Készséggel elbeszélgetett velem a fölvetett problémákról, bár fejtegetéseit nem szánta interjunak. Mégis közérdekünek tartottam, hogy az itt következő becses igazságokat és megállapitásokat azzal tegyem sulyosabbá, hogy azok az ő tapasztalataiból szürődtek le.

Az elfásult közönség mindent megfizet

— Tagadhatatlan — igy kezdte *Szabó* igazgató, — hogy az árdrágitás folyik tovább, a különbség csak az a mult és a jelen között, hogy *az emberek nem panaszkodnak.* Belenyugodtak abba, hogy az árak drágák, hogy drága pénzen mindent lehet kapni, nem pedig maximális áron. Valami elfásulás, elérzéketlenedés lehet ez és még az, hogy ma már mégis inkább megjavultak az emberek életviszonyai, a fizetésemelések és drágasági pótlékok mégis valamelyest jobban lépést tartanak a drágasággal. Természetesnek látszik, hogy ha az egyik árucikk drága, akkor drága a másik is. Csak a minap mentem be ellenőrző utamon az egyik Üllői-uti kereskedésbe, a hol épen egy parasztasszony alkudozott. Azt mondja az asszony: „Hogy a legolcsóbb alsószoknya?“ A kereskedő: „Háromszáz korona.“ Az asszony szörnyülködik, szivja a fogát, de a kereskedő hamar megnyug-

tatja: „Egy pár cipő is annyiba kerül, miért lenne olcsóbb az alsószoknya?“ Ez az érv győzött: ha a cipő drága, akkor drága az alsószoknya is. És szépen kifizette a háromszáz koronát.

*

Tovább beszélgetünk és a kereskedőkre kerül a sor. A vásárigazgató nagy szeretettel szól róluk, de hozzáteszi:

— Azért mégis kétségtelen, hogy a kapzsiság igen sok kereskedőben is meg van. Ugy vannak ők is, mint a fiakkeresek, akik taksaemelésük első bizottsági tárgyalása után már a magasabb taksát akarták a közönséggel fizettetni és a közönséget külön kellett figyelmeztetni, hogy egyelőre ne fizessenek többet Ugyancsak igy volt egy esztendő előtt a tüzifával. A tanács megengedte, hogy a kereskedők magasabb maximális árért adhassák el a fát de csak öt nap mulva. A kereskedők egész sora azonban azt sem várta meg, amig az aktán a tinta megszárad, már az uj árakat számitották.

— A vendéglősöket még a legszolidabb csoportba kell számitani, mégis sokszor történnek itt is visszaélések. A legujabb ármegállapitásnál csak a menüárakat korlátoltuk és pedig 4 koronáról 5·20-ra emelték föl. Bevalhatom, hogy a tárgyalások meglehetősen lassan folytak, mert az emelést nem tartottuk valami tulságosan sürgősnek. Amikor a miniszteriumban meg volt az első értekezlet, de még semmi irányban sem történt döntés, az étlapokon azonban már nem lehetett 4 koronás, hanem 5·20 koronás menüárakat látni. Igy május elseje helyett a vendéglősök nagyrészben már április derekán önként felemelték a menüárakat. Emiatt több esetben feljelentés is történt.

Amikor mégis haragszik a közönség

— A publikumot nem irritálja a magas ár, szó nélkül türi nagyrészt az árdrágitást is; de van egy eset, ami miatt mégis haragszik. A mi közönségünket ma csak az hozza ki a sodrából, *ha nem kap valamit.* Különösen vonatkozik ez olyan cikkekre, amelyeket jegy ellenében árusitanak. Ha jegyre járó cikket nem kap, ez egyenesen kétségbeejti. Igen józanul ugy itél, hogy ha valamire jegyet adnak, akkor a jegyre fedezetnek is kell lennie.

— Az itélkező bizottság helyzete is igen kényes. Bizony figyelemmel kell lennni arra, hogy a tömegáru felhozatala, kezelése sokba kerül, az elromlás percentje is igen nagy. Hogy mást ne emlitsek, ott van a spenót. Kilogrammjáért a termelő 30 fillért kap, a mit nem lehet magas árnak mondani, mire azonban Budapestre ér az áru már a másik 30 fillér is rámegy, a nélkül, hogy árdrágitás szerepelt volna közben. Annyi minden nincsen ma, amire a szállitásnál szükség lenne, hogy ez is az egyik oka a nagy drágulásnak. Nincs kosár, nincs zsineg és nincs sok minden más, amivel valaha nem is kellett számolni. Ráadásul pedig a szállitási tarifák is lényegesen emelkedtek, amivel szintén számolni kell.

Bizományos, nagykereskedő, kiskereskedő

Most a vásárigazgatónak egy igen érdekes megállapitása következett:

— A legérdekesebb dolgok közé tartozik, a *kereskedelemben ma az a distinkció, hogy bizományos, nagykereskedő, kiskereskedő — teljesen eltolódott.* A bizományos, aki valaha nem dolgozott a saját szakállára, hanem eladta a rábizott árut és a munkája után rizikó nélkül percentet kapott, ma *fölcsapott kereskedőnek és ki akarja szoritani azokat, akik előbb megbizói voltak.* Ott vannak az ujvidéki bizományosok, akik ma szindikátusban állanak, maguk vásárolnak és maguk kockázatára kereskednek Budapesten és Bécsben. A nagy városok *nagykereskedői viszont nem szeretnek en gros üzleteket kötni,* mert a nagyban való eladásnál *könnyebb az ellenőrzés.* Jobb szeretik árujukat kicsiben eladni, mert detail üzletet nehezebb ellenőrizni. Budapesten például azt tapasztaltaltam, különösen rövidárucikkeknél, hogy a nagykereskedők nem szivesen adnak el budapesti kereskedőknek, inkább a vidékieknek, mert igy nagyobb haszonra tehetnek szert. Ez az oka annak, hogy például *vászonfélét vidéken jobban lehet kapni, mint a fővárosban.*

Ha majd elegendő áru lesz . . .

— A legközelebbi jövő igen érdekes problemája az, hogy mi törjénjék akkor, *ha majd elegendő áru lesz?* Kissé groteszkül hangzik ez a kérdés, de már legközelebb igenis foglalkozni kell vele. Egyelőre a probléma gyakorlatilag csak a zöldségre és később a gyümölcsre nézve bir aktualitással. Olyan uradalmak, amelyek eddig sohasem foglalkoztak zöldségtermeléssel, látva a földnek ezen az uton való dus haszonhajtását, most *óriási területeken termelnek zöldségfélét,* ugy hogy nemcsak a magunk, de az osztrák piacokat is bőven el lehet majd zöldséggel látni. E körül a kérdés körül nagy áramlatokat lehet tapasztalni. Az egyik oldalon állanak a központoknál érdekelt tőkék és jól fizetett alkalmazottak. Ezeknek érdekük, hogy a korlátozó rendelkezések tovább is fenmaradjanak. Ezzel szemben áll a kereskedők és fogyasztók érdeke, ami abban áll, hogy azoknál a cikkeknél, amelyekből elegendő menyiség áll rendelkezésre, semmiféle korlátozás ne legyen. Egyett azonban nem szabad elfelejteni és ez a mi kivitelünk kérdése. Ezt továbbra és mindenesetre kezében kell tartania az államhatóságnak. Ha igen sok ok szól is a központok megszüntetése mellett, a kivitel kérdését szabadjára hagyni nem szabad.

A termelés fokozása és rendszeressé tétele

— Négy esztendős hatósági intézkedések tanulságai állanak előttünk — fejezte be érdekes fejtegetéseit *Szabó* igazgató — mi is okosabbak leszünk, mint a tót a vásár után. Ha a sok jóakaratot és munkát mind a termelés fokozására és rendszeressé tételére forditottuk volna, akkor ma sokkal jobb állapotok lennének. A városi lakosságról szólok, ennek a megélhetésére szolgáló anyag megtermelése érdekében semmi sem történt ma sem. A közélelmezési miniszter ugyan leirt a városokhoz, hogy „mi nem gondoskodunk rólatok, gondoskodjatok ti önmagatokról.“ A városok azonban nem ijedtek meg ettől, nem vették komolyan a dolgot és rábizták magukat arra, hogy majd csak gondoskodik mégis róluk a miniszter, ami persze meg is történt. Ha belekényszeritették volna a városokat abba, hogy közvetlen környékükön termeljenek meg mindent, amire szükségük van, egészen másként állana a helyzet. Emellett szükséges lenne a termelés rendszerbe foglalása, olyan rend behozatala, amely szerint a közelben romlandó, a távolban nem romló terményeket kellene produkálni. Ha ez megtörténnék, nemcsak a drágaság lenne kisebb, de sokkal kevesebb anyag veszne kárba és az ellátás biztonsága is tökéletesebb lenne. *(p. b.)*

Fecsegés a Dunáról

Divatba kezd jönni a Duna. A pesti ember fölfödözte, hogy a sok-sok mindenféle kincs között, amit eddig nem használt ki annak rendje és módja szerint, ott van a Duna is. Nem tudom, talán a háboru az oka ennek is. Az emberek most mindent megesznek és sokszor igen izes falatokat találnak, amiről valaha nem is tudtak. Az idegek szörnyü megromlásában minden élvezetet kihasználnak. A szinházak, mozik zsufolva vannak, a kártyagyárosoknak is felvirágzott, a szeszesitalt minden pénzen megveszik és végre miután a gyönyörnek minden talpalatnyi helyét kihasználták, rájönnek, hogy a kirándulások is lelket és testet üditő valamik, olyanok, amelyek ráadásul még az idegeket is megnyugtatják.

Éppen jókor jött, hogy a főváros és a kormány a mi házi Dunánk számára jó fuvarost szerződtetett. Az emberek annyit szidták és átkozták már az öreg és ambiciónélküli porpellervállalatot, hogy egyenesen üdülés ma beszállani a MFTR. kecses és tiszta kis fehér játékhajócskáiba és nagy élvezet kirándulni a nagyobb gőzösökön, amelyek époly tiszták és fürgék, mint uma kisebbek.

Május elsején vállalkoztunk rá, hogy egy órát vagy kettőt hajókázzunk. Az Eötvös-térről reggel félkilenckor indul a hajó, amikor azonban megérkezünk a legnagyobb meglepetésre nem egy, hanem két gőzös áll szüzfehéren és várja a kirándulók tömegét. Hatalmas, szép két alkotás. Valóságos dunai paloták ezek, ahol mindegyikben vagy ezer vendég számára lehet teriteni. Kint a parton ezrével áll a nép. Öregektől gyermekekig mindenféle. Feltünően sok azonban a nő. Üde, fiatal leányok: csak az udvarlóik telnek ki csupa gyermekekből. Itt-amott egy-egy büszkébb hölgy, akinek katonatisztek mondják a bókokat. Könnyü fehér vászoncipők csúsznak a fedélzeten és mögöttük sarkantyuk pengenek. A diákok hatalmas szöges cipői zuhognak az ingó hajóhidon, magas turistabotjuk a fejük fölött hadonász, a hátukon kövér hátizsák, neki egy napi élelem, bécsi kollegájának pedig talán maga a megváltás lenne.

A beszállásnál bámulatos rend. A neveletlen pesti közönséget fehérkeztyüs hajóaltisztek kormányozzák. Csodálatos, de engedelmeskednek. Imponál talán az, hogy jól öltözött emberek és udvariasan beszélnek velük. Ezekkel nem illik gorombáskodni. Kint a parton pedig egy előkelő monoklis ur áll, mellette diszes egyenruhás főhajósok. A monoklis ur maga a mindenható vezérigazgató, domonyi Domony Móric dr. miniszteri tanácsos. Hogyan, hát Magyarországon már az is szokás lett, hogy a vezérigazgatók körülnéznek hajnali félkilenckor az alkalmazottaikon? A második hajóra maga Domony dr. is beszáll, fölmegy a parancsnoki hidra és átkiséri a hajót a budai állomásra. Van ebben valami megnyugtató. A közönség, amely a fedélzeten a széles asztalok mellett a kényelmes padokon helyezkedett el, a Drina katasztrófájáról beszél. Nyugodtan, izgalmak nélkül beszélgetnek, mint a tegnapi ebédről, vagy a német kancellár tegnapi nyilatkozatáról. Senki nincs elfogódva, senki nem fél, mind biztonságban érzik magukat.

Az óbudai hajógyárhoz érünk. A Duna beleölti keskeny nyelvét az óbudai földbe és ez a keskeny nyelv telistele van mindenféle hajóval. Gőzösök, uszályok egymást váltogatják. Megpillantunk két kemény dunai monitort. Valami acélosság, valami egyszerü, természetes erőt érez rajtuk az ember. Szelid, jámbor eszközöknek, de kitartó, elpusztithatatlan alkotmányoknak látszanak. Mennyi mennyi hasznot hajtottak a háboruban. Két csukaszürke hős, akik a vizen uszva szerb és román seregeket sepertek el, várakat lőttek rommá. Nem csoda, hogy a szerencsétlen szerbek megirigyelték őket. A szkupstina éppen most ülésezik Korfuban, ahol a napokban felállt valaki és igen erélyesen követelte, hogy ők is épitsenek öt darab dunai monitort. No persze nem azonnal, hanem majd akkor, ha visszatérnek egyelőre zálogba vett hazájukba. A kormány azonban ma már nem olyan vérmes, mint az egyszerü szerb képviselő, aki ugy látszik, igen nagy biztonságban érzi magát Korfuban. Erre lehet legalább következtetni abból a tényből, hogy felállt P a c s u ur a pénzügyminiszter és röviden csak annyit mondott:

— Higyje meg az igen tisztelt képviselő ur, nekünk egyelőre nem monitor, hanem b é k e kell.

Igazán senki sem vitatja el, hogy nagy igazsága volt Pacsu mesternek. Az izgága képviselő azonban nem elégedett meg ezzel, ujra fölállott és ujra izgatni kezdett:

— Azt hallom, hogy Szemendria és Kevevára között Duna-hidat épitettek. Ezt a hidat mi nem türhetjük. Föl kell robbantani.

Pacsu nagyot nézett, hogyan akarja a képviselő ur fölrobbantani Korfuban a hidat, amit Szemendria és Kevevára között épitettek? Aztán szeliden megjegyezte:

— Nem helyeslem a képviselő urnak ezt az inditványát. A háboru után nekünk összeköttetésbe kell lépnünk a monarchiával, a gazdasági harcot folytatnunk nem lehet.

Ugy látszik Pacsu ur jól ismeri ezeket a mi kegyetlen monitorjainkat, amelyeken ime most a vidám legénység házi zenekart alakitott és ugyancsak fujják már vasárnap reggel a talpalávalót. Csak odébb sétál föl és alá egy feltüzött szuronyu matróz, jelezvén, hogy ez a két hajó veszedelmes háborus eszköz.

A hajó fedélzetén ezenközben megjelennek az első sörösüvegek és az ifjuság előszedi az elemózsiát. Kedélyes falatozás és italozás kezdődik. Csupa nyitott mozgó száj az egész fedélzet és mire Szent-Endrére érünk, a hajó tulsó végében egy vegyes kórus a „Nyomd meg a gombot“ kezdetü néphimnuszt intonálja.

Szent-Endre. Azt hiszem itt nyilnak a világ legszebb orgonái és azt hiszem, a kiránduló pestiek tömérdek mennyiségben lopják a dus-bugás, illatos haragos-lila és szennyes-fehér virágokat. A zeg-zugos utcák olyanok, mintha Budából hasitottak volna ki

Tanácsnokválasztás és cipőgondok

A szerdai közgyülés napirendje

A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán, május 8-ikán, ismét választással egybekötött közgyülést tart. Ez alkalommal egy tanácsnokot és egy tanácsnok-főjegyzőt választanak, valamint betöltik az üresedésben levő első kerületi elöljárói állást is. Akkor aztán a választásokból a következő közgyülésre már csak a zajosnak és izgalmasnak igérkező ismert jegyző megválasztása marad. A tanácsnoki állásra mindenesetre *Sallay* Árpád tanácsnok-főjegyzőt választják meg, akit máris megbizott a polgármester a városépitési ügyosztály vezetésével, mig tanácsnok-főjegyző *Kemény* Géza dr. lesz, akinek kiváló érdemeit, nagy tudását és rendkivüli munkabirását fogja ezzel a ténnyel a közgyülés honorálni. Az elöljárói állás betöltésnél pótválasztás lesz *Badál* Ede és *Halász* Elemér főjegyzők között, akik közül anszciennitás, az első kerületben való otthonosság mindenesetre *Badál* Ede mellett szól.

*

A választási izgalmak lezajlása után is van a közgyülés tárgysorozatának néhány olyan pontja, melyek a legnagyobb érdeklődést is megérdemlik. *Sztankovits* tanácsnok például a tanácsnak *a vizdijak és a szemétfuvarozási illetéknek* emeléséről szóló előterjesztését fogja referálni. A pénzügyi bizottságnak ez ujabb terhekhez nem volt egyetlen szava sem, remélhető azonban, hogy a közgyülés, ha csak a választási küzdelemben tulságosan kimerül, legalább szó nélkül nem fogja hagyni ezt a fontos tárgyat.

Nem lesz nagyobb vita a *svábhegyi fogaskerekü* viteldijszabásának módositása körül sem, mert a viteldijak már akkor is alacsonyak voltak, amikor a fogaskerekü a régi társaság kezében volt. A közgyülés azonban a baleset-gyárosoknak, akik soha egy rozsdás szöget ki nem cseréltek, nem volt hajlandó semmit sem engedélyezni. Az uj gazdák azonban már eddig is annyi reformot léptettek életbe és annyi uj beruházást csináltak, hogy nem lesz akadálya a tarifaemelésnek sem.

Érdekes tárgy lesz még a *lakáshivatali eljárások után való dijak* megállapitása is, amelyet *Wildner* tanácsnok terjeszt elő. Az előterjesztés keretében *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész, a lakáshivatal elnöke részletes beszámolót terjeszt a közgyülés elé az uj intézmény három hónapos multjáról. A szabályrendelet módositásaként azt inditványozza a tanács, hogy a lakáshivatal elé terjesztett igénybevételi kérdésekkel egyidejüleg 10—50 koronáig terjedő dijat kell leróni. Nem szólva arról, hogy a lakáshivatal mégsem lakásközvetitő intézet, maga az intézkedés is némileg későn jön, amikor már éppen a legutóbb irtuk meg, hogy a lakásrekvirálások nagyjában be vannak fejezve.

Vita tanácsnok ezuttal mint kuruc fog szerepelni a közgyülésen. Azt fogja javasolni, hogy a főváros irjon föl a kormányhoz, hogy mindaddig *nem hajlandó végrehajtani a kormány cipőrendeletét*, amig a cipőjegyek ellenében minimálisan szükséges bőrmennyiséget ki nem utalják, vagy nem garantálják. Ecélból a fővárosnak évi egy millió pár uj cipőre 300,000 kg. talpbőrhulladékra és 200.000 kg. felsőbőrhulladékra van szüksége. Ha ezt a mennyiséget nem biztositanák, akkor a fővárosnak megint nem lenne más szerepe, mint az, hogy a felelősséget vállalja és fogadja a lakosság szemrehányásait. *Vita* tanácsnoknak tehát tökéletesen igaza van, ha erre a népszerüségre nem pályázik.

—

A közigazgatási biróság a főváros ellen

Nem engedik el az üzemek adóját — III. osztályu kereseti adót vetettek ki — Uj felirat készül a kormányhoz — Feleki Béla dr. nyilatkozata

A főváros évek óta küzd azért, hogy közhasznu üzemei számára adómentességet eszközöljön ki a kormánynál. Főként Feleki Béla dr. főv. biz. tag volt az, aki az üzemek adómentessége érdekében mindent elkövetett és az ő inditványára a törvényhatósági bizottság több izben föl is irt már a kormányhoz. Ahelyett azonban, hogy az adómentességet adták volna meg, legutóbb egészen meglepő dolog történt.

Az adókivető-bizottság ugyanis a főváros üzemeire III. osztályu kereseti adót rótt ki, amit azonban az adófelszólamlási bizottság törölt azzal a megokolással, hogy az üzemek nem hasznot hajtók, hanem árszabályozó missziót végeznek. Ezzel szemben a közigazgatósági biróság március hó 14-én tartott ülésében elvi jelentőségü határozatában kimondotta, hogy a községek üzemeinek (kenyérgyár, légszeszüzem, élelmiszerüzem, hirdetési vállalat stb.) tiszta jövedelme III. osztályu kereseti adó alá esik.

A közigazgatási biróság értelmezése szerint ugyanis az élelmiszerüzem kereskedelmi vállalat, amely az 1875. évi XXIX. t.-c. 1. és 2. szakasza értelmében alanyi adómentességet nem kaphat, de nem részesithető tárgyi adómentességben sem, mert az idézett törvény 5. szakasza, ahol az alanyi és tárgyi adómentességek texative föl vannak sorolva, sem Budapest székesfővárosnak alanyi, sem pedig az élelmiszerüzemi vállalatokból eredő keresetnek tárgyi adómentességet nem biztosit. Elmondja végül a megokolás azt is, hogy z adótörvények szerint csak a községek közjogi természetü jövedelmei részesithetők adómentességben, az üzemek azonban dacára annak, hogy jövedelmüket közcélokra forditják, nem lehetnek adómentesek.

A közigazgatási biróságnak ez a döntése olyan mély sérelme a fővárosnak, hogy a kérdéssel minél előbb foglalkoznia kell a tanácsnak és a közgyülésnek is. Fölkerestük Feleki Béla dr.-t és megkérdeztük, hogy van-e tudomása a közigazgatási biróság sérelmes elvi jelentőségü határozatáról? Feleki Béla dr. a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt kifejteni:

— Ön azt a kérdést intézi hozzám, van-e tudomásom arról, hogy a közigazgatási biróság március havában azt a határozatot hozta, hogy a községi üzemek tiszta jövedelme, noha az a községi közigazgatás céljaira forditattik, III. osztályu kereseti adó alá esik? A határozatról tudomásom van és ez a határozat megfelel a pénzügyi hatóságnak (adófelügyelőség) és a pénzügyi birósságnak korábban meghozott határozatainak. Ezek a fórumok szigoruan a törvény betüjéhez ragaszkodnak, amely — és pedig az 1875. évi XXIX. t.-c. — *a községi üzemeknek az adómentességet nem adja meg. Egy ilyen képtelen intézkedés azonban csak Magyarországon állhat fenn*, ahol az adó céljaira szolgáló jövedelmet, mint például a városi üzemek jövedelmét, ujabb állami adó alá vetik, vagyis *a kincstár az adó után ismét adót szed.*

— Az utolsó években ez a visszás helyzet fokozott mértékben érezteti, s amennyiben orvoslás nem történik, a jövőben is *éreztetni fogja sulyos következményeit, a főváros háztartására nézve.* Minden lehető és elképzelhető, direkt és indirekt adót az állam a saját kiadásainak fedezésére foglalt le. A direkt adókat pedig oly magas kulcsban veti ki, hogy szinte gondolni sem lehet arra, hogy ezek tetejébe még a főváros is emelje direkt adóit. Az utóbbi években a főváros vezetőinek tehát az volt a törekvése, hogy *fokozatos gazdasági tevékenység* utján szerezze be szükségleteinek egy részét. Ez a gazdasági tevékenység kettős irányban nyilatkozott meg. Egyrészt előállitani törekszik a főváros a saját szükségleteit, amennyiben az gazdaságosnak és lehetségesnek mutatkozik. Másrészt a monopolisztikus természetü üzemeket (világitás, közlekedés, hirdető vállalat) a főváros saját kezelésébe veszi, egyrészt abból a célból, hogy a közönséget jobban szolgálja ki, másrészt pénzügyi okokból, hogy jövedelmet szerezzen.

— A háboru teremtette sulyos gazdasági viszonyok között pedig egyrészt *a kormány közvetlen meghagyása*, másrészt a lakosság ellátása arra kényszeritette a főváros vezetőségét, hogy a nem monopolisztikus természetü üzemeket is, amelyek a lakosság szükségleteinek fedezésére szolgálnak, s amelyekben a magángazdálkodás tulságos terheket róna a lakosságra és amellett a lakosság szükségleteit kielégiteni képes sem lenne, a maga kezelésébe vegye, versenyezve igy a magángazdálkodással. Ilyen üzemek az élelmiszerüzem, a kenyérgyár stb. A főváros ez üzemek egyike-másika után *nem is huz jövedelmet*, sőt azoknak vezetése veszteséggel jár, de azokat *a köz érdekében fenn kell tartani.* Azoknak az üzemeknek jövedelme pedig, amelyek nyereséget hoznak, a főváros szükségleteinek részben való fedezésére szolgálnak.

— Korábbi időkben, amikor talán több érzék volt a helyes finánepolitika iránt, *még szó tárgyává sem tették* azt, hogy a városnak közcélu üzeme, amelynek jövedelme a közigazgatás céljaira forditattik, adó alá kerülhessen és igy nem is beszéltek soha arról, hogy például a vizvezeték jövedelme adózás tárgyát képezhetné. Amint ez a legujabb közigazgatási birósági határozat mutatja, *állandósulni kiván az a gyakorlat, hogy a fővárosnak az üzemekből származó jövedelme adózás tárgyát képezze.* Ezzel megbénitják a fővárosnak — nézetem szerint — kifogástalan igyekezetét, hogy kiadásainak egy részét ebből a gazdasági tevékenységből fedezze.

— Már évek előtt inditványt tettem a főváros közgyülésén, illetőleg a pénzügyi bizottságban, hogy ezeknek az üzemeknek adómentessége tárgyában felirjunk a kormányhoz és tudtommal ez *több izben meg is történt. Utoljára a Wekerle-kormány megalakulásakor* arról is értesültem, hogy a polgármester közbenjárására *a pénzügyminisztertől azt a határozott igéretet nyertük, hogy az üzemek jövedelmét adómentessé fogja tenni.* Ennek az igéretnek megtétele óta *hosszu idő telt el* és ugy vagyunk vele, *mint sok más igérettel, amelyet a mindenkori kormányok a fővárosnak megtettek.*

— Az ön által emlitett közigazgatási birósági itélet *most már sürgössen ujra napirendre hozza a kérdést. Nem türhető az, hogy a közigazgatás céljaira szolgáló jövedelem adó alá vétessék,* mert ez nemcsak dupla adót jelent, hanem *az adó megadóztatását is* és jelenti egyben megbénitását annak a helyes financiális iránynak, amelyre a főváros törekszik.

— Csekély rekompenzációja ez az államnak a fővárossal szemben azokért a nagy terhekért, amelyeket a főváros közigazgatására ró. *Biztos elvárjuk, hogy a főváros tanácsa sürgős előterjesztést fog tenni a közgyülésnek,* amelyben rámutatva a helyzetre, *ujból követelni fogja a*

---

egy darabot, régi korok épitészeti emlékei, az utcák szabása, a városka fekvése mind-mind a régiségbuvárnak való, vagy egy finom, nagyon finom regényiró tollára. Öreg házakban apró szatócsok, szerb és zsidó nevek, templomtornyok egymás hátán, kurtakorcsmák, diszes iskola, szakállas szerb pap és mindenhol a pesti honvédek géppuskásai. A Duna mellett ők gyakorlatoznak, az utcákon ők korzóznak, a kávéházban ők máriásoznak. A háborus Szent-Endrén azonban már minden nyári lakás le van foglalva. Juniusban itt szép pesti asszonyoknak, szép pesti honvédtisztek fognak udvarolni. Két átok fog egyszerre erre a kis fészekre ránehezedni, a pesti katonák és a pesti nyaralók.

A háborut egyébként nem igen érzik. Fehérebb kenyeret esznek, mint mi a fővárosban. Jegy nélkül kapok tésztát, olcsón sültet és a szomszéd asztalnál a városi tanácsos urnak dupla adagokkal kedvez a vendéglősné. Szivar itt sincs és az emberek nagy szemeket meresztenek rám, amikor jóizüen rágyujtok egy pohos britanikára. A kávéházban rettenetes hadikávé és ujságot sem adnak. Kint az utcán állok meg hát egy kirakat előtt, ahol ki van függesztve a helyi organum legutóbbi száma. A vezércikkben cipőrendelet eshetőségeiről elmélkedik egy nyugalmazott törvényszéki biró. Annál érdekesebb azonban a tárca: öreg okiratok a szentendrei levéltárból. Jó lenne néha egy kicsit itt körültekinteni, érdekes pesti vonatkozásu dolgokat lehetne felfedezni.

Beesteledik. Megjön Dömösről a hajó. Ki van világitva minden ablaka, a fedélzeten nyüzsög a nép és a kivilágitott hajóról eszembe jutnak azok a kisérletek, amelyek éppen most folynak az Aldunán, ahol fényszórókkal látják el éjszakára a hajókat, hogy minél gyorsabban, minél többet lehessen az ukrán gabonából szállitani. Nagy, igen nagy segitségünkre volt a Duna a háboruban. Vajjon mikor fogja hazaszállitani ezeket a szentendrei katonákat? Mert az igazi ünnep csak akkor következik.

—

kormánytól, hogy ezt az adómentességet a törvény megvalósításával a fővárosnak azonnal biztositsa. Eddig ugyanis a kormány jóakaratát a fővárossal szemben csak abban láttuk, hogy a különböző fogyasztási adók igénybevételét megengedte. Ebben az irányban mindent kihasznált a főváros és sulyosan megterhelte a lakosságot. Ideje volna már ,hogy a jóakaratot abban az irányban is tapasztaljuk már, hogy *az ilyen jogos kérelmek megadassanak.*

Kitört a háboru

az üzemek ellenőrzése körül

A tanszemélyzet és a közigazgatási alkalmazottak fizetésrendezése — A huszas bizottság ülése

Pénteken rendkivül fontos ülést tartott a főváros ugynevezett huszas albizottsága, amelyen ezuttal a tanszemélyzet és közigazgatási személyzet fizetésrendezésének kérdése is szóba jött, behatóbban azonban az üzemek ellenőrzéséről alkotandó szabályrendelet tervezetével foglalkozott. A tervezet fölött rendkivül széles mederben indult meg a vita, amely kerek három óra hosszat tartott, anélkül, hogy megállapodásra került volna a sor. A kérdést különben a főváros tanácsa még nem is tárgyalta, Bódy Tivadar dr. első fórumként a tervezetet a huszas-bizottság elé terjesztette, azzal a megokolással, hogy a huszas-bizottságból indult ki a gondolat, amely szerint az üzemek ellenőrzése céljából uj szervet kell felállitani. Annak idején az első ilyen tervet Márkus Jenő dr. tanácsnok dolgozta ki, aki üzemi ügyosztály felállitásával kivánta a kérdést megoldani. Ezzel a tervvel szemben azonban az az aggodalom merült föl, hogy az a sok üzem, amely ma a tanács több tagjának kezében van, egyetlen kézben nem lenne összpontositható. Különben is a szerteágazó üzemek munkáját megismerni, vezetni és ellenőrizni egy ember, egy tanácsnok képtelen lenne. Ezen az okon ejtették el az üzemi ügyosztály tervét. Most azután a polgármester uj tervet dolgoztatott ki, amely szerint az üzemek megmaradnának eddigi vezetőségük körében és az eddigi ügyosztályaik felügyelete alatt, az ellenőrzést azonban egy központi szervre biznák, amely, mint egy számvevőség, végezné a kontrollálás munkáját.

Kiderült azonban, hogy ezzel sincs megelégedve a huszas-bizottság. Különösen amiatt merültek föl aggodalmak, hogy az uj szerv felállitása igen sok pénzbe, több mint egy millió koronába kerül. Ezzel szemben a másik irányzat azt vallotta, hogy a szigoru ellenőrzés megéri a nagy anyagi áldozatot, sőt a befektetés vissza is térül. A két irány hivei nem tudtak megegyezni és igy a csatározásnak legközelebb folytatása lesz. Egyik informátorunktól azt hallottuk, hogy az üzemek ellenőrzésének kérdésében a huszas-bizottság tagjai között valósággal áthidalhatatlan ellentétek merültek föl. Ezzel szemben azonban illetékes helyen ezt jelentették ki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

> — Az üzemek ellenőrzésének kérdésében a pénteki ülésen megegyezés ugyan nem jött létre, de meggyőződésem, hogy az ellentétek nem olyan nagyok, mint a milyeneknek látszanak és mintha azok kiegyenlithetők nem lennének. Sőt ellenkezőleg az a benyomásom, hogy igazi ellentétek nincsenek is, mert az egyik fél ugyan drágálja a költséges központi ellenőrző szervet és nem kivánja annak felállitását, viszont a másik frakció nem ragaszkodik csökönyösen az ellenőrzésnek *ehhez* a módjához. Ellenőrzést azonban mind a két fél kiván, most már csak az a kérdés, hogy milyen módban fognak megegyezni.

A három órás ülésnek sok érdekessége volt, amelyről itt következő tudósításunk számol be:

A tanszemélyzet és a közigazgatási tisztviselők fizetésrendezése

A huszas-bizottságban Bódy Tivadar polgármester elnökölt, aki mindenekelőtt arról emlékezett meg, hogy az 1918. évi költségvetés elkészült és maga a nyers anyag nyomdában van és rövidesen kioszthatő lesz a törvényhatósági bizottság tagjai között.

Bejelentette azután a polgármester, hogy elkészült a tanszemélyzet fizetésrendezésének tervezete. Ebben a munkában résztvett már Déri Ferenc dr. alpolgármester is, aki a tanszemélyzetnek régi jóakarója és aki most alpolgármesteri csoportjához számithatja a tanügyeket is Maga az a tény, hogy a tervezet Déri Ferenc intenciói szerint készült, elegendő garancia arra, hogy a tanszemélyzettel nem bántak el mostohán, de egyébként arról értesül a Fővárosi Hirlap, hogy maga Déri alpolgármester is meg van róla győződve, hogy a fizetésrendezés méretei kifogják elégiteni a tanitókat és meg van győződve arról is, hogy a tervezetben adott előnyök nagyjában és egészében fedik azokat a kivánságokat, amelyeket a tanszemélyzet táplált.

Bejelentette a polgármester azt is, hogy ugyancsak utban van a közigazgatási tisztviselők fizetésének rendezése is. A kérdést már munkába vették és remélhetőleg ezt az égetően fontos kérdést is hamarosan tető alá lehet majd hozni.

Az üzemek ellenőrzése

Ezután az üzemek ellenőrzéséről alkotandó szabályrendelet tárgyalására került a sor. A polgármester ismertette a tervezetet, majd Déri Ferenc alpolgármester olvasta föl a gázgyár memorandumát, amelyben a gázgyár a legerélyesebben tiltakozik az üzemek központi ellenőrzésének terve ellen. Érvei között helyet foglal az is, hogy a közgyülés a gázgyár igazgatóságába három tagot delegált. Ha tehát az ellenőrzésnek más módját keresnék, akkor ez ennek a három igazgatósági tagnak a legteljesebb dezavuálása lenne. A gázgyár érvelése mindenesetre sántikál egy kicsit, mert kétségtelen, hogy más a hivatása a direkciónak és más a központi ellenőrző szervnek. Aligha csalódik tehát, aki azt sejti, hogy a gázgyári tiltakozásnak az oka megint Ripka Ferenc igazgatónak az a félelme, hogy az ő féltve őrzött és tulfejlesztett hatalma fog csorbát szenvedni

Ripka tiltakozásának felolvasása már magában élénk vitára adott alkalmat. Az első vihar elültével azonban felállott Székely Ferenc, aki elmondotta, hogyan valósitották meg a nagybankok az ellenőrzés rendszerét, hogy minden nagyobb bank kiváló szakembereket állit oda ellenőrző közegnek. Székely Ferenccel Szekula Gyula szállt vitába és kifejtette, hogy amit megtehetnek a nagybankok, amelyek negyven-ötven, sőt több üzemet tartanak fönn, azt nem csinálhatja meg a főváros, mert az ellenőrzésnek ez a formája milliókba kerülne. A kommunizálás amugy is nagy költségekkel dolgozik, kár lenne azt még növelni. Példának állitja oda az állami üzemeket, amelyeknél az ellenőrzést a meglevő pénzügyi ügyosztály végzi. Gaár Vilmos csatlakozott Szekula álláspontjához, Bódy polgármester azonban azt vetette ellen, hogy ha az ellenőrzést az államvasutak pénzügyi főosztályának megfelelően a számvevőségre bizná, akkor az ellenőrzésre hivatott alsóbbrendü tisztviselők nem mernék a magasabb rangu tisztviselővel szemben megtenni a köteles feljelentést. Szekula ezzel szemben azt hangoztatta, hogy a hivatását teljesitő tisztviselőt mindenkivel szemben meg kell védeni. Glücksthal Samu is óva intett a nagy költségektől és a központi felügyelőség szervezése ellen szólott. Végül még Jünker Pál kelt ki erősen a tervezet ellen és a Huskereskedelmi példájára hivatkozva, azt hangoztatta, hogy az üzemekre nézve a közgyülés ellenőrzési jogait csorbittatlanul meg kell hagyni.

Ezzel véget is ért az ülés, amelynek folytatását legközelebb meg fogják tartani.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta délután fél 4 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától esti 10 óráig még esős időben is
a nagy májusi játékok!
A szép LISL FLUHER
és további 25 elsőrangu varieté- és cirkusz sláger
Csodásan olcsó helyárak!
Az esti diszelőadás naponta 8 órakor kezdődik és 10 óráig tart.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Nincs többé rongyos cipő

A községi cipőjavitó-mühelyről

A fővárosnak van egy uj üzeme, amely igen keveset beszéltet magáról, amelynek munkájáról leginkább csak a főváros alkalmazottai vesznek tudomást, no meg a Ráday-utca 33-ik számu ház szomszédai, akik maholnap száz suszter kopácsolását fogják hallani. November 8-ikán indult meg a fővárosi alkalmazottak cipőjavitó-mühelye, összevissza 50,000 korona forgótőkével, amit a tanács bocsátott rendelkezésre és nyolc munkással, akiknek bizony eleintén alig volt munkájuk. A cipőjavitó-mühely ötlete Berczel Jenő dr. tanácsnoké volt, aki ma már valóságos szakértővé nőtt. Jobbkeze ennek az üzletnek a vezetésében Mezei Gyula dr., aki előbb pénztáros volt a városgazdasági ügyosztályban. Most ugy ismeri a bőrt, meg a cipőt, mint azelőtt a százkoronás bankókat. Hogy érdeklődöm az üzemnek november elejétől végzett munkája iránt, mint jó mesteremberhez illik, először is a cipőmre néz és a biztos meggyőződés hangján csak annyit mond:

— Ugy-e Robur cipő?

Eltalálta. De ép igy eltalálta azt is, hogyan kellett megcsinálni a cipőjavitó-mühelyt, amely félesztendő alatt, amint ki fog alább derülni, pompás karriert futott meg.

Pedig a dolog eleintén nem ment valami simán. Először is nem kaptak munkást. De ez nem is volt a legelső időben valami nagy baj, mert javitani való cipőt még kevesebbet kaptak. A tisztviselők ugyanis, amikor meghallották, hogy egy férficipőnek a talpalása 12 korona ötven fillérbe kerül, nem voltak hajlandók munkát adni. Ugy gondolkoztak, hogy valami nem tiszta a dologban. Vagy papirból van a talp, vagy valahol egyébhol van hiba a menyasszonyban. Egyszóval óvatosak voltak, féltek. A Práter-utcai iskolában például összeült a tantestület és egyhanguan azon a véleményen volt, hogy nem lehet megbizni az uj intézményben. De ha mégis valami boszorkányság van a dologban? Kisorsoltak tehát egy kollégát, aki elküldött egy pár cipőt a mühelybe. Amikor megérkezett a megtalpalt cipő, ujra összeültek. Laikus fejjel nem tudtak a talpon semmi bajt kiszimatolni. Elhatározták tehát, hogy szakértőt fognak meghallgatni. Meghivták tehát az egyik tanitvány papáját, aki suszter volt, nézné meg, milyen ördöngösség van ebben a talpban, hogy papirból van-e és ugy néz ki, mintha bőrből lenne? Megjelent a suszter a tanári szobában, szemügyre vette az inkriminált talpat és igy szólt:

— Biz ez bőr és pedig a legjavából. Ha meg tetszik engedni, hogy lefejtsem, ebben az állapotban, rögtön megadok érte husz koronát.

Hát persze, hogy nem engedték lefejteni, ellenben a cipőjavitó-mühelynek igy kellett lépésről-lépésre benyomni a bizalmatlanság frontját.

Az első négy hónap mérlege aztán már kezdett szebben kialakulni. Bár az elején csak lassan vándoroltak a rongyos cipők a Ráday-utca felé, az első négy hónap után már 550,000 koronát forgatott meg az akkor még kezdetleges üzem és tisztviselőknek, meg családtagjaiknak ez idő alatt 8000 pár cipőjét talpalták meg. Ma pedig már 600,000 korona forgótőkével dolgoznak. A karrier azonban tulajdonképpen csak most kezdődik. Ma ugyanis, már hetven munkás dolgozik az üzemben és ez a szám legközelebb már százra egészitődik ki és akkor a Ráday-utcában lesz a monarchia legnagyobb cipőjavitó-mühelye.

Berczel tanácsnok erről a szép jövőről igen szivesen beszélget el. Elmondja, hogy most fog megkezdődni a cipők fejelése is. A próbafejelések már meg is történtek és kitünően sikerültek.

— Ráadásul pedig — mondja a tanácsnok — lefőztük a cipőrendeletet. Mi olcsóbbak leszünk, mint amit ott kivánnak, mert mi fejelést, talpalást, sarkot és egyéb javitást elsőosztályu kivitelben 35 koronáért adunk.

Át kell alakitani, megnagyobbitani a helyiséget is. Németországban gépeket rendeltek, a munkások számára étkező, melegedő helyiségeket rendeznek be, ahol száz ember kényelmesen elfér és a hadikonyhákból termoforokban szállitott ebédet kap olcsó áron. Aztán jönnek a többi tervek, mert a fejelésnél sem akarnak megállani, hanem uj cipőt is csinálnak majd páronkint 70 koronáért. A talpalás diját pedig éppen most szállitották le 12.50 koronáról 12 koronára.

— Persze az ilyen árak mellett haszonról szó sem lehet — mondja Berczel tanácsnok, — de hiszen a cipőjavitó altruista intézmény. Nem akarunk egy krajcár hasznot sem, de persze nem lehet elkerülni, hogy imitt-amott valami maradjon. Igy történt

hogy 11,000 korona haszon maradt mégis, bár igazán csak ugy véletlenül. Igazán nem szándékosan.

Igy mentegetődzik a tanácsnok.

El kell mondani egy szomoru, de annál kedvesebb történetet is, amely Mezei igazgató szobájában játszódott le a napokban. Nagyon szégyenkezve állitott be egy jobbrendü városi tisztviselő. Elmondta, hogy nagyon sok a gyereke, ellenben cipője, — mi türés-tagadás benne — csak egy pár van, amit itt lát az igazgató a lábán és annak sincsen talpa.

— Segitsen rajtam uram, talpaltassa meg gyorsan a cipőmet.

Az igazgató csöngetett. Bejött egy elömunkás.

— Nézze barátom, itt ez az ur nem akarja elhinni, hogy mi másfél óra alatt megtudunk talpalni egy pár cipőt. Mutassa meg, hogy lehet.

A szégyenlős vendég kezdte magát jobban érezni, levetette a cipőjét, papucsot kapott és leült ujságot olvasni a kanapéra. Másfél óra mulva pedig finom kopogós, nyikorgós cipőben távozott.

Ilyen csodák történnek a Ráday-utcában. De történnek még majd nagyobbak is. Hamarosan 60—70,000 fővárosi és üzemi alkalmazottról fognak gondoskodni és nem feledkeznek meg azokról sem, akikről mostanáig divat megfeledkezni: a szegény nyugdijasokról.

A jegygyürü és a Gänzehaufel

Elő a házasságlevéllel!

Mi szegnéy budapestiek sokszor megirigyeltük már a bécsieket a Gänzehaufelért, amely az egészségnek, a szemnek és a jövő nemzedék szaporodásának egyaránt kedves lehet. Urak és hölgyek feszülő uszóruhában ülnek az asztalnál és ebédelnek. Sovány bécsi koszt van ugyan, de a szem mindenesetre jólakik, ha a gyomor üresen marad is. Egyetlen fájdalma volt azonban csak a derék bécsieknek. Ismeretséget kötni nem lehetett a Gänzehaufel Familienbad-jában. A keresztény szocialista álszemérem ugyanis gyönyörü gyümölcsöket termett.

Kimondották, hogy a családi fürdőben csak férjek és feleségek vehetnek részt. Természetesen együtt. Akinek nincs férje, vagy pedig otthon felejtette a férjét, az menjen a nők külön osztályába. Ugyanigy a feleségük nélkül megjelenő férfiak csak férfiosztályban moshatták le a bécsi port és kormot. A férjek és feleségek azonban résztvehettek a Familienbad minden gyönyörüségében. És ezen a ponton nagy dilemmában volt a kereszténvszocialista erkölcs. Vajjon hogyan lehessen ezt ellenőrizni, hogy csak igazi férjek és igazi feleségek azok és a jogos és törvényes együttvalóságukban jussanak át a vizi mennyország kapuján? Házassági levelet kérni mégsem lehetett, bármennyire szerettek volna a bécsi szemforgatók. Végeredményben tehát nem lehetett mást cselekedni, mint szemet hunyni azelőtt, hogy mi történt a várostól a Gänzelhaufelig vezető uton és csak azt nézték meg, hogy kik jelentek meg az ajtóban, mint férj és feleség. Ha tehát a villamoson egy magános ur találkozott egy magános hölgygyel, gyorsan megtörtént a keringőre való felhivás.

— Jó lenne ma a Familienbadban fürödni — sóhajtott a szeladon.

— Ja, ja — sugta bátortalanul önagysága.

És mire megállt a villamos, a bécsi anyakönyv ugyan nem, de az élet gazdagabb lett egy rövidlejáratu frigygyel. A kereszténvszocialista erkölcsnemesitőknek végre észre kellett térniök. Tudatára kellett ébredniök, hogy ezzel a férj-feleség komédiával tulajdonképpen olyan párokat is egymás karjába kergetnek, akiknek esetleg éppenséggel nem szerelem volt a szándékuk, hanem csak az, hogy a tyukszemüket megpuhitsák a Duna langyos vizében. Szerencsére a kereszténvszocialisták most ugyanazzal a fönséges pózzal tudják a kabátjukat megforditani, mint amilyennel előbb a másik oldalról fölhuzták.

A nagy elhatározás megtörtént. A Gänzehaufelre vonatkozó jegygyürüs rendeletet kegyetlenül megsemmisitették. Ma már mindenkinek megnyiltak a Familienbad ajtói.

Ám a bécsi kereszténvszocialistáknak vigasztalására legyen mondva, az aradi rendőrség sem sokkal bölcsebb, mint ők. Ott viszont a szállodák családi szobáinak használatát kötötték a házasságlevél felmutatásához. Igazán nem lehet nehéz kitalálni, hogy mi lett az eredmény? Az, hogy soha annyi hamis házasságlevelet nem produkáltak a világon, mint Aradon az utolsó hetekben. Most azután a rendőrség nem őrzi tovább az erkölcsöket, hanem elkeseredett hajszával keresi a házasságleveiek okirathamisitóit.

Mégis csak a bécsi keresztény szocialisták okosabbak, mint az aradi rendőrök.

Események

Bárczy — főrend. Az elmult héten jelent meg a királyi kézirat, amelyben az uralkodó *Bárczy* István dr. főpolgármestert a magyar főrendiház örökös tagjává nevezi ki. A király elhatározása már napok előtt ismert volt, Bárczy nagy érdemeinek a legfelsőbb helyen való ilyen beszédes elismerése mégis mindenhol a legnagyobb megelégedést keltette, annál is inkább, mert Bárczy főpolgármesterré váltsztása és főrenddé való kinevezése szinte egyidőben történt.

Déri alpolgármester pénzügyi programmja. A pénzügyi bizottságnak pénteken nevezetes ülése lesz. Ezen az ülésen foglalja el ugyanis első izben az elnöki széket *Déri* Ferenc dr. alpolgármester, akinek alpolgármesteri csoportjába a polgármester intézkedése szerint a pénzügyi ügyosztály is tartozik. *Déri* alpolgármester elnöki megnyitója keretében — értesülésünk szerint — nagyszabásu, mindenre kiterjedő programmot fog adni. Ki fogja fejteni azokat az irányelveket, amelyek alapján a főváros háztartási mérlegét rendbe kivánja hozni. A pénzügyi bizottság, de maga az egész főváros is, a legfeszültebb érdeklődéssel tekint ez elé a programmadás elé, amelyben benne fog tükröződni az a nagy hivatottság, amelyről Dérivel vonatkozásban mindenki meg van győződve.

A főváros kölcsöne. A főváros kölcsönének ügye most legközelebb már minden valószinüség szerint dülőre fog jutni. A Wekerle-kormány válsága előtt *Popovics* pénzügyminiszter folytatott tárgyalásokat ebben a kérdésben *Bárczy* István dr.-ral, aki akkor még polgármester volt. *Popovics* erösen redukálni kivánta a főváros igényeit és a tárgyalások végén éppen a pénzügyminiszter hajthatatlan álláspontja révén akörül mozgott a megbeszélés, hogy a kormány száz, vagy százötven milliós kölcsönt kapjon-e. Közben azután lemondott a kormány és a főváros vezetésében is személyi változások állottak be. Mind a két esemény olyan volt, amelyek miatt a kölcsönről való tárgyalásokat folytatni nem lehetett. Most azután a kormányválság is megoldódik és Budapest kormányzását is átvette az uj polgármester. Valószinü, hogy már a legközelebbi napokban *Bódy* polgármester és *Popovics* pénzügyminiszter ujra felveszik a tárgyalások elejtett fonalát. A polgármester mindenesetre ujból kérni fogja, hogy a kormány járuljon hozzá a háromszáz millió felvételéhez, de erre ma sincsen több remény, mint volt egy hónap előtt. A fővárosnak meg kell tehát ezuttal elégedni maximálisan százötven milliós kölcsönnel, amelynek aláirása a kormány hozzájárulása után azonnal megkezdődik.

Miklós Elemér miniszteri osztálytanácsos. A héten megjelent a hivatalos lapban Miklós Elemérnek miniszteri osztálytanácsossá való kinevezése. Miklós Elemér már be is vonult uj munkásságának szinhelyére, a kereskedelmi miniszteriumba, ahol mint ismeretes, az idegenforgalmi ügyek vezetésével bizta meg Szterényi József kereskedelmi miniszter. Amilyen kiváló erőt vesztett benne a főváros, épp oly sokat fog benne nyerni az ország és elsősorban a főváros idegenforgalmának ügye.

URÁNIA
ODETTE.
Viktorien Sardon szinmüve filmen. A főszerepben Franceska Bertini.
Ezenkivül:
A függöny legördül.
PSILANDER-FILM!
Előadások: Hétköznap 5, 3/47, 1/2 9 és 10 ó. 10 p.-kor
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u. 3 órától kezdve
Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

Ujpest bekebelezése Nagy-Budapestbe. Nagy-Budapest vajudó terve került Ujpest r. t. város szombati közgyülésén tárgyalásra. Pest vármegye törvényhatóságának kezdeményezésére a város képviselő-testülete elvben hozzájárult a fővároshoz való csatoláshoz és dr. Kis Sándor inditványára nagyobb bizottságra bizta az előkészületi munkálatokat. Ujpest részéről tehát nagyjában nem volna akadálya a csatoltatásnak. Ez azonban semmiképp sem jelenti, hogy Nagy-Budapest terve most már gyorsvonati tempóban megvalósul. Mindenekelőtt meg kell állapitani, hogy Ujpest önmagában kis része csak a környéknek és csatoltatása nem oldja még meg a Nagy-Budapesthez füződő azt a szociális kivánalmat, hogy közegészség és közélmezés szempontjából egységes intézkedések legyenek foganatosithatók az egész környékkel meggyarapodott Budapesten. Még igy is az intéző körök kis töredéke látja csak szivesen ezt a kétségtelenül nagy anyagi áldozatokat igénylő kialakulást. Nincs célja a csatoltatásnak, ha általa csak a lélekszám növekedése várható. Sokkal sulyosabb beszámitás alá esnek ezzel szemben a közegészségügyi szempontok. A főváros határainak kitolása ugyanis lehetővé teszi, hogy radikálisan akadályoztassék meg a fertőző betegségek behurcolása. Jelentősége van továbbá a közélelmezési szempontoknak. Kétségtelen előny háramlik abból a fővárosra, ha közellátását a saját, autonóm hatáskörébe tartozó területek termelvényeiből tudja biztositani. E két főszempontón tul elenyésznek a Nagy-Budapest létesitése érdekében felhozott érvelések. Ujpest képviselőtestületének állásfoglalása különben sincs összhangban az ottani viszonyokkal. Ugyanaz a közgyülés elhatározta ugyanis, hogy küldöttségileg kéri fel Fazekas Ágoston alispánt, hogy minél előbb rendelje el a polgármesteri széknek helyettesités utján való betöltését. Ujpest közigazgatása ma kétségtelenül teljesen felborult, de bizonyos, hogy a bajok kutforrása sokkal mélyebbre nyulik, semhogy akárki polgármester, azon változtatni tudjon. A helyettesitésnek nincs tehát célja. És ezt nagyon jól tudják az inditványozók is. Ők azonban mindenáron dr. Ugró Gyulát szeretnék a polgármesteri székbe ültetni, ugyanazt az Ugró Gyulát, akit sulyos fegyelmi vétségek miatt, nyolc évvel ezelőtt elmozditottak. A közgyülésen inditvány hangzott el, mely kormánybiztos kiküldését javasolta. Ezt az inditványt elvetették. Ezzel, — ha nem pártatlan kormánybiztos veszi kezébe az ottani állapotok rendbehozatalát, — erélyesen elébevágtak a csatolás ügyének. Utóvégre semmi szüksége a fővárosnak, hogy az átvételt mesterségesen megrontott leltárral eszközölje.

A „Noé bárkája" nagy sikitósikere megpecsételte a bemutató rendkivüli és szinte váratlanul lelkes sikerét. Az összes lapok a legbehatóbban méltatták Hatvany Lili darabjának nagy értékeit szellemes dialógusát, meglepő fordulatait, nemkevésbbé a Belvárosi Szinház tökéletes előadását és Bárdos Artur uj, szinte a földből nőtt pompás drámai együttesét.

Beketow-cirkusz. Budapest egyetlen cirkuszában a május uj müsort hozott. Az uj müsor is bevált, az uj attrakciók között Assad, a haiszálember. Toniar a humoros csodaartista, Wally a bájos excentraltáncosnő stb. érték el a legnagyobb sikert. A müsornak ezeken kivül még 16 elsőrangu mutatványa van, ebben a 2 Hugosett páratlan mutatványukkal, az arab lovasakrobaták Bugenna exotikus munkájukkal, a négy Kaiser nővér, iockeylovaglásokkal, a közkedvelt Gautier legszebb idomitásaival érnek el nagy sikereket, a bohócok pedig arról gondoskodnak, hogy a jókedv egyetlen pillanatra se mulion el.

Mozi a Margitszigeten. A Margitszigeten május 18-án, pünkösd szombatján, nyilik meg Bródy István uj szinháza. Délután ebben a szinházban filmeket fognak játszani, a mozielőadásokra az igazgatóság szenzációt jelentő filmekről gondoskodott. Hétköznap egy mozielőadás lesz 5—7 között, ünnepnapon 4—7 között kettő.

Egyetemi hallgató kitünő referenciákkal és nagy gyakorlattal, perfekt német, házitanitói állást keres. Tanit fiukat, lányokat rendes vagy magántanulókat, polgárit, reált, gimnáziumot, kereskedelmi vagy felső leányiskolát, franciát és hébert, helyben vagy a Balaton vidékén. Cim: Frigyes F. VIII., Kun-utca 7. II. 18.

A Kristálypalota barjában esténként 9 órakor nagyszabásu táncelőadás van belépődij nélkül. Elsőrendü cigányzene, valódi amerikai boritalok és kitünő konyha.

A városligeti Henry-aréna páratlan müsorával állandó derültségben és jókedvben tartja a szórakozni vágyó közönséget, amely minden alkalommal zsufolásig tölti meg az arénát. Henry igazgató népszerü előadásai ma már közbeszéd tárgyát képezik és a publikum körében mindinkább erősödik az a megállapitás, hogy a Henry aréna a főváros legkiválóbb nyári szórakozó helye.

A zeneoktatás fontossága. Az intelligens közönség széles rétegeiben még mindig nem méltányolják

a kellőkép a zenetanulás igazi jelentőségét. Eltekintve attól, hogy tudományos módszerekkel megállapították azt a tényt, miszerint a zenével foglalkozóknak szellemi működése más vonatkozásokban is feltünő fejlődést ér el, jól tudjuk mindannyian, mekkora kincs a zeneismeret a modern társadalmi életben. A magyar zenekultura agilis apostola, Sternberg cs. és kir. udvari hangszergyáros, népszerü kedvezményei révén hatalmas, uj táborral növeli a zenetanulók seregét. A Sternberg-cég Rákóczi-ut 60. számu Zenepalotájában a nyilvános zeneiskolák igazolt növendékei máris igénybe vehetik az összes kedvezményeket.

A TŐKE

...

Szemle

A Máv. tarifaemelési slendriánsága — Ébredezik az Altruista-bank — Manipuláció a vetőmagvakkal — Megint a Phöbus — A cipőrendeletről

A Máv. tarifaemelését Szterényi miniszter elhalasztotta. Nyilvánvaló, hogy a halasztásnak nincs más indoka és magyarázata, minthogy a miniszter nem akarja azt a tervezetet elfogadni és realizálni, amelyet a Máv. igazgatósága készitett. Sajnos, a Mávnál még mindig a Ludvigh-korszak emberei dirigálnak, akik megszokták, hogy amig az elnök Gödöllőn vadászik, addig ők baklövéseket csináljanak. A tarifaemelés tervezete is olyan bürokratikusan, olyan rövidlátással készült, hogy Szterényi kénytelen volt visszaküldeni a Máv. igazgatóságának az egész paksamétát. Remélhetőleg az átdolgozás nem fog sokáig elhuzódni és Szterényi intenciói fognak érvényesülni. Annyi bizonyos, hogy Szterényi nem fogja tönkretenni sem az ipart, sem a kereskedelmet csak azért, hogy az Omge meg legyen elégedve a Máv. tarifaemelésével.

*

Az Altruista-bank nyilván nagyon érzi a konkurrenciát s hogy életképességét igazolja, derüre-borura folyósitja a kölcsönöket. Legutóbb 25 milliónyi kölcsönt folyósitott az erdélyi megyék birtokosai részére, ami elvben igen helyes és szükséges dolog, éppen csak a kivitel módja aggályos egy kissé. A bank ugyanis eddig lehetőleg mukapárti képviselőket fináncirozott, vagy olyan ellenzéki politikusokat, akik nem álltak tulságos messze a munkapárttól. Lehet, hogy ez véletlen volt — a vesékbe senki sem láthat — tény azonban, hogy általános volt a panasz amiatt, hogy Papp Géza báró a bankot összetéveszti a munkapárttal. Az erdélyi birtokosság regenerációja visszont sokkal szentebb és közérdekübb feladat, semhogy itt bármilyen pártszempont érvényesülhetne. Épp azért a legnagyobb nyilvánosságot követeljük a kölcsönök ellenőrzése végett és Papp bárótól nem kommunikét, hanem — neveket várunk.

*

A termények drágitásának annyi módja, eszköze és tényezője van, hogy azt reméltük, hogy többel már nem lesz találkozásunk. Nagyon csalódtunk. A földmivelésügyi kormány és a Közélelmezési hivatal most megállapodott az osztrák, német, dán és holland kormányokkal különféle vetőmagvak importja dolgában. Tekintettel ennek a kisérletnek eminensen közérdekü voltára, azt vártuk, hogy a kormány maga fog gondoskodni arról, hogy a szétosztás minden illegitim érdek érvényesülése nélkül, általa történjék. Ehelyett, mit látunk: néhány cég, illetve szövetkezet kapta meg a szétosztás monopóliumát, még pedig nyilván *nem* altruista alapon. Nem értjük ezt a politikát. Talán keveselte a kormány a *Mezőgazdák szövetkezete*, vagy a *Hangya* háborus hasznát, vagy direkt drágitani akarja a terményeket, nehogy valahogy olcsóbbadjanak, vagy legalább stagnáljanak az árak? Nem tudjuk, csak azt tudjuk, hogy közvetités nélkül a földmivelésügyi kormány se tud élni.

*

Emlékezetes — és az is marad — a *Phöbus* részvények börzei pályafutása. Néhány év előtt, a balkán háboru küszöbén a *Belvárosi takarék* köréből burkolt és nyilt animálás indult ki a *Phöbus* papirjainak elhelyezése, illetve kurzusának felhajtása érdekében. Legendák keltek szárnyra a részvények jövedelmezősége felől és az árfolyam egyre szökött felfelé és tanitók, kofák, cselédek és pincérek versenyezve vették a Phöbust. Egyszer azután beütött a krach és a Phöbus ötször olyan gyorsasággal esett lefelé, mintahogy felfelé ugrott. Nem csoda, hogy egy sereg exisztencia belepusztult a Phöbusba, de a papir ettől nem lett jobb. A vállalat jóformán minden évben emel vagy bélyegez, a legtitokzatosabb transaciókat bonyolitja le, de a Phöbus helyzete egyre rosszabb. Legutóbb eladták a tátrai vasutakat a *Magyar Banknak*. Pénzt, szép pénzt kaptak érte és most mégis emelnek: öt millióra duzzasztják az alaptőkét. Minek ez a transakció? Ugy látszik ujra dominálni akarnak a börzén és megint el akarnak pusztitani egy sereg embert. Nem is csoda különben, hogy ilyen fejetlenül dolgozik a vállalat, mert — nincs is feje. Egy *Herzfeld Dezső* nevü könyvelő vezeti jelenleg, akit a Belvárosi takarék, hogy megszabaduljon tőle, kihelyezett a kültelekre és segitségére egy másik kiváló szakember áll: *Zala Hugó* dr., aki ügyvédi irodában tájékozódott az elektrotechnika kérdéseiről.

*

Végre megjelent a cipőrendelet, amely az anyaggal való rendelkezés jogát a Népruházati bizottság cipőosztályára bizta. Ez a szerencsétlen rendelkezés megint szóhoz juttatja *Aczél Gyulát*, a néhai gyufaügynököt, aki eddig is tönkretette a cipőellátást és aki emiatt továbbra is *nélkülözhetetlen* lesz. Minden remény megvan arra, hogy *Aczél* ur most már végleg beszünteti a cipőgyártást és maholnap csak a muzeumban fogunk lábbelit látni. Ha ezt akarta a kormány, akkor emberére talált Aczélban: nála jobb elsülyesztő nincs Magyarországon.

Mit keres a Levante Bukarestben? A személyi hirek között nem szerepelt, a béketárgyalásokról kiadott kommünikékben *Kühlmann* és *Burián* mellett nem emlitették ugyan meg, mégis valóság, hogy *Hoffmann* Frigyes dr., a *Magyar Keleti Tengerhajózási r.-t.* vezérigazgatója, szombaton Bukarestbe utazott. Akik *Hoffmann* vezérigazgató egyéni kvalitásait ismerik, igen természetesnek tartották volna, ha Bukarestbe kirándulás céljából utazik, de a mi értesülésünk szerint a bukaresti utnak tényleg vonatkozásai vannak a béketárgyalásokkal. Ez azután komoly aggodalmakra kell hogy okot adjon, mert mindenki nagyon jól tudja, hogy Hoffmann vezérigazgató egyénileg rendkivül korrekt és előkelő ur, de a tengerhajózáshoz annyit ért, mint hajdu a harangöntéshez. Bukarestben most országos érdekek forognak kockán, mindenesetre fontos lenne, ha a legkiválóbb szakemberek bevonásával történnének meg a nagy elhatározások. A román és az ukrán gabonaszállitást azonban a Magyar Keleti Tengerhajózási r.-t.-ra kivánja bizni a kormány, dacára annak, hogy ez a vállalat a háboru előtt mindössze jelentéktelen fuvarozási üzletekkel foglalkozott. A Levante hajói fogják tehát azokat a nagyarányu szállitásokat végezni, amelyek Galac és Braila felé irányulnak. Nem tartjuk ezt csodának, mert a mindenkori kormányok megkülönböztetett jóindulattal viseltettek a társaság iránt, sőt a háboru alatt is *rendszeresen kiutalták a milliós szubvenciót, ami pedig csak meghatározott hajójáratok fentartása mellett lett volna jogosult.* A Levante ilyen kiváltságos helyzetben lévén, nem csoda, ha a vezérigazgatójának meg kellett jelennie a bukaresti tárgyalásokon. Ugyanazzal a joggal elküldhették volna *Pásztó* Jenő vezértitkárt is, aki ugyan nem igen emelkedik ki a többi komptoaristák közül, de több „szakember" ugy sem akad a vállalatnál. Önkéntelenül fölmerül azonban a kérdés, hogy nem lehetett volna-e másnak, komoly szakembernek Bukarestben megjelennie? Nagyon jól tudjuk, hogy mint került Hoffmann dr. a vezérigazgatói székbe. Tudjuk, hogy fia az előkelő *Hoffmann S. és V.* cég főnökének, amely cég viszont a Magyar Keleti Tengerhajózási r.-t. részvényeinek többségét kezében tartja. Ezen a cimen kaphat Hoffmann Frigyes dr. előkelő vezérigazgatói állást, ahol joga van reprezentálni, de nincs joga országos érdekü kérdésekben, mint szakértőnek megjelennie. Ha eddig nem tudtuk volna, most már egészen tisztában vagyunk vele, hogy miért húzzuk mi magyarok mindig a rövidebbet, amikor nagy gazdasági érdekek forognak a kockán.

Korányi báró és a molnárok. Az Országos molnár-szövetség a napokban nagygyülést fog tartani Budapesten, amelyen szóbakerül a csirátlanitás ügye is. Ez alkalommal méltó kritikában fog részesülni Korányi Frigyes báró és a csirátlanitási akciót vezető Országos központi hitelszövetkezet nevü Baross-utcai bürokrata gépház- és papirpocsékolóközpont. A vidéki malmosok panaszaikat a kormány elé fogják terjeszteni és ebben a feliratban rá fognak mutatni arra, hogy az idei jobb rendelet dacára miért alakult mégis rosszabbul a csirátlanitási kampány. Korányi, a csirátlanitás zseniális bárója, nem igen fog kérkedni a malmosok panaszával. Malomipari körökben egyébként kiváncsian várják, hogy lesz-e bátorsága az O. K. H.-nek képviseltetni magát az országos gyülésen? Mert, aki méltóan és megfelelő szakértelemmel képviselhette volna az intézetet, Vig Emil már nincs az O. K. H.-nél. Korányi Frigyes báró pedig akár személyesen jelenik meg, akár diszmagyarban feszelgő arcképét küldi a gyülésre, egyre megy. A csirátlanitás kérdéséhez öméltósága fotográfiája is ért annyit, mint a báró ur sajátkezüleg, életnagyságban.

Jelzálogbank tőkeszaporitása. A temérdek kombináció, amik a Magyar jelzálog hitelbank és a Magyar agrár- és járadékbank állitólagos fuziója során felmerültek, egy nagyarányu tőkeszaporitásban végződtek. A Magyar jelzáloghitelbank igazgatósága ugyanis a május 18-ra egybehivott rendkivüli közgyülésen javasolni fogja, hogy az eddigi és forintokra szóló részvényeket alakitsák át koronaértékü papirokra és 75,000 darab 240 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján az alaptőkét 66 millió koronára emeljék fel. Érdekes az indokolás, amit a Jelzálogbank a javaslathoz füz. Mert itt nem csupán a forgalomban levő részvények unifikálásáról van szó, hanem arról is, hogy a törvény értelmében összhangot teremtsenek a bank forgalomban levő cimletei, — melyeknek összege ma már 600 millió korona — és a biztositéki alapok között. Bizonyos, hogy a Jelzálogbank cimletei a háboru tartama alatt is szép kelendőségnek örvendenek és az utóbbi négy esztendőben a semleges külföldön is nagy tételeket sikerült elhelyezni. A Jelzáloghitelbank mostani tőkeszoporitásának szinte historiája van és ez visszanyulik az 1912-ik évre, amikor a bank igazgatósága a tőkeszaporitást már elhatározta, azonban e határozat finalizálását az időközben kitört balkán háboru megakasztotta. A balkán háborut nyomon követett gazdasági depresszió a kibocsátás végrehajtásának nem kedvezett és még kevésbbé a világháboru első periodusának feszült pénzviszonya, amely a nagyobbszabásu beruházásokat lehetetlenné tette. Most a Jelzáloghitelbank igazgatósága elérkezettnek látja az időt a kibocsátás végrehajtására és joggal, mert elvégre nem lehet messze az az idő, amikor a széleskörü kommunális beruházások munkája meg fog indulni. A városok kezdetben a feszült pénzviszonyok, később pedig az anyaghiány következtében ugyszólván semmit sem invesztáltak és várva várják az időt, amikor pótolhatják négy hosszu esztendő kényszerü mulasztását. A Jelzáloghitelbank tehát erre a nagy és kétségtelenül közhasznu feladatra is felkészül, egyszersmind pedig uj kibocsátmányaival módot ad arra, hogy uj befektetési papir álljon a tőkeelhelyező közönség rendelkezésére. Ugyancsak kivánatossátossá teszi a tőkefelemelést az a körülmény, hogy a Magyar Jelzálog-Hitelbank konszernjét képező intézetek, amelyeknek a bank főrészvényese, mint a Magyar Agrár- és Járadékbank r.-t. és a Magyar Város- és Községfejlesztési r.-t. és ezek leányintézetei rendkivüli mértékben kiterjesztették üzletkörüket és a háboru után ezekre is nagy feladatok megoldása vár.

Balogh Brunnó lemondott az állásáról. Eörsi Balogh Brunnó, a Magyar Banknál valamikor ügyvezető-igazgató volt és ezt a cimet mind mostanáig viselte, dacára annak, hogy a bank ügyvezetéséhez már régóta semmi köze sincsen, annyira nincs, mint bármelyik ujonnan szerződtetett gyakornoknak. Néhány hét előtt a Fővárosi Hirlap szóvátette a lehetetlen helyzetet, amelybe Balogh Brunnó a banknál jutott. Elmondtuk róla, hogy az intézetnél semmi hatásköre nincs, dacára ennek, nem vonja le a konzekvenciát, nem mond le állásáról, bejár hivatalába, ahol azonban ottlétéről senki tudomást nem vesz. Ez a közlésünk, ugy látszik, észretéritette az ügyvezető-igazgató urat, mert a bank a napokban hivatalos közleményt adott ki, amely szerint Balogh Brunnó állásáról lemondott.

Detsinyi Frigyes részvénytársaság. Bótfai Hüvös László a napokban megvásárolta a negyven év

óta fennálló Detsinyi-féle gyógyáru-nagykereskedő céget és azt Detsinyi Frigyes utóda gyógyáru-nagykereskedés és vegyipari r.-t. címmel részvénytársasággá alakitotta át. A vezérigazgatói állást maga Hüvös László vállalta magára.

Kinevezés a Fémközpontban. A Fémközpont igazgatósága Loóssy József Viktor ügyvezető-igazgatót vezérigazgatóvá, Kornfeld Zsigmond cégvezetőt aligazgatóvá, dr. Simonyi Béla irodafőnököt, Fenyő Henrik mérnököt, Boros János osztályvezetőt és Szücs Rezső osztályvezetőt cégvezetőkké kinevezte.

Nemzeti Takarékpénztár és Bank Részvénytársaság. Ezen intézet legutóbbi közgyülésének határozata értelmében kibocsátott résvényekből a Pesti magyar kereskedelmi bank egy nagyobb tételt állandó tulajdonul megszerzett. E tranzakció által a Pesti magyar kereskedelmi bank érdekkörébe vonja a Nemzeti takarékpénztárt, ami abban is kifejezésre fog jutni, hogy a takarékpénztárnak legközelebb megtartandó rendkivüli közgyülése a Kereskedelmi Bank kiküldöttjeit az igazgatóságba és felügyelő-bizottságba be fogja választani. Egyébként az 1893. óta fennálló és most már 20 millió korona teljesen befizetett részvénytőkével biró intézet vezetésében semmilyen változás sem fog beállni és eddigi ületköre is változatlanul fenmarad.

Központi Szénbánya Részvénytársaság. A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank helyiségeiben a napokban megalakult a Központi Szénbánya r.-t. 6 millió korona alaptőkével. Az igazgatóság tagjaivá megválasztattak: dr. Böckh Hugó elnök, Böhm Ferenc, dr. Freund István, dr. Kann Sándor, Ladányi Jenő, báró dr. Madarassy-Beck Marcel és Seidl Aurél; a felügyelő-bizottságba pedig Neugebauer Kornél elnök, dr. Heténvi Károly, Kesztler Árpád, Papanek Ernő és dr. Walkó Loránd. A részvénytársaság a krakkói bányakapitánysághoz tartozó nagyobb mennyiségü zárkutatmányokra vételi jogot biztositott magának és első sorban ezen területek feltárásával fog foglalkozni.

A Neuschloss-Lichtig Faipar Rt. folyó hó 6-án tartott rendes közgyülése megállapitotta az 1917. üzletév mérlegét, mely 494.040 K 20 fill. tiszta nyereséggel zárul. A közgyülés 12½%-os osztalék kifizetését határozta el, a szelvények a Magyar Országos Bank Rt. pénztáránál váltatnak be. A közgyülés elhatározta továbbá a 3 millió korona alaptőkének 6 millióra való felemelését 15.000 darab, egyenként 200 korona névértékü részvény kibocsátása által, amelyekből 5000 darab 302 korona árfolyamon, folyó évi január hó 1-től járó 5% folyókamat hozzáadásával a régi részvények birtokosainak ajánltatik fel, kik az elővételi jogot három régi részvény alapján egy ujra, folyó hó 15-ig gyakorolhatják. További 5000 darab részvényt egy konzorcium vesz át, mig a hátralékos 5000 darab egy későbbi időpontban fog kibocsáttatni. A társaság igazgatósága Havas Károly cégvezetőt igazgatóhelyettessé nevezte ki.

Az Országos Fatermelő Rt. rendkivüli közgyülést tartott, melyben elhatározták a részvénytőkének 15.000 darab egyenként 200 korona névértékről szóló uj részvény kibocsátása utján 3 millió koronáról 6 millió koronára való felemelését. Az igazgatóságba ujonnan beválasztattak: Egyedi Lajos és dr. gróf Pongrácz Rezső, a felügyelőbizottságba Blumenthal Manó. Az igazgatóság dr. gróf Pongrácz Reszőt elnökké választotta meg és Fenyves Aladár és Neuwirth József főtisztviselőknek cégjegyzési jogosultságot adott.

A Magyar Földgáz r.-t. igazgatósága a pénzügyminiztériumban Földes Artur gróf elnöklésével tartott ülésén megállapitotta az 1917. évi mérleget, amely az előző évi 144.610 korona hozzászámitásával amely az előző évi 144.610 korona hozzászámitásával 546.861 korona veszteséggel zárul. Az elmult évben a társaság elkészitette és üzembe helyezte a magyarsáros—dicsőszentmártoni és a bázna—medgyesi vezetékeket. Eddig végett furásainak teljesitőképessége napi 1,500.000 köbméter. A gázszolgáltatás már megkezdődött, Dicsőszentmárton és Medgyes város, valamint több község immár el van látva földgázzal. Marosvásárhely városával a gázszolgáltatásra nézve létrejött a megegyezés, Kolozsvárral a tárgyalás folyamatban van. Iparvállalatok egész sorával szintén folyik a tárgyalás, ezeknek egy részét már be is fejezték. A társaság minden lehetőt elkövet, hogy a vezetékek elkészitéséhez szükséges csőanyagot megszerezze.

Az Urikány-zsilvölgyi magyar köszénbánya r.-t. április 27-én tartott közgyülése elhatározta, hogy érdekközösségre lép a Magyar általános kőszénbánya r.-t.-gal és ezzel kapcsolatban az alaptőkét 16 millió K-ról fölemelte 20 millió K-ra, 2000 darab 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján. A közgyülés elhatározta, hogy a 3,371.183 K (az előző évben 2,677.674 K) tiszta nyereségből 22 K= 11 százaélk osztalékot fizetnek, szemben a tavalyi 10 K = 5 százalékkal. Az igazgatóság tagjai lettek: Bisteghi Rudolf, Fuchs Rikárd, Jármai Gyula, Lang Ernő, Ranzinger Vince, Rapaport Alfréd dr., Telleki Sándor gróf, Ullmann Adolf báró (elnök), Végh Károly és Vida Jenő.

A Parkváros r.-t., melyet a Magyar bank és kereskedelmi bank rt. alapitott 1 millió K alaptőkével, 1917. évi mérlegében 7,141.629 K értékü ingatlan, 700.500 K értékpapir és 6,891.938 K tartozás mellett 308 K veszteséget számol el. A társaság május 13-iki közgyülésén fölemeli az alaptőkéjét.

A Dunagőzhajózási tőkeemelése. A Dunagőzhajózási Társaság közgyülését szerdán, május 29-én, d. e. 10 órakor, Bécsben, a bécsi kereskedők testületének nagytermében (IV., Schwarzenbergplatz 16.) fogják megtartani, amelynek napirendjén szerepel a részvénytőke felemelése is.

Az Angol-osztrák bank május 2-án tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 130.000.080 K-ról 150.000.080 K-ra való felemelését és megbizta a főtanácsot az uj részvénykibocsátás idejének és feltételeinek megállapitásával. A közgyülés elhatározta, hogy az 1917. évi 28.516,535 K (az előző évben 18.600,592 K) tiszta nyereségből 26 K = 10.83 százalék osztalékot fizetnek, szemben a tavalyi 24 K = 10 százalékkal.

A Magyar-Német Mezőgazdasági Rt. kögyülése. A Magyar-Német Mezőgazdasági Részvénytársaság a napokban tartotta 1917. évre vonatkozó első rendes közgyülését. A jelentést az értékcsökkenési alap javára eszközölt 850.000 koronás leiráson kivül 38.971.72 K tiszta nyereséget tüntet fel, mely az igazgatóság inditványa és a közgyülés határozata folytán uj számlára vitetik át. A részvényesekkel közöltetett, hogy az őszies aratása kielégitő eredményt adott. A tavasziak s a takarmánynemüek hozama ellenben a nyári hónapok tartós szárazsága miatt várakozáson alul maradt. A folyó üzletév kilátásai ezidőszerint nem itéltetnek meg kedvezőtlenül, de mielőbbi csapadék szükséges a vetések fejlődéséhez.

A Schlick-Nicholson gép-, vaggon- és hajógyár r.-t. mult hó 30-án tartotta közgyülését, melyen az 1917. évi osztalékot 20 koronában állapitották meg. Egyuttal elhatározta a közgyülés, hogy a társaság alaptőkéjét 12 millió K-ról 17 millió K-ra emeli fel, melyből egyelőre 20.000 darab egyenként 200 K n. é. részvény kerül kibocsátásra. 3 régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 370 K-ás átvételi árfolyamon. Az átvételi jog annak különbeni elvesztésének terhe mellett f. é. május 4-től kezdve, 1918. május 15-ig bezárólag, hétköznapokon a rendes hivatalos pénztári órák alatt a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank értékpapirpénztáránál gyakorolható.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

A FŐVÁROS LEGELŐKELŐBB NYÁRI SZINHÁZA
A
FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Upor József. Művészeti igazgató: Balassa Jenő a Vigszinház tagja.
Megnyitó előadás folyó év május hó 15-én.
Nivós müsor, elsőrangu erőkkel, minta előadások.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
minden este ½8 órakor
nagy cirkuszi előadás
a nagyszerü, uj májusi müsor
Csütörtökön ½4 órakor } nagy ünnepi előadás
Vasárnap ½4 „ } sok teljes müsorral.
Szombaton ½5 órakor teljes müsor, félhelyárak felnőtteknek és gyermekeknek.

Fővárosi Orfeum
M. Nagyrécző-u. 17. Telefon 93-36
Minden este
uj betanitással és kibővitve
Tengerre Magyar!
és a nagy uj májusi müsor.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

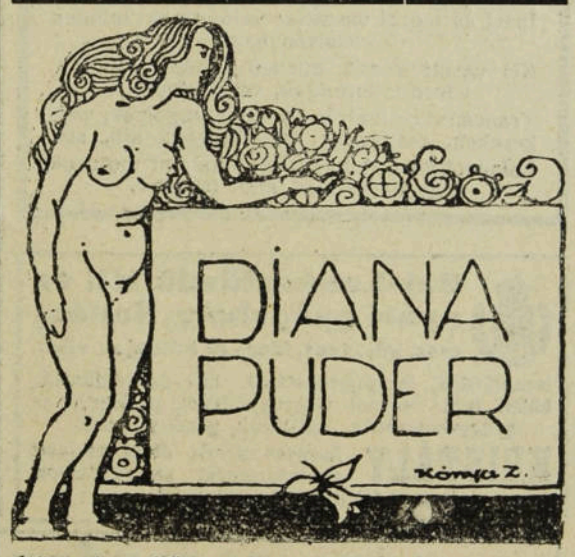
BALLINIT-SOLLUX
az egyedül tökéletes és bevált
auto pneumatik pótló.
Ruganyos és nem rázza a motort. Több ezer auton vau felszerelve. Sok száz elismerő levél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés boszuságot és hiába való költséget okoz. — Telefon: József 53-46.
PNEUMATIKA-BALLINIT
autóabroncsgyár, Budapest, VIII., Óriás-u. 10.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Jogot az élethez!
Erkölcsdráma 5 felvonásban, előjátékkal. Rendezte: Richard Eichberg. A főszerepekben: Ellen Richter és Bruno Kastner.
A rádiótáviró.
Kalandorregény 3 felvonásban.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, ¾7, ¼9 és 10 órakor.

A Kristálypalota barjában
esténként 9 órakor
táncelőadás.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott rizskeményitőpótlót használjuk. Mintaküldemény 10 csomag 8 K bérmentve
Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23. szám.

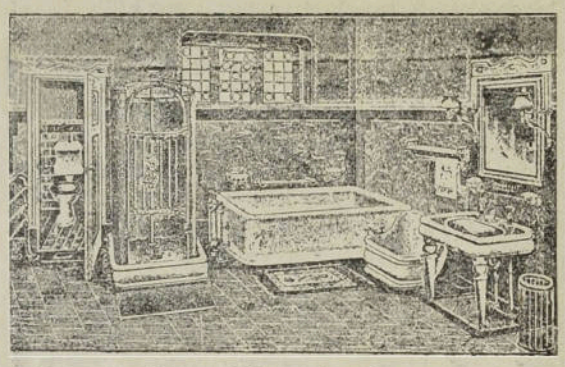
HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

eltünteti a bőr minden sérülését és szépségi hibáját.
Mindenütt kapható!

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8-kor a remek májusi műsor:
„Tessék beszállni."
Nagy Endre és Zerkovitz Béla. nagy revüje és az uj müsor.
SÖRKABARÉ: 1/2 8—11-ig „Spitzer bácsi" Szőke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha. Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.
Csütörtök délután 1/2 4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

20 regény 10 korona
Aki el akarja magát látni hosszu időre olvasnivalóval, rendelje meg a ::: :::
MILLIÓK KÖNYVE : husz számát :
mely a legjobb magyar és külföldi rók regényeit tartalmazza. 10 kor. előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja a 20 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.
Aki több regényt akar rendelni, **40** regényt is rendelhet **20 koronáért** a kiadóhivatalban, **Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.**

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Magyar Jelzálog Hitelbank.

Hirdetmény.

A Magyar Jelzálog Hitelbank t. c. részvényesei az 1918. évi május hó 18-án déli 12 órakor a bank helyiségeiben (V., Nádor-utca 7.) megtartandó

rendkivüli közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

I. a) Az igazgatóság inditványa aziránt, hogy az ezidőszerint fordalomban levő 200.000 darab, egyenként 100 aranyforint — 250 frank — 202½ német birodalmi márka névértékü részvény koronaértékre átszámittassék, az ezen átszámitás mellett előálló névérték 240 koronára kikerekittessék, illetve felemeltessék és ezzel kapcsolatban a megfelelő intézkedések a könyvelésben, illetve a mérlegben keresztülvitessenek.

b) Az alapszabályok idevágó és némely egyéb rendelkezéseinek módositása (10, 14, 16, 17, 19, 56, 58 és 60. §§).

II. Az alaptőke felemelése 66,000.000 koronára 75.000 darab, egyenként 240 K névértékü uj részvény kibocsátása által és ezzel kapcsolatban az alapszabályok 10. §-ának módositása.

III. Egy igazgatósági tag megválasztása.

A részvények letehetők:

Budapesten: A bank főpénztáránál (V., Nádor-u. 7.), a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbanknál és a Magyar Agrár- és Járadékbank r.-t.-nál.

Bécsben: Az Unió-banknál.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Falburkoló-téglák ::
Tűzálló chamotte téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)
Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt**, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül **letett kötvényeiné!** felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**
öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet**
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások ...	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Bründl János
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Sternberg
cs. és kir. udv. szállító
zongoragyárai 6970
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési térvrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Rietschel és Henneberg, R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

GÓLYA ÁRUHÁZ **BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.**
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

HANTOS TESTVÉREK
Költségvetés dijtalan.
festő, mázoló és ércfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. május 15-én — 20. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A takarékosságot

legfőbb programmpontjai között emlitette *Bódy* Tivadar, amikor a közgyülés előtt arra tett igéreteket, hogyan fogja Budapestet kivezetni a hét szükesztendőből az igéret földjére. Most aztán kiderül, hogy az idei esztendővel a deficit mintegy hatvankét millióra fog emelkedni. Olyan apropó ez, amely joggal mondatja a közgyüléssel a polgármesternek, hogy: Hic Rodos, hic salta!

Tavaly még beszélni lehetett a háborus terhekről, amelyekkel szemben használni fognak az uj adók, használni fog az üzemek jövedelmének fokozása és egyáltalán használni fog az a politika, amelynek hivatása a kőszikláből is friss, kristályos vizet fakasztani, azonban az uj adók is életbeléptek és csak negativ eredményt mutatnak, amennyiben, ha ezek nem volnának, még több lenne a deficit. Tavaly még lehetett arra hivatkozni, hogy Berlinben a háboru terheit nem foglalják bele a költségvetésbe, hanem külön elő-legszámlán kezelik; az idén azonban majdnem az derül ki, hogy a kölcsön is csak arra való lesz, hogy a régen megnyilott lyukakat be lehessen tömni, hogy a régen elköltött vagyont pótolni lehessen. Szinte illuzorius az, hogy még mindig beruházó kölcsönről beszélnek a városházán, amikor beruházásokra bizony alig-alig jut valami és csak Budapest adósság-lavinája növekszik tovább.

Itt valóban nincs más orvosság, mint hallatlan eréllyel követelni a kormánytól, hogy téritse meg a fővárosnak azokat a háborus terheit, amelyek nem őt illetik, engedje át azokat a jövedelmi forrásokat, amelyekhez joga van. A másik, még ennél is fontosabb orvosság azonban a zsugoriságig menő takarékosság. Joggal kérdezzük meg, hogy — dacára a polgármester igéreteibe vetett hitünknek — tud-e majd ugy vigyázni a főváros pénzére, ahogyan a veszedelmessé váló helyzet megköveteli. Mert mi nem tartozhatunk azok közé, akik a fővárosnak eddig követett pénzügyi politikáját a maga egészében egyedül *Bárczy* István terhére rójják. Nagyon jól tudjuk, hogy *Bódy* Tivadar a legjelentősebb tényezője volt az előző rezsimnek is és amikor a takarékosságot prédikálja, akkor nem uj ember hirdet uj igéket, hanem a régi igér uj szándékokat, az előbbivel ellenkező törekvéseket.

Résen kell lennie és a parancsnoki hidról a takarékosság kikötője felé kell a hajót irányitania. A parancsnok mellett azonban a kormánykeréknél is olyan emberek kellenek, akik tökéletes szakértelemmel rendelkeznek. Amikor Wekerle Sándor miniszterelnök lett, az ő nagy gazdasági érzékével az Osztrák-Magyar Bank kormányzói székéből emelte ki a maga pénzügyminiszterét, mert a katasztrófális időkben csak igy lehet egy ország hajójával a zátonyokat kikerülni. A fővárosnak is elkel, ha végre a pénzügyeket nem fogja laikusokkal kezeltetni és a pénzügyi ügyosztály élére nem mindig a legfiatalabb tanácsnokot ülteti, aki lehet világrengető zseni, de a pénzügyi politika vitelére nem lehetnek meg a szükséges tapasztalatai. A városházán eddig a pénzügyi ügyosztály volt az a tőt napszámos, akit a borbélymühelyben ingyen borotválnak, hogy a borbélyinasok tanuljanak rajta.

Egész erővel és egész embereknek kell belefeküdni, hogy Budapest számára tanfolyamot nyissanak a takarékosságból és megtanitsák az okszerü, céltudatos gazdálkodást.

Fullánkok

...

A községesitésnek

is megvannak a maga határai. Bárczy főpolgármester, amikor visszapillantást vetett a maga polgármesterségére, a kommunizálás korszakának nevezte azt. Büszkesége lehet ez Bárczynak, de az utódnak nem szabad az elöd erényeit ad abszurdum vinnie. A községesitésnek is meg kell állania egyszer, különösen akkor, ha többé nemcsak az árszabályozást szolgálja, hanem esetleg a kisiparnak és a kiskereskedelemnek rovására, sőt életére megy. Azt kell legalább látnunk, hogy a községesités láza egészen hatalmába keritette a közgyülés tagjait is. Legutóbb is városatyai körökből került ki az a megváltó ötlet, hogy a főváros a vizvezetéki üzem keretében állitson föl javitómühelyt, amely nagyszerü eszköz lenne arra, hogy a kisiparosoktól még azt a kis munkát is elvegyék, amivel ma rendelkeznek. Egészen logikus gondolat, hogy ha már viz nincs és ki tudja meddig nem lesz, használjuk fel ezt a kitünő alkalmat és tegyük tönkre a kisipart is.

*

A rendőrkéz

meginl rácsapott egy-két hadimilliomosra, néhány árdrágitóra és másféle élösdiekre, akik a háboru által sujtott embertársaikat még a maguk számára is fejőstehénnek tekintik. A drákói példáknak gyorsan és erélyesen sorakozniok kell, hogy megriadjon a többi, aki szintén a bün felé igyekszik. Az elitélt hadimilliomos mészáros, az elitélt udvari szállitó vadkereskedő talán észretériti a kisiparosokat is, akik bizonyosan ezeknek a példáján tanultak és a polgári munka használával már nem akarnak megelégedni. Bankószüretet akarnának rendezni egy pár cipő megvarrásával és egyszerüen kimondják a bojkottot az okos és igazságos miniszteri rendeletre. Ha a jó példa nem használ, akkor majd igen kitünő kiábrándító eszköz lesz a hadimunka, amely meg fogja utáltatni a kapzsiságot és visszaadja becsületét a tisztes iparnak.

*

Nincs olcsóbb

mulatság, nincs olcsóbb élet, mint a főváros betegének lenni. Cinikusan hangzik ez igy, de igaz. A vendéglőben a menü hatóságilag megállapitott ára 7.80 korona, a főváros kórházainak vendégei pedig a legujabb kormányrendelkezés értelmében egész napi kosztért-kvártéjért 7.60 koronát fizetnek, ha ugyan fizetnek. A városházán mégis nagy az öröm, mert ebből a pénzből már a kórházi alkalmazottak életviszonyait is meg tudják javitani. Eddig kötelessége volt a fővárosnak a bácskulai betegek ápolására ráfizetni és még igy is milliókkal maradt hátralékban az állam. A megértés utján eljutottunk az olyan szamaritánussághoz, ahol nem kell ráfizetni, de vajjon mikor lesz olyen szamaritánus az állam, hogy a beteg fővárosnak is megadja, amivel tartozik?

Kölcsön és költségvetés

Hatvankét milliós deficit a suba alatt

Május közepén vagyunk, a fővárosnak azonban költségvetése még ma sincs. Sem a városházán, sem a közönség körében nem kelt azonban nagyobb emóciót, hogy ex-lexben vagyunk. Most azonban pár nap óta igen komolyan kezdenek beszélni róla, hogy utban van a költségvetés és rövid időn belül a huszas-bizottság elé fog az kerülni.

Egy dolgot azonban határozottan meg lehet állapitani és ez az, hogy a költségvetés késése és a főváros nagy beruházási kölcsönének engedélyezése között szoros összefüggés van. *Bódy* Tivadar dr. polgármesternek legalább egyelőre az a szándéka, hogy az uj kölcsön jóváhagyását meg fogja várni a költségvetés nyilvánosságrahozatalával. A kormánnyal való tárgyalások a kölcsön körül most már a leghatározottabb formában ujra megkezdődtek és Bódy polgármesternek módjában volt már *Popovics* Sándor dr. pénzügyminiszterrel és *Grünn* János miniszteri tanácsossal is tárgyalni. A polgármesternek az az igyekezete, hogy minél jobban felsrófolja a kölcsön összegét, mert kedvezőbb pénzügyi viszonyok egy hatalmas kölcsön felvételére, mint a maiak, igen soká nem lesznek . . . A kormány hónapok előtt még állandóan ötvenmillióról beszélt, ma azonban már a 100—150 milliónál tartanak és *megeshetik, hogy a pénzügyminiszter kétszázmillióig is elmegy, de azt, hogy az egész háromszáz milliót ki lehetne csikarni, maga a polgármester sem reméli már.*

A költségvetés különben amugy nyers formájában már készen van és nemsokára a huszas-bizottság elé kerül, hogy annak legmagasabb szankciója után a tanács, a bizottságok és a közgyülés is megismerhesse. A huszas-bizottság elé való terjesztés előtt azonban tudnia kell a polgármesternek, hogy milyen nagy kölcsönt engedélyez a kormány. Valahogy még belekalkulálják ezt is a költségelőirányzatba és megcsinálják az utolsó simitásokat a legutolsó anyagárak és munkabérek figyelembevételével.

A költségvetésnek azonban az lesz a legfőbb meglepetése, hogy *nem lesz benne mérleg*, ami annyival is kényelmesebb, mert ilyenformán az első pillanatra *nem lehet majd meglátni, hogy mennyi a deficit.* Jól értesült helyről azonban azt halljuk, hogy *az idei háztartási hiánnyal együtt a háborus évek alatt felgyülemlett deficit meg fogja haladni a hatvankét milliót.*

Ez a hatvankét milliós deficit igazán kétségbeejtő lenne, ha mentségül itt nem állana a háboru, amely végtelenül sulyos terheket rótt a fővárosra. Mégis bizonyos aggodalommal kell feljegyeznünk, hogy dacára az uj adóknak, dacára a jövedelmek minden eszközzel való növelésének, az 1918. évi háztartási hiány nagyobb lesz, mint akár 1916-ban, akár 1917-ben volt.

A deficit növekedésének arányát ezek a számok mutatják:

1916	19,503.017 korona
1917	37,791.456 korona
1918 körülbelül	62,000.000 korona

A háztartási hiány tehát 1916-ban tizenkilenc és fél millió, 1917-ben tizennyolc és egynegyed millió volt, az idén pedig hozzávetőleg *huszonnégy és félmillió lesz.* Veszedelmes növekedés ez és *Bódy* Tivadarnak erélyesen be kell tartania a közgyülés előtt hangoztatott takarékossági programmját, mert ellenkező esetben nagyon könnyen igaza lehet a pesszimistáknak, akik állandóan a csőd ördögét festik a városháza falára.

Utban a negyedik alpolgármester

Benedek Dezső inditványa a tanács előtt

Benedek Dezső fővárosi bizottsági tag az április 30-iki közgyülésen inditványt nyujtott be, amely azt kivánja, hogy a müszakinak minősitett ut- és csatornaépitési, valamint a középitési ügyosztályokon kivül *a városrendezési, a világitási és vizvezetéki*, továbbá *a közlekedési* ügyosztályokat is, müszakiaknak minősitse a közgyülés és ezeknek az élére is müszaki képzettségü tanácsnokokat állitson és ezeknek a müszaki ügyosztályoknak vezetésére müszaki képzettségü alpolgármestert állitson.

A mozgalom nem uj keletü és az a Mérnök-Egyletből indult ki. A *Fővárosi Hirlap* is több izben foglalkozott a kérdéssel és méltányolta a müszaki képzettségü fővárosi tisztviselők előmenetelének és érvényesülésének jogosságát, bár pillanatig sem lehet kétséges, hogy a jogászoknak is igen megfontolni való ellenvetéseik vannak. Most aztán a mérnökök mozgalma olyan arányokat öltött, hogy *a döntés a küszöbön áll. Bárczy* István dr. polgármestersége alatt egy küldöttség memorandumot is nyujtott be ebben a kérdésben, de a polgármester jóindulatu támogatásának megigérése után sikerült a kényes ügyben a döntést elhalasztani. Most aztán *a közgyülés utasitotta a tanácsot, hogy a legrövidebb idő alatt tegye meg a szükséges előterjesztést.* Ez a határozat uj lángra lobbantotta a mozgalmat, ugy a városháza falain belül, mint azon kivül. A jelentős közgyülési határozat óta állandóan folyik *Bódy* polgármesternek és a tanács tagjainak a gondolat számára való megnyerése.

Értesülésünk szerint a három tanácsnoki állásnak müszakira való átminősitése és a müszaki alpolgármesteri állás felállitása kérdésével

a tanács máris foglalkozott és az előterjesztés elkészitésével Harrer Ferenc dr. alpolgármestert bizta meg.

A tanácsban, ahol — kettő kivételével — jogászok ülnek, nem váltott ki túlságosan nagy szimpatiát a mozgalom, amely elsősorban a jogászok előmenetelének vetne jelentékeny gátakat. A tanács több tagja azonban, élükön *Bódy* Tivadar dr. polgármesterrel, inkább elvi álláspontra helyezkedik és az az aggodalma, hogy a müszaki képzettségü alpolgármester és tanácsnokok *nem tudnak majd kellőképpen adminisztrálni.* Az elvi jelentőségü győzelemmel azonban aligha lennének a mérnökök megelégedve, már pedig *Buzáth* János, *Rényi* Dezső és *Sallay* Árpád tanácsnokok aligha sietnének félreállani az utból, hogy helyet adjanak müszaki képzettségü kollégáiknak. Sem az ő nyugdijazásukról, sem három uj ügyosztály felállitásáról nem lehet szó. Hasonlóképpen áll a helyzet az alpolgármesteri állással is, a harmadik alpolgármesteri állást nem lehet elvenni a jogászoktól, legfeljebb az a lehetőség van meg, hogy *egy negyedik alpolgármesteri állást szervezzenek.*

Harrer Ferenc dr. alpolgármester most tanulmányozza a kérdést és igyekszik az ellentétes érdekeket összeegyeztetni. A megoldás valószinüleg az lesz, hogy a törvényhozás hozzájárulásával

fölállitják a negyedik, müszaki képzettségü tisztviselővel betöltendő alpolgármesteri állást, a három szóbanforgó ügyosztály vezetését azonban legalább egyelőre a jogásztanácsnokok kezében hagyják.

Ebben az esetben a fővárosnak két valóságos alpolgármestere és két alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnoka lesz. A főváros egyik jogi képzettségü főtisztviselője erről a kérdésről a következőket fejtette ki a *Fővárosi Hirlap* tudósitója előtt:

— A közgyülés kiadta a Benedek-féle inditványt a tanácsnak javaslattétel céljából. Ha azonban az inditványban foglalt kivánságok teljesednének, *sulyos sérelem esnék a jogi képzettségü tisztviselőkön.* Az egyes ügyosztályok élén álló tanácsnokokat helyesinálás céljából nem lehet nyugalomba küldeni, de még ha üresedések lennének is, bőségesen van érdemes jogi képzettségü tisztviselő, akik joggal tartanak igényt arra, hogy tanácsnokok legyenek. Az alpolgármesteri állások közül meg különösen nem szabad átengedni egyet sem, ha azonban negyedik állást szerveznek egy müszaki képzettségü alpolgármester számára, az nem lehet sérelme senkinek sem. Meglevő alpolgármesteri állást már csak azért sem lehet a jogi képzettségü tanácsnokoktól elvenni, mert azokat a meglevő tizenégy tanácsnok *jogos előléptetési állomásnak tekinti.* Valaha a tanácsnoki állás volt a végállomás, de most az alpolgármesteri állás lett azzá, már csak azért is, mert a tanácsnok hatásköre nem teljesen önálló.

Ha a negyedik alpolgármesteri állást rendszeresitik, akkor erre kétségkivül *Fock* Ede tanácsnokot választják meg, mig az esetleges uj müszaki tanácsnoki állásokra egész határozottsággal eddig csak *Kabdebó* Gyula és *Wargha* László müszaki tanácsosokat emlegetik.

Ki lesz a lakásügyi kormánybiztos?

Gyöngyös épitése a tavasszal megkezdődik

Harrer Ferenc dr. alpolgármester tudvalevőleg az ugynevezett müszaki osztályok csoportfőnöke lett és ilyenformán az egész nagy épitkezési probléma az ő nyakába szakadt. A lakáskérdést elméletileg megoldhatják mások, a gyakorlatban azonban neki kell megoldani. Neki kell majd az anyagot beszerezni, a kormánynál kijárni mindent, amire szükség van, a téglától kezdve az utolsó napszámosig. Olyan nagy feladat ez, amilyenre csak az ő önbizalmával, tudásával, gyakorlatával és kvalitásaival lehet vállalkozni. Harrer alpolgármester, dacára a mai sivár helyzetnek, tele van reménnyel és bizik benne, hogy meg fogja oldani a reábizott korszakos jelentőségü feladatokat.

A Fővárosi Hirlap munkatársa kérdést intézett Harrer alpolgármesterhez, mi volna a legfontosabb az épitkezések megkezdése érdekében?

Tanácsnok-választás közben

— Közgyülési mozaik —

Szerda, május 8.

Az elnöki emelvény előtt három Ferencjózsef kabát áll és ezt a modern társadalom által a néptanitóknak utalványozott ruhadarabot boldogan viseli ma három érdemes ember. Az első Ferencjózsef hordósan gömbölyödik egy táblabiró pocakon, kissé hanyagul ki van gombolva. A kabát fölött összes szakáll, lelógó bajusz, mosolygásra hajló lágy arcvonások. Sallay Árpád, az uj tanácsnok, pattogva beszél, gyorsan és sokat gesztikulál. A másik Ferencjózsef vadonatuj, nem sokat koptatták még. Keményy Géza dr. debutál benne. Az arca, amikor ide állt az emelvény elé, halálsápadt volt, most szinesedik, tüzesedik ki egy kicsit, s a szemében is lángok gyulnak. A sivatagéletü, elszórt házas nagy falutól a lüktető, rohanvást élő világvárosig, istenem, de sok földet be kellett járni. Gyalog menni, éjszaka vándorolni, a pap, a mester, a biró, az otromba kis szentháromság, a poros utca fájdalmas kálváriájától eljutni az előkelő, puha, világos tanácsnoki szoba párnás ajtajáig, sokkal-sokkal több ez, mint megkerülni a világot. Ebben a pillanatban ott látjuk ragyogni ennek az utnak minden fájdalmára és minden gyönyörüségére való visszaemlékezést az uj tanácsnok-főjegyző szemeiben. A harmadik Ferencjózsef fáradtan simul a gazdájára. Ez csak most került ki a nagy csatából. Három, csak három voksért kellett heteken át harcolnia, hogy az első kerület elöljárója Badál Ede legyen. Csodák-csodája, hogy a nagy viaskodásban le nem tépték ezt a szegény kabátot...

*

Amig azonban lent az első emeleten a szavazócédulák vivták meg az ütközetet, idefönt a tárgyalóterem is zajos, eleven, változatos volt. Jelentéktelen tárgyak körül olyan viták fejlődtek, amilyeneket máskor előre kijelölt hivatalos szónokok sem tudtak kierőszakolni.

Az elnöki emelvénynek uj képe van. A tanácsnokfőjegyző helyét Harrer Ferenc dr., az uj alpolgármester foglalta el, mig a tanácsnok-főjegyző helyettesének helyettese, Rajháty főjegyző beszorult az előadói székbe. A város pennájának ezentul ez lesz a helye. Karzat most is zsufolva, itt vannak az uj tanácsnokok volt és leendő ügyosztályai, itt vannak az első kerületi érdeklődők és mindenekfölött sok hölgy. A közgyülési terem időnkint kissé hézagos, mert a városatyák az urnák körül kortyeskednek. Fönt a bal hegyoldalon Grecsák Károly, az exminiszter gubbaszt és Halász Elemér érdekében drukkol. Amikor hirül hozzák, hogy Badált három szótöbbséggel megválasztották, a kegyelmes úr hirtelen — el a balfenéken...

Bárczy főpolgármester a jegyzők neveit olvassa. A sok idegen név ugy ropog a szájában, mintha mogyorót törne a fogával:

— Virnhardt... Schöberl... Holtzspach... Wanke... Haidekker...

Sümegi Vilmos keserüen rávág az asztalra:

— Tyü, de szép magyar nevek!

A másik percben azonban már Székely Ferenc tompa hangja hangzik a belvárosi padok szélén. A népjóléti minisztériumnak jogaiba való iktatását, uj jogokkal való felruházását kivánja. Néhány helyes és ugy van után azonban erősebb szellők kelnek utra, megint csak a belvárosi oldalról. Gaár Vilmos magas, szikár alakja tünik föl. Az ellen tiltakozik, hogy a vizdijak emelése révén a háziurak stájgerolhatnak és pedig ugy, hogy még nyernek is az üzleten.

— Miért kell — mondja — a háziurnak megengedni a lakbér felemelését ugy, hogy ezt ő maga számolja el magának és aztán fizet a fővárosnak?

Még a bolthelyiségek vizdijairól szól, közben pedig valóságos mellékparlamentek fejlődnek ki. Apró szónoklatok hangzanak el. Hüvös Iván a hadbavonultakról ékel közbe egy kis szónoklatot, miközben Bódy polgármester megadja a választ Gaár Vilmos aggodalmaira. Paprikás hangulatban kerül a sor a szavazásra. Bárczy kérdésfeltevését kifogásolják.

— Nem értettük meg a kérdést, nem tudjuk, mire szavazzunk, — mondja őszintén Dán Leó és senki sem kételkedhetik szavai igazságában.

Majd a főpolgármester névszerinti szavazást rendel el, de rögtön visszavonja, mert a főügyész ugy találta, hogy egyszerü felállással is el lehet intézni a vizdijak lovagias ügyét.

Hát felállnak, meg leülnek és már be is van fejezve a kisebbrendü muri, amelynek eredményeképen mindnyájunknak fel fogják emelni nem a vizdiját, hanem a házbérét...

*

Kint a pipázóban Fock Ede körül csoportosulnak az emberek. A tanácsnok reggel kint volt Burián külügyminiszter fogadásán a pályaudvaron, azért faggatják, hátha tud valami külpolitikai szenzációt?

— Mikor lesz béke? — kérdik.

Nem felelhet azonban, mert odabent stentori hangon szaval valaki és dühösen tapsolnak neki. Mindenki berohan, miről lehet szó? Kiderül tamarosan, hogy Benedek Dezső helyezett el egy kis megrovási kalandot. Szónoki önérzete ugyanis fellázadt az ellen, hogy kevesen hallgatják. Kitört tehát:

— Az urak itt magánügyeket intéznek el és nem figyelnek arra, amit az ember mond!

Hát erre az igazságra igazán nem lehetett más válasz, minthogy mindenki, aki az előbb magánügyeit bonolitotta le, alaposan megtapsolta. Ebből sem lett azonban nagyobb baj, mert csönd lett, mihelyt Harrer alpolgármester elmondta az elnöki emelvényen a szüzbeszédét. Ez is megvolt és az urak tovább intézték a magánügyeiket.

*

Még egy vihar volt. A cipővihar. Előbb azonban alaposan megtapsolták az előadói székben Vita tanácsnokot abból az alkalomból, hogy szép sikere volt az alpolgármesterválasztáson. A tanácsi előterjesztéshez elsőnek Földes Árpád, a közismert cipőszakértő szólott, majd megindultak a Népruházati Bizottság rohamcsapatai. Fönt a karzaton messzelátóval izgatottan szemlélte a csatát a Cipőközpont igazgatója, Acél ur, aki nyilván személyes kérdésben volt jelen. Előbb Magyar Bertalan mondott temperamentumos, okos beszédet, majd Vértes Emil hadakozott igen hevesen. A támadásokat előbb Feleki Béla verte vissza meggyőző érveléssel, majd Vita tanácsnok reflektált az ellenvetésekre. A végén aztán Magyar Bertalan egyszerre a fejéhez kapott:

— Mi az ördögnek vitatkoztunk egy óra hosszat, amikor minden ugyanazt akarjuk?

Észbe kapott az egész társaság és szép csöndesen leszedték a bajonettet a fegyverekről, letörölték róla a testvér-vért és kijelentették, hogy nem történt semmi. Hiszen senki sem akar mást, csak — cipőt.

*

Egészen meglepő dolgok történtek ezután.

Először is az uj tanácsnokokat meghivó depu-

— Természetesen az, — mondta az alpolgármester — hogy minél előbb és minél több anyaghoz és munkáskézhez juttasson bennünket a kormány. Ha ez megvan, gondunk lesz rá, hogy mielőbb hozzáfogjunk a munkához és minél gyorsabb iramban folytassuk azt. A legelső lépésnek azonban mégis annak kell lennie, amit már kértünk is, hogy *lakásügyi kormánybiztost nevezzenek ki, akinek legfontosabb kelléke az legyen, hogy teljhatalommal rendelkezzék.*

Kormánykörökben, amennyiben a főváros ebbeli kívánságának eleget tesznek, nem igen gondolnak egyébre, mint hogy Budapest lakásügyi kormánybiztosa vagy Bárczy István főpolgármester legyen, aki tiz esztendő előtt sikeresen megoldotta a budapesti lakásproblémát, vagy, ami talán még valószinübb, hogy Harrer Ferenc dr. alpolgármestert fogják kinevezni, aki amugy is az egész lakásakciót a kezében fogja tartani. Igy ő lenne egy személyben a teljhatalmu kormánybiztos, aki rendelkezik és az is, aki a rendelkezéseket végrehajtja.

Harrer Ferenc dr. alpolgármestert egyébként az is kvalifikálja erre a küldetésre, hogy Gyöngyös fölépitésére is öt küldötték ki kormánybiztosnak és még ma is ő vezeti az ottani munkálatokat. A Gyöngyösön szerzett tapasztalatait nagyszerüen értékesiteni fogja Budapesten is, ha a lakásügyek teljhatalmu vezetésére ő kap megbizatást.

Kérdést intéztünk különben az alpolgármesterhez a gyöngyösi munkálatokra vonatkozólag is. A válasz igy hangzott:

—Gyöngyösön természetesen tovább folynak a munkálatok, és remélem, a tavasszal meg is kezdhetjük az épitkezéseket, amelyeknek eddig is csak az anyaghiány volt az oka. Most azonban Gyöngyösön már szépen gyülik az épitőanyag és ha munkásokat is kapni fogunk, akkor nincs semmi akadálya az épitkezések megkezdésének.

Az alpolgármester igen nagy feladatok előtt áll, ő fogja elvégezni a háboruból a békére való átmenet legnehezebb munkáit és igy müködése iránt egész Budapest feszült figyelemmel érdeklődik.

---

táció vezetője nem Paksy Béla, hanem Feleki Béla dr. lett. De legalább a Bélában megtartották a tradiciót.

Másodszor az első gratuláns nem ujlaki Müller József volt, akinek már valósággal kijár, hogy a megválasztott főtisztviselőknek ő szorítsa meg elsőnek a kezét. Ezuttal sem a fürgeségén mulott azonban a dolog, hanem azon, hogy nem tudott eljönni a közgyülésre.

Kint a büffében fölkelnek a törzsfőnökök, akik egy márványasztal mellett a szegény jegyzők bőrére alkudoztak és bejönnek a terembe az uj tanácsnokokat üdvözölni.

—

Elől jön Halász József, aki ezuttal valami várnagy féle szerepet tölt be. Utána ringó léptekkel Sallay Árpád és most egy kedves gyermekhang szeli át a levegőt:

— Apus! — kiáltja lelkendezve.

A Kemény Géza kis fia nem tudta magába fojtani a gyönyörüséget, hogy látta az édesapja bevonulását. Végül igen komolyan Badál Ede, immár elüljáró ur lépked.

A szokásos főpolgármesteri beszéd ezuttal mélyenjáró programm volt arról, hogy mit vár a főváros a főtisztviselőktől. Sallay tanácsnok válasza pedig férfias, szép fogadalom, amelynek mindenki teljes hitelt adott.

Most még az üdvözlők tódulnak oda, előbb azonban Bárczy, Bódy és az alpolgármesterek nyujtják le kezüket az emelvényről. Az ünnepeltek aztán eltünnek a sokaságban, amely kifelé gomolyog a pipázóba, ahol a szeretet és megbecsülés ujabb inzultusait kell elviselnie a három ferencjózsefes urnak. A választás csattanóját különben Rác Dezső nyomta rá Kemény Géza arcára. Ez a csattanó olyat csattant, hogy mindenki odanézett, pedig a csókot igazán nem szokták a nagy nyilvánosságnak szánni.

Bent még — ahogy két-három ténytanu állitja — tovább folyt az ülés, de közönséget is csak kötéllel tudott fogni Bódy polgármester, aki igy könyörgött az elnöki emelvényről:

— Egészen rövid lesz már, tessék egy kicsit itt maradni.

Hiába való volt itt minden csábitás, mi érdekelhetné még a városatyákat, ha a voksukat egyszer leadták?

Fogalmazók versenyfutása

Tizenöt jegyző — negyvenöt pályázó

A szerdai közgyülésnél izgalmasabb és szenzációkban bővelkedőbb hamarosan aligha volt. A főpolgármester, a polgármester és az alpolgármester-választás mind hekuba ahhoz, ami a tizenöt jegyző megválasztása lesz. Tizenöt jegyző, negyvenöt pályázó és négyszáz városatya, akik mind kegyelmet akarnak gyakorolni és akik valamennyien abban a biztos tudatban jönnek el a szerdai közgyülésre, hogy tizenöt embert életrehalálra lekötelezneknek maguknak.

Már a választás előzményei is tele voltak izgalmakkal. A kerületek, valamint a tanács között folyt tárgyalások két hétig tartottak és állandóan izgalmasak voltak. Egyöntetü jelölés még sem sikerült, ugy hogy ma *a tanácsnak is, a kerületközi választmánynak is, mások és mások a jelöltjei.* Két lista van és mindenki valószinünek tartja, hogy *egyik sem fog a választáson teljes egészében keresztülmenni.*

A tanács jelöltjei a következők:

Lamotte Károly dr., *Schöberl* Ferenc dr., *Radványi* Gyula, *Bodrog* Jakab, *Goszleth* Ernő dr., *Hetessy* Ferenc dr., *Mattyasovszky* Jenő dr., *Pichler* Ottó, *Virnhardt* Béla, *Szendy* Károly, *Lakits* Elemér, *Kortsák* Károly dr., *Guth* Ferenc, *Sidó* Zoltán dr. és *Farkas* Lajos dr.

Ezek után az előzmények után természetesen nagy érdeklődés nyilvánult meg a hétfői kerületközi választmányi ülés iránt. Az ülésben azonban minden simán ment. Az első szavazással sikerült azonnal egy listában megállapodni, amelyben azok a jelöltek állanak leghátrább, akiket öt kerület jelölt. Olyanoknak, akiket csak négy kerület jelölt, már nem jutott hely a listán, amely a következő:

	a jelölő kerületek száma
Schöberl Ferenc dr.	8
Holtzspach Ödön dr.	7
Bodrog Jakab	8
Sebő Gusztáv	5
Goszleth Ernő dr.	6
Mattyasovszky Jenő dr.	9
Pichler Ottó	8
Michal Jenő	5
Virnhardt Béla	8
Szendy Károly	9
Lamotte Károly	6
Wanke Sándor	6
Radványi Gyula	8.
Hetessy Ferenc dr.	7
Virnhardt Ágoston	5

A kerületközi választmány jelölése a rangsort csak egyetlen esetben törte át, amikor *Virnhardt* Ágostont jelölte, aki azonban azon a réven is előnyt szerzett magának, hogy a közgyülések állandó gyorsirója. Figyelemmel voltak arra is, hogy a harctéren levők ki ne maradjanak. Ez különös sullyal esett latba *Michal* Jenő jelölésénél, aki 1915. eleje óta az olasz harctéren van. Méltánytalanságok nem igen estek, de vannak sokan, akik bár egyik vagy másik listában nincsenek benne, sőt mind a kettőből hiányoznak, mégis jelentékeny sánszaik vannak. Ezek: *Lakits* Elemér, *Kortsák* Károly, *Guth* Ferenc, *Sidó* Zoltán dr., *Farkas* Lajos dr., *Paulay* Pál, *Kállai* Sándor, *Müller* Emánuel és *Basch* Imre dr. Az időjósok azt állitják, hogy a kerületközi lista nagyjában keresztül fog menni, de *legkevesebb három, legtöbb öt változás lesz benne.*

A szerdai közgyülésnek a választásokon kivül még tiz tárgya van, de mind olyan, ami iránt az érdeklődésnek még csak az árnyéka sem fog megnyilatkozni. Minden érdeklődés a szegény, munkás, jobbsorsra hivatott fogalmazóké lesz, akik közül, sajnos, csak tizenöten fognak szerdán örülni. Harmincan szomoruan viselik majd sorsukat.

Eladusitónők
Pénztárosnők
azonnal felvétetnek
Párisi Nagy Áruház
Andrássy-ut 39. V. em. iroda.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30
Telefon: József 1—48. szám.

Városházi kabaré

•••

A hidráns

A hidráns a tengeri kigyók fajtájához tartozik. Tartózkodási helye a szinházak és mulatók szinpadai mögött van. Nagy előszeretettel sütkérezik a női öltözők körül és ha valami tüzbe jön körülötte, olyankor teleszivja magát vizzel és megmerevedik. A hidráns ilyenkor vizet lövell ki magából és eloltja a tüzet.

A rendőrség és a tüzoltóság közös eljárással megrendszabályozta a hidránst. Törvényes döntéssel kimondották, hogy harmincnégy méter hosszúnak kell lennie, ami az effajta müszereknél igen tekintélyes nagyságnak mondható. Amelyik szinházban rövidebb a hidráns, azt szigoruan megbüntetik és különösen a mulatókra utazik a rendőrség, mert hiába, itt van a legtöbb szép nő, akik akarva-nem akarva tüzet csinálnak, amelynek eloltásához rendszerint hosszu hidránsra van szükség.

Ez a harmincnégy méteres rendelkezés mult évi eredetü. Azelőtt megelégedtek a tizenkét méteres hidránssal is, de hiába, a rendőrség igényei is megnőttek a háboru alatt. Az egyik mulató igazgatója azonban ugy találta, hogy nem baj, ha a harmincnégy méteres hidráns mellett a tizenkét méteres hidráns is szolgálatban marad. Több szem végre is többet lát és több hidráns több tüzet olt. Ez igen természetes okoskodás és miután még kényelmesebb dolog is volt a hidránst a helyén hagyni, mint leszedni, ez is ott szégyenkezett a harmincnégy méteres bátyja mellett.

Meg is éltek volna igy egymás mellett igen szépen, de egy este az ügyeletes rendőr odamegy a tizenkétmétereshez, megnézi és valamit ir a noteszébe. Másnap idézés a rendőrségre. Ott meghallja az igazgató, hogy baj van a hidránssal, mert az csak tizenkétméteres. Ki kellett szállani a rendőrségnek és megállapitani, hogy a tizenkét méterestől három lépésre ott van a harmincnégy méteres is.

Pár nap mulva ujabb idézés. Megint a hidráns és megint a rendőr, aki három lépésnyire nem látta a tizenkettes mellett a harmincnégyest. És csodálatosképen minden héten történt egy-két ilyen feljelentés a mulató tulajdonosa ellen, akinek az a büne, hogy egy hidráns helyett kettő van.

A Rudas-fürdő Arzén Lupinje

Az incselkedő tolvaj

Nem mindenki tudja, de minden kétséget kizáró módon igaz, hogy a legelőkelőbb fürdőközönsége az öreg Rudas-fürdőnek van. A budai méltóságos, sőt kegyelmes urak is sokszor látogatnak el ide és van egy ujságiró kollégánk, aki ha érdekes politikai riportot akar irni — átmegy a Rudasba és megfürdik. Fürdőnadrágban megnyilik az emberek szive és a politikusok őszintén kimondják, ami a begyükben van. Nem csoda tehát, ha a budapesti tolvajok ama szakosztályában, amely a fürdőügyekkel foglalkozik és amelynek müszere a kabinkulcs, igen izgatottan szoktak a Rudasfürdőről beszélni. A kitünő szakosztály legszebb álmai közé tartozik, hogy valamelyik elismert tagja egyszer kedvére garázdálkodhassék a kegyelmesek és méltóságosok ruhája között.

A Rudasban is tudják azonban ezt és nagyon vigyáznak. A mult télen hogyan hogyan nem, a tolvajok fürdői szakosztályának egyik tagja mégis bejutott. Komolyabb eredményt azonban nem igen tudott elérni, mindössze Vértessy Sándor pénzügyminiszteri államtitkárnak a kabátját és mellényét vitte magával, érthető módon a járulékokkal együtt. Természetesen a gyenge zsákmány nem keltett valami tulságos elismerést. A dusgazdag rudasbeli kabinokból egy kabátot és egy mellényt produkálni, igazán nem érdemli meg, hogy bekerüljön a szakosztály annaleseibe.

Az első siker azonban felkeltette a vállalkozó ambicióit és eltökélte, hogy ujból megkisérli a szerencsét a Rudasban. Kényelmes ur lehet azonban, mert különös módszerhez folyamodott. Vértessy államtitkár ugyanis a napokban levelet kapott, amely-

ben téli tolvaja, — amint az Arzén Lupin szokta — tiszteletteljes kérést intéz hozzá.

— Talán emlékezik még méltóságos uram, — irja Lupin — hogy egy szép téli délelőttön az ön kabátjával, mellényével és járulékaival leptem meg magamat. Nekem sokat jelentett ez az ajándék, mig méltóságodnak mindössze egy telefonbeszélgetésébe került, hogy hazulról másik ruhát küldjenek. Udvariatlan voltam, hogy eddig nem köszöntem meg az öltönyt, amely el kell ismerni, kitünő háboru előtti angol szövet volt és mindössze azt a gyakorlati tanácsot adom méltóságodnak, hogy a tojásrántotta élvezésénél se mulassza el az asztalkendő használatát, mert a sárga foltot többé a zsidók sem viselik, nemhogy mi keresztények tennénk ezt. De térjünk a tárgyra. Méltóságos uram, itt a tavasz, hazajönnek a fecskék és az ibolyák lassan már el is virulnak. Én szigoruan ragaszkodom a szezonszerü öltözködéshez és bár a ruha, amelyet Méltóságod után büszkén viselek, még egészen jó karban van, tavaszi öltönyre van szükségem. Méltóságod tapasztalt és fölvilágosodott ember: nem kell drága időmet haszontalanul betüvetéssel töltenem, hiszen ön a többit ugy is tudja... Irja meg hát méltóságod, melyik napon lesz szerencsénk régi kedves tanyánkon, a Rudasban?

Vértessy államtitkár közölte a megtisztelő levelet a Rudas-fürdő igazgatójával, aki természetszerüen mindent elkövet Arzén Lupin méltó fogadása érdekében.

Ellubickolt százezrek

Mit jövedelmeznek a főváros fürdői?

A főváros fürdői most zárták le mérlegüket és elismeréssel kell róla megemlékezni, hogy a fürdők jövedelmezősége nagyon szépen emelkedett az utolsó esztendőben. Módunkban van alábbiakban a Széchenyi- és a Rudas-fürdők üzleti eredményeit ismertetni, amelyek közül a Széchenyi-fürdő százezer koronát tudott beszolgáltatni a községi alapnak, dacára, hogy a mult esztendőben még nem a fölemelt fürdődijak voltak érvényben. Viszont az öreg Rudas-fürdő is kitett magáért, amennyiben az előirányzott tiszta haszonnak éppen ötszörösét produkálta. A törvényhatósági bizottság tagjai között többen vannak, akik azt az álláspontot képviselik, hogy a fürdőknek nem szabad haszonra dolgozniok. Megkérdeztük *Berczel* Jenő dr. tanácsnokot, aki ezzel az állásponttal szemben a következőket jelentette ki a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt:

— Nem osztom azt a nézetett, hogy fürdőknek nem szabad haszonra dolgozniok, igenis nyiltan kimondom, hogy hasznot akarunk biztositani a fővárosnak és az a szándékunk, hogy a főváros háztartásának helyreállitásából a fürdők is kivegyék a maguk részét. Különösen jogos ez a törekvés akkor, amikor a főváros fürdőinek ára nem haladja tul azokat a dijakat, amit a magánfürdőkben szednek dacára annak, hogy egyedül a főváros fürdői azok, amelyek mindazt nyujtják, amit békeidején nyujtottak. Igy, hogy mást ne emlitsek, állandóan tisztára mosott és vasalt lepedőt és törülközőt. De nemcsak a fürdőkből akarunk nagyobb jövedelmet juttatni a községi alapnak, hanem *a különböző bértetekből is, amelyeket* — amiket azt a közgyülés előtt hamarosan módunkban lesz dokumentálni — *jelentékenyen fel fogunk emelni.*

Hogy a fürdők engedelmeskedtek a tanácsnok intencióinak, arra nézve álljon itt a következő kis pénzügyi rajz, amelyet a Széchenyi- és Rudasfürdőkről van módunkban adni:

A Széchenyi-fürdő első százezer koronája

A Széchenyi-fürdőbe az épitkezés során a főváros 4,338,000 koronát fektetett be, amivel azonban tulajdonképen semmiféle rizikót nem vállalt, mert a fürdő ma fönnállásának ötödik esztendejében amortizálja önmagát, fizeti az apróköltségeket, a községi alapnak jövedelmet ad és még tartalékolni is tud.

Az 1917. évi bruttó bevétel 1,649,158·83 korona volt, amiből üzemi kiadásokra és a beruházási tőke után fizetendő kamatokra 1,235,775·82 koronát fizettek ki, ugy hogy a tényleges nyereség 413.383·01 korona volt. Ebből vagyongyarapitásra (gépberendezésekre és ingóságokra 43.312·64 koronát, a beruházó tőke törlesztésére 30.346·39 koronát, azonkivül az alap-beruházási tőkén fölül felmerült tulkiadásra 66.076·53 koronát juttattak.) Ez a *három vagyonszerzési tétel* összesen 139.735·56 koronát tesz ki, amelyet ha leszámitunk a 413.383·01 korona tényleges nyereségből, marad még 273,647·45 korona. Ebből a tiszta nyereségből az intézett *ujitási alapjának* javadalmazására jutott 173.647·45 korona, mig a *községi alapnak százezer koronát fizetett be a fürdő.* Ehhez az összeghez a községi alap teljesen ingyen jutott, mert a Széchenyi-fürdő önmagát tartja fönn. Az idén már a felemelt fürdődijak vannak érvényben és igy, a látogatottság is állandóan fokozódván, még nagyobb haszonra van kilátás.

Hogy még inkább kimutassuk, mit jelent ez a kedvező mérleg, emlékeztetni kell arra, hogy a fürdő az első időben deficittel dolgozott. A fürdő 1913-ban nyilt meg és az első esztendőben nem volt deficit. A deficites esztendők 1914 és 1915 voltak, amikor a pénztári hiány 139.500 koronára szaporodott föl. Az 1916. év arra való volt, hogy ezt a deficitet be lehessen hozni. Tényleg ki is fizették és igy a községi alapnak 1916-ban csak 3400 koronát lehetett beszolgáltatni. Az első gondtalanabb esztendő az 1917. volt, amikor a város pénztárába bejuttatta a Széchenyi-fürdő az első százezer koronát.

Az öreg Rudas bravurja

Valóságos bravurral dolgozott azonban 1917-ben az öreg Rudas-fürdő is, amelyet ujabban régi rajongóin, a derék budaiakon kivül, a pestiek is sürün keresnek föl. Divat lett a Rudas-fürdő és az meg is látszik a mérlegén. Hogy mit müvelt a második fiatalságát élő öreg csont, nehány számadattal illusztrálni tudjuk.

A fürdő *költségelőirányzata* ugyanis 1917. évre igy nézett ki:

Bevétel	229.600 korona
Kiadás	199.652 „
tiszta nyereség:	29.948 korona

És itt következik a csoda. A *tényleges* mérleg ugyanis, amelyet most állitottak össze, ezt a képet adja:

Bevétel	347.129·30 korona
Kiadás	180.238·63 „
tiszta nyereség:	166.890·67 korona

Ami rövidesen azt jelenti, hogy a megifjodott Rudas-fürdő kereken ötször anyit produkált, mint amennyit Berczel tanácsnok, a gazdája várt tőle. Kivánesian várják a jövő esztendőt, hogy milyen meglepetést tud még hozni ez a kedves másodvirágzás?

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este 1/2 8 órakor.
a nagysikerü, uj májusi müsor
Délutáni előadások teljes esti müsorral:
Csütörtökön 16-án 1/2 4 órakor — Szombaton 18-án 1/2 5 órakor
mindenkinek félhelyárak.
Vasárnap 19-én Hétfőn 20-án 1/2 4 órakor nagy
pünkösd ünnepi előadások.

URÁNIA
ODETTE.
SARDOU szinmüve filmen. Repriz. A főszerepben Franceska Bertini.
Ezenkivül:
A halál hajó.
Főszereplő: W. PSYLANDER.
Előadások: Hétköznap 5, 3/4 7, 1/2 9 és 10 ó. 10 p.-kor
Pénztári órák: d. e. 10—1/2 1-ig, d. u. 3 órától kezdve

23·3 és 26%-os a tanitók fizetésrendezése

A tanügyi ügyosztály előterjesztése

Hosszu várakozás és korrektura után elkészült végre a tanszemélyzet fizetésrendezésére vonatkozó ügyosztályi előterjesztés, amely *Várossy* Gyula dr. tanácsnok és *Némethy* Béla dr. főjegyző munkája, de már érvényesültek benne *Déri* Ferenc dr. alpolgármesternek elvei is. A tanszemélyzet még csak főbb vonásaiban ismeri az előterjesztést, amelynek eddig még a huszasbizottságban is csak bejelentése történt meg. A tanszemélyzet nincsen megelégedve a fizetésrendezéssel és minden eszközt föl akar használni arra, hogy kivánságai egész terjedelmükben honoráltassanak.

A most elkészült előterjesztés tulajdonképpen csak *korrekturája a januárinak.* Az annak idején megindult tárgyalások során ugyanis részben a közoktatásügyi és a jogügyi bizottságban elhangzottaknak, részben az oktatószemélyzet köréből fölmerült ujabb kérelmeknek hatása alatt ujra fontolóra vette az ügyosztály, hogy mik volnának azok az intézkedések, amelyeket az oktatószemélyzet sorsának enyhitésére meg kellene s a pénzügyi szempontokra való figyelemmel meg lehetne tenni. Egyuttal ujabb, a lehetőségig pontos számitásokat végeztek a fölmerülhető költségekre nézve, különös sulyt helyezvén arra, hogy *lehetőleg az oktatószemélyzet minden egyes tagjának jusson valami*

Az ügyosztály javaslatainak egyrésze azt a célt szolgálja, *hogy a fővárosi oktatószemélyzet anyagi helyzete semmi tekintetben se legyen kedvezőtlenebb az állami oktatószemélyzet helyzeténél.* A második csoport a főváros különleges viszonyaira való tekintettel *a fővárosi oktatószemélyzet részére bizonyos tekintetben az állami oktatószemélyzet helyzeténél kedvezőbb helyzetet kiván biztositani.*

A javasolt intézkedések nyomán várható többletköltséget nemcsak az 1918. évre, hanem az 1919. és 1920. évre is megállapitották.

Magát a javaslatot egész terjedelmében módjában van a *Fővárosi Hirlap*-nak a következőkben ismertetni:

I.

A várható költségek 1918-ban:

1. A várakozási idő leszállitása négy évről három évre 1918. évi január hó 1-jétől kezdődő érvénnyel 142.573 K.

2. A várakozási idő leszállitásának 1917. évi julius hó 1. napjától való számitása a polgári- és a középiskolai személyzetnél 9000 K.

3. A várakozási időnek további 1—1 évvel való leszállitása, az elemi és a polgári iskolai személyzetnél és az óvónőknél 20 évi beszámitható szolgálat esetén 119.366 K.

4. A középiskolai tanárok várakozási idejének olyatén való további leszállitása, hogy az V. fiz. fokban lévők még 1 évet, a IV. fokban lévők még 2 évet, a III., II. és I. fokban lévők még 3 évet nyerjenek 23.300 K.

5. A polgári és középiskolai személyzetnél a 3. és 4. pont értelmében a várakozási idő kivételes leszállitásának 1917. évi julius hó 1-jétől való számitása 7160 K.

6. A legalsó fizetési fokozat eltörlése a polgári- és a középiskolai személyzetnél 69.250 K.

7. Uj (I. A.) fizetési fokozat beiktatása ugyancsak a polgári és a középiskolai személyzetnél 20.020 K.

Összesen: 390.669 K.

II.

A várható költségek 1918-ban:

1. A várakozási idő leszállitásának 1917. évi julius hó 1-től való számitása az elemi iskolai tanitóknál és az óvónőknél 6850 K.

2. Az elemi iskolai személyzetnél és az óvónőknél az I. 3. pont értelmében a várakozási idő kivételes leszállitásának 1917. évi julius hó 1-től való számitása 35.100 K.

3. A legalsó fizetési fokozat eltörlése az elemi iskolai tanitóknál, az óvónőknél és a szaktanitóknál 88.400 K.

4. Uj (I. A) fizetési fokozat beiktatása az óvónőknél, az elemi iskolai tanitóknál és a szaktanitóknál 10.400 K.

5. A mai szab. rend. életbeléptetése óta alsóbb foku iskolából, rendszeres állásból magasabb foku iskolához ugyancsak rendszeres állásra megválasztottaknak, továbbá a rendszeres állásra megválasztott ideigleneseknek és szaktanitóknak a mai szabályrendelet módositásán alapuló uj besorozása s az ennek folytán járó magasabb illetményeknek 1918. évi január hó 1-től való utalványozása 304.000 K.

6. A szaktanitói meghatározás kibővitése és a szaktanitói minőséggel járó előnyök ki-

terjesztése az elemi iskolai helyettesitők egy részére 156.000 K.

7. A polgári és középiskolai testnevelési-, ének- és kézimunkatanitók javadalmazásának ujabb szabályozása 66.067 K.

8. A középiskoláknál müködő tanároknak a fizetési fokozatba besorozásánál a fővárosi szolgálatot megelőző az idegen iskolafentartónál eltöltött tanári szolgálatnak (a fővárosnál, alacsonyabb fokú iskolai rendszeres állásban vagy ideiglenes minőségben eltöltött szolgálattal együtt összesen hét évnek) beszámitása 12.400 K.

9. Az előbbi (8.) pont szerint ujra sorozandó középiskolai tanároknál a várakozási idő leszállitásának 1917. évi julius hó 1-jétől való számitása 6000 K.

10. A főóvónői és a cimzetes igazgatói állásoknak 100 százalékkal való szaporitása 76.000 K.

11. Három polgári iskolai főigazgatói állás rendszeresitése 5100 K.

12. Három elemi iskolai főigazgatói állás rendszeresitése 4200 K.

13. Az óvónői fizetések emelése a VII. fizetési fokozattól kezdve végig minden fokban az eddigi 100—160 K helyett 200—200 K-val 9600 K.

14. Az óratöbbletekért és mellékórákért, továbbá melléktanfolyamok (ismétlő iskola, tanoneiskola stb.) igazgatásáért járó dijak 50 százalékos pótléka 661.500 K.

15. A külteleki pótléknak 100 százalékkal való emelése és a pótlékra való igény kiterjesztése 114.600 K.

16. Az igazgatók és az óvónők dijazása a napközi otthonok vezetéséért 80.000 K.

17. A kisegitő iskoláknál müködő tanitók pótlékának 100—100 K-val való fölemelése 4000 K.

18. A végleges álláson lévők előléptetése, kivétel nélkül, a következő magasabb fizetési fokozatba és pedig 1918. évi január hó 1-jével 1.371.300 K.

Összesen: 3.011.517 K.

Az I. és II. alatt foglalt javaslatok eredményének összegezése: I. 390.699 K. II. 3,011.517 K. Összesen: 3,402.216 K.

Ez az összeg 1919-ben 3,540.894 korona, 1920-ban pedig 3,654.777 korona lesz.

A végleges állásban levő oktatószemélyzet száma: 3646, összes illetményeiknek egy évi összege: 13,968.780 K. Az egy évnél hosszabb idő óta állandóan foglalkoztatott elemi iskolai ideiglenes személyzet száma pedig: 500, összes évi illetménye: 600.000 K, vagyis a javaslat pénzügyi eredménye az oktatósze mélyzet mai illetményeihez viszonyitva és százalékokban kifejezve: a végleges személyzetnél 23.3 százalékzalék, az ideiglenes személyzetnél 26.0 százalék.

Egy kis vizügyetlenség

Irta: **Dán Leó** főv. biz. tag.

Egy fél év óta próbálják megvalósitani a vizdijak felemelését és ha már keresztül is ment a kérdés minden bizottságon, minden forumon, mégis oly formában került a főváros törvényhatóságának legutolsó közgyülése elé, amely méltán hivja ki az érdeklődők kritikáját.

A jelentés szerint a vizmüvek üzemköltségének az 1913. esztendőre kimutatott végösszegével 2,388.000 K-val szemben 1918-ban a vizmüvek költségei már 6,969.000 koronára rugnak, vagyis az öt év előtti költségeknek mintegy háromszorosára. Miért? Ezt most nincs okunk külön vizsgálódás tárgyává tenni, hiszen részben közismeretes okokra vezethető ez vissza, részben pedig csak post festa elmélkedhetnénk efelől, aminek most sem célja, sem értelme nem volna. Pedig jelen soroknak gyakorlati célját kivánjuk kidomboritani és — az érdekeltség figyelmébe ezt és nem rekriminációkat kivánunk ajánlani.

Az van az uj, immáron közgyülésileg is elfogadott és jóváhagyásra váró határozatban kimondva, hogy a bérlő tartozik bérleménye után 2 százalékát fizetett házbérének a felemelt vizdij fejében fizetni, ott ahol fürdőszoba is van, 3 százalékot. Igy általánosságban megállapitva ezeket, a leglehetetlenebb helyzetek fognak kialakulni és ha a kibocsájtandó szabályrendelet nem fog világosságot teremteni, nagy és sulyos igazságtalanságok fognak elkövetkezni.

Elsőben is — ami különben magától értetődik, de akik ezt nem tudják, félre is érthetik — világosan ki kell mondani, hogy a felemelt vizdijilletékek megfelelő százalékát, csakis a nyers házbér után, tehát semmiféle egyébb illeték után fizetni, illetve beszedni nem szabad.

Mi történik a hadbavonultak felemelt vizdijilletékével? Tudjuk, hogy sok baja van itt a háztulajdonnak még az adóval is, hát még, hogy ha a rendelet nem fog világos rendelkezést tartalmazni abban az irányban, hogy mi történjék azon lakások bérvizdijpótlékával, amelyeknek családfenntartó bérlője hadbavonult? Tartozik-e a háztulajdon ez esetben egyáltalán felemelt vizdijat fizetni, vagy vajjon csak abból az összegből tartozik-e a felemelt vizdijakat, a bérlő is, a háztulajdon is fizetni, amely e cimen tényleg teljesittetik a bérlő részéről, aki a hadsegélyzőtől kapja bérösszegét, melyet viszont a háztulajdonos kezeihez tartozik továbbitani. Ezt a kérdést majd a szabályrendelet kibocsájtásakor alaposan meg kell tárgyalni és kellőképen szabályozni, különben itt rendkivülien sulyos igazságtalanságok fognak történni.

A harmadik és talán legsulyosabb sérelem a boltokkal fog megtörténni. Itt az erre vonatkozó felszólalásra a polgármester ur azt mondotta, hogy a boltokban vizórák jelzik a fogyasztás mérvét és igy ezek után fog a felemelt vizdijilleték beszedetni. Hát ez nem egészen preciz és annak a megállapitása válik itt szükségessé, amire a polgármester ur helyesen gondolt, az olyan üzletekre, vendéglők, kávéházak, mosodák, fodrász, füszerüzletek stb., amelyek nagyobb mértékben fogyasztják a vizet, de már fel vannak szerelve vizórákkal. Hát itt helyes is, rendben is van a dolog. Nincs azonban rendben, söt egyáltalán nincsen rendben ott, ahol az üzletek nincsenek vizórával ellátva, de fizetni fogják a felemelt dijakat, bár vagy egyáltalán nem fogyasztanak vizet, vagy pedig csak minimális mértékben. Igaztalan volna tehát a magas boltbért kénytelenségből fizető bérlőket még a a bér arányának megfelelő óriási vizdijakkal is terhelni. Itt szigoruan disztingválni kell. Még pedig üzemenként, szakmánként, a helyi viszonyok figyelembe vételével. Vagy pedig implicite kimondani, hogy minden boltbérlőnek joga van vizdijat vizióra utján megállapittatni. Aki amennyit fogyaszt, aszerint fizesse is illetékeit, ez ellen senkinek sem lehet kifogása, mert a teljesités, illetve az igénybevétel mérve szerint történnék a fizetés is. De az már igaztalanság volna, ha a Váci-utcai elegáns boltbérlő, csak azért mert 30—40.000 korona boltbért fizet, de csak egyetlen egy kis mosdócsapja van üzletében, ezért 600—800 koronát tartozzék fizetni felemelt vizdij cimén. Itt tenni kell, még pedig alaposan és igazságosan.

E sorok czélja, hogy a kiadásra kerülő szabályrendeletben reparáltassanak azok a hiányok, amelyeket már a közgyülésen lehetett volna elintézni.

Események

Jelentés a főváros közélelmezési viszonyairól. A tanács elhatározta, hogy a szokásos negyedévi közélelmezési jelentést a törvényhatósági bizottságnak május 29-ikén megtartandó közgyülése elé fogja terjeszteni. *Marher* Aladár dr. tanácsnok beszámolóján kivül szóhoz jut ebben a tekintetben *Berczel* Jenő dr. tanácsnok, aki a zöldségről, gyümölcsről és a burgonyáról számol be és *Vita* Emil dr. tanácsnok, aki a főváros lakosságának petróleummal és gyertyával való ellátásáról ad majd képet.

Elhalasztották a villamos teherszállitás behozatalát? Megemlékeztünk annak idején arról a tervről, amelynek értelmében, az élelmiszernek a fővárosba való juttatásának és az itt való szétosztásnak meggyorsitása céljaira, igénybe akarták venni a helyiérdekü vasutakat és a villamosokat is. A terv kivitelét *Krencsey* müszaki tanácsosra bizták, ezidőszerint azonban — ugy értesülünk — abba kellett hagynia fáradozását, mert a kivitelhez se szén, se ember nincs elegendő. Az okos és praktikus terv kivitelét tehát egyelőre elhalasztották.

Kemény Géza üdvözlése. A keddi tanácsülésen Bódy Tivadar dr. polgármester meleg szavakkal üdvözölte a tanács uj tagját, Kemény Géza dr. tanácsnok-főjegyzőt abból az alkalomból, hogy először vett részt a tanácsülésen.

A házinyomda az elnöki ügyosztályban. A főváros házinyomdája ezideig a városgazdasági ügyosztályhoz tartozott, *Bódy* Tivadar dr. polgármester azonban ugy intézkedett, hogy a nyomda az elnöki ügyosztályhoz csatoltassék. *Kemény* Géza dr. tanácsnok-főjegyző különben már a városgazdasági ügyosztályban is intézője volt a nyomda ügyeinek.

A Belvárosi Szinházban egész héten a „Noé bárkája", Hatvany Lili szenzációs szatirája kerül szinre, melynek eddig minden előadására napokkal előbb keltek el az összes jegyek.

Hadikiállitás—Margitsziget. A rendes térzenén kivül ezentul hetenkint háromszor; kedden, csütörtökön és szombaton müsoros szimfonikus hangversenyek lesznek a Margitszigeti hadikiállitáson.

Aréna-ut nyolcvannégy szám alatt nyilik meg e hó 15-én Upor József Fasor-kabaréja. A megnyitó müsor szenzációs. A kabaré drámai primadonnájául sikerült Paulay Erzsit, a Nemzeti Szinház hirneves müvésznőjét megnyerni, aki Hegedüs Gyulával és Vendrey Ferenccel, a magyar szinészet két mesterével együtt, Emőd Tamás—Marthon Géza „Vihar a Bakonyban" cimü daljátékban lép fel a megnyitó müsoron. A brilliáns programm rengeteg tréfája, vig jelenete és nótái közül is kitünik még Békeffy László „Randevu" c. mesejátéka, Kertész Dezsővel, a Vigszinház népszerü müvészével és Jákó Amáliával a főszerepekben, továbbá Balázs Nándor „Biri" cimü darabja, Szenes Béla mókája, Harmath Imre énekes blüettje. A mulatságos és gazdag müsort Kökény Ilona, a kiváló dizőz, Szemere Gyula, Rajna Alice, Ürmössy Anikó, Kovács Juci, Bársony István, Békeffy szólói tarkitják. A darabok szereplői: Marossy Adél, Gellért Lajos, Mály Gerő, Lányi Julis, Széll, Koncz stb. A müvészeti igazgató: Balassa Jenő, a Vigszinház müvésze. A zenei vezetést Marthon Géza, a Városi Szinház kitünő karmestere vállalta. Jegyek válthatók: a Fasor-kabaré pénztáránál (Aréna-ut 84.) délelőtt fél 11-től 1 óráig, délután fél 5-től kezdve, továbbá a Szinházi Élet, A Nap, Bárd Testvérek, Breuer Nővérek jegyirodájában.

Egyetemi hallgató kitünő referenciákkal és nagy gyakorlattal, perfekt német, házitanitói állást keres. Tanit fiukat, lányokat rendes vagy magántanulókat, polgárit, reált, gimnáziumot, kereskedelmi vagy felső leányiskolát, franciát és hébert, helyben vagy a Balaton vidékén. Cim: Frigyes F. VIII., Kun-utca 7. II. 18.

A városligeti Henry-árénában a szenzációs nagy müsor állandóan telt házakat vonz. Pali, az eredeti humorista, Lisl Fluher a csodaszép kerékpárosnő, Gambier a humoros egyensulyozó, a Jancsi testvérek és a többi müvész állandóan a legjobb kedvben tartja a közönséget. Május 15-től Armando nagyszerü kutyaszinháza is fellép. Pünkösd vasárnap és hétfőn az ünnepi előadások délután 2 órakor kezdődnek és 10 óráig tartanak.

Legjobb megóvás a Katzer-féle (R.-t.) Első konzerváló intézet bundák, szőnyegek stb. részére. (Ó-utca 44. Telefon 21-98.) Egyedül teljes és legkiméletesebb tisztitás a Katzer-féle szab. szövetóv-alátéten. Szenzációsan legjobban bevált találmány.

Bertini „Odette-je." Az a Bertini-film, amely most az Urániába a közönség ezreit vonzza, müvészi remeke a filmtechnikának. Sardou boszorkányosan ügyes szinpadi hatásait is messze felülmulja a filmrendezés; ez az Odette sokkalta erősebb és hatásosabb, mint a szinpadi darab. Természetesen fokozza ezt a hatást a szépséges Francesca Bertini finom játékmüvészete, amely fölötte áll a nagy filmdivák klasszikus szinvonalán is. Az Urániába tóduló ezrek tanusitják, hogy ezt a filmremeket mindenkinek meg kell nézni.

Még soha olyan mulatságos nem volt a Sörkabaré müsora, mint e hónapban. Szőke Szakáll négy egyfelvonásosa csak ugy ontja kitünő szerzőjének pompás humorát. A mindennapi életnek csipős, de azért mindig kedves kritikája, kacagtató helyzetek és derüs szatira teszik vonzóvá ezeket a kis darabokat, Szőke Szakáll specialitásait Az előadás 8—12-ig tart és magánszámokkal van tarkitva.

Aki a kulcslyukon átbujik, ez a csodaartista látható most minden előadásban, Budapest egyetlen cirkuszában, a Beketow-cirkuszban. A cirkusz előadásainak azonban nem ez az egyetlen szenzációja, a Hugosett, Buyanna csoportok tapsorkánokat keltenek, a bohócoknál, augusztoknál jobbakat Budapest közönsége még sohasem látott, a közönség nem unatkozhatik egy pillanatra sem, vagy csodálkozik, vagy kacag. Mindezekhez a női és férfi lovascsoportok és az ezermester Gartner Henrik idomitásai a világ legjobb cirkuszi müsorát adják.

Zene a vendéglőkben. A háborus évek pusztitásai között szerepel ez is: kihalt a sok kedves kis vendéglő muzsikája. A legkisebb vidéki helyiségekbe is elvitte a zenekulturát egy-egy Sternberg-féle zenélő automata, amely kedves zongorahangjával igazi vonzó ereje volt a helynek, ahol szállitva volt. Most aktuálisnak tartjuk, hogy a régi jó idők eme pompás muzsika-szerszámai ismét hóditó utjukra induljanak, mert olyan gyönyörü uj fajta zenélő automaták készültek Sternberg császári és királyi udvari hangszergyárában, amelyek méltók arra, hogy lelket üditő kellemes hangjukkal nyissák meg szerte széles hazánkba a béke boldogabb napjait.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savkozombósitó
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

A TŐKE

...

Szemle

Az Ufa Magyarországon — Határzárt! — A Fabank tranzakciója — Egy osztrák ötlet — A kisiparosok segitése — A Hangya a kereskedelem ellen

Egy hatalmas német pénzintézet, a *Deutsche Bank*, egy hatalmas német filmvállalatot létesitett, az Universum Film Actiengesellschaftot, becéző nevén az *Ufát*. Ennek az alapitásnak az volt a célja, hogy nemcsak Németországban, hanem a szövetséges országokban is monopolizálja a filmkölcsönzőket, mozgóvállalatokat és filmgyárakat. Ez a törekvése részben már nálunk sikerrel járt, mert a legnagyobb magyar vállalattal, a *Projektograf*-fal szoros üzleti viszonyba lépett. Miután pedig az *Ufa* nemcsak barátkozik, hanem hadakozik is, könnyü elképzelni, hogy milyen keserves lesz a sorsa a többi magyar moziválalatnak, ha az Ufától szerelvényt, gépeket, nyersanyagokat akarnak majd beszerezni. Az *Ufa* diktál a német piacon, ehhez semmi közünk, de hogy a magyar piacra is ráfekszik és a német tőke ismert erőszakosságát és mohóságát egy virágzó magyar iparág megsemmisitésével akarja bebizonyitani, ez ellen nemcsak azoknak kell tiltakozniok, akiket közvetlenül érint, hanem mindenkinek, aki nem akar német jármot nyögni.

*

A fővárosi kereskedők egyesületében megállapitották, hogy az osztrák kormány a ruházati cikkek behozatala elől teljesen elzárta a határt. Rendben van, tudomásul vesszük, hogy Ausztria nem akar semmit sem adni abból, amije van. A szén, a gyógyszerek után most a ruházati cikkeket is megvonja tőlünk. Hisz jól van, de erre jöjjön a mi feleletünk: *nem adni semmit sem abból, ami viszont nekünk van.* A mi számunkra megszünt Ausztria létezni, mert önmaga csapta be ajtaját előttünk; a magyar élelmiszer-importot be kell szüntetnünk és nem szabad törődnünk senki mással, csak magunkkal. Ez az egyetlen felelet az osztrák perfidiára és *Windischgrätz* herceg nyugodt lehet: az egész ország közvéleménye áll mögötte, ha a magyar határt végre lezárja.

*

A *Fabank* a közeljövőben tőkét emel negyvenről hatvanra, mert a vállalatnak mintegy ötven milliós mobil vagyonából a Goetz-tranzakció leköt 20—30 milliót, tehát ugy kell felemelnie alaptőkéjét, hogy a husz milliós névértékü uj részvényért 40—50 milliót kapjon. Ez a nagyszabásu tranzakció semmiesetre sem jelenti a *Fabank* páratlan koncernjének betetőzését, mindenesetre azonban azt jelenti, hogy a bank ujabb fejlődési etapphoz ért, melynek jelentősége vitán felül áll. A Fabank ma egyike az ország első intézeteinek s ez elsősorban a gondos és ötletes vezetés érdeme. *Fónagy* Aladár, a bank vezérigazgatója egyike a modern bankvezérek legjobbjainak és amit a kis hitelintézetből egy pár év alatt átvarázsolt, arról csak elismeréssel és tisztelettel lehet szólani. A Fabank hatvan milliós intézet lesz és ki tudja milyen rövid idő alatt fogja elérni a százmilliós bankokat.

*

Igen életrevaló tervvel foglalkozik az osztrák pénzügyminiszter. Azt akarja, hogy a leszerelés folytán felszabaduló hadianyagok árát a vevők a nyolcadik hadikölcsön cimleteivel egyenlitsék ki. Ez a terv azért jelentős, mert lehetővé teszi, hogy a fizető eszközök szaporitása nélkül a hadikölcsönök egy része visszafolyjon a kincstárhoz, aminek közgazdasági jelentősége vitán felül áll. Épp azért, mert ez az ötlet kézenfekvő, attól kell tartanunk, hogy a magyar kormány le fog késni vele, vagy pedig egyáltalán nem gondol reá. Ha már az átmenetgazdasági miniszterium nem tudott semmit se csinálni az átmenet megkönnyitése érdekében, legyen *Popovicsnak* egy ötlete, pláne, ha nem is kell törnie a fejét, csak az osztrák példát kell átvennie. Ennyi találékonyságot még Popovicstól is feltételezünk...

*

Az Iparegyesület végrehajtóbizottságának ülésén igen életrevaló javaslatot terjesztett elő *Stein* Emil, a Kereskedelmi Bank igazgatója. *Stein* ismertette a háboru által károsult kisiparosok támogatására országosan megindítandó hitelakció szervezetét és módozatait tárgyaló, az Országos Átmenetgazdasági Tanács kisipari szakosztálya által már elfogadott tervezetet. A javaslat *egy központi szerv* irányitása mellett, vidéki pénzintézetek bevonásával, járásonként alakitandó hitelegyletek utján az állam által rendelkezésre bocsátandó anyagi eszközökkel kivánja a kisiparosoknak olcsó hitellel való ellátását biztositani. Sajnos, az iparegyesület is kicsit későn ébredt annak a tudatára, hogy ebben a tekintetben mi a kötelessége. Mégis jobb későn, mint soha és most már csak az volna hátra, hogy a javaslatból valóság legyen.

*

Az *Importbank* nemrég alakitotta meg a gyarmatárukereskedők szindikátusát és már akkor valószinü volt, hogy ez az akció reakciót fog előidézni. Most azután itt a reakció: a *Hangya*, a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesitési szövetkezete és néhány budapesti füszernagykereskedő *Tschögl* Henrik vezetésével értekezletet tartottak és elhatározták, hogy érdekeik védelmére a *füszer- és gyarmatáruk behozatala céljából* mindaddig, mig a szabad kereskedelem ismét helyreáll, szindikátust létesitenek. Meg van tehát *az antiszemita szindikátus*, amely bizonyára inkább a Hangya érdekeit fogja szolgálni, mint a szabad kereskedelmet. Ezt a reakciót igazán nem köszönthetjük hozsannával, épp oly kevéssé, mint — a kereskedők.

Korányi Frigyes ünneplése Nagybecskereken. A nagybecskereki nagyszálloda külön éttermében hét országra szóló nagy muri volt a minapában: báró Korányi Frigyes, a kukorica-csirátlanitás országos hirü intézője és az Országos Központi Hitelszövetkezet vezérigazgatója bankettet rendeztetett a tiszteletére. Nem véletlen, hogy a jól sikerült dáridó Nagybecskereken volt, mert ott van az állam és az O. K. H. csirátlanitó malma, amelyet egy jól sikerült tranzakcióval csak a minap játszott át magánkézre — a Concordia-malom és a Hatvany-cég bevonásával — az O. K. H. Lehet, hogy ennek az örömére ittak magnum áldomást Korányiék Nagybecskereken, de az sincs kizárva, hogy az idei csirátlanitási akció balsikere adta meg erre az impulzust, bár rosz nyelvek arról is regélnek, hogy Korányi Frigyes annak örömére üritett poharat, hogy vége sikerült neki Vig Emilt, az O. K. H. csirátlanitási akciójának egyetlen szakértő vezetőjét végleg eltávolitani az intézettől. A banketten hossza nélkül ünnepelték Korányi bárót, igazában pedig az O. K. H. csirátlanitási osztálya balkezes intézőinek hamut kellett volna a fejükre hinteni és ősheber szokás szerint beszaggatni ruhájukat: — ez minden bankett helyett jobban illett volna a csirátlanitás balsikeréhez. Korányi Frigyes Nagybecskereken ünnepeltette magát, amit nagyon helyesen cselekedett, mert Budapesten még napiparancsesal sem tudott volna egy bankettre való közönséget összetoborozni.

A Steg. üzletmenete. A Szabadalmazott osztrák-magyar államvasut társaság, röviden Steg., a napokban tette közzé a mult év üzleteredményére vonatkozó jelentését. Elmondhatjuk, hogy a részvénytársulatok életében feltünő ellentétet mutat a Steg. üzleteredménye, amely egy halódó nagyvállalat legpregnánsabb kifejezője. Most, hogy a világháboru konjunktúrája az ipari vállalatokat milliós nyereségekhez juttatta és alaptőkéiknek tizszeresét, meg huszszorosát keresték meg, ugyanakkor a Steg., amely tudvalevően nagykiterjedésü uradalmak és bányák, valamint huták felett rendelkezik, csak jelentéktelen eredménytöbbletet mutat fel. Önkéntelenül is felmerül a kérdés, hogy a háboru alatt tulajdonképpen mit csinált a Steg? Elvégre ennek is voltak hadseregszállitásai, bányáit a hadvezetőség állandóan foglalkoztatta és mégis azt látjuk, hogy az 1917.-ik évet az 1916. évhez viszonyitva, nehány ezer koronás nyereség többlettel zárta le. Azonban nyomatékosan hangsulyozzuk, hogy ez a jelentéktelen nyereség többlett is ugy állt elő, hogy a magyar üzletekben elért nyereséggel kompenzálták az osztrák üzletek veszteségét. E helyen most nem kivánunk a mérleg számadatainak ismertetésébe bocsájtkozni, de megállapithatjuk, hogy a Steg. lassu halódása nem akkor kezdődött, amikor az állami megváltásokat végrehajtották, hanem nyilván akkor, amikor a vállalat élére a mostani vezetőség állt. Veith Béla vezérigazgatóban éppenséggel nincsenek meg azok a kvalitások, amelyek egy ily nagyfontosságu közgazdasági vállalat vezető állására őt praedestinálnák. Elöregedve, évek óta ül Veith Béla a Steg. vezérigazgatói székében és egész idő alatt kizárólag belső adminisztrációs munkát végzett. Nagystilü üzletvezetéstől ő teljesen távol áll és igy nem lehet azon csodálkoznunk, hogy a frankokra szóló kibocsátásait egy merész pénzügyi müvelettel korona értékre szeretné átváltoztatni.

A fővárosi vállalatok budapesti pincegazdasága. Most, hogy a budapesti bankok intenziv részt vesznek a borforgalomban, Budafokon egymásután nyitják meg a pincegazdaságokat. Igy a Magyar agrár- és járadékbank nemrég rendezte be Budafokon a második pincéjét és ugyancsak ott nagyobbszerü pincegazdaságot rendezett be a Magyar forgalmi bank is. A bankokkal egyidőben a budafoki szeszgyárak is berendeztek maguknak pincegazdaságot és ezekben szesz hiányában bort kezelnek. A szeszgyárak tudvalevően borpárlat készitésére kaptak engedélyt és hir szerint a budafoki Gschwindt-féle szeszgyár nagymennyiségü bor felett rendelkezik és ebből borpárlatot készit. Sajátságos, hogy Budafokon most kizárólag borpárlat gyártásával foglalkoznak és ezek közül a legnagyobb arányokban a Gschwindt-gyár, továbbá Keglevich István gróf utódai és Keglevich Róbert gróf konyakgyárai dolgoznak. Ez utóbb emlitettek jórészt bankpénzt vesznek igénybe és üzleteiket hitel igénybevételével bonyolitják le.

A Leszámitolóbank Ujpesten. Ismeretes, hogy a Leszámitolóbank rövidesen megnyitja a győri fiókját, mely most áll szervezés alatt. A győri fiók megnyitását — értesülésünk szerint — nyomon fogja követni az ujpesti fiók felállitása, mely szintén csak rövid idő kérdése.

Ganz és Társa-Danubius gép-, vaggon- és hajógyár részvénytársaság legutóbb megtartott igazgatósági ülésének határozata alapján, a május 25-re egybehivott közgyülésnek javasolni fogja, hogy az 1917. évi tiszta nyereségből, az alapszabályszerü levonások és a tavalyi nyereségáthozatal után a részvényeseknek rendelkezésére álló 3,591.835 koronából részvényenkint 160 korona osztalék fizettessék, 100.000 korona a tisztviselők nyugdijalapjainak javadalmazására fordittassék, 611.835 korona pedig uj számlára vitessék elő.

A Ganz-féle Villamossági Részvénytársaság legutóbb tartott igazgatósági ülésében foglalkozott az 1917. évi zárszámadással, mely 1,839.505 korona tiszta nyereséggel zárul. Határozatba ment, hogy az igazgatóság a május 25-re egybehivandó közgyülésnek az 1917. évre 32 korona osztalék kifizetését fogja javasolni, továbbá inditványozni fogja, hogy 200.000 korona a tartalékalap javadalmazására, 75.000 korona pedig a tisztviselők nyugdijalapja növelésére fordittassék, mig a fenmaradó összeg a mult évi áthozattal együtt, tehát összesen 381.403 korona uj számlára vitessék át. Az igazgatóság egyuttal az alaptőkének 18 millió koronáról 24 millió koronára való felemelését fogja a közgyülésnek javasolni.

A Slavonia Faipar Rt. igazgatósága az e hónap 25-ére egybehivandó rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja az alaptőkének 10.000 darab egyenként 200 korona n. é. uj részvény kibocsátása által 4 millióról 6 millió koronára való felemelését. Az uj részvényekből 5000 darabot a régi részvényeseknek fog felajánlani, darabonként 600 koronás árfolyamon, hozzáadva 10 korona költségekért és 5 százalék kamatot 600 korona után 1917. október 1-től a befizetés napjáig és pedig 4 : 1 arányban. A fenmaradó 5000 darabot egy bankkonzorcium veszi át a részvényesek által fizetendő árnál magasabb kurzuson. A tőkeemelést az igazgatóság azért javasolja, hogy a társaságnak a kaisersebersdorfi gyár időközben véglegesitett megvételével és egyéb még tárgyalás alatt álló tranzakciók folytán előállott pénzszükséglete fedezetet nyerjen.

Többtermelés. A Magyar Közgazdasági Társaság többtermelési szakosztálya e hónap 10-én este megalakitotta az elnökséget és intézőbizottságot. Az elnöki tisztséget dr. Lukács György v. b. t. t., a társelnökséget dr. Bartóky József nyugalmazott államtitkár vállalta, alelnökök: dr. Berczel Jenő fővárosi tanácsnok és báró Kende Zsigmond lettek. A szakosztály legfőbb célja a mezőgazdasági többtermelés társadalmi szervezése és a néptanitók ebbeli kulturális munkásságának buzditására pályatétel hirdetését határozta el. A pályázati feltételeket a legközelebbi napokban fogják kihirdetni. A szakosztály titkári hivatala dr. Somló Sándor titkár vezetése alatt (IV., Gerlóczy-utca 11. szám alatt) működik.

A Beocsini cementgyári Unio r.-t. 1.875.253 korona nyereséggel zárta mérlegét. Az alaptőke 8.800.000 korona; az értékcsökkenési tartalékok 8,128.357 koronával, a rendes tartalékalap 4 és fél millió koronával szerepel a mérlegben.

A Fonciére, Pesti biztositó intézet a napokban tartotta közgyülését, amelyen bejelentették, hogy az összes dijbevétel 29.67 millió volt (tavaly 22.31 millió): ebből 10.87 az elemi, 10.81 az életágazatban. A tartalékok 7.5 millióval 60.97 millióra emelkedtek. Az életbiztositási állomány 152 millió korona. (Tavaly 141.7 millió.) A közgyülés az 1.02 millió tiszta nyere-

ségből 20 K (10 százalék) osztalék kifizetését határozta el. A tisztviselők jutalmazására 150.000 koronát, ki nem vetett adókra 100.000 koronát forditottak és 158.395 koronát uj számlára vittek át.

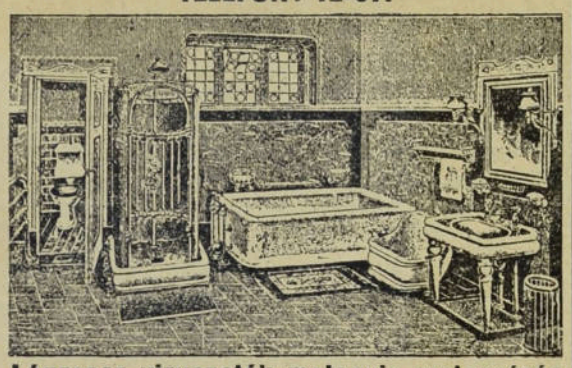
Kinevezés a böripari központnál. A Böripari Központ Rt. igazgatósága e hó 10-én tartott igazgatósági ülésén Schön Géza ügyvezető igazgatót vezérigazgatóvá, Bruck Imre, Einhorn Jenő dr. és Morvai Oszkár dr. aligazgatókat igazgatókká, Halász Zoltán és Strasser Gyula cégvezetőket aligazgatókká és Krammer Dávid főtisztviselőt cégvezetővé nevezte ki.

Ruházati cikkeket beszerző r.-t. A kereskedelem ügyi miniszter rendelete alapján megalakult Ruházati cikkeket beszerző r.-t. elnökévé ómoravicai Heinrich Ferenc udvari tanácsost, alelnökeivé dr. Vita Emil székesfővárosi tanácsnokot és dr. Balogh Elemér vezérigazgatót nevezték ki. A részvénytársaság igazgatósági tagjaivá pedig a következők neveztettek ki: A kereskedelmügyi m. kir. miniszterium részéről: Altmann Gyula ipariskolai igazgató és Egry István ipariskolai tanár. A pénzügyminiszterium részéről: Lampel Vilmos miniszteri tanácsos és dr. Miklanzics Adolf miniszteri titkár. Az érdekeltség köréből: Bognár Béla, Erdély Mór, Friedmann Simon, dr. Goldberger Leó, Gyárfás Gyula, Holzer Simon, Kunz Gusztáv, dr. Kunfi Zsigmond, Kosinszky Viktor, Mauthner Zoltán, dr. Mutschenbacher Emil, Stern Alfréd és Simon schenbacher Emil, Stern Alfréd és Siposs A. Gyula.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

Az
Állatkerti belső vendéglő és kávéház
megnyilt. Naponta zene
Tulajdonos: **Spolárits György.**

LKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchení »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Rietschel és Henneberg, R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Úpor József. Telefon: József 69—39.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Szenzációs megnyitó müsor:
megnyitás május 15-én.
Minden este fellépnek:
Hegedüs Gyula
Paulay Erzsi, Kökény Ilona, Kertész Dezső, Jákó Amália, Vendrey Ferenc, Marosi Adél, Békeffi László, Mály Gerő, Kovács Juci, Szemere Gyula, Rajna Alice, Ürmösi Aniko.
Pénztár: d. e. ½11-től 1-ig. és d. u. ½5-től órától.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától.
a nagy májusi ünnepi játékok!
Nemzetközi müvészgárda.
A szép LISL FLUHER
a csodaszépségü kerékpármüvésznő.
Pali, Jancsi testvérek, Gerard, lovasok és lovarnők, nagyszerü idomitások, bohócok, Augusztok, balletkar.
Az esti nagy diszelőadás a teljes világvárosi müsorral 8-tól 10 óráig.

A BUDAPESTI KELETI VÁSÁR aug. 16-22 között lesz a városligeti iparcsarnokban
Rendez[illegible] magyarországi kamarákkal ipari és kereskedelmi érdekképviseletek közreműködésével a **Budapesti kereskedelmi és iparkamara.** Iroda: V., Szemere-u. 6. Telefon 64-61.

SZÜRKE RÓKA
IDÉNYDIVAT
DÁN TESTVÉREK
cs. és kir. udv. szűcsök
Budapest, V., Dorottya-u. 5—7.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és díjajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

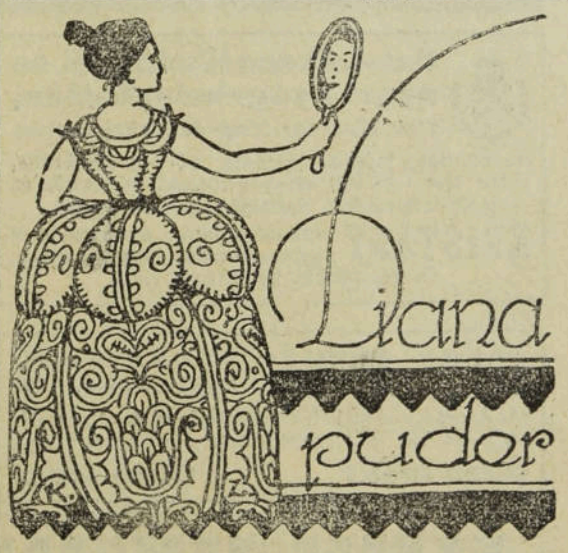
BALLINIT-SOLLUX
az egyedül tökéletes és bevált
auto pneumatik pótló.
Ruganyos és nem rázza a motort. Több ezer auton vau felszerelve. Sok száz elismerő levél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés boszuságot és hiába való költséget okoz. — Telefon: József 53-46.
PNEUMATIKA-BALLINIT
autóabroncsgyár, Budapest, VIII., Óriás-u. 10.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Ma Szerdán és következő napokon
Jobb erkölcsöket!
Rótt-film.
TAIFUN
Lengyel Menyhért világhirü drámája.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.
Előadások: 5, ¾7, ¼9 és 10 órakor.

A Kristálypalota barjában
esténként 9 órakor
táncelőadás.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling-**féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

fokozza a természetes szépséget, mert bájos friss szint ad az arcnak.
Mindenütt kapható!

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8-kor a remek májusi müsor:
„Tessék beszállni."
Nagy Endre és Zerkovitz Béla. nagy revüje és az uj müsor.
SÖRKABARÉ: 1/2 8—11-ig „Spitzer bácsi" Szöke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha.
Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.
Csütörtök délután 1/4 4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36
Minden este
uj betanitással és kibővitve
Tengerre Magyar!
és a nagy uj májusi műsor.
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

20 regény 10 korona
Aki el akarja magát látni hosszu időre olvasnivalóval, rendelje meg a ::: :::
MILLIÓK KÖNYVE
: husz számát :
mely a legjobb magyar és külföldi rók regényeit tartalmazza. 10 kor. előzetes beküldése esetén portómentesen szállitja a 20 regényt a Milliók Könyve kiadóhivatala.
Aki több regényt akar rendelni, **40** regényt is rendelhet **20 koronáért** a kiadóhivatalban, Budapest, Andrássy-ut 16/II. szám.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

GÖLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Első cs. és kir. szab. Duna-Gőzhajózási Társaság.

Az Első cs. kir. szab. Duna-Gőzhajózási Társaság t. c. részvényesei folyó évi

rendes közgyülésüket

f. é. május hó 29-én, szerdán délelőtt 10 órakor Bécsben, a bécsi kereskedők testületének nagytermében (IV., Schwarzenberg-platz 16. sz. a.) fogják megtartani.

A részvényeseknek a közgyülésen tárgyalandó önálló javaslatai az igazgató-tanáccsal a közgyülést megelőzőleg legalább 14 nappal közlendők, hogy a napirendbe fölvehetők legyenek.

A meghatalmazáshoz szükséges ürlapokkal a társaság számfejtősége szolgál.

A szavazásra jogosult részvényes urak*) szivesked-jenek belépőjegyeket folyó évi május hó 21-től fogva a társaság számfejtőségében Wien, III., Hintere Zollamtsstrasse 1. szám alatt átvenni, ahol a fentemlitett naptól fogva az ezen közgyülésre szánt tárgyak napirendre, valamint a felügyelő-bizottság által felülvizsgált záró-számadás és üzleti jelentés is megtekinthető vagy átvehető.

Wien, 1918. május 7-én.

Az igazgatótanács.

*) **Alapszabályok.** 18. §. Az igazgató-tanács tagjaira vonatkozó kivételtől (29. §) eltekintve, minden részvényes, aki a közgyülés idején és 6 hónap óta legalább 5 darab saját nevére szóló egész részvény tulajdonosaként a társaság könyveiben bejegyezve, osztrák, vagy magyar állampolgár s polgári jogainak élvezetében van, vagy mint jogi személy (részvénytársaságok és hasonlók) Ausztriában, vagy Magyarországon székel, a közgyülésen abban az esetben bir saját neve alatt egy szavazattal, még pedig tekintet nélkül a birtokában levő részvények nagyobb számára, ha kimutatja, hogy a részvények valóban tulajdonában vannak; ez pedig az által bizonyittatik, hogy részvényeit legalább 3 nappal a közgyülés előtt az igazgató-tanácsnál Wienben, vagy 7 nappal a közgyülés előtt a társaság budapesti, vagy linzi ügynökségénél letétbe adja. A letett részvények csak a közgyülés megtartása után bocsátattnak ujból a tulajdonos szabad rendelkezésére.

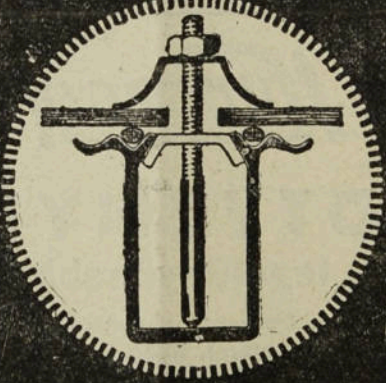
19. § Jogi személyek (részvénytársaságok és hasonlók), valamint gyámság és gondnokság alatt állók szavazati jogát azok törvényes képviselője gyakorolhatja s a szavazati jog egyáltalában gyakorolható meghatalmazott által is, de a meghatalmazottnak szintén szavazásra jogosult részvényesnek kell lennie s a számára egy évnél nem régebben kiállitott meghatalmazást legalább 7 nappal a közgyülés előtt az igazgató-tanácsnál ki kell mutatnia. Az akként igazolt meghatalmazottak saját és összes meghatalmazóinak nevében legfeljebb 5 szavazattal birnak.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Falburkoló-téglák ::
Tűzálló chamotte téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

RACSACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

STERNBERG

Beszélőgépek.
Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. .. .. **160.— K**
Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**
Lemezek darabja.. .. .. **8.— K**
Árjegyzék ingyen! 6170
Rendelésnél előleg küldendő.

Bründl János
cs. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSAGI R.-T.
gazgatósá g: Budapest VI. Teréz-körut 36. Tele fon 128—91
Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.
Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.
Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. május 22-én — 21. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A pótadótól

tavaly még riadoztak, féltek a városházán, azóta azonban jogaiba iktatták. Tavaly az üzemek jövedelmezőségének emelésével, a kormánynak előlegezett ötvenmilliós háborus költségek visszaérítésével és a legfantasztikusabb adókkal és egyéb kuruzslószerekkel akarták meggyógyítani a főváros deficites nyavalyáját. Őszintén szólva, ez a foltozó vargákhoz méltó módszer nem lehetett valami elragadó. Sokkal férfiasabb és önérzetesebb póz az, amelyet ma követnek a városházán és amelynek a héten *Déri* Ferenc alpolgármester, mint debutáló pénzügyi bizottsági elnök volt az ékes szószólója. Ez az uj módszer a takarékosságnak mindenekfelett való hirdetése, másrészt pedig a pótadónak egyenes, természetes gyógyitóeszközként való beállitása.

A takarékosság magában véve is tiszteletreméltó orvosság, de Déri, a jó orvos, ostyát rendelt hozzá, *észszerü* takarékosságról beszélt, ami nem a smucigságot és nem a ráfizetésekhez vezető, az olcsó husnak hig a leve spórolást jelenti. Nehéz dolog a pénzt urasan, balekság nélkül elkölteni, de még nagyobb ugy takarékoskodni, hogy rá ne fizessen az ember és hogy a spórolás méltó legyen egy igazi világvároshoz. És igaza volt abban is az alpolgármesternek, hogy nem szabad Budapest exisztenciáját kiszolgáltatni a mindenkori, változó kormányok kegyelmének, sokkal egyenesebb, becsületesebb valami igénybevenni a polgárság áldozatkészségét. Nyilván pótadó alakjában.

Mert a tanitók és tanárok fizetésrendezésénél a pótadót láttuk, mint a polgárság áldozatkészségének igénybevételét. Ez eddig rendben is volna, nekünk csak az ellen van kifogásunk, hogy az áldozatkészségnek ezt az igénybevételét *fokozatosan* kivánják eszközölni. Fokozatosan, ez azt jelenti, hogy ma hat százalékkal, holnap héttel, holnapután megint nyolccal. Ebben a törekvésben ismét csak a foltozás stilusát vagyunk kénytelenek megállapitani. Jöjjenek ki bátran, fesztelenül, férfiasan, mondják meg őszintén: eladósitott bennünket a háboru, költségeink folyton növekszenek, ami elromlott, azt is meg kell csinálni, amit nem csináltunk meg, azt is pótolni kell. Adjanak pontos számokat és mondják meg: ennyi pénzre van évenkint szükségünk és ebből Fekete Jánosra ennyi, Fehér Józsefre annyi esik. Tessék elhinni, ennek a városnak a lakosságát, amelyet annyi csapás ért már a háboru alatt, ez sem fogja megriasztani. De a folytonos apró emelésekkel megfogyatkozik a türelem, az idegek már csak a nagy fejbekólintásokat birják, de az apró tüszurásokat nem.

Az az uj rezsim, amely Bódyval és Dérivel, meg a többiekkel jött, tisztában volt vele már megérkezése pillanatában, hogy se ma, se holnap nem tudja népszerüségének alapjait megvetni. Ennek a rezsimnek romokat kell eltakaritani és ha ez megtörtént, csak akkor lehet az épitéshez kezdeni. Vajjon nem gondolják-e, hogy a seb annál gyorsabban gyógyul, minél mélyebben vágjuk ki a beteg részt és a romokat annál előbb lehet eltakaritani, minél nagyobb a talyiga, amelyen tovább hordjuk?

—

Fullánkok

...

Csomót

keresni a kákán, megokolásokat kitalálni, ürügyekkel előállani, ezt mindenkor pompásan tudták üzni a miniszteriumok dohos falai között. Most, hogy nem engedélyezték a háromszáz milliós kölcsönt, helyesebben, hogy azt felére redukálták, megint tanuságot tettek erről a tehetségükről. Mindenki tudja, hogy a miniszternek valamely kérés megadására, vagy megtagadására szuverén joga van és mindenki tudja, hogy a megokolást ugy sem olvassa el más csak a legkiváncsibb ember. Hát ezuttal a városháza is a legkiváncsiabbak közé tartozott, elolvasta a megokolást és meglepő dolgokat talált benne. Azt találta, hogy a főváros nem mutatott be olyan beruházási programmot, amely a 300 milliónak megfelelt volna. Nem hiszsük, hogy elfelejtették volna mellékelni a beruházási programmot, amelyre az 500 millió is kevés és nyilván tudják a miniszteriumban azt is, hogy emellett hatvan-hetven millió dificitet is pótolni kell. Vajjon ki hiszi el, hogy a pénzügyminiszter ezzel a kifogással mást akart volna, mint szuverén döntésének valami megokolást adni? Valamit, akármilyet. Nevet a gyereknek.

*

Weingruber

nem hagyja magát. Neki jussa van a fővárosi pavillonhoz. Huszonkétesztendő óta gyüjti itt a pénzt, természetesen senki másnak nincs joga ahhoz, hogy akár átvegye tőle a bérletet, vagy akár ahhoz, hogy többet igérjen, mint Weingruber. Valószinüleg ez az oka, hogy a nyilvános árlejtés intézményét nem alkalmazzák vele szemben. A régi jogokat mi is tiszteletben tartjuk, de Weingrubernek ma már olyan jogai vannak, hogy egy szép napon végre meg fogja kérdezni, hogy tulajdonképpen mi is a köze a fővárosnak az ő pavillonjához, az ő szépséges aranybányájához?

*

A tiroliak

is eljönnek, szivesen látjuk őket, magyaros vendégszeretettel fogadjuk őket, a szivünkre öleljük jó bajtársainkat, akiknek fiai együtt vérzenek a mieinkkel, versenyeznek velünk a hősiességben. Tudomásul vesszük azt is, hogy nekünk több kenyerünk termett, mint nekik. Szivesen adunk egy-két karajt annál is inkább, mert szépszóval kérik, nem mint Weisskirchner szitkozódással és ócsárlásokkal. De vajjon hagyott-e még Weisskirchner és hagyott-e a többi szövetséges, akiket mindet megbecsülünk és akiknek mindnek szivesen adunk? Hát csak nézzenek be a tiroliak a spájzunkba, járják be a vásárcsarnokot, tanulmányozzák az árainkat és mindenek fölött menjenek el hajnali négykor a fővárosi zsirosztó-bódék előtt táborozó nép közé. Szomoru látványnak lesznek tanui és ha sokat nem is nyujthatunk nekik, — szenvedéseikre vigaszt kaphatnak tőlünk.

—

Alamizsna fizetésrendezés helyett

A közigazgatási alkalmazottak csalódása

Az oktatószemélyzet után a tisztviselők fognak következni. Sajnos, elárulhatjuk, hogy nem kevésbbé csalódnak ők sem, mint csalódtak a tanitók és tanárok. A fizetésrendezés olyan jelentéktelennek mondható, hogy Budapest székesfővárosnak szinte szégyenkezve szabad csak előállani vele. A tisztviselőket a legtávolabbról sem fogja kielégiteni az, amit adnak és valósággal méltatlan dolog erre az alamizsnára a fizetésrendezés kifejezést pazarolni.

A „fizetésrendezés" alapelveit különben már megismertették a huszas-bizottsággal, amely csakugy belenyugodott ebbe is, mint tette a tanitókával. A huszas-bizottság legközelebbi ülésén már a kész előterjesztést fogják bemutatni, ugy, hogy a fizetésrendezés ügye minden valószinüség szerint *3 hét mulva a közgyülés elé kerül.*

A *Fővárosi Hirlap* munkatársa a fizetésrendezési előterjesztés alapelveiről a következő értesüléseket szerezte:

Az előterjesztés legfontosabb és legtöbbet jelentő intézkedése az, hogy *mindenki automatice egy fizetési fokozattal előre lép.* A X—VII-ik fizetési osztályban ennek következtében *a 4-ik fizetési fokozatot megszüntetik.* Érvényesülni fog a javaslatban az az elv is, amit ujabban többször hallottunk és amit egy izben *Harrer* Ferenc dr. alpolgármester is kifejtett a sajtó képviselői előtt és amely abban áll, hogy *mindenki számára lehetővé teszik a jegyzői fizetésnek elérését.* Ez nem azt jelenti, hogy mindenki eljut a jegyzői *állásig,* hanem csak azt, hogy a jegyzői *fizetést* bizonyos idő mulva megkapja, vagyis eljut automatikus előlépés folytán *a VIII. fizetési osztály legutolsó fokozatába.* A jegyzői kar viszont belejuthat automatikus előlépés révén az V-ik fizetési osztály legalsó fokozatába. Ennek a rendelkezésnek a furcsaságai közé fog tartozni, hogy ha valakit megválasztanak tanácsjegyzőnek és állás nem üresedik meg előtte, akkor 27 év alatt fizetése 3200 koronával fog emelkedni. Egy fogalmazónál, ha közben meg nem választják jegyzőnek, 21 év alatt 1200 koronával emelkedik a fizetése.

Viszont az egy fizetési fokozattal való általános előlépés összesen évi 200 korona többjövedelmet és 100 korona háborus pótlék-emelkedést jelent, sőt esetleg a háborus potléknál felállitott szakaszok miatt egyesek ettől a 100 koronától is el fognak esni. Egyszóval *az egy fizetési fokozattal való általános előlépés a legjobb esetben 700 korona, a legrosszabb esetben 200 korona többjövedelmet jelent* — egy év alatt.

Egy másik intézkedése lesz az előterjesztésnek, hogy *a XI. fizetési osztályt végleg megszüntetik* és helyette a magasabb fizetési osztályban szerveznek megfelelő számu állást. *Megszünik tehát a segédfogalmazói állás és helyette két főjegyzői, négy első osztályu jegyzői és négy másodosztályu jegyzői állást szerveznek.*

Fontos változások készülnek a tanácsnoki és a főjegyzői állások körül. *A tanácsnokok 50 százaléka az V-ik, 50 százaléka pedig a IV-ik fizetési osztályba kerül. A főjegyzők 50 százaléka viszont a IV-ik, 50 százaléka pedig az V-ik fizetési osztályba.*

Körülbelül ezek lennének azok az alapelvek, amelyeken a fizetésrendezés felépül. Még e tervnek tüzetes ismerete nélkül is elmondhatjuk tehát, hogy a fővárosnak a háboru alatt rengeteg sokat robotolt tisztviselői kara — egészen mást érdemelt volna . . .

Nem kell uj aktagyár

Rossz a Központi Üzemfelügyelőség tervezete — Költséges az adminisztráció — Csak szakértők ellenőrizhetnek — Üzemi tanácsok alakitandók

A főváros különféle üzemeinek központi ellenőrzésére „Központi Üzemfelügyelőség" cimmel egy önálló szervet kivánnak létesiteni, s erről a kérdésről — mint a Fővárosi Hirlap jelentette — már hetek óta folynak a huszas-bizottságban a bizalmas tárgyalások.

A Központi Üzemfelügyelőség ugy, amint az a tárgyalások alapjául szolgáló tervezetben kontemplálva van, valószinüleg nem kerül megvalósitásra, mivel a gyakorlatban élők véleménye szerint ezzel az intézménnyel nem volna a kivánt cél megfelelően elérhető, másrészt pedig az intézmény létesitése több mint 600,000 korona ujabb terhet jelentene a főváros háztartására nézve. Vannak, akik nem minden alap nélkül azt tartják, hogy ez az intézmény az ellenkezőjét szülné annak, amit a jóhiszemü tervezők elérni szándékoztak.

Igen érdekes az az álláspont, amit a főváros egyik legnagyobb és elismerten jól adminisztrált üzemének igazgatósága a tervezettel szemben hangoztatott és amelyről sikerült hiteles információt szereznünk. Kár, hogy ilyen fontos kérdésben nem hozzák nyilvánosságra a gyakorlati szakférfiak nyilatkozatait, amelyek elsősorban vannak hivatva a döntő tényezők kellő tájékoztatására.

A jelzett véleményt röviden a következőkben foglalhatjuk össze:

A tervezett központi szervnek az volna a feladata, hogy az összes városi üzemeket gazdaságpolitikai, gazdaságosság és vagyonkezelési szempontból állandóan ellenőrizze.

E feladatnak első és második részét ma a nagy üzemek mellé a törvényhatósági bizottság és a tanács tagjaiból állitott igazgatóság látja el a vállalat vezetőjével együttesen, mig a vagyonkezelési ellenőrzést a székesfővárosi számvevőség végzi. A jelzett álláspont szerint teljesen kivihetetlen az, hogy a hármas feladatot a központi felügyelőség eredményesen végezhesse, mivel olyan szakembereket, akik az összes városi üzemeket szakszempontból irányitóan tudnák ellenőrizni és arra felügyelni, lehetetlen kapni. A legkülönfélébb természetü városi üzemek vezetése külön-külön egészen speciális tudást és gyakorlati tapasztalatot igényel, s épp ezért komoly szakember nem is vállalkoznék arra a feladatra, melyet a tervezet tőle kiván, mivel annak megfelelni képtelen volna.

Az intézmény és annak tervbe vett szervezete ilyenformán csak papiroson és a városi budgetben volna meg s arra szolgálna, hogy gyámhatóságot gyakoroljon az üzemek felett és azokat az annyiszor hangoztatott kereskedelmi szellemben való vezetésben hátráltassa. Hogy menynyire bürokratikusan fogja fel a tervezet a felügyelőségnek munkáját, legjobban jellemzi az, hogy az üzemfelügyelők az üzemekben tapasztaltakról az üzem vezetőjének nem mondják meg véleményüket, hanem arról csupán a polgármesternek tehetnek irásos jelentést. Aki a gyakorlatban él, az tudhatja, hogy ez mit jelent: *aktagyárat*. A tervezetnek nagy hibája, hogy az üzemek vezetőinek felelősségét megosztás révén lazitja. A gyakorlat ennek épp az ellenkezőjét parancsolja, hogy t. i. az egyéni felelősség minél nagyobb mértékben érvényesüljön a vállalat vezetőinél.

A tervezet egy központi üzemi bizottságot kiván létesiteni, amelyben a törvényhatóságnak 12 tagja foglalna helyet s ez mondana véleményt az Üzemfelügyelőség referádája alapján minden, a közgyülés elé kerülő ügyben. *A tanácsi ügyosztályok, a főszámvevő és az üzemek vezetői ebből teljesen kikapcsoltatnának.* Megtörténhetik tehát, hogy ez a bizottság az üzemvezetőség és az ügyosztály javaslatával ellenkező határozatot hoz és javasol a közgyülésnek, anélkül, hogy a felelős egyéneknek módot adna álláspontjuk vagy javaslatuk megvédésére.

A tervezet azt a benyomást kelti, hogy az az üzemi gyakorlaton teljesen kivül álló egyénnek szellemi terméke és az illetőnek még érzéke sincs a helyes üzemvezetés iránt. Ilyen körülmények között a javaslatból természetesen nem lehet élő szervezet és szerencsétlenség volna a főváros üzemeire nézve ilyen intézménynek kerékkötő működése. Feltétlenül szükséges, hogy a főváros üzemei között megfelelő kapcsolat létesittessék és hogy ugy az anyagbeszerzés, mint a munkabér és tisztviselői javadalmazások tekintetében egységes és megtakaritásokat eredményező érintkezés teremtessék.

Ugy értesülünk, hogy a huszas albizottság ülésein igen értékes eszmecsere keretében sikeresnek látszó és a gyakorlatban helyesen megvalósitható terv alakult ki, mely könnyen és a főváros háztartásának minden külön megterheltetése nélkül keresztülvihető volna. *A terv az, hogy a főváros üzemei 4—5 csoportba soroztassanak aszerint, amint az üzemek természete azt kivánatossá teszi. Minden csoportnak legyen a gázgyárhoz hasonló igazgatósága, mely felerészben a törvényhatóság tagjaiból, felerészben pedig tanácstagokból alakittassék az illető csoporthoz tartozó üzemek vezetőinek bevonásával.* Ez az igazgatóság irányitaná az üzemigazgatósággal együttesen az üzemek vezetését és azt egyuttal állandóan ellenőrzi. A vagyonfelügyelet állandó és intenzivebb ellenőrzése céljából a székesfőváros számvevősége megfelelő személyzettel látandó el és abba a helyzetbe hozandó, hogy törvényes jogát és kötelességét megfelelően gyakorolhassa.

Az üzemek gazdaságos müködésének ellenőrzésére pedig *üzemi tanács alakitandó*, amelynek tagjai felerészben bizottsági tagokból, felerészben pedig a városi üzemek legkiválóbb szakembereiből választatnék. Ez az üzemi tanács foglalkoznék az egyes üzemek gazdaságos vezetésének ügyeivel, s az üzemi tanács tagjai csoportokba osztva és a számvevőség egy-egy közegével kiegészitve, a helyszinen is gyakran ellenőrizhetnék az üzemeket. Ebben a tanácsban volnának megtárgyalandók az anyagbeszerzési, továbbá a munkabérekre és a tisztviselők javadalmazására vonatkozó ügyek, hogy ezáltal biztositassék azoknak egységes intézése. Ez a megoldás, amelybe ugy a törvényhatósági bizottság tagjai, mint pedig a megfelelő gyakorlati tapasztalattal rendelkező szakférfiak bevonattak, mindenesetre eredményesen láthatná el a reá bizott feladatokat.

Az üzemek ellenőrzésének és felügyeletének ügye még az érés stádiumában van s minden remény meg van arra, hogy olyan megoldásra kerül, amely a fővárosnak az üzemekhez füződő fontos vagyoni érdekeit ki fogja elégiteni. (de)

A főváros és a zöldség-szindikátus

Berczel tanácsnok nyilatkozata

A főváros zöldséggel és gyümölccsel való, minden remény szerint burgonyával is, ellátását az idén még biztosabbnak és tökéletesebbnek tekinthetjük, mint a legutóbbi esztendőben volt, bár el kell ismerni, hogy Berczel tanácsnok, aki ezt a nehéz feladatot jeles ambicióval kezelte, eddig is szép sikereket ért el. Az idén azonban a helyzet lényegesen megjavult és valószinü, hogy simábban megy majd a lakosság ellátása, mint eddig ment. Változást hoz e tekintetben a jó termés és a termelés fokozása. Kérdés most már csak az, hogy a zöldség-, főzelék- és gyümölcs-ellátásra alakulandó uj szerv, az Országos Zöldség-, Főzelék- és Gyümölcs-Szindikátus, milyen vonatkozásba fog jutni a fővárossal és miként fogja a budapesti lakosság ellátását megkönnyiteni, vagy megnehéziteni. Berczel Jenő dr. tanácsnok a Fővárosi Hirlap számára az alábbiakban részletesen nyilatkozott ebben a kérdésben és nem lehet tagadni, némi aggodalmai vannak a szervezkedési alapszabályok egyik pontja ellen, amely a szindikátusnak monopolisztikus hatalmat ad a kezébe. A kormány jóindulata azonban valószinüleg megtalálja majd a módját, hogy a fővárosnak minden körülmények között biztositsa a szabad beszerzés jogát.

Elsőbben még a zöldségpiac mai helyzetéről kérdeztük meg Berczel tanácsnokot, aki a következőkben válaszolt:

— Most dolgozunk a Hatósági Zöldségüzem jelentésén, amely hü képét fogja mutatni az elmult esztendő alatt folytatott müködésünknek, ami pedig minden várakozást kielégitően teljesen megfelelt a hozzáfüzött reményeknek. A jelentést még a hét folyamán a polgármester ur elé terjesztem és aztán szétküldés céljából kinyomatjuk.

— A fővárost érdeklő termelési helyeken a kitünő májusi időjárás a korai burgonya, valamint a zöldség és főzelék fejlődésére tökéletesen jóhatásu volt és a legvérmesebb reményekre jogosit. A felhozatal iránt az üzem már minden előkészületet megtett és ez a gondoskodásunk a közeli napokban jelentkezni is fog, mert főzelékkel és zöldséggel a piacot bőségesen el fogjuk látni. Elsőnek a *zöldborsó* fog megérkezni. Ennek az árát most maximáltuk. Május 20-ikától a zöldborsó ára: a termelőnél 1.50 K, a nagykereskedőnél helyben 2.26 K, a kis fogyasztás részére a piaci ár 2.60 K. A *cseresznye* ára ugyancsak május 20-ától: a termelőnél 2 K, a nagykereskedőnél 2.80 K, a kis fogyasztás részére 3.20 K-ba kerül.

Megkérdeztük a tanácsnok urat, hogy a Hatósági Zöldségüzem milyen álláspontot foglal el az alakulásban lévő zöldségszindikátussal szemben?

— Az Országos Közélelmezési Hivatal elhatározta, hogy a zöldség- és főzelékforgalmat a belföldön szabaddá teszi. Csak az ország határán fog mintegy 25—50 kilométeres sávot kikeriteni; a korlátolt területen ezentul is csak szállitási igazolványokkal lehet majd a forgalmat lebonyolitani. Ennek a megokolt célja az, hogy a csempészésnek gátat állitsanak. A szabad forgalom visszaállitása céljából a Közélelmezési Hivatal tanácskozásokat folytatott a szakmabeli kereskedőkkel, hogy miként lehetne a legitim kereskedelem bevonásával a zöldség-, főzelék- és gyümölcsfélék szabad kereskedelmét rendezni. A K. H. különös figyelmet forditott arra, hogy az uj alakulat a főváros vállalkozását érintetlenül hagyja, hogy a főváros szükséglete feltétlenül biztositassék és hogy a létesitendő uj szerv a Zöldségüzem müködését se ne korlátozza, még kevésbbé azonban megbénitsa. A tanácskozások, — amelyeken én is résztvettem — azt eredményezték, hogy a főbb termelési helyek kereskedői: az ujvidékiek, a kecskemétiek, a körösiek, a szabadkaiak és a makóiak, egyetértően a budapesti szakmabeli nagykereskedőkkel megalakitják az *Országos Zöldség-, Főzelék- és Gyümölcs-Szindikátust*. Ez a szindikátus elsősorban az export céljait szándékozik szolgálni és a Közélelmezési Hivatal már előre is biztositotta az alapitókat, hogy a *belföldi szükséglet kielégitése után*, a kivitelre engedélyezett mennyiséget a szindikátus tagjai révén bonyolittatja le.

— A szindikátusnak — mint értesülök — minden szakmabeli kereskedő tagja lehet, aki kötelezettséget vállal arra, hogy az általa vásárolt terményeket első sorban a belföldi fogyasztásra fogja felhasználni. Van azonban a szervezkedési alapszabályokban egy pont, amely — a szervezet legjobb szándékának föltételezése mellett — kell, hogy bennünket elővigyázatosakká tegyen. Ez a pont — ugy vagyok informálva — arra kötelezi a szindikátus tagjait, hogy a *forgalom lebonyolitásánál egységesen kötelesek eljárni*. Világos tehát, hogy bizonyos *monopolszerü jellegei* kiván a szindikátus elérni és ez ellen nekünk, hogy a főváros ellátása zavartalan maradjon, idejekorán védekeznünk kell.

— Mi a legitim kereskedelem szervezkedése ellen egy pillanatig sem akarunk állást foglalni, sőt szivesen látjuk a tömörülést, ha az a mi köreinket nem zavarja, nekünk megfelelően rendelkezésünkre áll és a főszempontot figyelemben tartja: *a főváros mindenkori pontos ellátását*. Elővigyázatból azonban mégis bizonyos aggálylyal kell tekintenünk a szervezkedés monopolizáló törekvése elé. Mert ha az összes szakmabeli kereskedők bent lesznek a szervezetben és az igy tömörült kereskedők csak a saját szervezetükkel léphetnek érintkezésbe, akkor a Hatósági Zöldségüzem hiába megy le például Ujvidékre bevásárlás céljából. Ott esetleg már azt a helyzetet találja, hogy az ottani kereskedők, — akik tagjai a zöldségtröszteknek — a termelőnél már előre lekötötték a terményeket és a Zöldségüzem megbizottja ilyen körülmények között képtelen bevásárolni.

— Nekünk az az érdekünk, hogy a mi müködésünket semmiféle szervezkedés ne zavarja, hogy mi kereskedőnél és termelőnél ott és akkor vásárolhassunk, amikor jónak látjuk. Minthogy pedig a zöldségszindikátus alapszabályai most vannak felterjesztve jóváhagyásra a földmivelési miniszterhez, *mi ugyancsak beadványi intéztünk a miniszterhez, hogy az alapszabályok engedélyezésénél ez a mi álláspontunk kifeje-*

zést nyerjen. Vagyis, hogy a mi bevásárlási szándékunk senki által és semmi körülmények között se korlátoztassék, s ha netán a szükség ugy kivánná, *még rekvirálási engedélyt is nyerhessünk.*

— Meg kell állapitanom, hogy a földmivelési miniszter ur már előre is biztositott bennünket jóndulatáról és a miniszterilmban, ahol többször volt alkalmam tárgyalni, mindig a legmesszebbmenő előzékenységgel találkoztam. A forgalmat szabályozó rendelet — ugy tudom — már rövidesen meg fog jelenni.

A gyermekek kormánybiztosánál

Vadnay Tibor dr. min. tanácsos nyilatkozata

Pesti ember nem igen jár Budára, ha rászánja mégis magát, akkor ugy cselekszi ezt, mintha egész utazásra indulna. És odaát már minden ujnak tetszik, kezdve a kereskedelmi minisztériumtól le egészen az Uri-utca végéig, ahol a belügyminisztérium egyik másik fiókja van elhelyezve. A siklónál tülekednek az emberek és szinte itt is komoly mérveket ölt az ácsorgás. Feltünik, hogy a budai urak vasaltabb nadrágban járnak, mint a pestiek és a várkert-kioszkban disztingváltabban öltöznek a dámák, mint a Hangliban. A minisztériumok hatása ez a ragadós előkelőség, amelyet ime az ódon házakban, öreg, kopott minisztériumi butorok között is megtudott őrizni a zsentriből sarjadt hivatalnoki kar.

A meleg napban nehezen huzza a lábát az ember a budai utca hepe-hupáin, ahol a hivatalos helyiségek kinyitott ablakai mögött mindenhol katonák ülnek az irószstal mellett. Tovább az Uri-utca százados kapui, takaros kis udvarai, a százéves Russwurm cukrászda, a Mátyás-templom cifra teteje és végül egy modern palota, rajta csak németül: Palais des kommandierenden Generals.

Még nehány lépés és egy poros, öreg házban, gusztustalan udvar szükfolyosóju első emeletén megtalálom a gyermekek kormánybiztosának hivatalát. A kormos előszobában szolga helyett egy kis gyermek, meg egy szál rozoga szék unatkoznak. A következő szobában négy katonatiszt ül és serényen dolgozik. Egy kapitány és három főhadnagy. A kormánybiztos titkára aranyzsinoros honvédtüzérfőhadnagyi egyenruhában. Különben nem idegen Budapesten, Reitter Ferenc dr.-nak hivják és civilben fogalmazó a városházán. Amikor megkérdem, mit jelent ez a nagy katonai segédlet, Reiter főhadnagy a falra mutat:

— Azt a képet nézze meg, akkor mindent megért.

Károly király arcképe. Az uralkodó nemcsak pénzt és figyelmet ad, de embert is a kormánybiztos mellé. A gyermeknyaraltatási akcióról beszélgetünk és már itt az előszobában sok mindent másként kell látnom, mint ahogyan az emberek erre a finom, nemes gondolatra néznek. Odakint csak a szükösen élő osztrákok és magyarok egymással való viaskodásának látószögéből itélik meg a dolgot. Az első pillanattól kezdve az a gyanu lappangott — ma már nyiltan beszélhetünk, — hogy az osztrák gyerekekkel el akarják etetni még a mi kevesünket is. Károly királynak azonban sokkal mélyebb gondolata volt. A nagy szociális és közegészségügyi jelentőségü akción észre kell venni egy klasszikusan szép *politikai* gondolatot is. *A király a gyermekek révén akarja összeédesgetni, összeboronálni két országát,* amelyek mi türés-tagadás benne, a háboru alatt még inkább eltávolodtak egymástól, mint amilyen messze álltak a háboru előtt. A sok-sok ezer gyermek legyen közvetitője az egymás megértésének, megszokásának, megbecsülésének. Az apró osztrákok megtanulják nyelvünket, megszeretik gyönyörü földünket: valami más viszony épül föl ebből, mint amiben eddig éltünk.

*

A kormánybiztos fontos leveleket diktált, várni kellett egy kicsit, de az idő, ime, hasznosan telt el.

Nyilik az ajtó és belülről kellemes hang tessékel be. A gyermekek kormánybiztosának mosolygós gyermekarca van, fejére ősz haj borul szeliden és olyan különös: a bal szeme szögletében monokli csillan meg. Csodálatosan kedves, lekötelező és előkelő ur a kormánybiztos.

— Persze az akció uj fejleményei érdekelnék? De hiszen a Fővárosi Hirlap-ban ön már mindent megirt, ami eddig tulajdonképen történt.

Ugy látszik azonban, hogy azóta a két hét sem mult el tétlenül, mert a kormánybiztos igen érdekes dolgokat mond el:

— Uj események különösen a magyar gyermekeknek az Adria mellett való elhelyezése körül történtek. Az osztrák társadalmi szervezet megbizottai *Hussarek* báró titkos tanácsos és neje, *Miller* Anita, *Philb* császári tanácsos és *Szilágyi* Ernő három teljes napon át tárgyaltak velem. A lehető legrészletesebben megállapodtunk a gyermekek elhelyezésére, ellátására, felügyeletére és szállitására vonatkozólag. Ezt a hatalmas anyagot töviről-hegyire minuciózus pontossággal letárgyaltuk. A tervek szerint körülbelül 8000 gyermek kerül Abbáziába, Lovranába, Icaba és Voloscába, 2000 pedig Porto Roseba. A gyermekek két turnusban mennek hat-hat heti időtartamra.

— Megállapodtunk, hogy honnan szállitunk élelmiszereket és felszerelési tárgyakat. Különös sulyt helyeztünk az egészségügyi felügyeletre és csak elragadtatással beszélhetek arról a munkáról, amit e tekintetben *Berend* professzor ur végzett, aki páratlan lelkesedéssel vezeti a gyermeknyaraltatási akciónak ezt a szinte legfontosabb részét. Még az indulás előtt kurzust fogunk tartani női orvosnövendékeknek, akik az egész idő alatt lent fognak maradni a tengerparton a gyermekekkel. Maga *Berend* professzor ur is minden turnus elején két hetet lent fog tölteni és *az összes egészségügyi intézkedéseket közvetlenül hajtja végre.* Ugy hogy bátran elmondhatom: *a proletár-gyermekek ugyanabban az orvosi kezelésben fognak részesülni, mint teszem azt Windischgrätz herceg gyermekei.*

— Berend tanár különben előre kidolgozta az egészség-védelem egész rendszerét. És van még egy nagy érdeme: *a gyermekek valóságos szanatóriumi kezelésben fognak részesülni.* Berend professzor részletes napirendet állitott össze és minden percnek a feladatát előirta. Ezt a rendet én kötelezőleg életbeléptetem. Érdekelni fogja a közönséget, hogyan élnek majd a tengerparton a magyar proletárgyermekek. Reggel hét órakor lesz a felkelés, mosdás, öltözködés. Nyolckor reggeli. Utána jön *a kötelező fekvőkúra,* amely déli tizenkét óráig tart. A fekvőkura után következik a *tengeri fürdő.* Az első napokban egy-két percig maradnak a gyermekek a vizben, majd fokozatosan tovább és tovább, de a felső határa tizenöt perc lesz. Ebéd után ismét kötelező fekvő-kúra a napirend, amely délután öt óráig tart. Csak most, délután ötkor öltöznek föl először a gyermekek, akik eddig negligében voltak. Felöltözve, uzsonnát kapnak, majd hét óráig sétálnak, játszanak, szórakoznak. Hétkor vacsora, nyolckor lefekvés. A felügyelőnők is részletes kitanitásban részesülnek és elbocsátás terhe alatt szigoruan kötelességükké tesszük, hogy ezt a napirendet megtartsák.

— Az ellenőrzés rendszere is erősen ki van épitve. Minden husz felügyelőnő fölött egy pedagogus végzi az ellenőrzés munkáját. Minden telepen (községben) a helyi főmegbizott, az egész nyaralás folyamán pedig a kormánybiztos kirendeltsége adminisztrál és érintkezik a különböző helyi hatóságokkal.

— Az első turnus junius 15-én indul el, a második két héttel később, vagyis augusztus elsején. *Berend* professzor már ott fogja őket várni és előkészíti az egészségügyi óvintézkedéseket. El kell ismerni és nem győzöm eleget hangoztatni, hogy az ő munkájával a mi laza terveinkből szakszerű, higiénikus szanatórius intézmény lett.

— Egyetlen dologban voltak skrupulusaim... — mondja a kormánybiztos, de itt megtörik a mondata.

— Ezt azonban talán ne irja már meg!

Illett volna ugyan szót fogadnom, de olyan okos, igaz és megszivlelendő dolgokat mondott, hogy azt hiszem, akkor teszek szolgálatot, ha a tilalmat megszegem.

— Abban a tekintetben voltak skrupulusaim, hogy az osztrákoknál nem adták hatósági kézbe, nem összpontositották egy ember kezében az akciót, hanem társadalmi szervekre bizták a dolgot. A társadalmi szervekről, megvallom, nincsen valami nagy véleményem. Ezek nálunk annyi bajt csinálnak és olyan tehetetlenek, hogy félnem kellett. Ugy látszik azonban, hogy ez is *magyar betegség.* Ausztriában kellemes csalódással kellett tapasztalnom, másképen kezelik a társadalmi akciókat, mint nálunk. Azok az urak és hölgyek, akikkel módomban volt tárgyalni, rendkivül lelkiismeretesen veszik a dolgot. Csak egy példát említek. A szalmazsákok kérdését. Bámulatos pontossággal, precizitással, mindenre kiterjedő figyelemmel tárgyalták le a szalmazsákok ügyét. A szalma, mondták, a hadsereg kezében van, de van odalent tengeri fü, ami kitünő szolgálatot tesz. Ezt fogják megszerezni. Külön letárgyalták azután a hozzá szükséges zsák kérdését és amikor biztositva látták, hogy a tengerifüvel lesz mit megtölteni, akkor nem feledkeztek meg arról a látszólag apróságról sem, hogy mivel fogják a szalmazsákokat *összevarrni?* Mert cérna nincs. Hussarek őexcellenciája azonban megnyugtatott bennünket, hogy ő majd ezt is elintézi az osztrák Zwirnzentralnál . . .

— Tessék elhinni, hogy a mi gyermekeink nyaraltatása az én kisebbik gondom, ez az én kisebbik üzemem. A nagyobbik üzem az, hogy hogyan fogjuk mi ellátni az osztrák gyermekeket. Sajnos, be kell vallanom, hogy a magyar társadalom nem tulságosan lelkesedik a vendégekért, de meg kell és meg fogjuk majd értetni a dolog jelentőségét. Sok és fáradságos munkába fog ez kerülni, mert olyan apróságokkal is küzködnünk kell, hogy például nyolc napig tart, mig az expresszküldemények rendeltetési helyükre érkeznek, vagy például, hogy odakint négy katonatisztnek kell szorongani egy kicsi szobában...

*

A gyermekek sorsa lelkes és munkás ember kezében van, akinek teljes odaadással áll rendelkezésére a főváros Népjóléti Központja is. Az igazi eredményeket azonban csak akkor látjuk, ha augusztus elején barnára sült, kigömbölyödött proletárgyerekekkel találkozunk majd a pesti utcán. Proletárgyerekekkel, akik Lovranában nyaraltak és Berend professzor volt a háziorvosuk.

Pogány Béla.

Pénz áll a házhoz

A százötven milliós kölcsön

A főváros az elmult héten véglegesen megállapodott a százötvenmilliós kölcsön kérdésében a Rotschild-csoporttal, amely a Pesti Hazai takarék kilépésével most a Hitelbankból, a Kereskedelmi Bankból és a Leszámitolóbankból áll. A Rotschild-csoport hatvan éves lejárattal, 4½%-os kamatozással, 94.10 koronás kurzusra szólott, amivel szemben allott a Magyar Bank, Hazai Bank és Pesti Hazai Takarék 5 százalékos, 96.5 kurzusos ajánlata. A huszas-bizottság és a tanács mérlegelte a beérkezett két ajánlat között levő különbséget és a megejtett számitások után arra a meggyőződésre jutottak, hogy a Rotschild-csoport ajánlata a fennforgó viszonyok között előnyösebb. A felveendő kölcsön ugyanis, tekintetbe véve a két ajánlatnál mutatkozó kurzus-diferenciát, a következőképpen alakul: a Rotschild-csoport által nyujtandó kölcsön után 4.88 % fizetendő kamat fejében, mig a másik ajánlatnál 5.24 %. Ilyen körülmények között mind a két fórum a Rotschild-csoport ajánlatának elfogadása mellett döntött és a tanács a szükséges megállapodásokat meg is kötötte a bankcsoporttal és igy a közgyülés előzetes felhatalmazása révén már csak bejelentik az eseményt a törvényhatósági bizottságnak. A bankcsoport egy később bekövetkező határidőben nyilvános aláirásra bocsátja a kölcsönt, ez azonban a fővárost közelebbről nem érinti, mert a kölcsönösszeget a bankcsoport már legközelebb folyósitja.

A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt olyan személyiséggel beszélni, aki a bankcsoportok ajánlatait és a megállapodásokat teljesen ismeri. Kiváló informátorunk a főváros legujabb pénzmüveletét a következőkben volt szives méltatni:

— A Rothschild-csoporttal kötött megegyezést kétségkivül kedvezőnek kell mondani a fővárosra nézve már csak azért is, mert a legutóbbi 6 százalékos kölcsönnel szemben most 4.5 százalékos kamatozáshoz jutottunk. Ezzel szemben áll az árfolyam 94.10 koronás, vagyis alacsonyabb volta, de még igy is, ha effektiv kamatozásra számitjuk vissza (szóval nem 100

koronás, hanem 94.10 koronás kurzusra), a kamatozás 4.88 százalékos lesz.

— Egyetlen pont az, ami nincs benne a Rothschild-csoport ajánlatában és ez az, hogy nincs megmondva, hogy az intézetek mikor és milyen árfolyammal bocsájtják ki a kölcsönt aláírás céljából. Ez azért fontos, mert a fővárosnak tudnia kell, mit jelent az ajánlat nemcsak az átvételnél, hanem a kibocsátásnál is. A másik csoport megjelölte, hogy 1.5 százalékos plusszal akarja kibocsátani a kölcsönt, ami az ilyen természetü banküzletnél méltányos haszonnak mondható. A két ajánlatot ebből a szempontból is mindenesetre el kellett volna bírálni.

A Rotschild-csoport kölcsönének előnyös voltát jelenti különben az is, hogy érdi Krausz Simon, a Magyar Bank vezérigazgatója táviratilag üdvözölte Bódy Tivadar dr. polgármestert a megkötött kölcsönügylet fényes sikere alkalmából.

A Samuka nadrágja

Képek a jegyzőválasztó közgyülésről

Mikszáth Kálmán irta meg, hogy aki meg akarja magát választatni, annak a sirókkal sirni, a nevetőkkel nevetni és a ferblizőkkel ferblizni kell. A világ legnehezebb dolgai közé tartozik a választás. A képviselőválasztás még csak hagyján. Le kell itatni a parasztot, szidni kell a kormányt, az átkos Ausztriát, meg kell igérni, hogy nem leszállittatjuk, de egyszer és mindenkorra megszüntetjük az adót. Ráadásul egy kis kenőcs az igényeiben megnövekedett zsebeknek és kész a mandátum. De tessék leitatni Feleki Bélát, tessék Springer Ferenc előtt a kormányt szidni, tessék az adó eltörlését megigérni Glücksthal Samunak, aki csak most készül megszavazni a főváros pótadóemelését. Hát bizony itt nem igen marad más hátra a szegény jegyzőjelöltnek, minthogy apró szivességeket tegyen, trükköket eszeljen ki, sirjon a sirókkal, nevessen a nevetőkkel, ferblizzék a ferblizőkkel, tarokkozzek a tarokkozókkal és alsózzék az alsózókkal. Valaha — mesélte nekem az egyik tanácsnok — az lett jegyző Budapesten, aki szépen tudott énekelni. Az ember azt mondaná, hogy miért választották meg a szépen éneklőket jegyzőknek, amikor erről a tulajdonságukról inkább a zsidó kántorok szoktak nevezetesek lenni? Igen egyszerü magyarázata volt ennek is. Akkoriban még divatban voltak a hires városi ebédek, ahol bizony a jegyző lévén a legfiatalabb, neki kellett a társaságot énekmüvészetével gyönyörködtetni. Ugyan kinek jutott volna eszébe választáskor, hogy a jegyzőnek némi más kötelessége is igérkezik, mint hogy a hires mezei ebédeken énekeljen? Azért sok mindent tudnia kellett a jegyzőnek, teszem azt, hogy mi a kedvenc étele Matuska alpolgármester urnak, vagy hogy melyik borból kell tölteni Vasilievics alpolgármester urnak. Aki mindezzel tisztában volt, az nyilván megérett arra, hogy jegyzővé választassék.

Hova sülyedtünk ettől a patriarkalisan szép időtől! Ma már szinte vitatkozni merészelnek azon, hogy ki a rangidősebb, ki tud angolul és ki dolgozott, ki nem dolgozott. Bezzeg mert volna valaki akkor protestálni, ha a közgyülés egyszerü szavazással kimondta, hogy ez, vagy amaz tud legjobban énekelni! Mint például, hogy nagyon messze ne menjünk: Márkus József, vagy ama bizonyos Sacher István. Azért még ma sem jutottunk el annyira, hogy egyesegyedül a rangsor, vagy a rátermettség tenné a jegyzőt. Még ma sem törődnek sokat a magasabb képzettség, gyakorlottság és miegymás effajta haszontalansággal. Jó trükkökkel ma is mindent el lehet érni.

Ott volt például a mostani jegyzőválasztáson a kitünő Virnhardt Ágoston. Mindenki tudja, hogy régen megérdemelte a tanácsjegyzőséget. A rangsorban azonban hátul volt. Át kellett törni a frontot. A közgyülésről, amelynek egyik legfontosabb faktora, mindenki ismerte. Ez sem lett volna azonban elegendő. El kellett menni vizittelni is, sőt bebizonyosodott az is, hogy nem árt, ha valakinek van tábornok rokona és az is mond egy-egy jó szót a rátartósabb városatyáknak. Minderre rácáfolt azonban az ügyes Virnhardt Ágoston akkor, amikor az egyes kerületi körökben a vacsoránál sóskiflivel kinálta meg a városatyákat. Hiába egy ilyen furcsa nevet hamar elfelejt az ember, de a sóskiflire még szavazáskor is vissza kell emlékezni.

Elsőnek Mattyasovszky Jenő dr. jött be a nagy versenyfutásban. Meg is érdemelte, mert sokat dolgozott a háboru alatt a felmentésekkel, de nem volt kárbaveszett a munkája, mert bizony a városatya urak is sokszor bekopogtattak ajtaján, ahol állandóan százával várnak a kliensek. Igazán nem lehet csodálni, hogy ő kapta a legtöbb szavazatot.

A legnagyobb meglepetést azonban mégis Müller Emanuel hozta, akiről mindenki tudta, hogy elsőrendü tisztviselő, csak azt nem hitték el róla, hogy olyan szervező talentum, mint amilyennek bizonyult. Mert hát ebben a rettenetes tolongásban bejutni olyannak, aki egyetlen hivatalos listán sem szerepel., igazán nem csekélység. Pedig Müller Emánuel ezt csinálta meg. Igaz, hogy alaposan a hóna alá nyult Ehrlich G. Gusztáv, aki hiába a városházán még ma is nagy potentát, ha eljár is felettünk az idő.

Hasonlóképen jó protektornak bizonyult Márkus Jenő is, aki viszont Kállay Sándor érdekében mozgatott meg minden követ. Eljött a választásra is és dolgozott annak rendje és módja szerint. Meg is tehette tiszta lelkiismerettel, mert Kállay Sándor az ő nevelése és pedig sikerült nevelése. A tanács tagjai közül szintén soknak volt protezséje. Mindenki megtett mindent az ügyosztályában dolgozó fogalmazója érdekében. Vita tanácsnoknak például sikerült is behoznia Bodrog Jakabot, ellenben kibukott a nagyon érdemes Lakits Elemér, akit Buzáth tanácsnok és Farkas Lajos dr., akit Csupor tanácsnok támogatott minden erjével. Wildner tanácsnok jelöltjének, Sidó Zoltánnak, hir szerint, az volt a büne, hogy angolul is tud, viszont Michál Jenönél nem vették valami tulságosan, hogy évek óta küzd az olasz fronton. Sokan sajnálták még Basch Imrének, Ignotus mostoha fiának, Kortsák Károlynak és Paulay Pálnak balsikerét is.

De hát, istenem, nem volt könnyü dolguk a városatyáknak sem. Legjobb szerettek volna negyvenötre szavazni, de csak tizenötre volt szabad. Elég baj volt ez például Basch Imre esetében, akinek számára olyan szavazó-listákat nyomattak, melyeken éppen az ő neve volt a tizenhatodik és igy olyan szavazóknál, akik ezt a trükköt nem vették észre, az ő voksa elesett.

De majdnem megjárta Lamotte Károly dr., a főpolgármester titkára is, akinél kevés népszerübb ember van a városatyák szemében. Neki egyenesen ez a népszerüség ártott meg. Állt a városatya és mint egy segédszerkesztő, aki tiz hasábbal uszik, a listát bámulta és azon gondolkozott: kit hagyjon ki? Melyiket ne szeressem? — ez volt a kérdés. Ezt is be kellene még venni, meg amazt is. És igen sokan voltak, akik föltalálták a puskaport:

— Ehkihagyom Lamotteot, arra ugyis rászavaz mindenki.

Hát csaknem belebukott szegény Lamotte Károly ebbe a biztonságba. Folkusházy alpolgármester talált is rá azonnal kádenciát:

— Ugy járt szegény Lamotte, mint Samuka a nadrágjával.

Erre már aztán mindenki kiváncsi volt, hogy hogyan járt a Samuka a nadrágjával.

— Samukának nadrágot hoztak a városból, de a papa ugy látszik nem volt tisztában fiacskája testi méreteivel, a nadrág hosszu lett. Samuka fölpróbálta és egyhangulag megállapitotta a család, hogy a nadrág hosszu.

— Hosszu, hosszu, — mondta a papa — de kár lenne elrontani. Majd belenő.

A mama:

— Nem is olyan hosszu és az ilyen gyerek nyulik, mint a mézeskalács.

Hasonló véleményen volt a nagymama is és a család is kijelentette:

— Bele fog nőni a Samuka.

És ebben maradtak. Este lefekvéskor azonban mindenkinek eszébe jutott még egyszer a Samuka nadrágja

— Szegény Samuka, — gondolta a papa — nem szabad igy elcsufitani.

Kiszállt az ágyból, sötétben odalopózott a Samuka nadrágjához és egy ujnyit lenyisszentett belőle az ollóval.

A mama is ugy találta:

— Mért járjon ez a szegény gyerek olyan maskarásan, mikor könyen lehet segiteni a dolgon, levág az ember egy ujnyit a nadrágból.

És ő is levágott egy darabot.

A nagymama nagyon nyugtalankodott az ágyban:

— Mégsem járhat egy ilyen előkelő fiucska ilyen csunya nadrágban. Észre se veszik, ha levágok egy kicsit belőle.

És egy perc mulva ujból egy ujnyival rövidebb lett a Samuka nadrágja. A cseléd szive is megesett Samukán és reggel, amikor felébredtek, elképedve látták, hogy a Samuka nadrágja nem is nadrág többé, hanem valami idétlen, szárnélküli valami.

Igy járt valahogy Lamotte Károly is, szinte szerencse, hogy neki kevesebben voltak az olyan jóakarói, akik a nadrágját megröviditették.

*

Amig azonban igy évelődtek az urak fönt a közgyülési teremben, negyvenöt ember ült a Klotild-kávéházban és idegesen, elkeseredetten kártyázott. Kimerült idegeiknek kellett ez a kis hajsza. Aztán jött a hirnök, akinek jelentése után a Klotild-kávéházból tizenöt tanácsjegyző távozott el és ott maradt harminc fogalmazó.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Események

Mai számunk a pünkösdi ünnepek alatt tartott nyomdai munkaszünet miatt a rendesnél kisebb terjedelemben jelenik meg és igy — térszüke miatt — állandó rovatainkat is korlátoznunk kellett.

Tárgyalások a tanszemélyzet megbizottaival. A tanárok és tanitók ügye meglehetősen nyugvópontra jutott. Egyelőre *Déri* Ferenc dr. alpolgármester és *Várossy* Gyula dr. tanácsnok folytatják a tárgyalásokat a tanszemélyzet megbizottaival. Ugy tudjuk, hogy ha a főváros mindazt megadhatná, amit az oktatószemélyzet kér, akkor az mintegy huszmilliós évi kiadástöbbletet jelentene, amivel szemben a mostani előterjesztés szerint a fizetésrendezés költségei negyedfélmilliót tesznek ki. A tanszemélyzet körében nagy megnyugvást keltett az a körülmény, hogy a kérdést *Déri* Ferenc dr. alpolgármester vette a kezébe. Dérit nemcsak a tanügyi ügyosztály élén kifejtett tevékenysége juttatta a tanszemélyzet teljes bizalmához, de még inkább kiérdemelte az oktatószemélyzet bizalmát azzal, hogy a rövid idő alatt, amióta alpolgármesteri csoportjába került a tanügyi ügyosztály, máris lényegesen megjavitotta azt az összeget, amellyel a főváros az oktatószemélyzet kivánságait honorálni akarja. Ugy tudjuk, hogy a tanügyi ügyosztály még *Wildner* tanácsnok vezetésével az első előterjesztést megcsinálta, a fizetésjavitásra áldozandó összeget kétmillió koronára kontemplálták. *Déli alpolgármester nevéhez füződik azután az előterjesztésnek olyan korrekturája, hogy ez a tanszemélyzet számára ujabb másfél milliót jelentett.* Ő volt ugyanis értesülésünk szerint az, aki kétmillióról negyedfélmillióra emelte az oktatószemélyzetnek nyujtandó fizetésrendezés költségeit. A most folyó tárgyalásokon leginkább az a törekvés nyilatkozik, meg, hogy a tanszemélyzet a lehetőséghez képest természetben kapjon élelmiszereket, tüzelőanyagot és ruházati felszerelési cikkeket. Ennek a szolgáltatásnak az oktatószemélyzet kivánsága szerint olyan áron kellene megtörténnie, amely ne a mai maximális árakat szabja meg, hanem bizonyos összhangot kellene teremteni a békebeli árakkal, mert a tanszemélyzet javadalmazása is — még a fizetésrendezés után is — közelebb áll a békebeli fizetésekhez, mint a mai árviszonyokhoz és a pénz jelenlegi vásárló erejéhez. Ennek a kivánságnak a teljesülése természetesen a legkülönfélébb akadályokba ütközik, *Déri* alpolgármesterben és *Városy* tanácsnokban azonban megvan a teljes jószándék, hogy e tekintetben is kielégitő megoldást teremtsenek. E célból már a legközelebbi napokban érintkezésbe fognak lépni *Marher* dr. tanácsnokkal, a közélelmezési ügyosztály vezetőjével és *Vita* Emil dr. tanácsnokkal, aki viszont a szén-, fa-, petróleum- és gyertyakérdésben intézkedik.

A költségvetés. A főváros költségvetésén megtörténtek az utolsó simitások is és a nyomda is befejezte munkáját. A költségvetést csütörtökön hozzák nyilvánosságra, sajnos azonban nem fogja a főváros pénzügyi helyzetét tisztán feltüntetni, mert mérleget nem csatolnak hozzá.

Fasor-kabaré. Kertész Dezső és Jákó Amália nagyszerű előadásában gyönyörködik minden este a zsufolt ház. Hegedüs, Paulay és Vendrey tökéletes alakításai a legnivósabb és legnépszerűbb hellyé avatták a Fasor-kabarét.

A cs. és kir. 82. székely gyalogezred hadialbumának szerkesztősége (Szászváros, Hunyad-m.) ezuton kéri a különböző katonai kötelékekben szétszóródott tisztjeit az ezrednek, hogy fényképeiket, naplójegyzeteiket, harctéri felvételeket és érdekes megfigyeléseiket a szerkesztőségnek megküldeni szíveskedjenek. A hősi halottak — ugy a tisztek, mint a legénység — hozzátartozóit kéri a szerkesztőség a hősi halottak fényképeinek, rövid életrajzi adatainak és esetleg hátramaradt naplóinak, általános érdekü leveleinek megküldését. A szerkesztőség minden rendelkezésére bocsátot képet, naplót stb. annak idején sértetlenül visszaszolgáltat.

Beketow-cirkusz. Telt házak, zajosan mulató és még zajosabban elismerését kifejező közönség, ez jellemzi a cirkusz májusi előadásait. Az első mutatványtól az utolsóig csupa érdekes látnivaló, közben szenzációs mutatványok, amilyenek Tanair humoros egyensulyozási jelenete, a Bujama arabus csoport akrobata lovasmutatványai, a két Hugosett péle-méle jelenete, Assad a csodaember, aki egy kulcslyukon átbujik. A bohócok, komikusok elsőranguak, négy bohócpár állandóan kacagtatja a közönséget, amely kedvence, Jancsi az énekes bohóc mókáin és aktuális kupléin is mesésen mulat.

Legjobb megóvás a Katzer-féle (R.-t.) Első konzerváló intézet bundák, szőnyegek stb. részére. (Ó-u.ca 44. Telefon 21-98.) Egyedül teljes és legkiméletesebb tisztitás a Katzer-féle szab. szövetóv-alátéten. Szenzációsan legjobban bevált találmány.

A városligeti Henry-áréna még az előszezonban van, de olyan látogatottságnak örvend, hogy e részben a nyári főszezon sem lesz képes tulszárnyalni. Hogy a közönség annyira megkedvelte a Henry-árénát, annak egyszer a magyarázata: a páratlan müsor mindenkit odacsábit. Emellett a helyárak is olcsók és igy megállapitható, hogy a Henry-áréna a legolcsóbb és a legmulatatóbb szórakozóhely a fővárosban.

A TŐKE

...

Szemle

Az Altruista bank egoizmusa — A Gyantaközpont keres — Szénadó a bankok javára — Drága iparcikkek — Az árvizsgáló bizottságok müködése

Az Altruista bank megint hirt hallat magáról: a közelmultban megvásárolta a Harnoncourt-féle uradalmat, amit holdanként 1200 koronáért adtak el, azzal a kikötéssel, hogy az Altruista bank a földet az 1911. évi törvényben körülirt magyar nemzeti és szociális birtokpolitikai célra használja fel. Mit tett erre az Altruista bank? Eladta az ingatlanokat holdanként 2800 koronáért, sőt amikor Torontál-megye közgyülése tiltakozott ez ellen, a bank vezérigazgatójának, báró Pap Gézának volt bátorsága ahhoz, hogy a maga eljárásához ragaszkodjon. Elégszer tiltakoztunk már az Altruista bank garázdálkodása ellen, most azonban, amikor nem is munkapárti politikusokat segélyez, hanem rokkant katonákat zsarol meg, most már büntetőjogi védelmet kérünk, mielőtt a felháborodott magyarok haragja fogja elsöpörni ezt a kis hadiuzsorást a föld szinéről.

*

A háborus központok közül a legszemérmetlenebbül a Gyantaközpont müködött, de olyan ártatlan képpel, — mintha ötig sem tudna számolni. Lassanként kiderült, hogy a gyantát ugyan egészen kivonta a forgalomból, viszont 1200 százalékkal drágitotta meg azt, ami megmaradt. Csak legutóbb határozott el a központ ujabb 150 koronás drágitást és hogy erre mennyire nem volt szükség, azt a most publikált mérleg igazolja. A központ százezer korona üzemköltséggel dolgozott és másfél milliós árukészlettel rendelkezik. A tiszta nyereség az alaptőke 11 százaléka, ami azt bizonyitja, hogy a központ vezetői nem a közellátással, hanem a maguk ellátásával foglalkoznak. Szterényinek nem lehet sürgősebb és fontosabb dolga, mint ezt a központot méltó társával, a Kenderközponttal együtt ugy megszüntetni, mintha sohasem lettek volna a világon.

*

Itt a szénadó is: a tervezet szerint az összes itthon termelt és külföldről behozott szén eladási értéke után 20 százalékos szénadó fizetendő. Minthogy egyes helyeken a városok maguk is adót vagy illetéket vetettek ki a szénfogyasztás után, a kormány ezekkel a városokkal külön megállapodást fog létesiteni és a városi illeték megszüntetésével a szénadó-bevételekből fogja a városokat kárpótolni. Ott, ahol a szén termelése tulságosan drága és az eladási ár a szén minősége folytán magas, a kormány kedvezményeket engedélyezhet. Sajnos, attól tartunk, hogy megint a bankok, az iparvállalatok, a protekciós intézmények fogják ezeket a kedvezményeket kapni. Amit a szegény emberek ráfizetnek a szénre, azt a bankok fogják megkeresni.

*

Az iparcikkek maximálása egyre késik. A kereskedelmi minisztérium készitett egy tervezetet, azután kikérte a Gyosz véleményét. A Gyosz hetekig tanulmányozta, azután megadta a maga véleményét, ezt a véleményt a miniszter áttette az árvizsgálóbizottsághoz, a bizottság majd visszaterjeszti a miniszterhez. Azután isten tudja mi következik, de maximálni nem fogják az iparcikkeket, noha közben a drágulás egyre elviselhetetlenebb. Elég volt a huzavonából: akár tetszik az érdekelteknek, akár nem, különben tizezer korona lesz egy öltöny ruha és ötezer korona egy pár cipő.

*

Hir szerint a kormány a központi árvizsgáló bizottságot végrehajtási joggal ruházza föl, tehát a bizottság maga is elitélheti az árdrágitókat s az itéletet a rendőri hatóságok fogják végrehajtani. Eddig a bizottság a közélelmezési minisztériumban müködött, de tevékenységi köre ezentul nemcsak a közélelmezési, hanem a többi ellátási cikkekre is ki fog terjedni, ugy hogy kiválik a Közélelmezési Hivatal kebeléből és a kereskedelmi minisztériumba osztják be. Csak helyeselhetjük, hogy az árdrágitóknak igyekeznek a körmére koppantani, de igen veszedelmesnek tartanók, ha az volna a vége, hogy nem védik a kereskedőket, hanem üldözik.

Tőkét emelő pénzintézetek. A Hazai Bank R.-T. igazgatósága a napokban ülést tart, amelyen elhatározzák, hogy a jelenlegi 64 millió korona alaptőkét 80 millió koronára fölemelik és egyuttal kitüzik a szankcionáló rendkivüli közgyülés határidejét. Értesülésünk szerint a Pesti Hazai Első Takarékpénztár is fölemeli az alaptőkéjét. — Mint legutóbbi számunkban már közöltük, a Fabank tőkeemelésére vonatkozó hivatalos közlemény a napokban szintén meg fog jelenni. Végleg elintézettnek tekinthető, hogy a Fabank 60 millióra emeli föl az alaptőkéjét és egyuttal magába olvasztja a 12 milliós Fakereskedemi R.-T.-ot.

A gabonaár megjavitása. Ezen a cimen igen érdekes füzetet adott ki Serényi Gusztáv, a kiváló közgazdasági iró. A kis könyv azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a magyar mezőgazdaság érvényesülését megkötötték, ellenben a gazdák szükségletének drágulását nem fékezték. A szerző a gabonaár javitásának oly módját javasolja, amely Magyarország gazdasági helyzetét a gabona jobb árával megjavitaná, de sem a belső kenyérfogyasztás, sem a kincstár terhét nem növelné. Erre az a mód kinálkozik, hogy meg kell szüntetni a közös fogyasztópiac hamis elvét. Külön kell választani a katonai és a kiviteli gabonaértékesitést a belföldi piac kenyérellátásától s az elérhető többletből növelni a magyar szemtermelés jövedelmezőségét. A rendkivül tanulságos füzet a Pfeiffer cég kiadásában jelent meg és ára 1 K 50 f.

A Jelzálog-Hitelbank tőkeemelése. A Magyar Jelzálog Hitelbank szombaton rendkivüli közgyülést tartott, melyen báró Madarassy-Beck Gyula elnök előterjesztette az igazgatóság inditványát arra vonatkozólag, hogy a tényleg befizetett alaptőkéből egy-egy részvényre eső 23.65 K belértéket az e célra külön rendelkezésre álló alapból 240 koronára kerekitsék ki s az eképpen 48 millió koronát kitevő alaptőkét 75.000 darab uj 240 korona névértékü részvény kibocsátásával 66 millióra emeljék fel. Az emisszióra vonatkozóan az igazgatóság azt az előterjesztést tette, hogy az uj részvényekből 40.000 darabot 5:1 arányban 480 koronáért az intézet részvényeseinek ajánljanak fel, — ez összeghez 1918. január 1-étől számitandó 5 százalékos kamat és 3 korona bélyegilleték járul — a fennmaradó 35.000 részvényt pedig ennél semmi esetre sem alacsonyabb áron egy szindikátusnak adják el. A szindikátus azt a kötelezettséget fogja vállalni, hogy az átvett részvényeket 5 évre zárolja és abból piacra semmit sem hoz. A 35.000 darab főrészvénynek szindikátusi lekötése elsősorban az intézet francia részvényeseinek kedvéért történik. Az igazgatóság a kormánytól engedélyt kért arra, hogy az elővételi jogot svájci intézetek utján a francia részvényesek is gyakorolhassák. Gondoskodás fog történni róla, hogy amennyiben ezek a háboru következtében elővételi jogukkal élni nem tudnának, amennyiben a közszempontok és az intézet érdekei azt meg fogják kivánni, a békekötés után esetleg megfelelő kompenzációban részesüljenek. A közgyülés az igazgatóság összes előterjesztéseit egyhangulag magáévá tette és az igazgatóság uj tagjává megválasztotta Léderer Károlyt.

A Magyar Belga Fémipar r.-t., — amely az Első Magyar Iparbankkal áll szorosabb nexusban — 546.350 korona tiszta nyereséggel zárta tavalyi mérlegét. Az alaptőke két millió korona.

A Hutter-féle szappangyár tőkeemelése. Az Angol-Osztrák Bank érdekköréhez tartozó Hutter József vegetálmüvek, szappan- és növényzsirgyárak r.-t. e hó 25-én rendkivüli közgyülést tart, amelyen a vállalat alaptőkéjét 5 millió koronáról 10 millió koronára fogják felemelni.

A Melocco-cementgyár tőkeemelése. Az Angol-Osztrák Bank érdekköréhez tartozó Melocco Péter Cementárugyár és Épitési Vállalat R.-T. e hó 27-én tartandó közgyülésén javasolni fogják a jelenlegi másfélmillió koronás alaptőke felemelését.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Úpor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
Randevu — Mesejáték játszák: Kertész D. és Jákó A.
Kökény Ilona: dalok.
Az operajegy — Blüett, irták: Harmath — Palat
Jenki kesergő — Békeffy—Bársony duettje
Kovács Juci: dalok
Békeffi László: tréfás nótái
A házibarátnó — Vigjáték, irta: Szenimiklósi József
Láttam a Noé bárkáját.
A 16-os detektivszoba — Szenes Béla tréfája
Vihar a Bakonyban — Emőd-Marthon magyar daljátéka, Hegedüs Gy. a Vigszinház művésze, Paulay Erzsi a Nemzeti Szinház művésznője és Vendrey Ferenc a Belvárosi Szinház művésze felléptével.
Ürmössy Aniko — Emőd, Szirmai, Marthon dalaival
Szemere Gyula — Harmath—Márkus kupléival
Biri — Kiskomédia, irta: Balázs Sándor
Elmondja: Rajna Alice
Mügyüjt a feleségem — Békeffy tréfa.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától.
a nagy májusi ünnepi játékok!
Nemzetközi müvészgárda.
A szép LISL FLUHER
a csodaszépségü kerékpármüvésznő.
Pali, Jancsi testvérek, Gerard, lovasok és lovarnők, nagyszerü idomitások, bohócok, Augusztok, balletkar.
Az esti nagy diszelőadás a teljes világvárosi müsorral 8-tól 10 óráig.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.
gazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—9
Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.
Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.
Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas Wotán lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savkötőmbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Budapest egyetlen cirkuszában

Ma és minden este ½8 órakor.

a nagy uj májusi müsor.

Csupa aktraktió — csupa slager.

Délutáni előadások teljes müsorral félhelyárakkal.

Csütörtökön 23-án ½4 órakor. Szombaton 25-én ½5 órakor.

Vasárnap d. u. ½4 órakor nagy ünnepi előadás teljes helyárakkal.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-köru t 31. Telefon 110-22.

Minden este 8-kor a remek májusi müsor:

„Tessék beszállni."

Nagy Endre és Zerkovitz Béla. nagy revüje és az uj müsor.

SÖRKABARÉ: ½8—11-ig „Spitzer bácsi" Szőke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha. Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.

Csütörtök délután ½4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

A Kristálypalota barjában

esténként 9 órakor

táncelőadás.

SZÜRKE RÓKA

IDÉNYDIVAT

DÁN TESTVÉREK

cs. és kir. udv. szűcsök

Budapest, V., Dorottya-u. 5—7.

A BUDAPESTI KELETI VÁSÁR aug. 16-22 között lesz a **városligeti iparcsarnokban**

Rendezi az összes magyarországi kamarákkal és az ipari és kereskedelmi érdekképviseletek közremüködésével a **Budapesti kereskedelmi és iparkamara.** Iroda: V., Szemere-u. 6. Telefon 64-61.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

BALLINIT-SOLLUX

az egyedül tökéletes és bevált

auto pneumatik pótló.

Ruganyos és nem rázza a motort. Több ezer auton vau felszerelve. Sok száz elismerő levél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés boszuságot és hiába való költséget okoz. — Telefon: József 53-46.

PNEUMATIKA-BALLINIT

autóabroncsgyár, Budapest, VIII., Óriás-u. 10.

11 főnyeremény á **egy millió kor.**

19 főnyeremény á **fél millió kor.**

Az Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegyeket

az 1883. évi XXXL. t. c. értelmében ajánljuk vételre:

3	drbot	40	havi	K 5.80	részletre
5	„	40	„	K 9.60	„
10	„ (egész sorozatot)	40	„	K 19.—	„
20	„ két egész „	40	„	K 37.80	„

Az első két részlet egyszeri fizetésénél a harmadik részletet ingyen nyugtatjuk és küldjük a törvényesen kiállított részletiveket, melyek az eredeti sorsjegyek sorozatát és számát tartalmazzák, miáltal a vevő az azonnali és egyedüli játék- és tulajdonjogot élvezi már a legközelebbi húzásra, mely **már 1918. junius 5-én** tartatik.

Minden sorsjegy nyer. Egy sorsjegyre több nyeremény is juthat.

Nemzeti Pénzváltó Rt.

Budapest, V., Gizella-tér 1. (Haas-palota) részletosztály.

:: Kérjük cégünkre ügyelni. ::

A 40 havi befizetés tartama alatt 21 húzás lesz **8 millió korona összértékben.**

MEGHIVÓ

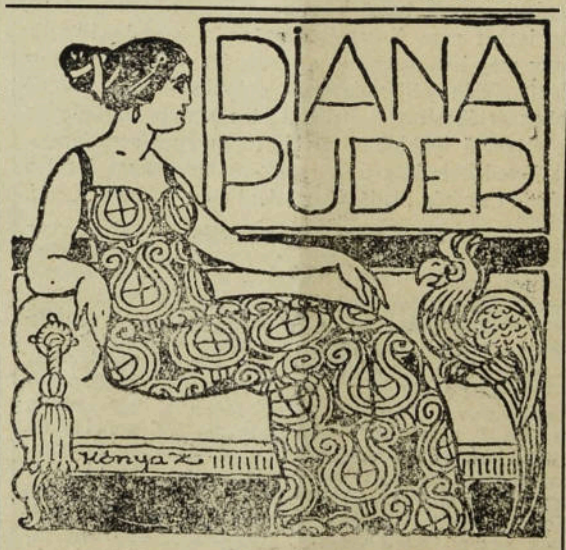
a „Kőszénbánya-i's Téglagyár Társulat Pesten" Részvénytársaság Budapesten 1918 május 31-én délelőtt 11 órakor, a társaság központi irodájában (VII., Király-utca 67. sz.) tartandó

50. évi rendes közgyülésére.

A közgyülés tárgyai: 1. Az igazgatóság jelentésének javaslatainak és az évi mérlegnek előterjesztése. 2. A felügyelőbizottság jelentése az évi mérlegről és az igazgatóság jelentéséről. 3. Határozathozatal: a) az igazgatósági jelentés és igazgatósági javaslatok, b) a mérleg jóváhagyása, illetve megállapitása, c) az igazgatóság és felügyelőbizottság részére a felmentés megadása tárgyában. 4. Az alapszabályok 13., 19., 25., 28. és 36. §-ainak módositása. 5. A nyugdijszabályzat módositása. 6. Egy igazgatósági tag választása. 7. Egy felügyelőbizottsági tag választása. 8. Inditványok.

A közgyülésen alapszabályaink 13. §-a értelmében csak azok a részvényesek vehetnek részt, kik szavazásra jogositó részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb 8 nappal a közgyülés előtt vagy a társulat pénztáránál Budapesten (VII., Király-utca 67. sz.), vagy a Magyar Általános Hitelbank főpénztáránál Budapesten (V., Dorottya-utca 5. sz.) letették. Öt részvény birtoka egy szavazatra jogosit.

Az igazgatóság.

szabad szemmel az arcon és kézen alig észrevehető, áttetsző, finom réteget alkot.

MINDENÜTT KAPHATÓ!

Sternberg

cs. és kir. udv. szállító

zongoratermei

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Fehérnemü régi árban

vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát

megfestése

K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve

GROSS ANTAL BUDAPEST,

József-körut 23. szám.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. május 29-én — 22. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Volt-e könnyebb

föladat ezen a kerek világon, unig a béke napja sütötte a termékeny földet, mint építeni, alkotni, palotákat, házkolosszusokat emelni a futó homokból? Az emberi kéz csodákat művelt és egy-egy nyári hónap alatt, ha kellett, uj városrészek keltek ki a föld alól. És ma szükséglakások teremtésén, kényszerszülte postamunka megkezdésén esztendők óta nyeglődnek okos, meglett emberek, akik közül olyik hatalmon van, az ország gyeplőjét tartja a kezében és mégis minden, de minden hiába.

A papirtervek talán már irodákat tömnek meg, gyönyörü agyvelők égnek az alkotás lázában, szivek dobognak az emberiség előttünk ólálkodó közel jövendőjének megoldása érdekében. Készen van minden, csak épen a kezeknek, melyek teremteni készek, kellene büvészkezeknek lenniök, hogy a semmiből tudjanak építeni. Csak ugy varázsigére nőjjenek a házak, varázsvesszővel lehessen falakat húzni a magasba és bűvös lehelettel lehessen tetőt sanzsirozni rájuk. Mennyivel más volt ez azelőtt: ha volt, aki építtetni akart, volt ahová építsen, ha együtt volt a pénz, akkor ment minden, mint a parancsolat. Ma mindez együtt van és állunk tehetetlenül.

De vajjon kell-e, szabad-e tétlenségben maradnunk? Meg nem cáfolt szemtanu állitja, hogy a keleti harctér mögött, amely az idén talán már dús vetést érlel, épitőanyagban, szerszámban, mindenben olyan mérhetetlen raktárak vannak és rothadnak, amilyenre se pénze, se arányai nincsenek más vállalkozónak, csak a hadseregnek. Hogy a hadsereg nem szalad hozzánk, hogy nézzétek, ti élhetetlen budapestiek, itt van a szájatokba való sültgalamb, azt igazán természetesnek kell mondanunk. De van-e valaki, aki viszont alibit tud igazolni, hogy komolyan, erélyesen, a helyzet méltó festésével odaállott volna a hadvezetőség elé és elkivánta volna tőle a felesleget? Nem hisszük, nem hihetjük, hogy ez megtörtént, mert, ha mégis ugy lett volna, akkor ma már uj bérpalotáknak kellene várniok azokat, akik majd a lövészárkot egyszer szellős, világos, emberi lakosztályokkal kivánják felcserélni és akiknek ehhez minden joguk meglesz.

Nézzen át Magyarország miniszterelnöke Ausztriába, Budapest polgármestere Bécsbe és meg fogják látni, hogy odaát már egészen máshol tartanak és nem tudjuk, hogy ez a milliárdokat érő épitőanyag, amit *Alpár* Ignác az egykori front mögött látott korhadni, nem az-e az, amire már Ausztriának és a bécsieknek nincs szükségük? Ne felejtsék el, akik az ország és a főváros sorsát intézik, hogy ami ott rothad a fronton, az nemcsak a hazatérők lakását jelenti, de jelenti a rombolás után való egész nagy reneszanszunk elmulását, vagy legalább késedelmeskedését. Nem mondunk frázist, amikor azt állitjuk, a háboruból csak akkor kezdünk igazán tudatosan és akarattal kifelé menni, ha majd a harc eszközeiből a béke hajlékait tákoljuk össze. Ehhez a célhoz pedig a legnagyobb lépést az a leleplezés tette, amely elárulta, hogy amit mi izzadó fejjel, lihegő tüdővel hiába keresünk, mindaz egyesomóban várja a munkáskezeket és unalmában rothad, romlik, bomlik szegény . . .

Fullánkok

...

A tót napszámos

borbélymühelyi szerepét szánták a városházán a közigazgatási tisztviselőknek, akiknek fizetésrendezése olyan gyenge, hogy legfeljebb okulásként lehet odaállitani a tanszemélyzet elé: ti sem jutottok valami fényes helyzetbe, de lesznek még nálatoknál is ágrólszakadtabbak. Igy kell a taniügy borbélyinasainak szerénységet és türelmet tanulni a közigazgatási alkalmazottak sanyaru ábrázatján. Az összehasonlitás, amelyet a közgyülésnek kivánnak produkálni, már készülőben van és nincs kétségünk benne, hogy amit bizonyitani kivánnak vele, az sikerülni is fog. Nem fér hozzá kétség, hogy az oktató-személyzet a sovány falatból is többet kap, mint a többet szenvedett közigazgatási alkalmazottak; de ne felejtsük el, hogy a közigazgatási alkalmazottak megint gyötrelmesen csöndesek voltak, amig életkérdéseiket tárgyalták, a tanitóknak pedig szavuk is, pártfogójuk is akadt. Olyan pártfogójuk, aki a már kész csizmát másfél millióval fejelte meg. Vajjon akad-e ilyen támogatójuk a közigazgatási alkalmazottaknak is?

Kosarat

kevés hozományvadász kapott annyit, mint a pesti suszterek egy hét alatt. Ahol deputációjuk megjelent, mindenki ugy menekült tőle, mint a bélpoklosok küldöttségétől. Aki pedig mégis fogadta, az alaposan kicserezte a bőrüket. Nem is ártott, mert nekik nem volt elég, hogy az undoritó utókor nevüket, mint a leglvetemültebb árdrágitó szektáét fogja emlegetni; ők külön dicsőséget keresnek a további árdrágitásért folytatott nemzeti ellentállásban. Körülhordták a véres dikicset, de ezzel is pórul jártak, mert elrekvirált üzleteikből, a véres dikicsesl fölszerelve, kivonulhatnak, hogy mint az árdrágitás vértanui, hadimunkába állianak. Igy lesznek aztán a hadimilliomosokból egyszerü — hadimunkások.

Az ácsorgásról,

legalább a zsirácsorgásról szintén kiderült, ami mindenről ki szokott derülni, hogy a megoldás tekintetében meg van a maga Kolumbus-tojása. Az emberek mindennek nagy feneket keritenek, mélyre eresztik hálójukat és a halacskák fölöttük csusznak el. Igy volt a zsirral is. Mihelyt a zsirjegyre van fedezet, nincs ok az ácsorgásra. Hónapok előtt mondták ki a Közélelmezési Hivatalban és különösen a városházán ezt az axiomát, a közönség azonban tovább ácsorgott. Nyilván a házaló anekdotájára gondolt, akit azzal vigasztaltak, hogy amelyik kutya ugat, az nem harap. A házaló válasza erre csak az volt: én tudom, de tudja-e a kutya is? A közönség is valószinüleg csak megnyugtató igéretnek vette a „szóban és irásban" beigért fedezetet és azt mondta, ha van zsir, akkor mindenesetre lesz akkor is, ha én egész éjjel itt ülök. A tanács legujabb határozata azonban már szuronyokról beszél: — ez már aztán komoly fedezet, mondták az asszonyok és hazamentek. Igy találták meg a városházán a Kolumbus tojását.

A szemérmes költségvetés

Miért titkolták el a mérleget?

A főváros az idén szemérmes költségvetéssel lepett meg bennünket, amennyiben a jobbról és balról fölhalmozott milliók összegét nem állitotta össze. Kiteregette elénk mindazt, ami a főváros pénzügyeiben reménytkeltő és aggasztó, sejtetni engedi a veszedelmeket, amelyeket csak a legmesszebbmenő takarékosság hárit el, titokban szeretné azonban tartani magát a veszedelem nagyságát. Bármily szokatlan is ez a módszer, bizonyos okos taktikát nem lehet tőle megtagadni. Aki kiváncsi a főváros deficitjének nagyságára, az turja keresztül a számhegyeket és szenvedje végig minden tétel izgalmát, ahogy bizonyára átszenvedte *Áts* Ferenc főszámtanácsos, aki egy egész életet töltött el költségvetések összeállitásával, de a maihoz hasonlót el sem tudott képzelni. Mi nem osztjuk azt a föltevést, amit a mérlegnélküli költségvetés mentségére most fel szoktak hozni. Vannak ugyan kiadási tételek, amelyeknek csak ezután kell bekerülniök a költségvetésbe, mint például az oktató-személyzet és a közigazgatási alkalmazottak fizetésrendezése, ezek számára azonban ujabb percentuálisan megállapitott pótadóemelés utján fognak ugyis fedezetet találni. Nem áll meg az a másik kifogás sem, hogy az anyagárak és munkabérek folytonos ingadozása miatt hiányzik az idei költségvetésből a mérleg. Ha ez igy lenne, akkor még igen hosszu esztendőkbe telne az, hogy a főváros tanácsa költségvetéssel lépjen a törvényhatósági bizottság elé, mert egyelőre egyáltalán nem lehet számitani a pénz vásárlóerejének a megállapodására. A főváros tanácsa tehát lassu levezető, oktató módon fogja tudtunkra adni a hirt, amely véleményünk szerint a deficit kérdésében a legpesszimistábbaknak is szomoru meglepetés lesz. A keserü valóságra lassan, óvatosan kivánnak bennünket fölébreszteni és ha másért nem, köszönettel tartozunk ezért a kiméletért és ezért a szemérmes költségvetésért.

Mennyi mégis a deficit?

Erre a kérdésre nagyon nehéz válaszolni. *Bódy* Tivadar dr. polgármester azt mondja, hogy 60 millió korona körüli hiánynyal kell számolni, amiben természetesen a háborus évek hiánya is benne foglaltatik. Ha ez igy lenne, szinte boldogaknak kellene lennünk, mert hiszen az 1917-ik évi költségvetés már 37,791.456 korona hiánynyal zárodott, ami azt jelentené, hogy a háztartási hiánynak növekedését az 1918-ik, talán legsulyosabb esztendőben mindössze 23 millióra teszik.

Ezzel szemben fáradságot vettünk magunknak és összeadtuk az 1918. évi költségvetés kiadási és bevételi tételeit. Ez a mérleg, amely igy keletkezik, a leghatározottabban elriasztó és kétségbeejtő lenne, ha nem tudnánk, hogy a későbbi csiszolások ezekből a riasztó számadatokból még sok élt és sok sarkot simitanak le. Éppen azért károsnak és riasztónak találjuk a mérlegnélküli költségvetést, amely csak tápot ad minden gyanunak, amely sanda szemmel nézi a főváros pénzügyeit.

Maga az előttünk fekvő költségvetésből összeállitható mérleg 233 milliós deficitet mutatna és pedig a következőképen:

Kiadások:	385,029.506 K
Bevételek:	152,258.413 „
Mutatkozó hiány:	233,771.093 K

Olyan lehetetlen szám ez, amely lehetet-

lenné teszi azt, hogy a költségvetésből ne hiányozzék sok olyan tétel, amely hivatva lesz a fönti összeget leszállitani, ellenben sok olyan kiadási tételt találunk, amelyeket tulajdonképen csak a jövő hoz meg. Amint például szerepelni látjuk az 1918. évi törlesztéses kölcsön kamatait, amelyek a költségvetés szerint 8.250,000 koronát tesznek ki, ami mindenesetre több, mint amennyit a fővárosnak 150 millió után kell majd fizetnie.

A drágaság a költségvetésben.

A drágaság természetesen lépten-nyomon felismerhető a költségvetésben. A tisztviselők és az oktatószemélyzet jelentéktelennek mondható fizetésrendezése még nincsen ugyan bent, de előreláthatólag mintegy 7 millió koronával fogja megterhelni a kiadási oldalt, amivel szemben a bevételi oldalon 12 százalékos pótadóemelést fogunk találni.

A költségvetésben bentfoglaltató drágasági tünetek közül is érdemes egyet-mást fölsorolni. Az irodai szükségleteknél vagy 700,000 korona az emelkedés, a telefondijnál magánál 66,000 korona, a könyvkötő-munkáknál pedig 100,000 korona, a hivatalos automobilok tavaly 109,000 koronába kerültek, az idén pedig éppen ennek a duplájába, a nyilvános parkok rendbetartása az idén 900,000 koronával több, mint tavaly volt, a vizvezeték kiadásai 33 millióval emelkedtek, a házinyomdánál 600,000 korona az emelkedés, a legszokatlanabb mértékben emelkedtek azonban a központi tüzelőszerraktár költségei, amelyek 1917-ben 1.895,600 koronát tettek ki, amivel szemben az 1918-ra várható kiadások összege 5,859,094 korona lesz. Megesappant ezzel szemben az uj kövezések kiadási tétele, amely az idén csak negyedrésze lesz a tavalyinak, azon egyszerü okból, mert nincs aki és nincsen amivel burkoljon, vagy kövezzen. Az utcák tisztogatása 4 millió helyett 8 millióba, a háziszemét kihordása 1.1 millió helyett 2.8 millióba kerül. Egy millióval drágább az utcák és terek világitása, két millióval a szarvasmarha-közvágóhid kiadásai. A fertőtlenitő-intézet háromszorannyiba kerül, mint tavaly és minden iskolai tételnél lehet pár százezer, a népiskoláknál pedig pár millió kiadási többletet találni.

Az uj adók jövedelme.

A bevételek között komoly és számottevő uj jövedelemként eddig csak a már életbeléptetett uj adók számithatók. Érezhető természetesen az üzemek jövedelmezőségének fokozása is, ezek mellé járul azonban a négyféle uj adó, amelyeknek jövedelmei a következők:

Pezsgőbor- és habzóbor-adó	1,250.000 K
Közlekedési-adó:	4,000.000 „
Vigalmi-adó:	1,500.000 „
Gáz- és elektromosáram-adó:	1,500.000 „
Összesen:	8,250.000 K

Az uj adóknak ez a hozadéka és az üzemek jövedelmezőségének fokozása hozta létre azt az eredményt, hogy a főváros bevételei, amelyek tavaly 116.896,194 koronára rugtak, az idén 152.258,413 koronára emelkedtek, ami körülbelül 35—36 millió többletnek felel meg.

40 milliió kamatra s törlesztésre.

Bódy pogármester szerint a főváros kölcsöneinek összege 521 millióra emelkedett az idei költségvetés tanusága szerint. 1918-ra a főváros ezután a félmilliárdot meghaladó adósság után mintegy 40 milliót kiván kamatként és tőketörlesztésként fizetni. Tőketörlesztés cimén a költségvetés 5.3 milliót vesz föl a tavaly 4.7 millióval szemben, a különbséget pedig az adja, hogy egy jelentékenyebb összeggel már az 1918. évi törlesztő-kölcsön visszafizetése is szerepel. Kamatok cimén az 1918. évi költségvetést 34.2 millió terheli a tavalyi 25.2 millióval és a tavalyelőtti 13.8 millióval szemben. Mint már emlitettük, az 1918. évi törlesztő-kölcsön után 8.25 millió kamat szerepel.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Szerdától szombatig kölcsönjegyzés

Előnyben kell részesiteni a budapestieket

Szerdán megkezdődik a nyilvános aláirás a főváros kölcsönére, az érdeklődők azonban már napokkal a kitüzött terminus előtt jelentkeztek a városházán s aziránt kérdezősködtek, vajjon nem lehetne-e az ő jegyzéseiket még 29-ik előtt fölvenni? Az igyekezet célja nyilvánvaló volt: a főváros legujabb kölcsönének olyan kedvezők a föltételei, hogy a tőkések bizonyosra veszik a tuljegyzést, a befolyásosabbak tehát mindent elkövetnek, hogy az ő jegyzéseiket egész összegükben honorálják. Talán fölösleges is megjegyezni, hogy ezen a ponton nincs protekció: a városházán, ahol szerdától kezdve a központi pénztárnál is lehet kölcsönt jegyezni, nem fogadtak el semmiféle előjegyzést s még az érdeklődő bizottsági tagokat is a kitüzött terminusra figyelmeztették.

Négy napig tart a jegyzés — e hónap 29-étől junius 1-éig bezáróan, — de éppen elég e négy nap ahhoz, hogy a kölcsönt tuljegyezzék. Százötven millióról van szó, s micsoda ma az ország tőkés közönségének százötven millió, amikor a hadikölcsönök milliárdokat hoztak? Tekintetbe kell venni azt is, hogy e nagy pénzbőséggel szemben nincs vállalkozás, szünetel a magánkereskedelem, ugy, hogy tisztára ennek az üzlettelenségnek tulajdonitható az is, hogy a tőzsdén megint hosszmozgalom van. A sok pénz elhelyeződést keres és előszeretettel veszi föl az értékpapirt, sokszor, sőt ujabban legtöbbször egyáltalán nem törődve annak belső értékével. S ha most összehasonlitjuk ezeket az értékpapirokat a főváros kölcsönkötvényeivel, nyilvánvaló a főváros kölcsönének óriási előnye: ez a papiros bizonyosan meghozza a maga négy és fél százalék kamatját, azonkivül a száz korona névértékü kötvények 96 koronás áron kerülnek kibocsátásra. Nemcsak a kamat biztos tehát, hanem — a főváros 1914. és 1916-os kölcsönkötvényeit tekintve — az is, hogy a kibocsátási árfolyam rövidesen emelkedik, tehát a kölcsönre jegyzőt tekintélyes árfolyamnyereséggel is biztatja. De talán ez a nyereség nem is olyan fontos annak a szolid tőkebefektetést kereső közönségnek, amely a főváros kölcsönét jegyzi. A lényeges az, hogy a kötvény kamatozása kitünő s *ez a kamatozás biztositva van.* Ha valaki még ezenfelül az árfolyamon is nyerni akar, minden bizonnyal megteheti, mert a kötvény nem fog megmaradni a kibocsátási árfolyamon.

Mindenesetre fontos volna, ha a bankok, illetve a főváros osztályoznák a kölcsönre jegyzőket. Ugy kellene lennie, hogy a fővárosi polgárokat előnyben részesitsék a vidékiekkel szemben. A főváros minden terhét ők viselik, sőt az ő adófilléreikből tartanak fönn olyan intézményeket, amelyek az egész országot szolgálják, — elég, ha ebben a tekintetben csak a kórházakra utalunk — mért ne lehetne tehát megcsinálni azt, hogy akkor, amikor ilyen nyilvánvaló előnyről van szó, elsőbbségben részesüljenek a budapestiek? Senki sem vehetné ezt rossz néven az országban, hiszen köztudomásu, hogy a főváros mennyi áldozatot hozott már az egész ország lakossága érdekében.

Föltétlenül gondolni kell erre, mert a jegyzés eredménye, még mielőtt a jegyzés megkezdődött volna, kétségtelen. Nagymértékü tuljegyzés lesz, mint volt az 1916-os kölcsönnél is, ugy, hogy a redukció elkerülhetetlen. Az ilyen redukció természetesen a kölcsön nagy sikerét jelenti, de mért legyen a siker a pestiek hátránya?

Mennyit keresnek a bankok?

A főváros kölcsönét folyósitó bankszindikátus hasznáról egyes lapok fantasztikus hireket közöltek. Alkalmunk volt betekintést nyerni a szindikátus megállapodásába, mely éppenséggel nem azt bizonyitja, hogy a bankok a főváros közönségének rovására illetéktelenül nyerészkednek ezen az üzleten. A megállapodás fontosabb pontjai, amelyeket alább közlünk, legalább is azt igazolják, hogy a szindikátus megállapodásai ugyanolyan keretek között mozognak, mint akármelyik más, legutóbb folyósitott hitelüzleté.

A szindikátusi határozmányok szerint a Hitelbank, a Kereskedelmi Bank és a Leszámitoló Bank 150 millió K n. é. 4 és fél százalékos törlesztéses kölcsönt vesz át fix áron. Az átveendő kölcsönkötvények szindikátusba helyeztetnek. Az üzlet vezetése és lebonyolitása három tagu szindikátusi bizottságra ruháztatik, melynek a Hitelbank, a Kereskedelmi Bank és a Leszámitoló Bank a tagjai. Az üzlet vezetése és lebonyolitása három tagu szin-

Ez a bizottság dönt a kötvények elhelyezésének módja felett, vagyis afölött, hogy az szabadkézből való eladás vagy aláirás utján történjék-e? A szindikátus a már elhelyezett kölcsönkötvényekből viszszavásárlásokat eszközölhet a szindikátus számlájára, de ezek a visszavásárlások a már értékesitett kölcsönkötvények 10 százalékát tul nem léphetik. A háromtagu szindikátusi bizottság határozhat a szindikátus tartamának esetleges meghosszabbitása felett. A szindikátus tartamát — feltéve, hogy a szindikátusi állományt előbb nem adják el — 1918. december 31-ig állapitották meg. Az elszámolást, leyelezést, az érintkezést a fővárossal, a szindikátus nevében a Magyar Általános Hitelbank eszközli. A Hitelbank jogositva van ezért a szindikátus terhére az egyenlegként értékesitett kölcsönkötvények névértéke után külön egy nyolcad százalék jutalékot felszámitani. A szindikátus javára mutatkozó többletek, — amennyiben azok 300.000 koronát elérnének — a részeseknek részesedésük arányában kifizetendők. A Hitelbank által vezetett szindikátusi számadásokat a szindikátusi bizottság vizsgálja át és hagyja jóvá. A szindikátus többi tagja a bizottság által jóváhagyott számadásokra nézve minden kifogásról lemond.

1919-ben kezdődik az épitkezés

1000 téglagyár üzemkoncentrációja

Osztrák mintára téglagyári szindikátust alakit a kormány nálunk is, a gyárak termelőképességének lehető legpraktikusabb kihasználása érdekében. Magyarországon körülbelül ezer téglagyár van, amelyek közül igénybevétel szempontjából természetesen csak a virágzóbb és jó helyen fekvő gyárak jöhetnek számitásba. Az üzemüket időlegesen beszüntetett gyárak a szindikátustól kártalanitásban fognak részesülni. A téglagyárakon kivül szó van még a cement- és mészgyári szindikátus megalakitásáról is. Ami a téglagyárakra vonatkozó tervezetet illeti, azt a kereskedelemügyi kormány, már leküldte a Gyáriparosok országos szövetségéhez, amelynek keretében nemrégiben alakult meg a téglagyárak szövetsége, hogy a szindikálásra vonatkozó tárgyalásokat a gyárak egységesen intézhessék. A téglagyárak szövetségének ügyvezetőelnökéül Lukács Józsefet, a Kőszénbánya és téglagyár vezérigazgatóját választották meg, aki a szindikátus várható gyakorlati értékéről és ezzel kapcsolatban az épitkezési kilátásokról a következőket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A szindikátus tervezete még a Gyosznál van, a gyárakkal még nem közölték hivatalosan a tervezet tartalmát. Mindenesetre bizonyos azonban az, hogy a szindikátus megalakitásának esetére a gyárak elegendő mennyiségü szenet fognak kapni. Miután *a téglakérdés tulajdonképen szénkérdés,* ha lesz szén, lehet majd rövidesen épitkezni is. Ha a gyárak hamarosan szénhez jutnak, ugy a most készitett tégla egy részét esetleg őszre már kiégethetik. A kilátásba helyezett szénnel gyártott téglából azonban igazi nagy épitkezést csak a jövő esztendőben lehetne elkezdeni. Ami a tégla irányárakat illeti, a Gyosz. erre nézve 190 koronás ármegállapitást kért, noha a gyárak 200 K-t akartak. A jelenlegi ár 200—230 K ab gyár, de vidéken már 350 koronás árakat is fizettek. Szénen kivül még szakmunkásra is van szükség, ezeket kilátásba helyezte a hadvezetőség. A téglagyári szakosztályba eddig 70 gyár lépett be, de a számuk napról-napra szaporodik. A szindikátus magába fogja foglalni az összes agyagtéglagyárakat.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Úpor József. Telefon: 68—33
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
Vihar a Bakonyban.
Hegedűs, Paulay, Vendrey
felléptével. Kökény Ilona.
Darabok, tréfák és szólók.
Vasárnap és ünnepnap délután 5 órakor mérsékelt helyáru előadás.

Közigazgatási tisztviselők fizetés- és státuszrendezése

Kemény Géza tanácsnok-főjegyző előterjesztései

A tanitók fizetésrendezési javaslata után végre megjelent a közigazgatási személyzet helyzetének javitására vonatkozó néhány előterjesztés is. *Bódy* Tivadar dr. polgármesteri székfoglalójakor tett igéretéhez hiven hamarosan kidolgoztatta ezeket az előterjesztéseket, amelyek ha nem is segitenek gyökeresen a tisztviselő helyzetén, mégis javulást jelentenek anyagilag is, az előmenetelben is annyira, amennyire a főváros a maga meglehetősen szükre szabott hatáskörében cselekedhetik. Számszerint hét ilyen előterjesztés van, amelyeknek javaslatait magáévá tette a tanács is, a pénzügyi bizottság is és elismeréssel adózott *Kemény* Géza dr. tanácsnok-főjegyző munkájának, amely az első uj hatáskörében.

—

Az első előterjesztés nagy reformot akar életbeléptetni: azt, hogy a várakozási idő alapján nemcsak az egyes fizetési fokozatok, hanem a fizetési osztályok között is helye van a fokozatos előlépésnek. Annyit jelent ez a javaslat, hogy a választások igazságtalanságait legalább némiképpen kiküszöbölik, mert a fogalmazó, ha nem is választják meg tanácsjegyzővé, a szabályszerü várakozási idő után átlép a IX. fizetési osztályból a VIII. osztályba. Mint az előterjesztés kifejti, ez nem jelentené a mai választási rendszer megszüntét, hanem annak kiegészitője, korrektivuma lenne. A magunk részéről ezt a reformot igazságosnak és jogosnak tartjuk, mert végre is biztositani kell egy bizonyos fizetést, amelyet a fővárosi tisztviselő föltétlenül elér, ha huzamosabb ideig kifogástalanul szolgálta a fővárost. Az előterjesztés megjegyzi, hogy ezzel a nagyobb fizetéssel a tisztviselő nem nyerné el a magasabb osztállyal járó cimet, de azt hisszük, hogy ez a megjegyzés csak arra való, hogy a belügyminiszter ne kifogásolja a reformot. Szükségesnek tartjuk, hogy akkor, amikor ezt a javaslatot a kormány jóváhagyta, az elnöki osztály és a tanács uj javaslattal álljon elő: azzal, hogy a magasabb fizetési osztályba lépő tisztviselő igenis kapja meg a magasabb fizetési osztállyal járó cimet. Legyen a városházán cimzetes tanácsjegyző, hiszen általában nem a fogalmazó hibája, ha nem tud valóságos tanácsjegyző lenni. Méltányos az is, hogy az a tisztviselő, akinek főiskolai képesitése van, főiskolai pótlékban részesüljön. A pótlékot az állami tisztviselőkéhez hasonlóan, évi 400 koronában akarja megszabni az ügyosztály.

A második előterjesztés, mely szintén nagyon fontos, részleges státuszrendezést javasol, illetve némileg a mai igazságtalan állapot korrektivumát. A harminc segédfogalmazói állást meg akarja szüntetni s e harminc állás helyébe a következőket szervezni: két főjegyzőit az V., két főjegyzőit a VI., öt első osztályu tanácsjegyzőit a VII., öt másodosztályu tanácsjegyzőit a VIII., nyolc elsőosztályu fogalmazóit a IX. és nyolc másodosztályu fogalmazóit a X. fizetési osztályba. Eszerint a tanácsi fogalmazó-szak létszáma összesen 200 főből állana a következő megoszlás szerint: (a zárójelben lévő számok a mai állapotot jelzik) 1 polgármester (1) 3 alpolgármester (3) 16 tanácsnok, (16) nyolc a III. és öt a IV. fizetési osztályban 10 kerületi előljáró (10) öt a III. és öt a IV. fizetési osztályban, 30 főjegyző (20) tizenöt az V., és tizenöt a VI. fizetési osztályban, 32 első osztályu tanácsi jegyző (22) a VII. fizetési osztályban, 32 másodosztályu tanácsjegyző (22) a VIII. fizetési osztályban, 38 első osztályu fogalmazó (30) a IX. fizetési osztályban és 38 másodosztályu fogalmazó (30) a X. fizetési osztályban. Ma 30 segédfogalmazói állás van a XI. fizetési osztályban, de átmenetileg negyven állás van betöltve.

A tanácsi fogalmazói szakon kivül a javaslat az árvaszéki szakon is megszüntet öt segédfogalmazói állást s a helyébe szervez a VI. fizetési osztályba 3 árvaszéki főjegyzői, a IX. fizetési osztályba 1 első osztályu fogalmazói és a X. fizetési osztályba 1 árvaszéki segédfogalmazói állást. Ujitás e javaslatban az, hogy az árvaszéknél is szerveznek főjegyzői állást.

Arányositja a javaslat a fizetési osztályok között való eloszlást is. Minthogy a közgyülés már régebben a II. fizetési osztályba sorozta az árvaszéki elnököt és a III. osztályba helyetteseiket, az előterjesztés azt javasolja, hogy a tiszti főügyészt a II. és helyettesét a III. osztályba sorozzák. Előlép még a statisztikai hivatali igazgató a III. osztályba, az aligazgató a IV. osztályba, a statisztikai hivatali titkár a VI.-ba és az V.-be, s mint uj állás vétetne föl egy statisztikai segédtitkári állás (a tanácsjegyzői állásához hasonlóan) a VIII.-ba és a VII.-be, továbbá egy fogalmazói állás a X.-be és a IX.-be. Előlép a főlevéltáros a IV.-be, a levéltáros a VI.-ba. A köztisztasági szakon a köztisztasági igazgató állását a VI.-ba és az V.-be sorozzák, szerveznek három főfelügyelői állást a VII.-be, három felügyelőit a VIII.-ba, 4 főtisztit a IX.-be és 4 tisztit a X.-be és XI.-be. Ezzel szemben 9 ideiglenes hivatalnoki állás megszünik. Szerveznek még egy gyógyszerészeti szakelőadói állást is a VII. és VI. osztályba.

A harmadik előterjesztés a külön munkadijakról szól. Eszerint a tisztviselő a hivatalos órákon kivül végzett munkájáért óradijat kap, amelyet a havi törzsfizetés 1 százalékában állapitanak meg, illetve minimálisan 1 korona 50 fillérben és maximálisan 5 koronában. Óradij legföljebb három óra után járhat. Eszerint — egy hónapban 26 munkanapot számitva — mellékesen megkereshet egy tisztviselő három órai külön munkával minimálisan 110—120 koronát s maximálisan 380—400 koronát.

A negyedik előterjesztés azokat az ideiglenes hivatalnokokat lépteti elő, akik a mult alkalommal nem részesültek előlépésben, az ötödik 189.023 koronát szán ama nyugdijasok részére, akiknek nincsen lakásbérnyugdijuk, a hatodik a még le nem törlesztett fizetési előlegek letörlesztésének fölfüggesztését javasolja 1920-ig, a hetedik pedig megakarja szüntetni, legalább is egyelőre, a segitő alapra levont 1 és 2 százalékot.

—

Ez a hét előterjesztés kerül a szerdai közgyülés elé és semmi szükség, hogy a bizottsági tagok örömmel járulnak hozzá a főváros nyomorgó tisztviselőkara helyzetének javitásához. Ezeket a javaslatokat a *kormánynak föltétlenül honorálnia kell,* hiszen ez a *minimuma* annak, ami megilleti a háboru alatt fokozott erővel dolgozó tisztviselőket. S hogy teljesen tisztán lásson a közgyülés, egy statisztikai kimutatással is fognak szolgálni a bizottsági tagoknak: összehasonlitást arról, mennyit dolgozik egy tanitó és egy tisztviselő, s hogy aránylik egymáshoz a kétféle javadalmazás . . .

Változtatások az előterjesztésen.

A tanács vasárnap délelőtt rendkivüli ülést tartott, amelyen letárgyalta az elnöki ügyosztály javaslatait. Délelőtt tiz órától délután egy óráig tárgyalt a tanács és a nagy vitának az lett az eredménye, hogy a státuszrendezésről szóló javaslaton gyökeres változtatásokat tett — a *tisztviselők előnyére.* A tanács ugyanis arra az álláspontra helyezkedett, hogy az 1917. évi szervezési határozatot, amely még mindig a belügyminiszteriumban van és várja a jóváhagyást, összevonja az elnöki osztály mostani javaslatával, sőt ezt az együttes javaslatot is kibőviti, ugy hogy a tanács előterjesztése kiterjed az összes kategóriákra, s körülbelül három millió koronát juttat a tisztviselőknek.

A tanács nem szünteti meg a segdfogalmazói állásokat — ellentétben az eredeti javaslattal — mindössze tizzel csökkenti a mai számot, viszont eltörli az első és második osztályu fogalmazói megkülönböztetést, ugy hogy valamennyi fogalmazó egy fizetési osztályban lesz. E szerint — s ehhez a javaslathoz hétfőn a pénzügyi bizottság is hozzájárult — a tanácsi fogalmazói létszám igy alakul: 1 polgármester az I. fizetés osztályban, 3 alpolgármester az I. fizetési osztályban, 8 tanácsnok és 5 előljáró a III. fizetési osztályban, 8 tanácsnok és 5 előljáró a IV. osztályban, 15 főjegyző az V. osztályban, 15 főjegyző a VI. osztályban, 28 tanácsjegyző a VII. osztályban, 28 tanácsjegyző a VIII. osztályban, 60 fogalmazó a IX. osztályban és 20 segédfogalmazó a X. osztályban.

A tanács amellett, hogy minden szakon több uj állást szervezett az 1917. évben elhatározottakon kivül — igy a többi között helyettes-főszámevvői állást is a IV. fizetési osztályba — az egész vonalon arányosabban osztotta be a tisztviselőket az egyes fizetési osztályokba. A pénzügyi bizottság hétfőn helyeselte a tanács korrigálásait s igy valószinü, hogy a közgyülés sem tesz ellene kifogást.

Csupán egy feltünő igazságtalanságot követett el a tanács és ezt — *önmagával szemben* cselekedte. Akkor, amikor a főügyész, a főorvos és az árvaszéki elnök állása a II. fizetséi osztályba van sorozva, a tanácsnokokat felerészben a III. és felerészben a IV. osztályba osztotta be. Értjük, hogy a tanács tagjai feszélyezve érezték magukat a saját ügyükben előterjesztést tenni, viszont kétségtelen, hogy a tanácsnokok semmivel sem végeznek kisebb és kevésbé fontos munkát, mint az emlitett három főtisztviselő. A közgyülés kötelessége, hogy a tanácsnak azt a megokolatlan szerénykedését kikorrigálja, hiszen a fővárosnak azok a főtisztviselői, akik tényleg vezetik a közigazgatást, nem lehetnek hátrább a rangsorban a többi főtisztviselőnél, akik egyébként nem is tagjai a tanácsnak.

Több gyermekes családok segitése.

Gazdasági és szociális szempontból igen nagyjelentőségü inditványt tett a tanácsnak vasárnapi ülésén dr. *Csupor* József tanácsnok. Az inditvány az, hogy több gyermekes családoknál a négy és öt gyermekkel biró alkalmazottak törzsfizetésüknek 33 százalékát, hozzávéve az ennek megfelelő háborus segitséget, a hat és hatnál több gyermekkel biró családoknál pedig az alkalmazottak a törzsfizetésüknek 50 százalékát, hozzávéve az ennek megfelelő háborus segitséget kapják meg pótlékképpen. A hosszantartó háboruban, az elnéptelenedés és emberi pusztitás idejében, ez az inditvány első sorban a legnehezebb napokat élő fixfizetésü alkalmazottak helyzetén kiván segiteni és pedig az inditvány nemcsak a fővárosi alkalmazottakra vonatkozik, hanem az a valódi célja, hogy az egész ország alkalmazottainál fölhivja a kormány figyelmét arra, hogy ebben az irányban mielőbb kell valamit tenni. A tanács az inditványt helyesléssel fogadta és azt megfelelő előkészités céljából kiadta az elnöki ügyosztálynak.

Kövessük Lipcse példáját!

A Keleti Vásár jelentősége

Szent István vásarjait modern keretekben és a ma stilusában eleveniti föl augusztus 16—22-ig a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara. A Budapesti Keleti Vásár jelentőségét nem kell külön megvilágitani. A magyar életben történelmi multja van a vásárnak. A Duna völgye az európai kereskedelem legfőbb utvonala volt és az ujonnan alakult gazdasági viszonyok között ujra vissza kell térnie ennek az állapotnak, de fokozott méretek között olyan érvényesülésben, amelyet a magyar kereskedelem és ipar egyaránt megérdemelnek. A modern közlekedés és kereskedelem szédületes arányu eszközei mellett a vásár más szempontokból lett jelentős, mint volt valaha. Most már nem a termelő és fogyasztó szempontjából van jelentősége, hanem abból a szempontból, hogy a termelő és kereskedő érintkezését könnyitse meg. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara eddig is rendezett áruminta-vásárokat, most azonban még szélesebb alapokon szervezi azt meg. A magyar gazdasági élet jövője azon a ponton dől el, hogy a háboru alatt és után tudnak-e piacot szervezni áruink, terményeink részére a Balkánon. Ez a gondolat az alapja annak, hogy a kamara az idén keleti vásárt rendez.

A keleti vásár megszervezése immár teljes erővel megkezdődött és természetes, hogy annak sikere érdekében a fővárosnak is nagy missziója van. A vásár rendezői már a legelső lépéseknél bevonták tanácskozásaikba Zilahy Dezsőt, a Székesfőváros Idegenforgalmának igazgatóját. Arról a szerepről, amelyet a főváros szándékozik vállalni, megkérdeztük Zilahi igazgatót, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következőket volt szives elmondani:

— Egy esztendő előtt *Bárczy* polgármester ur utasitására megnéztem és tanulmányoztam a lipcsei vásárt. Mondhatom, hogy haszna lesz annak a tanulmányutamnak a keleti vásár sikere körül. A lipcsei vásáron mindenekfölött a Messeamtot tanulmányoztam, amely egy pompásan bevált intézmény. A Messeamt a vásár területének középpontjában volt felállitva, hogy mindenfelől könyen meg lehetett közeliteni. Ez a Messeamt mindent elintézett, amire az idegennek szüksége volt. Elintézte a rendőri bejelentést, az utlevelet, a lakáskérdést és megadta a gazdasági és egyéb irányu felvilágositásokat.

— Most, amikor a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara felujitja az István-napi vásárt, mintaképül szolgálhat a fővárosnak is az az élénk részvétel, amit Lipcse város a lipcsei vásároknál kifejt. A lipcsei vásárra a mult esztendőben *Lipcse városa pusztán reklámra egy mil-*

lió márkát áldozott. Ez az összeg a rendes költségeken kivül pusztán a propaganda céljait szolgálta. És állithatom, hogy Lipcse városa nem fizetett rá. Most, háboru idején a tavalyi lipcsei vásáron 72,000 idegen jelent meg. Ha egy-egy idegen csak 70 márkát hagyott ott naponkint, ami nem magas számitás, akkor az *egy nap alatt öt millió* márkát jelentett. Egy hetet mindenki ott töltött, ami azt jelentette, hogy *az idegenek harmincöt milliót hagytak Lipcsében egy hét alatt.* Ez az egész összeg a lakosság zsebébe ment és ha csak 10 százalékot veszünk, ami a városnak jutott belőle, akkor Lipcse város jövedelmét *negyedfél millióra* kell taksálni, ami az egy milliós befektetésnek egy hét alatt való jövedelmezőségét harmadfél millióra emelte. Most tessék ehhez hozzávenni a többi anyagi és erkölcsi hasznot! A személy- és áruszállitás rengeteg jövedelmet nyujtott a vasutnak és egyrészt emelte a gazdasági presztizst, másrészt pedig — üzletek kötése utján — rengeteg effekti gazdasági hasznot hozott. Nem is számitva a csodás ingyen-propagandát, amelyet Lipcse város és a kereskedelem elkönyvelhetett a maga számára.

Megkérdeztük azután Zilahi igazgatót, hogy a vendégek elszállásolásáról hogyan fog gondoskodni?

— Sajnos, — mondta — mi nem tudunk ugydolgozni, mint a lipcseiek. Ott minden polgári család be van rendezve vendégek látására, ami a lakosság kezébe adta azt a jelentékeny jövedelmet is. Mi egyelőre semmi mást nem tudunk biztositani, csak azt, hogy a szállodák meg fogják tenni a kötelességüket, minden felhasználható szabad helyet rendelkezésünkre fognak bocsátani. Az iskolákban nem tudunk idegeneket elszállásolni, felmerült ugyanis ez a gondolat is, de kivitelének rendkivüli akadályai vannak. A tanügyi ügyosztály igen természetesen arra az álláspontra helyezkedik, hogy *a nyári szünet az iskolák takaritására szükséges.* A szülők amugy is állandóan a betegségektől féltik gyermekeiket. Másrészt pedig ágykészletek sem állanak rendelkezésünkre, hogy az iskolatermeket hálókká alakithatnánk át. Nem tudjuk biztositani a kiszolgálást sem, ami pedig igen fontos kellék, mert végre is nem a szokásos szentistvánnapi vendégekről, vagy pláne erdélyi menekültekről, hanem kényelemhez szokott kereskedőkről van szó.

— A budapesti vásárral egyidőben lesz különben a lipcsei vásár és így gondoskodni fogunk arról, hogy a Balkán kereskedői és érdeklődői innen Budapestről menjenek oda, természetesen utba ejtve a magyar fővárost. Meg van minden reményünk, hogy nemcsak a vásár fog jól sikerülni, nemcsak iparunknak és kereskedelmünknek lesz belőle haszna, de Budapest lakosságának is.

Letörik a nyaralás uzsorásait

Módositások a házbérrendeleten

Meleg szív, félreismerhetetlen jóakarat és a háborus konjunkturák által amugy is agyonsanyargatott pesti lakó jajkiáltása adott életet a lakbérrendeletnek. De mint minden rendelet, ez is foldozásra, javitásokra szorul. A kifejlődött gyakorlat rámutatott arra, hogy számos ajtót hagytak nyitva és az illetékes körök elég gyakran kénytelenek kiegészíteni, pótolni a rendelet hiányait.

Vázsonyi Vilmos miniszterségének vége felé kérdést intéztek dr. Szabó Imréhez, a lakáshivatal elnökéhez, hogy a lakáshivatal részéről történt-e valami a lakásbérrendelet észlelt hiányainak pótlása dolgában? Szabó Imre főügyész több héttel ezelőtt előterjesztést is tett az igazságügyminiszternek, melynek első része a nyári lakások immár türhetetlen áremelésének megiékezésére irányul. Az utóbbi években ugyanis az egész országban a nyaralásra szolgáló helyiségek bére oly horribilisen emelkedett, hogy lehetetlen a pihenésre leginkább rászoruló, munkában kifáradt középosztálynak az üdülés. A főügyész előterjesztése ennek a mizériának a megszüntetésére a következőképen szól:

Nyári lakás bérét akár a jelenlegi, akár az uj bérlővel szemben *nem lehet magasabb összegben emelni,* vagy magasabb összegben megszabni annál az összegnél, amely az illető nyári lakásra nézve *az 1916-iki idényben bérül ki volt kötve.* Ha a lakás ekkor nem volt bérbeadva vagy az akkori bért a bérbeadó igazolni nem tudja, a bérleményért járó árat, az összes helyi körülmények tekintetbevételével, az 1916. évi árak alapján a lakáshivatal állapitja meg.

A lakáshivatal igénybeveheti az olyan nyári lakásokat vagy szobákat, amelyeket akár butorozottan, akár butorozatlanul nyári lakás céljára bérbe vagy albérbe szoktak adni, hacsak a nyári lakással rendelkező, a hozzáintézendő felhivás vételétől számitott 13 nap alatt a lakáshivatalnál a bérleti megállapodás felmutatása mellett nem igazolja, hogy az illető nyári lakást vagy helyiséget ilyen célra már bérbeadta. A megállapodásnak a bérösszeget is tartalmaznia kell.

A határozott időre szóló bérletekre vonatkozó rendelkezésnél csak „lakás" tekintetében találunk intézkedést, mig a határozatlan tartalmu bérletnél a nem lakásul (üzlet, raktár vagy iroda) céljára bérelt helyiségekre is vonatkozik a felmondás korlátozása. Azt javasolja tehát Szabó Imre, hogy ezt a *felmondáskorlátozást terjesszék ki azokra a helyiségekre is, melyeket nem használnak lakásnak.* Módositás lesz még az is a határozott tartamu bérletek javára, hogy éppugy, mint a határozatlan tartamu bérletek, ezek is automatikusan, a rendelet erejénél fogva és a bérlő minden külön nyilatkozata nélkül hosszabbodnak meg és csak akkor szükséges a bérlő nyilatkozata, ha a bérlet megszüntetését kivánja.

Az előterjesztés a *lakbérleti bizottság hatáskörének kiterjesztésével is* foglalkozik, mert a hatáskörök tekintetében ma igen gyakori az összeütközés a lakáshivatal, a lakbérleti bizottság és a rendes polgári biróság között. Ma az a helyzet, hogy sem a felek, sem az eljáró hatóságok gyakran nem tudják megvonni a kellő határvonalat és ingadozást mutatnak abban a kérdésben, hogy valamely ügy a rendes biróság, vagy a lakbérleti bizottság elé tartozik-e. A javaslat a lakbérleti ügyeket három csoportba kivánja osztani. Az első csoportba tartoznának a bérösszeg fizetése a másodikba a szavatosságból, szerződés nem teljesitéséből eredő kártéritési perek, és a harmadikba a bérlet átadása és a bérlet megszüntetésére irányuló perek, tekintet nélkül arra, hogy a per marasztalásra vagy megállapitásra irányul-e. Az első és második pontban emlitett ügyek a rendes biróságok hatáskörében volnának meghagyandók, a harmadik pont alatti minden per elbirálása azonban a lakbérleti bizottságra ruházandók.

—

Szabó Imre itt körvonalozott inditványa, mint már emlitettük az igazságügyminiszter asztalán fekszik és tekintettel az ügy sürgősségére reméljük, hogy a lakásbérleti rendeletet a főügyész javaslatai értelmében rövidesen módositani is fogják.

Reformok a zsibvásáron

Ujra szabad az árusitás — A lánckereskedők távoltartása — Mindennapos razziák

Két hónappal ezelőtt Sándor László főkapitány föloszlatta a Teleki-téri zsibvásárt. A rendőrségnek az volt az álláspontja, hogy a zsibvásáron ugyszólván kivétel nélkül lopott holmi kerül eladásra, a vásárlók pedig egytől-egyig lánckereskedők és igy a zsibvásár árdrágitást idéz elő. A rendőrség tiltó végzésének érvényt is szerzett. A nyolcadik kerületi kapitányság, amelynek hatáskörébe tartozik a Teleki-tér, egymásután tartotta meg a razziáit és minden vásárlót és eladót előállitott. A nyolcadik kerületi kapitányságon az uj rend óta nagyon meggyülemlett a munka. Az emberek nem tudtak belenyugodni abba, hogy az évtizedes vásári kedvezmény megszünt és mindig ujabb meg ujabb alakok kerültek be a rendőrség épületébe. Néha kétszáz előállitott szorongott a folyosókon. Az előállitottak között tényleg sok volt az ügynök és a zugkereskedő, de sok ártatlan ember is akadt. Szegény emberek tiz-husz koronás büntetést kaptak, sőt le is csukták őket azért, mert a megélhetés nehézségei miatt holmijukat elkotyavetyélték.

A nyolcadik kerületi kapitányság vezetősége Tóth Lajos főtanácsos és Koós Géza kapitány belátták, hogy ez a megoldás nem volt a legszerencsésebb és ezért tanulmányozni kezdték a kérdést. Megállapitották, hogy az uj rend még inkább felhajtotta az árakat. A szegény emberek nem kereskedhettek a maguk holmijával és kénytelenek voltak áruikat az őszereseknek eladni. Az őszeresek kihasználták az uj helyzetet és az ócska árukat olcsó pénzen összevásárolták, a piacon egyedüli eladók lettek és igy még a konkurrencia sem korlátozta az árakat. Az ócska holmik ára erre lehetetlen magasságra ugrott. A rendőrség vizsgálata szerint tehát a főkapitány tiltó végzése csak az őszereseknek kedvezett, akik természetesen a lopott holmit is nyugodtan összevásárolták. A nyolcadik kerületi kapitányság erre megkérte Sándor László főkapitányt, hogy személyesen győződjön meg a változás eredményéről. A főkapitány kiment a Teleki-térre és mindent apróra megvizsgált. Az iratokból kitünt, hogy a zsibvásárt a régi méretek között föntartani nem lehet, de a szegény embereket sem szabad elütni attól, hogy tárgyaiktól a lehető legmagasabb áron váljanak meg. A főkapitány ezekután tanácskozott a kapitányság vezetőivel és megcsinálták a Teleki-téri zsibvásár reformját.

A reformnak célja az, hogy a hivatásos üzérkedőket távoltartsák a piactól és csak azok árulhassanak, akik saját holmijukat adják el. A vásárlók között ugyanis sok volt a vidéki kereskedő, akik egyenesen a zsibvásárra utaztak föl Budapestre. Az árukat összevásárolták, tataroztak rajta valamit, aztán mint uj holmit hozták ujra forgalomba. Ezeket a gyanus alakokat és a tolvajokat kell kiirtani a zsibvásárról.

A nehéz kérdést a kapitányság már meg is oldotta. A vásárt megengedte, de kihirdették, hogy hivatásos üzérkedőknek tilos eladni és vásárolni. A kapitányság mindennap razziát tart és mindenkit igazoltat. Az igazoltattak nevét bevezeti egy könyvbe és beirják azt is, hogy mit adott el. Ha később ujra elád valamit, a könyvből kiolvassák, hogy mivel kereskedett azelőtt? Igy aztán megállapitják, hogy hivatásos üzérkedő-e, vagy sem.

Ezeket a razziákat már három hét óta tartja a rendőrség. Az üzérkedők megijedtek és messze elkerülik a zsibpiac környékét. Egy-két bátor kisérletező mégis akadt, ezeket aztán a rendőrség erősen megbüntette. Igy sikerült a zsibvásáron rendet teremteni és halottaiból ujra feltámasztani a régi Budapest egyik érdekességét. (p. ö.)

Ácsorgás és liptói turó

Az élelmiszerüzem igazgatójának nyilatkozata

Amikor a tanács a zsirért való ácsorgás kérdésében meghozta nevezetes határozatát, megjelent a városházán Reich Samu, a községi élelmiszerüzem igazgatója, hogy az uj rendre vonatkozólag átvegye a közélelmezési ügyosztály rendelkezéseit. Megkérdeztük az igazgatót, hogy mik voltak azok a szempontok, amelyek a tanácsot ennek a határozatnak a meghozatalára kényszeritették. Az igazgató a Fővárosi Hirlap munkatársának a következőket mondta el:

— A legnagyobb határozottsággal sikerült megállapitanunk, hogy az ácsorgásnak akkor, amikor az utolsó zsirjegyre is teljes fedezetünk van, nincs és nem lehet létjogosultsága. Ha a közönségnek mégis panasza volt, annak alapja csak az lehetett, hogy az élelmiszerüzem egyik elárusitó helyét jobban megrohanták, mint a másikat. Igy az egyik elárusitó helyen már régen elfogyott az áru, amikor a másikban még bőven lehetett kapni.

— Rengeteg visszaélésnek is nyomára jöttünk azonban. Ezek a visszaélések onnan keletkeznek, hogy igen sok ember és család nem használja föl a számára kiutalt zsirjegyet, hanem azt vagy elajándékozza, vagy eladja. Ezen a réven egyesek, különösen vicének valósággal házalást és nagykereskedést üznek zsirral és zsirjeggyel. Igen sok uri család ma már nyaralóba költözött, ezeknek jegyeire mások teszik rá a kezeiket. Nagyon nagy a száma azoknak, akik háztartásuk számára vidékről csempésznek zsirt és igy nincs szükségük a zsirjegyre. Végül ott vannak az orthodox izraeliták, akik tulnyomórészben csak a vajjegyet használják föl. A zsirjegy ismét szabad prédája az üzérkedőknek. Ezeknek a visszaéléseknek az volt a következménye, hogy az éjszakákon át az elárusitóhelyek előtt ülő asszonyok nagy hányada maréknak akarta beváltani a zsirjegyeket, hogy aztán az igy szerzett zsirt vendéglősöknek és megszorult embereknek uzsoraáron adhassa el. Akárhányszor magam voltam szemtanuja annak, hogy az ilyen üzérkedőkkel szemben maga a közönség foglalt el valósággal fenyegető álláspontot. Remélem, hogy a tanácsi határozat en-

nek a még az ácsorgásnál is kellemetlenebb következménynek szintén véget fog vetni.

Megkérdeztük az igazgatót, mi az oka annak, hogy ma, amikor a legelőkelőbb csemegeüzletekben sem lehet liptói-turót kapni, a községi élelmiszerüzem valóságos egyedárusitóként szerepel?

— Liptói turónak — volt a válasz — nem vagyunk egyedárusitói, ezt a cikket másutt is csak épugy kell, vagy legalább kellene kapni, mint a községi élelmiszerüzemnél, ahol azt a közönségnek mérsékelt áron és korlátlan mennyiségben bocsátjuk rendelkezésre. A liptói turó az ország egyik kiváló export-cikke és a kormány ugy intézkedett hogy a szövetséges külföldre kivihető legyen, de a termelő ugyanakkora mennyiséget, amennyit exportál, köteles a *Haditermény r.-t.* rendelkezésére bocsátani. A kormány pusztán az eljárást egyszerüsitette meg akkor, amikor a székesfőváros közélelmezési ügyosztályának kérésére a liptói turóra, erre a kiváló népélelmezési cikkre vonatkozóan a Haditerményével teljesen azonos joggal ruházta föl a községi élelmiszerüzemet, azzal a korlátozással természetesen, hogy mi csak a magunk közönségének ellátásának szükséges mennyiségre tarthatunk igényt. A többire vonatkozólag a Haditermény intézkedik és ilyenformán, hogy miként bocsátja áruba, nekem arról tudomásom természetesen nem lehet.

Az épitkezés kérdéséhez

Irta **dr. Halom Dezső** a Magyar Általános Ingatlanbank vezérigazgatója

A sok programmnyilatkozaton, ankéten, bizottsági üléseken és a közéleti és társadalmi, valamint politikai rendes és rendkivüli szerveknek megfontolásaiból és nyilatkozataiból szerencsésen elérkeztünk a következő *megállapitásokhoz:*

Az épitkezés szünetelése katasztrófális lakáshiányt eredményez. Épitkezni ma is lehetséges, ha munkaerő és szén volna. Minden más anyagot elő lehet teremteni. A vasat tulnyomó részben lehet mellőzni, pótanyagokkal ideiglenes jellegü épitkezéseknél, *csak szén mellőzhetetlen a téglatermeléshez.* Az épitkezés rendkivül drága, ugy, hogy semmiféle magas lakbérrel sem lehet azt rentabilissé tenni. *Pénzbeli áldozatokat* kell hozni, hogy épitkezés történhessék.

Ezeken a megállapitásokon tul nem jutottunk. Ezeket a megállapitásokat a gyakorlat emberei a hónapokig tartó hatósági tanácskozások nélkül is már régen tudták. Igy az egész akció meglehetősen erélytelennek látszik és ebből lakások nem fognak származni.

Az épitkezés kérdésében, mely az országban, de különösen a fővárosban életkérdéssé sulyosodott, el kell jutni ahhoz az *elhatározáshoz,* hogy az államnak milliókat kell áldoznia, akár az állam, vagy a főváros maga épit, akár magánvállalkozást akarunk ösztökélni épitkezésre. Meddő lesz minden tervezgetés és tanácskozás, mig az állam — vagy a főváros? — el nem határozza, hogy ennyi meg ennyi milliót szán épitkezésre, vagy pedig megforditva, amig az állam, vagy a főváros el nem határozza, hogy bizonyos mennyiségü lakások termelésére minden áldozatot meghoz, amely szükséges arra, hogy a lakások felépüljenek. Az elhatározás, — de nem a tanakodás — fél eredmény volna.

Tulajdonképpen nem volna tulságosan nehéz a magávállalkozást a lakáskérdés megoldására birni. Helyesebb is volna a magánvállalkozás leleményességét, alkalmazkodóképességét, ügyességét igénybe venni, mint a nehézkes mozgásu hatósági épitkezést. A sok tervezgetésnél többet érne, ha az állam vagy a város megkérdezné konkréten az arra hivatott vállalkozókat, hogy például 100 lakószoba és megfelelő mellékhelyiségek termeléséhez minő pénzbeli támogatást kér és elhatározni, hogy a legkedvezőbb ajánlatok elfogadtatnak addig, amig bizonyos számu, például 10,000 lakás épitése ilyen módon nem biztosittatott. Meg vagyok győződve róla, mert beható tájékozódást megejtettem e téren magam is, hogy ha ezt az állam vagy a főváros megpróbálná, meglepően egyszerüvé válnék ez a sulyos kérdés. Rövid határidőn belül oly konkrétumok kerülnének a döntésre hivatott hatóságok elé, melyekből könnyedén ki lehet számitani, minő áldozatot igényelne az épitkezés.

Csodálatosképen a magánvállalkozás üldözése, annak irigy szemmel való elbirálása az épitkezés kérdésében dominálló szempontnak látszik. Bármily más téren, igy a hadsereg rendkivül nagy igényeinek kielégitésénél, beletörődik az állam és a közvélemény abba, hogy a magánvállalkozás haszon nélkül nem dolgozik és belenyugszik abba, hogy a vállalkozásnak szertelen nyereségét a verseny, a pályázati feltételek, a szállitások ellenőrzése stb. korlátozzák. Más téren az eredmény nem is kedvezőtlen, mert bár egyesek tetemes hasznokra tesznek szert, ismét mások a versenyzés sulya alatt oly olcsón szállitanak, hogy veszteséget szenvednek s végeredményben a hadsereg megkapja szükségleteit olcsóbban, mintha maga teremtené elő, de legfőképen eléri azt a legeslegfontosabb eredményt, hogy szükségletei tényleg kielégitést nyernek. Ugy látszik azonban, hogy az épitkezés terén elviselhetetlen gondolat az, mikép a magánvállalkozás életre kelhetne és haszonra tehetne szert. Inkább tanácskozunk, ankétezünk hónapszámra, évszámra, próbálkozunk felelőtlen és gyakorlatlan hatósági közegekkel és türjük az idő eredménytelen mulását, semhogy a háborunak ez az égető nyomora: a lakásinség — mint a divó jelszó hangzik — egyes vállalkozók jövedelmi forrásává lehessen. A háboru folyamán a magánvállalkozás már tett kisérletet arra, hogy az épitkzést meglenditse. Két évvel ezelőtt, mikor az épitkezés szintén nehéz volt, de még inkább lehetségesnek látszott, mint ma, az épitési vállalkozók egész sora olyan irányu, valóban szerény, mozgalmat inditott meg, hogy az állam biztositson rendkivüli adómentességet az épitkezések céljára és akkor felépült volna a házaknak egész sora. Akkor nyomban felhangzott a válasz: ohó, a háborus nyomoruság nem arra való, hogy épitési vállalkozók és telekspekulánsok adómentesség formájában nemzeti ajándékot kapjanak. Nemcsak a kormány, hanem még inkább a főváros törvényhatóságának vezető személyei tiltakoztak ezen mozgalom ellen. Ez a szük látókörü félelem eredményt is szült. Nem lett meg az adómentesség, de nem is épültek házak. Ma már az adómentesség oly minimális áldozat, mely az épitkezés lehetővé tételéhez nem elégséges és melynél sokkal, de sokkal nagyobb összegü pénzáldozatokat kell majd hozni.

A megoldás gyakorlatias megkisérlése céljából kétségkivül helyes volna azt a programmot megvalósitani, melyet a főváros lakásügyi bizottsága előterjesztett. Egyszerre ugysem lehet épteni 10,000 lakást és meg kellene kezdeni bármily áldozatokkal is 500 vagy 100 lakás épitését, hogy meddő időmulasztás ne történjék.

Ezzel párhuzamosan gyakorlatiasnak gondolnám a magánvállalkozásnak olyan irányu pályázásra való felhivását, mely nemcsak az árra irányul, hanem konkréte megjelöli óhajait aziránt, mire volna szüksége. Mennyiségenként hány munkásra, mennyi épitési anyagra, mennyi téglára stb. Igen élénk képét fogjuk nyerni a szükségletnek. Az egyik vállalkozónak ma is van asztalosmunkája, burkolólapja, festőanyagja, de nincs téglája. A másiknak van cementje, az ácsmunkához fája, mesze, nabarcsa, üvegje, de hiányzik más anyagja. Igy előadva a kivánságokat, rövidesen kiderülne: mi az, ami senkinek sincs. Ilyen valószinüleg a tégla. A különböző ajánlattevők felhivása vagy kényszeritése kartellszerü egyesülésre, valószinüleg az épitési anyagok egy nagyrészének előteremtése alól mentesitené az államot, a számszerü igények pedig nemcsak annak az ellenőrzését nyujtanák, hogy a folyamatba tett városi épitkezések előnyösebbek-e, mint a magánvállalkozás, hanem egyuttal annak biztositékát is képviselnék, hogy az állam nem hoz nagyobb áldozatokat, mint ami mulhatatlanul szükséges.

Persze az ilyen ajánlati felhivásoknak nem szabadna csak a kiváncsiság komolytalan jellegével birniok, hanem olyanoknak kell lenniök, hogy a magánvállalkozást üzlettel kecsegtetve, rábirja, mikép kutasson, nyomozzon, előmunkáljon és kalkuláljon és ezzel tanakodások helyett gyakorlati eredményt produkáljon. Ekképen megtudnók azt, hogyan lehet épitkeznünk és az igy kiderülő áldozatokat meg kell hozni.

Még egy szót a tégláról. *Tégla nélkül nincs épitkezés.* Ha várunk, mig ennek a pótlására alkalmas anyag találtatik, az embereknek százezrei lesznek hajléktalanokká. A széndiktátor és a szénbizottság pedig azt mondják, hogy *téglára szenet nem adnak.* Amig ez meg nem változik, addig nem fogunk épithetni. Téglához *kell* szenet adni. Lehet keresni a módját, hogy a szén minél gazdaságosabban használtassék, hogy olyan téglanemek gyártassanak, melyekhez lehetőleg kevés szén kell, de a téglatermeléssel szemben fennálló széntilalmat meg kell szüntetni. Szén engedélyezései s lehet egyike azoknak az áldozatoknak és kedvezményeknek, melyeket az állam nyujt az épitési vállalkozás javára, akár hatósági, akár magánvállalkozás az. De az abszolut széntilalmat fentartani és mégis épitkezni akarni, olyan ellenmondás, melyet megoldani nem lehet.

Praktikus eszme az, hogy a keleti fronton leszerelendő anyagok az épitkezés céljaira átengedtessenek. Csakhogy nem szabad hétpecsétes titok gyanánt kezelni azt, miféle és milyen mennyiségü anyagok lesznek rendelkezésre, hanem közölni kell azt hivatott vállalkozókkal, vagy megengedni, hogy a helyszinén maguk tanulmányozhassák annak minőségét és mennyiségét, nehogy egyesek véletlen szemlélődése egyeseknek juttassa a tudomására, hogy mi van és mi nincs. Sőt a dolog természete azt hozza magával, hogy magánember ilyen kutatásokat nem rendezhet, hanem katonai energiával és katonai parancsesal, valamint hadviselési gyorsasággal a katonai parancsnokságok állitsák össze a rendelkezésre levő anyagokat és közöljék a nyilvánosság olyan határai között, melyeket megszab a hadviselés érdeke. Azt nem lehet bevárni, hogy lassu bürokratikus uton, vagy véletlen kutatás által tudjuk meg, milyen anyagokra számithatunk. Ellenben gyors tájékoztatás az épitkezést nagyon előrevinné.

Városházi kabaré

•••

Szerelem és hadikoszt

Saját külön állatkerti állatkertészünkkel beszélgettünk a napokban és tőle tudjuk a szomoru hirt: p a n g a s z e r e l e m a z á l l a t k e r t b e n és a zsiráfok, oroszlánok, elefántok tisztes világában nincs kilátás keresztelőre... Baj van odabenn az állatkertben is, csakugy mint idekinn és semmi kilátás arra, hogy jobb legyen a szaporodási statisztika. Itt künn a kétlábu tollatlanok világában az erősebb nemnek katonai elfoglaltsága okozza a bába-pálya teljes csődjét, az állatkertben, — igy informált bennünket az állatkertész ur — a h a d i k o s z t rontja a szerelmi hangulatot. Hiába legény a talpán az oroszlán, semmi kedve csókra-ölelésre a nyomoruságos hadikoszt mellett és szerelmi sztrájkkal opponál a háborus kosztolási metódusok ellen. És ugyanigy makacskodik a zsiráf, a zebra, a szarvas, a vadkan, — ugy hogy valósággal vigasztalan a helyzet. A főállatkertész ur kétségbe van esve, szaladgál fühöz-fához, de minden hiába, — a mai körülmények közepette nem jut öt fogás a tigris urnak. Tegnap fölkereste Windischgraetzet, de nem kapott, csak é c e t: azt tanácsolta a herceg, hogy a főállatkertész igyekezzen buzditó szavakkal szerelmi kötelességükre figyelmeztetni a menazséria szerelmi amerikázóit.

Lessz-e eredménye a rábeszélésnek, — bajos megjósolni. Bizonyos azonban, hogy komoly bajok származhatnak abból a nagy szerelmi ellanyhulásból, amely annyi könnyet-bánatot okoz az állatkert körül illetékeseknek.

Elvégre nemcsak haszontalan vadállatok élnek a székesfőváros állat-internátusában, de vannak ott hasznos állatok: derék marhák és szürke szamarak is, amelyeknél a szerelmi sztrájk, vagy ölelési untauglichkeit komoly veszedelem nemcsak a menazsériára, de tragikus végzet lehet a közélet számára is. Annyian csináltak közülök diplomáciai, politikai és más előkelő karriert, hogy kétségbeesve kell arra gondolnunk: nem a karrierek halálát jelentené-e, ha a nyomoruságos hadikoszt miatt meghalni kényszerül a szerelem az ökrök és szamarak világában is?!

Alázattal jobb kosztért esedezünk az állatkert számára. A szerelem nevében, a Köz nevében.

Gázvezetéki javitások

POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30
Telefon: József 1—48. szám.

Események

Közgyülés az alkalmazottakért. A főváros szerdai közgyülése egy-két tárgy kivételével szinte teljes egészében a főváros alkalmazottai anyagi helyzetének javitásával foglalkozik. A tanácsi előterjesztések egész tömege fog ez alkalomból fölvonulni, sajnos, ebből az alkalomból is bebizonyosodik azonban, hogy több lesz az előterjesztés, mint a segitség. *Várossy* Gyula dr. tanácsnok azokat az előterjesztéseket hozza, amelyek az oktatószemélyzet, *Kemény* Géza dr. tanácsnok-főjegyző pedig azokat, amelyek a közigazgatási alkalmazottak helyzetének megjavitását célozzák, több jóindulattal és szeretettel, mint pénzzel. Várossy tanácsnok a generális előterjesztésen kivül külön előterjesztésben foglalkozik a rendkivüli beszerzési segély engedélyezésével és a legszükségesebb élelmiszereknek és ruházati cikkeknek természetben való kiszolgáltatásával. Ugyancsak külön előterjesztés szól a közoktatási személyzet háborus segélyének ujabb megállapitásáról. Kemény tanácsnok-főjegyzőnek ugyanis hét olyan előterjesztése van, amelyek a közigazgatási alkalmazottak egyetemét, vagy nagy csoportját érdeklik. Köztük van a rendkivüli munkadijakra vonatkozó és olyan régen vajudó szabályzat is. A városatyák tehát, akik tanuságot akarnak tenni az alkalmazottak iránt való jószivükről, erre a szerdai közgyülésen bőven akad módjuk. Más egyéb azután szerdán nem is igen lesz, legföljebb, akinek kedve telik benne, *Vita* tanácsnok előterjesztésére megszavazhatja a Közraktárak tarifaemelését.

Tisztviselők választása. Hétfőn este 6 órakor a tanács rendkivüli ülést tartott, amelyen százegynehány megüresedett állást töltöttek be. A benyujtott pályázatok alapján fogalmazókat, segédfogalmazókat, műszaki főtanácsosokat, műszaki tanácsosokat, mérnököket, főmérnököket, adóhivatali és számvevőségi személyzetet neveztek ki. A választás, amely egyhuzamban kedd reggel 4 óráig tartott, sok munkát adott a tanácsnak. A névsor, amelyet érthető kiváncsisággal várnak a városházán, csak 1—2 nap mulva kerül nyilvánosságra. Itt emltjük meg, hogy a polgármester legközelebb több főhivatalnok áthelyezését fogja elrendelni. Igy *Vajna* Ede *Kemény* Géza dr. tanácsnok-főjegyző helyére kerül a városgazdasági ügyosztályba, dr. *Pichler* Ottó tanácsjegyző pénzügyi előadó lesz a pénzügyi ügyosztályban, Vajna Ede helyét a közélelmezési ügyosztályban pedig dr. *Muzsikó* István fogja betölteni, aki régebben pénzügyi előadó volt.

Már csak 390 bizottsági tag van. Három bizottsági tag hunyt el a legutóbbi napokban: *Medgyes* Simon, *Röser* János és *Darvai* Fülöp. Mind a hárman virilis jogon voltak tagjai a főváros törvényhatóságának, minthogy pedig virilista póttag már nincsen, a helyükbe senkit sem lehet behivni. A főváros törvényhatósági bizottsági tagjainak létszáma ilyenformán egyre csökken, ugy, hogy ma már *csak háromszázkilencven tagja* van a közgyülésnek.

Ács Ferenc — főszámvevőhelyettes. A tanács a státuszrendezés kapcsán azt javasolja, hogy egy főszámvevő-helyettesi állást is szervezzenek a IV. fizetési osztályba. Az uj állást *Ács* Ferenc főszámtanácsos számára szervezik, aki kitünő tehetségével, szorgalmával és tudásával méltán rászolgált erre az előlépésre.

Fölemelik a kapupénzt. A háboru folyama alatt minden megdrágult, de a kapupénz csodálatosképpen nem emelkedett. Most azonban a házmesterek is elhatározták, hogy az általános drágulással ők is lépést szándékoznak tartani és egyesületük, a Budapesti Házfelügyelők Egyesülete utján beadványt intéztek a főkapitánysághoz, amelyben a kapunyitási-dij fölemelését kérik. Az uj dijszabást 12 óráig 20 fillérben és 12 órán tul 40 fillérben kérik megállapitani. Értesülésünk szerint az illetékes körökben meg van a hajlandóság, hogy a méltányos kérelmet kedvezően intézzék el.

A városligeti Henryben a két pünkösdi ünnepnapon több ezer embernek nem sikerült jegyhez jutnia, miért is Henry igazgató elhatározta, hogy a szenzációs ünnepi müsort még néhány napig müsoron tartja. Elsején teljesen uj müsor mutatkozik be.

A háborus lakbérrendelet, irta: dr. Pongrácz Jenő budapesti ügyvéd, ára 3.— korona. Hatodik kiadásban hagyta el a sajtót, a bérlők, bérbeadók, lakáshivatalok és lakbérleti bizottságok gyakorlati utmutatója. A könyv tartalmazza az egész országban érvényes háborus lakbérrendeletet az eljárási és albérleti rendeletet. Mindezt terjedelmes és népszerü magyarázattal kisérve. Kiegészitik a háborus rendeleteket a fővárosi lakáshivatalok ügyrendjei és különféle iratminták.

Noé bárkája. A szezón szenzációjává lett a Belvárosi Szinház májusi darabja: Hatvany Lili Noé bárkája cimü szatirja, mely naponta táblás házakat vonz most is kitünően szellőztetett, hüvös szinházba. Külön nagy sikere van az előadásnak is, az együttesnek és a kiváló főszereplőknek: Mészáros Gizának, Simonyi Máriának, Ilosvay Rózsinak és Petheő Attilának.

Bucsuzás és bemutatkozás. A Beketow-cirkuszban szerdán, csütörtökön és pénteken bucsuzik a májusi müsor, amely a sikerek legnagyobbját érte el. Csütörtökön két ünnepi előadás, délután fél 4 és este fél 8 órakor. Szombaton a fél 5 órai és este a fél 8 órai előadásban mutatkozik be az uj juniusi müsor, amely szenzációsnak igérkezik. Beketow igazgatónak ismét sikerült egész sereg attrakciót és több uj lovasmutatványt cirkuszához szerződtetni. A szombat délutáni előadást félhelyárak mellett tartják.

A TŐKE

Szemle

Felemelik az őrlési dijat? — Keresztény szövetkezetek a kereskedelem ellen — Korona vagy márka? — A kényszertársulás veszedelme — Mi lesz a Központokkal?

A háboru alatt a legszemérmetlenebb árdrágitók kétségtelenül a malmok voltak. Háromszor zsarolták meg a kormányt azon a cimen, hogy nem tudnak megélni. A kormány mind a háromszor engedett és felemelte az őrlési dijakat. A malmok közben milliókat és milliókat kerestek, milliókat és milliókat helyeztek adómentes tartalékokba. Ennek ellenére ujabb árdrágitási manöver készül: a malmok negyedszer is felakarják emelni az őrlési dijakat. Ezt az oktalan és erkölcstelen kisérletet remélhetőleg nemcsak a közvélemény egyhangu szavazata utasitsa vissza, hanem *Szterényi* sem lesz más álláspontom, mint amelyet ebben a kérdésben ezideig is képviselt. Meg kell rendszabályozni a malmokat, nem pedig bonifikálni, mint eddig.

*

A *Hangya* szövetkezet a legközelebbi napokban magába egyesiti az összes magyarországi keresztény szövetkezeteket. A beolvadás részleteit is kidolgozták és a keresztény szövetkezetek központja e hó 28-án, a Hangya pedig 29-én tartja közgyülését és a két közgyülésen fogják végérvényesen elintézni a szövetkezeteknek a Hangyába való beolvadását. Ennek az uj alakulásnak félreérthetlen a célzata: a Hangya szövetkezik a keresztény szövetkezetekkel és együtt fordulnak az ugynevezett zsidó kereskedelem ellen. Mi nem féltjük a kereskedelmet, és biztosra vesszük, hogy megtudja állni a maga helyét, akármilyen versenytársa is akad. Mindenesetre azonban le akarjuk szögezni azt a tényt, hogy megindult a fegyverkezés az agrártőke részéről és ha eddig csak előcsatározások is vannak, a nagy offenziva nem fog sokáig késni.

*

Isten tudja milyen forrásból kiröppent az a képtelen hir, hogy egységesiteni akarják a márkát és a koronát. Ez a hir a maga ártatlan képében alig sejteti, hogy tulajdonképen mit is jelent. Azt jelenti, hogy egységes fizetési mérlegünk lenne Németországgal, egységes gazdasági területünk és egész exportunkat és importunkat Németország diktálná. Ez a megoldás egyenlő volna önálló gazdaságunk teljes megsemmisitésével. Épp ezért más utat kell keresni. *Fellner* Frigyes, a kiváló tudós rámutatott arra, hogy a valuta kérdése csak a termelőképesség fokozásával oldható meg, éppugy, mint egész jövendőnk. Azok a tendenciózus vagy ostoba hirek tehát, amelyek e kérdés kapcsán felrebbennek, olyan csalétkek, amelyekbe senkisem fog beleharapni.

*

Az ipari kényszertársulás eszméje kezd gyakorlativá válni. *Szterényi* annyira ragaszkodik hozzá, hogy bajosan lehet kitérniök előle azoknak is, akik ellenzik. Valószinü, hogy a kényszertársulások tényleg javulást fognak jelenteni a mai termelési renddel, illetve rendszertelenséggel szemben, de vigyázni kell arra, hogy egyes iparágak monopóliumhoz ne jussanak. Végeredményben a fogyasztó fogja megsinyleni ezt az intézkedést is, amely jóhiszemünek indul, de rosszul végződhetik.

*

Végre megmozdult a közvélemény is a központok ellen. A nagygyülés, ami ekörül lezajlott, csak jelképe volt a társadalmi elégületlenségnek, amely elől a kormány nem tudott elzárkózni. *Wekerle* és *Szterényi* egyértelmüleg kijelentették, hogy szigorubban kivánják ellenőriztetni a központokat és — ami talán még fontosabb, — egy nappal sem kivánják meghosszabbitani az életüket. Ugy érezzük, hogy az ellenőrzés époly sürgős, mint a megszüntetés. Amelyik bünös, az bünhödjék, amelyik felesleges az szünjön meg: ez az egyetlen helyes álláspont a központokkal szemben.

—

A Fabank tőkeemelése. Páratlan delelőjére jutott a *Magyar Fakereskedők Hitelintézete r.-t.*: a kis irodából *hetvenkét millió alaptőkéjü* nagy intézet lett, amelynek európai neve és tekintélye van és olyan perspektiva előtt áll, amelynek ma a kereteit sem lehet kijelölni. Ebben a nagyarányu fejlődésben irányitó része van az intézet vezérigazgatójának, *Fónagy* Aladárnak, aki hihetetlen szivóssággal és rendkivüli tehetséggel kormányozta a bankot a háboru vizein és szinte diktátori szerepet biztositott számára az egész fapiacon. Kétségtelen, hogy a *Fabank* pályafutása egyáltalán nincs lezárva s ez a tranzakció, kapcsolatban a *Fakereskedelmi r.-t.* beolvasztásával, csak egy stáció a sikerek utján: A tranzakcióról az alábbi közleményt kaptuk:

A Magyar Fakereskedők Hitelintézete R.-T. igazgatósága folyó hó 23-án megtartott ülésében elhatározta, hogy szoros érdekközösségü kapcsolatot létesit a Magyar Fakereskedelmi R.-T.-al, amely érdekközösség az intézetnél központositandó és az intézet többi érdekeltségeire is kiterjedő egyöntetü irányitás révén a termelés, értékesités és főleg a kiviteli üzlet szempontjából nagyfontosságu. Ugy ezen akció keresztülvitele érdekében, mint avégből, hogy az intézet a béke-gazdaság nagy feladataira kellően felkészülhessen és a kivitel, valamint a külföldi üzletek terén is elfoglalhassa az őt megillető helyet, az igazgatóság az intézet f. é. junius 3-ára egybehivandó rendkivüli közgyülésén javasolni fogja a jelenlegi 40 millió korona alaptőkének 72 millió koronára való felemelését a közgyülés által megállapitandó árfolyam mellett. Az ujonnan kibocsátandó 160.000 darab részvényből 100.000 darabot a kibocsátási áron egy szindikátus vesz át, amely szindikátussal a Magyar Fakereskedelmi R.-T. 80.000 darab részvényének megszerzésére, valamint a részvények kicserélésére vonatkozólag köttetik megállapodás, 4 Magyar Fakereskedelmi R.-T. részvény és 5 intézeti részvény cseréje alapján, amelyek egyformán 200 korona névértékuek és 1918.-as szelvénynyel vannak ellátva. A többi 60.000 darab részvény kibocsátási időpontjának és módozatainak tekintetében az igazgatóság felhatalmazást kér, azzal a megszoritással, hogy az elővételi jog erre a 60.000 darabra vonatkozólag kizárólag a kibocsátás időpontjában már kibocsátott összes részvények birtokosait fogja megilletni s igy ezt az elővételi jogot a Magyar Fakereskedelmi R.-T. részvényeiért cserébe adandó 100.000 drb. részvény is élvezni fogja. A Magyar Fakereskedők Hitelintézete R.-T. ezen tőkeemelés által egyrészről az ezuttal kivitelre kerülő, valamint az időközben már keresztülvitt jelentékeny tranzakciók számára a tőkeszükségletet biztositotta, másrészt ezen és egyéb érdekeltségei révén a puhafa-szakmában vezető pozicióra tesz szert.

*

A Magyar Fakereskedelmi Részvénytársaság igazgatósága legutóbb megtartott ülésében ratifikálta azoknak a tárgyalásoknak eredményét, amelyet a Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársasággal szoros érdekközösségi kapcsolat létesitésére vonatkozólag folytattak. Az igazgatóság leghelyesebbnek tartotta, ha a vállalat azzal a jelentékeny intézettel lép szoros kapcsolatba, amely a puhafaszakmában elsőrendü pozicióval bir.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este 1/2 8 órakor.
a májusi müsor utolsó hete.
A legnagyszerübb attrakciók.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 30-án 1/2 4 órakor.
Vasárnap 2-án 1/2 4 órakor. **Uj müsor.**
Nagy ünnepi előadások teljes esti müsor:
Szombaton 1-én 1/2 5 órakor fél helyárakkal mindenkinek. **Uj müsor.**

Tőkét emel az enyvuzsorás. Az *Első Pesti Spodium- és Enyvgyár R.-T.* junius 3-án rendkivüli közgyülést tart, amelyen az alaptőkéjét megduplázza, vagyis 3.600,000 koronáról 7.200,000 koronára emeli föl. A hivatalosan kiadott közlemény szerint a tőkeszaporitás „a csont- és enyviparban tervbevett további terjeszkedés céljaira" szükséges. Ha valóban ez volna a szándék, a müveleten senki meg nem ütközhetnék. Ugy sejtjük azonban és a következmények nekünk fognak igazat adni, hogy a Spodium részvényszaporitása a börzespekulánsoknak van szánva, 18,000 darab részvény helyett a jövőben majd 36,000 részvénynyel fognak manipulálni. A patronizáló bank — csaknem az összes részvények fölött rendelkezik — 200 koronás árfolyamon 18,000 darab részvényhez jut, amelyeknek árfolyama 1000 korona körül mozog és ügyes börzemanőverrel még tovább is felhajtható. Egész jó üzlet az olyan papirosnál, amely háboru előtt parin alul állott és hosszu éveken keresztül egy krajcár dividendát sem fizetett. A Spodium azonban alaposan kihasználta a háborus konjunktúrát és az enyv kilóját, amelyet békeidőben 70 fillérjével mértek, most ugyanannyi koronára emelte. Fizet is bőven dividendát, tartalékol nyiltan és titkosan, épitkezik, beruház és husz évre előre gondoskodik az esetleg bekövetkezhető inséges esztendőkről. Igy persze csak Magyarországon, az árdrágitók Eldorádójában lehet gazdálkodni, ahol az asztalos nem képes ágyat, szekrényt készitení, mert a Spodium jóvoltából nem tudja a ragasztáshoz szükséges anyagot megfizetni.

A magyarüldöző Anker. A hivatalos lap közli, hogy az „Anker" élet- és járadékbiztositó társaság e hó 31-én Wienben 59-ik rendes közgyülését tartja. Egyebet aztán nem közöl a hivatalos lap, sem üzleti jelentést, sem mérleget. Mert ehhez a magyaroknak semmi közük. Nálunk csak az üzleteit köti az Anker, hogy érdemes-e a bizalmunkra, azt nem köti az orrunkra. A magyar pénzt elfogadja, mert non olet, de egyébként vad gyülölettel viseltetik minden iránt, ami magyar. A magyar fővárosban egy ügynökségi irodát tart, ahol valami Tintner József nevü bécsi ember az igazgató. Egy kukkot sem tud magyarul, érthető tehát, hogy az Anker budapesti irodájában német a hivatalos nyelv, német az adminisztráció és német a könyvelés. Annyira német szellem uralkodik a budapesti Ankernél, hogy ez a Tintner nevü ur elüldözte Kállay Dezsőt, az egyetlen volt magyar igazgatót, akinek azt a bünét nem tudta megbocsátani, hogy a magyar nyelvet jogaiba akarta helyezni az Anker budapesti irodájában. És ezt a bécsi intézményt, amely a budapesti fiókot még kötvény kiállítási joggal sem ruházta föl, főleg magyar pénzen hizlalják, mert az Anker Ausztriában már meglehetősen lejárta magát és klientúrája főleg a magyar felekből tobzódik. Ez is egyik jele a magyar gyámoltalanságnak, ami meglehetősen indokolatlan, mert van elég hatalmas, tőkegazdag magyar biztositó intézetünk is.

A Ganz és Társa—Danubius Gép-, Vaggon- és Hajógyár R.-T. Ullmann Adolf báró főrendiházi tag elnöklésével május 25-én tartotta meg ezidei közgyülését. Az igazgatóság javaslata szerint részvényenként 160 korona, vagyis 2,880.000 korona osztalékra, 100.000 korona a nyugdijalapok dotálására forditandó, a fennmaradó 611.835 korona pedig uj számlára átvezetendő. A közgyülés elrendelte, hogy a szelvények junius 1-től kezdve részvényenként 160 koronával beváltassanak. Ugyszintén felhatalmazta az igazgatóságot, 20 millió korona névértékü kölcsönkötvény kibocsátására és az erre vonatkozó megállapodások véglegesitésére.

A Ganz-féle Villamossági R.-T. közgyülése a társaság 1,839.505 korona tiszta nyereségéből részvényenkint 8 százalék, azaz 32 korona osztalék kifizetését határozta el. A közgyülés egyuttal az alaptőkének 15.500 darab 400 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján 24 millió korona leendő fölemelését határozta el. Az uj részvényekre, melynek kibocsátási árfolyama 560 korona, az elővételi jog a régi részvényeseket illeti meg 3 : 1 arányban. Az igazgatóságba Papp János és Gaszner Pál választattak. Az 1917. évi szelvényeket junius 1-től kezdve 32 koronával a Magyar Általános Hitelbank váltja be.

A Beocsini Cementgyári Unió Részvénytársaság a napokban tartotta rendes közgyülését, mely elfogadta az igazgatóság javaslatát, hogy az 1917. évi 1,875.252 K 66 f. nyereségből az értékcsökkenési alap és a rendes tartalékalap javadalmazása után 12 és fél százalék, azaz 25 korona osztalék kerüljön kifizetésre. Ugyancsak a napokban tartotta közgyülését a Zsolnai és Lédeci Portlandcementgyárak Részvénytársaság is, mely az 1917. évben elért nyereségből az előző évi veszteség-áthozatot fedezi, osztalékot azonban nem fizethet.

A Baróti szeszfinomitó-, cognac- és likőrgyár r.-t., amely a Magyar országos bank érdekkörébe tartozik, ujabb szeszipari vállalkozással bővült. A Magyar országos bank az Allgemeine Depositenbankkal együttesen ugyanis megvette a Gustav und Leopold Adler cég schönaui szeszgyárát, mely egyike a legnagyobb osztrák szeszipari vállalatoknak. A nevezett bankok e gyártelepet a Baróti szeszfinomitó-, cognac- és likőrgyár r.-t.-hoz fogják kapcsolni, mely számottevő vállalat ezáltal a szeszíparban vezető szerephez jut. A Baróti szeszgyár különben tiz milliós alaptőkéjét rövidesen fölemelni fogja.

Az Atlantika osztaléka. Az Atlantika Tengerhajós Rt. május 27-én tartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy ez évi közgyülését junius 15-én, szombaton délután négy órakor fogja a társaság ülésteremében megtartani és a közgyülésnek öt százalékos osztalék kifizetését fogja javasolni.

A Részvénytársaság Villamos és Közlekedési Vállalatok számára cég a napokban Gulácsy Kálmán alelnök elnöklésével közgyülést tartott, amelyen elfogadták az igazgatóság javaslatát, mely szerint a 828.216 K 08 fillérnyi nyereségből 510.000 koronát osztalék kifizetésére forditanak s a részvényszelvényeket 28-tól kezdve 8 koronával a Hitelbanknál beváltják. A közgyülés sajnálattal tudomásul vette Barcza Károly igazgatósági elnöknek lemondását és az igazgatóság uj tagjaiul Kovács Izor mérnök- és dr. lovag Ullmann Andor ügyvezető-igazgatókat választotta meg. Gróf Batthyány Lajost az igazgatóság elnökévé, Menckhoff Rudolfot és Gulácsy Kálmánt alelnökökké választották.

A Dunagőzhajózási Társaság tőkeemelése. Május 29-iki közgyülése elé terjesztendő igazgatósági jelentésében közli a Dunagőzhajózási társaság tőkeemelésének módozatait. Az igazgatósági inditvány szerint a részvénytőkét 60,480.000 K-ról 14.400 darab uj, névre szóló, teljesen és készpénzben befizetett, egyenként 1050 K névértékü s 1918. január 1-től fogva osztalékra jogositó részvény kibocsátása által 15 millió K-val 75,600.000 K-ra emelik föl. Az igazgatótanács a kibocsátás módozatait, különösen a részvények kibocsátási árfolyamát saját hatáskörében fogja megállapitani.

A Magyar általános gépgyár r.-t. (Mátyásföld) 1917. évi mérlege szerint a nyers haszon az előző évről áthozott 40.512 K-val együtt 6,841.252 K (1916-ban 3,082.905 K), amiből az értékcsökkenési alaphoz 400.000 (200.000) K-t csatolnak, a költségek és adók összege 5,892.358 (2,385.933) K, ugy, hogy a 8 millió K alaptőke mellett elért tiszta nyereség 548.894 K, szemben az 1916. évi 5 millió K alaptőke mellett elért 496.972 K tiszta nyereséggel. Az osztalék, mint tavaly, 12 K, azaz 6 százalék lesz.

A Magyar Élet- és Járadék Biztositó Intézet mint szövetkezet f. hó 25-én tartotta meg 17-ik rendes évi közgyülését báró Rudnyánszky József főrendiházi tag elnöklete alatt az intézet Andrássy-uti házában. Az igazgatósági jelentés és mérleg adatainak tudomásul vétele után hozzájárult a közgyülés a nyereség felosztására vonatkozó javaslathoz és a felmentvényt megadta. A biztositott tagok soron levő csoportjai az 1903., 1908. és 1913. évben belépettek 5 százalékos nyeremény-osztalékban részesülnek. A közgyülés Mende Bódog és Szőts Pál urakat a felügyelő-bizottság tagjává ujólag megválasztotta.

A Neuschloss-féle Nasici Tanningyár és Gőzfürész Rt. most tette közzé 1917. október 31-én lezárt mérlegét, amely meglepő képet ad arról az óriási konjunktúráról, amely e vállalat osztályrészéül jutott. A vállalat 7 milliós részvénytőkéje mellett 8.4 millió brutto nyereséget ért el. Ebből a kiadások mindössze 2 milliót emésztettek fel. Az értékcsökkenési tartalék 2 és fél millióval, a gépujitási alapnak 900.000 koronával való dotálása után a tiszta nyereség 3,026.830 korona. A társaság különböző tartalékai 21.8 millió koronát tesznek ki.

A Slavonia Faipar R.-t. a minap megtartott rendkivüli közgyülésén elhatározták az alaptőkének 10.000 darab, egyenként 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása által 4 millió koronáról 6 millió koronára való felemelését.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA BUDAPEST, V., ÜGY ÖK-UTCA 8

HENRY
VÁROSLIGET.
Kitünően szellőztetett, hüvös kellemes szórakozó hely. Naponta, még esős időben is délután fél 4 órától, vasárnap és ünnepnap délután 2 órától a **nagy májusi ünnepi játékok**
A KÖRÖNDBEN elsőrangu lovasok és lovasnők, lóidomitások, bohócok és augusztok.
A szinpadon
a világvárosi varietté müsor.
Az esti diszelőadás naponta 8 órakor kezdődik és 10 óráig tart. Olcsó helyárak. Hétköznapokon gyermekek fél helyárakat fizetnek.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
V II., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8-kor a remek májusi müsor:
„Tessék beszállni."
Nagy Endre és Zerkovitz Béla. nagy revüje és az uj müsor.
SÖRKABARÉ: 1/28—II ig „Snitzer bácsi" Szőke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha. Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.
Csütörtök délután 1/24 órakor olcsó helyáru családi előadás.

Kávéház Vendéglő
Székesfővárosi Pavillon
Naponta
:: Symfonikus hangverseny. ::

SZÜRKE RÓKA
IDÉNYDIVAT
DÁN TESTVÉREK
cs. és kir. udv. szűcsök
Budapest, V., Dorottya-u. 5—7.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

BALLINIT-SOLLUX
az egyedül tökéletes és bevált
auto pneumatik pótló.
Ruganyos és nem rázza a motort. Több ezer auton van felszerelve. Sok száz elismerő levél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés boszuságot és hiába való költséget okoz. — Telefon: József 53-46.
PNEUMATIKA-BALLINIT
autóabroncsgyár, Budapest, VIII., Óriás-u. 10.

Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal.
Padló és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket csöveket stb. stb.

Alabastrom (fehér), Borostyán (chamois), Corall (rózsa) szinben.
Mindenütt kapható!

PROSPEKTUS.

Budapest székesfőváros 1918. évi 4½%-os adómentes törlesztéses kölcsöne 150.000,000 korona összegben.

Azonnal kezdődő törlesztés névértéken, 60 év alatt történő kisorsolás utján. Fokozott sorsolás és teljes felmondás legkorábban 1923. évi junius hó 1-re eszközölhető.

Budapest székesfőváros közérdekü beruházásainak folytatása céljából törvényhatósági bizottsága közgyülésének 1918. évi 158. kgy. sz. határozata és a magyar kir. belügyminiszter 1918. évi 66.348. sz. jóváhagyása alapján 150,000.000 korona összegü kölcsönt bocsát ki.

A kamatok és a törlesztések pontos fizetéseért Budapest összes jövedelmeivel szavatol. A városnak nincsenek oly kölcsönei, melyeknek a város vagyonára és jövedelmeire a jelenleginél elsőbbrendü jogaik volnának. A kölcsön kötelezvényeinek, valamint a kamatszelvényeknek adó-, bélyeg- és illetékmentességét, továbbá a kötelezvényeknek árvák és gyámoltak pénzének elhelyezésére való alkalmasságát és óvadékképességét az 1916. évi XXXI. t.-c. biztositja.

A kölcsönkötelezvények bemutatóra szólnak, magyar és német nyelven állittatnak ki és

3.000 drb **A** betüs (1— 3.000 számu) 10.000 K-ás,
8.000 drb **B** betüs (1— 8.000 számu) 5.000 K-ás,
72.000 drb **C** betüs (1—72.000 számu) 1.000 K-ás,
40.000 drb **D** betüs (1—40.000 számu) 200 K-ás

cimletre oszlanak. A cimletek a polgármester és a tanácsi pénzügyi ügyosztályt vezető tanácsnok facsimile aláirásával, valamint egy ellenörző számvevőségi tisztviselő eredeti kézaláirásával látvák el.

A kölcsön évi 4 és fél százalékkal minden év junius 1-én és december 1-én esedékes félévi részletekben kamatozik. Az első kamatszelvény 1918. december 1-én esedékes.

A kölcsön törlesztése a kölcsönkötelezvényekre nyomtatott törlesztési terv szerint 60 év alatt félévi sorsolások utján történik. A sorsolások minden év junius 1-én és december 1-én Budapesten kir. közjegyző jelenlétében tartatnak meg; az első sorsolás kivételesen 1918. szeptember 1-én. A kisorsolt cimletek 6 hóval később, vagyis a következő szelvényesedékesség napján — az 1918. szeptember 1-én kisorsolt cimletek 1918. december 1-én — névértékben fizettetnek vissza. A kölcsön fokozott törlesztése vagy teljes felmondása legkorábban 1923. junius 1-ére és ettől kezdve bármely szelvényesedékességi napra 6 havi felmondással eszközölhető.

A kamatszelvények 6 évvel, a kisorsolt vagy felmondott cimletek epdig 20 évvel az esedékesség napja után évülnek el. Elveszett vagy megsemmisitett cimletek pótlása a törvényes megsemmisitési eljárás alapján történik.

A kisorsolt kötelezvények számai és a beváltás céljából be nem szolgáltatott kisorsolt kötelezvények számjegyzéke közvetlenül a sorsolás után közzé fognak tétetni.

A kölcsönre vonatkozó minden közlemény a „Budapesti Közlöny"-ben fog megjelenni.

Budapest székesfőváros a kölcsönkötelezvényeknek a budapesti tőzsdén leendő jegyzéséről gondoskodik.

Az esedékes kamatszelvények és kötelezvények kifizetése költségmentesen történik:

a székesfővárosi központi pénztárnál Budapesten,
a Magyar Általános Hitelbanknál Budapesten,
a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál Budapesten,
a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál Budapesten

és egyéb bel- vagy külföldön esetleg még kijelölendő beváltóhelyeken.

Az uj szelvényivek kiadása ugyanezeken a helyeken költségmentesen történik.

A székesfőváros vagyonálladéka az 1916. év végével a következő volt:

Cselekvő vagyon: Ingatlanok 503,352.883.— K, butorok és felszerelési tárgyak 19,107.990.— K, anyagok és termesztmények 2,834.636.— K, cselekvő tőkék 198,419.284.07 K, haszonvételi jogok 6,472.100.— K, cselekvő hátralékok 94,900.846.50 K, pénzkészlet 10,438.621.37 K. Összesen 835,526.300.94 K.

Teher: Kölcsönök: 521,924.761.46 K, folyó tartozások 22,647.853.19 K, kétes követelések 3,743.862.08 K, fenntartott hitel 29,554.073.12 K. Összesen 577,870.549.85 K.

Tiszta vagyon 257,655.811.09 K.

Budapest, 1918. május havában.

Budapest Székesfőváros Tanácsa.

Aláirási felhivás.

Vonatkozással Budapest székesfőváros tanácsának fenti hirdetményére, a kibocsátásra kerülő

150.000,000 kor.

1918. évi 4½%-os adómentes törlesztéses Bpest székesfővárosi kölcsön

ezennel nyilvános aláirásra bocsáttatik.

Az aláirás

1918 május 29-től junius 1-ig bezárólag

az egyes aláirási helyeknél szokásos üzleti órákban történik és pedig:

Budapesten: a székesfőváros központi pénztáránál,
a Magyar általános hitelbanknál,
a Pesti magyar kereskedelmi banknál,
a Magyar leszámitoló- és pénzváltóbanknál,
az Angol-osztrák bank budapesti fióktelepénél,
az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztárnál,
a „Hermes" magyar általános váltóüzlet r.-t.-nál,
a Magyar kereskedelmi hitelbank r.-t.-nál,
a Mercur váltóüzleti r.-t.-nál,
a Nemzeti takarékpénztár és bank r.-t.-nál,
a Budapest-lipótvárosi takarékpénztár r.-t.-nál,
az Első magyar iparbanknál,
a Hungária bank r.-t.-nál,
a Magyar Országos bank r.-t.-nál,
a Nemzeti pénzváltó r.-t.-nál,
a cs. kir. szab. Wiener Bankverein magyarországi fióktelepénél,

továbbá **a magyar szent korona országainak területén: a fentemlitett pénzintézetek összes fiókjainál.**

Az aláirásra nézve a következő feltételek állapittatnak meg:

1. **Az aláirási ár 96 százalékot tesz, hozzáadva az 1918. évi junius hó 1-től az átvétel napjáig járó 4 és fél százalékos folyó szelvény-kamatokat.**

2. Az aláirás bejelentési ivekkel történik, melyek a fentemlitett aláirási helyeken költségmentesen kaphatók.

2. Az aláirás bejelentési ivekkel történik, melyek a fentemlitett aláirási helyeken költségmentesen kaphatók.

3. Az aláirás alkalmával az aláirt összeg 10 százaléka biztositékképen leteendő és pedig vagy készpénzben, vagy olyan a napi árfolyam szerint számitandó értékpapirokban, melyeket az illető aláirási hely elfogadhatóknak tart.

4. Az láirás alapján átengedendő névérték az aláirás befejezte után mielőbb megállapittatik s arról az aláirók értesittetnek, minden aláirási helynek jogában áll az egyes feleknek átengedendő összeg magasságát belátása szerint meghatározni. Ha az átengedett összeg az aláirt összegnél kevesebbet tenne, a biztositék felesleges része azonnal visszaadatik.

5. Az aláirás alapján átengedett kötvények átvétele 1918. junius 15-től kezdve a teljes ellenérték megfizetése ellenében ugyanannál a helynél eszközlendő, ahol az aláirás történt; az aláiró köteles azonban az átengedett cimletek névértékének 50 százalékát 1918. junius 15-én és 50 százalékát legkésőbb 1918. julius 5-én — 1918. junius 1-től az átvételi napig járó 4 és fél százalék szelvénykamattal — átvenni. 10.000 K-ig terjedő összegek 1918. junius 15-én osztatlanul fizetendő meg.

6. A végleges kötvények elkészitéséig a Budapest székesfőváros részéről egységesen kiállitott ideiglenes elismervények adatnak ki az aláiróknak, mely elismervényeknek végleges kötvényekre való kicserélése annak idején költségmentesen ugyanazon helyen fog megtörténni, ahol az ideiglenes elismervények kiadattak.

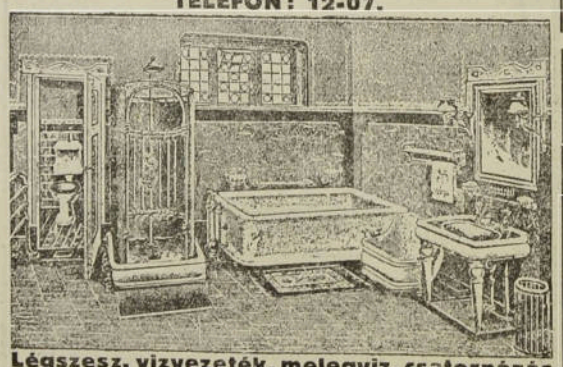
7. Bejelentések, amelyek bizonyos meghatározott cimletekre szólnak, csak annyiban vehetők figyelembe, amennyiben ez az aláirási helyek mérlegelése szerint lehetséges.

Budapesten, 1918. május havában.

Magyar Általános Hitelbank, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank.

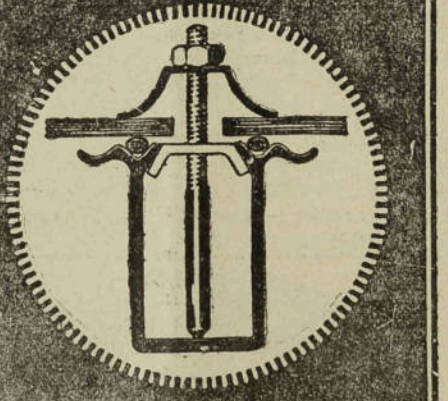
HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

STERNBERG
HANGSZERGYÁR
BUDAPEST RÁKÓCZI-ÚT 60

Beszélőgépek.
Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. .. .. 160.— K
Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a Sternberg-Etofon 300.— K
Lemezek darabja.. .. .. 8.— K
Árjegyzék ingyen! 6170
Rendelésnél előleg küldendő.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam Budapest, 1918. junius 5-én 23. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A gyomrunk

ma a legféltettebb kincsünk, ő az, akié minden atyai gondosságunk, szerető ápolásunk. A háboru elkényeztetett kis árvagyerekké tette ezt az azelőtt lenézett emberi szervet és ma ott tartunk, hogy egy városi tanács egész müködését aszerint itéljük meg, hogy milyen közélelmezési politikát csinált. A költségvetés nem lehet olyan tanulságos ma Budapest lakossága számára, mint az, hogy miket kér a közélelmezési miniszteriumtól félévi közélelmezési jelentése kapcsán a főváros tanácsa.

Megelégedéssel kell konstatálnunk, hogy a tanács, amelynek müködését bizony igen sok tekintetben szigoru kritika alá kell venni, közélelmezési kérdésekben megmaradt amellett a pesszimizmus mellett, amelyet *Folkusházy* még a háboru első esztendejében oltott beléje. A pesszimizmus szérumja megfogant és ezáltal elértük azt, hogy négy keserves háborus esztendő alatt egyetlen-egyszer volt csak egy huszonnégy órán át kenyérbeli megszorultságunk és az apróbb muló bajokat leszámitva, nagyobb kellemetlenségünk csak a margarinnal való találkozásunk alkalmával volt. Óvatosan, mindent előre biztositva, mindig a legrosszabbra számitva lehet ma csak közélelmezést csinálni és a városházán megtanulták, hogy ez az egyetlen norma, amelyhez végletekig, körömszakadtig ragaszkodni kell. Nem árt egy futó pillantást vetnünk arra ,hogy melyek azok a pontok, amelyekre nagyobb gondot kell forditani, hol lehet és hol kell könnyiteni a lakosság helyzetén. Elsősorban a liszt kérdésében kell megmozditani minden követ, hogy mi, az agrárállam fővárosának lakossága megkapjuk azt a fejkvótát, amelynek hiánya már eddig is sok szenvedést okozott a lakosságnak, amely a drága hus és az állandó főzelék- meg tojáshiány mellett legalább elegendő kenyeret és tésztát akar enni. E tekintetben más a német és az osztrák helyzet, mert ne felejtse el senki, hogy mi vagyunk a tésztaevő ország, amely, sajnos, mindenkor leginkább rá volt szorulva Karlsbad gyógyitó vizére. Hogy ez sikerülhessen, a főváros természetesen állást foglal a gabonának a cséplőgépnél való lefoglalása mellett, amely még mindig humánusabb eljárás, mint a részletekben való, örökkön megismétlődő, ezerszer zaklatóbb rekvirálás.

Eljutottunk az államszocializmus beteljesedéséhez, amikor a közszükségleti cikkek fölött csak az emberek közületei parancsolhatnak, de az egyének nem. A városi lakosság is megkövetelheti a maga kenyerét, mert a város is tesz annyit a faluért, mint a falu a városért. Legyen ott tehát Budapest magtárában már az összel mind az a kenyér, amit a jövő esztendőben meg fogunk enni. De legyen ott a hidasban a kellő mennyiségü hizó malac is, legyen ott a disznóknak szóló kukorica, legyen bab, borsó, lencse, bizzanak a fővárosban, amely négy esztendőn keresztül jól spórolt, jól sáfárkodott.

De gondoskodni kell más élelmiszereink kellő mennyiségéről is. Emeljék fel a régi magasságra a cukor fejadagját, akadályozzák meg a tojással való visszaéléseket, adjanak a szegény népnek, ha az állam ráfizetésével is, olcsó hust, mert aki dolgozik, annak, ha másra nem is, de arra, hogy egyék, mindenesetre joga van. Háritsák el a veszedelmet, ami már a közeli hónapokban a zsir miatt ránk várakozik. A főváros idejekorán teszi meg e tekintetben előterjesztő lépéseit, senki sem mondhatja majd, hogy későn jelentettük be az igényeinket.

Fullánkok

...

Az autotaxi

benzinhez jutott és a mai közlekedési mizériák között boldogan üdvözöljük a hirt, hogy negyven kocsi áll ismét majd forgalomba. Hogy ezt a boldogságot ujra tarifaemeléssel fogják majd a vállalkozók megünnepelni, erre sem igen vetünk ügyet. Ha mást nem, azt mindenesetre el fogjuk érni, hogy a hadimilliomosok átengedik a helyüket a villamoson, ami — tekintettel ennek a társadalmi osztálynak veszedelmes elterjedésére — nem lesz lekicsinylendő térbeli nyeresé.g Az autotaxi olyan mint a fiatal liba. Valaha a polgárembernek is jutott belőle ha ki akart rugni a hámból, ma azonban a pincér a hadimilliomosnak is csak a fülébe meri sugni, hogy mit kóstál egy porció. A közlekedési ügyosztály azonban megfeledkezik arról, hogy neki elsősorban nem a dusgazdagok kényelméről kell gondoskodni, hanem arról, hogy a munkába sietö polgárság közlekedési eszközhöz jusson. Erre a célra pedig valószinüleg alkalmasabb lett volna, ha a negyven kocsira való benzinből inkább néhány autobuszt helyeznének üzembe. Az autobuszok azonban tovább is háborus álmukat fogják aludni, s mi koptathatjuk tovább a cipőnket, amelyről ma még nem tudhatjuk, hogy lesz-e és mikor lesz utódja?

A pékek

a héten csatázó kedvükben voltak. Nagyokat huztak a malmok fejére, támadták az agráriusokat és kegyetlenül neki rontottak a Zsákelosztó Hivatalnak. És mindjárt — panaszaik kapcsán — levonták a konzenkvenciát: fel kell emelni a kenyérárakat. Nekik nem az a fontos, hogy a visszaéléseket megtorolják és mindenkinek az üzletét a rendes medrébe szoritsák vissza, hanem az, hogy ők is résztvehessenek a nagy osztozkodásban. A tanácsnak azonban nem szabad elfelejtenie, hogy ha semmit sem lehet megóvni az uzsorától, a kenyérnek nem szabad semmiképen az uzsora karmai közé kerülni. A pékeket sem kell külön szánni és megsajnálni, mert az ő soraikban sem egészen ritkák a hadimilliomosok.

A margarin

engedelmeskedett Sümegi Vilmosnak. Az uj tanácsjegyzők ugyan nem magyarositották meg a nevüket, de a margarinból már ételzsir lett. Ugy látszik a tudós, de végtelenül jámbor vegyész urak azt hiszik, hogy a budapesti közönség gyomra annak idején nem a margarint, hanem csak annak idegenül hangzó nevét nem tudta bevenni. Az ételzsir álarcában tehát a margarin ujabb offenzivára készülödik és ezt annál inkább jogosan teheti, mert a főváros tanácsa máris bejelenti, hogy az idő öszrehajlásával már nem lesz elegendő disznózsirunk, ha csak a közélelmezési miniszter nem gondoskodik rólunk. Bien Sámuel és fiainak tehát minden oka meg van arra, hogy dörzsöljék a markukat, mert két margarin készitésre berendezett gyáruknak lesz mit cselekedni.

A kereskedelmi kikötő és a balparti csatornázás

A költségvetés készen van, az uj kölcsön is utban, annak, hogy egyet-mást, a legszükségesebbeket meg lehessen valósitani, a pénzügyi lehetősége megvan. Sajnos csak a pénzügyi lehetősége, mert egyébről semmiről sem lehet szó. Fölkerestük Fock Ede tanácsnokot, az ut- és csatornaépitési ügyosztály vezetőjét és megkértük nyilatkozzék a Fővárosi Hirlap számára legközelebbi terveiről és szándékairól. Fock tanácsnok a következőket volt szives elmondani:

A kereskedelmi kikötő partfalai.

— A pénzügyi lehetőségek mellett ott állanak azok a lehetetlenségek, amelyeket az anyaghiány és az anyagárak horribilis magassága miatt nem tudunk leküzdeni. A keleti harctéren valamint a budapesti erődépitésnél felszabaduló anyagokra, különösen a gömbvasakra nézve bejelentettük igényeinket, ezideig azonban igéreten kivül még semmit sem kaptunk.

— Első dolgunk lenne természetesen a budapesti *kereskedelmi kikötő* megépitése. Most van folyamatban a *kikötő partfalának* méretezése, amely rendkivül fontos és nehéz munka. Olyan pontos és lelkiismeretes munkát kell végezni, amilyenhez fogható alig van. Meg is kezdjük a partfal épitését, mihelyt a kellő anyag rendelkezésünkre áll. Vasat igértek, de még nincs, Resicáról fogjuk kapni, de nem tudták garantálni, hogy mikor. Cementünk van már és pedig egyrésze már a helyszinére is érkezett.

— A partfalméretezés a legfontosabb feladat. Hogy milyen felelősséggel jár, arra alig tudnék jellemzőbbet mondani, mint azt, hogy *semmi néven nevezendő épitmény nem dölt be még annyi, mint partfal és támfal.* Egy partfalnál olyan dinamikai határok lépnek fel, hogy azok igen könnyen rombolni tudnak. Rendesen viz megy az épitmény alá és az okozza a veszedelmet. Nemrég például az Albrecht-uton volt bajunk egy támfallal, amely egy miliméterrel elmozdult és összeomlással fenyegetett. A támfalat sikerült megmenteni, de csak nehezen tudtuk megállapitani, hogy a bajnak az oka abban rejlett, hogy valahol a támfal fölött *egy vizcső megrepedt.* Tanácsnokságom elején 1912-ben összesen öt támfallal volt bajunk, az Albrecht-utival, az Ilona-utival, a Csónak-utcaival, a Mechwart-szobor mellettivel és az alagutival. Egy év alatt öt támfal! Az ok természetesen a régi rosszul sikerült méretezésben rejlett. Épen ezért a kereskedelmi kikötő partfalainak méretezése, amely most van folyamatban, a legnagyobb gondossággal folyik.

— A budapesti erődépitési igazgatóság, amelynél igen nagy mennyiségü gömbvas szabadul föl, megigérte, hogy juttatni fog a kereskedelmi kikötőnek. Eddig még nem kaptunk, de bizunk a szives igéretben. Ha aztán vas lesz, akkor *megkezdjük a partfal épitését.* A közgyülés ezeknek a munkálatoknak a megejtésére *két millió koronát engedélyezett* és meg vagyok róla győződve, hogy ha a terveket bemutattuk, a miniszter engedélyezni is fogja ezt az összeget.

Az Alagut viztelenitése.

— Az imént tanácsnok ur az Alagutat emlitette, — mondottuk — mennyire vannak az Alagut viztelenitési munkálatai?

— Az Alagut viztelenitése természetesen állami feladat. A munkálatok tárnákkal *Zie-*

linszky Szilárd tanár tervei szerint folytak és kitünően sikerültek. Most már csak a pótmunkákat kell megcsinálni. Ezekre a viztelenitési pótmunkákra még 300.000 korona van előirányozva. Mi most azt kivánjuk a kormánytól, hogy vagy csinálják meg ezeket a pótlásokat, vagy adják át nekünk a 300.000 koronát és mi intézzük azt el.

A balpart általános csatornázása.

— A kereskedelmi kikötő partfelépitésén kivül vannak-e tanácsnok urnak sürgősen megvalósitandó tervei? — kérdeztük.

— A legfontosabb, legnagyobb terjedelmü munkánk természetesen a *balpart általános csatornázása* lenne. A terveket, amelyekről a *Fővárosi Hirlap* már egy év előtt bő tudósitást adott, kinyomattuk, mert nemcsak a laikusokkal akarjuk ezt megismertetni, de egyben müszaki embereknek is fontos, hogy egy ilyen nagy munkát, amely egyedülálló az egész országban, megismerjenek. A csatornázás tervét különben megküldöttük a fővárosi közmunkák tanácsának is, amely most tárgyalja ezt. A főváros azután, mihelyt a viszonyok engedik, megkezdi az épitkezést. Ma azonban — sajnos — olyan a helyzet, hogy meg sem lehet mozdulni. Hiába, a cement métermázsája a háboru előtt 3.50 koronába került, ma pedig 19 koronát kellene érte fizetni. Ilyen árak mellett csatornát épiteni igazán a lehetetlenségek közé tartozik.

Az Átlós-ut megmentése.

— Igen sürgős feladatnak tartom a *Kelenföld rendbehozatalát.* Itt az *Átlós-utnál* vannak állandóan bajok. A Sasad-vidéki vizek futnak le ide és gyakran elöntik az Átlós-ut keresztezését. *Ezt a munkát házilag szeretnénk elintézni,* mivel a mai drágaság mellett vállalatba adni aligha lehet. A tervünk az, hogy mielőtt ezek a Sasad-vidéki vizek a völgybe lejönnek, azokat az Ormezőn át levezetjük a Határárokba. Mihelyt lehetséges, ezt a munkát is szeretnénk megkezdeni.

— Megemlitem még, hogy az Arany-hegyi árok mütárgya már készen van. Most az Óbuda állomás alatti két mütárgyat fogjuk elkezdeni. A vasuttal e tekintetben már meg is kötöttük a szerződést.

Minden tönkrement

A vizművek katasztrófája — Az utburkolat és a növényzet romlása — Eltüntek a pálmák

Ujra feljajdul a főváros. A háborus terhek anyonnyomnak bennünket, a bajok sokasodnak, a költségvetés óriási, bár eddig ki nem deritett deficittel zárul, a főváros lakosságának nyakába uj pótadók zudulnak, uj adósságok gondjai szállnak a fejünkre: mégis mindez elviselhető lenne, ha nem kellene mindig és mindig, ujra és ujra a háborunak azokra a terhére, rombolására gondolni, amelyek majd csak a béke visszatértével fogják igaz valójában a hatásukat éreztetni.

Meg kell állapitani fájdalmasan és reménytelenül, hogy *a főváros közmüvei egytől-egyig teljesen tönkrementek.* A közmüvek mai tarthatatlan helyzetének szanálása érdekében tudtunkkal hónapok óta piszmognak a városházán egy felterjesztésen, amelyet a kormányhoz akarnak intézni. A felterjesztés ma sincsen kész, közben pedig a pusztulás, a romlás, a talán soha nem pótolható tönkremenés folytatódik tovább. Tulajdonképpen a kormányhoz intézendő felterjesztésnek sem lehet komoly jelentőséget tulajdonitani. A főváros azt *az ötven millióját* sem kapta még meg, amelyet jogosan követel vissza az államtól, mert azt az állam helyett adta ki, az államnak előlegezte. Egyelőre nincs is rá reménység, hogy meg is kapja. Igéret ugyan van, de a valóság még nem jelentkezik.

Ezzel szemben van kormányrendeletünk arra, hogy a vizvezetékeket a béke helyreálltával parancsoló közegészségügyi szempontok miatt teljesen rendbe kell hozni. A vizvezeték állapota amugy is olyan tarthatatlan, hogy *Bódy* Tivadar dr. polgármesternek ma leginkább az képezi gondját, hogy e tekintetben valamit csináljon. A *Fővárosi Hirlap* munkatársának alkalma volt kiváló szakértő véleményét kikérni, aki a következőket jelentette ki:

— Sajnos — *a polgármester jószándéku törekvései valószinüleg még igen sokáig meddők fognak maradni.* Az épitkezésnek ma a legkisebb mértékben sincsenek meg a módjai és kétségtelen, hogy bár a vizmizériáknak igen nagy részben a Duna alacsony állása és a házakban levő vizcsapok megromlása az oka, mégis nem lehet eltitkolni, hogy *a vizvezeték körül a régmultban helyrehozhatatlan és könnyelmü mulasztások történtek.* Azokat a kutakat, amelyeket most akarnának, de nem tudnak megépiteni, régen meg kellett volna már épiteni. Ugyanaz a könnyelmüség és nemtörődömség uralkodott e tekintetben, mint például a csatornázás terén, ahol szintén nem gondoskodtak másról, csak a momentán szükségletről. Az Ördögárok miatt 1867 óta nem volt veszedelem. 1867-ben azonban katasztrófát okozott. *Fock* Ede tanácsnoknak valósággal harcolni kellett azért, hogy megértesse, hogy *a katasztrófa bármely pillanatban megismétlődhetik.* Mindenki azon az álláspontón volt, hogy 1867 óta csendben volt az Ördögárok, tehát más megoldandó feladatokra sürgősebb a pénz. Igy volt ez a vizvezetékkel is. A különbség az, hogy az Ördögárok ma már elintézettnek tekinthető és pedig egy uj katasztrófa beállta előtt, a vizvezeték dolga pedig *Buzáth* tanácsnok minden erélye és *Kajlinger* igazgató minden szakértelme dacára szinte el sem intézhető és feltétlenül katasztrófa előtt állunk, ha ugyan már benne nem vagyunk. Ami a Duna vizállását illeti, ez idő szerint kielégitő a magasság, ellenben nem lehet tudni, hogy a közeli napokban megint nem fog-e leszállani, mert a Duna felső szakaszain ismét igen alacsony a vizállás, ami természetszerüen hozzánk is el fog rövidesen érkezni. Általában ami a vizállást illeti, erre is előre lehetett számitani. Tudományosan megállapitott tény, hogy a csapadék terén mintegy tiz esztendőnkint változnak a szük és a bő esztendők. Különös és szomoru játéka a sorsnak, hogy éppen a világháboru legsulyosabb esztendejére esik az alacsony vizállás. Hogy csak egy jellemző példát mondjak, amig a főváros a Villányi-uti csatorna kitorkolását épitette, állandóan vizben kellett dolgozni, most, hogy készen van, szárazon merednek ki a sekély vizből a kész müvek.

Informátorunknak a vizművek szomoru állapotáról szóló fejtegetése azonban nem egyedülálló. Ugyanezek az állapotok a csatornázás tekintetében. Itt ugyan a legteljesebb erőfeszitéssel és házi kezelésben végzett munkával a legsürgősebb dolgokat elvégezték, de a nagy, a jövőre vonatkozó tervek, amelyek mind készen vannak, kiviteléhez az anyaghiány és a munkáskézben való hiány, no meg a rettenetes anyagárak miatt nem lehet hozzáfogni.

Még siralmasabbak az állapotok az *utburkolatok* terén. Itt olyan a romlás és a pusztulás, hogy nincs segedelem. És igen soká nem is lesz. A katonai automobilok, amelyek vaskerekeikkel meg nem engedett sebességgel vágtatnak végig a főváros utcáin, mindent helyrehozhatatlanul tönkretettek. A főváros, — mint megirtuk — e tekintetben érintkezésbe lépett a katonai hatóságokkal. A tárgyalásokat lefolytatták, a katonai automobilok azonban tovább is a régi sebességgel rohannak végig a főváros tönkretett utjain. Természetesen sietős az utjuk, de a főváros nem fogja kibirni a terheket, amelyek a töméntelen rombolásból származnak.

Hasonlóképpen vagyunk a közterek parkjaival is, amelyek kellő gondozás hijján teljesen tönkrementek. A fü ugy elpusztult, hogy ha egyszer vége lesz a háborunak, pótlásukról szó sem lehet, mindent ujra kell vetni. Ma gondolni sem lehet a gondozás fokozásáról, mert nincs ember, de hiába is lenne minden a mai vizhiány mellett, amikor majd a nyáron megint nem lehet majd öntözni. Teljesen tönkrementek a fák is, a legértékesebb növényzetet elpusztitotta a vizhiány. Szinte kiszámithatatlan a kár, ami ezen a réven a fővárost érte. Ami még menthető, azt most még megmentik. A pálmák máris eltüntek az utcákról és terekről. Mindössze a Pázmány- és Verbőczy-szobor előtt szomorkodik nehány. A többi elmenekült a pesti utcáról, üvegházakban luzzák meg magukat szegények...

Csöndes részvétlenség

Képek a mult heti közgyülésről

A városatyák energiája, türelme és kötelességtudása, ugy látszik, teljesen kimerült a választásokban. Megválasztották a főpolgármestert, a polgármestert, az alpolgármestereket, a tanácsnokokat, a jegyzőket és ezzel ugy vélik, eleget tettek kötelességüknek, városatyai ténykedésükben joguk van absztinenciát gyakorolni. A tanitók és tanárok ügyéhez nem kell a voksoknak felvonulni, a megrovási kalandokat meg majd ugy is elmondja valaki, akad majd olyan is, aki a részvét és jóindulat hangjait pengeti meg. A zenekar jól fog müködni és ez a fontos. Személyes megjelenés nem kötelező. Bezzeg, amikor főpolgármestert és polgármestert választottak, mindenki sietett alibit bizonyitani, az alpolgármesterekkel, az uj tanácsnokokkal is emlékeztető kézfogásokat váltottak: ne felejtsd el én is rád szavaztam. Még a jegyzőknek is megveregették a vállukat: aztán megbecsülöm magadat fiam, mert én is rád szavaztam. A tanitók? Ki törődik övelük?

Pedig nagy cécó volt azért ez is. Közönség ugyan kevés volt, de szónokok annál többen. Szilágyi Károly kezdte, akinek pattogó beszéde éppenséggel nem tudott összhangot találni az elegikus témával, Nigrinyi György is elmondta az obligát beszédet, amelyet az obligát részvétlenség követett és amelynek a végén, mint minden felszólalásánál, az érdeklődés ebben a kérdésben nyilvánult meg:

— Mit akart? Mit mondott?

Válasz sehol a messze láthatáron...

Csukássy Jenő dr. öregesen részletezte a dolgokat, mig Szigeti János temperamentumosan szállt a tanitók további igényeinek védelmére.

Közben még Hock János mondott szenzációs, de nem éppen rokonszenves beszédet. Nem annyira a tanitók érdekeit képviselte, mint inkább széljegyzeteket füzött Bódy polgármester nagy port fölvert mondásához, hogy „a botnak is két vége van." A józsefvárosi plébános a maga tökéletes ékesszólásával a bot másik végét suhogtatta meg a tanitók fölött, de nem igen csalódunk, ha azt hisszük, hogy mindenekfelett a polgármesternek akart aprő szivességet tenni. Az igazi szónoki siker az, ha valaki a kitüzött célt eléri. És ez valószinüleg sikerült is az Aranyszáju János papnak.

János pap szordinósan kezdte. A fixfizetéses alkalmazottak szomoru helyzetéről beszélt, a következő pillanatban azonban már husángolni kezdett. Előbb a lapokat vágta fejbe, amelyek szerinte, amikor a tanitóknak fogták pártját, kortespolitikát üztek. Valószinüleg ők is, mint a német nehézipar, lapokat vásároltak Budapesten... Majd megrótta a tanerőket azért, mert aggresszivek voltak a polgármesterrel szemben, pedig csak egy perccel előbb mondta az aranyszáju pap, hogy a fixfizetéses alkalmazottak is ugy szerepelnek, mint a nyul az agarászatban. A nyulnak ugy kell futni, ahogy az agár kergeti. Hát a tanitókat a Sorsnak nevezett agár már ugy megkergette, hogy keserü kifakadásokra nyilt a szájuk.

A nagy kioktatás után azonban megint szánalomra ajzotta föl a szivüket. A hitoktatóknak a nyomorát festette le rikitóan sötét szinekkel. Az ember szive megesett a szegény papokon, akik kénytelenek 1400 koronás reverendában járni. Vigasztalásul valaki azt mondta, hogy de legalább a reverenda alatt lyukas nadrágot viselhetnek. Viszont, amikor arról szólt Hock János, hogy milyen drágán fizetik meg szegények a vendéglői kosztot, hamarosan kész volt a profán felelet:

— Miért nem engedik megházasodni szegényeket?

Bódy polgármesternek is volt még nehány szava, a közgyülés többi része aztán még az eddiginél is csöndesebb részvétbe veszett bele, pedig olyan értékes szónok is volt, mint Waigand József dr. A főszerepet ezután a szegény Hajdu Gyula játszotta, aki siró, könyörgő hangon járult oda minden távozó bizottsági taghoz, aki a kalapját kérte:

— Kérem szépen bizottsági tag ur, tessék még egy kis ideig maradni, a szavazásnál legalább száz jelenlevőre van szükség.

Hajdu Gyula rábeszélő tehetségének fényes bizonyitéka, hogy a tanitók fizetésrendezéséről szóló javaslatot 115 szóval fogadták el. Ennyi embert sikerült jobb utra téritenie. És nevezetes, hogy mind olyanokat válogatott ki, akik igennel szavaztak.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Déri alpolgármester munkaprogramja

A háztartás helyreállitása, a 150 milliós kölcsön fölhasználása, az iskolák fölszabaditása, a tanitók fizetésrendezése, a kereskedelmi kikötő épitése és a vizvezeték kibővitése

Déri Ferenc dr., a főváros első alpolgármestere, több bizottsági ülésen nyilatkozott már programmjáról. Amiket szájából hallottunk, nagystilü munkásságot helyeznek kilátásba. A főváros mai helyzetének teljes átérzése, a megoldási módok között való bölcs választásai mind olyan tényezők, amelyek a remények légiőit kelthetik működése iránt. A fővárosnak Déri mindenkor legnagyobb erősségei közé tartozott, de sokkal inkább az lett ma, amikor a polgármester első segitőtársaként páratlan agilitással kezdett hozzá az alkotó munkához, amelyben mindenkor vezetett. A fővárosi adminisztráció legfontosabb ügyosztályainak ellenőrzése és irányitása van ma a kezében. A legteljesebb megnyugvással kell látnunk, hogy a főváros pénzügyei, tanügye, közgazdasági és közlekedési ügyei fölött ő őrködik és ő az, aki a vizmizériák enyhitése körül foglalatoskodik. A megingott háztartási mérleg, a főváros jövendő kulturája, a vizkérdés megoldása, a mindinkább előtérbe nyomuló közgazdasági érdekek és a tönkremenőfélben levő közlekedés mind olyan életérdeke ennek a városnak, amelyek rá vannak szorulva Déri Ferenc munkájára, szorgalmára, tehetségére és találékonyságára.

Most, hogy Déri alpolgármester soha nem lankadó lelkesedésével, agilitásával és munkájával dolgozni kezd, megkérdeztük jövő programmjáról, amelyet a következőkben volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt kifejteni:

Józan takarékosság.

— A pénzügyek terén a legeslegelső feladat természetesen a *háztartás egyensulyának helyreállitása.* Amikor azonban a főváros deficitjéről beszélünk, ebben a tekintetben bizonyos szétválasztást kell tennünk. Vannak ugyanis a fővárosnak olyan költségei, olyan kiadásai, amelyeket egyenesen az állam helyett eszközölt. Ezeket a kiadásokat az államnak jogszerüen, de többszörös igérete alapján is *meg kell téritenie.* Annál a deficitnél, amely még az állami visszatérités után fennmarad, a fedezetről a fővárosnak kell gondoskodni. A deficitek halmozása természetesen nem lenne helyes politika. Persze a háztartás egyensulyának helyreállitása szempontjából igen fontos a *takarékosság,* azonban nem a mindenáron való takarékosság, amely nem lenne tekintettel a meglevő helyes dolgok esetleges visszafejlődésére. Józan takarékosságra van szükség, amely számol az erőkkel és *amely amellett nem veszélyezteti a fejlődést.* Ami még ezenkivül szükséges a jövedelmek fokozása tekintetében, azt a törekvést lehetőleg olyan alapokra kell fektetni, hogy *azok a jövedelmek a főváros iparának és kereskedelmének fellendüléséből keletkezzenek.* Ez a legbiztosabb alap, amelynek azonban lépést kell tartania a kiadásokkal. *Ha az ipar és a kereskedelem megfelelő gondozásban részesül,* akkor a bevételi források nyujtani fogják nemcsak a mai keretekben, hanem a további fejlődésben is a szükségleteket.

Gyümölcsöző beruházásokra fordítják a kölcsönt.

— A *kölcsön felhasználása* igen szoros összefüggésben van a háztartás rendezésének kérdésével. Ebben a tekintetben csak az lehet a helyes szempont, hogy *olyan kiadásokat, amelyek a rendes, folyó szükségletek révén állanak elő, a kölcsönből fedezni nem szabad,* hanem ezeket *csak beruházásokra* szabad forditani. Még pedig olyan beruházásokra, amelyek *nemcsak meghozzák kamatjukat, hanem közreműködnek abban a tekintetben is, hogy fokozzák a polgárság keresőképességét és bő keresetalkalmat nyujtanak a polgárságnak.* Csak ezen a módon lehet megakadályozni, hogy a főváros tulságosan el ne adósodjék, hanem inkább fokozza a vagyonosság mértékét, amely szükséges a nagy feladatok megoldására, amelyek szociális, kulturális és gazdasági téren várnak egy olyan közületre, mint a főváros.

Budapest kulturájáért.

— A *tanügyi ügyosztálynak* alpolgármesteri csoportomba való beosztása révén olyan területre tértem vissza, amelyen pályám kezdete óta csekély megszakitással állandóan működtem és amelylyel a multban is kedvvel és szeretettel foglalkoztam. Az én működésem ideje a tanügyi ügyosztály élén egyrészben még a béke korszakába esett. Ebben az időben megvolt még a lehetősége a közoktatás fejlesztésének. Ez a fejlődés abban az időben különösen megnyilatkozott, általában véve a szakképzés erősitésében, az oktatásnak gyakorlativá tételében (különösen a kereskedelmi oktatás terén volt lehetséges különféle reformokat megvalósitani), továbbá a testnevelés erősebb kultiválásában.

— Tanácsnokságom másik része már a háboru idejére esett. Ekkor természetesen minden erőt arra kellett forditani, hogy megtartsuk az oktatást abban a fejlettségében, amelyben a háboru előtt volt. Ez, remélem, meglehetősen sikerült is. Amellett azonban különböző háborus intézményeket is volt alkalmunk létesiteni. Én kezdtem meg és két esztendeig sikeresen működött és eredményesen az iskolás gyermekek kerti, mezei munkája. A háboru alatt létesültek a városi szünidei gyermektelepek is, majd megcsináltuk a bölcsődéket, ahova a hadbavonultak feleségei helyezhették el gyermekeiket. Több más ilyen, a háboruval kapcsolatos szociális intézményt is létesitettem.

— Miután a háboru még ma is tart, egyelőre elsősorban minden energiánkat megint arra kell forditanunk, hogy az iskola megküzdjön a háboros állapotokkal. Főtörekvésünk elsősorban az lesz, hogy azokat az iskolákat, amelyek még ma is a katonaság kezében vannak, minél nagyobb számban és minél gyorsabban felszabadithassuk és visszaadhassuk azokat a tulajdonképeni rendeltetésüknek. Azután az lesz a feladatunk, hogy az iskolákhoz szükséges tanszemélyzetet és egyéb eszközöket, megszerezhessük olyan mértékben, hogy az ne csak az oktatáshoz, hanem a neveléshez is elegendő legyen.

Elismerés a tanszemélyzetnek.

— Természetesen nagy gondot szándékozom forditani arra is, hogy a tanszemélyzet anyagi helyzetét legalább elviselhetővé tudjuk tenni. E tekintetben hivatkozhatom arra, hogy *a rövid idő alatt, amióta a tanügyek élén állok, az eredetileg a tanszemélyzetnek szánt fizetésjavitást kezdeményezésemre sikerült lényegesen megjavitani.* Elismerem, hogy a mostani fizetésrendezés sem olyan, amely megfelelne, de mindenesetre igyekezni kell lehetővé tenni, hogy a tanszemélyzet *gondok nélkül* szentelhesse munkáját nemes hivatásának. Én mindenesetre *személyes meggyőződésem alapján állithatom, hogy a tanszemélyzet teljesen hivatása magaslatán áll és minden tekintetben csak elismerést érdemel.*

Züllött közlekedési viszonyok.

— A *közlekedés terén* a mai állapotok semmiképpen sem felelnek meg a főváros mai fejlettségének és a közönség jogos igényeinek. Kétség sem férhet hozzá, hogy a közlekedés nem maradhat meg mai állapotában. Mindenesetre e tekintetben is *lényeges változásoknak kell lenniök.* Nem szabad olyan helyzetet türni, amely *a teljes leromláshoz vezet,* mert ennek *csak a közönség vallhatja kárát.* Nem szabad egy pillanatra sem elfelejteni, hogy *a közlekedés a közönségért van* és ezt a szempontot sem a hatóságnak, sem a vállalatoknak nem szabad egy pillanatra sem szem elől téveszteni. Legfőbb gondunk lesz tehát, hogy keressük a megoldásokat, amelyek a közlekedést hivatottak lesznek megmenteni mai állapotából.

A közgazdasági ügyek és a vizvezeték.

— A *közgazdasági ügyosztály* munkáját eddig is én irányitottam. Csak a legfontosabbat emlitem: sikerült a fővárosi *kereskedelmi kikötő* dolgát olyan stádiumba juttatni, hogy annak épitését a legrövidebb idő alatt meg lehet kezdeni. Nem szükséges ennek az eredménynek fontosságát külön is hangoztatnom, akik Budapest kereskedelmi érdekeit ismerik, akik tisztában vannak a dunai hajózás jövő feladataival és az e téren kifejlődő verseny méreteivel, azok tudják, mit jelent Budapest számára a kereskedelmi kikötő.

— A *vizvezeték kibővitésének* kérdése is napirendre került már. Ezt az immár égetővé vált feladatot fokozatosan és olyan tempóban kivánjuk megoldani, hogy a vizvezeték mielőbb ki fogja elégiteni a közönség legjogosabb igényeit.

Budapest hadikosztja

Tallózás a közélelmezési jelentésben

Budapest hadikosztjáról ismét megkaptuk a negyedéves jelentést, amely az érdekességeknek egész sorát tartalmazza. Különösen nagyfontosságuak azok a határozati javaslatok, amelyeket a közgyülésnek lesz hivatása elfogadni és amelyek irányát adják meg a jövőben folytatandó közélelmezési politikának. E tekintetben természetesen minden a kormánytól függ, kétségtelenül fontos azonban, hogy a főváros már most megtegye a kezdeményező lépéseket. A közélelmezési jelentésnek eme részével különben lapunk vezetőcikkében foglalkozunk.

Marher Aladár dr. tanácsnok, a közélelmezési ügyosztály vezetője szerint, két olyasmi foglaltatik ebben a jelentésben, ami egyébként hiányozna. Két beszámoló. Egyik arról, hogy mit, miként sáfárkodott a főváros a Központi Tejcsarnok ügyében. Ez tulajdonképpen válasz több bizottsági és közgyülési felszólalásra. A másik beszámoló a közélelmezési ügyosztály háborus szervezetéről és általában elszámolás a háborus közélelmezési akcióról.

A plakátokról, a milimárikról, a lóhusról és a husdrágulásról.

Pillantásunk legelsőbben is néhány kimutatásra vetődik. Speciálisan háborus statisztikák, szinte a világháboru történetirója számára egybeállitva. Az egyik kimutatásból kiderül például, hogy a tanács 1917. utolsó három hónapjában 23, 1918-ban pedig 27 közélelmezési természetü plakátot adott ki, ami azt jelenti, hogy a háboruban szinte minden tizedik napra egy-egy plakát esik.

Egy másik statisztika a tejvizsgálatról. Az ügyosztály 1915-ben 36, 1916-ban 76, 1917-ben pedig már nem kevesebb, mint 369 tejvizsgálatot tartott és dacára ennek a szigorodó vizsgálatnak, a gyanusnak talált tej percentje is emelkedett és pedig az 1916-iki 19 százalékkal szemben már 22.18 százalék volt a gyanus. A hamisitás leginkább a vámoknál dühöngött, tehát a legtöbb vizet még mindig a derék sváb milimárik hordják Budapestre. Ezeknél a hamisitás átlaga 49.30 százalékos volt, ami azt jelenti, ici-pici hijján fele-viz fele-tejet adnak el nekünk. Ezek a derék némberek két év előtt még szerényen csak 20 százalékos, tavaly már 32 százalékos hamisitást követtek el, az idén már felerészben adnak vizet, miközben titokban horribilis árakat, 2—3 koronát, dohányt és szivart követelnek szerény vevőiktől. Sajnos, a nagykereskedők is 22.8 százalékkal pancsolják a tejet, a kiskereskedők pedig 32.4 százalékkal. Jellemző, hogy milyen irgalmatlan méretü hamisitások fordulnak elő. Ezt mutatja a következő három szám:

A megállapitott maximális hamisitás:

1915-ben	volt	140%
1916-ban	„	250%
1917-ben	„	435%

Hogy ezt megértsük, megjegyezzük, hogy például a 20 százalékos hamisitás azt jelenti, hogy 100 liter tejbe 20 liter vizet kevertek. Hogy ezek szerint hogyan veszi és issza meg a budapesti közönség a 435 százalékos hamisitást, azt igazán nehéz megérteni. Talán jó lenne, ha ezeket a számadatokat is figyelembe vennék néha odaát Ausztriában, mielőtt csattogó agyarakkal ellenünk támadnak.

Elriasztó statisztika az is, amit a lóhusról olvasunk. A főváros 1906-ban egy levágni való lovat átlagban 130 koronáért vett, sőt 1909-ben az átlag 89 korona volt. A háboru kitörésekor a lovak átlag ára 101.5 korona volt, vagyis kilónkint a fővárosnak 26.67 fillérbe került. Ez idén áprilisban a főváros a lovak átlagát 1239 koronáért vette, tehát kilónkint 4.16 fillérjébe került. Még ezidén januárban is 2.37 fillérjébe került s igy az utolsó hónapok áremelkedése szinte elkábitóan magas. A háboru kitörése óta a lóhus kilója a főváros vételárában 3.84

koronával emelkedett. Hogy mit jelent ez az eladásnál, azt ezek a számok illusztrálják:

	lóhus	lókolbász
1914-ben	0.64—1	0.80—1 korona
1918 jan.-ban	4.60—5	4.60—5 „
1918 ápr.-ban	7.60—8	7.60—7.60 korona

Abból a pénzből, amiből ma egy kiló lóhust vesz az ember, a háboru előtt két ember vendéglőben lukullusi vacsorát rendelhetett.

Sokkal kevesebbet mégsem eszünk, mint a háboru előtt. Az 1914-ik évvel szemben a vasuton és hajón a vásárcsarnokokba beérkezett áruk mennyisége csak évi 100,000 métermázsával csökkent. 1914-ben a felhozatal 1,155,590 mm. volt, az 1917. évi pedig 1,044,853 mm. Lényegesen rontja azonban ezt a statisztikát az, hogy a háboru kitörésekor lényegesen kevesebben voltunk Budapesten, mint ma és hogy a tengelyen behozott élelmiszerben, ami ellenőrizhetetlen, sokkal, de sokkal nagyobb a csökkenés. Kocsi nincs, amin behozzák az élelmiszereket és a paraszt nem is szivesen adja el, amije van.

A husdrágulás számadataiból álljon itt néhány:

	1917 jan.	1918 ápr.
Vesepecsenye	15.— kor.	27.84 kor.
Rostélyos, felsál	11.86 „	21.13 „
Leveshus	11.54 „	20.76 „
Sertéscomb	8.34 „	10.00 „
Sertéskaraj	9.14 „	11.00 „

A marhahus ára tehát ötnegyed év alatt szinte megkétszereződött. Sokkal jelentéktelenebb a sertéshus árának emelkedése, aminek az az oka, hogy a sertésárak maximálva vannak. Viszont azonban sertéshust nem is lehet kapni. A régi, már háborus, de még mindig jobb idők felé áhitva tekint az ember, ha följegyezzük még, hogy 1915-ben csak 4 korona 73 fillér volt egy kiló vesepecsenye, ami ma 27 korona 84 fillért kóstál. Egy kiló husnál 23 koronás emelkedés!

Nem lesz nullásliszt.

Az idén lényegesen felemelték a buzaárakat és pedig mázsánkint 48 koronáról 60 koronára. Természetesen a közélelmezési kormánynak az a törekvése, hogy a kenyérliszt ára, ha emelkedik is valamivel, a buzaárak emelkedésének igazi sulya a finomabb lisztnemüekre háruljon át. A közönség azonban jobban keresi a főzőlisztet, mint a nullálisztet, Budapesten például állandó a panasz, hogy a kiskereskedők a tésztalisztet az állandó és jobb vevőiknek teszik félre, a közönség többi része pedig csak a drága nullálisztet kapja. Ha a két liszt között még nagyobb lesz az árkülönbség, akkor a panaszok is fokozódnak. A főváros tehát azt fogja kérni, hogy a szegényebb nép érdekében, de meg a lisztforgalom technikai lebonyolításának szempontjából is a kétféle fehérliszt helyett *egységes minőségü fehérlisztet hozzanak forgalomba.* Valószinüleg a közélelmezési miniszter már ki is fejezte hajlandóságát, hogy ezt a kivánságot honorálni fogja, ami azt jeljenti, hogy *az idén eltünik a pompás nullásliszt* és ez is csak ugy a béke emlékei közé fog tartozni, mint a zsemlye, vagy a sóskifli.

Az *egységes liszt* olcsóbb lévén a nullálisztnél, a szegényebb néposztályok nem lesznek kénytelenek drága nullálisztet venni, a kétféle liszt elcserélésének véletlen, vagy szándékos elcserélési esetei is kiküszöbölődnek, sőt a lisztforgalom lebonyolitása is egyszerübb lesz. A nullásliszt haláláról mégis rezignáltan veszünk tudomást, mert megint eltávozik közülünk valami, ami jobbá, finomabbá tette az életünket...

Margarin- vagy zsiradagleszállitás?

A napokban a főváros vegyészei bemutatták a sajtónak az uj margarint. Megnyugtató, hogy az uj ételzsir, amely faggyuból és növényi olajból áll, igen jó izü. Sajnos azonban nem az, amihez hozzá vagyunk szokva: disznózsir. Most kiderül a közélelmezési jelentésből, hogy miért volt szükség az uj margarinra? Azért, mert *a főváros zsirellátásában augusztus hó közepén tul egy előreláthatóan október hó végéig terjedő megszakitás fog beállani.* Ennek oka az, hogy a fővárosnak erre az időre nem lesz hizott sertése. A tanács kéri ugyan, hogy erre az időre a Közélelmezési Hivatal adjon zsirt, de ugy látszik, nem sok reménye van rá, hogy elegendő mennyiséget kapjon. Ha a tanács a nyolc heti időtartamra nem kap elegendő zsirt és erre már ma garanciákat, akkor igen valószinü, hogy *már legközelebb le fogják szállitani a zsir-fejadagokat* és az elvont mennyiség helyett hozzák valószinüleg *forgalomba az uj növényzsirt.*

Még egy közélelmezési bizottság.

A fővárosnak eddig két élelmezési bizottsága van. Az egyik az ősi közélelmezési bizottság, amelyet a háboru alatt meglehetősen jégre tettek és helyét a népélelmezési, az ugynevezett tizes bizottság foglalta el. Ez a bizottság intézi a háborus élelmezés bizalmas kérdéseit, a közélelmezési bizottságot pedig nagyonha formalitásból hivják csak egybe. Most aztán megfogják csinálni a harmadik közélelmezési bizottságot is. A közélelmezési kormánybiztosságokról szóló kormányrendelet ugyanis a városi törvényhatóságokra nézve kötelezővé teszi egy-egy közélelmezési bizottság alakitását, amelynek célja, hogy a közélelmezési ügyek intézésébe belevonják a lakosság szélesebb rétegeit is. A bizottság feladata: vélemény nyilvánitása közélelmezési kérdésekben, s a közélelmezési kérdésekben kiadott kormányrendeletek végrehajtásának ellenőrzése. A bizottság egyfelől a kereskedelem, ipar és mezőgazdaság, másfelől a fogyasztók és ezek között elsősorban az ipari munkásszervezetek képviselőiből áll, akiket a polgármester előterjesztésére a közélelmezési miniszter fog kinevezni. A főváros már legközelebb megalakitja ezt a harmadik élelmezési bizottságot, amelynek ma még nem tudni, mi lesz a neve, de a legfontosabb az uj bizottságban az, hogy a lakosság szélesebb rétegei is szóhoz jutnak a közélelmezési kérdésekben.

Nagy tervek a béke idejére.

A főváros megkezdte a háboru utánra való közélelmezési előkészületeket. A közélelmezési ügyosztály előkészíti máris *a főváros központi élelmiszer nagyvásárjának* megfelelő elhelyezése ügyét, a kerületi élelmiszerpiacok rendezésének és a kerületi vásárcsarnokok fejlesztésének kérdéseit, az élelmiszer-termelés és forgalomba-hozatal központilag való egységes ellenőrzését, a közvágóhidon a husipar érdekében szükséges feldolgozó- és kezelőhelyiségek, valamint a hütők további kiépitését, az állatvásárokon szükséges vásárcsarnoki és istállóberendezések bővitését, az állategészségügyi telep és az állatmegfigyelőtelep egyesitését és megnagyobbitását, a kőbányai sertéshizlaló helyett felállitandó uj sertéshizlaló és kereskedelmi telep létesitését, a községi élelmiszerárusitó üzem és kenyérgyár épitkezéseit és berendezkedéseit, végül pedig *lakások épitését* a közélelmezési intézményeknél szolgálatban levő tiszti és munkásszemélyzet számára.

Veszélyben a városok hus- és zsirellátása

A Magyar mezőgazdák szövetkezetének aknamunkája

A mult év végén jelent meg a kormányrendelet, amelylyel a Hadi Termény R.-T. keretében felállitották az Országos sertésforgalmi irodát. Tudvalevő dolog, hogy a rendelet megjelenése előtt Ausztria és Magyarország zsir- és szalonnaellátásáról két szerv gondoskodott és pedig a Hadi Termény R.-T. zsir- és szalonnaosztálya és a Cs. és kir. hadügyminiszterium sertésátvételi bizottsága, röviden a Serát. A hizlalást és a rekvirálást a Serát intézte és a hadsereg szükségletén felül megmaradt sertésekből, illetve sertéstermékekből elsősorban Magyarország és aztán Ausztria polgári szükségletét elégitette ki. A régi Serát-ban természetesen helyet foglaltak az érdekeltek, főképpen a Magyar mezőgazdák szövetkezete, élén Jeszenszky Pál vezérigazgatóval és Serbán igazgatóval, aki a Serát ügyvitelében aktiv részt vett. A Magyar mezőgazdák szövetkezetén kivül a Serát. vezetőségében benne volt még a Magyar élelmiszerszállitó r.-t. is. A sertésátvételi bizottság finanszirozásáról a Mezőgazdák szövetkezete gondoskodott. Megállapitható, hogy a Magyar mezőgazdák szövetkezete a Serát révén milliós nyereségekhez jutott és érthető, hogy most, amikor az előbb emlitett rendelet megjelent, minden követ megmozgatott, hogy a sertéskereskedelemben elfoglalt régi pozicióját visszaszerezze.

Időközben a Hadi Termény R.-T. kebelében működő Országos sertésforgalmi iroda tevékenységét megkezdette és a rekvirálások terén sok szép eredményt ért el, noha olyan időben állitották fel, amikor a hizott sertések jórészét már feldolgozták. Kétségtelen, hogy az Országos sertésforgalmi iroda a városi lakosság zsir- és szalonnaellátására nagy sulyt helyezett és a sertéskereskedelem folytonosságának biztonságot kölcsönzött. Az Országos sertésforgalmi iroda felállitása óta a városok zsir- és szalonnaellátásában fennakadás tényleg nem is történt, mert hisz a nevezett iroda intézte az őstermelést és a sertéskereskedelmet, az ország sertésállományáról pedig pontos katasztert vezethetett.

Igy volt ez egészen május elejéig, amikor váratlan külbehatás zavarta meg a Hadi Termény ezirányu működését. Kormányválság tört ki és a Magyar mezőgazdák szövetkezete köré csoportosult érdekeltség elérkezettnek látta az időt tervének megvalósitására. Mezőssy Béla alatt nem mertek mozgolódni, mert hisz ő volt az, aki Serbán Jánost (akinek ebben az ügyben a közbenjáró szerep jutott) nyugdijba kényszeritette és az érdekeltséget kilökte a sertéskereskedelemből. Mezőssy megbukott és jött utána gróf Serényi Béla, aki jóhiszemü ember és akivel elhitették, hogy az Országos Közélelmezési Hivatal, illetve a Hadi Termény R.-T. a sertéshizlalás irányitása során beleavatkozik az őstermelésbe, ami nyilván a földmüvelésügyi kormány hatáskörébe tartozik.

Gróf Serényi Bélánál ez ügyben Serbán János nyugalmazott miniszteri tanácsos járt el, az a Serbán János, aki egyuttal alelnöke a Magyar élelmiszerszállitó r.-t.-nak és akinek testvéröccse: ifj. Serbán Iván, aki viszont igazgatója a Magyar mezőgazdák szövetkezetének: Serbán miniszteri tanácsosnak tehát két szempontból állt érdekében, hogy a földmüvelésügyi kormány és az Országos Közélelmezési Hivatal közé éket verjen és sikerrel, mivel gróf Serényi Béla tényleg megbizást adott Békéssi Jenőnek, a földmüvelésügyi miniszteriumba beosztott gazdasági főfelügyelőnek, hogy lépjen érintkezésbe az Országos Közélelmezési Hivatallal. Gróf Serényi miniszter megbizásából tényleg tárgyalásokat kezdett elsősorban Bezerédy Andrással, az Országos Közélelmezési Hivatalba beosztott miniszteri titkárral, aki viszont az ügyet Nagy Ferenc államtitkár döntése alá bocsátotta. Nagy Ferenc dr. államtitkár érthető meglepetéssel vett tudomást a földmüvelésügyi miniszterium tervéről, mely szerint az őstermelést, vagyis a sertéshizlalást és takarmányozást kivennék az O. K. H., illetve a Hadi Termény R.-T. kebelében müködő Országos sertésforgalmi iroda hatásköre alól és egy ujonnan felállitandó központi szerv felügyelete alá helyeznék. Nagy Ferenc államtitkár a helyzetről nyomban informálta herceg Windisch-Graetz minisztert, aki a legközelebb tartott minisztertanácson szóba hozta gróf Serényi Béla tervét és a tervben levő rendelet kiadása ellen óvást emelt. Jellemző ez a gyorsaság, amivel Serbánék a földmüvelésügyi kormányt tettre serkentették, mert ugyanazon a minisztertanácson, amelyen herceg Windisch-Graetz miniszter és Nagy Ferenc államtitkár felszólaltak, a földmüvelésügyi kormányzat már kész rendelettervezetet mutatott be. Ennek a rendeletnek a földmüvelésügyi miniszterium terve szerint már a mult hónap vége felé meg kellett volna jelenni, de eddig nem jelenhetett meg, mivel Nagy Ferenc államtitkár nagyon jól ismeri a rendelet motivumát és herceg Windisch-Graetz miniszter utján teljes erejével dolgozik az érdekeltség letörésén.

*

A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma nyilott ez ügyben beavatott személylyel beszélni és tőle az érdekeltség jövő terveit illetőleg a következő érdekes felvilágositást kapta:

— A Magyar mezőgazdák szövetkezetének aknamunkája, mert hisz másnak ezt nem lehet nevezni, érthető meglepetést keltett az altruista intézmények, elsősorban nyilván az Országos Közélelmezési Hivatalban, a Hadi Termény R.-T.-nál és az Országos sertésforgalmi irodában. A Hadi Termény R.-T.-nak kerülő utakon már hetekkel ezelőtt tudomására hozták, hogy a Magyar mezőgazdák szövetkezete és a Magyar élelmiszerszállitó r.-t. ismét reaktiválni akarják

a tulajdonképpen meg sem szünt Serát-ot és a rekvirálás jogát, valamint a sertések feldolgozását és a sertéstermékek szétosztását maguk számára biztositani kivánják. Gróf Serényi Bélánál sikerült azt keresztülvinni, hogy az őstermelést a földmüvelésügyi kormány hatáskörébe akarja utaltatni és ha ez megtörtént, gróf Serényi a miniszterium égisze alatt egy tanácsot szervez és ebben a tanácsban a Magyar mezőgazdák szövetkezetének képviselői, elsősorban *Jeszenszky* és *Serbán* igazgatók vezető szerepet kapnának. Maga a tanács az eddigi tervek szerint altruista alapon müködnék, azonban lesz ennek egy nyulványa, amelyre a Magyar mezőgazdák szövetkezete a sok milliós üzletét alapitja. A két Serbán ugyanis azt tervezik, hogy a szóban levő tanács révén maguknak rekvirálási és egyéb jogokat biztositanak, épp ugy, mint azt a Serat idejében tették. Ha ez tényleg bekövetkezik, akkor Magyarország egész sertéskereskedelmét átjátszották a két Serbán kezére, mert ha ők rekvirálási jogot nyernek, akkor azt fogják csinálni, hogy maguknak foglalják majd le a 150—180 kilós uradalmi sertéseket és ezeket eladják majd Ausztriának, a sovány sertések termékeit pedig előkelő kézmozdulattal átadják a Hadi Termény R.-T.-nak, hogy azt a városi lakosság körében és nyilván Magyarországon ossza fel. Látnivaló, hogy körmönfont tervvel állunk szemben, már azért is, mert hallomásom szerint a Magyar mezőgazdák szövetkezete kész haditervet is dolgozott ki az esetre, ha a földmüvelésügyi kormány a sertéstermékek feldolgozására pályázatot hirdetne. Az érdekeltség terve ez esetben az, hogy a Magyar mezőgazdák szövetkezetének égisze alatt Serbán János és Serbán Iván uj sertésvágó társulatot alapitanak és ebben természetesen a szükebb körü érdekeltség foglalna helyet. Hogy az uj alakulás minő célokat szolgál, ezt is megmondhatom, illetve elárulhatom. Az uj husvágó látszólag konkurrense lenne a *Huskereskedelmi R.-T.*-nak, amelyben tudvalevően a főváros is érdekelt, de érdekelt benne a Magyar élelmiszerszállitó r.-t. is, amelynek alelnöke: Serbán János miniszteri tanácsos, aki ezt az egész akciót vezeti. Ha a földmüvelésügyi miniszterium kebelében alakitandó tanács netán pályázatot hirdetne a sertéstermékek feldolgozására, az uj sertésvágó társaság, amelynek vezetői egyuttal benne ülnek a Huskereskedelmi r.-t. igazgatóságában, ez utóbb emlitett vállalattal egyidőben pályáznának a feldolgozásra, de olyformán, hogy a pályázatot ne a Huskereskedelmi R.-T., hanem az uj husnagyvágó társaság nyerje el. Ezt Serbánék könnyen megtehetik, mivel nekik csak azt kell megcsinálni, hogy a Huskereskedelmi R.-T. nehány fillérrel drágább vágási dijakat állapitson meg pályázatában. De, ha nem akarják, ezt se kell nekik megcsinálni, már azért sem, mert a Huskereskedelmi R.-T. pályázatának feltételeiről bizonyára tudomása lesz a Magyar élelmiszerszállitónak, amely ennek alapján megfelelően módositja az uj husvágó társulat vágási tételeit. Nem akarom elhinni, hogy a Magyar mezőgazdák szövetkezetének agyafurt terve sikerüljön, mert ez a háborus sertéskereskedelmet teljesen elüzletesitené, holott eddig a zsir- és szalonnaellátásunk dolgát altruista intézetek irányitották.

Munkatársunk még kérdést intézett aziránt, hogy az uj alakulás mennyiben fogja befolyásolni a városi lakosság zsir- és szalonnaellátását?

— Bizonyos, — válaszolt kérdésünkre informátorunk — hogy a Magyar mezőgazdák szövetkezetének mostani akciója megbontja a rendet és *a városi lakosság csak azt a hus- és zsirmennyiséget kapja, amit majd Serbánék a Hadi Termény R.-T.-nak, illetve az Országos sertésforgalmi irodának tetszésük szerint ki fognak utalni.* A sorrend eddig az volt, hogy a rekvirált sertésmennyiségből elsősorban a hadsereg zsir- és szalonnaszükségletét elégitették ki, aztán jöttek a városok, *elsősorban Budapest* és végül Ausztria polgári ellátása. Ha a szóban levő terv megvalósul, Serbánék az uradalmi sertéseket maguknak foglalják le és azokat el fogják adni Ausztriának, Budapest lakossága pedig eheti a sovány sertéseket, de csak ugy, ha Serbánék egyáltalán adnak. A főváros közönségének a lehetetlen terv megvalósitása ellen teljes erejével tiltakozni kell, mert ha szabad folyást engednek a Magyar mezőgazdák szövetkezete tervének, előre megjósolhatom, hogy Budapesten nem lesz se zsir, se szalonna és a városi fogyasztóközönség nagy hiányokat fog szenvedni.

—

Igy hangzik informátorunk felvilágositása és ezt az egész ügyet a fővárosi tanács figyelmébe ajánljuk. Reméljük, hogy a főváros közönsége a Magyar mezőgazdák szövetkezetének üzletét lehetetlenné teszi és nem engedi meg, hogy az érdekeltség manőverének céljaira egy oly vállalatot használjon fel, amelyben a város közönségének pénze fekszik.

Városatya a toloncházban

Zeidl Vencelt megfosztják a bizottsági tagságától

Zeidl Vencel hentesmester, fővárosi bizottsági tag már több mint három hónapja a toloncház lakója. Árdrágitásért itélték el a nagyvágót, folyton ujabb és ujabb bünei kerülnek napvilágra és büntetéseit ezért kell mintuntalan meghosszabbitani. A legutóbb csak pénzbüntetésben marasztalták el, amit előkelő gesztussal a lajbi zsebéből kifizetett. A nyolcadik kerületi kapitányságra hétfőn ujabb Zeidl-akta érkezett. A belügyminiszter értesitette Tóth Lajos rendőrfőtanácsost, hogy helybenhagyta az összbüntetés kirovását. E szerint Zeidlnek csupán 105 napig kell a toloncházban tartózkodnia és néhány nap mulva már elhagyhatja a fogságot.

Az egész közvélemény megütközött azon, hogy bár Zeidl Vencelt jogerősen többszörösen elitélték, mégis tagja maradt a főváros képviselőtestületének. Az ujságok többszörösen felhánytorgatták ezt a visszás helyzetet és végre a főváros is megmozdult és elhatározta, hogy Zeidl Vencelt törölik a fővárosi bizottsági tagok sorából. Az akció ebben az irányban már megindult, a határozat is megvan, most már csak a formalitás van hátra. A főváros igazoló-választmánya átirt a nyolcadik kerületi kapitánysághoz és Zeidl Vencel jogerősen hozott itéleteinek másolatát bekérte. A főváros átiratában benne volt, hogy Zeidl Vencelt meg akarják fosztani bizottsági tagságától és ezért van szükségük az itéletekre.

Tóth főtanácsos Kocs Géza kapitánynak osztotta ki az ügyet, aki ezt az iratot a Zeidl-ügyek referenséhez, Székely László rendőrfogalmazóhoz tette át. Székely fogalmazó már válaszolt is. Nem közölte valamennyi büntetés pontos leirását, csupán az összbüntetés kirovásának másolatát küldte el. Ez az irat kerül a főváros igazoló-választmánya elé, amelynek alapján megfogják vonni Zeidl Venceltől a törvényhatósági bizottsági tagságot.

Érdekes, hogy Zeidl Vencel szabadonbocsájtása ügyében felesége ujult akciót inditott meg, amely azonban éppen olyan kevéssé sikerült, mint az eddigiek. Zeidl Vencelné most már a rendőrséget elkerülte, mert jól tudja, hogy a rendörségen nem igen akad az árdrágitóknak pártfogója. Zeidlné egyenesen a belügyminisztériumhoz fordult, ahonnan azonban az akták visszakerültek a rendőrségre véleményadás céljából.

Zeidlné ipari érdekekre hivatkozik és férje multját hozza elő. Azzal érvel, hogy egyedül, gyönge aszszony lévén, nem birja az üzletet vezetni, ezért csak azt kéri, hogy szakitsák félbe az ura büntetését és a hátralevő idejét majd az összel ülné le. Becsatolta mindazokat a bizonyitványokat, amelyek arról tanuskodnak, hogy Zeidl a jótékonyság oltárán sokat áldozott. Valóban egészen sulyos az akta a sok melléklettől. Az aktával azonban a rendőrség érdemben nem is foglalkozott, mert a kérést már egyszer jogerősen elvetették és igy semmi ok sincs arra, hogy ujra tárgyalás alá vegyék.

Zeidl Vencel különben beletörődött a sorsába. Székely László rendőrfogalmazó az utolsó itéletkihirdetéskor beszélt vele és akkor Zeidl szomoruan jegyezte meg:

— Nem is örülnék annak, ha most kieresztenének. A büntetésemet le kell ülnöm és akkor egész nyáron azon járna az eszem, hogy őszre ujra vissza kell térnem e szomoru falak közzé.

Zeidl Vencel különben nem élt valami rosszul a fogságban. Külön zárkája volt és nappal az elég tágas udvaron sétálgatott. A szabályok értelmében maga élelmezhette magát és a család böven el is lá ta. Ugylátszik milliomos árdrágitónak még a börtönben sincs valami nagyon sanyaru dolga. (p. ö.)

ESEMÉNYEK

Hatvankét millió a főváros deficitje. Illetékes forrásból arról értesülünk, hogy a költségvetésnek mai összeállitásában *az idei deficit körülbelül hatvankét millióra rug.* A költségvetést most tárgyalja még a pénzügyi bizottság huszas albizottsága. A huszas-bizottságban elhangzó kivánságokat a tanács még figyelembe veszi és az azoknak megfelelő korrekturákat a pénzügyi ügyosztály fogja eszközölni. A huszas-bizottság tárgyalásainak befejeztével állitja össze a pénzügyi ügyosztály a mérleget is, amely, mint jeleztük, nem fogja meghaladni a hatvankét milliót.

Leszavazzák a nőket. A tanács legutóbbi éjszakai ülésén — nőkről is volt szó. Ne tessék azonban rosszra gondolni, a tanács a nőkkel kapcsolatosan elvi kérdéseket vitatott meg, de a nőkről való véleménye a késő éjszakai órák ellenére sem volt valami jó. Arról folyt ugyanis a vita, vajjon a tanács a mostani választások alkalmával válasszon-e kezelőtisztté nőket is? A tanács tavaly négy régebben szolgáló női ideiglenes hivatalnokot kezelőtisztté választott s ezt a megkezdett sorozatot akarták most folytatni, de csak néhányan, mert a tanács többsége a férfiak mellett foglalt állást. Nemcsak azért, mert a férfiak között sokkal többen voltak, akik rászolgáltak erre az előlépésre, — érdemes, öreg, nagycsaládu tisztviselők — hanem azért is, mert elvileg kifogásolják azt, hogy nők kezelőtisztek lehessenek. A nők pártolói azzal érveltek, hogy a régi, hosszu idő óta szolgáló nőket elő kell léptetni, amire az egyik tanácsnok azt felelte, hogy maga is helyeselné ezt az elvet, ha akkor, amikor azután az állás betöltéséről van szó, nem mindig — fiatal nőkkel hozakodnának elő. Szerezzenek a nők részére, ha akarnak, kezelőnői állást, de kezelőtisztté ezentul csak férfiakat válasszanak meg. Természetesen más beszámitás alá esnek azok a nőtisztviselők, akiknek érettségi és államszámviteltani vizsgálatuk van, ezekből lehetnek számtisztek, ha rájuk kerül a sor, de négy polgárit végzett kisasszonyoknak nem szabad olyan férfiakkal konkurrálni, akik családfentartók. A tanács tagjai élénken vitatkoztak a nőkről s a vitának végül is szavazással vetettek véget. Az eredmény az volt, hogy a tanács husz tagja közül csak négy volt a nők föltétlen barátja, a többi tizenhat leszavazta őket. Vagyis ezentul — nem lesz női kezelőtiszt.

A Pro Transsylvania köszönete. Jósika Sámuel báró a Pro Transsylvánia Segitő Bizottság elnöke átiratot intézett a székesfőváros tanácsához, amelyben Lieber Endre tanácsjegyzőnek, valamint a keleti pályaudvari székesfővárosi kirendeltség tagjainak elismerő köszönetét fejezi ki, azokért az értékes szolgálatokért, amelyeket a kolozsvári felruházó-akció körül kifejtettek.

A főváros kölcsöne. A főváros 150 milliós kölcsönére a jegyzések szombaton zárultak le. Az összesités eredménye még ismeretlen, mert a vidéki és külföldi — főleg bécsi és prágai — jelentések még nem érkeztek be a *Hitelbankhoz.* Csak annyi bizonyos, hogy a 150 milliót tisztán a fővárosi aláirási helyeken is erősen tuljegyezték és igy valószinü, hogy a végeredmény a főváros kölcsönének nagy erkölcsi sikerével fog végződni.

Nagy-Budapest felé. Ujpest város képviselőtestülete bizottságot küldött ki a közelmultban oly megbizatással, hogy Ujpestnek a fővároshoz való csatoltatását előkészitse. A bizottság szombaton tartotta meg első ülését. Elhatározták, hogy ugy a kormánynál, mint a fővárosnál megsürgetik a Nagy-Budapestre vonatkozó és már régen elkészült törvényjavaslat tárgyalását, illetve napirendre való tüzését s ecélból az illetékes hatóságokkal állandó összeköt-

HENRY
VÁROSLIGET.
Kitünően szellőztetett, hüvös kellemes szórakozó hely. Naponta, még esős időben is délután fél 4 órától, vasárnap és ünnepnap délután 2 órától az
uj nagy juniusi müsor.
Sláger sláger után.
Az esti diszelőadás naponta 8 órakor kezdődik és 10 óráig tart. Olcsó helyárak. Hétköznapokon gyermekek fél helyárakat fizetnek.

tetést tartanak fönn. Megbizta ezen kivül a bizottság dr. Deutsch Jenő városi képviselőt, hogy a város közönségének minden rétegével és osztályával érintkezésbe lépve, megfelelő formában juttassa kifejezésre a lakosságnak egyöntetü óhaját a becsatoltatás kérdésében. — Ujpest város okos és céltudatos első lépésével szemben megjegyezni kívánjuk, hogy helyesen tennék a fővároskörnyéki többi községek és falvak is, ha agilitásban követnék Ujpest példáját és a becsatoltatás elhatározására már most előkészítenék a közönségüket.

Belvárosi Szinház. A Belvárosi Szinházban estéről-estére a leglelkesebb hangulatban tapsol a közönség Hatvani Lili nagysikerü ötletes vigjátékának, a Noé bárkája-nak. Mészáros Géza és Simonyi Mária, továbbá Ilosvay Rózsi, valamint Petheő Attila a darab főszereplői, de nemcsak ők, hanem az egész kitünő együttes is, mindnyájan tényezői a sikernek. A Noé bárkája a hét minden estéjén szinrekerül.

Beketow-cirkusz. A legnagyobb, legteljesebb, legőszintébb siker jegyében mutatkozott be a Beketow-cirkuszban az uj juniusi müsor. Kétségtelen, hogy ez a müsor tultesz valamennyi eddig látotton, 16 müsorszám között 8 elsőrangu attrakciót lát a közönség. Óriási sikere van a nőimitátor Tacianunak, az erőt és szépséget gyönyörüen képviselő Sandwine a legszebb, leghiresebb erőmüvésznő, Harun al Rasdwa és nejének, e hárem kedvencének lovas pas de deux-je hamarosan kedvenc mutatványa lesz a közönségnek. Sohnny és Charlie kiváló excentrikusok, a 4 Bryghton táncegyüttese nagyon kedves, a 10 tagból álló Bujama arab lovasakrobata-csoport és a Rainats komikus léptornász-csoport, mind elsőrangu attrakciók.

Diana Alabastrom Puder és Diana arckrém adják meg a nagyvilági nők páratlan finom subtilis, hamvas teintjét. Az egyéni szépséget diszkréten juttatják érvényre.

A városligeti Henry-arénába tódul a közönség, amely az uj juniusi müsorban a legkiválóbb attrakciókat csodálja. Henry igazgató a legjavát nyujtja a publikumnak, amely hálás elismeréssel adózik érte. A helyárak olcsók, az aréna kellemesen hüs, szellős, az előadás magas szinvonalon mozog: ennél többet egy nyári szórakoztatóhelytől kivánni igazán nem lehet.

A TŐKE

...

Szemle

A nyolcadik hadikölcsön — Képviselők rekvirálása — Friedman ur és a bankok — Földet a rokkantaknak! — A Máv reformja

A *nyolcadik hadikölcsön* nemsokára kibocsátásra kerül. Az aláirás e hó 12-én kezdődik és egy hónapig fog tartani. A tipus 5½%-os lesz és az egész emissziónak az a legfontosabb ujitása, hogy a pénzügyminiszter bejelentése szerint az uj hadikölcsönkötvényeket a *leszerelt katonai anyagok* eladásakor *készpénz gyanánt* fogadják el. A *Fővárosi Hirlap* volt az első, amelyik ezt az agitációs és gyakorlati szempontot hetek előtt felvetette és elégtétellel üdvözöljük, hogy a pénzügyminiszter egyszer végre egy *jó* osztrák ötletet is magáévá tett. A 8-ik hadikölcsön reménhetőleg az utolsó lesz a sorozatban és épp ezért minden erőt meg kell feszíteni, hogy sikere példa nélkül való legyen. Az osztrákok legutóbb is arra hivatkoztak, hogy a hadikölcsönökből nem vettük eléggé ki a részünket: meg kell cáfolnunk nemcsak az osztrákok vádjait, hanem az entente reménységeit is.

*

A napokban megalakult egy titokzatos vállalat: az *Általános vasuti r.-t.* Az ujszülött első dolga az volt, hogy gyámokat fogadott maga mellé, még pedig négy képviselőt: *Bolgár* Ferencet, *Eitner* Zsigmondot, báró *Perényi* Zsigmondot és báró *Pap* Gézát. Ezek az urak nyilván elsőrangu vasutügyi kapacitások, mert különben hogy is jutott volna eszükbe az alapitóknak épp négy képviselőt és rajtuk kivül a kereskedelmi miniszterium államtitkárát elrekvirálni? Ezt a rendszert eléggé ismerjük ugyan, még sem tudunk belenyugodni abba, hogy Magyarországon a képviselőház háromnegyed része a bankok és vállalatok zsebében legyen. Ez a kis vasuti csodabogár nem szabad, hogy szárnyra kapjon: el kell taposni, mielőtt megkezdené a kijárást és panamázást.

*

Tudvalevő, hogy a kormány nemrégiben elhatározta, hogy *árvizsgáló bizottságokat* létesit. Mihelyt a bizottságok megalakultak, már is kiderült, hogy életképtelenek és feleslegesek. Természetes, hogy a kormány nem vonta le a konzekvenciákat, hanem átreformálja a halva született intézményt. A reformot *Friedmann* Ernő tanár urra bizták, aki az eredeti tervet is elrontotta. A tanár ur, — aki mint *Zichy* János grófkegyence, most ujra előtérbe nyomult, — nem akar kevesebbet, mint megrendszabályozni a bankokat, amiért engedély, illetve iparigazolvány nélkül folytatnak áruüzleteket. Egyáltalán nem védjük a bankokat, de mégis kénytelenek vagyunk mulatságosnak találni, hogy a professzor ur most eszmélt fel arra, hogy a bankok áruüzleteket is folytatnak. Mit csinált a tanár ur eddig? Valószinüleg aludt és most azt hiszi, hogy azért van hajnal, mert ő kukorékol.

*

Végre kezdenek foglalkozni azzal a kérdéssel is, hogy *mi lesz a rokkant katonákkal* a háboru után. *Sebess* Dénes, volt államtitkár pendítette meg a képviselőház pénzügyi és véderőbizottságának együttes ülésein, hogy az állam egy összegben váltsa meg a rokkant katonák nyugdij- és vitézségi érem-illetményét és az összegért földet adjon a rokkant vitézeknek. Szomoru volna, ha egyáltalában hangsulyozni kellene ennek a kérdésnek fontosságát és komolyságát. Földet kell adni a rokkantaknak, kertgazdaságot, házat, otthont, hogy hasznos tagjai legyenek a társadalomnak. Ez nemcsak becsületbeli kérdés, hanem önző érdekünk is a társadalmi rend és a helyes termelés biztositása szempontjából.

*

A *Máv. reformja* ellen nem lehet szót emelni: a közönség, a tisztviselők, a miniszterium, a hadvezetőség érdeke egyaránt megkövetelte, hogy az eddigi bürokratikus rendszernek véget vessenek. Az üzletvezetőségek, illetve üzletigazgatóságok szaporitása azonban mellőzendő volna, mert ez nem egyszerüsitené, hanem csak komplikálná az ügymenetet. Inkább csökkenteni kellene őket és elég volna minden 1000 kilométer fővonal után egy üzletvezetőséget felállitani. A fődolog az, hogy a copffal végre szakitsanak és ennek egyik feltétele, hogy az üzletigazgatóságok élére kiváló vasuti szakemberek jussanak, nem pedig protekciós senkik. A Máv.-ból nem szabad Ksod-ot csinálni, sőt a Ksod-ot kellene beolvasztani a Máv.-ba!

—

Hizókura és szeretetadomány

A Ksod botránya

A mult héten a napilapok hallatlan botránnyra hivták föl a közvélemény figyelmét. A legnagyobb magyar magánvasutnak, a Ksod-nak igazgató-helyettesét, dr. *Hollán* Miklóst, avval vádolták meg, hogy hivatali hatalmával sulyos visszaélést követett el és rendszeres élelmiszercsempészést folytatott. Öregbiti a vádat az a körülmény, hogy az élelmiszereket a Ksod nyomorgó személyzetétől vonta el és az osztrák Semmeringre, a felesége tulajdonában levő Vecsey-féle szanatóriumba csempészte ki, ahol rossz bőrbe jutott, de tömött bugyilárissal rendelkező hadimilliomosokat hizlalnak kövérre. A szellőztetett botrány folytán *Pulszky* Garibaldi, a Ksod vezérigazgatója Hollán Miklós ellen fegyelmi vizsgálatot rendelt el és ugyancsak vizsgálatot inditott a kereskedelmi miniszter is. A két irányban megindult nyomozás aktái még nem zárultak le, egyelőre tehát még nem lehet tudni, hogy a vádakból mennyi fog beigazolódni.

Annyi azonban máris megállapitást nyert, hogy a Pulszky-Hollán rezsim a Kassa-oderbergi vasutat lezüllesztette és a most kipattant botrány csak epizódszerü részlete az ott uralkodó visszás állapotoknak. A *Fővárosi Hirlap* már hónapok előtt, pontosan március 6-iki számában részletesen foglalkozott a Ksod urainak sáfárkodásával. Rámutattunk a vasutnál uralkodó pénzpocsékolásra, megirtuk, hogy ez a lerongyolódott vasut a háborus nyomor dacára Kassán három millió koronával üzletvezetőségi palotát épittetett, amelyben Hollán Miklós ur két szalónt rendeztetett be magának és heti kirándulásai alkalmával ott rendezi baráti összejöveteleit. Szóvátettük, hogy e palotában *Pulszky* vezérigazgató urnak fényes termek állnak rendelkezésére és kétszázezer korona költséggel kiállitott termeskocsijában kéjutazásokat rendez Kassára. És aztán szószerint még a következőket irtuk:

„Hollán igazgató ur egyébként, ahelyett, hogy folyton a vidéken utaznék, hogy kivegye az esküt az uj alkalmazottaktól, amit alárendelt hivatalnokok is elvégezhetnének, jobban tenné, ha a Beszerzési csoport müködését ellenőrizné. Igaz, hogy ez nem jár utazási napidijjal, viszont sok érdekes tapasztalatra tehetne szert. Megtudná azt is, hogy miért helyezték el dr. Beranek József felügyelőt a csoport éléről, ahol teljes puvoárral rendelkezett és értesülne azokról a panaszokról, amelyek a hivatalnoki kar ellátása körül egyre gyakoribbak, s amelyek a Kassai kéjlakban nem jutnak el a füléig."

Három hónappal ezelőtt tehát világosan rámutattunk azokra a visszaélésekre, amelyek most országszerte méltó visszatetszést keltenek és pellengérre állitják az egész vasut becsületét.

*

Szinte hihetetlenül hangzik, hogy a mindenható Hollán Miklós ellen hivatali vizsgálatot inditottak. Hollán Miklós csak igazgató-helyettes, (egyes lapokban tévesen vezérigazgató-helyettesként szerepel), de a Ksod-nál ismerős emberek jól tudják, hogy az erélytelen és könnyen befolyásolható *Pulszky* vezérigazgató csak gyenge eszköze Hollánnak, aki évek óta szabadon gazdálkodik és garázdálkodik a vasutnál. *Ráth* Péter alatt még kis hivatalnok volt Hollán, aki szürke tehetségtelenségével valóságos iskolapéldája a nepotizmus érvényesülésének. Gyors karrierjének titka: atyja *Hollán* Sándor ny. államtitkár, kormánybiztos a Ksod-nál, bátyja pedig dr. *Hollán* Sándor cimzetes államtitkár a kereskedelmi miniszteriumban. Pártfogókban tehát nem szükölködött és aki utjában állt előremenetelének, azokon kiméletlenül keresztülgázolt. *Ráth* Péter, ez a derék, szorgalmas, puritánlelkü ember, akinek vezérigazgatása alatt a Ksod fénykorát élte, Hollán Miklósnak köszönheti diestelen távozását a vasuttól. Ráth Péter a Guttmann-féle szénbányákkal szénszállitási szerződést akart kötni. Ennek a körülményeit Hollán Miklós besugására a kereskedelmi miniszterium vizsgálat tárgyává tette és az eredmény az lett, hogy Ráth Péter kénytelen volt nyugdijba menni. Mindenki tudja, hogy Ráth Péter szegényen távozott a vasuttól. Utána *Pulszky* Garibaldi jött, akinek első dolga volt, hogy Hollánt maga mellé vette az elnöki osztályba, kinevezte titkárnak és aztán — *megkötötte a Guttmann-féle szénszerződést azokkal a feltételekkel, amelyekért Ráth Péternek távoznia kellett.*

Hollán Miklós kiméletlenségének sok áldozata van a vasutnál. Ő indittatott vizsgálatot a pénzügyi szakosztály vezetője, *Bayer* Antal ellen, aki be sem várta a vizsgálat eredményét, öngyilkos lett. Mint a személyzeti ügyek vezetője *Samorjay* Lajost állitotta a gépészeti osztály élére, aki *Éder* Róbert alatt szolgált. A mellőztetés miatt Éder buskomorrá vált és rövidesen meghalt.

Közben nem feledkezett meg Hollán magáról sem. Gyors iramban átugrotta *Teicher* József, *Neuwald, Wünscher* Frigyes főfelügyelőket és kineveztette magát igazgató-helyettessé. Ebben a minőségben teljesen befolyása alá keritette *Pulszky* vezérigazgatót, aki beteges ember, vakon bizik Hollánban, akinek a vasut sok ezer személyzetével most már teljesen ki van szolgáltatva.

Igy történt aztán, hogy dr. *Marguis* Gézát, a pénzügyi szakosztály vezetőjét elmozditotta állásától, hidegre tette, egy félreeső kis szobába internálta, ahol munkakör nélkül tölti hivatalos óráit. Marguisnak ugyanis nagy büne van, ő fedezte föl a beszerzési csoportnál tapasztalt visszaéléseket és követelte az erélyes vizsgálat megindítását. Ez a föllépés persze nem lehetett innyére Hollánnak, mert — mint utólag kiderült, — neki volt legtöbb oka félni a vizsgálat eredményétől.

*

Hollán Miklós a *Déli Hirlap*-ban nyilatkozott és önérzetesen visszautasította az ellene emelt vádakat. Közben azonban kiderült, hogy nemcsak élelmiszereket csempészett, hanem a Kassa-Oderbergi vasut karvini szénbányájából hat vagon szenet is küldött a Vecsey-szanatóriumba és nehogy a szénszállitás körül valami akadályok merüljenek föl, a feladó-levélre ráirta, hogy a szállitmány — *szeretetadomány.*

Igy gondoskodott Hollán Miklós a Vecsey-szanatórium hadimilliomosairól és mig a vasuti személyzet a télen át koplalt és didergett, a sza-

natórium bőven fizető vendégei meleg szobákban gömbölyüre hiztak.

*

Operetteszerü azonban a vizsgálat is, amely Hollán Miklós ellen folyik. A szokásos eljárás az volna, hogy a vizsgálat tartamára felfüggesztik állásától. A Ksod-nál ez nem igy van. Hollán Miklós változatlanul ellátja hivatalos teendőit és vizsgálóbiztosul két alárendeltjét: *Samorjay* igazgatót és dr. *Nyiry* Istvánt rendelték ki. Előrelátható, hogy a függő állásban levő hivatalnokok hatalmas főnökük ellen nem fognak avval a szigorral eljárni, mint az a hasonló sulyos vádak tisztázásánál kivánatos volna.

Mit jövedelmez Korányi bárónak a csirátlanitás? A nagybecskereki olajgyárnak részvénytársasággá való átalakitása alkalmával báró Korányi Frigyes, az Országos Központi Hitelszövetkezet vezérigazgatója az elnöki állást biztositotta magának, ami legalább 40—50.000 korona évi jövedelmet jelent. Persze az ilyen drágán fizetett szinekurák szintén megdrágitják a tengeriolaj árát. Ezzel azonban Korányi báró nem sokat törődik, sőt az sem kedvetlenitette el, hogy a kátyuba került becskereki olajgyár részére széles ez országban nem volt képes vezető igazgatót találni. Igy aztán az eszéki Unió-malom aligazgatóját, Fischert szerződtette, akinek óriási fizetést biztositott. Nem csoda, hogyha Korányinak ez az eljárása ujabb visszatetszést szült az alatta működő, agyonvegzált, össze-visszahelyezett és rosszulfizetett tisztviselői karban. Jellemző különben, hogy a csirátlanitási osztály Kecskeméti-utcai helyiségeiben még sosem volt Korányi báró, pedig gőgös autója naphosszat ott pöfög a Baross-utcai bürokrata-gépház bejárata előtt. Még jó szerencse, hogy a Kecskeméti-utcában nem neheztelnek valami nagyon a báró ur elmaradt viziteiért.

Magyar liszt — Ausztriának. A két kormány között létrejött korábbi megállapodás alapján Ausztria tőlünk összesen negyven kocsirakomány lisztet kap. A budapesti malmok ebből a mennyiségből husz vagont már leszállitottak, mig a hátralékos husz vagon elszállitásával most foglalkoznak. A szállitásokkal a *Concordia, Egyesült budapesti, Gizella* és a *Pesti molnárok malmát* bizták meg.

A vasutak és hajózási vállalatok nyári menetrendje. Értesülésünk szerint a vasutak nyári menetrendjében ezidén nagyobb változás nem fog beállani. A Magyar királyi államvasutak vonalain mindössze két uj gyorsvonatpárt fognak beiktatni és mindkét gyorsvonat nappali lesz. Az egyik a tátrai gyors, a másik a fiumei, amely minden valószinüség szerint junius 15-én fog megindulni. A Déli Vasutnál most folynak a tárgyalások és ugy hirlik, hogy a vasut egy uj személyvonatpárt fog forgalomba helyezni és pedig Budapest—Nagykanizsa között és ez kizárólag a fürdőszezonban közlekednék. A Kassa-oderbergi vasutak menetrendje változatlanul marad, noha az északmagyarországi érdekeltek többször kérték a Ksod. igazgatóságát, hogy Zsolnánál közvetlen csatlakozást létesitsen a budapest-berlini gyorsvonatokhoz. Sajátságos, hogy a Ksod. személy- és gyorsvonatainak a Máv. vonataival egyáltalán nincs csatlakozásuk és az utazó közönségnek Zsolnán a csatlakozásra 4—6 órát kell várakozni. Ugyancsak változatlanul marad a Győr—sopron—ebenfurti vasutak és az Arad—csanádi vasutak nyári menetrendje. A folyamhajózási társulatok közül a Magyar folyam- és tengerhajózási r.-t. már életbeléptette a nyári menetrendjét és több uj hosszu- és rövidjáratu hajót helyezett üzembe. Ezzel szemben a Balatontavi gőzhajózási r.-t. a forgalmat nagy arányokban csökkentette és egyelőre csak két hajót járat Balatonfüred—Keszthely és Siófok között. Ideje volna, hogy ez a halódó társulat, melynek korhadt hajói közveszélyesek, eltünjön a Balatonról és helyébe uj és fejlődőképes vállalat alakuljon. A Balatontavi gőzhajózási társaság harminc-negyven évvel ezelőtt épült, primitiv berendezésü gőzhajókat járat és az utolsó évtizedekben a Balatonon való utazást a társaság indolenciája türhetetlenné tette. A balatonmenti idegenforgalom ezért sem fejlődhetik és a Vasuti és hajózási felügyelőség helyesen tenné, ha ennek a lezüllött vállalatnak „közlekedési politikáját" alapos revizió alá venné.

Diana kontra Erényi. A Diana kereskedelmi r.-t., amely tudvalevőleg megvásárolta Erényi Béla gyógyszerész védjegyeit, nem tudott a védjegyek eredeti tulajdonosától békés uton szabadulni és ezért ellene a pörök egész sorozatát kellett lefolytatnia. Az egyik ilyen legnagyobb pört, Erényinek 715.000 K kártérités iránt inditott keresetét, a budapesti kir. törvényszék a napokban elutasitotta és Erényit 120.000 K pörköltség megfizetésére kötelezte.

Magyar Fakereskedők Hitelintézete R.-T. folyó hó 3-án tartotta meg rendkivüli közgyülését, mely számos részvényes jelenlétében egyhangulag elfogadta az igazgatóság azon javaslatát, hogy a Magyar Fakereskedelmi R.-T. részvényeinek megszerzése, másrészt pedig azon célból, hogy az intézet a békegazdaságban reá váró nagy feladatnak megfelelhessen, az alaptőke 40 millió koronáról 72 millió koronára emeltessék fel. Az uj részvényekből elsősorban 100.000 drb. kerül kibocsátásra darabonként 720 K árfolyam mellett oly célból, hogy ezek ellenében az összes 80.000 drb Magyar Fakereskedelmi R.-T. részvény megszereztessék 4 drb Magyar Fakereskedelmi és 5 drb ugyancsak 200 K n. é. és 1918-as szelvénnyel ellátott intézeti részvény cseréje alapján. A fennmaradó 60 ezer drb uj részvény kibocsátása időpontjának és feltételeinek megállapitására az igazgatóság felhatalmazást nyert azzal, hogy ezekre az összes addig kibocsátott részvények birtokosait, ideértve a most kibocsátásra kerülő 100.000 darabot is, elővételi jog fogja illetni.

Unió Szinházüzemi és Szinházépitő r.-t. céggel egy a Magyar Város- és Községfejlesztési r.-t. vezetése alatt álló konzorcium 6 millió korona alaptőkével részvénytársaságot alakitott, amelynek alapszabályszerü célja: szinházi üzemeknek berendezése és folytatása, mozgószinházak, valamint a szinházi üzemeket célszerüen kiegészitő különböző rokonvállalatok létesitése; ezen célokra ingatlanok szerzése, szinházak és mozgók épitése és bérbeadása. Az uj társulat megszerezte a következő ingatlanokat: a Vilmos császár-ut, Ó-utca és Lázár-utca sarkán fekvő háztömböt, melynek alkalmas időpontban szinházépitési célra való kihasználása terveztetik; a Király-utca 73. és Csengery-utca 28. számu bérházakat, melyek részben a Király Szinház üzemét egészitik ki; megszerezte továbbá a Magyar Szinház és az Izabella-tér 6. számu bérház tulajdonosának, a Magyar Szinház r.-t.-nak részvénytöbbségét. A társaság átveszi a Király Szinház és a Magyar Szinház bérleti üzemét. Az igazgatóság tagjai: Báró Kohner Jenő (elnök), Beöthy László, aki az uj részvénytársaság vezérigazgatójaként fog működni és dr. Neumann Miksa.

Az Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaságnak május 29-ikén volt a közgyülése Bécsben dr. Schonka Ferenc lovag titkos tanácsos elnöklésével. Az elnök bemutatta a közgyülésnek Csatáry Frigyes udvari tanácsos vezérigazgatót és Vas Ferenc udvari tanácsos forgalmi igazgatót. A közgyülés elfogadta az előterjesztett zárószámadást, az sztalékot részvényenkint 70 K-ban állapitotta meg és a fölmentéseket megadta. Ezután a társaság részvénytőkéjének fölemelésére vonatkozó javaslatot tárgyalták és elhatározták, hogy az alaptőkét 14.400 drb uj, névre szóló, teljesen befizetett, egyenkint 1050 K értékü részvény kibocsátásával 60.480.000 K-ról 75.600.000 K-ra emelik föl. Tekintettel az adott viszonyokra és a most kibocsátásra kerülő hadikölcsönökre, az uj részvényeket csak a második félévben lehet kibocsátani. Erre való tekintetből az igazgatóságnak azt a javaslatát, hogy az uj részvények már 1918. január 1-től kezdődően részesedjenek az osztalékban, a közgyülés ugy módositotta, hogy az uj részvények csak 1918. julius 1-étől kezdődően lesznek osztalékjogosultak.

A Mercur váltóüzlet r.-t. 1917. évi zárószámadásaiban a 129.139 kor. (1916-ban 131.692 K) áthozaton kivül az értékpapir- és váltóüzlet hozama gyanánt 695.397 K kamatnyereség fejében 1,139.823 K, jutalék cimén 538.445 K és házbérjövedelemként 54.173 K bevételt mutat ki, ugy, hogy a bruttó bevétel 2,556.977 koronára rugott. Ebből kiadtak költségekre 1,224.405 koronát és igy a tiszta nyereség 1,332.572 korona az előző évi 941.001 koronával szemben. Az igazgatóság a junius 8-án tartandó közgyülésnek, miután a tavaly 20 millió koronára emelt alaptőkéből csak 10 millió részes az 1917. évi üzleti eredményben, 16 K, azaz 8 százalék osztalék fizetését fogja ajánlani.

Első Biztositó Intézet Katonai Szolgálat Esetére. Élet- és Gyermekbiztositó Részvénytársaság. A folyó évi május 28-án Teleki Lázár gróf elnöklete alatt megtartott közgyülésen az üzleti jelentés és a mérleg az elmult üzletévre, 1917-re vonatkozólag egyhangulag elfogadtatott. A dij-, illeték- és kamatbevételek 4.7 millió koronára rugnak. A biztositási állomány az üzletév végén kerek 71 millió koronát tett ki. Esedékességek, visszaváltások és dijvisszatérítések cimén kerek 3 millió korona lett kifizetve. A tárasság össztartalékai, melyek elsőrangu értékekbe, főleg jelzálogkölcsönökbe és állampapirokba vannak befektetve, 31.3 millió koronát tesznek. A felügyelő-bizottság tagjai ujra megválasztattak. A központi választmányba Szilágyi Lajos dr. cs. és kir. kamarás, országgyülési képviselő lett választva.

A Neuschlosz-féle Nasici Tanningyár és Gőzfürész Rt. közgyülése jóváhagyta az igazgatóság összes előterjesztéseit. Miután az értékcsökkenési alapra 2,500.000 K-t, a gépujitási alapra 900.000 K-t forditottak, a fennmaradó 2,841.794 K 99 fillért kitevő nyereségből a közgyülés 250.000 K-t helyezett az általános tartalékalapba, 100.000 K-t a tisztviselők nyugdijalapja részére és 100.000 K-t hadijóléti és jótékonysági célokra szavazott meg és az alapszabályszerü levonások tekintetbe vétele után részvényenként 55 korona (27 és fél százalék) osztalék kerül kifizetésre. Az igazgatóságba uj tagul beválasztották gróf Wenckheim Dénes titkos tanácsost, a felügyelőbizottságba pedig Sugár Lajost.

A Standard magyar fatermelők r.-t. (az erdélyi puhafatermelők kartelja) 1917. évi zárószámadásaiban 1 millió K alaptőke mellett 14.952 K tiszta nyereséget mutat ki, mig előző mérlege 14.174 K veszteséggel zárult. A kartel kinnlevőségei 42,188.844 K-t (1916. végén 17,437.366 K-t) tettek ki, mig hitelezőknek 41,287.338 (5,413.799) K-val és elfogadványokért 3,018.000 (3,562.000) K-val tartozott.

A Magyar Szent Korona Országainak Fémközpontja Részvénytársaság pénteken megtartott közgyülése az igazgatóság részéről előterjesztett 1917. évi zárószámadást jóváhagyta. A Fémközpont 1917-iki üzleti éve 115.975.746.84 K áruforgalom után 1,114.968 K 02 fill. fölösleggel zárul. Az igazgatóság uj tagjaivá megválasztották Tőry Gergely állami ipariskolai igazgatót és Loósy József Viktor vezérigazgatót.

A Melocco Péter cementárugyár és épitési vállalat r.-t. az alaptőkét 5000 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által 1 és fél millió K-ról felemelte 2 és fél millió K-ra. Az uj részvényekre az eddigi részvényesek al pari árfolyamon elővételi joggal birnak.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

ÉRTESITÉS.

Tisztelettel érresitem a nagyérdemü közönséget, hogy a székesfőváros tulajdonát képező

Gellért-fürdő és szálló

földszinti vendéglőjét és söntését a büffével vasárnap, azaz junius 2-án megnyitottam. A Gellért-hegyre néző gyönyörü Terasz-t pedig, mely a fővárosban egyedülálló a szépségében, rövidesen, a magas földszinten lévő éttermeket pedig a szálloval egyidejüleg nyitom meg. A midőn a nagyérdemü közönség becses pártfogását kérem, szabadjon megjegyeznem, hogy ettermeim a modern technika legujabb vivmányaival vannak felszerelve és minden igyekezetem oda fog irányulni, hogy a nagyérdemü közönség kivánságait minden tekintetben kielégithessem. A nagyközönség pártfogását ismételten kérve, maradtam tisztelettel

Frenreisz István

FASOR KABARÉ

VII., Aréna-ut 84.

Igazgató: Upor József. Telefon: 68—33

Művészeti igazgató: Balassa Jenő — Zenei vezető: Marthon Géza

Kezdete este 9 órakor.

Vihar a Bakonyban.

Hegedüs, Paulay, Vendrey felléptével. Kökény Ilona.

Darabok, tréfák és szólók.

Vasárnap és ünnepnap délután 5 órakor mérsékelt helyáru előadás.

Az állatkerti belső vendéglő és kávéházban

minden este szinfonikus zene. Elsőrendü ételek és italok. Tulajdonos:

SPOLARITS GYÖRGY.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Budapest egyetlen cirkuszában

Ma és minden este 1/2 5 órakor.

A teljesen uj juniusi sláger müsor.

? TACIANU ?

Délutáni előadások:

Csütörtökön 6-án d. u. 1/2 4 órakor } teljes esti müsor
Szombaton 8-án d. u. 1/2 5 „ } félhelyár kkal.

Vasárnap délután 1/2 4 órakor teljes helyárakkal, ünnepi előadás.

Kávéház Vendéglő

Székesfővárosi Pavillon

Naponta

:: Symfonikus hangverseny. ::

BALLINIT-SOLLUX

az egyedül tökéletes és bevált

auto pneumatik pótló.

Ruganyos és nem rázza a motort. **Több ezer** auton van felszerelve. Sok száz elismerő levél. **Óvakodjunk** az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés boszuságot és hiába való költséget okoz. — **Telefon: József 53-46.**

PNEUMATIKA-BALLINIT

autóabroncsgyár, Budapest, VIII., Óriás-u. 10.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 8-kor a remek juniusi müsor:

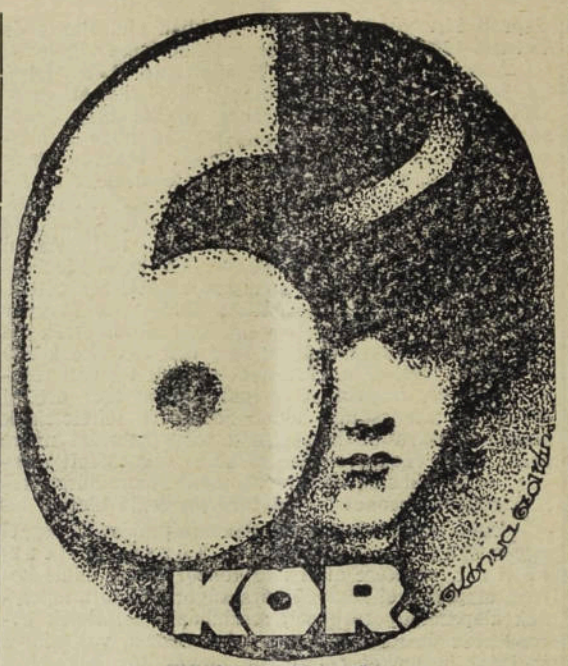
Pitypalaty kisasszony

Faragó Jenő és Zerkovitz Béla operettje és az uj müsor.

SÖRKABARÉ: ½8—11-ig „Spitzer bácsi" Szőke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha.

Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.

Csütörtök délután ¼4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

EGY NAGY DOBOZ DIANA * PUDER

„Sternberg"-zongora!

Sternberg

cs. és kir. udv. szállító

zongoratermei 6970

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Fehérnemü régi árban

vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát

megfestése

K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol **7** K-ért, bérmentve

GROSS ANTAL BUDAPEST,

József-körut 23. szám.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Kraszner József

cementáru-gyár részvény társaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.

Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.

Vállal.

Padló és fal burkolómunkálatokat.

Gyárt mozaik és cementlapokat.

Kutgyürüket csöveket stb. stb.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Rietschel és Henneberg, R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.

igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—9

Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.

Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkabeleket stb.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők

Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. junius 12-én — 24. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelös szerkesztö: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Levelet irt

Zeidl Vencel, a legnépszerübb budapesti árdrágitó. A levél tele van cseh pimaszsággal és alantas ügyvédi furfanggal. Százegynapos üdülés után, azt mondja a kitünö Vencel, hogy ő városatya akar maradni már csak azért is, hogy csuffá tegye a familiát. Nem, isten mentsen, ő nem mond le, sőt a törvény hibáinak és hiányainak Bakony-erdejében bujdosva bizonyitani kivánja, hogy joga van a közgyülési teremben tovább is viselni a Józsefváros képét, amelynek lakóit volt szives a háborus viszonyok között olyan eredményesen nyuzni, hogy kitüntetésképpen százegy kis napig lehetett a toloncház vendége. Azt is hangoztatja méla bubánattal a derék Vencel, hogy öt ártatlanul itélték el és a vádak agent provokatörök manöverei: a sajtó, ez az aljas, rosszindulatu, vérszopó intézmény, ez az oka mindennek.

Az önérzet mindenesetre szép és tiszteletreméltó dolog még akkor is, ha akkor nyilatkozik meg, amikor még a toloncház piszkát sem volt ideje az embernek lemosnia, de Zeidl Vencelt meg kell fosztanunk attól a dekorumtól, hogy ez az önérzet az ő legbelsö tulajdonságai közé tartozik. Nem, erről szó sincs. Az önérzetet a milliomos cseh árdrágitóból ugy csiklandozták ki. A magas lovat, amelyen most közöttünk nyargalászik, az igazoló választmány volt szives alája adni. Ez az ember, dacára annak, hogy a magyar fővárosban milliókat szerzett, immár leleplezett kereskedelmi módszerével, a nyelvtörő és a cseh nemzeti érzésnek gyülöletes magyar nyelvet sem tanulta meg. Szégyen volt tehát már az, hogy akár a milliói, akár a pajtáskodás révén bekerülhetett a főváros törvényhatósági bizottságába. Még nagyobb szégyen azonban, hogy toloncházi vendégszereplésének százegyedik napján összeült a főváros igazoló választmánya és ennek a megrögzött árdrágitónak a büneit igyekszik szépiteni és nem meri kikergetni a közgyülési teremből, ahol tulajdonképpen olyanoknak lenne szabad helyet foglalni, akik nemcsak a saját véleményük, de mindenki biztos tudása szerint is szeplőtlen.

Az a közgyülés azonban, amely már régen, a harmadik jogerös itélet után sem ebrudalta ki Zeidl Vencelt, megérdemli azt, hogy ez a Budapesten ma megvetett név ott cégérként diszelegjen. A jó birónak sem szabad a törvény rideg betüjéhez ragaszkodni, nemhogy egy bizottságnak, amely, az árdrágitás kihágás lévén, hajlandónak mutatkozik Budapest egyik köztudottan és megbélyegzetten veszedelmes uzsorását megtürni a közgyülési teremben. A jóérzésü emberek abban reménykedhettek, hogy Zeidl urban felébred a tisztességérzet és maga áll félre, aminthogy sokkal kisebb bünnel terhelt emberek is megtették már ezt. Csodálkozhatunk-e azonban azon, hogy aki elég arcátlan volt milliomos létére szegény polgároknak uzsoraáron zsirt eladni, az finom és jóérzésü embereknek fentartott elhatározásokra nem fog jutni?

Levele végeztével azt irja még Zeidl ur, hogy ő finom ember, ő mindaddig nem keresi fel a közgyülési termet, amig teljes birói elégtételt nem kap. Ezt a szigoru kijelentést — bevalljuk, — kissé elszontyolodva vesszük tudomásul, mert ez annyit jelent, hogy sohasem fogunk többé találkozni. De reméljük, hogy ez nem volt az utolsó szó. Ugyan Vencel bácsi ne izéljen, csak jöjjön el nyugodtan. Csak nem gondolja, hogy egy kis árdrágitás és százegy kis nap miatt vissza fog vonulni a magánéletbe?

Fullánkok

A kanapét,

amely ezuttal nem rokonszenves butor, csak tessék nyugodtan kidobni. Semmi kifogásunk ellene, hogy a spórolást Rosenfeld Zsigmond igazgató uron kezdik meg, aki nemcsak hogy ingyen és bérmentesen kap szinházat a városligetben, de még hatalmas pausálét is adnak neki. Ez a pausálé tényleg nem jár, ezt a kanapét ki kell dobni a költségvetésből, de nem szabad, hogy a takarékosság itt megálljon. A Feld-féle husz és még egynehány ezer koronán kivül sok milliót kellene még kibogarászni a költségvetésből, amelyek fölösleges kiadások és amelyek évek sora óta nyomják a polgárság vállát. Ennek kell a józan takarékosság első alapjának lennie. A fölösleges kiadásokkal statáriálisan kell végezni, nem elegendő az, ha csak a kanapét dobják ki. Az élet és halál fölött parancsnokló huszas bizottság azonban eddig egyebet nem cselekedett.

Ideiglenes hivatalnoknak

lenni nem tartozik a sors legkiválasztottabb áldásai közé. Ennek az ijságnak a hasábjain nem egyszer jajdultak fel ezek a szerencsétlen páriák, akik ugy látszik, a sors kegyetlen csapásai alatt most már arról is leszoktak, hogy panaszkodjanak. Nem beszélnek, nem szólnak egy szót sem. Türnek és várnak. Valami nyomoruságos kis segélyükről van most szó. Nem ők mondták el, hanem Perczel Béla tette szóvá a pénzügyi bizottság ülésén, hogy a számvevőség kerek négy hónap óta számol és amerikázik a szerencsétlen ideiglenesek bőrére. Ezen aztán igazán el kell ámulni. Hát a számvevőségi uraknak már ugy felvitte az Isten a dolgát, hogy meg sem tudják érteni a szenvedő, nyomorgó kollégák bajait? Nem futja el a szégyen vörössége az arcukat, amikor a legszegényebbek segélyének aktáit négy hónapon át hagyják porosodni, négy hónapon át kerülgetik. Akármit hoznak fel kifogásnak, itt kihallgatás nélkül kell elitélni a számvevőséget. Minden szó fölösleges, amikor azt halljuk, hogy négy hónapig hagyják nyomorogni tisztviselőtársaikat.

A garni

halála fölött igazán nem kell fájdalmas könyeket ejtenünk. A szerelem meg fogja találni a maga biztos utjait, mert a szerelemnek igazán nem lehet gátakat emelni és a szerelmesek találékonyságával nem lehet felvenni a versenyt. Ami azonban a garnitulajdonosok piszkos kis üzleteit illeti, ezt már épen ideje volt fölboritani. A vidéki és külföldi vendégek paktáskával a kezükben az utcán csavarogtak át a szép pesti éjszakákat és étlen-szomjan gyötrődve, nem volt többé humor, hanem szomoru valóság a fasorbeli pad, amely édes nyugalmat biztosit. Most sem történt semmi egyéb, mint az, hogy a szerelem és az idegenforgalom helyet fog cserélni. Végre is a szerelem nem aludni, hanem virrasztani akar és virrasztani olyan szépen lehet kint a kedves ligeti fák alatt . . .

Bódy polgármester

a Keleti Vásárról, a kereskedelmi kikötőről és Budapest jövőjéről

Az elmult napokban Heinrich Ferenc, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara alelnökének vezetésével a Kereskedelmi és Iparkamara küldöttsége tisztelgett Bódy Tivadar dr. polgármesternél és arra kérte, hogy a főváros támogassa a kamarát a Keleti vásár rendezése körül és segitse elő azt, hogy ezt intézménnyé lehessen tenni, évről-évre megismételvén a vásárt. Ebből az alkalomból felkerestük Bódy dr. polgármestert, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt tett nyilatkozatában nemcsak a Keleti Vásár iránt való jóindulatáról tett tanuságot, de egyben igaz és őszinte rajongással beszélt az iparról és kereskedelemről, amelyeknek Budapest jövő nagysága számára kell alapot nyujtaniok. Nemcsak a budapesti kereskedők és iparosok számára örvendetes, de a főváros egész lakosságára nézve megnyugtató, hogy a polgármester mélyen a jövőbe tekintve áll a kormánykeréknél és nagyszabásu terveit lelkes munkakedvvel kivánja megvalósitani. A polgármester nyilatkozata egyébként a következőképpen hangzik:

— A napokban nálam jártak a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara képviselői és felhivták figyelmemet az augusztusban megtartandó *Keleti Vásárra*, amelynek célja, hogy a Kelet produktumait kiállitás keretében bemutassák a Nyugat kereskedőinek. Természetesen ennek folytatása lesz, hogy aztán majd a mi kereskedőink menjenek le a Balkánra és ők viszont ott teremtsenek a mi áruinknak piacot. Ugy tudom, a kereskedelmi miniszter ur őexcellenciája is különösen a törökökkel való kereskedelmi összeköttetésre kiván különös sulyt helyezni és egészen természetes, hogy ugy én a magam személyében, mint maga a főváros is a legteljesebb mértékben támogatni kivánjuk ezt az akciót és a Keleti Vásár rendezőinek nemcsak a kivánt anyagi támogatást helyeztem kilátásba, hanem egyben el vagyok határozva arra is, hogy a hatóság által nyujtható minden előnyt biztositani fogjuk a vásár számára, amelynek nagyszerü elődjei a lipcsei vásárok és igy mi is számithatunk arra, hogy idővel, évről-évre megismételve, a budapesti vásárok is elérhetik a lipcsei méreteket.

— Egész általánosságban szólva, lelkiismereti kötelességemnek tartom, hogy a hasonló törekvéseket, amelyek a budapesti kereskedelem és ipar jövőjét igyekszenek biztos alapokra helyezni, a legteljesebb mértékben támogassam. A Kelet és Nyugat fog érintkezni a Keleti Vásár révén Budapesten és én ugy látom, idővel Budapestből ilyenformán hatalmas kereskedelmi és ipari gócpont lesz. Budapest ma is a kereskedők és iparosok városa, természetes, hogy minden módot és eszközt meg kell adnunk, meg kell teremtenünk, ami ezt a kereskedelmet és ipart naggyá tenni hivatott. *Életkérdése ez Budapestnek, mert ipar és kereskedelem nélkül koldusbotra jutnánk.*

— A jövő feladatai szinte mind ebben kulminálnak. Épen ezért örvendetes és mérhetetlenül fontos, hogy *a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő* immár a megvalósulás stádiumába jutott. A kereskedelmi kikötő lesz a középpontja a Dunai hajózásnak és mi már előre látjuk a képet, amelynek természetszerüen ki kell alakulnia. A kereskedelmi kikötő körül fognak letelepedni a nagyszabásu gyárak és iparteleppek és a Kelet nyersterményeit itt Budapesten fogják feldolgozni, hogy aztán a nyersanyagból készült ipari termékeket innen vigyék

tovább. Annak a kereskedelmi és ipari gócpontnak, amelylyé Budapestnek most kell teljesen átalakulnia, legelső szükséglete a kereskedelmi kikötő, amely meg fogja teremteni a Kelet és Nyugat között való oly szükséges kapcsolatot. Ennek a nagy problémának megoldásában igen komoly és igen szép eszköznek látom a Keleti Vásárt is, amelynek számára természetesen minden támogatásunk készen áll.

*

A Keleti Vásár előkészületeire, a várható eredményekre és annak Budapestre való hatására vonatkozólag megkérdeztük a Keleti Vásár ügyvezető-igazgatóságának elnökét, tóvárosi Fischer Emil fővárosi bizottsági tagot is, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következő nyilatkozatot tette:

— Az augusztus 16-án Budapesten megnyiló Keleti Vásár tulajdonképpen ősi eredetében mutatja be a lipcsei vásárt. A lipcsei vásár is, mint a mi Keleti Vásárunk, megteremtésének első periodusában kis keretben Lipcse városának minden egyébb érdekeltsége nélkül lett a gócpontja a szászországi kereskedelemnek, igaz, hogy csak addig, mig a városi magisztrátus fel nem ismerte a vásárnak nemcsak Szászországra, de az egész nagy német birodalom kereskedelmére és iparára kiható nagy fontosságát. A német birodalom kereskedelmét irányitó kormánytényezők felismervén a vásár világkereskedelmi szempontból való nagy jelentőségét, minden néven nevezendő koncessziókban és jelentékeny anyagi és erkölcsi támogatásban részesitették a nagyszabásu vásári akciót. A lipcsei vásár 75 év előtt még valósággal a piaci vásár jellegével birt, de csak rövid ideig, mert a tanács látva a vásár szédületes tempóban való fejlődését, mellyel parallel járt Lipcse városának is hatalmas megnövekedése, házi vagy jobban mondva városi kezelésbe vette az egész intézményt. Saját költségén monumentális vásárpalotákat épittetett, melyeknek rentabilitását látva, a gazdag lipcsei polgárok is utánozták a tanács példáját és saját költségükön szintén vásárpalotákat épittettek, melyek dacára, hogy évente kétszer 14 napig vannak nyitva, csodás kamatozást eredményeztek.

— A lipcsei vásár történeti fejlődésének ezt a pár mondatos foglalatát szem előtt tartva, azt hiszem, ugy a magyar kormánynak, mint Budapest székesfőváros tanácsának is elsőrendü kereskedelempolitikai érdeke, de a magyar kereskedelem és ipar fejlődésének szempontjából is jelentőségteljes szükség egy, a lipcsei vásár mintájára megteremtett Keleti Vásár. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara okulva azon a grandiózus eredményteljes mérlegen, mellyel a lipcsei vásár a háboru negyedik esztendejében zárult, kötelességének tartotta a régebben megtartott Tavaszi Vásár reneszanszaként, — tekintve, hogy soha nyomatékosabb alkalom nem kinálkozott Kelet népét Budapestre hozni — a Tavaszi Vásárt az idén Keleti Vásár cégére alatt megnyitni. Az eddigi munkásságunk eredménye máris szenzációs meglepetés. Dacára annak, hogy több, mint két hónap választ el minket az augusztus 16-án megnyitandó Keleti Vásártól, már most is oly nagy a jelentkező résztvevő cégek száma, hogy csak ügygyel-bajjal tudjuk őket elhelyezni. Éppen ezért, ha az Iparcsarnok állandó butorkiállításának területi részét nem kapjuk meg, kénytelenek leszünk a jelentkezők egy részét kizárni és a további jelentkezést beszüntetni.

— Hogy a Keleti Vásár a legnagyszerübb auspiciumok közepette indul sikerteljes utjára, abban nagy része van *Szterényi* József kereskedelemügyi miniszter urnak, aki mint minden magyar ipart és kereskedelmet támogató ügyet, a Keleti Vásárt is a tőle telhető legmesszebbmenő jóakarattal kezeli. Ugyanez mondható *Body* Tivadar polgármester urról, aki az előkészitő munkálatok tárgyalása alkalmával a legnagyobb jóindulatáról biztositott, átérezve, a Keleti Vásárnak a fővárosra nézve nagyhorderejü fontosságát. Amit eklatánsan példáz, hogy az idén megtartott husvéti vásár Lipcsében csak helypénzből 31 milliót forgalmazott. Ez a lipcsei 31 millió mindenesetre nagy sikert sejtető perspektivája az aug.-ban megnyiló Keleti Vásárnak.

Reformálják a közegészségügyet

Kötelező bakterologiai vizsgálat a járványos betegségeknél — Negyedfélmilliós hiteltullépés a Madarász-utcai csecsemőkórháznál

A főváros erélyes lépésre szánta el magát. Végre véget akarnak vetni annak a lehetetlen állapotnak, hogy akkor, amikor a budapesti kórházakban ápoltaknak 80 százaléka nem budapesti illetőségü, a kórházak épitésének és fentartásának rendkivüli költségei a legnagyobb részben a főváros nyakába szakadjanak. Az erélyes előterjesztés intenciói *Csupor* József dr. tanácsnoktól származnak, mig a nagyszabásu munka megalkotója *Véssei* Ede dr. tanácsjegyző volt, aki hónapokon át való fáradozással és adatgyüjtéssel mutatja ki a mai helyzet lehetetlen voltát. Az előterjesztés hangoztatja, hogy a fővárosnak nem szabad veszteségének lennie, hanem minden kárt meg kell téritenie az országos betegápolási alapnak és ha a belügyminszter mégis elzárkóznék a tanács által megjelölt megoldási módok elől, akkor a főváros nem lesz abban a helyzetben, hogy uj kórházakat épitsen, mert minden ujabb kórház csak a főváros budgetjének illetéktelen megterhelését jelentené.

Ezzel egyidejüleg azonban *Csupor* tanácsnok és *Véssei* jegyző aláirásával a fontos közegészségügyi előterjesztéseknek egész sora vár elintézésre és megvalósitásra. Az előterjesztések között van a kórházi orvosok fizetésrendezése, a mentők évi segélyének ötvenezer koronára való felemelése, három uj tüdőbetegdiszpenzér létesitése, a Szent István-kórház ugynevezett orbáncos pavillonjának sebészi tuberkulotikus osztálylyá való átszervezése. Van egy javaslat, amely megtiltja a kórházi alkalmazottaknak, hogy a kórházak készleteiből nyersterményeket vásároljanak. Tárgyalásra kerül azonkivül rövidesen még két igen fontos kérdés. Az egyik Szabó Sándor tiszti főorvos előterjesztése a fertőző betegségek ellen való védekezésről, a másik pedig a közegészségi ügyosz-

Hogy lett világváros Budapestből?

Amikor Kovács Aladárt szélhámosnak nézték

A tanácsnok ur késik, valamelyik üzemét ment meglátogatni. Ezenközben az előszobában összegyülekeznek, akiknek jelenteni-, megbeszélni-, kérdezni-valójuk van. A fogalmazó hatalmas aktacsomót szorongat a hóna alatt, a fotelben egy hadimilliomos szunyókál, a kályhamögött a sarokban egy kopottas hadiözvegy várja izgatottan az audienciát, a titkár pedig épen most mondja be huszonötödször a telefonba: „még nincs itt, minden pillanatban jöhet!" Nyolcan-tizen vannak még a titkári szobában, köztük városatyák, egymással ismerősök. Lassan beszélgetés fejlődik ki. Az uj jegyzőkről van szó, hogyan, miként történik meg majd a beosztásuk?

— Ma vannak egészen kis ügyosztályok — mondja a titkár — ahol négy jegyző is van.

— Megváltoztak az idők, mások a méretek, csodálatos, milyen óriási fejlődésen ment keresztül Budapest!

Fiatalosan, lelkesen pattan föl az egyik karosszékből egy szakállas, monoklis aranygalléros, törzsorvos. A mentők népszerü igazgatója, Kovács Aladár udv. tanácsos. Rajongva beszél a mérhetetlen lendületben fejlődő Budapestről.

— Csodák-csodája, ami itt tegnapról mára történt. Budapest fejlődése tisztára amerikai méretekben folyik. Ez a hirtelen megnövekedés örvendetes is, de egyben veszedelem is. A város ugyanis megnőtt, az intézményei azonban kicsinyek maradtak. Itt vagyunk mi mentők. Amikor megcsináltuk a Mentő-Egyesületet, napi tíz esetünk volt, ma napi száz esetünk van. A pénzviszonyok miatt persze az intézmény fejlődése nem tudott lépést tartani. Nem is csoda, hiszen csak a háboru alatt 20 százalékkal emelkedett a mentők munkája. Hogy miért? Igen könnyü a számvetés. 200,000 budapesti ember hadbavonult, de helyette 400,000 ember költözött be Budapestre. Ha ehhez még hozzávesszük a mai viszonyokat, amikor — csak példaképen mondom — uri hölgyek fürtökben csüngenek le a villamoskocsikról: akkor csak egészen természetes, hogy hatalmas mértékben emelkedik a balesetek száma. De igy van ez mindenütt. Pár év előtt megcsináltuk a kontinens legszebb fertőtlenitő intézetét: meg vagyok róla győződve, hogy egy pár év mulva ez sem lesz elegendő. Fölépitették a pompás országos levéltárat. Mire fölépült, kiderült, hogy a levéltár céljaira már kicsi lesz, más hivatalokat kell beletelepiteni. És igy megy ez mindenben, mert az intézményeink nem tudnak, nem tudhatnak lépést tartani az őrült iramban rohanó fejlődéssel.

Ez a fejlődés azonban nem ma kezdődött Budapesten. Ahogyan ez a város a mai világvárossá érett, valóságos boszorkányság. El kell mondanom egy apró históriát, amely mindennél jobban beigazolja ezt az állitást.

Jóval a világháboru kitörése előtt Strassburgban jártam. Valami dolgom akadt a város Oberbaudirektorjánál, Ott urnál. Elmentem hát hozzá, beküldtem a névjegyemet és leültem a huszonöt várakozó közé, akik mind az Oberbandirektorral akartak beszélni. Nem mult el azonban két perc sem, kipenderedik az ajtón egy fürge, 70—80 éves mazsolaarcu öreg ur, maga az Oberbaudirektor és élénken, lelkendezve kérdi kezében a névjegyemmel:

— Wer ist da aus Budapest?

Amikor meglátott, valósággal a nyakambaborult örömében. Átölelt, cirógatott, dédelgetve ütögetett és valósággal betolt a fogadószobájába. Elmondta aztán, hogy milyen mérhetetlen boldogság a számára valakit, az ő kedves Budapestjének szülöttét, lakóját üdvözölni. Husz éve annak, hogy a magyar fővárosban járt, de soha sem tudja elfelejteni annak szépségeit, kedvességeit. Aztán a részletekbe kezdett belemenni:

— Meg van-e még a szinház?

— A szinház?... — dadogtam — a szinház?... hogyne... igen... melyik szinház?...

Kisült hamarosan, hogy a budapesti szinházak valamelyik diluviális ősét emlegette. Amikor elmondtam neki, hogy azóta már egész sora épült föl a budapesti szinházaknak, van Nemzeti szinház, Opera, Vigszinház, Király-szinház meg a többi, nem tudott fölocsudni a csodálkozásból.

— Hát a hid meg van-e?

— A hid?... hogyne!... melyik hid?...

Kisült, hogy a Margit-hidat gondolja. Nohát azóta fölépült már az Erzsébet-hid, meg a Ferenc József hid is. Hitetlenül csóválta a fejét a kis mazsolaarcu öreg.

— És a pompás Hatvani-utca?

Erre aztán már megoldódott az én nyelvem is. Elmondtam, hogy van azóta a most épülő Hungáriakörúttal együtt három hatalmas körutunk és beszéltem, beszéltem a fejlődő, a világhirre törő Budapestről, amely bizony husz esztendő alatt megnőtt, megszépült, kigömbölyödött, mint egy ifju szüz. Meglepetve láttam azonban, hogy a mazsolaarca megmerevedik, a kisöreg hideg, szertartásos lesz. Nem tudtam megérteni, hogy mi történhetett? Ebben a pillanatban azonban Oberbaudirektor Ott összecsapta a bokáját, biccentett, a kezét sem nyujtotta: vége volt a fogadásnak.

Amikor kiértem a szabadba, kétségbeesve kezdtem tépelődni, hogy hát mégis mi történhetett, mivel sértettem meg az öreget, aki olyan melegen fogadott és olyan hidegen bocsátott el? Hiába törtem a fejemet, ezt a rejtélyt nem tudtam megfejteni. Mikor aztán megérkeztem haza, elővettem Budapest térképét és rajta a husz éves haladás produktumait megjelöltem és elküldtem a mappát Oberbaurat Ottnak, hadd gyönyörködjék benne.

Nem telt bele egy hét: itt volt a válasz. Nyolc oldalas levél. Ezt a levelet elteszem örök emlékbe. Nagyon szép, megbecsülni való irás. És benne van a rejtély megfejtése is, hogy miért volt olyan gyilkosan hideg bucsuzáskor a kis öreg. Azt irja:

— Bocsásson meg uram, hogy olyan visszataszitóan hideg voltam, amikor elváltunk, de ön meg fog engem érteni. Amiket nekem mondott a budapesti szinházakról, hidakról, gombamódra növekedő ringekről, mindent normális észszel és fantáziával egy pillanatig sem hihettem igaznak. Bocsáson meg, de ugy van, a rövid előadás után, amelyet az uj Budapestről tartott szélhámosnak kellett önt gondolnom. Most hogy itt van a térkép, minden be van igazolva. Ön igazat mondott és Budapest csodát müvelt...

*

E sorok irója hozzáfüzheti még ehhez, hogy Oberbaudirektor Ott 1916. nyarán itt volt a Budapesti Dunakonferencián. Meggyőződött a saját szemével is, hogy Kovács Aladár nem hazudott egy betüt sem. Volt is mit bámulnia a mazsolaarcu kis öregnek!...

Ha pedig egyszer majd mégis megcsinálják Budapest barátainak olvasókönyvét, ezt a kis történetet — tisztelettel ajánlom — nyomtassák szintén bele. Hadd ébredjenek a pestiek néha annak tudatára, hogy miből lett, mivé lett és mennyi idő alatt fejlődött ki Budapest? **(p. b.)**

tály előterjesztése a VI. kerületi Madarász-utcai csecsemő-kórház és gondozó épitkezéséről.

A főorvos szerint igen fontos, hogy a fertőzőbetegségeket már a jellegzetes tünetek életrekelése előtt föl lehessen ismerni és igy a rögtöni orvosi beavatkozás mellett a gyógyulás valószinübb, a betegség tartama rövidebb, a beteg anyagi károsodása kisebb, a költségek mérsékeltebbek, a testi fájdalmak és lelki gyötrődések megrövidülnek, kisebbek lesznek. Ezért elérkezettnek látja a főorvos az időt, hogy a bakterologiai vizsgálatokat a tudományos kisérleteken és a kórházi alkalmazáson kivül a *gyakorló-orvosok számára is hozzáférhetővé, sőt bizonyos körülmények között kötelezővé is tegyék.* Kötelező lesz pedig a bakterologiai vizsgálat *a roncsoló toroklobnál és a hasi hagymáznál, valamint az ázsiai koleragyanus eseteknél.* Ezekben az esetekben kiterjesztik a vizsgálatot *a beteg környezetében levő,* teljesen egészségesnek látszó egyénekre is. Ebben az értelemben a tanács legközelebb rendeletet és hirdetményt fog közzé tenni, amely tudomására hozza a közönségnek, hogy a járvány elleni védekezés szempontjából a főváros *ingyenes bakterologiai vizsgálatokat rendszeresit* és pedig a roncsoló toroklobnál, hastifusznál, az ázsiai koleránál és a tüdővésznél.

Hasonlóan fontos előterjesztés az, amely *a Madarász-utcai csecsemő-kórház és gondozó épitéséről szól.* A közgyülés erre a célra tudvalevőleg az épitésre 690,000 koronát, a berendezésre pedig 225,000 koronát engedélyezett. A *Fővárosi Hirlap* annak idején bőven ismertette a kormánynak ebben a kérdésben tanusitott huzavonáját, valamint az épitési vállalkozónak a fővárossal való ellentétbejutását. A kormány huzavonája révén a költségek hamarosan 1,335.000 koronára emelkedtek. Most aztán ujból át kellett dolgozni a költségvetést, amely most már figyelembe véve a jelenlegi piaci árakat, *végösszegben 3,140.000 koronát tüntet föl az eredeti 1,055.000 koronával szemben,* ugy, hogy a közgyülésnek most erre a célra *2,105.000 korona póthitelt kell majd megszavaznia,* amely póthitel hozzávéve a berendezésre előirányzott 300,000 koronát, *összesen 2,405.000* koronára emelkedik. Nem akarjuk ebben a kérdésben az egész ódiumot a főváros vezetőségére háritani, de a józan takarékosság napjaiban mindenesetre *elrémitőnek kell mondanunk egy kórházépitésnél a negyedfélmilliós hiteltullépést.*

Budapest száznegyvenmilliós épitkezése

Kertész K. Róbert min. tanácsos és Krátky János tanácsnok nyilatkozatai

A lakásinség egyik legveszedelmesebb nyavalyája a nagyvárosnak. Lappangva, észrevétlenül közeledik és mire a város észbekap, akkorra a betegség már akárhányszor veszedelmes és katasztrófális roncsolásokat vitt véghez. Budapest tiz éven belül másodszor éli végig ezt a sulyos betegséget. Kétségtelen, hogy az 1909. évi válság nem volt olyan sulyos, mint a mai. Az akkori válság megoldói *Bárczy* István dr. polgármester és *Wildner* Ödön dr. tanácsnok voltak. Ma *Bárczy* mint főpolgármester az ellenőrzés munkáját végzi, magát a munkát pedig *Bódy* polgármester irányitásával ismét *Wildner* Ödön dr. tanácsnok végzi, akinek már ilyenformán bőséges tapasztalatai vannak. A törvényhatósági bizottság tagjai közül a vezető szerep csak ugy, mint tiz esztendő előtt, ebben a kérdésben ismét *Feleki* Béla dr. kezében van. Nem kicsinyelhető le azonban az az érdem sem, amelyet a kérdés megoldása körül már eddig is *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész szerzett.

Érdemes az összehasonlitása a tiz év előtti és a mai épitési programmnak. Az 1909. március 24-ikén kelt tanácsi előterjesztés azt kérte a közgyüléstől, hogy az 1910. évre összesen 31.600,000 korona költséget engedélyezzen. Az épitkezési programm igy hangzott:

I. Szükséglakásokra	200,000 K.
II. Barakk-terem telepekre	400,000 K.
III. Népszállóra	600,000 K.
IV. Népotthonokra.	1.100,000 K.
V. Kislakásokra	6.000,000 K.
VI. Főv. alkalmazottak számára	10,000,000 K.
VII. Rendes kislakásokra	3.300,000 K.
VIII. Iskolákra és óvodákra	10.000,000 K.

A mostani *épitkezési programm 140,000,000 korona végösszeget mutat,* amely költségnek a bérek által nem fedezhető *évi részlete* a kezelési és fentartási költségekkel együtt 6.298,000 koronára tehető, miért is azt kéri a főváros, hogy a kormány az amortizáció alapjául felvett harminc éven át ezt az évi összeget fizesse a fővárosnak, aminek ellenében a főváros ingyen adja a szükséges telkeket. A 140,000,000 koronából épit a főváros 10,000 *kislakást,* 3000 ágyra berendezett külön férfi- és női *népszállót,* 800 főiskolai hallgató számára diákotthonokat. A programmnak első részletéül ezek épitendők:

I. Ezer kislakás	7.000,000 K.
II. Két diákotthon	640,000 K.
III. Két népszálló	600,000 K.
IV. Közös épületek	760,000 K.
V. Belső közmüvek	1.000,000 K.
összesen:	10.000,000 K.

Ennek ellenében a kormány által harminc éven át megtérítendő évenkint 485,800 korona. Ha a kormány ehhez hozzájárul, akkor a főváros a szükséges telkeken kivül tiz millió koronának a 150 milliós uj kölcsönből való igénybevételét engedélyezi.

Hatalmas munka megkezdése előtt állunk. A *Fővárosi Hirlap* ebből az iniciáló tevékenység alkalmából az alábbiakban értékes véleményeket és észrevételeket hoz nyilvánosságra. Mindenekelőtt a legteljesebb figyelemre tarthat számot *Krátky* János tanácsnoknak, a középitési ügyosztály vezetőjének nyilatkozata, melyben benne foglaltatik *a városház udvarán épitendő barakk-hivatalok épitésének egész terve.* A másik becses nyilatkozat *Kertész* K. Róbert min. tanácsosé, aki az illetékes tényezőknek azt ajánlja figyelmébe, hogy még az épitkezés megkezdése előtt legyen gondjuk arra, hogy azok a budapesti lakások, amelyeket a háboru alatt beköltözöttek foglalnak le, felszabaduljanak. A miniszteri tanácsos e tekintetben egészen addig megy el, hogy *1915. évi januárjától általános revizió alá kell venni Budapest lakosságát.* Aki 1915-ben, vagy később jött fel Budapestre, azt *kivétel nélkül régebbi lakóhelyére kell visszaküldeni.* Ilyen formájában, a szigoruságnak ilyen mértékében aligha fog sikerülni az okos terv, de az életszükségletek figyelembevételével dolgozó méltányosság mindenesetre meg fogja majd találni a helyes utat. Hasonlóképen megfontolandó gondolatai *Kertész* K. Róbertnek azok, amelyek a katonai egészségügyi intézményeknek a tulzsufolt fővárosból az egészséges vidékre való kitelepitését, az épitési szabályzat enyhitését és a vidéki épitkezések egységes városrendezési elvek szerint való irányitását célozzák.

—

A főváros tárgyalásai a kormánynyal

A központok kitelepitése — A manzardok lakhatóvá tétele — A beköltözés megszoritása — A közgyülés ünnepélyes manifesztációra készül

Az alábbiakban a száznegyvenmilliós épitkezésre vonatkozó néhány adatot és észrevételt közlünk, amelyek a kérdés megvilágitását a maguk szétszórtságában és rendszertelenségében is elősegitik.

A főváros az épitkezés költségeit köbméterenkint 80 koronára kalkulálja. Értesülésünk szerint azonban *a kormány még ezt is sokalja,* dacára annak, hogy a békében is 20 koronába került köbméterenkint az épitkezés. A főváros tehát a békebeli árak négyszeresét számitja, ami azonban valószinüleg igen optimisztikus számitásnak fog bizonyulni, különös tekintettel arra, hogy Bécs város épitkezéseinél a békeárak hétszeresét számitja.

A másik a kormánynyal tisztázandó kérdés, a *határidő kérdése.* Nincs eldöntve még ugyanis az a kérdés, hogy az amortizáció és ezzel kapcsolatosan a fővárosi telkek ingyenes átengedése 30 vagy 40 esztendőre történjék-e. A legfontosabb kérdések elbirálására a főváros egy állandó uj bizottságot alakit, amelynek zöme a főváros törvényhatósági bizottságának épitésztagjaiból fog állani.

A kormány számára a főváros jó példával fog elöljárni, amennyiben a most lakóházakban elhelyezett hivatalait sürgősen kitelepiti és *három milliós költséggel* a városháza udvarán épit hivatalos helyiségeket. A főváros reméli, hogy a kormány követni fogja a jó példát és elsősorban a bérházakban levő állami hivatalokat telepiti ki, egyben pedig közremüködik a központok kitelepitése körül. E tekintetben szintén folyamatban vannak a kormánnyal a tárgyalások. A Haditermény ma több mint száz lakást foglal le és dacára, hogy meg van a telek, meg van a szükséges pénz, ezideig még döntő lépés ezeknek a lakásoknak felszabaditása érdekében nem történt. *A többi központ is lefoglal mintegy 250—300 lakást,* ezeket is mielőbb kiköltözésre kivánja a főváros szoritani.

A lakások szaporitásának egy másik módjaként kezeli a főváros *a manzardok lakhatóvá tételét és az emelet-ráépitést.* E tekintetben azonban még mindig nincsen végleges döntés, aminek az az oka, hogy *a technikus szakértők nem tudják véleményüket összeegyeztetni.* A megoldás a manzardok lakhatóvá tételének és az emeletráépités kérdésében valószinüleg az lesz, hogy a főváros e tekintetben a saját épületein fog kisérleteket tenni és ha ezek sikerülni fognak, akkor a magánházak tulajdonosainak is megengedik, sőt igyekeznek őket az épületek eme jobb kihasználására rábirni.

A *kisajátitási kérdések* is előtérbe kerülnek. E tekintetben a főváros — mint értesülünk — nem a kisajátitási törvény módositását, hanem *uj intézkedéseket* fog kérni.

Nagy kérdés *az illetéktelen egyéneknek eltávolitása* és a *beköltözés megszoritása is.* E tekintetben is tárgyalások vannak folyamatban a kormány és a főváros között. Nem kevesebb, mint 200,000 ember költözött be Budapestre a háboru alatt. Részben ittragadt menekülők, részben a nagyobb kereset után vágyók, részben pedig meggazdagodottak. Ez az utóbbi válfaj az, amelynek legkevesebb joga van itt maradni. Ezek legnagyobbrészt vidéki lakásukat sem adták föl, ellenben a fővárosban oly szükséges lakásokat lefoglalva tartják, mert itt jobb és kényelmesebb ellátást kapnak. Itt van enniváló, itt van tüzelő, itt van szórakozás és pénzért Budapesten mindent megtudnak szerezni, amihez vidéken nem tudtak hozzájutni. E tekintetben igen fontos *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész akciója, aki a lakáshivatalnak a jogait kivánja kiterjesztetni. Ezideig ugyanis *van lakásigazolvány, de kilakoltatási jog nincs.* Ha eddig valaki lakásigazolvány nélkül vett ki lakást, akkor *kihágás* miatt el lehetett itélni, de kilakoltatni nem volt joga a lakáshivatalnak. A hadimilliomosok ilyen formán, akiket kihágás cimén elitéltek, amikor lakást vettek ki lakásigazolvány nélkül, az itéletbeli pár száz koronát jóelőre beleszámitották már a budgetjükbe.

A lakáskérdés megoldása módfelett sürgős. Nem csoda, amikor a statisztikai adatok szerint ma *kétezer lakáskereső család van Budapesten és ötszáz olyan fiatal pár, amely lakás hiányában nem tud egybekelni.* Éppen ezért a főváros közgyülése, amikor a lakáskérdésben készült tanácsi előterjesztést fogja tárgyalni, *ünnepélyes manifesztáció* formájában kijelenti, hogy ha a kormány nem siet a fővárosnak megadni a módot az épitkezések megkezdéséhez, akkor *a közgyülés minden felelősséget a kormányra hárit.*

—

Beépitik a Városháza mind-három udvarát

A főváros hivatalainak kilakoltatása a magánházakból — Mit takarit meg a főváros? — Jövő augusztusban lesz a költözködés

Krátky János tanácsnok nyilatkozata.

A tanácsi előterjesztésben benne foglaltatik az is, hogy a főváros mielőbb megkezdi a magánházakban levő hivatalainak a központi városháza udvarán emelendő épületekben három millió korona költséggel leendő áttelepitését. Még a kislakások épitésének megkezdése előtt aktuálissá válik ez a három milliós épitkezés. Ennek előkészületei máris készenlétben vannak és ezért megkértük Krátky János tanácsnokot, a középitésügyi ügyosztály veze-

tőjét, ismertesse a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a hivatalok áttelepitésének tervét. Krátky tanácsnok a következő érdekes és kimeritő választ volt szives adni:

— A főváros jó példával kiván előljárni és igy siet kitelepiteni a saját hivatalait a magánházakból, hogy ezáltal mielőbb és minél több lakás szabaduljon föl. Az áttelepitésre vonatkozó terveink már teljesen készen vannak és csak a pillanatot várjuk, hogy munkához foghassunk. *Természetesen versenytárgyaláson fogjuk kiadni a munkákat, én legalább el sem tudom másként képzelni.* Az épitkezést mindenesetre *pótanyagokkal* kell majd végezni, mert tégláról a szénhiány miatt szó sem lehet. A sokféle szabadalmazott rendszer között válogatni bizony nehéz munka lesz, de mindenesetre a legjobbat és legtartósabbat fogjuk kiválasztani, hogy *legalább harminc esztendeig megállja az épület a helyét,* ami annál inkább lehetséges, mert már faépületet is láttunk, amely harminc esztendeig használható volt.

— A fővárosnak azonban *anyagiakban is sokat takarit meg* a kitelepités. Eddig a főváros évenkint 161,900 koronát fizetett ki a magánházakban elhelyezett hivatalok lakbére gyanánt. Ezért az összegért 3700 m² területet birt bérben, amit pedig mi most fogunk épiteni az 4700 m² terület lesz. Tehát maga az uj helyiség kényelmesebb és nagyobb is lesz, ugy, hogy az uj hivatalok is elhelyezkedhetnek benne. Ezideig csak *az uj teleknyilvántartó hivatal* jelentette be helyiségekre vonatkozó igényeit. De ugy tudom, lesz még más uj hivatalunk is, amellett pedig igen sok hivatalunk kinőtt már a meglevő keretekből és igy lesz bőven mit elhelyezni az uj épületekben. Meggyőződésem, hogy már ma is olyan szorosan vagyunk, hogy *az összes igényeket ez az uj épitkezés sem fogja kielégiteni.* A legfontosabbnak azonban azt tekintjük, hogy a magánházakban levő hivatalainknak hajlékot tudjunk adni.

— Ma 3.75 korona esik bérként egy négyzetméterre. Ha azt az uj területet, a 4700 m²-t, amelyet most szándékozunk beépiteni, ugyanezzel a bérrel számitjuk, akkor 207,813 korona jön ki, ami a beruházandó három millió koronának 6.49 százaléka, tehát *itt már közel ½ százalékot megtakaritunk.* Ha pedig tovább áll fenn az épület harminc esztendőnél, akkor az *annuitás mindig csökken.*

— Az épitkezés céljaira *a városháza mind-három udvarát okkupálni fogjuk.* Összesen három épületet emelünk. Itt három épület közül kettő, amelyek az I. és II. számu udvarba kerülnek, *szerves összefüggésben lesznek a főépülettel,* ugy, hogy a folyosók bevezetnek a főépület folyosóira. A harmadik épület, amely a fedett vásár udvarán fog állani, *szabadon álló lesz,* de az első emelet magasságában *hidszerü összeköttetést* kap a főépület folyosójával. A hivataloknak egy csomóba való telepitése *adminisztrativ szempontból* is rendkivül előnyösnek mondható, mert igen komoly mérvü időmegtakaritást jelent. Van olyan terv is például, amely szerint a számvevőség menjen le a harmadik emeletről az uj épületbe, ugy, hogy ezáltal *a legszorosabb összeköttetésbe jusson a pénztárral.*

— Az uj pavillonok beosztása igen egyszerü. Egy középső folyosó fut végig az egész pavillonon és erről a folyosóról jobbról-balról nyilnak az egyes hivatalos helyiségek. Mindenesetre világos, szellős, egészséges helyiségeket épitünk. Szándékunkban van központi fütést is csinálni, amely sokkal gazdaságosabb, mint a rendes fütés. Ez persze attól függ, hogy e tekintetben nem lesznek-e leküzdhetetlen akadályaink a kazánok és fütőtestek beszerzése körül. Éppen ezért óvatosságból kéményeket is épittetünk.

A beköltözöttek reviziója

Vigyék vidékre a katonai egészségügyi intézményeket — Enyhiteni kell az épitési szabályzatot

Kertész K. Róbert min. tanácsos nyilatkozata.

A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste Kertész K. Róbert miniszteri tanácsost, a közalapitványok kiváló müszaki vezetőjét, ki mint ilyen az országosan megindulló állami épitkezéseket vezetni fogja. Kertész K. Róbert az aktuális épitészeti ügyekben tudósitónknak hozzá intézett kérdésére a következőkben válaszolt:

— Az Országos Lakásügyi Tanács, mely a háborus Magyarország összes épitkezési problémáit lesz hivatva megoldani, immár megalakultnak mondható és remélhető, hogy már a közeli jövőben érdemleges munkát fog kifejteni. Természetes, hogy elsősorban a nagy problémát, az országos kórt: a lakáshiányt kell megszüntetni. Kezdjük a fővároson és végig *a vidék minden nagyobb városain egységesen szabályozó épitési rendelettel* kell megoldani a nagy horderejü problémát. Általánosan tudott dolog, hogy a mai viszonyok közepette az épitkezés igen nehéz, miután épitőanyagban és munkáskézben szinte abnormisan elviselhetetlenek a viszonyok. Itt van mindjárt a szénkrizis, nincs elég szénbányászunk és igy a téglaégetés is teljesen szünetel. De nemcsak anyagmizériáink vannak. Igen sulyos körülmény az is, hogy nincs elég számu képzett és tanult épitőipari munkás. A négyéves háboru az egész épitő-iparban hatalmas rést ütött és igy az épitőmunkások körében is nagy számmal vannak a kiképzetlen munkaerők. Mindezeknek a figyelembevételével arra a megállapodásra jutunk, hogy a lakáshiány sulyos problémáit elsősorban

ne müszaki, hanem szociális szempontok figyelembevételével oldjuk meg.

— Ezt pedig igy kell érteni: Konstatált tény, hogy Budapest lakosságbeli szaporulata főképen a rendkivüli arányu bevándorlás révén jött létre. Ezek az uj budapestiek a háboru kitörése előtt az ország különböző részeiben laktak. A háboru mindent felforgató áramlata azonban őket is a fővárosba sodorta és itt a kedvező háborus konjunkturákat kihasználva, Budapest állandó lakói lettek és mint exisztenciájuk kötött helyéül a fővárost választották. Ezeknek az uj budapestieknek száma pár százezerre rug és igen sok lakást foglalnak le maguknak. De nemcsak ebből a szempontból kifogásolható ezeknek az uj fővárosiaknak lakhatási engedélye. A megélhetés szempontjából is erősen hibáztató, miután egyrészük üzletszerüen folytatja az árdrágitás kisded játékait, de másrészről is az amugyis nyomoruságos közélelmezési viszonyokat erősen sulyosbitják. De meg kell emlékezni a bevándorlók egy ujabb válfajáról, a vidék hadimilliomosairól is, akik a téli hónapok alatt luxus-lakást tartanak a fővárosban. Ez egyáltalában meg nem engedhető. Szociális szempontból a leghelyesebbnek tartanám, ha

1915. év januárjától általános revizió alá vesszük Budapest lakosságát. Aki 1915. évben vagy később jött fel a fővárosba lakni, azt kivétel nélkül régebbi illetőségi helyére fogjuk visszaküldeni.

— Az országos lakásszaporulat szempontjából igen fontos lenne, ha *a Budapesten lévő katonai egészségügyi intézményeket a vidékre telepitenők ki.* A beteg katonákra elsőrangu gyógyitó hatással volna a vidék nagyszerü levegője. A lakáshiány megszünése szempontjából pedig igen jelentőségteljes lenne az idea megvalósulása. Jól tudjuk, hogy a hadikórházak itt Budapesten mennyi sok privát és állami épületet foglalnak le. Ezt a jövőben okvetlen meg kell szüntetni. Itt van például a „Zita"-kórház, milyen nagyszerü tömeglakást lehetne ebből a pavillon-csoportból csinálni. Háromezer ember itt egész jól ellakhatnék.

— Igy azután okvetlen enyhülne a lakáshiány, de ezzel elérnők azt is, hogy pontos tükörképet kapunk az ország és a főváros tényleges lakásszükségletéről. Ennek a statisztikai megállapitásnak birtokában azután megkezdhető az épitkezés is. És itt igen fontos, hogy az adott viszonyokhoz képest erősen *enyhitsük a ma érvényben levő házépitő szabályzatot.* Az O. L. T. elsősorban tehát ne az épitkezés sulyos problémájának megoldási lehetőségeit mérlegelje, hanem igen ajánlatos volna, ha a lakáshiányt megszüntető felette nehéz munkájában szociális szempontok vezetnék. Az épitkezés ma igen drága és valósággal luxus. Ha elgondoljuk, hogy *a mai épitési költségeknek megfelelően egy szoba, konyha évi bére minimum 1800 korona lenne,* azonnal megértjük miért helyezem én a müszaki megoldás elé a szociális megoldást.

Idegenforgalom a kultura jegyében

Jegyzetek az Egisz megalakulásáról

Az öreg Zeppelin gróf jut eszünkbe. Addig viccelték az öregről, addig nevettek a béke derüs napjaiban a bogaras grófra, amig egyszer besötétedett a láthatár, jött a világháboru és a Zeppelin gróf ballonjai jóféle bombákkal terhelten megjelentek Páris fölött. A jóizü humornak semmivel sem volt kevésbbé figyelemreméltó alanya a magyarországi idegenforgalom, a krokiürök gyönyöre, a karrikaturatájzolók Eldorádója. És előtt a háboru. A magyar katonák hősiessége diadalmasan megvetette vérrel ékes alapjait az idegenforgalomnak, amelynek másik kamatozatlanul heverő tőkéje, a szabad természet utólérhetetlen panorámái, minden idők óta megvoltak. A magyar élhetetlenséget egyetlen csapással kiirtották most a főváros környékéről, a Tátrából, a Balaton mellől, amikor a Magyar Bank harminc milliós alaptőkével megcsinálta az Égisz-t, amelynek hivatása Európát csinálni a kis magyar rablólészkekből, idegenforgalmat teremteni a legszebb, de szinte madárnemlátta helyeken, épiteni ott, ahol tradició volt a sivárság, hirdetni mindenhol hangos szóval a magyar föld szépségeit, a magyar földét, amely ostobácskán, mint egy falusi liba, elpirult, ha jó szót ejtettek róla. A magyar idegenforgalom érdekében hatalmas markokkal az életrevaló vállalatok egész tömegét fogta csokorba az Égisz, amely ragyogó érzékkel tudta megállapitani, hol és merre kell nekiindulni a legnagyszerübb feladatoknak a legbiztosabb siker tudatában. A mi silány, elszórt kis idegenforgalmi epigrammáinkból egy csapásra eposzt csinált az uj vállalat, amelynek ereiben a legmodernebb vér kering és amelynek üzleti politikája Magyarországból egy nagy, egy méreteiben, stilusában megnövekedett Svájcot akar csinálni.

Jól esik látni és igazat kell adni a vállalatnak, amely az ország gyöngyének Budapestet találta. Erejének, sulyának, akaratának, lelkesedésének legnagyobb részét Budapest idegenforgalmának, Budapest szépségének emelésére szánta. Valami titáni szobrász munkáját vállalta, aki a budai ormótlan hegyek élettelen anyagából eleven testeket, lélekző, nyüzsgő élettel ékes uj életet akar és tud faragni. Szolgálatába állitotta a Párkváros részvénytársaságot, amelynek Gellérthegyi és Svábhegyi mesésfekvésü telkein szállodák, szanatóriumok, üdülőtelepek épülnek, hogy fehér ágyaikkal, dus asztalaikkal, életadó levegőjével, lélekgyönyörködtető kilátásaival tökéletes gyönyörüséget adjanak az idegennek. A kedves, nyugodalmas Erzsébet sósfürdőből is kulturhely lesz, aki pihenni vágyik, aki az életben kifáradt, a világ bármely tájáról, ha egyszer ide került, mindig visszavágyik. Nagyszerü ajándékot ad azonban a vállalat Budapest népének is, amikor az öreg, rozoga és idők során félelmetessé vált fogaskerekü ből modern villamosvasutat csinál. A főváros válláról leveszi azt a szégyenbélyeget, hogy türte ezt a sanyaru, ókori közlekedő eszközt. Elképzelni is gyönyörüség, hogy a vén keshedt fogaskerekü helyett valóságos kéjutazással kecsegtető, hegynek futó, hegyről lesikló előkelő villamosunk lesz.

Országos érdek, hogy a Balaton mellé is kerül egy igazán modern fürdőtelep a Balatonmenti fürdők r.-t. révén. Szüz, kihasználatlan vidéken Siófok és Balatonföldvár között épül az uj világfürdő, amelynél érvényesiteni fogják a világ minden fürdőtudományának minden tapasztalatát. Ennek jelentőségéből azonban nem szabad kifelejteni azt sem, hogy a kis balatonmenti uzsorafészkeknek egy csapásra ki kell majd józanodniok a maradiság és harácsolás deliriumából, vagy el kell pusztulniok. Itt, ahol orgiáit ülte a közönség zsarolása és az ellenérték nem nyujtása, örvendeztető lesz a mindent letipró konkurrencia, amely tisztitó viharként fog megjelenni a Balaton partján. Hasonlóképen megváltásként kell üdvözölnie a Tátrának is azt, hogy az Égisz kezébe került a Tátrai helyi érdekü villamos vasut r.-t., amely a tátrai élet fejlődésének egyik szerve lesz. Uj vonalak épülnek, nagyarányu beruházások vannak készülőben: itt is uj élet sarjad, ennek az átalakulásnak is el kell látszani a világ minden tájára.

Mindezeknek a káprázatos terveknek szinte drágaköves foglalatja az idegenforgalom céltudatos, áldozatok hozásával biztositandó fokozása. Az Idegenforgalmi és Utazási vállalat r.-t.-ra vár ez a mindent átfogó, mindent megalapozó feladat. Ennek a vállalatnak fürge futárjai lesznek hivatottak a magyar föld szépségeit dicsőiteni, az igazság-

nak megfelelő szivárványos színekkel megfesteni Nyugaton és Keleten.

Ezeknek a feladatoknak teljesítéséhez mindenekelőtt pénz kellett. Van rá harminc millió. Olyan összeg, aminek hírére bizonyára még Széchenyi István is ébredezik a sírjában: ilyen összeg Magyarországon az idegenforgalom céljaira, ez még néhány esztendő előtt mesének is merész lett volna. Aztán emberek kellenek hozzá. Emberek európai látókörrel, merész, hatalmas stílussal és szinte költői szárnyalású gondolkozással. Elismeréssel kell feljegyezni, hogy megtalálták a legalkalmasabb embereket is. Csak végig kell nézni az igazgatóság tagjainak névsorán, amelyben sorban következnek: Bárczy István dr., Donner Gyula, Gálos Kálmán, Jekelfalussy Zoltán, Krausz Simon, Márkus Jenő dr., Némethy Károly dr., Urbanovich G. Zoltán dr. és a felügyelő-bizottságban: Ágotai Lajos, Barber Pál, Fényes Artur, Tóth Zoltán dr. Külön disze a vállalatnak, hogy az igazgatóság elnöke Bárczy István dr., alelnöke pedig Krausz Simon lett. A pompázó szándékok kivitelét pedig praktikusabb, stílusosabb emberre keresve sem lehetett volna bízni, mint amilyennek Márkus Jenő dr.-t, a társaság új vezérigazgatóját ismeri egész Budapest.

Füstbe ment milliók

Megbukott a Mezőgazdák Szövetkezetének és az Élelmiszerszállítónak hus- és zsirüzlete

A *Fővárosi Hirlap* mult számában megirtuk, hogy a *Magyar mezőgazdák szövetkezetének* és a *Magyar élelmiszerszállító r.-t.*-nak vezetősége körmönfont csellel magához akarta ragadni Magyarország sertésforgalmának irányitását. Közléseink az érdekeltek körében érthető feltünést keltettek, de legnagyobb meglepetést kétségtelenül mégis a földmivelésügyi és a közélelmezési miniszteriumokban okoztak. Mindkét miniszteriumban széleskörü házi nyomozást inditottak annak megállapitása céljából, hogy a *Fővárosi Hirlap révén* miként került a terv nyilvánosságra? Ugyanakkor a *Hadi Termény R. T.*-nál és az *Országos Sertésforgalmi Irodában* és természetesen a *Magyar mezőgazdák szövetkezeténél* és a *Magyar élelmiszerszállitónál* szintén nyomoztak és hogy sok szót erre a házi nyomozásra ne fecséreljünk, szükségesnek tartjuk annak felemlitését, hogy a szóban levő tervre vonatkozó információt nem a sertésforgalomban érdekeltek bocsátották lapunk rendelkezésére. A közélelmezési és a földmivelésügyi miniszterek jóhiszeműségéhez különben a gyanu leghalványabb árnyéka sem férhet és fel sem tételeztük, hogy ők egy követ fujnak Serbánékkal és Stern Samuékkal. Mi csupán csak annak a gyanunak adtunk kifejezést, hogy a városok hus- és zsirellátása dolgában intézkedéseikkel és készülő rendeleteikkel önkéntelenül is támogatják a *Magyar mezőgazdák szövetkezetének* és a *Magyar élelmiszerszállító r.-t.*-nak erkölcstelen törekvését, melylyel a magyar sertéskereskedelmet két kevésbé altruista intézet akarja magának kisajátitani.

Ezeknek előrebocsátása után megelégedéssel jelenthetjük, hogy

a Magyar mezőgazdák szövetkezetének és az Élelmiszerszállító r.-t. több milliós üzletterve megbukott

Lapunk kimeritően tájékoztatta az érdekelt két miniszteriumot a készülő eseményekről és ennek következtében gróf *Serényi* Béla földmivelésügyi miniszter a közélelmezési hivatallal egyetértően arra a megállapodásra jutott, hogy a sertéshizlalást, mint őstermelést, a földmivelésügyi miniszterium hatásköre alá utalják. Mindazok a tervek, amiket *Serbanék* és *Stern* Samuék a Hadi Termény R.-T. ellen kovácsoltak, megbuktak, mert gróf *Serényi* Béla, akinek jóhiszemü magatartása szintén kétségen fölül áll, a közélelmezési miniszteriummal kötött megállapodással egyidőben elhatározta, hogy a sertéshizlalást kizárólag a miniszterium fogja irányitani és abban idegen befolyást nem enged érvényesülni. Gróf *Serényi* Béla evvel az elhatározásával mindjárt lehetetlenné teszi azt is, hogy a *Magyar mezőgazdák szövetkezete* és a *Magyar élelmiszerszállító r.-t.* a régi Serátot feltámaszthassák és egy ellen-központot csinálhassanak. Nem lesz tehát a földmivelésügyi miniszterium kebelében tanács, amelybe *Jeszenszky* Pál, *Serbán* János, *Serbán* Iván, *Stern* Samu és *Küszler* Henrik urak akartak befurakodni, hogy e révén keritsék hatalmukba a hus- sé zsirellátást és nem lesz sertésvágó központ, amint ezt Serbánék és Sternék körmönfont tervükben kieszelték.

A sertéshizlalás és a sertéstermékek forgalombahozatalának régi rendjén tehát csak annyiban lesz változás, hogy a hizlalás irányitása, amit eddig az *Országos Közélelmezési Hivatal* végzett, átmegy a földmivelésügyi miniszterium hatáskörébe. Serbánéknak és Stern Samuéknak azt a tervét, mely szerint a rekvirálást és a feldolgozást kivették volna a Hadi Termény R.-T., illetve az Országos sertésforgalmi iroda vezetőségének kezéből, a *Fővárosi Hirlap* meghiusitotta. Minden marad a régiben, ahogy eddig volt, a Hadi Termény keretében müködő Országos sertésforgalmi iroda fogja továbbra is a rekvirálást, a sertéstermékek feldolgozásának és forgalombahozatalának munkáját végezni és itt legfeljebb csak arról lesz majd szó, hogy a földmivelésügyi miniszterium az Országos sertésforgalmi irodával együtt fogja vezetni a *rekvirálásokat.*

A Magyar mezőgazdák szövetkezetének és a Magyar élelmiszer-szállitónak szerep tehát egyáltalán nem jut. Elvégre a tultengő nyereségvágyat, amely az „altruista" Magyar mezőgazdák szövetkezetét és a Magyar élelmiszer-szállitó r.-t.-t uralja, szolidabb keretek közé kell szoritani és nem kell megengedni azt, hogy Serbanék és Stern Samuék a fogyasztóközönség keservesen megkeresett filléreiből milliókat profitálhassanak. Bizonyos, hogy ha a terv sikerült volna, Serbánék és Stern Samuék közgazdasági tevékenységének katasztrófális hatása lett volna és ennek sulyos terheit elsősorban a városi fogyasztóközönség érezte volna meg. Jól ismerjük a magyar közgazdaság két szerény liliomának, a Magyar mezőgazdák szövetkezetének és a Magyar élelmiszerszállitó r.-t. erkölcstelen üzletpolitikáját, amely abban merül ki, hogy a magyar piacokon található élelmiszereket összevásárolják és külföldi kirendeltségeik révén Ausztriában és Németországban jó áron eladják. Az agrár Mezőgazdák Szövetkezete és a merkantil Élelmiszerszállitó ezen a ponton nagyszerüen tudják egymást megérteni és a Hadi Termény R.-T. ellen inditott aknamunka sem szolgált más célt, mint azt, hogy a magyar sertéseket Ausztriába vihessék ki. És ezért kellett volna a régi rendet megbontani és ezért kellett volna a városok fogyasztóközönségének amugyis minimális zsiradagját még jobban leszoritani. Mit fáj ez a Serbánoknak és a Stern Samuknak, akik a magyar közgazdaságot egy öserdőnek tekintik, ahol szabadon garázdálkodhatnak. Itt volna az ideje, hogy a magyar kormánytényezők alapos revizió alá vegyék a Magyar mezőgazdák szövetkezetének és a Magyar élelmiszerszállitó r.-t.-nak üzletvitelét és alkalmaznák a lánckereskedelemre vonatkozó törvény szigoru paragrafusait, amelyekben annyi kisember elbotlott.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este 1/2 8 órakor.
A szenzációs sikerü Juniusi müsor
Csupa sláger!
Tacianu - Sandwina - Brigthons - Bujama
Délutáni előadások:
Csütörtökön 13-án d. u. 1/2 4 órakor } teljes esti müsor
Szombaton 15-én d. u. 1/2 5 „ } félhelyárakkal.
Vasárnap 26-án d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30. Telefon: József 1—48. szám.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

ESEMÉNYEK

Csak röviden! Sokszor nem tudtuk megérteni, hogy mi az oka annak, hogy a közönség tele van panasszal a főváros tisztviselőivel szemben. A központi városházán aránylag dominál a jó modor és az előzékenység. A panaszok zöme a kerületi elöljáróságok ellen szól. Különösen a hadisegélyesek nem győzik kiönteni keserüségüket. Most egy olyan esetről kapunk hirt, amelyet szóvá kell tenni annál is inkább, mert az eset passziv szereplője társadalmi állásánál fogva is megérdemelte volna, hogy ne a türelmetlenség indulatos kitöréseivel kezeljék. Le tudjuk vonni az esetből a következtetést, hogy hogyan bánnak az olyan ügyfelekkel, akik társadalmi állásuk révén sem várhatnak a durva tisztviselőktől kiméletet. Az eset passziv hősét a sors egy Bérczi Endre dr. nevü tanácsi fogalmazóhoz sodorta. A fogalmazó ur, aki a VI-ik kerületi elöljáróságon teljesit szolgálatot, mindössze azt hallgatta végig, hogy hivják az információt kérő felet és mi annak foglalkozása. A következő pillanatban átvette az érdeklődés tárgyát képező aktát és idegesen, durván rákiálltott a félre:

— Csak röviden! Csak röviden!

Az illető urat ez a hang és ez a modortalanság, amely nyilván állandó természete Bérczi Endre fogalmazó urnak, annyira felháboritotta, hogy most már ő is indulatosan jelentette ki:

— Köszönöm, most már semmi dolgom a fogalmazó urral.

Vette az aktáját és távozott. A jelenet azonban olyan heves volt, hogy a szomszéd szobában dolgozó Holtzspach dr. fogalmazó is figyelmes lett rá, utána sietett a távozó urnak és érdeklődött az eset részletei iránt. Az eset mindenesetre olyan, hogy fontosnak tartjuk azt részben a kerületet vezető elöljáró, részben a személyi ügyeket intéző Keményy Géza dr. tanácsnok-főjegyző figyelmébe ajánlani. Tudják meg, hogyan bánik Bérczi fogalmazó a jobb társadalmi osztályokhoz tartozó ügyfelekkel és képzeljék el, hogyan bánhatik a szegény, támasz és védelem nélkül szükölködő hadisegélyes asszonyokkal. Képzeljék ezt el és ne csodálkozzanak, ha az ilyen emberek rossz hirnevet szereznek az elöljárósági tisztviselőknek.

Közgyülés. A főváros törvényhatósága legközelebbi közgyülését e hó 19-én tartja meg. Napirenden a költségvetés, közélelmezési és lakásügyi kérdések fognak szerepelni.

Sárgabarack-szüret Budapesten. A pesti utcán ma virágot árulnak „széplelkü hölgyeink", akik jobb szeretnének egy cseresznyés-staniclibói majszolni, kénytelenek vele megelégedni, hogy hosszunapi birsalma gyanánt szentendrei és budakeszi satnya rózsákat szagolhatnak. Vigasztalásul nem lehet megigérni nekik, hogy hamarosan cseresznye- és eperözön lesz Budapesten, de azt bejelenthetjük, hogy a sárgabarack-szüret nem fog az idén elmaradni. A sárgabarack-szüret rendezője Berezel Jenő dr. tanácsnok lesz, aki a sárgabarack-ügyben ugyanazzal az eréllyel és találékonysággal fog eljárni, mint tavaly a paradicsom-ügyben cselekedte.

— Az idén — mondta a tanácsnok — annyi sárgabarack lesz Budapesten, mint amennyi paradicsom volt tavaly. Pedig a tavalyi paradicsomból még ma is van a legszegényebb embernek is pár üveggel.

Páros-páratlan. A hazárdjátékot beszüntették, a garnikat tisztességes foglalkozásra kényszeritették. Csalódnak azonban azok, akik azt hiszik, hogy a szerelemről és a hazárdjátékról leszoktatják az embereket. Az igazi kártyás például, ha nincs más, képes akár páros-páratlant is játszani. Aminthogy megtörtént már ez a napokban két müvész urral is, akik egész napi idegességüket a Fészek-klubban akarták lecsapolni egy enyhe bakkarat-játékban. A Fészekben már a lomtárba vitték a hires, vagy hirhedt bakk-asztalt és a két müvész ur szomoruan kullogott hazafelé. Épen a Rákóczi-utra értek, amikor az egyik müvész azt mondja a másiknak:

— Tudod mit, játszunk páros-páratlant!

— Hogyan te?

— Hát te megmondod, hogy milyen villamos jön most. Páros vagy páratlan? Ha eltalálod, kapsz tőlem tiz koronát, ha nem találod el, akkor én kapok tizet. Mert én vagyok a bankár, te vagy a pointeur.

— Jó — mondta a másik — tehát páros!

Szólt és jött egy 65-ös villamos. Fizetett tiz koronát.

— No még egyszer páros!

És jött egy 17-es. Megint tiz korona.

— De most már igazán páros ám! Most vége a bankpasszusnak.

Erre beállitott egy 15-ös villamos. Ez már gondolkozóba ejtette a peches pointeurt, aki ebben a pillanatban elkeseredetten a homlokára csapott:

— Óh én marha, hiszen a páros számok a Városi vonalain járnak. Itt éjfélig is veszthetném a tiz koronákat.

A szerencsés bankár is csak most jött rá, hogy mi volt az oka a kivételes bankpasszusnak. Egyszóval a belügyminiszteri rendeletnek első kijátszása nem sikerült; de egyet a száz ellen, hogy az igazi zsugások mégis ki fogják találni, miként kell villamoskocsikkal bakkot, vagy makaót játszani.

A Noé bárkája ötvenedszer és e szezonban utoljára kerül szinre a jövő hét hétfőjén, e hó 17-én. Hatvany Lili szenzációs vigjátékának eddig előadásait zsufolt ház nézte végig és csak néhány tag szabadságolása miatt kénytelen a Belvárosi Szinház igazgatósága a Noé bárkája előadásainak sorozatát erre a szezonra — néhány nap mulva megszakitani.

Henry uj juniusi müsora oly páratlan sikert aratott, amilyenben müvészgárdának nem egyhamar van része, ugy hogy bátran lehet állitani: „Henry müsora vezet". A szenzációs müsorból különösen kiemelendők: Delbest Lovag, a Féllábu kézmüvész, Várady mesés ének- és tánccsoportja, Armande kutyaszinháza és a többi uj szám.

Kereskedők részére nagybani eladás. Sternberg Armin és Testvére cs. és kir. udvari hangszergyár, Budapest, VII., Rákóczi-ut 60. sz. Hegedüt, harmónikát, szájharmónikát, beszélőgépet, hurokat, gramofontüt és rugót legolcsóbb nagybani árakon szállit viszonteladóknak. Ne mulassza el tehát, hogy ezen legelőnyösebb beszerzési forrás, hol még az összes hangszerek békebeli minőségben kaphatók, rendelésével felkeresse.

Beketow-cirkusz. A juniusi sláger müsor sikere előadásról-előadásra fokozódik. A mutatványok szenzációsak és mulatságosak. A cirkusz minden előadásra megtelik, ami ezt a müsort tekintve, nem is csoda. Az egész háboru alatt nem volt még ilyen müsor látható. Kizárólag elsőrangu, kitünő artistamutatványok, kitünő lovasszámok és idomitások, nagyszerü bohócok. A 16 müsorszámban egyetlen gyöngébb nincsen és a közönség legnagyobb dicsérettel szól az előadásról.

A TŐKE

...

Jegyezzetek hadikölcsönt!

Megjelent a *nyolcadik hadikölcsön* aláirási felhivása. Az uj kölcsön 5½%-kal kamatozó adó- és illetékmentes járadék, az aláirás junius 12-től julius 11-ig tart. Az uj kölcsön kibocsátási kurzusa 91 K 50 f lesz, a többi részletről a prospektus bőven tájékoztat.

Az állam ujra kölcsönt kér és még mindig azt az előzékeny és barátságos módot választja, hogy *csak kér és nem követel,* holott ehhez is joga volna. Kétségtelen, hogy minden hadikölcsön sokkal nagyobb áldozatot követel, mint az előző. Erre a mostani hadikölcsönre is ujra kell fegyverkezni és azt az organizáló erőt, azt a szivósságot, azt az ujjászülető energiát, amely hét hadikölcsön során megnyilvánult, most sokszorosan tul kell szárnyalni. E tekintetben a kistőkének éppen ugy megvan a maga rendkivüli hivatása, mint a nagytőkének. A kistőke láthatólag nagy mértékben érdeklődik a hadikölcsön iránt. Csak részben lehet ezt a tényt nemzeti áldozatkészségre és lelkesedésre visszavezetni. A kistőke érdeklődésének a legjobb magyarázata az a körülmény, hogy — sok a pénz. Nem egyszer fejtették ki a háborus gazdaságnak azt a sajátosságát, hogy a pénz bent marad az országban, az, amit a hadikölcsön koncentrál, ujra szétfolyik a lakosság között, visszamegy oda, ahonnan a felszinre került, a nép közé. Nemcsak a vállalatokra áll ez, hanem valóban a népre, a kistőkésekre is. A munkás sokkal jobban keres, mint valaha, az üzleti viszonyok nagyon jók. Az ország egész üzleti forgalma bent, az országban bonyolódik le, a bankbetétek rohamosan emelkednek: egyszóval *sok a pénz és ennek a legalkalmasabb levezetője a hadikölcsön.*

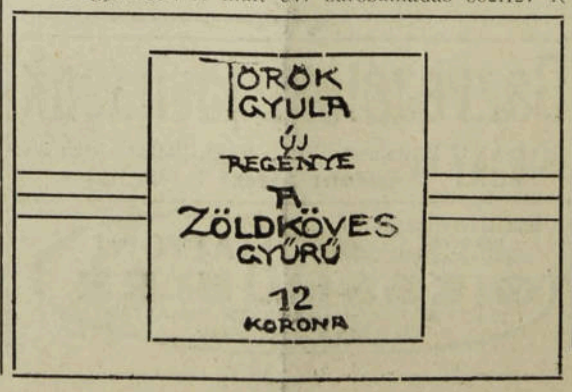
A nagytőke feladatai és kötelességei sokkal kézenfekvőbbek. A nagytőkét nem is kell bebiztositani afelől, hogy az állam visszaadja a tőkét, fizeti a kamatot, kivált, vissza felvált, bevált azt, amit akarunk, mert hiszen a háboru szerencséseinek nincs sürgősebb és természetesebb obligójuk, mint hogy a háborus konjunktura könnyü hasznát, legalább részben a köz rendelkezésére bocsássák. A nagybirtok, a banktőke, a hadseregszállitó, a vállalkozó tekintse olyan adónak a hadikölcsönt, amelyet önként vállalt és amelynek mértékét is maga szabja meg. Ez a felfogás azonban nem jelenthet kibuvót: a 8-ik hadikölcsön sikere páratlan kell, hogy legyen és aki kivonja magát alóla, azt nem elég megbélyegezni, azt oda kell állitani, ahová való: a hazaárulók törvényszéke elé.

Jegyezzetek hadikölcsönt!

A Ksod. botránya. A Kassa-Oderbergi Vasutnál tettenérték a semmeringi *Vécsei-szanatórium* élelmiszer- és szénszállitóját: a vasut helyettes-igazgatóját, a nagyhatalmu *Hollán* Miklóst leleplezték. A vasut személyzete örömmel értesült a botrány felfedezéséről, de annál fájdalmasabban vettek róla tudomást a semmeringi szanatórium hizókurát tartó paciensei, akik ezentul, szegények, a háborus koszt sanyaruságát lesznek kénytelenek átszenvedni. Minthogy Hollán Miklós ellen a fölmerült vádak nagyrészben beigazolódtak, a vasuti- és hajózási főfelügyelőség elrendelte ellene a fegyelmi vizsgálatot, amelyet a vasut igazgató-tanácsa folytat le. Az igazgató-tanácsnak tagjai: *Ludvigh* Gyula, a vasut elnöke, *Hollán* Sándor ny. államtitkár, a Ksod kormánybiztosa, *Pulszky* Garibaldi vezérigazgató, továbbá a fegyelmi ügy előadója és a kereskedelmi miniszter megbizottja. Szépséghibája ennek az összeállitásnak, hogy birói funkció jutott a vád alá helyezett *Hollán* Miklós édesatyjának, továbbá *Pulszky* Garibaldinak, akiről közismert, hogy hivatali érintkezésében teljesen Hollán Miklós befolyása alatt állott. A vezérigazgató egyébként sem lehet elfogulatlan, mert hisz a Hollán-botrány alól őt sem lehet mentesiteni és ha más vád ellene nem is merülhet föl, annyi felelősséget mindenesetre át kell reá háritani, hogy mint legfőbb hivatalvezető, a köteles gondosságot elmulasztotta. A Ksod személyzete érthető kiváncsisággal várja a vizsgálat lefolytatásának eredményét, amely bizonyára méltó büntetésben fogja részesiteni a magáról megfeledkezett igazgató-helyettest.

Nennyit keresett a Cukoripar? A Magyar cukoripar r.-t. e hó 24-én tartja évi rendes közgyülését. A hivatalos lapban közölt meghivó a rendes szokástól eltérően nem közli a mult év zárszámadását, amely titkolódzásnak nincsen különösebb létjogosultsága, mert minden laikus ember is tudja, hogy a cukorbárók alaposan kihasználták a háborus konjunktúrát és tiz-husz, esetleg több milliócska üzemi fölöslegért egyiknek sem kell a szomszédba átfáradnia. Vagy cukoriparék attól tartanak, hogy a közönség fölzudul, ha óriási keresetükről tükröt állitanak elibük? E felől nyugodtak lehetnek, a közönség már apatikus, belenyugszik a cukorárak folytonos és indokolatlan áremelésébe és nem akar egyebet, csak cukrot. De azt sem kap eleget. Cukoriparék azt sem a publikumnak adják, hanem a konzervgyáraknak, mert a cukorgyárak bankérdekeltsége nem elégszik meg a cukron elért haszonnal, a konzervgyártáson is keresni akar. Robitschek Zsigmond igazgató ur engedelmes végrehajtója a cukoripar részvényesei akaratának és ezt hajlandók is volnánk megbocsátani neki, ha akaraterejének jelével más oldalon is találkoznánk. De sajnálattal kell megállapitanunk, hogy a Morvaországból közibénk szakadt cukorbáró évtizedek óta nem tartotta érdemesnek zengzetes szép nyelvünk megtanulását és ez az oka annak, hogy a legnagyobb magyar cukorgyári vállalat irodájában még ma is német a hivatalos nyelv. Mindenesetre visszatetsző ez, mert a magyar fővárosban nincs joga egy vezető állásban levő embernek arra, hogy az alája rendelt hivatalnokokat a vele való érintkezésnél idegen nyelv használatára kényszeritse.

A O. K. H. sáfárkodásáról. Az Országos Központi Hitelszövetkezet e hó 20-án tartja ez évi közgyülését. A mult évi zárszámadás 552.127 K tiszta nyereségről számol be. Nincs szándékunk a mérleget részletesen megbirálni, két feltünő tétel mellett azonban nem térhetünk szótlanul napirendre. A „szövetkezetek háboru által károsult tjsztviselőinek és hátramaradottainak segélyezési számláját" mindössze 152.391 K terheli, tehát az O. K. H. és a körébe tartozó összes szövetkezetek csak ilyen csekélységet juttattak a háboru által sujtott alkalmazottaiknak, illetve azok hátramaradottaiknak. Evvel a soványan dotált, szamaritánus célokat szolgáló számlával szemben az „Üzleti költségek" csaknem három millió koronára rugnak. Itt aztán érdekes volna részletesebb adatokat megtudni. Kivánesiak vagyunk ugyanis, hogy e három millióból mennyi jutott báró Korányi Frigyes vezérigazgató urnak és mily összegbe kerül a báró ur autójának a fentartása? Minthogy az O. K. H. részben (sőt nagyrészben) közpénzeket számol el, joga van a nyilvánosságnak a fenti kérdés föltevéséhez. Annál nyomatékosabban kérdezzük ezt, mert a mi föltevésünk az, hogy Korányi báró ur egymagában többet élvezett az O. K. H. pénzéből, mint amennyit az intézet az összes háborusujtotta alkalmazottaknak juttatott.

Tőkeleszállitás, tőkeemelés. A Bélapátfalvai portlandcementgyár r.-t. e hó 20-án közgyülést tart, amelyen 4.200.000 koronás alaptőkéjét az eddig fölmerült 2.109.907 korona veszteség leirása után fölemeli tizmillió koronára. A vállalat vezetője Kobelrausch Gyula, Serényi Béla grófi putnoki uradalmainak volt intézője, aki „közgazdasági téren szerzett érdemei"-ért nemrég „bélapátfalvi" előnévvel magyar nemesi rangot kapott, sőt legutóbb udvari tanácsos is lett. Valjon milyen kitüntetésben részesült volna Kobelrausch ur, ha a közgazdasági vizeken a reája bizott hajót biztosabb kézzel kormányozta volna?

A Baróti szeszgyár tőkeemelése. A Baróti szeszfinomitó-, cognac- és likörgyár r.-t. e hó 18-án rendkivüli közgyülést tart, amelynek tárgysorozatán a vállalat tőkefelemelése szerepel. A Baróti szeszgyárnak jelenleg 10 millió korona az alaptőkéje, amelyet tizenöt millióra fognak szaporitani. A vállalat részvényeit a patronizáló Magyar országos bank hétfőn vezette be a tőzsdére 640 koronás árfolyamon. A részvényekben élénk üzlet fejlődött ki.

Ipari vállalatok érdekközössége. A Kereskedelmi Bank cementgyári vállalata, az Egyesült tégla- és cementgyár r.-t. a háboru folyamán azt a tapasztalatot szerezte, hogy a szénellátás biztositása elengedhetelen föltétele a cementgyári üzem zavartalan vitelének, különösen most, amikor a cementgyárak részére kiutalandó szén harmadrendü szükségletnek van minősitve és ilyen körülmények között annak beszerzése idegen bányákból csaknem leküzdhetetlen akadályokba ütközik. Ezek a nehézségek a lábatlani cementgyárban többször üzemzavart okoztak. Ennélfogva az igazgatóság, hogy a kalamitások egyszer és mindenkorra kiküszöböltessenek, elhatározta, hogy érdekközösséget vállal a gyártelepével szomszédos szénbányavállalatnál, az Esztergom-Szászvári kőszénbánya r.-t.-nál. Ez a részvénytársaság leányvállalata a Salgótarjáni kőszénbánya r.-t.-nak, tehát szintén a Kereskedelmi Bank ipari érdekeltségéhez tartozik, ami a folyamatban levő tárgyalások sikeres befejezését rendkivül megkönnyiti. Az érdekközösség megvalósitása esetén az Egyesült tégla- és cementgyár ötmilliós alaptőkéjét föl fogja emelni.

Jubiláris kitüntetések a Hitelbanknál. A Magyar általános hitelbank ötven éves fennállása alkalmából a közgazdaság terén szerzett érdemeik elismeréseül a király Kovács Géza ügyvezető-igazgatónak a Ferenc József-rend középkeresztjét, Ervin Kálmán igazgatónak a Ferenc József-rend tiszti keresztjét, végül Sebesta Kolos igazgatónak a III. osztályu vaskorona-rendet dijmentesen adományozta.

Kitüntetések a Kereskedelmi Banknál. A Pesti magyar kereskedelmi bank hetvenötéves fennállása alkalmából a közgazdaság terén szerzett érdemeik elismeréseül a király Fehér Miksa ügyvezető-igazgatónak, valamint törvényes utódainak a magyar nemességet „Nagyabonyi" előnévvel dijmentesen, továbbá Glósz Ferenc főügyésznek a II. osztályu polgári hadiérdemkeresztet és Büchler Lajos igazgatónak a Ferenc József-rend tiszti keresztjét adományozta.

Előléptetések a Standardnál. A Standard magyar fatermelők r.-t. igazgatósága Deutsch Dezső ügyvezető-igazgatót vezérigazgató-helyettessé, Nobel Árpád igazgató-helyettest ügyvezető-igazgatóvá, Grossmann Leót, a kiviteli osztály vezetőjét, igazgatóvá, Pogány Sándor

és Szegő Izsó cégvezetőket igazgató-helyettesekké nevezte ki, Márkus Ödön főpénztárost és Szántó Jenő vezértitkárt a cégjegyzői jogosultsággal ruházta fel s Havas Erzsit titkárrá nevezte ki.

Magyar kereskedelmi hitelbank r.-t. Azok a tárgyalások, melyeket a Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank a Magyar kereskedelmi hitelbank r.-t.-gal folytatott, eredményre vezettek, miáltal ezen intézet a Magyar leszámitoló és pénzváltó bankkal, valamint a Magyar forgalmi bank r.-t.-gal szoros érdekközösségbe került. Ennek folytán a Magyar kereskedelmi hitelbank r.-t. f. hó 18-ára rendkivüli közgyülést hiv egybe eddigi 12 millió koronát kitevő alaptőkéjének 20 millió koronára való felemelése céljából. Az ujonnan kibocsátandó részvényekből ezidőszerint 4 millió korona kerül kibocsátásra, mely tőke-felemelésnél a Magyar leszámitoló és pénzváltó bank érdekeltséget vállal. Ezen a rendkivüli közgyülésen az igazgatóság a Magyar leszámitoló és pénzváltó bank, valamint a Magyar forgalmi bank r.-t. egy-egy delegáltja által ki fog egészittetni.

A Központi Váltóüzlet tőkeemelése. A Központi Váltóüzlet Részvénytársaság igazgatósága a 17-ére hirdetett közgyülés elé javaslatot terjeszt, hogy az intézet alaptőkéje az eddigi 800.000 koronáról 4,250.000 koronára emeltessék föl. Az uj 200 korona névértékü részvényeket, amelyek 250 koronás árfolyamon bocsáttatnak ki, a Magyar Országos Központi Takarékpénztár és egy bécsi érdekcsoport veszi át.

A Malomipari és Áruforgalmi R.-T. f. hó 5-én rendkivüli közgyülést tartott az igazgatóság, rekonstruálása céljából. A rendkivüli közgyülés megtartása azért vált szükségessé, mert néhány, a kereskedelmi üzletvitelben nem járatos igazgatósági tag a vezetőséget vádakkal illette, amelyek hiteles megállapitás szerint teljesen alaptalanoknak bizonyultak. A közgyülés a vezetőségnek összes javaslatait elfogadta és a vezérigazgató iránt teljes bizalmát nyilvánitotta.

A Magyar országos biztositó intézet r.-t. 1917. december 31-én lezárt első mérlegében 4,709.436 K díjbevételt, 79.979 K-t a tőkebefektetések hozama gyanánt és 140.072 K-t különféle bevételek cimén, összesen tehát 4,929.487 K bruttó jövedelmet számol el amiből a viszontbiztositási dijak, tartalékolások, károk és költségek levonása után a tiszta nyereség 37.262 K. Az intézet dijtartaléka és dijátvitele 4,150.013 K volt, a 360.706 K előre fizetett dijak tartalékán kivül; ezzel szemben a pénzintézeteknél elhelyezett betétek összege 448.761 K és az értékpapirtárca a 3,023.535 K a hadikölcsönbiztositásokra szolgáló cimleteken kivül 1,525.513 K.

A Standard Magyar Fatermelők R.-T. rendes közgyülése az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak jelentését az 1917. évről elfogadta és a kimutatott 14.952 korona nyereséget uj számlára irta. Az igazgatóságba beválasztották ez alkalommal Czeli Rezső dr.-t, az Erdélyi Fakereskedelmi R.-T. igazgatóját és Hartenstein Jenőt, a Hazai Fatermelő R.-T. vezérigazgatóját.

A Mercur Váltóüzleti Részvénytársaság a napokban tartotta rendes közgyülését dr. Mezei Sándor elnöklete alatt. Az előterjesztett jelentés tárgyilagos képét adja az üzletágak fejlődésének, a betétállomány növekedésének, a helyi és vidéki fiókok kielégitő eredményeinek. Az osztalékszelvényeket 16 koronával váltják be. Az igazgatóságba beválasztattak: dr. Bréttauer Jenő, Bodenheimer Simon, dr. Bakonyi Samu (uj), Berger Mór, Chavanne Miksa, Gerliczy Félix báró (uj), dr. Mezei Sándor, Schwarz Ernő.

A Magyar-Hollandi Biztositó Részvénytársaság Nagy Ferenc dr. elnöklésével tartott közgyülése tudomásul vette az 1917-iki üzletévről szóló jelentést s megállapitotta a második üzletév mérlegét. A társaság tiszta nyereségül 75,186.88 K-t ért el, amely összegből az alapszabályok szerint a részvényesek osztalékául a befizetett részvénytőke 5%-ka kerül kifizetésre. A mérlegben a nyugdijalap 302,769.48 K-val szerepel.

A Beocsini Cementgyári Umo Részvénytársaság megtartotta rendes közgyülését, mely elfogadta az igazgatóság javaslatát, hogy az 1917. évi 1,875.252 korona 66 fillér nyereségből az értékcsökkenési alap és a rendes tartalékalap javadalmazása után 12½% = 25 korona osztalék kerüljön kifizetésre.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
REVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

ÉRTESITÉS.

Tisztelettel érresitem a nagyérdemü közönséget, hogy a székesfőváros tulajdonát képező

Gellért-fürdő és szálló

földszinti vendéglőjét és söntését a büffével vasárnap, azaz junius 2-án megnyitottam. A Gellért-hegyre néző gyönyörü Terasz-t pedig, mely a fővárosban egyedülálló a szépségében, rövidesen, a magas földszinten lévő éttermeket pedig a szállóval egyidejüleg nyitom meg. A midőn a nagyérdemü közönség becses pártfogását kérem, szabadjon megjegyeznem, hogy ettermeim a modern technika legujabb vivmányaival vannak felszerelve és minden igyekezetem oda fog irányulni, hogy a nagyérdemü közönség kivánságait minden tekintetben kielégithessem. A nagyközönség pártfogását ismételten kérve, maradtam tisztelettel

Frenreisz István

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Upor József. Telefon: 68—33
Müvészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
Vihar a Bakonyban.
Hegedüs, Paulay, Vendrey
felléptével. Kökény Ilona.
Darabok, tréfák és szólók.
Vasárnap és ünnepnap délután 5 órakor mérsékelt helyáru előadás.

Kávéház Vendéglő
Székesfővárosi Pavillon
Naponta
:: Symfonikus hangverseny. ::

HENRY
VÁROSLIGET.
Kitünően szellőztetett, hüvös, kellemes szórakozó hely. Naponta, még esős időben is délután fél 4 órától, vasárnap és ünnepnap délután 2 órától az
uj nagy juniusi müsor.
Sláger sláger után.
Az esti diszelőadás naponta 8 órakor kezdődik és 10 óráig tart. Olcsó helyárak. Hétköznapokon gyermekek **fél helyárakat** fizetnek.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8-kor a remek juniusi müsor:
Pitypalaty kisasszony
Faragó Jenő és Zerkovitz Béla operettje és az uj müsor.
SÖRKABARÉ: ½8—11-ig „Spitzer bácsi" Szöke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha.
Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.
Csütörtök délután ½4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

A szimfónikus zene
az állatkerti vendéglő- és kávéházban megkezdődött.
Tulajdonos
Spolarits György

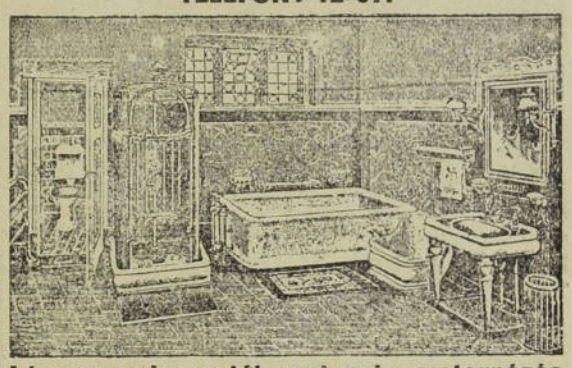
Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal:
Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

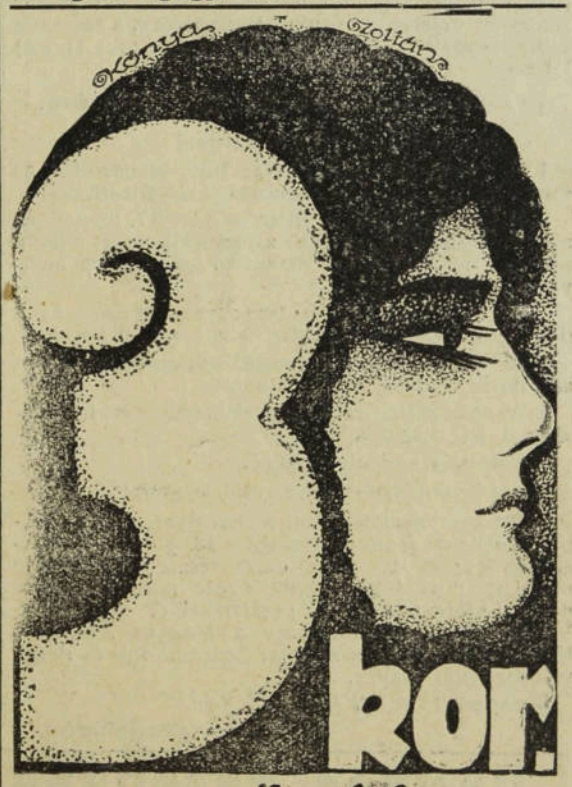
Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

BALLINIT-SOLLUX
az egyedül tökéletes és bevált
auto pneumatik pótló.
Ruganyos és nem rázza a motort. Több ezer auton vau felszerelve. Sok száz elismerő levél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés boszuságot és hiába való költséget okoz. — Telefon: József 53-46.
PNEUMATIKA-BALLINIT
autóabroncsgyár, Budapest, VIII., Óriás-u. 10.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

egy-próbadoboz
Diana-puder

A nyolcadik magyar hadikölcsön.

A hosszan elhuzódó háboru további nagy pénzügyi követelményeket támasztván az államhatalommal szemben, a hadi szükségletek zavartalan ellátása céljából uj hadikölcsön kibocsátása vált szükségessé. A hadviselés költségeinek fedezésére a pénzügyminiszter ezuttal 5½%-kal **kamatozó adómentes járadékkölcsön-kötvényeket** bocsát nyilvános aláirásra. A pénzügyminiszter tehát ez alkalommal is közvetlenül fordul a közönséghez.

Az aláirás tartama és az aláirási helyek.

Az aláirás időtartama 1918. junius 12-től julius 11-ig bezárólag terjed. **Aláirási helyekül** fognak szerepelni az összes állami pénztárak és adóhivatalok, a postatakarékpénztár és annak közvetitőhelyeiül szolgáló összes postahivatalok, valamint az összes számottevő hazai pénzintézetek.

A cimletek nagysága.

A kibocsátásra kerülő 5½%-kal kamatozó járadékkölcsön kötvényei 50, 100, 1000, 5000 és 10.000 koronás cimletekben fognak kiállittatni.

Az aláirási ár.

Az 5½%-kal kamatozó járadékkölcsön-kötvény kibocsátási ára voltaképpen 92 K 50 f-rel van számitva. De arra való tekintettel, hogy a járadékkötvény kamatozása csak 1918. szeptember 1-én veszi kezdetét s a jegyzéstől 1918. augusztus 31-ig járó kamatok az aláirási árba be vannak számitva, a kötvény aláirási ára minden 100 korona névértékért a következő összegekben van megállapitva:

1. arra az esetre, ha az aláiráskor az aláirt összeg **egész ellenértéke** befizettetik:

a) az 1918. évi junius hó 12-től junius 27-ig bezárólag történő aláirás esetén 91 K 50 f;

b) az 1918. évi junius hó 27-ét követő időben 1918. évi julius 11-ig bezárólag történő aláirás esetén 91 K 70 f;

2. ha pedig az alább ismertetendő **kedvezményes** (részletekben történő) fizetési módozat vétetik igénybe, az aláirási határidő egész tartamára szólólag 92 K 50 f.

Kamatesedékesség.

A nyolcadik hadikölcsön 100, 1000, 5000 és 10.000 K-ás cimletei minden év március 1-én és szeptember 1-én lejáró félévi **utólagos részletekben** évi 5½%-kal kamatoznak. Az első szelvény 1919. március 1-én esedékes. Ettől eltérőleg az 50 koronás cimletek évi szelvényekkel vannak ellátva s ezeknél az első szelvény 1919. szeptember 1-én esedékes.

Befizetési hely.

A kölcsönre történő jegyzéseknél az aláirt összegek ellenértéke az aláirási helynél fizetendő be és az aláirási áron felül az aláiróval szemben sem folyó kamat, sem jutalék felszámitásának helye nincs.

Részletfizetési kedvezmény.

Az esetben, ha az 5½%-os járadékkölcsönre aláirt összeg 100 koronát meg nem halad, az aláirás alkalmával az aláirt összeg egész ellenértéke befizetendő. A 100 K-t meghaladó aláirásoknál ellenben a befizetés **részletekben** is teljesithető. Ez esetben az aláirás alkalmával az aláirt összeg 10 százaléka biztositékképpen leteendő és pedig készpénzben vagy megfelelő értékpapirokban. A részletek pedig a következőképp fizetendők:

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb 1918. aug. 5-ig,
" " " " " " " " aug. 24-ig,
" " " " " " " " szept. 10-ig,
" " " " " " " " szept. 23-ig.

Az utolsó befizetés alkalmával az aláirási hely a letett biztositékot elszámolja, illetőleg visszaadja.

A jegyzési nyomtatványok.

A jegyzés céljaira szolgáló nyomtatványürlapok az összes aláirási helyeknél diitalanul kaphatók. Ily nyomtatványok hiányában az aláirás **levélileg** is történhetik.

A befizetési elismervények kiállitása és a végleges cimletek kiadása.

A befizetés alkalmával az aláiró fél az aláirási helytől **pénztári elismervényt kap.** A kötvények kiadásának időpontja idejekorán hirdetményileg fog közzététetni. A kötvények kiadása költségmentesen ugyanazon a helyen fog megtörténni, ahol a pénztári elismervények kiadattak.

Az aláiró felek a cimletbeosztásra irányuló esetleges kivánságukat a jegyzés alkalmával az „Aláirási nyilatkozat"-nak erre a célra megjelölt helyén kitehetik. **Ily kivánság hiányában a jegyzett összegeket a legnagyobb cimletekben foglák kiszolgáltatni.**

A kölcsön felmondása.

A m. kir. pénzügyminiszterium a kibocsátandó 5½%-os járadékkölcsönre vonatkozólag fenntartja magának azt a jogot, hogy előre közzéteendő három havi előzetes felmondás mellett, a kölcsönt egészben vagy részben, **névértékben** visszafizethesse. Azonban az esetleges felmondás 1925. szeptember 1-ét megelőző időre nem történhetik.

Betétek felhasználása.

A betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél s más ily cégeknél 1914. évi **augusztus hó 1. előtti** betéti könyvre elhelyezett, egyébként a **moratórium** feloldórendeletben foglalt korlátozások alá eső betétek a kibocsátásra kerülő kölcsönre történő befizetések céljaira — önérthetőleg a **kikötött felmondási idők épségben tartása mellett** — igénybe vehetők.

Azok, akik a befizetésekre pénzintézeti betétjüket kivánják igénybevenni, annál az intézetnél vagy cégnél, illetve annak az intézetnek vagy cégnek közvetitésével tartoznak jegyezni, amelynél a betét el van helyezve.

Különleges kedvezmény a nyolcadik hadikölcsönnél.

A kibocsátásra kerülő 5½%-os járadékkölcsönkötvények felhasználhatók lesznek a jelenleg alkotmányos tárgyalás alatt álló törvényjavaslat törvényerőre emelkedése után az annak alapján kivetendő hadinyereségadó fizetésére.

A hadinyereségadó fizetésénél a kötvények — figyelemmel arra, hogy az aláirási ár megállapitásánál a folyó kamatok is számitásba vétettek s figyelemmel arra, hogy az aláirási helyek ötven fillér jutalékot szoktak a feleknek megtéríteni — minden 100 korona névérték után a voltaképpeni kibocsátási áron, tehát 92.50 K 50 fillér = 92 koronával fognak számitásba vétetni.

Az aláirók a háboru utáni leszerelés folytán eladásra illetve árverésre kerülő javakat a kibocsátásra kerülő járadékkölcsönkötvényekkel fizethetik. Ily fizetéseknél a kötvények ugyanugy, mint a hadinyereségadófizetéseknél minden 100 K névérték után a tulajdonképpeni kibocsátási árat képező 92 koronával fognak számitásba vétetni. A leszerelési javak értékesitésénél azok a vevők, akik a vételár fizetésére az általuk jegyzett kötvényeket használják fel, előnyben fognak részesülni.

Kölcsönnyujtás kedvezményes kamatláb mellett a kibocsátandó kötvényekre kölcsönjegyzés céljaira.

A kibocsátandó kötvényekre az Osztrák-Magyar Bank és a M. kir. hadikölcsönpénztár a kötvényeknek **kézizáloguk** lekötése (lombardirozása) mellett a **névérték 75 százalékáig, a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatlábon nyujtanak** kölcsönt.

Ugyancsak a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatlábon nyujtanak náluk zálogul elfogadható értékpapirokra kölcsönt, ha a felveendő összeg igazoltan a kibocsátott aláirási felhivás alapján aláirt összegek befizetésére szolgál. **A mérsékelt kamatláb** kedvezményében a **meghosszabbitott ily kölcsönök** is részesülnek.

A fenti befizetési határidők alatt folyósitott és igazoltan a jegyzett összegre történő befizetés céljaira szolgáló kölcsönök után a fél kivánságára a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatláb helyett évi 5 százalékos állandó kamatláb biztosittatik. Ezenfelül a fent körülirt módozatok mellett azoknak, akik igazolják, hogy a kibocsátott aláirási felhivásban foglalt befizetési határidők alatt az aláirásra bocsátott hadikölcsön jegyzése céljából más hitelintézetnél (bank, takarékpénztár, hitelszövetkezet stb.) vagy bankcégnél vettek fel kölcsönt, a kölcsön ama részének visszafizetésére, amely az erre irányuló kérelem előterjesztésekor még igazoltan fennáll, évi 5 százalékos állandó kamatlábon fognak uj kölcsönt nyujtani s ennek a kölcsönnek meghosszabbitásánál is évi 5 százalékos állandó kamatlábat fognak számitani. Ezek a kedvezmények az Osztrák-Magyar Bank ideiglenesen meghosszabbitott szabadalmának időtartamára szólnak, de a kormány gondoskodni fog arról, hogy azok az ideiglenesen meghosszabbitott bankszabadalom lejárta után is 1924. évi junius 30-ig teriedő hatálylyal, a jegybank vagy valamely más, a kormány által kijelölendő intézet által nyujtassanak.

Az aláirók **kivánságára** a kibocsátandó **kötvényeket** a szelvények beváltásával megbizott hivatalos beváltóhelyek 1919. december 31-ig **költségmentesen** fogják **megőrizni és kezelni.**

Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részv.-Társ.

Meghivó.

A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaságnak szavazatra jogosult reszvényeseit tisztelettel meghivjuk a társaságnak **1918. évi junius hó 25-én délelőtt 10 órakor Budapesten, a társaság tanácstermében (V. ker., Mária Valéria-utca 11. sz.)** tartandó

huszonharmadik rendes közgyülésére.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése az 1917. üzletévről és az ezen évre vonatkozó zárszámadások előterjesztése.

2. A felügyelőbizottság jelentése az 1917. üzletév és az ezen üzletévre vonatkozó zárszámadások és a tiszta nyereség hováforditására vonatkozó igazgatósági inditvány tárgyában.

3. Az 1917. évi zárszámadások megállapitása és a tiszta nyereség hováforditása iránti határozathozatal.

4. Az igazgatóság és felügyelőbizottság tagjai részére adandó felmentvény iránti határozat.

5. Az igazgatóság és a felügyelőbizottság évi tiszteletdijának megállapitása.

6. Választás az igazgatóságba.

7. A felügyelőbizottság tagjainak megválasztása.

☞ A közgyülésen való résztvevésre azon részvényeseknek van joguk (alapszabály 18. §.), akik a társaságnak legalább 50 (ötven) darab részvényét a még le nem járt szelvényekkel együtt **nyolc nappal a közgyülés előtt** a társaság pénztáránál (V. ker., Mária Valéria-utca 11. szám), vagy a **Magyar Általános Hitelbanknál,** vagy a **Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál** letették.

Budapest, 1918. évi junius hó 8-án.

Az igazgatóság.

Most jelent meg
Fodor Oszkár szerkesztésében a
Budapesti Tőzsde-Almanach IX. évfolyamu kötete.
Tartalmaz minden tőzsdére vonatkozó tudnivalót, teljes compasst ad a tőzsdei értékpapirokról.
Ára 12 korona.
Megrendelhető a Budapesti Tőzsde-Almanach kiadóhivatalában (Budapest, V., Vécsey-utca 5.)

Hirdetmény.

A Budapesti Villamos Városi Vasut Részvénytársaság t. c. részvényesei az 1918. évi junius hó 26-án déli 12 órakor a társaság helyiségeiben Budapesten, VII., Kertész-utca 10. szám alatt tartandó

XXVII. rendes közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése és az abban foglalt javaslatok.
2. Az 1917-ik üzleti év mérlegének és zárszámadásainak előterjesztése.
3. A felügyelőbizottság jelentése és a felmentvény megadása iránti inditvány.
4. A nyereség felosztására vonatkozó javaslat.
5. Igazgatósági tagok választása.

A részvények letehetők **i. évi junius hó 18-ig** bezárólag: a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank értékpapirpénztáránál (V., Fürdő-utca 2.), az Angol-Osztrák Bank fióktelepénél (V., Fürdő-u. 6.) és Budapest Székesfőváros Központi Pénztáránál (Központi városháza.)

Az igazgatóság.

STERNBERG
HANGSZERGYÁR
BUDAPEST RÁKÓCZI-ÚT 60
BESZÉLŐGÉP

Beszélőgépek.

Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. . . . . **160.— K**
Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**
Lemezek darabja. . . . . 8.— K
Árjegyzék ingyen! 6170
Rendelésnél előleg küldendő.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés díjtalan. **Budapest, VII., Rózsa-utca 34.**
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. junius 19-én — 25. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Vállalkozók

most álljatok a sorozási méree alá, most mutassátok meg, hogy ki üti meg a hazafiasság mértékét. A kisembert eddig sem igen kellett biztatni, a kisember eddig is hüségesen megtette kötelességét; amikor hadikölcsönről volt szó, hegyekbe gyültek az apró koronák. Most, amikor a háboru rettentő haláltusáját vivja, most igazán nem lehet kétség az iránt, hogy mindenki meg fogja tenni a kötelességét. Diadalokat diadalra halmoz a szövetséges német sereg és az olasz harctéren is ujra lángra gyult az élet-halál küzdelem, ismét özönével hullanak a babérok a mi katonáinkra, a mi hőseinkre is. Többé nem frázis, hogy aki meg akarja röviditeni a háborut, az jegyezzen hadikölcsönt. Sőt még tovább megyünk, ez a tétel ma megforditva áll, aki nem jegyez a hadikölcsönre, az meghosszabbitja a háborut.

Érti és tudja azt mindenki, de leginkább tudniok kell a vállalkozóknak, akiknek a békével együtt ragyog fel a napjuk. Ők azok, akik föl fogják épiteni azt, amit a háboru lerombolt. A béke hajnalhasadásának szebb és biztosabb előjelét pedig elképzelni sem tudjuk, mint a hadikölcsönnek azt a feltételét, amely azt mondja, hogy a vállalkozók a hadikölcsön jegyzés arányában fognak részt kapni a frontokon felszabaduló nyersanyagból. A nyersanyag azonban nemcsak a frontokról jön, hanem éppen most folynak a tárgyalások balkáni szövetségeseinkkel is a szövetség kimélyitése körül és ennek az uj szerződésnek egyik leglényegesebb pontja lesz a nekünk nyujtandó nyersanyag. Az állam kezében tehát olyan mérhetetlen gazdagság fog összpontosulni, hogy abból bőségesen meg tudja majd jutalmazni azokat, akik hazafiasan viselkednek és ezekből az éltető jókból ki tudja zárni azokat, akik megfeledkeznek kötelességükről.

Budapest székesfőváros kezében is a jutalmazás hatalmas eszközei összpontosulnak és ismerve a főváros hazafias érzését, élni is fog ezekkel az eszközökkel a háboru győzelmes befejezése érdekében. A százötven milliós kölcsönből a beruházások egész légiója van utban, az állam hozzájárulásával külön száznegyven millióba fog kerülni a kislakások épitése. Aki a hadikölcsönre jegyez, annak tudnia kell, hogy a pénz, amit jó kamatozással a haza oltárára helyez, a béke napját segiti föl az ég boltozatára és mihelyt kisüt a béke napja, megszámlálhatatlan milliók fognak elindulni, hogy felépüljön minden, amit leromboltak, vagy amit a háboru alatt szüneteltetni kellett. Százszoros erővel indul meg majd a fejlődés, beláthatatlannak tetszenek azok a méretek, amelyeket a béke munkája ölteni fog. Azokat azonban, akik majd a béke munkáján vagyonukat gyüjteni hivatottak, már ma osztályozni lehet és kell is. Legyenek a hadikölcsöngyüjtésnek sugaras lapjai, de legyen külön fekete könyve is. A főváros pedig maga is végezze el ezt az osztályozást, mert neki, az ország szivének, külön szent kötelessége és külön szent önzése, hogy a békét mielőbb meglehessen kötni és hogy a békét megalapozó milliárdok mielőbb egybegyüljenek.

Fullánkok

...

Faludiéktól

senki sem veszi rossz néven, ha keresni akarnak. Sajnos, nem mindig a szintiszta művészet nyujtásával cselekszik ezt, hanem igen sokszor visszaélnek a közönség izléstelenségével és erotikus hajlamaival. A kritika korbácsával bizony nem egyszer végig lehet verni rajtuk, de hát a háborus pénzözön nem válogatós. Ahol szinész ágál a szinpadon, ahol a művésznő bokáit látni lehet, ahol a hadimilliomos asszonyok a toalettjüket és a butonjaikat csillogtathatják, ott nincs vége-hossza a pénz áradásának. A fővárosnak még az okos Márkus Jenő ügyességéből az a szerencse jutott, hogy részese lehetett a Faludiék óriási jövedelmének. A Városi Szinház jövedelmeiből percentes vámot szed le a főváros és a szerződéssel meg is van elégedve. Faludiéknak sem lehet tehát panaszra okuk, de valami mérhetetlen kapzsiság arra inditja őket, hogy ha lehet, kinullázzák a fővárost ebből a szerződésből. Inkább adnak százötvenezer koronás borravalót, amit a mellényzsebükből is kifizethetnek. A városházán résen kell lenni és nem szabad megfeledkezni arról, hogy a jövedelmeket nem apasztani, hanem növelni kell és igazán nincs pénze a fővárosnak arra, hogy nemzeti ajándékot adjon Faludiéknak.

A szinházak

általában nem érdemelnek sajnálatot. Csak örülhetünk tehát annak, hogy a főváros ujra belenyomta őket az adóprésbe. A szinházak olyan pénztömeget keresnek és halmoznak föl, hogy semmi sem sok, amit ebből a főváros lecsip. Belátták ezt maguk a szinházak is, amelyek minden komolyabb ellentállás nélkül lerakták a tegyvert. Félúton azonban nem szabad megállani. A fővárosnak arra is vigyázni kell, nehogy a vigalmi adó emelése megint, mint az első esetben, a szinházak jövedelmeinek gyarapitásával végződjék. Akkor ugyanis nemcsak a vigalmi adót szedték be a közönségen, hanem felhasználva a kedvező alkalmat, a beléptidijakat is alaposan felemelték. Ezuttal nem szabad megengedni, hogy a szinházaknak haszna legyen abból, amire azt mondják, hogy veszteséget jelent a számukra.

A ruhasegély

csütörtökön némileg meg fogja dagasztani a sanyaru tisztviselői erszényeket. Csinos összegek állnak a házhoz, de aki komolyan veszi a jogcimet, amelyen a pénzt adják, kinos zavarba jut. Ruhasegély lesz, de a szegény tisztviselő akár a Lipótmezőig gondolkodhatik azon, hogy hogyan vegyen hát ruhát a segélyen. Kétségtelen, hogy ruha van, de annyi ezrest igazán nem ad és nem adhat a főváros, amennyiből az apa, anya és a gyermekek kiruházkodnának. Közben pedig, amig ezen gondolkozik a szegény tisztviselő egy különös, de a háboruban ismertté vált hangot hall az asztal alól. A gyomra kordul meg és nem teketóriázik sokat — megeszi a ruhasegélyt.

A Közuti megváltása körül

Feleki Béla dr. nyilatkozata

A főváros huszas bizottsága ultimátumszerü üzenetet küldött a Közutinak, amellyel a huszas bizottság által előirt alapokon máris megindultak, bár egyelőre nem a legkecsegtetőbb kilátásokkal, a tárgyalások. Amikor ezek a tárgyalások folyamatban vannak, Budapest közvéleménye nem alakulhat még ki a maga tisztaságában. Nem lehet tudni, hogy a közönség hangulata milyen a főváros elhatározásával szemben. Amit Bódy Tivadar dr. polgármester és mint zsirarus, a huszas bizottság elhatározott, kétségkivül nagy megfontolások eredménye. Mi az elhatározás legfőbb rugójaként két reménységet látunk: az egyik, hogy a főváros bizik az összes közuti vonalaknak magához váltásával a közlekedés megjavitásában; a másik, hogy a főváros a megváltás révén sulyos anyagi helyzetén vél segiteni. Legyünk azonban tisztában ezekkel a reményekkel. A közlekedés az adminisztráció egyszerüsitésével, a két vállalat érdek-ellentéteinek kiküszöbölésével és egyéb apró előnyökkel valamelyes mértékben valószinüleg javulni fog, általános nagy rekonstrukcióra, azonban nem számithatunk. A főváros anyagi helyzetén azonban tulajdonképen nem az esetleges megváltás, hanem csak a tarifaemelés segit, amelyet a főváros csak önmagának hajlandó megadni. Ezt azonban, ha ugyan a kormány hozzájárulna, elérheti a közlekedési adó emelésével is. Gondolni kell azonban arra is, hogy a közönség előtt nem lesz tulságosan rokonszenves az, hogy a főváros az első pillanatban, amelyben a villamos közlekedést községesitette, tarifaemeléssel áll elő. A nehéz és kényes kérdések olyan komplexuma áll itt elő, hogy évtizedek legnehezebben megoldható problémáinak kell tekintenünk a villamos vállalatok megváltását. A Közuti természetesen nem zárkózik el a megváltásról való tárgyalás elől, de meg akarja védeni a maga érdekeit és legelső sorban is azt a jogát vitatja, hogy neki is kijár a tarifaemelés, amely az anyagárak, első sorban a kőszén, a munkaerő megdrágulása révén is kijár. Ebben a pillanatban ugy látjuk, hogy a megegyezés lehetőségei előtt igen nagy nehézségek tornyosulnak, annál is inkább, mert a Közuti nem hajlandó akceptálni a főváros tarifaemelési tilalmát és e tekintetben még egy forumot lát a kereskedelmi minisztériumban, amely aligha fogja osztani a főváros véleményét.

Ilyen körülmények között ma még beláthatatlanok az elkövendő események és joslásokba senki sem bocsátkozhatik.

Feleki Béla dr. nyilatkozata.

Hogy tisztán álljon előttünk a huszas bizottság jelentékeny többségének elhatározása és azok az okok, amelyek a döntő lépésre kényszeritették a bizottságot, felkerestük Feleki Béla dr.-t, aki a következőkben nyilatkozott a Főváros Hirlap munkatársa előtt:

— A polgármester a huszas-bizottságban tartott előadásában és a lapokban közzétett kommünikében teljesen megvilágitotta a kérdést minden vonatkozásában. Ebből az előterjesztésből kifolyólag az a kérdés volt eldöntendő, hogy vajjon kivánatos és szükséges-e a fővárosra nézve a Közuti Vasut és egyidejüleg a Villamos Városi Vasut megváltása és ha igen, mikor történjék ez meg, most a háboru alatt, vagy várjuk meg a megváltási időpontot, az 1923-ik esztén-

dőt, amely esetben 1921. január elsején kell a felmondást a társaságnál megtenni.

— Hogy a kérdést mi vetette fel a háboru alatt és a közelgő nyári szünet előtt, az talán köztudomásu. A fővárosban ma már szinte türhetetlen közlekedési viszonyok mellett ugy a Közuti, mint a Városi a fővároshoz és a kormányhoz is fordult, hogy tarifáit felemelhesse. Tagadhatatlan az, hogy az óriási anyagdrágaság mellett, valamint a nagy munkabérek mellett és minden szolgáltatás megdrágulásánái a *jelenlegi viteldijak közlekedési eszközeinken tul alacsonyak.* A főváros sulyos helyzete mellett tehát, ha *valahonnan jogosan jövedelmet szerezhetne,* amellyel mindinkább növekvő és évről-évre beálló deficitjét, ha nem is megszüntetni, de tetemesen apasztani képes lenne, *a közlekedési eszközökből előteremthető jövedelem lehet. A tarifaemelés tehát csakis a főváros és nem a vállalatok javára szolgálhat.* Ezek a vállalatok, elsősorban pedig a Közuti, a jó években a közönség pénzéből oly óriási tartalékokat gyüjtöttek, hogy méltánytalan kivánság a nehezebb időkben, ahol a jövedelem a mult évek tiszta jövedelmét nem éri el, tarifareviziót követelni. Ezért vetődött fel elsősorban az az idea, hogy ne tarifarevizió, de közlekedési adó hozassék be és miután a jegyeknek egy fillérrel való felemelése körülbelül három millió jövedelmet jelent, ezen adóból tetemes jövedelem várható a főváros pénzügyeinek megjavitására. Azonban a közlekedési adó emelésének gondolata *aggodalmat keltett a főváros intéző köreiben,* elsősorban azért, mert minden emelésnek, sőt minden adónak kell, hogy a hátterében *bizonyos ellenszolgáltatás legyen a közönség részére.* Addig azonban, amig ezek a közlekedési eszközök nincsenek a főváros tulajdonában, egy behozandó közlekedési adó csak megterheltetést jelentene minden ellenszolgáltatás nélkül. Igy vetődött fel a közlekedési eszközök megváltásának eszméje.

— Mindenki tudatában van annak, minő óriási nehézséggel jár a mostani háborus időben a közlekedésnek javitása, akár uj vonalak épitése ,akár ujabb kocsibeszerzések vagy más anyaggal és munkaerővel járó javitások létesitése. Emellett azonban kétségtelen az, hogy a két közlekedési vállalat egyesitése által óriási anyagmegtakaritás érhető el a villamos energia produkálása körül, a kocsipark egyesitése, a mühelyek centralizálása, egyes célszerübb paralell vonalak felhagyása, egyes vonalak egybekapcsolása, ezáltal az átszállás sok helyen való kiküszöbölése által. Szakemberek véleménye szerint a földalatti vezetéknek a földfeletti vezetékkel való kicserélése által sok anyag szerezhető és a közlekedés — különösen télen — könnyebbé és biztosabbá tehető, ugy, hogy ha a két vasut már most a főváros tulajdonába jutna, ezekkel a változásokkal is lényegesebb, ha nem is gyökeresebb javitásokat lehetne eszközölni a közlekedésen. Ha tehát igaz az, amit a társaságok panaszos beadványukban mondanak, hogy a jelenlegi tarifa mellett jövedelmük óriási módon megcsökkent, ugy kapóra kell jönni annak a tervnek, hogy a főváros váltsa meg már most a közlekedési eszközöket. Természetes azonban, hogy ennek a megváltásnak alapja csak az lehet, hogy a főváros kedvező feltételek mellett jut a megváltandó vasutakhoz. A Közutinál 11 százaléka a 200 koronás névértéknek, az a legnagyobb összeg, amelyet a beálló megváltási időpontban a fővárostól követelhet. Kétségtelen tehát, hogy ha ők a fővárossal megegyezésre akarnak jutni, és a most folyó háboru alatt, amelynek végét még be sem láthatjuk, egyeznek meg a fővárossal a megváltás tekintetében, akkor *a maguk részéről is áldozatokat kell hozni,* amint *a főváros is szinte kiszámithatatlan rizikót vállal magára* azzal, hogy olyan időben, amikor teljes bizonytalanság uralkodik a még beállható drágulás tekintetében, vállalkozik ezen üzemek átvételére. Az első sarkpontja tehát egy esetleges megállapodásnak, hogy a társaságok a maguk részéről a legtávolabbi határig mennek el a megváltási összeg tekintetében.

— A második sarkpontja a már most eszközlendő megváltásnak, hogy a főváros területén a közlekedési eszközök egész komplexuma, a Közuti, a Városi és a Földalatti együttesen és egyszerre jusson a főváros tulajdonába, mert csakis az egész közlekedésnek célirányos vezetésével és kihasználásával lesz a főváros abban a helyzetben, hogy nehéz időkben is javitásokat eszközöljön. *Valamennyiünket aggodalom tölt el,* hogyha a megváltásba már most belemegyünk, *nem tulsagos megterheltetést rakunk-e a főváros vádaira,* de mindezen aggodalom mellett sem lehet és szabad a főváros életszükségletéről lemondani. És hogy a közlekedés a lakáskérdés mellett a főváros egyik legnagyobb és legsürgetőbb életszükséglete, nemcsak a jövőben, de a jelenben is, az mindenki előtt kétségtelen és mint megnyugtatás szolgálhat az esetleges megváltásnál *az a nagy rezerva, amely a tarifa-emelésben rendelkezésünkre* áll. Ha ennek a rezervának egy része a fokozódó szükségletekre fog is fölemésztetni, minden emberi számitás szerint kell, hogy *egy tekintélyes összeg maradjon* a főváros háztartása számára.

— Célszerü volt végül ennek a megváltási kérdésnek a felvetése azért is, mert ezzel, amennyiben a társaságok, — különösen a Közuti — tulmagas követelésekkel lépnek fel, a kormány és a törvényhatóság előtt rámutathatunk, hogy a társaságok részére való tarifaemelésre semmi jogcim nincsen és igy miután a jóakaratu törekvés hajótörést szenvedett, *meg van teremtve az erkölcsi alapja egy kiadós közlekedési adó behozatalának.* Az adó ellen a közönség sem panaszkodhatik joggal, mert a főváros szükségleteit fedezni kell. *A pótadó emelése* sokszor vitatott és kimutatott okoknál fogva, de még a lakáskérdésre való tekintettel is *erkölcsi lehetetlenség,* viszont jogos oly jövedelem szerzése, ahol az ellenszolgáltatás az egyéb tetemes dráguláshoz viszonyitva a más városokban fennálló közlekedési tarifa mellett, még méltányos emelést feltétlenül elbir. A törvényhatósági bizottságban azonban nem fog többség találkozni, amely a viteldijak felemelését megszavazná egy társaságnak, amely óriási rezervákat gyüjtve, segélyre nem szorul és igy céltalanul terheltetnék meg a főváros közönsége milliókra menő adóval.

— Nem akarom még említés nélkül hagyni, hogy amikor a főváros a Közutitól méltányos megegyezést kér, sőt *áldozatot kiván,* ennek ellenében nemcsak az a sulyos és nehéz helyzet áll fenn, amely a közlekedés vitelét a legválságosabb időben háritja a fővárosra, hanem *annak a negyedmilliós összegnek elvesztése* is, amelyet a főváros a társaságtól a területhasználati szerződés értelmében kap.

A Normafa utolsó meséje

El kell siratni hát a Normafát is.

Öreg barátja valamennyiünknek, amelyet tiszteltünk valamennyien, nincs többé. A kiméletlen fejsze nekimérközött és elpusztitotta a faóriást, amelyet áhitattal tekintettünk meg első látásra és tovább is valami különös megmagyarázhatatlan áhitattal öveztünk. Hogy miért? Senki sem tudta és senki sem tudja. Igazi története, de legendái sem igen voltak a fának. Nyilván a terjedelmét, hatalmas testalkatát becsültük meg és tiszteltük meg. Kedves emlékeket hagyott bennünk a dus árnyékával és azzal, hogy a városi tanács körülötte kényelmes ülőhelyeket plántált. Egyébként — bár állom a közmondást, hogy de mortuis, nil nisi bene — mégsem tudok valami különös jókat mondani a megboldogultról.

Egyébként ennek oka lehet az is, hogy személyes ellenfelek voltunk. Zsenge ifjukoromban, amikor még csak a vakációkat élveztem Budapesten, (milyen szép idők voltak is azok és mennyivel szebb volt akkor ez a város) fehér matrózruhámban arra vállalkoztam, hogy erőteljes ragaszkodással leszaladok a Normafától a meredek lejtőn oda, ahol a Fácán tarka villái viritanak. A vállalkozás balul ütött ki, mert a tizedik lépésnél hasravágódtam és ettől kezdve az utat akaratomon kivül, de a nehézkedési erő szabályai szerint igen tökéletesen hajtottam végre. Olyan szabályszerüen, hogy amikor uira fölkutyagoltam a Normafához, fehér matrózruhámból nemzeti szinü matrózruha lett. Lévén rajta böven piros orromvéréből, maradt némi a fehér alapszinből is és akadt zöld is a fünek miatta. Miután hazafias érzéseim a nehézkedési erő révén is igy kidomborodtak, meg kell állapitani, hogy a szomoru emlékü incidensben a Normafának más érdeme nem volt csak az, hogy a nyaktörő ut innen indult ki. Egyebet mindent a nehézkedési erő és a lejtő meredeksége okozott. Ma már ezt tudományosan is megtudom érteni, akkoron azonban igen aprehendáltam a Normafára és nem igen tudtam megérteni, hogy miért rajonganak az ostoba pestiek ehhez a kegyetlen fához.

Ma viszont azt nem tudom megérteni, hogy miért mondják azt, hogy a Normafának különös érdemei vannak, vagy szoktak lenni a szerelem körül. Találkozója sok boldog szerelmesnek — irják a megboldogultról lelkesedve. Mint szerelmi szakértő tisztelettel megállapitom, hogy a szerelmesek nem a Normafánál szoktak találkozni, hanem együtt szoktak odamenni. Ha ugyan odamentek. Mert aki odament, nem igen volt okos szerelmes. Átjáróház ablakában nem divat csókolózni, mert mindenki meglátja. A Normafánál pedig ugy nyargalásztak a vad turisták, mintha fegyelmi büntetés érte volna őket, ha ide el nem néznek. És itt van a Normafa igazi értéke. Az a csodálatos kilátás, amely innen nyilt, igazán páratlan volt. A Jánoshegyi kilátóról nagyobb területet ölelnek át az ember szemsugarai, de a Normafától való kilátásnak a keretei olyan csodálatos, tündéries látványt foglaltak magukban, melyet még a budai hegyekben sem lehet találni. Szerencsére ha elhullott is a Normafa, hatalmas, monumentális jelzője ennek a csodás kilátásnak, maga a kilátás megmaradt és a kegyelet bizonyára ide fogja majd telepiteni ifjabb Normafát is, ha ugyan addig is nem viszi majd tovább az üzletet özvegy Normafáné, aki ott áll szerényen meghuzódva a háttérben.

A Normafából — hogy ugy mondjuk — Jókai Mór csinált valakit. Valahogy ugy nevezetessé tette, mint Arany János a Margitszigeti tölgyeket, vagy ismét Jókai a Svábhegyet, vagy ahogy a nehány piszkos török, elhagyott szigetéből, Ada-Kalehból nevezetesség lett az Aranyember révén. Csodálatos, hogy a pesti közönség nem tud egy-egy helyet önmaga népszerüsiteni. Valaki, nagy szellem, tollforgató kell ahhoz, hogy annyit beszéljen valamiről a pestieknek, amig elhiszik, hogy szép. Sajnos a pesti irók nem tudnak kellőképen rajongani Budapestért. A magyar irók ma inkább kritizálnak és gánesolnak, gunyolódnak és szidnak, mint buzditanak. Az irók nem barátai Budapestnek. Jókai más volt és Budapest abban a tekintetben, hogy a saját lakosságával valahogy ugy megszerettette a városát, többet köszönhet Jókainak, mint az egész mai magyar irodalomnak. Fájdalom épen ez iránt a nagy ember iránt nem hálás a legkevésbbé sem ez a város.

Jókai tette tehát naggyá a Normafát, tőle származik ugyszólván minden nevezetessége. A történelemben legalább nem szerepel a neve és nem tudom, azt sem, hogy milyen idős lehet a megboldogult. Születésnapját nem jegyezték föl az annalesek. Talán évszázadok viharzottak el fölötte. Álljunk meg mindenesetre egy pillanatra azon a helyen, ahol mi már öregen, később vaspántokkal összeabroncsolva, betegen, aggkori végelgyengülésben tanultuk meg őt ismerni. A Normafa még csak csecsemő lehetett, vagy talán az sem, de ez a hely, ahol állott a Buda és Pest ellen indított hadműveletekben páratlan stratégiai fontosságu lehetett. Ha a fa nem is, de a hely ahol állott, mindenesetre történelmi nevezetességü. Elképzelem például, hogy Lotharingiai Károly főhadiszállása itt lehetett 1686-ban, amikor Bécsben a császári haditanács eltökélte Buda ostromát. A balpartra, ahol Miksa bajor választófejedelem németjei, angoljai, franciái, spanyoljai és olaszai, szóval az összes keresztény országok népeiből álló hadserege felvonult, erre a nagy nemzetközi forgalomra, amilyen azóta sem volt Pesten, nagyszerü kilátás nyilhatott a Normafa helyéről. Itt a Svábhegyen és környékén, tehát a Normafa vidékén is Lotharingiai Károly táborozott brandenburgijaival, magyarjaival és horvát katonáival. A Naphegyen a bajor ágyukat a flandriai Gonzales Antal és a leleményes Tüzes Gábor ferencrendi irányitották. Látni lehetett a Normafától, amint Pestet elhagyták a törökök, amint helyükön Doria örgróf ütött tanyát a Rákoson és amint Batthyáni Ádám magyar lovasaival elfoglalta a Csepel-szigetet. Vajjon lehetett-e látni azt a borzalmat is, amikor Károly herceg felszólitására válaszul a gögös és kegyetlen Abdi pasa száz keresztény fejét tüzette ki a Vizikapunál álló nagy fára? Ilyen kilátások voltak valaha a Normafánál.

Látogatás Folkusházy alpolgármesternél

Beszélgetés Budapest közegészségügyéről és a főváros élelmezéséről

Amig kint ülök a nyugalmas tonusu várószobában, ahol graciózusan surran végig a titkárkisasszony és ahol lábujjhegyen járnak a szolgák, visszagondolok arra a Gerlóczy-utcára néző sötét szobára, ahol egyszer Folkusházy Lajos heves gesztussal kimutatott az ablakon és azt mondta nekem:

— Lehet, hogy egy-két hónap mulva itt lesz a nép az utcán és beveri az ablakaimat, de nekem nem szabad meginognom, nekem ugy kell folytatnom, ahogy elkezdtem.

Akkor már végigjárta a megpróbáltatásoknak minden stációját. Már csak ez az egy jöhetett volna. Annak az embernek a fanatizmusával állott akkor minden vihart, aki biztos tudatában van a maga kivételes hivatottságának. A sajtó elégedetlensége napnap után gyülölettel fröcscsent feléje, a város közönsége ellenségét, egy fukar, savanyu pesszimistát látott benne. A hangulat olyan volt vele szemben, mintha egy zsarnok ült volna a nyakunkban. És Folkusházy szilárdan, megingathatatlanul, szempillarezzenés nélkül ült a helyén és dolgozott. A háborunak két teljes esztendejének kellett elmulnia, hogy kibontakozzék és megérthető, sőt megbecsülhető legyen a Folkusházy-féle közélelmezési politika. Esztendőkön át küzdött, védekezett azok ellen, akik most hónapok alatt ragyogó szervező erőt és nagyszabásu stilust fedeztek fel benne. A közvélemény nem szokott önmaga előtt pirulni, igy történhetett, hogy a sokat ócsárolt, tanárosan kicsinyesnek, zsugorinak kikiáltott Folkusházyból Budapest egyik legnépszerübb főhivatalnoka lett, mert az idők és események bebizonyitották, hogy az ő rendszeres, logikus munkája a közélelmezés kérdésében európai mintává tette Budapestet, ahova a háboru alatt 200.000 többnyire dusgazdag ember vándorolt be pusztán és kizárólag azért, mert Folkusházy példás közélelmezési viszonyokat teremtett. Amióta a Gerlóczy-utcai frontról ideköltözött a városháza legnapfényesebb sarkába, mintha kivasalták volna munkától és gondoktól gyürött arcát. Belül a lelkében, torlódó gondolatainak meglepő mélységeiben és poetikusságában azonban megmaradt a régi Folkusházynak.

Azért látogattam el hozzá, hogy alpolgármesteri programmjáról nyilatkozatot kérjek tőle. Bevallom, nem sikerült a terv. Száz és száz embert csaltam be már az interju csapdájába. Akárhányszor észre sem vették a szegény áldozatok és már ömlött belőlük a nyilatkozat. Folkusházytól nem lehet interjut kapni. Minden szó, amit mond, értékes, becses, sulyos és figyelemreméltó, de nem „nyilatkozat." Egyéniségének ereje, szavainak szinei, kifejezésének szépségei, gondolatainak szárnyalása szétpattantják a „nyilatkozat" abroncsait. Folkusházy beszél és az ember elfelejt papirt, ceruzát a kezébe venni, hogy jegyzeteket csináljon. De hiába is kisérelné meg, hogy ólomban adja vissza az eleven szavakat, a finom gondolatok éle lecsorbul a ceruza szántásában, filozofiájának fénye elhalványodik, mert az, aki előttünk beszél, egy bölcs és egy poéta keveréke. Szinte megfejthetetlen, hogy lett belőle bürokrata?

Utban a kötelező felravatalozás.

Közegészségügyi kérdésekről beszélgetünk elsőbben.

— A héten — mondja *Folkusházy* alpolgármester — egész csomó közegészségügyi javaslatot tárgyalunk. Ezek most aktuálisak és fontosak.

— Hallom — vetem közbe — hogy a polgármester ur foglalkozik a kórházak élelmezésének reformjával?

— Sok reformra ezen a téren nincs szükség. A főváros élelmiszerüzeme az egész háboru alatt pontosan és jól ellátta a kórházakat, kár lenne ezen a rendszeren változtatni. Sőt én a kórházak épitésével is ugy vagyok, hogy nem tartom azt valami nagy alkotó munkának. Ha van pénz és anyag, akkor lehet épiteni, ha nincs, nem lehet. Ezen nem kell és nem lehet sokat töprengni. Ellenben van valami, aminek hamarosan napirendre kell kerülnie. *A kötelező felravatalozásnak.* Ehhez azt hiszem ma megvan *a hangulat-konjunktura,* amelyet *ki kell használni.* Az emberek érzik, hogy erre szükség van, tehát most kell megcsinálni. A kötelező felravatalozást *kevés és egymáshoz közel álló tipussal kell megcsinálni.* Ne legyen a gazdag és a szegény ember temetése között nagy különbség, se az árban, se a költségekben. Ha a drága temetéseket meghagyjuk, az a szegényeket csábitja pazarlásra. A szegény ember is olyan temetést akar, mint a gazdag, amiből aztán a pénznek felesleges kidobálása keletkezik. Nem szabad arra az álláspontra helyezkedni, hogy nem baj, ha a gazdag ember kidobálja a pénzét, mert a gazdag után a szegény is azt cselekszi. Velencében, amikor nem tudtak már mit csinálni az arannyal és a fényüzéssel, elrendelték, hogy mindenki csak fekete gondolát használhat. Én is a fekete gondola ötletét szeretném megvalósitani. Sőt, ha senkinek beleszólása nem lenne és mindent meg lehetne valósitani, amit az ember elképzel, ami természetesen csak vágy lehet, akkor *én ingyen és egyformán temettetnék el mindenkit.* Legalább, aki meghal, az legyen egyenlő, a halálban ne legyen senki miniszter, bankdirektor, vagy szegény hivatalnok. Igy tanitja ezt minden vallás, mert minden vallás szerint egyformák a lelkek és csak jók, meg rosszak vannak közöttük. Mindez természetesen lehetetlen még ma, de talán eljön még az idő, amikor ez a gondolat megvalósul.

— Egyelőre tehát csak a nagy különbségeket akarjuk kiküszöbölni. Mert hova jutunk, ha már egy sirhelyért, egy darabka sivár földért 30.000 koronát fizetnek? Az sem lenne baj, ha a város számára nem lenne üzlet a temető és talán eljön még az ideje, hogy mindenkinek ingyen kijárjon a tisztességes sirhely és ne legyen az egyiknek mauzoleumja, a másiknak pedig szegényes, rozoga fakeresztje. Csupa-csupa egyforma sirra gondolok, amelyeken csak az a virág más, amivel a szerető szivek rójják le kegyeletüket. Mindenkinek joga legyen a tisztességes, kegyeletes, de ingyenes eltemetéshez. Hiszen ma is van ingyenes temetés, de bizony szomoru dolog, aki arra szorul. Addig is, amig ezeket a messze célokat elérhetjük, megkiséreljük a távolságok kisebbitését, megpróbáljuk az embereket halálukban egymáshoz közelebb hozni. A kötelező ravatalozás behozatalával mindössze pár temetési tipust fogunk csinálni, amelyek között az árbeli distanciák sem lesznek nagyok. A gazdagoknak akkor még mindig módjukban lesz ezreket érő virágokat rakni a koporsóra. Persze el vagyunk rá készülve, hogy az egyes hitfelekezetekkel lesz némi harcunk, de bizonyos vagyok benne, hogy — amint már emlitettem, — hangulat-konjunkturára támaszkodva, megtudjuk oldani a kérdést. A hitfelekezeteknek meg van a maguk autonómiájuk, módjukban van ezen a réven való veszteségeiket más uton-módon pótolni. Természetesen sor fog kerülni *a temetkezési vállalatok megváltására is,* ami megint csak a közönség előnyét fogja szolgálni, mert a vállalatok jelentős hasznára a főváros nem tart igényt.

A halotthamvasztás.

A halotthamvasztásról kérdeztük most az alpolgármestert, aki igen őszintén válaszolt:

— A halotthamvasztást nem tartom tulságosan lényegbevágó dolognak. Két szempont van, amelyet a halotthamvasztás mellett érvelők hangoztatni szoktak. Az egyik a közegészségi szempont, erre azonban igen könnyü a válasz: ha évszázadokon és évezredeken át nem voltak komolyan károsak az egészségre a temetők, akkor most sem lehetnek azok. Ami viszont a másik érvet, a temetőknek jobban kihasználható voltát illeti, azt egészen nevetségesnek tartom. Nevetségesnek olyan helyen, mint nálunk, ahol annyi a kihasználatlan terület. Budapesten tizennyolcezer ház van, de ötvenezret még nyugodtan felépithetnénk. Hol van itt tehát szükség azokra a pár holdas területekre, amelyeket a temetők elfoglalnak? De különben is a temető kegyeletes hely, ahová nem tud az ember bizonyos megilletődés nélkül belépni. Megtisztulnak a gondolataink, elmélyedünk az emlékeinkben, meghatódunk és áhitattal telik meg a lelkünk. Van valami rokonság a temető és a templom között. Miért akarják elvenni az embertől a sok sivárságban még ezeket a finomabb érzéseket is? Az emberek nehezen tudnának elszokni a temetőtől és beletörődni abba, hogy ezt a poétikus valamit, amit nemzedékek nemzedékek után megbecsültek, elveszitsék. Nem, a krematórium szükségessége ma nincsen benne a közhangulatban, azért nem tartom azt feltétlnül szükségesnek, vagy sürgősnek.

Az uj természendeletről.

Közélelmezési kérdésekre terelődött a szó. Az alpolgármester előtt épen a legfrisebb hivatalos lap feküdt, amelyben a legfrissebb természendeletet tanulmányozta.

— Épen most olvasom az uj természendele-

Hogy Budának a töröktől való visszavételének tanuja volt-e a Normafa, nem tudjuk, de az bizonyos, hogy azt már végignézte, amikor 1849. januárjában Windischgrätz herceg kihirdette a statáriumot Budapesten. Látta Welden tábornagynak éjszakai kivonulását Pestről, látta az égő hajóhidat, látta mikor Aulich a Rákoson ütött tábort. Aztán jött Komárom felől a Budát ostromló magyar főhadsereg. Bent a budai várban Hentzi négy zászlóalja és 75 ágyuja. Május 3-án a Gellérthegyen megjelentek az első huszárok és kitüzték a háromszinü lobogót. Biztosan megremegett akkor a Normafa hazafias szive. Másnap 30.000 magyar állt a vár alatt. A magyar főhadiszállás a Svábhegyen volt Heiderich pesti polgár nyaralójában. Innen mindent lehetett látni. A Gellérthegyen állt Aulich, Nagy Sándor a Sashegyen, odább nyugatra Knézics, Óbudánál Kmety és a balparton Szekuldes hadosztálya. A Heiderich villában Görgey tanyázott és személyesen vezette az ostromot. Az első ostrom sikertelen volt, Hentzi minden támadást visszavert. Ekkor Görgey szigoru üzenetet küldött egy hadifogoly főhadnaggyal. A válasz Pest bombázása lett. Görgeynek nem voltak ágyui, s az ostrom igy igen gyámoltalanul folyt. Nagy Sándor kedvezőtlen jelentést küldött Debrecenbe, ahonnan Kossuth utasitására hamarosan megérkezett Klapka, hogy ellenőrizze a történőket. A tizedik napon kisszámu ágyu érkezett Komáromból, ez alatt azonban Hentzi alaposan összelőtte Pestet. A redoute-épület, amelyben a népképviselők gyüléseztek, sok bombát kapott. A lövések a pompás Dunasort több helyen felgyujtották, Pest legszebb része elhamvadt, a várost lángtenger borította. Május 15-ikén kezdődött ujra a magyarok ostroma és egy a Gellérthegyről jött gránát felgyujtotta a királyi palotát, amely teljesen leégett. Május 16-ikán éjjel a türelmetlen Görgey hágcsókkal általános rohamot rendelt el. A borzalmas roham, amelyben hullottak a honvédek és égett minden, egy órakor kezdődött és pitymalatkor még folyt. Hajnalodott, mire véget ért a rémitő harc, — de siker nélkül.

Május 19-én sikeresebb volt a roham. Egyes csapatok eljutottak a nádori kertbe és előnyomultak egészen a belső várfalig. A második általános rohamra május 21-ikére adta ki a parancsot Görgey. Este 9 órakor kezdődött az ágyuzás. Görgey a Svábhegyről nézte az ostromot. Reggel 3 órakor a főhadiszálláson röppentyü szállt föl ez volt a jel a támadásra. Rögtön a legdühösebb harc keletkezett. Mintha a föld alól bujtak volna ki a honvédek, oly sürün tolongtak a száz meg száz hágcsó körül. Csapatok hulltak le a hágcsókról, de mindig ujak és ujak érkeztek helyettük. Már két órája folyt a harc, de döntés nem történt. Már kételkedtek a sikerben, amikor hire jött, hogy a rés el van foglalva és az őrség kitüzte a fehér lobogót a nyugati oldalon. Hentzi tábornok puskagolyótól találva a résnél rogyott össze és 24 óra mulva meghalt. 2500 ember lerakta a fegyvert. Hat óra után a Lánchidnál, amelyet Hentzi egyik hirdetményében, a világ nyolcadik csodájának nevezett, nagy robbanás hallatszott. Allnoch nevü osztrák ezredes égő szivarját beledobta a puskaporos hordóba, hogy a világ nyolcadik csodáját a levegőbe röpitse. Szerencsére a hid érintetlen maradt és csak Allnoch pusztult el.

A főhadiszállásra odahallott a riadó Éljen, mire Görgey boszusan csak ennyit mondott:

— Éljenekkel még egy várat sem vettek be.

És nyergeltetett.

*

A Normafa halálára akartunk nekrológot irni és ime a történelembe bottlott bele a tollunk. De nem is csoda, amint az ember a Normafától végigtekint ezen a diadalmasan szép Budapesten, a csodaváros házai a modern élet napfényében ragyognak ugyan, de a történelem sötét árnyékai lebegnek a város fölött. A jó öreg Normafa, nagy idők terebélyes tanuja, visszakalauzolt egy kicsit a multba. Sok mindent látott ime, a halálos ágyán elmondott belőle egyet-mást.

tet, amelyben, ugy látom, nincsen benne, hogy milyen fejkvótát állapitottak meg Budapest számára. Ezt magát is jó jelnek tartom. Mi mindenesetre mindent elkövetünk, hogy a főváros lakossága ismét megkapja a mai 24 dekás napi adag helyett a régi 28 dekát, amelylyel mindenki jól kijött és amivel minden lehetett elégedve. Az összes élelmezési kérdések között a kenyér dolgát tartom a legfontosabbnak. Ez a gerince, a magja az egész közélelmezésnek, mert ha elegendő kenyerünk van, a többiről már inkább gondoskodni tudunk. A zöldség- és gyümölcskérdés már könnyebben megoldható, mert időszakonkint, amikor valamelyik terménynek szezonja van, jobban ki tudjuk verekedni magunknak a szükségleteinket.

— A kormánnyal való tárgyalásaink során mi azt az álláspontot képviseltük, hogy Budapestnek a kenyérre vonatkozó fejadagját még a vidéki városokkal sem szabad egy kaptafára venni. Mert nagy a különbség a budapesti, vagy például a szegedi viszonyok között. A budapesti ember, akármit csinál is, nem tudja hiányos kenyerét megnövelni. Itt mindenki kizárólag arra szorul, amit a hatóságtól kap, amivel szemben mégis más helyzetben van a szegedi ember, aki a város végén már tanyákat talál.

— Rendkivül fontosnak tartom azt is, hogy négy esztendő után végre eltökélte a kormány a cséplőgépnél való rekvirálást. Négy esztendeig volt ez nebántsvirág, négy esztendeig nem mertek hozzányulni, pedig a legmagasabb érdekeken fölül a gazdaközönségnek is jobb, ha egyszerre tulesik a rekvirálás kellemetlenségén, mintha háromszor zaklatják vele.

*

Ha *Folkusházy* Lajos alpolgármester szavainak, kifejezéseinek pompás zománca és precizitása nélkül is, de körülbelül ezek azok, amiket legközelebbi teendőiről és az aktualitásokról elmondott. Abban a szerencsében is részesültem, hogy a háborus problémák mindegyikéről igen szabad és éppen ezért az ólomfestékkel szemben tulságosan érzékeny véleményét hallhattam. Nem lehet azonban közömbös a budapesti emberre nézve, ha az ujságiró följegyezheti, hogy Folkusházy Lajosban egy rendkivül markáns egyéniség került az alpolgármesteri székbe. Ez a férfi telitve van a legegyénibb meglátásokkal, egy kristályosan tiszta agyvelőn átszürt véleményekkel. És még egyet: minden nemesen szép gondolatát Budapestnek, a főváros lakosságának javára termeli.

Pogány Béla.

Most jelent meg
Fodor Oszkár szerkesztésében a
Budapesti Tőzsde-Almanach IX. évfolyamu kötete.
Tartalmaz minden tőzsdére vonatkozó tudnivalót, teljes compasst ad a tőzsdei értékpapirokról.
Ára 12 korona.
Megrendelhető a **Budapesti Tőzsde-Almanach** kiadóhivatalában (Budapest, V., Vécsey-utca 5.)

A telekspekuláció rejtelmeiből

A telekkönyvi hivatalban — Thonették 5½ milliós nyeresége — Környei Béla 130.000 koronás teleküzlete

A budai oldalon vagyok és a szemem hirtelen rászalad a tulsó partra. Meg kell állni és ugy nézni ezt a nagy, hatalmas, szép, erős várost. A juniusi napfény erős fénye rácsapódik Pestre és ez a vakitó csillogás mintha aranyos köntösbe öltöztetné a várost, innen a budai távlatból ugy látom Pestet, mintha a tulsó partról ragyogó anzixkártyát tartanának elém. Egy kicsit meghatva nézem a várost, mely a háboru alatt erősen megizmosodott és meggazdagodott, hangosan lüktető, színes életet él. A mi szép, hatalmas Pestünk. A mienk? A végeredményben a mienk. És a háziur? E gondolat nyomán fölvetődik a kérdés: Kik most 1918-ban Budapest uj gazdái? És e kérdéshez szervesen kapcsolodó ujabb kérdések egész sorozata rajzik elém: egész sora az aktuális, érdekes tudnivágyásnak, a sokszorosan eladott és megvásárolt háborus Pestről. A pesti ház és telek háborus karrierjéről. Az ingatlan-spekulációk és hadiüzletek rejtelmes dzsungeljébe kell behatolni, hogy e kérdésekre választ kapjunk. Elmegyünk tehát a Markó-utca egyik téglavörös, komor épületébe, a központi járásbirósághra.

Látogatás a telekkönyvi hivatalban.

Ebben a világos, nagyszerü modernséggel berendezett hivatalban adják el és veszik meg Pest városát. Itt bonyolitják le az ingatlan vételeket és itt tartják nyilvános lajstromban Budapest gazdáit. Pest mindenhatóit — a háziurakat. Nem mondunk semmi ujat azzal, ha megállapitjuk, hogy a háborus konjunkturális üzletágak közül nem utolsó helyen áll a pesti ingatlan üzlet. A pesti házak és ingatlanok értéke is hatalmas, szinte fantasztikus karriért futott meg. Szinte az ijedt megdöbbenés hatása alatt áll az ember, ha végignézi egyes háztulajdonosok lebonyolitó utját. Itt is csörög az a bizonyos lánc, mely a háborus kereskedelem jóvoltából végigcsatangolt az egész országon. A lánckereskedelem már jól ismert tipusait itt is megtalálhatjuk és ha 100 százalékos telekdrágitásokat akarunk keresni, egyáltalán nem jövünk zavarba.

A budapesti telekkönyvi hivatal két kitünő vezetőjével: dr. Füzessérv Bálint biróval és Krisovits János hivatalvezetővel beszélek a pesti ház háborus üzleteiről. Ők bonyolitják le a pesti ingatlan háborus ügyleteit. Nyilatkozataik tehát mindenkép autentikusak és nagyszerü megvilágitásba helyezik a pesti telekspekuláció rejtelmességeit.

— Mint minden a kereskedelmi forgalom tárgyát képező árucikk, — szól a fölvilágositás — a pesti ház is megfutotta azt a bizonyos emelkedő háborus pályát. Mégis a drágulási folyamat ily hatalmas arányokban való megnövekedése minket is meglep. Ami ma a pesti ingatlan vétele és eladása terén történik, az már régen tullépte a meggondolt és észszerü józanság határait. Egész fantasztikus vételek és eladások történnek még ma is és mi, akik abban a határozott feltevésben éltünk, hogy az ingatlanforgalom a tavalyi hatalmas összegü mérlegzárlat után csökkenni fog, alaposan csalódtunk. A vásárlási kedv mintha még jobban megnőtt volna az idén. Soha el nem gondolt nagyszabásu házvételek történnek még mindig és a telekspekuláció teljes üzemben müködik. Hogy általán némi fogalmat alkothasson magának a háborus ingatlanforgalom nagyszabásu voltáról, irja le az utolsó négy esztendő ingatlanforgalmának végösszegeit:

1915. évben	20 millió korona
1916. évben	125 millió korona
1917. évben	392 millió korona
1918. év juniusig	208 millió korona.

Tehát az utolsó másfélesztendő ingatlanforgalma, szemben az 1915-ös év 20 milliójával, *600 millió koronát tesz ki.*

*

A számok minden bizonyitó szónál fényesebben mutatják a mai helyzetet és a fenti végeredményt véve alapul, megállapitható, hogy a pesti ingatlan a háboru alatt 65 százalékkal emelkedett. Ez természetesen nem az egyes házak értékemelkedését percentuálja, hanem az átlag áremelkedés százaléka.

Ami az egyes házeladások körül történt, az valóban mindenkit érthetlen csodálkozásba kell, hogy ejtsen. A sok száz és száz vaskos diszpéldány közül csak három tipikus házvétel történetét irom le. De ez a három eladás nagyszerüen jellemzi a pesti telekspekuláció fantasztikus üzelmét.

Thonették 5 és fél milliós nyeresége.

A horribilis haszonnal járó hadiüzletek között is megdöbbentő szenzáció az a házeladási átiratás, mely egy hónappal ezelőtt, május 7-én történt a budapesti telekkönyvi hivatalban. Thonet Testvérek Ferenc József-rakpart 33. számu házukat, melyet ők 435.000 koronáért vettek a háboru előtt, 1918. május 7-én 5,970.000 koronáért megvette a Korzo-palota R.-T. (Arany János-u. 23.) Thonették tehát a háborus konjunktura következtében egész pontosan öt millió ötszázharmincötezer koronát kerestek a ház eladásánál. Még csak annyit, hogy a vevő, a Korzo Palota R.-T. e ház vételére alakult, minden valószinüség szerint azért, részvénytársulati formában, hogy a ház további eladásánál ne kelljen az uj vagyonátruházási illetéket fizetni, mert a részvénytársasági alapon álló Korzo Palotáék nem a házat fogják eladni, hanem — a részvényeket. Igy lehet legkönyebben kibujni a vagyonátruházási illeték fizetése alól, ami 6—7 milliónál bizony nem megvetendő summa.

Egy Hajós-utcai ház karrierje.

A Hajós-utca és Lázár-utca sarkán álló ház 1914-ben még Freidenfeld Móré volt. Ez a Freidenfeld Mór 78.500 koronáért vásárolta a házat, melynek gazdája 1915-ben már Marsall Ferenc, aki Freidenfeldtől 224.000 koronáért vette meg az ingatlant. 1916-ban Guttmann Mór malomtulajdonosé lett a ház, aki igen olcsón, 256.066 koronáért vásárolta meg Marsalltól. Guttmann sem tartotta sokáig az ingatlant és százharmincezer koronás nyereség mellett 384.202 koronáért eladta ifj. Freund Sámuel szatmári lakosnak. Négy év alatt tehát a hajós-utcai ingatlan több mint 400 százalékos érték- és áremelkedést mutat.

A tenorista teleküzlete.

1914-ben Grotta Imréné az Erzsébetváros egy majd „nyitandó" utcájában, a VII. kerület legkülsőbb perifériáin 8000 koronáért vásárolt egy 200 négyszögöl nagyságu telket. 1915-ben már 32.000 koronás vételár mellett a telek Oberbaum Józsefné volt, kit egy esztendővel később, 1916-ban 51.000 koronáért Goldsteinnak, müvészi néven Steinhardt Gézának adta el. Steinhardt ez év márciusában 60.000 koronáért Környei Bélának, a kitünő operaénekesnek adta tovább. Környei körülbelül négy hétig mondta magáénak a telket és egy hónappal ezelőtt 122.500 koronáért eladta báró Perényi Péternének. Környei tehát rövid 4 hét leforgása alatt majdnem 63.000 koronát keresett a telek eladásánál. Környei tehát ebben az uj szereplésében is teljes sikert aratott és a „nyitandó" utcában lefolytatott szereplése méltán sorakozik többi nagy müvészi alakitásai mellé. (J. P.)

Tizezer cipőjegy

Vita tanácsnok nyilatkozata

Hetek multak el a cipőrendelet kibocsátása óta, nincs nap azonban, amelyen ujabb és ujabb bajok ne ütköznek ki a rendelet sorai körül. Megint bebizonyosodott, hogy nem is annyira a kereskedők és iparosok, de maga a közönség az, amely legjobban sir a szabályozás miatt. Igaz hogy eddig 400 korona volt egy pár cipő, de az ember, ha cipőre volt szüksége, még a föld alól is előkaparta a százasokat és akkor kapott cipőt. Ma azonban, ha véletlenül becsületes volt valaki és bejelentett két pár türhető cipőt, akkor legalább két esztendeig várhat a cipőjegyre, dacára annak, hogy mind a két pár cipő becsapta és már a bejelentést követő héten könyörtelenül kilyukadt egyszerre mind a kettő. A főváros egyik alpolgármestere mondta el e sorok irójának a következő anomáliát:

— A cipőrendelet megkövetelte, hogy bejelentsek minden néven nevezendő bőrtalpon járó szerszámot. Ha tehát nekem van egy pár bőrtalpu papucsom, amelyet még a régi jó időben vettem, akkor az is egy pár cipő számába megy, és ennek rovására egy esztendeig nem kapok cipőjegyet, ellenben ha jólesik, járhatok papucsban.

Általában a cipőrendelettel is az intelligens osztály járta meg, amely nem mehet mezitláb az utcára és akinek két pár cipő is kevesebb ideig tart, mert egész nap talpalnia kell, mint a cselédjéé, aki csak vasárnap huz cipőt, akkor sem testi szükségletből, hanem parádéból.

Megkérdeztük Vita Emil dr. tanácsnokot a

cipőhivatal működéséről. A tanácsnok a Fővárosi Hirlap munkatársának a következő felvilágositásokat adta:

— Eddig *tizezer cipőjegyet* osztott ki a cipőhivatal. Egyetlenegy kivételt sem tettünk, csakis azok kaptak jegyet, *akiknek egyetlen pár jó cipőjük sincsen.* A jegyek fedezete a cipőkereskedők raktáraiban van, de ezen felül is történt már kiutalás és most van folyamatban a cipőknek a kereskedők részére való kiadása. A kereskedőknek joguk van a régi készletüket régi árban eladni. Nyomára jöttünk azonban már annak a visszaélésnek, hogy egyes kereskedők előbb ki akarják árusitani a régi áruikat és addig, amig ebben tart, ujat nem vesznek át. Többen akadtak, akik a kiutalt cipőket nem akarták átvenni. A cipőhivatal azonban felhivta ezeket, hogy vegyék át a kiutalt cipőket, mert ha ezt nem teszik, *üzletüket becsukottnak fogják tekinteni.* A suszterekuek is kiutaltuk már az ipartestület utján a szükséges anyagot. A kvótát, amely szerint az egyes suszterek az anyagban részesülnek, az ipartestület állapitja meg. A cipészek különben máris átvették a bőrkereskedőknél az őket megillető anyagot.

Itt emlitjük meg, hogy a főváros cipőüzeme, amely a fővárosi alkalmazottakat látja el lábbelivel, bizonyos mértékü autonomiát kap. A tisztviselők mindenesetre meg lesznek kimélve a jegyért való ácsorgástól, amennyiben a cipőhivatallal szemben maga az üzem fog eljárni.

Reformálják a rendőrkapitányságí biráskodást

Egyöntetü eljárás valamennyi kerületben — A rendőrtisztek tanácskozásai az Árvizsgáló Bizottságban

A rendőrség teljes szigorral üldözi az árdrágitókat és nem mulik el nap anélkül, hogy valamennyi kerületben ne ülnének nehány árdrágitó fölött törvényt, az itélet pedig rendszerint nagyon sulyos. A gyors munka sohasem lehet alapos és bizony sokszor megtörténik, hogy első fokon ártatlan embereket is elitélnek. A kereskedők elégedetlenek a mostani helyzettel és

a rendőrséget kereskedőellenes tendenciával vádolták meg.

A kereskedők több alkalommal jártak már Sándor László főkapitánynál, aki igen szivesen fogadta őket, dek kijelentette, hogy az árdrágitókat minden erejével letöri, a tisztességes kereskedelemnek azonban megadja a lehető legnagyobb védelmet. A kereskedők szombaton már Szterényi József kereskedelmi minisztert is fölkeresték, de a miniszter mindenben megerősitette a főkapitány álláspontját. A kereskedők azt is szerették volna keresztülvinni, hogy az elsőfoku itéletek ne kerülhessenek nyilvánosságra, de a „sajtó megfékezése" — ahogy többen kifejezték magukat, — kivül esik ugy a főkapitány, mint a kereskedelmi miniszter hatáskörén. Az árdrágitási tárgyalások nyilvánosak és azon a sajtó képviselői megjelennek.

Ugy a főkapitány, mint a kereskedelmi miniszter azonban belátták, hogy sikert csak ugy tudnak elérni, ha valamennyi kapitányságon egyöntetü eljárást valósitanak meg az árdrágitók üldözésében. Eddig ugyanis tulságosan szabad keze volt a rendőrbirónak és a saját nézőpontjai szerint itélkezett. Megtörtént, hogy egyikmásik kerületben sulyosan megbüntettek nehány kiskereskedőt, mig ugyanazért a kihágásért másik kerületben lényegtelen büntetést rótt ki egy más felfogásu rendőrbiró és inkább a nagykereskedő után vetette magát. Egyik kerületben elmentek a lánckereskedelem minden szeméhez, mig másutt csak kiragadnak egy-egy lánckereskedőt a többiek sorából és a többi bünét is neki tulajdonitották, valamennyi büneért a bünbak bünhödött.

Ezeknek a visszás állapotoknak megszüntetése ügyében elhatározták, hogy valamennyi kerületben egyöntetü eljárást valósitanak meg. Az irányitást az Árvizsgáló Bizottság látja el. Eleinte minden két hétben egyszer, később minden héten egyszer összegyülnek a rendőrbirák az Árvizsgáló Bizottságban és a tanácskozásokon Friedmann Ernő tanár, az Árvizsgáló Bizottság elnöke elnököl. A valamennyi kerületből összegyült rendőrbirák előtt szakemberek vitatják meg a kérdést és minden rendőrbiró le fogja szürni magának minden árdrágitási ügyben a helyes véleményt. Igy segit a kereskedelmi miniszter, a főkapitány és az Árvizsgáló Bizottság azon, hogy helytelen itéletek ne fordulhassanak elő.

A kereskedőknek még egy méltányolható kifogásuk volt, amely különösen a nagykereskedőkre vonatkozott. Egy-egy nagykereskedő több kiskereskedővel adott el árut, akik természetesen különböző kerületekben kereskednek. A nagykereskedőhöz a nyomozás során minden rendőrbiró eljutott és minden kerületben megindult a kereskedő ellen az eljárás. Az eljárások a különböző kerületben még mindig folynak, holott tulajdonképpen csak egy árdrágitás történt. Ilyen esetekben az a joggyakorlat fog kifejlődni, hogy csak abban a kerületben fogják a tárgyalást megtartani, a hová az első feljelentés érkezett. A többi kerület az adatait átszolgáltatja az illetékes kerületnek és az árdrágitót csak egy kerületben fogják megbüntetni.

Három-négy ilyen tanácskozás már volt az Árvizsgáló Bizottságban és valószinüleg hamarosan tisztázódnak az alapelvek, minden kapitányságon rövid idő mulva egyöntetüen fognak eljárni a rendőrbirák. (p. ó.)

Anket a szerelemről

A számkivetett Ámor

Szombaton különös társaság tanácskozott Vita Emil dr. tanácsnok szobájában. Urak és asszonyságok jelentek meg, akik sok-sok embert tettek már boldoggá és most azt rójják föl bünükül, hogy hajlékot adtak a hajléktalan szerelmeseknek, meg hogy négy fallal takarták el azt, amit igazán senkinek sincs joga látni. Az eredmény az lett, hogy mintegy 1300 szobát vettek el a fáradt utasoknak a fáradhatatlan szerelmesektől.

Az érdem mindenesetre Sándor László főkapitányé, bár igazán kétséges, hogy ha megszavaztatnák az egész Budapestet és nemcsak a közigazgatási bizottság kappanhájas urait, érdemnek tudnák-e be neki? Egy öreg, tapasztalt garnitulajdonos epésen, de azért jókedvüen meg is jegyezte:

— Különös, ahány uj főkapitánya volt Budapestnek, az valamennyi a szerelem megrendszabályozásával kezdte. Szerencsére eddig mindegyik hamarosan felhagyott a buzgalommal.

A főkapitány puritánságával azonban még maga Schreiber rendőrtanácsos sem azonositotta magát. Ő a leghatározottabban kijelentette, hogy legalább tiz szállodát meg kell hagyni a szerelmesek istápolására. Pedig ő szakértő ebben, mert ő a rendőrségen a szerelmi szakosztály vezetője. Az ő intervenciójának köszönhető azonban, hogy vagy tiz szállodát nem fognak uj foglalkozási ágra kényszeriteni, ellenben a többi harminckettőt rászoritják, hogy térjen át a tisztes iparra.

Nem volt azonban az értekezlet az érzelmes jeleneteknek sem hijával. Kimondották ugyanis azt, hogy mindenkinek szint kell vallani. Senkinek sincs jogában többé szemérmeskedni és titokban elrejteni a szerelmeseket. Az egyik garnitulajdonos erre könnyekig meghatva emlékezett meg az ő kedves vendégeiről.

— Óh kérem, nálam csak nagyon disztingvált közönség fordult meg. Én magam magas erkölcsi érzékkel őrködtem a szerelem fölött. Kijelentem, hogy hosszu praxisom alatt soha egyetlen futó kaland nem nyert lebonyolitást az én hajlékomban. Nálam csak a tiszta, érdeknélküli, önzetlen szerelem virágzott.

A másik garnis azonban keserü gunnyal vágta oda:

— Hallja, maga ugy beszél, mint az orgazda, akit mikor becsuktak, nem a saját szabadságát siratta, hanem azon sopánkodott, hogy ha őt most becsukják, mi lesz a szegény tolvajokkal.

A hangulat különben szép és felemelő volt. A szállodatulajdonosok minden ékesszólásukkal és a sulyos érvek tömegével, védték a szerelmeseket és kijelentették, hogy vannak bizonyos társadalmi szokások, amelyeket még egyetlen főkapitány sem tudott áttaposni.

— Különben — mondták — a főkapitány ugy fog járni a szerelemmel is, mint az ácsorgással. Sándor László már régen nem lesz főkapitány, de az emberek még mindig fognak — ácsorogni.

Többen akadtak azután olyanok, akik a körülmények kényszeritő hatása alatt kijelentették, hogy tisztességes utra fognak térni.

— Amig a jó Isten napocskát és meleget ad, addig még mindig lesz a szerelmeseknek egy hatalmas nagy szállodájuk, a jónevü és jutányos Mauthner-szálló. A tél az más, a Mauthner szállónak az az egy baja van, hogy nincs berendezve központi fütésre.

Kedden különben megkezdődött a szállodák bizottsági megszemlélése. A bizottság tagjai kerületenkint a kerületi előljáró, egy rendőrtisztviselő és Zilahy Dezső az Idegenforgalmi Hivatal igazgatója. Ha megállapitották, hogy melyek azok a szállodák, amelyek utasok befogadására alkalmasak, akkor ezeket a megtért báránykákat jegyezni fogják a pályaudvarokon is.

Események

Maximálni kell a cselédek számát

Nem mondunk vele ujságot, ha konstatáljuk, hogy a nagyságák épugy elviszik a zsámolyt a cseléd-szerző-bolt — pardon, háztartási alkalmazottakat közvetitő intézet! — elé, mint azok a szegény asszonyok, akik zsirért állnak ma már redukált munkaidővel reggeli hattól. Cseléd nincs, elnyelte a pincéripar, elnyelte a villamos, a gyár és ki tudná még mi minden, ahol a férfiak elhagyták helyüket. Eddig volt még egy mentség: az osztrák, meg a cseh cseléd. Ma azonban már ezek is kitanulták a helyzetet és csak bonne-nak, házikisasszonynak, társalgónőnek mennek el, egyszóval olyan helyre, ahol nem kell dolgozni. A mosogatás ma kiment a divatból és ha mégis nélkülözhetetlen intézmény, akkor a nagyságák gyakorolhatják.

A polgári családok szánalmas helyzetbe jutottak. Ha kikaparnak is valahonnn, nyilván a föld alól a 80 és 100 koronás cselédbéreket, ha a beteg gyermeküknek orvosi rendelettel jutott tejjel a Dulcineákat táplálnák is, nincs mód, hogy valamiképen cselédet kapjanak. Az egyik cselédszerzőnél két perc alatt pergett le a következő jelenet:

— Nézze fiam, — mondja a szerző az egyik leánynak, akinek arcából a garnik bezárása fölött érzett fájdalom tükröződik — itt van egy nagyság. Jó helye lesz, tejeskávé, fehérkenyér, minden nap hus, meleg vacsora, 80 korona fizetés.

— Gyerek?

— Nincs.

— És hol lakik a nagysága?

— A Váci-utcában.

— Oda nem megyek, az nekem messze van.

Nincs appelláta. A kisasszony társadalmi összeköttetései a József-városban gyökereznek, ő nem megy a Váci-utcába. A tárgyalásokat egyoldaluan radikálisan megszakitotta.

Másik leány és másik nagysága kerül sorra. A szerző itt is lukullusi lakomákkal, nagy fizetéssel kecsegtet. A nagyságán látszik, hogy komolyan le is akar számittatni minden igéretet. De most megszólal a kisasszony:

— Gyerekek?

— Csak három.

— Mosás?

— Csak a gyerekekre kell mosni.

— Három gyerek, valóságos nagymosás. Nem vállalom.

A tárgyalás ismét megszakadt. A szerzőnek azonban még egy megváltó ötlete van a kisasszony számára:

— Nézze drágicám, van itt egy másik nagysága, ennek csak egy gyermeke van. Az is csak akkora, mint az öklöm.

— Egy gyerek vagy három, az már mindegy. Nem vállalom.

A polgárasszonyoknál csak a cselédszerzőnek van ma rosszabb dolguk, mert ha ül is egy-két leány a padon, napokon át nem tudnak nekik megfelelő helyet felhajtani. Ma csak mágnások és hadimilliomosok tudnak cselédet kapni, azok azonban, ha kell, akár tizet is. Annál szivesebben mennek valahova, minél több kartársnőjükkel lehetnek együtt. Kevés és finom munkára vállalkoznak csak. Ha elgondoljuk, hogy az uj és régi gazdagok milyen tömege lakik ma Budapesten, akkor tisztában lehetünk vele, hogy ezek valamennyien fejedelmi kiszolgálást biztositanak a maguk számára.

A cseléd azonban éppen olyan szükséglet, mint a cipő és a kenyér. Vannak kenyérkereső nők, akik háztartásukat nem vezethetik, vannak családanyák, akik gyermekeik nevelésével foglalkoznak és mindenekfelett vannak társadalmi osztályok, amelyek sem mezitláb nem járhatnak, sem mosogatással nem foglalkozhatnak. Gondoskodni kell tehát a

legteljesebb mértékben a cselédek igazságos elosztásáról. Nem szabad megtürni, hogy akárki is az őt megillető szükségleten felül, hiábavaló luxuriozus célokra foglaljon le cselédeket ugyanakkor, amikor más, müveltségben messze felettük álló társadalmi osztályok háztartásai számára nem jut egy cseléd. Igenis maximálni kell a cselédek számát és ezt a gondolatot, amelyhez igazán nem kell több megokolás, a fökapitány és a főváros tanácsa figyelmébe ajánljuk.

Közgyülés dús programmal. Szerdán közgyülés lesz és a városatyák bizonyára megelégedéssel konstatálhatják, hogy az uj rezsim alatt gazdag közgyülési programmot állitanak össze és mindenki megtalálhatja a maga témáját és akár versenyszónoklást lehet rendezni. A változatos műsor mindenekelőtt a főváros pénzeinek jó helyen való ápolásáról akar gondoskodni, amely tekintetben a tanács a legelőkelőbb pénzintézeteket hozza javaslatba és kvótaszerüen osztja föl közöttük a milliók molykár ellen való megóvását. Ha pedig pénzről van szó, nem lehet messze *Weingruber* Ignác sem, aki tényleg szerepel is a fővárosi pavillon bérletmeghosszabbitásával. A szerződést 1924. október végéig hosszabbitják meg és a 16,000 koronás bérösszeget 30,000 koronára emelik fel, természetesen a legujabban divó szokás szerint — *pályázat mellőzésével*. Rengeteg anyagot szolgáltathatna a tárgyalásra, ha a nyári meleg lustává nem tenné az embereket. *Marher* tanácsnok mindent felölelő közélelmezési jelentése, amihez szivesen hozzákapcsolódik *Vita* tanácsnok referálása a szénről, fáról, petróleumról és legujabb cikkéről, a cipőről. A technikusoknak és a szociologusoknak *Wildner* tanácsnok szolgál bőséges anyaggal a lakásinség enyhitéséről szóló száznegyvenmilliós javaslatában. Hozzátartozik ehhez *Kratky* tanácsnoknak a városháza udvarának beépitéséről és *Városy* tanácsnoknak a barakk-tantermek felállitásáról szóló előterjesztése. *Buzáth* János tanácsnok a vizkérdés megoldásáról ad pompásan megalkotott, de a mai viszonyok között utópisztikusnak tetsző tervet. *Rényi* tanácsnok szomoru kötelességet teljesit, amikor az autotaxik ujabb béremelését, az omnibusz részére való forgótőke-emelést és a fuvartelep mérlegét terjeszti elő. Végül, hogy adóemelés nélkül ne muljon el ez a közgyülés, *Sztankovits* tanácsnok gondoskodott a városi fogyasztási adó „további" emeléséről. *Sallay* tanácsnok a telekértékadó életbeléptetésére kér 200,000 korona költséget, *Kemény* tanácsnok pedig engedelmet arra, hogy az alkalmazottak ruhabeszerzési segélyét azonnal a kormány-jóváhagyás előtt folyósitani lehessen.

A bécsi getto a — zsidók ellen. A bécsi Lipótváros egészen más, mint a budapesti. Itt a leggazdagabb, amott a legszegényebb zsidók hazája a Lipótváros. Ez a bécsi getto. Most azután érdekes eset történt a bécsi gettóban. Az elöljáróság azt kéri a községtanácstól, hogy a nagy lakás- és élelmiszerhiány miatt utasittassa ki a sok menekültet, akiknek otthona már nem forog veszedelemben. Megtörtént tehát Bécsben az a furcsa eset, hogy a zsidók kérik a keresztényszocialista polgármestert: küldje haza galiciai hitsorsosaikat.

HENRY
VÁROSLIGET.
Szinpad Körönd
Naponta (még esős időben is) d. u. 1/4 4-től vasár- és ünnepnap d. u. 2-től folytatólagos előadások a nagy és fényes juniusi müsorral.
Uj! MITZI BRAUN Uj!
nagyszerüen idomitot daxli kutyáival eddig nem látott mutatványok ezen a téren. Várady szenzációs tánccsoportja. Delbost lovag az egylábu müvész mint kéztáncos és a további 16 elsőrendü varieté-sláger. Az esti nagy diszelőadásban 8 órától 10-ig az egész nagy világvárosi müsor.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Névcsere. Az Országos Sertésforgalmi Iroda üzletvitelével megbizott Haditermény R.-T. a következő közlemény közzétételére kér fel bennünket: „Több oldalról hozzánk intézett kérdésekre kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy Perlesz Dezső sertésnagyvágó cége, mely közcélu működésünknek már majdnem két éve áll kizárólagosan rendelkezésére, nem azonos Perlesz Mátyás és Tsa terménykereskedő céggel, mely utóbbival nekünk soha semmiféle összeköttetésünk nem volt."

Hadikölcsönbiztositás. Mielőtt ilyent köt, kérjen a Trieszti Általános Biztositótól (Budapest, V., Dorottya-utca 10.) tájékoztatót. Célszerü ujitások! Egyszerü hadikölcsön-életbiztositás vagy balesetbiztositással kapcsolatos hadikölcsön-életbiztositás is köthető.

Beketow-cirkusz. Akrobaták, repülő emberek, táncosok, énekesek, lovasok és lovarnők, idomitások bohócok, augusztok, humoristák láthatók és hallhatók a Beketow-cirkusz juniusi müsorában, amelynek minden egyes mutatványa elsőrangu és igen mulattató. Egészen uj mutatvány Fatine-Szulejka a török iskolalovarnő, ujak a bohócjelenetek is, a többi a junius havi uj müsor, melynek sikere felülmul minden eddigit.

Szórakozás a nyaralóban. A vidéki jó levegő és fürdőzés a városi lakosság ezreit ismét megmozditotta. A nagyváros elkényeztetett gyermeke nem egykönnyen tudja azonban nélkülözni a megszokott kulturális élvezeteket: szinházat, operát, hangversenyt. Az előkelő nyaralóhelyek villáiból nem is hiányzik az uj találmányu Sternberg-féle „Salon-Etofón", mely a legnagyobb ének- és zenemüvészeket tökéletesen eredetü előadásban szólaltatja meg. Különösen kedvelt az Etofón-beszélőgépek azon tipusa, mely a Vigszinházban a „Romanc" előadásain nyilt szinen oly sikeresen szerepelt.

Diana Alabastrom Puder és Diana arckrém az elegáns toilette leghatásosabb fegyverei a veszedelmes tavaszi napsugarak ellen. A szeplők biztos ellenszerei.

Gyerünk csak a Henry-arénába, amely a legmulattatóbb szórakozóhely a fővárosban. Aki még nem látta a pompás juniusi müsort, ne mulassza el azt okvetlen megnézni.

A TŐKE

...

Meghiusult Stern Samuék üzlete

Ipolyi-Keller min. tan. nyilatkozata

A Magyar élelmiszerszállitó r.-t. üzlete — mint lapunk előző számában jeleztük — minden valószinüség szerint holtpontra jutott. A sertéshizlalás dolgában egyelőre nagyobb változás nem várható és rövidesen csupán csak annyi fog történni, hogy a sertéshizlalást és a takarmányozást a Közélelmezési Hivatalból a földmüvelésügyi kormány hatáskörébe teszik át. Stern Samuék a mult héten még erősen mozgolódtak, feltámasztani akarták korábbi terveiket, hogy a készülő sertéshizlalási rendeletben az ő akaratuk érvényesüljön.

Ebben a helyzetben kiváncsiak voltunk a földmivelésügyi kormány álláspontjára. A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste tehát

Ipolyi-Keller Gyula
miniszteri tanácsost,

aki a következőkben volt szives nyilatkozni:

— Mindenekelőtt — mondotta a miniszteri tanácsos — meg kell cáfolnom azt, mintha egy követ fujnánk a *Magyar mezőgazdák szövetkezetével* és az *Élelmiszerszállitó r.-t.*-al. Kijelenthetem, hogy a földmüvelésügyi kormány előtt csak egy cél lebeg: ha már üzletről van szó, akkor annak a jövedelmét elsősorban az állam élvezze. Ami a sertéshizlalás dolgában most történik, az logikus következménye a helyzetnek. A hizlalást a mi hatáskörünk alá fogják utalni, miután ez őstermelés. Ha ez megtörtént, egy tanácsot fogunk szervezni és ebbe a földmüvelésügyi miniszterium két tagot, az O. K. H. szintén kettőt, a hadügyminiszterium, Omge és a különböző érdekeltségek pedig egy-egy tagot fognak delegálni.

Munkatársunk megemlitette, hogy az érdekeltségbe becsusznak Stern Samuék és befolyásukat e réven fogják érvényesiteni.

— Eziránt is megnyugtathatom önöket. Hisz végeredményben egészen mindegy, hogy Perlesz, vagy Stern Samu keres-e az üzleten milliókat, a fontos csak az, hogy dolgozzanak. Meg lehet, hogy idővel *Nagytétényben* husvágót állitunk fel és ha ide bekerül az Élelmiszerszállitó, ez ellen nem lehet elvi kifogást emelni. Elvégre a nagytétényi sertéshizlaló is bankérdekeltség bevonásával létesült, de az állam megfelelő részvénybirtok felett rendelkezik. Ha a tervben levő husnagyvágót felállitjuk és ebben Stern Samu érdekeltsége is részesedik, a közre nézve abban nem látok veszedelmet. Különben pedig teljes határozottsággal kijelenthetem, hogy *Stern Samunak* nem volt alkalma gróf *Serényi* Béla miniszterrel ez ügyben beszélni és a földmüvelésügyi miniszteriumban *Serbán* sem interveniált.

Igy szólt *Ipolyi-Keller* Gyula miniszteri tanácsos, akinek a felfogásával azonban nem osztozhatunk. A Magyar élelmiszerszállitó r.-t.-ot és annak vezetőjét egyáltalán nem találjuk alkalmasnak arra, hogy vele az állam társuljon. Különösen, ha altruisztikus alapon akarják a hus- és zsirkereskedelmet megszervezni. A Haditermény jól bevált módszerét nem szabad föláldozni, hogy Stern Samuék önző üzleti politikája érvényre jusson. Hisz közismert, hogy szárnyas is csak azért nincs a fővárosban (vagy ha akad, csak gourmand hadimilliomosok részére van), mert Stern, Leicht et consortes rátették a kezüket. A tojásmizériának is ők az okozói. És biztosan igy járnánk az Élelmiszer r.-t. sertés- és zsirakciójával is. A közérdek nem azt kivánja, hogy Stern Samu, a soproni tejkiméröből lett udvari tanácsos tovább gyarapitsa a millióit. A közérdek olcsó sertéshust és zsirt akar — Sternék közremüködése nélkül.

„Középeurópa" és az „egységes élelmezési front"

Irta: **Dán Leó**, föv. biz. tag.

A legutóbbi közgyülésen interpellációt intéztem a polgármester urhoz, hogy a főváros közönsége nevében és érdekében illetékes helyen tiltakozzunk egy „Középeurópa", mint az „egységes ellátási front" eszméje ellen. Windischgrätz herceg közélelmezési miniszter legutóbbi parlamenti beszédében ugyan kijelentette, hogy „még eddig megkötve nem vagyunk", ami csak természetes is, mert a magyar kormány részéről tudtunkkal még nem történt megállapodás, de viszont a német főhadiszállásról is tudjuk, hogy ott nem folytatnak „csak" eszmecseréket, hanem Roma locuta — causa finita — amit ott elhatároznak, az meg is fog történni.

Tényekkel, mély sérelmeink felsorakoztatásával támogattam interpellációmban azt a felfogásomat, hogyha ma, amikor szoros testvéri fegyverszövetségben, de egyébként ugy gazdasági, mint politikai függetlenségben élünk szövetségeseinkkel, igy fest a helyzet, mint a hogyan azt akkor megvilágitottam, micsoda kilátásaink vannak a jövőre, hogyha azután — akárminek is hivják, akármi is legyen a jogi, politikai vagy másminő formája, a közösségnek — nem lesz se elválasztó vámterület, sem pedig az élelmiszerek kivitelét gátló vámsorompónk.

A polgármester ur közelebbre helyezte kilátásba válaszát, melyről hisszük, hogy megnyugtató lesz. De közben az Osztrák-Német-Magyar gazdasági egyesületek közös bádeni, majd bécsi kongresszusán is szóvá tettem sérelmeinket, s tárgyilagos őszinteséggel rámutattam, hogy mig azt uton-utfélén hirdetik, hogy igyekezzék a magyar kereskedelem meg a magyar ipar kiaknázni azt a kedvező helyzetet, amelyet az Ukrániával megkötött békeszerződés teremtett számunkra, addig azok a kereskedők, akik tényleg ritka igyekezettel és élelmességgel akartak volna kimenni, egyáltalán nem tudtak kiutazási engedelemhez jutni. Áruikat nem vihették se ki, sem nem hozhatták ott vásárolt áruikat be, mert az Auskunftstellék", meg a „Warenverkehrszentrálék" ezt vagy megakadályozták, vagy „nem voltak hivatottak a magyar kereskedelem és ipar részére ily engedélyeket kiadni", mig osztrák részről az ottani pénzügyminiszteri felhatalmazás alapján ez akadálytalanul történhetett meg, talán azért, mert kizárólag osztrák alattvalók voltak a végrehajtó tényezők.

Bizonyos nagyobb mennyiségü fa, szén, ércek, textiliák és egyébb anyagok kerültek onnan kivitelre és mi egy szemernyit sem kaptunk belőlük. Ugy ez a mennyiség, mint a hires dombrovai szén mind csak Ausztriába ment. Varsóban a magyar kereskedelmi muzeumnak egy kitünő, bevált levelezője volt, ezt

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

három nap alatt kiutasitották onnan, s most ott a kormányzóság mellett egy a külügyminiszteriumba beosztott szakreferens intézi a magyar ügyeket is, aki azonban az osztrák kereskedelmi muzeum hivatalos levelezője. Elképzelhető, hogyan képviselik itt a magyar érdekeket. Mig a „Passzentrále" egyáltalán nem engedte meg a mi embereinknek a német területre való belépést, addig mi adott esetben sürgönyileg intézkedtünk a német alattvalóknak az általunk okkupált területekre való belépése tekintetében. Helytelen, meggondolatlan valuta és kényszerázsió intézkedéseinkkel is lehetetlenné tettük az ottan való gazdasági működés sikerét. De napestig lehetne azokról a sérelmekről beszélni, amelyek bennünket ugy Ausztria, mint Németország részéről értek és érnek, minden megérthető szükség és kénytelenség nélkül, s éppen csak az a látszata e vexációknak, mintha mindent, ami a magyar érdekeket szolgálja, igy — ily kicsinyes eszközökkel — akarnák megakadályozni. Ily körülmények között érthető volt e felszólalásom nyomán jelentkezett az az általános felélegzés, amely szinte egészen ujszerü, más irányt adott a bécsi gazdasági egyesületek kongresszusának és egyik felszólaló a másik után erősitette meg a felsorolt gravaminákat. Ezek folyományaként azután nyomban egyhangu határozatot hoztak, melyszerint minden kormányhoz felterjesztés intézendő, egyfelől az egymás területére jutás, másfelől az áruesere megkönnyitésének célzatával. Ily körülmények között helyes volna, hogyha Budapest székesfőváros közönsége érdekében, az adandó „megnyugtató" válasz is olyan volna, hogy mi is — a magunk részéről — megfelelő felterjesztést intézünk az illetékes tényezőkhöz, egyfelől a végből, hogy semmiféle „Középeurópából" vagy „élelmezési frontból" nem kérünk, másfelől azonban igyekezzenek ugy német, mint osztrák részről odahatni, hogy a felesleges utlevél és áruki- és behozatali nehézségek minél hamarább elimináltassanak. Ily irányu pozitiv intézkedés, a székesfőváros részéről, nemcsak kivánatos volna, de bizonyára jobban fedné az érdekeltség érdembeli kivánságait, mint a sok diplomáciával nezán megadandó az a válasz, amely az ösmert német közmondást igyekeznék igazolni: „Worte sind da, um Gedanken zu verbergen." Tőlünk szövetségeseink nem szavakat várnak, de élelmet és nyersanyagteljesitést, tehát pozitivumokat, mi is ezt kérjük a do ut des elvén állva: adok, hogy adj . . .

—

Az Egisz a Müvészházban. A *Magyar Bank* annak idején tudvalevőleg megvette a gyönyörü *Müvészházat*, hogy ezzel otthont teremtsen a megalakitandó *Városi pártnak*. *Bárczy* István főpolgármesterré való választásával azonban a párt létrejöte valószinüleg hosszabb időre halasztódott el. Szabad lett tehát a Müvészház, amelybe — mint értesülünk — most az Egisz költözik be és a nagyszabásu vállalat ezzel presztizsének megfelelő szép hajlékot kap. Az Egisz különben megalakitott egy szükebb végrehajtó-bizottságot, amelynek tagjai lettek: *Donner* Gyula, *Gálos* Kálmán, *Márkus* Jenő dr. és *Urbanovich* Zoltán dr.

Államositani akarják a Ksod osztrák részét. A bécsi községtanács legutóbb foglalkozott az osztrák-magyar provizorikus kiegyezéssel. A községtanács egész sorát állitotta fel azoknak a kivánságoknak, amelyeknek a kiegyezésben érvényt akar szerezni. E követelések között van, hogy Dalmáciába és Boszniába jobb vasuti összeköttetést akarnának létesiteni. Sokkal érdekesebb ennél, hogy Bécs városa a Ksod osztrák részének államositását követeli. Budapestet viszont az érdekli leginkább, hogy a Dunán a bécsiek a hajóstársaságoknak egyforma kezelését követelik. Ez az üzenet tulajdonképen a főváros tanácsának szól, talán éppen a partbérletekre vonatkozólag, itt azonban éppenséggel jogosulatlannak tartják ezeket a szemrehányásokat.

Központi Váltóüzlet R.-T. f. hó 17-én megtartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 800.000 koronáról 4,250.000 koronára való felemelését. Az uj 200 koronás részvényeket 250 koronás kibocsátási árfolyamon a Magyar Országos Központi Takarékpénztár és egy bécsi érdekcsoport veszi át, miáltal a tőkeemelés teljesen biztositatott. Az igazgatóságba megválasztattak: dr. Metzler Jenő (elnök), Adler Gyula (ügyvezető-igazgató), Beck Lajos, Hirsch József Lajos, Schürtz Sándor, Soltész József, a bácsi érdekeltség részéről: Drucker Ottó, Natonek Emil, Thalberg Zsigmond (ügyvezető-igazgató). Az intézet igazgatósága elhatározta, hogy Bécsben fióktelepet létesit, melynek vezetésével Thalberg Zsigmondot bizta meg. A közgyülés után megtartott ülésén az igazgatóság Deutsch József cégvezetőt helyettes-igazgatóvá nevezte ki.

Magyar Unió-bank Részvénytársaság cég alatt uj pénzintézet alakult 21 millió korona befizetett alaptőkével. A részvénytársaság célja az alapitók által megszerzett különböző ipari és gazdasági vállalatok finanszirozása, fejlesztése és vezetésének egységesitése, de egyáltalán mindennemü bankszerü üzletág folytatása. Az igazgatóság tagjai lettek: gróf Rádday Gedeon (elnök), dr. Jankovich Béla, György Endre, báró Ghillány Sándor, Szabó Lajos, Weosz Jónás, Henez Gyula, Szabó Ernő, Tibold Sándor és dr. Gerő Vilmos (vezérigazgató).

Az „Atlantica" Tengerhajózási Részvénytársaság f. hó 15-én tartotta közgyülését. A társaság tizenegyedik üzleti esztendejéről kiadott jelentés szerint az Amerikában lévő „Budapest" és „Moravitz" gőzösöket 2,121.450.44 dollárért eladták. Ebből a folyó évben összesen 1,906.686.16 dollárt beczáitottak az európa semleges országokban az Atlantica rendelkezésére. Ennek a bevételnek az elszámolása a legközelebbi mérlegen fog történni, jelenleg a két hajó még az aktivák közt szerepel. A társaság hajógyári épitkezései a kezdet nehézségei ellenére megfelelően haladnak. A munkálatok gyorsabb keresztülvitele, valamint a föld és feltöltési munkálatok saját rezsiben való olcsóbb eszközlése céljából a társaság a kotróüzemre is berendezkedett és ecélból egy teljes kotróflottát vett meg, a szükséges segédgépekkel együtt. Megvette továbbá a Könyves-Tóth Zakarria kotrógyárat. Vásárolt még az Atlantica Érd mellett egy téglagyárat is, melyet már a lefolyt üzletévben üzembe is helyezett. A közgyülés elhatározta, hogy a részvényszelvényt 5 százalékos osztaléknak megfelelő összeggel, vagyis 10 koronával fogják f. hó 17-től kezdődőleg beváltani.

Kinevezés az Olajközpontnál. A Magyar Olaj- és Zsiripari Központ R.-T. igazgatósága 1918. junius hó 10-én megtartott ülésén Mautersdorfer Béla és Hacker Jenő főtisztviselőket osztályfőnökökké nevezte ki.

A Nemzeti Takarékpénztár és Bank Részvénytársaság szombati rendkivüli közgyülés megválasztotta igazgatósági tagokká: Sándor Jánost és báró Pap Gézát és dr. Stein Emilt, a Pesti magyar kereskedelmi bank igazgatóját; felügyelő-bizottsági tagokká Döller Antalt, Ország Arturt, és választmányi tagokká Alberti Imrét, Boór Ákost, Deutsch Józsefet, Devecis Del Vecchio Ferencet, Heidlberg Ödönt, dr. Juhász Mihályt, dr. Kun Tibort, dr. Romy Bélát, Schlesinger Jánost és dr. Vass Oszkárt.

A M. F. T. R. mérlege. A Magyar Folyam- és Tengerhajós Rt. 1917. évi eredményszámlája a hozzánk beküldött jelentés szerint a következő tételeket mutatja: Tartozik: Üzleti kiadás 24,144.814 elsőbbségi kölcsönkamat 166.666, leirás 2,195.244, nyereség-egyenleg 4,515.059, összesen 31,050.784 korona. Követel: Üzleti bevétel 27,515.731, kamat 36.284, állami segitség 1,800.000, nyereségáthozat 1916-ról 1,698.769, összesen 31,050.784 korona. Mérlegszámla. Vagyon: Hajók 36.469.412, hajómühelyek 1,405.257, ingatlanok 4,310.713, állomási leltár 2,644.669, anyagok 4,772.590, pénztár 1,770.833, értékpapir 7,950.894, adósok 20,335.109, elsőbbségi kölcsön árfolyamkülönbözöt 252.000, összesen 80,184.482 korona. Teher: Részvénytőke 20,000.000, elsőbbségi kölcsön 10,000.000, karbantartási tartalék 13,930.500, tartalékalap 1,600.000, külön tartalék 304.620, biztositási tartalék 1,284.313, hitelezők 28,520.000, nyereség-egyenleg 4,545.059, összesen 80,184.482 korona.

A Danica közgyülése. A Danica Vegyi Ipar R.-T. e hó 17-én megtartott közgyülésén a különböző tartalékok dotálása után a mult évi nyereségáthozat tekintetbevételével fennmaradó 1,899.365 K nyereség felosztása tekintetében ugy határozott, hogy 300.000 K rendes tartalékalapra, 100.000 K hivatalnokok segélyalapjára forditandó, 1,050.000 K 17½-os osztalékként (35 K részvényenként) fizettetik ki, az alapszabályszerü tantiémek fedezése után fennmaradó 301.469.50 K pedig uj számlára vezettessék elő. Az ezután megtartott igazgatósági ülés Reichner Benedek cégjegyzőt igazgatóhelyettesnek nevezte ki, Schwarzkopf Richárd pedig alapszabályszerü cégjegyzői jogosultsággal ruháztatott fel.

Az Idegenforgalmi és utazási rtg.-nak 1917-ben a 30.000 K állami szubvencióval együtt 144.926 (+ 19.971) K volt a jövedelme, minek ellenében 213.223 (+ 58.631 K) kellett költségre, 71.351 K-t leirásra forditottak, ugy hogy az előző esztendőről áthozott 73.190 (+ 29,638 K) veszteség 212.838 K-ra növekedett a 800.000 K részvénytőke és 256.267 K tartalékalap mellett. Az igazgatóság a junius 21-iki közgyülésnek az alaptőke leszállitását és ujabb felemelését javasolja.

A Budapesti villamos városi vasut r.-t. 1917. évi mérlegében kimutatott tiszta nyeresége 1.241.488 (az előző évben 1.879.536 K), amiből mint tavaly, a részvények után 13 K = 6 és fél százalék, az élvezeti jegyek után 3 K osztalékot fizetnek.

A Székesfővárosi közlekedési vállalat r.-t. junius 28-ra egybehivott közgyülésén határoz a társaság további fenntartása vagy felosztása tárgyában. Az omnibusz-vállalat 1917. évi mérlege 1 millió K alaptőke és autobusz-üzemnél szenvedett 47.156 K veszteség levonása után fennmaradó 2,595.622 K (az előző évben 1,391.403 K) nyers haszon mellett 857.904 K veszteséggel zárul, szemben az 1916. évi 735.314 K veszteséggel. A vállalat részvényei Budapest székesfőváros tulajdonában vannak.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Úpor József. Telefon: 68—33
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
Vihar a Bakonyban.
Hegedüs, Paulay, Vendrey felléptével. Kökény Ilona.
Darabok, tréfák és szólók.
Vasárnap és ünnepnap délután 5 órakor mérsékelt helyáru előadás.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este ½8 órakor.
Nagyszerü világrekord müsor.
Csupa szenzáció
FATME SZULEJKA
török fantázia lovarnő
Csupa sláger
Délutáni előadások:
Csütörtökön 20-án d. u. ½4 órakor
Szombaton 22-én d. u. ½5 „
Vasárnap 23-án d. u. ½4 órakor nagy előadás.
} teljes esti müsor } félhelyárakkal.

Kávéház Vendéglő
Székesfővárosi Pavillon
Naponta
:: Symfonikus hangverseny. ::

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8-kor a remek juniusi müsor:
Pitypalaty kisasszony
Faragó Jenő és Zerkovitz Béla operettje és az uj müsor.
SÖRKABARÉ: ½8—11-ig „Spitzer bácsi" Szőke Szakáll uj revüje. Kitünő konyha.
Polgári árak. Az uj áprilisi müsor.
Csütörtök délután ¼4 órakor olcsó helyáru családi előadás.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden tenthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a Dr. Kayserling-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Díszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: Hyvarion & Co.
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

BALLINIT-SOLLUX
az egyedül tökéletes és bevált
auto pneumatik pótló.
Ruganyos és nem rázza a motort. Több ezer auton van felszerelve. Sok száz elismerő levél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés boszuságot és hiába való költséget okoz. — Telefon: József 53-46.
PNEUMATIKA-BALLINIT
autóabroncsgyár, Budapest, VIII., Óriás-u. 10.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

egy próbadoboz
Diana-puder

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.
Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.
Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.
Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.
Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

Rietschel és Henneberg, R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában)
Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság feltétlenül kárt téritést nyujt, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor azonnal kártéritési kötelezettséget vállal
öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet**
folytán előálló halálesetekben.

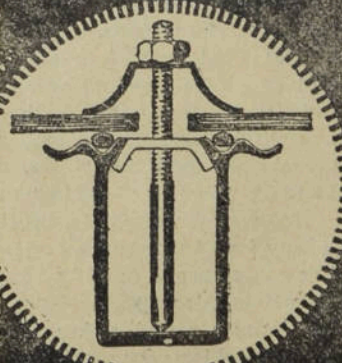
Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások ...	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Sternberg
cs. és kir. udv. szállitó
zongoratermei
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

A BUDAPESTI KELETI VÁSÁR aug. 16-22 között lesz a **városligeti iparcsarnokban**
Rendezi az összes magyarországi kamarákkal és az ipari és kereskedelmi érdekképviseletek közreműködésével a **Budapesti kereskedelmi és iparkamara.** Iroda: V., Szemere-u. 6. Telefon 64-61.

Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal:
Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. julius 3-án — 26—27. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Ajándékot

kap a főváros. A kormány adja neki, de nem a magáéból, hanem a máséból. Elveszi a mozikat azoktól, akik kinos-keserves, verejtékes munkával, áldozattal megalapozták az üzletet, csalogatták és megtartották közönséget, akik tegnapról mára rájöttek, hogy — bár Lenin és Trockij csak Breszt-Litovszkig jutottak el — a vánkos sem az övéké, ami a fejük alatt van. Az állam azonban köszivü szokott lenni, amikor az egyes emberről van szó, akkor nincs az ő számára se idill, se romantika, se egyéni fájdalom. A főváros kisebb közület lévén, közelebb esik egyes polgárainak érzéséhez és éppen ezért jövedelmező, de kellemetlen ajándék a főváros számára a mozi-monopólium, amely egy csomó adózó, sokat és pontosan adózó polgárának exisztenciáját, jogát, vagyonát veszi el.

A főváros igen rossz anyagi helyzetben van, uj jövedelmei a levegőben lógnak, mint a Mohamed koporsója. A megváltóként várt közlekedési adó, amelynek harminc milliót kellene beterelnie a főpénztárba, egyelőre zavaros vizekre jutott, uj adót kifundálni nem lehet, mert ezen a téren az állam már mindent letarolt. Jól jött hát a mozi-monopólium, ez azonban olyanforma, hogy a hasonló anyagi segedelmet még az igen megszorult ember is csak kellemetlen érzéssel gyüri a zsebébe. Ha törvény intézkedik is róla, aminthogy aligha fog, nem volna valami delikát dolog Budapesttől, ha mint Kronosz apó, a saját gyermekeit falná fel. Hiszen eddig is jó fejőstehene volt a mozi a fővárosnak. A főváros a mozistól eddig 10 százalékos, most 25 százalék bruttó vigalmi adót kap, a város kapja a plakátdijat, a fogyasztott gáz és villany árát. Nem hiába mondta a mozik egyik gyülési szónoka: a mozi üzemében a filmtől és házbértől eltekintve, tiz számla közül nyolc az államé és a városé. Miért akarja hát mégis elvenni a mozit az állam a város számára? Igen egyszerüen azért a levegőért, amely a moziba beleszorult, ami láthatólag nem ér semmit, de ami a valóságban magát a mozit jelenti. A mozit, amelyet tulajdonosa éveken át tartó munka és befektetés árán tudott ugy kialakitani, hogy kiadásait fedezheti, adósságait fizetheti.

Eltekintve attól, hogy az állam furcsán cselekszik, ha a mozisok vagyonának elkobzásával akarja kifizetni a fővárosnak azokat a milliókat, amiket a fővárostól igénybevett, van itt még komolyabb szempont is. Nemcsak jogfosztás történik, de előre látjuk, hogy tönkre akarnak és tönkre fognak tenni egy virágzó iparágat. A jó erkölcs nevében a hivatalos szürkeség sivárságát viszik be a kedves moziba és a bürokrácia szent nevében üzletileg is tönkreteszik a dus jövedelmü mozit. Vagy lehet még egy eset: hogy a régi tulajdonost, aki szakértő volt, odaveszik üzletvezetőnek, csak az a kérdés, hogy hajlandó lesz-e az egykori gazda elszegődni kocsisnak a régi ló mellé.

A legtöbb baj pedig ott van, hogy az emberek hite megrendül. Mindenki érzi a sorsa bizonytalanságát az állam roppant hatalmával szemben, amellyel azt és akkor vesz el, amit és amikor neki jólesik. Vajjon megéri-e Budapestnek az a pár millió, amit a mozisok bőréből ki lehet vágni, azt a riadt bizonytalanságot, amelybe itt minden ipar és kereskedelem jut?

—

Fullánkok

...

A népjólét

aligha van ahhoz kötve, hogy vannak-e védőszentjei, vagy ahhoz, hogy ül-e egy gróf, vagy egyéb politikus ezen a cimen a miniszteri bársonyszékben. Mégis sok igazság van abban, amit most a főváros forszirozz, hogy tudniillik legyen végre komoly fórum a népjóléti miniszteriumból. Komoly fórum, amelynek módja van az intézkedésre, amely egy kézben fogja össze mindazokat a nagy problémákat, amelyek ma elszórtan, Csáky szalmájaként hevernek a legkülönfélébb hivatalok aktacsomóiban. Sok bizalmunk nem igen van ahhoz, hogy a miniszteri székben egyszersmind az ügyek intézésére termett embert fogunk is köszönteni. Ez a mi politikai viszonyaink mellett nem tartozik a valószinüségek közé, de mégis fontosnak tartjuk ezt a centralizálódást, amelynek gyakorlati előnyeit letagadni nem lehet. És mit bánjuk mi, ha a dicsőség koronáját erőmtelenül is fogja a saját fejére rakni valamelyik ügyes politikus, a fontos az, hogy Budapesten néhánynyal kevesebb legyen a nyomorgó ember.

*

A Stefánia-ut

ezentul tisztább lesz, a levegője üdébb, mert a rendőrség kitiltotta onnan a hadimilliomosokat. Nagy port vertek fel ugyanis a hadigazdagok automobiljai, amelyek itt is, mint mindenütt, szerénytelen gőggel robogtak végig. Van valami önkéntelen humor abban, hogy végre akad egy hely, ahova nem tudnak eljutni a hadimilliomosok, akiknek a keze mindenhova el szokott érni. És ez a hely éppen a Stefánia-ut legyen, amely eredettől fogva a gazdagok gyönyörüsége, az ő diadalutjuk volt. Itt bámulták meg a toprongyos járókelők a pénz arisztokráciáját, amely versenyzett egymással abban, hogy melyik tudja jobban ámulatba ejteni a misera plebs-et. Most redukálódnak a hadimilliomosi igények és ahol autó nincs, ott jó a ló is, sőt ahol ló nincs, ott jó a szamár is: vagyis gyalog fog járni a hadimilliomos ur is.

*

Vályog:

ezt a szörnyü szót mondta ki a legutóbbi közgyülésen Ullmann Gyula bizottsági tag, előbb azonban alázatosan bocsánatot kért, hogy rettenetesen ordináré lesz. Az ordinárésság pedig abban állott, hogy azt ajánlotta a budapestieknek, lakjanak néhány esztendeig, amig más anyag is ajánlkozik, vályogból épült házakban, amint azt a német városok közül igen sokan megcselekszik. Ullmann bizottsági tag ur nyilván nagyon jól ismeri a budapesti urhatnámságot, amely inkább türi, hogy kilógjon a lába a cipőből, semhogy fatalpu cipőt huzna és inkább lakik valamelyik ligeti padon, mint egy vályogházban. Valóban ezért a gorombaságért bocsánatot kell kérni, mert szörnyüség ilyen inszinuációkkal illetni a pesti közönséget.

—

Látogatás Harrer alpolgármesterné

Budapest és Gyöngyös ujjáépitése

Harrer Ferenc dr.-t ugy szoktuk meglátni, amint az elhagyott, lépésektől gyéren kongó harmadik emeleti folyosóról benyitottunk rideg, valami furcsa maradisággal telített szobájába. Bent a plafonig, vagy talán azon is tul érő hatalmas polcok vaskos foliánsai alatt alacsony, öblös karosszékben szokott ülni Harrer Ferenc, mintha a szoba hangulatából csak a lombikok, görebek és górcsövek hiányzottak volna. Olyan különös volt ebben az alkimistát megillető környezetben a városháza egyik legmodernebb gondolkozásu fejét látni. Most elhagyta ezt a nem reászabott környezetet és beköltözött *Déri* alpolgármester egykori hivatalos helyiségébe, az indigókék és sárga szinekkel ékes hatalmas fogadóterembe. Mintha itt minden jobban illenék Harrer Ferenc dr. egész egyéniségéhez.

Amott fönt, az alkimista-szobában, valóságos mérnököt képzett magából *Harrer* Ferenc, akit ma általában mindenki készséggel ismer el épitési szakembernek. Nem is lehetett volna másként elképzelni, minthogy a polgármester az épitkezéssel foglalkozó, müszaki természetü ügyosztályokat osztotta be alpolgármesteri csoportjába. Nagy feladat vár most az uj alpolgármesterre, aki a maga szervező talentumával, hatalmas koncepcióival hivatott lesz a régi, a háboru előtti Budapestből egy uj várost, a béke városát megalkotni.

Abban a biztos tudatban látogattuk meg *Harrer* alpolgármestert, hogy valamit látni, hallani fogunk azokból a tervekből, amelyek bizonyára nagy bujasággal teremnek Harrer Ferenc folyton alkotó fejében. Ehelyett azonban az alpolgármestert egészen uj oldaláról volt alkalmunk megismerni. Az alpolgármesteri hatáskörnek olyan magyarázatát adta, amely nemcsak egyéni szerénységét tükrözi, de egyben kollegialitásának is mélyen gyökerező bizonyitéka.

— Őszintén szólva, amióta alpolgármesterré választottak — mondotta — nem igen volt időm a napi aktualitások mellett arra, hogy egységes programmról gondolkozzam. Vannak csoportomban olyan ügyosztályok is, amelyeknek munkájáról még nem is igen gondolkoztam. Az alpolgármesteri programmot én különben is meglehetősen abszurdnak tartom. Általános, várospolitikai programmot a polgármester ad, az ügyosztályok programmját pedig az egyes tanácsnokok alkotják meg. Az alpolgármesternek vigyáznia kell, nehogy felfelé, vagy lefelé valakinek a hatókörét érintse. Ezzel azonban éppenséggel nem azt mondom, hogy az alpolgármesternek nem lenne tennivalója, nem volna módja az alkotó munkára. Sőt ellenkezőleg nagyon is nagy és széles területe nyilik a munkára, hiszen módjában van egyrészt a polgármesternek tanácsokkal szolgálni, másrészt azonban a tanácsnokok munkáját is irányitja, hasznosnak vélt reformgondolatainak mindenképpen érvényt tud szerezni. A különbség csak az, hogy az alpolgármester munkájában valami önmegtartóztatásra van szüksége, teljesen firma nélkül dolgozik és mindössze a jól végzett munka belső öröme lehet a jutalma. Ez az oka annak, hogy alpolgármesteri programmot adni nincs módomban, dacára annak, hogy legnagyobbrészt meg van a magam kialakult véleményem azokról a kérdésekről, amelyek a közeljövőben foglalkoztatni fognak bennünket.

Olyan méltányolni való szempontok ezek, amelyeket honorálni kell az ujságirónak, de papirra kell vetnie a gondolatokat, amelyek *Harrer* alpolgármestert visszatartják a programmadástól.

Elmondta azután a polgármester, hogy a legfőbb gondja ezidőszerint az épitkezések kérdése.

— Én képviselem a fővárost az Országos Épitésügyi Tanácsban, ahol a mult héten is öt ülésen vettem részt. Hogy ezeknek a tanácskozásoknak mi az eredménye, azt részben a polgármester ur mondta el a legközelebbi közgyülésen, részben pedig a kereskedelmi miniszter ur a parlamentben. Ehhez nem igen van mit hozzátenni: a legfontosabb az épitkezések mielőbb való megkezdése.

Érdeklődésünkre kijelentette az alpolgármester, hogy minden eddig végzett munkáját, amelyek nem tartoztak is szorosan ügykörébe, ezentul is megtartja. Igy például tovább szerkeszti a *Városi Szemlét* és elnöke marad a Városok Kongresszusának.

— És a városi párt? — kérdeztük.

— Arról nem tudok semmit. Hónapok óta nem mozdul semmi, hónapok óta nem hallottam róla.

— A gyöngyösi kormánybiztosságot is megtartja polgármester ur?

— Természetesen be akarom fejezni ezt a munkát. A parlament legközelebb foglalkozni fog a gyöngyösi kisajátitások ügyében beterjesztett törvényjavaslattal, amelynek törvényerőre való emelkedése után megkezdődhetik a munka, amelyet továbbra is én fogok irányitani.

Igen természetesen és a feladatok, a munka nagyságának különös hangoztatása nélkül beszél Harrer alpolgármester arról, ami reá vár és amit ő, ismerve rendkivüli tudását, nagy munkabirását, a legbiztosabb kézzel fog megoldani. Mindenesetre ő az, akinek a közeljövőben a lerongyolódott Budapestet és a leégett Gyöngyöst fel kell épitenie.

500 vagon uborka, 2000 vagon tök

Berczel tanácsnok nyilatkozata

A fővárosnak zöldséggel való ellátása a nyár folyamán nem mutatott különösebb zökkenőket, annál sulyosabb volt azonban ezideig a helyzet a gyümölcs terén. Cseresznyében például olyan szorultság volt, amelyet eddig még sohasem volt alkalma látni a főváros közönségének. Sajnos, meg kell állapitanunk, hogy a cseresznyéről az idén már végleg le kell mondanunk, annál inkább kivánatos azonban, hogy egyéb gyümölcsfélékről jóelőre gondoskodás történjék. A legutóbbi közgyülésen ezeket az állapotokat kimeritő beszédben tette szóvá Havas Rezső udv. tanácsos, főv. bizottsági tag is. A megnyugtató felvilágositásokért Berczel Jenő dr. tanácsnokhoz, a városgazdasági ügyosztály vezetőjéhez fordultunk, aki a Fővárosi Hirlap munkatársának a következőket volt szives elmondani:

— A zöldségellátás zavartalansága érdekében és a főzelékfélékben való szükség elháritására minden előzetes intézkedést megtettünk és megvan minden reménységünk, hogy ugy mint tavaly, az idén is teljesen kielégitő módon láthatjuk el a főváros lakosságát. Olyan zöldség- és főzelékmennyiséget akarunk Budapestre dirigálni, hogy a lakosság téli szükségleteit is kielégithesse. A *zöldborsóval* való ellátás teljesen hiánytalan volt és még ma is bőségesen van a piacon. *Vajbab* is kezd érkezni és remélhetőleg már legközelebb jelentős mennyiségeket kapunk. A jövő héten azután megkezdődik az *uborka* és *a tök* tömeges szállitása is. E tekintetben a hét folyamán voltak tárgyalásaink a Közélelmezési Hivatallal, amely tárgyalások eredményeképen *Budapest mintegy 500 vaggon uborkát és 2000 vaggon tököt kap*, hogy a szezon alatt és a télire is el legyen látva a közönség. A körülbelül hatvan napos idény alatt naponként tehát mintegy nyolc vaggon uborka és husz vaggon tök fog Budapestre érkezni.

— A gyümölcs kérdésében is a legjobb reményeink vannak. Meggy máris bőségesen van a piacokon és mindent elkövetünk, hogy sárgabarack is minél több jusson Budapestnek. Sajnos, cseresznye dolgában tényleg volt hiány. Ennek azonban egyik oka az országos rossz cseresznyetermés volt, másrészt pedig ami termett is, olyan távoli vidékeken, hogy mire ideérkezett, legnagyobbrészben megromlott. Végül szerepe volt a cseresznyehiányban a csempészetnek is, amivel szemben már megtörténtek az ellenrendszabályok. Meggyet már nem szabad kivinni, s igy nagyrészt Budapestre fogják hozni és reméljük a cseresznyehiányért is kárpótolni lehet majd Budapest lakosságát a késői ropogós cseresznyével.

Sürgős kitelepitésekkel és épitkezéssel megszüntetik a lakásinséget

Szterényi József, kereskedelmi miniszter, a képviselőház junius 19-iki ülésén bejelentette, hogy a kormány hajlandó felépiteni Budapesten tizezer kislakást, amihez a főváros csak a telkeket köteles dijtalanul az állam rendelkezésére bocsátani. Ugyanebben az időben megtette ezt a bejelentést a főváros törvényhatósági bizottságának Bódy Tivadar dr. polgármester is. Olyan helyen, ahol a kérdés lényegével teljesen tisztában vannak, a következőket fejtették ki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Hogy a kormány ezideig semmi pozitivumot nem tudott felmutatni a lakáskérdés megoldása körül, annak legfőbb okát abban kell keresni, hogy ezt az ügyet a különböző miniszteriumokban elosztottan kezelték és igy nem tudtak egységes kezelésről gondoskodni. Most aztán az egész kérdést egy helyen, a kereskedelmi miniszteriumban, *Szterényi* miniszter kezében koncentrálták.

— Most már a legnagyobb eréllyel veszi kezébe a kérdést a kormány. A legelső feladat a hivataloknak a magánlakásoknak alkalmas helyiségekből való kitelepitése. Ezt fogja *Szterényi* miniszter mindenekelőtt forszirozni és ez annyival is inkább könnyen fog neki mehetni, mert jó példával járhat elől. Mindenekelőtt a kereskedelmi miniszteriumnak a magánházakban elhelyezett hivatalait, amelyek *körülbelül 700 szobát*

A régiségek ujdonságai

Csánki Dezső dr. országos főlevéltáros kutatásai Buda és Pest történetére vonatkozó kutfők után

I.

A főváros közgyülése nehány év előtt megbizást adott Csánki Dezső dr. miniszteri tanácsos, országos főlevéltárosnak, hogy gyüjtse a főváros történetére vonatkozó adatokat, a történikusok nyelvén szólva kutfőket, hogy a közgyülés kivánságára megirhassa a főváros történetét, amely a Salamon Ferenc-féle történeten kivül teljesen számbavehető irodalom nélkül áll.

Csánki főlevéltáros most számolt be ujabb kutatásairól egy szükebbkörü bizottság előtt, amelyben Harrer Ferenc dr. alpolgármester elnöklésével résztvettek Angyal Dávid dr., Domanovszky Sándor dr., Fejérpataky László dr. és Wildner Ödön dr. tanácsnok.

Buda és Győr.

Csánki főlevéltáros — amint az jelentéséből kiderül — a középkori anyag felkutatásánál tart. A munka legnagyobbrészét vidéken kellett végezni és pedig a nagyváradi káptalan levéltárában, a nagyváradi Ipolyi Muzeumban levő Fráter-, Bölöni- és Baranyi-családok levéltárában, továbbá Nagybányán, Felsőbányán, Győrben, Csornán, Komáromban, a gróf Erdődy-család galgóci levéltárában, Szatmáron, Debrecenben, Eperjesen, Esztergomban, Pozsonyban és Varsóban.

Az anyagot, amelyet találtak, igen értékesnek kell mondani. Csak nehány példát akarunk emliteni. A nagyváradi Bölöni levéltárban például egy budai harmincados és egy pesti polgár tranzakcióját megörökitő okiratot találtak. Nagybányán napfényre kerültek a szücs-céhnek 1840-ben szerkesztett alapszabályai, amelyeket a budairól másoltak le és igy azzal teljesen azonosak. A győri káptalan magánlevéltárában felfedeztek egy három kötetre terjedő, a középkorból eredő és 1550-ig menő káptalani számadatkönyvet. Ebben igen érdekes adatok vannak. Ezek a könyvek beszélnek arról, hogy a győri káptalan miképen szerepelt a budai és a rákosi országgyüléseken. Intim adatok beszélnek a főpapoknak az udvarral, az államférfiakkal, pl. Verbőczyvel való összeköttetéseiről. Szólnak azokról a külföldi követekről, akik Győrön át Budára igyekeztek. Kiderül, hogy a győri káptalan és a budai zsidók élénk üzleti összeköttetésben állottak. Győrből különben is e könyvek tanuságtétele szerint igen sok anyagot szállitottak Buda várába.

Bakócz Tamás levéltára.

A galgóci levéltár Bakócz Tamás rokonságának tulajdona. Bakócznak sokféle vonatkozása volt Budavárával. Természetes tehát, hogy itt bőségesen találkoznak adatok Buda történetére vonatkozólag. A régi Buda helyrajzát ezek a feljegyzések nagyszerüen kiegészitik. Többek között itt van az az okmány, amelyben II. Ulászló király 1500-ban a budai prépostságot Losonczi Zsigmondnak adja. A prépost dacára ennek nem állhatott valami elökelő módon, mert atyjának temetésére egy budai polgár kölcsönöz neki 200 forintot. A budai zsidók üzletei itt is jelentős szerepet játszanak, de nagyon érdekesek azok a levelek is, amelyet Bakócz Tamás, esztergomi érsek, 1516-ban budai házának udvarbirájához intézett és amelyek igen érdekes szinben tüntetik fel az érsek budai borgazdaságát.

A budai magyar-szabók céhe.

A debreceni kollégium levéltárában 1492-ből származó okiratok a legfontosabbak, amelyek a budai magyar szabók céhének történetére vonatkoznak. Megtudjuk ebből az okiratból, hogy Budán Szent György napja körül választottak birót. A céh ilyenkor tulságosan belenyult a céhtagok magán- és családi életébe. Szigoruan ügyelt a tisztességre, az üzleti és magánélet tisztaságára. Minden szabó házán kint függött a céhtag jelvénye, cimerpajzsa és rajt a céh szignuma. Érdekes jelenség, hogy a céh tagjainak a budai zsidók számára eladnivaló ruhát nem volt szabad készitenie.

Csánki Dezső főlevéltárosnak és kitünő munkatársainak 1917. évi gyüjtése 149 darab értékes oklevélmásolat, amelyek mindegyikét külön tokban helyezték el. A másolatok közül a XIII. századból való 3 darab, a XIV. századból 21 darab, a XV. századból 86 darab és a XVI. századból 37 darab. Az eddig készült összes másolatok száma 1352 darab.

A budai zsidók.

Az ujonnan szerzett történelmi kutfőkben számos adatot találunk a népességre, a lakosságnak családi, társadalmi, nemzetiségi, vagyoni, gazdasági, vallási és egyéb viszonyaira vonatkozólag. Érdekes, hogy az ujabb adatokból kiderül, hogy Budának olasz, örmény és cseh lakosai is voltak. A budavári Boldogasszony-templomnak, mely különben a németeké volt, egyébként tanult (decretorum doctor) plébánosa 1435-ben nem értett magyarul.

A budai zsidókról igen sok az uj adat, amelyek a zsidók kivételes helyzetéről, gazdasági tevékenységéről, sőt uzsoráskodásáról beszélnek. Ők azok, akik a megszorult főuraknak, polgároknak, papoknak kölcsönöket adnak, bár vérlázitóan uzsoráskamat mellett. Egyik legtipikusabb alak közöttük egy Melamen nevü nő. A kölcsön-feltételek között ilyenek foglaltatnak: ha valaki megkésik 200 forint adósság megfizetésével, akkor az pár hónap alatt 1600 forintra növekszik. 200—244 forint kölcsön zálogául az adós négy falut, sőt egész birtokát kénytelen akárhányszor lekötni. Vannak azonban a zsidóknak furcsa megkötöttségeik is. Zsidót például a szabó-mesterségre megtanitani nem volt szabad, miután azonban szabadon uzsoráskodhattak, a szabóság után nem is igen áhitoztak. Ennél már sulyosabb és talán okosabb tilalom az, hogy a szabó a zsidónak varrhatott ruhát, de arra a célra, hogy az tovább kereskedjék vele, nem volt szabad. Érdekes az is, hogy a keresztény háztulajdonos, nem igen vett fedele alá zsidó lakót, de azért a XVI. század elején a budai zsidókat, mint polgárokat emlegetik a feljegyzések.

A középkori sópénz.

Sok érdekes és fontos adat került napfényre a középkori Buda és Pest ipari és kereskedelmi viszonyairól, a céhek működéséről. Különösen jó a kereskedelmi viszony Pest és Kassa között. A kassaiak Pesten vettek bort, a pestiek Kassán posztót. Ez a jó viszony arra is jogot adott a kassaiaknak, hogy

foglalnak le, telepitik ki. Ezzel egyidejüleg a főváros is kitelepiti a maga hivatalait. De rákerül a sor a *központokra is.* A központok közül azok, amelyek nem üzlethelyiségben vannak, hanem bérházakat foglalnak le, *16 bérházban 134 szobát használnak.* Meg van most már állapitva az is, hogy a Haditermény egymaga 32 házat 461 szobával foglal le. Ugy, hogy *a kereskedelmi miniszterium és alárendelt hatóságai, valamint a központok együttvéve 1160 szobát és 548 mellékhelyiséget foglalnak le,* s mindezeket a kereskedelmi miniszter a saját hatáskörében kitelepitheti. Ha a főváros és Szterényi miniszter példáját a többi miniszteriumok és egyéb hivatalok is követni fogják, az első ilyen nagy lépést máris megtettük a lakáskérdés megoldása felé. Az igy kitelepitendő hivatalok olyan házakba fognak költözni, amelyek 15—20—30 esztendeig teljesiteni tudják feladatukat.

— Van azonban a kormányakciónak még egy része. A kormány ugyanis elrendelte, hogy a MÁV. 2500 lakást épitsen, amelyek közül 500 már az idén készen lesz. Ugyancsak az idén épül még a Wekerle-telepen ujabb 134 lakás, amelyhez az anyag máris rendelkezésre áll. Elrendeli végül a kormány, hogy a háboru előtt megkezdett állami épitkezések befejeztessenek. Igy fel fog épülni a pestvidéki törvényszék és az igazságügyminiszterium is, ami által ismét egész sora szabadul fel a magánlakásoknak.

— Mindezeknek koronája az, hogy a kormány elvállalta, hogy a főváros által tervezett 10,000 kislakást felépiti. E tekintetben hosszas tárgyalások folytak a főváros és a kormány képviselői között. Oktalan pletykák azok, amelyek arról szólanak, hogy a kormány nem akarta a fővárosra bizni az épitkezést. A tárgyalásokon az derült ki, hogy állami és pénzügyi szempontból sokkal helyesebb, ha a kormány épit és a fővárostól csak a szükséges telkeket kivánják. *Az állam vállalja azután azt a rizikót is,* amelyet a ma rendkivül magasra felhajtott lakbérek és a majdan olcsóbban kiadandó lakások között való különbözet az államra hárit és *ami évi 2—3 milliót fog kitenni.*

— A főváros a kormánytól a 140 milliós befektetésre harminc évre 6,300.000 korona hozzájárulást kivánt, amiből tizezer kislakást, népszállókat és diákszállót akar épiteni. Magát a tizezer kislakást számitva, ez öt százalékos kamattal számitva, az államnak 118 millió korona tőkebefektetést jelentett volna. Ez és pusztán ez volt az oka annak, hogy a kormány a 120 milliót felemésztő épitkezést teljesen magára vállalta.

— Tudomásunk szerint ott vannak még a kormány tervei között a luxusépitkezés megtiltása és általánosságban a magánépitkezésnek engedélyhez való kötése is.

---

egyizben a kassai tanács a székesfehérvári prépost utján arra kérte a pesti tanácsot, hogy rendszabályozzon meg egy pesti polgárt, aki kassai származásu feleségével rosszul bánik.

A pestiek tehát feleséget is vásároltak Kassán, de rosszul bántak velük. A budaiak a győri káptalan lisztjétették, de a budai vásárokon is ott van mindig a győri káptalan embere.

A pénzügyekről is van számos adat, amelyek során már akkor is sok szerepe volt a sónak. Voltak budai és pesti sókamaraispánok, voltak budai polgárok, akiknek sóárusitási joguk volt Kassán, végül pedig a király is sóval fizette az adósságát.

A Mária Magdolna templom plébánosa.

Az uj adatok közül a legtöbb a vallási életre vonatkozik. Az apácák leveleiből kiderül például, hogy Erzsébet királyné pápai engedéllyel meglátogathatja az óbudai Klarisszák kolostorát, de még neki sem volt szabad ott megszállania, sőt étkeznie sem. A lakosság rendkivül vallásos, rengeteg vallásos alapitványt tesznek kolostoroknak, templomoknak, előkelő urak és urnők diszruhájukat egyházi ruhák készitése céljából a templomokra hagyják, nagy divatban van a templomokban való temetkezés. Jó dolga volt például a Mária Magdolna templom plébánosának, akinek a szabó-céh minden egyes tagja husvétkor 12 zsemlyét, 2 pint bort, 1 bárányt, Urnapkor 12 zsemlyét, 2 pint bort és 4 csirkét, karácsonykor 12 zsemlyét, 2 pint bort és 1 nyulat ajándékozott.

Kölcsön a királynak.

A királyi udvar életére is akad nehány adat. Zsigmond királynak még vizhordója van, Mátyás király azonban a várban kutat, vagy a felhasznált ólom mennyisége után itélve, valami kezdetleges vizvezetéket épittet. Kassa városa a királynénak 1493-ban 1500 kősót ad kölcsön. Losonci Zoltán budai prépost 1505-ben Anna királyné bizalmas titkára és tanácsadója lesz. A győri káptalan a királynénak 1524-ben egy 34 forintos kupát küld ajándékba, 1528-ban pedig a királynak 400 forintot ad kölcsön.

Üzérkedés a Népszálló cukrával

A katonai rendőrség lefoglalta a VI. kerületi Népszálló cukrát — Rejtélyes szállitmány a Bethlen-utcában — Ki a bűnös?

A főváros beavatott köreiben napok óta csunya botrányról suttognak. Arról van szó, hogy a VI. kerületi Népszálló részére már régebben kiutalt cukrot *Klein* Dávid üveges, a főváros szállitója szerezte meg, aki *a szállitmány igazolványait már tovább is adta.* Egyszóval megkezdődött az üzérkedés a Népszálló szegény emberei részére kiutalt cukorral. Az egész botrányt a katonai rendőrség leplezte le és éberségével megakadályozta, hogy a Népszálló cukra a lánckereskedelem ingoványába zuhanjon, amelynek kiinduló pontja a *tizenkét koronás kilónkénti ár lett volna.* Most, hogy az egész manipulációt csirájában elfojtották, szinte lehetetlen elképzelni, hogy a minden ellenőrzés alól felszabadult cukorral, a mai viszonyok között, milyen hajmeresztő árdrágitást idéztek volna elő. A katonai rendőrség a vonatkozó iratokat és a nyomozás adatait már beterjesztette a katonai törvényszéknek. Ott fognak törvényt ülni a bünösök felett, de a főváros sem nézheti tétlenül a történteket. A fővárosnak nemcsak a tényleges bünösöket kell sujtani, hanem azokat is, akiknek könnyelmüsége lehetővé tudta tenni a botrányt.

A Bethlen-utca titokzatos kocsija.

A nyolcadik kerületi katonai rendőrséget figyelmeztették, hogy a Bethlen-utcában nagy visszaélést leplezhet le. A katonai rendőrség tudomására hozták, hogy *Hock* László, az Aréna-uton levő Népszálló igazgatója, a Cukorközpontból nagymennyiségü cukrot kapott a *Népszálló szegény emberei számára,* az igazgató azonban a cukrot nem a Népszálló nyomorultjainak juttatta, hanem átadta *Klein* Dávid üvegesnek. Klein Dávid nem egyszerü üveges, hanem nagy vagyonu ember, a főváros régi szállitója és befolyásos ember a városházán. A följelentés még azt is elárulta, hogy *az üveges tovább fogja adni az árut,* sőt annyira jól volt informálva, hogy pontos árról is tudott. *Tizenkét korona lett volna az eladási ár,* amely elég szép haszonnak igérkezett az üveges számára.

A katonai rendőrség nem tétovázott sokat. *Polacsek* főhadnagy vezetésével épen akkor ütöttek rajta a szállitmányon, amikor azt le akarták rakni és *a cukrot lefoglalták.* A kocsis első ijedelmében mindent bevallott és ez a beismerő vallomás elég volt a katonai rendőröknek. Polacsek főhadnagy jelentést tett *Alszeghy* ezredesnek, a katonai rendőrség parancsnokának, aki az iratokat beterjesztette a főváros közjótékonysági ügyosztályához.

Tilos a fölvilágositás.

A katonai rendőrség mesterien végezte el a dolgát és — hallgatott. Ezt a helyzetet igyekeztek kihasználni a városházán és megpróbálták az egész dolgot elsimitani. Senki sem árult el a botrányos ügyről semmit sem, mindenki hallgatott, sőt még az illetékeseknek a hangját is sikerült elnémitani.

Mindenekelőtt Polacsek főhadnagyot keresték fel, hogy tőle, mint aki az egész vizsgálatot vezette, felvilágositást kérjünk.

Amikor a főhadnagy meghallotta, hogy miről van szó, igy felelt:

— A legnagyobb sajnálatomra *erről a dologról nem adhatok felvilágositást.* Tessék *Alszeghy* ezredes urhoz fordulni, aki egyedül nyilatkozhatik ebben az ügyben. Csak még azt jegyzem meg, hogy igen érdekes eset volt.

Elmentünk Alszeghy ezredes urhoz, de a méltóságos ur sem volt bőbeszédübb.

— Az eset a vizsgálat stádiumában van! — mondotta és kitért a felvilágositás elől. — *Az iratok különben a fővárosnál vannak.*

— Ott — vetettük közbe — azt beszélik, hogy a katonai rendőrséget beugratták és az egész csak felültetés!

Ez már nem tetszett Alszeghy ezredesnek, aki nem ok nélkül büszke a katonai rendőrség érdemeire.

— Mondja meg az uraknak, akik önt informálták — felelt egy kissé haragosan, — hogy a *katonai rendőrség nem tévedett,* még akkor sem, ha *fővárosi szállitók, vagy más magas állásu urak a ludasok.* A katonai rendőrség nem szokott tévedni!

Az ezredes ur azonban ennél többet már igazán nem akart elárulni.

— Már nem is emlékszem pontosan a dologra, — mondotta — az iratok a fővárosnál fekszenek.

A főváros vizsgálata — eredménytelen.

Ezekután csak a fővároshoz fordulhattunk. A kilencedik ügyosztályhoz tartozik a dolog, ahol Lieber Endre dr. tanácsjegyző, a közjótékonysági ügyosztály helyettes vezetője a következő felvilágositást adta:

— Tény az, — mondotta a tanácsjegyző — hogy *a katonai rendőrség átküldötte nekem az iratokat* és engem főleg az érdekelt, hogy a főváros embereit mennyiben terheli bün vagy mulasztás ebben a dologban. *Azonnal vizsgálatot inditottam a Népszálló vezetősége ellen.* A Népszálló vezetősége tagadja a dolgot és erre az egész Népszálló adminisztrációját átvizsgáltam. A Népszálló vezetősége ellen inditott vizsgálat *meddő maradt.* Mivel a vezető ellen semmi gyanu nem merült fel, meghagytam állásában és tovább vezeti az ügyeket. A vizsgálatnál kétségtelenül kiderült, hogy a Népszálló vezetője a város régi szállitójának adta at a cukorjegyeket kiváltás céljából. *A jegyeket Klein tovább adta.* Én nem akarok ebben az ügyben megállapitani, de ha valaki bünös lehet, ugy az *Klein szállitó, aki már a cukorjegyeket másnak át is adta.* Még nem látok tisztán ebben a bonyolult ügyben és ezért visszaküldöm az iratokat a katonai rendőrségnek, hogy a nyomozást folytassák.

Klein Dávid nem található.

Klein Dávid üveges, fővárosi szállitó urral is szerettünk volna beszélni, de több izben hiába kerestük. Egyszer estére igérték a lehetőséget, máskor reggelre, hogy beszélhessünk vele. Később már csak a közvetitést ajánlották fel, mert egész nap nincsen a városban. Igy tehát Klein védekezését nem adhatjuk elő.

Mit mondanak a Népszállóban?

A cukor-botrány képe nem lenne teljes, ha a Népszálló védekezése iránt nem érdeklődtünk volna. Hock László igazgató éppen a katonai ügyészségen járt és igy helyettese nyilatkozott:

— Nevetséges félreértés az egész, amely *már el is intéződött.* A Népszálló a cukorközponttól árut kapott és megbizta a Klein céget, a főváros régi szállitóját, hogy a cukrot hozza el. Klein el is ment érte és *a félreértés következtében a katonai rendőrség utközben lefoglalta.* A kilencedik ügyosztály már intézkedett, hogy az árut a lefoglalás alól oldják fel.

Mindenesetre meg kell állapitani, hogy ez a magyarázat egy kissé ellentmondani látszik Lieber tanácsjegyző nyilatkozatának.

Hock László nyilatkozata.

Végre Hock Lászlót, a Népszálló igazgatóját is sikerült megtalálnunk, aki a történteket igy ismertette:

— A Cukorközpont kiutalta a cukrot és én szállitó után néztem. Az eddigi szállitókkal sok baj volt, mert minden szállitmányból ládánkint 15—20 kiló hiányzott. Épp az irodámban volt Klein Dávid üveges, aki ugy nekem, mint valamennyi fővárosi üzemnek dolgozik. *Ő vállalkozott arra,* hogy a maximális áron elfuvarozza nekem az árut. Azt mondta, hogy *van egy meg-*

bizható embere, aki erre készségesen vállalkozik. Ajánlkozását az irodámban többen hallották. Erre bejelentettem az esetet a tanácsnak és megkaptam a felhatalmazást arra, hogy Kleinnak adjam ki a szállitást. Hétfőn kellett volna a cukrot megkapni, de nem kaptam kézhez. Klein szerdára igérte. Szerdán állitólag az emberének *valami katonai ügye volt* és erre a szállitás péntekre maradt. A központ ugyanis csak hétfőn, szerdán és pénteken adja ki a cukrot. *Péntek ismét eredménytelenül mult el,* mert a Klein embere a sok jelentkező miatt nem kaphatta meg a szállitmányt. Ekkor kijelentettem Kleinnak, hogy *intézkedjék, mert a cukrot hétfőn már nem tudom nélkülözni.* Vasárnap, hétfőn nem voltam Pesten, amikor visszatértem, jelentkezett nálam Klein és elmondotta, hogy a *cukrot a VIII. kerületi katonai rendőrség lefoglalta.* Erre jelentést tettem az esetről a felettes hatóságomnak és a Cukorközpontnak azzal, hogy igényt tartok a cukorra. Ezután kiszállt egy bizottság a Népszállóban és vizsgálatot tartottak. Mindent lemértek és rendben találtak. Engem is megidéztek a katonai ügyészségre, *ahol Klein fogva van, de nekem semmi felvilágositást sem adtak.*

— Bünösnek tartja Klein Dávidot? — kérdeztük.

— Én magam sem látok az ügyben tisztán — volt a felelet. — Klein dusgazdag ember, a főváros és az állam szállitója és igy nem tudom feltételezni róla, hogy ilyen piszkos ügyben részt venne. Ha történt visszaélés, én ártatlan vagyok és ezért nem is érdeklődöm tovább a dolog iránt.

Ennyit mondott el Hock László a Népszálló cukoriáról. (K. P.)

Megváltoztatják a mozitörvénytervezetet

A kormány megnyugtatta az érdekelteket

Az a törvényjavaslat, amely most fekszik a képviselőház asztalán és amelynek célja a mozgóképszinházak községesitése, érthető felzudulást keltett a mozgótulajdonosok és filmgyárosok körében. A jogfosztásnak olyan fokát látták a kormány elhatározásában, amelyre eddig még szinte példa sem adódott. Szinte napok alatt megszerveztek azután egy országos gyülést, amely erőteljesen tiltakozott a kormány tervbevett intézkedései ellen. Következett azután a Szterényi József kereskedelmi miniszternél való tisztelgés, amelynek meg volt az az eredménye, hogy a miniszter teljes jóindulatát biztositotta. Hogy a kormány milyen fontosnak tartja a kérdést, azt semmi sem bizonyitja jobban, minthogy Wekerle Sándor miniszterelnök, amikor égetően fontos kérdéseket kellett elintéznie, tudott másfélórányi időt szakitani a filmgyárosokkal és mozitulajdonosokkal való tárgyalásra.

A Fővárosi Hirlap értesülése szerint a mozgótulajdonosok eddigi, tiszteletreméltó agilitással vezetett mozgalmának máris megvannak a maga jelentős eredményei. Ugy tudjuk ugyanis, hogy a kormány hajlandó a benyujtott törvényjavaslat módositására és pedig olyan formában, amely valószinüleg ki fogja elégiteni a mozitulajdonosokat is. A terv szerint a törvényjavaslatban előirt két esztendős határidő alatt nem adnak ki egyetlen engedélyt sem, a két esztendő letelte után pedig csak a községek kaphatnak mozgóképszinház nyitására jogot. Megtartják ellenben szerzett jogaikat azok, akik azokkal már a törvény jogerőre emelkedése előtt rendelkeztek, ennek fejében azonban nagyobb mértékben fognak a vigalmi-adó emelésének formájában hozzájárulni a városok jövedelmének szaporitásához.

A megoldás igy megnyugtatónak látszik és valószinü, hogy ez legközelebb már valóságként fog jelentkezni. Megkérdeztük

Feleki Béla dr.

fővárosi bizottsági tagot, mi a véleménye a Ház előtt felvő törvényjavaslatról. Feleki dr. természetesen legfőbb szempontnak a főváros érdekét tekinti, amelynek nagy szüksége van minden jövedelemre, amely a háztartási mérleg megjavitását eredményezheti.

— Kétségtelen — mondta *Feleki* dr., — hogy a mozik községesitéséről szóló törvényjavaslat az erőszakot jelenti, de vannak esetek, amikor kérdéseket erőszak nélkül elintézni nem lehet. A főváros szempontjából a törvényjavaslat intézkedése igen jelentős jövedelem-szaporulatot hoz, amire a mai helyzetben nagy szükség van. Hogy összegben kifejezve ez mit jelent, ma még nincsen megállapitva. Kétségtelen azonban, hogy Temesvár városa járt el annak idején a leghelyesebben, amennyiben ott elejétől kezdve minden mozi a város tulajdona volt és ma is az. Temesvárnak ez az eljárása igen tetemes jövedelmet biztositott, amellett pedig nem kell majd a törvény intézkedéseit végrehajtani, amellyel szemben az érdekelteknek másutt az lesz majd az érzésük, hogy jogfosztás történt. Ez azonban nem az első eset, mert ugyanez történt a reáljogu gyógyszertáraknál, valamint a bormélymühelyek ugynevezett officiáinak elvételénél.

Érdeklődtünk

Décsi Mórnál,

a Mozgóképotthon igazgatójánál, a Kinematografusok országos egyesületének elnökénél a mozitulajdonosok mozgalmának ujabb fejleményei iránt is?

— A mi mozgalmunk — mondta *Décsi* igazgató — egyelőre kimerült a nagygyülésünkben és azokban a memorandumokban, amelyeket *Wekerle* Sándor miniszterelnök, illetve *Szterényi* József kereskedelmi miniszter urnak nyujtottunk át. A miniszterelnök ur őexcellenciája már tárgyalt a filmgyárosokkal és valószinüleg velünk is tárgyalni fog, mihelyt arra ideje kinálkozik. Addig természetesen mi *semmit* sem tehetünk.

A mozisok különben a törvényjavaslatból azt látják, hogy a miniszterelnököt a javaslat megalkotásánál az az elv vezérelte, hogy a már megszerzett jogok sérelme nélkül részesitse a községeket, általában a municipiumokat bizonyos jövedelemben. Ezért a mozisok azt kérik, hogy mondja ki a törvényjavaslat: minden mozgóképszinház iparengedély váltására, cégének törvényszéki bejegyzésére, rendes üzleti könyvek vezetésére, mérleg készitésére köteles, másrészről pedig a jelenlegi vigalmi-adó és egyéb közterheken felül az engedélyezés dija cimén a községek a mozgóképszinházak jövedelmének egy meghatározandó és annak változásával arányos mértékben részesitsé legyenek.

Ha a mozisok ezt elérik, akkor meg lesznek elégedve, viszont a községek is jelentős uj jövedelmekhez fognak jutni.

Mindent — a gyermekért

Ingyen telket, több százezer koronás kórházépitést, barakkot és szubvenciót kér „A gyermekért" egyesület a fővárostól

Bárczy István igen okosan gondolta el azt, hogy a társadalmi jótékonyságot nem szabad magára hagyni, hogy a hatóság kezének közre kell játszani, hogy — nyilván ez volt a gondolatnak végső konzekvenciája, — amit lehet és mihelyt lehet, ki kell venni a társadalmi akció kezéből, amelynek bizony bőségesen vannak kinövései. Nem mondunk vele ujat és sértőt, a társadalmi akciók igen nagy részben az olcsó reklam elvén épülnek fel és igen nagy részben ezeknek az akcióknak igazi mozgatója a hiuság. Egyiket sem lehet valami tulságosan erkölcsi alapnak nevezni és éppen azért örömmel kellett venni, amikor a Népjóléti Központ megalakult, amelynek keretében még mindig megtalálhatja érvényesülését az emberi hiuság, a hatósági kés azonban gondosan lenyesegeti a vad hajtásokat.

Az olcsó jótékonyságból meritendő népszerüségnek iskolapéldája az, amelyet hónapok óta alkalmuk van a főváros vezető köreinek szemlélni és amelyet egy „A gyermekért" cimet viselő egyesület igyekszik megszerezni. Kétségtelen, hogy azok az előttünk ismeretlen urak és hölgyek, akik az egyesületet megalapitották, telve voltak jóindulattal, de annál kevesebb pénzzel rendelkeztek. Ugy gondolkoztak tehát, hogy adjon mindent a főváros, hozzon meg az minden áldozatot, majd ők megelégszenek a gondolat felvetésének dicsőségével és az uj intézmény dirigálásában rejlő szórakozással.

Éppen ez az azonban, amit a fővárosnak nem szabad többé engednie. Akinek jótékony célra szánt fillérei vannak, adja oda a fővárosnak, amely évenkint milliókat költ amugy is népjóléti célokra, aki pedig munkáját akarja a nép, a betegek, a gyermekek, a nyomorultak érdekében áldozni, annak a társadalmi mentés legszebb területeit tudja rendelkezésére bocsátani Csergő Hugó dr., a Népjóléti Központ igazgatója.

A városházán most fogják tárgyalás alá venni ennek A gyermekért cimü egyesületnek a kérelmét, reméljük és ugy is tudjuk, a legnagyobb határozottsággal fogják azt elutasitani. Magáról az egyesületről, amely a Budapesti Közjótékonyság Évkönyvében sem szerepel, mindössze annyit tudunk, hogy „Országos gyermekegészségügyi társaság"-nak nevezi magát és elnöke az agilitásáról ismert Lukács György v. b. t. t., Lukács György volt az, aki ebben az ügyben a városházán eljárt és az ő intelligenciája meg fogja érteni, hogy a főváros a szociális intézményeket a maga kezében akarja tudni és nem lehetséges az, hogy telket adjon egy kórházhoz, felépitse magát a kórházat és amikor az már teljesen elkészült, akkor odaadja egy jótékony egyesületnek. Ha a főváros ezt megtenné, minden szemrehányást és minden kritikát megérdemelne.

A társaság telket és barakképület felállitását kéri. A telket egyenesen ki is jelöli. Azt mondja, hogy neki arra a telekre van szüksége, amely a Váci-ut és a Palotai-ut keresztezésénél, tehát a most negyedfélmilliós hiteltullépéssel épülő Madarász-utcai csecsemőkórház közvetlen szomszédságában fekszik. A telket ingyen kérik, de ezzel nem elégesznek meg, hanem azt is kivánják, hogy adjon a főváros egy 10—12 tantermes, transportábilis barakkiskolát, amelyet ők kórházzá alakitanának át.

Egyszóval ez azt jelentené, hogy adjon a főváros egy mindenesetre nagyértékü telket ingyen és épittessen egy barakkiskolát, amely a XIII. ügyosztály számitásai szerint csekély 700,000 koronába kerülne. Mindezekre ráadásul talán még szubvenciót is kellene adni a fővárosnak, sőt az államnak is és végül még a kórházat berendezni is jutányos áron bizonyosan a Müszerüzemnk kellene, amely ma egyedül képes erre az egész országban.

Igy állván a dolgok, a főváros előtt igen természetesen csak az az egy ut áll, hogy azt válaszolja:

— Ezeknek az áldozatoknak az árán a magam számára fogom felállitani a gyermekkórházat.

És ez is fog történni.

KRISZTUS
Passiójáték II. részben 9 képben. Irta: Fuchs György. Forditotta: Váradi Antal.
A magyar bemutató előadás — Berlint, Bécset és Münchent megelőzve —
Városi Szinházban.
Rendező: Iványi Jenő, a kart vezényli: Noseda Károly, a zenekart: Fricsay Richárd.
500 némaszereplő, 100 tagu zenekar, 100 tagu énekkar.
Rendezi a Hadsegélyző Hivatal javára a berlini Hadipassiójáték szindikátusának megbizásából Incze Sándor a Szinházi Élet szerkesztője.
Bemutató előadás 1918. jul. 1-én a Városi Szinházban. — Jegyek a julius 1—10-ig terjedő előadásokra a Városi Szinházban és az összes jegyirodákban.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este ½8 órakor
Szenzációs
uj juliusi műsor.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 4-én d. u. ½4 órakor } teljes esti műsor
Szombaton 6-án d. u. ½5 „ } félhelyárakkal.
Vasárnap 7-én d. u. ½4 órakor nagy előadás.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30. Telefon: József 1—48. szám.

Bécs nem irigykedik ránk

Weisskirchner harca a Duna-Odera csatornáér

A bécsi községtanács 1916. áprilisában hozta meg azt a nevezetes határozatát, amely Magyarországon meglehetősen erős hangulatot váltott ki és amely szerint a községtanács a Duna—Odera-csatornának mielőbb való megalkotását kívánja. A magyarországi szakkörökben mindenki tisztában volt vele, hogy e mögött a követelés mögött a magyar érdekek keresztezésének szándéka rejlik. Ráduplázott erre — amint most *Rotter* községtanácsos interpellációjában olvassuk — a „fényes sikerü" Wasserstrassentag, amely az egységes osztrák viziuthálózat és ugyancsak a Duna—Odera-csatorna gyors kiépitését követelte. Azóta azonban ebben az irányban semmi sem történt. Legutóbb aztán a községtanácsban ujból erőteljes hangok emelkedtek a kormány tétlensége miatt. A már emlitett *Rotter* községtanácsos ugyanis interpellációt intézett *Weisskirchner* polgármesterhez. Az interpelláló elmondta, hogy ugy a községtanács, mint a Wasserstrassentag határozatát a kormány elé terjesztették, de mindezideig *teljesen ismeretlen, hogy a kormány milyen álláspontot foglal el a viziutak kérdésében.* A szóló keserüen felpanaszolta még, hogy ugyanakkor, amikor a bajor kormány teljesen elkészült már a Duna—Majna-csatorna terveivel, valamint a felső Duna szabályozásának kérdésével, az osztrák kormány éppenséggel nem látszik foglalkozni a Duna—Odera-csatornával. Nagyon fájdalmas ez a bécsieknek, mert a Duna—Majna-csatornában a magyar és bajor érdekek érvényesülését látja, amelylyel szemben az osztrák érdekeket a Duna-Odera-csatorna képviselné. *Weisskirchner* röviden, de keserüen válaszolt:

— Mindenekelőtt sajnálattal kell megállapitanom, hogy az osztrák hajózás barátainak minden fáradozása *eddig sikertelen maradt.* A községtanács és a Wasserstrassentag határozataira, valamint arra a számos emlékiratra, amelyet ebben a kérdésben a kormány elé juttattam, eddig *semminemü választ nem kaptunk* és *a kivánt célhoz egyetlen lepéssel sem jutottunk közelebb.*

— Valóban irigység tölt el bennünket, amikor látjuk, hogy a Duna—Majna-csatorna előmunkálatai milyen hatalmas arányokban indultak meg. Mi őszintén kivánjuk a bajoroknak, hogy sikerüljön megvalósitani a régóta kivánt nagy viziutat a Rajna és a Duna között, annál is inkább, mert attól mi is a dunai forgalom fejlődését reméljük; de az osztrák közgazdaság érdekében a legteljesebb elhatározottsággal ki kell tartanunk a Duna—Odera-csatorna megvalósitása mellett, mert *az Ausztria, de még inkább Bécs számára életszükséglet.*

— Nagyon sajnálatos, hogy az osztrák kormány a viziutak kérdésében nem mutat olyan energiát, mint a bajor kormány. Nekünk tehát ujból követelnünk kell, hogy a kormány ebben az irányban teljesitse kötelességét. Én ujból a kormányhoz fogok fordulni, hogy hozza nyilvánosságra az osztrák viziutak kérdésében, de különösen a Duna—Odera-csatorna megépitése kérdésében elfoglalt álláspontját.

Igy szólott *Weisskirchner* és már másnap tisztelgett is *Homann* közmunka-miniszternél, aki azonban azt jelentette ki, hogy a csatorna építéséhez szükséges anyag ebben a pillanatban nem áll rendelkezésre. Igy a legkomolyabb kilátások vannak arra, hogy a bécsi községtanács a legközelebbi időben már hevesebb offenzivát kezd a kormány ellen. Sajnos, ismét azt kell látnunk, hogy Bécset egészen nyugodtan hagyja az, ami Magyarországon és Budapesten a Duna körül történik, csak az fáj nekik, amit a bajorok csinálnak. Ennek a szomorú ténynek igen egyszerü a magyarázata és pedig az, hogy nálunk *semmi sem történik.*

Most jelent meg
Fodor Oszkár szerkesztésében a
Budapesti Tőzsde-Almanach IX. évfolyamu kötete.
Tartalmaz minden tőzsdére vonatkozó tudnivalót, teljes compasst ad a tőzsdei értékpapirokról.
Ára 12 korona.
Megrendelhető a Budapesti Tőzsde-Almanach kiadóhivatalában (Budapest, V., Vécsey-utca 5.)

Események

Lapunk mult heti száma a tömegsztrájk miatt nem jelenhetett meg.

Kitelepitik a budapesti hadigondozó intézményeket. A főváros már régóta fájdalommal látja, hogy az iskolákat nem tudja felszabaditani a katonai szolgálat alól és amellett a bérházak közül is igen sokat foglal le a katonaság a hadigondozás céljaira. Ahány polgármesteri nyilatkozatot hallottunk az utóbbi időben, ahány bizottsági ülés volt, ahány tanácsnoki interju jelent meg, annyi méltatlankodás amiatt, hogy a kultura és a lakások céljaira szolgáló épületeket nem tudják visszaadni rendeltetésüknek. Most azután a kormány köréből indult meg ebben az irányban sikerrel kecsegtető akció. Legutóbb *Wekerle* Sándor miniszterelnök több mint 200,000 négyszögméternyi beépitett területü barakkot szerzett meg a keleti fronton. A brakkok bontását és szállitását máris megkezdték. Ezekből fognak majd kitelni azok az épületek, amelyekbe a hadigondozó intézményeket ki lehet majd telepiteni. Azonkivül a kormány ugyancsak a keleti fronton mintegy 10,000 köbméter anyagot vett, amelyekből a budapesti népszállók barakképületeit kivánja felépittetni. Egyszóval megvan a remény arra, hogy legközelebb felszabadulnak az iskoláink és amellett a népszállók épitéséhez is rövidesen rendelkezésre fog állani a szükséges anyag.

A dusgazdag Reich. A legutóbbi közgyülésen a lakásépités kérdése is napirenden volt, de nem okozott nagyobb zavart. Wildner tanácsnok referált, a polgármester pedig bejelentette azt a fontos eseményt, hogy a kislakások épitését a kormány vállalta magára. Ha a kormány vállalta, akkor nekünk semmi közünk hozzá — gondolták a város atyjai — és szótlanul napirendre tértek a század egyik legfontosabb kérdése fölött.

Azaz, hogy akadt mégis valaki, aki felszólalt. Ullmann Gyula mondott nagyon okos és nagyon megszivlelendő beszédet, amelyben azt kivánta, hogy a kormány mellett a főváros is folytassa párhuzamosan a lakásépitési akciót, mert az a tizezer kislakás, amit az állam akar felépiteni, nem lehet elegendő, amikor legalább 25.000 lakásra van szükség. Egyben pedig a fővárosnak meg kell találnia annak a módját is, hogy a magánépitkezést tevékenységre serkentse. Beszámolt németországi tanulmányutjáról is, amely alatt a háborus lakásépitkezést tekintette meg. Értékes előadásában azonban a német birodalmat röviden a Reichnak mondotta.

— A Reich erre a célra százmilliót áldoz...

— A Reich kétszáz milliót fektet be...

És mindig a Reich adta a százmilliókat, amit az utolsó padsorokban igen boldogan hallgatott Klopfer Jakab városatya ur, aki Ullmann beszédének végeztével ünnepélyesen kelt föl és azt mondta a szomszédjának:

— Nem is tudtam, hogy az én vőm ilyen nagy ur, hogy százmilliók fölött igy rendelkezik.

Klopfer ur ugyanis boldog apósa Reich Samunak, a fővárosi élelmiszerüzem igazgatójának.

A visszacsempészett cégtáblák. A budapesti üzletek cégtábláiról a háboru első lehelletére eltüntek az angol, francia, szerb és egyéb entente nyelvü feliratok. Leragasztották, levakarták, egyszóval eltüntették őket, ha nem is örök időkre, de mindenesetre addig, amig a háborus hangulat erősebb hullámokat vetett. Most aztán csendesebben vernek a szivek és a beragasztások is eltüntek. Vigasztalódjunk azonban, mert nemcsak Budapesten csempésződtek vissza az ellenséges nyelvü feliratok, hanem Bécsben is. A bécsi községtanács legutóbbi ülésén szóvátette ezt a helyzetet az egyik községtanácsos. Weiskirchner polgármester sietve válaszolt és kijelentette, hogy ma nem tud a dolgon segiteni, mert az ipartörvény nem ad módot a megtorlásra. Ellenben most készül az ipartörvény egy uj novellája, amelynek megalkotásánál a polgármester kivánni fogja, hogy a cimtáblákon kizárólag németnyelvü feliratok alkalmazását engedjék csak meg. Bécs ismét példát ad valamiben Budapestnek és pedig ezuttal olyasvalamiből, amiben mindenkor Budapest vezetett: — a sovinizmusból.

Szabadságon. Dr. Berczel Jenő tanácsnok, a városgazdasági ügyosztály vezetője julius 1-én kezdte meg négy hetes szabadságát. Távollétében az ügyosztályt Bucsánszky Bertalan tanácsjegyző vezeti.

Évadzáró közgyülés. A törvényhatóság legközelebbi közgyülése e hó 10-én, a városházi évad utolsó közgyülését pedig e hó 17-én tartja meg. Aztán két hónapos nyári szünidő következik és elszélednek a városatyák, hogy a köz érdekében kifejtett mérsékelt munkásságuk fáradalmait kipihenjék. A villamos vasutak megváltása, illetve a tarifa-revizió a szünidő előtti közgyülések napirendjén előreláthatólag már nem fog szerepelni.

A renitens Guttmannék. A szénkereskedőknél vásárolt szenet bizonyos határig a szénkereskedő egyszersmind maximális fuvar mellett köteles haza is szállitani. Ezt a rendelkezést a szénkereskedők be is tartják, egyedül a *Guttmann Testvérek* bécsi cég budapesti telepének vezetősége szegül ellen *Vázsonyi* Jenő szénkormánybiztos rendeletének. Számos ilyen eset jutott tudomására *Vita* Emil dr. tanácsnoknak, a közgazdasági ügyosztály vezetőjének, aki erre erélyesen felszólitotta a céget, hogy teljesitse kötelességét. A cég azzal válaszolt, hogy neki nincsenek lovai és szekerei. Vita tanácsnok azonban ez ellen is tudott orvosságot. Kijelentette, hogy kész örömmel bocsát Guttmannék rendelkezésére katona fuvarokat, amelyek eddig is közmegelégedésre szállitották házhoz a szenet. Guttmannék azonban, ugy látszik, még mindig nem akarják beadni a derekukat, mert ujabban ismét vannak ellenük panaszok. Ugy tudjuk, ezek után *Vita* tanácsnok kénytelen lesz a renitens bécsi cég ellen a legerélyesebb eszközökkel fellépni.

Kinevezések a városi vasutnál. A *Budapesti Villamos Városi Vasut* igazgatósága legutóbb tartott ülésében dr. *Lengyel* Endre jogtanácsost az igazgatóhelyettesi, dr. *Dáni* Mihály ügyészt a jogtanácsosi, *Medek* Béla főmérnököt és *Dörfler* Nándor műhelyfőnököt a müszaki tanácsosi, továbbá *Faltysz* Hugó, *Faragó* Miksa és *Schissel* Antal felügyelőket a főfelügyelői cimmel ruházta fel.

Megnyilik az Andrássy-uti kabaré. A kabarék szülőanyja, az Andrássy-uti pincéből kiformált intim, kedves szinházi helyiség ismét visszatér régi szerelméhez: a szinpadhoz. Ugy látszik, nemcsak a szinésznőkre, de a lokalitásokra is áll az a törvény, hogy nem tudnak sokáig hütlenek maradni az egyszer megkóstolt müvészethez. A rendőrség egykor kimondta, hogy a Modern Szinpad helyisége tüzveszélyes, most azonban a belügyminiszter ismét megadta az engedélyt, hogy Bárdos Artur, a Belvárosi Szinház igazgatója kabaré-előadások számára ujra megnyithassa a Modern Szinpadot. A népszerü és komoly müvészetre törekvő Bárdos Arturnak tehát ezentul két szinháza lesz, ami a mulatni vágyó budapesti közönségnek mindenesetre nagy örömére fog szolgálni.

Kitüntetés. A király Bartha Albert vezérkari testületbeli alezredesnek az ellenséggel szemben tanusitott kiváló szolgálatai elismeréséül a hadiékitményes Lipót-rendet adományozta. Bartha alezredes hosszu ideig volt Böhm Ermolli hadseregének szállásmestere. Mint ilyen a galiciai és kárpáti offenziva alatt figyelemreméltó szolgálatokat tett, később József főherceg parancsnoksága alatt álló erdélyi hadsereghez került. Harctéri beosztása mellett még volt ideje azzal is törődni, hogy a Margitszigeten az ő tervei szerint létesitett hadikiállitás nagy adminisztrációs munkáját is dirigálja.

Hadikölcsönbiztositás. Mielőtt ilyent köt, kérjen a Trieszti Általános Biztositótól (Budapest, V. Dorottya-utca 10.) tájékoztatót. Célszerü ujitások! Egyszerü hadikölcsönéletbiztositás, vagy balesetbiztositással kapcsolatos hadikölcsönéletbiztositás is köthető.

A Fasor Kabarében a fényes sikert aratott juliusi müsor keretében nem kisebb irodalmi nagyságok szerepelnek, mint Herczeg Ferenc, Lengyel Menyhért, Emőd Tamás és Gábor Andor. A fellépő müvészek és müvésznők közül nagy és kitünő szerepeket játszanak: Rainai Gábor, a Nemzeti Szinház, Kertész Dezső, a Vigszinház tagjai, mint vendégek, Sz. Szőllősi Rózsi, Szász Ilona, a Fasor Kabaré uj tagjai, valamint a régi kitünő és bevált gárdából Békeffy László, Jákó Amália, Bársony István, Ürmössy Anikó jutottak kitünő szólókhoz, illetőleg nagyszerü szerepekhez.

A Henry-aréna juliusi müsora a legkiválóbb attrakciókat hozta. Kitünnek: Adonis, Jackson, Roberti, Mizzi Braun és a Hias testvérek.

Krisztus. (Passziójáték a Városi Szinházban.) Julius elsején óriási hatással mutatták be a Városi Szinházban a Krisztus passziójátékot, melynél nagyobbszabásu drámai alkotás még nem került szinpadra. Ötven magánszereplő, 500 szereplő, 200-tagu ének- és zenekar vesznek részt az előadásban, melyet Iványi Jenő rendez. A Krisztus első előadása ez, melyet nyomon követ a darab berlini és bécsi bemutatása. Berlinben

külön szindikátus alakult, ennek fölkérésére rendeli a Hadsegélyző Hivatal javára Incze Sándor, a Színházi Élet szerkesztője a pesti előadásokat. Jegyek a Városi Színházban és az összes jegyirodákban.

A Beketow-cirkusz juliusi pompás műsora állandóan zsufolt házakat vonz. Beketow igazgató programmiát a legjavából állitotta össze és nem csoda, ha ezt a törekvést a közönség osztatlan tetszése kiséri.

A TŐKE

...

Anarchia a Dohányjövedéknél

Az elsülyesztett trafikáru

Budapesten mindinkább érezhetővé válik a dohányinség. Szivar, cigaretta maholnap alig kapható és ami forgalomba kerül, azt a fogyasztó — rendesen kéz alatt — dupla áron kénytelen megfizetni. A mostani dohányhiány miatt a *Magyar királyi dohányjövedék* vezetősége ellen tömérdek panaszt hallunk és tegyük hozzá rögtön: nem ok nélkül, mert a dohányforgalomban tapasztalható anarchikus állapotokat tulajdonképpen a Dohányjövedék tehetetlen vezetősége teremtette meg. Valahányszor *Haracsek* László és dr. *Vangel* Károly miniszteri tanácsosok, a Magyar királyi dohányjövedék vezetői ellen támadások hangzanak el, mindannyiszor azzal védekeznek, hogy a dohánytermelés csökkent és ami gyártmány forgalomba kerül, azt elsősorban a hadsereg veszi igénybe. Hogy Haracsek és dr. Vangel miniszteri tanácsosok okoskodása — mert hisz másnak ezt a kifogást nem is lehet nevezni — mennyire nem helytálló, az legjobban dr. *Czajlik* László budapesti pénzügyigazgató kimutatásából tünik ki. Dr. Czajlik miniszteri tanácsos, pénzügyigazgató összeállitása szerint a Magyar királyi dohányjövedék például 1916-ban több dohányárut gyártott, mint a háborut megelőző 1913-as évben és dacára annak, hogy a hadsereget a mostani gyártásból látják el, oly nagy dohányböség uralkodik, hogy Magyarország minden dohányos emberére több cigarettának és szivarnak kellene jutni, mint a béke éveiben. A dohányjövedék ugyanis éppen tiz százalékkal gyártott többet, mint az utolsó békeévben. Nevezetesen 1913-ban 140,000, 1916-ban 134,000 métermázsa pipadohányt, 1913-ban 51,000 1916-ban 52,000 métermázsa cigarettadohányt, 1913-ban 2300 millió, 1916-ban pedig 2700 millió cigarettát adtak át a forgalomnak.

Önkéntelenül is fölmerül tehát a kérdés, hogy miért van mégis dohányinség? Hogy tényleg ilyen nyomoruságos helyzettel kell számolnunk, ez kizárólag Haracsek László és dr. Vangel Károly miniszteri tanácsosok büne és kell, hogy a pénzügyi kormány észrevegye azokat a kardinális hibákat, amiket a Dohányjövedék miniszteri tanácsosai elkövettek.

A legsulyosabb deliktum, amiért ez a két tanácsos felelősségre vonható, a részrehajlóság. *Haracsek* László, a Dohányjövedék első igazgatója, vezető-szerepet játszik a *Dohánykereskedelmi r.-t.*-ban. Önkéntelenül fölmerül a kérdés: hogyan képviselheti a magyar állam érdekét az az államtisztviselő, aki résztvesz egy magánvállalkozás üzletvitelében, amely tulajdonképpen konkurrense az államnak? Dr. *Vangel* Károly miniszteri tanácsos, a Dohányjövedék második igazgatója, családi alapon dolgozik és hogy számára a világháboru konjunktúrája nem jelent rossz üzletet, az fia örvendetes vagyonosodásából derül ki. Mert dr. Vangel Károly miniszteri tanácsos fia *budapesti dohánynagyárus*, akinek a Károly király-uton kitünően jövedelmező nagytrafikja van, amely a béke éveiben is legalább ötvenezer korona tiszta hasznot hozott.

Amikor nálunk kiütött a dohányválság, népvándorlás indult meg a Dohányjövedék budai palotája felé. Hét és ötágu koronával diszitett hintók és autók száguldottak át a Lánchidon és álltak meg Haracsek és Vangel miniszteri tanácsosok rezidenciája előtt. Bank- és gyárigazgatók, politikusok és fezörök tették tiszteletüket a Dohányjövedéken és azzal érveltek, hogy alkalmazottjaik részére dohányt kell beszerezniök, amit meg is kaptak. Haracsek és Vangel öméltóságáék behódoltak az előkelő uraknak és tudunk bankigazgatókról, akik heti ezer korona értékü trafikárut kapnak, holott ugyanakkor a hivatásos dohányárusnak, aki ebből él, csak 250—700 korona értékü árut adnak, keresvén ők ezen az „üzleten" heti 25, illetve 70 koronát. A bank- és gyárigazgatók után sorba jöttek az „előkelő kaszinók", a Nemzeti-, Országos- és a Lipótvárosi Kaszinó, az Erzsébet-, József-, Ferenc-, Mátyás-, Jancsi- és Lebuj-kaszinók és mind dohánykontingenst kértek és természetesen kaptak. A finom trabuccok és medeák, a memphisek és a nilusok, a purzicsán és hercegovinai dohányok most már nem a fogyasztóhoz kerültek, hanem a lánckereskedelem ingoványába. A Magyar királyi dohányjövedék erkölcstelen felfogása azt eredményezte, hogy Budapesten minden bank- és gyárigazgató, minden kaszinói és vendéglői főpincér tekintélyes dohánykészleteket rejteget és a szegény fogyasztóközönség szivhatja a fogát, vagy legjobb esetben a dohányjövedék legkomiszabb gyártmányát — a Duna-cigarettát.

Bizonyos, hogy a Dohányjövedéket sulyos hibák terhelik és joggal elvárhatjuk a pénzügyi kormánytól, hogy ezt a családi alapokra helyezett virtschaftot megrendszabályozza és egyuttal intézkedik, hogy a budapesti dohánynagyárudák privilégiumait hatályon kivül helyezzék. A fővárosi dohánynagyárudák garázdálkodása nem ismer határt és a vakmeröséget abból a kedvező helyzetből meritik, hogy amit szabad dr. Vangel Károly miniszteri tanácsos fiának, ugyanazt büntetlenül ők is megtehetik. A Magyar királyi dohányjövedék vezetőinek keze természetesen meg van kötve. Nem mernek fellépni, mert hisz akkor a protekciómentes nagyárudák a pénzügyminiszteriumban panaszolják be a Dohányjövedék miniszteri tanácsosait, aminthogy erre volt már példa és a pénzügyi kormányt a Dohányjövedék a legkényelmetlenebb helyzetbe sodorja.

A követelés, amit a főváros közönsége a pénzügyi kormánnyal szemben felállithat, a következő:

1. Mindenekelőtt szüntessék meg az inkompatibilitást, amit *Haracsek* László és *Vangel* Károly miniszteri tanácsosoknál megállapitható.

2. Haladéktalanul szüntessék be a dohánykiutalásokat, amiket bank- és gyárigazgatók, politikusok és kaszinói főpincérek kapnak.

3. Intézkedjenek, hogy a budapesti központi dohányraktár és a dohánynagyárudák kiosztását és detail eladását a pénzügyminiszterium (és nem a pénzügyigazgatóság) ellenőrizze. Ugyanis nemrég kiderült, hogy egy fővárosi dohánynagyáruda több mint félmillió korona értékü dohányárut vont el a fogyasztás elől és adott el magasabb áron.

Ezek azok a követelések, amlyeknek teljesitésével a Magyar királyi dohányjövedék rossz hirnevét még reparálni lehetne.

A VIII. hadikölcsön sikere

A nap-nap után egyre sürübben érkező hadikölcsön-jegyzések igazoliák, hogy lassanként mégis átmegy a köztudatba a hadikölcsönjegyzés előnye, kitünő jövedelmezősége és minden vitán felül álló biztossága. A legtöbbször hangoztatott kételkedő megjegyzés az, hogy az államadósságok növekedésével nincsenek arányban a jövedelmek növekedése és igy esetleg bekövetkezhetik az a helyzet is, hogy az állam nem tudja majd a kamatokat fizetni. Ennek a feltevésnek lehetetlen és bekövetkezhetetlen voltát — azt hisszük — eléggé dokumentália a kormány uj jövedelmi források és uj adók, adóemelések kreálásával, amelyek mind egy célt: a hadikölcsön biztonságát szolgálják. Csak a közelmultban vált ismeretessé, hogy a kormány — többek között — gyufa- és élesztő-adó behozatalával akarja szaporitani jövedelmét. Ezenfelül több száz millió korona haszna lesz abból, hogy az ukrán bor és borpárlat kivitelt központositani fogja. Ilyen körülmények között a kamatfizetés tekintetében felmerült aggályok nem állanak meg, sőt éppen ellenkezőleg, a helyzet tisztázása következtében most már mindenki világosan és érthetően láthatja, hogy a kormány helyes adópolitikájával előrelátóan gondoskodik tartozása kamatjainak biztositásáról.

*

A roppant módon megnövekedett drágaság leküzdésére csak egy mód van: gondoskodni kell arról, hogy a forgalomban levő nagymennyiségü papirpénz visszatérjen az államkincstárba. Már pedig erre legjobb alkalom a hadikölcsön jegyzése, mert most mindenki hozzájárulhat ahhoz, hogy anyagi viszonyaihoz képest többé-kevésbbé nagyobb összegeket bocsásson rendelkezésére. Apasztván a bankiegyforgalmat, csökkentjük a drágaságot. Nem győzzük eléggé hangoztatni ennek minden ember szempontjából hasznos voltát és semmi kétségünk, hogy a VIII. hadikölcsön sikerének fokozásában a társadalom minden rétege tevékeny részt fog venni.

*

A nyolcadik hadikölcsön kötvényei 92 koronás netto árfolyamon kerülnek kibocsátásra, mig a multkor kibocsátott öt és fél százalékos hadikölcsönkötvények netto árfolyama 90.75 korona volt. A hadbanálló országok közt Magyarország az egyetlen, amely hadikölcsönének emissziós árfolyamát a megelőzőeknél nagyobb összegben állapitja meg, ami azt bizonyitja, hogy a magyar pénzpiac megszilárdult s nincs szükség a közönségnek arra az ösztökélésére, amely az ellenséges államokban az egyre csökkenő kibocsátó árfolyamban nyilvánul meg. Nálunk megvan a bizalom s hogy ez mennyire jogosult, mi sem bizonyitja jobban, mint harctéri sikereink s az a fényes eredmény, mellyel hadikölcsöneink végződtek. Kétségtelen, hogy a nyolcadik hadikölcsön ismét ragyogó példája lesz a magyarság áldozatkészségének és erejének.

Jelentkezik a magyar nehézipar. A nehézipar — nyilván német mintára — nálunk is jelentkezik. Szerepet akar kapni a politikában, az események irányitásában és hogy ezt elérhesse, *minden áldozatra készen áll*. Épen aktuális ez ipar, amelynek érdekeit a *Gyáriparosok Országos* lasztások tisztasága és az összeférhetetlenségi törvény megszigoritása nemcsak jelszó, de amelyekért korszakalkotó küzdelem folyik. A nehézipar, amelynek érdekeit a *Gyáriparosok Országos Szövetsége* vette szárnya alá, azonban ugy vélekedik, hogy a háboruban szerzett milliárdokkal rést tud majd ütni az uj áramlat emelte falakon és ez a rés még tágabb lesz, mint ma, amikor az állammal összeköttetésben álló vállalatok képviselői előtt jobbára mégis csak zárva van a parlament. Az akció megindult, a hangulat már csinálódik, a türelmes ujságpapiros sokszor pirulni is kénytelen egy-egy erőszakos érv miatt. Az összeférhetetlenségi törvény megváltoztatása olyan értelemben, hogy a magyar nagyipar reprezentánsainak mezében a kijárások lehetőségének uj forrásai nyiljanak meg, nem fog sikerülni még akkor sem, ha a puffogó frázisokat a nehéz ipar eszközeivel gyártják is és ha a nehéz ipar kaptárjából a háborus nyereségek milliárdjai bankórajokat eregetnek is. Mert ez az ötlet nem pusztán a politikai élet tisztaságát, hanem az ipar tisztességét is veszélyezteti.

Stern Samuék a zergetollal. *Stern* Samuéknak sok-sok milliót jövedelmező üzletük volt a Serát, amelynek müködése állandó kifogásra adott okot. Emiatt a hadsereg és a polgári fogyasztás hussal és zsirral való ellátását uj szervre, a Haditermény égisze alatt müködő *Sertésforgalmi irodára* bizták. Néhány hét előtt *Stern* Samuék mozgalmat inditottak, hogy a Serátot visszaállitsák régi jogaiba. Ezt a machinációt a *Fővárosi Hirlap* több cikkben leleplezte és Sternék szándéka megfeneklett. Az elmaradt milliók azonban nem hagyták nyugton Sterneket és most uj formában szeretnék az üzletet megszerezni. Hirtelen elhatározással zerge-tollat tüztek a pörge kalapjuk mellé és fölesaptak agráriusoknak. A földmivelésügyi miniszterium részvételével megalakitották 6 millió korona részvénytőkével a *Sertésnagyvágo r.-t.*-ot és ennek keretében akarják most a Serátot uj életre kelteni. Ez a tervük sem fog azonban sikerülni, mert a Sertésforgalmi iroda müködésével az érdekelt hivatalos körök teljesen meg vannak elégedve.

Lánczy Leó kitüntetése. A király Lánczy Leó belső titkos tanácsosnak, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elnökének ötven éves közgazdasági tevékenysége és a jótékonyság terén tanusitott kiváló áldozatkészségének elismeréseül az első osztályu vaskoronarendet adományozta.

Amiről Korányi báró nem beszél. Az Országos Központi Hitelszövetkezet egyik legutolsó igazgatósági ülése nem folyt le ugy, ahogy báró Korányi Frigyes vezérigazgató szerette volna. A bizalmi szavazás és az elismerés helyett dr. Förster Aurél országgyülési képviselő, igazgatósági tag szóvá tette a tisztviselők sulyos helyzetét és szigoruan, kiméletlenül

ostorozta a rezsim hibáit és mulasztásait. Erről az ülésről Korányi báró kommünikéket küldött a napilapoknak, abban azonban egy szóval sem dicsekedett el azokkal a jogos szemrehányásokkal, amelyekkel az O. K. H. tehetségtelen vezetőségét illették.

A DGT. hajósainak uj egyenruhája. A Dunagőzhajózási Társaság igazgatósága az őszre uj szabásu, igen csinos egyenruhával fogja alkalmazottait ellátni. Az uj uniformis a kétsorgombos helyett egysorgombos lesz és azt izléses lehajtott gallérral fogják ellátni. Az uj egyenruha nagyon hasonlit az amerikai tengerészek uniformisához.

A Ksod-botrány. Hollán Miklósnak, a Kassa-Oderbergi Vasut igazgató-helyettesének ismert ügye még nem nyert befejezést. A vizsgálatot Samarjay Lajos igazgató-helyettes vezeti, aki máris egész adathalmaz fölött rendelkezik, amelyek mind bizonyitékul szolgálnak arra, hogy Hollán Miklós előkelő hivatali állását magánérdekeinek előnyére kihasználta. Értesülésünk szerint a vasutnál felfedezett botrányos dolgok Pulszky Garibaldi vezérigazgató állását is megrenditették, aminek következményeképen az igazgatósághoz benyujtotta nyugdijazás iránt való kérését.

Részvénylebélyegzés után tőkefelemelés. Végre beszámolhatunk egy eredményes tranzakcióról, amely a Bélapátfalvi portlandcementgyár r.-t. vezérigazgatójának, bélapátfalvi Kobelrausch Gyula udvari tanácsosnak elül-hátul feldiszitett nevéhez fűződik. Néhány nap előtt a vállalat közgyülést tartott, amely elhatározta, hogy a 4,200.000 koronás részvénytőkét lebélyegzi 2,100.000 koronára, majd pedig az alaptőkét fölemeli 10 millió koronára és evvel a tőkeemeléssel kapcsolatban az Egercsehi kőszénbánya r.-t.-nál érdekközösséget vállal. Remélhetőleg Kobelrausch ur ezentul több szerencsével fogja a vállalat ügyeit vezetni és nem lesz többé szüksége arra, hogy a mostanihoz hasonló bizonytalan értékü tranzakciókhoz folyamodjék.

Az Anergáz uj elnöke. A Magyar Gázizzófény r.-t. a napokban tartott közgyülésén a vállalat elnökévé Kánitz Jaques vezérigazgatót választották meg.

Az Angol bank uj fiókja. Az Angol-Osztrák Bank az Erzsébetvárosban fiókot állit fel, amelyet most rendeznek be a Royal-szálloda épületében. Az uj fiók augusztus 1-én kezdi meg működését.

A Kereskedelmi Takarékpénztár r.-t., melynek 3,000.000 korona az alaptőkéje és 1,300.000 korona a tartaléktőkéje, a napokban tartotta meg IV. évi rendes közgyülését, amely elhatározta, hogy részvényenkint nyolc százalék = 32 koronát a mult évi 6% = 24 K-val szemben) fizet osztalék gyanánt. A közgyülés az igazgatóság tagjaivá megválasztotta: Grósz Bélát, a „Standard" Magyar Fatermelők r.-t. vezérigazgatóját (alelnök), Fein Ármint, a Székpataki erdőipar r.-t. vezérigazgatóját, Missák Henriket, a „Terra" magkereskedelmi és kiviteli r.-t. vezérigazgatóját, gabonakereskedőt, Sebők Józsefet, fatermelőt, Stern Emilt, a Zsilvölgyi Fatermelési r.-t. vezérigazgatóját, (uj). Szántó Ferencet, a Mezey és Társa cég beltagját, Szegő Lajost (ügyvezető-igazgató). A felügyelőbizottság tagjai lettek: tóvárosi Fischer Emil gyáros, nagykereskedő, elnök, dr. Berényi Pál, nyug. akadémiai tanár, ügyvéd, Ehrenfeld Mór, a Magyar Fakereskedők Hitelintézete r.-t. igazgatója, dr. Kelemen Izor, a Pajor szanatórium r.-t. h. igazgatója, Mezey István, a Mezey és Társa cég beltagja, hadbavonult, Spitzer Lipót, a Ratosnyai erdőipar r.-t. igazgatója, Stein Imre nagykereskedő, hadbavonult. A közgyülés után tartott igazgatósági ülésen Erdei Bertalan és Schlanger Mór cégvezetőket aligazgatókká léptették elő. A takarékpénztár szép eredménnyel működik és reménytelies jövőnek néz elébe.

Az Országos Iparbank Részvénytársaság jun. 25-én tartotta Weiszmayer Oszkár alelnök elnöklése mellett hetedik rendes közgyülését. A közgyülés a kimutatott 710.462.20 K nyereségből, 6 százalék osztalék, részvényenként 12 K (tavaly 4 százalék) kifizetését határozta el, továbbá, hogy a tartalékalapra az alapszabályszerü 35.523.11 K kivül 200.000 K, a tisztviselői nyugdijalapra 100.000 K forditassék. Az igazgatóságba ujból megválasztattak dr. Aczél Ede, Bulla György főispán, Fellner Ottó vezérigazgató, Harminc M. Mihály épitész és Makovicky Vladimir igazgató, uj tagul pedig Hrdina Veit.

Előléptetések az Impexnél. A Nemzetközi Kiviteli és Behozatali Részvénytársaság junius 26-án tartott igazgatósági ülésén Lánczy Gyula dr. titkárt, Biró Ottó levelezési főnököt, továbbá Pető Róbert könyvviteli főnököt cégvezetőkké nevezte ki.

Uj részvények a tőzsdén. Az elmult hét derekán vezette be a budapesti tőzsdén a Hazai Bank a Goldberger Sám. F. és fiai r.-t. részvényeit 550 K kurzuson, a Munk és Dávidsohn hankcég pedig a Guttmann S. H. r.-, részvényeit 1150 K árfolyamon. Dacára, hogy a tőzsde az egész héten meglehetősen üzlettelen volt, az uj papirokban élénk üzlet fejlődött ki.

A Magyar-Ukrán Kiviteli Egyesülés legutóbb tartott taggyülésén az intéző-bizottság bejelentette hogy az egyesülési tőke hatvan millió korona összegben lejegyeztetett. Az egyesülés kievi és odesszai kirendeltsége megkezdte működését. A kievi kirndeltség igazgatói teendőit Halász Alfréd és Sternthal Ambrus, az odesszai kirendeltségét pedig Sarbó Emil látják el. A szindikátus ügyvitelével a Nemzetközi Kiviteli és Behozatali Részvénytársaságot bizta meg és a budapesti központi iroda igazgatójává Földes Bélát, intézőjévé pedig Simon Gyulát nevezte ki.

A Magyar kereskedelmi hitelbank r.-t. junius 18-án tartott közgyülése elhatározta, hogy az eddigi 12 millió K alaptőkét felemeli 20 millió K-ra. Egyelőre 20.000 drb 200 K n. é. részvényt bocsátanak ki, a további 4 millió K n. é. részvény kibocsátásának idejét és feltételeit az igazgatóság fogja megállapitani. A most kibocsátásra kerülő részvényből a régi részvényesek 10.000 drb részvényre 6:1 arányban 233 K árfolyamon (+ 1918. jan. 1-től 5% kamat) junius 24-ig elővételi joggal birnak. A további 10.000 drb részvényt a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank veszi át. Az igazgatóság uj tagjai lettek: Bun József, a Leszámitolóbank igazgatója és Lévay Adolf, a Magyar forgalmi bank r.-t. vezérigazgatója. A felügyelő-bizottságba beválasztattak: Kádár Gusztáv, a Leszámitolóbank igazgató-helyettese, Böhm Gyula, a Leszámitolóbank cégvezetője és Holländer Dezső dr. gyáros.

A Magyar Országos Biztositó Intézet r.-t. junius hó 20-án tartotta meg Kálmán Gusztáv v. b. t. t. elnöklésével első évi rendes közgyülését, melyben az igazgatóság jelentése, valamint a zárszámadások jóváhagyólag tudomásul vétettek. Az intézet első évi szerzeménye 86.275.550 korona hadikölcsönbiztositás volt. Az intézet első évi összes szerzési, szervezési és üzletszerzési költségeit teljesen leirta, ugy, hogy a 4.510.720 korona 26 fillért kitevő diitartalékait és dijbevételeit teljesen, tisztán és tehermentesen állitotta kiadásba. Az első üzleti év feleslegéből a hadsegélyző hivatal özvegy- és árvaalapjának 150.000 koronát utalt át, mig az ilyképpen fennmaradó 37.262 K 93 f nyereséget további tartalékolásra forditotta. Az igazgatóságba ujonnan megválasztattak: gróf Degenfeld-Schomburg József főrend. a református egyház egyetemes főgondnoka, dr. Földes Béla v. b. t. t., volt magyar királyi miniszter, Rakovszky Iván országgyülési képviselő és dr. Nyiri Ernő ügyvéd.

A Baróti Szeszfinomitó-, Cognac- és Likörgyár R.-T. junius 18-án tartott rendkivüli közgyülésében a legutóbb keresztülvitt nagyobb tranzakcióra való tekintettel, különösen pedig a Gusztáv és Leopold Adler mährisch-schönaui szeszgyárának megszerzése folytán a jelenleg hat millió koronát kitevő alaptőkének tizenkét millió koronára való felemelését határozta el, harmincezer darab egyenként kétszáz korona névértékü uj részvény kibocsátása által. Az uj részvények ez évi március 1-étől kezdődően birnak osztalékjogosultsággal. A kibocsátandó uj részvényekből tizezer darabot a régi részvények birtokosainak ajánlanak fel olyképpen, hogy az elővételi jog három régi részvény alapján egy uira gyakorolható. A fönmaradó huszezer darab részvényt a Gusztáv és Leopold Adler-cég veszi át.

A Városi Villamos közgyülése. A Budapesti Városi Villamos Vasut Részvénytársaság Bárczy István főpolgármester elnöklete alatt megtartotta 27-ik évi rendes közgyülését. Dr. Földes Imre igazgató terjesztette elő az évi jelentést, amely szerint a lefolyt év forgalmi bevétele 17.259.577 korona volt, tehát 3.549.204 koronával multa felül az előző évit, mig a kiadások 4.878.628 koronával tettek ki többet, mint az előző évben. A tisztviselőknek és munkásoknak háborus pótlékokban és segélyekben 3.317.258 koronával többet fizettek ki, mint 1916-ban. A főváros részesedése fejében a bruttó jövedelem 4 százalékát, vagyis 690.382 K-t fizettek be a főváros pénztárába. A közgyülés a jelentést tudomásul vette és a felmentvényt megadta és egyidejüleg az igazgatóság előterjesztéshez képest elhatározta, hogy az 1917. évi osztalékról szóló szelvényeket tiz koronával, vagyis egyenkint 5 százalékkal váltsák be és hogy az osztalékok a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankról junius 28-ától kezdődőleg fizettessenek ki.

A Hazai Fatermelő Rt. 1917. évi mérlege az értékcsökkenési alapnak juttatot 360.000 K-án felül 838.832 K 31 f tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a mult a mult évi 32 K helyett részvényenként 65 korona osztalék fizetését fogja javasolni a közgyülésnek. A vállalat legutóbb megállapodást létesitett a Pécsi takarékpénztárral a Baranyamegyei erdő és mezőgazdasági vállalat r.-t. összes részvényeinek megvételéről, ezenfelül megvásárolta a Walla-féle cementáru-gyár telepét, ahol butorgyárat fog létesiteni. E tranzakció lebonyolitása céljából az igazgatóság javasolni fogja a közgyülésnek az alaptőke 7 és fél millió koronával leendő felemelését. A kibocsátandó 18.750 darab uj részvényből 12.500 darabot a Pécsi takarékpénztárnak engednek át, 6250 darabot pedig a régi részvényeseknek ajánlanak fel 4:1 arányban, 1000 korona átvételi áron.

A Csontközpont Rt. junius 25-ikén tartotta második rendes közgyülését. Az elért tiszta nyereség 37828.12 K, melyből a közgyülés határozata alapján alapszabályszerüen 5 százalék kerül kifizetésre. A közgyülés uj tagokul az igazgatóságba választotta siklósi Tschögl Henrik udv. tanácsost és Szegő Béla ügyvezető igazgatót.

A Kőbányai Takarékpénztár r. t. julius 14-én d. e. fél 11 órakor tartja Belsőjászberényi-ut 2. szám alatt saját helyiségeiben rendkivüli közgyülését, melyen az alaptőkét 2 millió koronáról 2,500.000 koronára emelik fel, miután az intézet a Pesti Hazai Takarékpénztár érdekkörébe került.

A Kőolajfinomitógyár Részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az 1917/18-iki üzletév mérlegét, melynek eredményében jelentékeny része van annak, hogy a társaság Borvslawban egy gazdag termelésü nyersolajforrásra bukkant. Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyülésnek részvényenkint 70 koronás osztalék kifizetését, jótékonycélokra 500.000 koronának és az alkalmazottak nyugdijalapja javára egyancsak 500.000 koronának adományozását javasolja.

A M. F. T. R. közgyülése. A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R.-T. junius hó 25-én tartotta XXIII-ik rendes évi közgyülését Horváth Elemér főrendiházi tag elnöklete alatt. A közgyülés tudomásul vette az évi jelentést és 2,846.290 K 32 fillér nyereségből a leirások után az 1917. évi osztalékot 16 korona összegben állapitotta meg. Elhatározta továbbá, hogy 216.666 K 67 fillért a kereskedelemügyi miniszter rendelkezésére bocsát, a tartalékalap kiegészitésére 257.685 K 50 fillért, egy létesitendő nyugellátási alap javára pedig 240.000 koronát fordit. A közgyülés ezután megválasztotta az igazgatóságban megüresedett helyre Szécsi Pált, a Hazai Bank r.-t. igazgatóját, továbbá a felügyelő-bizottság eddigi tagjait és uj tagul Péterffy Lajos min. tanácsost.

Marosvásárhelyi Kőolajfinomitógyár r.-t. junius 25-iki közgyülése jóváhagyta a tavalyi mérleget, mely 391.263 korona tiszta nyereséggel zárul. Ebből a részvényesek 80 koronát kapnak osztalékul. Egyuttal elhatározta a közgyülés, hogy az alaptőkét két millióról égyre emeli.

A Mezőgazdasági Iparrészvénytársaság igazgatósága junius hó 15-én megtartott ülésében 1917—18. üzletévi mérlegét állapitotta meg. A tiszta nyereség 2,175.024.78 korona és az igazgatóság elhatározta, hogy a julius 2-án tartandó közgyülésnek 15 százalékos osztalék kifizetését fogja javaslatba hozni. Körmendy Lajos igazgatóhelyettes a mezőhegyesi cukorgyár adminisztrativ, Halbaski Milán igazgatóhelyettes ugyanezen gyár müszaki igazgatójává. Dragos Gyula főkönyvelő cégvezetővé nevezte tett ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
ÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Upor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
az uj müsor!
Irodalmi! Szenzációs! Mulatságos!
Lengyel Menyhért 1 felv. groteszkjében
A hindu herceg-
ben vendégszerepel Rajnai Gábor a Nemzeti szinház tagja.
Herczeg Ferenc 1 felv. vigjátékát
A becsületes ifjut
Kertész Dezső a Vigszinház tagja és Jákó Amália játszák.
Emőd Tamás operettjét.
Eresz alatt . . .
melynek zenéjét Marthon Géza szerzette
Játszák: Kertész, Bársony, Gellért, Kovács és Marosi.
Sz. Szöllősi Rózsi, Szász Ilona, Békeffy László, Ürmössy Anikó és Kovács Juci szolóiról már ma beszél egész Budapest.
Vasárnap és ünnepnap délután 5 órakor mérsékelt helyáru előadás.

HENRY
VÁROSLIGET.

Naponta délután 1/4 4 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától a fenomenális juliusi müsor. LEONA a szép spanyol nő. MITZI BRAUN utólérhetetlen kutyaidomitások. HIAS TESTVÉREK mutatványuk a repülőgépen.

Adonis Jakson Roberti

és további 25 elsőrangu variete- és manézssláger.

Az esti diszelőadásban 8-tól 10 óráig a szép LEONA és az egész nagy fenomenális világvárosi müsor.

Kávéház Vendéglő

Székesfővárosi Pavillon

Naponta

:: Symfonikus hangverseny. ::

RŐSER
TANINTÉZET

Alapitási év **1858.** Alapitási év **1858.**

1. Felsőkereskedelmi iskola.
2. Nevelő-Internátus.

Beiratások junius 20-ától.

Értesitést küld:

RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

HA
HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travert-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

Kraszner József

cementáru-gyár részvény társaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.

Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.

Vállal:

Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

Fehérnemü régi árban

vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát

megfestése

K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol **7** K-ért, bérmentve

GROSS ANTAL BUDAPEST,

József-körut 23. szám.

BALLINIT-SOLLUX

az egyedül tökéletes és bevált

auto pneumatik pótló.

Ruganyos és nem rázza a motort. **Több ezer** auton vau felszerelve. Sok száz elismerő levél. **Óvakodjunk** az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés boszuságot és hiába való költséget okoz. — **Telefon: József 53-46.**

PNEUMATIKA-BALLINIT

autóabroncsgyár, Budapest, VIII., Óriás-u. 10.

Bründl János

cs. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ovszer fertőző betegségek ellen.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.

Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.

Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.

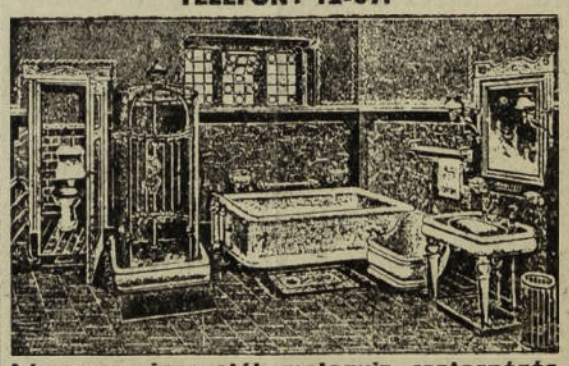
Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

STERNBERG

Beszélőgépek.

Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. .. .. **160.— K**

Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**

Lemezek darabja.. .. .. 8.— K

Árjegyzék ingyen! 6170

Rendelésnél előleg küldendő.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

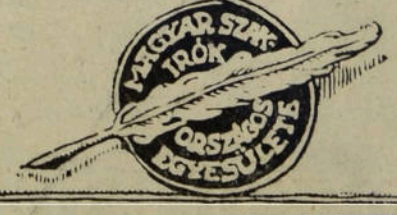
érvényre juttatja minden nő egyéni szépségét.

Próbadoboz . . . . . 3.— K.

Nagy doboz . . . . . 6.— K.

MINDENÜTT KAPHATÓ!

JEGYEZZÜNK HADIKÖLCSÖNT!

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. julius 10-én — 28 szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A terhek özöne

hullik megint a szegény pesti polgárra, akit természetesen az állam sem hagy érintetlenül. Az is megszedi rajta a maga vámját, a főváros pedig a legegyszerűbb eszközöktől a legraffináltabbakig mindent megkisérel, hogy jövedelmét gyarapitsa. Most kezd csak igazán meglátszani, hogy milyen sorsunk lesz, ha elkövetkezik a várva-várt béke. A legnagyobb nyugalommal éltünk a városi pótadó miatt, amelyet megmozdithatatlannak véltünk, és amelyről a Bárczy-rezsim azt hirdette, hogy semmiesetre sem akar megbolygatni, most az uj korszakban egyszerre 65 százalékra rugaszkodik föl. A tanács legalább, amikor a deficit fölött kiönti keserveit, ezzel is megfenyeget bennünket, mint olyan várható eseménnyel, amelynek természetszerüen el kell következnie, ha ugyan a kormány ki nem fizeti a 60—70 milliós háborus kiadást.

Nem áll meg azonban a polgármester ennél a tervnél. A világitási-adó jármába akarja hajtani azokat az egy- és kétszobás kislakásokat is, amelyeket éppen Vázsonyi Vilmos kivánságára előbb már mentesitettek. Felemelik a nélkülözhetetlen vizünk árát, a világitást pedig lassan adóval és egységáremeléssel olyan mérhetetlenül magasra srófolják, hogy lassan el fog következni a sötét szobák korszaka. Adó hátán adó — ez lesz a pesti ember élete és folt hátán folt — ez lesz Budapest székesfőváros háztartásának jellemzője.

Terheink, bajaink olyan mértékben kezdenek szaporodni, hogy egy pillanatig sem tudunk jótállani azért, mikor tör ki a főváros közönségének elkeseredése és lesujtó kritikája a városházával szemben. A közönség eddig meglehetősen ostoba pletykák és hiresztelések, avatatlan, tárgyismeret nélkül szükölködő vádaskodások révén lett ellensége a városházának. Pazarlásról és panamákról sugdosott a fáma, de a közönség maga érezte leginkább, hogy mindennek nincsen alapja. Most majd a saját zsebén keletkező vágáson fogja, közvetlenül érezni ez a közönség, hogy a városházával nincsen jó viszonyban. A polgárság és a városháza között a töméntelen adóemelés miatt aligha lesz elkerülhető a rideg viszony és valószinüleg visszakivánják majd a régi jó időket, amikor a közhit szerint ugyan vödörrel öntötték az aranyat az utcára, de a pótadó kicsi és kibirható volt. A villamoson sem huszonkét fillérért utaztunk és nem adóztatták meg a lélegzetvételünket is.

Az uj rezsim a takarékosság jelszavával jött, a pesti polgár azonban azt fogja mondani, hogy könnyü ott a deficitet elháritani, ahol minden ember fejére kivetik a deficitből reá eső részt. Százegy millió háztartási hiányt a polgárság erejéből sietősen elháritani akkor, amikor minden betevő falatunkért uzsoraárakat fizetünk, szinte a lehetetlenséggel határos. Remélve reméljük, hogy a kormány német minta után szintén a főváros segedelmére siet, mert, ha nem, akkor nem a város jut csődbe, hanem az amugy is agyonterhelt polgárság fog porba omlani.

Vázsonyi Vilmos az emlékezetes tavalyi városházudvari népgyülésen büszkén mondta, hogy ez többé nem városháza, hanem *népháza*. Vajjon a százegymilliós horribilis deficit és a terhek mérhetetlen szaporodása nem tiporja-e majd halálra ezt a szépséges álmot?

—

Fullánkok

...

Faludiék

most már nemcsak milliós ajándékot kivánnak a fővárostól, de az is rájuk bizonyosodott, hogy önkényesen felemelték a helyárakat. Egészen csinos esemény ez. A népszinházi bizottság pedig siet reparálni a Faludiék bünét és ki fogja mondani, hogy utólagosan hozzájárul a helyárak felemeléséhez. Sajnos, sulyos precedenst fognak ezekkel a tényekkel alkotni. Megváltoztatnak egy szerződést, amely ellen csak az a kifogás, hogy a fővárossal szerződésre lépett bérlő még több milliót akar szerezni, mint amennyit a szerződés jogosan biztosit neki. Jóváhagynak egy helyárfelemelést, amelyet mohón eszközölt a bérlő a vigalmi adó ürügye alatt. Vajjon nem gondolják-e a népszinházi bizottság teljhatalmu urai, hogy a kalmár-szellemmel bőven megáldott bérlők egy szép napon majd a szinház tulajdonjogát is ilyen modon fogják elintézni? No természetesen a népszinházi bizottság utólagos hozzájárulásának biztos reményében . . .

A Gregersen-telek

nyilván keserves tapasztalatokat szerzett a fővárosnak. A magyar ipar pártolásának szép jelszavát százan és százan használhatták ki ilyenformán a saját céljaikra és a főváros, amelynek egykori adminisztrációjára most kezdenek az igazi árnyékok vetődni, behunyt szemekkel engedett mindenkit visszaélni a javakkal, amelyeket jószándékkal és nemes intenciókkal nyujtottak. Gregersenék például csekély harminchét esztendeig nem épitették fel a szerződésben kikötött gyárat, most ellenben félmilliót kérnek a telek felének visszaadásáért. Szinte stilusos volt az a kis kanapé-pör, amely ebben az ügyben a pénzügyi bizottság és édes gyermeke, a huszasok között kitört. Hiába, nem sokat változtunk harminchét esztendő alatt sem.

A diákok

megint botrányt csaptak a menza körül. A vád az volt, hogy a szünidőre itt maradottak között a megbizott tanácsjegyző ugy válogatott, mint tót a vadkörtében. A tanács külön kommünikében védte meg a tanácsjegyző intézkedéseit, de őszintén bevalljuk, ez a tanácsi kommüniké éppenséggel nem győzött meg bennünket. Mi abban a tekintetben, hogy ki kapjon ebédet a diákmenzán, egyetlen feltételt ismertünk és ez az, hogy diák legyen az, aki kér. Nem tudjuk elképzelni ugyanis, hogy a fővárosi diákmenzát olyanok ostromolják, akik nincsenek rászorulva. Valószinüleg tudja mindenki, aki itt az ajtón kopogtat, hogy nem fiatal libát fog enni uborkasalátával, hanem babfőzeléket, valószinüleg ételt nélkül. Ezért aligha érdemes tülekedni. Meg aztán azt mondják, hogy azért nem adnak egy-két diáknak kosztot, mert nem tudják igazolni, hogy okuk van arra, hogy vakációban is Budapesten maradjanak. No bizony szeretnénk látni azt a szegény diákot, aki nem enné szivesebben a szülői házban a szárazkenyeret, ami biztosan van, mint a menzán a pástétomot, ami határozottan nincs.

Wildner tanácsnok

nyilatkozik

a templomi freskók restaurálásáról és a temetők müvészi kiképzéséről

A háboru alatt nem lehet mondani, hogy tulságosan sokat foglalkoztak volna a városházán müvészeti kérdésekkel. Most mégis mintha ezen a téren is egy kis fellendülés volna észlelhető. Ezt a jelenséget jobbára egy személyi változásnak kell tulajdonitani. Müvészi kérdésekkel a Bárczy-rezsim alatt is, amikor pedig ezeknek a törekvéseknek termékeny talaja volt a városházán, Wildner Ödön dr. tanácsnok foglalkozott nagy tudással és rendkivüli érzékkel. Később azután rövidebb időre a körülmények ugy alakultak, hogy Wildner tanácsnoknak a tanügyek élére kellett állania, ahol az özönvizszerü napi munka, ennek az ügyosztálynak ezer aprólékos gondja elvonták Wildnert attól, hogy a müvészeti kérdésekkel a régi intenzivitással foglalkozzék. Most ujra a szociálpolitikai ügyosztály élére került vissza Wildner tanácsnok, ahol ugyan hatalmas arányu munkával dolgozik a lakásépitések előkészitésén, de megszabadulva az ezernyi személyi ügytől, mégis talál alkalmat arra, hogy Budapest csinositásával foglalkozzék.

Legutóbb is egybegyült a képzőmüvészeti bizottság, amelynek tagjai között ott szerepeltek müvészeti életünk kiválóságai. Ezen az ülésen különösen két dologról volt szó. A templomi freskók restaurálásáról és a temetők müveszi kiképzéséről. A templomi freskók restaurálása dolgában Vajda Zsigmond festőmüvész beadványa és Fieber Henrik egyházmüvészeti szakértő szakvéleménye alapján foglalkozott a bizottság és elhatározta, hogy a közeljövőben helyszini szemlét tart. A temetők müvészi kiképzése a hősök emlékének megörökitése révén került szóba. Ezen a téren nagy és átfogó reformokat terveznek.

Felkerestük Wildner Ödön dr. tanácsnokot, aki a jelzett kérdésekről a következőket volt szives elmondani a Fővárosi Hirlap munkatársának.

— A templomi freskók restaurálása dolgában még nem tartottuk meg az elhatározott helyszini szemlét. Arról van szó, hogy a freskók közül több átnedvesedett és igy restaurálásra szorul. Ennek az az oka, hogy a templomokat jobbára nem lehet füteni. A bizottság meg fogja tekinteni a freskókat és ennek a szemlének alapján olyan müvészeket fogunk a munkával megbizni, akik restaurálásokkal is foglalkozni szoktak.

— Fontosabb kérdés már a temetők müvészi kiképzése, amely tekintetben bizony meglehetősen elmaradtunk, különösen, ha eszünkbe jut, hogy milyen szépek, müvésziek a német városok temetői, ahol mindenesetre München vezet ezen a téren. E tekintetben kétségtelenül bele kell majd avatkoznunk a magánjogba is és az egyéni izlés eltévelyedéseit idomitani fogjuk. Temetőink ma kétségkivül igen sok kritikával illethetők, különösen müvészi szempontokból. Eddig mindenki ugy intézkedett, ahogy az egyéni izlésének, vagy izléstelenségének, de leginkább vagyoni viszonyainak megfelelt. Semmiféle korlátozás nem volt, aminek aztán igen rossz eredményei lettek, amint azt a bizottsági szemle alkalmával tapasztalhattuk. Természetesen a jövőben sem tudjuk megakadályozni azt, hogy akinek pénze van és hozzátartozói sirjainak ápolására költeni akar, ezt meg ne tegye; de meg fogjuk találni az eszközöket, amelyekkel megszüntetjük az anomáliákat. Nincs a vi-

lágon temető, ahol a gazdag ember sirja, aki soha semmit nem tett a köz érdekében, valósággal elnyomja azoknak az emlékét, akik az emberiségért nagy és jelentős dolgokat müveltek. A legelső pillanatra is meg kell látszania a temetőben is annak, hogy ennek az országnak, ennek a fővárosnak voltak kimagasló egyéniségei, akiket az utódok haló porukban is megbecsülnek. Az eljövendő intézkedések javarésze ebben az értelemben történik majd meg.

— Ebbe az akcióba kapcsolódik be majd az a másik, amely az *erdei temető* megvalósitását tervezi. Az erdei temető helyéül már ki is van jelölve egy terület, amely a solymári határ szomszédságában fekszik. Ebben a temetőben azután korlátlanul és a legteljesebb mértékben érvényre juttathatjuk majd a szintiszta müvészeti elveket.

— Megtekintettük a *hősök temetőjét* is. Erre — mint ismeretes — már *Csupor* tanácsnok ur is felhivta a bizottságok figyelmét. A tapasztalataink itt *mérhetetlenül szomoruak voltak. A hősök temetőjében botrányos állapotokat találtunk,* olyanokat, amelyek jellemzésére alig lehet szavakat találni. A hősök temetőjének gondozását a hadsereg vállalta magára, sajnos azonban nem tudott eleget tenni annak, amire vállalkozott. Elszomoritó az a különbség, amely a mi hőseink sirja és a német hősök sirja között az első pillanatra szemünkbe ötlik. A német sirokat német katonák gondozzák, természetesen azonban sokkal kevesebb dolguk van a maguk másfélszáz sirjával, mint *a mieinknek a 12—14,000 sir gondozásával.* Minden áron és pedig sürgősen segiteni kell ezeken az állapotokon. Sajnos, a hősök sirjai rohamosan szaporodnak és a terület, amit erre a célra kijelöltünk, kicsinynek mutatkozik. Épen ezért célszerübb és takarékosabb temetőrendezésre van szükség. Nem a szó szoros értelmében vett közös sirokra gondolunk, hanem a siroknak olyan csoportositására, amely megőrzi ugyan az egyéni elhelyezést, mindenki megtalálja a maga halottját, de amellett a helyben való takarékoskodás elve is érvényesülhet.

Wildner tanácsnok szép terveinek megvalósitását mindenesetre gyorsan és a tőle megszokott erélylyel fogja keresztülvinni és akkor — ami e tekintetben legfontosabb — meg fog szünni a temetőkben a gazdagok jogtalan törtetése és talán sikerülni fog, hogy kiválóságainkat, ha az életben nem is, de halottaikban mégis megbecsülhessük. Talán lesz végre egy hely, ahol az embereket érdemeik és nem a vagyonuk szerint mérlegelik. Fájdalom, ez a hely — a temető lesz.

Százegy millió

Kapkodás az uj jövedelmek után — Segit-e a kormány?

Hétfőn délelőtt elintézte a pénzügyi bizottság az 1918. évi költségvetés tárgyalását, amelyen megjelent *Bódy* Tivadar dr. polgármester is, aki azzal a szenzációval fogadta mind a nyolc darab jelenvolt bizottsági tagot, hogy megmondta a főváros deficitjének összegét. A diplomata polgármester lassan és kanalankint adta be a keserü orvosságot s előkészitett bennünket a legrosszabb hir befogadására. Előbb csak az 1917. évi zárszámadás nélkül való deficitet hozta tudomásunkra 61 millió összegben, azután következett a kombináció az egyesitett deficitről 90 millió formájában és most itt van a rideg és szomoru valóság a 101 millió. A polgármester szép és bizakodó beszédben vigasztalta az egybegyült nyolcakat és elmondta terveit, amelyek jobbrészt kisebb adóemelésekre vonatkoztak. A két főpont azonban, amiből a főváros pénzt kiván látni: az a 60 millió, amelynek megtéritését a kormánytól kérték és a közlekedési adónak 2-ről tiz fillérre való felemelése, amiből mintegy 30 milliós összeg jönne ki. Ha pedig a kormány nem volna hajlandó a helyette kifizetett háborus költségeket megtéríteni, akkor jön a nagy, hosszulejáratu kölcsön, amelynek meg kell szüntetnie a deficitet.

A polgármester fejtegetéseit kiegészitendő, a főváros anyagi helyzetének és a tanácsnak erről való felfogásának jellemzésére a következő adatokat közölhetjük:

A tanács mindenek előtt ugy látja, hogy az eddig életbeléptetett adókat a közönség jó szivvel fogadta. Azt mondja a tanács:

— Az uj adók eddig áttekinthető eredményei azt igazolják, hogy *az élet igen könnyen alkudott meg velük,* amiben nem csekély része van az adómérték különbségének.

Egyszóval Budapest népe boldog, hogy adót, finom uj adókat fizethet. Ez arra ösztönzi a tanácsot, hogy tovább menjen az adók kigondolása és emelése terén. E tekintetben a kombinációk között legelső helyen áll a Közuti megváltásának romjain felépülő közlekedési adó, továbbá a világitási adó kivételeinek törlése, a vizdijak utban levő felemelése. Elpanaszolja a tanács, hogy a még életbe nem lépett telekértékadó szintén kivételt statuált, midőn a házbérkrajcárt felére szállitotta le. A telekértékadó ezen a réven 7,200.000 koronáról 4,200.000 koronára csökkent.

A legszebb álmok közé tartozik ma is a hozadéki adóknak a főváros részére való átengedése és az állami vagyon- és jövedelmi adó megpótlékolása, a kórházi ápolási dijak (26 millió korona) behajtása és az üzemek adómentesitése. Sőt nem zárkózik el a tanács attól a gondolattól sem, hogy ha minden kötél szakad, a községi pótadót ujabb 20 százalékkal fel fogja emelni, miáltal az 65 százalékra szökik fel. Ez azonban olyan horribilis és igazságtalan megterheltetése lenne a fővárosnak, hogy ezt a módot a szó legszorosabb értelmében vett ultima raciónak kell tekinteni.

Ez a fényegetően komoly jóslat azonban talán szolgálatokat tehet a kormánnyal való tárgyalások során, amelyek — értesülésünk szerint — a főváros háborus kiadásainak fedezése tárgyában máris folyamatban vannak. A főváros 60 milliót kér, amivel szemben a kormány ma még a husz millió megajánlásánál tart, s miután ez csak egyharmadrésze a főváros kivánságának, a két álláspontot egymástól alaposan messzefekvőnek kell mondanunk. Ha a kormány tovább megy is a 20,000.000-nál, a főváros kivánságait semmiesetre sem fogja teljesen kielégiteni, s igy a háztartási hiány fedezésére semmiképpen sem lesz elegendő a közlekedési adó, hanem azonkivül más uj jövedelmi forrásról is kell gondoskodni. Hogy mi, vagy mik lesznek ezek az uj jövedelmi források, e körül folyik most a kapkodás a városházán, mert a lázas munkát, amit kifejtenek, aligha lehet céltudatosnak és szisztematikusnak nevezni.

A sok keserüséget azonban egy derüs momentummal zárhatjuk le. Az 1918. évi költségvetést ugyanis a törvény értelmében az idén is, mint minden esztendőben, kitették közszemlére. A közszemle Ács számtanácsos szobájában zajlik le és abból állana, hogy a hatalmas kötetbe Budapest minden polgára betekinthetne és bármely adatról felvilágositást kérhetne. Budapest közönségének azonban kisebb gondja is nagyobb

A marskompánia

A régi képviselőháznak sokszor voltak már feleledhetetlen jelenetei, de ha valaminek, akkor annak az eseménynek, amely a mult kedden ment itt végbe, bele kell jutnia a feledhetetlen dolgok lajstromába. Kedves és vidám dolgot tárgyaltak meg itt ezuttal. A Károly király gyermeknyaraltatási akciójának felügyelőnői gyültek össze, számszerint 339-en, nagyrészt fiatal nők, tanitónők és munkásasszonyok, hogy utravalóul magukkal vigyék még a felelősségteljes feladatukhoz szükséges tudnivalókat. Az ember most kezdi megérteni, minek kellettek ehhez az akcióhoz külön hivatalok, minek kellett kormánybiztos és minek annyi tuláradó szeretet és lelkesedés.

Egyszóval összegyülekezett a marskompánia, ahogy Berend professzor mondotta:

— Ugy vagyunk itt félig-meddig, mint a marskompánia, amely a harctérre indul. De ez az offenziva a magyar gyermek jövőjéért és egészségéért folyik.

Ahogy végignézünk az érdekes auditoriumon, a sok fiatal nőn, önkéntelenül is az jut az eszünkbe, hogy közülük a legtöbb még nem is anya. Sőt világháboru van: mit tudhatjuk, talán nem is lesz soha. De csillogó szemekkel hallgatták Csergő dr. és Berend professzor praktikus tanácsait. Látszik rajtuk, hogy kiki örül a maga huszonöt gyermekének, akiket két hónapra rájuk biz huszonöt idegen anya. De örülnek Csergő dr. intésének is:

— Nem szabad tanulni, csak az egészségnek élni, napban sütkérezni.

Lelkes elragadtatás tör ki a zsemlyék és másféle jó ennivalók beigérésére.

Kedves ez a lelkes társaság. Biztos, hogy van közöttük nehány anya és van nehány, aki még igazvalójában gyerek — maga is. Az egész társaságban valami villamos feszültség keletkezik: utazunk... utazunk!...

Mindenki jókedvü és az előadók szavában olyan örömet hirdetőn, olyan boldogságot hozóan felcseng: a „tenger“.... „a napfény“.... hogy a legtöbb kis tanitónő, ovónő legjobb szeretne a padból kiugrani és táncolni, ugrálni egy kicsit. Ezeken a lányokon meglátszik, hogy jó anyáik lesznek a tizezer sápadt, kis pesti gyereknek, mert nemcsak anyáik lesznek, de jókedvü pajtásuk, okos nagy barátjuk is.

*

Az értekezleten különben ott voltak Vadnay Tibor dr. kormánybiztos, Ruffy Pál miniszteri tanácsos, az állami gyermekvédelem főfelügyelője, Karsay Sándor osztálytanácsos, Szana Sándor udv. tanácsos, az állami gyermekmenhely igazgatója, Csergő Hugó dr. a Népjóléti Központ igazgatója, Matos Jenő és Szerdahelyi Sándor, a Munkások Gyermekbarát Egyesületének elnöke, illetve titkára, az összes főmegbizottak, főfelügyelők és felügyelőnők, számszerint vagy hétszázan, ugy, hogy a régi képviselőház ülésterme zsufolásig megtelt, sőt sokan ülőhelyhez sem jutottak.

Vadnay Tibor dr. kormánybiztos üdvözlő szavai után, Csergő Hugó dr. a Népjóléti Központ igazgatója méltatta az akciót, amely körülbelül 20.000 gyermeket (10.000 pesti, 5000 környékbeli és 5000 vidéki) részesit a tengerparton való üdülés áldásaiban. Az indulás eredeti terminusa junius 20—25-ike volt, ez azonban a mai lehetetlen élelmezési, főleg pedig szállitási viszonyok miatt egy kissé eltolódott. Most végre minden rendben van és a gyermekek élelmezését tökéletesen biztositották. A sorozásnál Budapesten 13.742 gyermek jelentkezett, ezek között azonban sokan visszaléptek, másokat viszont betegnek talált az orvosi vizsgálat, mert csak az egészséges, de üdülésre szoruló gyermekek mehetnek. Visszautasitották a hét éven aluli, tehát fertőzésre könnyebben inklináló gyermekeket is, ugy, hogy a tiz helyen egy hét leforgása alatt lebonyolitott sorozásnak eredményeként kilencezer gyermek indul utnak.

A kis hadsereg szinte példás adminisztrációja nagy vonásaiban a következő: a gyermekek Abbáziába, Voloscába, Porto Roseba és Isolára mennek, egy-egy csoportba 20—30 gyermek van beosztva, élükön egy felügyelőnő, akinek egy nagyobb cserkész segit, a felügyelőket főfelügyelők és Berend professzor vezetésével egy harminc tagból álló orvosgárda ellenőrzi. Amennyiben a szegényebb gyermekeknek nem állana módjában az előirt ruházati cikkeket magukkal hozni, az akció szinte megható módon gondoskodott minden elképzelhető szükséges dologról.

— Azért, — mondta erről Csergő dr. — hogy valakinek annyi ruhája sincs, amennyivel elutazhatna, senki nem fog kimaradni. A kormánybiztos ur öméltósága félmillió koronát költött gyermekruhára és tömérdeket el is küldött már Abbáziába, meg a többi tengeri fürdőbe. Odalent már hatalmas raktárak vannak berendezve, és bármilyen kevéssel indulnak is a gyermekek, nem lesz ruhainség. Jellemző, hogy ezernél több leánying, 1500 fiuing, 1500 fiuruha, cipő, szandál, fürdőtrikó, törülköző van lent és hogy igyekeztek mindenről gondoskodni, azt egy kedves adat igazolja: ötszáz tucat copf-szalag van már odalent kislányok számára.

Teljesek például az egészségügyi intézkedések is. A vonatnál indulás előtt ujra megvizsgálják a gyermekeket, utközben különvonatokon izolált kocsi van a megbetegedések esetére készenlétben és a pontosan betanitott felügyelői gárda előreláthatóan pompásan fog funkcionálni. Csergő dr. még röviden figyelmeztette a felügyelőnőket feladatuk fontosságára:

— A gyerekeket nem szabad lent tanitani, hanem csak szórakoztatni. Ezért kapnak jó mesés-könyveket és játékszereket. Most nem tanitónőre, hanem anyahelyettesre van szükség.

*

annál, hogysem a saját városának gazdálkodása iránt érdeklődnék. Ezideig a szegény költségvetésnek egyetlen látogatója sem volt és így szomoru, de korai őszülésnek adta bus fejét. Sem az idén, sem máskor nem élt senki Budapesten ezzel a törvényadta jogával. Ács számtanácsos pedig minden délelőtt 9—12-ig hiába várja az érdeklődő polgárt. Julius 18-ikáig kötelessége várni, de bármily optimista lélek is, meg van róla győződve, hogy az idén is hiába várja.

Wekerle nem kap cipőt

Vidám dolgok a cipőhivatalból

Budapest közönségének ellenségei közé beállott a cipőjegy is. A közönség nem győzi panasszal, hogy amióta cipőjegy van, azóta még ugy sem lehet cipőhöz jutni, mint azelőtt. Ez természetesen azoknak a panasza, akik hozzá vannak szokva ahhoz, hogy nehány pár vadonatuj cipőjük álljon a szekrényben. A mezitlábasok jól jártak, amennyiben a cipőjegyért való küzdelemben az oldalbordájukat be nem törték. A cipőrendelet végre is az ő számukra készült és ha itt célt értek, nem fontos az, hogy például a színpad fényes csillagainak, harminc, vagy csak husz használható cipőjük van-e.

Egyébként a cipőhivatalt elszánt puritánság jellemzi. Mondjunk-e többet, minthogy a cipőhivatal élén egy tanár áll? De milyen tanár! Lengyel Gyulának hivják és Justicia is enasszony módjára bekötött szemekkel tartja kezében az igazság mérlegét. Félelmetes ember a maga hozzáférhetetlenségében, amelyben csak egyetlen ember, a fölöttese, Vita Emil dr. tanácsnok mulja fölül.

Pedig micsoda ostromoknak vannak mind a ketten kitéve! Vita tanácsnoknál például a minap megjelent kedvenc regényirója és cipőjegyet kért.

— Uram, mondta, csak nem irhatom mezitláb halhatatlan müveimet?

Vita azonban udvariasan, de kérlelhetetlenül felelt:

— Mester, ha nem irhatja mezitláb a regényeit, talán hagyja a lábán azokat a csinos sárga cipőket, amelyek most is a lábán vannak.

Lengyel Gyula, a cipőigazgató még nagyobb sikerekkel dicsekedhetik. Nála nemrég Wekerle Sándor miniszterelnök nevében jelentkezett valaki, hogy a kegyelmes ur cipőjegyet kér. Lengyel Gyula feltolta a homlokára az okuláréját és elővette a Wekerle bejelentését. Megnézte: hat pár használható cipője van.

— Nagyon sajnálom, ma még nem adhatok a kegyelmes urnak cipőjegyet. Körülbelül másfél évbe kerül, amig azokra kerül a sor, akiknek hat pár jó cipőjük van.

Nem járt vele szerencsésebben Marenzi gróf lovassági tábornok sem. Neki is cipő kellett, lovagló cipő. Más van neki, de valami speciális lovagló cipőre még fájt a foga a kegyelmes urnak. Hát persze hogy nem kapott.

Furcsa anomáliák vannak azonban a liszthivatalokban, ahol irodázatos tülekedés folyik. Az egyik iskolában például látunk egy rendőrt, aki a költői igazságszolgáltatásnak ugy vélt eleget tenni, hogy a számokat, amelyeknek rendjében a cipőre áhitozókat a liszt-kisasszony elé bocsátják, egyszerüen feldobta a levegőbe. Aki milyet el tudott kapni, olyan sorban jutott be. Aki egyet sem tudott kaparintani, annak pechje volt, az hazamehetett. Beszéltünk egy kis fiuval, aki siránkozó arccal állott ott.

— Most voltam itt tizenötödször és mert kicsi vagyok, a nagyok mindig elkapják a fejem fölül a cédulákat.

Ilyen kedélyesen megy ez a liszthivatalokban. Elmondtuk az esetet Lengyel Gyula igazgatónak, aki elkeseredve mondta:

— Borzasztó ezekkel a rendőrökkel. Mindig bajunk van velük. Az egyik részegen jelenik meg, a másik goromba, a harmadik meg ilyeneket csinál. El fogok járni a főkapitánynál és megkérem, hogy csináljon rendet.

Még egy cipőhir. A tanács tudvalevőleg hirdetményben közölte, hogy az ócska cipőket el lehet adni az őszereseknél, amit azok elismervénnyel igazolnak. Aki ezt az elismervényt a cipőhivatalnál felmutatja, annál igazolják, hogy a készletbejelentésnél javitásra alkalmatlannak minősitett cipőkészlete fogyott.

Ilyenformán az őszeresek a Népruházati Bizottsághoz eddig 500 pár ócska cipőt juttattak el. Most aztán ezeknek rendbehozatalára a Rottenbiller-utca 35. szám alatt cipészmühelyt rendeznek be és a kijavitott cipőket ismét az őszeresek utján bocsátják áruba.

Most Berend Miklós dr. professzor szólott, a magyar orvosi karnak ez a büszkesége, aki a szegény gyermekekért ugy dolgozik már hónapok óta, mint egy napszámos. Különösen a fertőzőbetegségek elkerülésének módjaira vonatkozott előadása. A gyermeket, mihelyt gyanus jelek mutatkoznak, el kell különiteni a többitől. Minden szállodában lesz egy szoba erre a célra. Azután a kanyaró, vörheny és diphteria tüneteit ismerte te, hogy idejekorán intézkedni tudjanak a felügyelőnők. És itt megszigorodott a professzor hangja:

— Nem habozom kijelenteni, hogy aki ezt a kötelességét elmulasztja, azt szégyenszemre még aznap este haza fogjuk küldeni. Viszont a felügyelőnők érdeme lesz, ha semmi baj sem fog történni.

Hétszázan helyeseltek erre és biztosra lehet venni, hogy ebből a társaságból Berend tanár szavai után két hónapra mindenki a hőmérőt fogja a világ legfontosabb müszerének tekinteni.

Most a kormánybiztos szólott és kijelentette, hogy a felügyelő-személyzet müködése elé teljes bizalommal néz, majd igy szólott:

— Megragadom az alkalmat, hogy e helyen is hálámat és köszönetemet fejezzem ki Berend tanárnak, hogy személyesen elvállalta az akció nagy és felelősségteljes munkával járó főfelügyeletét. Az ő személye az akció élén olyan garanciát nyujt, amelyről nem lehet elég hálával és elismeréssel megemlékezni, annyival is inkább, mert a tudós tanár kiterjedt orvosi praxisát szinte elhanyagolva, minden idejét ennek az ügynek szenteli.

Majd ismét a felügyelőnőkhöz fordult és emelkedett hangon mondta:

— Leginkább önökön áll, hogy ezt a szép akciót a jövőben óriási arányokban megismételjük és erős lábra tudjuk állitani ezt a meggyengült, szegény országot a szebb és boldogabb jövendőre váró generáció segitésével.

Tüzzel-vassal az árdrágitás ellen

Friedmann Ernő erélyes nyilatkozata — Mit akarnak az osztrákok? — Az árbirálók közös konferenciája

Folkusházy alpolgármester a kereskedelmi kamara állásfoglalásáról

Négy keserves háborus esztendőbe tellett, amig végre, ugy látszik, a legteljesebb erélylyel feküsznek bele az árrágitás meggátolásába? Hogy eredmény lesz-e, az egészen más kérdés. Egyelőre azt is eredménynek kell tekinteni, hogy komoly és erélyesnek igérkező akció indult. És itt e ponton nem szabad megfeledkezni *Szterényi* József kereskedelmi miniszter kiváló érdemeiről, aki csodálatos erélylyel fogott hozzá ehhez a hálás munkához. Azzal, ami a cipészek körül történt, mindenesetre példát szolgáltatott arra, hogy a kormány, amikor az árdrágitás halálos ítéletét meghozta, nem enged magával packázni. Az árdrágitás ellen inditott akció azonban tovább folyik és ennek az akciónak — ugy látszik — mindinkább szaporodó eseményeiről lehet majd beszámolni. Ma csak annyit lehet megállapitani, hogy valami megmozdult és Budapestnek az árdrágitás parazitái által agyonsanyargatott közönsége a legteljesebb bizalommal néz azok felé, akik megmentésére kötelességszerüen vállalkoztak.

A legujabb közös-ügy.

Meg van a legujabb közös ügy Ausztria és Magyarország között. És el kell ismerni, hogy ennél szimpatikusabb közösügyet eddig még nem is igen láttunk. A közös ügy ugyanis *az árdrágitók irtása.* Közös erővel és szövetségi hüséggel feküsznek bele az osztrák és magyar árvizsgáló-bizottságok ebbe a munkába. Az első közös tanácskozások Bécsben folytak le, szombaton pedig Budapesten ültek össze. Egyelőre ugyan a tárgyalások meghiusultak, de a közös akarat továbbra is fennáll. A fővárost azon az ülésen *Vita* Emil dr. tanácsnok képviselte, akinek e tekintetben nemcsak gazdag tapasztalatai vannak, hanem egyben hatalmas sikerekre is tud rámutatni. Hogy mást ne emlitsünk, ő az, akinek a legtöbbet köszönhetünk abban a tekintetben, hogy a szén és a fa körül Budapesten nem üthette fel a fejét az árdrágitás.

A szombati ülésen azonban az eddig megjelent hiradásokon tulmenően szenzációs kijelentések is hangzottak el. Az elnöki székben a miniszteriumban elfoglalt *Szterényi* József kereskedelmi miniszter helyett *Friedmann* Ernő dr. a magyar árvizsgáló-bizottság elnöke ült, aki elnöki megnyitójában olyan erélyes hangokat penditett meg, amilyeneket eddig nem hallottunk, de amelyekből épen ezért komoly reményeket meritethetünk. Föl kell jegyeznünk beszédének egy részét, amely igy hangzott:

— Eljárunk kérlelhetetlen szigorusággal mindenki ellen, aki a mostani árhalmozásnak akármilyen irányu tényezője is. *Eljárunk mindenki ellen, legyen az akár maga az állam is.* Semmire és senkire tekintettel nem leszünk, ellenben *le fogunk leplezni mindenkit,* akinek a drágitásokban része van.

Ez az a hang, amit ezen a téren mindenki szivesen hall, de külön pikantériája *Friedmann* dr. beszédének az, hogy magát *az államot is* emlitette.

A másik nem kevésbbé érdekes fölszólalás volt *Fries* báróé, az osztrák árvizsgáló-bizottság elnöké-é, aki ezt mondta többek között:

— Fájdalmasan mondom, hogy az entente méltán örülhet, mert *a mi közönségünk nem birja tovább a kétségbeejtő és katasztrófális áremelkedéseket.* Éppen ezért kell mindent megtennünk, azért kell tüzzel-vassal irtanunk az árdrágitást, mert ezen a fronton is le kell győrnünk az ellenséget. Sajnos, későn kezdtük meg a küzdelmet, de mentsük meg, ami még megmenthető és ne segitsük elő az entente diadalát.

Nem érdektelen feljegyezni, hogy mit kivánnak az osztrákok. Az ő határozati javaslatuk az, hogy

azoknál a cikkeknél, melyek állami rendelkezés alatt állanak, maximális árakat állapitsanak meg; viszont a nem állami rendezés alatti cikkeknél csak irányárak állapitandók meg.

Ennél az osztrák kivánságnál az a fontos, hogy azt *Magyarország szempontjából aggodalmasnak kell tartanunk.* Nálunk ugyanis az országnak minden főterménye, mint például a gabona, főzelék, hus, élőállat stb. egytől-egyig állami rendezés alatt áll. Mindezekre nézve tehát Ausztria maximális ár megállapitását követeli. Ezzel szemben Ausztria legfőbb produktumai, különösen *az ipari cikkek nincsenek állami rendezés alatt.* Ezeknél tehát az osztrák kivánság értelmében csak irányárak megállapitása jöhetne szóba, aminél pedig tudvalevőleg *hiányzik a büntető szankció.* Ez a tulajdonképeni oka a legujabb tárgyalások meghiusulásának.

A kereskedelmi kamara a főváros ellen.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara ujabban szintén erőteljes akciót inditott a drágaság ellen. Ennek az akciónak során most szigoru támadást szándékoznak intézni a főváros ellen. A kamara közélelmezési szakosztálya ugyanis a mult héten Székács Antal udv. tanácsos elnöklésével ülést tartott, amelyen a főváros élelmiszerüzem müködése ellen hozott határozatot. Ennek a határozatnak a lényege az, hogy a kamara azt kivánja, hogy az összes maximális árral biró és jegyhez kötött áruk a jövőben kizárólag az élelmiszer-kereskedők utján hozassanak forgalomba. Ennek a kivánságnak megokolása az, hogy az élelmiszerüzem árszabályozó és ármérséklő rendeltetéssel alakult, ezt a hatást azonban a legtöbb általa forgalmazott cikk tekintetében azok jegyhezkötöttsége és határárral való birása következtében gyakorolni nem tudja. Ilyenformán — mondja a kamara — a fogyasztók érdekeinek előmozditása nélkül okoz kárt a kereskedelemnek. Egyben azt is reméli a kamara, hogy az élelmiszerüzem bódéi előtt való csoportosulás ezzel az intézkedéssel véget érne

A kamara ez állásfoglalásáról kérdést intéztünk Folkusházy Lajos alpolgármesterhez, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt röviden csak ennyit válaszolt:

— A határozati javaslatot egyelőre csak a kamara közélelmezési szakcsoportja hozta. A napokban lesz a kamara plenáris ülése, amely szintén foglalkozni fog a kérdéssel. A főváros csak ezután foglalhat állást a kérdésben. Ami azonban azt a kívánságot illeti, hogy a községi élelmiszerüzem a jövőben ne árusithasson olyan árukat, amelyek maximális árakkal vannak ellátva és amelyek jegyhez kötöttek, erre vonatkozólag csak azt kérdezhetem, hogy *mit csinálnunk, talán csukjuk be a boltjainkat?* A helyzet ma az, hogy nem az élelmiszerüzem bódéinak becsukását kell követelni, hanem a fogyasztók érdeke az, hogy azt kivánjuk, *bár lenne még ötszáz elárusitóhelye a fővárosi élelmiszerüzemnek.* Annak megállapitását pedig, hogy van-e a fővárosi élelmiszerüzemnek árszabályozó hatása, *bizzuk egyszerüen a közönségre.* A legjobb kritikát erre eddig is a közönség adta meg.

Vannak azonban a kamarának egyéb kivánságai. Igy például az, hogy az idén a burgonya elosztásával a burgonya-nagykereskedők bizassanak meg legalább arra a mennyiségre vonatkozólag, ami a hatósági zöldségüzem elárusitóhelyein kivül a kereskedők százainál kerül forgalomba. Ez inkább olyan kivánság már, amit teljesiteni lehet, mint az utolsó, amely kétségkivül a közönség rovására esnék és ez az, hogy a hatósági zöldségüzem részére megadott rekvirálási jogot vonja vissza a kormány. Budapesten ma mindenki tudja, hogy mit jelentett a zöldség- és gyümölcsrekvirálási jog a főváros kezében. Azt, hogy a mult esztendőben ez volt az egyetlen élelmicikk, amivel türhetően el voltunk látva. Az idén a cseresznyénél már a legnagyobb bajok voltak és e tekintetben a fogyasztók még akkor is a rekvirálást követelik, ha ezáltal — sajnos — talán a legitim kereskedelem kárt is szenved.

Az árdrágitás utjainak kifürkészése.

Az árvizsgáló-bizottságok különben most a rendőrséggel karöltve dolgoznak. Az árdrágitás láncát ugy veszik kezükbe, mint a hivők az olvasót. Végig mennek minden láncszemen, egyetlenegyet sem hagynak ki belőle és végeredményben — legalább ezt remélik — eljutnak a főbünöshöz. Sajnos, a zaklatás sem kerülhető ki ennél az eljárásnál. Ott voltak például a gyufadrágitók, akiket csak ugy lehetett megfogni, hogy előbb meg kellett vádolni a kistrafikosokat, akiknek igen nagy része ártatlan volt, gyufát akart adni a közönségének és igy olyan áron vettek, amilyenen kapni lehetett. A szisztematikus üldözésnek ezt az átkát, ezt a kellemetlenségét elkerülni szinte lehetetlenség, de a hatóságoknak figyelemmel kell lenni arra, hogy végeredményben mégse zaklassák agyon az ártatlan kisiparosokat és kiskereskedőket.

Az árdrágitás utjainak kifürkészése nehéz mesterség és a közönség szivesen látja a hatóságnak ezt a munkáját. A cipészek után most a szabókon a sor. A mult hetekben a szabók ellen jártak el. Dicséretére legyen mondva a budapesti kisiparnak, kiderült megint, hogy a nyavalya főfészke nem itt van, hanem azt tovább kell keresni ott, ahol a szabók kellékeiket beszerzik, vagy ahol a kellékeket termelik. Akadtak természetesen szabók, akik szemérmetlen munkadijakat számitottak fel, természetesen ezek ellen megindult az eljárás; a fontos azonban, hogy a láncnak szemenkint való megtapogatásával mindenesetre el fognak jutni az igazi bünösökhöz, akik aligha fogják kikerülni sorsukat.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta délután ½4 órától, vasá - és ünnepnap délután 2 órától a fenomenális juliusi müsor. LEONA a szép spanyol nő. MITZI BRAUN utólérhetetlen kutyaidomitások. HIAS TESTVÉREK mutatványuk a repülőgépen.
Adonis Jakson Roberti
és további 25 el őrangu variete- és manézsszlágger.
Az esti diszelőadásban 8 tól 10 óráig a szép LEONA és az egész nagy fenomenális világvárosi müsor.

Schuller, a rettenetes

A fővárosi diákmenza ujra beszéltet magáról

A héten ismét aktuális lett a főváros sokat, de soha sem dicsérő módon emlegetett, diákmenzája. Hatalmas csatakiáltás száguldott végig a napisajtón. Cikk cikket követett és ezekben a cikkekben *Schuller* Dezső tanácsjegyző ugy szerepelt, mint ama vidéki szolgabirák, akik még mindig megnyiratják a cigányokat. A harci riadót egy kisded, de kétségkivül agilis diákcsapat csinálta. Lehettek a saját bevallásuk szerint vagy huszan-huszonketten. A harmadik napon végre megszólalt a tanács és egy dadogó nyilatkozatban védekezett, amiből senki sem értett meg semmit. Végeredményben a diákok ügye még sines elintézve és a csata eredmény nélkül végződött. Utánajártunk a dolognak és amint a következőkben beszámolunk róla, kiderült, hogy a diákoknak ugyan nincs igazuk, de a főváros tanácsa sem igen dicsekedhetik tultengő humanitással, valami különös szociális érzékkel. A diákok ugyan nem kapnak a nyáron ebédet, a főváros viszont a csatában erkölcsi vereséget szenvedett. Mindössze azt látjuk beigazolva, hogy a rettenetesnek hirdetett *Schuller* tanácsjegyző lelkét nem terheli semmi, mert nem cselekedett egyebet, mint a tanács több izben kimondott dicstelen határozatát hajtotta végre.

A diákok panasza.

A diákok panasza az volt, hogy a fővárosi diákmenza ama régi tagjai, akik a körülmények folytán a nyarat kénytelenek Budapesten tölteni, a nyár folyamán — a katonai szolgálatot teljesitők kivételével — nem kapnak ebédet. A tanács ugyanis elhatározta, hogy a fővárosi diákmenzán julius és augusztus hónapokban kizárólag a pótszemeszterre, három hónapra szabadságolt katonák étkezhetnek, elutasitotta ellenben a szeptemberi szigorlatokra készülő szegénysorsu diákok kérelmét, valamint a rokkant és beteggé lett katona-diákokét is. Harrer alpolgármester intervenciójára mégis történt annyi, hogy a menzát általában megnyitották a beiratkozott katonahallgatók és az utolsó szigorlat előtt állók számára, az utóbbiaknak azonban csak abban az esetben, ha az étkezésért fizetni tudnak. Mindössze — mint emlitettük — 20—22 diák maradt tehát olyan, akik közbeneső szigorlat vagy más fontos ok miatt maradván Budapesten, még pénzért sem juthatnak a menza kosztjához. Nem igen lehet megérteni tehát a tanács álláspontját, amely a pár diák miatt hajlandó volt magát ki enni a cseppet sem hizelgő meghurcoltatásnak.

Schuller ellen.

A szegény diákok nagy elkeseredésükben mit tehettek egyebet, Schuller tanácsjegyzőn töltötték ki a boszujukat. Az összes hirlapi támadásokban az ő neve körül folyt a csata, dacára annak, hogy ő pusztán a tanács végrehajtó közege volt ebben a kellemesnek éppen nem nevezhető feladatban. A diákok azonban nem elégedtek meg a hirlapi támadásokkal. Kimondották, hogy Schuller Dezsőt méltatlannak tartják arra, hogy az egyetemi hallgatók Országos Diákalap Egyesületében viselt pozíciójánál fogva (társadalmi választmányi tag és egyesületi főjegyző) mint a diákság érdekeinek egyik képviselője szerepeljen.

A legérdekesebb azonban, hogy a diákok Schuller Dezsőt szabadkömives mivoltában itélték el legjobban. A klerikális sajtóban természetesen, mint átkos szabadkömivesről irattak róla, aki a keresztényeket üldözi, mig a szabadkömivesek orgánumánál azt panaszolták el, hogy Schuller szabadkömives volta dacára is csak a Szent Imre kollégium tagjainak kedvez, mert ott a nyáron csak katonadiákok laknak. Az ember nem tudja elképzelni, hogyan tudta szegény Schuller, a rettenetes, ezt a kétféle vádat elviselni?

Reformálják a menzát.

Ilyen előzmények után a diákok Déri és Harrer alpolgármestereknél tisztelegtek, akik minden tőlük telhetőt megigértek. A fiuk azonban, ha már annyire voltak, legalább a polgármestert is látni akarták, ez az ambiciójuk azonban nem sikerült, mert a polgármester éppen a tanácsülésben elnökölt, ahol kimondták, hogy a menzán a rokkant katonák, sőt méltányos esetekben civil egyetemi hallgatók is étkezhetnek a nyári hónapokban. Minderről kommüniké jelent meg, mi azonban a tisztánlátás szempontjából felkerestük Liber Endre tanácsjegyzőt, a közjótékonysági ügyosztály helyettes vezetőjét, aki a menza körül lefolyt eseményekről a következő érthető, de kevésbbé elfogadható magyarázatokat fűzte a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— A főváros a menzát a nyári hónapokra beszüntette, mert erre nincsen budget megállapitva. Katonadiákokra ez csak ugy vonatkozik, mint a civilekre. A főváros nyáron át senki számára sem tart fenn menzát. A katonadiákok élelmezése érdekében azonban megkértük a Hadigondozó hivatalt, hogy gondoskodjék a költségekről. Nyáron át tehát nem a fővárosnak, hanem a Hadigondozónak van menzája, amelyet mi csak kezelünk. Ami pedig Schuller tanácsjegyző szerepét illeti, nem tett egyebet, mint a tanács rendelkezéseit végrehajtotta. Mi ebben az ügyben több izben tettünk a tanácsnak előterjesztést és mindenkor a tanács utasitásai értelmében jártunk el.

— Általában el kell mondani, hogy *a jövő tanév kezdetén meg fogjuk reformálni a diákmenzát.* Amikor mi a menzát a szociálpolitikai ügyosztálytól átvettük, tanév közepe volt, s igy a már szerzett jogokat csorbitani nem volt módunkban. A jövő tanév elején azonban alaposabban fogjuk megvizsgálni, hogy kinek joga a menza jótéteményében részesedni. Eddig ugyanis nagyon gyenge bizonyitékokkal kellett előállani annak, aki szegénységére hivatkozva, ingyenes, vagy nagyon olcsó kosztot akartak kapni. Személyes tapasztalataim bizonyitják azonban, hogy igen sokszor vagyonos fiuk ingyenes menzakosztot ettek. Ami pedig a konkrét esetet illeti, ki maradt itt a nyáron Budapesten? Az, akinek vagy a szülei laknak itt, vagy pedig kenyérkeresetüket nem akarták a nyárra feladni. Egyik sem olyan eset, ami miatt valakinek joga lenne a menzára járni. Akiknek pedig nem volt állása, felajánlottunk mi is, meg a rendőrség is hivatalos állásokat. Aki pedig a városnál dolgozik, annak joga van a városházi étkezőben kosztolni. Egyébként nem szabad azt gondolni, hogy a diákmenza kosztja lelkesitő valami kedvezmény. Éppen ellenkezőleg, 80 fillérért ma már igen jó kosztot kapnak a diákok és pedig olyat, amelyben hetenként négyszer van husétel. Annak idején, amikor a diákok jogos panasszal állottak elő az egyik felügyelő ellen, aki tényleg modortalanul bánt velük, teljesitettük kivánságaikat. Akkor elhelyeztük a menzáról ezt a felügyelőt. Most azonban ugy látszik a hirlapi közlésekből, Schuller Dezső tanácsjegyző fejét követelik. Ezt azonban aligha fogják megkapni, mert Schuller a tanács határozatai értelmében a legteljesebb korrektséggel járt el.

Mi elhisszük Liber tanácsjegyző urnak, hogy az ügyosztály korrektul járt el, mi inkább a tanács eljárását nem értjük, mert bármily jó legyen is a nyolcvan filléres menza-ebéd, nem lehet elhinni, hogy olyanok, akiknek módjában van jobbat enni, ezután áhitozzanak. Ha a mult hetekben a német tanitók ebédje ezrekbe került, az is előre nem látott kiadás volt. Épen ugy az lenne, ha annak a husz diáknak, aki talán most éhezik, szintén kinyitnák a menza ajtait. Ezeknek egész havi kosztja nem kerülne annyiba, mint a német tanitók egyetlen ebédje. És ez volna az a budget-átlépés, amely miatt soha egyetlen szemrehányást sem kapna a tanács.

Most jelent meg
Fodor Oszkár szerkesztésében a
Budapesti Tőzsde-Almanach IX. évfolyamu kötete
Tartalmaz mindent tőzsdére vonatkozó tudnivalót, teljes compasst ad a tőzsdei értékpapirokról.
Ára 12 korona.
Megrendelhető a Budapesti Tőzsde-Almanach kiadóhivatalában (Budapest, V., Vécsey-utca 5.)

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Bódy tovább tárgyal a közutival

Az egységes közuti közlekedés monopolizálásának terve

A huszas-bizottság a mult hétfőn annak rendje és módja szerint összeült és formálisan elintézte a Közuti kérdést. *Bódy* polgármester bejelentette, hogy a megváltásra vonatkozó megegyezés nem sikerült, mire a huszas-bizottság kimondta, hogy akkor hát jöjjön a közlekedési adó. Az ember azt hitte volna, hogy ezzel aztán végleg le is került a napirendről a Közuti ügy. Pedig dehogy. Azt mondhatnánk, hogy az soha aktuálisabb nem volt, mint ma. Beavatottak ugyanis ugy látják a helyzetet, hogy a huszas-bizottság mostani határozata az igazi ultimátum, amelyet ugy gondolják, mégis akceptálni fog a Közuti.

Tény az, hogy a helyzet óráról-órára változik és igy igaz képét adni a dolognak lehetetlenség. Ma már *Bódy* polgármester és *Sándor* Pál ujságnyilatkozatokban, a nyilvánosság előtt csatáznak, de hogy mi történik bizalmas megbeszéléseken, azt senki sem tudja. A kósza hirek is egymást kergetik. Egyik nap például mindenki arról beszélt, hogy a Közuti 9 százalékra szállitja le előbbeni 11 százalékos igényeit, ami lényeges közeledést jelentene. Ezzel szemben azonban *Sándor* Pálhoz közeledő forrás azt jelentette ki a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt, hogy *Sándor Pál nem tud arról, hogy neki ilyen szándékai lennének.*

Eszerint a főváros 7.78 százalékot igérvén, körülbelül évi 890.000 korona differenciáról van szó.

Ezt a különbséget áthidalni, ha ugyan titokban tényleg nem történt meg a közeledés, szinte lehetetlenség. Sokkal valószinübb azonban az a másik hir, amely arról szól, hogy *a Közuti lemondott a földalatti közlekedésre vonatkozó kizárólagos koncesszió követeléseiről.* Ez az a pont, amiről többé egyik oldalról sem beszélnek.

A természetszerüen bekövetkezett sakkhuzás ezek után nem lehetett más, minthogy a huszas-bizottság utasitotta a közlekedési ügyosztályt, hogy tegyen előterjesztést a *közlekedési adó felemelésére* vonatkozólag. Ez gyorsan meg is történt. Pénteken már tárgyalhatták is a huszasok. *Csodálatosképpen* azonban ugy alakult a helyzet, hogy hosszu-hosszu tárgyalás után sem tudták elhatározni, hogy a szakaszjegy ezentul 20 vagy 22 fillér legyen-e. Mig végre a hétfői pénzügyi bizottság mondta ki az utolsó szót.

A vak is látja, hogy mindez nem jelent mást, mint azt, hogy a főváros még mindig nem adta fel reményét. Igen előkelő forrásból tudja a *Fővárosi Hirlap*, hogy

Bódy polgármester meg van róla győződve, hogy az egész egyesitett közlekedés még az év folyamán a főváros kezébe kerül.

Emiatt azonban még nem következés, hogy a főváros már most sürgősen meg ne csinálja a közlekedési adó felemelését, természetesen azzal a feltétellel, hogy a kormány beleegyezését fogja ahhoz adni. A főváros háztartása olyan ruinirozott állapotban van, hogy nemcsak az uj jövedelmek fontosak, de az is, hogy ezek a jövedelmek *hónapokig se késsenek.* Ezért kell azonnal megcsinálni a közlekedési adó felemelését, amelynek felemelése közben, vagy után még mindig van módja és alkalma a fővárosnak a Közutival való tárgyalásokra. Az adóemelést legföllebb olyan presszionak képzelik, amely a Közutit igényeinek redukálására kényszeriti.

Bizonyos csak az, hogy a *tárgyalások* — minden ellenkező hivatalos közlés dacára — *nem szakadtak meg.* Bódy polgármester napnap után érintkezik és megbeszéléseket folytat olyan személyiségekkel, akik viszont Sándor Pállal is érintkezésben vannak. A dolgok érőfélben vannak és nem lehetetlen, hogy már a legközelebbi időben jelentős fordulat fog beállani.

Pozitivumnak, befejezett ténynek kell tekinteni azonban

a Villamos Városi Vasut megváltását.

Ennek igy egymagában nem sok értelme van, mert a vasut jövedelmezősége a főváros kezelésében sem fog emelkedni, a közlekedési adó felemelése pedig igy is, amugy is a fővárosé lesz. A Villamos Városi Vasut megváltása csak akkor fontos, ha a Közuti megváltásával, mint monopolium, az egész közuti közlekedés a főváros kezébe kerül. Ebben az esetben csökkennek az adminisztrativ kiadások, az egységesités technikai szempontokból is óriási költségmegtakaritást jelent és a konkurrencia kimultával az egyszerüsitések és a természetes megoldások egész sorozata a költségkimélés eredményével fognak járni.

A Városinál különben a megváltás ugy fog megtörténni, hogy a főváros a megváltás után tovább törleszti a részvény és kötvénytőkét, fizeti a kötvény kölcsön kamatait és fizeti a részvények és élvezeti jegyek után az átlagosztalékot. Az átlagosztalék itt *6 százalékos lenne*, amihez hozzájárul még a társaság szabadvagyonának megváltásával előálló $1^3/_4$%, ami együttvéve 7.75 százalékot fog kitenni.

Ebben a pillanatban körülbelül ez a helyzetkép, amely azonban többé nem pusztán a Közuti megváltására, hanem *a budapesti közuti közlekedés teljes monopolizálására és egységesitésére vonatkozik.*

A budapesti rendőrség önálló marad

Az államositás rövidesen meg lesz — A készülő törvénytervezet részletei

A rendőrség államositása már régen huzódik. Még a Tisza-kormány akarta megvalósitani és azóta benne van minden uj kormány programmjában. A Wekerle-kormány szintén megigérte s ugylátszik az igéret most már nem marad puszta szó. A választójogi törvényjavaslat letárgyalása után rögtön *sor kerül a rendőrség államositását tárgyaló törvénytervezetre.* A kormány a kérdés gyors rendezését azért tartja szükségesnek, mert most már *számolni kell a leszerelés nehézségeivel* és az egész országra szóló gyors leszerelés, a háboruból a békébe való sima átmenetel, csak ugy lehetséges, ha jól megszervezett rendőri intézmény áll a kormányhatalom mögött.

A belügyminisztérium rendőri osztályában *Jeckel* miniszteri tanácsos vezetésével folytak az előkészitő munkálatok és ma már befejeződtek. Ma már az a helyzet, hogy abban a pillanatban, amikor a kormány a képviselőházban tárgyaltatni akarja a dolgot, csak szól a rendészeti osztálynak és *minden statisztika a törvényhozás rendelkezésére áll.* Ezek a közvetlen előkészitő munkálatok *csupán néhány napot vennének igénybe.*

Érdekes, hogy a gondos előkészités ellenére a legbeavatottabb emberek alig vannak tisztában a dolog lényegével. Ennek magyarázata az, hogy bár az előkészités a *legaprólékosabb részletekig megtörtént, tulajdonképpen határozat nincs és még minden megváltozhatik az utolsó percig.* Ezt a kérdést ugyanis nagyon nehéz dülőre vinni. Annyi érdek ütközik össze, hogy még sokáig kell lavirozni addig, amig a teljesen ideális állapotig eljutunk.

A fővárosi rendőrség tisztviselőinek arányositását nehéz keresztülvinni és ezért ugy döntöttek, hogy *egyelőre a státusz miatt a fővárosi államrendőrség külön marad.* Későbbi terv az államrendőrségnek a fővárosi államrendőrséggel való kibővitése. A fővárosi államrendőrség azonban a mostani állapotában nem maradhat meg és ezért nagyszabásu átalakitásra van szükség. Az államrendőrség státusza messze mögötte marad egyéb állami szervezetek mögött. Hogy egyebet ne említsünk, csupán a főkapitány van az ötödik fizetési osztályban és igy a rendőrségen eddig csak a főkapitány volt „méltóságos ur". Az átalakitó intézkedések már megtörténtek. Három uj főkapitányhelyettesi cimet adtak, viszont a két régi főkapitányhelyettes megkülönböztetésül megkapta az udvari tanácsosi cimet és igy méltóságos lett. A következő lépés *a két főkapitányhelyettes ötödik fizetési osztályba való kinevezése, melyet a három ujabb főkapitányhelyettes előléptetése követ.* Ilyen körülmények között a főkapitány nem maradhat meg az ötödik fizetési osztályban, hanem a negyedikbe kerül. Valószinüleg ezt a kérdést ugy oldják meg, hogy *a főkapitány államtitkári cimet kap.* A belügyminiszterium rendőri osztályát teljesen ujjá kell szervezni, mert abszurdum, hogy *egy miniszteri tanácsos legyen a főnöke és az ellenőre a főkapitánynak.*

Az államrendőrségbe beolvad a határrendőrség, de a csendőrség egyelőre önálló marad. Később esetleg a csendőrség beolvasztására is sor kerülhet, de ezt a kérdést még nem döntötték el. Nagy kérdés az is, hogy miképpen fognak részesedni az egyes városok az államrendőrség büdzséjében. Felmerült az a terv, hogy az eddigi szubvenciót bevonják és a városok az eddigi terhek arányában járulnak hozzá az államrendőrség kiadásához. Ez azonban nem volna igazságos, mert egyes városok tulságosan bőkezüek voltak, mig mások viszont nagyon szükmarkuak. *Egészen uj kulcsot szeretnének megállapitani.* A belügyminisztérium rendőri osztálya egészen tisztán lát ebben a kérdésben, mert bekérte valamennyi rendőrség statisztikáját és igy könnyen lehet dönteni.

A budapesti detektivtestületet a főkapitány a saját hatáskörében akarja megreformálni. Ezekről az ideákról már egy alkalommal beszámoltunk. *A rendőrség szeretne összekötő kapcsolatot teremteni a detektivtestület és a tisztviselői kar között és ezért ilyen irányban fognak állásokat szervezni.* Legközelebb *husz detektivtelügyelőt neveznek ki a detektivek közül.* A husz állás közül *tiz fizetéses többlettel jár, tiz pedig csupán cimet kap, külön fizetés nélkül.*

A tervek még forrnak és a teljesen tiszta kép csak nehezen alakul ki. A jövő évi költségvetésben az uj állások már elhelyeződnek.

(p. s.)

Események

A Fővárosi Hirlap szerkesztőségéből. *Dacsó* Emil, a *Fővárosi Hirlap* felelős szerkesztője, nyári szabadságra elutazott. Távollétében a lap szerkesztéséért *Pogány* Béla helyettes szerkesztő felelős.

Száznyolc programmpont. Szerdán közgyülés lesz, amelynek nem kevesebb, mint száznyolc programmpontja van. A száznyolc közül azonban pontosan kiszámitva, tizenöt darab az, amely valamelyes érdeklődésre tarthat számot, közöttük azonban van olyan tizkérdőjeles is, mint a Gregersen-féle telek volt, amely azonban a pénzügyi bizottságban és a huszas bizottságban megtett kaland után kinnal keserüséggel lekerült a napirendről és visszatért oda, ahol eddig volt, a magas Kuria itélete alá. Elmarad tehát az a tüzpróba, amelyet ebben az ügyben *Sallay* tanácsnoknak kellett volna kiállani. A szerdai közgyülés főszereplői *Csupor* József dr. és *Wildner* Ödön dr. tanácsnokok lesznek. Wildner tanácsnok mindenekelőtt a lakáskérdésben a kormánnyal folyamatban levő tárgyalásokat ismerteti és e tekintetben valószinüleg bőséges alkalmunk nyilik majd unalmas felszólalásokat hallgatni. Wildner mindenesetre hő ismertetést fog adni a kérdés állásáról és nagy fölkészültséggel fogja megvédeni a főváros álláspontját. Korszakalkotó témáról van szó, remélni szeretnénk, hogy a közgyülés ennek tudatában szintén magas szinvonalu vitával fog tüntetni. A másik fontos tárgya *Wildner* tanácsnoknak a népjóléti minisztérium felállitása érdekében való felirat a kormányhoz. Ezt a feliratot el fogják küldeni különben az ország minden törvényhatóságának, hogy azok is követeljék a fővárossal együtt ezt a mai korban igazán nélkülözhetetlen minisztériumot. *Csupor* tanácsnok a közegészségügyi javaslatok egész halmazát, amelyeket a bizottsági tárgyalásokról jól ismerünk, viszi a közgyülés elé. Köztük van a közkórházak létesitésének és fenntartásának pénzügyi terheiről való döntés, amely körül valószinüleg megint vita lesz a kormánynak küldendő ultimátum minemüségéről. Arról lesz szó, hogy milyen mértékü és milyen formáju legyen az a fenyegetés, amit a főváros a kormányhoz fog intézni, ha a kórházak fentartásához és felállitásához ezentul sem akar hozzájárulni. Nem ártana persze, ha szó esne a Madarász-utcai csecsemő-kórház költségeinek negyedfélmilliós tullépéséről is. *Buzáth* tanácsnok a villamos- s gázmüvek zárószámadásait fogja ismertetni, mig

Fock tanácsnok az 1909. évi ideiglenes közmunkaprogrammot viszi a közgyülés elé. A szabadságon levő *Berczel* tanácsnok helyett *Kállay* jegyző jelenti be a hirdetési dijak felemelését, végül pedig *Kemény* tanácsnok főjegyző jön nehány ugynevezett szociális természetü javaslattal, amelyek között legfontosabb az altisztek és szolgák fizetésrendezéséről szó.ó, amellyel valószinüleg meglesz elégedve a közgyülés, de *az altisztek és szolgák semmi esetre sem.*

Kitüntetés. A király Rosenberg Árminnak, a Neuschloss-féle nasici tanningyár és gőzfürész r.-t. alelnök vezérigazgatójának, a magyar ipar fellendítése körül szerzett érdemei elismeréséül a maga és törvényes utódai számára a magyar nemességet adományozta „gjurgjenováci" előnévvel. Rosenberg Ármin három évtized óta széleskörü, produktiv munkásságot fejt ki a hazai közgazdaság szolgálatában és kiváló érdemeket szerzett faiermelésünk és faiparunk fejlesztésében és vállalatát harminc éves fankadatlan munkával a monarchia első ipari faktorainak sorába emelte. A Fakereskedők s Faiparosok Országos Egyesületének évek hosszu sora óta köztiszteletben álló elnöke.

A II-ik kerületben nincs cselédszerző. A rendkivüli cselédhiány, amely valamennyi polgári háztartásra ránehezedik, a II-ik kerületben — ugy látszik — rendkivüli méreteket öltött. Erre mutat legalább az, hogy a Viziárosban nemcsak cseléd nincs, de cselédszerző sincs. Ebben a kinos helyzetben *Szalay* Sándor dr. II. kerületi előljáró a tanácshoz előterjesztést intézett, amelyben *hatósági cselédközvetitő felállitását kéri, cselédképzővel és otthonnal kapcsolatban.* A kerület intelligens hölgyközönségének közrehatásával jobb és erkölcsösebb cselédgenerációt kiván felnevelni, illetve kiképezni. Ez lenne az első ilyen intézmény, melyet a főváros a saját kezelésében felállitana.

A tanácsnokok szabadsága. A polgármester rendeletet adott ki, amelyben a tanácsnokok részére a következőképen állapitota meg a nyári szabadságot: Piperkovits Bátor julius 3—12-ig, augusztus 21—30-ig, szeptember 9—18-ig, Rényi Dezső julius 3—28-ig, Krátky János augusztus 24-től szeptember 23-ig, Fock Ede julius 15-től augusztus 11-ig, Buzay Károly augusztus 3—30-ig, Buzáth János augusztus 4-től szeptember 11-ig, Vita Emil augusztus 1—28-ig, Wildner Ödön julius 15-től augusztus 13-ig, Marher Aladár julius 8-tól augusztus 5-ig, Csupor József julius 8-tól augusztus 4-ig, Berczel Jenő julius 1—28-ig, Bukovszky Viktor junius 24-től julius 22-ig, Városy Gyula julius 22-től augusztus 21-ig, Stankovits Szilárd julius 22-től augusztus 1-ig, Sallay Árpád julius 5-től augusztus 25-ig és szeptember 3—9-ig, Kemény Géza szeptember 1—28-ig.

Ipari és kereskedelmi ösztöndijak. A Ferenc József jubileumi alapnak a müvészeti dijakon kivül kereskedelmi és ipari tanulmányi ösztöndijai is vannak. Ezeket az ösztöndijakat a háboru alatt még nem adták ki, amének az oka az, hogy a háboruban eredményes tanulmányi utakat tenni nem lehetséges, de meg a mai drágaság mellett a 600 koronás dijból legfeljebb Ödöllőig lehetne eljutni. Vita Emil dr. tanácsnok a tanács legutóbbi ülésen azt javasolta, hogy ezeket a dijakat a háboru végével emeljék fel és csak azután adják ki. A tanács ehhez az előterjesztéshez hozzájárult.

Hadikölcsönbiztositás. Mielőtt ilyent köt kérjen a Triesti Általános Biztositótól (Budapest, V., Dorottya-utca 10.) táiékoztatót. Célszerü ujitások: Balesetbiztositással kapcsolatos hadikölcsönéletbiztositások. A VI. vagy VII. hadikölcsön elteneben biztositás utján kétszeres névérték kapható VIII. hadikölcsönben.

Fizetés: kapnak a Gemeinderatok. Bécs város administrációjában nagy szerepet játszanak a Gemeinderatok, a községtanácsosok, akik a tanácsban is helyet foglalnak. Ennek az intézménynek az embriója a mi huszas bizottságunk és lesz, ha meglesz, az üzemi bizottság, amelynek tagjai legnagyobbrészben a törvényhatósági bizottság tagjai közül kerülnek majd ki. Bécsi keresztényszocialista körökben most hire jár, hogy a bécsi községtanácsosok részére napidijakat óhajtanak átalány formájában létesiteni. Az ügy még csak a kezdő megbeszélések stádiumában van s egyelőre nem határozható meg, mikor fogják a tervet végrehajtani. Forgalomban levő hirek szerint az átalányt minden egyes községtanácsos részére háromezer koronában állapitják meg, egyuttal szabályozni óhajtják a városi tanácsosok és az elnökség illetékeit is. A városi tanács tagjainak illetményét nyolcezer koronában, a polgármesterét hatvanezer, az alpolgármesterekét pedig negyvenezer koronában állapitanák meg.

Beketow-cirkusz. Kinai tornászok, Arabs létramüvészek, török lovasok, idomitott macskák, excentrikusok, drótkötéltáncosnők, légtornászok, komikusok, bohócok rengeteg látnivaló az, amit a Beketow-cirkusz minden előadásában mutat és ami felülmul mindent, amit eddig látni lehetett. A békemüsorok, amikor az egész világ elite-artistái a Beketow-cirkuszban adtak egymásnak találkát, sem multak felül ezt a mostani müsort, mely az attrakciók egész láncolata. Sehol ehez foghatót látni nem lehet.

Jutányos zongorák. A közelgő nyári idényre való tekintettel figyelmébe ajánljuk olvasóinknak Sternberg cs. és kir. udv. szállitó zongora termeit (Rákóczi-ut) ahol tulzsufolt raktárak állanak gyönyörü választékkal, és a mai viszonyok között bámulatosan mérsékelt árakkal, a zenekedvelő közönség rendelkezésére. Természetesen mindenki igyekezik idejekorán zongorát vásárolni, mert a junius vidéki kereslet emelni szokta a megcsappant készletek árait. A vidéki vasutvonalak részben ismét megnyiltak, de persze bizonytalan ideig, ugy hogy már ezen okból is ki kell használnók a vidéki zongoravevőknek ezt a kedvező időpontot.

Henry-aréna. A városligeti Henry-arénában uj müsor kerül naponta bemutatásra. Nincs módunkban a müsor minden számát külön kiemelni, csak a fővárosban eddig még nem látott müvészeket akarjuk felemliteni. — Nagy sikert arat naponta: Liana, a csodaszép spanyol sodronymüvésznő, Geissler, az orvosi tudomány talánya, Rosee kisasszony, aki eddig még nem látott mutatványaival mindenkit csodálatba ejt, Mitzi Braun idomitott daxlijaival és a Várady-csoport. Ily nagyszerü müvészi együttest hasonló olcsó belépődijak mellett még nem láttunk. Az előadások naponta fél négykor, vasár- és ünnepnap 2 órakor kezdődnek. Az esti diszelőadás negyed 9-től fél 11-ig tart.

A TŐKE

Szemle

A tőzsdeadó — A Fabank palotái — Ex oriente — A fürdők megrendszabályozása

A német tőzsdéket nagyban foglalkoztatja a tőzsdeadó felemelésének kérdése. A német kormány tudvalevőleg az eddigi 0.3 ezrelék tőzsdeadót a tizszeresére, 3 ezrelékre kivánta felemelni, a birodalmi gyülés főbizottsága azonban a háboru tartamára *5 ezrelékre* emelte fel az adótételt, ami Németországban olyan felháborodást keltett, mintha legalább is a sör minőségének megromlásáról lett volna szó. A tőzsdéken megállt a munka, a hamburgi tőzsde nyilt sztrájkba lépett és bár a sztrájkot hamar le is törték, kétségtelen, hogy a német közgazdasági piac megfogja sinyleni ezt az adóemelést. Evvel kapcsolatban hire jár, hogy Magyarországon is hasonló lépés készül, habár a tőzsdeadót csak nemrégiben emelték. Mindenesetre nagyon megfontolandónak tartjuk az adótétel ujabb felemelését, mert az illetékes tényezőknek nem szabad megfeledkezniök arról, hogy nemcsak a spekuláció megfékezését kell számitásba venni, hanem azt is, hogy a komoly tőke el ne riadjon a tőzsdei üzlettől.

*

A *Fabank* nagyszabásu lakásépitő-akciót kezd. Az első, amely komolyan számitásba jön és amely remélhetőleg befejezést is fog nyerni. Amerikai patent után épül az uj városrész: ezer fapalotát létesit a bank öt csoportban, a város különböző részein. Mindenesetre örömmel üdvözöljük ezt az akciót, amelyhez ugy a *LÁB*, mint a *kormány* hozzájárult, ugy, hogy csak a részletek kidolgozása van még hátra. A sok eszmecsere és akadékoskodás után, amely ezt az ügyet jellemezte, remélnünk kell, hogy rövidesen kiemelkednek a földből a *Fabank* uj palotát és reméljük azt is, hogy végre azok fognak hajlékhoz jutni, akik igazán rászorultak.

*

A Keleti Központ vasárnap tartotta közgyülését és azon *Lánczy* Leó igen érdekes perspektiváját adta meg a jövő feladatainak és hangsulyozta, hogy a gazdsági és kulturális kapcsolatnak a kelettel való szorosabbá való tétele egyenesen nemzeti érdek. A Keleti Központ eddigi müködésével igazolta, hogy a kelet felé való törekvésünk lehetséges és szükséges és hogy nemcsak bankjainknak kell a kedvező konjunkturát kihasználni, hanem vállalkozóinknak, iparosainknak és kereskedőinknek egyaránt a Balkánra kell vetni tekintetüket, nehogy a konkurrencia megint fölibénk kerekedjen. Sajnos, a kormány még mindig a szabadkéz álláspontján van, ahelyett, hogy az állam erejével és hatalmával is elősegitené a magyar ipar és kereskedelem térhóditását. Reméljük, hogy ez mégis máskép lesz és a magyar vállalkozás magában is elég lesz ahhoz, hogy a maga jogait és érdekeit a Balkánon is kiverekedje.

*

Friedmann tanár ur megint hallat magáról, megint rendeleteket készit, amelyeknek se fülük, se farkuk. A legujabb vesszőparipája, hogy a fürdőket fogja megrendszabályozni. Szó sincs róla, mindenki boldogan üdvözölné, ha a fürdők uzsoráját letörnék, csakhogy nem ugy, ahogy Friedmann ur gondolja és nem most, amikor már késő. A tanár ur pesti szemmel nézi a fürdők ügyét és megfeledkezik arról, hogy egy szervezett maffiával áll szemben, amelyet elméleti rendelettel nem lehet szétugrasztani és ha lehetne is, most már nem célszerü, mert maguk a vendégek fográk tiltakozni az ellen, hogy megkötött szerződéseiket hatályt nem tesznek és rajtuk bosszuljak meg a vendéglősök azt, hogy Friedmann ur juliusban felébredt és rendet akart teremteni a fürdőkön. Inkább ne adják ki még a rendeletet, semhogy azoknak is megkeseritsék a nyaralását, akik nem számitottak arra, hogy Friedmann ur fogja megkeseriteni az életüket.

*

Jegyezzünk hadikölcsönt. A hadikölcsönjegyzés egyre szélesebb arányokat ölt és hihetőleg messze felül fogja multni az eddigi eredményeket. A közönség ugy a vidéki, mint a fővárosi bankoknál levő betéteit nagy tömegekben változtatja át hadikölcsönökre, hogy ezáltal magasabb kamatoztatást érjen el. Az 5 és fél százalékot kamatoztató hadikölcsönkötvénnyel az állam lehetővé teszi mindenki számára, hogy pénze után a bankok minimális kamattételén kivül lényeges kamatgyarapodáshoz jusson. A banktételek kamatlába ma átlag 3.5—4 százalék, a betevő közönség tehát teljes 2 és legrosszabb esetben 1 és fél százalék kamattöbblethez jut, ha hadikötvényt vásárol. Ezt meg kell értetni a közönség legszélesebb rétegeivel, hogy mindenki kivehesse részét a hadikölcsönjegyzésből. A kölcsön teljes sikerének érdekében és azért, hogy a jegyzés lehetősége mindenki számára nyitva álljon, aki ebben eddig bármi módon akadályozva volt, a pénzügyminiszter bezárólag julius 24-ikéig meghosszabbitotta az aláirási határidőt.

A sertésnagyvágó összeférhetetlenei. A *Fővárosi Hirlap* megirta, hogy *Stern* Samuéknak és érdektársaiknak nem sikerült a *Serátot* uj életre kelteni, hogy azonban a veszett fejszének legalább a nyelét megkaparintsák, Nagytétényben *Sertésnagyvágó Részvénytársaságot* alapitottak. Amit tehát a Serát utján nem tudtak elérni, ennek a vállalatnak lesz hivatása, a magyar érdekek teljes mellőzésével az osztrákokat hussal és zsirral ellátni. Sternék szempontjából ez könnyen megérthető, mert ők oda szállitanak, ahol a sok milliós profitot ujabb milliókkal gyarapithatják, de *Ipolyi-Keller* Gyula miniszteri tanácsos urnak talán mégis inkább afölött kellene őrködnie, hogy elsősorban a magyarországi ellátás biztosittassék. Nem találja ennélfogva összeférhetetlennek igazgatósági tagsági állását a Sertésnagyvágónál, amely főleg exportra fog dolgozni? Aztán a magyar proletáriátus olyan bőségben uszik husban és zsirban, hogy az *Általános Fogyasztási Szövetkezet* résztvehet egy export-vállalat alapitásában és annak az érdekeit mozditja elő? *Jeszenszky* Pálékról nem is szólunk, mert ezek mindig egy gyékényen árulnak Serbánékkal. Csak azt ne hangoztatnák állandóan, hogy ők altruisták. Valljják be őszintén, hogy ők is gseftelnek és ne legyenek álszemérmesebbek Stern Samuéknál. Az üzlet a fő és a pénznek nincs szaga.

Hollán Miklós fegyelmije. Három oldalról is teregetik *Hollán* Miklós szenyesét és minden jel arra mutat, hogy a jövő héten teljes világosság derül a szemmeringi hizószanatóriumban történt csempészésekre. A közélelmezési minisztérium már rámutatott a csempészés bünjeleire, a kereskedelmi miniszter utasitására a vasuti és hajózási főfelügyelőség is megtette kötelességét, a jövő héten pedig *Lett* dr. alelnök elnöklésével összeül a fegyelmi tanács, amely a felfüggesztett helyettes igazgató felett itélni hivatott.

Anarchia a dohányjövedéknél. A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában foglalkoztunk azokkal az okokkal, amelyek miatt Budapest lakossága dohányáru nélkül szükölködik. Cikkünkben több olyan részlet volt, amely téves információn alapult. Most illetékes helyről származó értesülésünk alapján a következő tényeket állapitjuk meg: A m. kir. dohányjövedék a dohányáruknak csakis a gyártásával foglalkozik és eme kötelezettségének az igen nagy háborus nehézségek dacára fokozott mértékben felelt meg, annál is inkább, mert a hadsereget is igen nagy mennyiségü dohányáruval látja el. A dohánygyártmányok eladása, valamint a kis- és nagytrafikok jogának megadása a pénzügyminiszter hatáskörébe tartozik, a dohányjövedéknek ahhoz semmiféle köze nincs. A dohányjövedék a dohánynemüek forgalomba hozatalával csak annyiban foglalkozik, hogy havonta mintegy 40.000 korona értékü árut különösen indokolt esetekben, az egész országban széjjel oszt, sőt ezen kontingensből látja el a részére dolgozó gyárak munkásait is, evidens azonban, hogy ez a kis mennyiség, melynek szétosztása egyébként miniszteriális engedélyen illetve rendeleten alapszik, a kétszázötven milliós összforgalomnál latba nem esik. Az az állitás, hogy Haracsek László miniszteri tanácsos összeférhetetlenül elnöke a Dohánykereskedelmi r.-t.-nak, nem helytálló, mert hiszen ez a társaság részvénytöbblete az állam kezében van és annak elnöke mindig hivatalból a mindenkori dohányjövedéki igazgató, akin kivül több dohányjövedéki és pénzügyminiszteri főtisztviselő képviseli az igazgatóságban és felügyelő-bizottságban az államot. Mindezen felül a m. kir. dohánykereskedelmi r.-t. csakis a magyar dohánygyártmányok és a netalán felesleges magyar dohány külföldön való elhelyezésével foglalkozik, tehát nemhogy konkurrense lenne a magyar államnak, hanem egyenesen segitő szerve. Ami viszont azt a vádat illeti, hogy Vángel Károly miniszteri tanácsos fia dr. Vángel Gyula a IV. ker. dohányáruda tulajdonosa, ez önmagától cáfolódik meg, ha tudjuk, hogy a trafikjog megadásához a dohányjövedéknek semmi köze, az a pénzügyminisztérium hatásköréhez tartozik, épp ugy, mint az egész dohányárusitás és igy a trafikok felett való főfelügyelet is. Fiának tehát semmi kedvezést nem tehet. Ezenkivül nincsen injurua abban, hogy dr. Vángel Gyula a IV. ker. nagytőzsde tulajdonosa egyrészt azért, mert a vonatkozó miniszteri rendelet szerint a dohány kis- és nagyárudákra elsősorban állami tisztviselő hozzátartozói, özvegyei és árvái tarthatnak igényt, másrészt, mert dr. Vángel Gyula nem kapta a IV. ker. nagytőzsde jogát, hanem egy másnak már kiadott jogot pénzért megvett és jogtársnak bejegyeztetett. A IV. ker. nagytőzsde semmiféle előnyt nem élvez, jogával vissza nem élhet, mert fillérre elő van irva, hogy a dohánykisárus hetenként mennyi dohánynemüt kap, ez a szétosztás többszörös kontrollon megy keresztül, de még a kisárus is pontosan tudja, hogy mi jár neki.

Érdekközösség a Leszámitolóbank és az Egyesült fővárosi takarékpénztár között. A pénzpiacnak igen érdekes esemény van. Az Egyesült fővárosi takarék és a Leszámitolóbank közt érdekközösség jött létre. Az ezirányban folytatott tárgyalások, amelyek már a mult év végén megindultak, teljes sikerre vezettek és az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár folyó hó 14-re rendkivüli közgyülést hivott egybe, amely hivatva lesz a két bank igazgatósága között létrejött megállapodásokat ratifikálni.

Ezen közgyülésre kerülő inditvány szerint az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár eddigi 21 millió korona alaptőkéjét 27 millió koronára fogja 6 millió korona névértékü uj részvény kibocsátásával felemelni. Ezen részvényekből a régi részvényeseknek felajánlandó mennyiségen felüli részt a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bank fogja átvenni. Az érdekközösségi viszony tovább dokumentálására ugyanezen közgyülésen a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bank két delegáltját fogják az igazgatóságba beválasztani. Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár viszont szintén két taggal lesz a Leszámitolóbank igazgatóságában képviselve, kik a Leszámitolóbanknak ugyan folyó hó 14-re egybehivott rendkivüli közgyülésén kerülnek beválasztásra. Az érdekközösségi kapcsolat révén az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bankkal karöltve üzletkörét a bankszerü üzletek müvelésére az eddiginél fokozottabb mértékben fogja kiterjeszteni.

Apolló kőolajfinomitó gyár rt. a napokban tartotta huszonharmadik rendes közgyülését. A lefolyt üzletévben elért nyereség a mult évi nyereségáthozattal együtt összesen 4,614.460.06 korona (tavaly 5,270.120). A közgyülés elhatározta, hogy ezen összegből részvényenkint 40 korona, összesen 1.400.000 korona osztalék fizetésére, 2,167.852.33 korona különböző tartalékalapok javadalmazására 200.000 korona a társaság tisztviselő és szolgái nyugdijalap céljaira forditassék és az alapszabályszerü javadalmazások levonása után fennmaradó 443.762.13 korona uj számlára vitessék át. A szelvényt f. év julius 2-ikától kezdve a Magyar Agrár és Járadékbank r.-t. pénztáránál Budapesten és az Unionbanknál Bécsben fizetik ki. Az igazgatóság előterjesztéseit a közgyülés egyhangulag elfogadta és az igazgatóságnak, valamint a felügyelőbizottságnak a felmentvényt megadta.

Az Országos Fatermelő Részvénytársaság, melynek az ország különböző pontjain több számottevő ipartelepe van, az utóbbi időben üzletkörét — mint jelentettük — több nagy fenyőfa-üzlettel bővitette. Ujabban, mint halljuk, megszerezte a Tordai Cellulosegyár r.-t. összes részvényeit, miáltal erdőállományait közel az 1 millió köbméteres mennyiségre sikerült gyarapitania, mely összmennyiségnek cca 70 százaléka lucfenyő, 10 százaléka jegenyefenyő és 20 százaléka keményfa. Ezen mennyiségből a Tordai Cellulosegyár R.-T.-hoz egymagában cca ¾ millió köbméter lucfenyőállomány tartozik, mely állomány 5 évi kitermelésre van szánva. Utóbbi üzem azon jelentékeny előnnyel bir, hogy az erdőállomány kitermeléséhez szükséges cca 6 km. vizicsatorna, 28 km. teljesen felszerelt erdei iparvasut és Nagyszeben városban egy teljesen berendezett és felszerelt gőzüzemü ipartelep készen, illetve teljes üzemben van. Itt emlitjük meg, hogy nevezett Országos Fatermelő Részvénytársaság utóbbi időben csikmegyei üzemeit is lényegesen bővitette, mely üzemeinél a gőzfürészüzemen kivül számottevő termelési ág a bárdolt épületfa termelése is.

A Dr. Lipták és Társa Épitési és Vasipari Rt. igazgatósága a napokban tárgyalta az 1917. üzletév mérlegét, mely 220,492 korona 96 fillér nyereséggel zárul. A mérleg eredményéhez képest a társaság a lefolyt évre nem fog osztalékot fizetni. Ez eredményt az okozta, hogy a lényegesen megnövekedett költségek, a nyersanyagok hihetetlen áremelkedése, a szénhiány és egyéb körülmények által okozott folyton és folyton megismétlődő üzemzavarok óriási módon megdrágitották a termelést, mig ezzel szemben a hadvezetőség csak elenvészően csekély áremelést koncedált. A jövőre vonatkozólag az igazgatóság bizalommal vár kedvezőbb alakulást, melyet elsősorban a birtokában levő szén- és vasércbányák fejlődésétől, továbbá ama körülménytől remél, hogy a gyár berendezkedése a béke várható munkája által is a vállalatnak kellő prosperitást fog biztositani. Természetesen annak a lehetősége nincs kizárva, hogy a háborus szállitások is — konszolidáltabb viszonyok beálltával — még hasznothozókká váljanak.

Nautika motorhajógyár-részvénytársaság Budafok. A magyar hajóépitő ipar terén régen érzett hiányt fog pótolni a Nautika motorhajógyár r.-t., amely a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és Castiglioni Kamillo vezérigazgató közremüködése mellett a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank helyiségében két millió korona alaptőkével a napokban megalakult. A társaság elnökévé Lánczy Leó, alelnökévé Castiglioni Kamillo, igazgatósági tagokul Breuer B. Armand, Büchler Lajos, Eidlitz Hugó, Káldi Jenő, Neumann Gábor, Schweiger Bertold, Vögler Albert, felügyelőbizottsági tagokul Futó Ernő dr., ifjabb Gaul Károly, Massány Ernő dr., Pollák Viktor Hugó és Szabó Kornél választattak meg. Az uj részvénytársaság programmjául tüzte ki elsősorban motorhajók és motorcsónakok, továbbá evezősök és vitorlások gyártását. E célra Budafok és Albertfalva között a Duna partján megfelelő területet biztositott, ugy hogy a hajógyár felépitése már a legközelebbi időben meg fog történni. A gyár üzeme előreláthatóan összel indul meg.

Magyar Gyógynövény r.-t. név alatt uj vállalat alakult a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bank helyiségében. Az 1,000.000 korona alaptőkéjü részvénytársaság báró Madarassy-Beck Marcel elnöklete alatt tartotta meg alakuló közgyülését és az igazgatóság tagjaivá gróf Zichy Rafael (elnök), dr. stószi Dubravszky Róbert államtitkár (alelnök) dr. Steinecker Ferenc miniszteri osztálytanácsos, Bun József, Forró Róbert, dr. Förster Aurél, dr. Horánszky Dezső udvari tanácsos, Horváth Mihály, Medve Miklós cs. és kir. kamarás és Wilheim Artur választattak meg, mig a felügyelőbizottság tagjai dr. Megyery Győző miniszteri osztálytanácsos, Csekey Aurél, Dombó Károly, Kovács János, Láni Albert és Molnár Nándor lettek. Az első igazgatósági ülés dr. Darvas Ferenc gyógyszerész-tanárt a vállalat szaktanácsosává nevezte ki.

Terra magkereskedelmi és kiviteli rt. cég alatt a budapesti Szemere és György mag-nagykereskedő cég részvénytársasággá alakult át 1.500.000 K alaptőkével. Az igazgatóság tagjai: Missák Henrik és György Antal, a cég eddigi tulajdonosai és Szegő Aladár, a cég eddigi cégvezetője. A társaság egyelőre a Szemere és György cég régi helyiségeiben (V., Széchenyi-u. 7.) folytatja müködését, de szept. 1-én irodáit, raktárait és tisztitó telepeit V., Balaton-utca 12. sz. alatti saját házába helyezi át.

A Hungária Általános Biztositó R.-t. junius 28-án tartotta meg hatodik rendes közgyülését. A dij- és illetékbevételek 1917. évben 11,131.000 koronát tettek ki, az előző évvel szemben 3,080.100 koronával emelkedtek. Károkért a társaság kifizetett és tartalékba helyezett 3,618.558 koronát. A tartalékok és biztossági alapok 1917. végével 26.631.074 koronára emelkedtek. Az üzletév tiszta nyeresége 43.829 korona. A közgyülést követő igazgatósági ülésen a társaság elnökévé Fejérváry Imre bárót, alelnökévé Székely Ferenc udvari tanácsost ujból megválasztották.

Déli vasuti kötvények beváltása. A 3 százalékos és 5 százalékos déli vasuti kötvények juliusi szelvénye 1918. év julius hó 1-től további intézkedésig és pedig: A 3 százalékos kötvények á 6.50 frankos szelvénye 6.68 K-val; az 5 százalékos kötvények á 12.50 frankos szelvénye 12.85 K-val Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál olykép, kerülnek beváltásra hogy a külföldi tulajdonból származó értékek csupán a cs. kir. szab. déli vaspályatársaság liquidaturájánál Wien 75. Südbahnhof, váltatnak be. A beváltások csak annak igazolása ellenében eszközöltetnek, hogy nem ellenkeznek az ellenséges külfölddel szemben fennálló fizetési tilalommal. A benyujtók részéről e célból irásban leadandó nyilatkozatok számára nyomtatványok adattak ki, melyek Budapesten, a Magyar Általános Hitelbanknál kaphatók.

A Gabonakereskedelmi rt. jun. 24-én tartott közgyülése az eddigi 1 millió alaptőkének 20.000 drb 100 K n. é. uj részvény kibocsátása utján 3 millió K-ra való felemelését határozta el. A közgyülés az igazgatóságba uj tagul beválasztotta Jungreisz Márton apci földbirtokost.

Schuller József Rt. Első Magyar Acéltollszár- és Indigómásolópapirgyár cég alatt a Schuller József cég 5 millió K alaptőkével (25.000 drb 200 K n. é. részvény) családi részvénytársasággá alakult át. Az igazgatóság tagjai: Schuller Gusztáv, Schuller Jenő, Biró Ede és Kádár Gusztáv.

A Gergely és Molnár kiviteli és behozatali r.-t.-nak, amely az 1901. évben létesült a Gergely és Molnár kiviteli és behozatali cégből s amely a Magyar agrár- és járadékbank közremüködésével alakult át részvénytársasággá, julius 3-án volt az alakuló közgyülése. A részvénytársaság 2 millió K-val alakult meg és az igazgatóságba dr. Éber Antalt, György Lajost, Gergely Sándort és Molnár Istvánt választották. A felügyelő bizottság tagjai Beck Ernő, dr. Gábor Gyula, Klein Miksa, Seiden Hermann és Vágó József lettek. A megszünt magáncég belső tagjai: Gergely Sándor és Molnár István ezentul a részvénytársaság ügyvezető igazgatóiként müködnek.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Úpor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
Minden este zsufolt ház kacagja
a brilliáns uj müsort!
Herczeg Ferencz, Lengyel Menyhért, Emőd Tamás és Gábor Andor darabjai.
Fellépnek: Sz. Szöllősi Rózsi, Rajnai Gábor, Kertész D. zső, Szász Ilona, Békeffy László, Ürmössy és Jákó.
Vasár- és ünnepnap d. u. 5 órakor teljes esti müsor, mérsékelt helyár.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este ½9 órakor.
Szezonsláger müsor.
Arab létramüvészek.
Kinai akrobaták.
Török lovasok.
és még 15 szenzációs mutatvány.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 11-én d. u. ½4 órakor } teljes esti müsor
Szombaton 13-án d. u. ½5 „ } félhelyárakkal.
Vasárnap 14-én d. u. ½4 órakor nagy előadás.

RŐSER
TANINTÉZET
Alapitási év 1858. Alapitási év 1858.
1. Felsőkereskedelmi iskola.
2. Nevelő-Internátus.
Beiratások junius 20-ától.
Értesitést küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Emésztést elősegítő nyálkoldó savkozombösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden tenthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen
HERZ-SZALÁMIT
Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk
HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Az
Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár

folyó 1918. évi julius hó 14-én délelőtt 11 órakor központi osztályában (V., ker. Dorottya-u. 4. sz. saját épületében)

rendkivüli közgyülést

tart, melyre a t. c. részvényesek az alapszabályok 13., 14., 15. és 18. §-ai értelmében tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az alaptőke fölemelése.
2. Az alapszabályok 4. és 28. §-ainak módositása.
3. Az igazgatóság kiegészitése.

Azon t. c. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni s szavazati jogukat személyesen, vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai értelmében 1917. évi december hó 31-ig saját nevükre irt részvényeiket még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbben három nappal a közgyülés előtt, tehát legkésőbben folyó 1918. évi julius hó 11. napjának déli 12 óráiáig a takarékpénztár központi, vagy budai osztályánál (V. ker., Dorottya-u. 4. szám, vagy II., Fő-utca 2. szám) letenni.

Budapest, 1918. évi julius hó 3-án.

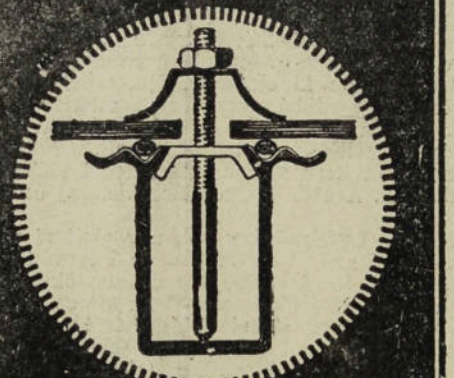
Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatósága.

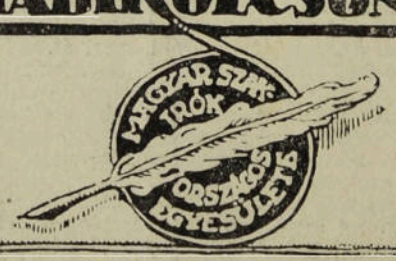
(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

JEGYEZZÜNK HADIKÖLCSÖNT!

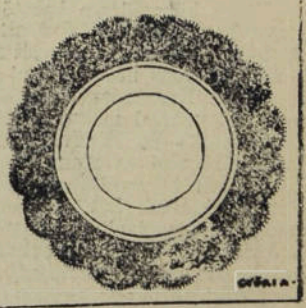

Sternberg
cs. és kir. udv. szállító
zongoratermei
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal:
Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszveny, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Bründl János
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, jégkészitőberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

DIANA

puder- és Diana-krém a modern szépségápolás meglepetései.
Próbadoboz . . . . . 3.— K.
Nagy doboz . . . . . 6.— K.
MINDENÜTT KAPHATÓ.

HANTOS TESTVÉREK
Költségvetés dijtalan.
festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. julius 17-én — 29. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Az 1870. X. t.-c.-t

mégis csak revizió alá kell venni. Addig bizonyitotta Polónyi Géza, hogy a Közmunkatanácsot föl kell robbantani, el kell tenni az élők sorából, amig végre most mindnyájan elhisszük neki. Sohasem volt ez az intézmény Budapestnek a szemefénye, most azonban Géza bácsival sulyosbitva, igazán nem tarthat igényt arra, hogy a keblünkre öleljük.

Az eseményről, hogy Polónyi Géza került a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöki székébe, politikai szempontból Vázsonyi Vilmos mindent elmondott. Igazán kár lenne a dolognak ezt a kedves, ötletes poénjét letompitani. „Vakmerő politikai zsarolás“ . . . — olyan szépen beleillik a magyar politika finom, graciózus menetébe. A politikusok különben sem fogják nélkülözni Polónyi áldásos tevékenységét, követ akar maradni őexcellenciája, hiszen az államtól nem fizetést, csak — honoráriumot kap. Müködésének legfőbb területe azonban remélhetőleg Budapest székesfőváros lesz, amelynek törvényhatósági bizottságába a polgárság bizalmából nem tudott többé bejutni, visszakerült tehát politikai erőszakoskodással. A polgárság kidobta az ajtón, hát visszajött az ablakon.

A Közmunkatanács elnökei eddig az idősebb Andrássy Gyula gróf, Podmaniczky Frigyes báró, Gromon Dezső báró, Tolnay Lajos és Némethy Károly voltak. Egy szálig Budapest barátai. Ha mást nem lehet a Közmunkatanács javára irni, de az bizonyos, hogy az elnökei legnagyobbrészt Budapest kedves, öreg házibutorai voltak, hüek, hálásak Budapesthez. Andrássy nagysága, Podmaniczky piros szekfüje, Gromon pepitanadrágja és Némethy mérhetetlen jóindulata után jön az öreg tintahal, aki évek óta gyüjtötte tág kopoltyujában a legkeserübb és legfeketébb köpéseket.

A vén oroszlán, aki annyi ideig ette az ellenzék keserü kenyerét, a hatalom árnyékában megfeledkezett a multról és ott terem, ahol osztozkodni lehet. A koalició bölcsőjénél is ott állt és gyorsan rátette a kezét az igazságügyi tárcára. Akkor egy kis baj esett, a biróság előtt feledhetetlen jelenetek játszódtak le és Polónyi egyidőre „megcsömöriött“ a politikától. Az idők azonban multak és Polónyi elfeledte, hogy meg van sértve, visszatért a közéletbe és mire az Esterházy-kormány jött, ismét teljes szépségükben virágzottak virgone ambiciói. Tudta, hogy miniszter nem lehet, kifürkészett tehát egy olyan bemohosodott, megdohosodott hivatalt, amire igazán ő gondolhatott csak, aki annyit támadta azt. Esterházy alatt mégsem tudott célt érni, mert nyakát szegték az Andrássyak. Most azonban mégis sikerült neki. Valami előkelő helyre be nem engedték ugyan, de Budán a Döbrentei-tér 4. alatt a kopott bőrdivánok hazájában nyugodtan élvezheti a méltóságát és nagyokat kurjanthat át — ha ugy tetszik — a városházára.

A Közmunkatanács uj elnökében semmiképen sem láthatunk mást, mint a főváros régi, elhagyott szeretőjét, aki vitriolos üveggel jött vissza bosszut állani. Visszajött a gyülöit és éppen általa halálra itélt Közmunkatanácson át, mert a városháza kapuját a saját bünei csukták be előtte. Megkegyelmezett tehát a jogosan halálra itéltnek, mert az ártatlan Budapestet még inkább halálra szeretné itélni. Annyi ravaszság és annyi rosszindulat azonban még Polónyiban sem lehet, hogy ez sikerüljön neki.

Fullánkok

Féljóakarat

volt az csak, amit a kormány a fővárossal szemben tanusitott, amikor százötven milliós kölcsönt engedélyezett. A dolog ugyanis ugy áll, hogy négyszáz kellett volna, háromszázat kértünk és százötvenet kaptunk. A főváros nem gondolta, hogy dupláját kell kérni annak, amit tulajdonképpen akar, s csak akkor kapja meg a felét annak, amire szüksége van. A százötvenmillió pedig tulajdonképpen még nincs is sehol. Huszonhét milliót kifizettek az Általános Villamossági megváltására, tizenhét milliót kifizettek az élelmezési üzletek dotálására, a deficit meg százegy millió. Ezt akár elölről számláljuk össze, akár hátulról, százegyenöt millió jön ki, amihez már csak ötmillió kell, hogy meg legyen a százötven. És mit kapott érte, mit csinált belőle a főváros? Semmit. Holnap pedig kétségbeesve csaphatja össze a kezét a pesti polgár, uram bocsáss, most kaptak százötven milliót és egy vasuk sincsen belőle. A négyszázmilliós beruházási programm pedig ott áll szégyenkezve, soha meg nem valósulásra kárhoztatva, mert abból, ami a százötven millióból maradt, legföllebb a programm nyomdaköltségét lehet kifizetni.

*

Irnok

lett a tanácsnok urból és napidijat kap szegény, amiből bizony nehéz megélni, még ha melléje egy kis nyugdija is van az embernek. Visszakerült abba az ügyosztályba, ahol valaha rendelkezett és kormányzott. Azóta a fiatalabbak foglalták el a helyét, ami nem is baj tulajdonképpen. A baj ott kezdődik, hogy miután egy életet eltöltött a város szolgálatában, a fővárosnak nincs módja és hatalma hozzá, hogy a megnehezedett időkben is becsületesen ellássa. Őt is meg a többi kiöregedetteket is. A tanácsnok ur pedig büszkén emelheti fel a fejét a városházán, mert nemcsak a kötelességét teljesitette, de olyan országban tette ezt, ahol — előre tudhatta — nem tartozik az erkölcsök sorába a hála.

*

Háromszázezer ember

dupla ebédet evett addig, amig a többi egy millió négyszázezernek talán kevés volt az az étel, amit a maga becsületes, de egyetlen élelmiszerjegyére kapott. Minderre pedig igen egyszerüen jöttek rá. Azt mondták, hogy Budapesten és környékén 1,380000 ember lakik, akiknek összesen 1,700.000 darab élelmiszerjegyet adtak ki. Nem kevesebb, mint a lakosság 20 százaléka csalt meg bennünket, akik becsülettel álltuk a böjtöt. Egy kicsit kiábránditó ez a duplakosztosok hazafiságára és testvériességükre nézve, viszont azonban annál szebb és derekabb az a munka, hogy a Budapest kánai menyegzőjén az 1.4 millió ember közül 300.000-nek dupla koszt is jutott. Ezt még Krisztus se tudta megcsinálni.

—

Bódy polgármester

nyilatkozik a főváros aktuális kérdéseiről

A közlekedési adó és a háborus kiadások megtérítése — Mi lesz a Közutival? — Törvényjavaslat a főváros háborus segélyéről — Az üzemek adómentessége — Felemelik a városi kislakások bérét — Házikezelésben épitik a városházi barakkokat — A közélelmezés, mint állami feladat

Elérkeztünk a szezonvéghez, ezuttal azonban még mindig igen fontos és életbevágó kérdései vannak a fővárosnak elintéznivalók. A hátralevő két közgyülés exisztenciális kérdéseket tárgyal. Ezekről a nagy témákról alkalma volt a Fővárosi Hirlap munkatársának Bódy Tivadar dr. polgármester véleményét kikérni és azt a következőkben közölni:

— Mikor lesz — kérdeztük — a főváros nyári szünet előtti utolsó közgyülése?

— Még két közgyülésünk lesz — mondta a polgármester — szerdán tárgyaljuk le a költségvetést és julius 31-ikén a zárószámadást, amelyek közül egyiket sem lehet a nyári szünet utánra halasztani. Mindezek különben is az idén igen fontosak, mert a főváros háztartásának rendbehozatalával vannak módfelett szoros összefüggésben. Én mindaddig nem megyek szabadságra, amig ezeket a dolgokat tisztába nem hozom. Két irányban kell ezért dolgoznunk. Az egyik a közlekedési adó behozatala, a másik pedig a háborus kiadásoknak a kormány által való megtérítésének kieszközlése. A közlekedési adót tudvalevőleg a szerdai közgyülés tárgyalja, amelyre rá kellett kerülnie a sornak, mert a Közutit nem sikerült megváltanunk.

— Hire jár, hogy Sándor Pál, a Közuti vezérigazgatója aggresszivnek tartotta méltóságodnak a Közutiról tett nyilatkozatait?

— Semmi aggresszivitás nem volt az én nyilatkozataimban, én mindössze azt szögeztem le, hogy a főváros szerződésben biztositott jogánál fogva szigoruan figyelemmel fogja kisérni a közlekedés lebonyolitását és ha már a városi kezelésbe való vételtől elestünk, legalább a Közuti kötelezettségeinek szigoru betartásával igyekszünk a közlekedésen amennyire lehet javitani.

— Milyenek méltóságod reményei a főváros háborus kiadásainak visszatérítése tekintetében?

— Erre vonatkozólag, — amint azt már hivatalosan is bejelentettem, a miniszterelnök ur igéretet tett nekem. *A fővárosnak nyujtandó segélyt törvényjavaslat fogja megállapitani, amely törvényjavaslatban igyekezni fogunk még egynehány jelentéktelen, de a főváros számára igen fontos előnyt is biztositani.* Egyik ilyen törvényhozás utján szabályozandó kérdés lenne, hogy *megszüntessék a községi üzemek adóztatását*, ami már régen kisértő kérdés és igen fontos az üzemek jövedelmezőségének megtarthatása tekintetében, de meg különben is lehetetlen helyzet az, hogy adót szedjenek az adó után. *Ugyancsak ebben a törvényben kivánjuk kezünknek a városi házak bérei kérdésében való felszabaditását biztositani.* Ilyen és ehhez hasonló intézkedéseket és előnyöket kérünk a kormánytól a fővárosról szóló törvényben és bizton reméljük, hogy mindezeket sikerülni is fog megkapnunk.

— *Az épitkezések megkezdésére vonatkozólag történt-e ujabban valami intézkedés?*

— Az épitkezéseket az állam végzi és igy nekünk ebben a tekintetben nem kell külön gondoskodnunk. A mi akciónk most már tulajdonképpen *a városház-udvarán felépitendő barakkokra* vonatkozik, ahova majd a hivataiaink fognak költözni. A versenytárgyalást éppen a napokban irtam ki, de őszintén megvallom, *a mai viszonyok között legjobban szeretném, ha a munkálatokat házikezelésben tudnám végeztetni és ha lehetséges, erre is fogok majd törekedni.* Ebben a tekintetben a legfontosabb, hogy a kormány elhatározta magát az épitőanyagok lefoglalására, ami nem fogja megölni sem az ipart, sem a kereskedelmet, mert a kormány mindössze azt fogja meghatározni, hogy mely anyagot mire szabad felhasználni és örködni fog az árak tulhajtásának megakadályozása fölött.

— *Budapest élelmezése körül készül-e méltóságod reformokra?*

— Az élelmezés kérdése mindjobban kicsuszik a mi kezünkből és mindinkább az állam gondozásába kerül. Nekünk tulajdonképpen ma már csak a szétosztás munkája maradt meg, amit tőlünk telhetően kifogástalanul akarunk lebonyolitani. Ma már sem disznókat, sem burgonyát nem vehetünk, mindent a kormánytól kapunk és rendben van is ez igy, mert a lakosság élelmezése feltétlenül állami feladat. Sajnos, későn jutottunk el ehhez a belátáshoz és bizony a főváros sok gondtól szabadult volna meg, ha a háboru elején azonnal a kormány vette volna kezébe az élelmezés kérdését.

*

Elmondta még a polgármester, hogy nála járt Németh y Károly államtitkár, aki most távozik a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöki székéből és lemond a Közmunkák Tanácsában viselt tagságáról is. Azok a hirek, amelyek az államtitkári állásról való lemondásával foglalkoznak, nem igazak. A polgármester hálásan megköszönte azokat a páratlanul becses szolgálatokat, amelyekben Németh y a fővárost részesitette, azt a szeretetteljes gondosságot, amelyet Budapest minden ügyét akár a Közmunkák Tanácsában, akár a belügyminisztériumban kezelte.

A gázárak uj emelése előtt

Nehéz esztendő a gázgyárban — Tülekedés a gázért — A koksz árát nem emelik föl

Ripka Ferenc dr. vezérigazgató nyilatkozata

A gázmüvek, dacára az anyagárak és munkabérek állandó drágulásának, a mult évről is igen szép üzleti eredményt tud feltüntetni. Ami esemény egyébként a gázgyár körül készül, pedig bőségesen készül, az benne van a hivatalos beszámolóban. Elsősorban idetartozik, hogy a *gázmüvek elérkeztek teljesitőképességük* határához, ki kell bővitení az óbudai gázgyárat, vagy uj gázgyárat kell épiteni, ha ugyan a kecskeméti földgáz-kutatás kellő eredménnyel nem jár. A gázmüvek felé a mai nehéz időkben teljes érdeklődéssel kell tekintenünk és igy *Ripka* Ferenc dr. vezérigazgatóhoz fordultunk, aki az itt következő nagyon érdekes részleteket fejtette ki a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt:

— Az 1917. évi üzleti eredménynyel nagyon meg vagyunk elégedve. Reális gazdálkodást üzünk, nem foglalkozunk rablógazdálkodással. Takarékos, okos üzleti politikával a békében szép tartalékokat értünk el, de rejtett tartalékaink nincsenek, ami képtelenség is lenne az ellenőrzés miatt. Tartalékainknak azonban a háboruban nagy hasznát vettük.

— Amilyen jó volt azonban az 1917. évi üzleti év, éppen ugy nem bizom az 1918. évben. Olyan nehéz esztendőnk lesz ez, amilyen még nem volt. A kiadásaink olyan mértékben fognak emelkedni, ami valaha elképzelhetetlennek látszott volna. Hogy mást ne emlitsek, a személyzeti kiadások többlete milliókat emészt föl. A tisztviselőknek most kiadott ruhasegélye 700,000 koronát tett ki, viszont a munkások egyszeri béremelése 1,200,000 koronára rugott, ami együttvéve már ngyon megközeliti a kétmilliót. Hozzá kell ehhez venni a szénárak emelkedését és azt, hogy ujabb emelkedésre is számitani kell. Nagy teher lesz a szénadó és a vasuti tarifák tervbevett ujabb emelése. Ilyen körülmények között bizonyára nagy feladat lesz a gázmüvek jövedelmezőségét megtartani.

— Természetesen ez — kérdeztük — a gázárak felemelését fogják maga után vonni, mert aligha hihető, hogy ilyen többkiadások mellett a jövedelmezőséget meg lehetne tartani?

A vezérigazgató felelet helyett a bécsi gázgyár hirdetését adta a kezünkbe:

— Ime, a bécsi gázgyár éppen most emelte fel az egységárat. És pedig olyan magasra, mint amilyenre mi már az idén felemeltük. Ma már Bécs is 26 fillérért adja a gázt, dacára annak, hogy a császárvárosban a gáz előállitási költségei lényegesen kisebbek, mint nálunk. Hogy csak mást ne emlitsek, a szenet sokkal kisebb uton kell szállitaniok, mint nekünk. Már pedig a gázgyár üzleti vállalkozás, amely jövedelem nélkül nem maradhat, igy aligha hiszem, hogy elkerülhetnénk az árak felemelését.

— Tulajdonképen pedig ebben nem is lehet semmi méltatlanságot látni. Hiszen ha a gáz ára is abban az arányban emelkedett volna, amilyenben az egyéb tüzelőanyagok ára, akkor ma nem 26, hanem 60 filléres egységárai lennének. Tulajdonképpen — ami elég szomoru, de ugy van, — az olcsó gázt, amely minden tüzelőanyagnál olcsóbb ma, nem a legszegényebb közönség használja, hanem a vagyonosabb és igy ez az osztály könnyebben kibirja az áremelést, amelylyel még mindig jobban jön ki, mint a szegény néposztályok a szénnel, fával, petroleummal és gyertyával.

— Hasonlóképpen vagyunk a kokszszal is. A háboru elején ezt az olcsó tüzelőanyagot tőlem telhetően a legszegényebb néposztálynak tartottam fenn és az ő számukra osztottam szét. Sajnos, mióta azonban a szénbizottság működik, a szegényebb néposztályok elestek ettől az olcsó tüzelőszertől. A szénbizottság ugyanis ezeket szénjegyekkel látja el, szénjegyre pedig csak olcsó és rossz magyar szenet lehet vásárolni, mert azt utalnak ki a szénkereskedőknek. Én azonban mégis arra törekszem, hogy a mai alacsony kokszárakat a végsőkig fentartsam, még akkor is, ha a gázárakat fel kellene emelni. Ennek oka pedig az, hogy a kokszot ma az intelligens középosztály kapja, amely — amint mindnyájan tudjuk — legtöbbet szenvedett a háboru alatt. Jólesik tudnom, hogy ezek a szegény emberek legalább olcsó tüzelőhöz juthatnak.

— Egyszóval felkészülve várjuk a sulyos esztendőt, amely valószinüleg meghozza a gázárak emelését, de ismétlem, a gázmüvek üzleti vállalkozás, amelynek jövedelmezőségét meg kell tartania. Ha elkövetkezik a pillanat, amikor ez a jövedelmezőség a kiadások emelkedé-

Kánikula a közgyülésen

Ha másért nem, azért is menjen el az ember a főváros közgyülésére, mert itt mindig megtud valami szenzációt. Ha véletlenül elfelejtettünk volna a héten ujságot olvasni, megtudtuk volna Bárczytól, hogy meghalt az öreg szultán, amihez aztán a pipázóban Reiner Ede dr. tartott bőséges orvosi magyarázatot. Elmondta, hogy cukorbaja volt az öregnek és mégis hetvenhárom esztendőt élt. Szinte érdemes cukorbajosnak lenni. Amin aztán igen felvidultak a cukorbajos városatyák és be sem mentek a közgyülési terembe, mondván, hogy Reiner dr. sokkal vigasztalóbb dolgokat tud nekik mondani, mint Wildner tanácsnok, aki barakkok épitésével van odabent elfoglalva.

Ámbár a részvétlenségnek más oka is volt. Az, hogy itt a nyár, itt van visszavonhatatlanul, sok rosszul sikerült kisérlet után és csecsemőből egyszerre férfiuvá serkent. Tipikus nyári, kánikulai közgyülés volt. Nem változtatott ezen az sem, hogy Perczel Béla kérem-szépenjei egy kicsit felvillanyozták a közönséget. Buda szembeszállt ezuttal Pesttel és kijelentették, hogy ők bizony nem adják oda a Vérmezőt, hogy a Központok még azt a kevés levegőt is elvegyék a budaiaktól, ami megmaradt nekik. Nem, nekik nem kell a központok központja, inkább parádézzanak tovább is a Vérmezőn a katonák. Beszédének azonban mégsem ez volt az igazi szenzációja, hanem az, hogy akadt végre egy kérdés, amiben az összes budaiak egyetértettek. Perczel is, Ripka is, Platthy is, Becsey is és Szigeti is. Mind valamennyien.

Ám Polnischer Gusztáv mint távszónok jelentkezett és radikális tollakkal ékesitette föl magát, de ebben a melegben igy sem volt valami nagyon szimpatikus jelenség. Ullmann Gyula keserüen kiáltotta oda neki a háziurak társadalmának nevében.

— Ön egy bolseviki...

Az izzadó városatyák nem igen értették meg a gyengéd célzást, amit a bolsevikiek mindenesetre kikérnek maguknak. A mélyen tisztelt közgyülésben azonban e tekintetben igen megoszlottak a vélemények. Voltak, akik azt mondták, hogy sértés, voltak viszont, akik azt fejtegették, hogy kitüntetés. Ezen aztán két pártra szakadtak és megegyezés ebben a kérdésben lapunk zártáig nem is jött létre.

Fölállott azonban Alpár Ignác, akinek hatalmas korpusza olyan árnyékot vetett a teremre, mintha viharfelhők szálltak volna a plafonra. Alpár Ignác hatalmasakat mennydörgött is, de végre is, minden okos dolog unalmas lesz a közgyülésen, ha az ember már négyszer elmondta a bizottságokban. Beszédét hatalmas, öblös hangon mondta el, ami nála nem meglepetés ugyan, de ma egészen általánosságban az volt a divat, hogy kiabáltak az emberek.

Még Bódy polgármestert is, aki pedig fuvolás, lágy hangon kezdte, elragadta a hevület és a végén már valósággal szónokolt.

Furcsa nap volt. Szeszélyes szezonvégi előadás, ahol az emberek nem fukarkodtak a tetszésnyilvánitással. Ez a közgyülés egészen ritka jelenség volt, mert nemcsak, hogy mindenkinek helyeseltek, de mindenkit meg is tapsoltak. Természetesen, a tapsból az összes szónokok azt a következtetést vonták le, hogy sikerük volt, hogy okos dolgokat mondtak. Pedig a tapsolók nem gondolkoztak ilyen mélyen szántó módon. Ők egyszerüen és igen becsületesen örültek mindig, amikor egy-egy beszédnek vége volt.

Igy jutottak el Gerber Béla dr.-ig, akinek igen megszivlelni való beszéde volt. A kórházi rendelő orvosok és alorvosok mérhetetlenül szomoru helyzetéről beszélt, akik helyett a főorvosok kaptak fizetésjavitást. Sajnos, ennél a becsületes, szociális érzékre való beszédnél már mindenki kiizzadt a teremből és sörszurrogátummal gyógykezelte magát. Csak az orvosok voltak jelen egynehányan, akik jobbára fel is szólaltak. Sajnos, hiába. A tanács méltánytalan, igazságtalan előterjesztését mégis elfogadták, mert tizennyolcan szavaztak mellette, tizenketten pedig ellene. Vagyis összesen harmincan.

A szavazás után szembe került Gerber Béla és Csupor tanácsnok.

— Miért nem szóltál előre? — mondta Csupor — el lehetett volna méltányosan intézni az orvosok ügyét.

— Szóltam a polgármesternek — felelt haragosan Gerber, aki még jobban felgerjedt, amikor megtudta, hogy nem is érvényes a közgyülés határozata.

— Nem gilt az egész szavazás — fejtették ki a közgyülési házszabálytudósok. — Meg lehetett volna akadályozni az egész határozathozatalt, ha felszólaltál volna és kijelented, hogy nincs a teremben az ügyrend értelmében kötelező negyven bizottsági tag. Csak harmincan voltak és harmincan szavaztak.

Az hozott azután egy kis megnyugvást, hogy Csupor tanácsnok kijelentette: reparálni fogja a dolgot. A vitának mégis derüs finálója volt. Kovács Aladárnak is szemrehányást tettek:

— Mért nem konstatáltattad te a határozatképességet, te tudtad, hogy negyven szavazat kell.

— Tudtam, tudtam — vallotta be Kovács Aladár — de nem mertem szólani, mert a következő tárgy a mentők szubvenciójának felemelése volt.

Az interpellációk során Szekula Gyula is beszélt, ezuttal többé nem emlegette a II-ik kerületi választást, amivel a pénzügyi bizottságban már megégette egyszer a kezét.

Unalmas, gyors referádák következtek ezután, az előadók kaleidoszkópja igen változatos volt, de akadt egy városatya, aki nem hagyta szó nélkül azt a szégyenletes tanácsi előterjesztést, amelyben a szolgáknak évi száz korona fizetésjavitást adtak. Legalább adjanak kétszáz koronát, amivel szintén nem lehet semmit csinálni, de mégis van valami formája a dolognak — igy érvelt becsületes meggyőződéssel Perlesz Dezső, de a közgyülés süket és szivtelen maradt. Erre már nem lehet azt mondani, hogy a kánikula miatt, mert ez a legkeményebb télen is igy szokott lenni.

sével veszedelembe jut, igen határozottan fogok sikra szállani az áremelés mellett.

El lehetünk tehát készülve a gázárak ujabb emelésére, amiben meg kell nyugodnunk annyival is inkább, mert a tanács — mint értesülünk — amikor a főváros jövedelmeinek növeléséről gondoskodott, igen határozott formában foglalt állást a mellett, hogy ugymint a többi üzemek, a gázgyár is lényegesen nagyobb jövedelmet szolgáltasson. Ugy képzelték ezt, hogy az egységárakat nem kevesebb, mint 10 fillérrel emelik, ami a fővárosnak kerek 7,000.000 korona évi jövedelemtöbbletet adott volna. A tervet Ripka Ferenc vezérigazgató akadályozta meg, akinek — most kiderül — igaza is volt, mert bármily kivánatos lenne is a főváros háztartásának rendbehozatala, ezen az áron igazán nem szabad azt elérni. A tiz fillérrel 36 fillérre emelt gázárak most ujabb emelés előtt állanának ugyanis, amit már alig tudna kibirni a közönség, amelynek ilyen messzire igazán nem terjed a teherbiró-képessége.

Polónyi redivivus

Amikor még Polónyi a Közmunkatanács ellen harcolt — Kisérletek a mu tból — Tüntetés készül a szerdai közgyülésen

Polónyi Gézának, a *Fővárosi Közmunkák* Tanácsának elnökévé való kinevezéséről nem igen beszélnek a városházán. Abban a tudatban élnek, amit Polónyi százszor elmagyarázott a közgyülési teremben és amely szerint a Közmunkák Tanácsát nem szabad komolyan venni, nem más az, mint a főváros autonómiájának eleven sérelme és kerékkötő mindenben, amit a főváros csinálni akar. *Bódy* polgármester uri rezerváltsággal kezeli az ügyet, ám sokkal hevesebb már *Vázsonyi* Vilmos, akit ez a szomoru, vagy éppen vidám eset hosszu idők után most hozott el először a városházára és azt mondják, hogy *szerdán is megjelenik a közgyülésen, ahol valami készül Polónyi ellen.*

A közgyülés egyik legtekintélyesebb tagja ezt mondta Polónyi kinevezéséről a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Polónyi közmunkatanácsi elnökké való kinevezése alkalmával nemcsak azt kell figyelembe venni, hogy a Közmunkatanács ellen hányszor mennydörgött a közgyülésen, hányszor követelte a pénzekkel való elszámolást és hányszor akart pert indittatni. Ez addig tartott, amig a legutolsó városatyaválasztásokon ki nem bukott. Azóta a parlamentben hányta a sarat, többé azonban nem a Közmunkák Tanácsára, hanem *magára a fővárosra.* Ezek a beszédek örök szégyenei maradnak Polónyinak, aki hosszu ideig ült bent a főváros törvényhatósági bizottságában és akit a főváros egyik kerülete is érdemtelenül megtisztelt azzal, hogy országgyülési képviselővé választotta. Az, hogy a Közmunkatanácsot uton-utfélen szidta és most vállalja, sőt kicsikarja magának az elnökséget, puszta inkonzekvencia, Polónyi-féle könnyüvérüség, amit azonban a parlamentben követett el a főváros ellen, azt soha sem felejtheti el neki Budapest, amelynek most majd bizonyára szerelmeket fog vallani.

Igy látják, igy állitják be a városházán és a törvényhatósági bizottságban *Polónyi* uj méltóságát, aki eddig még nem adott hangot jövőbeli terveinek. Pedig pikáns és érdekes lesz, amit először mond, ha majd megszólal, de még pikánsabb lesz a hatás, amit ki fog váltani.

*

Elmentünk hát, hogy nyilatkozatot kérjünk tőle a Fővárosi Hirlap számára. A gróf Károlyi-utca 24. szám alatt diszkrét zárt kapu fogad, belül a kapu alatt két ügyvédnek a firmája. A kettő közül az egyik Polónyi Dezső. A harmadszori csengetésre a házban levő füszeresüzlet tulajdonosnője jön ki. Azt mondja: ugylátszik senki sincs az egész házban. Aligha van Budapesten még egy ház, amelyből mindenki elmegy hazulról. De Polónyiéknál igy van. Pár perc mulva azonban megérkezik a házmester, egy postaszolga személyében, meg a felesége. A piacon vásároltak.

— A kegyelmes ur nincs itthon, még tegnap elutazott Köröskénybe és csak kedden reggel tiz órakor jön meg, akkorra rendelt ki bennünket a pályaudvarra.

A Közmunkatanács uj elnöke vidéki birtokán gyüjti az energiát a megindulo harcra. Mert hogy harc lesz, azt az egyet biztosra lehet állitani.

*

Harc lesz mindenekelőtt a városházával. *Bódy* polgármester ugyan angyali türelmü ember, de nem lehet elhinni, hogy egyetérthessen az öreg harckeverővel, aki mindenesetre nagyobb sulyt fog tulajdonitani a saját hatáskörének, mint amennyi tényleg kijár reki. Az első jelentkezése ugyan elég szerény és szimpatikus volt, csak egy kicsit sietve jelentkezett telefonon a polgármesternél.

— Kedves öcsém — mondta — tudatom veled, hogy a miniszterтanács előterjesztésére őfelsége a király a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnökévé nevezett ki. Kötelességemnek tartom, hogy ezt elsősorban neked jelentsem be hivatalosan. Remélem, hogy jó egyetértésben fogunk együtt működni a főváros javára. Most elutazom Köröskénybe, de a jövő hét első napjaiban itt leszek és akkor teszem tiszteletemet nálad.

Igy beszél ma Polónyi, de akik ismerik, (pedig sokan és jól ismerik), azt mondják, hogy ez csak bevezetés, a folytatás nála másként szokott hangzani.

Vessünk azonban egy pillantást arra a viszonyra, amelyben Polónyi és a Közmunkák Tanácsa, valamint *Polónyi* és a főváros az utolsó időkben voltak. Ez az a viszony, amelynek sötét árnyéka minduntalan ujra föl fog vetődni:

Polónyi a Közmunkatanács vádlója.

Polónyi Géza volt az, aki a főváros közgyülésén legnagyobb sikereit akkor aratta, amikor a Közmunkák Tanácsát vádló beszédeket mondott. Egy félszázadon keresztül meggyőző érvekkel magyarázta, hogy a Közmunkatanács intézménye megérett a halálra; a Közmunkatanács intézménye tulélte magát és ma már csak kerékkötője a főváros fejlődésének. Érveléseit olyan meggyőzőnek és igaznak találták még a váltakozó kormányok is, hogy voltak idők, amikor már csak haiszálon függött a Közmunkatanács élete.

Leginkább az volt a vesszőparipája, hogy pontosan számoljanak el a Közmunkatanács által kezelt fővárosi pénzalapról, mert szerinte ez az elszámolás sohasem történt meg. A kormányokat vádolta ilyenkor Polónyi azzal, hogy a fővárosi pénzalap jövedelmeit választási célokra forditják. Ezért egyszer számadási pört is szeretett volna a főváros által indittatni.

Hogy a fővárosi pénzalap elszámolása tekintetében mennyire nem volt igaza Polónyinak arra vonatkozólag illetékes helyen ezeket mondták a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A Közmunkatanács mindig hiven elszámolt a fővárosi pénzalap kezeléséről, de Polónyi annak idején bizonyosan összetévesztette a fővárosi pénzalapot a 24 millió forintos sorsolási kölcsönnel, amelylyel tényleg az állam gazdálkodik. Az 1870. X. t.-c. kimondja, hogy a budapesti Dunaszakasz szabályozásának céljaira felhatalmaztatik a miniszterium egy huszonnégy millió forintos sorsolási kölcsön kötésére. Ezt a kölcsönt ötven esztendő alatt kell visszafizetni, ugy hogy az utolsó rész 1920. jul. 1-én esedékes. A kölcsönből fedezendők a lánchid megváltása, két uj állóhid épitése, a Dunának a főváros határain belül való szabályozása, tágas kikötők biztositása, uj rakpartok és közraktárak létesitése stb. stb. A kölcsön törlesztésére szükséges évi 1.224,000 forint évi járadékot megfizették a Lánchid és a két másik hid jövedelmei, a vasuti hidon átszállitott áruk mázsájáért fizetett egy krajcár, az osztrák területen székelő, de Magyarországon fiókkal biró pénzintézetek, biztositótársulatok, gyárak és közlekedési vállalatok adópótléka, a szabályozásokból nyert telkek eladásából befolyt értékek jövedelmei és az időközi kamatok.

— Ez eddig a 24 millió forintos sorsolási kölcsön. Kimondja azonban a törvény azt is, hogy a kölcsönből eszközölt kisajátitások által nyerendő telkek eladási árából külön *fővárosi pénzalap* alkotandó. Ime, a kettő egészen különböző. Itt következik azután a fővárosi Közmunkák Tanácsának megalkotása, amelyet a törvény a további teendők tervezésének és kivitelének vezetésére, valamint a fővárosi pénzalap (tehát nem a sorsolási kölcsön) kezelésére jelöl ki.

A harmincas bizottság követelése.

Polónyi legnagyobb sakkhuzását a Közmunkák Tanácsa ellen 1901-ben az ugynevezett harmincas bizottságnak a kormányhoz intézett felterjesztésében csinálta. Ebben a felterjesztésben Polónyi leghatározottabb kivánságára többek között a következő kérdések reformját követelték:

11. a terjedék megváltás ügye; 12. az utadó;

13. az osztrák-magyar bank, a szab. osztrák-magyar vasuttársaság (délmagyarországi bányamüvei után) és azon pénzintézetek, biztositó-társulatok, gyárak, gyárminőségü vállalatok és közlekedési vállalatok községi adópótléka, amelyeknek igazgatási székhelye, illetőleg igazgatósága az osztrák államterületen van, de amelyek üzletüket a magyar államterületre is kiterjesztik;

14. a fővárosi pénzalap rendeltetése, kezelése, bevételi forrásai, nagysága, állapota és jövőbeli alakulása, továbbá a 24 millió forintos sorsolási kölcsönre s annak tartalékára vonatkozó részletes számadások, valamint annak megállapitása, hogy a kölcsön törlesztésére kijelölt jövedelmekből és ezek tartalékából az Eskü-téri hid munkálatainak befejezése előtt vagy után, mennyi és mikor szabadul fel és lesz a fővárosi pénzalapba átutalható.

Ez volt az a halálos itélet, amelyet Polónyi a harmincas bizottságban meghozatott a Közmunkatanács ellen, és amelyre mindig igen büszke volt.

Ennek a Közmunkatanácsnak az élére kerül most a kiöregedett Potermacher.

A főváros ellen.

Nem sokkal volt azonban finomabb a fővárossal szemben sem. Az utolsó években valóságos perverz dühvel rontott parlamenti beszédeiben neki a fővárosi adminisztrációnak. 1915. április végén mondta el első hasonló természetü fulminans beszédét. Polónyi akkor személyében támadta Bárczy polgármestert, akit a belügyminiszter védett meg és akit a főváros közgyülése ebből az alkalomból tüntetően lelkes ovációkban részesitett.

Polónyi azonban nem nyugodott. 1916 szeptemberében megismételte vádjait és ha lehet, még meg is toldotta azokat. Elsősorban azt akarta bizonyitani, hogy Bárczy polgármester *könnyelmü* adósságcsináló, mondván, hogy a Bárczy-rezsim alatt a főváros három kölcsönt vett föl és a kamatok fedezésére uj kölcsönre van szükség. Kijelentette, hogy Bécs jobban szituált főváros, mint Budapest, mert olcsóbb kölcsönöket kap és hogy Bécs a postatakarékból szerez pénzt, ugyanakkor Budapest a nagybankok üzleteit segiti elő. Szemére hányta a fővárosnak a Városi villamos részvényeinek megvásárlását, ami szerinte könnyelmü gazdálkodás volt. Szemére hányta a polgármesternek a pótadónak 5 százalékkal való felemelését is, amit pedig azért kellett felemelni, mert a főváros pénzügyei nagyon sulyos helyzetbe jutottak még abból az időből, amikor — *Polónyi* volt az ur a városházán. Föllhánytorgatta a Müszerüzem-ügyet, a Sárosfürdőt és sok minden mást.

Ime, ilyen elfogult ember az, aki most a Közmunkák Tanácsának elnöki székébe ül, hogy onnan diktáljon a — városházának.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Budapest egyetlen cirkuszában

Ma és minden este ½8 órakor.

nagyszerü különlegességi és sportelőadások

Denvers-trio, müvésznők a telefondróton. — **Kaiser nővérek** zsoké lovarnők. — **Buyamaas** arabs létramüvészek. — **Facianu** a legjobb nőimitátor. — **Wang Chio Tsching** kinai akrobaták. — **Repülő humoristák.** — **Fatme Sulejka** török iskolalovarnő. — **Ralf és Rolf** táncos akrobaták. — **Smaragda** az idomitott csodamacskákkal **és még 9 attrakció.**

Délutáni előadások:

Csütörtökön 11-én d. u. ½4 órakor } teljes esti müsor
Szombaton 13-án d. u. ½5 „ } félhelyárakkal.
Vasárnap 14-én d. u. ½4 órakor nagy előadás.

Miért vandeficit?

A gyümölcs- és a főzelékhiány oka

Idestova két évtizede lesz, hogy néhány zseniális kereskedő: *Küszler* Henrik, *Parlagi* (Brachfeld), a közben megszünt Csomagszállító r.-t. korán elhunyt vezérigazgatója, *Vég* (Weisz) Károly, jelenleg az Urikány-Zsilvölgyi igazgatója, dr. *Braun* Gyula, a New-York biztositó igazgatója megalapitották a *Magyar élelmiszerszállitó r.-t.*-ot. A jól megfontolt terv az volt, hogy az őstermelő Magyarország élelmiszerfölöslegeit kiszállitsák külföldre. A vállalatnak Európa nagyvárosaiban: Bécsben, Berlinben, Londonban, Párisban, Drezdában kirendeltségei voltak, amelyek a magyar közgazdaság hasznára elég tekintélyes forgalmat bonyolitottak le. A vállalat azonban a nagy programm keresztülvitelére nem rendelkezett elegendő tőkével és állandóan financiális zavarokkal küzdött. Mikor pénzügyi helyzete egyre rosszabbodott, mintegy hat évvel ezelőtt a hütőház eladása dolgában tárgyalásokat kezdett a fővárossal, amelyek azonban nem vezettek eredményre. A főváros vezetőinek számtalan baklövése között talán ez volt a legnagyobb, mert 1—2 millió korona befektetéssel tömérdek sok milliót szerezhetett volna a köz javára és a főváros élelmiszerellátása is biztosabb alapokon nyugodnék. Hogy a hütőház elmaradt megváltási tranzakcioja milyen horribilis jövedelemtől ütötte el a fővárost, annak jellemzésére idézzük az Élelmiszerszállitó r.-t. egyik igazgatójának előttünk tett következő nyilatkozatát:

— Ha a főváros annakidején megváltotta volna a fütőházat, most nem fájna a feje. — *nem volna deficitje.*

Ebből a kijelentésből körülbelül ki lehet számitani, hogy az Élelmiszerszállitónak a háborus konjunktura legalább száz millió koronát hajtott, mert ennyi a főváros deficitje és talán ilyen hallatlan nagy pénztől esett el a főváros, mert vezetői nem voltak előrelátóbbak, mint a mucsai kupaktanács bölcsei.

Az Élelmiszerszállitónak a szerencséje különben ott kezdődik, ahol a fővárossal befejezte az eredménytelen tárgyalásokat. A vállalat financiális zavarai ugyanis annyira megnövekedtek, hogy kénytelen volt bankösszeköttetés után nézni. Igy jutott el a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bankhoz*, amely első segitésképpen a vállalat részvénytőkéjére 400.000 korona lombard-kölcsönt folyósitott. Evvel azonban megszünt egyuttal az Élelmiszerszállitó függetlensége, teljesen a bank befolyása alá került.

Közben kitört a háboru. Az Élelmiszerszállitó, amely most már korlátlan összegek felett rendelkezett, a háborus élelmiszer-konjunktura minden ágát kihasználta, de főleg a hadseregnek hussal való ellátása körül szerzett megszámlálhatatlan milliókat. Hogy ez mennyire rughatott, arra jellemző példa a következő:

Küszler Henrik vezérigazgatót az Élelmiszerszállitó r.-t.-gal kötött szerződése értelmében a tiszta nyereség 20 százaléka illette meg. A bank ettől a terhes szerződéstől meg akart szabadulni és egyezség utján a szerződést felbontotta, Küszler lemondott a vezérigazgatói állásról és helyébe *Stern* Samut nevezték ki. Mennyire rugott Küszler Henrik végkielégitése? . . . Tessék kiszámitani: Küszler az Élelmiszerszállitó könyveiből kitünt összeg alapján — *két millió korona hadinyereségadót fizetett.*

*

Az Élelmiszerszállitónak a husszállitáson kivül van számtalan egyéb konjunkturális üzlete is. A főváros közönségét most leginkább a gyümölcs- és főzelékhiány oka érdekli. Mindenki tudja, hogy az idén jó közepes gyümölcs- és főzeléktermés van. Mi az oka tehát, hogy üresek a vásárcsarnokok? Tévedés azt hinni, hogy a kivitel. Ennél sokkal többet vonnak el *a konzervgyárak.* Ezeknek az élén az Élelmiszerszállitó konzervgyárai és a *Kecskeméti konzervgyár r.-t.* haladnak. Az Élelmiszerszállitó tulajdonában van a *Rimaszombati konzervgyár r.-t.* és azonkivül még három gyár. Ez a két csoport vezeti a magyarországi összes kisebb konzervgyárakat, ők a hangadók a Gyosz. égisze alatt tömörült *Konzervgyárak központjának.* A magyarországi gyümölcsesel és főzelékkel pedig az történik, amit *Leicht* Zsigmondék a Konzervgyárak központjában, — ahol most *Mátyás* Gyosz. titkár előadása mellett naponkint üléseznek — elhatároznak. És itt minden jószándék kárbavész. Hiába kapott a főváros dr. *Berczel* Jenő tanácsnok sürgetésére rekvirálási jogot, mire a főváros a termelési helyeken megjelenik, a konzervgyárak már mindent összevásároltak és beszállitottak a gyártelepükre. Persze itt azt az ellenvetést is fel lehet használni, hogy a konzervgyárak is a közönség részére termelnek és a télen majd áruba bocsátják gyártmányaikat. Ez az érvelés azonban nem helytálló. Egyrészt, mert a fővárosi piacokon most nincs friss termény, másrészt miért kell a háziasszonyoknak a horribilis gyártási hasznot fizetni, amikor ők is tudnak befőzni és konzerválni. Azt is lehet kérdezni, hogy mivel konzerváljanak a háziasszonyok, ha nem kapnak befőzési cukrot? Ez irányban meg a Közélelmezési Hivatal a felelős. Miért engedi meg, hogy a Cukorközpont a konzervgyáraknak, de főleg a két vezető-konzervcsoportnak korlátozás nélkül bocsát cukrot rendelkezésre? Miért türi, hogy például málnaszörpöt csak a konzervgyárak állithatnak elő? Ha a herceg Közélelmezésch folytonos külföldi utazásai miatt nem foglalkozhatik evvel a fontos kérdéssel, itt van a helyettese, *Nagy* Ferenc államtitkár, a miskolci közélelmezési zseni, neki módjában volna a konzervgyárak visszaéléseit megrendszabályozni és a Cukorközpont kedvezéseit korlátozni. Mert megelégeltük már, hogy a sok adó mellé a konzervgyáraknak még külön is adózzunk.

Záporpróba

Még két közgyülés

Még két közgyülés lesz. Záporpróbák a nehéz szezon után. Miután pedig az egész esztendőben a legsikeresebb darabok a *Deficit*, meg az *Uj adók* voltak, ez a két közgyülés is kizárólag ezeket a darabokat eleveniti föl. A julius 17-iki közgyülés a *költségvetés* napja, a julius 31-iki pedig a *zárószámadásé* lesz. A polgármester szerette volna mind a kettőt egyszerre kihozni, de a főváros nyomdája megkésett a zárószámadások kinyomásával. A polgármester éjszakai munkával és külön premiumokkal igyekezett a bajon segiteni, de a munkások nem voltak hajlandók éjszaka dolgozni. Végre is nem baj, hadd érdemeljék ki a városatyák is a *fizetésüket.*

A szerdai közgyülésen a költségvetésnél nagyobb vitát várnak, ám az is lehet, hogy a nagy meleg még az obligát szónokoknak a száját is be fogja ragasztani. A költségvetés tárgyalása tulajdonképpen egyértelmü lesz *a főváros pénzügyeinek szanálásával* és éppen ezért a közgyülés ki fogja mondani, hogy

1. a székesfőváros *bevételeinek fokozására irányuló közgyülési határozatok jóváhagyására* a belügyminisztert ujból felkéri;

2. kéri a belügyminisztert, hogy *a községadózás rendezése tárgyában* a pénzügyminiszterrel egyetértően és a székesfőváros törvényhatóságának meghallgatásával terjesszen sürgősen törvényjavaslatot a törvényhozás elé;

3. hogy a hadiállapot beállta óta annak következéseképpen fölgyült és a bevételek fejlesztése utján nem fedezhető *háztartási hiányoknak kilátásba helyezett megtéritése* iránt sürgősen intézkedjék.

A másik legfontosabb tárgy *a közlekedési adó felemelése.* Itt szinte elkerülhetetlen a vita és vannak, akik azt állitják, hogy a tanács e tekintetben nem ül valami biztosan a nyeregben. A tanács maga viszont nagyon bizik benne, hogy simán átcsuszik a javaslat, amely harminc millió uj jövedelmet juttat a fővárosnak. Sokkal félősebbnek tartják a helyzetet a miniszteriumban, ahol már a Közuti is mindent meg fog tenni a közlekedési adó felemelése ellen.

Letárgyalja a közgyülés a kórházi alapok és a Müszerüzem zárószámadásait, valamint az Állatkert és a Fertőtlenitő-intézet költségelőirányzatát. Ami ezután következik, az a *segélyek és jutalmak* záporа. Hogy kik és mik és milyen cimeken kapnak segélyt a fővárostól, azt érdemes végignézni a szerdai közgyülés tárgysorozatán. Felekezetek, jótékony egyletek, tudományos és kulturális intézmények, magániskolák, gazdasági természetü akciók, sportegyletek, természetesen köztük elsősorban a Lovaregylet és az Ügető Egyesület. A közgyülésnek jó lenne megfontolnia, nem kellene-e a segélyeket megrostálni én nem lenne-e természetesebb, ha Feldék, meg a Lovaregylet helyett inkább a szolgáknak és altiszteknek, meg a tisztviselőknek adna tisztességesebb megélhetést.

Városházi kabaré

* * *

A rituális százhusz év.

Az ujságiró nem tudja befogni — a tollát. Akárhogy kérte őket Szekula bácsi, mégis csak kiirták az ujságba a rituális százhusz esztendőt. Tessék elhinni azonban egyik félnek sem ártott az egész. A szegény, akinek a neve szerepel, kétségbe esik ilyenkor: istenem, mi lesz most? Az ujságiró azonban tisztában van vele, hogy senkinek sem lesz kára a dologból, Szekula bácsit senki sem fogja kárhoztatni. Feld papa pedig nem fizet rá, mert a bódéja számára mégis csak meg fogja kapni a szubvenciót.

Különben is harcos szellem mind a kettő. Ha Szekula valaha szobrot kap a Rózsadombon, a művész biztosan rá fog ruházni egy haragos gesztust. A harcban azonban Feld papa volt a boldogabb: istenem, van-e az ő számára szebb valami, mint szerkesztőségről szerkesztőségbe járni, szidni valakit és elmondani, hogy mit tett ő Budapest megmagyarositásáért. Az ember csaknem hajlandó elhinni, hogy mégis csak kiváló férfiu az öreg Feld.

A rituális vitát Feld papa zárta le. Az övé volt az utolsó szó. Boldogan robogott föl ebéd után az Otthonba és ismerősnek, ismeretlennek a markába nyomta a kefelenyomatott.

— Itt a cikkem, olvasson.

Az áldozat elolvasta:

— Na megáldottam, mint kirchfeldi pap, a Szekulát.

Az ujságiró elnevette magát:

— Direktor ur, a maga szinházát, mégis csak szekuralizálni fogják.

Feld papa nem értette, de jóizüt nevetett.

(Megjegyzés: Ez ügyben nyilatkozatokat sem fenyegetésre, sem a szabadkőmivesség hatalmára való hivatkozással nem adunk ki. A szerk.)

Oszkár bácsi meséi.

Oszkár bácsi nem tartozik a legelőkelőbb magyar irók közé. Sőt ellenkezőleg. Egyáltalán nem is iró. A nevét is csak igen izzadságosan tudja leirni. De a szerkesztőségekben többet jelenik meg, mint a belső munkatársak.

Nagynevü irónk megjelent tehát Lendl urnál az állatkertben. Az igazgató azonnal előnyös szerződést kivánt neki felajánlani az egyik megüresedett ketrecben, Oszkár azonban elszántan mondta:

— Én mesélni akarok. Basa bácsi jelentéktelen senki én hozzám képest.

Lendl egy pillanatig komolyan vette Oszkár bácsi meséit, felterjesztette a kivánságot a városgazdasági ügyosztályhoz, ahol akta akta lévén, egészen komolyan letárgyalták az ügyet. Határozatot is hoztak, amely szerint, miután egyelőre több előkelő mesemondó van szerződtetve, Oszkár bácsira december hó elsején fog sor kerülni.

Valószinüleg a farkas-ketrec előtt.

Lendl dr. atyai gondjai.

Ha már az állatkertről van szó, ezt sem lehet kihagyni. Pedig nem vicc, szintiszta valóság. Az egyik hetilap irta a multkorjában:

— Az állatkert sorsa szomoru. Pusztulnak, vesznek az állatok, dacára annak, hogy az igazgatóság mindent elkövet, hogy leküzdje a háborus nehézségeket. Maga Lendl Adolf dr. igazgató atyai gondossággal óvja az állatokat . . .

Szegény Lendl, igazán megérdemli a legnagyobb dicséretet is, de ez talán már mégis több, mint gorombaság.

Sebestyén Géza tapasztalatai.

Budapest polgármesterét csak azok szokták irigyelni, akik távolról látják. Mert ő a legelfoglaltabb ember. A legközönségesebb hétköznap délelőtt is harminc-negyven ember tolong az előszobájában és csak a multkor esett meg Bódy Tivadarral, hogy mulhatatlanul fontos megbeszélése lévén Glücksthal Samuval, két óra hosszatt rejtegette a belső szobájában, amig végre időt szakithatott a beszélgetésre.

Szomoruan tapasztalta ezt a multkor Sebestyén Géza, a budai szinkör kitünő direktora is. Már

negyedszer volt főúr, de Grimm Aladár minden jóindulata dacára sem tudott bejutni a polgármesterhez. Egy barátja jóindulatuan próbálta vigasztalni.

— Hagyd el barátom — mondta Sebestyén — megszoktam én ezt már. Igy volt ez már Bárczy idejében is.

Egy óra mulva szomoruan szólalt meg:

— Szegény Bárczy. Egyszer már odáig jutottam vala, hogy csaknem fogadott. De meggondolta magát és inkább lemondott. Bódyt nagyon szeretem, nem akarom, hogy ő is erre a sorsra jusson. Inkább hazamegyek.

Budapest a környék gyámja

Közös ügyek a főváros és a községek között — Bécs már példát szolgáltat

Feleki Béla dr. nyilatkozata

A pénzügyi bizottságnak a költségvetést tárgyaló ülésén magas-szinvonalu vita indult meg Nagy Budapest kérdéséről. Havass Rezső udvari tanácsos vetette föl a kérdést, amelyet a Pestvármegye részéről megindított törekvések tettek aktuálissá. Havass Rezső erősen kikelt a gondolat ellen:

— Részemről — mondotta — a legerélyesebben állást foglalok az akció ellen. Minden kérdést meg lehet oldani, ha megvannak a szükséges előfeltételei. Ha ezt az akciónkat a kormány hatvan millióval támogatja, hozzáfoghatunk, de egyébként nem.

A vitában Havass Rezsőnek ellenfele Feleki Béla dr. lett, aki kifejtette, hogy közegészségi, élelmezési, városszabályozási, közlekedési stb. kérdésekben, igenis érvényesiteni kell a főváros befolyását a környékbeli községekben.

A vita csattanójaként azonban Bécs város hivatalos lapjában azt olvassuk, hogy a városi tanács Mataja dr. Stadtrat kívánságára határozatot hozott a Bécs körül fekvő községeknek bizonyos vonatkozásokban a fővárossal való összekapcsolása, illetve együttmüködése szempontjából. Ezek a kérdések pedig a következők: a) közlekedési kérdések, b) a községek telekpolitikája, c) épitkezési és lakáspolitika, d) egészségügyi kérdések.

Bécs városnak ez a határozata rendkivül fontos és nagyon érdekes, hogy azonos azzal a gondolattal, amit épen Feleki Béla dr. már esztendők óta hangoztat, aminek megvalósitása érdekében azonban semmi sem történik. Fölkerestük ebből az alkalomból Feleki Béla dr.-t, aki a következőket fejtette ki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

Az egészség őrsége.

— Nagyon örülök, hogy a *Fővárosi Hirlap* figyelmeztet Bécs város nagyfontosságu elhatározására, annyival is inkább, mert már évek óta hangoztatom a dolgot. Hogy milyen régen, annak tanubizonysága az, hogy még Heltai Ferenc főpolgármestersége idején hivtam fel a figyelmet a skarlátnak a környékből való behurcolására és Heltai akkor utasitotta is Pikler J. Gyulát, a statisztikai hivatal aligazgatóját egy, a környékből behurcolt betegségekkel foglalkozó statisztikai füzet megirására. A füzet meg is jelent, de több azután nem is igen történt.

— Ha egészséges fővárost akarunk, ha a főváros élelmezését meg akarjuk javitani, akkor okvetlenül rendeznünk kell a fővárosnak a környékbeli községekhez való viszonyát. Mert hiába épitünk nyilt, tiszta utcákat, hiába tesszük meg a legmesszebbmenő hygienikus intézkedéseket, mindez kárbaveszett munka, ha a járványokat nap-nap után behurcolják. Amintha a félrendszabályok sem érnek semmit, mint például egy időben, amikor észrevették, hogy skarlátos gyermeket hoztak be Budapestre, utána kifüstölték a villamos-kocsit. Természetes, hogy ez hiábavaló intézkedés volt, mert a skarlátot akkor már régen széthurcolták.

— Hogy többet ne mondjak, a *spanyol náthát* is — amint ezt a főorvos ur hitelesen megállapitotta — megint csak a környékről hozták be Budapestre. Ha tehát a főváros a környékbeli egészségügyre befolyást nem gyakorolhat, hiába lesznek nekünk kitünő kórházaink, eredményt elérni nem tudunk.

Városrendezés a jövő számára.

— Ime a rendőrség máris rájött arra, hogy amig föl nem égeti a bünözők és gonosztevők környékbeli nyugalmas fészkeit, addig Budapest rendőri viszonyait sem lehet megjavitani. Bécs nem most cselekszi meg először, hogy a környéket fölszivja és Berlin is meggyarapodott már néhányszor a környékbeli községekkel, de leginkább ott van London példája, amely világváros tulajdonképen a Cityből alakult ki, a Cityn kivül eső rész londoni grófság volt és London a környékező községeket közigazgatási szempontból ellátni tartozik.

— Természetesen másik kelléke a községekre való befolyásnak a *közlekedési kérdések* helyes megoldása. Jó, gyors és olcsó közlekedésre van szüksége nemcsak a községeknek, hanem a fővárosnak, de még talán ennél is fontosabb, amit Bécs város tanácsa „Bodenpolitik der Gemeinden"-nek nevez, valamint az épitkezési és lakáspolitika is. Budapestnek kell a községek városszabályozását ellátni már ma, amikor még csak fejlődésükben vannak, mert egyszer-valamikor mégis csak Budapest testének részeivé válnak azok és akkor olyan külvárosokat kapunk, amilyeneket most csinálunk. Végre is, ha Gyöngyös városszabályozását Budapest egyik főtisztviselőjére lehetett bizni, mennyivel inkább természetes ez, mondjuk Ujpestnél, vagy Erzsébetfalvánál.

Budapest éléskamrája.

— De vannak ebben a részben más megfontolni való tekintetek is. Valamelyik miniszter mondta nem is olyan régen, hogy Budapest környéke valóságos *Sahara*. Igaza volt a miniszternek és mindenesetre az is marad mindaddig, amig Budapest a községek Bodenpolitikját kezébe nem veszi. Budapestnek kell itt a termelést megszervezni okosan és céltudatosan, hogy a környék mindent megteremjen, amire csak szükségünk van. El kell tüntetni a környéken a Saharát és meg kell csinálni Budapest éléskamráját.

Kereskerelmi kikötő Dunapart nélkül.

— Van azután még valami, amit azonban, nem igen szeretek hangosan mondani, de amiről itt a *Fővárosi Hirlap*-ban, mi budapestiek egymás között, kell is hogy beszéljünk. Budapestnek alig van Dunapartja. Amikor a partbeosztó-bizottság munkáját végzi, mindig kiderül, hogy a már meglevő szükségletekre sem elegendő az a rövid part, ami fölött rendelkezünk. Ahogy kiérünk a városból, a Duna partja nem a mienk többé. Pedig a dunai hajózás fejlesztése, a háboru utánra várható nagy fellendülés, a kikötők épitése mind olyan jelenség, amely azt követeli, hogy minden erőnkkel és minden eszközünkkel hosszabbitsuk meg a Duna partját, mert igazán különös lenne, hogy mi azért épitsünk kereskedelmi és ipari kikötőt, hogy majdan a hasznot azok a községek vágják zsebre, amelyeknek bővebben van Dunapartja, mint nekünk.

— Mindent egybevetve, én nem akarom a megye terheit magamra vállalni, de igenis elképzelem, hogy Budapest lenne egy megye, egy londoni grófság, amelynek hatósága alá tartoznának ezek a községek, s ugy képzelem, hogy adminisztráció, közegészségi, közélelmezési, városrendezési stb. tekintetében a mi hatóságunk és nem Pestmegye kezében lennének a környékbeli községek. Mindenesetre nagyon fontos és igen meggondolni való kérdések ezek.

Ugy tudjuk, hogy Bódy polgármester maga sem hive Nagy Budapest mesterséges és erőszakos megteremtésének, a Feleki dr. által felvetett ideák azonban, amelyeknek megvalósitásánál valószinüleg szerepe királkozik majd az állam pénzügyi támogatásának is, megértek a megvalósitásra, mert ezeket a terheket a főváros sem ma, sem még messze időn belül nem vállalhatja magára.

Margitszigeti kénes gyógyfürdők

Kiváló gyógyhatás, tisztaság, kényelem. Kedvezményes jegyek — szigeti belépődijjal együtt 5.— kor.-ért a dohánytőzsdékben kaphatók.

Gázvezetéki javitások

POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30. Telefon: József 1—48. szám.

A főváros és a rendőrség a gyermekekért

Egy napot minden héten a gyerekeknek foglalnak le a fővárosi fürdőkben — Játéktér a Vérmezőn, a Szabadság-téren és egyéb forgalmas helyeken

Sándor László főkapitány memoranduma

Sándor László dr. főkapitány nagy szeretettel csüng a gyermekeken és a gyermekvédelem egyik lelkes barátja. A főkapitány belátta, hogy eredményes müködése érdekében összeköttetésbe kell lépnie *Bródy* Tivadar polgármesterrel és ezért *igen meleghangu memorandummal fordult Budapest polgármesteréhez.*

A memorandum minden szaváből kicseng az elhagyatott gyermekek iránt érzett őszinte emberbaráti szeretet.

> „A gyermekmentés — irja a főkapitány — legéberebb gondjaimat képezi és ezen a téren egész programm él a lelkemben, amelynek megvalósitásához keresem az alkalmat, eszközöket és segitő kezeket."

Azután a főkapitány hangsulyozta, hogy a főváros segitését igen nagyra tartja és ezért bejelentette, hogy

a Hermina-uti laktanyában ideiglenes gyermekotthont állitott fel.

A gyermekotthonban *harminc fiu és tizennégy-tizenöt fiu elhelyezésére van hely.* Tiszta helyiség, tiszta ágyak állanak a rendőrség rendelkezésére és itt helyezik el azokat a gyermekeket, akik bármi oknál fogva a rendőrségre kerülnek. Eddig ugyanis a gyerekeket a bünösökkel és az emberiség salakjával együtt kellett tartani a kerületi kapitányságokon, most azonban ez a tarthatatlan állapot egyszer és mindenkorra megszünt.

Nagy nehézséget okoz azonban a rendőrség otthonának élelmezése. Nem lehet a laktanyában konyhát felállitani és ezért *az ellátás kérdését a rendőrség a fővárossal akarja megoldani.* A főkapitány ugy gondolja, hogy *a Népház vagy pedig valamelyik közeli Népkonyha vállalná a rendőrség gyermekotthonának élelmezését.*

A főkapitány azután a fővárosi gyermekek sanyaru helyzetét ecsetelte. Elmondotta, hogy a ködös levegőben elsatnyulnak a gyermekpalánták és csak igen elenyésző százalékot lehet nyaralni vinni, az egészségüket valamiképpen megjavitani. Ezért mindenekelőtt nyáron

hetenkénti fürdőhöz szeretné juttatni a gyermekeket a főkapitány.

Azonnal konkrét javaslattal állt elő Sándor László dr. Utalt arra, hogy a fővárosnak sok fürdője van és a gyermekvédelem érdekében áldozatot kér a várostól. Azt szeretné elérni, hogy *valamennyi fürdő egy napra teljesen ingyen csak a gyermekek számára legyen nyitva.* A gyermekek fürdözése körül a rendet a rendőrség fentartaná. Igaz, hogy ez a megoldás a fürdők egynapi hasznától fosztaná meg a fővárost, de a veszteség megtérülne, mert erős, egészséges, fiatal generációt nevelnénk a fővárosnak.

Végül a főkapitány

a főváros legforgalmasabb részein játéktereket akar felállitani.

Javaslata szerint *Budán, a Lágymányoson* lenne játéktér, sőt a *Vérmezőt is kiakarja sajátitani* erre a célra. Budapesten szintén lennének játéktérek. Az *elsőt a Tisza Kálmán-téren állitaná fel,* berendezne egyet a *Városligetben,* egy másik a *Népligetbe* kerülne. A legérdekesebb az a terv, hogy még a *Szabadság-térre is játéktér készül.* Az előkelő, csöndes banknegyed hangos lesz a gyerek-kacagástól.

A főkapitány memorandumát már expediálták és jelenleg a polgármester asztalán fekszik az irás. *Sándor* László dr. főkapitány erősen reméli, hogy a polgármester meg fogja érteni nemes intencióit és mérlegelni is fogja a helyzetet.

A főkapitány terve keresztülvitelével Geguss Dániel rendőrtanácsost bizta meg, aki a gyermekvédelem régi apostola. (p. ö.)

Budapest minden polgára a legteljesebb szeretettel nézi *Sándor* főkapitány lelkes fára-

dozását és bizonyos, hogy *Body* polgármester is örömmel fogadja a memorandumot. A főkapitány azonban egyizben már a gyermekvédelem dolgában ankétet is rendezett és a *Fővárosi Hirlap* már akkor rámutatott, hogy bármily szeretettel látjuk is a főkapitány lelkes fáradozásait, nem tartjuk helyesnek, ha a gyermekekről való gondoskodás ismét szétágazó módon történik. A főváros megcsinálta óriási áldozatokkal a Népjóléti Központot, amely feladatát a gyermekvédelem és gondozás terén is jól teljesíti, nincs szükség arra, hogy a hatóságok között e tekintetben verseny fejlődjék ki, sőt ellenkezőleg a főkapitány tiszteletreméltó törekvései kitünően érvényesülhetnek a központ kebelében, amely nemhogy a főkapitányt, de Budapest bármely polgárát örömmel üdvözli akciója keretében.

Események

A Fővárosi Hirlap szerkesztőségéből. *Dacsó* Emil, a *Fővárosi Hirlap* felelős szerkesztője, nyári szabadságra elutazott. Távollétében a lap szerkesztéséért *Pogány* Béla helyettes szerkesztő felelős.

Faludiék üzlete. Faludiék üzletét nem meri a népszinházi bizottság egyszerre elintézni. Lassan, amerikázva akarják a nyakába sózni a fővárosnak ezt a megkárositást, amelyet Faludiék ezuttal nem tudtak balkáni raffineriával csinálni. Az egész trükk olyan átlátszó, hogy igazán szégyenletesnek kell mondani. A népszinházi bizottság, amelynek kebelében ugy látszik mégis csak vannak Faludiéknak elnéző barátai, a százötvenezerkoronás fix béren még egyet szeretne fölfelé csavarni, hogy a rossz üzlet egész ódiuma mégse háruljon az ő sok vihart látott fejükre. *Kétszázezer koronára alkudoznak ezidő szerint* és pedig valószinüleg jó eredménnyel, mert Faludiék olyan üzletet csinálnak, aminél igazán nem fogunk ötvenezerkoronás különbségekre nézni.

Az alpolgármesterek szabadsága. A főváros három alpolgármestere közül *Déri* Ferenc dr. julius 15-től augusztus 11-ig, *Folkusházy* Lajos dr. augusztus 1-től augusztus 29-ig és *Harrer* Ferenc dr. szeptember 2-től, szeptember 29-ig lesz szabadságon. Hogy a polgármester mikor megy szabadságra, erre nézve még nem történt döntés, a polgármester azonban fáradt, a sok és intenziv munka kimeritette és mihelyt szerét teheti, ő is szabadságra megy, előbb azonban megvárja az utolsó közgyülést, valamint a legsürgősebb és legfontosabb ügyek elintézését.

Buda és a központok kitelepitése. A központok elhelyezésének kérdése még nem dőlt el. A Vérmezőt a katonák nem adják, a Krisztinavárosi Kaszinó pedig tiltakozik annak beépitése ellen. Buda azonban mégis szeretné, ha a központok Budára kerülnének, mert a kereskedelem és ipar ebből nagy hasznot remél. Ennek érdekében a napokban *Body* Tivadar dr. polgármestert felkereste *Karácsonyi* Jenő gróf, aki ebben az ügyben *Szterényi* József báró kereskedelmi miniszterrel is tárgyalni óhajt.

Az illusztrált élelmiszerjegy. Ilyen is van már. Feltalálója az ötletes nagyváradi tanács. Egészen komoly a dolog, legalább olyan komoly, ahogyan Budapesten illusztrálták, hogyan kell le- és fölszállani a villamosra. Augusztus elsején az uj lisztkönyvekkel Nagyvárad közélelmezési ügyosztálya uj, illusztrált élelmiszerjegyeket ad ki. A cukorjegyet egy süveg cukor disziti, a kávéjegyen egy kávédaráló, a szappanjegyen egy mosdó gyermek látható. A petroleumjegyen petroleumlámpa látható, a sójegyen sótartó, a zsirjegyen egy sertés, egy csészét pedig a teajegyre nyomtak. A burgonyajegy burgonyával, a babjegy babbal ékeskedik. Hogy mire jó ez, azt nem magyarázza meg a nagyváradi tanács, hacsak az analfabétákon nem akar vele segiteni, vagy talán ha arra gondoltak, hogy egyik-másik élelmiszer néha heteken át hiányzik, akkor legalább képen lássa az ember, hogy hogyan is nézett ki valaha — mondjuk — a burgonya, vagy a kávé.

Hadikölcsönbiztositás. Mielőtt ilyent köt, kérjen a Triesti Általános Biztositótól (Budapest, V., Dorottya-utca 10.) tájékoztatót. Célszerü ujitások: Balesetbiztositással kapcsolatos hadikölcsönéletbiztositások. A VI. vagy VII. hadikölcsön ellenében biztositás utján kétszeres névérték kapható VIII. hadikölcsönben.

Átalakitják a budai szinkört. *Sebestyén* Géza, a Fővárosi Nyári Szinház igazgatója, elhatározta, hogy addig is, mig a budai kőszinház felépülne, a régi szinkört átalakittatja, hogy késő őszig lehessen az előadásokat folytatni és hogy az utcai zaj ezentul ne hatolhasson be az öreg szinház deszkafalain. *Sebestyén* igazgató ezt a szándékát már be is jelentette *Body* Tivadar dr. polgármesternek, aki nagy szeretettel karolta föl a kitünő Sebestyén szándékát. Az ujjáalakitás október közepén, a szezon befejezése után kezdődik meg *Vágó* müépitész vezetésével. Elsősorban a régi keret fölé egy ujabb falat épitenek akként, hogy a két fal között félméteres üreg lesz, mely a külső zajt felfogja és a szinházat még téli időben is meleggé teszi. Egyben megnagyobbitják a földszintbefogadóképességét is.

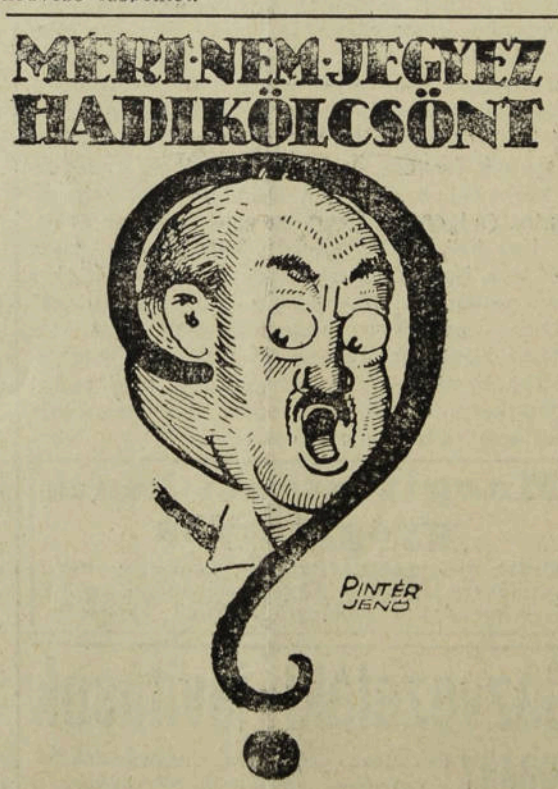
Nyugdijban. A tanács Szivós Gyula müszaki főtanácsost hosszu szolgálata alatt teljesitett érdemes munkásságáért elismerésének és köszönetének nyilvánitása mellett nyugdijazta. — Ugyancsak nyugdijba ment Pozsgay Tivadar számtanácsos is.

Nyilvános versenytárgyalás a városház udvarán épitendő barakkokra. A közgyülés tudvalevően elhatározta, hogy a bérházakban levő városi hivatalok kitelepitése céljából barakkokat épittet a központi városháza udvarán és pedig három két-emeletes pavillont. A tanács a barakkok föld-, kőmüves-, elhelyező-, mükő-, vasbeton-, tetőfedő- bádogos-, asztalos-, lakatos-, mázoló-, üveges-, padozó- és burkolómunkáinak végrehajtására nyilvános irásbeli versenytárgyalást hirdet. Ajánlatot csakis az összes munkákra együttesen lehet tenni, vagy mind a három pavillonra, vagy csak egyre-egyre. Az ajánlatokat julius 31-ig kell beadni Krátky János tanácsnok kezéhez.

Iskolai üdülőtelepek. A főváros tanácsa a fővárosi iskolák gyengeszervezetü tanulói számára a szünidő két hónapjára a Diana-uti, Váli-uti és Emődutcai iskolaépületekben nyári üdülőtelepet állitott fel, ahol kettős csoportban 400 leány és fiugyermek nyer elhelyezést. A gyermekek, vezetők, felügyelők és a szolgaszemélyzet ellátásáról a Munkás Gyermekbarát Egyesület gondoskodik; a szükséges lepedőket és pokrócokat pedig a Hadsegélyző Hivatal adja.

A legnagyobb siker jegyében folynak a Beketow-cirkusz előadásai. A siker első és megcáfolhatatlan bizonyitéka: minden nap táblás ház. A müsor dusgazdag, 17 számból áll, a Denvers drótkötéltáncosnők, a Kaiser-növérek zsokélovarnők, Buyamaas arabs létramüvészek, Taciann nőimitátor, Wang Chio Tsching kinai akrobaták, Rainats repülő humoristák, Fatme Suleika, török iskolalovarnő, Ralf és Roli táncos akrobaták, Smaragda idomitott macskái, Gantzer Henrik lóidomitásai, elsőrangu attrakciók. De nagyszerüek a bohócok is, Alfons és Jack, Zoli és Franz, Johnny és Chakre és főként Jancsi Budapest kedvenc énekes bohóca.

Jutányos zongorák. A közelgő nyári idényre való tekintettel figyelmébe ajánljuk olvasóinknak Sternberg cs. és kir. udv. szállitó zongoratermeit (Rákóczi-ut) ahol tulzsufolt raktárak állanak gyönyörü választékkal, és a mai viszonyok között bámulatosan mérsékelt árakkal, a zenekedvelő közönség rendelkezésére. Természetesen mindenki igyekezik idejekorán zongorát vásárolni, mert a juniusi vidéki kereslet emelni szokta a megcsappant készletek árait. A vidéki vasutvonalak részben ismét megnyiltak, de persze bizonytalan ideig, ugy hogy már ezen okból is ki kell használniok a vidéki zongoravevőknek ezt a kedvező időpontot.

A TŐKE

Szemle

A putnoki birtok bérbeadása — Maximálják a faárakat — A német tözsdeadó — A Goetz-ügy

A miniszter urnak, aki a mellett száz koronáért nem megy a szomszédba se, aligha van arra szüksége, hogy a miniszteri hatalmával adja bérbe a birtokait. Igazán nincs is erre szükség ma, amikor a földbirtok — minden agrárius krokodil-könyek dacára — ugy jövedelmez, hogy a mai jövedelem fölér a birtoknak háboru előtti értékével. Sirni csak azok a földbirtokosok sirnak, akik a háboru előtt adták bérbe a birtokukat. Ezek erőltetik a szerkesztőségeket levelekkel, hogy a sajtó csinálja ki a maga mindenható hatalmával a bérleti szerződések megváltoztatásának lehetőségét. Ezek joggal sirhatnak, de azok a Serényi grófok, akik most a kedvező, sőt tuláradó agrár-konjunkturák között adják bérbe birtokaikat, a legboldogabbak közé tartoznak. Örömmel látjuk azt is, hogy a bérbevevő Magyar Általános Takarékpénztár és az érdekközösségéhez tartozó intézetek ipari tendenciákkal közelednek a putnoki birtokhoz, ami meginf csak azt jelenti, hogy a mindent kihasználó bérlet révén öexcellenciája jövedelmei még inkább megszépülnek. Az a kérdés azonban, hogy jogos-e, *formailag* is elfogadható-e egy aktiv miniszternek hatalmas szerződőfelekkel való megegyezése. A miniszter különben alibit is bizonyit. Akkor jött létre a megállapodás, amikor *már* nem volt kereskedelmi miniszter és amikor *még* nem vola földmivelési miniszter. Ezt az alibit azonban nehéz elfogadni. Elismerjük, hogy nehéz ennyi óvatosságot kifejteni, de ismerje el *Serényi* gróf is, hogy a politikai pályának nehéz tövisei vannak. Emlékezzék rá Serényi gróf, hogy amikor Tisza miniszterelnök korában bérbeadta a Pannoniának a birtokait, milyen fe.zudulás támadt. Pedig mi Serényire többet tartunk, mint Tiszára, éppen ezért protestálunk az ilyen — ha csak látszólag is — de kényes üzlet ellen.

*

A kormány a faárak maximálására készül és ugy látszik, hogy a közel jövőben a maximálás már aktuálissá is fog válni. A napokban ankét volt a földmivelésügyi miniszteriumban e kérdés körül és a meghivottak egyértelmüen azt az álláspontot foglalták el, hogy csak a közszükségleti célt szolgáló fát szabad és kell maximálni. A földmivelésügyi miniszterium megfontolás tárgyává fogja tenni az ankéten felhozott érveket és valószinüleg rövidesen határozni fog ebben a kérdésben. Sajnos, attól tartunk, hogy az egész maximálás annyi társával együtt elkésett és most már csak arról lehet szó, hogy az érdekeltek horribilis hasznából valami keveset lecsipnek, de az árak továbbra is elviselhetetlenül magasak maradnak. A maximálásnak csak ugy van értelme, ha a mostani árakat nem a tavalyiakkal, hanem a béke előtti árakkal vetik egybe és ennek alapján szabják meg a hivatalos tételeket. Sajnos, erre éppoly kevéssé van kilátás, mint arra, hogy más cikk is olcsóbb lesz, mint eddig.

*

A német tőzsdeadó dolgában végre kompromisszum jött létre: az az akció, amelyet Németországban a tőzsdeadó nagyarányu felemelése okozott, eredménynyel járt. Az összes polgári pártok megállapodtak a tőzsdeadónak békében 2, háboruban 3 ezrelékre való felemelésében és a szövetségtanácsot felhatalmazták, hogy ezt az adótételt 2 ezrelékre szállitsa le, illetve 4 ezrelékre emelje fel, ha szükségesnek, illetve lehetőnek tartják. Ezt a kompromisszumot a Reichstag az adójavaslat második olvasása során elfogadta, ugy, hogy az a háboru, amely a tőzsdeadó körül kitört, végre-valahára leülepedett. Nálunk is szó van arról, hogy fel akarják emelni a nemrég sulyosbitott tőzsdeadót, remélhetőleg azonban ez csak az agráriusok jámbor óhajtása marad, s az ő kedvükért nem fogják megbénitani a tőzsdét.

*

Az ominózus Goetz-ügy még mindig nem tud nyugvópontra jutni, bár — ugy látszik, — mégis a végét járja. Tudvalevő, hogy a bécsi börzekamara vizsgálatot inditott az affér részleteinek és a felelősség kérdésének tisztázása céljából. A kiküldött bizottság befejezte a vizsgálatot s megállapitotta, hogy *a bécsi Mercurt semmiféle vétség nem terheli,* s igy nincs ok arra, hogy a *Mercurral* szemben megtorló lépéseket alkalmazzanak. Lehetségesnek tartjuk, hogy a kiküldött bizottságnak igaza van és a Mercur tényleg olyan ártatlan, mint a ma született bárány. Mindenesetre különösnek tartjuk azonban, hogy egy csomó komoly bécsi tőzsdebizományos kér retorziót a Mercur *bebizonyitott* visszaélései ellen és akkor egyszerüen sutba dobják a panaszukat, csak azért, hogy közvetve a — *magyar* érdekeltségnek ne szolgáltassanak elégtételt.

—

Szterényi József báró. *Szterényi* József kereskedelmi miniszter olyan kitüntetésben részesült, amely a király különös kegyét és az érdemek különös elismerését jelenti. A kitüntetés formája az, hogy *Szterényi* a bukaresti béketárgyaláson szerzett érdemei elismeréseül lett báró. Kétségtelen, hogy olyan érdemeket szerzett *Szterényi*, amelyek honorálására ez a cim egyáltalában nem tulzott. A bukaresti béke a magyar gazdasági életet teljesen kielégitette és fontos előnyöket biztositott számunkra a balkán piacon. Ettől függetlenül is azonban az alatt az idő alatt, amióta Szterényi áll a kereskedelem és ipar ügyeinek élén, valóságos reneszanszát látjuk mindazoknak az érdekeknek és törekvéseknek, amelyeket évtizedeken át rendszeresen és hivatalosan elhanyagoltak. Reméljük, hogy Szterényi további müködése méltó lesz az eddigihez és a háboru nehéz évei megenyhülnek az ő hozzáértése és energiája révén. Szterényi kitüntetése révén formálisan most kerül csak bele az arisztokraták sorába, az országban mégis mindenki tudja, hogy már régtől fogva tagja és vezére annak az arisztokráciának, amely a munka és tehetség főnemessége.

A hadikölcsön utolsó hete. Még két hét a nyolcadik hadikölcsön jegyzési ideje, tekintettel arra, hogy a terminust julius 24-ig meghosszabbitották. Az utolsó napokban ugyanis olyan tömegekben érkeznek az elkésett jegyzések, hogy erre a meghosszabbitásra feltétlenül szükség volt. Most, amikor a magyar járadékok oly jól állanak, mint a háboru alatt talán soha és amikor gazdasági helyzetünk teljesen konszolidált, nagyon rövidlátó az, aki eldugja pénzét, ahelyett, hogy hadikölcsönt jegyezne rajta. Mindenki tegye meg hát kötelességét, aki eddig elmulasztotta és aki ezzel magára vette a hazafiatlanság vádját. Tegyék meg honpolgári kötelességüket mindazok, akik a háborunak eddig csak a szelét érezték és vegyen részt abban a nagy nemzeti akcióban, amely a közel jövőben már befejezést nyer.

Weiss Manfréd v. b. t. t. A *Fővárosi Hirlap* igen előkelő forrásból értesül arról, hogy csepeli *Weiss* Manfrédot legközelebb magas kitüntetés éri. A király ugyanis rendkivüli érdemei elismeréseül a valóságos blső titkos tanácsosi méltósággal fogja felruházni.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár julius 14-én tartott rendkivüli közgyülésén elfogadta az igazgatóságnak a tőkefölemelésre vonatkozó javaslatait. Ezek értelmében a takarékpénztár 21 millió korona részvénytőkéjének 27 millió koronára leendő emelése és tartalékalapjainak szaporitása céljából kibocsátásra kerül 10.000 darab 600 korona névértékü uj részvény, darabonkint 2000 korona kibocsátási áron s ebből 7000 darabra a régi részvények tulajdonosai elővételi joggal birnak oly módon, hogy minden öt darab régi részvényük után egy darab uj részvényt vehetnek át. Az elővételi jogot ötnél kevesebb részvényre is lehet gyakorolni. Az elővételre föl nem ajánlott 3000 darab uj részvény szabad kézből kerül eladásra. Az uj részvények az 1918-ik üzletév jövedelmében a régi részvényekkel egyenlően részesednek. Az elővételi jog julius hónap 16-tól 23-ig bezáróan gyakorolható. A kibocsátási ár 1918. január hónap 1-től a befizetés napjáig járó öt százalékos kamataival az elővételi jog bejelentésével egyidejüen egyszerre befizetendő. Az uj részvények után járó bélyegilletéket a takarékpénztár viseli. Eme tőkeemelési müvelet keresztülvitele után az intézet saját tőkéi 76 millió koronára emelkednek. Ugyanez a közgyülés az igazgatóságnak kiegészitése végett a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bankkal létrejött érdekközösségi megállapodáshoz képest Madarassy-Beck Marcel bárót és Bun Józsefet az igazgatóság tagjaivá választotta. — A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank rendkivüli közgyülésén pedig beválasztattak az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár részéről Szécsi Lajos vezérigazgató és Zsigmondy Jenő igazgatósági tag.

A Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaság igazgatósága a napokban tartott ülésén elhatározta, hogy — az 1918. junius 3-iki rendkivüli közgyülés felhatalmazása alapján — a kibocsátásra kerülő 60.000 drb részvényt a régi részvényeseknek f. hó 12-től f. hó 25-ig bezárólag terjedő időben a következő feltételek mellett bocsátja rendelkezésre: Minden 5 régi részvény alapján gyakorolható az elővételi jog egy darab uj részvényre 720 koronás árfolyamon, mely összegben a részvénykibocsátást illeték és költség benfoglaltatik. Az uj részvények az 1918. évi jövedelmében nem részesedvén, az ezekre befizetett összegek után a befizetés időpontjától f. é. december 31-ig 4 százalék folyókamat téritttetik meg. Töredékrészvények nem adatnak ki. Az elővételi jog kiterjed azon részvényekre is, amelyek a Magyar Fakereskedelmi Részvénytársaság részvényeiért cserébe adattak. Az elővételi jog Budapesten az intézet pénztárának a rendes pénztári órák alatt, Wienben a k. k. priv. allg. Verkehrsbank-nál gyakorolható.

A Hazai Fatermelő rt. a napokban tartotta évi rendes közgyülését Éber Antal dr. elnöklésével. A közgyülés az igazgatóság előterjesztett jelentését tudomásul vette és elhatározta, hogy a 642.810 korona tiszta nyereségből 13.75 százalék tehát részvényenkint 55 korona osztalék fizettessék ki. A szelvényeket augusztus 1-től kezdve a Magyar Agrár- és Járadékbank pénztáránál fizetik ki. Ezután az igazgatóság inditványára a közgyülés elhatározta, hogy az eddigi tiz millió korona alaptőke 18.750 darab 400 korona névértékü uj részvény kibocsátása által 17.500.000 koronára emeltessék fel s az uj részvények 1918. január 1-től részesednek az üzleti eredményben. A kibocsátandó 18.750 darab uj részvényből 6250 darab az eddigi részvényeseknek ajánltatik fel olyképpen, hogy minden négy régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 1015 koronás árfolyamon, amelyből 15 korona részvénybélyeg és költség, továbbá ezer koronának 1918. január 1-től a befizetés napjáig számitott kamata ellenében. Az átvételi jog julius 15-től kezdve bezáróan 22-ig gyakorolható. A közgyülés végül Apponyi Gyula grófot, Visnya Ernőt és Eizer Jánost az igazgatóságba beválasztotta.

A Hitelbank Odesszában. Mint értesülünk, a keleti hadseregparancsnokság bankhelye céggel a Magyar Általános Hitelbank és az Osztrák Hitelintézet közös kirendeltsége Odesszában már megkezdte müködését.

Első Magyar Földgázüzemü üveggyár Részvénytársaság cég alatt a napokban a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank égisze és dr. báró Madarassy-Beck Marcel elnöklete alatt részvénytársaság alakult egyelőre 1 millió korona alaptőkével. Az alakuló közgyülésen az igazgatóság tagjaivá megválasztattak: Bartos Zsigmond és Blau Gyula, továbbá Kolener Árpád, Kolener Zsigmond és dr. Vopelius Miksa (Vopelius'sche und Wentzel'sche Glashütten, Sulzbach-Saar). A felügyelő-bizottság tagjai lettek: Déry Jenő, dr. nagyszentmiklósi Dréhr Imre, dr. Fromm Lajos és Vargha Zsigmond. Az uj társaság Medgyesen földgázüzemre berendezett üveggyárat létesit; a gyárépitési munkálatok már megkezdődtek.

A Közuti hüvösvölgyi forgalmának javitása. A Közuti vasut igazgatósága, figyelembevéve a hüvösvölgyi vonal nagy forgalmát, elhatározta, hogy a kocsikat a mai naptól kezdve reggel 7—9 óráig és este 5—9 óráig a menetrendtől eltérően 7 és fél perces időközökben inditják. A kocsik egy, illetve két pótkocsival fognak közlekedni, ezenkivül vasárnap és ünnepnapokon a kocsik lényeges szaporitásáról is gondoskodnak.

Kassa város hat milliós kölcsöne. Kassa városnak, hat milliós kölcsönére négy ajánlat érkezett be. Az elsőt egy fővárosi bankcsoport, amely a Kereskedelmi bankból, a Jelzálogbankból és a Pesti hazai első takarékpénztárból áll, nyujtotta be 95 százalékos árfolyamon, 5.25 százalékos annuitással, 2 százalékos stornodij kikötéssel. A Horvát-Szlavon Jelzálogbank 95 és fél százalékos árfolyamon, 5.20 százalékos annuitással, 10 év alatt 2 százalék, azontul 2 és fél százalék stornódij kikötéssel tett ajánlatot. A Magyar Általános Takarékpénztár 5.20 százalékos annuitásra, 93 és háromnegyed százalékos árfolyam és 3 százalékos stornódij kikötéssel ajánlja föl a kölcsönt; végül a Kassai Hitelbank 5.19 százalékos annuitással, 94 és negyed százalékos árfolyamon, 2 százalékos stornódij kikötéssel. A döntés a legközelebbi napokra várható.

Áruforgalmi adó. Bécsi jelentés szerint a Reichsrat elé az őszi ülésszakban több adótörvényjavaslatot terjesztenek. Ezek között lesz az áruforgalmi adóra vonatkozó javaslat is, amelynek előkészitésével már most foglalkozik az osztrák pénzügyminiszterium. Az uj adó nagyjából a német hasonló adónak felel meg és valószinü, hogy Ausztria után nálunk is sor kerül rá.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., UGYNOK-UTCA 8.

Ballinit-Sollux
az egyedül tökéletes és bevált
autó pneumatik pótló.
Ruganyos és nem rázza a motort. — Több ezer autón van felszerelve. Sok száz elismerőlevél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz
Pneumatika-Ballinit
autó-abroncs-gyár,
Budapest. VIII.,
Óriás-utca 10. sz.
Telefon: József 53---46.

FASOR KABARE
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Úpor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
A Nemzeti-, a Vigszinház és a Belvárosi-Szinház müvészei játszák: Herceg Ferenc, Lengyel Menyhért, Emőd Tamás és Gábor Andor nagyszerü darabjait.
Ajánlatos a jegyeket előre megváltani a mindig táblás előadásokhoz.
Vasár- és ünnepnap d u 5 órakor teljes esti müsor, mérsékelt helyár.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta délután fél 4 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától folytatólagos
nagy külön családi előadások
Naponta este 8-tól 10 óráig a
nagy kettős világvárosi müsor
meglepően olcsó helyárak mellett. Gyermekek hétköznap félhelyárakat fizetnek.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Fehérnemü régi árban

vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát

megfestése

K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve

GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23. szám.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

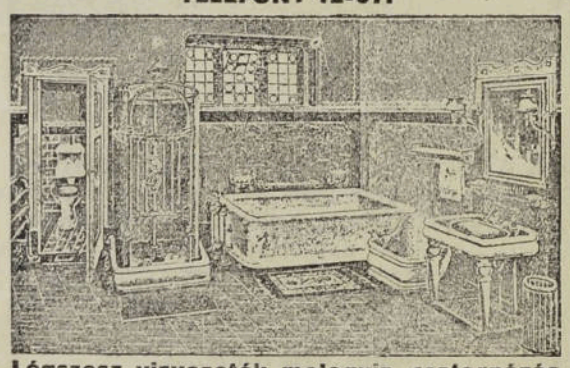
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

ILKOVITS J.

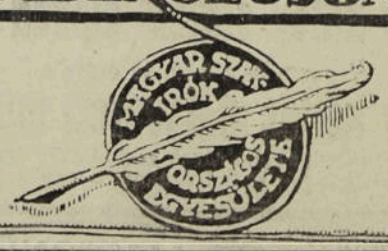
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

JEGYEZZÜNK HADIKÖLCSÖNT!

RŐSER TANINTÉZET

Alapitási év **1858.** Alapitási év **1858.**

1. Felsőkereskedelmi iskola.
2. Nevelő-Internátus.

Beiratások junius 20-ától.

Értesitést küld:

RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.

Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.

Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.

Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—61 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten **V., Ferenc József-tér 5—6 sz.** (saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak.** Kötvényei **elévülhetetlenek** és **megtámadhatatlanok.** **Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártéritést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártéritési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet** folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

STERNBERG

Beszélőgépek.

Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. .. .. **160.— K**

Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**

Lemezek darabja.. .. .. 8.— K

Árjegyzék ingyen! 6170

Rendelésnél előleg küldendő.

Kraszner József

cementáru-gyár részvény társaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.

Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.

Vállal:

Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Bründl János

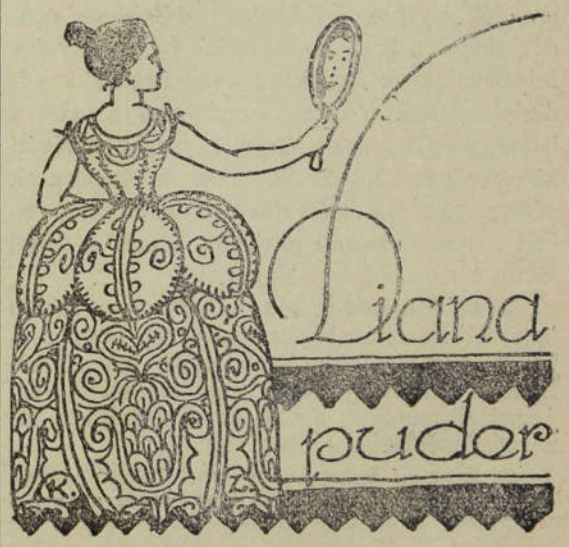
csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi **müszaki** berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

fokozza a természetes szépséget, mert bájos friss szint ad az arcnak.

Mindenütt kapható!

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hetedik évfolyam *Budapest, 1918. julius 24-én* *30. szám.*

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-13

Törvény

készül Gyöngyös városáról, a törvény azonban olyan „neked mondom fiam, menyemasszony te is érts belőle." A törvény tervezője, alkotója — ezt le kell szögezni — *Harrer* Ferenc dr., Budapest székesfőváros alpolgármestere. Az ő nagy tudása, jogászi invenciója, amellyel a főváros körül is mindig excellált, ezuttal fokozottan jelentkezik. A törvényjavaslat, amely ma a t. Ház előtt fekszik, tulajdonképpen nem Gyöngyösre vonatkozik. Ez *a modern városrendezési jognak* tételes törvénybe való foglalása. Gyöngyös neve alatt az egész ország városai szerepelnek és ennek a törvénynek igen nagy jelentősége lesz Budapestre vonatkozóan is. Ahogy mi a magyar képviselőházat ismerjük, tudjuk, hogy nyargalvást fognak a javaslat fölött elsiklani, pedig a magyar városok fejlődésében határkövet jelent Harrer dr. alkotása. És ez nem is lehetett másképpen. Az ő egész közéleti szereplése össze van forrva a magyar városok fejlődésével és majd csak a jövő fogja kideriteni, hogy a magyar városok érdekében milyen klasszikus precedenseket fektetett le Harrer a gyöngyösi javaslatban.

Amikor Harrer reformokhoz látott, legelsősorban is a *kisajátitási jog* elavultsága, végelgyengülésben való szenvedése lebegett szemei előtt. A városszabályozás elé töméntelen akadályt gördített ez a törvény, amely minden belátó lélek szerint megérett a reformra. Harrer nekigyürközött és titáni erővel dobálja el a köz érvényesülésének utjából a magánérdekek barrikádjait. Az uj törvény összeadási és kivonási müveletek jogát ruházta a városra. A szabályozandó telkeket Gyöngyös városának és kétségkivül utána a többinek, joga lesz kényszer utján egyesiteni és ujból felosztani.

Radikálisnál radikálisabb intézkedések követik ezután egymást. Van a törvényjavaslatnak például egy pontja, amely a maga egyszerü és természetes mivoltában korszakalkotó reformot rejteget. Ez a pont azt mondja, hogy a *telkek értékemelkedése lefoglalható a köz javára.* Nem jogelkobzást jelent ez, mert hiszen kimondja a törvény, hogy: a magánosok jogos kártalanitási igényeinek megóvása mellett. Elvitathatatlan azonban az, hogy a modern város többé nem hajlandó egy teleknek az értékét horribilisan megnövelni, közmüvek alkotása által anélkül, hogy a telkek ilyetén értékemelkedéséből le ne vonja a maga részét.

Olyan intézkedések lesznek ezek, amelyek korszakot alkotnak nemcsak a modern városrendezésben, de a magyar városok fejlődésében és gazdasági viszonyaiban is. A gazdagoknak juttatott ajándékok ezentul nagyrészben a köz javára fognak szolgálni. Nemcsak Gyöngyösön, de másutt is, mert föl sem tételezhető, hogy az ilyen korszakos alkotás megállhasson a Gyöngyös határát jelző hármas halomnál. Szükségük van ezekre a reformokra az ország összes városainak, de legelsősorban Budapest székesfővárosnak, amely például a legteljesebb mértékben, a legpazarabb kézzel látja el az ujonnan kiépült városrészeket közmüvekkel. El fog következni hamarosan az idő, amikor tehát legelsősorban Budapest fogja hasznát látni a Harrer-törvénynek, amely a maga modernségében, a maga radikalizmusában egy uj korszaknak az előhirnöke. És mi boldogan irjuk ide, hogy Budapestnek olyan főtisztviselői vannak, akik alkotásaikkal nemcsak Budapestnek, de az ország városainak mindnek hasznára vannak.

Fullánkok

* * *

A programmbeszéd,

amelyet Polónyi Géza a Közmunkák Tanácsa ámuló tisztviselőinek elmondott, el kell ismerni, nagyon szép, érdekes és tanulságos volt. Csak éppen olyan dolgokról beszélt, intézkedett, parancsolt, diktátorkodott, amikhez neki semmi, de éppen semmi köze nincs. Ugy beszélt, mintha Budapest polgármesterévé választották volna meg. Hiszen ő parancsolni jött, ő diktálni akar a városházának, ő ugy beszél, mintha minden az ő akarata szerint igazodnék, ura és parancsolója lenne Budapest népének, a közgyülésnek, a polgármesternek, a tanácsnak, a hivatalnokoknak és a szolgáknak. Pedig szegény öreg Polónyi, hogy meg fogja járni, ha egy-két nap mulva észre fogja venni, hogy ő nem a városházára vonult be, hanem abba a sóhivatalba, amelyet ő annyiszor lekicsinyelt. Elrekvirált ebben a beszédben Polónyi mindenkitől minden hatáskört. Nem sajnálta a tekintetben a fővárost, de a kereskedelmi és belügyminiszteréket sem. Reméljük, majd hamarosan meg fogja kapni minden oldalról a választ, legelsősorban azonban a városházáról, ahol Bódy polgármesternek legeljövendő kötelességének tartjuk, hogy visszautasitsa Polónyi sokoldalu kotnyelességét. Egy okosat azonban mégis mondott. A Közmunkatanács tevékenységének ellenőrzése terén — mondotta — gondoskodni kell arról, hogy a nyilvánosság a maga fegyvereit alkalmazhassa és kifejthesse. Hiába, a vén róka jól ismeri önmagát. Tudja, hogy senkinek a világon olyan ellenőrzésre nincs szüksége, mint öneki.

*

Az ingatlan forgalmat

akarja Oláh Dezső Budapesten is korlátoztatni, dacára annak, hogy ama szervnek müködésétől sem vagyunk valami nagyon elragadtatva, amely az ország fölött uralkodik ezen a téren. Őszintén szólva azonban nem is látjuk szükségét annak, hogy Budapesten korlátozzák az ingatlanforgalmat. Minek? Ezen a téren nem igen látjuk az arany áramlását, mert hiszen a mai házbérrendelet mellett inkább az igen távoli jövőre lehet csak spekulálni. Természetesen helyes az, hogy ha mégis korlátoznánk, akkor a korlátozó szervet a főváros állitsa ki, de talán különös ez a kivánság akkor, amikor folytonosan azon sopánkodtunk, hogy csak hadd jöjjön a jó, a finom idegen pénz Budapestre, amikor idegenforgalomról, idegen aranyról álmodoztunk. Sajnos, a budapesti autochton lakosság eddig is szegény volt, ezután is az marad, az ugy sem tud telkeket és házakat venni. Ha pedig ez az idea valósággá válik, a háztulajdonosokon esik meg a legnagyobb sérelem. Ezeket, be kell vallani, eléggé sujtja a házbérrendelet, legalább annyi jogot mégis meg kell hagyni nekik, hogy eladhassák a házukat, ha éppen akarják.

Nem lesz ruhajegy

Vita tanácsnok nyilatkozik a ruhaankétról

A mult pénteken a kereskedelmi miniszteriumban Szterényi József kereskedelmi miniszter elnöklésével fontos tanácskozások kezdődtek az ország lakosságának ruhával való ellátásáról. Ezen a tanácskozáson a fővárost Vita Emil dr. tanácsnok képviselte, aki ugyancsak az erélylyel lépett föl, mint annak idején, amikor a cipőkérdésben tárgyaltak. Ugy mint akkor, ezuttal is azt az álláspontot képviselte Vita tanácsnok, hogy a főváros csak abban az esetben vállalhatja a szétosztás munkáját, ha a megfelelő fedezetről biztosan gondoskodik az állam. Eddig a helyzet olyan, hogy éppen a főváros képviselőjének erélyes fellépése eredményeként nem lesznek ruhajegyek, hanem csak utalványok és pedig utalványok a szegény lakosság részére és utalványok a jobbmódúak szabad vásárlásaira.

Megkértük Vita tanácsnokot, mondja el a Fővárosi Hirlapnak a tárgyalások első napja után nyert impresszióit. A tanácsnok ur a következőket volt szives kifejteni munkatársunk előtt:

— A rendelet tervezete, amelyet megismertettek velünk, az összes ruhanemüeket a rendelet hatálya alá tartozóknak mondja ki. Ide tartoznak az összes textiliák, még a nadrágtartó is, de van sok kivétel is, mint például a csipkék, selymek, többféle asszonyi szükséglet, többek között a füző és a legtöbb luxustárgy. A másik leglényegesebb pontja a rendeletnek a *bejelentési kényszer.* Minden készletet kötelesek a kereskedők a Népruházati Bizottságnak bejelenteni.

— A harmadik igen nevezetes pont az, amely a *szétosztásról intézkedik.* Itt az eredeti tervezet *háromféle ruhajegyet* állapitott meg. Az első fajta a *népruhára szól.* Ez a szegényemberek ruhajegye, köztük persze a *köztisztviselőké is.* Ezek a jegyek *feltétlenül be is váltatnak* a Népruházati Bizottság által kijelölt kereskedőknél és pedig olcsó áru szöveteket kapnak az utalványok tulajdonosai. A második fajta ruhajegyet azok kapnák, akik tulajdonképen *vásárlási igazolványt* kérnek. Ez a vásárlási igazolvány nem ad jogot ruha követelésére, hanem csak arra, hogy a kereskedő a maga készletéből adhasson el az igazolvány tulajdonosának. *Ez pusztán igazolvány arra, hogy annak tulajdonosa vásárolhat, ahol tud.* Ez azoknak jár, akik vagyoni viszonyuk szerint nem nélkülözhetnek meglevő ruházatukból semmit, de népruhára sem tarthatnak igényt. A harmadik kategóriába azok tartoznak, akik *ócska ruha beszolgáltatása* ellenében kapnak vásárlási igazolványt. Ez a két vásárlási igazolvány csak szükségleti bizonyitvány, nem pedig fedezet, nem kötelező a kiszolgáltatás.

— Negyedszer fontos intézkedései a tervezetnek azok, amelyek *az ócska ruha szabályozására* vonatkoznak. Ez a rész már eddig is lényeges változásokon ment keresztül. Igen erősen áll az a felfogás, amely *az ócskaruhát is jegyhez kivánja kötni.* Hiszen a beszolgáltatott *ócskaruhából szintén népruha lesz.* Figyelembe kell venni, hogy szövet dolgában olyan kicsiny a termelés, hogy csak az ócskaruha hozzávételével lehet majd a szükségletet félig-meddig kielégiteni. Sajnos, ez a bővülés is olyan csekély, hogy nem lehet majd a rendelkezésre álló anyagból tisztességes szétosztást csinálni. A közönség igényeit nem lehet majd kielégiteni, épen ezért a *főváros nem is vállalhatja el a szétosztást,* hanem vállalja az, aki rendelkezik, a *Népruházati Bizottság,* amely ezentul is ugy rendezkedhetik be,

mint eddig. Eddig is azoknak adott, akiknek tudott. A tisztviselők is, a munkások is csak 25 százalékban kaptak. Ezt a főváros nem teheti. A főváros nem dobhat ki minden negyedik embert, a főváros csak ugy vállalhatja a szétosztás munkáját, ha mindenkinek tud adni. A Népruházati Bizottság ezentul is megteheti, hogy zártkörü testületeknek ad, ahol aztán a főnök azoknak juttat, akiknek tud, a többinek pedig megigéri, hogy később kapnak.

— Abban a vitában, amely az ankéten kifejlődött, az első eredmény *az ócskaruha besorozása* volt. A másik kérdés a *népruha kiosztása*. A mi álláspontunk, hogy ezt ossza ki a Népruházati Bizottság kategóriák szerint, ami pedig marad, az osztassék el népjóléti uton. Másként el sem képzelhető a dolog, mert fedezetlen jegyeket nem adhatunk ki.

— Még egy fontos, vitás kérdés van. Az én véleményem szerint ugyanis nem lehet egyszerre fentartani két olyan kategóriát, amelyek közül az egyik ócskaruha beszolgáltatása nélkül is kap vásárlási igazolványt, a másiknak pedig be kell szolgáltatni egy ócska ruhát, hogy egy uj ruhára kapjon vásárlási igazolványt. Lehet, hogy egy iparosnak, aki ebbe a kategóriába tartozik, tényleg nincsen beszolgáltatható ócska ruhája, népruhát nem kaphat, az ócskát pedig a gyermekeire szabatja rá. Viszont vannak esetek, amikor valaki azt mondja, hogy nincs beszolgáltatható ruhája és ezt kénytelenek vagyunk elhinni, dacára annak, hogy nem igaz. Ilyen körülmények között igen nehéz ezt a kétféle kategóriát fentartani. Azt hiszem, az lesz a megoldás, hogy *ebből a két kategóriából egy lesz*. Mindenki köteles lesz majd valami ócska ruhanemüt leadni, nem kell annak éppen átalakitható ruhának lenni, elég, ha uj szövet gyártására alkalmas anyag lesz. *Ha a terv ilyen formában megy keresztül, az nagy egyszerüsités lesz.* Természetesen kivételt is kell tenni, mert tényleg megeshetik, hogy valakinek semmi néven nevezendő ócskaruhája nem lesz. Ilyen méltányos esetekre a Népruházati Bizottságnak diszkrecionális jogot kell adni.

— Igazi, a szó szoros értelemben vett *ruhajegy nem lesz*, hanem csak kétféle utalvány. Egyik a meghatározott áru, olcsó szövetre szól, a másik a vásárlási igazolvány a szabad kereskedelem számára. A legfontosabb kérdés azonban az, hogy lesz-e ruha? A rendelet tervezetében azonban semmi sincs *a termelés fokozásáról*, ebben a tekintetben kell sürgősen intézkedéseket tenni. Erre szolgál többek között az ócska ruha gyüjtése, az ócska holmi bevonása, nemcsak a ruhanemüeké, hanem mindenféléé, még a szőnyegeké is. Fontos a külföldi szövet behozatala is, a bécsi kereskedők máris csináltak egy szindikátust a lengyel szövetek megszerzésére, ezzel nekünk is jó lesz sietni.

— Meg kell kezdenie azonban a munkáját az árvizsgáló bizottságnak is, hozzá kell látni az árak megállapitásához. A lánckereskedelem máris erősen dolgozik, ugy, hogy azok, akik vásárlási igazolványt fognak kapni, számolhatnak vele, hogy 2000 koronát kell majd egy öltözet ruháért fizetni. *A legnagyobb baj az, hogy a népruha kevés lesz, mert olcsó, a másiknak az ára pedig nincs megállapitva, tehát megfizethetetlen.*

A leggyanusabb az egész ankéten az, hogy ugy a férfi, mint a női szabók nagyon megvoltak elégedve a tervezettel. A Fővárosi Hirlap ennek okát abban sejti, hogy országos jegyek lesznek és igy a vidéki jegygyel is lehet Budapesten vásárolni. A többszörös milliomos agráriusokat várják tehát a budapesti szabók tárt karokkal, nem pedig azokat a budapesti kishivatalnokokat, akik népruhát akarnak velük varratni.

Közélelmezési morzsák

Bécsben harmadáron adják a gyümölcsöt, mint Budapesten — Miért nincs kenyér Budapesten? — Uh áldott Margarin! —

(Itt a cenzura két sort törölt.)

Sok nehéz találós kérdést fejtettünk már meg, de annak a megfejtését, amit most elmondandók vagyunk, rábizzuk a Közélelmezési Hivatalra. A gyümölcsről van szó, amely egész komoly tragédiával kezdődött a cseresznyeszezonban. A cseresznyét nagyrészt átlopkodták a határon, még nagyobbrészt azonban a konzervgyárak vásárolták össze, hogy a maguk privilégiumos cukrával és ezen a cimen való árdrágitásokkal, mint konzervet, lekzárt juttassák vissza a közönséghez, amely egészségesebben, izletesebben tudta volna azt befőzni, ha csak tizedrésznyi olyan elbánásban részesült volna a cukor körül, mint a konzervgyárosok. A cseresznye-tapasztalatok aztán arra inditották a kormányt, hogy a főváros erőteljes unszolására megadja a fővárosnak a rekvirálási jogot. El kell ismerni, hogy most aztán van gyümölcs meglehetős bőségben. Az árak is meg vannak határozva, a kofák és árusok mégis annyit kérnek és kapnak, amennyit akarnak. Annyi ma a gyümölcs Budapesten, hogy Dunát lehetne vele rekeszteni, de az árak megfizethetetlenek. Az őszi baracknak, ha egy kicsit tetszetősebb a külseje, 8 korona kilója, ami annyit jelent, hogy két koronáért három szemet kapnak, a kávéházban, vendéglőben pedig darabonkint kérnek két koronát. A kajszinbarack kilója 3—4 korona még ma is, a körte is 2.5—3 korona, az alma pedig 2—2.50 korona. Még ezt is meg lehetne érteni, de ott már megáll az eszünk, amikor azt olvassuk, hogy Bécsben az alma és körte kilója egyaránt 1 korona 2 fillér. Erre adjon magyarázatot a Közélelmezési Hivatal, hogy lehet ez?

*

A liszt árát egy kicsit alighanem korán állapitották meg, vagy ha nem, akkor az árdrágitóknak volt jó szimatjuk. Az árdrágitók már régesrégen óriási pénzeket zsebeltek be, mire a közönség észretér, a közönség után pedig mértföldekkel szokott hátul kullogni a hatóság. A pékeknek csak meg kellett sejteniök, hogy magasabb lesz a kenyér ára, amikor egyszerre eltünt a kenyér és tulajdonképpen ma csak mutatóba sütnek belőle. A kenyérjegyek árván és a gyomrok üresen maradnak egész Budapesten, öt koronájával azonban bőségesen lehet kéz alatt fehér kenyeret venni, természetesen ilyenkor senkinek sem jut eszébe, hogy kenyérjegyet kérjen. A pékek gyüjtik össze a lisztet, közben lejárnak a kenyérjegyek és az emberek befüthetnek majd vele a télen. A lelkiismeretlen manipulálóknak azonban mindegy, hogy hogyan éhezik a közönség, nekik az a fontos, hogy a liszt addig maradjon a raktárakban, amig az az uj árak érvénybeléptével megdráguljon. Ez a kis manöver a pékeknek minden kiló barna kenyérnél 8 filiért, minden kiló fehér kenyérnél 1.26 fillért jelent. Olyan összeg ez, amiért már érdemes egy kicsit hevertetni a befektetett tőkét és éheztetni a közönséget. Budapesten olyan tökéletesen el vagyunk látva liszt dolgában, hogy egyetlen pillanatig sincs zavar: ha tehát a közönség mégis fel van zudulva a kenyérhiány miatt, akkor a pékboltok titkait kell kikutatni és *be kell csukni azt a péket, aki csak egy félkilóval is kevesebb kenyeret süt, mint sütött ezelőtt két hónappal.*

*

A *zsirról* és *burgonyáról* jobb nem is beszélni. Ez a két legszégyenletesebb pontja a közélelmezésnek. Nem a budapestinek, hanem az országosnak. A burgonya-termésünk jó, de Budapes-

Uj Kossuthok a közgyülésen

Félötkor Bódy polgármester idegesen tekintgetett körül a teremben és látszott rajta, hogy magában számol. Számolja a mélyen tisztelt jelenlevőket. Nagyon drukkos eset volt a mult szerdai tapasztalatok után, amikor is a törvényes negyven embert nem tudták összehozni, most pedig az ügyrend értelmében — lévén költségvetésről és közlekedési adóról szó — minimálisan száz főre van szükség. Ebben a szörnyeteg melegben igazán nem lehetett remélni valami nagy látogatottságot, de ki tudja, mi történik ilyenkor a kulisszák mögött? A rossz nyelvek legalább azt mondják, hogy a mai közgyülésen való megjelenés körül olyan korteskedés folyt, mint egy alpolgármester-választásnál.

Becsületszó volt elegendő, de az urak csak lassan érkeztek. Az ember sohase tudhatja, mostanság olyan meleg van, hogy észre se veszi, már elolvadt a becsületszava. Háromnegyed ötkor azonban, amikor Szalai Mihály már javában süvöltözött a lóverseny ellen és az emberek azt gondolták, hogy ez mégis valami jó lehet, mert a Szalai nagyon haragszik rá, megkönnyebbülve sóhajtott föl a polgármester: hála istennek vagyunk vagy százharmincan.

Aztán odaintette magához Halász Józsefet, a várnagyot, és titokzatosan azt mondta:

— Halász, gyorsan a felvonóhidakat...

Halász pedig tovább adta a parancsot és hozzátette a költővel:

— Lélek az ajtón se be, se ki.

Mikor mindez megtörtént, a városatyák nem is sejtették, hogy le vannak zárva, mint a kardinálisok a Vatikánban pápaválasztás idején.

Most azonban következett az egyéni puhitás. Mert nem elég a százegynehány embert összetartani, de gondoskodni kell arról is, hogy lelkiismeretlen emberek ki ne használják védetlenségüket. Egy-két szónokot a szinesebb fajtájából még csak meghallgat valahogy az ember a melegben, de tizettizenötöt az unalmasokból, aligha. Inkább az ablakon mászik ki, semmint ilyen goromba inzultusokat elszenvedjen.

A megdolgozásnak nagy sikerei voltak. Szép, okos szóval levettek egy sereg embert a lábáról. Bármilyen beszélhetnékjük volt is, lemondtak a dicsőségről. A vezérek és alvezérek ugyis kiöntötték már a szivüket meg az epéjüket a pénzügyi bizottságban, no meg a huszasban. A két legveszelelmesebbnek azonban se a jó szó, se a letorkolás nem használt. Nigrinyi György és az éjfekete Ember Károly el nem álltak a joguktól, mert nekik beszélni kell, ha törik, ha szakad.

Hát persze, hogy mindenki kiváncsi volt, mert ez a két ur biztosan meg fogja most oldani a főváros pénzügyi válságát és megköti a stockholmi békét, amely véget vet a világháborunak. És csakugyan megis találták a maguk kánikulai témájukat.

Nigrinyi György például elpanaszolta (mintha ezt már hallottuk volna), hogy a kormány nem járul hozzá kellő mértékben a főváros kórházainak és iskoláinak fenntartásához. Ez azonban semmi. A multkor volt egy fővárosi hivatalban és a hivatalnok ur nem volt ott 12 és 2 között. Nem várta öt, Nigrinyi György városatya urat, fehérruhás szüzekkel, hanem az árvaszéken csatangolt. Nohát ilyet!

A másik mondanivalója a Margitszigeti botrány volt. Próbáljuk elmondani, mi volt ebben a szenzációs leleplezésben:

— Kint voltam a Margitszigeten, ahol a Központi Tejcsarnoknak van egy tejcsarnok üzlete. Tavaly az ugynevezett aludttej, amit ebben a tejcsarnokban adtak, tényleg aludttej volt. (Óriási felháborodás minden oldalon). Tavaly külön edényt szerzett be a tejcsarnok. (Mozgás a jobboldalon). A tejet egyenesen ebbe az edénybe öntötték...

Bogdányi Mór: Edénybe! Szégyen, gyalázat!

Nigrinyi György: Lezárt plombával (Élénk helyeslés) és ugy szolgálták ki a közönségnek, amint a tej abban az edényben megaludt.

A krónikás tolla gyenge ennek a szenzációs közgyülési beszédnek a leirására. Azt hallani kellett volna. Nem, igazán nem lehet tovább türni, hogy a Központi levette a plombát az edényről. Mit ér az edény plomba nélkül? Nigrinyinek sem izlett plomba nélkül. Ő aludttejet csak plombával eszik. Mi ehhez a százegymilliós difícit, a plomba a fontos!

A beszéd befejezése után öt emberhez a mentőket kellett hivni, mert végső elkeseredésükben veronállal megmérgezték magukat. Szerencsére egy üde, friss, intelligens szónok következett, akinek mindig van valami mondanivalója. Egy szónok a Kossuth Lajosok, a Lloyd George-ok fajtájából.

Igen, elméltóztattak találni, Ember Károly volt. Amikor már félórás beszéddel ragadta magával a közönséget, egyszerre csak meglepő fordulattal igy szólt:

— Igen uraim, elhoztam a törvényt.

És kihuzott két vaskos kötetet. És valóban, áldozatot, munkát, önfeláldozást, szerelmet és pénzt nem kimélve, megszerezte hüséges hallgatóinak azt a gyönyörüséget, hogy mind a két törvénykönyvet felolvasta. A padsorok komoly urai tomboltak a lelkesedéstől, öreg urak virágokkal dobálták meg a népszerü szónokot, Bódy polgármester pedig lesietett az emelvényről, megölelte az uj Kossuthot és könnyek között csókolta össze.

Még nagyobb volt a meglepetés, amikor tündöklő előrelátással azt a tanácsot adta a polgármesternek:

— Igenis, ki kell mutatni különösen azt, hogy a költségvetésünk deficittel zárult.

ten féladagokkal kell megelégedni,

(Itt a cenzura egy sort törölt.)

A zsir körül sokkal megrovandóbb dolgok történtek. Mert nem lehet normális dolog, ha julius tiz utolsó napján teljesen müételzsirral kell élnünk és még augusztusban is egyharmadrész lesz a margarin. Ha szeptemberben ujra megkezdi a főváros a sertések vágását, akkor lesz megint bőségben friss és hamisittatlan disznózsir. Mindebből pedig igen könnyü kihámozni, hol a hiba? Ott, hogy a közélelmezési miniszteriumban mindenen addig tanakodnak, amig végleg lekésnek. A főváros egyik legutóbbi közgyülésén leplezte le ezeket a hibákat *Perlesz* Dezső bizottsági tag, aki kimutatta, hogy ha a kormány idejekorán megadta volna a jogot a fővárosnak a disznók hizlalására, rengeteg mennyiséggel több zsirunk lett volna. A főváros sertéseit soványan kellett kölni és nekünk margarint kell ennünk. Igy fest nálunk a hercegi közélelmezés.

*

A fürdőket is megrendszabályozzák, mire hazajönnek a nyaralók, de tökéletes pendantja ennek az eljárásnak az is, ami a *jég körül* történik. Mire befagy a Duna, akkorra gondoskodni fognak a jégtermelés zavartalanságának biztositásáról is. Ma egyelőre még a hullaházakban sincsen jég, a vendéglőkben fölforr a sör, a mészárszékekben megrothad a hús és a kávéházakban nincs egy csöpp üditő, hideg viz. De menjünk tovább. Ugyanakkor, amikor ilyen hallatlan jéghiányban szenvedünk, fennáll egy érthetetlen, megmagyarázhatatlan *vasárnapi húsvásárlási tilalom*. Éppen vasárnapra, amikor minden ember húst szeretne és szokott is enni. A hét többi napjain ugy se igen jut a szegény tisztviselőnek, legalább vasárnap akar pár jobb falatot enni. A levágott állat husa szombattól vasárnapig jég nélkül a mai tikkasztó hőségben megromlik, vasárnap pedig élő baromfit sem szabad venni és eladni. A gazdag ember ugy segit magán, hogy szombaton vesz élő csirkét, libát vagy kacsát és levágja vasárnap. De mit csinál a munkás? Szombaton este kapja a fizetőbérét, amikor már semmit sem vásárolhat. Miután pedig a vasárnapi husételét el nem engedi, elmegy ebédelni a korcsmába és ha már ott van, otthagyja a heti keresetét.

(Itt a cenzura három sort törölt.)

—

Hát erre igazán nem gondolt eddig senki és a főváros hálás lehet népszerü fiának, hogy ilyen megbecsülhetetlenül fontos reformok tervét adta a köznek. Szerencsére Ember Károly az ilyesmit csak ugy a kabátja ujjából rázza ki. Nála az ilyesmi csak ugy gyön. Nem is gondolkozik rajta.

Szinte szerencse, hogy a sulyos gondolatok után egy kis szavazás következett és az urak kipihenhették elméjüket. A közlekedési adóra szavaztak és még azon se kellett sokat gondolkozni, hogy igennel, vagy nemmel szavazzanak-e. Megtalálták a legegyszerübb eljárást. Mindenki igennel szavazott. Mind a százhuszonheten.

Az előbbi siker azonban Ember Károlyt annyira felbuzditotta, hogy a részletes tárgyalásnál ujabb gyönyörére mindenkinek felszólalt. Ez volt a részletes vita, amivel aztán — nehezen bár. — de tető alá jutott a költségvetés.

A segélyek egész özönét darálta el ezután Muzsikó tanácsjegyző, aki atyamester a gyors előadói szakon. Egy ponton azonban, amikor a vallásfelekezetek segélyéről volt szó, mint a villám lecsapott Szalai Mihály és megejtő egyéniségének minden varázsával követelte a hitoktatás községesitését. Természetes is, ha már a villamost nem lehetett községesiteni, akkor a hitoktatást kell. Valamiből csak élni kell a városnak.

Személyes sértésnek vette ezt a hitoktató ügyet Ember Károly és két perc mulva már a két vakmerő lovag lándzsa-harcban állott. Mondhatom, nagyon szimpatikus küzdelem volt. Hosszu, hosszu volt a nemes küzdelem és mindenkinek megkönnyebbült a szive, amikor ujra Muzsikó vette át a szót. Valóságos Muzsikószó volt, amiből csak ezt lehetett hallani:

—... méltóztassék... méltóztassék...

És a közgyülés mindent méltóztatott.

—

Halálra itélik a kálvin-téri templomot

Müvészek csatája — Meg kell nagyobbitani a teret — Ovális vagy egyenes vonalak? — A tervek özöne

Rendkivül érdekes tünet, hogy egy-egy épitkezési kérdés egyszerre minden különösebb ok nélkül felszinre vetődik és az érdekesség középpontjába kerül. A Kálvin-tér rendezése a visszatérő kérdések közé tartozik. A legnagyobb problémák egyike ez, amely Budapesten mindenkit érdekel. Pompás városrendezési feladat, amely nem fog mindaddig nyugovóra jutni, amig a megoldás meg nincs. A városrendezőknek kevés olyan izgató témája volt, mint ez, amelynél oly sok szempontot ölel föl. Ugy tudjuk, egész serege van készen a terveknek, amelyek közül a legtöbb megérdemli a legnagyobb érdeklődést. A téma most ujra aktuális lett. A hatóság nem mozdult ugyan meg, de mozognak az épitőmüvészek, akik a gondolatok és tervek egész áradatával lépnek ki a fórumra.

A következőkben igyekszünk tiszta képét adni ezeknek az áramlatoknak.

Reichl, Lajta, Palóczi, Francsek.

A főváros egyik kiváló technikusától, aki az épitészeti kérdéseket már számtalanszor megvilágitotta a Fővárosi Hirlap hasábjain, a következő felvilágositásokat kaptuk:

— A Kálvin-tér rendezése a legizgatóbb épitészeti témák közé tartozik. A nagyszámu terv közül, amelyek már készen vannak, a legfigyelemreméltóbbak talán *Reichl* Kálmáné, aki a tervpályázatot is megnyerte, *Lajta* Béláé, *Palóczi* Antalé és *Francsek*é.

— Az eredeti terv az, hogy a kálvin-téri református templom, amely épitészeti emlék, megmaradjon a helyén. A templom mellett jobbra és balra hatalmas telek huzódik, amelyek hátul körülölelik a templomot. A jobboldali telek a fővárosé, a baloldali pedig a református egyházé. A főváros telkére kerülne *a fővárosi könyvtár és a fővárosi muzeum Lajta Béla tervei szerint*, a másik oldalon pedig az egyház bérháza épülne föl *Reichl* Kálmán tervei szerint. A két tervet természetesen nehéz összhangba hozni. Lajta és Reichl müvészete nagyon távol van egymástól, bár mind a kettő kiváló müvész és mind a kettő szereti az egyszerüséget és az egyenes vonalakat. Reichl azonban konzervativ, finom tervező, Lajta pedig mindenbe beleveszi a maga pompás egyéniségét és modernségét.

— Nagyon érdekes a Francsek-féle terv is, amely egyenes vonalban hozza be a Kálvin-térre a Lónyay-utcát, amely ilyenformán leszeli a templom mai helyét. A templomot pedig a Lónyay-utca betorkollása által levágott részen akarja felépiteni és pedig *emeletes templomot* vesz tervbe, ami eddig még elő sem fordult az épitőmüvészetben. *A földszinten egyházi hivatalok, boltok, az emeleten templom.* Merész, egyéni, de megkapó terv ez, amelynek azonban sok az ellenzője.

— A Kálvin-tér rendezésének megoldásánál mégis háromféle szempont dominál. És pedig *először*, hogy a két házcsoportot minél alacsonyabbra kell épiteni, miáltal a templom jelentékenyen kimelkedik és kitünően érvényesül. A *második* szempont a telek minél jobb kihasználása és a *harmadik* a Kálvin-tér archaikusságának megmentése.

Meg kell nagyobbitani a Kálvin-teret.

A templom helyénmaradásával veszi most föl a harcot Városy Aladár, a kiváló müépitész, egyszersmind Városy Gyula fővárosi tanácsnok testvéröccse. Szerinte a szépségre való minden törekvés előtt egy nagy város gócpontjában levő forgalmas tértől meg kell kivánni, hogy annak alakja a lebonyolitandó forgalomhoz simuljon. A templom is falusias, nem illik bele a nagyvárosi miliőbe, a nagy város keretei agyonnyomják.

A Városy-féle uj megoldás a következő lenne:

— Az Üllői-ut és Ráday-utcák sarkán épült „Gazdák biztositó szövetkezete" palotájának a térre néző homlokvonalát a Lónyay-utca irányában egyenes vonalban meg kell hosszabbitani. Az ezen utvonalon belül eső területet a térhez kell csatolni. Igy elesik a forgalom utjából a legfőbb akadály és a tér ferencvárosi oldala uj életet nyer. Ezzel be lehetne szüntetni a Kálvin-téri villamos-pályaudvart is, mivel a *sinpárok a tér mindkét oldalán elhelyezést nyernének*. A Lónyay-utca torkolatának hátrányos megtörése eltünne, a tér tágasabbá, nagyszabásuvá válnék. A Ráday-utca, Oroszlán-utca és a tér által határolt, megmaradó háromszöges telek, igen alkalmas lenne egy *kisebb szinháznak*, vagy mulatónak. A templom helyéül kisajátitás utján meg kellene szerezni a Csillag- és Lónyay-utcák sarkán levő háztömböt az egyház mostani telkeinek terjedelmében. *A sarokra állitott monumentális, uj templom*, a hozzácsatolandó iskolával és egyházi hivatali épülettel a tér hatását csak emelné.

Gonda Béla min. tanácsos terve.

A református egyház nem sokat törődik a körülötte folyó müvész-csatával. Egyedül Gonda Béla ny. miniszteri tanácsos az, aki már előbb is foglalkozott a gondolattal és legujabban is uj tervvel állott elő. Első akciója 1910-ben történt, amikor az a gondolat merült föl, hogy a Nemzeti Szinházat épitsék föl a templom helyén, a templomot pedig helyezzék el a Fővámház-téren nyilt piacon.

Gonda Béla akkor röpiratban tiltakozott ez ellen és azt mondta, hogy az egyház kis épületcsoportját a mai telkén kell egységes, monumentális módon felépiteni hatalmas templommal és egyéb épületekkel. Most ezt a tervét csak némiképp módositja, de amellett ujabb propagandát indit. Ő is kivánja, mint Városy Aladár a térnek kibővitését és azt a templom és egyházi épület telkének nagyobbmérvü lemetszésével tervezi. Mintegy 500 négyszögölet kiván a telekből elvenni, ugy, hogy épitési célokra még mindig maradna 1574 négyszögöl. A telek közepén lenne elhelyezendő a 3—4000 lélek befogadására képes diszes templom, ettől balra lenne az egyházi célokra szolgáló épület, jobbra pedig a bérház. Mindkét épület földszintjén boltokat képzel és nem idegenkedik a Francsek-féle emeletes templomtól sem, amelynek földszintjén szintén boltok lennének.

Fiatalok és öregek harca.

Gonda felfogásában osztoznak igen előkelő, bár konzervativ épitőmüvészeink is, akik nem akarnak beleegyezni a tér félovális jellegző alakjának egyenes vonalakkal való szabályozásába, a jellegző momentumok kiküszöbölésébe. Meggyőződésük, hogy nem lehet eltérni attól a követeléstől, hogy a Kálvin-téren kell maradnia a református templomnak és az egyház székházának. Ellenben minden felfogás megegyezik abban, hogy *a Kálvin-tér kicsiny, azt meg kell nagyobbitani*. A vélemények legnagyobbrésze a köré a terv köré sorakozik, hogy a nagyobbitás céljára a templom és egyházi épület mai telkeiből kell elvenni. Ugy látszik öregek és fiatalok részéről egyaránt kialakul az a felfogás, hogy a *kálvin-téri templomnak müemlékként való fentartása lehetetlen* és e tekintetben mindenki egy szomoru példára: a belvárosi templomra hivatkozik.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta d. u. 1/2 4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától még esőben is, esti 1/4 11 óráig, a nagyszerü
juliusi müsor.
3 Delius testvér fiatalság, erő és szépség. **Stella Ferry** az oroszlánfogu nő. **Derringthon** a humoros kerékpáros továbbá **Liona**, az utólérhetetlen sodronymüvésznő. **Mitzi Braun** idomitott daxlijai, a legjobb ezen a téren. **Roose k. a** lábequilibrista, a legkiválóbb a maga nemében. **Versenyen kivül álló mutatványok a repülőgépen** és további 25 elsőrangu **variete- és kő önd-artista.** Minden délután a teljes **szenzációs müsor,** meglepően olcsó helyárak mellett. Gyermekek hétköznap félhelyárakat fizetnek. Az esti előadás naponta 1/4 9 órakor kezdődik

Vizvezetéki javitások
POGÁNY **Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.**
Telefon: József 1—48. szám.

Becsapták-e a lóverseny közönségét?

A Magyar Lovaregylet szerepe — Milyen volt az eddigi ellenőrzés?

Lóversenybotrányoktól hangos az egész főváros. Érthető is az izgalom, hiszen eddig a rendőrség még sohasem avatkozott be ilyen agressziven a turfélet titkaiba, ami a gyepen történt, az a Magyar Lovaregylet házi ügye volt és abba senkinek sem volt beleszólása. A gyepen a Lovaregylet tartotta fenn a rendet és a neki nem tetsző embereket egyszerüen eltávolitotta a lóverseny területéről. A közönség most főleg arra kiváncsi, hogy a Szendrő-féle turfcsalások napirenden voltak-e a turfon, vagy pedig csupán egyetlenegy visszaélésről van szó? Az igazságot a rendőri vizsgálat fogja megállapitani, de mindenesetre érdekes megvizsgálni, hogy eddig milyen módon vigyáztak a turf tisztaságára, annál is inkább, mert erről a témáról nem igen beszéltek az arra illetékesek.

A Magyar Lovaregylet törvényben biztositott joga és kötelessége, hogy a lóversenyélet tisztaságát mindig szem előtt tartja.

A lovaregylet állandó rendőri ellenőrzést tartott fenn.

Rendőrök figyelték a játékosokat, a zsokékat, az istállótulajdonosokat, a bukmékereket, szóval mindenkit, akinek a lóversenynyel bármi nexusa volt.

Ha ismeretlen alak feltünt a lóversenyen és nagyban játszott, azonnal detektivek néztek utána és megtudakolták, hogy a saját pénzével dobálódzik-e? Szükség esetén ugy baráti, mint energikusabb közbelépéstől nem riadtak vissza.

Nagyobb fontosságu

a zsokék és az istállótulajdonosok megfigyelése.

Nemcsak a lóversenytéren voltak szem előtt, hanem még magánéletüket is kikutatták. Tudták, hogy hová járnak fürödni, követték kávéházaikat, sőt intim dolgaikat is ügyelték. Mindig akadt besugó, aki aztán a nyomozók segitségére sietett.

Hogy megvilágitsuk a nyomozás módjait, elmondunk egy esetet, amely ezelőtt husz évvel játszódott le. Akkor a zsokék rendszeresen üzték a csalást, egyszer azonban rajtuk ütöttek és világraszóló botrány keretében Coates zsokét néhány társával együtt eltávolitották a turfról. Senkisem tudta meg, hogy a csalás miképpen derült ki. A rendőrség egyik bizalmas embere rendesen eljárt a Rudas-fürdőbe, ahol akkoriban a zsokék találkoztak, gőzölték magukat, hogy sulyukból veszitsenek. A zsokék maguk között angolul beszéltek és azt hitték, hogy senkisem érti meg őket. Beszélgetésük minden esetben másnap már a Lovaregylet elnökének asztalán feküdt hü másolatban. A csalásba magas állásu emberek voltak belekeverve, akik ellen azonban büntető uton birósági tárgyalás nem indult meg, hanem csak kitiltották a lóversenyről őket. Ezeket a kitiltásokat még most se vonták vissza. A kitiltott emberek között van egy milliomos, aki közéleti téren még ma is szerepet játszik.

A Lovaregylet a kitiltásokat mindenkor hivatalos lapjában hozza nyilvánosságra, de a névsort közli a rendőrséggel is és a kitiltottakat a Vargha detektivcsoport tartja távol a lóversenyről. Minden kapunál valamennyi versenynapon egy detektiv őrködik és a kitiltott embereket nem engedi be a turfpálya területére.

A lóversenyen sok visszaélésnek jönnek a nyomára, de a megtorlás sohasem késik.

Evenként harminc-negyven embert tiltanak ki a lóversenyről.

Az tény, hogy a legkisebb visszaélést erősen üldözik és kegyelem soha sincsen.

A rendőrség most azonban még energikusabban fog tisztogatni. Azokat, akik csak a lóverseny körül lézengenek, csavargóbiróság utján eltávolitják a főváros területéről. A külföldiekkel sem fognak kivételt tenni.

Mire ezek a sorok megjelennek, Csekonics gróf, a Magyar Lovaregylet elnöke már megjelent a rendőrség előtt és mint tanut kihallgatták.

A gróf ur nagyszerüen ismeri a lóverseny életet, a visszaélésekről is jobban van informálva, mint bárki és igy kitünő felvilágositást adhat. Most csak az a kérdés, hogy a botrányokat suba alatt akarják-e elintézni, vagy pedig az egyetlen helyes utra, a birói utra terelik a visszaéléseket. A közönség megkivánhatja, hogy tiszta képet kapjon, hiszen elég sok pénzt áldoz a „lóversenytenyésztés" nemes szenvedélyének.

(p. ö.)

Tarlózás a zárszámodásban

1917: —40,164,483

Budapest deficitje a multtal és reméljük a jövővel szemben is elérte maximumát. Budapest történetében eddig nem fordulhatott elő 40,164.483 koronás deficit, amit az 1917. évi zárószámadás felmutat. Ezzel az összeggel együtt százegy millió az, aminek pótlásáról a fővárosnak sürgősen gondoskodnia kell. Az eddig megjelölt utjai a gondoskodásnak alig lesznek elegendők. Számitásba venni ennek a mult deficitjének elháritása körül tulajdonképen azt a pénzösszeget lehet, amit a főváros az államtól kap. Hogy ez milyen összeg lesz, tudni nem lehet. E tekintetben minden a kormány jóindulatától és az állam vagyoni állapotától függ. A polgármester ugyan 60—70 milliót remél, a pesszimistábbak viszont azt hangoztatják, hogy Wekerle nem fogja megerőltetni magát és legfőllebb huszmilliót ad. A jövő titka még, hogy mi fog történni. Sokkal reálisabbak a remények, amelyek arra vonatkoznak, hogy a jövőben háritsa el a főváros a deficit rémét. Ennek legfőbb eszközeként a polgármester a közlekedési adót jelöli meg. E mellett minden vonalon ujra emelni fogják az üzemek jövedelmezőségét, emelni fogják az adókat. Uj adók kitalálása már meddő terület, de még mindig nincs kizárva, hogy a pótadót is magasabban fogják megszabni.

A főváros tiszta vagyona 271,917.696 K 96 fillér.

Fölmerül a kérdés ezek után, hogy a mai nehéz viszonyok között mennyi a főváros vagyona? Erre a kérdésre a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a számvevőségen a következőkben adták meg a felvilágositásokat:

— A főváros ingatlanai az 1887. évi szabályrendelet értelmében 1914. január 1-től 1918. dec. 31-ig terjedő öt évre szóló érvénnyel uj becslés érték volna. Tekintettel a rendkivüli viszonyokra, amelyek között a reális becslés lehetetlen volt, 1915-ben ugy intézkedett a közgyülés, hogy az 1909—1913-ra megállapitott becsértékeknek az érvényét egy évvel, azaz 1914. végéig meghosszabbitja. 1916-ban a becslésnek ezt a kitolását egészen a háboru végéig meghosszabbitották és kimondták, hogy *az uj becslés a békekötést követő év első napjától kezdődő érvénnyel történjék.*

— Ezért a főszámvevő a vagyonleltárt, ugyszintén a székesfőváros felügyelete alatt álló intézetek és alapok vagyonleltárait azzal a megjegyzéssel terjesztette az idén elő, hogy az épületek és telkek segédleltárai a jelzett becsértékek alapulvétele mellett, az egyéb vagyonrészek összege pedig az illetékes tanácsi ügyosztályok által az 1917. évről kimutatott, nemkülönben a zárószámadás szerint beállott változások figyelembevételével állapittatott meg.

A vagyonleltár különben megállapitja, hogy a községi alap vagyona 875,024.126 kor. 84 fillér, terhe 590,739.826 korona 02 fillér, tiszta vagyona tehát 244,284.300 kor. 82 fillér.

Tiszta teher csak két tételnél mutatkozik és pedig a huszmillió koronás burkolókölcsön-alapnál, ahol ötmillió vagyonnal szemben 9.5 millió a teher, a tiszta teher tehát 4.5 millió korona. Ugyancsak 31.000 korona tiszta teher mutatkozik a székesfővárosi ásványvizüzemnél.

A végső számadat szerint a főváros vagyona a következő képet mutatja:

Vagyon:	1,033,766.758 K	92 fillér
Teher:	761,849.061 „	96 „
tiszta vagyon:	276,504.691 „	04 „
levonva a tiszta teher	4,586.994 „	08 „
tiszta vagyon	271,917.696 „	96 „

Ezt a tiszta vagyont összehasonlitva az 1916. év végével megállapitott tiszta vagyon összegével az egy évi vagyonapadás 7,780.124 K 76 fillér.

Nem érdektelen felsorolni néhány számot, hogy a számvevőség által való értékmegállapitás szerint mi mennyit ér?

A közigazgatási épületek értéke 19.79 millió, a jövedelmező épületeké 35.55 millió. Mit érnek a fürdők? Az öreg Rudas értéke 1.49 millió, az Artézi fürdőé csak 912.000 korona, a Gellért-fürdőé 10.76 millió. A házinyomda 101,000 koronát, a közraktárak 12.68 milliót, a marhavágóhid 12.38 milliót, a sertés- és lóvágóhid 5.18 milliót, a vásárcsarnokok 12.43 milliót, a tüzoltóépületek 1.18 milliót, a közjótékonysági épületek 1.17 milliót, a közegészségügyi épületek 3.45 milliót, a temetőkhöz tartozó épületek 14.37 milliót, a vallásügyi épületek 1.2 milliót képviselnek. Az iskolák értéke egy összegben 68.61 milliót tesz ki.

Az iskolák után legnagyobb értékük a vizmüvek 32.72 millióval, majd a népjóléti intézmények következnek 29.97 millióval, a kórházak 22.83 millióval és a katonai laktanyák 16.87 millióval. A Duna kőpartjainak értéke mindössze 4.37 millió.

A telkek, legelők, szántóföldek, rétek és erdőségek értéke 190.31 milliót tesz ki. Ebben a nemben legnagyobb vagyona a fővárosnak a tizedik kerületben van, a legkisebb pedig a Belvárosban.

A főváros butorai, fölszerelési tárgyai és tanitási eszközei 20.78 milliót érnek.

A terhekről érdekes ez a végső összesités:

Adósság:	517,371.886 K 31 f.
Folyó tartozások:	28,455.347 „ 51 „
Kétes követelések:	3,743.862 „ 08 „
Fenntartott hitelösszeg:	41,168.730 „ 12 „
	590,739.826 K 02 f.

Az üzemek forgalma.

Érdekes a kép, amit a zárószámadásból az üzemek forgalmára vonatkozólag kapunk. *Az 1916. évivel szemben minden üzem forgalma megnövekedett és pedig a következő mértékben:*

a fuvartelepé 12.72 millióval,
az állatkerté 543,000 koronával,
a lóhusüzemé 47.26 millióval,
a kenyérgyáré 379,000 koronával,
a Tattersalé 121,000 koronával,
a gázmüveké 9.2 millióval,
az elektromosmüveké 4.99 millióval,
a hirdető-vállalatoké 511,000 koronával,
a községi élelmiszerüzemé 61.85 millióval,
a konyhakerté 374,000 koronával,
a Széchenyi-fürdőé 1.82 millióval,
a Városi Szinházé 282,000 koronával,
az idegenforgalmi hivatalé 116,000 koronával,
a Népjóléti Központé 24.87 millióval,
a népélelmezési kirendeltségé 1.12 millióval.

Lesz még Budán kutyavásár

Fölvirul a háziállatoknak

Nem tudom, igaz-e, de az a meggyőződésem, hogy ez a háboru közelebb hozta egymáshoz az embereket. A háboru előtt nem ismertem a szomszédomat, most nincs nap, hogy jó tanácsot ne adnánk egymásnak leginkább arról, hol és mit lehet jegy nélkül maximális áron fölül vásárolni. A környékbeli kereskedőkkel jó viszonyba, sőt bizvást mondhatnám, cinkostársi viszonylatba kerültünk. Az emberek közelebb jutottak egymáshoz és még mindig több és több élőlényt akarunk a közelünkben tudni. Soha annyi macskát, mint most, még nem láttam a pesti házakban. Nyilván arra gondolnak az emberek, hogy ha már nem lesz mit enni, legyen macska, amely patkányt fog nekünk és ha már patkány sincs, akkor még mindig hirneves pecsenye lesz a macska. Hiába, senki sem tudhatja, meddig tart a háboru.

De tréfán kivül is igaz az, hogy módfelett felvirrad mostanában a háziállatoknak. Mindenkinek szüksége van egy kutyára, vagy egy macskára, ha arra nem, egy sárga kanárira. Kutyavásár pedig egyelőre Pesten van csak a városház udvarán. A kutyavásáron pedig egész vegyes a társaság. Árulnak itt sunyi macskát, fürge stiglicet, pitypalatyos fürjet, gsz oba tengeri malacot, fehér egeret, sőt kutyát is. Az előkelő fajta ebek azonban hiányoznak. Egy-két takarosabb spitz-kutyán kivül leginkább apró elfajzott foxterier-kölykök nyivákolnak. Egy-egy büszke dogg, egy szép dobermann, skot és német juhászkutya csak minden esztendőben ha előfordul egyszer.

Az irigy Buda azonban keserüen nézte mégis ezt a szedett-vedett kutyavásárt és egészen tragikusnak találta a közmondást, amely fenyegetve mondta, hogy egyszer volt Budán kutyavásár. Hát a kutyafáját! a budaiak most elhatározták, hogy lesz még Budán kutyavásár. Az ő szemüket nem lehet egy közmondással kitörölni. Ők igenis megfogják mutatni annak a közmondásnak, hogy nincs igaza.

Már meg is indult a kerületközi mozgalom, hogy budai kutyavásár is legyen, ami annál is megokoltabb — mondják — mert a szétszórt házakból álló, hegyek közé nyuló Budának nagy szüksége van a

kutyákra. Ami talán Pesten luxus, az Budán igen fontos szükséglet. Éppen azért a budaiak követelése az, hogy a főváros tanácsa engedélyezzen egy-egy napot Óbudán és Kelenföldön, hogy ott meghatározott helyen és időben kutyákat lehessen vásárolni és eladni.

Alig lehet kételkedni benne, hogy meg is fogják rá kapni az engedelmet.

A jó budaiak azonban azt tartják, hogy aki az állatot szereti, rossz ember nem lehet, éppen ezért még a kutyavásár tervén is tulmennek. Kanárivásárt is terveznek a Batthyány-téri vásárcsarnokban, vagy mellette. Buda hires a pártában maradt öreg kisasszonyairól. Hadd legyen nekik egy kis szórakozásuk „mandik"-kal, a gyönyörü, antik, levendulaszagu, hajlitott butoraikat ugyis elvitték már sulyos ezresekért a hadimilliomosok. Valami idili mégis csak kell az öreg lányok szobájába. Jó lesz hát a kanári.

A tabániak viszont arra emlékeznek vissza most tanában, hogy ők voltak valaha a galambok városa. Ha Horváth Istvánok lennénk, le is tudnánk származtatni a Tabán nevét valahogy a galambból. A galamb tubi, tubán, Tabán ... Egykor tényleg minden házban volt itt galamb. Néha rajokban keringtek a citadella fölött, valósággal nagykereskedést is üztek a galambokkal a jó tabániak. A baj csak az volt, hogy át kellett járni Pestre a városház udvarára. Már pedig, aki tabáni galambot akar venni, az menjen át szépen a Dunán. Az a kérésük tehát a tabániaknak, hogy a tanács minden kedden engedélyezzen a Roham-utcában galambvásárt.

Egyszóval Budán nemcsak kutyavásár lesz még, hanem kanári- és galambvásár is . . .

A városi mentők

Alkudozás a nagy reform körül

Lassankint meg kell barátkozni a gondolattal, hogy a mentők a főváros tulajdonába mennek át. Városi mentőink lesznek és mi, akik mindenkor a legteljesebb elismeréssel voltunk a mentők ragyogó teljesitményeivel szemben, csak örömmel üdvözölhetjük ezt a tényt.

Az első közeledés most történt meg, amikor a főváros a mentők szubvencióját 20,000 koronáról 50,000 koronára emelte fel. Ezenkivül létrejött még egy üzlet, amivel a főváros elegánsan elismerte a mentők tevékenységének kitünő voltát. Ez az üzlet pedig az, hogy a mentők a főváros hivatásos, szerződéses betegfuvarozó vállalata lettek.

Nem fog azonban megállani a főváros ennél a pontnál. A mentők városiasitása egészen aktuális lett az utolsó időben. Ebben a kérdésben a főváros részéről *Csupor* József tanácsnok, a közegészségügyi ügyosztály vezetője és a Mentőegyesület részéről *Karácsonyi* Jenő gróf és *Kovács* Aladár dr. udv. tan., igazgató között bőséges tárgyalások folytak. A fővárosban — értesülésünk szerint — megvan a jószándék, hogy a mentőket magához váltsa és ezt a nagyszerü intézményt beiktassa a magáéi közé. Vannak azonban ennek a kérdésnek még megoldandó részei.

Mindenekelőtt nem lehet lemondani akkor sem, ha a főváros veszi kezébe az ügyet, a *társadalmi segedelemről*, amely eddig szinte egyedül tartotta a lelket a mentőkben. A társadalom segitőköreinek meg kell maradnia a jövőben is a mentők szolgálatában. Most azon okoskodnak, miként lehetne ezt akkor is biztositani, ha a főváros veszi kezébe a mentők ügyét.

Ha ezzel a kérdéssel tisztába jöttek, akkor lehet csak arra gondolni, hogy miképpen lehet a mentőügyet belekapcsolni a főváros adminisztrációjába. Van azonban még egy fogas kérdés. Nem szabad kihagyni a segitésből az államot sem, amelynek szintén vannak érdekei abban, hogy a budapesti mentők jól és gondtalanul teljesitsék terhes feladatukat. Ha mindez a vitás kérdés tisztában lesz, akkor a mentők a főváros kezébe kerülnek, amivel reméljük uj érája kezdődik ennek a sokat szenvedett, jobb sorsot érdemlő intézménynek.

Emésztést elősegitő nyalkoldó savkozömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

Események

A Fővárosi Hirlap szerkesztőségéből. *Dacsó* Emil, a *Fővárosi Hirlap* felelős szerkesztője, nyári szabadságra elutazott. Távollétében a lap szerkesztéséért *Pogány* Béla helyettes szerkesztő felelős.

A király üdvözlete. *Vadnay* Tibor dr. kormánybiztos táviratilag tett jelentést a királynak a budapesti gyermekeket szállitó első vonat elindulásáról és egyben a főváros és a gyermeksereg hódolatteljes háláját tolmácsolta. Erre a táviratra a kormánybiztos a király kabinetirodájából a következő táviratot kapta: „Ő császári és apostoli királyi felsége örömmel értesült a gyermeknyaraltatáshoz tartozó első magyar gyermekcsoportnak Budapestről való elindulásáról és az ez alkalomból előterjesztett hódolatért legkegyelmesebben szives köszönetet kifejezni méltóztatott. Legfelsőbb parancsra báró Nagy."

Öt müépitészeti téma. Az épitkezési ügyosztály most fogja kiirni a Ferenc József koronázási jubileumi alapitvány müépitői dijára a pályázatot. Ezidőszerint e témák megállapitásával foglalkoznak. Az öt téma legnagyobbrészben aktuális lesz, többek között egy győzelmi diadalkapura is pályázatot hirdetnek.

A főpolgármester az árvaházban. Dr. Bárczy István főpolgármester a héten váratlanul meglátogatta a kamaraerdei szegényháztelepen nyaraló Erzsébet és József árvaházi növendékeket, akik barnára sülve éppen majális utáni vidám hangulatban mulatoztak, játszadoztak. A főpolgármester látható érdeklődéssel tekintette meg a gyermekek nyaralóhelyét, a Baróthy-villát, melyet a főváros annak idején a kamaraerdei szegényház kibővitése céljából vett meg. A közjótékonysági ügyosztály részéről a majálisra Bártl Tivadar és Medriczky Andor mentek ki. A társintézmények vezetői közül Kurucz Kálmán, a József árvaház igazgatója, Rupp György, a szegényház gondnoka és Pózner Iván, gondnokhelyettes. Fráter Ágnes, az Erzsébet leányárvaház igazgatóhelyettese, Bene Erzsébet, Schreier Anna és Grill Mária tanitónőkkel együtt meleg szivélyességgel látta vendégül a főpolgármestert, aki a jelenvoltakkal kedélyes hangulatban késő estig elbeszélgetett s bucsuzáskor az igazgatónőnek legteljesebb megelégedését és köszönetét fejezte ki.

A turf

kulisszái mögé mégis betekintést kellett, hogy nyerjünk. Nem mintha nem tudtuk volna, hogy a piszok és szemét milyen förgetege kavarog ott állandóan. Nem, óh nem erről volt szó, csak még egy bizonyitékot, talán minden eddiginél jellemzőbbet, rikitóbbat kaptunk. Koronatanuk jelentkeztek arra, hogy mégis fel kell végre robbantani az egész finom cégér mögött garazdálkodó bandát. És legyen akármilyen nemes a cél, magának ennek a célnak is áldozatul kell esnie a tisztogatásnak, mert itt nincs más mód, mint fölégetni az egész szeméttelepet. Boszantó poén ilyenkor az, hogy a legcsunyább kavarodásban jön a főváros közgyülése és hoz egy határozatot, amely után két perc alatt ezreket szavaz meg lóversenydijak fejében. Hiába, szép is az a következetesség.

Egy megokolt névmagyarositás. Tulajdonképen minden névmagyarositás megokolt. Sümegi Vilmossal az élükön igen sokan vannak magyar soviniszták, akik azt mondják, hogy ebben az országban nem szabad senkinek élnie, akinek neve nem magyar, vagy ha csak egy kicsit is idegen hangzásu. Nem számitanak a családi tradiciók sem, sőt az sem, hogy esetleg gazdasági érdekei füződnek egy cégnek a régi, ősökről maradt, „üzletileg bevezetett", de idegen hangzásu névhez. Itt van a névmagyarositásnak egyik legsulyosabb akadálya és ez az a pont, ahol az apostolok hiába verekszenek. Most azonban a véletlen és a háborus bünözés segedelmükre jött egy igen nehéz esetben. Ismeretesek a Perlesz Mátyás cég üzelmei, emlékezetes a Székesfehérváron lefoglalt csempészküldemény, amely préselt töpörtyüből állott. Az eset igen kellemetlen volt Perlesz Dezső nagyvágó, fővárosi bizottsági tagnak, akinek se inge, se gallérja, se rokona, se barátja Perlesz Mátyás. Hangosan tiltakozott is az összeesküvés ellen, de mindez természetesen hiábavaló volt. Radikálisabb orvossághoz kellett folyamodni. Mi lehetne ez más, mint — Sümegiék nagy diadalára — a névmagyarositás. A kérvény máris a belügyminiszteriumban van és egy szép napon a törvényhatósági bizottságnak nem Perlesz Dezső, hanem Péry Dezső nagyvágó lesz a tagja.

A Népjóléti Központ zárószámadása. A Népjóléti Központ pénteken, e hó 19-én délután 5 órakor a Központi városháza első emeleti tanácstermében teljes ülést tartott, amelyen dr. *Csergő* Hugó igazgató bemutatja a Népjóléti Központ 1917. évi zárószámadását és ezzel kapcsolatban a Népjóléti Központ népélelmezési kirendeltségének 1917. évi zárószámadását is.

Csatára készülnek a kormos emberek. A szezonzáró közgyülés csöndjét, kánikulai unalmát, zárszámadásos savanyuságát harci zaj fogja fölverni. Nem, óh nem a deficit lesz az, ami lázba hozza majd a tarkoponyákat. Ellenkezőleg: a *kéményseprők ügye* miatt tör ki a közgyülési forradalom. Igy hirdetik ezt legalább ma a városban *Devecis del Vecchio* méltóságos urék, akik erősen szervezkednek *Vita* Emil dr. tanácsnok korrekt javaslata ellen. Mi is történt tulajdonképpen? Az, hogy tavaly *Vita* tanácsnok megcsinálta a kéményseprő szabályrendeletet, amely 25 százalékos dijemelést engedélyezett a kormos embereknek. A dijemelést azonban junktimba állitotta a kéményseprő kerületek szaporitásával. Maguk a korommüvészek is belealakultak, de a közgyülés is elfogadta a javaslatot, amely szerint ezentul Budapestnek héttel több kéményseprő-kerülete lesz. A 25 százalékos emelés azonnal életbe is lépett és Devecisék boldogan rakták zsebre a hasznot. Egy esztendei munka után most elkészült a kerületek uj beosztása, amit most készül tárgyalni a közgyülés. A haszon kedves volt a kéményseprőknek, de az egyezmény második fele ellen tiltakoznak. Azt mondják, majd el látják ők, mint eddig, maguk is a főváros kéményeinek tisztántartását, minek osztozzék a nagyszerü jövedelmen még hét ember? Hogy aztán az egyik kerületből alig lehet megélni, a másik meg dus vagyonokat szül minden esztendőben, azt kihagyják a számitásból a nagy kerületek tulajdonosai. És most szervezkednek az ellen, hogy a tavalyi szabályrendelet végrehajtható legyen. Azt mondják, meg fogják obstruálni a kerületek uj beosztásáról szóló előterjesztést. Az obstrukció vezére persze *Nessi* Gyula lesz, kontrázni pedig azok fognak, akiket a kéményseprőmesterek erre a célra szinte minden kerületből harcba állitanak. Az obstrukciót azonban mindenesetre le fogja törni a tanács szilárd elhatározása, amely igazságot szolgáltat a sulyosan eltérő életviszonyok között élő kormos emberek számára.

Vigyázat, csempészet! A városatyáknak nem igen van az a jó tulajdonságuk, hogy minden előterjesztést, mire pro vagy kontra, levoksolnak, szó szerint elolvasnának. Igy történt azután, hogy maguk a városatyák azok, akik meglepetve kapnak a fejükhöz, amikor egy-egy ujitással találkoznak, s amiről mit sem tudnak. Mert az előterjesztésekben néha hallgatag, elbujtatott szenzációk rejtőznek. Most is egy ilyenre hivjuk föl a közgyülés figyelmét. A pénteki pénzügyi bizottság és a julius 31-iki közgyülés fogja tárgyalni a sokat hányatott Müszerüzem költségvetését. Nem szólunk most arról, hogy a Müszerüzem félmilliós nyereséget mutat ki, amely miután az üzemnek csak a fővárosi kórházaknak van joga szállitani, a kórházi alap zsebére megy. Szólunk azonban arról, hogy *a tanács a Müszerüzemnek a községi háztartástól való függetlenitését javasolja.* Annyit jelent, ez, hogy a Nagydiófa-utcában ezentul önálló üzeme lesz a fővárosnak. Aki azonban józanon gondolkozik, nagyon jól tudja, hogy ennek az üzemnek sem a multja, sem a jelleme nem garancia arra, hogy önállósitható legyen. Ellenkezőleg vissza kell terelni az üzemet eredeti rendeltetéséhez, a főváros kórházai egyszerü *müszer-raktárának kell maradnia.* Üzleti haszon, üzemi jelleg és mindenek fölött önállóság nélkül. A közönség már torkig van a Müszerüzemmel, jó lesz, ha a pénzügyi bizottság és a közgyülés jól meggondolja, a maga szárnyaira bocsássa-e ezt a sok vihart látott intézményt.

A Henry-cirkusz juliusi müsora. Henry igazgató se költséget, se fáradságot nem kimél, hogy vállalata látogatóinak állandóan a legválogatottabb és mindenkor uj müsort nyujthasson. Az elismert nagyszerü juliusi müsorhoz megint három uj szenzációs müvész sorakozott és pedig a 3 Delius testvér, fényes mutatványaikkal, melyekben fiatalsá, erő és szépség érvényesül. Stella Ferry, az oroszlánfogu nő. Derringhton, a humoros kerékpáros. Még csak rövid ideig maradnak müsoron, Mitzi Braun kutyaszinháza, Liona kisasszony, a fényes sodronykötélmüvésznő.

Jutányos zongorák. A közelgő nyári idényre való tekintettel figyelmébe ajánljuk olvasóinknak Sternberg cs. és kir. udv. szállító zongoratermeit (Rákóczi-ut) ahol tulzsufolt raktárak állanak gyönyörü választékkal, és a mai viszonyok között bámulatosan mérsékelt árakkal, a zenekedvelő közönség rendelkezésére. Természetesen mindenki igyekszik idejekorán zongorát vásárolni, mert a juniusi vidéki kereslet emelni szokta a megcsappant készletek árait. A vidéki vasutvonalak részben ismét megnyiltak, de persze bizonytalan ideig, ugy hogy már ezen okból is ki kell használniok a vidéki zongoravevőknek ezt a kedvező időpontot.

14 sláger. Ennyi, nem kevesebb azoknak az elsőrangu attrakcióknak a száma, amelyek a Beketow-cirkusz juliusi müsorában szerepelnek. Nem csoda, ha a cirkusz minden este zsufolásig megtelik és minden előadásra az összes jegyek elfogynak. Épen ezért, hogy a felesleges várakozás és esetleg hiábavaló uttól a közönséget megkiméljé, a cirkusz igazgatósága az összes elővételi helyeken, az egész hétre előre is ad jegyeket és ezért külön vagy elővételi dijat nem számit.

A TŐKE

...

Szemle

A jövő évi gabonaárak — Egy magyar bankár és az osztrák tőke — A kisipar támogatása — Mi lesz Salzburgban?

Az agráriusok már is mozgolódnak, hogy a jövő évi termésárakat már most megállapittassák, hogy idejekorán számot vethessenek a következő gazdasági évre az egyes termelési ágak kinálkozó jövedelmezőségével és alkalmazkodhassanak a megváltozott viszonyokhoz. Az agráriusok finoman ugy fejezik ki magukat, hogy a jövő évi gabonaáraknak fedezniök kell a termelési költségeket. A gazdaközönség hangsulyozza, hogy szivesebben látna mérsékelten emelkedő, de a termelési költségek bizonyos nyugvópontra juttatása folytán állandóknak igérkező árakat, mint hogyha esetleg nagyobb mértékben emelnék a gabonaárakat, de egyuttal megsokszoroznák az iparcikkek árait. Egyszóval a gazdák magas gabonaárakat akarnak és olcsó iparcikkeket. Egyéb bajuk nincs!

*

Furcsa szerepre vállalkozott *Mándy* Lajos, a Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzálogbankjának elnöke. A háboru előtt pár évvel az elnök ur *parcellázó-bankot* létesitett, amelynek alaptőkéjét a vidéki pénzintézetek jegyezték, kikötvén az alapszabályban, hogy tőkeemelés esetén az uj részvények kétharmada nekik ajánlandó fel. *Mándy* ezután összeköttetést keresett a *Wiener Bankvereinnal*, amely kilátásba helyezett is ötmilliós hitelt, ezt az igéretét azonban nem váltotta be. Tőke nélkül a kis parcellázó bank nem boldogult és már felszámolás előtt állt, amikor *Mándy* urnak eszébe jutott, hogy ujra a Wiener Bankvereinhoz forduljon. A bécsi intézet hajlandónak is nyilatkozott arra, hogy az intézet szanálásához szükséges tőkét *részvények ellenében* rendelkezésére bocsájtja, ha e részvényekkel döntő befolyást biztosithat magának az intézet jövőbeni vezetésében. Mindezt egyszerü alaptőkeemeléssel keresztül lehetett volna vinni, ha az alapszabályok az alapitóknak nem biztositották volna az uj részvények kétharmadát. *Mándy* erre körlevelet intézett az érdekelt vidéki intézetekhez és arra kérte őket, hogy a *Bankverein javára* mondjanak le alapitói elővételi jogaikról. A manőver sikerült és *Mándy* ur szépen nyeregbe ültette a Wiener Bankvereint. Igy fest egy magyar bankvezérnek ugynevezett hazafiassága.

*

A kormány végre-valahára készül valamire avégből, hogy a háboru alatt megbénult kisipart valamennyire rendbehozza. Hir szerint a kormány fel fogja hatalmazni a Pénzintézeti Központot, hogy a háboruból hazatérő kiskereskedőknek és kisiparosoknak 5—8000, esetleg 10,000 koronás kölcsönöket nyujtson, hogy ilyképpen régi foglalkozásukhoz visszatérhessenek. A Pénzintézeti központ erre a célra 80 millió koronát fog kapni az államtól. A kölcsönök valószinüleg kamatmentesek lesznek, vagy minimális kamatot kell utánuk fizetni. A terv szép, *Szterényi* kivételes egyéniségéhez méltóan van kieszelve, csak azt nem tudjuk, hogy ha közben esetleg megbukik a kereskedelmi miniszter, vállalkozik-e az utódja is a terv keresztülvitelére? A sok dilletáns miniszter után végre egy erőskezü, dolgos, gyakorlati érzésü szakember került a kereskedelmi miniszter székébe. Özönével termeli az uj, közhasznu ideákat. Nálunk azonban mindenre kell gondolni és mindent a politika változandóságának nézőszögéből megvizsgálni. És vajjon ki tudhatja azt, hogy Szterényi termékeny agya előtt mikor zárják le az érvényesülési hatáskört?

*

Salzburgban folynak a tárgyalások, sőt már annak is hire jár, hogy hamarosan eredményre van kilátás. Nem tudjuk, jónak vagy rossznak bizonyul-e a megoldás, azt sejtjük azonban, hogy Németországgal való viszonyunk ettől függetlenül is egyre szorosabbra válik és — sajnos, — gazdaságilag nem igér sok hasznot a magyar érdekek szempontjából. A kormány még annyi energiát sem árul el, mint Tiszáék s a csökkenő energiával forditott viszonyban áll a német gazdasági körök céltudatossága. Az eredmény?... Efelől már csak a kormány lehet kétségben.

Száz milliós háborus nyereség. Legutóbbi számunkban megirtuk a *Magyar élelmiszerszállító r.-t.* megalapitásának, kinlódásának, majd a háboru alatt páratlan fellendülésének rövid történetét. Rámutattunk, hogy alig akadt vállalat, amely a háborus konjunkturát oly előnyösen kihasználta volna, mint az Élelmiszerszállító. Kiszámithatóan bebizonyitottuk, hogy a háboru előtt a finánciális tönk szélére jutott vállalat a háboru négy esztendeje alatt száz milliónál többet keresett. Számvetésünk nagyon egyszerü volt. *Küszler* Henrik volt vezérigazgatót szerződése értelmében a tiszta haszon 20 százaléka illette meg. Ezt a szerződést a vállalat tavaly végkielégitéssel felbontotta. A végkielégités összege legalább husz millió korona volt, mert Küszler Henrik megközelitőleg két millió korona hadinyereségadót fizetett utána. Most már két dologra vagyunk kiváncsiak: 1. mennyi hadiköltsönt jegyzett a Magyar Élelmiszerszállító r.-t.? 2. részesedett-e megfelelően a kincstár a száz millióra tehető hadinyereségből? Németországban a Daimler-ügy kipattanása világraszóló botrányt szült, a magyar Daimlerek között hatalmas iramban törtet elő az Élelmiszer r.-t.: miért ne részesüljön megillető arányban a kormány a háborus konjunktura ily hallatlan mérvü kiaknázásában?

A Ksod-botrány. *Hollán* Miklós, kassa-oderbergi igazgató-helyettes ismert fegyelmi ügyében a vizsgálat még nem nyert teljes befejezést, noha a fegyelmit megelőző hivatalos eljárás éppen elegendő anyagot szolgáltatott arra, hogy a magáról megfeledkezett igazgató botrányos visszaéléseit és bünösségét megálapithassák. A vizsgálatot — mint már jelentettük — az igazgató-tanács tagjaiból alakitott fegyelmi biróság folytatja le, amelynek előadója *Samorjay* Ksod vasuti igazgató-helyettes. Beavatott helyről ugy értesülünk, hogy a Ksod beszerző-csoportjának rovására annyi visszaélést követett el Hollán Miklós, hogy az itélet csak marasztaló lehet, amelynek következményeképen el fogják mozditani állásától. Ez a példás büntetés azonban csak részben elégitheti ki a Ksod alkalmazottakon ejtett sérelmet és megtorlásban kell részesiteni a legfelsőbb vezetőséget is, amely laza ellenőrzésével hosszu ideig módot nyujtott arra, hogy Hollán Miklós zavartalanul üzhette botrányos visszaéléseit. *Pulszky* Garibaldi vezérigazgatónak is le kell vonni a következményeket. Nem maradhat tovább is élén annak az intézménynek, amelynek egyébként sem volt munkás intézője, mert hisz a Ksod vasut adminisztrációjának ismerői jól tudják, hogy a vezérigazgató tevékenysége abban merült ki, hogy királyi fényüzéssel berendezett termes kocsiján igen sürün utazgatott a vasut vonalain. Egyébként a vezérigazgatói hatáskört teljesen átengedte Hollán Miklósnak, aki nemcsak élt, de mint kiderült, vissza is élt a beléje helyezett bizalommal.

A Gyosz és az összeférhetetlenségi törvény. A Gyáriparosok Országos Szövetségében — mint már jelentettük — élénk akció folyik hónapok óta avégből, hogy a parlamentben keresztül erőszakolják az összeférhetetlen törvény oly értelmü megváltoztatását, hogy a nagyipari érdekeltségek vezető emberei is bejuthassanak a képviselőházba, akkor is, ha ezt erkölcsi vagy tárgyi inkompatibilitás teszi most és mindörökké lehetetlenné. Az eszmét *Hegedüs* Loránt, a Gyosz. alelnöke vetette fel és a bankárok, vállalkozók és nagyiparosok kara *minden áldozatra kész*, hogy a vakmerő tervet keresztülvigye. *Hir szerint a Gyosz. külön ellenállási alappal indul ebbe a furcsa és felháborító harcba,* reméljük azonban, hogy a képviselőház minden egyes önérzetes tagja és minden *független sajtóorgánum* meg fogja találni a módját annak, hogy elkergesse magától azt a feltevést, mintha ebben a kérdésben nem a saját lelkiismerete, hanem a Gyosz. érdeke vezetné.

Uj részvény a tőzsdén. A Marosvásárhelyi kőolajfinomitó r.-t., amely a Baruch Jeremiás cég tulajdona, röviddel ezelőtt négy millió koronára emelte föl az alaptőkéjét. Ugy értesülünk, hogy a vállalat a Munk és Davidsohn bankház közvetitésével legközelebb bevezeti részvényeit a tőzsdére. A magánforgalomban most a részvényeket 620—630 koronás kurzuson keresik.

A Városfejlesztő Részvénytársaság tőkeemelése. A Magyar Város- és Községfejlesztő Részvénytársaság igazgatósága elhatározta az intézet 12 millió korona alaptőkéjének 20.000 darab egyenként 400 korona névértékü uj részvény kibocsátása által 20 millió koronára leendő felemelését. Elhatározta továbbá, hogy az augusztus 2-ára egybehivandó rendkivüli közgyülésen javasolni fogja, hogy az uj részvényekből — amelyek a folyó 1918. évi nyereségben már részesednek — 15.000 darabot az eddigi részvényeseknek ajánlanak fel olyképpen, hogy minden két régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 700 korona árfolyamon, amelyhez még 8 korona bélyegilleték és kiállitási költség, továbbá január 1-től a befizetés napjáig számitandó 5 százalékos folyókamat járul, mig a fenmaradó 5000 darab, valamint a részvényesek által át nem vett uj részvényeket egy a Magyar Jelzálog Hitelbank vezetése alatt álló szindikátus fogja átvenni.

A Magyar Borkereskedelmi Részvénytársaság pénteken tartotta alakuló közgyülését. Az uj társaság alaptőkéje 6 millió korona. A társaság célja a borkereskedelem és a magyar borkivitel fejlesztése, evégből többek között Zerkowitz Albert nagykanizsai borkereskedő céget érdekkörébe vonja. Az alakuló közgyülésen az igazgatóság tagjaivá megválasztották: Krausz Simont (elnök), ifj. Palugyay Ferencet (alelnök), Bér Gyulát, Engel Arturt, Korodi Simont, Palugyay Antalt, özv. Palugyay Józsefnét, Pollák Bertát, Pollák Ferencnét, Pollák Viktort, Rosenblüth Lajost és Vermes Samut.

A Hatvani Növénynemesitő Rt. a napokban tartotta alakuló közgyülését. Azt a nagyjelentőségü tudományos munkát fogja az uj intézet folytatni, amely hat éve indult meg a hatvani uradalomban a buzának, árpának, cukorrépának, takarmányrépának és lucernának részben tenyészkiválasztás, részben pedig keresztezés utján való nemesitésére. Az idén már 2000 holdon termeltek nemesitett gabonát a hatvani uradalomban. A társaság vezérigazgatója Legány Ödön dr. m. kir. gazdasági akadémiai tanár lesz. Az ő vezetésével az uj társaság széles alapokon fogja a növénynemesitést a Deutsch Ignác és fia cég érdekköréhez tartozó uradalmakban tovább folytatni. Kiterjeszti még működését a burgonya nemesitésére, továbbá takarmány és konyhakerti növények magjainak nemesitésére és továbbszaporitására. Ez utóbbi

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este ½9 órakor.
a
14 sláger müsor 14
18 mutatványban 14 attrakció.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 25-én d. u. ½4 órakor } mind a 14 sláger
Szombaton 27-én d. u. ½5 „ } félhelyárakkal.
Vasárnap 28-án d. u. ½4 órakor nagy ünnepi előadás.

működésében támogatja az is, hogy a Deutsch Ignác és fia cég révén szorosabb kapcsolatba került a monori Magyar Magtenyésztő R.-T.-gal, melylyel a cég közelmultban nagyobb érdekeltséget vállalt. A társaság alaptőkéje egy millió korona. Az igazgatóság elnöke Hirsch Albert dr., tagjai: Angyal Dezső, Bessenyei Ferenc, Grabner Emil, Gyárfás József, Hatvani Endre báró, Koós Miklós dr., Legány Ödön, Minarik János, Szomjas Lajos dr. és Sternberg Albert.

Mayer és Moller olaj-, gépkenőes és vegyipari gyár rt. igazgatósága közli, hogy a mult évi mérleg 329.410 K 29 fillér tiszta nyereséggel zárult, amelyből 30 korona (15 százalék) osztalék fizetését fogja a közgyülésnek a tartalék gyarapitásán kivül javasolni.

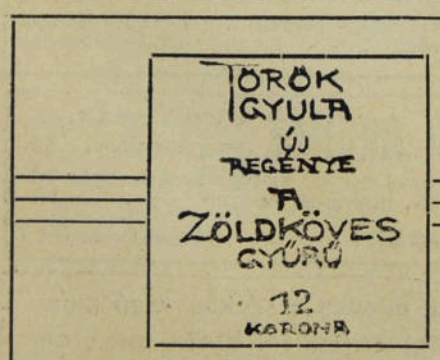
Dr. Pápay-féle oltóanyag- és szérum-intézet rt. cég alatt a dr. Pápay Vilmos-féle védhimlő nyirktermelő és kefirintézet (VI., Teréz-körut 31.) átvételére 1 millió K alaptőkével (2500 drb 400 K n. é. részvény) uj vállalat alakult Budapesten. Az igazgatóság tagjai: Lestvánszky Sándor, Vámossy Zoltán, Lányi Mór, dr. Strasser Gusztáv, dr. Turán Géza, dr. Elek Sándor, dr. Horváth József, Jármai Károly, Aggi Vilmos és Halász Béla.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

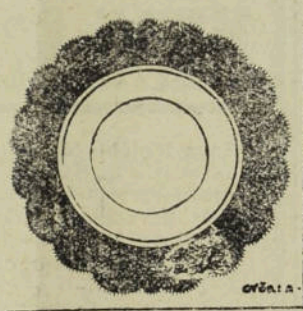
FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Upor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő. Zenei vezető: Marthon Géza.
Kezdete este 9 órakor.
A hindu herceg
Lengyel Menyhért groteszkje. Játsszák:
Rajnai Gábor, Szöllősi Rózsi, Békeffy.
Nach der elmélyités
Harmath Imre népszinmü blüettje.
Szász Ilonával, Bársonnyal, Gellérttel és Szalaival.
Vasár- és ünnepnap d. u. 5 órakor teljes esti müsor, mérsékelt helyárakkal.

A BUDAPESTI KELETI VÁSÁR aug. 16-22 között lesz a városligeti iparcsarnokban
Rendezi az összes magyarországi kamarákkal és az ipari és kereskedelmi érdekképviseletek közreműködésével a **Budapesti kereskedelmi és iparkamara.** Iroda: V., Szemere-u. 6. Telefon 64-61.

RŐSER
TANINTÉZET
Alapitási év **1858.** Alapitási év **1858.**
1. Felsőkereskedelmi iskola.
2. Nevelő-Internátus.
Beiratások augusztus 26-tól szeptember 4-ig.
Értesitést küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Ballinit-Sollux
az egyedül tökéletes és bevált
autó pneumatik pótló.
Ruganyos és nem rázza a motort. — Több ezer autón van felszerelve. Sok száz elismerőlevél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz
Pneumatika-Ballinit
autó-abroncs-gyár,
Budapest. VIII.,
Óriás-utca 10. sz.
Telefon: József 53---46.

DIANA

puder- és Diana-krém a modern szépségápolás meglepetései.
Próbadoboz . . . . . 3.— K.
Nagy doboz . . . . . 6.— K.
MINDENÜTT KAPHATÓ.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Nélkülözhetetlen kézikönyv
mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
hivatalos közigazgatási és üzemi **CIMTÁRRAL.**
A **Városházi Évkönyv**
II. évfolyama
szeptember havában jelenik meg.
Ára diszesen kiállitva 15 korona.
Könyvárusi forgalomban nem lesz kapható.
Megrendeléseket elfogad:
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.
Telefon: 137-15.

Bründl János
cisz. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal:
Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.

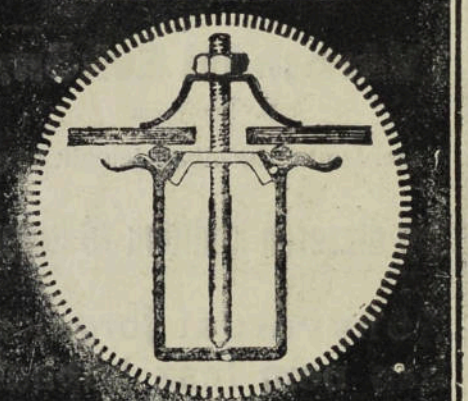
Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.

Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.

Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

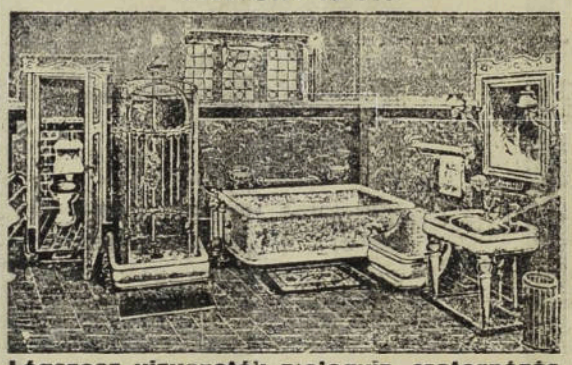
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Sternberg

cs. és kir. udv. szállító

zongoratermei 8070

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

MÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett Paszpartu müintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten

V., Ferenc József-tér 5—6 sz.

(saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt**, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet** folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Kávéház Vendéglő

Székesfővárosi Pavillon

Naponta

:: Symfonikus hangverseny. ::

Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk : :

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

Most jelent meg

Fodor Oszkár szerkesztésében a

Budapesti Tőzsde-Almanach IX. évfolyamu kötete.

Tartalmaz minden tőzsdére vonatkozó tudnivalót, teljes compasst ad a tőzsdei értékpapirokról.

Ára 12 korona.

Megrendelhető a Budapesti Tőzsde-Almanach kiadóhivatalában (Budapest, V., Vécsey-utca 5.)

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98. 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

GÖLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érctényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. julius 31-én — 31. szám.

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Kapargálunk

egy városházi szezon történetében, hogy vigasztaló és biztató momentumokat fedezhessünk föl és érdemeket rójjunk azoknak, akikről egyet biztosan elmondhatunk: dolgoztak becses erővel, de vajjon nem eredménytelenül-e? A színházban az utolsó felvonást játszszák és a közönség már cihelődik és már a tüzoltó is a sisakját illeszti a fejére. A számadást le lehet zárni, nincs tovább.

Az esztendő, ha több jót nem is igen tudunk róla mondani, legalább változatos volt. Szezonzáró közgyüléstől a másikig sok minden történt és ha valaki egy éves alvás után állitana be a városházára, nagyon elképedne. A város fejei változtak meg mindenekelőtt és a tanács nyert egészen uj képet. A főpolgármesteri székből *Bárczy* szeretete mosolyog Budapestre, *Bódy* az uj polgármester, egy akrobata erejével és egy fiatal diák rajongásával fog hozzá a gigászi feladatokhoz, *Déri, Folkusházy* és *Harrer*, a tehetség trifoliumaként jelennek meg, a tanácsot felfrissitő uj erők nem kimagasló egyéniségek ugyan, de a szorgalom mintaképei.

Az uralkodó planéta pedig: küzdelem az anyagi bajokkal. Ennek a terebélyes tölgynek, amelyre százegymilliós deficitet vésték a háborus esztendők, árnyékában buján diszlik a növényzet. Az uj adók soha sem látta virulásban vannak és mint gyönyörü species, a harminc milliót jövedelmező közlekedési adó jelenik meg. Kibimbózott, uj hajtásokat hozott a pótadó is, amelyet a tanitók és tisztviselők verejtékével öntöznek. Az üzemek a gázgyártól a Rudasfürdőig, a vizművektől az állatkerti székekig mindennek az árát fölemelték. Az adósságunk is megszaporodott százötven millióval, amivel szemben itt áll a főváros a maga háborus lerongyoltságában a tönkrement közmüvekkel, a meg nem épitett középületekkel. Négyszázmilliós redukált beruházási programmunk a világ legszomorubb Hamupipőkéje, pedig ha szigoruan vennénk, nem is négyszázmilióra, de több mint egy millióra volna szükség, ha mindent pótolni akarnánk, amit a háboru tönkretett és elmulasztott.

És mi a reménység mindezzel szemben? Uj adósság, a takarékosság kétes értékü jelszava, a közmunkatanács elnökségében *Polónyi* Géza, friss adók, reménybeli áremelések és a kormánynak eddig csak szavakban megnyilvánult jóindulata. Pedig a főváros vezetői ma — ugy látszik — abba a végzetes hibába esnek, hogy szinte mindent a kormány jóindulatára épitenek. Sápadt remények és szindus tervek korszakát éljük. Budapest mind a két karját elvesztette a háboruban, de kivirágzott az életkedve és karok nélkül akar ujra az uj idők vőlegénye lenni.

Szent Kleofás! a háborus nyavalyák micsoda karaván ja! Az erszényünkből az adósságokat költjük, a közlekedésünk minden vonalon csődöt mondott, a frontról hazatérők ezreit a lakástalanság réme fogadja, az utak hepehupásak, a ligeteink, fáink kiszáradtak, a parkok kopáran, meztelenen szégyenkeznek, a kórházaink zsufolva, az iskoláink elégtelenek, nincs munkáskéz, amely halottaink sirját megöntözze, a gázgyár kibővités után sóhajt, a vizmüvek minden pillanatban katasztrófával fenyegetnek, a tisztviselőink nehéz robotját nem tudjuk kellőkép meghálálni. És mindezzel a töméntelen sok bajjal, veszedelemmel lehet-e okolni mást, mint a háborut? Lehet-e felelőssé tenni érte embereket, akik nem tudhattak a nagy időkhöz hozzánőni?

—

Fullánkok

•••

A cipőhivatal

isten kegyelméből hat hetet élt és most akar nyugodtan, minden emóció nélkül kimulni. A tanács és mindenekelőtt Vita Emil tanácsnok, akit a cipőrendelet végrehajtásával megbiztak, hevesen tiltakoztak, de a közgyülés leobstruálta őket. Miért kellett a fővárosnak nyakába venni egy biztos kudarccal végződő ügyet, amikor a ruházati kérdéseknek kész szervezete van, amely Népruházati Bizottság néven müködik? Vállalni kellett azonban galans és udvarias szempontokból, mert nem illik szembeszállani az olyan kormánnyal, amely mindent — igér. Sajnos, az igéretek mindeddig megmaradtak igéretnek, ellenben a cipőjegy kudarca máris bekövetkezett. A főváros egyelőre még csak levelez a kormánnyal ebben a kérdésben, de a valóságban már ott tartunk, hogy nemcsak a cipőjegyre nem kapunk cipőt, de arra is csak sorszámot kapunk, hogy mikor kapjuk meg majd idővel a cipőjegyet. Sorszám: ez is valami, mindenesetre biztató jel arra, hogy a ruhajegy is hasonlóan fog sikerülni.

Fogyasztóknak

hivnak bennünket mindnyájunkat, akik nem vagyunk hadimilliomosok. Fogyasztók vagyunk mi, akik csak dolgozunk a megszakadásig, garasokat kapunk a munkánk fejében és amikor már a garasok egy kerek szép bankót érnek el, akkor odaadjuk a termelő vagy kereskedő urnak, aki viszont abból él, amit mi dolgozunk. Szépen és igazságosan van ez igy beosztva, csak mi ostoba lények ágálunk ellene, akiket a fogyasztók kellemesen zengő neve alatt szoktak összefoglalni. Hiszen fogyasztani nem is rossz, ha van mit és van miből. A mult héten azonban értekezlet volt arról, hogy hogyan lehet fogyasztani azt, ami nincs. A ruhát. Az értekezleten nagy szavalások voltak. Mindenki beszélt, az összes érdekképviseletek keserü és dacos szavakra nyitották ki a szájukat. Csak a fogyasztók maradtak csendesek, abból az egyszerü okból, hogy meg sem jelentek az értekezleten. Pedig ezuttal kivételesen meghivót is kaptak. De nem mentek el. Istenem, nem elég-e, ha a posztógyárosok, a szabók, a készruhakereskedők elmondták az észrevételeiket. Hiszen tudvalevően ők mind a fogyasztók érdekeit képviselik! Szinte szerencse, hogy a főváros megbizottja is ott volt, aki nagy erélylyel dolgozott a fogyasztók érdekében.

Elül föl, hátul le: —

ez az uj jelszó a villamoson. Őszintén bevalljuk, nagyon kiváncsiak vagyunk az eredményekre. Annyi mindent próbáltak már a háboru alatt a villamosmizériák és szerencsétlenségek elháritására, a villamos vállalatok jogos bevételeinek biztositására, hogy nem tudunk többé semmiben sem hinni. Cinikussá kellett lenni minden ujitással szemben. Láttuk mi már német villamosokon a hátul föl, elől leszállás módszerét és ráadásul még a viteldij fizetését is egy perselyre és a közönség becsületére bizták. De ne felejtsük el, hogy Budapesten vagyunk, ahol nemcsak uj rendre, de uj, fegyelemre nevelt közönségre is volna szükség.

Kalmár felfogás

a konyhakerti gazdálkodásról

Berczel Jenő tanácsnok nyilatkozata

A pénzügyi bizottság pénteki ülésén, amikor a főváros konyhakerti gazdaságának záró számadására került a sor, felszólalt Székely Ferenc és kritika alá vette a főváros gazdálkodását. Kifejtette, hogy a gazdálkodás mintegy száz holdon folyik és mindössze 7871 korona hasznot hajtott. Keveselte ezt az eredményt, mert a mai konjunkturák mellett a jövedelmezőséget sokkal jobban fokozni lehetett volna. Mások, — mondta — akik nincsenek ilyen kedvező helyzetben, mint a főváros, sokkal több haszonnal vitték ezt a gazdálkodást.

Ha Székely Ferenc kritikája helytálló lett volna, akkor ez a legsulyosabb vád lenne a főváros ellen. Azt a gazdálkodást, amely száz holdon a mai terményárak mellett hét-nyolc ezer korona hasznot tud csak hozni, el sem lehet képzelni. A pénzügyi bizottság ülésén nem volt jelen Berczel Jenő dr. tanácsnok, aki a Csorbatónál tölti szabadságát. Szombaton azonban Budapesten járt a tanácsnok, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következőkben válaszolt Székely Ferenc kritikájára:

— Méltán ért volna bennünket minden vád, ha az üzem tiszta nyeresége tényleg 7875 korona lett volna. Ez azonban tévedés, mert amint zárószámadásunkban világosan kimutattuk, *a tényleges jövedelem meghaladja a kétszázezer koronát, amelynek legnagyobbrészét az ujitási alapra tartalékoltuk.* A termények értékesitéséből 435,000 korona folyt be, a bevételek pedig 283,000 korona kiadás mellett 493,000 koronát tettek ki és igy az évi mérleg 210.000 K üzemi fölösleggel zárult. Ebből a fejlesztési alapra 171.000, az ujitási alapra 15,000 koronát tartalékoltunk és egyéb levonásokkal 7871 korona 28 fillér csak az az összeg, amelyet, mint 1917. évi tiszta nyereséget az 1918. évre átvittünk.

— A gazdaság belső telepén, az ugynevezett *István-major*-ban kora tavasztól késő őszig a legbelterjesebb, tulnyomó részben bolgár rendszerü kertészkedést folytattunk, bár ennek a gazdaságnak egy jelentős része termelésre hasznavehetetlen. Munkába vettük azonkivül a szeméttelep céljaira megszerzett és ideiglenesen a konyhakerti gazdaság céljaira átengedett *pestszentlőrinci telket is*, amely 214 holdat tesz ki. Ezt a területet, ha majd a szeméttelep kiterjesztésére rákerülhet a sor, vissza kell adnunk, addig azonban kitünően tudjuk a mai módon jövedelmezővé tenni. Az idén ugyancsak mi kezeltük a X. ügyosztály kis *rákoskereszturi telkét*, amelynek munkálatait az ügyosztály az idén nem tudta végeztetni. Ezt a földet azonban már a jövő évben visszaadjuk a X-ik ügyosztálynak, amely ezt a maga céljaira és a saját kezelésében kivánja hasznositani.

— A konyhakerti gazdaság legfőbb célja különben nem az, hogy terményeit a főváros közönségéhez juttassa, hanem az, hogy a székesfőváros közintézményeit, kórházait, szegényházait stb. burgonyával, zöldséggel és főzelékkel ellássa és ezáltal *a piacot a nagyközönség érdekében lehetőleg tehermentesitse.* A hatósági zöldségárusitó akció eredeti rendeltetése ugyan a nagyközönség burgonya- és zöldségellátása volt, az akció azonban a burgonyaszükséglet tulnyomó részének, valamint a főzelék- és zöldségszükséglet nagy részének fedezése mellett kisegitésképpen időnkint a konyhakert-gazdaság helyett a fővárosi közintézményeket — főként pedig az utóbbi időkben

megszaporodott szociális népétkeztető intézményeket is — ellátta zöldség- és főzelékfélékkel, mindenek fölött azonban burgonyával.

— A konyhakert-gazdaság azonban, azáltal, hogy a közintézmények szükségletének tulnyomó részét fedezte, még jelenlegi szük keretében is *hatással volt a piac tehermentesitésére és az áralakulásra.* Fokozottabb és még kedvezőbb volna ez a hatás, ha a gazdaság keretei annyira kibővülnének, hogy a gazdaság nemcsak a közintézményeket látná el, hanem a piacra is juttathatna termékeket, ami által irányithatná a fogyasztást és gátat vethetne az egészségtelen áralakulásnak, ami az általános közélelmezési viszonyok javulását jelentené.

Finis

Az utolsó közgyülés — Izgató müsor

A mennyei bölcsesség ugy intézkedett, hogy az utolsó közgyülésre lehüljön a levegő és a város atyjainak még csak az a kifogásuk se lehessen meg, ha maid nem jönnek el, hogy kánikula van és — ki tárgyal nyáron? Vasárnap megindultak az ég csatornái és hétfőre olyan didergős lett az idő, hogy akár a Közuti megváltását is le lehetne tárgyalni a szerdai közgyülésen. Pedig a müsor slágerdarabja tulajdonképpen a zárószámadás, amely elveszti minden érdekességét azzal, hogy a mult közgyülés tárgyalta le a költségvetést. Végre is Nigrinyi György nem mondhatja el aludttej-panaszait egy hónapon belül kétszer?

A tárgysorozatban különben egymást érik a költségvetések és zárószámadások. Költségvetéssel a fertőtlenitő, a Városi Szinház és a népszinházi alapitvány, zárószámadással pedig a Szent Rókus, Szent János- és Zita-kórházi alapok, a müszerüzem, az állatkert, a Széchenyi-fürdő, a konyhakerti gazdaság, a hirdető-vállalat, a népszinházi alapitvány, a Városi Szinház szerepel

pénzügyi bizottsági támadások miatt.

Sokkal nagyobb érdeklődést fognak azonban kelteni Vita tanácsnok tárgyai, amelyek közül a kéményseprő-szabályrendeletnek már jóelőre hadat üzentek az érdekeltek, mert a derék korom-müvészek nem tulságosan tisztelték a demokráciát, amely pedig ebben az előterjesztésben helyet követelt magának. Még fontosabb és határozottan általános érdekü lesz az az előterjesztés, amelyet a tanácsnok a ruharendelet tervezetével vonatkozásban fog tenni. Erről a javaslatról mondta Vita tanácsnok az ujságíróknak

— Irják meg az urak egészen nyugodtan, hogy a javaslatom nem jó, de az is bizonyos, hogy a két rossz közül ez a jobbik. Én leszek a legboldogabb, ha valaki jobbat tud ajánlani.

Egyszóval: hic Rodos, hic salta! Nyitva a pálya a t. közgyülés előtt, hogy valami komolyan hasznosat várion.

A szigoruság tógáját öltötte viszont magára a cipő-hiány dolgában teendő előterjesztés. A Népruházati Bizottságtól 120,000 pár cipőt kért a cipőhivatal, amivel szemben a Bizottság 10,000 párt helyezett kilátásba. Ez bizony édes-kevés, nem csoda tehát, ha a javaslat igy jajdul föl:

— A jövő héten vagy fedezetlen utalványok kerülnek forgalomba, ami a közönség fokozott elégedetlenségét vonja maga után, vagy pedig a cipőhivatal hat heti működése után a cipőutalványok kiállitását beszüntetni kénytelen, ami általános felháborodást fog kelteni.

Reméljük, a hangban, amelylyel a közgyülés ezt komentálni fogja, erő és komoly elhatározás lesz.

Csupor tanácsnok is a tárgyak egész sorával vonul föl, a szabadságon levő tanácsnokok nagy részét azonban jegyzők fogják helyettesiteni. Felvonulnak ilyenformán Vajna és Némethy főjegyzők, Kállay és Karányi tanácsjegyzők nagyobbrészben érdektelen tárgyakkal. A szociális ügyeket a tüzoltólegénység fizetésrendezése és a müszaki ideiglenes hivatalnoki személyzet illetményeinek folytatólagos engedélyezése képviselik.

Lesznek azután, ha lesznek, müsoron kivüli számok is. Elsősorban Rényi tanácsnok fog Szekula Gyulának szomoru hiradásá[illegible] kerületi [illegible]

[illegible] tanácsot, hogy [illegible] vannak tul vannak zsufolva, a minden felügyelet nélkül szükölködő gyermekeket rayononkint bizonyos meghatározott iskolákban helyezze el, ahol internátusszerü ellátásban részesülnének. Ezek a müsoron kivüli számok minden bizonynyal teritékre kerülnek, a közgyülés azonban joggal elvária, hogy Body polgármesternek is legyen néhány szava Polónyi Gézának a polgármester jogait önkényesen kisajátitani akaró programmjával szemben. Nem lehetetlen az sem, hogy Szalai Mihály is beszélni fog, akinek viszont Csekonics gróffal akadt lovagias ügye és a közgyülés joggal elvárhatja, hogy a lovaregyleti vádak alól tisztázza magát.

*

Végül tárgyalni fog egy olyan ügyet is a szezonzáró közgyülés, amelynek hire már a bécsi sajtót is megjárta. Ez Oláh Dezső dr. inditványa az ingatlanokkal üzött láncereskedelem ellen, amelynek szószerinti szövege a következő:

Méltóságos Főpolgármester ur! Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának julius 31-én d. u. 4 órakor megtartandó közgyülésén a következő sürgös inditványt kivánom előterjeszteni: Inditvány: Tekintettel arra, hogy a fővárosi ingatlanok árának eddigelé is bekövetkezett nagymérvü emelkedése, mely a kormánynak az ingatlanforgalmat Budapest és Fiume kivételével az ország területén korlátozó rendeletei folytán előreláthatólag jelentékeny arányban növekedni fog, a lakbérek felcsigázásának veszélyét felidézi és a békeidők jövő épitkezéseit is megnehezíti: Utasitja a közgyülés a tanácsot: Tartson a közgyülés alkalmas tagjainak és külső szakférfiaknak bevonásával szaktanácskozást és ennek eredményei alapján a törvényhatóság első őszi közgyülésén terjessze elő javaslatait azon intézkedésekről, melyeket ezen veszély elháritására szükségesnek tart.

Az inditvány ugy van megfogalmazva, hogy annak elfogadása elé aligha fognak akadályokat gördíteni.

Mese a romlott husról

A tizenkettesek szeretetadománya

Hétfőn délelőtt az a hir terjedt el, hogy Budapest szegényeinek a katonaság ingyen hust küldött, amely romlott állapotban érkezett meg és e miatt a Klauzál-téren zavargás is támadt.

Fölkeresiük ebben az ügyben Reich Samut, a fővárosi élelmiszerüzem igazgatóját, aki munkatársunknak a következőket mondotta:

— A hir hozzám is eljutott, de semmi komoly alapja sincsen. Mint ismeretes, a tizenkettedik hadtest Ukrániából a hadisegélyesek számára szeretetadományképpen hust és egyéb élelmi-

Históriás könyv

Pesti, budai és budapesti legendák, anekdoták, szólásmondások

Amikor Ágai Adolf megirta utazását Pestről Budapestre, hatvanöt esztendő történetét, igy aposztrofálta ezt a hosszu, egy város életében is mindent jellemző nagy időt:

— Faggyugyertya, koppantó az ut elején — s ime: az ut végén káprázatosan ragyog a villamosfény.

Pest, Buda és Budapest humora, a különböző korok, idők vidámsága, legendái, kiszólásai, anekdotái, jellemző apróságai, egy-egy csecsebecse ennek a két, majd egy városnak a történetén. A főváros humora faggyutyertya és villamos fény mellett; a legszebb, a legélvezetesebb olvasmány lehet. Ha nem is mindent, de sokat szeretne ebből a Fővárosi Hirlap följegyezni. Könyvekből és hagyományokból szedjük össze, ami az ujságirás gyors munkája mellett lehetséges. Ha erőnk és módunk adódik hozzá, kitelik majdan belőle egy Históriás könyv, esetleg kötetekre való, bár ugy érezzük, nem lenne sok és nem lenne unalmas sem megirni, sem elolvasni, akár egy egész könyvtárat.

A modruziai püspök budai vendégsége.

Miklós, modruziai püspök, fél esztendeig volt Budán vendége Mátyás királynak. A vendégség azonban csufosan végződött. A kalandot Galeotti jegyezte föl De egregie, sapienter et jocose dictis ac factis Matthiae regis cimü könyvében. A cseh származásu Galeotti ugyan testilelki barátja volt Janus Pannoniusnak, a későbbi pécsi püspöknek, ez azonban nem akadályozta meg abban, hogy Miklós püspököt leleplezze a történelem számára, sőt abban sem, hogy később eretnek tanokat hirdetve, a velencei inquizició kezébe kerüljön.

Miklós, modruziai püspök, — irja Galeotti — Pius pápától jött Magyarországba küldetésbe. „És befejezvén amiért jött, Budán tölté az egész telet, élve a királynak szivességével és vendégszeretetével". Miklós püspök be akarta hizelegni magát a királynál és ezt ugy vélte elérni, hogy másokat bemártott. Ezek a mások pedig Mátyás kedvenc hivei, a főurak voltak. Hát ez nem sikerült neki. Mátyás királyt nem lehetett félrevezetni. „A király ügyességének és gyakorlottságának segitségére volt a csillagzatok és arcok ismerete, melyben a legtudományosabb férfiaktól bő ismereteket szerzett". Miklós arcából is megismerte annak szándékait és ettől fogva a püspök „csillagzata" leszállott. Az első pillanatban belátott a modruziai püspök lelkébe, de nem árulta el tapasztalatát.

Galeotti igy jellemzi a püspök tervét: „Nála (a királynál) fogott Miklós püspök a dologhoz, mely nem egy püspökhöz és pápai követhez, hanem a leghitványabb gazemberhez volt illő."

A király azonban csak vallatta a püspököt, mit tud mondani az ország nagyjairól. Egyszer aztán megszólalt:

— Amiket te a magyar főurakról régóta mondogatsz, alig hihetők; mert én tisztességesen és becsületesen bánok velük, schogy sem látszik valószinünek, amit te okokkal és szép szavakkal elhitetni próbáltál.

A püspök azt mondta erre, hogy ő mindent kész az uraknak szemébe is ismételni.

— Hagyj fel a mesterkedéssel — szólt a király — legalább a magyarok irányában, akikhez a pápa nevében jöttél.

Miklós törhetetlen maradt. Nemsokára Budára gyültek egybe gyülésre az országnagyok. A király félrehivta a mit sem sejtő, sőt ekkor már reménykedő püspököt, és megkérdezte, hajlandó-e vádjait a főuraknak szemére lobbantani? Miklós abban a reményben, hogy még mindig veszedelmen kivül van, igennel felelt. Ekkor a király kezén fogta a püspököt és bevitte a főurak gyülekezetébe. Az urak „nyájasan" üdvözölték a püspököt, akihez igy szólt a király:

— Ideje már megtenni, amit annyira áhitasz. Mondd el nyiltan, amit annyiszor sugdostál nekem. Jöjjön napfényre mindaz a csel és az az árulás, amelyeknek a főuraknál nyomára jöttél.

A püspök ötölt-hatolt, dadogni próbált, de ez sem ment. Egész testében reszketett. Végül „kezeit egybekapcsolva, lecsüggesztett arccal elnémult". Most a király szólalt meg:

— Ha a pápa iránti tisztelet nem tartóztatna, bizony megmutatnám, hogy nem követhez illő viszálykodást gerjeszteni s büntelen országnagyokat veszélynek tenni ki. Azért távozzál országomból, mert ha két nap alatt nem mégy, olyan példát fogok mutatni rajtad, amelyen megláthatja a világ, hogy az efféle aljas és gaz csinyeket mindig utálta Mátyás király.

A püspök nem várta meg, amig a király még egyszer felszólitja a távozásra.

Ilyen vendégek is jártak Budán.

A pesti gyerekek éneke.

Székely István krónikája jegyzi fel:

Mikor Hunyadi Mátyást 1458-ban királylyá választották, a pesti gyerekek ezt az éneket énekelték utcahosszat:

Mátyást mostan választotta
Mind ez ország királyságra,
Mert ezt adta Isten nékünk
Menyországbul ótalmunkra.

Azért mi is választottuk,
Mint istennek ajándékát,
Kiből Isten dicsértessék,
És örökké mondjuk: Amen.

szert küldött. Az egyes kerületi előljáróságok kiadták az illetékes hatósági üzemekhez címezve az utalványokat és azoknak beváltását kezdtük meg hétfőn. A hust megvizsgáltuk és *jó minőségünek találtuk.* A hus természetesen *nem elsőrangu, de a fogyasztás számára igen jó.* Ha romlott lett volna, azonnal lefoglaltuk volna és a kimérését nem kezdtük volna meg. Minden hadisegélyes félkilós utalványt kap és a hust ezekre az utalványokra szolgáltatjuk ki. Hogy a hir mennyire nem felel meg az igazságnak, arra az a legjobb cáfolat, hogy a hus kimérése még mindig tart és a közönség örül, hogy az ingyenhushoz hozzájuthat. Nekem is hirül hozták, hogy a Klauzál-téren zavargás volt. Magamhoz hivattam az üzlet vezetőjét, aki kijelentette, hogy semmiféle komoly baj nem történt. Valaki a tömegben azt mesélte, hogy a hus rossz, de aki kapott, könnyen meggyőződhetett a hiresztelés igaztalanságáról. Ennyi, amit tudok a dologról.

Elmentünk még a Klauzál-téri vásárcsarnokba is, ahol a hust kimérték. Ott sem akartak tudni a botrányról.

— Kérem — mondották nekünk — semmiféle érdemleges dolog sem történt. Mindössze egy asszony kifogásolta a hus minőségét, amit nyomban kicseréltünk. Erre nem elégedetlenkedett tovább. Érdekes, hogy most már mindenki mindenért panaszkodik. Egyik-másik vásárló tett ugyan megjegyzést a kimért husra, de komolyabb elégedetlenkedő nem akadt. Még csak azt akarjuk megjegyezni, hogy az állitólagos romlott hust nagyon szeretik és ez a nagy tömeg is a „romlott husra" vár.

És valóban, ember-ember hátán szorongott a mészárszék előtt.

A főváros ruhát vásárol a vidéken

Utban a bécsi szövet — Egy millió az üzemi munkások ruhájára — A ruhajavitómühely küzködése

A főváros jelentékenyen megelőzte az államot az alkalmazottaknak naturáliákkal való ellátásában. A főváros tisztviselői és alkalmazottai hosszu idő óta kapnak minden élelmiszert, ami a fővárosnak raktáron van, sőt az alkalmazottak boltja megszerez mindent, amihez csak hozzá lehet jutni. Az meg aztán egészen természetes, hogy a maximális árat semmiben sem lépik tul, sőt ellenkezőleg, mindent a legolcsóbb áron adnak. Ma már két fényes bolthelyiségük van, az egyik a Gerlóczy-utca 7. szám alatt, a másik a Károly király-uton, a munkapárti klubhelyiség alatt. Ujabban aztán igen fontos missziót vállalt magára a főváros és pedig *az alkalmazottaknak ruhával való ellátását.* Elképzelhetetlenül nagy feladat ez ma, amikor mindenki ruha és cipő után jajgat. Igen fontos az is, hogy ha már hozzájutnak a főváros alkalmazottai a szükséges ruhanemühöz, annak az ára se legyen tulmagas. Annál inkább figyelemmel kell lenni erre, mert ma még a ruhajegy-kényszer nélkül ruhát ugyan lehet kapni Budapsten, de egy valamire való férfiöltöny belekerül 1500—1600 koronába. Ezt kifizetni egy fővárosi tisztviselő merőben képtelen.

A főváros ruhaakciója tulajdonképpen két részre oszlik. A tisztviselők, közoktatási személyzet, a szolgák és altisztek e tekintetben *Gallner* Ferenc dr. tanácsosi fogalmazó gondjai alá tartoznak, mig az üzemek tisztviselői és munkásai *Battlay* Imre dr. fogalmazó hatáskörébe vannak utalva. Ez a két agilis és lelkiismeretes tisztviselő minden elképzelhető erőfeszitést elkövet, hogy ruhához juttassa a tisztviselőket és egyéb fővárosi alkalmazottakat. Az akadályok természetesen rendkivüliek, de meg van minden remény, hogy a főváros alkalmazottai ruházat dolgában is a viszonyokhoz mérten jó és olcsó ellátásban fognak részesülni.

Kik kapják Weiskirchner szövetét?

Ismeretes, hogy amikor Budapest Bécs városát a legnagyobb élelmiszer-nyomorból mentette ki azáltal, hogy a legimminensebb veszedelem elháritására elegendő lisztet adott, Weiskirchner bécsi polgármester Budapest gyors segitését, hálára érdemes jószivüségét ugy viszonozta, hogy ruhanemüvel való segedelmet helyezett kilátásba. Weiskirchner Kichárd, polgármester megjelent akkor Budapesten és Bódy Tivadar dr. polgármesternek tizezer méter szövetet ajánlott föl Budapest közönsége számára. A jó szándék ugyan kitetszik ebből a cselekedetből, de a tizezer méter szövet legkevésbbé sem elegendő arra, hogy Budapest közönségének ruházati bajain csak a legkisebb mértékben is segitsen. Bódy polgármester a legkinosabb zavarban volt, amikor arra került a sor, hogy kiknek adja hát a tizezer méter szövetet? Végre határozott. Értesülésünk szerint a szövetet felerészben a főváros tisztviselői kapják, akik részesültek ugyan már szövetben a Népruházati Bizottság által kiutalt kvantumból, de a családtagok még nem kaptak semmit. Ez az ötezer méter tehát igen megokoltan a fővárosi tisztviselők családtagjainak fog jutni és pedig vagy 1200 öltözet kerül ki majd belőle, ami ugyan nem elégit ki minden jogos igényt, de ami mégis sok hiányt fog pótolni. A másik ötezer méter szövetet a polgármester a Népruházati Bizottságnak ajánlja föl, hogy az abból kitelő másik 1200 öltönynek való szövetet a Bizottság a budapesti állami tisztviselők között ossza széjjel. Olyan gáláns cselekedet lesz ez, amiből az állam is tanulhat és remélni is lehet, hogy majd hasonló gavallériával fog a főváros tisztviselőivel szemben eljárni.

A bécsi szövet egyébként még nem érkezett meg Budapestre. Gallner Ferenc dr. fogalmazó, a Népruházati Bizottság egyik főtisztviselőjével most utazott föl a császárvárosba, hogy megtekintse és átvegye a fölajánlott szövetet.

A főváros megvásárolta a vidéki ruhásboltokat.

Érdekes és igaz megállapitás, hogy a vidéki ember nem vásárol otthon ruhát, hanem Budapestre jön és itt szerzi be szükségleteit. Azt mondja: inkább adok Budapesten 200 koronával többet, mint itt Szegeden. Följön a fővárosba és csakugyan 1000 koronával fizeti tul a szegedi árakat. Ez az a szempont, amely a fővárost a ruhajegyekről folyó tárgyalásoknál arra az álláspontra birta rá, hogy állást foglaljon az egész országra egyöntetüen érvényes ruhajegyekkel szemben. Ha a vidéki ember olyan ruhajegyet kap, amely elkénében Budapesten is lehet vásárolni, akkor megint csak a fővárosba özönlenek a vásárlók. Eddig is igy volt és eddig az történt, hogy a vidéki ruhásboltok tömve maradtak áruval, mig Budapesten minden kifogyott.

Battlay Imre dr. fogalmazónak ilyenformán az a jó ötlete támadt, hogy az üzemek tisztviselői és munkásai számára, akikről ruházat dolgában is ő gondoskodik, vidéken vásárolja össze a szükséges ruhanemüt. Ez az akció *váratlan eredménnyel sikerült. Battlay dr. egész ruhásboltokat vett meg és pedig átlagárban minden készletet.* Az első vásárlás *Győrben* történt, aztán *Szabadkán,* most legutóbb pedig *Kecskeméten.* A vidéki ruhásboltok a főváros raktáraiba vándoroltak. Az eddigi vásárlások összege *meghaladja az egymilliö koronát.* Átlagárban a ruhák 360, 400, 450, illetve 500 koronába kerültek a fővárosnak, amely azokat sokszor ráfizetéssel adja át az üzemi alkalmazottaknak, akik igen szivesen vásárolnak. A munkásoknak van elegendő pénzük, csak árut nem tudnak máshol kapni, ezért kell róluk a fővárosnak gondoskodni. Maguk a gázgyári alkalmazottak kerek százezer korona áru ruhát vásároltak eddig.

A főváros mai ruhakészlete meghaladja a 700,000 koronát. A munkások egy öltözet ruhát 370—520 korona árban kapnak és pedig a jövő hónapban kezdik meg a nyári ruhák kiosztását, mig a téli öltönyök kiadása októberre marad.

Ruhajavitó-mühely cérna nélkül.

A tanács julius 2-ikán kelt elhatározásával *ruhajavitó-mühelyt* állitott fel, amelynek ma, amikor mindnyájan forditott ruhákban járunk, igen nagy hivatása van. A ruhajavitó-mühelyt a lehető leggyorsabban megszervezték, minden rendben és a helyén lenne már, ha mások hibájából egy sulyos kellemetlenség közbe nem jön. A főváros ugyanis csak ugy vállalkozhatik a tisztviselők és más alkalmazottak ruháinak javitására, ha minden anyagot, az ugynevezett hozzávalót, de legfőként cérnát, maximális áron kap. Ennek feltételezésével egy ruhának a megforditását 190—200 korona összegben szabták meg. A ruhajavitó-mühely ezen az alapon kezdte volna meg müködését, ha a *Pamut-központ ki nem jelenti, hogy nincs cérnája.* Cérna nélkül nem lehet ruhát javitani, a főváros viszont 60 koronát nem adhat egy spulniért. Igy, a mühely munkájának megkezdését akkorra halasztották, amikor majd a Pamutközpont rágondolja magát, hogy cérnát adjon a fővárosi tisztviselőknek.

Mátyás és Holubár.

Mátyás és Holubár históriáját még az iskolás könyvekből tudjuk. Nagyon érdekes azonban szószerint elolvasni Galeotti könyvéből, ahol jellemzően, szinesen van megirva a történetke és szóról-szóra igy hangzik:

Jött Budára egy vitéz lovag, német nemzeti, Holubár nevü, erejének és testének roppantsága miatt bámulatos, kit a nekiszegezett lándsákkal összenyargatva vivott tornában győzhetlennek tartottak, mert már számos leventét teritett földre. Hogy pedig ez álharc, mely szegzett lándsákkal mostan is divik a játékokban, a régieknél szokásban volt volna, nem olvassuk; de hogy a valódi viadalmakban hegyes lándsákkal harcoltak: azt mint Ovidiusnak e helye mint Livius mutatja:

Vulnus Achilleo quod quondam fecerat hosti,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit;

és Livius beszéli, hogy Brutus és Aruns lándsával átverve ölték meg egymást. Magyar- és Olaszországban nem egyforma módon vivnak lándsákkal. Ott ugyanis csak hegyes lándsákkal, itt pedig gyakran tompa gerelylyel küzdenek; hanem Olaszországban nekihajtott és vágtató lovon, Magyarországban pedig ügető és nem egészen nyargaló lovon harcolnak. De a lándsát a hónalj alatt, vas horgon tartani, hogy hátra ne ütödjék, hanem helyén maradjon: nem emlékezem, hogy a régieknél olvastam volna.

Mátyás király, Holubár hirnevétől ösztönözve, kihivta öt ilyen harcra. A lovag szabadkozott, mert attól tartott, hogy sebet talál eiteni a királyon. Mert mikor ember és ló teljes erővel csap össze, hegyes és nehéz gerelyekkel: alig lehet kikerülni, hogy a vivó földre ne essék, vagy hogy át ne szurják, meg ne üssék. A király késztette a vonakodót, hogy vivjon meg vele bátran. Holubár a király akaratát nem merte ismét megtagadni, hanem feltette magában, hogy a király legkisebb dőfésének is engedni fog, s inkább elfordul a nyeregből, hogy sem erejét és ügyességét a király veszedelmével megmutassa. Mikor erről a király értesült, minden szentekre és fejedelmi szavára megesküdött, hogy ha a kedvezést észreveszi, azonnal megöleti Holubárt; Holubárt meg esküvel kötelezte, hogy vele akként vivjon, mint egy halálos ellenséggel.

Holubár esküjétől késztetve, meg félve is, hogy ejével lakol, ha másként cselekednék, önmagát tüzelve bátoritotta a viadalra, melyben mindig diadalmas volt.

Megtétetvén mindkét részről a kellő előkészületek, ezernyi ezer néző előtt — magam is köztük valék — mivel a szintér a boldog emlékü Zsigmond király piacán vala; összerugtatott a király és Holubár szokásosan nyargaló lovakon; mert legizmosabb lovukat ülték mindketten: s oly iszonyu gerelydőféssel sulytották meg egymást, hogy Holubár hanyatt, a ló farkán keresztül, eszméletlenül, tört karral zuhant alá, mert homlokon, a király megmellben találva, a roppant ütés következtében, valamivel később oldalt siklott alá lováról, kantárszárát megragadva. Holubárt társai emelték föl.

Ez meglevén, a király gondjai alá vette Holubárt; ki végre felüdülvén, lovakat, drága öltözeteket, s nagy összeg pénzt kapott ajándékul a királytól, s visszatért honába, fennen hirdetve a fejedelmi bőkezüséget és erőt.

*

Ahogy Galeotti a Holubár-féle viadalt leirja, mindenesetre másként hangzik, mint az iskolakönyvekben. Az is bizonyos, hogy a királyi torna nagy látványosság lehetett a budai magyaroknak Zsigmond király piacán.

Rongyosak a nyugdijasok.

A főváros tisztviselői ilyenformán, ha nem is fényesen, de a viszonyokhoz mérten, az üzemi alkalmazottakkal együtt el volnának látva ruha dolgában is. Annál nagyobb a baj a nyugdijasoknál. Ezek szegények nyomorult kis nyugdijukból aligha tudnak most valamit is beszerezni. Tömegesen jelennek meg ezek a szerencsétlenek a városházán és valami segitséget kérnek. Értesülésünk szerint a tanács nem akarja tovább viselni az ódiumot, hogy hosszu életen át szorgalmasan dolgozó kiérdemesült tisztviselői most rongyosan járjanak. Valószinüleg rövidesen rájuk is rákerül a sor, egyelőre azonban még nem lehetett megállapitani a módot, hogy miként lássák el ruhanemüvel a nyugdijasokat.

A főkapitány nyilatkozik a közlekedési kérdésekről

A villamosbalesetek csökkentek — Bevont hadiautószámok — Államtitkári autók a rendőrség előtt

Sándor László dr. főkapitány már többször kisérletezett a villamos mizériák megszüntetésével és folyton arra törekszik, hogy az immár elviselhetetlenné vált állapotokat némileg megjavitsa. Fáradozásának, ugy látszik, végre meg lesz az eredménye. Mire ezek a sorok megjelennek, a villamosokon már életbe lép az uj rend. Szerdától kezdve csak a villamosok hátsó peronján lehet felszállni, mig a leszállás az első perron ajtaján lesz. Ezekről a kérdésekről Sándor László főkapitány igy nyilatkozott a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Régi tervem már az, hogy az uj rendet bevezessem a főváros villamosain. Eddig nem tudtuk a reformot keresztül vinni, mert az ujitás elé folyton akadályok gördültek. Most már minden nehézséget elháritottunk és igy a reformot szerdán már életbeléptetjük. Erősen hiszem, hogy ezzel a villamos mizériák legjelentékenyebb része el fog tünni. Az emberek kizáróan az egyetlen feljáró felé fognak törekedni és a felszállást nem fogja akadályozni a leszállás. Csak az első részen, a perron baloldalán szabad majd leszállni és igy a vezető is ellenőrizni tudja, hogy a kocsit már elindithatja-e? Ha a tolakodás megszünik, a villamos balesetek jórésze szintén nem fog megtörténni. A balesetek ugyanis rendes körülmények között éppen a le- és felszálláskor támadt tumultusok következményei.

— A katonai rendőrök és a csendőrjáratok továbbra is fenmaradnak? — kérdeztük.

— Amig rendet teremtünk, — volt a válasz, — addig a „karhatalmi készenlétre" szükségünk van. Ha már rend lesz, ha már a közönség fegyelmezett lesz, gondolhatunk a katonák és a csendőrök eltávolitására. Az uj rendre szintén a katonák és a csendőrök fognak felügyelni. Örömmel konstatálhatom, hogy amióta a csendőrök és katonák ellenőrzik a villamos forgalmat, *azóta a villamos balesetek száma lényegesen csökkent.* Ezt akartuk elérni és az ellenőrzést addig fogjuk fokozni, amig *a balesetek számát a lehetőséghez képest egészen megszüntettük.* Eddig is már sok emberéletet mentettünk meg, pedig az ember élet talán sohasem volt olyan drága, mint éppen most.

Más, illetékes helyről értékes információt kaptunk az automobil-közlekedésre vonatkozóan. A belügyminiszter nehány héttel ezelőtt rendeletet adott ki, amely szerint az autókat csak hadiüzemben szabad felhasználni, privát célra igénybe venni tilos. Igy az üzemek igazgatóinak feleségei és gyermekei sem autózhatnak. Mindenki azt hitte, hogy ezt az intézkedést nem fogják szigoruan végrehajtani, a rendőrség azonban a főkapitány utasitására erősen ellenőrzi az autókon utazókat.

A rendőrség razziát tartott a Margitszigeten, valamennyi éjjeli mulatóhely előtt, a Városligetben, a divatos cukrászdák és kávéházak előtt.

A rendőrök felirták az autók számait és az autótulajdonosokat a rendőrségre idézték. Mindenkit felelősségre vontak és, ha kellőképpen nem tudták igazolni magukat, egyszerüen bevonták a hadirendszámot, amely nélkül pedig nem lehet az autóval Budapesten közlekedni. Eddig tizenkét autótulajdonostól vonták meg az engedélyt és igen sok engedélymegvonás folyamatban van.

Érdeklődtünk a rendőrségen, hogy kiktől vonták meg a járatási engedélyt, de erre vonatkozóan semmiféle felvilágositást sem kaptunk. Felsőbb utasitásra az illetők neveit nem szabad meghurcolni a lapokban. A rendőrség igen természetesen nem büntetheti meg azokat az autótulajdonosokat, akik autójukat meg nem engedett módon használták, csak közigazgatási uton vonják meg tőlük a járatási engedélyt.

Államtitkárok autóügyeivel is foglalkozott a rendőrség.

Sándor László főkapitány nem tesz senkivel sem kivételt. Ha panasszal hozzá fordulnak, azonnal kijelenti, hogy a rendőrségnek kivétel nélkül mindenkit fel kell jelenteni és az eljárás azonnal megindul. Hangoztatja, hogy ilyen esetekben csak neki szereznek kellemetlenségeket és ezért kéri az illetőket, hogy a törvényeket ők is tartsák be. Ha ez az intervenció nem használ, nincs többé elnézés.

Már hatósági személyektől is megvont a főkapitány autójáratási engedélyeket.

Az igazság tisztázásához még hozzá tartozik az a körülmény is, hogy a rendőrség erélyes fellépését erősen forszirozta Szterényi József báró kereskedelmi miniszter is és az ő közbenjárása szintén erősen latbaesett, hogy a protekciót számüzzék ennek a kérdésnek rendezésében.

A bérkocsisok elleni panaszok elintézésében is ujitást léptetett életbe a főkapitány. Sokan csak azért nem mentek panaszra a rendőrségre, mert attól féltek, hogy folyton tanukihallgatásra kell menni. A főkapitány intézkedett, hogy a panaszos levelet tanuzásnak fogadják el és a feljelentőt többet ne molesztálják. A rendőrség a feljelentőt csak abban az esetben idézi meg, ha okvetlenül szükséges. (p. ö.)

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este ½8 órakor.
Uj müsor.
Svengali és Enadu Prel a szellemek világában.
Regia zenemüvésznő.
Enders nővérek atlétikai játékok.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 25-én d. u. ½4 órakor } mind a 14 sláger
Szombaton 27-én d. u. ½5 „ } félhelyárakkal.
Vasárnap 28 án d. u. ½4 órakor nagy ünnepi előadás.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Csütörtökön
augusztus hó 1-én este pont 8-kor
évadnyitó előadás
szenzációs szinházi és varieté-müsorral
Sörkabaré: megnyitó előadás 8—12 óráig csütörtökön este.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Események

A német cseléd

A német cseléddel ma már, mint nélkülözhetetlen budapesti intézménnyel kell számolnunk. A mi leányaink a mosogató dézsát felcserélték a jegylyukasztó ollóval és a jogi viszonyuk is jelentékenyen megváltozott. Eddig ugyanis a nagyságák pöröltek velük, most ők szidják a nagyságákat. Szidják, hogy gyönyörüség hallgatni.

A német cseléd jámbor és béketürő, kevéssel megelégszik és vágyai nem igen terjednek tul azon, hogy a templomba elmehessen és hogy friss és magyar szerelmi kalandjait lehetőleg minden este lebonyolithassa. A német cseléd szépet álmodik a magyar matrácon és hálás minden falat kenyérért, amit kap. Pedig kap eleget és olyat, amilyen odahaza talán békében sem jutott neki.

Aki pár hónapig itt élt már közöttünk, beleszokott a jómódba, nem feltünő jelenség. Az érdekesebb tipus az, aki most jön soványan, apróra zsugorodott étvággyal, bocsánatkérően még azért is, hogy él.

Elize Judendorfból jött, ahol a világ gunyjára a monarchia egyik leghiresebb hizlaló szanatóriuma volt a békében. Hogy ma is müködik-e és milyen eredménnyel, nincsen módomban megállapitani. Elizet nem hizlalták szanatóriumban, ellenkezőleg a szülei háznál soványodott le a végletekig. Ebédre feketekávét kapott és utánna zöldsalátát, persze hus nélkül. A fekete hadikávé volt, s miután cukor nem jutott hozzá, sóval izesitették. Csoda-e ilyen körülmények között, hogy amikor saját cabinet noir-om első levelét megvizsgálta, amit haza irt, ezeket a sorokat találta benne:

Ma beteg vagyok, de ne ijedjetek meg. Én nem vagyok olyan beteg mint ti, hanem én a gyomromat rontottam el.

Azóta is minden nap megirja tapasztalatait és az étlapot. Egy napon ezt irta: valami olyat ettem ma, amit még soha, gombócot és sárgabarack volt benne, ilyen fölséges étel nincs több a világon. Másnap ezt: az én nagyságám igen gazdag asszony, annyi cukra és lisztje van a spájzban, amennyit mi esztendő szám sem látunk. Igy csodálkozik Elize Budapesten olyan dolgokon, amik tulajdonképpen itt mindennapiak.

Csak egygyel van baj: a nyelvtudománnyal. Egy esetet azonban már láttam, amikor ezt a nehézséget is leküzdötte. Ittlétének harmadik napján megjelent a mosónő. És a feleségem roppant boldog volt. Azt mondja, hála istennek nem fognak egész nap traccsolni, hanem dolgoznak. Az egyik nem tud egy kukkot se németül, a másik meg magyarul. Valóban egész délelőtt egy hangot nem lehetett hallani a konyhából, csak a viz locsogását, a szappan sikálását. Ebéd közben azonban hangokat hallunk. Folyékony beszédet. Hallgatjuk egy negyedóra hosszatt. Nincs kétség benne, Elize és a mosónő társalognak. Nincs ott kint senki más.

Becsöngetem Elizét:

— Kivel beszélt, Elize?

— A mosónővel.

— Hát hogyan beszéltek?

— Tótul nagyságos uram, rájöttünk, hogy tótul mindketten tudunk.

Igy segit magán a német cseléd ebben a nagy magyar városban.

A törvényhatóság nyári szünete alatt lapunk a rendesnél kisebb terjedelemben jelenik meg.

Megnyitják a Gellért-fürdőt. A Gellért-fürdő épitkezésénél nap-nap után ujabb kellemetlenségek fordulnak elő, amelyek azonban egytőlegyig a háborus viszonyoknak tudhatók be. Egyszer anyag hiányzik, máskor meg nélkülözhetetlen munkásokat hivnak be hadiszolgálatra. Ilyen körülmények között kétségtelenül nehéz a munkálatokat befejezni, az épités vezetőségét azonban most erősen ösztökéli az, hogy a Magyar Bank megvásárolta a Lukács-fürdőt. Az előrelátható konkurrenciával szemben kétségtelenül hasznos lesz, ha a Gellért-fürdőt mielőbb megnyitják. Értesülésünk szerint a városgazdasági ügyosztály a megnyitást a jövő hó végére tervezi. A vendéglő már üzemben van, a gyógyszertárt és a trafikot szintén megnyitották.

A népszerü irodalom. Budapest irodalmi kávéházai megszaporodtak eggyel. Az egykori Berger kávéház uj gazdát kapott Gellért Zsigmondban és az uj rezsim alatt az iró- és ujságiró-világ örömmel tanyázik a kedves kávéházban. Olyan irodalmi notabilitások jelennek meg, hogy ma már az utcáról is nézőközönségük akad. Az egyik ablakban például minden délután ott látható Bródy Sándor és Molnár Ferenc közismert feje. És az utca bámulja őket. A minap kettejük mellett ott ült Csergő Hugó dr., a Népjóléti Központ igazgatója is. Az utcáról két bájos bakfis nézegeti őket. Azt mondja az egyik:

— Látod, ott ül Molnár Ferenc, Bródy Sándor és — Lengyel Menyhért.

— Igazán, te ismered őket?

— Hogyne.

— Személyesen is?

— No nem mindegyiket. De a Lengyel Menyhértet személyesen is ismerem.

Leszedik a szegényházteri templom diszitményeit. Az Erzsébetvárosi katholikus templommal, amely a Szegényház-téren áll, bajok vannak. A plébániatemplom homlokzati ködiszitményei a mult téli fagy miatt szétporladnak és időnkint lezuhannak. A diszitéseknek ez az állapota a közbiztonságot fenyegeti, amennyiben minden pillanatban a járókelők fejére eshetik egy-egy darab. Legutóbb az egyik városatya leányának az esküvője volt, amikor csaknem szerencsétlenség történt. A tanács tehát elhatározta, hogy a diszitéseket halaszthatatlanul leszedeti. Krátky tanácsnok már meg is tette a szükséges intézkedéseket és a munkálatokat, amelyek 24,300 koronába kerülnek, hamarosan meg is kezdik.

A Henry-aréna változatlanul nagy érdeklődést vált ki a közönség köréből, amely ezt a kellemes szórakozóhelyet az összes nyári mulatóknak fölébe helyezi. De Henry igazgató meg is érdemli a pártfogást, mert sem költséget, sem fáradtságot nem kimél, hogy a közönség legkényesebb igényeit is kielégitse. Az augusztusi müsor szenzációs uj meglepetéseket fog hozni.

Ballinit-solux a neve annak a tökéletes pneumatik-pótló anyagnak, amely ma már sok ezer autón van fölszerelve. Tartóssága, rugalmassága és jutányos ára teljesen nélkülözhetővé teszi a gummit. Felvilágositással szolgál a Pneumatik-Ballinit autó-abroncsgyár, Budapest, VIII., Óriás-utca 10.

Uj müsor. Holnap csütörtökön a Beketow-cirkusz uj müsort mutat be. Az uj müsor kimagasló mutatványai: Svengali és Ena du Prel a szellemek világában, Regia zenefenomén, Enders növérek, atlétai játékok stb. Az artista világ legjobb erői, a legtökéletesebb cirkuszi és varieté mutatványok. Egészen bizonyos, hogy ez a müsor még tultesz a juliusi müsoron, mely pedig egyike volt a legsikerültebbeknek és állandóan óriási közönséget vonzott a cirkuszba.

A TŐKE

...

Szemle

Ausztria szene — A Fabank uj vállalata — Milyen a termés? — Adók és teher

Ausztria megint okoskodik és megint szemtelen. A közelmultban sietett *Body* polgármester Bécs segitségére s egyébként is annyi rendkivüli adományt juttattunk a Lajthán tulra, hogy jóval tulléptük a kötelezettség és előzékenység határát. Most azután *Homann* közmunkaügyi miniszter egyszerre bejelenti, hogy Ausztria — bár obligót vállalt — nem tud elég szenet adni, semmiesetre sem annyit, mint amennyi kellene. Szép az őszinteség, annál szebb, mennél kellemesebb. Nyilvánvaló, hogy az osztrákoknak jól esik a Homann őszintesége, nekünk azonban egy válaszunk van: be kell szüntetni minden kedvezményt avval az Ausztriával szemben, amely nemcsak az igéreteit nem tartja meg, hanem még — szemtelenkedik is.

*

A *Fabank* nagyszabásu tranzakciókra készül: papirgyárat, cellulozégyárat létesit, a faházépitő programm is megvalósulás előtt áll és az ukrán és lengyel fa kitermelésére vonatkozó szerződés csak a hadügyminiszterium jóváhagyására vár. Ezekkel a tranzakciókkal, amelyeket láda, furnér és butorgyár alapitása fog kiegészíteni, a *Fabank* megkezdi ipari programmjának megvalósitását, ami természetszerüleg adódik a bank páratlan fejlődési arányából. Kétségtelen, hogy a fa-piacon elfoglalt domináló szerepét ezek a merész, de megalapozott vállalkozások jelentékenyen erősiteni fogják.

*

Az aratás befejeződött jóformán az egész országban, s a buzatermés átlagos eredménye 5—6 métermázsa, a rozsé pedig 5—7 mm. Szépen hozott az árpa, a kukorica is jól áll, csak a zab és a szálastakarmány nem kielégitő. Remélhetőleg a cséplési eredmények valóra fogják váltani a kalkulációkat, s az ország jövő évi ellátása tényleg teljesen biztositva lesz. A legfontosabb mindenesetre a szétosztás módja és rendje: e tekintetben a városi lakosság sorsát kivánjuk az illetékes körök lelkes figyelmébe ajánlani. A polgárság helyzete a legnehezebb s épp ezért természetes, hogy vele kell a legtöbbet törődni és az ő helyzetét kell a legtöbb szeretettel megjavitani.

*

Ausztriában törvényjavaslatot terjesztettek elő a totalizatőr-adóról, Németországban jelentékenyen felemelték a tőzsdeadót, Ausztriában hasonló lépésre készülnek: igy csak nálunk ragaszkodik a kormány ahhoz, hogy a legfontosabb cikkeket: a *sót* és a *szenet* drágitsa. Ez a politika meg fogja bosszulni magát s bár egyáltalán nem akarunk uszitani a börze ellen, meg kell jegyeznünk, hogy a játék vagy a luxus megrendszabályozását mindenesetre helyesebbnek kell itélnünk, mint a közszükségleti cikkek oktalan drágitását. Tessék először a nagy vagyonokat lecsapolni, s azután a középosztályt elővenni, amelynek a háboru maga is elég teher, s amelynek nem szabad elviselhetetlenné tenni az életét.

—

Három milliárd a hadikölcsön. A nyolcadik hadikölcsön hozzávetőleges statisztikája elkészült s máris hisszük, hogy az eredmény jóval *meghaladja a 3 milliárdot.* A jegyzés oroszlánrészét a bankok bonyolitották le: a 64 hivatalos jegyzőhelyen futott össze a milliók java. A bankok agitációján kivül lényegesen hozzájárult a kölcsön sikeréhez a pénzügyi kormány kedvezményei és könnyebbségei, amelyek uj és uj rétegeket vontak be a hadikölcsön érdekkörébe. El kell ismerni a hadsereg nagyszerü agitációját is, aminek a jegyzések igen tetemes része köszönhető. Valószinü, hogy az eddig kimutatott összeg az utólagos jegyzésekkel jelentékenyen emelkedni fog, ugy, hogy a végeredmény nem marad messze a negyedfél milliárd mögött.

Kassa horvát banktól vesz fel kölcsönt. Kassa város hatmillió koronás kölcsönére négy ajánlat érkezett be. Az elsőt egy fővárosi bankcsoport, amely a Kereskedelmi Bankból, a Jelzálogbankból és a Pesti Hazai Első Takarékpénztárból áll, nyujtotta be 95 százalékos árfolyamon, 5.25 százalékos annuitással, 2 százalékos stornodij kikötéssel. A Horvát-Szlavon Jelzálogbank 95 és félszázalékos árfolyamon, 5.20 százalékos annuitással, 10 év alatt 2 százalék, azontul 2 és fél százalék stornodij kikötéssel tett ajánlatot. A Magyar Általános Takarékpénztár 5.20 százalékos annuitással, 93 és háromnegyed százalékos árfolyamon és 3 százalékos stornodij kikötéssel ajánlja föl a kölcsönt, végül a Kassai Hitelbank 5.19 százalékos annuitással, 94 és negyed százalékos árfolyamon, 2 százalékos stornodij kikötéssel. A közgyülés a Horvát-Szlavon Jelzálogbank ajánlatát, mint legelőnyösebbet fogadta el. Bármennyire méltányolandó szempontnak tartjuk is, hogy Kassa város közgyülése a város anyagi előnyeit tartja első sorban szeme előtt, mégis érthetetlennek találjuk, hogy a szükséges és józan sovinizmus is hiányzott a közgyülésből, amely megakadályozta volna, hogy éppen egy horvát bank finanszirozza Kassa város szükségleteit.

Az Első Magyar Papiripar r.-t. közzétett mérlege az elmult évre a leirási tartalékalapnak 500.000 koronával való dotálása után 987.630 korona 72 fillér tiszta nyereséget mutat ki. Ezen nyereségegyenlegben elszámolást nyert a társaság érdekkörébe tartozó hermaneci, zágrábi és fiumei papirgyárak mult évi üzleteredménye is. Az igazgatóság a közgyülésnek 9 százalékos (tavaly 6 százalék) osztalék kifizetését fogja javasolni. Az Első magyar papiripar kerül és ennek ellenében a Copony-cég átveszi az brassói céggel a legutóbbi napokban létrejött megállapodás által, amely szerint nevezett cég zernesti papirgyára az Első magyar papiripar rt. érdekkörébe kerül és ennek ellenében a Copony cég átveszi az Első magyar papiripar r.-t. által ezen tranzakció alkalmából kibocsátandó 10.000 darab uj részvényt, melynek legnagyobb része évekre zárolva marad és igy piacra nem kerül. Az ezen tranzakcióra vonatkozó javaslatokat az igazgatóság az augusztus 6-án megtartandó rendes évi közgyülés elé fogja terjeszteni. A zernesti papirgyár átlagosan 750 lóerő vizierővel rendelkezik és körülbelül 400 vaggon csomagolópapir és papirzacskó évenkénti gyártására van berendezve. Ezen gyár megszerzésével az Első magyar papiripar r.-t. érdekköréhez 18 papirgép tartozik, melyek évi összteremelése mintegy 3300 vaggon kész papir.

A Bank és Pénzváltó Részvénytársaság átalakulása. Az átmenetgazdaságban a középbankokra váró feladatok elvégzésére egy tőkeerős pénzcsoport, meröben uj alakulás során, augusztus 3-án a Bank és Pénzváltó Részvénytársaság alaptőkéjét 10 millió koronára emelj fel. A régi direkció visszavonulásával egyidejüleg ujjászervezik az intézet igazgatóságát és vezetőségét. A rendkivüli közgyülés egyben megválasztja a Bécsben felállitandó fiók vezetőségét is.

A Krausz-féle szeszgyár tőkét emel. Ismeretes, hogy a Leszámitolóbank tavaly megvette a Krausz Izidor-féle szeszgyárat és részvénytársaságot csinált belőle. A „Krausz szesz- és élesztőgyár r.-t." fejlődése ujabb tőkék igénybevételét tette szükségessé és az igazgatóság augusztus 9-ikére rendkivüli közgyülést hivott össze, amelynek első pontja az alaptőke felemelése iránti javaslat és a tőkeemelés módozatainak megállapitása.

Stadler Mihály sodrony-szövet fonat és vasárugyár r.-t. cég alatt 800.000 K alaptőkével (4000 darab 200 K n. é. részvény) a Magyar agrár- és járadékbank, a bécsi Unionbank és a szombathelyi Magyar motor- és gépgyár r.-t. uj részvénytársaságot alapitottak, amely átvette az 1872. óta fennálló Stadler Mihály budapesti (Szent László-utca 62—64) cég üzemben lévő sodrony-fonat, kerités- és vasárugyárát és müködését szélesebb alapokra fektetve fogja folytatni. Az igazgatóság tagjai: dr. Déri Miksa, dr. Stern Gotthold, Révész Alfréd, Salamon Andor, Halász Aladár, (Szombathely) és Éber István (ügyvezető-igazgató). Felügyelő bizottság, Fodor Károly, Friedrich Lajos, Nagy Oszkár, Pichler Károly és Tőke István.

A Magyar kerámiai gyár r.-t. julius 17-én tartott közgyülésén 16 K = 8 százalék osztalék fizetését határozta el, szemben a tavalyi 10 K = 5 százalékkal.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Úpor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
A hindu herceg
Lengyel Menyhért groteszkje. Játsszák: **Rajnai Gábor, Szöllősi Rózsi, Békeffy.**
Nach der elmélyités
Harmath Imre népszinmü blüettje.
Szász Ilonával, Bársonnyal, Gellérttel és Szalaival.
Vasár- és ünnepnap d. u. 5 órakor teljes esti müsor, mérsékelt helyárakkal.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta d. u. 1/4 4, vasár- és ünpepnap d. u. 2 órától még esőben is, esti 1/4 11 óráig,
Nagy különlegességi előadások
A szinpadon A köröndben
Az egyedül álló nagy augusztusi müsor.

RŐSER
TANINTÉZET
Alapitási év 1858. Alapitási év 1858.
1. Felsőkereskedelmi iskola.
2. Nevelő-Internátus.
Beiratások augusztus 26-tól szeptember 4-ig.
Értesitést küld:
RÖSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve

GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23. szám.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal:
Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Rietschel és Henneberg, R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

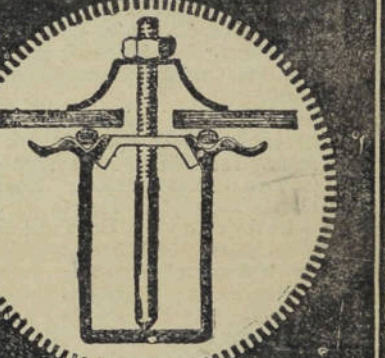
Ballinit-Sollux
az egyedül tökéletes és bevált
autó pneumatik pótló.
Ruganyos és nem rázza a motort. — Több ezer autón van felszerelve. Sok száz elismerőlevél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz
☆
Pneumatika-Ballinit
autó-abroncs-gyár,
Budapest. VIII., Óriás-utca 10. sz.
Telefon: József 53---46.

Bründl János
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

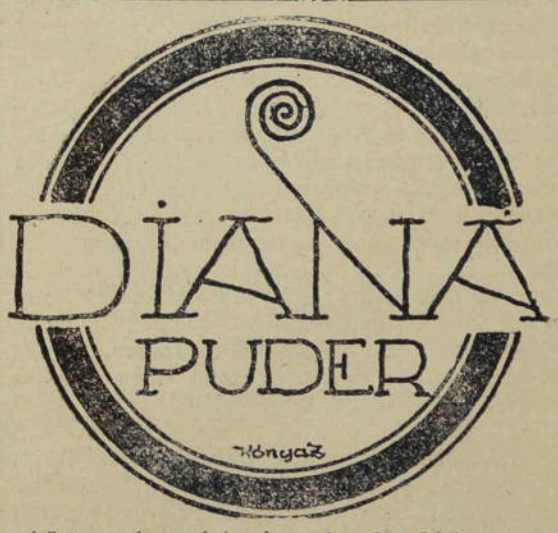
Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Beszélőgépek.
Tölcséres vagy tölcsérnélküli kitünő tisztahangu, erős szerkezetü. .. .. **160.— K**
Uj találmányu, legtökéletesebb tölcsérnélküli beszélőgép a **Sternberg-Etofon 300.— K**
Lemezek darabja.. .. .. 8.— K
Árjegyzék ingyen! 6170
Rendelésnél előleg küldendő.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

DIANA PUDER

a bőrt rugalmassá teszi, a ráncokat kisimitja és elpalástolja.
MINDENÜTT KAPHATÓ!

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam | Budapest, 1918. augusztus 7-én | 32. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Kilencezer anya

jajdult föl egy napon Budapesten és velük sirtak az apák, akik idehaza voltak, akik meg a határtéren szolgálják a hazát, ott a lövészárok feketeségében éreztek valami gyötrő aggodalmat. Kilencezer szegény asszony elengedte nyaralni, mulatni, a király vendégeként a maga apróbbfajta gyerekét idegen földre, idegen szót hallani, de hazai kenyeret enni. A nagyobb gyerekekből bizony már sok hullott el a becsület mezején, sok senyved a táborozás nélkülözésében, a kicsinyekre, a jövő nemzedékre, a jövő katonákra és jövő anyákra bizony ráfért volna egy kis királyi vendégség, egy kis istenkenapja, egy kis gyógyitó, életet erösitő tengervizecske. És kaptak helyette barátnak hitt népek gyülölködő tekintetét, kaptak vendégszerető alomszalmát, gyenge testüket elernyesztő pincelakást. A vendéglátó gazdák kifosztották az apró vendégek gondosan vaggonokba rakott éléskamráját, elették az élelmüket és ha tudták volna, a levegőt is elszivták volna apró kis véreink elől.

Ma, *amikor már minden rendben van*, mikor a rendcsinálás megtörtént, a megtorlásra pedig nem tartunk igényt, el kell mondani erről a botrányról egyet-mást, amit igazságos és objektiv itéletünk el sem hallgathat. Mi tudjuk, hogy mindent a legminuciózusabb pontossággal készitettek elő, tudjuk, hogy nemcsak élelemről gondoskodtak bőségesen, de még fésüről, hajtüről és a kisleányoknak hajbavaló szalagról is; mégis azt kell mondanunk, hogy sulyos mulasztás terheli a mozgalom vezetőinek lelkiismeretét, mert nem számoltak a két leghatalmasabb tényezővel. Nem számoltak azzal, hogy háboru van és nem számoltak azzal, hogy egy áldatlan, évszázados, kölcsönösen uszitó politika undoritó harca éppen a legsulyosabb időkben robbant ki a legveszedelmesebben. Senki sem gondolt arra, hogy az emberi indulatokat a gyermek iránt érzett, vagy talán nem is érzett szeretet sem tudja megfékezni. Mert ha ez is beleesett volna az emberi gondolat horizontjába, akkor nem tették, nem tehették volna ki a király költői gondolatát a kudarcnak és ami még több, kilencezer budapesti anyát az éjjel-nappal való reszketés, aggódás gyötrelmes fájdalmának.

Komolyabb baj nem történt, nagyobb veszedelem nem volt, de mi, akik láttuk a budapesti anyáknak a városháza poklát járó dantei csoportját, mi soha sem felejtjük el ezt a képet. Mi bünösnek tartunk mindenkit, aki az anyáknak fájdalmat, kétségbeesést okozott. Bünösek, akik nem számoltak minden lehetőséggel, bünösök, akik a politikai gyülölködést átvitték az apró gyermekekre, bünös a cenzor, aki vastag, riasztó plajbászszal feküdt bele a gyermekek gyenge vonásokkal irt levelébe, bünös pedig legfőként a sajtó, amely az aggodalmak záporát zúditotta az anyákra, ahelyett, hogy a bajok elsimitása, a gyermekek biztonságba helyezése után kiáltott volna halált a bünösök fejére. Mireváló volt a szenvedő gyermekek mellett az anyákat is szenvedtetni és a bünösök helyett bünbakokat állitani, amikor a botrány ugy is olyan nagy, hogy a bünhődésnek amugy sem szabad elmaradni. A szép gondolat a királyé volt, lelkes emberek derekas munkával fáradoztak annak megvalósitásán, nem lesz nehéz kideriteni, ki volt a lelkiismeretlen, kik voltak azok, akik galádul ellenszegültek a királyi parancsnak?

Fullánkok

•••

A kánikula

nem egyedül a kibirhatatlan melegben szokott megnyilatkozni, hanem leginkább abban, hogy minden emberi energia, minden munkakedv, minden testi erő és lelki akarat egyszerre mondja föl a szolgálatot. Valószinü, hogy eljuttottunk ahhoz az időponthoz, amikor ez a szomoru állapot ismét törvényszerüen elkövetkezett. A főváros két utolsó közgyülése már botrányosan sivár képet mutatott, de a főváros tisztikara még küzdött megcsappanó energiájával. Ma azonban már a városháza is üres, álmosan kánikulás jelenség. Elmenekült mindenki, üres hivatalok és zárt ajtók köszöntik a bajos embereket. Akad ügyosztály, ahol egyszerre nyaral a tanácsnok és helyettese, az ügyosztályt pedig egy ujdonsült, beosztásában is uj jegyző vezeti. Nem vigasztalás ezzel szemben, hogy a polgármester, talán éppen munkaerejének rovására, nem mozdul posztjáról, az ő keze és az ő szeme nem érhet el mindenhova. Égető és fontos kérdések vannak napirenden, a főváros őszi ellátása ruhával és élelemmel, a lakásépités, a pénzügyi gondok elhárítása, mind olyan probléma, amelyeket nem lehet a tanács nélkül elintézni. És mi nem szójátékként akarjuk mondani, mert tényleg ugy van, hogy a főváros ma — tanácstalanul áll.

A cukrászokat

igazán nem sajnáljuk, ha tojást nem kapnak, süssenek kenyeret, a pékek ugy sem teljesitik a kellő hüséggel módfelett fontos háborus hivatásukat. A cukrászsütemény amugy is a mai időknek meg nem felelő luxus volt. Amikor a város éjszakánkint félsötétben van, amikor kimérik a kenyérporciónkat, amikor a gyermekeinknek nem jut egy pohárka üditő tej, a husra nem elég a Dárius kincse, akkor igazán nem illik cukrászsüteményben tobzódni. A legfőbb érvet pedig maguk a siránkozó cukrászok adták a kezünkbe. Kiderült ugyanis, hogy a háboru alatt háromszorosra emelkedett a cukrászdák száma és hogy a cukrászdák hetenként egymillió tojást használnak fel. Egymillió tojás, mennyi tej, tejfel, liszt és cukor? Hát nem volna okosabb ezt a töménytelen mennyiséget is okosan felosztani a lakosság között, ahelyett, hogy a milliomosok tömjék vele a bendőjüket?

Az iskolakerülőket

a jövőben külön hivatal fogja ellenőrizni. Okos és jó intézkedése ez a tanügyi osztály vezetőinek, de ebből az alkalomból egy elriasztóan szomoru szám is került napfényre. Az, hogy Budapestnek tavaly huszonhatezer iskolakerülője volt. Annak a Budapestnek, amely mérhetetlenül sokat, erején tul áldoz kulturára. Bárczyt hányszor megvádolták ezen a ponton pazarlással? És mégis huszonhatezer iskolakerülő. Sajnos, itt megint az a tanulság bukkan napfényre, amit soha sem szabad szem elől téveszteni, hogy a kulturához nem elég a sok és elegendő iskolaépület. A kulturához a kultura akarása, vagy kényszere is kell. Ez a kettő, ami nemcsak Budapesten, de egész Magyarországon nincs meg.

Visszaélés az akció-hussal

Többszörös feljelentés a Huskereskedelmi R. T. ellen

Néhány hónappal ezelőtt érdemes szociális intézkedés látott napvilágot. A székesfőváros tanácsának kezdeményezésére a Közélelmezési Hivatal elhatározta, hogy a szegényebb középosztálynak olcsóbb hust fognak kimérni. Az *„olcsó husakció"* intézését a Haditerményre bizták, amely az árusitással az arra vállalkozó mészárosokat bizta meg. Lényegében az olcsó husakciót tulajdonképen ugy kell értelmezni, hogy a *másodrendü marhahust* a napi forgalmi árnál jóval olcsóbban bocsátják a közönség rendelkezésére. Amikor ez az intézkedés megszületett, akkor az olcsóbb árat kilónkint 16.80 koronában állapitották meg és a hust elnevezték: *akció-husnak*. Ezzel az olcsó hussal szemben az elsőrendü husfajtákat *extrémhusnak* keresztelték el és annak eladási ára 24 korona volt. A főváros tanácsa, hogy minden esetleges manipulációnak elejét vegye, határozatilag kimondotta, hogy akció-hust csak azok a mészárosok kaphatnak, kik extrém-hus árusitásával nem foglalkoznak. Ezzel az intézkedéssel a visszaéléseknek akarták elejét venni, nehogy lelkiismeretlen mészárosok az olcsóbb kapott akció-hust esetleg extrém-áron árusitsák. A mészárosokkal szemben az elkülönitett árusitásra vonatkozó rendelkezést szigoruan betartották, de kivételes elbánásban részesitették a *Huskereskedelmi részvénytársaságot*, amely engedélyt nyert arra, hogy mészárszékeiben mind a kétfajta hust — extrémhust és akcióhust — árusithasson. Amig a központi vásárcsarnok mészárosai csak egyfajta hust árusithattak, irigyen és meglepődve állapitották meg, hogy a Huskereskedelmi r.-t. két egymás mellett levő helyiségében ugy extrém-, mint akció-hust árul. A mészárosok ismerték a tanács intencióit, amikor megtiltotta, hogy egy mészáros kétfajta hust kapjon és bizonyára alaposan ismerték a maguk mesterségét is, hogy az akció-hus egy szót se fog szólni, *ha 16 korona helyett 8 koronával drágábban, 24 koronáért „extrém"-nek fogják kimérni.* Figyelni kezdték tehát a Huskereskedelmi árusitását. *Weinberger* Márton mészárosnak, akinek a részvénytársaság fülkéje mellett van az üzlete, *Horváth* János segédével napokon keresztül figyelemmel kisérte a Huskereskedelmi két üzletét, s az egyik nap észrevették, hogy az akció-husból levágták a jobb részeket és átvitték az „extrém"-üzletbe. Erre a manipulációra figyelmeztették *Lesslauer* Gyula, *Suszter* József és *Dubovetz* Emil mészárosokat, akik maguk is meggyőződtek arról, hogy a Huskereskedelmi tényleg az akció-hus selejtes részét méri ki olcsón, a szebb husdarabokat ellenben az extrém-üzletből 24 koronáért árusitják el. A mészárosok a piszkos konkurrenciának ezt a módját nem akarták tovább tétlenül nézni. Ipartestületükhöz fordultak tehát jogorvoslásért, ahonnét két ipartestületi tagot küldtek ki nyomozásra. A kiküldöttek annyi terhelő adatot szedtek össze a Huskereskedelmi két igazgatója, *Schwarz* Ignác és *Fuchs* Dezső ellen, hogy a husrendelet kijátszásának ügyét *Lesslauer* Gyula kedden délelőtt a vásárcsarnoki rendőrkirendeltségnél feljelentette. A feljelentésben nemcsak azt panaszolják a mészárosok, hogy a 13 koronáért vásárolt hust 24, majd augusztus 1-től kezdve 26 koronáért, tehát 100 százalékos nyereséggel árusitotta a Huskereskedelmi, hanem abban is visszaélést látnak, hogy az egyik részvénytársa-

sági husüzlet még a községi husakció plakátját is kiragasztotta, aminek célja csakis a közönség félrevezetése lehetett. A mészárosok vádjai ügyében a rendőrség vásáresarnoki kirendeltsége erélyes nyomozást inditott meg.

A Huskereskedelmi r.-t. manipulációi különben már nem ismeretlenek a rendőrség előtt, amely egy botrányos árdrágitási ügyben a vállalat vezetőségét annak idején el is itélte.

Csökken a spanyol-betegség

Budapesten nem veszélyes

A spanyol-betegség kezdetben nagy ijedelmet okozott, de később, az orvosok megnyugtató kijelentései után, lecsillapodtak a kedélyek. A spanyol-betegségről már mindenki nevetve beszélt, de Bécsből megdöbbentő értesités érkezett. A bécsi török nagykövet két fia Svájcban meghalt spanyol-betegségben. A lemosolygott betegség ujra félelmetessé vált és ezért felkerestük dr. Szabó Sándor tiszti-főorvost, hogy tőle információt kapjunk. A tiszti főorvos a következőket mondotta:

— Én is olvastam a hireket, de nem tartom őket komolynak. Az én véleményem szerint a bécsi török nagykövet fiai nem spanyol-betegségben haltak meg, hanem *erős influenza áldozatai.* Influenzában pedig már sokan pusztultak el.

Budapesten nagy méreteket ölt a betegség?

— Nem mondhatnám. Ósmerőseim utján és privát uton az orvosoktól ugyan folyton értesülök ujabb és ujabb megbetegédesekről, de *azok a betegségek könnyü lefolyásuak.* Három-négy nap, egy hét alatt a beteg egészen elfelejti a baját és sokszor nem is lehet egész pontosan megállapitani, hogy valóban spanyol-betegségről volt-e szó? Ha komolyabb megbetegedés lenne a fővárosban, akkor kórházak utján, vagy a kerületi tiszti orvosok utján azonnal tudomást szereznének az esetről, de ilyesmi még nem fordult elő. Halálesetről pláne nem tudok. Orvosi jelentésekben a spanyol-betegség nem igen szerepel.

— Védekezni nem lehetne a betegség ellen? Mivel ragályos, nem volna-e jó a kötelező bejelentést elrendelni?

— Nem, ez igazán szükségtelen. Ha ilyen szigoruak akarnánk lenni, akkor minden náthát be kellene jelentenünk. A betegség mostani stádiumában igazán fölösleges ilyen messzemenő következményekre gondolni. Nyugodjunk meg abban, hogy a spanyol-betegség nem veszélyes, legalább — Budapesten.

Belső reformok a rendőrségen

Intézkedések a közönség érdekében

Sándor László dr. főkapitány hivatalbalépése óta arra törekszik, hogy a bürokratizmus szellemét számüzze a rendőrség köréből és a hivatalos eljárásokat minél inkább egyszerüsitse. A rendőrségen e célok elérése érdekében számos ujitást léptettek életbe.

Eddig az volt a szokás, hogy a főkapitánynál minden délelőtt valamennyi főtisztviselő tisztelgett és elmondotta napi jelentését. A folyó ügyekről azonban egyik tisztviselő sem volt tájékozva és csak a resszortjába tartozó dolgokat ismerte. A főkapitány azonban meg akarja valósitani a közös intenziv munkát és ezért

mindennap közös tanácskozásokat tart a főkapitányi szobában.

E tanácskozásokon, — amelyeken maga a főkapitány elnököl — megjelenik *Markovich* Ince főkapitányhelyettes és a személyi, valamint az egyéb testületi dolgokat ismerteti; jelen vannak továbbá *Krecsányi* Kálmán főkapitányhelyettes, aki *Bónis* főkapitányhelyettessel, a bünügyi osztály vezetőjével és *Jeszenszky* Gellért főtanácsos detektivfőnökkel a bünügyi dolgokat referálják el. A közigazgatási ügyekben előforduló dolgokról *Schreiber* Emil főtanácsos számol be és a tanácskozások gyakori résztvevője még *Beniczky* Tamás főparancsnok, aki a rendőrszemélyzeti dolgok referense.

Ezeken a délelőtti bizalmas megbeszéléseken nemcsak referálások történnek, hanem *mindenkinek joga van a történtekre észrevételeket tenni.* Nagyon sokszor *vita indul meg* és a vitát rendesen a főkapitány érvelése dönti el. Ezzel az ujitással elérte a főkapitány azt, hogy a *rendőrségen nincsenek szeperált ügyek,* hanem mindent közös erővel, közös elhatározással döntenek el.

A főkapitány igen sokat törődik a rendőrtisztviselők anyagi helyzetével és igazán jóindulattal gondoskodik róluk, de viszont megköveteli, hogy munkájukat a közönség érdekében szorgalmasan végezzék. Ezért igen gyakran, csaknem hetenkint hivatalvizsgálatot tart. Pontosan nyolc órakor, a hivatalos órák megkezdésekor egy-egy hivatalszobában megjelenik és megnézi, hogy a tisztviselők helyükön vannak-e, dolgoznak-e, el tudják-e végezni ügyeiket és a közönség érdeke nem szenved-e csorbát? *Ha valamelyik tisztviselőt nem találja helyén, igazoltatja és ha nem dolgozik a tisztviselő eleget, áthelyezteti más osztályba.* A főkapitány ugyanis arra az álláspontra helyezkedett, hogy a háboruban a tisztviselőknek hazafias kötelességből annyit kell dolgozniok, amennyit erejük megfeszitésével el tudnak végezni.

A főkapitány

igen sok női erőt alkalmaz a rendőrségen.

A főkapitány megvizsgálja a tisztviselők munkáit is és ha látja, hogy sablonos, gépies munkát végeznek, elhelyezteti őket fontosabb helyre és helyükre női tisztviselőket alkalmaz. Igy igyekszik segiteni a nagy tisztviselői hiányon, illetve igy akarja elérni, hogy a rendőrtisztviselők a rájuk háramló nagy munkatöbbletet a háboruban is elláthassák. A gyakori hivatalvizsgálatoknak már meg is van az eredménye. A tisztviselők igyekeznek pontosan a hivatalban megjelenni, mert ellenkező esetben megtörténik, hogy az irószatalukon egy kis cédulát találnak:

„Áthelyezem (uj beosztás), ahol munkaerejét jobban ki tudom használni.

A főkapitány."

Ilyen kis cédula már többekhez eljutott és minden rendes ember igyekszik elkerülni, hogy a főkapitány igy levelezzen vele.

A főkapitány ugyszólván naponta megjelenik a piacon és mindazokban a hivatalokban, ahol a rendőrség emberei a közönséggel érintkeznek.

A főkapitány folyton hangoztatja, hogy a nagyközönség és a rendőrség között szoros kapcsot kell létesiteni. Ezért behatóan foglalkozik az élelmezési kérdésekkel. Mindig tájékozva van arról, hogy milyen áruk érkeztek és a hiányzó árukat is nyilvántartja. Összeköttetései révén igyekszik minden mulasztást pótolni és sok áru fölhozatala az ő közbelépésének köszönhető. A főkapitány azt szeretné elérni, hogy

Kutyafuttában

Közgyülési mozaik

Szerda, julius 31.

Kánikulai közönség és a legszebb, a legtökéletesebb decemberi müsor. Nem voltak többen ötvennél és a legnagyobb érdeklődés a Feldék szubvenciójánál robbant ki, amikor tizenheten mérköztek harmincöttel.

Az ülés elején azonban keserü pilulát kellett lenyelni. Mondhatnám az ördög piluláját, mivelhogy Polónyi Gézától származott. Olyan szerelmi vallomásokat tett a vén róka a fővárosnak, mintha semmi sem történt volna azóta, amikor még tényleg — kissé ugyan perverzus — szerelemben éltek együtt. Kemény tanácsnok olvasta föl a farizeus irást és ugyancsak jezsuitának kellett lennie, hogy el ne mosolyogja magát.

Annál inkább mosolyogtak azok, akik ismerik Polónyit kivülről-belülről. A hivatalos komolyság is csinál azonban néha humort, ami ezuttal abban nyilvánult meg, hogy Polónyi levele Vázsonyinak a Közmunkatanácsbeli tagságáról való lemondásával végződött. Ennél különb poént kieszelni is nehéz lett volna.

A derültséget azonban hamarosan leszerelte Becsey Antal komoly, szép inditványa a züllésnek kitett gyermekekről, amit mind a félszáz jelenlevő a tőle telhető módon figyelemmel kisért. Hasonlóképpen erőszakot vett a kánikulán Oláh Dezső inditványa is, amely a telkekkel való lánckereskedelem megakadályozását tüzte ki célul. Az adatok egész halmazával állt a közgyülés elé, amely kivételesen még vagy tiz percre megajándékozta a figyelmével.

*

Ami ezután következett, az már mind a háboru dekadenciája volt. Igy a kánikulával okolták meg, hogy le kell venni a napirendről a kéményseprő-szabályrendeletet, amely ellen — ugy látszik — Devecisék és Nessiék nem tudtak elegendő ágyut és hadsereget felvonultatni. Pedig a közgyülés valósággal nem Budapest, hanem a Józsefváros közgyülése volt Hüvös Iván fővezérségével, aki erre az alkalomra felesapott diszkéményseprőnek. Ugyancsak kéményseprői babérokra pályázott Taubner Vilmos is, aki előadta, hogy milyen önfeláldozó hazafiak a kéményseprőmesterek, akik amig az uj kerületi beosztás meg nem történik, a régi árakon vakarják ott, ahol nem viszket — a kéményekben. Ebből azonban azt a tanulságot is le lehet vonni, hogy a kéményseprők békebeli tarifája is elég magas volt a 25 százalékos emelés nélkül. A Taubner—Hüvös—Devecis—Nessi-társaság azonban részletsikert aratott, mert az előterjesztést elteték jobb időkre, talán, ha a kéményseprőktől függ: ad graecas calendas. Kint az előszobában pedig boldogan dörzsölte a kezét egy délceg főhadnagy, az ifju Devecis.

*

Most megint egy kudarcot aratott Gerber Béla dr., aki megtanulta a mult közgyülésen, hogy a közgyülés előtt jó a szóbanforgó inditványokat előbb a tanácsnokokkal elintézni. A mult közgyülésen ugyanis a kórházi alorvosok fizetéséről beszélt és akkor felszólalása után odament hozzá Csupor tanácsnok és azt mondta:

— Nézd kérlek, ha szóltál volna nekem előre, akkor simán elintézhettük volna a dolgot. De most már nem lehet . . .

Hát most a müszerüzem feleslegének kérdésében elment Csuporhoz és beszélt is vele. Azt kivánta, hogy a felesleg 250,000 koronát ne adják vissza a kórházi alapnak, hanem csináljanak rajtuk dispensaireket. Itt azonban az volt a bibi, hogy a sajtó már amugy is nagy kázust csinált a dologból, mert a Müszerüzemnek nem szabad üzleteket csinálni a kórházak bőrére. Az üzlet hasznát tehát, amely ilyenformán pünkösdi királysága volt Bedő urnak, hamarosan visszaajándékozták annak, akinek a zsebéből kivették, a kórházi alapnak. Véssei tanácsjegyző csatázott jobb ügyhöz méltó buzgalommal a Müszerüzemi számtantanévért. Bódy polgármester pedig kioktatta a jóindulatával és becsületes inditványaival oly szerencsétlen Gerber dr.-t, aki fájdalmasan kiáltott fel:

— A multkor azt mondták, miért nem beszélem meg a dolgot a tanácsnokkal, most megbeszéltem vele, most meg az a baj. Az ördög tudja, hogy mit is akarnak.

Mi felvilágositjuk Gerber dr.-t, hogy a polgármester lefokozta Bedő igazgató ambicióit és visszatáncoltatta öt az üzleti nyereséggel, amiből már volt egy Dénes-ügye a fővárosnak. Akkor azonban csak magánosoktól szereztek hasznot, most meg a kórházi alapok bőrére játszik Bedő ur üzleti nyereséget. Persze jószándéku emberek nem láthatnak igy bele egy tehetségtelen üzemigazgató kártyáiba. A polgármester belelátott és hüvösre tétette vele az ambicióit.

*

A ruharendelet dolgában Holczer Simon mondott hatásos beszédet és nehéz érvekkel támogatta a Freie Liste érdekében kifejtett nézeteit.

— Az senkinek sem árt — mondta — ha egy gazdag asszony vesz magának egy brokát-pongyolát.

Az emberek azonban hitetlenül csóválták a fejüket, mert ma bizony a brokát is csak ruha, meg a karton is az, sőt a papirszövet is. Ha más nincs — végre a szegény asszony is eljárhat brokát-pongyolában. Ebben a bolseviki világban ez sem szégyen.

Ám a polgármester szólott:

— A vitát berekesztem.

És Vita a berekesztés dacára szólani kezdett, okosakat és megszivlelendőket mondott.

*

Nyargalva, kutyafuttában ment ezután minden. Csak még egy komolyabb stáció akadt. A Feldék szubvenciója. Az egész Feld-család megjelent erre a célra. A karzatokat zsufolásig megtöltötték. A polgármesterrel szemben pedig ott kacérkodott a „Mattyi fiam" pisze orrocskája. Feld papa, az ujságirók karzatán tartott előadást az „enyém szinház"-ról és az enyém kulturfeladatokról. Bebizonyosodott azonban,

a közönség a rendőrségben jóbarátot, segitőtársat látna és ezért fektet arra sulyt, hogy a közönség és a rendőri tisztviselők érintkezése a lehető legszivélyesebb legyen.

Sokszor magához hivja az egyes kerületek vezetőit és arra kéri őket, hogy igyekezzenek a „kerület atyja" cimet kiérdemelni. Kéri őket, hogy társadalmi uton is keressék a kerület embereivel az összeköttetést és a kerület minden mozgalmából vegyék ki a részüket.

Egyes kerületek vezetői nagyon is átérzik a főkapitány intencióit és a polgárság mindenütt igyekszik együttmüködni a rendőrség embereivel.

A detektivek ellen sok panasz merült fel, hogy a restenciájuk folyton szaporodik és az aktákat nem dolgozzák fel. A detektivek ugyanis a háboruban nagyon megfogytak, mig viszont a munkájuk hihetetlen mértékben megnövekedett. Ilyen körülmények között csak a fontos aktákat intézték el, a kis ügyeket félretették. A főkapitány intézkedett, hogy minden detektiv valamennyi aktáját dolgozza fel augusztus 8-áig, mert ellenkező esetben megindul ellenük a fegyelmi eljárás. Ez az intézkedés nagy felfordulást okozott a detektivtestületben. Minden detektiv előszedte a fiókból az aktáit és lázas munka folyik már napok óta. A detektivek minden szabad idejüket feláldozzák és ilyen hihetetlen erőfeszitéssel tudják elérni, hogy a fegyelmit elkerüljék.

A detektivek emberfeletti munkájának köszönhető, hogy most már az apró panaszokat is elintézik és igy a nagyközönségnek nem lesz semmiféle panaszra oka.

Ezek azok a reformok, amelyeket a főkapitány a közönség érdekében léptetett életbe.

(p—n)

Korlátozzák a főváros tejfogyasztását

Kiveszik a tejelosztást a főorvosi hivatal kezéből — A tejfölhozatal csökkenése — Szabó Sándor tiszti főorvos nyilatkozata

Budapest élelmezése legnagyobbrészben máris kisiklott a főváros kezéből és a közélelmezési ügyosztály ma már tulajdonképpen csak azért van, hogy a Közélelmezési Hivatal által rendelkezésére bocsátott élelmet igazságosan szétossza a lakosság között. A főváros számára ez mindenesetre kényelmesebb és felelősségtelenebb feladat, de a lakosság szempontjából nem a legmegnyugtatóbb. Mi meg voltunk elégedve azzal a közélelmezéssel, amit a főváros csinált és amelyet *Folkusházy* Lajos, el kell ismerni, grandiózusan alapozott meg. Csak Folkusházy legendás sertéseire emlékeztetünk, amelyek akkor kerültek elő a kőbányai ólakból, amikor az egész országban zavarok voltak a zsirral. Budapest akkor gazdagon és gond nélkül nézte a mások vergődését. Budapest, amig a főváros tetszése szerint vásárolhatott, soha sem küzdött zavarral és az országos közélelmezés számára is azt a rendszert kopirozták le, amelyet a városházán alkottak meg.

Most, mint a *Fővárosi Hirlap* értesül, még egy területen akarják megnyirbálni a főváros hatáskörét. Arról van szó ugyanis, hogy a

Közélelmezési Hivatal akarja kezébe venni a budapesti tejelosztást is,

a Közélelmezési Hivatal akarja megállapitani, hogy kik kapjanak szükreszabott fejadagokat, hogy kik a betegek és ő maga kivánja ellenőrizni, kik a betegek, akik tejjel való táplálkozásra szorulnak. Ez eddig *a tiszti főorvos hivatása volt.* Nem tudjuk, mit mondjunk erre az intézkedésre, azt-e, hogy a Közélelmezési Hivatal a maga hatalmi tultengésében mindent magához akar ragadni, vagy azt-e, hogy ez az intézkedés megszégyenitő a tiszti főorvosi hivatalra? Tény az, hogy a dolognak az a látszata, mintha a Közélelmezési Hivatal nem lenne megelégedve a tiszti főorvosi hivatal munkájával, mintha nem biznék az ő intézkedéseiben. És ha ez igy van, akkor a tiszti főorvosnak és magának a fővárosnak tiltakoznia kell ez ellen a felfogás ellen.

Tény az, hogy a Közélelmezési Hivatal konstatálta, hogy a tejmennyiség fogyófélben van. Megállapitotta, hogy

Budapestnek a jövőben az eddig kapott tejmennyiségnek csak az egyharmad része fog jutni.

Ez szomoru kilátás, aminek azonban nem szabad azzal a konzekvenciával végződnie, hogy *Nagy* Ferenc államtitkár ki akarja venni a tiszti főorvos kezéből a betegek ellenőrzését. Pedig ezuttal ez fog történni, olyannyira, hogy *a tiszti főorvosi hivatal a jövő hó elején már nem fog kiadni tejigazolványokat.*

Alkalmunk volt ebben a dologban kérdést intézni

Szabó Sándor dr.
udv. tanácsos tiszti főorvoshoz,

aki a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt a következőket volt szives kifejteni:

— A tiszti főorvosi hivatal a jövő hó elsejétől kezdve nem fog tejigazolványokat kiadni. Ennek legfőbb oka az, hogy a fővárosba jutó tej mennyisége rendkivüli módon megcsappant. *Eddig 38,000 tejigazolványt adtunk ki havonkint, most ennek a mennyiségnek a harmadára kell csökkennie. Nagy* Ferenc államtitkár ur szerint a tejmennyiség csökkenése legelsősorban is a takarmányhiányra vezethető vissza. A gazdáknak nincs takarmányuk állatjaik számára, ami arra fogja őket inditani, hogy teheneiket eladják, levágassák. Ez végeredményben természetesen az állatállomány és igy a tejmennyiség rendkivüli fogyását fogja eredményezni.

— A harmadrészére leszálló tejmennyiség mellett ugy fog alakulni a helyzet, hogy még a mai minden méltánylást megérdemlő esetekben sem lehet majd tejigazolványt adni. *Ezentul tejhez csak a csecsemők, a hetvenéven felüli aggok és a hevenyfertőző betegek juthatnak majd. A tejigazolványokat pedig nem mi, hanem a háziorvosok fogják kiadni* és pedig rendkivüli felelősség terhe alatt. A háziorvosok intézkedéseit majd *öt ellenőrző orvos fogja felülvizsgálni,* akik a visszaéléseket szigoruan üldözik. *Amely háziorvos visszaélést követne el, az sulyos büntetést kap és pedig nem pusztán pénzbirságot, de esetleg szabadságvesztést is.*

— A tejkérdésről egyébként most tárgyalok *Nagy* Ferenc államtitkár ur őméltóságával és a megállapodások valószinüleg hamarosan meg is történnek.

A tiszti főorvos nyilatkozatához mi még azt tesszük hozzá, hogy *az az öt ellenőrző orvos,* aki a háziorvosok munkáját fogja kontrollálni, *nem a tiszti főorvosi hivatalból fog kikerülni* és mi ebben látjuk a tiszti főorvosi hivatal és a főváros sulyos sérelmét.

Egyébként nem hiszünk az államtitkár megállapitásában, hogy a tejmennyiség a harmadára szállna le. A legnehezebb nyári napokon már tul vagyunk, amikor a tej nehéz szállitása mellett, a főváros által tejigazolvánnyal ellátott négyféle kategória okkal-móddal mégis csak hozzájutott egy kis tejhez. Az I. jelzésü tejigazolványosok (két éven alóli gyermekek) naponta kaptak egy liter, de legkevesebb fél liter tejet, a II., III. és IV. jelzésü igazolványosok tulajdonosai, ha félliterhez, ha negyedliterhez is, de hozzájutottak, ami azt jelenti, hogy mégis csak megnedvesithették az ajkukat a tápláló itallal. De mi lesz most, hogy Nagy Ferenc államtitkár harmadára akarja leszállitani a Budapestnek jutó tejmennyiséget?

A tulajdonképpeni hiba azonban ott van, hogy még ma is töméntelen mennyiségü tejet hoznak be a fővárosba, amire a hatóság nem teszi rá a kezét. A környékbeli lakosság egyik legfőbb jövedelme a tejcsempészés, a tejé, amelyet literenkint négy-hat koronájával adnak el gazdag budapesti embereknek. Föl sem becsülhető az a mennyiség, amely igy jut Budapestre és amit ép, erős, egészséges, de gazdag emberek inyencségének kielégitésére használnak fel. A cukrászdák is, amelyek régen megértek a becsukásra, hektoliter-számra pancsolják el a tejet. Ezeknek a pocsékolásoknak kell véget vetni és akkor jut majd tej nemcsak a lázbetegeknek, csecsemőknek és aggastyánoknak, hanem a gyengéknek és a gyengélkedőknek is. Amig nem ebben az értelemben cselekszik a közélelmezési miniszterium, addig nem az igazságot szolgálja, ellenben módot ad egy rendkivüli módon elfajult hadiuzsora továbbfejlődésére.

---

hogy az ilyen vérmes embereknek kár izgalmas kánikulai közgyülésekre eljönni, mert könnyen mondanak olyasmit az embernek, amit a meleggel együtt nem lehet kibirni. És ez Vladár Tivadar dr.-nak csaknem sikerült is.

Feld papa legalább fel volt háborodva, amikor ilyeneket mondott:

— Egy család, amely beleült ebbe a szinházba és amély maga irja a darabokat . . . százötven napon előadatja a „Ne hagyd magad Schlesinger" cimü fércdarabot, továbbá százötven napon pedig a Smolen Tónit.

Mindenki a hasát fogta ugy nevetett, Feld bácsi pedig ugy toporzékolt, hogy a jóakarói egy kis kirándulást ajánlottak neki.

Vladár azonban tovább vájkált a Feld-család veséjében:

— Most pedig jön harmadiknak a Bolse Viki és ezzel akarja ő a Budapesti Szinház nivóját emelni.

Ez meg a Mattyi fiam irói önérzetét sértette, de ő már hozzászokott a kritika ostorához.

A dühös Vladár azonban nem hagyta abba:

— Nem lehet hivatva a főváros, hogy egy családnak, amely kapa-kasza-kerülő, teljes megélhetést biztositson . . .

Ez a gorombaság már viccre izgatta Feld papát:

— Hát a kapát nem igen szoktam kerülgetni — mondta — de a kasszát már szivesebben.

Felekezeti ügy lett a kapa-kassza-kerülő Feldékből. A keresztények tizenhatan szavaztak a szubvenció ellen, a Feld-vallásuak pedig harmincöten mellette. Ez aztán elégtétel volt Feld papának. Annál inkább haragudott azonban Rust József, aki elhagyta a termet, de visszaszólt:

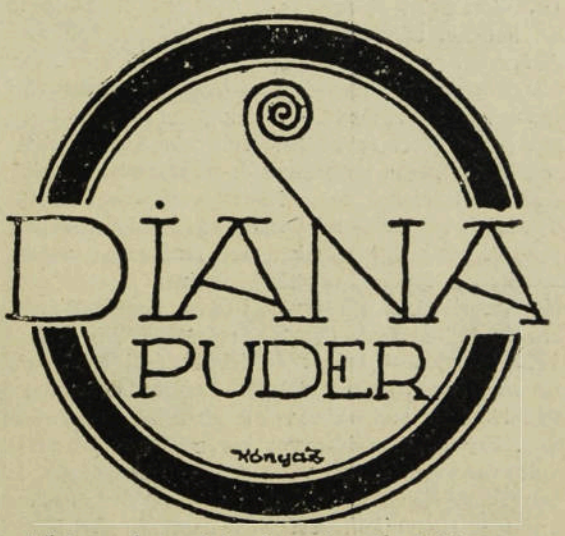
— Keresztények sirjatok.

*

Majd elfelejtettük, kutyafuttában a zárszámadást is megszavazták. Senki sem szólt hozzá. Nem is fontos. Minek? Eleget beszéltek Feldékről.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta d. u. ½4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától (esős időben is)
az uj augusztusi müsor.
A világhirü **BOGADE-CSOPORT**, a csontnélküli emberek, **HOLLINI BOSCHETTI** akrobata csoport, **STRATTMOHR-WARI TRIO-SALDA** xylophon müvész és további 25 elsőrangu varieté sláger.
CSODÁSAN OLCSÓ HELYÁRAK.
Gyermekek és katonák szakaszvezetőig hétköznap fél helyárakat, vasárnap és ünnepnap pedig teljes helyárakat fizetnek.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30. Telefon: József 1—48. szám.

a bőrt rugalmassá teszi, a ráncokat kisimitja és elpalástolja.
MINDENÜTT KAPHATÓ!

Események

A „Fővárosi Hirlap“ a törvényhatóság nyári szünete alatt a rendes időben, minden szerdán, de a szokottnál kisebb terjedelemben csak 6 oldalon — jelenik meg.

A városok kongresszusa és a mozik. A városok kongresszusa a mult héten hosszu idő után és pedig *Bódy* polgármester elnöklésével először, ülést tartott. Ez alkalommal kissé álmoskásan letárgyalták a sablonos müsort, de volt egy pont, ahol mintha felragyogott volna a polgármesterek szeme. *A mozik községesitéséről volt szó* és ugy kezelték ezt a kérdést, mintha a mozik volnának a jövő egyetlen reményei, mint ha a községesitett mozi vonszolná ki a kátyuból a városok háztartásának tengelyig merült szekerét. Mi vagyunk az elsők, akik szeretettel látunk minden lépést, amely a városok anyagi helyzetének javulásához vezet, de a mozik községesitését nem tudjuk megváltóként üdvözölni, még akkor sem, ha elforditják figyelmünket attól a szociális abszurdumtól, hogy az állami bolsevikizmus ezuttal exisztenciákat akar tönkretenni. Az államnak a városok számára adott ez az ajándéka mindenesetre tetszetős, de nem egyedüli utja a boldogulásnak. Eddig is volt községi mozi, számszerint 26, amelyből — eléggé jellemzi a házikezelés lehetetlenségét — 19 ma is bérben van. A városi kezelés száz eset közül egyszer sikerülhet, ráadásul még alaposan költséges is. Uj ügyosztályt kell felállitani, uj személyzetet szerződtetni. Ezzel szemben a mozik eddig is adtak jövedelmet és a városoknak ezentul is módjában lesz ezt a jövedelmet a lehetőség határáig fokozni. A jogelkobzással különben, amelyet az engedély visszavonásának köntösébe öltöztetnek, sehol a világon nem próbálkoztak meg. Magyarországnak kellett utörőnek lennie ebben a kétes sikerü akcióban. A sajnálatos csak az, hogy éppen most jött ez a jogelkobzás, amikor az ipar fejlettsége kezdte megmozditani a tőkét, amikor a filmiparunk sikeresen kezdte meghóditani a külföldet. A városok kongresszusa e héten alighanem mindennek a halotti torát ünnepelte meg.

Kisiparosok segitése. A Budapesti Kisiparosok Hitelszövetkezete, amelyet a főváros Vita Emil dr. tanácsnok kezdeményezésére és az ő szervezésével az Albrecht Hildegard alapból épitett ki, félesztendős multat jubilál. A Szövetkezet eddig több mint fél millió korona hitelt folyósitott jobbára budapesti szabók, könyvkötők és lakatosok egy-egy közszállitó csoportjának. A lakatosok csoportja például pótkilincsek szállitására vállalkozott a szövetkezet nyujtotta hitelből. A szövetkezet tervbe vette azt is, hogy kisiparosoknak akár a fővárossal, akár más hatóságokkal szemben fennálló számlaköveteléseire 80 százalékig előleget ad és jutalék ellenében vállalkozik a számlák behajtására is. Azok előtt, akik különösen a főváros számlakifizetési nehézségét ismerik, mondani sem kell, hogy milyen jótéteménye lesz ez a Szövetkezetnek, amely már hozzá is fogott ennek az uj üzletágnak a bevezetéséhez.

Waigand József dr. halála. Budapest törvényhatósági bizottságának őszinte és mély gyásza van, mert egyik legértékesebb, legtiszteletreméltóbb tagját, Waigand József dr.-t, vesztette el. Waigand dr. fiatalon, negyvenhárom éves korában, halt meg és igy kétszeres a veszteség, amely a fővárost érte, hiszen nagyszerü tehetsége most, férfikora delén volt legszebb virágzásában. Waigand a közgyülésen csaknem teljesen egyedülálló volt, mint komoly, mérsékelt, uri hangu, tárgyilagos és megfontolt ellenzéki. Az ellenzékiségnek azt a fajtáját gyakorolta, amelynek értékes kritikája mindenkor a köz érdekeit képviselte és amely kritika mindenkor tanácsadás számba mehetett a főváros vezetői szemében. Amikor szólásra emelkedett, a közgyülési terem figyelmét teljesen le tudta kötni. Finom, decens, előkelő szónok volt, érdeklődést keltett és felszólalásai soha sem hangzottak el eredménytelenül. Legfőbb támogatója, tekintélyének legfőbb növelője abszolut puritánsága volt. Politikájában bizonyos keresztényszocialista iz volt észrevehető, ami városházi tevékenységén is megérzett. Különösen akkor volt elemében, amikor a Bárczy rezsim költekezéseit támadta. itt sem feledkezett meg azonban soha magáról, túlzásokba nem ment, hangját mindig mérsékelni tudta és a tárgyilagosságnak legalább a külsejét feltétlenül megőrizte. Bódy polgármesterségével szemben nagyobb bizalmat érzett és amikor Bódyt megválasztották egy a Fővárosi Hirlap-ban megjelent nyilatkozatában annak a reményének adott kifejezést, hogy a városházán most a takarékosság talál otthonra. Mint jogásznak komoly tekintélye volt, az ügyvédi kamara pedig választmányi tagját vesztette el benne.

Barakk-iskolák épitése. Budapest székesfőváros tanácsa a Tárnok-, Szegényház- és Óhegy-utcákban, valamint a X. kerületben a Templom-téren a város tulajdonát képező telkeken létesitendő barakk-iskolák épitési munkáira és szállitására versenytárgyalást tart 1918. augusztus 17-én d. e. 11 órakor a tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztályban. Az ajánlatok 1918. évi augusztus 17-én d. e. 10 óráig nyujtandók be Krátky János tanácsnok vagy helyettese kezéhez (központi városháza III. emelet 383.). Bánatpénzül letendő a Tárnok-utcai iskolára vonatkozólag 8000 K, a Szegényházai iskolára 6000 K, az Óhegy-utcaira 4000 K és a Templom-téri iskolára 2000 K. A teljes szövegü kiirást hirdetményeink közt közöljük.

Arad és Nagyvárad nagy kölcsöne. Legutóbb megemlékeztünk arról, hogy Kassa város hatmilliós kölcsönt vesz fel. Most ujabb két nagy vidéki város határozta el, hogy kölcsönügyletet köt. Az egyik Nagyvárad, amelynek tizenötmillióra, a másik pedig Arad, amelynek husz millióra van szüksége. Nagyvárad polgármestere megállapodásra is jutott már a Pesti Hazai Első Takarékpénztárral, amely a tizenöt milliót 95-ös évfolyammal, 5.25 százalékos kamat mellett hajlandó folyósitani. A kölcsönből tiz millió az adósságok törlesztésére és öt millió városfejlesztő célokra kell. Arad husz milliós kölcsönéből két milliót akar eddigi függő kölcsöneinek konvertálására, tizennyolcat pedig nagyrészt hasznothajtó beruházásokra forditani.

Követésre méltó példa. Nagyvárad városa a legközelebbi jövőben két értékes szociális intézménnyel fog gyarapodni. Lukács Ödön polgármester-helyettes, a város közélelmezési ügyosztálya vezetőjének előterjesztésére szerződést kötöttek az Emilia-gőzmalommal, amely hatósági ellenőrzés mellett nagyszabásu kenyérgyárat állit föl. A másik intézmény a középosztály polgári étkezője lesz. Erre a célra a város kibérelte a Fekete Sas éttermét, ahol a város házikezelésében háromféle menüt fognak kiszolgálni. A legolcsóbb 3 korona, a legdrágább 7.20 fillér lesz. Ezenkivül étlap szerint is lehet majd étkezni. Evvel a dicséretes példával utörőnek jelentkezett Nagyvárad és utmutatással szolgál a fővárosnak arra nézve, hogyan kell a polgári osztály sulyos helyzetén javitani. Említést érdemel még az is, hogy Nagyváradon a munkásétkező, amely fényesen bevált, már régebben üzemben van.

Szépségverseny a cirkuszban. A Beketow-cirkusz jelenlegi müsorában összegyüjtötte a legjobb és legszebb külföldi artista nőket. A müsort tulnyomó részben müvésznők szolgáltatják. A siker óriási. Szenzációs Sulcika Arcol erőmüvésznő és a Enders nővérek mutatványa, szinte megfoghatatlanul csodálatos és érthetetlen, amit a gondolatolvasás terén Ena du Prell ez a szép fiatal leány produkál, akinek fejszámoló müvelete is minden eddig hallottat felülmulnak, aki milliárdokat szoroz és oszt és néhány másodperc alatt olyan számtani feladványokat old meg, amelyek kiszámitásához a szakembereknek órák kellenek. A müsor minden más mutatványa is tüneményes.

Huzzad szét a függönyt. Az egész ország énekli ezt a gyönyörü uj dalt. Most jelent meg gramofonlemezen. Sternberg cs. és kir. udvari hangszergyára, Budapest, VII., Rákóczi-ut 60. kiadásában, hol ezen mesésen sikerült dal kizárólag kapható. Ez a lemez pénzért nem kapható, hanem csakis hat ócska lemezért.

A városligeti Henry uj, nagy augusztusi müsora minden eddig látottat felülmul. Ezen müsorban tel van halmozva minden, ami jó és szép, a legkitünőbb variete- és manageslágerek versenyeznek az arénát zsufolásig megtöltő óriási közönség tetszéséért és bátran lehet állitani, hogy mindenki a legnagyobb megelégedéssel távozik. Henry igazgató előadásaival sokat nyujt, miért is meg van a magyarázata annak, ha látjuk, milv rohamoknak vannak a pénztárak állandóan kitéve és hogy mindenki látni akarja Henry müsorát.

Megnyilt a Royal-Orfeum uj szezonja és a müsor igazolta a hozzá füzött várakozásokat. A Pitypatáty kisasszony cimszerepében teljes illuziót keltett Herendy Manci jeles szubrettí qualitásaival és uj partnere: D'Arrigo Kornél ugy játékával, mint énekével és külső eszközeivel, láthatólag meghóditotta a közönséget. Jók voltak még az operettben Szirmai Vilmos, Csillag Mariska és Pártos Jenő. Egyébként vége-hossza nem volt az ujrázásoknak, különösen Zerkovitz Béla kitünő uj slágerszámainál, melyek közül Sándor Stefi és dr. Erdélyi Géza bravuros tánckettőse: „Gyere te...!“ és Papp János szólója: „Hová sietsz, hová?“, elsősorban tetszettek. Melegen ünnepelte a közönség az orfeum régi kedvenceit: Solti Hermint és Virágh Jenőt, akik Weiner István igen sikerült uj nótáit és kupléit énekelték.

A TŐKE

Szemle

Uj tőkeemelések — Ausztria saját jegybankja — Mándy ur tranzakciója — A malmok magasabb őrlési dijat akarnak — Meg kell fizetni a nyomdának

Az ősz minden valószinüség szerint meghozza a bankok tőkeemelési sorozatának aktualitását és rajtuk kivül az iparvállalatok is lebonyolitják a tervbe vett tranzakciókat. Azt, hogy melyik bank mikor fogja alaptőkéjét felemelni és hogy milyen feltételek mellett, azt igen természetesen még az igazgatóságok sem tudják, de máris a legkülönfélébb hirek keringenek a tőzsdén és a pénzpiacon. Igen valószinü, hogy a *Hazai Bank* fogja megkezdeni a sorozatot, éppugy, mint tavaly és valószinü, hogy a *Hitelbank* fogja a láncot bezárni. A tőkeemelés indokolt voltát felesleges hangsulyozni. A háborus konjunktura és a háborus pénzviszonyok megkövetelik, hogy a bankok saját tőkéiket az idegen tőkékkel összhangba hozzák. Kétségtelen, hogy a tőzsde is kedvezően fogja fogadni a tőkeemeléseket és a magyar pénzpiac jelentékeny megerősödését fogják eredményezni.

*

Gazdasági helyzetünk konszolidált, katonai térképünk teljesen kielégitő, ennek ellenére valutánk egyre rosszabbodik. Kétségtelen, hogy a bajok a bankjegyforgalom tulságos megnövekedésében keresendők, ebben azonban a monarchia két állama nem egyformán hibás. Ausztria ugyanis a jegybankot állandóan nagyobb mértékben veszi igénybe, mint szabad volna, nemcsak a fedezetlen bankjegy szaporitásával, hanem a fedezet felhasználásával is. Természetes, hogy az osztrákok visszaélése nemcsak Ausztriának, hanem nekünk is sulyos hátrányokat okoz. A legszomorubb az, hogy a mi valutánk romlott a legjobban az összes hadviselő felek között: nincs még egy ország, amelynek a *diszázsiója 157 százalékos volna.* Természetes, hogy a kormány a hibás, amiért az osztrákok bankjegyszaporitási müveleteit nem ellenőrzi és nem akadályozta meg. Egy megoldás van csak: az *önálló jegybank* sürgős felállitása.

*

A *Központi Parcellázó Bank* legutóbb elhatározta, hogy ujjászervezi az intézetet. Ez az ujjászervezés magyarul azt jelenti, hogy egy osztrák bank, a *Wiener Bankverein* kezére játszották az egész intézetet, amely tudvalevőleg a *Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzálogbankjának a vállalata.* Megirtuk, hogy *Mándy* Lajos elnökigazgató milyen felháborító módon játszotta a Wiener Bankverein kezeire ezt a magyar vállalatot. Annak bizonysága, hogy a Központi Parcellázó Bank kizárólag a Wiener Bankverein érdekeit fogja szolgálni, egyebek közt az a körülmény is, hogy a Bankverein a közgyülés *tiz delegáltját választatta be az igazgatóságba,* igy az ő emberei többségben lesznek. Ezek után csak azt csodáljuk, hogy *Mándy* ur még mindig mint a vidéki magyar pénzintézetek exponense szerepel, ahelyett, hogy mint bankigazgatót is, már rég nyugdijba kergették volna.

*

A malmok ujra mozgolódnak, hogy a kormánytól kicsikarják az *őrlési dijak* felemelését. Ez a próbálkozás a háboru alatt már többször megnyilvánult és, sajnos, legtöbbször sikerrel. A kormánynyal lehet beszélni és a bankok, amelyek száz milliókat kerestek a háboru alatt, még mindig nincsenek megelégedve a profittal. A malom-mérlegek, amelyek a közelmultban láttak napvilágot, valósággal provokálják a kormány beavatkozását. A legtöbb malom alaptőkéje többszörösét kereste meg, rengeteg összegeket helyeztek nyilt és titkos tartalékba, ugy, hogy nem az őrlési dij felemeléséről kellene beszélni, hanem a *malmok kisajátitásáról és állami kezelésbe való vételéről.* Ha a kormány ujra felemeli az őrlési dijakat, akkor bünt követ el nemcsak az államkincstár, hanem az egész ország érdekével szemben.

*

A háborus drágaság nem kímélte meg a *sajtót* sem, sőt olyan sulylyal nehezedik reá, amely már-már elviselhetetlen. A legjobban a szaksajtót terhelik a nyomdák folytonos és aránytalan áremelései, amelyek nem maradnak meg a háborus árdrágitás normális keretében, hanem azokat messze tulszárnyalják. Senki sincs, aki elzárkózna a munkásság jogos és szerződéses igényével szemben és nincs senki, aki a nyomdaüzemeket létalapjukban akarná megtámadni. Most már azonban nem erről van szó. A nyomdák ki akarják használni azt a körülményt, hogy konjunkturájuk van és unosuntalan, minden ok nélkül szöktetik fel az árakat. Felhivjuk a kereskedelmi minisztert, *hivjon össze sürgősen ankétot*, gondoskodjék a nyomdák megfékezéséről, mielőtt a sajtót exisztenciájukban veszélyeztetné!

—

Hollán Miklóst elitélték. Ledöntöttek egy bálványt. Az indus pagodák isten-szörnyei nem gerjesztenek oly borzongós félelmet hivőikben, mint *Hollán* Miklós, akit Kassától—Oderbergig a kis őrházikókban, vagy a budapesti igazgatósági palotában és végig a Ksod-vonal összes állomásain a sok ezerfejü személyzet ugy tisztelt, mint az élet-halál urát. És a kis kattogó telegram-masinák szombaton délután azt pontozták ki a Ksod ámuló telegrafistáinak, hogy a fegyelmi bíróság ezt a mindenható urat bünösnek találta és elitélte: *teddésre, a törvényben meghatározott legmagasabb pénzbirságra és áthelyezésre.* Hollán Miklós bünös visszaéléseivel a *Fővárosi Hirlap* foglalkozott első izben, mi irtuk meg először, hogy a Ksod vasut beszerző csoportjának manipulációjába befurakodott az önző haszonlesés, amely a fölmerült számos panaszra ideiglenesen ugy nyert elintézést, hogy a jóléti ügyek vezetőjét, dr. *Beranek* József felügyelőt, elhelyezték a beszerző-csoport élére. Később, eleintén suttogva, majd mindegyre hangosabb elkeseredéssel tárgyalta a Ksod személyzete, hogy a diván kidobásával még nem teremtettek rendet, magasabb regiókban kell a bünöst keresni. És megtalálták. Most már lefolytatott vizsgálat és itélet is bizonyitja, hogy *Hollán* Miklós, a beszerzési csoport — tehát a személyzet — élelmiszer-raktárából különféle élelmiszereket csempészett ki a Semmeringre, itt keshedt milliomosokat hizlaltak vele gömbölyüre, a Vecsey-szanatóriumban, amely Hollán feleségének a tulajdona. A Ksod személyzete igen gyakran néikülözött, de annál jobban éltek Hollán jóvoltából a Semmering hadimilliomosai. A fegyelmi bíróság tárgyalásán mindez bebizonyitást nyert. Az itélkező fegyelmi bíróság igy alakult meg: elnök: *Ludvigh* Gyula v. b. t. t., az államvasutak nyugalmazott elnökigazgatója, tagok: *Pranger* József, az Osztrák-Magyar Bank nyugalmazott vezértitkára, *Kelety* Dénes miniszteri tanácsos, *Ormódy* Vilmos főrendiházi tag, az Első Magyar Általános Biztositó Társaság vezérigazgatója és *Domony* Ödön földbirtokos. A kereskedelmi minisztert a tárgyaláson *Szüry* János államtitkár, az ügy vizsgálatára kiküldött kormánybiztos képviselte, *Hollán* Miklóst pedig *Ráth* Endre ügyvéd képviselő védte. A kormány képviselője a Ksod igazgatóságában *Hollán* Sándor ny. államtitkár, Hollán Miklós atyja, akit azonban báró *Szterényi* József kereskedelmi miniszter érdekeltsége miatt felmentett a fegyelmi-bíróságban való részvételtől. A vasuti rendtartás értelmében a fegyelmi bíróság tárgyalásai nyilvánosak, a tárgyalás határidejét azonban titokban tüzték ki és igy a sajtó képviselői előzetesen nem vehettek róla tudomást. A nagy port fölvert ügyben tehát a nyilvános ellenőrzés teljesen hiányzott és az itéletet csak néhány soros hivatalos komünikében közölték. Annyit azonban mégis megtudtunk, hogy Hollán Miklós érdekében valóságos mentési akció indult meg és végeredményben nem is a fölháboritó csempészésben mondták ki bünösnek, hanem vétkesnek találták a szolgálati rendtartás 11. szakaszába ütköző cselekményben. Eszerint „a felebbvalónak tilos az alárendelteket a hivatalos szolgálaton kivül más szolgálatra használni.“ A fegyelmi bíróság naivul arra az álláspontra helyezkedett, hogy neki a csempészéshez semmi köze, ez más fórum elé tartozik, de mert Hollán a csempészésre Ksod alkalmazottakat használt föl, tehát nem hivatalosan foglalkoztatta őket: — ebben vétkes, ezért elitélték. Hollán az itélet ellen felebbezett, (a rendtartás értelmében ennek ugyan nincsen helye), de egyuttal benyujtotta nyugdijazás iránt való kérelmét is. Evvel a Hollán Miklós-ügy aktái a Ksod vasutnál egyelőre lezárultak, de a botrány hullámai nem fognak elsimulni, amig *Pulszky* Garibaldi vezérigazgató a végső következményeket a maga személyére nézve is le nem vonja. Kétséget nem szenved, hogy Pulszky semmiféle vonatkozásban sem volt részese a Hollán-féle csempészési-affernek, de a felelősséget magáról el nem hárithatja, mert egyrészt jogosan illethető a laza ellenőrzés vádjával, másrészt a Hollán kezébe lefektetett tultengő hatalmi hatáskörrel sokban hozzájárult, hogy az igazgató-helyettes hosszu időn keresztül üzhette bünös manipulációit. Pulszkynak ebből a szempontból kell levonni a konzekvenciákat, ami nem lehet más, minthogy neki is kérni kell a nyugdijaztatását. Mint emlitettük, Hollán Miklós *csempészési ügyében* más fórum fog itélkezni: a rendőri biráskodás, amely még folyamatban van.

Központi Hitelbank Részvénytársaság cég alatt fogja a Bank és Pénzváltó R.-T. a napokban megtartott rendkivüli közgyülés határozata folytán működését az ujjászervezés befejezése után, folyó évi szeptember elsejétől folytatni. A rendkivüli közgyülés a bank alaptőkéjét teljesen befizetet 10 millió koronára emelte fel és elhatározta, hogy működésének megkezdésével Bécsben fiókot létesit. A közgyülés az igazgatóság tagjaivá választotta: Heineggi Heintschel Miksa, Herczog Ignác, Eisler Róbert, Farkas Béla, Fischer Béla, Geiger Richard, Glaser Lajos, Hartenstein Jenő, gróf Keglevich István, Kovács Imre, Kreutz Emil, báró Majthényi László, Richter Rudolf, dr. Schultz Reinhold, peszerényi Szilágyi Dezső dr. és Tibor Róbert urakat. A felügyelőbizottság tagjaivá lettek: Ivanics József, dr. Kálmán Ödön, Sporer Gyula és Ausch Dezső. A bank vezérigazgatójává Tibor Róbert, a bécsi fiók ügyvezető-igazgatójává Schleifer B. E. neveztetett ki, mig az intézet eddigi igazgatója Radó Jenő aligazgatói minőségben marad tovább is a bank kötelékében.

A Lukácsfürdő uj tulajdonosa. Az Égisz Egyesitett Gyógyfürdők, Ingatlan és Szálló R.-T. kebelébe tartozó Szent Lukácsfürdő R.-T. az Égisz helyiségeiben e hó 2-án rendkivüli közgyülést tartott, mely a lemondott igazgatósági tagok helyébe uj tagokul beodrai Amitz Józsefet, Donner Gyulát és Márkus Jenő dr.-t, a felügyelőbizottság tagjaiul pedig Halász Ottót, Kecskeméthy Lajost és Szász Józsefet választotta meg. A társaság uj vezetősége elhatározta a Lukácsfürdőnek és a hozzá tartozó Kristály-kutvállalatnak reorganizálását és modern berendezését. Ezeket a munkálatokat a nyári időszak befejeztével nyomban megkezdik és a jövő tavaszra befejezik. Az átalakitások következtében a fürdőknek és a szállodának egyes részeit bizonyos időn át szükségszerüen üzemen kivül kell helyezni, amiről a társaság a közönség tájékoztatása céljából, kellő időben értesitést fog adni. A Szent Lukácsfürdő R.-T. uj igazgatójául Barczen Lajost nevezték ki.

A Thiergärtner és Stöhr rt. aug. 10-én tartandó közgyülésén az igazgatóság javaslatot tesz a 600.000 K alaptőkének 1 millió K-ra való felemelésére, 400 drb 1000 K n. é. uj részvény kibocsátása által.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Upor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
A HINDU HERCEG
müsor utolsó hete!
Kezdete este 9 órakor.
Mérsékelt helyárakkal ezen müsor már csak folyó hó 11-én vasárnap délután 6 órakor kerül szinre.

Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal:
Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Ballinit-Sollux
az egyedül tökéletes és bevált
autó pneumatik pótló.
Ruganyos és nem rázza a motort. — Több ezer autón van felszerelve. Sok száz elismerőlevél. Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz
☆
Pneumatika-Ballinit
autó-abroncs-gyár,
Budapest. VIII., Óriás-utca 10. sz.
Telefon: József 53---46.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este 1/2 8 órakor.
Szépségverseny a cirkuszban
A legszebb és legjobb artistanők
Kiváló művészek Zoli és Franz mint dijbirkozók.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 8-án d. u. 1/2 4 órakor
Szombaton 10-én d. u. 1/2 5 „ } félhelyárakkal.
Vasárnap 11 én d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás.

ACETYLEN
lámpák és gyertyák
nappali fény
Gyár-u. 23.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

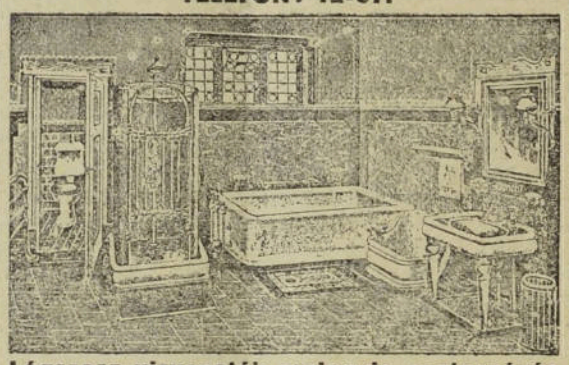
Minden este 8 órakor
PITYPALATY KISASSZONY
Faragó Jenő és Zerkowitz Béla operettje és a fényes varietémüsor. Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal teljes esti müsor.

Sörkabaré 8—12-ig.
Nivós müsor. **Kitünő konyha.**

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden fel ünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

Bründl János
cs. és kir. udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és deritő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

RŐSER
TANINTÉZET
Alapitási év **1858.** Alapitási év **1858.**
1. Felsőkereskedelmi iskola.
2. Nevelő-Internátus.
Beiratások augusztus 26-tól szeptember 4-ig.
Értesitést küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! **Olcsó árak!**

Huzzad szét a függönyt
a legujabb remek gramofon-lemez csakis 6 ócska lemezért kapható.
▷▷▷▷ Kizárólagos elárusitás ◁◁◁◁
STERNBERG
hangszergyár
Budapest, Rákóczi-út 60

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Versenytárgyalási hirdetés.

Budapest székesfőváros tanácsa az I. ker. Tárnok-utcában a 2195 hrszámu, a II. ker. Szegényház-utcában a 3318 hrszámu, a X. ker. Óhegy-utcában a 8133 hrszámu és a X. ker. Templom-téren a 2171/81—82/10 hrszámu telkeken épitendő *barakk iskolák épitési összmunkái és szállitási végrehajtásának vállalatba* adására nyilvános irásbeli versenytárgyalást hirdet.

A munkákra lehet együttesen vagy az egyes iskolák szerint külön-külön pályázni; valamint a székesfőváros is fentartja a jogot, hogy a munkákat iskolák szerint különkülön adják vállalatba; vagyis azok a vállalkozók is, akik az egész munkára adják ajánlataikat, kötelesek az általuk megadott ajánlati árak alapján egy-egy a tanács által odaitélendő iskola kibővitését is elfogadni, illetőleg annak épitési munkáit végrehajtani.

A vállalati föltételek értelmében szabályszerüen kiállitott irásbeli ajánlatok magyar nyelven szerkesztve, az egységárak megjelölésével (egységáras versenytárgyalás) teendők.

Budapesti (Budapesten cégjegyzett) ajánlattevők ajánlataikat postán nem küldhetik be.

Az ivenkint 1 koronás okmánybélyeggel ellátott, szabályszerüen tett és aláirt ajánlatot pecséttel lezárt boriték alatt *1918. évi augusztus hó 17-én (szombaton) délelőtt 10 óráig*, Krátky János tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez *(V., Központi városháza, III. emelet 333. ajtószám alatt)* kell benyujtani vagy oly időben postára adni, hogy az ajánlat a jelzett határidőig a tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztályba beérkezzék.

A Tárnok-utcai iskolára vonatkozólag 8000 korona,
a szegényház-utcai iskolára 6000 korona,
az Óhegy-utcai iskolára 4000 korona,
a Templom-téri iskolára 2000 korona bánatpénz
teendő le a vállalati feltételekben körülirt módon.

Az előbb megnevezett határidőre beérkezett összes ajánlatok *ugyanazon a napon 11 órakor a tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztály* üléstermében fognak nyilvánosan felbontatni, amely eljáráson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig, illetve 1918. évi szeptember hó 17-ig kötelezettségben maradnak.

Az ajánlati űrlapot és költségvetést, valamint az általános és részletes munkaföltételeket, a költségvetési függelékkel és a kötendő szerződés tervezetével együtt a jelentkező vállalkozni szándékozók az előbb nevezett tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztályban *(IV., Központi városháza, III. emelet 333. ajtószám)* hétköznapokon délelőtt 9—12 óra közt dijmentesen megszerezhetik, ahol a kivant müszaki felvilágositások is megadatnak.

A tanács fentartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között, tekintet nélkül az ajánlott árakra, szabadon választhasson, hogy a munkát vagy szállitást az ajánlattevők között tetszése szerint megoszthassa, vagy amennyiben a versenytárgyalás eredményét kielégitőnek nem találná, ujabb nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalást tarthasson, esetleg a munkák vállalatba adása tekintetében másként is intézkedhessék.

Tekintettel arra a rendkivül fontos közérdekre, amely a tervezett épitkezés mielőbbi létesitéséhez füződik, a tanács kijelenti, hogy a munkák végérvényes odaitélése iránt hozandó határozat ellen jogorvoslat csakis birtokon kivül vehető igénybe.

Budapest, 1918. évi julius hó 27. napján.

A székesfőváros tanácsa.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. augusztus 14-én — 33. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Hátul föl,

elöl le! Ugy hangzik ez, mintha bizony az elemi iskola első osztályában tanitanák az ábéabot. A formák betartása, az udvariasság és a jómodor tekintetében tényleg nem áll messze attól a budapesti közönség, hogy a nevelését itt kell kezdeni. Az is bebizonyosodott, hogy a jó tanitóbácsik ehhez az oktatáshoz teljesen elégtelenek, ide tényleg szuronyos katonai rendőrök, marcona csendőrök kellettek eddig is, amikor csak arról volt szó, hogy nem szabad a villamoskocsikról fürtökben lógni és nem szabad az embernek villamosra való ugrálás közben nyakát törni.

Igazán nem a budapesti közönség neveletlenségét akarjuk pártfogásunkba venni, ahol még a sánták és nyomorékok is ugrálnak a villamosra, félő gyanuval tekintünk azonban az egész uj rend elé. Mert ez a rend a rendetlenség szülőágya lesz. Annyira rosszak a kilátások, hogy maga a rendőrség irtózik az életbeléptetéstől, ami természetes is, mert ők maguk is nagyon jól tudják, hogy az uj rend kardinális pontját, a hátul föl, elöl leszállást, talán keresztül lehetetlenség volna vinni akkor, amikor a békében tilos volt a kocsi belsejében állani. De ma, amikor egymás hegyin-hátán állnak-ülnek az emberek, amikor a zsufolt villamos belsejében egy tüt sem lehet leejteni, akkor ezeken a heringes-hordókon végig furakodni, merő lehetetlenség. Mérhetetlen optimizmus kell annak elképzeléséhez, hogy föl és le lehessen szállni egy helyen akkor, amikor eddig két helyen sem volt ez lehetséges és a legnagyobb botrányok között ment végbe ez a müvelet. Van aztán itt még egy igen fontos szempont: a légvonat kérdése. Tetszik ismerni azt a soha nem respektált villamos-ajtófeliratot: hogy télen az ajtó elől zárva van. Ha ezt a feliratot nem is respektálták, de azért az nem volt ok nélkül való. A betegségek olyan halmazát fogja ez a légvonatos rendszer az emberekre zuditani, hogy nem vagyunk pesszimista jósok, de a télen Budapest lakosságának fele állandóan az ágyat fogja nyomni a rendőrség durchzugos rendelete miatt. Elrémitő a kép, amit magunk előtt látunk: tülekedés, verekedés, afférok, botrányok, légvonat, kékre nyomorgatott testek, sürün csattogó pofonok, imitt-amott véres összetüzések, rendőri brutalitások, aztán ami még ennél is rosszabb, jönnek a nyavalyák, tüdőgyulladások, fülbajosok és a végén kialakul Budapestből egy még inkább eldurvult, rosszkedvü, reumás város. Mindez azért, mert a rendőrségnek jószándéka volt a villamos-müzériák megszüntetése iránt, de olyan mérhetetlenül szerencsétlen módon oldotta meg, hogy annak a megoldási módnak jövőjében csak katasztrófákat sejthetünk.

Vannak azonban a rendeletnek egészen mulatságos grimaszai is. Ott van például a hires kofa-szakasz. Ennél mulatságosabbat igazán keveset olvastunk. Valószinüleg ugy képzeli a rendőrség, hogy a kofákat sárga folttal fogja járatni, mert egyébként nincs mód arra, hogy valakire rá lehessen sütni a kofaság bélyegét és ezen a cimen ne engedjék fel a villamosra. Micsoda demokrácia az, amely a rendőrségen uralkodik, amely igy akar megbélyegezni, vagy talán éppen tönkretenni egy foglalkozási ágat? Elképzelni is nehéz, hogy miként születhetett meg sok okos ember tanácskozása után ez a torzrendelet, amelynek — egyetlen szerencse a szerencsétlenségben — nem jósolunk hosszu életet.

Fullánkok

...

A tanszemélyzet

nagynehezen, kemény csaták után megkapta a fővárostól azt a vérszegény kis fizetésrendezést, amire a főváros mai szomoru anyagi helyzete képessé tette. Már hónapok előtt elintézte ezt a közgyülés is. És a tanitók még ma is hiába várnak. Pedig a városházán minden megtörtént. A polgármester nem egyszer személyesen jelent meg a kultuszminiszteriumban, hogy a tanitók szegényes fizetésrendezésének jóváhagyását kisürgesse. Minden hiába. Amire Magyarországon egy minisztérium ráül, annak az ügynek a sirja is meg van ásva. A tanitók fizetésrendezésére pedig legalább két minisztérium ült rá. És az is valószinü, hogy nem a miniszterek és államtitkárok a dolog késleltetői, hanem a kisemberek, akik talán éppen olyan szánalmasak, mint maguk a fővárosi tanszemélyzet. Nehéz megérteni, hogy szegény ember miért olyan rosszszivü a másik szegény emberhez, amikor a gazdag urak számára a miniszterumokban órák alatt szoktak mindent elintézni. De hát ki törődik a tanitókkal?

A hustalan és zsirtalan

napokból megtartották a reprizt. Meg kell állapitani, hogy az esemény nem keltett különös emóciót. Zsir helyett ugyis margarint eszünk, különösen a vendéglőkben, minek akkor külön zsirtalan nap is? Vagy a hus? Vajjon kinek csinálták a hustalan napokat? A gazdag ember ezentul is telerakhatja a jégszekrényét hussal és olyan lukullusi lakomát rendezhet hustalan napon, mintha nem is lenne háboru. A szegény ember meg örül a hustalan napnak, mert egyébként is hus nélkül szükölködő gyomrát legalább a miniszteri rendelettel nyugtathatja meg. A hus ma már megszünt a mindennapi kenyér járuléka lenni, a kormányrendelet tehát tulajdonképen vakparádé, amely uj rendet nem teremt, legfölebb vigasztalja azokat, akiknek egész héten nem jut hus. Valamit azonban mégis elért a közélelmezési miniszter. A hustalan napok egykettőre az égig szöktették a baromfi és a hal árát. Ha a rendelet okosabb eredményt nem tud felmutatni, ez is csak valami ébben a drága világban.

Az árdrágitó központ

is megvan már. A rendőrségen megnyitották az árdrágitók központi nyilvántartóhivatalát. Épen jókor. Akkor, amikor Tisza István arról sirt a parlamentben, hogy az ötven-száz koronás büntetéseket, amelyeknek rendszerét — mellesleg legyen mondva — épen ő léptette életbe, Farkas Pál pedig akasztófát követelt az árdrágitók számára. Egészen csinos az is, hogy az uj hivatal eddig tizenötezer jogerősen elitélt árdrágitó nevének birtokosa. Ahogy mi a helyzetet ismerjük, kevés gazdagabb hivatala lesz az országnak, mint ez. Uj büntetésük az árdrágitóknak az lesz, hogy nem kapnak erkölcsi bizonyitványt és igy nem tudnak iparengedélyt szerezni. Istenem, eddig soha sem kellett az árdrágitáshoz iparengedély. Erkölcsi bizonyitvány pedig? Ugyan kérem, ki beszél itt erkölcsről?

Megkezdték a városháza kibővitését

A barakk-épités vállalkozói — Megtörtént a telekátadás — Májusra beköltöznek a hivatalok

A főváros közgyülése junius hó 19-ikén fogadta el azt a tanácsi előterjesztést, amelynek értelmében a főváros körülbelül három milliós költséggel három barakképületet emel, amelyekbe a ma bérházakba szorult fővárosi hivatalokat fogják áttelepiteni. A kögyülés óta sok minden történt, mindenekfelett már vállalatba is adták a barakkok épitését. A versenytárgyalás alkalmával benyujtott ajánlatok átszámitása megtörténvén, a tanács a munkálatokat két vállalkozónak és pedig

az I. és II-ik számu pavillon épitését a Wippler és társa cégnek, a III-ik számu barakk épitését pedig Tőke György vállalkozónak

adták ki. Az egyes barakkok épitési költsége az árajánlatok szerint a következő:

az I-sö számu barakknál 743,223 K
a II-ik számu barakknál 811,474 K
a III-ik számu barakknál 923,626 K 80 fill.

Az I. és II. számu barakk téglából, mig a harmadik számu vasbetonból fog épülni. Ezekbe az összegekbe már minden néven nevezendő munkálat bele van kalkulálva, a központi fütés és a villanyvilágitás bevezetését kivéve, amelyekre annak idején majd külön fognak versenytárgyalást kiirni. A vizvezetékről maga a vizmüvek fog gondoskodni.

A legörvendetesebb azonban az, hogy a két vállalkozó kijelentette, hogy *minden olyan anyag, ami a hadsereg számára lefoglalva nincs, rendelkezésükre áll és igy az épitkezéseket azonnal meg lehet kezdeni.* Természetesen a lefoglalt vasanyagokból szükséges mennyiségnek feloldása iránt a főváros sürgösen érintkezésbe lép a hadvezetőséggel.

Ilyen stádiumban lévén a barakképtkezés ügye, *hétfőn, augusztus hó 12-ikén délután Balázs Ernő müszaki főtiszt a vállalkozók jelenlétében megejtette a telekátadást és a kitüzéseket.* A napokban pedig megjelennek a munkások, akik *a telkeken megkezdik a fák irtását és a földmunkálatokat.* Az épitkezési ügyosztály abban reménykedik, hogy ha minden simán megy, *november hóra befejezik a nyers épitkezéseket és május elsejére már át is lehet telepiteni a megfelelő hivatalokat.*

A pavillonok elhelyezése.

Ami most már a terveket illeti, a három pavillont, nehogy az udvarterületeket tulságosan be kelljen épiteni, kétemeletesekre tervezték, olyképen megszerkesztve, hogy az I. és II. sz. udvarban egy-egy pavillont épitenek, még pedig a meglevő két lépcsőház közé az ottlevő lépcsők felhasználásával. Ezáltal a két uj pavillon a városház épületével szerves egészet fog alkotni.

A harmadik, vagyis a fedett vásár udvarában elhelyezendő pavillon szabadon álló és a meglevő épülettel csak az I. emeleten egy zárt, hidszerüen képzett folyosóval köttetik össze. Ez a pavillon a kutyavásár mai helyén épül és igy péntekenkint egyelőre hontalanok lesznek a szegény eladó kutyák, hacsak a tanácsban jóindulattal nem fognak rájuk gondolni.

A pavillonok beosztása.

Hogy milyen hivatalok fognak az uj épületekben elhelyezést nyerni, azt a XVI-ik ügyosztály állapitja meg. Felszabaditják azokat a lakásokat, amelyeket a főváros a Gerlóczy-utca

11., a Városház-utca 16., Deák Ferenc-utca 10. és 14., a Szervita-téri, Bécsi-utcai, Eskü-tér 6. szám alatti házakban és végül a Piaristák házában bérel.

Idekerülnek a következő hivatalok: *a tanácsi XV. ügyosztály, a vásárigazgatóság, a tanácsi XIV. ügyosztály, a tanácsi XI. ügyosztály, a tanácsi X. ügyosztály egy kis része, a központi adóhivatal, a tanácsi IX. ügyosztály, a Fővárosi Közlöny kiadóhivatala, a tanácsi VIII. ügyosztály áruosztálya, a tanácsi VIII. ügyosztály takarmányosztálya, a tanácsi VIII. ügyosztály szállítási igazolvány-osztálya, a központi lisztkihivatal, a központi tejhivatal, a központi lakáshivatal* és a *népélelmezési kirendeltség.*

Ezeken kivül a városház mai épületében levő hivatalok és ügyosztályok is terjeszkedni kivánnak. Mindenkinek kicsi a helye. Sőt uj hivatalok is vannak alakulóban. Ezek közül ma már háromnak a megalakitása befejezett tény. Ezek:

1. a telekérték-nyilvántartó hivatal, amelynek igazgatója *Pikler* J. Gyula lesz;

2. a katonai ügyosztály egy uj alosztálya;

3. az ujonnan alkotott választói jog értelmében szükségessé váló hivatal.

Valószinünek kell tehát tartani, hogy nem pesszimisták azok, akik azt mondják, hogy mire a barakkok felépülnek, akkorra annyira megszaporodnak a hivatalok, hogy, ha a ma összezsugorodott helyzetben levő hivatalok bővitését is figyelembe veszik, akkor *a ma bérházakban levő hivatalok a jövőben is bátran ott maradhatnak.*

Felszabadul 154 szoba és 3 üzlethelyiség.

A most magánházakban levő hivatalok bérelt helyiségeinek területe 3700 m². Az emelendő három pavillonban a hivatalos szobák használható területe 4750 m² lévén, a létesitendő hivatalok számára, valamint a központi városház hivatalainak bővitésére még 1050 m² marad. Nagy kérdés azonban, hogy az erre elegendő lesz-e, vagy ujra bérházakra fognak szorulni a főváros szinte naponta szaporodó hivatalai is.

A pavillonokba helyezendő meglevő hivatalok jelenlegi helyiségeiért, vagyis 3700 m² területért a székesfőváros évi 161,900 korona bért fizet, vagyis *négyszögméterenkint 43 K 75 fillért.* Ha a bővitést és az uj hivatalok részére tervezett területet hasonlóképpen ezzel a bérrel számitjuk, akkor a pavillonokban elhelyezendő 4750 m² hivatalos helyiség bére 207,813 korona lenne, amely összeg a befektetendő három millió korona összeg 6.93 százalékának felel meg. A kiköltöztetés által, ha ugyan mindent el lehet az uj épületekben helyezni, 154 különféle nagyságu szoba és három üzlethelyiség adatnék vissza eredeti rendeltetésének.

*

Itt emlitjük meg, hogy a julius 31-én lejárt versenytárgyaláson az alábbi vállalkozók vettek részt:

Steiner József, Pollák Lipót, Kerner Zoltán, Budapesti épitő r.-t., Épitő bank r.-t., *Tőke* György, *Wippler és társa,* Fehér Lajos, Mann József és fia, Dömény és Ehrlich, Kemény és Tisza, Koch Károly, Berényi és Kolos, Hungária bank r.-t., Pollacsek és Epstein, Szerenchy Géza, Melocco Péter cementárugyár és épitési vállalat r.-t., Magyar forgalmi r.-t., Holstein és Sterner testvérek, Fodor és Reisinger, Rella N. és unokaöccse és Margalit Andor.

Az átszámitásnál *Wippler és társa,* valamint *Tőke* György ajánlatait találták a legkedvezőbbeknek és őket bizták meg a munkálatok elvégzésével.

Árdrágitók a sajtó ellen

Védik az árdrágitókat — A rendőri sajtóiroda furcsa szerepe — Fegyelmi eljárás rendőrtisztviselők ellen

Senki sem hinné el, hogy a háboru ötödik esztendejében a hatóságok az árdrágitók mellé szegődjenek. Mindenki szenved a lelketlen uzsoráskodás miatt és a hatóságok eddig nem voltak valami tulszigoruak az árdrágitások megfékezésénél. A rendőrbiróságok néhány korona büntetést mérnek ki, legjobb esetben egy-két napra elitélik az árdrágitókat, miközben azok milliókat milliókra halmoznak. Az árdrágitók egyetlen büntetői eddig az ujságok voltak. Megirták, kipellengérezték a lelketlen emberek büneit, közzétették az itéleteket és ez a nyilvános meghurcoltatás, a becsületes emberek társadalmából való kiközösités volt az árdrágitók igazi, egyetlen büntetése. *Az árdrágitók azonban most összefogtak az ujságok és az ujságirók ellen és megindították hajszájukat azok ellen, akik büneiket le tudják leplezni.*

Az árdrágitók manövereinek minden részlete nem került még nyilvánosság elé. De ami eddig történt, az is elegendő arra, hogy a helyzet komolyságát a közönség méltányolni tudja. A mult héten egy hirlapiró állitólagos zsarolási esetét tárgyalták a járásbiróságon. *Ligeti* Ignácné, az ismert árdrágitónő megrágalmazott egy ujságirót, hogy pénzért egy árdrágitási esetét el akarta hallgatni. A napilapokból ismeretes, hogy az ujságirót rágalmazó asszonyt a biróság négy hónapi fogházbüntetésre itélte.

Ez azonban csak elszigetelt eset, *az árdrágitók egyetemlegesen is fellépnek a sajtó ellen.* Ezt az akciót még Budapest főkapitánya sem akadályozhatja meg. A rendőrség eddig az elsőfokon elitélt árdrágitók neveit és eseteiket kiadta.

A főkapitány most kénytelen volt sajtó irodáját utasitani, hogy ezentul az árdrágitási eseteket közölni szigoruan tilos.

Az árdrágitók tehát ezentul büntetlenül garázdálkodhattak volna tovább, ha a sajtó nem őrködnék. Az árdrágitó tárgyalások azonban nyilvánosak és azokról senkit sem lehet kitiltani, tehát az ujságirókat sem. Az ujságirók tehát a rendelkezés ellenére is közölni fogják az árdrágitási eseteket.

Beavatott körökben nyiltan beszélnek arról, hogy az emlitett intézkedés *nem a főkapitány intenciójára történt. Sándor* László főkapitány ugyanis hivatalbalépésekor fogadta az egyik legelterjedtebb lap munkatársát és kijelentette neki, hogy ő szakit az eddigi eljárással és *minden elsőfoku árdrágitási ügyet nyilvánosságra hoz.* Ez a nyilatkozat *„Az árdrágitók alkonya"* cimmel jelent meg a főkapitány hivatalbalépése hetében. Az a főkapitány, aki akkor ilyen élesen kikelt az árdrágitók ellen, nem térhet most át a másik végletbe. Sokan ugy akarták magyarázni a főkapitány akkori rendeletét, hogy ez a rendelkezés csak az elsőfoku itéletekre vonatkozik. Ez a védekezés azonban nem állhat meg, mert hiszen ezt a sajtóirodának ugyis kötelessége közölni, minden főkapitányi ukáz nélkül. Az igazság az, hogy felső nyomásra volt kénytelen a főkapitány igy intézkedni. Az árdrágitók folyton deputációztak és magas köröket is megmozgattak.

Történtek azonban egyéb lépések is, amelyek a hatóságok igazi intencióit megmutatják. Az egyik napilapban cikk jelent meg arról, hogy az árdrágitókat ezentul nyilván fogják tartani. Ez az intézkedés régi, mert a jelenleg uralkodó hangulatban nem csinálták volna meg. A nyilvántartást már régen tervezték, de csak most készült el. A cikk részletesen ismertette a nyilvántartó lényegét és egyuttal négy árdrágitó nevét is *le merte* közölni. A négy árdrágitó között szerepelt *Zeidl* Vencel, akiről a cikk nagy ujságot fedezett fel: a már számtalanszor elitélt Vencelről ugyanis előbb senki sem tudta, hogy csökönyös árdrágitó! Zeidlen kivül még három árdrágitó neve szerepelt, három piaci árusé, akik hatszor-kilencszer voltak már elitélve. Szóval ezeknek az embereknek a tisztességét

Históriás könyv

Pesti, budai és budapesti legendák, anekdoták és szólásmondások

II.

Amin Kazinczy vigasztalódott.

Kazinczy Ferenc Pandektáim-nak nevezte nagy, több kötetre menő jegyzeteit, amelyek ma az Akadémia könyvtárában vannak. Megemlékszik ebben budai fogságáról (1795.) is, amelyet igen megkeseritett Németh János causarum regium direktor, a Martinovics-pör gyülöletes vádlója.

Németh János egyszer azt fejtegette, hogy alig van Staatsgegefangener, akinek könyvei között ott ne lenne Tacitus. A Martinovics-pör vádlójának ez sehogy sem akart a fejébe menni. Erre irja Kazinczy:

— Nem mervén némely klasszikust venni, hogy meg ne értsenek, Winkelmannak Geschichte der Kunst cimü munkáját vétettem meg s azt a cenzor megengedé. Mint nevettem fel, midőn benne azon kérdés fejtegetésére akadtam, hogy a mesterség miért virágzott Görögországban, s miért nem az ujabb nemzeteknél? s okául azt adja, hogy a genie csak ott leli magát kényén, csak ott fejti ki egyéb hatalmát, ahol a nép szabad; a király-uralkodások alatt az összesugorva érzi magát.

Igy játszotta ki Kazinczy a cenzort és igy vigasztalódott azon, hogy Tacitust nem olvashatta.

Arckép a Svábhegyen.

Tóth Béla jegyezte fel Szigeti Józsefről, a nagy magyar szinészről, a svábhegyi portré históriáját 1884-ből.

Szigetinek házacskája volt a Svábhegyen. Itt szokta átheverni a nyarat. Mellette történetesen egy piktor lakott. Az egész Svábhegy ostromolta az öreget, hogy festesse le magát az éppen kéznél levő piktorral. Nehezen ment, amig Szigeti bácsi rászánta magát. A készülő kép egyszeriben népszerüvé lett. Még alig volt belőle valami látható, a gratulánsok már özönével jelentkeztek. Az öreg nagy ellentmondó volt. Annyit dicsérték a képét, amig ki nem tört belőle az ellentmondás:

— A kép rossz és én nem ülök többet.

Pedig a kép nem is volt annyira rossz, mint inkább Szigeti bácsi unta meg az ülést. A festő azonban addig ostromolta, amig végre mégis kijelentette:

— Na jó, istenneki fakereszt, de jó legyen a kép.

A piktor nagy drukkjában most már sehogy sem tudott boldogulni. Mindig mást festett és soha sem az öreg Szigetit, aki elötte ült. Mindig a nagy színész hires szerepei lebegtek a szeme előtt. Igy lett a képből egyik nap Mukányi, a másik nap Falstaff, a harmadik nap Harpagon. Az ötödik nap pedig most már a piktor vágta földhöz az ecsetjét:

— Nem lesz ebből soha arckép.

Nem is lett.

Koronatanács — kánikulában.

Az 1873-ik évi ellenzéki ujságok jegyezték fel ezt a históriát, legyen az övéké a felelősség.

I. Ferenc Józsefnek sok miniszterén adatott módja nevetni, de olyan jóizüt keveset nevethetett, mint Wenckheim Béla bárón, aki bizony nem sokat törődött az államügyekkel, inkább főuri passziónak tartotta a miniszterséget.

1873. nyarán koronatanácsot tartott valami fontos kérdésben az uralkodó. Veszedelmesen meleg volt és hogyan-hogyan nem, Wenckheim báró elszunyokált a karosszékben. Egyszer valamire fölriadt. Az uralkodó szegezte rá tekintetét és azt kérdezte tőle:

— Mi a dologról az ön véleménye?

Wenckheimnek sejtelme sem volt, miről van szó, de ha a király kérdi, felelni kell. Már azt is hitte, hogy talpraesett választ ad:

— Én tisztelettel csatlakozom — mondta — az előttem szóló miniszertársam véleményéhez...

A király ezekre a szavakra nagyon jóizüt nevetett, sőt az egész koronatanács mosolyogni kezdett. Csak akkor értette meg Wenckheim báró, hogy előtte senki se szólott még.

Bánffy és a német nyelv.

Bánffy Dezső báró csak törte a német nyelvet. A királylyal azonban — talán udvariasságból — csak németül beszélt.

Egyszer már nagyon megsajnálta a király és igy szólt hozzá:

— Ugyan, kedves Bánffy, mért akarja maga a német szóval mindenáron kitörni a nyelvét, amikor jól tudja, hogy én megértem magyarul is.

Bánffy azonban önérzetesen válaszolt:

— Nain Majestät, ik will mik üben...

Mátyás Deák.

Budapestről és a magyar nagyságokról sok vadat összeirtak már a külföldi ujságirók, de olyan vadat még kevesen irtak, mint egy Albert Millaud nevü francia ujságiró 1872-ben.

Millaud Deák Ferencet akarta látni és vele akart beszélni. Deákot azonban sem nem látta, sem nem beszélt vele. Tanubizonyság erre, hogy azt irja lapjába: a magyar haza bölcse nyulánk, magas, alig ötvenéves férfi és vállatverő selyem haja van.

igazán meg kell védenie a rendőrségnek! *Erre vizsgálat indult meg és két rendőrtisztviselő ellen fegyelmi vizsgálatot rendeltek el, mert a hivatali titkot megsértették.*

Ezek az állapotok már igazán nem maradhatnak így tovább. *A sajtó egyöntetű fellépésén kivül* a közönségnek is tiltakoznia kell, hogy az árdrágitókat a hatóságok ne védhessék meg.

Budapest éléskamráját megtöltik

A főváros tárgyalásai az élelmezési miniszteriummal — Tej, baromfi, liszt, zsir, szárazfőzelék — Beszélgetés Marher Aladár dr. tanácsnokkal

A magyar kálvinista templomokban már végbement az a fontos egyházi aktus, amely mélyen benne gyökerezik az ország életében. A református hivek megették Krisztus emlékezetére a pásztor kezéből az uj kenyér első falatját. Ennek az agrárius országnak karaktere rányomódott az egyházi életre is. A katolikus pap buzaszentelő napján megáldja a zsendülő életet, a kálvinista lelkipásztor pedig áldozásra szólitja hiveit uj kenyérre, uj borra. Az uj kenyérig a háboru ötödik esztendőjében is eljutottunk, itt az ideje, hogy megtekintsük Budapest éléskamráját, hogyan és mit gyüjthetünk a télre, hogy fogjuk átküzdeni az ötödik háborus telet.

Az alábbiakban a legaktuálisabb élelmezési problémákról számolunk be hiteles értesülések alapján. A *Fővárosi Hirlap* munkatársa felkereste a szabadságáról éppen most hazatért *Marher* Aladár dr. tanácsnokot, a közélelmezési ügyosztály vezetőjét is, aki megadta a szükséges fölvilágositásokat. A tanácsnok friss erővel kezd hozzá terhes munkájához, amelyben eddig is a főváros közönségének teljes megelégedésére folytatta azt a rendkivüli tevékenységet, amelyet annak idején *Folkusházy* alpolgármester alapozott meg a maga nagyszerü precizitásával. Marher tanácsnok a mind nehezebbé váló helyzetben is teljes odaadással a teljes siker jegyében dolgozik. A tanácsnok egész általánosságban *kedvezőnek látja a helyzetet* és meg van róla győződve, hogy *Budapesten az idén sem fogunk megszorulni a legszükségesebb élelmicikkek dolgában.* Természetesen az apró zavarok elkerülhetetlenek, különösen a mai szállitási viszonyok miatt, de ezek az apró kellemetlenségek a háboru alatt mindig meg voltak, de soha komolyabb kellemetlenségekre nem vezettek.

Sajnos, a mai husárak mellett a husról, mint népélelmezési cikkről nem igen beszélhetünk és éppen ezért a hus kérdése ma már nem a szó szoros értelmében való népélelmezési kérdés. Ebben a tekintetben tulajdonképpen a liszttel, zsirral és a szárazfőzelékfélékkel kell számolnunk. Annál vigasztalóbbak tehát *Marher* tanácsnoknak a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt tett kijelentései, mert a népélelmezés három legfontosabb tényezője dolgában a legjobb kilátásokat volt módjában Budapest közönsége számára nyujtani.

Két, az aktualitás fókuszában álló kérdést is módunkban van megvilágitani. Az egyik, az uj rend a tej körül, a másik pedig a közélelmezési miniszterium uj baromfiakciója.

A tej-mizériák.

A tejellátás — amint azt a Fővárosi Hirlap legutóbbi számában is megirtuk — Budapest élelmezésének egyik legsötétebb pontja. Nem segitett ezen az sem, hogy a Közélelmezési Hivatal a Budapestre tejet szállitó termelőket korpa-ellátásban részesitette. Nagy kérdés, vajjon segiteni fog-e, hogy a tej árát most 50 százalékkal felemelni készülnek. A tejfelhozatal állandóan csökken és igy számolni kell azzal, hogy az már legközelebb még inkább apadni fog. Ez inditotta a Közélelmezési Hivatalt a tejárak uj megállapitására és egyben a tejutalványok kiadásának ujabb korlátozására.

A tejhamisitás is egyike a legnagyobb veszedelmeknek és e tekintetben nem volt nagyobb eredménye a paszteurizálási akciónak sem; ellenben meg kell cáfolni azt a vádat, mintha a főváros laikusokból álló bizottsággal ellenőriztette volna a paszteurizálással foglalkozó telepeket.

A tejhiányról és tej szétosztásának uj rendszeréről Marher tanácsnok a következőket volt szives mondani:

— A tejellátás zavarainak oka az, hogy a vidékről mind kevesebb tejet kapunk. E tekintetben a jelen pillanatban két igen fontos tényezővel kell számolnunk. Az egyik a nyári meleg, a másik a vasuti szállitási nehézségek. A nyári meleg miatt igen sok tej megromlott állapotban jut a fővárosba és e tekintetben a szállitási zavarok is erősen közrejátszanak. Csak a minap történt, hogy egy nagy szállitmány tejünk nem kevesebb, mint *négy napig állott a dombóvári pályaudvaron.* A vizsgálat megindult, hogy kit terhel a felelősség ezért. Ilyen körülmények között természetesen a helyzet javulásában tulságosan nem bizhatunk, a vasuti bajokkal továbbra is számolnunk kell, különösen, ha majd ismét katonai okokból forgalmi zavarok lesznek. Reméljük azonban, hogy az ősszel, ha a meleg enyhül, valamivel jobb lesz a helyzet.

— A Közélelmezési Hivatalban tartott ankéten, miután csak most jöttem meg szabadságomról, nem vehettem még részt. *Az ankéten azonban teljesitették a fővárosnak azt a kivánságát, hogy a tiszti orvosokat mentesitsék a tejigazolványok kiadásával járó embertelenül nagy munka alól.* Ez az állapot már tarthatatlan volt és kétségtelen az is, hogy a tiszti orvosok minden egyes esetben nem tudták ellenőrizni a házi-orvosok által történt tejutalványozásokat. Olyan nagy apparátussal nem tud a főváros dolgozni, hogy minden egyes esetben ellenőrző vizsgálatot tarthatott volna. Ez eredményezte azt, hogy *a háboru alatt kétszerannyi betegség volt, mint béke idején* szokott lenni. Legalább a tejutalványok után itélve ez volt a helyzet. Nem ütközhetik az orvosi kar tisztességébe, de bizony megtörtént az, hogy *egyes orvosok valósággal üzletet csináltak a tejutalványozási jogból.* Ezen az állapoton mindenesetre segiteni fog a büntető szankció, amely a lelkiismeretlen orvost szabadságvesztéssel fogja büntetni.

Megkérdeztük még a tanácsnokot, hogy mi igaz abból a hirből, hogy vita folynék azon, melyik hatóság kebeléből küldjenek ki ellenőrző orvosokat.

— Szó sem lehet róla — mondta a tanácsnok, hogy e tekintetben bármilyen ellentét fordulhatna elő. A közélelmezési miniszterium kebelében nincsenek orvosok és Budapesten csak egyetlen hatóságnak, a fővárosnak, vannak orvosai. Elképzelhetetlennek tartanám tehát, hogy a közélelmezési miniszterium ezzel a misszióval idegen orvosokat bizna meg, amikor e tekintetben csakis a főváros tiszti főorvosi hivatal orvosai jöhetnek számitásba.

Az olcsó baromfi.

A közélelmezési miniszteriumot okos és eredményesnek mutatkozó akcióba fog, hogy a főváros lakosságát olcsó baromfival láthassa el. A közélelmezési miniszter a baromfi külföldre való szállitását csupán azzal a feltétellel engedélyezi, hogy a kivitelre szánt baromfi-mennyiség ötven százalékát a főváros kapja meg és pedig a meghatározott olcsó árban. Ilyenformán a baromfi ára 50 százalékkal lesz olcsóbb, mint a mai árak. Valószinünek kell tartani azt is, hogy az ősszel az olcsó baromfi-áraknak meglesz a maga jótékony hatása a többi husárak előnyös alakulására is. A közélelmezési miniszteriumi az akcióhoz nagy reményeket füz és azt hiszi, hogy a főváros részére szállitandó mennyiség augusztus hónapra több mint tizenöt vaggon lesz, ami, a 30 százalékos csomagolást leszámitva, augusztus hónapban legalább 100,000 kilogramm olcsó baromfihust jelent a főváros közönsége számára.

Marher tanácsnok — amint szavaiból kivettük — az első időre vonatkozólag nincs ilyen vérmes reményekkel eltelve:

— A közélelmezési miniszter olcsó baromfiakciójához természetesen mi is nagy reményeket füzünk és bizunk annak komoly sikerében. Azt hiszem azonban, hogy még a közeli napokban nem számithatunk nagyobb baromfi-szállitmányokra. A termelők mindenesetre meg fogják próbálni előbb, hogy ellentálljanak, de később be fogják látni, hogy másként nem cselekedhetnek.

— Az eljárás különben a baromfiakcióban ugyanaz, mint azt a *liptói turóval* csináltuk. A liptói turóból amennyit külföldre kivittek, ugyanolyan mennyiséget kellett a főváros számára is szállitani. Igy történt az, hogy az idén Budapest állandóan nagymennyiségü olcsó és kitünő minőségü liptói turóval volt ellátva. A baromfinál ugyanez az eset. A termelők be fogják látni végül, hogy ha Budapest lakosságát el kell is látniok olcsó baromfival, bőségesen kárpótolhatják magukat ezért a külföldre szállitott másik 50 százalék lényegesen magasabb áraival.

Megkérdeztük még a tanácsnokot, mi igaz azokból a hirekből, hogy az olcsó baromfi elárusitását teljesen a főváros élelmiszerüzemére bizzák és a kereskedelmet nem fogják abban részesiteni:

— Szó sincs róla — mondotta a tanácsnok — ebben a tekintetben még a módozatokról most folynak a tanácskozások, az az egy azonban világos, hogy *az akcióból a kereskedelmet kizárni nem szabad.* Valószinüleg ugy fog alakulni a helyzet, hogy az élelmiszerüzem egyharmadrészben, *a kereskedők pedig kétharmadrészben fogják elárusitani a fővárosba érkező baromfit.* A főváros élelmiszerüzemének nincs más célja ezzel, hogy egy részben ő árusitja el az olcsó baromfit, csak az, hogy ezáltal *az árak önkényes emelését megakadályozza.* Egyébként az elárusitást a legteljesebb mértékben ellenőrizni fogjuk, nehogy az árut a közönségtől el lehessen vonni, vagy azért magasabb árakat lehessen a meghatározottaknál szedni.

Kenyér, szárazfőzelék és zsir.

A kenyérről, zsirról és a szárazfőzelékről ezeket volt szives a tanácsnok ur elmondani:

— A főváros *kenyérellátásában* az idén is a legnagyobb rend lesz. Minden reményünk megvan, hogy *az egész évre szóló buzát meg fogjuk kapni.* E tekintetben semmi más akadály nem lehet, mint a szállitási zavarok, azt hiszem azonban, hogy a december végéig szóló buzánk hamarosan birtokunkban lesz.

— A *szárazfőzelék* kérdésében javulást várunk, amennyiben kilátásba helyezték, hogy a főváros lakossága *négyszáz vaggon szárazfőzeléket fog kapni erre az esztendőre.*

— *Zsir* dolgában ma nem a legjobban állunk. Igen rövid időre tudjuk a közönséget a mesterséges ételzsir segedelmével ellátni. Augusztus és szeptember hónapra tehát a Közélelmezési Hivatal segedelmét várjuk, mert egyébként nem tudunk magunkon segiteni. Ennek oka az, hogy a multban nem kaptunk elegendő takarmányt és igy sertéseink egy részét alacsony hizottsági fok mellett kellett levágnunk. A mesterséges ételzsirt a közönség addig, amig annak vásárlása tetszésére volt bizva, nem igen vásárolta,

---

Aztán igy folytatta:

— A nagy hazafi népszerüségét azon is észre lehet venni, hogy Budapesten Deák nevét egy utca és egy tér viseli, sőt van egy róla elkeresztelt ujság is: a Mátyás Deák.

Majd megrovásként tette hozzá:

— Lám, Párisban még nincs Thiers cimü lap.

Az egyenes ut.

Erdélyi János Magyar közmondások könyvé-ből:

Széchenyi István gróf és Wesselényi Miklós báró egyszer a negyvenes években a parti Dunasoron sétálgattak.

Végre Széchenyi igy szól:

— Nekem most Budára kell felmennem.

— Nekem is — teszi hozzá Wesselényi.

— Akkor isten veled — mondja Széchenyi — te egyenesen szoktál járni, én majd csak a hidra kerülök.

Munkácsy fogadást nyer.

Szomoruan jellemző eset az egykori pesti müvészetpártolásról.

Munkácsy Mihály, a porosz-francia háboru alatt Pestre jött és a belvárosi reáliskolában mütermet rendezett be. Az ötletről azonban ő maga sem volt tulságosan elragadtatva.

— Megkisérlem — mondta egy barátjának — pedig tudom, hogy minden hiába. Én ismerem Pestet.

A barátja vigasztalta, Munkácsy azonban hajthatatlan maradt:

— Na fogadjunk! Ha egyetlen megrendelést kapok is, a képet kétszer festem meg. Egyszer a megrendelőnek, egyszer neked.

Fogadtak és a fogadást Munkácsy nyerte meg.

most azonban, hogy zsiradagja pótlására szolgál, inkább veszi.

— Október elejére már magunk vághatunk ismét sertéseket és akkor ismét teljes rend lesz a főváros lakosságának zsirellátásában. A kormányhoz pedig azt a kérést intézzük, hogy az eddig engedélyezett 18,000 sertés helyett 30,000 sertést hizlalhassunk és azoknak takarmánnyal való ellátásáról idejekorán és rendszeresen gondoskodás történjék. Ha ez a kívánságunk teljesülésbe megy, akkor a zsirellátás dolgában is teljes rend lesz.

*

Ezek a kijelentések háborus árnyalásokkal vannak ugyan átszőve, mégis tisztán látható, hogy Budapest éléskamrájáról becsületesen gondoskodnak. Budapest éléskamrája az idén sem lesz üres, megtöltik gondos kezek és ha bőségben nem leszünk is, mindenünk meg lesz és aligha van olyan háborus országban élő város, amelynek kevesebb panasza lehetne, mint Budapestnek.

Pogány Béla.

Hat felmentett tüzoltó

Bécsben az egész legénységet felmentették — A tüzoltás nehézségei — Nem gyönyörüség tüzoltónak lenni

Budapest tüzoltóinak háborus tevékenységével mindezideig nem foglalkoztak az ujságok, daczára annak, hogy az emberfeletti munkát végző, nyomorusságosan fizetett tüzoltók, ha mást nem, legalább a sajtó elismerését kiérdemelték.

A mozgósitás előtt a tüzoltók teljes létszáma a fővárosban 451 legénységi állományu egyén volt, a tisztek száma 8, akikhez még az állományba számitott egy kezelőtiszt és egy orvos is. Ebből a 463-as állományból a mobilizációs plakát 310 tüzoltót azonnal bevonulásra kényszeritett. A nagy és modern apparátus, amelynek képzett legénysége igy egyszerre eltávozott, valósággal válság szélére jutott. A háboru első napjaiban tényleg félő volt, hogy az itthon maradt legénység esetleges nagyobb tüzveszedelemmel képtelen lesz megbirkózni. Már 1914. augusztus 2-án a tüzoltófőparancsnok, Janicsek a honvédelmi miniszterhez fordult legénysége felmentése érdekében, de azt a választ kapta, hogy a kérelem teljesithetetlen. A honvédelmi miniszter azonban, hogy mégis segitsen a tüzoltóság siralmas helyzetén, 220 népfölkelőt bocsátott a főparancsnok rendelkezésére. Hosszu hónapokig tartott ezeknek a népfölkelőknek a kiképzése. Addig az a 101 néhány ember volt az egész használható tüzoltó Budapesten, akiket a háborus plakát nem kényszeritett a bevonulásra. A 220 népfölkelő csak 1915. május 15-én vett aktiv részt a tüzoltásban, amikor a Schmidt és Császár-féle „Királymalom" kigyulladt. Ezután következett a Viktoria-malom égése, ahol a népfölkelők már teljesen kiképzetten, egyforma odaadással végezték munkájukat a békebeli tüzoltókkal. Nagyon kellemetlen azonban az, hogy a honvédelmi miniszter ezt a 220 kiképzett népfölkelőt sem hagyja állandóan a tüzoltóságnál, hanem folyton cserélgetik őket, ugy, hogy ismét hónapok kellenek, amig rendes kiképzésben tudják részesiteni a népfölkelő tüzoltó ujoncokat.

Az önfeláldozó munkával szemben, amit a tüzoltó teljesit, a jövedelme igazán nevetségesen csekély. A tüzoltó háborus fizetése átlagban évi 1500 korona körül mozog, amelyet most fog a főváros 1800 koronára felemelni. Ebből a havi 130—150 koronás fizetésekből kell élelmeznie magát és családját és a főváros csak annyiban ad segitséget ehhez az éhbérhez, hogy bizonyos beszerzési előnyeik vannak ugy a ruházkodás, mint az élelmiszerek terén. A népfölkelő tüzoltóknak még szomoruhb a helyzetük. Napi 4—4.50 koronát kapnak a fővárostól, azonkivül 150 korona csizmakoptatási pénzt — évente. 150 koronát csizmakoptatásért olyankor, amikor egy pár csizma 600—700 koronába kerül. Ez a tüzoltók elég szánalmasnak nevezhető helyzete.

A főváros különben nemcsak az emberanyaggal, hanem a tüzoltószereivel sem áll sokkal jobban. A háboru négy esztendeje alatt — a tüzoltási technika fejlődésének daczára — egyetlen darab uj tüzoltószert sem szereztek be és ma is, a háboru előtt már penzióba kivánkozó szerek müködnek. Gyárakba a rozoga alkotmányt elküldeni nem lehet, mert ott a munkát nem vállalják, igy csak olyan javitásokat eszközöltek a háboru alatt, amelyek a tüzoltók mühelyeiben elvégezhetők voltak. A tüzoltófőparancsnok és tisztikarának dicséretére mondhatjuk, hogy minden igyekezetükkel azon voltak, hogy a hadilegénység elérje a békelegénység munkájának nivóját és minden használható tüzoltószert olyan állapotba hozzanak, amivel legalább dolgozni tudnak.

Jellemzően érdekes, hogy Budapest tüzoltói közül 25-nek a felmentése ment keresztül a honvédelmi miniszter kezén, föl is mentették őket, de ebből a huszonötből csak hat tüzoltó vonult be a Kun-utcza 2. sz. alatti tüzoltólaktanyába. Háromszáztiz behivott tüzoltó közül csak hat érvényes felmentést engedélyezett a miniszter olyankor, amikor Bécs városának valamennyi tüzoltóját felmentették. Ehhez a felmentéshez csak azt a megjegyzést kell füznünk, hogy Bécsben maga a polgármester ment a miniszterhez és a város érdekét hangoztatva, kijárta az összes tüzoltók felmentését. Budapesten ezzel szemben egy fogalmazó intézte a tüzoltók felmentési ügyét és az eredmény arányos is ehhez: hat felmentett tüzoltó!

Események

A „Fővárosi Hirlap" a törvényhatóság nyári szünete alatt a rendes időben, minden szerdán, de a szokottnál kisebb terjedelemben — csak 6 oldalon — jelenik meg.

Megváltoztatják a zárórát. Nem uj intézkedésről van szó, csak a régi rendnek helyreállitásáról. September elsejével ugyanis az órát ismét visszaigazitjuk az igazi, a csillagászati időre. Az óra felveszi ismét téli kosztümjét, amivel együtt visszatér — a budapesti lumpok és kávéházi ülnökök legnagyobb keserüségére — *a tizenegy órai záróra is.* Korábban fekhetnek le tehát egy órával, aminek ellenében viszont egy órával később kelhetnek föl. Ha a valóságban nem igy van is, de a látszat tagadhatatlanul ez. Vigasztalásnak pedig a mai kisigényü korban ez is elegendő.

A szállodák és a Keleti Vásár vendégei. Az osztrák komiszságot már megszoktuk. Eddig azonban csak a saját szegényes gondolataikkal állitottak gátakat ami törekvéseinknek. Most a mi gondolatainkon élöskodnek és a mi fegyvereinket szeretnék kihasználni. Igy volt ez a Dunakonferenciánál, amikor ellenkonferenciát rendeztek és igy van ez most a Keleti Vásárnál, ahol el akariák ami vevőinket kaparintani. A bécsieket azonban megértjük: mi történt azonban a szállodásainkkal, akik eszeveszett módon a bécsiek malmára hajtják a vizet? Vagy ezer balkáni kereskedő jelentette be, hogy részt akar venni a Keleti Vásáron, amire a szállodások azzal felelnek, hogy nem adnak szobát. Hát a budapesti szállodásoknak nem fekünsznek a szivén a magyar ipar és kereskedelem érdekei, hát ők nem akarnak idegenforgalmat csinálni? Vagy minden nap van talán alkalom arra, hogy ezer balkáni kereskedő érkezik Budapestre? Ha a szállodásokban csak egy kis üzleti érzék lenne a saját érdekükben, akár haszon nélkül is, akármilyen módon helyet szoritanának a balkáni kereskedőknek. Ugy azonban, hogy a legnagyobb szállodák négy-öt szobát akarnak átengedni az Idegenforgalmi Hivatalnak, nem lehet Budapesten idegenforgalmat csinálni.

Elkészültek az uj MFTR. várótermek. A budapesti Dunapartnak uj diszei vannak, amennyiben felépültek a MFTR. uj kis várótermei, amelyek csinos kellemes külsejükkel igazán ékességei a pompázó Dunapartnak. Egyelőre két ilyen uj, diszes váróhelyiség épült fel és pedig az egyik a pesti oldalon az Árpád-utcánál, a másik pedig a budai oldalon a Batthyány-téren. Ezt a két uj várócsarnokot augusztus 10-ikén adták át a forgalomnak.

Helyreigazitás. Alulirott Budapesti Huskereskedelmi r.-t. a „Fővárosi Hirlap"-nak folyó évi augusztus hó 7-én megjelent 32. számában „Visszaélés az akcióhussal", „Többszörös feljelentés a Huskereskedelmi r.-t. ellen" cimü cikkben foglaltakra a következőkben nyilatkozik: „A fenti cikknek összes reánk vonatkozó állitásai tévesek, melyekkel a „Fővárosi Hirlap"-ot a cikk beküldője félrevezette. Nevezetesen téves az, hogy bármely üzletünkben bármikor is az akcióhusból a jobb részeket levágtuk és a drágább extrem-hus közé kevertük volna; téves, hogy bármely üzletünkben az olcsóbb akcióhusnak bármily csekély részét is extrem-hus gyanánt vagy az extrem-husra megállapitott árban adtuk volna el; téves tehát, hogy az akcióhust üzleteinkben drágábban mértük volna ki, az akcióhusra megállapitott árnál. A valótlan adatokat tartalmazó cikk forrását jól ismerjük: onnan ered ez a cikk is, ahol a Budapesti Huskereskedelmi r.-t. ármérséklő és árszabályozó müködése máris kényelmetlen konkurrenciát jelent és ahol ily alaptalan gyanusitásokkal akarják intézetünknek a nagyközönség előtt mindinkább terjedő népszerüségét tönkretenni. Igazságunk tudatában bátran várjuk bármely rendőri, vagy egyéb vizsgálat eredményét, mely csak fenti nyilatkozatunkat fogja igazolni." Budapesti Huskereskedelmi r.-t.

Folies Caprice. Budapest e legnépszerübb mulatója szombaton, f. hó 17-én nyitja meg téli helyiségét. (Révay-u. 18.) Az igazgatóság mindjárt a megnyitón oly mulattató müsorral kedveskedik a közönségnek, amely bizonyára közbeszéd tárgyát fogja képezni. Az igazgatóság a monarchia és Németország legnépszerübb variéte-ireit kötötte le vállalata számára s igy Budapest közönsége ebben a mulatóban láthatja majd a nagy sikert aratott bohózatokat. A bohózatok szereplői között nem kisebb nevek vannak, mint Springer Ármin, kit Bécsből hóditott vissza az igazgatóság, továbbá Sarkadi Vilmos, ki a háboru előtt évekig volt a Royal-orfeum népszerü kómikusa. Ugyancsak onnan hóditotta el az igazgatóság Budapest legkedveltebb kómikáját: Viola Gizit is. Külön szenzációként hatnak majd Else Saldern szólószámai is. Ez a müvésznő a bécsi előkelő kabarék körülrajongott divája volt. Kedves régi ismerősei a közönségnek: Tábori Terka, Lette Angeli, Novák Mihály, Vasvári Adolf, László Imre, Nagy Maca, kik az ujonnan szerződtetett: Marta Haase, Ballay Manci, Perczel Nelly és Komoly Bélával az uj darabok főszerepeit játszszák. A mulató főrendezője: Tábori Emil, ez a régi közkedvelt komikus és bohózatiró.

Henry elsőrangu szórakozóhely a Városligetben. Az uj augusztusi müsor óriási vonereiét mi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy Henry előadásai napról-napra minden előadásban a közönség minden rétege által az utolsó helyig megtelnek. Henry igazgató előadásaival sokat és szépet produkál, ugy hogy vállalata már a főváros legelsőrangu szórakozóhelyei közé számitódik. A sok variete és körönd szám által abban a helyzetben van, hogy vendégeinek egy tarka és változatos müsort nyujthat, egy müsort, mely teli van élettel és szórakozással.

A nyaralásból visszatérők egyenes kivánságára kénytelen a Fasor-Kabaré igazgatósága még néhány napig A hindu herceg-müsort adni és igy e hét elejére tervezett bemutatóját későbbre halasztja.

Casino Mulató. Ez a pompásan átalakitott mulató szombaton, f. hó 17-én nyitja meg téli helyiségét (Révay-utcza 18.) világvárosi, szenzációs müsorral. Előadás után parket-táncz.

Ballinit-Sollux. A Pneumatika-Ballinit autóabroncsgyár által forgalomba hozott Ballinit-Sollux autó pneumatikpótló kiváló minőségéről mindinkább meggyőződést szereznek mindazok, kik ezt a kitünő pneumatikpótlót autókerekeikre felszereltették. Mint a gyár velünk közli, az autóabroncsok olyan ruganyosak, mint a légtömlővel ellátott pneumatikok, miáltal a motorra semmiféle káros behatással nincsenek. A napról-napra nagy mennyiségben beérkező rendelések igazolják ezen gyár szoliditását, agilitását és az általa gyártott pneumatikpótlók versenyképességét. A gyár Budapest, VIII., Óriás-utcza 10. szám alatt van.

Beketow-cirkusz. 12 legszebb és legjobb müvésznő egy müsorban, ez a Beketow-cirkusz mostani szenzációja. Akrobata, erőmüvész, lovasnők, a zenei és a thelepátiai csoda: ezekkel a mutatványokkal versenyeznek egymással a müvésznők.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este 1/2 8 órakor.
A legszebb és legjobb
Artistanők a cirkuszban
Erőmüvésznők, lovarnők, thelepatikus müvésznő.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 15-én d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás
Szombaton 17-én d. u. 1/2 5 órakor féláru előadás.
Vasárnap 18-án és kedden 20-án d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

Használhatatlan dugókat és parafahulladékot veszünk
bármily mennyiségben magas áron.
Pneumatika Ballinit-gyár Budapest, VIII., Óriási-utcza 10. — Telefon: József 52—46.

A TŐKE

...

Szemle

Vera Violetta + Állnak a cséplőgépek — A mámoros hausse — Krausz Simon sikere — Az AOK. a Keleti Vásár ellen

Nagy szenzáció röpült fel az elmult napokban a politika horizontjára. Egy tulbuzgó iparfelügyelő kedveskedni akart a miniszterének és illatos *Vera Violette* szappant rendelt neki, anélkül, hogy erre megbizást kapott volna. A szappanból mindjárt 36 darabot rendelt és természetes, hogy amikor a dolog véletlenül kipattant és egy ujságiró a kihallgatott telefonbeszélgetés alapján árufelhalmozással, árdrágitással és csempészettel vádolta meg *Szterényi* kereskedelmi minisztert, maga Szterényi volt a legjobban meglepetve arról, hogy mi mindent is követett el törvények és rendeletek ellenére. Azt hisszük, hogy ezzel a csekélységgel ilyen sulyos időkben igazán nem érdemes és nem szabad foglalkozni. Tessék kritizálni a minisztert ott, ahol megérdemli, de hajszát indítani ellene éppoly felesleges, mint amilyen ellenszenves.

*

A *cséplőgépek* állnak és azért állnak, mert Ausztria nem ad szenet. Ugyanaz az Ausztria tagadja meg a szénszállitást, amelyik egyre kenyeret kér tőlünk és fel van háborodva, hogy nem lakhat jól a mi bőrünkre. Arra ugy látszik nem gondolnak a szomszédban, hogy szén nélkül nincs gabona és nincs kenyér. Ha ez idejekorán nem jut eszükbe a szomszédoknak, akkor nem tehetünk mást, minthogy feloldottnak érezzük magunkat mindennemü obligó alól. Az osztrákok nem adnak szenet, mi pedig nem adunk kenyeret: végre egyszer Ausztriával is kvittek leszünk.

*

A *tőzsde* megint nekilendült, az Unió-kávéház ujra zsufolva van és a bankok körlevelei egyre sürübben rohanják meg a játékra hajló közönséget. Feléled az őszi hausse és épp ugy nincs mértéke, mint ahogy akkor nem volt, amikor az egész ország a Szabadság-térre figyelt. A bankok tudják, hogy mit csinálnak: először részegre keresik magukat a hausse-on, azután még többet keresnek a baisse-en, közben a kisemberek tönkre fognak menni. Jó lesz meg nem várni, amig egy bankvezér ujra megirja nyilt levelét és figyelmeztetni fogja a népséget és katonaságot arra, aminek ugyis be kell következnie.

*

A *félévi mérlegek* közül elsőnek a *Magyar Bank*-é jelent meg és minden tekintetben példáját adja a lendületes, okos és modern bankpolitikának. A Magyar Bank a háboru alatt óriási arányokban fejlődött, bár a háboru nélkül is megtaláita volna a maga biztos karrierjének az utját. A legérdekesebb azonban, hogy — amint a félévi mérlegből kiderül — haszna javát nem a háborus konjunkturán kereste, hanem a rendes banküzleten. Ez az egyre fokozódó bizalomnak és erőgyarapodásnak a jele és ebben *Krausz* Simon egyéniségének és energiájának van a legnagyobb része. Az ő rezsimje alatt a *Magyar Bank* azzá lett, aminek alapitói álmodták: *európai bank magyar érdekek szolgálatában.* Ez a *Krausz* Simon sikere, amelyet a félévi mérleg ujra dokumentál.

*

A hadseregfőparancsnokság, az Armee-Oberkommando erélyes offenzivára szánta el magát a budapesti *Keleti Vásár* ellen. Ugy volt ugyanis, hogy a budapesti kereskedelmi kamara hónapok óta dolgozik azon, hogy egy impozáns Keleti Vásárt rendezzen Budapesten. A vásárt augusztus 16-án fogják megnyitni és egy sereg török, szerb, montenegrói és bolgár kereskedő igérte meg a vásáron való részvételt. A magyar kormány kivételesen minden lehetőt megtett, hogy a Keleti Vásár sikerüljön, s épp ezért meglepetésszerüen jött a hire, hogy a bécsi Kereskedelmi Muzeum egy hasonló Keleti Vásárt akar rendezni, még pedig épp két nappal előbb, mint a budapesti. A bécsi muzeum megkeresésére a hadseregfőparancsnokság arra utasitotta a belgrádi katonai parancsnokságot, hogy a Balkánról a Keleti Vásárra készülő vendégeket előbb Bécsbe szállitsa és csak onnan vigye Budapestre. Érthető, hogy ez ellen a magyarok minden lehetőt megtettek és természetes, hogy a magyar kormány intervenciójának meg is volt az eredménye. Mégis le kell szögezni ezt a hallatlan inzultust, amelyet az osztrákok ellenünk terveztek. Ugy látszik, Ausztriában még mindig azt hiszik, hogy a régi játékot tovább folytathatják: nem elég már, ha a körmükre koppintunk, ugy kell vernünk őket, mint a rossz gyermekeket.

Uj részvény a tőzsdén. Az Országos Fatermelő részvényeit a patronizáló Magyar Országos Bank kedden vezette be a tőzsdére. A bevezetési árfolyam 730 K volt és a részvények iránt nagy kereslet mutatkozott, ugy hogy az árfolyam belekerült az emelkedő tendenciába.

A Magyar Bank félévi mérlege. A Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. most teszi közzé félévi mérlegét, amely a mult évi nyereségáthozattal együtt 8.092.152 korona 14 fillér tiszta nyereséggel zárul az előző évi 5.667.867 korona 08 fillérrel szemben. A fenti számadatok az 1917. év hasonló időszakával szemben minden téren jelentékeny emelkedést tüntetnek föl. A költségek növekedése a tisztviselőknek juttatott fizetésemelésekben, valamint a fölemelt háborus drágasági- és beszerzési pótlékban, végül az általános üzleti költségeknek főleg a háboru okozta további növekedésében leli magyarázatát. Az adók és illetékek tétele is számottevően emelkedett. A teljes üzleti haszon a folyó bank- és áruüzleti eredményből származik. A kamatjövedelem emelkedése a folyó-üzlet fejlődése és a jelentékenyen megszaporodott idegen tőkék kamatoztatásából ered. A banküzleti nyereségek és jutalékok emelkedése ugyancsak a folyó-üzlet élénkségével áll összefüggésben, ami ugy a központban, valamint az összes fiókokban is kifejezésre jutott. Az áruüzleti nyereség emelkedése az intézet által évtizedek óta müvelt állandó jellegü áruüzletek kedvező hozamának következménye. Az értékpapirállomány az időközben beállott lényeges értékemelkedést figyelembe nem véve, ezuttal is az 1914. évi mérlegben alkalmazott árfolyamokon van fölvéve. A bank forgalma minden téren további nagy fejlődést mutat. A betétek összege, a közhatóságok és közintézmények betétjeit figyelembe nem véve, 592 millió koronára emelkedett és igy az 1917. december 31-iki mérlegben kimutatott állománnyal szemben pedig 185 millió koronányi emelkedést tüntett föl. A banknak sikerült a VIII. hadikölcsön alkalmával 303 millió, az eddigi nyolc hadikölcsönnél együttvéve pedig 1176 millió korona jegyzést a pénzügyminisztériumnak bejelenthetnie.

A Magyar Város- és Községfejlesztési részvénytársaság a napokban tartotta Nagy Ferenc v. b. t. t. társulati elnöklete alatt a részvényesek élénk részvétele mellett rendkivüli közgyülését. A közgyülés egyhangulag elfogadta az igazgatóságnak dr. Neumann Miksa vezérigazgató által előterjesztett ama javaslatát, mely szerint az intézet alaptőkéje 12.000.000 koronáról 20.000 darab, egyenként 400 K névértékü uj részvény kibocsátása által 20.000.000 koronára emeltetik fel. Ezzel kapcsolatban arról értesülünk, hogy a Gesellschaft für Gasindustrie Augsburg, mely társaság a Dresdner Bank és a Bayerische Vereinsbank érdekköréhez tartozik, a Magyar Város- és Községfejlesztési részvénytársaság ujonnan kibocsátandó részvényeinek átvételére alakitott szindikátusban jelentékeny részesedést vállalt és közreműködni óhajt a társaság alapszabályszerü üzleteinek előmozditásában. Ez okból legközelebbi rendes közgyülésén Geyer Gyula ur, a Gesellschaft für Gasindustrie Augsburg vezérigazgatója és Lehmann Miksa ur, a Dresdner Bank igazgatója a társaság igazgatóságába be fognak választatni.

Kinevezés. Az Első magyar papiripar r.-t. igazgatósága dr. Herz Henrik ügyvezető igazgatót a társaság vezérigazgatójává nevezte ki és Kerény Emil és Ullmann Mihály igazgatóhelyetteseket igazgatói cimmel ruházta fel.

Az Első Magyar Papiripar Részvénytársaság a napokban tartotta évi rendes közgyülését, mely tudomásul vette az igazgatóság által előterjesztett mérleget, mely 987.630.72 korona tiszta nyereséget mutat ki és elhatározta, hogy ebből 100.000 koronát egy Herz Vilmos munkás- és hivatalnoki segélyalap létesitésére fordit. Az 1917. üzletévre részvényenkint a mult évi 6 százalékos osztalékkal szemben 9 százalékot, azaz 18 korona osztalékot fizetnek. A közgyülés jóváhagyta az igazgatóság által Copony Márton brassói céggel, a cég zernesti papirgyárának megvétele tárgyában kötött szerződést és elhatározta, hogy erre a célra az alaptőkét 10,000.000 koronára emeli fel. A közgyülés végül az igazgatóság uj tagjává Copony Traugottot és Neumann Györgyöt választotta. Ugyancsak a napokban tartották meg évi közgyülésüket a Hermaneczi Papirgyár R.-T. és a Smith & Meynier első kir. szab. fiumei papirgyár r.-t., melyek 6 százalék kifizetését határozták el. A Hermaneczi Papirgyár R.-T. igazgatóságába uj tagokul dr. Herz Henriket, báró Radvánszky Albertet és Keszthelyi Ernőt választották meg.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Upor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő
Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
A nyaralásból visszatérők
oly nagy számban jegyzik elő a jegyeket, hogy még néhány nappal meghosszabbitotta az igazgatóság a
HINDU HERCEG müsort!
Ajánlatos a jegyekről előre gondoskodni. Elővételi dij nincs.

Folies Caprice.
Téli helyisége: VI., Révay-u. 18. Telefon: 14—22.
Igazgatók: KELETI TESTVÉREK. Főrendező: TÁBORI EMIL.
Megnyitó előadás: Szombat aug. 17-én
este 8 órakor.
Ujdonság! Ujdonság!
Hotel Jobb mint otthon.
Bohózat egy felvonásban. — Irta és rendezte: Tábori Emil.
A főszerepekben: Viola Giza, Tábori Terka, Ballay Manczi, Perczel Nelly, Sarkadi Viimos, Tábori Emil, Novák Mihály, Vasvári és László.
Novität! Novität!
Der Nachtportier.
Schwank in einem Aufzug, von Josef Armin.
Regie: EMIL TÁBORI. In den Hauptrollen: Armin Springer, Sarkadi, Novák, Vasvári, Giza Viola, Marta Hasse, Lotte Angeti — Magánszámokkal fellépnek:
Springer Armin. Else Saldern.
stb. stb.
Jegyek válthatók: A mulató helyiségében (VI., Révay-u. 18) dé'előtt 9-től 1-ig és délután 3 órától kezdve:
Az I. emeleti Kaszinó-Mulatóban: legelsőrendü ének- és táncattrakciók.
Kezdete 8½ orakor.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta d. u. ½4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától (esős időben is)
az uj augusztusi müsor.
A világhirü **BOGADE-CSOPORT**, a csontnélküli emberek, **HOLLINI BOSCHETTI** akrobata csoport, **STRATTMOHR-WARI TRIO-SALDA** xylophon müvész és további 25 elsőrangu varieté sláger.
CSODÁSAN OLCSÓ HELYÁRAK.
Gyermekek és katonák szakaszvezetőig hétköznap fél helyárakat, vasárnap és ünnepnap pedig teljes helyárakat fizetnek.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Szombaton augusztus 17-én
fényes megnyitó előadás
Kezdete este 8 órakor.

A
hadikutyák
augusztus 18-ától kezdve
naponta kétszer gyakorolnak
a Nemzeti Parkban.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 8 órakor

PITYPALATY KISASSZONY

Faragó Jenő és Zerkowitz Béla operettje és a fényes varietémüsor. Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal teljes esti müsor.

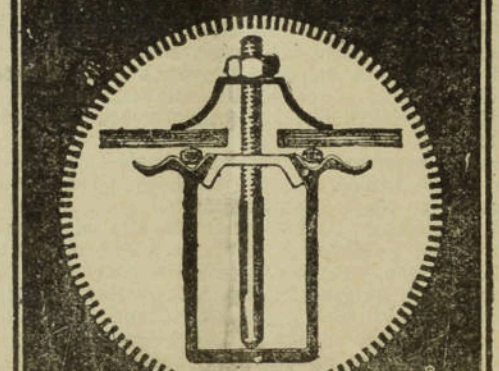
Sörkabaré 8—12-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

RŐSER
TANINTÉZET
Alapitási év **1858.** Alapitási év **1858.**
1. Felsőkereskedelmi iskola.
2. Nevelő-Internátus.
Beiratások augusztus 26-tól szeptember 4-ig.
Értesitést küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Huzzad szét a függönyt
a legujabb remek gramofon-lemez csakis 6 ócska lemezért kapható.
▷▷▷▷ Kizárólagos elárusitás ◁◁◁◁
STERNBERG
hangszergyár
Budapest, Rákóczi-út 60

DIANA PUDER
Kónyaz
a bőrt rugalmassá teszi, a ráncokat kisimitja és elpalástolja.
MINDENÜTT KAPHATÓ!

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal:
Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.
Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.
Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.
Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.
Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Orasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Porcellán-szigetelők ::
Travers-téglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Falburkoló-téglák :: Tüzálló chamotte téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

BALLINIT- az egyedül tökéletes és bevált **autó pneumatik pótló**
Ruganyos és nem rázza a motort. — Sok száz elismerőlevél.
Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz.
Pneumatika-Ballinit
autó-abroncs-gyár
Budapest, VIII. kerület, Óriás-utca 10. szám.
Telefon: József 53—46.
SOLLUX

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. augusztus 21-én — 34. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-15

A pesti bolt

levetközött előttünk, hogy feltárja féltve őrzött titkait. *Szterényi* büvészmester varázsvesszejének ütésére hullott le a titkokat őrző fátyol, amely eddig sok kétséget ébresztett, sok gyanura adott alkalmat. Egy pillanatig sem kételkedünk, hogy a tisztességes kereskedelem kárát látná annak, hogy a kereskedelmi miniszter elrendelte az árak kiirását, mi azt hisszük, hogy a tisztességes kereskedő, bár nem hivalkodik vele, de a martiromság egy nemével hozza napfényre a szörnyeteg árakat, amelyeket nem ő, hanem a háboru igazi hiénái teremtettek.

A miniszteri rendelet mögött azonban valószinüleg megint ott leselkedik a derék Friedmann tanár ur, akinek talán legjellemzőbb tulajdonsága a rövidlátás. Ha nem igy lenne, akkor nem keresné, nem kutatná mindig a lánc végét és nem akarná mindig azt felköttetni, aki a fogyasztóhoz van legközelebb és igy két oldalról szenved legtöbbet. Hogy még jobban üldözni lehessen a szegény kereskedőt, csak természetes, hogy az árvizsgálás magántudósa is rajta gyakorolja detektiv-tehetségét. Igy történt ez előbb a trafikosoknál, akiket a gyufa kérdésében egészen a lecsukásig sanyargattak, majd a szabóknál, akiknek ugyanez a sors jutott. Valami különös mánia üldözi azokat, akik az árdrágitást megtorolni hivatottak, abban a hitben tévelyegnek, hogy csak a kis ember nyuzza a közönséget, csak a kereskedő zsarolja meg a fogyasztót. A tapasztalat pedig egészen mást mutat. Eddig még mindig ugy volt, hogy az utolsó láncszemet addig sanyargatták, addig brutalizálták, amig végre rájöttek, hogy több szeme is van a láncnak.

Nem hisszük el, hogy a kereskedő pirulás nélkül merné kiirni egy hitvány női télikabát mellé az ötezer koronát, a legolcsóbb női kalap mellé a 100—200 koronát, a férfikalap mellé a 70—100 koronát, egy nyakkendő mellé 50—60 koronát és egy pogácsa-szakgatóra az öt koronát. Abban az őszinteségben azonban, amivel ezt teszik, van valami bocsánatkérés és van egy csomó vád. Bocsánatkérés a közönségtől, hogy ne vegye rossz néven, de a kereskedő nem tehet semmit, a kereskedőt is nyuzzák, kizsarolják. De minden egyes szám eleven vád is és Budapest kirakataiban elhelyezett számtömeg óriási kiáltó tömege a vádaknak, amelyek azoknak a fejére szállnak, akik az árdrágitást tényleg elkövették, akik azt elnézték és akik mindenekfelett idáig jutni engedték az állapotokat.

Sötét vádak erdején vezet keresztül az utunk, ha végigmegyünk a forgalmasabb utcákon, lázitó számok vonulnak föl előttünk és belül a lelkünkben keserüen érezzük, hogy itt nincs segedelem. Ime, nem történt semmi más, csak az, hogy a nyilvánosság előtt való kérkedéssel polgárjogokat nyert az árdrágitás. Tudjátok meg polgárok, hogy a rendőrség és az árvizsgáló szaktanárok nem védenek meg benneteket, nem tudják fülönfogni a gazembereket, akik miatt a kereskedő kénytelen kiirni a kirakatába, hogy egy pár hitvány harisnya hatvan korona. Mert ne felejtsétek el, hogy az árak kirásával jogossá, büntethetetlenekké lettek ezek a horribilis összegek, amit most már jogosan szednek el tőlünk, hiszen a rendőrség nyitott szemekkel türi, hogy orditó betükkel diszitsék a szegényes kirakatokat.

Fullánkok

...

Az illemtanárokról,

akiket a főkapitány a nyakunkba zuditott, külön kell szólanunk. Addig elmélkedik ugyanis az ember az uj vilamos rend lehetetlen, sületlen és veszedelmes voltáról, hogy szinte elfelejtkezik arról, hogy a nyakunkra engedtük nőni a rendőröket, polgári hatósággá tettük a katonai rendőrséget és budapesti honossá a zsandárt. És ezeket az embereket hatalmazták föl arra, hogy illedelemre és a villamos-kocsik belsejében járt francia négyesre tanitsanak meg bennünket. Sándor László a pesti közönséget, amely kétségkivül neveletlen és minden rendszertől irtózó, ezzel az oktató testülettel kivánja szabadon idomitani. A pesti rendőr világszerte ismert durvaságáról, goromba modortalanságáról, a katonai rendőrt igazán nem a tapintat terén mutatott kiváló kvalitásai révén tüntették ki azzal, hogy szüronyt viselhet a puskáján, a kakastollas zsandár pedig az udvariasságot valószinüleg az országuton tanulta, ahol csavargókat kisért. Vajjon hol késik a főváros tanácsa, amely ez ellen tiltakozik és amely megvédi a pesti polgárt a budapesti utcán idegen hatóság inzultusaitól?

A lóverseny

megrendszabályozásánál ismét halogatnak. Még mindig nem volt elegendő a tosztogatás, még mindig nem csaltak eleget az uj mágnások, a hadimilliomosok, akiknek az istállókban való megjelenésével hallatlanul magasra emelkedett a turf erkölcstelensége. Amig a lóverseny kizárólag a mágnások kezében volt, addig legalább csak a közönség tette tönkre önmagát, csak a bukmekerek szivták tele magukat, de mióta megnépesedett a turf a hadmilliomosokkal, azóta a botrányok megsokasodtak. A főváros be nem tilthatja ezt a botrány-tanyát, de azt mégis megteheti, hogy a városkiépitésre módfelett alkalmas területén, a Kerepesi-ut, Aréna-ut és Hermina-ut által határolt telekkomplexumon ne türje tovább. Éppen most van lejáróban az ujabb türelmi idő, intézkedni kell, hogy ez a botrányfészek, ha Budapest határában marad is, legalább messzebb kerüljön a város szivétől.

Hejehuja báró

beköltözik a Budapesti Szinházba és a Chikágó müértő közönsége gyönyörködhetik abban a müvészetben, amelyet Bródy István eddig részben a Sziklay-féle Kis Szinházban, részben a Margitszigeti hejehuja szinházban kifejtett. Feld Zsigmond alighanem hamarosan rá fog jönni arra, hogy még azt a nivót is le lehet sülyeszteni, amit ő produkált. Mit törődik azonban ezzel Feld Zsigmond, aki ime egy év alatt a második főnyereményt csinálta. Tavaly az osztálysorsjátékon, az idén a szinháza bérbeadásán. Őszintén csak arra vagyunk most már kivánciak, hogy a városházán még mindig szánják-e a szegény Feld papát, vagy hogy még azt is müvészetnek nézik-e, amit ez a Hejehuja báró produkálni szándékozik?

Baromfi-szüret a fővárosban

Letörték a kiskereskedők nagyzási hobortját — Felére szoritják le a baromfi-árakat

Budapestet kétségkivül a télre hus dolgában komoly bajok fenyegették. Sem a hus elegendő mennyiségét nem tudták biztositani, az árak pedig horribilis magasra szöktek volna fel, ha a közélelmezési miniszterium egy rendkivül életrevaló ötlettel nem jön, amely egy csapásra megoldja a husinséget és amellett olyan olcsó baromfit juttat a főváros lakosságának, amelyet az legszebb álmaiban sem mert remélni. Az olcsó baromfi-akcióról már eddig is jelentek meg zavaros hiradások és kommünikék, a Fővárosi Hirlap-nak azonban módjában van a kérdést a leginformáltabb forrás közlései alapján ismertetni. Ha a gyönyörü terv sikerül, akkor már ma bizakodva mondhatjuk, hogy a főváros lakossága nagymennyiségü és igen olcsó baromfihoz jut, ami mindenesetre a mészárosokat is arra fogja kényszeriteni, hogy mai, az égig emelkedett árakat mérsékeljék.

Érdekes adatainkat a következőkben mondjuk el:

Megbukott a kiskereskedők exportüzlete

Az olcsó baromfi-akció kezdő napját augusztus 7-ikében állapitották meg. Dacára azonban annak, hogy akció-baromfi már érkezett is kellő mennyiségben Budapestre, annak kiárusitását nem lehetett megkezdeni. Ennek pedig egyetlen oka a baromfikereskedők különböző szervezetei között kitört harc, amelyet végre aztán pénteken, *Nagy* Ferenc államtitkár elnöklésével megmegtartott értekezleten sikerült leszerelni.

A torzsalkodás középpontjában a Budapesti Baromfikiskereskedők Egyesülete és a Baromfikiskereskedők Országos Bevásárló és Értékesitő Szövetkezete állott. Velük szemben állott a Budapesti Baromfinagykereskedők és Bizományosok Egyesülete, valamint a vidéki baromfinagykereskedők, akik egyesületbe nincsenek tömörülve. Az akció lebonyolitásának legtermészetesebb utja nyilván az, hogy a vidéki nagykereskedő összevásárolja a baromfit, a budapesti nagykereskedő az exportot intézi, a kiskereskedőnek pedig marad a budapesti szétosztás. A kiskereskedők azonban ugy látszik, megforditva is el tudták képzelni a dolgot, ugy tudniillik, hogy a nagykereskedő adjon el fél libát X-nek és Y-nak, ők, a kiskereskedők, majd az exportot intézik. A közélelmezési miniszteriumban tartott ankéten azonban láthatták a kiskereskedők, hogy az államtkár nem hajlandó exportőri ambicióikat honorálni. Nagy Ferenc ugyanis kijelentette, hogy ha a szétosztás munkáját a kiskereskedők nem hajlandók vállalni, akkor azt teljes egészében a főváros élelmiszerüzemére fogják bizni és a kiskereskedők egyáltalán nem kapnak akcióbaromfit. Ettől a kijelentéstől megriadtak és elállottak lehetetlen követelésüktől. Szent István-napjára már nagygyülést is hivtak egybe, ahol az oppoziciót akarták megszervezni. Ennek a nagygyülésnek a tervét ugyan nem ejtették el, de azt most már csak formalitásképpen tartják meg.

Busulnak az osztrákok

Az akció megkezdésének ma már ilyenformán semmi akadálya nincs. Az akció alapgondolata az, hogy amilyen mennyiséget a magyar baromfiból külföldre visznek ki, ugyanolyan mennyiséget *olcsó áron* a magyar főváros számára is biztositsanak. A szállitási igazolványokat a *Baromfi forgalmi bizottság* fogja adni, amely nyilvántartja, hogy ki mit szállitott Budapestre és csak annyi baromfi exportálására ad ki szállitási igazolványt, amennyit az illető

exportőr már a közélelmezési miniszterium által meghatározott árban Budapestnek szállitott. Erre természetesen csak Ausztria és Németország fizet rá, mert a baromfinagykereskedőknek az exportált árunái kell bevenniök a Budapestre szállitott baromfinál elmaradt hasznot, sőt esetleg ráfizetést. A baromfit sem nem rekvirálják, sem maximális ára nincs megszabva, mégis sikerülni kell, hogy Budapest bőségesen el legyen látva baromfival, amelynek ára *a mai áraknak felére tehető.* Nem öröm természetesen ez az uj rend a vidék számára sem, mert a vidéken lényegesen magasabbak lesznek a baromfiárak, mint a fővárosban. Budapestre lehet azonban hozni az akció-baromfin kivül is árut és ennek az árát senki sem szabja meg. Ennél a kikötés csak az, hogy Budapestről az ilyen szabadkereskedelmi baromfit csak akkor lehet kivinni, ha az áru harmadrészét akció-árban az akció rendelkezésére bocsátják.

Havonkint 2 hizott liba.

A baromfikészletek szétosztására, a kivitel ellenőrzésére és az akció-baromfi árának megszabására bizottságot alakitottak, amelynek cime: *Baromfi Forgalmi Bizottság.* A bizottság ugy szeretné, ha az őszre, vagy amikorra a baromfifelhozatal teljes üzemben lesz, *baromfijegyeket bocsát ki.* Ha a jegyekre fedezetet tudnak biztositani, akkor életbe is lépnek, ellenkező esetben természetesen nem is szabad kiadni azokat. Ebben az esetben az akcióhusból legelső sorban a munkásságot és a köztisztviselőket részesitik. Ha baromfi-jegy lesz, akkor családi kvótát állapitanak meg. A nagyobb családok *havonkint* valószinüleg két hizott libát és két tyukot, a kisebb családok ennek felét kapják.

Megállapitották az akció-árakat.

Ami most már az árakat illeti, azok a mai viszonyokat tekintve, legendásan olcsók.

A helyzet megvilágitására el kell mondanunk néhány statisztikai adatot. Eddig évenkint 1.200,000 darab hizott liba jött Budapestre, amivel szemben Ausztriába és Németországba ennek kétszeresét vitték ki. Ez azt jelenti, hogy a fővárosban, Ausztriában és Németországban elfogyasztott hizott liba 3,600.000 darabot tett ki, amiből ezentul legföljebb 1.800,000 darab libát lehet kivinni a vámkülföldre, a Budapestre való felhozatai pedig 600,000 darabbal emelkedhetik. Magyarország libaforgalma 4—5 millió darab volt, ami körülbelül 20—25 millió kilogramm hus és zsirnak felel meg.

Az árak a háboru alatt igy emelkedtek:

1912—13-ban	egy kg. liba	1.50 K
1917-ben	„ „ „	12.— „
1918-ban	„ „ „	38.— „

Ezzel szemben a már előzőleg megállapitott detail-árakat a pénteki tanácskozáson ujból leszállitották. Az akció-árak eszerint igy alakulnak:

hizott liba egészben kilónkint	17.— K
libaaprólék	6.— „
egy kilogramm hus bőr nélkül	14.— „
nyers zsir	30.— „
máj nagyság szerint kilónkint	40—60.— „

Hasonlóképpen fogják megállapitani a csirke-, tyuk- és kacsaárakat is.

A kiskereskedők haszonrészesedése az árnak 10 százaléka lesz, ami azonban a fenti ármegállapitásban már benfoglaltatik.

Megszünik a többszörös ellátás

Élelmiszerjegyrendszer a pestvidéki községekben — Zsirról, főzelékről nem gondoskodtak — Tamássy kormánybiztos-helyettes nyilatkozata

A közélelmezési miniszteriumban huzamosabb idő óta megütközéssel tapasztalják, hogy Budapest környékére sokkal több élelmiszert kell kiutalni, mint amennyi e körzetet a fejarány szerint megilletné. Erélyes nyomozást inditottak és megállapitották, hogy a magasabb szükségletnek egyszerü oka van:

Budapest környékén a gyárak munkásai élelmiszereiket mindenütt megkapják a gyárakból, ennek dacára élelmiszer-kvótájukat többnyire felveszik a községekben is, ahol családjukkal együtt bejelentett lakásuk van.

Ezt a kettős, sőt sok helyütt hármas és többszörös ellátást, amely aszerint változott, hogy hány különféle gyárból szerzett be egy-egy család élelmiszerutalványt, — tovább nem türhették a közélelmezési miniszteriumban. Az anomáliák megszüntetésére és az ugynevezett többszöri ellátás kiküszöbölésére egységes szervezetet létesitettek, amely: Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunvármegye budapesti környék közellátási bizottsága név alatt augusztus 16-án működésbe lépett.

Ennek a közellátási bizottságnak a vármegye alispánja hivatalból az elnöke, ügyvezetője pedig, — akit „ügyvezető-alelnök" cim illet meg — egy közélelmezési tisztviselő. Ugy az alelnököt, mint a bizottság tagját az alispán előterjesztése alapján a közélelmezési miniszter nevezi ki. A bizottság ügyeinek vitelét a bizottság központi irodája látja el, amelynek élén az ügyvezető-alelnök áll.

A bizottság, hogy a reá bizott feladatokat megvalósithassa, a hatáskörébe utalt községekben a lakosság ellátási ügyeivel kapcsolatos teendők ellátására a községi elöljáróságok mellé helyi szervezeteket (községi közellátási osztályokat) létesitett. Ezek az ügyek intézésénél kizárólag a bizottság utasitásai szerint tartoznak eljárni. A helyi szervezetek tartják nyilván az ellátandókat. A bizottság a helyi szervezeteket működésükben legszigorubban ellenőrzi. A lakosság ellátására szükséges árukat a bizottság szerzi be és utalja ki az ellátatlanok élelmezését végző tényezők között. Az áruk kiutalásánál alapul a jegyszelvényekkel történt elszámolás szolgál. Minden árusitó az első ellátmányon kivül csak akkor kap ujabb árut, amikor az általa bevont jegyszelvényekről elszámolt.

Az uj pestvidéki körzetbe a következő 28 község és kisebb város tartozik: Alag, Albertfalva, Békásmegyer, Budafok, Budakalász, Budatétény, Cinkota, Csepel, Dunaharaszti, Dunakeszi, Erzsébetfalva, Felsőgöd, Kispest, Nagytétény, Pesthidegkut, Pestszentlőrinc, Pestujhely, Pomáz, Rákoscsaba, Rákoskeresztur, Rákosliget, Rákospalota, Rákosszentmihály, Soroksár, Szentendre, Törökbálint, Ujpest, Vecsés.

Az ügykezelés menetének pontosságáról és rendezettségéről az első ügyvezető-alelnök, Tamássy József, Budapest helyettes élelmezési kormánybiztosa gondoskodik. A Fővárosi Hirlap munka-

Históriás-könyv

Pesti, budai és budapesti legendák, anekdoták és szólásmondások

III.

De nem ingyen.

Deák Ferenc sok örökéletü anekdotája között is egyike a legjobbizüeknek és a legelterjedtebbeknek az, amit a hatvanas évek végén Gyulai Pálról mondott. Kevesen tudják azonban, hogy hol adta az öreg ur a kegyetlen szurást a kis mérges Gyulainak? Az állatkertben. A régi, az öreg pesti állatkertben, amelynek akkor is meg voltak a maga népszerü állatai, mint ma a Sziám, vagy a boldogult Jónás. Deák Ferenc kedvenc állatját Kristófnak hivták és foglalkozására nézve egy lompos medve volt. Deák minden nap megjelent az állatkertben és ilyenkor soha sem mulasztotta el, hogy Kristófnál viziteljen és néhány darab csemege formájában le ne rója vele szemben a tisztelet adóját. Tudták ezt tisztelői is, akiknek ilyenformán a haza bölcsével délutánonkint a Kristóf ketrece mellett volt találkozójuk. Egyszer megjelent Gyulai Pál is, akivel évődni kezdett a társaság. A kicsiségével macerálták. Végre Gyulai unni kezdte a dolgot. Dühösen vágta oda:

— Láttam én már magamnál kisebb embert is.

— De nem ingyen — szólt Deák Ferenc kajánul a bajusza alól.

Volt is erre nevetés. Még a Kristóf is mosolygott talán.

*

Biztos óvszer a lopás ellen.

Akkoriban még bizonyára jobbak lehettek Pesten a közbiztonsági állapotok, kevesebb lehetett a lopás is, legalább az óvszer, amit Tóth Kálmán inasa talált ki, erre vall.

Tóth Kálmán egyszer — mint Tóth Béla megirja — hazatért a Lipót-utcában levő lakására, s látja, hogy a tornácot végigteregették ruhával.

Megkérdi az inasától:

— Talán valami pecséttisztitó költözött a házba, hogy ennyi ruha van a tornácon?

— Nem, tekintetes uram, az mind a mienk — mondja a Pista.

— Hát nem félsz, hogy ellopják?

— Nem én, kérem: megszámoltam.

*

Dal a pesti vásárról.

Rákos-mezön egykor pesti vásárkor,
Tul a Tiszán levö csikós bundástul,
Dudástul,
Bundástul
Három icce finom borra befordul.

Azt kérdezik az ottvalók tréfából:
Ha tudnak-e tul a Tiszán magyarul?
Tiszántul?
Magyarul?
Felel nekik ezen csikós tréfából:

Tul a Tiszán iszik magyar korsóbul,
Jó paprikás hust is eszik bográcsbul,
Tiszántul,
Bográcsbul,
Ugyan bizony helyesen van magyarul?

Tul a Dunán iszik magyar glászlibul,
A rosszprádlit is megeszi cin-tálbul,
Dunántul,
Glászlibul,
Ebugatta módon van ez magyarul.

Korcsmárosné nálunk beszél magyarul,
Itten pedig, amint hallom, németül,
Tiszántul,
Magyarul,
Nem is fér ki a német szó torkából.

Plebános és predikátor Tiszántul,
Orosz pap is predikál csak magyarul,
Dunántul,
Németül,
Vagy rácul, majd megful.

(Szirmay Albert följegyzése.)

*

A szent korona vándorlása.

József császár 1784-ben elrendelte, hogy a magyar szent koronát Bécsbe szállitsák és ott a kincstárba helyezzék el a többi fejedelmi ékszerek között. A magyar kancellária fájdalmas hangu feliratban tiltakozott, a szomoru irásnak azonban rossz sors jutott, a császár ugyanis fogta és mindössze ennyit irt rá:

Risum teneatis, amici?

Ex Hor.
Josephus.

(Vajjon ki lehet-e, barátaim ezt birni nevetés nélkül?)

A magyarság azonban nem igy gondolkozott. A történelem följegyzi, hogy az egész ország meg volt hatva, amikor a szent koronának Pozsonyból Bécsbe való szállitásának napján, 1784. ápr. 13-ikán, a tiszta égboltozat egyszerre elborult és zivatar keletkezett, kövér cseppekben és sürün hullott az eső és nagyokat zengett az ég. Epigrammot is irtak róla:

Dum recipit Moyses sacras de monte tabellas,
Horridus aethereo personat ave fragor.
Dum recipit Joseph te, sacra corona Viennam,
Fulminat et mites praecipiantur aquae.
Nempe: docet leges venerandas fulmen: at imber
Designat lachrymas, Hungara terra, tuas.

(Amig Mózes a hegyen a szent táblákat felemelte, borzalmas mennyköveket szórt a magas ég és amig te József császár, szent koronánkat Bécsbe vitted, villámlott és megeredtek az ég csatornái. A villám a törvény tiszteletére tanitott, a zápor pedig a magyar haza könnye volt.)

Amikor visszafelé vándorolt a korona, még nagyobb esemény volt. A megérkezést Keresztesy József Krónikája igy irja le:

Budára érkezett a korona, mikor Bécsből visszahozták, 1790. február 21-ikén délután 4 órakor, és a bévitele esett ily renddel. Elöl mentek azok, kik a koronát általvették a vármegye szélénél; aztán a kunok, jászok és kecskemétiek török sippal, a szentendrei és óbudai lovasság, Buda város lovasai; a

társa felkereste Tamássy Józsefet, aki az uj rendszerről a következőket mondotta:

— Még *Hadik* János gr. közélelmezési minisztersége idején tervbe vettük, hogy Budapest környékének élelmezését a visszaélések kiküszöbölése céljából központositani fogjuk. Ezt a központositási eljárást 1918. augusztus 1-én kivántuk életbeléptetni, azonban a gazdasági év legvégén az uj rendszert, dacára annak, hogy már a jegyeket is augusztus 1-i kelettel nyomattuk, el kellett halasztani, mert a kormány attól tartott, hogy kellő mennyiségü élelmiszer nem fog rendelkezésére állni. Igy augusztus 16-ikára maradt az egységes jegyrendszer életbeléptetése. *Főcélunk a többszörös ellátási lehetőség teljes kiküszöbölése.*

— A kormány nem olyan szervre a közigazgatásnak, mely pontos nyilvántartást vezethetne minden polgárának szükségletéről. A kormány nem egyedek ellenőrzését végzi, hanem a közigazgatási hatóságok hivatalos adatai alapján dolgozik. Pest környékén a közigazgatási hatóságok más irányu munkáik miatt az élelmiszernyilvántartást nem a legprecizebben készitették el — igy erősen érezhető visszaélések voltak, melyeknek teljes kiküszöbölése a mi feladatunk. Az általunk szervezett községi közellátási bizottságok uj ellenőrző-lisztákat és nyilvántartásokat készitettek, amelyekben nemcsak az élelmezendők számát, hanem *minden cikkből a tényleges szükségletet is összeirják* minden személy számára. Jegyet csak annak az ellátására utalunk ki, aki tényleg jogosult és sehonnan másünnét élelmiszert nem kap.

— A jegykezelésre vonatkozólag a következőket mondhatom: A fővárosi jegykezeléstől eltérőleg a vezetésem alatt álló 28 községben *pénzértékként kezelik az összes jegyeket.* A teljes jegykészletet a községi pénztárban őrzik és a községi szervezetek éppen ugy számolnak el róla, mintha bankó volna. Igy reméljük, sikerülni fog a jegytolvajlásoknak elejét venni. Hogy munkánk bevált-e? — arról csak 2—3 hónapi tapasztalat után számolhatunk be. Igyekeztünk takarékoskodni a munkaerővel, hogy nagy adminisztrációs megterheltetéseink ne legyenek. A költségek fedezésére az általunk kiutalt cikkek áraihoz 2—3 filléres többletet adunk és ebből fedezzük minden kiadásunkat.

— A 28 Budapest-környéki helységnek lisztellátására havonként 280—300 vaggon lisztre van szükségünk. Az első időben liszten kivül csak burgonyát, cukrot, hadikávét és szappant utalunk ki a közönség minimális szükségletére. *Száraz főzelék és zsir ma nem áll a kormány rendelkezésére, igy ezt a két cikket a vásárló ott veszi, ahol kapja. A bizottság egyelőre se zsirt, se főzeléket nem tud a 28 községnek kiutalni.*

Ezeket mondotta a kormánybiztos-helyettes a „Fővárosi Hirlap" munkatársának. Majd megmutatta a főváros környéke részére most készült élelmiszerjegyeket, amelyek több lényeges jótulajdonságban eltérnek a fővárosi jegyektől. Első és legfontosabb rajtuk, hogy nem különféle szinárnyalatuak. Egyszinüek és érvényességi idejüket római számok jelzik. Még pedig havonként két római szám. Az I-es a hónap első felét 15-ig, a II-es a hónap második felét 15-től 30-ig. Jellemző még erre az uj jegyrendszerre, hogy nem 10 napokkal három részre, hanem félhónapokkal két részre osztja az élelmezési hónapot. — u —

Harc a bünjelekért

Az áruhiány következtében a hatóságoktól visszakövetelik a bünjeleket — A lefoglalt pénzt ezentul kamatoztatják a rendőrségen

Igazi háborus jelenség, hogy a nagy áruhiány következtében az *emberek a hatóságoktól visszakövetelik a bünjeleket.* Ha eddig valami történt, amelynek következtében a rendőrség egyes tárgyakat lefoglalt, azokra a darabokra, amelyekre a bün terjedt, senki sem tartott igényt. A bünjelek jósokáig a rendőrségen hevertek, majd átutaztak a törvényszékre, de senki se reklamálta. A bünjeleknek mindig közös sorsa volt. Évenként egyszer-kétszer elárverezték, de ezeken az árveréseken rendes ember alig jelent meg. A rendőrség belső udvarát ellepték ilyenkor az árverési hiénák és bizony minden holmihoz jó olcsón jutottak. A közönség annyira irtózott a bün szennyétől, hogy a bepiszkitott, a multtal rendelkező tárgyakat nem akarta lakásába beengedni.

Most azonban a helyzet igen megváltozott. Az emberek manapság már kevésbbé finnyásak. Manapság nemcsak a babonától szabadultak meg, nemcsak elfogadják a már szükségtelen tárgyakat, hanem harcot inditanak értük. Áru akármi történt vele, csak áru marad, amire most nagy szükség van. Megkezdődött a kérvények nagy özöne. Ugy a rendőrséget, mint az ügyészséget elárasztották a folyamodók, amelyben szépen megmagyarázták, hogy most már nincs szükség az egyes bünjelekre és szépen kérik, adják vissza nekik. Szükség esetén később — füzték hozzá — bizonyos időre rendelkezésre bocsátják.

A rendőrség könnyen végzett a folyamodókkal. Egyszerüen a törvényszékhez utasitotta őket. Ezentul aztán az ügyész volt megáldva. Az ügyészség vezetője hivatalos nyilatkozatban elismerte, hogy soros ügyészi tevékenységének ellenőrzései alkalmából tapasztalta, hogy a soros kir. ügyész müködésének *legnagyobb részét „a bünjelek kiadása iránt előterjesztett kérelmek elintézése veszi igénybe."*

Ilyen körülmények között dr. *Váry* Albert, az ügyészség jelenlegi vezetője, mozgalmat inditott a kérdés reformja ügyében. Átirt *Sándor* László főkapitányhoz és akciójának meg van az eredménye. Ezentul

a rendőrség szigoruan mérlegelni fogja, hogy egyes bünjel lefoglalására szükség van-e, ha pedig a szükségesség ténye megszünt, azonnal kiadja a bünjelet az arra jogosultnak.

Igy a kérvényezők győztek. *Váry* Albert átiratában a felek jogát igy magyarázta:

— A feleknek a bünjelek iránti kérelme feltétlenül teljesitendő, mert a B. P. 187. §-a értelmében a további eljáráshoz nem szükséges tárgyak, amennyiben más nem tart reájuk igényt, visszaadandók annak, akinek birtokából lefoglaltattak. A B. P. 187. §-a mellett kifejlődött gyakorlat szerint ugyanis a nyomozás folyamán azok a tárgyak, melyek eredete, tulajdonjoga, értéke és azonossága nem vitás, vagy amelyeknek kiadásába a felek beleegyeznek s rájuk a további eljárás során nincs föltétlen szükség, a rendőrség és a kir. ügyészség által az arra jogosultnak, — legtöbbször a sértettnek — kiadhatók.

— Az érdekelteknek különösen a jelenlegi viszonyok között nagy és a hatóságok által feltétlenül respektálandó érdeke füződik ahhoz, hogy tárgyaik részükre sürgősen kiadassanak.

— Minthogy pedig a nyomozás egyik feladatát képezi annak a megállapitása is, hogy a lefoglalt, vagy elkobzott tárgyak a bünügy szempontjából, mint bünjelek szükségesek-e, avagy a jogosultnak kiadhatók és a nyomozás során lehetőleg tisztázandó az is, hogy ki bir az illető tárgyra igényjogosultsággal.

Ezeknek az előrebocsájtása után az ügyészség a következőket kérte a rendőrségtől:

1. kegyeskedjék a főkapitány saját hatáskörében intézkedni aziránt, hogy a nyomozás keretében pontosan tisztáztassék, hogy a lefoglalt, elkobzott, őrizet alá vett tárgyak a bünügy szempontjából, mint bünjelek, szükségesek-e?

2. mint tilos használatuak elkobzandók-e?

3. a további eljáráshoz nem szükséges, nem vitás tulajdonjogu tárgyak-e?

4. abban az esetben, ha megállapitják, hogy az illető tárgy a további eljáráshoz nem szükséges, elkobzás alá nem esik s tulajdonjoga nem vitás, vagy a felek annak kiadásába beleegyeznek, az érték és azonosság tisztázása után a rendőrhatóság által minden esetben már a nyomozás folyamán kiadassanak elismervény ellenében az igényjogosult félnek, esetleg a főtárgyalásig való megőrzés kötelességével. Ily módon el lesz kerülhető, hogy minden különös szükség nélkül állandóan a bünjelek egész tömege halmozódjék fel s kezelésük, küldözgetésük folytán indokolatlan munkatöbblet keletkezzék.

Ha pénzt foglalt le eddig a rendőrség, bezárta a Wertheim-szekrénybe és addig nem került elő, amig az egész bünügy le nem tárgyalódott. Természetesen *ez a pénz nem is hozott kamatokat.* A modern élet ezt a pénzpocsékolást nem türi és ezért most a következő intézkedés lép életbe:

„Ha készpénzt foglal le a rendőrség a nyomozás során, amelyet valami okból a félnek azonnal ki nem adhat, tegye be a legközelebbi bankba és a bünjel, vagy lefoglalt érték gyanánt a takarékkönyvet csatolja az iratokhoz. Ezzel megszünik az az anomália, hogy a félnek hosszu ideig heverjen letétben gyümölcsözetlenül a pénze."

Az ügyészség érvelését *Sándor* László dr. főkapitány maga is helybenhagyta és ezért a következő rendeletet bocsájtotta ki:

„Miután magam is teljes mértékben osztom a kir. ügyészség vezetőjének kifejtett álláspontját s a bünjelek, lefoglalt elkobzott, vagy őrizetbe vett tárgyak és értékeknek a nyomozás során való kiadásától rengeteg anomáliának a megszünését remélem, utasitom a bünügyi osztályt, a ker. kapitányságokat, a központi felügyeletet, hogy a jövőben szigoruan alkalmazkodjanak a kir. ügyészség álláspontjához. Ez a szigoru alkalmazkodás egyben magában foglalja a köteles és a gondos óvatosságot is, amelylyel tartoznak majd mérlegelni, hogy a nyomozás során való kiadás lehetősége tényleg fennforog-e, avagy nem és e mérlegeléshez fogják szabni eljárásukat."

A bünjeleket tehát visszaadják az általános fogyasztásnak és ez a kis történet is a háborus Budapest krónikájához tartozik.

---

pesti tanács kocsikban; a vármegye deputációi is kocsikon, sokféle ruhákba öltözött rendes lovasok. Ezeket követte a korona, mellette hat gárdista, utána a palatinus zászlóalja. Azután a koronaőrök hintaja, s a kisérő nemesség; ez alatt az ágyuk ropogtak, a harangok zugtak. A királyi palotába érvén, hat kirendelt nemesek vitték föl a korona ládáját a palota nagy szálójába, s helyheztették egy három grádics magasságu, vörös bársonnyal bevont helyre.

Itt rövid orációja lévén Zichy Károlynak, az ország birájának, ki akarta nyitni a ládát, de nem nyilt.

Németül más kulcsot kérvén, azt mondá rá egy ott álló magyar ur, Nemes Zsigmond:

— Kegyelmes uram, nem német korona az, nem tud az németül. Próbálja excellenciád magyarul, s ugy szóljon hozzá, majd kinyilik.

Melyen mindenek elmosolyodván, a judex curiae is, magyarul kinyitotta a ládát, s belőle a korona kivétetvén; a palota folyosójáról megmutattatott az összesereglett sokaságnak.

Azután a láda a portól megtisztittatván, ismét elzáratott, s mikor egy német lakáj seperni akarván, mond egy ifju magyar:

— Félre, adta németje, hogy mered azt német kezeddel fertéztetni?

Maga aztán megseperte.

Jókai Mór is beszél a koronának Budára való szállitásáról:

Mikor a szent koronát — irja — 1790-ben visszahozták Budára, e legnagyobb kincsünket minden megye fényes bandériummal kisérte.

A hevesi bandérium egyik vezére Pankotai Jósa Gábor volt, a tiszafüredi nagy földesur, ki II. József alatt csak a katonai erőnek engedve türte meg, hogy tizezer holdnyi birtokát fölmérjék a „földkóstolók."

Süvegére a kócsagtoll mellé egynehány szál aranyból készitett buzakalász is volt tüzve, az áldott Alföld jelképeül.

— Hol termettek ezek a buzakalászok — kérdezte tőle gunyosan egy udvari ember Budán.

— Ilyeneket termett a magyar föld, mig a német föl nem mérte — válaszolt bosszusan Jósa Gábor.

NEW-YORK
KÁVÉHÁZ
ÉTTERMEK ÉS BAR
UJONNAN ÁTALAKITVA
MEGNYILT

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. szám.

A főváros és az uj villamos rend

Csütörtök a kritikus nap — A főváros képviselői az ankéteken — Ujra megritkitják a megállókat — Kiirtják a rövid lejáratu utasokat — Till Antal tanácsjegyző nyilatkozata

Az uj villamos rendről a közönség azt hiszi, hogy már régen megbukott. Megbukott az első két nap alatt, amikor bebizonyosodott, hogy semmi haszna nincs, ellenben még a kalauz-kisasszonyok is inkább megszöknek, semhogy a zsufolt kocsikban hátul föl és elől le jelszavával kommandirozzák a közönséget. A kalauzkisasszonyoknak könnyü, mert azok egyszerüen ledobják a táskát és már semmi közük se a régi, se az uj rendhez. De mit csináljon a szegény közönség, amely se jobbra, se balra nem szökhetik meg, annak tovább kell utaznia, a szurony-virágokkal ékes pesti utcán. A közönség tür tovább, pedig ez a rendelet sem sokkal bölcsebb, mint jó egynéhány esztendővel ezelőtt volt az, amely kimondotta, hogy aki jön, az a baloldalon, aki megy, az a jobboldalon köteles járni. Ha ma visszagondolunk erre az ötletre, igen jót mulatunk és meggyőződésünk, hogy pár hét mulva a főkapitány elől le — hátul föl ötletén is nagyot nevetünk a főkapitánnyal együtt.

A villamos uj rendjével vonatkozásban olyan hirek terjedtek el, hogy a rendet megállapitó tanácskozásoknál a főváros tanácsát sérelmesen mellőzték és hogy a főváros tanácsa az uj rend ellen kiván állást foglalni. Megkérdeztük Till Antal tanácsjegyzőt, a közlekedési ügyosztály helyettes vezetőjét, aki a Fővárosi Hirlap munkatársának a következő felvilágositásokat adta:

— Az a hir, hogy a fővárost a reform megvalósitása előtt nem kérdezték volna meg, nem felel meg a valóságnak. A kereskedelmi miniszteriumban május havában ült össze ebben a kérdésben az első ankét, amelyen ott volt a főváros képviseletében *Valtinyi* műszaki főtanácsos ur. Ugyancsak ott vot az egyik ilyen értekezleten *Rényi* Dezső dr. tanácsnok ur is. Más kérdés az, hogy a főváros *közlekedési bizottságában nem tárgyaltuk le a reformot, aminek* azonban az az oka, hogy részben egy kész tervet kellett volna egyszerü hozzájárulás céljából a bizottság elé vinnünk, másrészben viszont a terv nem egy végleges intézkedés, hanem csak egy most kipróbálás alatt levő gondolat, amelynek sorsa attól függ, hogy beválik-e, vagy sem. A tanács keddi ülésén is ebben az értelemben tettem meg jelentésemet.

— A főkapitányságon pénteken tartott ankéten én képviseltem a fővárost. Nem igaz az, hogy ez az ankét azt határozta volna el, hogy a rendelkezést most már véglegesnek tekinti és azt fentartja. Ez az értekezlet semmiféle határozatot nem hozott, mindössze a jelenlevők beszámoltak másfél napos tapasztalataikról. Az uj rend fentartása, vagy elejtése fölött csak *a csütörtökre ujból összehivott ankét fog dönteni,* ami természetes is, mert egy nap alatt, amely ráadásul ünnep is volt, egy ilyen intézkedést kitanulmányozni lehetetlenség. Az ankét előtt csütörtökön már *nyolc nap tapasztalatai* fognak feküdni, amelyek alapján sokkal könnyebb lesz a döntés.

— Mi a magunk részéről természetesen szintén megfigyeltetjük az uj rendet és a csütörtöki ankéten meg fogjuk tenni észrevételeinket. Egyelőre csak az első, ünnepnapi eredmény van előttem, amiből természetesen nehéz kritikát mondani.

— Ami a magam egyéni véleményét illeti, az uj rendben sok jó tulajdonságot látok, de természetesen nem mentes az a kellemetlenségektől. Az egészen kétségtelen, hogy a normálisan telt kocsikban az uj rendnek igen nagy előnyei vannak, a zsufolt kocsikban azonban elkerülhetetlen a tolongás és az összeütközés.

— Az ankéten különben sokféle gondolat vetődött föl, sokféle uj reformterv született. Ezek között talán egyike a legfontosabbaknak, hogy a *ma érvényben levő megállóhelyek közül még többet be fognak szüntetni.* A háboru alatt egyizben már megritkitották a megállókat, de még mindig vannak olyan megállók, amelyek nélkülözhetőknek látszanak. Ezzel azt is elérni vélik, hogy a rövid utra felszállók lemondanak a villamosról. A háboru alatt talán a pénzbőség, talán a cipő kimélése miatt nagyon elszaporodtak azok az utasok, akik mindössze egy-két állomást utaztak. Az uj rend ezeknek éppenséggel nem kedvez, mert nem érdemes fölszállaniok, amikor gyalog könnyebben és kényelmesebben tehetik meg rövid utjukat. Az az előny hárul ebből a villamosközlekedésre, hogy a kocsikban utazók száma kevesebb lesz és kényelmesebb azoknak az utja, akik nagyobb távolságot kivánnak megtenni.

— Szó volt az ankéten a vásárcsarnokból jövő háziasszonyok dolgáról, valamint a kofák utazásáról. E tekintetben fölmerült az a gondolat, hogy külön *kofa-kocsikat* fognak időnkint inditani. A rendeletnek legnagyobb ellensége azonban a tél lesz. Ha vannak is előnyei a rendelkezésnek és ha életben marad is, télen — semmi kétség benne — *nem lehet tartani.*

Épül a főváros cipőgyára

Ahol 70 korona egy pár cipő

A főváros egyik utolsó közgyülése elhatározta, hogy kibővíti az alkalmazottak cipőüzemét, amely *Mezei* Gyula dr. igazgató vezetésével eddig is nagy sikerrel müködött. A kibővitési munkálatok — mint a *Fővárosi Hirlap* értesül — már a legteljesebb mértékben folyamatban vannak és *a cipőüzemből, amely eddig egyszerü cipőjavitó volt, hamarosan egy tekintélyes cipőgyár lesz.*

A tanács előterjesztésére erre a célra a közgyülés 1.200,000 korona beruházást engedélyezett kölcsönképen a háborus közélelmezési akció révén elért eredmények terhére. A cipőüzem ezután a tőke után 5 százalékos kamatot fizet és a tőkét is részletekben törleszti.

Naponkint 500 pár uj cipő.

A főváros cipőgyára, ugy amint a cipőjavitó is volt, a Ráday-utca 33. számu fővárosi épületben lesz, ahol már javában folynak az épitkezési munkák.

A cél az, hogy olyan hatalmas gyári üzemet lehessen szervezni, amely *napi 500 pár uj cipő előállitására képes.*

A főváros alkalmazásában levő közigazgatási, közoktatási, intézeti tiszti alkalmazottak, valamint az altisztek és szolgák

létszáma	10,582
a nyugdijasoké	1.799
az üzemi alkalmazottaké a gázmüvek kivételével	8,975
összesen	21,356

Ezek mindegykének évenkint egy talpalást és egy fejelést számitva, a cipőjavitó-mühelynek évi 21,356 talpalást és fejelést kellett volna végezni. Az üzem az eddigi átlagos 45 főből álló munkáslétszámmal elérhető maximális (napi 40—50 pár fejelés és 80—90 pár talpalás) munkateljesitmény mellett ezt a teljesitményt el tudja ugyan érni, de hol vannak akkor még mindig a családtagok? Ha ezeket számitásba vesszük, akkor az üzemnek évi 85,424 pár cipő fejelésére és talpalásra van szüksége. Ha már ilyen bővitésről van szó, akkor figyelembe kellett venni az alkalmazottaknak azt a jogos kivánságát is, hogy — mint ez az élelmiszerekkel való ellátásnál is történik — a cipőüzem müködését ne csupán a saját részükre, hanem családtagjaik részére is igénybe vehessék és *cipőjegyeik ellenében* uj cipőszükségleteiket is az üzem elégitse ki.

Az üzem kibővitett formájában ugy volt tervezve, hogy évente legalább 80,000 pár uj cipőt és mintegy 160,000 pár cipőjavitást fog produkálni. A valóságban azonban ennél is tekintélyesebb lesz az üzem, mert *átlagban napi ötszáz pár uj cipőt tud termelni.*

1.200,000 koronás beruházás.

A főváros erre a célra megvette a Ráday-utca 33. szám alatt levő egész épületet, amelyet azonban átalakitásokkal és pótépitkezésekkel a célnak megfelelőbbé kell tenni. Szükség van nevezetesen gép- és munkatermek, raktárak létesitésére, gépekre, üzemi berendezésekre és egyéb felszerelésekre, amelyek mintegy 600,000 koronát igényelnek, mig a bőranyagok beszerzésére és forgótőkére, valamint a Budapesti állatvásárpénztárnál nyitott 600,00 K folyószámlahitelből eddig igénybevett közel 400,000 korona visszafizetésére még további 600,000 koronára, tehát összesen 1.200,000 koronára van szükség.

Harminc százalékkal a maximális ár alatt.

— *Mezei igazgató nyilatkozata.* —

A megkezdett munkálatokról egyébként Mezei Gyula dr. igazgató a következőket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Az épitkezéseket már megkezdtük, az átalakitási munkálatok folyamatban vannak. Épen most jártam Bécsben, ahol a hadügyminiszteriumban az engedmények egész sorát kellett kérnünk. Legfontosabb ezek között az engedmények között az, hogy beengedik Németországból az uj cipők gyártásához szükséges gépeket.

— A cipőgyár napi ötszáz pár uj cipőt fog termelni, ugy hogy el tudjuk látni a főváros összes alkalmazottait, munkásait, üzemi alkalmazottait, a nyugdijasokat és minden családtagot is. Természetesen ez az ellátás nem lehet nagyobb, mint amilyet a miniszteri rendelet engedélyez. A főváros alkalmazottai tehát e tekintetben természetesen nem részesülnek előnyben a főváros egyéb lakosságával szemben. Annál nagyobb előnye lesz azonban a főváros alkalmazottainak, hogy üzemünk lényegesen a maximális ár alatt fogja termékeit kiszolgáltatni. Megmarad azonkivül cipőjavitó-üzemünk is, amelyet szintén kibővitünk.

— Az uj cipő a főváros alkalmazottainak *30 százalékkal lesz olcsóbb, mint azt a miniszteri rendelet megszabja,* ugy hogy *egy pár uj cipő 65—70 koronába fog kerülni a főváros üzemében.*

— A gépeket már megrendeltük és azok mintegy 300,000 koronába fognak kerülni. Minden reményünk meg van arra, hogy a gyárat január elsejével üzembe is helyezhetjük. Munkásjóléti szempontokból is vannak ujitásaink, igy többek között az üzem alkalmazottai számára *munkásétkezőt* állitunk fel, amely szeptember első felében fog megnyilni.

Események

Ajánlatok a barakk-iskolák épitésére. A főváros által a I. Tárnok-utcában, a II. Szegényház-utcában, a X. Óhegy-utcában és a X. Templom-téren épitendő barakkiskolákra meghirdetett versenypályázatra beérkezett ajánlatokat augusztus 17-ikén, szombaton délelőtt 10 órakor bontotta föl *Szabó* Gyula müszaki tanácsos. A beérkezett ajánlatok között több van olyan, amely csak egyik vagy másik barakkiskola megépitésére tesz ajánlatot, ismét mások pedig alternativ ajánlatokkal szerepelnek. Iskolánkint az ajánlatok a következők:

Az I. *Tárnok-utcai* iskolára: *Molnár* István 357,500 K és 323,100 K; *Kerner* Zoltán 201,470 K és 187,470 K; *Koch* Károly 180,630 K; *Wellisch* Náthán utóda 261,196,50 K; *Dömény és Ehrlich* 189,050 K; *Töke* György 237,300 K; *Kolozs* Lajos 180,400 K, *Szentgyörgyi* és Társa 239,580 K; *Brunner* Ferenc 152,243 K.

A II. ker. *Szegényház-utcai iskolára: Molnár* István 758,190 és 232,690 K; *Wippler* és Társa 149,860 K; *Kerner* Zoltán 153,610 K; *Koch* Károly 133,262 K; *Dömény és Ehrlich* 142,270 K; *Töke* György 186,700 K, *Kolozs* Lajos 134,190 K; *Szentgyörgyi és Társa* 185,623 K; *Brunner* Ferenc 102,997,10 K.

A *X. ker. Óhegy-utcai iskolára: Molnár* István 197,920 K és 177,220 K; *Kalocsay* Mihály 143,060 K; *Koch* Károly 92,930 K; *Wellisch* Náthán utóda 138,139 K; *Dömény és Ehrlich* 97,210 K; *Töke* György 121,920 K; *Szentgyörgyi* és társa 128,745 K.

A *X. ker. Templom-téri iskolára: Molnár* István 82,530 K és 74,330 K; *Kalocsay* Mihály 57,900 K; *Koch* Károly 39,165 K; *Dömény és Ehrlich* 57,720 K; *Töke* György 51,320 K; *Szentgyörgyi és társa* 50,945 K.

Az ajánlatok teljes összege: Molnár István (mind a négy iskolára tett ajánlatot) 807,340 K és 896,140 K; *Wippler és Társa* (csak a Szegényház-utcai iskolára tett ajánlatot) 149,860 K. *Kaocsay* Mihály (az Óhegy-utcai és a Tempomtéri iskolára) 200,960 K; *Korner* Zotán (a Templom-téri iskola kivételével 462,440 K és 427,440 K; *Koch* Károly (mind a négyre) 445,990 K; *Wellisch* Náthán utóda (a Tárnok-utcai és az

Óhegy-utcai iskolákra) 399,335.50 K; *Dömény és Ehrlich* (mind a négyre) 486,250 K; *Tőke* György (mind a négyre) 597,240 K; *Kolozs* Lajos (a Tárnok-utcai és a Szegényház-utcai iskolákra) 314,590 K; *Szentgyörgyi és Társa* (mind a négyre) 604,893 K; *Brunner* Ferenc (a Tárnok-utcai és a Szegényház-utcai iskolákra) 265,240.10 K.

Az ajánatok a XIII. ügyosztályban átszámitás alatt vannak.

Uj beosztás a közélelmezési miniszteriumban. A közélelmezési miniszterium az utóbbi időben igen nagy átalakulásokon ment keresztül. Uj beosztás van az ügyek kezelésében és a személyzetben is. A miniszteriumban Demián államtitkár távozása után csak egy államtitkár van Nagy Ferenc dr. személyében. Az egyebekben való uj beosztást a következőkben ismertetjük: Tizenegy főosztály van a miniszteriumban, mindegyik több alosztályival. Az elnöki osztály élén Marich Jenő dr. miniszteri tanácsos és helyettese Magyary Lajos dr. miniszteri s. titkár állanak. Az elnöki osztály az általános természetü személyzeti, és sajtóügyeket intézi. Az I. főosztály, mely a hadseregélelmezés és az ezzel kapcsolatos szállitási ügyeket intézi, Kiszely Gyula miniszteri tanácsos vezetése alatt áll.

A szerdai premier iránt téli érdeklődés mutatkozik a Belvárosi Szinház elővételi pénztáránál. A műsor középpontjában Heinrich Mann hires vigjátéka, a Variété szerepel. Gábor Andor forditásában, Mészáros Gizával a főszerepben; továbbá egy pompás orosz darab: Avercsenko Arkadij Vasuti kocsiban cimü komédiája, melynek szereplői Korthy Mira, Körmendy Kálmán, Bánóczi és Somlár. Az uj műsor keretében lép föl először Tompa Béla, a Belvárosi Szinház uj tagja is. Szólókat csak hárman adnak elő: Kökény Ilona, Ilosvay Rózsi és Boross Géza.

A Henry-aréna nyári szezonja lankadatlanul vonza a közönséget, amely az összes előadásokat állandóan zsufolásig megtölti. De Henry igazgató meg is érdemli a pártolást, mert állandóan világvárosias, szenzációs programmal szórakoztatja közönségét.

Megnyilt a New-York kávéház. Néhány heti tatarozás után, uj tulajdonos, Acél Gyula, az Excelsior-szálloda volt tulajdonosának vezetése alatt ujra megnyilt a főváros legnépszerübb kávéháza: a New-York. A fényes kávéházat vendéglővel és bar-ral is kibővitették, de a helyiségek igy is szükuek bizonyultak, mert a közönség valóságos ostrom alá veszi régi, kedvenc tanyáját.

Beketow-cirkusz. Szépség, erő, művészet, e három jelző jellemzi a cirkusz augusztusi műsorát. Nagyobbrészt nők képviselik az artistavilágot és remek műsort nyujtanak. A cirkusz minden előadására az összes jegyek elkelnek. Egymás után következnek a műsorban Branca iskolalovarnő, van der Wehd iskolalovarnő, Ena du Prel gondolat olvasónő, Regra zenefenomén, Jenny Sulejka táncosjével, Kaiser-növérek zsoké-lovasnők, Fatme Sulejka török iskolalovarnő, Enders-növérek athlétikai mutatványok és Annie k. a.

Budapesti keleti vásár

A magyar ipar diadala

Szokatlanul fölcsigázott érdeklődés mellett *Wekerle* Sándor miniszterelnök pénteken nyitotta meg a *Budapesti Keleti Vásárt*, amely rendezése és jelentősége tekintetében messze tulszárnyalja az előző években bemutatott mintavásárokat. Dacára, hogy nem nagyarányu kiállitásról van szó, hisz mindössze csak az iparcsarnok helyiségei álltak rendelkezésre, mégis elismerésre méltó a gazdag munkálkodás, az életrevaló törekvés és a sokoldalu tevékenység, amit a magyar ipar és kereskedelem a mintavásár keretében bemutat. Elismerést érdemelnek a rendezők, akik báró *Szterényi* József kereskedelmi miniszter és *Lánczy* Leó v. b. t. t. fővédnökök meleg érdeklődése mellett rövid néhány hét alatt, a háboru ötödik évében is olyan remekművet produkáltak, ami igazán csodálkozást kell, hogy támasszon a vásárt látogató nagyszámu keleti vendégek előtt. Ismételjük, hogy a páratlan sikerü ipari tárlat létesitéséért minden elismerés megilleti a rendezőket és különösen a fáradhatatlan tevékenységü intézőket: tóvárosi *Fischer* Emil ügyvezető-alelnököt és *Kármán* Aladárt, a vásár igazgatóját.

Csatangolás a tárlaton

A *Budapesti Keleti Vásáron* résztvevő nagyszámu kiállitók sorában különösen kiemelkednek a következők:

A Keleti Vásáron tett sétánk első utja **Holzer** cs. és kir. udv. és kamarai szállitó kiállitásához vezet. A cég 50 évvel ezelőtt rakta le fundamentumát mai hatalmas vállalkozásának és nemcsak a belföldön, de Ausztriában, a Balkánon, Romániában és Törökországban egyaránt mint engró-exportház közismert, ugy szolid kiszolgálása, valamint versenyképessége folytán. Nevezett cég szörmeosztályában eladásra kerülnek kanin, sealskin, perzsia stb. szörme-paletók, muffok, collierek, továbbá bundák, valódi ezüst és kék rókák, valamint fehér, szürke és alaska rókák stb., egyéb szörmefajokból készült szörmeáruk kivétel nélkül teljesen modern berendezésü saját szücsmühelyében készülnek. A Keleti Vásáron megjelent Wekerle Sándor dr. miniszterelnök ur megszólitotta a cég főnökét: Holzer Sándor kereskedelmi tanácsost és igen örvendett abbeli kijelentése fölött, hogy dacára a háboru okozta nehéz árubeszerzési viszonyoknak, a vállalatnak exportképességét, amely valutáris szempontból előnyére válik hazánknak, szortirozott raktára lévén, mindenképpen garantálni tudja.

A Pneumatika Ballinit autóabroncs-gyár (Budapest, VIII., Ó-utca 10. szám), mely céggel már találkoztunk hasonló alkalommal a repülőgép kiállitáson, amikor a biráló bizottság bronzéremmel és elismerő-okmánnyal tüntette ki a gyárat, kiállitásával ezuttal is, de talán még hatványozottabb mérvben hat imponálóan a szemlélőre. Ez a fiatal gyár, melyet tényleg a háboru szült, rohamosan fejlődött, ami valóban kiváló gyártmányainak tulajdonitható. A kiállitott Ballinit-Sollux autóabroncsok szinte feledtetik, hogy csak pneumatik-pótlók, oly szilárdak és ruganyosak, mint a légtömlővel ellátott pneumatikok, ugy hogy — más abroncsesal szemben — az autómotort nem rázzák és rem rongálják. Ezáltal az ebből következő kellemetlen zavarok teljesen megszünnek. Nagy részben ennek a gyárnak is köszönhető, hogy autóink, ezek a fontos és gyors közlekedési eszközök, pneumatik hiányában üzemben tarthatók és ennek tulajdonitható, hogy a gyár rövid fönnállása óta több ezer autót szerelt föl ballinit abroncsaival és pedig a legtöbb állami és városi intézmény, gyárvállalat, azonkivül magánosok megbizásából üzletköre immár hazánkon kivül a keletre is kiterjed, ami a Ballinit-Sollux autóabroncs használhatóságát a továbbiakban is igazolja. Láng József, a gyár agilis igazgatója előtt Wekerle Sándor miniszterelnök körutja alkalmával maga is elismerését fejezte ki a gyár közgazdasági szempontból kifejtett értékes müködésén.

Herkulesmüvek rt. gépgyár, vas- és fémöntöde (VI., Figyelő-utca 14) hatalmas csoportban, nagy, imponáló pavillonban mutatja be gyártmányait az érdeklődő közönségnek. Ez a kiváló gyár, mely tulajdonképpen a volt Langfelder-féle gépgyár üzemét folytatja, erdőüzemek és mindenféle faipari üzemek céljaira szolgáló famegmunkáló gépeket gyárt és valutajavitás nézőpontjából is minden lehetőt elkövet, hogy az eddigi külföldi behozatalt ellensulyozza és kisebb gazdasági és háztartási gépekkel látja el az országot. Wekerle miniszterelnök Kohl Hans dr. vezérigazgatóval hosszabban elbeszélgetett, a gyártmányok iránt behatóan érdeklődött és teljes elismerését fejezte ki a vezérigazgató előtt. A magyar mezőgazdaság és vele az ország gazdasági fejlődése csak ugy válhatik valóra, ha a fejlődéshez szükséges gépek, és eszközök a belföldön rendelkezésre állanak. A Herkules-müvek gyártmányai, azt hisszük, sok szolgálatot fognak tenni a magyar mezőgazdaság javára.

Magyar pamutipar r.-t. (Ujpest) kiállitása. A gyár kiváló szolgálatokat tett ugy az országnak, mint a hadseregnek uj gyártmányaival, melyek élénken igazolják, hogy a magyar ipar nehéz körülmények között nemcsak megállja helyét, hanem vezetőszerep betöltésére is képes. A saját gyárban készült papir-, felpapir-, csalán-textilárukat nyersen és kikészitve, valamint ezek alkatrészeit izléses összeállitásban láttuk a kiállitásban. Wekerle miniszterelnök megelégedéssel hallgatta szurdai Szurday Róbert vezérigazgató előadását.

Szép gyüjteménnyel szerepel a kiállitáson az **Első Magyar Légcsavargyár rt., Budapest.** (VIII., Práter-utca 64.) (50—51. Stand), mely jelenleg még csak légcsavarok gyártásával foglalkozik szárazföldi és vizirepülőgépek részére s ezenkivül készit még egy speciális légcsavarfajt, az ugynevezett helikoptercsavarokat is (System Asbóth). A cég, mely jelenlegi bérelt mühelyeiből még ez év őszén átköltözik a legmodernebb tervek szerint épült s berendezett uj albrtfalvai gyártelepére, gyártási ágazatait egyéb faáruk gyártására is kiterjeszti, ugymint sportcikkekre: ski, szánkó, tobogan, skelaton, bobsléigh, krieket, golf stb. (fényképészeti cikkekre: stativok, másolókeretek, kazetták stb.), azonkivül a cég megkezdi a faszijtárcsák gyártását is a legjobb és a legismertebb német licencia igénybevételével. Az Elma (ez a cég röviditett neve) 2,000.000 korona alaptőkével dolgozik és előreláthatólag rövid időn belül a legnevesebb magyar faipari vállalatok első sorában fog szerepelni.

Általános érdeklődést keltettek a **Fleischmann** Gyula mérnök, budapesti gyáros (központi iroda Budapest, VII., István-ut 7.) által kiállitott fő-zelék- és gyümölcskonzervgyártás céljait szolgáló megmunkáló eszközök és gépek. Valóban közszükségleti, valamint nagyobb gazdaságok és háztartásokban hiányt pótló cikkek ezek, melyek konzervgyárakban ugyszólván nélkülözhetetlenek. Rendkivül egyszerü, könnyen kezelhető és kifogástalanul megmunkált szerkezetük dicséri a kiállitó szaktudását és törekvését e téren. A kiállitott tárgyak méltán igazolják azt a tényt, hogy eme gyártmányokat még a németek hasoncikkeivel szemben is előnyben részesitik. Wekerle miniszterelnök érdeklődéssel nézte a kiállitást, és elismerését fejezte ki Fleischmann mérnöknek a látottak fölött.

A miniszterelnök hosszabb ideig tartózkodott **Bettelheim Miksa és Társa** cég norimbergi diszmüés játékáru nagykereskedés kiállitásán. A cég kizárólag magyar eredetü iparcikkeket állitott ki, melyek közül különösen a rokkant katonáknak készitményei keltették fel a figyelmet. A cég bemutatta Heteés szivarkahüvely és papirgyártmányait is, amelyek ma már a legkedveltebbek a dohányzó világban. E gyártmányok iránt különösen a keleti vendégek érdeklődnek. Hasonlóképen közérdeklődést kelt a cég által gyártott és forgalomba hozott Friburg cipőpaszta. A miniszterelnök érdeklődött különféle árak iránt, továbbá a forgalom iránt is, melyet a magyar iparcikkekben elér. A miniszterelnök a cég legidősebb főnökét, galgóczi Heteés Mór keresk. tanácsos urat megszólitással tüntette ki.

Kellemes meglepetést kelt a kiállitáson a **Diana Kereskedelmi Részvénytársaság** izléses, kétfülkés pavillonja. A Diana Kereskedelmi Részvénytársaság világhirü s már a béke éveiben is minden külföldi államban exportált készitményeit, a Diana-sósborszeszt, továbbá a Diana-piperecikkeket (arckrém, fogkrém, puder és finom toalettszappan) állitotta ki igen szép elrendezésben. A Diana-sósborszesz az egész világon ismert készitmény, mely a magyar iparnak már sok dicsőséget és barátot szerzett. A Diana-piperekészitmények a világháboru ezernyi nyersanyagbeszerzési baja közepette ma is gyönyörü, elegáns köntösben és a békeidők minőségében jelennek meg szemeink előtt. Gyártmányaik igazán alkalmasak arra, hogy a Keleten uttörő munkát végezzenek a magyar kozmetikai ipar részére s e végtelenül nagy és gazdag fogyasztásai területeket elhóditsanak attól a francia és angol ipartól, amely a háboru előtt teljesen elárasztotta a Keletet.

Feltünést kelt a **Rimaszombati Konzervgyár rt.** dusan felszerelt gyönyörü pavillonjával. Szinte feledteti a szemlélő előtt a mai háborus állapotot. Gyönyörüen adjusztált üvegekben sorakoznak egymás mellett a legkitünőbb gyümölcsbefőttek, szárított főzelékek, mindennemü gyümölcsözött cukorkák, huspain (huspástétom), huskonzervek, stb., a melyek kiválósága kétségen felül áll. Wekerle dr. miniszterelnök fölötte nagy érdeklődést tanusitott e csoport előtt és legteljesebb megelégedéssel nyilatkozott Sichert Károly ker. tanácsos, igazgató előtt. A magyar konzervgyártás fontossága a háboru alatt még inkább növekedett, nemcsak azért, mert a háborus élelmezés fontos cikkévé vált, hanem konzervkivitelünk fontos valutajavitó szereppel is bir.

A Klein és Baumel utóda cukorkagyár kiállitott fondant, superior és egyéb cukorkaárui sokfélesége önkéntelen megállásra késztetik a szemlélőt. A gyár (Budapest, VII., Rákóczi-ut 76. szám.) 1884-ben alakult, mint az ország egyik legrégibb vállalata. Megalapitója és uttörője volt hazánk eme iparágának. A kisiparosokat állandóan támogatta, olyanformán, hogy évente még külön 15—20.000 kilogramm cukrot dolgoztatott fel. A cég az eljövendő békésebb időben ismét nagy gondot akar forditani a keleti kivitelre. Wekerle miniszterelnök elismerését fejezte ki Havas cégfőnök előtt és szép jövőt jósolt a gyárnak, ha a békés idők beálltával korlátlanul folytathatja nagyszabásu müködését.

Wohanka és Társa utóda r.-t. cég mint mindig, most is kitett magáért. Az 50 év óta fennálló vállalat a magyar gyáriparban a legelső helyet küzdötte ki magának. Ez idő szerint Magyarország legnagyobb üzemre berendezett motorgyára a Wohanka-féle. Magyarországon kivül Szlavonia és Bosznia gyáripari és uradalmi üzemei meg uradalmi intézőségei, müszaki szakszükségleteiket kizárólag a Wohanka r.-t.-nál szerzik be. A gyárnak három szakosztálya van, ugymint: a motor, malom müszaki és olajos osztálya. A legkiválóbb erőkből összeválogatott modern vezetőség élén Asvian Róbert igazgató áll, akit a mai verniságeon Wekerle Sándor miniszterelnök megszólitásával tüntetett ki és melegen gratulált, a vezetése alatt álló gyár nagyszerü produktumaihoz.

Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság (Gyöngyös). Kiállitásával beigazolta, hogy eddigi jó hirnevének a háboru ötödik évében is megfelel. A kiállitott különböző konzervárui, főleg főzelékkonzervek a gyár nagy haladásának tanujelét adják. Fontos szerepet tölt már be a cég és nagy szolgálatokat tesz a keleti kivitelünk és ezáltal valutánk javitása érdekében. Wekerle min.-elnök e cég kiállitásánál hosszabb ideig tartózkodott, behatóan érdeklődött Kormos igazgatónál a gyöngyösi viszonyokat illetőleg és meleg szavakban adott kifejezést megelégedésének.

A Kartonnyomó-ipar r.-t. (Budapest, Lajos-u. 93.) papirból készült nyomott és festett karton barhett- és flanel-árukat hozott a Keleti Vásárra. A háborus ipar legcsodásabb produktumai ezek, melyek tökéletességüknél fogva méltán pótolhatják a pamut- és gyapjuárukat. A kartonnyomó gyár oly kiváló tökélyre vitte eme papirszövetek készitését, hogy még

a háboru utáni időben is egészen bizonyos, hogy forgalomban maradnak gyártmányai. A megnyitónap publikuma nagy érdeklődéssel szemlélte a kiállitott cikkeket, melyekről elismerőleg nyilatkozott Wekerle miniszterelnök Martos igazgatónak.

A kolozsvári Heinrich-féle gyógyszappangyár r.-t. impozáns kiállitást rendezett közkedvelt készitményeiből. Már messziről érezhető volt a kellemes parfőm-illat, amit a gyár szappanai a kiállitás területén árasztottak. A cég a kiállitáson a világhirü „Szent László" fertőtlenitő-szappanon kivül több kiváló hires készitményével szerepelt. A kolozsvári „Borax", „Kátrány", „Salicil", „Neutrál", „Kövér Gyermek" gyógyszappanok a legkedveltebb és legelterjedtebb készitményei a gyárnak. Technikai berendezése és teljesitő képessége olv fejlett, hogy nemcsak az ország, hanem az egész monarchia hasonló gyáraival vetekszik. Wekerle Sándor miniszterelnök körsétája alkalmával különös meleg hangon adott a gyár igazgatója előtt megelégedésének és elismerésének kifejezést.

Török Sándor, Kolozsvárnak legrégibb, legjobb és legelső cukorkagyára meglepően szép csoporttal vesz részt a kiállitáson. A leggyszerübb merkantil, szuperior, töltött selyem karamella, csokoládé drasé, pergelt mandula, ostya, piskóta, teasütemény a legfinomabb deszertig nagy választékban és kiváló minőségben van itt felhalmozva. A gyártmányok kiválósága teszi természetessé, hogy ausztriai és keleti kivitele éppen ugy, mint magyarországi vevőköre szinte napról-napra állandó emelkedést mutat. A cég főnöknőjét, özv. Török Sándornét megdicsérte a cég kiváló gyártmányaiért Wekerle miniszterelnök.

Steiner József és Fia (Budapest, IV., Vámházkörut 9.) tápszergyár speciálitásait, finom caces különlegességek gyártása, továbbá a karlsbadi, a gyermek és a luxus kétszersültek, valamint különböző mézeskalácsok, finom exporttorták, panirozólisztek és többféle tápszer. Ez a vállalat van hivatva arra, hogy az angol és francia caceseket, a külföldön nagymennyiségben behozott árut kiszoritsa a piacról. Az izléses, nagyszerü torták, amiket a cég a kiállitásra hozott, feltünést keltettek. Steiner Hugó cégfőnök fogadta a vernisageon az elökelőségek elismerését.

Nagy és Vértes részvénytársaság (Budapest, V., Arany János-utca 20.) A modern irodafelszerelés legtökéletesebb darabjaival van a vállalat a Keleti Vásáron képviselve. Masszív, gyönyörü kivitelü amerikai redőnyös iróasztalok, automatikusan elzáró redős irományszekrények, süllyesztő asztalok, összerakható amerikai könyvszekrények, forgószékek, szabadalmazott vertikál- és klisészekrények, angol bőrbutorok, bank- és uriszobaberendezések garniturái és egyes darabjai a kiállitás egyik kétségkivül legértékesebb részletét adják. Wekerle miniszterelnök Nagy Jenő igazgatónak teljes elismerését fejezte ki.

A keleti vásáron mutatta be enyvgyártmányait a monarchia egyik legrégibb gyára, az **Első Pesti Spódium- és Enyvgyár rt.** A gyár által előállitott gyártmányok ugy nálunk, mint a külföldön a hasonló gyártmányok közül elismerten a legjobbak. Az Első Pesti Spódiumgyár a háboru előtt az egész világpiacot ellátta a magyar enyvvel. A háboru következtében egyrészt ezeknek a piacoknak veszendőbe ment, az enyv egyik legfontosabb kiviteli cikk maradt és a gyár, ugy mint ezelőtt, ezentul is állandó szállitója maradt Németországnak és a semleges külföldnek, valamint a Balkán-államoknak.

Melocco Péter cementáru-gyárnak (IX., Ferenckörut 41.) kiállitása rendkivül érdeklődést keltett a közönség körében. A mükő-siremlékek, márványmozaik-lapok, virágvázák, fakeresztet pótló mükökeresztek, továbbá cementcsövek, stb., ennek a régi és előnyösen ismert gyárnak kiváló produktumaiból csak mutatóul szolgálnak és igazolják a gyár jó izlését és kiváló munkáját.

Keleti és Murányi vegyészeti gyár r.-t., mely már a háboru előtt jelentékenyen exportált a Balkánra és Oroszországba, csinosan berendezett fülkéjével magára vonta a figyelmet. Wekerle Sándor miniszterelnök behatóan érdeklődött dr. Keleti Kornél vezérigazgató, kereskedelmi tanácsosnál a gyár gyártási képessége felől és a vegyi festékek exportja, a Lisoform produkciója dolgában. A látottak fölött teljes megelégedését fejezte ki az igazgatónak, ki elmondta, hogy a mai nehéz anyagbeszerzés dacára a gyár nagy feladatának ugy megfelel, mint békében.

Oceán Magyar Konzervgyár és Kereskedelmi r.-t. (Budapest.) A gyár részvénytársaság a Welleminsky és Gottlieb cégből fejlődött ki. Különböző konzervárut hozott el a vásárra. A vállalat készitményei ismertek és különösen külföldön nagy elterjedtségnek örvendenek.

A Budapesti mészárosok és hentesek csontfeldolgozógyára rt., e 2 és fél millió K alaptőkéjü vállalat modern gyártelepe a IX., Illatos-uton fekszik. A gyár be van rendezve az állati csontok legtökéletesebb feldolgozására és technikai zsiradékokon kivül a legtökéletesebb csontenyvet gyártja. Fontos terméke a gyárnak továbbá a börenyv és zselatin, mely cikkekben nem csupán az országban, hanem a világpiacon is domináló szerepet biztositmagának. Enyvgyártmányai a Balkán államokban is nagy kedveltségnek örvendenek és az egyes országokban használt speciális enyvminőségeket is gyártja. Kiállitása e produktumokat mutatja be.

Országos Vaskereskedelmi rt. A füleki zománcedény, fémáru gyár és vasöntöde impozáns készletet állitott ki. Zománczozott lemezekből készült főzőedények, vedrek, fazekak, dézsák, olajszürők és más háztartási cikkek pazar kivitelben állanak a cég fülkéjében. Külön feltünést keltettek a megnyitáson a gyár vashordó- és Meidinger-kályhái. Valamennyi áru szolid, szép kivitelben dicséretére válik a kiáru szolid, szép kivitelben dicséretére válik a kipróbált régi magyar zománciparnak. Wekerle Sándor kiállitási fülkéje előtt s elragadtatással dicsérte a külföldi vendégek előtt a füleki zománcipar remekeit.

Herz Ármin fiai szalámigyár, zsiradékok nagyban (Budapest, Soroksári-ut 76). A gyárat 1882. évben Herz Ármin alapitotta meg. 1888-ban a fiai, Herz Lajos és Herz Viktor vették át. A telep a legmodernebbül van berendezve, saját göz-diselmotor- és elektromos üzeme és hütőháza van. Három erő- és harminc segédgéppel dolgozik. Háboru előtt mintegy ötszáz munkást foglalkoztatott. A cég gyártmánya békeidőben főleg Ausztriába került kivitelre, volt azonban számos vevője a vámkülföldön is.

Gottschlig Ágoston rt. kiváló minőségü gyártmányait már a békében is jól ismerték és kedveltek voltak. E cég kiállitása első pillanatban izlésesen választott és elrendezett üvegformáival tünik fel. A Gottschlig rt. 40 év óta foglalkozik a legkiválóbb likörök gyártásával és ma ott tart, hogy készitményei valóban felülmulják a békében annyira kedvelt francia gyártmányokat. Általános ismert konyakgyártmányai dacára a háborunak Németországban és Ukrajnában jelentős piacra találtak és ott közkedveltségnek örvendenek. A cég, mely a Barotiszeszfinomitó, konyak- és likörgyár rt. érdekkörébe tartozik, a Belvárosban, Váci-utca 22. alatti mintaraktárt tart, hogy a nagyközönség is kényelmesen hozzáférhessen gyártmányaihoz.

Sternberg cs. és kir. udv. hangszergyár (VII., Rákóczi-ut 60.) nagyszabásu csoportja feltünik a kiállitáson. A hangszerek mindegyike figyelmet érdemel. Kitünik a gyárnak „Etofon" beszélőgépe, mely akár beszél, énekel vagy zeneszámot ad elő, feledteti, hogy gépet és nem beszélőt, éneklőt, vagy zenekart hallgatunk. Kiváló szerkezete felülmul minden külföldi gyártmányt. Figyelmet érdemel a gyár zongoráival, melyek hangra, kiállitásra nézve kiválóak. A hegedük, fuvolák, cimbalmok, klarinetok, harmónikák, rézhangszerek kiállitása érthetővé teszik azt a nagy forgalmat és exportot, amit évtizedekre visszamenően a gyár felmutat. Sternberg Árminnak a gyár megalapitójának és kiváló szaktudásu főnökének Wekerle miniszterelnök teljes elismerését fejezte ki.

A TŐKE

...

Szemle

A Magyar Bank tőkeemelése — Rekvirálni kell a malmokat — Szénadó és szénbányászat — 90 millió a kisiparnak

A *Magyar Bank* nemrég közölt félévi mérlege impozáns bizonyságát adta annak, mennyire fejlődött a bank minden üzletága és milyen vezetőszerepet játszik a banküzlet minden terén. Az üzleti tevékenység nagyarányu fejlődése és a megoldásra váró fontos feladatok szükségessé tették az *ujabb tőkeemelést*, amelyet a szeptember 2-ikára összehivott rendkivüli közgyülés fog elhatározni. Az igazgatóság javaslata szerint az összes részvényeket a régi részvényeseknek fogják felajánlani *5:2 arányban*, ugy, hogy a tranzakció valóban a részvényesek szempontjából legelőnyösebb feltételek mellett fog lebonyolódni és kétségkivül fényes sikerrel fog járni. A magyar közgazdasági élet szempontjából csak üdvözölni lehet a *Magyar Bank* tőkefelemelési müveletét, mert uj lehetőségét adja meg annak, hogy ez az életerős és agilis intézet ugy a belföldi, mint a külföldi piacon megoldja azokat a problémákat, amelyek lebonyolitására hivatott. A bank egy sereg uj vállalatot hivott életre és régi vállalkozásai meggyarapodva és szilárdan néznek a béke elé. Meg vagyunk arról győződve, hogy a küszöbön álló tranzakció a *Magyar Bank* fejlődésének uj korszakát jelenti.

*

A pékek egyre panaszkodnak, hogy a malmok olyan rossz minőségü lisztet szállitanak, hogy az előirt minőségü kenyeret képtelenek elkészíteni és épp ezért a budapesti sütőipartestület most kérvénynyel fordult a közélelmezési miniszterhez és kérte, hogy ezeket az anomáliákat szüntesse meg, mert ha a megengedettnél barnább kenyeret sütnek, a pékeket büntetik meg. A pékek panasza ujabb bizonysága annak, hogy a malmok nemcsak kihasználják a háborus konjunkturát, hanem jogtalan hasznot is szereznek maguknak és emellett a közellátás érdekeit is kárositják. Rámutattunk már arra, hogy a malmok visszaéléseit egy módon lehet megakadályozni, ha tudniillik *az állam egyszerüen rekvirálja az összes malmokat* és maga veszi kezébe az üzem vezetését. Sajnos, ettől a megoldástól nemcsak a malmok huzódoznak, hanem — az állam is.

*

Igen érdekes felszólalásban mutatott rá *Chorin* Ferenc a főrendiházban arra, hogy a szénadó a magyar széntermelést hátrányosan fogja befolyásolni. Rámutatott arra, hogy a magyar szénbányászatnak külön nehézségekkel kell megküzdenie, mert az üzemi anyagokban olyan nehézség jelentkezik, mely páratlanul áll, nincs elegendő munkaerő és emellett a munkabérek nálunk magasabbak, mint Németországban. Kétségen kivül áll, hogy a szénadó nemcsak a fogyasztó-közönséget, hanem a bányavállalatokat is érzékenyen sujtja, módot kell tehát találni arra, hogy az adó gyakorlati kivitele ne épp az ellenkező eredményt idézze elő, mint amit várnak tőle.

*

A kisipar segélyezése egyike a legnagyobb háborus feladatoknak. Végre kezdenek foglalkozni vele és az állam 90 millió koronát irányzott elő ipari hitelszövetkezet alapitására. Reméljük, hogy ezt a 90 milliót nem fogják haszontalanul elprédálni, hanem tényleg arra a célra forditják, amire szánva van. Nem szabad tudniillik elfelejteni, hogy minél több kisipari műhelyünk van, annál kevésbbé vagyunk rászorulva a lelketlen osztrák gyáripar segitségére, s minél jobban függetleniteni tudjuk magunkat tőle, annál nagyobb biztonságban érezhetjük magunkat. A kisipar támogatása az egész társadalom érdeke és annak a 90 milliónak, amit előirányoztak reá, az utolsó krajcárig a kitüzött nemes és tisztességes célt kell szolgálnia.

Áruhalmozás hirdetésekben. Az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság szervezeti és ügyviteli szabályai értelmében a Bizottságnak kötelességei közé tartozik az is, hohgy a lapok hirdetéseit figyelemmel kisérje. Ezen az alapon *Friedmann* Ernő urhoz, az Árvizsgáló Bizottság elnökéhez, azt a tiszteletteljes kérdést intézzük, volt-e szives eloivasni a Keleti Vásár alkalmából a *Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-T.*-nak a lapokban megjelent hirdetéseit, amelyek nem az Árvizsgáló Bizottság elnökének, de a teljesen laikus olvasónak is kell, hogy szemet szurjanak. Elolvasván a tömeghirdetést, az ember abban a boldog tudatban teszi le ez ujságot, hogy istenem, hiszen nincs is háboru. Béke van, béke, amikor minden elképzelhető anyagot kapni lehet. A Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-T. legalább nem vesz tudomást a háboruról, waggonszámra ajánl megvételre börkenőcsöt, kocsikenőcsöt, festéket, vasvitriolt, keserüsót, lakatot, talpszöget, vasalót, van 20,000 darab befőttesüvege, 200 waggon mésztrágyája és szinte felsorolhatatlan tömegben a legritkább cikkek, amiket ma keresve sem lehet kapni. És megdöbben az ember, amikor azt olvassa, hogy a Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-T. hajlandó bárkinek eladni *kétszáz waggon portlancementet*, amivel azonnal meg lehetne kezdeni a budapesti épitkezéseket. Tessék jól megjegyezni, cementet, amit a hadvezetőség tudvalevőleg lefoglalt. Cementjének ma tulajdonképpen senkinek sem szabad lenni, csak a hadvezetőségnek. Vajjon honnan van akkor cementje a Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-T.-nak, amely a hadvezetéshez bizonyára annyit ért, mint hajdu a harangöntéshez. Általában azonban — ez a második kérdésünk *Friedmann* elnök urhoz — hogyan juthatott a Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-T., amely a háboru harmadik esztendejében alakult, iparengedélyhez, amikor a láncKereskedelemről szóló törvény értelmében csak az kaphat iparengedélyt, aki a háboru előtt is ugyanazzal a kereskedelmi ággal foglalkozott, amelyet most üzni akar. Végül pedig a hirdetésekben feltárt Eldorádó vagy van, vagy nincs. Ha nincs, akkor közönséges blöffel van dolgunk, de ha van, akkor a legszenzációsabb áruhalmozással állunk szemben, ami megint sokszorosan megérdemli Friedmann elnök ur figyelmét.

A Magyar Bank alaptőkéje 140 millió korona. A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy szeptember 2-ára rendkivüli közgyülést hiv egybe, amelynek javaslatot fog tenni, hogy jelenlegi 100 milliós alaptőkéje 140 millióra fölemeltessék. E javaslat értelmében az igazgatóság az ujonnan kibocsátandó 100,000 részvényre 5 : 2 arányban a részvényeseknek elővételi jogot fog biztositani, a még megállapitandó kibocsátási feltételek szerint.

Egy esztendő mult el a Magyar Bank utolsó tőkefelemelése óta. Azok az indokok, melyek a legutóbbi tőkefelemeléseknél érvényben voltak, ma nemcsak változatlan mértékben állanak fenn, de időközben még fokozódtak. Azok a megnövekedett számarányok, melyekkel a gazdasági életnek számolnia kell, azok a nagy feladatok, amelyek az átmenetnek zökkenés nélkül való megteremtésénél, a gazdasági élet folytonosságának fenntartásánál, a háboruban erősen kifejlődött hazai iparnak további kiépitésénél s egyáltalán a pénzügyi és gazdasági élet minden ágában a hazai nagy pénzintézetekre várnak, a bank belföldi s főleg keleti üzleteinek és affiliációinak nagy fejlődése, az intézet által kezelt idegen tőkéknek óriási mértékben való megszaporodása: mind indokolttá és kötelességgé teszik az intézet saját tőkéjének nagy arányban való fejlesztését. A legutóbbi tőkeemelés óta az intézet szervezetét erősen bővitette. Fővárosi bankfiókjainak száma tizre emelkedett, a keleti fiókok pedig erős fejlődés mellett számottevő tényezőivé váltak az ottani piacoknak. Az affiliált pénzintézetek száma 35-re emelkedett. A bank ipari és egyéb érdekeltségei erősen megszaporodtak és fejlődő iparunkban méltó helyet foglalnak el. Különösen kiemelendő a bank érdekeltsége az épitőipar, vegyészeti ipar, vas- és fémipar, bőripar, textilipar terén, valamint nagy mértékben a faiparban is; a mindez iparágak körébe tartozó vállalatok hatalmas fejlődése, alaptőkéiknek felemelése, uj vállalatok megszerzése és alapitása a Magyar Bank erős támogatásával és részvételével történt. Felemlitendő még, hogy mezőgazdasági téren a Magyar Földbirtokbank R.-T. utján, az idegenforgalmi alapitásokban az „Égisz" utján, a külkereskedelem terén pedig ugy saját berendezkedése, mint szindikátusokban és uj vállalatokban való részvétel által az intézet egyik legerősebb tényezővé vált. A tőkefelemelés sikeres keresztülvitele előzetesen biztosittatott.

Kinevezések az Angolbankban. Az Angol-Osztrák Bank főtanácsülése a budapesti fióktelepnél Engel Ármin aligazgatónak, a tőzsdeosztály vezetőjének és Dirnfeld Samu aligazgató-pénztárnokának az igazgatói cimet adományozta.

Uj papir a tőzsdén. A Magyarországi Kőolajfinomitó R.-T. részvényeit a Munk és Davidsohn bankcég szerdán vezeti be a tőzsdére. A vállalat első évi mérlegét ez évi április 30-án zárta le. A 200 koronás névértékü részvények a magánforgalomban 625—630 korona körül cserélnek gazdát és a bevezetési árfolyam is e szinvonalon fog mozogni.

Részvénytársaság a kincstári selyemfonók bérletére. Magyar királyi selyemfonók haszonbérlete rt. céggel a földmivelési minisztérium és a Magyar Agrár- és Járadékbank részvételével ötmillió korona alaptőkével e hó 16-án részvénytársaság alakult, amely husz évre haszonbérbe vette a Tolna, Győr, Komárom, Ujvidék, Törökkanizsa, Lugos, Békéscsaba, Mohács és Pancsova városokban levő állami selyemfonókat. Az alakuló közgyülésen az igazgatóság tagjaivá a következők választattak meg: Szomjas Lajos dr. h. államtitkár, (elnök), Papp-Ragány István dr. miniszteri tanácsos (alelnök), Barta Arnold, Éber Antal dr., Krenedits Ferenc, Moldoványi Sándor dr., Révész Alfréd, Salamon Andor, Várady László dr. és Wlassics Tibor báró dr., a felügyelő-bizottság tagjaivá pedig Kellner Dezső, Kónya Vilmos dr., Kovács Miksa és Makai Rezső.

Az Angol-Osztrák bank főtanácsa elhatározta, hogy az 1918. május 2-iki közgyülés határozatát most keresztülviszik s az intézet alaptőkéjét 83.333 darab részvénnyel 130 millióról 150 millió koronára emelik.

Az Adriai Biztositó osztaléka. Az Adriai Biztositó Társaság választmányi tanácsa az igazgatóság ajánlatára 1917. évre ideiglenes osztalék gyanánt 160 korona kifizetését határozta el.

A Cutis mészárostermékeket értékesitő részvénytársaság, valamint a Mészárosok bőrgyára r.-t. eddigi egy-egy millió koronányi alaptőkéjüket két-két millióra emelték fel. Az uj kibocsátásu részvények jelentékeny részét a Leszámitolóbank vette át. A két társaság legutóbb megtartott közgyülésén a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank képviseletében a Cutis igazgatóságába: Bartos Zsigmondot, Blau Gyulát és Lévai Adolfot, a bőrgyár igazgatóságába: Blau Gyulát és Lévai Adolfot, mig a felügyelő-bizottságba mindkét társaságnál Fritz Ferencet és dr. Róz Jenőt választották meg. A részvénytársaság elnöke továbbra is Schubert Sándor főv. biz. tag marad.

A Guttmann r.-t. tőkét emel. A Guttmann S. H. r.-t. igazgatósága augusztus 28-ára rendkivüli közgyülést hivott össze, amelynek tárgysorozatán a jelenlegi 20 millió koronás alaptőkének, 30 millió koronára való felemelése szerepel.

A Gyapju- és Posztóipar rt. augusztus 4-én tartotta a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank helyiségeiben alakuló közgyülését. A társaság alaptőkéjét négy millió koronában állapitották meg. Az igazgatóság tagjaivá Madarassy-Beck Marcell báró, Bun József, Murányi Ernő dr., Stiaszni Alfréd választattak meg.

Illatszercégből részvénytársaság. A The Baeder Parfumery Co. Budapest—New-York cég részvénytársasággá alakult át egyelőre egy millió korona teljesen befizetett tőkével. Az igazgatóságba beválasztatott Kafka László nyugalmazott államtitkár, továbbá Steinfeld Sándor és Bäder Hermann. Az ügyvezető igazgató ügykörét a gyár eddigi cégvezetője, Bäder Hermann fogja ellátni. A részvénytársaság müködését ez idő szerint már épités alatt lévő modern gyártelepén még ez év folyamán megkezdi.

Az Élelmiszerkereskedők Áruforgalmi Részvénytársasága augusztus 15-én tartotta első évi rendes közgyülését, melyen a kétmillió korona alaptőkének hárommillió koronára való fölemelését határozták el. A vállalat érdekközösséget létesitett a Merkur váltóüzleti rt.-gal, amely átveszi az egymillió névértékü uj kibocsátásu részvényt. Az augusztus 15-iki közgyülés a tőkeemelésen kivül elfogadta a mérleget, amely 239.190 korona nyereséggel zárult.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

Termeljünk repcét!

Aki repcét termel, vetőmagot és olajpogácsát maximális áron, világitó anyagot pedig ingyen kap. A jövő évi káposztarepce ára előreláthatólag 150.— korona lesz.

Bővebb felvilágositásokat az Országos Magyar Gazdasági Egyesület olajmagtermelési osztálya (Budapest. IX., Ullői-ut 25. szám) ad.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este ½8 órakor.
Az augusztusi szépség müsor
Szépség, erő, müvészet.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 22-én d. u. ½4 órakor teljes müsor fél helyárakkal.
Szombaton 24-én d. u. ½5 órakor teljes müsor fél helyárakkal
Vasárnap 25-án és kedden 20-án d. u. ½4 órakor nagy ünnepi előadás.

Használhatatlan dugókat és parafahulladékot veszünk
bármily mennyiségben magas áron.
Pneumatika Ballinit-gyár Budapest, VIII.,
Óriási-utca 10. — Telefon: József 52—46.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta d. u. ½4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától (esős időben is)
az uj augusztusi müsor.
A világhirü BOGADE-CSOPORT, a csontnélküli emberek, HOLLINI BOSCHETTI akrobata csoport, STRATTMOHR-WARI TRIO-SALDA xylophon müvész és további 25 elsőrangu varieté sláger.
CSODÁSAN OLCSÓ HELYÁRAK.
Gyermekek és katonák szakaszvezetőig hétköznap fél helyárakat, vasárnap és ünnepnap pedig teljes helyárakat fizetnek.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Upor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő. Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
A nyaralásból visszatérők
oly nagy számban jegyzik elő a jegyeket, hogy még néhány nappal meghosszabbitotta az igazgatóság a
HINDU HERCEG müsort!
Ajánlatos a jegyekről előre gondoskodni. Elővételi dij nincs.

Folies Caprice.
Téli helyisége: VI., Révay-u. 18. Telefon: 14—22.
Igazgatók: KELETI TESTVÉREK. Főrendező: TÁBORI EMIL.
Ma és minden nap este 8 órakor:
Ujdonság! Ujdonság!
Hotel Jobb mint otthon.
Bohózat egy felvonásban. — Irta és rendezte: Tábori Emil.
Novität! Novität!
Der Nachtportier.
Schwank in einem Aufzug, von Josef Armin.
Regie: Emil Tábori.
Magánszámokkal fellépnek:
Springer Armin, Else Saldern stb. stb.
Jegyek válthatók: A mulató helyiségében (VI., Révay-u. 18) dé előtt 9-től 1-ig és délután 3 órától kezdve:
Az I. emeleti Kaszinó-Mulatóban: legelsőrendü ének- és táncattrakciók.
Kezdete 8½ órakor.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8 órakor
PITYPALATY KISASSZONY
Faragó Jenő és Zerkowitz Béla operettje és a fényes varietémüsor. Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal teljes esti müsor.
Sörkabaré 8—12-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Ma és mindennap a nagysikerü évadnyitó müsorban
FREGOLIA hires átváltozó művésznő.
„NÉGY HETI SZABADSÁG"
HARSÁNYI kétfelvonásos kacagtató bóhozata
Főszereplők: Huszár, Ferenczy, Kubinyi, Mezei, Holdos, Hunyadi.
És a többi fényes varieté-attrakciók.
Az előadás este 8 órakor kezdődik.

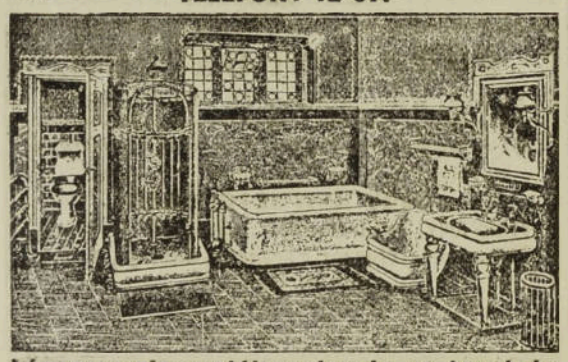
A
hadikutyák
augusztus 18-ától kezdve
naponta kétszer gyakorolnak a Nemzeti Parkban.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

RŐSER
TANINTÉZET
Alapitási év **1858.** Alapitási év **1858.**
1. Felsőkereskedelmi iskola.
2. Nevelő-Internátus.
Beiratások augusztus 26-tól szeptember 4-ig.
Értesitést küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. ▪▪▪▪▪▪ Mocsonyi-udvar.

DIANA PUDER
Kónyaz
a bőrt rugalmassá teszi, a ráncokat kisimitja és elpalástolja.
MINDENÜTT KAPHATÓ!

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Angol-osztrák Bank.

Hirdetmény.

A f. é. május 2-án megtartott rendes közgyülés határozata értelmében és a bank főtanácsának vonatkozó felhatalmazása alapján a részvénytőkének **130,000.000 koronáról 150,000.000 koronára** való felemelésének keresztülvitele céljából kibocsátunk **82.333 darab 240 korona névértékü** teljesen befizetett uj részvényt. A jelenleg forgalomban lévő 541.667 drb (1—541.667 számig terjedő) részvény tulajdonosait megilleti az **elővételi** jog az uj kibocsátásu 83.333 darab, — az üzleti eredményben 1918. évi julius 1-től fogva részesedő — részvényre, **500 korona, részvényenkénti árfolyamon**, amely árfolyamhoz hozzáadandó az 5 százalékos 500 korona után 1918. évi julius hó 1-től számitandó folyó-kamat és pedig oly módon, hogy minden **13 drb régi részvény birtoka 2 drb uj részvénynek**, illetőleg a részvényesek kivánságára minden **7 drb régi részvény tulajdona 1 drb uj részvénynek** átvételére jogosit. Részvénytöredékek, vagy ideiglenes elismervények részvénytöredékekről nem adatnak ki. Az elővételi jog, annak különbeni elenyészése mellett, a rendes üzleti órákban **f. hó 17-től bezárólag f. hó 23-ig** terjedő időszakban gyakorolható és pedig **az Angol-Osztrák Bank főintézeténél Wien, I., Strauchgasse 1., az Angol-Osztrák Bank váltóházánál Wien, I., Strauchgasse 1.** és a bank többi váltóüzleteinél, azonkivül a banknak **Budapesten, (V., Nádor-utca 2., vagy a Calvin-téri váltóháznál IV., Calvin-tér 2., vagy az Erzsébet-körúti váltóháznál VII., Erzsébet-körut 45—47), Aussigban, Bodenbachban, Brünnben, Brüxben, Czernowitzban, Egerben, Falkenauban, Franzensbadban, Grazban, Innsbruckban, Karbitzban, Karlsbadban, Komotauban, Königgrätzben, Korneuburgban, Laa a/Th., Leitmeritzben, Linzben, Lobositzban, Marburgban, Marienbadban, Nagyváradon, Olmützben, Pardubitzban, Pilsenben, Prágában, Prossnitzban, Saazban, St.-Pöltenben, Teplitzben, Tetschenben, Trautenauban, Triestben, Weisben és Znaimban létező fiókintézeteinél.** Felhivjuk azokat a t. részvényeseket, akik a részükre biztositott elővételi jogukat az uj kibocsátásu részvényekre gyakorolni óhajtják, hogy régi részvényeik köpenyét egyszerü számjegyzék kiséretében mutassák be valamelyik fentebb megnevezett helyen az elővételi jog gyakorlását feltüntető felülbélyegzés végett. A régi részvények köpenyei a felülbélyegzés megeitése után azonnal visszaadatnak. Az elővételi jog gyakorlásakor minden átveendő uj részvény után 200 korona és ennek az összegnek 1918. julius hó 1-től számitandó 5 százalékos kamata **egyszerre fizetendő be.** A t. részvényeseknek jogában áll az igényjog gyakorlásának bejelentésekor már a teljes befizetést eszközölni, vagy pedig f. é. augusztus hó 17-től f. é. augusztus hó 28-ig a fentemlitett 200 koronát meghaladó összeget, azaz 300 koronát, hozzáadva ennek az összegnek f. é. julius hó 1-től számitott 5 százalékos kamatait bármikor befizetni. A teljes befizetésre további haladák nem adható. A befizetési határidő elmulasztása az igényjog gyakorlásának bejelentéséből származó jog elenyészését vonja maga után, a befizetett összeg pedig a bank tartalékalapja javára elévül. A részvények teljes befizetése ugyanannál a helynél eszközlendő, amelynél az első részlet befizettetett. A teljes befizetést tanusitó elismervények visszaszolgáltatása ellenében az uj részvények elkészités után kiadatnak.

Wien, 1918. augusztus 14.

Angol-Osztrák Bank.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

1. **Huzzad**
szét a függönyt
2. **Bözsi ne sirjon**
3. **Te csak szeress**
4. **A budapesti telefon a „Nagysádkám“ dalával.**
Ezen 4 legujabb gramofonlemez bármelyike csakis 8 használt vagy törött lemezért kapható.
STERNBERG
hangszergyár
Budapest, Rákóczi-út 60

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA :: LATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ ::
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal:
Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

BALLINIT- az egyedül tökéletes és bevált **autó pneumatik pótló**
Ruganyos és nem rázza a motort. — Sok száz elismerőlevél.
Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz.
Pneumatika-Ballinit
autó-abroncs-gyár
Budapest, VIII. kerület, Óriás-utca 10. szám.
Telefon: József 53—46.
SOLLUX

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan. **Budapest, VII., Rózsa-utca 34.**
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. augusztus 28-án — 35. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A városok

kongresszusát, amióta *Bárczy* István megalkotta, mindig életképes, okos, nagy hivatottsággal rendelkező intézménynek tartottuk. Sajnos, eddig a kongresszus leginkább azzal volt kénytelen foglalkozni, hogy a maga hivatottságának eszközeit megválassza, működési területének körülhatárolását megcsinálja. A háboru még meglehetős kiforratlan formában találta a dolgot, pedig, ha az első ágyu eldördülésekor kijegecesedett, teljes erejében működésben levő szervként tudtuk volna a városok kongresszusát látni, akkor valószinüleg sok magyar város sok keserü órától menekedett volna meg.

Most, hogy e hónap elsején *Bódy* Tivadar először elnökölt a városok kongresszusán, annak olyan átformálása történt meg, amelyből remélni lehet, hogy végre teljes munkáját fejtheti ki a városok javára. Az uj átformálódás lényege az, hogy a városok delegáltjai intenziv, szakszerü munkásságot fognak kifejteni. Erre a célra nyolc szakosztály alakult, amelyek magukba gyüjtve a városi tisztviselők legszakképzettebbjeit, értékes, becses munkát fognak a magyar városok javára produkálni. Külön szakosztálya lesz a szervezeti, tisztviselői, pénzügyi, üzemi, városépitési, közmüvelődési, szociálpolitikai és népélelmezési kérdéseknek, egy szóval mindannak, amin a jövő modern magyar városoknak fel kell épülniök.

A nyolc kérdés között azonban ki kell emelnünk kettőt, amelyeknek jelentőségét nem tudjuk kellőképpen hangsulyozni. Mindenki előtt nyilvánvaló, hogy a városok megbeszéljék egymásközött a pénzügyi, üzemi, városépitési, közmüvelődési, szociálpolitikai és népélelmezési kérdéseket; de semmi sem fekszik talán olyan igen az aktualitás és szükségesség fokuszában, mint a szervezeti és tisztviselői kérdések. A szervezeti szakosztálynak, — mint Bódy polgármester a városok polgármesteréhez intézett levelében mondja — *„főleg az uj városi törvény irányelveinek megállapitása lesz a feladata, mig a tisztviselői szakosztály a városi tisztviselők erkölcsi és anyagi jólétének előmozditásán, a városi tisztviselők érdekeinek a megóvásán fog munkálódni."*

Szinte kár e sorok olvasása után még kommentárokra gondolni, hiszen mindnyájan tisztában vagyunk vele, hogy a városok régi, elavult jogokon nem fejlődhetnek abban az iramban, amelyet a kor megkövetel. Azt meg meginl szükségtelen bizonyitani, hogy a városi tisztviselők, a mai elhagyott, szervezetlen, széthulló helyzetükben nem maradhatnak meg. Ebbe a szakosztályba becsületes szociális érzéssel a városi tisztikarok bizalmi férfiait kivánja Bódy polgármester tömöriteni. Tudjuk, hogy a tisztviselők már régen érzik a szervezkedés szükségét és a kongresszus abban is liberális, hogy okvetlen a maga kebelében kivánná ezt a szervezetet megcsinálni. Csak a módot, az eszközt, az apropos-t adja meg arra, s ha a szervezkedés első embriója megvan, szivesen bocsájtja a megszervezett tisztviselőket akár a saját szárnyukra is. Épen ezért azt kell mondanunk, hogy — ha a városok kongresszusa semmi más célt el nem érne is az uj formával — óriási miszsziót teljesit akkor is, ha az uj városi törvény irányelveit okosan és szakszerüen adja meg és ha egy táborba állitja a saját jólétükért küzdő városi tisztviselőket.

Fullánkok

...

Megrothadt

egy vaggon baromfi. Ez az, ami tény és a többi mind jobban, vagy kevésbbé figyelmet érdemlő kombináció. Minden bajt össze lehet azonban foglalni egyetlen szóban, abban, hogy szervezetlenség. Megint megcsináltak valami okos, becsületes, szép és hasznos dolgot, amely első lépésénél akkorát botlott, hogy épen csak orrára nem esett. Libák, kacsák és csibék áradata indult meg Budapest felé, hogy a harminc koronás husok korában és házájában olcsó és előkelő pecsenyével tiszteljék meg a hustól elszokott polgári és munkás asztalokat. A libák már itt voltak, a kiskereskedők azonban még mindig amiatt offenzivázták, hogy őket is ismerjék el törvényes és természetes exportőröknek és a töméntelen baromfi már javában rothadt a vaggonban, amikor a Községi Élelmiszerüzem még mindig nem volt tisztában vele, hogy kikkel és hogyan osztatja széjjel a nép között a finom pecsenyét. Az ilyen finom pecsenye azonban nincs hozzászokva az efféle bánásmódhoz és inkább megrothad, mintsem várakozzék. Ezidő alatt pedig a budapesti piacokat elöntötték élő baromfival, amelynek ára még soha nem látott magasságot ért el. Ami csak természetes is, másként hogyan tudnánk azt, hogy mi az értéke egy ilyen vaggon megrothadt baromfinak.

Megszólaltak

a villamosreformban a közönség után, vagy talán előtt legilletékesebbek, a villamosalkalmazottak is. Elmondják, hogy az uj rend miatt máris több megbetegedés történt, az állandó huzatban a kocsivezetők nyak-, szem- és fogfájásokat kaptak és megállapitják, hogy a télen ki kell dőlniök az összes kocsivezetőknek. Igazán, nem is érti az ember, minek ez a sok oktalan harc. Miért csatázik a sajtó és miért káromkodnak az emberek. Olyan egyszerü az egész operettnek a kifejlődése. A szuronyos emberek ugyis eltüntek már a megállóktól, majd csak eljön a tél is és akkor megbetegszenek a kocsivezetők, hazamennek, lefeküsznek és megáll a villamos. Ha pedig megáll a villamos: minek akkor az uj rend?

Szánalmas szive,

az van ennek a fővárosnak. Feld papa elmegy és tele sirja a tanács fülét, hogy neki kilenc gyermeke van, adjanak neki szubvenciót. És miután a müvészetére nem lehet, hát a gyerekeire megadják a finom tiebesgabent. Mikor uztán minden rendben van, akkor sürgösen bérbeadja a szinházát. Nyilvánvaló: most azért kap szubvenciót, hogy megédesithesse vele nyugalma napjait. A másik tipus Evváné. Ő is szegény, nyomorult özvegy, aki ugyan nem ért a kávéház vezetéséhez, de neki kellett adni a Vigadó bérletét, mert különben hogyan tudta volna megvenni a zugligeti Fácánt, a Dunaparti kávéházat és mindenekfölött hogyan tudta volna a Vigadó bérletet eladni csekély 440,000 koronáért? Hazánk nagy müvészeit és a szánalomraméltó özvegyeket igy pártolja a főváros és azok igy élnek vissza a kivételes kegygyel.

Reformok az épitőiparban

Tégla-, mész- és cementgyárak kényszertársulása

A közeli napokban az épitkezési anyagokra vonatkozó miniszteri rendeletek egész sora fog megjelenni. A sorban az lesz az első rendelet, amely *az épitőanyagok lefoglalásáról intézkedik* és amely a *lefoglalás hatályát október hó első napjában állapitja meg.* Addig az épitőanyagok szabad forgalom tárgyai, október hó elsejétől kezdve azonban azok felett *kizárólag az Épitésügyi Bizottság intézkedik.* Ezt a rendeletet másik három követi, amelyek viszont a tégla-, mész- és cement-termelésről intézkednek és az érdekelt vállalatok kényszertársulását mondja ki ugyanabban a formában, amint az már a gyufánál és a petroleumnál megtörtént. E rendeletek értelmében megalakul aztán a *Téglaipari Szövetség*, a *Mészipari Szövetség* és *Cementgyári Szövetség*. A Szövetségek igyekezni fognak gyorsan megkezdeni müködésüket, mert megalakulásukkal meg akarják előzni az épitőanyagok lefoglalását.

Az elmult héten a háromféle kényszertársulás dolgában jelentős értekezletek voltak részben a *Magyar Általános Kőszénbánya R.-T.* helyiségeiben, részint a kereskedelmi miniszteriumban *Emich* miniszteri tanácsos elnöklésével. Ezeken a megbeszéléseken letárgyalták azokat az előterjesztéseket, amelyek a készülő miniszteri rendelettel szemben a Gyáriparosok Országos Szövetségének álláspontját tartalmazták és amelyek *Móricz* Miklós dr. kiváló munkái. A Magyar Általános Kőszénbánya helyiségében tartott értekezletek szerdán, amikor a téglagyárosok, csütörtökön, amikor a mészipari érdekeltségek és pénteken, amikor a cementgyárosok gyültek össze, mindenkor az esti órákban folytak le. Csütörtökön, pénteken és szombaton délelőtt azután a kereskedelmi miniszteriumban jelentek meg az előző napon megállapodott érdekcsoportok, ahol azután döntés történt a miniszteri rendeletek végleges szövege tekintetében.

Nincs akadálya a magánépitkezésnek.

Olyan helyen, ahol a kérdéseket és viszonyokat tökéletesen ismerik, az épitőipari kényszertársulásokra vonatkozólag a következőket mondták el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Hogy az épitőipari kényszertársulásnak, de különösen az épitőipari anyagok lefoglalásának milyen hatása lesz az épitkezésekre és különösen a *budapesti épitkezésekre*, azt ma még nem lehet világosan látni. A kényszertársulás révén remélt nagyobb termelés csak abban az esetben sikerül, ha a vállalatok elegendő szenet kapnak. Általában el lehet mondani, hogy *pusztán és kizárólag szénkérdés az egész.* A kényszertársulás pedig csak arra való, hogy az épitőipari cikkek előállitásánál a szükséges anyagot, főként a szenet, minél gazdaságosabban, minél jobb elosztásban lehessen felhasználni. Ha az épitőanyagok lefoglalásának nem lesz káros hatása különösen a magánépitkezésre, akkor a kényszertársulás semmiesetre sem lesz ártalmas. Általában épitőipari körökben az a hit, hogy semmi különös ok nincs arra, hogy a magánépitkezés meg ne kezdődhetnék Budapesten, ez sem más, mint a magyar indolencia egy ujabb megnyilatkozása. Az épitőipar ma éppen ugy, mint minden más ipar, pótanyagokkal, a legkülönfélébb technikai vivmányokkal dolgozik, amelyek pótolni tudják a hiányzó anyagokat

és amelyek a változott viszonyok között különösképpen drágáknak sem mondhatók. Az olcsóbb pótanyagokból épülő házak kamatjövedelme is biztositva van, tekintettel különösen arra, hogy az ujonnan épülő házak nem esnek a házbérrendelet hatáskörébe. Nem azt jelenti ez, hogy a mai viszonyokban nem éppen ismeretlen tizszeres békebeli béreket kellene az uj házak tulajdonosainak követelni. Megtalálja az uj háztulajdonos akkor is a számitását, ha kétszeres, vagy két és félszeres békebeli béreket szab meg, amelyek még mindig olcsóbbak lennének, mint azok a bérek, amelyekkel a lakás nélkül szükölködőket ma titokban megzsarolják. Ha majd az Épitésügyi Bizottság a kész épitőanyagok szétosztásánál méltányosan fog eljárni és a magánépitkezésnek is juttat kellő anyagot, akkor nem lesz semmi akadálya annak, hogy Budapesten megindulhon a magánépitkezés is.

A téglagyáraknál nem lesz központi szétosztás.

A *Fővárosi Hirlap* értesült egyébként azokról a módositásokról is, amelyeket az érdekelt gyáriparosoknak sikerült a miniszteri rendeletben kieszközölni.

A Téglaipari Szövetség eszerint igen széleskörü szervezet lesz. A miniszterium eredeti tervéből *sikerült kihagyatni* a kényszerszétosztást, az ugynevezett *központi szétosztást.* Mindenki oda megy vásárolni, ahova neki tetszik, holott az eredeti terv az volt, hogy az anyagot az egyes gyárak között kvótaszerüen osztják széjjel és a rövidséget szenvedők kártalanitást kapnak. A központi szétosztás elmaradván, a kvóta megállapitása is csak formalitás lesz. A kvótát megállapitják ugyan, de az egyelőre nem lép életbe, hanem csak akkor kerül rá a Szövetség által megállapitott kvótaszerü elosztásra a sor, ha valamely okból bekövetkezik a központi szétosztás. Igy természetesen egyelőre kártalanitásra sem kerül a sor. A Téglaipari Szövetségbe különben nem vonják be azokat a kisebb téglagyárakat, amelyeknek termelése a 200.000 darabot nem haladja meg. Ezeknek termelése és produktumai szabadon maradnak.

A mészipari szövetség szerepe.

A Mészipari Szövetségnek lesz egy igen érdekes feladata. Azt a meszet ugyanis, ami fölött nem az Épitésügyi Biztosság intézkedik, vagyis ami nem épitési célokra (hanem mezőgazdasági, közegészségügyi, vegyi stb. célokra) szolgál, azt a Mészipari Szövetség osztja szét és a szükségleteket is ide kell bejelenteni. Hogy ez milyen fontos misszió, annak illusztrálására elegendő annyi, hogy a termelt mésznek csak egy tizedrészét használják épitési célokra.

A cementelosztás nyilvántartása.

A *Cementgyári Szövetség* abban állapodott meg a kormánnyal, hogy a Szövetségnek egyelőre nem lesz más hatásköre, mint egy nyilvántartó irodának, amely az Épitésügyi Bizottságot informálja a meglevő készletekről, a tagok áruforgalmáról és a termelési előirányzatokról. A miniszter mindenesetre fenntartotta magának a jogot, hogy a Szövetséget más dolgokkal is megbizhassa, amit azonban az érdekeltség egyáltalán nem látna szivesen.

A szinpadi trágárságok alkonya

A főkapitány nyilatkozata

Az utóbbi évek elvadult erkölcsei megmételyezték az éjjeli mulatóhelyek „szellemi" szinvonalát is és egyik-másik lokálban a trágár viccek és malacságok valóságos áradata zuhogott a szinpadról a publikum felé. A finomultabb érzésü emberek valósággal megborzadva menekültek ezekről a helyekről, viszont meg kell azt is állapitani, hogy az erkölcsi szinvonal dolgában egyes mulatóhelyek és orfeumok müsora akármelyik szinházzal is vetélkedik. A rendőrségre sok panasz érkezett a trágárságok ellen és Sándor László főkapitány erélyes kézzel hozzálátott a rend megteremtéséhez. Egy bizottságot bizott meg az orfeumok, varieté-szinházak és kabarék ellenőrzésével és ezeknek a helyiségeknek a müsorát ezentul meg fogja cenzurázni a rendőrség.

Sándor László főkapitány erről az intézkedéséről a következőket mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Ne értsük félre egymást! *Előzetes cenzuráról nincsen szó és nem is volt egy pillanatig sem.* A mulatókat eddig is ellenőriztük, most azonban *ezt az ellenőrzést megszigoritjuk.* Eddig az ellenőrzés csak az inspekciós rendőrtisztviselők feladata volt, ezentul e célra szervezett külön bizottság fogja azt gyakorolni. Jól tudtam, hogy ez a kérdés igen kényes probléma és ezért a bizottságot nagyon megválasztottam. Három főkapitányhelyettes, még pedig *Marinovics* Jenő, *Schreiber* Emil és *Bonis* István urak fogják a müsorokat megvizsgálni. Ugy igyekszünk, hogy *már a premiéren jelen legyen az egyik főkapitányhelyettes,* de az első héten mindenesetre meg fogják nézni az előadást. Nemcsak a nagy orfeumokba fognak benézni, hanem a *legkisebb sántánban is megjelennek.* Ne értse félre a rendőrség intézkedését a közönség. *Mi nem a gondolat szabadsága ellen küzdünk,* nem is a középkort akarjuk visszaállitani, megengedjük, hogy viceljenek, szellemeskedni is szabad, *csak a pusztán trágár, sivár, a nemi életet érintő közönséges malacságokat* kergetjük el a szinpadról.

— Konkrét esetben is járt már el a rendőrség? — kérdeztük.

— Igen, két esetben! A Royal-orfeum *Virág* Jenő nevü kómikusa alantjáró trágárságokat énekelt. A müsorát megváltoztattuk, illetve kihagyta a kifogásolt részeket. Azóta tovább énekli kupléit a régi sikerrel. Nem igaz, hogy a közönségnek kellenek ezek a trágárságok. A másik esetben pedig jóelőre figyelmeztettük *Steinhardt és Rott Sándor igazgatókat,* akiknek most nyilik meg egy kis mulatójuk, hogy *mindenféle trágárságtól tartózkodjanak, mert előadást csak ilyen körülmények között tarthatnak. Steinhardt* és *Rott* igazgatók tudomásul vették kikötéseinket.

A Fővárosi Hirlap munkatársa fölkereste Marinovich Jenő dr. főkapitányhelyettest is, akinek információit a következőkben ismertetjük:

— A mulatók ellenőrzése ugy fog történni, hogy minden helyiséget nyilvántartunk és *három* csoportra osztottuk fel őket. Mindegyik főkapitányhelyettes egy csoportot kap és a premiereken köteles megjelenni. Ha valami kifogásolni valója akad, azonnal jelentést tesz a főkapitány urnak, aki aztán magának tartja fenn az intézkedéseket.

—

A főkapitány üdvös intézkedése tehát az izléstelen trágárságokat akarja eltávolitani a festett vásznak világából. A főkapitány, ugylátszik, tisztában van

Magyar irók a Páva-szigeten

Az Otthon kör egy kényelmes angol foteljében, vagy a Budapesti Ujságirók Egyesületének virágos, fehérteritékes asztalainál bizony nem igen gondol az ember arra, mit csináltak a magyar irók ezelőtt ötven, hatvan, hetven esztendővel? Ki törődik velük, ha nem Krudy Gyula, aki sok szép, szivből való, drága irást szentelt és szentel az igazi magyar bohémeknek. A kedves kis korcsmák, ahol ők együtt éltek, sokkal érdekesebb, sokkal tisztább, sokkal igazabb kerete volt a régi magyar bohémek életének, mint azokban a kényelmes és pesti ügyvédektől népes, kissé zagyván, összeválogatás nélkül való társaságu klubokban van, ahol ma tanyáznak.

Kicsi pontocskák, apró szinfoltok voltak ezek a régi Pest és Buda életében, de maga ez az egész élet is csupa szinfolt, csupa apró lélegzés, csupa szétszórt kis tanya volt. Rejtett kis szellemi fészkek, pipafüstös, borillatos, teritett asztalok, ti voltatok a régi magyar bohémek meghitt otthonai.

Az első, a legelső irodalmi körről azonban szintén találunk nyomot. Kedves, romantikus, finom történet, tele az irodalomért való szent rajongással, tele a régi Pest szintiszta karakterével. Berecz Károly jegyezte föl az első magyar irodalmi fészek kis történetét és ő maga azzal vigasztalódik, hogy: „ha kedvünk és tehetségünk volt volna is ahhoz, hogy valamivel nagyobb, s fényesebb irói klubot alakitsunk: „ott volt Protmann atyus, ki a Nájgebajd-ban majd berendezett volna nekünk e célra akár egy egész pavillont!"

Az első pesti irodalmi kör egyetlen szobából állott, a cime „Magyar irók szobája" volt és közönségesen „gyüldé"-nek hivták. De nem is kellett nagyobb. Elsorolom a tiz ujjamon, hányan voltak azok, akik igényt tarthattak arra, hogy ebbe az alapszabálymentes klubba ellátogathattak: Beöthy Laci, Balogh Zoltán, Lisznyai Kálmán, Degré Alajos, Tóth Kálmán, Kövér Lajos, Balázs Sándor és Sal Ferenc, az irodalmi kadet. Nem igen volt tovább és bizonyos, hogy nincs az a kaszinó, ahol jobban óvakodtak volna a betolakodók ellen, mint itt ők nyolcan.

Kevesen voltak és igaza volt Sal Ferencnek, mikor kivágta az azóta szállóigévé vált mondást:

— Ne bántsuk egymást, ugyis kevesen vagyunk.

Volt azonban ennek a mondásnak önkéntelen humora is. Ugy történt, hogy egyszer Beöthy Laci összeszólalkozott Degré Aladárral. Akkor békitette őket ezekkel a szavakkal Sal Ferenc. Sal Ferencnek, aki később Nagyvárad polgármestere lett és leszokott a versirásról, azt hiszem azóta már külön utcája is van Bihar fővárosában. Akkor azonban még igen kis legényke volt. Mindössze egyetlen verse jelent meg nyomtatásban, amelyben az esőcseppeket énekelte meg. Tovább még nem terjedt irodalmi tevékenysége és mégis bátorságot vett magának, hogy a vitázó Degré Alajosnak hatalmas vállára rázzon és kijelentse:

— Ne bántsuk egymást, ugyis kevesen vagyunk.

Azt mondják, hogy ezen a jeleneten Beöthy Laci, aki mindenkit megnevettetett, most maga nevetett olyan jóizüt, hogy apró szürke szemei valósággal egészen eltüntek.

Hát bizony keveskén voltak, de elég jól megférték egymás között. Nem volt kenyéririgység, nem volt pletyka. 1855-öt irtak, amikor a bohémek arról értesültek, hogy a városligeti Páva-szigeten nagy mulatság lesz. Az ilyesmi nem eshetett meg önélkülük. Zene is volt, ballont is eregettek, este pedig nagy „röppentyüzés"-re volt kilátás. A korcsmáros jó üzletember volt: maga csinálta az egészet, mert biztos volt benne, hogy a mulatni vágyó pestiek ellepik a vendéglőjét. És valóban, amikor az elmaradhatatlan iró urak megérkeztek, egyetlen üres asztal sem volt. Nagy fejtörésbe merültek az irodalom megjelent képviselői: hova üljenek le és hol fogyasszák el a jelesnek kinálkozó vacsorát. A nyaraló tornácán őgyelegtek szegények, amikor egyszer azt mondja Beöthy Laci:

— No, hát ez mi?

Az egyik földszinti szoba ajtajára mutatott, ahol ez a felirat diszlett:

Magyar irók szobája.

Nézik, nézik gyönyörködnek benne. Végre elkezdenek okoskodni: magyar irók mi vagyunk, mások nincsenek is, ez tehát nem lehet más, mint a mi szobánk.

— Igen, de hogy került ide a felirat, ki ajándékozta nekünk a szobát?

És megindult a vita:

— Talán a vendéglős akart előzékeny lenni.

— Vagy valami nagylelkü mecénás.

— Már akárhogy van — döntött végre Balogh Zoltán, — tekintsünk be, mi van odabent. Talán odabent jobban meg lehet fejteni a rébuszt.

Ebben a pillanatban megjelent a vendéglős és csakugyan készségesen kinyitotta az ajtót. Ami teljes bizonyiték volt arra, hogy az irodalom birtokába veheti a szobát.

Belépni és elképedni — egy pillanat müve volt. A szoba feltünően csinosnak látszott. A fal körül mindenütt kényelmes iróasztalok köszöntötték a belépőket, rendes uj irószerszámok pompáztak az asztalokon. Aki berendezte a szobát, ismerte az irókat, tudta, hogy szeretik a kényelmet. Pamlagot állitott tehát minden sarokba, nyujtózkodjanak akiknek nyujtőzkodó kedvük akadt. A székek öblösek, nagyszabásuak, olyanok, amikhez kitünően illik a hosszuszáru csibuk. A középen minden irodalmi vágynak cimboraszója, a teritett asztal. Az asztalon virágok és tavaszi gyümölcsök, amelyek ékes bejelentői, vőfélyei szoktak lenni a töltött káposztának és a malacpecsenyének. Hogy pedig itt minden gondos, szerető női kézre vallott, annak bizonyitéka, hogy aki itt rendezkedett, az mindenre gondolt. Gondolt arra is, hogy a magyar iró nem Krőzus, akinek minden időben van lakása. Istenem, a szobaadó-asszonyok, kegyetlensége néha kiszámithatatlan. Néha az ember

a főváros éjszakai életével. Az első izlésten trágárságot már nyakon csipte, viszont azt is jól tudja, hogy a malacságok melegágya a „tűzbiztonsági okokból" betiltott Steinhardt-Mulató volt és ezek az arcpirító és a jóizlést vérig sértő szellemtelenségek onnét terjedtek át a többi mulató színpadára. Steinhardt, ez a kültelki kókler, aki a színpadi malac-irodalom előadásával szerezte sikereit, társult Rott Sándorral, aki a színpadon méltó társa Steinhardtnak és „Kis komédia" című színpadjukon egyesült erővel szándékoznak most hozzálátni az éjszaka erkölcsi lezüllésének fokozásához. A főkapitány azonban már jóelőre preventiv intézkedésekhez nyult, amidőn figyelmeztette őket, hogy legyenek óvatosak a műsor összeállításában.

Trágárságokból ezután nem fog a fővárosban színház, vagy mulató megélni.

Hejehuja deputáció

a Generalpotermachernál

Odaát Budán vicceket csinálnak arról, hogy milyen reformokat alkot Polónyi Géza a Döbrenteitéri bagolyvárban. Kis budai korcsmákban nagyon jól mulatnak raita, hogy a vén fiskális finom zsertriszokás szerint letegezi a közmunkatanács főtisztviselőit, hogy házitelefont csináltatott és függönyt rakatott a Dunára kandikáló ablakaira. Automobilja is van Géza bácsinak, amire nyilván csak azért van szüksége, mert ő az ellenpolgármester és ha a pesti rezidenciában van autó, akkor a budaiban is lennie kell.

Ezek valójában lemosolyogni való játékai egy nem is öreg, hanem kivénült embernek, aki valaha bizony nem házitelefonnal játszott, hanem emberekkel evett. Akik azonban nem is mélyen, de egy kicsit belátnak a vesék mélyére, azok tudják, hogy Polónyinak komoly szándékai is vannak. Az intrikus nem halt meg, csak szunnyad Géza bácsi lelkében. És néha-néha ki is tör és csak arra vár, hogy mikor indülhet neki valami nagy harcra a gyülölt pesti szomszédvár, a városháza ellen.

A héten már próbálkozott. Az első tüszurást már beadta. Konstatálta, hogy megkezdték a városházi barakkok épitését és erről az eseményről ő nem értesitették hivatalosan. A gixer tényleg megtörtént, de kétségtelen az is, hogy szándékosság nem volt benne. Géza bácsi azonban belát a városháza udvarába és nagyon érzékeny ember is, aki nem türi, hogy mellőzzék még ha csak egy icike-picike barakkról van is szó.

A hiba azonban most már helyre van ütve és Polónyi ujabb attakra készül. Hir szerint nagyon zokon vette a Nagymező-utcai vizcsőrepedést és legközelebb ebben az ügyben kiván erélyesen fellépni a Közmunkatanács nagynevü elnöke. Nem is csoda, ha egy kicsit epés ember lett az utóbbi időben oly kedélyes Géza bácsiból. Az történt vele tudniillik, hogy beköltözött ugyan a Döbrentei-téri palotába, de ugyszólván a kutya sem vett tudomást erről a történelmi eseményről. Nem ment el hozzá tisztelegni senki, nem vonult föl a városi tanács, nem gyültek deputációba a közmunkatanács tagjai. Az egyetlen parádét ő csapta, amikor kocsiba ültette titkárát (ujonnan szervezett állás) Kun László urat, Kun Gyula fiát és széthordatta vele frissen nyomatott névjegyeit a közmunkatanács tagjaihoz.

Végre a napokban aztán megérkezett a várvavárt, az egyetlen deputáció. Egy potrohás, püffedtképü szinházigazgató, Bródy István, a Margitszigeti müintézetből jelent meg a szinházának néhány tagjával és Polónyi jóindulatát kérte. A küldöttséget a közmunkatanács épületében izgatottan várták. Föllobogózták a házat és kürtösök jelezték a müintézet érkezését. Polónyi félórás beszédben méltatta, hogy milyen kulturmissziót teljesitett Bródy István a Hejehuja báró szinrehozatalával. A rossz nyelvek azt mondják, hogy ugyanezt tette volna Géza bácsi, ha Feld papa tiszteli meg egy deputációval. Neki mindegy, ő mindenkit a keblére ölel, ha deputációt vezet hozzá.

Szóról-szóra idézzük Polónyi nagy beszédének legiellegzetesebb mondását:

— Az idő letelt. Nekünk most határoznunk kell afelett, hogy a szinházat továbbra is fenntartsuk-e vagy sem.

Mélységes aggodalommal vagyunk aziránt, hogyan fejti meg Polónyi ezt a világrengető problémát? Tudjuk azonban, hogy Polónyi átérzi döntésének az irodalom sorsára gyakorlandó elhatározó fontosságát. Utban van a Közmunktanács elnökének első nagy alkotása: meg fog kegyelmezni a margitszigeti fabódénak. Mivé is lenne ez a szegény magyar irodalom Bródy István és a Hejehuja báró nélkül?

Hódit a papir-szövet

A jövő ruhája — Látogatás a Népruházati-Bizottság papir-szövet osztályán — Tizezer pesti gyerek papir-uniformisban

A jövő ruhája kétségkivül a papir lesz. Ma ez még idegenül hangzik, a közönség irtózva hallja, alig lehet imitt-amott egy-egy papirkézelőt látni és mégis a közönség nem is tudja, nem is sejti, hogy milyen közel van a papirruha korszaka és hogy milyen tökéleteset, milyen pompásat, minden átmenetet, minden próbálkozást kizáró kész dolgot tudott ezen a téren az ipar — és hangsulyoznunk kell — *legelsősorban a magyar ipar* produkálni.

Ma még ugy vagyunk a papirszövettel, mint ama magyar eleink, akik a krumplit először látván életükben, a szárán fönt képződött bogyóit készitették el tejfellel, mazsolával és minden földi jóval. És mégis ehetetlennek találták. A papirruhát is meg kell szokni, mint a béka-combot. Vagy ne menjünk tovább a háboru számtalan szurrogatumjánál, a töméntelen Erzatz-nál, amelyekből Berlinben is, Bécsben is kiállitást rendeztek már. A papir azonban csak holnap lesz *ruhapótlék*, ki tudja a háboru után nem fog-e szép cikkeket irni róla Mangold Kolos Béla ur, a minden divatok királya, krónikása és lantosa?

A példa ugyan azt mutatja, hogy 1871-ben a franciák huspótlékként elfogadták ugyan a lóhust és a patkány-pecsenyét, de soha sem lett belőle a békében igazi delikatesz. A papir prófétái azonban nagy jövőt jósolnak, ők igenis a leghatározottabban azon az állásponton vannak, hogy a papirszövet nincs a háborura kárhoztatva. Annak jövője, komoly, szép *valutajavitó jövője van.* A gyapotra, jutára, selyemre kiadott töméntelen pénz itthon marad, Magyarország óriási erdei mérhetetlen mennyiségü fát, a fa cellulozét ad: a számitás nem is irreális. Csak a közönséget lehessen hozzászoktatni...

80 millió értékü papir-szövet.

A Keleti Vásár bravuros dolgokat produkált papir-szövetben. A magyar iparnak dicsőséget szerző dolgokat lehetett látni. Még klasszikusabb példákat lehet azonban találni a Népruházati Bizottsággal szervi kapcsolatban levő Ruhabeszerző R.-T. raktáraiban. Nem is kell odáig menni. Elég Willersdorfer József igazgató hivatalos szobájába ellátogatni. Egyik csodálkozásból a másikba esik itt az ember. A mintákat látva egy kicsit idegenkedik még az ember az ujmódi ruhától, de érezni kell, hogy holnap, holnapután az ipar le fogja pofozni összes előitéletünket, meg fog győzni bennünket és ki tudja, mire megvénülünk, nagyon le fogják nézni a kort, amelyben éltünk és amelyben még Ausztráliába szaladgáltunk fagyapotért, amikor idehaza varázsütésre keletkeznek a cellulóze-gyárak.

Van ebben az irodában valami, ami arra birja az embert, hogy higyjen benne: akármeddig tart is a háboru, nem fogunk mezitelenül járni, nem fogunk megfagyni, mert a papir-szövet melegebb, mint az, amely gyapotból készül.

A kormány most készülődik a ruharendelettel. És itt szorgalmasan gyüjtenek mindent, amit eddig használt az ember ruházkodásra és amit ezentul fogunk viselni. Nem tudom ellenőrizni, de azt hallom jól informált helyen, hogy másfélmillió méter van itt a raktárakban különféle papirból készült, vagy papirral kombinált szövetekből. A raktárak értéke pedig abban az árban, amint a részvénytársaság kifizette, nyolcvan milliót jelent. Szenzációknak kell itt bezárva lenni: valószinüleg nemsokára rákerül a sor, hogy napvilágra kerüljön minden.

Ruhaszövetek papirból, nádból.

Willersdorfer igazgatón azt érzem, hogy nagyon szeretne beszélni, sok-sok vigasztaló mondanivalója lenne Budapest félmeztelen lakossága számára. De nem szabad beszélnie. A raktárak titkai felett *Maly* miniszteri tanácsos parancsnokol.

— Tessék elhinni — mondja azért a vezérigazgató — nagy, nagy büszkesége lesz a magyar iparnak az, ami a papirszövet körül történni fog. A hatalmas német ipar sem tud olyan dolgokat produkálni, mint mi.

És fölragyog az arca, amikor felnyit egy rubrikázott nagy könyvet. Nem számok vannak benne, hanem százával a szebbnél-szebb papirszövetminták. Választék van bőven.

Szenzációsan érdekes a vezérigazgató hófehér munkakabátja. Pompás, testhezállóan szabott alkotás, remeke a szabómüvészetnek, öröm benne a betüvetés. Még meglepőbb egy kis agrár kabát, amelyben télen hóban, ősszel esőben is el lehet menni vadászni. Nem fog elázni. Kivül fél-papir, fél-szövet, belül egészen papir. Nagyszerüen tartja a meleget.

Most egy kitünő, vastag szövet ötlik a szemünkbe. Ez a legujabb találmány. Félig szövet, félig *nád*. Tehát már nemcsak papir-, de *nádszövet* is van. Egy másik hasonlóan uj találmány is van. Ennek a hosszu rostjai szintén papirosból vannak, a kereszt-rostjai pedig a régi masszából. Uj nyersanyag a régi fajta szövet számára nincs. A régi portékát tépik-szakgatják széjjel, azt fonják-szövik ujjá. Igy papirral fölfrissitve meg hosszu ideig, becsületesen fog szolgálni.

— *Natron-celluloze*, ez a jövő zenéje — mondja a vezérigazgató.

Valami különös tisztelettel gondolok a natron-cellulozere, amely talán pár év mulva ruha formájában a legelőkelőbb szalonokba is be fog vonulni. Egyelőre még a nép, talán a tisztviselő fog benne járni. Valószinü azonban, hogy észre sem fogjuk venni, ha egyszer, talán már pár hónap mulva ilyenben jelennek meg közöttünk azok, akiket legelőször ér el a papirruha végzete.

Ime itt egy öltözet gyermekruha.

— *Tizezret rendelt belőle a Népjóléti Központ igazgatója, Csergő Hugó dr., a budapesti szegény gyermekek számára* — mondja a vezérigazgató.

---

meg sem érti, hogy milyen csekély tullépése a megszokott hitelnek elegendő arra, hogy egy kiváló magyar iróval kötött bérleti szerződést semmisnek jelentsen ki egy ilyen némber. Nos a „Magyar irók szobájá"-nak berendezője erre is gondolt és patyolatfehér vánkosokkal ékes nyoszolyát is állittatott be, amit, — nem követünk el indiszkréciót, ha elárulunk — nem sokáig hagytak gazdátlanul a szoba boldog tulajdonosai.

— Ez mind a mienk? — csapták össze a kezüket.

— Igen is — mondta egyszerüen a vendéglős — csak méltóztassék...

Az urak valóban méltóztattak is, de közben tovább kivánesiskodtak:

— A vendéglős ur rendezte be a számunkra?

— Nem kérem alásan.

— De hát kicsoda?

— Azzal nem szolgálhatok.

És ha megfeszültek is, nem szolgált vele. Mit volt hát mit tenni, leültek a virágos asztal mellé, kinyitották az ajtót, ahonnan nagyszerü kilátás nyilott a mulatókra. Aztán nekiláttak a vacsorának és a boros kancsót is sürün üritgették, többé nem is törődve azzal, hogy „mely előzékeny ligeti tündér mecenáskodott igy irányukban".

Az irodalmi esemény krónikása is csak annyit tud megállapitani, hogy tényleg előzékeny ligeti tündér-ről van szó, támaszpontja azonban nincs több, mint Berecz Károly pár soros feljegyzése, amely igy hangzik:

„A kis tündérnek akkor a Páva-sziget tulajdona volt. Irántunk, a Páva-sziget akkori szorgalmas látogatói iránt megkülönböztető vendégszeretetét ilymódon akará kitüntetni, amit sans gene annál inkább elfogadhattunk tőle, mert ő maga is társunk volt Apollóban, amennyiben szintén a muzsáknak áldozott — söt azóta is folyton áldoz a muzsáknak".

Istenem, mennyivel rokonszenvesebbek voltak akkoron az irónők!...

A jövő télen tizezer pesti gyerek jelenik meg papir-uniformisban.

— Emitt kék munkásruhák tömege. *Ezt is a főváros rendelte igen nagy mennyiségben.*

Még egy-két pár hosszu, térdigérő, harisnyát mutat a vezérigazgató. Nagyszerű alkotmányok. A fejét azonban meg fogják változtatni. Gyapjuból készitik majd, mert ki tudja a papir hátha mégis hamar elolvad a cipő és láb közös melegében. Harisnyaszárnak azonban nagyon jó a papiros.

Egy kicsit zug a fejem, amikor kitámolygok az irodából. Kint a szolga még viseltes, kopott szövetruhában ül, a titkár azonban hófehér, büszke papirkabátban dolgozik. És ez a fehér kabát sokkal, de sokkal szebb, mint az a másik pecsétes ruha. Alighanem van jövője a dolognak.

A papirszövet hóditása.

Megkérdeztem még egy szakembert, aki statisztikai adatokon kivül, amint az előbbiekből látszik, nagyfoku lelkesedéssel is szolgált:

— Magyarország a textiliparhoz szükséges nyersanyagokat a háboru előtt csaknem teljesen a tengerentulról szerezte be. Ma, mikor ennek lehetősége teljesen ki van zárva, a *magunk erejére vagyunk utalva.* A *fagyapotot,* amely a legfontosabb a fehérnemü és ruhaszövet textilanyagának előállitása számára, leginkább az Egyesült-Államokból, Indiából és Egyptomból hoztuk, a *gyapjut,* amelyből nekünk Magyarországon nincs jelentős termelésünk, Ausztráliából, Dél-Afrikából és Argentiniából kaptuk. A *juta* Indiából, a *selyem* és a *vászon* szintén legnagyobbrészt külföldről, Japánból, Kinából és Olaszországból, de főként Oroszországból származott. Magyarország *kender*-termése nem jelentéktelen, de ezt csaknem kizárólag az iparhoz szükséges textilnemüek előállitásához használják fel. Hogy a helyzetet meg tudjuk itélni, a monarchia nettó-behozatalát 1913. évre a következő statisztikával mutatjuk be:

gyapot:	2,041,379 q	320 millió K	értékben		
gyapju:	219,716 „	62	„	„	„
juta:	608,791 „	39	„	„	„
selyem:	2,086 „	18	„	„	„
len:	492,006 „	34	„	„	„

— Amikor kitört a háboru, a nyersanyagoknak a külföldről való behozatala teljesen megszünt, amivel szemben azonban a hadseregnek ruhaszükségletei rendkivüli nem várt méreteket öltöttek. A textiliparnak tehát a következő három utja maradt: 1. a megmaradt készleteknek hazai lennel és kenderrel való keverése, 2. a régi használhatatlanná vált fehérnemünek és ruháinak tépés és uj fonás által való uj feldolgozása, 3. olyan rost-anyagok (pótanyagok) alkalmazása, amelyeket a háboru előtt különböző okokból nem használtak.

— Dacára annak, hogy az első két mód nagyon jól bevált, a háboru hosszu tartama szükségessé teszi, hogy a pótanyagokat is minél nagyobb mértékben felhasználjuk. Az eddigi kisérletek egyhanguan a *papirszövetet* mutatják a legjobban bevált pótanyagnak. Az ehhez szükséges nyersanyag (a fa és különösen az abból előállitott celluloze) korlátlan mennyiségben áll rendelkezésünkre. Az előállitás könnyü és olcsó, maga a papirszövet pedig szinte nem várt módon tartós. Ma már csodákat müvelnek a papirszövet-gyártás körül. A könnyü, középnehéz, nehéz és nagyon nehéz papiripart olyan csodálatraméltó tökéletességgel csinálta meg a háboru, hogy azt mindenképpen a jövőben is számba kell venni. Gyártanak ma már papirból cérnát, madzagot, kötelet, a hadvezetőségnek homokzsákot, kenyérzacskót, gomolyitott gamassnit, hátizsákot, vizesvödröt, kocsiponyvát, sátorponyvát, töltényövet stb., ipari üzemeknek: munkásruhákat, hajtószijakat, öveket, csöveket és minden néven nevezendő zsákot, mezőgazdasági célokra: gabonás-zsákokat, lisztes-zsákokat, lószerszámot stb., a lakosság számára: szőnyeget, függönyt, szalmazsákot, matracot, iskolatáskát, piaci táskát, nadrágtartót, harisnyakötőt, cipőbélést, cipőfelsőrészpótlékot, divánhuzatot, könyvkötővásznat stb.

— A legutóbbi időben aztán sikerült a celluloze fonásának problémáját olyan módon megoldani, hogy a papirfonóipar teljesen uj alapokra helyezkedhetik. Anélkül, hogy a cellulozeból előbb papirt kellene előállitani, csekély percent textilrost hozzáadásával szőni és fonni lehet a cellulozét.

— Hiába, a háboru nemcsak áldozatokat követelt, de eredményeket is hozott. És ezek az eredmények olyanok, amiket az ellenség többé soha nem vehet el tőlünk. **Pogány Béla.**

Események

A „Fővárosi Hirlap" a törvényhatóság nyári szünete alatt a rendes időben, minden szerdán, de a szokottnál kisebb terjedelemben — csak 6 oldalon — jelenik meg.

Felállitják a fővárosi Ruha-hivatalt. A ruharendelet a már hetek előtt megtartott ankéten kifejtett nézetek mérlegelése után sem jelent meg ezideig. Értesülésünk szerint *Maly* miniszteri tanácsos kész honorálni azokat az elveket, amelyeket *Vita* Emil dr. tanácsnok, a főváros képviseletében az ankéten hangoztatott. A döntést természetesen fenntartotta *Szterényi* József báró kereskedelmi miniszter számára, aki most, hogy karlsbadi üdülését befejezte, ki fogja mondani az utolsó szót. A főváros addig is hozzáfogott a Ruhahivatal felállitásához. Ebben a kérdésben *Vita* tanácsnok ugy döntött, hogy nem szervez külön Ruhahivatalt, hanem hozzácsatolja azt a meglevő Cipőhivatalhoz, ugy, hogy egy összekombinált *Ruha- és Cipőhivatal* fogja intézni a főváros lakosságának összes ruházati ügyeit. A kombinált hivatalnak is *Lengyel* Gyula tanár lesz az igazgatója, aki nagy tudással, szorgalommal és puritánsággal intézte eddig is a Cipőhivatal babérokat nem igen hozó vezetését.

Vizsgálat a Huskereskedelmi R.-T. ellen. Megirtuk, hogy több mészáros óvást emelt az ellen, hogy a Huskereskedelmi R.-T. akció-husi és extrém-husi árusit egy és ugyanazon időben és a mészárosok tapasztalatai szerint a kétféle hus körül manipulációk történnek. E közlésünkkel szemben a Huskereskedelmi R.-T. nyilatkozatot küldött be hozzánk, amelyet a sajtótörvény értelmében közölünk is. Most arról értesülünk, hogy a VIII. ügyosztály utasitotta a központi vásárcsarnok felügyelőségét, hogy a Fővárosi Hirlap cikkében foglalt állitásokra vonatkozólag inditsa meg a vizsgálatot a Huskereskedelmi R.-T. ellen és hallgassa ki a cikkben megnevezett Lesslauer Gyula, Suszter József és Dubovetz Emil mészárosokat, akiknek tudomásuk van a visszaélésekről.

A városok kongresszusának reneszánsza. *Bódy* Tivadar polgármester, mint a magyar városok országos kongresszusának uj elnöke, székfoglaló beszédében kijelentette, hogy a kongresszust a minél intenzivebb szakszerü munkásságra fogja serkenteni. Erre a szakszerü munkásságra a városi tisztikarok legkiválóbb tagjait kivánja megnyerni, akiknek a kongresszus nyolc szakosztályában (1. szervezeti; 2. tisztviselői; 3. pénzügyi; 4. üzemi; 5. városépitési; 6. közmüvelődési; 7. szociálpolitikai; 8. népélelmezési) nyujtatnék mód és alkalom, hogy kifejthessék tapasztalataikat és erőiket. *Bódy* polgármester már hozzá is fogott a reform keresztülviteléhez és e célból a városok polgármestereihez a következő nagyjelentőségü levelet intézte:

Tisztelt Polgármester ur! A magyar városok országos kongresszusának a szervezési szabályzata értelmében a kongresszusnak elnöke Budapest székesfőváros polgármestere. Miután a székesfőváros polgármesterévé való megválasztatásommal igy automatikusan a kongresszus elnöki tisztét is elnyerni szerencsém volt, arra kérem t. polgármester urat, mint a város törvényes képviselőjét, hogy elnöki működésemben bizalmával megtisztelni és támogatni méltóztassék. A kongresszus állandó bizottságának folyó hó 1-én tartott ülésén körvonaloztam azokat az irányelveket, amelyeket elnöki működésemben követendő vagyok. Ezuttal legfőképp azt kivánom kiemelni, hogy a kongresszust a minél intenzivebb szakszerü munkásságra törekszem serkenteni és e végből minél előbb megindítani szeretném az utolsó egyetemes ülés által szervezett szakosztályok működését. Ezt pedig azáltal vélem elérhetőnek, ha a kongresszus módot nyujt arra, hogy az egyes szakosztályok működésének a keretében a városi tisztikarok legkiválóbb szakerői kifejthessék tapasztalataikat, tehetségeiket és munkásságaikat. Az egyetemes ülés határozata alapján az állandó bizottság a következő szakosztályokat alakitotta meg: 1. szervezeti; 2. tisztviselői; 3. pénzügyi; 4. üzemi; 5. városépitési; 6. közmüvelődési; 7. szociálpolitikai; 8. népélelmezési. Megjegyezni kivánom hogy a szervezeti szakosztálynak főleg az uj városi törvény irányelveinek a megállapitása a feladata, mig a tisztviselői szakosztály a városi tisztviselők erkölcsi és anyagi jólétének az előmozditásán, a városi tisztviselők érdekeinek a megóvásán fog munkálkodni. Azzal a kéréssel fordulok tehát t. polgármester urhoz, sziveskedjék, a saját személyét illetőleg megjelölni a 8 szakosztály közül azt az egyet, amelynek a működésében résztvenni kivánja; 2. sziveskedjék a tisztviselői szakosztály kivételével a többi 7 szakosztály egyikébe a város tisztviselői közül kijelölni azt, akit legalkalmasabbnak tart arra, hogy közremüködését a városok egyetemes érdekeinek a szolgálatában hasznosithassuk. Jóllehet a városok kongresszusa, mint a városi tisztviselők érdekképviselete eddig is hathatósan közremüködött a városi tisztviselők érdekeinek a védelmében, a jövőben ezt a müködésünket a tisztviselői szakosztálynak oly irányu megszervezésével kivánjuk gyakorolni, hogy ebben a szakosztályban valamennyi magyar városnak a tisztikara jusson képviselethez. Arra kérem tehát t. polgármester urat, hogy a vezetése alatt álló városi tisztikart méltóztassék felkérni, hogy a tisztviselői szakosztályba a képviselőjét megválasztani sziveskedjék. Ugy a polgármester ur, mint a kijelölendő szaktisztviselő, valamint a városi tisztikar képviselőjének személyére vonatkozó szives válaszát mielőbb megküldeni kérem. Budapest, 1918. augusztus hó 3. Kartársi üdvözlettel Bódy Tivadar polgármester, elnök.

A városok kongresszusának reneszánszával, valamint Bódy polgármester levelének jelentőségével lapunk vezetőhelyén foglalkozunk.

A Belvárosi Szinház szezonnyitó müsorát, mely a bemutatón oly nevezetes sikerrel került szinre, estéről-estére zsufolt ház ünnepli. Heinrich Mann hires irodalmi vigjátékának, a Variété-nek, Gábor-Szirmai pompás kis operettjének, a Kék orgonák-nak és Harsányi Zsolt Ugyanaz balra c. nagyhatásu dramolettjének főszereplőit: Mészáros Gizát, Kökény Ilonát, Rajna Alicet, Szentgyörgyi Mártát, Huszár Irént, Borossi, Gellértet, Békefit, Körmendyt, Bánóczit, Somlót számtalanszor szólitják függöny elé a közönség tapsai.

Zsidónő — A vén kisasszony titka. A Corso az idén programmjául tüzte, hogy minden héten két szenzációs slágerfilmet mutat be a közönségnek. A kitünő programm már kialakul a megnyitó előadás müsorából is. Szinre hozták Halévy nagyhirü és gyönyörü zenéjü 4 felvonásos operáját, a Zsidónőt, amelynek különös érdekességet ad hogy benne Rachel nagy áriáját K. Garay Margit operaénekesnő énekli el minden egyes előadáson. A másik darab, amit a Corsó bemutat, Marlitt szenzációs drámája, a Vén kisasszony titka. Az előadások háromnegyed 5, fél 7, negyed 9 és 10 órakor kezdődnek.

A városligeti Henry-aréna nagy augusztusi müsora, amely csak néhány napig lesz még látható, az összes előző programmokat felülmulja. E müsorban fel van halmozva minden, ami jó és szép, a legkitünőbb variete- és manegeslágerek versenyeznek az arénát zsufolásig megtöltő óriási közönség tetszéséért és bátran lehet állitani, hogy mindenki a legnagyobb megelégedéssel távozik. Henry igazgató előadásaival sokat nyujt, miért is meg van a magyarázata annak, ha látjuk, mily rohamoknak vannak a pénztárak állandóan kitéve és hogy mindenki látni akarja Henry müsorát.

Az iskolaév közeledése. A tanuló ifjuság szünideje mihamar lepereg és a gondos szülők már jó eleve megtették intézkedéseiket a jövő tanévre. Nem feledkeztek meg persze gyermekeik zenetanulásáról sem, amelyrek előkészületeire a vakáció ideje a legalkalmasabb. Sternberg császári és királyi udv. hangszergyáros figyelmébe ajánlja a t. olvasóinknak, hogy az őszi szezon alatt mérsékeltek az árak.

A Beketow-cirkuszban zsufolt házak tapsolnak naponkint a remek augusztusi programmnak, amely fölulmulja az összes előző müsorokat. Beketow igazgató a legelső attrakciókat gyüjtötte össze és evvel az elismerésre méltó törekvésével csak fokozta azt a népszerüséget, amelyben a főváros közönsége a Beketow-cirkuszt állandóan részesiti. Az augusztusi páratlan sikerü müsor még csak néhány napig lesz látható.

A TŐKE

...

Szemle

Lien Saul és a Hangya — Az Altruista bank üzletei — Kinek terem a szilva? — Leleplezett hadikölcsönjegyzés — Sulycsalásért lefülelt malomigazgató

Furcsa kis ügybe keveredett a közelmultban a *Hangya szövetkezet*, amely mindig azzal szokott kérkedni, hogy mennyire vigyáz renoméjára és tisztességére. Erről a nagyképű intézményről most kiderült, hogy a háborus konjunktúrát épp ugy kihasználja, mint azok, akikkel szemben az ártatlanság képében tetszeleg. A Hangyát rajtacsipték, hogy *Lien Saul* üzlettársa és a lembergi vonat postakocsiján egyáltalán nem tekintett a felekezeti ellentétekre. Természetes, hogy eszünk ágában sincs megvédeni az árdrágitókat és azt állitani, hogy a Hangyánál rendszer az, ami az adott esetben előfordult. Magunk részéről csak egyenlő elbánást kérünk és azt, hogy a Hangyának ne jusson olyan dicsfény osztályrészül, amelyet nem érdemel meg.

*

Az *Altruista bank* müködése egyre felháborítóbb és egyre több okot ad arra, hogy a közvélemény végre komolyan kezdjen foglalkozni ennek a furcsa kis munkapárti intézménynek az ellenőrzésével. Az Altruista bank legutóbbi esete szinte páratlanul áll. A bank két esztendővel ezelőtt megvásárolta a 6300 holdas gróf *Harnoncourt* birtokot holdankint 1200 koronáért és most ugyanazt a földet 2800 koronával árusitja. Az üzlet megkötése alkalmával az egyes esetekben holdankint 1000 K előleget kért, de az ilyen módon megkövetelt összeget nem előleg gyanánt könyvelte el, hanem — az ezer koronákat a beküldő fél javára irta. Természetes, hogy a felek ebbe nem nyugodtak bele, mire a bank igyekezett megnyugtatni őket azzal, hogy kamatot is fizet. A gazdák azonban nem álltak kötélnek: ők földet akarnak vásárolni, nem pedig kamatot és minden követ megmozgatnak, hogy igazuknak érvényt szerezzenek. Remélhetőleg még sem olyan nagy a munkapárt hatalma, hogy a magyar gazdák érdekeit is felrugja, ha Tiszának kell kedveskedni.

*

A hivatalos lap egyik legutóbbi száma szabályozta az aszalt szilva és szilvaiz forgalomba hozatalát. Jól tudjuk, mit jelent Magyarországon a szabályozás. Azt jelenti, hogy nem lesz szilva, sem lekvár, csak központ lesz, még pedig néhány üzletember házi központja, *Strausz* Antal és Társai magánvállalata, ahol a közönségre ezután is fütyülni fognak. Ideje volna, hogy a kereskedelmi miniszter rendet teremtsen a *Szilvaközpont* berkeiben és megvonja a monopóliumot ezektől az uraktól, akik egyebet sem csinálnak, mint valótlanságot és drágaságot.

*

A közelmultban napvilágra került, hogy a magyar hadseregszállitók mennyit jegyeztek az első hét hadikölcsönre. A statisztika nagyon szomoru, mert kiderül belőle, hogy a hadseregszállitók közül alig egy-két cég felelt meg hazafias kötelességének és a legtöbben megelégedtek azzal, hogy a szállitások rovatában szerepelnek. Egyenesen kétségbeejtő azonban, hogy az osztrák hadseregszállitók mennyivel jobban felismerték kötelességeiket és milyen impozáns összeggel járultak hozzá a pénzügyi honvédelem sikeréhez. Ugy látszik, nemcsak rajtuk mult ez a szép eredmény, hanem az osztrák kormányon is, amely sokkal szigorubban ellenőrizte a jegyzéseket, mint a mienk. Ha a háborus gazdagok még mindig nem ismerik fel nálunk kötelességeiket, nem marad más hátra, mint elvenni adóban azt, amit önként nem akartak felajánlani.

*

A *malmoknak* végre körmükre koppintottak: a *Gizella-gőzmalom* vezérigazgatóját sulycsalásért és árdrágitásért ugy büntették, akárcsak egy közönséges piaci kofa lett volna. Az igazgató ur nem is védekezett, elismerte azt, amivel vádolták, nyilván azért, mert ugy vélte, hogy senki sem meri a tekintélyes malmot, a tekintélyes igazgatót felelősségre vonni a törvény megszegéséért. Ez egyszer tévedett az igazgató ur. Üdvözöljük az uj rendszert, amely végre talán a pénzügyigazgatóságot bátrabb eljárásra fogja serkenteni a malmokkal szemben, amelyek eddig egyebet sem tettek, mint a maguk malmára hajtották a vizet és olyan tartalékokat gyüjtöttek, amelyekből száz és száz millióval lehetne az adóbevételeket fokozni. Ajánljuk ezt a derék rendőrbirót *Popovics* pénzügyminiszter figyelmébe.

—

Kávéházból gépgyári iroda. Aki valaha fiatal volt és nem feküdt le aludni a tyúkokkal, mindenesetre megfordult a néhai való io Millenium-kávéházban, ahol szőke és barna hurik mennyországa virult híres cigányprimások muzsikája mellett. Dacára a nagy népszerüségnek, mégis tönkre ment a Millenium, amely Louvre cimen még egyszer életre kelt, de többé nem volt az igazi. A hatalmas kávéházból kihordták a márvány-asztalokat és később már csak időnkint jelentek meg benne a pótimaházak faragatlan butorai, majd utóbb a háboru alatt egy hadi szabómühely nyüzsgött benne a csukaszürke posztók körül. Mindez persze ideiglenes valami, átmeneti foglalkozás volt, mig végre most, ugy látszik, sok kisérletezés után az egykori Millenium végre végleg megalapozta jövendőjét. A sok vihart látott falak közé fürge gépirókisasszonyok és komoly főnökök költöztek be: a Liptak és Társa gépipari r.-t. irodái ütötték fel itt a tanyáju:at. A ház tulajdonosa pedig boldogan dörzsöli a kezét: végre egy kávéház, amelyik biztosan nem fog tönkremenni.

Magyar nemesség. A király Ország Róbertnek, a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság ügyvezető igazgatójának és törvényes utódainak a mezőgazdasági gépipar terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar nemességet „máriabesnyői" előnévvel dijmentesen adományozta.

Zerkowitz Emil kitüntetése. A király a Ferenc József-rend tiszti keresztjével tüntette ki Zerkowitz Emilt, az Austro-Americana Tengerhajózási Részvénytársaság magyarországi igazgatóját, a közélet terén szerzett érdemeinek elismeréséül. A háboru előtt hat esztendeig, mint magyar királyi kivándorlási biztos müködött Zerkowitz az Egyesült-Államokban és elismerést keltett ebbeli müködésével, itthon pedig hasznos tagjává lett a közgazdasági világnak és mint a hazatérő internáltak támogató-bizottságának elnöke, a jótékonyság terén is érdemeket szerzett.

A Hazai Kereskedelmi- és Forgalmi R.-T.-ról lapunk mult számában „Áruhalmozás hirdetésekben" cimmel emlékeztünk meg. Vonatkozó információink, mint a részvénytársaság igazgatósága hitelesen igazolta előttünk, tévesek voltak, mert mindazon áruk, melyeket a cég jogosultan hirdetett, a cégnek rendelkezésére állnak, azokat külföldön szerzi be s a legnagyobb részét ugyancsak a külföldön helyezi el. Tehát árufelhalmozásról szó sem lehet. A vállalat kiváló organizációja teszi lehetővé ilyen nagy készletek előteremtését és ezzel kiviteli kereskedelmünknek jelentékeny előmozditója, miáltal figyelemreméltó fontos közgazdasági tevékenységet végez.

Az Adria Biztositó Társulatnak a lefolyt üzletévre vonatkozó ideiglenes zárszámadása szerint az üzlet lefolyása ugy a tüz, mint a betöréses lopás elleni biztositási ágazatban nem volt kielégitő, főleg azért, mert rendkivül módon emelkedtek az üzemi költségek, különösen a személyzetnek ismételten felemelt javadalmazása folytán. A szállitmánybiztositás mérsékelt nyereséget hozott. Az életbiztositási ágazatban jelentékeny az emelkedés és a szaporulat kereken 65,000.000 K-r meghaladó biztositott tőke képvisel. A választmány jóváhagyta az igazgatóságnak azt az inditványát, hogy ideiglenes osztalék cimén, mint a mult évben, részvényenként 160 korona fizettessék ki.

Tőkét emel az Országos Fatermelő. Az Országos Fatermelő Részvénytársaság igazgatósága a napokban ülést tartott és elhatározta, hogy a szeptember 3-ikára egybehivandó rendkivüli közgyülésen alaptőkéjének 6 millió koronáról 12 millió koronára való felemelését fogja javasolni. Az alaptőke felemelést megokolttá teszi a legutóbbi időben megkötött nagyszabásu ujabb üzletek jelentékeny tőkeszükséglete. Az alaptőkeemeléssel egyébként a vállalat, amely tudvalevőleg Magyar Országos Bank ipari koncerniébe tartozik, saját tőkéit kellő összhangzásba kivánta hozni nagykiterjedésü üzleteivel.

Az élelmiszerkereskedők áruforgalmi r.-t. augusztus 15-én tartott közgyülésén elhatározta, hogy a 239.190 K tiszta nyereségből 35 K = 7 százalék osztalékot fizetnek és a 2 millió K alaptőkét 2000 darab 500 K n. é. uj részvény kibocsátása által 3 millió K-ra emelik föl. Az uj kibocsátásu részvényeket a Mercur váltóüzlet r.-t. veszi át. A közgyülés az igazgatóság uj tagjaivá megválasztotta: Berger Mórt, a Mercur igazgatóját, Ungár Jenőt, a debreceni Általános forgalmi bank igazgatóját és Gottlieb Benőt, az Oceán magyar halkonzervgyár r.-t. igazgatóját. A felügyelőbizottság uj tagjai lettek: Kellner Béla, a Mercur aligazgatója, Berkovits Márkus, a Tokaji bortermelők r.-t.-a igazgatója és Klein Miksa, a Gyáriparosok orsz. fogyasztási szövetkezetének igazgatója.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

FASOR KABARÉ
VII., Aréna-ut 84.
Igazgató: Upor József. Telefon: 68—33.
Művészeti igazgató: Balassa Jenő. Zenei vezető: Marthon Géza
Kezdete este 9 órakor.
Uj müsor! Uj müsor!
A sötét szoba. Valószinütlen játék. Irta: Balassa E. Rajnai G., Jákó A. és Bársony játszák.
Cseresznyevirág. Kis operett. Irta és zenéjét szerzette: Farkas I. Szereplők: Kertész D., Vendrey F., és Sz. Szőllősi R. Sz. Szőllősi Rózsi, Ürmössy Anikó, Endrey Jenő, Szász Ilona, Békeffy L., Vera Aranka uj szólói.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este 1/2 8 órakor.
Az augusztusi szépség müsor
Szépség, erő, müvészet.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 29-én d. u. 1/2 4 órakor teljes müsor fél helyárakkal.
Szombaton 31-én d. u. 1/2 5 órakor teljes müsor fél helyárakkal
Vasárnap 1-én és kedden 3-án d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás.

FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.
Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv.
Főrendező: Tábori E. Karmester: Heténvi Heid Iberz Albert.
Ma és minden este 8 órakor az uj megnyitó müsor! Ujdonság! Hotel Jobb mint otthon. Bohózat egy felvonásban — Irta és rendezte: Tábori Emil. — Novität: Der Nachtportier. Schwank in einem Aufzug, von Josef Armin. Regie: Emil Tábori. Magánszámokkal fellépnek: Springer Armin, Else Saldern stb. stb.
Az I. emeleti Kaszinó-Mulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 9 órakor.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Használhatatlan dugókat és parafahulladékot veszünk
bármily mennyiségben magas áron.
Pneumatika Ballinit-gyár Budapest, VIII.,
Óriási-utca 10. — Telefon: József 52—46.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 8 órakor
PITYPALATY KISASSZONY
Faragó Jenő és Zerkowitz Béla operettje és a fényes varietémüsor. Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal teljes esti müsor.

Sörkabaré 8—12-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

FOVAROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Ma és mindennap a nagysikerü évadnyitó müsorban
FREGOLIA hires átváltozó művésznő.
„NÉGY HETI SZABADSÁG"
HARSÁNYI kétfelvonásos kacagtató bóhozata
Főszereplők: Huszár, Ferenczy, Kubinyi, Mezei, Hol ós, Hunyadi.
És a többi fényes varieté-attrakciók.
Az előadás este 8 órakor kezdődik.

RŐSER
TANINTÉZET
Alapitási év 1858. Alapitási év 1858.
1. Felsőkereskedelmi iskola.
2. Nevelő-Internátus.
Beiratások augusztus 26-tól szeptember 4-ig.
Értesitést küld:
RÖSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

A
hadikutyák
naponta kétszer gyakorolnak
a Nemzeti Parkban.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

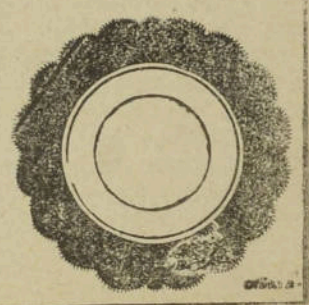
HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta d. u. 1/4 4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától (esős időben is)
nagy különlegességi előadások
A szinpadon. A köröndben.
A versenyen kivül álló **augusztusi müsor**
25 elsőrangu variete- és körönúszám.
CSODÁSAN OLCSÓ HELYÁRAK.
Gyermekek és katonák szakaszvezetőig hétköznap fél helyárakat, vasárnap és ünnepnap pedig teljes helyárakat fizetnek.

A szeptember 5-iki huzáson 1/2 millió koronát nyerhet.
Vásároljon
54 havi 8 K 20 filléres részletre:
1 drb Uj Magyar Vörösker. sorsjegyet,
1 „ Bazilika sorsjegyet,
2 „ Erzsébet királyné sorsjegyet,
1 „ Konvertált jelzálog sorsjegyet.
Mind az **5 so sjegyért 8 kor. 20 fill.** fizet havonta 51 hónapon át. Az első részlet beküldése után megkap a a sorsjegyek számával ellátott részleteket, melyek azonnali játékjogot biztositanak. Huzás után sorsolási értesitőt küldünk, nagyobb nyereményekről sürgönyileg értesitjük. Ezek óvadékképes, bármikor eladható vagy elzálogositható értékpapirok.
Évente 14 huzás
3 1/2 millió kor. össznyereménnyel.
E sorsjegyek egyrészt módot adnak Önnek, hogy milliós főnyereményekre és számtalan melléknyereményre játszék, másrészt bármikor pénzzé tehetők, mert az általunk eladott sorsjegyeket a napi árfolyamon mindenkor visszavásároljuk. Megvételeikkel tehát bármikor igénybevehető tartaléktőkét gyüjt magának. **Egy sorsjegyre több nagyobb nyeremény is eshet.**
Főnyeremény 1 millió, 1/2 millió K.
Központi Váltóüzlet R.-Társ
Budapest, V., Szabads g-tér 3. sz m.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve
Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23. szám.

Sternberg
cs. és kir. udv. szállitó
zongoratermei
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

DIANA

puder- és Diana-krém a modern szépségápolás meglepetései.
Próbadoboz . . . . . 3.— K.
Nagy doboz . . . . . 6.— K.
MINDENÜTT KAPHATÓ.

Kraszner József
cementáru-gyár részvény társaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.
Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.
Vállal:
Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Kálvin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

BALLINIT- az egyedül tökéletes és bevált **autó pneumatik pótló**
Ruganyos és nem rázza a motort. — Sok száz elismerőlevél.
SOLLUX
Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz.
Pneumatika-Ballinit
autó-abroncs-gyár
Budapest, VIII. kerület, Óriás-utca 10. szám
Telefon: József 53—46.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. szeptember 4-én — 36. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Szociálpolitikáról

beszélt a héten a polgármester és ezt a programmot — ugy vettük észre — megelégedéssel, szinte örömmel veszi tudomásul a szociáldemokrácia, amely nemcsak mint a budapesti munkásság legnagyobb rezervoárja, de mint politikai tényező is nagy figyelmet érdemel. *Bódy* Tivadar nevét soha sem láttuk elméleti taposómalmokban szerepelni, mégis meglep bennünket most, amikor a gyakorlati gondolatok mellett egy kis elméletet is ad, hogy a hivatásos elmélet-fejlesztők is frapirozva állanak meg egy mondata előtt, amely merészen uj és amely vakmerően egyszerü és természetes. Bódy szerint ugyanis *az egész fővárosi politika mindenestül szociálpolitika.* Régebben a szociálpolitika a szegény ember politikája volt, amely a kis ember istápolásában merült ki, ma már az egész társadalom politikája lett, amely *az egész társadalom minden rendjének és minden osztályának boldogulását célozza.* Lehet, sőt valószinü, hogy ez a definició eltér a szocialisták felfogásától, de el kell ismerni, hogy Budapest polgármesterének szájában igen jól hangzik ez a meghatározás.

De az üres definiciót tartalommal is meg tudja Bódy Tivadar tölteni. A szociális feladatok alfájának a lakáskérdés megoldását tekinti, mindenekelőtt épittetni kell és pedig a kis emberek számára. Nem paloták, csak barakkok épitéséről van szó, a modern épitkezés ugy sem akar az örökkévalóság számára teremteni, hiszen a folyton fejlődő emberi igények számára az elavult épitkezés hamarosan alkalmatlanná válik. Ime, a háboru kényszere, amely megint okos, racionális dologba töri bele a derekunkat, az olcsó, rövidéletü épitkezésbe, amely nem állhatja bástyaként utját az egészségügy fejlődésének és a modern vivmányoknak.

Fölkészül a polgármester a *népbetegségek* ellen indítandó nagyszabásu hadjáratra is és kimondja, hogy a lakásépités kiegészitői az olcsó fürdők, az olcsó orvos és az elegendő kórházi ellátás. A budai hegyvidéket tele kell szórni a népegészség őrszemeivel, a *népszanatóriumokkal.* A kultura terén az állami segitésnek legalább annyira kell terjedni, hogy az oktatás bizonyos alsó fokon teljesen ingyenes legyen, sőt az ingyenességben benne foglaltassék a gyermekeknek a tanitási idő alatt való ellátása is. Szorosan belekapcsolódik a munkásság istápolásának kérdésébe a *közlekedés* tervszerü fejlesztése is és itt a polgármester imponáló önérzettel mondja: „talán polgármesteri első ténykedéseim is megmutatták, hogy e téren nem ismerek sem tréfát, sem csüggedést, sem lankadást."

Végső kerete azonban minden szocjálpolitikának a terhek igazságos megosztása és itt a polgármesternek megint egészséges elmélete van: *a terheket a teherbiróknak kell viselniök.* A városnak a jövedelmet nemcsak azoktól kell vennie, akiknek az élet nem biztosit többet a megélhetésnél, de főként azoktól, akiknek számára az élet nyereséget és vagyonosodást jelent. És itt a fővárosnak „meg kell vivnia a maga finánepolitikai szabadságharcát."

És ime, ahogy a polgármester gondolatain végigszaladtunk, kiderül mégis, hogy a szociálpolitika mégis csak a kisember politikája, aminthogy az egész társadalom, osztályok és rendek a kisember politikáján, a kis ember boldogulásán, a kisember *munkáján* épülhet fel. Örömmel látjuk, hogy a polgármester ezen az uton akar elindulni, mert a nagy és boldog Budapesthez csak ezen az ösvényen lehet eljutni.

Fullánkok

A vendéglőkkel

annyit kisérleteznek már és annyi kisérlet mondott már csődöt, hogy az elmés közélelmezési miniszterium most már reprizeket akar tartani a saját ötleteiből. Természetesen a bukott és elvetett ötletekből, amelyeknek nem tudtak és valószinüleg soha sem fognak érvényt szerezni tudni. A tőlelevenitett müsoron ott szerepel a menü kiszolgálás kötelezettsége, amelyet már hónapok óta hirdetnek, de a korcsmárosok csak immel-ámmal hajtanak végre. Ha adnak is menüt, az olyan, hogy ki lehet kergetni vele a vendéget. A közélelmezési miniszterium nem tud érvényt szerezni akaratának és a menü igazi meghonositása helyett fölmelegitett programmokat ad. Nem ujdonság az ételek pontos sulyának megszabása sem. Teoriában ez is meg volt, csak a gyakorlatban fütyültek rá. Végezetül ami uj, az egyedül az étlapi árak havonkint való reviziója, no meg Friedmann tanár ur, aki áldásos munkálkodását a vendéglőkre is kiterjeszti.

*

Őszeres ur —

jöjjön be, hiszen ma már ön is hivatalos faktor lett. Jöjjön be, mutassa föl a cipőhivatali elismervényét, vegye át a cipőmet, amelyből kinéz a lábam, mint a rózsa bimbójából. Adjon okmányt az átvételről és én mezitláb mehetek cipőt venni, miután ócska cipő beszolgáltatása nélkül az uj rend szerint nincs uj cipő. Az eset ilyenformán egy kicsit komplikált lett. Az őszerest még szivesebben látjuk a hivatalos pódiumon, mert van érzéke a gyakorlat iránt, mindenesetre több, mint a számtantanároknak, akik kigondolták, hogy mezitláb is el lehet menni cipőt vásárolni.

*

Nincs szabály

kivétel nélkül, a közélelmezési miniszterium azonban kivételeket csinál szabályokkal. A hustalan napok dolgát például ugy összekeverték, hogy talán ki sem lehet belőle okosodni. Amit szabad a vendéglőben, azt nem szabad otthon, amit nem szabad otthon, azt szabad a vendéglőben. A háztartások számára lehet akcióbaromfit venni pénteken is, kedden is, de a vendéglősnek nem szabad. Otthon tehát azért fogják hustalan napnak hivni ezt a két napot, mert libapecsenyét lehet enni. A vendéglőben pedig az agglegények pájsli mellett álmodhatnak egy rántottcsirkés kis otthonra. És ha ebből következtetni szabad, a közélelmezési miniszter nem a baromfiakció miatt csinál kivételeket, hanem valószinüleg igy akar gondoskodni a természetes utánpótlásról . . .

Tervek az uj villamosrendről

A bécsi Stadtbahn mintájára megreformálják a villamos közlekedést — Sándor László főkapitány nyilatkozata

A hátulfelől villamos rend, amelytől a rendőrség olyan sokat várt, mint előre megjósoltuk: megbukott. Az illetékes tényezők azonban tisztában vannak azzal, hogy a jelenlegi villamos rendet, vagy inkább rendetlenséget sem lehet fenntartani és ezért uj megoldásról tanakodnak.

A rendőrségen egyelőre még szomorkodnak kedvenc ideájuk gyors kimulásán, de azért már az uj terveken is dolgoznak. Sándor László dr. főkapitány erősen hangoztatja, hogy a lecsepült uj rendnek sok olyan előnye is volt, amelyet nem akartak méltányolni:

— Mindenki elitélte az életbeléptetett rendszabályokat, — mondotta a főkapitány a *Fővárosi Hirlap* munkatársának — arról azonban elfelejtkeztek, hogy *az uj rend tartama alatt egyetlenegy villamosbaleset sem történt.* Nem mondom, sok kényelmetlensége volt a publikumtunkról, még a ruhánknak is baja lehet, *de sem* tunkról, még a ruhánknak is baja lehet *de sem a lábunkat nem metszette le a kerék, se a bordánkat nem törte össze a villamos.* Természetesen több kocsi kellene, de egyelőre nem lehetett többet forgalomba hozni. Minket a kudarc nem állit meg munkánkban, tovább dolgozunk és reméljük, hogy fáradozásunkat siker fogja koronázni.

Annyi már nyilvánosságra került, hogy a jegykezelés egyszerüsitésével, az egységes jegyrendszer behozatalával akarják a személyzetet tehermentesiteni, továbbá pedig a megállóhelyek megritkitásával kisérleteznek. Beszéltünk a rendőrség egyik szakértőjével, aki az uj reformról a következőket mondta:

— Most már csak *radikális megoldás* segithet rajtunk. Ezen a téren is ugy kell eljárnunk, mint ahogyan a legszükségesebb élelmicikkek korlátozását keresztülvittük. A szükséges élelmiszereket valósággal kivontuk a forgalomból és csak azoknak juttatjuk, akiknek erre okvetlenül szükségük van. Az élelmiszereknek kiutalását jegyrendszerrel lehetett megvalósitani, ami természetesen a villamosnál csődöt mondana és nevetséges lenne. A korlátozásnak azonban más módja van. Azzal tisztában kell lennünk, hogy egy világváros forgalmához hozzátartozik a villamos közlekedés. Ha nem lehetne gyorsan a város egyik feléről a másikra eljutni, akkor ebből a körülményből a városra kiszámithatatlan károk háramlanának. Minden nagyobb világvárosnak kétféle közlekedési eszköze van. Az egyik a város legkülönböző pontjait köti össze, de csak nagy távolságra lehetünk megállóhelyet. Ilyen például a *bécsi Stadtbahn* és a berlini *Unterbahn.* A másik villamos rövidebb turákra szól és minden sarkon megáll. Ez tulajdonképpen tökéletesitett omnibusz, ilyen a bécsi villamos és Berlin ismert villamosai. Nálunk e kétfajta villamost egyesiti magában a mi villamosunk. Ez jó volt a békében, de a háboruban csődöt mondott. Nálunk ugy a hosszu uti közlekedést, mint a rövid távra szóló utazást a villamosnak kellene lebonyolitani. Erre képtelen. Most tehát csak ugy lehet ideiglenesen segiteni a dolgon, hogy egyelőre *a villamos forgalmat egyszerüsitjük.* Végeredményképpen az a fontos, hogy *a messzire utazók jussanak villamoshoz és ezért a bécsi Stadtbahn mintájára fogunk berendezkedni.* Az a forgalom, amelyet a bécsi villamos bonyolit le,

nálunk lebonyolitatlanul fog maradni, illetve a rövid távot gyalog kell majd megtenni a közönségnek. Jól tudjuk, hogy ez az uj reform sok ellenzést fog kiváltani, hiszen a budapesti ember nehezen áldozza fel kényelmét, de a bajokon, az igazán türhetetlen villamos-mizériákon másképpen nem lehet segiteni.

— Milyen lesz a villamos forgalom akkor Budapesten? — kérdeztük.

— A külső kép alig fog változni. Mondjuk elindul a villamos a Keleti pályaudvartól, akkor csak a Körutnál és a Dunánál fog megállani. Ilyen hosszu távolságban lesznek a megállóhelyek. Ma már a kocsi- és az autó-forgalom nem számottevő és ha nem lesz olyan sok megálló, a villamosok is gyorsabban közlekedhetnek. Akinek sürgős utja van, gyorsabban fogja elérni a kitüzött helyet, mint most, aki pedig csak egy-két állomást akart kocsikázni, ezekről a kéjutazásokról le fog szokni.

— A villamos társaságoknak tetszik majd az uj terv?

— Nem mondhatnám, de ez egyáltalában nem sokat számit. *A „hátul fel és elöl le"* rendszert is ellenezték és mégis bevezettük. Egy vezérigazgató erősen panaszkodott, hogy *a megbukott rendszernél ötezer koronával kevesebb napi bevételük volt,* mint a mostani rendszer mellett. Amikor az uj tervezgetések szóba kerültek, már előre hevesen kikeltek az idea ellen. Ez azonban természetes is, hiszen nagy jövedelemelvonásra vezetne. A lógósok és az ingyen utazók mellett sok fizetőközönségtől is elesnének, de a rendőrség ezzel nem törödik, a hatóságokat csak a közönség érdeke vezeti.

— Mikor léphetne életbe ez a reform?

— Ma még erre pontosan felelni nem lehet. Az előjelek azonban arra vallanak, hogy *Szterényi* József báró kereskedelmi miniszternek szimpatikus ez a megoldás és a maga részéről forszirozza is. Meg kellene és hamarosan meg is fognak indulni a tanácskozások a kereskedelmi miniszteriumban, amely végeredményképpen erre az eredményre fog vezetni. Véleményem szerint *szeptember végén, még a téli nehéz idő előtt életbelép az uj rendszer.*

Egyelőre csak ennyit lehetett megtudni az uj villamosrendről, amely talán nem fog olyan gyorsan kimulni, mint rövid életü elődje.

Az uj tanév kezdetén

Városy Gyula tanácsnok az iskolák felszabaditásáról

Az iskolák környékét, mely közel három hónapra elnéptelenedett, most ismét zajos élénkség veri fel: szeptember van, megkezdődik az uj iskolaév. Tanitó és tanitvány egyaránt az uj munkára készülődik s a legtöbb helyen lázas sietséggel fejezik be a nagytakaritás, a renoválás munkálatait. Sajnos, a háboru itt is érezteti hatását. Az átfestés, meszelés, szükséges nagyobb átalakitások munkáit a legtöbb helyen mellőzni kell, anyag- és munkaerő-hiány miatt.

A háboru azonban másutt is érezteti — sokkal érzékenyebben — hatását az iskolák körül. Nagy a száma még mindig azoknak az iskolaépületeknek, melyeket a katonaság foglal le s ennek folytán a többi iskolában összezsufolt, kényelmetlen, megnehezitett tanitás folyik. Nem is szólva arról, hogy a délelőtt-délutáni beosztás egészségtani szempontból milyen káros.

A tarthatatlan állapot megszüntetésére még a mult iskolaév folyamán akció indult meg a kultuszkormány részéről, mely az összes iskolák felszabaditását tüzte ki céljául. Az akció természetszerüleg lassan halad és sajnos, még ezidén is tekintélyes azoknak az iskolaépületeknek a száma, hol az apró gyereklábak kopogása helyett sulyos bakkancsok dobbanása visszhangzik a folyosókon, a gyerekzsivaj helyett dörgő vezényszavak hangzanak s amelynek kapujában ezidén is szuronyos poszt jelzi, hogy az épület most kaszárnya.

A Fővárosi Hirlap munkatársa az uj tanév kezdetén felkereste Városy Gyula tanácsnokot, a tanügyi osztály vezetőjét, ki az iskolaépületek felszabaditásának a főváros iskoláit érintő részéről a következőket mondotta:

— Az iskolák felszabaditása folyamatban van. Elhatároztuk, hogy az összes iskolaépületekből kilakoltatjuk a katonákat s ezt keresztül is visszük. Ha a tanév elejére ez még nem is lehet kész, ezidén már sokkal kedvezőbb a helyzet, mint tavaly volt s az év folyamán fokozatosan felszabaditjuk a még hátralévő épületeket is. Igaz, hogy nehézséget okoz az a körülmény, hogy a visszakapott iskolaépületek olyan állapotban vannak, hogy több hónapos és igen költséges munkára van szükség, amig annyira rendbe tudjuk hozni, hogy ott ismét tanitani lehessen. A *Szemere-utcai* iskolában ezidén már megkezdődik a tanitás, nagytakaritási munkák folynak a *Jázmin-utcai és Felsőerdősor-utcai* elemi iskolákban. A legközelebbi jövőben felszabadulnak a *Baross-utcai, Izabella-utcai* stb. iskolák is. Az év végére remélhetőleg a főváros egyetlen iskolájában sem lesz már katonaság.

Tisztviselők kertje

Konyhakertészeti telep a városi tisztviselőknek — Városy tanácsnok a tervekről — Látogatás az oktatószemélyzet kertjében

Windischgraetz herceg, közélelmezési miniszter a minapában leiratot intézett a főváros polgármesteréhez, melyben figyelmébe és pártfogásába ajánlja a polgármesternek az ugynevezett tisztviselő kertek ügyét. A leirat felemliti a már szépen virágzó tanitók-kertjét, a tanulók kertészeti telepét, (sőt van néhány magánvállalat is, mely ilyenmódon gondoskodik tisztviselőinek ellátásáról) és kéri a városi hatóság fejét, hogy ezeknek nyomán szorgalmazza az akciót, mely abban állana, hogy minden fővárosi tisztviselő és alkalmazott, ki erre igényt tart, ingyen kap a tanácstól egy meghatározott parcellát, melyen burgonyában, zöldségben és főzelékfélékben megtermelheti házi szükségletének jelentékeny részét. Ha a tisztviselők ezt szövetkezeti alapon, csoportosan oldják meg, akkor a közélelmezési miniszter szivesen bocsát a rendelkezésükre, szintén ingyen, vagy beszerzési áron, vetőmagot. A termelt élelmicikkeket áruba bocsájtani nem szabad, az kizárólag az illető tisztviselő háziszükségletének fedezésére szolgál. Ami pedig a legfontosabb, az olyan cikkeknél, amely jegyre, kényszerelosztás utján kerül forgalomba, nem számitják be a termést a fejkvótába, — ami a tisztviselők háztartásában lényeges könnyebbséget jelentene.

Városy tanácsnok a kertészeti telepekről

A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste Városy Gyula tanácsnokot, az „Oktatószemélyzet kertészeti telepé"-nek megalapitóját, ki még tanácsjegyző korában, akkor Déri Ferenc tanácsnok mellett elsőnek hangoztatta a kerti telepek szociális és egészségügyi fontosságát. Városy tanácsnok a kerti telepekről és a további tervekről a következőket mondotta:

— Hivatalosan még nincs tudomásom a közélelmezési miniszter ur leiratáról, de támogatását és jóakaratát a kertészeti teleppel kapcsolatban már sokszor volt alkalmunk észlelni. Többször bocsájtott már ingyen vetőmagot a rendelkezésünkre és szóval, tettel egyaránt versenyt fáradozott velünk a telep felvirágoztatásán. A már meglévő „Tanulók kertje" és „Tanitók kertje" valóban igen szép s minden támogatást, továbbfejlesztés iránti munkálkodást megérdemel.

— A kerti telepeket tulajdonképpen a tanács alapitotta, mert hisz a tanács adott engedélyt négy évvel ezelőtt, hogy bizonyos parlagon heverő földterületeket kerti munkálatok céljaira ingyen átengedjünk az oktatószemélyzet tagjainak. A telepek megszervezésének munkájára akkoriban a kitünő szakértelemmel biró *Székely* Lajos igazgató nyert megbizást, kinek az önkormányzati alapon müködő *vezető-bizottsággal* együtt mindmáig a legbokrosabb érdemei vannak az intézmény mai szép felvirágoztatása körül.

— A további tervekről csak igen keveset mondhatok, ezek még nem alakultak ki teljesen. Most várom a bizottság jelentéseit az ezidei terméseredményekről, termelésarányokról s ezeknek alapján készitjük el a jövő programmot. Most fog továbbá még csak eldőlni az is, hogy mely telkeket nem használtat fel a tanács a jövő év folyamán. Az ilyen parlagon hagyott telkekből válogathatunk csak ki kert-célokra alkalmas területeket.

Milyen lesz a tisztviselők kertje?

— Számitok reá, hogy Budán, a Népligetben és a külterkeken bőven fognak maradni ilyen területek, melyeket egyenlőre ingyen engedünk át, a tanács engedélye alapján, városi tisztviselőknek, tanügyi és egyébb alkalmazottaknak. Egy-egy ember nem kaphat többet 400 négyzetkilométernyi parcellánál. Gondos és szorgalmas munkával ennyi területen házi szükségletének jó részét megtermelheti, burgonyában és zöldségben. Vannak tervek, melyek szerint, német mintára, bolgár kertészek vezetésével egyenesen konyhakertészetet létesitenének. Itt nem is volna fontos, hogy a parcella birtokosa maga müvelje a földet, mint inkább, hogy *müveltesse.* Más tervek szerint teljesen a tisztviselőkre kell bizni, hogy mit termeljenek és a maguk erejére kell hagyni őket. Mert van a dolognak egészségtani célja is, mely nem kevésbbé fontos. Hogy a hivatalnok, tanár, ki majd egész életét zárt szobalevegőben tölti el, rákényszeriljön a szabadban való testi munkára, mozgásra is. Ezzel kapcsolatban később filagoriákat, lugosokat, pavillonokat is szándékozunk épiteni a parcellákon s valóságos kis nyaralókertet varázsolni a szellemi munkások számára, hol a nap egy részét, sőt esetleg az éjszakát is egész családjukkal együtt kinn tölthetik.

— Háboru után, amellett, hogy a kertészeti telepeket fenntartani és még tovább fejleszteni akarjuk, a parcellákat nem bocsájtjuk többé ingyen, hanem olcsó bér ellenében a tisztviselők, tanárok, tanitók rendelkezésére. Németországban, hol mintaszerü, gyönyörü, hatalmas telepek vannak, mindig ez a bérfizetéses rendszer volt divatban s ott annyira bevált az intézmény, hogy az egyes résztvevők nemcsak a saját egész évi szükségletüket termelik meg, de tekintélyes mennyiségben juttatnak a fölöslegből a humanitás és a kultura céljait szolgáló intézményeknek is.

Ajándék-burgonya a diákoknak.

Eddig szólt a tanácsnok nyilatkozata. A bucsuzásnál a lelkünkre kötötte, hogy nézzük meg a már meglevő kertészeti telepeket. Felkerestük tehát az Oktatószemélyzet kertjét, melynek mintájára készülne a tisztviselők tervbevett kertészeti telepe.

A Fővárosi Tüzelőszerraktár háta megett, a Népligetben, a vasuti töltés mellett huzódik a kertészeti telep egyik része. A tizenkét hold kiterjedésü telek, melyet a Lóközvágóhid céljaira jelölt ki valamikor a főváros, homokos, szemetes, elhanyagolt parlag-föld volt. Most virágzó, megmunkált, ültetvényekkel teli kert, melynek utjain állandóan katonaőrök cirkálnak, hogy megvédelmezzék a közeli tömeglakások lakóitól.

A telek első részét az egykori „Déri-kert"-et, még most is tanulók müvelik. A Német-utcai fiupolgári 80 diákja munkálkodik itt felváltva. Egy-egy fiu csak hetenként kétszer dolgozhat. Burgonyát, sárgarépát, hagymát, zöldséget és paradicsomot termelnek a gyerekek, melyet azután igazságos arányban elosztanak egymás között. Ültettek azonkivül 16 sor cukorrépát is, melyből megpróbálkoznak nyerscukrot főzni. Ha a kisérlet beválik, akkor jövőre szélesebb alapokon indul meg a cukorrépa-termelés. Ezidén mintegy 100—120 métermázsa krumpli és 25—30 métermázsa paradicsomra számitanak a diákok, dacára a kedvezőtlen időjárásnak.

A telep vezetője Székely Lajos igazgató néhány hold területet átengedett a katonaságnak, hol a katonák zabosbükkönyt terméltek. Ennek ellenében a közeli trénkaszárnya ingyen bocsájtott katona-őröket a telep rendelkezésére. Jutott még a földből három rendőrnek is, kik a közelben cirkálva, szintén ügyelnek a termésre.

Az Üllői-uti telepen.

A telep másik része a városi házakon tul az Üllői-ut végen huzódik. Ez a tulajdonképeni mintatelep, melynek mintájára tervezik a tisztviselők kertjét. A hadügyminiszterium bőkezüségéből nagyrészt szöges dróttal van körülkeritve a hatalmas terület, melyet 70 tanár és tanitó, három fővárosi fogalmazó és két mérnök vállalt el mivelésre. Mindegyik 400 négyzetméternyi területet kapott s ennek felén többnyire burgonyát termelnek, mig a másik felét retek,

petrezselyem, cékla, kukorica és paradicsom-sorok foglalják el bő változatosságban.

A telepet szintén katonák őrzik és csakis igazolvánnyal szabad belépni. Székely igazgató, ki készségesen kalauzol a jól gondozott parcellák között, elmondja, hogy mennyi munka és fáradtság volt az elhanyagolt, homokos földből a virágzó kertet elővarázsolni. Az A) és B) parcellákra osztott, kis táblákkal ellátott parcellák ricinusszültetvénynyel vannak szegélyezve, melynek megszáritott magját évről-évre igen jó áron eladják a gyógyszertáraknak. Helyenként látunk cirok- és kender-ültetvényt is.

A telepen serényen folyt a munka. Ingujjas férfiak, jól öltözött nők és gyermekek gyomláltak, hordták a vizet a kert közepén álló kutból. Sok helyen már szedik a salátát, hagymát, burgonyát s teli kosarakkal indulnak a város felé.

A polgármester, mint a Városi Villamos elnöke, támogatásul a 30 filléres összes vonalakra szóló villamosjegyet 8 fillérért bocsájtja a kertészkedő tanárok rendelkezésére. Városy Gyula tanácsnok, ki nemrégiben meglátogatta a kertet, szintén örömét fejezte ki a látottak felett és minden lehető támogatást megad a tanitók kertjének. A telek vezetősége különben most jár el a Közélelmezési Hivatalnál, hogy a termésük ne essék beszámitásba a jegyrendszer alapján kapott fejadagba s erre igazolványt kérnek a hatóságokkal szemben. Megérdemlik ezt a kis többletet, mert megdolgoztak érte alaposan.

V. L.

A főváros és a Közuti harca

Szterényi báró közvetitése — Megkezdődnek a tárgyalások a megváltásról? — A közuti fellebbezése a közlekedési adó felemelése ellen

Amikor a már meg is bukott uj villamos rend ellen nem a legtiszteletteljesebben nyilatkozott a budapesti közönség az ujitást kigondoló hatóság ellen, aligha gondolhattunk még arra, hogy *a Közuti megváltási ügyének uj fázisához jutottunk el.* Pedig szóról-szóra ez történt és történt még az, hogy *Szterényi* József báró, kereskedelmi miniszter a „hátul föl, elől le"-ankéten készségesen felajánlotta közvetitését a megváltás ügyében. Városházi körökben ugy tudják, hogy már legközelebb meg fognak történni ebben a tekintetben a kezdeményező lépések, ha ugyan a kereskedelmi miniszternek az egységes jegyrendszer behozatalára vonatkozó és a városházára szombaton érkezett leirata máris nem tekinthető annak.

A juniusban megszakadt és igen rövid tartamu tárgyalások alkalmával olyan volt a helyzet, hogy a viszonyokkal ismerősek, a néhány beavatott egészen reménytelennek tekintette a kibontakozást. Most azonban ujra lábrakapott az optimizmus és erőteljesen hangoztatják a megoldást, remélik, hogy *a Közuti kivánsága és a főváros ajánlata között a különbség mindössze két százalékra tehető,* amit azonban, ha az ember egy kicsit gondolkozik, igen jelentős összegnek lehet mondani.

Annál is inkább kivánatosnak tetszik a méltányos megoldás, mert a *két fél között ma igen elmérgesedett a helyzet.* A főváros kimondta, hogy magánvállalatnak nem ad tarifaemelést, a Közuti viszont azt hangoztatja, hogy őt a felemelt közlekedési adó beszedésére csak *országos törvénnyel* lehet kötelezni.

Az ankét pikantériája.

A mult hétfőn a kereskedelmi miniszteriumban Szterényi báró miniszter elnöklésével tartott közlekedési ankétnek voltak igen fontos pikantériái, amelyeket ma különféleképpen kommentálnak.

Amikor Szterényi báró az egységes tarifáról beszélt, felszólalt többek között Sándor Pál, a Közuti vezérigazgatója is és amikor az egységes tarifa kérdéséről szólott, kijelentette, hogy a Közuti igen helyesnek tartja a felemelt, egységes tarifa behozatalát.

Nagy érdeklődéssel várták ekkor, hogy mit szól ehhez Bódy polgármester. A polgármester azonban inkább közbeszólás, mint felszólalás alakjában csak annyit mondott:

— Tarifaemeléshez a főváros semmi körülmények között sem fog hozzájárulni.

Ekkor történt azután, hogy Szterényi báró szóba hozta a Közuti megváltásának kérdését. Többé nem tarifarevizióról és tarifaemelésről beszélt, hanem nevén nevezte a gyermeket: a megváltást. Felajánlotta szolgálatait, hogy a kérdést az ő közvetitésével talán sikerülni fog megoldani.

Erre felállt Sándor Pál és rendkivül udvariasan igy szólt:

— Őexcellenciája szives közbenjárását a Közuti nevében köszönettel elfogadom.

Ekkor következett a legnagyobb pikantéria: Bódy polgármester szótlanul ült tovább a helyén. A miniszter ajánlatára nem volt felelete.

Hogy a polgármesternek ez a cselekedete mit jelentett, arról lehetne ma kombinációkat irni, de a közeli napok fogják csak megmutatni, hogy mit akart hallgatásával kifejezni.

A Városival kész a megegyezés.

Amily nehéz a helyzet a Közuti és a főváros között, olyan egyszerü a megoldása a Városi megváltásának. A Városinál a főváros lévén a főrészvényes, ennél a tranzakciónál pénzre sincs szükség. Értesülésünk szerint a Városival már kész is a megegyezés és hir szerint a Városi megváltásának kérdését a közgyülés már októberben le akarja tárgyalni. A fővárosnak a Városival létrejött megegyezése az, hogy a főváros a koncesszió lejártáig 7.70 százalékot, szóval részvényenkint 15 korona 40 fillért, az élvezetjegy tulajdonosoknak pedig 5 korona 40 fillért fizet.

Mit mond a Közuti fellebbezése?

A főváros álláspontját a Közuti megváltása kérdésében több izben kifejtette a nyilvánosság előtt Bódy polgármester. A Közuti azonban egyetlen egyszer sem szólalt meg. A julius 17-ikén tartott közgyülésnek, amely a közlekedési adó felemelését határozta el, ezt a határozatát a Közuti augusztus hónapban megfellebbezte. Ez a fellebbezés rendkivül sok érdekes adatot és érvet tartalmaz, amely élénk világot vet a főváros és a Közuti harcára. A Fővárosi Hirlap hozzájutott a Közuti fellebbezésének teljes szövegéhez és abból veszi ki a következő érdekes részleteket:

A Közuti kára.

A Közuti felfogása a fellebbezés szerint az, hogy a közlekedési adó behozatala a székesfővárossal 1895-ben kötött területhasználati szerződésben megállapitott dijtételek módositását és ennek folytán *a szerződés egyoldalu megszegését jelenti.* Már az 1918. évi január 1-én életbeléptetett 2 filléres adó is hátrányosan befolyásolta a szakaszjegyek számát, amennyiben az 1917. évi 10.9 százalékos emelkedéssel szemben 1918. első felében csak 5.1 százalék az emelkedés, vagyis *a természetes fejlődés a felére csökkent,* holott ugyanezen idő alatt a közlekedési adó alól mentes jegyek közül a 20 filléres utvonalra érvényes jegyek együttvéve 17.6 százalékkal, a 24 filléres jegyek 27.7 százalékkal és a 30 filléres jegyek 23.9 százalékkal emelkedtek. Ilyen csökkenést idézett elő a 2 filléres adó, mig a mostani emelés a menetjegyeket 66, illetve 50 százalékkal, a bérletjegyeket pedig 25 százalékkal akarja megdrágitani.

Mit fizet a Közuti a fővárosnak?

A területhasználati szerződésben — mondta a fellebbezés — gondoskodás történt arról, hogy a székesfőváros a részünkre adott engedélyért bőséges ellenértéket kapjon. Üzleti bruttó bevételeinkből 16 százalék részesedést fizetünk a fővárosnak, a pálya egész hosszában a kövezetet két méter szélességben fenntartjuk és egyéb szolgáltatásokon felül az üzlet után községi adóban is tetemes összeget fizetünk; végül biztositottatt a székesfőváros részére az ingyenes háramlási jog, ami egymagában százmillió koronát tulhaladó értéket képvisel.

A bevételekben való részesedés és községi adóban 1917-ben 3,750,000 K-t fizettünk a fővárosnak, amely cimeken 1918. évre körülbelül 4,650,000 K-t fogunk fizetni, ugy hogy a már érvényben levő 2 filléres közlekedési adóval együtt 1918. évre mintegy 6,650,000 K-t fog tőlünk kapni a székesfőváros minden befektetés, minden kockázat és minden munka nélkül, holott ugyanakkor nekünk üzleti tiszta hasznunk százmillió koronás befektetés mellett alig lesz. A 8 és 10 filléres adó életbeléptetése esetén ez az arány még rosszabbá válna, ugy hogy tulajdonképen azért folytatnánk a közuti vasut üzemét, hogy a székesfővárosnak 20—22 millió koroa évi bevétele legyen.

Kimutatja azután a fellebbezés, hogy a Közuti 1917. évi tiszta haszna 3,500,000 korona volt, a kiadások pedig a bevételeknek 87.7 százalékát tették. Az 1918-ra várható tiszta jövedelem 4,059,000 korona lenne, de ezt az eredményt még meg fogják rontani a panaszbizottságok által megállapitott és folyamatban levő fizetési és bértöbbletek, a háborus pótlék megnövekedése, a szén árának és szállitásának nagymérvü emelkedése és egyéb üzemi anyagok ujabb megdrágulása.

A Közuti megváltásról.

Nagyon érdekes a fellebbezésnek a következő, a megváltás kérdését érintő részlete:

Fel kell hivnunk Nagyméltóságod figyelmét azon körülményre is, hogy a közlekedési adó felemelése alkalmas arra, hogy vállalatunk beváltása esetén a részvényesek tizezreinek jogos érdekét vitássá tegye. A részvényeseknek ezt a jogos érdekét, amelyet a területhasználati szerződésre, annak a kormányhatóság által történt jóváhagyására, végre az engedélyokiratra alapitott bizalommal joggal szilárdnak hihettek, nemcsak a jogos magánérdek, de a közhitel szempontjából sem szabad megsérteni. Mert ki fogja pénzét vasuti vállalatokba, illetve ilyen vállalatok papirjaiba fektetni, ha nincs biztositva aziránt, hogy a közjogi jellegü okmányokban biztositott jogait és érdekeit az érdekelt szerződő fél egyoldalu intézkedésekkel nem sértheti és nem károsithatja?

A székesfővárossal a beváltás ügyében eddig folytatott előzetes tárgyalások során a főváros képviselői *elismerték ugyan azt, hogy a háborus évek jövedelmi átlaga nem szolgálhat a beváltás alapjául, másrészt azonban azt az álláspontot képviselték, hogy a beváltás az 1907—1913. évek eredményei alapján történjék.* Ezt az álláspontot természetesen nem fogadhatjuk el, mert nem lehet elzárni a vállalatunkat attól, hogy a beváltási járadék megállapitásánál *az 1913. év utáni évek rendes üzleti fejlődése az ő javára szolgáljon.*

És ha a háborus évek ezt a folyamatot megszakitották, akkor a normális gazdasági és jövedelmezőségi viszonyok beállta utáni megfelelő számu év üzleti eredményei kell, hogy a beváltás alapjául szolgáljanak. A járadék megállapitásánál természetesen sem a jelenleg érvényben levő, sem az esetleg felemelt adónak reánk káros eredményei rovásunkra nem fognak szolgálhatni.

A Közuti nem szedi be a közlekedési adót.

Tiltakozik végül a fellebbezés az ellen, hogy a Közuti köteles lenne a közlekedési adót beszedni. A két filléres adónál csak a fővárosra való tekintetből vállalkozott erre a feladatra.

— Ezennel tisztelettel kijelentjük — irja szó szerint a Közuti, — hogy *a fölemelt adót beszedni nem fogjuk és a módositott szabályrendelet jóváhagyása esetén természetesen az eddigi adó beszedését is be fogjuk szüntetni.* Nem módositja ezen elhatározásunkat az a körülmény, hogy a módositott szabályrendelet *a beszedendő adó 1 százalékát* juttatja a közuti vasutaknak költségeik fedezésére. Mert eltekintve attól, hogy azon elvi álláspontunkat, hogy mi a közlekedési adót egyáltalán beszedni kötelesek nem vagyunk, ezuttal feltétlenül fenntartjuk és *érvényesiteni fogjuk,* rá kell mutatnunk arra is, hogy *a legnagyobb foku méltánytalanság a fővárosnak az a kivánsága, hogy mi az ő javára évi 17 millió koronát, vagyis a saját bevételünk 51.5 százalékát kitevő összeget beszedjünk,* nyilvántartsunk, kezeljünk, annak beszedését ellenőriztessük, a beszedésért és beszolgáltatásért a felelősséget viseljük és *mindezt 170,000 koronányi nevetséges összegért, akkor, amikor a saját 33 millió koronányi bevételünk elérése, beszedése és kezelése céljából 100 millió koro-*

nát befektettünk, kereken 6700 alkalmazottat tartu[illegible] *és mintegy évi 30 millió korona kiadásun*[illegible] *m.*

— Tudomásul vesszük azt, hogy *a főváros a közlekedési adó beszedését és kezelését meg akarja fizetni;* ami annak *elismerését* jelenti, hogy *az adó beszedésére kötelesek nem vagyunk;* de mindenesetre annak elismerése ez, hogy a beszedést, kezelést és az ezekkel kapcsolatos munkákat *ingyenesen* teljesiteni nem tartozunk. Ennek természetes folyománya, hogy *a székesfőváros nincs jogositva egyoldaluan megállapitani* az adó beszedéséért és kezeléséért járó összeget, hanem az vagy *velünk egyetértőleg,* vagy *birói uton* állapitható meg: föltéve természetesen, hogy a bíróság bennünket az adó beszedésére egyáltalán kötelezne.

*

Ebben a pillanatban tehát a legvehemensebb harcban áll a főváros és a Közuti. Minden attól függ, hogy mit eredményez a kereskedelmi miniszter közbelépése és közvetitése?

Események

* * *

A „Fővárosi Hirlap" a törvényhatóság nyári szünete alatt a rendes időben, minden szerdán, de a szokottnál kisebb terjedelemben — csak 6 oldalon — jelenik meg.

Sallay tanácsnok a színházak tüzbiztonságáról és a budai lövöldéről. A városrendezési kérdések aktualitása az épitkezések megkezdésével mindinkább előtérbe kerül. Fölkerestük tehát Sallay Árpád tanácsnokot, a városépitési ügyosztály vezetőjét, akit arra kértünk, mondja el mik azok a teendők, amiket a városrendezés terén legsürgősebbeknek tart:

— Programmot adni — mondta a tanácsnok — ma nem tudok, de nem is kell, olyan gazdag örökséget hagyott rám *Harrer* Ferenc dr. alpolgármester, akinek oldalán különben én is szerencsés voltam dolgozni. A mai nehéz viszonyok között végrehajtani azt, amit Harrer dr. célul kitüzött, ez is tulságosan nagy programm.

Két aktuális kérdésről nyilatkozott még a tanácsnok. Az egyik a tanácsnak az az intézkedése, amely szerint utasitotta a Vigszinház, Városi Szinház és Budapesti Szinház vezetőségét, hogy szinházaikban a viznyomást fokozó készüléket állitsanak fel:

— Ebben a kérdésben a tanács távollétem, szabadságom ideje alatt döntött. Még szabadságom előtt előterjesztést tettem erre vonatkozólag a polgármester urnak, de a döntés csak később történt meg. A viznyomást fokozó készülékre a mai vizszüke mellett feltétlenül szükség van. A Városi Szinházban egy a Népszinháztól származó ilyen gépezetet fogunk felállitani. A Vigszinház elég gazdag ahhoz, hogy kibirja ezt a beruházást, a Budapesti Szinház pedig épen most kap uj gazdákat, akiknek szintén viselniök kell ezeket a költségeket. A készülékeket hat hónapon belül tartoznak felállitani.

A budai lövölde környékének szabályozásáról hirek jelentek meg, ezekre vonatkozólag a következőket mondta a tanácsnok:

— A lapoknak az a hire, mintha a budai lövölde környékének szabályozása már elhatározott dolog lenne és mintha kész terveink lennének, nem felel meg a valóságnak. Mindössze az történt, hogy a polgármester urral kint voltunk a helyszinen, megtekintettük azt és a polgármester ur meghallgatta az érdekeltek panaszait. Még ott a helyszinen felhivott engem arra, hogy tanulmányozzam a kérdést és tegyem meg előterjesztéseimet. Ebben a kérdésben eddig semmi más nem történt. Kész tervek nincsenek és az én feladatom lesz meghatározni, milyen arányu és milyen természetü szabályozásra van szükség. Természetesen, mint izig-vérig budai ember a legnagyobb szeretettel foglalkozom a kérdéssel.

Kovách Aladár dr. kitüntetése. A király Kovách Aladár dr.-nak, a Mentőegyesület igazgatóföorvosának a Ferenc József-rend tisztikeresztjét a hadiékitménynyel adományozta. A királyi kitüntetése méltó elismerése azoknak a nagy szolgálatoknak, amelyeket a Kovách Aladár dr. vezetése alatt álló mentőtestület minden dicséretet felülmulóan végez.

Beketow-cirkusz. Teljesen uj müsor. Az attrakciók közül felemlitjük: 3 Merz akrobaták, Christians légtornász jelenet, Canary és Pikoló lovas zsonglörjelenet, Kremo Elvira a tánckötélen, Liebling és Muschwann kettős magas iskola, Zoli és Franz mint díjbirkozók stb. stb.

Vigyázz a csókra"! Igen nagy sikerü bemutatót tartott a Télikert. Uj szezonját megnyitván, bemutatta a szeptemberi müsort, amelynek középpontjában a „Vigyázz a csókra" cimü darab áll. Kitünő és kedves operett ez, amelynek ötletes, mulatságos szövegét Balassa Emil, fülbemászó muzsikáját pedig Barna Izsó irta. A bemutató közönsége zajos tapsokkal adózott Borbély Lilinek, Antal Erzsinek, Gallai Nándornak, Szécsi Ferencnek, Somogyi Rózsinak, Tábori Imrének, a formás operett főszereplőinek. A müsor többi száma is kitünő.

Az iskolaév közeledése. A tanuló ifjuság szünideje mihamar lepereg és a gondos szülők már jó eleve megtették intézkedéseiket a jövő tanévre. Nem feledkeztek meg persze gyermekeik zenetanulásáról sem, amelynek előkészületeire a vakáció ideje a legalkalmasabb. Sternberg császári és királyi udv. hangszergyáros figyelmébe ajánlja a t. olvasóinknak, hogy az őszi szezon alatt mérsékeltek az árak.

A Henry-aréna szeptemberi müsora páratlan a maga nemében. A 30 számból álló világvárosias müsornak legkimagaslóbb slágerszáma a 4 Sylphid a levegőben. Senki el ne mulassza ezt megtekinteni, mert ilyen csodás látványosságban csak kivételesen van alkalma gyönyörködni. Az esti nagy diszelőadás köznaponkint 8 órakor kezdődik.

Háztulajdonosok sürgősen küldjék be a hadbavonultak lakbérhátralékát — a házakhoz kézbesitett nyomtatványokon kitöltve — Budapesti Háztulajonosok Szövetsége, Váci-utca 18. címére.

Az Ernszt-muzeum megnyitása. Az Ernsztmuzeum idei müvészeti szezonját e hét végén nyitja meg. Az első kiállitás bemutatja Radnay Gyula müvészetét, aki erre a kiállitásra évek hosszu során át készült. Emellett Pásztor János szobrai is bemutatásra kerülnek. A kiállitás iparmüvészeti részében Lukátsovits Illi müvei kerülnek bemutatásra.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta d. u. 1/4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától (esős időben is)
nagy folytatólagos előadások
A szinpadon. A köröndben.
A versenyen kivül álló szeptemberi müsor 25 elsőrangu variete- és köröndszám.
Az idény vége október hó 15-én.
Gyermekek és katonák szakaszvezetőig hétköznap fél helyárakat, vasárnap és ünnepnap pedig teljes helyárakat fizetnek.

A TŐKE

* * *

Szemle

Konvenció és jóbánásmód — Korlátozni kell a huskivitelt — Romlik a korona — Válság a H. T. körül — A sördrágitók uj üzlete

Hir szerint a bankok arra készülnek, hogy a banktisztviselő-mozgalmakkal szemben szervezkednek. Tiszteljük a nagytőke szervezkedési szabadságát is, épp ugy, mint a banktisztviselőkét, de azt gondoljuk, hogy a bankok konvenciója tisztviselőikkel szemben részben felesleges, részben céltalan. Nem olyan idők vannak, hogy a tisztviselőkkel szemben statáriálisan lehet fellépni és háborus szolgáltatások után méltánytalanság és igazságtalanság volna, ha nem teljes megbecsülés és loyalitás álláspontjára helyezkednének velük szemben. A tisztviselőkkel való barátságos együttmüködésnek egyetlen módja és lehetősége van és ez a jó fizetés és emberséges bánásmód. Minden konvenciónál többet ér, ha a tisztviselők és a munkaadók között olyan jó a viszony, hogy egyik félnek sem jut eszébe se a konvenció, se a reformáció.

*

A közélelmezési miniszter elrendelte, hogy csökkenteni kell a vágatást Budapesten és napok óta 200 darab marhával kevesebbet is vágnak. Az óvatosság mindenesetre helyénvaló, sajnos azonban avval, hogy szaporitják a hustalan napokat, nem fogják sem a közönséget kielégiteni, sem az állatállományt szaporitani. A közélelmezési miniszternek egészen máshol kellene az orvoslást keresni. Tessék korlátozni az Ausztriába és Németországba való kivitelt, amely egyre nagyobb mérveket ölt és a magyar közönséget gátolja meg abban, hogy hushoz jusson. Gondoljon a miniszter ur egy kicsit a belföldre is és ne legyen kizárólag azzal elfoglalva, hogy Ausztriában és Németországban ugy emlegessék a nevét, mint a legelső magyar gavallérét.

*

Panaszkodik Schmidt vezértitkár ur, hogy romlik a pénzünk és nem lehet a romlást megakadályozni. Szép az őszinteség, de még szebb, ha a beismert hibák orvoslását is megtalálja. Sajnos, ennyi sütnivalója már nincs se a vezértitkárnak, se a jegybanknak, amely az egész háboru alatt közönyösen türte, hogy kedvező harctéri helyzetünk, gazdasági konszolidáltságunk és jó nevünk ellenére valutánk a legrosszabb legyen az egész világon. El kell ismernünk azt is, hogy a jegybankon kivül Ausztria és Németország önzése is hozzájárult ahhoz, hogy erőben, gazdaságban és tekintélyben való teljességünk dacára garasnak nézzék a koronát. Nagyon jó tanulságok ezek, csak az a szomoru, hogy még mindig nem tanultunk belőlük és még mindig nem vagyunk tisztában azzal, hogy csak az önálló jegybank és az önálló vámterület segithet rajtunk.

*

A Hadterménynél válság van: *Russo* vezérigazgató távozni akar, mert a közélelmezési hivatal delegált a H. T. igazgatóságához egy ügyvédet, akinek sejtelme sincs arról, mi fán terem a gabona. El kell ismernünk, hogy a vezérigazgató önérzete teljesen helyénvaló. Elég sajnos, hogy még mindig nem tanultak annyit az illetékes körök, hogy fontos gazdasági érdekeket nem szabad személyi tekintetek miatt megbénitani, vagy háttérbe szoritani. Nálunk még mindig az a szempont a legfontosabb, hogy a papa, vagy a mama kedvenceit jól elhelyezzék, ha emiatt milliókra menő károkat okoznak is, vagy elkedvetlenitenek tehetséges és kiváló embereket. Ez nekik hekuba. A fő az, hogy a protekció érvényesüljön. A közérdek, az csak a második osztályon utazhat.

*

A sörgyáraknak szerencséjük van: jó az árpatermés és ugy látszik, a kormány gondoskodni fog arról, hogy a sördrágitók többet kereshessenek. Nem lehet eléggé tiltakozni az ellen, hogy a hizlalás fejlesztése helyett a sörkartelt hizlalja a kormány. A mostani közélelmezési viszonyok mellett az árpát sörgyártásra forditani, valóságos bün a közérdek ellen. És teljes joggal kétségbe kell esni a kormány politikája felett, ha a sörgyárak valutajavitás ürügye alatt ki fogják terrorizálni azt az árpát is, amelyet fontosabb, komolyabb és égetőbb célokra kellene forditani. Sajnos, semmi reményünk sincs arra, hogy a közérdek kerekedjen felül. Minden jel arra mutat, hogy a kormány megint Dréhereket és Haggenmacherékat fogja boldogitani és az ő osztalékukat többre becsüli — a saját hasznánál is.

A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság igazgatósága a kormány részéről értesitést kapott, hogy legközelebb kormányrendelet jelenik meg, mely a részvénytársaságok alaptőkefelemelését előzetes kormányhatósági engedélytől teszi függővé. A kiadandó kormányrendelet figyelembevételével a bank megfelelt a kormány kivánságának, hogy a hétfői közgyülésen csupán 20 millió koronával való tőkefelemelést javasoljon, mig a tervbevett további 20 millió koronás alaptőkefelemelést a majd megjelenő kormányrendelet hatálya alá helyezi.

A Magyar Bank rendkivüli közgyülése ennek megfelelően határozott és kimondta, hogy jelenleg 50,000 darab egyenként 400 korona névértékü, az 1919. üzletévvel kezdődő szelvénnyel ellátott uj részvényt bocsát ki. A kibocsátandó részvényeket mind az eddigi részvényeseknek biztositják hirdetményszerü felajánlás utján 5:1 arányban 800 korona kibocsátási áron, levonva ez összegnek a lefizetés napjától december 31-ig számitott 4 százalékos kamatját, viszont hozzáadva darabonként 4 korona részvénykibocsátási bélyegilletéket. Az ilyképpen megtörtént részvénykibocsátás alkalmából a névértéken felül befolyó ártöbblet tekintetében a közgyülés elhatározta, hogy abból mindenekelőtt 500,000 koronát a bank alkalmazottai nyugdijintézetének ujabb megerősitésére juttat, a fennmaradó ösz-

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. szám.

szeget pedig a tartalékalap gyarapitására fordítja. Az elővételi jog 1918. szeptember 3-tól szeptember 10-ig bezárólag gyakorolható a bank budapesti főpénztáránál és az intézet bécsi fiókjánál (I., Herrengasse 2—4.) A tervezett 40 millió koronás tőkefelemelés második 20 millió koronás részletének kibocsátására vonatkozólag a közgyülés utasitotta az igazgatóságot, hogy a majd megjelenő kormányrendelet értelmében a szükséges lépéseket saját hatáskörében tegye meg és a kormányengedély elnyerése után a kibocsátás föltételeit és módozatait állapitsa meg. A közgyülés csupán azzal az egy kikötéssel él, hogy a majd kibocsátásra kerülő valamennyi részvényt 6:1 arányban az akkori részvényeseknek ajánlják fel. A rendkivüli közgyülés a földmivelésügyi miniszter kiküldetése alapján dr. Koós Jenő miniszteri tanácsost az igazgatóság uj tagjává választotta.

Magyar királyi állami pénztárjegyek. A pénzügyminiszter a Rothschild-konzorcium berlini tagjaival és pedig a Direction der Disconto-Gesellschaft cimü intézettel, valamint az S. Bleichröder és a Mendelssohn & Co. bankházakkal 150,000,000 márka 5 százalékos, 2 és fél év mulva lejáró m. kir. állami pénztárjegy átvétele tárgyában megállapodást létesitett. Az uj 5 százalékos pénztárjegyek az 1916. évben ugyanily összegben kibocsátott, f. é. október 1-én esedékes 5 százalékos állami pénztárjegyek birtokosainak fognak felajánlatni. A hivatalos kicserélés kizárólag Németországban fog végbemenni és a vonatkozó hirdetmény legközelebb megjelenik. A ki nem cserélt, lejárt 5 százalékos állami pénztárjegyek azután a külföldön németbirodalmi márkában, az osztrák-magyar monarchiában pedig a m. kir. pénzügyminiszter részéről közhirré teendő átszámitási árfolyamon koronaértékben fognak beváltatni. A tárgyalásokat a berlini pénzcsoporttal a m. kir. pénzügyminiszter megbizásából báró Ullmann Adolf, a Magyar Általános Hitelbank vezérigazgatója vezette.

Ötemeletes bankpalota az Andrássy-uton. A Magyar Bank már régebben megvásárolta a Vilmos császár-ut összes házait, a Fürdő-utcától a Bank-utcáig. A bank a palotájával (Vilmos császár-ut 32.) szomszédos házakat is föleg hivatali célokra használja, amennyiben az érdekeltségéhez tartozó vállalatok részben itt helyezkedtek el. A Magyar Bank amerikai stilusban növekvő fejlődése és terjeszkedése azonban további helyiségek igénybevételét teszi szükségessé, ennélfogva november 1-ére fölmondta a Vilmos császár-ut 26. sz. házban levő részvénytársulatok irodahelyiségeit. Ez a ház azelőtt a Magyar Ipar- és Kereskedelmi Banknak és az érdekeltségéhez tartozó részvénytársaságoknak szolgált otthonul. Az Ipar- és Kereskedelmi Bank, mint ismeretes, tavaly beleolvadt a Magyar Országos Bankba és átköltözött annak Andrássy-ut 5. sz. alatt levő helyiségeibe. A Vilmos császár-uton maradtak azonban az egyesült két bank érdekkörébe tartozó iparvállalatok, névszerint: az Országos Fatermelő r.-t., a „Meta" fémipar r.-t., a Balaton gyógyfürdők és nagyszállók r.-t., a Tordai celluloze-gyár r.-t., a Kálnói magyar chamotte-gyár r.-t., az Unio kereskedelmi r.-t., az Országos bérszántó r.-t. és az Országos bank zálogházainak a vezetősége. Helyiségeik fölmondása következtében ezek a részvénytársulatok november 1-én kénytelenek lesznek az anyaintézet Andrássy-ut 5. számu házába beköltözni. Minthogy azonban a Magyar országos bank helyiségei a bank céljaira is szükneknek bizonyultak, elhatározták, hogy a háromemeletes házat két emelet ráépitésével öt emeletesre huzzák föl. Ennek azonban akadályai vannak, mert az elavult épitési szabályrendelet értelmében az Andrássy-uton három emeletesnél magasabb házat épiteni nem szabad. Ez a tiltó rendelkezés a mai lakásinséges időkben teljesen tarthatatlan, azt haladéktalanul meg kell változtatni. A precedens, amely a megváltoztatásra alkalmat nyujt, most kinálkozik, amennyiben az Országos bank az ötemeletesre fölépitendő palotájának tervét már benyujtotta a városépitő ügyosztályhoz, (tanácsi III. ügyosztály), amely kiosztotta a magánépitési albizottságnak. Kétségtelen, hogy a bizottság hozzájárul a tervezett épitkezéshez és a Közmunkák tanácsának sem lesz ellene kifogása. A bank az épitést még ez évben megkezdeni és befejezni szándékozik.

A Magyar Országos Bank Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy f. év szeptember hó 12-ére egybehivandó rendkivüli közgyülés elé azt az inditványt fogja terjeszteni, hogy a társaság jelenleg 50 millió koronát kitevő alaptőkéje emeltessék fel 75,000 adrab egyenként 100 korona névértékü uj részvény kibocsájtása által 80 millió koronára. A kibocsájtandó uj részvényekből 37,500 darab a régi részvényesek birtokosainak 10:3 a rányban fog felajánlatni még megállapitandó feltételek mellett, mig a hátralékos 37,000 darab részvény, egy e célra alakult átvételi szindikátusnak fog eladatni a kibocsájtási árfolyamot tetemesen meghaladó áron és két évi zárolás kötelezettsége mellett. Az igazgatóság a tőkeemelést az intézet üzleteinek jelentékeny terjeszkedésével és azon törekvéssel, hogy a közeljövőben felmerülendő nagy pénzügyi követelményekkel szemben idejekorán kiván felkészülni — indokolja és annak sikeres keresztülvitele a fentiek szerint teljesen biztositottnak tekintendő.

Élesztőgyárak egyesülése. A Krausz szesz- és élesztő r.-t. e hó 21-én rendkivüli közgyülést tart, amely tárgysorozata értelmében határozni fog a nagyváradi Moskovitz Mór és fia r.-t. céggel való egyesülés és ezzel egyidejüleg a társasági alaptőke fölemelése tárgyában. A Moskovits-gyár az ország egyik legnagyobb és legjobban berendezett élesztőgyára, azonkivül gyógyszerészeti olaj- és vegyészeti cikkek előállitásával is foglalkozik. A Krausz-gyár, minthogy nemrégen megszerezte a nagyváradi Adria ipari és mezőgazdasági r.-t.-ot is, most már három nagy élesztőgyárral fog rendelkezni és igy ebben az iparágban az ország legerősebb tényezőjévé vált. Az egyesült iparvállalatok elnöke ezentul is Megyery Izidor lesz, alelnöknek Moskovitz Miklós dr.-t választják meg és a vezérigazgató Vogl Lajos marad.

A Guttmann S. H. Részvénytársaság tőkeemelése. A Guttmann S. H. Részvénytársaság ma délelőtt tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta, hogy 20 millió koronás alaptőkéjét 50,000 darab 200 koronás és a bemutatóra szóló részvény kibocsátása utján tiz millió koronával, 30 millió koronára fölemeli.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

Ujságiró-nap
a szezón legnagyobb szabásu művész-mulatsága
September 10.,
kedd d. u., este és éjszaka
álarcos bál, hangverseny, ballett, irók kabaréja, Nagy Endre kabaré, Zerkovitz-kávéház, közélelmezési tombola, tréfás olimpiász stb. stb. a
Nemzeti parkban

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
Havasi szerelem.
Alpesi dráma 4 felvonásban. Irta: Forró Pál. Rendezte: Hintner Cornél. Főszerepben: Lóth Ila. Star-film.
Az ellopott szálloda.
Detektivtörténet, négy részben.
Előadások: délután 5, 7 és 9 órakor.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

ACETYLEN
lámpák és gyertyák
nappali fény
Gyár-u. 23.

Használhatatlan dugókat és parafahulladékot veszünk
bármily mennyiségben magas áron.
Pneumatika Ballinit-gyár Budapest, VIII.,
Óriási-utca 10. — Telefon: József 52—46.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24. Telefon 167-2.
Kezdete fél 8 órakor
VIGYÁZZ A CSÓKRA!
Operett. Nagyszerü varieté müsor! 20 elsőrendü attrakció!
Vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás!

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este ½8 órakor.
nagyszerü uj szeptemberi müsor
3 Merz, akrobatikai jelenet. Canary és Piccolo, humoros zsonglőr-jelenet. Christians, légtornász-jelenet.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 5-én d. u. ½4 órakor teljes müsor fél helyárakkal.
Szombaton 7-én d. u. ½5 órakor teljes müsor fél helyárakkal
Vasárnap 8-án és kedden 3-án d. u. ½4 órakor nagy ünnepi előadás.

FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.
Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tábori E. Kármester: Heténvi Heid Iberg Albert.
Ma és minden este 8 órakor **az uj megnyitó müsor!** Ujdonság! **Hotel Jobb mint otthon.** Bohózat egy felvonásban. — Irta és rendezte: Tábori Emil. — Novität: **Der Nachtportier.** Schwank in einem Aufzug, von Josef Armin. Regie: Em! Tábori. **Magánszámokkal fellépnek:** Springer Armin, Else Saldern stb. stb.
Az I. emeleti Kaszinó-Kulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 9 órakor.

Megnyitó müsor!!
„99" Bünügyi rejtély 4 felvonásban. Filmre irta: Siklósi Iván. Rendezte: Kertész Mihály. A Phönix évadnyitó slágere. Főszereplők: Várkonyi Mihály, Gál Gyula, Lugosi Béla, Szerémy Zoltán, Balassa Jenő, Réthey Lajos, Klary Lotto, Z. Molnár László. Azonkivül:
A képzelt beteg Vidám udvari játék 4 felvonásban. A cimszerepben a legszebb német filmdiva Lisa Weise.
ROYAL-APOLLÓBAN
Az előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
A MEGNYITÓ-MÜSOR:
A 100.000 koronás ruha.
Pásztor Árpád filmregénye 4 felvonásban. A főszerepekben: Bayor Gizi és Virányi Sándor. Rendezte: Garas Márton.
BOHÉMEK.
Murger regénye 4 felvonásban.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Ma és mindennap a nagysikerü évadnyitó müsorban

FREGOLIA hires átváltozó művésznő.

„NÉGY HETI SZABADSÁG"

HARSÁNYI kétfelvonásos kacagtató bóhozata

Főszereplők: Huszár, Ferenczy, Kubinyi, Mezei, Hol ós, Hunyadi.

És a többi fényes varieté-attrakciók.

Az előadás este 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 8 órakor

Carmellini, Latoures, Holborn, Oliska, Willy Schenk, Ardea

és a remek szeptemberi müsor.

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.

Sörkabaré 8—12-ig.

Nivós müsor. Kitünő konyha.

Apolló-Kabaré

Minden este 8 órakor

:: a nagysikerü ::

megnyitó-müsor.

Vasárnap délután 4 órakor mérsékelt helyáru előadás, a teljes esti müsorral.

Elővételi pénztár: d. e. 11—1-ig és d. u. 4—7-ig.

A

hadikutyák

naponta kétszer gyakorolnak

a Nemzeti Parkban.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLA-:: LATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ ::

(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Ajánlunk azonnali szállitásra:

Bádogvedret

patentfedővel 5, 10 kg suly befogadására,

Mézeskannát

Favedret. :::

Hazai Kereskedelmi

és

Forgalmi Részvényt.

Budapest, V., Akadémia-utca 20. sz.

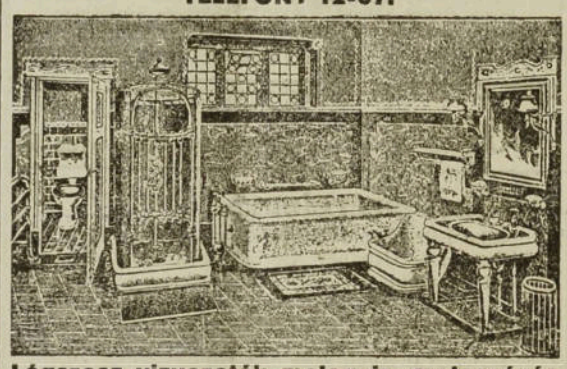
Telefon: 113—66, 159—16.

Sürgönycim: GROSSIST.

ILKOVITS J.

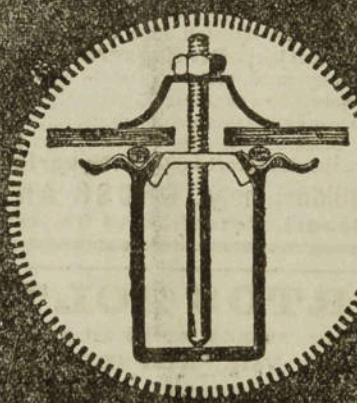
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

RACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7 TELEFON 72-44

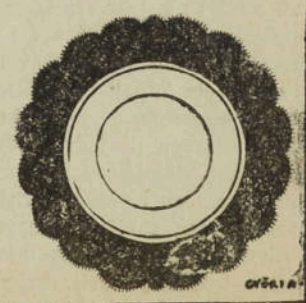
Sternberg

cs. és kir. udv. szállitó

zongoratermei

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

DIANA

puder- és Diana-krém a modern szépségápolás meglepetései.

Próbadoboz . . . . . 3.— K.

Nagy doboz . . . . . 6.— K.

MINDENÜTT KAPHATÓ.

Kraszner József

cementáru-gyár részvény társaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.

Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.

Vállal:

Padló- és fal burkolómunkálatokat.

Gyárt mozaik és cementlapokat.

Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Kálvin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

BALLINIT- az egyedül tökéletes és bevált

autó pneumatik pótló

Ruganyos és nem rázza a motort. — Sok száz elismerőlevél.

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz

Pneumatika-Ballinit

autó-abroncs-gyár

Budapest, VIII. kerület, Óriás-utca 10. szám

Telefon: József 53—46.

SOLLUX

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam *Budapest, 1918. szeptember 11-én* *37. szám.*

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-13

Meghalt egy asszony

a héten a Gül-Baba-utcában. Olyan körülmények között halt meg ujszülött gyermekével együtt, hogy Budapest egész közegészségügyi katasztrófáját benne látjuk ebben az esetben, mint egy vizcseppben. Ez a vizcsepp azonban a szivünkből, a lelkünkből való fájdalom könycseppje.

Az asszony halála sok vádat emel. Vádat emel a szülésznő ellen, aki gazdagabb paciensre várt és nem ment. Vádat emel a tisztiorvos ellen, aki a mai orvoshiányban éjszakai kirándulásokat rendez és nem gondoskodik helyettesről. A mentők talán már más beszámitás alá esnek. Ők tapasztalatból beszélnek: hiába viszik az asszonyt és születendő gyermekét kórházról-kórházra, nem tudják sehol sem elhelyezni. A kérdés csak az, hogy joguk van-e ezt igy láttatlanban megállapitani? De nem időzünk a könnyen orvosolható hibáknál, mert a Gül-Baba-utcai szegény asszony és gyermeke nem emiatt pusztult el.

Elpusztitotta a háborus nyomoruság és az a rettenetes baj, ami ellen a főváros évek óta küzd és az, hogy a budapesti közkórházak, amelyekkel eddig nagyon mostohán bánt el a kormány, végre *elsősorban a budapestieké legyenek.* Ma mindenkit, aki kórházban jelentkezik, minden okmány nélkül, hamis névvel is felveszik a pesti kórházakban, ha időrendben elég korán jön. Ugy tudjuk, a főváros közegészségügyi osztálya éppen mostan dolgozik a javaslaton, amely ezeken a bajokon segiteni kiván.

Meg kell azonban minden áldozat árán egyébként is oldani a kórházhiányt. Ez a szegény Budapest a csontja velejéig beteg ma és fájdalmasan kell leirnunk, *a legnagyobb életszükséglete: a kórház.* Nem kell sokat keresgélnünk az adatok után, most jelent meg a Budapesti Kerületi Munkásbiztositó Pénztár mult évi jelentése, amely elmondja, hogy a háborus életviszonyok és a szüntelen lelki izgalmak mindinkább aláássák a dolgozó néposztály egészségét és ez a magyarázata, hogy az 1917. évben, az előző évekhez képest, a Munkásbiztositó Pénztár kiadásai már 31.7 százalékkal emelkedtek.

Elrémitő számadat ez és Budapest szomoru közegészségügyi viszonyaira fájdalmas világot vet. Ime ez az oka annak, hogy el kell pusztulniok azoknak, akikre a társadalomnak, az emberiségnek a jövő szempontjából a legnagyobb szükségük van: a szülőanyáknak és a születendő gyermekeknek. Vigasztaló csak az, hogy Bódy polgármestertől kezdve Budapest minden polgára tisztában van vele, hogy itt, ezen a ponton van szükség a legnagyobb és a legradikálisabb segedelemre. Szerencsére — mint a *Fővárosi Hirlapnak* épen mai száma hirül adja — a kormányban, a belügyminiszterben is felébredt a hosszu ideig szunnyadott jobb belátás és rászánta magát annak keresztülvitelére, hogy az Országos betegápolási alap annyira, amennyire megtegye a maga kötelességét a fővárossal szemben. Ezek vigasztaló tünetek, de még mindig nem maga a megoldás. A megoldás valóban az lesz, amikor a kőmives az első téglát leteszi és épülni kezdenek Budapest uj, nélkülözhetetlen kórházai.

Fullánkok

Budapest barátai

megint jelentkeznek. Ezuttal Polónyi Géza a vezérük. Ezek a pesti legények és Polónyi a kapitány. Mennyköcsapásként jelentkezett ez a hir egy szép hajnalon az ujságokban és különös, mi mégsem voltunk vele valami nagyon meglepve. Mintha ezt az ötletet hallottuk volna már. Mintha évekkel ezelőtt lelkes ujságirók dolgoztak volna már ennek érdekében. Minden megtört azonban a pesti közönség nemtörődömségén és őszintén szólva akkor sem bizunk benne jobban, ha most Polónyi, a nagy gondolat-kisajátitó, a mások ötleteinek életrekeltője, veszi viharos multu kezébe. Akkor, évek előtt a cég neve „Budapest barátai" volt, ma odaát a Döbrentei-téri ellen-városházán a „Főváros barátai"-ra változtatták a nevét. És ezzel a névvel szemben egy kis aggodalmunk van. Elhiszszük ugyan, hogy Polónyi Budapest barátja, hiszen itt virágoztak legszebb üzletei, itt élt a legendás Beke Erzsébet, itt állt az Üllői-út sarkán a tiszteletreméltó Gschwindt-gyár, a Dunaparton a Dgt. palotája, itt virult Luft Rézi és Wallenstein Róza. De hogy Polónyi a „főváros" barátja lenne, nem, uraim, ezen mégis nevetni muszáj ...

A Hungária,

a büszke, a fényüző Hungária, az inyencek Eldorádója is belekerült hát a fekete könyvbe, ahol az árdrágitók bünei vannak feljegyezve. A szálloda igazgatójára a játékos ezer koronán kivül tiz kis napot is kirótt a rendőrbiró és a szmokkingos előkelő ur kofák és csirizes suszterek társaságában lesz kénytelen ezt az időt tölteni. És mindez a szennyes kis söntés miatt, ahol a hotvolé ételmaradékait nem lehet az éhes polgároknak többé tizenkét koronájával eladni. Hát nincs igazuk azoknak az előkelő kőszivü embereknek, akik foglalkozásuknál fogva jobban utálják a polgárt, mint maguk a grófok?

Papiros

bőségesen van ma is a zsebünkben. Kétkoronás, egykoronás, katonai igazolvány, kenyérjegy és más mindenféle jegy, ami biztositja a pesti embert az éhenhalástól és följogositja a szabadon való járás-kelésre. Nehéz sors ez és a főváros mégis arra szánta el magát — és el kell ismerni, nem minden ok nélkül, — hogy ujabb papirosokkal terheli meg zsebeinket, amelyek a háboru terhei alatt bizony kilyukadtak és a szabó „hozzávaló" hijján nem is tudja megfoldozni. Az uj papirosok értéke nem lesz nagy, husz, harminc és ötven fillért fognak képviselni a főváros apró váltói, amelyekkel majd minden pesti polgár dicsekedhetik, ime, a székesfőváros nekem harminc fillérrel tartozik. Az aprópénzhiány azonban valószinüleg megszünik és a főváros jó lesz arra a harminc millió darab apró váltóra, amely össze-vissza tizmillió koronát fog képviselni. És mi várjuk az uj banknótát, amely végre teljesen visszavezet a középkorba, csak aztán a középkor könnyü és jó életviszonyai is visszajönnének a pesti bankókkal.

Budapest vármegye

Beszélgetés Bódy polgármesterrel a környékbeli községek helyzetéről

Irtak róla a lapok, hogy a vármegyék ujjáalakitásával kapcsolatosan fölmerült a gondolat, hogy a Budapestet környező községeknek a fővárosba való becsatolásának mellőzésével, tizennyolc községből Budapest vármegyét csinálnak, amely Budapest vármegyének természetszerüen Budapest lenne a székhelye, Budapest polgármesterének pedig alispáni hatásköre lenne. Olyan fontos és olyan közelfekvő probléma ez, hogy tekintettel a belügyminisztériumban most folyó munkálatokra, állandóan napirenden kell tartani. A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt e kérdésben kikérni Bódy Tivadar dr. polgármester véleményét, aki a következőkben volt szives nézeteit kifejteni:

— Budapest-vármegyére vonatkozólag eddig természetszerüen semmiféle elhatározó lépés nem történt. A kormány most foglalkozik a vármegyék uj kikerekitésével és ez apropót ad nekünk arra, hogy mi is foglalkozzunk a Budapestet környező községek helyzetével. Régi terv az, hogy ezek a községek becsatoltassanak Budapest közigazgatási területébe és igy megalakuljon Nagy Budapest, amit azonban leginkább csak presztizs-kérdésnek kell tekinteni. Ujabb aktualitást ad ennek a kérdésnek Pestmegyének az az átirata, amely Ujpestnek Budapesthez való csatolását sürgeti? Hogy tegyük azonban meg mi ezt, amikor ezek a községek a legelmaradottabb állapotban vannak? Városrendezési szempontból minden kritikán alul állanak. Közbiztonsági szempontból ide gyülemlik mind az a sok csirkefogó és kétes elem, amely Budapestre akar beszivárogni és a nagy város bünöző vadászterületét akarja kihasználni. Közegészségi szempontból kész veszedelmek ezek a helyek, ahol kórházak nincsenek, de a betegségek valóságos gyüjtőtelepei. Innen töltjük meg kórházainkat és innen hurcolják be a betegségeket a fővárosba. Iskolájuk sincs elegendő, százával érkeznek a kérések, hogy a környékből is a mi tulzsufolt iskoláinkat tömjük. Ujpest például állandóan azzal a kéréssel fordul hozzánk, hogy vizvezetékét belekapcsolhassa a mienkbe, amely történetesen az ő területükön megy keresztül. Igy akarják a maguk mulasztását kárpótolni a mi amugy sem elegendő vizünkkel.

A helyzet tehát ma már az, hogy a Budapest környéki községek helyzetének rendezése többé nem presztizs kérdése, hanem a védekezés parancsa.

Ma már védekeznünk kell közegészségi, közbiztonsági, rendészeti, tüzbiztonsági és számtalan más szempontból.

— A környékbeli községek bekapcsolása azonban a mai viszonyok között, különösen pedig az ő teljesen elhanyagolt állapotukban, teljes lehetetlenség, hacsak az állam rendelkezésünkre nem bocsátja azt a megmérhetetlen összeget, ami ehhez szükséges lenne. A becsatolás azt jelentené, hogy ezek a községek Budapest részeivé válnának és mai helyzetükben is ugy kellene róluk gondoskodnunk, mint a főváros bármely belső részéről. Igazán elképzelhetetlennek tartom azt, hogy mi erre vállalkozhatnánk, hacsak a főváros teljes anyagi összeomlását nem akarnánk előidézni.

— Nincs más megoldás tehát, minthogy *olyan módot találjunk, amely anyagi kötelességeket nem ró Budapestre, de amely ezek fölött a környékbeli községek fölött rendelkezési jogot ad neki.* Most a vármegyék uj kikerekitésének eszközlésénél megadódik a mód ennek a kérdésnek a megoldására is. Pestvármegye amugy is aránytalanul nagy terület, nem esik tehát kárára, sőt előnyére lenne a vármegyének is, ha a környékbeli községeket a mi kormányzásunk alá bocsátanák. A jövő érdekében — ugy képzelem — Budapest székesfőváros rendelkezése alá kellene kerülnie a környékbeli községeknek rendészeti, közegészségügyi, közoktatásügyi, épitésügyi és tüzrendészeti tekintetekből. Ha azután a mi kormányzásunk alatt egyik-másik község a maga erejéből eléri a fejlődésnek azt a fokát, amely ahhoz szükséges, hogy Budapestnek harmonikus, az egységbe beleolvadó részévé váljék, akkor kész örömmel vállalkozunk arra, hogy becsatoljuk. Ennek azonban lassu, céltudatos, rendszeres munka utján kell bekövetkezni. Reánk, a fővárosra, Nagy Budapest kialakitása ebben a formában nehéz, fáradságos munkát róna, de kikerülnénk azokat a mérhetetlen áldozatokat, amelyek az azonnal való becsatolással reánk nehezednének.

Ügyvédek a rendőrségen

Megszünik a pajtáskodás — Reformálják a toloncházat — Ujitások a rendőrségi ügyészi testületnél

Az árdrágitási itéletek szigoritása

Szterényi József báró kereskedelmi miniszter az áruuzsora letörését igéri és nyilatkozatokban adja tudtára a világnak, hogy az árdrágitókra szomoru napok következnek. Egyes lapokban a rendőrtisztviselők memorandumokban számolnak be terveikről, amelyek szerint segiteni lehetne a mostani anomáliákon. Abban mindnyájan megegyeznek az illetékes tényezők, hogy a mostani helyzet teljesen tarthatalan. Az árdrágitókkal a rendőrbirák harcolnak, de ebben a küzdelemben a hatóság emberei maradnak alul.

Az akták tömegei gyülnek össze egyes kapitányságokon, de még igy is csak elenyésző azoknak az árdrágitóknak a száma, akiknek büneikért felelni kell. A rendőrtisztviselők nem győzik a sok munkát és kénytelenek az ügyeket sommásan, gyorsan elintézni. Ez az oka annak, hogy csak a lánckereskedés utolsó szemét tudják elfogni és a többi árdrágitókat futni engedik. A rendőrtisztviselők a sok munka miatt képtelenek egy-egy esettel bővebben foglalkozni és az igazi bünösöket nem tudják kinyomozni.

Az itéletek lanyhaságának még egy oka van, amelyről nem szeretnek nyiltan beszélni.

A nagy bünösök kivonják magukat a büntetésekből.

Eddig mindössze csak egy „előkelőbb" bünös ült: Zeidl Vencel. Azonban az ő fogsága is operettszerü volt. Amikor suttogni kezdték, hogy Zeidl különszobában van, saját kosztját eszi és hizik, mintha üdülne, maga Sándor László főkapitány is megsokalta a dolgot. Magához hivatta Arányi Taksonyt, a toloncház akkori vezetőjét és felelősségre vonta. Később maga is ellátogatott a toloncházba és szigorubb elbánást követelt. Közben Zeidl kiszabadult és az operett-büntetés végre nagy görögtüzzel véget ért. Ezzel az esettel nem függ ugyan közvetlenül össze, de mindenesetre figyelmet érdemel, hogy erősebb kezekbe kerül a toloncház vezetése. Nyilt titok, hogy Arányi eltávozik és helyére Kerny Géza tanácsos kerül, akinek Krecsányi Kálmán főkapitányhelyettes toloncházi vezetése idejében alkalma volt kiismerni uj hivatását és az operettszerü árdrágitó bünhődéseknek is véget fog vetni.

A belügyminisztérium, mint harmadik itélő fórum, árdrágitási ügyekben kitünően értett ahhoz, hogyan lehet a kényesebb árdrágitó ügyeket az elévülésig halogatni.

A közeli hetekben egy csomó előkelő árdrágitó kerül a toloncházba.

Az itéletüket a harmadik fórum is jóvá fogja hagyni és az itélet végrehajtásával nem fognak sokat várni. Zeidl elveszti egyeduralmát és a toloncház előkelő lakói meg fognak szaporodni. A rendőrség arra is vigyázni fog, hogy a bünösök ne menekülhessenek ki Ausztriába, ahol nyugodtan megvárhatják az egy esztendőt, amig ügyük elévül.

Az árdrágitók szigorubb üldözésének következménye az is, hogy

a főkapitány a megfelelőbezett itéletek hatvan százalékát felemeli

és igen kevés a leszállitás, vagy a büntetés elengedése. A főkapitány mint másodfoku büntetőbiró csak ugy emelheti fel a büntetéseket, ha az ügyész a vádlott terhére az itéletet megfelebbezi. Ez eddig nem igen történt meg, az ügyészek müködését a közönség nem nagyon láthatta. Ezen is segitettek most,

a rendőri ügyészi tisztikart átszervezik

azzal az utasitással, hogy ezentul erősebben kell dolgozni és lehetőleg minden tárgyaláson jelen kell lenni. Kötelezni fogják a rendőrbirókat arra, hogy eseteiket jelentsék be a rendőri ügyészségnek, hogy azon megjelenhessenek. Főügyész minden valószinüség szerint Arányi Taksony lesz, aki ellen mint szorgalmas rendőrtisztviselő ellen nem lehet panasz. Az iratokat lelkiismeretesen át fogja vizsgálni és ahol sulyosbitó itéletért lehet majd felebbezni, a közbelépés nem fog elmaradni. A másik ügyész egyik legjelentősebb kerületünk eddigi vezetője lesz, a harmadik kiszemelt ügyész talentumáról pedig mindenki meg van győződve. Szintén részt vett valamikor egy kerület vezetésében mint helyettes vezető, jelenleg is fontos megbizást tölt be.

Van még egy kérdés, amelyet feltétlenül rendezni kell.

Néhány ügyvéd tulságosan barátkozik a rendőrtisztviselőkkel.

A rendőrtisztviselők intaktságát igazán nem lehet még csak kétségbe vonni sem, ellenben ezeknek az ügyvédeknek erőszakos szereplése csunya világitásba helyezi az egész testületet. Erősen hangsulyozni akarjuk, hogy csak a látszat szól a rendőrtisztviselők ellen, illetve csak az ügyvédek szereplése a kellemetlen. Ezek az emberek mindenütt megjelennek, ahol a rendőrtisztviselők vannak és nyilvános helyeken együtt mutatják magukat a rendőrtisztviselőkkel. Igyekeznek összetegeződni velük és aztán kérkednek a barátságukkal. Felviszik a felet és előttük hangosan üdvözlik a rendőrbirót:

— Szervusz barátom, csak egy kis ügyben kereslek.

Aztán visszaszólnak a felüknek:

— Maga maradjon künn a folyosón, én majd beszélek a kapitány urral!

A fél ilyenkor azt hiszi, hogy négyszemközött mindent el lehet intézni. Néhányszor azonban pórul jártak a pajtáskodó ügyvédek. Egy kapitány egy ilyen esetben az ajtóhoz ugrott és visszahivta a felet:

— Tessék bejönni, a rendőrség tisztviselőinek nincs titkolni valójuk. Amit az ügyvéd ur beszélni fog, azt mindenki meghallgathatja.

Egy másik esetben egy kapitány az egyik mulatóban teljesitett szolgálatot. Melléje ült az egyik hirhedt ügyvéd.

— Szabad? — kérdezte. A kapitány nem ellenkezett.

— Pezsgőt! — hangzott a parancs. A kapitány azonban felfordtotta a poharat.

— Én szolgálatban csak vizet iszom! — hangzott az elutasitás.

Ezek az emberek még a sajtót is kijátszszák. Megkérik a rendőrtisztviselőt, hogy az ő ügyüket egy és két óra között tárgyalják. Ekkor ugyanis a legkevesebb ujságiró jár a kerületekben. A rendőrbiró gyanutlanul teljesiti kérésüket. Suba alatt elintézik az ügyet és az árdrágitó neve nem kerül a lapokba. Természetesen ez aztán az ügyvéd érdeme, aki hangoztatni is szokta, hogy az ujságirók is barátai.

Ezeknek az embereknek a napjai is meg vannak számlálva a rendőrségen. Sándor László főkapitány már észrevette garázdálkodásaikat és most csak bizalmas uton figyelmeztette a tisztviselőit, hogy e részükre kellemetlen barátságtól tartózkodjanak. A főbb tisztviselőknek már elment az üzenet és ezek a kisebb tisztviselőket figyelmeztetni fogják. Ha ez sem használ, erősebb eszközök jönnek. Ezektől az emberektől azonban nagyon nehéz lesz szabadulni, mert pióca-természetük van és tapadnak a testülethez, amelynek vérén hizlalják meg magukat.

Megoldották a budai vizkérdést

Igazságos elosztás — Háromszázezer korona automatikus szabályozókra — Uj vizbajok előtt

Nem lesz viz az uj lakásokban?

Vizről van szó, tehát egészen jogosan mondhatjuk, hogy a nyarat *megusztuk*. Komoly bajok, nagyobb kellemetlenségek nélkül multak el a nyári hónapok: most azonban, sajnos, megint eljutottunk a reménytelenség korszakába. Jobb félni, mint megijedni és igy nem hiba, ha megállapitjuk, hogy az ősz közeledtével *ismét számolnunk kell a legkomolyabb vizmizériákkal.* A Duna vizállása ismét csökkenni fog és miután a vizmüvek kibővitése tekintetében mindezideig — a fővároson kivül eső okból — nem lehetett döntő lépéseket tenni, tisztán az időjárástól és a folyó szeszélyétől függ, hogy milyen arányu lesz a vizhiány.

El kell azonban mondani, hogy mi történt a nyáron?

Tavaly, tudjuk, hogy egész Buda teljesen viz nélkül állott. Mindössze nehány telektulajdonos volt abban a kellemes helyzetben, hogy a vizzel tetszése szerint pancsolhatott s a szükséges vizmennyiséget a többi budai lakosoktól vonták meg. A *Fővárosi Hirlap* már a tavasszal jelezte, hogy a főváros XII-ik ügyosztálya hathatós rendszabályokra készül a vizpancsolókkal szemben. A rendszabályok alapelve az volt, hogy a vizet igazságosan osszák meg. A reformot, amely igen jelentősnek mondható, teljes csendben csinálták meg. Senki sem tudott róla, legkevésbbé pedig a vizpancsoló telektulajdonosok, akik a nyáron arra virradtak fel, hogy kertjeik viz-szóró kigyói üresen állanak és nem lehet a vizet, amelyre másoknak rendkivüli szüksége van, kertjeikben szétlocsolni.

Történt pedig az, hogy a főváros, illetve a vizmüvek a legnagyobb csendben *a kritikus helyeken automatikus szabályozó-készülékeket helyezett el* és igy a fölösleges vizmennyiségeket odajuttatta, ahol nem volt viz. Azok, akik eddig jogtalanul bő vizhez jutottak, most nem mertek szólni, hogy csak a legszükségesebb vizük van; akiknek pedig tavaly nem jutott viz, az idén pedig kellő mennyiség állott rendelkezésre, természetesen boldog örömmel vették tudomásul az előnyös változást.

A vizvezeték és világitási ügyosztályban várták egész nyáron, hogy mi fog történni? Tavaly naponta tizével érkeztek a sürgönyök és garmadával a levelek. Deputációk jártak és közgyülési interpellációk hangzottak el a budai vizhiány miatt. Az idén semmi: *nem jött egyetlen panaszos levél sem.* Buda nyári vizhiányát radikálisan, igazságosan és okosan oldották meg. *A megoldás azonban 300,000 koronájába került a fővárosnak,* amit az automatikus szabályozók beszerzésére és felállitására forditottak. A háromszázezer koronát azonban megérte az, hogy a budaiaknak nem volt okuk panaszra.

Most aztán arról lenne szó, hogy a vizkérdést az ügyosztály végleg megoldja. Tudjuk, hogy a polgármester is támogatja *Buzáth* János dr. tanácsnoknak ezt a megokolt törekvését. Az uj kutak furásának terve már teljesen készen áll, a baj azonban ott van, hogy a szükséges anyagok még mindig nem állanak a főváros rendelkezésére. *A kormánynyal ugyan folyamatban vannak a tárgyalások, de eddig semmi sem mozdult meg komolyan.* Félő, hogy baj lesz az uj lakások épitkezése körül is. Mert a vizmüvek kibővitése nélkül uj épitkezéseket el sem lehet képzelni. Megtörténhetik ugy most az, hogy épiteni fognak, de a lakosságnak nem lesz vize és akkor az uj lakásoknak sem lesz semmi haszna. Érdekes, hogy a kormány még az iránt sem érdeklődött, hogy a már tervbe vett kislakás-épitkezések telkei hogyan állanak vizvezeték dolgában.

A vizmüvek kiépitésének azonban külön nagy akadálya van. Az uj kutakat csak ugy lehet megalkotni, ha *előbb a szigetmonostori védőtöltést mintegy 200 méterrel elhelyezik mostani helyéről,* mert az uj kutaknak itt kell kiépülniök. A töltést áthelyezni azonban télen és tavasszal nem lehet. Ezt a munkát most kellett volna julius-augusztus hónapokban elvégezni, de a kormány nem gondoskodott a szükséges eszközökről. Hogy aztán ilyenformán mi lesz jövőre a vizzel, azt csak a kormány tudja, vagy még az sem.

Bódy polgármester a Közuti föllebbezéséről

Tárgyalások indulnak meg az egységes jegyrendszerről

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában közöltük a Budapesti Közuti Vaspálya-Társaság föllebbezését a főváros törvényhatósági bizottsága közgyülésének ama határozata ellen, amely a közlekedési adó fölemelésére vonatkozik. A Közuti — mint ismeretes — kijelenti ebben a föllebbezésben, hogy nem hajlandó beszedni a fölemelt közlekedési adót, hacsak országos törvénynyel nem kötelezik rá, vagy ha a bíróság nem kényszeriti erre. Ugyanakkor a közlekedési kérdések megoldásának fokuszába került Szterényi József báró kereskedelmi miniszternek a leirata is, amely felszólitja a fővárost, hogy igyekezzék a közlekedési bajokat az egységes jegyrendszer behozatala alapján megoldani.

Eddig hallottuk tehát a kereskedelmi miniszter és a Közuti véleményét, mindenekfelett fontosnak tartottuk tehát kikérni ezekben a kérdésekben Bódy Tivadar dr. polgármester véleményét. A polgármester — mint az alább következő nyilatkozatból kiderül — rendithetetlen keménységgel áll eddigi álláspontján, abból engedni nem hajlandó és komoly érvekkel bizonyitja, hogy a Közuti köteles beszedni a közlekedési adót, ugy a ma érvényben levőt, mint majdan a felemeltet.

Bódy polgármester nyilatkozata, amelyet a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt tett, különben a következő:

— Mindenekelőtt — mondta a polgármester — nem szabad összetéveszteni az egységes jegyrendszer kérdését a tarifaemeléssel. A kereskedelmi miniszter leirata kifejezetten az egységes jegyrendszerről beszél, amely megkönnyiti a közlekedést. Kimondja azonban a kereskedelmi miniszter azt is, hogy a fővárosnak az egységes jegyrendszer behozatalával károsodnia anyagiakban sem szabad. *A tarifaemeléstől és a megváltástól teljesen függetlenül tárgyalni fogunk tehát majd a Közutival az egységes jegyrendszer behozataláról* és ezek a tárgyalások döntik majd el, hogy két vagy háromféle jegyet fogunk-e kiadni. A törekvésünk mindenesetre az lesz, hogy a közönségnek ezáltal kényelmet, a forgalomnak pedig simább lebonyolitást szerezzünk.

— Történt-e ujabb lépés — kérdeztük — a Közuti megváltása irányában?

— Ezidőszerint semmi esemény nem történt, ami a dolgot előbbre vinné, — volt a polgármester válasza.

— A Fővárosi Hirlap legutóbbi száma közölte a Közutinak a közlekedési adó fölemelésére vonatkozó föllebbezését. Miután ez a föllebbezés nyilvánosságra jutott, a közvélemény joggal kiváncsi Méltóságodnak ebben a kérdésben elfoglalt álláspontjára?

— A Közuti föllebbezésére igazán nem vetek nagy sulyt. Annál is inkább, mert a napnál világosabb, hogy a Közuti érvelése önmagától omlik össze. Nem értem, hogyan képzeli a Közuti azt, hogy nem szedi be a közlekedési adót? A mai kisebb méretüt beszedte és a felemeltet nem akarja beszedni? — ez igazán furcsa következtetés. Hiszen ed dig több dolguk volt az adószedéssel, mert a szakaszjegy árával együtt 14 fillért, most pedig kerek 20 fillért kell majd beszedniök. Aki valaha pénzzel bánt, nagyon jól tudja, hogy a kerek összeg beszedése sokkal könnyebb, mint ha 14 filléreket kell a kalauznak a jegyért szednie. Nem áll tehát az, hogy több munkát adna a felemelt közlekedési adó beszedése, mint a mai alacsonyabbé. Egyébként az egész adószedés nem telik másba, mint egyetlen szorzási müveletbe és a pénznek havonkint a főváros pénztárába való beszállitásába, sőt még azt is elengedjük, joga van Közutinak ahhoz is, hogy az adó havi összegét postatakarékpénztári csekkszámlánkra fizesse be.

— Különben pedig ezt a munkát sem kivánjuk ingyen a Közutitól. Mint ismeretes, felajánlottuk ezért a beszedett adó egy százalékát, ami 170,000 koronát tesz ki. A Közuti föllebbezésében kéjjel kapaszkodik bele ebbe a mi ajánlatunkba, amelyet én a tiszti főügyész ur megkérdezésével tettem. A Közuti ezt bizonyitéknak tünteti fel arra vonatkozólag, hogy ő nem köteles beszedni a közlekedési adót, mert ha köteles lenne, akkor mi nem ajánlanánk neki ezért külön munkadijat. *Ezt az egy százalékot azonban mi nem ötletszerüen ajánlottuk meg, hanem annak analógiájára, ahogyan a vámszedés történik. A városi vámokat részben az állam, részben a hajózási vállalatok szedik be.* Ha az állam a városi vámok beszedését nem vállalná, igazán kellemetlen helyzetben lennénk. De az állam is, a hajózási vállalatok is kötelesek az egy százalék ellenében a vámot beszedni és eddig még *egyetlen hajózási vállalatnak nem jutott eszébe, hogy ez ellen csak protestáljon is.*

— Ha pedig a Közutinak ez sem elég érv, akkor arra kell gondolnia, hogy a törvényhatóságok rendelkezései a törvény erejével birnak. Mi egy jottányit sem engedünk az álláspontunkból és a Közutinak be kell szednie a fölemelt közlekedési adót is, aminthogy egyetlen szóval sem tiltakozott az eredeti kisebb méretü adó beszedése ellen.

Nincs többé kórházi deficit

Nyolcvan százalékos előleget ad az állam — A kormány 8 koronában állapitotta meg az ápolási dijakat

A főváros évek hosszu sora óta állandóan harcban áll a kormánnyal a kórházak kérdésében. A kormány nem járult hozzá a főváros kórházépitéseinek költségeihez, dacára annak, hogy a budapesti kórházakat állandóan a nem budapesti illetőségüek lepték el. A kormány mindig leszoritotta a főváros által megállapitott minimális ápolási dijakat, hogy igy az országos betegápolási alap javára spóroljon, természetesen a főváros kárára. Ugyanakkor pedig a főváros veszteségei állandóan nőttek. Ma is huszonkét millió korona az az összeg, amit a főváros betegápolási dijak cimén mint künnlevőséget könyvelhet el.

Ezek az állapotok idők folyamán igen nagy elkeseredést váltottak ki a főváros törvényhatósági bizottságából, ugy, hogy végre ez az elkeseredés az idei nyáron egy sulyos közgyülési határozatban robbant ki. A közegészségügyi ügyosztály májusban terjedelmes előterjesztést készitett, amelyben le voltak fektetve azok a bajok, amelyek a budapesti kórházügyet egészen a csőd szélére juttatták. A közgyülés határozata husz pontban foglalta össze azokat a kivánságokat, amelyeknek teljesitését a főváros a kormánytól várja.

A nyár azután nem mult el eredménytelenül. A belügyminiszteriumban alaposan áttanulmányozták a főváros kivánságait és ugy látszik, szakitva a régi tradiciókkal, egymás után hajlandók teljesiteni a főváros követeléseit. Egyelőre még csak két kivánsága van olyan a fővárosnak, amelyek tekintetében a belügyi kormány a teljes megértés és méltányolás alapjára helyezkedett. Ez a két kivánság pedig *a főváros által kivánt ápolási dijak változatlanul való jóváhagyása, a másik pedig a kórházi költségeknek előlegként való kiutalása.*

A főváros most kapta meg a kormány értesitését, amelyben ezeket a kivánságokat csaknem teljes mértékben honorálja.

A főváros eredeti kérései egyébként igy hangzottak:

> A közkórházak fenntartásával, illetve az ápolási dijak elégtelensége következtében fölmerülő pénzügyi terhek csökkentése érdekében a m. kir. belügyminiszter ur közkórházaink költségvetését, s az ennek kapcsán engedélyezni kért ápolási dijat változatlanul hagyja jóvá; amennyiben pedig bizonyos irányban mégis változásokat kivánna megejteni, ezeket csakis a főváros előzetes meghallgatásával és hozzájárulásával eszközölje.
>
> Az országos betegápolási alap és államkincstár terhére felszámitott összegeknek 90 százalékát a felszámitási jegyzékek átvizsgálásának bevárása nélkül előlegképpen azonnal utalja ki.

A belügyminiszter most tényleg engedélyezte azt az ápolási dijat, amelyet a főváros kért. A főváros eredeti kérése 8 korona volt, amivel szemben előbb 7, majd 7.60 koronát, most pedig végre a teljes 8 koronát engedélyezi. Ez annyit jelent, hogy a főváros kórházai deficit nélkül tudják majd az idei esztendő mérlegét lezárni.

A másik, jelentőségben szinte még ezt is felülmuló eredmény az, hogy a kormány leiratban értesitette a fővárost: az országos betegápolási alap és államkincstár terhére *felszámitott összegeknek 80 százalékát* a felszámitási jegyzékek átvizsgálásának bevárása nélkül *előlegképpen hajlandó kiutalni.* A kormánynak ez a két határozata olyan, amely a főváros kórházainak helyzetében jelentékeny javulást tud létrehozni.

Készül az uj Duna-akta

Berlinben és Münchenben lesznek az uj tárgyalások — Bleyer regensburgi polgármester nyilatkozata

Emlékezetes szép napok, amikor a budapesti Dunakonferenciára készültünk. Bleyer József regensburgi polgármesternek Bárczy István akkori polgármesterhez intézett sürgönye nyitotta meg az akciót. Ő volt az, aki kimondta, hogy Budapest földrajzi fekvése, a magyar hajózás fejlettsége természetessé teszi, hogy Budapest dunai központ legyen. Aztán következett a kedves Weiskirckner-féle pucscs, amely abban nyilatkozott meg, hogy azt a tervet, amely Budapestet dunai központtá teszi meg, Weiskirckner a Dunakonferencia hajnali előkészitő ülésén leszavaztatta a bécsi városi tanácsosokkal. Gyorsan uj határozati javaslatot kellett nyomatni és Budapestről többé mint dunai központról nem esett szó. Most ismét megszólal a jóindulatu Bleyer polgármester és ezeket mondja:

— Ha ma visszatekintünk a történtekre, meg kell állapitani, hogy a budapesti Dunakonferencia teljesen bevált és szükség volt rá. Az eredmények pozitivek, mert azt kétségtelenül meg lehet állapitani, hogy azok a tárgyalások, amelyek Németország és Ausztria-Magyarország között ebben a kérdésben folynak, *a budapesti Dunakonferencia határozatain alapszanak.* Kilátás van rá, hogy a központi hatalmak államai között egy egységes épitési programm valósul meg, amely a két méteres vizmélységen fog alapulni, kilátás van továbbá arra is, hogy a magánhajózási jogot bizonyos értelemben kodifikálni fogják. Kilátás van rá, hogy az összes államközi Duna-kérdések tökéletesen abban az értelemben nyernek majd megoldást, ahogy az irányelveket a budapesti Dunakonferencia megállapitotta. Az alapot a Romániával kötött békeszerződés és a most tárgyalás alatt levő Dunaakta adják meg. Az előzetes tárgyalásokat Berlinben tervezik, a tulajdonképeni tárgyalások pedig Münchenben mennek majd végbe és remélni lehet, hogy az uj Duna-akta alapvonásai még ennek az évnek a folyamán megállapithatók lesznek. Valószinü az is, hogy amit a Dunakonferencia Budapesten tervezett, mintaként fog szolgálni a Rajna-hajózás nemzetközi vonatkozásaiban is. Bizonyos, hogy meg kell alakitani a parti államok állandó bizottságát, amely a Dunán való forgalom fölött állandóan őrködni fog és amely az érdekelt kormányokat a dunai forgalom modern kezelése tekintetében tanácsokkal látja el. Ilyenformán jogos a reménységünk, hogy a dunai közlekedés ugy jogi, mint technikai és gazdasági vonatkozásaiban nagyarányuan lesz szabályozva. És ebben a szabályozásban Románia is részt fog venni.

— Ami a Magyarország és Bajorország között való viszonyt a Dunakérdésben illeti, azon az állásponton vagyunk, hogy *a mi érdekeink közösek és hogy a barátságunk ezen a területen még szorosabbá válik és azt még jobban ki kell épiteni.* Bizonyára kivánatos, hogy a dunai államok között időről-időre konferenciák tartassanak és hogy a szerencsés kezdet, amelyet Budapesten alapoztunk meg, folytatódjék.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Események

Krencsey: — a gépek főintézője

Autójavitó a Müszerüzemben

A városházán egy időben központi anyagbeszerzőt terveztek, erről azonban kiderült, hogy nem lenne célirányos intézkedés. Nem lehetett volna ugyanis olyan univerzális zsenit találni sem a városházán, sem egyebütt, aki minden néven nevezendő és a városi adminisztrációban, vagy üzemekben használt anyagról itéletet tudott volna mondani. A beszerzéseknek és a szétosztásnak ez a módja egyébkint is igen nehézkesnek mutatkozott és igy a tervet — ugy látszik — végleg elejtették.

Fönmaradt azonban a vágy, hogy az anyagok beszerzését lehetőleg hozzáértő szakemberek végezzék és az anyagokkal való bánásra is ezek ügyeljenek fel. Ugy látszik, ebből az ötletből eredt az az elhatározás, amely szerint a polgármester most *Krencsey* Géza müszaki tanácsost akarja megtenni a *főváros gépeinek főintézőjévé*. Krencseyt, aki ezidőszerint a közélelmezési ügyosztályban dolgozik, legközelebb a XII. ügyosztályba fogja áthelyezni a polgármester, nyilván azért, mert a vizvezetéki és világitási ügyosztályban foglal helyet a legtöbb gépészmérnök.

Krencsey müszaki tanácsos hivatása lesz a főváros összes nem önálló üzemeiben levő gépek ellenőrzése, azoknak beszerzése és a javitások intézése. Sem a gázgyár, sem a villamosmüvek, sem a vizvezeték nem fognak az ő hatáskörébe tartozni, de teljesen ő fog dirigálni a Müszerüzem, a szeméttelep, a tüzelőraktár, a kórházak, a kenyérgyár és a többi sok-sok kisebb üzem gépei fölött.

Krencsey kezébe kerülnek különben az automobil-ügyek is. És az automobilokkal való okosabb és céltudatosabb gazdálkodás szempontjából a nyár folyamán a Müszerüzemben automobiljavitó mühelyt is rendeztek be, amely szintén az uj gépészeti osztály vezetőjének vezetése alatt fog állani.

A Gellért-fürdő megnyitása. A Gellért-fürdő végre közvetlenül megnyitás előtt áll. Értesülésünk szerint a német ujságirók fognak először az uj Gellért-fürdő szállodájában lakni. A német vendégek számára, akik a hét végén érkeznek Budapestre, huszonöt szobát rezerváltak. A jövő hét keddjén (szept. 17-ikén) azután próbaképen üzembehelyezik az egész fürdőt. Ez a próba három napot vesz igénybe és igy a fürdőt a közönségnek pénteken, szeptember 20-ikán fogják véglegesen átadni. Eddig legalább ezek az elhatározások és igy a fürdő végre a jövő héten megnyilik, — ha ugyan mint mindig, ezuttal is nem szenved halasztást valami ok miatt a rég várt megnyitás.

Az Unió szinházépitő r.-t. háza. Az Unió szinházüzemi és szinházépitő r.-t. megvette az első házat, ahol nyilván szinházépitési tervei lesznek. Ez a ház a VI-ik kerületben a Lázár-utca 2. szám alatt, tehát a Vilmos császár-uton van. A ház, mint ebből is látható, szinházépitési célokra elsőrendü módon alkalmas. A ház eddigi tulajdonosai *Kund* Endre és birtokostársai voltak és az Unió 2,500.000 koronát fizetett ki érte.

Elkészül az Albrecht-uti támfal. Annak idején elmondta a Fővárosi Hirlap hasábjain Foch Ede tanácsnok az Albrecht-uti támfal tragédiáját és azokat a nehézségket, amelyek annak helyreállitása körül felmerültek. Most arról értesülünk, hogy a megrongált Albrecht-uti támfal helyreállitási munkálatát most végzi az I. kerületi előljáróság házi kezelésben. A 80 méteres falat a József főherceg palotájának falával együtt erős beton alapon, ügyes bekötéssel az anyafalba, a várfallal harmónikus kötánzattal képezték ki.

A polgári iskolai otthonok. Ismeretes a közoktatási ügyosztálynak az a terve, hogy a polgári iskolákban otthonokat szervez. Most már teljesen készen vannak a tervek, amelyek szerint a polgári iskolai otthonokat megszervezik. Az otthonok célja azokat a polgári iskolai fiu- és leány-tanulókat, akik szabad idejükben az otthoni felügyeletet nélkülözik, a csavargástól és a felügyelet hiányából származó egyéb veszedelmektől mentesiteni. Az otthonok d. u. 3—7-ig pedagógusok felügyelete és ellenőrzése mellett fogják a reájuk bizott gyermekeket ellátni; gondoskodás történik arról, hogy a gyermekek leckéik megtanulása mellett hasznos szórakozással és sportolással töltsék el idejüket. A székesfőváros egyelőre három ily polgári iskolai otthont állit fel a folyó tanév elején.

Nemzetvédelem. Nemzetvédelem cimmel az Országos Hadigondozó Hivatal kiadásában és Lukács György v. b. t. t. szerkesztésében uj folyóirat jelent meg, amely különös figyelmet szentel a hadigondozásnak, a gyermekvédelemnek és a nemi bajok leküzdésének. Az első számban többek között Hoffmann Géza, Nékám Lajos, Teleki Pál gróf, Laki Dezső, Buday Dezső, Dalmady Zoltán és mások irásait találjuk.

Stájgerol a fuvartelep. A fuvartelep is stájgerol. A tanács engedelmével, ugyanis, tekintettel a takarmánynemüek és az üzemvitelhez szükséges összes anyagok árának, valamint a munkabéreknek ujabb, tetemes emelkedésére, az egész- és félnapos kettősfogatoknak 80, illetve 48 koronában megállapitott egységárát az egésznapos kettősfogatoknál 130 koronára, a félnapos kettősfogatoknál pedig 70 koronára emeli fel.

A Belvárosi Szinház kitünő szezonnyitó müsorának főszereplőit. Mészáros Gizát, Kökény Ilonát, Ilosvay Rózsit, Szentgyörgyi Mártát, Rajna Alicet, Korthy Mirát, Borossi, Bánóczit, Gellértet, Tompát, Körmendit, Somlót naponta táblás ház tapsolja.

A Henry-aréna a gyönyörü őszi napokban épugy vonzza a közönséget, mint az elmult nyári szezon derekán. Ennek az a magyarázata, hogy Henry igazgató remek szeptemberi müsort állitott össze, amely mindenki érdeklődését felkelti. Az esti diszelőadások 8 órakor kezdődnek és a teljes müsort adják.

A tanácsi X-ik ügyosztály figyelmébe! Martos Zoltán cipő-, szandál- és bőrárugyára (VIII., Kisfaludy-utca 19.) a nekünk bemutatott minták szerint rendkivül célszerü kórházi papucsokat készit. A mai beszerzési nehézségek közötti szolgálatot teszünk az ügyosztálynak, ha tervezett cégnek lapunkban megjelent hirdetését figyelmébe ajánljuk és felhivjuk, hogy kérjen a cégtől mintákat és árajánlatot.

Ballinit-Sollux. A Pneumatika-Ballinit autóabroncsgyár által forgalomba hozott Ballinit-Sollux autó pneumatikpótló kiváló minőségéről mindinkább meggyőződést szereznek mindazok, kik ezt a kitünő pneumatikpótlót autókerekeikre felszereltették. Mint a gyár velünk közli, az autóabroncsok olyan ruganyosak, mint a légtömlővel ellátott pneumatikok, miáltal a motorra semmiféle káros behatással nincsenek. A napról-napra nagy mennyiségben beérkező rendelések igazolják ezen gyár szolidságát, agilitását és az általa gyártott pneumatikpótlók versenyképességét. A gyár Budapest, VIII., Óriás-utca 10. szám alatt van.

— **Beketow cirkusz.** A szeptemberi müsor slágerei: Kremo Elvira a legjobb tánckötélmüvésznő, Canary és Pikkolo a kacagtató zsonglőrök, 2 Christrans a szép légtornásznők, 3 Merz kitünő akrobaták, de ezeken kivül is minden mutatvány elsőrangu.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.

Egy szinésznő naplója

Főszereplő: **Carmi Mária.**

RASPUTIN

Dráma a megölt orosz csodabarát életéről.

Előadások: délután 5, 7 és 9 órakor.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Budapest egyetlen cirkuszában

Ma és minden este ½5 órakor.

Kremo Elvira tánckötélmüvésznő

Canary és Piccolo kacagtató zsonglőrjelenet

2 Christians légtornásznők | **3 Merz** akrobaták

Délutáni előadások:

Csütörtökön 12-én d. u. ½4 órakor teljes müsor fél helyárakkal.

Szombaton 14-én d u. ½5 órakor teljes müsor fél helyárakkal

Vasárnap 15-én és kedden 17-én d. u. ½4 órakor nagy ünnepi előadás.

A TŐKE

Közgazdasági Nirvana

A magyar hatóságoknak meg van az az eredendő okosságuk, hogy nem igen csinálnak semmit, amit a külföld a saját bőrén előbb ki nem próbált. Az ilyennek azonban van hazája nálunk is, ha van rá szükség, ha nincs. Berlinben büntetéssel fenyegetik meg a rémhirterjesztőket, nosza a mi belügyminiszteriumunk is kiad egy rendeletet, dacára annak, hogy Magyarországon régen végkimerülésben pusztult el az utolsó rémhir is. Éppen azért meglepő és már emiatt is bizalmatlanságot keltő volt a magyar kormánynak az az önállósitási törekvése, hogy a *tőkeemelések korlátozását* — a rendelet *eredeti* felfogása szerint minden külföldet megelőzve — éppen a mi közgazdasági életünkre akarja spanyolcsizma gyanánt ráhuzni. Vajjon mi lelhette a magyar kormányzás kérődzőit, hogy eredeti „alkotásra" szánták el magukat? Aligha lehet vitás az a felelet, amelyet erre a kérdésre a magyar közvélemény minden oldalán egyöntetüen adnak meg. Ausztria szeme akadt meg a magyar gazdasági életnek fellendülésén, az ő féltékenységük nyilatkozott meg a magyar erősödéssel és a magyar bankpolitika merész ivelésü fellendülésével szemben. Ez a bankpolitika a magyar gazdasági önállóságnak ördögét kezdte a falra festeni. A magyar sorompók automatikusan kezdtek lezáródni a külföldi tőke beözönlése előtt. A magyar tőke idehaza talált versenyre, a külföldi tőke jelentkezésének megritkult a szükségessége. Csak a főváros legutóbbi kölcsönére utalunk, amikor két magyar csoport állott egymással szemben és a főváros olyan előnyös feltételekkel jutott pénzhez, mint eddig még soha. Nem lehet kétség benne tehát, hogy a kormány osztrák parancsra cselekedett, amikor saját gazdagodásunk ellen állami intézkedéseket kezd életbeléptetni és az állami bolsevikizmus hinárjába lép bele. Maguk az osztrák lapok igyekeznek ránk bizonyitani ezt az éppenséggel nem szégyenletes gazdagodást. A *Presse* ránk olvassa, hogy a budapesti pénzintézetek három év alatt árfolyamértékben 1171 millióval szaporitották alaptőkéjüket, bár ezek az adatok kissé sántitanak, de mi nem tiltakozunk ellene, sőt örvendetesnek tartanánk a fejlődésnek ezt a jelentős fokát, mert a magyar gazdasági életnek a teljes függetlenités felé való lendülését látjuk benne. Az államnak ez a pusztán osztrák érdekkörök akaratának érvényesülésével megokolható erőszakossága kihivta minden gazdasági tényezőnek a kritikáját. Hallottuk *Lánczy* Leó, *Krausz* Simon, *Éber* Antal, *Fónagy* Aladár és mások tiltakozó szavát, fölzudultak a kereskedelmi és ipari egyesülések, sőt kiderül, hogy a munkásságnak a tőke ellen harcot hirdető radikalizmusnak sincs valami tulságosan nagy véleménye a rendeletről. Természetes is ez, hiszen a banktőke a betétekből csak rövidlejáratu üzleteket csinálhat, a részvénytőke az, amely fölött a bank véglegesen diszponál. Az alaptőkeemelés korlátozása tehát tulajdonképpen *az inveszticiós tevékenység korlátozását is jelenti.* Legfőbb veszedelme azonban a rendelkezésnek az, hogy semmiféle irányelvet nem szab meg arra nézve, hogy milyen feltételek mellett és körülmények között kell mégis az alaptőkeemelést engedélyezni. Ennek eldöntése kizárólag a kereskedelmi, illetve pénzügyminiszter önkényére van bizva. Még ha nem számolunk is azzal, hogy a miniszteri szék sem immunis attól, hogy emberi gyengeség telepedjék bele, de kétségkivül megint eljutottunk oda, hogy a gazdasági életre is rányehezedhetik a pártpolitika önkénye, a kormányhatalom pedig ujabb területet kap despotizmusának érvényesitésére. Olyan aggodalmak ezek, amelyek elől meg kell riadni, bár a rendelet a maga rövidlátóságában nem gondolt arra, hogy azt a gazdasági erőt, amelyet Ausztriából olyan féltékenyen néznek, nem lehet legyürni. Ha föléje köveket raknak, kibujik a kő mellett, elhuzódik a föld alatt és máshol dugja ki fejét a napvilágra. Ha a bankok részvénytőkéiket nem emelhetik, mellékhajtásokat fognak ereszteni és annyi uj bankot és részvénytársaságot fognak alapitani, amennyi nekik jólesik és amelyeknek láttán az osztrák irigység ujra joggal eshetik kétségbe. Azt a magyar gaz-

dagságot, amelyet féltékenyen néznek, többé ki nem irthatja, ha a háboru ki nem irtotta, sem az államszocializmus, sem az állami bolsevikizmus, de az a közgazdasági Nirvana sem, amit ezzel a rendelettel meg akartak alapitani.

Szemle

Miniszteri vádirat — Az élesztőgyárak nászajándéka — Ruhát csempész a Ksod

Szterényi József báró kereskedelmi miniszter keserü igazságokat, valóságos vádbeszédet irt le abban a rendeletben, amely ujabb kisérlet a drágaság enyhitésére, a lánckereskedelem eltiprására. A kötelező ármegjelölést és a számlázási kényszert szorgalmazza a miniszter, közben pedig olyan jellemzését adja ennek a vérben és könyben poshadó világnak, hogy a jövő történetirója valószinüleg megdöbbenik majd, ha a sulyos miniszteri szavakat olvassa. Kimondja, hogy ha nem vetünk gátat ennek a „borzasztó áruuzsorának", akkor „gazdaságilag megsemmisül és nemzedékekre kihatólag roskad össze elsősorban középosztályunk". Elrémitő szavak és gondolatok ezek és csak azon csodálkozunk, hogyan irhatta le a széles látókörü miniszter azt, hogy a drágaság arányai „ma már" türhetetlenek? Mi tudjuk és ő is tudja, hogy már régen azok. És mit használ ott a számlázási kényszer, ahol a buzát és a lisztet számlára vagy számla nélkül megfizethetetlenül drágán adják? Hát Magyarországon nem mindennek az ára a buza után igazodik? A munkabérek egyszeregye a lisztárakban van lefektetve. A szerény magyar és a rátartós osztrák ipar nem aszerint szabja meg árait, ahogy a gazda a buzáját árulja? A számlázási kényszer és a kirakati árcédulák majd akkor tudják céljukat elérni, ha a földbirtokkal is csak olyan szigoruan bánnak, mint az iparral és a kereskedelemmel.

*

Két apró hir. Az egyik az egyszerü, de nagyjelentőségü hymen-hir: a Krausz Szesz- és Élesztőgyár Rt. előbb az Adria Ipari és Mezőgazdasági rt. nagyváradi élesztőgyárát és raktárait szerezte meg, majd a Moskovits Mór és Fia Rt.-gal fuzionált. A hymen-hir nem tulságosan meglepő, mert már a Magyar Élesztőgyárak ellenőrző irodája is magán viselte a kartellnek minden ismertetőjelét, az pedig közismert volt, hogy ezt az irodát a Krausz érdekeltség irányitja. Ami azonban most történt az tulajdonképen semmi más, mint a magyar élesztőgyártásnak egy kézbe való jutása. Szinte csalódtunk volna, ha ennek az eseménynek következéseképen meg nem jelenik a másik hir, amely nemes egyszerüséggel bejelenti, hogy a „magyarországi élesztőgyárak az árakat kilogrammonként hatvan fillérrel felemelik". A magyarországi élesztőgyárak ma már egyszerüen a Krausz-féle vállalatokat jelentik és igy csak természetes, hogy az ujdonsült fuzió az áremelés kedves nászajándékát nem tagadhatta meg — magától.

*

A szabadkai állomáson nagy feltünést keltett egy odavaló kereskedőnek az erőszakossága. Egész jelentős ruharaktárát fölpakolta, kiküldte a vasutra. Itt azonban a küldeményt elfogták és visszaküldték a kereskedő raktárába. Az erőszakos kereskedő azonban nem nyugodott bele a dologba, éjszaka uira a vasutra szállitotta a ruhákat, amelyeket most már akadálytalanul tovább szállitottak. Szabadkán — mondom — feltünő volt a kereskedő erőszakossága és azonnal más, erősebb kéz munkáját gyanitották a háttérben. Hogy ez igy volt, hamarosan ki is derült. A ruhaszállitmányt a határrendőrség fogta el Kassán, a Ksod fészkében és visszairányitotta Szabadkára. A ruhát a Ksod vette és az ő csempészésben gyakorlott keze irányitotta az éjszakai manipulációkat Szabadkától Kassáig és irányitotta volna a magyar határon tul is, ha a határrendőrség bele nem avatkozik. És miért éppen a határrendőrség vette a kezébe az ügyet? Ennek ugyebár egyetlen magyarázata lehet és pedig az, hogy a Ksod a ruhát nem magyar, hanem osztrák alkalmazottainak vagy még másoknak szánta. Egyszóval csempészni akart. És ezt a tényt nem akarjuk mi felfedezni, mert semmi ujdonságot nem találunk benne. Ellenben rá kell mutatnunk, hogy ez már nem Hollán Miklós büne, itt már az egész Ksod-rendszer szerepel, ez már Pulszky Garibaldi vezérigazgató rovására esik és ez már orditó bizonyitéka annak, hogy Hollán skartba-tételével nem fejeződhetett be a tisztogatás a Ksodnál, hanem vele és Pulszkyval együtt buknia kell az egész rendszernek.

A tengeri-csirátlanitás kudarca. A tengeri-olaj csirátlanitását ki kell venni a jelenlegi tehetetlen intézőség kezéből. A közérdekü, a közélelmezés terén elsőrangu fontosságu akciónak nem szabad elbuknia, mert az Országos Központi Hitelintézet urai vetélkednek egymással. Nem szabad türni, hogy hatalmi és hiusági kérdéssé fajuljon az a nagyszabásu terv, amely az ország millióinak zsirellátását megjavithatná. Ennek a jószándéknak a csődjét nem nézhetik el tovább az illetékes körök. Beavatottak előtt nem rejtély, hogy miért bukott meg a csirátlanitási akció. Szakemberek előtt ismeretes, hogy az O. K. H.-nél Vig Emil volt a csirátlanitás szakértője, akinek azonban távoznia kellett az intézettől, mert báró Korányi Frigyes féltékeny volt reá. Most a Baross-utcai bürokrata gépház tehetetlen vezére, akinek termelőképessége legfeljebb a füzfahánco-akció magaslatáig emelkedik, szomoruan tapasztalhatja, hogy a csirátlanitás az nem füzfahánco, itt szakszerü tudásra és értelmes vezetésre is szükség van. Az Olajközpont nemrég megjelent nyilatkozatából kitünt, hogy az elmult szezonban a csirátlanitás mindössze csak 300 vagon olajat produkált, avval a mennyiséggel szemben, amelynek tizszerese is elérhető lett volna, ha Korányi Frigyes helyett szakember intézte volna az akciót. A második szezon küszöbén jó lesz gondoskodni róla, hogy a további tehetetlen kisérletezés helyett most már komolyan hozzá fogjanak a tengeri csirátlanitásának nagyszabásu müvéhez.

Az Országos Bank tőkeemelését elhalasztották. A hivatalos lap keddi száma közli a Magyar Országos Bank igazgatóságának értesitését, amely szerint az e hó 12-ére egybehivott közgyülést, amely az alaptőkeemelés tárgyában lett volna hivatott határozni, nem tartják meg, mert az ismeretes rendelet értelmében előterjesztett kérelem ezideig elintézést nem nyert és a rendelet szerint előzetes engedély hiányában a közgyülési határozat semmis volna.

A Dunagőzhajózási Társaság közgyülése tudvalevően elhatározta, hogy 14.000 darab 1050 koronával kibocsátott uj részvény által 75.6 millió koronára emeli föl alaptőkéjét. Az igazgatótanács most végrehajtja a kormány által időközben jóváhagyott közgyülési határozatokat. Minden négy régi részvény után egy uj részvényre szóló elővételi jog illeti meg a tulajdonost. Az átvétel árát 1800 koronában állapitották meg. Az elővételi jog gyakorlásra a régi részvényeket szeptember 13-tól 24-ig bezáróan kell bemutatni.

Kinevezés. A Baróti Szeszfinomitó-, Cognac- és Likőrgyár Rt. a mai napon Csernyey Jenőt igazgatósági titkárrá nevezte ki.

A Budapesti Ásványolajgyár Rt. igazgatósága az 1917—18-i üzletév nyereségéből a közgyülésnek 60 koronás osztalék kifizetését javasolja, ezenfelül a megalakitandó nyugdijintézet javára 200.000 K és háborus jótékony célokra 100.000 K adományozását.

A Zöldségközpont közgyülése. Az Országos Zöldség-, Főzelék- és Gyümölcsforgalmi Rt. a hivatalos lap szeptember 5-iki számában közli közgyülési meghivóját. Az első évi rendes közgyülését szeptember 16-án tartja meg a Részvénytársaság saját helyiségében (IV., Városház-utca 4.).

Fuzionáló faipari vállalatok. Grói Mikes Zabolai Erdőgazdasága és fürésztelepei Részvénytársaság fuzionál a Magyar Erdőipar Részvénytársasággal s e célból a Mikes-féle részvénytársaság ötmillió koronát kitevő alaptőkéjét felemeli tizmillió koronára. A részvénytársaság a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság érdekkörébe tartozik. Erdélyben és Oláhországban vannak erdőségei, fürészei és faipari telepei.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Bründl János
cisz. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és deritő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 8 órakor
VIGYÁZZ A CSÓKRA!
Operett. Nagyszerü varieté müsor! 20 elsőrendü attrakció!
Vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.
Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tábori E. Karmester: Heteényi Heidelberg Albert.
Ma és minden este 8 órakor **az uj megnyitó müsor!** Ujdonság! **Hotel Jobb mint otthon.** Bohózat egy felvonásban. — Irta és rendezte: Tábori Emil. — Novität: **Der Nachtportier.** Schwank in einem Aufzug, von Josef Armin. Regie: Emil Tábori. **Magánszámokkal fellépnek:** Springer Armin, Else Saldern stb. stb.
Az I. emeleti Kaszinó-Mulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 9 órakor.

HENRY VÁROSLIGET.
Naponta d. u. 1/4 4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától (esős időben is)
nagy folytatólagos előadások
A szinpadon. A köröndben.
A versenyen kivül álló **szeptemberi müsor** 25 **elsőrangu** variete- és köröndszám.
Az idény vége október hó 15-én.
Gyermekek hétköznap fél helyárakat, vasárnap és ünnepnap pedig teljes helyárakat fizetnek.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
A kis Lord
Burnett H. regénye 4 felvonásban. A Corvin filmgyár müve. Rendezte Antalffy Sándor. Főszereplők: Lubinszky Tibor, Antalffy Sándor és Báthori Gizella.
Három a kérő
Henny Porten vigjáték.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott rizskeményitőpótlót használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve
Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol **7** K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23. szám.

Használhatatlan dugókat és parafahulladékot veszünk
bármily mennyiségben magas áron.
Pneumatika Ballinit-gyár Budapest, VIII.,
Óriási-utca 10. — Telefon: József 52—46.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Ma és mindennap a nagysikerü évadnyitó müsorban

FREGOLIA hires átváltozó művésznő.

„NÉGY HETI SZABADSÁG"

HARSÁNYI kétfelvonásos kacagtató bóhozata

Főszereplők: **Huszár, Ferenczy, Kubinyi, Mezei, Holtós, Hunyadi.**

És a többi fényes varieté-attrakciók.

Az előadás este 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 8 órakor

Carmellini, Latoures, Holborn, Oliska, Willy Schenk, Ardea

és a remek szeptemberi müsor.

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.

Sörkabaré 8—12-ig.

Nivós műsor. Kitünő konyha.

OMNIA

MOZGÓKÉPSZINHÁZ

Egy szinésznő regénye

Dráma 4 felvonásban. A főszerepben: ALWIN NEUSS.

Szenzációs! HELRA MOYA Ujdonság!

Hozományvadászok

Vigjáték 4 felvonásban.

Előadások 5, 7 és 9 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától.

A

hadikutyák

naponta kétszer gyakorolnak

a Nemzeti Parkban.

Kraszner József

cementáru-gyár részvény társaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. szám.

Telefon: József 52—72. Telefon: József 52—72.

Vállal:

Padló- és fal burkolómunkálatokat.
Gyárt mozaik és cementlapokat.
Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Ajánlunk azonnali szállításra:

Bádogvedret

patentfedővel, 5, 10 kg suly befogadására,

Mézeskannát

Favedret. :::

Hazai Kereskedelmi

és

Forgalmi Részvényt.

Budapest, V., Akadémia-utca 20. sz.

Telefon: 113—66, 159—16.

Sürgönycim: GROSSIST.

HA HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

HENGEROLAJAT, GÉPOLAJAT,

merev gépzsirt (consistens)

jutányos áron, megbizhatóan szállit:

Bernauer Lajos, olajgyár

Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

UJ ÉS RÉGI MESTER HEGEDŰ

4. sz. Jóhangu . . . **50.— K**
7. sz. Kitünő munka, igen jó hangu, szépen lakkozva, reklámara **80.— korona.**
19. sz. „Stradivari" modell hegedü! Remek, hullámos fából, gyönyörü munka, nemes telt hangu **300.— K.**
Vonók: **10.—, 20.—, 30.— korona.** Tok: **20.—, 50.—, 80.— korona.** — Rendelésnél előleg küldendő. 8280

STERNBERG ÁRMIN ÉS TESTVÉRE

CS. ÉS KIR. UDVARI HANGSZERGYÁR

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-UT 60.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN.

DIANA PUDER

Hónyaż

a bőrt rugalmassá teszi, a ráncokat kisimitja és elpalástolja.

MINDENÜTT KAPHATÓ!

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

BALLINIT-

az egyedül tökéletes és bevált

autó pneumatik pótló

Ruganyos és nem rázza a motort. — Sok száz elismerőlevél.

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz.

Pneumatika-Ballinit

autó-abroncs-gyár

Budapest, VIII. kerület, Óriás-utca 10. szám.

Telefon: József 53—46.

SOLLUX

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érctényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. szeptember 18-án — 38. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A drágaság koncertjében

minden kétséget kizáró módon a szegényes külsejü, a szerény megjelenésü falat kenyér a karmester. A drágaság gascognei legényeinek pedig a pékek a kapitányai. A szerény kenyérke fölmegy a pulpitusra, egyet int és varázsszavára ugy emelkednek az árak, hogy Friedmann tanár urnak kell közbelépnie és visszapofozni a szerénytelenebbjeit. A mi sorsunk hatalmas intézői azonban ugy látszik még mindig nem vették észre, vagy ami még valószinübb, nem akarják észrevenni a kenyérnek azt a rossz szokását, hogy nem elégszik meg a saját áremelkedésével, hanem óriási árdrágitást csinál az egész piacon. Ezért mondjuk, hogy a kenyér rosszul viseli magát a háboruban és ha olyan igen nagy ur nem lenne, ha olyan végtelen hatalommal nem uralkodnék az emberiségen, kétségkivül régen kizárási inditványt adtunk volna be ellene a Miatyánknál. De hát ezt nem lehet, annyira nem lehet, hogy bizonyára vannak már szegény, szerencsétlen embertestvéreink, akik csak azért imádkozzák a Miatyánkot, hogy hangosan, bánatosan elmondhassák: és add meg minékünk a mindennapi kenyerünket!

Vajjon érzik-e, tudják-e, ismerik-e a hivatalos szobákban a papirosok iródeákjai és számtantanárjai a kenyérnek ezt az irgalmatlan hatalmát fölöttünk? Hihetetlen, hogy ismernék, lehetetlen, hogy egy közélelmezési hivatalban, egy közélelmezési ügyosztályban valaha egyetlenegy poéta ült volna, mert akkor szegénynek és gazdagnak régen ingyen osztogatnák az Isten áldását, a háboruban szükreszabott kenyérkét. Ehelyett a kenyér ára folyton emelkedik, a pékek offenzivája mindig sikerül. Régi tapasztalat pedig már, hogy a szegény ember türelemmel és szótlanul viseli sorsát, nem siránkozik, nem jajgat, nem rekriminálnak, krokodilus könyei csak a gazdagoknak vannak. A pékek például kiállnak köruti palotájuk kapujába, telerakják magukat drága ékszereikkel, a zsebjeiket értékpapirokkal tömik meg és ugy zokognak, hogy tönkremennek. Lehetséges-e, hogy meg ne essék a szive a tanácsnak, a tizes bizottságnak, a mezitlábas budapesti polgárnak ezeken a páriákon, ezeken a proletárokon, akik ráfizetnek minden falat kenyérre, amit a pesti ember megeszik?

És mégis, nem a pékeknek teszünk szemrehányást. Amint mindenki, aki a háboruban vesz és elad, aki a vérfergetegben a tőke hangtalan gépfegyvereivel dolgozik, neki sem lehet megtiltani, hogy fölkapjon a konjunktura gyorsan száguldó paripájára. Miért csak ő ne, amikor mindenki ugyanezt teszi? A pékekkel nem törődünk tehát, de annál inkább a kenfyér árával, amely most, hogy felemelték, őrült iramban fogja felverni mindennek az árát. És itt van az a pont, ahol valahogy, de változtatni kellene a helyzeten. A kenyér árának mozdulattalannak kellene lenni, mint a sziklának a tenger hullámverésében. A drágaság e tengerén nem szabadna a sziklára világitó tornyot állitani, hogy a többi kalózok is ahhoz igazodjanak. Ha olyan kegyes jóindulattal vannak a pékek iránt, tömjék meg a zsebjüket állami, vagy városi pénzzel, adják meg nekik suba alatt, titokban az étvágyuk kielégitéséhez szükséges milliókat; de ne emeljék egy fillérrel se a kenyér árát. A kenyér nem a pékeké, nem az államé, nem a városé. A kenyér a népé, azt nem szabad tőle elvenni. Az árdrágitó kalózoknak nem szabad világitótornyot állitani és a Miatyánkot nem szabad megcsufolni azáltal, hogy aranynyal fizettetik a mindennapi kenyeret.

Fullánkok

...

Operett

már az, amit Géza bácsi, a Közmunkatanács külön Géza bácsija végez visz, de nem kevésbbé komikum az, ahogyan a főváros tanácsa engedelmeskedik és nem veszi észre, hogy tulajdonképpen egy köpeniki polgármesterrel van dolguk. Tulajdonképpen az történt itt, hogy Polónyi megkerülte azt a budapesti népet, amely még a bizottsági tagságra sem tartotta őt alkalmasnak és kerülő uton a polgármester gyámjává neveztette ki magát. Igazán nem tudjuk, hogy mi köze van példának okáért a vizvezetékhez a közmunkatanács élnökének, aki minden lében kanál akar lenni és akinek ezt a polgármesterdi játékát végtelen nyugalommal, csendes béketüréssel nézi az igazi polgármester. Külön humora aztán ennek a szereplési viszketegnek, hogy excellenciája, a döbrentei-téri álpolgármester mindent megállapit, amit mi, budapestiek, régen tudunk és amiről valószinüleg csak a köröskényi csukák nem értesültek eddig. Megállapitja például okáért, hogy kevés a viz, hogy a házi vizvezetéki csapok elromlottak és hogy a főváros vezetőségét semmiféle mulasztás nem terheli. Csak azt az egyet nem állapitja meg, hogy mi joga van őneki mindebbe beleavatkozni és mi jogon türi el a polgármester a saját állásának ilyen lealacsonyitását?

*

A haljegyekkel

is megfenyegettek hát bennünket. Ha nem viseljük jól magunkat, mi, vásott pestiek, akkor haljegyet is kapunk. És ha sokat visitunk, rakoncátlankodunk, akkor megteszik velünk azt a szégyent, hogy olcsó halat fognak a nyakunkba sózni. Külön büntetésben részesülnek azok, akiknek vörös élelmiszerjegyeik vannak, mert ezek fognak kapni elsősorban a hat koronás halból, amelyet már az eddig lezajlott olcsósági akciókból a szaga után van szerencsénk ismerni. Eddig ugyan nem hivták halnak, de eddig is büdös volt. Végeredményben pedig valamit a vörös élelmiszerjegyekre is kell mondani. A vörös igazolvány azoknak jár, akiknek jövedelme nem haladja meg a négyszáz koronát. Nos hát mi tisztelettel felvilágositjuk az illetékeseket, hogy aki azt mondja, hogy nincs több jövedelme négyszáz koronánál, az hazudik, mert akkor régen éhen halt volna olcsó baromfi és olcsó hal dacára is. Éhenhalásra azonban szerintünk csak azoknak van kilátása, akiket kék igazolványnyal, a jómódúak erkölcsi bizonyitványával láttak el.

—

Háztüznéző a Gellért-fürdőben

Verniszázs előtt

Nyolc esztendei nehéz, viszontagságos és sokszor a katasztrófa körül táncoló munka után a hét folyamán megnyilik a nagyközönség számára a Gellért-fürdő szállodástul, fürdőstül, minden szépségével, az ezeregyéjszaka tüneményes szenzációival. Aki be fogja tenni a lábát ebbe a sokat gunyolt, számtalan irott és elmondott filippikával áztatott fürdőbe, annak el kell kábulnia a szépségek terhe alatt, a technika csodáinak mérhetetlen sikerei láttán.

A Gellért-fürdőt egyébként már is megnyitottnak lehet tekinteni annál is inkább, mert az ünnepélyes és szónoklatos átadástól az idén valószinüleg a háborura való tekintettel el fognak tekinteni. Az étteremben már hónapok óta száguldanak Frenreisz mester legényei, a szállodában már szállást találtak a német ujságirók, most pedig a kényelmes szobák a szövetséges orvosokat várják. A fürdő sajtóverniszázsa különben szerdán, e hó 18-án lesz, 19-én a fővárosi bizottsági tagoknak és a notabilitásoknak mutatják be a főváros uj büszkeségét, 24-ike táján pedig átadják a közforgalomnak. Vajjon ki lesz az első, aki szabályszerüen megváltott jeggyel először fog megfürödni a csodapalota gyógyitó vizében?

A főpolgármester látogatása.

A mult hét csütörtökjén előkelő vendége volt a fürdőnek. Bárczy István dr. főpolgármester látogatta meg a Gellért-fürdőt nagyobb társaság kiséretében. A főpolgármesternek Berczel Jenő tanácsnok mutatta be az immár teljesen készenálló fürdőt, amelynek legkisebb zugát is megtekintette a főpolgármester. Végigjárta a szállodát, a fürdőket, az étkezőhelyiségeket, leszállt a pincébe, ahol a gépeket és huzalokat tekintette meg. A szükséges felvilágositásokat és magyarázatokat Benedek Dezső fővárosi bizottsági tag, az épités ellenőrzője, Bánlaky Géza főmérnök, a fürdő gazdasági igazgatója, Hegedüs Ármin és Zboray János müszaki tanácsosok adták meg. A főpolgármester az elragadtatás hangján nyilatkozott a látottakról és teljes megelégedésének adott kifejezést.

Az első vendégek.

A Gellért-fürdő első vendégei a német ujságirók voltak. Azaz, hogy nem is ujságirók, chefredakteurok és direktorok jelentek meg a német sajtó nevében, akiket — nyilván a nagy szállodahiányban — az a rendkivüli megtiszteltetés ért, hogy a még meg sem nyitott Gellért-fürdőben kaptak éjszakai nyugodalmat. A főszerkesztő urak a legkülönbözőbb politikai hitvalláson voltak. A legradikálisabbaktól a legkonzervativabbakig képviselve volt itt minden árnyalat, itt voltak a centrum-pártiak, a haladó néppártiak, a legendás alldeutschok, akik egyenesen Kinizsi Pál babérjaira szoktak pályázni, egyben azonban valamennyien megegyeztek, Budapest dicséretében, a budapestiek vendégszeretetén való elragadtatásukban és a Gellért-fürdő csodáinak bámulatában.

Az egyik derék német, Goldstein dr. ur, a Königsberg-Hartungsche Zeitung főszerkesztője például szónoklatot tartott a háláról, amelylyel Budapest székesfőváros iránt el vannak telve. Az ezeregy éjszaka meséjének mondotta azt, amit az uj Gellért-fürdőben láttak:

— Soha sem fogjuk elfelejteni a megtiszteltetésnek azt a válogatott, finom és előkelő fajtáját, amelyben akkor részesitett bennünket Budapest székesfőváros, amikor a még meg sem nyilt Gellért-fürdőben, ebben a csodapalotában, amelyhez hasonlót még soha sem láttunk, fogadott bennünket vendégül.

Aztán mélységes — el kell hinnünk, hogy igazán benső — fájdalommal tette hozzá:

— Csak azt az egyet sajnáljuk, hogy a feleségeinket nem hoztuk magunkkal.

Ebben igazán nem kételkedünk. De azt is elhisszük, hogy Goldstein doktor azt is sajnálja, hogy ezt a kis Gellért-fürdőt nem lehet hazavinni a kies Königsbergbe.

Mit ér ma a Gellért-fürdő?

A legboldogabb ember ma természetesen Berczel Jenő dr. tanácsnok, akinek bizony sok gondja volt a Gellért-fürdővel, amelynek épitkezéseit a háboru alatt kellett befejezni. Sőt az igazi munkának háromnegyed része a háborura esett. Előbb Márkus Jenő dr., majd Berczel Jenő dr. állottak ebben a kritikus időben a városgazdasági ügyosztály élén. A munka, amelyet végeztek, minden elismerést megérdemel és most Berczel tanácsnok boldogan élvezi munkája jutalmát. A siker igazi fokmérője az az ajánlat, amelyet nemrég igen komoly helyről tettek a fővárosnak és amely abból állt, hogy hajlandók lennének a fürdőt, amely a fővárosnak mintegy tizenhat millió koronájába került, harminc millióért megvenni. A főváros természetesen hallani sem akar az üzletről annyival is inkább, mert a sokat hánytorgatott pazarlás, amelylyel minden széppel és minden drágával felékesitették a fürdőt, tulajdonképpen most hozza meg kamatait. Olyan kincsek vannak felhalmozva ebben a fürdőben, hogy azoknak ma szinte meg sem lehet határozni az értékét.

Csak egy példa. A minap Berczel tanácsnok a fürdő értékes szőnyegeit tisztittatta, poroltatta egy erre a célra berendezett vállalatnál. A vállalat tulajdonosa körüljárja a szőnyegeket és azt mondja:

— Adok ezekért a szőnyegekért 700,000 koronát.

A tanácsnok mosolygott és ez a mosolygás máris felverte az ajánlatot.

— De megadok érte egy milliót is — szólalt meg ujra a vállalkozó.

Egy másik szakember is volt jelen, az még tovább ment:

— Ha eladja a tanácsnok ur, megadom érte a két milliót.

Ime csak a szőnyegek megérnek ma két milliót, pedig valaha potomáron jutott hozzá a főváros. Mit érnek akkor a csodálatos berakásokkal ékes, müvészi kiképzésü butorok, a békebeli és békeárban beszerzett töméntelen fehérnemü, lepedők, ágyneműek? Mit érnek az orvosi müszerek? A telkek értéke, a Fehérváry-uton, a Kemenes-utcában és az Orlay-utcában több millióra emelkedett. Ime kiderül, hogy a tizenhat millió, amibe mindez belekerült, jelentéktelen összeg. Ha leszámitjuk a telkek, a butorok, berendezések, felszerelések mai értékét, kiderül, hogy maga az épitkezés szinte egyetlen fillérjébe sem került a fővárosnak.

A leszámolás a vállalkozókkal.

A fürdőt tehát most üzembe helyezik, ezzel azonban nincs minden befejezve. Az épitkezések gondja még mindig megmarad, a vállalkozókkal való csaták csak most kezdődnek meg. Most jön majd a végleszámolás.

Megkérdeztük Berczel tanácsnokot erre vonatkozólag:

— A vállalkozókkal való végleszámolást azonnal meg fogjuk kezdeni, ez azonban olyan hatalmas munka, hogy hosszu esztendőkbe telik majd, amig elvégződünk vele.

Megkérdeztük azt is, hogy mi van a Bene és Wein cég ellen tett feljelentéssel?

— A vizsgálat ezideig nem ért még véget. Nagyon hosszu és nagyon körülményes dolog ennek a vizsgálatnak a lefolytatása. Most uiból elrendeltem a huzalok uj fölmérését, egyben pedig ugy intézkedtem, hogy a végleszámolásokat a Bene és Wein céggel kezdjük meg.

Szent, vagy nem szent?

Az utolsó napokban, amikor már az utolsó tisztogató asszony is kihordozkodott a Gellért-fürdőből, az a kérdés kezdte a kedélyeket izgatni, hogy *szent-e vagy nem szent-e? Gellért*-fürdő-e vagy *Szent Gellért*-fürdő-e? Ez a fontos probléma végre megoldást nyert, adatik tudtára mindenkinek, hogy a Gellért-fürdőt hivatalosan Szent Gellért-fürdőnek hivják. Aminthogy a Margit-sziget is Szent Margit-sziget és a Lukács-fürdő is Szent Lukács-fürdő. Persze csak hivatalosan.

A szentekről szóló vitában *Benedek* Dezső képviselte a liberális felvilágosodottságot és a radikalizmust. Vele szemben állott *Berczel* Jenő dr. tanácsnok és *Folkusházy* Lajos alpolgármester, akik viszont történelmi alapon állottak. Olyan hirek is voltak már, hogy *Berczel* tanácsnok és *Benedek* Dezső között a szent szó miatt heves összetüzés támadt. Ebből persze egy szó sem igaz. A vélemények eltérők voltak, de hogy e miatt konfliktus támadt volna közöttük: ez csak mese. Annál inkább, mert a szentek javára *Folkusházy* alpolgármester döntött, aki tudvalevőleg evangélikus vallásu és igy azzal sem lehet megvádolni, hogy klerikális célzatokkal exponálta volna magát — a szentek érdekében.

Budapest a rendőrség tükrében

Tallózás a kék könyvben

A háboru alatt a budapesti élet legjellemzőbb adatait a rendőrség szolgáltathatja. Sajnos, igy van ez és ez az oka annak, hogy a rendőrség legujabb évkönyve, amelyet most tett közzé Sándor László főkapitány, egy nagyszerü pacifista munka, hatalmas vádirat a háboru ellen.

Nem rideg számok vannak ebben a könyvben, hanem egy tiszteletreméltó emberi szivnek a megszólalása, amely megmaradt a főkapitánynak, annak dacára, hogy 1917-ben hatszázhatvankilenc háborus kormányrendelet labirintusában kellett üldöznie a legkörmönfontabb gonosztevőket.

A rendőrségnek — mondja a főkapitány — külön kell gondoskodni arról, hogy a rendtartás észszerü kikényszeritésével odahasson, hogy — kivált ma — a lehangoltság, az elkeseredés fölösen ne robbanjon, a nagyközönség a körülmények adta legjobb módon essék tul azokon a mizériákon s nehézségeken, miket természetszerüen a háboru okozott — egyuttal pedig ugyanakkor védessék meg a közönség ama machinációk és visszaélések ellen, melyeket a háboru konjunktúráiba belekapaszkodó kapzsiság gördit mindnyájunk megélhetése és nyugalma ellen.

— A vagyon- és személybiztonsági érdekeknek ma hatványozott mértékben sulyosabbá vált megoltalmazása mellett, mely normális időkben, a rendtartás mellett, a rendőrség hivatásának eredeti és leglényegesebb feladata volt, ennek a külön háborus rendészetnek követelményei szakadatlanul s egyre terhesebb módon kötik le a rendőrség tevékenységét. A törvény öre, szeme és karja a rendőrség s gyámja, gyámolitója a közönségnek. Azelőtt is az élet aprólékos bajaival a rendőrség elé sietett mindenki — perpatvarok intézője, kiegyenlitője, gyakorlati s jogi tanácsadó a kapitányság — ma azonban minden baj, nyomoruság s visszaélés ellenőrzése, kiegyenlitése zudul rá.

— Ott kell lennie a piacokon, vásárcsarnokban mint figyelő, ellenőrző s rögtönitélő biró, az élelmiszerüzletek előtt várakozók között a rend és nyugalom ellenőrzőjeként, bent az üzletekben, hol a kiszolgáló személyzet ellenőrzendő, mérlegek és méröeszközök megvizsgálandók, a kiszolgáltatott cikk helyes sulya és minősége megállapitandó, az áruuzsora kisérletezései letörendők . . . rendőrt kiván a háborus közlekedés mellett ugyszólván minden villamos, gáz-, villany-, vizhasználat előirásainak betartása a rendőrségre tartoznak ma . . . fárasztó, egyre terhesebb robotban telik le a nappal, éjszaka pedig az alvó városban a sötétség árnyait, melyeket a háboru még jobban megnövesztett: tolvajokat és utonállókat kell üldöznie. Mintha csak akkor érhetne rá igazi hivatására — ébredni.

Igy panaszkodik a főkapitány a háboru ellen, egyben pedig önkéntelenül megállapitja a feladatok egyszerü felsorolásával azokat az érdemeket, amelyek csekély és agyoncsigázott tisztikarával, alig másfélezer rendőrlegényével a háborus bünös Budapest életének rendezése körül szerzett.

Nagyon érdekesek a kék könyv ama részei, amelyek a háboru büneivel foglalkoznak, mert mint a főkapitány mondja: a háboru nemcsak országokat pusztit el, hanem infekciójával rávetimagát a lelkekre is. A kék könyvnek a háborus bünökre vonatkozó részét azonban bőven ismertették a napilapok, vessünk azonban egy pillantást a többi, inkább városi vonatkozásu jelenteni valóira a főkapitánynak.

Az ácsorgás enyhült.

Tudvalevő, hogy a főkapitány igen nagy ambicióval igyekezett megszüntetni az ácsorgást. Az igyekezet, sajnos, nem sok eredményt hozott. Beszámolójában elégikusan állapitja ezt meg, egyben pedig azt állitja, hogy az ácsorgás enyhült.

— Erélyesen képviseltük — mondja a főkapitány — azt a kivánalmat, mely az élelmiszerbódék előtti ácsorgást igyekezett megszüntetni. Rámutattunk ismételten és nyomatékosan az eredendő hibákra, szorgalmaztuk az intézkedések egész sorát, ugy hogy, ha nem is sikerült a háborus utcai képek e legtipikusabb visszásságát megszüntetni, de legalább lehetőség szerint igyekeztünk enyhiteni.

Sajnos, ez a kudarc bevallása, azt azonban el kell ismerni a főkapitányról, hogy rengeteg munkát végzett az ácsorgások megszüntetése körül. Ötletei is voltak, de minden hiába, a szomoru karavánokat nem lehetett eltávolitani az utcáról.

A rendőrség, mint adószedő.

Az alkalmatlan idegenek eltávolitása körül jeles munkát végzett a rendőrség. Egy év alatt a rendőrség 6000 idegen honos szövetséges és semleges állampolgárt igazoltatott. Ezek közül kiutasitottak 246 személyt, 2575 idegen honosnak pedig lakhatási engedélyt adtak. A galiciaiak közül 86 egyént adtak át a fogház- és tolonc-ügyosztálynak.

A közönség érdekeit érintő szempontokon kivül azonban a kincstár érdekeit is képviselte a rendőrség idegen-ellenőrző hivatala. Az adófelügyelőségnek meghatározott időközben a főkapitányságra küldött tisztviselőjének közremüködésével a rendőrség nyomozás és megállapitás tárgyává tette az itt üzletileg foglalatoskodó idegen honosok adókötelezettségét is. A tisztviselő ilyenkor azonnal — mondhatnánk statáriálisan — kivetette az adót és fizetni is azonnal kellett. Ennek az akciónak is szép eredménye volt. A mult év december 31-ig negyvenegy ilyen statáriálisan megadóztatott egyén 107,497 korona 44 fillér adót szurt le a főkapitányságon. Ez év májusában ez az összeg meghaladta már a félmilliót, behajtás alatt van pedig még mindig 800,000 K.

A közlekedés anarchiája.

A közlekedés csődjéről nagyon sulyos szavai vannak a főkapitánynak.

— Másnak mint anarchiának nem nevezhető már a rendnek az a teljes felborulása, ami különösen a közuti vasutak vonatain a forgalmasabb napszakokban tapasztalható. Sulyosbitja a helyzetet még az az évtizedes rendszer, hogy az üzletekben, irodákban mindenütt egyszerre ér véget a napi munkaidő, este pedig a mulatók, kávéházak, mozgóképhelyiségek egyszerre zárják kapuikat. Még normális viszonyok között és fejlett közlekedési intézmények mellett is nehézséggel járna az egyszerre fellépő nagy tömegek közlekedési igényeinek gyors kielégitése, ma pedig lehetetlen.

A javitás eszközei? Miben látja ezt a főkapitány?

Tanuságot tesz arról, hogy hive a két villamos vállalat egyesitésének. Ha ez nem sikerülne, elégségesnek látja a kölcsönös kisegitést is. Sürgeti a járatok sürüsét, a három kocsikból álló szerelvények járatását, ami — mint a főkapitány meglepetésünkre mondja — már legközelebb megvalósithatóvá lesz. Sürgősnek tartja végül a közlekedési rendőrség fölállitását.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta d. u. 1/4 4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától (esős időben is)
nagy különlegességi előadások
A 4 sylphid
és a versenyen kivül álló nagy szeptemberi müsor.
Gyermekek hétköznap fél helyárakat, vasárnap és ünnepnap pedig teljes helyárakat fizetnek.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Lejáró bérletek

A Beketow-cirkusz — Evváék és a Vigadó — A lóversenytér — A ligeti mutatványosok területhasználati engedélye

Egész sora van azoknagk a bérleményeknek, amelyeknek bérlete ennek az esztendőnek a végével lejár. A most megnyiló közgyülési szezon lesz hivatva mindezeknek kérdésében dönteni. Legérdekesebbek a döntés alá kerülő bérletek közül mindenesetre a Beketow-cirkusz, a lóversenytér és a ligeti mutatványosok területhasználati engedélye. Ezek mellett a kedélyeket leginkább a Vigadó bérlete körüli létrejött albérlet izgatja legjobban. Ezekről a kérdésekről az alábbiakban mondja el a *Fővárosi Hirlap* szerzett értesüléseit.

A Beketow-cirkusz.

Beketow Mátyás cirkuszigazgató — mint ismeretes — az állatkert területéhez tartozó cirkuszépületért ötvenezer korona évi bért fizet. A bérlet december 31-ével lejár. A városgazdasági ügyosztály még nem döntött a cirkusz bérlete dolgában, annyi azonban kétségtelen, hogy akár nyilvános árverésre kerül a sor, akár Beketow Mátyás régi és jeles érdemeire hivatkozva, szabadkézből fogják neki ujból bérbeadni, ez az ötvenezer koronás bér mindenesetre emelkedni fog. A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint azonban a városgazdasági ügyosztály a cirkuszban *nagy átalakitásokat tervez*, amelyeknek minemüségére vonatkozólag eddig semmi sem szivárgott ki.

Evváék albérlője.

Evváék bérlete körül az idén egyszer már volt nagy kavarodás. A közgyülés a nyár elején tárgyalta a Vigadó bérletének ügyét és akkor hevesen támadták a tanácsnak jótékonykodó politikáját, amelylyel Evva Lajos emléke iránt való „kegyelet"-ből az amugy is dusgazdag családot rendkivül előnyös feltételek mellett megtartotta a Vigadó bérletében, dacára annak, hogy más komoly és nagy anyagi különbözeteket fölajánlott pályázók is lettek volna. Amikor aztán Evváék a közgyülés kegyes jóindulatának birtokában biztonságban érezték magukat, egyszerre kimutatták a foguk fehérét. Bebizonyosodott, hogy nem is szerény megélhetésre és munkával való pénzkeresetre van szükségük, hanem üzletet akarnak csinálni a bérlettel, nyilván Evva Lajos emléke iránt való kegyeletből.

Jobbról-balról hallani lehetett, hogy Evváék bérbeadják a Hangli kioszkot, a kávéházat és a vendéglőt. Hosszu ideig egy Ungár Mór nevü ügynök szerepelt, mint eljövendő albérlő. Egyszer azután letünt a neve, aminek a magyarázata igen egyszerü: Evváék megszimatolták, hogy a tanács semmi szin alatt nem járulna hozzá ahhoz, hogy a bérletet erre az Ungárra ruházzák át, illetve neki adják albérletbe a kávéházat és vendéglőt. Evváék erre uj bérlőt kerestek és ezt meg is találták German Ferenc személyében. Az ő albérlőségéhez aztán már a tanács is hozzájárult és igy ő lesz a Vigadó kávéházának és vendéglőjének bérlője.

A bonyolult és semmiképen sem épületes bérletseftelésre vonatkozólag megkérdeztük Berczel Jenő dr. tanácsnokot, a városgazdasági ügyosztály vezetőjét, aki a Fővárosi Hirlap tudósitójának kérdésére a következőket volt szives felelni:

— Ki kell korrigálnom mindenekelőtt egy tévedést, amely az Evva-féle bérlet körül a sajtóban és általában a köztudatban jelentkezett. Ez pedig az, hogy a Vigadót nem az idén adjuk bérbe, az idén mindössze a fölött döntött a közgyülés, hogy akar-e élni a szerződésben biztositott felmondási jogával. Ezzel kapcsolatban azonban felemeltük a Vigadó és a vele kapcsolatos objektumok haszonbérét. Maga a szerződés azonban egyéb részeiben maradt a régi, amelyet *a főváros a bérlőkkel tizenhárom esztendővel ezelőtt kötött.* Ebben a szerződésben jogot adott a főváros a bérlőnek arra, hogy *a kávéházat és a vendéglőt albérletbe adhatja.* A többi bérleti objektumot nem szabad albérletbe adni. A kávéház és vendéglő albérletbe adásának azonban az a feltétele, hogy a tanács a bérlőt, akivel Evváék szerződésre lépnek, alkalmasnak találja és elfogadja. Most tehát mindössze az történt, hogy Evváék *éltek ezzel a szerződésben biztositott jogukkal.* Hallottam arról, hogy a bérletet előbb *Ungár* Mórra akarták átruházni. Hogy ezt a bérlőt elfogadjuk-e hivatalosan, meg sem kérdeztek bennünket. A bérlet azonban meghiusult és most már German Jenőt jelentették be albérlőnek. German személye ellen semmi kifogás sem eshetett, hiszen ismert szakember, aki előbb a Baross, majd a Muzeum kávéháznak volt tulajdonosa. Igy a tanács a kávéháznak és vendéglőnek albérletbe adásához hozzájárult, de természetszerüen ugy a bérlő, mint az albérlő egyetemleges anyagi felelőssége a jövőre nézve fennáll.

El kell fogadnunk Berczel tanácsnoknak ezt a magyarázatát, ami azonban nem cáfolja meg azt, hogy a közgyülésnek még sem lett volna szabad Evváékkal szemben kegyelmet gyakorolni és igenis élni kellett volna a felmondás jogával. Hogy mennyire igy van ez, bizonyitja az a kapzsi seftelés, amely a Vigadó bérlete körül folyik. Azt a pénzt, vagy még többet, amit most Evváék minden munka nélkül zsebrevágnak, a főváros számára lehetett volna biztositani, ha Evváéknak felmondanak és annak rendje és módja szerint nyilvános versenytárgyalást irnak ki. Feld Zsigmond is zsebrevágta a szubvenciót és bérbeadta a szinházát, épp ugy semmivel sem előkelőbb módon Evváék is kicsiklandozták a tanács szánalmát és most az ajándékot German Jenővei számitoltatják le maguknak. Feldék és Evváék: nobile par fratrum.

A Lóversenytér és a vurstli.

Dönteni kell a lóversenytér és a vurstli ügyében is. És amily szimpatikus a mutatványosok kérése, olyan ellenszenves a pénzben térdig gázoló Lovaregylet amerikázása és csökönyös ragaszkodása a mai területhez. Az értelme azonban a dolognak teljesen tiszta. A mai nehéz közlekedési viszonyok között nem akarnak Lovaregyleték tovább költözködni és inkább fizetik az Aréna-úti és a Ligettelki dülőben levő két lóversenytér bérét, de nem akarnak kimenni a város tövéből, dacára annak, hogy ezt a területet a főváros nagyszerüen tudná most értékesiteni.

A kifogás igen egyszerü: *nem tudnak épiteni.* Pedig kétségtelen, hogy a Lovaregylet hatalmas urai mindent ki tudnak járni, ha akarnak. De azt, hogy a Ligettelki dülőben épithessenek, nem akarják kijárni. Eszükben sincs. A tanács naivságára vall, hogy mindezt szentirásnak veszi és ha az előjelek nem csalnak, az év végén, amikor dönteni kell arra vonatkozólag, hogy mikorra mondja fel a főváros az Aréna-ut, Kerepesi-ut és Hermina-ut között levő telekkoplexum bérletét, legalább a háboru végéig életmeghosszabbitást adnak a Lovaregyletnek.

A ligeti mutatványosok ügye ismeretes a *Fővárosi Hirlap* olvasói előtt. Amikor a Széchenyi-fürdő felépült, elvben már akkor elhatározta a tanács, hogy a mutatványosokat kitelepiti és pedig a Népligetben adnak területet. A mutatványosok ősi jogaikra hivatkoztak, Grassalkovich herceg végrendeleteivel érveltek, amely a ligetet örök időkre a nép mulatságai számára rendelte. Egyelőre nyertek a mutatványosok, a kés azonban állandóan a torkukon van. Ez év december 31-én lejár a területhaszonbérleti engedélyük. Kétségtelen, hogy ha a városházi demokrácia több jogot nem is ad a mutatványosoknak, mint a dusgazdag Lovaregyletnek, annyit semmiesetre sem tagadhat meg a derék mutatványosoktól, hogy a háboru végezetéig mai helyükön maradhassanak annyival is inkább, mert ma az áthurcolkodás a szó szoros értelmében vagyoni tönkremenésükkel lenne azonos.

Budapesti Főzelék-, Zöldség és Gyümölcs Nagykereskedők Egyesülése

IX, kerület, Csarnok-tér 6. szám.

Telefon: József 48--20, 35--42. Sürgönycim Forum-Budapest.

Nagykereskedői maximális árban szállit bármily mennyiségben hatóságoknak, beszerzési csoportoknak, iparvállalatoknak, konzervgyáraknak és főzelékszáritóknak is vöröshagymát, fokhagy át, f je káposztát, gyári és asztali almát, tarlórépát, halványszinü és sötétsárga sárgarépát, cékla-répát' pasztinákat, petrezsel met, tormát stb.

Egy kis bolt 10,000 vevővel

Ahol a főváros alkalmazottait fölruházzák

Budapest székesfőváros tanácsa 1915. évi októberében igen fontos határozatot hozott. Megtette az első lépést a tisztviselőknek természetben való ellátása felé. Ez az első lépés meglehetősen kezdetleges volt, dacára annak, hogy *Márkus* Jenő dr. volt tanácsnok, a városgazdasági ügyosztály akkori vezetője *Gallner* Ferenc dr. fogalmazóval sokat és lassankint kialakuló eredménnyel fáradoztak. A városi alkalmazottak óriási tömegét azonban hetek alatt nagyszerü intézménnyel különösen ebben az esztendőben ellátni a lehetetlenségek közé tartozott. Másfél esztendős kinlódás volt ez az intézmény, amikor aztán a fejlődésben lendület állott be és ma már két kitünő intézménye is van a fővárosnak, amelyek minden lehetővel kiszolgálják a főváros alkalmazottait, akik ilyenformán nemcsak kényelmesen jutnak szükségleteikhez, de egyben olyan cikkeket is kapnak olcsó árban, amit egyébként a kereskedelemben vagy egyáltalán nem lehet megszerezni, vagy horribilis árakat kell adni értük.

Az alkalmazottakat ellátó intézményt mindenekelőtt ketté választották. Az egyik részt, amely az élelmiszerekről gondoskodik, természetszerüen a VIII-ik, a közélelmezési ügyosztályhoz csatolták, ahol *Battlay* Imre fogalmazó vezeti azt. A másik rész, amelynek *Gallner* Ferenc dr. fogalmazó maradt az üzemvezetője, ruházati és háztartási cikkekkel látja el az alkalmazottakat. Mind a két intézmény hatalmas üzemmé fejlődött és miután ezeket az üzemeket a főváros alkalmazottain kivül nem igen ismerik érdemesnek tartottnak ellátogatni *Gallner* dr. boltjába, amelyhez hasonló raktára ma igazán alig van Budapesten kereskedőnek. Nem is szólva arról, hogy ilyen olcsón való vásárlásról többé álmodni sem lehet.

42.000 korona napi bevétel.

Gallner Ferenc dr. egészen fiatal, de feltétlenül széles látókörü, ügyeskezü, gyors elhatározásu ember. Olyan, amilyen kereskedelmi vállalat élére kell. A városatyáknak nem igen van módjukban az ő munkásságát megfigyelni, mert az ő ajtaján nem városházi potentátok, hanem a háboru nyomoruságával csatázó kollégák kopogtatnak. Lerongyolódott nyugdijasok és szegény özvegyek bucsujáróhelye az a kis szoba, ahol egyedül és nagy ambicióval dolgozik. Az érdemek, amelyeket itt szerez, nem csillognak a városatyák előtt, de munkájának annál szebb és jelentősebb jutalma a kollégák elismerése.

Az üzem fölött a felügyeletet egy intézőbizottság gyakorolja, amelynek tagjait a tanács küldi ki és miután az üzem tulajdonképen a IX-ik ügyosztályhoz tartozik, az intézőbizottság elnöke Piperkovics Bátor tanácsnok, Gallner dr. üzemvezető mellett László Sándor müködik, aki igen ügyes kereskedő és az üzlethelyiségben mintaszerü rendet tart fenn, a bevásárlásokat nagy hozzáértéssel végzi, a kiszolgálás munkáját fegyelmezetten, rendszeresen vezeti.

Hogy milyen munkát végez ez a két ember, annak jellemzésére csak egy-két adatot mondunk. Mindenekelőtt azt, hogy tizezer körül jár azoknak az alkalmazottaknak a száma, akiknek ruhájáról és háziszereiről gondoskodnak. Az üzem forgalma természetesen óriási. Az árak olcsósága természetesen mindenkit idevonz, rengeteg vevőt kell kiszolgálni és igy az áruk korlátolt volta miatt az egyes cikkekből csak meghatározott mennyiséget lehet egy-egy alkalmazottnak kiszolgáltatni. Az alkalmazottak könyvecskére vásárolnak, amelyben azután az illető hónapra járó mennyiséget kiszolgáltatás után lebélyegzik. A korlátolt árukiszolgáltatás mellett is óriási a forgalom, igy például azon a napon, amelyen véletlenül betoppantunk az alkalmazottak ruhásboltjába, nem kevesebb mint 42.000 korona volt a bevétel. Igaz, hogy ez rekordbevétel volt, de mégis erősen jellemző a munkára, amely itt folyik.

Érdemes feljegyezni, hogy a Budapesti Ujságirók Egyesületének ellátási szövetkezete innen vette a mintát és ez a szövetkezet is nagyszerüen müködik.

A népruha.

A fontosabbik üzletág természetesen a ruhanemü. Az ellátás kétféle módon történik. Vannak ruhanemüek, amelyekkel esetenkint látják el az alkal-

mazottakat, és ezekhez a ruhanemüekhez alkalomszerü vásárlások utján jutnak hozzá. Van azonban emellett állandó intézményes ellátás is. Ez utóbbi szempontjából természetesen első sorban a Népruházati Bizottság által átengedett ruhanemüek jönnek számitásba. Az üzemvezető ilyenkor felhivja a hivatalfőnököket, hogy nevezzék meg azokat az alkalmazottakat, akik legelsősorban részesitendők ruházatban. A népruházati ellátás ugyanis, mint ismeretes, részletenkint történik. Az eddigi diszpoziciók szerint az összes tisztviselőket négy részletben fogják felruházni. A férfiak már két részletben meg is kapták a Népruházati Bizottság által kiutalt öltönyöket, illetve szöveteket. A nők közül most kapta meg a ruháját az első 25 százalék, a második negyedrész körülbelül az év vége felé fog hozzájutni.

A király ajándéka.

Az állandó intézményes ellátás keretébe vették fel azt a szövetet is, amelyet a hadvezetőség utján a király ajándékozott a főváros lakosságának. Ennek az elosztása miatt méltatlan támadások érték az üzemet, amelyek azonban azonnal tisztázódnak, ha a tényleges helyezetet megismerjük. Ennek a szövetnek méterje a legszerényebb számitás szerint is megért 60—70 koronát és az üzem 7.60 koronás árban osztotta szét. A támadások emiatt a 7.60 koronás ár miatt hangzottak el. Ennek oka azonban az volt, hogy az igy is ajándéknak számitó szövetnek 7.60 koronás egységára mellett az üzem mintegy százezer koronás plusz-hoz jutott, amely nyereségtöbbletből egyéb drágábban vett holmi ártöbbletét lehetett lemérsékelni. Ebből a pluszból kaptak az alkalmazottak olcsó gyujtót, inget, nyakkendőt és egész sor más hasznos cikket.

Üzletek Bécsesel.

Az üzem Bécsből is kap olcsóbb szövetet. Az egyik szövet a Weiskirchner-féle ismert tizezer méter szövet, amellyel a bécsi polgármester a lisztsegedelemért való háláját fejezte ki. Ez a tizezer méter szövet még nincsen elosztva, de a humánus Gallner dr.-nak az a terve, hogy ebben ne az alkalmazottak maguk, hanem a családok női tagjai, valamint a nyugdijasok és özvegyek szánalmas csapata részesedjék. Reméljük a tanács pártolni fogja ezt a nemes gondolatot annál is inkább, mert a szegény nyugdijasok azok, akik legjobban el vannak hanyagolva, akik azonban feltétlenül megérdemlik egy hosszu életen át végzett munkájukkal a főváros háláját.

Volt azonban az üzemnek egy másik üzlete is Bécsesel. A mult esztendőben ugyanis a főváros mintegy félmillió korona értékü savanyitott káposztát bocsátott Bécs város rendelkezésére, amelynek ellenértékeképen Bécs viszont olcsó szövetet adott.

Az üzem pénzügyei.

Az üzem pénzügyei igen egyszerüek. A tanács annak idején ugy oldotta meg ezt a kérdést, hogy az üzem megalapitásához szükséges kétmillió koronás tőkét a Vásárpénztár utján 5 százalékos kamatként bocsátotta rendelkezésre. Az üzemnek az eladásokon való hasznát mindössze 8 százalékban állapitották meg, amiből 5 százalék megy a Vásárpénztári kölcsön kamattörlesztésére és 3 százalék a kezelési költség. Az üzem raktárai pedig ma többet érnek harmadfélmillió koronánál.

Látogatás a ruhásboltban.

A ruhásbolt a Gerlóczy-utca 4. szám alatt van. Bent az üzletben *László* Sándor üzletvezető intézkedik. A bolt kicsi, de tiszta és rendes és ezt a rendet nem tudja megbontani az sem, hogy egyszerre harminc-negyven vevő áll a boltban. A vevőkkel szemben udvariasak, az alkalmazottak jómodoruak, nem ugy mint az a hasonló háborus genezisü üzletekben szokás, ahol a jótékonyság fölényes pózával szolgálják ki a szövetkezeti tagokat.

Az üzlet két részre oszlik. Az egyik oldalon a háztartási cikkeket szolgáltatják ki és ahol hatalmas állványok roskadnak a különféle, legtöbbször ritkaságszámba menő cikkek drága terhe alatt. Üvegek tábora, dobozok tornyai emelkednek itt, kefék és seprők tömege üdvözli a belépőt. A látogatottabb, a népszerübb rész azonban még mindig a másik oldal, ahol a divatcikkek jellegzetes dobozaival rakták tele az állványokat. Olcsó harisnyát (havonként 2 pár) inget, gallért, nyakkendőt, keztyüt lehet itt kapni. Egész divatárucégeket vásároltak meg, azokat árusitják most itt ki. Láttuk például a *Sós* Bernát cég hires, szép, békebeli nyakkendőit, nehéz selyemlepedők ezek, rajtuk van az az ár, amelyen ezelőtt két évvel Sós Bernát árusitotta. Akkor 25 korona volt az áruk, most a fővárosi tisztviselők 16 koronájával kapják, ami már mindenesetre közeli rokonságban van a boszorkánysággal.

Beljebb a raktárban a télikabátok légiója sorakozik a falakon. 400 koronától följebb 1000 koronáig a legnagyobb változatosságban van itt télikabát, de az ezerkoronás már olyan, hogy az inkább csak világhirü tenoristának való, aki a szellőtől is óvja a torkában levő aranybányát. A pultok telve a legpompásabb gyermekruhával. Áruk 80—300 koronáig, holott a leghitványabb félpapirszövet gyermekruha ma már másutt 600—700 koronába kerül. A divatcikkekben legalább 30—40 százalékkal olcsóbb ez az üzlet, mint a többi boltok és a főváros alkalmazottai szinte irigylésreméltó emberek lennének, ha ugyan elég pénzt adnának nekik legalább arra, hogy a Gerlóczy-utcai olcsóságok hazájában kedvükre vásárolhatnának.

ESEMÉNYEK

Berczel tanácsnok törököket fogott. Sürün látunk most Budapest utcáin német harcosokat lötvögős, bő ruhában. Nincs meg a mozdulatukban a német biztosság és a német feszesség. A német erőhelyett, valami keleti puhaság érzik az egész lényükön. Mikor aztán az arcukba tekintünk a fekete arcbőrükből, a bágyadt szemükből biztosan megállapithatjuk, hogy a német mundérba hamisittatlan, szintiszta törököket bujtattak. Mi azonban csak az utcán tisztelhetjük ilyen földiszitett szövetségeseinket, Berczel tanácsnok azonban a szó legszorosabb értelmében törököt fogott bennük. Egy egész csomó német bőrbe bujtatott törököt rendeltek ki ugyanis az ügyosztály által végzett munkálatok végzésére. Berczel tanácsnok nagy örömben volt, mert a munkáskéz hiányát nagyon érezték már a különböző üzemekben. A törökök meg is jelentek a munkára a zöldségüzemben, de reggel hét óra helyett tizkor érkeztek meg. Akkor kerültek-fordultak egy kicsit lehetőleg olyan helyeken, ahol nem is lehet dolgozni és tizenkettőkor hálálos pontossággal megjelentek az ebédnél. Ebéd után négy óráig hevertek és nyujtózkodtak, ötkor pedig felpakkoltak és elmentek aludni. Általában aludni kitünően tudnak a törökök. Dolgozni? Az sokkal, de sokkal nehezebben megy. A vége az lett a nagy török-fogásnak, hogy Berczel tanácsnok könyörgőre fogta a dolgot, vigyék el a nyakáról a törököket, akik semmiképpen sem kaphatók a munkára.

A főrök ur. A főnök urat Dénes Aladárnak hivják. Ezelőtt még pár esztendővel igazgató ur volt, a fővárosi Müszerüzem igazgatója, aki milliókat és milliókat adott ki azért, hogy a főváros kórházait mindennel ellássa a háboru tartamára. Most pedig egyszerü, szimpla főnök ur lett, de egy szinte még a Müszerüzemnél is nagyobb és mindenesetre fényesebb üzemben: a New-York kávéházban. Dénes Aladár a mult héten vonult be a New-Yorkba, hogy ott boszorkányosan ügyes kezével valamit, még az eddig megszokottnál is előkelőbbet, szebbet csináljon. Irgalmatlan ambiciók tombolnak ma is Dénes Aladárban. A nagy meghurcoltatások nem ölték ki belőle sem az invenciót, sem a munkakedvet. Talán azt akarja megmutatni, hogy mit vesztett benne a főváros, vagy talán éppen azt, hogy amihez hozzányul, az aranybányává változik. És ahogyan a New-Yorkot, no meg Dénes Aladárt ismerjük — ez nem is olyan valószinütlen.

A Belvárosi Színház pompás müsorának középpontjában áll Harsányi Zsolt nagyhatásu dramolette: az „Ugyanaz balra". Gábor-Szirmai vidám kis operettjén, a „Kék orgonák"-on kivül, a jó tréfák egész sora mulattatja a közönséget. Hétfőtől kezdve az előadások fél 8-kor kezdődnek.

A faun. A világ valamennyi nagy színpadát bejárta Knoblauch finom szatiráju vigjátéka. A faun: mi is jól ismerjük a Nemzeti klasszikus előadásában, Rajnai Gábor kitünő alakitásával. Ez a kitünő brilliáns vigjáték most filmre került s amit a színpad keretei korlátok közé szorit a költő fantáziájából, azt a film nagyszerü eszközei gazdag látványossággként tárják elénk. A faun különösen hálás téma a film számára, mely tömérdek szint adhat a mese feldiszitésére. A magyar filmgyártás egyik legelső müintézete, a Corvin, amely nagy programjában az irodalom remekeinek megfilmesitését tüzte ki céljául, — vállalta A faun pompás témájának filmen való müvészi feldolgozását. Vajda László és Falk Rikárd irták a szövegkönyvet, Korda Sándor pedig a rendezés nehéz munkáját oldotta meg. Hétfőn mutatja be müvüket az Uránia. A faun szerepében Rajnai Gábor igazi kabinetalakitást nyujt, átszőve azzal a ragyogó derüvel, amely a Nemzeti szinpadán tette hiressé őt. Méltó partnerei R. Lenkeffy Ica, Gyárfás Dezső, Somlay Arthur, Horvát Paula, Aghy Erzsi, Horváth Jenő, Bartos Gyula, Haidu József és Ducret János. Az Uránia előadásai 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. A faun mellett müsorán tartja az Uránia e heti filmjátékát, a Vérrózsák a hóban.

A Beketow cirkuszban mától fogva par force előadások lesznek. Az előadások ½8 órakor kezdődnek és 10 óra előtt végződnek, ezalatt a teljes, óriási, nagyszerü szeptemberi müsor kerül előadásra. Villanyos és omnibusz közlekedés minden irányban.

Katzer szőrmeárui legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei főleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

A Henry-aréna valósággal elbüvöli a közönséget, amely a szezon végén is állandóan zsufolásig tölti meg a nézőteret. Henry igazgató mindenkinél jobban ismeri arénája közönségének izlését és azt tulontul kielégiti gondosan összeválogatott müsorával.

A TŐKE

Szemle

Üzérkedés a szemünk világával — A turkesztáni gyapot — Magyar élhetetlenség — Az O. K. H. meg a valuta

1918-at irunk és nem lehet róla vitatkozni, hogy a villany, a gáz nem luxus többé, hanem mindegyik ugy hozzátartozik az életünkhöz, mint a kenyér, vagy a viz. Amikor a főváros fölemelte a villany, meg a gáz árát, amikor az anyagárak és munkabérek emelkedése révén elkerülhetetlenné vált a vizdijak felemelése — valósággal kórusban zengett a fölháborodás. A villanyáram drótja és a gázcső azonban egymagában nem világit, hogy világitson, ahhoz izzólámpa szükséges. Nem kell tehát ügy-e bár tovább bizonyitgatni, hogy az izzólámpa közszükségleti cikk, valami, ami nélkülözhetetlen, ami nem luxus, amihez a legszegényebb embernek is hozzá kell jutnia? És ugyanakkor, amikor ezt konstatáljuk, azt látjuk, hogy a villanylámpákkal példátlan uzsora folyik és az izzólámpa-kartell olyan telhetetlenséget produkál, amelynek végre-valahára ki kell hogy hivja az illetékes hatóságok szives érdeklődését is. Az apropót ezek elmondására pedig az adja meg, hogy az izzólámpakartell uj merényletre készül, csekély 40 százalékkal szándékozik október elsejére felemelni az elektromos lámpák árát. Eljutottunk tehát odáig, hogy a kartell szivességéből a békebeli áraknál immár 400 százalékkal többet fizethetünk, amivel szemben azonban a háboru pecsétjével ellátott silány árut kapunk. Az anyagárak és munkabérek ilyen arányban nem emelkedtek és nem nehéz kitalálni, hogy nem is erről van szó, hanem arról, hogy az Egyesült izzólámpa- és villamossági r.-t., amely élén áll a kartellnek és csaknem 75 százalékát produkálja a hazai szükségletnek, nem elégszik meg horribilis hasznával, amely már meghaladja a 100 százalékot, hanem mérhetetlen étvágygyal még többet akar keresni. A szemünk világát, a kulturánkat, a munkánk igen jelentékeny részét jelenti az, hogy lesz-e villanylámpánk vagy nem. A munkával, kulturával, a szemünk világával pedig uzsorát üzni nem szabad. Olyan cikkről van szó, amelyet nem szabad kiszolgáltatni egy-egy vállalat nyerészkedési vágyának. Vajjon hol van ezuttal Szterényi József báró kereskedelmi miniszter, aki váltig hangoztatja az ipari termékek árszabályozását? És hol van Friedmann Ernő professzor ur, az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság elnöke? Vajjon nem veszik észre, hogy itt üzérkedés folyik — a szemünk világára.

*

Két hét mulva igen szivesen látott vendég érkezik Budapestre: hatvan millió értékü gyapot jön Turkesztánból, ami ma, amikor félmeztelenül járunk és amikor a papirszövet már felállitotta ellenünk támadó frontját, igen kedves ajándéknak mondható. A derék és rokonszenves turkesztáni gyapot keresztül törte az angol frontot, az angol betörés ellenére már Tifliszen át utban van a fekete tengeren és a Dunán át Budapest felé. Budapest lesz a székhelye annak a mindenesetre történelmi jelentőségü eseménynek, hogy a hatvan millió értékü gyapotot felosztják Magyarország, Ausztria és Németország között. A hir rendkivül kellemes a mi számunkra, édes zene a fülünknek, de nem lehet eltagadni, hogy aggodalmaink vannak. Sajnos, a felosztás körül is félünk egy kicsit, de van is egyéb is, más is. A hozsánával fogadott gyapot nem is olyan sok, mint amilyennek az első pillanatban feltünik. Aligha helyes az a feltevés, hogy a központi hatalmak ruhaellátása a keleti gyapotbehozatal révén megoldást nyer. Hatvan millió áru gya-

potból a központi hatalmaknak százhusz millió lakosát kell felruházni. Kérdezzük hogyan? Egy emberre ebből igen egyszerű számítással élve összesen ötven fillér jut. Szóval ötven fillér ára gyapottal látnak el bennünket, ami nem is lenne rossz ebben a drága világban, csak az a baj, hogy ez a mennyiség mellényre sem igen lesz elég százhusz millió embernek. De nem rekriminálunk, mert minden méter szövet, amit kapunk, nyereség számunkra, minden méter szövet tényezője a háboru jó befejezésének. Szomoru, de nálunk nem természetellenes kivánság, ha éppen a magyar viszonyok között azt kell hangoztatnunk, hogy reméljük a ránk eső gyapotból szövet készül, amiből a közfogyasztás is hasznot lát. A Pamutközponton áll most a vásár. Annyi panaszt hallottunk erről az intézményről és annyi védekezését láttuk ennek az intézménynek, amely védekezésnek mindig az anyaghiány volt a ceterum censeoja, hogy végre most azt kell remélnünk: a Pamutközpont is megrakadja az alkalmat és kitünteti magát. Ebben a reményben üdvözöljük a turkesztáni vendéget.

*

A magyar élhetetlenség megint levizsgázott. Ha nem vizsgázott volna le, akkor ma sok millió áru svájci textiláru állana rendelkezésünkre. Drága petroleum, fa és cukor árán huszmillió áru textilárut kapott Svájcban a monarchia, annak rendje és módja szerint meg is egyeztek benne, hogy Ausztria is kap, Magyarország is kap belőle. A magyar kormány nemrég értesitette a kereskedőket, hogy szabad az ut, mehetnek Svájcba vásárolni. Amikor azonban megérkeztek oda, az a kellemetlen meglepetés érte a mieinket, hogy osztrák testvéreink már mindent összevásároltak. Az történt, hogy az osztrák kereskedők valamifajta indiszkréció folytán előre megtudták a készülő eseményt és megelőztek bennünket. Egy pillanatig sem szabad késlekedni, meg kell állapitani mi történt, meg kell előzni minden hasonló esetet és mindenekfölött a jelen esetben is meg kell csinálni az igazságos felosztást. Igazán mulatságos lenne, hogy ha a mi kereskedőink érdemeiből megint az osztrákok huznák a hasznot és nekünk a mi általunk felfedezett svájci áruból ismét csempészuton, de háromszoros árakon juttatnának néhány métert.

*

A valutajavitás körül kétségkivül vannak okos és eredménynyel kecsegtető ötletei a kormánynak. Ki tudja választani a cikkeket, amelyek hivatottak ezt a hazafias munkát teljesiteni. A hazafiui misszió egyik legujabb szereplője a paprika, amelytől igazán nem lehet megtagadni a magyar nemzeti jelleget. A hiba azonban megint a kivitelnél, ott ahol nálunk minden zátonyra szokott jutni, üti fel a fejét. A paprikás valutajavitást is jól kigondolták, de amikor arra került a sor, hogy kit bizzanak meg ezzel a nagyfontosságu akcióval, a kormány bizonytalanul tapogatózó keze az Országos Központi Hitelszövetkezetnél és a Hangyánál állapodott meg. Teszik ezt akkor, amikor Korányi Frigyes báró és a vezetése alatt álló OKH. már számtalanszor bebizonyitották, hogy tehetetlenek és kereskedőszellem nélkül szükölködnek. Igazán nem tudjuk miért kelljen ennek az okos akciónak belerozsdásodnia az OKH. gyámoltalanságába? Az OKH. Kalocsán paprika vizsgáló intézetet alapit és bizonyára addig vizsgálgatja és márkázza majd saját szürke nevével a szép piros magyar paprikát, amig az egész akció belefullad a kalocsai piszmogásba. Ugyanakkor pedig megindul majd az ötlet-izzadás, a tehetetlenség vergődése a Baross-utcai bürokrata-gépházban is és a végén, mint azt az OKH.-nál már megszoktuk, ölbetett kezekkel fogják nézni, hogy az ambiciózus paprika az ő irányitásuk mellett egy hajszálnyira sem tudja majd fellendíteni a valutánkat. Az OKH. ujabb kudarcát azonban meg kell előzni, ők maradjanak meg a füzfaháncsnál, az nekik való üzlet, ott lehet piszmogni, de a paprika piros és csipős, ott eleven kézre és eleven észre van szükség.

A Kereskedelmi bank félévi mérlege. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank a napokban közölte az 1918. év első feléről készitett mérlegét, amely fölényesen tulszárnyalta azokat a felcsigázott igényeket, amit a magyar közgazdaságnak e hatalmas intézményétől méltán várhattunk. A félév tiszta nyeresége a mult évi áthozat tekintetbevétele nélkül 13,394.022 K 54 f, ami több mint 3 millióval nagyobb a tavalyi első félévben kimutatott 10.1 millió tiszta nyereségnél. A forgalom megnövekedésének arányai egyenesen meglepőek. A tavalyi első félév 28 milliárdjával szmben ez év első hat hónapjában 38.2 milliárd volt a forgalom. Az alább közölt mérleg számadataiból kiragadunk néhány adatot. Az ugynevezett tiszta betétek az év első felében közel félmilliárddal emelkedtek és elérték az 1.445 millió koronát. Feltünő a jelzálog- és községi kölcsönüzlet nagy fejlődése. A cimletek összforgalma elérte a 615.7 millió koronát és a félévi folyósitások összege 32 millió. A számadásokban ezidén először tüntetik fel az általános üzleti költségektől elválasztva a kifizetett adók összegét. Ez igen helyes intézkedés, mert megkönnyiti a részvényeseknek a gazdálkodásba való betekintést, amennyiben erről egy ilyen nagy mérleg átnézésénél egyáltalán szó lehet. Adók cimén az elmult félévben éppen kétszer akkora összeget fizettek ki, mint a tavalyi félévben. Hadijótékonysági célokra 2.7 millió koronát fordítottak. Az üzlet óriási arányu fejlődése mellett sem vált szükségessé 67 ezer koronánál nagyobb összegnek leirása. Ezek azok a főbb számadatok, amelyek elég beszédesek és igy fölösleges róluk külön kommentárt irni.

A jelzálogbank féléves beszámolója. A Magyar Jelzálog Hitelbank félévi mérlege a tavalyi első félév 3.993.946 K-ás eredményével szemben 5,256.574 K 90 fillér tisztanyereséggel zárult. Az intézet a mult félévben 26.5 millió záloglevél- és községi kölcsönt folyósitott és netto 24 millió korona összegü saját kibocsátmányu cimletet adott el. Az igazgatóság jelentése szerint a bank tartalékait ezuttal is erősen gyarapitották. A tárcában lévő értékpapirok az utolsó mérleg árfolyamán, az 1914. julius 25-én jegyzetteknél is alacsonyabb kurzussal szerepelnek a mérlegben.

Az Agrárbank féléves mérlege. A Magyar Agrár- és Járadékbank Rt. igazgatósága megállapitotta 1918. évi junius 30-iki félévi mérlegét, mely a mult év első felében elért 2,722.139 K 7 f tiszta nyereséggel szemben 4,081.769 K 55 f tiszta nyereséggel zárul.

„Hávirt" Hazai Általános Vegyi Ipari Rt. cég alatt 3 millió korona teljesen befizetett alaptőkével uj részvénytársaság alakult Budapesten, mely átvette és kibővitette Császár József kozmetikai-, vegyi- és ruhafestékgyárát. Az igazgatóság tagjai: dr. Szilágyi Lajos cs. és kir. kamarás, orsz. képviselő (elnök), Császár József vezérigazgató, Lukács Jenő ügyv. igazgató, dr. Fekete Imre, Balassa Jenő és Vikár Elemér. A felügyelőbizottság tagjai: dr. Hegyi József (elnök) Rissányi Antal, Haas Miklós, Balassa Dezső és Erdős Andor, jogtanácsos galgóci Hetés Antal. Az igazgatóság Szőke Elemért cégjegyzési jogosultsággal igazgatóvá nevezte ki.

A Kisbirtokosok Biztositó-Intézete Részvénytársaság 15-én tartotta alakuló közgyülését. Az uj vállalat, amely a Magyarországi Kisbirtokos Szövetség erkölcsi támogatása mellett 2 millió korona alaptőkével indul, elsősorban a kisbirtokosok biztositási igényeit kivánja minél kedvezőbb feltételek mellett kielégiteni. Az uj intézet feltétlen megbizhatóságáért már eleve szavatol az a körülmény, hogy mindjárt alakulásakor a Fonciére Pesti Biztositó-Intézettel keresett kapcsolatot. Az igazgatóságban helyet foglalnak Szabó István képviselő mint elnök, alsóloci Ribáry Mór és Mayer János képviselő alelnökök, Barta Ödön képviselő, Szemző Ernő vezérigazgató.

A Magyar Lloyd repülőgép- és motorgyár rtg.-nak 1918. január 31-én lezárt mérlege alapján a 48,202 (+ 26.664) K kamattal együtt 3,919,311 (+ 1.746,041) K volt a bruttójövedelme. Ebből kellett 2.812,778 K költségre, az értékcsökkenési tartalékra 502,113 K-t, a berendezésre és szerszámra 162,538 K-t fordítottak, ugy hogy a 2096 K áthozattal együtt 443,971 (+ 302,231) K a nyeresége a 2 millió K részvénytőke után.

A Magyar repülőgépgyár rtg. most teszi közzé az 1917. december 31-én lezárt mérlegét, melynek alapján 3.270,029 (+ 2,195,697) K volt a nyeresége; ebből már csak adóra kellett 1.083.671 (+736,031) K és leirásra fordítot ak 1.369,934 (+ 943,586) K-t, ugy hogy a 11.676 K áthozattal együtt 828.100 (+580.496) K tiszta nyereség marad a 2 millió K-ról 10 millió K-ra fölemelt részvénytőke után.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.

Pierott és Pierette
(Álarcosbál a tengeren). Artistadráma 4 felvonásban.

A hatos számu szeparé
Nick Fantom-sorozat folytatása. Főszerepben MAX LONDA.

Előadások: délután 5, 7 és 9 órakor.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 107-25

Kezdete 7 órakor

WINTERRY

uj magikus csodáival.

Operett, varietté és magánszámok.

Vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.
Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tábori E. Karmester: Hetényi Heidelberg Albert.

Ma és minden este 7 órakor **az uj megnyitó müsor!** Ujdonság! **Hotel Jobb mint otthon.** Bohózat egy felvonásban. — Irta és rendezte: Tábori Emil. — Novität: **Der Nachtportier.** Schwank in einem Aufzug, von Josef Armin. Regie: Emil Tábori. **Magánszámokkal fellépnek:** Springer Armin, Else Saldern stb. stb.

Az I. emeleti Kaszinó-Vulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 8 órakor.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában

Ma és minden este ½6 órakor.

A legjobb cirkuszi müsor.
Ujdonságok.

Délutáni előadások:
Csütörtökön 14-én d. u. ½4 órakor teljes müsor fél helyárakkal.
Szombaton 21-én d. u. ½5 órakor teljes müsor fél helyárakkal
Vasárnap 22-én és kedden 24-én d. u. ½4 órakor nagy ünnepi előadás.

VI., Terézkörut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

A SZERETŐ
Bródy Sándor drámája 4 felvonásban. Filmre irta: Lázár István. Rendezte: Garas Márton, a főszerepben: **Fedák Sári.**

EGY ÉLET ÁLMA
Szerelmi játék 4 felvonásban. — A főszerepben: **MOISSI.**

Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 115—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Ma és mindennap a nagyszerű évadnyitó műsorban

FREGOLIA híres átváltozó művésznő.

„NÉGY HETI SZABADSÁG"

HARSÁNYI kétfelvonásos kacagtató bohózata

Főszereplők: Huszár, Ferenczy, Kubinyi, Mezei, Holdos, Hunyadi.

És a többi fényes varieté-attrakciók.

Az előadás este fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este fél 8 órakor

Carmellini, Latoures, Holborn, Oliska, Willy Schenk, Ardea

és a remek szeptemberi műsor.

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj műsor.

Sörkabaré fél 8—11-ig.

Nivós műsor. Kitünő konyha.

L·U·L·U

Vigjáték 4 felv. Filmre irta Siklósi Iván. Rendezte: Kertész Mihály. Szereplők: Kláry Otto, Góth Sándor, Szerémy Zoltán, Haraszthy Hermin, Ilosvay Rózsi és Z. Molnár Laszlo. A „Phönix" uj donsága.

A MANDARIN

(Mr. Wu.) Dráma 4 felvonásban. Irták Owen Harald és Vernon H. M. A főszerepekben: Karl Meinhard és Manjo Tratschewa.

ROYAL-APOLLÓBAN

Az előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.

Fiatalos üde arcbőrt

varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**

Szétküldési hely: GROSS ANTAL

Budapest, József-körut 23. szám.

Kraszner József

cementáru-gyár részvénytársaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.

Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Telefon: **József 52—72.**

Ajánlunk

budapesti raktárról, azonnali szállitásra 50 kilogrammos horgonyzott, bádog

mézeskannát

ab raktár darabonkint 65.— kor. árban

Hazai Kereskedelmi és Forgalmi Részvényt.

Budapest, V., Akadémia-utca 20. sz.

Telefon: 113—66, 159—16.

Sürgönycim: GROSSIST.

Gyógyfürdők és Gyógyintézetek R.-T.

Vezérigazgató: **Dr. LAKATOS VIKTOR** főorvos.

Abbaziai Szanatoriumai

megnyiltak. A szobákat legalább 3—4 héttel kell az elutazás előtt lefoglalni. Előjegyzéseket október, november, december hónapokra elfogad a Központi iroda: **Budapest, V., Vilmos császár-ut 36.** Telefon: 113-16. Kivánatra prospektus.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

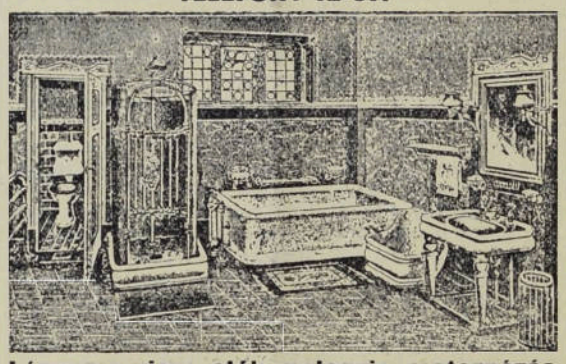
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

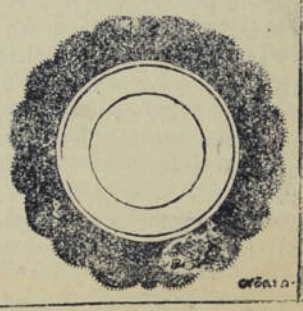
Sternberg

cs. és kir. udv. szállító

zongoratermei

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

DIANA

puder- és Diana-krém a modern szépségápolás meglepetései.

Próbadoboz . . . . . 3.— K.

Nagy doboz . . . . . 6.— K.

MINDENÜTT KAPHATÓ.

HENGEROLAJAT, GÉPOLAJAT,

merev gépzsirt (consistens)

jutányos áron, megbizhatóan szállit:

Bernauer Lajos, olajgyár

Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

BALLINIT-

az egyedül tökéletes és bevált

autó pneumatik pótló

Ruganyos és nem rázza a motort. — Sok száz elismerőlevél.

SOLLUX

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz.

Pneumatika-Ballinit

autó-abroncs-gyár

Budapest, VIII. kerület, Óriás-utca 10. szám.

Telefon: József 53—46.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érchényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. szeptember 25-én — 39. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fel évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Szent Gellértről

kapott nevet az öreg Sáros. Az áldott viz, bénák és félholtak csodatevője, az isteni budai levegő palotát kaptak, fiatal, friss, békebeli anyagokból épült palotát, amely a világháboru vérzivatarában mindvégig a béke átázhatatlan paraplüjét tartotta a feje fölött. Egy kis békesziget volt ez az épitkezés, ahol a pompás anyag és az ügyes, szakavatott munkáskéz el tudott vonatkozni a háborutól és most Szent Gellért fürdője kacéran mosolyogja le a háboruban megkopott öreg versenytársait és lenézőn bánik minden más, a háboruban épült intézménynyel, szegényes barakokkal és silány pótépitkezésekkel.

Amit a Gellért-fürdőben felhalmozott a diadalmas magyar ipar, ami itt termett, itt alkotódott, annak évtizedek kellenek, hogy valahol, a világ valamely táján párja akadjon. Ez az intézmény a béke napjait töltötte el kemény küzdelmekben, a vádak géppuskái ropogtak ellene, a takarékosság rohamcsapatai intéztek sikeres offenzivákat, a főváros tanácsa azonban valami különös sugallat révén, valami különös előérzettel makacsul tartotta magát a bizalom, a remény Siegfrid-állásaiban. Ma a küzdők neve márványtáblán ékeskedik a tündérpalota ragyogó bejáratánál. Kevesen voltak akkor és hősiesen harcoltak. Ma azonban annál többen lennének, akik szintén alibit szeretnének bizonyitani, hogy ott voltak a Siegfrid-állásokban, de a csata olyan nyiltan, olyan mindenki szeme előtt folyt le, hogy — néhány kiváló tisztviselő kivételével — senkinek sincs joga pályázni a Mária Terézia-rendre.

Mert merész játék volt, ami itt végbement. Ma már bevallhatjuk. Ha a háboru közbe nem jön, talán a sikernek ilyen tiszta, ilyen elvitathatatlan részeseivé aligha lettek volna a főváros vezetői. A háboru azonban, amely egyébként rengeteg kárt tett a fővárosnak, itt igen jelentős kárpótlást adott. A befektetett milliók óriási vagyonokká nőttek és egy körséta a Gellért-fürdőben annyit jelent, mintha a béke kiállitásában járnánk. Egy béke-sziget ez a csodálatos palota, amelynek minden téglája, minden szöge, minden homokszeme hamisitatlan békebeli termék, amelyet a béke nyugalmával, a béke gondjával és figyelmével tervezett a müvészek gárdája és alkotott a sok-sok száz munkáskéz.

A fürdő másik jelentőségét a jövendője. Mi, akik gyönyörködve láttuk, elragadtatással jártuk be ezt a pompás alkotást, nem tudunk szordinot tenni a reményeinkre. Tele vagyunk bizalommal és azt hisszük, nem ok nélkül. Budapest világvárosi mivoltának leraktuk már néhány nagyszerü alapkövét, de a Gellért-fürdő mindenkor a legjelentékenyebbek közé fog tartozni azok között is. Világváros, világfürdő, idegenforgalom, hirnév, gazdagság: ilyen szavak, ilyen fogalmak jutnak csak eszünkbe, amikor ezt a nagyszerü alkotást az eleven élet veszi birtokába. Ebben az okos pazarlásban, ebben a diadalmas pénzpocsékolásban, ebben a szent vakmerőségben, amit itt elkövettek, a müncheni példa pendante-ját látjuk. A gyámság alá helyezett Lajos király böles Wansinnje kapott itt uj életre, az a drága, minden hálát kihivó őrültség, amely megindította München felé a pénz, a milliók áradatát. A Gellért-fürdő egy kiszakitott, de fejedelmien nagyszerü ötlet ebből a halhatatlan pazarlásból és mi biztosak vagyunk benne, hogy Budapest boldogan és gazdagon fogja élvezni ennek kamatait.

Fullánkok

* * *

Ami elkerülhetetlen volt

hamarosan megtörtént. Mi csak Body polgármester türelmén és diplomáciáján csodálkozunk. Amikor Polónyi először átküldött a városházára, hogy küldjék át neki a vizművekre vonatkozó összes szabályrendeleteket, mert ő be akar avatkozni, mint dobrenei-téri nagyhatalom, már akkor ki kellett volna oktatni Géza bácsit róla, hogy ő nem polgármester Budapesten és a vizművekhez ilyenformán semmi köze sincs. A ravasz polgármester azonban várt, türelemmel várt, mig végre eljött az alkalom és Géza bácsira a saját fészkében, a közmunkatanács ülésén piritott rá. Megmagyarázta, hogy a főváros autonómiájába való beavatkozást nem fog megtürni, elég baja van a vizvezetékkel a tanácsnak, nem hajlandó még a Polónyi bogaraival is bibelődni. Géza bácsi erre egyszerre finom lett, meghunyászkodott és a visszatáncolást előkelő módon ugy formulázta meg, hogy tiszteletben kivánja tartani a főváros autonom jogát és azt hiszi, a jövőben eliminálni tudja majd az ilyen vitákat. Ami nem is lesz nehéz, ha nem akar polgármester és minden lében kanál lenni. Az ő dolga, hogy kitakaritsa a szemetet a Margitszigetről és ha jól esik neki, azonfelül intendánsa lehet a Bródi István szinházának . . .

*

Szorozni

azt tudnak a bérkocsis urak. Egyszer, kétszer, háromszor, no most legyen hát négyszer. A háborus taxi legyen négyszerese a békebelinek, miután pedig a konfliskocsis emberi szive nem tudja nézni, hogy a lova pihenjen, legyen a várakozási idő dija hatszorosa a békebelinek. Igazán el kell ismerni a derék bérkocsis urakról, hogy elsőrendü fejszámolók. Merész aritmetikai mutatványaikat azonban aligha fogja méltányolni a közgyülés, amely mindinkább és mind jogosabban idegessé kezd velük szemben lenni. A városatyák be fogják ugyanis látni, hogy a taxit csak szorozni akarják a bérkocsisok, de a szemtelenséget hatványozzák, a közönségből pedig gyököt vonnak.

*

A Britanniában

egy korona négy szem cukor, 30 korona egy ramsteak és hasonló tempóban lovagolnak a többi árak is. Számlákkal igazolták ezeket a kifosztott vendégek és a rendőrbiró ugy találta, hogy a vendéglős nem oka a dolognak, mert Neményi ur józan volt, de a főpincér részeg. A részeg főpincér kapott is harminc kis napot és ezer koronát, ellenben Neményi urat nem vonták felelősségre azért, hogy nem tud vigyázni a személyzetére, amely szabadon rabolja ki a vendégeket. Ezzel a joggal utonállókat is szerződtethet főpincérnek a Britannia, amelynek még részeg vendéget sem szabadna türni, nemhogy részeg főpincért. Próbálja azonban meg a rendőrbiró a vendéglősöktől számonkérni a főpincérek bűneit, majd meg látja akkor, hogy kimegy a divatból a dupla kréta.

Gellért-fürdő 1918. IX|26.

Ez a dátum nemcsak a Szent Gellért-fürdő megnyitását jelenti egyedül, nemcsak egy nyolc esztendős hatalmas munkának a zárókőletétele, nemcsak a nyugodt munkabefejezés boldog felsőhajtásának pillanata. A remények uj végtelen sorozata röppen ki galambszárnyakon ezen a napon a Gellért-fürdő megnyiló hatalmas kapuin. Egy boldog, egy gazdag, egy kifejlődő világváros számára épitették meg a Gellérthegy tövében a jóreménység palotáját. Akik tudásukat, munkájukat, idegeiket, éjjelüket és nappalaikat évek során át ennek az alkotásnak szentelték, mit éreztek ezek, amikor végre megnyilnak a kapuk? A Fővárosi Hirlap kérésére egy-egy mondatot áldoznak a Gellért-fürdő megalkotói ennek az ünnepélyes pillanatnak. Fölvonulnak itt Bárczy főpolgármester és Body polgármester, akiknek vállán nyugodott ennek a kalandosan nagyszerü épitkezésnek minden égignyuló felelőssége. Megszólal Márkus Jenő, az Égisz vezérigazgatója, aki mint fővárosi tanácsnok, a szerény terveket óriásokká növelte, Berczel Jenő dr. tanácsnok, aki a háboru alatt folytatta és befejezte a munkát, Keményi Géza dr. tanácsnok, aki mint a városgazdasági ügyosztály főjegyzője, mindkettőnek jobbkeze volt. Örömüknek adnak kifejezést pár sorban Bosányi Béla igazgató-főorvos és Reiner Ede dr., a Budapest világfürdőváros gondolatának leglelkesebb hive és Benedek Dezső müépitész, fővárosi bizottsági tag, az épitkezés hatósági ellenőrzője. Az épitészek közül csak Hegedüs Ármin müszaki tanácsos emléksorait találja itt az olvasó, a többiek, akiknek érdemei egyébként szintén elévülhetetlenek, Sterk Izidor, Sebestyén Artur és Bánlaky Géza főmérnök, gazdasági igazgató a maguk mérhetetlen szerénységében még ebben a pillanatban is elzárkóznak a megnyilatkozástól. Az ő érdemeik méltányolása nélkül azonban nem lenne teljes a diszes sor, amely itt következik:

Dr. BÁRCZY ISTVÁN, főpolgármester:

A Gellért-fürdő örök emléke lesz annak a sokat ócsárolt korszaknak, amikor mertünk beruházásokra pazarolni.

Bárczy István

Dr. BÓDY TIVADAR, polgármester:

Nagy elégtétellel olvasom és hallom a Szent Gellért-gyógyfürdőről zengő elismerést. Tündérpalotának, ezeregyéjszakai álomnak, csodaalkotásnak. Budapest gyöngyének hirdetik most, holott röviddel ezelőtt még ezer gáncsnak lidércnyomását éreztük, ha a Gellért-fürdőt emlegették. Előbb szidták és most hymnuszokat zengenek róla. Megforditva bizonyára sokkal rosszabb lett volna. Az idő meghozta az elégtételt és meg fogja hozni a sikert is. — Budapestnek, mint fürdővárosnak világsikerét.

Bódy Tivadar

Dr. MÁRKUS JENŐ, az „Égisz" vezérigazgatója:

Igen tisztelt Főszerkesztő Ur!

Szives volt felszólitani, hogy mondjak el egyetmást a Gellért-fürdő épitéséhez füződő emlékeim közül.

Ott voltam az első kapavágásnál, s ha visszagondolok arra az öt esztendőre, amig az épitési munkáknak egyik szerény részese voltam, ugy hamarjában is, bizony sokat tudnék elmondani

erről az időről. De mindez — tudom — csak igen szük kört érdekelne, én pedig ez alkalommal o yasvalamiről akarok megemlékezni, amiről — bárha már elfelejtettük — mindnyájan tudunk, s aminek az emlékét a bemutató hangulata váltotta ki belőlem.

Emlékezzünk csak . . . . . .

Amig épült, régi jó pesti szokás szerint majd mindenki leszólta. — Szidták, hogy sokba kerül, gunyolták, hogy sohase lesz kész, kikiáltották, hogy csunya és tökéletlen, s a tetejébe elhireszteltték, hogy elapadt a vize, megrepedt a fala és hogy az egész épület, ugy amint van — egész bizonyossággal — mihamarább be fog dülni.

És nem igy történt!

A forrás nem apadt el, a falak nem repedtek meg, a fürdő nem dült össze, sőt ma is ott van a helyén és . . . . . hihetetlen, de befejezték. — Befejezték és már lakják és használják.

A sokszor gunyolt, sokszor ócsárolt alkotás kibontakozott a maga nagyságában. Aki csak látta, csodálja ragyogó szépségét, tündöklő pompáját, tökeletes berendezését és . . . . . ?

Nos, valljuk be őszintén, hogy ugy, miként gyakorta másszor, — ezuttal sem voltunk a sajátunkkal szemben igazságosak, hogy biraltunk valamit, amit nem is ismertünk, tehát nem volt jogunk birálni.

Most, hogy láttuk, el kell ismerni, hogy nem volt hiába a ráforditott sok pénz, idő és munka.

Ez a fürdő páratlanul áll a világon. — Egyik legszebb, legnagyobb alkotása fővárosunknak és elmondhatjuk, hogy tulszárnyalja a nyugati nemzetek hasonló alkotásait.

Fogadjuk tehát szeretetünkbe és legyünk büszkék rá! Vigyük el mindenhová, terjesszük mindenütt jó hirét, forrásának kiváló gyógyitó erejét és tekintsük ugy, mint Budapestnek és az országnak becses közkincsét, mely nemcsak arra hivatott, hogy az egészségünket szolgálja, hanem arra is, hogy növelje hazánknak és fővárosunknak forgalmát, hogy idevonzza a külföldiek ezreit és nekünk magyaroknak hirt, dicsőséget és sokasok hasznot hajtson.

Kiváló tisztelettel, Főszerkesztő Ur
készséges hive:

Dr. Márkus Jenő
az „Egisz" vezérigazgatója,
v. székesfővárosi tanácsnok.

═

Dr. BERCZEL JENŐ, tanácsnok:

A rossz álomból fényes valóságra ébredtünk. Az álom telve volt maró gúnynyal, kiméletlen támadással, szörnyüséges költekezéssel s fenyegető deficittel. A Gellért-fürdő megépült és csodát müvelt. A rossz álom szétfoszlott: a maró gúny benső elismeréssé változott, a kiméletlen támadásból meleg pártfogás fakadt, a szörnyüséges költekezésből el nem képzelt értékemelkedés nőtt ki.

Erős a hitem, hogy a deficitből sufficit lesz.

Dr. Berczel Jenő
tanácsnok,
a városgazdasági ügyosztály
vezetője.

═

Dr. KEMÉNY GÉZA, tanácsnok-főtegyző:

Szóról-szóra idézem a városgazdasági ügyosztálynak 1913. évi február hó 22-én a Szent Gellért-gyógyfürdő és Szálló épitési költségeinek engedélyezése ügyében bemutatott előterjesztésből a következő részt:

„Az uj Gellért-fürdő nemcsak fővárosunknak válik — épitészeti szempontból is — diszére és büszkeségére, hanem olyan intézményünk lesz, amelyhez foghatót a müvelt nyugaton is hiába keresünk. Ez a fürdő, mely mindenkor fennen fogja hirdetni városunk törvényhatóságának böles előrelátását és magas kulturfelfogását, hivatott arra, hogy Budapestnek nemcsak hirnevét öregbitse, hanem mint fürdővárosnak alapját ugy itthon, mint a külföldön megvesse, hogy a belföldi és az idegenforgalmat előmozditsa, hogy hozzájáruljon városunk gazdasági, kereskedelmi és ipari életének föllendítéséhez, megerősitéséhez."

Ezt irtam öt évvel ezelőtt és — Istennek hála — reményem immár valósággá vált.

Dr. Kemény Géza

═

HEGEDÜS ÁRMIN, müszaki tanácsos:

A Fővárosi Hirlap szives felszólitására megirom, hogy a legutóbbi zajos napok impressziói miféle megállapitást váltottak ki lelkemben:

Ha érzed, hogy hasznosat, szépet és maradandót tudsz alkotni, ha szilárdan elhökélted, hogy munkáddal a közösség javára törekszel ha elég erös a lelked, hogy cselekvésedért bárkinek felelhess, — akkor csak egy a kötelességed: Tarts ki bátran és rendületlenül müvészi meggyözödésed mellett, mosolyogva türd el, ha gunnyal marnak, ne mutasd, hogy fáj, ha igaztalanul bántanak, ne bánjad, ha törekvéseidet félre értik, vagy rosszra magyarázzák.

Ne félj és ne alkudi. Védelmezd meg igazad: a kételkedőket győzd meg, vagy győzd le őket és szeretettel munkáld tovább, aminek elvégzésére kiszemeltettél. Eljön az ideje annak is, amikor boldog lehetsz, mert vágyakozó álmaid valóra válnak.

Hegedüs Ármin
épitész, sz. főv. müsz. tanácsos.

═

BENEDEK DEZSŐ, müépitész tv. biz. tag:

5 milliósnak épült, 17 millió lett belőle. Kisváros diszének indult, ma világváros csodás tündérpalotája. Méreteiben hatalmas: alaprajza mesteri, belső térhatása csodálatos és tökéletes. A régi mult idők hatalmas alkotásai jutnak eszembe. Caracalla thermája lehetett ilyen. A jelenkor épitményei közül csak egyét ismerek hozzá hasonlithatót: a Heliopolisi nagyszállodát Egyptomban, Cairo közelében.

Büszke vagyok az épületre, büszke barátaimra: a tervező épitészekre. Jó magam azonban egyet tanultam. Aki a köznek önzetlen dolgozik: — ostoba. Jutalma — „Rágalom."

Benedek Dezső

═

Dr. BOSÁNYI BÉLA, igazgató-főorvos:

A Szent Gellért-gyógyfürdő megnyitásával megtörtént az első lépés ahhoz, amire Budapest páratlan természeti viszonyainál fogva hivatva van, hogy t. i. *gyógyfürdő-világváros* legyen. A fővárosnak mintegy 500,000 hektóliter kiváló és gyógyhatásában számtalanszor bevált termálvize van, amit ilyen mennyiségben egyetlen gyógyhely se tud felmutatni. Ezt a rendkivüli mennyiségü kincset eddig aránylag kis mértékben használták ki. Termálvizeink tulnyomólag higienikus, tisztálkodási célokat szolgáltak, holott rendeltetésük *első sorban a gyógyászat terén van.* Nem tudok rá példát, hogy valahol gyógyvizet annyira tulnyomóan higiénikus célokra használnának fel, mint Budapesten. Ennek fömagyarázatául szolgálhat persze az, hogy e vizek az egy milliós lakosságu fővárosban jönnek napvilágra — ami szintén unicum — és hogy a forrástulajdonosok a vizeiket könnyebben értékesithetik ilyen rendeltetéssel. A lehető legmodernebbül, mindenben az orvostudomány mai állásának megfelelően fölszerelt Gellért-gyógyfürdő fogja először a kiváló termálvizeket arra használni, amire valók: *kizárólag gyógycélokra.* Ebből a szempontból a Gellért-gyógyfürdő *mintafürdő* lesz de mintafürdő lesz a gyógyulást kereső betegek igényeinek kielégitése tekintetében is és ez bizonyára serkentő hatást fog gyakorolni a többi hasonló vállalatokra és intézetekre is. Hogy ez a főváros, sőt az egész ország ilyen irányu fejlődése és főleg idegenforgalma szempontjából milyen értékes, azt nem is kell közelebbről megvilágitanunk.

DR. BOSÁNYI BÉLA
kir. tanácsos,
a Gellért-gyógyfürdő igazgató-főorvosa.

═

Az öreg Sáros

A Gellért-fürdő sajtó bemutatóján Rákosi Jenő förendiházi tag érdekes, szines kis beszédet mondott, valami olyat, ami pompásan vágott erre az alkalomra.

— Turáni faj vagyunk — mondotta — és örömmel látom, hogy Budapest törvényhatóságának feje folytatja török testvéreinknek munkáját. A török kétféle tisztaságot követel, lelki és testi tisztaságot. A lelki tisztaság számára mosét és a testi tisztaság számára fürdőt épit. Ime, Budapest nagyszerü iskolákkal és világfürdőkkel szolgálja a lelki és testi tisztaságot. Igy beszélt Rákosi Jenő és eszünkbe juttatta az időt, amikor a törökök még Budán épitettek mosét és fürdőt. A török fürdők! Azt mondják, minél inkább megyünk Napkelet felé, annál jobb a fürdő. Nyugaton tisztálkodnak az emberek a fürdőben, Budapesten meggyógyulnak benne, mig az Alkorán követőinek birodalmában a fürdés egyuttal vallásos szertartás. A budai vizeket már a rómaiis kihasználta, de a török sem vetette meg és sokan a Sáros-fürdőt is török eredetünek tartják.

A Sáros sohasem volt igazi Buda, vagy Budapest lényegéhez tartozó valami. Csak a csodatevő vizét és áliszapját becsülték nagyra. Ez az a viz, amelyről Ágai Adolf irta ezt a prózában is gyönyörü költeményt:

„A vén Gellértnek izzó mélyeiből fakadnak föl meleg források. Áldott hegy, amely bensejében vizeket hevit, s ragyás hátát türelemmel tartja oda a kapásnak: vonjon bele pásztákat a szőlő alá, hogy azután tüzes borrá érlelje ő maga. Ami vizet pedig ős kohóján föl nem forral, azt az ő lankáin hidegen csorgatja alá a széles laposokba, ahol számtalan kutfőből meritik, hogy innen mint csodatékony gyógyviz keljen utra, s terjessze az enyhitő áldást mind az öt világrészben."

Nagy dicséret ez az öreg Gellérthegyről, amely dicséretet majdan, most, hogy az uj fürdő felépült, az idegenek ezrei is még több joggal fognak hirdetni szerte a világon.

Ám maga az egykori Sáros-fürdő törpe kis intézmény volt, nem használta ki a Gellérthegy jótéteményeit. Disztelen, szerény épület volt, amely külsejével és berendezésével inkább volt egy kis vidéki csárdához hasonlatos, mint egy budai fürdőhöz. De odasereglett a csúzosok, köszvényesek, sánták és mankósok légiója és valóságos mondakör keringett az egész országban a Sáros csodakurái felől. Hunfalvy János 1856-ban igen szükszavuan csak enyvit jegyez fel róla:

A Sáros-fürdő. Ez a Gellérthegy délkeleti alján van. Hajdan e helyen Erzsébetfalva állott. Vize sok iszapot, vagy sárt választ ki, onnan a neve. Itt közös fürdő, három kö- és nyolc kádfürdő, meg öt lakszoba van. Rendesen csak szegényebb osztálybeliek, s a szomszéd katonai kórház betegei látogatják.

Ennyire méltatták hatvankét esztendő előtt a Sáros-fürdőt, bár igazi országos divatja később jött el.

Mi fiatalok már csak az öreg Sárosra emlékezünk. Mi már nem igen ismertük azt a korszakot, amikor a Sárosfürdő igazi virágjában volt. Akkor még áldva és kalaplevéve emlegették a Sáros-fürdő iszapját, amelyről ma már kideritette az orvostudomány, hogy nem is volt komoly iszap, hanem csak felgyülemlett sár, amelynek haszna nem igen volt. A csúzt, a reumát, a százféle nyavalyát maga az áldott viz gyógyitotta, amelyet most a modern orvostudomány egészen más módon fog majd kihasználni, mint azt a multban tették. A fontos azonban az, hogy az emberek hittek az iszapban és meggyógyultak — a viztől. Ha eljött Szent István napja, a buza be volt takaritva és pénz állott a házhoz, szerte az országban kocsikaravánok kerekedtek föl és a sok pej, fekete, vasderes és szürke ló mind a Sáros-fürdő felé vette utját. Urinép, paraszti fajta mind ide igyekezett. Jöttek mindenfelől, még a Királyhágón tulról is. Jól fölrakodtak a kocsikra és az öreg Sáros előtt állandóan naphosszat lőcsös kocsik tábora állott. Bent pedig lubickoltak a gazdák, azaz, hogy ültek nyakig a vizben és áztatták a nyomorult csúzt, amely egész esztendőn át kinozta őket. Amikor ujra felpakolóztak a lőcsös szekérre, boldogan indultak utnak, jövő tavaszig minden rendben volt. A Sáros megtette a maga csodáját.

Volt azonban még egy igen fontos üzeme az öreg Sárosnak: a köpülyözés. Kövér, vörösképü parasztok, az anyaföld hizlaltjai eljöttek ide, hogy leadjanak egy csomót a dús és sürü vérükből. A Sárosban értették legjobban ezt a mesterséget, amely biztos áfium volt a gutaütés ellen.

Ennek a nagy hirnévnek, ennek a nagy látogatottságnak dacára sem tudott belőle valami előkelő hely lenni soha. Az utolsó volt a finom budai fürdők sorában mindenkor. Nem használt neki az áldásos neve, nem használt a népszerüsége, megmaradt szegény halála napjáig amolyan parasztfürdőnek.

— A hegy alatt indulva — irja Ágai Adolf — fölfelé a folyam ellen: elsőnek a Sáros-fürdő tün szemünkbe. Amire neve is rámutat: hajdan forró iszapjával szolgálta a köszvényes tagokat. Amolyan igazi muszáj-fürdő. Oda mulatni bizony senki sem járt. Hajdan volt még egy kis zenéje. Egy fuvolázó világtalan leányka s az ő apja, vagy rabtartója: egy csepühaju, duzzadtképü cseh, aki harmonikán kisérte, nagyokat rángatva a térdére kapcsolt zengő fujtatón . . .

Vajjon hová lett azóta a fuvolás vak leány, csepühaju, duzzadtképü cseh, aki a harmonikát nyaggatta? Hová a pirosképü, bövérü magyarok? Oda mentek mind, ahol az öreg Sáros eltünt. Ma az öt vendégszoba helyett fejedelmi lakosztályok épültek. A lőcsös kocsik helyett autók robognak. A köpölyözés helyett Zander mókás gépein egyengetik a gémberedett tagokat és a csepühaju cseh helyett Szikla Adolf dirigálja a filharmonikusokat.

Dr. REINER EDE, orvos, tv. biz. tag:

A kertésznek örömöt okoz, ha az elvetett magból szép és terebélyes fa nő. „Budapest fürdőváros", illetve „világfürdőváros" kertjében ilyen hasznos fának tekintem a „Szent Gellért-fürdő"-t. Hozzon hasznos gyümölcsöket szeretett Budapestünk lakosságának vagyonosodására, idegenforgalmának emelésére.

Dr. Reiner Ede orvos,
törvényhatósági bizottsági tag.

Berczel tanácsnok -- az örömapa

Elmondja a Fővárosi Hirlapnak a Gellért-fürdő változatos élettörténetét

A Gellért-fürdő örömapja Berczel Jenő dr. tanácsnok, aki már a nagy csaták lezajlása után vette ugyan kezébe a fürdő építését, akkor, amikor minden már egyenes vonalban kezdett haladni. A nehézségekből azonban mégis alaposan kivette a részét. Az anyagbeszerzés, a munkás kezek biztosítása, mindenre külön kormányengedelem, viaskodás a katonai hatóságokkal egy-egy felmentés dolgában: mindez idegfeszítő, kétségbeejtő munka volt. De a sok baj és kellemetlenség között hovatovább mind több öröm tellett az immár komolyan és végérvényesen épülő Gellért-fürdőben. Mint a gazdának a hízó malacban, amikor már hust és zsirt kezd magára szedni. Most pedig, hogy az épitészek, a berendezők, meg a művészek, akik annyi rengeteg szépet hordtak itt össze, vőfélybottal kezdenek járni, Berczel tanácsnoknak is felderült sokszor gondterhes arca. Igazi örömapa lett belőle, aki ma már még a nehézségekről is vidáman beszél.

— Sok pénzbe került, — mondja — de még többet ér ma. Óriási vagyon az, amit a Gellért-fürdőben felhalmoztunk. Eddig tizenhat milliót adtunk ki, de a végleszámolás után *tizenhat és fél, esetleg tizenhét milliót fognak kitenni a költségek. Inkább tizenhetedfelet, mint tizenhetet.*

— Ebben azonban bent vannak a telkek is, amelyekre szintén sok pénzt áldoztunk, de amelyek ma szintén lényegesen többet érnek, mint amennyit mi adtunk értük. *Maga a forrás és telek annak idején 1.050,795 korona 23 fillérbe került. Később ujabb hét telket vásároltunk, amelyeknek ára együttvéve 1.971,013 korona 73 fillér volt.* Egyszóval *a telkek eredeti ára meghaladja a három milliót.*

— Az épitkezés 1911. juniusában indult meg. Az első akadály, amelylyel találkoztunk, a városszabályozási kérdés volt. A tervek már teljesen készen voltak, amikor ölmerült a gondolat, hogy *toljuk hátra az egész épületet,* mert az az amugy is kicsiny teret még szükebbé teszi. Az elv városrendezési szempontból megokolt volt, de nem volt előnyös a fürdőre nézve, amelynek területe ezáltal csökkent. A parancsoló szükség hatása alatt mégis végre kellett hajtanunk ezt a tervet, mert a tér kiképzése szempontjából szükség volt rá. *A fürdő tervét azonban teljesen át kellett dolgozni,* s igy az első akadály bizony lényegesen hátráltatta a munkát.

— A második akadálylyal is hamarosan találkoznunk kellett. Az épitkezés megindulásával a legnagyobb körültekintéssel fogtunk hozzá a talajvizsgáláshoz. Huszonöt helyen végeztünk próbafurásokat. Egyetlen helyen azonban nem lehetett. Ott, ahol a Gellérthegyi vizmedence főnyomó-csövei feküsznek. A vizműigazgatóság a legheveseb ben tiltakozott ellene, hogy itt próbafurásokat eszközöljünk, mert ha a talaj meglazul, az egész kelenföldi vizszolgáltatás a legnagyobb katasztrófa előtt áll. A terv módositása után *el kellett helyezni innen a négy főnyomócsövet,* sőt *a Kelenhegyi-utat is némileg más irányban kellett vezetni.* Szerencsétlen véletlen, hogy éppen ott, ahol nem eszközöltek próbafurásokat, később tizennégy méteres mélységeket találtak, a török időkből származó egyik pince a másik alatt következett, holott máshol 3.40 méteresek voltak a mélységek. Ez a kellemetlen és késői felfedezés sokba került a fővárosnak, amennyiben *350,000 korona volt a talazási többköltség.*

— A munkálatok során a főnyomócsövek miatt támadt baj elintézése után a viz megmérésére kerül a sor. A forrás napi 900 m³ vizet adott, amely 46 C. fok meleg volt. A forrásmedence megtisztitása után a viz még bővebb lett, ugy hogy ma napi 2700 m³ (2,600,000—2,700,000 liter) a napi termelésünk, ami azt jelenti, hogy akár három fürdőt is elláthatnánk. 1912. nyaráig normálisan is ment az épitkezés, akkor azonban észrevették, hogy *a költségek erősen emelkednek.* Várni kellett, amig a törvényhatósági bizottság elintézi a kérdést. Ezért körülbelül *egy esztendeig szünetelt az épitkezés,* mig végre a közgyülés az eredetileg *5.600,000 koronában megszabott költségeket 10.300,000 koronára emelte fel.*

— Elkészült egyben a bővitett programm is, amelyben a Gellért-fürdő már nem három, hanem négy emeletsorral szerepelt, szaporodott a szobaszám, belekerült az inhalatórium, a kávézóterem és még masok, ekkor vásárolt még a főváros uj hozzákapcsolandó telkeket, részben a gépház, a mosóház, részben pedig az anyagok számára szükséges utépités céljaira. Ezek számára megvettük a Fehérvári-ut 3., 5. és 7. számu házakat, vettünk egy házat a Kemenes-utcában és kettőt az Orlay-utcában.

— 1913-tól a háboru kitöréséig rendesen ment az épitkezés. A háboru alatt sok küzdelmünk volt a különleges anyag, a gépberendezések és a szakmunkások hiánya miatt. A többi, inkább az ujabb időben felmerült vád, csupa pletyka és értelmetlen kósza hir. Beszéltek róla, hogy eltünt a vizünk és azt kutatjuk. Ennek a hirnek alapjaként azt a munkánkat kell tekintenünk, amikor az épületen kivül levő forrásmedencét összekötöttük az épületben levő szivattyuaknával. Aztán jött a többi apró és nevetséges vád, de hála Istennek mindezen tul vagyunk már. A legközelebbi napokban már a vendégek lepik el a Gellért-fürdőt.

...És nagyot sóhajt az örömapa. Végre vége ennek a nagy munkának, végre nem lehet szidni másért a fővárost, csak azért, hogy husz esztendeig senki sem tud ilyen fényüzően szép mesepalotát emelni, mert husz esztendőn belül nem lehet olyan töméntelen kincset, amit a főváros itt felhalmozott, a háboru romjai alól kikaparni.

A Sáros-fürdőtől a Szent Gellért fürdőig

Nyolc viharos esztendő

Nyolc viharos esztendő mulott el azóta, amóta az öreg Sáros-fürdőből Szent Gellért-fürdő lett. Voltak ennek a nyolc esztendőnek reményteljes órái, vidám bizakodásai, az alkotás lázával terhes napjai, de voltak kirobbanó és ujra elülő botrányai, voltak aggodalmai, gyönyörü viaskodásai. Akik bent az iróasztaloknál ültek, akik a vonalzóval és körzővel kezükben dolgoztak, akiknek a gyalu, kalapács és malteroskanál volt a kezükben, azok soha sem csüggedtek el teljesen. A csüggedők azok között voltak, akik ennek a fürdőnek igazi nagy hasznát várják, Budapest közönségében. De tiszteletreméltó volt nemcsak azoknak bizalma és láza, akik alkották, hanem azoknak az aggodalma és félelme is, akik nem mertek belemenni ebbe a vakmerő játékba, akiket a merészeknek, a bátraknak kellett belelökni a haladás nagyszerü vizébe. Ma azonban örömünnep van, a Gellért-fürdő nagyszerü, stilizált öntöttvas kapuja ma-holnap kitárul a közönség előtt, amely nem fog soha többé pazarlásról, pénzpocsékolásról, botrányról beszélni, mint beszélt nyolc esztendőn át. Aki átlépi ennek az épületnek a küszöbét, annak csak dicséretre nyilhatik a szája. Ma, amikor mindenki csak az elragadtatás hangját ismeri, veszedelem nélkül tehetünk egy kis körsétát a viharos nyolc esztendő kanyargós, változatos utjain.

2.7 milliótól a 17 millióig.

Jegyezzünk föl mindenekelőtt egy a Gellért-fürdő történetében igen fontos közgyülési határozatot, amelynek száma 794/901. és amelyet 1901. junius 26-ikán hozott a törvényhatósági bizottság. Ez a határozat mondta ki, hogy a Sáros-fürdő forrásait, valamint a hozzátartozó 4178.50 négyszögöles területet a főváros 1,050.795 korona 23 fillérért megvásárolja az államkincstártól. A közgyülés ezután a fürdőépités programmjának kidolgozását külön bizottságra bizta. Ekkor még igen szelidek voltak a tervek. Az egész fürdő nem állott volna másból, mint a következőkből: férfiak és nők részére egy-egy társasfürdő 25—25 kabinnal, 150 illetve száz ruhaszekrénykével ellátott népfürdő, 2 szalonfürdő, 15 első és 15 másodosztályu kádfürdő, 6 köfürdő, ivócsarnok, fedett sétahely és 80 szobás szálloda. Mindennek pedig a telek vételárával együtt 2,710.795 korona 25 fillérbe lett volna szabad kerülnie és az évi nyers bevételnek 206.537 korona 50 fillérre kellett volna rugnia.

Hét esztendő alatt ez a 2.7 millió tizenhét millióra növekedett és a kis szerény fürdőből világhirre számitó csodapalota lett.

Három tervpályázat.

Az első nyilvános tervpályázatot 1904. julius 3-iki határidővel irták ki, majd a szükebbkörü kiviteli tervpályázat 1906. február 3-ikán járt le. Ekkor azonban már megkezdődtek a költségemelések. Szerényen, lassan kezdődött. Az épitési költségek 1,600.000 koronáról 1,800.000 koronára emelkedtek. A tervpályázatnál azonban kiderült, hogy mindegyik pályázó 300.000—900.000 koronával átlépte az előirányzatot. Ekkor még szükebb pályázatra hivtak meg Sterk Izidor, másrészről Sebestyén Artur és Hegedüs Ármin pályázókat.

Ennek határideje 1907. szeptember 30-án járt le. Az ez alkalommal beérkezett Sterk-féle terv kiviteli költsége a hivatalos átszámitás szerint (a telek ára nélkül) 2,659.000 korona, a Sebestyén-Hegedüs-féle tervé pedig 2,894.000 korona, amihez még a gépek és belső berendezési költségek 456.000 koronája is járult. Az 1908. febr. 19-iki közgyülés aztán kimondta, hogy a két pályatervet egymás kiegészitésében abszolut becsü münek tekinti, a Sáros-fürdőt a maga számlájára felépitteti és a kivitellel a három épitészt együttesen megbizza.

Nőnek a költségek.

1908. juliusában ismét terjeszkedni kezdtek. Fölvette a közgyülés ekkor a programmba a helyi iszapborogatásra szükséges helyiségeket, a Zander-intézetet, a szobák számát százban szabta meg és egy penziószerü éttermet is hozzávettek. 1909. februárjában ilyenformán az összes költségek elérték a 4,030.000 koronát. Ekkor megint az orvosok álltak elő, nekik kellettek ujabb intézmények, ujabb helyiségek, külön gépházra is szükség volt, ugy hogy a közgyülés 1910. febr. 10-ikén ujabb emelést eszközölt a költségeken, amelyek most már 5,150.000 koronát képviseltek. Ekkor ugy számitottak, hogy évi tiszta feleslegként, a fürdő jövedelmezőségeként 131.864 korona 50 fillért vettek fel.

Uj szabályozás.

Az első bombát az immár szépen haladó munka ellen Fischer József bizottsági tag dobta, aki 1910. március 8-ikán javaslatot tett a fürdő telkének ujabb szabályozására nézve. Az inditvány értelmében a Kelenhegyi-utat egy kissé észak felé eltolták, s a telek egy részét a térhez csatolták. De most meg a fürdő telke lett kisebb. Uj telkeket kellett vásárolni és az egész tervet ujra átdolgozni. Az előirányzott összeg megint sulyos százezrekkel növekedett és most már 5,650.000 koronát képviselt, ellenben a várható tiszta jövedelem 93.000 koronára csökkent.

1910. októberében már igazgató-főorvost is szerződtetett a tanács Bosányi Béla dr. személyében, aki a Lukács-fürdőnek 19 évig volt főorvosa. Mikor már ez is megvolt, végre 1911. április 1-én megtartották az első versenytárgyalást a tiz főmunkanemre.

A versenytárgyalásra bocsátott munkáknál a vállalati összeg 346.000 koronával felülmulta az előirányzott összeget. Ezt azonban a többi munkálatoknál vélte a tanács megtakaritani. Még egy akadály jelentkezett azonban. Devecis Ferenc az akkori középitési igazgató a telek határvonalát a Gellért-téren még két méterrel beljebb tolatta, mire aztán az épitkezés 1911. julius elején tényleg megindult.

Még öt és fél millió.

Ekkor került a Gellért-fürdő épitésének ügye az ujonnan felállitott tanácsi XVI-ik ügyosztály hatáskörébe, amelynek vezetői *Márkus* Jenő dr. tanácsnok és *Kemény* Géza dr. tanácsjegyző lettek. Ekkor derült ki, hogy a fürdő és a kapcsolatos létesitmények fölépitésére, fölszerelésére és berendezésére a közgyülés által engedélyezett hitel nem elegendő, hanem erre a célra és az ujabb telekszerzésekre további mintegy *öt és fél millió költség engedélyezése vált szükségessé.*

Ez a javaslat albizottságról albizottságra járt, külön bizottságot is küldtek ki, amely a terveket birálta fölül, végül az 1913. április 30-ikán tartott viharos közgyülés ezeket az uj költségeket is megszavazta. Innen azután meglehetősen zökkenő nélkül haladt a Gellért-fürdő épitkezése. *Márkus* Jenő dr., majd *Berczel* Jenő dr. tanácsnokok hatalmas munkával leküzdötték a háboru minden akadályát és ma már egész pompájával ott áll a Ferenc József-hiddal szemben a nagyszerü fürdő, amelynek még a vizénél is legendásabb lesz az a tulajdonsága, hogy háromnegyedrészben a világháboru dulása közben épült fel.

A legizgalmasab nap

Heltai és Bárczy konfliktusa — Viharos közgyülés Hegedüs Ármin miatt

Ma, amikor a Gellért-fürdő épitkezésének történetét elevenitjük föl, nem feledkezhetünk meg a sok viharos nap mellett a legizgalmasabb eseményről sem, amély a Gellért-fürdővel vonatkozásban játszódott le. Ennek a páratlan izgalomnak tulajdonképeni passziv szereplője Hegedüs Ármin müszaki tanácsos, a Gellért-fürdő egyik jeles épitője volt, akinek személye körül folyt le a nagy csata, amelyet a közgyülés szine előtt Heltai főpolgármester és Bárczy polgármester vivtak meg.

Szépen, csöndesen kezdődött a közgyülés. Igaz ugyan, hogy a Gellért-fürdő millióiról kellett dönténiök a városatyáknak; de ezt a kérdést már annyiszor megvitatták; annyit tárgyaltak, vitatkoztak már róla, hogy senki sem sejtette, hogy épp a Gellért-fürdő támaszt konfliktust. Az épülő fürdő gipsz-modellje ki volt állitva a pipázóban. A városatyák megbámulták és mindenkinek tetszett. Magával a fürdővel nem is volt baj. A fürdő költségvetéseit elfogadták tulkiadásostól, mindenestől, ellenben a fürdő miatt konfliktus támadt Heltai Ferenc főpolgármester és Bárczy István polgármester között. Ugy történt a dolog, hogy a szavazás előtt a főpolgármester bejelentette, hogy a polgármesterrel egyetértően ő is inditványt tesz. Azt inditványozza, hogy a közgyülés utasitsa a tanácsot:

> inditson vizsgálatot, vajjon nincs-e abban inkompatibilitás, hogy a Gellért-fürdő épitkezését egy fővárosi tisztviselő: Hegedüs Ármin vezeti; szóval Hegedüs Ármin nemcsak, mint városi tisztviselő, hanem mint vállalkozó is szerepel.

A főpolgármester inditványa nagy meglepetést keltett. Eddig ugyanis nem volt szokásban, hogy a főpolgármester az elnöki székből inditványokat tegyen. Vázsonyi Vilmos kétségbe is vonta, hogy az elnöknek inditványozási joga legyen.

— Az ügyrendben nincs erről szó, — mondta Vázsonyi.

— Az ügyrendben nincs benne, de az ügyrend nem is tiltja — riportozott Heltai — és amit az ügyrend nem tilt, az az én törvényes jogom, amelyet én mindenkor gyakorolni fogok.

— Erre az inditványra nincs is szükség, mert a főpolgármester bármikor indithat fegyelmi vizsgálatot a tisztviselők ellen, — mondta Vázsonyi.

— Ez igaz, — felelte Heltai — és én tiszteletemet akarom kifejezni a közgyülés iránt, amikor a közgyülésre bizom, hogy ebben a fontos kérdésben kifejezze álláspontját.

— A főpolgármesternek nincs joga inditványt tenni és ha mégis megteszi, én tartózkodni fogok a szavazástól, — mondta Vázsonyi és ebben egyetértettek vele demokraták és a szabadpolgárok is.

Heltai azonban ragaszkodott az inditványához. A dolog komolyra fordult.

— Vállalja Bárczy az inditványt, akkor megszavazzuk, — szólt közbe valaki.

Erre Bárczy polgármester szólásra jelentkezett. A lárma elesittult. A városatyák visszafojtott lélekzettel várták, hogy mit mond a polgármester. Vállalja-e hát, vagy nem vállalja a főpolgármester inditványát.

— Én egészen ma délutánig nem tudtam róla, hogy a főpolgármester ur inditványt akar tenni. Mikor elmondta, hogy miről van szó, nem bocsátkoztam annak a mérlegelésébe, hogy van-e joga a főpolgármesternek inditványt tenni vagy sem. Én sohasem tettem, mig helyettes főpolgármester voltam. Hozzájárultam az inditvány megtételéhez, mert sohasem zárkózom el olyan inditvány elől, amely annak az ellenőrzését célozza, hogy törvényesen végzi-e kötelességét a tanács, vagy sem. Ha pedig a főpolgármester ur tesz ilyen inditványt, még kevésbbé zárkózom el...

A főpolgármester izgatottan felelt.

— Itt arról van szó, hogy egy városi tisztviselő egyszemélyben vállalkozója is a fővárosnak. Ezt nem lehet türni. Ez inkompatibilitás. Ez a titka, hogy négymilliós tulkiadás merült föl a fürdőépitésnél, mert a főváros müszaki közegei egészen másképpen végzik az ellenőrzést egy kollégával szemben, mint egy idegennel szemben.

Én különben már régebben kértem Bárczy polgármestert, hogy szüntesse meg ezt az inkompatibilitást...

Már akkor nagyon sáppadt és nagyon izgatott volt a főpolgármester is, a polgármester is.

— Én sohasem voltam az inkompatibilitás védelmezője a közgyülésben, — mondta Bárczy ingerülten, — egész közéleti müködésem bizonyság amellett, hogy mindig az inkompatibilitás ellen voltam... Ami pedig Hegedüs Ármint illeti, Hegedüs Ármint maga a közgyülés biztа meg a Gellért-fürdő épitésének vezetésével. Ezért adott neki két évre szabadságot a közgyülés.

Ezután következett a szavazás és a főpolgármester inditványát leszavazták. A demokraták Bárczyt éljenezték, Heltai idegesen rázta a csengőt. Ez volt a legizgalmasabb jelenet, ami a Gellért-fürdő épitése körül lejátszódott.

Reggeltől estig a Gellért-fürdőben

A sajtóbemutató

Vannak-e a magyar nyelvnek szavai, ékesek, szinesek és illatosak, amelyek ahhoz kellenének, hogy minden könek, minden ablaknak, minden üvegnek, minden szönyegnek, minden butor drága berakásának, selymeknek, perzsáknak, képeknek jellemzését adnák? Keleten, nagyon messze keleten, tubarózsák, mirtuszok és lótuszvirágok között kellett volna ahhoz születni. Poéta volt, aki elgondolta ezt a fürdőt és poéta, aki a legkisebb szöget beverte, mert itt minden egybefolyik, a szinek örületes tömege egy hangon szól hozzánk és minden sarok, minden talpalatnyi hely ahova lépünk a szédületes változatosság és a tökéletes egység képét adja.

Az épület végén kupolás torony áll, ez az egyetlen, amely nem akar beletörödni az egységbe. Benedek Dezsőt kérdezzük meg mi akar ez lenni. Hegyes szakála megrezdül és elmosolyodik:

— Ez egy épitészeti vicc: a toronyból hidat akartunk a Kelenhegyi-uton át vezetni és a hid végén a Gellérthegy oldalában végtelenül kellemes reggelizö helyet csináltunk volna. A tervet egyelőre el kellett ejteni, de még meg fogjuk csinálni.

A torony ugyan egy kicsit kikivánkozik a miliőből, de az ötlet olyan kedves, olyan szép, hogy meg lehet bocsátani a toronynak is. Majd ha ott lehet reggelizni... napsütéses nyári hajnalok... és békében...

A Gellérthegy ruháját is rendbe kell némileg hozni még, mert ilyen lomposan még sem lehet az előkelő vendégek elé bocsájtani.

Amott azonban már Berczel tanácsnok magyaráz. Csupa tüz a szava, lelkesedik a munkáért, amely itt folyt hallatlan erőfeszitéssel. A Kelenhegyi-uton állunk és a fürdő főbejáratának kapujáról van szó:

— Rézből kellett volna készülnie, de jött a háboru, elszedte a rezet és most csak öntött vasból van.

De milyen ez az öntött vas! A rozmaring szálkás leveleiből rakták össze a kaput, amely ime a Paradicsomba vezet

*

Bent Hegedüs müszaki tanácsos veszi át a szót, a Krisztus-szakálu Stark Izidor és Sebestyén Artur csak néha szólnak közbe. Az első szélfogóban a pilléreket kopogtatja végig Hegedüs müszaki tanácsos. Amerikából származó specialitások ezek, amelyek szines keramitmozaikkal vannak burkolva. Nálunk most alkalmazták először. Oldalt egy fülkében a márványtábla az épittetők és épitők nevével.

Pompás magyaros kiképzési hely a csillagboltozatos pénztár és ruhatári csarnok. Megilletődve jutunk be a hatvannégy méteres hatalmas csarnokba, amely mintegy gyülekező és szétosztó helye lesz a fürdözöknek. Kápolnás, nagy, faragott fadivánok, hátul a főváros százszinü ablakcimerén becsillan az őszi napsugár. A biborvörös szinek a legélénkebbek, az ember percekig nem tud tőlük szabadulni. A hatalmas karzatos csarnokból nyilnak az összes fürdők okos szétosztással.

Az oldalfalak fölött tiz ablakon Buda halálának klasszikus jelenetei peregnek le tökéletes szinezésben. A képek Hende festőművészé, az üvegek Roth Manó üvegfestő iparművészeti remekei. A keramitmozaikos kutfülkében Vénusz asszony teste fehérlik ki. A szobor nagyon ismerős, végre Berczel tanácsnok adja meg a magyarázatot:

— Hogyne volna ismerős, a Vigadóból hozattuk át.

*

Bemegyünk a női közös fürdőbe.

— Nézzék meg jól az urak — biztat bennünket Berczel tanácsnok — mert többet ide ugy sem jöhetnek be.

De érdemes is megnézni. A férfi és női fürdőterem különben csaknem egyforma. Mindegyik Zsolnay-féle majolikából, a női kék, a férfi olajzöld. Bent a medencéket kényelmes ülőhelyek veszik körül, amelyeken ülve a viz vállig ér. A női fürdőben Telcs Ede, a férfiteremben Ligeti Miklós bájos gyermekszobrai mosolyognak ránk. Az öltözőkön magyar himzésü fehér függöny, bent pihenőágy és ruhaszekrény. Oldalhelyiségekben felsőzuhany, kombinált zuhany, gőzzuhany, gyógymaszirozó, forró légkamrák stb.

*

Vissza a várócsarnokba. Itt azután valóban Bálám szamarának bizonyul az ember. Nem tudja merre felé induljon el. Balra a fürdő nagy hallja csalogatja az embert, jobbra a pompás, kolostorosan kiképzett árkádos, kissé borongós hangulatu, de megnyugtatóan finom belső diszudvar, összetolható üdelével a télikert szerepét is játsza. A pálmák és diszvirágok fölött Ligeti Miklós kacsákkal játszó leánya örködik.

Mohón kell azonban itt az egymást kergető szépségek után rohanni. Amott fönt máris feltünik a zenekar félkörü dobogója, merész, világos szép ivben az ivócsarnok kolonádja, amely a diszkeretre nehezedik. Az oszlopok alatt félkörü, nyitott, pázsitos udvar, nagyszerü friss, vidám hangulattal.

A kolonádról a kertbe jutunk, amely egy domboldalon fekszik rá és feltör egészen a szomszédos villák aljáig. Kilátás a Gellérthegy déli leitőjére, de végig lehet innen tekinteni az egész hatalmas épületcsoportot, amely mint egy önálló város, egy kis előkelő birodalom szerepel itt, ahogy szemünk végig siklik rajta.

A kolonád fölött hatalmas terasz, óriási nyári kávéházzal, pompás kilátással. Ettől a helytől megborzad a hátunk: szent Isten még egy Weingruber, még egy Kollegerszki! Koronás belépőt fognak szedni és itt külön a kerten át kell bejönni, hegyet mászni, nyelvet lógatni, mégis itt lesz délutánonkint, esténkint az az egész Budapest, amely — mindenhol ott van.

*

A kádfürdők nagyon szépek, kellemesek, minden emeleten van belőlük egész sor, csak mintha a fürdőkáddal spóroltak volna tulságosan. Hegedüs müszaki tanácsos azonban belefekszik egybe és megmutatja, hogy belefér. Azt a sok manipulációt, amit a doktorok itt pakkolással, müszerekkel akarnak és fognak a betegekkel az egészség érdekében csinálni, mi nem merjük leirni. Bosányi igazgató ugy is külön füzetet adott ki róla, abban benne ván minden merénylet, amit a betegségek ellen — reménlhetőleg — nagy sikerrel fognak itt elkövetni. A legérdekesebb orvosi produkció azonban a Zander-terem, amelynek hatalmas gépei olyan pokoli változtosságban vannak, hogy az ember órák hosszatt képes elpróbálgatni a sok masinát.

*

A szálló bejárója a Gellért-téren van. A hatalmas kapualj az első pillanatra elkápráztatja az embert. A portás előkelő alakja, az irodák pompás amerikaias sora, a kék-sárga groomok, igazi világvárosi szálloda előcsarnokát mutatják.

Az igazi szenzáció azonban a hall. Plafonig érő gazdagon faragott pillérekkel diszitett tölgyfaburkolata fölött magyaros ornamentikával diszitett hevederes menyezet van. Öblös karosszékek, szönyeg tömegek, középen a belgrádi konak pazar perzsaszönyege. A széles folyosón eljutunk a társas helyiségekbe. Balra a hatalmas étkező, beljebb a dietetikus étterem előkelő sarokablakai, tovább megint a nyilvános étkező.

A hall jobboldalán sorakoznak a bájos, finomvonalu butorokkal ékes kis hölgyterem, a modern empiros zeneszoba, a pazar irószoba, a méreteiben is hatalmas olvasóterem, a játékterem és bájos kis bar.

A szobák! Elképzelhetetlen szépségek kényelem, gazdagság tárul itt elénk. Az előkelő lakosztályok, amelyek csak fejedelmeket és pénzóriásokat illethetnek meg, igazán páriukat ritkitják. A berendezés gondossága: szépsége végigmegy azonban az összes szobákon, amelyek között még a legolcsóbb is kellemes, szép otthont szolgáltat. A berendezéssel Szablya-Frischauf tanár remekelt. A legszebbet alkotta, amit ma adni lehet.

A magyar ipar a Gellért-fürdőben

A természet már akkor remekelt, amikor a hideg Duna partját meleg forrásokkal cicomázta föl, a lapos pesti oldallal szembeállitotta a hegyekkel ékes budai vidéket. Az emberek igyekeztek kihasználni ezt a pompás elrendezést, Pestnek adták a munkát, Budának a pihenést és a gyógyitás eszközeit. A pihenés, a gyógyulás legszebb, legtökéletesebb temploma azonban most épült föl a *Szent Gellért-fürdővel*. Az építész elhozta nyugalmas, összhangzatos vonalait, a művész pazar szineit, kedves ötleteit, az orvos raffinált egészség-gépeit. Akik azonban mindezt valóra váltották, a technika csodáit igazzá varázsolták, a művészet elképzeléseit kézzel foghatóvá tették, akik fényt, ragyogást, a gyönyörködtetés ezerféle eszközeit ide hordták, azok az iparosok voltak. Az iparmüvészet remekei olyan mérhetetlen sorban vonulnak itt fel, hogy elkáprázik az ember szeme. A vállalkozók itt nem haszonra dolgoztak, hiszen amit itt felhalmozott az ipar, az a magyar termelésnek egy évtizedekre szóló reprezentációs kiállitása lesz az ide özönlő külföldiek számára. Gazdagabb, szebb, tökéletesebb ipari kiállitást nem is igen lehet elképzelni. Az utolsó kőkockákban is benne van a kiválasztottság, a finomság, a harmoniára való törekvés. Itt nem tettek két téglát egymás mellé ugy, hogy közönyös szemmel sablonost akartak volna csinálni. Aki megnézi a Gellért-fürdőt, az azt fogja mondani, hogy itt a magyar ipar, a magyar vállalkozás önmagának csinált hosszu életü, nagyszerü reklámot.

A villanyos világitási és erőátviteli berendezést a **Bene és Wein** okl. gépészmérnökök elektrotechnikai vállalata és gyára (Práter-utca 6.) készitette. Az utolsó évtizedben ez a munka a maga nemében a legnagyobb elektrotechnikai szekunder berendezés, amelyet tekintettel a nehéz háborus anyagbeszerzési és munkás viszonyokra, a cég oly módon készitett el, hogy minden tekintetben alkalmazkodott a müépitészek speciális kivánságaihoz, ami a munkát nagymértékben megnehezitette. Mindezeknek dacára, a Bene és Wein cég volt az első, amely a vállalati munkával elkészült olyanynyira, hogy már folyó hó 12-én módjában volt Zboray müszaki tanácsos urnak, a gépészeti ügyek vezetőjének a villanyos világitási és erőátviteli berendezést teljes üzemben a polgármesternek bemutatni, annak dacára, hogy az épitési munkák még csak a megnyitás előtti napon készültek el illetőleg kisebb mértékben még most is folynak.

Kovács Béla „Interieur" berendezési vállalata (VI., Teréz-körut 19.) változatos és különféle speciális munkákat végzett oly müvészi tökélyylel, hogy azok még ebben a tündérpalotában is feltünést keltenek. A vállalat szállitotta a személyzeti szobák butorzatát, amelyek nemes egyszerüségükkel hóditanak, a stilusos kerti butorokat, a csarnok lószőrszövettel bevont, kényelmes kettős diványait, továbbá a billiárd és játszótermek, a buffet, a nyilvános étterem és a ruhatárak berendezését, az iró- és olvasóterem müvészies faragásu diszkandallóját, ugyanoda az általános feltünést keltő diszórát, a fürdő nagy főbejáróját és a szálloda főbejáratának hatalmas mechanikai szerkezetü forgóajtóján kivül még sokféle berendezési tárgyakat. Hogy pedig mindezekre a nagyszabásu és a legtökéletesebb kivitelü teljesitményekre a világháboru közepette és az állandó munkásváltozások dacára is képes volt: — mindez csak a vállalat rendkivüli agilitását, szakszerü vezetését és határtalan teljesitőképességét bizonyitja.

A fürdő központi, magasnyomásu gőzkazán-telepét, — mely 6 drb összesen 900 négyzetméter fütőfelületü „Babcock-Wilcox" rendszerü gőzkazánból és ugyanilyen rendszerü mechanikai láncrostélyokból áll — a **„Ganz és Társa-Danubius r.-t."** tervezte és készitette.

A tüzelési rendszer megválasztásánál a fürdő épitésvezetőségét az a cél vezette, hogy ama messzemenő propagandának, melyet a főváros a gazdaságos füstmentes tüzelés tekintetében maga is uttörően kifejt, ilyen tüzelés sokszorosan bevált gyakorlati megoldásával irányt mutasson.

A kezdetben felmerült ama terv, hogy fenti cél elérésére a kazánoknál vagy világitógáz, vagy pedig generatorgáztüzelés alkalmaztassék, mint meg nem felelő elejtetett és véglegesen a láncrostély tüzelés fogadtatott el, melylyel a Budapest környékbeli gyöngébb minőségü szenek is fent kifejtett előnyös módon tüzelhetők.

Hahn és Preyss papirkárpit üzlete, (V., Fürdő-utca 8.) a Szent Gellért-fürdőben teljesitett munkálataival is rászolgált arra az elismerésre, amit a kitünő hirnévnek örvendő cég hosszu éveken keresztül ismert szolidságával megszerzett. A most megnyilt, világhirre jogosan számot tartó fürdőben a következő munkákat végezte: a női és férfi thermál öltöző csarnokait mosható salubra tapétával, az első és második oszt. öltözőinek mosható Targos kárpittal való bevonását és az inhalatórium terem és annak várószobáit mosható salubra-kárpittal. A fürdő épitésének vezetősége a teljesitett munkálatok átvételénél a cégnek elismerését fejezte ki a kiválóan sikerült munkákért.

Feltünést keltettek a Gellért-fürdő épületének stilusához simuló, kiváló izléssel és a tervezők intencióit kifejezésre juttató világitótestek, melyek a **Magyar fém- és lámpaárugyár r.-t.** minden izében modern felszerelésü műhelyeiből kerültek ki. A háboru okozta nehézségek, a problémák egész láncolatának megoldása nehezedett a gyárvezetőség vállaira és ez annálinkább megszivlelendő, mert a gyár a különféle nehézségek dacára kiváló gondot forditott a világitótesteknek nemcsak szakszerü, praktikus, hanem esztétikai szempontból is elsőrangu iparmüvészeti szinvonalon álló elkészitésére. A sikerhez, melyet a megnyitás alkalmával a meghivott vendégek, a munkák folyamata alatt pedig az épitési vezetőség a legnagyobb dicséret hangján örömmel konstatált, a gyárnak szivből gratulálunk.

Thiergärtner és Stöhr r.-t., egészségi és fürdőberendezéseket gyártó és felszerelő cég (Budafoki-ut 9—11.) a szakmának egyik legismertebb cége, alaposan kivette részét a Gellért-fürdő épitési munkálataiból. A cég munkái közül különösen a termálhideg- és melegvizellátás, csatornázás, berendezési tárgyak, gyógyfürdők és szállodai berendezések válnak ki. A közönség körében, de szakkörökben is a legnagyobb feltünést keltette a cég teljesitménye, amely a főváros intéző köreinek legteljesebb elismerését váltotta ki.

Az **Arnheim S. J.** jóhirnevü pénzszekrény- és trezorgyára (V., Árboc-utca 3.) által létesitett biztonsági-telep valóságos látványossága a fürdő- és szállóépületnek. A szálloda részére egy páncélpénzszekrény készült, több különböző nagyságu safe-deposit rekesszel. Minden rekesznek háromszoros zára van, amely zárak kulcsa közül az egyik a félnél, a másik a szekrényt kezelő szállodai alkalmazottnál, mig a harmadik ismét a félnél van. — A pneumatikus kamra részére a vasaitókat és az ablakokat szállitotta a cég. A vasaitók különleges zárral vannak ellátva, amelyek a kamrában használt légnyomás ellen biztositást nyujtanak. — A fürdővendégek részére azonkivül kilencven darab ugynevezett „fürdő-safe"-t rendeztek be, amelyek kettős zárakkal és mindegyik egy-egy kazettával vannak ellátva.

Ilkovits J. légszesz-, vizvezeték- és egészségügyi berendezési vállalkozó (VI., Andrássy-ut 92.) készitette: 1. a kazánház és személyzeti lakóház vizvezetéki és csatornázási berendezéseit (melegvizberendezést, kazántápláló vizvezetéket stb.) 2. A főépületben a tetőviz levezetőcsővezetéket és annak alapcsatornáit. 3. A fehérvári-uti mosóház vizvezeték-berendezését. Ugy a szakemberek, mint a főváros vezetői nagy elismeréssel szólottak a cég preciz és minden igényeket kielégitő munkájáról.

Katzmarek és Társa mérnökök, közismert modern üveg- és vasszerkezeti gyár (VI., Lomb-utca 39—41.) végezte a Gellért-fürdőn az eltolható üvegtetőmunkálatokat, továbbá szállitotta a fürdő diszes udvarához a szabadalmazott ragacsnélküli szerkezetet. Ez az üvegtető akként van szerkesztve, hogy a fél földszint, tehát a teljes középső rész, épp ugy a két függélyes oldalrész néhány pillanat alatt emeltyü által eltolható, ugy, hogy a közönség szép időben a diszudvarban szabad ég alatt sétálhat. Nevezett gyár Magyarországon ragacsnélküli üvegtetőit katonai, állami, valamint gyári épitkezéseknél mindenütt a legnagyobb megelégedésre szállitotta.

Döményi és Ehrlich okl. mérnökök, épitési vállalkozó cég (VI., Eötvös-utca 4.) végezte az Orlay-utcai kazánház és személyzeti lakóház épitőmunkáit, valamint a Ferenc József-hid lábánál levő forrásvizmedencéket és a fürdővel összekötő furott alagut épitési munkáit. Az utóbbi munkálatok technikai kivitele erősen próbára tette a vállalat mérnöki képességeit, amennyiben, az alagutat csaknem egy évi fáradságos munkával, állandóan 56 fok hőmérséklet mellett, mezitelenre vetközött munkásokkal és az utban álló sziklák felrobbantásával épitették. De végre is tökéletesen sikerült a mü és ez a legnagyobb elismerése a vállalkozó mérnököknek.

Krempel József mülakatos, vas- és bronzportál-épitő (VIII., Sárkány-u. 11., Telefon 44—43) a magyar mülakatos-ipar remekeit szállitotta. Az épület főhomlokzatán lévő diszerkélybetét, rácsok és erkélyek, valamint a mellvédrácsok a csarnokokban is Krempel József müvészi izlését dicsérik és annak ellenére, hogy a háboru nagyrészét a harctéren töltötte, tökéletes munkát produkált.

Fischer Testvérek üvegesiszoló- és tükörgyára (VIII., Koszoru-utca 27.) munkáival méltóan emelte a Gellért-fürdő káprázatos szépségeit. A cég készitette a gyönyörü csiszolt üvegeket és a tükröket a koncerttermekben, az összes szállodai szobákban, valamint a fürdőkabinokban. A kitünő hirnévnek örvendő cég ezuttal is oly tökéletes, müvészies kivitelü munkát produkált, amelylyel fényes bizonyitékát szolgáltatta a magyar ipar kiváló termelőképességének.

Sperling Jenő takaréktüzhely gyárának (VIII., Kálvária-tér 14.) készitményei a hatalmas főzőkonyha és széntüzelésü sütő- és főző tüzhelyek, valamint mindkét kávéházban a gőzfütésre berendezett kávéstüzhelyek. A tüzhelyek mindegyike a nagyarányu, speciális gépekkel felszerelt gyárban lettek előállitva. Az egész tüzhelyberendezés Sperling Jenő gyáros saját tervei szerint készültek, aki egyedüli készitője hazánkban az ilyfajta, legmodernebben felszerelt tüzhelyeknek, amelyekkel ezt az iparágat a külföldivel egy szinvonalra emelte.

Fischer János fiai (tulajdonosa: Fellegi Antal kőfaragómester) X., Kőbányai-ut 43. szállitotta a Gellértfürdőben alkalmazott összes márványmunkákat. A hozzávaló nyersanyagot piszkei (Esztergom megye) bányatelepén bányászta és ugyanott levő európai hirességü gyártelepén készitette el. A cég müvészi izléssel készült munkái sokban hozzájárulnak ahhoz, hogy a fürdő világraszóló hirnévre tegyen szert.

Zimmermann és Lovász festők és mázolók, menyezetdiszgyárosok (VII., Almássy-tér 16.) a fürdő és szálloda összes épületeiben a mázolómunkálatokat végezték. Minden elismerés megilleti az immár ötven éve fennálló céget, mert leküzdötték a háborus nehézségeket és oly müvésziesen tökéletes munkát nyujtottak, amely méltóan beleilleszkedik a Gellért-fürdő világraszóló müvébe.

Ifj. Háber Sándor tetőfedő-vállalkozó cég (VII., Király-utca 7.) készitette kifogástalanul a cserép, palafedési és javitási munkálatokat, amelyekkel a főváros részéről a legteljesebb elismerést vivta ki. A cég különben a jövő esztendőben ünnepli 25 éves fennállásának jubileumát.

Haverland Antal m. kir. szab. emelőgép, felvonó- és vasszerkezetek gyára (Nap-utca 22.) készitette az igazgatósági épületben és a fürdőkben, továbbá a Zander-teremben a személyfel-

vonókat. A gyár kiváló teljesitményei minden birálaton felül állnak; a felvonók a modern technikai tudás tökéletes felhasználásával készültek.

Tőke György ácsmester (Hungária-körut 78.) a Gellért-fürdő épitésénél a kazánházzal kapcsolatos lakóház ácsmunkáit végezte, dicséretére a magyar iparnak. Ezidőszerint a fővárostól — mint azt lapunkban már részletesen közöltük — ujabb megbizást kapott a városháza udvarán épülő pavillon épitésére, körülbelül egy millió korona összegben.

Ney Simon szobrászi parmüvészeti mütermének (IX., Páva-utca 39.) mümárvány és stukko, továbbá iparmüvészeti szobrászmunkái az iró-, olvasó-, zene- és hangversenyteremben és a csarnokokban általános feltünést keltettek.

Haas Fülöp és Fiai (IV., Gizella-tér) a monarchiának a legismertebb és legnagyobb cége szállitotta a szőnyeg, butorszövet és függönyféleket. Valamennyi a legjobb, legtartósabb és a legizlésesebb minőség, ami a fürdő összhatását nagyban emelte. A közönség körében is élénk feltünést keltettek a Haas cég izléses és ma már alig kapható cikkei.

Pick Emil (VI., Podmaniczky-utca 63.) a szabadalmazott Piklingyár céztulajdonosa végezte a fatok és vakolat közti összeköttetést a léghuzat elháritására az összes utcai ablakoknál.

Hirmann Ferenc, fémöntőde és rézárugyár (VII., Csányi-u. 7—9.) Ezen gyár, mely 40 év óta áll fenn, a Gellért-fürdő részére szükségelt összes kádbelépőket, zuhany, mosdó, toilette és egyéb egészségügyi bronz berendezési tárgyakat készitette és ezekkel nemcsak a fürdővezetőség, hanem a szakkörök legteljesebb megelégedését megnyerte.

Glatz András (VIII., Baross-utca 66—68.) készitette az összes üvegezési munkálatokat, a legmodernebb kivitelben. A régi, jóhirnevü, 1864-ben alakult cég, amely szakmájában a legelsősorban foglal helyet, munkájával ezuttal is rászolgált a szakkörök teljes elismerésére.

Kraszner József cementárugyár r. t. (X., Kerepesi-ut 67.) a Gellért-fürdőben és szállodában a keramit burkoló munkákat végezte. A vállalat teljesitményei elsőranguak és dacára a háborus állapotoknak, oly tökéletesen sikerültek, hogy a szakkörök, akiknek alkalmuk volt a munkákat megbirálni, a legteljesebb elismerésüket fejezték ki. A régi jóhirnevü Kraszner-cég ezuttal is kitüntette magát.

Ujlaki Tégla- és Mészégető r.-t. (V., Akadémia-utca 9.) szállitotta az egész épület tetőfedéséhez felhasznált pala- és tetőcserepet. A főváros csaknem összes épületeihez, majdnem mindenhol az Ujlaki téglagyár pala- és tetőcserepeit használja.

Bründl János cs. és kir. udvari szállitó (VII., Péterfy Sándor-utca 54.) készitette a fürdő teljes fütési és szellőztetési berendezését, és pedig: a melegvizfütést a szálloda részére, a többi helyiségek részére alacsonynyomásu gőzfütést. A szellőztetés az egész épület részére központilag van megoldva. A négy évi háboru dacára a cég vállalt kötelezettségének, költségek kimélése nélkül, csak a cél szemmeltartásával, minden irányban eleget tett.

Rákos Manó szobrász (VII., Bálint-utca 5.) végezte a Gellért-fürdő- és szálló homlokzatának kőszobrászmunkáit, a nagy fürdőcsarnok és a kupola rabitz- és terranova kiképzését és szobrászmunkáit. Ugyancsak az ő müvészi munkáját dicsérik a nyilvános és a szállodai étterem, valamint a szállodai szobák, lépcsőházak és pénztárcsarnok stukkó- és szobrászmunkái.

A Kőszénbánya 's Téglagyár Társulat Pesten (Drasche) készitette és szállitotta a fayence-falburkolatokat és a porcellán-szigetelőket a közismert kiváló módon.

Budapesti Főzelék-, Zöldség és Gyümölcs Nagykereskedők Egyesülése

IX, kerület, Csarnok-tér 6. szám.

Telefon: József 48--20, 35--42. Sürgönycim Forum-Budapest.

Nagykereskedői maximális árban szállit bármily mennyiségben hatóságoknak, beszerzési csoportoknak, iparvállalatoknak, konzervgyáraknak és főzelékszáritóknak is **vöröshagymát, fokhagymát, f jeskáposztát,** gyári és asztali **almát, tarlórépát,** halványszinü és sötétsárga **sárgarépát, cékla-répát' pasztinákat, petrezselymet, tormát** stb.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Budapest egyetlen cirkuszában

Ma és minden este 1/2 8 órakor.

A szeptemberi müsor utolsó hete.

Az előadások 10 óra előtt végződnek.

Október 1-én uj müsor!!

Délutáni előadások:

Csütörtökön 26-án d. u. 1/2 4 órakor teljes müsor fél helyárakkal.

Szombaton 28-án d. u. 1/2 5 órakor teljes müsor fél helyárakkal

Vasárnap 29-én és kedden 1-én d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás.

Események

Kitüntetések a Gellértfürdőért. A főváros a Gellért-fürdőben olyan korszakot jelentő intézménynyel lett gazdagabb, amelynek léte egyenesen a főváros gazdasági fejlődésének egyik hatalmas tényezőjeként mutatkozik. Ez a körülmény, a fürdőnek mintegy évtizedes nagy munkájának jelentősége arra késztette *Bárczy* István dr. főpolgármestert, hogy a Gellért-fürdő megvalósitásának tevékeny munkásait, a tervezőket, a vállalkozókat stb. kitüntetésre terjesztette föl a kormányhoz.

A Gellért-fürdő főpénztárosa. A Gellértfürdő megvalósitásának sok névtelen, de érdemes munkása között rendkivüli agilitásával, fáradhatatlan tevékenységével, mindenre kiterjedő figyelmével magasan kitünt a jelen Pajzs Antal, aki mint Márkus Jenő dr. volt tanácsnok titkára, nehéz és izgalmas esztendőket harcolt végig a Gellért-fürdő épitése körül. Pajzs Antalnak ezeket az érdemeit méltányolta most a tanács, amikor a Szent Gellért-fürdő főpénztárosává nevezte ki.

A nyolcvanhét tengeri ut és a Gellért-fürdő. A Bajtársi Szövetség orvoskongresszusának szakálas hadserege lepte el vasárnap a Gellértfürdőt. Előbb a német ujságirók, most a német orvosok: kell-e egy gyógyfürdőnek ennél nagyobb reklám? A sok prof. természetesen meg volt hatva, el volt ragadtatva. A sok különböző rendü és rangu Barbarossa nem tudott kifogyni a dicséretből. A legelragadtottabb mégis egy öreg német származásu mexikói orvos volt, aki Hegedüs müszaki tanácsosnak kijelentette:

— Nyolcvanhét tengeri utat tettem életemben, de ilyen csodát még nem láttam.

Hegedüs megnyugtatta a világlátott prof.-ot:

— Nem is csodálom professzor ur, mert a tengeren nem szoktak ilyesmit épiteni.

A doktor bácsinak nehéz fáradságába került amig harsogó derültség közben kimagyarázta, hogy tengeri utazásai közben néha a parton is körülnézett.

Bosányi igazgató előadása az orvoskongresszus tagjainak. Vasárnap délután a Bajtársi Szövetség orvosi kongresszusát a székesfőváros az uj Szent Gellért-gyógyfürdőben fogadta, mely alkalommal a szálló hangversenytermében dr. Bosányi Béla kir. tanácsos, igazgató-főorvos előadást tartott a budapesti hévvizek és az uj Szent Gellért-gyógyfürdőről. Rámutatott a főváros hévvizeinek páratlan bőségére, a 20—73 fokig terjedő bámulatos hőmérsékleti változatosságára, azok erős radioaktivitására és nagy gyógyászati értékére. Az egész világon Budapest az egyetlen nagyváros, mely ily természeti kincs felett rendelkezik. Vázolta azután a fürdő gyógyászati berendezését, mely a termális kurák mellett a fizikális gyógyeszközöket is felöleli.

Csak hárman adnak elő dalokat a Belvárosi Szinház szezónnyitó müsorán: Kökény Ilona, Ilosvay Rózsi, Boross Géza, mind a hárman pompás uj Szirmai-dalokat énekelnek. A müsor kitünő darabjaiban Mészáros Gizát, Kökény Ilonát, Ilosvay Rózsit, Korthy Mirát, Rajna Alizt, Nagy Margitot, Borost, Gellértet, Bánócit, Körmendyt, Tompát, Somlárt tansolja a napról-napra táblás házak közönsége.

A faun. Knoblauch finom és elmés vigjátéka, a Corvin brilliáns filmje, oly nagy sikert aratott az Urániában, hogy továbbra is müsoron marad. Az állandó táblás házak igazolják ennek jogosultságát. Naponta öt, hét és kilenc órai előadásaiban ismét A faunt mutatja be tehát az Uránia. A müsor másik darabja azonban ujdonság. A nagy áldozat cimü négy részes filmregény, melynek főszerepét Toelle Karola, a külföld egyik híres filmdivája játszotta.

A Henry-arénában a páratlan hatásu szeptemberi müsor, amely az idei szezon legkiválóbb attrakcióiból van összeválogatva, még csak néhány napig kerül bemutatásra. Különösen fényesek az esti előadások, amelyek a teljes müsorral kerülnek szinre.

Beketow-cirkusz. A szezon utoljára vetélkedik az elejével: minden előadás telt ház, minden müsorszáma sláger, minden mutatvány nagy siker. Ennyit csodálkozni, ennyit mulatni csak a Beketow-cirkuszban lehet, amelynek müsora dusgazdag. A nagyszerü szeptemberi müsor utolsó hetét érte el, a szeptemberi attrakciók már csak néhány napig láthatók, azután jön az évzáró októberi müsor, amely ismét nagyszerü dolgokat hoz.

Vidéki zongora-vevők figyelmébe! Sternberg császári és királyi udvari szállitó Rákóczi-ut 60. sz. saját palotájában hatalmas zongora-termeket tart fenn, hol a legkiválóbb külföldi hangverseny-zongorák és pianinók, mint Bechstein, Ibach, Blüthner, Bösendorfer, Ehrbar és Förster, — gyönyörü választékban kaphatók. Vidékre szállitást a Sternberg-cég pontosan teljesit.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

A TŐKE

Szemle

Zsir az osztrákoknak — A kereskedelem nyelve és a nemzetiségi kérdés — Csekonics gróf szociális problémát old meg

Sokszor gondoltunk már arra, hogy külön feketekönyvet kellene vezetni arról, amit a Marintsukok és Hollánok Ausztriába kicsempésznek, és amikor azután ujra követelésekkel áll elő Ausztria mindig éhes szája, olyankor — ha legalább akadémikusan is — de felmutatni az igaztalan utakon kijutott drágaságok számláját. Például most, amikor megint megjelentek az osztrák kormány képviselői és sertésekre vonatkozó hajlandóságunk kipuhatolásában fáradoztak. Tavaly még jó volt nekik a zsir is, az idén meg már szöröstül, böröstül, csontostul, velőstül követelik a disznót. No meg persze még hogy mi is hizlaljuk meg és Nagytétényben röfögjék el a szerencsétlen állatok bánatukat, hogy a haza határain tul való elfogyasztásra itéltettek.

A követelésük mindjárt 30.000 darab és pedig akkor, amikor a magyarországi fogyasztás sincs még biztositva. Ugyanakkor kérik ezt, amikor a pesti szegény embert csak most nyaggatták egy álló hónapig margarinnal. Pedig a mesterséges ételzsirt igazán jobban elfogyaszthatnák, mint nálunk, ahol a magyar ember gyomrát erre a táplálkozásra még a háboru sem tudja rákényszeriteni.

A boldogitó igent eddig még nem kapták meg a derék osztrákok, akik a magyarországi rekvirálás terén a legtökéletesebben hajtják végre a szövetségi hüség elveit. Az ország, de különösen Budapest kivánsága pedig az, hogy ezt a boldogitó igent akkor se mondja ki feltételek nélkül a magyar kormány, ha annyi sertésünk lenne is, hogy a pesti aszfalton is séltáltatni kellene őket. Követelésre követeléssel kell felelni. Hiszen ha minden kiló lisztnek és minden kiló zsirnak megkapnánk a természetben való ellenértékét, akkor mi lennénk a legellátottabbak a központi hatalmak népei között. Ehelyett azonban nincs cipőnk, nincs ruhánk, nincsenek iparcikkeink. Szén nélkül nézünk a tél elé és az ujságjaink máris feljajdulnak a papirhiány miatt, dacára, hogy Ausztria szerződésesen nagymennyiségü papirral tartozik. Ha ő nekik harmincezer disznó kell, akkor álljanak előbb az osztrák határra a megrakott vaggonok, amelyek telve vannak a mi szükségleteinkkel. Ez többé nem kártyaparti a Nemzeti Kaszinóban, itt nyitott kártyákkal kell játszani. Többször nem engedhetjük magunkat becsapni: az egyik kezünk ad, de a másik kér.

*

Nem sovinizmus, hanem okos és aggódó magyar érzés az, amely a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarának a kereskedelmi miniszterhez intézett felterjesztéséből kiütközik. A magyar nyelvnek az ipari és kereskedelmi életben való nagyobb térfoglalásának szükségességét bizonyitják ebben a felterjesztésben és igen helyesen az utakat és eszközöket is megjelölik, amelyekkel ezt a becses célt el lehet érni. A kereskedelem mindenhol nemzetközi, a kereskedő előtt — legalább békében — nem lehetnek országhatárok, de idebent, itthon legelsősorban magyarnak kell maradnia a kereskedőnek is, sőt ha elhagyja is az ország határát a magyar termelés dicsőségét kell hirdetnie. Az ipar, a magyar ipar, legnagyobb részben — eltekintve nehány évszázados iparágunktól — a legeslegutolsó időkig idegen emlőkön növekedett. A háboru azonban rákényszeritett bennünket a legteljesebb önállóságra és a háboru után a magyar iparnak sem szabad magyar volta miatt szégyenkeznie. A kolozsváriaknak azonban nem annyira a régi, a meglevő magyar ipar és kereskedelem nemzetietlensége lebeg a szemük előtt. Nem is arra gondolnak, hogy a majdan beszármazó ipart és kereskedelmet kell tüzzel, vassal megmagyarositani. Azok a kereskedelmi társaságok alkották a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarának igazi gondját, amely társaságok régen itt élnek és amelyek a

magyar hazától való elszakadás bűnös gondolatának anyagi előmozditói, a hazaáruló törekvések védővárai voltak. A kereskedelem és ipar magyarositásának legfőbb törekvése az, hogy azokat a bagolyvárakat perzselje fel, amelyeknek létezése az ellenséget arra biztatta, hogy a magyar föld egy-egy részére jogot formáljon. Egyszerű és természetes formában a nemzetiségi kérdés bonyodalmainak rendkivül észszerű megoldását adja a kezünkbe a kolozsvári kamara. A kereskedelmi társulatok igazgatóságaiba megbizható magyarokat kell legalább felerészben beültetni, kik nélkül egyetlen fillért sem lehet titokzatos célokra forditani. Ha a nemzetiségi bankok párnás ajtai mögé a magyar szem is beláthat, ha minden „kereskedelmi" és „pénzügyi" tevékenységüket magyar fül hallatára és magyar befolyás érvényesülésével kell majd lebonyolitani, akkor önmagától omlik össze az egész nemzetiségi probléma, mint egy léggömb, amelyből kiszökött a levegő.

*

Az öreg Csekonics-madár aligha intézi fiaihoz többé azt a költői és többé nem allegorikus felszólitást, hogy: fiaim csak kártyázzatok. A roggendorfi birtok mindenesetre eluszott a Jockey-klub zöld asztalán, amin mi nem kesergünk és nem kesergünk azon sem, hogy a szegedi Pick és Társa nem kapta meg a Csekonics-birtokot tiz millió koronáért. A jótékony kártya fölrobbantott egy nagybirtokot, ilyenkor nem érdek, hogy az megint egy kézbe kerüljön, sokkal jobb, sokkal becsesebb, ha — amint most történik majd — a roggendorfi birtokból keskeny parcellákat hasitanak és lehetőleg a háboru hőseinek jutnak jutalmul. Csekonicséknak évi negyven millió jövedelmük van, bolond lenne, aki órajuk szánakoznék. Persze az sem érdekel, amit egy szorgalmas bécsi lap talál fel, hogy a fiatal Csekonics vesztesége nem hét, hanem három millió volt és nem egy ültőhelyében, hanem többször vesztette el. Végül pedig nem hazárdjátékon. Mert feltétlenül igen szolid játék lehet az, amin az ember hét vagy három milliót veszit. A fontos azonban, hogy a roggendorfi birtok eluszott. Tiz millióért vette meg az állam. A tiz millióban van vagy három millió instrukció, a többi a földérték. A földérték, amelyet a tudományos szociológusok tőkésitett, tiszta, munkanélküli földjáradékjövedelemnek mondanak. Ez az a jövedelem, ami gától jött, amiért a Csekonicséknak a kisujjukat sem kellett megmozditani, hogy megkapják. Elveszteni sokkal nehezebb volt. Éjszakákon át kellett a zöld asztal mellett ülniök. És ezt a földjáradékot mind a fogyasztó, tehát mi mindnyájan fizettük Csekonicséknak. Most az adót ezentul is fizetnünk kell majd, de talán jobb helyre, talán azoknak, akik jobban rá vannak szorulva, akik a harctéren érdemelték azt ki. A roggendorfi eset révén pedig nincsen más kivánságunk, mint hogy a nagybirtokos urak, grófok és uj fajták, minél szorgalmasabban látogassák a kártyaasztalokat: akkor talán mégis előbb-utóbb megoldódnak a legnehezebb szociális problémák. A fiatal Csekonics mindenesetre uttörő szerepet játszott ezen a téren.

A Leszámitolóbank félévi mérlege. A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank igazgatósága a napokban tartott ülésében megállapitotta a folyó év első felére vonatkozó mérlegét. Az elmult félesztendő a nyereségáthozat hozzászámitásával 13 millió 348.827.23 korona bruttó nyereséggel zárul a tavalyi első félév 8,758.455.29 korona bruttó nyereséggel szemben. Az erősen megnövekedett költségeket 5.662.136.75 koronát (tavaly 3,116.794 K 56 f) levonva, a félévben 7,686.690.48 K (tavaly 5,641.660.73) tiszta nyereség mutatkozik. Ha az 1,925.889,88 K elővitelt is számitáson kivül hagyjuk, ugy a tiszta nyereség 5,760.800 K 60 f, a tavalyi 3,823.508 K 45 f-rel szemben, azaz 1,937.292.15 koronával több, mint az 1917. év első felében. E többlet megitélésénél tekintetbe kell venni az 1917. év második felében keresztülvitt tőkeemelést, melynek következtében a bank alaptőkéje 65 millióról 90 millió koronára emelkedett. A kimutatott tiszta nyereség az alaptőke 12.8%-os kamatozásának felel meg a tavalyi 11.76%-kal szemben.

Kertgazdasági és magtermelő részvénytársaság. A napokban tartotta alakuló közgyülését 2 és 1/2 millió korona alaptőkével a Kertgazdasági és Magtermelő R. t., (Budapest, IV., Városház-gyar Agrár és Járadék Bank R. t., Magyar Élelmiszer Szállitó Részvénytárs., Magyar Agrár és Járadék Bank R. t., Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank, Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, Országos Zöldség-, Főzelék- és Gyümölcsforgalmi R. t., Makói Hagyma R. T. és Grossmann és Rácz nagykereskedő cég. A vállalat főként kerti vetőmagvak nagybani termelésével és értékesitésével fog foglalkozni. A részvénytársaság igazgatóságába a következők választattak be: dr. Papp-Ragány István elnök, báró Than Albin dr. alelnök, Fleischl S. Dezső, dr. Györy István, Hoffer Sándor, Kálmán Jenő Ákos, Leicht Zsigmond, Pongrácz Sándor, Rácz Kornél, Stern Samu, Szilassy Zoltán, Vágó József. A felügyelő-bizottság tagjai: dr. Gothárd Kálmán elnök, Baros Viktor, Forgó Ákos János, Pető Emil, dr. Serbán Iván.

Erdélyrészi Üveggyár Rt. céggel a „Mercur" Váltóüzleti rt. égisze alatt ma 2 millió korona alaptőkével uj üveggyár alakult. A vállalat Dicsőszentmártonban nagyarányu földgázüzemü táblaüveggyárat épittet és az épitkezések már folyamatba is tétettek. A vállalat igazgatóságába be lettek választva: Chavanne Miksa (elnök), dr. Goldfinger Oszkár (alelnök), Dessberg Antal (alelnök), Fehér Tivadar, dr. Pfeiffer Ignác egyetemi tanár, dr. Gyárfás Elemér kormánybiztos, Csathó Gábor alispán, Domokos Miklós, Ungár Jenő, Ungár Ármin, dr. Fehér Rezső, Létay Ernő, Berger Mór és Balog Béla. A felügyelő-bizottság tagjai lettek: Ugron András nyug. főispán (elnök), dr. Apáthy Zoltán polgármester, Fürst Sándor müszaki főtanácsos, Emerich Zsigmond, Tauber Sándor és Lindner Leó.

A gróf Csáky László prakfalvai vas- és acélgyár r.-t. hétfőn tartott igazgatósági ülésén megállapitotta az 1917—18. évi mérleget, amely 1.288.813.18 K haszonnal zárul s a közgyülés elé azt az inditványt fogja terjeszteni, hogy az elmult évre az előző évi 20 K-val szemben részvényenkint 24 K osztalék fizettessék. Az igazgatóság továbbá elhatározta, hogy a Budapesten létesitett és részben már üzembe helyezett gyárat uj üzemágak létesitésével kibővíti s az végből szükséges anyagi eszközöket az alaptőkének fölemelése utján biztositja. Az alaptőkefelemelés engedélyezése végett az igazgatóság a miniszteriumhoz fordult.

A Zöldségközéppont közgyülése. Az Országos Zöldség-, Főzelék- és Gyümölcsforgalmi Rt. hétfőn tartotta első évi rendes közgyülését Papp-Ragány István miniszteri tanácsos elnöklésével. A közgyülés egyhangulag elfogadta az igazgatóság és felügyelőbizottság által előterjesztett mérleget és jóváhagyta a zárszámadásokat azzal, hogy a részvényeseknek 5 százalék osztalékot fizet. A szelvényeket a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank pénztára szeptember 20-ától kezdve váltja be. A Közélelmezési miniszter uj igazgatósági tagoknak delegálta: Marich Jenő dr. miniszteri tanácsost, Podhorszky László dr. miniszteri tanácsot, a közgyülés pedig uj tagokul megválasztotta Vass Tamás dr. pénzügyminiszteri tanácsost, Német Béla drt, Pongrácz Sándort és Kecskeméti Adolfot. A Közélelmezési Hivatal részéről a felügyelőbizottságba uj tagul kineveztetett Czövek Jenő.

Az Oceán magyar konzervgyár és halkereskedelmi rt. 1918. április 30-án lezárt mérlegében 668.641 K tiszta nyereséget számol el, az előző évi 306.375 K-val szemben. A társaság, mely alaptőkéjét tavaly 800.000 K-ról 2 millió K-ra emelte fel, gyártelepét és berendezését 762.404 (az előző évben 185.000) K-ra értékeli, amivel szemben mind a két utolsó mérlegben 75.000 K értékcsökkenési alap áll. Az árukészlet 462.300 (286.897) K, az értékpapirok 1,871.274 (1,446.245) K és az adósok tétele 2,103.758 (2,798.079) K voltak, ellenben hitelezőknek a társaság 1,704.666 (2,053.148) K-val tartozott.

A Magyar halkonzerv- és halkereskedelmi rt., amely az Oceán konzervgyár és kereskedelmi rt. érdekköréhez tartozik, 1916—17. évi mérlegében 252.792 K tiszta nyereséget mutat ki, az előző évi 156.966 K-val szemben. Az 1 millió K alaptőkével biró vállalat gyártelepét és fiókjait 186.739 K-ban (az előző évben 155.652 K-ban), árukészletét 16.700 (41.566 K-ban) és az adósok tételét 1,219.947 (1,229.752) K-ban mutatja ki, amivel szemben értékcsökkenési alapja mind a két utolsó üzletévben 52.152 K, az adótartalék 150.000 (0) K és átmeneti tételek cimén 3.750 (212.000) K passzivákat tüntet fel.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 107-25
Kezdete 7 órakor
WINTERRY
uj magikus csodáival.
Operett, varietté és magánszámok.
Vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.
Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tábori E. Karmester: Hetényi Heidelberg Albert.
Ma és minden este 7 órakor
A szenes ember. Bohózat 1 felv. Irta és rendezte: Tábori Emil. — Eine heikle Sache. Schwank in einem Akt von Josef Armin. Regie: Emil Tábori. — Uj szólókkal: Springer Ármi, Else Saldern, Berta Valero stb.
Az I. emeleti Kaszinó-Mulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 8 órakor.

HENRY VÁROSLIGET.
Naponta d. u. 1/2 4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától (esős időben is)
1918 október 15-én visszavonhatatlanul utolsó nap.
A szinpadon A köröndben
az óriási világvárosi müsor!
A 4 sylphid
Gyermekek hétköznap fél helyárakat, vasárnap és ünnepnap pedig teljes helyárakat fizetnek.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
A SZERETŐ
Bródy Sándor drámája 4 felvonásban. Filmre irta: Lázár István. Rendezte: Garas Márton, a főszerepben: Fedák Sári.
A kis salettpatkány
Vigjáték 3 felv. Főszereplő: Ossi Oswalda.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
Küzdelem a létért
Dráma 5 felvonásban. Filmre irta: Pakots József. Rendezte: Deésy Alfréd. Főszereplő: Góth Anny.
TÉLI LEGENDA
Dráma 4 részben. Hella Mojával a főszerepben.
Előadások: délután 5, 7 és 9 órakor.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

HA HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Ma és mindennap a nagysikerü évadnyitó müsorban

FREGOLIA hires átváltozó művésznő.

„NÉGY HETI SZABADSÁG"

HARSÁNYI kétfelvonásos kacagtató bóhozata

Főszereplők: Huszár, Ferenczy, Kubinyi, Mezei, Hol ós, Hunyadi.

És a többi fényes varieté-attrakciók.

Az előadás este fél 8 órakor kezdődik.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este fél 8 órakor

Carmellini, Latoures, Holborn, Oliska, Willy Schenk, Ardea

és a remek szeptemberi müsor.

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.

Sörkabaré fél 8—11-ig.

Nivós müsor. **Kitünő konyha.**

Fehérnemü régi árban

vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát

megfestése

K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve

GROSS ANTAL BUDAPEST,

József-körut 23. szám.

HENGEROLAJAT, GÉPOLAJAT,

merev gépzsirt (consistens)

jutányos áron, megbizhatóan szállit:

Bernauer Lajos, olajgyár

Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

Kraszner József

cementáru-gyár részvénytársaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.

Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Telefon: **József 52—72.**

Ajánlunk

budapesti raktárról, azonnali szállitásra 50 kilogrammos horgonyzott, bádog

mézeskannát

ab raktár darabonkint **65.—** kor. árban

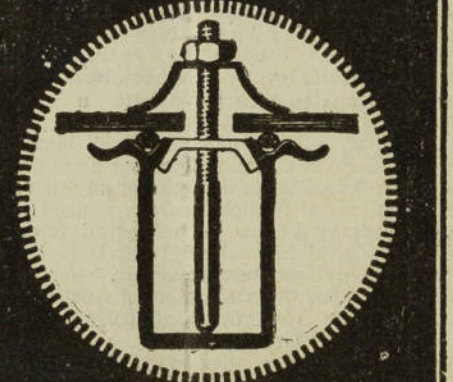
Hazai Kereskedelmi és Forgalmi Részvényt.

Budapest, V., Akadémia-utca 20. sz.

Telefon: 113—66, 159—16.

Sürgönycim: GROSSIST.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.

Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.

Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.

Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

UJ ÉS RÉGI MESTER HEGEDŰ

4. sz. Jóhangu . . . **50.— K**
7. sz. Kitünő munka, igen jó hangu, szépen lakkozva, reklámára **80.— korona.**
19. sz. „Stradivari" modell hegedü! Remek, hullámos fából, gyönyörü munka, nemes telt hangu **300.— K.**
Vonók: **10.—, 20.—, 30.— korona.** Tok: **20.—, 50.—, 80.— korona.** — Rendelésnél előleg küldendő. 8280

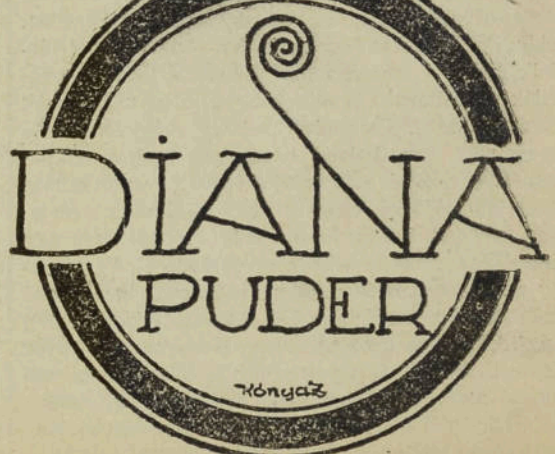
STERNBERG ARMIN ÉS TESTVÉRE

CS. ÉS KIR. UDVARI HANGSZERGYÁR

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-UT 60.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN.

DIANA PUDER

a bőrt rugalmassá teszi, a ráncokat kisimitja és elpalástolja.

MINDENÜTT KAPHATÓ!

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő

MATTONI GIESSHÜBLER

TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

BALLINIT-

az egyedüli tökéletes és bevált autó pneumatik pótló

Ruganyos és nem rázza a motort. — Sok száz elismerőlevél.

SOLLUX

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz.

Pneumatika-Ballinit

autó-abroncs-gyár

Budapest, VIII. kerület, Óriás-utca 10. szám.

Telefon: József 53—46.

HANTOS TESTVÉREK

Költségvetés dijtalan.

festő, mázoló és érctényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. október 2-án — 40. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Fölfelé

többé nemcsak a borban a gyöngy megy, hanem minden, aminek ára, értéke van. Már az ember nem is képzeli el, hogyan lehetne végét látni ennek az örökkön való és a természetesség látszatával biró stájgerolásnak. Az agráriusok kimondják az á-t, az iparosok a bé-t, a kereskedők a cé-t és aki utánuk következik, folytatja tovább az ábécét. Valahogy úgy vagyunk ma már mindennel, mint a tyuk meg a tojás históriájával. Nem tudjuk, melyik volt előbb, a tyuk-e vagy a tojás? A drágaságban sem tudjuk, hogy melyik volt az első, a fontos az, hogy mind itt van, mind a nyakunkba zúdult egyszerre.

Ime megjött a világitás ujabb áremelése is. Az embernek nem sok kedve van már a drágulások vegyelemzésére, mégis, amikor közszükségleti, nélkülözhetetlen cikkekről van szó, nem lehet minden meggondolás nélkül megnyugodni, Amikor a szemünk világáról, a napi munkánk lehetőségének egy igen jelentékeny hányadáról van szó, mégis meg kell nézni, joga van-e a fővárosnak megdrágitani a világitást.

Általánosságban azt kell mondanunk, hogy a drágitásnak van jogosultsága, különösen a gáz árának felemelésénél, ahol külföldi szénről, nagy nehézségek, külföldi akadékoskodások után ide jutott anyag felhasználásáról van szó. A *Fővárosi Hirlap*-ban még a nyár folyamán kijelentette *Ripka* Ferenc dr., a gázgyár vezérigazgatója, hogy a szénárak emelkedése, a 20 százalékos szénadó életbelépése, a munkabérek növekedése stb. arra fogja kényszeriteni a gázgyárat, hogy ujabb igényekkel lépjen fel a közönséggel szemben. Már akkor tisztában kellett vele lenni, hogy a gázgyár, amely a főváros pénztáránál is lefizeti a maga obulusait, nem tehet másként, mint hogy ezeket az uj terheket átháritja a közönségre, amelynek egyik legnagyobb áldása, hogy gáztüzhelyekkel láthatta el magát és igy a meleg ebéd gondjaitól megmenekedett.

Bele is nyugodnánk az emelésbe, ha csak a gázgyárról lenne szó és nem kellene beszélnünk a villamos-müvekről is, amely aránylag játékosan ússza meg a háborut. A vasuti tarifaemelések őt nem érintik, hiszen a szomszédból kapja a szükséges magyar szenet, a munkásaival szemben nem érzi azt a szociális obligót, amelyben Ripka vezérigazgató vezetni szokott. Az okok egész sorozata hiányzik arra, hogy éppen a villamos-müvek legyenek azok, amelyek hektowattonkint két fillérrel emeljék az áram árát. Miért teszik hát mégis? Csupa megszokásból, vagy a gazdálkodásuk olyan, amely nem felel meg a mai háborus viszonyoknak? Valami hiba van az elektromos müveknél, mert annyi bizonyos, hogy azt az üzemet nem szabadna ugyanazzal a mérleggel kezelni, amelylyel a gázgyárat kezeljük. Meg kell állapitani, hogy mi az oka annak, hogy az elektromos-müvek a maguk játékosan könnyü anyagbeszerzésük mellett az áremelésben megelőzik a gázgyárat, amely a háborus nehézségek legkomolyabbjaival kénytelen megküzdeni? Őszintén szólva, nem hiszünk az elektromos müvek árdrágitásának komoly szükségességében és ugy látjuk a helyzetet, hogy Stark igazgató ur, ha másban nem tud, legalább az árak magasságában akar versenyezni a gázmüvekkel.

—

Fullánkok

A tisztviselők

türelmét igazán nem lehet eléggé csodálni. Koldusos kis fizetésrendezésüket olyan odaadással, olyan szótlan megadással várják, hogy az embernek valóban kalapot kell emelnie a szelidlelkűségük előtt. Az oktatószemélyzet addig verte a kaput, addig kilincselt, addig békétlenkedett, amig végre mégis sikerült nyélbeüttetni a fizetésrendezést, amely szegényes ugyan, de a mai szánalmas életviszonyok között minden fillért meg kell becsülni és minden fillér, amivel több van, valóságos életmentés. A tisztviselők fizetésrendezéséről most azt halljuk, hogy ismét fennakadt. A financminiszteriumnak vannak kifogásai és amig ott kényelmes cigarettázás mellett tanulmányoznak az urak, addig csak hadd várjanak a kollégák a városházán. Annyi bizonyitékát adták már a türelmüknek, hogy igazán várhatnak még egy kicsit...

A paradicsom

rutul becsapott bennünket. Amikor kellett, azt mondta a paraszt, inkább lekaszálja, de nem adja maximális áron. Aztán rekvirálni kellett, ami megint nagy kinnal ment. Végül most tele vannak a spájzok, erre elöntik a piacokat a vérvörös gyümölcscsel, amely egyszerre a békebeli árakkal kezd kacérkodni. Bizony élénken ordit ebből a példából a kapzsi paraszt butasága, de van benne vigasztaló is: ha jön a béke, egy csapásra megindul a termelés és a maximális árakon még a paraszt is nevetni fog. Még kiderül, hogy a paradicsom volt a béke első fecskéje.

A vörös

igazolványról mind több szó esik. A tisztviselők, a szegény középosztály megint nem tud valamihez hozzájutni, amihez valószinüleg neki lenne legtöbb joga. A vörös igazolvány megeszi az akcióbaromfit, a szegény kék igazolványosoknak ott az ut, vegyenek drága másfajtát. A tisztviselő, a nyomorult lateiner mindent mondhat magáról, csak azt nem, hogy 4000 koronánál kevesebbet keres évenkint. De mit jelent ez? Azt jelenti, hogy az, aki azt hazudja, hogy 4000 koronánál kevesebbet keres, az mindenhez könnyebben jut hozzá, mint az, aki becsületesen bevallja a jövedelmét. Az igazság az, hogy aki 4000 koronánál kevesebbet keres, az régen éhenhalt. Sürgősen változtatni kell tehát ezen a helyzeten, mert a vörös igazolvány hazugságon épül fel, amely mélyen sujtja a nyomorgó középosztályt.

Emberöléssel

is megvádolták már a népszerü Zeidl Vencelt. Előbb egy tucat árdrágitásért ült százegy napot a toloncházban és csak népszerüségét bizonyitja, hogy az emberölés vádjával is megtisztelték. A biróság ugyan felmentette, ez azonban mit sem változtat azon, hogy a pesti közönség miként gondolkozik Zeidl mesterről. Mindez nem zavarja azonban abban, hogy a bizottsági taggsághoz ragaszkodjék és felebbezzen a mandátumáért. És ezt az embert az igazoló választmány mindössze abban találja bünösnek, mert három hónapig nem volt a közgyülésen. Nem lehetett ott, mert a toloncházban ülésezett.

Honosságszerzés örökbefogadássa

Az árdrágitó galiciaiak trükkje

A hatóságok hetek óta arról keseregnek, hogy képtelenek az árdrágitókkal megbirkózni. Rendőrtisztviselők memorandumokat dolgoznak ki az árdrágitók erősebb üldözésére, a belügyminisztériumban meg sok tisztviselőnek fáj a feje a reform miatt és végeredményben odalyukadunk ki, hogy minden marad a régiben. Most ismét azt igérik, hogy fegyház, börtön jut majd az árdrágitóknak, kérdés azonban az, hogy ezekkel a fegyverekkel miképpen fognak bánni. A tapasztalat azt mutatja, hogy az igazi árdrágitók nem a régi, bevált kereskedők, akik már a háboru előtt is Budapesten foglalkoztak kereskedéssel, hanem a bevándorolt elemek, akik vidéken megszedték magukat és az összeharácsolt pénzeiket a fővárosban akarják kamatoztatni. Az árdrágitók tekintélyes számát teszik a galiciai menekültek és a hozzájuk csatlakozó felsőmagyarországiak, sőt a feldult erdélyiek egy része, szintén árdrágitásból keresi meg a kenyerét.

Ezeknek a nem kivánatos elemeknek eltávolitását határozta el a kormány, de a tervet nem valami könnyü keresztülvinni. Összeállitották a statisztikát és kiderült, hogy

12.000 galiciai tartózkodik a fővárosban, 24.000 ember van itt Bukovinából és Felsőmagyarországból.

Az idegenekkel könnyü volna elbánni, ha a bürokratizmus labirintusában nem lehetne kibuvót találni. A kiutasitandó mindenekelőtt a pénztárcáját nyitja meg és tekintélyes gondviselőket szerez. És akadnak. Öt-hat ügyvéd manipulációjának köszönhető, hogy az árdrágitó idegenek még Budapesten vannak. Az ügyvédek a jogorvoslatok és kifogások egész légióját sorakoztatják fel a hatóságok ellen. Bizonyitványt szereznek, hogy klienseik rendes alkalmazásban vannak és nélkülözhetetlenek. Kideritik, hogy felük hasznos, munkás tagja a magyar társadalomnak, valamelyik rokona a harctéren védi hazánkat és más efélét. Ha a hatóságoknak volna arra idejük és utána járhatnának, könnyen kiderithetnék, hogy a bizonyitványok legtöbb esetben hamis adatokat tartalmaznak. A lelkiismeretlen ügyvédek jó baksisért megszerzik a szivességi és vásárolt igazolványokat, amelyeket a hatóság embere ellenőrzés hiánya miatt kénytelen akceptálni. Néha azonban ezen is tultesznek és a rendőrség fenntartja a kiutasitó határozatot, sőt a belügyminisztérium is hozzájárul. Erre jön az ujabb offenziva. A határozat végrehajtásának felfüggesztését vivják ki az ügyvédek, illetve tartózkodási engedélyt járnak ki néhány hétre. Természetesen mindig van a tarsolyukban betegség, tehetetlen öregség és más megindító ürügy.

Érdekesen nyilatkozott erről a kérdésről egy tanulmányában Baksa János kapitány, aki a belügyminisztériumban figyeli a galiciai árdrágitók munkáját.

„Nincs az a váltólejárat, — mondja — amelyet annyiszor kisérelnék meg prolongálni, mint a tartózkodási engedélyeket. Akkor sem esik a kiutasitott kétségbe, ha a terminus kitolását megunták már az illetékes hatóságok. Egyszerüen a szomszédos községbe költözik, onnét — ha alkalmatlan lesz már nagyon — tovább, mig esetleg az egész országot végig nem üzérkedi. „Lánclógás lánckereskedelemmel" összekötve, mondhatnák a háborus nyelvujitók. Itt a legfőbb ideje, hogy véget vessünk az álhumanizmusnak és a kijárók munkájának! Az ötödik háborus tél nyomasztó szüksége bizonyosan rákényszerit majd bennünket, hogy az immár esztendők óta igénybe vett, valóban birkatürelmes, ven-

dégszeretetet máról-holnapra felmondjuk, ha csak magunk belepusztulni nem vagyunk hajlandók. Mindenesetre kevesebb ridegséggel vádolhatnák meg a közigazgatási hatóságokat a galiciaiak patronusai, ha még a tél beállta előtt továbbitják hazájukba a vendéglátó gazdájukhoz görcsösen ragaszkodó idegeneket, akik ugyanegybehangzóan vitatják beadványaikban, hogy ők szivvel-lélekkel magyarokká lettek. Egy kissé legalább is kétkedve kell fogadnunk azt a lángoló hazaszeretetet, amely a régi hazát olyan hamar megtagadja s a vendéglátó pörére vetkőztetésében nyilvánul meg."

A belügyminisztériumban uralkodó felfogás szerint minden idegent még a tél beállta előtt el kellene Budapestről és az ország területéről távolitani, csak abban az esetben volna kivétel, ha orvosi bizonyitvánnyal igazolnák, hogy az idegen elutaztatása egészségére válna katasztrófálissá.

Sokkal több bajt okoznak a magyarországi illetőségüek. Ezt már tudják az ügyvédek is és ezért

örökbe fogadtatják züllött egyénekkel a galiciai árdrágitókat.

A belügyminisztérium ezeken a bajokon is akar segiteni. Tervbe vették, hogy minden háborus bevándorolt tartózkodási engedélyét felülvizsgálják. Erre azonban minisztertanácsi döntésre van szükség, amit még nem kaptak meg.

A belügyminisztériumban különben erősen foglalkoznak a kihágási biráskodás reformjának gondolatával. Baksa kapitány gondoltmenetét erről a kérdésről igy foglalhatnánk össze.

„A kihágási biráskodás mai állapotában sehogysem felel meg a rendkivüli viszonyoknak. Köztudomásu, hogy miért. Ha már nem akarjuk a független bíróság elé utalni az árdrágitás körébe eső összes büncselekményeket, szigoritsuk a büntetéseket és egyszerüsitsük az eljárást. Egységes büntetési tételt kellene felállitani és pedig enyhébb esetekre 500 korona pénzbüntetést, sulyosabb esetekre hat hónapi elzárást. Tertium non datur. Jogorvoslat csak a miniszterhez volna intézendő, aki csupán jogsértés és hatáskör szempontjából vizsgálná felül az itéleteket.

Elzárásra itélt árdrágitótól ipar vagy árusitási engedélye bevonandó s üzlethelyisége rekvirálandó lenne.

A jogerősen elitélt külföldi árdrágitó egyszersmindenkorra tiltassék ki az ország területéről s büntetésének elszenvedése után tolonctuton továbbitassék."

Sokáig fog tartani, amig ezek a tervek valóra válnak, de mindenesetre örvendetes tény, hogy már az illetékes körök is komolyan foglalkoznak a radikális megoldás lehetőségével.

Vándorló kávéházak

Egy háborus üzletág — Horti és Ungár ügynökök szerepe — Evváné üzlete — Üzérkedés a főváros bőrére

Furcsa és éppenséggel nem épületes dolog az, ami most a kávéházak körül történik. Ha benyitsz egy kávéházba, két-három asztalnál bizonyára ülnek gondokba ráncolt homloku urak, akik előtt papir és ceruza, a papiron pedig rideg számok. Csak számok: semmi más. Az üzlet tébolya ez, börze minden sarokban. Vajjon a háboru csak éppen a kávéházat kimélte volna meg, amely tudvalevőleg már békében is arról volt nevezetes, hogy a pesti ember élete itt játszódik le szinte a születésétől a haláláig. Hát vajjon csak éppen a kávéház maradt volna ment a háboru gondjától és bünétől?

És még mindig az az előkelőbb kávéház, amelyikben asztal mellett számolva ülnek az árdrágitók, vannak olyanok is, ahol állnak, gesztikulálnak, elvonulnak, sarokba huzódnak, azonnal fizetnek, egyszóval az egész üzletet azonnal lebonyolitják, sőt talán tovább is bonyolitják, mint kellene. Adnak és vesznek ma mindent a kávéházban, még *kávéházakat* is. Az ember észre sem veszi, hol bonyolitanak le egy üzletet és pedig ezrek, tizezrek, százezrek vándorolnak a régi tulajdonostól az ujhoz. Hasonlóképpen a kávéház is. Egy barátságos idegen ült az imént a kávéház tulajdonosa mellé, beszél, beszél, szakadatlanul magyaráz, mig végül a kávéház tulajdonosa távozik idegenként és ő marad ott, mint uj kávés.

Régi kávéházak — uj gazdák.

Ma nem is lehet csodálni, ha egy-egy kávéháznak az ára széditő lendülettel a békebeli értékeknek négyszeresére-ötszörösére emelkedik. Valaha a zsentri alatt nem indult meg ugy a föld, mint ma a kávés alatt a kávéház padlója. Nem kellene eladnia, nem szorult rá, hogy eladja, de mégis megteszi, szerencsét próbál. Valaha békeidején volt egy ilyen hires kávéházcsereberélő kávésa Budapestnek. Tipikus alak volt: *Kallós* Márkusnak hivták és alighanem most is van még neki kávéháza. Valaha azonban annyit csereberélte a kávéházakat, mint senki más Budapesten. A nagy-körúton minden második kávéházra rámondhatja, hogy az is volt már az övé.

Most, hogy a kávés urakat megeste ez a vándorlási láz, amikor a kávéházakból valóságos börzei érték lett, szomoru, lehangolt urakat, ismert arcokat látunk a körutakon sétálni, ezek azok, akik könnyelmüen eladták a kávéházakat és most kiderült, hogy nem tudnak nélküle élni, sőt talán megélni sem — legalább ugy, ahogy a kávéházból éltek.

Szinte fölösleges fölsorolni, hogy melyek azok a kávéházak, amelyek a háboru alatt gazdát vagy gazdákat cseréltek. Csak ugy kutyafuttában eszébe jut az embernek egy csomó név: New-York, Liszt Ferenc, Berger, Sorrento, Király, Angol és igy tovább végeszakadatlan sorban.

Az ügynök ur megjelenik.

Elmentünk az egyik legelőkelőbb kávéház tulajdonosához, aki meglehetősen távolból nézi ezt a herce-hurcát, ezt a tülekedést, ami a kávéházak és a kávések körül és között történik. Józan és elfogulatlan itélettel látja a dolgokat és körülbelül ezeket mondta nekünk:

— Ami a kávéházak körül történik, én nem igen tartom különös jelenségnek. Természetes törekvés az, hogy mindenki, aki csak teheti, ingatlanba, vagy hasznot igérő üzletbe fekteti a pénzét. Azok, akiknek pénzük van kiszemelték erre a célra a kávéházakat is, amelyekről az a hit van elterjedve, hogy tulajdonképen rejtett aranybányák.

— Most már, ami a közvetlen okokat illeti, amelyek neves és aránylag jólmenő kávéházak tulajdonosait arra kényszeritik, hogy eladják a kávéházat, kétfélék. Az egyik: az ügyes és nagy rábeszélő tehetséggel rendelekező kávéházi ügynökök manővere, amelynek igen sokan bedülnek. A másik: a sok veszödség, az irányárak betartása körül állandóan ott lebegő árdrágitási vád, amely elől a kávés, ha még ugy szereti is az iparát, menekülni akar.

— A kávéházi ügynökök manővereiről sokat lehetne beszélni. A legismertebb közöttük a Horti és Ungár, akik közül az egyik a hires Vigszinház kávéházi vételnél, a másik pedig a Vigadó kávéház bérleténél szerepelt.

— A kávéházi ügynöknek ma az a forsza, hogy telebeszéli a kávés fülét, milyen sokat ér a kávéháza, mennyit kaphatnak érte. Aztán kábitónak, széditőnek belemond a levegőbe egy összeget. Azt mondja, adok érte félmilliót, vagy éppen: adok érte egy milliót. A kávés, akinek valaha kétszázezer koronájába se került az egész felszerelése, megtántorodik ettől a számtól. Milliomosnak lenni, istenem, nem a legutolsó dolog. Belemegy az üzletbe. Az ügynök ur kap egy hónapos opciót a kávéházra, ha az egy hónap alatt tud vevőt szerezni, akkor rendben van az üzlet, a régi kávés megkapja a millióját, aminél pedig még mindig jobban jövedelmezett a kávéháza, a pénzembernek szakértelme ugyan nincs, de van kávéháza, ami azonban a legfontosabb, az ügynök ur megkapta a maga proviziójat. Ha az egy hónap letelte alatt nem akadna vevő a kávéházra, akkor az ügynök maga ül bele és vezeti az üzletet addig, amig megfelelő vevőnek a nyakába sózhatja.

A szegény kávések.

— A kávéházi csereberék másik főoka, — mondja tovább a kávés — mint emlitettem az, hogy a kávéház sem olyan aranybánya, mint azt az emberek gondolják. Maximális áron semmihez sem tudunk hozzájutni, ezzel szemben azonban az irányárak reánk nézve szigoruan kötelezők. Csoda-e, ha seregestül akadnak kávések, akik ilyen körülmények között, amikor minden pillanatban az a veszedelem fenyeget mindnyájunkat, hogy árdrágitásért lecsuknak, menekülni akarnak és inkább eladják az üzletüket, sem hogy a mai töméntelen meghurcoltatásnak kitegyék magukat.

— De nemcsak ez a Damokles kardja lebeg állandóan a fejünk felett, nemcsak nem kényelmes, de nem is jó üzlet ma a kávéház. Az ugynevezett konzumcikkekre ráfizetünk. A tejeskávé, a vaj, a tojás, mind olyasmi, aminél nemhogy nyernénk, de rá kell fizetnünk, viszont ezeknek kiszolgáltatását meg nem tagadhatjuk. A tejeskávénál a tej 3.60 koronába kerül literenkint, ha csak tizenkétszázalékos elpárolgást veszünk is alapul, akkor nekünk 75 fillérbe kerül az a kávé, amit 70 fillérért kell a vendégnek kiszolgáltatnunk. A tojást viszont darabonkint 96 fillérért vesszük és az irányár 90 fillér. Csak nagy forgalom mellett tudunk tehát exisztálni, a kis kávéházak egymás után omlanak össze, egymás után csuknak be. Megélni a kávéházból nem tudnak, vevő nem akad: be kell zárni az üzletet...

Itt megkérdeztük, hogy melyek a ma legjobban menő kávéházak? A válasz egészen megiepő volt:

— A legjobban megy az Emke kávéház, utánna a Vigszinház kávéház és talán az Abbazia következik.

Mi történt a Vigszinház kávéházzal?

Álljunk meg egy kicsit a Vigszinház kávéháznál. E körül nagy események zajlottak le pár hónap előtt. A szereplő kávéházi ügynök itt Horti ur volt, aki Reinernek, a kávéház tulajdonosának odavágta a kábitó igét:

— Adok a kávéházért egy milliót.

És Reiner belement az üzletbe. Annál is inkább, mert hiszen a háboru előtt ennek az összegnek a negyedéért vette Brücktől, a saját sógorától.

Megkérdezzük informátorunkat, hogy mi történt mégis, mi az, ami miatt Reiner visszalépett az eladástól?

— Reiner nemcsak visszalépett az eladástól — mondja, — de erős áldozatot is kénytelen volt hozni. Az ügynök természetesen nem lépett vissza ingyen az üzlettől. De hogyan adhatta volna oda Reiner ezt a kávéházat, amikor — és ezt a sokat szellőztetett ügy körül annak idején egyik lap sem irta meg — a Vigszinház kávéháznak a háztulajdonossal huszonötéves szerződése van.

Üzérkedés a Vigadó bérletével.

A legkülönösebb üzlet azonban mégis az, amely a Vigadó kávéház, vendéglő és kioszk bérlete körül játszódott le. Itt a kávéház és vendéglő körül ugyanazok a háborus zugbörzei jelenetek játszódtak le, mint a magántulajdonban levő kávéházak körül. *Evva* Lajos özvegye — mint ismeretes — szentimentális és kegyeletes jelszavakkal kapta meg a kegyelmet, hogy a főváros nem élt felmondási jogával. Amikor azután már megkapta ezt a kegyelmet, akkor kimutatta a foga fehérét és látnunk kellett, hogy Evváné nem a kávéház kellett, hanem egyszerüen seftelni akart.

Berczel tanácsnoktól kapott információink alapján megirtuk, hogy Evváné, miután nem volt kilátása arra, hogy az *Ungár* Mórnak való albérletbeadáshoz megkaphassa a tanács hozzájárulását, *Germán* Jenőnek, a Baross-kávéház volt tulajdonosának adta albérletbe a Vigadó kávéházat és vendéglőt.

Értesülésünk szerint a tanács kérdést intézett a kávések ipartestületéhez *Germán* Jenőt illetőleg és ott kielégitő felvilágositásokat kapott. Mire azonban ennyire megérett a dolog, ujabb fordulat történt. Evváné megint megjelent a városházán és ujabb albérlőt nevezett meg *Spolarits* György személyében, aki ellen hir szerint a tanácsnak szintén nincs kifogása.

El kell mondanunk azonban egyet-mást, amit valószinüleg nem tud a tanács, ami azonban legjellemzőbb adata ennek a háborus kávéházi konjunkturának. És ez az, hogy a mi itt történik, tulajdonképpen már nem Evváné ügye, hanem *Ungár* Mór ügynöké, aki kötéllel fogja az albérlőt a Vigadó kávéháza számára. A főváros tulajdonát képező kávéház körül ma ugyanaz folyik, ami a többi kávéházi üzleteknél, ahol ügynök szerepel.

Beszéltünk egy kávéháztulajdonossal, akinek szintén felajánlotta *Ungár* Mór ügynök a kávéház albérletét és pedig azzal a feltétellel, hogy az albérlő fizeti a fővárosnak járó bért és a hátralevő *három esztendőre Evvánénak fizet összesen 400,000 koronát.*

A kávés, akinek az első ajánlatot tették, nem fogadta azt el, mert három évre átvenni egy üzletet, amely mintegy negyedmilliós beruházást igényel, nem lehet. A főváros azonban még ennél a három évi 400.000 koronánál is többet dobott ki az ablakon, mert ha Evváéknak felmondja a bérletet és az uj bérlőnek hosszabb szerződést ad, akkor lényegesen nagyobb bért tudott volna biztositani a maga számára. Igy azonban *Evváné, illetve Ungár Mór ügynök tovább seftelnek a főváros tulajdonával.* Ugyanis az ügynök, aki soha sem akarta a kávéházat komolyan kibérelni, hanem valószinüleg csak opciót biztositott a maga számára, előbb *Germán* Jenőt, most meg *Spolarits* Györgyöt fogta meg, aki értesülésünk szerint a hátralevő három esztendőre 360,000 korona adót fog fizetni Evvánénak. Ugyanaz a *Spolarits* György ez, aki ugy látszik részvénytársasági alapon kávéházi trösztöt akar alapitani. Van egy kávéháza a József-körúton és ő bérli az állatkerti kávéházat is, most pedig a Vigadóra vetette ki a hálóját.

Ha a főváros komolyan veszi azt a feltételét, hogy csak igazi szakembert ereszt be a Vigadó kávéházba albérlőnek, akkor ez az üzlet is alighanem fel fog borulni, mert Spolarits György nem kávés, hanem pék és az állatkerti kávéház is mindig inkább pékmühely volt, mint kávéház. A Vigadóba pedig a fiát kivánja Spolarits ur delegálni, a fiát, aki pedig még csak nem is pék, nemhogy kávés lenne. Azoknak, akik annak idején igen okosan és előrelátóan ellenezték az Evvánéval gyakorlandó kegyelmet, most *kötelességük lesz a közgyülésen felszólalni és elmondani, hogy milyen üzérkedés folyik a Vigadó bérletével.*

Gyermekek ruha-szövetje

Csergő Hugó dr., a Népjóléti Központ igazgatója elmondja, hogy osztjuk el a negyedfélmillió áru gyermekruhát

A Főváros tanácsa is, és dr. Bódy Tivadar polgármester elnöklésével a Népjóléti Központ gyermekfelruházó szakosztálya is a legnagyobb elismeréssel tárgyalta le és fogadta el Csergő Hugó dr.-nak, a Népjóléti Központ igazgatójának téli programmját, amelyről talán akkor mondjuk a legnagyobb dicséretet, ha konstatáljuk, hogy Csergő dr. a háboru ötödik telére, amikor ruha és cipő nélkül várjuk az első dér leestét, több ruhát és cipőt tudott biztositani Budapest szegény gyermekeinek, mint az eddigi években.

De beszéljenek a számok. A legnehezebb körülmények között sikerült tizezer fiuruhát, tizezer leányruhát, nyolcezer fiutélikabátot és hétezer leánytélikabátot biztositani, ugy, hogy a tavalyról megmaradt készlettel együtt 38.000 ruha felett rendelkezik ma a Népjóléti Központ. Cipő is van 38.000 pár, benne természetesen fatalpu és ugynevezett tex-cipő is. Az akció összes költségei 3,200.000 koronát tesznek ki. Olyan összeg ez, amit a fővárosnak még a Hadigondozó segedelmével sincs módjában a gyermekek téli felruházásának céljaira feláldozni. Ez kényszeriti a Népjóléti Központot arra, hogy a ruhákat és cipőket az idén csak részben adja ingyen, másrészben azonban félárat, vagy egész beszerzési árat kiván, de még a beszerzési ár fizetői is boldogok lesznek, mert nem hogy ilyen áron, de egyáltalán nem tudnak gyermekholmihoz jutni.

A nagystilü akció megkezdése alkalmából kérdést intéztünk Csergő Hugó dr. igazgatóhoz arra vonatkozólag, hogy miként fog megtörténni a szétosztás? Az igazgató a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt kifejteni:

— Még ha nem volna is a ruha- és cipőbeszerzésnél fedezetlen szükségletünk, talán akkor sem lenne okos minden ruhánkat ingyen szétosztani. Hiszen a mai anyaghiány és nagy drágaság mellett azzal is szociális jót cselekszünk, ha lehetővé tesszük, hogy az iskolás gyermekek jutányos áron kapjanak ruhát és cipőt. Ma akkor is eleget teszünk szociális feladatunknak, ha egy pár gyermekcipőt 40, egy gyermekruhát 50 és egy télikabátot 80 koronáért adunk. Természetesen annyi cipőnk és ruhánk nincs, amennyi a főváros összes iskoláiban elég lenne. A főváros elemi iskoláiba és ovodáiba járó gyermekek száma körülbelül 70,000, hol vannak még a felekezeti iskolába járók és hol vannak a középiskolai diákok? Ha mindezt figyelembe vennénk, akkor *százötvenezer gyermekről kellene gondoskodnunk.* A Népjóléti Központ tehát a felruházásra szoruló gyermekeket az idén a *községi* kisdedóvókban és elemi iskolákban iratja össze. Cipő-, illetve ruhasegélyben csak a hadiárvák, a hadirokkantak, hadbavonultak, a közsegélyben részesülők gyermekei, a vörös élelmiszerigazolványosok gyermekei részesülnek, de kaphatnak mások is, akik rendkivül méltánylást érdemlő körülmények között élnek.

— Azt, hogy mely gyermek kapjon egészen ingyen, melyik félárban és melyik egész árban ruhát és cipőt, azt az iskola állapitja meg, ugyancsak az iskola jelzi a segélyben való részesités sürgősségének fokát is. Az összeirás október 1—10-ig fog végbemenni. A cipőkhez cipőjegy is kell, de ezt a Népjóléti Központ soron kivül szerzi be a Cipőhivataltól. Az iskolák előterjesztését az illetékes kerületi felruházóbizottságok felül fogják vizsgálni. A nem községi iskolák és kisdedovók gyermekeinek szükségleteiről a Népjóléti Központ csak abban az esetben tud gondoskodni, ha az október 10-ikéig beérkezett jegyzékekből ennek lehetősége kiderül. Ezek számára azonban csak önköltségi árban tudunk ruhát adni, a polgári vagy egyéb középiskolák ellátását általában — sajnos — *nincs módjában a Népjóléti Központnak elvállalni.*

Terülj asztalkám, terülj! . . .

Csak kivánni kell és a Központi Anyagszertár mindent szállit — Békekiállitás a raktárakban — Milliókra rugó megtakaritások — Séta a rejtett kincsek között

Régi igazság az már, hogy Budapest legnépesebb utcája a városháza. Sehol annyi ember meg nem fordul, mint itt: mert itt mindenkinek akad dolga. És mégis, akad ennek a hatalmas épülettömbnek olyan helye, ahol — hogy ugy mondjuk — a madár sem jár. Itt ezen a madár nem látta vidéken, tul az egykori kutvavásártéren és tul a Márta-egyleten födöztünk föl egy virágzó üzemet, amelyet csak a városi alkalmazottak, no meg a pesti kereskedők ösmernek igazában. *Anyagszertárnak* hivják ezt a csendben, de okosan, nagyon gazdaságosan dolgozó üzemet, amelyről elmondhatnánk, hogy talán a tanács tagjai sem tudják róla, tulajdonképpen mi minden kincset, értéket, háboru előtti gazdagságot rejtenek a fakó falak, lapos padlások. Univerzális kereskedelmi zseni legyen az, aki azt meri állitani magáról, hogy mindama cikkhez ért, ami itt fel van halmozva, amivel innen látják el a főváros száz meg száz hivatalát, iskoláinak tömegét és a legkülönfélébb üzemeket.

Kivánesiak voltunk az emberre, a kereskedőre, aki meg tud birkózni ezzel az óriási kereslettel, amely a város pénzén vásárol a város boltjában. És megismerkedtünk *Prokesch* Antal urral, az Anyagszertár főnökével, aki legnagyabb meglepetésünkre kijelentette, hogy ő a számvevőségtől került ide. Soha sem volt kereskedő és amig gyanutlanul végigvezetett bennünket a hatalmas, tultömött raktárakon, ahol még a béke korszaka virul a polcok százain, nem győzünk csodálkozni, hol termett ebben az emberben annyi kereskedői szellem? Hol lehetett megtanulni az egyhangu számok birodalmában, a számvevőségen, hogyan és mikor, hol és mennyit kell vásárolni ezerféle portékából?

Prokesch ur, — aki 1913. óta áll a szertár élén — nagyon szépen megkért, ne irjunk semmit az ő üzeméről. Bennünket, Budapest érdeklődő polgárait, szivesen látott a stelázsik birodalmában, de — azt mondja — felejtsük el, hogy ujságirók vagyunk, mert ő nem szokott a nyilvánosság előtt szerepelni és még nem is szerepelt soha. Bocsásson meg azonban Prokesch ur, mert az ujságirót nem lehet belénk fojtani, ha események, följegyeznivalók kinálkoznak. Az *Anyagszertár* pedig elsőrendü látnivaló. Él itt Budapesten egy ember, akinek fixa ideája, hogy *Békekiállitást* kellene rendezni. Nagy belépődijjal a békebeli terményeket, anyagokat, produktumokat kellene mutogatni. Minden olyant, amiben nincsen pótanyag, amiben nincsen szurrogátum. Hát ezt a kiállitást nem kell megcsinálni. Minek? Eresszék be a közönséget az Anyagszertárba: itt mindent meg lehet találni, ami békebeli. Igazi spárga, igazi törülköző, asztalkendő, flanelltakaró, radirgummi, padlórongy, seprők, kefék, zománcedények. Mindenféle. Egyszóval valódi békekiállitás.

Harc a hivatalfőnökökkel és a kereskedőkkel.

Az Anyagszertár megalakitása Bódy Tivadar polgármester érdeme. Akkor még, 1909-ben, pénzügyi tanácsnok volt. A legelső lökést az adta meg, hogy bizonyos aprő visszaéléseknek jött nyomára a tanácsnok. Elmondta hát egy előterjesztésben, hogy az iró, irodai, rajzszerek, háztartási és egyéb cikkek és tárgyak beszerzése és felhasználása körül teljesen ötletszerü, rendszertelen gyakorlat fejlődött ki. Az egyes hivatalok, intézetek, üzmek és egyébb intézmények, iskolák és iskolaszékek vezetői hitelük, vagy előlegük terhére egyéni izlésükhöz mérten szerezték be szükségleteiket, ami nem szilárd alap takarékos háztartás vezetésére, mert még a legjobb akaratot tételezve is fel, a beszerzéseket mégsem az igazi szükségszerüség és hasznosság szempontjai irányitották. A legfőbb érv azonban az volt, hogy a kicsiben való és szétszórt beszerzés az anyagot is tetemesen drágábbá tette, a felhasználás pedig egyáltalán nem volt ellenőrizhető.

1909. január 1-én tehát megnyilt a Székesfővárosi Központi Anyagszertár, amelyet természetszerüen a legnagyobb ellenszenvvel fogadtak bizonyos körök. A hivatalfőnökök, iskolaigazgatók, mint személyüket ért sértést a legharagosabb szemmel nézték az uj intézményt. De feljajdult a kereskedővilág is, mert érdekeit sulyosan veszélyeztetve látta. Az Anyagszertár hosszu évekig küzdött ez ellen az ellenszenv ellen, amig a fővárosi intézmények vezetői belátták, hogy gyorsabban, olcsóbban, célszerübben és jobban látja el őket a város boltja, mint ahogy azt maguk tehették, miután szakemberek vásárolnak részükre. A kereskedőknek is jutott vigasztalás, amikor tapasztalták, hogy nagyobb mennyiségben szállithatnak, mint azelőtt.

A nagyban való beszerzések csak ugy, mint a szétosztás és felhasználás gazdasági ellenőrzése tekintélyes megtakaritásokkal jártak a főváros háztartására nézve azonfelül, hogy ez üzem személyzeti, dologi kiadásait is fedezték.

Már a háboru kitörése előtt is évről-évre gyarapodott az üzem forgalma. Az olcsó bevásárlások hire hamar elterjedt és rokonszenvessé lett a gyors elintézés is. Olyan üzemek, melyeknek saját költségvetésük van, amelyekre nem szólt az anyagszertár szabályrendeletének az az utasitása, hogy csupán az anyagszertárból szerezhetik be anyagszerszükségletüket, lassankint szintén idefordultak.

Az Anyagszertár és a háboru.

Az Anyagszertár pótolhatatlanságát azonban legerősebben a háboru mutatta meg. Amidőn áru még beszerezhető volt, az Anyagszertár, előrelátásánál fogva, árban volt tetemesen olcsóbb a piaci áraknál, s amidőn pedig már az áru kezdett fogyni a piacon, az Anyagszertárban még egy cikkről sem kellett azt mondani, hogy kifogyott. A piachoz képest olcsóbban szerzett be a háborus években: 1914. augusztustól 1917. év végéig körülbelül 3 millió koronát. Forgalma 1909-ben 200.000 korona, 1917-ben 1,100.000 koronán felül volt, az idén pedig a mai napig mintegy 1,600.000 koronát tesz ki a forgalom.

Az összes fővárosi iskolákat az évi iró-, irodai- és tisztogatószerekkel már ellátta ez az agilis üzem, hollott tudjuk mit jelent ma a központok áldatlan világában a beszerzés, és különösképen — tisztogatószereké. Ellátta az iskolákat a fővárosi szegénysorsu tanulók részére szükséges tankönyvekkel, iró- és rajzszerekkel. Épp igy látta el a hivatalokat és üzemeket is összes szükségleteikkel. Ellátta az épités alatt a Gellért-fürdőt tömitő- és festékanyagokkal, mikor aztán a fürdő fölépült, edényfélékkel és egyébb házi szükségleti cikkekkel, a többi fővárosi fürdőt szappannal és egyébb szükségletekkel, a gázgyárat, az elektromosmüveket, a vágóhidakat, a vásárcsarnokokat, minden székesfővárosi népjóléti és egyébb intézményt a legkülönfélébb cikkekkel és anyagokkal.

Némi kis tájékoztatóul csak egypár adatot kell kiragadnunk a zárszámadásokból:

Anyagbeszerzés értéke: 1909-ben 232.000 K, 1910-be 288.884 K, 1911-ben 403.595 K, 1917-ben 1,041.982 K, 1918-ban 2,126.000 K.

Anyagkiadás értéke: 1909-ben 183.105 K, 1910-ben 243.652 K, 1911-ben 324.229 K, 1917-ben 1,104.862 K, 1918-ban 1,109.006 K.

Megtakarítás a piaci árakhoz képest: 1909-ben 40.000 K, 1910-ben 98.000 K, 1911-ben 66.900 K, 1917-ben 1,139.000 K, 1918-ban 1,500.000 K.

Anyaggal ellátottabb intézménye az egész fővárosnak nincs, mint ez üzem, és végigmenve a raktárakon, láttuk, hogy *már az 1919. évi szükséglet is fedezve* van az egész vonalon végig és pedig olyan olcsó árakon, amilyenen nem egy privátcég is szívesen beszerezne, sőt azt hisszük még egészen elfogadható felárat is fizetne érte.

Végig a raktárakon.

Raktárakon, irodákon, padlásokon visz keresztül az utunk. Az irodák halálosan pontosak. Az öt-hat féle könyvelés, amin itt egy seprő, vagy radirgummi átesik, valóságos büvészkedés az üzleti könyvekkel. A rovancsolás nagymesterei is megtorpannak itt, ha a rigorozus renddel szembe találkoznak és nincs az az agyafurt szakértői keresztkérdés, amire itt egyenes könyvbeli felelettel ne tudnának szolgálni.

A raktárakban magas szárnyasajtók, amelyeken semmi felirat nincs, csak számok. Minden fajta árunak száma van. Név nem is szükséges. Feltárulnak a szárnyas ajtók és minden akad bőven és pedig békebeli minőségben. Tinták, irkák, törlőruhák, zománcedények, gyerekjátékok mérhetetlen tömegben és ki nem fejezhető változatosságban vonulnak itt fel. Ott egy piros huszárcsákó, itt a hatalmas mérnöki léniák egész falanxa, lent a földön egy küldemény a tüzoltóknak fémfényesitő folyadékokból. Törülközők kétkoronás beszerzési árral. Valamelyik fővárosi iskolában szőtték az anyagszertár által még békében beszerzett pamutból.

Általában — ugy véljük — nem lenne okos dolog ide egy háziasszonyt beereszteni: nem tudná napestig kiválogatni, mire mindenre lenne szüksége. Ime, itt van egy külön stelázsikülönitmény, ahol a háztartási iskolák számára való müszerek vannak felhalmozva: trancsirozó késsek, házi mérlegek, cukorszórók, ciframetélők, mozsarak. Amott egy egész piramis padlórongyokból. Az egyik padláson százával ujmódi, a Keleti Vásáron vett prakkerek, végig a falon a cirokseprök óriási galériája. A jogutódaikból más sort csinált a kapzsi tőke. Amott glédában állnak a zománcos fazekak és a zsirosbödönök. Mérhetetlen gazdagság ez itt, elképzelhetetlen és régen elfelejtett áruk óriási halmaza.

Itt-amott a falnak támaszkodva a városházi szobákból ismerős képkeretek tömege. Fényképek vannak berámázva. Az egyik keretből *Rényi* tanácsnok gömbölyü feje tünik elő, a másikban szerényen mosolyog *Személy* főszámvevő és végig a tanács tagjai. Egy szekrényből békebeli illat árad, igazi jóminőségü pipereszappan van itt még, többet ér a Vera Violettánál. Csupa olyan áru, amelyeknek értéke 1000—2000 százalékkal emelkedett azóta, hogy ide bevonultak. Eleven dicsérete mindez a megalapitó *Bódy* Tivadarnak, a továbbfejlesztő *Márkus* Jenő dr.-nak és *Prokesch* Antalnak, aki 1913. óta, tehát a háboru szelét már érezni kezdő esztendőben vonult ide be. Mindenekfelett azonban *Berczel* Jenő dr. tanácsnoknak az érdemei a legelismerésreméltóbbak. Az ő merész és okos üzleti szelleme tette lehetővé, hogy a fővárosnak ilyen kincsei legyenek itt most felhalmozva. Amint a raktárakból kilépünk, nincs más impressziónk, mint hogy ha még egy esztendeig tart is a háboru, akkor sem fogják érezni a városházán, az iskolákban és az üzemekben, hogy a szükséges felszerelésben hiány van, hogy nem békebeli árut kapnak. Legfellebb a tollat vágják földhöz, mert a *Schuller* cég az egyetlen, amely a fővárosnak is selejtes árut szállit.

Még egy pillantás *Prokesch* Antal másik üzemébe, a nyomtatvány-raktárba. Minden nyomtatvány, amit a házinyomda előállit, ide kerül a plafonig érő polcokra és innen adják ki az egyes hivataloknak, iskoláknak, előljáróságoknak. Egy derék, gondos, öreg papirkereskedő, *Kurz* Alajos ur, valaha üzlete volt a Hatvani-utcában, tart pompás rendet a raktárakban. Az iroda sok-sok könyvét egy hölgy kezeli mérhetetlen lelkiismeretességgel.

Az ember örül, hogy ujra napvilágot lát a sok-sok kábitó és megkivánni való látvány után. Prokesch urra különben is várnak már: *Tollagi* Adolf, a nyugdijas szinész, akinek nevét valaha az egész ország ismerte, akar valamit eladni.

Megnyilik a világkereskedelmi főiskola

A főváros müvelt és tapasztalt kereskedőket nevel

Müvelt és minden tekintetben szakképzett kereskedőkre van szüksége Budapestnek. Ha majd eljön a béke napja, óriási versenyben kell megállaniok a helyüket. A főváros eléje siet ezeknek az időknek és — mint ismeretes — világkereskedelmi főiskolát létesit. Az uj főiskola célja, hogy alapos képzettségü, minél több idegen nyelvben járatos szellemi munkások álljanak csatasorba, ha majd a nagy verseny megindul. De módot fog nyujtani a főiskola a gyakorlati tapasztalatok szerzésére is, az elméleti előadásokon kivül szemináriumok, tanulmányutak és szakszerü gyüjtemények fogják ezt a célt szolgálni.

Az uj főiskola *október hó 15-ikén fog megnyilni* a Mária Terézia-téri iskolában, ahol a pedagógiai szeminárium is van. A világkereskedelmi főiskola a most felszabadult katonai kórház helyét foglalja el. Igazgatója *Kreutzer* Lipót lesz, akiben nagy tudásu, a gyakorlati kiképzésért lelkesedő, kiváló erő áll az intézmény élére.

A főiskolában két éves kurzusokat tartanak és nem a bizonyitványok gyártására, hanem a tudás fokozására fogják a legtöbb sulyt helyezni. Az iskolát férfiak és nők egyaránt látogathatják. Rendes hallgatók azok lesznek, akik érettségivel jelentkeznek, rendkivüli hallgató lehet mindenki, akinek kellő alap-müveltsége van, ezek azonban csak szaktanfolyamokat látogathatnak.

Az iskolában tanulni fognak mindent, amire egy müvelt, a külfölddel is érintkezni akaró kereskedőnek szüksége lehet. Megismerkednek a hallgatók a közgazdasági tudományok alapelveivel, a jogtudomány szükséges részeivel, tanulnak kereskedelmi technikát, forgalomtant, áruismét, földrajzot. Szinte még ezeknél is fontosabbak azonban a gyakorlati tárgyak, amelyek között ott van a gyorsirás és a gépirás is. Mindezt betetőzi természetesen az idegen nyelveknek gyakorlati elsajátitása. Lesznek szociálpolitikai kurzusok is, ahol a fővárosnak a kereskedelmi kérdésekkel foglalkozni hivatott tisztviselőit képezik ki.

Igen fontos részei lesznek a kiképzésnek a *kötelező kirándulások*, amelyeknek igazi jelentősége majd csak akkor bontakozik ki, ha ismét békében élhetünk és nyitva lesznek tanulni vágyók számára a nyugat utjai is. Kirándulásokat, programmszerü tanulmányutakat azonban idehaza és a központi hatalmak országaiban addig is tesznek majd. Kirándulnak a hallgatók a világkereskedelem minden aktuális eseményéhez, megtekintik az őket érdekló kiállitásokat stb. A tandij egy esztendőre 300 korona lesz, de ebben még nincsenek benne a kirándulások költségei. Ezek pedig ugy látszik, jelentős összegek lesznek, amit a főiskola hallgatói közül nem mindenki tud elviselni. Ezek számára majd azok fognak adakozni, akik nagy vagyonnal rendelkeznek és át vannak hatva attól a nagy gondolattól, hogy müvelt és tapasztalt kereskedői osztályra van szükségünk.

Budapesti Főzelék-, Zöldség és Gyümölcs Nagykereskedők Egyesülése

IX., kerület, Csarnok-tér 6. szám.

Telefon: József 48—20, 35—42. Sürgönycim Forum-Budapest.

Nagykereskedői maximális árban szállit bármily mennyiségben hatóságoknak, beszerzési csoportoknak, iparvállalatoknak, konzervgyáraknak és főzelékszáritóknak is **vöröshagymát, fokhagy át f je káposztát,** gyári és asztali almát, tarlórépát, halványszinü és sötétsárga **sárgarépát, cékla-répát' pasztinákat,** petrezselymet, tormát stb.

A m. kir. handlék

Vita tanácsnok susztereija

Vita Emil dr. tanácsnokra nehéz problémában való döntés kötelezettségét rótták ismét a nehéz idők. Az őszeresek és zsibárusok várják tőle megmentésüket. Mert ennek a két nemes pesti céhnek feje fölött sötét fellegek gyülekeznek. Jön a ruharendelet életbelépte, jön november elsejével a ruhajegy és ami csaknem ilyen katasztrófális, a cipőjegy már életben van és elszivja az őszeresek és zsibárusok elől az élet levegőjét. Vita tanácsnoknak azonban sulyos obligója van velük szemben. Évekkel azelőtt, amikor még sem ruhajegyről, sem cipőjegyről nem volt szó, disztaggá választották a kitünő tanácsnokot, akinek belátó és praktikus intézkedéseivel mindig meg voltak elégedve.

Most azonban minden megakadt. Vita tanácsnok egyelőre még maga sem tudja, mit tehet az őszeresek és zsibárusok érdekében, akik ma tele vannak panasszal és talán tulzó kétségbeeséssel. A ruharendelet — ők legalább azt mondják — a megsemmisülést jelenti az ő számukra. A helyzet azonban ilyen veszedelmesen mégsem komoly. Annyi azonban bizonyos, hogy az uj rend, amely viszont az anyag- és áruhiány szomoru következménye, sulyos teherként nehezedik az őszeresekre és a zsibárusokra, akiknek kereseti viszonyai alaposan megcsappannak és nem lesz módjuk tovább potomárakon vásárolni és üzsoraárakon eladni a régi, elnyütt, de kikefélt és kivasalt holmit.

A kopott zsákokkal házaló őszeres ezentul legfellebb a megélhetésének feltételeit tudja majd megszerezni, a szalmazsákját nem tömheti meg majd szalma helyett bankóval. A handlésoron is beköszönt a háborus szükség és ki fog veszni — legalább a háboru tartamára — az a kereskedelmi müfaj, ahol az alkudozásnak, a családtagok egészségére való esküdtelnek mindenkor vezető szerepe volt. A Telekiféren szolid üzleti viszonyoknak kell tanyát ütniök. Az őszeresekből és a zsibárusokból állami vásárlók és állami elárusitók, — csaknem azt mondtuk — államhivatalnokok lesznek.

A cipőnél már eljutottunk eddig a pontig. Az őszeresek ma már csak az állam, illetve annak városi szerve, a Cipőhivatal számára, vásárolhatnak és a vásárlásról az ócska cipőt eladó félnek okmány jellegével biró igazolványt adnak. Az igazolvány, a Cipőhivatalnak bemutatandó, mert ott csak ilyen ellenében adnak uj cipőre való utalványt, cipőjegyet. Természetesen ezzel megszünnek a fantasztikus árak is, amelyeket eddig egy-egy pár cipő-romért adtak. Az őszeres csak a Cipőhivatal számára vásárolhat, hivatalos árat ad és hivatalos percentet számol fel. Cipőben ez az őszeresek uj helyzete. Lássuk mit kaptak most a zsibárusok? Ezek igazán csak Vita tanácsnoknak köszönhetik, hogy az ócska cipők elárusitásából végleg ki nem szorultak. Vita tanácsnok ugyanis, mint a Cipőhivatal patronusa, a Rottenbiller-utcában, az egykori Aeroplan kávéház helyiségében nagyszerü cipőjavitó-mühelyt létesitett. Ide kerülnek az őszeresek által összegyüjtött bőrrongyok, amelyek valósággal emlékei csak az egykori cipőnek. Itt aztán valóban müvészi munka folyik. Egy-egy barkochba-játékos invenciója szükséges ahhoz, hogy a cipő-emlékekből egy-egy uj alkotás épüljön fel. Az egyik cipőnek a sarka, a másiknak a kérge, a harmadiknak a feje, a negyediknek a huzója a jó. Mindegyikből akad valami, amit az idő-vasfoga megkimélt. Átlag tiz pár ócska cipőt kell feláldozni azért, hogy egy pár uj cipő kerüljön ki belőle különböző kombináló, variáló és permutáló müveletek árán.

Ilyen magas müvészettel és tudományos előkelőséggel dolgozik a Vita tanácsnok susztereija, amely arra van hivatva, hogy a zsibárusoknak szolgáltasson eladnivaló árut.

November elsejével ugyanez lesz a helyzet az ócskaruhával is. Akkor életbelép a ruhajegyrendszer. Az őszeresek ugyanugy igazolvány adása ellenében vásárolhatnak, a zsibárusok pedig csak az eljövendő Ruhahivataltól kaphatnak eladnivaló javitott ruhát. Csoda-e, ha nagy a riadalom a handlésoron? Ezentul meg kell elégedni a polgári haszonnal és egy-egy ócska ruhán nem lehet majd annyit keresni, mint egy sarokházon. A háboru alatt rettenetesen felvirágzott mindenkinek, aki ócska holmival kereskedett. Vagyonokat gyüjtöttek a rongyokban járó és örökkön siránkozó handlék. Mert ez mind a mesterséghez tartozik.

Most azonban befellegzett. Bucsujárásokat rendeznek, hogy mentsenek valamit, amit menteni le-

het. Közben azonban a Teleki-téren még ma is vagyonokat kérnek egy-egy ruha maradványáért. Novemberig még szabad a vásár: addig még meg lehet tömni néhány szalmazsákot finom háborus bankóval.

A DGT. és a főváros

Harc a rövidlejáratu partbérletek körül

Vas Ferenc, udvari tanácsos, a DGT. magyarországi igazgatója a napokban fontos kívánsággal fog kopogtatni *Bódy* Tivadar dr. polgármester ajtaján. Egyelőre talán még meg sincs fogalmazva a nevezetes kérvény és éppen ezért csak egész általánosságban tudjuk elmondani, hogy mi lesz benne. *Vas* Ferenc mindenesetre — ugy látszik — igen komolyan hozzá akar látni a DGT. magyarországi presztizsének fejlesztéséhez. Ez az oka annak is, hogy diszes városcsarnokot akar épittetni és tüzre akarja dobatni azt a terebélyes, de a modern igényeket egyáltalán ki nem elégitő faalkotmányt, amely ma a Dunaparton éktelenkedik.

Az uj városcsarnok felépitésénél a DGT. nem akarja a pénzt kimélni, ellenben van egy igen sulyos kivánsága, amelyet, hogy a főváros teljesiteni tudja-e, egyelőre a jövő titka. Annyi bizonyos, hogy Vas Ferenc öméltósága kérése kemény diót fog a főváros vezetőinek juttatni. Azt mondja a DGT. ugyanis, hogy szivesen épittet diszes és előkelő, célszerü és modern városcsarnokot, ha viszont a főváros szakit a tradicióval és a jövőre nézve hosszabb partbérleti szerződést ad, mint eddig adott. Eddig ugyanis kerek egyesztendős volt mindig a partbérleti szerződés.

Ez az egyesztendős partbérleti szerződés egészen mulatságos cirkulus viciozus. A DGT.-nek nem igen lehet hosszabb partbérleti szerződést adni, mert a MFTR.-nak is csak az van. Be nem vallottan, de a valóságban, ennek pedig az az oka, hogy a MFTR.-nak sem adnak hosszabb partbérleti szerződést, mert akkor esetleg a DGT. is jogosan kérhetné azt. Az idők végezetéig lehetne ezt a megokolást folytatni. Tény az, hogy ennek a nyilván nemzeti szempontokból eredő rövidlejáratu szerződésnek sulyos következményei vannak a DGT. budapesti fejlődése szempontjából. A MFTR. ugyanis, mint hazai vállalat biztosan számit arra, hogy ő egyesztendős partbérletek mellett is örökkön a mai helyén maradhat. De hihet-e különösen a mai változó viszonyok között abban a DGT? És tegyük hozzá, hogy a DGT., most éppen a változó idők miatt is, inkább beruházásokat is hajlandó eszközölni, csakhogy hosszabb partbérleti szerződést kapjon. A helyzete ebben a nemes versenyben csak a fővárosnak nehéz. A jövő van hivatva eldönteni, hogy melyik módszert választja. A városházán mindenesetre abban reménykednek, hogy mire a fogas kérdéssel csakugyan meg kell birkózniok, akkorra a világpolitikai helyzet is megtisztul egy kicsit.

HENRY
VÁROSLIGET.
Naponta d. u. 1/4, vasár- és ünnepnap d. u. 2 órától (esős időben is)
1918 október 15-én visszavonhatatlanul utolsó nap.
A színpadon — A köröndben
az óriási világvárosi müsor!
A 4 sylphid
Gyermekek hétköznap fél helyárakat, vasárnap és ünnepnap pedig teljes helyárakat fizetnek.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
Star-film
TOM
Detektivdráma 4 felvonásban.
Kisértetek
Ibsen világhirü drámája 4 felvonásban.
Előadások: délután 5, 7 és 9 órakor.

Események

Városatyák teleküzlete. A városatyákat általánosságban nagy és kellemetlen meglepetésként érte annak a teleküzletnek a kipattanása, amelynek szenvedő hőse a főváros, a másik oldalon pedig *Károlyi* Mihály gróf és a *Kereskedelmi Hitelbank állanak*. Az egész kavarodásban, amely a Stefánia-uti telekvétel körül kifejlődött, talán egyedül Károlyi Mihály gróf szerepe áll tisztán. Ő személyesen nem szokott a mai nagy időkben, amikor hivatottsága az emberiség nagy gondjait rójja vállára, ilyen ügyekkel foglalkozni, de meg nem is respektálhat egy tanácsi határozatot, amelyet nem kézbesitettek neki. A vádlottak egyike a teleküzletben a fővárosi adminisztráció, amely éveken át nem tudta megtalálni azt a Károlyi grófot, aknek nevétől az egész világpolitika hangos. A másik csoportja a vádlottaknak azokból a városatyákból telik ki, akik a Kereskedelmi Hitelbank igazgatóságában ülnek. Első sorban *Schreyer* Jakab dr. ügyvédet, a Kereskedelmi Hitelbank elnökét terheli a felelősség, aki a főváros pénzügyi bizottságának is tagja. Még ha fondorlatos cselekedeteket nem kivánunk is a fővárossal szemben megállapitani, akkor is szomoruan kell leszögeznünk a tényt, hogy a főváros érdekeinek védelme nagyon rossz kezekben van az olyan közgyülés kezében, amelynek tagjai hasonló üzleteket hajlandók kötni vagy elnézni a főváros bőrére. Az ilyen közgyülés régen megérett a halálra, amely csak egészségesebb, tisztább szellemet hozhat a közgyülési terembe.

Sördorádo. Ilyen is van, azaz hogy lesz. A Rákóczi-ut és a Miksa-utca sarkán, tehát az idegenekben legforgalmasabb helyen fogja hirdetni a budapesti izléstelenséget. Ez a bárgyu cim beleillett volna talán abba a korszakba, amikor Pestet ugy ellepte a szójátékepidemia, mint ma a spanyol nyavalya. Lehet, hogy az üzleti célt el is fogják érni a Sördorádo tulajdonosai, mert a parasztfogás tényleg az ilyen izléstelenségekkel dolgozik, de szabad-e Budapest legforgalmasabb helyén ilyen orditó izléstelenséget nyilt utca során nagy betükkel kiabáltatni és a vidék izléstelenségét még jobban rontani? A pesti jasszstilusnak eddig minden ötlete megfertőzte a vidéket is és nem adunk neki egy esztendőt, az egész ország tele lesz Sördorádókkal, Bordorádókkal és Kávédorádókkal. A rendőrségnek aligha van módjában ezt az izléstelenségben tomboló cimet levétetni, de mégis módot kell keresni rá, hogy jóizlésü budapestiek pirulás nélkül mehessenek végig a büszkeségeink közé amugy sem tartozó Rákóczi-uton.

Zabáló szanatóriumok Berlinben. A gazdag ember a pokolban is ur. Németországról általában az a vélemény alakult ki bennünk, hogy ott nincsenek kivételek, a jóban, rosszban ott mindenki egyformán részesedik. A hires német szervezettség eleve kizár minden kedvezményezést, minden német alattvaló egyformán viseli a háboru sanyargatását és ez vigasztaló szegénynek, gazdagnak egyaránt. Ime azonban kitünik, hogy a korrupció ott is virágzik, különösen az élelmezés terén és mig a szegény ember a nincstelenség ellen küzd, addig a gazdagok ott is duslakodnak minden jóban. A „Berliner Tagblatt" a berlini penziókról ir és a cikk a következő érdekes adatokat közli:

Számos penzióban 20—30 márkát (32—48 korona) kérnek naponta. Ezt a magas árt az itt nyujtott *gazdag étkezés* indokolja, amely messze fölülmulja a jegyek alapján járó élelmezést. A 30 márkás penziókban még szemeskávét kapnak a vendégek tejjel, igazi csokoládét vagy teát, bőségesen kapnak tojást és vajat, különböző vajban sült husokat, sonkát, mindenféle tésztákat, szárnyast, vajjal elkészitett halakat, kalácsot stb. . . . Vannak penziók és szanatóriumok, ahol 120 M = 192 koronát kérnek egy napon. Berlin W-ben (ez a berlini Lipótváros) van egy szanatórium, amely napi 192 koronát számit. Persze beteg alig van benne. A vendégek zöme hadiszállító, akik ott pompásan élnek, mint béke idején. Ott naponta van tejszinhab és más olyan élelmiszer, ami betegeknek és gyermekeknek nem jut. A nagy élelmiszerpocsékolás a betegek és gyermekek rovására történik. Ilyen étkezési fényüzés mellett, amihez még drága borok és pezsgő fogyasztásának a kényszere is járul, ebben a *„zabáló szanatórium"*-ban a napi kiadás fejenkint 200 márkát — 320 koronát is fölülmul.

A hires német erkölcsök igy festenek a valóságban.

Ananász az állatkertben. Az állatkert pálmaházában ritkaságu növény virágzik: a philodendron pertusum. E növény egyik szépen kifejlődött példányán négy darab élvezhető, 30—40 cm. hosszu gyümölcs érik. A gyümölcs ize a legfinomabb ananászhoz hasonló. Az ősz beálltával az állatkert igazgatósága az érdekes növénygyüjteményből a számfeletti példányokat a nagy közönségnek olcsón áruba bocsátja.

Szeged is meg akarja váltani a villamos vasutat. Szeged város törvényhatósági bizottságában — nyilván budapesti mintára — mozgalom indult meg a villamos vasut megváltása érdekében. Maga Somogyi Szilveszter dr. polgármester is a megváltás hive. A polgármester arról panaszkodik, hogy a villamostársaság teljesen negligálja a várossal kötött szerződést. Viszont a társaságnak a tarifaemelésre vonatkozó kérelméről az a véleménye a polgármesternek, hogy a társaság még a mai „talán Európaszerte legolcsóbb tarifa" mellett sem fizet rá az üzemre, a város kivánsága azonban az, hogy adja át az üzemet a városnak. Szeged város — mint a polgármester ujságnyilatkozatából kiderül, — hajlandó megtéritени a beruházási költségeket és arra polgári haszonként 12 százalékot adni. Mivel pedig ezt az összeget frankban kellene fizetni, ami ma a valutáris különbségek miatt lehetetlen, a város kölcsönnek kivánja tekinteni az összeget és a viszonyok javulásakor 5 százalékos kamattal együtt kifizeti.

Berlin város beruházó kölcsöne. Berlin városa elhatározta, hogy ujabb hatvan milliós kölcsönt vesz fel ipari beruházások céljaira. A hatvan millió márka befektetése az eddigi tervek szerint a következőkép oszlik meg: a városi gázgyár kibővitésére 21,084.000 márka, a vizmüvek kibővitésére 15,000.000 márka, csatornázási célokra 16,175.000 márka, egy gyümölcs és főzelék elárusitására épitendő nagy vásárcsarnok épitésére 10,000.000 márka.

A dunakeszi máv. mühelytelep tüzivezetéki munkálatai. A dunakeszi máv. mühelytelep tüzivezetéki munkálataival, mint értesülünk, Ilkovits I. vizvezetéki vállalkozót (VI. Andrássy-ut 92.) bizták meg kb. félmillió korona vállalati összegben. Az előnyösen ismert és régi jó hirnévnek örvendő cég nemrég végezte be a máv. istvántelki lakótelep külső és belső vizvezetékének berendezési munkálatait, amely munka keretében több mint 20 kilométer mennyiségü vizvezetéki csővezetéket fektetett le, a 42 lakóépület 468 lakásának egészségügyi berendezéseinek legkifogástalanabb és legszakszerübb kivitelével pedig hivatalos jegyzőkönyvi dicséretet érdemelt ki.

Az Urániában ma szerdán utoljára adják a Corvin-filmgyár pompás filmjátékát: a Faun-t. Csütörtökön kerül bemutatásra A negyvenéves férfi filmjáték 4 részben, továbbá a Tosca Sardou világhirü szinmüve 5 részben. Az előadások 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

Beketow-cirkusz. A Beketow-cirkusz az idei utolsó müsorát mutatta be, mely gazdagság és jóság tekintetében vetekedik az összes előzőkkel. Riedos komikus kutyái, Seidler, az ezerhangu ember, Taciano, a kedvelt nőimitátor, Kremo a nagyszerü kötéltáncosnő és a többiek is mind nagyon tetszettek.

Zsufolt házak tapsolnak a Folies Capriceban minden este a nagysikerü uj müsornak. Két brilliáns uj bohózat: A szeneses ember és Eine heikle Sache a müsor slágerei. Mindkét darabban Sarkadi Vilmos, a kitünő komikus kabinetalakitást nyujt, kivüle még Springer Ármin, Tábori Emil, Tábori Terka, Viola Gizi, Donáth Piroska, Nagy Maca, Vasvári Adolf, Andai Henrik, László Imre, és Nemes Ernő nagyszerüek. A brilliáns szólórészben uj attrakció lép fel: Valeró Berta, kitünő szubrett, akinek elsőrangu számai estéről-estére viharos tetszést aratnak. A szólórészből ezen a slágeren kivül a nagyszerü Springer Ármin, Saudern Else, Nagy Maca és Vasvári Adolf nevét kell kiemelni.

A Henry-arénában az őszi szezon uj programmal indult meg, amely rendkivül változatos, szórakoztató és vetekszik a legpazarabb nyári müsorokkal. Henry igazgató különösen az esti diszelőadásokra fektett nagy sulyt, ugy, hogy azok a legkényesebb igényeket is kielégitik.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. szám.
Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

A TŐKE

...

Szemle

A bankkartel és a tisztviselők — Akiknek a fegyház sem használ — A tőke szive — Fölemelték a cukor árát

A bankkartel ujra kisért. Annak idején a *Fővárosi Hirlap* irta meg először, hogy a bankok egy uj egyezmény létesitésén tárgyalnak. A kartel vajudásának hire aligha fog a társadalomból nagy felháborodásokat kiváltani. A bank lehet gazdasági, de nem szociális szükségesség. Az emberiség legmélyebb rétegeiig aligha fog elhatni a hir, hogy a bankok meg akarnak egyezni, hogy a feleknek különböző cimeken mit és mennyit számitsanak fel. A bankok végre is ebből élnek és a szervezkedéshez nekik is joguk van, annál is inkább, mert akik ellen szövetkeznek, szintén a tőkések osztályába tartoznak. Szociális jelentősége tehát nem lehet az olyasminek, ahol a tőke áll szemben a tőkével. Sajnos, van azonban a bankok egymás között való alkudozásának egy sötét pontja is. Ez az, ahol a bankkartel némiképpen, ahogy a szocialdemokrácia táborában mondják, a kutyaszövetség jellegét akarja felvenni. Hir szerint ugyanis a bankok egyességet akarnak kötni az intézeteknek a tisztviselőikkel szemben alkalmazandó magatartására vonatkozólag. Történik ez ugyanakkor, amikor a kormány végre törvényben kivánja lefektetni a magánalkalmazottak jogviszonyait. A bankok ezt az időpontot akarják felhasználni a tisztviselők ellen való szervezkedésre. Ha üzletfeleikkel szemben a tömörülés szükségét érzik a bankok, ennek magyarázatát lehet adni, de hogy a szegény, üldözött, elnyomott pénzintézetek a tisztviselők szerény kivánságait sem birnák el és az egymás vigasztalására volna szükségük, ezt alig merjük elhinni.

*

Fegyházat az árdrágitóknak, — harsogja a miniszterrel együtt az egész ország és mi magunk is örömmel emelünk kalapot a gondolat előtt, amely a háboru legkomiszabb hiénáival szemben kivánja megvédeni a közönséget, de hozzátesszük, hogy a drákói szigornak, a fellendülő lelkesedés tüzének nem szabad olyan forró levegőt teremteni, hogy abban a legitim kereskedelem is megfulladjon. A törvény tervezői ugy képzelik, hogy akit egyszer uzsorán csiptek, azt egész életére kell megbélyegezni, annak többé ne legyen módjában feltápászkodni a szégyenpadról, ahol a polgári tisztesség virgácsával végigvertek rajta. De vajjon meg van-e bélyegezve az, aki nem érzi magát megbélyegzettnek? Hiszen a társadalom eddig is megbélyegzettnek tekintett minden áruuzsorást, minden lánckereskedőt; akik azonban azért loptak és azért nyuzták le embertársaik bőrét, hogy vagyonukat növeljék, sohasem érezték a saját megbélyegzettségüket és a fegyházat is a vértanuk pózával, emelt fejjel fogják elviselni. Minden büntetés, minden kerékbetörés és minden szégyenpad negativum marad azok számára, akiket a bün eljegyzett a maga számára. Valahogy már a legelején visszájáról kezdte a kormány azt a mentőakciót, amelyet nyilván a legjobb akarattal vezet az érdekünkben. Vajjon miért volt ismeretlen fogalom a békében az áruuzsora? Mert az uzsorát megölte a verseny. Nem a büntetés, nem a rendelet, nem a törvény hát az igazi orvosság, hanem a termelés fokozása, mert az uzsora csak a hiányok posványában nő és hizik.

*

Vajjon az allegorita müvészek megfestették-e, megmintázták-e már a tőkét? Hideg, fehér márványból kifaragták-e kemény figuráját, amint sulyos lábával mellére térdel a munkának? És mégis a fehér márvány alatt, mintha néha megdobbanna a rejtett szív. A tőke is elérzékenyedik néha, különösen, ha olyan ember az ur felette, mint Krausz Simon, a Magyar Bank vezérigazgatója, aki bravuros üzleti zsenialitása mellett hányszor tünik ki meleg emberi jóságával is. A tőke ridegsége, a fertőző pénz közelsége nem száritották ki az ő ereiben a vért. A héten is ötvenezer koronát adott hadiárváknak iparospályára való nevelésére. Mi ez az ötvenezer korona a hadiárváknak, de hol van a többi tőke, amely fölött nem Krausz Simon parancsnokol? Ha a tőke mindig olyan kezekben volna, mindet olyan gyeplővel kormányoznák, mint Krausz Simon, akkor megdölne a hit a tőke hidegségéről, szivtelenségéről, akkor a fehér márványszobor szive egyszerre hangosan kezdene dobogni.

*

A maximális árak emelése mindenkor a legerélyesebb offenzivák eredménye szokott lenni. Ezuttal a cukorgyárosok vonultak fel minden ostromló szerszámukkal, amelylyel a kormányjóindulatot megpuhitaniok sikerült. A cukor árát fel kellett emelni, istenem, hiszen olyan kevés cukor jut ma egy fejre, hogy nyugodtan emelhetnek. Az sem fontos természetesen, hogy a cukor kilójának minden fillérrel való emelése milliókat és milliókat töm a cukorgyárosok tulterhelt zsebébe. Az öffenziva tehát sikerült, a kormányrendelet megjelent, aminek az oka nyilván az, hogy a kormány nem vett fáradságot kikutatni, milyen jövedelmeik vannak a régi árak mellett a cukorgyáraknak. Nem baj, ha már a mi életünk keserü, ha a mi ételünkbe kevés cukor jut, ha a gyermekeink csontjai cukor hijján szálkavékonyak maradnak — legalább a cukorgyárosok élete legyen édesebb, mint volt a békében.

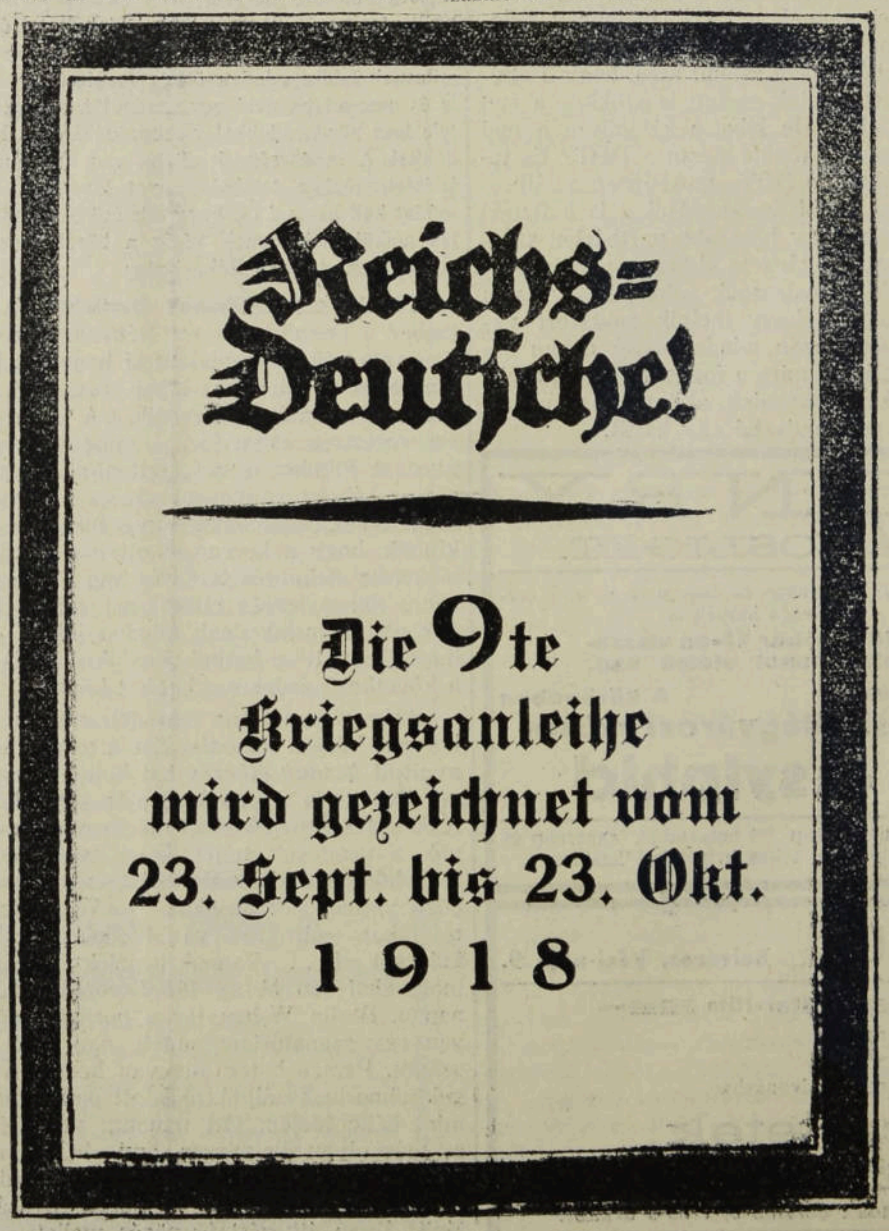
A MFTR. alaptőkeemelése. A kereskedelmi miniszter — mint a hivatalos lap közli — engedélyezte a MFTR. huszmilliós alaptőkéjének tizmillió névértékü részvény kibocsátásával harmincmillióra leendő fölemelését.

A Hitelbank félévi mérlege. A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága megállapitotta az intézetnek 1918. junius 30-án lezárt félévi mérlegét, mely 14.616.985 korona 77 fillér nyereséggel zárul. A tavalyi félévben elért eredmény 13,726.391 K 93 f volt. Minthogy a nyereségáthozat 2,841.009 K-val kisebb az előző évinél, a folyó év első felében elért tiszta nyereség a tavalyi félévi eredménynél 3,731.603 K-val nagyobb. A mérleg adatai, melyeket alább közlünk, az intézet ujabb hatalmas arányu fejlődéséről tesz tanubizonyságot. A megnövekedett nyereség természetes következménye az intézet saját tőkéi 100 millióval történt gyarapodásának, mely az üzlet körének megfelelő kibővitését vonta maga után. Ennek arányait egyetlen adattal is megvilágithatjuk: az intézet forgalma az év első felében 38.5 milliárd volt, az előző év hasonló szakában elért 25.5 milliárddal szemben. Megemlitjük még, hogy a folyószámla és takarékbetétek, valamint a hitelezők főösszege 1917. junius 30. óta 1302 millió koronáról 1760 milliárdra szaporodott. Az összes jövedelmi tételek növekedésével szemben, természetesen emelkedtek a kiadások, a terhek is. Például a tiszti fizetések és egyéb személyzeti kiadások 2.1 millió koronával. Az adószámla is 2.3 millió koronával nagyobb, mint az 1917. év első felében. A félévi üzleteredményszámlát — az egyes tételeknek a mult évivel szemben való emelkedését és csökkenését is feltüntetve — itt közöljük:

Jövedelem: Nyereségáthozat a mult évről 1,052,391.13 (— 2,841.009.40). Kamatok 15,300.004.47 (+ 5,726,792.10). Járulékok 4,401,478.10 (+ 1.362.672 K 74 f). Társasüzleti nyereségek 2,974.146.76 (+ 1,090.450.07). Nyereség értékpapirokon 2.363.884.49 (+ 652,239.14). Nyereség külföldi váltókon és pénznemeken 274,592.82 (+ 43,630. —). Nyereség árukon 422,591.52 (+ 162,858.69). Házbérjövedelem 252.005.61 (+ 1,166.07). Összesen 27.041,094.90 (+ 6.198,899.41). Kiadás: Tiszti fizetések 1.487,851.30 (+ 223,286.40). Egyéb személyzeti kiadások 3.877,472.28 (+ 1.886,876 K 92 f). Költségek és hadsegélyezési adományok 2.540,894.51 (+ 847.332.93). Veszteség követeléseken 11,965.44 (+ 7,856.99). Adók 4.505,952.60 (+ 2.358,606 K 31 f). Összesen 12.424,109.13 (+ 5.308,305.57). Nyereség: 14.616.985.77 korona.

A Rimamurányi-Salgótarjáni Vasmü R.-T. igazgatósági ülésén jóváhagyta az 1917/18. üzleti év mérlegét. A nyereség 15,249.291 koronára rug a mult évi 17,689.116 koronával szemben. Az előző üzletév 2,700.486 korona áthozatalával együtt 17,949.778 korona áll rendelkezésre. Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyülésnek 19 százalékos osztalék, részvényenként 38 korona kifizetését fogja javaslatba hozni, az előző évi 21 százalék, illetve 42 koronával szemben. A Biró dr. vezérigazgató által előterjesztett beható jelentés szerint az előző évi termelés az ismert nehézségek folytán nem volt elérhető. A társaság rég bevált pénzügyi ereje és az üzemek konszolidált volta mégis arra a föltevésre jogosit, hogy az ötödik, hihetőleg utolsó hadi üzleti év nagy nehézségeit is lényeges eltolódások nélkül fogja leküzdhetni.

A Hernádvölgyi Magyar Vasipar r.-t. igazgatósági ülésén előterjesztette a junius 30-án lezárt üzletév mérlegét. A nyereség 4.523.505 korona az előző évi 5.445.232 koronával szemben. Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyülésnek javasolni fogja a 12,000.000 koronányi részvénytőke után 12 százalékos osztalék fizettessék ki a mult évi 14 százalékkal szemben.

„Magyar Konfektiómüvek r.-t. azelőtt Ungár Lipót" cég alatt ötmillió korona alaptőkével részvénytársaság alakult, mely Ungár Lipót nagy konfekció cégnek minden üzemét és folyó üzletét vette át. A társaság a Zsolnai posztógyár közreműködésével jött létre és célja, hogy magyar gyártmányokból készült tömegkonfekció előállításával a polgári lakosság széles rétegeit az átmeneti gazdasági időben olcsó ruházati cikkekkel láthassa el. A folyó hónap 25-én megtartott alakuló közgyülés az igazgatóság tagjaivá választották: Magyar Bertalant, Vogel Jamest, Ungár Albertet, Rózsa Gyulát, Haas Alfrédet és dr. Fried Károlyt. A felügyelő bizottság tagjaivá pedig Fehér Tivadart, Lindner Leót, Ágoston Bélát és Kristen Károlyt. Az igazgatóságnak ezután megtartott alakuló ülésén Magyar Bertalant választotta meg elnökké, ügyvezető vezérigazgatóvá pedig Ungár Albertet nevezte ki.

Óranagykereskedők részvénytársasága. Magyar Óranagykereskedők Kiviteli és Behozatali Részvénytársaság cég alatt a budapesti ónanagykereskedők 600.000 korona befizetett alaptőkével kiviteli részvénytársaságot alapitottak, melynek célja, hogy függetlenül minden más érdekeltségtől, az Ukrán és Balkán piacokon tényleg a magyar órakereskedelmi szakma legyen képviselve. A kivitel tárgyát csakis a kormány által kifejezetten exportálás céljaira engedélyezett áruk képezhetik és igy a belföldi fogyasztásra szánt kontingens a belföldi kereskedelem részére sértetlenül fenntartatik. Az igazgatóságba Schlesinger L. és Társa, Láng József, Pataki Vilmos és Társa, Kun és Krusbak és ifj. Schwartz Lajos budapesti óranagykereskedő cégek tagjai választattak be. Ügyvezető igazgatók Láng Ernő és Pataki Vilmos ügyész dr. Engel Simon. A társaság irodája Budapesten, VI., Vilmos császár-ut 27. szám alatt van.

A Magyar Repülőgépgyár r.-t. közgyülése az igazgatótanács által előterjesztett 1917. évi zárószámadást, valamint a nyereményfelosztásra vonatkozó inditványt jóváhagyta. Az 1917. évről szóló osztalékszelvények 24 korona összegben Budapesten a Magyar Országos Bank r.-t. és Bécsben az Allgemeine Depositenbank pénztárainál október 1-től kezdve kerülnek kifizetésre. A közgyülés Neumann Gábort, a Magyar Országos Bank r.-t. vezérigazgatóját, az igazgatóságba uj tagul beválasztotta.

Az „Óceán" Konzervgyár és Kereskedelmi Részvénytársaság ma tartotta X-ik rendes közgyülését Ungár Jenő vezérigazgató elnöklésével a „Mercur" Váltóüzleti r.-t. tanácstermében. A közgyülés az igazgatóság által előterjesztett mérleget jóváhagyta, valamint a 668.641.35 korona tiszta nyereség felosztására vonatkozó javaslatokat elfogadta. Elhatározta továbbá, hogy 1917—18. üzletévi 10-es számu osztalékszelvénye folyó év október 1-től kezdve 70 koronával váltassék be. A „Mercur" Váltóüzleti r.-t. budapesti és az Általános Forgalmi Bank r.-t. debreceni intézet főpénztárainál. Végül Chavanne Miksa és dr. Reiss Jenő urakat az igazgatóságba beválasztotta.

Török József R.-T. A Hungária bank rt. megvette a Török József-féle budapesti gyógyszertárat, házzal és mintegy 2 millió koronát érő leltári készletekkel együtt 5 és fél millió koronáért. A bank e 134 év óta fennálló reáliogu gyógyszertárat Török József r.-t. cég alatt részvénytársasággá alakitotta át 1 millió K alaptőkével (2500 darab 400 K n. é. részvény). Az igazgatóság tagjai: Zichy Géza Lipót gróf, Aczél János dr., Pekár Imre dr., Török Sándor, Erényi Béla és Pap Lőrinc. Az igazgatóság által kiküldött végrehajtó bizottság tagjai: Aczél János dr., Török Sándor és Erényi Béla. A társaság ügyvezetését továbbra is Klein Lajos dr. gyógyszerész látja el.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

TÉLIKERT Nagymező u 22-24 Telefon 167-25

Kezdete 7 órakor

WINTERRY

uj magikus csodáival.

Operett, varietté és magánszámok.

Vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.

Téli helyisége: VI., Révay-ut 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tábori E. Karmester: Hetényi Heid Iberg Albert.

Ma és minden este 7 órakor
A szenes ember. Bohózat 1 felv. Irta és rendezte: Tábori Emil. — **Eine heikle Sache.** Schwank in einem Akt von Josef Armin. Regie: Emil Tábori. Uj szólókkal: Springer Ármi, Elsie Saldern, Berta Valero stb.

Az I. emeleti Kaszinó-kulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 8 órakor.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este 1/2 8 órakor.
UJ MÜSOR:
Riedos kómikus kutyái
Seidler, az ezerhangu ember
Tacianu nőimitátor
Délutáni előadások:
Csütörtökön 3-án d. u. 1/2 4 órakor teljes müsor fél helyárakkal.
Szombaton 5-én d. u. 1/2 5 órakor teljes müsor fél helyárakkal
Vasárnap 6-án és kedden 8-án d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
V II., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este fél 8 órakor
Páratlan menyecske
Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.
Sörkabaré fél 8—11-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Ma és minden este negyed 8 órakor
FREGOLIA
és
A KÉT JELÖLT
Énekes bohózat 1 felvonásban. Irta: FOLLINUS AURÉL. — A dalszöveget irta KALMÁR TIBOR. Zenéjét szerzette: MÁRKUS ALFRÉD.

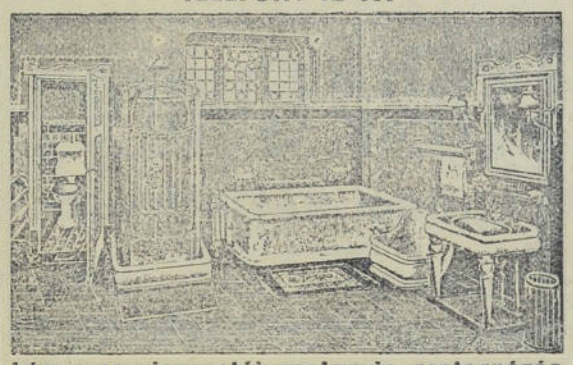
VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Világcsoda-film!
Az oroszlán-szivü Jack.
Különös történet 4 felvonásban. A főszerepben: JACK és COCO. A két csodamajom.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Utazás a Marsba
GUNNAR TOLNÆS a főszerepben.
A Nordisk filmgyár mestermüve.
Tatjána
Szinmü 4 felvonásban. MIA MAY a főszerepben
a
ROYAL-APOLLÓBAN
Az előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.

Kraszner József
cementáru-gyár részvénytársaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.
Vállal: Padló- és fal burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.
Telefon: Józ e 52—72.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

14331/J. szám.

Hirdetmény.

A déli vasut értesiti a t. szállitó-közönséget, hogy a fennálló rendkivüli viszonyokra való tekintettel, a gyors- és teheráruknak a cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság budapesti teher- és gyorsáru fuvarozási szolgálati irodája által Budapest déli vasut állomásra és ezen állomásról való fel- és elfuvarozása részére, továbbá a gyors- és teheráruknak Budapest déli vasut városi irodájából Budapest déli vasut állomásra való átfuvarozása részére szerződésileg megállapitott fuvarozási illetéket felemelte.

Folyó évi szeptember hó 25-től kezdve, tehát további intézkedésig a következő fuvarozási illetékek számittatnak fel:

1. Budapest d. v. állomásról a felek lakására, illetve a felek lakásáról Budapest d. v. állomásra elszállitandó küldemények után:

a) gyorsáruknál:		b) teheráruknál:	
1—10 kg-ig	3 K — f.	1—50 kg-ig	4 K — f.
11—25 kg-ig	3 K 50 f.	51—100 kg-ig	7 K — f.
26—50 kg-ig	4 K 50 f.	101—150 kg-ig	10 K 50 f.
51—100 kg-ig	8 K — f.	minden további meg-	
minden további megkezdett		kezdett 50 kg-ért	3 K 50 f.
50 kg-ért	4 K — f.		

c) Adóhivatali eljárásért küldeményenkint 2 K.

Budapest d. v. állomásról a Zuglóba és a tisztviselő telepre való házhoz szállitásért a fenti illetékek 20 százalékkal felemelve számittatnak.

2. Budapest déli vasut városi irodából Budapest d. v. állomásra fuvarozandó küldemények után:

a) Gyorsáruk és utipodgyásznál küldeményenkint:

1—10 kg-ig	1 K 60 f.
11—25 kg-ig	1 K 80 f.
26—50 kg-ig	2 K 75 f.
51—100 kg-ig	4 K 25 f.
101—1000 kg-ig minden megkezdett 50 kg-ért	2 K — f.

b) Teheráruknál:

1—50 kg-ig	2 K 20 f.
51—100 kg-ig	3 K 75 f.
101—1000 kg-ig minden megkezdett 50 kg-ért	1 K 60 f.

Az áruk fuvarozására vonatkozó, az illető hirdetményben foglalt egyéb határozmányok továbbra is érvényben maradnak.

Ezen felemelt fuvarozási illetékeket, mihelyt a viszonyokban javulás áll be, le fogjuk szállitani.

THIERGÄRTNER és STŐHR Részv.-Társ.

Egészségügyi és fűtőberendezések gyártása és felszerelése.
A Badeni nagyherceg fensége és a Hohenzollern herceg ő királyi fensége udvari szállitója.
Igazgató-vezető: STŐHR EMIL mérnök.
Budapest, I. ker. Budafoki-ut 9—11. sz. :: Bécs, Graben 29/a.
Telefon József 85—17. :.:: Telefon: 30150, 13425.
Sürgönycim: „AQUADUKT".

BANKÖSSZEKÖTTETÉSEK: Wiener Bankverein, Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t, Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a Magyar királyi postatakarékpénztár

Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: GROSS ANTAL
Budapest, József-körut 23. szám.

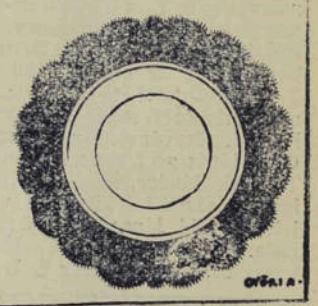
Ajánlunk
budapesti raktárról, azonnali szállitásra
50 kilogrammos horgonyzott, bádog
mézeskannát
ab raktár darabonkint 65.— kor. árban
Hazai Kereskedelmi és Forgalmi Részvényt.
Budapest, V., Akadémia-utca 20. sz.
Telefon: 113—56, 159—16.
Sürgönycim: GROSSIST.

Sternberg
cs. és kir. udv. szállító
zongoratermei 6970
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 1 5—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

HENGEROLAJAT, GEPOLAJAT,
merev gépzsirt (consistens)
jutányos áron, megbizhatóan szállit:
Bernauer Lajos, olajgyár
Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

DIANA

puder- és Diana-krém a modern szépségápolás meglepetései.
Próbadoboz . . . . . 3.— K.
Nagy doboz . . . . . 6.— K.
MINDENÜTT KAPHATÓ.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3 sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontast megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

BALLINIT-
az egyedül tökéletes és bevált
autó pneumatik pótló
Ruganyos és nem rázza a motort. — Sok száz elismerőlevél.
SOLLUX
Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz.
Pneumatika-Ballinit
autó-ab oncs-gyár
Budapest, VIII. kerület, Óriás-utca 10. szám.
Telefon: József 53—46.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. október 9-én — 41. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-35

A béke

hajójának kecses, karcsu árbóca feltünik a messze nyilt tengeren. Még jöhetnek felhők, amelyek ujra, meg ujra eltakarják vágyó szemünk elől a béke hajóját, jöhetnek viharok, amelyek vitustáncot járathatnak az események tengerén: de abban az egyben, hogy most már okvetlenül és rövidesen el kell jönnie a békének, minden hivő léleknek biznia kell.

A reménységek tarka madarai lepik el a lelkünk kiégett ugarját és vidám szivárvány feszíti ki zászlóját a komor égre. A véres mezőkön az uj élet szellője suhan át és a város szive izgalmasan dobban meg: csöndes, nyugalmas, békés jövendő oltárához készül járulni az emberiség boldog nászmenete.

Vajjon, ha csakugyan révbe ér a béke hányt hajója, mi történik akkor? Nem omlanak-e le az ég gerendái, nem nyilik-e meg a föld és nem szállnak-e le közénk a vidám csillagok? Olyan lehetetlenül, olyan ismeretlenül, olyan bizonytalanul és idegenül jön közénk a kedves vendég, hogy szinte nem is tudunk már visszaemlékezni arra, amikor minden rendben volt. Ezer kérdőjel tornyosodik elénk. Mikor oszolnak fel az élelmiszerboltok szomoru karaván jai? Mikor megy ki a divatból a százféle jegy? Mikor eszünk ujra sóskiflit, császárzsemlyét, mikor csendül az erszényünkben igazi sárga arany? Mikor térnek vissza és visszatérnek-e a régi árak? Mikor fogad ujra udvariasan a kereskedő? Mikor áll reggel az ajtónk előtt pontos glédában a rokonszenves tejesüveg? Mikor lesz hely a villamoson? Mikor lumpolunk egyet megint kivilágos kivirradtig? Mikor füthetünk be ujra becsületesen a szobánkba és mikor, óh mikor érkezik meg már az első narancs és az első citrom?

Ki tud minderre felelni? Pedig, de mennyi mindenre volna felelni valója ennek a kifosztott, kiéhezett városnak. Mennyi vágy, mennyi akarat, milyen életerő, milyen nagyszerü kivánása a megujhodásnak feszíti ennek a városnak sebesen dobogó szivét. Kezdjük elhantolni a háboru szomoru emlékeit és kitárjuk az ablakokat, hadd jöjjön a friss, tiszta jó levegő. Hadd kelünk uj életre ebből a kriptás eltemetettségből. Mohó vágygyal esünk neki pótolni, amit elmulasztottunk, megvalósitani mindazt, amit terveztünk és aminek csunyán, alattomosan gáncsot vetett a háboru. Elő kell vennünk mindazt, ami meg tudja tisztitani a levegőt, ki tudja irtani a bacillusokat: a háboru kisértetei, pusztitó nyavalyái, szörnyszülött gyermekei és vérszopói jártak erre. Vajjon mikor csukják be az utolsó árdrágitó után a börtön ajtaját és mikor verik agyon a háboru utolsó hiénáját?

Munkára bontjuk fegyvert markoló kezünk. Uj világnak kell következnie, amely diadalmasan lép a nyakára mindannak, ami a rossz, a bűnös multé volt. A mosolygó megujhodás napja kel fel Budapest tornyos házai fölött. Imádságos hajnal ez, amely boldogan száll föl az égre és onnan fogja szemlélni hogyan és mit cselekszik ez a város, hogyan és mint használja fel az uj energiákat, hogyan tud az uj időkben elhelyezkedni és hogyan tud élni, virulni egy nehéz, csaknem halálos betegség után?

Fullánkok

...

Spanyol

ma mindenki, szenvedő, lázas emberek elkeseredetten dobálják gyötrött testüket a a szétgyurt ágyon. A halálnak is bő aratása van: ismerőseink egymásután hullanak el és a statisztika, most, hogy a polgármester kötelezővé tette a bejelentést, hamarosan igen szomoru adatokat fog feltárni. Hónapokon keresztül nem csináltak semmit a hatóságok és ha a főváros el nem rikoltotta volna magát, hogy veszedelembe jutottunk, a belügyminiszterium talán még most is csendesen szunyókálna. A belügyminiszteriumnak tudnia kellett, hogy hónapok óta pusztit itt közöttünk a nyavalya, hogy lassan huzódott Spanyolországon, Svájcon, Németországon és Ausztrián át hozzánk. Már akkor érdeklődni kellett volna és akkor meg kellett volna mozgatni mindent, amikor még Spanyolországban járt az izgága vendég. Ehelyett nálunk még ma is félrendszabályokat alkalmaznak. Az iskolákat becsukják, de a kismozikat, ahol a pállott, mocskos levegőben gombamód szaporodhatik a járvány ismeretlen kórokozója, nyitva hagyják. Azaz, hogy mégis: minden második sorban szabad csak ülni. Kitünő bölcs ötletek ezek: a spanyol nyavalyát nem akadályozzák meg, de a mozinak legalább kárt okoznak, ahelyett, hogy becsületesen megmondanák, hogy a mellékutcákbeli körülpiszkos mozikat egyszerüen be kell zárni.

*

A reménynek

annyi fajtája talán még soha sem szárnyalt a levegőben, mint most. A szerető szivek hazavárják még megmaradt övéiket és a szegény kinzsorázott polgár abban reménykedik, hogy zuhanni fognak az árak a békehirekre. Csak egyetlen társadalmi rendnek kellemetlen az áldott béke távoli szárnycsattogtatása: az árdrágitók kétségbeesve látják, hogy zsákutcába juttatja őket a béke. Az elrejtett áruk félénken, óvatosan kidugják csápjaikat és zuhanni fognak az árak, hogy mentsék, ami még menthető. Az áldott béke pánikja ez, most fogjuk meglátni igazán, hogy kik voltak a háboru igazi hiénái?

*

Házfelügyelő ur,

ön meg akarja tiltani nekem, hogy önt ezentul a pompásan hangzó házmester szóval illessem. Az ön finom demokratikus érzése tiltakozik az ellen, hogy ezzel a „szolgai" névvel illessék. Igaz, hogy a polgármester is polgár-„mester", de ön nem akar ház-„mester" lenni. Ön csak felügyel, de nem mestere annak, amit csinál. Ön csak pallér, hajcsár a lakók mellett, ön csak uralkodni kiván a szegény partáj fölött. Udvari hivatalná kivánja előléptetni a maga becsületes munkáját, a háziur helyettese akar lenni, pedig természettől adott hivatása nem az, hogy a lakók parancsolója, hanem kiszolgálója legyen. Alattomos szándékuk azonban az, hogy a névvel a hivatalukat is megváltoztassák. Nem bánjuk mi, ha királyi hercegnek cimeztetik is magukat, csak a lift-közlekedjék, a kapu alatt égjen a lámpa és a kaput nyissák ki idejekorán.

A főváros ellátása a háboru után

Az élelmiszer-kereskedelmet a főváros akarja a kezében tartani — Harmincmilliós vállalkozás van alakulóban — Hatalmas raktárházakat terveznek

Egyre jobban közeledünk a háboru végéhez és komoly pénzügyi körökben azt tartják, hogy elérkezett az ideje annak, amikor józanul és komolyan lehet gondolkozni a háboru után elkövetkező idők gazdasági berendezkedéséről is. A háboru sok mindenre megtanitott bennünket, ma már tisztán látjuk a háborus közgazdaság hibáit, ma már megitélhetjük, hogy nemrég még ideálisnak tartott intézkedések közül mi vált be és mit kell végképpen eltüntetni.

Azokon a helyeken, amelyek nagy felelősséggel intézik a hatalmas metropólissá fejlődött Budapest polgárságának és munkásságának ellátását, már ma gondot okoz a háboru után elkövetkező idők mikénti berendezkedése. Itt már ma gondolkozni kell arról, hogy minő alapon lehet majd kielégiteni Budapest lakosságának igényeit ugy, hogy ezzel a kielégitéssel a közönség meg legyen elégedve, emellett azonban érdekeiben sérelmet ne szenvedjen az a legális kereskedelem, amely nélkül Budapest nem tud élni.

Bizonyos, hogy háboru után, különösen azonban a háboruból a békére való átmenet idején a közélelmezési viszonyok nem fognak olyan mértékben megjavulni, mint ahogyan azt az optimisták hiszik. Élelmiszerekben és közszükségleti cikkekben nem lesz olyan nagy bőség, mint ahogyan azt a hozzá nem értők gondolják és ha valamelyes javulás be is következik, ez a javulás semmiesetre sem lesz olyan mértékü, hogy teljes egészében feleslegessé tegye a hatóság beavatkozását.

A hatóságra a háboru után is sulyos feladatok várnak, egyrészt az áraknak megfelelő nivón való tartása, másrészt az áruk beszerzése körül. És ezek a szempontok vezetik a főváros hatóságát akkor, amikor már most komolyan foglalkozik a háboru után elkövetkező idők közélelmezési viszonyainak immáron aktuális kérdésével.

Értesülésünk szerint e fontos probléma megoldását illetőleg, konkrét terv is merült fel olyan részről, ahol a legnagyobb hozzáértéssel intézik a főváros közélelmezését. E konkrét terv most képezi tanácskozás tárgyát és arról a Fővárosi Hirlap a következő érdekes részleteket közölheti:

A szempont az, hogy a fővárosnak elsősorban az a kötelessége, hogy nagyban szerezze be a mindennapi élethez szükséges cikkeket, főként az élelmiszereket, emellett azonban a közszükségleti cikkek forgalombahozatalából a legális, tisztességes kereskedelmet kizárni nem szabad. Éppen ezért tárgyalások vannak folyamatban arra vonatkozólag, hogy a főváros bevonásával, esetleg a főváros majoritása mellett hatalmas vállalat alakuljon e programm megvalósitására. *E vállalat alaptőkéjét harmincmilió koronára tervezik,* szükség esetén azonban az alaptőke ennél az összegnél nagyobb is lehet.

E vállalat nagyban, hatalmas tömegekben vásárolná a főváros közönsége részére szükséges közszükségleti cikkeket, élelmiszereket, azokat elraktározná és a főváros hatóságának ellenőrzése mellett a kereskedők utján hozná forgalomba.

A vállalat nagyszabásu raktárházakat épitene, közel a meglévő teherpályaudvarokhoz és közel a tervbevett kereskedelmi kikötőhöz. A raktárházakat közvetlen vágányok kötnék össze a pályaudvarokkal és a kikötővel. A terv ebben a részében annyira előre-

haladott stádiumban van már, hogy értesüléseink szerint a MÁV igazgatóságával is folynak tanácskozások és a MÁV hozzájárult már ahhoz, hogy az egyes pályaudvaroktól a raktárházakig terjedő sinpárokat lefektessék.

Nagy vonásokban így fest a hatalmas koncepcióju terv. Pénzügyi és vállalkozói körökben az ideát rokonszenvesen fogadják és máris nagy érdeklődés mutatkozik vállalkozói körökben a főváros eme hatalmas, minden eddigi méretet felülmuló terve iránt. Ha a vállalkozás létrejönne, akkor Budapesten központositva lenne az élelmiszerkereskedelem és természetes, hogy e nagyarányu vállalkozásba olvadnának bele a fővárosnak már meglévő egyéb közélelmezési természetü vállalatai.

A terv alkalmasint legközelebb már részletes megbeszélés tárgya lesz és akkor majd módot nyujtanak arra, hogy a fölvetett ideához hozzászólianak mindazok a tényezők, amelyeknek közük van a székesfőváros közélelmezéséhez.

Készül a dajkatörvény

Hatósági engedéllyel lehet csak elszerződni

Valaha nem volt elökelő az a ház, ahol a gyermekét maga az anya szoptatta. Ma másként áll a helyzet. Az anyák meggondolják, hogy rábizzák-e gyermekeiket a szoptatós dajkára. Innen van az, hogy az a müfaj, a kövér, jóltáplált és prepotens szoptatósdajka kiveszőfélben van. Sokat ártott nekik nyilván a háboru is, ahol a drága és nehezen hozzáférhető élelem miatt a háziasszonyok nem mernek egy szoptatósdajka ellátására vállalkozni. Végre is tizóraira rostélyost és sört adni egy kicsit drága mulatság és a szoptatósdajkák nem igen érik be mással.

Hány szoptatósdajka lehet ma mégis Budapesten?

A belügyminiszter kivánságára a székesfővárosi statisztikai hivatal 1917. májusában számlálólapokat osztatott szét a házakban a „szoptatós bérdajkák" összeirása céljából. A számlálás csak a pesti oldal belterületére terjedt ki, Budára és a külső területekre nem. Technikailag ugyanis igen nagy fáradtságot és költséget jelentett volna a Budán, a hegyvidéken és a külterken szétszórt egyes házakban számlálólapok kiosztása és begyüjtése, a végeredményen pedig nem változtatott volna jelentékenyen. Ennek a munkának az eredménye az volt, hogy az említett területen a statisztikai hivatal összesen 102 dajkát talált. Valószinüségi számitás szerint akkor Magyarország területén legfeljebb 1000—2000 szoptatósdajka lehet.

A főváros tanácsa a számláló-lapokat Madzsar József dr.-nak adta ki, hogy a számláló-lapok alapján dolgozza fel a dajkakérdést. Madzsar dr. most végezte el ezt a munkát. A Budapesten alkalmazott anya- és csecsemővédőnők kérdőivet kaptak és ezzel 71 dajkát kerestek fel, hogy azok szociális viszonyai iránt érdklődjenek. A dajka fizetése a felvétel idején 60—120 korona között változott; amivel szemben a gyermektartás havi költsége 30—60 koronát tesz ki. Akadt egy dajka, aki 70 korona fizetést kapott és ebből 60 koronát fizetett ki gyermeke eltartásáért. A dajkák tehát tulajdonképpen ma ninesenek jobb helyzetben, mint a családok, mert saját céljukra fizetésükből alig marad annyi, mint az átlagos családfizetés.

A legérdekesebb azonban azoknak a csecsemőknek a sorsa, akiknek kiáró tejét a dajka tulajdonképpen áruba bocsájtja. A számlálás időpontjában a 71 csecsemő közül 59 élt, vagyis 16.9 százalék meghalt. Ha leszámitjuk a dajkák egyévet meghaladó gyermekeit, mivel a 16 halott mind egy éven aluli, akkor az egy éven aluliak halálozását 27 százalékra kell tenni.

Az összegyüjtött adatok és a szakirodalom áttanulmányozása alapján Madzsar József dr. Rónai Zoltán dr. sz. főv. szociálpolitikai szakelőadó társaságában a szoptatósdajka-kérdés szabályozására a tanácsnak most tett javaslatot.

A javaslat szerint a dajkakérdésnél szociális szempontból legelsősorban a dajka gyermekét fenyegető veszedelem jön figyelembe. A dajkafogadás mai formáiban jelentős veszedelemnek teszi ki a dajka gyermekének életét. Miután az ipartörvény a családok és igy a dajkák közvetitését engedélyhez kötött iparrá teszi, az üzletszerü dajkaközvetités eltiltása csupán a törvényt módositó dajkatörvény után lehetséges. Ennek a dajkatörvénynek meg kell állapitani azokat a hatósági jellegü intézeteket, amelyek a dajkaközvetitést üzhetik. Az ilyen intézetekben, amelyek nyilvános gyermekmenhelyekkel, vagy csecsemő-otthonokkal lennének kapcsolatosak, alaposan történhetnék meg a dajkáknak és dajkák gyermekeinek orvosi vizsgálata. Hatósági orvosi vizsgálat előzne meg a dajkatartási engedély kiadását. Az ilyen vizsgálatokért magas árt szabnának, ami visszatartaná az anyák nagy részét attól, hogy dajkát fogadjon akkor, amikor arra nincs okvetlen szükség. A magas vizsgálati és közvetitési dijakból kellene aztán fedezni a szegénysorsu, de gyermekükét szoptatni nem tudó anyák dajkával való ellátását.

Fölmerült az a kérdés is, hogy mig a dajkatörvényt a törvényhozás nem alkotja meg, lehetséges-e ennek a problémának törvényhatósági szabályrendelet utján való rendezése? A hatósági dajkaközvetités intézményes meghonositása szabályrendelet utján nem lehetséges, mivel ez az ipartörvénnyel ellentétes lenne, de nincs kizárva azért szabályrendeleti meghatározása azoknak a feltételeknek, amelyek nélkül dajkát szolgálatba nem lépnek, illetve nem fogadható fel és nem közvetithető.

Ezen az alapon maga is készitette Madzsar dr. a székesfővárosi dajkaügyi szabályrendeletet tervezetét. E szerint dajka szolgálatba csak akkor léphet, ha a tisztiorvostól szoptatási engedélyt kap. Ilyen engedély csak akkor adható ki, ha az orvosi vizsgálat igazolja, hogy sem a dajkához, sem a gyermekéhez, sem a dajkatartó gyermekéhez fertőző betegségnyoma nem fér. Csak olyannőnek adható engedély, aki saját gyermekét legalább három hónapon át szoptatta, vagy akinek gyermeke már nincs életben. Az engedélyező hatóság előtt szerződésben gondoskodni kell arról, hogy a dajka saját gyermekét a dajkatartó házba viheti és szoptathatja, vagy a dajka gyermeke megfelelő elhelyezésben és legalább nyolc hónapos koráig szoptatásban részesüljön.

Ezek a készülő szabályrendelet legfőbb pontjai. A dr. Szabó Sándor tanácsnok, tisztifőorvos elnökletével tartott értekezlet ezt a tervezetet alapul elfogadta és utasitotta Madzsar dr.-t, hogy a gyakorlati kivitelre is kidolgozza a szükséges utasitásokat.

Nem lesz lakásbéremelés

Szabó Imre tisztifőügyész nyilatkozata

A lakásbérek emeléséről, illetve a lakbérrendelet megváltoztatásáról ujabb hirek kerültek forgalomba, amelyek meglehetősen nyugtalanitják a közönséget. Egyelőre azonban a lakásbéremelésről valószinüleg nem lehet szó, november elsejével pedig nem lehet a lakásokat felmondani, mert feltehetőleg tudvalevőleg nincsen költözködés.

A szállongó hirekkel szemben megis időszerünek tartottuk megkérdezni Szabó Imre dr. tisztifőügyészt, a lakáshivatal elnökét, aki igy válaszolt:

— A lakbérrendelet megváltoztatásának terveiről semmit sem tudok. A minisztériumban valószinüleg foglalkoznak azzal, hogy a lakbérrendelet egy pár olyan intézkedését, amely a gyakorlatban nem vált be, megváltoztassák, de ezideig hivatalos értesitést e tekintetben nem kaptam. Nincs olyan kormányintézkedés, amely

Budapest keresztapja

Egy kicsit megmosolyogni való volt, amikor Polónyi Géza ugy találta, hogy meg kell alapitania az uj lovagrendet, a főváros barátait. Miért éppen ő? Soha sem éreztük, hogy köze lenne ehhez a városhoz. Csak a politikai korzón lehetett hallani rekedt hangját, a parlamentben voltak változatai, amikor kezet fogtak vele és amikor nem fogtak kezet vele a politikus grófok, a törvényszéki teremben vivott nagy csatákat. Egész élete szük körben játszódott le: a Saskörtől a parlamentig, a parlamenttől a Markó-utcáig. Magánéletében tipikus belvárosi polgár. Kossuth Lajos-utcai sétáival, Károlyi-utcai zártajtós házával, igazi pesti pöreivel, furcsa, jellegzetesen összeválogatott pesti barátokkal, tisztelőkkel, kliensekkel, sétálótársakkal. És mégsem volt sohasem igazi pesti polgár, amikor róla beszéltünk, mindig inkább Köröskény, a harcvágy, a levai választási küzdelem, az országos korteskörutok jutottak eszünkbe és az utolsó időkben még a bécsi Sacher-étterem virágos asztalai is bekapcsolódtak az életébe. De Budapest? Mikor volt az övé? Mikor mondott egy szép mondatot, amelyet föl lehetne vésni a falakra? Mikor irt le egy sort, amely büszkesége lehetne ennek a városnak? A Váci-utcai uj városháza termében harsogott valaha, a polgármesterek küszöbét koptatta és az öreg Halmos János belehalt az izgalomba, amikor egyszer megkritizálta Polónyi városházi szereplését. Aztán egyszer-kétszer Bárczy bőrét szerette volna kiteregetni a t. Ház asztalán és annyi rosszat mondott Budapestről, hogy ha nem volna ez a város olyan fiatal, mint amilyen, soha sem forranának be a sebek, amelyeket Polónyi ejtett rajta. És most ő alapitja meg a főváros barátainak lovagrendjét. Nincs ennek más magyarázata, mint hogy vagy gunyolódni akar velünk, vagy hogy öreg dámák receptjére a zengerájából a templomba kényszeredik. Elérkezett volna már a megtéréses öregséghez és odaát a budai nagy platánok közelében elhelyezkedvén a kopott bördivánok, a névjegyes fogasok honában le akarja vezekelni mindazt, amit ez ellen a város ellen vétett.

Ha igen komolyan beszélünk is a dologról, nem tudjuk letagadni, hogy sok a humoros oldala a dolognak, amikor Polónyi nemcsak hivatalosan és hatáskörét gondosan átlépve akar Budapest fölött örködni, egyszersmind társadalmi szervet is csinál, amely csecsebecséket, nippeket rak a pesti etazsérokra. A háboruban egy kicsit lerongyolódott ez a város, de a színes apróságok néha arra is jók, hogy befedjék a lyukakat. Budai öreg kisasszonyok régen rájöttek, hogy a kivénült fotelek rongyait himzésekkel lehet eltakarni, a lepattogott politurra futókat kell boritani.

József nádor szépitő bizottsága járhatott a jó Polónyi eszében, amikor egészen különös ötletszerüséggel összeválogatott maga mellé egy társaságot, amelyben benne van mindenki, akinek nincs ott helye és csak kevesen vannak olyanok, akiknek haszná t lehetne venni. Ami eddig egy-két ülésén a különös lovagrendnek történt, fecsegésnél nem igen volt egyéb. Nem is lehetett: Budapestről igen sokat kell beszélgetni, mignem hozzá lehet fogni az átalakitó, a szépitő, a csinositó munkához. Eddig egyetlen konkrétum történt, amit nem tudunk eléggé kiemelni. Polónyi megkérte Krudy Gyulát, hogy nevezze el ujra a budapesti utcákat. Legyen Budapest keresztapja. Az ember csodálkozva bámul a politikus, a fiskális, a hadakozó, ravasz Polónyira, hol, mikor és hogyan jutott ideje zajos és viharos életében arra, hogy megtudja mondani: ezt a keresztapaságot csak egyetlen egy embernek, Krudy Gyulának, lehet adni. A történettudós egy szögből néz mindent, a politikus elfogult, az ujságiró a máért és a mának él, a városházi salabakter csak a saját főnökeit látja olyanoknak, akikről utcákat lehet elnevezni. Irő, mindent látó, ennek a városnak multjáért, jelenéért és jövőjéért rajongó irő kellett, aki a száz és száz utcanévből összerakja ennek a nagyszerü városnak a régét, nyét. Olyan ember kellett, aki „régimódi trakkban és hosszu mellényben érkezett meg Pestre a postakocsival és a Griffben már nem kapott szállást." Ismeri, szereti a régi Pestet, a mély udvarokkal, az oroszlánfejü esőcsatornákkal, a bubos kövezettel, aki még most is hallja a keskeny utcák kukucskáló ablakaiból kipengeni a zenélőórák menuettjeit. Akkor lóvasuton jött be a Kerepesi-uton Pestre és első ismerőse a „vénséges vén" kocsis volt, aki ostorát pattogva noszogatta előre a roskadt gebéket. Krudy Gyula tudja, milyen vén város volt ez akkor és milyen fiatal lett belőle azóta. „A tilök olykor megszólalt, mint egy régi német városkában és a Váci-utcát sör- és vistli-szaggal látta el a régi Korona-vendéglő. Az Ufir-ban régimódis paházatu boltosok üldögéltek estenkint és a Párisi-utcában hatvan esztendős masamód-kisasszonyok diszitették a kalapokat." Azóta bizony megfiatalodtunk, eltünt a színészek tarka nadrágja, az iskolák palotákba költözködtek, az öregek kidültek, kimentek a divatból a rossz nők, akik „a vidéki plébánost az ablakukba ültették csibukozni." „A bocbélyok megfenték a késeiket és a város egyszerre nőni, fiatalodni, emelkedni kezdett. Mintha csupán a férfiak bajusz- és szakáll-viselete akadályozta volna a várost fejlődésében."

És jó lesz Polónyinak is megtudni, hogy ki volt az, aki mindezt a nagyszerü átalakulást befejezte. Ki volt az, aki a fiatalositás munkájában a legtöbbet tette. Krudy Gyula adja meg a feleletet:

„Aztán egyszerre megérkezett az uj polgármester és bátor kézmozdulattal most már az egész Budapestet átnyujtotta az ifjuságnak. Nesztek, tietek ez a város. Tucatjával épitik a gyönyörü iskolákat, ahol az ifjakat nevelik és a polgármester rugja az első labdát a sporttelepeken."

Ez az a polgármester, akit Polónyi sohasem tu-

bizonyos pontokon a gyakorlat utmutatásai alapján ne szorulna korrekturára. Igy lesz ez a lakásrendelettel is, ezidőszerint azonban *lakbéremelésről nem tudok.*

Kérdezősködtünk azután a lakáshivatal működéséről is, amelyre vonatkozólag a főügyész meglehetősen szomoru képet nyujtott. A közönség türelmetlen, a helyiség rossz, a személyzet elégtelen. Ennek a fontos hivatalnak működése igen sulyos viszonyok közé jutott.

— A *lakáshivatal* mai elhelyezésében — mondta a főügyész — igen sulyos teherpróbákat kénytelen kiállani. A hivatalnoki kar kicsi, nem győzi a munkát. A mult napokban nyolc emberünk volt egyszerre spanyolbetegségben, ami olyan állapotot szült, hogy kis híjja, hogy be nem kellett csukni a hivatalt. Egyébként is kevesen vagyunk és a fogalmazói kar működését módfelett zavarja a közönség türelmetlensége, amely bármennyire érthető is, mégis igen nagy akadálya a munkának. Aki tegnap jelentkezett igényével, az már ma a referenst keresi és a mai rossz lokalitásban valóságos tolakodás van, ahol rendszeres munkát végezni teljes lehetetlenség. Nem látja be a közönség, hogy utánjárásaink vannak, a feleket kell meghallgatnunk, helyszini szemlét kell tartanunk, amely mind időt vesz igénybe. Ráadásul a mi helyiségeinkben, a hol a fogalmazói karnak nincsenek külön helyiségei, teljesen lehetetlen állapotok uralkodnak a közönség tömeges felvonulása miatt. Minden megváltozik azonban, ha elfoglalhatjuk uj helyiségeinket és személyzetünk számát is szaporitani tudjuk. Ha mindezzel rendbejövünk, akkor a közönségnek azt az igéretet tehetjük, hogy *minden kérdést nyolc nap leforgása alatt letárgyalunk,* feltéve természetesen, hogy kivülünk fekvő akadályok, mint a megidézettek meg nem jelenése, nem hátráltatja munkánkat. A közönségnek azonban nagyobb belátással kell lennie a lakáshivatal munkájával szemben. Meg kellene tanulnia a közönségnek, hogy mi lakások közvetitésével nem foglalkozhatunk, mi csak lakásokat rekvirálhatunk, ha annak megvan a módja. Tudjuk nagyon jól, hogy a közönség lakás dolgában rendkivül szorult helyzetben van. Tudjuk, hogy idegessé és türelmetlenné válik a lakástalanság rettenetes helyzetében, viszont azt is be kell látnia mindenkinek, hogy a lakáshivatalban ülni és állandóan a közönség koncentrikus tüzében lenni sem tartozik a legkellemesebb dolgok közé.

---

dott megérteni, de akit Krudy Gyula méltányolni tudot'. Ő mondja, hogyan fiatalodott meg ez a város: „Fiatal kalapácsok csengése, lelkes férfiak okos tekintete és serény munkáskarok acélgép pontosságu munkája zeng vissza az elmult évtizedekből. Nappal mindig épitet'ek, palotákra tornyot a nap felé és éjszaka mintha temettek volna: — végtelen sora a temető kocsiknak hordta ki a korhadt anyagot a városból, öreg emberek és öreg házak, régi utcák és szokások tetemeit."

Ahogy évtizedeken át mozdultak, lendültek a kalapácsok és csendültek az elnyúló vasak, ahogy eltakarodtak a romok, ahogy felépültek a tornyos paloták, Krudy Gyula mindig itt volt, mindig nézett, mindig bámult a maga vesékig tekintő, mindent látó pompás szemével. A misszióról, amit Polónyi szánt neki, ebben a pillanatban még nem tudjuk megmondani, hogy mint alakul ki. Valahogy ugy szeretnénk látni, hogy odaadnák Krudynak ezt a nagy várost, annak száz meg száz utcáját, csináljon vele, amit akar. Legyen az alkotása egy pompás költemény erről a nagyszerü városról. Az utcák neveiből alakuljon ki a térképen olvasható poézis, amelyben benne lenne mindaz a szeretet és rajongás, amit ez a nagyszerü iró a város iránt érez. Ne fékezzék fantáziáját, tudását, izlését, se tradiciók, se a köteles konvenciók. Legyen Budapest térképe olyan, amilyennek az ő tökéletes müvészete szánta. Pompázzanak a falakon az ő szines, zengő szavai, az ő emlékezetében, az ő hálájának melegében viruló nagyszerü nevek, legyen Budapestnek igazi keresztapja, olyan, aki a vallás követelése szerint gondozza, ápolja, szereti viruló szép keresztlányát. Ha ez igy lesz és ha kicsinyes szempontok nem fognak Krudy Gyula munkáján korrekturát végezni, akkor büszkeségünk lesz az az utcanévsor, amelyben benne lesz ennek a városnak multja, jelene, fejlődése, magyarsága, szépsége, nagyszerüsége, minden szive-dobbanása.

Kavarodás a Károlyi-telek körül

Schreyer Jakabék üzlete

Még nem kezdték meg pénteken délelőtt a pénzügyi bizottság első ülését, amikor megjelent a tanácsteremben *Schreyer* Jakab is, aki egyébként szorgalmas látogatója a bizottság üléseinek. Azok, akik ott voltak, kis csoportokba verődve beszélgettek arról, lesz-e hamarosan béke vagy sem, az öreg Schreyer azonban szétrebbentette őket és siránkozó hangon panaszolta mindenkinek:

— Azt irták rólam, hogy panamista vagyok... Negyven évi munkásság után kisütötték . . .

Az öreg Schreyer mosolyogni próbált — nagyon rosszul sikerült neki — s aztán ugyanolyan panaszkodó hangon folytatta:

— Én panamista . . . Hallottatok ilyet . . .

A bizottság tagjai nem igen akartak hozzászólni a kérdéshez Schreyer *Glücksthal* Samu felé fordult s élesen rászögezte a tekintetét.

— Oh . . . oh . . . — sóhajtotta hatalmas hangon Glücksthal s aztán tovább magyarázta, hogy Wilsonnak mi lesz az álláspontja, ha ujabb jegyzéket kap tőlünk.

Feleki Béla szintén nagyon elmerült a külpolitika kérdéseibe, *Havass* Rezső az utcák tisztántartásának gondolatával volt elfoglalva, ugy, hogy az öreg Schreyer — mit tehetett egyebet — leült a helyére s várta az ülés megnyitását. Szorgalmasan végig is ülte az ülést, aztán szó nélkül eltávozott.

Ugy látszik, Schreyer Jakab most már azon a véleményen van, hogy a Károlyi-féle telekügyben tisztázta magát a pénzügyi bizottság előtt. Neki nincs semmi szégyelnivalója s tökéletes korrektséggel cselekedett, amikor Károlyi Mihálytól megvásárolta azt a telket, amely a tanács állitása szerint nem Károlyi Mihályé, hanem a fővárosé. S hogy Schreyerék mennyire biztosak a maguk dolgában, arra nézve semmi sem jellemzőbb, mint az a kommüniké, amely vasárnap jelent meg néhány lapban, s amely igy hangzik:

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank megvásárolta Károlyi Mihály gróftól Stefánia-uti 4632 négyszögöles telket 1,181.338 koronáért és ezt parcellázni fogja.

Mindenekelőtt állapitsuk meg azt, hogy Károlyi Mihály a Stefánia-uti telket négyszögölenkint 152 koronáért, összesen pedig 704.170 koronáért vette a fővárostól. A Magyar Kereskedelmi Hitelbank 255 koronát adott ezért a telekért, miután megmagyarázta Károlyi grófi megbizottainak — Károlyi maga talán nem is tudott erről, — hogy a vétel következtében *minden felelősséget magára vállal.* Ennek megállapitása után konstatáljuk azt is, hogy a tanács a telek parcellázására vonatkozó kérelmet *megtagadta,* sőt felszólitotta Károlyi Mihály grófot, hogy a telket sürgősen adja vissza a fővárosnak. Mindezek után hogy meri a Magyar Kereskedelmi Hitelbank hirdetni, hogy a Károlyi-féle telket parcellázza? Ujjat akar huzni a tanáccsal, vagy talán a Magyar Kereskedelmi Hitelbank városatya-igazgatósági tagjainak, *Schreyer* Jakabnak, *Silberberg* Károlynak, *Bihari* Mórnak és *Wellisch* Alfrédnak sikerült meggyőzniök a tanácsot, hogy nem neki van igaza, hanem a banknak?

Bárhogyan is áll az eset, ezt a dolgot nem lehet a nyilvánosság kizárásával elintézni. Ha a főváros hibázott s ha a tanács helyesnek tartja, hogy Schreyerék nagy nyereséggel parcellázzák azt a telket, amelyet a mult héten a főváros még a magáénak vallott, akkor mondják meg nyiltan, hogy a városatya-bizottsági tagok tiszták ebben az ügyben s joguk volt ekként cselekedni. De ha a tanács még mindig fentartja mult heti álláspontját, akkor nem szabad titkolóznia, s nem szabad mentegetnie senkit. Az összes bizottsági tagok reputációja követeli, hogy közöttük ne legyenek olyanok, akiket minduntalan azzal lehet megvádolni, hogy nemcsak nem védelmezték meg a főváros érdekeit, de egyenesen a főváros érdeke ellen csináltak üzletet. Emlékezzenek csak vissza a bizottsági tagok, hogy a rosszhiszemüség és rosszindulat mennyire azonositotta valamennyiüket *Zeidl* Vencellel, s azt akarják-e most, hogy a közgyülést olyan városatyák gyülekezetének tekintsék, akik mind szivesen feláldozzák a főváros érdekeit a maguk külön üzleti céljuk javára?

Ácsorgás az építőanyag-jegyekért

Az épitkezések uj rendje

A napokban uj ácsorgás kezdődött Budapesten, de ennek az ácsorgásnak szinhelye többé nem az utca, hanem a központi városháza harmadik emeleti folyosója. *Krátky* János tanácsnok ügyosztálya előtt ácsorognak azok, akiknek épitőanyagra van szükségük, mert a legutóbb megjelent kormányrendelet értelmében a főváros véleményezi, illetve teljesiti vagy nem teljesiti azokat a kérelmeket, amelyeket épitőanyag kiutalása iránt nyujtottak be. S nehogy azt higyja valaki, hogy az ácsorgás csak ideiglenes, vagy véletlenségből támadt; ez az ácsorgás egy csöppet sem hamisitott, hanem igazi pesti ácsorgás, amely ezután még csak nőni fog. A legutóbbi napokban már tizen-tizenketten álltak sorjában az épitkezési ügyosztály előtt, várva azt a pillanatot, amikor megkaphatják az épitőanyag-jegyüket.

Mert ilyen is van. Nincs ugyan külön téglajegy, mészjegy vagy cementjegy, de a főváros utalványt ad és csakis ennek az utalványnak ellenében lehet épitőanyagot vásárolni. A kormány ugyanis lefoglalta az épitőanyagokat s az erre vonatkozó rendelet kimondja, hogy az épitőanyagra egy bizonyos minimális mennyiségig a főváros, azontul pedig a kereskedelemügyi minisztériumban fölállitott miniszteri biztosság ad vásárlásra jogositó utalványt. A kormányrendelet *elsőfoku hatóságot* emlit, ami Budapesten az előljáróság, de az előljáróságok tiltakoztak a rájuk rótt nagy munka ellen, de egyébként is belátta a tanács, hogy az utalványok kiosztását nem kerületenkint, hanem egységesen kell kezelni s igy utalta ezt a föladatot az épitkezési ügyosztályba.

A helyzet ma az, hogy ha valakinek épitőanyagra van szüksége, akkor az épitkezési ügyosztályban kell jelentkeznie. Itt legelőbb is megállapitják, hogy van-e épitési engedélye, azután pedig azt vizsgálják meg, hogy csakugyan annyi anyag kell-e neki, mint amennyit kért? Amikor mindezt konstatálták, egy bizonyos mennyiségig az ügyosztály rögtön kiállitja a vásárlásra jogositó utalványt, nagyobb mennyiség esetén pedig véleményezve fölterjeszti a kérést a miniszteri biztossághoz, amelyben a főváros is képviselve van *Krátky* János tanácsnok személyében. Az épitőanyag előállitásával foglalkozó gyárak csakis utalvány ellenében adhatnak el épitőanyagot.

Annak ellenére, hogy a gyárak bejelentő kötelezettsége csak e hónap 8-án jár le, az ügyosztályban máris igen sokan jelentkeztek, sőt, mint föntebb megirtuk, már szabályszerü ácsorgás is kifejlődött a harmadik emeleti folyosón. Eddig csupa olyan ember jelentkezett, akinek kisebb mennyiségü anyagra volt szüksége s közülük *egyet sem utasitott el az ügyosztály.* Voltak többen, akiknek az igényét lemérsékelték, de minden kérelmező kapott épitőanyagot. Természetes, hogy napról-napra többen vannak, akik anyagot kérnek, ezért az ügyosztályban valószinüleg *külön alosztályt* kell szervezni az épitőanyag kiutalására. Ma még nincsenek tisztában azzal, hogy miképpen szervezik ezt az alosztályt, de a gyakorlat sok értékes utmutatót fog adni a szervezésre. Már ma is többen dolgoznak kizáróan azon, hogy megállapitsák, vajjon a kérelmezőknek tényleg mekkora mennyiségü épitőanyagra van szükségük?

Az épitőanyag előállitásával foglalkozó gyáraknak ezentul minden hónapban be kell jelenteniök a készletüket. Az első bejelentésnek e hónap 8-ika a határideje, amelynek elmulta után a miniszteri biztosság pontos statisztikát fog készitteni az ország területén lévő anyagról. Az eddigi jelentések szerint az országban meglehetősen nagy mennyiségü anyag van, különösen a vidéken, ahonnét elsősorban a vizi uton elszállitható anyagokat fogják a fővárosba hozni.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Munkakerülő cselédleányok felkutatása

Razzia a Városligetben és a cseléd-mulatóhelyeken — A német „nevelőnők" — A cselédmizériák igazi okai — A cselédreformokra csak a háboru után kerül a sor

A cselédmizériák elég bajt és gondot okoztak a háziasszonyoknak a békében is, de a háboruban valósággal tarthatatlan lett a helyzet. A sok panasz természetesen eljutott a rendőrségre is és a főkapitány megigérte a cselédkérdés gyökeres rendezését. Hozzá is fogtak a reformok kidolgozásához, de annál tovább nem lehetett menni. Egyre kevesebb cselédleány marad Budapesten és ma már arra kell vigyázni, hogy minden eszközzel itt tartsuk őket. Ezek a bajok arra kényszeritették a rendőrséget, hogy egyelőre lemondianak minden ujitásról, mert a rendőrség beavatkozása a cselédleányoknak mindig kellemetlen és molesztálásnak veszik a hatóságok érdeklődését, rögtön azzal érvelnek, hogy inkább elhagyják Budapestet. A beigért reformok tehát eltolódnak a háboru utánra, amikor már lesz emberanyag.

A rendőrség azonban még sem ül ölbetett kézzel. Az a törekvés, hogy a Budapesten lakó cselédleányokat munkára szoritsa. A cselédleányok ugyanis kihasználják a szerencsés konjunkturákat és alig dolgoznak. Idejük legnagyobb részét a helyszerzőknél töltik és a nagyságáknak el kell sorolni előttük, hogy mi lesz a dolguk. Csak kevés munkát vállalnak, de a havi fizetés 100—150 korona. Emellett természetesen külön kikötéseik vannak. A legtöbb csak arra a helyre megy el, ahol gyermek nincs és kávét kap reggelire és uzsonnára. A tejért azonban nem álldogál, mert ez nagyon terhes. Amikor helyét elfoglalja, régi bluzt és cipőt csal ki az asszonyától és két-három hét mulva bucsut mond. Azután a cselédkvártélyra, a mulatóhelyekre kerül, ahol most szintén jó a konjunktura. A szabadságos katonák nem sajnálnak egy kis pénzt az állástalan cselédleányoktól annál is inkább, mert visszaemlékeznek a békebeli libacombokra.

A rendőrség erre való tekintettel elhatározta, hogy mindazokon a helyeken, ahol a cselédleányok tömegesen tartózkodnak, razziákat fog tartani. Minden cselédleányt igazoltatnak és az állástalan cselédleányoknak 8 napon belül igazolni kell, hogy helyet vállaltak. Néhány nappal ezelőtt tartotta a rendőrség a katonai rendőrséggel együttesen az első ilyen nagy razziáját a Városligetben Székely Vladimir rendőrtanácsos vezetésével. Negyvenkét szökött katonát és 30 gyanus civilt fogtak el, akik a cselédleányokkal mulattak. A nagy cselédhiányban nyolcvan három cselédleányt találtak, akiknek nem volt helye. Valamennyinek nyolc nap mulva igazolni kellett a rendőrségen, hogy helybe állott. Husz olyan cselédleány akadt, akik már teljesen az erkölcstelen életre adták magukat. Valamennyit orvosilag megvizsgálták és a legnagyobb részük kórházba került.

Érdekes, hogy a razzián igen sok német nőt is találtak. A német cselédleányok egy része nagyon jól bevált, mert intelligensek és szeretnek is dolgozni, de nagyon soknak az erkölcse még roszszabb, mint a mi cselédleányaink nem valami hires erkölcse. Sokkal veszedelmesebbek az ugynevezett „német nevelőnők", akik nem tanultak, de kalapot hordanak és dolgozni nem szeretnek. Nevelőnőknek senkisem fogadja fel őket, cselédleányoknak meg ők nem mennek el. Az csábitotta ide őket, hogy a tejjelmézzel folyó Kanaánban jól fognak élni. Leginkább utazó nőkké változtak át, akik szerelmi kalandokat kötnek. Ausztriából tehát egy ujabb ajándékot kaptunk. A titkos prostitució egyik veszedelmes fajtáját köszönhetjük neki.

Az emlitett razzián egy szomoru epizód is lejátszódott. A rendőrök elfogtak két leányt. Az egyik olcsó, rikitó ruhákba volt öltözve és az első pillanatban látszott, hogy utcai nő, a másik pedig vidéki cselédleány. Bizalmasan, egymásba kapaszkodva sétáltak a liget utjain. A rendőrök azt hitték, hogy a tapasztalt nő most csábitja el a kis falusi ártatlant. Amikor elővették őket, az utcai nő sirva fakadt és könyörögni kezdett:

— Ne bántsanak bennünket biztos urak, — siránkozott — ez a kis leány a nővérem. Néha megszokott látogatni és akkor kihozom ide a fák közé, mert nem akarom, hogy az én környezetemben tartózkodjék. Már én is megbántam, hogy letértem az egyenes utról és azért ezt a kis leányt még Pestre se engedem cselédnek, mert hiszen itt annyi a veszély...

A rendőrség erre elengedte a két szerencsétlent.

A razziákat folytatják minden éjjeli mulatóhelyen és cselédkvártélyon.

A cselédmizériákra különben éles világot vet a rendőrség jelentése, amely szerint tavaly 19.882 panaszt intézett el a rendőrség. Ebből 8705 volt a gazdák panasza, 8338 esetben pedig a cselédek keresték az igazukat. A tolvaj cselédeknek se szeri, se száma. Egy rablógyilkos cselédet most fogott el a rendőrség, egy másik 150.000 koronát lopott és hamis cselédkönyvekkel még mindig bujkál, lakásfosztogatások pedig napirenden vannak. Ezeken a mizériákon csak az arcképes cselédkönyvek kiállításával lehetne segiteni, de ez a munka csak nehezen megy. Az egyes kerületi kapitányságok folyton adják a haladékot, mert a sok munkát nem tudják elvégezni.

A rendőrség igyekszik a feladat nagy terhét magáról elháritani és a belügyminisztériumhoz ilyen irányban előterjesztést is tett. Törvényhozási uton akarja a problémát megoldani, de kereken beismeri, hogy a közeljövőben nem igen lesz javulás.

A legnagyobb baj, hogy nincs utánpótlás! — panaszkodik a felterjesztés.

„A falu leánya ma nincs rászorulva, hogy elszegődjék, másrészt a férfiak nélkül maradt mezei munkák tartják lekötve, a városok leányai pedig a szabadabb, egyénibb életet biztositó gyárak, műhelyek stb. felé özönlenek, odadobva talán egyszer és mindenkorra a cselédkönyvet. Csak az idősebbek, vagy természettől kozervativebbek és a selejtes, másutt nem boldoguló elemek állnak a szintén válságát élő, tehát ma még megbizhatatlanabb magáncselédszerzés rendelkezésére. Ugyanakkor, amikor a tömegesen hirtelen jólétre, gazdagságra emelkedett hadikeresők jóvoltából még nagyobb a cselédkereslet, mint volt valaha. A panaszok tehát mind hangosabbak és a kérdésnek sajátos félreismerésével mindig egyenesen a rendőrséghez adresszálták. Holott a cselédügy nem rendőri ügy. Szociális s gazdasági vonatkozásai annyira tulnyomók, hogy amikor a cselédügy rendezéséről kell tárgyalni, a rendőrség csak mint másodlagos tényező jöhet szóba, mert előbb a törvényhozásnak, az önkormányzatoknak, főképpen pedig a társadalomnak van intézni, mondani valója. Nem vitás dolog többé, hogy a negyvenkét évvel ezelőtt kelt cselédtörvénynek sem elvi, sem tételes rendelkezései a mai szociális felfogásoknak és viszonyoknak már rég nem felelnek meg. Bizonyos továbbá s egyuttal a közfelfogásba is mélyen begyökerezett, hogy a magáncselédközvetités teljesen kiküszöbölendő, a hatósági cselédközvetitésnek adva célszerü berendezkedéssel s szervezettel helyet. Okvetlen kell gondoskodni továbbá — s itt az autonómiának és a társadalomnak egyaránt vannak kötelességei — a cseléd szociális helyzetének megjavitásáról, mely a munkásvédelemhez hasonló intenciók érvényesülésével aggkor és rokkantság esetére gondoskodik a cselédről, kiküszöböli az ártó elemeknek életébe való belekapaszkodását, elsősorban cselédotthonok felállitásával, melyek azután egyuttal a cselédhivatást is szakképzéssel teljesebbé tennék."

Igy panaszkodik és igy javasol a rendőrség. A háziasszonyoknak bizony sovány vigasz, hogy más fontos ügyek miatt az ő nagy problémájuk háttérbe szorul. Kérdést intéztünk a rendőrség egyik vezető emberéhez, hogy a cselédügyet mikor fogják elővenni és ezt a választ kaptuk: — Sajnos, csak a háboru után foghatunk hozzá a mizériák megszüntetéséhez! — Addig tehát várni kell és meg kell azzal elégedni, hogy a munkakerülő cselédleányokat szoritja munkára a rendőrség.

Budapesti Főzelék-, Zöldség és Gyümölcs Nagykereskedők Egyesülése

IX., kerület, Csarnok-tér 6. szám.

Telefon: József 48--20, 35--42. Sürgönycim Forum-Budapest.

Nagykereskedői maximális árban szállit bármily mennyiségben hatóságoknak, beszerzési csoportoknak, iparvállalatoknak, konzervgyáraknak és főzelékszáritóknak is vör shagymát, fokhagymát f je káposztát, gyári és asztali a'mát, tarlórépát, halványszinü és sötétsár.a sárgarépát, céklarépát' pasztinákat, petrezsel met, tormát stb.

A Közuti

sürgeti a tarifaemelést

A Közuti vasut igazgatósága váratlanul ujabb beadványnyal fordult a tanácshoz, amelyben a régóta kért tarfaemelést sürgeti meg. A Közuti vasut, amelynek beadványát *Lánczy* Leó elnök és *Szél* Árpád igazgató irták alá, ezuttal tulmegy az általános tarifaemelési kérésén s pontosan megmondja, mit akar: a tarifának olyan megállapitását, hogy az átlagos viteldij a közlekedési adó be nem számitásával *22* fillér legyen.

Ezt az eredményt hosszu és részletes számitás után éri el a vasut igazgatósága. Leszögezi az 1917. évi vasutüzleti kiadást, hozzáadja az 1918-ban várható többletet, majd azt a tulkiadást, amely 1919-ben is megmarad s ezt a számot összehasonlitja az 1913-ban elért eredménynyel. Az összehasonlitásból az derül ki, hogy a Közuti egy évi vasutüzleti kiadása 37,688,000 korona, ami egy kocsikilométerre átszámitva 107.68 fillért jelent, mig 1913-ban egy kocsikilométer csak 36.50 fillérbe került. E szerint a kocsikilométer 71.18 fillérrel drágább ma, mint 1913-ban. Hogy a társaság 1919-ben az 1913 évinek megfelelő eredményt érhessen el, az 1918. évi szállitási bevételnek 24,913,000 koronával kellene nagyobbnak lennie az 1913. évi bevételnél. Ez az összeg 43.059,000 korona volna, ezzel szemben azonban a tényleges bevétel — az első nyolc hónapi eredmény után hozzávetőleg — 34,000,000 korona, tehát 9.059,000 korona bevételnövekedésre volna még szükség.

Ez a szám sem végleges, mert ebből a bevételnövekedésből a fővárost részesedés cimén 16 százalék illeti, ami 1,725,000 koronát tesz ki, azonkivül a menetjegy-bélyegilleték is nagyobb lenne, ugy hogy a bevételnek az igazgatóság számitása szerint 10.913,000 koronával kellene nőnie. Ennek a számitásnak pedig az a konkluziója, hogy az egy utazásra eső átlagviteldijat *32 százalékkal* kellene fölemelni. Ez a 32 százalékos emelés azt jelenti, hogy a mai átlagos viteldij ára — közlekedés adó nélkül — *22* fillér lenne.

A Közuti beadványa, mint konkrét kérelmet emliti a *22* fillérben való viteldij megállapitást s hozzáteszi, hogy a tarifát 1895-ben állapitották meg, azóta tehát huszonhárom év telt el, amely alatt igen lényeges volt a drágulás. Hivatkozik a nagyvasutak többszöri tarifaemelésére, az általános drágulásra, valamint arra, hogy külföldön mindenütt emelték a közuti villamos viteldijakat is. Megemliti, hogy külföldön birósági döntés van arra, hogy a szerződés nem lehet akadálya a tarifa fölemelésének s fölhozza, hogy a Közuti, annak ellenére, hogy a szénre 1919-ig 1 korona 5 filléres áron van szerződése, már ma 3 korona 10 fillért fizet.

A beadvány hangja rendkivül mérsékelt s egyáltalán emlitést sem tesz arról, hogy kérelmének elutasitása esetén mit szándékozik tenni. Arra hivatkozik mindössze, hogy akkor, ha a főváros a kérelmet teljesiti, lényegesen meg lehet javitani a közlekedést. A beadványt minden valószinüség szerint legelsőnek a pénzügyi bizottság huszas albizottsága fogja tárgyalni, amelynek most kell jelentést tenni a Közuti megváltására vonatkozó tárgyalások eredményéről is.

Kiterjesztik a környékre

a Központi Árvizsgáló Bizottság hatáskörét

A láncolatos kereskedelemről szóló kormányrendelet tudvalévően előirja, hogy minden törvényhatóságban külön árvizsgáló-bizottság szervezendő, a 2441/1918. számu kormányrendelet pedig kimondja azt is, hogy helyi árvizsgáló-bizottságokat kell szervezni a tizezer lakósnál nagyobb lélekszámmal biró rendezett tanácsu városokban és nagyközségben is. Az előző kormányrendelet már végre van hajtva, az utóbbi intézkedés végrehajtása pedig most van folyamatban.

E rendelet értelmében külön árvizsgáló-bizottságot kellett volna szervezni Pest vármegye törvényhatóságának területére és meg kellene most már alakitani a helyi árvizsgáló-bizottságokat azokban a pestmegyei városokban és községekben, ahol a lakósság száma eléri a tizezret.

A vármegye hatósága azonban egyik rendeletet sem hajtotta végre, ellenben felterjesztéssel fordult Szterényi József báró kereskedelemügyi miniszterhez, akit a vármegye alispánja arra kért meg, hogy a rendeleteknek Pestmegye területén való végrehajtásától részben tekintsen el. Az alispán felterjesztésében elmondja, hogy a Budapest környékén lévő községek és városok a közélelmezés tekintetében a székesfővárossal egyenlő elbánás alatt vannak, nincsen tehát értelme annak, hogy ezeken a helyeken külön árvizsgáló-bizottságok szerveztessenek. Arra kéri az alispán a minisztert, rendelje el, hogy Alag, Albertirsa, Békásmegyer, Budafok, Budakalász, Budatétény, Cinkota, Csepel, Dunaharaszti, Dunakeszi, Erzsébetfalva, Felsőgöd, Kispest, Nagytétény, Pesthidegkut, Pestszentlőrinc, Pestujhely, Pomáz, Rákoscsaba, Rákoskeresztur, Rákosliget, Rákospalota, Rákosszentmihály, Soroksár, Törökbálint és Vecsés városok és községek az Országos Központi Árvizsgáló-Bizottság hatáskörébe utaltassanak és e helyeken ne szerveztessék meg a helyi árvizsgáló-bizottság. Mivel pedig ilyen körülmények között nincsen szükség a törvényhatósági árvizsgáló-bizottság felállítására sem, azt kéri az alispán, hogy eme bizottság felállítása is mellőztessék és a vármegye területén csak azokban a városokban és községekben szervezzenek bizottságokat, amelyek a fővárostól távolabb fekszenek.

Az alispánnak ezt a kérését a kereskedelemügyi miniszter kétségkivül teljesiteni fogja, az ideirányuló tárgyalások már folyamatban vannak.

Ez az intézkedés ismét szorosabbá teszi a kapcsolatot a főváros és a főváros környékén fekvő ama városok és községek között, amelyek előbb-utóbb ugyis mint Nagy-Budapest egyes kerületei a fővároshoz kerülnek. Ezeknek a városoknak és községeknek a berendezkedése most már egyre erősebben kezd a fővároshoz alkalmazkodni és ez a jelentéktelennek látszó intézkedés Nagy-Budapest megvalósitását megint egy lépéssel előbbre vitte.

Események

Ügyosztályok uj hatásköre. *Bódy* Tivadar polgármester rendeletet adott ki, amelyben ujból szabályozta az egyes tanácsi ügyosztályok ügykörét. A beosztás nagyjában a régi maradt, mégis van benne néhány érdekes változás, amelyet érdemes megemliteni. Megbővült az elnöki osztály ügyköre, amennyiben odakerült a házinyomda, a hirdetővállalat, a Fővárosi Közlöny kiadása és a Városi Szinház, viszont megfogyott az idegenforgalmi hivatallal, amely ezentul a szociálpolitikai osztály hatáskörébe tartozik. A Népszálló a szociálpolitikai osztályból átkerült a közjótékonysági osztályba, viszont a Népjóléti Központ ügyeit a közjótékonysági osztályból a szociálpolitikai osztályba tette át a polgármester.

Készen van a hösök temetője. A hösök temetőjében tudvalevően a legnagyobb rendetlenség uralkodott s maga Csupor József dr. tanácsnok jelentette a köztemetői bizottság egyik legutóbbi ülésén, hogy a hősök temetőjében botrányos állapotokat talált. Hogy ezen segitsenek, átirtak a katonai hatósághoz s csakugyan kaptak is huszonnyolc munkást, akik azóta állandóan dolgoztak a temető rendbehozásán. A temetőnek azonban az volt a legnagyobb hibája, hogy rendszertelenül ültetették; amikor az előre kijelölt helyek megteltek, minden rendszer nélkül pótoltak hozzá területeket, ugy hogy a hősök igazán nem hozzájuk méltó környezetben aludták örök álmukat. Hogy ezen segitsenek, a közegészségügyi osztály megbizta Végh Gyula müszaki tanácsost a hősök temetője végleges tervének elkészitésével s e terv alapjához a képzőművészeti bizottság is hozzájárult. Végh Gyula most készült el a végleges tervekkel, amelyeket csütörtökön fog bemutatni a köztemetői bizottság ülésén.

A fölemelt sirhelyárak jövedelme. A köztemetői bizottság csütörtökön tárgyalja a köztemetők 1919. évi költségvetését, amelyben már jelentkezik a sirhelyárak fölemelése révén elért jövedelem. A jobbparti temetők fölöslege a költségvetés szerint 117,000 korona, mig a jobbparti temetőké lényegesen kevesebb, mert a kerepesi-temetőben megmaradtak a régi árak.

— **Májusra elkészülnek a hivatali barakkok.** A központi városháza udvarán épülő barakkok munkája ma már annyira előrehaladt, hogy a városházán biztosra veszik, hogy májusban már elfoglalhatják a bérházakban lévő városi hivatalok uj helyiségeiket. A kétemeletes hivatalbarakkok összeköttetésben lesznek a főépülettel, amennyiben az V., VI. és VII. lépcső vezet majd a barakkokba. A lépcsőről folyosó fog nyilni, amelynek két oldalán lesznek a hivatalszobákba vezető ajtók. Minthogy az uj hivatalszobák arányosak lesznek, s az épületben központi fütés is lesz, nem kell attól félni, hogy az egyes hivatalok huzódni fognak a barakkhelyiségek elfoglalásától. A beosztás még nem történt meg, de már eddig is több olyan hivatal jelentkezett, amely most a központi városháza épületében van. Az első jelentkező az árvaszék volt, amelynek helyét a központi városháza épületében valamelyik ügyosztály fogja elfoglalni. —

•

A székesfőváros tanácsa e hó 1-én tartott ülésén a Központi városháza udvarain létesülő hivatal-barakkok központi gőzfütésberendezési munkálataival Szentgyörgyi és Társa céget, 468,449.30 koronás ajánlata alapján, 130,573/1918—XIII. tan. sz. alatt megbizta.

Belvárosi Szinház. Az ötvenedik előadáson tul is változatlanul zsufolt házak mellett kerül szinre a Belvárosi Szinház rendkivül mulatságos évadnyitó müsora. Kényelem, otthonosság, kellemes temperatura, jól szellőzött, karzatnélküli nézőtér és a főváros elökelő közönsége jellemzik a Belváros finom kis szinházának estéit.

Beketow-cirkusz. Október 15-én tartják az utolsó előadást a cirkuszban, mely egyben a közkedvelt Jancsi bohóc jubileumi jutalomjátéka. Az egész hónapban az uj októberi müsor. Beketow igazgató ez uton mond köszönetet a közönségnek ez idei páratlan támogatásáért és a hatóságoknak a tanusitott jóindulatért.

A Páratlan menyecske. A napokban volt a Royal-Orfeum októberi müsorának bemutatója. Faragó Jenő és Zerkovitz Béla operettjének, a Páratlan menyecskének „páratlan" sikere volt. Papp János, Sándor Stefi és Pártos Jenő a leghálásabbszámokhoz jutottak, Solti Hermin és Virág Jenő dr. Weiner István uj kupléival arattak jól megérdemelt sikert. A varieté-rész is felette változatos, csupa elsőrangu artista szerepel az ugyis gazdag müsorban.

Ballinit-Solinx. A Pneumatika-Ballinit autóabroncs-gyár által forgalomba hozott Ballinit-Sollux autó pneumatikpótló kiváló mirőségéről mindinkább meggyőződést szereznek mindazok, kik ezt a kitünő pneumatikpótlót autókerekeikre felszereltették. Mint a gyár velünk közli, az autóabroncsok olyan ruganyosak, mint a légtömlővel ellátott pneumatikok, miáltal a motorra semmiféle káros behatással nincsenek. A napról-napra nagy mennyiségben beérkező rendelések igazolják ezen gyár szoliditását, agilitását és az általa gyártott pneumatikpótlók versenyképességét. A gyár Budapest, VIII., Óriás-utca 10. szám alatt van.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este fél 8 órakor
Páratlan menyecske
Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.
Sörkabaré fél 8—11-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott rizskeményitőpótlót használjuk. Mintaküldemény 10 csomag 8 K bérmentve
Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23 szám.

Gyógyfürdők és Gyógyintézetek R.-T.
Vezé igazgató: Dr. LAKATOS VIKTOR főorvos.
Abbaziai Szanatoriumai
megnyiltak. A szobákat legalább 3—4 héttel kell az elutazás előtt lefoglalni. Előjegyzéseket október, november, december hónapokra elfogad a Központi iroda: Budapest, V., Vilmos császár-ut 36. Telefon: 113-16. Kivánatra prospektus

A TŐKE

A Ksod vasut dzsungeljéből

Az itt elmondandókat *Szterényi* József báró m. kir. kereskedelmi miniszter ur figyelmébe ajánljuk, annál is inkább, mert a közérdek megóvása az alább következő esetekben feltétlenül az ő segedelmére szorul.

Szterényi József báró nemcsak nagyon jól tudja, de számtalanszor ki is fejezte azt, hogy a magyar vasutasok a mai nehéz időkben bámulatos önfeláldozással teljesitik hazafias kötelességüket. Ugyanakkor, amikor az anyagi gondokkal és az élelmezési viszonyok nehézségeivel küzködnek, egyben emberfeletti munkát is végeznek a háboru kitörésének legelső napja óta. A küzdelmek napja azonban a vasutasokra nem éppen a háboruval virradt föl. A miniszter nagyon jól tudja, hogy már azelőtt is nagyon inséges helyzetben voltak. Tudja ezt a miniszter még abból az időből, amikor az 1904. évi vasutas sztrájk után előbb *Vörös* László, majd *Kossuth* Ferenc miniszterségе alatt mint a kereskedelmi miniszterium államtitkára jóindulattal, de a viszonyok kényszeritő hatása alatt radikális segedelem nélkül volt kénytelen a vasutasok szomoru helyzetét látni. Különösen Kossuth Ferenc miniszterségе idején szerzett közvetlen tapasztalatokat Szterényi báró a vasutasok vigasztalan sorsáról, mert miniszterének csaknem minden idejét a politika foglalta le.

Ebben az időben e sorok irójának többször volt alkalma az államtitkár urral a vasutasok helyzetéről tárgyalni, mint az egyik, főleg a vasutasok érdekeivel foglalkozó lap szerkesztőjének. Ezeknek a tárgyalásoknak során meggyőződhetett az akkori államtitkár ur arról, hogy a vasutasok nem pusztán anyagi okok miatt békétlenkedtek, de helyzetüket igen sok esetben türhetetlenné tették a zsarnokoskodó főnökök, akik alantasaikat szolgasorba süllyesztették, azoknak hátrányára maguknak előnyöket biztositottak és minden tekintetben megfosztották őket emberi szabadságaiktól. Most ismét alkalma van Szterényi bárónak betekinteni a vasutasok helyzetébe. Tapasztalhatja, hogy éppen az ő kezdeményezései folytán a MÁV-nál sok mindenben megjavultak a viszonyok, a magánvasutaknál azonban a helyzet — sajnos — nem igen változott meg.

E tekintetben egyike a vezetőszerepet játszó vasutaknak a *Kassa-Oderbergi Vasut*, amelynél az uralkodó állapotokra vonatkozólag néhány igen jellemző esetet mondunk el.

Ezek során aligha kell felfedezni a *Hollán*-féle csempészési ügyet, amely országos botrány volt. Megirtuk annak idején, hogy a fegyelmi vizsgálat *Hollán* Miklóst bünösnek találta, feddésre, pénzbüntetésre és áthelyezésre itélte. Kimondták azonban az itéletben azt is, hogy a csempészés elbirálása a rendőrség hatáskörébe tartozik. A Ksod fegyelmi birósága itélete csak a vasuti üzletszabályzatba ütköző cselekedetekért sujtotta Hollánt büntetéssel. A vasuti üzletszabályzatba ütköző cselekedet pedig az volt, *hogy Hollán a Ksod alkalmazottait nem hivatalos célra használta fel.* A csempészés kétségkivül olyan cél, amit nem lehet hivatalos eljárásnak tekinteni. Vajjon hivatalos eljárás-e azonban az, amikor *Pulszky* Garibaldi, a Ksod vasut vezérigazgatója, *Makranszky* Gyula szolgát Kigyó-téri lakásán takaritással foglalkoztatja? A szolga naponta csak déli tizenkét órakor érkezik be a Rudolf-rakparti igazgatósági hivatalba, ha ugyan a vezérigazgató lakásáról egyáltalán elereszti. Vajjon a Ksod vasut szempontjából a munkaerőnek nem ugyanolyan hivatalos célon kivül való felhasználása-e a lakástakaritás, mint az Ausztriába való csempészésnél történt közremüködés?

De miként *Hollán*, ugy *Pulszky* vezérigazgató sem hanyagolja el a családi kötelékeket sem. Csak igy történhetett az, hogy amikor a Ksod vasut beszerzési csoportja az alkalmazottaknak nem tudott befőzni való paradicsomot adni, ugyanakkor a vezérigazgató nővére, özv. *Hampel* Józsefné bőségesen kapott. Özvegy Hampelnének különben e rokoni kötelék révén minden háztartási szükségletét a beszerzési csoport szállitja. Azonkivül pedig Ksod

szolgák a vezérigazgató ur nővérének a lakásán is állandóan foglalatoskodnak.

Még ennél is nagyobb elkeseredéssel látják a Ksod vasut alkalmazottai, hogy amikor ők nagyon szükreszabott pótlékokkal kénytelenek beérni, ugyanakkor a vállalat minden áldozattal kész a nagyfejüek pazarlási hajlandóságait kielégiteni. *Pulszky vezérigazgató ur három helyiségből álló hivatalát például 80,000 koronás költséggel ujra butoroztatta.* Hogy ez a nyolcvanezer korona nem éppen a legszükségesebb dolgokra kellett, arra legyen elég az, ha elmondjuk, hogy a vezérigazgató ur a háboru közepén szükségesnek tartotta sülyeszthető páncélszekrényt beszerezni, amelyben magándolgait helyezi el. Nem kevesebb fénnyel rendeztette be *Samarjay* Lajos, az uj vezérigazgatóhelyettes hivatalos helyiségét, amely 30,000 koronát emésztett fel. Ez a két tétel, nehogy a kereskedelmi miniszterium kritikáját kihivja, *Háztatarozási számlán* van elhelyezve, ami annyit jelent, hogy Pulszky vezérigazgató ur szemeit gyönyörködtető és kényelmét szolgáló festmények, perzsa szönyegek, angol fotelek és sülyeszthető páncélszekrények a Ksod-nál a házak tatarozásához tartoznak.

Ezeket az állapotokat el kellett mondani, mert bár a Ksod vasut alkalmazottai egytőlegyig jól tudják ezeket, nem szurtak szemet *Susztek* Oszkár MÁV. főfelügyelőnek, aki a Ksod vasut ellenőrzését a kereskedelmi miniszterium részéről végzi. Susztek főfelügyelő egyébként az ellenőrzést annál jobban végezhetné, mert hiszen veje, *Bencze* István, a Ksod vasut alkalmazottja. Előbb a MÁV-nál volt, itt azonban lemondott ellenőri állásáról, a Ksod azonban sietett — *főellenőrré* kinevezni.

Ime, mondja meg akárki, hogy ilyen állapotok között, ne legyenek-e elégedetlenek a Ksodvasut alkalmazottai, akik kétségbeesett munkájukkal megélni is alig tudnak, de Hollán ur csempészik, a vezérigazgató ur pedig sülyeszthető páncélszekrényekkel tataroztatja a Ksod palotáját?

Szemle

Be kell csukni a tőzsdét — Elfogyott a bankó — Friedmann tanár ur tekintélye — Szervezkednek a marmelad-királyok

A világtörténelem megint nagyot fordult a tengelye körül. Az ötödik éves háboru elérkezett a likvidáláshoz, a véres dráma függönye legördülőben van. A kulisszák mögött a diplomácia lázasan dolgozik és a közönség elhagyni készül a szörnyüségek szinházát. Mindenki cihelödik, mindenki tolong a kijárat felé, a tumultus veszedelmessé válik: vigyázni kell, rendre, türelemre inteni a közönséget, mert ok nélkül bajba keveredhetik. A kormány a nagy események előestéjén figyelmeztetést intézett a közönséghez, hogy nyugalommal, megadással viselje el a hatalmas eseményeket, amelyek közelegnek. Kihez intézte a miniszterelnök figyelmeztetését? Két tényezőhöz: a sajtóhoz és a tőzsdéhez. Ha ez a kettő megőrzi lélekjelenlétét, akkor nem esik baj a nyugalmon, akkor az események természetes utjukon fejlődhetnek. — Sajnos, amily simán és incidens nélkül ment végbe az a felvilágositás-nyujtás, amelyet a sajtó végzett, éppen olyan válságos napokat élt a tőzsde. A tőzsde nyugalma igen természetesen nem lehetett a mozdulatlanság, de az események visszhangja élesebb volt, mint maguk az események. Azt kell hinnünk, hogy ennek oka legfőképpen abban rejlett, hogy egyes bankok nem tudtak a nagy napokhoz mérten önfeláldozók lenni. Ismét a kisember bukott el ebben a harcban is, aminthogy természetes is. Nem is ezek a következmények nyugtalanitanak bennünket, hanem a mesterséges okok, amelyek a tőzsde válságát előidézték. Sajnos, tapasztalnunk kellett, hogy a kormányelnök szavai célt tévesztettek. Tudni kell, hogy a miniszterelnök maga is igen erőteljesen hivatkozott arra, hogy egy csatát el lehet veszteni és a veszteséget be lehet hozni, de egy tőzsdei pánik soha be nem hozható károkat okozhat az országnak. Katasztrófa nem történt, de voltak, akiknek hazafisága nem állotta ki teljesen a teherpróbát. Éppen ezért azt kell látnunk, hogy az ingatag emberek lélekjelenlétében nem lehet teljesen megbizni. Az egymást követni készülő események zivatarának nem szabad kitenni a tőzsdét és az ország gazdasági erejét. Be kell csukni a tőzsdét és az átmeneti időszakban a békekötésig az események dobálódzó, durva fordulásainak nem szabad kitenni ezt a tulfinomult müszert, amelynek ha egyetlen hajszálrugója szétpattan, talán katasztrófát okozhat.

*

Eltünt a bankó. Ugy hangzik ez, mintha azt mondanák valakiről, hogy megszökött az anyósával. Természetesen az ilyen perverzitás megokolása igen nehéz szokott lenni. Nem csoda, ha Schmidt Frigyes lovag, a jegybank vezértitkára is belezavarodott ebbe a problémába. Nem lett volna csoda akkor sem, ha sokkal jelentősebb pénzügyi zseni lenne, mint amilyen. A szegény bujdosó bankók mentségére igen gyámoltalan dolgokat tud mondani. Azt állitja, hogy a bankót a magyar paraszt raktározta el a tulipános ládába, hogy a magyar agrárius sülyesztette el a bekecse zsebében. A vezértitkár ur — mondani sem kell — nem találta el az igazi okot, helyesebben nem mondta meg, hogy hova tünt el a bankó. Pedig, ha valaki tudja, akkor ő az. Ő volt az, aki elkövette az ügyetlenséget, azt a slemileknek való járatlanságot, hogy a romániai pénzmüveletek fedezésére hétszázmillió bankjegyet deponált Berlinben. Az utolsó bankpraxi is tudja, hogy ezt a legegyszerübb technikai müvelettel el lehetett volna intézni ugy, hogy a jegybank csekket adott volna és nem vont volna el a forgalomból hétszázmillió bankjegyet. Hol áll meg a dolgok ilyetén állása mellett a vezértitkár további érvelése, hogy a bankjegyhiányt a bankjegy nyomdájának tulterheltsége is okozta. Akármi történt is, a felelősség a vezértitkáré, akinek, ugy látszik, le kell vonni a következtetéseket annál is inkább, mert a pénzügyi ügyetlenség ellen a budapesti pénzintézetek vezetői igen hevesen tiltakoztak a pénzügyminiszter előtt. Az egyik következtetést már le is vonta a vezértitkár, amikor hazahozatta Berlinből a hétszázmillió ára bankót. A másik konzekvenciának, amelyet a budapesti bankok követelnek, valószinüleg szintén be kell következni: Schmidt vezértitkár távozni fog, hogy munkásságát egészben az elméletnek szentelhesse.

*

A drágaság folyton való fokozódásának van egy igen különös oka és ez az, hogy Friedmann tanár ur nem tud tekintélyt szerezni magának. Szép tekintély az, amellyel még a fehérnemütisztitókat sem lehet megfékezni. Hogyan képzeli Friedmann tanár ur, hogy a lánckereskedelmet, a drágaságot nyeregbe tudja törni, ha még a jámbor, de az árdrágitásban oly gyakorlott pucerájosok is fütyülnek a rendelkezéseire. Őszintén szólva, nem is csodálkozunk ezen a tekintélytelenségen, amikor a tanár ur igéreteket tesz a pucerájosoknak arra, hogy olcsó anyagot fog nekik juttatni. Miután pedig senki sem törődik azzal, amit Friedmann tanár ur cselekszik, nem tud érvényt szerezni a saját igéreteinek és igy történhetik, hogy a drágaság legfőbb pandurja szavának nincs ereje, nincs jelentősége. A pucerájosok példája elriasztó. Az árvizsgáló bizottság megtiltotta nekik az áremelést és ők mégis emeltek, csak a kereskedelmi kamaránál jelentkeztek, összeütközésbe kerültek a rendőrséggel, de Friedmann tanár urnak még sem voltak hajlandók engedelmeskedni. Ugy-e most már nem nehéz megérteni, hogy miért emelkedik és miért nem csökken a drágaság?

*

A konzervgyárosok garázdálkodásának, ugy látszik, nem tud végetvetni a kormány. A legujabb merényletüket a kényszertársulás örve alatt követik el. A szövetségbe való tömörülés legelső életjelensége mi lehetne más, mint a harmincszázalékos áremelés? Amióta fogyni kezdett az élelmünk, azóta minden alkalmat megragadnak a konzervgyárosok, hogy a gyümölcsöt elvonják a közönség elől, és ahelyett, hogy a közönség maga készithetné el izletes és egészséges gyümölcskonzerveit, a konzervgyárosok vásárolják össze uzsoraáron a gyümölcsöt, valamint a bujdosó cukrot és miután a becsületes és olcsó anyagot elvonták a közönség elől, óriási mennyiségben dobják a piacra az elromlott, kocsikenőcsnek is iztelen lekvárt, zsemet és marmeladot. A marmeladkirályok most szervezkednek, eddig nem tudták kellőképpen nyuzni és becsapni a közönséget.

Alaptőkeemelés — elvben. A Hazai Likör-, Rum- és Szeszáru Részvénytársaság, amelyet a Singer Testvérek szeszáru-kereskedő cégből a megboldogult Általános Iparbank Részvénytársaság alakitott át egy millió koronás részvénytársasággá, 1917. üzletévét 112869 K nyereséggel zárta le. A részvénytársaság e hó 13-án tartja közgyülését, amelyen tárgysorozatként az alaptőke fölemelése is szerepel, egyelőre természetesen kormányjóváhagyás nélkül. Az engedélyezés kérvénye egyelőre még függőben van.

A Dréher Antal serfőzdéi részvénytársaság e hó 18-án tartja közgyülését. A 16,800.000 koronás csa-

Reichs-Deutsche!

Die 9te Kriegsanleihe wird gezeichnet vom 23. Sept. bis 23. Okt. 1918

ládi részvénytársaság 1916/17. évi mérlege 2.179.061 korona tiszta nyereséggel zárult, míg a különféle tartalékok körülbelül 12 millió koronára rugnak.

A földgáz értékesitése. Szentiványi Árpád dr. három ivre terjedő tanulmányt irt a földgáz hasznositásának kérdéséről. A szerző a földgáz értékesitésének minden módjával foglalkozik és külön-külön ismerteti azokat a lehetőségeket, amelyek az iparban a földgáz értékesités terén kinálkoznak. Az amerikai tapasztalatokat a hazai viszonyokkal egyeztetí össze s hasznos utmutatással szolgál a magyar iparnak. A könyv, amelynek ára 3 korona, A Pénzvilág kiadásában jelent meg s minden könyvkereskedésben megszerezhető.

Hatvani Deutsch-ék beszámolója. A Hatvani cukorgyár r. t. — a Deutsch Ig. és fia cég családi részvénytársasága — az 1917/18. üzleti évben a 10,000.000 K alaptőke után 492.773 K tiszta nyereséggel számol el. Evi rendes közgyülését e hó 20-án tartja.

A Beszterce-Naszódi Faipar R.-T. f. évi szeptember 30-án tartotta meg ez idei rendes közgyülését. Az igazgatóság által előterjesztett mérleg 801.103 K nyereséggel zárult, melyből 20 K osztalék kerül kifizetésre. A közgyülés az igazgatóság tagjaivá megválasztotta Bangha Gyula, Deutsch Frigyes (uj), Fónagy Aladár (uj), Goldfinger Oszkár dr. (uj), Grósz Béla (uj), Krempelsz József, Keményy Sándor (uj), Metzler Jenő dr. (uj), Neuberger József ügyvezető igazgató, Schanzer Ignác és Soltész Józsefet. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülés Fónagy Aladár vezérigazgatót és Metzler Jenő dr. vezérigazgatót az igazgatóság alelnökeivé választotta.

Az Országos Sertésforgalmi Iroda nyilatkozata. Egyik déli lapban közlemény jelent meg, melyben az az állitás foglaltatik, mintha megállapitást nyert volna az a tény, hogy az Országos Sertésforgalmi Iroda 700 darab sertésről és 8—900.000 kgr. zsirról nem tudna elszámolni. Az egész cikk beállitása olyan, mintha készleteknek a közfogyasztás elől való elvonásáról volna szó. Ezzel szemben az Országos Sertésforgalmi Iroda kijelenti, hogy a hivatkozott cikkben foglalt fenti állitások a valóságnak meg nem felelnek. A valóság a cikkben foglalt állitásokkal szemben az, hogy a szalonna- és zsirforgalomnál — amely több millió kilogrammra rug — egyetlenegy kilogramm hiány sem állapitható meg, s ennek következtében nem vonatott el a közfogyasztástól, hanem a rendelkezésre álló egész szalonna- és zsirmennyiség oda irányittatott, ahová azt az Országos Közélelmezési Hivatal szállitani rendelte. Ugyanez áll az emlitett 700 darab sertésre is. Ennek következtében természetszerüleg alapjukat vesztik mindazon következtetések, melyeket a cikk irója a fenti állitáshoz füz. Különben pedig a központok ellenőrzéséről szóló kormányrendelet értelmében a Pénzintézeti Központ lesz hivatott arra, hogy könyvszerüleg is meggyőződést szerezzen a cikkben foglalt fenti állitások valótlan voltáról.

Fischer Csokoládégyár r.-t. cég alatt a Magyar Általános Hitelbank helyiségeiben részvénytársaság alakult, melynek alaptőkéje 2 millió korona és célja csokoládé, cukorka, tésztaáru és gyümölcsiz gyárak létesitése, megszerzése és üzemben tartása. Az igazgatóság tagjaivá Braun Arnold, Fischer János, Dénes Adolf, dr. Králik Árpád (alelnök), Lugosy József (elnök) és Révay Jenő; a felügyelő-bizottság tagjaivá Baumwald Hermann, Fischer József, Ostermeyer Imre és Somló Béla választattak meg. A társaság az eddig Fischer Csokoládégyár cég alatt müködő nagyszombati csokoládégyárat megszerzi és azt tovább fejleszteni szándékozik. A vállalat ügyvezető igazgatójává Fischer Jánost, müszaki igazgatójává Fischer Hugót nevezték ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.
Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.
Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.
Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.
Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete 7 órakor
WINTERRY
uj magikus csodáival.
Operett, varietté és magánszámok.
Vasárnap d. u. tél 4 órakor féláru előadás.

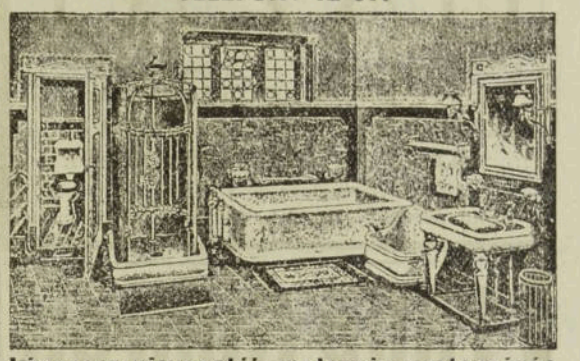
FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.
Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tábori E. Karmester: Heteényi Heidelberg Albert.
Ma és minden este 7 órakor
A szenes ember. Bohózat 1 felv. Irta és rendezte: Tábori Emil. — **Eine heikle Sache.** Schwank in einem Akt von Josef Armin. Regie: Emil Tábori. — Uj szólókkal: Springer Armi, Else Saldern, Berta Valero stb.
Az I. emeleti Kaszinó-Yulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 8 órakor.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Budapest egyetlen cirkuszában
Ma és minden este 1/2 8 órakor.
Utolsó előadás: október 15-én
A közkedvelt
JANCSI bohóc
10 éves jubileumi jutalomjáték.
Délutáni előadások:
Csütörtökön 10-én d. u. 1/2 4 órakor teljes müsor fél helyárakkal.
Szombaton 12-én d. u. 1/2 5 órakor teljes müsor fél helyárakkal
Vasárnap 13-án és kedden 15-én d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás.

Apolló-Kabaré
Minden este fél 8 órakor
BEREGI OSZKÁR vendégfellépésével
Az arany meg az asszony
Szinjáték. Irta: Krudy Gyula
A hadiparaszt, parasztkomédia Irta: Liptai Imre. A központi hatalmak, énekes tréfa. Irta Kövári Gyula Uj tréfák, jelenetek és magánszámok.
Vasárnap, október 13-án d. u. 4 órakor mérsékelt helyáru előadás a teljes esti müsorral.
Elővételi pénztár: d. e 11—1-ig és d. u. 4—7-ig

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Ma és minden este negyed 8 órakor
FREGOLIA
és
A KÉT JELÖLT
Énekes bohózat 1 felvonásban. Irta: FOLLINUS AURÉL. — A dalszöveget irta KALMÁR TIBOR. Zenéjét szerzette: MÁRKUS ALFRÉD.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)
Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártéritést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártéritési kötelezettséget vállal**
öngyilkosság, párbaj vagy birói itélet
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Nélkülözhetetlen kézikönyv
mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
hivatalos közigazgatási és üzemi **CIMTÁRRAL.**
A Városházi Évkönyv
II. évfolyama
ez év végén jelenik meg.
Ára diszesen kiállitva 20 korona.
Könyvárusi forgalomban nem lesz kapható.
Megrendeléseket elfogad:
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.
Telefon: 137-15.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLA-
:: **LATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ** ::
(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Tőke György

épitési vállalkozó.
Teiefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Ajánlunk

budapesti raktárról, azonnali szállitásra
50 kilogrammos horgonyzott, bádog

mézeskannát

ab raktár darabonkint 65.— kor. árban

Hazai Kereskedelmi
és
Forgalmi Részvényt.
Budapest, V., Akadémia-utca 20. sz.
Telefon: 113—66, 159—16.
Sürgönycim: GROSSIST.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

HENGEROLAJAT, GÉPOLAJAT,

merev gépzsirt (consistens)
jutányos áron, megbizhatóan szállit:
Bernauer Lajos, olajgyár
Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

UJ és RÉGI MESTER HEGEDŰ

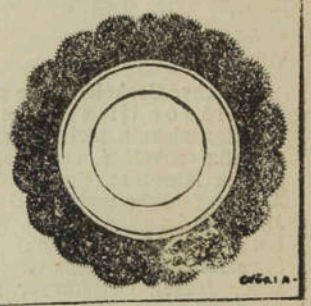
4. sz. Jóhangu . . . 50.— K
7. sz. Kitünő munka, igen jó hangu, itéve lakkozva, reklámara
80.— korona.
19. sz. „Stradivari" modell hegedü! Remek, hullámos tábol, gyönyorü munka, nemes telt hangu 300.— K.
Vonók: 10.—, 20.—, 30.— korona. Tok: 20.—, 50.—, 80.— korona. — Rendelésnél előleg küldendő. 8:80

STERNBERG ARMIN ÉS TESTVÉRE
CS. ÉS KIR. UDVARI HANGSZERGYÁR
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-UT 60.
KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Kraszner József
cementáru-gyár részvénytársaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.
Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.
Telefon: **József 52—72.**

DIANA

puder- és Diana-krém a modern szépségápolás meglepetései.
Próbadoboz . . . . . 3.— K.
Nagy doboz . . . . . 6.— K.
MINDENÜTT KAPHATÓ.

BALLINIT-

az egyedül tökéletes és bevált
autó pneumatik pótló
Ruganyos és nem rázza a motort. — Sok száz elismerőlevél.

SOLLUX

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költséget okoz.
Pneumatika-Ballinit
autó-abroncs-gyár
Budapest, VIII. kerület, Óriás-utca 10. szám.
Telefon: József 53

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam *Budapest, 1918. október 16-án* *42. szám.*

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-13

Nagy idők,

nagy események szárnya röpköd szegény, gyámoltalan fejünk fölött. Nagy idők kis emberei káprázó szemekkel nézünk a napba és félig vakon hunyjuk le pilláinkat. A szabadság, függetlenség, demokrácia zsolozsmái zengenek a levegő-égben és amit nagy emberek nagy tettei nem tudtak valóra váltani, mindazt meg fogják csinálni a nagy idők kis emberei. A kis ember, akinek özönével hull a nagyszerű ajándék az ölébe és szegény kicsike emberféreg nem tud máshova tekinteni, mint a véres csizmájára, amelylyel átlábolt a borzalmak vértengerén és megérkezett az áhitott célhoz.

Oh tüneményes napok, amelyek csodákat hoztok nekünk! Ime itt van ujra az idők parancsoló szava, amely demokraciát hirdet, itt van a pillanat, amely véget vet egy áldatlan viszonynak, Magyarország kiszabadul Ausztria ölelő, fojtogató karjaiból. Álmok valósulnak meg, sóhajok öltenek testet, utópiákból lesznek vakitóan fényes csillagok... Megváltozik minden, uj élet, fiatal világ következik ránk. Az uj utak kijelölésében elöl kell járniok azoknak, akiket multjuk, embertársaik megtisztelő bizalma az irányadásra tett hivatottá. Az ország minden törvényhatósága egymásután nyilatkozik meg, valamennyinek van szava ahhoz, hogy Magyarország jövőjét miként kell megalapozni, miként kell megnyitni a lehetőségeket, amelyek egy romjaiból is megelevenedő szabad, önálló, független, gazdag és boldog Magyarországot teremtenek. Vajjon hol marad a megnyilatkozó törvényhatóságok diszes sorából Budapest?

Az ország fővárosa, az ország szive kell, hogy első legyen az elsők között, ha arról van szó, hogy az ország érdekében cselekedni kell, ha arról van szó, hogy az ország sorsdöntő órája ütött. Ezt a tradiciót Budapest mindenkor betartotta és ezuttal sem szabad elmulasztania. Sajnos, némiképpen késlekedett most Budapest. Az első szó nem volt az övé, amikor megnyiltak a lehetőségei annak, hogy Magyarországot függetleníteni kell egy olyan kapcsolattól, mely ha hasznos volt is sok tekintetben a multban, de sohasem lehetett a magyarság szive szerint valónak mondani.

Ha azonban az első szó nem volt is a mienk, némáknak maradni nem szabad, nehogy az legyen a szinezete a dolognak, hogy Budapest hajlandó tovább viselni a közösség jármát. Szinte nem is tudjuk elképzelni, hogy mi történhetett, hol vannak az emberek, akik máskor, reménytelen, sivár időkben fürgén ugrottak ki a porondra és lelkendezve fujták meg a tárogatót? Hát kihalt Budapest lakóiból már az élet? Nemtörődömség, bárgyu türelem vett erőt rajtunk? Ezt a sulyos vádat, ezt a szomoru valószinüséget sürgősen meg kell cáfolni: *ha van élet még Budapest elöregedett törvényhatósági bizottságában, akkor a szerdai közgyülésen erőteljesen és lelkesen állást kell foglalnia Magyarország függetlensége mellett.* A nagy napokban meg kell hallani az egész világon Budapest hangját.

Fullánkok

...

A spanyol

betegség ugy a nyakunkra nött, hogy merő reszketésben él az ember és bizony ennek a városnak a munkáját, embereink tevékenységét alaposan leszoritotta a nyavalya, amely alattomban csapott le ránk és amelynek minemüségét nem tudja az emberi tudomány kifürkészni. És ezuttal nem dicsérni jövünk a hivatalos orvosi adminisztrációt, de szidni sem akarjuk őket. Elvégre a csatasorban a tudománynak kell elöljárni és a rendcsináló adminisztráció csak ennek nyomán dolgozhatik. A tudomány azonban lebocsátott kezekkel, tehetetlenül áll, az adminisztráció pedig követi ezt a fájdalmas példát. Annyi bizonyos azonban, hogy Budapest tiszti orvosai készen állanak arra, hogy cselekedjenek majd, ha a cselekvésre mód adódik. Addig dolgozzék a tudomány, amely talán mégis csak vállára teperi majd a kalandos, de kellemetlen idegent.

Husz filléres

jegygyel fogunk november elsejétől kezdődőleg a budapesti villamoson utazni. Nem elég, hogy a bosszuságunk már a tetőfokra hág a kocsik gyér közlekedése miatt, de valamennyien már egy-egy villamos direktornak érezzük magunkat és mi magunk prelegálunk róla, hogy milyen nehéz a forgalmat fenntartani. A zsufolt kocsikban is szépen és testvériesen megférünk már és a spanyol-náthát is szeretettel megosztjuk a nyájas idegennel, aki barátságosan simul a testünkhöz. És ha ennyi mindent elviselünk, el fogjuk viselni a közlekedési adót is, amelynek még az az előnye is meg lesz, hogy szabadon és fenntartás nélkül szidhatjuk érte a fővárost...

Nehány cipőzsinór,

vagy talp, vagy egy és más hasonló nem volt a helyén. Haszontalan, jelentéktelen holmi egy nagy üzemben, ahol békeidőben és jegyrendszer nélkül talán számba sem jöhetne az ilyen apró gondatlanság. Ma azonban egy tulrigorózus ellenőrzés mellett, a büntől való félelem tanácsa azt mondotta, hogy az üzemigazgatónak kell felelnie a jelentéktelen holmiért. És a fejével felelt. Mi bünpártolás nélkül valami fölös óvatosságot látunk ebben a vakmerő óvatosságban, amely a hiba nagyságát ugyan meg tudja mérni, de ágyuval lövöldöz a verebekre. Ennek a szigoruságnak nincs meg az az erkölcsi alapja, amelynek minden igazságszolgáltatásban meg kell lennie. Ebben a szigoruságban nincs megbocsátás, ami pedig talán még a büntetésnél is fontosabb.

Dühöng a kilakoltatási járvány

Wildner tanácsnok nyilatkozata

A lakásépitési akció aktualitása mindinkább előtérbe nyomul és pedig annál inkább, minél közelebb jutunk a békéhez. Idehaza ma sincs elég lakás, nemhogy akkor lenne, ha majd a béke elérkezte után mindenki hazatér, aki ma hadiszolgálatot teljesit. Mindehhez pedig igen szomoru járvány járult: a kilakoltatási járvány. A háziurak nem igen lelkiismereteskednek, nem igen gondolnak arra, hogy hol fognak födél alá jutni azok, akiket bármi okból kitesznek az utcára. A biróság is kénytelen csak a puszta igazságot mérlegelni, nem vezetheti az a humánus gondolat, hogy a szegény lakónak nem lesz hová költözködni, ha majd kilakoltatják.

Ezek a jelenségek igen szomoru helyzetet teremtettek, amelynek orvoslásáról a következőket volt szives Wildner Ödön dr. tanácsnok, a szociálpolitikai ügyosztály vezetője, a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt elmondani:

— Az utóbbi időben veszedelmesen elszaporodtak a kilakoltatási esetek, ugy, hogy a mi ügyosztályunkat valósággal ellepik ezek a szerencsétlenek, akiknek számára lakást kellene adnunk, mert az utcán nem hagyhatjuk őket. Lakás azonban nincsen, a szükséglakásaink száma elégtelen és igy nem volt más módunk, mint hogy a kereskedelmi kormányhoz forduljunk és segitséget kérjünk ebben a lehetetlen helyzetben. A kilakoltatottaknak igen nagy része házmester, akiket a háborus lakásbérleti rendelet nem véd meg az ellen, hogy elbocsátható legyen és igy állásából való elbocsátásával együtt a lakásától is elesik. Ezzel szemben azonban tény az, hogy nagyon nehéz a helyzet, mert egy hütlen, vagy kötelességét nem teljesitő házmestert türni a lakáshiány miatt, teljes lehetetlenség. Márészt viszont természetesen akadnak háziurak, akik kilakoltatják a házmesterüket, mert csak ezen az uton tudnak lakást felszabaditani és azzal üzletet csinálni. A főváros bérlakásaiban is számos esetben lenne jogunk egy-egy lakónak a kilakoltatására, tekintettel azonban arra, hogy nem tehetjük ki ezeket a szerencsétleneket a lakásnélküliség veszedelmének, kénytelenek vagyunk őket lakásukban meghagyni. Természetesen nem követik a többi háziurak a főváros humánus példáját és a kilakoltatottak révén igen nagy gondokat okoznak nekünk.

— A helyzet lehetetlen. A birói itélettel kilakoltatottakat az utcán hagynunk nem lehet, viszont a főváros szükséglakásainak csekély száma pedig még a háboru csökkent is azzal, hogy a tanács a Vágóhid-utcai szükséglakástelep egy részét megfigyelő céljaira a közegészségügyi ügyosztálynak engedte át. A főváros szükséglakásaiban egyébként is igen szomoru állapotok uralkodnak. A lakókat mindjobban kénytelenek voltunk összezsufolni és egy-egy helyiségben közösen több család férfi- és nőtagjai laknak mindkét nembeli gyermekeikkel. Ez természetesen ugy közegészségi, mint erkölcsi szempontokból mérhetetlenül aggodalmas.

— Ezért fordultunk a kereskedelmi miniszterhez, akit arra kérünk, hogy a lakásépitési akció keretében épittessen ugynevezett *„átmeneti családi szükségszállókat"* és pedig az általunk kiszemelt telken, amely a X. kerületben van a Balkán- és Bihari-utcák sarkán. A tervhez az *Országos Lakásügyi Tanács* máris hozzájárult és eszerint ezen a területen 64 egy helyiségből álló szükséglakást nyernénk, amelyet gyorsan meg lehet valósitani és amely a

legimminensebb veszedelmek elháritására elegendő lesz.

Megkérdeztük még a tanácsnokot, hogy mi van a lakásépitő-akció egyéb tevékenységével, megkezdődtek-e már az állami munkálatok?

— A Tomory-utcában — mondta — a legnagyobb sietséggel történik az épitkezés. A *Különleges Épitkezési R.-T.* emberei éjjel-nappal dolgoznak és azt reméljük, itt mihamar lakásokhoz fogunk jutni. Magam is megtekintettem az épitkezést és meggyőződtem annak gyors lépésekben való haladásáról. A többi telkeken épitendő házcsoportok épitése ugy tudom már szintén vállalatba van adva és valószinüleg itt sem fogunk késlekedni. Nem is lehet a dolgot többé halogatni, mert a háboru vége gyorsan közeledik és a hazatérők mindenütt, az egész világon igen nagy lakáshiánnyal fognak megküzdeni. Anglia egymaga *harmadfélmilliárdot irányzott elő az ország területén való lakásépitésre* dacára annak, hogy — angol lapok jelentései szerint — Angliában mindössze 30 százalékkal emelkedtek az épitkezési árak, aminthogy ott a szállodai szobák bére sem emelkedett többet. Aránylag mennyivel több uj lakásra volna nekünk szükségünk, ahol Budapesten már a háboru előtt igen kis arányszámot mutatott az üres lakásokról készült statisztika.

A közlekedési adó a közgyülés előtt

Városatyák első találkozása

— Nyugalom után édes a pihenés — szokta jóizüen mondani Budapest egyik leglustább embere és most a tanács is igy gondolkozott a városatyák javára. A városházi élet már hoszu hetek óta erőteljesen üzemben van, sőt pár hét óta már a bizottságok is ébredeznek, de közgyülésre csak szerdán kerül először a sor. No, de legalább a müsor, amelyen végig kell gázolni a mélyen tisztelt közgyülésnek, ezuttal eleven és érdekes lesz, bár a szenzációk kimaradtak belőle.

Azaz, hogy mégis akad. Utólagosan fölvettek a tárgysorozatba egy pontot, amely igy hangzik: „Tanácsi előterjesztés a közlekedési adóról szóló szabályrendelet ügyében." A meglepetés elég kellemes a főváros szempontjából, mert a közlekedési adónak napirendre való tüzésének az az oka, hogy megérkezett a kormányjóváhagyás. Nyilván némi módositást kivánnak a minisztériumban, amit hamarosan végre is hajtanak. A tényen azonban mindez nem változtat, hogy pénz áll a házhoz. A főváros anyagi bajai nagyrészben ki vannak küszöbölve, a háztartás mérlege jobbára helyreáll azzal a harminc millióval, amit a közlekedési adóból várnak. Csak most már az a kérdés, hogy ki fogja beszedni az adót: mert *Sándor* Pál azt mondja, hogy ő nem, *Bódy* polgármester pedig azt, hogy de bizony *Sándor* Pál. Hát kinek lesz igaza? Mert annyi bizonyos, hogy ennyi pénzt nem dobnak ki az ablakon, helyesebben nem hagynak a zsebünkben.

A hivatalos tárgysorozaton nem lehet rajta, de reméljük, nem fog elmaradni a szerdai közgyülés igazi szenzációja: hallani fogjuk Budapest törvényhatósági bizottságának szavát, amely *Magyarország függetlenségét, az Ausztriával való perszonális unio kimondását fogja sürgetni.* Ezideig nem tudunk róla, hogy a törvényhatósági bizottság tagjai körében mozgalom indult meg ebben az irányban; de nem tételezhetjük fel, hogy amikor minden vidéki törvényhatóság hallatja szavát, Budapest tunyán, tehetetlenül, vagy éppen gyáván hallgasson.

A közgyülés tárgysorozatának első és pedig igen fontos pontját *Wildner* tanácsnok referálja és azt az örvendetes eseményt adja hirül, hogy a kormány uj telek átengedését kéri szükséglakások épitése céljából. Fontos, bár zsebünket érdeklő kérdés lesz az, amit *Buzáth* tanácsnok terjeszt elő és ami a gáz, valamint az elektromos áram árának felemelésére vonatkozik. Ujság nem lesz benne, az előterjesztésekben a bizottságok nem tettek kárt, mert nem is vették észre, hogy az elektromos áram árának felemelése tulságosan magas és nem is valami különösen jogos. No majd talán a közgyülés ezt a kérdést is megvitatja.

Vita tanácsnok nagy felvonulást rendez. Mindenekelőtt el akarja intéztetni a sok vihart látott kéményseprő-szabályrendeletet, amelyet a nyár elején azért kellett levenni a napirendről, mert a kéményseprőmesterek *Hüvös* Iványék szárnyai alá menekültek. Most talán több szerencsével indul utjának a megfoldozott szabályrendelet. Ugyancsak Vita tanácsnok számára nyilik alkalom bejelenteni azt a szomoru tényt, hogy a főváros addig akarta felállitani az árverési csarnokot, amig az állam meg is csinálta. Veszett fejszének a nyele: ha már árverési csarnokja nem lesz is a fővárosnak, de legalább vámot kiván szedni a megtartandó árverések vételárából. Végül beszámol a tanácsnok azokról a fontos eseményekről is, amelyek a ferencvárosi kikötő körül történnek és amelyek arra a reményre adnak jogot, hogy a kikötőből most már mégis csak lesz valami.

Buzay tanácsnok a plebánosok és káplán urak drágasági segélyét intézi el. *Csupor* tanácsnok egész csomó apró kórházi épitkezéssel vonul föl, *Berczel* tanácsnok az ásványvizüzemnek a pénzügyi bizottságban viharos fogadtatásban részesült ügyét akarja elintézni. *Csergő* Hugó dr., a Népjóléti Központ igazgatója, 1,200.000 korona előleget kér a gyermekfelruházó akció céljaira. Az igazgató kérését *Wildner* tanácsnok tolmácsolja a közgyülés előtt. *Várossy* tanácsnok a világkereskedelmi főiskolai tanfolyamot ajánlja a mélyen tisztelt közgyülés szives figyelmébe. *Piperkovics* tanácsnok pedig a városházi városi étkezőben behozandó uj ebédtipusokról és természetesen azoknak uj áráról számol be. Ezzel aztán ki is van meritve a közgyülés tárgysorozatának az a része, amely valami érdeklődésre tarthat számot. Hogy aztán valami véletlen müsoron kivüli szám, ami manapság olyan divatos, nem lesz-e, azért nem tudunk jótállani.

Földgáz-vezeték Budapestre

Megindultak a debreceni furatások

Budapest gázzal való ellátásának jövendője minden kétséget kizáró módon földgázzal fog történni és ezen a téren igen nagy jelentőségü és eddig még egyáltalán nem ismert uj eseményről adhat számot a *Fővárosi Hirlap*. Ez az esemény pedig az, hogy a napokban *Debrecen környékén a földgáz felkutatására megindultak a furások* és ha azok eredményre vezetnek, a földgáznak Budapestre való vezetése nem ütközhet komoly akadályokba.

Amióta a sármási földgázforrások kihasználása folyamatban van, *Ripka* Ferenc, a gázmüvek vezérigazgatója, minden erejével és igyekezetével azon dolgozik, hogy Budapestet el lehessen látni földgázzal. Sajnos, a sármási földgáznak Budapestre való vezetése *Teleszky* Jánosnak, az akkori pénzügyminiszternek, szükkeblüségén meghiusult. Teleszky praktikus szellem hijján mindenáron a német tőkének akarta juttatni a földgáz kihasználását és igy Budapest elesett attól a rendkivül kedvező gázszolgáltatástól, amelyet a földgáz nyujt. Pedig arányitva a földgáz Budapestre való vezetésének hasznához, a csővezeték igazán jelentéktelen összegbe került volna. *Sármástól Budapestig mindössze ötvennégy milliót tett volna ki a gáz elvezetésének költsége.* Igaz, hogy az uj gázgyárat akkor is meg kellett volna csinálni, mert tartalék gázszolgáltató telepre mindenesetre szükség lett volna és hogy ha a földgázvezetékben időleges zavarok álltak volna be, akkor ezen az uton lehetett volna Budapestet gázzal ellátni.

Jubilál az alagut

Azt olvasom, hogy az alagut jubilál. Bizony, ha nem olvasná, eszébe sem jutna az embernek, hogy ez a sötét, nyirkos lyuk mennyi idős. Az ember ránéz és azt mondja, vén bizony az, miként az országutja. Pedig még annál is vénebbnek néz ki. Szánalmas sors különben alagutnak lenni. Az elefánton kivül talán ez az egyetlen intézmény, amelyiken sohasem látszik meg a fiatalság. Még az elefánt-bakfisoknak is ráncos a böre és az alagut, ha egynapos is, komor, sötét és ugy csöpögnek folyton a könnyei, mintha mindig gyásza lenne. Azért jólesik mégis automobilba ülni, végigrobogni az alaguton és a hosszu vizenyős lyukon átszáguldva, dobogó szivvel üdvözölni megint a napvilágot. Az alagut izelitő, kóstoló a sirból, valami fájdalmas, szomoru mementó arra a testvérére, amelyből soha, de soha senki meg nem szabadulhat. Ahányszor belépek az alagutba, mindig elszorul a szivem és amikor ujra kiérek és az őszi napfényben megcsillanni látom a Horváthkert fáinak piros-sárgás koronáját, hallatlan boldog örömmel vetem magamat az élet után. Talán ennek a lélektani tüneménynek köszönheti Budának ez a része buja virágzását. Az alagut sötétje után felvillanó élnivágyás miatt megy talán olyan jól a kis budai korcsmáknak, az Auguszt-cukrásznak és talán ezért játsza már isten tudja hányadszor Sebestyén Géza társulata a Tul a nagy Krivánont.

*

Tehát hetvenöt viharos esztendőt ért meg az alagut. Ok arra, hogy beszéljünk róla. Az egykoru iró sokkal jobban el volt ettől a sötét lyuktól ragadtatva, mint mi. Mi csak közlekedési és gazdasági hasznát látjuk, de az egykoru iró szépnek is tartotta. Azt irta róla: „Mint mesés tündérlak, ugy csillog elénk, mikor estve ki van világitva. Ha Mátyás király és fényes kisérete sirjából kikelne, s a vasárnap és ünnepnapon a Lánchid egyik végétől a másikig vonuló s szakadatlanul tovább az alagut szájáig s rajta keresztül a Krisztinavárosig elhuzódó tarka emberszalagot meglátná, bizonyosan szót nem lelne bámulata kifejezésére, meg nem foghatná, micsoda hatalom birta a széles Dunát átivelni, a nagy hegyet keresztülvájni. Most már nem kell életünket kockáztatnunk, mikor a mérges Dunán átkelünk, s nem kell arcunk verejtékével a meredek hegyen fel- és lemásznunk, mikor a Krisztinavárosba és a mögötte emelkedő Svábhegyre, s a többi hegyekre kirándulunk, melyek az ős Buda minden tavasszal megifjodó és ujra felviruló bájos szögletét alkotják. Az alagut mind diszére, mind kényelmére szolgál a két testvérvárosnak, s méltán foglal helyet a Lánchid mellett."

Ilyen extázissal, ilyen elragadtatással irtak ezelőtt hetvenöt esztendővel az alagutról, amelynek ma, ime, még a jubileumán is csak igen szürke, hétköznapi gondolatai vannak a budapesti embereknek.

Az alagut létesülése különben, csak ugy, mint a Lánchidé, Széchenyi István gróf nevéhez füződik. Már 1845-ben társaságot szervezett, amely alagutat akart furatni a budai vár alatt. Mielőtt azonban a társaság munkához láthatott volna, bekövetkezett Széchenyi tragédiája és az alagut terve már-már teljesen elfelejtődött.

Ürményi József cs. és kir. kamarás volt az, aki Széchenyi tervét mégis életrekeltette. Nagy fáradságok árán megteremtett egy részvénytársaságot, amelynek alapszabályait csakhamar jóvá is hagyta a „magas kormány." A részvénytársaság 1853. augusztus 24-ikén tartotta első közgyülését és Ürményi elnöklésével huszonnégy tagból álló igazgatóságot választmányt küldtek ki. Clark Ádám, a Lánchid épitője, az alagut megalkotásának munkáját is magára vállalta és a tervet is ő maga dolgozta ki. Az első költségvetés 300.000 forintról szólott, miért is 3000 darab százforintos részvényt bocsátottak ki. A részvények eleinte nem örvendettek valami nagy keresetnek, mégis késedelem nélkül munkához fogtak. A munkálatok — az akkori viszonyokhoz mérten — olyan gyorsan haladtak, hogy még október havában a próbatárnát kezdték keresztülvágni. 1854. március 19-ikén keresztül volt furva a hegy. Ettől a naptól fogva gyalogosok két krajcár leszurása mellett átmehettek az alaguton, de csak — vasárnap és ünnepnapokon.

Naponkint kétszáz, leginkább magyar munkás dolgozott az alaguton. Repesztették a sziklákat és simitották a falakat. A falakat téglával bélelték ki, hogy a viz át ne szivároghasson. 1855. szeptember 23-ikán már annyira kész volt az alagut, hogy az első kocsit is átengedték rajta. És itt ismét az egykoru irót kell citálni:

„Pestnek gyönyörü házsora, a két part szegélye, a budai várhegy sétánya és bástyái, a Duna s a rajta uszó sajkák, hajók, gőzösök és hadihajók, a Lánchid és alagut, a természeti és emberi remekmüvek oly csoportozata, milyennel alig dicsekedhetik Európának, annál kevésbbé a birodalomnak más városa a látképek oly gyüjteménye, mely a két testvérvárosnak mindenkor fővárosi rangot vagy diszkoszorut fog kölcsönözni, vagy biztositani."

A jóslat bevált: Budapest büszke arra a szépségre, amit a Dunapart tár a szemlélő elé. Az alagut pedig hetvenöt esztendővel az első kapavágás után éppen olyan fiatal, vagy ha tetszik éppen olyan vén, mint 1853-ban volt.

Meghiusulván azonban a sármási gáznak Budapestre való vezetése, *Ripka* Ferenc dr. vezérigazgató mégsem vesztette el hitét, hogy Budapestet földgázzal lehet ellátni. Ebben való reményének erős támasztékot nyujt az a körülmény, hogy — mint emlitettük — a napokban Debrecen vidékén megkezdték a furásokat és az előjelek arra engednek következtetni, hogy ott gazdag földgáz-források vannak. A debreceni próbafurásokat már régebben tervezték, de itt is meg kellett küzdeni a háborus nehézségekkel. A furások eddigi akadálya az volt, hogy nem voltak furógarnitúráink és szakértő munkásokat is nehéz volt felhajtani. Ezuttal is négy furómestert kellett a hadügyminiszteriumtól kérni, de a miniszter nem tudta teljesiteni a kivánságot.

Kecskeméten sem indulhatott meg a munka, ahol ugyanezek a nehézségek merültek föl. A furógarnitúrákat ugyanis még Románia elfoglalásakor elrekvirálták a németek, hogy a román petroleum kiaknázásához meg legyenek a szükséges technikai eszközeik.

El kell mondanunk még ezen a helyen, ahol a földgázra való reményeinkről irunk, annak a tervnek a pénzügyi hátterét is, amely Budapestnek a sármási gázzal való ellátására vonatkozott. Az ötvennégy milliós beruházásra vonatkozólag az volt a propozició, hogy a főváros tiz év alatt fizette volna ki ezt az összeget, és pedig ugy, hogy a gáz árába az amortizációs összeget betudták volna. Ugyanez fog állani a kecskeméti vagy a debreceni gáz elvezetésének költségeire is. Annyival is inkább könnyü a helyzet, mert ha Kecskeméten megtalálják a gázt, egy év alatt le lehet rakni a vezetéket, amelynek költségei is lényegtelenebbek, mert mindössze száz kilométerről van szó.

Cimekkel fizetik a rendőrtisztviselőket

Harc az ötödik fizetési osztályért — Uj főtisztviselők lesznek — A rendőrtisztviselők mellékfoglalkozásai — A rendőrtisztviselők nyomora

A budapesti rendőrség főkapitányának már évek hosszu sora óta szakadatlan harca van a belügyminisztériummal. A főkapitány mindig siránkozó telterjesztéseket intéz, amelyben elmondja, hogy elégtelen a mostani rendőrlétszám és nagy szaporitásra van szükség. Ezekhez a panaszokhoz különösen most a háboruban hozzájárult egy másik nagy baj. A megélhetés folyton nehezebb és nehezebb lesz, ma már valóban lehetetlen a rendőri fizetésből megélni. Ezek a bajok egyformán nyomják a rendőrlegénységet s tisztikart. Sőt, ha őszinték akarunk lenni, be kell ismerni, hogy a tisztikar helyzete sokkal nehezebb, mint a rendőrlegénységé. Erről ugyan nem szabad nyiltan beszélni, de a rendőrnek innen-onnan mégis csak csurran, ha nem csöppen, de ilyen illegális jövedelmek a tisztviselőknél teljesen ki vannak zárva. A mai viszonyok között igen sok rendőrtisztviselő sokkal jobban nyomorog, mint egy rendőrlegény. A rendőrlegények kis „mellékjövedelmét" nem szabad szigoruan venni, hiszen az állam maga sem valami nagyon szőrszálhasogató. Nyiltan és kiabálva természetesen igen, de mégis figyelembe kell azt is venni, hogy az állam magas méltóságai is tudnak számolni. Jól tudják, hogy abból az alamizsnából nem lehet megélni, amit ők fizetnek és igy szemet becsukva elnézik a „mellékkereseteket." Dicséretére legyen mondva a rendőröknek, elég mértékletesek, de erre a lejtőre nem szabadna engedni őket, mert könnyen lezuhanhatnak. Ezek a dolgok csak kis szépséghibák, de ha valaki nagyon skrupulózus akar lenni, még korrupciót is emlegethetne.

A belügyminisztérium ahelyett, hogy radikális lépésekre határozná el magát, drótozza-foltozza a régi alkotmányt és nem veszi észre, hogy lassanként az egész testület ilyen körülmények között elfogja veszteni önuralmát és felmondja a szolgálatot.

Hiába, demokrata világot élünk, igazán nem időszerü, hogy az állam cimmel fizet. A főkapitányságnak két főkapitányhelyettese volt. A második főkapitányhelyettesi állás is csak ujabb keletü. Nem régen három uj főkapitányhelyettesi állást létesitettek, de természetesen csak a cimet adták meg, hatáskör és jelleg nélkül. A két régi főkapitányhelyettesnek valami megkülönböztetés kellett, annál is inkább, mert mindkettő a rendőrség két régi, érdemes oszlopa. Az egyik nevéhez füzödik a bünügyi osztály megszervezése, a másik pedig a közigazgatási osztályt modernizálta és fejlesztette ki. Erre ismét cimre gondoltak. Mindkettő miniszteri tanácsos és méltóságos ur lett.

A cimeket csak megadták valahogyan, de a javadalmazással már bajok voltak. Az ötödik fizetési osztályba nem akarták felengedni őket. Erre megindult az ujabb offenziva és csak részleges sikerrel végződött. Az ötödik fizetési osztályba már csak egy főkapitányhelyettest tudtak felboxolni. Tulajdonképpen még ez sincs meg teljesen, hanem csak benn van a költségvetési tervezetben, de ezt már valóságnak lehet venni. Krecsányi Kálmán főkapitányhelyettes, aki mint detektivfőnök nevet vivott ki magának és a detektivtestületből európai nivón álló szervezetet létesitett, végre megkapja ezt a kis elismerést. Markovich Ineze dr. főkapitányhelyettes azonban, aki a közigazgatási osztály lelke, továbbra is a hatodik fizetési osztályban marad. Ilyen körülmények között nem igen lehet munkára lelkesiteni a fiatalokat ha a jutalomról ennyire elfelejtkeznek.

Cimekre ezuttal is lesz kilátás. Igy ujabb főkapitányhelyettesi cimek lesznek és a költségvetésben a három ujabban létesitett főkapitányi helyettesi állások közül kettőt vagy egyet valóságos főkapitányi helyetteseknek léptetik elő. Szóval hozzájutnak a kocsitartási és egyéb mellékilletményekhez, amely azonban nem tesz ki valami nagy summát. Ismét ujabb főtanácsosi állásokat létesitenek, de a jelleg elmarad. Lesznek tanácsosok a régi fizetésekkel, valamint a fogalmazók az ehhérhez megkapják a kapitányi cimet. Ilyen körülmények között majd előáll az a furcsa helyzet, hogy alig lesz fogalmazó és az ügyeleteken tanácsosok és főtanácsosok fogják végezni a tucatmunkákat.

Cimeket a detektivek is fognak kapni. Harminchárom detektivből segédfelügyelőt csinálnak. A cim meglesz, sőt igéret is hozzá, hogy ezek egy fizetési osztállyal feljebb jutnak és igy tulajdonképpen bekerülnek a tisztviselők közzé.

A tisztviselők olyan keveset keresnek, hogy kénytelenek mellékfoglalkozás után nézni. Valamikor ezt a kérdést nagyon erősen kezelték, most azonban már kénytelenek a szigoruságból engedni. Egyes központoknál alkalmazzák a rendőrtisztviselőket és a délutáni alkalmazásukért többet kapnak, mint a rendőri fizetésük. Ez rendben is lenne, de nem szabad elfelejteni, hogy a rendőrtisztviselők tulvannak halmozva munkával. Minden hó 10-ikéig be kell szolgáltatni a restencia-kimutatást és tizedike előtt halálra dolgozzák magukat a tisztviselők, hogy kevés restanciájuk legyen. Ezen a héten az egyik tisztviselő ezertiz aktát mutatott be. Egy rendőrtanácsos négy és félezer aktát irt alá egy nap. Ilyen körülmények között illuzórius a munka. Ilyen tömegmunkánál érdemleges dolgot csinálni nem lehet. Ezen csak ugy lehetne segiteni, ha a délutánt az állam venné igénybe, de aztán ugy megfizetné a délutáni munkát, hogy a központok szégyenben maradnának.

A rossz javadalmazás különben egész sajátszerü eseteket produkál. Az egyik tisztviselő moziszinészkedésre kért engedélyt és kérelmét azzal indokolta meg, hogy nem tud megélni, egy másikról kiderült, hogy az egyetemen mások helyett iratta alá az indexet és ezért hordári dijat kapott. Érdemes egyikmásik kerületbe benézni. A halvány emberek egész sorát találjuk. Mindegyik a megélhetésért harcol, ilyen emberekkel nem lehet komoly munkát végezni.

A belügyminisztériumnak véget kellene vetni a cimekkel való fizetésnek, mert a sok cimet nem lehet vaj helyett kenyérre kenni, pedig az állam kenyere elég fekete, amelyre nagyon kivánatos a tápláló, izesitő vaj.

MARGITSZIGET
NAGYSZÁLLODA
BUDAPEST
Szobák jelenleg kaphatók. Központi fütés.
Elsőrangu konyha.
IGYÉK MARGITSZIGETI ÁSVÁNYVIZET!

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Krudy Gyula nyilatkozik

a budapesti utcák elkereszteléséről

Krudy Gyulát — mint ismeretes — felkérte Polónyi Géza a Közmunkatanács elnöke, hogy vállalja magára a budapesti utcák ujból való elnevezését. A budapesti utcák igen nagy részének vannak olyan nevei, amelyek bizony alaposan rászorulnak arra, hogy revizió alá vegyék őket. Egész sor utcát olyan emberről kereszteltek el, akik talán a maguk kora számára sem voltak valami klasszikus nagyságok, nem is szólva arról, hogy ma már nem is tudja az ember, hogy kik és mik voltak, legfőként pedig azt nem, hogy mi okon és jogon neveztek el róluk utcákat. Vannak utcák, amelyeknek lehetetlen, néha nevetségesen furcsa neveik vannak, ismét mások, amelyeknek neve egy egészen más kornak a szülötte, olyan utcanevek vannak, amelyeket olyan fogalmakról kaptak, amelyekért ma már éppenséggel nem lelkesedünk. Meg kell változtatni többek között azokat a neveket is, amelyek csak a világháboru nagy, de éppenséggel nem rokonszenves lázában születtek, nevek, amelyek a háboru dicsőségét hirdetik és amelyek a béke józan napjaiban aligha lesznek valami tulságosan rokonszenvesek.

Egyszóval a gyomláló munkának hatalmas területe lesz és Krudy Gyula érzéke, tudása, invenciója valami igen szépet, valami hosszu időre beceseset alkothat, ha Budapest utcáinak elnevezése egységes, a ma gondolatvilágából fakadó, müvészi rendezettségü lesz. Azonkak a nemes és finom ideáloknak a felvonulása lesz ez, akik egy olyan nagy iró lelkében találtak otthonra, mint amilyen Krudy Gyula. Budára, a Krudy mesteri szineiben tündöklő Budára be fog vonulni az utcanevekben az a romantika, amely ugyan talán már kiveszőfélben is van, de amelyet ez a nagyszerü müvész vissza tud a görbe utcákra varázsolni, ha másként nem teheti is, egyetlen utcanév alakjában.

Megkérdeztük Krudy Gyulát, hogyan képzeli ezt a nagyon szép feladatot megoldani és mik lesznek vezető elvei az egyes utcák elnevezésénél. Krudy nagyjában ezeket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Sajnos, a főváros barátainak azon az ülésén, amelyen elhatározták a budapesti utcák ujból való elnevezését, nem voltam jelen. Levélben értesitettek a megtisztelő megbizatásról és mondanom sem kell, hogy azt nagy örömmel vállaltam és szeretettel fogom elvégezni, amit rám biztak. Megjegyzem, Polónyi Gézával most találkoztam életemben másodszor, vagy harmadszor, amikor az iránt érdeklődtem, hogy tulajdonképpen mi is az, amit nekem csinálnom kell?

— A munka nem jelentéktelen. Végre is nemcsak a budai és pesti, de a külső városrészekbeli, az óbudai, angyalföldi, kelenföldi és kőbányai-utcákat kell ujból elnevezni, ami azt jelenti, hogy Budapest mintegy 1600 utcájának nevét meg kell vizsgálni és dönteni arról, vajjon megmaradhat-e a régi neve, vagy ujat kell neki adni.

— A történelmi nevek mellett természetesen helyet kell juttatni az irodalom és szinmüvészet nagyjainak is. Élőknek lehetőleg nem szabad utcát adni, mert akkor joggal hányhatják szememre az elfogultságot, vagy a pártosságot. De itt sem lehetünk meg teljesen kivétel nélkül, mert például szinte lehetetlen, hogy Budapesten ne legyen *Blaha Lujza*-utca. Valami kedves józsefvárosi utcát *Hegyi Aranka utcának* kell elnevezni. A legszebb nevek fognak előkerülni az eddig utcátlan irók sokaságából is. Nincs utcája például *Virág* Benedeknek, aki mindig budai kis utcákban szokott volt lakni. Itt kell a számára kikeresni egy utcát, lehetőleg olyat, amelyhez életének valamely nevezetes szakaszának emléke füződik. A Ferencvárosban, ahol mindig lakott, keresünk ki majd egy utcát *Cholnoky* Viktornak és igy tovább.

— A történelmi nevekből ki kell küszöbölni a jelentékteleneket és azokat, amelyeknek nincsen más célja, mint hogy a vérengző háborukra emlékeztessenek. Pótolni kell még a mulasztásokat is: például, ha van is *Szabadság-tér*, de nincsen *Tizenhárom vértanu-utca*. A budai utcákon meg fogom kisérelni feleleveniteni a régi szép romantikát. Teljesen kialakult terveim természetesen még nincsenek, de mielőbb munkához fogok. Munkatársul *Szakács* Andor és *Magyar* Elek barátaimat kértem fel, akik kö-

zül Szakács a Szabadságharc kiváló ismerője, Magyar Eleknél pedig a régi Budának nincsen jobb ismerője. A Közmunkatanácsnál *Szilágyi* miniszteri tanácsos ur becses tanácsait ajánlották figyelmembe. Én természetesen mindenkitől kész örömmel fogadok ötleteket és tanácsokat, amelyek igen nagy hasznomra lehetnek ebben a nagy munkában. Kérek is mindenkit, akinek ismeretei vannak az egyes utcák multjáról, közöljék azt velem, hogy Budapest utcáinak elnevezése minél jobban sikerüljön. Még valamit szeretnék a közönségnek tudomására adni és kérem is a *Fővárosi Hirlapot*, irja meg, hogy *élő emberekről nem nevezünk el utcákat*. Az élő emberekkel nem lehet igazságosnak lenni, vádakat nem akarok a nyakamba venni, sem azt nem akarom, hogy legyenek, akik megsértődnek. Ettől az elvtől nem térek el és ezt jó, ha mindenki tudomásul veszi.

Hektowatt és kilowatt játék a közgyülés előtt

Husz fillérrel emelik a villany árát

A közgyülés szerdán foglalkozik a gáz és a villany árának felemeléséről szóló tanácsi előterjesztésekkel. Ezen előterjesztések szerint az áremelés a háborus terheknek a közönségre való átháritása. Aláhuzzuk azt, hogy pusztán a háborus terhekről beszél mindenütt, mind a két üzem, sőt a pénzügyi bizottságban külön leszögezték azt is, hogy az áremelés csak a háboru idejére vonatkozik és mihelyt a normális árviszonyok helyreállanak, megfelelő mértékben le kell szállitani a villany és a gáz árát is.

Ezek előrebocsátása után nézzük meg, milyen mértékben kivánják az üzemigazgatók az áremelkedést?

> A gázmüvek azt kivánják, hogy a közgyülés a gáz árát 1918. november hó 1-étől kezdődőleg köbméterenkint 10 fillérrel emeljék föl, vagyis, hogy az eddigi köbméterenkint 26 fillérrel eladott gáz 36 fillérrel, a 20 fillérrel számitott ipari gáz pedig 30 fillérrel legyen értékesithető.
>
> Ezzel szemben az elektromosmüvek igazgatósága azt kivánja a közgyüléstől, hogy az elektromos áramnak egy hektowattórára megállapitott egységára a mostani 9 fillérről 11 fillérre emeltessék föl.

Amint igy szembeállitjuk ezt a két kivánságot, a laikus megcsóválja a fejét és azt mondja: milyen szerény is ez a *Stark* igazgató, aki mindössze 2 fillérrel emel, amikor *Ripka* vezérigazgató tiz filléres emeléssel tisztel meg bennünket. Ott voltunk a pénzügyi bizottság ülésén és ott is azt láttuk, hogy a bizottsági tagok igen nagy részben ebben a téves hitben ringatják magukat. A gáz árának emelését csakhogy nem megostromolták, mig ugyanakkor az elektromos áram áremeléséhez, mondhatnánk árdrágitásához, senkinek nem volt egyetlen szava sem. Persze, mert két fillér nem olyan összeg, amiért érdemes lenne obstruálni.

A közgyülés előtt azonban mégis jó lesz egy kicsit belenézni a számitásokba. Azaz tisztában kell lenni a két anyag *értékméréseivel*. A gáznál ugyanis *köbméterről* beszélünk, mig az elektromos áramnál *hektowatt*-ról. A köbméternek pedig tulajdonképpen a *kilowatt* felel meg, ami *tizszerese a hektowattnak*, egyszóval *az elektromos áram árát a közgyülés szerdán éppen kétszerannyival fogja felemelni, mint amennyire a gázét emeli*, mert egy kilowattnak az áremelése husz fillért tesz ki, mig egy köbméter gáznál csak tiz fillér az emelés.

A gáznál az is indokolja az áremelést, hogy a gázgyártáshoz szükséges szén mai minősége 15 százalékkal rosszabb, mint békében volt. Ennek az az oka, hogy ma nem szortirozzák a szenet darabos-, kocka-, akna-, mosott- és porszénre és igy a gázmüvek szortirozatlan szenet kapnak a bányából. A megérkezett szenet itt Budapesten többé lehetetlenség szortirozni és igy sok pala- és kőanyag marad benne. A bányákban is rablógazdálkodás folyik és a szenet a palával és földdel vegyesen hozzák a felszinre és azonmód szállitják. Igy azután számszerüen a következőképp alakul ki a dolog: a gázmüvek az idén *csak a gáznál* 671,000 koronával kevesebbet vett be, mint egyébkor, ugyanez az arány persze a melléktermékeknél is. Mindez a nehézség nincsen meg a villanynál, ahol tudvalevőleg nem kell külföldi szenet használni, hanem a magyar szén is alkalmas az elektromos áram fejlesztésére. A munkaerők megfizetésénél is kényelmesebb helyzetben vannak az elektromosmüvek, mint a gázgyár. Az elektromosmüveknél ugyanis mindössze 400 munkás dolgozik, mig a gázgyár munkásainak száma még a mai redukált üzemnél is 2400-ra tehető.

Ha mindezeket az adatokat figyelembe vesszük, nem tudjuk megérteni, *miért kell a villany egységárát kétszer annyival emelni, mint a gázét?* A villany ma többé nem lukszus és ha az elektromosmüvek suttyomban mégis kétszeres áremelést terveznek, annak oka az, hogy az igazgatóság vagy a fővárosnak akar a fogyasztóközönség bőrén igazságtalan hasznot biztositani, vagy pedig rosszul, de legalább is lényegesen rosszabbul gazdálkodik, mint a gázgyár. A közgyülésnek ezt meg kell kérdeznie és a kapott felelet értelmében kell dönteni. Annak azonban, hogy a kilowattal és hektowattal való játékon a közönség veszitsen, nem szabad megtörténnie.

Városházi kabaré

•••

. . . aztán fölébredtem . . .

Kint a béke napja mosolyog, finom szép vénaszszonyok nyara melengeti az emberek hátát, akik azonban egy kicsit meg-megborzongnak, amint embertársaikkal találkoznak. Minden szemből egy kérdés tör elő: nincs-e, kedvesem, spanyol náthád, mert hogy engem is megfertőzzél, inkább nem hallgatom végig kedves csevegésedet. Egyszóval okosabb egy jó szivar mellett odahaza a karosszékben elmélkedni a békéről, gondolkozni, mi lesz, ha csakugyan eljön, mert el kell jönnie.

Előveszem az ujságot, lássuk, mi van a megszállott területek kiüritésével, mit csinált Svájcban Andrássy, hol ül össze a békekonferencia. Az ember elábrándozik, a karosszék érzem, mindenáron álomfátyolt akar a szememre dobni, de én ellentállok, mert erős vagyok és mert ujságot akarok olvasni. Lássuk hát mi van benne?

Vezércikket nem olvasok, hiszen Magyarország függetlensége amugy is bizonyos. Lássunk egy kis külpolitikát. Ime olvasom:

> **Dernburg a német gyarmatokon.** Berlinből jelenti tudósitónk: Dernburg gyarmatügyi államtitkár négy hónapig tartó utra indul Délnyugat-Afrikába. Csak hivatalos személyiségek fogják kisérni a gyarmatügyi államtitkárt, vállalkozókat és hirlapirókat nem visz magával. Dernburg Fokvároson át a Fokföldre megy, onnan utazik a délafrikai angol gyarmatokra, aztán két hétre a délnyugat-afrikai német gyarmatokat megy meglátogatni. Ezidőszerint angol részről ismét felmerült az az eszme, hogy célszerü volna a német és angol vasuthálózatot Afrikában összekötni egymással.

No lám, egészen szépen halad a béke. Dernburg már Afrikába megy és az angolok közös vasutat akarnak . . .

De lássuk mi ujság a fővárosban? A Főváros rovat Polónyi nevével kezdődik:

> **Polónyi és a főváros.** A főváros polgárságának örülnie kell, hogy Polónyi Géza miniszter lett. A főváros polgársága jogosan remélheti, hogy ez a nagytudásu ember, aki a főváros törvényhatósági bizottságában harminc esztendőn át küzdött a főváros igazáért, most, hogy miniszter lett: segit megvalósitani a főváros ama jogos kivánságait, amelyek eddig csak jámbor óhajtások voltak. Sajnos, eddig nem igen volt szerencséje a fővárosnak azokkal a városatyákkal, akik miniszterekké lettek. Hegedüs Sándor, Láng Lajos és Hieronymi Károly volt kereskedelmi miniszterek inkább ártottak a fővárosnak, mint használtak; ámbár elismerjük, hogy az állóhelyek megszüntetése a villamos vasuti kocsikban a Láng Lajos érdeme.

Hát bizony igaza van a rovatvezető urnak, hogy a miniszterek nem igen sokat tettek a fővárosért. Polónyi legalább, mint Döbrentei-téri közmunkaminiszter ki akarja sepertetni a Margitszigetet. De a többi? Hát persze Láng Lajos! Ő megszüntette az állóhelyeket a villamoskocsikban. Nagyon helyes, csak azt nem tudom, miért lógnak akkor ma is tizével az emberek a lépcsőkön?

Az álom kezd elnyomni, jó lesz egy kicsit felvidulni az apróhirdetéseken. Lássuk csak:

> **30 koronáért**
> készülnek saját mühelyünkben mérték után remek szabásban, finom kivitelben, divatos férfiöltönyök, vagy télikabátok finom szövetekből. „Hazai verseny-szabóság" Budapest, Thököly-ut 3. sz. Vidékre posztómintáka bérmentve, helyben szabászunkat kivánatra házhoz küldjük.

Hm. Harmincért télikabát, azt veszek. Huncut legyek, ha nem veszek. Harminc korona ide vagy oda, de lesz egy jó télikabátom.

> **Vérpiros muskátnarancsok,** mézédes, nagyok, ötkilós postacsomag 2.50, eredeti láda (100 drb) 6.—, messinai mézédes narancs postakosár 2.30, eredeti láda (100 drb) 5.—, kétszázas láda 9.—, citrom 2.—, Carfiol 2.40. **Korai zöldfőzelékek:** cukorborsó 70 fillér, spinat 90 fillér, ujburgonya 20, hónaposretek csomója 10, fejes saláta 10, hagymácska 4, carfiol nagy rózsák 40—50, articsóka darabja 25, téli spárga csomója 60 fi. Tessék árjegyzéket kérni. Legfinomabb Berber datolya kilója 1.60, legfinomabb szmirnafüge kilója 1.40. Szalámi á la veronai kilója 3 K, szalámi I. rendü kilója 2.50 K, utánvét mellett szállitja Hetényi F. déligyümölcs és gyümölcsüzlete, **Budapest, Akácfa-utca 36. szám.**

Narancs? Bizony azt régen ettem. Menjen is el mindjárt a cseléd, hozzon hat koronáért egy ládával. Hetényi F. Akácfa-utca 36. Jó lesz megjegyezni.

De nézzük meg, mit ir a Népszava. Hát persze, hogy nincs megelégedve a fővárossal. Már a koronás hus sem elég olcsó neki:

> **A koronás marhahus.** A mészárosok panaszára, hogy a marhahus elejét nem tudják értékesiteni és arra a kivánságára, hogy szeretnék azt a hatósági lóhusmészárszékekben olcsón kiméretni, a közélelmezési ügyosztály még nem határozott. Melly Béla tanácsos husvét utáni keddre hivta össze értekezletre a mészárosokat, hogy az ügyet velük megvitassa. Álláspontja azonban már ma is az, hogy a lóhusmészárszékekben nem engedi meg a marhahus árusitását, mert ez sokféle visszaélésre adna alkalmat. Abba sem megy bele, hogy a főváros egy koronáért vegye át kilónkint az elejehust és a maga költségén árusitassa. Mindezek helyett arra akarja rászoritani a mészárosokat, hogy az értéktelenebb fajta hust ők maguk és ne az értékénél magasabb áron adják el.

Hogy mit olvastam még azután? Semmit. Elolvastam a koronás marhahust . . . azután fölébredtem. Kisült, hogy 1908-ból való ujságokat olvastam. Hja tiz év előtt! Koronás marhahus! Éppen most mondja a feleségem, hogy ma negyven koronájával vette a borjuhust . . . Hát érdemes volt felébredni? . . .

Események

•••

ELŐFIZETŐINKHEZ. A mindinkább ránk nehezedő drágaság, a háboru szülte rendkivüli viszonyok arra kényszeritenek bennünket, hogy előfizetőinkhez forduljunk és elviselhetetlenné váló terheink megkönnyitését kérjük. Lapunk technikai előállításának költségei a békebeli árakat ma már 500—600 százalékkal mulják fölül, mérhetetlenül drágább lett a nyomda, a papir, a festék, az expedició és lényegesen többe kerül az is, hogy a lap szellemi munkásainak korszerü igényeit kielégithessük. Mindez arra indit bennünket, hogy az igy felszaporodott költségeink jelentéktelen részét előfizetőinkre háritsuk át. Ezek azok az okok, amelyek azt a feladatot rójják ránk, hogy lapunk előfizetési árát november elsejével

ÉVI 40 KORONÁRA

emeljük fel. Bár a Fővárosi Hirlap igy is a legolcsóbb politikai hetilap marad, mégis nehezen törödtünk bele abba, hogy előfizetőinkre ujabb terhet rójjunk ki. Megértő közönségünk jóindulatába ajánljuk ezt a kényszerü elhatározásunkat, amelynek inditó okait nem nehéz belátni. A lap egyes példányainak ára a jövőben 80 fillér lesz.

A KIADÓHIVATAL.

Megindult a „Fővárosi Tudósitó." Kedden uj könyomatos napilap indult meg Budapesten. Fővárosi Tudósitó a cime s Zólyomi Dezső kitünő ujságirókollégánk a szerkesztője és a kiadója. Az uj könyomatos annál is inkább érdekel bennünket, mert a városházi hireket a Fővárosi Tudósitó fogja közvetiteni a budapesti napilapokhoz s hogy ez a hirszolgáltatás minden tekintetben kifogástalan lesz, arra nézve garancia maga a szerkesztő, aki tizenkét esztendeig látta el ezt a nehéz és felelősségteljes szolgálatot, mint a Magyar Hiradó fővárosi tudósitója. Zólyomi kollégánk megvált a Magyar Hiradótól, mert ennek a lapnak Bodor Zsigmond dr. halála után olyan egyén lett a szerkesztője, aki sohasem volt ujságiró s a lapot olyan érdekeltség befolyásolja, amely nem biztositja a teljesen pártatlan hirszolgáltatást. Zólyomi a lap kötelékéből való kilépése előtt előterjesztette ügyét a budapesti napilapok fővárosi tudósitói szindikátusának, amely egyhanguan igazat adott neki s kijelentette, hogy minden lépésében támogatja, annál is inkább, mert közérdek, hogy a hireket elfogulatlan s csak ujságirói szempontokból vezetett közvetitő szerv juttassa a lapokhoz. Zólyomi Dezső erre határozta el magát arra, hogy Fővárosi Tudósitó cimmel könyomatos napilapot indit, amely a főváros rovaton kivül a törvényszéki és rendőri hireket is hozza. Az uj lap munkatársai a legjobb nevü ujságirók, akiknek kipróbált munkásságát elismeréssel fogadják a szerkesztőségek. A mi a városházi hirszolgáltatást illeti, a napilapok fővárosi tudósitói természetesen kollégájuk vállalkozását támogatják, ami azt jelenti, hogy ezentul csakis a Fővárosi Tudósitóban megjelent tudósitásokat veszik át. A szerkesztőségek java része már megindulása előtt pártfogásába vette az uj lapot, mint tisztára ujságiró-vállalkozást, amely egyébként egyedül fogja közölni a főváros hivatalos hireit is. A Fővárosi Tudósitó szerkesztősége a Ferenciek-tere 7. számu házában van s 107—37 a telefonszáma.

Az üzemi szabályrendelet. A huszas bizottság már második hete tárgyalja az üzemi szabályrendeletet, amely most uj, — ugy tudjuk — enyhitett formában került a bizottság elé. A tervből valószinüleg nemsokára már valóság lesz. Van azonban egy igen érdekes ütköző pont az előterjesztésben, amelyet nem lehet szó nélkül hagyni. A tervezet ugyanis ki akarja mondani, hogy az üzemek igazgatói nem lehetnek tagjai a főváros törvényhatósági bizottságának. Tulajdonképpen maga az elv sem helyes ebben a formájában. A közgyülésnek ugyanis számtalan esetben szüksége van arra, hogy az üzemigazgatók szakkérdésekben megadják az elkerülhetetlenül szükséges felvilágositásokat. Ehhez pedig nem hogy az lenne szükséges, hogy az üzemigazgatókat kirekesszék a közgyülési teremből, de egyenesen fontos az, ha csak tanácskozási joggal is, de az üzemigazgatók állandóan kéznél legyenek és megadják a felvilágositásokat. Ezenfelül azonban szerzett jogokat megszüntetni, vagy megszakitani sem szabad. Nem szabad és nem lehet a meglevő törvényhatósági hizottsági tagsági mandátumokat megsemmisiteni, de annak sem lehet utját vágni, hogy egyes üzemigazgatók, akik eddig a polgárság bizalmát élvezték, egy üzemi szabályzat miatt elveszitsék passziv választói jogosultságukat.

Az ujságiró munkája. Az elmult napokban, ismét alkalmunk volt a nyilvánosság hatalmas erejét, üdvös hatását tapasztalni. Hegedüs Gyula, a Budapesti Hirlap fővárosi rovatának vezetője, több cikkben rávilágitott a Károlyi-telkek körül történő manipulációra, amelyről különben mi is megemlékeztünk. Károlyi Mihály grófi nagyobb telket vásárolt a fővárostól a Stefánia-uton, de avval a kikötéssel, hogy azt csakis palota-épitési célra használhatja föl. Időközben Károlyi visszalépett az üzlettől és a telek visszaszállt a fővárosra. Megtörtént azonban, hogy a főváros elmulasztotta Károlyi grófnak kézbesiteni a lemondásra vonatkozó nyilatkozatot. Ezt a körülményt Schreyer Jakab fővárosi bizottsági tag bankja, a Magyar Kereskedelmi Hitelbank arra használta föl, hogy a telket potom áron megvette Károlyi gróftól, átiratta és parcelláztatni akarta. Ez a szabálytalan vétel szóbakerült a legutóbbi tanácsülések egyikén és a főügyészt utasitották, hogy szerezzen érvényt a főváros törvényes jogainak. Minden valószinüség szerint hosszadalmas pör származott volna e bonyodalmas ügyből, ha a B. H. segitségére nem siet a főügyésznek és a nyilvánosság fegyverével meg nem bélyegzi Schreyerék kapzsi eljárását. Igy azonban a bank kénytelen volt levonni a konzekvenciát, a revére szóló telekkönyvi átirást töröltette és a főváros ismét tulajdonába vehette az értékes Stefánia-uti telket. A derék ujságirói munka mintegy másfél milliónyi vagyont mentett meg a fővárosnak.

Nagyvárad szénszükséglete. Nagyvárad város tanácsa a város szénszükségletének biztositása érdekéből felterjesztést intézett Vázsonyi Jenőhöz, a szénügyek kormánybiztosához. Az alaposan megokolt felterjesztés rámutat arra, hogy a városban müködő üzemeknek nemcsak világitásra, hanem fütésre is nagyobb mennyiségü szénre van szükségük. A legtöbb vállalat üzeme kizárólagosan szénfütésre van berendezve, ugy, hogy fütőanyagul fát nem használhatnak. De különben a város faszükségletének biztositása, nevezetesen a fakészletek beszállitása is alig leküzdhető nehézségekbe ütközik. Éppen azért arra kéri a felterjesztés a szénügyi kormánybiztost, hogy Nagyvárad város ez évi szénszükségletét 1200 vaggonban állapitsa meg s e mennyiség rendelkezésre bocsátásáról gondoskodjék.

Tiz milló korona értékü textil-áru Szegednek. A szegedi közélelmezési hivatal vezetője tárgyalásokat kezdett egy svájci gyárral 10 millió korona értékü szövet-, vászon- és batisztáru megvétele iránt. Az egész hatalmas üzlet már perfektuálás előtt áll, az árukra a svájci kormány a kiviteli engedélyt megadta s csak a magyar pénzügyminiszternek vannak még valutáris aggályai. Ha a pénzügyminiszter is hozzájárul a vételhez, akkor néhány napon belül megtörténik az üzlet végleges perfektuálása és a svájci gyár a jövő hónapban már megkezdi az áruk leszállitását.

Katzer szörmeárui legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei főleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

Kereskedelmi szaktanfolyam. A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete huszonkettedik tanévét nyitja meg az idén esti kereskedelmi szaktanfolyamának. A szaktanfolyam, amely nyolc hónapig tart, kezdő és haladó csoportra oszlik és államérvényes bizonyitványt ad hallgatóinak. november hó 4-én kezdődik az Izabella-utcai fővárosi felső kereskedelmi iskolában. Tananyagában felöleli mindazokat a tárgyakat, melyeket minden törekvő és képzett kereskedelmi alkalmazottnak ismernie kell, mint kereskedelmi számtan, könyvviteltan, magyar keresk. levelezés és ismeretek, jogi és közgazdasági ismeretek, földrajz és áruismeret, mint rendkivüli tárgyak: magyar-német gyorsirás, gépirás, szépirás, német, angol, francia és balkáni nyelvek stb. A tanfolyamot Aranyosi Miksa felső keresk. isk. igazgató vezeti, a felügyeletet a hatóság részéről az orsz. iparoktatási főigazgató, a fenntartó egyesület részéről annak elnöksége: Vázsonyi Vilmos b. t. t. elnök, Schlanger Mór főv. biz. tag, ügyv. elnök és Morvay Izsó főtitkár, a tanfolyam-bizottság elnöke gyakorolják. A beiratkozások már megkezdődtek az egyesület VI., Andrássy-ut 67. sz. alatti irodájában, ahol naponként d. u. 4—7 óra között készséggel adnak a tanfolyamra vonatkozólag felvilágositást.

Óvszer a spanyol nátha ellen. Érdekes, hogy ámbár mindenki méltán fél a spanyol influenzától, mégis a legtöbben nem tudnak ellenállni ama vágyuknak, hogy szinházat, hangversenyt, kávéházat, most is látogatnak, holott jól tudják minő veszedelemnek teszik ki magukat a legragályosabb járvánnyal szemben. A szórakozás utáni vágyat otthon kell kielégiteni, s erre legalkalmasabb egy Sternberg-féle „Etofon", a beszélőgépek királya. A Rákóczi-ut 60. sz. zenepalota gramofón-osztálya kora reggeltől késő estig alig győzi kielégiteni a felfokozott keresletet, mert ezren és ezren csak a veszélyes napokban jönnek rá arra, hogy mekkora kincs egy tökéletes beszélőgép a családi körben.

A TŐKE

•••

Szemle

Az uj Talpra magyar — A pénzintézeti tisztviselők mozgalma — Vendéglős erkölcsök — Tengeri hajók Budapestig

Akik mindenkor csak a politika látószögéből nézték a gazdasági eseményeket és a gazdasági helyzeteket, sokszor megvádolták gazdasági életünk vezető egyéniségeit megokolatlan konzervativizmussal, a meglevőhöz való csökönyös ragaszkodással. Az oka pedig mindennek az volt, hogy ezek a vezérférfiak ezideig tröteljesen ragaszkodtak az Ausztriával való gazdasági együttéléshez. Ma azonban, amikor a világhelyzet ugy alakult, hogy egy gyenge Ausztria nem lenne méltó és egyenlőerejü szerződő fél, amikor a magyar gazdasági függetlenség órája szinte önmagától ütött, amikor a viszonyok teljes mértékben ellene mondanak minden gazdasági közösség lehetőségének: gazdasági életünk vezetőférfiai azok, akik a legnagyobb erővel és bátor szókimondással állanak oda a gazdasági függetlenség harcosai élére. Ma látjuk tulajdonképpen, hogy ezek az emberek eddig is mérleget tartottak a kezükben és minden eshetőséget a mérleg serpenyőjébe dobtak. Papirral, ceruzával, rideg számokkal dolgoztak és a számtani müveletek eredménye csak ma lett a gazdasági függetlenség elkerülhetetlen szükségessége.

Ma *Lánczy* Leótól és *Chorin* Ferenctől hallunk olyan szavakat, mondatokat és gondolatokat, amilyeneket valaha csak felelőtlen politikai rajongók mertek kimondani. Vágyak, álmok és fantazmagoriák válnak a nagy idők kohójában kemény realitásokká. A nagy események ércce jegecesiti a sóhajokat és ma nem Nagy György, a magyar köztársasági párt borzas vezére, de Lánczy Leó mondja ki: elérkezett az idő arra, hogy az ország gazdasági függetlenségét és szabad kezét biztositsa magának, ugy a hadügyek terén, mint különösen gazdasági és külügyi önállóságunk terén.

Ime, nem álom többé, hogy a magyar baka sipkájára I. K. és a IV. K. között lavirozó „K" betü helyett a IV. K. kerüljön, nem álom a magyar külügyminiszter és legkevésbbé álom a nemzetiszinü vámsorompó. Ma Chorin Ferenctől halljuk, hogy lehetetlen a külügyminiszternek Ausztria népeinek és Magyarországnak érdekeit egyaránt képviselnie, hogy az osztrák és magyar kormányok között létrejött minden gazdasági megállapodás tárgytalan és hogy a salzburgi tárgyalások minden megállapodása semmisnek tekintendő.

Ugy hangzik mindez, mintha ezek a gondolatok egy uj Pilvax kávéházban születtek volna meg, mintha a Muzeum lépcsőjéről harsány hangon szavalnák el a magyar gazdasági élet Talpra magyar-ját.

*

Valami különös és megható tisztelettel kell gondolni mindenkor azokra, akik a nagy, az óriás pénzek árnyékában szegényen, összehuzódva, csöndben élnek. A banktisztviselők a háboru alatt a hüség, becsületesség és uralkodni tudás ujabb hét próbáját állták ki, százszorosan méltók arra, hogy minden rokonszenvünkkel kisérjük őket most, amikor memorandummal a hónuk alatt, tiszteletteljesen bekopogtatnak a hatalmas vezérigazgató ajtaján. Lehet kritizálni, lehet kárhoztatni a bankok gazdasági szerepléset, de ott, ahol a bankok és pénzintézetek tisztviselőiről van szó, mindenkinek csak a jóindulatu megbecsülés hangján szabad szólani. Egyet-

len pillanatig nem férhet hozzá kétség, hogy ezek a szorgalmas, munkás emberek a háboru alatt a banktrezorok előtt a nemzeti védelem szánzációs és hősi szolgálatát teljesitették. Nagy részük volt hangya-munkájukkal a magyar jövendő megalapozásában és most, amikor a gazdasági önállóság szivárványa kezd felénk mosolyogni, nem lehet kétség benne, hogy a béke hadseregének is hasznos, fontos osztagai fognak a pénzintézeti tisztviselőkből alakulni. Jutalom a multért és előleg a jövőre: lehet-e szerényebb, mint ha a tisztességes, a gondtalan felé közeledő megélhetést biztositják számukra? Ez az oka annak, hogy a pénzintézeti tisztviselők mozgalma felé különös érdeklődéssel fordul mindenki, aki a magyar gazdasági élet jövőjét féltő gondolattal őrzi.

*

A bornak nincsen maximális ára. A kormánynak, amikor a borral manipulálóknak szabad prédájává tette a közönség zsebét, az lebegett a szeme előtt, hogy a bor egyrészt nem közszükségleti cikk, másrészt viszont a borkivitel révén a külföldi aranyfolyamnak a magyar föld felé való áradását vélték elinditani. Ez az oka annak, hogy az árvizsgáló-bizottság és a rendőrség nem tudja lecsukatni a borral uzsoráskodó vendéglősöket. Ha igy van is azonban ez, mégis arra kell hivatkoznunk, hogy a maximális árak mellett volt valaha még egy másik intézmény is, amelynek meg kellene akadályozni ezt a türhetetlen és szemérmetlen üzérkedést. Ezt az intézményt valaha: üzleti tisztességnek hivták. Vajjon a jó öreg üzleti tisztesség is hősi halált halt ebben a szörnyüséges háboruban? Mert ha az üzleti tisztességnek ma is számottevő szerepe lenne a vendéglősiparban, akkor a borárakon meg kellene látszania annak az irgalmatlan zuhanásnak, amely beállott ott, ahol nem a vendéglős, hanem a termelő adja el a bort. A vendéglősnél ma is 12—30 koronába kerül egy liter bor és a vendéglős urak pirulás nélkül azt hozzák fel védelmükre, hogy ők nem az olcsó borból, hanem a régi drága borból vásároltak. Még ha ez igaz is, kihagyják a számitásból, hogy akkor, *amikor a termelői árak emelkedtek, akkor ők már felemelt árakon adták el azt a bort, amit potom pénzen szereztek be.* A vendéglős urak mindenesetre igen kényelmes és veszedelem nélkül való gazdasági elveket vallanak: olyanokat, amelyek csak a termelőkre és a fogyasztókra nézve lehetnek sulyos következményekkel: az ő bőrük, az ő üzleti hasznuk azonban mindenképpen érintetlen marad.

*

A kereskedelmi miniszter szakbizottságot küldött ki annak tanulmányozására, hogyan lehetne Budapest alatt olyan hidakat emelni, amelyek által lehetséges lenne tengeri hajóknak is áthaladniok. Budapesten áthaladó tengeri hajók!... milyen perspektivája a jövőnek! És fel kell jegyeznünk, hogy a gondolat nem uj, mert az *Atlantica Tengerhajózási R.-T.* egyizben már felvetette az ötletet egy a kereskedelmi kormányhoz intézett memorandum alakjában. Akkor a kereskedelmi miniszteriumban időszerütlennek tartották a tervet és tulajdonképpen csak most kezdenek annak igazi jelentőségére eszmélni. Most tudjuk már, hogy mit kell és mit fog jelenteni Magyarország számára annak megvalósitása, hogy közvetlen átrakodás nélküli hajóforgalmat létesitsünk Budapest és a Fekete tenger kikötői, illetve a keleti nagy piacok között. Amikor mind bizonyosabb, hogy Magyarország nemcsak akar, de kénytelen is lesz gazdaságilag teljesen a maga lábain járni, rendkivül fontossá lett a folyamhajózás kérdése. Tenger, minél több tenger kell ahhoz, hogy gazdasági létünket biztositsuk, fejlődésének alapot nyujtsunk. Ki tudja még, mit, szomorut, vagy örvendeteset hoz a béke: annyit azonban meg kell tennünk, hogy azt, amink megvan és ami biztosan a mienk marad, mindenképpen fejlesztenünk és kihasználnunk kell. Ime itt a Duna, amelyről a háboru éveiben sok szó esett, de olyan követelő, parancsoló erővel még soha, mint éppen ezekben a napokban, amikor eljutottunk a béke küszöbére.

Két uj magyar báró. A magyar hadiipar, ugy látszik, befejezte nagyszerü feladatát. Az ország védelmének tökéletes végrehajtásában azonban a frontok hősi harcosai mellett igazi nagy tényezői voltak ők, akik a hadsereget mintaszerüen látták el mindennel, amire a haza védelmében szüksége volt. A hadiipar két legkimagaslóbb alakja, Weisz Manfréd és Wolfner Tivadar magyar bárőságot kaptak. A király kegye hervadhatatlan érdemeket jutalmazott. A nemzet hálája és az ország elismerése teljes mértékben csatlakozik a magas kitüntetéshez. Két olyan nagyiparosunk kapta meg ezuttal a magyar bárói méltóságot, akik hatalmas gyártelepeikkel tegnap még a hazát védték, holnap pedig nyilván a béke nagyszerü müvét fogják előkészíteni.

Magyarország közgazdasága 1917-ben. Katona Béla évkönyve, melyben a lefolyt év közgazdasági és politikai eseményeit foglalta össze, most jelent meg s kétségkivül ugyanaz a fokozódó érdeklődés fogadja, mely eddig évről-évre tapasztalható volt. Katona évkönyvének nemcsak az szerzett igen szélesköru népszerüséget, hogy az év eseményeinek biztos itélettel feldolgozott hatalmas anyaga a gyors tájékozódást és közgazdasági viszonyaink helyes áttekintését megkönnyiti, hanem az is, hogy ma már bármely hivatali vagy üzleti organizációnak alig nélkülözhető lexikonja. Az előbbire nézve elég arra utalni, hogy az általános részen kivül tizenöt fejezetben részletesen feldolgozza az állam háborus gazdasági védőintézkedéseit, a háborus törvényeket és rendeleteket, a nemzetközi- és Ausztriával közös érdekü ügyeket, külkereskedelmünk fontosabb eseményeit, az állami pénzügyek alakulását, a jegybankok és pénzpiac helyzetét, a pénz- és hitelügy, az értéktőzsde és a biztositásügy terén felmerült minden jelentősebb mozzanatot. Majdnem 10 évre terjed egyedül az iparról szóló, iparcsoportonként és iparáganként is részletezett fejezet, de hasonló részletességgel tárgyalja Katona a kereskedelem, mezőgazdaság, közlekedés és szociális ügyek terén előfordult eseményeket is. Ehhez az óriási anyaghoz képest duzzadt meg az évkönyv is, mely most majd 700 oldalon két kötetben jelent meg Benkő udvari könyvkereskedés kiadásában. A két vaskos kötet ára 40 korona.

A ruházati rendelet módositása. A kereskedelmi miniszter rendeletet adott ki, amellyel módositja a ruházati cikkek felhasználásáról és forgalombahozataláról szóló előző rendeletét. A rendelet szerint a készletben lévő textiláruk november 15-ig jelentendők be és a vásárlási engedély kötelezettség csak december 1-étől áll fenn. Vásárlási engedély munkában lévő ruhadarab kiszolgáltatásához csak december 31-ike után kell.

A juhsajt maximális ára. A közélelmezési miniszter módositotta a juhsajt maximális árának megállapitására vonatkozó rendeletét akként, hogy a maximális árak a kereskedők és fogyasztók közötti viszonylatban 12.40 f., illetve 16.40 fillér lesznek.

Mit keresnek a cukorgyárak. A Nagysurányi Cukorgyár és Finomitó r.-t., amely a Hatvany-család érdekkörébe tartozik, október 24-én fogja rendes közgyülését megtartani. A mérleg szerint a nyereség a 12 milliós alaptőke után több mint 1,300.000 koronát tesz ki, a tartalékok pedig közel ötödfél millióra rugnak.

A Magyar Aszfalt mérlege. A Magyar Aszfalt R.-T. rendes közgyülését október 24-én tartja meg. A közgyülésen tárgyalni fogják a december 29-iki rendkivüli közgyülés tőkeemelési határozatát, még pedig oly irányban, hogy a határozattal ellentétben az ujonnan kibocsátandó részvények csak az 1919. évtől kezdve osztalékjogosultak. Tudvalevő, hogy a Magyar Aszfalt R.-T. rendkivüli közgyülésének határozatait a törvényszék megsemmisitette, de a legfelsőbb fórum jóváhagyta és az ezzel járó eltolódás folytán kivánja az igazgatóság az uj részvényeket nem a folyó, hanem csak a jövő évtől kezdve osztalékra jogositani. Az egyidejüleg közzétett mérleg szerint a vállalat tavaly 46.000 korona nyereséggel dolgozott, holott az 1916-os évről másfél milliós veszteséget hozott át, vagyis a vállalat ma már teljesen szanáltnak tekinthető.

Az Ehrlich fütőnyag és kereskedelmi rtg.-nak 1918. junius 30-ikán lezárt mérlege alapján a 17.607 (+ 11.864) K kamattal együtt 292.734 (+ 28.267) K volt a társaság bruttojövedelme. Ebből 202.858 (— 13.233) K kellett költségre, ugy hogy az előző esztendőről áthozott 1727 (+ 512) K-val együtt 91.603 (+ 40.797) K a nyeresége a 100.000 K-ról 500.000 K-ra fölemelt részvénytőke és 50.000 K tartaléktőke mellett. A társaságnak összes befektetése 3000 K ló és kocsi, árukészlete semmi sincs, mig értékpapirja 116.853 (+ 70.525) K-val, bankbetéte 649.371 (+ 559.751) K-val, óvadékja 32.740 K-val, egyéb követelése 99.523 (+ 60.358) K-val, tartozása 262.264 (+211.466) K-val szerepel a mérlegben.

A tégla- és cserépszövetség bizottsága. A hivatalos lap a kereskedelmi miniszter 84.000 számu rendeletét közli, amely a Tégla- és Cserépszövetség előkészitő-bizottságának kinevezését tartalmazza. A bizottságot a következő szakerőkből nevezte ki a miniszter: elnökévé Lukács Józsefet, a „Kőszénbánya s téglagyár-társulat" (Budapest, VII., Király-utca 67.) vezérigazgatóját; a bizottság tagjaivá pedig Nemes Jenőt, az „Egyesült tégla- és cementgyár r.-t." vezérigazgatóját, Müller Józsefet, az „Ujlaki tégla- és mészégető r.-t. vezérigazgatóját, ifj. Muschong Jakabot, a „Budapesti tégla- és mészégető r.-t." igazgatóját, Szécsi Illést, a „Magyar kerámiai gyár r.-t." igazgatóját, Bohn Mihályt, a „Bohn M. és társai göztéglagyára Nagykikinda" tulajdonosát, Schwartz Viktort, a Schwartz Viktor és társai téglagyár igazgatóját, Serly Gusztávot, a „Debreceni göztéglagyár r.-t." igazgatóját és Thury Józsefet, a „Miskolci göztéglagyár r.-t." igazgatóját.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

Reichs-Deutsche!

Die 9te Kriegsanleihe wird gezeichnet vom 23. Sept. bis 23. Okt. 1918

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25

Kezdete 7 órakor

WINTERRY egészen uj csoda-tettekkel.

Az egérfogó

uj operett.

Ujváry Károllyal és még 10 nagyszerü szám.

Vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.

Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tábori E. Karmester: Hetényi Heidelberg Albert.

Ma és minden este ½7 órakor **A szenes ember.** Bohózat 1 felv. Irta és rendezte: Tábori Emil. — **Eine heikle Sache.** Schwank in einem Akt von Josef Armin. Regie: Emil Tábori. — Uj szólókkal: Springer Ármi, Elise Saldern, Berta Valero stb.

Az I. emeleti Kaszinó-Mulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 8 órakor.

Apolló-Kabaré

Minden este fél 8 órakor

BEREGI OSZKÁR vendégfellépté rel

Az arany meg az asszony

Szinjáték. Irta: Krudy Gyula

A hadiparaszt, parasztkomédia. Irta: Liptai Imre. **A központi hatalmak,** énekes tréfa. Irta Kővári Gyula. Uj tréfák, jelenetek és magánszámok.

Vasárnap, október 13-án d. u. 4 órakor mérsékelt helyáru előadás **a teljes esti müsorral.**

Elővételi pénztár: d. e. 11—1-ig és d. u. 4—7-ig.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Ma és minden este negyed 8 órakor

FREGOLIA

és

A KÉT JELÖLT

Énekes bohózat 1 felvonásban. Irta: FOLLINUS AURÉL. — A dalszöveget irta KALMÁR TIBOR. Zenéjét szerzette: MÁRKUS ALFRÉD.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este fél 8 órakor

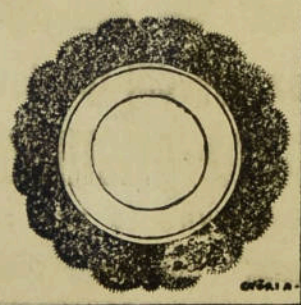
Páratlan menyecske

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.

Sörkabaré fél 8—11-ig.

Nivós müsor. **Kitünő konyha.**

DIANA

puder- és Diana-krém a modern szépségápolás meglepetései.

Próbadoboz . . . . . 3.— K.

Nagy doboz . . . . . 6.— K.

MINDENÜTT KAPHATÓ.

ÉRTESITÉS.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemü közönséget, hogy Budapest székesfőváros tulajdonát képező

„Gellért-fürdő és szálló" magas földszinti ettermeit és Cafe-Restaurant-

ját — melyek Budapest látványosságát képezik — megnyitottam. Estélyeként BALOG TESTVÉREK hirneves zenekara fog hangversenyezni. Az éttermekbe és Café-Restaurant-ba a bejárat a fürdő és a szálloda főbejáróján át van. A szálló gyönyörü előcsarnokában rövidesen megkezdődik az 5 órai tea zene mellett.

A midőn a nagyérdemü közönség becses pártfogását kérem, szabadjon megjegyeznem, hogy éttermeim a modern technika legujabb vivmányaival vannak felszerelve és minden igyekezetem oda fog irányulni, hogy a nagyérdemü közönség kivánságát minden tekintethen kielégithessem. A nagyközönség pártfogását ismét e ten kérve maradtam tisztelettel

FRENREISZ ISTVÁN.

MARTOS ZOLTÁN

cipő, szandál és bőrárugyár

BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.

Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek

szandálokat,

commode házicipőket

(Adria és celluloze szövetből),

füzős félcipőket,

szegedi mintára készült

papucsokat és kórházi papucsokat.

Nélkülözhetetlen kézikönyv

mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a

VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV

hivatalos közigazgatási és üzemi **CIMTÁRRAL.**

A Városházi Évkönyv

II. évfolyama

ez év végén jelenik meg.

Ára diszesen kiállitva 20 korona.

Könyvárusi forgalomban nem lesz kapható.

Megrendeléseket elfogad:

VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV

SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA

BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.

Telefon: 137-15.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

ACETYLEN

lámpák és gyertyák

nappali fény

Gyár-u. 23.

Fiatalos üde arcbőrt

varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teintlhibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**

Szétküldési hely: **GROSS ANTAL**

Budapest, József-körut 23. szám.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

Telefon 133-37. **BUDAPEST** Telefon 133-57.

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu müintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.

Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.

Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.

Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

A Badeni nagyherceg fensége és a Hohenzollern herceg ő királyi fensége udvari szállitója.

BUDAPEST,
1. ker. Budafoki-ut 9--11 sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT“.
Mernöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra.

BÉCS.
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Azonnali szállitásra ajánlunk:

110 literes **favedret** 3 vasabroncscsal K 45.— drb.-ként
50 kg.-os **mézeskannát** horgonyzott vasbádogból. K 60.— drb.
3 kg.-os **bádogvedret** patent fedővel K 5.50 drb.

Hazai Kereskedelmi és Forgalmi Részvényt.
Budapest, V., Akadémia-utca 20. sz.
Telefon: 113—66, 159—16.
Sürgönycim: GROSSIST.

Sternberg
cs. és kir. udv. szállító
zongoratermei
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

HENGEROLAJAT, GÉPOLAJAT,
merev gépzsirt (consistens)
jutányos áron, megbizhatóan szállit:
Bernauer Lajos, olajgyár
Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

Kraszner József
cementáru-gyár részvénytársaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.
Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.
Telefon: **József 52—72.**

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Bründl János
cs. és kir. udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, Jégszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

BALLINIT-SOLLUX

Óvakodjunk az utánzatoktol, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költségeket okoz.

Pneumatika Ballinit
autó-abroncs-gyár Budapest,
VIII. ker., Óriás-utcza 10. sz.
Telefon: József 53—46.

az egyedül tökéletes és bevált
autó-pneumatik-pótló
Ruganyos és nem rázza a motort
Sok száz elismerölevél.

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. október 23-án — 43. szám.

Fővárosi Hirlap

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Előfizetési árak: Egész évre ..... 40 K. Fél évre ..... 20 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-15

A szörnyeteg,

amely órák alatt letöri az emberi élet legszebb virágait, amely versenyezik borzalmakban a háborúval és amely a háborúval szemben jogutódnak tekinti magát a gyilkolásban: a spanyol nátha rémséges áldozatokat követel. Okos-e, nem okos-e rémképeket fölidézni, ezt a kérdést nem kell sokat firtatni: lépten-nyomon a fertőtlenitő kocsi riaszt meg utunkon, és minden huszadik lépésünknél a halottas kocsi bóbiskoló lovaival találkozunk. Kell-e, lehet-e ezek után riasztani ujságbetüvel? A titokzatos, de rémitő nyavalya itt garázdálkodik fölöttünk és játszik mindnyájunk életével, felelőtlen zsarnoksággal. Hangyának érzi magát az ember, aki nem számit egymagában, mert ezrével tiporja el valami felsőbb gonosz hatalom. Valahogy ugy képzeljük el a rémet, mint egy tüszszenő óriást, akinek mérgezett nyála záporként hullott ránk és ezrével dönti sirba azokat, akiket a sors a védekezés lehetőségétől elzárt. Mintha valami borzalmas átok nehezedett volna ránk, mintha az emberpusztitó ágyuknak segitségére sietne a természet is. A harctéren elhullottak a vőlegények, itthon elpusztulnak a menyasszonyok.

A borzalmak közepette is emelkedett szivvel, mélységes hálával kell azokra az embertársainkra gondolni, akik nagyszerü feladatukat az önfeláldozás extázisában teljesitik velünk szomoru sorsra itélt emberek között. Az orvosokra gondolunk, akiknek ma nincs éjjelük, nincs nappaluk, akik ma megmérhetetlen munkát végeznek. Kék karikás szemekkel, sápadt, megnyult arccal loholnak közöttünk, az éjszakázás, az őrületig fokozott munka tönkretette őket. Szabad-e engedni ilyenkor, hogy minden kényelmük ne legyen meg? Szabad-e eltürni, hogy a malombárók, a bankdirektorok és a központok igazgatói fényes automobilokon száguldjanak végig a városon, amikor az orvosok gyalog rohannak egyik betegtől a másikig?

Borzalmas kép ez, az orvos tiz annyi beteget volna képes meglátogatni, ha gyors iramban tudna száguldani a bankdirektorok automobiljain, amelyek ezidő alatt nyugalmasan, here módon vesztegelnek a malmok, a bankok és a központok palotái előtt. A polgármesternek ma kivételes hatalma van, módjában lenne egyetlen tollvonással megszüntetni ezt az anomáliát: *rekviráltassa a hadimilliomosok, a bankdirektorok, a malmok és a központok luxusautóit és állitsa be az életmentés szolgálatába, bocsássa az orvosok rendelkezésére.* Kérve kéri a város lakossága a polgármestert, hogy sok okos és radikális intézkedése mellett tegye meg ezt is. Ha ugy érzi, hogy nincs hozzá kellő hatalma, egyetlen telefon-beszélgetésébe kerül, hogy a belügyminisztertől azt is megszerezze. Tudja meg végre mindenki, hogy mindennél nagyobb és szentebb parancs a betegeinket megmenteni.

Fullánkok

...

El kell ismerni,

hogy a temetkezési vállalkozók hosszu ideig és hősiesen védték a frontjukat, a spanyol betegségnek azonban ők sem tudtak ellentállani. Őket is az átkozott spanyol verte le a lábukról, mert ez adta meg az aktualitást arra, hogy a megváltás és a kötelező felravatalozás ismét és ezuttal győzedelmesen napirendre kerüljön. A járványbizottság ülésén kijelentette Bódy polgármester, hogy végre-valahára tekintet nélkül bármely magánérdekre, a temetkezést a fővárosnak kezébe kell venni. A legkisebb német városkában is a hatóság gondoskodik a halottak olcsó és tisztességes eltakaritásáról és mérhetetlen foka a kulturátlanságnak az, ha valahol a halállal uzsorát engednek üzni. Sajnos, egy oly borzalmasan pusztitó járványnak kellett jönnie, hogy ezt megtanuljuk, de reméljük, hogy ez a kaszával járó argumentum most már minden néven nevezendő ellenvéleményt le fog küzdeni.

Nagy események,

világfölfordulás, uj térképek rajzolása van folyamatban. Olyan események előtt állunk, amelyek az élet minden vonatkozásában meg fogják teremteni a maguk következményeit. Soha több gondot nem vállaltunk a nyakunkba, mint ma. Mindenből, ami történik, messze, nagyon messze menő következtetéseket kell levonni Annak a ténynek például, hogy Ausztriától elszakadunk, egyenes következése, hogy Budapestre végtére mégis el kell vezetni innen a szomszédból, Kecskemétről vagy Debrecenből a földgázt. Most ütköznek ki a kormánybünök, amelyek német kézre juttatták a sármási földgázt és a magyar élhetetlenség, amely a tőszomszédságban levő kincseket sem aknázza ki. Most, hogy a magunk lábán járni kényszeritenek majd az események, eszeveszett kapkodással meg kell csinálnunk azt, amit kényelmesen és zavartalanul elvégezhettünk volna.

A tanitóknak

ujból konfliktusuk van. Kaptak ugyan valami szerény fizetésjavitást, amibe nehezen bár, de belenyugodtak, mert nem volt más menekvés és megoldás. A fizetésrendezési felterjesztés ugyanis kimondta, hogy az ideiglenes minőségben eltöltött évek beszámitása teljesen jogos és szükséges. Most azonban meglepetés érte a tanitókat, akik közül vagy ezeren estek el jogosan várt előnyeiktől. Mindez pedig azért, mert — Várossy tanácsnok szerint — a számvevőség a javaslatban egy régi, elavult nyugdijszabályzatban megjelölt és nagyon korlátozott ideiglenes szolgálatot vett alapul. Egyszóval valaki tévedett. Vagy a számvevőség, vagy a tanügyi ügyosztály. De nem a tanitók, akik bizták a tanácsban. A tévedés levét is mindenki megihatja tehát, csak a tanitók nem. Nekik nem szabad a rövidet huzni.

—

A polgárság megmentése

Vázsonyi Vilmos riadója

A központi demokratakörnek szombaton este fontos szerepe volt. *Vázsonyi* Vilmos nyilatkozott és olyan dolgokat mondott, amelyeknek kihatással kell lenni a jövőre nézve is. Azzal a helyzettel foglalkozott, amelynek valószinüleg el kell következnie Magyarországra nézve. Elsősorban igen fontos kijelentéseket tett a breszt-litovszki békeszerződés megkötéseinek feltételeiről, ezek azonban olyan kijelentések voltak, amelyek ma még nem tartozhatnak a nyilvánosság elé.

Sokkal fontosabb volt ennél a reminiszcenciánál az, hogy az eljövendő helyzetről is képet adott. És itt különösen *a városi polgárság* szerepéről szólott. Kifejtette, hogy frontot kell alakitania a polgárságnak a felénk közeledő bolsevikizmussal szemben.

A szociáldemokrácia jövendő szerepéről is szólott, amelyre azt mondta igen plasztikusan:

— *Testvérei vagyunk a szociáldemokratáknak, de rabszolgái nem akarunk lenni nekik.*

Mindebből pedig levonta *Vázsonyi* Vilmos azt a konzekvenciát, hogy a polgárságnak minden erejéből szervezkednie kell, mert a jövőben megeshetik, hogy a szervezetlen polgárságot nemcsak a nyeregből üti ki a szervezett munkásság, de egyenesen létalapját huzza ki lábai alól.

Kétséget nem szenved, hogy igen jókor jött Vázsonyi figyelmeztetése. A *Fővárosi Hirlap* már hosszu ideje, hogy felismerte ennek szükségességét. Kisérletek is történtek már ebben az irányban. *Bárczy* István tehát még ezeknek az idők szülte figyelmeztető jeleknek ismerete nélkül meg akarta alapitani a *városi* pártot. *Glücksthal* Samu is figyelmeztetett erre egy beszédben, amely éppen a *Fővárosi Hirlap* hasábjain jelent meg. De ma mindennél fontosabb jelentősége van annak, hogy Vázsonyi kibontja a lobogót. A polgárság szomoru nemtörődömsége eddig meghiusitott minden szervezkedést. Összefont karokkal fogadott minden figyelmeztetést. De ma más idők következtek el: *a polgárság hegemóniája veszedelemben van.* Nincs más mód, mint a szervezkedés és éppen ezért örömmel kell fogadnunk, hogy Vázsonyi Vilmos előáll ezzel a gondolattal. Mi egy zártkörü társaságban mondott beszédet nem tekinthetünk igazi zászlóbontásnak, de maga a gondolat követelő szükségességet fejez ki. A polgárságnak igenis *gyorsan és acélos erővel kell szervezkednie, hogy a nagy küzdelemben megállhassa helyét.* A polgárság soha sem kivánt uralkodni más társadalmi rendeken, de joggal megkövetelheti, hogy évszázadokon át kifejtett munkáját megbecsüljék és társadalmi poziciójában megmaradhasson.

A polgárságban meg van az akarat, hogy saját érdekeiért sikra szálljon, ha kell, harcra keljen, de a polgárság bátorszavu, odaadó, munkás, lelkes, tekintélyes vezéreket követel. Mi ismerjük a történelmet és tudjuk, hogy a veszedelem pillanatában mindig születtek vezérek. Itt a pillanat, amikor ujra meg kell születniök. És mi hiszünk benne, hogy nem fogunk elhagyatott nyájként bolyongni akkor, amikor az egész világ szervezkedik és a béke harcára készül.

Olcsó kosztot Budapestnek!

Mi lesz a háboru után? — Raktárakat kell épiteni — Majorságok a környéken

Feleki Béla dr. nyilatkozata

Pirkad a béke. Hetek vagy hónapok telnek el még addig, de be kell következnie. Ebben nincs többé kétség. Budapestnek sok mindennel tisztában kell lennie addig, hogy hogyan és miként fog berendezkedni a béke napjaira. Uj gond, talán nagyobb még a háborus aggodalmaknál is, hogy miként fogjuk leküzdeni a szörnyü akadályokat, amelyeket az átmeneti idő hoz a fejünkre. És mégis minden gond és minden aggodalom között legveszedelmesebben a közélelmezés problémái fenyegetnek bennünket. Ismerve azonban annak a szervezetnek pompás müködését, amely a háboru alatt ellátott bennünket, feltétlenül biznunk kell abban is, hogy az átmeneti idő nem fog reánk veszedelmeket hozni. Nem szabad azonban itt megállanunk. Gondolnunk kell a béke napjaira is, amikor a közélelmezés uj feladatokat ró vállainkra. Ezeknek a problémáknak megvilágitását Feleki Béla dr. fővárosi bizottsági tagtól kérte a Fővárosi Hirlap. Feleki dr. vigasztaló dolgokat mondott, amelyek azt bizonyitják, hogy Budapestet nem fogja készületlenül találni a béke. Itt kész programm, nagy ambiciók állanak készen arra, hogy a béke feladataival megmérközzünk.

— Mindenekelőtt — mondotta *Feleki* Béla dr. — tisztában kell vele lennünk, hogy Budapest kifogástalant, szinte tökéleteset tudott nyujtani közélelmezési kérdésekben a háboru alatt Mindenki tudja, hogy Budapest közélelmezése nemcsak a külföldi nagy városokkal szemben volt a legkitünőbb, de messze felülmulta a magyar városok közélelmezési viszonyait is. Ennek a helyzetnek meg kell maradnia akkor is, ha majd a béke ránkköszönt.

— Budapest élelmezésének jónak kell maradnia és minden eszközzel olcsóbbá kell azt tennünk. A közélelmezési ügyosztály nagyszerüen felkészülve indul el programmjának megvalósitására. Ennek az olcsóbbá tételnek legfőbb eszköze az lesz, hogy a kereskedelmet a fővárosnak fokozott pártfogásába kell venni. Mindenekfelett raktárakat kell épiteni és a raktárakat hozzáférhetővé tenni, egyenes kényelmes utakkal összekapcsolni a vasuti pályaudvarokkal. (Ez irányban, mint a *Fővárosi Hirlap* legutóbb megirta, már folynak az előmunkálatok. *A szerk.)*

— Gondoskodnunk kell termelőkről, akik a fővárosnak szállitanak. Mindenek felett pedig kedvezményes tarifákat kell kieszközölni, amelyek a vasuti szállitást a főváros élelmezésével kapcsolatban olcsóbbá fogja tenni. Általában minden eszközt meg kell fognunk, amely az élelmezés olcsóbbá tételét szolgálhatja.

— És ezen a téren nem szabad megfeledkeznünk a környékről sem, amelynek *Budapest majorságává kell lennie.* A környéknek Budapesthez való kapcsolása lehet későbbi dolog, de *közegészségügyi, közélelmezési és rendészeti* szempontokból már most Budapest főhatósága alá kell tartoznia. Számtalanszor elmondtam már, hogy a fertőző betegségek a környékbeli községekből szabadulnak ránk, ott kell megfékezni a nyavalyákat, hogy azok pusztitásától megkimélhessük a fővárost. Hasonlóképpen áll a helyzet a bünösökkel, akik buvóhelyeknek tekintik a környékbeli községeket és onnan eszközlik a fővárosba való kirándulásaikat. A legnagyobb abszurdum azonban az, hogy a főváros környéke a fővárosnak élelmiszerekkel való ellátása szempontjából valóságos Szahara legyen. Budapest élelmiszereit a távoli vidékekről kénytelen emiatt beszerezni és ez a körülmény természetszerüen a vasuti költségek révén módfelett megdrágitja Budapest élelmezését. A környéket kell Budapest éléskamrájává, majorságává tenni, mert itt megteremhet minden, amire Budapestnek szüksége van. És akkor nem fog előfordulni, hogy a magyar terményeket a külföldön olcsóbban élvezik, mint Budapesten. Hogy ez hogyan fog megtörténni a jövőben, erre vonatkozólag még nincsenek pozitiv elhatározások, csak tervek vannak. Annyi bizonyos azonban, hogy *a vidéken vagy vásárolni, vagy bérelni fogunk földterületeket,* amelyeken *Budapest székesfővárosnak kell gazdálkodnia.* Ha ez meglesz, akkor Budapest élelmezését sikerülni fog olcsóvá tenni és ezzel olyan szociális célt érünk el, amelyet bátran nevezek már előre is a legnagyobbak egyikének.

Fecsegéssel gyógyitják — a spanyol-betegeket

A járvány-bizottság ráér

Fakoporsó, érckoporsó, megint fakoporsó . . . Amint az utcán végigmegyek, nem találkozom mással, mint nagy tejablakos, fekete fertőtlenitő kocsival és egymásután végtelenül szomoru sorban halottas kocsikkal. Ajándék és véletlen az élet ma és amig bejut az ember a városházára, százszor megborzong a háta, mert minden utcasarkon a halál mosolyog reá. A városházán pedig a tiszti-főorvos ma a legnagyobb ember. Ő rá néz ma bizva, reménykedve mindenki, mert az ő kezében futnak összse a borzalmakat kormányzó gyeplők, ő tőle kapjuk a rémitő statisztika toronymagas számait és reménykedve bizakodunk, ha azt mondja, hogy a megbetegedések száma ma stagnál. Ma stagnál, sajnos, holnap megint emelkedik, mint a spanyol-beteg gyilkos láza.

A legszomorubb szimbólum, hogy a közegészségügyi bizottság pénteken járványbizottsággá alakult át. A nagy idők jele, hogy van honvédelmi, külügyi és járvány-bizottságunk. És ezt a bizottságot sulyos kritikával kellene sujtani, ha szerencsére nem foglalt volna helyet az elnöki székben Bódy Tivadar polgármester, aki ha valaha, most megint rászolgált Bárczy főpolgármester dicsérő szavaira, hogy ő valósággal a közigazgatás virtuóza. Amit a spanyol-járvány körül cselekedett, az tényleg virtuózitás az adminisztrációban. Világos fejjel, gyors kézzel, tekintetek nélkül való szigoruságga intézkedik és ha a kormány a teljhatalom megadása körül nem késlekedik, akkor a polgármesternek sikerült volna a járványt csirájában megfojtani. A miniszteriumban azonban ezuttal olyan lassusággal és határozatlansággal Jolgoztak, hogy minden vádat megérdemeltek.

Ennek a miniszteriumi lassuságnak azonban párja akadt a járványbizottságban is. Ilyen nivótlan vitát még a kiöregedett, a pusztulásra megérett közgyülés bizottságaiban sem igen láttunk ezideig. Fecsegés, kilométeres beszédek hangzottak el. Mindenki csak beszélni akart, mindenkinek megváltó ideái voltak: pozitivumot azonban senki sem mondott, szerencse, hogy a tanács kész és szigoru tervekkel jött, amelyeknek hasznossága vitán felül állott. A járvány-

Történelem és unalom

Amikor Budapest a maga sorsáról gondoskodott, sokszor voltak bágyadt, félénk pillanatai, de amikor az ország sorsa volt olyan, hogy be kellett avatkozni, akkor csaknem mindig fején találta a szöget. Most is, hogy a nagy időkben, mint egy kinyilt rózsa elénk tárult Magyarország függetlenségének gondolata, Budapest székesfőváros impozánsan nyilvánitotta akaratát. Márványbavésni valók azok a sorok és mondatok, amelyeket határozati javaslatként Bódy polgármester a szerdai közgyülés elé terjesztett. Boldog izgalom volt hallani azokat a szavakat, gondolatokat, nagyszerü fogalmakat, amelyeket még hónapok előtt is csak utopisták ajkáról hallottunk, most a jövendő igaz lobogóiként jelennek meg.

Béke... igazságos béke... tartós béke — milyen szépen hangzottak ezek a szavak a polgármester lelkes interpretálásában! Az ország önállósága... teljes függetlenség... az ország intézményeinek demokratizálása... az általános titkos választói jog érvényesülése... igazi népképviselet... és a népakarat szabad érvényesülését akadályozó intézmények alkotmányos megbüntetése... Milyen szép mindez és milyen természetes ez ma! Ha a tegnap emberei felkelhetnének sirjukból, akik nem élték át ezeket az észbontóan nagy időket, akik nem gázoltak keresztül a vérzuhatagokon: nem hinnének a fülüknek, könyet törölnének ki a szemükből.

Ünnepélyes, felemelő, nagyszerü percek voltak. A közgyülés méltó volt a határozathoz, amelyet hozott. Magasztos pillanatok, amelyekben Magyarország függetlenségének egyik alapkövét a főváros, az ország szive tette le. A közgyülés tagjai meghatottan emelkedtek fel helyükről: mindnyájan érezték, hogy a történelem számára történik minden mozdulat, a történelemé minden szó, amely elhangzik. A tapsorkánban zugnak és repülnek az éjienek, mint a tavaszi, friss fecskék. Közben pedig élesen, nyilt torokkal, büszkén, évtizedek harcai után következett győzelmi mámorral kiáltja Sümegi Vilmos:

— Éljen a független Magyarország!

Joga volt hozzá Sümeginek, hogy a közgyülési teremben ezt ő kiáltsa el, mert ő volt az, aki legkitartóbban, lankadatlanul, olthatatlan szerelemmel rajongott mindig a független Magyarországért. És erre ujra kitört a taps-zivatar, amely mint a langyos tavaszi zápor felfrissitette ezt az egyhanguságba fulladni készülő közgyülési termet.

Sajnos, az emberek nem tudják elismerni, hogy az ő gondolataikat mások is ki tudják fejezni. A történelemhez is jó egy kicsit hozzádörgölőzni. Milyen szép is lenne az, hogy ha valakinek nevét, aki egykor iskolát igazgatott, a jövőben, a messze jövőben az iskolakönyvben tanulnák. Aligha fog megtörténni.

*

Miniszterségе óta most jelent meg először Vázsonyi Vilmos is a közgyülési teremben. A demokraták padján csendes, diszkrét taps hangzott föl, amikor belépett a terembe. A mező másik oldala csöndben ült a helyén. Vázsonyi egy darabig bent ült a helyén, aztán kiment a pipázóba, maga köré gyüjtött egy csomó embert és hosszan elbeszélgetett. A terembe nem is ment be többet.

Bent pedig Oláh Dezső beszélt és szigoru intézkedéseket követelt a spanyol betegség leküzdésére. Utána gyorsan peregtek az események. Minke Béla harminc éves adómentességet kivánt a kőbányai épitkezések számára, aminél sürgősebb és fontosabb volt Becsey Antal inditványa, amely a kecskeméti földgáznak Budapestre való vezetéséért szállott sikra.

— Ripka Ferenc is el akar szakadni Ausztriától — mondták.

— Önállósitja magát a gázgyár!

Most a közszolgálati alkalmazottak és nyugdijasok háborus segélyéről folyt egy kis vita, majd a családi szükségszállókra került a sor. Bródy Ernő mondott ebből az alkalomból beszédet a lakáshiányról és meg kellett érezni a közgyülési termen, hogy félve, aggódva gondol a jövőre, amikor majd nem tudunk lakást adni azoknak, akik hazajönnek a harctérről, jól megérdemlett nyugalmukat élvezni. Bródy egész beszéde alatt azt kellett érezni, hogy a kormány nem tulságosan teljesiti igéreteit, mire Wildner tanácsnok olyanféle igéretet tett, hogy vigyázni fog, mi történik és történik-e valami. Végül pedig kijelentette:

— Ma még változatlan a helyzet a munkaerő, szén és az épitési anyagok szempontjából, de egy fokozatos leszerelés esetén minden mindinkább rendelkezésünkre fog állani és a főváros visszatérhet régi programmjához: az 1918. évi lakásépitési akcióhoz.

Vajjon nem lesz-e akkor már késő?

*

A gáz és villany árának felemelése is minden nagyobb baj nélkül megtörtént. Becsey Károly mondott ez alkalommal igen értékes és adatokkal terhes beszédet, amit még Benedek Dezső kommentált meg röviden. Egy kis izgalmat a kéményseprők ügye keltett, de inkább a kulisszák mögött, mint a közgyülési teremben. A teremben Bittner János, Kelemen Adolf és Füredi Mór csatáztak, a büffében pedig Hüvös Iván vezérletével ült együtt a kéményseprők főhadiszállása. Egy kis összetüzés is támadt, egy szigoru ur ékes német szóval kritizálta Hüvös Iván személyében a hadvezetőséget. A támadókat azonban a reguláris csapatok visszaverték és lefegyverezték.

A ferencvárosi kikötő kérdésének érdekes szónoka volt Forbáth Imre dr. személyében, aki most beszélt először a közgyülési teremben, amióta hazatért az orosz fogságból. Az orosz lapoknak ugy látszik kitünő fővárosi rovata lehet, mert Forbáth dr. mindenről kitünően volt informálva.

Az árverési csarnok ügyében Dán Leó szólalt fel, de minden jóakarata dacára sem tudta visszacsinálni, hogy a főváros épitse meg az árverési csarnokot, amikor az állam már megépitette.

A világkereskedelmi akadémia felállitását is megszavazták és csak ez az egy tárgy volt még, amelyhez néhány szónok akadt. A történelmi nap lezajlott és sajnos, unalomba fulladt. Az emelkedett hangulat lassan ellaposodott és miután az állatkerti felügyelők is megkapták a korengedélyüket, a városatyák hazamentek, hogy mindenki megegye a népek önrendelkezési joga alapján készült vacsoráját.

bizottság nem vetett fel egyetlen okos ötletet, amelyet maga ez a bizottság megvalósitandónak itélt volna.

Az egyik azt hangoztatta, hogy meg kell rendszabályozni a sajtót, ne irjon riasztó hireket a járványról. A másik — már okosabb — kijelentette, hogy a sajtó soha becsesebb missziót nem teljesitett, mint most, amikor a végtelenül könnyelmü közönségben legalább ébren tartja a félelmet és óvatosságra kényszeriti. Szegény sajtó, ha ő utánuk indulna, bizony nem tudná, hogy mitévő legyen. De ma a sajtónak is a spanyol betegség diktál.

Egy szónok azt mondta, hogy nem mer felszállani a villamosra, mert a padok alatt csomagok vannak. Ismét másik igen fontosnak találta a legyek irtását. A legkomolytalanabb azonban Wenhardt János dr. a főváros kórházainak főigazgatója volt, aki vitába keveredett Friedrich Vilmos dr.-ral arról, hogy egy Kovács nevü orvosnak szabad-e magánprakszist üzni, vagy sem. Félóráig vitatkozott ezen a főigazgató ur, akit végül is a polgármester intett le, hogy személyi kérdések nem tartoznak a járvány-bizottság elé. Igazán jellemző, hogy a budapesti kórházak főigazgatójának, amikor a járványnak tüzzel-vassal való kiirtásáról van szó, nincsen más gondja, mint az, hogy doktor Kovács üz-e magánprakszist vagy sem. Járványszerüen terjedt a fecsegési nyavalya és ez a bizottság, ahonnan okos ötleteknek, tudományos megállapitásoknak, szigoru intézkedéseknek kellene kikerülnie, beszélt, beszélt egészen addig, mig a polgármesternek, aki messze kimagaslott a járvány-bizottságból, el nem fogyott a türelme és véget nem vetett a fecsegésnek.

Mi ebben a pillanatban nem tudunk mást tanácsolni, mint hogy a polgármester mindaddig, amig a járvány meg nem szünt, ne hivja egybe ezt az üres szalmát csépelő bizottságot, amelyben egész sora ült az orvosoknak, akik jobban tették volna, ha addig a mig itt ültek, chinin-recepteket irtak volna a betegeiknek.

Meg kell szünnie ennek a fecsegő bizottságnak, amely egész sorát az orvosoknak elvonja a betegeiknek nyujtandó segélytől. A járványt a polgármester rendeletei sokkal biztosabban küzdik le, mint ennek a kupaktanácsnak az ötletei.

Harc az otthonért

Háromszáz ügyvéd lakást keres — Hetven épitész tervezi az állami kislakásokat — Művészi törekvések a lakásépitési akciónál — Az állami kislakástelepekben a főváros épit barakiskolákat.

A főváros szerdai közgyülése átengedte a kormány részére a X. kerületben levő *Balkán*- és *Bihar*-utcák sarkán levő telket, amelyen az állam „átmeneti családi szükségszállókat" létesit, hogy a kilakoltatás által hajléktalanokká lett családoknak itt biztositson otthont addig, amig azok más lakáshoz jutnak. Emellett azonban mind többen és többen lesznek a lakásnélküliek Budapesten, végeredményben pedig ugy látszik eljutottunk a háboru végéhez is, amikor lassan meg fog kezdődni a leszerelés. Félve és aggódva tekintünk ez elé a pillanat elé, bármilyen nagyon kivánjuk is már a békét és azt a pillanatot, amikor mindnyájan hazatérnek, akik a frontokon és a hinterlandban szolgálatot teljesitenek. Ebben a pillanatban azonban a helyzet katasztrófával terhes. A főváros talán idejekorán megindította az akciót, amely lakást akar adni a hazatérőknek, de a kormány addig késlekedett, amig most valószinüleg lekéstünk. Amig a kormány eltökélte, hogy épiteni fog, akkorra váratlanul gyors léptekkel közeledett a béke és ma itt állunk tanácstalanul.

Azok, akiknek lakásra lesz szükségük a leszerelés után, máris igen sürün jelentkeznek. Természetszerüen biztositani akarják magukat, hogy majd ha hazajönnek, ne legyenek kitéve annak a meglepetésnek, hogy nincs lakásuk. Legelsők voltak az *ügyvédek*, akik ebben a tekintetben *testületileg* léptek fel. A minap ugyanis

Szabó Imre tiszti főügyésznél a budapesti ügyvédi kamara küldöttsége jelent meg, akik háromszáz ügyvéd számára kértek lakást.

Háromszáz ügyvéd hazakészül a frontról és sürgősen jelentkeztek az ügyvédi kamaránál, csináljanak valamit az érdekükben. A kamara elment *Szabó* tiszti főügyészhez, a Lakáshivatal elnökéhez, aki azonban sajnálattal volt kénytelen elháritani magától az ügyvédek kivánságát, mert a Lakáshivatalnak sem uj lakásokat nincsen módjában épiteni, sem pedig egyéb lakást nem biztosithat.

Az ügyvédek mozgalma azonban igen szomoru perspektivát nyujt. Eddig csak ügyvéd jelentkezett lakásért háromszáz, mennyien lesznek azok, akiket mindnyájukat el kell majd helyezni! Ezzel az óriási kereslettel szemben azonban a kormány lakásépitési akciója igen jelentéktelennek mondható, mert

mindössze 2200 lakás fog épülni.

Hogy ebben a 2200 lakásban hogyan fog elférni mindenki, aki hazajön és joggal követel lakást, azt nem tudjuk akkor, amikor csak a hazatérő lakástalan ügyvédek száma háromszáz. De még ennél is van nagyobb baj és ez az, hogy a lakásépités még *igen-igen kezdetleges stádiumban van.* Az épitkezés mindössze egy helyen indult meg és lassan halad előre.

A városházán olyan személyiségtől, aki a kormány épitési programmját és a megvalósulás tempóját nagyon jól ismeri, a *Fővárosi Hirlap* munkatársa a következő információkat kapta:

— Az állami lakásépités számára a főváros négy telket engedett át. Az elsőt a *Tomory-utcában,* amely a VI. kerületben a külső Váci-ut mellett van. Itt a volt Hieronymi-féle telkeken épülnek az állami bérházak. A másik lakástelep a Kenyér-gyár mögött a *Juranics-utcában* lesz. A harmadik a Kőbányai-ut mellett a *Pongrác-utcában,* a negyedik pedig a Maglódi-utnál, az uj temető közelében az *Óhegy-utcában.* Egy-egy ilyen telken *500—600 lakás épitése van tervbevéve.*

— A házak speciális, háborus anyagból épülnek, de nem lesznek barakszerüek, hanem állandó jellegüek. Az épitkezést az *Országos Épitési Kormánybiztosság* irányitja.

Az állami házak tervezésében és épitésében mintegy hetven épitész vesz részt.

— A kormánynak ugyanis az volt a célja, hogy *szép, gyors és olcsó épitkezést* produkáljon. Nagy gondot fordítanak a házak hygienikusságára, az épitkezés változatosságára és arra, hogy *Budapestet müvészileg szép házakkal is gazdagitsa.*

— Az épitkezés a Tomory-utcában már előrehalad, amennyiben ott már *a földszinti falegyenen vannak.* A többi helyen is elkezdik az épitkezést talán már a legközelebbi napokban. A vállalkozók most hordatják ki a telkekre szükséges anyagokat, munkásokat toboroznak, már megkezdődött a fuvarozás, utban van a földmunka megkezdése is. A vállalkozás a közszállitási szabályzat értelmében nyilvános árlejtési uton biztositódik.

Az állami házakhoz a főváros barakkiskolákat épit.

A főváros minden tekintetben rendkivül előzékeny a kormány lakásépitési akciójával szemben, ami természetes is akkor, amikor az állami lakásépitési akció tulajdonképpen a főváros lakosságának előnyeit és a főváros fejlődését szolgálja. A lakásoknak szóló telkeken kivül a főváros két diákszállónak és most családi szükségszállóknak adott telket.

A napokban *a városházára megérkezett a kormány leirata, amelynek értelmében a kormány utasitja a fővárost, hogy a négy lakóteleppel kapcsolatban iskolákat emeljen.* Miután — mint emlitettük — egy-egy telepen 500—600 lakás lesz, olyan gyermeklétszámra lehet számitani, hogy minden telepen szükség lesz iskolára. Egyelőre a fővárosnak azonban nincsen módjában, hogy állandó iskolákat épitsen, ezuttal is a jól bevállt barakkrendszerü épitkezésre fogunk szorulni. A középitési ügyosztályban most folynak a négy uj barakkiskola tervezési munkálatai, amelyek, ha elkészültek, a közgyülés elé kerülnek, amely megszavazza a szükséges költségeket. A terv az, hogy *amikor az uj lakásokba beköltöznek a lakók, akkorra az iskolák is megnyithatók legyenek.* Ez nem is ütközik különösebb nehézségbe, mert a barakkok lényegesen gyorsabban épülnek, mint az állandó épületek.

Épülő barakkiskolák.

Barakkiskolákról lévén szó, meg kell emlékeznünk arról a másik négy barakkiskolának az épitéséről, amelyek már folyamatban vannak. A négy iskola épitése már vállalatba is van adva és pedig a következőképpen:

a *Tárnok*-utcai iskolát 150,243 koronával *Brunner* Ferenc,

az *Óhegy*-utcai iskolát 100,010 koronával *Dömény* és *Ehrlich,*

a *Templom*-téri iskolát 39,215 koronával *Koch* Károly és

a *Szegényház*-utcai iskolát 109,749 koronával *Brunner* Ferenc kapta meg.

A megbizott vállalkozók ajánlata a legolcsóbb volt az ajánlattevőké között. A munkálatok azonban nagy nehézségekbe ütköznek, de azért az épitkezés már mind a négy helyen megkezdődött. Különösen nagy bajok vannak a fuvarozással, mert a telkek igen nagy távolságokban vannak. Különösen nehezen megközelithető a Tárnok-utcai, amely a Várban van, a többiek pedig a távoli külvárosokban, Kőbányán, a Rákoson. A középitési ügyosztályban mégis abban reménykednek, hogy az épitkezéssel a kora tavaszig elkészülnek.

Őrizetlenek a pályaudvarok

Nem üldözik a zsebtolvajokat — Zsebtolvaj, mint detektiv — Királyi ügyész a zsebtolvajok között — Nyugalomba vonuló zsebtolvajok.

Az utóbbi időben feltünően sok hir érkezett arról, hogy most már a személyvonatokon sem lehet nyugodtan utazni. A nyilt pályán, állomásokon, vagy utközben valósággal megrohanják a gyanutlanul utazó közönséget és erőszakkal kifosztják. Hasonló vakmerő fosztogatásokról azelőtt nem beszéltek és igy önkénytelenül felvetődik az a kérdés, hogy miért romlottak meg ennyire az utazási viszonyok?

Erre a kérdésre nem nehéz felelni. Jó néhány hónappal ezelőtt bevonták a pályaudvarokról a detektiveket és azóta Budapest valamennyi pályaudvara őrizetlenül áll. Igaz, hogy polgári rendőrök őrködnek, elég szépen dolgoznak, de legfeljebb podgyásztolvajokat tudnak elfogni. A zsebtolvajok és a vasuti tolvajok valósággal külön kasztot alkotnak és ezekkel csak ugy tud a detektiv boldogulni, ha ismeri őket. Összeköttetés nélkül még a legnagyobb rendőrzseni sem megy semmire se. A régi detektivek jól ismerték a vasuti tolvajokat és már a pályaudvaron elcsipték őket.

A vasuti tolvajok ma nyugodtan élnek, a legtöbbször ártatlan arccal még köszöntik is a polgári ruhás rendőröket, akik nem is tudják, hogy csak gunyt üznek velük. A vasuti tolvajok teljes ellenőrzés nélkül garázdálkodnak és ha sürgősen nem segitenek a mostani állapotokon, akkor vakmerőségüknek nincs határa.

A legutóbbi időben beszéltek egy katonatisztről, akinek egész familiáját elaltatták kloroformmal és aztán valósággal meztelenre vetkőztették őket. Ez egy kissé fantasztikusan hangzik. Kloroformmal való elaltatás csak a detektivregényekben fordul elő. Krautfilus kiérdemesült zsebtolvaj specialitása volt a kloroform, de hamarosan ő is letett róla. Egy alkalommal elszundikált az utitársa és az orra alá tartotta a kloroformot. Éppen az ellenkező hatást érte el. Az illető felébredt, hatalmas pofont illesztett Krautfilus ábrázatára. Krautfilus aztán egy kalácsot készitett, amelyben altatópor volt és ezzel már nagyobb sikereket ért el. A mostani tulzsufolt kocsikban azonban ilyesféle trükkökkel sem lehet operálni. A meglopott utasok valószinüleg fáradtak voltak és később már esküdni mertek volna, hogy nem álmosság, hanem a kloroform altatta el őket.

Minden másképpen lenne, ha a budapesti pályaudvarokon ujra megjelennének a detektivek. Már maga ez a puszta tény, hogy a detektivek a pályaudvarokon őrködnek, elriasztaná a hivatásos zsebtolvajokat és utazó tolvajokat. Ne

felejtsük el, hogy ezzel nemcsak Budapest közbiztonságát lehetne javitani, hanem a vasuti tolvajlások is jórészt megszünnének. A detektivek ugyanis időnként végig járják az egyes utvonalakat és a veszedelmes embereket összeszedik. A háboruban erre sem kerül sor.

Annyira elfajultak a viszonyok, hogy egyik elég nagy városunkban egy ismert zsebmetsző mint detektiv müködik, egy másik társát pedig városi piacfelügyelőnek hozta be. A zsebtolvajok elmondották a főkapitányságon, hogy a régi zsebtolvaj uj minőségében végig járja a piacot és ha meglátja régi kollégáit, hátrateszi a kezét és ugy sétál. A zsebtolvajok aztán a hátratett kézbe pénzt tesznek be és igy váltják meg az ottartózkodási engedélyt. A budapesti rendőrség értesitette tapasztalatairól a szóban forgó várost és onnan azt a választ kapták, hogy a volt zsebtolvaj nagyon tisztességesen viselkedik, a felsorolt rágalmakat csak a régi társai hiresztelik, akiket kiméletlenül üldöz. Ilyen körülmények között minden maradt a régiben.

A másik megtérttel, a zsebtolvaj-piacfelügyelővel is volt baj. Álnévvel mutatkozott be egy gazdag községbeli embernek, felcsalta Budapestre és a városban addig kószált vele, amig hirtelen elmaradt tőle. A gazdag ur nem sajnálhatta eléggé társát, mert észrevette, hogy a pénztárcája is bucsut mondott neki. A leirásból a rendőrség ráakadt a tolvajra, aki azonban tagadott. Azt beismerte, hogy együtt volt a panaszossal, de a pénzről semmit sem akart tudni. A rendőrség ismét értesitette a történtekről a város főkapitányát, de onnan ismét megnyugtató válasz érkezett. A zsebtolvaj megjavult, csak fatális körülmények közé került, a legszebb erkölcsi bizonyitványt hajlandó a rendőrség róla kiállitani.

Ezek az operettbe illő dolgok nem maradhatnának meg, ha illetékes kezekben volna a zsebtolvajok üldözése. Egy-két detektiv leutazna a környek nagyobb városába és a „detektiv urat", a „felügyelő urat" megcsipné, amikor egy kis zsebmetszéssel volna elfoglalva.

Budapesten is lejátszódott egy hihetetlen eset. Zsufolt villamoson utazott egy királyi ügyész, amikor közvetlenül mellette kiabálni kezdett egy szegény asszony:

— Fogják meg! Zsebtolvaj!

Az ügyész körülnézett és erre rákiabált:

— Ne forogjon olyan nagyon, hiszen maga lopta ki a pénztárcámat!

Az ügyész tiltakozott:

— Ne beszéljen bolondokat, én ügyész vagyok, nekem nincs szükségem a maga pénzére! — harsogott a villamosban.

Az asszony azonban nem engedte, előkerült a rendőr is, aki megértően kacagott:

— Igen, királyi ügyész! — fogta karon az ügyészt — minden tolvaj hasonló trükkel áll elő, majd a kapitányságon elintézzük ezt a kis ügyet.

És a királyi ügyész bekerült a tolvajok közé. Az asszony még a kellő igazolás után is fenntartotta a vádját és a herce-hurca olyan sokáig tartott, hogy a szerencsétlen ember beleőszült.

A rendőrségen nagyon rosszul teszik, hogy a zsebtolvajokra nem fordítanak nagyobb gondot. Már valóságos tolvajgeneráció nő fel. Vannak valóságos tolvajnemzetségek, ahol már a nagyapa is tolvaj volt. Ezek féló szeretettel nevelik a csemetéket, akik aztán nyugodtan fosztják ki az utasokat és a járókelőket. A rendőrséget megtéveszti az a körülmény, hogy a pályaudvaron örködő polgári rendőrök is sok tolvajt fogdosnak össze. De ezek csak alkalmi, ügyetlen tolvajok, legnagyobbrészt katonák, akiket nem nehéz ártalmatlanná tenni. Addig nem lesz javulás ezen a téren, amig nagyon sok detektiv nem lát hozzá a tisztitáshoz.

Érdekes, hogy a háboru mennyire jövedelmező foglalkozássá változtatta a zsebtolvajlást, hogy a zsebtolvajok közül nagyon sokan nyugalomba vonultak. Leginkább Gyöngyösön, Miskolcon és Budapest környékén vettek házat maguknak, letelepedtek és a pénzükből fényesen élnek.

A rendőrség maga sem tagadja az állapotok elfajulását és jelentésében igy panaszkodik:

— „A zsebtolvajlások száma az elmult esztendőben ugyancsak feltünő módon emelkedett. 1916. évben csak 8375 feljelentés érkezett hozzánk, 1917-ben már 10.124. Ha visszapillantunk a háboru előtti évekre, akkor azt látjuk, hogy négy esztendő alatt a zsebtolvajlások száma megháromszorozódott. 1913-ban például, tehát közvetlenül a háboru előtt, mindössze csak 3564 zsebtolvajlás történt. Ezzel arányban állott az elfogott és letartóztatott zsebtolvajok száma is. (1913-ban 187 letartóztatás volt, 1917-ben pedig 436.) Az elfogott zsebtolvajok közül (436) katona volt 235, polgári csak 201. Fiatalkoru 49, nő 46. A sok lézengő, szökött, bujdosó katona nagy gyorsasággal tévedt a bün utjára, amelyben nagy segitségükre volt a katonaszolgálatot teljesitő közveszélyes, szokásos tolvajok társasága, fegyverbarátsága. A még eddig el nem romlott lelkek nagyon könnyen szédültek be a notórius csirkefogók karjaiba, az együttélés, s az együttlégás veszedelemhozó állapotában. A müködésnél nagy segitségül szolgált éppen az egyenruha, amely bizonyos fölényt s elsőbbséget biztositott gazdájának a szürke polgárok előtt. A respektus sokszor annyira ment, hogy a közönség a detektivnek támadt, aki tumultusokban nyakon csipett egy-egy csukaszürke mezt viselő, általa ismert közveszélyes zsebtolvajt, vagy olyant, akit éppen cselekvés közben ért tetten. Nagy segitségre volt továbbá a müködésüknél a vonatok, villamosok s egyéb közlekedési eszközök tultömöttsége s az idegeivel küzködő embertömeg vigyázatlansága, önfeledt könnyelmüsége.

— A zsebtolvajok munkája jövedelmezőség tekintetében messze felülmulta a régebbi idők eredményeit. A pénznek olcsó az ára, az emberek nagy összegeket rejtő tárcákkal, gondtalanul vegyülnek az idegesen futkosó tömegbe. Igy magyarázható meg, hogy az elmult esztendőben például volt egy 100.000 koronás zsebtolvajlás, egy 30.000 koronás és vagy tizenhat 10.000 koronán felüli. Megüti a 600.000 koronát a zsebtolvajok okozta kár, amelyből a nyomozás körülbelül 12.000 koronát szerzett meg.

A zsebtolvaj nyomozása a legnehezebb feladat, ha csak tetten nem érik a tolvajt a lopáson. A kiindulás alig több, mint a káros által adott homályos és hiányos személyleirás, amely maga is alig-alig megbizható. És ha hozzávesszük ehhez, hogy a bünügyi osztályban egyetlen referens irányitotta ezeket a nyomozásokat, végezte pedig 8—10 detektiv, akkor éppen nem lehet gáncsolni azt az eredményt, hogy 10.124 feljelentés alapján csupán 436 tolvajt fogott el a rendőrség. A preventiónak a rendőri közegek csekély számánál fogva alig-alig jutott szerepe. Pedig éppen ezeknél a bünc selekményeknél igazán nagy szerepe volna a megelőzésnek, mert tapasztalás szerint a rendőr, de főleg a detektiv jelenléte magában elriasztó hatást szokott gyakorolni az e fajta bünözőkre."

Ennyit ismer be a rendőrség és ehhez a jelentéshez még hozzá kell tenni azt, hogy azóta meghalt Hegedüs detektiv, aki minden hivatásos zsebmetszőt személyesen ismert és a rendőrtisztviselők közül egyedül Pintér Ernő rendőrfogalmazó ismeri a tolvajvilágot. Mindenekelőtt a pályaudvarokon kell a detektiv felügyeletet visszaállitani és aztán ügyes detektiveket nevelni. A zsebtolvajok üldözése most csak humbug, egy zsebtolvaj most csak akkor kerülhet kézre, ha maga jelenti fel magát.

Miért haragszik Hetés Antal a Keleti Vásárra

Hetés Antal, mint a magyar ipar őre

Irta: **Kármán Aladár.**

Hetés Antal ügyvéd, fővárosi bizottsági tag, a közgazdasági bizottság egyik legutóbbi ülésén ismét szóbahozta a Budapesti Keleti Vásár ügyét, neheztelvén azt, hogy a Keleti Vásár vezetősége nem tett eleget annak az óhajnak, hogy őt a Keleti Vásár, azaz a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara áruminta-vásár-osztályába beválassza. A Fővárosi Közlöny 50-ik száma közölte Hetés Antalnak a közgazdasági bizottságban történt felszólalását, s miután felszólalásában olyan invektivák vannak, melyek egyrészt a vásár intézményére, másrészt a vásár ügyvezető elnökére és személyemre vonatkozólag tendenciózus beállitást tartalmaznak, kénytelen vagyok megvilágitani, hogy tulajdonképpen miért is haragszik Hetés Antal az Áruminta-vásár intézményére általában és főleg *miért* haragszik a lefolyt Keleti Vásárra?

Már régóta tudom, hogy Hetés Antal kis hörcsög módjára öltögeti nyelvét felém, de miután teljes jelentéktelenségénél fogva e nyelvöltögetés elé készséggel odatartottam magamat, nem szándékoztam foglalkozni Hetés Antal kisded szereplési viszketegségével, minthogy azonban ebbe az ügyben már bele vitte Budapest Székesfőváros Tanácsát, nemkülönben beugratta a közgazdasági bizottság tagjait, *tisztán ezekre* való tekintettel leszek bátor egy kicsit meztelenre vetkőztetni ezt a galgóci Hetés Antalt. Hogy Hetés Antal haragszik a Keleti Vásárra, azaz az Áruminta-vásár intézményére, ez igazán lényegtelen dolog, ki törődik ezzel, főleg ki törődik ezekkel a mostani sulyos gondterhes napokban, de érdekes az, hogy *miért* haragszik ez a Hetés Antal és ezt megfogjuk látni az alábbiakból:

Tudvalevő, hogy az Áruminta-vásárok intézményének az egyik rendeltetése és hivatása, hogy a kis- és középkereskedő közvetlen kapcsolatot találhasson az iparossal, vele tárgyalhasson szükségleteiről és a Vásárra hozott minták alapján közvetlenül tehesse meg rendeléseit, tehát az iparos közvetlenül érintkezhessék a kereskedővel, a nagykereskedők közvetitésének mellőzésével. A nagykereskedőnek ez a mellőzése fájt mindig Hetésnek, aki ügyvédi minőségén kivül a Bettelheim Miksa és Társa norinbergi- és diszmüáru nagykereskedő céghez nagyon közeli viszonyban áll. Távol áll — természetesen — a kamarától, hogy Vásárjaival a nagykereskedőket a forgalomból kikapcsolja, csak uj feladatok elé állitja ezzel a versennyel a különben tulságosan kényelmes üzletvitelre berendezkedhető nagykereskedőt. A lipcsei vásár is csak a konzervativ nagykereskedőnek árt, a helyzet magaslatára emelkedni képes nagykereskedelem a Vásárok ellenére is megtalálja a számadását és egyre ujabb feladatok vállalásával meg tudja őrizni a maga pozicióját az áruforgalom lebonyolitásában.

Áskálódás az Áruminta-vásárok ellen.

Mikor a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara az Áruminta-vásárok intézményét 1913-ban átvette és amikor az 1913. évi Tavaszi Vásárt rendezni készült, Hetés Antal a lapokban cikkeket helyezett el az Áruminta-vásár ellen. A magyar ipar maszkjába burkolódzva, hol itt, hol ott jelentek meg irásmüvei, amelyekből mindenkor az volt kiolvasható, hogy az Áruminta-vásár sérelmes a magyar iparra, hogy az Áruminta-vásárok tönkreteszik a magyar ipart és ha beeresztjük a külföldi ipart, akkor a magyar ipar nem fog fejlődni tudni, stb., stb. Az összes cikkek egy sablónra gyártattak, hol név nélkül jelentek meg, hol pedig *Heteés Mór* aláirással. Mindazok, akik *Heteés* Mór puritán üzleti multját és derék kereskedői tisztességét ismerik, azok előtt az első percben is nyilvánvaló volt, hogy *nem* Heteés Mór irja ezeket a cikkeket, mert hiszen Heteés Mór ur nem is birja a magyar nyelvet ugy, hogy cikkeket is irhasson. De különben is ezek a cikkek az igazi célt még burkolni sem tudták, minden sorából kilátszott a lóláb és kilátszott az, hogy itt egy rendszeres hazabeszélés folyik a konzervativ nagykereskedők, nem pedig az ujabbnál ujabb iparvállalatok érdekében. Én meguntam ezeket a fércmüveket és ki akartam ugratni a nyulat a bokorból, meg akartam tudni *ki* irja ezeket a cikkeket és a *A Pénzvilág* 1914. évi április 4-iki számában *„Heteés Mór, mint a magyar ipar őre"* cimmel egy hosszabb cikket irtam. Ebben az volt megirva, hogy:

Csodálatosképpen azok mögött a támadások mögött, amelyeket hónapokkal ezelőtt a Tavaszi Vásár ellen intéztek, mikor ismét aktuális lett a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara s a Tavaszi Vásár végrehajtó-bizottsága előtt a kérdés, minő keretben, hazai vagy nemzetközi alapon tartsák-e meg az idén rendezendő Tavaszi Vásárt, ezek mögött a támadások mögött csodálatosképpen olyanok állanak, akik magukat mindig a kereskedői érdekek szószólóinak szeretik feltüntetni. A Magyar Kereskedelmi Csarnok egyik ülésén Heteés Mór, a Csarnok választmányi tagja azt indítványozta, irjon át a Csarnok a budapesti Kereskedelmi és Iparkamarához,

mely a Tavaszi Vásárt rendezi, s abban az átiratban tiltakozzék az ellen a terv ellen, hogy a vásárt nemzetközi alapon tartsák meg, s hogy a vásárra a külföldi iparcikkek is megszorítás nélkül bebocsáttassanak. Mikor tehát a Magyar Kereskedelmi Csarnok tehát egy á priori kereskedelmi érdekeket hivatott testület átirt a Kamarához, s átiratában tiltakozott a nemzetközi vásár ellen, nem az egyetemes kereskedői érdekekért szállt sikra, hanem félrevezettette magát Heteés Mór által, aki az inditványt megtette. Mert csakis a nagykereskedőknek nem érdeke a nemzetközi vásár, aki nem lát be a kulisszák mögé, az nem is sejti, hogy ezek mögött a támadások mögött egyéni érdekek rejtőznek, s hogy a támadó akciók mögött egyes, saját zsebüket féltő nagykereskedők állanak, akik a detail kereskedők emancipációjától félnek, ha a Vásár keretei kiszélesednek. Mert miről van szó? A Tavaszi Vásáron a gyáros közvetlen kapcsolatot talál a kis- és középkereskedővel, . . . míg a nagykereskedők azt óhajtják, „hogy a kis- és középkereskedő mindvégig csak a nagykereskedő közvetitésével érintkezhessék a gyárosokkal" . . . azt akarták elérni, hogy a külföldi ipartermékek kizárólagos közvetitői maradhassanak, s a hazai detailista legalább a külföldi gyárosokkal ne teremthessen közvetlen kapcsolatot és összeköttetést. Ezért lett Heteés Mór egyszerre magyar iparpártoló, . . . továbbá, hogy . . . Heteés Mórt az egyéni érdeke vezette inditványának megtételében, ezt az egyéni érdeket tette tetszetősebbé, mikor azt az egyetemes kereskedői érdekek leplébe burkolta. . . . ezért Heteés Mór őszinteségét vonjuk kétségbe, mikor a magyar ipar védelmezőjének vértjét és sisakját ölti magára. Heteés Mór évente napokat tölt a lipcsei vásáron — aminthogy az ez évi lipcsei vásáron is egy hetet töltött — s ott tömegesen vásárolja a külföldi ipartermékeket, s főleg játékárukat, sőt ezek közt nagyon sok olyant is, amelyet itthon is, a hazai iparteleppeken is beszerezhetne.

. . . Végül a cikk szólott arról, hogy a Bettelheim-cég az államtól szubvenciót élvez, végül a következőkép fejeződik be:

Tudjuk nagyon jól, hogy a hazai ipar és kereskedelem fejlesztését nem lehet szentimentális eszközökkel elérni, s hogy nem frázisok, hanem tettek kellenek. De ha Heteés Mór is tudja ezt. . . . és ne akarja elhitetni, hogy a magyar ipar sorsa függ attól, vajjon a Tavaszi Vásárra beengedik-e a külföldi árut vagy sem. Ső, aki egyike a legnagyobb vásárlóknak a lipcsei vásáron ne tetszelegjen magának most egyszerre, a magyar iparpártoló maszkjában. Egy cég főnöke, ki a maga hasznának jó nagy részét annak köszönheti, hogy külföldi cikkeket közvetit a kis- és középkereskedőknek, ne akarja a hazai iparfejlesztés jelszavát felhasználni arra, hogy a detailisták számára megnehezitse a közvetlen összeköttetések szerzését a külföldi gyárosokkal. Mert a Heteés Mór-féle magyar iparpártolási akció mögött, amibe — igen helytelenül — a Magyar Kereskedelmi Csarnokot is belevitte, elsősorban nem a hazai ipar, nanem csak az ő közvetitői érdekeinek védelme rejlik.

A Pénzvilágnak erre a cikkére Heteés Mór — recte Hetés Antal — nyilatkozott A Pénzvilág 1914. április 25-iki számában. A nyilatkozatot a szerkesztőség — bár erre kötelezve nem volt — közölte. Ebben a nyilatkozatban Hetés Antal, azt mondotta, hogy az előbb emlitett cikk

> személyes invektivákat is tartalmaz és minthogy merőben valótlan állitásokat is kockáztat, ezeknek cáfolatában itt bele nem bocsátkozhatom, hanem intézkedtem aziránt, hogy azokat a cikkiróval szemben az illetékes bíróság hivatalból tisztázza.

Hetés Antal sajtópöre.

1916. április 3-án kezdődő tárgyaláson tényleg kiugrott a nyul a bokorból, egy kis szereplésre ismét alkalom adódván, megjelent Hetés Antal ügyvéd a fő magánvádló képviseletében. A kir. Törvényszék dr. Füzessérv Zoltán elnöklete alatt ült össze. Hetés Antal elfoglalta „védő" helvét, nagy páthosszal és még több nagyképüséggel hozzákezdett nagy „vádbeszédéhez". Kifejtette, „hogy az egész akció egy nagy közgazdasági jelentőségü mozgalom, itt nem egyének harcáról van szó, hanem egyetemes érdekekről. Itt nem Heteés Mór zsebe fáj, hanem a magyar ipar sérelme, itt nem Hetés Antal óhajt szerepelni, hanem Hetés Antal büntetni kiván." Kérte a kir. Törvényszéket, hogy engem fogházra, vagy fegyházra és 300.000 korona kártéritésre itéljen, mert ennyi kárt okoztam a Bettelheim Miksa és Társa cégnek rágalmazásommal.

Megkértem ügyvédemet, László Jenő doktort, hogy védőbeszédemet én mondhassam el. A következőket mondottam: „Tek. kir. Törvényszék! Mielőtt az ügy érdemére nézve lesz szerencsém kiterjeszkednem, legyen szabad egy ténybeli körülményre a tek. kir. Törvényszék figyelmét felhivnom, arra, hogy t. i. ez a per nem Heteés Mór pere, hiszen Heteés Mór nem is jött el sohasem a tárgyalásokra, hanem ez a per Hetés Antal pere, mert nem Heteés Mór irta azokat a cikkeket, amelyeket most Hetés Antal inkriminál, hanem ezeket a cikkeket Hetés Antal irta. Hetés Antal volt az, aki utonutfélen elhelyezte a bombákat a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Áru-mintavására ellen és Hetés Antal volt az, aki hosszabb idő óta burkoltan támadja az Áru-mintavásárok intézményét, mert amint be fogom igazolni az Áru-mintavásárok intézménye csak egyetlen-egy szakmára lehet esetleg sérelmes, a nagykereskedői szakmára. Tehát először is állapitsa meg a tek. kir. Törvényszék ezeket a ténybeli állitásokat, nehogy Hetés Antal itt is az ő megszokott maszkjában feltolta magát Heteés Mór védőjének, holott itt egyenesen arról van szó, hogy Hetés Antal meg akarja védeni azokat az ügyefogyottan megirt „müveit", amelyekkel támadta az Árumintavásárok intézményét. Kérem továbbá a tek. kir. Törvényszéket, hogy rendelje el minden irányban cikkemre nézve a valódiság bizonyitását."

Felszólalásom hatása alatt Hetés Antal zöldült-kékült, ajka reszketett, mint a nyárfalevél és igazán nem hitte azt, hogy ilyen egyszerüen leleplezem a Törvényszék előtt és még leszek olvan merész arra és magam kérem a valódiság bizonyitását. A bíróság el is rendelte a valódiság bizonyitását.

A bíróság mindenekelőtt felolvasta az inkriminált cikket, a Máv. igazgatóságától a szubvencióra vonatkozólag bekért szerződést, amely igazolta, hogy a Bettelheim Miksa és Társa cég 1911. március 1-től számitott öt évre kizárólag engedélyt kapott arra, hogy a pályaudvarokon honi iparcikkeket árusitson. A megjelölt öt év alatt az államvasutak területén senki másnak se honi, se külföldi iparcikket árusitani vagy kiállitani nem szabad.

Maid kihallgatta tóvárosi Fischer Emil, Goldzieher Géza, Csókay Adolf nagykereskedőket és Balkányi Kálmánt, az OMKE akkori titkárát, kik igazolták a cikk állitását. A bíróság azon kérdésére, vajjon Heteés Antal akkor, mikor a Tavaszi Vásár ellen agitál, saját egyéni (üzleti) érdekeit védi-é, a tanuk szintén igennel válaszoltak.

A felmentő itélet.

A bíróság a bizonyitást befejezettnek nyilvánitván, engem a bünvádi perrendtartás 326. §. 3. pontja alapján felmentett a vád alól azért, mert az állitások valódiságát bebizonyitottnak látta. A VI. B. 6652/27. szám 1915. számu itélet indokolása **szószerint** kimondja, hogy: „Heteés fellépése késztette Kármán Aladár vádlottat a bevádolt közleményeknek a megirására, amelynek a lényege az, hogy Heteést anyagi érdekeltség vezérli, amikor a Tavaszi Vásár ellen küzd . . . A kir. Törvényszéknek meg kellett állapitania, hogy **a vádlott panaszolt állitásának célja a közérdek előmozditása volt és hogy az állitott tények valódisága lényegileg bebizonyitást nyert . . .** A főmagánvádló anyagi érdekeltsége nyilvánvaló . . Heteés Mórnak erős anyagi érdeke is füződött ahhoz, hogy a tervezett nemzetközi vásár része ne jöjjön . . . **az intézmény elleni felszólalások egyoldalu egyéni érdekből erednek** . . Ez a btk. 263. §. utolsó bekezdése értelmében a vádlott büntetlenségét eredményezte, őt fel kellett menteni. Dr. Füzessérv táblabiró, elnök, az itéletet részletesen indokolta is. Főleg kiterjeszkedett a Kereskedelmi és Iparkamarában ez ügyben elhangzott vitákra, s felolvasta a kamara 1913 évi február hó 25-én megtartott teljes üléséről szóló jegyzőkönyvből azt a felszólalást, amelyet az Antal által beugratott Heteés Mór tartott a Tavaszi Vásár ellen. Ebben a felszólalásban kijelentette Heteés

> — . . . hogy a magyar nagykereskedőt kárositjuk, ha a kiskereskedőket, a falusi kereskedőket a gyárossal összeköttetésbe hozzuk, s hogy a magyar nagykereskedőknek az üzletet a kezéből kivesszük, és azoknak átengedjük . . .

Ez a körülmény — mondotta dr. Füzesséry — világosan bizonyitja, hogy Heteés tényleg saját, nagykereskedői érdekeit igyekszik védeni, de igazolja Lánczy Leó v. b. t. t., kamarai elnöknek a Heteés egy későbbi felszólalására adott válasza is, amelyet 1914. január 29-én tartott teljes ülésén mondott. Heteés akkor is agitált, felszólalt, mire Lánczy a következőket mondotta:

> — . . különösen nem volna szabad itt azon körök részéről felszólalásoknak történniök, amelyek talán nem egészen tárgyilagosak egy ilyen intézménynek a megitélésében. Én elismerem minden jogos versenyérdek megvédésének a szükségét, de mégis a közérdek szempontjából sokszor le kell mondani olvan egyoldalu és egyéni érdekről is, amelyek, anélkül, hogy ez végzetessé válna az illető érdekekre, mégis a közérdeknek bizonyos áldozatot hoznak . . . méltóztassanak csak továbbra is bizalommal lenni vállalkozásunk iránt, tessék annak inkább propagandát csinálni és nem kritikával ellenhangulatot kelteni a vállalkozás iránt . . .

A bíróságnak ilyen itéletére Hetés Antal nem számitott, nem számitott pedig azért, mert mielőtt a Törvényszék visszavonult volna itélethozásra, még egyszer felszólitotta Hetés Antalt, hogy vonja vissza a perét, jelezni akarta azt, hogy sok igaza Hetés Antalnak nem lesz. Hetés Antal még egy uj spiceset vágott ki, mire a bíróság visszavonult és a fenti felmentő itéletet meghozta. Hogy ez az itélet milyen hatást keltett Hetés Antalra, azt nem akarom részletezni, ugy is hosszura nyulik ennek az ügynek az ismertetése, csak meg akarom még emliteni, hogy az itélet után haragosan felebbezést jelentett be Hetés Antal és kijelentette, hogy majd a táblánál találkozunk.

A kir. tábla 1916. szeptember 2-ára tényleg kitüzte a főtárgyalást. Én védőmmel meg is jelentem pontosan. Egyszerre a legnagyobb meglepetésemre megszólit bennünket Hetés Antal helyettese és közli velünk, hogy „az ügyvéd ur nem kivánja megtartani a felebbezési tárgyalást és inkább kifizeti az eddigi perköltségeket."

Ezen megjutamodás után igazán nem volt okom sokat törődni Hetés Antallal, mint a magyar ipar őrével, az ügyet befejezettnek és elintézettnek tekintettem. Nem tekintette azonban annak Hetés Antal, aki ezt a harmadféléves pofont nem szivesen türi el és még mindig igyekezik ott, ahol lehet, nekem alkalmatlankodni, ott, ahol lehet, az Árumintavásárok intézményének ártani.

A bosszuálló „galgóczi".

Ezért haragszik Hetés Antal a Keleti Vásárra és ezért óhajt mindenáron bejutni az Árumintavásárosztály tagjai sorába és ezért használja fel a Budapest Székesfőváros t. Tanácsát és a közgazdasági bizottság igen tisztelt tagjait, hogy valahogy módot kapjon arra, hogy ezt a pofont, mit azóta nehezen visel, visszaadja nekem. Ezért nem érdemli meg Hetés Antal, hogy reflektáljak a közgazdasági bizottságban azon kijelentésére, hogy „a legutóbb lezajlott Keleti Vásár vezetőségét inferiorisnak tartja" és ezért nem érdemli meg Hetés Antal, hogy tiltakozzam az ellen, „hogy ha a kamara ennek intézésére alkalmasabb férfiakat nem fog találni, akkor a fővárosnak kell ezt az ügyet a kezébe venni", mert itt nem inferioritásról van szó, hanem arról, hogy Hetés Antal a bátyja üzletének helyzetét kényelmessé szeretné tenni, amire pedig a kiváló cég üzletvezetőinek semmi szükségük nincsen, ép ugy, ahogy nincs szükségük Hetés Antal fogadatlan prókátorkodására sem, ami ellen ők állandóan tiltakoznak is. Hetés Antal, nem pedig a Bettelheim cég, (a céggel nem is szabad összetéveszteni) nem tudja saját hiuságát és szereplési viszketegségét megkülönböztetni az egyetemes nagy közgazdasági érdekektől.

A közgazdasági bizottság félrevezetése.

Még csak azt akarom kifejteni és ezt nem Hetésnek mondom, hanem a Székesfővárosi Tanácsnak és a főváros közgazdasági bizottság tagjainak, hogy Hetés Antal, valótlanságot mondott, azt állitván, hogy „én a hatóságot félre akartam vezetni", akkor, mikor azt mondottam, hogy Heinrich Ferenc Hetés meghivatásának kérdését Déri alpolgármester urral elintézte, mert én Purebl tanácsjegyző urral, aki hozzám telefonon a közgazdasági bizottság „óhaját" tolmácsolta, szószerint annyit közöltem, „hogy az egész meghivás kérdését majd Heinrich Őméltósága elintézi Déri alpolgármester urral." Tehát valótlant állit Hetés, mikor azt mondta, hogy én ugy nyilatkoztam, hogy ezt a kérdést már elintézte Heinrich elnök ur, mert nem is intézhette el, hiszen Heinrich Őméltósága a fővárostól való távolléte és fiának gyászos halála következtében fizikailag sem volt abban a helyzetben, hogy ebben a kérdésben addig beszélhetett volna Déri alpolgármester urral. Figyelmébe ajánlom tehát Hetésnek, hogy ha valamit állit, ne tegye azt ugy, hogy annak az ellenkezőjéről könnyü szerrel lehessen meggyőződni, főképpen ne állitsa be tendenciózusan

elferditve a tényeket olyan bizottságban, amely az ő egyoldalu előadása alapján kénytelen állást foglalni.

Mi az igazság.

Ezekután azt hiszem, ugy Budapest Székesfőváros t. Tanácsa, mint a közgazdasági bizottság tagjai egész más szinben látják Hetés Antal szereplési viszketegségét és tisztában lesznek azzal, hogy az Áruminta-vásárok intézménye a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara vezetése alatt és mostani vezetők kezeiben igenis jó kezekben van, mert csak Hetés Antal játsza itt a struc szerepét és beledugja fejét a homokba és nem akarja látni, hogy az Árumintavásár, mióta a kamara égisze alatt Fischer Emil vezetése és az én csekélységem munkássága mellett müködik, azóta olyan nagyszabásu fejlődést ért el, amire példa a magyar közgazdasági életben eddig alig volt. A kicsike struc nem akarja tudomásul venni, hogy 1912-ben a Tavaszi Vásáron 308 cég állitott ki és mikor 1913-ban az első vásárt a kamara rendezte, akkor már 369 cég vett részt a Tavaszi Vásáron és 1914-ben ez a szám már 419-re emelkedett és a most lefolyt X-ik Áruminta-vásáron már 510 cég állitott ki, de csak azért 510, mert többnek helyet az Iparcsarnok szük térfogata miatt nem adhattunk. Azt sem akarja tudomásul venni, hogy mig 1912. évben a Vásár összforgalma alig volt egyszázezer korona, addig a lefolyt Keleti Vásáron milliókra menő forgalmat értünk el.

Ne féltse tehát Hetés Tóni a magyar ipart a külföldi versenytől. A magyar ipar ma már nem az üvegházak, melegházak, szubvenciókkal, pályaudvari monopóliumokkal, ezerféle védelemmel kényeztetett palántája, hanem terebélyes fa, amely erős gyökereket vert, amelyet a vihar sem tud kitépni, s amelyet Hetés Antaloknak sem kell már az iparfejlesztés maszkjában megvédeni...

A Keleti Vásár sikere a külföldi sajtóban.

Végül még csak annyit, hogy a lefolyt Keleti Vásárnak óriási visszhangja volt az ország határán tul is. A berlini, lipcsei, bécsi lapok vezércikkeket irtak a sikerről, s a napokban az Oesterreichisch-Ungarische Export Rewue októberi számában a következőket irta — a többek között — a Keleti Vásárról

Olvassa el ezt Hetés Antal és okuljon belőle:

Nem irigyeljük Budapesttől és a Keleti Vásár rendezőségétől — irja — a sikert, mert minden céltudatos törekvés megérdemli azt Irigyeljük azonban a magyarokat, mert meginl kiderült, hogy mily energikusan dolgoznak a Lajtán tul, ha arról van szó, hogy az egésznek, épugy mint az egyes állampolgárainak hasznot és sikert kell szerezni. Példát vehetnénk a magyar kormány nagystilüségéről és nagy körültekintéséről... még két évtized és ezen a téren Magyarország többet fog jelenteni az érezhető konkurrenciánál... Tagadhatatlan megértéssel fogta fel a magyar kormány a helyzetet és előzött meg minket. Gyors elhatározással állott a Budapesti Kamara a vállalkozás élére, amely, amint a felsorolt adatok tanusitják, nem csupán egy pillanatnyi sikert eredményezett, hanem fontos etappja a Balkán államokhoz való kereskedelmi közvetitések elmélyitésére irányuló magyar törekvéseknek. Idegen kereskedők jöttek hála egy ügyes akciónak Budapestre, jelentős vásárlásokat eszközöltek és viszben azzal a gondolattal utaztak Bécsen keresztül, hogy immár Budapest lépett Bécs helyére a Balkán felé való kereskedelem közvetitésében... A magyar sovinizmusnak kétségtelenül meg vannak a jó oldalai és a magyar kormánynak viszonylag könnyü dolga van. Magyarországon minden a haza szolgálatában áll a minisztertől egész a kis iparosig és kereskedőig, akik jól tudják, hogy mit köszönhe nek a kormányuknak... hogy Magyarország a háboru után nagy jövőnek megy elébe tisztán áll előttünk, hiszen minden kormány megmutatta, hogy az ország jövőjét különben velünk szemben meg tudja óvni... annál inkább kell magunkat megerőltetnünk, hogy a gazdasági fejlődés utján ne maradjunk vissza és különösen a kivitel terén a magyarokhoz hasonló energiával kell dolgoznunk...

A kamara elismerése

Még annyit, hogy mennyire „inferiorus" a müködésem, annak igazolásául idéztatom azt az átiratot, amelyet a kamara szeptember 30-án intézett hozzám. Szól pedig ekkép:

33.481/1918. Nagyságos Kármán Aladár kamarai előadó urnak, a „Budapesti Keleti Vásár" igazgatójának, Budapesten. Az ez évi augusztus 30-án zárult X-ik Áruminta-vásár a „Budapesti Keleti Vásár" bezárása és összes ügyeinek lebonyolitása alkalmával fogadja t. Előadó ur a kamara legőszintébb köszönetét a „Budapesti Keleti Vásár" ügyében kifejtett kiváló és eredményes munkásságáért. A „Budapesti Keleti Vásár" rendezési és szervezési munkálatai t. Előadó ur kezében folytak össze és a „Budapesti Keleti Vásár" nagy és elismert sikere mutatja, hogy az Áruminta-vásárok vezetése és irányitása t. Előadó ur kezeiben, a legjobb kezekben van. „A Budapesti Keleti Vásár" eredményei az összes eddig rendezett Áruminta-vásárok eredményeit messze meghaladták, s ezek az eredmények igazolják a legjobban, hogy az Áruminta-vásárok intézményére az ország közgazdasági fejlődésének mulhatatlan szüksége van. Budapest, 1918. szeptember 30. Kiváló tisztelettel: A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara: Lánczy s. k. elnök. Dr. Krejcsy s. k. főtitkár.

Városházi kabaré

...

Pestiek Londonban

A pipázóban régen hallgat az anekdota. Csöndes, kedvetlen emberek járnak esztendők óta itt. Aki körül pedig legtöbbször hullámokat vert a vidámság, Vázsonyi Vilmos, elszakadt a városházától. Elszakitotta a csunya politika, amely miniszteri székbe ültette, majd meg megint számüzetésbe küldte. A politikából visszaszokni a városházára, egy kicsit nehezen megy. Ritka jelenség most itt a demokrata vezér, aki nélkül nem is olyan régen még semmi sem történhetett a városházán.

Most olyan itt a pipázóban, mint egy lábadozó beteg. Most tanul ujra járni a városházi parketten. Pedig ugy beletartozik ebbe a miliőbe, annyira belenőtt ebbe, vagy ez nőtt ő hozzá. Szájában az obligát szivar, körülötte tiz-husz ember, akik mind a szellemességeire lesnek, mint a nádasban a vadász a vadlibára.

Ezuttal a kegyelmes ur külpolitikáról tart előadást, Wilsonról, az angolokról beszél. És eljutott Londonig. Londonnál elkezdődik az anekdota. Egyszer járt ott életében a demokrata vezér. Bárczy és Heltai társaságában kölcsön után ment, amit a fővárosnak akartak szerezni. Ők három pestiek elindultak a ködös Londonba. Igen nagy bizalommal voltak az utitársak egymással szemben, mindegyik megbizott a másikban, hogy az tud angolul. Bárczy Vázsonyit gyanusitotta ezzel, Vázsonyi viszont Heltait, és miután még voltak győződve arról, hogy nem csalódhatnak, ezt a kérdést egyik sem tette szóvá. Csak amikor megérkeztek Londonba, ott derült ki, hogy egyikük sem tud angolul.

Hát bizony ez igen nagy baj volt, sok kellemetlenség származott belőle, mert a német szónál még mindig sokkal többet ért a mutogatás, akaratuknak jelekkel való megértetése.

Egyszer aztán Vázsonyiban nagy elhatározás érlelődött meg. Egyedül ment be a borbélyhoz, aki éppen egy urnak csinált arcmasszázst. Ezt a müveletet még nézni is rossz volt. A nekivadult borbély a szerencsétlen áldozatot egy melegvizes rongygyal pofozta. Csak ugy csattogott, ugy pofozta. A jámbor lélek nem lehetett valami nagy szadista, mert nagyon fészkelődött, sziszegett a helyén. Annál elkeseredettebben, vadabban dolgozott a borbély.

Aztán egy uj müszer következett. Valami vacuum cleaner-szerü eszközzel esett neki a borbély az áldozat arcának. Látni is elrémitő volt, Vázsonyi — mi türés-tagadás benne — alaposan megijedt ettől a nemzeti szokástól és éppen már kifelé akart hátrálni a borbélyüzletből, amikor még egy mentő ötlete támadt. Németül fog tiltakozni a közelgő veszedelem ellen.

— Ich brauch das nicht. Ich bitte nur rasiren.

A borbély udvariasan meghajolt és szappanozni kezdett.

Ebben a pillanatban azonban nekidühödten ugrott ki a másik borbély-legény kezéből az áldozat, akit a vacuum cleanerrel preparáltak és harsogva orditotta Vázsonyi felé óles magyar nyelven:

— A fene egye meg ezeket a gazembereket. Azt hittem, nem tudnak németül és már fél óra óta türöm, hogy pofoznak a vizes rongygyal és készitik ki a bőrömet mindenféle kinzószerszámmal.

Vázsonyi csak most nézte meg a szegény áldozatot: — Bárczy István volt.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Események

...

Budapest közegészségügyi főtanácsosa. Budapest fürdőváros eszméjének megpenditője és ennek az ideának leglelkesebb előharcosa, dr. *Reiner* Ede orvos, főv. biz. tag legközelebb méltó elismerésben részesül. Reiner Ede közel két évtizede hirdeti a főváros rácionális fürdőpolitikáját és uton-utfélen apostoli fanatizmussal egyengette az utját annak, hogy Budapest immár a kontinens legelső fürdővárosai közzé emelkedett. Reinernek ezt a kiváló érdemét most méltóan akarja honorálni a főváros és a közegészségi ügyosztály vezetőjének, dr. *Csupor* Józsefnek előterjesztésére és *Bódy* Tivadar polgármesternek hozzájárulásával a tanács legközelebbi ülésén *dr. Reiner Edét Budapest székesfőváros tiszteletbeli közegészségügyi főtanácsosává fogják kinevezni.*

A spanyolbetegség a Cipőhivatalban. Mint megirták a lapok, a főváros cipőhivatalát a spanyol járvány miatt kénytelenek voltak bezárni. Amikor a bezárás történt 13 hivatalnoknő feküdt a náthában, ez a szám azonban azóta is lényegesen emelkedett. Hétfőn a cipőhivatal betegeinek száma elérte a 23-at. A katasztrófális bajnak a tulajdonképeni oka a hivatal helyiségének zsufoltsága volt. Ezen a bajon azonban a hivatal nem tudott segiteni, mert más helyiséget nem kapott. Kénytelen volt tehát 60 hivatalnoknőt négy, aránylag kicsiny szobában összezsufolni. Egy-egy asztalnál négyen is ültek és dolgoztak. Most vannak olyan asztalok, amelyeknek mind a négy gazdája megbetegedett, viszont vannak más szobák, ahol munkája mellől senkisem hiányzik. Ez az állapot kényszeritette Vita Emil dr. tanácsnokot, hogy a cipőhivatalt a közönség számára bezárja. A hivatal maga félerővel bár, de zárt ajtók mögött tovább is müködik és elintézi a közönségnek irásban előterjesztett kivánságait. A tulzsufoltságot megszüntetendő a közeli napokban Lengyel igazgató uj munkarendet állapit meg, amelynek értelmében az egészséges személyzetet két részre választja és az egyik csoportot délelőtti, a másik csoportot délutáni munkára osztja be.

Öcska cipőből uj cipő. Ismeretes Vita Emil dr. tanácsnoknak és Lengyel Gyula cipőhivatali igazgatónak az az akciója, amely szerint az elhasznált és kijavitásra már nem alkalmas cipőket összegyüjtötték. Ezekből a cipőkből most egy erre a célra felállitott mühelyben, amely a Damjanich-utca és Rottenbiller-utca sarkán levő helyiségben müködik, valósággal vadonatuj cipőket állitottak elő. Minden cipőből kiválasztották azt, ami még leginkább használható és igy nyolc-tiz pár cipőből alakitottak ki egy uj párt, amelyről büszkén mondják, hogy többet érnek, mint a háborus uj cipők, mert ezek még békebeli anyagból készültek.

A budapesti politikai lapok szindikátusa vasárnap d. e. Molnár Jenő dr. elnöklésével a Bpesti Ujságirók Egyesületének helyiségében rendkivüli közgyülést tartott. Az elnök elparentálta Oltó Aladárt, a szindikátus korán elhunyt pénztárosát, majd köszönetet mondott Ormos Ede dr. titkárnak és Dacsó Emilnek, akik a központi árvizsgáló bizottságnak a nyomdai áremelések megfékezése ügyében tartott értekezletén a szindikátusi lapok érdekét eredményesen képviselték. Utána Ormos Ede dr. titkár beszámolt a szindikátus eddigi müködéséről, majd Székely Sámuel és Mezőfi Vilmos inditványára a közgyülés elhatározta, hogy a szindikátus tisztikarát ujjászervezi és kiegésziti, müködését a tagok érdekeinek megfelelően kimélyiti és tagjainak, valamint az illetékes körökнek informálására hónaponként megjelenő értesitőt ad ki. A szindikátus e határozatoknak és egyéb inditványoknak tárgyalására e hó 26-án, szombaton d. u. 6 órakor az Otthon-körben (Eszterházy-utca 4.) ujabb rendkivüli közgyülést tart, amelyen való megjelenésre az elnökség ezuton is felkéri a tagokat.

Az Ernst-muzeum aukciói. Az Ernst-muzeumban november hó 4—5-ig értékes antik szőnyeggyüjteményből, november 16-tól 19-ig pedig különböző régiségekből értékes porcellánokból, fafaragványokból, képekből és az Iparművészeti Muzeum szőnyegeinek másodpéldányaiból kiállitás lesz. A kiállitott tárgyak első csoportjából november hó 6-án, a másodikból november 20-ától kezdve aukciót rendeznek.

A TŐKE

...

Szemle

Fogságra ítélt igazgató — Hivatalnok-sztrájk a Keményitő-központnál — Szakértők a béketárgyalásokon

Az árucsempészek és árdrágitók diestelen névsorába belekerült *Kertész* Gyula, a *Bihar-Szilágyi Olajipar R.-T.* igazgatója is, akinek büne semmi esetre sem tartozik a jelentéktelenebbek közé, ha a rendőrség *két havi elzárást és 2000 korona pénzbirságot* rótt ki rá. Nem szabad elfelejteni, hogy a vállalat, amelynél Kertész vezetőállást tölt be, mérlege milliós feleslegekkel zárult és igy a bün és a szégyen igen sulyosan esik latba. A kurucosan magyar nevü részvénytársaságtól semmi esetre sem lenne szabad azt várni, hogy akár maga az intézet, akár annak valamelyik elökelő hivatalnoka, Ausztriába való zsircsempészéssel foglalkozzék. Ha pedig mégis megtörtént, le kell vonni a konzekvenciákat. A kapzsiság — mert hiszen az Ausztriába való csempészés és az árdrágitás egy anyaméhben születtek — a törvény szine előtt már elvette méltó büntetését, az igazgató, aki aljas módon kivánta vagyonát gyarapitani, ülni fog. Nem három napot, ami még nyilván mehetne üdülés számba, hanem két hónapot, ami miatt már a legnotoriusabb árdrágitók is meg szokták csóválni a fejüket. Hátra vannak azonban még a konzekvenciák magával a részvénytársasággal szemben, amelynek talajában olyan bünök nőnek és indulnak buja virágzásnak. Van-e valaki, aki ennek az esetnek olvastán ne arra gondolna, hogy a Bihar-Szilágyinál alaposan ki szokták használni a háborus konjunktúrákat? Egy vállalat, amelynek igazgatója közönséges árdrágitó és csempész, rászorul arra, hogy valami módon igazolja magát. E tekintetben pedig a legelső lépés nem lehet más, mint hogy utilapot köt a tettenért és sulyosan elitélt igazgató talpa alá. Ha ez nem történik meg, vajjon lesz-e akkor valaki, aki elhiszi, hogy a Bihar-Szilágyi nem azonositotta magát azzal az igazgatóval, aki most egyszerre két hónapos magányba kiván vonulni?

*

A sokat gunyolt és önérzetlenséggel, bárgyu türelemmel vádolt hivatalnok urak kezdenek a munka önérzetére kapni. Legujabb bizonysága ennek a *Keményitő-Központ* tisztviselőinek mozgalma, amely — mint minden lateinermozgalom — a legszélesebb körökben keltett szimpatiát. Kiváltotta volna ezt a rokonszenvet akkor is, ha nem éppen a Keményitő Központról lenne szó, arról a legfölöslegesebb, de árdrágitásai miatt gyülölt központról. A tisztviselők kezében azonban komoly erkölcsi tőke volt az is, hogy egy ilyen intézménnyel álltak szemben. *Dukesz* D. Arnold igazgató kereken megtagadta a tisztviselőknek helyzetük javitását célzó kérését, ami egymagában is rossz vért szült mindenütt, ahol a tisztviselői munkát megbecsülik és ismerik a tisztviselők szomoru, kényszeredett anyagi helyzetét. A csömörlésig jóllakott azonban mindenki, aki látta, hogy a Keményitő-Központ igazgatósága, amikor még melegek voltak a tisztviselők elhagyott helyei, hirdetéseket tett közzé, hogy betölthesse sztrájkoló tisztviselőinek állását. A magántisztviselők szervezettsége és gerincessége azonban nem sietett segitségére ennek a perfidségnek. A Keményitő-Központ kénytelen volt levetni a spanyol grandok büszkeségét és kénytelen volt szóbaállani tisztviselőivel. Ha elsimult is ez az affér, a régi bünök és a most tapasztalt harcmodor, amellyel a központ le akarta törni tisztviselőinek mozgalmát, mégis csak megérlelték a Keményitő-Központot arra, hogy a kereskedelmi miniszter feloszlassa. Egy fölösleges intézménnyel kevesebb lesz akkor, a tisztviselők pedig sürgősen produktivabb munkát és megértőbb, megbecsülőbb gazdát kapnának.

*

A szakértők *Eötvös* Károly szatirikus jellemzése óta meglehetősen elvesztették tekintélyüket. Hozzá kell tenni azonban, hogy csak Magyarországon. Máshol, más országokban nagy a becsületük. De ott mások is a szakértők. A mi szakértőinket rendesen az előkelő születés, a pajtáskodás, a semmihez sem értés, a szinekura után való vágy juttatja ehhez a cimhez és legtöbbször dus keresethez. Másutt a tudást, a nagy gyakorlatot, a munkában eltöltött éjszakákat és nappalokat jutalmazzák a szakértőként való küldetéssel. És ez az oka annak, hogy aggodalom tölt el bennünket, amikor azt olvassuk, hogy a külügyminiszter diplomaták mellett szakértőket is kiván a béketárgyalásra küldeni. Tulajdonképpen örülnünk kellene ennek, ha a magyar miatyánkban nem lenne benne, hogy de szabadits meg bennünket a szakértőktől. Ám mi hajlandók vagyunk felfüggeszteni ezt az előitéletet, ha garanciákat kapunk arra, hogy ezek a szakértők nem a béketárgyalásokat cirkusznak tekintő arisztokratákból fognak kikerülni. A béketárgyalás nem a történelmi arcképcsarnok számára készül, nem látványosság lesz és nem a tárgyalások után következő bankettek a fontosak, hanem az, hogy ott egy ország óriási felelősséget követelő érdekeit kell megvédeni. Tudni és dolgozni: ez lesz a feladat. Ehhez pedig csak a nyugati értelemben vett szakértők alkalmasak. A kiváncsiság és hiuság ezuttal nem lehet döntő tényező.

Folytatólagos munkabeosztás a Központokban. A Haditermény kezdeményezésére az összes központok elhatározták, hogy a spanyoljárványra való tekintettel a hivatalos munkaidőt egyfolytában fél 9-től délután 2 óráig tartják. Evvel az intézkedéssel teljesedésbe ment az alkalmazottak kivánsága és a jó példát bizonyára követni fogják az összes bankok és egyébb magánvállalatok is.

A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság október hó 16-án rendkivüli közgyülést tartott elnökének, Horváth Elemér főrendiházi tagnak elnöklete alatt, báró dr. Wimmersperg Frigyes miniszteri tanácsos, miniszteri biztos jelenlétében. A közgyülés elhatározta az alaptőkének 20 millió koronáról 30 millió koronára való felemelését és 10 millió korona névértékü 4 és fél százalékos elsőbbségi kölcsönkötvény kibocsátását, s az ebből kifolyólag szükségessé vált alapszabály-módositásokat. A közgyülés egyuttal megválasztotta az igazgatóságba dr. Szüry János államtitkár, dr. Hegyeshalmy Lajos min. tan., dr. Kállay Tibor miniszt. tanácsos és Hell István miniszteri tanácsosokat, a felügyelő-bizottságba pedig dr. Szüts András miniszteri tanácsos, dr. Morvay Jenő min. oszt. tanácsos és Majláth Oszkár min. oszt. tanácsosokat.

A Magyar Őstermelő r.-t. igazgatósága október 28-ára rendkivüli közgyülést hivott egybe, amelynek javasolni fogja, hogy a kedvező üzleteredmény folytán az alapszabályok olykép módositassanak, hogy az első üzletév már 1918. december 31-én fejeződik be, s igy már az 1918. csonka évre is osztalék fizetendő legyen. Az igazgatóság ugyancsak javasolni fogja a közgyülésnek, hogy a jelenlegi 10 millió korona alaptőke 25.000 drb. 200 K n. é. részvény kibocsátása utján 15 millió koronára emeltessék. A kormány ezen tőkefelemelést engedélyezte. Az igazgatóság javaslata szerint minden régi négy részvény egy uj részvény átvételére jogosit. Az uj részvények 1919 január 1-től részesednek a társaság hasznaiban és a kibocsátási ár 300 korona, valamint bélyeg és költségek fejében 6 korona. Az elővételi jog gyakorlása a javaslat szerint 1918. október 29-től november 7-ig lesz eszközölhető a Magyar Általános Takarékpénztár R.-T.-nál. A részvényesek által át nem vett, valamint a fel nem ajánlott részvényeket egy szindikátus veszi át, amely a tőkeemelés sikerét biztositja.

Az Első Magyar Részvény Serfőződe legutóbb tartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy 5-ik rendes közgyülését november 16-án d. e. 10 órakor tartja meg VIII., Esterházy-utca 6. szám alatti helyiségében. Az osztalékot az idei üzletévre 300 koronában állapitották meg.

Az Olajmüvek rt. Kohn Adolf és Társa cég, amely a Wiener Bankvereinnel áll összeköttetésben, most tette közzé mérlegét, amely 1,314.407 koronás nyereséggel zárul. Az alaptőke ötmillió koronát, a tartalékalap 700.000 koronát, az értékcsökkenési alap 2,600.000 koronát tesz ki.

Engedélyezett alaptőkeemelés. A kormány megengedte, hogy a Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részvénytársaság 250.000 korona összegü részvénytőkéjét 1,000.000 koronára felemelhesse.

A Bank és Pénzváltó Részvénytársaság e hó 23-án kezdi meg müködését V., Arany János-utca 26. szám alatti uj helyiségeiben és ugyancsak e hó folyamán nyilik Wienben I., Rotenturmstrasse 13. szám alatt az intézet fiókja. Az intézet igazgatósága Tolnai Gyulát a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank eddigi fiókigazgatóját igazgatóvá és Markovits Sándort a Budai Általános Takarékpénztár eddigi aligazgató irodafőnökét cégvezetővé nevezte ki.

A Magyar olaj- és zsiripari központ rt. 1918. augusztus 31-én lezárt mérlegében közel 370 millió K forgalommal 3,820.054 K (1916/17-ben 2,497.614 K) nyers hasznot számol el, amiből a saját és az Olaj- és zsiradékügyi bizottság költségeinek levonása után a tiszta nyereség 776.585 K az előző évi 870.692 K-val szemben.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

Az
Ernst Muzeum
aukciói. Budapest.

VI. Értékes antik szőnyeggyüjtemény.
Kiállitás: 1918. november 4-én és 5-én. Aukció: 1918. november 6-án. Az illustrált katalógus ára 3 korona. Előzetes jelentés.
VII. Dr. Balassa Istvánné gyüjteménye.
VIII. Különböző magángyüjteményekből.
származó régiségek, értékes porcelláncsoportok, szobrok, csészék u. m. Wien, Meissen, Herend, Höchst Ludwigsbu g és Frankenthal, Faragványok, képek, miniatürök és a magyar királyi
:: Iparmüvészeti Muzeum ::
szőnyegeinek másod példányai. Kiállitás: 1918. november 16—19-ig. Aukcio: 1918 november 20-tól kezdve d. e f.1 11-től 1-ig és d. u. fél 4-től kezdve.
A gazdagon illustrált katalógus, amelyet Dr. E. W. Braun, Csányi Károly, Dr. Lázár Béla és Dr. Térey Gábor muzeumi igazgatók irtak, megrendelhető az Ernst-muzeumban, Budapest, VI., Nagymező-utca 8. Ára 15 K.

ÉRTESITÉS.
Tisztelettel értesitem a nagyérdemü közönséget, hogy Budapest székesfőváros tulajdonát képező
„Gellért-fürdő és szálló" magas földszinti étteremeit és Cafe Restaurant-
jait — melyek Budapest látványosságát képezik — megnyitottam. Estéként BALOG TESTVÉREK hirneves zenekara fog hangversenyezni. Az éttermekbe és Café-Restaurant-ba a bejárat a fürdő és a szálloda főbejárójánál van. A szálló gyönyörü előcsarnokában rövidesen megkezdődik az 5 órai tea zene mellett.
A midőn a nagyérdemü közönség becses pártfogását kérem, szabadjon megjegyeznem, hogy éttermeim a modern technika legujabb vivmánya val vannak felszerelve és minden igyekezetem oda fog irányu ni, hogy a nagyérdemü közönség kivánságát minden tekintetben kielégithessem. A nagyközönség pártfogását ismé e ten kérve maradtam tisztelettel
FRENREISZ ISTVÁN.

Katonák! Polgárok! Gazdák! Iparosok! Kereskedők!
BÉKENAPTÁRT
ad ki Karácsonyra az
UJ HIREK
Minden előfizető, aki **december 1-ig legalább félévre előfizet**
ingyen kapja!
Az Uj Hirek előfizetési ára félévre 12 kor.

A spanyol nátha
ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr-üreg állandó tisztántartása és fertőtlenitése. Ha 1 pohár vizbe 10-15 csepp
DIANA-sósborszeszt
töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszélye ellen eredményesen védekezhetünk.
DIANA-sósborszesz
Mindenütt kapható!
Kis palack ára ... K 3.50
Közép „ „ ... K 10.—
Nagy „ „ ... K 20.—

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

BALLINIT-SOLLUX

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kísérletezés hiábavaló költségeket okoz. :: :: ::

Pneumatika Ballinit

autó-abroncs-gyár Budapest, VIII. ker., Óriás-utcza 10. sz.

Telefon: József 53—46.

az egyedül tökéletes és bevált

autó-pneumatik-pótló

Ruganyos és nem rázza a motort.

Sok száz elismerőlevél.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Tőke György

épitési vállalkozó.

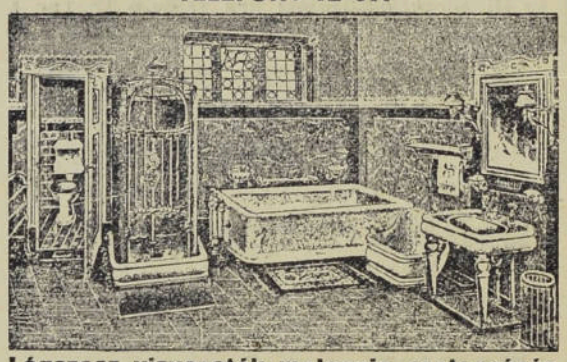
Telefon 175—62.

Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Spanyol nátha

ellen legjobb óvszer a

LYSOFORM.

Kapható mindenütt.

Azonnali szállitásra ajánlunk:

110 literes **favedret** 3 vasabroncscsal K 45.— drb.-ként

50 kg.-os **mézeskannát** horgonyzott vasbádogból. K 60.— drb.

3 kg.-os **bádogvedret** patent fedővel K 5.50 drb.

Hazai Kereskedelmi és Forgalmi Részvényt.

Budapest, V., Akadémia-utca 20. sz.

Telefon: 113—66, 159—16.

Sürgönycim: GROSSIST.

110.000 sorsjegy. **55.000 nyeremény.**

III. Magyar Kir. Osztálysorsjáték.

A III-ik magyar kir. osztálysorsjáték sorsjegyeit megküldöttük a főárusitoknak és a sorsjegyek azok utján a mai naptól kezdve megszerezhetők.

A huzásokat, melyek nyilvánosak és mindenkor reggel fél 9 órakor kezdődnek, a „Pénzintézeti Központ" tanácstermében (IV., Deák Ferenc-utca 1. szám) tartjuk.

Budapest, 1918. október hó 24.

A m. kir. pénzügyminister képviseletében:
PÉNZINTÉZETI KÖZPONT
Schmidt s. k. *Schober s. k.*

Kraszner József

cementáru-gyár részvénytársaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.

Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Telefon: **József 52—72.**

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! **Olcsó árak!**

Sternberg

cs. és kir. udvari hangszergyár.

Meglepő

a

STERNBERG „ETOFON"

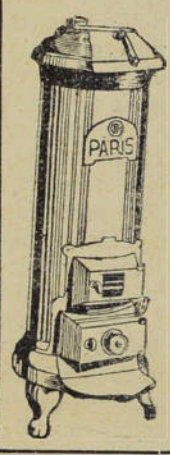
beszélőgép csodatiszta hangja

5. sz. jó szerkezetü . . . . . K 180.—
8. sz. elpusztithatatlan . . . . . K 250.—
65. sz. finom mahagoni 2 rugós . K 800.—

Tölcséres gramofonok óriási választékban. 180.—, 250.— és 500.— koronáért.

Árjegyzék ingyen. Lemezek drbja K 14 —

Budapest, Rákóczi-ut 60.

MEIDINGER-

és folyton égő

kályhákat

azonnal szállit

Koch Jenő

kályha- és tüzhely-gyára

Budapest,

VI., Szondy-utca 53. sz.

Telefon: 3—69.

MARTOS ZOLTÁN

cipő, szandál és bőrárugyár

BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.

Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek

szandálokat,

commode házicipőket

(Adria és celluloze szövetből),

füzős félcipőket,

szegedi mintára készült

papucsokat és kórházi papucsokat.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Fehérnemü régi árban

vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát

megfestése

K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve

GROSS ANTAL BUDAPEST,

József-körut 23. szám.

HANTOS TESTVÉREK

Költségvetés dijtalan.

festő, mázoló és érctényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. október 30-án — 44. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre ..... 40 K. Fél évre ..... 20 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-15

Nagy napok

virradtak ránk. Valahol távol, bizonytalanul, félénken a béke galambjának szárnya suhog, idebent közöttünk egy független, önálló Magyarország gyönyörü reménye él. A szivünk tele van a legszebb sejtésekkel és az eszünk félve gondol rá, mi lesz az ára az uj, a nagy vivmányoknak, amelyeknek törvényszerüen el kell jönniök. Izgalmas történeti napokat élünk és mint minden nagy, megváltó áramlat születésének, ugy a magyar függetlenségnek, a magyar önállóságnak, az uj Magyarországnak is Budapest a bölcsője.

A borzalmas háboru megtépte, lerongyolta ezt a várost és vágyó lélekkel nyitunk meg minden ablakot, hogy beszállhasson rajta a béke galambja. Millió és millió nyitott ablak várja: majd csak betalál valamelyiken. És amig a békét várjuk, szent hittel hiszünk abban, hogy ez a béke magyar béke lesz, amely megvédi, megtartja határaink épségét és Budapest ugyanannak a Magyarországnak lesz fővárosa, amelyet Árpád apánktól kezdve őseink hősiessége szerzett meg és tartott meg. A háboruban megtépett, lerongyolt város, amelynek feje alól a párnát is kiszedték, kőre hajtja fáradt fejét és ott is gyönyörüket álmodik. A nagyságában épen maradt, sebeiből felgyógyuló, a demokrácia szent vizében uj életre kelő Magyarország a legszebb álma ennek a városnak. Hangosan, követelve, lealkudhatatlan hévvel és szilárdsággal jelentette ki ezt a főváros törvényhatósági bizottsága és a főváros szavát meghallotta a király, meghallotta az ország. Millió és millió szív dobogása visszhangozza a szent fogadalmat, hogy ebből nem engedhetünk.

Vihar nélkül nagy események nem születhetnek. Itt zug a zivatar a fejünk fölött és ebben a pillanatban, amikor e sorokat irjuk, feszült, izgatott a város. Az utcán izzik a levegő és a szivekben kalapál a vér. Fáj látni, ha a vihar csak egy falevelet is elsodor, de mégis ugy szép a város, ha törődik önmagával, ha törődik minden talpalatnyi földdel, ahol magyarok laknak. Az élet, az igazi, tiszta emberi élet viharа szánt el felettünk, de nem félünk, nem ijedünk meg tőle, mert a viharos élet is többet, nagyobbat jelent, mint az a néma megadás, az a szótlan melancholia, amelyből még a győzelmek mámora sem tudta kiemelni a háborus esztendők alatt. És most ime vesztett háboru után, mégis élet pezsdül az utcasorokon, az emeleteken élő, gondolkozó és érző emberek raja lakik és boldogan, büszkén állapitjuk meg, hogy nincs elveszve ez az ország, ez a város, ahol az uj élet hullámai ilyen magasan csapkodnak. Reszketve nézünk ki a békegalambot váró nyitott ablakon mégis, nehogy az érzelmek, szenvedélyek áradata tulmagasra csapjon. Isten védje, Isten óvja tőle szegény hazánkat és szegény, szép, sokat szenvedett városunkat!

Fullánkok

...

A politika

szép is, fontos is, különösen ma, amikor a politika kertjében a történelem hosszuéletü virágai nyilnak. És mégis azt kell mondanunk, hogy se a politika, se a történelem nem jogosit fel egyetlen egy kormányt sem arra, hogy a tisztviselők szájából megvonja a jobb falatot. A főváros tisztviselőinek fizetésrendezését egyelőre minden külön megokolás nélkül nem hagyta jóvá a kormány. Aztán jött a spanyol nátha és a belügyminiszteriumban fertőtleniteni kellett. A spanyol náthát is a főváros tisztviselőinek kellett megszenvedni. Most pedig ránk szakadt a politika, vagy talán a történelem: ebben a pillanatban még tudni nem lehet. Valami azonban ránk szakadt, olyan valami, ami alól ember legyen az, aki a főváros tisztviselőinek jobb kenyerét kikaparja. Meddig tart még ez az állapot, hogy mindig közbejön valami. Megérjük még, hogy a béke is közbejön és akkor azt fogják mondani a tisztviselőknek, hogy mit is akartok tulajdonképpen, hiszen itt a béke, majd csak leszállnak egyszer az árak és akkor, valamikor elég lesz a mai fizetés is.

A város éléskamráját

gondosan töltögetik. A polgármesternek nincsen más és nagyobb gondja, minthogy tele legyen a spájz a télre, vagy ki tudja milyen nehéz időkre. Ez az előrelátás soha el nem évülhetetlen érdeme lesz Budapest tanácsának, amely a háboru egész ideje alatt legalább ezen a téren tökéletes munkát végzett. Most megint bölcsen cselekszenek. Legyen itthon minden. De bajok tornyosulnak. Nincs ember, aki a vonatról a város éléskamrájába szállitsa a sok drága, megfizethetetlen holmit. Vonat-számra jön a krumpli és százötven katona helyett ötven féllábu, félkezü katonát kap a főváros. Temetni sem lehet, mert kifogyott a sirásó. Pedig sohasem lehetett arról panaszkodni, hogy a főváros nem fizette volna meg becsületesen a munkáskezet. A lakosság száma is felülemelkedett a háboru előtti számon. Többen vagyunk az egy milliónál. Vajjon ez az egy millió ember mind csupa hadimilliomos, hogy nincsen aki dolgozzék, ha dolgozni kell?

A liszthivatalokban

dolgozó tanitók és tanitónők memorandummal járultak a közélelmezési tanácsnok elé és dijazásuk emelését és a liszthivatali elnökök jobb belátásra való birását kérik. A háboru, az anyaghiány, a szétosztás nehézségei tényleg rengeteg munkát zuditottak a főváros nyakába. A főváros azonban nem kap tisztviselőt, a legkényelmesebb módszerhez folyamodott tehát. Minden munkát — kivétel nélkül — a tanszemélyzet nyakába sózott. Persze fizet is érte, de szegényesen és a tanitók inkább éhesen ülnének otthon, semhogy ezt a borzalmas, idegfeszitő munkát végezzék. Tulajdonképpen pedig ez is a közönséget sujtja, mert az ideges, elégedetlen tanitó kin tölti ki a boszuját? Azon a szegény, rongyos asszonyon, aki három óráig állt sorban, hogy kapjon egy jegyet, amit felesleges ujabb ácsorgás után nem fognak beváltani.

A főváros nem kapja meg az utadót

A kormány elutasitotta a főváros kérését — Továbbra is a Közmunkatanács szedi az utadót

Sztankovics tanácsnok nyilatkozata

A főváros, amikor háztartási viszonyai veszedelmes helyzetbe jutottak, minden lehető és lehetetlen pénzforrást figyelembe vett, nem lehetne-e valahogy ujabb jövedelemhez jutnia. A segitőeszközök, amelyeket igénybe vett, vagy igénybe venni próbált, nagyobbára ismeretesek. Egész sora az uj adóknak nyomja a főváros lakosságának vállát, az üzemek jövedelmének fokozását is a közönség fizeti meg. Volt aztán nehány olyan adóterv és jövedelemfokozó törekvés, amelyekhez nem járult hozzá a kormány. Ma már körülbelül le lehet zárni azt a fejezetet, amelyet a jövedelemfokozó törekvéseknek lehet szentelni a főváros történetében. Pótlólag még csak egy tételről kell beszélnünk, amelynek beállitása a főváros bevételeinek sorozatába nem sikerült. Ez a tétel pedig az utadó. Utadót ugyan fizetünk, de azt a Fővárosi Közmunkák Tanácsa teszi zsebre. Ennek az adónak a jövedelméről az 1914. közepétől 1915. közepéig beszedett adó összege tesz tanuságot, amely 748,946 korona 96 fillér volt és amely mint a fővárosi pénzalap jövedelme szerepel. A főváros ezelőtt egy esztendővel azt kérte, hogy ezt az adót a főváros kezelhesse és annak jövedelmét a maga céljaira fordithassa. Most érkezett le a kormány döntése, amelynek értelmében a főváros nem kapja meg az utadó jövedelmét. Erről az eseményről érdeklődtünk Sztankovics Szilárd tanácsnoknál, a pénzügyi ügyosztály vezetőjénél, aki a következőket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Amikor a főváros pénzügyeinek rendezéséről volt szó és amikor többek között az eredeti, kisebb arányu, két fillére közlekedési adót is megszavazta a főváros közgyülése, akkor merült föl a jogügyi bizottságban az a gondolat, hogy miután a budapesti utakat a főváros tartja fenn, tulajdonképpen a fővárost illeti meg az utadó is, amit ezidő szerint a Fővárosi Közmunkák Tanácsa szed. A jogügyi bizottság határozata alapján körülbelül egy év előtt a tanács felirt a kormányhoz, hogy engedje át a fővárosnak az utadó jövedelmét.

— Az utadót az 1890. évi I. t.-c. állapitja meg és pedig az állami adó tiz százalékában, esetleg kivételes esetben 13 százalékban. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa ezidőszerint másfél százalékot szed, amelyet a fővárosi pénzalap keretében kezel. A kormány nem járult hozzá a fővárosnak ehhez a kéréséhez. Most kaptuk meg a belügyminiszternek erre vonatkozó döntését, amelynek meghozatala előtt a pénzügyminisztérium és a kereskedelmi miniszterium is véleményüket nyilvánitották.

— A kormány nem zárkózik el ridegen az adó átengedésétől, de ezidő szerint megengedhetetlennek tartja az utadó emelését, amely tulajdonképpen nem volna más, mint adópótlék. Már pedig nagyon jól tudjuk, hogy tulajdonképpen a községi pótadó maga is igazságtalan és egészségtelen adózási rendszer, amelynek megtartása a jövőre nézve nem is kivánatos. A főváros adópolitikája általában arra irányul, hogy igazságos adózásra térjen át és amikor csak lehetséges, mellőzi is a községi pótadó emelését, amely nem egyformán és nem igazságosan sujtja a polgárságot.

—

Olcsó jegy — drága pénzért

A Közuti beszedi a felemelt közlekedési adót, de pert indit a főváros ellen — Konferencia az adószedésről — Fölhasználják a régi jegyeket

A fölemelt közlekedési adó *a héten életbelép.* Az utolsó pillanatig kétséges volt, hogy mi lesz a főváros és a Közuti harcával? Tudvalevő, hiszen ennek a szóbeli csatának egy része éppen a *Fővárosi Hirlap* hasábjain zajlott le, hogy *Sándor* Pál, a Közuti vezérigazgatója nem volt hajlandó beszedni a fölemelt közlekedési adót, amivel szemben viszont *Bódy* polgármester a kétfilléres közlekedési adó beszedését precedensnek minősitette és kijelentette, hogy már csak azért is köteles a Közuti a fölemelt adót is beszedni, mert a kétfilléreset akadálytalanul behajtotta. Másrészt viszont arra hivatkozott a polgármester, hogy a közgyülés határozatai, különösen miután azok kormányhatósági jóváhagyást nyertek, a törvény erejével birnak, amelynek érvénye alól a Közuti sem vonhatja ki magát. Erre a nyilatkozatra ujból *Sándor* Pál válaszolt, majd megint a polgármester, igy folyt a szócsata, mig végre is megérkezett a kormányjóváhagyás, amelynek keretében azonban a kereskedelmi miniszter szorgalmazza, hogy csinálják meg végre az egységes tarifát.

A kormányjóváhagyás azt jelenti, hogy a főváros november elsejétől kezdve *évi mintegy harmincmillióval több jövedelemhez jut,* amelyet a Közuti havonként köteles beszolgáltatni. Ez azután *a főváros anyagi ügyeinek végleges rendezését jelenti,* ugy, hogy a jövőben, ha az árak valami tulságosan nem emelkednek, illetve ha az értékek valami veszedelmesen nem csökkennek és a főváros vezetői a sokat hangoztatott okos takarékosság elvei szerint gazdálkodnak, akkor *a főváros háztartásában normális viszonyok állanak be.*

A polgármester nagy nyugalommal nézett az események elé, dacára annak, hogy éppenséggel nem volt biztos az, hogy a Közuti beszedi-e a fölemelt közlekedési adót, vagy sem, mert arra hivatkozott, hogy a kétfilléres adót is csak föltételesen vállalta. Megkérdeztük az egyik elökelő funkcionáriust, akinek jelentős szerepe van a Közuti ügye körül, hogy mi lett volna akkor, ha a Közuti nem vállalja az adó beszedését. A válasz ez volt:

— Mi erre is el voltunk készülve és kezünkben a közgyülési határozattal, annak miniszteri jóváhagyásával nem akadt volna biróság, amely nem kényszeriti a Közutit a közlekedési adónak mintegy havi kétmillió koronát kitevő összegének a főváros pénztárába való befizetésére. Hogy a Közuti mennyi jegyet ad el, annál könnyebb igazán nincs megállapitani. Az eladott jegyek számából pedig önként adódik a beszedett, vagy be nem szedett adó pontos összege. Hogy aztán a Közuti beszedi-e az adót, ahhoz nekünk édes-kevés közünk van. Nekünk az a fontos, hogy a kétmillió körüli összeg befizetődjék a főváros pénztárába.

Ennek a felfogásnak az alapján a főváros még a kormányjóváhagyás megérkezése előtt konferenciára hivta meg a közuti vasutak igazgatóságát, hogy az adó beszedésének módozataira vonatkozólag megállapodásokat létesitsenek. Az értekezlet *Sztankovics* tanácsnok vezetésével ment végbe, de azon, sem *Sándor* Pál vezérigazgató, sem *Szél* Árpád igazgató nem jelenhettek meg, mert nem voltak Budapesten. Helyettük a konferencián *a Közuti más három képviselője jelent meg.* Sztankovics tanácsnok a Közuti tiltakozására való hivatkozással kijelentette, hogy a megbeszélés *akademikus* értékü. Ez alkalommal megállapodtak abban, hogy miután a vállalatoknak nagymennyiségü kinyomatott jegyük van, amelyeken még a régi menetdijak vannak feltüntetve, ezeket *fel fogják használni* és a közönséget a kocsikban kifüggesztett táblákon figyelmeztetik erre a körülményre, valamint itt tüntetik fel a drágább közlekedési adóval felemelt menetdijakat. A Közuti képviselői ezt tudomásul vették és azóta érdembeli nyilatkozat nem történt. A főváros azonban titokban tovább érdeklődött és bizalmas uton megtudta, hogy a Közuti a maga hatáskörében *fölkészül az adószedésre.* Ez már hetek előtt világos volt és a városházán megnyugvással vették tudomásul.

A héten azután beigazolódott, hogy a főváros felderitő szolgálata tényleg jól müködött, mert a Közuti beszedi az adót, elhatározván ezt legutóbb igazgatósági ülésen, amelyen azonban kimondotta azt is, hogy polgári pert indit a főváros ellen az anyagi természetü kérdések eldöntése érdekében, mig a közigazgatási természetü sérelem orvoslása végett a közigazgatási birósághoz emel panaszt.

A királyi család Magyarországon

Állandó berendezkedés a gödöllői kastélyban — A várpalota budai részét átalakitják — A király magyarországi birtokvásárlása —

Látogatás Gödöllőn

Ausztria hirtelen összeomlása önkénytelenül mindenkiből kiváltja a kérdést: Budapestre költözködik-e a királyi család és itt fognak-e állandó tartózkodásra berendezkedni? E kérdésre még nyilt igennel nem lehet felelni, de igen sok jel mutat arra, hogy *ezzel a gondolattal komolyan foglalkozik a király és egész környezete.*

A királyi várpalotában már megkezdődtek az átalakitások.

Falakat döntöttek le, másokat huztak és mivel most antik a divat, a padláson régi butorokat hajszoltak fel. Megkezdődött a tatarozási munka és néhány szép butort sikerült összeállitani. A krisztinavárosi rész már teljesen a király számára van átalakitva, *a király azonban a bu-*

Amikor megmozdul a város

A képviselőházban elkiálltotta valaki magát, hogy ilyen időkben Debrecenben a Gotterhaltét játszák, egy képviselő pedig táviratot olvasott fel arról, hogy a horvátok bevonultak Fiuméba, mire hirtelen egy fél óra alatt megbukott a kormány, amelylyel hónapokon át viaskodott az ország, megváltozott minden és egy uj Magyarország alapjai vetődnek meg. A budai várban ifjak, diákok kitüzték a nemzeti lobogót, tumultus a Lánchidon, áttörik a rendőrkordont, a magyar honvédek utat nyitnak a diákoknak, a Károlyi-párt előtt éjfélig áll a tömeg: most épül az uj Magyarország.

Budapest utcája ismét az események szintere. A budapesti utcán történelem születik. Önkéntelen, akaratlan is 1848. március 15. jut eszünkbe. Látjuk a márciusi ifjakat. Petőfit, aki kiadja a jelszót:

— Cselekedni kell!

Jókait, aki a Landerer nyomdából az ablakon kimutatja a szabad sajtó első termékét, Irinyi Józsefet, aki a tizenkét pontot szövegezte, Vasvári Pált, Irányi Dánielt, Degrét, Bulyovszkit, Vidacsot, Vajda Jánost meg a többieket. Halljuk, amint Irinyi József ráteszi kezét Landerer gépére:

— A népfenség nevében lefoglalom ezt a két gépet és követelem kézirataink kinyomatását.

És megindul zakatolva a gép.

Elviharzanak szemünk előtt a pesti hajóhid izgalmas jelenetei. Grőf Lamberg holttestét látjuk, amint a tömeg a hajóhidról a Károly-kaszárnyáig hurcolja és lámpavasra huzza. Kolossy György bölcsészhallgató pedig egyenesen a képviselők termébe rohan. Egészen az elnöki emelvényig hatol, ott kivonja vértől csepegő kardját és rekedten kiáltja:

— A Lamberg vére!

Ma vértelen szép napjaink vannak, de Lamberg vére mégis mintha ismét kifolyt volna . . .

Ezekben az órákban a történelem, a történelem kutfőinek lapjait kell forgatni. Hogy is volt akkor, amikor a magyarság először vivta meg nagy harcát a sajtószabadságért, a népuralomért, a függetlenségért és önállóságért, ha ezeken kivül a békéért is folyik a harc: ezekben a percekben jól esik emlékezni.

A forradalom utja.

Érdekes végigmenni a forradalom utján. Vércseppek jelezték Európán keresztül, de gyors iramban járt. Páris 1848. február 22-ikén tüzte ki a vörös lobogóját. A nép elkeseredett, véres harc után bevette a Tuilleriákat, a Bastillet és negyvennyolc óra alatt megteremtette a februári köztársaságot. A förgeteg átcsap Svájcba, innen Olaszországba, ahol március 4-ikén hirdette ki az alkotmányt Carlo Alberto király. Innen megint tovább huzódott a földrengés Ausztriába, ahol a kaszinók, a bécsi egyetem és a császár-város polgársága március 13-ikán petícióval járultak az uralkodóhoz, hogy bocsássa el Metternichet, adjon alkotmányt, szabadságot a népnek. A petíciót két egyetemi professzor, Aye és Engel és Montecucolli unokája, Alsó-Ausztria helytartója vitte Ferdinánd császárhoz. Akkor azonban már Prágában és Grácban is kitört a forradalom. A vihar Bécsen keresztül március 15-ikén elérkezett Budapestre is.

Kossuth egy be nem vált jóslata.

Az ember elámul, ha elolvassa ma Kossuth Lajos iratait. Minden szó olyan, amit ihletett jóslatnak kell tekintenünk és minden jóslata olyan, ami szóról-szóra beteljesedett.

Ráakadtunk mégis egy jóslatra, amely nem vált be.

1847. október 16-ikán Pestvármegye közgyülésén megjelent Ferenc József főherceg és József nádor fiát István főherceget beiktatta a főhercegi székbe. Ferenc József főherceg, aki mint V. Ferdinánd képviselője jelent meg, beszédet mondott. Magyar nyelven beszélt az egybegyült karokhoz és rendekhez és a magyar nemzethez való megingathatlan ragaszkodásának adott kifejezést.

Utána felállott Kossuth Lajos és megköszönte a szép szavakat. Végül pedig azt mondta barátainak:

— Meglássátok, hogy ezen főhercegből lesz Magyarországnak az a királya, aki a magyar nemzettel, ha kell, madarat fogathat.

Kossuth jóslata nem vált be. Ferenc József sohasem akart a magyar nemzettel madarat fogatni.

A március 15-iki riporterek.

Azaz, hogy akkoriban tulajdonképpen még nem is volt riport. Maguk a publicisták számoltak be az eseményekről. Nem volt fontos, hogy az olvasó rögtön a reggeli kávéja mellett megtudja, mi történt az éjjel, de amikor megtudta végre, akkor azonnal kommentárokba burkolva kapta kézhez az eseményeket. A Pesti Hirlapba például Vahot Imre csak március 19-ikére irta meg a cikkét. Elragadó örömben tört ki, nem csoda, hiszen maga irja ebben a nevezetes cikkében: „föllépve az irói pályára, tiz évig hordozám kezeimen a sulyos rabláncokat." Aztán igy folytatja: „Ti, kiknek sohasem volt bajotok a cenzura-zsarnokokkal, nem is képzelitek, menynyit szenvedtünk mi ennek nyüge alatt! Mennyire elnyirbálá az gondolataink, érzelmeink szabad repülhetésének lángszárnyait, mennyire elhamvasztá az bennünk az isteni szikrát, mint törpité le és alázá meg bennünk az emberi méltóságot, észt, tehetséget, hazafiui törekvést és szabadságérzetet." A tudósitást Vahot a párisi francia eseményekkel kezdi, majd elmondja a március 9-ikén az ellenzéki körben adott lakoma történetét. Hogy hangzott egy riport 1848-ban. Ime egy kiszakitott rész: „Miután a terem két szögletében felállitott Bihary és Egressy-féle magyar zenész-társaság a Rákóczi indulót és a Marseillest-t roppant éljenzés és dörgő tapsok közt eljátszá, az áldomásos szónoklatok sorát Irinyi József, lovagias jellemü polgártársunk nyitá meg, kifejezvén rokonszenvét a francia események és ellenszenvét Metternich politikája ellen." A Talpra magyarról igy ir: „Az igy lefoglalt nyomda emberei tüstént dologhoz láttak, s a nemzeti kivánatok és Petőfi, a nép költőjének, ez alkalomra rögtönzött remek nemzeti dala, ahelyett, hogy a cenzura, azaz bizonyos halálbüntetés bárdja alá bocsáttatott volna, csakhamar ki lőnek nyomtatva s a nép között több ezer példányban elterjesztve." Mikor aztán leirta, hogyan szavalta el Petőfi a Nemzeti dalt, igy folytatja: „És mikor már fölszabadult sajtónk legelső szüleménye, mint egy szabad, szárnyakkal felruházott angyali csecsemő, a népnek felmutattatott, ég és földrázó volt az öröm kitörése, — a vidáman mosolygó ujszülöttet összevisszacsókoltuk lelkesedéstől lángoló szemeink és üdvözlő könyeink sugaraival." És ömlenek tovább Vahot dagadó frázisai, amig elmondja a nagy nap késő estig tartó hatalmas eseményeit, de a frázisokon is átcsillog az igaz öröm és a nagy érzések áradása.

A Honderü-ben Nádaskay Lajos szerkesztő irt vezércikket Béke, szabadság, egyetértés! cimmel. Nádaskay kétségkivül rosz-

dai részen szeretne lakni és ezért most ezen az oldalon folynak a munkálatok.

A várpalotában mindenki várja, hogy a nagy csöndet az élénk élet zaja fogja felváltani. A tisztviselők egyike egy levelet mutatott meg nekünk, amelyben a közeli látogatás lehetőségét jelenti be a Hofburg egyik alkalmazottja és az érdekes irás igy végződik:

— Hamarosan nálatok leszek — *az örökös viszontlátásra!* . . .

Gödöllőt csendes családi fészekké varázsolta

a figyelem. Az utasitást már régen megkapták, hogy kezdjék meg az átalakitásokat, mert Ferenc József halála óta minden változatlan maradt.

Az udvarnagyi hivatal az átalakitási munkálatokat meg is kezdette, de nem gondolt arra, hogy a királyi család ilyen hamar fog Magyarországba jönni és *ezért a munkálatok egy kissé megkéstek.*

Valamikor nagy termek voltak a palotában, most az egész első emeletet a királyi pár számára formálták. Régi helyén az átjáró bejárati csarnok fölött meghagyták a szertartási termet, jobbra azonban a király lakosztályát rendezték be. A király lakosztályába a szárnysegéd terén keresztül jut be az ember és a lakosztály legnagyobb részét a tágas dolgozó-szoba foglalja el. A dolgozó-szobához a hálószoba csatlakozik és innen egy ajtó a fésülködő-szobába, egy másik pedig a fürdőszobába vezet.

A király nagyon praktikus ember. Minden szobában telefon van, még a hálószobája éjjeli szekrényén is ott áll a telefon-készülék. Valamennyi szoba berendezése igen egyszerü, de izléses. Minden szoba egy szintónusu. Ugyanolyan a drapéria, a függöny szine, mint a szőnyegé és a tapétáé.

A királyné termei hasonló módon vannak összeállitva, csupán azzal a különbséggel, hogy *az ő hálószobája közös hálószoba.* A király hálószobájában egyszerü fehérre festett vaságy van, a királyné terében három méter hosszu és három méter széles dupla vaságy látható.

A királyné lakosztályához *egy szárnyépület csatlakozik a gyermekek számára,* hogy a gyerekek anyjukhoz közel legyenek. A trónörököst külön figyelem illeti meg. Neki saját hálószobája van, mig a többiek közös teremben egyszerü, hálóval ellátott gyerekágyban alszanak. E szárnyon vannak még a nevelők és a tanitók szobái. A trónörökös mellett jelenleg *egy magyar apáca van állandóan.*

Elvonultan a világtól él itt a gyönyörü parkban a királyi család. A gyerekek sokat vannak a szabadban, a királyné pedig sokat imádkozik. Egy ima-zsámolyt állittatott fel a szobájában és ott szokott a mindenhatóhoz könyörögni.

Ezt a kivánságát az utolsó pillanatban nyilvánitotta és hirtelenében nem tudtak megfelelő szent képre szert tenni. *Az udvar nagy megszorultságában a Szépmüvészeti Muzeumhoz fordult, ahol készségesen adtak egy antik mestermüvet a királyné számára.* A kép csak átmenetileg lehet a királyné terében, mert a munka a nemzet tulajdona és ezzel véglegesen a nemzet rendelkezik.

A butorok legnagyobb része a *budai várpalotából való,* a hiányzó részeket pedig *egy váci-utcai butorkereskedőnél szerezték be.* Egyszerü, hajlitott butorok, minden különösebb disz nélkül.

A gyerekek kis székeket kaptak asztallal egybekapcsolva, sőt *a kereskedő kedves ötletéből elkészitette számukra saját butoruk kisebbitett mintáját is.* A gyerekek játékszobájába kerülnek a szép butorok, amelyekkel most már nagy játék folyik.

Érdekes, hogy a királyi család tagjai és közvetlen környezete erősen gondol arra, hogy *Budapesten és környékén telket és házakat szerezzen.*

Tiz ügynököt biztak meg a megfelelő ingatlan megvásárlásával.

Egy vidéki birtokért folytak már komoly tárgyalások. Eleinte *három milliót igértek, majd az események hatása következtében felszöktek hét millióra.* A tulajdonos azonban még igy sem adta el birtokát.

Az alkudozások természetesen minden esetben *az ügynök nevén folynak,* mert a vásárlásokat csöndben, feltünés nélkül szeretnék keresztül vinni.

Ezek az előzményei az udvar Budapestre való költözködésének.

Lesz-e Budapesten munkanélküliség ?

A főváros rengeteg földmunkát biztosit — A szén tragédiája

Fock Ede tanácsnok nyilatkozata

A pénzügyi bizottság pénteki ülésén a szürke unalom borult a teremre. A városatyák mindössze abban nyilvánitották forradalmi szellemüket, hogy Bródi István színházmnyitási engedélyét négyezer koronával magasabbra emelték, mint amennyiről a tanácsi előterjesztés szólott, miután nem tudták számokban kifejezni azt az összeget, amelyet a jó izlés nevében kártéritésként kellene követelni. Aztán tovább darálta a jelentéktelenebbnél jelentéktelenebb előterjesztéseket Pichler jegyző, amikor véletlenül megkondult a vészharang. Aki megkondította, Glücksthal Samu dr volt. Elmondta, hogy ha meglesz a béke, nem lehet tegnapról-mára a hadiüzemeket békeüzemekké átalakitani, a frontról hazatérők sem tudnak napok alatt uj elhelyezkedést biztositani maguknak, végre pedig nem lesz nyersanyag sem, amit föl lehetne dolgozni. És ebből a képből egyszerre kiugrott a munkanélküliség réme. Az öreges hátakon egy pillanatra a hideg borzongás futott át: mi lesz ebből? Éppen ez az, amire Glücksthal dr. is kivánczi volt. Amit tovább mondott, az mégis megnyugtatóbb volt. Kijelentette, hogy számtalan olyan munkája van előkészületben a fővárosnak, amelyhez nem kell nyersanyag és ahol egész munkástömegeket foglalkoztatni lehet.

A konzekvencia pedig mindebből az, hogy a tanácsnak össze kell állitania azokat a munkálatokat, amelyek alkalmasak lesznek majd a béke elkövetkezésével munkanélkül maradók foglalkoztatására. Másrészt pedig hozzá kell látni a felszabaduló nyersanyagnak a főváros számára való biztositásához.

A falra festett ördögöt aztán többen igyekeztek elhessegetni, sok okos és még több kevésbbé okos gondolat hangzott el, mignem kialakult a vélemény, hogy majd a tanács és a huszas-bizottság foglalkozik a kérdéssel.

Addig is, amig ez megtörténik, a tanács müszaki tagjait tartottuk illetékeseknek arra, hogy a probléma megoldásáról nyilatkozzanak. Miután pedig Krátky tanácsnok, aki magasépitéssel foglalkozik, nem tud anyag nélkül dolgozni, Fock Ede tanácsnok az egyetlen, aki hivatott a nyilatkozásra. Fock tanácsnok a Fővárosi Hirlap munkatársának a következőket volt szives elmondani:

A Tabán nivellálása.

— Egész sor olyan munkánk van, amit épitőanyag felhasználása nélkül is végezhetünk, egyszerü földmunkák, amelyek azonban egész tömeg embert foglalkoztathatnak. Ott van mindenekelőtt a *Tabán nivellálása,* amelynek tervei, munkaprogrammja teljesen készen van és abban a pillanatban, amikor a kellő munkaerő rendelkezésünkre áll, hozzáfoghatunk a dologhoz. A munkáskezeken kivül nem kell más, mint megfelelő mennyiségü talyiga, amelyekkel a földet egyik helyről a másikra lehet szállitani. Sok száz munkásnak hosszu időre kenyeret fog adni ez a munka, amely semmi más, mint a Tabán területének kiegyenlitése. Hasonlóképpen kell majd földmunka az *Aranyhegyi árok* elvezetéséhez is, de ez a munkálat már amugy is befejezéséhez közeledik.

A kikötő.

— Még a Tabánnál is több munka vár ránk a *ferencvárosi kikötő*-nél, ahol igen sok a földmunka. Ismeretes, hogy a soroksári dunaágban hozzáfogtunk a ferencvárosi kikötő partfelépitési munkálataihoz. A három kilométeres kikötőfalból mintegy 700 folyóméter már a jövő évre el fog készülni. Itt a földmunkákat az adja, hogy a partot 4.5 méterre kell feltölteni és a feltöltött helyeket kiplanirozni.

---

szabb riporter volt, mint Vahot, szintelenül, valósággal protokba foglalva mondta el az eseményeket. Csengery Antal szintén a Pesti Hirlapba irt tudósitást és pedig a március 15-iki vivmányok örömére Pest utcáin rendezett ünnepségről és kivilágitásról. A Mult és Jövő cimü politikai hetilap, mint nagy vivmányt emliti: „Pesten fekete őrsereg állittatott föl, mig a lotteira eltöröltetett. Dohánytrafikok többé nincsenek. A konzervativok is csapatosan esküsznek a nemzeti őrseregbe, gróf Almássy Móric őexcellenciája is közlegénynek feleskődött és az éjjeli közlegény-csapatokkal jár."

Jókai a Jelenkor-ban számolt be a vivmányokról. „Magyarország — irja — szabad, szétzuzattak a gondolat bilincsei, a nép rendeltetése, s hivatása pályájára lépett. Ez több, mint amennyit véges elméjü embernek várnia lehetett.

Március 15. a városházán.

A szabadságharc, a március 15-iki események nem multak el a pesti városházán sem nyomtalanul. A polgármester Rottenbiller Lipót volt. A nép elfoglalta a városházát, egy választmányt nevezett ki, a városház épületét és udvarát tömérdek sokaság lepte el és innen vonult föl Budára Táncsics Mihály és társai kiszabaditására. A városházi választmány még aznap a következő hivatalos tudósitást adta ki:

> Pest város közönsége nevében alolirottak szerencsések hivatalosan értesiteni a magyar nemzetet, hogy, ami más országokban polgárvérbe került, — a reformot, — Budapesten 24 óra alatt békés és törvényes uton kivivta a törvényes egyetértés. A városi tanács ugyanis a választó polgársággal egyesülvén arról, mikép a város polgárai és lakosai vele együtt akarnak értekezni az idők komoly fejleményei felett, a tanácskozó termek századokon át zárva volt ajtaját 1848. március 15-ikén délután 3 órakor a népnek megnyitá, s miután megértette annak törvényes kivánatait, azokat, mint nagyobbrészt eddigelé is keblében ápolt hazafiui óhajtásokat egy szivvel, egy akarattal elfogadta, magáévá téve, sőt azon tizenkét pontozatot, melyeket nagy részben a nemzet 1790. év óta törvényhozás utján is annyiszor sürgetett, ezen közgyülésben az országgyüléshez intézendő kérelmezésként aláirta.
>
> Kelt Pesten, 1848-ik évi március 15-ikén.
> Rottenbiller Leopold
> elnök.
>
> Klauzál Gábor, Nyáry Pál, Egressy Sámuel, Irinyi József, Staffenberger István, Molnár György, Irányi Dániel, Vasváry Pál, Petőfi Sándor, Tóth Gáspár, Gyurkovits Máté, Kacskovits Lajos.

Macskazene a városházán.

A Pesti Divatlap, később pedig az Esti Lapok mellékleteként jelent meg a Chariváti cimü politikai élclap, amelyet Jókai Mór szerkesztett. A Chariváti-ban jelent meg 1848. április 23-ikán ez az apróság:

Éjjel felséges macskazenét kaptak, a polgármestertől kezdve, a' tisztelt ex-tanácsosok. Egyik szebb volt, mint a' másik. Repedt serpenyők, undok kerepelők, tülkök, sipok, vasfazékak harmóniája mellett ezer bömbölő hang, kutyák ugatása, macskák nyivákolása, kacaj és ablakbetörés, királyi mulatság!

Minden a' legszebb rendben ment véghez. A' szónok, ki a' tisztelgő népet vezette, felállt a' megtisztelő laka előtt a' tribunere 's szónoklá, mondván: „Ki az a' semmirekellő, a' ki Magyarország fővárosában a' magyar szabadságot elnyomni segitett?" Ezer ajk kiáltá a' megtisztelt nevét.

A' szónok folytatá:

„Mit érdemel az ollyan hivatalnok, ki Magyarország fővárosában megöszült, magyar kenyéren Ludává hizott, 's magyarul kérni sem tud?"

„Akasztófát!" — orditá valamennyi torok.

„Ülhet-e a' zöld asztalnál tovább is, ki a' népnek az igazságot mindig hamis mértékkel szabta? Van-e helye a' kenett markuak becsületes emberek társaságában?"

„Van a pokolban! — kiált fel egy hang, — ott morzsoljon kukoricát láncon."

„Pokolra vele!"

„Fogadja hát tisztelt N. uram soknemü érdemeiért e diszes tiszteletét a népnek és akassza föl magát!"

Erre megzendültek a' tülkök, vasfazékak, serpenyők és sipok. Az ajkak elkezdtek ugatni, miánkotni, fütyülni és pisszegetni: hogy a' holdnak is félreáll a szája égrevigyorogtában.

'S azzal sicc! sicc! Egy házzal tovább . . .

A csatornázási munkák.

— Hasonlóképpen igen fontos földmunkák szükségesek *a balparti nagy csatorna, a Hungária-uti főgyüjtőcsatorna kiépítéséhez*, valamint *a Kelenföld csatornázásához*. A balparti nagy csatorna kiépítésére, amelynek terveiről már szólottam a *Fővárosi Hirlap*-ban, feltétlenül és sürgősen szükséges, hogy ezek az óriási területek a lakható városrészbe bekapcsolhatók legyenek. Fokozatosan fogunk haladni a munkában és a munkálatokban három ötesztendős ciklust állapitottunk meg. A Kelenföld csatornázása tekintetében a Villányi-uti főgyüjtő megépitése után tovább kell folytatnunk munkálatainkat, ami mindenesetre legszükségesebb előfeltétele annak, hogy a magánépitkezés itt is megindulhjon.

Minden a széntől függ.

— Mindezek olyan feladatok, amelyeknél feltétlen szükség van földmunkára és amelyek valószinüleg nyujtanak átmenetileg annyi kereseti alkalmat, hogy a munkanélküliséget ki lehessen küszöbölni. Ha pedig a földmunkákkal elkészültünk, hozzá kell fogni az épitéshez, amelyhez már feltétlenül anyagra is van szükség. A legnehezebb lesz gömbvasat és cementet szerezni, de a kérdés megoldása teljesen *a széntől függ*. Ha gömbvasunk és cementünk van, akkor a tégla már nem okoz nagy nehézséget. A szén dolgában el kell készülve lennünk a legnagyobb nehézségekre, különösen Ausztriától való elválásunk esetén. Kérdés, hogy nem vesztjük-e el a Zsilvölgyét, amely napi nyolcszáz vaggon szenet termel. A tatai szén egyrésze le van kötve a villamosmüvek számára. A háboru megtanitott bennünket arra a tulajdonképpen nem is uj igazságra, hogy a *szenet nyers állapotban felhasználni* egyenesen *bün*, mert elveszitjük ilyenformán a legbecsesebb melléktermékeket, mint a benzin, benzol, kátrány és koksz. Nehéz lenne még egy olyan rossz kifejezést találni, mint a *sparherd*, amely éppen ellentéte a takarékosságnak, mert a legnagyobb pazarlás nyers szenet égetni.

A földgáz és a Hydroelektromos Társaság.

— A háboru után okvetlen át kell térnünk azokra a módokra, amelyek a szénnek nyers állapotban való elhasználásától mentesitenek. Át kell térnünk az elektrifikálásra, a vizierők kihasználására és arra, hogy olajjal dolgozzunk. A pályaudvarokon a vontatásokat *Dienzl*-motorokkal kell majd eszközölni és a szénnel mindenütt máshol is takarékoskodni a legvégső mértékig.

Megkérdeztük még a tanácsnokot, hogy milyen segitsége lesz ennek a munkának a földgázban és a most kisérletező Hydroelektromos Társaságnak?

— A földgáz dolgában — mondotta a tanácsnok — egyelőre még csak ott tartunk, hogy Kecskeméten és Debrecenben források után kutatnak, hogy milyen eredménnyel, azt a jövő fogja megmutatni. A fontos, hogy a centrálékat a széntelepekhez közel lehessen felállitani.

— Ami viszont a Hydroelektromos Társaság müködését illeti, az iránt a legvérmesebb reményeket kell füzni. A Társaság *Buzáth* János tanácsnok elnöklésével nagyarányu munkásságot fejt ki és az a tény, hogy olyan kiválóságok közremüködését lehetett biztositani, mint *Bogdánffy* Ödönét, a legnagyobb magyar hydrotechnikusét, az teljes bizalommal tölthet el bennünket. Olyan óriási munkálatokról van azonban szó, hogy öt-nyolc évet kell számitanunk, amig eredményeket lehet majd felmutatni.

NEW-YORK KÁVÉHÁZ

Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem **Bar**

A kávéházban minden délelőtt :: leveskülönlegességek ::

Polónyi a főváros ellen

Meg kell szüntetni a Közmunkatanácsot

Polónyi Géza — ki tudja meddig — még mindig az ellenkormány szerepét játszsza odaát Budán. Minden lépésnél, amelyet tesz, az a szerepe, hogy gáncsot akasszon a fővárosnak. Kemény markával belekapaszkodik a polgármester, a tanács kezébe és mindent ki akar onnan csavarni. Ő akar Budapest primadonnájává lenni és ilyen körülmények között nem csoda, ha a fővárosban kezd megérlelődni a gondolat, hogy elkeseredett harcot kell folytatni azért, hogy végre-valahára

szüntessék meg a Közmunka-Tanács intézményét,

amely ellen egy időben már kemény rohamokat vezetett — *Polónyi* Géza. Talán ez az egyetlen, amiben az öreg komának hosszu várospolitikai pályáján tiszta igaza volt. Ezt az igazságos harcot is azzal végezte be, hogy az országos politikában tett dicstelen szolgálataiért éppen a közmunkatanács elnökségét kapta jutalmul.

Szinte el is felejtettük már, hogy *Polónyi* akadékoskodott a városházi barakkok épitésénél, hogy a vizvezetéki kérdést ki akarta sajátitani. Vannak szereplésének ennél fiatalabb hajtásai is. Ott van mindenekelőtt az a tény, amiről a *Fővárosi Hirlap* éppen mai számában számol be, amely szerint *Polónyi* megakadályozta, hogy a főváros megkaphassa az utadóból befolyó jövedelmet. Kimondatta a belügyminiszterrel — a kereskedelmi és pénzügyminiszter ellentétes véleményezésével szemben, — hogy az utadóra ezentul is a Fővárosi Közmunkák Tanácsának van szüksége. Az utépités, az uteaburkolatok rekonstrukciója azonban továbbra is a főváros kötelessége marad, a pénzt azonban a Közmunkatanácsnak nevezett, minden izében fölösleges intézmény szedi be, amelynek nincsen más célja, mint hogy hat darab miniszteri tanácsost tápláljon, akiknek tehetségét és munkáját igazán másra is lehetne használni.

Van azonban az utadó elgáncsolásánál nagyobb és frissebb büne is Polónyinak a fővárossal szemben. Csak a mult héten történt, hogy

Polónyi a kikötő épitését is ki akarta csavarni a főváros kezéből.

A fővárosnak ugy kellett küzdenie, mint egy oroszlánnak a vén róka ellen, akinek egyetlen gondja, hogy hatalmát megnövelje, hogy ugy szerepeljen, mint a főváros gyámja, dacára annak, hogy semmi joga nincs a patronust játszani. Hiszen eddig a Közmunkatanács legelbizakodottabb óráiban is „testvérhatóság"-nak merte csak nevezni a fővárost. Polónyi azonban parancsolni akar és meg akarja boszulni magát a városházán, amelynek mindig elkeseredett ellensége volt.

Nincs más mód, mint hogy ha a fővárosi törvény majd elkészül, hatályon kivül kell helyezni végre az 1870. évi X. törvénycikket, amely szégyenletesen a főváros nyakára ültette ezt a sóhivatalt, amely eddig türelmes és szelid intézmény volt, de most a Polónyi arroganciájával és hatalomvágyával sulyosbitva, kibirhatatlanná kezd lenni. A főváros minden alkalommal hamisittatlan autonómia után sir és mindig a kormányhatalom tultengését inkriminálja; de nincs szava a Közmunkatanács ellen, amely minden hivatás nélkül való hivatala az akadékoskodásnak.

Szegény Polónyi aligha fogja megérni hivatalában az 1920-ik évet, pedig mindent ettől vár, mert

a Közmunkatanács 1920-ban tényleg hatalommá válik, mert pénz áll a házhoz,

ha ugyan addig valamelyik kormány észre nem tér és meg nem szünteti ezt a szomoru anachronizmusnál egyebet nem jelentő intézményt.

A sorsolási kölcsön végleges letörlesztése ugyanis 1920-ban történik meg. A törvény szerint ugyanis a fővárosi pénzalap a sorsolási kölcsönből eszközölt kisajátitások és szabályozások által nyert telkek eladási árából alkotott és növelésére forditandó a kölcsön végleges (1920) törlesztése előtt a kölcsön évi járadékainak fedezetére kijelölt források ama javadalmai, amelyeket a kölcsön évi járadékai igénybe nem vesznek, az egyenes állami adók másfél százalékában megállapitott utadó és a háztelkek, utcák és terek szabályozásánál magántelkekhez csatolandó területek eladásából befolyó jövedelmek.

1920-ban azonban felszabadulnak a sorsolási kölcsön törlesztésére forditott pénzek és akkor . . . nos igen, akkor Polónyi már csak lóhátról fog beszélni a fővárossal.

Máris bőségesen vannak tervei. 1920-tól kezdve

ki akarja venni a főváros kezéből a kivezető utak épitését és karbantartását,

ami nem jelent egyebet, mint hogy 1920-tól kezdve a Közmunkatanácsnál is elvégzik ugyanazt a munkát, amit a főváros utépitő-ügyosztályában végeznek. Hogy minek ugyanarra a munkára két hivatal, azt csak Polónyi tudja, aki — ismételjük — ezzel csak a hatalmát kivánja növelni. Ez azonban aligha fog megtörténni, mert ha a kormány nem is, de a főváros mindenesetre észbe fog kapni, mert a városházán nagyon jól tudják, mit jelent az: Polónyira pénzt bizni . . .

Afium a spanyol ellen

Akik megtalálták az orvosságot

A spanyol járvány egy kicsit engedett erejéből. A rém kezd összeroskadni, hála azoknak a gyors és okos intézkedéseknek, amelyeket a polgármester tett. Ennek a járványnak csak két veszedelme volt. Az egyik a közönség könnyelmüsége, amellyel minden rendelkezést félvállról vesz. A másik a járványbizottság tehetetlen fecsegése, amely helyett bizonyára több hasznot tudtak volna az orvos urak produkálni, ha a tanácskozási idő alatt betegeiknél tartózkodtak volna. A veszedelem — remélhetőleg multi időben mondhatjuk már ezt — igen nagy volt. Feledhetetlenek maradnak azok a szavak, amelyeket Bódy polgármester, valamint Sándor László főkapitány a járvány-bizottság legutóbbi ülésén mondtak el. Sándor László beszélt a rendőrök rettenetes elfoglaltságáról, 60—70 órás szolgálatot teljesitenek, százötvenen feküsznek spanyol náthában és a járványnak a rendőrlegénységben is tizenegy halottja van. Elmondta azt is, hogy a villamosok tulzsufoltsága ellen való küzdelem most mondott másodszor csődöt. A budapesti közönséggel nem lehet boldogulni. Hiábavaló a karhatalom, mert amig egy embert leszállitanak a villamosról, addig óriási tömegek verődnek össze és a fertőzés veszedelme nagyobb a kocsi mellett, mint magában a villamos-kocsiban. A napokban láttam — beszélte el a főkapitány — egy esetet, amikor egy asszonyt kellett karhatalmi erővel leszállitani és nem kevesebb, mint négyszáz ember verődött össze ehhez az akcióhoz nézőközönségnek. Még meglepőbbek voltak a polgármester kijelentései, akitől azt hallottuk, hogy ma naponkint kétszáz halottat földelnek el Budapesten. Ilyen nagyszámu halálozásra Budapestnek sem módjá, sem oka nem volt fölkészülni. A rákoskereszturi temetőben összesen kilenc ravatalozó terem van és a temetések száma egyedül ebben a temetőben naponta meghaladja a százat. Ma már kénytelenek éjszaka is temetni és a kórházakban, szegényházakban elhunytakat délelőtt földelik el. Nagy baj az is, hogy sirásókat semmi pénzért nem lehet kapni és igy katonai munkaerőket kellett erre a célra is igénybevenni.

Ugy látszik azonban ez a riasztó kép talán már a közel jövőben megenyhül. Most már, mintha szabadna a szomoru járvány vidámabb oldalával is foglalkozni. Érdemes legalább elmondani, hogy a közönség milyen nagy igyekezettel szeretett volna a járvány kiirtásához ötletekkel szolgálni. Különösen azóta, mióta Oláh Dezső 20,000 koronás inditványa elhangzott a betegség bacillusának megtalálásáról.

Ettől a pillanattól fogva elárasztották jóindulatu naiv emberek a leghumorosabb levelekkel Bárczy István dr. főpolgármestert és Bódy Tivadar dr. polgármestert. Mulatságos dolog egyik-másik levélbe betekinteni:

„Vice verza."

Az első levelet Bódy polgármester kapta. Az

irója egy özvegyasszony, aki több axiomát, mint orvosságot tud a járvány ellen. Örökbecsü igazságai között ott vannak ezek is:

— Az epidemia olyan, mint a tüz és a viz, — de hogy miért, azt nem magyarázza meg a derék özvegy, aki ennek a maximának a megalkotásánál nyilván „az élet olyan, mint a Lánchid" közmondást vette mintául. Sokkal mélyebben szánt, amikor azt mondja:

— A baktériumot, mint a legyet, megsemmisiteni nem lehet.

Végre azonban, miután a Lysoformot meleg dicséretben részesitette, kijelenti:

— Minde jó tanácsomért nem kivánok többet, mint 12,000 korona jutalmat. Bár nem vagyok szakalkalmazott, de széles áttekintéssel és tudással rendelkezem. Én hajlandó vagyok segiteni az emberiségen, de csak „vice verza"...

De csak „vice verza". Vagyis az emberiség is segitsen ő rajta, akkor hajlandó lesz a Lysoformot további dicséretben részesiteni. A 12,000 koronához sem ragaszkodik feltétlenül. Megelégszik egy egyedül lakható csinos szobával is, amelyhez még 2000 korona készpénzt kiván. Egyben tudna egy igen alkalmas jelöltet a vizivárosi plebánosi állásra is. Meg is mondja a derék főtiszteledő nevét és csodálatos: ezért nem kér külön dijazást, mint a spanyol ellen való tanácsokért. Bejelenti különben, hogy a fővárosnak is irt.

Az özvegy különben nem elfogult. Egy hét mulva megjött az ujabb levele. Azt irja a polgármesternek, hogy gratulál a spanyol ellen folytatott küzdelem sikereihez.

— Láttam is a multkor — irja — a polgármester urat. Nagyon rokonszenves ur, igen hasonlit egyik rokonomhoz.

Ellenben nincs megelégedve a főorvossal, aki egyetlen elismerő sorra sem méltatta a tanácsait... No, de ilyet!

A bácskossuthfalvai aggastyán.

A főpolgármester Bács-Kossuthfalváról kapott levelet. Egy nyolcvankilenc éves bácsi irja. Azt irja, hogy amikor 1838-ban bevégződött a harmincéves háboru (?), megbukott az állam és husz forint lett a száz forint, akkor voltak hasonló állapotok.

— Gyerekkoromban hallottam én is spanyol betegségről és tudom, hogy minden lakást ki kell füstölni fenyőmaggal. Amikor minden családok együtt vannak, be kell zárni az ajtót-ablakot és tányéron levő parázsra fenyőmagot kell szórni és be kell szivni a rosszagu füstöt.

Most a járvány alatt már ő is megkapta a spanyol betegséget, de szerencsésen meggyógyult. Biztositja a főpolgármestert, hogy a nyavalyát „egészséges ember nem kapja meg."

— A betegség különben — irja tovább — a baromfiba is belebujt. Én azonban kifüstöltem a tyukokat és azóta egy se kapta meg. A betegség nem ragadós. Nagy tömegeket kell összegyüjteni, templomokba hivni és ott füstölni. Kérem a főpolgármester urat, utasitsa a kormányt, hogy minden falura adjon ki parancsot, hogy füstöljenek a nép javára. Templom kell és nem orvos.

A bácskossuthfalvi aggastyán igényei: Ezért a tanácsért adjon a kormány ötven kiló cukrot maximális áron. A baromfiak elhullottak, főzeléken és tésztán élünk, kell ilyenkor a cukor. Igazis, majd el felejtettem megirni: füstöljenek a zsinagógában is, ott sem árt.

48 óra alatt.

A legradikálisabb tanácsadó egy vidéki járásbirósági irodatiszt. Ez igy ir:

— Én is megkaptam egész családommal együtt a spanyolt, de megtaláltam az orvosságot és a család negyvennyolc óra alatt egészséges lett. Hajlandó vagyok a fővárosnak felajánlani a szolgálataimat. Bemutatom kisérletemet orvosok előtt is, ha a polgármester ur rendelkezésemre bocsát egy kórházat. Teljesen dijtalanul vállalkozom, szegény ember vagyok, de a féláru vasuti jegyet még meg tudom fizetni. Természetesen, ha sikerül a kisérlet, akkor a kitüzött pályadijat igénylem.

Egyszóval 48 óra alatt és a féláru vasuti jegyet fizeti. Szép, kedves, naiv emberek, akiknek lelkesedését mindenesetre jó lenne, ha át lehetne adni az orvosoknak...

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Események

A műszaki tanácsnokokról

A müszaki képzettségü tőtisztviselők érvényesülésének utjai még mindig nem nyiltak meg kellőképen a városházán. Néhány előkelő fővárosi bizottsági tag, akik maguk is mérnökök, mozgalmat inditottak abban az irányban hogy megszaporitsák azoknak a tanácsnoki állásoknak a számát, amelyeket technikusokkal is be lehet tölteni, sőt arról is szó van, hogy egy müszaki képzettségü alpolgármestere is legyen a fővárosnak.

Ez a mozgalom odáig jutott, hogy a közgyülés a kérdés megoldását a tanácsra bizta. Az elmult napokban azután olyan hirek jelentek meg, amelyek szerint a tanács kimondott volna: hogy nem kiván több müszaki képzettséggel betölthető tanácsnoki állást kreálni. Ez a hir, mint a Fővárosi Hirlap értesül, nem felel meg a valóságnak, annál is inkább, mert a tanács eddig semmi irányban sem döntött. Ezzel szemben tény az, hogy a tanács Déri Ferenc alpolgármestert megbizta, hogy vezetése alatt tanácskozásokat tartson, amely tanácskozásokon a mai müszaki képzettségü tanácsnokok vegyenek részt. Fock Ede és Krátky János tanácsnokok bevonásával meg is ejtették ezeket a megbeszéléseket, amelyeknek eredménye az, hogy a bizottság azt ajánlja a tanácsnok, hogy foglaljon állást két tanácsnoki állásnak müszaki képzettségü tisztviselővel való betöltése mellett.

A két uj müszaki képzettségü tanácsnok közül az egyik a gépészeti, a másik a városrendezési ügyosztály élén állana. Ez nem jelentené a tanács tagjainak számbeli szaporulatát, hanem mindössze az ügyosztályok ügykörének más csoportositását. Magához az átalakuláshoz nem szükséges a törvény megváltoztatása sem, mert a törvény csak annyit mond, hogy a főváros tanácsnokai részben jogi, részben gazdasági képzettségüek legyenek. Számbeli elhatárolás a kettő között nincsen, tehát bármikor önkényesen szaporithatja a főváros a müszaki képzettségü taánesnokok számát. A közgyülés tagjai között még olyan gondolatok is szimpatikusak, amely szerint a tanácsban nem ártana, ha gazdasági képzettségü tanácsnokok is helyet foglalnának.

A két müszaki képzettségüre átváltoztatandó tanácsnoki állásra: a gépészetre Krencsey Géza müszaki tanácsost, a városépitésire Wargha László müszaki tanácsnokot emlegetik.

Ripka Ferenc udvari tanácsos. A király *Ripka* Ferenc dr.-nak, a gázgyár vezérigazgatójának, az udvari tanácsosi méltóságot adományozta. Ripka Ferenc erre a magas és előkelő kitüntetésre mindenesetre azzal a rendkivüli munkával szolgált rá, amelyet a gázgyár élén kifejtett. A gázmüveket a háboru előtt páratlan népszerüségre emelte, a fogyasztást hatalmas mértékben megnövete, a háboru alatt pedig olyan mintaszerü rendben tudta a fogyasztóközönséget kiszolgálni, hogy e tekintetben zökkenő nem állott be. Olyan teljesitmény ez, amelynek minden elismerést ki kell érdemelni. Emellett Ripka vezérigazgatónak társadalmi és közéleti tevékenysége is ritka népszerüséget juttatott és az egész város, de különösen az ő tradicionális Budája, kitörő örömmel üdvözli Ripka méltóságos urat.

Maximálják a temetések árát. Az elmult napokban a főváros képviseletében *Csergő* Hugó dr., a Népjóléti Központ igazgatója, érintkezésbe lépett *Friedmann* Ernő dr.-ral, az árvizsgálóbizottság elnökével és azt kérte tőle, hogy az olcsó, polgári temetés árát 280 koronában állapitsa meg. *Friedmann* dr. ezen a kérésen is tulment és már a legközelebbi napokban meg fog jelenni a temetések árát maximáló rendelete. Meg fogja állapitani a temetések körül a hatósági tipusokat és különösen gondja lesz arra, hogy a középosztályu családokat megóvja a temetkezési vállalkozók zsarolásai ellen.

Ujabb előnyök az oktató személyzetnek. Az oktató személyzet egy küldöttsége járt a napokban Bódy polgármesternél, Déri alpolgármesternél és Városy tanácsnoknál. A kiküldöttek igen szép eredményekről számolhatnak be kartársaiknak, mert memorandumukra válaszolva Bódy polgármester igen jelentős uj előnyöket helyezett nekik kilátásba. Messzebbmenő fizetésemelést ugyan a tanács jelenleg nem tart időszerünek, de csekélyebb pénzügyi terhekkel járó módositásokra hajlandó. Mindazonáltal a számitások folyamatban vannak, hogy mibe kerülne a kivánságok teljesitése. A jóváhagyott fizetésmódositás végrehajtásánál elv az, hogy a szabályrendelet keretén belül minden pontot a lehető legliberálisabban, az oktatószemélyzetre nézve a legkedvezőbben értelmezzenek, igy többek között például az ideiglenes müködés beszámitása is. A tanfolyamok diját az egész iskolai évre ki fogják utalni, tekintet nélkül a járvány miatti szünetre. A természetben való ellátás dolgában Bódy polgármester igéretet tett, hogy minden erejével azon lesz, hogy a fővárosi alkalmazottak élelmiszerközpontja ez évben sokkal többet nyujtson, mint eddig. A közgyüléstől felhatalmazást fog kérni arra, hogy pénzbeli áldozatok árán is nagyobb mennyiségben és olcsóbban adhasson élelmiszereket. Olcsóbban fogják számitani az oktatószemélyzetnek a szén, fa, villany és gáz árát is. Az élelmiszerbevásárlási üzletet decentralizálni fogják. A polgármester módot fog nyujtani arra, hogy a természetbeli ellátás intézményeiben az oktatószemélyzet bizalmi kiküldöttei résztvehessenek.

Mért van nyitva az Óhegy-utcai iskola? A következő levelet kaptuk: Igen tisztelt Szerkesztő ur! Bódy polgármester ur rendkivül szigoru rendeletet adott ki a spanyol járvány elleni védekezés ügyében s az első teendője az volt, hogy meghosszabbitotta az iskolák csukva tartásáról hozott határozatát. Ezzel egyidejüleg bezáratta az összes tanfolyamokat, még az éppenséggel nem zsufolt nyelvtanitó kurzusokat is, mégis azt tapasztaljuk, hogy az iskoláknál indokolatlan kivételeket tettek. Akkor, amikor a polgármester a kultuszminiszternél folytonosan sürgette az egyetemek bezárását, eltüri, hogy a kőbányai, Óhegy-utcai háziipari iskola nyitva legyen, annak ellenére, hogy az iskola növendékei közül már többen betegedtek meg a spanyol járványban. Micsoda érdek követeli, hogy ez az iskola nyitva legyen? Olyan hasznot hajt ez az iskola a fővárosnak, hogy még ilyen rettenetes, pusztitó epidémia idején sem lehet bezárni? Tudjuk, hogy az anyagszertár főnöke nagyon meg volt elégedve mindazzal, amit ez az iskola szállitott neki, azzal is tisztában vagyunk, hogy legutóbb Berczel tanácsnok nagyon megdicsérte az iskolát pontos elszámolásáért, mindez azonban nem ok arra, hogy ilyen föltünő kivételt tegyen a főváros. Talán olyan szorgalmasan tanitanak ebben az iskolában, hogy példának akarják odaállitani a többi fővárosi iskola elé? De vajjon mikor is tanitanak és hogyan tanitanak ebben az iskolában, amikor az iskola igazgatónője minden áldott délelőtt órák hosszáig ott sétál a városháza első emeleti folyosóján? Tisztelettel egy fővárosi tisztviselő.

Elhunyt bizottsági tag. A napokban meghalt Grünwald Mór müépitész, törvényhatósági bizottsági tag, a Grünwald és Schiffer cég beltagja. Temetésén óriási részvét nyilvánult meg. Az ostromutcai gyászház zsufoltságig megtelt gyászoló közönséggel, amelynek soraiban megjelentek: Bódy Tivadar dr. polgármester a székesfőváros képviseletében, Petrovics Elek min. tanácsos, a Szépmüvészeti Muzeum igazgatója, Héderváry Lehel országgyülési képviselő, Melczer István, Zielinszky Szilárd dr. müegyetemi tanár, Domonkos Andor nyug. alispán Vágó József, Alpár Ignác és Glasner Antal épitőmüvészek, Fényes Adolf, Hatvany Ferenc báró, Kisfaludy-Strobl Zsigmond, Faragó Ödön iparmüvész-tanár, Jászai Mari, Csillag Teréz, Dohnányi Ernő, Hegedüs Sándor, Adler Lajos és Grauer Vilmos, az izraelita hitközség elnökei, Hegedüs Ármin székesfővárosi müszaki tanácsos; küldöttséggel képviseltették magukat a Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet a Magánmérnökök Országos Szövetsége, a Gyáriparosok Országos Szövetsége, a Steindl-céh, az Epitőmesterek Egyesülete. Verő László igazgató vezetésével a Grünwald és Schiffer cég igazgatói, mérnökei és tisztviselői, az Ogulini Vasutépitő r.-t., a Tordai Cementgyári r.-t. igazgatóságai. Az egyházi szertartás után Kiss Arnold dr. budai főrabbi mondott szép bucsut, a rákoskereszturi sirkertben pedig az elhunyt fivére, Grünwald Lajos bucsuztatta a boldogultat.

A politikai hetilapok szindikátusa e hó 26-án dr. Molnár Jenő elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott az Otthon-kör helyiségeiben. Dr. Molnár Jenő ügyvezető alelnök előterjesztette a szindikátus nyolc nap előtt tartott rendkivüli közgyülésének határozatait, amely kimondta, hogy a szindikátus müködési körét szélesebb alapokra kivánja helyezni és ennek megfelelően a tisztikart kiegésziti. Dr. Ormos Ede főtitkár beszámolt a szindikátus eddigi müködéséről és röviden vázolta az intenzivebb munka terveit. Dr. Pallós Árpád inditványára a közgyülés kimondta, hogy a szindikátus müködését az egész

ország területére kiterjeszti és tagjai sorába a jelentékenyebb vidéki politikai hetilapokat is felveszi. Mezőfi Vilmos egy szindikátusi nyomda-alapitás tervéről tett előterjesztést. A közgyülés az eszmét örömmel üdvözölte és a részletek kidolgozásával a tisztikart bizta meg. A Központi Árvizsgálóbizottság által a nyomdai áremelések iránt beérkezett panaszok elbirálására és elintézésére alakitott bizottságba a szindikátus Dacsó Emilt küldte ki. A közgyülés végül megválasztotta a tisztikart. Elnök lett: Zlinszky István, az ügyvezető alelnök dr. Molnár Jenő, alelnök dr. Szabolcsi Lajos, főtitkár dr. Ormos Ede, titkár Ladányi Rezső, pénztáros Mezőfi Vilmos, gazda Dacsó Emil, ellenőr dr. Katona Sándor, jegyző dr. Pallós Árpád.

Herczeg-premiérrel nyilik meg szünet után a Belvárosi Szinház. Az illusztris iró legujabb egész estét betöltő müve a szezón igazi nagy eseményének igérkezik. Herczeg Ferenc darabjának, mely egy női lélek izgalmas rajzával fogja meglepni a közönséget „Tilla" a végleges cime. A hét képből álló szinmü dr. Bárdos Arthur rendezésében kerül szinre, szerepeit Paulay Erzsi, Petheő Attila, Körmendy Kálmán, Harsányi Rezső, Zilahy Gyula, Szilágyi Rózsi és Boyda Juci játsszák.

Ballinit-Sollux. A Pneumatika-Ballinit autóabroncsgyár által forgalomba hozott Ballinit-Sollux autó pneumatikpótló kiváló minőségéről mindinkább meggyőződést szereznek mindazok, kik ezt a kitünő pneumatikpótlót autókerekeikre felszereltették. Mint a gyár velünk közli, az autóabroncsok olyan ruganyosak, mint a légtömlővel ellátott pneumatikok, miáltal a motorra semmiféle káros behatással nincsenek. A napról-napra nagy mennyiségben beérkező rendelések igazolják ezen gyár szoliditását, agilitását és az általa gyártott pneumatikpótlók versenyképességét. A gyár Budapest, VIII., Óriás-utca 10. szám alatt van

Nemzeti hangszereink. Köztudomásulag a cimbalom és tárogató a mi nemzeti hangszereink. Ezéken jut érvényre a legjobban a magyar nótának minden bübája! A nemzeti öntudat ujjászületésének mai napjaiban különös megbecsülésben kell részesülni a gyönyörü magyar dalnak és ennek a két magyar hangszernek. Utóbbiakra való tekintettel kérdést intézünk a budapesti Sternberg hangszergyárhoz, s ott megnyugtattak bennünket az iránt, hogy a fokozott kereset dacára is megfelelő készlet áll a lelkes magyar zenekedvelők rendelkezésére.

A TŐKE

...

Szemle

A hadikölcsön garanciájáról — A nagyétvágyu kétfejü sas — A lelketlen Polgári Serfőző — A Duna kérdésről

A politikai csatabárdok magasan villognak a levegőben, nagy átalakulások, uj Magyarország készül, függetlenségünk, önállóságunk az álmok világából kezd felénk közeledni. Sajnos, a nagy forgatagban azonban csak a politikusok jelszavai hallatszanak, a gazdasági kérdések, amelyeknek pedig legfőbb támaszainak kell lenniök az uj alakulásnak, a felszabadulásnak, sötét fátyol alatt rejtőznek. Nem szabad elfelejteni, hogy ez nem részletkérdés, aminthogy nem részletkérdés még az sem, amikor az Osztrák Magyar Bank aranyát ki akarták csempészni az országból és mindenekfelett nem részletkérdés a hadikölcsön, amely sulyos milliárdok bizonytalan sorsát jelenti. Hol, melyik politikus volt az, akár a jobb, akár a baloldalon, aki megmondta volna, vagy meg akarta volna mondani, hogy mi lesz a hadikölcsönkötvényekkel? Választ szeretnénk hallani arra, hogy az uj Magyarország hogyan fogja garantálni a hadikölcsönökbe fektetett milliárdokat? Mert ne feledjük el, hogy a hadikölcsönt nem a hadseregszállitók és a hadimilliomosok sajátitották ki. Ellenkezőleg, a milliomosok, grófok és püspökök voltak azok, akik ellen ezen a téren a legtöbb és legjogosabb panasz merült fel. A kis ember, a szegény nép tömte meg koronáival az állam kasszáját, a magyar paraszt, a magyar munkás, a nyomorgó hivatalnok tette lehetővé, hogy a háborut — sajnos — egészen a végkimerülésig folytassuk. Az a lázas és tiszteletremétó tevékenység, amelyet a magyar sajtó a hadikölcsönök érdekében minden alkalommal kifejtett, leginkább a kisexisztenciákat vonzotta. Nem tulzás az, ha azt mondjuk, hogy a magyar özvegyek és magyar árvák minden pénze hadikölcsönkötvényekben fekszik. Akármi történik is, akárhogy lesz is, már ma időszerü arról gondoskodni, hogy az ország népének milliói koldusbotra ne jussanak. Ostobaság és rosszindulat lenne azt csak föl is tételezni, hogy bármilyen kormány jöjjön is, az országnak ezt az exisztenciális kérdését egy percig is figyelmen kivül hagyná, mi azonban azt hisszük, hogy erről már ma, a nagy kialakulás megszületése előtt kell gondoskodni. A hadikölcsönök garanciájáról már ma sem szabad megfeledkezni. És itt nemcsak a jövendő Magyarországgal kell számolnunk, de a megalakulóban levő délszláv állammal is, amely velünk együtt viselte a háborut, velünk együtt kell viselnie annak terheit is. Sürgősen meg kell kezdenünk a tárgyalásokat, hogy a hadikölcsönnek reá eső részét az uj államalakulat is vállalja. Mi egészen egyszerünek látjuk a megoldást. Meg kell állapitani, hogy fejkvóta szerint milyen összeg esik a hadikölcsönből Magyarországra és milyen összeg az uj délszláv államra. Az igy a méltányosság alapján szétosztott hadikölcsön-milliárdokat garantálni kell az uj államalakulatoknak, amelyek a háboru alatt egy testek, ha nem is egy lelkek voltak velünk.

*

A magyar öntudatraébredés gyönyörü napjait éljük. Visszatért a magunkhoz való bizalmunk, kezdünk hinni önmagunkban, függetlenek, önállóak akarunk lenni és ami a legfontosabb, meg vagyunk róla győződve, hogy ki is tudjuk, ki is fogjuk épiteni az önálló magyar államot. Csak Ausztria áll összefont karokkal és cinikusan mosolyog a magyar lelkesedésen, a magyar nekigyürkőzésen. Ausztria önmagában megbomlott, darabokra hull szét, dögrováson van, utolsót hördül, de ez az utolsó hördülése is egy követelő, szemérmetlen zsarolás Magyarországgal szemben. A haldokló Ausztria zsebtolvaj módjára akarja kifosztani az életerős, friss, megifjodó Magyarországot. A katonai depókat kiüriti, az aranyunkat ládákba csomagolja és ellopja, más oldalon pedig zsarolni készül. Nem ad szenet, nem ad textil-árut, nem ad papirost, ellenben élelmiszert követel. Hogy milyen jogon, azt nem tudjuk. Az egész háboru alatt a mi kenyerünkön éltek, az egész háborubun mi vérzettünk értük. Ebben a rettenetes félévtizedben, amely elszivta a vérünket, talán még az ellenségnél is többen pusztitott rajtunk Ausztria, amely ma, a mi öntudatraébredésünk napjaiban, uj követelésekkel lép fel, miközben a katonai raktárakat és a bank pinceit szemérmetlenül kirabolja. És ennek az Ausztriának adjunk mi enni, amikor nekünk sincs? A játéknak vége van. Igazságosan szigoru lesz a nép avval a miniszterrel szemben, aki mielőtt a magunkét biztositottuk volna és mielőtt szénben, papirban, textiláruban ellenértéket kaptunk volna, egyetlen karaj kenyeret ad Ausztriának.

*

A háborus konjunkturák kihasználásában, az undorodásig való kapzsiságban az egész háboru alatt a legelül járt a *Kőbányai Polgári Sörfőző R.-T.*, amely nem elégedett meg azzal, hogy a sörnek nevezett moslékkal horribilis árakon csapta be a közönséget, olyan üzletágakra vetette rá magát, amelyek még ennél is jövedelmezőbbek. Kisajátitotta az emberek gyomrát, tébolyodott dühvel látott neki a gründolásoknak. Alapitott *Szent István Tápszermüveket, Vadkereskedelmi Részvénytársaságot*, vidéki élelmiszervállalatokat és mindent, ahol milliókat lehet szerezni. A balekfogásoknak tetőpontjára azonban most igyekszik eljutni, amikor horribilis pénzeken összevásárol vendéglőket, kávéházakat és izléstelen, otromba büffékkel teszi tönkre a pesti utcákat. Aki ismeri a Polgári Serfőző üzleti szellemét, csak az tudja elképzelni, hogy ezekben az orditóan izléstelen, de rengeteg pénzt fölemésztő büffékben milyen balekfogás megy majd végbe. Egy-egy ilyen büffé portáléjának a költségéből meg lehetne javitani a tisztviselők fizetését, ehelyett azonban nemcsak, hogy nyomorogni hagyják ezeket a szegény páriákat, de egyenesen az emberi bánásmódot is megtagadják tőlük. Azt hiszik a Polgári Serfőzőnél, hogy a tömeg, amelyre a betegre cicomázott büffékben számitnak, ma a szociális összetartás korában meg fog feledkezni arról, hogy a papagálytarka korcsmák tulajdonosai hirhedt rabszolgatartók? Azt hiszik, hogy a kistisztviselő, akit vendégként várnak a büffébe, be fogja tenni oda a lábát, ha megtudja, hogy tisztviselőtársaiknak a bőrét nyuzzák le a szennyeskezü uzsorások? Nem, ez a számitás csődöt fog mondani. Uj világ van alakulóban, amikor az emberek óvatosabbak lesznek azokkal szemben, akik az ő bőrükön akarnak élősködni.

*

Régen szerettünk volna már egyet-mást irni a Dunai probléma uj alakulásáról. Akkor még azonban remélni lehetett, hogy a balkáni veszedelem valahogy rendeződni fog, az előretörő ellenség valahol mégis csak meg fog állani. Ma azonban már számolnunk kell a legrosszabbal. Számolnunk kell mindenekfelett azzal, hogy mindaz a sok naiv és fenhéjázó terv, amely a győzelmi mámorban megszületett, ugy összecomlott, mint egy kilyukadt léggömb. A legjellemzőbb a helyzetre az a müncheni jelentés, amely kijelentette a *Regensburger Anzeiger* balkáni munkatársa előtt, hogy a Duna-kérdés ez idő szerint nagyon bonyolult, annyit azonban mondhat, hogy a *Duna-kérdést Amerika segitségével fogják megoldani* és Magyarország és Bajorország ne szalasszák el, hogy ily módon egy jó Duna-politikát inauguráljanak. A volt bolgár miniszterelnöknek igaza van, a Duna-kérdést, ugy látszik, a torkolat felé jobban látják, mint mi idehaza. A mi érdekeink e tekintetben tényleg a bajorokéval azonosak és nem Ausztriáéval. A Dunát meg kell mentenünk magunknak és két olyan nép, mint a magyar és a bajor, amelyeknek békevágya mindig nyiltan állott és amelyek mégis a legjobban verekedtek a középhatalmak népei között, mindenesetre számithat Amerika rokonszenvére. Reméljük és bizunk benne, hogy ez a megoldás sikerülni fog és akkor Budapest jelentősége végleg és teljesen ki fog alakulni a Duna-kérdésben. Ennyi haszna talán mégis lesz Budapestnek az elvesztett háboruból.

Harc az örökségért. A Budapest-lipótvárosi takarékpénztár vezérigazgatója, Schwarz Izidor a napokban elhunyt, de még ióformán el sem hantoltak, máris megindult a versengés a vezérigazgatói állásért. A társaság kebelében két komoly jelöltnek van esélye: Rusz Imre és Beer Béla igazgatóknak. Az előbbinek az anciénitás jogán, az utóbbinak, mert még Schwarz életében állandó helyettese volt a vezérigazgatónak. Az igazgatóság többsége Rusz mellett foglal állást és amennyiben őt neveznék ki vezérigazgatónak, akkor Beer Béla nyugalomba vonul, amit az intézet tisztviselői kara annál szivesebben látna, mert neki tulajdonitják, hogy az összes pénzintézetek között a Lipótvárosi takarékpénztár alkalmazottai vannak a legsilányabbul ellátva.

A Magyar Ostermelő Részvénytársaság rendkivüli közgyülése elfogadta az igazgatóság összes javaslatait és elhatározta, hogy az alaptőkét 10 millió koronáról 15 millió koronára emeli fel. Minden régi 4 részvény 1 uj részvény átvételére jogosit. Az uj részvények 1919. január 1-től részesednek a társaság hasznaiban. A kibocsátási ár 300 K, bélyeg és költségek fejében pedig 6 K fizetendő. Az elővételi jog 1918. október 29-től november 7-ig gyakorlandó a Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársaságnál. A közgyülés egyuttal alapszabálymódositással kapcsolatban elhatározta, hogy az első üzletév 1918. december 31-én zárul és igy már az első csonka üzletévre is osztalék fizethető.

A Magyar Aszfalt közgyülése. A Magyar Aszfalt Részvénytársaság közli, hogy a napokban tartotta közgyülését. Az üzleteredmény 250.000 koronának az értékcsökkenési tartalékalapba és 10.000 koronának az általános tartalékalapba való helyezése után a részvénylebélyegzésből fennmaradó 24.900.08 K hozzászámitásával 36.735·40 K, melynek uj számlára való elővitele határoztatott el. A közgyülés megadta a felmentvényt és Rottenberg

A Margitsziget

tiszta jó levegőjén sétáljon minél többet, mert a jó levegő biztos óvszer minden betegség ellen.

A Margitszigeti nagyszálloda

kellemes őszi-téli tartózkodást nyujt. Központi fütés, tisztaság, kényelem. Közvetlen társaskocsi járatok a pályaudvaroktól a szállodáig.

A Margitszigeti kénes gyógyfürdő

a főváros legkiválóbb hatásu, tökéletes berendezésü és legolcsóbb fürdője. A fürdő reggel 7 órától este 6-ig van nyitva; fürdőjegy ára 7 korona.

A Margitszigeti ásványviz

állandó fogyasztása a legjobban ajánlható minden járvány ellen.

Jenő ügyvezető-igazgatót az igazgatóságba, Décsy Viktort a felügyelő-bizottságba uj tagokul megválasztotta.

A Rimamurányi közgyülése. A Rimamurány-, Salgótarjáni vasmü r.-t közgyülésén dr. Biró Pál vezérigazgató terjesztette elő az évi jelentést. A jelentésben rámutat az igazgatóság azokra az okokra, melyek következtében sem az előző üzletév termelési eredményét — még kevésbé a békeévek produkcióját — nem lehetett elérni, sem az előző éveknek megfelelő anyagi eredményt nem tudott a vállalat produkálni. A termelési költségek óriási növekedése a gyártmányok folytonos drágulásához vezetett. Az árnivó olcsóbbodása csak akkor várható, ha a termelést ujból a békés idők mértékéig lehet fokozni. Rámutat az évi jelentés, hogy a nyersanyagok és a közszükségleti cikkek legnagyobb részének állami kezelése minő akadályokat gördit a produkció elé. A közgyülés egyébként jóváhagyta az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó és lapunkban már előbb ismertetett javaslatait. Ehhez képest a 15.2 millió K nyereségből, megfelelő tartalékolások után, valamint jótékony és kulturális adományok mellett, részvényenként 38 korona osztalékot fognak fizetni. A szelvényeket november 1-től kezdve váltják be. Az igazgatóságba uj tagnak lovag dr. Adler Vilmost választották be. Az igazgatóság Seemann Jenő, Sátori Ernő és Pálmai Andor igazgatóhelyetteseknek az igazgatói, Hajós Zsigmond és Décsi Mór cégvezetőknek az igazgató-helyettesi cimet adta és Aczél Armánd főtisztviselőt cégjegyzési joggal ruházta föl.

A Hernádvölgyi Magyar Vasipar r.-t. közgyülése jóváhagyta az igazgatóságnak lapunkban már ismertetett javaslatait az 1917/18. évi üzleteredmény felosztásáról. Ehhez képest a 4.5 millió nyereségből bőséges tartalékolások után 24 korona osztalékot kapnak a részvényesek. Az igazgatóság Márkus Dezső főtisztviselőt cégjegyzőnek nevezte ki.

A Csáky László gróf prakfalvi vas- és acélgyár r.-t. közgyülése elhatározták, hogy a 973.726 korona tiszta nyereségből a tartalékalap megfelelő dotálása után 12 százalékos osztalékképp részvényenkint 24 koronányi osztalék kerül kifizetésre és a fönmaradó 260.786 korona uj számlára vezettetik át. A szelvények november 1-től váltatnak be a Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár r.-t.-nál. Az igazgatóság ujjávalasztása alkalmával Kovács J Kálmán és Wickenburg Márk grófi választattak meg az igazgatóság uj tagjaivá.

A Magyar olaj- és zsiripari központ r.-t. e hó 19-én tartotta meg Kohn Ignác kereskedelmi tanácsos elnök elnöklésével rendes közgyülését. A Központ müködésének méretét mutatja, hogy a lefolyt üzletévben 336.214.260 K összforgalmat bonyolitott le, amivel szemben bruttó jövedelme 3,475.023 K, vagyis a forgalmazott összeg 0.95 százaléka. Bien Ernő kereskedelmi tanácsos inditványára a közgyülés az igazgatóságnak és a hivatalnoki karnak köszönetet szavazott. A közgyülést követő igazgatósági ülésen a társaság elnökévé ujólag báró dr. Kohner Adolfot választották meg. Az igazgatóság egyuttal Grosz Gyula, Grotta Vilmos, Ipolyi Béla és Löwy Aladár cégjegyzőket aligazgatókká és Mattesdorfer Bélát cégjegyzővé nevezte ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

ÉRTESITÉS.

Tis telettel értesitem a nagyérdemü közönséget, hogy Budapest szekesfőváros tulajdonát képező

„Gellert-fürdő és szálló" magas földszinti ettermeit es Cafe Res auran-

ját — melyek Budapest látványosságát képezik — megnyitottam. Első ként BALOG TESTVÉREK hirneves zenekara hangversenyezik. Az éttermekbe és Café-Restaurant-ba a bejár t a fürdő és a szálloda főbejáróján l van. A szálló gyönyörü előcsarnokában rövidesen megkez.ődik az 5 órai tea zene mellett.

A midőn a n gyérdemü közönség becses pártfogását kérem, szabadjon megjegyeznem, hogy éttermeim a modern technika legujabb vivmánya val vannak felszerelve és minden igyekezetem oda fog irányu ni, hogy a nagyérdemü közönség kivánságát minden tekintetben kielégithessem. A nagyközönség pártfogását ismé e ten kérve maradtam tisztelettel

FRENREISZ ISTVÁN.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

Azonnali szállitásra ajánlunk:

110 literes **favedret** 3 vasabroncscsal K 45.— drb.-ként

50 kg.-os **mézeskannát** horgonyzott vasbádogból. K 60.— drb.

3 kg.-os **bádogvedret** patent fedővel K 5.50 drb.

Hazai Kereskedelmi és Forgalmi Részvényt.
Budapest, V., Akadémia-utca 20. sz.
Telefon: 113—66, 159—16.
Sürgönycim: GROSSIST.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és daritó telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Katonák! Polgárok! Gazdák! Iparosok! Kereskedők!
BÉKENAPTÁRT
ad ki Karácsonyra az
UJ HIREK
Minden előfizető, aki december 1-ig legalább félévre előfizet
ingyen kapja!
Az Uj Hirek előfizetési ára félév e 12 kor.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden teinthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében Gyár: **Hyvarion & Co.**
Szétküldési hely: **GROSS ANTAL**
Budapest, József-körut 23. szám.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

ACETYLEN
lámpák és gyertyák
nappali fény
Gyár-u. 23.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

A spanyol nátha
ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr-üreg állandó tisztántartása és fertőtlenitése. Ha 1 pohár vizbe 10-15 csepp
DIANA-sósborszeszt
töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszélye ellen eredményesen védekezhetünk.
DIANA-sósborszesz
Mindenütt kapható!
Kis palack á a ... ... K 3.50
Közép „ „ ... ... K 1 .—
Nagy „ „ ... ... K 20.—

Az
Ernst Muzeum
aukciói. Budapest.

VI. Értékes an ik szőnyeggyüjtemény.
Kiállitas: 1918. november 4-én és 5 én.
Aukció: 1918. november 6-án. Az illustrált katalógus ára 3 korona. Előzetes jelentés.
VII. Dr. Balassa Istvánné gyüj eménye.
VII. Különböző magángy jtemén, ekből.
származó régiségek, értékes porcellán csoportok, szobrok, csészék u. m. Wien, Meissen, Herend, Höchst Ludwigsbu g és Frankenthal, Fafaragványok, kepek, miniatürök és a magyar királyi
:: Iparmüvészeti Muzeum ::
szőnyegeinek masod példányai. Kiállitás: 1918. november 16—19-ig. Aukcio: 1918 november 20-tól kezdve d. e f l 11-től 1-ig és d. u fél 4-től kezdve.
A gazdagon illustrált katalógus, amelyet Dr E. W. Braun, Csányi Károly, Dr Lázár Bela és Dr Térey Gábor muzeumi igazgatok irtak, megrendelhető az Ernst-muzeumban, Budapest, VI. Nagymező-utca 8. Ara 15 K.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

MEGJELENT *Katona Béla:*
Magyarország Közgazdasága
1917 ben cimü évkönyve.
Nélkülözhetetlen forrásmunka mindazoknak, a kik
1. A rendeletek tömegében,
2. gazdasági javaink érté e,
3. a termelési, forgalmi és árviszonyok, valamint
4. az ország politikai és gazdasági eseményei tekintetében gyors és szabatos tájékozódást akarnak szerezni.
A 700 oldalra terjedő két kötet ára 40 korona.
Megrendelhető TŐZSDEI KURIR kiadóhivatalában
Budapest, IV., Királyi Pál-utca 11 szám.

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

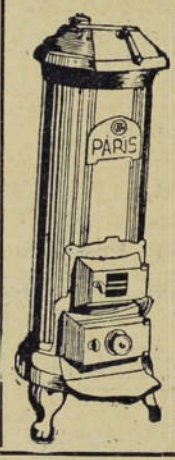
A Badeni nagyherceg fensége és a Hohenzollern herceg ő királyi fensége udvari szállitója.

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--11 sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra.

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

Spanyol nátha
ellen legjobb óvszer a
LYSOFORM.
Kapható mindenütt.

MEIDINGER-
és folyton égő
kályhákat
azonnal szállit
Koch Jenő
kályha- és tüzhely-gyára
Budapest,
VI., Szondy-utca 53. sz.
Telefon: 3—69.

Sternberg
cs. és kir. udvari hangszergyár

Meglepő
a
STERNBERG „ETOFON"
beszélőgép csodatiszta hangja

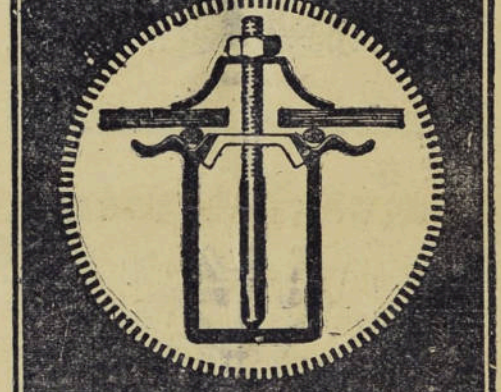
5. sz. jó szerkezetü .. .. K 180.—
8. sz. elpusztithatatlan .. .. .. K 250.—
65. sz. finom mahagoni 2 rugós . K 800.—
Tölcséres gramofonok óriási választékban. 180.—, 250.— és 500.— koronáért.
Árjegyzék ingyen. Lemezek drbja K 14.—
Budapest, Rákóczi-ut 60.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositá okkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3 sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7 TELEFON 72-44

Kraszner József
cementáru-gyár részvénytársaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.
Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.
Telefon: **József 52—72.**

BALLINIT-

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költségeket okoz. :: :: ::

SOLLUX

Pneumatika Ballinit
auto-abroncs-gyár Budapest,
VIII. ker., Óriás-utcza 10. sz.
Telefon: József 53—46.

az egyedül tökéletes és bevált
autó-pneumatik-pótló
Ruganyos és nem rázza a motort.
Sok száz elismerőlevél.

Grünfeld Miksa
LIKÖRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló [illegible] ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolatok [illegible] elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik evfolyam — Budapest, 1918. november 6-án — 45. szám.

Főváros Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Forradalom

szántott végig a városon, nem romboló, de építő forradalom, amely magasztos, eddig lenyügözött, börtönre vetett, levegőtől elzárt szent eszméket juttatott diadalra. A forradalmi rendetlenség nem tartott egészen huszonnégy óráig és a forradalomnak nem volt a tragikus sorsu Tiszával több halottja tizenötnél. Az emlékezetünkben ezekből a dicső napokból nem marad meg más, csak a töméntelen fehér virág, amit az élet rekvirált a halottaktól, a kipirult, lázas, lelkes arcok, és maga a nagyszerü átalakulás, amely forradalom nélkül hosszu-hosszu évtizedek keserves, harcos munkája lett volna.

A lázas, szépséges órák után böles nyugalom köszöntött ránk, az öröm zászlói lengnek végig a városon, a magyar nemzeti hadsereg zenekarai járják be az utcákat és a boldog arcok a testvériesülés magasztos pillanataiban reményeket sugárzanak. Szörnyü nyügöktől, veszedelmektől szabadult föl az ország és főváros. Mindörökre elmult fejünk fölül a háboru borzalmainak fenyegetése és a közelből az örök béke mosolyog ránk. Az önálló Magyarország hadügyminisztere feledhetetlen mondatban hirdette ki a pacifista kormányprogrammot: nem akarok többé katonát látni! Béke mindenkivel és azonnal. A magyar katonák letették a fegyvert, barátunk lett egyszerre mindenki belül az országon és tul az egykori frontokon. Nincsenek ma politikai ellentétek, nincs ellenség és nincs ellenfél. Boldog lakodalmát éljük az emberi ideáloknak, a magyar függetlenségnek, a pacifizmusnak és a szociális igazságoknak. Feledhetetlen napokat éltünk, amelyeknek minden mozzanata örök emlékünk lesz és minden szó, amit kimondtak, minden cselekedet, amit végbevittek, egy reménybeli jobb jövőnek alapjait veti meg.

Budapest székesfőváros szerepe ebben a nagy átalakulásban rendkivüli fontosságu. Alig virradt meg a forradalom reggele, Budapest székesfőváros tanácsa az elsők között volt amaz intézmények között, amelyek a Magyar Nemzeti Tánacs előtt meghajoltak. A főváros törvényhatósági bizottsága, amely fölött régen megkondult már a halálharang, még legutóbb is, amikor már minden forrott és minden lángolt, óvatos és kicirkalmazott deklarációkkal jelentkezett. Budapest népe azonban, mint a következmények megmutatták, többet akart, mint az elaggott közgyülés ki mert mondani. Budapest népének akaratát a tanács, ezek a lelkes és a néppel érző hivatalnokemberek, fejezték ki a maga tisztaságában.

És a tanácsnak a hatalomra jutott nép előtt való meghódolásával igazsággá lett a régi frázis, hogy a városháza a nép házává lett. Az ország szive itt dobog ma, itt fut össze minden, az ország kormányzóságának, a forradalom sikerei biztositásának, a jövő megalapozásának minden gondja a Károly-kaszárnya öreg falai között él és intéződik el. A városháza maga az eleven történelem és mi abban a boldog tudatban szemléljük a városháza viharosan munkás életét, hogy Magyarország históriájának nem volt még olyan eseménye, mint ami ma itt végbemegy, mert ez az ország még soha olyan példátlan, ragyogó átalakuláson keresztül nem ment, mint most. Vágyunk és kivánságunk, óhajunk és imádságunk pedig az, hogy minden, ami még ezután történni fog olyan simán, olyan sikerrel menjen végbe, mint amilyennel az ország ujjászületése megindult.

Történelem a városházán

Sem maga Budapest székesfőváros, sem az öreg Károly-kaszárnya, amely most városházából népházává lett, nem élt még meg olyan nagy időket, mint ma. Mi volt a történelmi idők zugó áradata, ahhoz a sima, csaknem vértelen, virágos forradalomhoz, ahhoz a nemcsak intézményekben, de a lelkekben való átalakuláshoz képest, amely egy soha sem akart, de csufos, kudarcos végü borzalmas világháboru magyar vérrel áztatott talajából fakadt? A forradalom tulajdonképpen addig tartott, amig a Nemzeti Tanács az Astoria-szálló szük 107. számu szobájából a főváros tanácsának meghivására eljutott *Déri* Ferenc alpolgármester szobájáig. Ami ettől a pillanattól kezdődött, az már az ujjáépités munkája. Az uj Magyarországot itt formálták, itt alakitották ki az uj eszmék hivatott hirdetői. Uj arcok, uj emberek, uj idők és egy uj világ az, ami csütörtökön beköltözött a városháza izmos falai közé!

Nincsenek az irótollnak szinei ahhoz, hogy ezt a nagyszerü, diadalmas munkát, ezt a hullámzó, pompás uj életet kellőképpen le tudja rajzolni. A pergő, szinte szemmel sem utólérhető események itt zajlottak le körülöttünk és minden félóra más és más szenzációt hozott. Szerdáról csütörtökre virradó éjszakán történt, hogy a megkinzott nép legendás erővel és legendás körülmények között megrázkódott és egyetlen szakitással eltépte a láncokat, amelyek bilincsekben tartották. Ezen az éjszakán a Nemzeti Tanács átvette a hatalmat, az egész helyőrség csatlakozott a forradalomhoz, a térparancsnokság megadta magát. A város csütörtökön reggel arra ébredt fel, hogy ünnep, a győzelmes forradalom ünnepe van az utcákon. Az utcák képe feledhetetlen. A sápadt, renyhe város megfürdött a felszabadulás tüzében, ismeretlen erők robbantak ki belőle. És alig robbantak ki ezek az erők, máris önkéntelenül az uj rendhez igazodtak. Gyerekek dalos serege, diákok zengő menete, munkások hatalmas csoportjai, katonák tüzes robogása, láz, dal, zászló, virág, szónoklatok, éljenzések: ez volt ez a nagyszerü ünnep.

Ami ezután történt, annak mindnek a városháza volt már a szinhelye. Innen indult el a nagyszerü hadjárat az ország meghóditására és idejöttek a hódoló seregek lerakni virágaikat a népfenség előtt. Innen adták ki az utasitást, hogy tegyék le a fegyvert a magyar katonák, itt jelentette be *Károlyi* Mihály, hogy a király felmentette a kormányt esküje alól, itt mondta *Kunfi* Zsigmond történelmi beszédét Magyarország államformájáról, itt esküdött fel a kormány a Nemzeti Tanácsnak és itt láttuk azt a történelmi jelenetet, amikor Habsburgi József, az egykori József főherceg, a magyar katonák rajongott vezére, szent esküvéssel fogadott hüséget a magyar nemzetnek.

Amikor a történelem dolgozni kezd, akkor nincs megállás. A krónikásnak csak a legnagyobb eseményeket van módjában papirra vetni.

Dönt a Tanács

Harrer és Vita az Astoriában. — Szende Pál a polgármesternél. — Megérkezik Károlyi.

A városházán ott kezdődött a történelem, amikor a tanácsteremben fölkelt Harrer Ferenc dr. alpolgármester és Vita Emil dr. tanácsnok és átmentek az Astoria-szállóba bejelenteni a Nemzeti Tanácsnak a főváros csatlakozását.

Talán még sohasem volt ilyen korán tanácsülés, aminthogy a forradalom óta valósággal felbomlott a tanácsülések rendje. Milyen szép nyugodt idők voltak még akkor, amikor minden kedden pontban tiz órakor összeült a tanács és nyugodt, csöndes szivarozás mellett megbeszélgették a város dolgait, bajait, gondjait. Most, ha bemegy az ember az egyik tanácsnok előszobájába, hajnalban vagy késő este, a titkárkisasszony már messziről jelenti: a tanácsnok ur tanácsülésen van.

A csütörtöki tanácsülés már reggel kilenckor megkezdődött és nem is tartott sokáig. A tanácsterem ablakai alatt hatalmas katonai teherautók robogtak zsufolva kokárdás, fehérvirágos, éljenző katonákkal, vidám hadfiak a puskáikat sütögetik a levegőbe. A tanácskozás csöndben és gyorsan folyik. Negyedóra alatt vége is van az ülésnek és Bódy polgármester, amikor kijön, komoly, ünnepies arccal jelenti ki:

— A főváros tanácsa elhatározta, hogy csatlakozik a Nemzeti Tanácshoz és már el is küldtük *Harrer* alpolgármestert és *Vita* tanácsnokot, hogy ezt ünnepélyesen bejelentsék. Harrer alpolgármester azonkivül kérni fogja a Nemzeti Tanácsot, hogy a rend fenntartásáról azonnali intézkedésekkel gondoskodjék.

Harrer alpolgármester és Vita tanácsnok automobilba ülnek és az Astoriába mennek, ahol a tömeg lelkesen éljenzi őket. A 107-es számu szobában járulnak a Nemzeti Tanács elé, ahol Harrer alpolgármester egyszerü szavakkal mondja el, hogy a főváros aláveti magát a Nemzeti Tanács határozatainak, a városházát átengedi a Nemzeti Tanács helyiségeiül és bejelenti, hogy az ünnep alkalmából a tanács kitüzette a zászlót a városházára és fellobogóztatta a fővárost.

A távozó deputációval most Szende Pál dr., a Nemzeti Tanács tagja is autóba szállt és együtt mennek a városházára. Bódy polgármester fogadja őket. Szende Pál szól először:

— A magyar katonák kivivták a magyar szabadság megteremtését — mondja lelkesen.

Azután arra kérte a polgármestert, hasson oda, hogy az összes hivatalok és üzemek zavartalanul folytassák munkájukat. Ezután a Nemzeti Tanács üdvözletét adta át azzal, hogy a Tanács mindent el fog követni, hogy a főváros tovább fejlődjék.

Lelkes éljenzésben törtek ki most a jelenlévők, majd pedig Bódy polgármester kezdett szólani. Megköszönte a Nemzeti Tanács üzenetét, majd folytatta:

— A tanács már mai ülésén kimondotta, hogy a Nemzeti Tanáccsal, a szabadság, függetlenség és a demokratikus uralom hivatott tényezőjével karöltve, mindent el akar követni, hogy a lakosság ellátása semmi szükséget ne szenvedjen. Ehhez azonban feltétlenül szükségünk van a Nemzeti Tanács erélyes támogatására, mert ehhez a nagy munkához a főváros ereje ebben a pillanatban kevés.

Szende Pál szólt még röviden és annak a reményének adott kifejezést, hogy a főváros adminisztrációját is az uj idők szelleme fogja áthatni.

Szende Pál távozása után a tanács ismét összeült, hogy a legsürgősebb intézkedéseket megtegye, különösen azokat, amelyek a lakosság élelmezésének zavartalanságát biztositják.

Ezalatt a folyosón különös izgalom támadt. A Nemzeti Tanács ugyanis kommünikét adott ki, amely-

ben az foglaltatott, hogy a Nemzeti Tanács megbizta Harrer Ferenc dr. alpolgármestert a főváros ügyeinek vezetésével. A szerencsétlen kommüniké nagy izgalmakat keltett a városháza folyosóján.

— Mi van Bódyval? — kérdezték egymást az emberek.

Csak nagysokára jött meg a hir, hogy a kommüniké tévedett, Harrer alpolgármestert nem a főváros ügyeinek vezetésével bizták meg, hanem azzal, hogy közvetitsen a főváros és a Nemzeti Tanács között.

Ennek a tervnek valódiságát mihamar nem kisebb ember, mint Károlyi Mihály erősitette meg azzal, hogy megérkezett a városházára és Bódy polgármestert kereste.

— Bódy marad a polgármester, — szállt most ujra szájról-szájra.

A győzelmes népvezér megjelenésének hirére Bódy polgármester elhagyta a tanácsülést. Károlyi személyesen is üdvözölni kivánta a főváros tanácsát és kijelentette, hogy mindent el fog követni a béke, a rend és a békés munka felvétele tekintetében.

A Nemzeti Tanács bevonul a városházára

— Népvándorlás a tanácsteremhez és Déri alpolgármester szobájához. —

Károlyi még a polgármesternél volt, amikor lassan szálingózni kezdtek a Nemzeti Tanács tagjai és egyéb funkcionáriusai, a forradalom adminisztrátorai. Részben gyalog, részben automobilon érkeznek. Az utjuk diadalut. A tömeg végigéljenzi őket az utcán.

A Nemzeti Tanács tagjai Déri Ferenc dr. alpolgármester szobájában helyezkednek el. Az alpolgármesterrel pedig Bódy polgármester osztja meg hivatalos helyiségét, ugyancsak állandóan itt tanyázik Harrer alpolgármester és a tanács valamennyi tagja. A tanácstermet a Nemzeti Tanács adminisztrációja foglalja el. Ez az adminisztráció a magyar ujságirók nagyszerü munkája. Magyar Lajos, Gábor Andor, Pogány József dr., Bálint Lajos és az ujságirók egész raja dolgozik itt fáradhatatlanul. Legitimációkat állitanak ki, az örségeket osztják szét, ide fut be minden jelentés, itt ülnek a katonaság, az automobil és benzin pillanatnyilag teljhatalmu urai. Sajnos, az álhirlapirók egész kulancshada akaszkodik rájuk, de hamarosan le fogják őket magukról rázni, ha egy kicsit tisztul a helyzet.

A sajtóirodában Halász Lajos dr. az uj sajtófőnök székel, külön termeket kaptak még Nagy Ferenc közélelmezési miniszter és Landler Jenő dr., aki az élelmezési ügyeket kezeli ideiglenesen.

Közben pedig elterjed a hire mindenfelé, hogy a Nemzeti Tanács a városházán székel. Megindul a népvándorlás. A legelsők között jelenik meg Krausz Simon göndör, fekete feje. Károlyival tárgyal a bankok magatartásáról. Tisztek, civilek, minden rendü rangu nép törekszik Károlyihoz, aki egy éjszaka alatt hatalmasabb lett magánál a királynál. Jönnek politikusok, jönnek rémhirnökök, jönnek, akik mindent tudnak, sugdosnak, titokzatoskodnak. Szól a telefon, futnak a sürgönyhordók és a tanácsterem ajtaját igazolvány kérők ostromolják.

Egy nemzeti kokárdás szolga két-három társával a lépcsőházba rohan, felszedik a piros szőnyegeket. Odakint sár van és a forradalom hadserege a győzelem után rettenetesen meggyarapodott...

Izgalmak a folyosón

— Szerenád a városháza udvarán. —

Péntek délben. A városháza kapujában fegyveres katonák állanak. Csak a Nemzeti Tanács igazolványosait engedik be, no meg azokat, akik valami olyat mondanak, amit a szegény baka nem ért meg. Például:

— A minisztériumból jövök — az ilyen jelszavak mindig használnak, bár háromnegyedrészben hazugságok. Telve is van a folyosó, csak a városatyák jelennek meg igen gyér számmal. Itt most rossz idők járnak rájuk, mintha éreznék, hogy a népkormány közöttük is nagy tisztogatást fog végbevinni: jön az uj községi választójog, sokaknak halálos itélete. A városházi potentátok azonban most is igen kis emberek lettek. Most nem lehet a tanácsnokok ajtaját belökni és parancsolni, uralkodni. Más levegő uralkodik most itt. Órákat kell várni, amig a polgármesternek két szót mondani módjában van. Ez nem a városatyák levegője.

Bent Déri alpolgármester szobájában nagy tanácskozásba merül a Nemzeti Tanács: ma került napirendre az államforma kérdése. Monarchia, vagy respublika? — ez a kérdés ma. A tanácsterem ajtaja előtt hatalmas tömeg. Egy csikszeredai mezitlábas leány siránkozik, hogy nem tud hazamenni, mert Csikszeredán vannak a románok és a — csehek.

Wildner tanácsnok surran át a folyosón:

— Az első szocialista tanácsnok — mondják — tegnap belépett a szociáldemokrata pártba.

A tisztviselők csoportokban állva tárgyalják az eseményeket. A munkások detronizálni akarnak egy csomó főhivatalnokot.

— Bódy, Rényi, Csupor, Ripka és Folkusházy vannak indexen — mondják.

— Bódy azt mondta a tanitóknak, hogy a botnak is két vége van. Ezért akarnak most bosszut állani.

— Csuport a fertőtlenitő munkásai és a kórházi ápoló-személyzet kivánja elsülyeszteni.

— Rényire a fuvartelepiek haragusznak.

Amig igy beszélgetnek, már jön is a hir, hogy egyelőre senkit sem csapnak el. A Fővárosi Alkalmazottak Szövetsége járt a miniszterelnöknél és kérte, hogy a Nemzeti Tanács azonnal oszlassa fel a főváros közgyülését és rendeljen el uj választást az általános, titkos, egyenlő választási jog alapján. Károlyi kijelentette, hogy esetleg már órák mulva megnyugtató választ tud adni ebben a kérdésben. A minisztertanács azonnal foglalkozik a kérdéssel, mert lehetetlen, hogy a főváros továbbra is plutokratikus kezekben maradjon.

A válasz korrekt és okos volt, olyan, amilyet a városházán már mindenki régen várt.

A polgármester szobájában még mit sem tudnak a miniszterelnök kijelentéseiről, amikor a tanács elhatározta, hogy üdvözli a kormányt és kitart mellette.

Kint az udvaron szakad az eső és peckes léptekkel bemasiroz a kapu alatt a 32-es katonabanda, utánna nyalka tisztek, kezükben piros meg fehér bokréta.

A zenekar a Rákóczi-indulót játsza, a tömeg pedig fölzug:

— Halljuk Károlyit. Budapest háziezrede akarja őt üdvözölni.

A bokrétás tisztek, mint a vőfélyek, fürgén rohannak fel a lépcsőn a Nemzeti Tanácshoz. A Károlyinak szánt csokrokat azonban vissza kell vinni, mert Károlyi a miniszterelnökségen elnököl a minisztertanácson. Juhász Nagy Sándor megy le a nép közé, amely azóta meggyarapodott a bosnyák bandával is, amely a Hunyadi Lászlóból játszsza:

— Meghalt a cselszövő...

Valaki fönt a folyosó hallgatóságából megszólal?

— Ez a Tisza Pista gyászdala!

Lent meg a tömeg:

— Halljuk a Marseilleset!

— Nincs itt a kotta — hangzik vissza a zenekarból.

Ez pénteken volt. Szombatra minden katonazenekar kivülről fujta már Budapest utcáin a Marseilleset. Nem kell hozzá többé kotta... Közben ugyanis történt valami. A király feloldotta a kormányt esküje alól és a kormány a Nemzeti Tanácsnak esküdött föl, feledhetetlen jelenetek között a városházán. És reggelre szalonképes lett a köztársaság szó is.

Lent az udvaron Juhász Nagy Sándor beszél okosan, de végtelen hosszan. És a népnek akkor sem lenne elég, ha napestig szónokolna. Aztán szakadó esőben, hajadonfővel esküszik a nép. Vége a rögtönzött népgyülésnek. Egy féllábu, rongyos rokkant keményen magához szoritja a mankóját és feszesen, meghatva szalutál.

Én Habsburgi József . . .

— Főherceg és szocialista miniszter az autóban. —

Szombat. A városházán minden a régi. A tanácsteremben halálos fáradtan, hosszura nőtt szakállal, idegesen, égő szemekkel ülnek az ujságirók. Olyan ez a helyiség, mint egy bácskai bálterem harmadnap hajnalban. Az asztalon szétszórt akták, a földön hideg, hevenyészve lenyelt vacsorák nyomai, a divánokon két-három éjszakán át virrasztott emberek kuporodnak össze és félig alusznak, félig intézkednek.

A folyosó zajos éljenben tör ki: most tette le *József* főherceg az esküt a Nemzeti Tanácsnak. A főherceg és fia sietős léptekkel távoznak. Mellettük Károlyi megy, hosszu lábaival alig győzi a lépést. Fáradt, kimerült, a kalapja, mintha lumpolt volna az éjszaka, poros és be van törve. Az emberek nem tudják kit éljenezzenek, József főherceget, vagy Károlyit?

A kapu előtt áll az autó. Mindhárman beszélnek, de aztán Károlyi ujra kilép az utcára.

— Kunfi miniszter urat várjuk — mondja.

Őten is szaladnak Kunfiért. De még mindig nem jön. Most Károlyi maga megy érte. A két főherceg egyedül marad az autóban és a tömeg kiváncsian bámulja őket.

Most jön Károlyi és Kunfi.

Azt mondja Károlyi Kunfinak:

— Kérlek, jöjj te is velünk.

— Bocsássanak meg az *urak* — mondja *Kunfi* — rengeteg dolgom van, itt kell maradnom.

Most kedveskedve, szinte könyörgően mondja József főherceg:

— Én is kérem önt, jöjjön velünk.

És Kunfi beül az autóba. Zug az éljen.

A kapu alatt *Polónyi* Dezső magyarázza, hogy történt az eskü:

— Hock János olvasta az eskümintát. Igy:

— Én...

— Én — mondták mind a ketten.

— Kérem a nevét — szólt *Hock* János.

— Én *Habsburgi József*...

Habsburgi József: ez nagyon tetszik a publikumnak. Mindenki érzi, hogy történelmi pillanatokat élt most át a városházán.

Most esküdött fel a Nemzeti Tanácsnak a magyar Égalité Fülöp...

A városházán mostanában nem aktákat gyártanak, hanem történelmet csinálnak.

A közgyülés halálára

Lesz-e Budapestnek kormánybiztosa?

A városháza péntekre virradóra óriási izgalomra ébedt. Elterjedt a hire, hogy a szociáldemokrata párt rendet akar teremteni a városházán is és a Nemzeti Tanács ahogy elcsapta *Sándor* László főkapitányt és ahogy félóra alatt városparancsnokot csinált, ugy fognak eljárni *Bódy* Tivadar polgármesterrel, *Bárczy* főpolgármesterrel és a többi főfunkcionáriusokkal is. Mindebből azonban — mint később kiderült — csak annyi az igaz, hogy a szocialista városi alkalmazottak egyik közlése egész csomó főfunkcionáriust, köztük *Bárczy* főpolgármestert, *Bódy* polgármestert, *Folkusházy* alpolgármestert, *Csupor* és *Rényi* tanácsnokokat, *Ripka* gázgyári vezérigazgatót, *Wenhardt* központi kórházigazgatót, tett indexre. Ezeknek elbocsátásáról azonban sem a kormánynál, sem a Nemzeti Tanácsban nem volt szó. Ennél a két fórumnál ezidőszerint nem személyi kérdéseket intéznek el, hanem elvi dolgokban döntenek. Ilyenformán nincsen szó arról, hogy nyugdijba küldjék a polgármestert, hanem csak arról, hogy *megcsinálják az uj községi választói jogot, amelynek alapján mielőbb össze kell ülnie az uj törvényhatósági bizottságnak.*

A törvényes formák betartása.

Ez az, amire a kormány és a Nemzeti Tanács sulyt helyez, a többi lehet mind kombináció, a tény az, hogy a Károlyi-kormány, ahol csak a lehetőség megengedi, mindenben ragaszkodik és ragaszkodni fog a törvényes formák betartásához. Dacára annak, hogy a Károlyi-kormány a vértelen forradalom ágyában született, anarchisztikus eszközökkel nem dolgozik, hanem mindent törvényes uton kiván elintézni. A legnagyobb kérdésben, az államforma kérdésében is igy döntött. Nem mondotta ki, hogy Magyarország köztársasággá alakul, vagy hogy megmarad királyságnak, hanem ebben a kérdésben a döntést a hat héten belül egybehivandó és az általános, titkos, egyenlő választói jog alapján létesülő nemzetgyülésnek tartja fenn. Ugyanez az álláspontja a kormánynak a fővárossal szemben is.

Bárczy főpolgármester marad.

A városházán a kormány korlátlan hatalommal csak Bárczy István főpolgármesterrel rendelkezik, akit a kormány nevez ki. A Fővárosi Hirlap értesülése szerint azonban Károlyi Mihály, kormányelnök már több izben tanácskozott Bárczy főpolgármesterrel, aki különben a válság alatt is többször érintkezett a radikális pártokkal és a király előtt való megjelenése alkalmával is a legradikálisabb megoldás mellett nyilatkozott. Bárczy nem

volt a Wekerle-kormánynak feltétlen hive, de radikális gondolkodása mellett is megmaradt a főpolgármesteri székben, mert a fővárosra nézve életszükségnek tekintette, hogy addig ne távozzék helyéről, amig a fővárosnak olyan ügyeit, amelyek a kormány jóindulatától függnek, el nem intézte. Mindezek a jelek, de mindenekfelett Bárczy politikai elvnek a mai kormányzatéval való azonossága, amellett szólnak, hogy Bárczy megmarad a főpolgármesteri székben. Erre vall az is, hogy a főpolgármester jelen volt a miniszterelnöknél vasárnap tartott sajtóértekezleten is. Az akták különben még nem záródtak le és valószinü, hogy addig, amig Károlyi Páduából, illetve Belgrádból vissza nem tér, addig döntés nem fog történni.

Nem lesz kormánybiztos.

Körülbelül ebbe a keretbe tartozik annak eldöntése is, hogy lesz-e Budapestnek kormánybiztosa, vagy sem? Dacára annak, hogy már egész határozottan emlegették *Bokányi* Dezső nevét, a mi értesülésünk az, hogy *kormánybiztost nem fogunk kapni.* Törvényes alapja nem is lenne ennek az intézkedésnek, de amellett az is ki van zárva, hogy a főpolgármester mellett még kormánybiztos is müködjék.

A régi törvényhatóság többé már nem ülésezik

A reformok személyi és tárgyi dolgok tekintetében csak akkor várhatók, ha a kormány akár a törvényhozás, akár oktroj utján megvalósitja az uj községi választói jogot, amelynek alapján össze fog ülni az uj törvényhatósági bizottság, mely dönteni fog a fővárost érdeklő minden kérdésben. A nagy átalakulások természetesen el nem kerülhetők, abban azonban kételkedni kell, hogy az uj, a demokratikus választási jog alapjáig összeülő közgyülés kicsinyes személyi kérdéseket tekintsen első és legfontosabb elintézendő dolognak.

Egy bizonyos és pedig örvendetesen bizonyos, hogy ez a közgyülés, amely ma bitorolja a jogokat, többé nem eshetik komolyan a latba. Ez a közgyülés többé nem számit, szinte azt mondhatnánk, hogy nincs többé. Azt halljuk, hogy a közgyülést többé nem is fogják összehivni és ez a törvényhatósági bizottság, akkor énekelte el hattyudalát, amikor legutoljára gyült egybe a közgyülési termében. Ám lehet, hogy még egyszer találkozni fognak ezek a városatyák, akik hozzáértés és a város ügyei iránt való szeretet nélkül uralkodtak, hatalmaskodtak, molesztálták a tisztviselőket. Sok értékes elem volt ebben a közgyülésben, ezeket reménhetőleg viszont fogjuk majd látni akkor is, amikor a széleskörü választójog alapján ül egybe a törvényhatósági bizottság. A nagy szita azonban dolgozni fog és az értéktelen, de annál inkább hatalmaskodó, a tisztviselők felett basáskodó elemek ugy fognak elhullani, mint a pelyva a szélben.

A jövő emberei.

Nemcsak a város lakosságának, de a tisztviselőknek is örömmel kell látniok az átalakulást, amely rettenetes rabszolgaságtól menti meg őket. Nem kell majd a kerületi klubokban hajladozniok és nem fog előfordulni, hogy — amint a legutóbbi jegyzőválasztáson megesett — egy negyven éves uj jegyző kalaplevéve mondta egyik fajsulyban legkisebb városatyának:

— Köszönöm szépen, *nagyságos ur.*

Az uj idők uralmon levő pártjai különben a főváros tanácsát meglehetősen konzervativ uraknak tekinti. A tanácsnak mindössze három tagjáról tudják, hogy progressziv gondolkozásu. Ezek *Harrer* Ferenc dr. alpolgármester, *Vita* Emil dr. és *Wildner* Ödön dr. tanácsnokok. Ugy mondják, ők a jövő emberei. Egyébként *Harrer* alpolgármesterrel az élükön ők voltak azok, akik már a forradalom előtt napokkal ösztökélték Bódy alpolgármestert arra, hogy jelentse be a főváros csatlakozását a Nemzeti Tanácsnak. Bódy polgármester addig mérlegelte a kérdést, amig csütörtökön reggel arra nem ébredt, hogy itt a győzelmes forradalom, amely nem enged több időt a megfontolásra és a harminchatosokkal való napokon át való tárgyalgatásra. Mikor a csütörtök reggeli tanácsülés megkezdődött, akkor derült ki, hogy *Harrer* Ferenc dr. alpolgármester már régen érintkezésbe lépett a Nemzeti Tanáccsal és a *Tanács* már várja is a *tanácsot.* A határozat egyhangu volt és *Buzáth* János tanácsnok volt az, aki lelkesen ragadott tollat és megfogalmazta a közönséghez szóló szép plakátot, amely bejelenti a Nemzeti Tanácshoz való csatlakozást.

Események

OLVASÓINKHOZ. A Fővárosi Hirlap e heti száma a rendesnél kisebb terjedelemben jelenik meg. Ennek okát tulajdonképen nem is kell bővebben feltegetnünk, mert olvasóink nagyon jól tudják, hogy a nagy események következtében technikai zavarokkal kellett küzdenünk, egyben pedig a városházán a figyelem teljes mértékben az országos ügyek felé terelődött, kommunális kérdésekben kezdeményező lépések a konszolidálatlan viszonyok következtében nem igen történtek. Reméljük hogy az események most már rendes medrükbe terelődnek és lapunk jövő száma is a megszokott terjedelemben jelenhetik meg.

A helyettes. Hétfőn délelőtt beállitott a városházára Major Henrik, a kitünő rajzoló és Környeit, a rendőri sajtóiroda vezetőjét, a forradalmi napok egyik legagilisabb hősét, kereste. A népszerü Környei azonban már elköltözött a városházáról, hazament a Zrinyi-utcába. Éppen kedvetlenül távozni készült már Major, amikor megjelent a folyosón egy fürgeszavu fiatalember és az ujságirók csoportja felé tartott.

— Kérem, ki kereste az urak közül Környeit?

— Én — szólalt meg Major Henrik.

— Parancsoljon velem — mondta a nyájas idegen — én Salamon vagyok és Környei ergem bizott meg, hogy minden tekintetben helyettesitsem. Tessék velem parancsolni.

Major nagyot nézett, majd egy kicsit keserüen csak ennyit mondott:

— Jó, jó, de Környei helyett még sem rajzolhatom le az urat!

Akták nélkül. A forradalom, ha talán csak rövid időre is, egy kicsit lecsökkentette az aktagyártást. Egy sor irás és egy pecsét, amelyen ennyi állott: *Nemzeti Tanács,* elegendő volt a legfontosabb, a legkörmönfontabb ügy elintézésére is. A forradalom láza, a forradalom rohanása nem engedett időt tekervényes irásmüvek szerkesztésére. Egy sor irásban katonás parancsokat adtak ki civil urak, akik — legtöbbnyire ujságirók voltak — sohasem szoktak bele az akták nyügei közé. *Grimm* Aladár, a polgármester titkára, tanulékony ember, hamarosan feltalálta magát az uj időkben is. A napokban alkalmunk volt látni, hogy milyen kitünő erő lesz akkor is, ha majd végleg hadat fognak üzenni a hosszu és értelmetlen aktázásnak. Egy kövér disznókereskedő lépett be a polgármester titkárjának termébe.

— Kérem — mondja — napok óta nem tudom felhozni Pestre a disznaimat vidékről. Az előljáró az aktával a Közélelmezési Hivatalba küld, a Közélelmezési Hivatalból pedig vissza küldenek az előljáróságra. Már nem tudtam hova menni, ide jöttem, hogy feljelentsem az előljárót. Grimm megcsóválta a fejét, egy kicsit káromkodott a fogai között, aztán kimondta:

— Örüljünk, ha valaki disznókat akar Pestre hozni, hogy legyen mit enni és ilyenkor nemcsak, hogy aktákat gyártanak, de még az akta aláirása körül is marakodnak.

Csak ennyit mondott és már alá is volt irva az akta, rajta volt a polgármesteri pecsét. Végre is ki tudja Kiskunhalason, hogy ki Budapesten az a Grimm Aladár. Ennivaló pedig kell Budapesten.

A Belvárosi Szinház szerdai bemutatójának már közölt müsorán kivül szinre kerül *Ady* Endrének, a mai forradalom Petőjének, *Az utca éneke* cimü nagyhatásu veres jelenete is. Az előadások szerdától kezdve 7 órakor kezdődnek.

Az Uránia előadásai 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. A müsor: Susanne Grandais finom filmjátéka sorozatából és Sardou Tosca ja filmen.

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

A TŐKE

Munkát és élelmet!

Munkát és ennivalót ez az, amit egyetlen pillanatra sem szabad elfelejteni azoknak, akik az ország sorsát friss erővel, nagy szeretettel intézik. Ebben a pillanatban a legnagyobb kérdések — ugy látszik — simán fognak menni, mert kitünő tudósok megtalálták az orvosságot. Beváltak a pacifista béketeóriák, beváltak a nemzetiségi kérdésre vonatkozólag felállitott elvek, ebben a pillanatban nincs más fontos, csak az, hogy a háboruból a békére való átmenet óriási feladatait biztositani tudjuk.

Ezeknek legelső feltétele pedig az, hogy akik hazajönnek munkát és élelmet kapjanak. De nem csak akik hazajönnek, hanem azok is, akik itthon voltak, katonai szolgálatot teljesitettek, vagy pedig muníciógyárakban dolgoztak, a hadiszolgálatban állottak. Ezek a gyárak százezrével fogják elbocsátani munkásaikat, akiknek azonban meg lesz a jogúk követelni, hogy munkát és élelmet kapjanak.

A másik ezzel teljesen összefüggő kérdés a kereskedelem jövője. Nem akarunk rémképeket festeni, de kereskedőinket az árak rohamos csökkenése ki fogja szolgáltatni annak, hogy valamit visszaadjanak abból, amit a háboru alatt kerestek. Az árurejtegetők katasztrófái nem érdekelnek bennünket, de igenis féltjük a szolid kereskedelmet is attól, hogy a raktáron levő holmijukat esetleg beszerzési áron alul kell majd eladniok.

A kormány kötelessége lesz, hogy minderre megtalálja az orvosságot, mert elég exisztencia ment tönkre a háboru alatt, nem szabad a tönkrementek számát szaporitani, de a nyomor és éhség pusztitásának sem szabad kitenni egyetlen, a háboruban amugy is sokat szenvedett lelket sem.

Az Országos Fatermelő tőkeemelése. Az *Országos Fatermelő Részvénytársaság* közli, hogy a napokban tartott rendkivüli közgyülése az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy a társaságnak 6 millió koronányi alaptőkéjét 30,000 darab uj részvény kibocsájtása által 12 millió koronára emeli fel. E részvényekből 15,000 darab 1919. január 1-én kezdődő osztalékjogosultsággal már most kerül kibocsátásra 400 K árfolyamon. A közgyülés az alapszabályok némely pontjainak módositását is elhatározta és az igazgatóságba uj tagokul *Castiglioni* Camilo (alelnök) és *Sonnenfeld* József választatott meg.

Előléptetések a bőrközpontnál. A *Magyar Bőrbeszerzési részvénytársaság* (Készbőrközpont) legutóbbi igazgatósági ülésén dr. *Horváth* Lajos és *Singer* Márton igazgatóhelyetteseknek az igazgatói cimet, továbbá *Biró* Lipót irodafőnöknek a cégvezetői jogosultságot adományozta.

A Magyar Repülőgépgyár Rt. november 11-re rendkivüli közgyülést hivott össze a jelenlegi *10 millió K alaptőkének 13 millió K-ra* való felemelése végett. A vállalat utoljára 1917-ben 5 millió K-ról tiz millió K-ra emelte alaptőkéjét.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott rizskeményitőpótlót használjuk. Mintaküldemény 10 csomag 8 K bérmentve
Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve
GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23. szám.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 1-5-62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Ma és minden este 7 órakor

FREGOLIA
és
A KÉT JELÖLT

Énekes bohózat 1 felvonásban. Irta: FOLLINUS AURÉL. — A dalszöveget irta KALMÁR TIBOR. Zenéjét szerzette: MÁRKUS ALFRÉD.

TÉLIKERT

Nagymező u. 22-24 Telefon 167-25

Kezdete 7 órakor

WINTERRY egészen uj csodatettekkel.

Az egérfogó

uj operett.

Ujváry Károllyal és még 10 nagyszerü szám.

Vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor

Páratlan menyecske

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.

Sörkabaré fél 8—11-ig.

Nivós müsor. **Kitünő konyha.**

FOLIES CAPRICE

Telefon 14—22.

Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tábori E. Karmester: Hetényi Heidelberg Albert.

Ma és minden este 7 órakor

„Asszonytrükk"
és
„Leereflitterwochen"

Az I. emeleti Kaszinó-Mulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 8 órakor.

CORSO

Belváros, Váci-utca 9.

Mennyei narancsok

Mese a boldogságról. Filmköltemény négy részben. Legszebb film.

A szerencse mostohái

Cigányballada négy felvonásban. Mária Carmi legujabb fellépte.

Előadások: délután 5, 7 és 9 órakor.

Judás

Színmü 4 felvonásban. Filmre irta: Siklósi Iván. Rendezte: Kertész Mihály. Phönix Film!

Gunnar Tolnäs

fellépése az **„Aranyszív"** cimü vigjáték főszerepében. Bemutatja

a

ROYAL-APOLLÓBAN

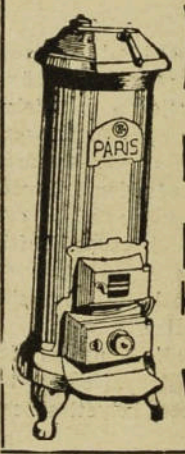
Az előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.

VI., Terézkörut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

A testőr

Molnár Ferenc vigjátéka 4 felvonásban. Rendezte Antalffy Sándor. A főszerepekben: Gombaszögi F. Antalffy S. Rátkay M.

Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fel 1-ig, d. u. fel 3 órától.

MEIDINGER-

[és folyton égő

kályhákat

azonnal szállit

Koch Jenő

kályha- és tüzhely-gyára

Budapest,

VI., Szondy-utca 53. sz.

Telefon: 3—69.

✝

Spanyol nátha

ellen legjobb óvszer a

LYSOFORM.

Kapható mindenütt.

Kraszner József

cementáru-gyár részvénytársaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.

Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Telefon: **József 52—72.**

UJ ÉS RÉGI MESTER HEGEDŰ

4. sz. Jóhangu . . . **50.— K**
7. sz. Kitünő munka, igen jó hangu, uriu lakkozva, roklámára **80.— korona.**
19. sz. „Stradivari" modell hegedü! Remek, hullámos fából, gyönyörü munka, nemes telt hangu **300.— K.**
Vonók: **10.—, 20.—, 30.— korona.** Tok: **20.—, 50.—, 80.— korona.** — Rendelésnél előleg küldendő.

STERNBERG ARMIN ÉS TESTVÉRE

CS. ÉS KIR. UDVARI HANGSZERGYÁR

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-UT 60.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen. Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz. Óvszer fertőző betegségek ellen.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

BALLINIT-

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert mas abroncsokkal való kisérletezés hiabavaló költségeket okoz. :: :: ::

SOLLUX

az egyedül tökéletes és bevált

autó-pneumatik-pótló

Ruganyos és nem rázza a motort.

Sok száz elismerőlevél.

Pneumatika Ballinit

autó-abroncs-gyár Budapest, VII. ker., Óriás-utcza 10. sz.

Telefon: József 53—46.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érctényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. november 13-án — 46. szám.

FŐVÁROSI HIRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A halálos ítéletet, ..

amely a mai közgyülésnek a korrupció koszorujával ékes fejét a nyaktiló alá hajtatja, még nem hirdették ki, de ez az ünnepélyes pillanat már nem késhetik soká. Aki a közgyülési teremnek állandó látogatója volt, aki a városháza folyosóinak és hivatal-szobáinak belső életét ismeri, nagyon jól tudja, hogy réges-régen operett volt az, ami itt végig mindenhol történt. A szerencsék szerencséje mindössze az volt, hogy hivatása magaslatán álló, minden anomália dacára is alkotni tudó tisztikar állott a főváros élén, amely munkájának erényeivel tudta ellensulyozni a közgyülés, bűneit, vagy nemtörődömségét. Budapestet már hosszu idő óta nem a törvényhatósági bizottság kormányozza, hanem a tisztviselők becsülete, tudása és munkája az, amely a lelket tartja bennünk.

Hogy a nagy reformot, milyennek tervezik, nem tudjuk még, de már sejtjük. Ez a forradalom, amely nem rombol, hanem épit, csak a legpraktikusabbat, a korszellemnek, a modern demokráciának, a becsületes szociologiának megfelelőt hozhatja. Addig is pedig, amig ennek ideje elérkezik, amig kiépülhet a közigazgatás uj palotája, addig is, egy pillanatig sem hajlandó türni az uj rend a régi rendetlenséget. Inkább a lelkiismeretes, okos, a kor követelményeit jobban megértő tisztviselők kezében legyen minden hatalom, mint az operett-közgyülésében, amelynek genezise réges-régen szégyenletes bélyeget hord magán. Budapest népét százszor jobban képviselik a tisztviselők százai és maguk az intézkedésre hivatott főtisztviselők, mint a közgyülés, amelynek tagjait nehány törzsfőnök nevezte ki.

Ami magát a reformot illeti, nem kételkedhetünk benne, hiszen népkormány fogja azt megalkotni, hogy Budapest minden polgárának szintiszta akaratát fogjuk az uj törvényhatósági bizottságban tisztelhetni. A legtisztább népválasztói jog, a virilizmus eltörlése, a tanácsnak a közgyülés tagjaiból és a hivatalnoki karból való összeállitása, a főváros igazi autonómiájának biztositása, ezek azok az eszközök, amelyek a városházát kiemelhetik abból a kátyuból, amelybe az alkalmazottak becsületes és értékes munkája dacára belesülyedt. Amit a népkormány akar, mindaz egy pillanatig sem felforgató jellegü, mindezeket a reformokat régen hirdetik azokban a hivatali szobákban, amelyekben progresszív gondolkodásu főhivatalnokok ülnek, akik megalázott életnek tekintették azt, hogy kerületi körökben és a hivatali szobák párnás ajtai mögött kerületi pasák kegyeit kellett keresniök. De kellett, mert különben hiába való volt minden tudásuk és minden megfeszitett, izzadságos munkájuk.

Igenis, vegye kezébe az uralmat a városházán is a nép, amely okosabb és becsületesebb, belátóbb és igazságosabb, mert nincsenek egyéni érdekei, mint a törzsfőnököknek, akik eddig mindig és mindenről a maguk számára akarták lehuzni a bőrt. És jöjjön a törvényhatósági bizottság kebeléből alakitott tanács, mentse meg a tisztviselőket a felelősség olyan fokától, amilyet sehol sem raknak más hivatalnokok vállára. Legyen teljhatalmu tanácsa a fővárosnak, amely nem függ kormányhatalomtól, amelynek nem parancsol a Közmunkatanács, amelynek munkája nem vetél el bizottságok fecsegése között, hanem amely alkot és amely fölött egyetlen ur van — a nép.

Fullánkok

...

A palotáknak

mindenesetre hadat kell üzenni most, amikor arról van szó, hogy valahogyan elhelyezzük azt az óriási tömeg embert, aki a leszerelés után, tehát holnap, vagy holnapután Budapest felé veszi utját. Itt állunk tulzsufolt lakásainkkal, itt állunk a meg nem kezdett épitkezésekkel, amelyek talán már régen tető alatt lennének, ha a főváros autonomiáját mindenáron kisajátitani akaró bukott kormányzat ki nem veszi a kezünkből az épitkezést. Wekerléék és a mindent akaró Szterényiék azonban szomoru és végzetes szükségképen a főváros által föl-ajánlott telkeket szüzen hagyták ránk. Nem csináltak, nem épitettek semmit. Ők maguk provokálták, hogy ott keressünk lakást a hazatérők számára, ahol éppen találunk. A paloták egész sora áll üresen, nincs mit cselekedni: rekvirálni kell őket. A fényes termekben, a velencei tükrök alatt, a sima parketteken szalmazsákokat kell elhelyezni. Mert az még mindig jobb megoldás, ha mi csinálunk éjjeli menedékhelyeket a palotákból, mint ha a hazatérő katonák fogják ugyanezt megcsinálni.

*

Az árdrágitók

eddig minden csatát megnyertek. A konjunktura kedvezett nekik, most azonban vége mindennek. Tele vagyunk bizalommal, hogy a rejtett áru ismét elő fog vánszorogni, ismét lesz az, amiben soha nem lett volna szabad hiányt éreznünk. Egyelőre hallgat a piac, nem veri fel a rémület zaja. Csöndes emberek lettek azok, akik még az utolsó órában is a börünkre spekuláltak. Közeledik azonban az ő órájuk is. Csak napok mulhatnak el, amig a rejtett kincsek előbujnak. Mert rejtett kincsek vannak és nem járunk már messze a naptól, amikor többé nem fülüknél fogva kell előráncigálni az árut, hanem végre hangosan üdvözlik a vevőt: tessék parancsolni, ajánlom dusan felszerelt raktáraimat.

*

A betegség

minden háboru után át szokta venni azt a szerepet, amelyet előbb a puskagolyó, meg a gránát töltött be. Megkötik a fegyverszünetet, aláirják a békét, a nyavalya azonban, amely a hátizsákban, a mundéron, a katonák vérében hazajön a frontról, tovább folytatja pusztitó munkáját. Ez olyan törvényszerü dolog, mint hogy a csirkéből tyuk lesz idővel, vagy hogy a tojásból csirke kél. Ezen igazán nem kellett sokat töprengeni, ezen nem kellett ankétezni, mégis akkor volt szerencsénk az egészségügyi kommünikét üdvözölni, amikor a harcosok harmada, vagy fele is már idehaza volt és amikor beteg testüket szeretettel szoritották magukhoz hozzátartozóik. A frontról hazatérők kötelező orvosi vizsgálatát már akkor kellett volna elrendelni, amikor még javában állt a harc és amikor mi idehaza már nagyon jól tudtuk, hogy elvesztünk. Adja Isten, hogy ne ugy legyen, de ha mégis ugy lenne, akkor az orvosi közigazgatásunk fog érte felelni, ha idehaza, fegyverek nélkül még egy háborut el találunk veszíteni.

Városházi rev

Mi történt a héten?

A tempóval, amellyel a főváros a Nemzeti Tanácshoz való csatlakozást megcsinálta, nem mindenki volt megelégedve. Budapestet mindenkor a legprogresszivebb hitvallásu törvényhatóságnak tartották, ennek számtalanszor tanujelét is adta; ezuttal azonban, amikor a forradalomban mindenkinek és minden intézménynek alibit kellett bizonyitani, a főváros csak akkor jelentette be csatlakozását, amikor már minden hatalom a Nemzeti Tanács kezében volt. Jól esett volna, ha följegyezhettük volna, hogy a forradalom megcsinálásában, a rendőrség mellett Budapest tanácsát is ott láttuk volna.

Ha azonban ezt nem tudjuk a tanács javára irni, legalább azt mondhatjuk el róla, hogy

a nagy átalakulásba gyorsan beleélte magát,

az uj idők szelleme beköltözött a városházára és ma már ott is teljes virágzásban van. A Károly-kaszárnya vaskos falai között lüktet az ország uj életének szive, ezen az egész héten is itt dolgozott a Nemzeti Tanács, akinek baja, gondja, veszedelme volt, ide jött, hogy segitsenek rajta. Az országnak ma csak kormánya van, sem uralkodója, sem igazi parlamentje nincs, mindezeket az alkotmányos tényezőket a városházán székelő Nemzeti Tanács pótolta. Ilyen körülmények között

nagy élet zajlott a városházán,

amely ma nem Budapest, de az ország középpontja. A kapu előtt ma is ott áll a katonai poszt, az udvar pedig mindennek gyülekező helye. A harctérről megtérő csapatok, itt sóhajtanak először szabadon és itt szivják tele tüdejüket az uj magyar szabadság tiszta levegőjével.

Maga a városháza belső élete gyors és lázas munkában nyilatkozik meg. Nem beszélnek többé

se a kormánybiztosságról, se személyi változásokról,

ma már mindenki tudja, hogy a főváros kormányzói a helyükön maradnak, sőt a polgármester és a tanács ideiglenesen rendkivüli hatalmat kapnak a kezükbe. A kormány szándéka ugyanis az, hogy a törvényhatósági bizottság kebelében alakult bizottságok müködését a törvényhozás utján felfüggeszti. Ugyancsak a legközelebb megalkotandó törvény a közigazgatási bizottság hatáskörének ellátásával a főpolgármestert, a közgyülés és a bizottságok hatáskörének gyakorlásával pedig a tanácsot bizza meg mindaddig, amig az uj községi választói jog alapján össze nem ül az uj közgyülés és meg nem történik a főváros adminisztrációjának gyökeres átszervezése.

Természetesen

megszünik a közmunkatanács

is, amely avult és a főváros autonómiáját kigunyoló intézmény igazán nem kaphat szerepet a modern városigazgatásban. Polónyi Géza, a közmunkatanács utolsó, rosszemlékü elnöke már angolosan el is bucsuzott és elment Köröskénybe harcsákat fogni. Többé aligha lesz hozzá szerencsénk.

A népkormányt a reformok keresztülvitelénél és megalkotásánál — úgy tudjuk — Harrer Ferenc dr. alpolgármester informálja és igy szinte többet van a belügyminisztériumban, mint a városházán. Innen keletkezhetett valószinüleg az a hir, hogy Harrer belügyi államtitkár lesz. Egyébként a nagy reform munkájában Bódy polgármester és Bárczy főpolgármester is tevékeny részt vesznek. Mindketten állandó érintkezésben vannak a kormánnyal, de főként Batthyány belügyminiszterrel, aki

a fővárosi alkalmazottak fizetés- és státusz-rendezésének gyors jóváhagyásával,

amelyről lapunk más helyén emlékezünk meg, kiváló szociális érzékéről tett tanuságot. Az alkalmazottaknak nagy örömöt hozott ez az intézkedés, de éppen a mult huzavonáin okulva, a tisztviselők és egyéb alkalmazottak a maguk sorsát a maguk kezébe akarják venni. Megalakult tehát

a fővárosi alkalmazottak szabadszervezete,

amelyet a tanács is elismert és igy a jövőben a tanács és az alkalmazottak között a kapcsolatot a bizalmiférfi-rendszer fogja fentartani. A szabadszervezet egyik legelső és fontos akciója valószinüleg hamarosan be fog következni, amikor a státuszrendezés értelmében

egész sereg uj állás kerül betöltésre,

amely alkalommal a tiszviselői karnak mintegy felerésze érdekelve lesz.

A leszerelés is ránk köszöntött és pedig olyan pillanatban, amikor még senki sem várta. Óriási nehézségekkel kell tehát megküzdeni, amelyek között legelső sorban a

lakáskérdést és a várható munkanélküliséget

kell említenünk. A lakáskérdést Garbai Sándor, a szociáldemokrata-párt egyik kiválósága vette kezébe, akit a kormány kormánybiztosi minőségben az Országos Lakásépitő Tanács elnökévé nevezett ki. Garbai eröskezü ember, akit melléktekintetek sem irányitanak és igy biznunk lehet benne, hogy nemcsak a lakásépitések terén, hanem a meglevő lakások elosztásával is eredményes munkát végezhet. Valószinüleg sok merésznek tetsző intézkedését fogjuk látni, amely intézkedéseket azonban nyilván a józan igazság fog vezetni. És a lakásépitések sürgős megkezdésében benne gyökerezik a munkanélküliség problémájának megoldása is. A municiógyárakból épitőanyag-gyárak alakulnak és mi bizunk benne, hogy az a szervező erő, amelyről a szociáldemokrácia mindenkor hires volt, ezuttal is csodákat fog müvelni.

A leszerelési és átmeneti napok és hetek már hallatlanul fontos és veszedelmes kérdései

a lakosság élelmezése, tüzelővel, világitással és vizzel való zavartalan ellátása,

amelyek mind a legvitálisabb kérdések. Az élelmezés kérdésében uj kormánybiztost kapott a főváros Erdélyi Mór személyében, akiben a tanácsnak feltétlen bizalma van. Erdélyi nagy energiával fogott munkához és a kép, amelyet Budapest ellátásáról adott, igen biztató. A népélelmezés ügyét szolgálja az is, hogy a fővárosi kenyérgyár üzemét kétszeresre fokozták és a népkonyhák teljesitőképességét a végsőkig emelték. Tüzelő, világitás és viz körül szintén nincsen imminens veszedelem, itt azonban a közrendnek és közérdeknek csak egyetlen parancsolata van és ez — a takarékosság.

Az uj kurzus legmerészebb, egyben azonban határozott és energikus cselekedete a

villamos vasutak kommunizálása

volt. Esztendőkig való huzavonát vágott el radikális intézkedésével Garami kereskedelmi miniszter. Ma már mindkét villamos a főváros kezében van és a szakemberek ebben a pillanatban azon dolgoznak, hogy ahol csak lehetséges, a két vállalat vágányai között kapcsolatot hozzanak létre. A fővárosra nézve mindenesetre kényelmes volt ez a megoldás. Ha magánjogi konfliktus veszedelme fenyegetne is, ez akkor sem érinti a fővárost, hanem csak az államot. A most következő lépés — az alkalmazottak öt-ven százalékos fizetésemelése után —

az egységes tarifa életbeléptetése,

amely körül a kereskedelmi minisztériumban e héten igen fontos tanácskozások voltak. Ugy tudjuk, az egységes tarifát már december 1-ével életbe akarják léptetni. A viteldijak tekintetében most folynak a tárgyalások, de az máris valószinü, hogy mindössze kétféle jegy lesz, amely minden vonalra és minden átszállásra jogosit. Reggel nyolc óráig, amikor leginkább munkások utaznak, minden jegy husz fillér lesz, nyolc óra után pedig harminc fillér.

Élelmikészletek beraktározása

Berczel tanácsnok nyilatkozata

Husunk van, lisztünket hónapokra biztositottuk, zsirban is hosszabb ideig nem szenvedhetünk szükséget: ez a megnyugtató kép az, amely Erdélyi Mórtól, Budapest közélelmezési kormánybiztosától származik. Örömmel kell ezt tudomásul venni annál is inkább, mert Budapesten helyreállt a rend, de a legfőbb aggodalommal az élelmezés kérdése felé kell tekintenünk. A frontról katonáink jönnek, a hadifoglyok ezrével vonulnak át a fővároson és meleg falatra várnak, a menekültek elárasztanak bennünket, ugyanakkor pedig a vasuti és hajóközlekedést a megbénulás veszedelme fenyegeti.

Az élelmezési kérdésekben igen fontos szerepet játszik a lakosságnak burgonyával, főzelékkel és zöldséggel való ellátása is. Ezekről a dolgokról Berczel Jenő dr. tanácsnok gondoskodik a maga ismert előrelátásával. Felkerestük a tanácsnokot, aki a Fővárosi Hirlap munkatársának a következő felvilágositásokat volt szives adni:

— Igen fontos intézkedésnek tartom, hogy a kormány feloldotta a zöldségféléknek, a gyümölcsnek és konzervféléknek Magyarország területén való igazolványos szállitását. Ezentul az országon belül nem kell szállitási igazolvány. A főváros szempontjából ennek különösebb jelentősége nincs, mert mi szállitási igazolványt is mindenkor kaptunk olyan mennyiségekre, aminél többre amugy sem volt szükség. Az uj rend, a szállitási igazolványoknak ezen a téren való beszüntetése mindössze egyszerübbé teszi a dolgot és sok hiábavaló fáradságtól és munkától kimél meg.

— Ami a burgonyát illeti, e tekintetben el vagyunk hosszu időre látva. Jóelőre gondoskodtunk, hogy megfelelő készleteink legyenek. Igaz, hogy az a kalamitás ért bennünket, hogy erősen sáros burgonyát kaptunk. Ennek oka részben az, hogy az idén burgonyaszedéskor nagy esőzések voltak, ami meglazitotta a földet, másrészt azonban a fővárosba érkezett burgonya sáros volta a bizományosok lelkiismeretlenségét bizonyitja, akik a sáros burgonyát is átveszik, mert a sáros burgonyával több waggon telik meg és nagyobb provizió jut nekik. Válogatni azonban nem volt módunkban. A mi szemünkben csak az volt a fontos, hogy bőséges készletet tudjunk beszerezni a lakosság ellátására. Ez meg is történt és a közönségnek meg kell elégednie a sáros burgonyával, amelynek megvan az az igen nagy előnye, hogy ebből legalább van kellő mennyiség.

— Éppen a burgonya sáros voltára való tekintettel határoztuk el, hogy részben leszállitjuk a burgonya árát, részben pedig felemeltük a fejadagot. Olcsóbban kell adnunk a burgonyát, mert a sárt nem fizettethetjük meg a közönséggel. A fejadagot három kilogrammról négyre emeltük fel, amivel tulajdonképen nem tettünk egyebet, mint a régi fejadagot tettük teljessé, *mert a négy kilogramm burgonyában egy kilogrammot le kell számitani a sárra.*

— Ujabb gondoskodásaink közé tartozik *savanyitott káposzta-akciónk*, amelyre, egy millió koronát szántunk. Ezen *az egy millió koronán száz vaggon savanyitott káposztát vettünk és pedig itt Budapesten.* Fontosnak tartottuk, hogy Budapesten vásároljuk meg ezt a mennyiséget, mert azt akartuk, hogy ez a fontos élelmicikk idehaza legyen és a mai nehéz vasuti

Dolgozik a történelem

A történelem utját okos intézkedésekkel ideig-óráig el lehet torlaszolni, de ha egyszer elindult a történelem, azt feltartóztatni többé nem lehet. Budapest már boldog. Mi már a kávéházi és klubaszalok mellett csevegünk a forradalomról és a letünt korszak szomoru, fekete fájdalmas emlékeiről. Az igazi téma azonban ma már a jövő. Hogyan lesz, miként lesz? Nem merném azt állitani, hogy mindenki bizalommal tekint a jövő felé. Akinek pénze van, az attól reszket, hogy a bankók körül támadnak majd bajok. Akinek pénze nincs, de jó kabátja akad, attól drukkol, hogy a bolsevikizmus üti fel a fejét és vörös gárdisták szedik le rólunk a Váci-utcában a jobb képü kabátokat. Ahány intézményünk van, ahány megszokott dolgunk, egy kicsit összerázkódott az átalakulás viharában. Nem lehet tagadni, az emberek egy kicsit félénkek, egy kicsit gyávák, hiába a polgári rendhez tartoznak, amelynek nem erénye a vakmerőség. Marx könyveit sem igen olvasták, Bebel is idegen világ nekik: istenem mi lesz, hogy most a szocialdemokrácia részt kapott a hatalomból? Garami elvtárs és a szelid Kunfi halálra fogják itélni a bankokat, a polgármesteri székbe Vanczák elvtársat ültetik, habos kávét pedig, ha egyszer visszatér, csak a vas- és fémmunkások ihatnak. Az embernek, amikor látja ezeket a a csunya és ostoba drukkokat, egy kicsit el megy a kedve a polgári társadalomtól, amely, a szerencsétlen, nem tudja, hogy ő mindig dolgozott és a jövőben annak lesz becsülése, aki munkában tölti az életét.

És amig igy elmélkedik, kételkedik és drukkol a kávéházi asztal, a történelem végtat tovább fényes utján. A német császárt Friedrich Ebert, a heidelbergi szabómester fia tolja félre az utból, a többiek fejéről is ugy hullanak a koronák, mint ősszel a legyek. Svájc felé hatalmasok népvándorlása indul és a nyugalmazott királyok szakszervezete, valamelyik berni hotelben hamarosan meg fog alakulni. Az ember elgondolkozik, mi lett volna, ha Habsburgi Károly idejekorán kinevezi Károlyi Mihályt miniszterelnökké, ha Vilmos császár nem amerikázik a lemondással? Ki hiszi el, hogy ha a történelem dolgozni kezd, akár maga a legtisztább emberi bölcsesség próbálja is kivenni a kezéből a munka szerszámát, meg lehessen azt állitani? A történelem maga teremtette meg az ostoba hibákat, amelyeket a fejedelmek elkövettek és a történelem feltartóztathatatlanabbul járja be a világot, mint a spanyol járvány. Nem fogunk csalódni, ha azt hisszük, hogy a felboruló harci front másik oldalán is megismétlődnek majd a mi eseményeink és ki tudja, Franchet D'Esperey tábornok sem fog soká csodálkozni azon, hogy Magyarországon katonatanács alakult.

Ha már a bretagnai generálisról beszélünk, igazán nem feledhetjük el, hogy Budapest még kevés lázasabb napot élt meg, mint azt, amelyen Károlyi és békeküldött társai ott állottak Hadzsi Thoma belgrádi házának petroleumlámpái alatt és idegrázóbb olvasmányai sem voltak ennek a városnak, mint azok a leplezetlen tudósitások, amelyeket a belgrádi utról a budapesti lapok közöltek. Féltő aggódás szállta meg a lelkeket és az emberek feldult lélekkel gondolnak az eshetőségekre. Megszabdalt Magyarország rémképei rajzanak a szemünk előtt, fönt északon a cseh csapatok bevonulása, délkeleten fegyveres német seregek közelednek, délnyugaton szerb katonaság szállja meg a magyar városokat. Lansing pedig Erdélyt szánja a románoknak. Reményteljesen mindebbe csak a német forradalom hire csendül bele és egyedül az biztat bennünket, hogy egy kicsiny, de szinmagyar magyar köztársaságban még boldogok lehetünk, okosan gondolkodhatunk és a nép uralma alatt vasárnaponkint nemcsak minden parasztnak, de minden embernek tyuk fölhet a fazekában.

És ebben a forgatagban, ebben a nagy átalakulásban tipikusan érdekes helylyé lett az Otthon-kör, ahol valósággal a nagy átalakulás kulisszái mögött érzi az ember magát. Itt szerveződik át minden és a magyar ujságiróknak hatalmas szerep jut az uj világ kialakulásában, felépitésében. Az Otthon ma kormánybiztosok találkozó helyévé lett. Itt tanyázik és itt tárgyal éjszakánkint dr. Halász Lajos, az uj sajtófőnök, itt főzi terveit Persián Ádám a katholikus alsópapság ügyeinek kormánybiztosa, itt pihen meg Pogány József dr. a katonatanács elnöke, és itt fogadja a gratulációkat a posta kormánybiztosa, Veres Mihály, aki maga sem tudja, hogyan jutott ehhez a magas hivatalhoz. Megjelenik Simonyi Henrik az uj osztálytanácsos, Károlyi magántitkára, aki a minisztertanácsi jegyzőkönyveket fogja vezetni és innen indultak el fontos diplomáciai utjukra az elegans és okos Kéri Pál, a népszerü Bölöni György, Jászi miniszter bizalmas barátja. De uj akciók is indulnak ki innen. Nincs szoba, ahol ne lapalapitásról, lapvásárról tárgyalnának. Csak épen papiros nincs még és a meglevő lapok fejtenek ki rendkivüli agilitást, nehogy a kis papirkészleteket uj lapokkal kelljen megosztani. A régi várat azonban aligha lehet majd sokáig tartani. Valósággal legendák szárnyalnak ebben a levegőben az uj lapalapitási törekvésekről. A Virradat napilappá készül átalakulni. Szerkesztő Szakács Andor, segédszerkesztő Nagy Béla. A Budapesti Napló-t megvette Pályi Edétől és uj életre készül éleszteni a hadimilliomos Sivó Alfréd, aki a lapot a köztársasági politikának szánja. Persze szó esik Bangha páterék több milliós lapalapitásáról is. Az ő szerkesztőjük Milotay István lenne, de ez az egész kombináció elhallgatott ujabban, ugy látszik a forradalom után klerikális sajtóra nincsen szükség.

Annál nagyobb agilitással kivánnak laphoz jutni a köztársasági párt vezetői, akik sok joggal érzik,

szállitási viszonyok között ne kelljen attól tartani, hogy a megvásárolt káposztánk nem érkezik meg. Igy történt, hogy budapesti konzervgyárosokkal egyeztünk meg és az üzletet már le is kötöttük.

— Meg kell még emlékeznem arról, hogy a főváros nagy megelégedéssel és örömmel vette tudomásul, hogy Nagy Ferencnek közélelmezési miniszterré történt kinevezése után a kormány *Erdélyi* Mórt nevezte ki Budapest közélelmezési kormánybiztosává. Szerencsésebb választást szinte el sem képzelhettünk. Erdélyi Mór kvalitásait, nagyszerü szervező erejét és jóindulatát mi már régen ismerjük. Ismerjük, mint az Általános Fogyasztási Szövetkezet igazgatóját, amely működési körében Budapest munkásságának ellátásáról a háboru alatt igazán elsőrendü módon gondoskodott. Ismétlem, örömmel és megelégedéssel látjuk őt kormánybiztosi minőségében és az ő személyét garanciának tartjuk arra nézve, hogy Budapest ellátása a jövőben sem fog szükséget szenvedni.

Menekültek népvándorlása

Müködik a központi iroda — A menekültek kevesebben vannak, mint a román betöréskor voltak — Nagyrészt nem tudnak Budapestre jönni

Liber Endre kormánybiztos

A szerbek ebben a pillanatban Ujvidéken tul nyomultak előre, a román nemzeti komité ultimátumot küldött a magyar kormánynak, hogy imperiuma alá akarja venni Erdélyt a magyar megyékkel együtt, a csehek harmincezer emberrel készülnek betörni a felsőmagyarországi vármegyékbe, ahol már előcsapataik Pozsonyig jutottak el. A kép mindenesetre rendkivül aggodalmas, főként azokra a magyar véreinkre nézve, kik a veszélyeztetett vidékeken laknak. Mi biztosra vesszük, hogy az okkupáló csapatoknak akárhonnan jönnek is, nem öldöklés és fosztogatás a célja, de azoknak az idegei, akiknek magyar földjére idegen katona teszi a lábát, nem lehetnek nyugodtak. Természetes tehát, hogy a menekültek elárasztják Budapestet. Ezeknek a vidékeknek menekültjeinél azonban még szánalmasabbak azok a hontalanokká lettek, akik a fosztogatás és a különböző helyeken kitört pogromok elől hagyták el tüzhelyüket.

Okos és céltudatos intézkedése volt tehát a kormánynak az, hogy a menekültekről való gondoskodás élére kormánybiztost állitott, aki kivételes hatalommal rendelkezik. A kormány választása nem is eshetett volna jobbra, mint Liber Endre székesfővárosi tanácsjegyzőre, aki már a háboru folyamán, különösen a román betörés alatt, tanuságát adta szervezőképességének, jószivü, tapintatos eljárásának, amire a szerencsétlen földönfutóknak olyan igen nagy szükségük van.

A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste Liber Endre kormánybiztost, aki a menekülés arányáról, természetéről, valamint a menekültek ellátásáról a következő nagyfontosságu kijelentéseket tette:

— A menekültek ügyeinek az ellátása most sokkal nagyobb nehézségekbe ütközik, mint annak idején, amikor a román betörés miatt erdélyi honfitársaink menekültek. Ez idő szerint nemcsak Horvát- és Szlavonországokból, hanem *az egész ország mindenféle vidékéről vannak menekültjeink* és pedig *nagyrészt közhivatalnokok, jegyzők, birtokosok, gazdatisztek és főleg kereskedők.*

— Bérlakások nem állanak rendelkezésre, az élelmezés is nagy nehézségekkel jár, a legszükségesebb ruházati cikkekkel pedig csak korlátolt mennyiségben tudunk segiteni. Mindezek dacára már eddig is minden megtörtént, hogy az otthonukból kiszorult lakosságnak nehéz helyzetében segitségére legyünk és meg van a remény arra, hogy az illetékes hatóságokkal karöltve, a körülményekhez képest a felmerülő jogos igényeket, ha nem is azonnal, de *ki fogjuk elégiteni.*

— A legelső naptól kezdve, amint Budapestre menekültek érkeztek, *a menekültek központi irodája müködésben volt.* Nagy segitségünkre van a keleti p.-udvaron létesitett kirendeltségünk, amely rögtön a pályaudvaron irányitja a menekülteket és azokat, akiknek Budapesten nincs hozzátartozójuk, akiknél szállást találhatnak, *elhelyezi az erre a célra előzetesen berendezett iskolaépületekben.* Az összes pályaudvarokon hirdetőtáblák jelzik, hogy a menekülteknek hol kell jelentkezniök, azon kivül a pályaudvarokra kirendelt rendőrség és a vasuti hivatalnokok is felvilágositják a menekülteket.

— A Budapestre *menekültek száma nem olyan nagy, mint volt annak idején a román betörés alkalmával,* aminek főként az az oka, hogy a vidéki lakosság megfelelő vasuti közlekedés hiányában *nem tud Budapestre jönni,* lehetőleg a közeli nagy városokban keres magának ideiglenes elhelyezést, annál is inkább, hogy amint a rend helyreáll, otthonába mielőbb visszamehessen. Egyébként máris kerestem az összeköttetést a vidéki hatóságokkal, hogy a rend helyreálltával megkapjam az értesitést, mert az ország érdekein kivül a gazdasági érdekek is azt kivánják, hogy mindenki a maga helyén dolgozzék az uj Magyarország jóléténck és boldogulásának a kiépitésébe. Épen ezért, amint meglesz a lehetősége annak, hogy a menekültek otthonukba visszatérjenek, ebben kell nekik minden erőnkkel segitségükre lennünk. Azokról, akik nem mehetnek vissza, természetesen tovább fogunk gondoskodni mindaddig, amig a konszolidált viszonyok között a társadalomban megfelelő elhelyezkedést tudnak nyerni.

— A rám ruházott kivételes hatalmat arra használom föl, hogy bajba jutott honfitársainknak minél nagyobb mértékben segitségére legyek és helyzetüket megkönnyitsem. Ha valamelyik vidékre, csak azért nem lehet visszatérni, mert a rend még nem állt helyre, *karhatalom kirendelését fogom kérni* és minden eszközzel azon leszek, hogy félbeszakitott rendes munkásságát mindenki zavartalanul folytathassa.

— *Kártérítésekre* vonatkozó kérésekkel egyelőre még nem lehet foglalkozni, ha a közigazgatás majd mindenütt ismét rendesen müködik, akkor lehet megállapitani, hogy kinek mi a tényleges kára és miképen kapja meg az elszenvedett károkért a kártérítést.

---

hogy őket alaposan igazolták az események. A születendő vagy megvásárolandó lapnak főszerkesztője Nagy György, felelős szerkesztője pedig Ormos Ede dr. lenne. A német köztársaság kikiáltása egy ujabb győzelem és mindenki ugy érzi, hogy ez az esemény közel, egészen közel hozta a magyar köztársaságot is. Meg is kérdik Kalmár Antalt:

— Hát ha meg lesz a köztársaság, akkor miért fogsz te Tóni bácsi harcolni?

Tóni bácsi egyelőre nem tudja, hogy miért fog harcolni, de amilyen temperamentumos ember, sohasem fogja szögre akasztani a fringiáját.

Megjelenik az Otthonban valaki, akiről már régen nem hallottunk: Mezőfi Vilmos, a 48-as szocialista párt vezére. Amióta nem képviselő, nem is igen lehet látni. Most minden nap itt van, tárgyal, beszélget. Legtöbbet talán régi barátjával Tarján Mihály dr.-ral.

A városi politika is kezd gyökereket verni. Vadász Sándor dr. például értékes előadást tart arról, hogy a Károlyi-pártnak, amelynek van városi programmja is, meg kell ezt valósitania. Meg is kezdi hamarosan a szervezkedést és amilyen agilis ember, biztos sikerekre számithat. Békessi Imre viszont a negyedik kerületi Károlyi-párt megalapitásán fáradozik szép sikerrel. A Sas-kör és a IV. kerületi polgári kör valószinüleg áldozatul fognak esni az ő agitációjának és a belvárosból hamarosan tiszta Károlyi-párti városrész lesz. Polónyi Gézának pedig, ugy látszik, maguk a Sasok fogják megadni a kegyelemdöfést.

Egyetlen kis mühely, amelyben ilyen hatalmas erővel dolgozik a történelem! És ma minden mühely munkában van. Feltartóztathatatlanul, hatalmas szépségeiben közeledik az uj Magyarország.

—

Akik tüzhelyeinket őrzik

Budapest házi hadserege — A fővárosban mindenütt helyreállt a rend és teljes a közbiztonság

A külföld nem győz eleget csodálkozni azon, hogy Budapesten egy mindent ujjáteremtő forradalom után szinte órák alatt a legmegnyugtatóbb, a legtökéletesebb rend kelt életre. Szinte példátlan ez a forradalmak történetében és adóznunk kell ennek a csodálatos erkölcsi fegyelmezettségnek azzal, hogy följegyezzük: a forradalom hatalmas lángolását követő nyugalomban nagyobb Budapest közbiztonsága, mint volt öt esztendő előtt, amikor még a háboru erkölcs-romboló szörnyetege nem vette hatalmába az emberi lelkeket. Hogy a forradalmat követő napok milyen rendet teremtettek, annak jellemzésére elegendő pár statisztikai adat. A rendőrség megállapitása szerint békeidőben naponként átlag két lakásnyitás és betörés történt. A háboru folyamán ez a szám szomoruan megszaporodott. Volt olyan nap, amikor husz-harminc lakásnyitást és betörést jelentettek be a főkapitányságnak. A forradalom első napjaiban ijesztő volt az állapot: száz-százhusz lakásnyitás és betörés volt egy-egy éjszaka Budapesten. A mult pénteken mindössze két lakásnyitás történt, vagyis annyi, amennyi békeidőben.

Ezt a szenzációs eredményt *Budapest házi hadseregének köszönhetjük.* Azoknak az önfeláldozó és lelkes embereknek, *akik ma tüzhelyeinket őrzik.* Ők voltak azok, akik a fővárosban mindenütt helyreállitották a rendet és a közbiztonságot a békebelivel egy szinvonalra állitották. A szervezetet, amely ezt a tüneményes munkát végezte, *Központi Népőrség*-nek hivják és vezetője *Biró* Dezső, a *Népszava* igazgatója, aki magával hozta azt a mérhetetlen szervező erőt, amilyennel csak a szociáldemokrácia táborában rendelkeznek. Az ő munkájának eredménye az az eddig Budapesten ismeretlen csoportosulás, amelyben a szervezett munkásság és a polgárság teljes odaadással és nagyszerü megértéssel együtt dolgozik.

Budapest lakosságát mindenesetre érdekelni fogja, ha a *Fővárosi Hirlap* elmondja, hogy keletkezett és hogyan müködik a Központi Népőrség, amely ma tüzhelyeinket őrzi.

Hogy született meg a Népőrség?

A Központi Népőrség a forradalom második napján teremtődött meg. Valósággal a semmiből lett azzá a virágzó és áldásos testületté, amelyet ma mindnyájunknak ismernünk kell. A szociáldemokrata-párt Biró Dezsőnek azt a megbizást adta, hogy Budapesten és környékén a szervezett munkásságot a közbiztonság és közrend védelmére létesitett szervezetbe tömöritse. Az első napon a főkapitányság rendelkezésére bocsátott helyiségében megkezdődött a toborzás és már ezen a napon mintegy 800 szervezett munkás jelentkezett. Ezzel a 800 emberrel még aznap este átvonult Biró Dezső a Tudományos Akadémia rekvirált előcsarnokába és már az első estén fegyveres őrjáratok cirkáltak Budapest utcáin és a perifériákon.

A második napon valóságos szenzációt keltett, hogy Mende Gyula az Állat- és Takarmányforgalmi R.-T. igazgatója egész irodaszemélyzetével együtt felajánlotta szolgálatait és megkezdte az irodai munkák végzését, egyben pedig az előzetes költségek fedezésére is nagyobb összegeket ajánlott fel. A következő nap szombat volt, a polgárság csatlakozásának napja. Pásztor Árpád, a kitünő iró, a kereskedelmi és iparkamarában értekezletet hivott össze, amely elfogadta Tarján Vilmos ujságirókollégánknak a házőrségre vonatkozó tervét. Ez az értekezlet a szervezési munkálatokra öttagu tanácsot küldött ki, amelynek vezetésére Sándor László volt főkapitányt sikerült megnyerni.

A következő napon a munkásság és polgárság szervezete egyesült és Biró Dezső elnökségével megalakult az állandó tiztagu vezetőség, amelynek az elnökön kivül tagjai: Sándor László, Mende Gyula, Tarján Vilmos, Gálos Kálmán, Pásztor Árpád, Szikra Gyula dr., Pollák Rudolf, Vida Henrik és Banet Sándor. A ma már a förendiház helyiségeiben székelő Népőrségnél állandóan serény munka folyik, amelyből kivételesen nagy részt vesznek ki Mende Gyula, Tarján Vilmos, Sándor László és a nagyszerüen agilis Gálos Kálmán.

Dietz Károly főkapitány a népőrséghez

Szmolling Géza rendőrfogalmazót delegálta, azonkivül rendelkezésére bocsátotta a szükséges személyzetet és automobilokat.

Három és fél milliót érő lopott holmi.

A főrendiházbeli irodákban ma már hetvenkét személy dolgozik. Itt történnek a felvételek is. A népőrségbe azonban csak olyan személyeket vesznek föl, akik kétséget kizáró módon igazolják megbizhatóságukat. Ma naponta átlag 650 ember teljesit Budapesten szolgálatot. A környék és a kültelek önállóan szervezkedett és itt még többen teljesitenek szolgálatot, mint Budapesten.

Budapesten 10—15—20 emberből, tiszti vagy altiszti vezetés alatt álló *őrjáratok* teljesitenek szolgálatot. Ilyen őrjárat meghatározott őrködési területtel, öt tiszt és 29 altiszt vezetésével, naponta 36 megy ki. A közrendre való felügyeleten kivül ezek ügyelnek az italmérési tilalom betartására, igazoltatják a gyanus embereket, felkutatják a fosztogatásból eredő holmikat. Az ilyen idegen tulajdont képező és bünös eredetü tárgyakból eddig

több mint három és fél millió értékü anyagot hordtak össze.

A holmik között különösen élelmicikkek, ruhanemüek, katonai felszerelések, fegyverek, *géppuskák* és *motorkocsik* szerepelnek. Akadt azonban egy *motorcsónak* is, amelynek *tulajdonosa még ma is ismeretlen.* A motorcsónakban egy zsák liszt és egy hordó benzin volt. A tolvajok ma már a rendőrségen ülnek, de a tulajdonos még nem jelentkezett.

Elháritott merényletek a Timót-utcában.

A járőr-csoportok őrzik az állami és egyéb közszükségleti üzemeket is. Ők állnak őrt a pályaudvarokon, két fegyintézetben és három dohánygyárban is. A katonai parancsnokság karhatalmi osztályának felhivására minden éjszaka egy főhadnagy vezetésével negyven népőr vigyáz a Timót-utcában levő rendkivül fontos tüzérségi lőszertárra is. Itt már

két izben kisérelték meg garázda elemek, hogy fegyveres erővel hatoljanak be a robbanószereket tartalmazó raktárakba.

A káposztásmegyeri vizmüvekre is a népőrség erős osztagai vigyáznak.

Az üzemek őrzése.

A népőrség nagyrészt szervezett munkásokból áll, akiket megfelelően dijazni kell. A költségek azokból az adományokból telnek ki, amelyeket Budapest polgársága bocsátott rendelkezésre. Gyárak, vállalatok, bankok, élelmiszerraktárak, ipartelepek saját munkásaikból létesitettek őrségeket. Ezek számára a Központi Népőrség eddig rendkivül erős kritika után 4232 fegyvert szolgáltatott ki. Olyan helyekre, ahol az üzemek saját személyzetükből nem tudtak őrséget állitani, megfelelő dijazás mellett 51 helyre adott a Népőrség 328 őrszemélyt. Sőt legutóbb a galántai főszolgabirónak is ötven népőrt küldtek a rend helyreállitására.

Milliárdokat érő épitőanyag.

Ugyancsak a Központi Népőrség szervezetébe kapcsolódik bele a budapesti *házőrség* is. A házőröket tulajdonképpen szintén fegyverrel akarták ellátni, ezt azonban a közbiztonsági állapotok javulása ebben a pillanatban feleslegessé teszi. Az ellenőrzésre szigoruan körülirt hatáskörrel a főváros területén hat, a könyékbeli községekben pedig négy *kirendeltséget* állitottak fel.

Most azonban uj és igen nagyfontosságú missziót fog betölteni a Népőrség. Ezidőszerint folynak a tárgyalások a kereskedelmi és hadügyminiszteriumokkal, hogy

a Népőrség vegye gondjaiba a feloszlott budapesti hidfőparancsnokság tulajdonát képezett és milliárdokat érő, a főváros perifériáin elhelyezett anyagraktárait, épitményeket és erődítéseket.

Hogy ez mit jelent Budapest megkezdendő épitkezései szempontjából, azt külön nem kell kifejtenünk. A főváros évek óta küzdött ezért a nagyszerü épitő-anyagért, amelyet azonban az osztrák katonai hatóságok féltékenyen őriztek. Most a Népőrség fog rá felügyelni, amig egy uj Budapest nem épül majd belőle.

Batthyány miniszter

a fizetés- és státusz-rendezést csak átmeneti jellegünek tekinti

A fizetési többleteket 1917. julius 1-ig visszamenőleg kapják meg a fővárosi alkalmazottak — A belügyminiszter kritikája — Elsősorban a kisebb alkalmazottak exisztenciáját kell biztositani

A belügyminiszter leiratának teljes szövege

Batthyány Tivadar belügyminiszter nem ült még egy hétig a miniszteri székben, amikor november 6-ikán jóváhagyta a fővárosi alkalmazottak fizetésrendezéséről és státuszrendezéséről szóló közgyülési határozatokat, amelyeken az állitólag jóindulatu *Wekerle* kormány is hónapokig ült. Ezeket a határozatokat, amelyekről itt szó van, a közgyülés még május, illetve julius hónapban hozta és az uj idők szellemére vall, hogy Batthyány miniszter a mai hatalmas alkotómunka forgatagában is ráért azokat revideálni, sőt a szociális kurzus felfogásának teljesen megfelelő sulyos kritikával ellátni. A *Fővárosi Hirlap* mai számában teljes egészében közli a belügyminiszter leiratát, amelyből *a főváros alkalmazottai számára egészen uj és módfelett örvendetes hang csendül ki.* Amig ugyanis a régi kormányok szőrszálhasogató és rosszindulatu bürokratái, szüklátókörü, nehézkezü és garasoskodó financpolitikusai azt a jelentéktelen fizetésrendezést is tulságosan radikálisnak és veszedelmesnek minősitették, addig Batthyány leiratából ki kell éreznünk, hogy

a belügyminiszter a reformokat, a tisztviselők anyagi helyzetének megjavitását nem tartja kielégitőnek és azt épen ezért csak ideiglenesnek tekinti.

Sietett azonban jóváhagyni a közgyülési határozatokat, mert jól tudja, hogy a falat kenyér mindenkinek szükséges és pedig, ha mindenki megkapja is, akkor is későn van. Ma tehát csak azt kapják meg a tisztviselők, amit a máris levitézlett és soha fel nem támadásra itélt közgyülés megadott; a fizetésrendezés azonban, amelynek az uj idők szellemében kell kialakulnia, szintén nem késhetik soká és a belügyminiszter már erre vonatozólag is megadja az utasitásokat, az irányitó elveket. Misem természetesebb, mint hogy a tisztviselők és alkalmazottak azzal, amit most kapnak, nem lesznek megelégedve, de vigasztalja és nyugtassa meg őket az a tudat, hogy uj korszak virradt fel mindnyájunkra, amelynek legfőbb elvének annak kell lenni, hogy *a becsületes munkát becsületesen fizesse meg.* Amit most kapnak, azt még a régi rend adta, amely nem tudta felérni ésszel, hogy csak a jól megfizetett munkának van igazi becse és értéke.

A most jóváhagyott közgyülési határozatok 1. a székesfőváros közigazgatási hivatalaiban és intézeteiben véglegesen alkalmazott tiszti személyzetének illetményeinek rendezésére, 2. a főváros közigazgatási tisztviselőinek létviszonyaira (státuszrendezés), 3. a fővárosi ideiglenes hivatalnokok anyagi helyzetének javitására, 4. az altiszti és szolgai létszámhoz tartozó fővárosi alkalmazottak illetményeire és létviszonyaira és 5. a fővárosi hivatásos tüzoltólegénység illetményeire vonatkoznak.

A belügyminiszter kritikáját mindenekelőtt az hivja ki, hogy

az alkalmazottak illetményeinek javitása — különösen a kisebb alkalmazottaknál — nem állapitott meg arányos emelkedést.

Nem engedte meg a miniszter azt sem, hogy az ujonnan megszabott illetmények esedékessége körül különböző időpontokat állapitsanak meg és kötelezte a fővárost, hogy az uj illetményeket mindenki egyazon időponttól, *1917. julius 1-étől kezdve, visszamenőleg is megkapja.*

A miniszter — mint emlitettük — ezuttal nem ment bele a részletek felülvizsgálásába, nem vizsgálta meg a sérelmeket, ezuttal csak arra törekedett, hogy mindenki mielőbb valami segedelemhez jusson. Ezt akkorra tartja fenn, amikor majd

a székesfőváros közigazgatási szervezetének átalakitása

megtörténik. *Ez egyenes és nyilt bejelentése a mielőbb megvalósitandó nagy reformoknak,* amelyek a fizetés- és státusz-rendezés dolgában is meg fogják hozni a végleges megoldást.

Batthyány kritikája azonban ott érezteti legeklatánsabban az uj rend biztató voltát, amikor kijelenti, hogy a csupán átmeneti jellegünek tekinthető rendezés

nem felel meg a demokratikus fejlődés ama követelményeinek, amelyeket a változott viszonyok és a sajnálatosan hosszu háboru következményei az ország népének lelkében kiirthatatlanul megérleltek.

A főváros alkalmazottainak sulyos helyzetén mindenesetre enyhiteni fog az uj fizetés- és státuszrendezés is, igazi örömet azonban mindenesetre az fogja körükben kelteni, hogy munkájukat a jövőben még jobban meg fogják becsülni. A népkormány belügyminiszteréé mindenesetre az érdem, hogy a városházán erélyes szóval kezdi ébresztgetni a szociális szellemet és hogy nyilt szóval kimondja: elvárja a fővárostól, hogy a székesfőváros közönsége mihamarabb a saját elhatározásából is igyekezni fog *szervezetét a szociális és demokratikus követelményeknek megfelelően átalakitani.*

A belügyminiszter leirata.

Batthyány Tivadar belügyminiszter leiratát alkalma van a *Fővárosi Hirlap*-nak egész terjedelmében közölni. Ezt annál fontosabbnak tartjuk, mert a főváros közönsége ebből közvetlenül értesülni fog arról, hogy a városházán már a közeljövőben *alapvető reformoknak kell bekövetkezniök,* a tisztviselőknek és alkalmazottaknak pedig érezniök kell ezekből a sorokból, hogy a népkormányt egészen más szociális szempontok vezetik, amikor az alkalmazottakról van szó, mint vezették a régi rezsimet, amely alatt a dolgozó társadalom mérhetetlen szenvedéseket állott ki.

A belügyminiszter leirata a következő:

A magyar kir. belügyminiszter. Szám: 141511/1918. IV. b.

A válaszirat alapjául szolgáló jelentések száma 83906/1918., 83907/1918., 83098/1918., 108683/1918. és 1153/1918. kgy.

Tárgy:

A székesfőváros közigazgatási hivatalaiban és intézeteiben alkalmazott személyzet illetményeinek és státusviszonyainak a javitása. A székesfőváros törvényhatósági bizottsága az 1918. évi május hó 29-én 620. szám alatt hozott határozatában ujonnan rendezte a székesfőváros közigazgatási hivatalaiban és intézeteiben véglegesen alkalmazott tiszti személyzet illetményeit, a 625. sz. a. hozott határozatával ujonnan megállapitotta a fővárosi közigazgatási tisztviselők létszámviszonyait és 626. szám alatt hozott határozatával elfogadta a fővárosi ideiglenes hivatalnokok anyagi helyzetének javitására irányuló tanácsi javaslatot. Az 1918. évi julius hó 10-én 906. szám alatt hozott határozatával ujonnan megállapitotta az altiszti és szolgai létszámhoz tartozó fővárosi alkalmazottak illetményeit és létszámviszonyait. Végül az 1918. évi julius hó 31-én 1053. szám alatt hozott határozatával ujonnan megállapitotta a fővárosi hivatásos tüzoltólegénység illetményeit. Az első helyen emlitett kétrendbeli határozat ellen dr. Hecht Ernő, fővárosi bizottsági tag, dr. Melly Béla fővárosi árvasz. elnök, dr. Bereghy Kornél és az összes fővárosi árvasz. ülnökök, dr. Zuna Béla és tsai, fővárosi tiszti ügyészek, dr. Pőzel István, fővárosi tiszti alügyész, Balázs Ernő és Klunzinger Pál fővárosi müszaki főtisztek, Kulcsár Ferenc fővárosi gazdasági főfelügyelő és társai és a fővárosi mérnöki, vegyészi és állatorvosi tisztikar felebbezéssel élt.

Az emlitett határozatokat a beadott felebbezések folytán, de hivatalból is felülvizsgálván, a következőről értesitem a székesfőváros közönségét: A magam részéről feltétlenül indokoltnak tartom, hogy a székesfővárosi közigazgatási alkalmazottak anyagi helyzete javittassék. Különösen szükséges ez a jelenlegi viszonyok között, amikor a közalkalmazottakat a hosszantartó háboruval járó nehéz életviszonyok oly sulyos megpróbáltatásoknak és anyagi nehézségeknek tették ki. Ugy a tiszti, mint az altiszti és szolgai létszámhoz tartozó fővárosi alkalmazottak illetményrendezésének kétségtelenül legkirivóbb hiánya az, hogy az illetmények javitása — különösen a kisebb alkalmazottaknál — nem állapitott meg arányos emelkedést. S ezenfelül az illetményrendezésnek végrehajtása tekintetében is az ideiglenes hiva-

talnokok, az altisztek és szolgák illetőleg a tüzoltók, tehát éppen az erre legjobban rászoruló hátrányára a határozatok különbséget tesznek. A közigazgatási tisztviselők illetményeinek rendezése ugyanis 1917. évi julius hó 1-én lépne életbe, az ideiglenes hivatalnokoké csak 1918. évi julius hó 1-ével, az altiszti és szolgáké csak 1918. évi február 1-ével és a tüzoltótegénységé csak 1918. évi szeptember hó 1-ével. A magam részéről ezuttal abból a célból, hogy a fővárosi alkalmazottak mielőbb a magasabb javadalmazás élvezetéhez hozzájuthassanak, mellőztem ugy a fizetések, mint a státuszviszonyok javitására irányuló határozatoknak az arányosság szempontjából való részletes felülbirálását. Ezt azonban mindenesetre fentartom magamnak arra az időre, amikor a székesfőváros közigazgatási szervezetének mielőbb szükségessé váló átalakitásával kapcsolatban ezeket a kérdéseket véglegesen meg kell oldani. Ezeknek előrebocsátása után, figyelemmel a közalkalmazottak a kormány által is a legmesszebbmenőleg méltatott jelenlegi anyagi helyzetére, az előbbemlitett határozatokat jóváhagyom, azzal a kikötéssel azonban, hogy az összes fizetésrendezéseket ugyanattól az időponttól, azaz 1917. évi julius hó 1-től kezdődőleg és egyszerre kell életbeléptetni. Egyuttal reá kell mutatnom arra, hogy a most jóváhagyott fizetésrendezés és státuszszervezet, eltekintve attól, hogy végleges rendezést ezidőszerint az életviszonyok kellő stabilizálódásának hiánya miatt sem lehet megállapitani, csak átmeneti jellegünek tekinthető, annál is inkább, mert az nem felel meg mindenben a demokratikus fejlődés azoknak a követelményeinek, amelyeket a változott viszonyok és a sajnálatosan hosszantartó háboru következményei az ország népében s lelkében kiirthatatlanul megérlelte. A magam részéről meg vagyok győződve, hogy a székesfőváros közönsége, mihamarabb a saját elhatározásából is igyekezni fog szervezetét a szociális és demokratikus követelményeknek megfelelően átalakitani. Ebből a szempontból ezuttal csak azt hangsulyozom, hogy a kisebb alkalmazottak létminimumát és existenciáját elsősorban kell biztositani. Az alkalmazottak munkaerejét a legnagyobb mértékben ki kell használni, mert az a székesfőváros háztartási érdekeire való tekintettel is elengedhetetlenül szükséges. Ezzel szemben azonban mindenesetre biztositani kell azt, hogy az alkalmazottak az elvégzett munka arányában megfelelő javadalmazásban részesüljenek. A fizetésrendezésre vonatkozó 620. számu közgyülési határozat egyes rendelkezéseire egyébiránt a következőket jegyzem meg.

1. A 2. §. második bekezdését figyelemmel a 7. §. utolsó két bekezdésében foglaltakra, szabatosabban kellene megszövegezni. Ugyszintén szabatosabb szövegezést igényel a 7. §. b) pontjának második mondata is.

2. A 8. §-ban intézkedni kell pótlólag azon alkalmazottak illetményeinek utalványozása tekintetében is, akik az eltöltött várakozási idő alapján magasabb fizetésü osztállyal egybekötött illetmények élvezetébe jutottak és alacsonyabb fizetésü osztályba tartozó állásra választattak meg, illetőleg neveztettek ki.

3. A 8. §. utolsó bekezdésében, valamint a határozat harmadik részének 2. pontjában szabatosan ki kell jelenteni, hogy az ott emlitett „ideiglenes minőségben eltöltött szolgálati idő alatt", ideiglenes hivatalnoki minőségben eltöltött szolgálati időt kell érteni.

A státuszrendezésre vonatkozó 625. számu közgyülési határozatnak azt a részét, amelynek értelmében a jelenleg alkalmazásban levő II. oszt. tiszti alügyészek esetleg III. oszt. tiszti alügyészekkel válnának, pótlólag annyiban helyesbiteni kell, hogy ezek jelenlegi fizetési osztályukban való megmaradásuk esetére is személyükre nézve a már meglevő állásuk elnevezését megtarthassák. Egyuttal pótlólag a határozatban az állások létszámait is pontosan fel kell tüntetni. A beadott felebbezések érdemi felülvizsgálatába ezuttal nem bocsátkoztam, mert egyrészt, amint már emlitettem, ugy a fizetésrendezés, mint a közigazgatási állások jelenlegi szervezete csak átmenetinek tekinthető és erészben a főváros közigazgatási szervezetének szükségessé váló átalakitásával kapcsolatban kell majd a különböző státuszokban azokat az arányositásokat keresztülvinni, amelyek az osztó igazság és a személyzet jogos igényeinek megfelel. Ezekután felhivom a székesfőváros közönségét, hogy ugy a közigazgatási tiszti személyzet, mint az ideiglenes hivatalnokokra, a tüzoltótegénységre és az altiszti és szolgai létszámhoz tartozó fővárosi alkalmazottak illetményeire vonatkozó szabályrendeleteket, az imént közlötteknek megfelelően módositva, a jóváhagyási záradék rávezetése végett hozzám mielőbb terjessze fel. Végül, mikor a fővárosi alkalmazottak anyagi helyzetének a javitása érdekében a szóbanlevő és a fővárosra oly nagy teherrel járó határozatokat jóváhagytam, nem mulaszthatom el egyuttal annak a várakozásomnak kifejezést adni, hogy a fővárosi közigazgatási személyzet minden erejével és tudásával igyekezni fog kötelmeinek megfelelni és ezzel is ki fogja venni részét abban a nagy munkában, amely hivatva lesz az uj Magyarország jövőjét a nép jóléte és boldogulása érdekében a legmegfelelőbben kiépiteni.

Budapest, 1918. évi november hó 6-án.

gróf Batthyány Tivadar.

Kemény tanácsnok-főjegyző nyilatkozata.

A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt kikérni Kemény Géza dr. tanácsnok-főjegyző, az elnöki ügyosztály vezetőjének véleményét. A tanácsnok-főjegyző a következő felvilágositásokat adta:

— A fizetésrendezés és státuszrendezés kérdésében meg van a megoldás. A belügyminiszter jóváhagyta a véglegesen alkalmazott tisztviselők fizetésrendezését és státuszrendezését, valamint az ideiglenes hivatalnokok, altisztek, szolgák és a tüzoltólegénység fizetésrendezését. Az elnöki ügyosztály most sürgősen végre fogja hajtjani a közgyülés határozatait. Ebben az irányban már a miniszteri jóváhagyás megérkezése előtt megindult a munka és meg van a kilátás arra, hogy *december hó közepéig* mindenki megkapja az őt megillető összeget és pedig *1917. évi julius elsejéig visszamenőleg.*

— Párhuzamosan az uj fizetési osztályokba és fokozatokba való besorozással folyamatban van az uj állásokra való pályázatok előkészitése is.

A Kemény dr. tanácsnok-főjegyző által adott információból azonban hiányzik valami. És pedig az, hogy mi lesz a választások utján betöltendő állásokkal, ha a kormány, amint azt már befejezett ténynek lehet tekinteni, szétkergeti ezt az elavult, Budapest népe akaratát ki nem fejező törvényhatósági bizottságot? A státuszrendezés következtében huszonkét uj tanácsjegyzői és két tisztiorvosi állást a közgyülésnek kellene betölteni. A státuszrendezés által megvalósitott többi uj állásra való választás a tanács hatáskörébe tartozik. A kérdés most az, hogy a *22* tanácsjegyzőt és a *2* uj tisztiorvost a tanács fogja-e megválasztani, amely ideiglenesen a közgyülés egész hatalmát megkapja, vagy meg fogják-e várni, amig az uj községi választói jog alapján összeül az uj törvényhatósági bizottság? Ebben a kérdésben mindenesetre a kormány fog dönteni, az azonban máris valószinü, hogy ezuttal *a jegyzői állásokat is a tanács fogja betölteni,* annál is inkább, mert a frontról visszaérkező tisztviselőket sürgősen kell kárpótolni a háboruban töltött hosszu esztendőikért.

Uj szellem a rendőrségen

Rend a fővárosban — A szervezett munkásság akciója a főkapitányságon — Lefegyverzik az illetéktelen örségeket — A pogrom meséje

A rendőrségen győztek a fiatalok. A forradalom a régi székeket feldöntötte és az ujra felállitott posziciókba már az uj emberek kerültek. Sándor László, a volt főkapitány, amikor az egész rendőrség a Nemzeti Tanács mellé állott, összehivta a vének tanácsát, akik hosszu nyilatkozatban jelentették ki, hogy ők nem politizálnak, de ezentul politikai célokra nem hagyják magukat felhasználni. A vének tanácsában az a hangulat alakult ki, hogy a Nemzeti Tanács vegye át a kormányzó hatalmat és akkor velük is rendelkezhetik. Ez másnap megtörtént, de akkor már nem akartak rendelkezni velük, illetve a vének belátták, hogy sulyos baklövést követtek el és félreállottak. A fiatalság beült a fontos posziciókba és vállalkozott arra, hogy rendet teremt.

A rendőrségen hamarosan megjelent a szervezett munkásság és a rend helyreállitása érdekében felajánlotta szolgálatát. Ez a felajánlkozás egy napról a másikra megváltoztatta a helyzetet. Biró Dezső vezetésével megkezdődött a Népőrség szervezése, amely rögtön akcióba is lépett. Erre a gyors munkára azért volt szükség, hogy a rendőrség időt nyerjen a maga megszervezésére. A szervezett munkásság a nagyobb gyárakat azonnal őrizetébe vette és a külső perifériákra őrjáratokat küldött. A Népőrség főleg a katonákat szerelte le és rengeteg fegyvert szedett össze. És e munkájában cseppet sem volt skrupulózus. A szemben levő Tudományos Akadémiának is meg kellett fiatalodnia és másnap már fegyvertára lett a forradalomnak. Hamarosan fölverték a főrendek házát is és oda telepedtek át. Ekkor azonban már rend volt a rendőrségen. Dietz Károly ekkor már ura volt a helyzetnek és a kis Páll Gyurka, a forradalom rendőri Napoleonja mindenkit a maga helyére állitott.

Erre a gyors átalakulásra nagy szükség volt, mert borzasztó munka várt a rendőrségre. A forradalom mámorában szerte engedték a betörőket és a fegyenceket, akik a régi mesterségeiket folytatni kezdték. Találkoztunk egy betörő katonával, aki gyanutlanul elmesélte, hogy 280 társával szabaditották ki és néhányan az első felfordulásban autót rekviráltak. Az autót nemzeti-szinü zászlóval ékitették és kivonultak vele a Hüvösvölgybe, ahol néhány villát feltörtek. A rablott holmit az autó fenekére hányták és visszatértek. Lövöldöztek a puskával néhányat és nagyot kurjongattak. Erre virágeső fogadta őket. Virágesőben vitték biztos helyre a rablott holmit. Ezeknek a veszedelmes embereknek az összeszedésére mindenki összefogott. A detektivek ujra hozzáláttak a munkához és hamarosan szép sikereket mutathattak fel. Eddig a legérdekesebb elfogott fegyenc Kohn Lajos, a szeszcsaló. Átöltözködött, megborotválkozott, megváltoztatta külsejét és hamis néven jelentkezett a Nemzeti Tanácsnál. Felesküdött és erről azonnal irást is kért. Egyik köruti vendéglőben vacsorázott, amikor melléje ült az egyik detektiv. A csaló egyideig feszengett, aztán fizetett és elakart illanni. A detektiv rászólt:

— Lajos, már nem ismersz?

A fegyenc játszani kezdte a meglepettet.

— De kérem, tévedni méltóztatik. Én önt sohasem láttam! — hebegte.

Egy óra mulva már lakat alatt volt.

Közben a polgárság is felajánlotta a közremükodését. A volt főkapitány vezetésével megalakult a polgárőrség, amely azonban beolvadt a Népőrségre. Ez lesz a sorsa a többi gombamódra szaporodó őrségeknek is. Ezek között még legtöbbet szerepelt a diákőrség, amelyben azonban csak ugy lehet tartani a fegyelmet, ha szintén beolvasztják. A Népőrség különben nehány nagyon radikális eljárásra szánta magát. Egyszerüen elfogja és bekiséri a különféle őrség tagjait. Érdekes, hogy az absztinensek is őrséget akartak szervezni és 400.000 korona szervezési költséget kértek. Már-már megkapták, de a Népőrség idejében közbelépett.

Az egyes házakban megalakult a Házőrség és a sok őrség bizony elzavarta Budapesttől a megbizhatatlan elemet. Ezek leginkább a periferiákba szorultak. A külső részeken történtek apró fosztogatások, de ezek nem jelentékenyek. Egy hirlapirót a Margit-hidon elsején elfogott két szuronyos katona. Igazoltatta és igazolás közben 800 koronát elvettek tőle. Humor még volt bennük, mert távozóban visszaszóltak:

— Itt van 30 korona, vacsorázzon meg az egészségünkre!

Az orosz foglyok éhesen megérkeznek a fővárosba és élelemért könyörögnek. Erre másnap már fosztogató mesékről hallunk.

Pogrom is csak egy volt Budapesten. A Dalnok-utcából jelentették, hogy ott az egyik házban pogrom készül. A Népőrség azonnal a helyszinen termett. A sötét udvarban valóban fegyveres emberek tanácskoztak. A Népőrség emberei körülfogták őket, de hamarosan kiderült, hogy a tömeg csupán a házőrséget akarta megalakitani. Erre felkeresték azt a lakást, ahonnan a vészhirt kapták. Az ágyak alatt megtalálták a ház zsidó tagjait, akik elmondották, hogy egy borbélymester a pogrom vezetője. Felhajszolták a vérszomjas Figarót, akiről kiderült, hogy csupán tréfált. Ezekután elvonult a fegyveres készenlét, de még előbb személyében tették felelőssé a borbélymestert és kijelentették, ha bárkinek valami baja lesz, őt fogják felelősségre vonni.

Nem szabad elfelejtkezni arról, hogy a miliciát is szervezik. A miliciának egyelőre Védőrség lesz a neve és hatezer fegyveres katona fog Budapest védelmére állani. Ennek a megszervezése jó kezekben van. Ferenczi volt vezérkari százados intézkedik, aki négy világrészt járt be és mint fogoly végigélte az orosz forradalmat. Tudja, hogy milyen hibákat követtek el a vörösgárda felállitásánál, igyekezni fog ezeket a hibákat kiküszöbölni.

Érdekes, hogy ezek az intézkedések és az ujságok folytonos közleményei annyira megijesztették a bün világának embereit, hogy a mai napon — amikor e sorokat irjuk — mindössze két betörés volt. Ez az állapot sokkal kedvezőbb a háborus felfordulásnál és ez a szám a békestatisztikába illik.

NEW-YORK KÁVÉHAZ

Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem **Bar**

A kávéházban minden délelőtt :: leveskülönlegességek ::

Események

Harrer alpolgármester Magyarország bécsi követe. Lapzártakor értesülünk, hogy a minisztertanács Bécsbe *Harrer* Ferenc alpolgármestert nevezte ki meghatalmazott miniszterré és Magyarország követévé.

A főváros katonái. A főváros alkalmazottai közül a háboru legutolsó esztendejében mintegy nyolcszázan teljesitettek katonai szolgálatot. Ezeknek legnagyobb része már vagy leszerelt, vagy a következő napokban fog leszerelni. Hazatérnek ezek békés munkájuk mellé és a fővárosnak gondjának kell lenni reá, hogy ha csak részben is, de kárpótolja őket azért, amit azalatt az idő alatt vesztettek, amig a hazát védték. A státuszrendezés alkalmával lesz a fővárosnak legelőször módja arra, hogy a háboruban résztvett alkalmazottait előnyben részesitse. *Kemény* Géza dr. tanácsnok-főjegyző ebben az irányban beható tanácskozásokat folytatott a katonai szolgálatot teljesitett alkalmazottak képviselőivel és meg van a remény arra, hogy ha minden jogos igényt kielégiteni nem is lehet, a főváros a legnagyobb szeretettel fogja honorálni azoknak az érdemeit, akik a hazáért harcoltak.

Tele van a Gellért-fürdő. A Gellért-fürdő csöndben dolgozik és hozzátehetjük: hajtja a böséges jövedelmet. Maga a fürdő naponkint 5000 koronát vesz be. Ez az átlagos bevétel. Volt ugyan a spanyol-járvány miatt nehány rosszabb nap, de ma már ismét bátran és kiadósan látogatja a közönség a fürdőt. A szálloda még busásabb jövedelmet hoz, aminek jellemzésére nem kell többet mondanunk, mint azt, hogy a szálloda előkelő szobái állandóan le vannak foglalva.

A hadisegély felemelése és a gyermekfelruházó akció kiterjesztése. A keddi tanácsülés Csergő Hugó dr.-nak, a Népjóléti Központ igazgatójának két nagyfontosságu előterjesztését tárgyalta le. Az egyik előterjesztés azt kivánja: kérje meg a főváros a kormányt, hogy a hadisegélyeket további hat hónapra folyósitsa és erre az időre a mai segélyezési összegnek kétszeresét adja. Ugyanilyen arányban és ugyanilyen időre kéri a hadiözvegyek és hadiárvák segélyének megállapitását is. Csergő dr. másik előterjesztése a kormánytól öt millió koronát kér a gyermekfelruházó akció kiterjesztésére. A főváros tanácsa mind a két javaslatot a legnagyobb szeretettel a magáévá tette.

A Belvárosi Szinház uj müsora. Bárdos Artur dr. Belvárosi Szinházában pompásan összeállitott ragyogó müsort állitottak be. Az uj müsoron Hatvany Lili, Gábor Andor, Karinthy Frigyes és Békeffy László egy-egy szinpadi aprósággal szerepelnek és ezenkivül előadják Oktave Mirabeau egyik kitünő szatiráját. Gábor Andor, Lovászy Károly, Szirmai Albert zenéjével irtak az uj müsorba magánszámokat. A közönség frenetikus tapsokkal honorálta az izgató drámajeleneteket, pompás ötleteket, poétikus dalokat. A szereplők közül különösen Mészáros Gizellának, Kökény Ilonának, Ürmössy Anikónak, Várnay Jankának, Ilosvay Rózsinak van nagy sikere. A férfiszereplők közül Bánóczy Dezső dr., Békeffy László, Boros Endre és Pethő tünnek ki. Most mutatkozott be néhány kisebb szerepben Harsányi Rezső, a kolozsvári nemzeti szinház volt müvésze, akinek erős tehetségével igen értékes tagot nyert a Belvárosi Szinház.

Leszállitott helyárak az Urániában. A mai nagy átalakulások felforgatják a szinházjáró közönség megszokott rendjét is; erre való tekintettel az Uránia-szinház igazgatósága hétfőtől kezdve azt az ujitást állitotta játékrendjébe, hogy egy nagy filmjátékot mutat be csak egy-egy órás előadásban és — leszállitott helyárakkal. Az Uránia e heti filmjátéka elsőrangu és müvészi olasz alkotás. A legelső olasz filmmüvészek játsszák a Fénysugár az éjben cimü filmet, amely a legszebb jelenetekből felépitett ragyogóan szép filmtörténet. Az előadások 5, 6, 7, 8 és 9 órakor kezdődnek az Urániában lényegesen leszállitott helyárakkal.

A csábító. Dráma 4 felvonásban. Irta: Pakots József, rendezte Deési Alfréd. Bemutatta a Corsó november 11-én. Ez az izgalmasan érdekes meseszövésü darab a leggyönyörübb müvészi keretben tárul elénk, amely Deési Alfréd főrendező müvészi értékét és invencióját dicséri. A darabban egy fiatal grófról van szó, aki egyszerre két fiatal leány szivboldogságát zavarja meg. Közben elcsábit egy szegény leányt, aki szégyenében a kutba öli magát. E becstelen eljárásért a kaszinó becsületbeli választmánya kigolyózásra akarja itélni. E megbélyegzés elől megmenti őt Garlay báró menyasszonya, amit a csábító azzal hálál meg, hogy amikor Edith felesége lett Garlaynak, ennek is elcsavarja a fejét. Ámde utóléri végzete, mert a férj, aki mindenre rájön, csapdát állit, s a csapodár grófi belezuhan ugyanabba a mély kutba, a melyben áldozata az erdész leány lelte halálát. Hollai Kamilla ez a kiváló moziszinésznő a szerencsétlen Edith szerepében kiváló drámai képességéről tesz ujból tanubizonyságot. Különösen a darab utolsó jelenetében, amikor könnyes szemekkel beszéli el kálváriáját ér el megrendítő drámai hatást. Elsőrendü alakitást nyujt a csábító szerepében Dán Norbert, de jók voltak a darabban Kornai Richárd és Andorffy Péter is. Az előadások 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

Egyenlőség! (A Mozgókép-Otthon ujdonsága.) Évekkel ezelőtt a Nemzeti Szinház kasszadarabja volt az Egyenlőség. Egy társaságot a tengeren hajótörés ér s egy robinsoni szigetre vetődnek. Egymás mellé kerülnek a szigten ur és szolga, a miss és komornyik, egyformán kitéve az elhagyatottság ezer veszélyének. E különös világban a társadalmi elhelyezkedések felborulnak. Miután a lakáj mindenhez értő ezermester, ő lesz a társaság korlátlan parancsolója, sőt zsarnoka. A darabot Balogh Béla kiváló rendezése, továbbá Bojda Juci, Mattasovszky Ilona, Andorffy Ida és Kürthy György kitünő rendezése a megérdemelt nagy sikerre fogja vinni. Előadások 4, 6 és 8 órakor.

A TŐKE

Szemle

Szenet! — Az ország pénzügyei

A vészkiáltások özöne veri fel a magyar föld lassan-lassan helyreálló nyugalmát. A nekivadult indulatokat mélységesen lehütik azok a hirek, amelyek Magyarország területi integritásának veszedelméről szólanak. És mégis mindennél van intenzivebb veszedelem is. Fájó szivvel irjuk le e szót, de le kell irnunk, hogy ha csak akkora darab magyar föld marad is meg, mint a tenyerünk, akkor is itt ólálkodik körülöttünk a minden veszedelmek veszedelme a szénhiány. Az egész háboru alatt olyan kérdésnek bizonyult a szén kérdése, hogy végeredményben, ha mindkét fél örökre kifáradt volna, akkor az győzött volna, akinek még szene marad.

Mindez azonban hipotézis, de mélységesen szomoru valóság az, amit mi magyarok érzünk ebben a pillanatban. Önálló nemzeti állam lettünk, biztositottuk demokratikus haladásunkat, visszanyertük szabad kezünket, de mindezek a vivmányok mind illuzóriusakká válnak, ha nincsen szenünk. Külső és belső ellenség tör ránk, az ország csodálatosan gazdag vidékeit akarják végtelenül fájdalmas operációval a nemzet testéből levágni. Nem tudjuk szavakban leirni, mit jelent az, amit a szerbek, tótok, csehek és románok tőlünk követelnek, de ha mindez a katasztrófa beteljesedik, akkor is az élet és halál szimboluma lesz a mi számunkra a szén. Eddig békeidején 50 százalékát adta a magyar széntermelés a magyar szénszükségletnek. Most, hogy széntermelő vidékek vannak veszendőben, még szomorubb a helyzet.

Akár az ellenség által óhajtott összezsugorodott Magyarországról lesz szó, akár megmarad az ország területi épsége, a hiányt, az ötvenszázalékot, vagy még többet mindenáron biztositanunk kell. Ha nem biztositjuk, akkor megáll minden. Olyan kérdés ez, amelyet különben *Károlyi* kormányelnök az első pillanatban tisztán látott (szénszakértőt vitt Belgrádba, szénsürgönyt küldött Clemenceaunak), hogy a veszedelem elháritása érdekében minden ellenséggel barátságra kell lépnünk, minden áldozatot meg kell hoznunk. Elképzelhetetlenül borzalmas még csak arra is gondolni, hogy szén hijján megállhatnak a vonatok, nem dolgoznak a malmok, nem füstölnek a közélelmezési, vizvezetéki és világitási üzemek kéményei. Mi lesz akkor? Nemcsak kivitelünk reked meg, de mi magunk is éhen halunk, mert Franchet D'Esperey jótanácsa dacára sem tudunk többé a szélmalomhoz visszatérni. Késedelemre nincsen idő: *szenet kell szerezni, ha a két kezünkkel kaparjuk is ki a föld alól.* Látjuk, hogy minden megtörténik a hazai széntermelés fokozására, mindez azonban elégtelen. A külföldi szénbehozatalt semmi körülmények között nem nélkülözhetjük. A legelső feladat tehát a cseh-szlovák állammal megállapodni. Ugy tudjuk ebben a tekintetben máris döntő fontosságu tárgyalások vannak folyamatban és a momentán helyzet nem is a legrosszabb, mert pár nap óta érkezik szenünk az országhatárokon tulról is. Meg kell azonban mozgatnunk minden követ és nem elegendő, hogy szénkormánybiztosunk van, fel kell állitani a *szén-minisztériumot* is. Mi nem bizunk ugyan a bürokrácia diadalában, de mégis hisszük, hogy ha a szén-minisztériumban igazi szakemberek foglalnak helyet, akkor lenditeni fogunk a dolgokon. A szénveszedelem elháritására meg kell tenni minden okos, praktikus és célravezető intézkedést, de nem holnap, hanem még ma.

Nem illik ugyan tréfálni a történelmi szempontokból is komoly pillanatokban, de nem tudunk szabadulni a Sipulusz humoreszkjétől, amely elmondja a pesti nyárspolgár történetét, aki kiment az állatkertbe és a tombolán megnyerte a főnyereményt. A főnyeremény pedig egy ifjui erőben levő oroszlán volt. Mit csinál egy pesti nyárspolgár, akinek kétszobás lakása van a negyedik emeleten, egy eleven oroszlánnal? Valahogy ilyen suta, szánalmas módon állunk itt mi is, mi független magyar állam, ami életerős oroszlánunkkal, a pénzügyekkel. Baj van a papirpénz forgalmával és ebben a pillanatban nincs semmi megoldás az Osztrák-Magyar bank helyzetére vonatkozólag sem. Nagyon jól tudjuk, hogy a végső megoldás az önálló magyar jegybank felállitása. De mi lesz addig? Addig is az Osztrák-magyar bank élén invenciózus, izig-vérig szakértő férfiunak kell állania. Erre a végtelenül fontos posztra a kormány *Beck* Lajos volt államtitkárt állitotta. Mi teljes tisztelettel vagyunk Beck kormánybiztos jeles egyéni tulajdonságaival szemben. Tudjuk nagyon jól, hogy puritán, okos és jóindulatu ember. Sajnos azonban nem az a született pénzügyi zseni, akit egyedül alkalmasnak tartanánk az országot fenyegető rendkivüli veszedelmek elháritására. Az idők sulya, a helyzet nehézsége azt követeli, hogy erre a helyre a legkitünőbb magyar pénzügyi szakembert kell megnyerni. Tudjuk azt is, hogy a nagy pénzügyi zsenik nem lézengenek állás nélkül, de ha az ország felbecsülhetetlen érdekei követelik, hogy áldozatot hozzanak pénzügyi kapacitásaink, akkor azok el nem zárkózhatnak akár *Éber* Antalnak, akár *Krausz* Simonnak hivják őket. Nem pusztán ambició, de hazafiasság kérdése az, hogy az ország legeminensebb érdekei megvédése körül szerepet vállaljanak. Uj vezetőség kell és az uj vezetőségnek olyan propagandát és mindenek felett olyan munkát kell kifejtenie, amellyel bizalmat tud kelteni a magyar pénzügyekkel szemben. Csak Csehország példájára mutatunk rá, ahol a bank minden nehézség nélkül bonyolitja le az ország pénzügyeit. Meg kell találni nekünk is az agitáció igazi, gyökeresen orvosló módszerét, mert a pénzügyek konszolidálódásának legelső feltétele az ország bizalma. Ha a bank élén olyan férfiu áll, akinek neve az ország közgazdasági világa szemében zászló, ha olyan férfiu áll oda, aki a meggyőzés erejével tud az országban agitálni, akkor nyert ügyünk van.

Szervezkedő pénzintézetek. A fővárosi közép- és kispénzintézetek elhatározták, hogy Fővárosi Pénzintézetek Szövetsége cimmel tömörülnek. Ez a szövetség teljesen rendelkezésére áll a kormánynak és részt kiván venni a konszolidálás munkájában. Az alapitó intézetek vezetői megjelentek dr. Szende Pál pénzügyi államtitkárnál is, ahol bejelentették elhatározásukat. Az államtitkár kijelentette, hogy teljesen helyesli a szövetség álláspontját és intézkedik, hogy a jövőben ez az álláspont figyelembe is vétessék. A szövetséghez a következő intézetek csatlakoztak: Belvárosi Takarék, Budapest-Lipótvárosi Takarék, Egyesült Budapesti Fővárosi Takarék, Első Magyar Iparbank, Magyar Általános Takarék, Magyar Fakereskedők Hitelintézete, Magyar

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Kereskedelmi Hitlbank, Magyar Országos Bank, Magyar Országos Központi Takarék, a Mercur és a Nemzeti Takarék és Bank.

Budapesti Müszaki R.-T. November elsején kezdte meg működését a Budapesti Müszaki Részvénytársaság, mely Kell Jenő müszaki üzletének átvételére és a Fabank égisze alatt 4 millió korona alaptőkével alakult.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

TÉLIKERT *Nagymező-u 22-24 Telefon 167-25*

Kezdete 7 órakor

KUBA GYÖNGYE

Operett 3 részben

Főszereplők: TISZA KAROLA, NÁDOR J. STELLA GYULA, ANTAL ERZSI, UJVÁRI KÁROLY és GALLAI NÁNDOR

A varieté részben nagy attrakciók

Csütörtökön d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.

Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tabori E. Karmester: Hetényi Heidelberg Albert.

Ma és minden este 7 órakor

„Asszonytrükk"

és

„Leereflitterwochen"

Az I. emeleti Kaszinó-Mulatóban: legelsőrendű ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 8 órakor.

NEMZETI (REVAI) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor

Páratlan menyecske

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.

Sörkabaré fél 8—11-ig.

Nivós müsor. Kitünő konyha.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.

A STAR-filmgyár legujabb remeke

A CSÁBITÓ

társadalmi dráma 4 felv. Irta Pakots József. Rendezte Dési Alfréd. A főszerepben Hollay Camilla és Dán Norbért(

Schiller örökbecsü költeménye után

A HARANG

(Die Glocke) Rendezte Hofer Ferenc.

Előadások: délután 5, 7 és 9 órakor.

MARTOS ZOLTÁN

cipő, szandál és bőrárugyár

BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.

Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek

szandálokat,

commode házicipőket

(Adria és celluloze szövetből),

füzős félcipőket,

szegedi mintára készült

papucsokat és kórházi papucsokat.

Kraszner József

cementáru-gyár részvénytársaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.

Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Telefon: **József 52—72.**

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN

MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA

MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG

BALOG TESTVÉREK

ZENEKARA JÁTSZIK

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Ma és minden este 7 órakor

FREGOLIA

és

A KÉT JELÖLT

Énekes bohózat 1 felvonásban. Irta: FOLLINUS AURÉL. — A dalszöveget irta KALMÁR TIBOR. Zenéjét szerzette: MÁRKUS ALFRÉD.

OMNIA

MOZGÓKÉPSZINHÁZ

Ma és a következő napokon az évad legnagyobb filmszenzációja

MAGNUS

a Cabiria négeróriásával a főszerepben

A földalatti szindikátus

Kalandorjáték 5 felvonásban

Előadások 5, 7 és 9 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától.

ACETYLEN

lámpák és gyertyák

nappali fény

Gyár-u. 23.

A spanyol nátha

ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr-üreg állandó tisztántartása és fertőtlenitése. Ha 1 pohár vizbe 10-15 csepp

DIANA-sósborszeszt

töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszélye ellen eredményesen védekezhetünk.

DIANA-sósborszesz

Mindenütt kapható!

Kis palack ára ... K 3.50
Közép „ „ ... K 10.—
Nagy „ „ ... K 20.—

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Fiatalos üde arcbőrt

varázsol elő 10 nap alatt és eltávolit minden tenthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden feltünés nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**

Szétküldési hely: **GROSS ANTAL**

Budapest, József-körut 23. szám.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

EGYENLŐSÉG

Különös történet 4 felvonásban

Rendezte: BALOG BÉLA

Főszereplők: Mattyasovszky Ilona Bojda Juci és Kürthy György

HATTYUDALL

Dráma 4 felvonásban

A főszerepben: KAROLA TOELLE

Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

†

Spanyol nátha

ellen legjobb óvszer a

LYSOFORM.

Kapható mindenütt.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

JUANITTA

Egy szenvedély regénye 4 felvonásban

A NAGY ÉRZÉS

Szinmü 4 felvonásban. A főszerepben Else Föhlich és Alf. Blütecher.

A Nordisk ujdonsága

a

ROYAL-APOLLÓBAN

Az előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! **Olcsó árak!**

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

A Badeni nagyherceg fensége és a Hohenzollern herceg ő királyi fensége udvari szállitója.

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--11 sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra.

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425

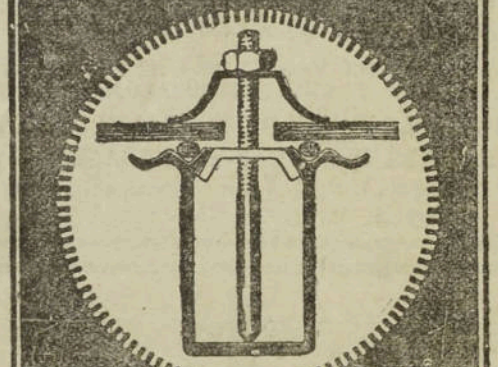
Tőke György

épitési vállalkozó.

Telefon 175—62.

Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

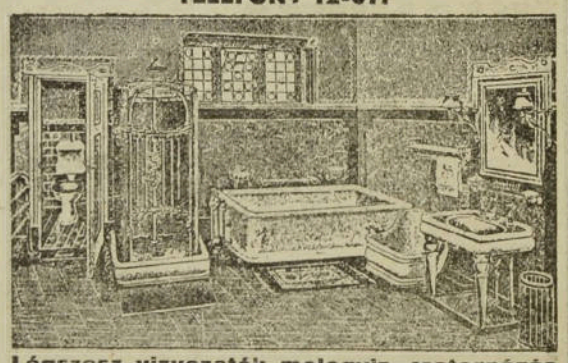
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Hazai darabos és kocka szenet

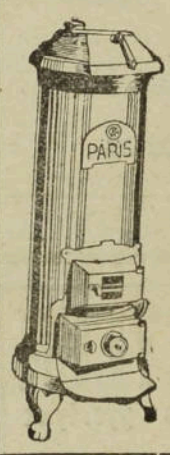
GÁZGYÁRI KOKSZOT

szállit:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi ::: részvénytársaság :::

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18.

Telefon: József 52—06. 52—07.

MEIDINGER-

kályhákat

Koch Jenő

kályha- és tüzhely-gyára

Budapest,

VI., Szondy-utca 53. sz.

Telefon: 3—69.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

Sternberg

cs. és kir. udv. szállító

zongoragyárai 6970

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

BALLINIT-

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert mas abroncsokkal való kisérletezés hiabavaló költségeket okoz. :: :: ::

SOLLUX

az egyedül tökéletes és bevált

autó-pneumatik-pótló

Ruganyos és nem rázza a motort.

Sok száz elismerőlevél.

Pneumatika Ballinit

autó-abroncs-gyár Budapest, VIII. ker., Óriás-utcza 10. sz.

Telefon: József 53—46.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. november 20-án — 47. szám.

FŐVÁROSI HIRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fel évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Szabad ország

szabad fővárosa lett Budapest azon a gyönyörü, napfényes novemberi napon, amelyen a magyar történelmi álmok legszebbike vált valóra, amikor a nép önmagát koronázta meg és a halott királyság ravatalánál égig zengő szóval százezrek kiáltották ki a magyar köztársaságot. A magyar történelem sok, gazdag drágakövet rakott a szépséges Budapestre, de a legszentebb, a legtisztább igazgyöngygyel maga a nép ékesitette föl november 16-ikán. Ennek a városnak minden polgára és minden lakója büszke, szertelenül és örökre büszke rá, hogy a magyarság megváltásának ez a feledhetetlen történelmi eseménye itt játszódott le Budapesten, amely ezzel az eseménynyel is igazolta és biztositotta, hogy mindörökre, az uj időkben, az uj világban is első, vezető városa marad az országnak. Apostola a haladásnak, uttörője a jövendőnek.

Ez a város most találta meg igazi helyét a magyar fejlődés diadalmas országutján. A budai várpalota többé nem foszló agyu vénemberek és tévelygő sihederek bagolyvára, ahonnan néhanapján, amikor inogni kezdett a trón, simogatták, vagy korbácsolták a népet. A népfenség égbetörő palotája, szimboluma a nép-hatalomnak, diadalmas hirdetője a magyar erőnek és magyar kulturának: ezzé tette a köztársaság piros lobogója a palotát, amelyben lakkcipős lakájok és bogláros nagyurak dicsőitették valaha a zsarnokságot.

És a népfenség ragyogó palotája körül boldogan, jobb jövőben bizva, az élet fényében tündöklenek a budai és pesti háztetők, amelyek uj parancsot kaptak: megóvni mindentől a boldog, szép, emberi életre jogosult lakókat. Az uj világ, amely most született, rombol és épit. Lerombolja a kiváltságokat, fölépiti az emberi egyenlőséget. Érdemtelen ezrek duskálódásán, érdemes százezrek nyomorán az igazi, a tiszta emberi élet örömei kezdenek elömleni és boldog és nagy lesz az a város, amely nem fog felsikoltani a szenvedések miatt, amely a megelégedettség csöndes, árnyas paradicsomában dolgozhatik a maga jóvoltáért.

Mert dolgozó város lesz Budapestből. Élet, napfény, boldogság és öröm csak annak jut majd ki, aki kezével, vagy agyával dolgozni kész. Megindult a nagy özönviz, amely elsepri a heréket és bünösöket és amely galambos bárkájára csak azokat szedi fel, akik a munka evangéliumában hisznek. Ma még a háború rongyosai, a bünös korszakok más és más hitén élői vagyunk, a várvavárt holnapon azonban mindnyájunknak miatyánkja és hiszekegyvye a munka lesz. Bealkonyult a léhütésnek, de lejárt a robot korszaka is. Ennek a Budapestnek fiatalos ereje, rengeteg rejtett energiája, mérhetetlen hivatottsága biztató jel arra, hogy mindez boldog dalolás, édes mosolygás, áldott lelkesedés között fog beteljesedni. Ennek az átalakulásnak, amely fenekestől kell, hogy mindent felforgasson, nem lesznek elesettjei, vidáman, nagyszerü életkedvvel kell minden embernek kezébe ragadnia a munka szerszámát, amelyet a sorsa és a tehetsége számára kijelölt. Mert ennek a budapesti népnek lehettek henyélői, lehettek hazug, lomha életet élő gazdagjai, de tehetség és munkabirás mindenkibe szorult. A munkakedvet és az akarást pedig meghozza az uj élet, az uj helyzet. A mámorosan szép napok virágos lugasain át diadalút vezet a páilott szalonokból a munka tágas termeibe.

FULLÁNKOK

...

Grófok,

bárók, hercegek, nemes urak, udvari tanácsosok és más cigánylegények, biztató jó szóval köszöntünk benneteket. Higyjétek el, ma már nincsen sok szégyenleni való azon, hogy apáitok, nagyapáitok, ükapáitok, vagy épen ti magatok cimeket, rangokat könyököltetek vagy verekedtetek ki magatoknak. Mindaz, ami sallang, ami gyerekes semmiség volt ebben az országban, ebben a városban, belehullott a királyság frissen ácsolt koporsójába, frissen ásott sirjába. Senki sem hullatott utána sós könyeket, csak néhány játékos, vén gyermek nézi legfölebb egy kicsit szomorkásan. Hogy ez a sok haszontalan csecsebecse egykor volt, az nem baj, a fontos az, hogy ma már nincsen. Az ember csak mosolyogni tud rajta, hogy komoly és felnőtt férfiak csillingelő szerszámokat akasztottak a nyakukba, amikor az utcán jártak és a többiek megemelték előttük a kalapjukat. Azt mondják, hogy a sok cafat helyett most egyetlenegy kitüntetés, a becsületrend fog jönni. Nem hiszünk benne, nem szabad jönnie ennek sem. A hirt csak pletyka szülhette. Minek ott a becsületrend, ahol mindenki becsületes akar lenni. Legfölebb — ha már mindenáron meg kell különböztetni az embereket, — a becstelenekneknek akasszanak valamit a nyakukba.

A spanyol

járvány megint erősebben pusztit, megint nagyobb számmal szedi áldozatait, aminek okát azonban nagyon nehéz lenne megállapitani. A gáncsoló szó fullánkjait hiába szúrjuk az orvostudomány tehetetlen gyakorlóiba, be kell látni, hogy az emberi tehetség nem nő az égig és az emberi ész is véges. És mégis vádat kell emelni azok ellen, akik hivatottak lennének a tudományos kutatásra. Amikor a halálozások száma csökkenőben volt és remélni lehetett a járvány megszünését, az orvosi iggódás és gondoskodás aktái mintha lezárultak volna. Elnémultak a viták és csönd lett, mintha Szent Györgyként örökre leszúrták volna a sárkányt. A sárkány vére azonban nem folyott el, sőt inkább ásitva ébredezik a szörnyeteg. Orvos urainék ne terheltessenek uiból megkezdeni a gondoskodást.

Az obsitosok

a városházán is jelentkeznek. A lövészárok hősei, akik békében a városházán körmölték a betüket, akik a város szomorú rabszolgái voltak, hazajöttek, hogy ujból megkezdjék a munkát. Persze a lövészárokban szépeket álmodtak. Hogy majd tárt karokkal fogadják itthon. Nagyszerü előmenetelt biztositanak számukra. Azt hitték, az uj élet levegője beférközik már a városházára is. És csalódtak, a Károly-kaszárnya falai vastagok és a régi rendszer embereinek fülei vattával vannak bélelve. A ma már szétkergetett közgyülés nem gondolt azokra, akik értük küzdöttek, akik a virilisták vagyonát szuronnyal védték. A katonai szolgálatot teljesitők nem mondhatták Székely Ferencnek és méltó társainak, hogy „méltóságos uram, szavazzon rám . . .“

Idegen katonatisztek magyar honosságot kérnek

Roham a katonai ügyosztály ellen

A fegyverszünetek megkötése óta, a főváros katonai ügyosztályának hivatalai az ostromlott várhoz hasonlatosak. A támadók, horvát, boszniai és hercegovinai, ausztriai katonatisztek és fegyveriik a roszszul felszerelt kérvényeik, melyekben a magyar állampolgárságot folyamodják meg. A katonai ügyosztály amellett, hogy fizikailag képtelen az ügyeket lebonyolitani, amugysem segithet a folyamodókon, minthogy, az uj államalakulásokkal, mint például a délszláv köztársaság országairól, Horvátországról és Bosznia-Hercegovináról a magyar honositási törvény még nem tud és az igy felmerült közjogi kérdések törvényszakasz nélkül elintézést nem nyerhetnek, a folyamodók pedig türelmetlenül várják kérvényeikre, a magyar honosság felvételére szóló engedélyt.

Mindezekre vonatkozólag megkérdeztük Bukovszky Viktor tanácsnokot, a katonai ügyosztály vezetőjét, aki munkatársunknak a következőket válaszolta:

— Tény az, hogy rengeteg ember ostromol bennünket a magyar állampolgárságért, illetőleg a honositási engedélyekért. Különösen sok ausztriai, boszniai és horvát-szlavoniai katonatiszt, akikkel szemben a katonai ügyosztály a legnagyobb zavarban van. Az 1879. év 50. t.-cikk, vagyis a honositási törvény nem ismerte például a külön horvát államot. A hadügyminiszter rendelete értelmében az idegen államhoz tartozó katonatisztek kötelesek az országot elhagyni és ezért az itt maradó tisztek honositásért folyamodtak. Minthogy azonban a honositási törvényben előirt elbocsájtási oklevelet ma sem Ausztriának részekre bomlott államaiból nem lehet beszerezni, Boszniáról, sem Horvátországról nincs még rendelkezés, a kérvényeket függőben kellett tartanunk. A katonai ügyosztály a függő kérdésekről november 5-én felterjesztést küldött a belügyminisztériumba, ahonnan azt a választ kaptuk, hogy a dolgot a hadügy- és igazságügyminiszterek megfogják tárgyalni és *határozatukat miniszteranács elé viszik.*

— Az idegen katonatisztek honosságánál különben is nagyon elővigyázatosaknak kell lennünk, minthogy a nyugdijas tisztek honosságával a magyar kincstárt erősen érdeklő anyagi kérdések is számbajönnek.

— Más elbirálás alá esnek a német birodalmi állampolgárok honositási kérvényei, amelyek szintén tömegével érkeztek az ügyosztályba. Ezeknél ugyanis nem kiván a törvény elbocsájtási oklevelet és igy a honositásuk, akadály nélkül megtörténhetett. Különösen sok mérnök, gyárvezető és általában müszaki emberek kérték a honosságot. Ezek és más hasonló kérvények már elintézést nyertek és többen már letették az állampolgári esküt.

— Ami azt a hirt illeti, hogy orosz foglyok is kértek volna honositási engedélyt, ez nem felel meg a valóságnak. Még az ukrániai fegyverszünet idején benyujtottak hozzánk *letelepülési engedélyre* szóló kérvényeket, de ezeket még most sem intézhettük el. Honositási kérvény egyáltalában nem jött hozzánk.

A katonai ügyosztály most ebben a tárgyban ujabb sürgős felterjesztéssel fordult a belügyminiszterhez. A sok száz türelmetlen kérvényezőnek eminens érdeke, hogy a belügyminiszter minél gyorsabban döntsön és megfelelő utasitást adjon a katonai ügyosztálynak.

Népvándorlás Budapestre

Megindult a front és a veszélyeztetett területek lakossága — Garbai kormánybiztos tervei — Az uj lakásrendelet

Milliárdokat érő épitési anyag a hadseregnél

A lakáskérdés megoldása ugy látszik, utban van. Csak ma látjuk igazán, hogy milyen mérhetetlen indolenciával kezelték ezt a módfelett fontos kérdést az előző kormányok és milyen irgalmatlan katasztrófa származott volna abból, ha a tizenharmadik órában is ugyanez a taktika, ugyanez a protekciós kiváltságos rendszer maradt volna életben. *Garbai* Sándor, aki a lakásügyek teljhatalmu kormánybiztosa lett, hatalmas erővel és a megoldás elszántságával kezdett munkához. Az ő kiépitett tervei arra vallanak, hogy a megoldás sikerülni fog, mert senki sem mondhatja, hogy az egymillió lakósu Budapesten el nem férne még egy másik millió, ha a lakással való parádénak, a luxusnak és az üzleti számitásnak nyakára hág az erélyes kormánybiztos. Sajnos, a menekülés olyan arányu lesz az elvesztésnek kitett területekről, hogy félni lehet, nem lesz-e ez lényegesen nagyobbarányu, mint az a másik népvándorlás, amely a frontok felől indul a fővárosba.

Ami most már *Garbai* Sándor kormánybiztos terveit illeti, azok természetszerüen két csoportra oszlanak. El akarja osztani igazságos alapon a meglevő lakásokat, másrészt pedig épiteni akar.

Ami

a lakások elosztását

illeti, igen radikálisan fog eljárni. Legelső intézkedése volt a *kaszárnyáknak hivatalokká való átalakitása.* A leszerelés folyamatban van, ez az átformálódás tehát nem fog hosszu időbe telni. A felszabaduló magánlakások visszatérnek eredeti céljaikhoz. Ugyanakkor pedig fokonkint *megszünnek a központok* is, amelyeket a köztársasági kormány egy perccel sem kiván tovább fenntartani, mint ameddig feltétlenül szükségesek. A központok hivatalaiban nagyon sok család fog lakást kapni, azoknak az épitkezéseknek azonban, amelyek a központok kitelepülésére szolgáltak volna, nem sok értelmük lesz most már, de annál örvendetesebb az erre szükséges épitőanyag felszabadulása.

Nem kiméli meg azonban *Garbai a palotákat sem,* köztük a *királyi palota* sem érinthetetlen szentség már. A királyi palotába több hivatal fog beköltözködni, köztük nehány minisztérium, mint *Jászi* és *Linder* hajléktalan miniszterek hivatalai. Fölszabadul a *horvát minisztérium helyisége* is, ellenben a delegáció megszünte után is szükség lesz a delegáció palotájára, ahol majd a budapesti osztrák követség fogja felütni sátorfáját.

A paloták tulajdonosait önkéntes felajánlásra szólitotta föl a kormánybiztos. Ezek azonban éppenséggel nem siettek és igy aligha lesz más mód, mint a *legszigorubb rekvirálás.* A Károlyi-palota aligha lesz a rekvirálandók között, mert ez már a forradalmat megelőző hetek óta valósággal a nép és a katonaság háza lett. A forradalom napján a Károlyi-palota már igazi kaszárnya volt, ahol százával ütöttek tanyát a Bécsből gyalog hazatért katonák. Ekkor történt meg az a bájosan humoros eset, hogy amikor Károlyi reggel fölkelt, egy huszár, egy baka és egy tengerész állott előtte, tisztelegtek és kijelentették:

— Jelentjük alássan, ma mi vagyunk az őrség!

A forradalom óta ez az egy palota máris rekvirálva van, most következik a többi, amelyeket nem fognak tulajdonosaik olyan szivesen felajánlani.

Ezekkel az intézkedésekkel egyetemben

a lakáshivatal

hatásköre is megnövekedett és pedig olyan mértékben, ami már nagyon kivánatos volt. Az uj lakásrendelet ki fogja mondani, hogy a rekvirálás teljes jogkörrel járhat el, mindent elrekvirálhat, amit elrekvirálhatónak tart. Ez a rendelet mondja ki, a halálos itéletet a *paloták* érinthetetlenségére is, egyben jogot ad arra is, hogy akinek téli és nyári lakása van, egyiket átadni köteles.

Az uj

lakásrendelet

legérdekesebb pontja az lesz, hogy az uj lakásrekviráló bizottságok tagjai között *tiz női juror* is lesz. Igen fontos azonban az, hogy a háziur többé nem rendelkezik a megürülő lakásokkal, mert azokat csak a Lakáshivatal adhatja bérbe. Ezt a jogot a Lakáshivatal már régen kivánta, mig végre meg is kapta. Joga lesz azonkivül a Lakáshivatalnak átalakitások eszközöltetésére is.

A rekvirálás azonban semmiesetre sem lehet egyedüli eszköze a lakáshiány megoldásának. Sokat fog mindenesetre a dolgon lenditeni, de az igazi segedelmet

az épitkezések megkezdése

fogja adni, ami egyben a várható *munkanélküliségnek* is biztos orvosságául kinálkozik. A kormánybiztos ugy fog intézkedni, hogy *az összes iparágak azonnal intenziv munkához fogjanak. Garbai* valószinüleg már ezen a héten óriási tömegben rendeli meg az épületekhez szükséges alkatrészeket és ezuttal *semmiesetre sem fog megfeledkezni a kisiparról sem.*

A legelső megrendelések

ajtókra, ablakokra, pántokra, zárakra, kilincsekre, klozettekre, vizkagylókra, csapokra, csövekre, csatornákra, kályhákra és tüzhelyekre vonatkozik.

A továbbiak dolga az, hogy megkezdődjék az épitőanyag beszerzése és a magántőkének az épitkezés megkezdésére való inspirálása. Az épitőanyag megszerzése legfőként szénkérdés. A kormánybiztosnak azonban arról is tudomása van, hogy rengeteg katonai épitőanyag áll rendelkezésére. A megszünt *budapesti hidfőépitési parancsnokság* birtokában *milliárdokat érő épitőanyag volt,* amelyben különösen rengeteg *gömbvas* van, amit ma sehol sem lehet kapni. Ezt a töméntelen épitőanyagot ma már minden külön bécsi audienciázás nélkül átutalja a kormány a budapesti lakásépitési akciónak. Ma a a szabadság napjaiban undorral gondol az ember arra a lelketlenségre, amivel ezt a kérdést az osztrák hadvezetőség kezelte. Amióta Budapest ostromának veszedelme elmult, a magyar kormány és a főváros állandóan a bécsi generálisoknál kilincselt, akik tudni sem akartak arról, hogy ebből az anyagból a magyar főváros házai emelkedjenek. Most nem kell többet Bécsbe instanciákkal szaladgálni, ellenben megkezdődhetik komolyan és véglegesen az épitkezés. Vajjon nincs-e máris későn? Ha későn van, azok a bünösök, akik eddig halogatták.

Evangeliom

a forradalom s a köztársaság napjaira.

Evangeliomot olvasunk a nagy eseményekben. A forradalomhoz, a köztársaság kikiáltásához, a békéhez és a német-osztrák elnyomás, kiuzsorázás kimulásához, a nagy felszabaduláshoz és a népuralom biboros feltámadásához.

Evangeliomot olvasunk öreg és uj könyvekben, amelyekben az események prédikációinak mottói lehetnek. És a mottók között is feltünik Martinovics Ignác Krisztus feje. Martinovics megirta az októberi és novemberi napok egész elméletét. Nemcsak evangeliomot olvasott a forradalomhoz, de megirta annak tökéletes receptjét is.

Könyvekből kiszakitott apró sorokból áll a nagy napok evangeliuma. Itt az irás olvassátok:

Ratzel ezt irja a Bornu birodalomról:

„A szabadok szabad származásuk tudatát nem vesztették el a sejk rabszolgáival szemben, az uralkodók azonban jobban biztak a rabszolgákban, mint saját rokonaikban és a törzs szabad férfiaiban. Nemcsak az udvari tisztségeket, hanem az ország védelmezését is a legrégebbi időktől fogva főleg rabszolgákra bizták. A fejedelem testvéreit és ambiciózusabb és tehetségesebb fiait is bizalmatlanul nézték, s mig a legfontosabb udvari tisztségek rabszolgák kezében voltak, a hercegeket az uralkodó székhelyétől távolabb eső pontokra küldték. A hivatalnokoknak és a provinciáknak saját bevételükből kellett a kiadásokat fizetni."

*

A fulbák társadalma fejedelmekre, törzsfőnökökre, szabadokra és rabszolgákra oszlik. Fontos szerepük van a királyok rabszolgáinak, akik katonák és tisztviselők s jogosan tarthatnak számot a legfőbb állami állásokra. (Oppenheimer.)

*

A Habsburgok igazi jellemzéséhez tartozik az, amit Frangepán Ferenc irt a mainzi választófejedelemnek 1685-ben:

„A császár egyik tanácsosa mondá: Inkább vegye meg a török Bécset, mintsem hogy a magyarok visszanyerjék Budát! Az egész hadviselés csak kicsinált dolog volt: fogyasztani és tönkretenni Magyarországnak még meglevő kicsinyke erejét."

Nádasdy országbiró ugyanekkor igy ir:

„Ha tiz darab marhát hajtott el a magyar, nagyobb volt a lárma, mintsem ha a török tiz mérföldel kijebb terjesztette volna a hódoltságot."

*

Szóljon evangelium ezekben a napokban a németről is. Az erdélyi Kemény Sándor jegyezte föl ez evangeliumot és Pázmán Péter mondta:

„ Pázmán Péter mondja vala egykor nála létemben:

— Átkozott ember volna, aki titeket arra kényszeritene, hogy a töröktől elszakadjatok, ellene ingadozzatok, mig Isten a kereszténységen másképp nem könyörül; mert ti azoknak torkukban laktok. Ide tartsatok csak jó korrespondenciát, mert itt keresztény fejedelemmel van dolgotok. Adományotok nem kell, mert roha im látod édes öcsém, nekünk elégséges hitelünk, tekintetünk van mostan a mi kegyelmes keresztény császárunk előtt (II. Ferdinánd), de csak addig durál az a német előtt: miglen Erdélyben magyar fejedelem hallatik floreálni... azontul mindjárt contemptusba jutván, gallérunk alá szökik a német,, akár pap, akár barát, vagy akárki légyen."

A „német" katonaságról, a császári zsoldosokról olvassuk el viszont Rákóczi önéletrajzát:

— Én nekem — irja — az udvar folytonos gyanakodásai, kémei, hamis feljelentések és a vesz emretörő miniszterek fortyskodásai miatt veszedelmes volt magyarországi jószágaimon élnem: viszont fölötte terhes Bécsben laknom, mert távollétemben szegény jobbágyaimat a kvártélyos német katonaság végképp megrontotta. A császári zsoldosok bánásmódja ugyanis a lakosság iránt hasonló volt a pogányok zsarnokságához a pénz kisajtolásában, amit még gonosz tettekkel is tetéztek; mert a fizetni nem tudók feleségeivel a férjek szemeláttára visszaéltek, a nyomoruakra vetett sarc törlesztése fejében. Másokat pedig verettek, mig ki nem adták lelküket az ütések alatt s mig a csekélyebb sértések, vagy bosszantások, sőt olykor a nyomor által kisajtolt panaszokat is halállal büntették. Az ily sátáni kinzásokat a közkatonák a népen, a tisztek a nemességen gyakorolták vala."

*

Elgondolom, hányan lehettek a Habsburgok között olyanok, mint I. Lipót császár, akiről a saját főudvarmestere mondotta Gremonville francia követnek:

— A császár nem olyan, mint az önök királya, ki mindent lát, mindent maga végez; a császár olyan, mint egy szobor, melyet odaállitunk, ahova tetszik.

*

November 16-ikára szóló evangeliom legyen Lassalle Ferdinánd szavaiból:

— Uj világosság hirnöke gyanánt biborsáv festi vérvörösre a szemhatár szálát: köd és felhő nekigombolyodik, összetorlódik, ráveti magát a pirkadó hajnalra és eltemeti egy pillanatra minden sugarát, — de nincs erő a világon, amely megakaszthatná a napnak lassu és méltóságos felkeltét, amely csak egy óra multán, mindenki számára láthatóan fényt és meleget árasztva uszik az égbolton.

*

A régi rend megdöltén érdekes olvasmány az a röpirat, amelyet II. József iratott egy Reinhard Menyhért nevü osztrák iróval a nemesség kigunyolására. A nemesi előjogokat már 1848-ban elsodorta a forradalom, de a röpirat sorai mintha mindazokra ráillenének, akik tegnap még urai voltak Magyarországnak:

— Mit remél a nemes? — kérdi az osztrák röpirat. — Hogy az utolsó itéletkor, saját erkölcsének fogyatkozásait tizennyolc nemes ős pótolhatja, hogy

Tanácsi interregnum

A tanács ellenőrzése — A városház reneszánsza — Hadüzenet a korrupciónak és a törzsfőnököknek — A letüntek merényletre készülnek

Ábrahám Dezső államtitkár nyilatkozata

Vasárnap a járványbizottság ülésezett. A forradalom kitörése óta ez és egy előbbi járványbizottsági ülés volt a főváros törvényhatósági bizottságának összes életmegnyilvánulása. A kormányzás, az igazgatás és a felelősség ma egyaránt és kizárólag a tanács kezében van. Természetesen ez csak interregnum, amelyet az uj rezsim alkotta községi választói jog alapján választott törvényhatósági bizottság fog felváltani. Hirek és kombinációk, de követelések is bőségesen akadnak, amelyek természetesen csak felébőlharmadából igazak, a követelések pedig csak részben teljesülnek.

— *Batthyány* belügyminiszter — igy hangzik a *Fővárosi Hirlap* hiteles információja — semmiesetre sem tartja kivánatosnak, hogy a főváros törvényhatósági bizottságának kompromittált közgyülése addig is összeüljön, amig az uj választói jog alapján megalakulhat az uj közgyülés. Ez idő alatt a hatalom a maga teljességében a tanács kezében marad, mig a felügyeletet a kormány részéről *Bárczy* István dr. főpolgármester gyakorolja, a fővárost pedig a Nemzeti Tanácsban *Wildner* Ödön tanácsnok képviseli. A belügyminiszter elvan határozva arra is, hogy a törvényes formákat betartja, olyan testületet, amelynek törvényre támaszkodó jogai nem lennének, ideiglenesen sem alkot, ellenben igyekezni fog a főváros reformját mielőbb tető alá hozni. Már a legközelebbi napokban megjelenik a hivatalos *Budapesti Közlönyben* az a néptörvény, amelynek megalkotására az alkotmányozó nagygyülés kötelezte a kormányt. Amig ez meg nem jelenik, semmi sem fog történni.

Szocialisták a tanácsban.

Bokányi Dezső kormánybiztosságáról, amelyről eddig sokat és komolyan beszéltek, többé nincs szó. Ellenben a minisztertanács hozzájárult, hogy a szociáldemokrata párt, amely Budapesten való hatalmas szervezettségére joggal hivatkoizk, az átmeneti idő alatt a főváros ügyeinek intézésében kivételes befolyást kapjon. E célból a minisztertanács kinevezte a főváros tanácsába kiküldött delegáltakat. Ezek

Bokányi Dezső, aki a Nemzeti Tanácsot fogja képviselni,

Preisz Mór, a Munkástanács delegáltja és *Jászai* Samu, szakszervezeti titkár, az Alkalmazottak egyesületeiek bizalmi embere.

A három delegált megbizatása addig tart, amig az uj közgyülés össze nem ül.

*

A másik terv, hogy a Károlyi-párt, a radikális-párt és a szociáldemokrata-párt nyolc-nyolc tagot delegáljon, amely huszonnégy tagból álló testület az interregnum alatt a közgyülés szerepét töltené be, a fentemlitett intézkedés folytán tárgytalanná vált.

Ábrahám Dezső államtitkár a Károlyi-párt szervezkedéséről.

Különös emlités térdemel, hogy a Nemzeti Tanács megbizást adott P. Ábrahám Dezső országgyülési képviselőnek, akit azóta igazságügyi államtitkárrá neveztek ki, hogy tanulmányozza a főváros ügyeit és szervezze meg a fővárosi polgárságot az uj rezsim irányainak megfelelő városi politika számára.

A Fővárosi Hirlap munkatársának módjában volt P. Ábrahám Dezső államtitkárral beszélni, aki a következőket mondta el terveiről:

— A Károlyi párt ugy vélekedik, hogy a városházára is a maga teljességében be kell vonulnia az uj idők szellemének. Ebből a célból *gyökeresen át kell alakitanunk a főváros közgyülését és a hatalmat ki kell vennünk a törzsfőnökök kezéből.* Ez a rendszer, amely máig uralkodott a városházán, *évtizedek óta kompromittálta a fővárost.*

— Ami az én szerepemet illeti a főváros reneszánszának megteremtésében, *én a kerületközi tanácsnak vagyok az elnöke és a főváros törvényhatósági életében is részt szándékozom venni.* Megszerveztük minden kerületben a függetlenségi pártot és *azokat fogjuk beültetni a főváros törvényhatósági bizottságába, akik hadat üzentek a panamának.* Ez a munka máris megkezdődött és amint az már nemsokára ki fog derülni, az a kép, amelyet eddig a fővárosról a polgárság magának alkotott, *alaposan meg fog változni.*

Az, amit Ábrahám Dezső államtitkár a Fővárosi Hirlap munkatársának mondott, igen szépen hangzik, teljességgel egyet is értünk minden mondatával annyival is inkább, mert a városházi, de főként a városatyai korrupció ellen immár majd egy évtized óta küzd ez az ujság. Sajnos azonban a gyakorlatban nem olyan szépen fest, ami szavakban nagyszerüen hat. Félünk tőle és nem ok nélkül, hogy azon a cimen, hogy valaki függetlenségi elveket vallott, vagy vall: a legsötétebb reakció fog bevonulni a városházára. A sujtásos, vitézkötéses magyaroskodás még nem elegendő arra, hogy valaki a progressziv Károlyi-párt tagjának vallja magát és részt kérjen ennek a modern, korafejlett világváros vezetésében. Megbizunk és valljuk a Károlyi-párt városi politikáját, de elkeseredetten fogunk harcolni egyesek személye ellen, akik mindenkor a reakció sötét lovagjai voltak, sőt igen sokan részesei azoknak a bünöknek is, amelyeket a régi rendszer elkövetett. Ezeknek feltámasztása, csak azért, mert 48-as sujtásokat tudnak a dolmányukon mutatni, megengedhetetlen. Radikális, modern gondolkozásu emberekre van szükségünk, nem pedig kitömött sasokra, akiknek nagyon örülünk, ha támogatni fogják az uj rezsimet, de akiket a vezető szereptől távol kell tartani.

Polónyi gárdistái puccsra készültek.

Ennek az önkonzerválási mozgalomnak épületes szinhelye volt az az értekezlet, amelyet a Károlyi párt a mult héten hivott egybe és amelynek célja a kerületi választmány és a végrehajtó bizottság megalakitása, amely alkalommal azonban *Polónyi* gárdája puccsot kisérelt meg és vissza akarta lopni magát a hatalomba.

Az értekezletről ez a tudósitásunk számol be:

Ábrahám Dezső az értekezlet elnöke ismertette azokat az intenciókat, amelyeket a párt a városi politikában követni akar. Elfogadásra ajánlotta a még Holló Lajos, a párt egykori elnöke által a város igazán független polgáraiból összeállitott végrehajtóbizottsági és választmányi listát, a pártvezetőség nagyon helyesen arra az álláspontra helyezkedett, hogy amikor a Károlyi-frakció gouvernementális párt lett, a bizottságba csak azokat a férfiakat jelöli, akik a párt ellenzéki korában is a függetlenségi párthoz tartoztak és nem most csatlakoztak, amikor a párt hatalomra jutott.

A bizottsági lista még olyan időkben készült, amikor a pártnak még semmi reménye se volt a hatalomra és akiket a város ügyeinek irányitására kijelöltek, önzetlen hivei voltak a pártnak. Elnöknek a lista Aigner Adolfot jelölte meg. A lista felolvasásakor parázs kis botrány tört ki. A Polónyi-féle belvárosi klikk Hahoti Sándor nyugalmazott iskolaigazgató vezetése alatt józsefvárosi segéderők támogatásával hangosan tiltakozott a lista elfogadása ellen és azt követelte, hogy az egyes kerületi szervezetek saját kebelükből jelöljék ki a választmányt és ugyanazok válasszák meg a végrehajtó-bizottságot is.

— Nem türünk kinevezéseket! — kiáltották Polónyi Géza hivei, akik egy korrupt városi politika légkörében évtizedeken át kinevezték a városatyákat és zajongással igyekezték terrorizálni a Károlyi-párt vezetőségét.

A meghivottak közül a nagy zajban először Vértes Emil, a IV. kerületi kereskedő- és iparospárt elnöke emelkedett szólásra. Kiemelte, hogy a városi politika irányitása nem maradhat azok kezében, akik a néprétegekkel sohasem törődtek. Felszólalt dr. Várkonyi Oszkár, Kalmár Antal, dr. Schwarz Vilmos és dr. Vadász Sándor, aki szenvedelmes szavakban mutatott rá, hogy a párt uj levegőt akar hozni a rothadó várospolitikába, amely a fővárost a biztos csőd felé vezette.

---

uj bőrük nő a jobbágyoknak, miután a régit lenyuzták róluk; hogy az erszényük soha ki nem ürül.

— Mit szeret a nemes? A paripát. A hitelezőket, akik a kölcsön visszafizetését nem sürgetik. Az éjszakát, amelynek sötétsége fedezi büneit. Az irgalmatlan gazdatisztet, ki parasztjait barmoknak nézi.

— Mi a nemes tizparancsolatja? Ne lopj, csak adósságot csinálj, de azokat ne fizesd vissza. Csak azt tartsd felebarátodnak, kinek legalább is annyi őse van, mint neked. Ne kérj a felebarátodtól jószágot, de addig pereld, mig a tied és az övé füstbe megy.

*

Wilson? Nem, nem ő volt az első, aki a tengeren tulról a ma varázslatos igéket utnak eresztette. Ulysses Grant, az Egyesült-Államok egykori elnöke mondta:

— Minthogy a kereskedelem, az oktatás, meg a gondolatoknak és anyagoknak távirda és gőz által való gyors továbbitása mindent megváltoztatott, én azt hiszem, hogy egy nemzet legyen, egy nyelvet beszéljen és a tökéletességnek olyan állapotába jusson, melyben hadseregekre és haditengerészetre nincs többé szükség.

*

Ezekben a nagy napokban azonban nem szabad elfelejteni Martinovicsot sem, akit Kunfi miniszter idézett november 16-ikán emlékezetünkben. Olvassuk a Francia Catechezis-t.

— A szolga olyan ember — irja — akinek akarata az ő urától függ. A szolgák jobbágyi névvel gyaláztatnak.

— A monarchia és az arisztokrácia a nép főhatalmának bitangolása. A nép egyedül csak a királyoknak és förendeknek boldogságukért munkálkodik azalatt, mig maga a nyomoruságok terhe alatt nyög.

— Mi képen élnek vissza a király és a förendek a hadban? Ők hadat inditanak a maguk tulajdon hasznukért és parancsolják a népnek, hogy az ellenségre, akit az ő kevélységek és hütlenségek támasztott, maga menjen el, aki az alatt az idő alatt is tartozik eszközöket, ugy mint pénzt, éléséget, hadi erősségeket, köntöst szállitani ennek az igazságtalan hadnak fentartására.

— Mire valók ezek a haddal való visszaélések? Arra, hogy megfojtassék a nép a hadaknak mészárszékein, melyet ugy gondolnak, mint dicsőségeknek mezejét a vérengző harmoniák, az alacsonok.

— Mire való a háboru? A bitang tolvajok adósságainak nevelése, hogy annál hatalmasabbak, tirannusabbak legyenek, amennyivel erőtlenebbedett a nép.

— Az erőszakos uralkodó némákká teheti az emberek természeti jussát, de mihelyt kedvező alkalmatosságot talál a maga szolgai láncának elszaggatására, tartozik azt legottan megcselekedni a felzendülés által.

— Micsoda a felzendülés? A nemzeti erőnek a maga erőszakos uralkodói ellen való kinyilatkoztatása. A szolgaságnak határa, a szabadságnak kezdete.

— Amely nemzet szabad akar lenni, az is lesz.

— Mindenkinek el kell veszni a szabad nemzet megmaradásáért.

— A felzendülés után a kormányzásnak egyetlen módja egyedül a néptől függő köztársaság, amely jót áll a felzendülés céljairól, amely az ember természeti jussainak jó talpra állitása.

— A nemeztnek nemcsak jussa vagyon eltörülni a királyokat, hanem tartozik is azt megcselekedni, ha szabad akar lenni és ha a maga szentséges jussaival élni akar.

Amikor Martinovics feje a porba hullott, mágyán égették el a Catechezist és 1918. november 16-ika mégis elkövetkezett...

A Polónyi-féle klikkel szemben Békessy Imre szerkesztő szólalt föl. Rendkivül éles hangon utalt arra, hogy a belvárosi pártok Wekerlét küldötték a parlamentbe és néhány héttel ezelőtt Wekerle-Tisza fuziója nem szolgáltatott elég bizalmat. A városi polgárság nagyobb bizalommal van a Károlyi-párt központi vezetősége iránt, mint az egyes kerületi szervekkel szemben, akiket szükkörü érdekszolgálatban állottak és nem akartak a rajtuk kivül állókról tudomást venni, azokról sem, akik a frontról jöttek haza.

Mikor pedig Hahoti Sándor személyes megtámadás cimén kért szót, a jelenlevők nem akarták meghallgatni. Békéssy azzal fejezte be beszédét, hogy akik ma kerültek a politika sáncaiba, nem hoztak mást magukkal, mint tiszteletlenséget a régi rendszer iránt, mely tiszteletet nem érdemel.

Ezután az értekezlet elnökéül Aigner Adolf mellé Ballagi Aladárt is megválasztották és megállapodtak abban, hogy minden független kerületi szervezet még három tagot választhat a végrehajtóbizottságba. Kimondták, hogy a Károlyi-párhoz csak a kerületi választmány beleegyezésével lehet csatlakozni.

Városházi revü

Mi történt a héten?

A tanácsterem elől eltünt a folyton hullámzó, folyton változó tömeg és a kapu előtt nem áll szuronyos baka, hogy zsebünkből a piros cédulát halássza ki, amely a városházára való belépésre jogosit. A lépcsőkön azonban még mindig nem jelentek meg a régi vörös szönyegek, nincsen tehát még rend, a felfordulás még nem vonta be vitorláit, de — ami még mindig legszomorubb — még ebben a pillanatban sem oszlott el a bizonytalanság. Eddig csak annyi bizonyos, hogy a közgyülésre többé senki sem kiváncsi és a városatya, mint tekintély, mint parancsnokló tábornok, beszüntette üzemét. Természetesen

nemcsak a közgyülés, de a bizottságok is szünetelnek

és egyedül a járványbizottság az, amely tanácstalan üléseit még megtartja.

A bizonytalan helyzet hozza magával egyébként azt is, hogy alkotó tevékenység nincs a városházán. Senki sem tudja, hogy mi következik, elvégzi tehát mindenki a napi robotot, de alkotó munkára senkinek sincs kedve. Persze nincs is értelme. Az volna tehát a fontos, hogy jönne az uj rezsim, amely hatalmat kapna a kezébe, mert éppen most élünk olyan napokat, amikor cselekedni, intézkedni, jövőt alapozni kell és nem elegendő a hétköznapi adminisztrálás.

A tisztviselői kar egyébként nyugodtan várja az uj rezsimet, amely megszabaditja a tisztviselőket egy erőszakos, cezaromániás társaságtól, amely minden lében kanál volt, mindenben rendelkezett és amely undoritó hemzsegésével megakasztotta a tisztviselők munkáját. Ennek vége van, sőt ellenkezőleg az uj rend valószinüleg a tanácsban képviseltetni fogja a törvényhatósági bizottságot is, amikor is a tanács tisztviselő tagjainak válláról óriási felelősségek sulya esik majd le.

Hogy ez nem késhetik soká, annak legfőbb tanusága a Nemzeti Tanácsnak az országház kupolacsarnokában tartott november 16-iki ülésében hozott

néphatározatának IV-ik cikke,

amely utasitja a népkormányt, hogy alkosson sürgősen néptörvényt az általános, titkos, egyenlő, közvetlen és nőkre is kiterjedő nemzetgyülési, törvényhatósági és községi választójogról. Kétségtelen azonban, hogy ha e törvény megalkotása nem vesz is nagy időt igénybe, amig az országos választások megejthetők lesznek és amig a községi választásokra rákerül a sor, jelentékeny hónapok fognak még eltelni. Az uj községi választói jog mindenesetre rendkivül radikális lesz és igy megindultak máris a viták, hogy milyen lesz az uj törvényhatósági bizottság képe. Vannak akik azt jósolják, hogy a közgyülés háromnegyed része, másik hogy fele szociáldemokratákból fog állani. Annyi azonban máris bizonyos, hogy a szociáldemokrácia a főváros törvényhatósági bizottságában sokkal nagyobb szerepre fog jutni, mint a nemzetgyülésben.

A községi választójogot különben

Rácz Gyula dr. miniszteri tanácsos készíti elő,

aki a főváros statisztikai hivatalából került annak idején még Vázsonyi-val a választójogi miniszteriumba, most pedig Batthyány belügyminiszter mellett dolgozik. Az ő munkája veti meg majd alapjait az uj Budapestnek, amelyet ma még változatlanul a régi tanács kormányoz, kormánybiztos és közgyülés nélkül. Bárczy főpolgármester és Bódy polgármester is a helyükön vannak és helyükön is maradnak. Személyi változás mindössze egy van, és pedig az, hogy

Harrer Ferenc dr. alpolgármester a magyar köztársaság bécsi követe lett és a király személye körüli miniszterium valamint az egykori külügyminiszterium likvidálásával foglalkozik.

Harrer dr. meghatalmazott miniszter különben a bécsi magyar házban székel és igen komoly tárgyalásokat folytat az osztrák kormánnyal, amely élelmiszereket kért tőlünk, aminek ellenében különös áldozatokra hajlandó. Harrer kinevezése meglepetésszerüen jött, mert őt ugy látta mindenki, mint aki a városházán keresi ambicióinak kielégitését. Most olyan szerepet vállalt, amely az ellentétes hirek dacára aligha lesz ideiglenes jellegü. Harrert nem fogja többé visszakapni a főváros, de helyét majd csak az általános választások alapján összeülő közgyülés tölti be, addig pedig helyettesitését Krátky János tanácsnok végzi.

Van azonban a miniszteriumok háztartásának feloszlatásán kivül Harrer dr.-nak még egy igen nagy gondja, szenet szerezni Magyarországnak, mindenekfelett pedig Budapestnek. Általában mindenkit legelsősorban az a probléma izgat legjobban, hogy

hol veszünk szenet?

Választ azonban biztosat senki sem tud adni. A belföldi széntermelést a munkásoknak adott kedvezmények révén sikerült ugyan némileg emelni, de a külföldi szénnel baj van. Az elinditott kocsikat az irreguláris cseh és lengyel csapatok nem engedik keresztül és igy

válságba jutott a budapesti gázgyár,

amely a reggel nyolctól délután 4-ig tartó tilalmi idővel is csak mintegy egy hónapig képes gázt szolgáltatni. Ripka vezérigazgató nem csinál titkot a veszedelemből és nyiltan vallja, hogyha ez idő alatt valami fordulat nem történik a külpolitikai kérdésekben, akkor a gázgyár becsukhatja a kapukat.

Ugyancsak a szénnel, a vonatközlekedés folytonosságával van összefüggésben

Budapest élelmezése

is, amelyet Erdélyi Mór kormánybiztos irányit és aki rendkivül optimisztikusan itéli meg a helyzetet. Hasonlóan jó véleménnyel van ellátásunkról Nagy Ferenc közélelmezési miniszter, aki szerint rendkivül megkönnyiti a helyzetet, hogy a hadsereg részére az utóbbi időben nagy rendelések voltak, amelyeket nagyrészben le is szállitottak, de amelyek nagyrészt rendelkezésre állanak. Budapesten liszt és zsir van bőven. A hus pedig oly sok, hogy a kormány beszüntette a husztalan napokat. Áresés azonban legföllebb a husban várható, aminek oka legfőként az lehet, hogy a front megszünt husfogyasztó lenni. Ezért hus Budapesten még a hütőházakba is kerül. Érdekes jelenség az, amelyet a liba körül lehet észlelni. Ugynevezett „nyuzott liba" ma nem kapható, aminek oka az, hogy megszünt a háboru alatt óriási mértékre emelkedett libazsir-gyüjtés. A baromfi árának ilyenformán hamarosan igen jelentékenyen esnie kell.

Igen gyökeres változást azonban az uj rezsim a fővárosnál tulajdonképen

a villamosvasutak uj rendjében

hozott. Az uj igazgatóság első teendője a munkabérek 50 százalékos felemelése volt, ami a két vasutnál körülbelül harminc millió többletkiadást jelent. Ennek viszont természetes következménye a tarifaemelés és vele együtt az egységes tarifa behozatala. A főváros a tarifaemelésből illetve közlekedési adóból (amiről momentán szó sincs) nyert harminc millióval kivánta háztartási mérlegét helyreállitani. A harminc milliót egyelőre 20,000 munkás között osztják meg. Hogy a deficittel mi lesz? Ez a jövő kérdése. Be kell vallani, igen nehéz, szinte megoldhatatlan kérdés.

Palotaforradalom a Zrinyi-utcában

A szocialista rendőrség

A rendőrségen az átalakulás tovább folyik. A Népőrség és a katonaság vigyáz a rendre és a rendőrség felhasználja az időt arra, hogy saját kebelében ujra helyreálljon a nyugalom. A rendőrség vezetői maguk látják, hogy az uj rendszert csak ugy menthetik meg, ha a mostani rendszertelenséget megszüntetik és olyan alapot létesitenek, amely a testület minden tagját kielégiti. Azzal is tisztában vannak, hogy most a rendőrségen minden van, csak elégedettség nincs. A főkapitánynak egyéb dolga sincs, mint deputációkat fogad és szónokol. Mindenki tömörül és mindenkinek akad sérelme. A bajok gyökerei oly mélyrehatóak, hogy olyan komoly, ujabb palotaforradalmi jelekben robbannak ki, amelyek a mult héten lejátszódtak és amelyek a főváros minden polgárát megdöbbentették. A dolgos, érdemes tisztviselők meg voltak botránkozva azért, hogy egy fiatal, gyerekember főtanácsos lett, mert bizonyos politikai szolgálatot jutalmazni kellett. Az elégületlenség még inkább növekedett, mert két hivatali főnöke nyiltan rákiáltott az uj főtisztviselőre:

— Miért nem végezte el hivatalbeli restanciáit? Előbb tanuljon meg dolgozni és aztán ugráljon.

A másik főnök hasonlóan kifakadt:

— Minden csekélységért hozzám szaladt és most feljebbvalóm akar lenni!

Ezek olyan sulyos dolgok voltak, amely előtt a vezetőség sem csukhatta be a fülét. Hozzájárult még mindezekhez a fiatal tisztviselő bántó és támadó fellépése. Rémhistóriákat hozott elő és az elmondott rémhistóriákra mindenki mosolygott.

A főkapitány és környezete rendet akar teremteni és ezért mozgalmat inditott, hogy a szerencsétlen modorú gyerektisztviselő *eltávozzék a rendőrség köréből.* Azt szeretnék elérni, hogy *a hadügyminiszteriumban legyen osztálytanácsos.* Az uj főtanácsos különben a rendőrlegénységhez szeretne kerülni és egyes őrszobákat már meg is nyert a maga számára. Ez az ujabb agitáció azonban nagyon veszélyeztette a rendőrség fegyelmét.

A főkapitány és a rendőrség komolyabb eleme tisztán látja, hogy a khaoszból csak ugy tud kimenekülni, ha

a rendőrség szocialista alapon megszervezkedik

és igy a fegyelmet ujra visszahozzák a rendőrség testületébe. Ezért siettek megcsinálni a *budapesti államrendőrségi alkalmazottak szabad szervezetét,* amely át fogja venni a *Rendőrtanács* szerepét. A szabadszervezet ujra meg fogja alakitani a rendőrtanácsot, de abban a rendőrség minden testülete arányosan képviselve lesz. Eszerint a rendőrtanácsba a r. fogalmazói kar 25 tagot, a r. felügyelői kar 4 tagot, a detektivtestület 25 tagot, a hivataltiszti kar 8 tagot, a kezelők 1 tagot, a dijnokok 8 tagot, a számvevőségi és pénztári tisztviselők együtt 1 tagot, a rendőrorvosi kar 2 tagot, a rendőrlegénység (az altiszteket is beleértve) 175 tagot, nem egyenruhás altisztek és kézbesitők 6 tagot és a hivatalszolgák 3 tagot delegálnak egy évre. A megalakitandó uj Rendőrtanács eszerint 258 tagból fog állani, amely önmagából kb. 50 tagból álló választmányt és ezek tagjai sorából *kb. 10 tagu intéző bizottságot fog választani egy évre.* A Rendőrtanács sulyt helyez arra, hogy a Rendőrtanács tagjaiul demokratikus érzésü, komoly gondolkodásu, feddhetetlen jellemü rendőrségi alkalmazottak választassanak meg.

A detektivtestület még tovább ment és ők maguk akarják a rendet és a fegyelmet a saját testületükben fentartani. Erre azért van szükség, mert a detektivek most a rendőrségen annyira előrementek, hogy kiváltságos helyzetet élveznek. A detektivtestület terjeszkedése ellen a többi testületnek eddig is kifogása volt, most pedig várható, hogy az ellentétek komolyan kiélesednek. Dániel Dezső detektiv egy munkaprogrammot dolgozott ki, amelyet a detektivtestület elfogadott. Mindenekelőtt ujra számüz-

ték a politikát és azt kívánják, hogy a detektiv kinevezéseknél ezentul irányitó szavuk legyen. A testület tekintélyének és munkaképességének megóvása érdekében a kinevezéseknél ellenőrzést akarnak gyakorolni oly módon, hogy a kinevezendő detektiv nevét a detektivtanácscsal előzetesen közölni kell. A tanács a szokásos priuson kivül kikutatja a kinevezendő egyén eddigi magánéletét, valamint azt is, hogy eddigi munkakörét miként töltötte be és kiknek társaságában élt, s igy ezen adatok birtokában teszi meg javaslatát a főnökségnek. A detektivek arra fognak törekedni, hogy magasabb müveltségü egyének juthassanak be a testületbe. Az államrendőrség egyenruhás tagjainak is alkalmat adnak arra, ha rátermettséget mutatnak erre a pályára, hogy a testületbe bejuthassanak.

A detektiv-kiképzést is megreformálják. A rendőri őrszemélyzet tagjait, áthelyezésüket megelőzőleg elméleti vizsgára utalják. Ezzel szemben egyéb detektivjelölteket az e célra alkalmas kartársak elméletileg kiképzik és az előirt szaktanfolyam bevégzése után a detektivfőnökség, valamint a kiküldött bizalmi tanács tagjai előtt képesitő vizsgát fognak tenni.

A testület maga fog vigyázni a testület tagjainak erkölcsére. A detektivtanácsnak bejelentik mindazokat, akik ellen gyanu merül fel és a tanács vagy saját hatáskörében intézkedik vagy pedig jelentést tesz a főnökségnek.

Maga a testület figyelmezteti tagjait, hogy a fogalmazói kar között a kölcsönös tiszteletet ápolni kell, annál is inkább, mert a testület alá van rendelve a fogalmazói karnak.

A negyven tagu bizalmi tanács a betegekről és családjaikról is gondoskodni fog és ügyel arra, hogy legalább minden két hétben egy szabad vasárnapja legyen minden detektivnek.

Ezek a komoly kivánalmak. Volt olyan rendőr is, aki egész egyszerüen kimondani kivánta, hogy ezentul minden rendőr bekerülhessen a fogalmazói karba, „ha ezt a munkát el tudja látni."

— Miért ne lehetnék én tanácsos? — kérdezte.

Egy másik a gödöllői királyi várpalotát akarta lefoglalni rendőri üdülő számára. Akadt még egy néhány tulzó, aki fantasztikus tervekkel állt elő, de valamennyit leburrogták. A rendőrség komoly eleme valóban ki akarja épiteni a szocialista rendőrséget és ezen a terven nagy ambicióval dolgozik.

A törvényszék folyosójáról

Kortörténeti feliratok a falakon

Mindnyájunkat érhet baleset. Ez a gondolat lebeg állandóan a budapesti törvényszék folyosóin és aki ártatlannak hitte magát, vagy enyhe bünözőnek, akire a „mene tekel ufarezin" a „megmérettél és könnyünek találtattál" vonatkozik, azt néha alaposan megijesztette a kancsal szemü igazság istennője.

A folyosón, itt látható minden belépődij nélkül, tout Budapest. Az éj sötétjében dolgozó rabló vagy betörő, a féltékenységi drámák vitriolos vagy revolveres hőse, a nagystilü szélhámos, akit még egyelőre szabadlábon hagy az összecsalt pénzekből deponált óvadék, a potomáron vásárló orgazda, a tolvaj cselédleány, a csalárdbukott kereskedő és mindezeknek a vádlottaknak kiséröi, akik félénken tárgyalnak a befolyásos ügyvéd urral, aki az expenznotárá való tekintettel halálra ijeszti a családtagokat, vagy a szegény ügyvéd, aki hiányzó irodai praksisát itt próbálja megszerezni; azonkivül birák, ügyészek és hirlapirók, akik együttvéve alkotják a folyosó közvéleményét.

Biztos értesülésünk szerint a Markó-utca 25—27. számu törvényszék épületének, folyosóinak és termeinek átfestésére árlejtési hirdetményt fognak a napokban közzétenni és ezért, mielőtt a törvényszék folyosóinak és szobáinak falfelirásai ecset alá kerülnének, feljegyeztük őket kortörténeti adatoknak, ha nem is lesz olyan értékük, mint a gulák és obeliszkek hieroglifáinak.

Hej Latkóczy!

Ez a sóhaj van lerögzitve az elsőemeleti törvényszéki folyosó falán a következő aláirással:

— Itt voltunk (Hólyag) Fröhlich János és nemes és vitézlő Fodor Aladár.—

Aminek az a magyarázata, hogy jó pár évvel ezelőtt, a rendőrség legszigorubb titoktartása mellett, megindult a vizsgálat Latkóczy Imre számvevőszéki alelnök ellen, akit különböző patika-panamákkal vádoltak. A kihallgatásokat nem a rendőrség központi épületében végezték, hanem a kies IX. kerületi kapitányságon, hogy a hirlapirók meg ne tudják a dolgot. De a rendőri riporterek résen voltak és Löve Dinnye Mihálynak, A Nap rendőri riporterének sikerült a kihallgatások helyét megtudni azáltal, hogy amikor két rendőrfőtisztviselő a késő éjjeli órákban a IX. kerületi rendőrségre hajtott, Löve Dinnye Mihály, a kocsi hátulsó rugóira kapaszkodva, velük ment és megtudta a vizsgálat eddigi fázisait. Az esettel a vizsgálóbiró is foglalkozott és igy került az ügy a törvényszék folyosójára, ahol ekkor támadt a sóhajtásos feljegyzés, melynek szereplői: Fröhlich János, Az Ujság akkori kitünő detektivriportere és Fodor Aladár, a Pesti Napló riportere, aki nemrég halt meg fiatalon, mint a spanyoljárvány legelső áldozatainak egyike.

A foglyok szobája.

A foglyok mindennemü iróeszköztől a legszigorubban el vannak tiltva, de isten tudja honnan, mindegyikük szerez egy kis plajbászt, mellyel értesitést küld fogolytársainak, vagy unalmában a falra rajzol egy-egy mondatot, amig a nagytekintetü törvényszék elé nem kerül. A második emelet egyik fogolyszobájának falán egymás mellett a következő három felirás van. Az első szöveg kék ceruzával irva:

— A szchajre B-nél van. —

Ennek kétféle magyarázata lehet. Az egyik figyelmeztetés, hogy a vádlott társ hogyan valljon a törvényszék előtt, a másik magyarázat az, hogy a család agnak imigyen jelzi a tolvaj, hogy hova dugta el a lopott árukat, minthogy szchajre, héberül árut jelent és a tolvajok előszeretettel használják titkos nyelvként a zsargont.

A második felirás, egy szegény cseléd lirai megnyilatkozása és igy hangzik:

Böszörményi Anna cseléd ruhát lopott,

Surgót biró ezért hat hónapot adott.

A harmadik felirás egy intelligens ember szomoru naplójának töredéke.

— On revient toujours, á ses premiers amours, aminek fordítása, hogy az ember mindig visszatér első szerelméhez. Ami a jelen esetben annyit jelent, hogy ujból ide kerültem. A szöveg alatti aláirás csak kezdőbetükből áll: gr. Ch. Fr. De a törvényszéki riporterek jól emlékeznek a kiváló tehetségü és intelligens gróf Champvans Frigyesre, akit a törvényszék okirathamisitásért és cimbitorlásért másfélévi börtönre itélt és másodszor ujból a törvényszék elé került L. A. szinésznő panaszára, akitől házassági igérettel több ezer koronát csalt ki.

A rossz kabala.

A bünöző Budapest hősei között bizony sok szeretetreméltó és elmés ember akad, akiket a sors a rossz utra kárhoztatott és nem birtak a rendes polgári élet utjain megmaradni. A Fleischer-tanács előtt történt meg a törvénykezési szünet előtti napokban, hogy egy hamiskártyázással vádolt Alfonzónak azt mondotta a törvényszéki tanácselnök, hogy üljön le. A kártyás erre szinte rimánkodva azt válaszolta:

Nagyságos elnök ur, ne tessék engem leültetni, mert az rossz kabala. Aki itt ülni kezd, az ülve is marad és én nagyon szeretném délutáni alsós pártimat folytatni a Munkácsy kávéházban.

Pápai bácsi és a törvényszéki folyosó.

Ha a törvényszék folyosójáról szólunk, meg kell emlékeznünk Pápai bácsiról, a törvényszéki könyomatos tavaly meghalt szerkesztőjéről, aki harminc évig járt naponta a törvényszék folyosóin és minden bünös emberét ismerte Budapestnek. A kitünő Pápai bácsi jóhumoru ember volt, aki minden ügyvéddel tegeződő viszonyban élt és akinek barátságát a birák, ügyészek is keresték. Ő mondotta egyszer egy neves fővárosi városatya-ügyvédről, aki három órás védőbeszédet tartott egy országos gazember mellett, a birák általános megrökönyödésére és a törvényszéki hirlapirók unalmára:

— Mentül tovább áll a védő, antul tovább ül a vádlott.

Hogy ez a megállapitás helyes volt, azt az itélet igazolta, amely a maximuma volt a kiróható büntetésnek.

A törvényszék folyosója átjáró háza a szabad embernek — a törvényszéki fogházba, és ha egy magyar Ruskin megirja majd Budapest követt, ajánlom figyelmébe e sorokat és a törvényszék folyosóját, mert e nélkül hiányos lenne szép fővárosunk igazsággal teljes leirása.

Ráby Simon.

Események

Munkabéremelés a vizmüveknél. A vizmüvek — mint ismeretes — az alkalmazottakkal kollektiv szerződést kötöttek, amely ez év végén jár le. A kollektiv szerződésben megállapitott bérek mellett azonban a szükséges munkaerőt nem lehetett beállitani, sőt a régi munkások is elhagyták helyüket. Ezek a körülmények arra kényszeritették a tanácsot, hogy nem várva be a kollektiv szerződés lejártát, a *munkabéreket rögtöni hatállyal 50 százalékkal fölemelje.* Ezek alapján a napibérek ma 18—24 24 koronáig terjednek. Ez a béremelés a vizmüveknél mintegy másfél milliós többkiadást jelent.

Székes vagy nem székes? Ez az a kérdés, amire ebben a pillanatban nem lehet még választ adni. Szerencsére a probléma megfejtése nem olyan sürgős, mint a szénkérdés megoldása. Annyi azonban bizonyos, hogy már ma is sokat vitatkoznak azon, hogy Budapest a november 16-iki események után, köztársasági országban székesfőváros marad-e, vagy csak főváros lesz. Ez nem degradálás, de még az sem bizonyos, hogy az a hely, ahol a köztársaság jövendőbeli elnöke székel, nem volna székesfővárosnak nevezhető. Vajjon csak a királyoknak van székesfővárosuk? Ez a közjogi probléma azonban aligha fog nagy fejtörést okozni, annál is inkább, mert sokkal fontosabb gondjaink is vannak.

Stóladijak az olcsó temetéseken. Jelentettük, hogy az Országos Árvizsgáló Bizottság megállapitotta a temetések dijszabását. Ezekben az olcsó temetési árakban azonban nem voltak beszámitva a lelkészek honorárriumai (a stóladijak), amelyek az I. osztályu temetésnél 40 koronát, a II. osztályu temetésnél 20 koronát, a harmadik osztálvunál pedig 10 koronát tesznek ki. Az Árvizsgáló-Bizottság felkérésére a főváros tanácsa érintkezésbe lépett az esztergomi hercegprimással, hogy az Árvizsgáló-Bizottság által megállapitott stóladijak a katolikus papságra is kötelező módon kiterjesztessenek. A hercegprimás hozzájárult a tanács által előterjesztett stóladijakhoz, egyben pedig beleegyezett a hercegprimás ahhoz is, hogy a gratisz-temetéseknél az egyházi szertartásokat a katolikus papság is ingyen lássa el. A megállapodáshoz csupán azt tette hozzá a hercegprimás, hogy az óbudai temetőben való temetéseknél, amennyiben a papnak ki kell kisérnie a halottat, a gyászoló család fogatot bocsásson rendelkezésre. Az Országos Árvizsgáló Bizottság ehhez a megállapodáshoz teljes terjedelmében hozzájárult, amit a tanács legutóbbi ülésében tudomásul vett.

Beszüntetik a községi husárusitó üzemet. A hadbavonult és most hazatért hentesek szomoruan tapasztalták, hogy távollétükben a főváros husüzemet ugyszólván teljesen magához ragadta Budapest husellátását és igy megfosztotta őket foglalkozásuk gyakorlásának lehetőségétől. A hazatért hentesek emiatt iparteslületükhöz fordultak és követelték kenyerük visszaszerzését. Brezina Gyula a kivánságnak megfelelt, eljárt a fővárosnál, ahol azt a biztositást nyerte, hogy a főváros készségesen beszünteti a husüzemet, ha a hentesipartestület gondoskodik róla, hogy a közönség ellátása megbizható kezekbe kerül. Itt emlitjük meg, hogy az igy megváltozott viszonyok folytán Reich Sámu, az élelmiszerüzem igazgatója és Demkó Dezső, a Vásárpénztár vezérigazgatója, legközelebb megválnak állásaiktól.

Ehrlich G. Gusztáv visszavonul. Az Erzsébetvárosi Kör vasárnap tartotta közgyülését, amelyen azonban a kör elnöke nem vett részt. Levélben bejelentette, hogy az elnökségről lemond, a politikától visszavonul, a kerületi életben nem kiván szerepelni és a körben ezentul, mint egyszerü klubtag óhajtja a közérdeket szolgálni. A kör tagjai sajnálkozással vették tudomásul elnökük elhatározását és remélik, hogy sikerülni fog Ehrlich Gusztáv szándékát megváltoztatni.

A fővárosi alkalmazottak nagygyülése. A Városi Alkalmazottak Országos Szövetségéhez csatlakozott fővárosi alkalmazottak e hó 26-án, az Épitőmunkások Országos Szövetségének helyiségeiben (Aréna-ut 68.) nagygyülést tartanak.

Kolozsvár és a földgáz. A Magyar Földgáz r.-t. kiküldöttjei egy szerződés tervezetében állapodtak meg a kolozsvári városi tanácscsal, amely azt a legközelebbi közgyülés elé terjeszti jóváhagyás végett. A szerződés szerint a társaság köteles a vezeték épitését 1919. október 15-ig befejezni, a városi elosztó hálózatot üzembe helyezni és a földgáz kiszolgáltatását megkezdeni. A szerződés 1965. december 31-ig lesz érvényben. A háztartási célokra szolgáló gáz ára köbméterenként 20 filér lesz. A közvilágitás céljaira szolgáló gáz ára, ugyszintén a kisebb ipari vállalatok ipari gázának ára köbméterenként 8 fillér. Az évi másfél millió köbméter földgáznál többet fogyasztó nagyipari vállalatokkal a Magyar Földgáz r.-t. külön fog megállapodni. Ha egy tonna szén ára Essenben 25.66 márkánál magasabb lesz, akkor a földgáz ára az áremelkedés arányában nő. Amig a földgázfogyasztás évi 6.4 millió köbméter háztartási gáz árának megfelelő nyersbevételt el nem ért, addig a város semmi jutalékot nem kap. Ezentul 14 mill. köbméterig a város részesedése 5 százalék, 14 milliótól 20 millió köbméterig 7.5, azontul 10 százalék. A szerződés lejárta, vagy bármely okból megszünése esetén a városnak joga van tulajdonába átvenni az egész területén létesitett földgázelosztó hálózatot, a kimutatott könyvszerü érték és a használati érték együttes összegének feléért.

Katzer szörmeárui legujabb tavaszi rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei főleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

Andrássy-uti Szinház. Ez lesz az uj neve a héten ujra megnyiló Andrássy-uti Modern Szinpadnak. A kis szinház, mely Herquet Rezső tervei szerint teljesen ujjáépült, uj formájában egyike lesz a főváros legnobilisabb és legizlésesebb szinházainak. Tagjai: a Belvárosi Szinház egész művészgárdája és már az első müsorban naponta föllépnek: Mészáros Géza, Kökény Ilona, Ilosvay Rózsi, Boross, Békeffi és a többi kitünő művészek. Igazgatója ennek is Bárdos Artur dr., zenei igazgatója pedig Szirmai Albert dr.

A bolygó hollandi. — Gioconda. Wagner halhatatlan művét, a Bolygó hollandit filmen hétfőn mutatta be az Uránia. A tenger nagyszerüségét ritkán láttuk filmen oly megkapóan, mint ebben a nagyszabásu filmmüben, melynek témája egyesiti magában a misztikumot és a regényest. A bolygó hollandi filmjén kivül tovább is müsorán tartja az Uránia D'Annunzio regényének a Giocondának filmmüvét. Az Uránia előadásai 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

Ballinit-Sollux. A Pneumatika-Ballinit autóabroncsgyár által forgalomba hozott Ballinit-Sollux autó pneumatikpótló kiváló minőségéről mindinkább meggyőződést szereznek mindazok, kik ezt a kitünő pneuatikpótlót autókerekeikre felszereltették. Mint a gyár velünk közli, az autóabroncsok olyan ruganyosak, mint a légtömlővel ellátott pneumatikok, miáltal a motorra semmiféle káros behatással nincsenek. A napról-napra nagy mennyiségben beérkező rendelések igazolják ezen gyár szoliditását, agilitását és az általa gyártott pneumatikpótlók versenyképességét. A gyár Budapest, VIII., Óriás-utca 10. szám alatt van.

A SZENTGELLÉRT-FÜRDŐ
téli kertjében vasárnaponkint d. e. 10-½1-ig
a Budapesti hangverseny zenekar társaság
szimfonikus séta angversenyt rendez SILLING BERTALAN karmester vezetése alatt. Belépődij 2 korona.

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt :: leveskülönlegességek ::

A TŐKE

Pénz és föld

Az entente leütötte az abroncsot az Ausztriának nevezett szétszáradt sajtárról és a dongák egy pillanat alatt széthullottak. Sőt a dongák azóta ellenséges viszonyban élnek egymással. Az egykori monarchia államai között a legélesebb gazdasági feszültség van kitörőben és ezt a háborut valószinüleg egyenruhás bankókkal, az Osztrák-magyar Bank bankjegyeinek fegyvereivel fogják megvivni. Természetes tehát, hogy ebben az őrült koncertben a legfontosabb feladatok közé tartozik a bankjegy- és a valuta-kérdés megoldása. A megoldás természetszerüen csak a békekonferencián fog bekövetkezni és nincs más módunk, mint e tekintetben is, mint minden másban, a győztesek józan belátására, igazságszeretetére apellálni. Ma tehát nincsen más mód, mint átmeneti megoldásokhoz fordulni és a kormány minden intézkedését ilyen természetünek kell tekintenünk. A termelés megakadása fenyegetne akkor, ha a bankjegy szaporitást beszüntetnénk és igy bármennyire nem kivánatos is ez, az adott körülmények között elkerülhetetlen szükségesség.

Sokkal vigasztalóbb a helyzet, ha a magyar állam háborus adósságait vesszük vizsgálat alá. *Szende* Pál dr. pénzügyi államtitkár e tekintetben igen megnyugtató felvilágositásokat adott az elmult héten. Szerinte a magyar állam háborus adóssága 34 milliárdot tesz ki, amiből azonban 28—30 milliárd hadikölcsön, pénztárjegy, és bankjegy formájában idehaza, az ország határai között van, a külföldön vállalt adósságok összege nem több, másfél milliárdnál. Hogy ez igy lehet, annak oka az, hogy a magyar termelés a háboru alatt nagyszerüen produkált. A fegyverszünet megkötésének nyugalma viszont a valuta javulását is magával fogja hozni.

A terhek nagysága mégis lesujtó lesz. A kormánynak nincsen szándéka ujabb fogyasztási adókat behozni, a régieket pedig csak addig tartja meg, amig azoknak jövedelmére mulhatatlanul szükség van. A szeszadót azonban fokozni kivánja a kormány, ha ugyan nem a szeszmonopólium behozatalára szánja el magát. Mindezek felett pedig az egyenes állami adókat *igen erősen meg fogják pótlékolni*, ugy, hogy ebből a pótlékolásból *ötszáz milliónak* kell kitelnie. A pótadó kivetése a legtökéletesebb progresszív módon történik és *száz százalékról ötszáz százalékig* emelkedik.

Nem menekedhetik meg az adópótléktól a földadó sem. Feloldást csak az egészen kis birtokok nyernek. Általában a kormány gazdasági politikájának gerince a népnek földdel való ellátása. A földmivelési miniszter e tekintetben többször és meglehetősen szétágazó módon nyilatkozott. Az egész reformnak gerince az, hogy minden állami, községi, egyházi és pénzintézeti földbirtokot a nép számára kivánnak megváltani. Kivételt csak az erdők és a speciális tudományos, kulturális és egyéb rendeltetésü kisebb darabok képeznek. A megváltás a békeidőnek megfelelő áron fog történni és állami járadékkötvényekkel fogják kifizetni. Meg fog szünni a földbirtoknak minden néven nevezendő megkötöttsége és a nép számára minden száz, vagy legfeljebb kétszáz holdnál nagyobb földbirtok kisajátitható lesz az előbb emlitett módon. A földbirtokkal együtt az instrukció is megváltható lesz.

Mindez végig, amint a kormány egész pénzügyi és földbirtok politikáját szemléljük, annyira ujszerü és annyira nagyszerüen néppolitika, hogy méltányos minden kritikától tartózkodni. A kivánatos csak az, hogy a nagy átalakulás minden zökkenő nélkül menjen végbe, a mérhetetlen kihatásu reform pedig ne ingassa meg az ország közgazdasági életének nélkülözhetetlen alapjait.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 30. Telefon: József 1—48. szám.

A szén. A szénmizériák az elmult héten sem javultak. A nagyobb üzemek sorra kénytelenek a müködésüket beszüntetni és teljesen vigasztalan a helyzet a háztartások szénnel való ellátása körül is. Garami Ernő kereskedelmi miniszter a „Népszava" munkatársa előtt ugy nyilatkozott, hogy a belföldi termelést sikerült az utóbbi időben emelni, de egyuttal annak az aggodalmának ad kifejezést, hogy a Zsilvölgyének és Pécs vidékének az ántánt államok katonasága által történt megszállása a termelést illetve a termelt szén fölhozatalát meg fogja neheziteni. A miniszter szerint a külföldi szén behozatala is folytonos nehézségekbe ütközik. A német kormány ugyan elinditja az egyezség utján megállapitott szénvonatokat, ezek azonban csak az ország határáig jutnak el, ott feltartóztatják a cseh és lengyel irregurális bandák. Szomoru következménye ezeknek az állapotoknak, hogy a szénhiány miatt el kell készülnünk a termelés további redukciójára, sőt megtörténhetik, hogy a vasutforgalmat is redukálni kell. A házitüzés körül felmerült bajok némi enyhitésére a kormány gondoskodott róla, hogy a fővárosba zárt vonatokban nagyobb mennyiségü tüzifát hozzanak és ezt a fa- és a kisszénkereskedők utján fogják forgalomba hozni. Munkatársunknak alkalma volt a napokban Vázsonyi Jenővel, a máv. elnök-igazgatójával beszélni. Az elnök-igazgató is arról panaszkodott, hogy a vasutnak elképzelhetetlen nehézségekkel kell megküzdenie, a szénhiány elháritahatatlan akadályokat állit a forgalom elé és bár a katonaság hazaszállitása akadálytalanul folyik, nincs kizárva, hogy a polgári személyforgalmat redukálni kell. Ehhez a radikális eszközhöz természetesen csak akkor folyamodik a vasut, ha már a fenyegető szénhiány oly nagymérvü lesz, hogy a fogyasztás csökkentésére más megoldási mód nem fog kinálkozni. A szükséges élelmiszerelhozatalról azonban mindenképen gondoskodik a vasut, valamint arról is, hogy a közüzemek, a vizmüvek, a gáz- és villanymüvek, valamint a malmok és a többi élelmiszerüzemek szénhiány miatt fennakadást ne szenvedjenek. A széntermelést veszélyezteti, hogy az üzemhelyek kifogytak a bányafából. Gábor Bertalan, a Magyar Általános Kőszénbánya igazgatója, ugy nyilatkozott munkatársunk előtt, hogy a vállalat gondos előrelátással csaknem egy évre fedezte bányafaszükségletét, a fa azonban részben Erdélyben, részben más messze földön fekvő termelőhelyeken van és a tatai bányatelepre való bányafa-szállitás teljesen szünetel. Ilyen körülmények között az a veszély fenyeget, hogy a tatai bánya üzemét kénytelenek lesznek beszüntetni, hacsak sürgős segitség a bányafa gyors szállitása, be nem áll. Minthogy a szénkérdés megoldása a legfontosabb nemzeti probléma, remélhető, hogy a kormány minden ereiét megfesziti, hogy ezt a katasztrófális bajt elháritsa rólunk.

Megszünik a Szilvaközpont. Dacára az idei bő szilvatermésnek, a fővárosban mégis szilvainség volt. Ennek az oka, hogy Szerbiából be kellett szüntetni az importot, a boszniai behozatal szintén elmaradt, az uton levő készleteket lefoglalták a horvátok és a belföldi szilvatermő vidékekről pedig a szállitási mizériák miatt maradt el a felhozatal. Ilyen körülmények között teljesen illuzóriussá vált a Szilvaközpont müködése, amelyet tényleg be is szüntet és néhány nap mulva kimondja a fölszámolást.

A cementgyári szövetség vezetősége. A cementgyári szövetség elnökévé a kereskedelmi miniszter Breuer Lipótot, a Beocsini cementgyári unió rt. vezérigazgatóját, alelnökeivé pedig Vida Jenőt, a Magyar általános kőszénbánya rt. vezérigazgatóját és Nemes Jenőt, az Egyesült tégla- és cementgyár rt. vezérigazgatóját nevezte ki.

Weisz Manfréd acél- és fémmüvei. Weisz Manfréd csepeli gyára a változott viszonyokra való tekintettel müködését a jövőben általános használati cikkek gyártására, acél- és fémhengerelésre és hasonló üzemekre rendezi be. Ennek megfelelőleg a cég nevét „Weisz Manfréd acél- és fémmüvei" részvénytársaságra változtatta.

A H. T. harmadik közgyülése. A hivatalos lap közli a Haditermény r.-t. közgyülési meghivóját, amely november 28-án délután négy órára szól. A Haditermény harmadik évi mérlege 7,254.000 korona felesleget tüntet ki a 20,000.000 alaptőke mellett. A Haditerménynek összesen közel huszmilliós tartaléka is van, a jövedelem jutalékban közel kilenc millió, a külföldi üzlet jövedelméből majdnem 14 millió, egyéb bevételek cimén pedig 11 millió szerepel.

Az Állat- és takarmányforgalmi rtg.-nak november 9-ikén volt az első évi rendes közgyülése, mely elfogadta az igazgatóság évi jelentését. Az első üzleti év tiszta nyeresége 22,088.709 K volt. A közgyülés az igazgatóság jelentését elfogadta és elhatározta, hogy 5 százalékos osztalék fejében 612.500 K-t fizessenek és a maradó 21.476,209 K-t az alapszabályszerü tartalékba teszik. A felmentések megadása után a közgyülés véget ért. Az uj igazgatóság kinevezése a földmivelésügyi miniszter hatáskörébe tartozik.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25

Kezdete 7 órakor

KUBA GYÖNGYE

Operett 3 részben

Főszereplők: TISZA KAROLA, NÁDOR J. STELLA GYULA, ANTAL ERZSI, UJVÁRI KÁROLY és GALLAI NÁNDOR

A varieté részben nagy attrakciók

Szombat, vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

FOLIES CAPRICE Telefon 14—22.

Téli helyisége: VI., Révay-utca 18. sz. Igazgatók: Keleti Testv. Főrendező: Tábori E. Karmester: Hetényi Heidelberg Albert.

Ma és minden este 7 órakor

„Asszonytrükk"

és

„Leereflitterwochen"

Az I. emeleti Kaszinó-Mulatóban: legelsőrendü ének- és tánc-attrakciók. Kezdete fél 8 órakor.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor

Páratlan menyecske

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.

Sörkabaré fél 8—11-ig.

Nivós müsor. Kitünő konyha.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.

STAR! STAR! STAR!

November 18-án mutatja be és egész héten át müsoron tartja

A drótostót

Lehár Ferenc filmope ettje 4 felvonásban Dalbetéttel

A hercegi szerelem

Dráma 4 felvonásban. Hela Mojával a főszerepben.

Előadások: délután 5, 7 és 9 órakor.

MARTOS ZOLTÁN

cipő, szandál és bőrárugyár

BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.

Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek

szandálokat,

commode házicipőket

(Adria és celluloze szövetből),

füzős félcipőket,

szegedi mintára készült

papucsokat és kórházi papucsokat.

Kraszner József

cementáru-gyár részvénytársaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.

Vállal: Padló- és fal burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Telefon: József 52—72.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN

MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA

MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG

BALOG TESTVÉREK

ZENEKARA JÁTSZIK

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Ma és minden este 7 órakor

FREGOLIA

és

A KÉT JELÖLT

Énekes bohózat 1 felvonásban. Irta: FOLLINUS AURÉL. — A dalszöveget irta KALMÁR TIBOR. Zenéjét szerzette: MÁRKUS ALFRÉD.

OMNIA

MOZGÓKÉPSZINHÁZ

MISS PAULINE felléptével

Amerika leánya I.

Kalandos történet 4 felvonásban

Asszonyszeszély

Dráma 5 felvonásban, a főszerepben HESPERIA

Előadások 5, 7 és 9 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

A spanyol nátha

ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr-üreg állandó tisztántartása és fertőtlenitése. Ha 1 pohár vizbe 10-15 csepp

DIANA-sósborszeszt

töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszelye ellen eredményesen védekezhetünk.

DIANA-sósborszesz

Mindenütt kapható!

Kis palack ára ... K 3.50
Közép „ „ ... K 10.—
Nagy „ „ ... K 20.—

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.

KARENIN ANNA

Dráma 5 felvonásban Tolstoj regénye után filmre irta Lázár István. Rendezte Garas Márton. Főszereplők: Varsányi I. Kertész D. és Fenyvesi Emil.

KÖNNYÜ A FÉRFIAKNAK!!

Vigjáték 3 felvonásban. Rendezte Lubitsch E. Főszereplő OSSI OSWALDA

Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

Fehérnemü régi árban

vasalható, ha a német szabadalmazott rizskeményitőpótlót használjuk. Mintaküldemény 10 csomag 8 K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát

megfestése

K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol 7 K-ért, bérmentve

GROSS ANTAL BUDAPEST,

József-körut 23. szám.

Lysoform

a legjobb

fertőtlenitőszer.

ASKORPIÓ

Rejtelmes történet 6 felvonásban. Irta: Siklósi Iván. Rendezte: Kertész Mihály. A Phönix legbravurosabb alkotása!

Főszereplők: Várkonyi Mihály, Balassa Jenő, Réthey Lajos, Kláry Lottó, T. Halmi Margit, Szerémy Zoltán, Spolarits Oly, Costa Viktor.

A teljes előadást betöltő mozgófénykép

a

ROYAL-APOLLÓBAN

Az előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.

Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.

Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.

Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas Wotán lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

Nélkülözhetetlen kézikönyv

mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a

VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV

hivatalos közigazgatási és üzemi **CIMTÁRRAL.**

A Városházi Évkönyv

II. évfolyama

ez év végén jelenik meg.

Ára diszesen kiállitva 20 korona.

Könyvárusi forgalomban nem lesz kapható.

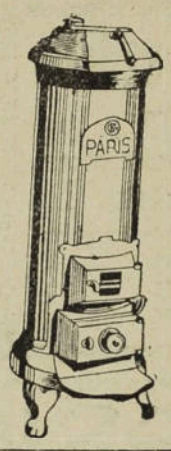
Megrendeléseket elfogad:

VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV

SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA

BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.

Telefon: 137-15.

MEIDINGER-

jés folyton égő kályhákat

azonnal szállit

Koch Jenő

kályha- és tüzhely-gyára

Budapest,

VI., Szondy-utca 53. sz.

Telefon: 3—69.

Grünfeld Miksa

LIKÖRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

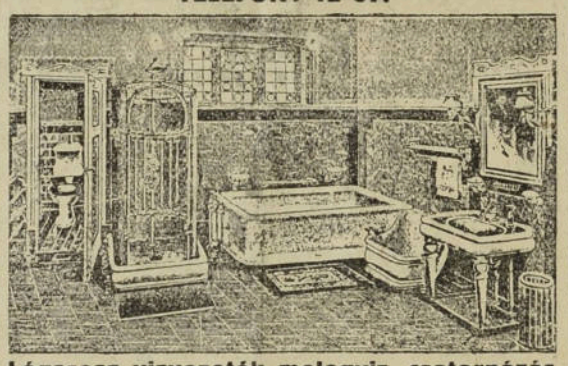
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

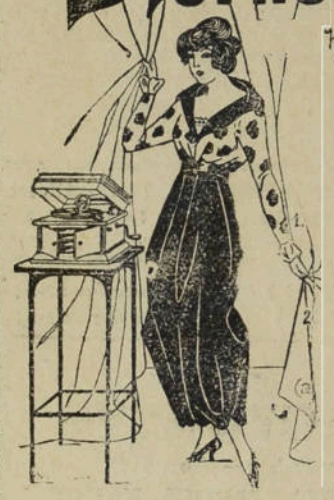
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Sternberg

hangszergyár.

Meglepő

a

STERNBERG „ETOFON"

beszélőgép csodatiszta hangja

5. sz. jó szerkezetü . . . . . K 180.—
8. sz. elpusztithatatlan . . . . . K 250.—
65. sz. finom mahagoni 2 rugós . K 800.—

Tölcséres gramofonok óriási választékban. 180.—, 250.— és 500.— koronáért.

Árjegyzék ingyen. Lemezek drbja K 14 —

Budapest, Rákóczi-ut 60.

Hazai darabos és kocka szenet GÁZGYÁRI KOKSZOT

szállit:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi ::: részvénytársaság :::

Budapest, VII., Rákóci-ut 18.

Telefon: József 52—06. 52—07.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Tőke György

építési vállalkozó.

Telefon 175—62.

Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

BALLINIT-

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert mas abroncsokkal való kisérletezes hiabavaló költségeket okoz. :: :: ::

SOLLUX

Pneumatika Ballinit

autó-abroncs-gyár Budapest, VIII. ker., Óriás-utcza 10. sz.

Telefon: József 53—46.

az egyedül tökéletes és bevált

autó-pneumatik-pótló

Ruganyos és nem rázza a motort.

Sok száz elismerőlevél.

HANTOS TESTVÉREK

Költségvetés dijtalan.

festő, mázoló és érctényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. november 27-én — 48. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre ..... 40 K. Fél évre ..... 20 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-15

Polgárok,

Budapest sokat szenvedett, soha nem érvényesült, kitagadott és semmibevett polgárai, meg kell mozdulnotok. Elmultak a boldogtalan és szégyenletes idők, amikor a nyomor és a fényüzés véres, verejtékes és meddő harcaikat vivták és ti Budapest polgárai ernyedten, unottan, közömbösen még párbajsegédei sem voltatok a küzdelemnek. A forradalom mindent átfogó, hatalmas, jótékony keze a kérdések millióit oldotta meg, egy éjszaka alatt láncraverve az igazságtalanság és a jogtalanság véresfogu buldogjait, csöndes, szép, tiszta munkával rendet csinált, kiegyenlitette a kiáltó hepehupákat, betömte a tátongó örvényeket és lesimitotta a meddő vagyonok kártékony hegyormait. A mult percek alatt ugy mállott széjjel, mint egy odvas fog az acélfogó karmai között és a forradalom őszirózsás hajnalán összemosolyogtak az emberek: mint foghuzás után az orvos és a paciens. Szinte nevetséges, hogy ez az agyag-óriás lett volna a rettegett reakciós hatalom.

Ebben az uj világban, ebben az uj életben a polgárságnak is meg kell találnia az őt megillető tisztes helyet, a polgárságnak is meg kell, hogy jöjjön a hangja és az önérzete. Nem volt dicsőséges a szerep, amit a polgárság eddig betöltött, de meg kellett érteni a rezerváltságát, tartózkodó visszavonulását. Még az övénél is kiáltóbb nyomorok harsogtak az égre, még az övénél is fájdalmasabb, égőbb sebek követeltek hüvös orvosságot. Ma azonban a helyzet megváltozott. A polgárságot az uj idők uj posztra állitották. A polgárságnak ma az a szerepe, amit a régi történetiróknak tulajdonitottak. Magyarország a nyugati kultura védőbástyája volt, a magyar és elsősorban a budapesti polgárság pedig a forradalmi vivmányok egyetlen igazi és biztos őrzője. A polgárságra hárul az a feladat, hogy ezeket a nagy és szent eredményeket a két oldalról való összemorzsolódás veszedelmétől megmentse. A polgárságnak kell felállitani az erődítményeket, amelyekben ősi erkölcseinek fegyverével kell a mai rendet minden szélsőségtől megoltalmaznia.

A proletariátus egyeduralma ma még kárhozatos veszedelmet jelentene, hogy ne is szóljunk a bolsevizmus kisértő réméiről. Maga a szociáldemokrácia fölülkerekedése elegendő lenne, hogy megnyiljanak az ellenforradalom poklának tüzes kapui és a mindent elpusztító belső felfordulásnak megadódjanak a lehetőségei. Ez az a puskaporos torony, amely az ország védelmét szolgálja, ez az a puskaporos torony, amelyet meg kell menteni minden oldalról jövő merénylettől. Ez a hivatása a polgárságnak és pedig nem a gyáva, meghunyászkodó és mindennel megalkuvó nyárspolgároknak. A puskaporos torony mellett azoknak kell őrt állaniok, akiknek bátor és önérzetes lelkük van, akiknek progressziv gondolkozása erkölcsi tőkét jelent a jövő számára. Ne feledjük el azonban, hogy a polgárság tulajdonképpen bensejében nem volt az a szomoru és bágyadt látvány, amelynek a multban mutatkozott. A szervezetlen polgárság nyakán ott ült a mindent elnyomó hatalom, egy gonosz osztályuralom lidércnyomását érezte állandóan a mellén. Bensejében ennek a polgárságnak nagy tömege volt radikális gondolkozásu és most felszabadulva, örömmel és boldogan arrafelé tart, ahol a polgári radikalizmus lobogóját látja lengeni. A fekete mult és a vörös jövendő között kifeszitett mellel, bátor, bizó hittel áll a polgár és érzi, tudja, hogy most az ő órája ütött.

Fullánkok

...

Terrorról

beszélnek szerte a városházán. Pedig semmi más nem történik, mint amit nyilván mindnyájan becsületes, meggyőződéses progressziv gondolkozásu emberek szivesen látunk. Hibák mindenesetre történtek a városházán, de bünök alig: mit félnek hát akkor a reszkető nyárfalevelek attól, hogy a nép is bele akar tekinteni a kártyákba? És ebben az ostoba reszketésben viharosan száguldanak a rémhirek a folyosókon. Reprodukálták példának okáért, hogy a szociáldemokraták követelése igy hangzanék: az összes városi alkalmazottak azonnal lépjenek be a szociáldemokrata-pártba és aki nem lép be, azt zárják ki mindennemü előléptetésből. A rémlegendára már a polgármester kackiás válasza is hallatszott, hogy majd akkor teszi függővé az előléptetést a szociáldemokrata-párthoz való tartozáshoz, ha majd ezt törvény irja alá. Nem nyugodott le azonban másodszor a nap, amikor megtudtuk, mi igaz a rémhirből. Nem a szociáldemokrata-párt, hanem a városi munkások kérték a szervezkedés szabadságának elismerését. És annyit kérni, sőt megkapni, ma igazán nem tartozik a lehetetlenségek közé. A városházi dohos hivatalszobákban azonban ma ugy terem a rémhir, mint gomba a tavaszi eső után.

A takarékosság

sohasem volt erénye a pesti embernek és most is az a panasz, hogy a szigoru gázrendeletet nem tartják be. Igaz, hogy a háziasszonynak is igaza van, amikor azt mondja: mivel főzzek, ha nem gázzal, hiszen szenet és fát sem adnak. De győznie kell mégis annak az álláspontnak, hogy inkább egy nappal tovább legyen gázunk, mint egy nappal rövidebb ideig. A pesti közönség azonban oktalanul optimista. Azt hiszi, hogy ha a háboru alatt megmenekedett minden nagyobb bajtól, akkor a mai nagy változások is nyomtalanul fognak elmulni. Minden pesti ember ugy gondolkozik, mint a nagy magyar cinikus, aki azt mondta, hogy valahogyan még mindig volt, hogy sehogyan se lett volna, azt eddig még nem láttuk.

Potemkin

város ez a Budapest. Nem igaz az, hogy csak a háboru alatt jöttek divatba a szurrogátumok, békében is csupa szurrogátumot használtak minálunk és a háborus bünök gyökerei a békébe nyulnak vissza. Már a háboru előtt meghamisitották az ételünket, már akkor hitvány szövet volt a ruhánk és álfalak, malteros deszkakeritesek választottak el bennünket a szomszédunktól. Az utolsó idők épitkezése merő szégyen volt és most jönnek rá, hogy a budapesti szobákban elhelyezett milliókra menő kályha mind egy szálig rossz. Ezek a kályhák — mondják — félannyi meleget adnak és kétannyi szenet zabálnak mint kellene. Most derül ki ez a katasztrófa, amikor a legrettenetesebb széninség köszöntött ránk. Szörnyüséges idők, amikor nemcsak a háboru, de a béke büneiért is egyszerre kell vezeklenünk.

Öt millió népjóléti célokra

A katonák civilruhája és a gyermekfelruházó akció — Csergő igazgató nyilatkozata

A Népjóléti Központ a háboru alatt rendkivüli szolgálatokat tett ott, ahol a nyomort és szenvedést kellett enyhiteni. Ez az intézmény szinte példátlan gyorsasággal lett közismertté, amit semmi sem mutat jobban, mint hogy a frontról megjött katona már otthonosan állit be a Sándor-utcai régi képviselőházba, mintha ősidőktől fogva itt gondoskodtak volna a gyámoltalanokról. De ha nagy volt is a Népjóléti Központ háborus forgalma, a leszerelés napjai még ezt is felülmulják. Tömegek jelentkeznek a Sándor-utcai öreg palota előtt és ma már a nyomornak is meg vannak a maga sorszámai, amelyeknek rendjében a Népjóléti Központ szomoru kliensei ügyüket elintézhetik. Ezekben az izgalmas, munkás napokban azonban megvannak a Népjóléti Központnak is a maga kellemetlenségei, hiányosságai. Eltekintve első sorban attól, hogy megfelelő, elegendő számu munkatárs sem áll Csergő Hugó dr. igazgató rendeltetésére, a legfőbb baj abban rejlik, hogy a Népjóléti Központnak még ma sincsenek meg a helyi szervei, amelyeknek felállitására pedig Csergő igazgató már egy esztendő előtt tette meg előterjesztését. Igy helyi szervek és a mulhatatlanul szükséges hatáskör hijján természetesen nem lehet a legizzadságosabb és a kimerülésig folyó munka sem olyan tökéletes, mint amilyet éppen ma és éppen ettől az intézménytől várunk.

A munkanélküliek küldöttsége.

Amikor a Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste Csergő igazgatót, hogy a leszerelési napok munkája iránt érdeklődjék, éppen egy ötszáztagu deputáció állt a Sándor-utcai ház előtt. Az igazgatóhoz öt ember ment fel, akik előadták kérésüket. Csergő dr. a küldöttségjárásról a következőket mondta:

— Óriási forgalmunk van ezekben a nehéz napokban. Ez az ötszáz ember a munkaközvetitőből jött. Igazolványt hoztak magukkal, amelyben igazolják, hogy dolgozni akartak, de nem kaptak munkát. A munkanélküli segélyek kiadása csak december elsejével fog megkezdődni és igy ezideig egy csomó ember kereset nélkül áll. Az volt a kivánságuk, hogy ezidő alatt a Népjóléti Központ nyujtson nekik valami segitséget. Természetesen mindent el fogunk érdekükben követni és máris érintkezésbe léptem *Böhm* hadügyi államtitkárral, aki a leszerelési ügyeket intézi. Reméljük, hogy sikerülni fog majd kielégitő megoldást találni.

Harc a civilruháért.

Elmondta ezután Csergő igazgató, hogy a katonák még civilruháért is a Népjóléti Központba látogattak el, holott ehhez igazán semmi köze nincs az intézménynek. Mégsem távoztak innen üres kézzel és az a Népjóléti Központ legnagyobb dicsérete, hogy akkor és ott is segit, amikor programmjába nem tartozó dolgokat kivánnak tőle. A civilruhák szerzése körül kifejtett tevékenységéről kérésünkre a következőket mondta el az igazgató:

— A Népruházati Bizottság, hogy a leszerelő katonák ruházatáról gondoskodjék, ruhajegyeket adott ki, amelyek ellenében egyes meghatározott cégek a ruhát 170 korona lefizetése ellenében szolgáltatták ki. A katonáknak azonban erre a célra nem igen volt 170 koronájuk, ide jöttek tehát hozzánk, hogy mi adjunk nekik pénzt a ruhautalványok beváltására. Nekünk azonban nem volt erre a célra pénzünk és igy *Böhm* hadügyi államtitkárhoz fordultunk, aki-

nek segedelmével erre a célra a kormány 200.000 koronát utalt ki. Rövid idő allatt ebből az összegből mintegy 1100—1200 egyént részesitettünk a szükséges segélyben. Most azonban megszünik már ez a missziónk. mert holnaptól kezdve a leszerelő katonákat az elrekvirált ruhákkal fogják ellátni.

A gyermekfelruházás.

Kérdést intéztünk még Csergő igazgatóhoz a gyermekfelruházási akció mai állásáról. A válasz a következő:

— A gyermekfelruházási akció dolgában éppen a minap voltak nálam értekezleten minden kerületből az ugynevezett gyüjtő-iskolák igazgatói. Ezek fogják a ruhaanyagot átvenni és továbbitani az egyes iskolákhoz.

— Ezen az értekezleten kidolgoztuk a haditervet, amelynek végrehajtása máris folyamatban van és ha minden rendben megy, a hét végén minden gyermeknek ott lesz a cipője és a ruhája. Egyelőre mégis vannak nehézségek, mint például az, hogy ma megtámadták a katonák a Népruházati Bizottság raktárait és igy a mai napra esedékes ruha-mennyiséget nem tudtuk elszállitani. A gyermekek összesen 21,000 pár cipőt, 10.000 fiuruhát, 10.000 leányruhát, 8000 fiutélikabátot, 8000 leánytélikabátot kapnak. Utban van még vagy 10—15.000 pár cipőnk és 7—8000 darab mindenféle ruhánk.

— *Városssy* tanácsnok előterjesztésemre utasitotta az igazgatókat, hogy elsősorban azokat a gyermekeket elégitsék ki, akik teljesen ruha nélkül vannak és emiatt *nem is tudnak iskolába járni.* Ezen a héten a ruhára szorult gyermekeknek mintegy 90 százalékát öltöztetjük fel, a másik 10 százalék, amely nincs tulságosan megszorulva ruha dolgában, egy hét alatt szintén kap uj öltönyt. Sajnos, a kiosztott cipők között van 8000 pár fatalpu cipő is és még 2000 fatalput kapunk is. A közönség ezekkel meglehetősen elégedetlen, a régi rezsimtől azonban nem tudtunk 15.000 párnál több bőrtalpu cipőt kapni. Mi arra kérjük azokat, akik ilyen cipőt kaptak, legyenek türelemmel, meg fogjuk kérni a kormányt, hogy adjon még a lehetőség szerint Budapest szegény gyermekeinek bőrtalpu cipőt.

— A gyermekfelruházás körül anyagi bajaink is vannak. Három millióval kevesebb pénzünk van mint kellene. Ezért sürgős kéréssel fordultunk a kormányhoz, hogy *öt millió segitséget adjon.* Ebből a pénzből, — mint emlitettem, — három millió a gyermekfelruházó akció céljaira kell, két millió pedig az ujabb szociális feladatok intenziv keresztülvitelére szükséges. Reméljük, a kormánytól meg is kapjuk ezt az összeget, mert át kell érezni, hogy a mai viszonyok között a Népjóléti Központ működése életszükség Budapest szegényei számára.

Városházi revü

Mi történt a héten?

A hét a kormányrendeletek hete volt. A városházán egyebet se kell ma tenni, mint az uj rendeletek tömegét végrehajtani. Csak egyetlen rendelet nem akar, nem tud megszületni, az, amelyik a tanács fölé valamely szervet állit, amely levenné a város főtisztviselőinek nyakáról a sulyosan érzett felelősséget.

Megiött ellenben a ruhanemüek uj árszabályozásáról szóló rendelkezés, jött rendelet a főváros vasutairól, a ruhanemüek beszolgáltatásáról és talán mindenek felett megjelent

az uj lakásrendelet,

amely tulajdonképen nem elégitette ki azt a várakozást, amelyet Budapest lakossága hozzá füzött. Garbai kormánybiztostól merészebb ujitásokat vártak, de valószinü, hogy ami ma még késik, nem fog végleg elmaradni. A rendelet különben az ildomos és gutgesinnt lakáshivatalra bizza, hogy melyek azok a lakások, amelyek a bérlő, vagy tulajdonos szükségletét meghaladják. A rendeletet mindenesetre uj szellem hatja át, csak az a kérdés, hogy miként hajtják majd végre és mindenesetre érdekes lesz, hány grófi palotát fognak egészben, vagy részben elrekvirálni. Bizalmasan annyit máris elárulhatunk, hogy az egyik legelőkelőbb bankdirektor jónevelésü, vasalt nadrágos albérlőket keres a palotájába, nem mintha a bérjövedelemre lenne szüksége, hanem hogy valamiképpen neki nem tetsző elemeket ne lehessen a fényes parkettek honába letelepiteni.

Gondoskodni ilyenformában mindenesetre jó lesz és sietös is a dolog, mert

hamarosan rá kerül a sor a palotákra;

előbb ugyan még a dupla-lakásokat fosztják meg egyik tuszkulánumuktól, ahol nyári üdülésüket vagy épen pásztoróráikat élték le. Aztán jön a hivatalaknak a kaszárnyákban való elhelyezése és máris a paloták rekvirálásánál tartunk, amit végül is a nagylakások megnyirbálása fog követni. Ha a lakáshivatal ezt a programmot lelkiismeretesen és a szükséges szigorusággal végrehajtja, akkor nem fog senki ebben a városban hajléktalanul maradni.

Pedig valószinü, hogy ezuttal a lakáshivatal kitünően fog müködni, mert, hiába, a jól fizetett tisztviselő mindig becsületesebben végzi a munkáját, mint az éhbéren tengődő. A lakáshivatalban például igen jól kezdődött az uj rezsim, mert

a lakáshivatal tisztviselőit Garbai kormánybiztos kellemes meglepetésben részesitette.

Alig tette be ugyanis a lábát, maga elé hivatta a tisztviselőket és megkérdezte, kinek mi a fizetése. A válaszokon megcsóválta a fejét és ilyen kijelentéseket tett:

— A doktor ur fizetése mától kezdve 18.000 korona.

És igy tovább. Elbujdoshatik szégyenében az, aki legalább dupla fizetést nem kap ma, mint kapott egy hét előtt. A sok derék fölmentett fiskális egymás nyakába borult és igy zokogtak?

— Mindig mondtam, hogy csak a szocialistáknak van szivük.

Garbai kormánybiztos azonban nagy szemet meresztett, amikor az államivá avanzsált lakáshivatalban nagyon, de nagyon kevés pénzt talált. Futott hát a belügyminisztériumba, adjanak neki pénzt, hogy a megigért fizetéseket teljesiteni tudja. A belügyminiszter azonban szintén nem tudott pénzt adni. A kormánybiztos tehát Bódy polgármesterhez fordult egy kis kölcsönért. Majd megfizeti, ha a kormány fedezetet biztosit a lakáshivatal kiadására. Kétszázezer koronát kért, de csak százezret kapott.

Ezt a százezer koronát is a százötven milliós beruházási kölcsönből kellett elvenni, mert más pénz a főváros kasszájában sincsen.

A főváros finánciái ugyanis még sulyosabb válságba jutottak, mint a legutóbbi időben voltak.

amikor ugyanis a harminc milliós közlekedési adó életbeléptetésével mindent rendbehozni reméltek. Ma azonban két ur keserüen nevethet az egymás tragédiáján. Bódy elmosolyodhatik azon, hogy Sándor Páltól mégis elvették a Közutit, Sándor Pál pedig nagyon jól mulathat rajt, hogy a Közuti, bár ma már városi tulajdon, mégsem fogja beszedni a közlekedési adót. Tulajdonképpen azonban nem is olyan mulatságos a dolog. Eljutottunk a csőd szélére. A tarifaemelés ugyanis nem ér föl a közlekedési adóval, annál inkább, mert a tarifaemelés épen csak arra elegendő, hogy a villamos alkalmazottak fizetésjavitását fedezze. A közlekedési adóból várt harminc millió hiányzik az évi budgetből, amelynek deficitjét rendkivüli módon növeli az alkalmazottak fedezetnélküli fizetésjavitása. Az idei deficit tehát ujabb negyven-ötven millió lesz és hogy ezt miből fogják fedezni, azt a megoldást egyelőre sötét fátyol fedi. Csupa kérdőjel ma a városházának minden iróasztala, s hogy ezekre a kérdőjelekre ki fogja a feleletet megadni, azt ma még elképzelni sem tudja senki. Söt azt sem lehet megmondani, hogy

a Budapesti Egyesitett Városi Vasutak

cim és az a tény, hogy ennek a hatalmas vállalatnak ma már Budapest közönsége a tulajdonosa, kárpótolja-e a fővárost a közlekedési adó eltitkolásával vesztett harminc millióért. A kormánynak e kérdésben a héten kiadott rendelete jogászi szempontból mindenesetre rendkivül érdekes probléma és valószinüleg a bonyolult probléma végső megoldása, amely magánjogi természetü, még nagyon sok vitára, talán perlekedésre fog alkalmat adni. A főváros azonban legalább ebből az egy obligóból kimenekedett és ha a Közutinak valakivel verekednie kell, az nem a főváros, hanem az állam lesz.

A főváros pénzügyeinek kedvezőtlen állásával szemben némi kárpótlást legalább mégis nyujt az a tény, hogy

Budapest közönségének élelmezése hónapokra biztositottnak tekinthető,

daczára a sok bajnak, ami a vidéken történik. Rengeteg élelmiszer marad a megszállott területeken, az egyes vidéki nemzeti tanácsok a háborus nyomás alól való felszabadulás örömében a felhalmozott készleteket egyenesen elpocsékolja. Kétszeres, háromszoros ellátásban részesül egyes helyeken a lakosság, ugyanakkor Budapesten mérséklettel, okosan, takarékosan élünk, de van is mindenünk és különösen a hus kérdésében már jelentékenyen javult a helyzet. Hus nemcsak hogy böven van, de jelentékenyen olcsóbb is lett. A husárak — kivéve a borjuhust — 33 százalékkal estek a héten és Nagy Ferenc közélelmezési miniszter a mészárosokat arra az esetre, ha nem lennének hajlandók az árakat a lenyomott élömarha-árakkal összhangzásba hozni, igen erélyesen a husellátás kommunizálásával fenyegeti meg. Reménlünk kell és reménlünk lehet, hogy az olcsóság tovább is, más területen is polgárjogot kap. A sok baj között is vigasztalhatja tehát a pesti embert az a tudat, hogy szegények vagyunk, de jól élünk.

Hármas diktatórium vagy nyolcvanas bizottság

A főváros vezetésének provizórikus megoldási tervei

Az a bizonytalanság, amely a városházára a forradalom kitörése óta ránehezedik, a mai napig nem szilárdult valami, bármilyen renddé. Az oka ennek az, hogy a kormány és különösen a belügyminiszter a főváros kérdésében ezideig nem tudtak dönteni. Pozitivumot ebben a pillanatban csak kettőt mondhatunk: az egyik, hogy *Bárczy* István főpolgármestert a kormány megerősitette állásában, a másik pedig, hogy *a közgyülés és a bizottságok munkája végleg megszünt* és pedig olyan radikális gyorsasággal, hogy a régi rend városatyái bucsut sem mondhattak egymásnak és a törzsfőnökök le sem mondhattak méltóságukról.

A nagy nemzetgyülés a fővárost érdeklő kérdésben csak abban intézkedett, hogy a kormány alkossa meg a kor szellemének megfelelő

községi választójogot,

amely kivánságnak eleget is tett már a kormány. Az *1918. évi első néptörvény* 7. §-a intézkedik a törvényhatósági és községi választói jogról. Ez a Budapest életében alapvető jelentőségü paragrafus igy hangzik:

> 7. §. Törvényhatósági és községi választójoga van minden férfinak, aki életének huszonegyedik évét betöltötte, legalább hat év óta magyar állampolgár és legalább fél éve ugyanazon községben lakik, vagy ott lakása van. Törvényhatósági és községi választójoga van minden nőnek, aki életének huszonnegyedik évét betöltötte, legalább hat év óta magyar állampolgár, bármely hazai nyelven irni, olvasni tud és legalább fél év óta ugyanabban a községben lakik, vagy ott lakása van. A 2—6. és 8. §-ban foglalt rendelkezések kiterjednek a törvényhatósági és községi választójogra is.
>
> (Az idézett §-ok intézkedései, amelyek a községi választói jogra is vonatkoznak, ezek: Választható minden huszonegyedik életévét betöltött választó, a választójogból ki vannak zárva, akik politikai jogaik gyakorlásától fel vannak függesztve, a közsegélyből élök, a gondnokság vagy csőd alatt állók, az erkölcsrendészeti ellenőrzés alatt állók, a választás titkos szavazással szavazókörönkint történik.)

A választások azonban még meglehetősen távol vannak és miután a községi választásokat az országos választásoknak meg kell előzniök, jól benne leszünk a tavaszban, mire az uj közgyülés megkezdheti munkáját. Hogy az interregnum alatt mi történik, annak ma még megoldását nem lehet tudni. A tanács minden igyekezete az, hogy az interregnum alatt is meg szabaduljon a hatalomnak egyedül való birtoklásától, mert — különösen a kétségbeejtő pénzügyi viszonyok között — ezt a rendkivüli felelősséget egyedül nem vállalhatja.

Ugy tudjuk

a hármas diktatórium

tervét még nem ejtették el, amely diktatóriumnak, — mint a *Fővárosi Hirlap* legutóbb megírta — *Bokányi* Dezső, *Preusz* Mór és *Jászai* Samu lennének a tagjai. Ezt a megoldási tervet eddig nem hozták nyilvánosságra, aminek valószínüleg az az oka, hogy a minisztertanács még nem járult hozzá. Hogy a kérdés mégis komoly stádiumban van, annak legfőbb bizonyitéka az a bejelentés, amit *Bokányi* Dezső a *Munkástanács* egyik legutóbbi ülésén tett és amely szerint a Nemzeti Tanács javaslatot tesz a kormánynak *a községi és törvényhatósági választások azonnal való keresztülvitelére* és hogy a főváros élére *a tanács mellé rendelt hármas diktatóriumba a Nemzeti Tanács ugyancsak őt küldte ki.*

Ezenközben élénken folynak a pártok vezetőinek tárgyalásai *Batthyány* Tivadar belügyminiszterrel, akit most annak a tervnek kivánnak megnyerni, hogy

a közgyülés hatáskörét egy nyolcvan tagu bizottságra ruházza,

amelyet a kerületközi bizottság delegálna. Ebbe az ideiglenes testületbe minden kerület nyolc képviselőt küldene, akik igy tiz kerületből nyolcvanan alkotnák Budapest törvényhatósági bizottságát. A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint ezek a tárgyalások továbbra is folyamatban vannak. Egyelőre arra vonatkozólag, hogy a nyolcvanas bizottságban kik és a pártok szerint milyen arányban, vesznek részt, nincs megállapodás. Ezt a kérdést a közeli napok döntik el, ha ugyan a kormány ezt a provizórikus megoldási tervet elfogadhatónak fogja találni.

—

Szerbiai kivonulásunk hiteles története

A belgrádi katonai vaghid vezetőjének hivatalos beszámolója a több milliárdos veszteségről

Szerbia kiüritésénél a régi monarchiát tudvalevően felbecsülhetetlen milliárdokra rugó veszteség érte: az egész évi termés, amelyet főként magyar kezek dolgoztak fel, teljes egészében a szerbek kezébe jutott és amellett rengeteg felhalmozott készlet veszett el az Armee-Oberkommando (A. O. K.) sulyos mulasztásából. A Szerbiában volt katonai vezetők ugyanis az utolsó percig nélkülözték az AOK. rendelkezését, a mikor pedig a parancs megérkezett, már nem volt idő az árukat magyar, vagy osztrák területre elszállitani, amit pedig mégis sikerült a Dunán áthozni, azt néhány nappal később, a demarkációs vonalon belül a szerbek utolérték és a maguk részére lefoglalták. Különösen a belgrádi K. u. K. Militär Schlachthaus-nál arattak dus zsákmányt a szerbek. Ezt a vállalatot, amely a kontinensen páratlanul áll, annak idején a szerbek épitették fel 15 milliónyi francia és belga tőkével. A háboru első éveiben szünetelt benne az üzem, két évvel ezelőtt azonban a hadvezetőség közel három milliónyi költséggel ujraépittette és üzembe helyezte. Ettől kezdve innen látták el hussal az összes frontokat, az egész tengerpartot, Triesztet, Pólát, Bécset, — Budapestet azonban következetesen elkerülték a szállitmányok.

A belgrádi Militär Schlachthausnak magyar főhadnagy: Bajor Sándor volt a vezetője, aki a szerbiai eseményekről a Fővárosi Hirlap munkatársának a következőket mondotta el:

— A belgrádi „cs. és kir." vágóhid, melynek a legutóbbi két esztendőn keresztül a vezetője voltam, a kontinens legnagyobb husüzeme. A legmodernebb berendezéssel épült és hogy a gyár technikája milyen fokon áll, elég, ha elmondom, hogy egy kitünően hizlalt disznót egy és fél perc alatt teljesen feldolgoztunk. Az evakuálás megkezdésére október 23-án kaptam parancsot. A gyárban ekkor rengeteg levágásra kerülő és kész áru volt felhalmozva. A kiürités sikeres keresztülvitelére azonban már nem nyilt alkalmam. Az a három entente-divizó, amely ellenünk majdnem sétálva jött, veszedelmesen közelgett. A Militär Schlachthaus összes marha- és juh-állományát kénytelen voltam ekkor nyugta ellenében a *Stara Pazova-i Schlachtviehdepotnak,* a pétervárади *Viehsammelstellenek* és az ófutaki *Schlachtviehdepotnak,* összes disznait részben a *Stara Pazova-i Schlachtviehdepotnak,* részben pedig az ujvidéki *Schweinemästereinek* átadni. A lovakat, ökröket, igákat, kocsikat, rengeteg zsir- és szalonna-készletet, füstölthus- és kolbászféléket, 100 vaggon szenet pedig a pétervárади *Materialdepotnak.* A *Mil. Schlachthausnak* tehát egyetlen élő állatja sem maradt vissza és minden elszállitható anyagát a fenti önálló elszámolásra kötelezett intézeteknek adtam át. A 190,000 koronát kitevő készpénzegyenleget az Osztrák-Magyar Bank ujvidéki fiókjánál deponáltattam, ahonnan ezt az összeget a *M. G. G. S.* (belgrádi katonai kormányzóság) a szabadkai Osztrák-Magyar banknál levő számlájára utaltatta át.

Miután a Militär Schlachthaus feloszlott, nem maradt más hátra, mint a kinlevőségek behajtása és hogy ennek a feladatnak könnyen eleget tehessek, egy *„Liquidierungs Gruppe"* felállitását kértem, amit a *M. G. G. S.* el is rendelt. Ennek vezetője is én lettem, báró *Kövess Heeresgruppe* pétervárади *Nebenetappeját* azonban hiába kértük, hogy az ujonnan megalakitott Liqu. Gruppe személyzetét ujabb teendők alól mentesitse. Az üzemek összes tényezői kora reggeltől késő estig megfeszitett munkával igyekeztek feladatuknak megfelelni, amikor november 1-én a pétervárади községi hatóság emberei dobszóval kihirdették *a horvát nemzeti tanács* megalakulását és felszolitották a katonaságot, hogy menjenek rögtön haza és jelentkezzenek illetékes nemzeti tanácsuk bizottságánál. Egyuttal óva intettek mindenkit a lövöldözéstől, gyujtogatástól és fosztogatástól. A felhivásnak alig volt foganatja, negyedóra multva teljesen felbomlott a rend, kitört a forradalom. Minden tisztet, minden tisztviselőt inzultáltak, a magyar nemzetet becsmérelték, az utjukba került havidijas katonákat mellüknek szegzett fegyverrel megállitották és minden idegent azonnali távozásra szólitottak fel. A fejetlenség olyan nagy volt, hogy saját katonáinkat sem sikerült a megszökéstől visszatartani. Mi láttuk a fenyegető veszedelmet és menteni próbáltuk, ami még menthető volt. A fejős teheneket és a vágómarhákat egy őrmesterrel Ujvidékre akartuk áthajtani, az állatokat azonban a nidon nem engedték át. Mint az összes üzemek főfelügyelője, hasztalan kértem segitséget és tanácsot a *Nebenetappe* parancsnokától, *Pusic* vezérkari alezredestől, a hadbiztosság főnökétől, *Linavszky* főhadbiztostól, a helyzeten ők sem segithettek, csupán azzal biztattak várjunk holnapig, talán javul a helyzet. Ujvidéken a *M. G. G. S.* parancsnoka, *Suhay* vezérkari ezredes, sem adhatott semmi pozitiv utasitást, csak azt hangoztatta, igyekezzünk minél több árut *Ujvidékre* juttatni. Ez azonban nem volt lehetséges. Eközben az ófutaki *Schlachtviehdepot* összes emberei elhagyták állataikat, az ujvidéki *Schweinemästerei* legénysége hasonlóan cselekedett, a *Regieschlächterei* összes mészárosai is megszöktek.

— Másnap, november 2-án, teljesen megváltozott a helyzet. Forradalmárok az éj folyamán betörtek a raktárakba, az összes megmaradt élelmiszereket elvitték, a raktárakból a monturokat és a bőröket elrabolták, az italos hordókba belőttek, tartalmát részben kiitták, részben kiöntötték. *Rauchbauer* századosnak erre azt a tanácsot adtam, hogy a katonák helyébe civileket vegyen fel és azok etessék a disznókat, nehogy éhen pusztuljanak, a százados azonban nem tudott segiteni. Ekkor az ottani nemzeti tanács kivánt a kérelemnek eleget tenni, mire azonban munkához fogtak, *a disznókat a garázdálkodók elhajtották.* Ugyanaznap átküldtem kocsisomat Péterváradra, hogy fontos irományaimat elkérje, a kocsis azonban nem jött vissza: őt is kirabolták, lovait kifogták és irományaimnak csak egy kis részét sikerült megmentenem. Ezeket egy ujvidéki lakósnál megőrzés végett letétbe helyeztem.

— A németek a visszavonulás alkalmával nem jártak el kiméletesen. A belgrádi cukorgyárat és a dohánygyárat lerombolták, jóllehet a cukorgyár részvényei közül egy jelentős kontingens Vilmos excsászár birtokában volt. Utközben a németek, amit csak tudtak, elrekviráltak, az elvett ökröket azután 10 koronával adogatták el. A hangulat a visszavonulás alkalmával a legellenségesebb volt iránt és iránt és amelyik szerb leánynak egy-két jó szava volt katonáinkhoz, azok hátára a szerbek tüzes kereszteket égettek.

A szerbiai visszavonulás által szenvedett károkat felbecsülhetetlen milliárdokra tartom.

— Az bizonyos, hogy Szerbiának sohasem volt olyan jó termése, mint ez évben. Sajnos, ez a termés már nem nekünk jutott.

— A Heeresgruppe főparancsnoksága és a pétervárади Nebenetappe november 3-án hajnalban Budapest felé eltávozott, a fióküzemek vezetői, valamint beosztott tisztjei is elhagyták a veszélyes területeket, igy — miután ott tartózkodásom már célszerütlennek találtam, — felnőtt leányommal magam is haza indultam, Budapestre, a hová 60 órai viszontagságos ut után érkeztünk meg. Itt jelentkeztem a magyar hadügyminisztérium VIII-ik ügyosztályának főnökénél, *Kocsis* vezérhadbiztos urnál és *Mina* tábornoknál, akiknek utasitására a *Militär Schlachthaus in Belgrád* végelszámolását megkelett volna ejtenem. Tekintettel azonban arra a körülményre, hogy a parancsot csak is akkor teljesithettem volna, ha az összes okmányokat és iratokat és az Ujvidéken leadott könyveket megszerezhetném, a Liquidierung-Gruppe két tagját, egy lengyel és egy cseh alattvalót rendelkezésemre bocsátanák és miután én közvetlenül sem a pénzt, sem az állatokat nem kezeltem, végül pedig a Militär Schlachthaus kümmlevő követelései a katonai parancsnokságok feloszlásai miatt amugysem volnának behajthatók, arra kértem feletteseimet, hogy az elszámolás alól mentessenek fel, miután azt emberileg teljesen lehetetlen megejteni. A felmentés ezekre az indokokra való tekintettel meg is történt. Most arra várok, hogy azokat a tapasztalatokat, amelyeket az óriási vállalat vezetésével szereztem, a magyar köz javára értékesithessem.

Készülődés a tisztviselő választásokra

Még ez évben betöltik az uj állásokat — Csaták a fiatal és idősebb tisztviselők között

Az ifju magyar köztársaság egyik legnagyobb erénye, hogy a munkát megbecsüli és szellemi, testi munkásait egyaránt tisztességes életviszonyok közé igyekszik helyezni. A régi rendszernek, a garasos financpolitikának nemcsak büne, de egyben ostobasága is volt, hogy a munka megbecsülését a legutolsó kötelességüknek tekintették. Boldog ország csak az lehet, ahol a dolgozó emberek megelégedettek és az állam is ott a legboldogabb, ahol az, aki munkájából él, nem nyomorog, hanem költeni tud magára. A főváros tisztviselői és egyéb alkalmazottai szinte ámulva dörzsölték a szemüket, hogy mi is történhetett, mert lassan-lassan minden vágyuk teljesedésbe megy. Sajnos, a szabadságot mindenütt nyomon szokta követni a szabadosság. Mindenki örömmel látja a főváros alkalmazottainak szervezkedését, de félelemmel tölt el viszont mindnyájunkat az a bolsevikizmusra hajló mód, ahogyan a fiatalabb nemzedék az egyenlőség kérdését kezelni kezdi. Munkában és kartársi szeretetben eltöltött életeket akarnak értékük alá sülyeszteni és bár egészen átmeneti jellegüen, de mégis veszedelmesen közelednek a polgári rendnek a főváros tisztviselői között való felboritásához.

Bódy polgármester a tisztviselő-választásokról.

A státuszrendezés jóváhagyásával esedékessé vált egy egész sor állásnak betöltése. Ez állásokra való választás joga részben a közgyülésre, részben a tanácsra hárul. A tanácsi választásokat tehát minden akadály nélkül rövidesen meg lehet ejteni, közgyülés azonban nincs, igy tehát erős probléma, ki fogja megválasztani és mikor azokat a tisztviselőket, például a jegyzőket és tiszti orvosokat, akiknek választása a közgyülésre tartozik? Közgyülés azonban nincs és nem is lesz még jó darab ideig. Buzáth

János dr. tanácsnok volt az, aki a legutóbbi tanácsülésen ebben a tekintetben kérdést intézett a polgármesterhez.

A kérdésre Bódy Tivadar dr. a következőképen válaszolt:

— A fővárosnak ma közgyülése nincs és mindezideig nem történt kormányintézkedés aziránt, hogy a közgyülés jogait és kötelességeit ki gyakorolja. Reméljük, hogy ez mielőbb meg fog történni. Én a belügyminiszter urnál mindenesetre máris interveniáltam abban a tekintetben, hogy akár lesz közgyülés, akár nem, akár egy ideiglenes szervre, akár pedig a főváros tanácsára ruházzák átmenetileg a közgyülés hatáskörét, a tisztviselőket emiatt kár ne érje. Mindenesetre arra fogok törekedni, hogy *a státuszrendezés révén kreált uj állások összességének betöltése még ez esztendő folyamán megtörténjék.*

Bódy polgármesternek ez a nyilatkozata feltétlenül megnyugtató lehet a tisztviselői karra nézve, amely nagy érdeklődéssel tekint a választások elé.

Mozgalmak a tisztviselők között.

Ezeken az uj választásokon már érvényesülni fog a tisztviselőknek és más alkalmazottaknak az a kivánsága, hogy a választásoknál bizalmi szerveik is szóhoz jussanak. A szervezkedés a tisztviselők között is nagyban folyik és az összes kategóriák bizalmi tanácsokat alakitanak, amelyek a tanácscsal, illetve a közgyüléssel meg fogják ismertetni a jelöléseknél és választásoknál megbizó kartársaik kivánságait.

És éppen itt láttunk elszomoritó jelenségeket, amelyek azonban reméljük rövid életüek lesznek és a tisztviselők öntudatra ébredése rövidesen egészséges formában fog kiforrani.

A fogalmazói kar egy része például, amelybe a főjegyzők, a tanácsjegyzők, fogalmazók és segédfogalmazók tartoznak, azt kivánja, hogy szünjenek meg a rang és fizetési különbségek. Legyen az egynapos és tizesztendős tisztviselő teljesen egyforma. Kapja mindenki ugyanazt a fizetést és csak a hivatalfőnökök emelkedjenek ki ebből az egyenletes sorból. Természetesen ez a segédfogalmazók egy részének a kivánsága, azoké, akik, ha majd egyszer évek sora után a főjegyzői, vagy jegyzői polcig fognak emelkedni, maguk tiltakoznának legerélyesebben, ha multjuk munkáját, alkotásaik értékét ilyen elszomoritó kaptafára akarnák ráhuzni.

Jegyzők és segédfogalmazók.

A fogalmazói kar négytagu bizalmi testület választására készült a héten. Az volt az első ajánlat, hogy a bizalmi testület négy tagja közül egy a főjegyzők, egy a jegyzők, egy a fogalmazók és egy a segédfogalmazók közül kerüljön ki. Először azt mondták, hogy ők nem választanak bizalmi-férfiut a főjegyzők közül, mert azok már a főtisztviselők közé tartoznak. Később rájöttek, hogy a jegyzők sem képviselnék a szellemi proletariátust, aztán elejtették a fogalmazók közül való jelölés gondolatát is és végül kimondták, hogy csak segédfogalmazók lehetnek azok, akik a fogalmazói kar összességének akaratát képviselhetik.

Az egyik este az egyik kávéházban a fiatalok tanácskozásra gyültek egybe. Az egyik tanácsjegyző vállalkozott arra, hogy elmegy a fiatalok közé és megmagyarázza nekik, hogy méltánytalan álláspontot foglaltak el. Elhatározása azonban kudarcot vallott, dacára annak, hogy egyike a legszociálisabb érzésü tisztviselőknek, aki soha senkinek kegyence nem volt és mindenki előtt, mint legjobb kolléga ismeretes

Elment a kávéházi gyülésre, ahol a fiatalok hevülő tüzükben kijelentették, hogy a szóban forgó jegyzőt *megbizhatatlannak tartják* és nem kivánciak a véleményére.

Ennek a szigoru itéletnek megvan a magyarázata is és ez igy hangzik:

a nevezett jegyző megbizhatatlan, *mert egy időben az elnöki ügyosztályban dolgozott* és mert hosszabb ideig *állandóan megjelent a tanácsülésen,* amelynek — horribile dictu — a *jegyzőkönyveit vezette.*

A vádak mindenesetre szörnyüségesen sulyosak. A jegyzők azonban komolyan vették ezt a csunya refüt és hátat forditottak a mozgalomnak, amely az érdemek és a munkában eltöltött évek értékelését annyira nem tartja kötelezőnek és igazságosnak.

A gáztermelés kritikus órái

Egy millió korona ideiglenes utcai villanylámpákra — Egy év alatt el lehet vezetni Budapestre a kecskeméti, vagy a debreceni földgázt

Buzáth tanácsnok nyilatkozata

Kevés olyan öröm ért bennünket a mai szomoru napokban, mint mikor a minap hire érkezett, hogy a csehek elvben hozzájárultak a Magyarország számára szállitandó szénnek átengedéséhez. Szombaton aztán megjött a másik, már pozitiv hir, hogy Csehországból Zsolnán át utban van kétszáz vaggon szén. Ez az első szállitmány, amelyet a cseh-szlovák köztársaság a magyar népköztársaságnak átengedett. A napi 3000 vaggonra rugó szénhiányhoz ez csak egy szemernyi segités, de mégis vigasztaló ez legelső sorban abból a szempontból, hogy — a megindulo széninport kedvező előjeleiből itélve — a vasuti forgalmat változatlanul fenn lehet tartani és zavartalanul le lehet bonyolitani.

Ez azonban még mindig nem oldja meg Budapest gázválságát, amely fenyegető módon közeledik ahhoz a ponthoz, amikor, ha segitség nem érkezik, a gázgyárnak be kell szüntetni üzemét.

A kritikus órákban felkerestük Buzáth János dr. tanácsnokot, aki a Fővárosi Hirlap munkatásának a következőket mondta el:

— Sajnos, biztató dolgokat nem mondhatok. A gázgyár helyzete ebben a pillanatban vigasztalan. Alig van nyolc-tiz napra való szenünk és nincs más mód, mint a legteljesebb takarékosság, amely meghosszabbithatja még a gázgyár üzemének munkáját. Csak a legszükségesebbre szabad gázt használni. Sajnos,

a közönség nincs belátással és nem takarékoskodik. Ha a reggel nyolc órától délután négyig tartó gázhasználati tilalmat szigoruan betartanánk, akkor még hosszu időre tudnánk gázt biztositani a legszükségesebb célokra.

Az ujságok megjelenésének azonban a mai napokban olyan jelentősége van, hogy a nyomdák üzemének fenntartása miatt nem redukálhattuk nappal sem a gáz nyomását. Ez az oka annak, hogy a háziasszonyok nyugodtan főzhettek eddig a gázreschókon. Ha azonban a gáznyomást a minimumra redukáljuk, akkor csak pislogni fog a tilalmi időben a gáz, főzni nem lehet vele és tényleg életveszélyes lesz a gázcsapokat megnyitni.

— Eddig a helyzet ebben a tekintetben nem sokat javult. A reggel nyolctól délután négyig való gázhasználati tilalom mindössze annyi eredményt mutatott fel, hogy 30,000—40,000 köbméter gázt spóroltunk naponta, holott ezzel a korlátozással 150,000 köbmétert kellett volna megtakaritanunk.

— Ahol csak lehetséges, a gáz helyett villanyt fogunk használni. Az utcák világitását máris megkezdtük villanyra átszerelni. Ahol kisebb reklamlámpák vannak, ott azokat fogjuk éjszakánkint az utcák világitására használni. természetesen ugy, hogy a villanyfogyasztás költségeit a főváros fogja fedezni. A világitás igy nemcsak szebb lesz, de egyben lényegesen olcsóbb is, amint hogy a közelben az lesz a természetes haladás, hogy az utcai világitás teljesen villannyá fog átalakulni.

— Ahol nincsenek utcai reklamlámpák, ott hevenyészett világitást csinálunk. Egy-egy primitiv vaskarra villanykörtét fogunk erősiteni. Ezek a lámpák természetesen csak ideiglenesen, átmenetileg szolgálhatnak, sajnos azonban ezek a kezdetleges világitóeszközök is rengeteg pénzbe kerülnek. Egyetlen világitótest felszerelése kétszáz koronába kerül és miután ezer darabra van szükség, ez az ideiglenes világitás felszerelése *egy millió rendkivüli kiadást jelent a főváros számára.*

Megkérdeztük még a tanácsnokot, hogy mennyi időbe telnék, amig valamelyik földgázforrás termékét el lehetne Budapestre juttatni?

— Három földgáz forrásunk is volt, amelyekről már megállapitották, hogy belőlük földgázt, vagy petróleumot nyerhetünk. A három forrás a kecskeméti, a debreceni és a szlavoniai. Szomoru, hogy az intézőköröknek olyan kevés belátásuk volt, hogy a háboru negyedik esztendejében éppen a szlavoniai forrást nyitották meg, amely, sajnos, ma már nem a mienk. Még mindig meg van azonban a lehetősége annak, hogy a kecskeméti vagy debreceni forrásból földgázhoz, vagy petróleumhoz juthatunk. Akár földgázunk, akár petróleumunk lesz, mindegyikkel gondoskodni lehetne Budapest gázszükségletéről. *Becsey* bizottsági tag, aki intenziven foglalkozik a földgáz-kérdéssel, azt mondja, hogy az alföldi földgázt egy év leforgása alatt el lehet vezetni a fővárosba. Ha ehhez a munkához még ma hozzáfogunk, egy év mulva minden veszedelem elhárul rólunk, addig azonban, legalább ebben a pillanatban, teljesen kilátástalan a helyzet. Reméljük: a közeli órák majd valami kedvező megoldást hoznak.

Elmaradt rendőrsztrájk

A rendőrök maguk akarják választani parancsnokaikat — Kompromisszum a legénységgel

A rendőrségen még ezen a héten sem tudtak hozzálátni a tulajdonképpeni munkához, mert a belső, házi ügyek teljesen lefoglalták a vezető körök idejét és figyelmét. Különösen a rendőr őrszemélyzet türelmetlenkedik és olyan nagy az elégületlenség, hogy

a rendőrök sztrájkkal fenyegetődztek.

Páll György főkapitányhelyettes hihetetlen erőfeszitéssel vetette magát szembe minden szétható törekvésnek és fáradozásának meg van a jutalma. Igaz, a veszedelmet még ő sem tudta elháritani, de legalább egyidőre elhalasztotta. Páll főkapitányhelyettes együtt dolgozott a Rendőrtanáccsal és igy sikerült a rendőröktől haladékot kapni.

A haladék határnapja: a jövő esztendő májusa, akkor a rendőrök valamennyi kivánságát teljesiteni kell.

A rendőrök automatikus fizetésemelést akarnak. Minden három évben mindenkinek elő kell lépni. Meg akarják szüntetni a törzsőrmesteri állást, sőt az altisztekkel is nehezen békültek meg. A vezetést nehány nagyhangu ember szerezte meg, akiknek müködése sohasem volt kielégitő. Ezek jól tudják, hogy érdem szerint nem kerülhetnének be jó pozicióba és ezért inkább az automatikus fizetésemelés mellett foglaltak állást. A vezetőség ilyen körülmények között attól fél, hogy az érdemnek nem lesz jutalma és igy az ambició, a törekvés is meghal.

Voltak olyanok is, akik még radikálisabbak voltak. Az egyik felszólaló mindenki számára egyenlő fizetést akart. A fizetés egyenlő, csupán az embereket képességüknek megfelelő helyre ültetik. Voltak még egyéb kivánságok is, amelyek mind tulzásban mozogtak. Akadt még olyan rendőr is, aki keveselte a fizetést, pedig ha egy hónappal ezelőtt fehér lapot kaptak volna a rendőrök azzal, hogy minden kivánságukat irják fel, a kapott jogoknak még a negyedét sem merték volna óhajtani.

Ma az a helyzet, hogy ezért a fizetésért sokkal jobb és intelligensebb anyagot kap a vezetőség és a helyzet annyira elfajult, hogy nem marad más hátra, mint a rendőrlegénység egy részét kicserélni.

Nagy baj, hogy egyes rendőrtisztviselők saját egyéni érvényesülésük érdekében megfertözték a legénységet. Az egyik fiatal főtanácsost meg is választották bizalmi emberüknek és ez a gyerekember annyira ment, hogy mindenféle igéret fejében maga mellett felvonultatta őket és demonstráltatott saját maga mellett. Egy másik az őrszobákra járt és igéretekkel arra akarta rábirni a rendőrlegénységet, hogy őt követeljék főparancsnoknak.

A fegyelem ezeknek az izgatásoknak következtében annyira meglazult, hogy a rendőrök már nem fogadják el a kinevezéseket, hanem maguk akarják választani feljebbvalóikat. Ehhez az inditványhoz a Rendőrtanácsot majdnem megnyerték, az érettebb elem csak az utolsó pillanatban tudta megakadályozni ezt az abszurdumot.

A legnagyobb baj, hogy a

rendőrség gyengébb elemei akarnak vezető szerephez jutni.

Egyes vezető rendőrökkel, akik eddig csak ré-

szegeskedéseikről voltak hiresek, most egyszerre szerepelni kezdtek, de ezeket az érdemtelen embereket maguk a rendőrök sem választották meg a komoly választáson. Az érdemes rendőrök higgadt beszédére a tömeg nem sokat ad és egy két tulzó akar dirigálni. Májusig különben a hullámok elsimulnak és ekkor majd hozzá lehet fogni a tisztogatáshoz.

A detektivek a rendőrtanács alelnökévé Koch Jenő detektivet választották meg. Illetve a vezetőség ajánlotta és ők hozzájárultak. A lapok nem türték, hogy egy erkölcsi testület élén álljon ez az ember, akit hamiskártyázás gyanuja miatt felfüggesztettek állásától, de gyorsan visszafogadtak. Kikeltek a választás ellen és erre Koch lemondott.

Egyáltalában megindult az invázió a testület ellen. Mindazok, a kiket valami bün miatt eltávolitottak, sietnek reaktiváltatni magukat. Ez nem mehet tovább! A dolgozó köztársaság becsületes embereket akar ebben a fontos testületben! Egy tisztviselő szintén kérte a visszahelyezését és ennek az embernek a dolgai nyilvánosak voltak. A főkapitány erre megszavaztatta a főtisztviselőket, hogy vegyék-e vissza a bünöst? Tizenöt „igen" válasz érkezett, de ezek az emberek nem éppen a testület krémjéhez tartoznak. Tizenhat diplomatikus válasz volt: ha bünös: nem! Negyvenkét ember azonban nyiltan és nyersen kimondotta: nem! Ez a nagy többség döntötte el, hogy a rendőrtisztikar még megbizható és becsületes emberek sohasem tagadhatják meg tisztességüket.

A rendőrségen gyorsan rendet teremtenek. Már készül a szolgálati pragmatika, amely igen szigoru lesz. Aki nem fog parirozni, elbocsájtják vagy nyugdijazzák. A detektivtestülettel egyelőre kisérleteznek. Ha a detektivek nem birják önmagukat kormányozni, hamarosan ismét tisztviselő kerül a testület főnöke fölé. A rendőrség mostani vezetősége azon van, hogy a nem kivánatos elem előtt becsukja a kapukat, hiszen a testület megérdemli, hogy kiváló emberek legyenek a soraikban.

Szint vall a polgárság

A Polgári Radikális Párt térhóditása — Mozgalmas élet a kerületekben

Budapest uj életre kelt. Eddig még soha nem látott mozgolódás észlelhető a kerületekben. Mindenki szervezkedik, mindenki tömörül, hogy az uj viszonyok között megtalálja a maga helyét és a maga kivánatos szomszédjait. Gyülés gyülést ér, agitációtól hangosak a klubok, detronizált törzsfőnökök vonulnak nyugalomba, uj alakok jelennek meg a pódiumokon, valami fiatalos tüz nyargal át a társadalmi életen, a politika láza lesöpri a kártyaasztalokat és az emberek törődni kezdenek a Hamupipőke-Budapesttel, amelyért most politikai pártok versenye indul. A nagyszerü versenyben szilárdan és hatalmas nyugalommal áll a szociáldemokrata-párt, amely ime, most mutatja meg tisztán és világosan szervezettségének előnyeit. Annál szebb és lázasabb azonban a polgári pártok friss, fiatalos szervezkedése. Budapesten szinte kétségen felül áll, hogy az elvek népvándorlásából a polgári pártok közül az *Országos Polgári Radikális Párt* fog győztesen kikerülni, mert a budapesti polgári elem itt találja meg a maga otthonát. A Károlyi-párt inkább a vidékre számithat, bár Budapesten is nagy tömegekben csatlakoznak hozzájuk. Az országos politika mellett mindegyik párt igen nagy sulyt helyez a várospolitikára is és ez az egyik legkiválóbb különbség a régi és az uj politikai viszonyok között, amikor a városi ügyeket az országos politika szereplői a kupaktanácsok akcióinak nivójára akarták lesülyeszteni. A budapesti polgári szervezkedések zászlaján szinte elsősorban szerepel a községi politika. Ezért fokozott figyelemmel kell lennünk arra, ami ma a kerületekben fejlődik ki.

Az elmult napokban néhány személyhez füződő jelenségnek kellett a figyelmünket megragadnia. Ezek a jelenségek azonban nem állanak meg a személyeknél, hanem rendszerek bukását és átalakulását szemléltetik. Ilyen események elsősorban a VII-ik kerületben *Ehrlich* G. Gusztáv visszavonulása, a VIII. kerületben a *Hüvös*-dinasztia végleges bukása és az V. kerületben *Sándor* Pálnak és *Glücksthal* Samunak a Radikális Párthoz való csatlakozása.

Végigtekintve a kerületeken, az I. kerület egészen sötét képet mutat. Itt, ugy látszik, mindenáron *Platthy* György szeretné, immár Károlyi-párti alapon, kezébe kapni ujból az uralmat. Vele osztoznak a függetlenségi vezérségben *Becsey* Antal és *Perczel* Béla, aki azonban nagyon sok hivét el fogja veszteni a tisztviselők közül, akik felszabadulva a felső nyomás alól, radikális gondolkozásuknak megfelelően, a Radikális Párthoz csatlakoznak. Az első kerületben különben is erős gyökeret vert már a Radikális Párt a legutóbbi választáskor, amikor *Supka* Géza jelentős pártot hóditott. Ugy tudjuk egyébként, hogy *Ripka* Ferenc, a gázmüvek vezérigazgatója is hajlik a Radikális Párt felé.

A II-ik kerületben valószinüleg váratlanul nagy győzelmük lesz a radikálisoknak, akik a volt munkapárti kerületben az egész lateiner osztályt meg fogják hóditani. Itt a jövő embereiként *Haypál* Jenőt és *Lendl* Adolfot emlegetik.

A III-ik kerületben *Stern* József dr. igyekszik átbalanszirozni a radikális táborba. A kerület volt képviselője, *Pető* Sándor, belépett a Károlyi-pártba.

A *IV-ik kerületben* a Károlyi-párt a sujtásos és klerikális konzervativ elemeket kapja. A *Hahoti* Sándorok törekszenek vezérségre, mig a volt munkapártiak pedig ki a radikális pártba, ki pedig a Károlyi-pártba próbál bejutni. A Károlyi-párthoz szegődött *Vértes* Emil és pártja is. A Belváros azonban még nagy meglepetésre fog ébredni. A radikálisok eddig is nagy erővel szervezkednek és ennek a szervezkedésnk élén *Székely* Imre dr. áll. Nagyon valószinü azonban, hogy *a Radikális Párthoz már legközelebb Bárczy István főpolgármester is csatlakozni fog,* aki ebben a kerületben mindenesetre hatalmasan fog hóditani a radikálisok számára.

Az *V-ik kerület* diadalmas győzelemmel kecsegteti a Radikális Pártot. Itt *Sándor* Pál, *Szende* Pál, *Glücksthal* Samu és *Oláh* Dezső dr. lesznek a radikális vezérek. Mellettük *Gál* Jenő a vezére egy reménytelen Károyli-párti próbálkozásnak és életre szeretne kelni — egyelőre még bizonytalan programmal — *Karsai* Ferenc is.

A *VI-ik kerületben* a volt demokraták nagyrészben a Károlyi-párthoz csatlakoznak, egy részük azonban a radikálosokhoz pártol. A Károlyi-pártiak vezére itt *Sümegi* Vilmos és *Bródy* Ernő lesz. A kerületben azonban aránytalanul sokan vannak a szociáldemokraták.

A *VII-ik kerületben* eltünik az egykor teljhatalmu vezér: *Ehrich* G. Gusztáv. Vezéri örökébe *Márkus* Jenő lép, aki a radikális párt hive. Ugyancsak a radikálisok számára toboroz *Jünker* Pál is.

A *VIII-ik kerület* egyelőre forrongó állapotban van. Kibuktatták ugyan *Hüvöséket,* de uj uralom még nem jegecesedett ki. A radikálisok itt is erősen szervezkednek. A Károlyi-párt csak ugy számithat komolyabb sikerre, ha maga *Hock* János veszi kezébe a zászlót.

A *IX-ik kerületben* Károlyiék törekszenek uralomra, de a radikálisok sem maradnak tétlenül. A függetlenségi vezér itt a reakciós *Ballagi* Aladár, akinek személye egymaga elegendő arra, hogy a lateinerek zöme egy fiatal, friss párthoz csatlakozzék.

A *X-ik kerületben leginkább* a munkások dominálnak, aminthogy a többi kerületben is mindenütt erősen számolni kell a szociáldemokrácia már meglévő erőivel és térhóditásával.

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Események

Polónyi nem akar eltünni. *Polónyi* Géza, akinek a közmunkatanács elnöki székében egyetlen eredményes munkája az elnöki autónak 50000 K-ért való beszerzése volt, bravuros szinészkedéssel ugy tünteti fel a dolgot, mintha neki soha szebb álma nem lett volna a népköztársaság megvalósitásánál és soha más iránt nem gerjedt volna olthatlan szerelemre, mint *Károlyi* Mihály iránt. Egyszóval az öreg koma nagyon jól érzi magát a Döbrentei-téren, a világ minden kincséért nem akar onnan kiköltözködni, amig ki nem dobják onnan. Ez azonban aligha fog megtörténni, elnéznek az öreg fölött addig, amig végleg ki nem huzzák alóla a gyékényt azzal, hogy megszüntetik a közmunkatanácsot, amit az már régen megérdemelt. Ennek a hitvány átvedlésnek undoritó jelensége volt az, amikor a közmunkatanács legutóbbi ülésén — megbontva azt az elvet, hogy Budapesten élő emberről nem neveznek el utcát, vagy teret, — körömszakadtig forszirozta Géza bácsi, hogy a Gizellatérből csináljanak *Károlyi Mihály*-teret. Ha valaki ezt megérdemli, az tényleg Károlyi Mihály, de azt igazán nem érdemli meg, hogy Polónyi protezsálja. Szóvá is tette ezt *Forbath* Imre dr., aki Polónyi viselkedését bizantinizmusnak nevezte és kijelentette, hogy Károlyi nem szorult rá, hogy Polónyi protekciójával most kapjon egy pesti teret.

— Károlyinak sokkal többel adósa a nemzet, — mondta *Forbáth* dr. — minthogy a Gizellateret róla keresztelje el. A történelem fog majd neki méltó emléket állitani. Azt hiszem, nem is esik jól Károlyinak, ha ez az elavult, régi testület utcákat nevez el róla.

Itt következik aztán *Polónyinak* a legperfidebb, a legvakmerőbb kijelentése. Azt mondja, hogy *ő előzőleg bejelentette tervét Károlyinak* és a miniszterelnök *beleegyezését adta.* Ebben az országban mindenki nagyon jól tudja, hogy Károlyi nem is áll szóba Polónyival és az egész manőver csak arra való volt, hogy Polónyi tovább is felszinen maradhasson. És hogy ezt komolyan hiszi is Géza bácsi, azt látni lehet az intézkedéseiből is, amelyek ugy hangzanak, mintha ezer évig akarna a Döbrentei-téren trónolni. Szegény Polónyi, sohasem csalódott olyan kegyetlenül, mint most fog.

Drágább lesz a vizmüvek szene. A Budapestvidéki kőszénbánya r.-t. beadvánnyal fordult a tanácshoz, amely beadványban a szénárak felemelését kéri. A bánya, amely egy belga bank tulajdona, azzal okolja meg az áremelést, hogy a munkabérek rendkivüli módon emelkedtek és a háboru alatt rendkivüli összegeket fizetett rá üzemére. A régi egységár a bányában négy korona volt métermázsánkint, most ennek nyolc koronára való felemelését kérik. Tekintettel arra, hogy a Budapestvidéki kőszénbánya r.-t. naponkint mintegy harminc vaggon szenet szállitott a vizmüveknek, ez az áremelés óriási összeget jelent a főváros, illetve a vizmüvek budgetjében.

A Haditermény hatemeletes háza. A Közmunkatanács legutóbbi ülésén foglalkozott a Haditermény r.-t.-nak azzal a kérésével, hogy az V. ker. elöljáróságával szemben levő telken hatemeletes házat épithessen. Az épitőszabályzat értelmében 25 méternél magasabb házat épiteni nem szabad, ettől azonban a Közmunkatanács ezuttal eltekintett, mert a H. T. a hatodik emeletre hivatali helyiségeket tervez.

Nagy átkeresztelések. Aki hat esztendeje nem látta Budapestet, annak lenne ma min csodálkoznia. Micsoda keresztelőkön ment át itt minden a háboru ötödfélesztendeje alatt, igazán nem lehet mind feljegyezni. Amikor kitört a háboru, eltüntek az angol, francia, szerb feliratok a dining room-tól felfelé és lefelé. Átkeresztelték a kávéházakat, orfeumokat. Az olasz hadjárat, az amerikai háboru mind ujabb rombolásokat hoztak. És megjelentek az uj nevek. Jöttek a Habsburg-kávéház, a Vilmos császár-ut, a Mehemed szultán-ut, a Ferdinánd cár-ut, meg a többiek. Most azonban jövünk a legnagyobb, de most már végleges átkeresztelésekkel. Visszajönnek az ententebarát nevek, eltünik a háborus uszitók neve, ellenben lesz Károlyi Mihály-tér, Béke-tér, Békepince, Béke-kávéház. A Király-kávéházból Nemzetikávéház lett és még a Szabadság-térnek sem kegyelmeztek meg, Köztársaság-teret csináltak belőle. Ellenben megmarad a három Váci-ut elnevezés. Hiába

bizonyitotta a Közmunkatanácsban Fock Ede tanácsnok, hogy eddig sem volt okos, hogy volt Váci-utunk, Váci-utcánk és Külső Váci-utunk, az öreg közmunkások ragaszkodtak ahhoz, hogy ami Vácé, az maradjon Vácé, mert a Habsburgokat meglehet fosztani a trónjuktól, de Vácot a maga három pesti utcájától — soha.

Telkeket vásárolnak az árdrágitók. Az árdrágitók és a hadimilliomosok a béke friss levegőjében fuldokolnak. Nincs mód többé árut halmozni és az elvesztett háborunál is rémesebb, vadabb, elszántabb pánikot kelt hadimilliomos körökben az a körülmény, hogy egy olyan kormány állt az ország élére, amely a lelkek és kezek tisztaságát hirdeti, amely megalkuvás nélkül a néptömegek boldogulását és nem a vagyonhalmozók érdekeit tekinti. A kormány még ebben a pillanatban semmi érdemleges intézkedést nem tett és nem is tehetett az uzsora megfékezésére és a jogtalanul szerzett vagyonok elszedésére, azok azonban, akik a gyors és jogtalan meggazdagodásban ludasok, már élnek a gyanuperrel és intézkednek. A pénzüket, a jogtalan milliókat ugy vélik megmenteni, hogy ingatlanokat vásárolnak. Valósággal mulatságos már az az offenziva, amelyet a budai villák és villatelkek ellen indítanak. A Németvölgyben és a Farkasvölgyben nincs olyan pénz, amit egy-egy villáért meg ne adnának. És a mely teleknek a tulajdonosa csak megmozgatható, az gazdát is cserél. Óriási inváziót csináltak itt a hadimilliomosok, akik egy-egy ingatlanért kétszer olyan árat adnak, mint a milyet tegnap igértek érte. Odaát Budán legendákat tudnak a telekárak emelkedéséről. A németvölgyi-uton a Fehér-féle villa 120.000 koronáért cserélt gazdát, holott ezt a villát az eladás előtt két hónappal 60.000 koronáért vásárolta a régi gazdája. A 1125 h. r. számu telket, mely 300 négyszögöl, 80.000 koronáért vásárolt meg egy pesti épitész s már hordják is rá valamelyik lebontott öreg pesti palota használt tégláit. Freystädtler lovag is most vásárolt a Mozdony-utca végén egy magányos fekvésü 1200 négyszögöles telket. A háboru előtt 20 korona volt négyszögöle annak a teleknek, egy félév előtt 200 koronáért kinálták, ma pedig 300 korona. Vannak merész, fantasztikus-lelkü telektulajdonosok, akik még a mai árakat is alacsonynak tartják s csak majd akkor szándékoznak a böszörményi-uton és környékén levő telkeiket eladni, ha 1600 korona lesz a telek négyszögölének ára. A népkormány figyelmét óriási gondjai mellett sem fogják elkerülni ezek az események és biztosak vagyunk benne, hogy cselekedni fognak, mert a gazdagok bolsevikizmusán kezt a fajtáját szintén ki kell irtani. Végre is Franchet d'Esperey tábornok is Svájcba küldte a hadimilliomosokat.

Átalakulás a bécsi községtanácsban. Bécsben a forradalmi átalakulás szintén nem hagyta érintetlenül a városházát. Itt is átalakult a községtanács, de semmi esetre sem olyan radikálisan, mint nálunk várható. Bécsben az átformálódás uj választás nélkül, de olyan formában történt, hogy a régiek helyet adtak a szocialdemokratáknak, egyben pedig a régiek is jórészben megmaradnak. Ennek az átalakulásnak mindössze az az elnye van, hogy simán és gyorsan ment. a megegyezés szerint a jövő községtanácsának számaránya ez lesz: 80 keresztény szocialista, 60 szociáldemokrata, 19 haladó, 4 demokrata és 2 egyéb. Az eredeti mandátumokból tehát a keresztényszocialisták 55 mandátumot adtak át és pedig 52-őt a szociáldemokratáknak, kettőt pedig a liberálisoknak és demokratáknak. A szociáldemokraták azonkivül tiz mandátumot követelnek a városi tanácsban és kivánják az első alpolgármesterséget is, amelyet jelenleg Hierhammer tölt be. Végül a nőknek is biztositottak tizenkét községtanácsi mandátumot, amelyből öt a keresztényszocialista, öt a szociáldemokrata és kettő a szabad polgári párti nőkre esik.

Belvárosi Szinház. Herczeg Ferenc Tillájának rendkivüli sikere, amelyet Budapest legragyogóbb premiérközönségének itélete pecsételt meg a következő előadásokon csak nyert bensőségében. A közönség feszült izgalommal figyelte az érdekfeszitő cselekményt és gyönyörködött a Belvárosi Szinház nagyszerü munkájában, Bárdos Artur rendezésében, Péter Sándor és Feiks Alfréd diszleteiben, Paulay Erzsi, Petheő Attila, Harsányi Rezső, Körmendy Kálmán, Zilahy Gyula, Bogda Juci és Szilágyi Rózsi pompás együttesében.

Henny Porten. — Moissi. Az Uránia uj müsorában két kiváló filmmüvész legujabb alakitását mutatja be. Az első, a közönség régi népszerü kedvence, a bájos Henny Porten. A filmmüvészetnek ez a valóban nagy egyénisége különleges márka: a finomságnak és a bájos derünek képviselője a vetitővásznon. Minden egyes uj alakitása igazi premiére s azoknak a daraboknak, amelyekben Henny Porten játszik, előlegezett a hitele a közönség körében. Tündér ujjak a cime annak a kedves filmjátéknak, amely az Uránia e heti müsorán szerepel. A müsor másik darabja Puskin, a nagy orosz költő, egyik regényének filmre alkalmazott játéka. A hires Moissi játsza ennek a főszerepét. A Puskin-regény, Összeomlott kártyavár cimmel, egy játékos életéből vett történet, telve azokkal az izgalmakkal, amiket a szerencse hajszolása kivált. Az Uránia előadásai 5, 7, 9 órakor kezdődnek.

A TŐKE

...

Vége az adó-bujócskának

A forradalmi kormány fejealját gondokkal vetették meg. Négy és fél éves háboru után nemcsak a fegyvertől kell megszabadulni, hanem a bünöktől is, amelyeket a háborucsináló rezsim hátrahagyott és ami mindennél nehezebb, épiteni a romokon. Épiteni, de miből és mivel? Pénz és anyag: ez az a két tényező, amin jövendőnk sorsa, gazdasági létünk minemüsége megfordul.

A romokból uj életet varázsolni, a fegyverforgató kézbe ismét a munka szerszámait adni, ehhez éppen ugy pénz kell legelsősorban, mint magához a háboruhoz. Az állam mérhetetlenül nehéz helyzetében pedig igazán nem tud, nem tudhat legelső kapaszkodóként e tekintetben máshoz, mint a vagyonadóhoz folyamodni. Ez a kikerülhetetlen gondolat már Szende államtitkár — holnap már valószinüleg miniszter — megnyilatkozása előtt is, — hogy ugy mondjuk — a levegőben volt. Benne volt a köztudatban megalkudtak vele az „áldozatok" s egyben pedig szükségszerüség volt a kommunisztikus államrend szélén táncoló radikális kormányzat szempontjából is. Vagy van-e nagyobb, tisztább szociális igazság, minthogy a háboruokozta katasztrófánál első sorban a nagyvagyon, pláne miután a háboru alatt keletkezett, vagy sokszorozódott meg, hozza meg a maga jelentős áldozatait.

Nem is arról van már szó, hogy legyen-e vagyonadó, vagy ne legyen. A kérdés, az, hogy az állammal szemben egyetlen ezerkoronás bankó se tudjon bujócskát játszani. Magyarországon a finánc félrevezetésének, a vagyon dugdosásának, az adó-bujócskának történelmi multja van. El lehet-e képzelni, hogy ma, amikor a fiskus százszoros furfanggal vértezi fel magát, amikor ezerszeres érdek, hogy a finánccal való cicázás, az adóletagadás virtusa belekerüljön az állam ellenes bünök komoly lajstromába, — mondom, — ma a tőke is meg fog ragadni minden eszközt, hogy életre-halálra védje magát. A pénz szerelmesei csodákat fognak hámba fogni, hogy láthatatlanná tegyék a vagyont, amelyből az állam le akarja venni a vámot, amihez az életéhez van szüksége. A régi trükköket uj ötletek, zseniális gazságok fogják fölváltani és Szende Pálnak ugyancsak legénynek kell lennie a talpán, ha Magyarországon, az adógyilkosok Bakonyában eredményt akar elérni és igazságot akar szolgáltatni. Ott, ahol az ingatlan vagyonadójáról van szó, nem kell félteni Szende Pált, hiszen ő hirdette esztendőkön át, hogy a földbirtokosok nem vagyonuk tényleges értéke után fizetnek adót: most itt az óra, amikor ennek a feltétlenül igaz elméletének a gyakorlatban is érvényt szerezhet.

Sokkal nehezebb azonban a helyzet akkor, amikor a bankó bujdosásáról van szó. Melyik finánc az, aki kikutatja a zsebeket, megnézi a ládafiát, beleszagol a matracokba, felbontja a szalmazsákokat? És még hányféle szineváltozása van a pénznek? Ékszerekbe lehet fektetni, a feleségem nyakába akaszthatok egy-egy igazgyöngy alakjában mérhetetlen összegeket. Más eszköz aligha áll rendelkezésre, minthogy az összes bankók egy szép napon bemutató szemlére kapnak meghivót a pénzügyminiszterhez. Szinte kizárt dolog, hogy ez alkalommal egyénenkint lehessen a készpénzt bemutatni és igy megadóztatni. A stromanok olyan tömege vonulna fel ebben az esetben, hogy a vagyon megadóztatásának progresszivitása ab ovo kutba esnék. Ha meg viszont a bankó-egyedek vonulnának fel a pénzügyminiszter elé, aki — mondjuk — az összes ezreket megadóztatná, akkor is meghalt a progresszivitás és ha talán formá szerint más lenne is a dolog, a valóságban azonban egyszerü pénzdevalválással állanánk szemben, amiről Szende államtitkár jóelőre kijelentette, hogy nincsen szándékában.

Ha tényleg siker fogja kisérni ezt az akciót, akkor a financ-furfang legzseniálisabb példáját fogja a pénzügyminiszter szolgáltatni. Ha pedig a devalváció rázkódtatásainak teszik ki az országot: az sem lesz kibirhatatlan katasztrófa, hiszen a vagyonadó sem más tulajdonképpen, mint egyazon eredményü pénzügyi müveletnek a finomabb elnevezése. Hogy drasztikus kiszólással éljünk, az egyik eb, a másik kutya.

A fontos — specialisan Magyarországon — mégis az, hogy a földbirtok ne menekedjék meg az értéknek a forgalmi érték szerint való megbecsülésétől. A döntő tényező a földbirtok vagyonadója lesz, ez az a tétel, amely ilyen formában megmentheti az országot. Budapest székesfőváros már elindult azon az uton, amin most az országnak is haladnia kell majd. A telekértékadó az alfája ennek a rendszernek és azt már a mult esztendőben megcsinálták Budapest számára *Pickler* J. Gyula és *Harrer* Ferenc. Amikor a modern pénzügyi politika még számüzve volt a pénzügyminiszterium dohos szobáiból, ahol hosszu száru pipák mellett szikkadt-agyu adócsősz̈ök csoszogtak az ősi nyomokon, Budapest már akkor megindult az uton, amelyen *Szende*, az uj korszak pénzügyminisztere egészen természetesen haladni fog.

A szindikátusok veszteségei. A konjuktura hanyatlása és a változott politikai helyzet következtében néhány szindikátus érzékeny veszteséget szenvedett. Igy a Fővárosi zöldség- és főzelék nagykereskedők szindikátusa, amely óriási befektetéseket eszközölt, a szállitás és a kivitel szünetelése következtében nagy veszteséget szenvedett az utolsó hetekben, ugy hogy eddigi nyeresége nemcsak hogy teljesen eluszott, de már a tagok által befizetett 4 millió korona alaptőke is veszélyben forog. Most, hogy a szállitási mizériák szünőben vannak és a kivitelt is megengedték, javult némileg a szindikátus helyzete. Nagyon megromlottak az Ukrán-magyar szindikátus üzleti kilátásai is. A kivitelt természetesen már régen beszüntette a szindikátus, de Ukrániában még a magyar hadi árakon összevásárolt nagy készleteket halmozott fel, aminek értékesitése most már nehezen és alighanem csak ráfizetéssel fog történhetni. Azt beszélik különben, hogy a szindikátus csöndben felszámol.

Összeférhetetlenség a Draschenál. Szakkörökben sokat beszélnek arról a furcsa inkompatibilitásról, ami a Drascenál fennforog. A Drasche egyik igazgatója, Soós Ernő maga is téglagyáros. A Soós-féle téglagyár most követelésekkel lépett fel a kartellel szemben, amelynek viszont ugyanaz a Lukács József a vezető embere, aki a Draschenál feljebbvalója Soós Ernőnek. Lukács József különben most nagy erőfeszitéseket tesz, hogy miután a téglagyárak kényszerszindikálása megfeneklett, legalább a kartelt tartsa együtt. Erre azonban nincs sok kilátás, mert a téglagyárak közül egyre többen támasztanak ujabb igényeket a kartellel szemben.

A Hadi Termény közgyülése. A Hadi Termény r.-t. november 28-án délután 4 órakor fogja harmadik rendes évi közgyülését a Pénzintézeti Központ ülésztermében (Deák Ferenc-utca 1.) megtartani. Az igazgatóság ezzel kapcsolatban felhivja a részvényesek figyelmét arra, hogy a közgyülésen csak az vehet részt, aki a részvénykönyvben nevére irt részvényeit három nappal a közgyülés előtt, tehát legkésőbb folyó hó 25-ig a társaság főpénztáránál (V., Bálvány-utca 8.) letétbe helyezi.

A Fegyver- és Gépgyár Részvénytársaság igazgatósága folyó hó 19-én megtartott ülésében az 1917. üzletév mérlegét megállapitotta és elhatározta, hogy a szokásos leirások után 7 százalékos, vagyis részvényenként 21 korona osztalék kifizetését javasolja a közgyülésnek.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

TÉLIKERT
Nagymező-u 22-24 Telefon 107-25

Kezdete 7 órakor

KUBA GYÖNGYE

Operett 3 részben

Főszereplők: TISZA KAROLA, NÁDOR J. STELLA GYULA, ANTAL ERZSI, UJVÁRI KÁROLY és GALLAI NÁNDOR

A varieté részben nagy attrakciók

Vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.

Minden este kiváló tánc- és ének-előadás. Kezdete este 9 órakor.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor

Páratlan menyecske

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.

Sörkabaré fél 8—11-ig.

Nivós müsor. **Kitünő konyha.**

CORSO
Belváros, Váci-utca 9.

STAR! STAR! STAR!

A Corsóban november 25-én mutatták be a Star filmgyár 4 felvonásos vigjáték ujdonságát Lóth Ilával a cimszorepben

a Csitri-t

Ugyanekkor került bemutatóra

a Bünös lelkek

cimü 4 felvonásos dráma is.

Előadások: délután 5, 7 és 9 órakor.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár

BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.

Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek

szandálokat,

commode házicipőket

(Adria és celluloze szövetből),

füzős félcipőket,

szegedi minta ára készült

papucsokat és kórházi papucsokat.

Kraszner József
cementáru-gyár részvénytársaság

Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.

Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.

Telefon: **József 52—72.**

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ
MÁRVÁNY TERMÉBEN

MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG BALOG TESTVÉREK ZENEKARA JÁTSZIK

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Még csak néhány napig este 7 órakor

FREGOLIA

és

A KÉT JELÖLT

Énekes bohózat 1 felvonásban. Irta: FOLLINUS AURÉL. — A dalszöveget irta KALMÁR TIBOR. Zenéjét szerzette: MÁRKUS ALFRÉD.

OMNIA
MOZGÓKÉPSZINHÁZ

MISS PAULINE felléptével

Amerika leánya II.

Kalandos történet 3 felvonásban

A COW-BOY

Dráma 5 felvonásban, a főszerepben ALWIN NEUSS

Előadások 5, 7 és 9 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától.

HA HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

A spanyol nátha
ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr-üreg állandó tisztántartása és fertőtlenitése. Ha 1 pohár vizbe 10-15 csepp

DIANA-sósborszeszt

töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszélye ellen eredményesen védekezhetünk.

DIANA-sósborszesz

Mindenütt kapható!

Kis palack ára ... K 3.50
Közép „ „ ... K 10.—
Nagy „ „ ... K 20.—

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.

A kétlelkü asszony
Bródy Sándor regénye film3n 4 felvonásban. A főszerepekben: Elga Beck, Kürti József és Ihász A adár

BUFFALO

Egy erőművész kalandja 4 felvonásban

Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

Fiatalos üde arcbőrt
varázsol elő 10 nap alatt és eltavolit minden tenthibát, u. m. mitesszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, likacsos hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-féle szépitőszer. A kura egyszerü, otthon végezhető minden felügyelet nélkül. Befejezése után az arcbőr ragyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. Egy üveg ára 15 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvéttel v. az összeg előzetes utalványozása ellenében. Gyár: **Hyvarion & Co.**

Szétküldési hely: GROSS ANTAL

Budapest, József-körut 23. szám.

Lysoform

a legjobb

fertőtlenitőszer.

ASKORPIÓ
Rejtelmes történet 6 feivonásban. Irta: Siklósi Iván. Rendezte: Kertész Mihály. A Phőnix legbravurosabb alkotása!

Főszereplők: Várkonyi Mihály, Balassa Jenő, Réthey Lajos, Kláry Lottó, T. Halmi Margit, Szerémy Zoltán, Spolarits Oly, Costa Viktor.

A teljes előadást betöltő mozgófénykép

a

ROYAL-APOLLÓBAN

Az előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.
Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.

Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.

Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.

Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu ólomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

Hazai darabos és kocka szenet
GÁZGYÁRI KOKSZOT
szállit:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi ::: részvénytársaság :::

Budapest, VII., Rákóci-ut 18.

Telefon: József 52—06. 52—07.

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

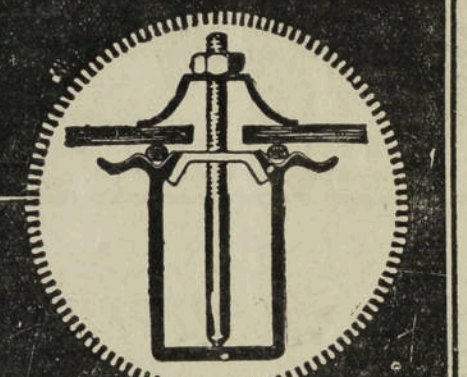
A Badeni nagyherceg fensége és a Hohenzollern herceg ő királyi fensége udvari szállitója.

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--11 sz.
Telefon: József 85--17.

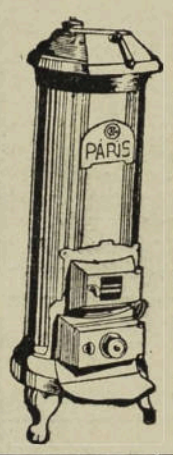
Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi tütés, me'egvizellátas, fü dő berendezesek magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
::: ::: Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra. ::: :::

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

RACSACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

MEIDINGER-
[és folyton égő
kályhákat
azonnal szállit
Koch Jenő
kályha- és tüzhely-gyára
Budapest,
VI., Szondy-utca 53. sz.
Telefon: 3-69.

„Sternberg"-zongora!
Sternberg
zongoraterme
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontast megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Bründl János
cisz. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

„The Gresham"
Életbiztosító Társaság.
Alapittatott 1848-ban Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában)
Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és felté elek mellett. A „Gresham" kötvényf lt telei kivalóan liberálisak. Kötvényei elévül etetlenek és megtámadhatatlan k. Léghajózas (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság feltétlenül kártétitést nyujt, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor azonnal kártérítési kötelezettséget vállal
öngyilkosság, párbaj vagy birói itélet
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	231.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610 000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642 829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

BALLINIT-SOLLUX

Óvakodjunk az utánzatoktól, mert más abroncsokkal való kisérletezés hiábavaló költségeket okoz.

Pneumatika Ballinit
auto-abroncs-gyar Budapest,
VIII. k r., Óriás-utcza 10. sz.
Telefon: József 53—46.

az egyedül tökéletes és bevált
autó-pneumatik-pótló
Ruganyos és nem rázza a motort.
Sok száz elismerölevél.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Kálvin-tér sarkán)
Olcsó árak! Olcsó árak!

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. december 4-én — 49. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Az átfestett cégér

nem használ többet, az átfestett cégéreknek mindörökre bealkonyodott — messze hallhatón és megalkuvást nem türő módon jelentette ki ezt Szende Pál pénzügyminiszter a belvárosi radikális polgárság vasárnapi nagygyülésén. Mert eddig az volt a divat és Budapest polgársága évtizedeken át undorodhatott azoknak alantas játékaival, öntápláló, hitvány érdekhajhászásával, akiket a budapesti nép klikkeknek és törzsfőnököknek nevezett el. Ezeknek az uraknak befellegzett, a forradalom utilapot kötött a talpuk alá, önző gyámok, a maguk hasznára zsebelő vakvezetők korszaka lejárt.

A pénzügyminiszter kevés szóban, de pompásan jellemezte azt a társaságot, amely eddig Budapest ügyeit vezette. Ők, a törzsfőnökök, voltak azok, akik minden kormányváltozásnál átfestették a cimert és mindenben, mindenkor és mindenhol csak őket lehetett látni. De történnek még csodák. Most megnyilt a föld és elnyelte őket. Ezuttal nincs olyan festék, amelylyel uj szint lehetne adni a cégérnek. Az uj világ, az automobilversenyeken szokásos *No stop trial* jut eszünkbe, amelyen a versenyzőnek egy pillanatra sem szabad megállani. Mehetnek olyan lassan, amint akarnak, de aki csak egy pillanatra is megáll, az kiesett a versenyből. A törzsfőnökök automobilja beleragadt a sárba, nincs segitség többé.

És ebben a pillanatban hevesen és ellentmondást nem türő hangon kell tiltakoznunk az ellen a póz ellen, amelyben ezek a törzsfőnök urak állandóan tetszelegtek. Polgároknak vallották magukat, a polgári erkölcsökre hivatkoztak, a polgárság nevében cselekedtek. Hát ehhez soha sem volt joguk. Ők csak szállitották a mindenkori kormányoknak a bárgyu, gerinc és erkölcsök hijján szükölködő polgárságot, amelynek jámbor tömegére hivatkozva, hatalmukat és vagyonukat szaporitották. És a polgárság odaadta a bőrét ezeknek a kalmároknak, hogy huzzák le és adják el annak, akinek akarják. Örömmel kell látnunk, hogy Budapest polgársága fölszabaditotta magát ez alól a becstelen járom alól, amelyet tulajdonképpen egyetlen pillanatig sem lett volna szabad türnie. De ugyanakkor, amikor megszabadult a régi rend uzsorásaitól, talpon kell lennie a polgárságnak akkor is, amikor Budapesten megindul a verseny a hegemoniáért. A dolgozó polgárságnak itt is meg kell találnia a maga helyét, mert a jövő az övé, amint hogy a multnak is az övének kellett volna lennie s igy joggal alkalmazhatja magára a napoleoni mondást: a saját magam őse vagyok.

A polgári önérzetnek most kell az égig lángolnia, a polgárságnak most kell kiélnie igazi életét. A polgárság jelentkezik, hogy át akarja venni a hatalmat, amelyet eddig is az ő nevében bitoroltak. Furcsa helyzet volt ez: itt nem a szamár vette föl az oroszlánbőrt, hanem az állatok királya kénytelen volt a csacsi irháját viselni. A polgárság helyett — ahogy Szende mondta — mindig a törzsfőnököket láttuk. Ő miattuk vetéltek el a talentumok, tettek, tervek, izmok tizedeltettek meg általuk, állásokat adtak vagy tagadtak meg, üzleteket kötöttek és Lohengrin-sisakban szavaltak, a tisztviselők ajtaját a szemük nézésével pattantották fel és kézcsókra engedték magukhoz a hivatalnokot és polgárt egyaránt. Aki ezt nem cselekedte, az nem számitott, az nem élt, az halott volt. Most feltámadtak a halottak és a borestélyek temetésére gyülekeznek.

Fullánkok

...

A három nyolcas,

amely a magyar szocialdemokrata munkásságnak háromévtizedes szimbolikus követelése, eljutott a megvalósulás stádiumába. A május elsejéről oly emlékezetes három veres nyolcas, a 8 óra munka, 8 óra pihenés és 8 óra szórakozás valósággá lesz az összkormány akaratából, mihelyt a szénkérdés megoldást nyer, mihelyt a kérdés technikai akadályai elháritathatók lesznek. A polgárság örömmel veszi tudomásul, hogy munkástestvérei eljutottak ehhez a hatalmas szociálpolitikai vivmányhoz, amely tulajdonképpen a kultura és a civilizáció térhóditását jelenti. A budapesti munkás családjának élhet, müvelödhetik és részt vehet a ma minden haladó mozgalmában. Ismételjük azonban, hogy a minisztertanács ebben a pillanatban csak elvi jelentőségü határozatot hozhatott, mert a szénhiány miatt a munkásság ma nyolc órát sem dolgozhatik és ezért szénsegélyben részesül. De ha holnap lesz is már szén, akkor is várni kell még és polgárnak, munkásnak egyaránt határokat nem ismerő munkával kell eltávolitani a mult büneit és a háboru romjait.

Előmásznak

az élelmiszerek és az elrejtett csemegék. Éreznek valamit, hogy valahol a távolban megnyilnak a határok és a megtömött pincék uralma megszünt. Mazsola, kakao és minden, amit eddig kávéházban susogó emberek adtak-vettek, most visszatért a rendes kereskedelembe, ahol igyekszik elfogadható áron megjelenni, mert érzi, hogy a mult dédelgetett kedvencével, az uzsorával többé nem bánnak kesztyüs kézzel. Szegény pesti polgár ime — szomoru és késő vigasztalásként — kiderül most, hogy neked mindig igazad volt, amikor azt hajtogattad: van minden, csak eldugják és a hadimilliomosoknak adják el. Igy volt, de most nyiladoznak a rejtett pincék és padlások és nem fog soká tartani, hogy a béke feltünedező napja az árakat is lassan leolvassza.

Feld urnak

a városligetbe üzenetet küldött a tanács. Azt üzente neki, hogy az ő csillaga is leáldozott, többé nem lehet Budapestet csepürágással ámitani és nem lehet neki, a szent és sérthetetlen kirchfeldi papnak sem olyan megállapodásokat kötni, amelyek a fővárossal kötött szerződésbe ütköznek. Ma még csak üzenetek mennek, de holnap talán már teljes joggal szétrobbantják a Feld-Bródy-féle szent szövetséget. Valóban erre várunk már valamennyien. A városligeti szinházépületet végre fel lehet majd valami komoly, tiszteletreméltó célra használni. Például igazi szinházat lehetne belőle csinálni, vagy kórházat, vagy iskolát. Igaz is Feld igazgató ur: mi van a fővárosi szubvencióval?

Káos

a városházi uj rend körül

Wildner tanácsnok tervét nem valósitják meg — A polgári pártok és a szociáldemokraták harca — A tavasszal meglesznek a községi választások

Csütörtökre a Nemzeti Tanács azzal a meglepetéssel szolgált, hogy magáévá tette *Wildner* Ödön dr. tanácsnok tervét, amely a városház uj rendjét állapitja meg és amely ugy ideiglenes, mint végleges megoldást is tartalmaz. Különösen az ideiglenes megoldás azonban olyan volt, hogy azt sem a Károlyi, sem pedig a radikális párt nem, akceptálhatta. Igy történt, hogy a *Wildner*-féle terv, amely a Nemzeti Tanácsban keresztül ment, a kormány által aligha lesz megvalósitható. Ami

a Wildner-féle tervet

illeti, az a következő kérdésekre terjed ki:

1. az eddigi törvényhatósági bizottság helyét mielőbb az 1918. I. néptörvénynek (általános, titkos, egyenlő választói jog) megfelelőleg választott uj törvényhatósági bizottság foglalja el;

2. az 1872. XXXVI. t.-c. (a mai fővárosi törvény) helyébe a népuralom és a modern kor követelményeinek megfelelő uj fővárosi szervezeti törvény alkottassék;

3. az átmeneti időre a legsürgősebben ideiglenes képviseleti szervezet alkottassék, az ideiglenes törvényhatósági bizottság tagjainak száma 264 lenne, akiket az 1914-ik évi Tisza-féle választói reform alapján 22 kerület és 104 szavazókör választana és minden választókerület 12 bizottsági és 12 pótbizottsági tagot választana;

4. a választás előkészitésére a Nemzeti Tanács minden választókerületre 3—3 tagot számitva, 66 tagu központi választmányt küldene ki;

5. Az uj tisztujitást már az ideiglenes képviselőtestület végrehajtaná;

6. amig az ideiglenes törvényhatósági bizottság munkáját megkezdené a közgyülés hatáskörét a tanács gyakorolná azzal a kiegészitéssel, hogy a tanácsba meghivandó a Nemzeti Tanács, a Munkástanács és a Fővárosi Alkalmazottak Tanácsának egy-egy kiküldöttje,

7. a népkormány felügyeszti a közigazgatási bizottság hatáskörét és azt a főpolgármesterre ruházza;

8. A népkormány felügyeszti a közmunkatanács müködését és intézkedik annak végleges megszüntetéséről és a fővárosi pénzalap összes vagyonának, jogainak és kötelességeinek a főváros közönségére való átruházása iránt.

Ez volt a Wildner-féle javaslat, amely tetszett a Nemzeti Tanácsnak, meg volt vele elégedve a szociáldemokrata-párt, de

a polgári pártok sulyos kifogásokkal éltek vele szemben,

mindössze *a közmunkatanács megszüntetése* az egyetlen pont, amely tetszik mindenkinek és amelyet a kormány remélhetőleg mindent megelőzve teljesiteni is fog és *Polónyi* Géza végrehajtására kilöki abból a székből, amelyből Budapestnek parancsokat szeretne osztogatni.

A polgári pártoknak mindenek előtt *nem kell hosszu interregnum.* A választásokat a tavasszal akadálytalanul meg lehet ejteni. *Semmi szükség nincsen tehát ideiglenes törvényhatósági bizottságra.* A fővárosi törvény revizióját hetek alatt meg lehet csinálni, a községi válasz-

tásokkal nem lehet késlekedni és nem szabad egy képviselőtestületet a Tisza-féle obskurus 1914. évi XV. t.-c. alapján megejteni.

A legfőbb kifogásuk azonban az ellen volt és van a polgári pártoknak, hogy a szociáldemokraták mellett a tanács ellenőrzésére nem küldtek ki polgári pártiakat is. A követelés tehát az, hogy

a főváros egész lakosságának képviselete, tehát a függetlenségiek, radikálisok, sőt a feministák is ellenőrző delegációt küldhessenek a tanácsba.

Minthogy ehhez a feltételhez a polgári pártok a legnagyobb szigorral ragaszkodnak, egyelőre nem lép életbe a *Wildner* által tervezett rend, ellenben *Bokányi* Dezső, mint a Nemzeti Nemzeti Tanács, *Preusz* Mór mint a Munkás-Tanács, *Preusz* Mór mint a Munkástanács és *Czóbel* Ernő, mint a fővárosi alkalmazottak képviselője, már a héten bevonulnak a tanácsba, ahol tanácskozási joguk nem lesz és szavazni csak a tanács mai tagjai lesznek jogosultak.

Konferenciák és tanácskozások egész sora tárgyalt a héten ebben a kérdésben. A Károlyi-párt kerületközi tanácsáé volt a kezdeményező szerep és a radikális párt is természetszerüen kivette a maga részét az akcióból. Volt pártközi konferencia is, amelyen a polgári pártok azt követelték, hogy az interregnum idejére a már eddig megnevezett három szociáldemokrata kiküldött mellett még három-három tagot küldjön ki a tanács munkájának ellenőrzésére mindegyik párt.

Szinte döntően fontos ebben a kérdésben

Batthyány belügyminiszter álláspontja,

amely a polgári pártok kívánságait látszik honorálni, amivel a Wildner-féle terv teljesen megdöltnek mondható. Ez mindenesetre megnyugtató a polgári pártok szempontjából, mert képtelenség a szociálistáknak az az alaptétele, amely szerint nincs szükség a polgári pártoknak a tanácsot ellenőrző küldöttségben való részvételére, mert hiszen a *tanács tagjai polgáremberek*. Ez valóban igaz is, de a tanács tagjai hivatalnokok, akik végeredményben mégis azt fogják majd csinálni, amit a politikai jogcimeken ellenőrző és véleménynyilvánító tanácstagok mondani fognak. Korlátlan szociáldemokrata uralomnak nem szabad a városházát hatalmába keritenie, hanem csak arról lehet szó, amit *Szende* Pál pénzügyminiszter kifejtett a belvárosi radikálisok gyülésén, hogy tudniillik

a klikkrendszernek és törzsfőnökuralomnak kell véget vetni.

A klikkek és a polgárság azonban nem téveszthetők össze. A klikkek éppen ugy kizárták a hatalomból a polgárságot, mint a szociáldemokrata munkásságot. Helyet kell kapnia tehát a tanácsban a munkásság képviselői mellett a radikális-pártnak, a Károlyi-pártnak és a feministáknak is. Igy együttesen kell ellenőrizniök a pártoknak a tanács müködését, de a kormány felfogása szerint ennek a helyzetnek sem szabad sokáig tartani, hanem mihelyt lehetséges, azonnal össze kell ülnie az általános titkos választói jog alapján az uj közgyülésnek.

Az uralmon levő pártok között egyébként

választási paktum készül,

de a megegyezés még — ugylátszik — nem fekszik valami közel. A jövendő városatyák számának a legigazságosabban kell megoszolnia a pártok közt és e tekintetben a Polgári Radikális Pártnak az a teljesen jogos kivánsága, hogy a párt méreteit ne a forradalom előtt való viszonyok, hanem a mai, tényleges viszonyok alapján állapitsák meg. Ha ez igy lesz, akkor a radikális párt méltó képviseletet fog nyerni a főváros törvényhatósági bizottságában.

Maga

a főváros tanácsa

nyugodtan és semlegesen áll az események fejlődésével szemben. A polgármester és a tanács tagjai nem érzik magukat hivatottaknak arra, hogy a politikai küzdelmekbe beavatkozzanak, ők hivatalnokok, akik végrehajtják a közgyülés akaratát. Egyelőre sajnos, megakadt a munka. A bizonytalanságban, amely ma ur a városházán, megállitja a tollakat, az alkotó tevékenység szünetel: mindenki várakozó álláspontot foglal el és csak a sablonos, napimunkát végzi az egész városháza. Megáll minden: ez a veszedelem fenyeget. Olyan állapotok vannak, amelyekért tisztviselő nem tudja a felelősséget vállalni. Nincs idő a késedelemre, sietni kell, nehogy a fejünk fölött tornyosuló bajok katasztrófává sürüsödjenek. Jöjjenek, akik a nagyszabásu intézkedésekért, amelyek nélkül eljön a katasztrófa, a felelősséget vállalni jogosultak.

Vége az áruuzsorának

Munkában az Arvizsgáló-bizottság

Az Országos Árvizsgáló-bizottság vezetésében nemrég változás állott be. Friedmann Ernő dr. müegyetemi tanárt Garami Ernő kereskedelemügyi miniszter állásától felmentette és helyébe a bizottság elnökévé Degré Miklós dr. táblai tanácselnököt nevezte ki. A bizottság alelnöke Bud János dr. miniszteri tanácsos lett. Bud János a közélelmezési minisztérium egyik legfontosabb főosztályát vezette kinevezése előtt.

Az Árvizsgáló-bizottság most legfőként azokkal a cikkekkel törődik, amelyek a nagy tömegeknek képezik közszükségletét. A hivatalos lap már közölte a füszerárak uj megállapitását és örömmel lehet tapasztalni azt, hogy a kétszáz koronás csokoládé, a nyolcvan koronás maximális árra előbujt rejtekéből és mi kárörvendöen állapithatjuk meg, hogy az ötven percenttel olcsóbbra maximált tea sem talál vevőre és hiába rakják tele a kereskedők kirakataikat a teával, senki nem vásárolja. Mindenki bizik benne, hogy az ár még lejebb fog szállni és ezt a reménységet csak megerősiti Degré elnök urnak alábbi nyilatkozata, amely szorosan összefügg a főváros közélelmezésével. A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste ugyanis az elnök urat, aki az Árvizsgáló-bizottság jövő müködésének a főváros közélelmezésével összefüggő vonatkozásairól a következőkben nyilatkozott:

— E tekintetben legnevezetesebb akciónk az, amely a hus árának megállapitására irányul. Rendelkezés fog megtörténni a napokban, amely az érdekelt szakemberek bevonásával megalakitja azt a bizottságot, amely minden csütörtökön teljes ülést tart és ezen az ülésen az élőmarha árának figyelembevételével megállapitja a hus kicsinybeni árát. A megállapitás hétről-hétre történik meg és a csütörtökön megállapitott árakat pénteken már közöljük is a főváros lakosságával. Magától értetődik, hogy ennél az intézkedésnél is az a tendencia vezet, hogy az árakat leszoritjuk. Az ugynevezett akcióhust egyelőre továbbra is árusitani fogják, de csak addig, amig a nem akcióhus ára le nem száll az akcióhus árának szinvonalára. Én azt hiszem, hogy ez az idő rövidesen be fog következni.

— Most megállapitottuk a különböző füszerek árát. A megállapitás a kereskedők bevonásával történt. Ez nem jelenti azt, hogy a most megállapitott árak változatlanul érvényben ma-

Budapest plakátváros

Kimegy az ember az utcára és nem tud megállapodni önmagával, hogy mit is olvasson el tulajdonképen. Mert azok a szép idők, amikor az ember megvárta, amig megjelenik az ujság és onnan olvashatta el, milyen plakátot akasztottak ki az utcára, elmultak. Ma nincs és nem is lehet elegendő ujságpapir arra, hogy minden lehető és lehetetlen plakát szövegét ujra lenyomtassa. A plakát tudniillik igen furcsa intézmény lett a háboruban és azóta. Olyan fontossá lett az ember életében, mint maga a levegő. Ha el nem olvastunk volna egynémely plakátot, akkor akár élhenhalhattunk volna, nem is számitva, hogy esetleg katonaszökevényekké léptünk volna elő és amily szigoruan vették még pár hónap előtt is a katonásdit, még az életünkkel fizethettük volna meg azt, hogy plakátot nem szoktunk olvasni.

A háboru első napjával kezdődött meg az a plakát-őrület, amely azóta meg nem szünt, sőt ellenkezőleg most dühöngi ki csak igazán magát. Budapest egy plakátváros lett. A történelem fel fogja jegyezni, hogy ezt a járványt egy Habsburg Ferenc József nevü bécsi ember inditotta meg egy mondattal, a mely miatt, ha meg nem gondolja és magától meg nem hal előbb, ma biztosan agyonverik. A bécsi vén-ember nevezetes mondata igy kezdődött: mindent meggondoltam, mindent megfontoltam... Ez a mondat kezdte meg a vérontást, ez zuditotta az emberiségre a borzalmas háborut és nyomort, de végül innen sarjadt ki a gyönyörü magyar szabadság és a fölséges demokrácia, amelyhez az ut csak ötödíléesztendős szörnyüségen vezethetett át.

A bécsi vén-ember plakátja után megdagadt a plakátok tengere. A mozgósitás sötétemlékü hirdetményeit, a pótsorozások légióit hirdető szomoru nyomtatványokat a nyomor kiáltó plakátjai követték. A nincstelenség, az élelmiszerhiány, a szétosztás nehézségei olyan plakátáradatot zuditottak Budapest falaira, amilyet valaha el sem tudtunk képzelni. Ha utána nézne az ember, hogy ki szerkesztett legtöbb plakátot Magyarországon, valószinüleg Folkusházy alpolgármester, az akkori közélelmezési tanácsnok lenne a győztes, bár nem járna messze tőle Vita tanácsnok sem, akinek müvei közül a Cipő, a Ruha, a Szén, a Tüzifa, a Petroleum és a Fémbeszolgáltatás cimü plakátköltemények számithatnak a halhatatlanságra.

Mindez azonban jelentéktelen plakát-csoportosulás lehetett ahhoz a plakáttömeghez képest, amely az idén október végével kezdett összeverődni. Az első fecskék az üzlet ablakaiban jelentek meg piros-fehér-zöld és haragos-vörös hosszukás papirokon ezzel a felirással: A Nemzeti Tanács védelme alatt. A forradalom első plakátja, a mely röpirat formáiában is megjelent a fehér-őszirózsás hajnalon, igy kezdődött: Kitört a forradalom, munkások ki az utcára! A mi ezután őszirózsában és plakátokban következett, az egyenesen felülmulhatatlan. Jöttek a Mindenkihez! intézett parancsok, lelkes szép mondatok, az uj világ gyönyörüen lángoló Heurékái. Előbb a Nemzeti Tanács, aztán a kormány, az egyes miniszterek, az államtitkárok, a kormánybiztosok csak ugy ontották magukból a plakátszövegeket és mondanunk sem kell, hogy egyetlenegy sem volt közöttük felesleges. A forradalmat őszirózsával csinálták meg, de a rendet plakátokkal állitották helyre.

Itt kezdődött azután az, amire nem volt szükség. Elsőbben az ujságok kezdték a plakátozást folytatni. A legszennyesebb kis zuglap is Nyilt parancsban közölte a közönséggel, hogy az ő lapját olvasni mindenkinek kutya kötelessége. A kerületi politikai pártok következtek azután és olyan termelést foganatositottak plakátokban, amilyenre Budapest utcáin nem volt még példa. Azóta azután, ha tiz ember valami okon-módon egymáshoz tartozandónak érzi magát, akkor plakáton szól Budapest polgáraihoz, sőt — miután a sajtó ujra szabad — akárhányszor egyes emberek is falragaszokon közlik gondolataikat embertársaikkal.

Nem lehet megszabadulni a gondolattól, hogy ezt a szervezkedési tébolyt, amely Budapest lakosságán kitört és amely miatt ma senki sem dolgozik, hanem mindenki a szónoki pályára lépett, a plakátjárvány szülte. A friss és uj neveknek, amelyek minduntalan megjelentek a falakon, mérhetetlen varázsa volt. Intézett hát mindenki felhivást, proklamációt a hasonszőrüekhez. Az emberek a nagy megrázkódtatás után természetes törekvéssel fix pontokat akartak meghatározni, amelyet az uj társadalomban a maguk helyeként kijelöltek. A helyzet bizonytalansága összetartásra, csoportosulásra, szervezkedésre szoritotta az embereket. Van ennek a helyzetnek egy kis szeretet illata, az egészséges önzés levegőjét is észre lehet venni, de kétségtelen, hogy bőséges beteges tünet is jelentkezik. A magyar széthuzás akkor is megnyilatkozik, amikor szervezkedik a magyar. Társadalmi osztályok szétdarabolódnak, stréberek, akarnokok érvényesülési vágya ugy felforgácsolja a legkisebb kasztot is, hogy minden foglalkozásban, minden jelentéktelen elkülönülés önálló szervezkedésben dühöngi ki a benne levő kis energiát. Külön csoportosulnak a szőkék és a barnák, tanácsok alakulnak, amelyek diktálni akarnak olyan kérdésekben is, amelyhez a világon semmi közük, de mindenek felett semmi hozzáértésük, készségük nincs. Alakulnak olyan egyesületek és szervezetek, amelyeknek létjoga a multtal már régen lezáródott. Makkabeus cionisták, gárdákat szerveznek és megalakul a kántorok szabadszervezete. Az embernek mosolyognia kell ezen a helyzeten, ahol mindenki azt hiszi, hogy száz oldalról való szervezkedéssel biztosithatja a jövőjét, ahelyett, hogy egyetlen erös, terjedelmes és erkölcsi tőkében, energiában gazdag

radnak, az árakat revizio alá vesszük ismét annak a szempontnak a figyelembevételével, hogy leszállitjuk az árakat, de mindig csak addig a mértékig, ameddig az árleszállitás a termelők és kereskedők jogos érdekeit nem sérti.

— Rendeleteink ellenőrzése érdekében egy külön ügyosztályt szervezünk az Országos Árvizsgáló-bizottság keretében. Ennek az ügyosztálynak a feladata lesz a főváros területén a legszigorubban ellenőrizni azt, hogy betartják-e az árakat és nem történnek-e a vásárló közönség megkárositására irányuló visszaélések. Tekintettel arra, hogy mindezt egy külön szerv fogja ellenőrizni, az ellenőrzés intenzivebb és a visszaélések száma ennek következtében előreláthatólag kisebb lesz. Az ellenőrzést gyakorló osztályt egy államügyész fogja vezetni és az osztálynak megfelelő számban állanak majd rendelkezésére hozzáértő rendőrtisztviselők és detektivek. Amolyan külön rendőrség lesz ez, amelynek felállitása természetesen egyéb intézkedéseket is szükségessé fog tenni. Ez ügyben rövidesen érintkezésbe is lépek az államrendőrség főkapitányával, akivel meg fogom beszélni a szükséges teendőket.

Beszélgetésünk további során elmondotta az elnök ur, hogy a bizottság most foglalkozik a kötött és szövött áruk, a butorok, a ruházati cikkek, de ezenkivül az összes közszükségleti cikkek árának revidiálásával és előreláthatólag sikerülni fog jelentős mértékben leszoritani az egész vonalon az árakat. Ámbár nem tartozik szorosan a bizottság hatáskörébe, mégis foglalkoztatja a bizottságot a hónaposszobák kérdése is, mert a bizottság elnöke szükségét látja annak, hogy a hónaposszobákkal üzött uzsorának vége szakadjon. Ez ügyben Degre dr. érintkezésbe lépett már a lakáshivatallal és közösen fogják megállapitani azokat a módozatokat, amelyekkel ezt a fontos kérdést rendezni lehet.

Lázongnak a mészárosok

Riadalom a husárak leszállitása miatt — A zsirárusitás uj rendje

Budapest közélelmezésének intézői rendkivüli szolgálatot tettek a lakosságnak akkor, amikor megkezdték az élelmiszerek körül kifejtett uzsora letörését és legelsősorban a hus árát állapitották meg olyan formában, hogy ha ma a hus olcsónak nem is mondható, de legalább a szemérmetlen drágaság némiképpen engedett. A héten a hus ára — és itt nem az akcióhusról beszélünk többé — 30—40 százalékkal lett olcsóbb, ami a mészárosok körében nagy felzudulást keltett. A Fővárosi Hirlap értesülése szerint a mészárosok keserü dühvel beszélnek a szociáldemokraták, elsősorban Erdélyi kormánybiztos akciójáról, amely szerintük nem a munkásság és szerény viszonyok között élő polgárság, hanem a gazdagok érdekeit szolgálja. Miután a mészárosok haragusznak, már maga ez elegendő ok lenne arra, hogy megállapitsuk: nincs igazuk. De mi tudjuk, hogy a polgárságnak soha sem jutott az akcióhusból, a polgárság mindig extrém hust evett, amelynek drágaságát, a szemérmetlen zsarolást, amely ezen a cimen végbement, nem lehet a polgárságon elkövetni csak azért, mert a mészárosok a milliomosokra hadisarcot akartak kivetni.

A mészárosokat különben legfellebb az a veszedelem fenyegeti, hogy nem fognak vagyonokat gyüjteni, hanem megelégesznek a tiszta polgári haszonnal. Értesülésünk szerint ugyanis a közélelmezési miniszterium máris felhivta az árvizsgáló-bizottságot, hogy a földmivelési miniszterium segitségével állapitsa meg az élőmarha irányárát és ha ez megtörténik, akkor a mészárosokra csak egy feladat vár, hogy ezeket az irányárakat át ne lépjék csak azért, mert ugyis tudják, hogy a gazdagok minden árat megfizetnek egy jó falat vesepecsenyéért. A terv különben az, hogy a termelőket se érje veszteség és az árkülönbözetet a kormány az illetéktelen ügynökök busás hasznán akarja megmenteni.

A sertészsir és sertéshus kérdésében is történtek a héten uj intézkedések és pedig a kishentesek javára. Ez az intézkedés, amig egyrészt megszünteti a községi élelmiszerbódék előtt való ácsorgást, egyben azt a szociális célt szolgálja, amit mi is sokszor sürgettünk, hogy meg lehet vele menteni a válságba jutott kishenteseket. Erről az intézkedésről illetékes helyen a következő felvilágositást kapta a Fővárosi Hirlap munkatársa:

— A zsirárusitásba bevontuk az összes kishenteseket, amivel a fővárosi lóhusüzemben való elárusitás megszünik. A vállalatokat, intézeteket, beszerzési csoportokat ezentul is a főváros szolgálja ki. Ugyancsak a kishentesek fogják kimérni a sertéshust is, a főváros csak a kórházakat látja el. A hentesek egyszerre ötven kiló zsirt fognak kapni, amelynek ellenében 49 kilogrammról tartoznak elszámolni 327 darab zsirszelvénnyel.

A községi lóhuselárusitó helyeknek november 21-ikén kellett volna abbahagyni a zsirárusitást, ez azonban mindezideig nem történt meg, aminek az az oka, hogy az uj rend behozatalát ugy akarják csinálni, hogy abból a közönség számára kényelmetlenség, vagy nélkülözés ne származzék.

Itt említjük meg azt a mészáros-ipartestületben gyökeres változást jelentő eseményt, hogy a mészáros-ipartestület vasárnap Leszlauer Gyulát választotta meg elnökévé. Leszlauer eddig puritkáló törekvéseiről volt ismert, egyike volt azoknak, akik a mészárosok jogtalan haszna ellen is tiltakozott. Reméljük, hogy ezekhez az elveihez ezuttal is hü marad és müködésével Budapest lakossága azt várja, hogy hivatalból fogja letörni a hussal üzött uzsorát.

szervezetben törekednék helyet foglalni. Ha ez az őrület meg nem áll, elérünk oda, hogy egyetlen ember sem fog dolgozni, megáll minden, ellenben az emberek kettesével lesznek megszervezve. Az a hetyke kis kucsma jut az eszünkbe, amit kisdiákkorunkban viseltünk. Hogy miért? Mert az egyetemi ifjuságban fellángolt a magyar tradiciókhoz való ragaszkodás, a magyar ruha becsülete. Az egyetemi polgárok kucsmában jártak, tehát természetes volt, hogy a bácstopolyai dédós-gyerekek is hosszu, kemény sas-tollas kucsmában szaladgáljanak. Éppen igy vagyunk a szervezkedéssel is. Mert, hogy a vas- és fémmunkások felségesen meg vannak szervezve, természetes, hogy szervezkednek a makkabeus cionisták is. Persze külön a szőkék és külön a barnák. És tömörülnek a kántorok is. Mi sem természetesebb, mint hogy külön a katolikusok, kálvinisták, zsidók, unitáriusok és nazarénusok.

És a politika? Itt is rémség ami történik. Kétségbe kell esni, hogy mindenki milyen igyekezettel, lázzal igyekszik hitet tenni a politikai vallásáról. Mondani sem kell, hogy igen nagy tömegben történik a politikai kikeresztelkedés. Az egyedül üdvösitő radikális és Károlyi egyházak kapuin kopogtat ma minden eretnek és boldog, ha nem veszik észre rajta, hogy előbb a munkapárti vagy egyébb dzsungelekben tévelygett és még a kávéházban, alsós közben is minden elvesztett parti után hazaárulónak nevezte Károlyi Mihályt és Jászi Oszkárt.

És mindez a töméntelen plakát miatt. Vajjon mikor jönnek már a boldog idők, amikor az utcákon minden negyedik héten jelenik meg egy egyszerü fehér plakát és az is röviden arról értesiti a nyájas olvasót, hogy a IX-ik kerületben elrendelték az ebzárlatot. Vajjon visszajönnek-e azok a szép idők, amikor az emberek csak a mozik plakátjait olvassák és Budapest nem lesz plakátváros, az ország pedig nem lesz szavaló, hanem dolgozó ország?

Jánossy belügyi államtitkár

nyilatkozik a Fővárosi Hirlapnak a fővárosi törvény készülő revíziójáról

A közgyülés maga választja az elnökét — Államositják a főváros közigazgatását — A főváros tisztviselőit a kormány nevez ki — A tanács tagjai csak akkor lehetnek tagjai a közgyülésnek, ha őket megválasztják

Jánossy Zoltán, a belügyminiszterium politikai államtitkára szives volt a Fővárosi Hirlap tudósitójának a főváros törvény revíziójáról nyilatkozni.

Az államtitkár ur nyilatkozatában ezeket mondotta:

— Mielőtt nyilatkoznék, hangsulyozni kivánom, hogy a népkormánynak nagy elfoglaltsága miatt nem volt még módjában, hogy e fontos kérdéssel bővebben foglalkozzék és igy nekem sem nyilott alkalmam ahhoz, hogy mások véleményét megismerjem. *Amit elmondok, az az én egyéni véleményem*, magától értetődik azonban, hogy *igyekezni fogok álláspontomnak hiveket szerezni.*

— A fővárosi közigazgatás *gyökeres reformra szorult.* Ennek a reformnak olyannak kell lenni, amely teljes mértékben méltó a mai demokratikus világhoz. A főváros közigazgatásában is a legteljesebb demokráciának kell érvényesülni és ennek első feltétele az, hogy *tisztességesen és becsületesen kell fizetni a fővárosi alkalmazottakat.* Módfelett fontosnak tartom azt, hogy *a fővárosi tisztviselők semmiféle hasznothajtó magánvállalatoknál, semmi néven nevezendő szerepet ne vállaljanak*, ezzel szemben azonban ugy is kell fizetni a fővárosi tisztviselőket, hogy azok *gond nélkül élhessenek meg.*

— Budapest törvényhatósági bizottságának a budapesti nép képviseletének kell lennie. Én olyannak szeretném látni a főváros törvényhatósági bizottságát, amilyen a parlament lesz. *A nép képviselői üljenek ott.* És amint a parlament maga választja az elnökét, azonképpen a törvényhatósági bizottságnak is *magának kellene az elnökét választania. Sem a polgármester, sem más tisztviselő a közgyülés elnöke nem lehet, mert* hiszen ezek felelősséggel tartozván a *közgyülésnek, azok tanácskozásait nem is vezethetik.* És miként a parlamentben a kormány tagjainak csak akkor van tanácskozási és szavazati joguk, ha őket a nép képviselőnek választotta meg, éppen ugy *a fővárosi tisztviselők a főváros parlamentjében csak akkor birhatnak tanácskozási és szavazati joggal, ha őket a főváros népe törvényhatósági bizottsági tagnak megválasztotta.*

— Az én álláspontom egyébként az, hogy *a közgyülés elnökét kivéve, egyetlen tisztség vagy állás sem tölthető be választás utján.* Alkalmasint rendelet fog megjelenni, amely az uj választójogi törvény alapján összeülő törvényhatósági bizottság megalakulásával egyidőben *megszüntnek jelenti ki a nem élethogytiglanra megválasztott tisztviselők mandátumait.* E tisztviselők nyugdij- és egyéb igényei magától értetődően nem érintetnek. Az én álláspontom az, hogy a jövőben *minden városi tisztviselőt*, nemcsak Budapesten, hanem az egész országban *a kormány nevez ki, a kormány nevezi ki a polgármestert és a tanács tagjait is. Az automatikus előléptetés biztositva lesz*, minden személyi ügyben azonban a belügyminiszterium illetékes osztálya *csak a fővárosi alkalmazottak bizalmiférfiainak meghallgatásával dönthet.* Ez vonatkozik arra is, ha közérdekből egyik vagy másik tisztviselőt más osztályba, vagy más városba kell áthelyezni.

— *A közgyülésnek az eddiginél tágabb hatásköre lesz.* A tisztviselőt az állam adja, az én véleményem szerint azonban a fővárosnak ehhez nem kell külön hozzájárulnia, mert hiszen a főváros polgárai fizetnek állami adót és ebből az állami adóból fizetik viszont a tisztviselőket. Mivel pedig a főváros tisztviselői kivétel nélkül állami alkalmazottak lesznek, az én egyéni véleményem szerint nincsen *semmi szükég arra, hogy a fővárosnál a kormánynak külön bizalmiférfia legyen.*

— Hangsulyozom mindig, hogy mindaz, amit itt elmondok, *az én magánvéleményem* és az én magánvéleményem az is, hogy a fővárosnál az adminisztrációt és a vagyonkezelést szét kell választani és *a főváros vagyonának kezelését ki kell venni a tanács hatásköréből.* A főváros vagyonának kezelésével *külön szakembereket kell megbizni.* A tanács hatáskörébe csak az adminisztráció tartozna a jövőben, de felesleges külön hangsulyozni, hogy a főváros minden tisztviselője a legteljesebb felelősséggel tartozik a főváros autonom szervének: a közgyülésnek.

Beszélgetésünk végén elmondotta még az államtitkár ur, hogy véleménye szerint fegyelmi ügyekben csak a tisztviselőkből alakult független fegyelmi biróság itélkezhetik és meg kell teremteni demokratikus alapon a fővárosi tisztviselők szolgálati pragmatikáját is. (p. j.)

Már dolgoznak a rendőrségen

A rendőrök fizetése — Elkészült a szolgálati pragmatika — Székely Vladimir nyilatkozata

A rendőrség vezetői óriási erőfeszitésének következtében végre megkezdődött a munka. Egyes kerületi kapitányságon már elvétve hallunk egy-egy kihágási ügy letárgyalásáról, a főkapitányságon pedig a bünügyi osztály kezdte meg a müködését. Természetesen az elmult hetekben annyi akta gyült össze, hogy hosszu idő fog elmulni, amig ezeket feldolgozzák és érdemesebb eredmények nem fogják jelezni a munka ujból való felvételét.

A rendőrségen a nyomor megszünt és most már hajos a korgó gyomorra hivatkozni. A rendőrök részére megszünik az anyagi gond, most már komoly munkát lehet tőlük követelni. A köz érdekében, a főváros közbiztonsága érdekében elsőrangu érdek, hogy végre a rendőrség összeszedje magát és munkálva a mostani helyzet szinvonalára emelkedjen.

A rendőrség fizetési statisztikája igazán figyelmet érdemel. E szerint: A főkapitány évi fizetése, lakbér, pótdij és háborus segéllyel együtt 36.000 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 26.000). Egy rendőrfőtanácsos évi fizetése, lakbér, pótdij és háborus segéllyel együtt 22.000 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 14.000 korona). Egy rendőrtanácsos évi fizetése, lakbér, pótdij és háborus segéllyel együtt 18.000 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 11.000 korona). Egy kerületi kapitány évi fizetése, lakbér, pótdij és háborus segéllyel együtt 18.600 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 8000 korona). Egy fogalmazó évi fizetése, lakbér, pótdij és háborus segéllyel együtt 10.600 korona (ebből a nyugdijba beszámitott fizetés 6000 korona). Egy s. fogalmazó évi fizetése, lakbér, pótdij és háborus segélyl együtt 8680 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 4500 korona). Egy fogalmazógyakornok jövedelme 4800 korona (ebből a segélydij 2500 korona). Egy II. osztály rendőr évi fizetése 5300 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 2400 korona). Egy I. osztályu rendőr évi fizetése 6300 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 3000 korona). Egy rendőrellenőr évi fizetése 7400 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 3600 korona). Egy rendőrőrmester évi fizetése 8300 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 4200 korona). Egy rendőr törzsőrmester évi fizetése 9100 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 4800 korona). Egy X. osztálybeli detektiv évi fizetése 8680 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 4500 korona). Egy XI. osztálybeli detektiv évi fizetése 7280 korona (ebből nyugdijba beszámitott fizetés 4500 korona).

Egyuttal a detektivek részére kreáltatott 100 detektiv-felügyelői (IX. fizetési osztály) és 46 detektiv-főfelügyelői állás (VIII. fizetési osztály).

Ilyen fizetés mellett nem lehet és nem szabad tétlenkedni.

A Rendőrtanács erősen dolgozik a helyreálló rend éddekében. Erről a munkáról Székely Vladimir tanácsos, a Rendőrtanács elnöke a következőket mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

Székely Vladimir nyilatkozata.

— Első feladatunk a *szolgálati* pragmatika sürgetése. Pontosan meg kell határozni a kötelességeket és a jogokat. A megállapitott szolgálati szabályok pontos végrehajtása igazán az összesség érdeke. Igy gondoljuk, hogy a meglazult fegyelem végre visszatér testületünk körébe.

Megcsináltuk a *kinevezéseket ellenőrző bizottságot,* amely gyakorolni fogja a jogát. Nem fogjuk türni, hogy a protekció érvényesüljön, csak az érdemnek és a szorgalomnak szabad vezetőszerepet játszania. A protekció különösen a rendőrségi személyzet kinevezése körül mérgesedett el. Egyes rendőrfelügyelők nagy befolyásra tettek szert és privát szivességeket jutalmaztattak állásokkal. Ennek egyszer és mindenkorra vége. A protekciós ellenőröket elkereszteltük *hadi ellenőröknek.* A hadi ellenőrök napja leáldozott.

— *A fegyelmi eljárást teljesen megreformáljuk.* Csinálunk egy valóságos esküdtszéket és ezentul lehetetlen lesz, hogy a főnökök egyéni nem tetszése utját vágja az ambiciónak. Nagyon jól tudjuk, hogy éppen ennek a testületnek érdeke, hogy tagjai különös fokban legyenek tisztességesek. Ezért még egy külön *becsületügyi bizottságot* is alakitunk. Ehhez a bizottsághoz nem a fegyelmi ügyek, hanem a becsületbeli ügyek tartoznak és a nem közénk való embert magunktól el fogjuk távolitani.

— A detektivek és a rendőrök *szolgálati szabályzatának modern átalakitása szintén egyik főtörekvésünk.* Az idők annyira előrehaladtak, hogy nagyarányú reformról van szó.

— *A fizetésrendezésekre külön bizottság fog felügyelni* és tervbe van véve egy akció az ügyeleti dijak felemelése ügyében is.

— *Rendőr-otthont* akarunk felállitani, hogy módot nyujtsunk a rendőröknek arra, hogy egészségüket ápolják. Alapitványokat fogunk szerezni és kierőszakolni. A kulturális célokat nem hanyagoljuk el. Önképzés a feladatunk. *Tanfolyamokat fogunk rendezni,* felolvasásokat tartani, sőt a *betegpénztár felállitása is programmunk.*

Ennyit mondott a tanácsos, ami valóban szép programm.

Az uj vezetőség elhatározta, hogy a rendőr elnevezést eltörli. Hivatalosan ez meg is történt. Valójában azonban még mindig a régi elnevezés van forgalomban. És ugy látszik, meg is fog maradni. A rendőrség hivatalos lapjában erősen állást foglal a biztos elnevezés ellen.

„Nem tudunk szebb és kifejezőbb szót, cimet elképzelni a rendőrnél. Csak maradjon meg, ahogy most van. Nincsen megelégedve a rendőr a rendőrrel?! Jobb, előkelőbbb hangzásu elnevezést, cimet keres magának?! Ugyan miért ez a cimhajhászat és éppen most a demokrata szellem korában?! És még egy hiba van. Magyartalanok leszünk. A biztos szolgai lefordítása a Commissär-nek. Német izü. Amellett megint csak összekeverünk. A vidéki biztosok tiszti rangot képviselnek, vajjon, ha a rendőr biztossá átminősül, hol keressenek azok maguknak uj rangcimet?! Tetszik látni, hogy milyen izü törekvésekbe kalandozgatunk igy. Csak maradjon meg a rendőr rendőrnek. Jó magyar szó s mindenekfelett világos. Mindenki megérti, mindenki nyomban tudja, hogy kiről van szó."

Ilyen körülmények között ne bolygassák meg a neveket, hiszen a lényeg ugy sem függ a szavaktól.

Nem volt sztrájkmozgalom.

Itt emlitjük meg, hogy a Rendőrtanács két tagja megjelent szerkesztőségünkben és kijelentették, hogy multheti cikkünk információja, mintha a rendőrlegénység körében sztrájkmozgalom létezett volna, tévedésen alapszik. A rendőrlegénység teljesen át van hatva hazafias kötelességének tudatától, szolgálatát a fegyelem legszigorubb korlátai között teljesiti és a sztrájk fenyegető eszköze egy pillanatig sem zavarta meg anyagi helyzetük javitására irányult szervezkedésüket. Ezt az információt természetesen a legnagyobb örömmel tudomásul vesszük és megjegyezzük, hogy multheti cikkünkben nem is a rendőrlegénységről általában, — amelynek kötelességtudó munkáját a legnagyobb elismeréssel méltányoljuk, — hanem egyes egyének izgága szerepléséről irtunk. Kifejezetten azokról szóltunk, akik nem tartoznak a testület tiszteletreméltó elemei közzé és akiknek a felfogásával a testület sem azonositja magát.

Jászi és Szende miniszterek a Belváros polgáraihoz

Jászi a népek önrendelkezési jogáról és a földbirtok-reformról nyilatkozott — Szende pénzügyminiszter a klikkekről, a vagyonadóról és az adókivető-bizottságok megszüntetéséről

Székely Ferenc bukása

A Belváros radikális polgársága vasárnap délelőtt az uj városháza közgyülési termében nagygyülést tartott, amelyen a IV. kerület polgársága — különösen az iparos- és kereskedőosztály — igen nagy számban vett részt és ahol *Jászi* Oszkár és *Szende* Pál miniszterek ajkáról rendkivül fontos és a főváros polgárságát különösen érdeklő nyilatkozatok hangzottak el.

Tizenegy órára zsufolásig megteltek a terem padsorai, a karzaton is alig fértek és még mindig egyre iparkodtak be a polgárok. A közgyülési terem melletti társalgók is megteltek érdeklődőkkel, ugy, hogy sok százra tehető a megjelentek száma. A zsongó tömeg egyszerre elcsendesült, amikor a terembe lépett *Jászi* Oszkár. Zugó, hosszas éljenzés fogadta, amelynek lecsendesültével *Székely* Imre dr. a belvárosi radikálisok nevében megnyitotta a gyülést.

Az elnöki megnyitó.

Székely Imre mindenekelőtt Jászit, a párt vezérét üdvözölte, akit arra kért, fejtse ki a polgárság feladatait. Azután rámutatott arra, hogy a polgárságnak szervezkednie kell, a munkássággal kooperative dolgozni. Majd mély alapossággal ismertette a radikális párt főbb kivánságait, a tőke uralmának megszüntetését, a munka nagyobb megbecsülését, a vagyonhalmozás megakadályozását, a kereskedelem és iparnak a bankokrácia hatalma alól való felszabaditását, erőteljes szociálpolitikát, a népmüveltségnek radikális, eszközökkel való megvalósitását, a népegészségügy erőteljes felkarolását, igazságos adópoiltikát, a közvetett fogyasztási adók eltörlését stb. Ismertette a radikális pártnak a nemzetiségi kérdésben és a pacifizmus ügyében elfoglalt álláspontját és kérte ezekhez a polgárság támogatását.

Jászi miniszter beszéde.

Zajos éljenzés és taps fogadta Székely Imre dr. beszédét, amely után Jászi Oszkár emelkedett szólásra. Lendületes és mélytartalmu beszédét gyakorta szakitotta félbe a megnyilvánuló helyeslés, éljenzés. Elnézést kért, hogy beszéde után távozni kénytelen és azután kijelentette, hogy nem általános programmot akar adni, hanem három aktuális kérdést illetőleg akarja a radikális párt nézetét tisztázni.

A felgyujtott ország.

— Egy felgyujtott ház ez a szerencsétlen ország — mondotta — s az égő házban nem lehet elméleteket csinálni, hanem az értékeket kell megmenteni. A mai kormány olyan helyzetben van, mint az az orvos, akit olyan beteg ágyához hivnak, akit előzőleg lelkiismeretlen orvosok rosszul kezeltek. Magyarország is ilyen beteg, eddig részben tudatlan kuruzslók, de részben lelkiismeretlen üzérkedők kezelték. A kuruzslókért és üzletemberekért mi felelősséget nem vállalhatunk. (Zajos éljenzés.) Fülembe cseng, amit tegnap a tótok egyik vezére mondott:

— Miniszter ur, mi lett volna, ha egy fél év előtt ülhettünk volna össze, ha egy fél év előtt tárgyalhattunk volna!

— A radikális párt a nemzetiségi kérdésben már Wilson előtt hirdette a pacifizmust és proklamálta a népek önrendelkezési jogát. (Zajos éljenzés.) A Keleti Svájc nagyszerü gondolatát állitottuk fel és ezt nem félelemmel, aggodalommal, de lelkesedéssel, politikai multunk következményeképen tettük. (Éljenzés.) A cseh kormánynak az a hire, hogy határaink fölött már döntöttek, figyelmeztet arra, hogy minden méltányos igényt ki kell elégitenünk.

Először a nagybirtokot kell felosztani.

— A második fontos kérdés a földbirtokreform, amelyet elodázni nem szabad, mert ez az a kérdés, amelybe az ellenforradalom belekapaszkodhatik. A kapitalizmus és banktőke elleni harc meddő marad, mig végre nem hajtjuk a radikális földbirtokreformot.

— Nemcsak a feudalizmus, de a banktőke is borzalommal nézi a földbirtokreformot. Lelkes hive vagyok a földértékadónak két föltétellel: a meg nem szolgált jövedelmek elkobzása és a földfelosztási operációk sürgős, halaszthatatlan megkezdése. Ötszáz holdon felül senkinek se legyen birtoka. (Hosszas, zajos éljenzés.) Tiltakozom az ellen, hogy először a községi és állami birtokokat osszák fel. Nem!, a nagybirtokokat kell elsősorban felosztani!

A dunai konfederáció.

Ezután a miniszter éles logikával fejtegette, hogy Magyarországnak csak ugy van jövője, ha a környező államokkal kooperációban lesz, a dunai konfederációban — amelyre már Kossuth Lajos rámutatott — találhatjuk meg állami létünket és függetlenségünket. Ebben a konfederációban a magyar nemzetre fontos szerep vár, amely elé bizalommal nézhetünk.

Végül felhivta a miniszter a Belváros polgárságát, hogy ezeket az eszméket hirdesse és ezek szellemében dolgozzék.

Az orvosok és a nők csatlakozása.

Hosszas, percekig tartó taps zugott fel Jászi beszéde után és az ováció csak akkor csillapult, mikor a miniszter elhagyta a termet.

Ezután dr. Parassin József az orvostársadalom, dr. Lukács Emilné Szende Mária pedig a belvárosi nők nevében jelentették be a radikális párthoz való csatlakozásukat.

Szende pénzügyminiszter nyilatkozata.

Általános figyelem közepette kezdte meg beszédét Szende Pál pénzügyminiszter.

— Ezer sebtől vérzik az ország — mondotta — percek alatt kell a kormánynak megvalósitania azt, amit a bünös elődök elmulasztottak. Nemcsak a mult politikai és gazdasági rendszerével, de az eddigi gondolkozással is szakitani kell.

Hangsulyozta a miniszter, hogy fegyelemre és tudatos munkára van szükség, a gazdasági élet folytonosságát fenn kell tartani, enélkül nincs kultura, nincs politikai szabadság.

A dolgozó polgárságnak nem kell félnie.

A Belváros választóinak tulnyomó része polgár. Ezért szükségesnek tartja kijelenteni, hogy téves az a hit, mintha az uj rendszer számláját a polgárságnak prezentálnák, s nem igaz az, hogy az uj gazdasági rendszertől félni kellene a dolgozó polgárságnak. Az ország ügyeinek intézésében a polgárság eddig nem vehetett részt. Papiron volt csak joga, de valójában az önálló kereskedők és iparosok 50 százalékának nem volt szavazati joga. Minden kerületben ránehezedett a polgárságra a klikkrendszer, csak a klikkvezérek voltak láthatók, akik a mindenkori hatalomnak voltak támogatói, akik a polgárságot kihasználták, akik a változó idő szerint átestették a cégért.

A vagyonadó és az adókivető bizottságok feloszlatása.

Ezután a miniszter kijelentette, hogy a kormány sulyos vagyonadót fog életbe léptetni, mert csak igy lehet a megmaradó vagyon értékét biztositani. A vagyonadó már alapjában véve igazságos, de kivitelében progressziv lesz és ki fog terjedni a vagyon minden fajtájára. Ugyancsak elhatározta a kormány — mondotta Szende — hogy a meglevő adókivető és adófelszólamlási bizottságokat feloszlatja, mert az eddigi adókivető bizottságok függvényei voltak a klikkrendszernek, és uj megfelelő bizottságokat fognak alakitani. Ezután ujból felszólitotta a polgárságot, hogy munkájával és áldozatkészségével legyen az uj rend oszlopává.

Az iparosok és kereskedők szónoka.

A pénzügyminiszter beszédét hosszas, szünni nem akaró éljenzés és taps követte. Percekig tartott, mig az ünneplés véget ért s ezután a belvárosi iparosok nevében Balog Lajos beszélt. Üdvözölte a radikális pártot és kérte, hogy a párt hathatósan támogassa az iparosok jogos érdekeit és kivánságait. Magyar Bertalan a belvárosi kereskedők nevében üdvözölte a pártot és Szende Pált, akit egyesek a vagyonadó miatt támadnak, holott ezt érdeméül kell betudni, mert a meglevő értékek biztositását csak igy érhetjük el és csak igy érhetjük el ezt, hogy csupán a dolgozó munka számithat gyümölcsül. A mult gazdasági politikája a kereskedőket a nagyközönség áldozatává tette és a bünös kormány hibáiért a közönség előtt nekik kellett lakolniok.

A belvárosi kereskedők — ugymond — a radikális párttal vannak, vagy lesznek. (Zajos éljenzés!)

Ezután Székely Imre dr. a nagygyülést bezárta.

Székely Ferencék kudarca.

A vasárnapi impozáns és jelentős gyülésnek előfutárja volt a Belvárosi Polgári Kör szombat délutáni közgyülése, ahol Székely Ferenc radikálisra festett cimerrel próbált az elnöki székben maradni. A kör tagjainak nagy része ugyanis belépett a radikális pártba, amely természetesen a mostani vezetőséggel nem volt hajlandó együtt müködni. Székely Ferenc bankjának minden összeköttetését megmozditotta, hogy az elnöki poziciót megtarthassa. A rendkivüli közgyülésen azzal a puccsal kisérletezett, hogy a megnyitás után azonnal szavaztatni akart, hogy igy az ellenzék szónoka ne mondhassa el beszédét. Ez azonban nem sikerült.

Dr. Vidor Jenő részletesen ismertette a radikális párt állásfoglalását a személycsere kérdésében. A szavazás eredménye az volt, hogy Székely Ferenc két szavazatnyi többséget kapott. Erre bejelentette, hogy ő és vele a tisztikar lemondanak, mert a szavazásnak ezt az eredményét bizalmatlanságnak tekintik és azt ajánlotta, hogy tekintsék a radikális párt szavazó lapját győztesnek.

A radikális párt nevében Magyar Bertalan kijelentette, hogy ezt az ajándékot nem fogadják el és csak alkotmányos uton választott vezetőséget akarnak. Inditványozta — és ezt egyhanguan el is fogadták, — hogy a kör tartson sürgősen ujabb rendkivüli közgyülést. Ezen a közgyülésen a kör uj vezetősége igy fog megalakulni:

Elnök: Dr. Haberern J. Pál. Alelnökök: Dr. Budai Emil, Holzer Sándor, Magyar Bertalan, Marton Gyula, dr. Pfeiffer Ernő, dr. Vidor Jenő (ügyvezető). Igazgatóság: Dr. Antal János, Békessy Imre, dr. Bilaskó György, Blum Béla, Darvas Jenő, Duschnitz Albert, dr. Eisler Zsigmond, dr. Fried Ödön, Góth Jenő, dr. Halom Dezső, dr. Hültl Hümér, Illés Marcell, Kun Sándor, br. Láng Mihály, dr. Láng Menyhért, dr. Lóránd Leó, dr. Mansfeld Ottó, Dr. Mössmer Pál, dr. Nyáry Jenő, Szénássy Sándor és Szücs Mór.

A budaiak okkupálták a Vérmezőt

Lendl Adolf botanikus kertet akar létesiteni

A jó budaiak a maguk csendes harcmodorukkal addig csatáztak a pompás Vérmezőért amig az valósággal magától az ölükbe hullott. A forradalom után a derék budaiak egyszerüen kijelentették, hogy katonai kincstár nem lévén többet, a generálisok pedig, akik innen élelmezték a lovaikat, nyugalomba vonultak, a Vérmező a mienk, azzal ezentul mi parancsolunk. És igy is lett, senki bele nem szól és nem is szólhat a Vérmező okkupálásába, hiszen mindig a közének kellett volna lennie ennek a nagyszerü területnek és a katonák csak bitorolták azt. A jó öreg Vérmező is leszerelt a háboru befejeztével és fölveszi most a civil-gunyát, amely igen jól fog neki állani.

A Vérmezőért sok keserves csata folyt és a budaiak csak ugy beszéltek erről a pompás gyepről, mint a világ legdrágább kaszálló rétjéről. A legutolsó csatát maga a főváros vivta meg érte, akkor, amikor a központokat ide akarták kitelepiteni. A budaiak tiltakoztak ez ellen a terv ellen, mert ők nem akarták a Vérmezőt a központokkal elcsufitani. Buda és Pest vitájának azonban gyorsan véget vetett a katonai kincstár és maga a legszentebb akaratu Bécs, amikor kijelentette, hogy a Vérmezőt nem adja. A militarizmus akkor még győzhetett, ma azonban már a győzelmes forradalom leszurta ezt a szörnyetegét is. A budaiak birtokukba vették a Vérmezőt, sőt ami még több, a központok sem fenyegetődznek többé, mert szintén halálraitéltekként szerepelnek.

Most aztán az a kérdés, hogy mire használják fel a Vérmezőt? Budán egyetlen terv van, Lendl Adolf régi terve. Lendl ide akaria kitelepiteni a botanikus kertet. Az ő terve szerint a botanikus kert tulajdonképen változatosan szép, nagy és nyilvános közkert lesz. Virágos, ligetes, tóval a közepén, erdős részletekkel a szélén, és nemcsak a tudománynak, mert az általános okulásnak szolgál **majd, hanem** az üdülő közönség előtt is kedves lesz, mint például az Álla kert. A Botanikus-kert mellé, vagy ennek a keretébe illik az uj Természetrajzi muzeum, amelyet már a háboru előtt akartak valahol Budán elhelyezni, de nem találtak megfelelő területet e célra. Most pedig Bécsből, — reméljük — vissza fogjuk szerezni a magyar mükincseknek és történelmi emlékeknek legalább egy részét. Tetemes gyüjteményekkel még inkább zsufolódnak majd ennek folytán a Magyar Nemzeti Muzeum amugy is szük tárai. Kétségtelenül csakis azzal segithetünk a bajon, ha a különben sem odavaló két természetrajzi osztályt onnét kiemeljük s ezzel átadjuk megint a Magyar Nemzeti Muzeum összes csarnokait eredeti rendeltetésüknek. Tehát egy uj Természetrajzi Muzeumot kell épitenünk valahol. Szinte kinálkozik e célra a Vérmező.

Tehát botanikus-kert és természetrajzi muzeum: ez a jó budaiak álma. Hogy ez igy lesz-e biztosan, az még a jövő titka. Addig még, amig valamit eltökélnek, sok ötlet fog fölmerülni és valami csak valósággá válik. Mindenesetre, valami szép és okos dolgot fog a Vérmező teremni. A legfontosabb ügyis az, hogy a vén generálisok kitakarodtak onnan és a Vérmező megszünt a militarizmus bölcsője lenni.

Események

Ellenőrző delegátusok a főváros tanácsülésén. A főváros kedden nevezetes tanácsülést tartott, amennyiben kedden jelentek meg először a *Nemzeti Tanács*, a *Munkástanács* és az *Alkalmazott-tanács* küldöttei a tanács ülésén, hogy annak müködését ellenőrizzék. A Nemzeti Tanács részéről *Bokányi* Dezső, a Munkástanács részéről *Preisz* Mór jelentek meg, mig a zAlkalmazott tanács dr. *Czobel* Ernő tanárt küldte ki. Ebből az alkalomból a tanács összes tagjai, valamint *Déri* Ferenc dr. és *Folkusházy* Lajos dr. alpolgármesterek is megjelentek a tanácsteremben. A megjelent küldötteket *Bódy* Tivadar dr. polgármester hosszabb beszédben üdvözölte, amelyben kitért azokra a nagy feladatokra, amelyeknek a végrehajtása a főváros tanácsának jelenleg legelső kötelességét képezi. A polgármester üdvözlő szavaira a szocialista delegátusok részéről *Bokányi* Dezső válaszolt.

Mi történt a Müszerüzemben? A Müszerüzemben még mindig nincs teljes rend és nyugalom. Láthatatlan erők csapnak össze és ennek a rosszszagú üzemnek még mindig nem lehet békéje. Csunya mult és tehetségtelen jelen: vajjon milyen jövő születik majd ebből? Hogy azonban valami a kulisszák mögött mégis történik, annak bizonyitéka ez a pár sor, amely a *Népszavában* meglehetősen elrejtve jelent meg a napokban:

> Nyilatkozat. A következő sorok közlésére kérték lapunkat: A községi müszerüzem vezető igazgatója ellen néhány nap óta a müszerüzemből szabálytalanság miatt elbocsátott alkalmazottak és az üzem volt igazgatója, Dénes Gy. Aladár, hajszát inditottak, amelyhez szerették volna az üzem szervezett munkásságát a főbizalmi utján aljas eszközökkel megnyerni. Kijelentem, hogy én ilyen aljas szerepre nem vállalkozom és Dénes Gy. Aladár és társai ajánlatát a legmélyebb undorral visszautasitom. — Schmidt Mihály, a községi müszerüzem főbizalmiférfia. — (Az üzem volt főszerelőjének azt üzenik az üzem bádogos- és szerelőmunkásai, hogy az intrikáival annál is inkább hagyjon föl, mert hisz köztudomásu, hogy neki is van mit rejtegetni. — A bádogos- és szerelőmunkások.)

A nyilatkozat mindenesetre érdekes és jellemző világot vet arra, ami a nagydiófa-utcai dzsungelben történik. A munkások erélyesen visszautasitják, hogy a Müszrüzm dolgaiba kivülálló egyének beavatkozzanak, különösen ha azokat a bosszu vezérli. Ez eddig rendben is van, de az is bizonyos, hogy bent a müszerüzemben is érdemes lenne körülnézni és az üzem vezetéséből ki kellene küszöbölni a dilettantizmust. Ez a feladat azonban nem *Dénes* Gy. Aladárra vár, hanem egészen másokra. Azokra, akik most veszik majd a kezükbe a városházán az uralmat.

A szénkrizis enyhült. A szén körül igen nagyok voltak még a legutóbbi napokban is a bajok. Ujabban azonban biztató jelekkel találkozunk, a budapesti — sajnos, nem az országos — szénkrizis kissé megenyhült. Éppen ezért valószinü, hogy a legközelebbi jövőben a gázgyár üzemben maradhat, sőt a mai termeléssel szemben sem kell redukcióra számitanunk. A szén kérdésében beavatott forrásból a következő megnyugtató információt kapta a Fővárosi Hirlap munkatársa:

— A szénkrizis tényleg alábbhagyott, *Vázsonyi* államtitkár, a MÁV. elnökigazgatója azonban érthető okokból nem tartja kivánatosnak azt, hogy a szénről optimisztikus hirek terjedjenek el. Ennek oka részben az, hogy a pazarlásra olyan könnyen hajló budapesti közönség ne kapjon kedvet a gáz és szén féktelen használ-

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.
Telefon: József 1—48. szám.

latára, mert hogy ezt megengedhetnénk magunknak, olyan jól semmiesetre sem állunk még. Másik ok a szénről szóló jobb hírek elterjedésének meggátlására az a körülmény szolgál, hogy Budapest tűrhető helyzete mindenesetre irigységet kelthetne a vidéken. A szénre vonatkozóan megnyugtató jelenség az a tárgyalás is, amely most *Jaszi* miniszter és *Hodzsa* Milán budapesti cseh-szlovák követ között folyik. Sajnos, a tárgyalás még a részletkérdések körül napokig eltart, de cseh szenet amúgy sem kaphattunk volna eddig, mert csak pár napja kezdődött meg a cseh bányászok munkája. De valószínű, hogy a csehek, akik maguk is szénínséggel küzdenek, legközelebb mégis átengedik a nekünk szánt és már utunkban levő német szenet. Bárhonnan és bármily mennyiségű szén érkezik is Magyarországra, a főváros lakossága biztos lehet abban, hogy a kormány legelső sorban Budapest szükségleteit igyekszik majd kielégíteni.

Mindezek megnyugtató felvilágosítások, de legmegnyugtatóbb az a bizonyosságunk, hogy a kormány minden külpolitikai tárgyalásában a legelső helyek egyikére a szénkérdést állította.

Megindul a lakásépítés. A Fővárosi Hirlap arról értesül, hogy a lakásépítési programm végrehajtása céljából már a legközelebbi napokban megindulnak a tárgyalások a különböző érdekeltségek között a végzendő munkák gyors felosztása érdekében. A kormány nagyarányu akciója mindenesetre örvendetes jelenség annyival is inkább, mert nemcsak a hajléktalanságtól ment meg bennünket, de egyben biztos orvosszer lesz a munkanélküliség ellen is. Az építkezések nyélbeütése érdekében különben az *Országos Lakásügyi Tanács* országos kongresszust készít elő, amelyre az összes vidéki városokat is szándékoznak meghívni. Olyan események ezek, melyeknek eredményei békét és nyugalmat fognak hozni a hadviselő mérnökök soraiba is, mert a fővárosnak és Garbai kormánybiztosnak modjában lesz őket is kellő munkával ellátni. Sajnos, hétfőn még a hadbavonult mérnökök hangulata rendkívül izgatott volt és nem lehet csodálkozni rajta, ha Bódy polgármester előtt vádakkal illették a jószándéku Krátky tanácsnokot, aki nyilván azért nem látta el munkával a hadbavonult mérnököket, mert munka egyelőre nincs. Most azonban megnyílnak a lehetőségek és akkor mindenki megelégedett lesz, aki dolgozni akar és tud.

Munkásválasztmányok a főváros összes üzemeiben. A köztisztasági hivatalban mintegy egy esztendő óta munkásválasztmány működik, amelyeknek fegyelmi bírói hatásköre is van. A szociáldemokrácia térhódításának igen fontos szerve ez az intézmény, amely a munkás tisztességes megélhetésének ellenértékeképpen afölött őrködik, hogy a szervezett munkás is becsülettel, lelkiismeretesen végezze el feladatát. A köztisztasági hivatalban, ahol pedig az egyik legfiatalabb szociáldemokrata szakszervezettel dolgoznak, pompásan működik a munkásválasztmány, ugy, hogy Balló Alfréd igazgató megállapította, hogy a szervezett munkások megbizhatósága és munkája messze felette áll a szervezetlenekének. Most azután a főváros üzemi alkalmazottainak szociális ügyei tárgyalására alakított állandó bizottság azt a javaslatot tette, hogy minden üzemben alakitsanak hasonló munkásválasztmányt, amely a munka teljessége és értéke fölött őrködik, egyben pedig az előléptetésekre vonatkozólag előterjesztéseket tesz. A tanács hozzájárult ehhez a tervhez és igy legközelebb a főváros összes üzemeiben megalakitják a munkásválasztmányokat.

Amikor a sirások az urak. A munkabérek területén rendet teremteni a legközelebbi jövő feladata lesz. A kormányban szociáldemokrata miniszterek is ülnek, akik maguk is nyilván belátják, hogy képtelen aránytalanságok tapasztalhatók. Nem arról szólunk, hogy a kétkézi munkás ma jobb konjunktúrák közé került, mint a dolgozó polgár, hanem arról kell megemlékeznünk, hogy az egyik munkás a másik fölött akar magának előnyöket teremteni, ami semmiesetre sem lehet a kommunista tanokkal összeegyeztethető, mert a kárt csak a köz szenvedheti meg. A főváros például a régi anyagi válságát hallatlanul megtetézte a mostani munkabérekkel, amelyek képtelen és elviselhetetlen terheket jelentenek. Nem szólunk arról, hogy a villamos alkalmazottak fizetésrendezése elvitte azt a harminc milliót, amit a főváros a vasutak kommunizálásából háztartásának rendezésére remélt. De beszélni kell arról, hogy az élelmiszerek kirakásánál a főváros 120 koronás napszámokat is fizet, hogy utcaseprőt semmi pénzen nem lehet kapni. Szemétfuvarozó kocsis nincs és a szemét a házakban hegyekbe gyülik össze és fertőzi a levegőt. A konjunkturák konjunktúrája azonban a sirásóké, akik 150 koronát kérnek egy napra, ugy, hogy ma egy sirásó havi 4500, és évi 54.000 koronát keres ugyanakkor, amikor az államtitkárnak 40.000 korona a fizetése. Ma a sirások az urak és a halál aratása van: szomoru napokat élünk.

Szekatura a tejszerzésnél. (Levél a szerkesztőhöz.) A spanyol beteget csak tejjel szabad táplálni. Tejjel! Ugy hangzik, mintha az orvos azt mondaná, hogy a betegnek kitünően használ a hold klimája. Vigyük tehát szenvedő embertársainkat a holdra. Ez, ugyebár, lehetetlen. Époly lehetetlen, mint tejhez jutni. Mert hogyan történik a tejbeszerzés kisérlete? Az orvos ir egy utalványt. Ceruzával irja, mert az orvosok ma nagyon elfoglalt emberek, éjjel-nappal lótnak-futnak a betegeikhez és nincs idejük bevárni, mig tentát, tollat adnak elibük. A tejutalvánnyal elmegyünk a lisztbizottsághoz, hogy érvényesitsék.

— Ceruzával irt utalványt nem fogadunk el, irjon az orvos tintával.

És hiába rimánkodunk, hogy 41 fokos spanyol betegnek kell a tej, nem lehet várni, mig az orvos a következő nap ujra eljön. A lisztbizottság tündérnője kérlelhetetlen, ő csak tintával irt utalványra üti rá a szentesitő bélyegzőt. De a spanyolrém nem vár kétszer huszonnégy óráig, amig a tintával irt utalvány kiállitódik, a spanyolrém gyorsabban végez az ő tejre sóvárgó betegével.

Elmondtuk, mert el kellett mondanunk, hogy minő kálváriajárásnak és apró szekaturáknak vannak kitéve azok, akiket az a szerencsétlenség ért, hogy tejet kell beszerezniök. Hogy aztán az illetékesek azt is tudják, hogy hol kinozzák a fentemlitett módon a feleket, azt is leszögezzük: a 49-es lisztbizottságnál. Tán lesz foganatja a kis irának.

Egy szív-utcai lakós.

Uránia uj müsora. Hétfőtől kezdődőleg, 5 órakor és fél 9 órakor naponként csak két előadást tart az Uránia. Uj müsorában két kis ujdonság szerepel. Az első Corvin-film. Kacagtató bohózat ez, a Harrison és Barrison — sorozat második filmje, Rátkai és Gyárfás pompás alakitásával. A leleményes humor legbrilliánsabb filmalkotása ez. Az uj müsor második darabja amerikai Selig-film, melynek cime Regény a vadonban. A dzsungel világába vezet ez a nagyszerű film, melynek hősei egy 3 éves kisfiu és egy elefánt.

A Kristálypalota szombaton este 7 órakor tartotta a fényes decemberi müsor bemutatóját. Szőke Szakál igazgatása alatt. Szinrekerült „Egy lírik bohém" cimü énekes bohózat, Szőke Szakál és Hetényi Heidelbergtől, Szász Ilona és Sarkadi, valamint a hires Berta Valero szólókkal, Bella, a csodagyerek, Gorilovits-növérek, a legjobb magyar táncosnők. Fiedler, az ő csintalan csemetéjével és még egy csomó nagyszerű varietészám. Jegyek kaphatók a Kristálypalota pénztáránál.

Fővárosi Orfeum. A Fővárosi Orfeum decemberi müsora a régi, jó békeidők hatalmas sikereit is felülmulja. A szinművészeti rész legkimagaslóbb száma Harsányi Zsolt „A fekete csoda" cimü három képes bohózata. Elsőrangunak az artista attrakciók is. Az igazgatóság nagy áldozatok árán szerezte meg a müsor részére Hess és Trojanovskyt, a világhirü klasszikus táncművészpárt, amely elragadja a közönséget. Sylvester Kremo csoportjának ikariai játékai megleprek ujdonságukkal és tökéleteségükkel. Sok és megérdemelt tapsot arat Salda a xylofonművész, aki ezen a sajátságos hangszeren a legjobbat nyujtja. Mister Galambos eddigi szinte szenzációs sikere arra inditotta az igazgatóságot, hogy e kivételes vonzerejü darabot még müsorán tartsa és a közönség hálája a forró tapsban nyilvánul.

A Mozgókép-Otthon ujdonságai. A Mozgókép-Otthon uj müsorán szereplő hatfelvonásos erkölcsdráma: „A piszkos pénz", egyike a világ leghatalmasabb és legkiválóbb filmalkotásainak. Nagyon értékes az uj müsor másik filmje, a „Sáraranyé" melyben a franciák fejlett filmmüvészetét ismerjük meg és viszontlátjuk a kiváló Susanne Grandais-t, aki páratlan müvészetével és ragyogó szépségével ujra meg fogja hóditani a magyar közönséget. A

NEW-YORK KÁVÉHÁZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

A TŐKE

Szemle

A tisztakezü ország — Hogyan volt segitségére Teleszky a forradalomnak? — A főváros pénzügyi válsága

Akik hadikölcsönt jegyeztek az óriási propaganda hatása alatt és az ország kézenfekvő érdekében, semmiesetre sem vétettek a pacifizmus ellen, amely elfojtva, agyongyötörve minden magyar lélekben élt, kivéve természetesen az uszitókat és a háború undok hiénáit. Magyarország sohasem volt háborus párti, amint hogy Scheidemannt se lehetett annak nevezni, dacára annak, hogy a hadikölcsönöket megszavazta a német birodalmi gyülésen. Mégis a forradalom után agodalom kelt, hogy a kormány nem fog-e a hadikölcsönök révén panaceát keresni az ország sulyos anyagi helyzetére. Idejekorán jött hogy *Szende* Pál pénzügyminiszter e tekintetben megnyugtató kijelentést tett. Ez a nyilatkozat mindenesetre csak megerősitette azt a biztos hitünket, hogy a magyar kormány semmitől sem áll olyan távol, mint a bolsevizmustól. Külföldre is el kellett küldeni ezt a nyilatkozatot, de idehaza is óriási szolgálatot tett, hogy mindenki meghallja a megifjodott magyar állam, a demokrata köztársaság szavát: *az összes államadóssigokat és kölcsönöket elismerjük,* a kamatokat annak rendje szerint fogjuk fizetni és a kötvényeket annak idején névértékükön be fogjuk váltani. A külföldön is meg fogják tudni, hogy Magyarország nem vágyik az orosz babérokra és idehaza is mindenki nyugodtan hajtja álomra a fejét, mert rendes, korrekt, tisztakezü országban él.

*

Magyarország, mikor a forradalmat megcsinálta, nem ment előbb háztüznézőbe. A köztársaság szegény menyasszony: a berendezkedést magunknak kell megfizetnünk. Ausztria számára — mint a latin példaszó tartja — a Habsburgok házasodtak, nekünk egy Habsburgunk maradt, azt is most küldték nyugalomba a hadseregből, de meg nem is kérünk az olyan pénzből, amit egy-egy Habsburg férfiasságának árubabocsátásából kapnánk. Egyszóval, ha jutna rá, nászajándékot is magunknak kellene venni. Csoda-e, ha a berendezkedés pénzbe, nagy pénzbe kerül. És az emberi munkát sem becsülheti le ez a kormány ugy, ahogy azt az a finánepolitika csinálta, amelynek szimboluma egy Teleszky volt, akiről a fukarság szobrát kellene megfaragni. Mindezek után nem lehet csodálni, ha utána nyultunk annak a pénznek, amely függő kölcsön alakjában a jegybanktól megilletett bennünket. A mi függő adósságunk kisebb volt az Osztrák-Magyar Banknál, mint amennyi a kvóta szerint megilletett volna bennünket. Ez adta meg a módot arra, hogy a legutóbbi két hét alatt másfél milliárddal növelhettük a függő adósságunkat és berendezkedhettünk, kielégithettünk minden jogos igényt. Igy szolgálta a fukar Teleszky meg, bár akaratlanul azt a célt, hogy a magyar köztársaság forradalmi kormánya megerősödhetett a helyén.

*

Nézzünk körül azonban a magunk közelebbi portáján, a városházán is. Sajnos, itt a pénzügyi helyzet még vigasztalanabb, mint az államkaszszánál. Azt mondják — pontos számitások még nem támogatják ezt a fájdalmas hypotézist, de a valószinüsége megvan — hogy százmillióra rug ma már a főváros háborus természetü deficitje. Azok a fizetésrendezések és munkabéremelések, amelyek a demokrácia feléledését természetszerüen követték, alaposan kimeritették a városházi trezorokat, amelyekben már amúgy is csak a morzsái voltak találhatók a legutóbbi százötvenmilliós kölcsönnek. Ezt a kölcsönt beruházási célokra kaptuk, de a beruházások tengerében is csak csepp lehetett volna az. De egyébként is a helyzet teljesen aggasztó. Minden remény füstbe ment. A főváros háborus kiadásainak megtérítését, amire kötelező igéretet tett a Wekerle-kormány, nem halljuk emlegetni, bár nem szenvedhet kétséget, hogy a Károlyi-kormány, mely minden háborus adósságnak kifizetését vállalta, nem tagadhatja meg legbiztosabb és legtürelmesebb hitelezőjének, a fővárosnak, jogos igé-

nyei honorálását sem. A sok-sok milliót, amit háborus célokra az állam érdekében adott ki a főváros a mozgósításra, a katonai kórházakra és ki tudná még mi mindenre, vissza kell fizetni. A főváros háztartási mérlegének megjavitása, illetve teljes rendezése érdekében bizton számitott a közlekedési adóra, amely harminc milliót jövedelmezett volna. Ezt azonban elmosta az egységes tarifa, amelylyel viszont pusztán a villamos személyzet igényeit lehet kielégiteni. Quid nunc? Lehet-e erre ma választ adni? Hol az a finánc-zseni, aki erre ex abrupto választ tudna adni? Töméntelen fejtörésbe fog kerülni, rengeteg ankétet és tanácskozást kell még végigülni, amig a megváltó idea megszületik. De mi lesz addig? A főváros vagyonát nem lehet dobra ütni, hogy a hosszunak igérkező pénzhiányt pótolni lehessen. A közmunkatanács ugyan csinos örökséget hagy majd a fővárosra, ennek a vagyonnak a kamatait azonban beruházásokra, lerongyolt utaink megjavitására, épitkezéseink megkezdésére, pusztán és kizárólag beruházásokra kell majd forditani. Segiteni azonban nem holnap, hanem már ma kell. Akárhogy forgatják majd a dolgot, oda fogunk jutni, hogy bármennyit sirtunk is a főváros eladósodásán, mégis csak az uj kölcsön lesz a megoldás. Töméntelen pénzre van szükség, melyből egy darabig gazdálkodni és hosszu-hosszu esztendőkön át beruházásokat eszközölni kell. A főváros nem tud elmenekülni az uj kölcsön felvételének kényszere elől. És aztán, amikor ez megvan, neki kell ülni a fejtörésnek és rendet kel teremteni, okos gazdákodással és valami klasszikus pénzügyi ötlettel. Vajjon ki lesz az, aki ezzel fogja megajándékozni ezt a szegény, meggyötrött Budapestet?

A Takarmányközpont 500 tisztviselőnek mondott fel. A Takarmányközpont, amely legtöbbet keresett a háborun, legelőbb mondott fel tömegesen a tisztviselőinek. A 900 főnyi tisztviselőseregből 500 embernek, a rendeletben előirt keretek között felmondott. A központnak csak 200 emberre volna szüksége ezidő szerint, annyira megcsappant a munkája. Valószinü, hogy részben emiatt, részben pedig a szénhiány miatt csak minden másodnap tartanak hivatalt a Takarmányközpontnál.

A bankszolgák ezentul „hivatalsegédek." A pesti banknegyedben érdekes változás történt. A forradalmi idők hatása alatt a bankszolgák bejelentették, hogy ezentul hivatalsegédeknek kérik magukat neveztetni. Bejelentették továbbá azt is, hogy az intézetek monogramját a gombluk-ban többé nem viselik. Kérték a tisztviselő kart, hogy ezentul keresztnevükön ne szólitsák őket, hanem csak a családnéven. Otthoni magánmunkára pedig nem vállalkoznak. Nagyon természetes, hogy valamennyi kivánságot szó nélkül teljesitették az intézetek.

Mit keresnek a sösgyárak? A Fővárosi polgári sörfőző r.-t. december 12-ére hivta össze hatodik sendes közgyülését. Az egyidejüleg közzétett mérleg szerint a vállalat, amely a Hazai Bank érdekeltségébe tartozik, 1,770.000 K nyereséggel dolgozott.

A Hadi Termény-Részvénytársaság folyó hó 28-án tartotta harmadik rendes évi közgyülését Sándor Pál, a társaság uj elnöke vezetésével. A kivált igazgatósági tagok helyébe a kormány Erdélyi Mórt, dr. Pete Mártont, Russa Illést, Szél Menyhértet, Térfi Bélát és dr. Vara Jenőt nevezte ki. A közgyülés elfogadta az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentéseit és jóváhagyta a mérleg és üzleteredmény-számlákat. A közgyülés 5 százalék osztalék fejében 222.92 K összeget állapitott meg részvényenként.

A Közuti rendkivüli közgyülése. December 28-ára rendkivüli közgyülést hivott egybe a Budapesti Közuti Vaspálya, amelyen bejelentik a részvényeseknek a vonalaknak az állam által való átvételét. A közgyülést nem a társaság palotájában, hanem a Kereskedelmi Csarnok helyiségében tartják meg.

A Magyar Országos Bank rendkivüli közgyülése. A Magyar Országos Bank decemberi 7-ikére rendkivüli közgyülést hivott egybe, melyen az igazgatóságnak a társaság névre szóló részvényeinek bemutatóra szóló részvényekre való átváltoztatására vonatkozó inditványa fölött fognak dönteni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 3

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25

Kezdete 7 órakor

KUBA GYÖNGYE

Operett 3 részben

Főszereplők: TISZA KAROLA, NÁDOR J. STELLA GYULA, ANTAL ERZSI, UJVÁRI KÁROLY és GALLAI NÁNDOR

A varieté részben nagy attrakciók

Vasárnap d. u. fél 4 órakor féláru előadás.

KRISTÁLYPALOTA

VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77.

Minden este 7 órakor

Szőke Szakáll és Hetényi Heidlberg óriási sikert aratott operettje

„Egy link bohém"

és a többi nagy attrakció.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor

Aranykalitka

Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes varieté attrakciók.

Csütörtök d. u. fél 4-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.

Sörkabaré fél 8—11-ig.

Nivós müsor. Kitünő konyha.

Casino de Paris

VI., Révay-utca 18.

Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este 9 órakor.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.

STAR! STAR! STAR!

A Corsó december 2-án mutatta öe Hervé bübájos operetjét

a Nebántsvirág-ot

filmen. A négy felvonásos operettfilm főszerepét **Lóth Ila** játsza. Ugyancsak ekkor került szinre **Itala Manzinivel** a főszerepben

Az anya

cimü 4 felvonásos olasz drámát is.

Előadások: délután 5 és 9 órakor.

Apolló-Kabaré

Minden este fél 8 órakor

BEREGI OSZKÁR felléptével

A köztársaság katonája

Melodramatikus allegória. Irta: Márkus László.

A pusztai ház. Jelenet a mult század régmult idejéből. Irta: Török Gyula. **Önrendelkezés.** Tréfa. Irta: Kőváry Gyula. **Végjelenet.** Irta: ifj. dr. Radó Antal. **Rózsahegyi Kálmán** felléptével **BIRTOKPOLITIKA.** Parasztkomédia. Irta: Zilahy Lajos.

Uj dalok, tréfák, kis jelenetek.

Elővételi pénztár: d. e. 11—1-ig és d. u. 4—7-ig

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN (KÁVÉHÁZ)

MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG BALOG TESTVEREK ZENEKARA JÁTSZIK

A diadalmas asszony

Szinmü 3 felvonásban.

Azonkivül **Prof. Nick Fantom** legujabb kalandjai

Nincs tovább

Bünügyi rejtély 4 felvonásban. A főszerepekben: **Max Landa** és **Leopoldine Constantin.**

a

ROYAL-APOLLÓBAN

Az előadások kezdete: 5 és 9 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Minden este 7 órakor

A fekete csoda

cimü bohózat.

HESS & TROJANOWSKY

klasszikus táncok és a decemberi müsor slágerei.

OMNIA

MOZGÓKÉPSZINHÁZ

Berámia hercegnője

— Dráma öt felvonásban. —

A szenvedély rabjai

Kulturfilm 4 felvonásban.

Legyen világosság III. rész

Előadások 5 és 9 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától.

Lysoform

a legjobb

fertőtlenitőszer.

VI., Terézkörut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

A leghatalmasabb amerikai filmalkotás

A piszkos pénz

Drámai erkölcsrajz 6 felvonásban.

Sárarany

Dráme 4 felvonásban. A főszerepben **Susanne Grandais.**

Előadások kezdete: 5 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--II. sz.
Telefon: József 85--17.

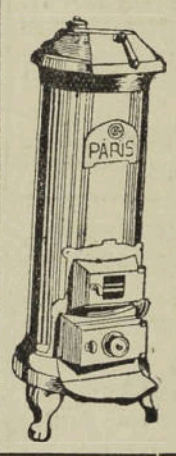
Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra.

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

Fehérnemü régi árban
vasalható, ha a német szabadalmazott **rizskeményitőpótlót** használjuk. Mintaküldemény 10 csomag **8** K bérmentve

Egy öltöny vagy kabát
megfestése
K 1—1.30, ha 10 csomag ruhafestéket vásárol **7 K-ért**, bérmentve

GROSS ANTAL BUDAPEST,
József-körut 23. szám.

MEIDINGER-
[és folyton égő kályhákat
azonnal szállit
Koch Jenő
kályha- és tüzhely-gyára
Budapest,
VI., Szondy-utca 53. sz.
Telefon: 3—69.

Sternberg
hangszergyár.

Meglepő
a
STERNBERG „ETOFON"
beszélőgép csodatiszta hangja

5. sz. jó szerkezetü .. .. K 180.—
8. sz. elpusztithatatlan .. .. .. K 250.—
65. sz. finom mahagoni 2 rugós . K 800.—
Tölcséres gramofonok óriási választékban. 180.—, 250.— és 500.— koronáért.
Árjegyzék ingyen. Lemezek drbja K 14 —
Budapest, Rákóczi-ut 60.

Kraszner József
cementáru-gyár részvénytársaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.
Vállal: **Padló-** és **fal** burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.
Telefon: **József 52—72.**

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

A spanyol nátha
ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr-üreg állandó tisztántartása és fertőtlenitése. Ha 1 pohár vizbe 10-15 csepp
DIANA-sósborszeszt
töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszélye ellen eredményesen védekezhetünk.
DIANA-sósborszesz
Mindenütt kapható!
Kis palack ára ... K 3.50
Közép „ „ ... K 10.—
Nagy „ „ ... K 20.—

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

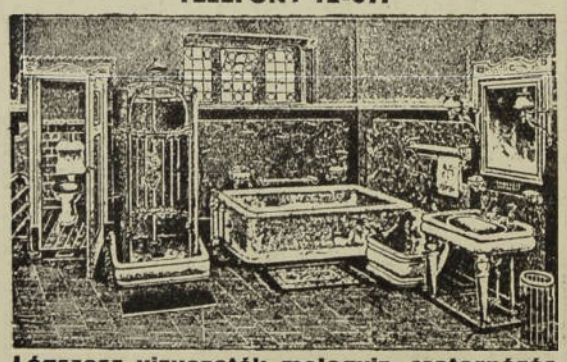
Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

Hazai darabos és kocka szenet
GÁZGYÁRI KOKSZOT
szállit:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi ::: részvénytársaság :::
Budapest, VII., Rákóci-ut 18.
Telefon: József 52—06. 52—07.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

ACETYLEN
lámpák és gyertyák
nappali fény
Gyár-u. 23.

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. december 11-én — 50. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fel évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A nép szavát

hallották a tanácsbeli urak a héten. Egy viharzó szavú szónok magyarázta el a jövő kötelességeit azoknak a tisztviselőknek, akiknek eddig, ha a napnak mind a huszonnégy órájában dolgoztak is, nem lehetett érkezésük mással érintkezni, mint az elbizakodott, kényuri hajlamokkal diktáló, parvenü gögtől illatos törzsfőnökökkel. Ezek lepték el a hivatalos szobákat, ezek parancsolták estére a klubokba a tisztviselőt, akinek ambiciója volt, hogy családját becsülettel eltarthassa, hogy pályájának küszöbén meg ne álljon. Dicséretükre legyen mondva ezeknek a tisztviselőknek, hogy éjszaka, amikor a törzsfőnöki gög püffedten hentergett ágyában, mégis dolgoztak, cselekedtek a népért, a polgárságért.

A szocialista szónok hangja, amely eddig az utcát hasitotta, a terek és ligetek pállott levegőjét zavarta meg, szépen csengett a zöld asztal mellett. Szavai korbácsütéseket szórtak a régi rend gyülölt képviselőire és a tanácsbeli urak melle valószinüleg szabadabban emelkedett annak hallatára, hogy a jövőben csak munkát, de nem hajbókolást és hizelgést várnak tőlük.

Nem parancsolni akarnak, mint a mult bünös basái, hanem együtt dolgozni és együtt viselni a felelősséget. Budapest polgársága és munkássága nem fogja ezentul gyanus szemmel nézni, ami a városházán történik és az a gyülölet és undor, amelyet ez a polgárság és ez a munkásság a törzsfőnökökkel szemben joggal táplált, nem fog szennyes iszapként érdemtelenül ráragadni a tiszteletreméltó tisztikarra.

Kitünően jellemezte a szociáldemokrata szónok, aki egyben a Nemzeti Tanácsot képviseli, a letünt uralmat, amikor kijelentette, hogy *a városi képviselőtestület a demokrácia szempontjából még a polgárságnak sem volt igazi képviselete*, nemhogy a széles néprétegeknek képviselete lett volna. A goromba, durva falak azonban leomlottak, a jövő a városházán is a dolgozóké. Programmot nem hallottunk. Nem is fontos. Mindent jelent azonban az, hogy a demokrácia képviselői bevonultak a tanácsterembe és ezt a három szállászcsinálót követni fogják a polgárság és munkásság többi képviselői.

Sem az, hogy ez a három férfiu bevonult a tanács ülésére, sem az, hogy még 11-en követik őket, még nem jelenti a végső megoldást. Az, amivel ma állunk szemben, csak átmenet, csak interregnum, de máris más, mint volt a régi impotens és jobbára magánérdekeket képviselő közgyülés. Megnyugodva látjuk, hogy már ma is önzetlenebb emberek, igazibb, mindenkit képviselő elemek járulnak hozzá tanácsaikkal és munkájukkal a tanács tevékenységéhez. De nem feledkezhetünk meg arról, hogy az igazi alkotmányosság, az igazi népképviselet akkor vonul be a városházára, amikor az 1918. évi I. néptörvény alapján megválasztjuk az uj képviselőtestületet. És a polgárságnak minden erejével szervezkednie kell erre a választásra, mert a polgárság képviselete a multban szégyenletesebb volt a közgyülésen, mint a munkásságé. A munkásság legalább büszkén hivatkozhatott rá a maga számkivetettségében, hogy őt kizárták a közgyülésből, de a polgárságnak azt a szégyenbélyeget kellett viselnie, hogy meghamsitották a képviseletét és az ő nevében kalmárok ültek a törvényhatóság padjain. Ezt a szégyenbélyeget kell lemosnia a polgárságnak és egyetlen törekvése, hogy ezt meg is tegye.

Fullánkok

Tehetetlenséggel

nem akarjuk vádolni a tudományt, amely hónapok óta tanácstalanul, kétségbeesett kéztördeléssel áll és elmélkedik, de nem tudja megállapitani a stratégiát, amelylyel a spanyol nyavalyát le lehetne győzni. De meg kell vádolni a tehetetlenséggel és az oktalan gyávasággal a főváros tanácsát, a tiszti főorvost, a polgármestert, a járványbizottságnak cimzett lecsegő gyülekezetet is. Ezek az urak kétségbeesnek, jajveszékelnek, sirnak és káromkodnak, amikor ölbetett kezekkel ömlik a szó a szájukból, de cselekedni, intézkedni nem mernek. A járvány kétségbeejtő méreteket ölt, kiáltják felénk, de gyökeres, radikális orvoslásra nincs merészség bennük. Pedig ott van előttük a svájci példa. Öt napra kellene csak mindent megszüntetni, mindent bezárni. Öt nap nem öli meg a kulturát, nem teszi koldussá a mozikat és öt nap alatt nem kopik el az emberek lába, ha gyalog járnak. Ez a város, amely csak egy hónap előtt egy forradalmat küzdött át, elég érett arra, hogy öt napig nélkülözzön. De lehet-e ez másképpen oly, hogy a tisztiorvos a katasztrófára való tekintettel nem meri szombaton becsukni az iskolákat, mert a járványbizottság csak csütörtökön ülésezik?

Nem különb

azonban a hatalmon ülőknél a közönség sem. Az ember el sem tudja képzelni, hogy merészkednek a maguk kicsinyes, hitvány érdekeivel előállani a táncmesterek, amikor ötvenével kisérjük ki naponta a halottakat és félezrével fektetjük ágyba a betegeket? Hogy ők táncoltatni akarják tovább is az egészségeseket, amikor a halál szárnya állandóan a fejünk fölött csattog. Nem beszélünk az ötödféléves háboru szenvedéseiről, nem állitjuk csatasorba a táncmesterek érvei ellen a milliókat, akik a lövészárkokban sinylődtek, csak arra mutatunk rá, hogy száz és száz vendéglős, de különösen pálinkamérő van Budapesten, akik hetek óta zárva tartják üzleteiket, illetve korlátozott jövedelemhez jutnak. Mindenki birja a sulyos idők csapásait, csak a táncmesterek jajgatnak. Érzékeny emberek ezek a valzerkirályok és polkagrófok, megérdemlik, hogy egy kicsit rájuk is ráijrion a rud.

A halottégetést

követeli Bokányi. Véletlenül olyan reformról szól, amelyet a tanács már régen akar és a közgyülést is sikerült a számára némileg meggyúrni. Meg is szavazta a törzsfőnökök gyülekezete, de a belügyminiszter soha sem hagyta jóvá. Akármilyen liberális volt a belügyminiszter, annyi liberalizmust nem engedhetett meg magának, hogy egy krematórium felállitásához engedélyt adjon. Pár esztendeje annak, hogy e sorok irója előtt kijelentette Buzay tanácsnok: addig nem lesz Budapesten krematórium, amig Habsburgok ülnek a magyar trónon. Beteljesedett és jól teszi Bokányi Dezső, ha a krematóriumot is a Habsburgok végtelen bünlajstromához irja hozzá. Pedig milyen jó lenne most, amikor olyan kevés a sirásó és olyan sok a spanyol halott!

Az uj tanácsbeliek

A Polgári Radikális Párt és a direktórium — Folyik a szervezkedés a kerületekben

A kormány és a főváros tanácsa között tudvalevőleg megállapodás jött létre arra nézve, hogy arra az időre, amig a fővárosnak közgyülése nincs, a tanács vegye át a közgyülés hatáskörét azzal a kibővitéssel, hogy a tanácsba a Nemzeti Tanács, a Munkács Tanács és a Fővárosi Alkalmazottak Tanácsának egy-egy tagja is meghivassék. Ezen az alapon a mult heti tanácsülésben már meg is jelentek *Bokányi* Dezső (Nemzeti Tanács) *Preusz* Mór (Munkás Tanács) és *Czóbel* Ernő dr. (Fővárosi Alkalmazottak Tanácsa)' akik már a vitában is élénk részt vettek. A delegáltak véletlenül mindhárman a szociáldemokrata-párt tagjai, tisztázni kell azonban végre azt a kérdést, hogy ez a három delegátus nem *politikai*, hanem *érdekképviseleti* alapon foglal helyet a tanácsban, vesz részt a tanácskozásban, de szavazati joguk nincsen. A véletlen müve, hogy mindhárman szociáldemokraták, ez a véletlen azonban a Károlyi-pártban azt a kivánságot szülte, hogy *a politikai pártok számára is helyet adjanak a tanácsban.*

Mondani sem kell, hogy ez az ötlet sem lehet ideális megoldás és bár a Károlyi párt erősen ragaszkodott hozzá, a Polgári Radikális Párt sohasem füzött hozzá komoly reményeket, de a helyzetre való tekintettel megnevezte delegátusait. A *Fővárosi Hirlap* munkatársának alkalma volt a *Polgári Radikális Párt* végrehajtóbizottságának egyik tagjával beszélni, aki a következő felvilágositást adta:

— A végrehajtó-bizottság kijelölte azokat az urakat, akiket a főváros tanácsába delegál. Ezek: *Lukács* Jenő a párt alelnöke, *Blauner* Mór és *Vámos* Jenő. A radikális párt nem füz különös reményeket ahhoz, hogy a főváros tanácsába képviselőket delegált, hiszen nagyon nehéz a felelősséget viselni azért, ami a tanácsban történik akkor, amikor a kiküldötteknek csak tanácskozási joguk lesz, de szavazni nem lesz módjukban. A magam részéről az ideiglenes megoldás szempontjából *Wildner* Ödön dr. tanácsnoknak a Nemzeti Tanácsban tett és a Nemzeti Tanácsban is elfogadott javaslatát tartom helyesnek és elfogadhatónak. Mi azonban mindenesetre megválasztottuk delegátusainkat és ugy tudom *Batthyány Tivadar belügyminiszter is akceptálta már a tervet, hogy a tanácsba a pártok képviselői is bevonuljanak és legutóbbi érintkezésünk alkalmával kijelentette, hogy a kérdést a miniszteritanács elé terjeszti.* Valószinü, hogy már meg is történt és akkor *a pártok képviselői már a legközelebbi tanácsülésen meg is fognak jelenni.*

Föl kell itt jegyeznünk azt az értesülésünket is, hogy a tanácsülések akkor, amikor közgyülési tárgyak lesznek soron, *nyilvánosak lesznek*, s igy ott *a sajtó képviselői is megjelenhetnek.*

A tanácsülések tehát alaposan megnépesednek. A polgármesteren, három alpolgármesteren és tizenhat tanácsnokon kivül még tizennégyen lesznek jelen. Megelevenedik valahogy a régi szép magyar szó: *a tanácsbeliek.* Talán ezzel a szóval lehetne megjelölni a tanács nemtisztviselő tagjait, akik beleszólnak az ügyekbe, de nem szavaz-

nak. A tanácsbeliek közül hárman már debutáltak is. Ezeken kivül három delegátust a Károlyi-párt, hármat a radikális-párt, hármat, a szociáldemokrata-párt küldenek, a feministákat pedig két hölgy képviseli. A tanácsbeliek teljes névsora a végleges megállapodás szerint a következő:

a Nemzeti Tanács részéről Bokányi Dezső,
a Munkás Tanács részéről: Preusz Mór,
a Fővárosi Alkalmazottak Tanácsa részéről: Czóbel Ernő,
a Polgári Radikális Párt részéről: Lukács Jenő, Blauner Mór és Vámos Jenő,
a Károlyi-párt részéről: Aigner Adolf, Becsey Antal és Forbáth Imre dr.,
a szociáldemokraták részéről: Farkas István, Vanczák János és Kondor Bernát,
a feministák részéről: Glücklich Vilma és még egy hölgy, akit később fognak megnevezni.

A kibővitett tanács müködése elé sem lehet a legteljesebb bizalommal tekinteni, hiszen a pártok által kinevezett tanácsbeliekről van szó és nem a nép küldötteiről és még ezek a pártok által kinevezett tanácsbeliek is inkább statisztaszerepet játszanak, semhogy az ügyek intézésére döntő befolyásuk lehetne és felelősségüket a történendőkért jogosan meg lehetne állapitani.

Ezek mellett azonban folyik tovább a pártok szervezkedése. Csöndben kezdenek kialakulni az erőviszonyok és Budapesten az történik, ami előrelátható volt. A polgárság nagy tömegei ismerik fel, hogy a jövő programmja az ő számukra nem lehet más, mint a polgári radikalizmus. A Radikális Párt szervezkedésének különösen a belvárosban van elsősorban határozott várospolitikai jellege is. Az itt folyó akcióról *Székely* Imre dr., a belvárosi radikális szervezkedés vezetője a következőket mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— A Belvárosban egészen különálló metodus szerint szervezkedünk. A munka nagyszerüen halad. *Házak és utcák szerint végezzük a szervezést és pedig egy ügyes titkár-csoport utján, amelynek öt tagja van.* A titkár-csoport utján mindenütt a bizalmi tagok folytatják a munkát. Emellett külön a foglalkozási ágak szerint is szervezkednek a kereskedők, iparosok, szabadfoglalkozásuak, tanitók és mások. Céltudatos munka folyik, amelynek máris szép eredményét látjuk.

Ugyanesak teljes erővel indult meg a radikális szervezkedés a többi kerületekben is, ahol szintén jelentékeny eredményekről lehet beszámolni. Valószinü azonban, hogy a belvárosi metodus alkalmazása, amelyet a többi kerületeknek is tanácsos követni, még teljesebb sikereket hozhat.

Hetfőn délben érkezett le a fővároshoz *Batthyányi* belügyminiszter leirata, amelynek tartalma teljesen megegyezik a fönt közölt információkkal. Maga a leirat különben szószerint a következő:

156.767/1918. IV. a. szám. **Magyar belügyminiszter.**

Tárgy: A fővárosi tanács kiegészitése.

Értesitem a főváros tanácsát, hogy addig is, mig a törvényhatósági bizottságnak ideiglenesen helyébe lépő szervre vonatkozó néptörvény kiadatnék, a tanács üléseken a már kiküldötteken kivül még 11 kiküldött lesz jogositott részt venni. Ezek: *Aigner* Adolf, *Becsey* Antal, dr. *Forbáth* Imre, *Lukács* Jenő, dr. *Blauner* Mór, *Vámos* Jenő, *Farkas* István, *Vanczák* János és *Kondor* Bernát.

A még hiányzó két kiküldött nevét később fogom a főváros tanácsának tudomására hozni.

Felhivom a főváros tanácsát, hogy erről nevezetteket azonnal értesitse és egyuttal gondoskodjék arról, hogy mikor a tanács a törvényhatósági bizottsági közgyülés helyett jár el, a tanácsülések a nyilvánosság mellett tartassanak.

Budapest, 1818. évi december hó 8-án.

Batthyány s. k.

Védőbeszéd

a fővárosi közmunkák tanácsa mellett

Egy halvaszületett mentőakció

A fővárosi közmunkák tanácsa fölött megkondult a halálharang. Szegény öreg *Polónyi* Géza annak idején, amikor még a Sasok vezére volt, eleget ráneigálta a halálharang kötelét, nem sikerült neki a végzetes hangot kicsalni belőle. Most, hogy megöregedett és vén pandur lett a fiatal betyárból, ő az, aki elkeseredett szerelemmel védi a meleg széket és a simán gördülő autót, amelyet a közmunkatanács juttatott neki — nyilván — az intézmény érdekében kifejtett egykori tevékenysége jutalmául. Mit számit azonban ott *Polónyi* Géza, ahol a népakarat diktál? Budapest hozzájut a maga külön szabadságához, megkapja a teljes autonómiát, amelyért évtizedeken át hiába vivott keserves harcokat. Ennek az autonómiának pedig csak kerékkötője lenne a közmunkatanács, amelynek érdekében most a jobb sorsra érdemes és tiszteletreméltó tisztviselői kar kezd becsületes törekvésü, de hasztalan mentőakciót.

A tisztviselői kar memorandumban fordult a népkormányhoz, hogy mentsék meg a közmunkatanácsot, amelyre szerintük szükség van. A memorandumot *Garancsy* Mihály alelnök, *Zubriczky* József dr. miniszteri tanácsos előadó, *Zsigmondy* Géza min. tan., a müszaki osztály főnöke, *Weisz* Gyula dr. főszámtanácsos és *Popovits* Gyula segédhivatali főigazgató irták alá. Azt a felfogást igyekeznek megcáfolni, hogy a közmunkatanács intézménye a főváros önkormányzatának összébbszoritását jelenti. Aztán felsorolják, hogy mi mindent csinált a közmunkatanács 1870 óta: a Lánchid megváltását, a Margit-hid és a rakpartok épitését, a belső körut boulevard-szerü rendezését, az Andrássy-ut és nagykörut létesitését, a Ferenc József-hid és Erzsébet-hid épitését, az ezzel kapcsolatban való nagyarányu szabályozásokat, a város belsejében volt katonai laktanyák beváltását, a budai belső körut létesitését mind ennek az intézménynek tulajdonitják, bár egészen kézenfekvő, hogy mindez a közmunkatanács nélkül is létesült volna.

Alkalmunk volt a közmunkatanács egyik kiváló főtisztviselőjével beszélni, aki a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt a következőket mondotta:

Az ország mindabban, ami a főváros fejlődése körül történik, vagy nem történik, oly kiváló mértékben van egyenesen is érdekelve, hogy a törvényhatósági kapcsolat mellett ezekkel az ügyekkel szükségkép szorosabb viszonyba is kell helyezkednie. Az állami és községi érdekek ezen a téren annyira egymásba szövődnek, hogy közöttük az elválasztó határvonalat meghuzni nem lehet, a megoldást tehát az

Az asszony a politikában

Most, hogy az asszonyok is megkapták az általános titkos választójogot és mint független, önálló polgárok kapcsolódnak társadalmunk életébe, egyre több kérdés merül fel arra nézve, hogy fog elhelyezkedni és vajjon el tud-e egyáltalán függetlenül helyezkedni az asszony?

Ez egyik legnehezebb probléma nálunk, mert addig, mig az asszonyt, mint kombattans társadalmi tényt csak a feministák nem mindig szimpatikusan exponált csoportja képviselte, inkább akaratosnak látszott a viselkedése, mint öntudatosnak és politikai programmjának kiküzdése is inkább szeszélyes követelődzésnek, mint meggyőződéssel jogot igénylőnek. Senkise bizott eddig, mint önálló lényben, az asszonyban és szinte bántó volt az a hangsulyozott megkülömböztetés, amellyel munkáját és minden erő és szellemi produktumát a férfiéval szemben lekicsinyelték.

Még ma is, mikor mindenütt kiütközött a szabadság és a jog, sok tekintetben érthető és valljuk be, indokolt ez a megkülömböztetés. Mert ha az asszonyok politikai multját böngésszük és végignézünk a világtörténet minden nemzetének asszony-tipusain, azt látjuk, hogy a magyar nők valahogy egészen másképpen kapcsolódtak és kapcsolódhattak a kulturélet igényeibe, mint a többiek. A mi asszonyunk mindig inkább a föld, a robot felé hajlik. A müvelődés és haladás többnyire csak, mint az élet pluszja, vagyis, mint valami nélkülözhető szerepel elhelyezkedésében. A kultura a magyar asszonynak ösztönszerüleg sohasem volt nélkülözhetetlen létszükséglete. Ezzel természetesen egy pillanatra sem vádolom a ma asszonyát és nem kérhetem számon miért nem várta készültebben és miért nem készitette jobban elő ezeket a kétségbeejtően nagy időket, mert hiszen érezzük mindannyian, hogy a történések és a jelen perzselő, lüktető eseményei és lélekzetfojtó pillanatai váratlanul szakadtak mindenre és mindenkire.

De igenis látnunk kell a külföld és főleg a nagy Nyugat asszonyait, figyelemmel kell követnünk minden legkisebb gesztusukat és lépésüket, ami függetlenségükhöz és önállóságukhoz vezet, mert csak, ha összehasonlitjuk az ő függetlenségüket, tudhatjuk forszirozni a mieinknél az igényeket.

Mielőtt ezt tennénk, nézzük meg milyen társadalmi viszonyok között él nálunk az asszony.

Mindenekelőtt kasztokra van osztva. A régi rendszer megkülömböztetése nálunk különösen kétségbeejtően kiélesedik. Azért van az, hogy ma, mikor az asszonyokat egy egységes táborban kellene látnunk és tudnunk, hogy munkájukat a társadalom, élet s főleg a jövő szempontjából egyformán szétoszthatnók, nem találjuk meg őket, hanem apró, egyéni kis követelőzések tolakodnak elénk és a dolgok elé. Ma nálunk az asszonyt többféleképpen kell keresnünk, mert csak elszórtan, kis csoportokba tömörülve találjuk meg.

A legkétségbeejtőbb, hogy minden réteg, minden társadalmi elhelyezkedés asszonya másképpen látja, másképpen értelmezi és másképpen akarja a dolgokat. A legtöbbnek sejtelme sincs, hogy tulajdonképpen mi történt, hogy történt ez a nagy átalakulás, mik a jelentőségei és mit kell tenni, hogy a békét, a belső nyugalmat, a jövő boldogulását minél biztosabban és komolyabban előkészitsék. Mindenik a maga kis álmait hiszi megvalósithatónak és minden indittvány amit tesz, minden ötlet amit felvet, minden munka amit elvállal csak azért van, hogy a maga ügyét szolgálja, vagy legalább is előbbre vigye.

A legelnyomottabbnak mondott réteg, a munkásnők és cselédek nehány képviselőjével beszélgettem. Egészen furcsa, hogy miként látják a helyzetet. A szociálisták régi jelszavaival próbálják megdönteni az uj barrikádokat. Munkabeosztásról, egyforma bérmegállapitásról, jogról, függetlenségről beszélnek, de csak addig, mig kérdést nem intéz hozzájuk valaki. Akkor összedül minden, megszakad a lelkesedés és összezsugorodik a követelés is. Ezt nem szabadna. Ezt kellene megakadályozni.

Minap a szakácsném azzal jött hozzám, hogy a cselédek nagygyülésén elhatározták a kétszer hetenkénti kimenőt. Ő el akar menni. Mehet mondtam, de csak este kilenckor jöjjön haza, ugy ahogy megbeszélték.

Háromnegyed kilenckor azzal állitott be:

— Nahát mondhatom a nagyságának, hülye egy rendelet. Az embernek csak elhatározzák, hogy kétszer hetenkint tartson kimenőt, hogy betartsa mindenáron, aztán arról, hogy hová mén, hol töltse az idejét, mit csináljon háromtól kilencig, nem gondolnak. Én nem vagyok utcai, hogy csatangoljak, a moziba meg megfájul a szemem, hát hova menjek? Én bizony nem törődök velük tovább. Most is csak elázott a ruhám meg a cipőm. Megfizették? . . . Fenét! Nahát akkor minek törődjek velük? Gyülésezzenek csak. Engem bizony, istenemre mondom, nem lát egy fia gyülekezet sem!

Megmagyaráztam:

— Lássa Mari nem is ugy gondolták a gyülésen, hogy amit határoznak, azt most szóról-szóra véghez is vigyék. Dehogy. Azt akarják, hogy a cselédek, vagyis háztartási alkalmazottak se legyenek olyan ágrólszakadt, nemtörődöm vadoncai a társadalomnak, hanem szervezkedjenek. A szervezkedés erőt ad és átsegiti sok nehézségen, ha . . . és ezt figyelje meg, ha dolgoznak és becsületesek. Ha ez meg lesz, akkor könyvtárakat fognak berendezni maguknak, felolvasásokat, megbeszéléseket és mindenütt tájékoztatni fogják, hogy mi történik a nagy világban, mi van a politikában, hogy ki a miniszterelnök, kik a képviselők, hogy maga mindent tisztán lásson és mire arra kerül a sor, hogy szavazni fog, ne akárkire adja le a voksát.

— Igaz ezt is mondták, de hát a kimenőt uoljára emlegették oszt' azt hittem ez a legfontosabb. A fene egye meg őket meg az eszméiket. Máskor dehogy megyek el. Inkább ujságot adnának az ember kezébe, attul legalább okosabb lesz!

A kofák valahogy egészen üzleti szempontból né-

1870. évi X. t.-c. oly intézmény alkotásában kereste és találta meg, amely a főváros fejlesztésének feladatát úgy az állami, mint a községi érdekek szem előtt tartásával láthassa el. Ez az intézmény a fővárosi közmunkák tanácsa, mely a kezelésébe adott fővárosi pénzalappal egyetemben az idézett törvény lényege szerint nem egyébb, mint szövetkezése az államnak a kommunitással nagy és virágzó országos központ teremtésére. A szövetkezés eszméjétől áthatva, képződik az alap és felhasználására a szervezet és pedig mindkettő — amennyire gyakorlatilag kivihetőnek látszott — a paritás szellemében. Mi nem kívánunk egyebet, mint a nyugodt megfontolásra alkalmas időpont bevárását és azt, hogy annak idején a döntés előtt benünnket, a közmunkatanács tisztikarát is meghallgassák. A védőbeszéd szépen hangzik, de a közmunkatanács multja és jelene mégis azt mutatja, hogy az intézmény legalább is fölösleges, az a becsületes és becses munka pedig, amelyet a tisztviselői kar mindenkor végzett az ország érdekében, más területen sokkal jobban föllhasználható. Mindenesetre meghatottan vesz tudomást róla a közvélemény, hogy a tisztviselőknek régi munkájukhoz való hűsége ilyen impozánsan nyilatkozik meg, de mi tudjuk azt is, hogy ebben a döbrentei-téri kriptában sok tehetség sinylett, nem tudta igazi erejét kibontani a sekélyes alkotásokban és a fölösleges, hiábavaló, negativ munkában. A népuralom ki fogja szabaditani őket az igazi talentumoknak ebből a fegyintézetéből és a munka termékeny mezejére küldi. Ne fázzanak a szabadság levegőjétől és ne mondjanak védőbeszédet egy olyan intézmény mellett, amely fölött legközelebb halotti beszédet kell majd mondani.

Wildner tanácsnok nyilatkozik

a Nemzeti Tanácsban elfogadott javaslatáról

A fővárosi törvény reviziója és az általános választói jog alapján megejtendő választások — Népuralom a városházán — Az intézkedés joga és feladata a népkormányé

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában foglalkoztunk Wildner Ödön dr. tanácsnoknak, a Nemzeti Tanács tagjának azzal a javaslatával, amelyet a Nemzeti Tanácsban a közgyülési választás megtartása iránt tett. A sok tekintetben méltánylást érdemlő tervvel szemben a mi kritikánk főként az ellen emelt kifogást, hogy a Wildner-féle terv ideiglenesen törvényhatósági bizottsággal kisérletezik, holott — véleményünk szerint — a választásokat még a tavasz előtt meg lehet ejteni. Ezt a hitünket megerősiti Károlyi Mihály miniszterelnöknek az a szombaton tett nyilatkozata, amely januárra kontenplálja az országos választásokat. Ennyi időt (öt hét) a Wildner-féle ideiglenes képviseleti szervezet megválasztása is igénybe vesz. Bár teljességgel osztozunk minden aggodalomban, amelyet az interregnumnak direktoriumos áthidalásához sok oldalról táplálnak, mégis azt kellett mondanunk, hogy az ideiglenes után következő másik ideiglenes megoldást, ha lehet, el kell kerülni és az első ideiglenessel bevárni a véglegest.

Ezek az aggodalmak nem egyedül a mieink voltak. A napilapokban is fel-fel hangzottak azóta és a politikai pártokban is megnyilvánultak. Hangsulyoznunk kell, hogy egy pillanatig sem helyeseltük a Károlyi-pártból kiinduló azt az akciót, amely a politikai pártok által kinevezett 80—120 delegátussal kivánta pótolni a közgyülést és mi nem képviseltünk más álláspontot, mint — s ez ugy látjuk Wildner dr. álláspontja is — hogy vágyva-vágyunk az uj fővárosi törvényre és az 1918-ik évi I. néptörvény alapján való községi választások megejtésére. Ez az egyetlen mód, amely rendet és bizonyosságot teremt a városi igazgatásban, az átmeneti intézkedések közül pedig ki kell választani a legjobbat, legokosabbat, legcélszerübbet és azt, amely legközelebb áll az alkotmányosság követelményeihez.

Wildner Ödön dr. a Fővárosi Hirlap fejtegetéseire nagybecsü nyilatkozatban válaszol. Ez a nyilatkozat azonban felelet mindazokra a magyarázatokra és kritikákra, amelyek részben a sajtóban, részben politikusok körében a tanácsnoknak a Nemzeti Tanács által elfogadott javaslatával szemben megnyilatkoztak. Épen ezért a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot Wildner tanácsnoknak a Fővárosi Hirlap szerkesztőségéhez intézett következő levele, amely az eszmék tisztázásában is komoly részt követel magának:

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

B. lapja december 14-iki számában *„Káosz a városházi uj rend körül"* személyemmel kapcsolatban egy cikk jelent meg, melynek egy-egy részletére szives engedelmével szeretnék reflektálni, hogy a helyzetet jobban megvilágitsam; annyival is inkább, mert egyes napilapok is tévesen magyarázták ez ügyben kifejtett igénytelen ténykedésemet.

Amidőn ismert javaslatomat a közgyülési választás megtartása iránt megtettem a *Nemzeti Tanácsban*, minden pártpolitikától mentesen, csupán a következő meggondolások vezéreltek:

A régi alapon szervezett közgyülést a forradalom nem ugyan jogilag, de tényleg megszüntette, mert *azt összehivni, müködtetni senki sem kivánta s nem kivánja.*

Hetek óta van a főváros a legnagyobb bizonytalanságban

amiatt, hogy a főváros alkotmányos főszerve és legfőbb irányitója: a közgyülés nem müködik. Nem kell sokat magyarázni, hogy ez az állapot mit jelent. Jelenti: 1. hogy a népuralom és a demokratikus átalakulás uj kurzusa a községi életben nem juthatott kétségtelen és hatályos, — hogy ugy mondjam: a legilletékesebb szerv utján való — kifejezésre, hogy még mindig hiányzik a fővárosi közigazgatásnak az az erős iránytüje, amelyhez az uj kurzusnak a végrehajtásban is alkotmányos hüséggel igazodnia kell; 2. hogy a tanács javaslatai, amennyiben közgyülés elé viendők — természetesen ezek a legfontosabb ügyek — a nem létező közgyülés zsilipje előtt egyre jobban torlódnak; sőt egyes javaslatokkal a tanács nem is hozakodott elő, mert tudta, hogy az ügyek igy megrekednek.

Ez közérdekből áldatlan állapot, de áldatlan és bénitó a tanács és tisztikar müködésére is,

ez utóbbira nézve még azért is hat bénitólag, mert saját külön jogos érdekei is (pl. a választások megejtése) halasztást szenvedtek.

Mindnyájan éreztük, hogy itt tenni kell valamit s jól tudtuk, hogy a teendő tulajdonkép kettős irányu: egyrészt

a legsürgősebben meg kellene alkotni a népuralom és a modern kor követelményeinek megfelelő uj fővárosi szervezeti törvényt, másrészt megejteni az 1918. évi I. néptörvénynek megfelelő uj községi választásokat.

Az azonban kétségtelen volt, hogy mindkét feladat *aránylag hosszabb időt vesz igénybe:* hisz fővárosi törvényt megalkotni, anélkül, hogy a fővárosnak képviselete a legfőbb elvekhez ne foglaljon valamilyen állást, a magam részéről nem tartanám valami helyesnek, másrészt az uj néptörvénynek *formálisan* is *mindenben megfelelő*, s a minden rendes választási eljárásnál betartandó rendelkezéseket (összeirási eljárás, választási szervek megalakitása, jogorvoslatok határideje, a végleges jegyzék elkészülte stb. stb.) teljesen respektáló választás hónapokig tart.

Ezért, nehány elvbarátommal való megegyezés folytán egy oly eljárás iránt tettem inditványt, mely egy, a formákat talán nem mindenben betartó, gyorsitott és egyszerüsitett módon de mégis *képviselethez* juttatná a főváros közönségét.

Ezt a képviseletet mindenesetre alkotmányosabbnak kellett tartanom mint a politikai pártok szerinti 80 vagy 120 tagu kiküldöttek (kinevezettek) tervét.

Alkotmányosabbnak azért, mert mégis az általános szavazati jog alapján történő választás utján jött volna létre, mégha az a kockázat merül is föl, hogy ily módon néhány száz jogosulatlan szavazat is adatott volna le. (Mert mi ez Budapest jóval *több mint egy fél millió* választójával szemben?)

Az eljárásra nézve igyekeztem törvények alapján állani, természetesen *akkoriban* rendelkezésre álló törvények alapján. Fő alapul vettem az 1918. évi első néptörvényt — tehát korán sem a Tisza-féle kores választási törvényt, mint a lapok irták. Az 1914. évi XV. törvénycikkből ugyanis csak a főváros 22 választó-

zik a dolgokat. Amelyik kormány alatt több vagon áru fut be, az a jobb, az az igazságosabb. Minap a Nádor kávéházban volt nagy értekezletük és többen azt követelték, hogy egy kiküldöttjük legyen bent a Nemzeti Tanácsban, vagy legalább a képviselőházban.

— Ha a megyék elég fontosak ahhoz, hogy valakit képviselőnek válasszanak, aki az ügyüket érti és védi, hát akkor Budapest gyomra is van olyan nagy érdek a mai viszonyok között, — mondta az egyik fülig kivörösödve az izgalomtól, miatt elbeszélte.

Nincs idő, se hely, hogy minden osztálybeli asszony helyzetét és véleményét megbeszéljük. De, ha valaki azt kérdezné mi kellene ahhoz, hogy a magyar asszony elhelyezkedjék és biztosan és komolyan elhelyezkedhessék a mai viszonyok között és a mostani politikába, azt mondanám:

— A német asszony fanatikus kitartása, a francia asszony könnyed szellemessége, az olasz számító kacérsága és az angol mindig hideg, tisztán látó flegmája.

Az asszony ma a politikában nem tud elhelyezkedni, legfeljebb egy-két exponense hirdetheti ott akarásait, mert a tömeg nem érett hozzá és mert komolyan politikai szempontból véve, nem is arra való. Az asszonynak teremteni kell. Az asszony nem lehet a közérdeké, csak az életé. Akármilyen pártéletet végignézünk ma és beleképzeljük az asszonyt, csak az lehet józan észszel az érzésünk: vagy a párt nem olyan, vagy az asszony más, de nem ide való. Nem találná meg a hivatásos, komoly helyét. Csevegésre most meg igazán nincs idő.

Hogy mi kellene?

Rákényszeriteni és minden módot megadni arra, hogy tanulhasson, haladhasson, müvelődhessék az asszony. Be kell láttatni vele, hogy az ő célja nem kulminálhat holmi apró nyilvános szereplésben, se az nem lehet hivatása, hogy egyes eszmének hőse, vagy martirja legyen. Az asszonynak teremteni kell. Az asszonynak folytatni kell az életet. Ha erre rámutatnak, lehetetlen, hogy be ne lássa, hogy ez a legnagyobb kötelesség, mert ebben benne van, mert ehhez kell szocializmus, radikalizmus, köztársaság, kommunizmus, talán még bolsevizmus is, mert a teremtésben benne van minden. Elv, cél, akarás, jövő, jelen, élet és halál, meg az asszony.

Igenis. A ma asszonyának rettenetes nagy a kötelessége. Munkára kell buzditani a férfit, segiteni lemondani azokról a szerzésekről, amit az ő hiuságának a kielégitésére harácsolt össze. Iparkodni, hogy amit az ember becsületes munkával megkeres, azt összetartsa és a gyereket, a jövőt, józanul és okosan nevelni tudja.

Ehhez nem lehet és nem is szabad pártokra szakadni és nem lehet különbségeket akarni és keresni egymás között. A ruha rongy, az nem különböztet meg; a pénz papir és értéktelen; a rang nem cim és cimer többé, csak becsület lehet, hát mit akarnak? Mit akarhatnának egyebet?

Az asszonyt nem keresem osztályokban és pártok között, mert csak a teremtésben tudom komolyan elképzelni és minél nagyobb lendülettel éli az életét, minél több akarást visz kulturigényeibe, annál szebb és annál tökéletesebb lesz az az élet, amit teremt.

Mindmáig nem igy nézték és nem is keresték igy az asszonyt, azért nem is tudták olyannak megtalálni, ahogy azt a mai viszonyok, amelyek haladást és kölcsönös megelégedést akarnak előkésziteni, megkövetelik.

Erős hitem, hogy ha a szocialisták nem anyagatómot, ha a radikálisok nem párt-embert és a többi mind nem érdekeinek harcosát keresi és akarja majd, hanem ezeket a nagyobb értékeket keresi az asszonyban, nem kell gyülésezni, nem kell korteskedni és nem kell maszlagokkal agyonbeszélni, hogy nagy legyen, hogy egységes legyen a pártja. És ha ezt elérik, akkor az asszonyok fogják ledönteni azokat a válaszfalakat, amik még ma is meg vannak és amik még ma is kasztokba osztják a férfiakat.

Ringer Lili.

kerület beosztását vetten át, egyszerüen azon okokból, mert a főváros politikai és társadalmi élete már évek óta a régi 9 választókerület helyett erre a beosztásra helyezkedett, másrészt, mert ujabb kerületi beosztásról *ezidő szerint* semmiféle törvényes rendelkezés nem történt.

Hogy az ekképpen tervezett törvényhatósági bizottság müködését *ideiglenesnek* gondoltam — amit szintén hibámul róttak föl —, az csak természetes volt, azon fölfogásomnál fogva, hogy

a nemzetgyülés egyik legsürgősebb feladata lesz megalakulása után a fővárosi törvény revizióját megalkotni,

ez uj kereteket fog szabni a főváros szervezetének, s ezen szervezetnek megfelelőleg kell az 1918. évi I. néptörvénynek mindenben megfelelő választás utján az uj, végleges közgyülést megalakitani. Hogy ez az ideiglenes közgyülés e további programm keresztülvitele miatt esetleg hosszabb tartamu lenne s igy némi eufemizmussal „rendes"-nek vagy „végleges"-nek is lehetne nevezni, erre magam is gondoltam, de „végleges" tulajdonképpen csak az a közgyülése lesz a fővárosnak, amely a fentebbi kellékeknek teljesen megfelel.

Minthogy pedig még az általam javasolt ideiglenes választás is *néhány hetet* vesz igénybe (összeirás, bizonyos kategoriáknak, amelyekre nézve a listösszeirások nem értékesithetők, külön jelentkezése, rövid határidejü fölszólamlás megengedése stb.), azért

az interregnumra nézve egyszerüen átvettem azt a kormány és főváros közt történt megállapodást,

hogy erre az időre, amig közgyülésünk nem lesz, a *tanács* vegye át a közgyülés hatáskörét azzal a kibővitéssel, hogy a tanácsba a Nemzeti Tanács, a Munkás Tanács és a Fővárosi Alkalmazottak Tanácsának egy-egy tagja is meghivassék. Az *addigi* megállapodások e formális átvételével tehát én, aki pártpolitikai tevékenységet nem fejtek ki, — bár politikai meggyőződéseim természetesen nekem is vannak, s azokat nem is rejtegetem — semmiféle, általam tisztelletben tartott politikai párt ellen nem kivántam vétetni.

Az intézkedés joga és feladata a népkormányé. Az dönt a Nemzeti Tanács által fölterjesztett „szerencsétlen" inditványom fölött is, s afölött, hogy mikor és milyen községi választást akar, végül, hogy átmenetelileg a tanácsot kikkel és hogyan óhajtja kiegészíteni. Az azonban engedtessék meg nekem, hogy a magam részéről az ideiglenes választás utján létrejött közgyülést is még ma is megfelelőbb képviseletnek tartsam, mint az *országos politikai* pártok szerint való kiküldetéseket a *községi* igazgatásba.

Fogadja Szerkesztő Ur kiváló tiszteletem nyilvánitását

Budapest, 1918. december 9-én.

Dr. Wildner Ödön
a Nemzeti Tanács tagja.

*

Ismételnünk kell, hogy Wildner tanácsnoknak ezt a nyilatkozatát olyannak tartjuk, amely jobban hozzájárul a kaotikus helyzet tisztázásához és amelyből kitünik, hogy amikor az ideiglenes választásokra gondolt, nem volt más célja, mint a két rossz közül a kisebbik rosszat kikeresni. Teljességgel egyetértünk vele abban, hogy ki kell szabaditani a fővárost a mai bizonytalan helyzetből és hogy mielőbb érvényre kell juttatni a városi igazgatásban a népuralmat és a demokratikus átalakulás uj kurzusát. Elvitathatatlanul igaz az is, hogy teljesen abnormális és jogtalan helyzetet teremtett volna az is, ha megvalósul az a bizonyos oldalról felmerült kivánság, hogy a közgyülés hatáskörét politikai pártok kinevezett képviselői vegyék kezükbe. Megnyugtat az is, hogy a Tisza-féle „korcs" választási törvényből csak a fővárosi kerületek beosztását vette át Wildner tervezete és egyebekben az ennél még mindig liberálisabb, de a mai kurzusnak szintén meg nem felelő Vázsonyi-féle törvényt vette volna alapul. Reméljük a legrövidebb idő megadja majd a választ, hogy mi fog történni, ma csak megállapitjuk, hogy Wildner tanácsnoknak is, nekünk is és mindenkinek csak egy lehet a célja és ez az, hogy a népuralom a maga teljes tisztaságában mielőbb átvehesse a főváros kormányzását.

Törvénytelenség a városházán

Még ma sem oszlatták föl a közgyülést — A belügyminiszter még egyetlen kérdésben sem döntött

A forradalom elsöpörte nemcsak azokat az embereket, akiknek büne volt a háboru és akik odajuttatták az országot, hogy elvaditották, elidegenitették a nemzetiségeket, akik most elkeseredett és megbékélhetetlen daccal akarnak tőlünk elszakadni, de egyben felboritatta a forradalom azokat az ócska és káros intézményeket is, amelyeknek nem volt más céljuk, minthogy azoknak az embereknek hatalmát és életét mentsék, amely emberek a bünök halmazát követték el galád uralmuk idején. A forradalom azonban félmunkát végzett volna, ha uj embereket és uj intézményeket nem állitott volna a régiek helyére.

A legtöbb helyen ez meg is történt, igen jó eredménynyel. Budapest székesfővárosát azonban a forradalmi népkormány mindössze indexre tette, de egyben szabadra engedte a városházát, történjék ott, aminek történnie kell. A városháza ma Csáky szalmája, senki sem tudja mi lesz és hogyan lesz. A régi intézményeket a forma szerint meg sem szüntették, a közgyülést még ma sem kergették széjjel, csak éppen hogy az magától szünetel. Tulajdonképpen az a közönbösség, amellyel *Batthyány* Tivadar belügyminiszter a főváros ügyeivel szemben viselkedik, a legteljesebb anarchiára vezethetne. Annyi tény, hogy

a kormány mind a mai napig föl nem oszlatta, jogaiból ki nem vetette a régi törvényhatósági bizottságot,

ugy, hogyha a néhai való városatyák meggondolnák, egy szép napon ülésre hivathatnák egybe a közgyülést, amely miután ki nem végezték, jogilag ma is él, holott egyetlen akta lenne szükséges a kivégzésére. A képviselőházat szét lehetett kergetni, a főrendiházat meg lehetett szüntetni, de a főváros közgyülése, elvben ma is a hatalom birtokosa és csak a törzsfőnökök büntudata az, amely a mozgolódást visszafojtja. A belügyminiszternek — hiszen valószinüleg csak tévedésről van szó — szét kell kergetni a közgyülést, amely évtizedeken át szerencsétlen, értéktelen és tehetetlen képviselője volt a budapesti népnek. Ennek a hitvány érdekszövetkezetnek nem lett volna szabad a forradalmat negyvennyolc órával tulélnie. A valóságban volt városatya nem is igen merészkedik föl többé a városházára, de ha papiroson levő jogait érvényesiteni kivánná, tulajdonképpen még óvást sem lenne szabad vele szemben emelni.

Hasonlóan szenzációs az is, hogy

mint kerültek be a szociáldemokraták a tanácsba?

Magyarországon ma csak a kormánynak van joga intézkedni. Övé a hatalom, övé a jog, hogy minden tekintetben irányitson. A kormány pedig eddig a főváros dolgában nem tett keresztbe szalmát. A közgyülést nem oszlatta föl, a tanácsot nem hatalmazta föl az ügyek vitelére, a közgyülés helyett uj és ideiglenes szervet nem állitott föl. A Nemzeti Tanács elhatározta, hogy *Bokányi* Dezsőt delegálta a Tanácsba, a Munkástanács *Preusz* Mórt, végül az alkalmazottak dr. *Czóbel* Ernőt. A kormány nem tett semmit, a belügyminiszter nem intézkedett, mindössze az történt ebben a kérdésben, hogy *Body* Tivadar, az előzékeny polgármester, a *delegáltakat udvariasan meghivta a tanács kebelébe.* Hétfőn délben aztán megérkezett az első belügyminiszteri leirat, amely mitsem szólva az előbbi három delegátusról, a közgyülés feloszlatásáról, ujabb tizenegy tanácstagot ültet be a zöld asztalhoz.

Semmi kifogása nem lehet senkinek az uj tanácstagok ellen, de kétségtelen az, hogy jog szerint a polgármesternek ilyen meghivásokat, mint amilyeneket Bokányival, Preuszszal és Czobellel szemben eszközölt, nem lett volna joga eszközölni. Ma már az országban csak az alkotmányos kormány intézkedhetik, a belügyi kormány azonban eddig hallgatott, s most, hogy megszólalt, a régi exlexes intézkedések fölött elsiklik.

Ez a nagy város mindig szemefénye volt az országnak és az marad most is, amikor az ország területét meg akarják szabdalni. Méltatlan tehát az, hogy a belügyminiszterium a forradalom óta nem talált időt arra, hogy azokat a forradalmi természetü változásokat, amelyeken a főváros keresztülment, kormányhatalommal is megerősitse.

Átalakitják

a rendőrség politikai osztályát

Hol vannak a kompromittáló iratok? — A Károlyi-akták sorsa — Magyar kém — orosz pénzen

Van a rendörségnek egy osztálya, amely mindig a titokzatosság leplébe burkolódzott. Ezt a homályos ügyosztályt politikai ügyosztálynak hivják és Andréka tanácsos vezette hosszu ideig. Az ügyosztály hatáskörébe tartozott minden külpolitikai kérdés és a belpolitikai mozgalmakat is figyelemmel kisérték. A belpolitikai mozgalmak figyelése ugyszólván kizárólag a szocialisták szemmeltartására vonatkozott és a szocialisták minden rendőrgyülölete tulajdonképpen ez ellen az osztály ellen irányult.

Az idők megváltoztak és a politikai osztály élére Wagart József rendőrkapitány került, akinek a személye eddig háttérben volt a rendörségen. Wagart pedig érdekes ember. Nagyképzettségü rendör, aki papi pályára készült és tanári oklevele van. A nagymüveltségü és széles látókörü ember nagy ambicióval dolgozott a főkapitányságon, de csak segédfogalmazóvá tudta felküzdeni magát. Meggyőződéses szocialista, aki a papokat akarta szocialista alapon megszervezni. Érdekesen jellemzi a gondolkozását, hogy amig a rendörségen mindazok, akik a forradalomban vezetőszerepet játszottak, nagy állásokat verekedtek ki maguknak, addig ő szerényen visszahuzódott. Főtanácsost akartak belőle csinálni, de ő kijelentette:

— Csak kapitányt csináljatok belőlem! Ez felel még koromnak és képességeimnek!

Mindig csak a köz érdekeit tartia szem előtt és ezért jó választás volt, hogy éppen ennek a kényes és nagyjelentőségü osztálynak az élére állitották.

A szocialisták örülnek, hogy elvtárs ül azon a helyen, ahol azelőtt összefutottak ellenük a kémlelődés szálai és éppen ezért a régi iratok iránt érdeklődnek. Elküldötték Révész nevü megbizottukat, hogy az iratokat kutassa át.

Erről az akcióról Wagart kapitány a következőket mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Megjelent nálam *Révész* elvtárs és kijelentette, hogy az iratokat átakarja kutatni. Én kijelentettem, hogy *nálam nincsenek titkok és minden iratomba betekinthetnek.* Révész elvtárs különben ugy a hadügyminisztertől, mint más illetékes tényezőktől hozott felhatalmazást a kutatásra. Az én véleményem szerint, a rendörségen semmi fontosabb ügy nem lesz, mert a *kényesebb természetü ügyeket ugyis azonnal továbbitani kellett a belügyminisztériumba.*

Ugy halljuk, — vetettük közbe — hogy Károlyi ellen is voltak akták a rendörségen.

— *Egy kis csomó Károlyi-aktát én is találtam.* Nem is néztem át őket, hanem *átadtam Szentkirályi Béla főkapitányhelyettesnek.* Egy kissé bepillantottam és rögtön láttam, hogy *lényegtelen dolgok vannak benne és leginkább Lipscher szerepel ez irásokban.*

A szocialista besugók névsora nincs meg? — kérdeztük.

— Mindenki nagy kémrendszerről beszél — mondotta a kapitány — és magam is hittem benne, amig az osztályt át nem vettem. Csak most látom, hogy csupa unalmas aktákat intéztek el és *a hirhedt kémrendszer helyett, csupán egy-két detektiv megbizásra dolgozott.* Elmentek a munkások korcsmáiba és borozgatás közben vették ki a titkokat. Titkokról különben alig volt szó, mert a szociálisták elég nyiltan dolgoztak. Nem mondom, hogy az iratokban *egy-két kisebb ember nem fogja kompromittáni magát,* de valami „főember", — ahogy a legendák suttogják — nincs bele keverve a kémkedésbe.

Nagy összegeket folyositott ez az osztály?

— Nem mondhatnám! *Az állam nem tartotta a kémrendszert valami fontosnak.* Ötven-száz koronákat fizetett és azt hitte, hogy fényesen jutalmaz. Az egyik eset a kormányok smucigságát nagyszerüen jellemzi. Egy magyar érzésü ember Oroszországba lopódzott és érdekes anyagot hozott. Hatszáz koronát kapott. Később Romániába akarták küldeni és adtak neki kétszáz koronát előlegre, amit azonban hamarosan elköltött. Erre előállitották és sarokba szoritották. A kém végre elnevette magát és őszintén beszélni kezdett:

> Én valóban magyar érzelmü vagyok és életemet hajlandó vagyok kozkáztatni a hazámért. Amikor kiszöktem Oroszországba, elfogtak az oroszok. Hogy megmentsem az életemet, azt hazudtam, hogy nekik kémkedem. Egy-két lényegtelen és hazug tippért az ezreseket csak ugy szórták utánam és én pénzzel megrakodva szöktem vissza. Orosz pénzből kémkedtem a magyaroknak és most egy-két koronáért előállitanak.

— Ilyen viszonyok között — fejezte be a kapitány — bajos lesz, komoly aktákat kapni.

—

A rendőrségen valóban nem voltak a „szenzációs akták." A detektivek fujtak fel egy-két apróságot és leginkább a fantázia müködött. A háboru elején mindenkiben ellenséges kémet szimatoltak és dinamitot kerestek az ortopéd-cipőkben, fémjelzéseket figyeltek egész éjszakán át a levegőben. Ez a mánia is elmult és egyideig a katonaszökevényeket hajszolták. Amikor ennek az ideje is leáldozott, az Oroszországban élő magyar kommunistákat kezdték tárgyalni. Rudnyánszky Andrásról, Kun Béláról, Nánássy Györgyről egész aktacsomó gyült össze, amelyeket most elégethetnek. Azóta már ugy Kun Béla, mint Nánássy Budapesten van és itt dolgozik.

Egy komoly kutatás volt. A galileistákat keresték. Eleinte még ebben az ügyben is kudarcot vallottak. Kiadták az utasitást a detektiveknek, hogy hajszolják fel még a föld alól is a galileistákat.

A detektivek hozzá is láttak, az egyik detektiv jelentése azonban mindössze ennyi volt:

> „Tisztelettel jelentem, hogy szorgos kutatás után Budapesten Galilei nevü embert nem találtam. Tiz év óta nincs bejelentett lakása a fővárosban."

Ilyen körülmények között vergődött a rendőrség politikai ügyosztálya és igy nagy eredményeket nem is produkálhatott.

Rendben van a főváros szénája

Mezey Gyula dr. karrierje — A gyergyói kaland

A nagy idők teremtenek még karriereket. Sajnos, ebben az országban forradalomnak kellett lennie, hogy komoly és tehetséges emberek megtalálják igazi hivatásukat. Egyike az ilyen legtipikusabb karriereknek az, amelyet *Mezey* Gyula dr., a főváros egyik jeles tisztviselője egy csapásra ért el. Mezeyt mindenki ismerte a városházán. Sokáig dolgozott a XVI-ik ügyosztályban, majd a háboru alatt *Berczel* Jenő dr. tanácsnok a főváros alkalmazottai cipőüzemének vezetését bizta rá. Mint a cipögyár igazgatója, pompás munkát végzett. Hónapok alatt ugy megtanulta a mesterségét, hogy az üzem mintaszerüen müködött. A *Fővárosi Hirlap* többször konstatálta azokat az érdemeket, amelyeket Mezey ezen a téren szerzett.

Legutóbb, rövid idővel a forradalom kitörése előtt szabadságra ment. Nem is tért vissza többé a városházára. Amikor a fővárosi tisztviselők letették az esküt a Nemzeti Tanácsra, akkor sem volt ott. A napokban azonban megjelent a városházán és akkor világosság derült arra is, hogy miért nem esküdött föl.

Mezey magyarországi román, aki mindenkor résztvett a román szervezkedésben és amikor a román nemzeti tanács megalakult, Mezey a legelsők között volt, akinek nagyobb szerepet szántak. A napokban pedig, amikor a gyulafehérvári nemzetgyülés után *Erdélyi* János dr.-t az erdélyi román kormány meghatalmazott miniszterré és budapesti rendkivüli követté nevezte ki, helyettesitésével *Mezey* Gyula dr.-t bizták meg.

A fővárost feltétlenül jelentős veszteség érte Mezey távozásával, de a budapesti román követ helyettese sok-sok hasznára lehet igy is a fővárosnak. Csak örülni lehet annak, hogy jóindulatu embert kaptunk és olyat, aki őszintén és melegen szereti, egyben igazán ismeri Budapestet.

A Mezey dr. müködéséhez füzött jóreménységekből már egy be is teljesedett. A napokban ugyanis a fuvartelep egyik tisztviselője jelent meg a Vadászkürt-szállóban, ahol a román követség tanyázik. A tisztviselő nagyon meg volt lepve, amikor Mezey Gyula dr. elé vezették, akit látásból és hirből igen jól ismert. Alig tudott meglepetéséből felocsudni, de aztán annál nagyobb bizalommal adta elő, hogy *baj van a főváros szénája körül.*

A főváros ugyanis valahol Gyergyóban nagy tömeg szénát vásárolt, ami hosszu időre elegendő lett volna a fuvartelep sanyaru sorsban élő lovai számára. A széna több százezer korona értéket képviselt, de nem lehetett Budapestre behozni, mert a Gyergyóba benyomult romániai reguláris csapatok rátették a kezüket. A tisztviselő a követség intervencióját kérte, hogy a szénát mentsék meg a főváros számára.

Mezey Gyula dr. a legnagyobb jóindulattal kezelte az ügyet, nyilván az ambició is sarkalta, hogy a városházán lássák: jóbarát maradt akkor is, ha nemzeti érzése más táborba szólitotta. Sürgönyt sürgöny követett, a budapesti román követség utasitotta a román gárdát, hogy a főváros szénáját különös gonddal őrizzék, sőt a román hadsereg magyarországi **főparancsnokságát** is megkereste, hogy a szénát oldják föl a zár alól. Mindez meg is történt és Mezey dr. rövidesen örömmel adta tudtul, hogy a széna már vidámyan, diplomáciai védelem alatt folytatja utját Budapest felé.

Igy hozta rendbe a főváros szénáját Mezey Gyula dr., akinek követségi müködéséhez ezek után teljes joggal a legjobb reményeket füzhetjük.

Kaszárnyákból — lakások

A leszerelés során felszabaduló kaszárnyákban hivatalokat helyeznek el és lakások céljaira használják fel a kaszárnyák egyes részeit.

Böhm államtitkár nyilatkozata

A leszereléssel kapcsolatban önként felvetődik az a kérdés, mi történik a Budapesten lévő sok kaszárnyával. Ezeknek nagyrészét a főváros épittette a fővárosi polgárok pénzéből. Egy ideig még szükség lesz a kaszárnyákra, de rövid idő mulva, ha a leszerelés teljesen befejeztetett, a kaszárnyák nagyrésze fölöslegessé válik, legalább is a katonaságnak nem lesz szüksége a sok épületre.

A kaszárnyák nagy része a város belső területén van, tehát ebből a szempontból is alkalmasnak látszik a sok épület arra, hogy velük a lakásinséget enyhitsék és a kaszárnyákban olyan családokat helyezzenek el, akik a mai nehéz viszonyok között nem tudnak lakáshoz jutni.

A kormánynak ez a célja a főváros kaszárnyáival. Erre vall az a nyilatkozat, amelyet *Böhm* Vilmos hadügyi államtitkár tett a *Fővárosi Hirlap* tudósitója előtt.

A minisztertanács tudvalévően az anyagi leszerelés kérdésének egész komplexumát Böhm államtitkár kezébe tette le és mivel a kaszárnyák épületeinek jövő rendeltetése az anyagi leszerelés körébe tartozik, az államtitkár ur nyilatkozata világosan mutatja, hogy ennél a fontos kérdésnél milyenek lesznek a legközelebbi jövő intézkedései.

A nyilatkozat egyébként igy hangzik:

> — Az anyagi leszereléssel kapcsolatos akciók egyik legfontosabb részét képezi a hadsereg birtokában volt ingatlanok értékesitése és okszerü felhasználása. Amint részletes programmot dolgoztunk már ki az anyagi leszerelés folytán feleslegessé váló anyagok és katonai felszerelési cikkek értékesitéséről, ugy részletes programmot kell kidolgozni a kaszárnyák, egyéb épületek és egyéb ingatlanok sorsát illetőleg is. Ez a munka folyamatban van.
>
> — Ennél a munkánál természetesen az a célunk, elvégre ez természetes is, hogy ezek az épületek és ingatlanok a lehető legrövidebb idő alatt beállithatók legyenek a közgazdasági életbe. *A budapesti kaszárnyák elsősorban a lakásinség enyhitése szempontjából jöhetnek számitásba.*
>
> **A kaszárnyákból lakásokat kell csinálni és ezt a célt kell szolgálniok a fölöslegessé váló kaszárnyáknak közvetve is.**
>
> — Ahol a kaszárnya közvetlenül lakás céljaira nem megfelelő, ott olyan közhivatalokat kell elhelyezni, amelyek most lakás céljaira megfelelő helyiséget foglalnak el.

Elmondotta az államtitkár ur, hogy a programm végrehajtására már a legrövidebb időn belül sor kerül.

Megnyitják

a ferencvárosi sertésvásárt

Amióta a délvidéket — az ország legjobb sertéshizlaló részét — megszállták a szerbek, a főváros zsir és sertéshus ellátása csaknem leküzdhetetlen nehézségekbe ütközik. Ez a probléma érthető módon mindnyájunkat izgat, ezért időszerünek tartottuk megkérdezni dr. Pártos Szilárdot, a Sertésforgalmi Iroda főtitkárát, hogy mi a véleménye a jövő kilátásaira vonatkozólag. Pártos dr. a következőképen nyilatkozott a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— A főváros sertésellátására vonatkozó kilátások a legutóbbi napokban lényegesen javultak. Mindenekelőtt sikerült a főváros sertéseinek egy részét összeszedni és megmenteni, másrészt sikerült a kereskedelmet nagy mértékben szabaddá tenni, aminek első megnyilvánulása az lesz, hogy

legközelebb megnyitják a ferencvárosi sertésvásárt,

amely a maximális árak életbeléptetése óta zárva volt. A vásár megnyitása lehetővé fogja tenni a sertésfelhozatal fokozását. A sertésforgalmat korlátozó intézkedések között elsősorban a ferencvárosi sertésvásárt zárták le, azóta azonban a helyzet lényegesen megváltozott és ma már a menekülőknek és a megszállott területeknek sertései ezerszámra pusztulnak el, mert az elszállitás lehetetlen. Ez a korlátozó rendelkezés emiatt is idejét multa már, de főleg azért is, mert a következő két hónapban minden erőnkkel arra kell törekednünk, hogy a felhozatalt minél jobban növeljük. Ha ugyanis az elkövetkező hetekben nem sikerül tartalékot gyüjteni, akkor

tavaszra eddig nem ismert zsirinséggel kell számolni.

— A vásár megnyitása lehetővé fogja tenni, hogy a menekülő sertések szabadon feljöhessenek, továbbá a hizlalóknak is alkalmuk nyilik arra, hogy a sertéseiket a legjobban értékesitsék. *Erdélyi* Mór közélelmezési kormánybiztos, — mint a fent elmondottakból látszik — helyes megértéssel volt a főváros és a legitim kereskedelem iránt. A Közélelmezési Hivatal elrendelte, hogy a ferencvárosi sertésvásárra élő és levágott sertések minden szállitási engedély és előzetes állatorvosi vizsgálat nélkül szabadon felszállithatók legyenek. A küldemények, bármely fővárosi sertésbizományos részére érkeznek, mindenkor a Haditermény részére bocsájtandók át. A felérkezett sertéseket a Sertésforgalmi Iroda veszi át és dolgoztatja fel. Szabadon felhozhatok a szerződésileg lekötött sertések 20 darabon alul, továbbá a házi és gazdasági szükségletre hizlalt, de feleslegesnek mutatkozó sertések. A fogyasztási árakra vonatkozó kormányintézkedés lehetővé fogja tenni, hogy a felhozatal munkájában a kereskedelem is részt vehessen.

Ezek az intézkedések csak a kereskedőket érdeklik, a fogyasztók egyelőre a régi maximális árakon kapják továbbra is az árut.

Események

A főváros visszakapja a Vérmezőt. A *Fővárosi Hirlap* legutolsó számában részletes tudósitás számolt be arról, hogy a budaiaknak minő terveik vannak a Vérmezővel. Amikor tudósitásunk készült, jogilag nem volt még tisztázva a Vérmező sorsa, ámbár a forradalmi átalakulás első pillanatában is tisztában voltak azzal az illetékes körök, hogy a régi rezsim eltünése gyors megoldást hoz ennek az évtizedek óta vajudó kérdésnek a megoldásában is. Lapunk más helyén közöljük *Böhm* Vilmos hadügyi államtitkár nyilatkozatát arról, hogy a pesti kaszárnyák a katonaság birtokából visszakerülnek a polgárság birtokába és e helyen ugyancsak illetékes részről szerzett információink alapján jelenthetjük azt is, hogy hasonló intézkedés történik már a legközelebbi jövőben a Vérmezővel is. A Vérmező sorsa szintén annak az akciónak a során dül el, amelynél a katonaság birtokában levő ingatlanok jövő sorsáról határoznak. Ez alkalommal döntenek afelől, hogy mi történjék a Vérmezővel éppen ugy, mint a főváros területén lévő többi gyakorlótérrel és repülőtérrel. A hadügyminiszterium a legteljesebb mértékben akceptálja a fővárosnak a Vérmezőhöz való jogát és éppen ezért az akció során már a legközelebbi hetekben forma szerint is rendelkezésére bocsájtják a főváros polgárságának a Vérmező egész területét. Bár a kormánynak az a szándéka, hogy a Vérmező hasznositása ügyében megindulo tárgyalásokon kifejezést fog adni az óhajának, hogy a lakásinség enyhitése érdekében leghelyesebb volna, ha lakóházakat épitenének a Vérmező területén, nincs kizárva, hogy ez a terv módosulni fog különösen akkor, ha a budai érdekeltség kivánságait komoly indokokkal támogatni fogja. Valószinü, hogy mire a Vérmező felhasználására sor kerül, annyi más terület áll majd lakásépités céljaira rendelkezésre, hogy nem lesz akadálya a budai terv megvalósitásának és ez esetben semmi nehézsége sem lesz annak, hogy a Vérmezőn helyezzék el a növénykertet.

Ki csinálja az idei költségvetést? Az idei költségvetés már csaknem teljesen készen volt, amikor a történelmi átalakulás bekövetkezett. A történelmi átalakulás nyomán a pénzügyi helyzet is szélsőségesen megváltozott. A közlekedési adó elesett, helyette az egyesült villamos vállalatok az alkamazottak illetményeinek rendkivüli emelése révén alig fognak valami kárpótlást nyujtani. Az alkalmazottak illetményeinek rendezése, a munkabérek emelkedése rengeteg uj terhet rónak a fővárosra. Ezzel szemben a teljes bizonytalanság, amely a város-igazgatás körül még ma is fennáll, a költségvetésnek csaknem teljesen kész munkáját valósággal a papirkosárba dobatta. Talán tavasz, talán nyár lesz az idén, amikor költségvetést kapunk. Van azonban az idei költségvetés munkájának még egy meglepően érdekes körülménye. És ez az, hogy az idei költségvetés nem *Ács* Ferenc főszámtanácsosnak, a költségvetések atyamesterének munkája lesz, hanem *Sebő* Béla számtanácsos készíti azt. Az eset genezise az, hogy *Stankovits* Szilárd tanácsnok, a pénzügyi ügyosztály vezetője nem látta helyesnek a rendszert, hogy a költségvetés összeállításának munkája egyetlen ember monopóliuma legyen. Bárhogy érti is Ács Ferenc a dolgát, a fővárost nem lehet rábizni arra a feltevésre, hogy Ács Ferenc örökké fog élni, vagy élete utolsó órájáig hivatalba fog járni. Gondoskodni kellett az utánpótlásról és igy került a költségvetés munkája az idén *Sebő* Béla kezébe, aki nyilván sulyos vizsgát fog ezuttal kiállani.

A Müszerüzem átszervezése. A főváros közgyülése az elmult nyáron elhatározta, hogy a Községi Müszerüzemet átszervezi és önálló kereskedelmi üzemmé alakitja át. Bódy polgármester a közgyülési határozatot most olyképen hajtotta végre, hogy megbizta dr. Véssei Ede tanácsjegyzőt, hogy vegye át a müszerüzem vezetését és irányitsa az átszervezés munkáját. Melléje a gázgyár két főtisztviselőjét, Kollár Nándort és Schön Oszkárt jelölte ki a polgármester. Véssei tanácsnoki jogkörrel felruházva már átvette a Müszerüzem vezetését és intézkedett, hogy a közgyülési határozatnak megfelelőleg ez év végéig az átszervezés keresztülvitessék.

A rongyosok térdigérő gummicsizmában. A ruhabeszolgáltatásról megállapitották, hogy egészen jóhiszeműen és becsületesen folyt le. Legelőljárt e tekintetben a lateiner-osztály, amelynek pedig nem jelentett kis áldozatot drága pénzen is nehezen megszerzett ruházatának egy részétől önzetlenül megválni. A gazdagok részben rettentően fukarok voltak, részben azonban példásan bőkezüek. Akad azonban anekdotaszerü adat is böven. Sokat mulattak például azon, hogy *Habsburg* József sok becses holmi között elküldött a felruházandó rongyosoknak egy térdigérő gummicsizmát is, amiben ő még főherceg korában vadászni járt. Nyájas olvasó, ha majd térdigérő gummicsizmát látsz valamelyik öreg obsitoson, gondolj a jószivü Habsburg Józsefre, aki le tudott mondani erről a szenzációs lábbelijéről. Véletlenül láttuk azt a pompás garderobot, amit *Esterházy* Miksa herceg Tárnok-utcai palotájából szállitottak be és amit a herceg sajátkezüleg válogatott ki. Voltak abban földigérő szilszkin bundák, asztrakánprémes kabátok, harmincöt rend ruha, vadonatuj cipők egész sora, Angliában készült monogrammos fehérnemük, amelyek még emberi testet nem érintettek. Viszont akadtak olyan mágnások is, akik csupa lerongyolt lakáj- és szolga-ruhát küldtek. Egy gróf, akit ezért kérdőre vontak, azt felelte, hogy ő megengedte szolgaszemélyzetének, hogy a beszolgáltatandó ruhákat a sajátjukkal kicseréljék. A bizottság azonban meghagyta a grófnak, hogy csak ruházza fel az inasait, — de ne a katonák rovására.

A közgazdasági ügyosztály gyásza. Somló Sándor dr. segédfogalmazó december 2-án harminchat éves korában néhány napig tartó betegség után a spanyol járványnak áldozatul esett. Az elhunyt nyolc évig állott a főváros szolgálatában, amelynek kötelességtudó, derék tisztviselője volt. A legutóbbi két évben a tanács közgazdasági ügyosztályában müködött elöljáróinak teljes megelégedésére. A tanács junius 1-én választotta meg segédfogalmazóvá. Somló Sándor hivatali teendőin kivül is foglalkozott közgazdasági ügyekkel, titkára volt a Közgazdasági Társaság többtermelési szakosztályának és vezető titkára a községi és körjegyzők országos bankjának.

A Medgyaszay Szinpad megnyitó előadásai. Csütörtökön, e hónap 12-ikén nyitja meg kapuit a Medgyaszay Szinház. Az első estén Paladilhe lirai operája „A vándor", Szomory Dezső „Incidens az Ingeborg-hangversenyen" cimü szinjátéka és Reinitz Béla, Drégely Gábor, Harsányi Zsolt operettje „A háztüznéző" kerül szinre. A pénteki második megnyitó előadáson „A vándor" helyett Haydn-nek „A patikus" cimü vig operája kerül szinre, még ezen az estén is szinre kerülnek a Szomory-szinjáték és a Reinitz—Drégely—Harsányi-operett. A két bemutató programmja — Medgyaszay Vilma, Vidor Ferike és Nyáray Antal esténkint sanzonelőadásaival együtt — felváltva kerül szinre a további napokon. A csütörtöki és pénteki megnyitó-előadások — a korai zárórára való tekintettel — kivételesen pontosan 6 órakor kezdődnek. A további előadások 6 és fél órakor fognak kezdődni. Jegyek a Medgyaszay Szinház jegypénztáránál (Eskü-ut 1. Telefon 33—35.) válthatók, továbbá a Szinházi Élet könyvesboltjában, A Nap kiadóhivatalában és a Bárd F. és Fia-cégnél.

A Belvárosi Szinházba naponta telt házakat vonz Herczeg Ferenc misztikus drámája: a „Tilla." A főszerepekben Paulay Erzsivel, Petheővel, Harsányival, Körmendyvel és Zilahyval. Az előadások hétfőtől kezdve fél 7 órakor kezdődnek.

A Regény a vadonban — prolongálva. Az Uránia nagyszerü amerikai filmje, melynek hősei egy 3 éves kisfiu és egy elefánt, oly példátlan sikert aratott, hogy az Uránia tovább is müsorán tartja. Ezen a pompás amerikai filmen kivül a Kelet gyöngye cimü indiai film szerepel müsoron. Az előadások 4 óra 15 perckor és 8 órakor kezdődnek.

Az Andrássy-uti Szinházban a hét minden estéjén a nagysikerü Ady—Gábor—Hatvany-müsor kerül szinre, melynek minden előadását telt ház tapsolta. Mészáros Géza, Kökény Ilona, Ilosvay Rózsi, Rajna Alisz, Boross, Békeffi, Bánóczi, Tompa naponta fellépnek.

Katzer szőrmeárui legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőrangunak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei jóleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

A TŐKE
Szemle

A hadimilliomosok romlott idegei — Vagyonadó felekezeti kulcs szerint — A széthulló bokréta — Az uj rezsim gyermekbetegségei — A névsor megkezdődött

A gazdag emberek valószinüleg forradalmat rendeztek volna *Szende* Pál pénzügyminiszter ellen, ha elegen lettek volna erre a munkára. A pénzügyminiszter — ugy látszik — elkövette azt a hibát, hogy korábban, lelkesebben és többször beszélt az elrémitő vagyonadóról, mint azt a hadimilliomosok romlott idegei kibirták volna. Az emberek tényleg idegesek lettek és a nagytőke szivesen el is pártolna már a kormánytól és a Nemzeti Tanácstól — ha merne. Ám a kormány tiszta választásokat tervez és igy tőkére nincs szüksége, viszont a szegény emberek, akik tüzön-vizen át kormánypártiak lesznek, sajnos, hallatlan többségben vannak a gazdagok fölött. A pénzügyminiszter másik főérve a vagyonadó sürü emlegetése mellett valószinüleg az, hogy olyan fájdalmas dologról van szó, hogy azt lassan meg kell szokniok az embereknek. Kétséges azonban, hogy a két kézenfekvő mód közül melyiket fogják választani: megbarátkoznak-e a gondolattal, vagy elrejtik a vagyonukat?

Szendének különben segitségére jött szombaton Károlyi is. Az államtitkárok, már mint a zsentriből kialakult radikális politikusok, palotaforradalmat csináltak a kormány, talán helyesebben a vagyonadó ellen. Végre is az államtitkári fizetés csak negyvenezer korona és az állás sem örökkétartó: szükség van otthon a birtokra is. Igy esett, hogy Károlyi kénytelen volt igen erélyesen a vagyonadó mellett nyilatkozni. Kiderült ebből a nyilatkozatból, hogy Franchet d'Esperey-nek sem volt teljesen helyes a gazdagok számára szóló utbaigazitása: hogy ha nem fog nekik tetszeni Magyarországon, vándoroljanak ki külföldre. Nem lehet uraim, mondja Károlyi, mert odakint éppen olyan sulyos vagyonadó lesz, mint minálunk. Rossz üzlet volt a háboru mindenkinek, akár győzött, akár elbukott. Egész Európa radikálisan fogja megoldani a financiális és gazdasági kérdéseket. Itt nem használ az államtitkári palotaforradalom, de nem használna az ellenforradalom sem, mert legföllebb az történnék, hogy egy a Szent Imre kollégiumban nevelkedett *Szende* Pál hajtaná be a vagyonadót. Hogy ez milyen lenne? Vagyonadó pogrommal egybekötve. Az azonban megint szent igaz, hogy ha már vagyonadót fizetünk, akkor idehaza és ne Romániában, igazságosan és ne felekezeti kulcs alapján fizessük.

Ha a föld Istén kalapja, hazánk a bokréta rajta — énekeltük valaha már az elemi iskolában, ha ugyan nem a dédőban. És valóban, most mikor virágonkint szedik szét ezt a bokrétát, most látjuk, milyen igaz volt, amit silány kis tüdőnk annak idején fujt. Éppen azért nincs fontosabb, minthogy legalább a gazdasági egységet addig is megtartsuk, amig a politikai és határkérdésekben a békekonferencia dönt. Olyan egységes ez az ország, hogy egyik része nem tud megélni a másik nélkül. Furcsa, de ugy van, ha kiszurják ennek az országnak a félszemét, a másik fél is utána vakul, ha megsiketül a félfüle, a másik félen se hall semmit. A kormány bölcsen cselekszik, ha a gazdasági kérdésekben addig is, amig a végleges itélet elhangzik, egyességet hoz létre. A gazdasági egység még

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

sok mindent megmenthet: talán még meg lehet menteni a széthullástól a bokrétát is.

*

A kormány munkára serkenti a nem dolgozó országot, amiben igen-igen nagy igazsága van; mi viszont takarékosságra kérjük a kormányt, amely tekintetben viszont tőlünk sem lehet megtagadni az igazságot. A rémhírek ugyanis arról szólanak, hogy a november havi kiadásokat esztendőre számítva át, a békebudgetnek mintegy hatszorosa állana elő. Ámbárha nem is olyan fekete az ördög, mint amilyennek festik, az óvatosság nem ajánlható kellőképpen. Mindenekelőtt ne tessék elfelejteni, hogy egy irgalmatlanul nagy válságon estünk át novemberben, olyanon, hogy az országnak szinte minden lakosát szanatóriumi ápolásban, sőt kosztban kellett részesíteni. Pár százezer embert le is szereltünk, ruháravalóval, zsebpénzzel láttuk el őket és amíg a pénzben tart, nincs munka, munka nélkül nincs állami bevétel. Végül pedig az uj rezsim is most esik át a fogzáson, ilyenkor még nem foroghat minden kerék a legsimábban. Ezért mondjuk, hogy nem olyan fekete az ördög, mint amilyennek festik, de azért — ismételjük — nem árt, ha a kormány is megtanul némiképpen spórolni és olyan kiadásokat eszközölni, amelyek mielőbb megtérülnek az államnak.

*

Ohrenstein Henrik báró, *Fuchs* Leó, *Tornyay-Schossberger* Rezső, *Schawarcz* Alfréd, *Radványszky* Géza és *Fayer* Sándor. Igen, ez az a névsor, amely — nyilván nem theoretikus szempontokból — sürgősen bebizonyítani igyekszik, hogy a *tőkének nincs hazája*. Azaz, hogy ott van a hazája, ahol érvényesülhet. Két simulékony, a történelem parancsszavainak engedelmeskedő vállalatuk van az uraknak (és a tőke nemzetköziségének bizonyítására álljon itt az is, hogy a vállalatok a *Wiener Bankverein* alapításai.) Az egyik vállalat a *Központi textilipar r. t.*, amely egy pankotai birtok megmüvelésére alakult és amely megelőzve minden román intézkedést, rendkivüli közgyülést hivott össze székhelyének *Aradra* való áthelyezése érdekében. A másik vállalatuk a *Hungária kendergyár* r.-t. szintén csomagol és *Ujverbászra*, szerb impérium alá készülődik költözködni. A pénzügyminiszter mondta a napokban: „az a magyar ember, aki azért akarja az ország szétszakitását, mert ezen a réven kevesebb adót fizethet és birtokának nagyobb részét tarthatja meg. (Egyszóval, aki ezen a réven anyagi érdekeit javithatja. *A szerk.*) *alávaló* himpellér. Ha vannak ilyenek, neveiket kinyomozzuk és átadjuk a közmegvetésnek." Pénzügyminiszter ur, *a névsor megkezdődött!*

*

A Központi Jelzálogbank nacionalizálása. A forradalom szele — csaknem két hónap mulva — elért végre a Tükör-utcába, a *Magyar Takarékpénztáak Központi Jelzálogbankjába*. Ismert dolog, hogy a bankot megalakulása óta a *Wiener Bankverein* fojtogatja. A részvénytőkének 40 százaléka van a Bankverein tárcájában és ezzel a hatalmával egyenesen kerékkötője lett az intézetnek, nehogy konkurrenst neveljen benne, a Wiener Bankverein budapesti telepének, amely a Központi Jelzálogbank vidéki klienturájának jórészét a zsebében tartja. A Bakverein földi helytartója Budapesten *Mándy* Lajos volt és a Központi Jelzálogbanknál viselt elnöki minőségében szó nélkül mindent megtett, amit a bécsi vezérkar parancsolt. Hogy az intézet a Wiener Bankverein gyámkodása dacára mégis szép fejlődést tudott elérni, az kizárólag *Leitner* Zsigmond vezérigazgató érdeme, de sok esetben az ő munkájának eredményét is kockáztatta egy-két ügyetlen igazgató, akik különben már elkerültek az intézettől. Most, hogy a pénzpiacon és a bankvilágban is forradalmi idők vannak, *maguk az intézet tisztviselői* mozgalmat indítottak, hogy a Wiener Bankvereintől teljesen függetlenitsék a bankot, vagyis hogy *megszerezzék a Bankvereintől a tárcájában levő részvényeket*. A gondolat szerencsés volt, de a kivitele annál nehezebb. A tisztviselők vezetőemberei összeköttetésbe léptek a *Pénzintézeti Tisztviselők Országos Egyesületével*, amelynek agilis igazgatója, dr. *Iván* Pál vette kezébe az ügy intézését. A Központi Jelzálogbank két tisztviselőjével együtt felment *Szende* Pál pénzügyminiszterhez, akinek előadta a Központi Jelzálogbank nacionalizálására vonatkozó terveket. Szende Pál helyeselte az akciót és a maga részéről is kilátásba helyezte a támogatást. A tárgyalások folyamán az a vélemény alakult ki, hogy a Wiener Bankvereinnél levő részvényeket a *Pénzintézeti Központ vegye át*. Ez a terv különösen tetszik a kormánynak, mert a Központi Jelzálogbank *tisztára záloglevélkibocsátó-intézet* és a Pénzintézeti Központnak *semmi kockázata sem volna*. Ugy halljuk, hogy a Wiener Bankverein hajlandó is átadni a részvényeket a magyar kormánynak. Csupán az átvételi árfolyam körül vannak még differenciák. Nagyon természetes, hogy ha ez a tranzakció létrejön, ugy *Mándy Lajos és a Wiener Bankverein delegátusai kivonulnak a Központi Jelzálogbank igazgatóságából*. Helyükbe a *Pénzintézeti Központ és a magyar népkormány kiküldötteit fogják beválasztani*.

A Goldberger Sám. F. és fiai rtg.-nak 1917—18. évi mérlege alapján 4,553.433 K volt a bruttojövedelme, mihez még 315.781 K kamat és egyéb jövedelem járult. Ebből költségre 1,976.585 K kellett, az értékcsökkenési tartalékra 750.000 K-t, a rendes tartalékra 225.000 K-t, a hadileirási tartalékra 400,000 K-t, az adótartalékra 200.000 K-t forditottak, ugy hogy a 73.118 (+ 1418) K áthozattal együtt 1,390.748 (+ 439.694) K nyereség marad a 6 millió K-ról 9 millió K-ra felemelt részvénytőke után.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ
MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL
ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

A halál rokona
Bünügyi regény 5 fejezetben.
Azonkivül **Mis May** felléptével
A végzet
Színmü 4 felvonásban.
a
ROYAL-APOLLÓBAN
Az előadások kezdete: 4 és 8 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Minden este 3/4 7 órakor
7·10 órakor: **MISTER GALAMBOS**
7·45 órakor: **MESS & TROJANOVSKY**
8·30 órakor: **A FEKETE CSODA**
9·30 órakor: **SYLVESTER KREMO**
Azonkivül a nagysikerü decemberi müsor slágerei

OMNIA
MOZGÓKÉPSZINHÁZ
Palotaforradalom
(Beránia hercegnője) mesedráma 5 felvonásban.
Továbbá **Henny Porten** a világhirü filmdiva felléptével
A vér bosszuért kiált
Szinmü 4 felvonásban.
Előadások 4 és 8 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától.

TÉLIKERT Nagymező-u. 23-24 Telefon 167-25
Kezdete 7 órakor
KUBA GYÖNGYE
Operett 3 részben
Főszereplők: TISZA KAROLA, NÁDOR J. STELLA GYULA, ANTAL ERZSI, UJVÁRI KÁROLY és GALLAI NÁNDOR
A varieté részben nagy attrakciók
Vasárnap d. u. fél —órakor féláru előadás.

KRISTÁLYPALOTA
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77.
Minden este 3/4 7 órakor
Szőke Szakáll
igazgatása alatt
a fényes szinházi és varieté müsor
A Kristálybar nyitva este 7—10 óráig.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 3/4 7 órakor
Aranykalitka
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes varieté attrakciók.
Csütörtök d. u. fél —kor olcsó helyárakkal az uj müsor.
Sörkabaré fél 8—11-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Barbárok
Wahtbrück Olga világhirü regénye 5 felvonásban.
A néma ház
Dráma 4 felvonásban.
Előadások kezdete: 5 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fel 1-ig, d. u. fél 3 órától.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.
Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este 9 órakor.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
STAR! STAR! STAR!
December 9 én mutatta be filmen Bakonyi—Martos—Huszka hires operettjét
A BOBHERCEG-et
Ugyanekkor kerül bemutatóra Mády Christiensel a hires amerikai szinésznővel a főszerepben
A válaszuton
cimü 4 felvonásos filmdráma is.
Előadások: délután 4 és 8 órakor.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Kálvin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Thiergärtner és Stőhr

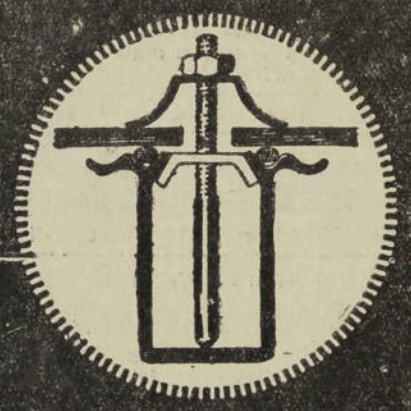
Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--II. sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra.

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

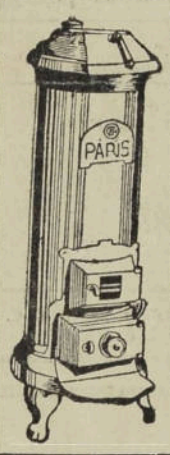
HAAS és SOMOGYI
TELEGR. LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72 44

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Lysoform
a legjobb
fertőtlenitőszer.

Sternberg
zongoracsarnoka
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

MEIDINGER-
[és folyton égő
kályhákat
azonnal szállit
Koch Jenő
kályha- és tüzhely-gyára
Budapest,
VI., Szondy-utca 53. sz.
Telefon: 3—69.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

A spanyol nátha
ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr-üreg állandó tisztántartása és fertőtlenitése. Ha 1 pohár vizbe 10-15 csepp
DIANA-sósborszeszt
töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszélye ellen eredményesen védekezhetünk.
DIANA-sósborszesz
Mindenütt kapható!
Kis palack ára ... K 3.50
Közép „ „ ... K 10.—
Nagy „ „ ... K 20.—

Hazai darabos és kocka szenet
GÁZGYÁRI KOKSZOT
szállit:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi ::: részvénytársaság :::
Budapest, VII., Rákóci-ut 18.
Telefon: József 52—06. 52—07.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

ACETYLEN
lámpák és gyertyák
nappali fény
Gyár-u. 23.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és ércfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. december 18-án — 51. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Zabucsek ur

a városházán nem tölt be valami fontos szerepet. Ideiglenes hivatalnok a katonai ügyosztályban. A hatásköre nulla, tekintélye nem igen van, szegényes, ideiglenes állásában tengődött napról-napra és mégis megtalálta azt a szerepet, amit igen sokan az ő apró hatáskörében lealázónak tartottak volna és amely szerepben ő a forradalom vivmányainak megtartásában egy igen erős barrikádot tudott állitani.

Zabucsek ideiglenes hivatalnok ur letette egy napra az irótollat, félredobott minden polgári büszkeséget, felült egy teherkocsi bakjára és egész nap szenet fuvarozott. A forradalom után való kaotikus, hisztérikus napokban nem volt munkás, a katonai ügyosztály bizottságai hatvan pénztárnál osztották a pénzt a leszerelő katonáknak és a bizottságok munkáját veszedelembe sodorta az a helyzet, hogy a dermesztő hidegben fütetlen szobákban dolgoztak. A katonai ügyosztály kétségbeesett eszközökhöz volt kénytelen folyamodni. Nagynehezen keritettek a fuvartelepről kocsit, amelyen szenet lehetett volna szállitani a kaszárnyákba, ahol a bizottságok dolgoztak. De a fuvartelep kocsist [illegible] Zabucsek ideiglenes hivatalnok ur, aki ezideig csak messziről látott lovakat. Dicséretére legyen mondva, hogy ügyesebben és céltudatosabban kezelte a gyeplőt, mint sok miniszter, akit a régi rend az ország gyeplője mellé ültetett.

A riport, amelyet az eseményről irtunk, hüen beszámol arról, mi történt ezekben a sorsdöntő napokban, amelyek, ha pár száz tisztviselő becses munkája nem siet segitségül, katasztrofális bajokat hozhattak volna Budapestre. De mindenki, aki erre hivatott volt, emberfeletti munkát végzett. *Bukovszky* tanácsnok ott áll a honvédlaktanya pállott folyosóján egy rozoga asztalon és a katonák ezreihez torkaszakadtából szónokol, hogyan lehet és hogyan kell a leszerelést simán elintézni. *Vita* számtanácsos, dacára, hogy két nap két éjjel nem atludt, a puhafaasztalokat hordja le egy teherkocsira, *Schuberth* tanácsjegyző telefontól telefonhoz rohan és mindenki tiz ember posztját látja el, mindenki rendkivülit cselekszik, mindenki tizannyit végez, mint amennyit a kötelessége előir.

Bukovszky tanácsnoktól Zabucsek hivatalnok urig itt mindenki, aki ebben a forradalom lázában született eseményben szerepet játszott, a polgári kötelességtudásnak feledhetetlen példáját adta. Akkor, amikor a városházán szervezkedő lázban égett minden és ez a perzselő tüz végig futott a lelkeken, amikor nem, dolgozott senki, amikor henyén hevertek az irótollak, volt egy ügyosztály, amely szeneskocsikon és butorszállitó akcióban is folytatását látta a maga munkájának, hogy az uj korszak zavaros napjaiban történelmi dicsőséget szerezzen a polgári munkának. Bukovszky tanácsnok és gárdája milliókat mentettek meg a népvagyon számára a csalóktól és szélhámosoktól, egyben pedig tiszta, nemes tüzben lángolva elvégezték a munkát, amelyet mások cserben hagytak. Vajjon nincs-e joga a polgárságnak ünnepelni ebből az alkalomból Bukovszky tanácsnokot és egész gárdáját Zabucsek urig, a szeneskocsi kényszerült fuvarosáig?

Fullánkok

...

Az 1819 : VII. néptörvény

is hatalmas seprővel érkezett, ugy, [illegible] a népkormány minden eddigi törvényalkotása. Ezuttal az eddigi adókivető- és adófelszólamlási bizottságoknak adták ki az obsitot és ezeket a fontos helyeket is megbizható elemek foglalják el. A polgárságnak nincs oka megsiratni ezeket az embereket, akik az adó-kivetést is politikai eszköznek, kortescélnak tekintették. Az uj idők igazságának kell bekövetkezni ott, ahol a szegény embert meg kell védeni és ahol a gazdag emberrel szemben az állam érdekeit kell képviselni. Akik tudják, hogy milyen patriarkálisan müködtek ezek a bizottságok, azok tisztában lehetnek vele, hogy a reformokra, az uj emberekre itt mindenekelőtt szükség van. Amikor elparántáljuk a régi rend kortescélokkal dolgozó adószedőit, csak egyetlen esetet emlitünk. A királyság, amely nem volt valami finnyás, amikor a kitüntetések kotillionjait osztogatta, legalább [illegible] ügy rémlik, uki kaiserben Wekerle főkortese volt, nem adta meg az udvari tanácsosságot, mert az adókivető-bizottságban valami suskust csinált. Hát ha már Habsburg Károly megbotránkozott, nem kell-e az uj rendnek az adózás biráit mind egy szálig kisepriizni?

A gázcsaptól

valószinüleg bucsut kell vennünk és miután az életünk védelme miatt az utcai világitást nélkülözni nem lehet, az ebédünket kell majd esetleg hidegen elfogyasztani. Sok reménységünk nem igen lehet abban, hogy a csehek hamarosan más szivvel lesznek irántunk, mint eddig voltak, igy hát szidhatjuk egymást, amiért nem tartottuk be a gázhasználati tilalmat. Miután azonban ebben Budapest minden szegényembere egyaránt és menthetően bünös, jó lesz megegyezni abban, hogy szidjuk együttes erővel azokat, akik, mikor módjukban volt, nem hozták Budapestre a földgázt.

Gyülés

gyülést követ. A szervezkedésnek nincs megállása, ami egymagában véve nem is baj, de a láz és időpocsékolás, ami ezzel jár, megbénit minden munkaerőt. A plakátok tébolya nem akar megszünni, a deputációk rohamokat intéznek a lapok szerkesztőségei ellen és ma az ujságban nincs gazdagabb rovat, mint „a gyülések"-é. Mi tudjuk nagyon jól, hogy ez az elnyomatás reakciója, amint például a sajtó felszabadulásának első jelensége a szennyirodalom feltámadása. A szabadság és a szabadosság egy anyaméhből születnek és nincs más orvosság ellene, minthogy a komolyságra, a kötelességtudásra hivatkozzék mindenki, akiknek szavát pár százan meghallják. Végét kell vetni a szószátyárságnak. Meg kell mutatni, hogy a forradalom lángoló napja éretté tett bennünket a forradalom vivmányaira. Az embernek rosszul esik leirni, de ma meg kell tenni: milyen boldogok lennénk abban a pillanatban, ha mindnyájan némáknak születünk . . . .

A debut

Egyetértés és alkotó munka a tanácsban — Lukács Jenő nyilatkozata — A fölfrissitett járványbizottság

A főváros uj tanácsa lassan-lassan alakult ki. Előbb a Nemzeti Tanács, a Munkástanács és a fővárosi alkalmazottak képviselőivel növekedett meg, majd a három uralmon levő párt három-három képviselője jelent meg mult kedden, szombaton pedig már ott voltak a Tanács nőtagjai, *Glücklich* Vilma és *Müller* Ernőné is. Most teljes a létszám és megkezdődhetik a munka, amelyből máris láttunk néhány komoly jelenséget. Az uj tanácsülések — legalább egyelőre — igen tartósak. Minden a tanácsülés alá kerülő tárgyhoz sokan szólnak hozzá. Kimeritően letárgyalnak mindent és a tanács régi, tisztviselő tagjai is mindenről bőségesen adnak felvilágositást. Tekintettel azonban arra, hogy a tanács most a közgyülés hatáskörét is gyakorolja, tulajdonképpen természetes is, hogy a tanács tagjainak vállán nagy terhek nyugodván, felelősségük tudatában mindent tüzetesen letárgyalnak. Husadikán, pénteken, lesz az első tanácsülés, amelynél a nyilvánosság előtt is megnyitják az ajtókat és akkor a sajtó is szemtől-szembe fog találkozni a városházi uj renddel.

A tanácsüléseken a tisztviselők és az uj delegátusok között teljes az egyetértés, közös a munkaakarat. *Lukács* Jenő, a *Polgári Radikális Párt* ügyvezető igazgatója a helyzetről ezeket mondta a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— A radikális párt eddig nem folytatott községi politikát, de az uj helyzetben természetesen erre a területre is ki kell terjeszkednünk. A radikális pártnak ki kell vennie a maga részét a főváros ügyeinek irányitásából és meggyőző lésem, hogy ezen a területen is fontos szerep vár a mi pártunkra. Egyelőre még nem történt egyéb, minthogy a belügyminiszter felhivására mi is három tagot delegáltunk, akik a főváros tanácsülésein résztvesznek, ellenőrzik a dolgok menetét és hozzászólnak az eléjük terjesztett kérdésekhez. Közben elkészültünk a radikális párt községi programmjával is, amelynek értelmében fogunk majd a jövőben várospolitikát csinálni.

— A radikális párt három delegátusa között én is részt veszek a tanács ülésein és meggyőződéssel állithatom, hogy ott teljes egyetértésben megértő és tevékeny munka folyik. A polgármester minden kivánság teljesitésében igen előzékeny, megérti és elősegiti törekvéseinket. A tanács tisztviselő tagjairól is csak teljes elismeréssel nyilatkozhatom. Legnagyobb részben modern vágásu emberek és ha akad is köztük egy-kettő, akinek gondolkodása némi régies vonást mutat, mindenkiben meg van a törekvés, hogy megértse az uj idők szavát és mindenkiben meg van a szükséges alkalmazkodó-képesség. Ilyen körülmények között semmi kétségem nincs benne, hogy eredményes munkát fogunk végezni.

A radikális párt kiküldöttei egyébként minden szőnyegen forgó kérdésben kifejtik nézeteiket és igyekeznek érvényt szerezni a polgári érdekeknek. A pártnak első jelentős és a köz

szempontjából megbecsülhetetlenül fontos akciója *a járvány-bizottság átszervezése volt.* És itt nem szabad megfeledkezni *Bódy* polgármester jóakaratu megértéséről sem. Csütörtökön történt ugyanis, hogy megjelent a polgármesternél *Lukács* Jenő és elmondta, hogy a radikális pártban több kiváló orvos szót emelt az ellen, hogy a járványbizottságban nincsenek benne Budapest legkiválóbb közegészségügyi szakértői, akik nélkül el sem lehet képzelni, hogy egy járványbizottság eredményes munkát végezhetne. Nem speciálisan a spanyol járványról van szó, amelynek megfékezésére az orvostudomány képtelen, hanem jöhet egy olyan járvány is, amelynek az orvostudomány gátat vethet, de amelylyel szemben a járványbizottság mai összetételében meglehetősen tehetetlen lenne. Ez — ismételjük — csütörtökön történt és *pénteken már a fölfrissitett járványbizottság tartott ülést.* A nivós vita, amely ezuttal kifejlődött, a spanyol járványt ugyan nem tudja leküzdeni, de ha olyan járványról lenne szó, amelylyel az orvostudomány sikeresen veheti fel a harcot, az uj, a kibővitett járványbizottság mindenesetre helyt állana. Nem kell erre több szót vesztegetni, csak fel kell sorolni azokat az uj felszólalókat, akiknek a pénteki ülésen a hangjukat először hallottuk: *Madzsar* József dr., *Liebermann* Leó dr., *Detre* László dr., *Goldzieher* Miksa dr., *Jakab* László dr., *Hahn* Dezső dr. és *Franck* Ödön dr. Ezek talán mégis többet jelentenek, mint jelentettek a multban a *Gerberek* és a *Meiselsek.*

Uj adókat

kivánnak a szocialisták

Vita az üzemek deficitbejutásáról

A fővárosnak ma legfőbb gondja, hogyan fogja majd a pénzügyi helyzetet rendbehozni és hogyan fogja háztartását ismét normális keretek közé szoritani. A mult deficitjére ma sem igen akad más reménység, mint hogy a kormány meg fogja fizetni azokat a háborus adósságokat, amelyeket előidéi a fővárosnál csinaltak. Ezuttal tulajdonképpen inkább a demokratikus átalakulást természetszerüen nyomon követő munkabéremelések fedezetéről van szó. A legtöbb üzem egész nyeresége elveszik, sőt igen sokra ráfizetnek majd azon a réven, hogy a munkabérek rendkivüli módon emelkednek.

Egy ilyen munkabéremelési apropóból kiindulva, érdekes vita fejlődött ki a tanács szombati ülésén. Marher Aladár tanácsnok, a közélelmezési ügyosztály vezetője, referált az ügyosztályban alkalmazott munkások béremeléséről és arra az álláspontra helyezkedett, hogy a béremelésekre a fedezetet a különféle bérösszegek és helypénzek emeléséből kell megszerezni. Lokálisan minden üzemnek be kell hajtania azt az összeget, amit ilyen módon a munkásoknak juttatott.

Ezzel a felfogással *Kondor* Bernát (szociáldemokrata) szállott harcba. Helytelenitette a többletkiadások fedezésére szolgáló összegnek ilyen lokális, az ügyosztály budgetjének keretében való feltétlen megszerzését. Helytelennek mondta, hogy a munkások béremelését mindjárt átháritsák a fogyasztóra.

— Ez circulus viciozus volna — mondta — és nincs más mód, minthogy a fedezetet *uj adók behozatalával kell megteremteni.* Uj és igazságos adók kellenek, amelyek azokat az osztályokat sujtják, amelyek azt kibirják, mig a munkabérek emelésének azonnal való átháritása a legszegényebb néposztályt is sujtaná. Ezt a szempontot már a tanács legutóbbi ülésén a gáz- és villany egységárának felemelésénél is figyelembe kellett volna venni, bár ott a progresszivitást elhatároztuk.

Vámos Jenő (radikális) a szocialista tanácstag álláspontjához csatlakozott, kivételként csak a Tattersalt emlitette, ahol nincs akadálya annak, hogy a tehetősebb közönségre azonnal átháritsák a munkabéremeléseket.

Szembehelyezkedett az uj adókkal való megterhelés gondolatával *Lukács* Jenő (radikális), aki logikus és hatásos beszédben fejtette ki, hogy a közönség már amugy is agyon van terhelve adókkal és igen nagy érdekek füződnek ahhoz, hogy a főváros rá ne fizessen üzemeire, amelyek, ha termékeik árát nem emelik, egytőlegyig deficittel fognak dolgozni.

Bokányi Dezső (szocialista) és *Becsey* Antal (Károlyi-párti) felszólalása után elhatározta a tanács, hogy a polgármester állapittassa meg a pénzügyi lehetőségeket és az üzemek anyagi helyzetéről nyujtson tiszta képet. Ha ez megtörtént, *a tanács meg fogja vitatni, milyen adók behozatala kerüljön még szóba.*

Bódy polgármester erre csak annyit jegyzett meg:

— Hiszen mi *már minden adót bevezettünk, amit csak lehetett.*

— Igen — replikázott *Kondor* — mindent, amit a közgyülés és a kormány elfogadott.

Budapest gazdagjai pedig nem valami bizakodva leshetik, hogy milyen adókat tudnak még kigondolni a szociáldemokrata tanácstagok?

—

Zárt vagy nyilvános?

A szocialisták bizalmas tanácsüléseket kivánnak

Nyilvános, vagy nem nyilvános, mostanság ez a tanács legnagyobb gondja. Egy kis összetüzés volt is miatta a szocialisták és *Aigner* Adolf Károlyi-párti tanácstag között. A szocialisták ugyanis ugy vélekednek, hogy ők dolgozni akarnak a tanácsban és nem szónokolni a nyilvánosság számára. Különben is egy szocialista tanácstagnak annyi keserü pilulát kell lenyelnie, hogy igazán nem szükséges hozzá az ablakokat kinyitni. Sőt mi több, a szocialistáknak Aigner ellen intézett támadásából az érzett ki, hogy a mindenáron való nyilvános tanácsülések forszirozásában egy kis szereplési viszketeget látnak.

A szocialistákkal a nyilt ülések kérdésében meglehetősen egyetért *Bódy* Tivadar dr. polgármester is, aki a szombati tanácsülésben azt kivánta, hogy csak kivételes és feltétlenül szükséges esetekben nyissák meg a tanácsterem ajtait a nyilvánosság számára. *Aigner* Adolf ezzel szemben azzal állott elő, hogy minden kérdést tárgyaljanak le előbb bizalmasan, aztán vegyék elő a nyilvánosság előtt ujra.

Ezt az ötletet a szocialisták időpazarlásnak nyilvánitották, mire *Preusz* Mór kijelentette:

— Nekünk más dolgunk is van, nemcsak az, hogy itt üljünk a tanácsban. Mi nem ebből élünk, nekünk kenyeret is kell keresnünk. *Mi bennünk nincs szónoklási düh.*

Aigner Adolf ennek dacára ragaszkodott inditványához, mire most már *Kondor* Bernát állt fel és még szigorubb kijelentéseket tett:

— Nekünk nincs szükségünk külön nyilvánosságra, mert a *nyilvánosság mi magunk vagyunk.* Ez a rendszer csak arra vezetne, hogy amig mi itt lelkiismeretünk által kényszeritve, népszerütlen dolgokat fogadunk el, mások ezeket a tanácsi határozatokat, amelyeket megmásitani már akkor ugy sem lehetne, a népszerüségük növelésére a nyilt ülésen támadnák. *Nem engedhetjük, hogy ezen a rovon egyesek bőrét vágjanak zsebre.*

Most *Bokányi* szólott:

— Ha az urak a nyilt üléseket szimpátia keltésére akarják felhasználni, bár az ügyek, amelyekről itt szó van, akárhányszor nem szimpatikusak, ám jó, *mi belemegyünk, de akkor az urak fognak ráfizetni.* Tullicitálni nem lehet bennünket, szépeket mi is tudunk mondani. De vegyük figyelembe, hogy *mi nemcsak jogokat szereztünk, hanem a sulyos felelősségeket is viselnünk kell.* Népszerüsitő beszédekbe, mozijátékokat vágjanak zsebre.

Most *Bokányi* szólott:

— Ha az urak a nyilt üléseket szimpátia keltésére akarják felhasználni, bár az ügyek, amelyekről itt szó van, akárhányszor nem szimpatikusak, ám jó, *mi belemegyünk, de akkor az urak fognak ráfizetni.* Tullicitálni nem lehet bennünket, szépeket mi is tudunk mondani. De vegyük figyelembe, hogy *mi nemcsak jogokat szereztünk, hanem a sulyos felelősségeket is viselnünk kell.* Népszerüsitő beszédekbe, mozijátékokat vágjanak zsebre.

Nagy Vince

Mintha innen szólitották volna el a kávéházi asztalunk mellől, mintha csak most kelt volna fel a szerkesztőség telefonjától, ahol ez a nyurga, hosszu, kedves, páratlanul jó modoru, müvelt fiu lázasan kutatott a politikai hirek után. No lám a Vince, mondta minden pesti ujságiró, aki vele dolgozott és aki mind nagyon szerette. Csodálkozni senki sem csodálkozott rajta, hogy miniszterelnökségi államtitkár, most pedig belügyminiszter lett. Mindenki tisztában volt vele, hogy Vince nem adja alább. Csak épen hogy korábban következett be a dolog, mint vártuk, ami megint természetes, mert időközben ránkköszöntött a forradalom, amely legalább kétszeresen szokta számitani a tehetségek szolgálati éveit. A forradalomban különben az sem bün, ha az ember fiatal. Valaha, nem is olyan régen, még csak a grófoknak volt joguk ahhoz, hogy fiatal lendületüket, sziporkázó ostobaságukat és káprázatos tudatlanságukat a haza javára áldozzák. Bizony, amikor még Nagy Vince politikai riporter volt, egy meglehetősen szegény ujságnál, ahol együtt ettük a szükös kenyeret és együtt szidtuk a fukar agyvelőuzsorás kiadót, akkor még a belügyminisztereknek kiélten ráncos volt az arcuk, ősz volt és térdig ért a szakáluk. Csak a Matuzsálemeknek volt joguk a bársonyszékre és szegény Vince akkoriban el-elgondolkozhatott: — (most látjuk csak, milyen ambiciók éghettek tüzes lelkében!) — szent Isten, mikor leszek én olyan öreg, hogy belügyminiszter lehessek.

Kétségtelenül sokkal rövidebb ideig kellett várni, mint amennyire számitott. Most, hogy elérkezett pályájának egy igen jelentős stációjához, feltétlenül meg lehet magával és elvhüségével elégedve. Politikai ideáljai, tanitómesterei mind letértek az igaz és egyenes utról és csunyán el is buktak. Nagy Vince a maga okos, fiatal fejével tisztán látott, biztosan haladt, jó utra vitte a lobogó lelkesedése, meleg szive. Öreg politikusok, akik szárnyai alá vették, akik csak a bontakozó tehetséget látták belőle, valahol az ocsmány mult, a legázolt hitvány rendszer poesolyájában fuldokolnak: Nagy Vince azonban csak az előretörő utakat ismerte és a zsinoros, paszományos, vitézkötéses politika, amelyben nevelgették, nem tudta örökre magához édesgetni. Nagy Vince fiatal ereje utat vágott magának a ködből a világosság felé.

Soha el nem vált tőlünk, ujságiróktól és ma is közibénk tartozik. Sok munkában töltött éjszaka, sok-sok vidám, bolondos hajnal köti hozzánk és köti ehhez a Budapesthez is, amelynek uj törvényét most majd neki kell megalkotnia. Észrevétlenül, simán, történés és hangos, izléstelen szó nélkül lett politikai faktorrá, lett tagja egy minden kormányoknál a mienkebbnek, Magyarország első köztársasági kormányának.

A szerkesztőségi asztaltól soha sem bucsuzott el, csak ugy ideiglenesen, hogy jogi tanulmányait befejezze, beállt egy ügyvédi irodába. Egyszer aztán eltünt Pestről, hazament Szatmárra, ahol ügyvédi gyakorlatot kezdett és megkezdte a lelkek ostromát és az emberek, egy rettenetes elnyomatás kétségbeesésében élő felszabadulásuk után áhitozó emberek, minden reményüket ebbe a törhetetlenül lelkes fiuba helyezték. De Nagy Vince nem kábult el a sikerektől, ő a politikai életet nem ugy képzelte el, mint azelőtt mindenki, hogy arra csak a kortestudományok kvalifikálnak.

Ő tanult és tapasztalt. A könyvei között élt és külföldet járt. Egy szép napon, amikor már régen nem hallottuk hirét, Párisból hozott levelet tőle a posta. És hogy valami jellemzőt mondjunk Magyarország mai belügyminiszterének demokráciájára, ideirjuk annak a levelezőlapjának a sorait, amelyen bejelenti, hogy hazajön. Igy:

„Időm és pénzem rohamosan fogy. Páris szöröstől-böröstől fölemészti az embert."

Néhány esztendő előtt még mint egy rajongó diák üres zsebbel járta a nagyszerü francia várost és talán korgó gyomorral irta levelezőlapját a Bulmis (Boulevard Saint Michel) valamelyik füstös kávéházában egyetlen igazi barátainak: a magyar ujságiróknak.

Nincs több két esztendejénél, hogy beállitott zászlósi egyenruhában a Pannonia kávéházba, leült az ujságirók asztalához és egy előttevaló napról kelt friss mandátumot tett le az asztalra. A szatmáriak a frontról hivták haza, mert érezték, hogy a magyar parlamentbe most fiatal, friss erőkre, forradalmi szellemekre van szükség. Vince akkor egy kicsit rossz bőrben volt. Az arca megnyult, merészen hajló orra viaszos szinü, csak a szemei tüzeltek szenvedélyesen, ezekben a szemekben már benne égett az akarat, hogy azok oldalán fogja megvivni a nagy harcot, akik érezték és tudták, hogy idegen érdekekért vérzik a magyar, hogy jogtalan és koldus a

kokba mi nem megyünk bele. Mi ki is vonulhatunk, de ha itt vagyunk, viseljük a felelősséget.

Aigner Adolf Bokányi felszólalása után elállott inditványától és kijelentette, hogy őt a legtisztább intenciók vezették, amikor az ülések nyilvánossága mellett foglalt állást. Ezeket az intenciókat azonban félreértették.

Végre is abban állapodtak meg, hogy *csak azok az ügyek kerülnek tárgyalásra nyilt tanácsülésben, amelyekre a tanács kimondja a nyilvánosság előtt való tárgyalás szükségességét.*

A szocialisták azonban most már továbbra is gyanakodva tekintenek *Aigner* Adolfra, akiről valaki a tanácsülés után elmondta, hogy az V. kerületi Károlyi-párt plakátjait egy szálig eldobták és ujakat nyomattak helyettük, mert véletlenül lemaradt róla — *Aigner Adolf neve.*

Harminc millió az obsitosoknak

A katonai ügyosztály rekordmunkája — Tanácsnok, mint népszónok, ideiglenes hivatalnok, mint fuvaroskocsis — Vita számtanácsos milliókat mentett meg az államkincstárnak

Meglátogattam *Bukovszky* Viktor tanácsnokot hatalmas, hodályszerü hivatalos szobájában, hogy információkat kérjek a katonai leszerelésre vonatkozólag, amely december 11-ike óta láthatatlanul, csendben legnagyobb eseménye volt a városházának. Kissé fagyos, rideg ez a szoba a többihez képest, ahol az előkelő városi főtisztviselők honolnak. *Bukovszky* nem volt egyedül. Vele együtt ott voltak munkatársai, akik a hallatlanul sulyos napokban testet-lelket ölő munkában csatáztak azért, hogy, akik a magyarság fájdalmas, ráerőszakolt harcában az osztrák szoldadeszka jármában szenvedtek és véreztek, mielőbb, szinte órák alatt polgári gunyában hagyhassák el a kaszárnyákat. A rideg, komor szoba szinte percek alatt megtelt melegséggel és a sokat látott, sokat átélt ujságiró feledhetetlen emlékekkel távozott. Hosszan, szépen, okosan beszélt Bukovszky tanácsnok és soha sem magáról, hanem mindig a tisztviselőiről, az ügyosztályról, amely csodákat müvelt a leszerelés napjaiban. Egyszer aztán, mikor már nem birta tovább, lehullott a szeméről a csontkeretes cvikkere, a hangja fuldokolni kezdett és két nehéz könycsepp ült ki a szemszögletébe:

— Nem tudom tovább mondani — szólt — nem tudok már beszélni... Amit az én embereim csináltak, felülmul minden képzeletet... Bocsásson meg, nem tudok beszélni, de nagyon szép volt, nem lehet azt szóval elmondani..

A lelkiismeretes, becsületes, jóindulatu emberek egész tömegét ismerem a városházán, de ehhez hasonló, lirájában felülmulhatatlan jelenetet még nem láttam, még nem éltem át. Egy ügyosztálynak a vezetője nyitotta meg a szivét és nem volt szava, nem volt gondolata, amelyben nem a tisztviselőit dicsérte. Mondják, hogy amikor Bukovszky idekerült, volt még az ügyosztályban néhány haszontalan, munkátlan ingyenélő. Ezeket hetek alatt elijesztette, elkergette. Azóta a legtökéletesebb demokratikus szervezet ez az ügyosztály, valóságos kis respublika, ahol Bukovszky tanácsnok mint primus inter pares szerepel, az ember hamarosan megállapitja, hogy a forradalomnak itt nem volt rendezkedni valója.

Ami pedig speciálisan a leszerelés munkáját illeti, itt az egészséges gyakorlatiságnak annyi életjelét láttuk, hogy szinte a hadügyminiszteriumot is kisegitették. Az ügyosztály például nem szorult rá a pénzügyi ügyosztályra, hanem harcba küldte a maga számvivő szakértőjét, *Vita* Ede számtanácsost, aki klasszikus munkát végzett. *Neki kell megköszönni, hogy az államkincstár, a magyar köztársaság szegényes kasszája sok-sok milliót takaritott meg.* Az éjszakák is nappallá olvadtak ebben az ügyosztályban és meg kell állapitani, hogy a budapesti leszerelés, dacára annak, hogy futó pár nap alatt szervezték meg, példás rendben, gyorsan és célszerüen folyt le.

Az alábbiakban megkiséreljük hü képét adni annak a nagyszerü munkának, amelyből az ügyosztály minden munkása joggal követeli a maga részét.

Két nap — két éjszaka.

A leszerelés munkáját mindenki egészen másként képzelte nemcsak a háboru elején, de a közepén is, amint az végeredményben megtörtént. Példátlan roham volt az, amelyet a katonai hatóságok nem birtak volna feltartóztatni, ha nem áll mellettük a főváros szervezete és a főváros katonai ügyosztálya nem áll rendelkezésre olyan önfeláldozó munkával, amilyenre a mai hiszterikus napokban nem igen lehet példát találni. A hivatalos lapban november 8-ikán jelent meg a hadügyminiszternek a leszerelésre vonatkozó rendelete, amely a leszerelés kezdetét november 11-ikében állapitotta meg. A katonai ügyosztálynak tehát mindössze két napja és két éjszakája volt a szervezkedésre és egy teljes haditerv kiképzésére. És valóban negyvennyolc órás szakadatlan munkával, pillanatnyi éjszakai nyugalom nélkül példásan megszervezett mindent Bukovszky Viktor tanácsnok, Vita Ede számtanácsos, Schuberth Ernő tanácsjegyző, Darvai Dénes szakelőadó és Dingha Árpád pénztári aligazgató.

Harminc milliót fizettek ki.

A kidolgozott terv végrehajtása kitünően sikerült. A leszerelni akarók összeirására tizenhárom kirendeltséget létesitettek 56 bizotisággal, még pedig olyan módon, hogy a kirendeltségek a legnépesebb kaszárnyákban, illetve azok közvetlen közelében helyezkedtek el. Már a leszerelés legelső öt napján 23,901 ember jelentkezett, amely szám mostanig 91.676 emberre emelkedett. Ebben a számban azonban nincsenek benne azok a katonák, akik itt szereltek ugyan le, de nem budapesti lakosok. A kifizetések december 1-én vették kezdetüket és mivel az volt a cél, hogy a leszereltek minél hamarabb jussanak pénzükhöz, mindjárt az első öt napon 17,435.833 koronát fizettek ki 59.872 egyénnek, mig a mai napig közel 30,000.000 koronát osztottak szét a pénztárak.

Bukovszky Viktor tanácsnok nyilatkozata.

Olyan munka volt ez, amelynek gigászi arányai és különösen izgalmas tempója és a kedélyek izgatottsága révén még a világháboruban és a forradalmi események forgatagában is különös megbecsülést és figyelmet érdemel. Meglátogattuk hát Bukovszky Viktor tanácsnokot, aki minden érdemet tisztviselőire háritott. A tisztviselők viszont, akikkel szintén alkalmunk volt beszélni, egyhangu szeretetteljes dicsérettel szóltak a munkában előljáró tanácsnokról, aki atyai barátja minden tisztviselőjének. Emberséges bánásmód, a munka megbecsülése és szerető megértés az osztályrésze minden tisztviselőnek, aki vele dolgozik.

Bukovszky tanácsnok különben a saját személyét mindig háttérbe szoritva, az ügyosztály példás nagy munkájáról meleg, szép szavakkal ezeket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

A toborzás.

— A leszereltek közül mintegy 90,000 a budapesti lakos — mondta a tanácsnok — ami azonban még nem jelenti a végleges számot. A leszerelés ma is folyamatban van, de már a jelentkezők száma megenyhült. Egyébként is több a leszereltek száma, de jegyzékbe többet nem vettek. 8-ikán jelent meg a Hivatalos Közlönyben a leszerelési rendelet és mi onnan szereztünk tudomást róla, hogy két nap alatt készen kell lennünk a tervek elkészitésével. Katonánkint 90 korona zsoldot kellett kifizetni, és 270 korona leszerelési illetményt. A zsoldot eleinte a katonai hatóságok fizették, de miután nem volt elegendő váltópénzük, ennek kifizetése is a fővárosra hárult. Tizenhárom kirendeltségünkben mintegy háromszáz emberünk dolgozott, akiket összeszedni bizony a mai viszonyok között nem volt könnyü munka. A polgármester ur az előljáróságok tisztviselőiből bocsátott rendelkezésünkre embereket, sajnos azonban az előljáróságokról nem kaptunk valami jó munkásanyagot. Mindenekelőtt sok nőalkalmazottat küldtek, akiket erre a munkára nem használhattunk. Jöttek azután öreg, magukkal tehetetlen tisztviselők, akik az ilyen iramu munkát semmi esetre sem birták volna. Mindezeket azonnal elbocsátottam, szerencsére sok népfelkelő vállalkozott, akik már leszerelhettek és hazamehettek volna, de becsülettel kisegitettek bennünket.

Szónokol a tanácsnok.

— Ezideig mintegy harminc milliót fizettünk ki. A napi forgalom a nehezebb napokon három-négy millió volt, amelynek kifizetését összesen hatvan pénztár eszközölte.

Az első napon a katonai hatóságok nem voltak felkészülve a tömegrohamra, amelyben részünk volt. Az első honvédgyalogezred laktanyájában például egy szük folyosón állitották fel az asztalokat, amelyek mellett öt bizottságnak kellett volna helyet foglalnia. A folyosónak csak egy bejárata volt, amelyen a tömegnek bejönni és távozni is kellett volna. Kivül a katonák ezrei éktelen lármával ostromolták a bejáratot és bizony már alaposan fenyegető volt a helyzet, amikor felállottam az asztal tetejére és formális szónoklatot kellett intéznem a tömeghez. Megmagyaráztam nekik a helyzetet, aztán, hogy higyjenek a szavaimnak, *Vita* számtanácsos urral megfogtuk az asztalt és nagy nehezen utat törve a tömegben, levittük azt az udvarba, ahol megkezdtük a fizetéseket. Mindez azonban másfélórás kemény küzdelembe került.

— A kifizetés tulajdonképpen a pénzügyi ügyosztály feladata lett volna, mi azonban egyszerübb eljárásnak véltük, ha a katonai ügyosztály pénztári személyzete vállalkozik erre a munkára és nem is csalódtunk, mert *Vita* számtanácsos ur vezetésével kitünően sikerült a vállalkozás. A számtanácsos ur a hadügyminisztérium általánosságokban mozgó rendeletéhez külön statutumot alkotott, amelynek alapján jártunk el. Gondoltunk arra is, hogy posta utján fizetjük ki a leszerelési járulékokat, a posta megbizottai, akikkel érintkezésbe léptünk, kijelentették, hogy a posta mai helyzete mellett hosszu hetekbe került volna a leszerelés. El kellett ejteni azt a tervet is, hogy a leszerelést az előljáróságok utján bonyolitjuk le és a legalkalmasabbnak találtuk, ha magunk vesszük kezünkbe a dolgot.

Aki tizenegyszer vette föl a leszerelési illetményt.

— Vita számtanácsos ur azonban hamarosan rájött arra is, hogy a hadügyminiszterium rendelete hiányos. Azt mondja ugyanis a rendelet, hogy a leszerelő katona nemcsak saját pótteténél, de máshol is leszerelhet. Ebből azután *hamarosan visszaélések származtak.* Nem-

---

nép, hogy igazságtalan átkok nehezednek reánk hogy fel kell szabadulnunk, vagy meg kell halnunk.

A kis zászlós feltünést keltett a parlamentben. A hatalom bitang urai összerázkódtak, mert Nagy Vince megjelenésében észre kellett venni a szimbolikus jelentőséget. Meg kellett érteni, hogy a nép a fertőzetlen lelkűeket, az uj, az érintetlen embereket küldi ezentul az ország kormányzására. Felszólalásai meglepetést keltettek. Ebben a fiatal emberben meg kellett látni nemcsak a tehetséget, de érezni kellett a joggal előretörő fiatalságot, az uj világ hitárját. Amit mondott, azt szintiszta progressziv szellem sugta neki és az a kis csoport, amely a fogatlan, botrány-parlamentben vele érzett, örömmel karolta föl.

A forradalom nem érte itthon. Károlyi az izgalmas napokban Svájcba küldte, hogy a külföld igaz és becsületes informálását szervezze meg, egyben pedig elnémitsa, letorkolja a hatalom pénzén hazudó kétes existenciákat. Amikor hazajött, már várt rá a miniszterelnökségi államtitkárság. Még ki sem csomagolta a podgyászát, amikor kitört rajta az ujságiró és egy szenzációs cikkben leleplezte Windischgrätz herceg svájci manipulációit és az aranymagon élő sajtóbrigantijait. De hozott érdekes és becses értesüléseket, a spanyol-járvány ellen való küzdelemről is. Tegnap, hogy belügyminiszter lett, megjelent a főkapitányságon, hogy kibékitse a rend zsörtölődő őreit. Itt utoljára még mint rendőri riporter járhatott és mint belügyminiszter tért ide vissza.

Hogy milyen belügyminiszter lesz? Csak jó lehet. Hiszen Vincét mindig és mindenki szerette.

(p. b.)

csak katonák vették fel a leszerelési illetményt több pénztárnál, hanem civilek, akik soha sem voltak katonák, vagy éppen boldog fölmentettek jelentkeztek és hozzájutottak a 90 koronához, amit eleinte a katonai pénztárak fizettek ki. Ezek egyik bizottságtól a másikhoz mentek és mindenhol zsebrevágták a pénzt. A rekordot egy szélhámos tartja, aki ebben a formában *tizenegyszer szerelt le.*

Megmentett milliók.

— Rögtön az első napokban tudomására hoztuk a hadügyminiszter urnak, hogy szigoru ellenőrzésre van szükség. Nagy központi irodát szerveztünk és minden igényjogosultat kartoték-rendszer szerint tartottuk nyilván. Itt aztán kiderült, hogy sokan álnéven akartak és tudtak pénzt felvenni. A lapokat csoportonkint utcák és házak szerint osztottuk be és *Böhm* államtitkár ur az ellenőrzés megszervezésével a szakszervezeteket bizta meg. Ezek a munkások természetesen megfelelő dijazással lakásonkint ellenőrizték a leszerelőket. Huszonnégy órán belül megejtették a vizsgálatot és megtették jelentéseiket. Bizony sok esetben kiderült, hogy felmentettek és rokkantak is leszereltek. Az ellenőrök instrukcióját is *Vita* számtanácsos ur végezte rendkivüli munkával és amint az eredmény igazolja, nagy alapossággal. A vizsgálat igen liberális módon ment végbe, de nem is igen volt szükség nagy szigoruságra, mert mihelyt a szédelgők neszét vették annak, hogy komoly ellenőrzés van, többé nem jelentkeztek és ma már elmondhatjuk, hogy csak becsületes, jogos jelentkezőkkel van dolgunk.

— Az ellenőrzésről különben ankét is volt a miniszteriumban és a mi módszerünket rendszerré avatva, a budapesti példa szerint ment ki a rendelet a vidékre is. Nem lehet benne kétség, hogy ezen a módon *sok-sok milliót sikerült megmenteni az állampénztár számára,* mert nemcsak azt a milliókra menő összeget kell megmentettnek venni, amit a szédelgők kezéről leütöttünk, de számolni kell azzal is, hogy ha sürgős és erélyes ellenőrzést nem teremtünk, ezen a téren teljes anarchia fejlödött volna ki, ami megmérhetetlen károsodást okozott volna.

Mindenki inaszakadtáig dolgozott.

— Mindennek érdeme pedig a katonai ügyosztály derék, kötelességtudó, erején felül dolgozó tisztviselőkaráé. Soha nem felejtem el, hogyan dolgoztak a mi embereink. Példaképei lehetnek a szorgalmas, önfeláldozó tisztviselőknek. Az ügyosztály többet tett, mint amit a legvérmesebb reményekkel várni lehetett. Többet tett mint amennyit birt. Mindenki inaszakadtáig dolgozott...

(És itt a torkán akadt a szó a tanácsnoknak. Egyik oldalán Vita Ede számtanácsos, a másikon Schuberth Ernő tanácsjegyző ült. Könyes szemekkel hol az egyikre, hol a másikra tekintett hálásan. Aztán leesett szemeiről a cvikkere és most már leplezetlenül átadta magát mélységes meghatottságának. Fojtott hangon mondta:

— Bocsáson meg uram, nem tudok tovább beszélni...

Percekig ültünk némán, de mélyen érezve annak az embernek nemes jóságát. Majd letörölte a könyeket és folytatta:)

— Vita tanácsos állapota például egyenesen aggasztó volt. Átvirrasztott és átrobotolt éjszakák után is dolgozott végeszakadatlan, példátlan energiával.

Zabucsek ur szenet fuvaroz.

— El kell mondanom önnek egy példát, — folytatta és boldogan, emberszeretetet sugárzva ragyogtak fel a szemei. — A kaszárnyákban sehol sem volt gyertya és szén. Tizenháromtizennégy fokos hideg volt, aggódtam, hogy meg fognak fagyni az embereim a farkasordítónak beillő kaszárnyákban. Keritettem is szenet, de nem tudtam, hogyan fuvaroztassam el a kaszárnyákba. Végre a fuvartelep szánt meg és adott kocsit, lovat, de — *kocsis nélkül.* Elővettem három szolgát és megmondtam nekik, hogy a sulyos helyzetben nekik kell kisegiteni bennünket. A szolgák kijelentették, hogy erre a munkára ők nem vállalkoznak. Ekkor magamhoz kértem *Zabucsek* urat, akinek szorgalma és kötelességtudása ideiglenes hivatalnok létére mindig példás volt. Azt mondtam neki: „Na Zabucsek, hajtott-e már lovat?" „Nem én" — felelte rövideh. „Hát, fiam, akkor ma megpróbálja." Zabucseknek nem kellett sokat magyarázni, megértette a dolgot és rohant, felült a bakra és hajtotta a lovakat. Vele ment két derék szolga is, *Bartal* és *Kovács* is, akik a szenet lapátolták. Este fülig piszkosan, összeszakadt ruhában, agyonfáradva, lecsigázva állt elém szegény jó Zabucsek. Végigjárta a kaszárnyákat, mindenütt leadta a szükséges szenet és jött vissza. A két derék szolgának pedig a három másik előtt száz-száz korona jutalmat adtam.

A tanácsnok befejezte előadását. Még Schuberth tanácsjegyző tette csak hozzá:

— A Mária Terézia laktanyában nem találtunk egyetlen asztalt sem. Gyorsan ki kellett három asztalt szállitani, hogy a bizottságok elkezdhessék munkájukat. Igen ám, de nem volt kocsi. Végre Vita számtanácsos ur végső kétségbeesésében itt a Károly-körúton fogott le egy stráfkocsit és miután már segedelem nem volt, ő maga hordta le a kocsissal az asztalokat a kocsira.

Mindezt éjjel-nappali idegfeszitő munka után.

A tanácsban most azoknak igazi képviselői ülnek, akikért a Bukovszkyak, Viták, Schubertek és Zabucsekek ilyen odaadó munkával dolgoztak. Nekik majd akkor, amikor jutalmazásra kerül a sor, tudniok kell, kik manikürözik a körmüket és kik dolgoznak éjjel-nappal, kik cipelnek asztalokat és fuvaroznak szenet, ha a nép és város érdeke ugy kivánja.

(p. b.)

Internátus — éheztetéssel

Botrányos állapotok az Óhegy-utcai háziipari iskolában

A fővárosnak van egy háziipari iskolája Kőbányán, az Óhegy-utcában, amely internátussal van egybekapcsolva. Az internátusban hatvan-nyolcvan növendék van, csupa szegény leány, akiket különböző háziipari munkákra képeznek ki, amelyek ugyan nem nyujtanak nekik megélhetést, de arra jók, hogy az internátusban, mint olcsó munkaerők dolgoznak a protekciósok számára. A régi rend valóságos kedvteléssel pártolta az ilyen akciókat, amelyeknek az volt a látszatuk, mintha az iskolában komoly munkát végeznének s biztos megélhetést szereznének azoknak, akik az iskolát elvégezték, pedig nem neveltek mást, mint örökké elégedetlen proletárokat.

Most azonban nem erről akarunk beszélni. Az uj rendszer, amely a városházán is uralkodik, bizonyára el fog bánni ezekkel a látszatra dolgozó iskolákkal és tanfolyamokkal s meg fogja vizsgálni, vajjon van-e létjogosultságuk vagy sem? De tegyük föl egyelőre, hogy az iskola is, a vele egybekapcsolt internátus is csak azért van, hogy — a régi rendszer módja szerint — humanitárius célt szolgáljon. Ebben az esetben joggal elvárhatja mindenki, hogy a növendékeket tisztességes elbánásban részesitsék s ha már nem fizetik meg a munkájukat, amelyért az iskola pénzt kap, legalább az ellátásuk legyen emberhez méltó.

Az Óhegy-utcai internátusban nem igy van. *A szerencsétlen bentlakó növendékek valósággal éheznek* s még csak panaszra sem mernek menni, mert valamennyien tudják, hogy az intézet igazgatónője ellen hiába emelnének panaszt nem nekik lenne igazuk. Az igazgatónő, *Benyák* Rezsőné nyilvánosan kérkedik is ezzel s minthogy a tanitótestület is folyton azt tapasztalja, hogy a főváros közoktatásügyi osztályában *állandóan Benyáknénak adnak igazat,* ők sem tehetnek semmit a szerencsétlen növendékek érdekében. Pedig a növendékek nem kivánnak más egyebet, minthogy *legalább kenyérből* adjanak nekik annyit, amennyiből jóllakhatnak. Kétségtelen, hogy sem a tanácsnak, sem a közoktatásügyi osztálynak nem az a szándéka, hogy a növendékek éhezzenek, tessék tehát szigoru vizsgálatot inditani, hogy mért éheznek mégis az óhegy-utcai internátus növendékei?

A másik panaszuk az a növendékeknek, hogy az internátusban *rettenetes szenny uralkodik.* Minthogy az iskolában soha sincsen szünet, — állitólag a tanügyi osztály beleegyezésével van ez igy — sohasem takaritanak rendesen. Nem csoda tehát, ha *az internátus tele van poloskával* s hogy a szegény bentlakók még aludni sem tudnak zavartalanul. *Annyi a poloska, hogy átmásznak a tanterembe is,* de eddig még semmiféle intézkedés sem történt, hogy az iskolát alaposan kitisztitsák.

Azt hisszük, még a régi rendnek, a legvadabb reakciónak sem lehetett szándéka, hogy az Óhegy-utcai internátus növendékei sohase lakjanak jól s hogy állandóan undoritó piszokban éljenek. Szégyen, hogy ez Budapesten egyáltalában megtörténhetik s éppen ezért vagy meg kell szüntetni ezt a botrányos internátust, vagy pedig olyan vezetőre kell bizni, aki nem az iskola folytonos reklámozásával törődik, hanem a növendékeivel.

Az önállósitott Müszerüzem

Ezentul sem szabad magánosoknak árut eladni — Jóléti intézmények az alkalmazottaknak

A főváros megboldogult közgyülése ez év júliusában elhatározta, hogy a községi müszerüzemet kihasitja a községi alapból és önálló vagyonkezeléssel rendelkező kereskedelmi üzemmé alakitja. Ez azt jelenti, hogy a jövőben az üzem esetleges megtakaritása nem a községi alapnak a zárszámadási fölöslegébe fog beolvadni, vagy annak hiányát csökkenteni, hanem azt, mint az üzem önálló vagyonát a közgyülés által meghatározandó üzemi célokra fogják forditani. Létesit például az üzem tartalékalapot az esetleges veszteségek födözésére, leirási alapot a fölszerelések és berendezések leirására, fejlesztési alapot az üzem fejlesztésére, amelynek feladata lesz többek között az üzem jelenlegi épületének megvásárlására is, vagy nyugdijalapot az üzemi alkalmazottak nyugdij-ellátására. Emellett az uj rend az üzemet bizonyos kereskedelmi önállósággal ruházza fel; vagyis azoknak a teendőknek nagy részét, amelyek ma a tanácsnak és az ügyosztálynak a hatáskörébe tartoznak, más fővárosi üzemekhez hasonlóan az üzem igazgatósága és az üzem igazgatója fogja ellátni, mely szervek sokkal gyorsabban és szakszerübben intézkednek, mint ahogy az a mai hosszadalmas adminisztráció mellett lehetséges.

Az üzem igazgatásának a jövőben az igazgatóság lenne a közvetlen és döntő szerve,

mig a felügyelet és ellenőrzés szerve továbbra is a főszámvevő, a tanács és a közgyülés lenne, mely utóbbi ellenőrzési jogát a kebeléből kiküldendő szakbizottság utján gyakorolná. Az üzem igazgatósága intézné tehát mindazon ügyek nagy részét, amelyek ma a tanács és az ügyosztály hatáskörébe vannak utalva és amelyeket a törvény kifejezetten nem a közgyülés és a tanács hatáskörébe utalt.

Az igazgatóság elnöke a közegészségi (tanácsi X.) ügyosztály vezetője lenne, tagjai az üzemi szakbizottságnak közgyülés által kiküldendő szaktudással rendelkező négy tagja, a közkórházak központi igazgatója, a központi kórházi gazdasági hivatal vezetője, a müszaki alosztály vezetője, az üzem igazgatója és főkönyvelője. Az igazgatóság hetenként tartana ülést, amelyen az emlitett ügyeket intézné. Az igazgatóság határozatait az üzem igazgatója hajtaná végre, akinek hatásköre a mainál tágabb kell hogy legyen.

Az üzem hatásköre és munkaköre,

valamint rendeltetése ugyanaz maradna, mint ma, vagyis a fővárosi közintézmények szükségleteit közvetlenül a gyárakból beszerezni, a beszerzett cikkeket, stb. raktáron tartani s igy az intézményeket olcsón és jól ellátni. Az üzem tehát nem lesz ezentul sem nyereszkedésre alapitott vállalat és nem vállalkozhatik a jövőben sem magánintézmények és magánfelek kiszolgálására. (Mint emlékezetes, a Dénes-féle pörben a vádpontok között szerepelt a müszerüzem cikkeinek magáncégek számára való eladása is.)

Az emlitett közgyülési határozatnak a végrehajtására, s az idő előrehaladottságára való tekintettel a helyszinen való közvetlen és gyors intézkedések megtételére

Véssei Ede tanácsjegyző

nyert megbizatást ugyanolyan jogokkal és hatáskörrel, mint amilyen a közegészségügyi ügyosztály vezetőjének van. Sürgős intézkedéseket kell tennie a

tanács megbizottjának, mert az említett közgyülési határozat jóváhagyása a kormánytól még nem érkezett le és mert ezeket az intézkedéseket január 1-vel a kormány utólagos jóváhagyása reményében életbe kell léptetni.

A Fővárosi Hirlap-nak annak idején, amikor a müszerüzemet önállósító közgyülési határozatot meghozták, kétféle aggodalma volt. Részben az ellen protestáltunk, hogy a müszerüzem eltérjen eredeti rendeltetésétől és a magáncégek kiszolgálása révén üzből árrá az útra tévedjen, amelyen egyizben már tévelygett. E tekintetben azonban megnyugtat az az információnk, hogy az üzem ezentul nem lesz nyereségvágyó vállalat, bár még mindig cirkulus vicziozis lenne, ha az üzem a tartalékalapon, az üzem fejlesztésére szükséges tőkén és az alkalmazottak nyugdijintézményén tul is üzleti nyereséget tudna felmutatni egyetlen vásárlójának, a fővárosnak rovására. Aggodalmaink voltak a vezetést illetőleg is, mert hiszen ma egy szaktudás és kereskedelmi érzék nélkül szükölködő számtiszt az üzem igazgatója. Mindenesetre fontos, hogy Véssei tanácsjegyző, ez az erélyes és kitünően adminisztráló tisztviselő vette kezébe a szervezést, aki tudja, hogy szakemberek nélkül a müszerüzemet vezetni nem lehet. Megkérdeztük feladatára vonatkozólag Véssei tanácsjegyzőt, aki a következőket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

Teendőim kapcsán számos oly kérdés merül fel, melyek megoldására, mint nem szakember, csak akkor vállalkozhatom, ha különösen az üzemek kereskedelmi vezetésében és az üzemi adminisztrációnak kereskedelmi szellemben vett megszervezésében *kipróbált szakemberek is támogatnak*, emélfogva fölhatalmazást nyertem, hogy ez irányban *Kollár* Nándor gázgyári igazgató és *Schön* Oszkár gázgyári h.-igazgató urak közreműködését igénybe vehessem.

Feladatunk *az üzem szervezési szabályrendeletének kidolgozása*, mely felöleli az üzem rendeltetésére, a közgyülés, a tanács, a szakbizottság, az igazgatóság hatáskörére, a személyzet alkalmazására, szolgálati viszonyaira és munkakörére vonatkozó rendelkezéseket. Ki kell dolgoznunk *a szabályrendelet végrehajtási utasitását is*, mely a beszerzések, megrendelések stb. módozatait s azonkivül szakmánként és üzemágánként szabályozza az anyag-, leltár-, pénzkezelés-, az ügyvitel és számvitel módozatait. *Szolgálati utasitást kell kidolgoznunk az üzemi alkalmazottak részére és el kell készitenünk az adminisztrációra, könyvelésre és raktárkezelésre vonatkozó uj könyveket és nyomtatványokat.* Gondoskodnunk kell *az alkalmazottak nyugdijellátásáról* és egyéb oly intézkedések foganatositásáról, melyek a mai viszonyok mellett *az alkalmazottak jólétének előmozditására szolgálhatnak.*

Tisza fájánál melegszünk

Intézkedések a szén- és fa-inség elháritására

A főváros fával és szénnel való ellátása igen válságos helyzetbe jutott. A tüzifa kérdésében a napokban kommuniké is jelent meg, amely arról szólott, hogy a fa felhozatala november elseje óta igen kedvezőtlen. A szombati tanácsülésen azonban némi remény csillant meg arra nézve, hogy ha már szén dolgában rosszul állunk is, legalább a tüzifát valahogy biztositani tudjuk a főváros lakossága számára. Ennek egyik eszköze lenne a tanácsnak az a határozata, hogy a Budapest környékén levő erdőket kiirtatja. Vita tanácsnoknak ehhez az előteriesztéséhez hozzá is járult a tanács, miután azonban ehhez a kormány engedélye is szükséges, ezt az engedélyt ki fogják kérni és mihelyt azt megkapják, meg is kezdik a munkát. Többek között a gróf Tisza-féle kiskovácsii uradalommal már megállapodás is jött létre arra vonatkozólag, hogy az uradalom Budapest számára 400—500 vaggon tüzifát fog kitermelni.

A fakereskedők egyesülete elhatározta, hogy a fatermelőkhöz ügynököket küldenek, akik rábirják őket erdeik kitermelésére. Ezeknek az ügynökökrek a fakereskedők egyesülete vaggononkint ötven korona prémiumot ad, amely prémiumot a tanács határozata szerint 25 koronával told meg. Ez a főváros számára havi 25,000 korona, vagyis három hónapra, amig az akció tart 75.000 korona kiadást jelent. A tanács azonban kimondotta, hogy ennek a premiumnak az adása nem idézheti elő a fa áranak emelkedését.

Ugyancsak referált Vita Emil dr. tanácsnok a fővárosnak szénnel való ellátásáról is. Előadta, hogy a hetven vaggon szén, amely a szénjegyek beváltására szükséges, fennakadás nélkül, rendesen érkezik. Ez azonban magyar szén, amely legnagyobbrészt fütésre alkalmatlan. Az egyik szociálista tanácstag erre kifejtette, hogy az a magyar szén, amely szobák fütésére nem alkalmas, igen jól használható lokomotivok fütésére. Erre kimondta a tanács, hogy átir a szénbizottsághoz, hogy a szobafütésre alkalmatlan szenet, amely mozdonyfütésre azonban jó, cseréljék be az eddig mozdonyfütésre használt tatai szénre.

Wildner, a szerelmi biró

Szabad a városi házakban a balkézről való házasság

A szerelemnek sok ellensége van: többek között a szegénység is. A szerelem azonban mindent legyőz, de olyan diadalt még keveset aratott, mint most a főváros tanácsában. A vivmány azért olyan fontos, mert ezuttal a tanács a „balkézről" való szerelmet iktatta jogaiba.

Hogy ez éppen most történt, annak két oka is van. Az egyik, hogy a háboru véres ágyában sok szomoru, fájdalmas szerelem születik. Agyongyötört szivek egyesülnek a hogy a gazdasági viszonyaik megengedik és a háboruba beleöregedett obsitos fáradt vállára gondolkodás és pap nélkül hajtja oda bus fejét egy-egy hadiözvegy. A győzelem másik oka az, hogy a tanácsban ma az ilyen szenvedéseket is megértik. Melegszivü emberek ülnek együtt, akik bizony ilyen érzékeny esetekben megértik a szenvedéseket és a balkézről való szerelmet sem átkozzák ki.

Igy történt ez most is. Wildner tanácsnoknak ujabban sok olyan kliense volt, akinek a balkézről való szerelem miatt akadt baja. A főváros kislakásaiban ugyanis erkölcsös házirend uralkodik, amely megtiltja, hogy nem házastársak egy lakásban lakjanak. Talán, amikor a szabályrendeletet megalkották, nem is a szerelmeseknek akartak borsot törni az orruk alá, hanem az ágyrajárás intézményét kivánták számüzni a városi házakból. Most aztán csoportosan járnak Wildner tanácsnokhoz a párjavesztett asszonyok, adna nekik dispenzációt a szerelmesek fekete paragrafusa alól. A többek között akadt egy hadiözvegy, akit egy kömives annyira megszeretett, hogy hajlandó őt gyermekével feleségül venni, de bizony ez mégis csak időbe telik. A szegény, becsületes szándéku kömivest lakás nélkül nem hagyhatja a menyasszonya, engedje meg hát a tanács, hogy beköltözhessék a főváros törvénytelen szerelemmel eddig meg nem fertőzött házába.

El kell mondani, hogy a kérdésben, akármilyen megható is a szegény kömives szerelmi története, elágaztak a vélemények. Forbáth Imre dr. például semmi szin alatt sem akart belemenni a morál detronizálásába, de a szocialisták és a feministák, akiknek szónokai Kondor Bernát és Glücklich Vilma voltak, győztek. A tanács ugyanis közbevető megoldást fogadott el, amelynek értelmében minden egyes esetben Wildner tanácsnokra bizza a döntést. Morális okok miatt azonban ő sem tilthatja meg a városi házakban való együttélést, hanem csak akkor, ha ez tulzsufoltságot okozna a lakásban. A szocialisták és feministák még ebbe a megszoritásba sem szivesen mentek bele, de Wildner Ödön szerelmi biráskodását ők is akceptálták.

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

ESEMÉNYEK

Miért emelik a gáz és a villany árát? A gáz és a villany árának ujabb felemelésére vonatkozólag illetékes helyen a következőket közölték a *Fővárosi Hirlap* munkatársával:

A világitási üzemeknél a munkások és tisztviselők fizetés és bérjavitása, valamint az anyagárak emelkedése más helyzetet teremtett, mint amit az 1919. évi költségvetésben előirányoztunk. Az áremelésre azért van szükség, hogy az egyensulyt helyreállithassuk a forradalom óta felmerült többletkiadásokkal szemben. A gáznál ez a többletkiadás az 1919-iki költségvetéssel szemben 23,140.000 korona, amit a gáz és melléktermékek árának felemelésével kell fedezni. Ha a *koksz árát 20 koronára*, a kátrány, a kénsavas ammoniák és egyéb melléktermények árát megfelelően felemeljük, akkor a még fennmaradó többletköltség 13,000.000 korona lesz, aminek fedezésére 53 fillérre kell felemelni a gáz egységárát. A villanynál az összes többkiadás, 19,000.000 koronát tesz ki. Itt melléktermékek nincsenek és igy a villany egységárát 11 fillérről 18 fillérre kell emelni. A munkások fizetésénél megszünt minden háborus és drágasági pótlék, a mai munkabérek a békebelieknek négyszeresét teszik ki, amihez még bizonyos ruhasegély járul. Az 1918. évi munkabérekkel szemben 100 százalékos az emelkedés.

Az élesdi sertések. A szociáldemokrata tanácstagok a tanács szombati ülésén felvilágositást kértek az élesdi sertések dolgában. Fényes László kormánybiztos vádjaival szemben Folkusházy alpolgármester adta meg a szükséges felvilágositásokat. Pragmatikus sorrendben bebizonyitotta, hogy a vádak nem felelnek meg a tényállásnak és azok csak a Zichy uradalom érdekeit szolgálhatják. Bizonyitja ezt az uradalomnak november elsején kelt beadványa is, amelyben kárpótlást kér, mert későn fogtak hozzá a makkoltatáshoz. Ebben a beadványban az uradalom egyetlen szóval sem emlékezik meg az elhullásokról. Az alpolgármester bizonyitékait a tanács akceptálta és teljesen belenyugodott a megtett intézkedésekbe. Hogy Fényes László vádjai a nyilvánosság előtt is megcáfoltassanak, Folkusházy alpolgármester bizonyitékait a pénteki nyilt ülésen is elő fogja terjeszteni.

A leszavazott alkohol. A tanács egy csapásra antialkoholista lett. Voltak idők, amikor még abból a jegyzőből lett tanácsnok, aki borital közben legszebben tudott énekelni. A kiszállások alkalmával való „mezei" ebédeket még ma is sokan emlegetik, sőt még a törzsfőnökök korszakában is, mint városi intézmény szerepeltek „a boreség." Most azonban más idők járnak, a tanács leszavazta az alkoholt, dacára annak, hogy a tanács egyik szocialista tagja inditványozta az alkoholtilalom enyhitését. Az inditvány ugy szólt, hogy miután mák és dió hijján az idén karácsonyra amugy sem lesz mákos-, diós-kalács, vigasztaljuk meg a szegény pesti embert azzal, hogy a szent estére vehessen magának zárt üvegben valami kis innivalót. Az inditvány hallattára felpattant Glücklich Vilma és haragos kis beszédet vágott ki az alkohol ellen és kijelentette, hogy a szesztilalom egyik legszebb, legideálisabb alkotása a forradalmi kormánynak. És ha Glücklich Vilma ezt mondja, akkor a tanács tagjai nem opponálhatnak. Vissza kellett vonni az inditványt. A szomjas emberek pedig karácsony estéjén — mi nem bánjuk — gondoljanak szeretettel Glücklich Vilmára.

Szakképzett tanonciskolák létesitése. A tanács szombati ülésén Wildner Ödön tanácsnok előterjesztette a Lehel-utcai mühelyházban lakó diákoknak azt a kérését, hogy a helyiséget még két esztendőre engedjék át nekik. A tanácsnok proponálta a kérés teljesitését. Czobel Ernő dr. ezzel szemben azt kivánta, hogy a diákokat valahol máshol kellene elhelyezni, mert a mühelyház tanoncotthon céljaira szükséges. Glücklich Vilma ezzel kapcsolatban szakképzett tanonciskolák létesitését kérte, mire Városy Gyula dr. tanácsnok kijelentette, hogy az erre vonatkozó tervek már elkészültek és annak mielőbb való megvalósitása sürgős gondjai közé tartozik. A diákok kérését egy esztendőre teljesitették.

Bokányi ellenőrzi Garbait. Wildner tanácsnok szombaton a tanácsülésben arról referált, hogy Garbai Sándor lakásügyi kománybiztos immár másodszor kér a fővárostól százezer korona előleget, hogy azt majd az állampénztárból visszafizeti. Az első és a második százezer korona is a Lakáshivatal költségeinek fedezésére szolgál. Az előterjesztéshez

Bokányi Dezső szólott hozzá. Hozzájárult a százezer korona kiutalásához, azonban kifejtette, hogy tudni kell, kik azok, akiket a Lakáshivatal alkalmaz. Most a Károlyi-pártiak, Becsey Antal és Aigner Adolf ragadták meg a szót és azt hangoztatták, hogy „a mi pénzünkről nélkülünk ne intézkedjenek." Ezért Aigner azt inditványozta, hogy a tanács küldje ki Bokányi Dezsőt és Wildner Ödönt, lépjenek érintkezésbe Garbai Sándor kormánybiztossal és adják tudtára, hogy a főváros tanácsa befolyást kiván a maga számára a Lakáshivatal ügyeibe. Az ujabb százezer koronás előleget pedig azzal a feltétellel folyósitották, hogy az azon végzendő munkák Budapest érdekeit szolgálják. Bokányi és Wildner elvállalták a Garbai ellenőrzésére szóló megbizatást.

Fizetés és státusrendezés. Ismeretes, hogy a belügyminiszter a fizetés és státusrendezésre vonatkozó közgyülési határozatot jóváhagyta. Ennek folytán az elnöki ügyosztály a rendelkezés értelmében a munkákat sürgősen végrehajtotta, sőt a főváros pénztára a rendezés folytán felmerült fizetési különbözeteket, visszamenőleg 1917. junius 1-től hétfőn már ki is fizette. A dr. Keményi Géza tanácsnok-főjegyző vezetése alatt működő elnöki ügyosztály különben a betöltendő tisztviselői állásokra vonatkozó előmunkálatokat is befejezte, ugy hogy a választások még ujév előtt megtörténnek.

Vértes Emil és a Népruházati Bizottság. Méltó feltünést keltett az a hir, hogy Vértes Emil, a fővárosi kereskedővilágnak ez az agilis, kitünő vezető tagja, lemondott az Országos Népruházati Bizottságnál viselt vezérigazgatói állásáról. A hir igaz volt, de a lemondás ténye és oka is kitünően jellemző Vértes Emilre, aki, amikor a kormány elhatározta a központok feloszlatását, lemondott azzal a megokolással, hogy ő a szabadkereskedelem lelkes hive, örömmel üdvözli a kormány állásfoglalását. Vágó József kormánybiztos azonban egy levélben, amelyben kivételes érdemeit elismerte, arra kérte Vértes Emilt, hogy közérdekből maradjon meg állásában az akció végéig. Ennek a megtisztelő felkérésnek természetesen nem mondhatott ellent a vezérigazgató, akinek kezében mindenki teljes biztonságban látja a hatalmas akciót.

Uj főjegyzők. A státusrendezésre vonatkozó közgyülési határozatot, mint ismeretes, még Batthyány Tivadar belügyminiszter jóváhagyta. Annak végrehajtása máris megkezdődött és az előléptetések során legelőször egy csoport derék, érdemes tanácsjegyzőből lett főjegyző. Az uj főjegyzők közül Hamvasy István a VIII. kerületi elöljáróságnál dolgozik, Lobmayer Jenő, aki nagyon képzett ember, a jog- és államtudományok doktora, franciául és angolul beszél és jelenleg a IX-ik kerületi elöljáróságnak hasznos munkása. A sorban három igen értékes erő következik, Liber Endre, Borvendég Ferenc és Till Antal, akik mindhárman teljesen önálló működést fejtenek ki tanácsnokuk mellett egy-egy tanácsi ügyosztály élén. Liber Endre hosszu ideig az elnöki ügyosztálynak volt jelentős munkása, majd a nyugdij felé gravitáló Piperkovics tanácsnok mellé került a közjótékonysági ügyosztályba, amelynek pangó munkájába uj és alkotó szellemet vitt. A román betörés alkalmával a menekültek ellátását oly kitünően szervezte meg, hogy a köztársasági kormány keresve sem találhatott volna jobb kormánybiztost a menekülők ügyeinek ellátására. Borvendég Ferenc nélkülözhetetlen és pótolhatatlan munkása a vizvezetéki és világitási ügyosztálynak. Buzáth tanácsnoknak a jobb keze. Ők ketten jártak az egész háboru alatt és járnak ma is a városházán a leggondterheltebb arccal, mert a szénhiány fenyegető módon nehezedik évek óta a kormányzásuk alatt álló üzemekre. Ebben a nincstelenségben is mindig megőrizték mindaketten alkotó erejüket és nemcsakhogy megküzdöttek eddig a gázgyár szénhiányával, de a háboru alatt megváltották a Budapesti Általános Villamossági Rt.-ot és igy a budapesti világitás kommunizálását befejezték, teljessé tették. Ha elmondjuk még, hogy Borvendégnek rendkivüli része volt tanácsnoka mellett még a vizhiánnyal folytatott példátlan küzdelemben is, akkor kialakul az uj főjegyző ritka munkás portréja. Till Antal a közlekedési ügyosztály helyettes vezetője, ahol sok és értékes munkát végez. Spannberger Alajosról elég annyit mondani, hogy Harrer alpolgármester nevelése, aki mellett hosszu ideig dolgozott a városépitési ügyosztályban, majd a VIII. ker. elöljáróságra került. Bucsánszky Bertalan ujabban a XVI. ügyosztályban dolgozik, de nem sokat hallat magáról. A közgazdasági ügyosztály egyik erőssége Purebl Győző dr. főjegyző lett, amivel a tanács ismét sok sikeres és becses munkát jutalmazott. Az uj főjegyzők sorát Kiticsák Miklós, aki előbb a IV—IX. kerületi anyakönyvi hivatal vezetője volt, most pedig a IX. kerületi elöljáróságon működik és Károlyi József, a X. ügyosztály betegápolási-dij behajtó osztályának élén áll, fejezik be. A városnak csupa régi szolgája, törekvő, lelkiismeretes tisztviselője lett főjegyzővé, kivülök az árvaszéken is főjegyzővé léptek elő hárman, még pedig: Fenyves Béla, Mosdóssy Emil és Novák Andor.

Előadások Budapest szabályozásáról. Budapest belső szervezetének modern átalakulásával párhuzamosan kell hogy a város eddig elhanyagolt tervszerü kiépitése is céltudatos és radikális reformok kapcsán biztositassék. Ennek utját és helyes irányelveit óhajtják kijelölni ama előadások, melyeket minden hétfőn este ½7 órakor a Magyar Mérnök és Épitész Egyletben (Reáltanoda-utca 13) Budapest városrendezéséről hivatott szakemberek tartanak, mely előadások az összes idevágó kérdéseket felölelik. Az első előadást december 16-án Palóczi Antal és Király Kálmán tartották. A következő előadások sorrendje: December 23-án: Becsey Antal: A városrendezés feladata a vizi forgalom szempontjából. December 30-án: Kelemen Móric: A főváros közlekedési feladatai a városrendezéssel kapcsolatban. Január 13-án: Vidor Emil: Budapest városképeiről. Január 20-án: Lux Kálmán dr.: Budapest müemlékeiről, tekintettel a városrendezésre. Január 27-én: Rerrich Béla: Budapst sétányairól és kertészeti feladatairól a városépitészi terén. Február 3-án: Nagy Virgil: Középületek és kulturális épületek elhelyezéséről. Február 10-én: Sándy Gyula: Gyárépületek és magánépületek elhelyezése és csoportositása. Február 17-én: Strókay István: Budapest gyorsvasutairól. Február 24-én: Pirovits Aladár: Nagy-Budapest létesülésének közigazgatási problemájáról. Március 3-án: Bauer Henrik: A városterv megalkotásának főbb elvei. (Az épitészi szakosztály ülésén.)

Leszlauer Gyula ünneplése. Abból az alkalomból, hogy a Mészárosok ipartestülete Leszlauer Gyulát elnökévé választotta, a Kereskedő- és Iparosszövetség, amelynek alelnöke, csütörtökön este a népszerü férfiut társasvacsorán ünnepelte. A körtagokon kivül Leszlauer ismerősei és tisztelői, valamint pályatársai nagy számban jelentek meg. A baráti vacsora kereteit messze tulszárnyalta az este azon a réven, hogy Hock János, a Nemzeti Tanács elnöke és Bódy Tivadar polgármester nagy beszédet mondtak, amelyeknek elhangzása után Leszlauer meghatottan köszönte meg a kivételes megtiszteltetést, amelyben része volt.

Herczeg Ferenc „Tillá"-jának sikere a 25. előadáson tul semmit sem vesztett intenzitásából. A Belvárosi Szinházat szünültig megtöltő előkelő közönség fel-felharsanó tapsa kiséri továbbra is Paulay Erzsi, Petheő, Harsányi, Körmendy, Zilahy, Boyda Juci és Szilágyi Rózsi pompás játékát.

Maharadzsa-láz. E héten két darabot mutatott be az Uránia. Az egyik a Maharadzsa-láz, amely hamar kedveltté vált a pesti közönség előtt, mert egyik hires müsordarabjának: a Maharadzsa gyöngyének paródiája. A másik film Kétszivü ember cimmel érdekes regényt nyujt az életből. Az előadások 4.15 és 8 órakor kezdődnek.

A Kristálypalotában Szász Ilonka, Sarkadi és Berta Valero uj müsorral lépnek fel. Minden este zajos sikert arat a kis Bella, aki a legkiválóbb csodagyermekek közé tartozik. Gorilovits nővérek balletkarral lejtett táncukkal, Fiedler az ő csintalan csemetéjével, a 3 Kristensen csodálatos nyujtómutatványaikkal, Tom és partnere a hires asztalakrobaták, a legjobb varietészámok, amelyek valaha pesti szinpadon felléptek. Szőke Szakáll „Egy link bohém" c. operettjét végig mulatja a közönség, mely esténként zsufolásig megtölti a szinházat.

Mit vegyünk karácsonyra? Ezt a fogas kérdést vetettük fel s megoldásra törekedvén: először is felkerestük a Karácsonyi Hangszerkiállitást, mely a Rákóczi-ut 60. sz. zenepalotában most nyilt meg. A kiállitással kapcsolatos hangszervásárban vettünk magunknak egy zenélő karácsonyfaforgatót, a kis fiunknak egy verklit, a kislánykánknak egy olcsó gyermekzongorát, a nagymamának egy zenélő fényképalbumot, a jóbarátunknak pedig egy kis önmüködő zeneszekrényt. Igy egy helyben sikerült beszereznünk az összes karácsonyi ajándékokat.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savkötőmbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

A TŐKE ...

Szemle

Mert nem szünik a drágaság — A jövedelmező demokrácia — A milliomosok fehérgárdája

A munkásság, amely a forradtlmat megcsinálta, egészen természetesen le akarja szedni munkája gyümölcseit. És most nem a politikai, hanem a gazdasági gyümölcsökről beszélünk. A munkásság a háboruban nem nyomorgott, vagy legföllebb kevésbbé nyomargott, mint a lateiner-osztály, ha tehát most lényegbevágó béremeléseket kiván, az megint a középosztály vállaira nehezedik. Éppen ezért nem az lenne ma a tulajdonképen fontos, hogy a munkás több pénzhez jusson, hanem, hogy az árakat le lehessen szoritani. Az árak leszoritása és a munkabérek emelkedése két ellentétes dolog. Kettő együtt meg nem állhat. A főváros elektromosmüveinél felemelték 100 százalékkal a munkabéreket, tehát a villany egységára 11 fillérről 18 fillérre szökik. A munkás tehát, amit megkeres a réven, visszafizeti a vámon. Nem más ez, mint fájdalmas számitás, amelynek csak a drágaság szökkentése vethetne véget. Az legalább mindenkinek használna, nemcsak a munkásnak, de a közpolgárnak. A gazdag ugy sem törődött az árakkal: az mindent megfizetett, amit tőle kértek.

A kistrafikosok a jövőben szintén bizalmiférfiakat állithatnak, hogy ellenőrizhessék azt, ami a nagytrafikban történik. Pedig, hogy a nagytrafikokban furcsa dolgok történnek, azt már régen kideritette a rendőrség. És ebben a kérdésben nemcsak az a fontos, hogy ilyenformán talán mégis becsületesebben fogják majd ellátni a fogyasztókat, hanem az is, hogy a szegény kistrafikos is valamelyes jövedelemforráshoz jut. Szende miniszter legalább, ugy látszik, szivén viseli ezeknek az embereknek a sorsát, akiket eddig mindig kikergettek a minisztériumból. Kikergette pedig egy *Tömöry* nevü miniszteri tanácsos, aki most a dohányjövedék igazgatója akar lenni. A dohányjövedéki igazgatóság pedig olyan állás, hogy most már nemcsak hogy maga elé bocsátja a kistrafikosokat Tömöry miniszteri tanácsos ur, hanem ő maga is elmegy saját fölkent lábaival a plebs gyüléseire. Istenem szép is az a demokrácia, ha azon a réven dohányjövedéki igazgató lehet az ember.

A vagyonadó ellenforradalmárjai mindenkább elcsendesednek. A milliomosok fehérgárdája mintha lemondófélben lenne a reményről, hogy egyszer kezébe kaparintja a hatalmat és a harmincötmilliárdot a néptanitókon, az állami tisztviselőkön és az utcaseprőkön hajtja be. Mert ezt ugy-e nem lehet? Amióta nemcsak a pénzügyminiszter mondja, de Károlyi is megerősiti és mindenki önmagában is érzi, hogy a cechet valakinek meg kell fizetni, azóta valami kijózanodásféle vesz erőt az embereken és kezdik elismerni, hogy a harmincötmilliárdot a milliomosok fogják összerakni. Az ember nem szivesen hall ilyesmiket, de a végén mégis belétörődik, mert belátja, hogy tulajdonképen nem Szende Pál, hanem a kényszerüség akarja a vagyonokat megcsonkitani.

A Wiener Bankverein és a Központi Jelzálogbank. A Központi Jelzálogbanknál küszöbön álló tranzakció, — amelyről a *Fővárosi Hirlap* számolt be elsőnek — nagy meglepetést okozott mindenütt, de legkivált a Bankvereinnél, amely a végső pillanatig titokban szerette volna tartani az egész tranzakciót. Hogy idő előtt kipattantottuk a hirt, Schwartz Alfréd, a Wiener Bankverein igazgatója, nagy ügybuzgalmat fejtett ki, hogy legalább a *Wiener Bankvereinre kedvezőbb beállitásban kerüljön a dolog a lapokba.* Terve azonban visszafelé sült el. A sajtó nem tudja elfelejteni a Wiener Bankverein *önző üzleti politikáját*, amelyre most már semmi szükség nincs. El tudunk lenni a Bankverein nélkül és ugy látszik, az intézet maga is érzi, hogy fiókját nacionalizálni kell, vagy pedig vissza kell vonul-

nja Bécsbe. Erre enged következtetni az a körülmény is, hogy a Podmaniczky- és a Nagymező-utca sarkán bérelt fiókját, amelynek cégét leragasztották, már a harmadik hónapja üresen hagyják. *Felhívjuk a Lakáshivatal figyelmét erre az óriási üres bolthelyiségre.* Legalább öt családot lehetne benne elhelyezni. A Központi Jelzálogbanknál egyébként a tisztviselői kar megnyugodva dolgozik, mióta tudják, hogy a Wiener Bankverein kreaturái, a báró Lippek, a Weinerek, a Szepessyek, akik mind nagy jövedelmet huztak eddig, *kivonulni kényszerülnek Mándy Lajossal együtt.* Érdekes, hogy Mándy Lajos, aki kilenczobás lakásban huzódik meg, a legutóbbi napokban *több szobát felajánlott a központi jelzálogbank tisztviselőinek.* Érdekes még az is, hogy *Dániel* titkár, aki Mándy mellett dolgozott, más beosztást kapott. Egy hét alatt elég bálványt döntöttek le a Tükör-utcában.

Városi téglagyárakat! Most, hogy az épitkezésen, helyesebben a téglán fordul meg minden, egyszerre ismét aktuális lett a városi téglagyárak létesitésének ügye. Ma a főváros potom áron több kartelenkivül álló gyárat tudna megszerezni. A szénkérdés nem okozna a fővárosnak nehézséget, mert az a helyzet, hogy ma kizárólag a gázgyár látja el kokszgrizzel a téglagyárakat. Ha tehát volna városi téglagyár, ugy a gázgyár elsősorban a városi üzemet látná el fütőanyaggal és csak azután a többi kartelvállalatot, amelyek nem átallanak 310 koronát kérni a tégla ezreért. Garbai kormánybiztos ugyan lefogja szállitani a tégla árát, de az még mindig nem nyujt elég védelmet a téglagyárak önző üzleti politikája ellen. Egyetlen mód van a karteltől való teljes függetlenités és az olcsó városi épitkezés elérésére: tessék sürgősen városi téglagyárakat létesiteni.

Kinevezések a jegybanknál. A kormány Beck Lajos volt államtitkárt az Osztrák-Magyar Bank kormánybiztosává nevezte ki. Beck Lajos volt államtitkárnak a jegybank alapszabályai szerinti kormánybiztossá való kinevezése nem érinti az Osztrák-Magyar Bank budapesti főintézetéhez korábban történt kormánybiztosi kinevezését. A kormány Grünn János pénzügyminisztériumi államtitkárt az Osztrák-Magyar Banknál viselt kormánybiztos-helyettesi állásától saját kérelmére felmentette és kormánybiztos helyettessé dr. Valkó Lajos miniszteri tanácsost nevezte ki.

A Ganz és társa-Danubius gép-, vagon- és hajógyár rt. december 28-ára rendkivüli közgyülést hiv össze, hogy az igazgatóságnak megadhassa a fölhatalmazást arra, hogy amennyiben a horvát kormány ragaszkodnék ahhoz a rendeletéhez, hogy a Horvátországban teleppel biró vállalatok tartoznak székhelyüket oda áthelyezni, a társaság fiumei és portorei hajógyárait, valamint a petrovagorai bányatelepét önálló részvénytársaságokká alakithassa át.

Magyar szőrmekereskedelmi és ipari rt. cég alatt 3 millió K alaptőkével uj vállalat létesült Budapesten (IV., Deák Ferenc-utca 16—18). Az igazgatóság tagjai: Drucker Géza, Steiner Sándor, Stein Imre, Magyar Bertalan, Ungár Albert, Schütz Lajos és Schütz Gyula.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

Szőrme-
Paletók
Boák
Tetemesen leszállitott árak
HOLZER
divatháza
Kossuth Lajos-utca 9. sz.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ
MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL
ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Minden este 3/4 7 órakor
7·10 órakor: MISTER GALAMBOS
7·45 órakor: MESS & TROJANOVSKY
8·30 órakor: A FEKETE CSODA
9·30 órakor: SYLVESTER KREMO
Azonkivül a nagysikerü decemberi müsor slágerei

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
STAR! STAR! STAR!
A sors ökle
Magyar detektivdráma 4 felvonásban.
Fenn és lenn
Dráma 4 felvonásban.
Előadások: délután 4 és 8 órakor.

Esztendőnként visszatér
az alkalom arra, hogy nyerhetünk
1 milliót, ½ milliót, ¼ milliót,
továbbá
400,000, 200,000, 100,000 kor. stb.
Ezen célra ajánljuk a következő
legjobb sorsjegyeket:
Előnyös csoportositásban 50 havi részletre

1 Konvertált Jelzálog és 3 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	10.30 kor.	havi befizetés
2 Konvertált Jelzálog és 3 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	15.40 „	
3 Konvertált Jelzálog és 3 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	20.60 „	
5 Konvertált Jelzálog és 5 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	35.— „	
10 Konvertált Jelzálog és 10 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	69.40 „	

Konvertált jelzálog sorsjegyeket
az 1883. évi XXXI. t.-c. alapján:

1 darab 50 havi	5.25	korona	részletre
2 „ 50 „	10.40	„	„
3 „ 50 „	15.50	„	„
5 „ 50 „	26.—	„	„
10 „ 50 „	51 50	„	„

Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegyeket:

3 darab 50 havi	5 05	korona	részletre
5 „ 50 „	8.40	„	„
10 „ 50 „	16.90	„	„
20 „ 50 „	33.80	„	„
25 „ 50 „	42.25	„	„

Legközelebbi huzások:
December 27-én, főnyeremény ... 400,000 kor.
Január 5 én, „ ... 1 millió „
Évente 9 és 10 huzás.
Azonnali játek- és birtokjog már az első részlet fizetése után.
A megrendelésnek megfelelő első részletet postautalványon kérjük. — Minden huzás után küldünk sorsolási értesitőt
Központi Váltóüzlet r.-társ.
Budapest, IV., Kigyó-tér 1.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.
Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este 9 órakor.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 7 órakor
Leopoldi
a világ legjobb mulattatója.
KUBA GYÖNGYE
nagy operett.
Elsörendü artistaszámok.

KRISTÁLYPALOTA
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77.
Minden este 3/4 7 órakor
Szőke Szakáll
igazgatása alatt
a fény s szinházi és varieté müsor
A Kristálybar nyitva este 7—10 óráig.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 3/4 7 órakor
Aranykalitka
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes varieté attrakciók.
Csütörtök d. u. fél —-kor olcsó helyárakkal az uj müsor.
Sörkabaré fél 8—10-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

VI., Terézkörut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Fakadó élet
Drámai erkölcsrajz 6 felvonásban.
A császár katonái
Földes Imre forradalmi drámája 4 felvonásban. Rendezte: Balogh Béla. Főszereplők: Virányi Sándor, Körmendy Kálmán, Lukács Pál, Erdélyi G., Karcag J.
Előadások kezdete: 5 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

A spanyol nátha
ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr-üreg állandó tisztántartása és fertőtlenitése. Ha 1 pohár vizbe 10-15 csepp
DIANA-sósborszeszt
töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszélye ellen eredményesen védekezhetünk.
DIANA-sósborszesz
Mindenütt kapható!
Kis palack ára ... K 3.50
Közép „ „ ... K 10.—
Nagy „ „ ... K 20.—

ACETYLEN
lámpák és gyertyák
nappali fény.
Gyár-u. 23.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Ezen árjegyzék csak egyszer jelenik meg. Őrizze meg gondosan!

NAGY-KARÁCSONYI HANGSZERVÁSÁR

Sternberg

HANGSZERGYÁR

BUDAPEST, RÁKÓCZI-ÚT 60.

Beszélőgép
tiszta hangu, erős **180 K**, finomabb **200 K**, meg erősebb **250 korona**.

Beszélőgép
két rugós, mosés tiszta hangu **350 kor.**, legfinomabb hangversenygép **800 korona.**

Echofon
tölcsérnélküli beszélőgép **180 kor.**, finomabb **200 K**, meg erősebb, kitünő hangu **250 K.**

Hegedü
jó hangu . . . . . **60 kor.**
finomabb kitünő hangu . . **120 kor.**
egész finom, remek munka, gyönyörü hullámos fából, eros, nemes hangu **300 K. Vonók:** 10, 20, 30, 40, 50 **K. Formált hegedü tok** 20, 40 **kor.**

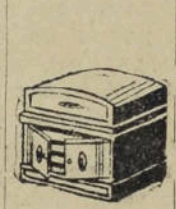
10 hanglemez a géphez darabonként 14.— korona.

Csengő hangu zenélőmü
finom, bájos hangu, önmüködő **300 K**, kotta drbja **5.10 K**, nagyobb **600 kor.**, kotta drbja **9 kor.**

Verkli
a gyermek öröme **50 korona**, kotta darabja **1.20 kor.**, finomabb **100 K**, kotta darabja **3.20 korona.**

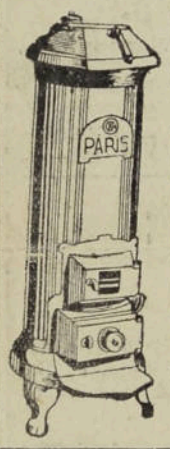

Etofon
a legtökéletesebb beszelőgép **400 K**, egész finom, mahagoni, 2 rugós **800 korona.**

Karacsonyfaforgató
gyönyörü csengő hangu, a Jezuska születésének remek szobrászmunkájával **400 K**

Rendelésnél az értékösszeg előre beküldendő. Rendeljen azonnal, nehogy elkéssen.

MEIDINGER-

[és folyton égő

kályhákat

azonnal szállit

Koch Jenő

kályha- és tüzhely-gyára

Budapest,

VI., Szondy-utca 53. sz.

Telefon: 3—69.

H.A.

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ

(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Lysoform

a legjobb

fertőtlenitőszer.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Házi darabos és kocka szenet GÁZGYÁRI KOKSZOT

szállit:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi ::: részvénytársaság :::

Budapest, VII., Rákóci-ut 18.

Telefon: József 52—06. 52—07.

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógy részlet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz. Óvszer fertőző betegségek ellen.

MARTOS ZOLTÁN

cipő, szandál és bőrárugyár

BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.

Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek

szandálokat,

commode házicipőket

(Adria és cellulóze szövetből),

füzős félcipőket,

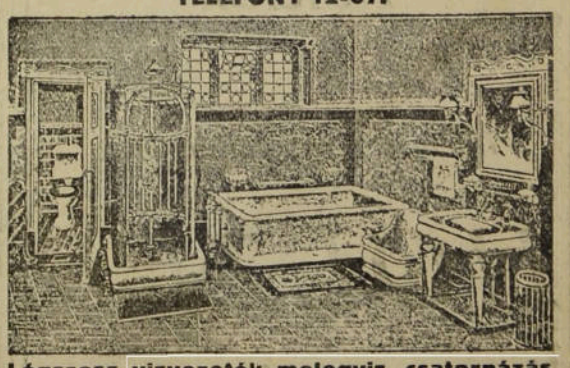
szegedi mintára készült

papucsokat és kórházi papucsokat.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Tőke György

épitési vállalkozó.

Telefon 175—62.

Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és ércfényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hetedik évfolyam — Budapest, 1918. december 25-én — 52. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám. Telefon 137-15

A jászolt,

amelyben az uj megváltó megkinzott kis teste szegényes széna-ágyon pihen, áhitattal veszszük körül és jobb jövőről álmodva, azon töprengünk, mi lesz a gyermekből, mivé serdül vánnyadt kis teste, mit hoz majd ötödfélesztendő kérlelhetetlen szenvedései után?

A magyarságnak százszorosan fájdalmas aggódással kell a jászol kis lakója felé tekinteni. Ez a szerencsétlen ország, amelyet a kegyetlen sors egyik imperializmus karjából a másikába dob, bizonytalan jövője elé tekint, miközben tizféle ellenség katonacsizmája dobban a fájdalmasan nyögő föld testén. A győztes ellenfél csökönyös makacssággal nem akarja meglátni, hogy ma uj, poraiból megélemedett Magyarország nyujtja felé békés kezét és a tengerentuli békeapostol vigasztaló, megértő szava még máig sem érkezett el a szenvedő országba.

A magyar Megváltó vézna kis teste alatt görcsös, kemény és szálkás a jászol és a megértés pásztorai nem járnak hódolni eléje. Nincsenek szavak és nincsenek gondolatok, amelyek jajjainkra orvosságot adnának és a béke, a szeretet napján szomoru magyar tüzhelyek mellett a sok-sok karácsonyfaerdőre gondolunk, amelyet tudatlanul és igazságtalanul étvágyra gerjedt szomszédainknak itéltek oda a mi meghallgattatásunk nélkül.

És a szenvedő országnak vonagló, vérző szive, Budapest, tele az ellankadás, a kétségbeesés, a megdöbbenés minden kinjával. Ehhez a szép, okos, nagy fejhez milyen kicsike, milyen aránytalan, milyen félelmetesen csonka lesz a megszabdalt test, a tönkrenyomorított ország? Budapest gondjai megszázszorozódtak. Hogyan fogja leküzdeni ezt a riasztó aránytalanságot, hogyan fog táplálkozni a hatalmas város a kicsi ország földjéről? A kérdések ezrei tolul elénk és elhomályositja Budapest szegényes karácsonyfájának pislogó lángocskáit. Lesz-e még valami ebből a városból, eljut-e odáig, ahova eddig igyekezett, a célhoz, amely felé évtizedeken át szapora léptekkel sietett? Ki tudja-e heverni egészséges, fiatal teste a háboru marcangoló átkát, ezer nyavalyáját? Mi hiszünk és bizunk benne és a szeretet ünnepén igazán csak ennek a hangját hallathatja mindenki, aki szereti ezt a várost és aki a jövő miatt nem esik hitványul, gyáván kétségbe.

Budapestnek nagy jövője van. Ennek a városnak kell mintáját adni az egész ország számára a szintiszta demokratikus fejlődésnek és ebben a városban kell összpontositani minden erőt, amely a magyar nagyság visszaállitását, a törhetetlen fejlődést fogja megindítani és diadalra juttatni. Ennek a kettős célnak a szolgálatában kell megfeszíteni minden erőnket és az öntudatos polgárságnak ebben az irányban kell fényes érzékeit csatába vinni.

Ez a jövő feladata és a szeretet, a reménység ünnepén bizalommal eltelve teszünk fogadalmat erre a munkára.

Fullánkok

Szénnek

hivják azt a legrettenetesebb veszedelmet, amelynek hiányától Budapestnek és az országnak félnie kell. Az élelmet majd csak összekapargáljuk, a rongyainkkal majd csak beburkoljuk a testünket és a drágasággal való harcunkban is minden bizonnyal mi maradunk a győztesek. De a szén! Nincs mentség, nincs segedelem. A gázcsapok elapadnak, a vasutak csak cammogni tudnak, a gyárak megállanak, megáll minden, mert végeredményben minden mozgás, minden energia a szénből ered ma. És itt valami mérhetetlen keserüséggel kell a multra gondolni. A multra, mely kézlegyintéssel intézte el a földgázt és amely a vizierők kihasználását állandóan ad graecas calendas halogatta. A városházán is esztendők óta pepecseltek valami hydroelektromos társasággal, addig pepecseltek, amig mindenről lemaradtak, mert elszedték tőlünk a Vágot. Segiteni azonban valahogy mégis kell magunkon és csinálnunk akármit, az a biztos, hogy semmit sem csinálunk.

A drágaság

a Tegnap gyermeke volt, a Ma kitagadta ezt a csuf, mostoha-kölyket. A hus árát például olyan ügyesen leesztergályozták már a közélelmezési hivatalban, hogy a mai pénzviszonyainkhoz mérten szinte elfogadhatónak mondható. Már sokkal nagyobb baj lesz a vendéglői árakkal, mert a kávés és vendéglős urak számára csak annyiban volt forradalom, hogy néhány napra plakátokkal ragasztották tele az ablakaikat. No de ők is engedni fognak majd, ha kiderül, hogy nincs kibuvó. A ruházatnak árát is lefelé kezdi nyomni az az általános kényszer, amely rátelepedett az abnormálisan felnevelkedett árakra. Nem is csoda. Ma a nép kezében van a hatalom és a nép talán még az ágyugolyóktól, a lövészárkoktól sem szenvedett annyit öt esztendőn át, mint a drágaságtól. Csoda-e, ha le akar vele számolni? És ez az egyetlen leszámolás, amely annál szimpatikusabb, minél véresebb.

A gyermekek

és betegek iránt talán az uj rendszernek sincsen szeme, vagy hogy az uj rendszer is meleg szeretettel öleli szivére a kávéházat, a bünös Budapest minden immoralitásának járványfészkét. Tele vagyunk sirással, hogy a megszokott tejmennyiségnek is csak a harmadrészét kapjuk és még ezt a néhány kanál tejet sem a gyermekek, betegek és aggastyánok kapják, hanem a rossznevelésü, kellemetlen, mindennel elégedetlen kávéháztöltelék fitymálja. Nem tudjuk megérteni, hogy amikor a legszükségesebb célra nincs tej, miként van lelkiismeretük az intéző köröknek csak egyetlen cseppet is a kávéházaknak adni? Vagy a kávésok exisztenciáját féltik, akik, ha mosogatóvizet mérnek is, még akkor is meg fogják találni a számitásukat. Mert a pesti embernek a mosogatóviz is ambrózia, ha a csészén, amelyben mérik, valamelyik kávéháznak a cégére van raita.

Garami és Garbai

községi feladatnak tekintik a lakásépitést

Ki viseli a lakáshivatal költségét? — Tavasszal kezdődik az épitkezés — Nem mozdul a magánvállalkozás

Garbai kormánybiztos nyilatkozata

A Fővárosi Hirlap tudósitója felkereste Garbai Sándor lakásügyi kormánybiztost és az Országos Lakásügyi Tanács elnökét, aki az aktualitás homlokterében álló kérdésekre becses válaszokat adott. Az interju során nagy érdeklődésre tarthat számot Garbainak az a kijelentése, amely a lakáshivatal és továbbmenőleg a lakásépitések költségeivel foglalkozik. Ebben a tekintetben — miután Garbai egyenesen Garami kereskedelmi miniszter állásfoglalására hivatkozik — jelentős kontroverzia áll fenn a kormány és a főváros felfogása között.

Szterényi miniszter annak idején nemcsak hogy elismerte azt, hogy a lakásépités állami kötelesség, de egyben a lakásépités munkáját is állami kezelésbe vállalta és követelte. A Szterényi-féle döntések ugyan épenséggel nem kötelezőek a népkormányra nézve, de nem is lehet vitatkozni affelől, hogy a kormánynak igen jelentékeny módon hozzá kell járulnia a lakásépitések költségeihez. Hogy ez mennyire igaz, mutatja az, hogy a tanács egyik legutóbbi ülésében — mint a Fővárosi Hirlap megirta — már a lakáshivatal költségeinek második százezer koronás előlegezésénél élénk vita indult meg aziránt, hogy a főváros, vagy az állam tartozik-e a lakáshivatal költségeit fedezni? Végre is Bokányi Dezső és Wildner Ödön dr. személyében ellenőröket küldtek ki, akik meg fogják állapitani, milyen mértékben teljesit városi funkciót a lakáshivatal és ilyenformán milyen mértékben köteles annak költségeit Budapest lakossága fizetni.

Most azonban Garami kereskedelmi miniszter és Garbai lakásügyi kormánybiztos magát a lakásépitést is községi feladatnak minősitik. Hogy ez simán nem fog menni, az az előzmények után szinte természetes. A csőd előtt álló, pénzforrásait kimeritett főváros tehetetlen ebben a kérdésben még abban az esetben is, ha csakugyan ráoktrojálnák a lakásépitések kötelességét.

Garbai Sándor kormánybiztosnak a Fővárosi Hirlap tudósitója előtt tett kijelentései egyébként a következők:

Mennyire haladt a lakásépitési akció? — kérdeztük.

— A lakásépitési akció tervezői része teljes lendülettel folyamatban van, mintegy hetven épitészt foglalkoztatunk állandóan. Az asztalosmunkát e hét folyamán akartuk kiadni, a főváros tanácsa azonban meddőnek találta az eredményt, ezért ujabb pályázatot fog kibocsátani. *Magánépitkezésről egyáltalában szó sincs.*

Mennyi anyag került a leszerelés folytán a lakásépitési akcióhoz és hogyan használják fel ezeket?

— Sajnos, a leszereléssel kapcsolatban a lakásépitési akció eddig semmiféle anyagot nem kapott, mert, bár érintkezésbe léptünk a hadügyminisztériummal és az hajlandó is az anyagot részünkre átadni, *az anyag maga olyan természetü, hogy azt nem használhatjuk.* Ugyan-

ezt mondhatom a budapesti hidfőépitési parancsnokság felszabadult anyagáról is, bár *velük még nem érintkezhettem.*

Megkérdeztük ezután a kormánybiztost, hogy milyen előnyökkel jár a kisebbméretü téglák álloállitása, amelyre vonatkozólag a napokban rendelet jelent meg.

— A kisebb tégla előnye — mondta a kormánybiztos — egyrészt az, hogy ezáltal a falak is kisebb méretüek lesznek, kevésbbé szélesek, ezáltal tehát az épitkezési költség is kevesebb, másrészt gyártási előnye az, hogy hamarabb szárad és — ami most nagyon fontos — *kevesebb szénnel égethető.*

A lakásrekvirálásokról, a frontról hazaérkezettek és a fővárosba menekültek elhelyezéséről kérdeztük meg ezután *Garbait*, aki kijelentette, hogy a lakáshivatal ezidőszerint csak azok részére produkálhat lakást, akiknek azelőtt is állandó lakásuk volt Budapesten, vagy akiket hivatalból a fővárosba helyeztek. Csak, ha ezeket valamennyit el tudjuk helyezni, lehet szó arról, hogy a főváros uj jövevényeit is lakáshoz juttassuk.

A lakáshivatal költségeit és jövő terveit illetőleg a kormánybiztos a következőket mondotta:

— Az a kétszázezer korona, amelyet eddig a fővárostól kértem, a személyi és dologi kiadások fedezésére szükséges. Ami azt illeti, hogy ezek a kiadások kinek a terhére menjenek, erre vonatkozólag ugy nekem, mint *Garami* kereskedelmi miniszter urnak, az az álláspontunk, hogy *a lakásépités községi feladat*, a lakáshivatal pedig ezidőszerint szorosan belekapcsolódik a lakásépitési akcióba, igy tehát a *lakáshivatal költségeit is a fővárosnak kell fedezne.* Terveinket illetőleg annyit mondhatok, hogy először a meglevő lakásokat kell gazdaságosan kihasználnunk, hogy ezek teljes kihasználása után megláthassuk, mennyi és milyen épitkezésre van föltétlenül szükség. Nem volna ugyanis értelme annak, ha a meglevő lakások gazdaságos kihasználása nélkül épitkeznénk és azután ugy járnánk, mint *Bécs, ahol jelenleg lakásbőség van. Ami az épitkezés megkezdését illeti, azt hiszem legkorábban csak a jövő tavaszszal foghatunk hozzá.*

*

Az épitkezés tehát csak legkorábban a tavaszszal indulhat meg és addig a hetven tervező épitész hiába dolgozik, mert esetleg ki fog derülni, mint Bécsben, hogy a lakások kellő kihasználása után lakásbőség lesz Budapesten is. Nem lehet letagadni annak az iránynak a jogosultságát, amely sajnálatosnak tartja, hogy magántevékenység a lakásépités terén nincs, bár a kommunista Garbai kormánybiztos valószinüleg természetesebbnek és jogosabbnak tekinti, hogy ami uj ház most épül, az mind köztulajdon legyen.

Sokkal inkább megütődünk azonban a kormánybiztosnak ama kijelentésén, hogy a leszerelési anyagból alig tud használhatót találni, de legfőként azért, hogy a budapesti hidfőépitő-parancsnokság anyaga iránt még nem is igen érdeklődött. Mi tudjuk, hogy a budapesti hidfőépitő-parancsnoknak óriási tömegü gömbvasa és egyéb nélkülözhetetlen épitőanyaga volt, amelyért éveken át könyörgött és követelődzött a főváros tanácsa. Most aztán egyszerre nincs belőle semmi, aminek aligha lehet más oka, mint hogy ezt is mind ellopták Ausztria számára. Nem teljesen vigasztaló a kormánybiztosnak az a kijelentése sem, hogy a kisebbméretü téglák révén a jövőben még vékonyabb falakat kapunk. Eddig is szégyenletes, valóságos uzsorafalak épültek Budapesten, nem igen hisszük, hogy az ujfajta téglák, amelyek nyilván szenet spórolnak, valami egészséges javulást hoznának. A szükség azonban törvényt bont: ahol kis téglára sem jut szén, ott igazán nem szabad másra gondolni, mint az egyetlen célra, hogy mindenki mielőbb fedél alá jusson.

Nincsen többé árdrágitás!

A forradalom hatása az árdrágitási ügyekre — Csend az árdrágitási ügyosztályban — Minden szállitás gyanus

Mindenki azt hitte, hogy a rendőrségen az uj érában az árdrágitási ügyek lesznek a favorizált dolgok. A következtetés nyilvánvaló volt. Dietz Károly dr., az uj főkapitány eddig ugyszólván csak ezekkel foglalkozott. A háboru előtt unalmas vasuti tolvajlásokkal bibelődött, a háboru juttatta először komolyabb munkához. Az árdrágitási ügyek referense lett és nagyszerüen igazodott el a háborus rendeletek katakombáiban. Amikor Sándor László lett a főkapitány, Dietz napja is felkelt. Az akkori főkapitánynak kedves embere volt Dietz és különleges megbizatással a Közélelmezési Hivatalba küldte. Itt a rendészeti ügyeknek lett az előadója és ismét árdrágitási ügyekkel bajlódott egész nap. A főkapitány hivatalba lépése elején folytatni is akarta azt a munkát, a melyet valóban jól ért. Az egész árdrágitási ügymenetet meg akarta reformálni.

Mindenekelőtt a gyorsitásra gondolt. Ki akarta küszöbölni a második fórumot és azt akarta elérni, hogy az árdrágitási ügyeket első fórumon a kerületi kapitányság intézze és felebbezés esetén azonnal a belügyminisztériumhoz kerüljenek az akták. Ebben az irányban memorandumot dolgozott ki és felterjesztette a belügyminiszterhez. Ezt a kérést még nem intézték el, de most már nem is olyan sürgős a rendőrségnek. A főkapitány a saját hatáskörében is intézkedett. Utasitotta a kerületi kapitányságokat, hogy minden lefoglalt árut azonnal adják át a Közélelmezési minisztériumnak. Az árut rögtön értékesiteni kell és csak a befolyt érték képezheti az eljárás további tényét.

Ennek az intézkedésnek sincs semmi következménye. Az történt ugyanis, hogy

megszünte'x az árdrágitási ügyek.

A kerületi kapitányságokra nem érkeznek

Remények . . . Álmok . . .

Barangolás a játékdzsungelben. Ötven százalékkal emelkedtek az árak. Mit vett a tisztviselőnő? Miért kergették ki Csurgó Sanyit az Árkád-bazárból?

A kis Péter, amint összeharapott ajakkal, összegubancolt lábakkal kormölget előttem, tompára rágott ceruzájával, hogy álmait és vágyait gyerekes lelkének minden reménykedésével és hiszemüségével beleirja az „Angyalkához" cimzett levelébe, egészben kilenc éves. Mindennek örül és mindenen mosolyog, mert nem tudja, mert még nem érzi, hogy nincsen édesanyja, meg hogy apja ott maradt a Doberdón. Hosszu kérésre készül, mert az irkából is kitépett két lapot. Engem is egyre biztat, irjam meg az Angyalkának, hogy mindabból, amit tegnap a Garay-téren, a Párisi nagy áruházban, a Magyar áruházban, az Árkád-bazárban, a Kertésznél és mindenütt, ahol jártunk és olyan sok „gyönyörü szépet" láttunk, mit akarok. Még pennát is ad, mert hogy ő már ceruzával kezdte.

Irom hát, Péterke.

Mindenekelőtt azt szeretném, ha az idén nem a szülőknek kellene adni a karácsonyt, hanem valóban az angyal hozna mindent, mert szinte belesajog és belekeseredik a lelkem abba a sok alkudozásba, abba a kimerítő, végtelen latolgatásba és abba a sok keserves lemondásba, amit az örömök előcsarnokában, a játékok piacán láttam és hallottam az idén. Karácsony eddig mindig, már hetekkel a gyertyagyujtásos ünnep előtt, valami nagy, valami jóságos hangulatot váltott ki mindenből és mindenkiből. Az öröm, hogy adhatok, a boldogság, hogy kapok ott türelmetlenkedett a felnőttek nézegetésében és ott csillogott a gyerekek reménykedő szemében. Ma mintha a bajt, mint valami homoktömeget belecsapta volna az élet ezekbe a tiszta tekintetekbe. Ma mindenki szomoru, ma senkise várja, csak szokásból tartja meg a pihenésnek és örömöknek legszebb ünnepét.

Pedig minden éppen ugy meg volna hozzá, mint azelőtt, mert könyvet, játékot, babákat, cukrokat, édességeket, mindent kapni mindenfelé. A Garay-téren, hetivásárokon már kirakodtak a csillámos bódék, Aranyszálak, ezüst karácsonyfa diszek, gyertyák, gyertyatartók, libegő madárkák, gömbölyü golyócskák régi hangulatokat emlegetnek, amint az esős szélben meg-meglengenek. Ha Péterke tudná, hogy ez mind ma milyen kétségbeejtően megdrágult, nem tépne ki még két ujabb lapot a vonalas irkából.

— Négy korona az ezüst, kilencven a diadém, csak kevés van, elég se lesz, vegyék meg, vegyék meg! — harsogja a félszemü árus a Murányi-utcában.

— Husz korona a baba, aki siet, megkapja! — öleli kévébe a kofáné a kenderkócos, fafejü, vöröspont orcáju bábukat.

Megfogok egyet. Elhanyagolt nagy szemü, félig mezitlábas lánykák körülfognak. Nagyon érdekli őket, de nem mernek miatta a tensasszonnyal szóba elegyedni. Egy adott pillanatban megfogja a legnagyobbik, (tiz éveske lehet) valamelyik ruháját. Átszellemül az arca, azután mint valami sejtett, alig várt, de nem remélt titkot, odasugja a másiknak:

— Selyem! — azután elszaladtak.

— Itt a puska, jó a tusja, ennek örül a fiucska!... Meg a páncél, meg a pajzsa, csak néhány van, rajta, rajta! — Igazi városligeti jassz kiabálja torkaszakadtából ezt a szöveget. Olyan ismerős. Vagy a barlangvasut, vagy a csodapók mellett láttam a legkövérebb nő sátora előtt a nyáron. Egész boltja a hátán van, meg a mellén lóg, meg a karjába kapaszkodik. Egy csodaszörny valósággal, amint az indiánus fejdiszek, a puskák fényes csöve és a pajzsok csillogó bádoglemeze rátapad aránytalan testére. Selyemkendős asszonyok, hasukon összefont kézzel, bámulják. Ő ugy ordit és ugy lenézi őket, hogy a boldog vidékiek nem mernek nem venni tőle. Mikor megnyitják a sokajku erszényüket, ötösével szedik a százasokat. Van elég, miért ne vennének katona-felszerelést a fiunak. Nem draga. Negyven koronából kifutja az egész. Még egy rezerva dugót is kapnak a puskához. Irjad csak Péterke.

Minél beljebb jövünk, annál kevesebb a százas, annál több a játék és annál több a szomoru asszony. Csak ugy lézengenek az áruk között és mindenik azt mondja, mikor a kisasszony megszólitja:

— Csak körül akarok nézni, mert még nem tudom mit vegyek? Olyan sok mindene van a gyereknek, olyan nehéz valamit most találni!

Pedig nem is nehéz, mert a gyereknek nincsen is olyan sok mindenféléje, meg tudja is, hogy mit szeretnének a kicsikék, csak nem meri kérni. Hogy is merné, mikor husz, huszonöt korona a legkisebb baba, kocsit ötven koronán alul alig kapni. Egy kis verklis bojáca hatvan-hetven korona, valamireváló felhuzható kocsi, vagy autó ötven-hatvan korona. Egy kis bolt, amit még tavaly hetven koronáért kaphatott az ember, ma sokkal rosszabb kivitelben százötven korona. Egy sisak huszonöt korona, kuglijáték, ha jó, nyolcvanöt-kilencven. Babák, már olyan karba és ringatni való nagyságuak, száz és százötven koronánál kezdődnek. Egy igazán szerény, inkább iparosné külsejü asszony előttem fizetett ki négy babáért hatszázhetven koronát. Babafésüt is kérdezett, azt három korona ötvenért mondották. Istenem, mikor én még a huszfilléres hetipénzemből vásároltam ilyent Szmóli babámnak, Péterke. Ha tudnád.

Az Árkádbazárban találkoztam egy tisztviselő barátom feleségével. Tudod, azzal a nénivel, Péterke, akitől megkérdezted, hogy sirt-e, mert olyan piros volt a szeme. Mátyásföldön lakik, hat kis gyereke van otthon és „valami kis örömet csak kell szerezni legalább egyszer egy évben nekik." Együtt jártunk körül.

— Lajoskának valami társas játékot szeretnék.

Kinálnak. Lóverseny nagyon mulatságos, nagyon szeretik a fiucskák, vagy Harang és kalapácsot, vagy Fekete Pétert, nagyságos asszonyom. Ez tizennyolc, emez harmincöt korona, de a legnagyobb. Ez a kisebbik pedig tizenkettő. Ha büvész játékot tetszene venni, azt is nagyon szeretik a fiuk. Ez negyvenöt korona, a nagyobbik száztiz.

— Akkor inkább könyvet veszek neki, ez nem Lajoskának való. Nézzünk talán egy nyolcéves lánykának valamit.

Istenem, mennyi minden volna. Agy. Huszonhét korona. Szinház. Százötven. Teás-készlet, kis jourasztalon kétszázhusz korona. Mosdó száznegyven korona. Babaszoba hatszáz, a nagyobb nyolcszáz korona. Hogy éreztem, mennyire venném mindezt Klárikának és hogy fájt, hogy egy tizennyolc koronás alig husz centiméteres babával kellett megoldani az ő ezidei karácsonyi örömét. Gábor fog örülni a hordós kocsinak és Pista boldog lesz az uszodával. Még háromnak kell venni és már kilencvenöt koronát tesz ki a számla. Rettenetes.

— Majd azt mondom nekik, hogy az idén szegény angyal jött, ugy látszik, hozzánk és csodálkozni fogok! — mondta a tisztviselőné, mikor kiment a kis

feljelentések, tárgyalásokat is csak a régi, még a forradalom előtti időkben történt ügyekben tartanak. Ennek oka egyrészt az, hogy a kereskedők nem mernek drágán adni, másrészt pedig az eldugott áruk, ha nehezen is — mégis csak előkerülnek, amely körülmény már önmagában is áresést idéz elő.

A megváltozott viszonyok még inkább mutatkoznak a főkapitányság árdrágitási osztályában, a melynek vezetője kiváló rendőr, Kalmár Béla kapitány. Kalmár kerületi ember volt, a mikor a háboru kitört, a VIII-ik kerületben dolgozott. Az árdrágitási ügyeket neki osztották ki és okos, igazságos itéleteinek annyira hire ment, hogy Sándor László behozta a főkapitányságra és a legbonyolultabb árdrágitási ügyek kibogozását bizta rá. Kalmár Bélának nem is volt sem éjjele, sem nappala. Most a munkája egy kissé megcsappant.

A változás okairól igy nyilatkozott a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Senkisem gondolt arra — mondotta a kapitány — hogy az árdrágitási ügyeknek ily gyorsan vége szakad. *Mintha elvágták volna egyik napról a másikra megszünt a bünözésnek ez a része.* Ne higyjük egy percre sem, hogy az idők változtak meg és az emberek erkölcse javult volna meg. Csupán csak az történt, hogy a *kereskedelem ugyszólván megszünt* és igy árdrágitás egyáltalában nem is történhetik. A szállitási viszonyok megrosszabbodása és teljesen bizonytalan volta elejét veszi minden nagyobbszabásu árdrágitásnak. A kereskedők nem is merik a bizonytalan időben ügyleteiket lebonyolitani. *Nagyon sok baj volt eddig a csempészéssel.* Most ezt sem üldözhetjük, hiszen *a* normális viszonyok még nem állottak helyre. *A csempészés most nem folyhatik,* mert a szállitási eszközök felmondták a szolgálatot.

— Az ügyosztály tehát teljesen munkanélkül áll? — kérdeztük.

— Nem mondhatnám — volt a válasz. — Minden nap elég munkánk akad. *Igen sok a feljelentés.* A legérdekesebb az egész dologban az, hogy a feljelentések *legjelentékenyebb része névtelen.* Naponta besugják nekünk, hogy honnan szállitanak el bört, honnan visznek el ruhát és minden esetben kiderül, hogy a feljelentő rosszul volt informálva. A legártatlanabb legális szállitásokat törvénytelennek tartják a járókelők, akik most egytől egyig Sherlock Holmesek és rendesen csak a meginditott vizsgálat deriti ki, hogy tévedés forog fenn. *Néha igazán komikus jelenetek játszódnak le.* Az ügyosztály mindennek lelkiismeretesen utána néz, nehogy bárminemü mulasztás forduljon elő. Igen sok aktánk van különben, amelyben a nyomozást tovább kell folytatnunk, ezeket az ügyeket sem ejtjük el.

— Amikor a főkapitány intézkedése köztudomásu lett, hogy a lefoglalt árut azonnal értékesiteni kell, mindenki azt suttogta, hogy az árut biztosan a rendőrség beszerzési csoportja fogja kapni. Ez rendjén is lett volna, inkább fogyasszák el a rendőrök a kontingensünk terhére, mint a rendőrpincékben rothadjon meg az áru. Az emberek irigykedve gondoltak arra, hogy milyen jó dolguk lesz a rendőröknek, mindenük lesz, kapnak mindent, amit szemük-szájuk kiván. A valóság ezzel szemben az, *nincsenek árdrágitási ügyek, nincsenek lefoglalások és bizony a rendőrök éhen halhatnának, ha a lefoglalt árukból kellene nekik jól lakniok.*

— Senkisem hitte volna, hogy valamikor bárki is vissza fogja kivánni az árdrágitási ügyeket. Ma azonban már felsóhajt egyik-másik szakember:

— *Bárcsak volnának ismét árdrágitási ügyek,* mert akkor ujra volna kereskedelem. Még egy kis gazságot is szivesebben eltürnénk ahelyett, hogy ezt a nagy, kétségbeejtő pangást napról-napra szemléljük...

Ezt csinálta a forradalom az árdrágitási ügyekben...

—

csomagjaival. Vajjon hányfelé fogják ugyanezt mondani az idén?

— Takarodj ki, most nem szabad itt ácsorogni! — rivallt egy kis gyerekre a főnök. Megriadt, kis öccse vállába kapaszkodott. Spárgával volt összekötözve a cipője, sapka se volt a fején, piszkos is volt, csak két boldog szem nézett ki okos fejéből és nagyos komolysággal magyarázgatott a kicsinek. Mintha álomból ébresztették volna őket a kemény szóval. Pillanatra megmerevedtek, nem tudtak mozdulni sem.

— Hányszor mondjam, hogy takarodjatok! — ismételte a vezető és meglökte őket. Lassan kifelé indultak. A nagyobbik huzta a kicsit, aki folyton visszanézett.

— Mit akartatok gyerekek? — kérdeztem. A jó szóra a megrémült nagyobbik, elpityerdült, már fáit neki az élet. A kicsi visszafelé mutatott és azt mondta:

— Azt a várat akarom.

— Szamár, ütött szájára a bátyja hirtelen, — mondtam már, hogy csak nézni szabad azt neked. Ócskös rábámult, ugy látszik, nem először történt. Már többször mondtam, hogy majd, ha Csurgó Sándor leszel, megveheted, most még csak Sanyi vagy. Azzal el is mentek.

Hol tartasz Péterke? Már a nyolcadik kivánságodnál? Én még mindég az elsőnél, mert szeretném, hogy ha már angyal nem is hozza ez idén sem a szülők helyett a karácsonyt, legalább az emberek legyenek olyan jók, vagy olyan okosak, nem tudom, hogy ha már az életünket bajokkal megröviditik, ha a képzeletünket guzsba kötik, ha a jövőnket keretekbe szoritják és még a multunk emlékeit is elveszik, legalább arra vigyáznának és azt ne engednék meg, hogy a gyerekek reménykedését vigyék kalózmódra vásárra és az ő álmaikat ilyen gonoszul kiuzsorázzák. Gondoljunk arra, hogy a legboldogabb életü embernek se az a legboldogabb perce, mikor elveinek megvalósulását és munkájának az eredményét érzi, hanem az a hangulat, mikor az első játékra, vagy egy meghitt boldog karácsonyra emlékezik. Mi mindent elveszthetünk anélkül, hogy erőben és kitartásban megéreznők ezeket a veszteségeket, de jaj nekünk, ha még a gyerekek is elvesztik a karácsonyukat.

Nem, a világért se mutathatom meg neked a levelemet, Péterke. Majd csak az angyalka lássa ugy, mint a tiedet.

Ringer Lili.

Nagy Vince belügyminiszter

nyilatkozik a Fővárosi Hirlapnak

Budapest uj negyventagu néptanácsáról, a főpolgármesteri állás megszüntetéséről, a közigazgatási bizottság átformálásáról, a közmunkatanács eltörléséről, a főváros háztartásának rendezéséről

Nagy Vince dr. még csak rövid ideje ura a belügyminiszterium Országház-utcai nagy sárga épületének; de el kell mondani, hogy valósággal napok alatt rendkivüli tájékozottságot szerzett minden kérdésben, intézkedései pedig telitve vannak egy biztos kezü ember szilárd és tisztalátkörü elhatározásainak jeleivel. A főváros ügyeinek vezetését provizorikusan kell megoldani. Ennek a provizorikus megoldásnak módozatai fölött Nagy Vince elődje több mint egy hónapon át rágódott és a provizorikus megoldás számlájára ujabb provizorikus megoldásokat teremtett. Nagy Vince miniszter mindössze egyszer hallgatta meg az illetékeseket és készen van a megoldással, amely ebben a pillanatban feltétlenül a legalkalmasabbnak látszik és amelybe készségesen belenyugodtak a politikai pártok képviselői csak ugy, mint a tanács tisztviselő tagjai.

Ez a megoldás a negyventagu városi néptanács, amelynek fele tisztviselő, fele politikus, illetve Budapest népének képviselői. A tisztviselőkből álló kisebb tanács megtartja a régi hatáskörét azzal a különbséggel, hogy 6—8 tagból álló ellenőrző csoport vonul be a tanácsülésekre, ezeknek azonban itt nem lesz szavazati joguk. A kistanácsülésben készitődnek elő a tárgyalásra szánt kérdések, a tömeg-ügyeket pedig végérvényesen itt intézik el. A közgyülés hatáskörébe tartozó kérdéseket és előterjesztéseket a teljes negyven tagu tanács tárgyalja le, amely teljességgel a törvényhatósági bizottság örökébe lép provizorikus megbizatással. A teljes tanácsban azonban — és ez ismét helyes novum — a tisztviselő tanácsbelieknek nem lesz szavazati joguk. Ezzel a felelősség is elhárul a tisztviselők nyakából, amit ezek nyilván nagy megnyugvással fognak fogadni.

A belügyminiszter mindezt értékes nyilatkozatban mondja el alább a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt. A nyilatkozatból egyébként kiderül az is, hogy a főpolgármesteri állás és a Közmunkatanács megszüntetése befejezett dolognak tekinthető. Nagyon érdekes része a belügyminiszter kijelentésének az is, amelyben a közigazgatási és egyéb bizottságok képzéséről és a főváros anyagi helyzetének szanálásáról szól.

Nagy Vince belügyminiszternek a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt tett kijelentései egyébként a következők:

— A főváros törvényhatósági bizottsága nem müködik — kérdeztük — és ugy tudjuk, miniszter ur intézkedni készül az ideiglenes megoldásról, amely érvényben marad addig, amig az uj községi választói jog alapján össze nem ül a közgyülés. Kérjük miniszter urat, mondja el, ennek a provizorikus megoldásnak alapelveit?

A miniszter a következőkben válaszolt:

— A mult héten ankétet hivtam össze a belügyminiszteriumban, amelyen résztvettek a főváros mai hivatalos vezetői és az uj tanácstagok. Akkor még arról volt szó, hogy egyöntetü néptörvény fog intézkedni Budapest és a vidéki városok törvényhatósági autonómiájának provizórikus megoldásáról. Azóta azonban megváltozott a helyzet. El kellett különiteni az intézkedéseket, amelyek egyrészt a fővárosra, másrészt pedig a vidéki városokra vonatkoznak. Ilyenfomán *Budapestről külön néptörvény fog intézkedni.* A kialakult vélemény az, hogy a régi szerveket semmiképpen sem szabad müködésbe hozni és müködésben tartani, amikor azok még a virilizmus és egy szük választói jog termékei. A másik elv pedig az, hogy *nem szabad ugyszólván kinevezéstől függő közgyülést csinálni.* Ha a volt városi tanácsot, amely husz tagból állott, husz külső emberrel kiegészitjük, és az igy képzett *városi néptanács* veszi át a törvényhatósági bizottság szerepét, akkor meg van oldva a közgyülés kérdése. Legközelebb minisztertanács elé viszem ezt a tervezetet, amelynek értelmében *Budapest városi néptanácsának negyven tagja lesz és a néptanács elnöki tisztét a polgármester tölti be.* A negyven tagból álló városi néptanács kétféleképpen müködnék és kétféle hatásköre lenne. A régi tanácstagok együtt gyakorolnák a régi tanácsi hatáskört, a néptanács uj és külső emberekből álló fele pedig hat-nyolc tagot küldene ki a tanácsülésekre, ahol a tanács müködését szervezeti jog nélkül ellenőriznék. Ez a régi tanács végérvényesen letárgyalná a kisebb jelentőségü adminisztratiu ügyeket amelyek olyan tömegüek, hogy gyorsan, sok hozzászólás nélkül, de a szükséges kontrollal intéztessenek el. A teljes tanács negyven tagu lesz és a közgyülés teljes hatáskörét fogja gyakorolni. Itt viszont *a régi tanács tagjainak nem lesz szavazati joguk,* amivel a teljes tanács nem tisztviselő tagjai számára *biztositva lenne a kizárólagos döntési jog és egyben a felelősség is egészben őket terhelné.* Hangsulyozom azonban, hogy az egész intézmény természetesen *provizórikus megoldás* lesz az uj községi választói jog alapján megválasztandó törvényhatósági bizottság összeüléséig.

— Szándékozik-e belügyminiszter ur a főpolgármesteri állást megtartani és ha igen, milyen szerepe lesz a főpolgármesternek az uj városi néptanácsban?

— A *főpolgármester* ezideig a kormánynak éppen olyan exponense volt, mint a vidéki törvényhatóságoknál a főispán. Ha a vidéki törvényhatósági életben a főispáni intézményt a kormánybiztosság formájában fentartotta és müködésében meghagyta a népkormány, ez azért volt, mert erre igen

fontos okok kényszeritették. Legelsősorban az, hogy ha a törvényhatóságok eddigi első tisztviselői (alispánok, polgármesterek) maradtak volna a törvényhatóságok élén, ezek nagyobbára a szük választói jog alapján megválasztott törvényhatósági bizottságok emberei lettek volna és igy a nép szélesebb rétegei kétségkivül bizalmatlansággal viseltettek volna velük szemben. A vidéki törvényhatóságok élére tehát kormánybiztosokat kellett küldeni, akik inkább birják a nép bizalmát. *Budapest székesfővárosnál azonban ez az eset nem forog fenn.* Itt a belügyminiszter közvetlenül érintkezhetik a törvényhatósággal, éppen azért felfogásom szerint *nincs szükség az ilyen közvetitő szerepre és igy ugyanabban a néptörvényben fogom elintézni a főpolgármesteri intézmény eltörlését.*

— Szó esett arról is, hogy a közigazgatási bizottság intézményét is el akarja miniszter ur törölni, vagy legalább és szükségesnek tartja annak gyökeres reformját?

— Ezekkel a reformtervekkel természetesen szoros összefüggésben van *a közigazgatási bizottság* kérdése is. Természetesen a közigazgatási bizottságnak is — éppen a maga fontos hatáskörénél fogva — olyannak kell lennie, hogy a változott viszonyok között *az eddig nem itt képviselt rétegek bizalmát birja.* Ez csak ugy valósitható meg, ha *a közigazgatási bizottság megalakitását a városi néptanácsra bizzuk. Ugyancsak a városi néptanács fogja megalakitani a kisebb bizottságokat is.* Ugy a közigazgatási bizottság, mint az egész bizottságok megalakitásánál joga lesz a néptanácsnak a bizottságok tagjait *akár a saját kebeléből, akár kivülről* kiválasztani.

— A Fővárosi Közmunkák Tanácsának sorsa felől megtörtént-e már a döntés?

— A reformnak természetesen foglalkoznia kell a Közmunkatanács létével vagy eltörlésével is. A Közmunkatanácsnak a fővároshoz eddig való viszonyát ugy itélem meg, hogy ha nem is tekinthető olyan szervnek, amely a főváros haladásának akadálya lett volna, de *feleslegesnek mutatkozik, amikor kisebb szerveknek gyors munkájára van szükség.* Valószinünek tartom, hogy a néptörvény, amely a főváros autonómiájának előbb emlitett szervenek ujjáalakitásáról intézkedik, *a Közmunkatanács kérdését is radikálisan megoldja.*

— A főváros anyagi viszonyainak szanálásának kérdésével foglalkozott-e a miniszter ur és történtek-e ebben az irányban elhatározások?

— A főváros anyagi ügyeire vonatkozólag ebben a pillanatban nem adhatok még kimeritő választ. A fővárosnak azok a kivánságai, amelyeket az állammal szemben támasztott, részletekbe menő tájékozódást tesz szükségessé. A miniszterium illetékes osztályától részletes kimutatást kértem, s mihelyt a szükséges tájékozódást megszereztem, azonnal *közvetlen érintkezésbe lépek ebben a kérdésben a főváros vezetőségével és tárgyalásokat inditok a lehető megoldásra nézve.* Ebben a tekintetben azonban természetesen *az egész kormány hozzájárulására és legelső sorban a pénzügyminiszter urral való megegyezésre van szükség.* A megállapodást pedig nem lehet egyoldalulan csak Budapest fővárosra vonatkoztatni, hanem *az összes magyar városoknak a háboru alatt és által felmerült követeléseit egyformán kell elbirálni.*

Végül még a miniszter Budapest közbiztonsági viszonyainak rendezéséről szólott. Ebben a tekintetben rendkivül megnyugtató kijelentéseket tett. A rendőrség és népőrség intézményének fejlesztését, a legnagyobb erélylyel folytatják, ugy hogy a közbiztonsági állapotok mindinkább és minél előbb megszilárduljanak. A rendőrség éppen most kérte, hogy védő munkájuk és önvédelmük céljaira lőfegyverrel lássák el őket, amit a miniszter meg is tett azzal a megszoritással, hogy a lőfegyvert csak éjszaka szabad viselniök. Kilátásba helyezte még a miniszter azt is, hogy a rendőrség anyagi helyzetének javitását sürgősen el fogja intézni:

— Meg kell becsülni — mondta azokat a nagyszerü szolgálatokat, amelyeket a rendőrség a forradalomnak tett.

Megszünik a lakáshiány

Háromezer lakás épül — 30.000 munkás foglalkoztatása — 125.000.000 befektetés

Vágó József nyilatkozata

Hatalmas arányu épitkezés kezdődik meg a tavasszal Budapesten. A népjóléti miniszterium háromezer hajléktalan budapesti család részére épit lakást. Ez az akció százhuszonöt millió koronába kerül és előreláthatólag harmincezer iparosnak és munkásnak ad kenyeret. A mozgalom jelentősége ugy a lakásinség, mint a munkanélküliség csökkentése szempontjából egyaránt óriási jelentőséggel bir.

Ezt a hatalmas lakásépitési akciót az Országos Lakásügyi Tanács alelnöke, Vágó József épitőmüvész vezeti, aki a nagyarányu tervekről igy nyilatkozott a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Az akció öt telepet létesit a főváros területén. Az egyik telep Ujpest vidékén, a Madarász-utcánál lesz, három telep lesz Kőbánya környékén, a Pongrácz-utcánál, a Maglódi-uton, a Juranics-utcánál, végül pedig egy telep épül az Erzsébet királyné-uton is. Legnagyobb lesz a Maglódi-uti telep, legkisebb a Juranics-utcai. A főváros a lakások épitéséhez szükséges területeket ötven évre dijmentesen adta bérbe az államnak.

— Ezeken a területeken nem barakkok épülnek, hanem végleges lakások. Nagyjában két typus lesz. Lesznek kislakások és bérházak. Összesen mintegy háromezer lakás épül, tulnyomórészt egylakásos házakból. Az épülő lakásoknak csak husz percentje nyer bérházakban elhelyezést.

— Amint emlitettem, tulnyomórészt magános családi házakat épitünk. Minden családnak egy külön házat. A legtöbb házban lesz egy lakószoba, két hálófülke, konyha, kamra és előszoba. Kiegésziti pedig a házakat az utcai fronton egy három méteres előkert, hátul pedig egy nyolcvan négyszögméter nagyságu kis kert. Lesznek azonban valamivel nagyobb családi házak is, olyanok, ahol három szoba van. Itt már fürdőszobát is épitünk. A bérházakban többnyire két és háromszobás lakások lesznek, az Erzsébet királyné-uton épülő bérházakban leginkább háromszobás lakásokat épitünk, olyanokat, amelyek jobb hivatalnokoknak is megfelelő othonul szolgálnak. Ezek a házak itt kétemeletesnek épülnek.

— Reméljük, hogy a tavasszal már hozzáfoghatunk az épitéshez is. Azt szeretnők, ha március vége felé megkezdhetnénk az épitkezést és a lakások nagy részét a nyár végére átadhatnánk az igényjogosultaknak. Az épitkezés előkészitése érdekében szükséges intézkedések megtétele folyamatban van. Az anyag nagy részét már most biztositjuk. Az alkatrészeket előzetesen akarjuk gyártatni. Igy a házakhoz szükséges ajtókat, ajtóvasalásokat, kilincseket, pántokat, padlólemezeket, bádogot, kályhákat, csapot, csövet, üveganyagot stb. még ez év folyamán megrendeljük. A tégla részben már rendelkezésre áll, ha lesz elegendő szén, akkor téglákat gyártatunk, de tárgyalásokat kezdtünk a kőbányákkal is, mert kőanyaggal is fogunk épitkezni. De lesznek cementházaink is.

— A legtöbb lakás munkások részére épül, de mint már emlitettem, épittetünk olyan lakásokat is, amelyek tisztviselőknek állanak rendelkezésére. Az egész akció állami akció, a kislakásokat nem adjuk el örökáron, hanem csak bérbeadjuk azokat. A házak a népjóléti minisztérium tulajdonát fogják képezni, azokat a lakáshivatal adja majd bérbe azoknak, akiknek a lakásokhoz a megállapitandó feltételek szerint igényük van.

— Miután pedig itt valóságos telepek épülnek, szüksége merül fel annak is, hogy a lakások közvetlen közelében kulturális és közegészségügyi feladatokat szolgáló épületek is létesüljenek. Éppen ezért az Erzsébet királyné-uti telep kivételével minden telepen épitünk iskolát, óvodát, csecsemőotthont, népszállót, népházat, gőzfürdőt és gőzmosóintézetet. Ezeket alkalmasint saját kezelésben tartja az állam, de az sincs kizárva, hogy a gőzfürdőt és a gőzmosodát vállalkozónak adjuk majd bérbe. Természetesen gondoskodunk arról is, hogy a telepeken megfelelő boltok és raktárak is épüljenek.

— Az Erzsébet királyné-uton iskolát és ovodát nem épitünk, mert az ott van, ellenben létesül itt egy ugynevezett háztartásos épület, amelyben a közös konyha nyer majd elhelyezést.

— Az egész akcióra a kormány százhuszonöt millió koronát engedélyezett. Ebből az összegből kell felépülni az összes kislakásoknak és bérházaknak, de ezt a tételt terheli még annak az öt nagy diákszállónak az épitése is, amelyet a diákság lakásnyomorának enyhitése érdekében létesitünk. Az öt diákszálló Budán, a Müegyetem környékén épül fel.

— A kislakások terveit nyolcvannégy épitész készíti. Bizonyos közös elvek alapján, de mindenki a saját egyéniségének megfelelően. Változatosan. Én remélem, hogy ezek közül a telepek közül mindegyik szebb lesz, mint Budapestnek bármelyik más része.

— Az összes munkálatok előreláthatólag mintegy harmincezer embernek adnak majd kenyeret. Ezzel nagyban hozzájárul a munkanélküliség enyhitéséhez, minthogy az egész akciónál ez a szempont is fontos szerepet játszik.

Beszélgetésünk végén elmondotta a kormánybiztos ur, hogy a diákszállókat az állam teljesen berendezi, azonban tanácskozások folynak most az épülő kislakások berendezése ügyében is.

*

Konkrét formában az a terv merült fel, hogy a kislakásokat fel kellene szerelni a legszükségesebb butorokkal. Két ágyat, asztalt, székeket, szekrényeket kellene minden lakáshoz adni. Ennek az intézkedésnek egyik előnye az volna, hogy a butorral nem rendelkező munkásokat nagy gondtól szabaditaná meg, másrészt azonban munkához és kenyérkeresethez juttatná a leszerelt asztalosokat. E terv megvalósitása ellen hoznak azonban fel érveket és éppen ezért ez ügyben tanácskozások még folyamatban vannak.

Máról holnapra élünk

Nem szünik meg a jegyrendszer — Harc a drágaság ellen — Nehézségek a szénhiány miatt — Megeshetik, hogy leszállitják az adagokat

Erdélyi Mór kormánybiztos nyilatkozata

Amit Erdélyi Mór, Budapest közélelmezési kormánybiztosa, mond a főváros lakosságának ellátásáról, nagyobbrészben nem vigasztaló. Szénhiség van, a vonatok nem közlekedhetnek rendesen, sok vonatot beállitanak, a közlekedést kényszerült a kormány redukálni, mindez Budapest lakosságát sujtja, amelyen beteljesedhetik a kormánybiztos proféciája, hogy leszállitják az adagait. Ennél sulyosabb baj ebben a pillanatban nem fenyeget bennünket, sőt vannak vigasztaló momentumok is, amelyek között talán legelső sorban kell megemlitenünk, hogy a közélelmezés vezetői komoly irtóharcot inditottak a drágaság ellen. Erdélyi Mór, a főváros élelmezési kormánybiztosa különben a Fővárosi Hirlap tudósitójának a következőkben adott felvilágositást az aktuális élelmezési kérdésekről:

— A jegyrendszer egyelőre *nem szüntethető meg* és azt mindaddig fenn kell tartanunk, amig a viszonyokban lényeges javulás nem mutatkozik. Ami az élelmiszerek magas árainak lenyomását illeti, erre vonatkozólag megkezdett munkánk *folyamatban van.* A husárakat máris csökkentettük és ez az elv vezet bennünket a továbbiakban is. Természetes azonban, hogy az árleszállitáshoz az szükséges, hogy *az illető áru elég mennyiségben rendelkezésünkre álljon.* A husárakat is azért tudtuk csökkenteni, mert *elegendő hus* van.

— A vonatközlekedés redukciója nem fog-e nehézségeket okozni a főváros ellátása körül? — kérdeztük a kormánybiztost.

— Bizonyos — mondotta *Erdélyi* — ez kellemetlenséggel jár s *nehézségeket gördit a főváros élelmezése elé.* Kivánatos volna, hogy *a vonatok közlekedését ne redukálják,* mert hiszen

a felhozatal minden csökkentését meg fogjuk érezni, s én tárgyalásokat is folytatok *Vázsonyi* államtitkár urral ebben a kérdésben, azonban *a széninség kényszerítő parancsa elől kitérni nem lehetséges.*

— Egyebekben annyit mondhatok, hogy eddigi munkánkat folytatjuk. Igyekszünk az igazságos elosztásra, hogy *mindenki megkaphassa azt, ami megilleti.* Sajnos, *máról-holnapra kell élnünk* és ha beáll esetleg a szükség, *leszállítjuk az adagokat.* Hangsulyozom azonban, hogy *ma még egyelőre erről nincs szó* és az adagok kisebbitéséhez csak a végső esetben fogunk hozzányulni.

Bódy Tivadar polgármester

a főváros pénzügyi helyzetéről, a lerongyolt Budapestről és a közmunkatanács megszüntetéséről

A főváros tanácsának ajtai hetek óta megnyiltak azok számára, akiket az elnyütt, bünelben és erénytelenségeiben meggyülölt közgyülés helyére a magyar népkormány, a főváros népének igazabb képviselőiként kiküldött. Az uj emberek a megértés szavával jöttek, de tagadhatatlan, hogy friss szellemet hoztak be a városi tanácsba, amely friss szellem nem törhetett elő a tanács tagjainak munkájában még akkor sem, ha azt belülről érezték volna, mert kerékkötőnek ott ült a vénhedt, ósdi felfogásu közgyülés, amely vak meggyőződéssel vánszorgott a korrupció régi utjain, de amely megriadt mindentől, ami friss szellemre engedett következtetni.

Nem keltett szemünkben meglepetést, mégis külön meg kell állapitani, hogy Bódy Tivadar polgármester az uj idők változásával találta meg tulajdonképen a maga igazi területét, azt a területet, ahol szociális alkotásokkal lehet szolgálatára a köznek. Már polgármesteri programmja, de további nyilatkozatai is kikivánkoztak az azóta eltemetett vénhedt közgyülésből. Bódy büszkén mutathat rá ezekre a programmadásaira, amelyek mutatják, hogy előbb értette meg az idők szavát, minthogy azt rá kellett volna kényszeriteni. Ez az oka annak, hogy a főváros tanácsában zökkenő nélkül megy ma minden és tulajdonképen nem történt más, minthogy a főváros tanácsának ma alakul ki igazi karaktere.

A bajokat azonban nem lehet lekicsinyelni. A Fővárosi Hirlap munkatársa, aki előtt Bódy polgármester volt szives a főváros aktuális kérdéseiről nyilatkozni, reményekben nem túlságosan gazdag képet adott a jövendőről. Egy lerongyolt, a háboru pusztitásaiban agyonsanyargatott várost kell ujból talpra állitani és a megszabdalt ország tényleges fejévé tenni. Amikor erről volt szó, a polgármester egész lényét hazafias fájdalom töltötte el, a meggyötört, az ebek harmincadjára vetett magyarság keserüsége csendült meg szavaiban.

Sok milliós tulkiadások és uj adók.

A polgármesternél mindenekelőtt a főváros pénzügyi helyzete iránt érdeklődtünk, amely soha sem volt még olyan reménytelen, mint ma. Bódy Tivadar dr. igy válaszolt:

— Pénzügyi helyzetünk kétségkivül sulyos gondokat okoz. Nem voltak pénzügyeink a hosszu háboru alatt sem valami rózsásak, de a megváltozott idők elmaradhatatlan követelményei még több és még sulyosabb terheket rónak ránk. A munkabérek olyan nagyarányu emelése van még ebben a pillanatban is folyamatban, hogy kidásaink ezáltal sok-sok millióval fognak megnövekedni. Miután, mint emlitettem, ezek a munkabéremelések még mindig folyamatban vannak, még áttekintésem sem lehet arra nézve, hogy milyen ujabb megterheltetést jelentenek. Lehet, hogy tiz, hogy husz, harminc, talán negyven milliót tesz ki az összeg, amit erre a célra adnunk kell. Ma még percentuálisan sem tudom meghatározni kiadásaink megnövekedésének mértékét.

— És miből reméli a főváros a megnövekedett terhek számára fedezetet találni?

— Nincs más ut, mint az, hogy uj adókat vetünk ki. Ezeknek az uj adóknak pedig olyanoknak kell lenni, amelyek a szélesebb néprétegeket nem sujtja, hanem amelyek igazságos, progresszív módon osztják meg a terheket. Nem lehet szó a fogyasztási adók emeléséről, hanem amint azt mi már régen kértük, *az államnak kell átengednie a számunkra a jövedelmi adót. Megpótlékoljuk a jövedelmi és az ingatlanadót,* ebből kell előteremteni azt az összeget, amely a főváros háztartását rendbehozza. Természetesen nem szabad elfelejteni azt sem, hogy a főváros háboru kiadásainak az állam által való megtérítését kértük és *ez az össze 80—90 milliót tesz ki.* A háboru számláját nem fizetheti a főváros. Sulyos kárunk az is, hogy a közuti közlekedés városi kezelésébe való vételétől és a közlekedési adótól remélt összeget nem kapjuk meg, sőt a területhasználati dijak elmaradásával a főváros milliókat fizet rá az átalakulásra. Mert az kétségtelen, hogy a mai tarifák mellett az egyesitett villamosok semmi jövedelmet hozni nem fognak.

Nem javulhat a villamos-közlekedés.

— A villamosvasutakról szólván, milyennek látja a polgármester ur a helyzetet, várható-e a közeljövőben a közuti közlekedés megjavulása?

— Semmiesetre sem. A villamosok a háboru alatt annyira lerongyolódtak, annyira tönkrementek, hogy nincs olyan reform, amely momentán megtudná javitani a közlekedést. Olyan gépekre és géprészekre van a vállalatnak szüksége, amelyeket még jó ideig nem lehet kapni, pedig amig ezek rendelkezésre nem állanak, addig a közlekedés megjavitásáról sem lehet beszélni. Hasonlóképen állunk az uttesteinkkel is, amelyeket szintén teljesen tönkretett a háboru. De mit csináljunk. Kövünk nincs, aszfalthoz való anyagunk nincs és az Andrássy-ut faburkolatát sem lehet kijavitani, amely pedig szerintem egyenesen botrányos már, mert nincs fánk. Pestmegyéből nem tudunk fát hozni, egyebünnen pedig — fájdalom — nem lehet. Természetesen mihelyt rákerül a sor, hozzáfogunk a munkához, aminthogy a csatornázási munkákat is rögtön elkezdjük, mihelyt anyag adódik, már csak azért is, hogy *a* munkanélküliséget ezáltal enyhiteni tudjuk. Csatornázási terveink készen vannak, csak legyen épitőanyag, amellyel dolgozhatunk.

A Közmunkatanács halálára.

— Ugy tudjuk — mondottuk — a Közmunkatanács megszüntetése befejezett dolog. Mi a véleménye erről a polgármester urnak?

— A főváros már régen arra az álláspontra helyezkedett, hogy *a közmunkatanácsot felesleges intézménynek tartja.* A Közmunkatanácsnak addig volt missziója, amig Buda és Pest két különálló város volt és igy az egységes fejlődést egy ilyen összekötő szervnek kellett biztositania. A két város egyesülése óta azonban minderre semmi szükség nincs, ugyanezt a munkát pedig, amelyet ma a Közmunkatanács végez, elvégzi a városi hivatal is. Igazán elpazarolt ha két hivatal ugyanazt a munkát végzi.

A polgármster ezután hosszan elbeszélgetett az uj rendről, amelybe a főváros tanácsa zökkenő nélkül tudott belehelyezkedni. A tanácsba delegáltak megértéssel, szeretettel és nagy munkakedvvel végzik feladatukat és minden remény megvan arra, hogy az együttmüködés a legjobban sikerül.

Azután az ország katasztrófájáról szólott a polgármester, amely Budapestet is mélyen lesujtja. A szép, hatalmasan fejlődött Budapesthez egy kicsire szabott, szétmarcangolt ország, milyen fájdalmas, szomoru képét! Az országszélekről menekülők elárasztják a fővárost, amely — ma még valóságos talány — hogyan fog megélni tudni.

A polgármester itt fájdalmasat, mélyet sóhajtott:

— Szegény, szerencsétlen ország . . . .

Szomoru látvány volt Budapest polgármesterének gondterhelt, mélyen meghatott arcát látni az adventi reményteljes napokban.

A Simor-utcai iskola botránya

Szocialisták a müvészetért

A főváros istenben boldogult közgyülésének ostobaságából és lelkiismeretlenségéből olyan kellemetlenség származott most, hogy szinte csodálni kell, ha az ilyképpen berendezett tanács nem tudja majd módját ejteni a régi közgyülés tagjainak *egyénenként és anyagilag való felelősségre vonásával.* Nem érdemelne mást ez a társaság, amely ostoba kapzsiságából és kulturaundorából egy iskola befejező munkálatait 600.000 korona helyett négy és fél millió koronába keriti a fővárosnak.

Az iskolát — mint *Városy* Gyula tanácsnok az egyik legutóbbi közgyülésen elmondta — a háboru előtt megkezdték épiteni a Simon-utcában. Az iskola már 1914-ben tető alatt volt. Amikor a háboru kitört, a kormány minden épitkezést betiltott, amikor azonban 1916-ban igen nagy volt a szükség az iskolákra, a tanács proponálta, hogy a Simor-utcai iskola épitését fejezzék be. Miután azonban ez az épitkezés 600.000 korona többköltséget igényelt volna, a lelkiismeretlen és rövidlátó közgyülés *a tanács előterjesztését elvetette.*

Azóta rohamosan felment mindennek az ára. Az épitőanyagé csak ugy, mint a munkáé. Egyszóval ez az épitkezés, ami 1914-ben 600.000 korona lett volna, most négy és fél millóba fog kerülni. *Városy* tanácsnok ugy látszik inkább bizott a mai tanácsban, amely az egykori közgyülésnél nagyobb megértéssel viseltetik, előkereste az ügyet. És nem hiába. Az uj tanács olyan szükségesnek találta az iskolaépités befejezését, hogy hozzájárult a megnövekedett költségek rendelkezésre bocsátásához is.

Az ügy körül azonban érdekes vita fejlödött ki. *Bokányi* Dezső annak a véleménynek adott kifejezést, hogy talán jó lenne az iskolát egyszerüen berendezni, az épitkezés diszességét korlátozni, hogy ezen az uton valamit meg lehessen takaritani. Bokányival azonban szociálista elvtársa *Kondor* Bernát fejtette ki véleményét. A takarékosságot ő is fontosnak tartja és ahol lehet, ott nem is ellenzi. A Simor-utcai iskoláról azonban ugy tudja, hogy az *Lechner* Ödönnek egyik legszebb alkotása. Ha pedig ezt tudjuk, akkor nem szabad a müvészet rovására spórolni. Figyelmébe ajánlja a tanácsnak a szemléltető képek és szobrok oktató hatását és kéri, hogy az esztétika rovására ne akarjon a tanács spórolni. A kultura ugyis olyan alacsony Magyarországon, hogy nem szabad akkor garasokra nézni, amikor müvészetről van szó.

A tanács is méltányolta ezeket a szempontokat és végeredményben ugy állapodtak meg, hogy a müvésziségben nem redukálják a költségeket, ellenben elejtik a központi fütés tervét, ami a mai viszonyok között igen sokba került volna és a padlót is primitivebb módon csináltatják.

Ekkor *Becsey* Antal azt az életrevaló ötletet vetette föl, hogy kérjen a tanács ennek az iskolának és több még épitendő iskolának és kórháznak az épitéséhez kormánytámogatást abban a formában, hogy a kormány amugy is segélyezi a munkanélkülieket, a főváros az épitkezéseknél való alkalmaztatással ezeket a munkanélküli segélyeket megtakaritja az állam részére, adják hát ezt az összeget a fővárosnak az épitkezések céljaira. Ezáltal egyfelől a főváros terheihez járul hozzá az állam, másfelől megindul a munka, végül pedig az állam számára sem jelent a dolog külön, uj kiadást.

Vámos Jenő (radikális) bejelentette erre, hogy a VIII. kerületi kisiparosok deputációja járt nála, amely azt kérte, képviselje az ő érdekeiket a tanácsban. Ő már az iparosoknak is megmondta, hogy helyteleniti kivánságukat, most is ez a felfogása, de kötelességszerüen elmondja, hogy miről van szó. A kisiparosok azt kivánják, hogy a tanács szólitsa fel a kormányt, adja meg a munkanélküli segélyt a kisiparosoknak is. Ezt a kérést ő nem helyesli, ellenben igen helyesnek és kivánatosnak találná, ha *a kismunkák kiadásánál* a tanács a kisipart minél több munkában részesitené.

Ezt a kivánságot honorálni is kivánja a tanács és ezzel el is lenne intézve a Simor-utcai

iskola ügye. Csak még a *Fővárosi Hirlapnak* azt az értesülését iktatjuk ide, hogy *Szende* Pál pénzügyminiszternek már tudomására is hozta a tanács egyik radikális-párti tagja, hogy a főváros milyen kéréssel fog a kormány elé járulni. Szende pénzügyminiszter nagy megértéssel hallgatta meg a Becsey-féle inditványt és kijelentette:

— A dolgot mindenesetre megfontolás tárgyává kell tenni.

Szolgálhatunk utolsó kenettel?

A leleplezett apácák — Ki fizesse a Zita-kórházban a papokat?

A Zita-kórház apácáiról sulyos leleplezések hangzottak el a minap a főváros tanácsában. A derék nénék nem annyira betegápolással, mint inkább lélekfogdosással, téritéssel foglalkoznak és a sulyos beteg katonákat gyónással és utolsó kenettel zaklatják.

A szabadgondolkozó uj tanácstagok vitája renkivül érdekes volt e téma körül. Az apropót *Csupor* József dr. tanácsnok egy előterjesztése adta meg, amely előterjesztésében elmondta a tanácsnok, hogy a Zita-kórházban a spanyol betegség pusztitása miatt nagyon megszaporodtak a lelkészi teendők, a katonák lelki szükségleteit az eddig alkalmazott lelkész egyedül nem tudja kielégiteni. Azt javasolta tehát a tanácsnok, hogy rendszeresitsen a főváros egy második lelkészi állást is, amelynek költségeit is a főváros fizesse.

A javaslat ellen *Kondor* Bernát szólalt fel.

— Bár atheistának vallom magamat — mondotta — mégis tanuságot akarok tenni toleranciámról, amikor kijelentem, hogy nem foglalok állást az ellen, hogy a Zita-kórházban még egy lelkész teljesitsen szolgálatot. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a főváros az egyház terheit is magára vállalja. Ma már a forradalom után vagyunk és igy elérkezett az ideje, hogy szakitsunk a hagyománnyal, amely abban állott, hogy a főváros mindenkor vállalta az egyház anyagi kötelességeit. Igenis hozzájárulok a második lelkészi állás létesitéséhez, de csak — ahogy az egyedül jogos — *az egyház számlájára.*

És most lecsapott a bomba.

— Mindez nem akadályoz meg abban, hogy tagadásba vegyem, mintha a Zita-kórházban ilyen igen nagymérvü lenne a katonák lelkiszükséglete. Biztos tudomásom van ugyanis róla, hogy a főváros kórházaiban *szemérmetlen tolakodással még az agonia beállta előtt felajánlják a betegnek a gyónást és az utolsó kenetet.* Igen sok esetet tudok, amikor ez megtörtént. Pedig éppen a spanyol betegségnél nagy veszedelemmel járhat a nagy lelki felindulás, amely a betegen az utolsó kenet feladásával erőt vesz. A spanyol betegek közül igen sokan felgyógyulnak még azután is, amikor az orvostudomány a krizis beálltát konstatálja. Az apácák azonban mégis erőszakoskodnak és *a beteg gyógyulását veszélyeztetik.*

A bátor szabadgondolkozó beszéd nagy hatással volt. Néhány öreg tanácsnok szeliden megingatta kopasz fejét, de az első támadást sürü egymásutánban követte a többi. *Becsey* Antal ugyan megpróbálta a beszédnek élét venni és halasztást ajánlott, hogy ebben az esetben fizesse még a Zita-kórházbeli második lelkészt a főváros és majd az általános rendezésnél helyezkedjenek a radikális álláspontra. *Glücklich* Vilma és *Bokányi* Dezső azonban kijelentették, hogy a városi néptanács nem csinálhat preccedenst arra, hogy az egyház kötelezettségeit magára vállalja.

A szabadszellemü határozat, *amilyet Budapest tanácsa még nem hozott,* a következő lett: a főváros a Zita-kórházbeli második lelkészi állás *felállitásához nem járul hozzá;* amennyiben *azonban az egyház az állást fel akarja állitani, azt meg nem akadályozza.*

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Preusz, a szókimondó

Válasz a hadbavonultak deputációjának — A fővárosnak nem kellenek uj alkalmazottak

Az uj tanácstagok között a legérdekesebb egyéniségek egyike **Preusz** Mór, a szociáldemokraták egyik kiküldötte. Őszinte, kemény legény, aki a legaprólékosabb dolgokban is köntörfalazás nélkül megmondja a véleményét. És ez a vélemény néha igen meglepő.

A napokban történt, hogy a főváros hadbavonult alkalmazottai végig deputációzták a tanács uj tagjait és kilenc pontból álló követelésüket terjesztették eléjük. Benne van többek között a memorandumban az is, hogy miután az állam segélyt ad a hadbavonultaknak, ezt a segélyt addig is, mig a kormány kiutalja, előlegezze számukra a főváros.

A tanácsbeli urak nagyobbrészt a szokványos jóindulatu, sablonos feleletekkel operáltak. Mikor azonban a deputáció a szókimondó **Preusz** Mórnál jelent meg, nagyon meglepődött az őszinte válaszon:

— Én nem találok — mondta — semmi különbséget a hadbavonultak és az itthonmaradottak között, mert az otthonmaradottak is alaposan megszenvedtek a háborúért. Vagy nem ők dolgoztak-e éjjel-nappal, nem ők végezték-e el a felgyülemlett rengeteg munkát? Vagy nem ők küzdöttek-e a megélhetéssel, nem ők táplálkoztak hitvány és kevés élelemmel? Ha valakiben van tehetség és rátermettség, akkor az ilyeneket nem lehet az itthonmaradottak hátrányára előnyben részesiteni. Az én álláspontom igenis az, hogy a kivánságok elérésében a hadbavonultak és itthonmaradottak részére egyaránt egyenlő platformot kell találni.

A hadbavonultak deputációját alaposan lehütötte a szocialista vezér válasza. Annyi bizonyos, hogy semmiesetre sem ezt a feleletet várták.

Érdekes alakja Preusz a tanácsüléseknek is. Egyik legfőbb gondja, hogy a fővárost takarékoskodásra birja. A legcsekélyebb uj kiadást is szigoru vizsgálat alá veszi és megkritizálja. Különösen az az elve, hogy a fővárosnak nem kellenek uj alkalmazottak, a fontos az, hogy a meglevőket jól és okosan használják föl, mindenkit a maga helyére állitsanak.

Ha például a tanácsülésen arról van szó, hogy a hirdetővállalatnak egy könyvelőre van szüksége, akkor Preusznak első kérdése:

— Kérem a tanácsnok urat, mondja meg, költségtöbblettel jár-e ez?

Ha a válasz az, hogy költségtöbblettel jár, akkor Preusz ahoz nem járul hozzá. Ebben a dologban félelmetesen konzekvens.

— A fővárosnak elég alkalmazottja van, — mondja — csak mindenkit a maga helyére kell állitani.

És ebben nagyon igaza van Preusz Mórnak.

Diákmenza helyett pártiroda

Terror a tanácsülésen

A főváros tanácsülésein a szociáldemokrata delegátusok eddig teljes megértéssel dolgoztak és a polgári osztály kivánságai előtt is legtöbbször deferáltak. A mult héten azonban mutatványszámot adott *Kondor* Bernát, az egyik szociálista kiküldött a terrorból, amely épenséggel nem lehetne mondani, hogy valami kellemes hatást gyakorolt volna a tanács polgári tagjaira. Kondor Bernát előtt ugy látszik még a nyomornak és a szegénységnek, a kulturának sincsen olyan respektusa, mint a pártérdeknek. Az történt ugyanis, hogy az elrekvirálandó helyiséget, amelyet a kultuszminiszter diákmenza céljaira kért, Kondor Bernát *pártirodának követelte.*

A tanácsülésen *Piperkovics* Bátor tanácsnok jelentette, hogy a Ferenc-téri piac alatt levő kávéházi helyiséget a közoktatásügyi ügyosztály népélelmezési kirendeltsége polgári konyha céljaira alkalmatlannak találta és igy a kultuszminisztérium felszólitotta a fővárost, hogy engedje át a helyiséget egy diákmenza céljaira. Viselje a berendezés költségeit a főváros, mig a menza fenntartásáról majd a kultuszkormány fog gondoskodni.

Kondor Bernátnak nem tetszett a diákmenza ötlete és fölülkerekedett benne a szociálista pártember, azt kivánta, hogy a főváros a helyiséget a XXIV. választókerület pártszervezetének engedje át. Meg kell vallani, hogy a rabulisztika eszközeivel ügyesen élt, amikor kifejtette, hogy diákmenzát el lehet helyezni más kerületben is, de a XXIV.-ik választókerület pártszervezete csak a XXIV-ik választókerületben lehet, felajánlotta egyben, hogy máshol szerez helyiséget a diákmenza céljaira, különben is — hangoztatta — a lakáshivatal máris elrekvirálta a helyiséget a pártiroda számára.

Ezen az okoskodáson *Forbáth* Imre nagyon felingerült és kijelentette, hogy rendben van, *a vaseröszaknak engedni kell. Kondor* tiltakozni próbált a terror vádja ellen és kijelentette, hogy ha ilyen eszközökkel vádolják, már nem is kéri a helyiséget. Erőszakról nincsen szó, de be kell látni — mondta — a tanácsnak, hogy elsőrendü fontosságu, hogy a munkások pártszervezetei ne korcsmákban tanyázzanak, hanem *dolgaikat alkohol nélkül is megtárgyalhassák.*

A tanács polgári tagjai még mindig ugy érezték, hogy itt terrorral állanak szemben és ezen nem tudott változtatni *Bokányi* Dezső és *Preusz* Mór felszólalása sem. Érdekes, hogy hamarosan kitört a pártember *Aigner* Adolfból is, akinek szintén fontosabb, hogy a Károlyi-pártnak párthelyiségei legyenek, minthogy a szegény diákok enni kapjanak. Kijelentette, hogy hozzájárul *Kondor* kivánságához, de egyben hangsulyozta, hogy a *Károlyi-pártnak is kellenek hasonló helyiségek.*

Végeredményben az enyhe pártterrornak *Forbáth* Imre is kénytelen volt beadni a derekát:

— Rendben van, mondta, adjunk helyet a pártszervezetnek, de kérjük fel a szakszervezetet, hogy ha tud a diákmenzának helyiséget, közölje azt a tanáccsal.

Kondor vállalkozik is erre, de ez a készsége sem mentette meg még egy kellemetlen közbeszólástól:

— *Nagyszerü erőszak!* — mondta rá a tanács egyik őszinte tagja.

Látogatás

a szoknyás tanácsnokoknál

Glücklich Vilma és Müller Ernőné nyilatkozata

A belügyminiszter uj elemet delegált a Budapesti sorsát intéző, vagy inkább ellenőrző tanácsba: nőket. Ezt a vivmányt egy forradalomnak kellett meghoznia. Eddig igazán nem látták be, hogy nőknek is lehetne valami közük a város háztartásának vezetéséhez, mely háztartásnak a keresztjét pedig több mint felerészben ők viselik. Ők csak tartsák a vállukat hozzá, mi majd igazgatjuk, hogy minél sulyosabb legyen — vélekedtek a városatyák — ők csak ácsorogjanak a krumpliért, ők csak fütsenek be a beváltatlan jegyeikkel, szóval ők csak élvezzék Budapest tündöklő közigazgatását, minek fárasszuk a drágákat a kijárások férfiaknak való sulyos mesterségével.

A belügyminiszter alkotta uj tanácsban már megjelentek a nők küldöttei: a Feministák Egyesületének ügyvezetője, Glücklich Vilma és a szociáldemokrata-párt képviselője, Müller Ernőné.

Felkerestük őket, hogy megkérdezzük: mik voltak az impressziói arról az ünnepélyes percről, melyben először lépett nő a városi tanácsterembe.

Glücklich Vilmát

két ülés között fogtuk éppen el. Holtfáradt volt, a hangja már fátyolozott, de a biztos, egyenes logikája, a minden iránt érdeklődő, gyorsan látó, gyorsan határozó intelligenciája frissen csap felénk egyszerü, póztalan, nyilt és öntudatos lényéből. Ez egy nyugodt és biztos ember — azt érezzük, mikor a szemébe nézünk és mikor jó és meleg hangján üléssel kinál meg és hallatlan fáradtsága mellett is megnyugtat, hogy csak kérdezzünk bátran, amit tud, szivesen elmondja, — akkor az okos emberen át megérezzük, hogy kedves, hogy finom és jó, hogy aszszony. A hivatásos szónok sima, kerek mondataiban beszél.

— Eddig még csak két ülésen vettünk részt. Udvariasan, szivesen fogadtak, nem ugy, mint gáláns bokoló gavallérok a betipegő delnőt, de nem is azzal az utálatos dühös vigyorgással, amellyel a nemrég élő és pöffeszkedő torz képviselőház fogadta a munkájukból részt kérő velleitásainkat. Szóval ugy fogadtak, ahogy mi elvártuk: *mint a munkatársaikat.*

— Nem, csöppet sem voltam megilletődve. Már annyi tanácskozásban vettem részt életemben, hogy *csöppet sem volt idegen az uj légkör.*

— Hogy gyakoroltunk-e mi valami hatást a tanácskozásra? Nem tudom, erre nem adhatnék biztos választ. De tény az, hogy ami ilyen városi tanácskozásokon még nem fordult elő — *elvi viták* voltak mindkét alkalommal s *ez már az uj emberek, uj idők jele.* És kiáltó tény *a lóversenyügyben való döntésünk,* amelynek révén egyszer csak *szembe mertünk szállni a Lovaregylet szent és sérthetetlennek hitt illusztris érdekeivel.* Megtörténhetett volna ez egy félesztendő előtt?

Végül még várospolitikai programmja iránt érdeklődtünk.

— Speciális várospolitikai programmom nincs. Mindazt, amit az államra nézve szükségesnek tartok, fennáll szerintem a városra is. A működésem különben sem lehet kezdeményező jellegü; csak igen vagy nem szavazatomat adhatom le az elénk kerülő ügyekben.

*

Nincs külön programmja a másik tanácsbeli nőnek,

Müller Ernőnének

sem. Müller Ernőnét a szociáldemokrata párt delegálta a főváros tanácsába. A hosszu, keskeny, barna arcból nagy fekete szemek irányulnak felénk és ez alatt a nézés alatt ugy érezzük, hogy ez az asszony nem tud hazudni, nem tud taktikázni, nem tud a pódiumon nagy szavakat mondani, s aztán a spanyol fal mögött augurmódra összenevetni a fajtájabeliekkel, — ennek az asszonynak semmi tehetsége sincs a városatyaságra. A városatyaságra, ahogy ezt a tipust a félmultban még egyeduralkodó törzsfőnökök megteremtették. Müller Ernőné nagyon derék, nagyon becsületes szociálista, a vallása, a pártja politikája és ez volt a tarsolyában, mikor bevonult a tanácsülésre. Mert megilletődve ő sem volt. A közélet mai asszonyai már régen rászoktak arra, hogy munkás hétköznapot csináljanak az ilyen ünnepélyes alkalmakból.

— Még nem döntöttünk semmi lényeges ügyben — mondotta *Müller* Ernőné. Erről a kiegészitett bizottságról itélve feltétlenül *optimista vagyok.* Az emberek jóhiszemüek, ügybuzgók, haladószellemüek, dolgozniakarók — azt hiszem majd csak tisztázódnak egyszer városunk boszorkányos, összekuszált és sötét ügyei. Én természetesen nem fogok speciálisan nőérdekeket védeni, aminthogy sohasem akarom különválasztani a nőérdekeket. Hisz annyi tennivaló van: központi konyha, napközi otthon, csecsemő-otthon, a dolgozó nők helyzetének könnyitése, a felnőttoktatás, a deficitek fedezésére radikális városi adópolitika, csak győzzük gyors tempóban, okosan megvalósitani valamennyit!

Szabadgondolat oktrojjal

Mit olvassanak a tantestületek?

A főváros tanácsának legutóbbi ülésén nagy vita folyt arról, hogy milyen folyóiratokat járassanak a budapesti tantestületek. Ebben a kérdésben a szociáldemokrata kiküldöttek általában a hozzájuk méltó teljesen liberális álláspontot foglalták el és szembeszálltak *Czobel* Ernő dr.-ral, aki ebben az érdekes vitában nagyon elfogultnak mutatkozott.

Városy Gyula dr. tanácsnok terjesztette elő az ülésen a Közalkalmazottak Országos Szövetsége oktató szakosztályának kivánságát. Az oktató szakosztály azt kivánja, hogy azok közül a lapok és folyóiratok közül, amelyeket eddig az iskolák számára járattak, zárják ki mindazokat a sajtóorgánumokat, amelyek retrográd irányt képviselnek. Ezzel szemben fizessen elő a főváros az iskolák számára a *Huszadik Századra,* a *Szociálizmusra* és a többi progressziv irányu lapokra.

Városy tanácsnok e kényes kérdésben *a* legkorrektebb álláspontot foglalta el, amely végül győzedelmeskedett is. Hangoztatta ugyanis, hogy a lapokra való előfizetés a tantestületek önrendelkezési jogába tartozik és igy nem helyesli e tekintetben az oktrojt. Ajánlja azonban, hogy a tantestületek vegyék revizió alá az eddigi előfizetéseket olyképpen, hogy ők maguk döntsék el, melyik lapra reflektálnak és melyikre nem.

Czóbel Ernő dr. ragaszkodott a Köztisztviselők Országos Szövetségének kivánságához és amellett kardoskodott, hogy csak a progressziv irányu lapokra szabad előfizetni, akár tetszik ez a retrograd gondolkozásu tantestületeknek, akár nem.

Vámosi Jenő szerint az a kérdés, hogy van-e oktroj vagy nincs. Oktrojálni semmi esetre sem szabad, hanem igenis szabad választás tárgyává kell tenni minden tantestületnek, hogy mit akar olvasni.

Érdekes volt, ami egyébként *Bokányi* és *Preusz* okos liberálizmusára vall, hogy ez a két szociálista delegátus a leghatározottabban szembehelyezkedett Czobel Ernő véleményével. Kijelentették, hogy az oktrojt nem tekintik a szabad gondolat jogos terjesztésének, a Közalkalmazottak Országos Szövetsége pedig dolgozzék agitativ eszközzel és a meggyőződés erejével.

Wildner tanácsnok az elvi kérdésbe — ugymond — nem akar beleszólani, de elmondja, hogy a tudományos természetü folyóiratokra egy nagyobb részt azért nem fizetnek elő a tantestületek, mert ezek a lapok — amelyeknek nincs más jövedelmük csak az előfizetés — rendkivül drágák.

Végül is, ami természetes volt, a tanács az oktroj ellen döntött. Egyetlen tantestületre sem fogják ráerőszakolni a progressziv irányu folyóiratokat, de körlevelet intéznek a tantestületekhez, amelyben azokat a sajtótermékeket figyelmükbe ajánlják.

Hogy lehet évenként 500,000 tonna szenet megtakaritani?

Az összes budapesti energia termelő müveket egyetlen nagy kooperációba foglalják össze

A főváros tanácsa előtt érdekes tervezet fekszik, amelynek szerzői Fehér Lajos és Seidner Mihály dr., akik nem kevesebbet akarnak, mint: megreformálni a budapesti energiatermelést.

E tervezet a Budapesten és környékén működő tizenhat világitási, vasuti és ipari energiát termelő elektromos mü, továbbá mintegy 240 gyáripari és közüzemi energia termelő müvet

egyetlen nagy kooperációba foglalja össze.

Az elektromosmüvek berendezését 50 periodusu, öt fázisu rendszerbe egységesiti és összeköti azokat egy, a főváros legnagyobb fogyasztó területein áthaladó gyüjtőkábellel, a kiválasztott öt legnagyobb müben máris elhelyezett és kis részben még beállitandó mintegy 170.000 lóerő teljesitőképességü gépcsoportokat olyan üzemi rendszerbe foglalja, hogy a legnagyobb és leggazdaságosabban termelő egységek az egész évben állandóan teljesen megterhelve dolgoznak. A kevésbé gazdaságosan termelő régebbi gépcsoportok csak a nagyobb terhelések idején járnak és mennél kevésbbé ökonomikusan termel egy-egy gépcsoport, abban a sorrendben hátrább kerül az üzemi gépek között, ily módon a legrégibb, a legkevésbbé takarékosan dolgozó gépegységeket az évnek csak kevésszámu óráján át veszik igénybe.

A tervezők ezáltal meglepő eredményeket érnek el, nevezetesen: részletes számitásokkal kimutatjuk, hogy e mü a fővárosban eddig energia termelésre elhasznált

kereken 900.000 tonna szenet 400.000 tonnára apasztja és az 500.000 tonna szén megmegtakaritásával

— széngazdálkodásunknak megbecsülhetetlen szolgálatot tesz.

Gyáriparunknak majdnem fele a fővárosban van koncentrálva; a jelenlegi és sajnos, a jövőben is várható szénhiány miatt gyáraink nem vehetnének részt a normális viszonyok helyreálltával beköszöntő ipari konjunkturában, ha megfelelő hajtóerővel nem rendelkeznek. Rendkivüli és számokban alig kifejezhető közgazdasági és szociális érdek füzödik e kérdéshez, melyet a tervezett kooperáció radikálisan old meg azáltal, hogy az egész kis- és nagyipart olcsó és üzembiztos hajtóerővel látja el.

A főváros háztartása részére szokatlanul nagy gazdasági hasznot termel a tervezett kooperáció. A tüzelőanyag, személyzeti és fenntartási költségeknél az elérendő megtakaritások a mai anyagárak mellett meghaladják az évi 30 millió K-t, a beruházandó — a jelenlegi árak és munkabérek mellett mintegy 50—60 millió K-t kitevő — tőke kamatoztatásán, törlesztésén és leirásán felül.

A főváros pénzügyi helyzetére tehát e mü a legkedvezőbb hatással lesz.

Mindezeken kivül a tervezett mü készíti elő és teszi lehetővé azt is, hogy az idővel kiépitendő vizerő, földgáz és tőzegtelepek a főváros közelében lévő szénbányák energiáját távvezetékek utján a főváros területére hozhassák és azokat a fogyasztás ellátásába belevonhassák; csakis az összes termelő berendezések kooperációja által létesitett fogyasztó rezervoir teszi lehetővé ezen nagy költséget igénylő távvezetékek gazdaságos módon való létesitését.

Remélhető ezek után, hogy a főváros és közgazdaságunk érdekében ugy a kormány, mint a főváros erélyesen jár el a munkálatok előkészitése és foganatba vétele körül annál is inkább, mivel a teljes mü kiépitése a tervezők számitása szerint mintegy két évig fog tartani.

A kérdésben a kereskedelmi minisztériumban az elmult héten értekezlet volt, amelyen már a kiépités részleteivel foglalkoztak a főváros tanácsának kiküldöttjeinek bevonásával. A két mérnök tervét különben a Mérnök és Epitész Tanács egyik legutóbbi nyilvános ülésén is előterjesztette.

Ezen az ülésen az előadáshoz többen hozzászóltak. Az egyik felszólaló elmondotta, hogy Svédországban már megvalósitották az energia-termelés központositását, még pedig elsősorban a vizierők hasznositásával. Svédország vizierőkben oly gazdag, hogy az ily módon előállitott elektromos áram kilowattóránkint 0.5 örébe kerül. Németországban turfatelepekkel értek el hasonló eredményt. Nálunk természetesen ilyen olcsó áramról szó sem lehet.

A kereskedelmi miniszter képviseletében megjelent Méhely államtitkár közölte a Mérnöktanáccsal, hogy a kereskedelmi miniszter foglalkozott a tervezettel és helyesli azt. Az államtitkár felhivására a Mérnöktanács szakértő bizottságot küldött ki, hogy támogassa a kereskedelmi minisztériumot a terv megvalósitásánál.

Események

Der Kaiser ist ein Lieber Mann

A héten egy iskoláskönyv került a kezünkbe. A könyv Németországban született és egy budapesti nyilvánossági joggal felruházott elemi iskolában oktatják belőle az ifjuságot. Ugy mondják, a németországi könyvekből jobban lehet németül tanulni, mint abból, ami idehaza készül. Ebben lehet is némi igazság, de mintha egy hónap óta a könyv egynémely olvasmánya kiesett volna az aktualitások sorából. Ezek közül az olvasmányok közül is kiválik egy, amelynek cime Kaisers Geburtstag. A szöveget az ex-császár és ex-császárné arcképe ékesiti. Azt olvassuk benne, hogy nagy nap a január 27-ike, amikor otthon kell hagyni a könyveket és a feldiszitett iskolában, hölcs szavakat hallunk a császári párról. Amikor a tanitó befejezi előadását, felemelkedik helyéről az osztály és elénekli a Der Kaiser ist ein lieber Mann cimü himnuszt, majd előlép egy fiu és elszavalja ezt a költeményt:

Hurra! Heut ist ein froher Tag,
Des Kaisers Wiegenfest!
Wir freuen uns und wünschen ihn
Von Gott das Allerbest.

Wir singen froh und rufen laut:
Der Kaiser lebe hoch:
Der liebe Gott erhalte ihn
Recht viele Jahre noch!

Er ist so gut, er ist so mild,
Wir weih'n ihm Herz und Hand.
Gott segne ihn! Der Kaiser hoch!
Und hoch das Vaterland.

Január veszedelmesen közeledik, de kiváncsiak vagyunk, hogy hány német iskolában fogják huszonhetedikén elénekelni a Der Kaiser ist ein lieber Mann cimü dalt és hány iskolában szavalják el azt a hallhatatlan történelmi igazságot II. Vilmosról, hogy Er ist so gut, er ist so mild! Vajjon ki meri kétségbe vonni az ő jóságát és szelidségét?

És ha már Németországban régen elégették ezt a szamár könyvet, reméljük Budapesten még évtizedeken át fogják magolni, hogy Er ist so gut, er ist so mild...

ELŐFIZETŐINKHEZ. Tisztelettel kérjük a lejárt előfizetési díjak sürgős beküldését, mert a tulmagas nyomdaárak és a határtalan papirdrágulás következtében, ujévtől kezdve csak azoknak küldhetjük a lapot, akik előfizetésüket idejekorán megujitották. A kiadóhivatal.

Januárban betöltik az uj állásokat. A főváros tanácsa elhatározta, hogy a belügyminiszter által jóváhagyott statuszrendezés értelmében való választásokat január hó folyamán okvetlenül megejti. A választások a régi rend szerint mennek végbe, de a választások előtt a kérdést a Közalkalmazottak Szövetségének megbizottai részletesen letárgyalják *Kemény* Géza dr. tanácsnok-jegyzővel, az elnöki ügyosztály vezetőjével. Meg fogják állapitani ezen a tanácskozáson azt az igazságos módszert, amelyet a jelöléseknél igénybevesznek.

Altiszt, hozzon tizórait! Az uj idők sok olyan becsületes, jogos kivánságnak engedtek hangot adni, amely méltányos lett volna már régen, de amelyet eddig nem volt bátorságuk kimondani. Tagadhatatlan, hogy a „szolga" szó sérti az emberi önérzetet és bár a főváros zsinóros, sapkás szolgálattevő személyzete igen tiszteletreméltó munkát végez, mégis ezt a közfelfogás szerint kompromittált nevet kellett a foglalkozásuk révén elviselni. Most aztán a „szolga" szónak mindörökre befellegzett a városházán. A „szolga" mint foglalkozás ezennel megszünt és legföllebb mint lelkitulajdonság marad meg egyesekben. Történt pedig az egyik legutóbbi tanácsülésben, hogy beérkezett a szolgák kérelme: ne hivják többé őket szolgáknak, hanem ajándékozzák meg a szebben és becsületesebben csengő altiszt névvel. Ez a kivánság nem érinti a főváros zilált anyagi viszonyait. A tanács tehát elvben máris hozzájárult a kérelem teljesitéséhez, a valóságban azonban csak a statuszrendezés megejtésénél történik meg az átszervezés. A tisztviselő uraknak tehát meg kell szokniok, hogy nem a szolga, hanem az altiszt hozza a tizórait és az aktákat. Az uj társadalmi érintkezési forma szerint igy kell majd szólani:

— Altiszt, hozzon tizórait!

Azaz, hogy valószinüleg a régi nóta lesz a játék vége és marad, amint volt:

János, hozzon tizórait.

Henry tábornok butorai. Franchet d'Esperey tábornok belgrádi szereplése óta tudjuk, hogy Budapestre Henry francia tábornok fog bevonulni. Azóta azonban csak nagy néha hallunk hirt róla. Hogy mikor jön még ma sem tudjuk bizonyosan. A főváros azonban máris gondoskodott a tábornok fejedelmi lakásáról és ellátásáról, aki ilyenformán Bukovszky Viktor tanácsnok gondjaiba tartozik. A tanácsnok már régebben elrekviráltatta számára az Andrássy-ut 125. szám alatt levő Révay-palotát. A Révay-palota tudvalevőleg per alatt van, mert a különc báró — mint ismeretes pederasta hagyományozta, de a törvényes örökösök ezt a furcsa végrendeletet pörrel támadták meg. Most aztán inter duos litigantes — Henry tábornok fog örülni, mert a pompás villában ő fog lakni. Bukovszky tanácsnok egy francia bizottsággal együtt megtekintette a villát, amelylyel meg is voltak elégedve a franciák, de a butorzatot nem találták kielégitőnek. A tanácsnok ilyenformán Linger Károly és társa céggel kötött egyezséget, amelynek értelmében a cég 475,000 korona értékü butorral látja el a villát. A megegyezés lényege az, hogy a butorok a Linger Károly és társa cég tulajdonában maradnak, a főváros pedig arra az időre, amig a francia tábornok az Andrássy-uti villában lakik, percentuális használati dijat fizet.

Nők a bécsi községtanácsban. A mult héten ült össze először Bécs provizórikus községtanácsa. Az első ülésen megjelentek az első szoknyás bizottsági tagok is, akiknek az első padsorban csináltak helyet. A keresztényszocialista hölgyek a jobboldalon, a szociáldemokraták a baloldalon és a szabad polgári pártiak a középen ültek. Az ülés elején a választásokat ejtették meg. Polgármester ismét Weiskirchner Richard dr. lett, alpolgármesterek pedig Hoss Ferenc, Rain József és Neumann Jakab.

A Medgyaszay-Szinház karácsonyi előadásai. Szerdán és csütörtökön, karácsony első és második napján délutáni előadás is lesz a Medgyaszay-Szinházban. A délutáni előadások félhárom órakor kezdődnek és mérsékelt helyáruak. A szerdai délutáni előadáson Paladilhe „A vándor" cimü gyönyörü lirai operája és a Reinitz—Drégely—Harsányi-operett, csütörtökön délután pedig Haydn nagyszerü kamaraoperája, „A patikus" és a szenzációs sikerü Szomory-szinjáték, az „Incidens az Ingeborg-hangversenyen" kerül szinre. A délutáni előadásokon szinrekerülő egyfelvonásos darabokon kivül Medgyaszay Vilma, Vidor Feri és Nyárai Antal dalokat adnak elő. Kedden a szent estére való tekintettel nincs előadás. Az esti előadások pontban hat órakor kezdődnek.

Katzer szőrmeárui legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak. E rendszer előnye az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitás. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

Az Uránia uj müsora. Hétfőn mutatta be az Uránia ünnepi nagy müsorát, melynek fő látványossága a Robinson kisasszony cimü ötrészes, hatalmas olasz filmalkotás. Meglepő fordulatokkal teli regényes történet ez, melynek hősei — egy fiatal urihölgy és a jegyese — égő hajóról menekülnek a háborgó tengeren és a hullám kiveti őket egy magányos szigetre. Robinsonok módjára élnek ott, de ezt az elhagyott világot beragyogja az ő ifjuságuk életöröme. Az Uránia uj nagy filmje ismét olyan látványosság, amely hamar lesz hiressé a fővárosban.

A Bárdos-szinházak karácsonya. A Belvárosi Szinházban a karácsonyi héten Herczeg Ferenc nagysikerü „Tillá"-ja kerül szinre naponta a premier kitünő szereposzásában, Paulay Erzsivel, Pethővel, Harsányival és Körmendyvel a főbb szerepekben. Az Andrássy-uti Szinházban az egyöntetü sikerrel bemutatott végtelenül mulatságos ünnepi müsor kerül szinre; Bródy Miksa, Gábor Andor, Harsányi Zsolt, ifj. Radó Antal és Szenes Béla darabjaiban a leghatásosabb szerepekben mutatkoznak be: Mészáros Giza, Kökény Ilona, Korthy Mira, Boross, Békeffi, Tompa, Bánóci, Zilahy és Varsa.

Kristálypalota karácsonya. A Kristálypalota mindkét estélyén diszelőadást rendez. Jegyeket már csak korlátolt számban árusitanak.

A TŐKE

...

Szemle

A tőke proletársorsban — Szocialisták és kommunisták harca — Az uj Senki sz.gete — Az óvatosság fegyvere

A fiatal magyar demokráciának sajnos nincs nagyobb ellensége, mint a szén. Veszedelmesebb, gyilkossabb ellenség, mint a cseh, román és szerb együttvéve. Ez a szerencsétlen város, a mi drága Budapestünk alighogy piheg már, mintha kezdene elhidegedni, mintha okos, meleg tüzü szemeit örök álomra hunyná le. Karácsony estére tele vagyunk gonddal és nem elég, hogy a szeretet ünnepén fájó szivvel gyujtjuk meg a gyertyát a hazájukat vesztett törpe fákon, keserü félelemmel lessük a holnapot, amikor talán már hiába csavarjuk a gázcsapot, nem lesz mivel megfőzni az ebédet.

És ahogy eltünődik az ember azon, hogy milyen hatalom, milyen nélkülözhetetlen létszükséglet a szén, hogy milyen veszedelmeket hozhat a nyakunkba a szén hiánya, megborzong a hátunk és az ember szinte képtelen tovább füzni a gondolatokat. A gyárak nem dolgoznak. Mérhetetlen a közgazdasági kár, amely ebből a rettenetes munkátlanságból fakad, de nemcsak anyagi veszteséget jelentenek az összefont karok napjai, hanem azt is, hogy az ipari termékek, amelyekben ma is rendkivüli hiányt szenvedünk, utánpótlás nélkül még kisebb mennyiségben fognak rendelkezésünkre állani. Azután jön az állam kára, amelynek a hideg gépek nemcsak jövedelmet nem hajtanak, de egyben pénzébe is kerülnek, mert az embernek, aki nem talál munkát, élnie kell. A régi állam, amely vis majornak jelentette volna ki ezt a helyzetet, nyilván éhhalálnak tette volna ki polgárait, akik önhibájukon kivül nem tudnak munkához jutni. Végül a tőke is fájdalmas veszteségeket szenved, annyira, hogy legvirágzóbb gyáriparunkban is rendkivüli károkat tehet. Még azoknak is, akik arra várnak és arra számitanak, hogy holnap, vagy holnapután kommunizálni lehet a gyárakat, nagyon meg kell gondolniok, hogy addig is, amig ez az időpont elérkezik, célirányos-e ezt a gyáripart az összeomlás veszedelmének kitenni?

Pedig ma itt tartunk, mert a nem dolgozó gyárak is fizetni kötelesek a munkásaikat. Igéret van rá, hogy ezeket a pénzeket idővel majd visszakapják, de addig hitelezniök kell a munkabéreket, dacára, hogy ők maguk nem tudnak ekkekválni a saját hitelezőiken. Igen sok vállalat, amelynek aktivitását soha kétségbe sem lehetet vonni, a csőd szélén, haláltusában vivódik, mert a munkásokon kivül hitelezőit is fizetni kell ugyanakkor, amikor bevételük sehonnan nincsen. Mi tudjuk, hogy itt minden rekriminálásunk hiábavaló, semmit sem jelentő kifakadás. Itt se tanács, se jóakarat nem segit, itt szén kell. És bár nem célunk a tőke fogadatlan prókátorainak lenni, mégis konstatálnunk kell, hogy ez a rettenetes helyzet, amelyben vagyunk és amelyet a mult bünei törvényszerü következetességgel zuditottak a nyakunkba, a tőkét kivetette irigylésre méltó helyzetéből és megértük a napokat, amelyekben a tőke proletármódra tengődik.

*

Az ember kiváncsi lenne bepillantást vetni Oroszország mai életébe, ahol Trockij és Lenin uralma még ma is tart, és sokan azt mondják, hónapok alatt sikerült nekik a kommunista államot, a kommunista életet a maga tökéletes hamisittatlan mivoltában ad absurdum megvalósitani. Ugy ahogyan, még maguk a Marxisták is utópiának mondják, az átmenet nélkül való megvalósitást. Állitólag igy csinálták meg Trocky és Lenin és vannak, akik hittel erősitik, hogy rendszeres munka folyik az uj kommunista Oroszországban, ahol paradicsomi állapotok vannak és ahol olyan gyorsan száguldanak a vonatok, mint sehol máshol a világon.

Messziről jött ember azt mond, amit akar — mondja a magyar példaszó. Mégis gondolkozóba kell esnünk, amikor azt látjuk, hogy tagadhatatlanul lelkes emberek nemcsak dicsérik az orosz állapotokat, de nálunk is meg akarják csinálni. A minap például az egyik bolsevista magyar apostol azt hirdette, hogy az összes közép- és nagybirtokot vegyék el a földmives proletárok tanácsai *forradalmi uton* és pedig minden kártalanitás nélkül. Az ember kénytelen megriadni ettől a gondolattól, nem éppen a forradalom szó és a kártalanitás elvetése miatt, hanem azért, mert nem lehet elképzelni, miként képzelik a magyar bolsevisták azt, hogy a földmunkások tanácsai intenziv gazdálkodást tudnának végezni és a városokat hogyan fogják ellátni a szükséges és nélkülözhetetlen élelemmel? A bolsevista teoriák hirdetője elismerte, hogy ép ugy, mint Oroszországban volt, a forradalmi tények bekövetkezte után nálunk is lennének időleges zavarok az élelmezés körül. Az apostol azonban könnyen vigasztalódik és azt mondja, hogy de legalább a kapitalisták is éhezni fognak. Ez, mondani sem kell, csekély vigasztalás és semmi esetre sem elegendő arra, hogy legalább a proletárok jóllakjanak belőle, ha már a burzsoákat éhhalálra itélik.

Szerencsére a magyar szociáldemokrata párt élesen szembe fordult ezzel a vakmerő és kikerülhetetlen katasztrófát jelentő okoskodással és a szociáldemokrata-párt földprogrammja a héten óriási többséggel győzött. Rendkivül informált helyen ennek a győzelemnek igen nagy fontosságot tulajdonitanak, mert azt mondják, hogy ezzel a határozattal *a kommunistákat a szociáldemokrata-párt rendbontó elemnek deklarálta.* Nehéz lenne kételkedni abban, hogy a szociáldemokraták térhóditása tovább folytatódik és hogy a kommunista programmnak lassu, lépésről lépésre való megvalósitását tüzték ki

NEW-YORK KÁVÉHAZ

Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem **Bar**
A kávéházban minden délelőtt :: leveskülönlegességek ::

maguk elé. Ez azonban nem azonos azzal, amit a másik oldalon hangoztatnak. A tapogatva való haladásnak még mindig megvan az az előnye, hogy ha veszedelmes ponthoz érkezik, visszariadjon és visszahuzódjék. Azok, akik egyszerre mindent szeretnének felforditani, nem hánják azt sem, ha az egész világ egyszerre a kénköves lánggal égő árokba zuhan is.

*

És eszünkbe jut a dolgokról *az uj Senki szigete: Petrozsény.* A derék petrozsényi munkások egy parányi kommunista államot teremtettek odalent a Zsilvölgyében. E sorok irója előtt a petrozsényiek dolgát egy hét előtt, amikor még a román katonák nem érkeztek meg oda, igy mondta el a petrozsányi magyar nemzeti tanács egyik tagja:

— Petrozsényban csend van, nyugalom van. Ott dolgoznak az emberek és a széntermelés, amely a forradalom után alaposan lecsökkent, ismét kezd emelkedni. Két nemzeti tanács dolgozik, a magyar és a román, de a legteljesebb egyetértésben. A nemzeti tanácsok mindegyikében legnagyobb számban bányamunkások ülnek, akik azonban helyet adtak a polgári elemnek is, igy például a magyar nemzeti tanács egyik leglelkesebb tagja az unitárius tiszteletes. A munkások maguk tartják fenn a rendet. Nem is volt zavargás egy pillanatig sem, mindössze egészen csendben egy jegyzőnek és nehány mérnöknek kötötték a talpa alá az utilaput. A románok csináltak nacional-gárdát, de annak tagjai elhagyják helyüket, mert csak tizenöt koronát kapnak, ugyanakkor, amikor a magyar bányász harmincöt koronát keres naponta.

— A minap egybegyült a két nemzeti tanács és ebben az együttes ülésben fontos határozatot hoztak. Kijelentették, hogy ők *csak tiszta szocialista államhoz csatlakoznak.* Ha Magyarország lesz ilyen, akkor hozzá, ha Románia, akkor ahhoz. Ha pedig a történelmi idők egyik országból sem csinálnak szocialista államot, akkor *a derék petrozsényiek önálló szocialista köztársasággá alakulnak.* És máris ugy viselkednek, mintha önálló állam lennének. A nemzeti tanácsok már biráskodnak is, a sürgősen házasodni akaróknak diszpenzációt adnak, az összeköltözött házastársakat pedig minden különösebb nehézség nélkül szétválasztják. Egészen vidáman megy ez igy és a petrozsényiek azt mondják:

— Mi nem félünk semmitől. Mi szenet termelünk, mi megélünk, mint önálló szocialista köztársaság a szenünkből is, mert *szénért mindent kapunk a világon.*

A petrozsényi nemzeti tanács tagja itt befejezte az előadását és kihuzta a szivartárcáját, amely tele volt finom, mosolygós regália mediákkal. Megkinált.

— Köszönöm, — mondtam — csak nem veszek el vidéki embertől szivart, amikor a vidéken még kevesebb van, mint Pesten.

Az emberem mosolygott:

— Ne tessék azt hinni. Nekünk petrozsényieknek annyi a szivarunk, amennyi kell.

— Hogyan?

— A bányászok elmennek fegyverrel és — *hoznak.*

Igy élnek szabad kommunista köztársaságban a petrozsényiek, akik között már megjelentek a román csapatok. De ugy látszik, ezektől sem nagyon ijedtek meg, mert a napokban megjött a sürgöny, hogy a petrozsényiek hajlandók Magyarországnak tovább is szenet adni. Az uj Senki szigete nem érzi magát megszállt területnek.

*

Az óvatosság és a bölcs előrelátás szavai voltak azok, amelyeket Lánczy Leó a napokban mondott el a Magyar Vámpolitikai Központban. Szerinte ma a legfontosabb, hogy mi magyarok, minden tekintetben megőrizzük cselekvési szabadságunkat és semmi olyat nem teszünk, ami jövő gazdasági elhelyezkedésünknek prejudikálhat. Ma a legteljesebb sötétségben élünk, nem tudjuk mit akar az entente, mit hoz a béketárgyalás és milyen irányban kell majd gazdasági erőinknek támasztékokat keresni, ha majd megvilágosodik a látóhatár és módunkban lesz a saját érdekeink szerint cselekedni. Olyan félelmetesen nagyok a problémák, amelyek elé a keserves idő állit, hogy itt minden alkudozó lépés csak a sötétbe való ugrás lenne. Nincs más fegyverünk ma, mint az óvatosság, függetlenségünknek minden irányban való megőrzése.

Vörös Beer a kutyaszoritóban. A banknegyedben hires-neves ember Beer Béla, a Lipótvárosi takarékpénztár igazgatója, akit a bankokrácia berkeiben „der rothe Beer" néven ismernek. Nagyon talentumos ember, csupa zsenialitás. Legendás hire van a kiváló gazdálkodásának. Nemrégiben például megtiltotta a személyzetnek, hogy az i-re pontot tegyenek. Világrendítő ötletesség! Mennyi tintát lehet evvel évente megtakaritani. A bank igazgatósága nagyrabecsüli a vörös Beernek ezt a kitünő tulajdonságát, de kevésbé vannak elragadtatva tőle az intézet tisztviselői, akiknek személyzeti ügyeit szintén a vörös Beer intézi. Olyan bókezüséggel, hogy a bank tisztviselő-tanácsa a mult szombaton elhatározta, hogy ul imátumot intéz az igazgatósághoz és Beer eltávolitását követeli. Egyelőre azonban elállottak a megrendszabályozástól, mert a vörös Beer egyik igazgató-társa kötelező igéretet tett a tisztviselőknek, hogy jogos igényeiket ki fogják elégiteni. A tisztviselők most várakozó álláspontra helyezkedtek és addig Beer is megmaradhat állásában.

Nagy Ferenc közélelmezésünk jövőjéről. A Világpiac karácsonyi számában Nagy Ferenc közélelmezési miniszter „Magyarország közélelmezésének jövője" cimen cikket irt. „Ha momentán baj nem is fenyeget bennünket — mondja a miniszter — de azzal tisztában kell lenni mindenkinek, hogy az egész gazdasági évre ellátásunk még nincs fedezve. A meglevő készletekkel takarékoskodni kell, azokat egyenletesen kell elosztanunk és el kell tiporni azokat, akik egyes vidékeken erőszakosan garázdálkodnak az ott levő készletekkel és orruknál tovább nem látnak, csak a helybeliek gyomrának megtöltésére törekszenek." Majd igy folytatja: „Tény az is, hogy az összel részint a zavaros viszonyok, részint a korai fagy miatt a földek tekintélyes százaléka, szerintem 30 százaléka maradt elvetetlenül, de ha a tavaszszal észbe kap a föld népe, ezt pótolni lehet. Nézetem szerint már most sürgősen el kell kezdenünk a termelésnek, főleg a tavaszi munkának megszervezését. Ennek első feltétele, hogy a birtokreformmal kapcsolatban a közéletben repkedő jelszavak, valamint a nép öserővel feltámadt vágyai a föld után sürgősen realizáltassanak. A közélelmezés biztositása a jövő gazdasági évre nem gyomor probléma többé, hanem Magyarország fenmaradhatásának, életképességének legelső problémája."

A kilincsközpont — kilincsek nélkül. A központok közül legkevesebbet a kilincsközpont produkált. Nagy személyzettel, óriási büdzsével dolgozott a hivatal és kétszer akkora helyiséget foglalt le, mint amennyire tényleg szüksége volt. Jellemző, hogy a hivatal közel másfélévi fennállása óta sem tudott több pótkilincs-garniturát összeszedni, mint körülbelül 150.000—200.000 darabot. A pótkilincsek zöme, mintegy fél millió darab, a Slavonia-brodi gyártelepén rekedt meg. Ha ezt sikerül a fővárosba felhozni, ugy már az uj épitkezésekhez fogják felhasználni az ominozus pótkilincseket. Jó volna azonban megállapitani és nyilvánosságra hozni, hogy mibe kerülnek majd ezek a hadi-pótkilincsek.

Előléptetések az Agrárbankban. Az Agrárbank igazgatósága közli, hogy dr. Elek Sándor és Révész Alfréd h. igazgatókat igazgatókká, dr. Kürti Dezső gazd. tanácsost közp. jószágigazgatóvá, Greiner Bélát, Halász Béla gazd. tanácsost és Salamon Andor főtitkárt h. igazgatókká nevezte ki.

A Flóra első magyar stearingyertya- és szappangyár r.-t. ma teszi közzé mérlegét, amely 3,800.000 korona részvénytőke mellett 1.709.726 korona tiszta nyereséget mutat ki és 4,940.000 korona tartalékolást jelent. A tavalyi nyereség 2,476.248 koronát, az 1915/6. évi nyereség 1.159.252 koronát, az 1914/15. évi nyereség azonban csak 668.944 koronát tett ki.

A Hermes Magyar Általános Váltóüzlet Rt. igazgatósága az 1917—18. üzletévre szóló mérleget megállapitotta és elhatározta, hogy a december 30-ára összehivott közgyülésnek javasolni fogja, hogy a 80.464 korona elővitellel együtt kimutatott 1,128.429 korona nyereségből osztalékul 8 százalék, azaz 16 korona fizettessék ki és a tartalékalapba 150.000 korona helyeztessék. Az igazgatóság továbbá elhatározta, hogy a közgyülésnek inditványozni fogja, hogy az intézeti alkalmazottak nyugdijintézete előnyösebb alapokra helyeztessék. A nyugdijalap erősbitésére szolgáló 200.000 korona és az intézet huszonötödik évi fennállásának alkalmából a tisztviselőknek külön jutalomdijként kifizetésre kerülő 150.000 korona a mérleg összeállitása előtt elszámolást nyert.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
ÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

Szőrme boák kabátok
Karácsonyi occasiója
Dán Testvérek
Dorottya-utca 5. szám.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
December 23-án mutatta be STAR ujdonság!
APHRODITE
művész-dráma 6 felvonásban, továbbá
Budapesten először
A Maharadsa leánya
vigjáték 2 felvonásban.
Előadások: délután 4 és 8 órakor.

Sternberg hangszergyár

Meglepő a STERNBERG „ETOFON" beszélőgép csodatiszta hangja
5. sz. jó szerkezetü .. .. K 180.—
8. sz. elpusztithatatlan .. .. .. K 250.—
65. sz. finom mahagoni 2 rugós . K 800.—
Tölcséres gramofonok óriási választékban. 180.—, 250.— és 500.— koronáért.
Árjegyzék ingyen. Lemezek drbja K 14.—
Budapest, Rákóczi-ut 60.

Déli vasut.

Tekintettel a megváltozott viszonyokra, a déli vasut vonalain és a barcs-pakracai vasuton katonaszemélyek, azok hozzátartozói és cselédjei részére szolgálaton kivüli utazásoknál fennálló összes menetkedvezmények 1918. évi január hó 1-ével be lesznek szüntetve.

Ellenben ugyanazon időponttól kezdődőleg visszavonásig életbe lépnek a fentnevezett vasuti vonalak forgalmában a tényleges havidijasok és tényleges legénységi személyek részére szolgálaton kivüli utazásoknál a vasut által hivatalosan kiállitott arcképes igazolvány felmutatása ellenében, még pedig a havidijasoknak egyenruhában vagy polgári ruhában, a legénységnek csak egyenruhában történő utazása alkalmával az alábbi táblázat mérve szerinti menetkedvezmények:

Váltandó a						
gyorsvonatnál			személyvonatnál			
I.	II.	III.	I.	II.	III.	
kocsiosztály használatánál						
egy egész személyvonatu			egy egész szem.-von.			egy fő személyvonat II. osztályu menetjegy
I.	II.	III.	II.	III.		
osztályu menetjegy						
A dijak legalább 20 kilométer távolság után fizetendők						1

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

KRISTÁLYPALOTA
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120-77
Műv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 7 órakor.
Szász Ilona, Sarkadi, Berta Valero
uj szólóműsorral.
Egy Ink bohém c. operette, **Bella,**
a csodagyermek és a többi szenzációs varieté szám.
A Kristálybar nyitva este 7—10 óráig.

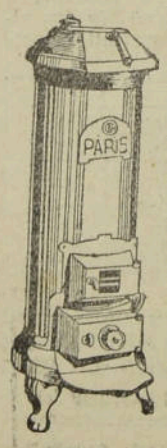
FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Minden este 3/4 7 órakor
A PÓTFÉRJ operette 2 képben.
Magyar szinre alkalmazta **Harmath Imre.**
Zenéjét szerzette: **Eisler Edmund.**
Azonkivül a nagysikerü decemberi műsor slágerei.

AZ ÖRDÖG
MOLNÁR FERENC szinműve a filmen
a
ROYAL-APOLLÓBAN
Az előadások kezdete 4 és 8 órakor.

Tőke György
építési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

OMNIA
MOZGÓKÉPSZINHÁZ
Közkivánatra még néhány napig:
SZERELEM POKLA
Előadások kezdete 4 és 8 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától.

Grünfeld Miksa
LIKÖRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9.
Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3.
Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a münchení „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

MEIDINGER-
és folyton égő
kályhákat
azonnal szállit
Koch Jenő
kályha- és tüzhely-gyára
Budapest,
VI., Szondy-utca 53. sz.
Telefon: 3—69.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ
MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL
ESTÉNKINT PADIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

VI., Terézkörut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
A második majom-film! Kincses Jack
Kalandorjáték 4 részben. Főszereplő Jack, a világhirü csodamajom.
Közkivánatra prolongálva:
A császár katonái
Földes Imre filmjátéka 4 felvonásban.
Előadások kezdete: 5 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

Bründl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Esztendőnként visszatér
az alkalom arra, hogy nyerhetünk
1 milliót, ½ milliót, ¼ milliót,
továbbá
400,000, 200,000, 100,000 kor. stb.
Ezen célra ajánljuk a következő
legjobb sorsjegyeket:
Előnyös csoportositásban 50 havi részletre

1 Konvertált Jelzálog és 3 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	10.30 kor.	havi befizetés
2 Konvertált Jelzálog és 3 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	15.40 „	
3 Konvertált Jelzálog és 3 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	20.60 „	
5 Konvertált Jelzálog és 5 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	35.— „	
10 Konvertált Jelzálog és 10 Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegy	69.40 „	

Konvertált jelzálog sorsjegyeket
az 1883. évi XXXI. t.-c. alapján:

1 darab	50 havi	5.25 korona	részletre
2 „	50 „	10.40 „	„
3 „	50 „	15.50 „	„
5 „	50 „	26.— „	„
10 „	50 „	51.50 „	„

Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegyeket:

3 darab	50 havi	5.05 korona	részletre
5 „	50 „	8.40 „	„
10 „	50 „	16.90 „	„
20 „	50 „	33.80 „	„
25 „	50 „	42.25 „	„

Legközelebbi huzások:
December 27-én, főnyeremény ... 400,000 kor.
Január 5-én, „ ... 1 millió „
Évente 9 és 10 huzás.
Azonnali játék- és birtokjog már az első részlet fizetése után.
A megrendelésnek megfelelő első részletet postautalványon kérjük. — Minden huzás után küldünk sorsolási értesitőt.
Központi Váltóüzlet r.-társ.
Budapest, IV., Kigyó-tér 1.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.
Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este 7 órakor.

TÉLIKERT Nagymező-u 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 7 órakor
Leopoldi
a világ legjobb mulattatója.
KUBA GYÖNGYE
nagy operett.
Elsörendü artistaszámok.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 3/4 7 órakor
Aranykalitka
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes variete attrakciók.
Szerdán, csütörtök d. u. fél 3-kor helyárakkal az uj müsor.
Sörkabaré fél 8—10-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha

Lysoform
a legjobb
fertőtlenitőszer.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

A spanyol nátha
ellen legjobb védekezés a torok, száj- és orr-üreg állandó tisztántartása és fertőtlenitése. Ha 1 pohár vizbe 10-15 csepp
DIANA-sósborszeszt
töltünk és ezzel torkunkat és szánkat naponta többször öblögetjük, a fertőzés veszélye ellen eredményesen védekezhetünk.
DIANA-sósborszesz
Mindenütt kapható!
Kis palack ára ... K 3.50
Közép „ „ ... K 1.—
Nagy „ „ ... K 20.—

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

„HAZAI IPARCIKKEK“

hatóságilag engedélyezett elárusitása a **M. Á. V.** állomásain.

A diszmű és közszükségleti tárgyak szakmájában — kormánymegbizás alytán **szervezett hazai iparfejlesztésünk** eredményeképen kb. 300 magyar parosunknak a következő összegeket fizettük ki:

1901. évben	K 224.160·—	1910. évben	K 811.240·—
1902. „	„ 347.038·—	1911. „	„ 850.1·8·—
1903. „	„ 537.350·—	1912. „	„ 846.495·—
1904. „	„ 547.813·—	1913. „	„ 722.557·—
1905. „	„ 542.852·—	1914. „	„ 730.753·—
1906. „	„ 691.386·—	1915. „	„ 1,400.535·—
1907. „	„ 882.592·—	1916. „	„ 2,413.493·—
1908. „	„ 784.822·—	1917. „	„ 5,234.684·—
1909. „	„ 763.209·—		

18 év alatt összesen Kor.

amely bevásárlások állandó kormányhatósági ellenőrzés alatt állanak.

Elárusitó-csarnokaink:

Budapest, a keleti és nyugati pályaudvarok indulási csarnokaiban, **Brassó**, **Debrecen** (Érsekujvár, **Győr**, **Kolozsvár**), **Miskolc** (Pozsony), **Nagyvárad**, **Temesvár** (Ujvidék).

„HETEÉS“ cigarettahüvely a legjobb magyar gyártmányunk.

„HETEÉ“ bőrgummisarok-pótló a legjobb magyar gyártmány.

BETTELHEIM MIKSA ÉS TARSA

BUDAPEST, V., Vilmos császár-út 16.

Wellisch Náthán Utóda

ácsmester, épületfa-kereskedő és ládagyáros

Budapest, X., Kerepesi-ut 23.

Telefon: József 38—50 és József 10—89.

Asztalosáruk kéziraktára:

VIII. kerület, BAROSS-UTCA 90. szám.

:: Telefon: József 24—44. ::

FÖLDHITELBANK

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Elnök: báró Kohner Adolf dr. Alelnökök: Walder Gyula, Landesberger Gyula dr. Vezérigazgató: Paupera Ferenc dr.

Intézeti székház: Budapest, V. ker. Hold-utca 1. sz.

Telefon-szám: 138—90, 138—91.

Befizetett alaptőke és tartaléktőke 27,600.000 korona.

Üzletkö e: Birtokok vétele és eladása, birtokbérletek, erdőbirtokok vétele és üzemtervszerü kitermelése, ingatlanok hasznositása közvetlen gazdálkodás vagy haszonbérbeadás utján, ugyszintén mezőgazdasági iparüzemek létesitése; **jelzálogkölcsönök földbirtokokra és házakra.**

Salgótarjáni Kőszénbánya

Részvénytársaság

Szénosztályozás:

Darabos (tömör) szén. — **Kockaszén** szoba-, gőzcséplőgép- és gőzeke-fütésre.

Diószén. — **Durvaszén.** — **Aknaszén.** — **Rostált aknaszén,** gyári kazán-fütésre.

Aprószén körkemence-fütésre.

Kovács-szén kovácsolási célokra.

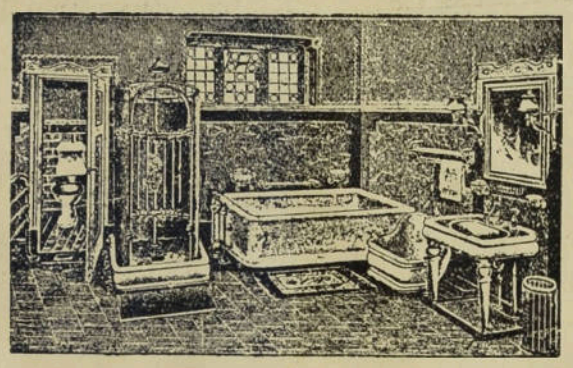
Megrendelések központi irodánkhoz:

BUDAPEST, V. KER. ARANY JÁNOS-UTCA 25. SZÁM

intézendők.

ILKOVITS J. BUDAPEST VI., Andrássy-ut 92.

Telefon: 12—07.

Telefon: 12—07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

Magyar Élelmiszerszállitó Részvénytársaság

Budapest, IX., Tóth Kálmán-u. 8—10.

Telefonsz.: József 25-02, 25-03, 25-04, 25-05.

Hütőházi, jéggyári, kiviteli, szállitási és gyüjtőforgalmi osztállyal.

Popper Zsigmond és Társa

:: ácsüzlete és épitési vállalata Budapesten. ::

Iroda: VI., Röppentyü-u. 62. sz.

Ipartelep: VI. ker. Angyalföld, Tomori-tér 18-20. szám.

Elvállal minden e szakmába vágó ácsmunkákat, épületek tervezését és kivitelét, úgyszintén becsléseket és expertizeket.

Telefon 79—97. •••• Telefon 79—97.

Egy szám ára 1 kor. 50 fillér.

Koronás Regények

1 kor. 50 fillérért a világirodalom legszebb, nagyobb regényeit olvashatja a Koronás Regényekben

Előfizetési ára:

6 regény 9 korona.

12 regény: 18 korona.

Az eddig megjelent 14 szám közül a következő számok kaphatók:

3. sz. SZOMAHÁZY: Páratlan szerdák
4. sz GUNTHER: A texászi nábob
5. sz. CHERBULIEZ: Miss Rovel
7. sz. CONWAY; Paulina
8. sz. ELINOR GLYN: A szfinx
11. sz. MICHEL CORDAY: A titokzatos szérum
12. sz. SZOMAHÁZY: Dr. Kaposi Márta
13. sz. FILON: Ibolya
14. sz. DELPIT; Hét év mulva

Koronás Regények kiadóhivatala: Budapest, VI., Andrássy-ut 16.

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--11 sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kívánatra.

BÉCS.
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

BUDAPESTVIDÉKI KŐSZÉNBÁNYA R.-T.

Alaptőke: 6,000.000 korona.

Központi iroda: BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRÚT 12.
Bányák: PILISSZENTIVÁN és PILISVÖRÖSVÁR

Évi termelés circa 4·5 millió métermázsa kiváló minőségü szén. Kitünően alkalmazható:

kazánüzemek, körkemencék és egyéb üzemekhez, cséplési és szobafütési célokra.

LEDERMANN MÓR

posztó- és bélésáru-nagykereskedő
BUDAPEST, VII., KÁROLY KIRÁLY-UT 13. SZÁM.

Eladás nagyban és kicsinyben!

Mindennemü férfi és női szövetek nagy választékban eredeti gyári árakon!

ADRIAI BIZTOSITÓ-TÁRSULAT

magyarországi igazgatósága:
BUDAPEST, V. ker., Erzsébet-tér 9—10.,
ALAPITTATOTT 1838. **a társulat házában.** ALAPITTATOTT 1838.

Biztositéki alap:
Részvénytőke ... 8,0 0.000·— K
Tartalékok ... 137,432.123·20 K
Évi bevételek ... 44,382.389·46 K
A későbbi években esedékes díjkötelezők és váltók és fedezett díjak ... 99,291.515·64 K
tesznek. A társulat 70 évi fennállása óta ... 640,371.653·76 K
fizetett ki kártérítések fejében.

Az „Adria" biztositó-társulat elfogad a legkulánsabb feltételek mellett biztositásokat **tüz-, villám- és robbanasi karok ellen**, továbbá **tüz vagy robbanas okozta tervesziteségek**, valamint **betöréses lopás**, valamint **tükörüveg törés ellen**, nemkülönben köt biztositásokat vizen és szárazon történhető szállitáskárok ellen, végül köt életbiztositásokat különféle módozatok szerint, s pedig tőkéket és járadékokat, melyek vagy biztositót életbenlétekor, vagy halála után fizetendők, kiházasitási biztositásokat, stb.

Az „Adria" biztositó-társulat Magyarország nagyobb vidéki városaiban és helységeiben vezér-, fő- vagy kerületi ügynökségek által van képviselve, mely képviseletek a biztositást illető tudnivalók iránt a legkészségesebben adnak felvilágositást és elfogadnak ajánlatokat.

Az „Adria" biztositó-társulat képviselői jégverés elleni biztositásokat is elfogadnak a „Déli jég- és viszontbiztositó-társaság" részére, mely az „Adria" biztositó-társulat kezdeményezése folytán készpénzben befizetett 3,000.000 korona, azaz hárommillió korona részvénytőkével lépett életbe.

Az „Adria" biztositó-társulat ügynökei továbbá fel vannak hatalmazva az általa alapitott „Nemzetközi baleset ellen biztositó részvénytársaság" részére baleset elleni és szavatossági biztositási ajánlatokat elfogadni s e tekintetben is a legkészségesebben fognak felvilágositásokkal szolgálni.

MÁRKUS LAJOS
BUDAPEST, VI., HUN-UTCA 4.

Gyárt, mint különlegességet ipartelepek, üzletek stb. részére:

munkásjóléti, egészségügyi berendezéseket, ruhaszekrényeket mosdóasztalokat, medencéket, ételmelegitőket, tüzmentes szekrényeket tisztitó ruháknak, olaj-, szappan-, lámpa- és ruhatartókat, stb. :-:

Ezen berendezések irodák részére is igen célszerüek.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.